

ANNA L I V M
ECCLESIASTICORVM
CAE S. BARONII
TOMVS DVODECIMVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. C. N.

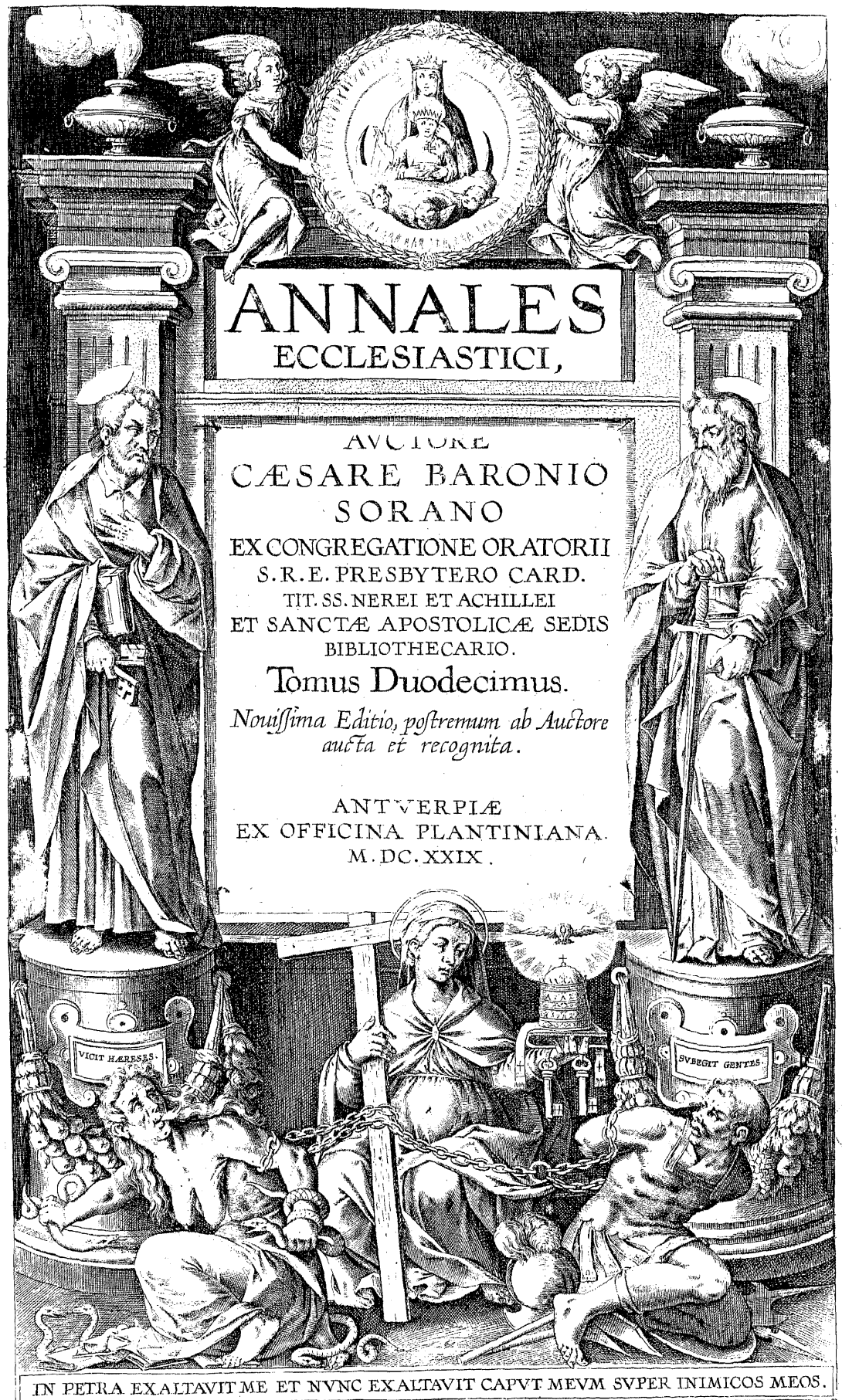

ANNALIVM
ECCLESIASTICORVM
CAES. BARONII
TOMVS DVODECIMVS.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
*Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.*
E. C. N.

ANNALES
ECCLESIASTICI,

AUCTORE
CAESARE BARONIO
SORANO
EX CONGREGATIONE ORATORII
S. R. E. PRESBYTERO CARD.
TIT. SS. NEREI ET ACHILLEI
ET SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS
BIBLIOTHECARIO.

Tomus Duodecimus.

*Nouissima Editio, postremum ab Auctore
aucta et recognita.*

ANTVERPIÆ
EX OFFICINA PLANTINIANA.
M. DC. XXIX.

VICIT HAERESSES

SUBEGIT GENTES

IN PETRA EXALTAVIT ME ET NVNC EXALTAVIT CAPVT MEVM SVPER INIMICOS MEOS.

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO
PATRI ET D. N.
PAVLO QUINTO
PONTIFICI MAXIMO

CAESAR BARONIUS S. R. E. PRESB. CARD.

Tit. SS. Martyrum Nerei & Achillei, Apostolica Sedis

Bibliothecarius, sempiternam felicitatem.

IN tandem, BEATISSIME
PATER, duodecimum Tomum
Annalium Ecclesiasticorum,
quem tibi PRINCIPI SACERDOTVM,
ceu tertias ac nouissimas frugum
nostrarum primitias ex lege repræsentō.
Neque enim mihi fas fuit in hoc longo & laborioso
duodecim voluminum, totidémque non mensium sed sæculorum
magni anni curriculo, non ^a ter in conspectu Exod. 23.
DOMINI, coram eius SACERDOTE, nec ma-

nibus vacuis apparere. Primùm itaque X Y S T O V.
prædecessori Tuo binos Tomos, primitiua operis
^{o Levit. 23.} nostri, velut recentium spicarum ^a manipulum
ineuntis sacri anni auspicijs consecrandum obtuli-
mus. Deinde C L E M E N T I V I I I. in medio sta-
dij cursu, cùm per Ecclesiasticæ historiæ campos
segetem vberimam per summos laborum æstus
diuina fauente aura colligeremus, alterius oblatio-
^{o Exod. 23.} nis, quæ ^b post messem præcipiebatur, haud
immemores, non duos tantùm codices, sed quin-
que, hoc est, pro duobus primitiarum panibus
quinos dedicauimus. Restabant, quas S A N C T I -
T A T I T V A E nunc exhibeo, postremæ omnium
^{o Exod. 23.} fructuum primitiæ, ^c in exitu anni soluendæ, quan-
^{o 34.} do cuncta conduntur. Nam vt collectos iam &
conditos in hoc volumine studiorum nostrorum
fructus augurer, nec vltra laborum spem inten-
dam, facit ætas annis grauis, & afflictæ ac pænè pro-
strata valetudo, quæ velocem tabernaculi mei de-
positionem non vana præfagitione denuntiat. Sus-
cipe igitur, S V M M E S A C E R D O S, quam iure Tibi
^{o Ezech. 45.} vindices vniuersarum frugum nostrarum non ^d
sexagesimam, vt olim, aut quadragesimam, sed
duodecimam partem: Tomum, inquam, duodeci-
mum Annalium nostrorum. Qui si lentius for-
tasse, ac longiore quàm alij solebant interuallo, in
lucem exire videatur, tarditatis veniam non in-
iusta,

iusta, opinor, multiplicium morarum excusatione
promeretur, tum quia nos inter scribendum non
semel nec mediocriter remorata est illa, quam dixi,
grauior ætas, & fœcunda morborum senectus: quæ
tot vno partu & tanta incommoda nobis effudit,
vt veram expertus sim ^a Gregorij nostri querelam ^{o Nazianz.}
fuisse, cùm diceret: ^{o Carm. in}
^{o morbus.}

— *Iam premor ipse senecta,*

Quæ grauior Siculis dicitur esse ingis.

tum quia Opere perfecto, cùm ad editionem ac-
cingeremur, suborta repentè, quæ A P O S T O L I -
C A M S E D E M incesset, emergentium fluctuum
tempestate, aliò nos tantisper, vt in eadem positos
nauis, curæ cogitationesque traxerunt: tum denique
quòd Appendicem de more aggressis, dum ex ra-
cemorum vbertate opulentior vltro vindemia
confurgit, prolixiore aliquantò, sed non iniucun-
do, vt speramus, nec inutili auctario, latius excur-
rendum & comperendinandum fuit. Ita factum,
vt Volumen in ipsis propemodum electionis tuæ
solennibus absolutum, Tibique iam inde, quod
perorando testati sumus, oppigneratum, vix nunc
demum euoluto biennij spatio exsoluere, fidem-
que nexam liberare licuerit. Sed hoc nobis, B E A -
T I S S I M E P A T E R, ex hac ipsa cunctatione obla-
tum est commodi; quòd qui tum, quando ad
summi Pontificatus apicem euectus es, si promif-

sum munus statim obtuliffemus , præter spem & vota nihil habebamus; nunc postquã in hoc bien-
 nij tui decursu spes nostras firmavit euentus, & vo-
 tis facta successerunt, est quòd **DEO IMMORTALI**
 summas gratias agamus; qui maximas & singulares
 istas virtutes tuas, quæ Te iam olim hominum iu-
 dicio & præfensione Apostolico throno destina-
 bant, atque in eodem postea diuina prorsus & ad-
 miranda vocatione collocarunt, ex suprema **E C-**
CLESIAE specula splendidissimis facibus emicare,
 orbique vniuerso irradiare videamus. Et locus erat
 profectò , vt de his paulò fusiùs aliqua liberiùsque
 diceremus; nisi nos non tam quæsitæ assentationis
 suspicio, quæ in veris sincerisque laudibus sui secura
 est, quàm immensæ, quæ ceteras laudes tuas ornat,
 modestiæ, pudorisq; tui ratio prohiberet. Harũ igi-
 tur omniũ , sed indulgentissimæ in primis lenitatis,
 benignitatisq; tuæ fiducia, quasi blando arridentis
 patris vultu, illectus, securior ad pedes tuos adrepit
 tenellus hic vltimus foetus noster; & qua potest vo-
 ce rogat, vti se, ac secum reliquam maiorum natu
 fratrum familiam, parentis solatio breui carituram,
 in tutelam tuam recipias, ope adiuues, auctoritate
 & patrocínio tueare. Omnes Te patronum aduo-
 cant. omnes tibi commendo: sed hunc minimum
 præcipuè, qui lucem nunc primùm aspicit, nomini
 tuo mancipatum, numero atque ordine Benia-
 min

min nostrum , effoeto patri vt in senectute geni-
 tum , ita non sine dolore natum. Qui vt ^a dextræ ^{a Gen. 33.}
 filius iuxta nomen euadat, sanctissimæ dextræ tuæ
 benedictionem supplex implorat; sed eximiam, sed
 singularem, & quæ in parentem ipsum redundet,
 cuius scilicet beneficio ad illius dexteram, cuius vi-
 ces in terris geris, inter lucis filios aliquando censea-
 tur. Ita & tu, **BEATISSIME PATER, PAULI**
APOSTOLI, ^b de tribu Benjamin, Deo gratissi- ^{b Philip. 3.}
 ma, vt nomen, sic robur & spiritum fortiare. Ita Te
 paruulus hic noster inter fausta inaugurationis tuæ
 exordia formatus, inter lætas iam expertæ mode-
 rationis gratulationes editus, perpetuis felicissimi
 & pacatissimi Pontificatus successibus gaudentem
 diutissimè prosequatur. Romæ, nono Kal. Iunij,
 M. DC. VII.

A V.

AVCTORIS AD LECTOREM
SVPREMA CONTESTATIO.

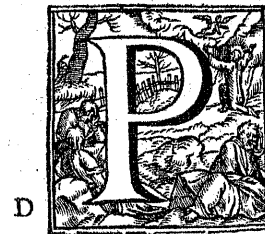
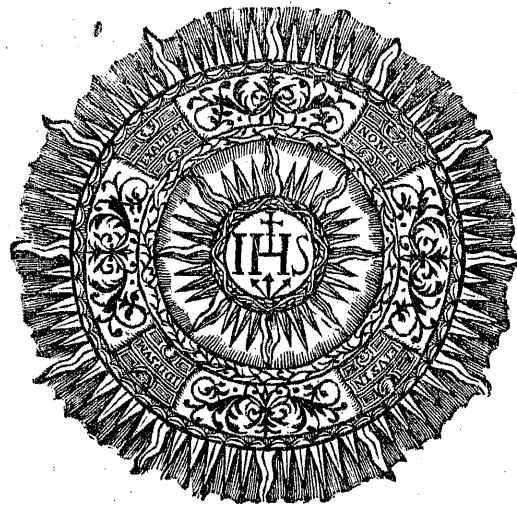

IN vitæ huius limine constitutus, & futuram morti iam propior recogitans, oro te atque obtestor, Christiane Lector, quicumque cum Romana catholica Ecclesia communicas, si quem vñquam ex his Annalibus nostris ad tuam aliorumve ædificationem fructum capies, primùm vt Deo Opt. Max. bonorum omnium largitori acceptum feras: deinde hanc mihi vigiliarum, lucubrationumque, quas tuâ causâ tot annos libens pertuli, gratiam reponas, vt animæ meæ, cùm ex hac vita excessero, benè precari, ac opem ferre ne graueris, tum ceteris suffragijs quæ defunctis impertiri in Ecclesia mos est, tum maximè sacrosancti & salutaris Missæ sacrificij oblatione. Hanc à te, inquam, vicem peto. Tibi verò tribuat Deus, vt piè semper viuas, & supernis benedictionibus repleare.

Duodecimus hic Annalium Tomus incipit ab anno Domini millesimo centesimo, & perducitur vsque ad annum millesimum centesimũ nonagesimum octauum, nempe ab anno primo Paschalis Papæ secundi, ad vltimum Cælestini tertij, continens annos nonaginta octo.

ANNALES ECCLESIASTICI.

OSTR alios editos Annalium Tomos, ecce Duodecimum, Deo ^{1.} fauente, ad Ecclesiam inferre paramus, id conantes, vt simul omnes diuinorum operum indices perstent velut inscriptæ columnæ, quæ tum veritatis firmitate constantes, quassatam iugiter ictibus persecutorum sanctam Ecclesiam seruent illæsam, tum inscriptione vocales prædicent vbique terrarum in eius regimine gloriam summi Dei, haud obliuioni tradendam, sed mille titulis illustrandam, atque Angelorum & hominum linguis perpetuò celebrandam. Ita namque diuino illo erudimur exemplo, cum post transmissas magno miraculo cum

PRAEFATIO
AVCTORIS
CVM IM-
PLORATIO-
NE DIVINE
AVXILII.

sacra sarcina sicco vestigio Iordanis vndas, in perennem memoriam supernæ potentia, Deus duodecim lapides è profundo fluminis alueo tolli, & in Galgalis eleuatos, perpetuæ memoriæ suæ gloriæ consecrari præcepit, dicens: ^a Tollant de medio ^a Iosue 4. Iordanis alueo, vbi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, in signum videlicet, quòd defecerint aquæ Iordanis ante Arcam fœderis.]

At quod semel tunc accidit, cum ad inferendam in Terram promissionis, Iosue duce, ^{II.} humeris sacerdotalibus Arcam, obices ponerentur aquæ Iordanis, cohibita ipsa Dei nutu, deorsum fluere desinentes, sursum intumescentes, conuersæ retrorsum, liberum transfuentibus exiccatum alueum reliquere: in sancta Ecclesia, cuius typum Arca illa gerebat, frequentius aditatum ostenditur, dum adhuc ipsa peregrinans, IESV CHRISTO præuio, perducitur in Terram viuentium, non vnus tantum turgentis amnis vortices superans, sed quæcumque ad mergendam eam è portis inferi dirus ille draco ^b flumina vomuit. ^b Apoc. 12. Quotquot enim Ecclesiæ persecutiones numeras superatas, tot dixeris fluuios magno impetu rapidos esse diuina potentia arefactos, atque securè transmissos, siue cum à Gentilibus, siue cum ab hæreticis, schismaticisque, alijsve persecutoribus sancta Ecclesia iugiter exagitata, victrix semper emergens, de ipsis omnibus gloriosissimè triumphauit. Quæ cuncta cum omnes hætenus editi Annalium Tomi copiosè atque manifestè demòstrent: meritò quot ipsos numeras Tomos, tot lapides dixeris de antiquitatis abyssis erutos, & in memoriam sempiternam diuinæ gloriæ, in Galgalis (quod interpretatur Aceruus acerui)

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17. IIOO. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

alterum super alterum, aucto cumulo sublimes in Ecclesia collocatos. A III. Ut autem, quod in reliquis iam editis Tomis, id ipsum in hoc Duodecimo, quem prae manibus habemus, aequè feliciter praestare possimus: consuetum praesidium illud nobis tutum, indeficiens atque praesentaneum summa fiducia imploramus, ipsam videlicet patronam nostram sanctissimam Virginem Dei genitricem Mariam, ut quae Dei Verbum è profunda diuinitatis abyssu susceptum, & in aluo coceptum, tamquam lapidem viuum, summum, angularem, electum in domo Dei, super montem posita, in vertice montium Angelis & hominibus adorandum, in salutem credentium exaltauit; ipsa nobis subueniat in imo aluo laborantibus ad erigendum duodecimum lapidem istum, multiplicibus saeculi huius victoriarum titulis exarandum, in laudem, honorem, & gloriam sempiternam CHRISTI IESU, qui pro Ecclesia sua iugiter pugnat, vincit semper, atque triumphat in saecula. Amen. B

IESU CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IMP. III. 17. ANNVS ANNVS ANNVS IIOO. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

I. MILLESIMVS centesimus Christi Redemptoris incipit annus octaua Indictione, idemque primus Paschalis Romani Pontificis, inchoatus tamen mense Augusti anni superioris, cuius electionem hic describendam distulimus, ut nouo Tomo cum nouo Pontifice incipiente, hic vnà simul Lector inueniat, quae facta noscuntur anno superiori, nec sint ipsi ea perenda ab eo quem absoluiimus, praecedenti Annalium Tomo, sed hic habeat etiam electionem eius, cuius hic primum annum incipimus numerare. Mortuo igitur, ut dictum est, anno superiori Urbano Papa, summus dolor Orthodoxos omnes obtinuit, eò quod eius obitu videretur, secundum illud & Ieremiae lamentum, murus seu antemurale pariter dissipatus. Ita quidem, cum qui aduersus schismaticum Imperatorem iugiter perseuerasset infractus, & Antipapae restitisset iniustus, qui que etiam aduersus Infideles, Christianae religionis hostes bella mouisset, vicisset, & loca sancta ab impiorum manibus vendicasset, fuit ex hac vita, Deo vocante, subductus: Occidentali atque Orientali simul orbi dolorem haud mediocre reliquit. Contra verò desertores Catholicae vnitatis, schismatici sectatores vehementer sunt tanti Pontificis obitu gratulati: potissimum verò ipse schismaticus Antipapa Guibertus, exultans, ac insultans pariter, quod tres ipso viuente atque in Petri Cathedra confidente (ut vanè gloriabatur) Deo vindice essent extincti Pontifices, Gregorius Septimus, Victor Tertius, atque Urbanus Secundus, nesciens infelix iam suae domus pulsanter ostium altare mortem ancipiti gladio formidandam, ut duplici feriens acie, & praesentem vitam auferat & futuram. Hoc siquidem anno eum cõtingit ex hac vita ad inferos morte repentina perducì, ut suo loco dicendum erit inferius.

II. Vbi igitur sacer Senatus licet mcerens ac tristis Urbano Pontifici persoluisset extrema, ad successoris electionem comitia ex more frequetabat diebus quatuordecim. Vna omnium illa erat precibus declarata sententia, ut eo calamitoso Ecclesiae tempore, nemo quod suum esset quareret, sed quae IESU CHRISTI, utque consuleretur lugenti Ecclesiae viduatae pastore: ad hoc preces Fidelium adhibentur, & piorum omnium vota conspirant. Nulla eos turbat dissensio, nulla discordia diuidit, vel schisma dissoluit, quos charitas in sancta vnitatem coniunxit, & pax sancto foedere strinxit. Sic igitur die decimoquarto ab Urbani Papae obitu, hoc est, duodecima mensis Augusti, subrogatur in locum ipsius Reinerius, siue Raginerius, Presbyter Cardinalis tituli sancti Clementis, Abbas verò monasterij sanctorum Laurentij & Stephani extra muros, nominatusque est Paschalis Secundus. de quo istae praedictiones à Dodechino huius temporis Scriptore narrantur: Cuidam religioso reuelata est mors Urbani. Cui interroganti, quis post eum futurus esset Pontifex: respondit is qui apparuit, * Richerius Abbas. Rursum illo interrogante, quam diu viuere deberet: Respice, ait, ad suppedaneum lectuli tui. Cumque respexisset, vidit iacentem schedulam paruulam, ex vna parte pilosam, ex alia puram, paucis litteris taliter inscriptam: TERNI TER QVATERNI TERNI QVE, qui simul sunt decem & octo.] ita apud Dodechinum, signantem numerum decem & octo annorum, quos expleuit. sed quod decimum-

* 1. Petr. 2. b Ihu. 2.

* Thren. 2.

PASCHALIS II. PAPAE ELECTIO.

* Rainerius

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17. IIOO. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

A mumnonum inchoauerit, in Anonymo Vaticano eiusdem quoque temporis Scriptore in hunc modum: QVATER QVATERNI TERNI QVE, utpote quod peruenerit ad annum decimumnonum sui Pontificatus. sedit enim annos decem & octo, menses quinque, dies quatuor. pergit verò Dodechinus: Rursum autem illo sciscitante, cur praedicta schedula partim pilosa, partim pura esset? respondit: Tempus Papatus eius partim placidum, partim turbulentum erit, quod verum fuit.] hucusque ipse.

Antequam autem ulterius de Paschalis electione agamus, haec, quae eius vitae primordijs tunc temporis scriptae reperiuntur, hic describenda putamus. Idem qui supra citatus Anonymus habet, fuisse Paschalem natione Tuscum, patria Bledanum, patre Crescentio, & matre Alfatia natum, eumque amore vitae religiosae celebre sanctitate Cluniacense monasterium petiisse, ibique sub sancto Hugone Abbate monasticam vitam excoluisse. quem cum mitti contingerit Romam ob negotia monasterij, tempore Gregorij Papae Septimi, ab eodem Pontifice retentum, creatum presbyterum Cardinalem tituli sancti Clementis: postea verò Abbatem monasterij (ut dictum est) electum fuisse. haec summam ex Anonymo Vaticano. Ex quo etiam, quomodo idem promotus fuerit in Romanum Pontificem, haec his verbis habentur:

Solemnia memoriae domino Urbano Papa magnanimo defuncto, Ecclesia, quae erat in Vrbe, pastorem sibi dari expetijt. Ob hoc Patres Cardinales Episcopi, Presbyteri, Diaconi, primores Urbis, Primiscrinarij & Scribae regionarij in Ecclesia sancti Clementis conueniunt. Hic dum de multis agitur, subito eum eligendum commodius placuit. Quod compertum Ranierio ipsi displicuit, volensque vitare fugit latuitque. sed non diu potuit inuisus humano latere consilio, quem in multorum salutem diuini numinis gratia reuelare disposuit. inuenitur, trahitur in conuentum, conuenitur de fuga, redarguitur à Patribus. Fugere me (inquit ille) magis oportuit, Patres, quam inaequalis sarcinae pondus immoderate nimis praesumptione suscipere: nec decebat me Sacerdotem illius honoris singulo accingi, cuius oneris vinculo inuolutus succumberem. Non sic (aiunt Patres) non sic facias oportet; sed illic tua se debet cohibere intentio, quod diuini intuitus cognoueris te dirigere sapientiam. ecce te in pastorem sibi dari expetit populus Urbis, elegit Clerus, te collaudant Patres dominique: in te solo quieuit totius Ecclesiae examinatio. Diuinitus ista proueniunt, diuinitus hic congregati, in nomine Domini te ad Pontificatus apicem & eligimus & confirmamus.

Sed licet eo renitente, sic à Primiscrinarijs & Scribis regionarijs, mutato nomine, ibi acclamatum est responsumque: PASCHALEM PAPAM SANCTVS PETRVS ELEGIT. His aliisque laudibus solemniter peractis, chlamyde coccinea induitur à Patribus, & tiara capiti eius imposita, comitante turba, cum cantico Lateranum vectus equo, ante eam porticum, qua ducitur ab Australi plaga ad Basilicam Saluatoris, quam Constantinianam dicunt, adducitur, equo descendit, locaturque in Sede, quae ibidem est. Deinde in Patriarchale ascendentes palatium, ad duas curules deuenit. Hic baltheo succingitur cum septem exinde pendentibus clauibus, ex quo sciat, septem: sigillis septiformem Spiritus sancti gratiam cunctarum Ecclesiarum, quibus simul, Deo auctore, praestit, regimini in claudendo aperiendoque tanta ratione prouidere debere, quantum solertius id quod intenditur, operatur. Est locatus in vtriusque curulibus sedibus scilicet eburneis, data est ei ferula in manu. Per cetera palatij loca, Romanis Pontificibus destituta, solus iam dominus, vel sedens, vel transiens, electionis modum impleuit.

E. Die altera mensis sexti, Augusti videlicet decimaquarta, consecrandus in Pontificem, consecraturque Pontificem pontifices, cum frequentia populi plebisque Basilicam beati Petri adeunt, quorum nomina sunt, Oddo Ostiensis, Mauritius Portuensis, Gualterius Albanensis, Bono, alias Boso, Lauicanus, Milo Prænестinus, Oro Nepefinus: & inter Missarum solemniam, loco & termino, quem decuit, manum ipsi imponunt. Primus in consecratione Oddo Ostiensis, qui ad hoc vitur pallio, & benedixit & liniuit eum christinare. Catholicè igitur à Catholicis & orthodoxis Episcopis in Pontificem consecratus, translatò in se pallio, expletisque ijs, quae restabant, Missarum solemnibus, cum plenitudine laudum, cum ingenti applausu populi plebisque, cum alacritate Patrum ac deuotione, dominus Paschalis Papa Secundus coronatus in Urbem redijt, conualuitque Ecclesia, dum haec Romae agerentur.] & inferius: Robur autem ex successu eius in his quae Dei sunt hominumque, multiplicabatur & crescebat deuotione solemnè, spe melioris gratiae certi,

III. PRIMORDIA PASCHALIS.

IV.

V. PRAESENTIATA DE PONTIFICATU PASCHALIS.

* Apoc. 5.6.

* al. restituta.

VI. CONSECRATIO PASCHALIS PAPAE.

CHRISTI
1100.PASCHALIS PAP. II.
I.HENRICI III. IMP. 17.
ALEXII COMN. IMP. 20.

cuncta prospera, cuncta salubria in Vrbe inueniebantur, quies pro tumultu, pax pro bello, pro seditione concordia gentes indissociabili connecebantur, omnes gaudebant, & cælitus eum aduenisse clamabant, & merito dominari debere dicebant, qui statum Urbis mutare, mores componere, & in copiam egestatem mutare cognouerit. Is multorum hominum saluti publicè priuatimque prouidere cœpit, omnibus erat amabilis, ab omnibus diligebatur, vt toto affectu in eius Pontificio quisque tantum sibi applauderet, quanta familiaritate in eius sacerdotio fuerat coniunctus. Instabant causæ & multiplicabantur, densioribus turmis hinc inde plebs populisque ad eum confluere cœpit, ad aurem loqui, noua afferre nunc certa, certiora nunc nuntiare. Prouidendum sibi nunc, quisque commodius cœpit ei intimare.] hæc Auctor idcirco ingerit copiosè, quòd viuente adhuc Guiberto Antipapa, & ob eum in factiones olim Vrbe conscissa, pro miraculo duceretur, vt in electionem ipsius omnes simul in Vrbe, nemine aduersante, consenserint. at quæ post hæc secuta sint, anno præsentis suo loco dicturi sumus.

VII.

Vbi igitur Apostolicum thronum Paschalis Papa conscendit, Catholicos Principes litteris ex more de sua electione reddidit certiores, eosque in fide perstare Ecclesiæ Romanæ commonuit: in primis verò admirabilem illam feminam, quam ob confusionem tyrannicæ superbiz posuit Deus obicem in ipso Italiæ ingressu, Mathildem dico, litteris frequentauit, hortatus eam, & vt filiam Apostolica benedictione muniuit. Dominico enim in Vita ipsius hæc de his habet, dum de Paschalis Papæ promotione agit:

PASCHALIS
PAP. LIT-
TERAR AD
MATHIL-
DEM.

*Dogmate pro Christi certanti porrò Mathildi
Signatos apices benedicentes sibi mittens,
illos vt mores teneat monet anteriores,
Quos docuere Patres ipsam vehementer amantes.*] quod præstitit ipsa quidem, C

vsque ad obitum in fide perstans.

VIII.

At sicut ipse ad Catholicos Principes litteras dedit, ita vice versa ab illis accepit, & inter alias quidem extant à Godofredo Duce post Ierolimam captam, quas Encyclicas esse voluit ad omnes Occidentales, quibus eos permoueret ad exhibendum auxilium Dei exercitui, in terra aliena peregrinanti. Scatent litteræ mendis, sed vt nobile antiquitatis monumentum Annalibus dignas duximus, quas ex VVillemo Tyrio, quantum fas fuit, mendis purgauimus. sic enim se habent:

IX.
LITTERAR
AB EXERCIT-
TV TERRAR
SANCTAR.

Paschali Papæ Romanæ Ecclesiæ, & omnibus Episcopis, & vniuersis Christianæ Fidei cultoribus Pisanus Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus, & Godofredus Dux, gratia Dei Ecclesiæ sancti Sepulchri nunc aduocatus, & Regimundus Comes sancti Agidij, & vniuersus Dei exercitus, qui est in terra Israel, salutem.] quod autem hic in titulo Pisanus Archiepiscopus non se nominat Ierolimæ Patriarcham, satis apparet, hanc ipsam epistolam superiori anno datam, non præsentis: siquidem in fine anni superioris liquet eundem fuisse electum Patriarcham, vt superius dictum est. Sed ipsam audi epistolam, immò compendium rerum gestarum Occidentalium in Oriente:

X.
* quoniamaVVillel. Tyr.
lib. 3. c. 13. 14.

* nummi

b Idem lib. 4.
c. 9. 10. lib. 5.
c. 12.c Idem lib. 6.
c. 5. 6. 7.

XI.

Multiplicate preces & orationes cum iucunditate, * quomodo Deus magnificauit suam misericordiam, complendo in nobis ea, quæ antiquis temporibus promiserat. Etenim cum capta^a Nicæa, cunctus exercitus inde discessisset, plusquam trecenta millia armatorum ibi fuerunt. Et licet tanta multitudo esset, quæ vniuersam Romaniam occupare, atque epotare flumina omnia, compascere omnes segetes vna die posset; tamen cum plenitudine tanta conduxit nos Dominus, vt de ariete^a minimi vix duodecim acciperentur. Præterea etsi Principes & Reges Sarracenorum contra nos surrexerunt, tamen Deo volente, facilè victi & conculcati sunt. Ob quæ quidem feliciter acta quia quidam intumuerant, opposuit nobis Dominus^b Antiochiam, humanis viribus inexpugnabilem; ibique per nouem menses nos detinuit, atque in obsidione extrà ita nos humiliavit, vt in toto exercitu nostro vix boni centum equi reperirentur. Tandem aperuit nobis Dominus copiam suæ benedictionis, & nunc etiam induxit in ciuitatem, & turres, & omnia eorum potestati nostræ tribuit. Cum hæc quasi viribus nostris acquisita teneremus: tanta multitudo Sarracenorum obsessi sumus, vt de tanta ciuitate nullus egredi auderet. Præterea fames^c ita inualuerat, vt vix ab humanis dapibus aliquis abstinerit. longum est enarrare miseras, quæ in ciuitate fuerunt.

Respicens autem Dominus populum, quem ita diu flagellauerat, benignè consolatus est nos. Itaque primò quasi pro satisfactione tribulationis læceam suam, à nemine inuētam à tem-

CHRISTI
1100.PASCHALIS PAP. II.
I.HENRICI III. IMP. 17.
ALEXII COMN. IMP. 20.

A à tempore Apostolorum, pignus victoriæ nobis contulit: deinde corda hominum adeo animauit, vt illis, quibus ægritudo, vel famies ambulandi vires negauerat, arma sumendi, & viriliter contra hostes dimicandi virtutem infunderet. Denique cum triumphantibus hostibus, fame ac tadio deficeret exercitus Antiochiæ, & maxime propter^a discordias Principum, in Syriam profecti; Varram & Mariam vrbes Sarracenorum expugnauimus, & castella regionis obtinuimus.

SACRA
LANCEA
REVELATA.
aVVillel. Tyr.
lib. 7. c. 8. 9.
10. 11. 12.

Cumque ibi motam facere disposuissemus: tanta famies^b in exercitu fuit, vt corpora Sarracenorum iam foetentium, à populo Christiano ibi comesta sint. deinde cum interiora^c Hispaniæ ingrederemur, largissimam, & misericordem, & victoriosissimam inuicem omnipotens Dei Patris nobiscum habuimus. Etenim ciues & castellani regionis, per quam procedebamus, ad nos cum multis donarijs legationes præmittabant, parati seruire nobis, & oppida sua dedere. Sed quia exercitus noster non multus erat, & in Ierusalem vniuersimter venire festinabat: acceptis securitatibus, tributarias eas fecimus, quippe quòd de multis ciuitatibus, in vna de illis, quæ ex minimis est, plures homines haberentur, quam in nostro exercitu essent. Cumque auditum esset Antiochiæ & Rhoes, quia manus Domini nobiscum esset, plures de exercitu, qui ibi manserant, consecuti sunt nos apud Tyrum. hinc itaque Deo cooperante vsque ad Ierusalem peruenimus. Cumque in obsidione multum exercitus laboraret, maxime propter inopiam aquæ: habito consilio, Episcopi & Principes circumuectam esse ciuitatem nudis pedibus, predicauerunt, vt ille, qui pro nobis humiliter ingressus est, per se iudicium de his hostibus facièdo nobis eam aperiret.

XII.
Idem lib. 2.
c. 21. 22.
* Lybanæ

Placatus itaque Dominus hac humilitate, ^d octauo die post humiliationem, ctm suis hostibus etuitatem nobis tribuit, eo videlicet die, quo primitiua Ecclesiæ inde abiecta fuit.

c Idem lib. 1.
c. 11.XIII.
Idem lib. 8.
c. 18.

Cum festum dispersionis Apostolorum celebraretur. In porticu Salomonis & in templo eius^e nostri equitabant in sanguine Sarracenorum vsque ad equorum genua. Deinde cum ordinatum esset, qui ciuitatem retinere deberent, cum alij amore patriæ, & pietate parentum suorum redire voluissent: nuntiatum est nobis, Regem^f Babylonis Afcalonam venisse cum innumerabili multitudine militum, ducturum Francos, qui Ierolimam erant, in captiuitatem, & expugnatum Antiochiam. sed aliud Deus de nobis statuerat. itaque descendimus obuiam illis, relictis sarcinis & infirmis Ierusalem cum præsidio. Cumque exercitus noster & hostium se contpexissent, genibus flexis adiutorem Deum inuocauimus, vt qui in alijs necessitatibus legem Christianam confirmauerat, in præfenti bello, contractis viribus Sarracenorum & diaboli, regnum Christi & Ecclesiæ à mare vsque ad mare vsque quaque dilataret. Hic Dominus adiuuit, & tantas tribuit vires, vt in hostem

* Idem lib. 8.
c. 27.f Idem lib. 9.
c. 10. 11. 12.
13.

D currere, * vt videntem fontem aquæ viuæ sitientem ceruum segnem iudicaret: mirò videlicet modo, cum in nostro exercitu non vltra quinque millia equitum, & centum quinquaginta millia peditum fuissent, & in exercitu hostium centum millia equitum, & quadringenta millia peditum esse potuissent. Tunc mirabilis in feruis suis Dominus apparuit; cum antequam confingeremus, pro solo aspectu nostro hanc multitudinem in fugam vertit, & omnia eorum arma diripuit, vt si deinceps vellent repugnare, non citò haberent arma. Spolia inaudita, thesaurum Regis Babylonis obtinuimus: ceciderunt ibi Maurorum vltra centum millia gladio. Timor autem eorum tantus erat, vt in porta ciuitatis ad duo millia suffocati sint. De his verò qui in mari interierunt, non est numerus. spineta etiam ex ipsis occiderunt. pugnabat certè pro nobis Deus. Pridie quàm bellum fieret, multa millia camelorum & bouum, & ouium cepit exercitus. Principum iussu populus hæc diuisit. Ad pugnam progredientes multæ turmæ horum animalium conuabantur miraculosè, & stabant cum stantibus, & currebant cum currentibus. Nubes ab æstu solis defenderunt nos, & refrigerabant.

* *

Celebrata itaque victoria, reuersus est exercitus Ierusalem, relicto ibi Godofredo Duce. Comes sancti Agidij, & Robertus Comes Northmanniæ, & Robertus Comes Flandriæ Laodiciam reuersi sunt: ibi classem Pisanorum & Boamundi inuenerunt. Cumque Archiepiscopus Pisanus Boamundum & dominos nostros concordare fecisset, regredi Ierusalem pro Deo & fratribus suis Regimundus disposuit. Ad hanc igitur tam admirabilem fratrum nostrorum fortitudinis deuotionem, ad tam gloriosam omnipotentis Dei retributionem, ad tam exoptabilem omnium peccatorum nostrorum per Dei gratiam remissionem, & Catholicæ Christi Ecclesiæ & ipsius Latinæ, inuitamus vos ad exultationem, & omnes Episcopos, & bonæ vitæ Clericos & monachos, & omnes laicos, vt ille

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17.
1100. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

nos ad dexteram Dei confidere faciat, qui uiuit & regnat per sæcula. Rogamus & obsecramus vos per Dominum IESVM, qui nobiscum semper fuit, & collaborauit, & ex omnibus tribulationibus nos eripuit, ut fratrum sitis memores uestrorum, qui ad vos reuertuntur, bene faciendæ eis, & soluendo debita eorum, ut uobis Deus benefaciat, & uos absoluat ab omnibus peccatis, & in omnibus, quæ uel nos uel illi apud Dominum meruimus, partem uobis concedat.] hæc tenus epistola Ierosolymis militantium, quæ in Occidentali orbe ubique uulgata, omnium ferme incendit animos Ierosolymam adeundi, & subsidio esse fratribus, itaque noua expeditio iam excepta est procurari in Gallia, & in Italia classis Ianuentium præparatur ad opus.

^a *Verill. lib. 10*
^{c. 12. 13. 14.}

XV.

Vbi innotuit trans Alpes, Paschalem Papam Urbano defuncto subrogatum esse, inter alios Iuo Carnotensis Episcopus ad eum litteras dedit de bene disponenda Ecclesia Gallicana, quæ sic se habent: B

^b *Iuo epist. 33*

XVI.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister debitam obedientiam cum fidei orationum obsequio.

^{IVONIS AD PASCH. PAP. LIT. TERAE.}

Paternitatem uestram Apostolici culminis gradum ascendisse, & in locum beatæ memoriæ Papæ Urbani successisse, nostra paruitas gratulatur, & summæ propitentiæ gratias inde referens, ut de bonis principijs meliores exitus proueniant, pro modulo suo Dominum quotidianis orationibus deprecatur. Credimus enim religionem uestram zelum Dei hæcenus habuisse, & decorem domus Dei non fide dilexisse. Vnde postquam paternitatem uestram vicem Apostolici gradus accepisse cognouimus, summum desiderium nostrum fuit, ut per propriam personam adirem præsentiam uestram, ut nos retinuisset periculum molestiæ corporalis, quod in eundo facile incurremus, de nobis uera fatendo, uel periculum lapsus animæ quod nobis imminet, uera negando.] nimirum si diceret, ut erat, C se Romam pergere ad Paschalem, ab illis retineretur, qui fauerent eius inimico Imperatori & Antipapæ; sin uero negaret, se ut erat, inhærere Paschali, peccatum incurreret, haud leue. quod exaggerat, ita pergens: Sic enim Petrus Christum negasse dicitur, non quod negaret Christum esse Christum, sed quia negauit Christi se esse discipulum. Mitto interim itaque uobis fratrem istum præsentium portitorem, quem rogo ut uice mea familiarem habeatis, & in his quæ salubriter & utiliter reuerentiæ uestræ suggeret, tamquam me ipsum audiatis.] hæc Iuo ad Paschalem, qui rursus ad eundem de legatione mittenda in

^{Idem ep. 53.}

XVII.

Quoniam apud nos quotidie uidemus Ecclesiam ruentem, & nullam, aut panem nullam manum erigentem, & pro domo Israel murum ponentem: charitas Christi urget nos, ut dolorem cordis nostri, quo pro morte & morbis omnium Christi cruciamur, paternitati uestræ reuelemus. Interest enim capitis, membrorum imbecillitatibus prouidere, & pro ualitudinum quantitate uel qualitate congrua remedia procurare. Cum enim à latere uestro mittitis ad nos Cardinales uestros, tamquam filios uerinos, quia in transitu apud nos non tantum possunt curanda curare, sed nec curanda prospicere: inde est, quod multi Præpositorum facta gladio linguæ ferire cupientes, dicunt, Sedem Apostolicam non subditorum querere sanitatem, sed suam aut lateralium suorum querere commoditatem. Vnde ego, & quidam correptionales nostri hoc murmur non æquanimiter accipientes, utpote Romanæ Ecclesiæ filij unanimes: scribere decreuimus Sanctitati uestræ, ut alicui Transalpino legationem Sedis Apostolicæ iniungatis, qui & uiciniis surreptentia mala cognoscat, & ea uel per se, uel per relationem ad Sedem Apostolicam maturius curare præualeat. Cui sollicitudini nullum magis cognouimus idoneum, quam dominum Lugdunensem Archiepiscopum, qui & in eodem officio iam diu ministravit, & ut experimento cognouimus, tam Romanæ Ecclesiæ, quam Transalpinis Ecclesijs uenerabiliter profuit.] post hæc pluribus se excusat, cur præsens ipsam sanctam Apostolicam Sedem non uisitat, nempe ob pericula, indigentiam, & debilem corporis ualitudinem. Certè quidem quæ ad pericula spectant, ita ab hostibus uias obsessas hoc tempore, Domnizo scribit de Henrico Imperatore perduelle Romanæ Ecclesiæ:

*Atque uiam Domini Petri faciebat hic hostis
Custodire, uiros spoliare iubens peregrinos.]*

XVIII.

Paschalis uero ita ut uidisti, super solum Apostolicum exaltatus, super uniuersalem Ecclesiam figens obtutus, cum uindicte illatas per schismaticos clades infelici spectaculo contemplaretur; ad curandas illas quas intulisset, atque in dies magis inferret pestilens

Antipapa,

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17.
1100. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

A Antipapa, monitu suorum firmat animum. Quænam isti ingererent, addentes currenti calcaria, ita in Vita ipsius refert eiusdem temporis scriptor Anonymus: Turpe tibi meritò uideri debere dicebant, hæresiarum Guibertum, ab Ecclesia toties in capite damnatum, à gloriôsæ memoriæ domino Gregorio, Urbano magnanimo, & Victore religioso prædecessoribus tuis miræ uirtutis Pontificibus diu acriterque diuexatum in Vrbe, suburbijque: in eum etiã aliquid perniciosum machinari, atque pati eum non posse, omnes clamabant. Et Patres: Si pecuniæ, inquit, defunt: auro argentoque subueniemus. Dum huius dispositionis acriter ageretur negotium, Legati Rogerij Comitum in Vrbe ueniunt, Curiam intrant, ex more ex parte Comitum officiosissime Papam salutant, & resalutant, atque inclinati ad pedes posuerunt auri uncias mille. Id tam deuotè susceptum est, quàm opportunè mandatum. His auxilijs ad expugnandum prædictum hæresiarum de B super collatis, audaciam adeptus dominus Pontifex: Operari, inquit, iam Dei gratia magis quàm consiliari tempus est.] hæc de studio Paschalis ad expellendum fugandumque longè longius à Romana Ecclesia Antipapam. Feruens studio cæteris Orthodoxorum sic feram illam bestiam assiduo uenatu est infectatus, ut de loco ad locum fugere cogereret, donec infelix cum fuga diem clausit extremum hoc anno, siue sequenti, ut est diuersa diuersorum Scriptorum assertio. Huius namque temporis Germani scriptores Dodechinus, Siegeburtus, & Urspergensis hoc anno eum defunctum affirmant; Itali uero anno sequenti ponunt, ut Domnizo, atque Petrus Diaconus in Chronico Cassinate, idemque ipsi huius quoque temporis auctores, & quidem integræ fidei. Domnizo enim in Vita Mathildis hæc habet de tempore obitus Guiberti Antipapæ nefandissimi:

^{GUIBERTI ANTIPAP. INTER. ITVS.}

C

*Hic per viginti tres annos denique Christi
Ecclesiam nisu toto turbat iniquus.
Post annos binos Urbanus erat quod ab isto
Sacro portatus, calig. choro sociatus:
Iste dolore graui tactus Guibertus inanis
Mortuus est, secum portans anathema per auum.
Propterea cali populus, pariterq. fidelis,
Exultentq. boni, perijt quia perditionis
Filius. Ut surgat similis non det Deus umquam.]*

ista Domnizo hic posuit uti dignum perditissimo homine Epitaphium. Sed quomodo ad postremum sepulchro quoque caruit, proiectis ossibus eius in aquas, inferius suo loco dicturi sumus.

Porro quod spectat ad numerum vigintitrium annorum, quem ponit, non referendus XIX. D est iste ad tempus integrum quo sedit pseudopapa, quod contigisse uidimus anno Redemptoris millesimo octogesimo; sed ex quo idem pessimus omnium hominum factio schismate, à Gregorio Papa desciiuit. Sic igitur exitiale monstrum, fax luesque Fidelium, cuius opus & studium non nisi suadere, uel urgere Christianos adorare bestiam, ab Ecclesia uera recedere, & in latronum speluncam cum schismaticis conuenire, perijt infelix in cærore consumptus, desperationis dentibus deuoratus. Quod enim in Urbani Papæ obitu suam omnem fiduciam collocasset, cum uidisset, eo defuncto, nihilominus res Catholicorum in Paschale successore magis magisque uirescere: exiccatus est ipse dolore, tristitiaque consumptus, & tristem animam diabolo extorquente, decessit tandem, relinquens post se sibi à cunctis Fidelibus maledictionem cum dira execratione atque blasphemijs, in eum in inferriugiter consuetis.

E Quod autem nequaquam unã cum Antipapæ obitu extinctum est schisma, uiuente XX. adhuc qui foueret illud Henrico Imperatore: haud mediocres labores superuere Paschali. Etenim Henrici opera tres post Guibertum sunt subrogati sibi inuicem succedentes pseudopontifices, Albertus, Theodoricus, & Maginulphus, arescentibus suo ipsorum ortu maledictionis palmis infelicibus. de quibus dicendum inferius. At uero Paschalis Papa, cuius munus Apostolicum in eo erat, ut euelleret atque plantaret, destrueret pariter & ædificaret, in his erat totus, ut Romanam Ecclesiam in splendorem pristinum restitueret, atque ea quæ direpta nouisset, eadem è tyrannorum manibus uendicaret. quænam autem ista fuerint, ita idem qui supra auctor Vitæ Paschalis narrat: Eodem tempore dominus Papa ciuitatem Castellanam per suos aggressus, locum natura satis munitum miro Dei auxilio uirtuteque obtinuit: parum post obtinuit & Beneuentum. His diebus Petrus de Columna Cauas oppidum de iure beati Petri inuaserat; sed dum aliena

^{PERDO- MVIT PASCH. PAP. TYRANNOS.}

contumaciter retinere nititur, turpiter amisit propria. Egressus Vrbe dominus Papa Ca- A uas recepit, Columna & Zagarolum oppida iuris illius sapienter expugnata, atque poten- ter sunt capta.] hæc ipse, qui inferius, eundem Petrum Abbatem fuisse Farfensem, eum- demque Romanæ Ecclesiæ perduellem, ostendit. Hic primum occurrit mentio nobilif- simæ familiæ Columnensium; opressam honestioris tituli occasione. Addit auctor, ab eodem Paschale perdomitam Corsorum familiam; insuper Stephanum atque filium ce- pisse, qui inuadentes monasterium sancti Pauli, illud in munitionem conuerterant, illic- que recepta sceleratorum manu, haud mediocre facessabant Vrbi negotium. loco capto, eundem Stephanum iussit Pontifex in exilium duci. Hi primi fuere Paschalis Papæ la- bores, qui eum haud leuiter fatigarunt.

XXI. His accesserunt externa mala, quæ ipsum valde molestia affecerunt; illa verò omnium maxima, quæ Regum sunt inobedientia parta, quæ licet ab Urbano Papa medicamento B pœnitentiæ iam antè sublata fuissent; tamen iterum, cum ex cicatrice malè obducta re- crudesceret multa sanie apostema tumescens, ferro chirurgi potius quam vnguenti leni- tate curandum fuit. Debet Lector hic meminisse, Philippum Francorum Regem ob legiti- mam vxorem eiectam, atque pellicem subintroductam, fuisse in Claramontensi Conci- lio ab Urbano Pontifice excommunicatum, pœnitentem verò postea absolutum, sed rursus ad vomitum redeuntem, rursus ab Urbano subiectum interdicto. Qui vt audiuit, Urbanum ipsum esse defunctum, perinde atque cum ipso sacræ leges pariter essent ex- stinctæ, fregit vincula, quibus tenebatur astrictus, idque summa iniuria violatæ censuræ ecclesiasticæ. His auditis Paschalis Papa vindex legum exurgens, decernit legationem in Gallias, per quam in Regem Concilium indiceretur, cui Rex ipse ad dicendam causam reus assisteret. Credita est legatio tanti ponderis duobus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Ioanni ac Benedicto; quorum alter, nempe Ioannes, cum de his scriberet ad Iuo- nem Episcopum Carnotensem, nimirum de loco & tempore congregandi Concilij, hanc ad redditas litteras accepit ab Iuone responsionem: *

LEGATIO IN GAL- LIAS DE- CERNITVR CONTRA PHILIP- PVM RE- GEM. * Iuo ep. 134. XXII.

Ioanni presbytero Cardinali Romanæ Ecclesiæ Legato, Iuo humilis Carnotensium Ecclesiæ minister legatione fungi in Christo.

Litteras tuæ beneuolentiæ indices nuper accepi, quibus aliqua constantiæ tuæ opera paruitati meæ notificasti. In quibus hoc egregiè laudabile intellexi, quod te à commu- nione Regis abstinuisti: quoniam in hoc & famæ tuæ, & legationi tibi commissæ sanè consuluisti: licet quidam Belgicæ prouinciæ Episcopi in Pentecoste contra interdictum bonæ memoriæ Papæ Urbani coronam ipsi Regi imposuerint; tamquam mortuo præco- ne, iustitiam mortuam esse crediderint. Quod autem Pictauis, aut intra prouinciã A- D quitanicam Concilium celebrare disponis, omnino laudo. Quod si intra prouinciã Belgicam vel Celticam Concilium celebraretur, multa premi silentio oporteret, quæ ventilata scandalum generarent, & totum pænè fructum Concilij aliqua exæstuatione præfocarent; pressa verò silentio, tamquam verbo Dei alligato, legationis tuæ auctoritati plurimum derogarent. De termino verò habendi Concilij, quem quarto Kalendas Au- gusti designasti, facillè occasionem quærent Episcopi partium nostrarum, dicturi, non esse congruum spatium ad peragendam viam, & præparandum viaticum. Non enim poterunt multi Episcoporum ad locum peruenire Concilij, nisi per multos circuitus, & per acqui- sitos vndecumque conductus. Si ergo videtur prudentiæ tuæ, conuenientior videretur mihi terminus in capite Autumni: quoniam & annus erit fertilior, & vnusquisque inuita- tus, indulto sibi congruo spatio, ad eundem paratior. Si autem præter spem euenerint E. hæc omnia: cum Deus inuicem nos loqui concesserit, & de termino, & de loco habendi Concilij, & de multis alijs cum prudentia tua tractabo, quia multa prætereo, quæ non sine ratione interim chartæ commendare diffimulo. Mitto itaque tibi cum breuigerulo tuo cursorẽ istum, per quem mihi remandes & de tempore & de loco colloquij nostri, & de constitutione habendi Concilij. Vale.]

XXIII. Conuenit tandem, vt Pictauis Concilium cogeretur, Legatis Sedis Apostolicæ rem agentibus. de quibus ita in fragmentis Francorum historia: ^b Urbano obeunte, succes- sor ipsius Paschalis in Gallias misit duos de suis Cardinalibus probabiles viros, Ioan- nem & Benedictum, &c.] Cum autem Episcopi ibi collecti contra Philippum, essent eius litteris inde pellendi; quid mirandum Deo agente tunc acciderit, accipe ex Annali- bus Aquitanæ, à Ioanne Boucheto conscriptis, in quibus hæc habentur: Cum inno- tuisset

A tuisset regi, cogendum esse Concilium, scripsisse illum Guillelmo Duci Aquitanæ cogna- ro suo Pictauis agenti, petijisseque, ne talem sibi fieret iniuriam in vrbe sua inferri. Tum Guillelmus Legatis denuntiavit, vt de vrbe excederent. Qui cum spatium deliberandi ac respondendi vnum diem postulassent, & impetrassent: nocte, quæ interiecta fuit, visus est astare Legato S. Hilarius & hortari, ne minis Guillelmi Ducis territus, ab incæpto desiste- ret: non enim passurum Deum, vt ea res ei fraudi esset, aut malè succederet. Quam visionem cum postridie Guillelmo recitasset Legatus: permisit ille, vt pro arbitrio cuncta perficeret. Itaque mox habita quæstione de Regis adulterio: censuris Apostolicis Rex admonitus est, vt Bertradam à se alegaret: quod & fecit.] hæc ibi. Sed hæc de pœnitentia Regis & obe- dientia exhibita decreto Cõcilij, postea cõtingere. Interim autem (vt citata supra fragmen- ta Francorum historiæ habent) renitentem Regem ipsum & refragatẽ penitus Aposto- licæ iussioni per Legatos significatæ, resistentẽque Cõcilij Pictauiensis decreto, liquet fuisse anathemate condemnatum. De eadem in Regem excomunicatione meminit idem qui supra luo epistola ad Rudolphum Rhemensẽ Archiepiscopum, paucis his rem gestam perstringens: * Propter quam accusationem & patrati incestus comprobationem excom- municatus est Rex Philippus à domno Papa Urbano in Claramontensi Concilio. Et cum post factum diuortium prædictus Rex esset reuersus ad prædictæ mulieris consortium, ex- communicatus est in Pictauiensi Concilio à Cardinalibus Ioanne & Benedicto.] hæc Iuo superioribus consentientia, idemq. alia occasione meminit eiusdem Concilij Pictauiensis ^b.

S. HILAR. MONET LEGATVM STARE PROPO- SITO.

* Iuo ep. 212. EXCOMMV- NICATVR ITERVM IN CONCILIO PICTAUIENSIS. ^b Idẽ ep. 137. XXIV. CANONES CONCILII PICTAUIENSIS.

De canonibus autem in dicto Concilio constitutis hæc referat nobis Vaticanus codex: Decreuit sancta Synodus, vt nullus Episcopus, Abbas, Presbyter, vel quælibet persona de Clero accipiat de manu Regis, vel Comitum, vel cuiuslibet laicæ personæ donum Episco- patus, vel Abbatiz, vel Ecclesiæ, vel reliquarum rerum Ecclesiasticarum: sed Episcopi à suo Metropolitanò, Abbates, Presbyteri, & ceteræ inferiores personæ à proprio Episco- po. Si verò laici decreris canonicis resistentes Ecclesiis violenter retinere præsumperint: ipsi excommunicentur. In Ecclesijs verò illis nullum diuinum officium fiat, nullus orer, lu- men non ponatur, mortuus non sepeliatur, tantum Baptismi gratia ibi non negetur, infir- mis remedio pœnitentiæ, & communionis subueniatur.

Item, vt nemo Episcopatus, Abbatiam, Archidiaconatum, Archipresbyteratum, XXV. Præbendam, vel alios Ecclesiasticos honores, vel Prælationes in duabus Ecclesijs exerceat, nisi in vna tantum, & neutram horum quisquam per pecuniam acquirat, & quidquid ta- li modo acquisisse comprobantur, omni remota occasione, deponantur.

Item, vt nullus de Clero, siue de populo Ecclesiastica bona iure consanguinitatis requi- rat sibi habenda.

Item, vt nullus Episcopus pro sacris Ordinibus, vel pro Ecclesiarum benedictionibus, vel quibuslibet alijs benedictionibus munus accipiat.

Vt nullus Abbas, vel monachus, vel quilibet alius pœnitentias iniungat, nisi quibus pro- prius Episcopus hanc curam dederit.

Vt Abbas, monachi, Canonici, Ecclesias quas nunquam habuerunt, non emant, vel ali- quo modo sibi vendicent, nisi consentiente Episcopo, in cuius fuerint diocesi. In illis verò, quas hætenus absque calumnia habuerunt, redditus beneficiaque obtineant. Presbyter autem de cura animarum, & de Christianitatis ministerio Episcopo respondeat.

Vt Abbates, Decani, qui Presbyteri non sunt, Presbyteri fiant, aut Prælationes amittant.

Qui Archidiaconatus tenent, Diaconi fiant; qui Presbyteratus, Presbyteri fiant; aut ho- E nores amittant. Quod si aliqui, iusta causa prohibente, Presbyteri aut Diaconi esse non possunt, Prælationes amittant.

Vt filij Presbyterorum, & ceteri in fornicatione nati ad sacros Ordines non promo- uentur, nisi aut monachi fiant, aut in congregatione canonica regulariter viuentes, Præ- atate & qual. lationes verò nullatenus habeant: sed neque serui nisi à dominis suis libertate donentur.

Vt nullus Presbyter, Diaconus, vel Subdiaconus concubinam habeat, sed nec aliam feminam, vnde magna suspicio habeatur, in vna domo secum teneat. Et quicumque huiusmodi Sacerdotis concubinarij, siue per pecuniam ordinati Missam scientes audie- rint: excommunicationi subiacerere debeant.

Clerici arma portantes, vel vsurarij, excommunicentur.] hucusq. canones Cõcilij Pictauiensis.

Occasione autem sanciti ibi canonis aduersus Clericos concubinarios, hic opportu- XXVI. nè describenda putamus, quæ aduersus eius contemptorem in eadem prouincia, immò in ea-

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17.
1100. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

in eadem diœcesi Pictauesi contigisse planè miranda narrantur ab integerrimo Scriptore A

^a Petr. Venerabilis lib. 1.
mirac. c. 25.
XXVII.

Petro Venerabili Abbate Cluniacense, huius temporis auctore fidelissimo. ait enim: ^a
Apud castrum Liziniacum, quod in Pictauesi pago situm est, nuper quidam Presbyter erat, qui sacerdotalis ordinis supercœlestem dignitatem miserimæ vitæ conuersatione deturpans, non ad animarum quibus præerat curam, sed ad carnis suæ voluptatem explendam sacro ministerio utebatur. Qui iuxta ^b Prophetam lac gregis sui comedens, & eius felanis operiens, absque vlla spe æternorum mercedibus mercenarij auidissimè pascebatur.

DEPREBY-
TERO FOR-
NICARIO
ADMIRAN-
DA ET ME-
TVENDA.

Mundissimam atque omnia mundantem Christi carnem & sanguinem in altaris Sacramento frequenter officio, non deuotione sumebat, nec ab immundis tamen carnis operibus sese cohibebat. Cumque ut sus immunda multo tempore in cœno luxuriæ versaretur, & sui ipsius fœtoribus delectaretur: territus conscientia malo (sicut aliquando & mali ad horam compunguntur) familiaritatem quorundam bonorum virorum expetijt: B & Abbati Bonauallis, ac Fratribus eiusdem monasterij se in amicitiam specietenus copulauit. Qui longo tempore eum de vitæ emendatione commones, & ut sæculo renuntiare, aliud exhortantes, nihil ab eo impetrare præter inanem spem aliquando potuerunt. Nam libenter, quæ dicebant, audire se fingens, & semper eos de conuersatione suspendens, de societate Sanctorum illorum gloriabatur, nec admonitione vel exemplis eorum à malis retraheretur. In his atque alijs perditæ atque perdendæ vitæ suæ actibus perdurans, & obstinatione impia iram sibi in die iræ thesaurizans, in morbum incidit, quo post aliquot dies ingrauescente, ad extrema peruenit. Adierat eum visitationis gratia Prior iam dicti monasterij, atque cum eo per aliquantum diei spatium, ipso quoque rogante, permanerat.

XXVIII.

Et ecce nocte superueniente, cum cunctis discedentibus solus lecto eius assideret, clamate terribiliter æger ille ad Priorem cœpit: Succurre, ait, succurre, ecce duo super omnem feritatem expauescendi leones in me impetum faciunt, hiante ore ac rictu feroci per frustra discepturi me totum consumere volunt. Deprecare citò Dominum, ut ab his eripiar, antequam morsibus eorum consumar. Dicebat hæc, & tremebat, ac velut deuoratos fugiens, timore defecto corpori vires addente, retrò cedebat. Prior verò vocis illius ac gestus terrore turbatus, non sine multo & ipse timore erat, ad preces tamen, ipsa necessitate impellente conuersus, pro misero illo, ut poterat, Dominum exorabat. Quo orante, mutata voce æger, Bene, inquit, bene, recesserunt crudeles bestia, & per orationes tuas iam vltra nusquam apparent. Et quia vsque ad vltimum spiritum semper compos sui existit (nec ut quidam morientium solent, vel in modico sensu imminutus fuit) conuersus ad Priorem, loqui cum eo de quibuslibet veluti sanissimus cœpit. Cumque tam de his quam de alijs multa inter se verba conferrent, horæ ferè vnus spatium elapsu, rursus inclamare longè terribilius quam primò exorsus est: En, inquit, en ignis de cælo, ut torrens inundans descendit, & super hunc lectum meum veniens, iam iam me in fauillam vsque comburet. Festina, adiuua, ora, si forte & ab hac morte eripi valeam. Et hæc dicens, manibus & brachijs opertoria subleuabat, eaque velut aliquid iuuare possent, inuisibilibus ignibus turbatus opponebat, sed nequidquam: non enim corporalia tegmina à spiritualibus incendijs tegere poterant, quem cœlesti vindictæ impia opera exponerant. Prior adauerto timore, denuò ad orationem conuertitur, & quantum in tali casu possibile erat, Domini misericordiam deprecatur: illo, ut supra, orationi instante, post paululum patiens gratulationis vocibus preces eius interrupit, dicens: Quiesce, iam ab igne tutus sum: nam dum super me (ut dixi) cum impetu descenderet, interpositus est linteus, vsque ad quem E ignis peruenit, sed eum transire non potuit. Iam & ab isto periculo ereptus, oro ne à me discedas, quousque quis istorum finis futurus sit, agnoscas. Tum Prior, qui tam timore quam hospitandi necessitate recedere volebat, substitit, & ab oratione surgens, rursus ei prius colloqueretur, subito ægrotus ad inuisibilia raptus obmutuit. Prior raptum eum ab humanis intelligens, rei exitum præstolabatur.

XXIX.

Cum ecce post multum noctis spatium homo ad se redijt, & miserabiliter ingemiscens ait: Ha, ha, ad iudicium æternum raptus sum, & heu miser, æterna morte damnatus sum. Traditus sum horrendis tortoribus, igne inextinguibili cum diabolo & angelis eius perpetuò cruciandus. Ecce, ecce ignita sartago plena bullienti adipe, quam coram me tormentorum ministri detulerunt, eamque ad me frigendum vndique succederunt.]

Qui

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 17.
1100. I. ALEXII COMN. IMP. 20.

A Qui enim carnis voluptatibus, succedente libidinis igne carnis concupiscentiam, Deum offenderat, iuste ei succensa igne adipe cruciandum fore, per visum ostensum est.] pergit verò: Et cum Prior orationi, sicut iam bis fecerat, tertio quoque incubisset, ille ait: Cessa, cessa pro me orare: nec pro illo vltra fatigeris, pro quo nullatenus exaudieris. Priore verò dicente: Frater redi ad cor, & misericordiam, dum adhuc viuus, à Deo require: ille adiecit: Putas, ait, me ut insanum loqui? non insanio, sed sana mente, quæ dixi, confirmo. Et cucullam Prioris manu tenens eum interrogauit: Nonne hoc quod manu teneo, cuculla tua est? Quo respondente, Est: adiunxit: Sicut hæc vestis cuculla est, & sicut hoc quod substratum mihi est, palea est: sic & hoc quod coram cerno, ignita sartago est. Et dum hæc loqueretur, gutta inuisibilis ignis de illa quam dicebat sartagine exiens, in manum eius, Priore vidente, cecidit. Et, mirabile dictu, cutem & carnem vsque ad intima ossis consumpsit. Tum ille acri cum gemitu: En, inquit, indubia rei probatio: nam sicut ista quam vides, de sartagine prolapsa gutta carnis partem consumpsit: sic confestim totum me ignea vorago consumet. Priore ad ista stupente, iterum dixit: Ecce sartagine istam ministri infernales propius afferunt, ut me in illam iniiciant, iam namque manus adaptant. Et post modicum: Ecce linteum in quo iaceo, vndique concurrentes accipiunt, & me in ignitam sartagine, æternam frixuram proiciunt. hoc velut vltimum Vale mox vt Priori atque his, qui ad hoc horrendum spectaculum conuenerant, dixit; subtrac̄ta voce, ac reflexa ceruice, puniendum spiritum condemnatis spiritibus tradidit. Tantus verò terror omnes inuasit, ut ilicò vniuersi aufugerent, neque aliqui in domo, vbi cadauer mortis remanserat, remanere auderent. factò manè miserum cadauer sepulturæ mandatum est.

Post aliquot autem dies, cum ad vniuersos circà positos hæc tam terribilis fama perue-

nisset, rei veritatem probare volentes, tumulum aperuerunt, atque fossam illam, quam in manu adhuc viuientis presbyteri gutta prænuntia damnationis fecerat, in mortui cadauere inuenerunt.] hæc Petrus & alia de tanti miraculi horrendo visu, & diuina vindicta, de qua per Prophetam: ^a Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur & spiritus pro- ^a Psal. 10.
cellarum, pars calicis eorum.] Quæ omnia (inquit Petrus) secundum quod beatus Gregorius dicit, nullo modo propter se infelix Presbyter vidit, cui nihil visio ista profuit, sed quanta cautela sacerdotale officium administrandum, quam reuerenter diuina mysteria tractanda, superna per eum dispositio demonstrauit.] tunc temporis potissimum, cum in sacrorum ministrorum impudicitij eiusmodi Nicolitarum hæresis nominata magno opere inualuisset. Ad quam excidendam cum minimè satis esset Apostolicæ censuræ gladius, toties sanctis Patribus in eisdem delinquentes sacros canones innouantibus: placuit diuinæ misericordia: ad correctionem multorum, eo modo tantam vindictam ita multipliciter testatam, reddere Fidelibus manifestam. hæc dicta sunt occasione Concilij Pictauesis, hoc anno per Legatos Apostolicos habiti.

Sed ad reliquas legationes, hoc anno à Paschali Pontifice ad diuersas prouincias missas, xxxi. conuertamus orationem. Qui anno superiori litteras acceperat de felici progressu Christiani exercitus in Palestina Paschalis Papa, decernit legationem in Orientem: Legatus verò eligitur Cardinalis Episcopus Portuensis, cui has litteras dedit, quas etiam accepimus ex scripto codice Antonij Augustini:

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus, siue filijs, Episcopis, xxxii.
Clericis, Procensibus, militibus, & omni populo militiæ Christianæ in Asia triumphantis
salutem & Apostolicam benedictionem.

E Quod per Prophetam populo suo Dominus pollicetur, impletum in vobis cognoscimus: ^b Inhabitabo, inquit, in eis, & inambulabo cum eis, quia per fidem in vestrīs pētoribus habitat, & per operationem ita inambulat, ut patenter in vobis inimicos suos expugnasse videatur. Renouauit enim Dominus antiqua miracula, ^c ut in vno mille, & in duobus decem millia persequeretur, & his Ecclesiæ annis, sacerdotium ^d precum tubis inimicarum urbium mœnia aperiret. Illud verò quanti gaudij, quam potentis miraculi æstimatis, quod sacrosancti lateris sanguine cruentam lanceam, & viuificæ crucis partem vestrīs oculis reuelauit, vestrīs tractadā manibus obtulit? Quantas super his Redemptori nostro gratias debeamus, nec humanus animus opinatur, nec lingua præualet enarrare. Videmus enim Christianæ Fidei hostes, Christiani populi oppressores per diuinam misericordiam manu vestra partim contritos, partim è diu possessis regionibus effugatos: videmus Orientalem Ecclesiam post longa captiuitatis tempora, magna ex parte ad antiquam liber-

LEGATIO A
PASCHALI
PAPA MISSA
IN ORI-
ENTEM.
^b Levit. 16.
^c 2. Cor. 6.
^d Dent. 32.
^e Psal. 6.

CHRISTI
1100.PASCHALIS PAP. II.
I.HENRICI III. IMP. 17.
ALEXII COMN. IMP. 20.

^a Luc. 2. libertatis gloriam rediisse. Dicendum igitur ore, dicendum corde: ^a Gloria in altissimis A Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Orationi etiam & vigilijs insistendum, vt quod cœpit, adimpleat, & manus vestras, quas hostium suorum sanguine consecrauit, immaculatas vsque ad finem, affluentes firma pietate, custodiat.

XXXIII. Quapropter agite, filij in Christo desideratissimi, rememoramini, quanta pro amore Domini reliqueritis, quanta pro fratrum salute & ereptione pericula subieritis: patriam, domos, parentes posthabuistis, vosmetipsos exilio addixistis, morti opposuistis: curate nunc ad meliora semper tendere, pacem cum omnibus conseruate, vt possitis ad æternam pacem Domini misericordiâ peruenire. Plurima vobis significare per chartam & atramentum superfedemus, quoniam ex Apostolicæ Sedis gremio charissimum fratrem Mauritium Portuensem Episcopum destinamus, vt qui per beati Petri vicarium, sanctæ in Christo memoria prædecessorem nostrum Vrbanum tanti peregrinationem itineris assumpsi- B stis, beati Petri solatijs semper abundetis, & quem fundamentum tanti operis habuistis, ipsum quoque ad finem caput in fide & obedientia teneatis. Vices etiam nostras eidem fratri Mauritio & Episcopo commisimus, vt eum in omnibus reuerenter excipere, audire, & per ipsum nobis, immo beato Petro obsequi debeatis. Cui nimirum in præceptis dedimus, vt Ecclesiæ, quam per vos Dominus liberauit, seu liberaturus est, ordinationi vigilanter immineat, si quæ minùs canonicis regulis apta repererit, corrigat, & in eisdem cum vestro auxilio plantanda plantet, adificanda adificet. Hortamur itaque, hortantesque præcipimus, vt ei tamquam personam nostram præferenti, in omnibus obedire curetis. Omnipotens Dominus & velle & posse in vobis tribuat, vt quæ eo auctore facienda cognoscitis, ipso adiuuante impleatis. Ipse vos ab omnibus peccatis absoluat, & exilio vestro patriam æternam tribuat. Dat. Romæ quarto Nonas Maij, Indictionis octauæ, per manum Ioan- C nis Diaconi.] hæc ad militantes in Oriente Occidentales Fideles Paschalis Papa.

XXXIV. Haud multum temporis post hæc effluxit, cum Godefredus Dux, siue (vt vult Tyrius) Rex Ierusalem ex hac vita migrat, nempe hoc eodem anno, xv. Kal. Augusti, vir quidem præter peritiam ac fortitudinem militarem pietate insignis, vt qui iam, quo ab impio Imperatore cui militabat se diuelleret, profectionem eam sanctam instituit, in qua cum Deus multiplici gratia est consolatus, vt omnes qui stylo profecti sunt res Orientales, affirmant. Eidem verò est subrogatus Balduinus Principum omnium consensu. hæc pluribus V Vil- lelmus Tyrius, ^b qui & obortas mox dissensiones inter ipsum Balduinum & Patriarcham Ierofolymorum enarrat. Pessimo enim Arnulpho illo, de quo superius, instigante, post obitum Godefredi multa est passus Daibertus Patriarcha à Balduino, sibi usurpante iura Ierofolymorum Ecclesiæ, quarum causa contentionum tunc idem Daibertus Antiochiæ D Principem Boamundum interpellauit, vt protector accederet pro conseruatione iurium Ierofolymitanæ Ecclesiæ, ad quem & has litteras dedit, quibus de cunctis quæ gesta essent, ipsum reddit certiorum: ^c

Scis fili charissime, quoniam me ignorantem, & inuitum, bonæ tamen ac sanctæ intentionis affectu, in eam, quæ omnium Ecclesiarum singularis est mater & Gentium domina, rectorem & Patriarcham elegeris, electumque communi tam Cleri, ac plebis, quàm Principum assensu in huius summæ dignitatis sedem, licet indignum, Dei præeunte gratia, locaueris. In quo ego culmine constitutus, quanta pericula, quot labores, quot persecutiones sustineam, iniurijs offensus mille, meus cognoscit animus, & ipse cognoscit omnium inspector Christus. Vix enim Dux Godefredus, dum adhuc viueret, non tam propriæ voluntatis arbitrio, quàm malorum persuasione seductus, ea reliquit Ecclesiæ tenenda, quæ E Turcarum temporibus qui tunc fuerat Patriarcha, tenuerat. & sancta Ecclesia cum amplius honorari & exaltari debuerat, tunc maiora desolationis & confusionis suæ opprobria sustinuit. Respuit ille tamen, & per misericordiam Dei ab impietatis desistens proposito, in die Purificationis beatæ Mariæ Virginis de Ioppe quartam partem Ecclesiæ sancti Sepulchri dedit, & post in die Paschalis solemnitatis iam vltra superbè sapere, aut in sæculari pompa confidere respuens, diuino nutu compunctus, cuncta quæ iuris erant Ecclesiæ, liberè reddidit, & homo sancti Sepulchri ac noster effectus, fideliter se Deo & * . . . amodò militaturum spondit. Reddidit itaque nostræ potestati Turrim David cum tota Ierofolymitana vrbe eiusque pertinentijs, & quod in Ioppe ipse tenebat: sic tamen, vt ob rerum temporalium insufficientiam, nostra concessione ipse hæc tam diu teneret, donec illum Deus in captione Babylonis, aut aliarum vrbiū amplificasset. Si autem

* nobis

CHRISTI
1100.PASCHALIS PAP. II.
I.HENRICI III. IMP. 17.
ALEXII COMN. IMP. 20.

A autem absque herede masculo moreretur, hæc omnia absque vlla contradictione Ecclesiæ redderentur. Hæc omnia cum in præsentia totius Cleri & populi, in die solemnè Paschæ ante sacrosanctum Sepulchrum confirmasset; & in lecto ægritudinis, de qua mortuus est, coram multis & probatis testibus ipse constituit.

Quo defuncto, Comes Garnerius vt hostis contra Ecclesiam Dei insurgens, fidem & pactum iustitiæ nihili pendens, Turrim David contra nos muniuit, & Legatis suis ad Balduinum directis, mandat, vt Ecclesiam Dei direpturus, resque eius violenter occupaturus quantocyus veniat. Vnde iudicio Dei percussus, quarto post obitum Ducis die obiit. hoc autem ipso mortuo, viri ignobiles ac de plebe adhuc eandem Turrim cum tota vrbe occupantes tenent, aduentum Balduini ad ruinam Ecclesiæ & totius Christianitatis interitum præstolantes. At ego, qui solius Dei clementiæ, tuæque dilectioni, fili charissime, sum relictus, miserijs omnibus, calumnijs insidiantium mihi malignorum circumuentus, tibi soli, quia in te solo post Deum confido, & spei meæ anchoram in tuæ dilectionis soliditate figo: tibi, inquam, soli quas patior ærumnas, immo quas Ecclesia patitur, voce flebili, & anxia pietate & cogitatione refero.

Tu autem, si quid pietatis habes, & nisi paternæ gloriæ vis esse degener filius, qui tyrannica crudelitate claufum ab impia manu dominum Apostolicum Gregorium de Vrbe Roma eripuit, vnde memorabile sæculis omnibus nomen meruit: omni occasione remota, festina venire, & terræ regni que tui cura in militibus tuis prudentioribus sapienter disposita, sanctæ Ecclesiæ miserabiliter laboranti misericorditer succurre. Et certe scis ipse, quoniam auxilium tuum consiliūque promiseris, & debitorem sanctæ Ecclesiæ, ac mihi sponte tua feceris. Scribe igitur ad Balduinum litteras, interdicens ei, ne sine licentia nostra & legatione, (cum ille tecum in Patriarcham & Rectorem Ecclesiæ Ierofolymitanæ me elegerit) sanctam Ecclesiam deaſtaturus, & res eius occupaturus vlllo modo veniat, monstrans ei, quoniam ignobile est, tot vos pro eadem Ecclesia labores sustinuisse, totque pericula, vt illa libera fieret, non vt nunc vilis & abiecta seruire cogatur illis, quibus dominari & præesse iure materno debet. Quod si ille iustitiæ resistens, rationabilibus acquiescere noluerit: per eam, quam beato Petro debes obedientiam, contestor, vt quibuscumque modis vales, aut etiam si necesse sit, armis aduentum eius impediatis. Quidquid autem super ijs quæ mando, tu facturus sis: galea tua ad me sub festinatione missa, per hunc eundem, quem ad te mitto nuntium, mihi, charissime, manifesta.] hucusque Patriarcha Ierofolymorum ad Principem Antiochiæ Boamundum. Sed hanc epistolam minime ad eum peruenisse, idem Auctor existimat, eò quod inter hæc idem Princeps eodem mense, D quo obiit Godefredus, dum inuafurus pergeret Mesopotamiam, interceptus insidijs, ab hostibus captus est. Quomodo autem dolo aduersariorum Ierofolymis idem Patriarcha pulsus, Romam ad Paschalem Pontificem venerit, suo loco dicturi sumus.

En quàm malè meritis de acceptis à Deo beneficijs Balduinus, sui Principatus auspicator exordia, vt iram offensi Numinis in se cõuerteret. ita mala iaciens sui regiminis fundamenta, non nisi cum labore & dolore regnavit. Vt nihil sibi ipsis Principes infelicis consulant quàm Ecclesiastica iura deprimere, & sic sibi omnia vindicare. qui enim laceſſit Ecclesiam, sibi quidem Deum aduersarium constituere & vltorem, innumera docent exempla. Ceterum quibus rationibus tanta sibi vindicaret pro ea Ecclesia Patriarcha, pluribus idem V Villelmus ostendit, quem tu consulas. Porro ipsum, qui illi præerat Ecclesiæ Daibertus, constantissimi animi fuisse Antislitem, omnibus numeris absolutum ad sedem E illam regendam, cum Scriptorum omnium huius temporis, tum testificatione Iuonis Episcopi Carnotensis, ad eum post creationem ipsius scribentis epistolam, satis apparet, cuius hoc est exordium: ^a Quia diuina miseratio sollicitudinem vestram illi Ecclesiæ præesse voluit, de qua Verbum Dei processit: gaudemus, tum propter familiarem, qua vos amplectimur, charitatem, tum propter vtilitatem, quam populo Dei collaturam speramus vestram sollicitudinem, &c.]

Eodem anno mortuo V Villelmo Anglorum Rege perturbatore Ecclesiasticæ libertatis, cuius causa sanctus Anselmus (vt vidisti) extorris ab Ecclesia sua Cantuariensi in Gallia exul degebat: eidem redeundi facultas ab eius successore Henrico data est. Sed ad breue tempus pace retenta, rursus eadem nouo turbine sub Rege nouo exagiturat Ecclesia: cuius occasione opus fuit Paschali Papæ decernere legationes in Angliam. sed cum hæc ad plures annos sint propagata, quid annis singulis gestum sit, ex more dicemus. Iam

Annal. Eccl. Tom. 12.

B

trien-

XXXVI.
TYRBAE
CONCITA-
TAE IN EC-
CLIESIA
IEROSOLY-
MITANA.

XXXVII.

XXXVIII.
MALE POSI-
TA FVNDAMEN-
TAMENTA
REGNI
IEROSOL.

* Inocp. 39.

XXXIX.
S. ANSELMVS
REDIT IN
ANGLIAM.

triennium explebatur sancti Anselmi extra suam Ecclesiam in Gallijs exilij, cum Deus A vltor tandem exurgens, in Regem persecutorem vindictam exercuit. Cuius quidem iræ Dei complura ostensa sunt antea documenta, signis pluribus manifestissime declarata, quæ recitant eiusdem temporis rerum Anglorum historici, qui hæc spectarent oculis: Edinerus in primis in rebus gestis Anselmi, & V Villhelmus Malmesburiensis monasterij Bibliothecarius, quos tu, si scire cupis, pro arbitrio consulas, nobis satis, si quæ viri sanctissimi, Hugonis scilicet, magni nominis eiusdem temporis Cluniacensis Abbatis testificatione recitat Edinerus, referamus.*

* Edm. in
Ansel. lib. 2.
XL.
DE OBITU
VILHELMII
ANGLIÆ
REGIS.

Hinc exilij nostri anno tertio, qui, quo è Roma Lugdunum venimus, erat secundus, venit Anselmus Marciniacum, loqui domino Abbati Cluniacensi Hugoni, & sanctimonialibus. Vbi cum ante ipsum Abbatem confedissemus, & de his, quæ inter Anselmum & Regem eousque versabantur, verba (vt fit) nonnulla hinc inde proferrentur: intulit idem B venerabilis Abbas sub testimonio veritatis, proxime præterita nocte eum dem Regem ante thronum Dei accusatum, iudicatum, sententiam tum damnationis in eum promulgatam, ex quibus verbis admirati non modice sumus. Sed perpendentes & viuentis sanctitatem & reuerentiam eius, fidem his quæ dicebantur, nullatenus habere nequiuimus.] facta sunt ista vltima Iulij, ipsi verò Kalendis Augusti, cum S. Anselmus Lugdunum reuersus esset, alia sunt diuinitus ostensa de ipsius interitu Regis, quem iam pluribus deterritum antè prodigijs, in venatione dum esset, sagitta in ceruum emissa eius præcordia subiens interfecit die sequenti, nempe secunda mensis Augusti.

XLI.

b Luc. 14.
DIGNA
CONSIDERATI O.

Hæc tu, Lector, obiter nequaquam velim prætereas, sed sapienter attendas secundum illam Domini sententiam, clades Ierosolymorum lugentis: * Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?] si tali meruit sententia condemnari Catholicus Princeps, ob vnius C dumtaxat Episcopi extorrisiniuriam: qualenam iudicium sunt habituri, qui Fidei Catholice perduelles, Anglicanos Catholicos omnes Episcopos siue ferro siue exilio consumpserunt, & alias iniurias nefandas ipsis Ecclesijs intulerunt? Non patitur Deus inultum vquam remanere peccatum, quod non diluit poenitentia, qui ad tempus puniendâ referuat, nam ipse: * Nónne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis? mea est vltio, vt reddam illis in tempore. Sed sic vliscitur sæpè minora peccata, vt ex his timere discant, qui maxima perpetrarunt. cuius rei gratia casum turris Siloë nuntiantibus^d posuit eum in exemplum futuri Iudicij magni Dei.

* Deut. 32.

d Luc. 13.

XLI.
RNOVA
TVR CON
TROVERSA
IN ECCLIA
SIA ANGLI
CANÆ.
* P sal. 84.

Sublato igitur è medio Rege persecutore, eius germanus Henricus regnum capeffit: qui statim S. Anselmum ad suam Ecclesiam in Angliam reuocauit, quem & suscepit honorificè redeuntem. Sed quoddam diuturna esse non possit, vbi iustitia procul abest, quam ad pacem conferuandam oporteat semper esse præsentem, iuxta Dauidicum illud: * Iustitia & pax se osculatae sunt.] quæ hanc concordiam interceperint, sic accipe ab Edinero: Vbi S. Anselmus Saresberiam ad Regem venit, & ei quid de Ecclesiarum inuestituris in Romano Concilio statutum acceperit, plano sermone innotuit: turbatus est Rex, ac vehementissimè indoluit, nec nutum eius in aliquo, sicut Nuntij dixerant, expectare voluit.] hæc tantum paucis agens Edinerus in Vita Anselmi, eò quod ista omnia in alio commentario scorsum scriberet, ex quo ista qui eum præ manibus habuit, idem qui supra V Villhelmus enarrat: Verum tamen cum Rex more antecessorum suorum ab Archiepiscopo Anselmo hominum interrogaret, & ille pro excommunicatione Romæ facta differret: missi sunt Romam ab vtraque parte Nuntij. Iubetur Anselmus Regi interea hominum facere, vel absolutis morarum nexibus, regno excedere. Quin potius, respondit ille, inspiciantur A postolicæ litteræ, & quod tenor earum continet, fiat. Redierant enim iam Romam Nuntij, & casto labore semitam triuerant, quoddam Paschalis Papa sententiam antecessoris inuito robore tuebatur. Quid ad me de litteris Apostolici, ait Rex, iura regni mei nolo amittere. Procedente in contentionem sermone, asseruit Anselmus, terram se non exiturum, sed ad suam iturum Ecclesiam, consideraturum, quid sibi, vel suis expediret scilicet. ita tunc discessum. Sed posterioribus diebus molliores ex parte Regis virum conuenere litteræ, vt pacato animo Curia suam præsentiam exhiberet, futurum, vt habito inter se colloquio omnis sopiretur controuersia. Non negat ille aduentum, si fortè Deus instinctu suo regalem contigisset animum. Rursus igitur communi edicto Legati mittuntur Romam, &c.] quid verò per eos actum sit, suo loco, seruato temporis ordine, dicturi sumus. Per biennium in his laboratum esse, idem qui supra Edinerus affirmat: adeò vt posterior ista legatio non

A non nisi sequenti anno potuerit contigisse. Sic igitur vides Regis inconstantiam, modò Anselmum ab exilio reuocantis, modò exilium comminantis: constantiam verò viri sanctissimi admirare, qua fregit impetum Regis, & eo inuito suam Ecclesiam adeptus, & in ea pariter commorantis. Cum autem ista in Anglia agerentur, Iuo Episcopus Carnotensis, fulgor Ecclesie Gallicanæ, apud Reges ob egregios vitæ mores & doctrinam incomparabilem magnæ æstimationis, ad eundem Angliæ Regem litteras dedit, quibus in primis eum hortatus est ad exhibendam Christi sacerdotibus reuerentiam: quas dignas exillimamus Annalibus, vt debeant hic describi. sic enim se habent:*

* Iho op. 57.

Henrico excellenti Anglorum Regi Iuo humilis Carnotensis Ecclesie minister, in eo XLIII. viuere & regnare, per quem Reges regnant.

Quoniam paterni regni solium descendere vos fecit diuina dispensatio, pro gratia B vobis collata diuinam interpellamus clementiam, quatenus paternos mores, paternam vos faciat imitari honorificentiam, vt in nullo vestra sublimitas ab eorum nobilitate degeneret, & in nullo ab eorum frugalitate declinet. Et quia res omnes non aliter bene administrantur, nisi cum regnum & sacerdotium in vntum conuenerint studium, Cellitudinem vestram obsecrando monemus, quatenus in regno vobis commisso verbum Dei currere permittatis, & regnum terrenum caelesti regno, quod Ecclesie commissum est, subditum esse debere, semper cogitatis. Sicut enim sensus animalis subditus debet esse rationi, ita potestas terrena subdita esse debet Ecclesiastico regimini. Et quantum valet corpus, nisi regatur ab anima, tantum valet terrena potestas, nisi informetur & regatur Ecclesiasticâ disciplinâ. Et sicut pacatum est regnum corporis, cum iam non resistit caro spiritui, sic in pace possidetur regnum mundi, cum iam resistere non molitur regno Dei. Hoc cogitando, seruorum Dei vos esse intelligite, non dominum; protectorem, non possessorem: vnam debere esse de cedris Libani, quas plantauit Dominus, in qua nidifcent passeret, id est, sub cuius tutela quiete fructificent, & conuersentur Christi pauperes, quorum orationes pro statu regni vestri & incoluntate vestra, quanto quietiores, tanto saniores, quanto saniores, tanto constat esse efficaciores. Hoc enim faciendo, & regnum * sanctiores, terrenum quietè, Deo cooperante, possidebitis, & ad regnum æternum eiusdem miseratione peruenietis.] hucusque Iuonis ad nouum Regem epistola, digna planè, quæ Regibus omnibus legenda iugiter ingeratur, his nostris præsertim temporibus, quibus execranda Politicorum hæresis velata iure regnandi, Regum penetralibus interdum se immittat, vbi & honesto sub nomine delitescat.

Sed finem imponamus iam rebus gestis anni huius Paschalis Papæ, qui ad regimen X L I V. Germanicarum Ecclesiarum, quas Henricus sclusmaticus Imperator persecutione vexabat, legationem Apostolicam credidit Gebehardo Constantiensi Episcopo, Apostolico planè viro, qui præ ceteris stetit pro nauo domui Israel perditissimis hisce temporibus: vt nisi Deus tale sem in illis Ecclesijs reliquisset, penitus tota se interijissent, de quo ista hoc anno Bertoldus: Dominus Paschalis Papa Natiuitate Domini Romæ cum magna pace celebrauit, & per litteras suas Venerabili Gebehardo Constantiensi Episcopo in Teutoniciæ partibus Apostolicas vices commendauit, quas ab antecessoribus multis annis obtinuit.] hæc Bertoldus, qui & hic scribendi finem fecit, fortè præuentus morte: qui ex vitæ integritate & Catholico nomine summam sibi gloriam comparauit inter Chronographos huius temporis. cui vt veritatis studiosissimo bene precamur. Sed quod post hæc in manus nostras peruenit accipe priuilegium, quod hoc anno Paschalis Papa concessit sancti E Alberici Abbatis monasterio nuper fundato in territorio Cabilonensi, vbi prima plantatio coaluit Ordinis Cisterciensis, de quo dictum Tomo superiori ante biennium. litteræ Apostolicæ Paschalis sic se habent:

LEGATIO
A PASCH.
PAPA GE
BE HARDO
CONSTANT.
EPISCOPO
CREDITA.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili filio Alberico noui monasterij X L V. Abbati, quod in Cabilonensi parochia situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

PRIVILEGIUM CISTERCIENSIUM MONACHORVM

Desiderium quoddam Religiosum propositum & animarum salutem pertinere monstratur (auctore Deo) sine aliqua dilatione est complendum. Vnde nos, ð filij in Domino dilectissimi, citra difficultatem omnem vestrarum precum petitionem admittimus: quia Religioni vestrae paterno congratulamur affectu. Locum igitur illum, quem inhabitandum pro quiete monastica elegistis, ab omnium mortalium molestijs tutum ac liberum fore sancimus, & Abbatiam illic perpetuò haberi, ac sub Apostolicæ Sedis tutela

specialiter protegi, quamdiu vos, ac successores vestri in ea, quam hodie obseruatis disciplinæ ac frugalitatis obseruantia permanferitis, salua Cabilonenfis Ecclesiæ canonica reuerentia. Præsentis itaque decreti pagina interdiciamus, ne cuiquam omnino personæ liceat statum vestræ conuersationis immutare, neque vestri (quod nouum dicitur) cœnobij monachos sine regulari commendatione suscipere, neque congregationem vestram astutijs quibuslibet aut violentijs perturbare. Eam sanè controuersia decisionem, quam inter vos & Molismentis Ecclesiæ monachos frater noster Lugdunensis Episcopus, tunc Apostolicæ Sedis Vicarius, cum prouinciæ suæ Episcopis alijsque religiosjs uiris ex præcepto prædecessoris nostri Apostolicæ memoriæ Urbani Secundi perpetravit, nos tamquam rationabilem ac laudabilem confirmamus. Vos igitur filij in Christo dilectissimi ac desideratissimi, meminisse debetis, quia pars vestri sæculares latitudines, pars ipsa etiam monasterij laxioris minus austeras angustias reliquistis. Vt ergo hac semper gratia digniores censeamini, Dei semper timorem & amorem in uestris cordibus habere satagite, ut quantò à sæcularibus tumultibus liberiores estis & delicijs, tantò ampliùs placere Deo totius mentis & animæ virtutibus anheletis. Sanè si quis in crastinum Archiepiscopus aut Episcopus, Imperator aut Rex, Comes aut Vicecomes, Iudex aut Ecclesiastica quæuis sæculariue persona, hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiove commonita si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini nostri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Ego Paschalis Catholice Ecclesiæ Episcopus subscripsi. Datum Troiæ per manum Ioannis S. R. E. Diaconi Cardinalis quatuordecimo Kal. Maij, Indictione octaua, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo, Pontificatus autem domini Paschalis Secundi Pape secundo.

* primo.

IESV CHRISTI
ANNVS
HOOI.

PASCHALIS PAP. II.
ANNVS
2.

HENRICI III. IMP. 18.
ALEXII COMN. IMP. 21.

I. SEQUITUR annus Redemptoris centesimus primus supra millesimum, Indictione nona, quo ad Paschalem Papam tam ab Henrico Anglorum Rege, quam à S. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo, inter se ob inuestituras Ecclesiarum concertantibus, legationes missæ sunt. Res gestæ vnà cum epistolis vtrò citroque missis seorsum ab Edinero, isthæc omnia contuente, descriptæ fuerunt, ut ipse testatur in præfatione ad Vitam eiusdem Anselmi. sed cum liber ille exciderit, pauca quædam, quæ ex illo descriptit V. V. Malmesburienfis Bibliothecarius, hic recitanda erunt, quæ sic se habent: ^a Rufus igitur communi edicto mittuntur Legati Romam, qui tam dura præcepta tentent vel lenire vel rescindere, *de inuestituris scilicet à Rege non exhibendis*: Ex parte Antistitis *Anselmi videlicet*, Balduinus & Alexander monachi, ex parte Regis; Girardus Archiepiscopus Eboracensis, Herebertus Norwicensis, Robertus Cestrensis Episcopi sunt missi. Sed priores *hos Episcopos* familiaris quoque causa vrgebat, Girardum pro adeptione pallij, Herebertum pro rescissione priuilegij Abbatie S. Edmundi, quod Balduinus Abbas illi cœnobio per Alexandrum Papam multis laboribus acquiserat. Id erat, ut Abbas illius loci nec Episcopo Norwicensi, in cuius parochia esse cognoscitur, nec vlli alij, nisi Primati Angliæ subijciatur. hoc Herebertus depellere intendens & pergens, ignoro, quo infortunio socios relinquens, & deuia secutus, prædonum manum incurrit, sed quadraginta marchis datis, seruitutem exuit, libertatem viæ recepit: primò per omne quod dicitur sanctum, iurare compulsus Guidoni (id nomen viro raptorem magistro) nihil se Romæ acturum, quod ad domini sui Anselmi Archiepiscopi spectaret incommodum.] ad eò enim increbuerat S. Anselmi vbique nomen, ut etiam larronibus esset in honore & defensione, exhibentibus se sponte vindictibus eius iurium còtra Regem Anglorum apud Romanum Pontificem. sed pergit Auctor: Datis ergo nummis raptim socios prosequeretur liberiore otio, quia leuiore marsupio. Coniuncti corripiunt viam, Papæque obtutibus præsentati, quidquid poterat, promissis & mu-

LEGATIO-
NES AD PA-
SCHALEM
PAP. EX
ANGLIA.
^a V. V. Malmesbur.
de Gest. Rom.
Angl. lib. 1.

II.

A & muneribus agunt, ut Regis voluntatem effectui mancipare possint; sed nequidquam. Stat ille inflexibilis, nolens (ut dicebat) statuta sanctorum Patrum eneruare pro voluntate vnus hominis. Nihil ergo iste labor profecit ad aliud, nisi ut lites confererentur in regno, Legatis inter se dissidentibus. nam Rex epistolam ab Episcopis sibi allatam, quòd suæ voluntati refragari viderat, occulendam putauit. Ceterum nuda verba foras extulit, quibus illi pro Episcopali veritate asserebant, Apostolicum Regis inuestituras æquanimitè ferre, si cetera boni Principis officia exqueretur. Ideò autem noluisse litteras hæc * videre, ne accepta occasione ceteri Principes in eum inclamarent. Contra monachi palàm clamitabant, Apostolicis præceptis fraudem innecti conquirentes: siquidem & epistola, quam Anselmo attulerant, vulgò iam lectitabatur, in qua non solum inuestituras non concedere, sed etiam statuta Urbani pertinaciter probabatur Paschalis vrgeri, seruanda- que monere. Strepebat igitur omnis aula murmure, non debere attendi monachis, qui libenter fucis veritatem obscurant, dummodò Archiepiscopo placeant: Episcopalem gradum & sermonem magni esse ponderis, monachosius in sæcularium rerum testimonio perdidisse. At istud (inquit Balduinus) sæculare negotium non est. Tum Proceres: Probum & prudentem te scimus virum, nec de illis esse, quæ maxima turba ordinem vestrum malè viuendo infamat: sed tamen & humana & diuina exigit ratio, ut magis tribus Episcopis, quam duorum monachorum credatur testimonio. Diu ergo fluctuauit Anselmi sententia, quòd vrgeret, quòd & aduersa fronte testimonium Episcoporum reuellers, videbatur superbum, porro epistolæ, quæ sigillum Apostolicum prætendebat, non credere, stultum. Confirmato animo respondit, ad certitudinem facti cognoscendam missurum se Romam: interim illis, qui inuestirentur, nec communionem suam negandam, nec benedictionem impertiendam.] Quid verò responderit Paschalis Papa in declaranda sententia sua de inuestituris non concedendis, silentio præterit Auctor, nescio an in gratiam Regis, cum tamen de his ipsis extet epistola illa inter epistolas S. Anselmi, ordine duodecima posita, quæ sic se habet:

PASCHALIS
PAP. REC-
SAT CONCE-
DERE REGI
ANGLO-
RVM
INVESTI-
TURAS.

* credere.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Anselmo Cantuariensi venerabili fratri & Coepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Suauissimas dilectionis tuæ suscepimus litteras, charitatis calamo scriptas: neque enim aliud chartæ calamus indidit, quam quod de fonte charitatis intinxit. In his reuerentiam deuotionis tuæ complectimur, & perpendimus fidei tuæ robur & piæ sollicitudinis instantiam. Exultamus, quia gratia Dei tibi præstante auxilium, te nec minæ concutiunt, nec promissa iustollunt. Dolemus autem, quia cum fratres nostros Episcopos Legatos Regis Anglorum benignè suscepimus: quæ nec diximus, nec cogitauimus, redeuntes ad propria reuulerunt. Audiuimus enim eos dixisse, quia si Rex in aliis benè ageret, nos inuestituras nec prohibere, nec factas excommunicare, & quòd ideò nolebamus chartæ committere, ne sub hac occasione & ceteri Principes in nos inclamarent. Vnde IESV M, qui renes & corda scrutatur, in animam nostram testem inducimus, si, ex quo huius sanctæ Sedis curam cœpimus gerere, hoc immane scelus vel descendit in mætem. Et hoc à nobis Deus auertat, ut est, & non subrependo nos inficiat, ut aliud habeamus ore promptum, & aliud corde reconditum. cum còtra mendaces Prophetæ precetur, dicēs: ^a Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa. Si verò nostro silentio pateremur Ecclesiã felle amaritudinis, & impietatis radice pollui: qua ratione possemus apud æternum Iudicem excusare, cum Dominus sub specie sacerdotis dicat Prophetæ: ^b Speculatorem dedi te domui Israël: ^c ^d ^e Non benè custodit urbem, qui in specula positus, dum nõ obstitit eius hostibus, diripiendam exponit. Si ergo pastorale signum, si anulum, signaculum Fidei tradit laica manus: quid in Ecclesia pontifices agunt? Ecclesiæ honor atteritur, soluitur disciplinæ vigor, & omnis religio Christiana conculcatur, si quod nouimus sacerdotibus solis deberi, laica patiamur temeritate præsumi. Non est laicorù, Ecclesiam tradere, nec filiorum, matrem adulterio maculare. Iure ergo priuandus est patrimonio, qui matrem polluit adulterio: nec meretur Ecclesiasticæ benedictionis consortium, qui eam impia infestatione persequitur. laicorum est Ecclesiam trueri, non tradere. Quare ^e quidã, cum illicitum sibi sacerdotium vendicaret, lepra percussus est. Filij quoque ^d Aaron, quia ignem alienum infuerunt, igne diuino consumpti sunt. Alienum enim est ab Ecclesia, & à sacris canonibus est inhibutum, ne Principes & sæculares viri inuestituras non solum dare, sed nec electioni Episcoporum audeant se violenter inserere. In ^e Septima quippe Synodo (ut noscitur

III.
EPISTOLA
PASCHALIS
PAP. CON-
TRA SVB-
DOLOS LE-
GATOS EPI-
SCOPOS.

^a Tsal. 11.

^b Ezecch. 3.

^c 2. Par. 26.

^d Leuit. 10.

^e al. 7111.

scriptum est: Sancta & vniuersalis Synodus definiuit, neminem laicorum Principum vel potentum se vi ingerere electioni vel promotioni Episcoporum. Si ergo filij Aaron, quia ignem alienum intulerunt, corporaliter puniti sunt: isti qui a laicis, a quibus alienum est, Ecclesiam susceperunt, spiritali gladio feriuntur.

IV.
EXCOMMV-
NICANTVR
EPISCOPI
QVI PALS
RETVLERE.

* 3. Reg. 13.
* propitius

Episcopos autem, qui veritatem in mendacium commutauerunt, ipsa Veritate, quæ Deus est, in medium introducta, à beati Petri gratia & nostra societate excludimus, donec Romanæ Ecclesiæ satisfaciunt, & reatus sui pondus agnoscant. Quicumque verò intra prædictas inducias inuestituras, seu consecrationem acceperunt, à consortio fratrum & ordinatos & ordinatos alienos habemus; nec eis ad excusationem deceptio sufficit, quia & propheta^a ab alio propheta deceptus, nec idèd mortem euasit. Rogamus interea charitatem tuam, nos tuis sanctis precibus commendari, vt quantò * propitius ad Deum passibus virtutum accedis, nobis orationum tuarum manus extendas. Omnipotens Deus, qui te huius stadij inuitauit ad cursum, felici consummatione perducatur ad primum.] hucufque ad S. Anselmum Paschalis Papa.

V.

His Anselmus ab Apostolica Sede acceptis litteris, iisdem que promulgatis, ad celebrandum in Anglia generale Concilium anno sequenti se magna animi constantia præparauit, in quo in primis de veritis Principum inuestituris ab Apostolica Sede cum Episcopis ageret: insuper tractaret etiam de restituendis collapsis sacris institutis, atque reuocanda pristina Ecclesiastica disciplina, prauosque mores qui succreuisent, euelleret. agemus de his suo loco, nempe anni sequentis exordio.

VI.
CONRADI
REGIS OB-
TUS.

Hoc eodem anno, qui tertius ab Urbani Papæ obitu numeratur, Conradus Rex moritur Florentiæ, ibidemque sepelitur, cum iam antea Mathildi reconciliatus esset, cum qua dissensio oborta erat, cecinit ista versibus Dominico, simulque Ferratiæ, quæ rebellat, deditioem, cum ab eadem bello terra marique perstringeretur. De Conrado Rege Vrspergensis testatur, funus eius versibus exornatum.

VII.

MONETVR
PASCHALIS
AB IVONE
DE ADVEN-
TV REGIS
FRANCO-
RYM.

^b Iuo ep. 49.

Inter hæc autem Philippus Rex Francorum, quem vidimus anno superiori in Concilio Pictauiensi ab Apostolica Sedis Legatis fuisse excommunicationis sententia ob pellicem condemnatum, Romam pro absolutione ad Paschalem Papam misit. Cum autem ipse Rex Romam aditurus diceretur, Iuo Episcopus Carnotensis admonuit Paschalem Pontificem, ne ab ipso deciperetur, extorqueretque è manu ipsius absolutionem, vt fecerat ab Urbano, à quo absolutus rursus est reuersus ad vomitum. verba Iuonis ad Paschalem Papam sunt ista: ^b De cetero notum facio Sanctitati vestræ, quòd Francorum Rex Romam in proximo se venturum dicit: quod tamen non credimus. sed seu veniat, seu mittat, caute & nobis & vobis, vt semper clauibus & catenis Petri foriter teneatur. Et si fortè absolutus fuerit, & ad vomitum, sicut iam contigit, reuersus fuerit, è vestigio eiusdem clauibus recludatur, eisdem catenis religetur. & hoc litteris vestris omnibus Ecclesijs manifestetur. Ita enim corroforum dentes confringetis, & iustitiæ satisfacietis. Quòd si fortè Deus cor eius ad pœnitentiam illustrauerit: mementote nostri, qui portauimus pondus diei & æstus, vt sicut fuimus participes tribulationis, ita simus & consolationis.] hæc de Rege ad Paschalem Papam Iuo. Porro aduentus Philippi Regis in Urbem absolutionis causa petendæ euauit; Legatos tamen, vt vidimus, misit, quorum petitione à Paschale Pontifice duo Legati in Gallias missi sunt, ad recipiendam debitam satisfactionem à Rege, qua præuia deberet absolui: quod & factum est.

VIII.

QV ERRELA
IVONIS IN
REGEM OB
ELECTVM
BELLVA-
CENSEM.

^a Idem ibid.
^{*} al Gaulo-
dem

Quoniam autem eisdem Iuo litteris ad Paschalem Papam ingerit querelam aduersus eundem Regem Philippum de Gallone, siue Gaulone, vel Galono- (ita diuersimodè appellatum inuenio) electo Belluacensi Episcopo, cuius electioni assensum præbere volebat; cum eius causa eidem Iuoni plurimum fuerit laudabiliter laborandum: quomodo ista se habuerint, ex iisdem ad Paschalem litteris est petenda narratio, quæ sic se habet: Belluacenses Clerici melioris famæ & consilij sanioris, præcedente consilio vestro, consilio Optimatum diocesis suæ, & laude populi, domnum * Gallonem, virum vita honestum, liberalibusque studijs & Ecclesiasticis disciplinis ornatum, in Episcopum sibi elegerunt. pauci tamen ex Clericis Stephani illius repudiati complices, quos sibi pelliculis peregrinorum murium, atque alijs huiusmodi vanitatum aucupijs inescauerat, huic electioni non assenserunt, nec tamen ei aliquid, quod sacris canonibus obuiet, obijcere potuerunt. Cum verò rem per se impedire non valerent, Regem adierunt, quædã verba auribus eius instillauerunt, quæ facile in cor eius eliquauerunt: videlicet, quòd prædictus electus discipulus meus

A meus fuerit, apud me nutritus, apud me eruditus: addentes quòd à Sanctitate vestra fuerit electus, & quòd magnus ei futurus esset aduersarius, si in regno eius aliquando fuerit Episcopus. Rex itaque virulèris his verbis succensus, & ab omni bona voluntate turbatus, non vult electioni assensum præbere, nec electo bona Episcopalia dimittere. Vnde electores eius ad paternitatem vestram iam confugissent, nisi quia Metropolitanus eorum eos detineret, condicto die inter contradictores & electores, sicut dicitur, pacem volens componere, vel forsitan propter voluntatem Regis rem callidè impedire. Superest ergo, dilectissime Pater, vt pro potestate & auctoritate vestra, sicut cœpistis, Ecclesiæ, prout Clerici rationabiliter postulauerint, succurratis, & consilium vestrum inconfusibile faciatis, ne insidiatores & detractores vestri subannando de vobis dicere incipiant: ^a Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare.]

^a Luc. 14.

B Ita quidem, quòd anno superiori Legati Apostolicæ Sedis in Gallias missi prohibuerunt eligi Stephanum illum, hominem sceleratum, antè damnatum ab Hugone Archiepiscopo Lugdunensi; sed tamen improbi Clerici illi contra prohibitionem eundem Stephanum elegerunt: eadem ex causa idem Iuo ad Paschalem Pontificem has litteras dedit, tanto viro dignas, & cui scriberentur valde viles: ^b

^b Iuo ep. 44.

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister, quidquid filius x. Patri.

Quoniam vterinum filium Romanæ Ecclesiæ, testante conscientia mea, me esse cognosco; cum scandalizatur, non possum non vri, cum tribulatur, tribulor; cum detractorum liuido dente laceratur, disrumpor. Vnde suggero dulcissimæ paternitati vestræ, vt si quæ de partibus nostris accusandorum * Episcoporum, vel aliorum hominum ad aures vestras causæ perlata fuerint: non statim petitionibus eorum, qui sua quærant, & non quæ IESV CHRISTI, acquiescatis; sed indulto congruo & prolixo spatio, religioforum, qui in vicina regione rem liquidè nosse possunt, testimonia requiratis, & ita cognita veritate, prout vobis Deus inspirauerit, iuste vel misericorditer quælibet negotia terminetis.

OPTIMUM
CONSILIUM
INGERIT
PAPAE IVO
EPISCOPIVS
CARNOTENSIS.
ÆSTIMATIONI
SEDIS
DISAPOST.
CONSULEN-
DVM.

Ita enim bonam famam vestram, quæ Sedi Apostolicæ valde necessaria est, conferuando, multorum salutem prouidebitis, & amulorum linguas à maledicto reuocabitis. Alioquin si qua pudenda patris (quod Deus auertat) reuelata fuerint, non ea vt filij auersionis derideamus; sed tamen ab huiusmodi admonitionibus, quas infructuosas videbimus, styllum & linguam cõhibebimus. Non indignetur Sanctitas vestra, si vt filius talia suggero paternitati vestræ, quia multos pastores iam vidi propter remissa flagitia, vel multorum dissimulata facinora ori suo silentium posuisse, & à spe corrigendorum malorum plurimum defecisse. hæc hætenus.

D De cetero notum facio excellentiæ vestræ, Belluacenses Clericos contra interdictum x. vestrum & Legatorum vestrorum quemdam Clericum, nomine Stephanum, in Episcopum assumpsisse procul à factis Ordinibus inuentum, vtpote nondum Subdiaconum, hominem illitteratum, aleatorem, mulierum sectatorem, publicè olim de adulterio publico infamatum, & ob hoc à domino Lugdunensi Archiepiscopo tunc temporis Sedis Apostolicæ Legato Ecclesiæ communionem priuatum. De quò possent dici multa alia inhonestæ, sed hæc quæ vera & manifesta sunt, ad repulsionem eius sufficiunt, si Apostolica & canonica instituta vigorem suum non amittunt. Volo itaque Sanctitatem vestram à paruitate mea super hoc esse præmonitam & præmunitam, ne per surreptionem innocentiam vestram aliquis decipiat, vt licentiã vestrã ad Episcopatum perueniat. Quod si factum fuerit, quantum in hoc casura sit Sedis Apostolicæ auctoritas, si verbis meis non creditis, tandem rei experientia cognoscetis.] & post alia hæc de munere Romani Pontificis: Vestrum autem est, inquit, & oues errantes & dissipatas per nebulas & auia deserti quærere, & ad pascua reducere: pastorem qui gregis curam habeat, eidem prouidere. Et licet oues ipsæ velint perire, velint errare, velint se voracitati luporum suffocandas obijcere: dicendum est tamen Sanctitati vestræ: Nolo erratis, nolo pereatis.] Eodem quoque argumento antea scripserat idem Iuo ad Ioannem & Benedictum Cardinales, Sedis Apostolicæ Legatos, cum sic ab eo admoniti vetuerunt, ne perditus ille Stephanus eligeretur. scripsit & alias pro electo idoneo idem Iuo ad Paschalem ^d litteras.

^c Idem ep. 36.

^d Idem ep. 45.

At quod spectaret ad iura Regis deligendi promouendos Episcopos, idem Iuo hæc scripsit tunc ad Archiepiscopum Rhemensem, cum rogat, vt eundem legitime electum debeat consecrare: * Non enim, inquit, licet Regibus, sicut sanxit Octaua Synodus, ^e

^e Idem ep. 47.
vid. dist. 43.

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 18. ALEXII COMN. IMP. 21.

REGES NON SE IMMISCEANT ELECTIO- NIBUS EPISCO- PORVM. *Capit. lib. 1. c. 76.

6 Iuo ep. 47.

Idem ep. 50.

CAUSA QVO- MODO TER- MINATA. *Idem ep. 169. 170. 171. *Idem ep. 176.

XIII.

*

XVI. SECUNDA EXPEDITIO IEROSOLYMITANA.

CRUCIS VIRTYE VICTORIAE ORIENTAE.

Evill. Tyr. lib. 10 c. 13. 15. 16.

XV.

quam Romana Ecclesia commendat & veneratur, electionibus Episcoporum se immiscere, vel aliqua eas ratione impedire. Francorum enim Reges Carolus & Ludovicus electiones Episcoporum Ecclesiis concesserunt, quod & in suis Capitularibus scriptum reliquerunt, & in Conciliis Episcoporum provincialibus sanciri permiserunt. Habeat ergo Deus in Ecclesia sua principaliter quod suum est; habeat Rex posterior in ordine post Deum, quod sibi à Deo concessum est. Porro obtinuit Iuo quod conatus est, ut Stephanus ille probrosus repelleretur, prout aliis ad eundem Paschalem Papam litteris idem Iuo testatur. Sed ut electio Gallonis probaretur, quod adhuc videretur illud obstare de iuramento, quo se Rex Ludovicus Philippi filius obstrinxerat, numquam fore ipsum Gallonem, quousque viueret, Episcopum: ut ob id non desisteret, scriptis iterum ad eum instare ipse non destitit. Quid tandem praxualuit Paschalis, ut idem Gallo consecraretur Episcopus Belluacensis. Verum quod Regis inimicitiae eum vrgerent, factum est per Iuonem, ut idem ab Ecclesia Parisiensi in suum eligeretur Episcopus, Belluacensi autem Ecclesiae Gaufridus quidam daretur Episcopus, ad quem datae Iuonis litterae exstant: si que negotium istud per triennium agitarum esse reperitur usque in annum millesimum centesimum quartum, quo etiam Regis absolutio in eisdem Iuonis epistolis legitur pertractata, de qua suo loco dicitur.

Hoc ipso anno idem Paschalis Papa confirmavit primatum Ecclesiae Toletanae, sic scribens ad Bernardum eiusdem Ecclesiae Archiepiscopum: Paschalis Episcopus seruus seruatorum Dei Reuerendissimo fratri Bernardo Toletano Archiepiscopo, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

Actorum synodalium decreta scrutantibus liquet, quantae Toletana Ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, quantamque per eam in Ecclesiasticis negotiis utilitatem accreuerunt. Vnde & nos eiusdem urbis statum, quantum nostrae est facultatis, in Ecclesiasticis dignitatibus gloria stabilire, Domino adiuuante, optamus. Igitur tum pro bonitate S. R. E. debita, tum pro digna Toletanae Ecclesiae debita reuerentia, tum etiam filij nostri praestantissimi Regis Ildefonsi postulationibus, cuius nimirum virtute & prudentia Toletana Ecclesia Maurorum & Moabitum iugo erepta est; te charissime frater, iuxta constitutum praedecessoris nostrae sanctae memoriae Urbani Papae II. in totis Hispaniarum regnis te primatem fore, praesentis priuilegij auctoritate sancimus, sicut eiusdem urbis constat antiquitus exitisse pontifices, &c. Primatem te vniuersi Hispaniarum Praesules respicient, &c. Ego Paschalis Catholicae Ecclesiae Episcopus subscribo. Dat. Laterani per manum Ioannis S. R. E. Diaconi Cardinalis, secundo Nonas Martij, Indictione octaua, Incarnationis Dominicae anno MCI. Pontificatus autem domini Paschalis Papae Secundi anno secundo. praestiterunt hoc ipsum ferme singuli successores, de quibus inferius suis locis dicendum.

Hoc anno innouatur alia expeditio in Terram sanctam, & quidem ingenti numero ingentiora factura, si per Alexij Imp. perfidiam licuisset, qui sub nomine amici, subque tegmine pacis, acerbius quam hostis, crudeliusque quam si aperto bello, eos est persecutus. Porro ista singula qui scire cupit, consulat Conradum Urspergensium Abbatem, qui cum eadem expeditione profectus est Ierosolymam, atque cuncta quae acciderunt, fideli stylo perpetuae memoriae commendauit, proditionem videlicet Alexij Imperatoris, erga Turcas magis quam Latinos propensius, strages Christianorum per Turcas in itinere furim illatas, grassantem luem, per quam ingens valde numerus Christianorum est consumptus: insuper etiam pugnas Balduini Regis in Turcas de victoria securos ex responsis suorum, cum sanctae Crucis virtute, quam Sedis Apostolicae Legatus ante se per Abbatem Gerardum ferebat, ipsius tantum intuitu hostes perterrefacti, fugam inierint, caesi que fuerint quantumlibet victores ipsius pugnae exordio extitissent; Ioppen insuper obsessum, sed Crucis virtute pariter liberatam: insuper consuetum miraculum de incensione luminum diuinitus fieri solita Ierosolymis die magni Sabbati ante Pascha. Haec quidem miranda, Dei misericordia populo suo exhibita, ipse qui aderat Urspergensis Abbas, exactè describit. Sed & Villelmus Tyrius ex eis aliqua attigit, qui & de Ianuensium classis applausu, quorum ope capta Antipatrida & Caesarea maritima, vbi iidem Ianuenses portu sunt vase smaragdino, aliisque munitionibus expugnatis, historiam texuit, quem maiori otio pro arbitrio consulas, attigisse nobis satis pro instituto.

Sed planè longè his locupletoria, sicut & celebriora fuere sacra pignora, quae Myra in

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 18. ALEXII COMN. IMP. 21.

A in Licia ciuitate iidem Ianuenses pietate insignes in patriam detulere, nempe sacrosancti cineres sanctissimi Praecursoris Ioannis Baptistae, quorum suis locis superius mentio facta est. Quae ipsae venerandae reliquiae insignioribus in dies illustratae miraculis, cuius sint, sublimi voce virtutis annuntiant. Quibus etiam factum est, ut cum eadem innotuissent sanctae Romanae Ecclesiae Pontificibus, ab iisdem religiosè sint cultae, qui in ipsarum amplio- rem venerationem, Ecclesiae, vbi sunt collocatae, indulgentias plurimas contulerunt: atque insuper addidere, ut in gratiarum actionem tanti à Deo accepti muneris, eiusdem translationis dies anniuersaria ageretur officio duplici. Vidimus de his scripta sacra diplomata, ad nos perlata diligentia amici charissimi domni Angeli Grilli nobilis Ianuensis Abbatis sancti Pauli sic in Vrbe, cui bene precamur, quod eius opera factum sit, ut tantae rei memoria hoc Annalium Tomo exstaret.

B Ad extremum autem illustratur praesens annus obitu S. Brunonis Carthusiensium Patris, qui optimo sine bene institutam vitam felicissimè consignauit: ad cuius sepulchrum sequens excisum est epitaphium:

Primus in hac Christi fundator ouilis eremo Promerui fieri, qui tegor hoc lapide. Bruno mihi nomen, genitrix Germania, meae Transiit ad Calabyos grata quies memoris. Doctior eram, praeco Christi, vir notus in orbe: Desuper illud erat, gratia, non meritum. Carnis vincula dies Octobris sexta resoluit, Ossamant tumulo, spiritus astra petit.] quem ipsum plurimis illustratum

S. BRUNONIS OBIVS.

C miraculis venerandum suscepit Ecclesia. Porro eius Ordinis institutionem habes duabus clarissimis tubis toto orbe Catholico personantibus commendatam, nempe sancti Bernardi Abbatis Claruallensis, & venerabilis Petri Abbatis Cluniacensis epistolis ad Guidonem Priorem Carthusiae datis.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 19. ANNVS ALEXII COMN. IMP. 22.

MILLESIMVS centesimus secundus annus sequitur, Indictione decima inchoatus, in quo Romae tempore Quadragesimae generale Concilium congregatur, ad conciliandum Henricum Imp. ipsi Pontifici, praevia satisfactione, quam promiserat: sed cum defecisset, ut alias ab eo saepe factum, sententiam ibi rursus damnationis accepit. Audi ergo quae de eodem Concilio eius temporis scriptor Urspergensis Abbas narrat his verbis: Anno Domini millesimo centesimo secundo Imperator Henricus habito cum Principibus colloquio, Romam se profecturus, ac generale Concilium circa Kalendas Februarij inibi conuocaturum condixit, quatenus tam sua, quam domini Apostolici causa canonicè ventilata, Catholica inter regnum & sacerdotium confirmaretur vnitas, quae tot annis scissa permansit. Constat tamen, nec ipsum iuxta placitum venisse, nec nuntia dignitati Apostolicae subiectionem profitentia misisse. Nec hoc latet, quod alterum Papam ipsi domino Paschali superponere, si fieri posset, conatus sit, nec profecerit. Transacta post haec media Quadragesima, conuenientibus vniuersis Apuliae, Campaniae, Siciliae, Tuscaniae, totiusque simul Italiae Praesulibus, Ultramontanorum autem quam plurimorum Patrum Legatis, Synodus magna Romae est habita: vbi praeter antiqua Patrum instituta more solito reuerenter confirmata, etiam saepe dictum nostri temporis schisma inter praecipuas haereses computatur, ac perpetuo cum suis auctoribus atque sequacibus anathemate huiusmodi subscripta professione condemnatur.

CONCILIUM GENERALE ROMAE CELEBRATVM.

Anathematizo omnem haeresim, & praecipue eam, quae statum praesentis Ecclesiae perturbat, quae docet & astruit anathema contemnendum, & Ecclesiae ligamenta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicae Sedis Pontifici domino Paschali, eiusque successoribus sub testimonio Christi & Ecclesiae, affirmans quod affirmat, damnaans quod damnat sancta & vniuersalis Ecclesia.

PROFESSIO CATHOLICA.

Ibi

Ibi etiam,quam sententiam in Imperatorem vel Patricium Romanum Henricum idem A Apostolicus Paschalis promulgauerit : nos quoque inter innumeras dispersarum gentium cateruas,proxima Coena Domini in Ecclesia Lateranensi ab eius ore didicimus, nimirum postquam octauo Kal. Octobris maris fluctibus Ioppe traditi , Romæ sumus per gratiam Christi prædicta maiori hebdomada introducti.] quæ sic se habet:

III.
ANATHE-
MA ITERA-
TVM IN
HENRICVM
IMP.

Quia, inquit, tunicam Christi scindere, id est, Ecclesiam rapinis & incendijs deuastare, luxurijs, periurijs, atque homicidijs commaculare non cessauit, primò à beatæ memoriæ Gregorio Papa, deinde à sanctissimo viro Urbano prædecesore meo propter suam inobedientiam excommunicatus est & condemnatus: nos quoque in proxima Synodo nostra iudicio totius Ecclesiæ perpetuo eum anathemati tradidimus. id notum volumus & maximè Ultramontanis esse, quatenus ab ipsius se contineant iniquitate.] hæc tenus quæ ex hac Synodo retulit Vrpergensis.

IV.
a Petr. Diacon. Caff.
lib. 4. c. 30.

In hoc etiam Concilio Archiepiscopus Capuanus à Cassinatibus monachis accusatus sacrilegij sententiam subijt, ac satisfecit. rem gestam sic narrat Petrus Diaconus: Sequenti tempore idem Abbas Capuam pergens, Capellam S. Angeli ad Formas, quæ in honorem S. Nicolai nouiter constructa erat, fecit à Brunone Signiensi Episcopo & huius monasterij monacho dedicari, conuocato etiam Senne Capuano Archiepiscopo. facta itaque dedicatione, die alia idem Archiepiscopus congregata Capuanorum multitudine, armata manu misit illos ad eandem Ecclesiam violandam, altareque demolendum, & reliquias inde auferendas, sibi que asportandas. Hoc facto conquerebatur contra nostrum Abbatem & dictum Episcopum, quod contra canones egissent in eadem dedicatione, Metropolitana non cedentes in his quæ deceret Archiepiscopum agere. Nostri vnà cum Episcopo dicebant, se concorditer egisse omnia quæ ibi gesta essent. Hac de re insimulatus à nostris in Synodo Romana idem Archiepiscopus, irruptionem Ecclesiæ, destructionem altaris, reliquiarumque violationem obijcientibus vnà cum Clero ciuitatis & populo, emendatum se errata, respondit. quod etiam fecit.] hæc Petrus. sed redeamus ad sanctam in Concilio professionem.

ARCHIE-
PISC. CA-
PVANVS
EMENDAT
ERRATA.

Quam autem audisti superius recitatam fidei professionem, exhibere eam tenebantur etiam cum iuramento Episcopi, Archiepiscopi, & omnes, à quibus Romanus Pontifex exigere veller. Accidit autem ea occasione, vt cum accepturus pallium Panormitanus Archiepiscopus, ad idem iuramentum præstandum exigeretur ab Apostolicæ Sedis Apocri-farijs, & id facere detrectaret: eum Paschalis Papa corripuerit, vt apparet ex Decretali epistola ipsius ad eundem Archiepiscopum data, quæ sic se habet: b

b Extrau. de
elect. c. 4.
PANORMI-
TANVS AR-
CHIEPISC.
COMPELLI-
TVR PROFI-
TERI OBE-
DIENTIAM
SEDI APOST.

Significasti, Regis & regni Maiores admiratione permotos, quod pallium tibi ab Apocriarijs nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum, quod à nobis scriptum detulerant, exhiberes.] Et inferius de causa huius faciendi decreti: Nonne malum est, ab Ecclesiæ vnitatem, & Sedis Apostolicæ obedientiam resillire, & contra canonum statuta prorumpere? quod multi etiam post sacramentum præstitum præsumperunt.] & infra: Hoc nimirum malo ac necessitate compellimur iuramentum pro fide, pro obedientia, pro vnitatem requirere. Aiunt in Concilijs statutum non inueniri: quasi Romanæ Ecclesiæ Concilia vlla legem præfixerint, cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem & facta sint, & auctoritatem & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.] & infra: Cum igitur à Sede Apostolica vestra insignia dignitatis exigitis, quæ à beati Petri tantum corpore assumuntur: iustum est, vt vos quoque Sedi Apostolicæ subiectionis debitæ signa soluatis, quæ vos cum beato Petro, tamquam membra de membro * habere, & Catholici capitis vnitatem seruare declarent.] hæc Paschalis ad Archiepiscopum Panormitanum.

* al. habere,

Eodem quoque argumento, eadem præcedente occasione, idem Paschalis Papa tunc scripsisse ad Archiepiscopum Poloniæ reperitur his verbis in codice Vaticano, qui inscribitur Liber Censuum, ex collectione Censij Cameralis:

PASCHALIS
PAPA AD
ARCHIEP.
POLON. DE
IVRATA
PROFESS.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei N. Polonorum Archiepiscopo. Significasti, frater charissime, Regem & regni Maiores admiratione permotos, quod pallium tibi ab Apocriarijs nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum, quod à nobis scriptum detulerant, iurares. In pallio, frater, plenitudo conceditur pontificalis officij, quia iuxta Sedis Apostolicæ & totius Ecclesiæ consuetudinem ante acceptum pallium Metropolitanis minimè licet aut Episcopos consecrare, aut Synodum celebrare.

mirentur

A mirentur in hac causa & Dominum IESVM CHRISTVM. Cum enim Dominus IESVS CHRISTVS, vt omnium ouium suarum curam Simoni Petro committeret, conditionem posuit, dicens, Diligis me Simon Petre? pascere oues meas: si conscientiarum factor & conditor conditione hac vsus est, nec semel tantum, sed & secundo, & vsque ad contristationem: qua nos sollicitudine, qua prouisione oportet tantam Ecclesiæ prælationem, tantam Christi omnium curam fratribus imponere, quorum conscientias non videmus, illis maximè, quos nullo vsu nouimus, quorum dilectionem penitus ignoramus? Aiunt omne iuramentum à Christo Deo in Euangelio esse prohibitum, nec ab ipsis Apostolis post Dominum, nec in Concilijs inuenire posse statutum. Quid est ergo quod idem Dominus subsecutus ait: Quod amplius est, à malo est. hoc enim amplius vt exigamus, malum nos, illo permittente, compellit. Nonne malum est, ab Ecclesiæ vnitatem, à Sedis Apostolicæ obedientiam resillire? Nonne malum est contra sacrorum canonum statuta prorumpere? Quam multi hoc etiam post sacramentum præsumperunt? Nonne prædecessor tuus præter Romani Pontificis conscientiam damnauit Episcopum? Quibus hoc canonibus, quibus Concilijs legitur esse promissum? Quid super Episcoporum translationibus loquar, quæ apud vos non auctoritate Apostolica, sed nutu Regis præsumuntur? Propter hæc mala & alia euitanda huiusmodi iuramentum exigitur.

b de his 22.
q. 1. 2. per
for.

Cur autem iuramentum Dominus prohibuerit, Apostolus Iacobus manifestè adijciens docet: Vt non sub iudicium incidatis, ne quisquam (sicut & Augustinus exponit) assiduitate iurandi ad periurium per consuetudinem dilabatur. Quapropter iuratione quis non vtatur, nisi iustitate, cum videt pigros esse homines ad credendum, quod vile est eis credere, nisi iuratione firmetur. Hoc nimirum malo ac necessitate compellimur iuramentum pro fide, pro obedientia, pro vnitatem requirere. Porro Apostolum Paulum pro auditorum diffidentia iurasse, eius Epistolæ testantur.

Aiunt in Concilijs statutum non inueniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia vlla præfixerint: cum omnia Concilia per Ecclesiæ Romanæ auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedonenfis Concilij Actione xvj. statutum est: Ante omnia quidem Primatus honorem præcipuum secundum canones antiquæ Romæ reuerendissimo Archiepiscopo conseruari: Itaque, quod censuerunt Rex & magnates à supradicta sacramenti conditione te quiescere: videretur vobis iudicium Euangelicum? videretur Primatus nostri honor præcipuus? Numquid animo cecidit illa sententia Domini: Non est discipulus super magistrum? Numquid Hungarico Principi dictum est: Et tu conuersus confirma fratres tuos? Numquid hæc nos commodi nostri protectione requirimus, & non vnitatis Catholice statuimus firmamentum? Possunt Apostolicam Sedem contemnere, possunt aduersum nos calcaneum eleuare: datum à Deo priuilegium euertere vel auferre non possunt, quo Petro dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo clauas regni cælorum. Quibus tamen quatuor Conciliorum decretis dandi pallij modus præscriptus est, & professionis vel obedientiæ ordo sancitus est.

SVPER CON-
CILIA EC-
CLES. ROM.

Mat. 10.
Ibid. 16.

Ibidem.

Cum igitur à Sede Apostolica vestra insignia dignitatis exagitatis, quæ à beati Petri corpore assumuntur: iustum est, vt vos quoque Sedi Apostolicæ subiectionis debitæ signa soluatis, quæ vos cum beato Petro tamquam membra de membro hære, & Catholici capitis vnitatem seruare declarent. In quibus à prædecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, vt nihil iniuriosum, nihil difficile sit appositum, quod non etiam præter exactiorem nostram ab omnibus debeat Episcopis obseruari, qui sub Apostolorum principum Petri & Pauli obediētia decreuerunt & vnitatem persistere. Numquid non vltra vos Saxones Dani que consistunt? Et tamen eorum Metropolitanis & idem iuramentum asserunt, & Legatos Apostolicæ Sedis honorifice tractat, & in suis necessitatibus adiuuant, & Apostolorum Limina per Legatos suos non tantum per triennium, sed annis singulis visitant. Ita te, frater charissime, fruamur in Domino, vt non per te in Ecclesijs subtractionis & dissidij (quod absit) oriatur occasio.] hucusque in codice Vaticano, consentientia ijs quæ scripta vidimus ad Archiepiscopum Panormitanum. subiungit VVilhelmus Malmesburienfis:

DE OBE-
DIENTIA
SAXONVM
ET DANO-
RV M.

X.
CONCILIVM
GENERALE
LONDO-
NIENSE SVB
S. ANSELMO

Eodem anno, agente S. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo, generale Londoniense Concilium celebratum est in Ecclesia S. Petri, circa festum diem S. Michaëlis Archangelij, in quo potissimum quæ Romæ decreta in Concilio generali acceperat de inuestituris Ecclesiarum plano sermone descripsit, videlicet:

Quod

Quod nullus Ecclesiæ Prælati, Episcopus, vel Abbas, vel Clericus inuestituram alicuius Ecclesiasticæ dignitatis de manu suscipiat laicorum. Vnde idem Archiepiscopus, asserens hoc animabus expedire, degradauit Abbates & Priores quosdam, qui de manu laicorum & data pecunia Prælatias acceperant, sicut Riccardum, &c.] numerat plures ab eodem S. Anselmo redactos ad ordinem Matthæus V Vestmonasteriensis, scribens de rebus Britannicis, hoc anno.

XI. Idem V VVilhelmus Malmesburiensis recenset titulos canonum in hoc Concilio editorum, ita primùm consignata exactè temporis ratione: Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo secundo, quarto autem Præfulatus Paschalis summi Pontificis, *inchoato scilicet*, tertio regni Regis gloriosi Henrici Anglorum, ipso annuente, &c.] post recensitos diuersos diuersis ex causis depositos, hæc habet de editis in Synodo sacrorum canonum titulis:

XII. Statutum quoque est, ne Episcopi sæcularium placitorum officium suscipiant, & vt non, sicut laici, sed vt personas religiosas decet, ordinatas vestes habeant, & vt semper & vbique honestas personas habeant testes conuersationis suæ.

Vt Archidiaconatus non detur ad Firmam.
Vt Archidiaconi sint Diaconi.

Vt nullus Archidiaconus, Presbyter, Diaconus, Canonicus uxorem ducat, aut ductam retineat. Subdiaconus verò quilibet, qui Canonicus non est, si post professionem castitatis uxorem duxerit, eadem regula constringatur.

Vt Presbyter, quamdiu illicitam conuersationem mulieris habuerit, non sit legalis, nec Missam celebret, nec si celebrauerit, eius Missa audiat.

Vt nullus ad subdiaconatum aut supra ordinetur sine professione castitatis.

Vt filij Presbyterorum non sint heredes Ecclesiarum patrum suorum.

Nec quilibet Clerici sint sæcularium præpositi, vel procuratores, aut iudices sanguinis.

Vt Presbyteri non eant ad potationes, nec ad pinnas bibant.

Vt vestes Clericorum sint vnus coloris, & calceamenta ordinata.

Vt monachi vel Clerici, qui Ordinem suum abiecerunt, aut redeant, aut excommuni-

centur.

Vt Clerici patentes coronas habeant.

Vt decimæ non nisi Ecclesijs dentur.

Ne Ecclesiæ aut præbendæ emantur.

Ne nouæ capellæ fiant sine consensu Episcopi.

Ne Ecclesia sacretur, donec prouideantur necessaria & Presbytero & Ecclesiæ.

Ne Abbates faciant milites, & vt in eadem domo cum monachis suis dormiant & comedant, nisi aliqua necessitate prohibente.

Ne monachi pœnitentiam cuius iniungant sine consensu Abbatis sui. Et quod Abbates sui de hoc eis licentiam dare non possunt, nisi de eis, quorum animarum curam gerunt.

Ne monachi compatres, nec monachæ commatres fiant.

Ne monachi teneant villas ad Firmam.

Ne monachi Ecclesias nisi per Episcopos accipiant, neque sibi datas ita expolient suis redditibus, ne Presbyteri ibi seruientes, in his quæ sibi & Ecclesijs necessaria sunt, penuriam patiantur.

Vt fides inter virum & mulierem occultè & sine testibus data de coniugio, si ab altero negata fuerit, irrita habeatur.

Vt crianti sic tondeantur, vt pars aurium appareat, & oculi non tegantur.

Ne cognati vsque ad septimam generationem copulentur, vel copulati simul permanent: & si quis huius incestus concilius fuerit, & non ostenderit, eiusdem criminis participem se esse cognoscat.

Ne corpora defunctorum extra parochiam suam sepelienda portentur, ne Presbyter parochiæ perdat, quod illi inde iustè debetur.

Ne quis temeraria nouitate corporibus mortuorum, aut fontibus, aut alijs rebus (quod contigisse cognouimus) sine Episcopali auctoritate reuerentiam sanctitatis exhibeat.

Ne quis illud nefarium negotium, quo hætenus solebant in Anglia homines sicut bruta animalia vendi, deinceps præsumat.

Sodomiticum flagitium facientes, & eos in hoc voluntariè viuientes, in eodem Concilio

*iuuantes,

A cilio graui anathemate damnati sunt, donec confessione & pœnitentia absolutionem mereantur. Qui verò in hoc crimine publicatus fuerit, statutum est, si quidem fuerit persona religiosa, vt ad nullum amplius gradum promoueatur, & si quem haber, ab eo deponatur: si autem laicus, vt in toto regno Angliæ suæ conditionis dignitate priuetur, & ne huius criminis absolutionem his, qui sub regula non vouerunt, aliquis nisi Episcopus deinceps facere præsumat. Statutum quoque est, vt per totam Angliam in omnibus Ecclesijs, & in omnibus Dominicis diebus excommunicatio præfata renouetur.] hætenus de generali Concilio anni huius ex V VVilhelmo in Gestis Anglorum Episcoporum. Porrò huius quoque occasione Concilij S. Anselmo multiplicatæ sunt afflictiones, Rege non ferente, vt exors esset inuestiturarum Ecclesiarum, quamobrem opus fuit eidem sanctissimo viro Romam iterum ad Paschalem Pontificem redire: quod factum est anno sequenti, vt suo loco dicturi sumus.

B Hoc anno, defuncto Ruperto Episcopo Babenbergensi, ab Henrico Imp. substitutus est Otto Cancellarius eius. ita Vrspergensis hoc anno. Porrò cognita est in eodem Otone electo mutatio dexteræ Excelsi. Siquidem execratus mox schisma, verum in Ecclesia Catholica caput agnouit, Paschalem Romanum Pontificem, apud quem Romam veniens insignia regie inuestituræ, quam acceperat ab Imperatore, facti pœnitens deposuit, projiciens ea ad pedes eius. Res ab eo præclare gestas ab auctore eiusdem temporis fidelissimè sicut & copiosissimè tribus libris conscriptas, è latebris antiquitatis nuper editit, opportunè nobis laborans, vir egregius Canisius Nouiomagensis secundo tomo antiquæ lectionis. Hic ergo coactus accipere Babenbergensem Ecclesiam, qui iam duos alios recuauerat Episcopatus, primò Augustanæ Ecclesiæ, inde Halberstadenfis: * Hic, inquit, a vii Otton. lib. 1. c. 3.

C vouit nunquam se in Episcopatu mansurum, nisi & consecrationem pariter & inuestituram canonicè consensu & petitione Ecclesiæ suæ à manu domini Apostolici suscipere mereretur.] & inferius: b Memor ergo voti sui, post paucos dies susceptionis suæ, antequam de alijs rebus suis ordinaret, Nuntios Romam mittit, & litteras in hunc modum: b eod. lib. 1. c. 4. & §.

Domino & patri suo Paschali sanctæ & Apostolicæ Sedis vniuersali Episcopo, Otto Babenbergensis Ecclesiæ id quod est, tam deuotæ quàm debitæ subiectionis orationes & seruitium.

Quia totius Ecclesiasticæ dignitatis ac religionis firmamentum in Christo petra est, & in Petro eius discipulo, & eius successoribus: idcirco ab hac linea, ab hac virga directionis, virga regnorum, pontificatum, & omnium potestatum in Ecclesia, insanum duxi aberrare. Vobis igitur, Pater sanctissime, & sanctæ matri nostræ Romanæ Ecclesiæ col-

D dum deuotè submittens, auxilium & consilium de rebus meis flagito. In obsequio enim domini mei Imperatoris per aliquot annos degens, & gratiam in eius oculis inueniens, suspexit habens in manu Regis inuestituram, semel & iterum cum dare vellet, renui Episcopatum: nunc verò iam tertio in Babenbergensi Episcopatu me ordinauit. In quo tamen minimè permancho, nisi vestræ complaceat Sanctitati per vos me inuestire & consecrare. Quidquid ergo placeat discretioni vestræ de me, per Nuntios mihi significare seruo vestro, ne forte in vanum curram, si ad vos currere incipiam. Omnipotens mihi propitiam incolumitatem vestram custodiat.] hætenus Ottonis litteræ. pergir Auctor: Dominus autem Apostolicus visis litteris gauisus, eò quòd pauci Episcopi Teutonici regni in ea malignitate temporum matri suæ, vt iustum esset, deferrent, ei tales litteras destinauit: Paschalis c seruis seruorum Dei Ottoni dilecto fratri Babenbergensis Ecclesiæ electo salutem & Apostolicam benedictionem.

Filius c sapiens lætificat matrem suam; opera tua & consilium tuum virum præferunt sensatum. Nos igitur honorare & profectus tuos iuuare congruum duximus. Nihil ergo de nostra beneuolentia dubitans, tuam nobis, quantocyus valeas, præsentiam exhibeto. Certi enim sumus, quòd diuina Sapiencia etiam malis hominibus benè uti nouit.] hucusque Paschalis litteræ. Porrò aduentus eius Romam, & cum eodem Paschali congressus, contigit anno sequenti, quo nos, Annalium seruata mensura, de ipso acturi sumus.

Hoc eodem quoque anno, cum Robertus Flandriæ Comes iam ante biennium reuersus ab expeditione Ierosolymitana, arma conuertisset aduersus schismaticos inhaerentes Henrico Imp. contra Romanam Ecclesiam, & Cameracenses (vt Sigebertus affirmat) exagitasset: vt aduersus Leodienes eadem infania laborantes vires conuerteret, his litteris exhortatus est eum dem Paschalis Papa:

XIII. OTTO CANCELLARIUS IMP. ELECTVS EPISCOPVS BAMBURGENSIS.

a vii Otton. lib. 1. c. 3.

b eod. lib. 1. c. 4. & §.

XIV. OTTONIS ELECTI BAMBURG-EPISC. AD PASCHAL-EPISTOLA.

Mat. 16 d Psal. 44.

XV. c Vita Otton. lib. 6. c. 6.

f Prou. 10.

PASCHALIS PAP. AD OTTONEM RESPONSIO.

XVI.

CHRISTI
1102.

PASCHALIS PAP. II.
3.

HENRICI III. IMP. 19.
ALEXII COMN. IMP. 22.

XVII.
EPISTOLA
PASCHALIS
PAPAE AD
ROBERTUM
COMITEM
FLAN-
DRIAE.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Roberto Flandrensi Comiti A salutem & Apostolicam benedictionem.

Benedictus Dominus Deus Israel, qui in te virtutis efficaciam operatur, qui reuersus Ierusalem Syriae, in caelestem Ierusalem iustae militiae operibus ire contendis. Hoc est legitimi militis, ut sui Regis hostes instantius persequatur. Gratias ergo prudentiae tuae agimus, quod praecipuum nostrum in Cameracensi parochia executus es: id ipsum de Leodiensibus excommunicatis pseudo clericis praecipimus. Iustum enim est, ut qui semetipsum a Catholica Ecclesia segregarunt, per Catholicos ab Ecclesiae beneficijs segregentur. Nec in hac tantum parte, sed vbiq; cum poteris, Henricum haereticorum caput, & eius fautores pro viribus persequaris. Nullum profecto gratius Deo sacrificium offerre poteris, quam si eum impugnes, qui se contra Deum erexit, qui Ecclesiae Dei regnum auferre conatur, qui in loco sancto Simonis idolum statuit, qui a principibus Dei sanctis Apostolis, eorumque Vicarijs de Ecclesiae domo sancti Spiritus iudicio expulsus est. Hoc tibi ac militibus tuis in peccatorum remissionem, & Apostolicae Sedis familiaritatem praecipimus, ut his laboribus ac triumphis ad caelestem Ierusalem, Domino praestante, peruenias. Datum Albani duodecimo Kal. Februarij.] haec ad Robertum Comitem Paschalis Papa.

XVIII.

SCHISMA-
TICI RESI-
LIENTES
QUID IN
PASCHAL.

a Isai. 21.

XIX.
DONATIO
MATHIL-
DIS RENO-
VATA.

XX.

* ALXI.

Porro Leodienses schismatici, vbi has a Paschali Pontifice litteras esse scriptas intellexere, more suorum in schismate comparum antiquorum Donatistarum, aduersus Principes resilientium, contra has Paschalis litteras, quibus in eos censura iustitiae animaduerti iusserat, scripsere Declamationem acerrimam, cuius haec est inscriptio: Omnibus bonae voluntatis hominibus Leodicensis Ecclesia, veritatem fidei, & Catholicam vnanimitatem inconcusse tenens.] ita quidem more (ut dixi) antiquorum schismaticorum, qui licet diuulsi ab Ecclesiae Catholicae corpore, affectarent tamen Catholicum nomen. Declamatio autem sic incipit: Stupendo & gemendo exclamo cum Isaias, qui onus deserti maris exag- gerans exclamat: Sicut turbines, &c.] proluxa nimis est, quae cusa habetur tomo secundo Conciliorum editionis Coloniensis, anno Domini M. D. XCI. & si libet, tu Lector legere poteris, legendumque semper memineris ita loquentes esse schismaticos.

Hoc anno Comitissa Mathildis, cum donationem ab ea Romanae Ecclesiae factam sub Gregorio Papa Septimo publicis consignatam monumentis audisset sublatam atque perditam: renouandam curauit per nouum huiusmodi ab ea iussum scribi diploma, quod ad vitam ipsius a Domnizone carmine scriptam, positam vidimus appendicem; seorsum vero in Vaticano codice, quo eiusmodi publica monumenta descripta leguntur, sed ipsum iam antiquitate nonnihil laesum, ut reperimus, hic fidelissimè reddimus:

In nomine sanctae & indiuiduae Trinitatis. Anno ab Incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI millesimo centesimo secundo, quintodecimo die Kalendas Decembris indictione * decima, tempore domni Gregorij Septimi Papae in Lateranensi palatio, in capella sanctae Crucis, in praesentia Cencij Frangipani, Gratiani, Cencij Franculini, & Alberti de Petro Leone, & Benincasa fratris eius, Alberti de Tuscio, & aliorum plurium, ego Mathilda Dei gratia Comitissa, pro remedio animae meae & parentum meorum, dedi & obtuli Ecclesiae S. Petri per interuentum domni Gregorij Papae Septimi omnia bona mea iure proprietario, tam quae tunc habueram, quam ea quae in antea acquisitura eram, siue iure successione, siue alio quocumque iure ad me pertinentia: & tam ea quae ex hac parte montium habebam, quam illa quae in Ultramontanis partibus ad me pertinere videbantur. Omnia (sicut dictum est) per manum domni Gregorij Septimi Papae Romanae Ecclesiae dedi & tradidi, & chartulam inde fieri rogavi. Sed quia chartula nusquam apparet, & timeo ne donatio & oblatio mea in dubium reuocetur: ideo ego quae supradicta Comitissa Mathilda iterum a praesenti die dono & offero eidem Romanae Ecclesiae per manum Bernardi Cardinalis & Legati eiusdem Romanae Ecclesiae, sicut in illo tempore dedi per manum domni Gregorij, omnia bona mea, tam quae nunc habeo, quam quae in posterum Deo propitio acquisitura sum, & tam quae ex hac parte montium, quam in Ultramontanis partibus habeo, quam quae in posterum Deo propitio acquisitura sum alio quocumque iure, pro mercede & remedio animae meae & parentum meorum. Quae autem ista bona mea iuris mei superius dicta, vna cum accessionibus & ingressibus seu superioribus seu inferioribus qualiter supra legavi: in integro ab hac die eidem Ecclesiae dono & offero, & per praesentem chartulam offerentis iudem habenda confirmo. Insuper per * cultellum, festucam nodatam, guantonem, & gurracionem terrae, atque ramum arboris,

* sunt formulae ex idiomatibus eius temporis, quae in alijs diplomatis reperitur, quae modo ad excolendum.

CHRISTI
1102.

PASCHALIS PAP. II.
3.

HENRICI III. IMP. 19.
ALEXII COMN. IMP. 22.

A boris, & me exinde foras expulsi garpini, & absentem me feci, & a parte ipsius Ecclesiae habenda reliqui facienda exinde Papae, aut cui Papa illius Ecclesiae dederit a praesenti die quidquid voluerit, sine omni mea & heredum & proheredum meorum contradictione. Si quid vero (quod futurum esse non credo) siue ego Comitissa Mathilda (quod absit) aut vllus de heredibus aut proheredibus, seu quaelibet apposita persona contra hanc chartulam offerentis quandoque agere tentauerimus, aut eam per quoduis ingenium infringere quaesierimus: tunc inferemus in illam partem, contra quam exinde litem intulerimus, multam, hoc est poenam, auri optimi libras mille, argenti pondera quatuor millia, & quod reperierimus, vendicare non valeamus. Sed ut praesens haec chartula offerentis omnibus temporibus firma permaneat atque persistat, eam pergamenam cum atramento de terra leuauit, paginam Guidoni Notario tradidi, & scribere rogavi, atque subter confirmans, testibus obtuli roborandam. Actum Canusij feliciter.

Mathilda quidquid est in hac charta a me facta subscripsi.

Ego Adericus Iudex interfui & subscripsi.

Ego Vbaldus Iudex interfui & subscripsi.

Signum manus Attonis de monte Burranzonis, & Bonuicini de Canusio.

Rogati testes.

Ego Guido Notarius palatii scriptor huius chartulae offerentis, post traditam completi & dedi.] haec collatione cum alijs exemplaribus aequè deprauatis. Quae autem haec secuta sint de bonis relictis Romanae Ecclesiae, suo loco dicetur.

Quod autem spectat ad Bernardum S. R. E. Cardinalem Legatum ad Mathildam missum, cuius in exordio diplomatis factam audisti mentionem: constat quidem quod Paschalis Papa misit ad Mathildam Comitissam Legatum eundem Bernardum tunc Presbyterum Cardinalem S. R. E. cuius consilio in rebus agendis vteretur & opera. Ita in Vita Mathildis Domnizo Presbyter tradit, nempe ad hoc opus delectum ex toto sacro collegio Cardinalium virum sanctiorem, Bernardum ipsum, qui ex Abbate monasterij Vallis Umbrosae, siue Ambrosiae (ut textus habet) ob egregias animi eius virtutes ad Cardinalatum S. R. E. assumptus fuerat. Hic cum apud Mathildem esset, post sequentem annum Parmenses nonnulli pij viri, quod nosset Bernardi sanctitatem vbiq; ex fama vulgatam, venerunt rogare eum, ut Parmam se conferret, & ciuitatem illam ob schismatici sedem, quae in illa fuerat, adhuc erroribus plenam praedicationis verbo purgaret.

Annuuit ipse, hortatuque Mathildis Parmam perrexit, ipsa die Assumptionis Dei genitricis Mariae, quae populo solemniter erat: in cuius basilica Missam celebrans ritu solemniter, sacro cantato Euangelio, ex more concionem ad populum habuit, in qua cum aliquantisper Henricum schismaticum Imp. perstrinxisset: adeo in eum commota est plebs infidelis adhuc studiosa haeretici Principis, ut impetum nudatis ensibus in eum fecerit in altari sacro hostiam offerentem. Dimouent eum ab altari, trahunt extra Ecclesiam, ut detrudant eum in carcerem, diripiuntque sacra vasa, quae erant super altare dona Comitissae Mathildis, quae his auditis cum exercitu Parmam venit. Cuius aduentu perterriti ciues illi sacrilegi dimittunt Bernardum, sacraque ablata vasa restitunt, ut autem ipsa Mathildis parceret ipsi tantum facinoris culpa respersis, intercessio instans effecit ipsius Bernardi. Scripsit pluribus ista versibus Domnizo, qui forte aderat, Presbyter. facta sunt haec autem, ut dictum est, post biennium. Quomodo vero in Concilio Guastaldensi petentibus ipsi Parmensibus poenitentibus, Paschalis Papa eundem sanctum virum Bernardum Parmensem ordinauit Episcopum, suo loco dicturi sumus.

XXI.
BERNARDVS
CARDINALIS
MISSVS A
PASCHALE
PAP. LEGA-
TVS AD MAT-
HILDEM.

XXII.
QVAE PAS-
SVS A PAR-
MENSIBVS
BERNARDI
CARD.

IESV CHRISTI
ANNVS
1103.

PASCHALIS PAP. II.
ANNVS
4.

HENRICI III. IMP. 20.
ALEXII COMN. IMP. 23.

ANNVS sequitur millesimus centesimus tertius Redemptoris, vndecima Indictione, I. quo Paschalis Papa die Pentecostes consecrauit Episcopum Babenbergensem Ottonem Cancellarium Imperatoris, a schismaticis transfugam ad Catholicos. Quomodo autem ista se habuerint, ex eiusdem Vitae Actis fidelissimè scriptis sic accipe: * Igitur accepit

Annal. Eccl. Tom. 12.

Vir. Ort. lib. 1. c. 7. ptis

OTTO ELE-
CTVS BAM-
BERG RO-
MAM VENIT
DISPONERE
INSIGNIA
INVESTI-
TVRAE.

* regreditur

II.
OTTO A PA-
SCHALE
PAP. REVO-
CATVR ET
CONSE-
CRATVR.

III.
OTTONIS
EPISTOLA
AD SVAM
ECCLIAM

* Additio-
nem, sed non
quod prope
Anagninā sit
Apulia, sed
quod North-
manni, qui
Duces dicitur
venerunt Apulia,
pand vsque
Anagninā con-
silia dilata-
sunt.

IV.
PASCH. PA-
PAR EPIST.
AD ECCL.
BAMBERG.

ptis litteris, iuxta verbum domini Apostolici beatus Otto Romam in Ascensione Domini veniens, transiit, & in Anagnina ciuitate Campaniæ dominum Apostolicum inuenit. Porro viri honorati qui cum eo erant, data & accepta salute, dominum Apostolicum etiam ex parte salutant Ecclesiæ Babenbergensis, subdentes petitionem & vota pro electo. Otto verò nihil cunctatus, ordinem & modum ascensionis aperit, fatetur omnia, baculum ponit & annulum ad pedes Apostolici, temeritatis vel errati veniam petit; insinuans tamen non voluntate sua, sed potestate factum aliena: pro quo & seuerius in se Canonice distriktionis sibi met in precatur ultionem. Apostolicus verò vir summæ prudentiæ, constantiam eius admiratus, leuare iubet insignia, negat ille, indignum se & peccatorem protestatus. Cum Apostolicus: Sancti Spiritus, inquit, festum propinquat, tanti arbitri consilij rem hanc commodare debemus. Deinde vbi de his factis vtrumque dictum est, benedictione accepta Otto cum suis ad hospitium * adgreditur. Vbi multa secum tota nocte & sequenti die tractabat, malitiam temporum, anxietates & pericula pastorum, inobedientiam & inquietudines subditorum: postremò quidquid in tali re duri vel aduersi esse potest, ante oculos ponebat; ac plena deliberatione, omnibus depositis, priuatus & quietus apud se viuere decreuit. Itaque accitis socijs via, quid deliberasset aperuit; moxque valefaciens domino Apostolico & Curiae, per viam qua venerat, redire cœpit.

Cumque iter cucurrisset, missis Legatis, sub sanctæ obedientiæ mandato Apostolicus redire iubet abeuntem. mittit dona donorum significantiâ, monet cor & corpus aptare Spiritus sancti donis. Quid faceret? Obedientia retrahitur, à comitibus repellitur, & cum tremore ac reuerentia, iuxta mandatû domini Apostolici reuersus, in sancto die sacrosanctæ Pentecostes, petentibus Nuntijs ... talis suæ ab ipso domino Apostolico inuestitur, multoque decore ac lætitiâ totius Curiae, sancti Spiritus inuocatione, inter Missarum solemniam in Episcopum consecratus est. & reuertens, de itinere litteras expectatas Ecclesiæ suæ præmittit.] quibus narratur, quæ cum ipso à Paschali Pontifice gesta essent. sic enim se habet:

Otto Dei gratia Babenbergensis Episcopus Eberardo Præposito, Adalberto Decano, ceterisque fratribus omne bonum.

Quantum ego noui & expertus sum charitatem vestram, scio vos iam diu expectare euentum nostri laboris, vt de nostro successu, siquidem benè, per misericordiam Dei gaudeatis. Ne ergo diutius suspensi aut dubij sitis de nobis, aut si iustum est, sincerissimè gaudeatis: litteris istis vobis significare decreuimus, quam misericorditer Deus more suo post immensos labores & sudores plurimos nobiscum operatus sit. In die Pentecostes sancto, qui ex aduentu sancti Spiritus factus & cunctis Fidelibus vniuersè sollempnis est; illo inquam die, Deo sic ordinante, in Anagnina ciuitate Campaniæ, quæ Romanam diuidit & Apuliam, Episcopalis benedictionis munus, quamuis indignus, Domino largiente, suscepi, venerabili Papa domino Paschali manum imponente, ceteris verò Episcopis plurimis cooperantibus, Clero quoque Romanæ Ecclesiæ, cuius magna pars ea die in eandem ciuitatem conuenerat, adstante & consentiente. Et quod nulli à Romano Pontifice consecrato nostris temporibus contigit, sine obligatione alicuius iuramenti consecratus sum. Huius loci, huius diei, huius gratuitæ misericordiæ Dei semper memores esse debemus: vt vos memores esse velitis cum gratiarum actione obnixè precamur: præcipuè cum alia quam plures venerandæ personæ de magnis rebus ad Apostolicam Sedem agentes, infecto negotio redierunt. Valete.] pergit Auctor: Apostolicus verò has commendatitias litteras Ecclesiæ scripsit pro dilectione Ottonis Episcopi:

Paschalis Episcopus seruis seruorum Dei Clero & populo Babenbergensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Quanto affectionis debito Babenbergensis Ecclesia ab ipso suæ institutionis primordio Sedi Apostolicæ constringatur: etsi nos lateret, litterarum vestrarum significatio manifestat. Quod affectionis debitum venerabilis frater Otto, vestræ Ecclesiæ electus, constanter tenuisse ac tenere cognoscitur, cum per tot & tanta pericula ad Apostolicæ Sedis visitationem percurrat. Nos igitur eum debitæ benignitatis affectione suscepimus, & iuxta vestræ dilectionis desiderium, nostris tamquam beati Petri manibus, saluo Metropolitani iure, vobis per Dei gratiam Præfulem ordinauimus. Hunc igitur sub præsentium litterarum prosecutione ad Ecclesiæ vestræ regimen remittentes, plena hortamur affectione diligi, plena humilitate venerari. Confidimus enim eum disciplinæ Ecclesiasticæ futurum esse custodem, & salutis vestræ sollicitum prouidorem. huic ergo sedulis

A sedulis officijs obedite, & gratiam vobis in eo conciliate cœlestem. Integritatem Catholicæ Fidei firmam semper in omnibus conseruate: Sedi Apostolicæ semper deuotius adhaerete, vt per eius consortium à contagijs omnibus liberi, ad æternæ salutis portum feliciter peruenire, Domino largiente, mereamini.] hucusque ex litteris Paschalis Papæ. Ad quem autem sanctitudinis verticem Otto à Romano Pontifice initiatus sacerdotij venerit, aliqua ex parte suis locis dicturi sumus inferius. Qui verò ista vberius scire cupit, quæ citauimus eius vitæ Acta perlegat. mox enim vnâ cum Episcopali vñctione donis Spiritus sancti ita est abundè repletus, vt Apostolorum instar & loqueretur magnalia Dei, & operaretur mirabilia de lege eius. Paschalis autem tantam virtutem eo mox compensauit honore, vt vsam pallij duplicatis diebus ipsis concesserit, cum quater tantum in anno eo vtendi eius prædecessores accepissent à Romanis Pontificibus facultatem.

B Hoc eodem anno, rebus Ecclesiasticis in Anglia fluctuantibus, vigentibus & in dies magis excrescentibus discordijs inter Regem Henricum & S. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem ob inuestituras Ecclesiasticas, quas sibi Rex sumere, Antistes verò è sæculari potentia vindicare studebat: idem S. Anselmus rogatus à Rege, Anglia discedere, & Romam se conferre: quinto Kal. Maij à Romano proficiscitur, præcurrente eiusdem Henrici Legato ad Paschalem Pontificem, cuius sententia tanta controuersia finem accepit. Res gestas ab Edinero itineris comite diffuse fuisse conscriptas, tum idem ipse testatur Auditor, tum qui ab eo accepit, affirmat V. Vilelmus Malmesburiensis, qui ea cuncta compendio retexuit, ex quo hæc accipit: Conuenit Anselmus à Rege, & Episcopis, & magnatibus, vt ipse Romam dignetur proficisci, quòd alij minus egerant, sua præsentia suppleturus. Non careret effectu, quod vellet, quem Sedes Apostolica tantis penderet: impenderet modò hunc laborem patriæ, quo pacem Ecclesiæ, quo dignitatem repararet imperij. Ille precibus lecti non nescius, ne omnia suo tantum videretur præsumere arbitrio, consentit iturum se, ne cunctorum voluntati deceret. Quamquam Legatorum penuria eos ad vnum senem annis grauem, corpore debilem, adegisset: scirent tamen, nihil se Apostolico suggesturum, quod antecessoris sui gloriam abrogaret, statuta effringeret. Tu tantum, inquit, vade, & in Apostolici præsentia, Legato, si vera dicat, testimonio tuæ auctoritatis astipulare.

Consensu accepto, discessum est ab inuicem. Anselmus continuò prosperis flatibus maxima pericula transuectus, bona etiam fortuna terrenum iter Romam vsque emensus est. Vbi Apostolico fauore & senatoria frequentia exceptus, paucis diebus silentio & quieti indulget iubente Papa. Cumque vires resumpsisset otio, die constituto palatium Lateranense ingreditur. Adest & Nuntius, qui paucis diebus aduentum eius præuenerat, notus iam Romæ, V. Vilelmus de V. Varleuast electus Exoniensis Ecclesiæ. Is omnes impendens eloquentiæ vires, causam Regis perorabat, vt ei omnes paternæ fraternæque consuetudines redderentur, Angliam peculiarem esse Romanæ Ecclesiæ prouinciam, & ei tributa quotannis pensitare Regem, sicut munificum, ita magnanimum. Dedecus ei videri & esse, si antecessorum suorum iura perderet, quos ipse & animi magnitudine & opum affluentia longè præiret & premeret. Prouideret itaque Papa Regis honori, consulere sibi, quem non dubitaret magno fructu emungendum pecuniæ, nisi putaret abstinendum canonum seueritate. His & alijs ad causam valentibus dictis, traducta est in sententiam Romana Curia, obnixis fauoribus Regis vota debere impleri pronuntians.

E Silebat interea Pontifex vterque, perorantis ampullas & adulantium fumos prudenter attendens, latenter irridens. Tum Legatus putans illorum taciturnitatem esse conuentionem, securus erupit: Plurima hinc inde possunt agitari verba, sed hæc est summa, quòd dominus meus nec pro amissione regni patietur sibi Ecclesiarum inuestituras auferri. Nec ego, inquit, Papa, pro capitis mei redemptione eum inuestituras permittam impunè habere. Huiusmodi dicti tenore conuersæ fautorum linguæ, & in diuersa mutata: Benedicta, inquiunt, cordis tui constantia, benedicta oris tui loquela. Legatus confusus obtulit.] recitat & ista Edineros in Vita Anselmi istis verbis: Legatus inter alia, quòd Rex ipse nec pro regni amissione inuestituras Ecclesiarum pateret auferri, minacibus verbis asseruit. Ad quæ Papa: Si quemadmodum dicis, Rex tuus nec pro regni amissione patietur Ecclesiarum donationes auferri; scias (ecce coram Deo dico) quia nec pro sui capitis redemptione eas illi aliquando Paschalis Papa impunè permittet habere.] pergit verò V. Vilelmus: Effecit tamen, Legatus videlicet, vt nonnullæ consuetudines patris Regi

v.
S. ANSEL-
MVS RO-
MAM AD
PASCHAL.
PAP. VENIT
a Roger. in
Annal. hoc
anno.
b In præf. in
viti. S. An-
selmi.

VI.
LEGATVS
REGIS AN-
GLORVM
CAUSAM
AGIT CO-
RAM PONT.

VII.
PASCHAL.
PAP. CON-
STANTER
AGIT PRO
LIBERTATE
ECCLIES.

laxarentur, ipsoque interim ab excommunicatione, quod aliquos inuestierat, immuni, inuestiti auctoritati canonum subiacerent: eorum satisfactio Anselmi commissa iudicio. Qui cum remeandi licentiam accepisset, alter reditum excusauit, dicens se voti reum eundi ad sanctum Nicolaum. auerfabatur dicto intentio. Nitebatur enim, vt quoquomodo Papam a sententia traduceret. quod vbi ad nihilum tendere vidit, compendario tramite Archiepiscopum ad Placentiam anticipauit. aliquantis ergo diebus communiter perrectum. Sed cum eos via separaret diuortium: ille quod ante celauerat, aperuit, dicens: Mandat tibi dominus meus, quod si sic te sibi exhibueris, sicut antecessor tuus exhibuit se patri suo: libenter uolet aduentum tuum in Angliam, sin minus (prudens loquor) scis quid sequatur. Ita VVilhelmus citato in Angliam, Anselmus Lugdunum contendit, indeque misit litteras Regi super veritate dictorum VVilhelmi exculpenda. Epistolarum feriem, quæ in immensum porrigitur, Apostolici ad Regem, & Anselmi ad Regem, & Regis ad Anselmum, hæc non placuit intexere: uolentibus legere, liber Edineri copiam faciet; quas idem vir ille apposuit, vt nullus eum mendacij carperet, & vt ipse inuictum robur dictorum assumeret. Affluebat enim otio, utpote solius Anselmi Gestis enucleandis intentus. Ego maius opus moueo, & in multorum Gestis conor, ideoque necessaria tantum libans, fastidio Lectorum mederi meditor.] at idem Auctor, * in rebus gestis ipsius Henrici aliquot recitat Paschalis Papæ epistolas, quarum prima tunc ad ipsum Regem reddita, ad præsentem annum spectat, quæ sic se habet:

* VVilhel. de reb. gest. Reg. Angl. lib. 5.

VIII. QUID PASCHALIS AD REGEM ANGLOR.

b 1. Reg. 2.

c Ioan. 10.

IX. SALVERIS ADMONTIO PAP.

Paschalis Episcopus Henrico Regi salutem. In litteris, quas nuper ad nos per familiarem tuum nostræ dilectionis filium Clericum VVilhelmum transmisisti, & personæ tuæ sospitatem cognouimus, & successus prosperos, quos tibi superatis regni aduersarijs benignitas diuina concessit. Audiuius præterea optatam virilem sobolem ex ingenua te & religiosa coniuge suscepisse. Quod profecto cum nos lætificauerit: opportunum rati sumus, nunc tibi præcepta & uoluntatem Dei validius inculcare, cum amplioribus beneficijs benignitati eius te prospicis debitorem. Nos quoque diuinis beneficijs benignitatem nostram penes te sociare optamus; sed graue nobis est, quia id à nobis uideris expetere, quod omnino præstare non possumus. Si enim consentiamus, aut patiamur inuestituras à tua excellentia fieri; & nostrum proculdubid & tuum erit immane periculum. Qua in re contemplari te uolumus, quid aut non faciendo perdas, aut facièdo conquiras. Nos enim in prohibitione hac nihil amplius obedientiæ, nihil liberalitatis per Ecclesias nanciscimur; nec tibi debita potestatis aut iuris subtrahere quidquam nitimur, nisi vt erga te Dei ira minuatur, & sic tibi prospera cuncta contingant. ait enim Dominus: ^b Honorificantes me honorificabo; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Dices itaque: Mei hoc iuris est. Non utique, non est Imperatorium, non regium, sed diuinum: Solius illius est, qui dixit: ^c Ego sum ostium. Vnde pro ipso te rogo, cuius hoc munus est, vt reddas hoc ipsi, ipsi dimittas, cuius amore, etiam quæ tua sunt, debes. Nos autem cur tuæ obniteremur uoluntati, cur obsisteremus gratiæ, nisi Dei sciremus nos in huius negotij consensu uoluntati obuiare, gratiam amittere? Cur tibi quidquam negaremus, quod cuiquam esset mortalium concedendum, cum beneficia de te ampliora sumpserimus?

Prospice, fili charissime, utrum decus an dedecus tibi sit, quod sapientissimus & religiosissimus Anglicanorum Episcoporum Anselmus, propter hoc tuo lateri adharere, tuo ueretur in regno consistere. Qui tanta de te bona hæcenus audierant, quid de te sentient? quid loquentur, cum hoc fuerit in regionibus diuulgatum? Ipsi qui coram te tuos excessus extollunt, cum præsentia tua caruerint, hoc profecto validius infamabunt. Redi ergo, charissime fili, ad cor tuum: propter misericordiam Dei, & propter amorem Vnigeniti deprecamur. Reuoca pastorem tuum, reuoca patrem tuum. Et si quis (quod non opinamur) grauius se aduersus te gesserit, si inuestituras auersatus fuerit: nos iuxta uoluntatem tuam, quantum cum Deo possumus, moderabimur. Tu tamen talis repulsæ infamiam à persona tua & regno remoueas. Hæc si feceris, etsi graua quælibet à nobis petieris, quæ cum Deo præberi facultas sit, profecto consequeris; & pro te Dominum, ipso adiuuante, exorare curabimus; & de peccatis tam tibi, quam coniugi tuæ sanctorum Apostolorum meritis indulgentiam & absolutionem faciemus. Filium autem tuum, quem ex spectabili & gloriosa coniuge suscepisti, quem (vt audiuius) egregij patris VVilhelmi nomine nominasti, tanta tecum imminetia confouebimus, vt qui te vel illum læserit, Romanam Eccle-

A Ecclesiam uideatur lassisse. Datum Laterani, nono Kalendas Decembris.] & inferius idem Auctor: Eratque tunc Anselmus Archiepiscopus iterum tempore istius Regis Lugduni exul apud Hugonem eiusdem ciuitatis Archiepiscopum, quando epistola prima, nempe ista, quam apposui, emissa est.] At nihil in præsens profuerunt litteræ istæ, sed Rex in S. Anselmum, cuius instigatione hæc à Pontifice scribi putabat, grauius commotus, quam potuit in eundem uindictam exercuit. nam audi Edinerum, qui ait:

Rex autem ^a Henricus, vt comperit, Papam in sua sententiâ stare; mox Archiepiscopatum in suum dominium redegit, & Anselmum suis omnibus spoliavit. Acta sunt hinc inter eos multa, & anno vno & semis indignatio Regis non est sopita.] & inferius: Post hæc tum pro exercendo Ecclesiasticæ disciplinæ rigore, tum pro Ecclesiasticarum rerum in Anglia releuatione, relicta Burgundia, Anselmus in Franciam iuit. Quod vbi Regi Anglorum Henrico inuocuit, reuestiuit illum de suis, & in amicitiam eius receptus est. Conuersante dehinc Anselmo in Northmannia, reuersos ait Legatos Regis ad Paschalem Papam pro explendo eo negotio. quid autem confectum sit hac postrema legatione, suo loco dicturi sumus.

Quod autem idem Edinerus in his enarrandis testetur, VValonem, aliàs Galonem, Parisensem Episcopum, de quo nos ante biennium ex Iuonis epistolis pluribus egimus, fundum legatione Pontificia, tunc Romæ fuisse, dum S. Anselmum contigit ex dicta cum Rege causa in Vrbe morari, atque interfuisse eleuationi Reliquiarum S. Priscæ: hæc primum occasione, vnde oborta sit ei Romam eundi, quid ibi fecerit, & quonam ab eodem Paschali Papa sit missus antequam reuerteretur in Gallias, dicturi sumus. Petenda sunt ista ex Iuonis epistolis, cuius testificatione patet, hoc eodem anno Iuonem ipsum Romam ad Paschalem Pontificem pro deponendo onere Episcopatus, alijsque negotijs Ecclesiasticis magni momenti instituisse professionem, secumque adsciuisse socium eundem VValonem, siue Galonem, Parisensem Episcopum, cuius causa tantopere laborasset, peruenisseque vsque pænè ad Alpes. At quoniam paratas ab aduersarijs fouentibus Regis causam sibi nouit insidias, destitit prosequi cceptum iter, præmisit tamen eundem VValonem Episcopum, qui suo nomine cuncta, quæ ipse cum Pontifice pertractaturus erat, eius auribus deberet inferre, litterasque eidem ad Paschalem dedit huiusmodi: ^b

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Sanctitatis sue filius quidquid potest esse felicius. Quoniam pro gratia nobis collata decorem Ecclesiæ Dei diligimus; multa inordinatè in eadem fieri, uehementer dolemus. Qui in quibusdam subditis cum quædam corrigere, vel cum quosdam ad meliora promouere studemus, ipsi in stercoretibus suis computrescere cupientes, litteras à Sede Apostolica, nescio quibus surreptionibus impetratas nobis deferunt ad palliandam malitiam suam, vel defendendam inobedientiam. Vnde fit in Ecclesia mirabilis contemptus mandatorum Dei; & ineffabilis morum corruptela: cum ibi inuenit quorumdam perueritas in correpta confugium, vbi innocentia sola deberet habere presidium. Et quod mirabilius & miserabilius est, isti vitæ suæ curiosi corruptores ab ipsis columnis gratanter audiuntur, cum vitam Religiosorum aliquibus maculis respergere moliantur, quibus non est erendum de aliena iniustitia, quamdiu non discesserint à sua. Cum itaque tam pro nostra insufficiencia, quam pro subditorum duritia prædictæ causæ de fructu laboris nostri pænè desperare nos cogant: onus quod pænè infructuose portamus, deponere sæpè deliberamus, & pennas columbæ nobis dari flagitantes, auolare a molestijs inutilibus, & in mentis solitudine quiescere præoptamus. Hac itaque necessitate compositi, præsentiam Sanctitatis vestræ adire cupientes, & de his quæ dicta sunt, cum multis alijs uobiscum tractare cupientes, uenimus pænè vsque ad Alpes in quarum angustijs quia insidias nobis paratas audieramus, vbi magnorum uirorum consilio, in itinere super sedimus. Domnum itaque VValonem confratrem & Coepiscopum nostrum, qui in suspectis locis, ad occultandum se aptior est, paternitati vestræ transmisisimus: in cuius ore uerba nostra posuimus, quatenus eum tam pro sua, quam pro nostra necessitate paternè audiat; & quæ corrigenda sunt, corrigatis; & quæ uiliter statuenda, firmiter statuatis. Quamuis enim, quod ratio suadet, vel quod usus approbat, vel Episcopalis moderatio disponit, per se satis uigere uideatur: tamen clarius fit, & quasi quadam luce irradiatur, cum id quod prohibendum vel præcipiendum est, decreto Apostolico roboratur.] hucusque Iuo ad Paschalem Papam.

Cum autem idem VValo Romam uenisset, tractaretque tam sua quam credita sibi ab Iuone

X. ^a Edin in Vit. S. Ansel lib. 2. REX ANGL. QUID IN S. ANSELM. * vigore,

XI.

IVO ROM. ITER PARAT CVM VVALONE EPISCOPO PARIENSIS.

b Iuo ep. 29.

XII. EPISTOLA IYONIS AD PASCHAL. MISSA PER VVALONEM EPISCOPO.

XIII.

DE ELE-
VATIONE
CORPORIS
S. PRISCÆ.

Iuone negotia cum Pontifice: contigit eum illic reperisse S. Anselmum (vt audisti) itidem A occasione negotiorum Curiam frequentare, innotuisseque ei, atque vsum familiaritatis astrin- gi, atque vna cum ipso interfuisse eleuationi Reliquiarum S. Priscæ, & ex eius corpore os etiam accepisse, ex eoque partem Edinero impertitam esse. Recitat ista omnia Edinerus in Anselmo, atque ex eius verbis ista narrat de Reliquijs iisdem Romæ acceptis: Romæ, in- quit, eram, & Oratoriū nominatæ martyris Priscæ, in quo beatissimus Apostolorum prin- ceptus Petrus altare sacravit, vetustate consumptum dirutum est, & corpus Martyris in no- ua reconditum Ecclesia, me adstante, leuatum est. Igitur cum loci ipsius Cardinalis Reli- quias in suo iure haberet, & ipse mihi familiaris existeret: os istud quod videris, de sacro corpore sumptum, mihi pro signo mutui amoris dedit. finierat Præsul in istis. At ego ea- rumdem Reliquiarum habendarum amore illectus, vt ex ipso osse mihi partem daret, de- precati Episcopum cœpi. & ille: Accipe, inquit, & quantum inde primo conatu frangere B poteris, tuum sit. Accepi, & en, extra quàm sperabam, in principio mei conatus vna mihi particula in dextra manu remansit. Cumque de paruitate ipsius mœrorem animi dissi- mulare nequirem, & vt semel adhuc frangere inde mihi liceret, magnopere gestirem: ru- pit desiderium meum Anselmus, & ait: Noli, noli, quod habes sufficiat tibi. In veritate quippe dico tibi, quod pro toto auro, quod Constantinopoli & vltra citraue habetur, non omitteret domina ipsa, cuius est, quin illud sibi vendicaret in die Resurrectionis cuncto- rum. Quamobrem si debitam illi reuerentiam exhibueris, æquè suscipiet, ac si toti cor- pori eius exhiberes. Quod ego audiens acquieui, & quàm decentius potui, ipsum ex hoc hucusque seruaui. De quo osse post plures dies Petrus quidem monachus Cluniacensis, vir suo tempore magnæ auctoritatis, qui Camerarius erat domini Papæ Urbani atque Paschalis, ad nos veniens, à me percunctatus est quid sentiret. At ille, vbi me referente ac- cepit, qualiter id adeptus fuerim, vera omnino esse confessus est, quæ Episcopus inde dix- erat, seque præsentem fuisse asseruit. quando idem os à corpore Martyris sublatum, à Car- dinali susceperat. I hæc de eleuatione Reliquiarum, & delatione earum in Gallias, vbi tunc adhuc erat cum S. Anselmo Edinerus, expectans, vt inter ipsum atque Regem obortæ controuersiæ sedarentur. Porro quod idem affirmat eundem VValonem Parisiensem Episcopum functum esse munere Apostolicæ legationis; quænam ista fuerit, anno sequen- ti suo loco dicemus.

XIV.
DISPENSAT
IN QUAR-
TO GRADU
CONSANGUIN-
IVINIT.
CVM DVCE
POLONIÆ
XV.

Quo pariter anno Paschalis Papa dispensauit super consanguinitatis impedimentum in matrimonio, quod contractum est inter Boleslaum Poloniæ Ducem, & filiam Russiæ Regis Sbilauam nomine, in quarto consanguinitatis gradu sibi coniunctam. hæc Longi- nus, ceteris antiquitate sicut & veritate præstans.

Hoc eodem anno Paschalis Papa dedisse reperit priuilegium nobili monasterio Ban- tino in Apulia, de quo etiam superius, quod à Northmannis extructum sub speciali cura Romanæ Ecclesiæ fuerat reseruatum. in cuius sine hæc habentur de tempore ipsius: Da- tum Laterani per manum Ioannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Diaconi, II. Kal. Iun. Indict. XI. Incarnationis Dominicæ millesimo centesimo tertio, Pontificatus quo- que domini Paschalis Papæ Secundi anno quarto. Extat sigillum sub plumbo pendenti, in quo sunt effigies beatorum Pauli & Petri ab vno latere, ab alio nomen descriptum Pa- schalis Papæ II. in sigilli autem crepidine circumcirca verba ista: VERBO DOMINI CÆLI FIRMATI SVNT.

LEGATIO
A PASCH.
PAP. MISSA
IN POLO-
NIAM.

SEQUITVR ANNVS millesimus centesimus quartus, Indictione duodecima, quo Pascha- lis Papa benè vsus occasione præsentis VValonis Bellouacensis Episcopi, qui in Gallia haud quietam sedem haberet ob persecutiones Regis Francorum, de quibus suo loco dictum est superius: decernit eum Legatum à latere ad visitandam Poloniæ Ecclesiam, corrigendaque ea que correctione digna videri possent, de qua legatione apud Longinum sub hoc anno hæc scripta leguntur: Summi Pontificis Paschalis Secundi Nuntius cum pote-

A potestate Legati de latere Gualdo, alias VValo, Episcopus Bellouacensis in Poloniam, Bo- leslao de Moraica expeditione redeunte, venit. Qui à Boleslao comiter exceptus, Polo- nica visitata, prout à summo Pontifice iussus erat, Ecclesia, rigore iustitiæ in sceleratos, Bo- leslai Ducis illum animante ac uentusque assistentia, duos prouinciæ Gnesnensis Episcopos, culpa exigente damnauit, & suis per sententiam depositionis priuauit sedit us. Qui tamen hi fuerint, & quarum Ecclesiarum Episcopi, vario & diligenti in quibuslibet Annalibus scrutinio factò, legisse me non memini. Reortamen ex coniectura euidenti, quod vnus depositorum Episcoporum fuit Ezyaslus, qui Cracouiensem Episcopatum nulla summi Pontificis auctoritate, sed sola Ducis Poloniæ donatione detinebat. Editus est à Ducissa Sbilaua consorte Boleslai Ducis Poloniæ in anni huius sine infans egregius, quem præfa- tus Gualdo Episcopus Bellouacensis cum alijs Polonorum Episcopis in Cracouiensi Ec- clesia de sacro fonte leuauit, qui patre iubente, autum nomen, VVladislaus accepit.] hæc ipse. Porro quod idem VValo modò Bellouacensem, modò (vt anno superiori) Parisien- sem inuenisti appellatum Episcopum, nequaquam diuersum putes ob diuersos Episcopa- tus; immò ex iisdem notis vnum eundemque fuisse certò intelligas ex Epistolis Iuonis, de quibus supra, Carnotensis Episcopi, quibus liquet hunc primò Bellouacensem conse- cratum Episcopum, inde persecutione Registratum in Parisiensem Episcopatum. Ex- tant enim plures litteræ: d eum, postquam pacifice sedit Parisiensem Episcopum, quod & contigit præfenti anno, cum in Gallias redijt, vt proximè dicturi sumus.

1100 ep. 193.
220. 245.

II.
LEGATIO
PRO ABSO-
LVTIONE
PHILIPPI
REGIS MIS-
SA IN GAL-
LIAS.

Hoc eodem anno decernitur alia legatio Albanensi Episcopo Cardinali in Gallias, ad impertiendam absolutionem ab excommunicatione Philippo Francorum Regi, quam per Legatos pœnitens petijset. Ad quem quidem Legatum admonendum Iuo Carno- tensis Episcopus has litteras præmisit: b

1100 ep. 166.
III.

Richardo Dei gratia Albanensi Episcopo & sanctæ Sedis Apostolicæ Vicario Iuo hu- milis Carnotensis minister salutem & obsequium. Sicut de excommunicatione Regis grauiter doluimus propter Christianæ Religionis detrimentum; ita de absolutione eius, si ad honorem Dei, & sanctæ Sedis Apostolicæ fieri posset, granditer gauderemus propter eiusdem sanctæ Religionis incrementum. Vt autem secus fiat, quàm sollicitudini vestræ à domno Papa commissum est, consulere non aude- mus, quia de rerum exitu, sicut vos, ita & nos incerti sumus. Si autem diuina gratia cor- eius humiliauerit ad pœnitentiam, consilium nobis videtur, vt coram positis quampluri- mis Episcopis, publice eum & solemniter absoluatis: quatenus sicut longè lateque patuit eius auersio, ita multorum religiosorum testimonio publicetur circumquaque eius opran- da reuersio. In qua re sagendum erit diligentia vestra, quatenus, qui pro amore iustitiæ & obedientia Sedis Apostolicæ perdiderunt eius amicitiam, in reconciliatione eius redin- tregrentur ad gratiam. Consultum autem famæ vestræ melius credidisset, si alibi quàm Senonis ista fieret absolutio, vbi cuique liceret liberè dicere quod sentiret. De cetero ad Concilium denominatum gratanter ire desidero, sed contra voluntatem Regis, cuius o- dium iam per decenniū tolero, qua via, quo conductu, vel circuitu Treas venire valeam, non inuenio. Si ergo vel per ipsum Regem, vel per Comitissam aliquam mihi securitatem impetrare potestis, obnixè rogo, vt id facere studeatis.] hæc ad Legatum Iuo, qui dum nu- merat annos decem ab eo tempore, quo Rex in eum insensus est ob pellicem subintrodu- ctam, planè hoc eum anno hanc scripsisse epistolam asseuerabis. At quænam exitum ista habuerint, accipe ex epistola eiusdem Iuonis ad Paschalem Papam tunc data: c

IVONIS
EPIST. AD
LEGATVM.

1100 ep. 169.
IV.

E Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis Ecclesiæ minister cum debita obe- dientia fidelium orationum obsequium.

ABSOLVTIO
REGIS NON
SECUTA.

Notum facimus paternitati vestræ, quod tertio Kal. Augusti plures Episcopi tam Rhe- menensis quàm Senonensis prouinciæ, inuitati à domno Richardo Albanensi Episcopo Le- gato vestro, conuenimus in quoddam municipium Aurelianensis Episcopatus, nomine Balgenciacū, ad faciendam absolutionem Regis secundum tenorem litterarum, quas su- per hac re miserat moderatio vestra. Conuenit etiam Rex & lateralis sua, & secundum præceptum vestrū, tactis sacrosanctis Euangelijs, parati fuerunt abiurare absolute omnem carnalis copulæ consuetudinem, insuper & mutuam colloquutionem nisi sub testimonio personarum minime suspectarum, vsque ad vestram dispensationem. Sed quia in litteris vestris continebatur, vt in hac absolutione consilium prudentium sibi adhiberet dom- nus Albanensis Episcopus, totum onus consilij voluit pendere ex arbitrio pontificum. Episcopi

CHRISTI
1104.PASCHALIS PAP. II.
5.HENRICI III. IMP. 21.
ALEXII COMN. IMP. 24.

Episcopi verò nescimus quid conijciantes, semper replicabant, se debere esse huius consilij comites & non duces. Quamvis quibusdam nostrum videretur, quod prædicta absolutio ita posset, sicut prætaxata est, honestè fieri, & propter quorundam similitudines non satis rationabiliter impediri. Cum itaque ita res indefinita remanserit in medio, Rex clamitans se male esse tractatum, tamen per se & per nos adhuc pulsar ad aures paternitatis vestrae, vt secundum moderationem litterarum vestrarum, & verba, quæ domno Galoni Coëpiscopo nostro iniunxistis, causam eius temperetis, ne contingat de eo illud Salomonis: ^a Qui multum emungit, elicit sanguinem. Dispensationis autem modus nulli vquam sapientum displicuit. Vnde beatus Cyrillus ad Gennadium Presbyterum: Sicur enim qui mare nauigant, tempestate virgente, nauique periclitante, quædam exonerant, vt cetera salua permaneant, ita & nos cum non habemus saluandorum omnium negotiorum certitudinem, despiciamus ex ijs quædam, ne cunctorum patiamur dispendia. Et quia hæc suggerendo dicimus, non docendo; nostræ suggestionis summa est, vt imbecillitati hominis amodò, quantum cum salute eius potestis, condescendatis, & terram, quæ eius anathemate periclitatur, ab hoc periculo eruatis.

V.
DE TRANS-
LATIONE
VVALONIS
EPISCO.

PARISIIS
FACTA AB-
SOLVTIO
REGIS.

VI.

De cetero sanctæ paternitati vestrae supplicando suggerimus, vt domnum Galonem Coëpiscopum nostrum de Belluacensi Episcopatu, quem per sacramentum domni Ludouici habere non potest, per manum Senonensis Archiepiscopi transferri iubeatis in Parisiensem Episcopatum, quem ei gratanter & deuotè concedunt pro vestro amore Rex & Regis filius. Hæc Iuo. Porro Regis absolutionem solemniter factam Parisijs esse, habetur in fragmentis Francorum Historiæ, vnà cum Glabro, atque alijs Auctoribus nuper editis. Quod autem audisti in superiori Iuonis Epistola, inditum fuisse per Richardum S.R.E. Cardinalem Legatum Trecense Concilium, ad idemque ipsum Iuonem vocatum esse: certum est illud tunc frequenti Episcoporum numero celebratum fuisse. Insuper ad euitandam de Trecensi Concilio omnem, quæ posset oriri, de tempore dubitationem: præmonendum putamus, sub eodem Paschali Papa duo eademque celeberrima Trecis in Gallia fuisse celebrata Concilia, alterum per Richardum Cardinalem Legatum hoc anno, alterum tertio abhinc anno per ipsum Paschalem Pontificem, cui idem ipse qui vocauit, interfuit, de quo suo loco dicturi sumus.

VII.
CONCILIUM
TRECENSE
SVB LEGA-
TO APOST.
b Iuo ep. 260.

VIII.

Quod igitur ad præsentis anni Trecense Concilium per Richardum Legatum astitutum pertinet, de eo apud eundem Iuonem mentio habetur in Epistola ad Paschalem Papam data, in qua causam Siluanensium Episcoporum in eo tractatâ esse testatur his verbis: Nouimus enim, præteritis annis, cum dominus Richardus Albanensis Episcopus Apostolica legatione fungeretur, quia Trecis ab eodem Legato Concilium celebratum est, in quo à maleuolis & amulis personis crimen venditionis sacrorum ordinum eidem Episcopo obiectum est, sed propter insufficientiam accusantium personarum, consentientibus in hoc Episcopis, minimè probatum est. Sed prædictus Episcopus tanti criminis infamiam cupiens euitare, ad arbitrium Legati vestri (sicut testantur qui assuerunt) spontaneus de obiecto crimine se purgavit, & innocentiam suam iureiurando comprobauit, &c. quibus annuit, cum citat testes Episcopos, qui Synodo interfuerunt, se non interfuisse, qui se iam antè excusauerat, eidem interesse non posse. posteriori autem Concilio Trecensi ipsum præsto fuisse, suo loco dicturi sumus.

Vit Godof.
lib. 1. cap. 30.
apud Sur.
rom. 6. die
8. Nouemb.

In hoc eodem Concilio sub Legato Richardo celebrato, creatum fuisse Godefredum virum sanctitate conspicuum Episcopum Ambianensem, qui res ab eo præclare gestas quas vidit, vel ab his qui viderunt, accepit, & quàm exactè atque fideliter conscripsit, narrat his verbis Nicolaus monachus Sueffionensis: Eodem tempore, quo electio facta est, Richardus Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus apud Trecenses celeberrimum habuit conuentum Episcoporum, Abbatum, & Galliarum Procerum. Eò igitur se Ambianorum Legati conferunt, suo proponunt se pastore orbatos, vnanimiter à Clero & populo electum afferunt Godefredum, Rege quoque assentiente. Tum verò omnes qui in eo conuentu Godefredum nouerant, Christum summopere collaudarunt. Sed ille interim fugam meditabatur (aderat enim ibi vt Abbas cum ceteris.) At verò interceptus, iubente Cardinali & Episcopis in medium eorum adducitur, cunctis acclamantibus, dignum eum fore Ecclesiæ ministrum, strenuum dispensatorem, beatum futurum populum, qui talem sit pastorem habiturus. Aiunt enim tunc omnes, Te Deum laudamus, cantasse, &c. Hæc de electione eius in Concilio illo Trecensi confirmata. Porro res sanè admirandas ab

CHRISTI
1104.PASCHALIS PAP. II.
5.HENRICI III. IMP. 21.
ALEXII COMN. IMP. 24.

A eo gestas à tempore quo puer ingressus est monasterium, & postquam creatus est Abbas, & in Episcopatus functione, idem Auctor est pluribus persecutus. Confligendum illi fuit primùm aduersus Clericos concubinos, à quibus persecutione passus, venenum ab eis præparatum, diuino Spiritu monitus, euitauit. Certandum quoque fuit aduersus impositores, quorum occasione Romam ad Paschalem Pontificem venire coactus est. quid autem tunc acciderit, suo loco dicturi sumus.

Dum adhuc in Gallia idem Richardus Episcopus Albanensis Sedis Apostolicæ Legatus moraretur, contigit ab eo suscipi accusationem aduersus Clerum Carnotensem labis simoniacæ impetitam: ad quorum defensionem tunc eorum Episcopus Iuo istam ad eundem Legatum scripsit epistolam, respondens ad eius litteras paulò amarulentis:

Richardo Dei gratia Albanensi Episcopo & sanctæ Ecclesiæ Romanæ Legato Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister bene valere, & non omni spiritui credere.

Sciens quia meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oscula blandientis, & illud Psalmographi: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: caustica verba vestra, quantum pertinet ad simplicitatem intentionis vestrae, æquanimiter accipi; sed dupliciter salforum fratrum, qui quasi quibusdam latrocinij noctis, falsa pro veris sollicitudini vestrae suggerunt, grauitè animaduerti. quorum falsitas citò patebit, cum luce veritatis citò reuerberabitur, & in lucem prodire non audebit. Horum sunt quidam, qui infamiam suam non aliter se posse velare arbitrantur, nisi famam bonorum lædere, & vasa sincera in crustare moliantur, qui alia de causa simoniam non reprehendunt, nisi quod simoniaci esse non possunt, cum alij aliqui in Ecclesia assequuntur, quod isti præpedientibus quibusdam incurfionibus assequi non merentur. Quod si oculos mentis in se reflecterent, præter simoniam multa in se tam facinorâ quàm flagitia meritò reprehenderent, vt patenter eis dici possit illud Apostoli: In quo alterum iudicas, te ipsum condemnas: eadem enim agis quæ iudicas. Nec ista dico, quod conscientiam meam tali scelere contaminatam intelligam; sed miror, cur hoc solum vel in sola Carnotensi Ecclesia repreheditur, cum & hoc & multa alia æquè damnabilia in omni panè Gallicana Ecclesia dominantur. Quod autem vobis suggestum est, simoniacam hæresim, me permittente, in Ecclesia Carnotensi publicè dominari, omnino veritate caret: quia hoc malum ab initio clericatus mei semper exhorui, & postquam ad Episcopatum veni, quantum Deo donante præualui, in superficie resecaui. Quod manifestum fieret, si pace confratrum & Coëpiscoporum nostrorum fieri posset, in quorum Ecclesijs multæ malæ consuetudines adhuc caput erigunt, quæ temporibus nostri sacerdotij, Deo auxiliante, in Ecclesia Carnotensi sopitæ sunt.

Si qua autem ad hæc sunt, quæ pro consuetudine antiqua publicè exigant Decanus & Cantor, & alij ministri ab his qui Canonici sunt, me contradicente & persequente: Romanæ Ecclesiæ consuetudine se defendunt, in qua dicunt Cubicularios & ministros sacri Palatij multa exigere à consecratis Episcopis, vel Abbatibus, quæ oblationis vel benedictionis nomine palliantur, cum nec calamus, nec charta, gratis, vt aiunt, habeatur. & hoc quasi lapide conterunt frontem meam, cum non habeam quid respondeam, nisi Euangelicum illud: Quod dicunt, seruate & facite: sed si id faciunt, secundum opera eorum nolite facere. Si autem hanc pestem radicitus euellere non valeo, non tantum inualitudini meæ hoc imputandum est, quia ad hoc ab origine nascentis Ecclesiæ Romana Ecclesia laborauit, nec à gremio etiam suo tales sua quærentes penitus præualuit eliminare: nec in diebus malis regnare desinet cupiditas, donec finito mundi termino, pacatum regnum accipiat charitas. Interim autem (vt verbis Augustini vtar) quantumlibet vigilet disciplina, domus meæ homo sum, & inter homines viuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quàm Arca Noe, vbi inter homines septem reprobos vnus derisor patris inuentus est: aut melior quàm domus Abraham, vbi dictum est: Eijce ancillam & filium eius: aut melior sit quàm domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est: Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Et vt ad Christiana tempora veniam, semper patitur Christus in membris suis Iudam proditorem. . . . . Ecclesia Nicolaum fornicationis laudatorem, Simonem lucrorum sacrilegum sectatorem. Et, vt vniuersaliter dicam, semper abundabit palea, donec ventiletur area. Si qua tamen talia in auribus vestris iudiciali ordine publicantur, si certis documentis approbantur, conseruato quidem legum tramite, inulta præterire non patimur. Incerta autem æterni Iudicis tribunalibus iudicanda referua-

IX.

Iuo ep. 94.
X.
LEGATVS
APOST. IN
CLERICOS
CARNOT.
CVM AGIT,
IVO AD
EVM SCRIBIT.

Pro. 26.
Psal. 140.

Rom. 2.

XI.

QUANTVM
POSSIT
EXEMPLVM
ROM. EC-
CLIS.

Matt. 23.

Aug. ep. 137

* Antiochena

* nostris

referua-

referuamus, &c.] Quod autem nullas alias ab eo de eadem causa datas litteras volumen
epistolarum eius habeat, sicut de alijs: par est credere, Legatum litteris Iuonis reuerbera-
tum quieuisse. Optaret quisque bonus his caruisse semper Romanam Ecclesiam, quæ
quantumlibet honestis titulis decorentur, tamen quia secundum Apostolum, ^a Omnia
mihi licent, sed non omnia edificant.] atque illud: ^b Si esca scandalizat fratrem meum,
non manducabo carnes in æternum.] expediret in omnibus (quantum possibile esset)
consulere scandalo pusillorum, atque libera fronte dicere Episcopum illud Apostoli,
Bonum est mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis euacuet.] quæ sæpè ministrom
auuiditate penes occasionem quærentes periclitatur; sitque ut domus illa, quæ est re-
pleta boni odoris unguento ex diuersorum sancti Spiritus charismatum donis, ob huius-
modi muscas ^d in orientes, quæ perdunt odorem unguenti, malè malis oleat in ipsorum
perditionem. at de his hæc tenus.

^a 1. Cor. 10.
^b Ibid. 8.
^c Ibid. 9.

^d Eccles. 10

XII.
^e Iuo ep 73.
APVD PA-
SCH PAP.
ACCUSATVS
IVO APO-
LOGIAM
SCRIBIT.

Sed qui laborauit pro defensione suorum, coactus est paulò post ad eundem Pascha-
lem Papam apologeticam ^e pro se epistolam scribere, cum accusatus esset apud eundem
Pontificem per Clericos quos ipse damnasset, quod partem cuiusdam Præposituræ à Cle-
ricis abstulisset. Quamobrem ubi suam patefecit innocentiam, eamque comprobatione
eiusdem Richardi Albanensis Episcopi Legati Apostolicæ Sedis multò magis perspicuam
reddidit, ita lamentando perorat: De cetero senectutem meam propter superfluam &
impunitam appellatorum licentiam vexari non permittatis. Dum enim premit nos à præ-
lata potestate illata aduersitas, regendi in nobis debilitatur auctoritas: cum Ecclesiasti-
cam in eos non audemus exercere disciplinam, quæ eam aduersum nos appellant, non
confidentia iustitiæ, sed prolatione sententiæ. Quod si iuuenili vigore possemus adhuc
peditare per ruinosas Alpium vias, equitare per præcipites præterfluentium torrentium
vndas, & præcedere aut subsequi ad Apostolicam Sedem delatores nostros: proculdubid
refrenaret se murmurantium lingua, quæ parum adhuc nouit, quid distet inter ferentia-
tem charitatis, & caliginem cupiditatis.

XIII.

Si ergo aliquod temperamentum aduersus hæc incommoda non procuraueritis, & in-
ueteratis dierum malorum & indisciplinatis iuuenibus, qui vix sunt digni habere quæ ha-
bent, nedum ambire quæ non habent, vexandum me exposueritis: vnum restat mihi tu-
tum & totum consilium, assumptis pennis columbæ, à molestijs inutilibus auolare, & in
solitudine requiescere, ubi expectem eum qui saluum me faciat à pusillanimitate mentis
& inquietudine: cum ante Episcopatum & in Episcopatu semper voluntas mea fuerit,
magis in loco humili saluari, quam in alto periclitari; & in domo Dei magis abiectum
esse, quam illis præesse, quibus non possem prodesse. Sed quia tantæ sublimitatis aures ad
fastidium verbis nolumus onerare, si qua minùs de necessarijs dicta sunt, isti fratres sup-
plebunt, & si opus fuerit, probabunt. Vale.]

XIV.
QUERELA
VETVS. OB
APPELLA-
TIONES AD
SEDEM A-
POSTOLIC.

Vetus querela Episcoporum in Romanam Ecclesiam, de appellationibus per Clericos
incurribiles ingeri solitis, vt euitent, vel saltem differant, quam iuste merentur subire
sententiam, de qua abundè satis S. Bernardus ad Eugenium Papam scripsit. Cui malo cum
plura sint adhibita per Pontificia decreta remedia; tamen quod aditus iste non potest
nec debet ita occludi malis, vt non pateat bonis aduersus malos: haud omnino ita potuit
in omnibus esse prospectum, ne cum bonis mali se misceant in ingressu, cum præsertim
iustitiæ speciem in omnibus repræsentent, & voce magis ostendent, & non nisi aduersus
malum remedia postulare proclament, nec prohiberi posse quemquam ab illo confugio,
quod omnes homines possident iure naturæ, à minori ad maiorem potentiâ prouocandi.

XV
^f Iuo ep. 192.
193, 194, &
197.

Inter hæc autem accidit, vt deferretur querela ad Paschalem Pontificem aduersus Ro-
trocum ^f Comitum Cenomanensem, qui iura possessionis Ierosolymitani militis inua-
sisset, quæ ex priuilegio sub protectione atque defensione esse deberent Apostolicæ Sedis.
Quibus acceptis, idem Pontifex rescripsit ad Archiepiscopum Senonensem, Parisien-
sem, Aurelianensem, atque ad ipsum Iuonem Episcopum Carnotensem, vt eundem
Comitem excommunicate deberent: quod faciendum non esse, nisi audito reo, exa-
minata causa, idem Iuo contendit cum collegis; quantumlibet simpliciter excommu-
nicandum ex mandato Apostolico censeret Archiepiscopus Senonensis. contra autem
ipse Carnotensis Episcopus de his ita suam sententiam declarauit, dicens: Ego itaque ser-
uato legum tramite, nolo quemquam more sicariorum sine audientia punire, nolo sa-
tanæ tradere, donec vel audientiam subterfugiat, vel iudicium contumaciter respuat.

INAVIDITVS
QVISQVAM
DAMNARI
NON DE-
BET.

Con-

A Consulatur super hoc Euangelium, consulantur leges diuinæ & humanæ: si de re in con-
tentione posita aliter aliqua lex fieri iusserit, postposita mea sententia, libenter cedam ali-
enæ. Nec aliter puto domnū Papam intellexisse, ubi præcepit, nos pro debito officij nostri
prædictis petitoribus iustitiam facere, &c.] perstitit in sententia, donec qui excommuni-
candus erat, Sedem Apostolicam appellans è manibus eorum iudicium abstulit.

At non Occidua tantum, sed & Orientalia iudicia hoc anno Paschalem Pontificem
fatigarunt. Hoc siquidem anno Patriarcha Ierosolymorum Daibertus, qui iam anno su-
periori, dolo Arnulphi Archidiaconi nequissimi passus ^a multa, Ierosolymis recedens
Antiochiam ad Boamundum à barbaris dimissum se contulit, Ebremario à Balduino in
suum locum subrogato: vnà cum eodem Boamundo ^b in Italiam nauigans, ad Paschalem
Pontificem contendit, apud quem detulit quæcumque dolo Arnulphi sustinisset à Bal-
diuino, iura Ierosolymitana Ecclesiæ imminuta deplorans. In eundem Regem eam
quoque accusationem inegessit, quod diuortium sponte sua, absque causæ cognitione, iudi-
cioque Ecclesiæ cum legitima vxore fecisset.

His auditis, Paschalis Papa diu detinuit Patriarcham, Ierosolymam scribens, indeque
venire mandans, si quis aduersus eum aliquid quod accusaret, haberet, resque delata in
annum sequentem, quo iudicio Apostolicæ Sedis Patriarcha innocens comprobatus, in
sedem propriam restituitur, vt suo loco dicturi sumus. Ita quidè malè consulti Principes,
dum putant impugnatione rerum Ecclesiasticarum stabilire sibi firmiter regnum: nam ni-
hil aliud agunt, quam vt absque fundamento magnæ molis ædificium in altum erigant,
casurum citius quam putarint. Siquidem sententia Veritatis ^c illud dumtaxat erit stabile
ac permanens ædificium, quod supra petram contigerit esse fundatum. Porro verissima
ista esse, infelicia declararunt euenta, cum eodem quo cœptum est sæculo, perditis Iero-
solymis, corruit citò regnum, in quo non super petram malè iacta fundamenta nutabant.

Tunc etiam cum, vt dictum est, Daibertus Patriarcha Ierosolymorum Romam venit,
contigit pariter (vt V Villelmus Tyrius ^d asserit) venire in Italiam, & inde in Gallias ad
Philippum Regem proficisci Boamundum Principem Antiochiæ, vt duas Philippi Regis
filias, alteram Constantiam ex legitima coniuge ortam sibi in matrimonium copularet,
alteram ex pellice Cæciliam nomine, iungeret nepoti suo Tancredo. Tunc cum Boa-
mundo S. Bruno Episcopus Signiensis mittitur Legatus in Gallias, vt Petrus Diaconus re-
stat in Chronico Cassinate. ^e Sed quæ hanc præcesserunt legationem, in Vita ipsius ita
narrantur, nempe ipsum Brunonem profectum in Apuliam cum Paschali Pontifice, ibi-
que agrotantem, licentiam accepisse redeundi, atque monasterium Cassinense adeundi
curationis causa. sed ipse dimisso Episcopatu, monasticum habitum induit, illic perpetuo
permanens. Quod ubi Signini populi cognouissent: percussis nuntio, haud æquanimitèr
passi sunt tanto pastore priuari, de his enim hæc idem Petrus ubi supra: Signienses pastore
orbati, neque vllius ferre valentes absentiam, Romanum Pontificem ad eunt, flentesque
orant, vt illum Episcopatus sui curam gerere compellat. Pontifex ad hæc verba commo-
tus, strenuus à latere suo dirigit viros, per eos Brunoni Apostolicæ Sedis auctoritate præ-
cipiens, vt ad ouium suarum redeat curam, & Romano Pontifici pro causis Ecclesiæ sem-
per adhæreat, arguens acriter, quod absque permissione sua ausus esset monasterium pe-
tere, omnia gregis sibi à Deo crediti cura. ad hæc Bruno ista rescripsit ad amicos S. R. E.
Cardinales:

Cuncti proculdubid sciunt, qui in Romana Ecclesia sunt, quia nisi contra Ecclesiâ schi-
smaticorum sequisset insania, quod modò egi, multis iam annis implestem. Nunc verò, quia
Romanæ Ecclesiæ Petro Clauis regète, tota per orbè Christi Dei nostri gratulatur Eccle-
sia, ventorum iam turbines silent, maria pacata quiescunt: quod Deo semel voueram, red-
dere cogor. melius ^f est enim non vouere, quàm vouere, & non reddere. Quod si quis obji-
ciat, me semel acceptâ Episcopatus sarcinam non debuisse deponere, respondebo liberius:
multos, qui Pontificatus iura non deserunt, à sinistris esse statuendos, dicente Domino:
Principes fuerunt, & non cognoui, duces exciterunt, & non per spiritum meum. Porro qui
reçta intentione Episcopatu dimiserunt, certum est, eos de æterna felicitate peremittere in
Christo gaudere. Mihi quidem exempla non desunt, quorum auctoritate subnitar, eorum
scilicet, qui relictis turbinibus sæculi, quietam vitam delegere. Vnde, quæ so, summū Pontifi-
cem orate, ne mihi vltra molestus sit, tranquillum que portū, in quem Christo duce perue-
ni, ne me deserere cogat.] hucusque litteræ Brunonis ex monasterio data: pergit Auctor:
Cumque

XVI.

^a VIII. de
bell. sac. l. 12.
^b Idem l. 11.
c. 1.

PATRIAR-
CHA IERO-
SOLYMO-
RVM RO-
MAM VE-
NIT.
XVII.

^c Mat. 7.

XVIII.
^d VIII. de
bell. sac. l. 11.
c. 1.

LEGATIO
S. BRVNONS
EPISC. SI-
GNIENSIS
IN GAL-
LIAS.

^e Petr. Dia-
con. in Chron.
Cass. lib. 4.
c. 33.

XIX.
QUAE BRV-
NO AD PA-
PAM RE-
SCRIPSI-
T.
^f Eccles. 5.

^g Osee 1.

xx. Cumque nulla ratione Apostolicum, Signiensemque populum sedare posset, supradictus Odericus Abbas rogavit Pontificem, ut memoratum virum in hoc monasterio Deo militare permitteret: cuiusque precibus Papa aures accommodans, quietuit. Verum non fuit ibi eum immorari diutius, sed cum titulo Episcopi Signiensis legavit in Gallias hoc ipso anno, quo illuc Boamundus, ut diximus, peregrinatus est. nam pergit: Post hæc ab eodem Pontifice & Abbate nostro vna cum Boamundo (ut superius retulimus) directus in Galliam, vice Romani Pontificis Synodum secundum traditionem Ecclesiasticam tenuit. hæc de legatione sancti Brunonis in Gallijs, cuius est frequens mentio apud Iuonem in suis epistolis ad diuersos. In Vita ipsius, vbi de hac ipsa legatione agitur, hæc in eius reditu contigisse narrantur: Cum autem de Gallia reuerteretur, in itinere latrones insidias posuerunt, volentes ipsum suis facultatibus spoliare. Cum autem Sanctus illis appropinquasset, tanto eius aspectu sunt diuinitus terrore percussi, ut ad pedes eius cum reuerentia pro-

a Tho ep. 190. 191.

xxi. Inter hæc autem contigit eundem Paschalem Romanum Pontificem Compostellanus Episcopus litteris admonere, ut sacrorum præscripto Canonum cuncta in eius Ecclesia gererentur: multa enim bellorum causa irrepsere in eam Ecclesiam deformia, quæ corrigenda mandat. extat adhuc eius epistola apud nos, quæ & edita habetur à Ioanne luculento Historiographo rerum Hispaniarum, ut hæc leges:

b Recitat Ioan. M. rian. Hist. Hispan. XXII.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei venerabili Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ecclesia, quam regendam disponente Domino suscepisti, iam diu etiam cum pastorem habere videretur, pastoris solatijs caret. Idcirco strenuitati tuæ vigilantius insistendum est, ut in ea ritè omnia iuxta normam Sedis Apostolicæ disponantur. Cardinales in Ecclesia tua presbyteros seu Diaconos tales constitue, qui dignè valeat commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porro quæ Presbyterorum intersunt, Presbyteris, quæ Diaconorum, Diaconibus committantur: ut in aliena dispendia nullus obrepat. Si qui sanè ante Romanæ legis susceptionem, secundum communem patriæ consuetudinem coniugia contraxerunt, natos ex eis filios neque à seculari, neque à dignitate Ecclesiastica repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram monachos cum sanctimonialibus habitare audimus: ad quod rescandam experientia tua immineat: ut & qui in præfentiarum simul sunt, diuisis longè habitaculis separentur, prout arbitrio & religiosorum virorum consilio melius visum fuerit: neque in posterum consuetudo huiusmodi præsumatur. Datum Laterani Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo tertio, nostri Pontificatus quarto.] iam verò his absolutis, ad res gestas anni sequentis veniamus.

* IV. * V.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI III. IMP. 22. ANNVS ANNVS ANNVS 1105. 6. ALEXII COMN. IMP. 25.

I. c. Ipa. 63. REBELLAT HENRICVS FILIVS AVERSVS HENRICVM IMP.

I AM verò Redemptoris millesimus centesimus quintus Indictione decimatertia annus ladeft, idemque retributionis iure dicendus voce Prophetæ, quo Henricus Imperator, qui per tot annos Romanum Pontificem legitimum persecutus est patrem, filium suum itidem nominatum Henricum ab Imperio patitur depulsorem. Quod autem, quos suæ hæresis reliquit successores, eosdem quoque habeat defensores: nos rem gestam ad vitandam inuidiam, & calumniam propulsandam, non ab alio petemus, quam à Conrado Verspergenfi Abbate, quem anno superiori Ierosolymis in Germaniam redeuntem vidimus, & quæ ob oculos habuit præfens existens, scripsit, Auctor alioqui in Germaniæ Imperatores propensior, & in Romanos Pontifices parum æquus: ut nulla de eo possit esse suspicio, in gratiam Romanæ Ecclesiæ esse mentitum. Accipe igitur quæ hoc eodem anno gesta esse, ipse sic scribit, à Natali die Redemptoris annum præfentem auspiciatus:

Anno

A Anno Domini millesimo centesimo quinto, dum Imperator Henricus Natalem Domini Moguntia celebrat, Henricus filius eius, nominis illius Quintus Rex dictus, rebellionem aduersus patrem in Baiaria parat, machinantibus scilicet Dieboldo Marchione, Berengero Comite, & Ottone quodam nobili viro, sibi que materna stirpe cognato, quorum consilio & adiutorio ante paucos dies à patris latere discesserat. Primum quippe hæresim præscriptam anathematizans, Apostolicæ Sedis Pontifici debitam profiteretur obedientiam, indeque fœderatis sibi Noricis Principibus, arque ab Alemannia, nec non Orientali Francia nonnullis nobilibus, ad Saxones cœuertitur. A quibus honorificè susceptus, & in Quintilineburg Pascha celebrans, in breui vniuersis Saxoniarum ciuitatibus potitus, ab optimatibus est dignitate Regia satis honoratus. consilio tamen arque ministerio Ruothardi Moguntini atque Gebehardi Constantiensis Episcopi, responsalium scilicet domini Paschalis Papæ, totam Saxoniam Romanæ Ecclesiæ communioni reconciliauit. Episcopis verò atque Clericis conuentum generalem in villam regiam, quæ Northusum dicitur, quarto Kalendas Iunij, vbi super Ecclesiasticæ institutionis iam deprauata disciplina tractaretur, indixit.

II. HENRICVS FILIVS ABIVRATHÆRESIM, OBEDIENTIAM PROMITTITVR ROM. ECCLES.

* Ruothardi

In quo Concilio super sententijs instantibus, Patrum decretis primò relectis, quæque poterant ad præfens laudabiliter corrigebantur, quædam verò, quæ & grauiora videbantur, ad Apostolicam audientiam differebantur. Simoniaca quippe hæresis Patrum consuetudine condemnata, Nicolaitarum quoque fornicaria commixtio ibidem est ab omnibus abdicata: ieiunium mensis Martij hebdomada Quadragesimæ, ieiunium verò mensis Iunij in ipsa hebdomada Pentecostes Romano more celebrandum, à præscriptis Præfulibus Apostolica auctoritate indicitur, & pax Dei confirmatur. His verò qui à pseudoepiscopis fuerant consecrati, per Catholicam manus impositionem reconciliatio proximo ieiunio danda fore promittitur. Vidimus inter hæc, quod silentio præterire non possumus, Regem Henricum non modicam bonæ indolis spem, magna simul humilitate & auctoritate coram omnibus prætendentem. Nam cum seruorum Dei conuentui nonnisi vocatus interesse vellet (ingens enim ibi cum Episcopis & Clericis, etiam Abbatum atque monachorum Ecclesiasticam sitiens vnitatè turba confluerat) tandem in abiecto productus habitu, loco que stans editiori, omnibus iuxta Principum decreta suas leges atque iura rationabiliter innouauit, si qua verò irrationabilia rogabantur, mira ac ultra suos annos prudenti responsione & auita magnanimitate confutauit: in omnibus his, & sibi met miro modo seruans adolescentiæ verecundiam, & Christi Sacerdotibus dignam exhibens reuerentiam.

III. CONCILIVM NORTHVSENSE CATHOLICORVM.

D Inter hæc obortis lacrymis, ipsum Regem cæli, cunctamque militiam cæli testabatur, se nulla regnandi cupiditate paternum sibi regnum vsurpare, neque dominum & patrem suum à Romano deponi Imperio exoptare, immò debitam pertinaciæ & inobedienciæ eius semper compassionem exhibere, si que sancto Petro suisque successoribus lege Christiana subijci velit, siue regno cedere, siue seruiliter ipsi se subesse promissit. Quod auditum omnis multitudo collaudans, lacrymas simul & preces tam pro patris conuersione, quam pro filij prosperitate fundere cœpit, voce magna, Kyrie eleison, declamans. Eadem hora Vto Hildinshheimensis, & Henricus Paderburnensis, ac Fridericus Halberstadtensis Præfules vestigijs Metropolitanis prostrati, ipsius, atque Regis stantis, totiusque præfentis Ecclesiæ testimonio Apostolicæ sese dederunt obedientiæ: quorum etiam commissa Apostolico nihilominus iudicio reseruantur, sub officij sui tantum suspensione.

IV. PIA HENRICI FILII CONTESTATIO.

E His ritè dispositis, Rex idem Pentecosten Meresburg celebrans, Henricum Magdeburgensi Ecclesiæ dudum designatum Archiepiscopum, sed ab Imperatoris fidelibus repulsum, consecrari fecit. nec multò post expeditionem contra Moguntiam mouit, expulsum inibi pontificem restitutus.] de cuius restitutione hæc inferius: His etiam diebus venerabilis Buother Archiepiscopus à Thuringia, in qua per annos octo tyrannicam declinauerat rabiem, præsidio Catholicorum Principum deductus, maximo nobilis Moguntiarum tripudio cathedræ suæ restituitur, sicque tam populum, quam Clerum Apostolicæ reconcilians Ecclesiæ, ab vniuersis, non solum ut pater iam grandæuus, sed etiam velut ex mortuis rediuius omnimodis excolitur.] hæc de restitutione Archiepiscopi Moguntini, agitur de alijs, de que apparatu bellico, & tam filij quam patris exercitibus proximè, flumine tantum medio, ad congressum paratis, cum agētibus Principibus pacis studiosis, absque pugna digressis, hæc à filio Henrico dicta, idem Auctor enarrat: Grates,

V.

ARCHIEP. MOGUNTINVS IN SVAM SEDEM RESTITVTVR.

Annal. Eccl. Tom. 12.

D 2 inquit,

CHRISTI
1105.PASCHALIS PAP. II.
6.HENRICI III. IMP. 22.
ALEXII COMN. IMP. 25.

inquit, ô boni commilitones affêctui circa me vestro summopere refero, vnicuique ve-
strum par pari referre, si res exegerit, non abnuo: nemo tamen in hoc me sibi velit vel
credat fore fœderatum, vt dominum & patrem meum per se gloriatur occisum, vel vni-
quam æstimet occidendum. Ego quidem Christianis mihi legibus subarrhatum regnum,
vt heres & successor Augusti tenere, si tamen rerum omnium Dominatori placuerit, cu-
pio; parricida vocari vel esse, nolo. Quod si pater meus Apostolicæ se subiecerit obedi-
entiæ iugo; ego mox in his, quæ sua dumtaxat mihi clementia concesserit, contentus ero; in-
terim me non impugnatores esse patris, sed paterni regni propugnatores noueritis. Ita
quidem præparationem cordis eius audiens Deus, noluit sanguine patris quantumlibet
impij cruentari filium, iustitiæ vindicem ac pietatis cultorem; sed eum ipse repentina æ-
gritudine è medio sustulit, anno sequenti, quo, eodem Auctore præuio, reliqua sumus
profecuturi. Qui & enarratis pluribus de alijs Episcopis Catholicis in sedem restitutis, ei-
us schismaticis: ad postremum relatis quæ ad finem anni huius sunt gesta de filij cum
patre colloquio, hæc ait ad excusationem ipsius: Bingæ circa Idus Decembris *Henricus*
filius patrem reperit, ore ad os de anathematis vinculo, ceterorumque insolenter in
Rempublicam commissorum, ordine quidem præpostero, sed necessariè commutato, fi-
lius patrem commonuit, obedientiæ debitum, si respicere dumtaxat dignetur, repromisit.
Senior has & huiusmodi complures sententias ad audientiam optimatum, & senatum-
consultum instanti curiæ distulit, &c.] Narrat de conuentu Moguntino anno sequenti,
nosque eo loco quæ sunt eius anni, dicemus.

VII. Quod autem Henricus filius nullam maiorem causam habuerit patrem exagitandi,
quàm quod ab Ecclesia Romana toties excommunicatus, in eadem execratione obstina-
to animo permaneret: Henricus senior consilium inijt, vt Paschalem sibi amicum redde-
ret, eiusque animum pertentaret. ad quem secreto misso Nuntio, has litteras scripsit:

Henricus Imperator Romano Pontifici Paschali.

VII.
HENRICI
IMP. AD
PASCHA-
LEM PA-
PAM EPI-
STOLÆ.

Stilla inter nos pax esset & concordia, quæ inter nostros olim & tuos fuit antecessores,
quæ inter nos etiam, & Nicolaum, & Alexandrum viros Catholicos & Religiosos Roma-
nos Pontifices plena charitate & integra deuotione viguit, mandarem tibi quidquid fi-
lius patri: sed distulimus expectantes & recognoscere desiderantes, si in beneplacito Dei
sit, nos in charitate & amicabiliter posse conuenire, & Ecclesiam suam nostris temporibus,
nostro labore, ipso cooperante, in statum redire vnitatis pristinæ. Hoc quamquam
dudum, Deo teste, desiderauimus; tamen cognita nimia eorum austeritate, qui in Roma-
na erant Ecclesia, non vtile nobis visum est, vel competens, eos hac de causa conueni-
re: quia magis videbantur nos prosequi odio & indignatione, quàm zelo iustitiæ, vel etiam
quàm velle nos amplecti dulcedine charitatis ad profectum Ecclesiæ. effectus hoc
probat. Quia cum ipsi regnum hereditario iure nobis collatum tempore Religiosorum
vitorum Romanorum Pontificum pacificè à nobis diu possessum, contra nos commo-
uere studerent & armare: multa inde orta est strages populorum, tam corporum, quàm
etiam, quod magis dolendum est, animarum. Nunc quoque filius noster, quem tam
vehementer dileximus, vt vsque ad solium regni nostri exaltarem, eodem veneno in-
fectus, consilio quorundam perfidissimorum & periuratorum sibi adherentium insurgit
in nos, postpositis omnibus sacramentis, quibus se nobis obligauerat, posthabita omni
fide & iustitia, tantum vt Ecclesiarum bona & regni liberè valeant perdere, rapere, &
inter se diuidere. Et cum multi nobis persuadeant, absque dilatione in eos vi & armis esse
vltiscendum, malimus tamen adhuc differre, vt tam in Italico quàm in Teutonico
regno sciatur manifestè, quod nec nostræ sit voluntatis nec culpæ, si tandem inuiti &
coacti in eos insurrexerimus, quæcumque mala, vel infortunia, vel populorum strages
inde euenerint.

VIII. Præterea, quia audiuius te hominem discretum, Deum timentem, charitati insudan-
tem, sanguinem hominem non sitire, rapinis & incendijs non gaudere, vnitatem Ecclesiæ
super omnia diligere: consilio & suggestione Principum nostrorum mittimus tibi Nun-
tium istum cum legatione nostra. Per hanc quippe volumus cognoscere si est tibi volun-
tati, te nobis in charitate & amicabiliter, & nos vniri tibi, saluo nobis honore regni &
Imperij, & totius nostræ dignitatis, sicut & auus & pater noster alijque antecessores nos-
tri habuerunt; seruato etiam tibi à nobis honore Apostolicæ dignitatis, sicut antecessores
nostri tuis antecessoribus seruauerunt, & nos præfatis Pontificibus. Quod si placuerit tibi
paternè

CHRISTI
1105.PASCHALIS PAP. II.
6.HENRICI III. IMP. 22.
ALEXII COMN. IMP. 25.

A paternè nobiscum agere, & eam quam mundus dare non potest, pacem integrè nobiscum
componere, mitte nobis familiarem Nuntium tuum cum priuatis litteristuis & secreta
legatione cum hoc Nuntio nostro, vt hoc modo indubitanter possimus cognoscere om-
nem de hac re certitudinem voluntatis tuæ. Qua cognita mittemus tibi de maioribus
Principibus nostris, quales & nos tibi mittere, & deceat à nobis recipere, ad tantam rem
componendam, per quos exclusa omni ambiguitate, manifestè possis cognoscere, nos ve-
raciter velle complere, quæ tibi mandamus secretè. Præter ea quæ hîc scripta non sunt,
commisimus huic fidelissimo nostro Nuntio quædam tibi dicenda, quibus tam veraciter
quàm scriptis credas.] hæcenus Henricus Imp. ad Paschalem Pontificem. Reliqua verò
in annum sequentem idem Auctor gesta referit, quæ die Natali Domini fieri contigerunt,
vt pote qui à Natali Christi die annum incipit. Sed cum nos à Kalendis Ianuarij, more
B maiorum, annum inchoare consueuerimus: ad finem anni huius hîc sunt collocanda,
quæ ab eo, vel alijs sub anni sequentis exordio facta ponuntur. ait igitur idem qui supra
Vrspergensis:

Tantus apud Moguntiam factus est in Natali Dominico totius regni Teutonici con-
uentus, quantus per multa annorum curricula numquam est visus. Referunt enim qui
aderant, quinquagintaduos ibi tunc Optimates vel eo amplius affuisse, aded vt solus Dux
Saxonie Magnus nomine, quem iam grauior ætas impediabat, notaretur defuisse. Ibi su-
peruenientes Apostolicæ Sedis Legati, Episcopus scilicet Albanus cum Constantiensis, sen-
tentiam anathematis in Henricum seniore, dictum Imperatorem, à tot sibi succeden-
tibus Apostolicis sæpius sæpiusque promulgatam scriptis simul & dictis testificantes, vni-
uersam multitudinem, in modò totam toto orbe diffusam Ecclesiam ab eius communionem,
C Christi & beati Petri auctoritate multis iam annis sequestratum confirmabant. Quæ de
causa, dum ipse se de castello quo manebat, Moguntia exhibere tentaret, Principes pro-
pter cauendum tumultum vulgi, suæ potius quàm filij parti fauerè solentis, ipsi Ingelheim
occurrerunt, tandemque generali illum circumuenientes consilio, vsque ad reatus con-
fessionem, satisfactiois que professionem perducunt.

Cui cum Legati communionem, seu pœnitentiæ modum absque generalis Synodi &
Apostolicæ discussionis censura reddere ad præsens non possent, ipse partis vtriusque con-
silijs annuens, regalia vel Imperialia insignia, crucem scilicet, & lanceam, sceptrum, glo-
bum, atque coronam filij potestati tradidit, prospera illi imprecans, illum Primatibus mul-
to fletu commendans, & ex tunc iuxta summi Sacerdotis totiusque Ecclesiæ decreta, suæ
consulturnum animæ promisit. Hoc ordine Henricus, illius nominis Quintus Rex, pri-
mum à patre, deinde ab vniuersa Germaniæ Principibus in Regem iam secundò electus,
D ab Apostolicis quoque Legatis per manus impositionem Catholicè confirmatus, acceptis
tam ab Episcopis, quàm laicis iuxta morem patriæ, sacramentis, regnare cœpit. qui fa-
uent Henrico patri, vt Anonymus, qui eius inhærebat lateri, quique ipsi erat à secretis,
scriptisque paulò pòst mortem, eius vitam, seu funebre encomium eiusdem Henrici, ca-
ptiuum tentum à filio patrem, vique coactum eo modo se ab Imperio abdicasse, filij im-
pietatem exaggerans, tradit.

Quid verò tunc cum Richardo Albanensi Episcopo Apostolicæ Sedis Legato sit ge-
stum, secundum ea quæ per Vrspergensis sunt enarrata, idem Auctor sic ait: Sed & pe-
dibus Apostolici Legati aduoluitur, orans & obsecrans, vt se à banno solueret, & commu-
nioni Ecclesiæ redderet. Laici misericordia moti veniam dabant; Legatus autem domini
E Apostolici absolutionem negabat, asserens, non hoc suæ potestatis esse: oportere ab ipso
Apostolico absolutionis gratiam ipsum expectare. Quid multa? Abrenuntiata Imperiali
dignitate, priuatus discessit, & ad quamdam ciuitatem, quam filius victui illius permiserat,
recessit.] hæc ipse. Sed quomodo facti pœnitens, rursus ad arma paranda conuertitur,
dicetur suo loco anno sequenti: quæ autem sunt reliqua eiusdem conuentus, Vrspergensis
sic narrat:

Relatis igitur coram Rege, cunctisque totius Germaniæ Optimatibus, & Præfulibus,
omni que Clero simul & populo, legationibus Romanæ Sedis, Ecclesiarum regni istius
commaculatione diuersa & inueterata, è contrà emendatione ab vniuersis vnanimiter
promissa: placuit tam Regi quàm primoribus, ad sanctam matrem Romanam Ecclesiam
tantos ac tales à partibus istis Legatos transmitti, qui & de obiectis ritè rationem redde-
re, & de incertis sagaciter inuestigare, ac per omnia vtilitatibus Ecclesiasticis sapienter

Annal. Eccl. Tom. 12.

D 3

CON-

IX.
CONVEN-
TUS GENE-
RALIS MO-
GUNTIAE
HABETVR.IN CON-
VENTU IN-
GELHEI-
MENSE HEN-
RICVS SE
ABDICAT.

X.

XI.

XII.
LEGATIO
PERINSI-
GNIS DE-
CERNITVR
AD PA-
SCHALEM
PAPAM.

CHRISTI
1105.PASCHALIS PAP. II.
6.HENRICI III. IMP. 22.
ALEXII COMN. IMP. 25.

consulere sint idonei. Separantur in hoc opus viri spiritu sapientiae pleni, dignitatibus, natalibus, & elegantia, seu diuitijs praecipui, in illaque secundum Deum siue saeculum veneratione insignes, à Lotharingia Bruno Treuirensis, à Saxonia Henricus Magdeburgensis, à Francia Otto Babenbergensis, à Baioaria Eberardus Eichstatisensis, ab Alemannia Gebhardus Constantiensis, à Burgundia Curienfis *Episcopi*. nonnulli etiam Nobiles de latere Regis laicæ professionis, idque inter cetera fulcipiunt in mandatis, vt si fieri possit, domini Apostolici praesentiam Cisalpinis partibus impetrent exhiberi.] hæc est legatio in eo conuentu decreta, quam tamen anno sequenti, mense Februarij professionem instituisse, ex ijs quæ idem Auctor inferius tradit, possumus intelligere. agemus igitur de ea suo loco.

XIII.
OSSA GVII.
BER. I AN.
TIPAPAE
EFFUSA ET
IN FLVMEN
PROIECTA.

Hoc præterea anno, qui numeratur quintus ab infelici exitu Guiberti Antipapæ, (vt testatur Vrpergensis Abbas) eius ossa, quæ Rauennæ sepulta fuerant, exhumata, in fluenta proiecta fuerunt. de his enim idem Auctor, rerum praesentium scriptor hæc habet anno sequenti. Iam enim exaltatis sibi diuinitus Ecclesia Romana cornibus ad incutiendum timorem cunctis vsquequaque schismatum membris, etiam capitis ipsius ossa, Guiberti scilicet dicti Papæ, de sepulchro suo, quod per quinque iam annos in Ecclesia Rauennensi possederat, proiecta fecerat, vniuersaque eius instituta, vt verè non Apostolici sacerdotis, sed apostatici inuasoris, annullari decreuerat.] hæc ipse. Porro, vt ista decernerentur infolita, eam affert VVilhelmus Bibliothecarius causam, quod scilicet, qui adhuc eiusdem pseudopapæ studiosi remanserant, quod minus pollerent viribus, eò amplius mendacijs niterentur, spargerentque in vulgus falsas visiones ostensas in sepulchro ipsius, nimirum visas illic noctu splendere facellas caelitus missas, indices eius apud Deum receptionis: quibus cum traducere facile possent simplices, atque seducere imperitum vulgus, placuit vt eiusmodi decerneretur ei, pseudoprophetae illatum aliquando supplicium, vt ossa ipsius exhumarentur, non tamen, vt illorum, effossa cremarentur, sed proiecterentur in flumen. Porro exemplum de ossibus Guiberti imitati sunt anno sequenti Catholici in Germania, cum, Imperatore in ordinem redacto, acceperunt ex nouo Principe vires. de quibus ista Vrpergenis Abbas: Denique in tantum diuinæ legis subitò zelus efferbuit, vt etiam ipsa cadavera pseudoepiscoporum ab Ecclesijs eliminarentur.] vt pote quod indigni censerentur Catholicae Ecclesiae sepultura, qui viuentes eidem Catholicae Ecclesiae minimè communicassent. At de his hæcenus, reliqua in sequentem, quo sunt facta, rejicimus annum.

*4. Reg. 23.

XIV.
b VVilhel.
Tyr. lib. II.
c. 23.

Quod ad res Orientales pertinet, moritur hoc anno laudatissimus Princeps Raymundus Comes Tolosanus, vir pietate sicut & armis insignis. Quo pariter anno Balduinus Rex, prauo ligno sanctissimæ Crucis, ingentem diuino auxilio comparauit sibi victoriam. de quibus omnibus tu consulas Tyrium.

XV.
OBITU
S PETRI A
NAGNIAE
EPISCOPI.

Hoc eodem anno S. Petrus Anagninae Episcopus, cuius præclare res gestas scripsit S. Bruno Signinae Episcopus, ex hac vita migravit tertia die mensis Augusti: quem virtutibus insignem, miraculis clarum, anno decimo sui Pontificatus Paschalis Papa inter Sanctos retulit, vt eius diploma significat, quod sic se habet:

XVI.

Paschalis seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Episcopis Anagninae & alijs per Campaniam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Dominum excelsum habentes præ oculis, qui in amicis suis laudatur & benedicitur, & considerates propterea strenuæ probataeque vitæ merita, quibus vir sanctus Petrus, quondam Anagninae Episcopus, de regula monachorum assumptus, in pastorali officio purè, simpliciter, solerti vigilantia & exemplo Deo deseruiuit: admirantes etiam miraculorum insignia, quibus Sanctum suum ante & post obitum diuina gratia decorauit, prout per Brunonem Signinensem Episcopum fideliter annotatur, & vsque ad nostra tempora decorare non desinit: auctoritate praesentium nobis licere volumus & mandamus, quatenus tertio Nonas Augusti diem natalem eiusdem Confessoris & Praesulis memorandi Sanctorum catalogo congruè celebrem recolatis, quatenus in praesenti gratiam, & in futuro, opitulante diuina clementia, pijs eius intercessionibus mereamur gloriam sempiternam. Dat. Signinae, secundo Nonas Iunij, Pontificatus nostri anno decimo.

IESV

IESV CHRISTI

PASCHALIS PAP. II.

HENRICI III. IMP. 23.

ANNVS

ANNVS

ALEXII COMN. IMP. 26.

1106.

7.

SEQUITUR annus Redemptoris millesimus centesimus sextus, Indictione decima-
Quarta, quo Henricus Imperator à filio spoliatus Imperio, demum ab vlciscente Numi-
ne priuatur & vita. sed quæ ista præcesserint, suo narranda sunt ordine. Henricus igitur
senior exurus Imperio, è loco vbi constitutus fuerat priuatam vitam agere, fuga lapsus,
Coloniam primum, inde Leodium venit, vbi benignè exceptus, dum maneret, litteras
has dedit sub titulo, ad Regem Celtarum, ceterum quas voluit esse patentes, ad commo-
uendos omnes in filium. quæ sic se habent:

Henricus Rex Regi Celtarum.

Princeps clarissime, & omnium in quibus post Deum speramus, fidelissime, primum &
praecipuum inter omnes vos excepi, cui conqueri & deplorare omnes calamitates meas
& miseras necessarium duxi, & etiam genibus vestris aduolui, si licet, salua maiestate
Imperij. Primum quidem est, quod non solum vobis, sed totius Christianæ professionis
hominibus grauissimum ac intolerabile arbitramur, quod de Apostolica Sede, vnde vsque
ad memoriam nostri temporis salutifer fructus consolationis, dulcedinis & saluationis
animarum oriebatur, modò persecutionis, excommunicationis, & omne perditionis
flagellum emittitur. nec ponunt vllum modum sententiæ, tantum vt satisfiat voluntati
indiscretæ. Huius voluntatis suæ intemperantia aded vsque nunc abusi sunt, vt nec
Deum, nec quid, aut quantum mali inde proueniat, pensantes, per se & per suos omni-
bus modis in nos inuehantur, cum obedientiam & omnem subiectionem debitam sæpè
obulerim Apostolicæ Sedi, si tamen honor debitus & reuerentia, sicuti antecessoribus
meis, exhiberetur & mihi. Quid autem intendant, opportuniùs significabo vobis, si
quando optati colloquij copiam Deus dederit nobis. In hac igitur persecutionis & odij
sui inflammatione, cum parum viderent se proficere, contra ipsum ius naturæ laboran-
tes (quod sine maximo cordis dolore, sine multis lacrymis dicere non valeo, & quia di-
citur, vehementer contremisco) filium meum, Absalom, inquam, dilectissimum non
solum contra me armauerunt, sed etiam tanto furore animauerunt, vt in primis contra
fidem & sacramentum, quod vt miles domino iurauerat, regnum meum inuaderet,
Episcopos & Abbates meos deponeret, inimicos & persecutores meos sustineret: ad
vltimum (quod maximè vellem taceri, aut si taceri non potest, vellem non credi) om-
nem affectum naturæ abiciens, in salutem & animam meam intenderet, nec quid-
quam pensi haberet, quomodo vi & fraude ad hanc periculi & ignominia suæ summam
aspiraret.

In hac tanta mali sui machinatione, cum essem in pace, & in aliqua salutis meæ secu-
ritate, in locum qui Confluentia dicitur, in ipsi Dominici Auentus sanctissimis diebus,
ad colloquium euocauit me, quasi de communi salute & honore filius tractaturus
cum patre. Quem cum vidi, ilicò ex paterno affectu tactus intrinsecus dolore cordis
mei, ad pedes suos procidi, admonens & obtestans per fidem, per salutem animæ, si pro
peccatis meis flagellandus eram à Deo, de me ipse nullam conquireret maculam honori
& nomini suo, quia culpæ patris vindicem filium esse, nulla diuinæ legis constituit san-
ctio. At ille tam pulchrè, in modò miserrimè institutus ad malitiam, quasi abominabile &
execrabile scelus coepit detestari, & procidens ipse ad pedes meos, de præteritis coepit
veniam deprecari; in reliquum, vt miles domino, vt patri filius cum fide & veritate per
omnia se mihi obauditurum promissit cum lacrymis, si modò Sedi Apostolicæ vellem re-
conciliari. Quod cum promptissimè annuissem, & deliberationi suæ & consilio Princi-
pum hoc tantum mancipandum promississem, in praesenti Natiuitate se producturum
me Moguntiam, & ibi de honore & reconciliatione mea, quam fidelius posset, acturum,
& inde in pacem & securitatem me reducendum, promissit, in ea veritate & fide, qua pa-
trem à filio honorari, & filium à patre præcipit Deus diligi. Hac promissione, quæ &
Gentili obseruanda est, securus ibam, & filius meus aliquantulum me præcesserat: & ecce
quidam fideles verissimè me deceptum affirmabant, & proditum sub falsa pacis &

D 4

fidei

CHRISTI
1106.PASCHALIS PAP. II.
7.HENRICI III. IMP. 23.
ALEXII COMN. IMP. 26.

fidei sponfione. Reuocatus autem filius meus, & iterum à me instantiffimè admonitus, A sub eiusdem fidei & sacramenti obteftatione animam suam pro anima mea fore promiffit fecunda vice.

IV. Cùm ergo ad locum, qui Binga vocatur, perueniffem, iam existente die Veneris ante Natiuitatem, numerus armatorum fuorum iam fatis augebatur, iam fraus ipsa de se de-tegebatur, & filius ad me: Pater, inquit, nobis fecedendum est in vicinum castellum, quia Moguntinus Epifcopus in suam ciuitatem non admittet vos, quamdiu in banno eritis: nec vos impacatum & irreconciliatum audeo ingerere inimicis veftris. Illic Natiuitatem cum honore & pace agatis, quoscumque placuerit vobis, vobiscum habeatis: ego interim quantò instantius, quantò fidelius potero, pro nobis vtrifque laborabo, quia causam veftram meam existimo esse. at ego: Mi, inquam, fili, iudex & testis fermonum & fidei fit inter nos hodie Deus, quomodo te in virum & heredem meum produxe- rim, quantis tribulationibus meis honori tuo inferuerim, quot & quantas inimicitias pro te habuerim & habeam, solus conscius es. Ille autem tertid sub eiusdem fidei & sacramenti atteftatione, si ingrueret occasio periculi, caput suum pro meo capite fore mihi promiffit.

V. Sed postquam clausit me in eodem castello, quo omnia animo & corde fuerit locutus, manifestè rei ostendit euentus. Ex omnibus meis quartus ego sum inclusus, nec quilibet alius admitti potuit; custodes deputati, qui vitæ meæ erant atroces inimici (benedictus per omnia Deus) exaltandi & humiliandi quæ voluerit Rex potentiffimus. Cùm ergo ipfo sacratiffimo die Natiuitatis suæ omnibus redemptis suis ille sanctus Sanctorum Puer fuiffet natus: mihi soli filius ille non est datus. Nam vt taceam opprobria, iniurias, minas, gladios in ceruicem meam exertos, nisi omnia imperata facerem: præterea famem & sitim, quam perferebam ab illis, quos iniuria erat videre & audire, vt etiam taceam, quod est grauius, me olim satis felicem fuiffe: illud numquam obliuiscar, illud numquam defina- nam omnibus Christianis conqueri, quòd illis sanctiffimis diebus, sine omni Christiana communitone in carcere illo fui.

VI. In illis pœnitentiæ & tribulationis meæ diebus à filio meo missus venit ad me quidam Princeps VVigbertus, dicens: nullum vitæ meæ esse consilium, nisi sine vlla contradic- tione omnia regni insignia redderem ex voluntate & imperio Principum. At ego, etsi omnis terra, quantum inhabitatur, mei regni terminus esset, nollem regno vitam commutare: quia vellem, nollem, sic agendum, & sicut definitum intelligebam, coronam, sceptrum, crucem, lanceam, gladium mihi Moguntiam. Tunc communicato consilio cum inimicis meis, meus filius egrediens, relictis ibidem fidelibus & amicis meis, quasi me ed adductu- rus, sub multa frequentia armatorum fuorum me abductum ad villam, quæ dicitur In- gelheim, fecit me ad se adduci, vbi maximam inimicorum meorum multitudinem colle- ctam inueni, nec ipsum filium ceteris mihi meliorem reperi. Et quia firmius & stabilius videbatur eis esse, si propria manu cogèrent me regnum & omnia regalia exstucare: si- mili modo & ipsi omnes minabantur mihi, nisi omnia imperata facerem, nullum vitæ meæ consilium fieri posse. Tunc ego, inquam, quia de sola vita mea agitur, qua nihil pretiosius habeo, vt saltem viuens pœnitentiam exhibeam Deo; quidquid imperatis, fa- ciam. Cumque inquirerem, si saltem sic de vita mea certus essem: Apostolicæ Sedis Lega- tus, qui ibidem aderat (non dico qui omnia hæc audierat) respondit, me nullo modo eri- pi posse, nisi publicè confiterer, me iniuste Hildebrandum persecutum esse, VVigbertum ei iniuste superposuisse, & iniustam persecutionem in Apostolicam Sedem & omnem Ec- clesiam hæcenus exercuisse.

VII. Tunc cum magna contritione animi prostratus, coepi per Deum, per ipsam con- scientiam orare, vt locus & tempus mihi daretur, vbi in præsentia omnium Principum, cùm innocens essem, vellem ex iudicio omnium me expurgare; & in quo culpabilem me recognoscerent, ex consilio omnium sanioris sententiæ, pœnitentiam & satisfac- tionem, quo ordine inberent, querere; & in Principibus regni, de fidelibus nostris quos- cumque obides vellent, dare. At idem Legatus locum & diem mihi abnegauit, di- cens: aut totum ibi debere determinari, aut nulla spes mihi esset euadendi. In tanto tri- bulationis articulo cùm interrogarem, si confiterer omnia quæ imperabantur, an con- fessio mea, vt iustum est, veniam & absolutionem consequeretur: ibi Legatus dixit, non esse iuris sui me absolueret: si vellem, inquit, absolui, Romam irem satisfacere Apostolicæ Sedi.

CHRISTI
1106.PASCHALIS PAP. II.
7.HENRICI III. IMP. 23.
ALEXII COMN. IMP. 26.

A Sedi. Sic desolatam & spoliatam (nam & castella, & patrimonia, & quidquid in regno conquiseram, eadem vi & arte sua extorferant à me) in eadem villa reliquerunt me. In qua cùm aliquo tempore commoratus essem, & filius meus ex eodem fraudis suæ consi- lio demandasset, vt ibidem cum expectarem, superueniens quorundam fidelium meo- rum legatio præmonuit, vt siquidem ad monitum ibi remanerem, fore aut in perpetuam raperet captiuitatem, aut in eodem decollarer.

Quo nuntio satis tunc vitæ meæ diffusus, ilicò aufugiens, fugiendo Coloniam veni, & ibi aliquot diebus commoratus, postea Leodium veni. In quibus locis fideles viros & in fide regni constantes semper inueni. Horum ceterorumque regni fidelium consi- lio vsus, vobis fiducialius & honestius habeo deplorare has omnes meas miseras. Fidu- cialius quidem, propter mutuum consanguinitatis & antiquæ amicitie debitum: hone- stius autem, propter tanti regni nomen gloriosum. Vos igitur per fidem, per amici- tiam rogo, in tantis tribulationibus meis ac iniurijs propinquo & amico consularis. Quæ fidei & amicitie vincula etsi inter nos non essent, vestra tamen & omnium Regum terræ interesset, iniuriam & contemptum meum vindicare, & tam nefariae proditionis & malitiæ exemplum de superficie terræ extirpare.] Hæcenus Henricus, cuius quere- læ, vt cumque siue verè siue falsè formatae, magnam vim commouendi animos habue- runt, eò magis quiddam fuga lapsus, & milites congregans, in pristinum statum se reuocan- dum spem multis suis fidelibus fecerat. Hic à schismaticis noua præsumpta, nempe vt nouus Antipapa decerneretur, atque Legati missi ex Moguntino conuentu Romam ad Paschalem Pontificem, capti conijcerentur in carcerem. narrat ista Vrspergensis ver- bis istis hoc anno:

VIII.
DE PVGA
SVA IMP.
AGIT.

C Inter hæc VVernerus quidam ex ordine ministerialium Regis, qui Marchæ, quæ in par- tibus Aquini, præerat, quasi hæresim eandem resuscitaturus, collectis vndecumque per Italiam copijs, corruptis quoque multa pecunia Romanis nonnullis, dum dominus Apo- stolicus Beneuentanis immoratur finibus, quemdam pseudoabbatem de Farfa, pro ne- fas: Cathedræ sancti Petri imposuit, & ipsum Papam Cæsaris, sub vocabulo Siluestri ap- pellari voluit. Qui tamen post paululum, turpiter, vt merebatur, à Catholicis eliminatus, vesania suæ præmium, malè conquisiti, peiusque dispersi æris retulit damnum, &c.] hæc de pseudopapa. De Legatis autem in via tentis subiicit mox ista:

IX.
PSEVDOPA-
PA SILVE-
STER ERI-
GITVR ET
DEICITVR.

Porò Proceres iam dicti, dum è suis singuli partibus in valle Tridentina conuenien- tes, apud eiusdem nominis ciuitatem id est Tridentum, pernoctarent, quidam Adelber- tus adolescens, partium illarum quodam insignis Comitatu, summo manè super ipsos, vt pote inermes & peregrinos, cum ciuibus armatis irruit, spoliat, capit, custodiae tradit,

X.
LEGATI
ROMAN
MISSI TRI-
DENTI
CAPTI.

D idque sibi per legationes domini sui Henrici Eximperatoris demandatum comprobat. Artibus potippe solitis idem Henricus vsus, clamque religiosis epistolis, nuntijs, quas- cumque poterat regni ciuitates & prouincias impleuerat, quibus se vim à Principibus passum, in modò ab vnico filio depulsum Imperio deplorabat, regnum in suis miserijs con- fusum, cunctis vsquequaque partibus eiusdem fortunæ timendum fore præmonebat ex- emplum. Qua de causa nullus iam per Italiam liber transitus eisdem patuit Legatis: Ge- behardus tantum Constantiensis Epifcopus cum suis per occultiores Alpium semitas ingressus, Mathildis Comitissa, alterius nimirum Debboræ, præfidijs, Apostolicis præ- sentatur vestigijs. Reliqui (vt diximus) Magnates, vt nimirum à stultissimo captiuatore deprehensi, indignè tractantur, præter Ottonem Babenbergensem Epifcopum, cui idem Adelbertus, eò quòd esset suus miles, parcere cogebatur. Quo etiam mediante, Bruno Treuirensis Epifcopus, & VVigbertus Comes eo pacto dimittuntur, quatenus & Im- peratorem, cum illo pacem facturi, conueniant, & quid de reliquis ipse præcipiat, rela- turi redeant.

At Iesus, qui semper propè est omnibus se inuocantibus, & his iuxta, qui tribulato sunt corde, repente super eosdem sibi rebelles VVelphonem Ducem Noricum quasi gladium de vagina sua eduxit: qui tertia superueniens die, manu valida Clausas obtru- ctas effregit, Gebhardum virum probatum Tridentinæ Ecclesiæ constitutum à Rege Catholico nouum Epifcopum, quem numquam se suscepturos ciues ipsi conspirauerant, recipi coëgit. Ipsum quoque Adelbertum, sui que sceleris complices adeò perterriti, vt e- ductos quos clauerant Principes, ipsumque castellum nouo Epifcopo redderent, ipsi insu- per nudipedes ab his quos afflixerant, veniam postularunt.] hæc de liberatione Legatorum Vrsper-

XI.

CHRISTI
1106.PASCHALIS PAP. II.
7.HENRICI III. IMP. 23.
ALEXII COMN. IMP. 26.

Vrspergensis, qui hæc contigisse ait prima hebdomada Quadragesimæ. Narrat post hæc A prælium, in quo tulere Catholici posteriores, trecentis ex illis cæsis, ex quo euentu sunt redditi schismatici audaciores. Henricus verò filius obsedit Coloniam pro patre stantem, ubi dum esset, Legatos à patre missos suscepit, de quibus ita idem Vrspergensis: Interea Regi Henrico patris Legati de Leodio missi præsentantur, litteras tam sibi quàm Principibus regni deferentes, quarum exemplar hic inferi non absurdum duximus, ad probandam scilicet eiusdem viri multimodam tergiversationem, qua se toto vitæ suæ tempore cunctis sibi resistentibus, sicut subiectione eatenus fecisset superiorem.] quas ad filium scripsit sic se habent:

XII.

EPIST. HEN-
RICI IMP.
AD FILIUM.

Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Augustus Henrico filio suo.

Si ea nos debita affectione tractasses qua deberes, libentissimè tecum loqueremur & paterna tibi mandarem: verùm quia longè alius, quàm paternæ affectionis & humani- B tatis circa nos animus tibi fuit, nequiuimus aliter tecum loqui quàm quod ipsa rei manifestissimæ veritas habet. Tu enim ipse scis, sicut ipse publico experimento facti tibi conficius es, qualiter data fide & securitate personæ & honoris nostri, omni affectione deuotionis promissisti nos ducere Moguntiam coram Principibus, & inde nos securissimè reducere quocumque vellemus. Hac fiducia cum tecum amanter & indubitanter ascenderemus, contra datam fidem apud Bingam nos cepisti. Vbi nec paternæ lacrymæ, nec patris mæror, nec tristitia, qua ad pedes tuos aliorumque aduoluebamur, te commouit ad misericordiam, quin nos caperes, & captum mortalibus inimicis illudendum & custodiendum traderes, ubi multimodo genere contumeliæ & terroris afflicti, compulsi sumus fermè venire vsque ad ipsum mortis articulum. Ante captiuitatem abstulisti nobis Episcopatus, & quidquid de honore regni potuisti, & prædia nostra, & ipsam familiam: in captiuitate verò quidquid residuum erat, vt lanceam, & crucem, & omnia regalia insignia vi & timore inortis (vt ipse benè scis, & omni fermè notum est Christianitati) à nobis extorsisti, relicta vix ipsa vita. Cùm hoc tibi de nobis non sufficeret, postea semper vbicūque fuimus, modis omnibus, quibus potuisti, nos persequi non cessasti, vt vel perderes, vel de regno expelleres. Verùm nos satis mirari non possumus, qua ratione vel occasione tam obstinatè facias, cum de domino Papa & Romana Ecclesia nulla tibi residua sit occasio. Nos enim Nuntio domini Papæ & Romanæ Ecclesiæ, te præsentem, parati fuimus & sumus obedire, & omnem debitam obedientiam & reuerentiam ei coram & semper exhibere, & consilio Principum, & spiritualis patris nostri * Henrici Cluniacensis Abbatis, aliorumque Religiosorum virorum de statu Ecclesiæ & honore regni libentissimè agere. Te ergo rogamus pro honore regni & tua & paterna deuotione, & per auctoritatem Romani Pontificis & Romanæ Ecclesiæ, vt de iniuria nobis illata & de his quæ nobis vi & iniuste abstulisti, iustitiam facias. Rogamus etiam, vt cum nil rationis tibi sit, quare nos persequaris, nos & fideles nostros cesses infestare, immò permittas nos pacificè & quietè viuere: vt integrè & cum tranquillitate possimus omnia supradicta agere.

XIII.

Recognosce etiam & tecum cogita, quia Deus iustus iudex est, cui commisimus causam nostram & vindictam, cuius etiam iudicia sunt occulta, velut abyssus multa. Quoniam quantumcumque super afflictionem & infortunia gloriaris, & super humilitatem te extollas; forsitan de sede sancta sua inter me & te gratuita misericordia aliud iam definiuit, intercedente iustitia, quam tu ipse cogites & disponas. Quod si nulla alia reuerentia vel intercessio nobis valet: opto vt iustitiam consequi possimus, vel vt tuæ persecutionis impetus cesset. Ad hoc idem Romanum Pontificem & sanctam vniuersalem Romanam Ecclesiam appellamus.] hætenus ad filium pater.

XIV.

Inter quos si arbiter sedear, quod ad persecutionem, captiuitatem atque priuationem Imperij spectat per filium procuratas in patrem: cum ex animi affectu ista pendeant, nihil habes, in quo damnes filium magis, quàm si vehèmenti febre phrenetico, deliranti, insanienti, furentique pius filius iniiciat vincula patri, si verè intuitu pietatis, vt facere præ se tulit, ea omnia præstitit. Certè quidem furor Henrici senioris toto vitæ suæ tempore maioribus indies accessionibus auctus in Ecclesiæ Catholicæ detrimentum, & cladem assiduam Occidentalis Imperij, eiusmodi plurimis experimentis cognitus est, vt aliter curari non posset, nisi huiusmodi vinculis. Quibus si ad hoc (vt præ se tulit) vsus est filius, vt patrem ad saniores sensum cōuerteret, soluique procuraret tenacioribus vinculis, anathe-

IN OMNI-
BUS HIS
DIVINA
IUSTITIA
COMMEN-
DANDA.CHRISTI
1106.PASCHALIS PAP. II.
7.HENRICI III. IMP. 23.
ALEXII COMN. IMP. 26.

A anathematis arctius frequentiteratione confictum: quis negare poterit, summum fuisse hoc pietatis genus, in hoc se exhibuisse crudelem? immò ex eo quòd non firmioribus vinculis strinxerit, donec curaretur, ne in malum suum & aliorum effugeret, deliquisse. Ceterum (quod exclamat pater) si ea ex malis artibus, nempe periurijs offensæ præstitæ fidei, fieri contigerunt: laudari minimè possunt. Vt cumque tamen illata per filium ista meruit pati pater, æqua diuinæ iustitiæ lance librata sententia, vt pateretur à filio quæ in sanctum Patrem ipse facere iugi persecutione tentasset: qui & necessitate cogente, extorquente vt olim ab Antiocho^a desuper immissa vindicta, patrem nominare, patrem cognoscere, patremque appellare, habuerit pro remedio singulari sibi relicto. Sed audiamus reliquas litteras, quas per eisdem Legatos ad Archiepiscopos & Principes filio inhærentes, eodem argumento conscripsit. sic enim se habent:

B Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Augustus * Archiepiscopis, & ceteris * Saxoniarum^{XV.} Principibus, ac etiam reliquo populo gratiam & dilectionem dignantibus eam recipere.] * Episcopis, * Saxoniarum^{XV.} ita titulus in cuspis seorsum Henrici litteris, sed apud Vrspergensem alio modo legitur. * non habet Vrsperg.

C Conquerimur Deo omnipotenti, & Dominæ meæ sanctæ Mariæ, & beato Petro principi Apostolorum patrono nostro, & vobis Principibus omnibus, quia iniuste & inhumane & crudeliter in illa consili fide, in qua dubitare non debueramus, tractati sumus, & tam honore regni, quàm prædijs, & omnibus quæ habebamus, contra diuinum & humanum ius, ad infamiam & vituperium regni ita expoliati sumus, vt nihil penitus præter vitam nobis relictum sit. Vbi cum fermè omnes essetis, magna pars vestrum visa est dolore contristari. Sed proh dolor! nihil nobis contulit vestra tristitia, quin in nobis sibi satisfacere voluntas inimicorum nostrorum odiosa. Et quia consilio & rogatu filij nostri, fide & securitate vitæ & honoris primùm ab eo accepta, fiducialiter & desideranter Moguntiam in præsentiam Legati Romani & Principum tenderemus, vt eorum dispositione ageremus tam de statu Ecclesiæ & honore regni, quàm de salute animæ nostræ, ipse non est veritus in hac voluntate & obedientia nos contra datam fidem capere, & vsque ad articulum mortis fermè ducere: non ausi sumus nos illi credere, vt iniurijs & contumelijs nos pro voluntate sua, sicut prius, valeat tractare. Quapropter multum vos rogamus, & obnixè precamur, vt pro timore Dei, & honore regni, & honestate vestra dignemini studere, quomodo de iniuria in manibus vestris nobis illata, per vos possimus recuperare iustitiam.

D Nos autem pro consilio vestro, & aliorum qui nos odio non habent religiosorum virorum parati sumus tam filio nostro, si in aliquo eum offendimus, quàm alicui in regno libenter rationem dare. Præterea sicut domino Papæ in præsentia Legati sui & vestra obedi- XVI. dire parati fuimus; ita nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiam & obedientiam, sincero corde & deuotione præsentialiter exhibere, & tam consilio vestro, quàm spiritualis patris nostri * Henrici Cluniacensis Abbatis, aliorumque religiosorum virorum * Hugonis de statu Ecclesiæ & honore regni, quantum in nobis est, disponere. Cùm ergo ad hæc omnia parati simus, rogamus vos & obnixè precamur, quatenus pro Deo & honore regni & vestro, instanter moneatis filium nostrum, cum nulla ei secundum præfatam sententiam aduersum nos residua sit occasio: amodò desinat nos & fideles nostros persequi, & pacificè & quietè viuere permittat, vt supradicta integrè & cum tranquillitate perficiantur. Quod si noluerit, rogamus vos per auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, cui nos committimus & honorem regni, ne super nos & fideles nostros veniat. quia manifestum est, eum non diuinæ legis zelo, vel Romanæ Ecclesiæ dilectione, sed concupiscentia regni, patre iniuste eo priuato, hoc incepisse. Apud quem si interpellatio vestra, nullaque alia interuentio ad præsens prodesse poterit: appellamus Romanum Pontificem, & sanctam vniuersalem Romanam Sedem & Ecclesiam.] Hæc ad Principes Henricus, habita collatione cum textu Vrspergensis Abbatis, qui eandem epistolam recitat, atque hæc subijcit:

E Post lectas coram multitudine tam has, quàm alias litteras, parum verbis, nihil autem sensu vel intentione prioribus dissonantes, filij tamen personæ specialiter directas, Rex Henricus ex Optimatum consilio legationem vicariâ patri destinavit, quam tamen prius publicè prædicari per Magdeburgensem Archiepiscopum Henricum fecit, hocque factu suorum animos secum valde roboravit. erat autem huiusmodi:

Post inueteratam, id est per annos circiter quadraginta discissionem Imperij Romani, XVIII. quæ

LITTERAE
PRINCI-
PVM AD
HENRIC.
IMP.

quæ tam diuinas, quàm humanas iam pænè leges aboleuit, & exceptis mortibus, omni- A
modis sacrilegijs, periurijs, rapinis, & incendijs ipsum regnum nostrum non tantum in
solicitudinem, sed etiam ad apostasiam Catholicæ Fidei, siue in ipsum Paganismum prope-
modum redegit: respiciente tandem suam Ecclesiam diuina clementia, nos eiusdem
Christi sponsæ filij per Spiritum sanctum in vnitatem Fidei æquanimis respicimus, ipsum
incorrigibile schismatum illorum caput, Henricum scilicet dictum Imperatorem no-
strum, zelo Dei, & Apostolicæ Fidei obedientie abdicauimus, Catholicum nobis, licet ip-
sius de semine natum, Regem elegimus. Cuius regni principium sui finem esse conspiciens,
etiam ipse tamquam voluntarius, sed vt iam eius fatentur literæ, nimis inuitus collauda-
uit, regalia reddidit, filij curam cum regno nostræ fidei lacrymando commisit, de reliquo
nullam se regni pompam, sed animæ potiùs suæ medelam vltimè affecturum spon-
dit. At nunc ecce pristinis se reddens tergiversationibus, præiudicium se passum per or-
bem terrarum conqueritur, Gallorum, Anglorum, Danorum, ceterarumque finitimarum
gentium gladios cordibus nostris insingere meditatur. Super illatis etiam iniurijs recupe-
rari sibi iustitiam precatur, consilij quoque nostris amodò promptum obedire se pollice-
tur; re autem vera solitis argumentis castra hæc Domini dispergere, Christi exercitum
examare conatur, & (vt in propatulo est) vineam Domini, quæ iam serò florescere cœpit,
tam per se, singularem vtique ferum, denuò depascere, quàm per vulpes, illos nimirum,
qui sibi adhærent, pestilentes homines demoliri, ac per sacrilegia sacerdotum Belial ana-
themati reciduo reddere, immò (quod dictu nefas est) Christum iam iterum in Ecclesia
sua resurgentem in omnium cordibus crucifigere meditatur.

XIX.

Quapropter placet tam Regi, quàm vniuersis regni Principibus, immò cuncto exerci-
tui Orthodoxo, quo Senior idem, ne vlla sibi pateat aduersum nos iusta querela, quacum-
que elegerit securitate, quacumque maluerit statione, coram præsentì Senatu simul & po-
pulo causam suam agat, iustitiâ suscipiat, iustitiam & reddat, quatenus ab ortu schismatis
omnibus seditionum causis, ac si nihil inde iam fuerit definitum, vndique discussis, tam
filio, quàm patri sua iustitia respondeat, Ecclesiæ verò regni que status, non vt ipse more
suo proponit, post longas inducias, sed in præsentiarum his controuersijs diremptis vacil-
lare desinat.] hucusque significatio Principum ad Henricum seniore. pergit verò Vr-
spergensis, de his quæ sunt hæc secuta, ac de Legatis missis agens: Quam legationem pro-
batæ singularis prudentiæ personæ, * Abbatis videlicet ac Rihuuin Presbyteri, vnâ cum
quibusdam laicali sub habitu viris religiosi tam à Rege, quàm vniuersis Principibus, im-
mò toto exercitu susceptam Eximperatori sæpè dicto, vix eius præsentiam fandi que licen-
tiam consecuti, cum retulissent, horribile memoratu est, quàm ingenti vitæ suæ periculo
per dies sex, eò quòd nullo modo conuentui malignantium communicare vulerint, in-
dignè tractarentur: tandem que ab irruente sibi in eadem qua manebant custodia vulgò
liberati, absque omni ducatus præsidio castris circa Coloniam positis redderentur: id ta-
men præcipuum inter Senioris responsa referentes, quatenus ad præfens armis discede-
retur, & in futurum super huiusmodi simultatibus curiale colloquium indiceretur.] hæc
Vrspergensis.

LEGATIO
DECERNI-
TVR AD
HENRIC.
SENIOREM.

*

Abbatis videlicet ac Rihuuin Presbyteri, vnâ cum quibusdam laicali sub habitu viris religiosi tam à Rege, quàm vniuersis Principibus, immò toto exercitu susceptam Eximperatori sæpè dicto, vix eius præsentiam fandi que licentiam consecuti, cum retulissent, horribile memoratu est, quàm ingenti vitæ suæ periculo per dies sex, eò quòd nullo modo conuentui malignantium communicare vulerint, indignè tractarentur: tandem que ab irruente sibi in eadem qua manebant custodia vulgò liberati, absque omni ducatus præsidio castris circa Coloniam positis redderentur: id tamen præcipuum inter Senioris responsa referentes, quatenus ad præfens armis discederetur, & in futurum super huiusmodi simultatibus curiale colloquium indiceretur.] hæc Vrspergensis.

XX.

Inter hæc autem Henricus pater, donec plenè ex confluentibus ad eum auxiliarijs
copijs augetur exercitus, illud in primis agebat, vt sub velamento pacis suaderet filio
eiusque Principibus exercitum dimittere, & quæ sunt pacis, in Comitibus pacificè pertra-
ctare. Quod tantum abest, vt impetraret ab illis, qui probè nouerant animam eius, vt Hen-
ricus filius soluens obsidionem Colonie, mitteret Legatos ad patrem, qui significarent, vel
propediem armis decernendum, vel si hoc recuset, veniendum intra dies octo Aquisgra-
num, vbi res componerentur. Missi Legati conijciuntur in carcerem, quos post aliquot
dies dimisit. Cum & idem Henricus pater postremas ad Principes aduersarios has litteras
dedit querimonie plenas, his verbis:

LEGATI
CONIJCIV-
TVR IN
CARCEREM

XXI.

Henricus Dei gratia Imp. Rom. Aug. Archiepiscopis, Episcopis, Ducibus, Comitibus,
ceterisque regni Principibus gratiam & dilectionem dignantibus eam recipere.
* Rogamus filium nostrum, & vos multum precati sumus, vt dimisso exercitu, ordina-
retur quomodo possemus conuenire, vt de iniuria nostra, & pace componenda ad hono-
rem regni possit dignè & decenter definiri. Placuit vobis remandare (vnde nobis longè
gratior priori oritur querimonia) quòd dimissa obsidione Colonie, vultis super nos &
fideles nostros sub specie colloquij cum exercitu venire, datis inducijs octo dierum, quæ
numquam

* Rogauimus
HENRICI
IMP. POS-
TREMAR
LITTERAR.

A numquam data sunt homini alicuius conditionis (vt benè scitis) vsque ad hanc diem pro
legitima definitione alicuius minoris negotij, nedum pro tâta re, secundum legem diuinam
vel humanam, vel etiam secundum vsum hominum. Oporteret enim nos habere, si vobis
placeret, saltem tales inducias, intra quas possumus conuocare, precibus inuitare ad hanc
eamdem causam Moguntinum, Treuirenses, & Bremenses Archiepiscopos, Frisingen-
sem, Augustensem, Curiensem, Basiliensem Episcopos, Ducem Magnum cum Duce
Theodorico, & Ducem Boëmicum, & Comitem Flandrensem cum Comite Burgundia,
& alios, qui ad præfatum negotium (vt benè scitis) sunt valde necessarij. Quapropter, sicut
priùs, rogamus & obnixè precamur, quatenus pro Deo & anima vestra, & pro appellatione
domini Romani Pontificis Paschalis, & Romanæ Ecclesiæ, & pro honore regni, dignemini
apud filium nostrum efficere, vt dimisso exercitu, cesset nos persequi, & ordinetur,
B quomodo securè & absque ambiguitate possumus nos cum ceteris supradictis ad agen-
dum de nostra iniuria, & pace in regno componenda quietè & pacificè conuenire.

Quòd si nullatenus cessare vulerit, proclamationem inde fecimus, & semper facimus XXI.
Deo & sanctæ Mariæ, & beato Petro patrono nostro, & omnibus Sanctis, & omnibus
Christianis, & vobis maxime, omni deuotione precantes, vt dignemini cessare eum per-
sequi, ad persecutionem tantæ iniuriæ eum vos & imitari. Appellauimus, & tertio appella-
mus dominum Romanum Pontificem Paschalem, & sanctam vniuersalem Sedem &
Romanam Ecclesiam. Quòd si hoc tantum nobis, & ad hoc, vt ipse cesset nos persequi,
prodesse non poterit: commitemus nos omnipotenti Patri & Filio sanctoque Spiritui pa-
traculo, & beatæ Mariæ perpetuæ Virgini, & beato Petro & Paulo, & sancto Lamberto,
omnibusque Sanctis, vt diuina miseratio, omniumque Sanctorum intercessio humilita-
tem nostram respicere, nosque contra tantum tamque iniuriosum imperium defendere
dignetur. Amen.] Certè quidem, nisi quæ præcesserunt, & superius suis sunt locis dicta ac
crebriùs repetita, Henricum ipsum vaferrimum hominem dolosè nimis agere cuncta
consequente, significassent, demonstrassentque hominem nullius fidei ad fallendum ap-
tissimum semper inuentum; possent ista quæ litteris prodidit, multis argumentis hominis
maxime pij animum insinuare: sed quòd sic comparatus esset, vt cum deprimeretur, tunc
subdolè ad fallendum sibi laruam pietatis induceret, quam mox deponeret cum quod
esset conatus effecerat, iure meritoque eos quos appellauit patronos Sanctos, est expertus
vltiores.

TERTIO AP-
PELLAT
ROM. PON-
TIF. HENRIC.
SENIOR.

Ex insperato siquidem est morte repentina mulctatus, de qua Donnizo in Mathilde: XXIII.
Mortem non sperans, demum tamen ipsa catena.
Mortis eum strinxit, rapuit de corpore tristi,
Augusti quarto defungitur Idus, in anno
Christi milleno centeno denique seno.] agens ætatis annum quinquagesimum
quintum, natus est enim (vt Lambertus habet) anno Domini millesimo quinquagesimo-
primo, quarto Idus Nouembris.

OBITVS
HENRICI
IMP.
* septimo
Vrsberg.

Miserabile tamen dictu est (pergit Vrspergensis) tanti nominis, tantæ dignitatis, tantique
animi virum sub professione Christiana mundum tanto tempore lucratum, nec ad instar
cuiuslibet pauperis defuncti, piùm vel compassiuum luctum à quauis inter tot Christia-
nos persona promeruisse, sed potius vniuersorum tam ibidem, quàm vbiuis verè Christia-
norum corda simul & ora infinito nimis tripudio sui oblitos, rumore repleffe. Non altius
concinebat Israel Domino, Pharaone demerso, nec augustiori ipsi Octauiano, siue vlli
vumquam Augustorum applaudebat Roma triumpho. Frenum quippe, quod erat in ma-
xillis populorum, versum est illis in canticum, sicut vox sanctificatæ solemnitatis. Igitur
quia cessante tandem exactore quieuit & tributum: mox omnes, qui quæstus dumtaxat
gratia eidem Principi eatenus adhærendo, suas animas venalitati proposuerant, deditioni
Regis, simulque & communioni Catholicæ subijciuntur. Leodiensis autem Episcopus, ce-
teri que Coëpiscopantes inter cetera recipiuntur in communionem pœnitentiæ, hac con-
ditione, quòd cadauer ipsius excommunicati per se pridie in monasterio tumulatum effo-
derent, & absque vlla sepulturæ vel exequiarum communionem in loco non consecrato de-
ponerent, comprobantibus his qui aderant Archiepiscopis & Episcopis: quia quibus viuus
Ecclesia non communicat, illi etiam nec mortuis communicare possit. quo factò, paulò
post corpus ipsum Spirensi ciuitati est in sarcophago lapideo consensu delatum, sic-
que extra Ecclesiam ibidem per quinquennium mansit inhumatum.

GAVDIVM
ORBIS MOR-
HENRICI.

^a Exod. 15.

^b Isai. 30.

^c Ibid. 14.

XXV. *Terrij Imp. PANEGYRIS HENRICO DIGNA.

Hic finis, hic interitus, hæcque fors vltima Henrici, illo sub vocabulo. *Quarti Romanorum Imperatoris à suis appellati: à Catholicis verò, id est cunctis, beato Petro suisque successoribus fidem & obedientiam lege Christiana conseruantibus, archipirata, simul & hæresiarcha, nec non & apostata, persecutorque plus animarum quam corporum compenter dicebatur: vt pote qui nec naturalibus, nec consuetudinarijs contentus sceleribus, noua & à sæculis inaudita, adeoque nonnulla incredibilia excogitasse, & exercuisse infamabatur, quæ si quis illorum arbitrato, qui tam perperam quam rectè ab Imperatoribus gesta litteris digna iudicant, scribere velit, nos loco cedimus, maximè cum aliqua ex his obliuione potius quam memoria, digna non dubitemus. Pluribus autem testibus comprobare poterimus, quòd nemo nostris temporibus, natura, ingenio, fortitudine & audacia, statura etiam, totaque elegantia corporis videretur fascibus Imperialibus ipso aptior, si tamen in conspectu victorum homo non degeneraret vel succumberet interior.] & in B ferius: Deo autem gratias, qui licet tardè, tamen permagnificè victoriam concessit Ecclesiæ suæ, cui etiam eiusdem Nabuchodonosor quinquagesimū exactiois annum iste Gallæus, qui Iulianum quondam vicerat, vertit in Iubilæum.] hanc à suo gentili eiusdem temporis Scriptore Imperator omnium nequissimus dignam meruit panegyrim. Ex qua redarguas, quisquis ille Anonymus fuerit, siue verus exiterit, siue fictus, qui vitam eius texuisse dicitur homo, quam iam obliuione damnatam Nouator hæreticus paulò antè cudendam curauit vnà cum litteris eiusdem Henrici superius recitatis, ex quibus idem ipse qui edidit impius peracutus confoditur telis, cum se Henrico exhibet nequiorum; dū ille necessitate coactus cognoscit tandem, laudat, profitetur, atque denique tertid appellat Apostolicam Sedem, quam hæreticus iste damnat. Vt hanc vnā, hac saltem ex parte, meruerit Henricus laudem, quòd profundum illud nondum attingerit impietatis, in quo C hic ipse Auctor libens volensque vt sus cum delectatione reuoluitur.

XXVI. PASCHALIS IN GALLIAS PROPECTIO.

His vbique locorum Occidentalis orbis quam citius peruulgatis, Paschalis Papa ordinavit profectioem suam, vt Legati Comitiorum Moguntia habitorum petierant, in Galliam Cisalpinam, vbi & Concilium celebrandum mense Octobris indixit, ad instaurandam sanctam Ecclesiam, longiori Henrici senioris persecutione concussam. Dum in itinere positus Florentiam peruenisset, de aduentu Antichristi proximè futuro sparsam famam inueniens, Florentiæ substitit: cum verò audisset, quæ ferrentur, vt nullius fidei & auctoritatis assertionem contempsit, & ceceptum iter est profectus.] hæc Acta Vitæ ipsius.

XXVII. Bern. ep. 56.

Quod pertinet ad Antichristum: fuit quidem opinio non vulgariū virorum, Antichristum hoc seculo reuelandum, & inter alios Norberti, viri temporis huius fama D celeberrimi, de quo ista sanctus Bernardus ad Gaufridum Carnotensem Episcopum: Cum ante hos paucos dies eius faciem videre, & de caelesti fistula, ore videlicet ipsius, plurima haurire meruerim, hoc tamen ab ipso non audiui: verum de Antichristo cum inquirerem quid sentiret: durante adhuc ea quæ nunc est generatione, reuelandū illum esse, certissime se scire protestatus est. At cum eandem certitudinem vnde haberet, sciscitanti mihi exponere vellet; audito quod respondit, non me illud pro certo credere debere putavi. Ad summam tamen hoc asseruit, non visurum se mortem, nisi prius videat generalem in Ecclesia persecutionem.] hæc sanctus Bernardus de oraculo, quod in illud relabi est vtitatum, quod cum sæpè sancti viri prænouissent, ingentes futuras persecutiones Ecclesiæ, putarint rerum magnitudine ipsa affore Antichristi tempora. sed ad Paschalem redeamus, in Gallia Cisalpina Synodum celebrantem.

XXVII. SYNODVS GVASTALENSIS.

De hac Synodo hæc in primis qui interfuit Vrspergensis Abbas, scriptis mandauit, his verbis: Post hæc hebdomada quarta mensis Octobris habitum est Concilium generale in prouincia Longobardia super ripam Padi fluminis, loco qui VVastallis nuncupatur, vbi præsidente vere per omnia Apostolico viro Paschali Secundo, coram multitudine maxima Clericorum, nec non laicorum, qui de diuersorum regnorum Ecclesijs conuenerant, præsentibus etiam Legatis domini Henrici Regis, multa sunt (prout canonica distabat æquitas) de Inimici zizanij euulsa, multa de ltructuris super arenam positis destructa, plura quoque pistici seminis plantaria profundius plantata simul & rigata; nonnulla etiam tutissimæmunitionis per Ecclesias propugnacula sunt edificata.

XXVIII. PASCH. PA. P. A. RES GESTAR IN SYNODO.

Nam cum eadem Dominica, quæ erat xij. Kal. Nouembris, Iuanensibus Conradū, Tridentinis Gebehardum Præsules consecrasset, enarrare longū est, quàm indefessè prudens

A dens & fidelis ille summi Patrisfamilias dispensator, conseruos suos verbi Dei tritico lautissime quotidie reficeret, pseudoepiscopos deponeret, Catholicos constitueret, Archiepiscopis pallia, monasterijs priuilegia concesserit, præsentibus ouium Christi pastores mellifluis alloquijs, absentes paternis commonitoriorum litteris instruxerit; quædam olim abscissa membra Ecclesiæ iterum incorporauerit; quædam etiam quæ insanabilia videbantur, anathematis abscissione truncauerit. Super ordinationibus autem tempore schismatis factis, vnde per maximæ ventilabantur quæstiones, Decretum discretione maternorum viscerum artificiosè meditatum in hæc verba promulgauit:

Per multos iam annos regni Teutonici latitudo ab Apostolicæ Sedis vnitate diuisa est, in quo nimirum schismate tantum periculum factum est, vt (quod cum dolore dicimus) vix pauci Sacerdotes, aut Clerici Catholicici in tanta terrarum latitudine reperiantur. Tor igitur filijs in hac strage iacentibus, Christianæ pacis necessitas exigit, vt super hos materna Ecclesiæ viscera aperiantur. Patrum itaque nostrorum exemplis & scriptis instructi, qui diuersis temporibus Nouatianos, Donatistas, & alios hæreticos in suis ordinibus susceperunt, præfati regni Episcopos schismate ordinatos (nisi aut inuasores, aut Simoniaci, aut criminosi sint probati) in officio Episcopali suscipimus. Id ipsum de Clericis cuiuscumque ordinis constitui mus, quos vita scientiaque commendant.

His & huiusmodi super Ecclesiam diuini luminis orientis auroræ iucundati splendori, quia nimirum tandem venerat tempus miserendi eius, pariterque Apostolicis dignati benedictionibus, ad sua quique conuertuntur. Nos verò, id est Alpium transeensores, speciali quodam præ cunctis efferebamur tripudio, eò quòd certi essemus, domini Apostolici profectioem sic fuisse dispositam, quatenus iter nostrum quàm maturè subsequens, Natalem Domini Moguntia celebraturus esset, præsentem cum vniuersis regni Principibus nouo Rege nostro.] hucusque de his Vrspergensis Abbas. sed reliqua quæ ad Synodum hanc pertinent, ex alijs Auctoribus hinc inde petamus.

Quæ autem Legati Regis à Paschali Papa petierint, Dominico qui aderat cum Mathilde, his versibus docet:

Iuxta tuncq; Padum tenuit Synodum memoratus Papa, suum Missum direxit natus ad ipsum Defuncti Regis, quarens vi ius sibi regni Concedat, Sedi sanctæ cupit ipse fidelis Esse velut matri, subici sibi vel quasi patri.] laudatam à Pontifice pietatem Regis, pariterque à Mathilde, quæ aderat, idem Auctor subiicit, hisque addit, post hæc aduenisse ad Synodum Parmenses ciues pœnitentes, suppliciterque petentes Episcopum sibi dari Bernardum, quem expulissent ante biennium, in super postulantem, vt idem Pontifex concessare dignaretur Basilicam sanctissimæ Dei genitricis Mariæ. Annuisse ciuium votis Pontificem, eumdenque Synodo absoluit, Parmam ad dedicandam Basilicam peruenisse, idem versibus cecinit. sed de his post Synodum inferius dicturi sumus.

Præter hæc etiam in eadem Synodo hæc aditata reperiuntur, quæ scripta habentur in Vaticano codice, qui liber Censuum inscribitur, à Cencio Camerali collecto, his verbis: In hoc Concilio constitutum est, vt Emilia tota cum suis vrbibus, id est Placentia, Parma, Regio, Mantua, Bononia numquam vterius Rauennati metropoli subiaceret. hæc enim metropolis per annos iam ferè centum aduersus Sedem Apostolicam erexerat se; nec solùm eius prædia vsurpauerat, sed ipsam aliquando Romanam inuasit Ecclesiam E Guibertus eiusdem metropolis incubator.

Per multos iam annos, &c. vt supra. Itemque: Iam diu à prauis hominibus tam Clericis quam laicis, Catholica est Ecclesia conculcata, vnde plura temporibus nostris schismata & hæreses emerferunt. Nunc autem cum per Dei gratiam huiusmodi nequitia deficiant cum auctoribus: in ingenuam libertatem resurgit Ecclesia. Vnde prouidendum est, vt horum schismatum causæ penitus abscindantur. Patrum ergo nostrorum Constitutioni consentientes, Ecclesiarum inuestituras à laicis fieri omnimodè prohibemus. Si quis autem decreti huius temerator extiterit; tamquam maternæ iniuriæ reus, Clericus quidem ab eiusdem dignitatis consortio repellatur, laicus verò ab Ecclesiæ liminibus arceatur.

Nullus Abbas, nullus Archipresbyter, nullus Præpositus audeat possessiones Ecclesiæ suæ vendere, commutare, locare, vel in feudum dare sine communi Fratrum consensu, Annal. Eccl. Tom. 12. E 2 vel

XXIX.

XXX.

XXXI.

QUID LEGATI NOVI REGIS HENRICI QUINTI.

VENIUNT AD SYNODUM PARMENSES PœNITENTES.

XXXII.

CANONES SYNODI GVASTALENSIS.

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. I.
1106. 7. ALEXII COMN. IMP. 26.

vel Episcopi propriæ ciuitatis: alioquin ordinis sui periculum patiat.] hætenus de huius A Concilij canonibus in dicto codice reperitis: quibus hæc quæ sequitur Epistola eiusdem Paschalis subscripta legitur:

XXXIII. Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Venerabilibus fratribus Gebehardo Constan- tienst. Oderico Potauensi Episcopis, & ceteris Teutonicarum partium tam Clericis, quàm laicis Catholicis salutem & Apostolicam benedictionem.

Pro religionis vestræ seruire gaudemus & omnipotenti Deo gratias agimus, qui vos in sui nominis amore confirmat. Quosdam autem vestrum minus secundum scientiam zelum Dei habere audiimus, vt dum prauorum commixtionem vitant, etiam à regionibus vestris discedere meditentur. Qui profecto nequaquam laude Apostolica digni sunt, dum in medio nationis prauæ & peruersæ perseverare non possunt, inter quos luceant velut luminaria in mundo, Verbum vitæ continent. Vno enim pondere peccata hominum metiuntur, dum tam propriæ voluntatis merito excommunicatos, quàm communican- tes reos æqualiter arbitrantur. verum enimvero diuersarum voluntatum diuersus euentus agnoscitur. Si quis enim criminosis, iuxta Apostolum, vocatur, huiusmodi omnino cauendus est: eadem etiam cautela vitandi sunt, qui excommunicatis ipsis aut actione cum possint, vel cum nequeunt, voluntate se copulant. Qui vero huiusmodi excommuni- catis omnino inuiti, vel seruitio vel cohabitatione iunguntur, si huiusmodi imperfectio- nis dolore tanguntur, non omnino vitandi sunt, nec tamen ad communionem sine cor- rectionis medio admittendi. Hinc est quod prædecessor noster sanctæ memoriæ Grego- rius Septimus Papa, excommunicatorum vxores, filios, seruos, rusticos, quorum consilio vel voluntate excommunicationis meriti non perpetratur, viatores quoque ob eam- dem necessitatem inuitos excommunicatis communicantes, excommunicationis vin- culo non teneri constituit, sicut beatus Augustinus ad Auxilium scribens, euidenter ostendit. Dignoscant igitur fratres nostri in omnibus regiam tenere viam, & in medio nationis prauæ & peruersæ tamquam luminaria lucere studeant, vt non suæ tantum, sed vt alienæ salutis mercedem à Deo mereantur accipere, quod singulorum excommunicato- rum voluntates & causas discutiant: quia nuda omnia & aperta sunt oculis eius, de cuius miseratione confidimus, quia simplicis oculi corpus tenebrarum caligine non opprimetur, quoniam charitas operit multitudinem peccatorum.] huiusque in dicto Vaticano codice.

XXXIV. Ad hanc quoque Synodum legatio ciuium Augustanorum venit, aduersus pseudoepi- scopum ipsorum Herimannum, qui pecuniarum mercimonio Ecclesiam illam emerat ab Henrico Imperatore, vt suo loco superius dictum est. De hac eadem legatione agens D Valscalcus, qui de eiusmodi controversia ex eis quæ viderat commentarium scripsit, ab anno superiori res gestas sic aggreditur enarrare: Temporibus illis præfatus Romanæ Sedis Legatus Richardus Albanus Episcopus in Teutonicas directus partes Moguntiam de- uenit, vbi, cum apud Ingeleheim Henricum Imperatorem regalibus priuasset insigni- bus, capite nimirum hæreseos abscisso, communiōneque omnibus reddita, singula in vnum Ecclesiæ pacificantur membra. Hic inquam Herimannus, hic dictus Episcopus, in generali absolutione non excipitur, sed per VVibertinæ hæreseos abiurationem, necdum ventilata sui causa, inter ceteros recipitur. Legato quoque Augustam veniente, Cleri ac populi exponuntur quarimoniam, dictum videlicet Episcopum absque canonica electione seu consecratione sedem illam inuasisse. Diligentius res audita discutitur, si aliquis Canonicorum se huic subtrahat accusationi, perquiritur. omnes vnum dicentes, idem sapien- tes, nominatim subscribuntur: cuncta in domni Apostolici præsentia finienda differuntur. Synodus colligitur * VVarstallensis, ad sunt cum suo Episcopo Nuntij Ecclesiæ Augusten- sis. refert Legatus quæ audierit, qualiterve audita distulerit. Idonea iteratur accusatio, nul- la præteritur excusatio, facile ab omnibus concordatur, vt talis Episcopus deponatur. Quod & factum fuisset, si non Gebehardus Constantiensis Episcopus in Ecclesia Augu- stensi hoc faciendum persuasisset. Eo namque tempore dominus Papa Teutonicum adire proposuerat regnum, quod in ruinam perficere nequirit multorum. A pontificali tamen suspensus officio semiepiscopus Herimannus regreditur, terminus huic rei finiendæ consti- tuitur. Augusta sui liberationem dolens præstolatur, dum in spe Apostolici aduentus de- fraudatur, infraque scilicet terminum idem Episcopus pro interdicti restitutione officij Apostolicum adiuit. sed litteras ab eo hunc in modum se continententes accepit:

Paschalis

* Guastallen- sis,

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. I.
1106. 7. ALEXII COMN. IMP. 26.

A Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Augustensis Ecclesiæ Canonicis, & ceteris pa- rochianis salutem & Apostolicam benedictionem. XXXV.

Venit ad nos non vocatus frater noster Herimannus vestræ ciuitatis Episcopus, causam suam postulans certiori finē concludi. Nos autem querelarum vestrarum memores, quod fratres, qui aduersus eum in Concilio coram nobis capitula protulerant, cum eo in præ- sentiarum coram nobis minimè affuerunt: ne qua pars aduersum nos possit præiudicium conquiri, causæ ipsius protractionem in proximas Kalendas Nouembres, fratrum nostro- rum deliberatione distulimus: ad quem videlicet terminum, omnes qui aduersum eum causam agunt, litteris præsentibus ad nostram audientiam inuitauimus. Interim eidem fratri nostro potestatem concedimus, vt eos, qui Ecclesiæ bona rapiunt & inuadunt, iuxta sanctiones canonicas excommunicari præualeat. Volumus enim vt tam ipse, quàm Ec- clesia quæ sub eo est, vsque ad præfinitum tempus pacem & tranquillitatem, Domino lar- gente, obtineat. Dat. decimo Kalendas Decembris.

Has litteras idem Herimannus Episcopus Augustæ vix Venetium a portauit, in quo que con- silio, cunctos earumdem conscios, vt vnus anni spatio non detegerentur, iurare compulit: sicque fictis pro libito mendacijs, domum redijt. Excogitata verò grauiori adhuc nequitia, vnum de accusatoribus suis, qui præstantior ceteris videbatur, pretio corrupit, & litteras quasi ex Augustensium persona occultè per eum Apostolico direxit. Qui falsitatis nuntius benignè susceptus, dum auditur, magna contra eum Papa indignatione inuehitur, corde & corde loqui, ab omnibus deprehenditur. Curiensi tamen Episcopo atque Gotvigenfi Abbate pro ipso supplicantibus, datis veluti Augustensium respondentibus litteris, abire permittitur, vera cum falsis relaturus. vera hoc modo:

C Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Augustensis Ecclesiæ Clericis sa- lute & Apostolicam benedictionem. XXXVI.

Post impetitionem, quam super Episcopo vestro fecistis, dilectionis vestræ litteras susce- pimus, in quibus quia pacem & concordiam cum eodem Episcopo vos habere nobis signi- ficastis, lætati sumus, si eandem concordiam gratis factam fuisse constiterit. Nos tamen constitutum terminum expectamus, vt quidquid æquitas dictauerit, auxiliante Domino exequamur. Dat. octavo Idus Februarij.

Quibus litteris clam Episcopo lectis, contra nuntium infremuit, non æqua pretio sibi referri mandata objicit: patre iterum mendacij suggerente interminatur, ne tam aduersa prodantur, sed prospera fingantur. egreditur in publicum, arringunt aures expectantium.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. dum falsò benedictione Apostolica fa- lutatur Episcopus, eademque gratia participatur populus:] hætenus de rebus gestis in cau- sa Augustana ad Concilium delata: quæ autem post hæc secuta sunt, suo loco dicturi fu- mus. Hisce enim fraudulentis inuolucris mendaciorum præfocata veritas siluit. Quibus videas quàm difficile sit in iudicijs, licet iudex sedeat æqua lance merita causarum expen- dens, iustitiam præualere, cum fauore potentium, erogatione pecuniæ armata procedit iniquitas, satellitio mendaciorum vndique septa.

Demum verò & Parmenses auditi & exauditi de ijs quæ petijissent à Paschali Pontifice. XXXIX. Etenim petierunt dari sibi in Episcopum sanctum Bernardum S. R. E. Presbyterum Car- dinalem, quem aded diris contumelijs affecissent: sed & inuitarunt eundem Pontificem venire Parmam. fuit ista Parmensium Legatorum petitio.

Paschalis igitur vt dictum est, receptis Parmensibus, illisque petentibus concessio sancto XL. Bernardo Presbytero Cardinali in Episcopum: ad eum consecrandum post Synodum Parmam profectus est, vbi & Basilicam Dei Genitricis pariter dedicauit. cecinit ista in Mathildis Vita Domnizo qui aderat, versibus istis:

Castrum Guastalla Synodi locus exiit eratque,
Inde pius Papa discedens, ad memoratam
Aduenit Parmam, faciens ibi quæ rogitant:
Nam sacrauit ibi templum Christi Genitricis,
Dans ibi decretum, ne subiaceat nisi Petro
Clauigero celi, simul ipsius quoque Sedi.
Hoc venit templum Mathildis ad aspiciendum.
Donum tale dedit, placuit quod maximè plebi.
Pontificem sacrans Bernardum tunc ibi Papa,
Annal. Eccl. Tom. 12.

QUAE PA-
SCHALIS
PARMAE
REGIT.

E 3

Iussit

*Infit eum Papa vice sancti degere Parme,
Hincq; vale dicens domine sapissimè dicta,
Francigenos fines petiit venerabilis idem.*] hæc ipse.

XLI. Sed ad Paschalem Pontificem redeamus, qui cum iter in Germaniam oclusum sibi cognouit, non quidem Romam reditum, sed in Gallias profectioem instituit, inde etiam rebus Germaniæ consulturus. iam enim quæ in corde Henrici Imperatoris venena ebullirent, perfenscere cœpit. Porro, vt audisti, & secundum Vrspergensem, in Gallias profectio contigit in fine anni huius: nam Natale Domini Cluniaci celebravit. cur autem non Moguntia, vt condixerat, hanc ab eodem Auctore accipe rationem: Paschalis verò suorum consilij, quasi proteruiam Teutonicorum declinans, maximè propter feditiosum quemdam tumultum, qui sibi Veronæ hospitanti dudum occurrerat, in super suggerentibus quibusdam, quod non facillè gens nostra decrerum illud recipiat, quod quamlibet Ecclesiasticam inuestituram à laicis manibus verat, nec non & animosum cor Regis adolescentis, quod nondum per omnia Dominico iugo sit habile: hæc quam, multaque id genus vir Dei percepta considerans, necdum sibi ostium Germanicis in partibus apertum esse, cum gemitu pronuntians, profectioem suam cum Hispaniarum Legatis per Burgundiam ad Gallias conuertit; & Natalis Dominici gaudium sua præsentia Cluniacensibus multum amplianit.] hæcenus ipse, quibus annus huius peregrinationis Paschalis absoluitur: de reliquis ab ipso rebus gestis in Gallijs anno sequenti agemus.

XLII. Hoc eodem anno moritur Philippus Rex Francorum apud Milidunum, præsentè Ludouico filio suo, & sepelitur in monasterio S. Benedicti super Ligerim flumen. hæc pluribus in Appendice ad Aimoinum, vbi & hæc quæ sequuntur, habentur de filij successione & coronatione: Ludouicus autem præfati Regis Philippi filius, quoniam in adolescentia Ecclesiæ amicitiam liberali defensione promeruerat, pauperum & orphanorum causam sustentauerat, tyrannos potenti virtute perdomuerat, Deo annuente, ad regni fastigia sicut bonorum voto adsciscitur, sic malorum & impiorum votiua machinatione, si fieri posset, excluderetur. Consulti ergo Procures, & potissimum dictante venerabili ac sapientissimo Iuone Carnotensi Episcopo, vt ad refellendam impiorum machinationem citissimè Aurelianos conueniant: eius exaltationi operam dare maturè festinant. Senonensis igitur Archiepiscopus Daimbertus inuitatus cum Comprouincialibus, videlicet Vualone Parisiensi Episcopo, Manasse Meldensi, Ioanne Aurelianensi, Iuone Carnotensi, Hugone Niuernensi, Himbaldo Antisiodorensi, accessit. Qui in die Inventionis sancti protomartyris Stephani, sacratissimæ vnctionis liquore delibutum Regem, & Missas gratiarum agens, abiectoque secularis militiæ gladio, Ecclesiastico ad vindictam malefactorum eum accingens, diademate regni gratanter coronauit, nec non & sceptrum, & virgam, & per hæc Ecclesiarum, & pauperum defensionem, & quæcumque regni insignia, approbante Clero & populo, deuotissimè contradidit. Necdum post celebrationem diuinorum festiuas deposuerat exuuias, cum subito mali nuntij baiulatores à Rhemensi Ecclesia assistunt, litteras contradictorias deferentes, & auctoritate Apostolica si tempestiuè venissent, ne regia fieret vnctio, interminantes. Dicebant siquidem primæ Regis coronæ primicias ad ius Ecclesiæ Rhemensis pertinere, & à primo Rege Francorum, quem baptizauit beatus Remigius, hanc prærogatiuam illibatam & inconuulsam obrinere, & si quis eam temerario ausu violare tentauerit, anathemati perpetuo subiacere, &c.] hæc ibi de initiatione noui Regis, & contradictione Rhemensis Archiepiscopi, litteris Apostolicis sua iura tuentis: quibus respondendis iniunctum est opus eorum omnium longè doctissimo Iuoni Episcopo Carnotensi, qui has tunc litteras apologeticas patentes, ab vnoquoque inspiciendas conscripsit his verbis: ^b

XLIII. Iuo Carnotensis Ecclesiæ humilis minister. Nouerit sancta Romana Ecclesia, nouerint omnes Ecclesiæ, ad quas murmur Rhemensium Clericorū peruenit, nos in consecratione Ludouici Regis Francorū nihil nostrum quassisse, sed pro communi vtilitate regni & sacerdotij consulte vigilasse. Erant enim quidam regni perturbatores, qui ad hæc omni studio vigilabant, vt aut regnum in aliam personam transferretur, aut non mediocriter minueretur. Quod ne fieret, cooperante Deo, & pro integritate regni, & pro tranquillitate Ecclesiarum, quantum potuimus, præcauere studuimus. Vnde liuori adscribendum videtur, aut tumori, si quis vtili & honestæ actioni deroget, quam nec ratione potest redarguere, nec consuetudine infirmare, nec lege damnare.

^a Aimoi. lib. 5. cap. 49. PHILIPPI FRANCIAE REGIS OBIVS, ET LVDOVICI IN AVGVSTATIONE.

QVERELA RHEMENSIS ARCHIEPISC. CVM LITTERIS APOST. SEVENISSE.

^b Ino ep. 70. XLIII. IVOONIS EPISC. CAR. NOT APOLOGIA.

A nare. Si enim rationem consulimus, iure in Regem est consecratus, cui iure hereditario regnum competeat, & quem communis consensus Episcoporum & Procerum iam pridem elegerat. Præterea, quæ ratio est Belgicorum, Regem suum creare & consecrare, quamuis in alijs prouincijs regnatus sit, si ita ipsorum Regum voluntas, & temporum atque locorum opportunitas se obtulerit: eadem est Celticorum & Aquitanorum, qui Belgiarum prouinciæ nihil debent, Regem suum, quamuis & in Belgica regnatus sit, eligere, & omne Regi debitum obsequium exhibere.

Si verò ad consuetudinem recurrimus, quæ in exemplis maximè declaratur: respondemus ex verbis Augustini, quia ratio exemplis anteposenda est, cui tamen & exempla concordant. Ecce rationem dedimus, quam apud eos æquè validam super hoc negotio inueniri non credimus: addamus exempla rationi concordantia. Sicut enim legitur in Gestis Francorum, diuisum est regnum inter filios Lotharij nepotes Clodouei: Charibertus & Guntranus prouincias Celticorum & Aquitanorum acceperunt in regnum suum, & alter eorum, Charibertus scilicet, Parisium sibi sedem regiam posuit, & vsque ad flumen Garumnæ regnum suum extendit: Guntranus verò Aurelianis sedem regiam sibi constituit, & Burgundiam, quæ Celticæ pars est, in regnum accepit. Isti Reges quippe nullam à Rhemensi Episcopo benedictionem vel coronam acceperunt, sed à Sacerdotibus prouinciatum, quas regebant, sublimati sunt & sacrati. Postquam verò regnum Gallorum in suam monarchiam reuocatum est, deleta progenie Clodouei, Pipinus, & filij eius Carolus & Carlomannus, nec Rhemis nec à Rhemensi Archiepiscopo in Reges sublimati sunt nec inuncti. Ludouicus quoque nepos Ludouici senioris apud Ferrarias, qui locus est in pago Senonensi, & vxor eius, nullo præsentè Metropolitanò, à quibusdam Episcopis in Reges sunt consecrati & coronati. Vnde in Gestis Francorum ita legitur: Audientes, &c.] & inferius: Vnctus verò est in Regem ipse Rudolphus tertio Idus Iulij Sueffionis ciuitate. Post mortem Rudolphi Regis per VVilhelmum Archiepiscopum reductus est ab Anglia Ludouicus filius Caroli Simplicis in Franciam, & quarto Kal. Iulij vnctus est in Regem apud Laudunum.

Post translationem verò regni Francorum in progeniem Hugonis Magni Ducis, Robertus piissimus Rex filius Hugonis Regis Aureliani in Regem consecratus est & coronatus: cuius filius Hugo iuuenis Compendij est vnctus, & in Regem sublimatus. Ex his & huiusmodi exemplis manifestum est, quod Francorum Reges non omnes in Rhemensi Ecclesia, vel à Rhemensibus Archiepiscopis sunt consecrati: sed multi in multis alijs locis, & à multis alijs personis consecrati sunt. Quæ omnia si retexerentur, & prolixam facerent orationem, & superfluum disputationem, cum nullis scriptis vel exemplis probari possit, Rhemensem Archiepiscopum Francorum Regem extra Belgicam vnxisse aut coronasse. Cum ergo hæc eadem potestas sit cuiusque Metropolitanì in metropoli sua: mirum videtur quare vnus in proprium ius ambiat vendicare; quod multorum constat esse commune. Nisi fortè quis dicere audeat, maiorem vim Sacramentorum esse apud alios, quam apud alios, quod schismaticum esset & vnitatem Ecclesiæ diuideret.

Hæc dicentes, non reprehendimus institutionem Ecclesiasticam, per quam pax Ecclesiæ firmius colligata est, cum inferiores à superioribus Sacramentorum dispensationem suscipiunt, nec vltra quàm sibi concessum est, vsurpare præsumunt: verum vbi personarum æqualis est potestas, quarum altera alteri nihil præter charitatem debet; si altera alteri ius suum vult detrahare, & sibi soli arrogare, sua quærens, deceptus est sæculi ambitione. Nos quippe Rhemensi Ecclesiæ non inuidemus, & si Reges Francorum erga eam habuerint tantam deuotionem, & malint à Metropolitanò eius consecrari quàm ab alio, non repugnemus, non dolemus, immò super benedictionem eorum si nos adesse contigerit, gratanter loco idiotæ, Amen, respondebimus.

Supradicta verò verborum serie ostensum est, in vnctione Ludouici Regis nihil nos fecisse contra morem: restat vt ostendamus, nihil nos fecisse contra legem. Lex quippe est præceptio vel prohibitio scripta, ad communem vtilitatem referens quidquid iubet aut prohibet. contra hanc ergo nihil fecimus, quia nulla contradictione prohibiti; communi vtilitati in hoc factò, charitate suggerente, consuluimus. Si verò priuilegijs nititur Rhemensis Ecclesia: illa priuilegia apud nos nulla sunt, quia nec in generalibus Concilijs, nobis audientibus sunt recitata, nec ad Ecclesias nostras epistolari maturitate directa: & vt manifestius dicamus, nulla nobis familiari vel publica relatione propalata. Illius ergo legis

A RATIO-NE.

XLIV. A BENEM-PLIS.

XLV.

QVID IN MORE DE VNCTIONE REG. FRANCORVM.

XLVI.

XLVII.

QVID EX LEGE DE VNCTIONE REG. FRANCORVM.

gis præuaricatores non sumus, cuius auditores numquam fuimus. Quæ tamen si audita A esset, nihil nobis obesse deberet. lex enim iusta debet esse & possibilis, loco & tempore congruens. iusta si sit, Deus scit. Nos autem interim nec iustam approbamus, nec ut iniustam condemnamus, quam adhuc ignoramus. Possibilis verò non erat, quia consecratio Regis Rhemis, Archiepiscopo Ecclesiæ nondum inthronizato, sine summa perturbatione & sanguinis effusione celebrari non poterat. Loco non conueniebat, quia ciuitas sub anathemate posita erat. Tempore opportuna non erat, quia si consecratio Regis differretur, regni status & Ecclesiæ pax grauius periclitaretur. Quod ergo fecimus, salubri deliberatione & prouida dispensatione fecimus, nulli inuidentes, nullius nobis auctoritatem arrogare molientes, sed nos intra terminos nostros simplici oculo cohibentes. Sentiant aliter qui volunt: non timeamus tribunal terreni iudicis, quia securos nos facit conscientia nostra ante tribunal interni cognitoris. Nouimus enim quia necessaria dispensationis modus B nulli vimquam sapientium displicuit, quam non solum priuatæ leges, quibus nec Fidei veritati nec morum honestati consulitur, sed etiam leges generales contra hæreticos vel sceleratos promulgatæ admittunt, quando maioribus malis amouendis melius subuenit moderatio sinceræ charitatis, quàm rigor indiscretæ seueritatis. Hæc primò ex auctoritate Evangelica, dehinc ex Actibus Apostolorum, tertio ex Epistolis Apostoli, postremò ex decretis Romanorum Pontificum, ceterorumque orthodoxorum Patrum sententijs facile probarentur, nisi prolixitas epistolæ modum excedere videretur.] hucusque diserta quidem Iuonis Apologia.

XLIIX. His cognitis, Paschalis Papa acquieuisse visus est, cuius nulla habetur ad hæc ipsa aduersus eum progressa vltèrius communitio vel comminatio, nec Iuonis (vt consuevit) defensio fortius inculcata.

L. Quòd autem adeò deploratum audisti statum Rhemensis Ecclesiæ, quomodo dispensatione agendum fuerit, vt qui eius erat Episcopus, suum locum reciperet, atque pelleretur intrusus: de his omnibus auctoritate Apostolica roborandis scripsit idem Iuo Carnotensis Episcopus sequentem Epistolam ad Paschalem Papam, qua rei gestæ series aperitur his verbis: a

LI. Paschali summo Pontifici Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister dilectionem filij & obedientiam per cuncta subiecti.

Notum esse volumus excellentiæ vestræ, quia ego & domnus Theobaldus beati Martini Parisiensis Prior audientes miserabilem & mirabilem Rhemensis Ecclesiæ desolationem, ausu familiaritatis opportunè & importunè Regem Francorum interpellauimus, quatenus prædictæ Ecclesiæ, expulso inuasore Geruasio, pacem restitueret, & domnum Rudolphum eiusdem Ecclesiæ Metropolitanum in gratiam suam receptum, eidem Ecclesiæ præesse concederet. Acquieuit tandem precibus nostris, & concessit, vt eum ad Curiam suam, quæ Aurelianis in Natali Domini congreganda erat, securè adduceremus, & ibi cum eo, & cum Principibus regni de hoc negotio, quantum fieri posset, salua regni integritate tractarem. Factum est, vt condictum erat, & conuenientes in Curiam, multiplicatis intercessoribus petitionem nostram semel & sæpius replicauimus. Sed reclamante Curia, plenariam pacem impetrare nequiuimus, nisi prædictus Metropolitanus per manum & Sacramentum eam fidelitatem Regi faceret, quam prædecessoribus suis Regibus Francorum antea fecerant omnes Rhemenses Archiepiscopi, & ceteri regni Francorum quamlibet religiosi & sancti Episcopi. Quod persuadentibus & impellentibus totius Curie optimatibus, etsi propter mandatorum rigorem minus licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticæ paci & fraternæ dilectioni sic expediebat. Cùm enim plenitudo legis sit charitas: in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in quo charitatis opus impletum esse cognouimus.

LII. Petimus ergo flexis genibus cordis, vt hoc eodem intuitu charitatis & pacis veniale habeat paterna moderatio, quod illicitum facit non æterna lex, sed intentione acquirendæ libertatis præsentium sola prohibitio. In excessibus ergo filiorum vtili dispensatione & compensatione contractis sufficiat patri verbum pro verbere, & deuota filiorum supplicatio pro summo reputetur supplicio. Si enim vult Apostolica auctoritas omnia, quæ medicinali condescensione dispensantur, districtè iudicare: oportebit panè omnes ministros administrationibus suis renuntiare, aut de mundo exire, nec habebunt vbi seminent spiritalia, nisi permittantur aliqua tolerare carnalia. Vnde necessitati temporum cedendum

RHEMENSIS ECCL. COLLAPSA QUOMODO RESTITUTA.

ROGAT IVO A PAPA DISPENSARI.

A cedendum esse, Apostolica docet sublimitas, & Orthodoxorum consulit auctoritas dicens: Quia vbi populorum strages iacent, detrahendum est aliquid canonum seueritati, vt maioribus morbis sanandis charitas sincera subueniat. Hæc dicendo, doctam paternitatem vestram non docemus, sed eandem consulendo & rogando monemus, vt ibi consilij & pietatis studeatis visceribus abundare, vbi fas non est debitam fortitudinem exercere.] hucusque Iuo ad Paschalem Papam, qui petitis annuit post factum, quod faciendum penitus contradixisset. Ita planè in more positum fuisse Ecclesiæ Romanæ, alibi alia etiam occasione sic idem: a Noui enim consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, quæ non solet, neque vult decretis suis patenter obuiare: solet tamen dispensatione multa infirma tolerare, postquam patratæ sunt, tam pro locorum necessitate, quàm pro personarum vtilitate & honestate. Neque enim aliter cogendus est summus Pontifex contraria sibi scribere vel B facere, ne cogatur illud dicere Apostolicum: b Si quæ destruxi, iterum ædifico, præuaricatorem me constituo, &c.

Eodem anno atque Indictione habet Romualdus Salernitanus Archiepiscopus in LIII. Chronico, corpora sanctorum Pontiani Papæ & martyris, Eleutherij Episcopi & martyris, & Anastasij confessoris ab Vrbe translata esse Troiam in Apulia ciuitatem, in qua translatione multa miracula edita tradit.

C ANNVS sequitur millesimus centesimus septimus Redemptoris Indictione decima- I quinta, quo Paschalis Papa Gallias visitans, Concilium Treces habuit, quanto autem fuerit exceptus amore pariter & honore cultus, Vrspergensis sic narrat: Ab vniuersis finium illarum Ecclesijs, vt verè Christi discipulus & Apostolorum Vicarius, ingenti honore suscipitur, digna reuerentia tractatur, non aliter quàm legifer de cælo missus auditur. Sic itaque per menses aliquot, vt fidelis dispensator & prudens, quotidianam sollicitudinem omnium Ecclesiarum gerens, tandem circa Ascensionem Domini Concilium non modicum apud Treces habuit, vbi inter multa, quæ pro tempore & necessitate corrigenda erant, correxit, sententiam de libera Pastorum electione, & de coercenda laicorum in Ecclesiasticis dignitatibus præsumptione iuxta prædecessorum suorum decreta promulgauit. At Rex Henricus peragratis Saxonie finibus post Paschale festum Moguntiae actum, eidem se Concilio vicinum, non tamen præsentem cum nonnullis Episcopis & Optimatibus exhibuit. Cum quibus etiam inuito consilio, Legatos honorabiles ad Apostolicum transiit, per quos tam ipsi quàm vniuersa Synodo potestatem constituendorum Episcoporum, priuilegijs Apostolicis Carolo Imperatori concessam notificarent. Super qua quæstione, quia in alieno regno quidquam definiri, vt pote Romano iam incipiens potiri sceptro Henricus non patitur, inducias sibi totum sequentis anni spatium Romam veniendi, & eandem causam generali Concilio ventilandi, concedunt. Tunc etiam nonnullos nostros Episcopos, eò quòd eidem Concilio non intererant, officij suspensione dominus Papa multauit; quos tamen non multò post satisfacientes clementer absoluit. Rursum necdum humilitatem, quam quæsiuit, Germanicis in cordibus inuenire se satis E conquectus, nos nequaquam, vt proposuerat, visitare, sed finibus Italicis se comitarumque suum disposuit referre.] hæc de Synodo rebusque gestis in ea, & Henrici Regis legatione Vrspergensis.

In eodem Trecenti Concilio dum esset Paschalis Papa, contigit ad eum mitti legationem ab Ecclesia Dolensi, quæ viduata Pastore, peteret dari sibi Archiepiscopum Vulgrinum, Carnotensis Ecclesiæ Cancellarium, Iuonis discipulum, virum quidem doctrina atque probitate præstantem: qui suæ electioni repugnans, & ab eodem Concilio recedens, ad Iuonem venit, implorans ab eo auxilium apud Pontificem, ne cogeretur inuitus munus Episcopale suscipere. cuius rei gratia has tunc ad Paschalem Papam Iuo litteras dedit: c

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Carnotensis Ecclesiæ minister debitam cum omni subiectione obedientiam.

Reuersus à Concilio Trecenti filius noster Vulgrinus Ecclesiæ nostræ Cancellarius, anxie conque-

PASCHALIS IN GALLIA CONCIL. TRECENTI CELEBRAT.

LEGATIO DOLENSIS ECCL. AD PASCHAL. PAP. IN SYNODO. c Idem ep. 200. III.

ELECTVS DOLENSIS ARCHIEP. RECVSAT. a l. 11. ff. de nup. c. 12. C. de rit. nupt.

Cant. 2.

Genes. 30.

l. 110 ep. 202.

IV.

QVAE AD ELECTORIS IV.

V.

Perr. Diac. Chron. Cass. lib. 4. cap. 31. 32-33.

REDITVS PASCHALIS IN VRBEM.

ibid. c. 34.

VI.

conquestus est, quod Dolensis Ecclesia, destinatis excellentiae vestrae quibusdam Legatis suis, eum sibi in Episcopum sub praesentia vestra elegerit, & huic electioni ad eorum petitionem vestra paternitas assensum praebuerit, nec eius excusationibus quamvis idoneis, adhuc aurem accommodare voluerit. Quamvis enim sit bene litteratus & bonis moribus ornatus, multis tamen allegationibus humiliter insufficientiam suam praetendens, dicit se potius multa graua perpessurum, quam onus Episcopij hoc tempore subiturum. Nouit autem vestra paternitas, quia leges saeculi, a dissentiente filiofamilias, sub eius nomine sponsalia fieri non permittunt. Quanto magis in sponsalibus Ecclesiae id obseruare conuenit, in quibus nisi sincera subueniat charitas, quid boni per angariam facere possit, siue facultates suas distribuendo, siue seipsum ad martyrium exponendo humana imbecillitas? Nemo enim inuitus bonum facit, etiam si bonum est quod facit. Vnde nos admonet Spiritus sanctus in Cantico canticorum: b Adiuo vos filia Ierusalem, nolite suscitare dilectam, neque euigilare faciatis donec ipsa velit. Ne igitur nostro Iacob amanti Rachel nocte supponatis Liam, nisi forte Rachel c mandragoras primogeniti Liae concupiscat, & hac mercede conductum Iacob cum Lia dormire permittat. Tali enim ordine posset de tali copula merces boni operis provenire, & fortitudo, quae plurimum necessaria est omni regimini, ad tolerandos eiusdem regiminis labores exuberare. Et ne diu verbis oneremus Sanctitatem vestram, flexis genibus cordis opportunè & importunè imploramus elementiam vestram, vt nullis vinculis obedientiae praedictum fratrem constringatis, cuius saluti, quantum possumus, providere debemus, quia eum de sacro fonte suscepimus: qui etiam elegit magis in loco humili saluari, quam in alto periclitari. Vale.] Hac ad Papam: ad electores autem sic breuiter, cum illi egressent apud Iuonem, vt cogeret electum acquiescere electioni: d

Iuo Dei gratia Carnotensis Ecclesiae minister Clero Dolensis Ecclesiae & Stephano Comiti salutem.

Bona intentionis vestrae laudamus affectum, quod Vulgrinum filium nostrum vita honestum, scientia clarum elegistis vobis in Archiepiscopum. sed quantum nobis videtur, frustra laborat studium vestrum, quia nec praetaxati filij nostri voluntas est electioni vestrae acquiescere, nec nostrae potestatis, ad hoc eum inuitum cogere. Habent enim leges Imperiales, quia filiofamilias dissentiente, nequaquam possunt sponsalia sub eius nomine contrahi. Multo itaque minus spiritualis sponsi animus ad spiritualis sponsae copulam in angaria est pertrahendus. Praedictus enim frater iam super hoc per litteras nostras & suas allegationes domino Papae transmisit, & onus Episcopij prout potuit, refutauit. Si ergo studia vestra mutare non vultis, si in aliam personam deliberatione vestra declinare non vultis, non a nobis, sed a summo Pontifice est quaerendus, cui concessum est inuitos ad haec officia cogere, & de volentibus, & de nolentibus Ecclesiae Dei Pontifices ordinare. Quantum ergo dominus Papa super hoc me coegerit, tantum ego praedictum fratrem cogam.] hac ad electores Iuo. Quid autem post hac actum sit, nobis haecenus incompertum.

Dum ipse Paschalis Papa hoc anno Gallicanas Ecclesias visitaret, adiit illustre Floriacense cenobium: quoniam autem cum eius monachis de translatione corporis S. Benedicti asserta transegerit, e Petrus Diaconus Cassinensis narrat. Sed vacillat fides eius ex Eugenij Papae Tertij & successorum Pontificum diplomatibus, editis nuper ex promptuario Floriacensi omni fide a Ioanne a Bosco monacho Caestino, optimè merito de monastica antiquitate Ordinis sancti Benedicti. Autumni verò tempore ex Gallia Paschalis Pontifex Romam redijt, & a Romanis (inquit Vtspurgensis) tantis tripudijs excipitur, ac si emortuus rediuius crederetur.] Post hac autem eodem hoc anno ait Petrus peruenuisse ad ipsum Paschalem Cassinenses monachos, agentes aduersus Ottonem ipsorum Abbatem: quos vbi redarguit, ad monasterium reuertii iussit. sed paulò post defuncto eodem Ottone Kalendis Octobris, subrogari in eius locum sanctum Brunonem ex Signiensi Episcopo monachum Cassinensem, inde verò Legatum Apostolicum in Gallias comprobauit. hac omnia pluribus Petrus Diaconus in Chronico Cassinate.

Quo anno (vt Sigebertus tunc temporis res gestas scribens enarrat) Henricus Angliae Rex contra Robertum Northmanniae Comitem germanum suum, qui iam pridem ex Ierosolymitana expeditione redierat, vt regnum sibi iure debitum, quod natu maior frater esset, acciperet, pugnans obtinuit eum, & Northmannia potius, potentiores oppressit,

A pressit, qui Robertum secuti fuerant. Hanc autem sibi victoriam parauit Rex per pacem, quam ante bellum concessit sancto Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi, haecenus in Gallia exulanti. nam audi Edinerum * qui praesens aderat, atque ista scribebat: Dehinc in Assumptione beatae Dei genitricis & perpetuae Virginis Mariae Rex Henricus Beccum adueniens, omnia quae inter se & Anselmum de praedicto negotio refederant, moderante Sedis Apostolicae sanctione, deleuit, atque de singulis, ad quae tendebat, suae illum voluntatis compotem fecit.] & inferius post narratum reditum S. Anselmi in Angliam hac de bello: Inter hac Rex in Northmannia positus, valde laetabatur (sicut ferebant hi qui ad nos veniebant) quòd fuerat Anselmi pace potitus. Vnde etiam sibi firmam spe applaudebat, suo se dominio totam Northmanniam subiugaturum. quod & factum est. Nam conferto graui proelio, fratrem suum Robertum Northmanniae Comitem, & alios Principes, qui contra illum in bellum venerant, cepit, innumerisque peremptis, totam terram victor obtinuit, idque per litteras Anselmo gaudenter & graciosus mox intimaui. Omnes verò qui hac gesta tunc temporis audière: ea meritis concordiae, quam Rex cum Anselmo fecerat, adscripsere.] hac Edinerus. litteras autem tunc scriptas a Rege ad S. Anselmum recitat VVilhelmus Malmesburienensis his verbis: b

Henricus Rex Anglorum Anselmo Cantuariæ Archiepiscopo salutem & amicitiam. Paternitati & sanctitati vestrae significamus, Robertum Comitem Northmanniae cum omnibus copijs militum & peditum, quos prece & pretio coadunare potuit, die nominata & determinata mecum ante Tenabrachium acriter pugnasse, sed tadem sub misericordia Dei vicimus, & sine multa caede nostrorum. Quid plura? diuina misericordia Ducem Northmanniae, & Comitem Moretonij, & VVilhelmum Crispinum, & VVilhelmum de Ferreris, & Robertum de Stuteuilla senem, & alios vsque ad quadringentos milites, & ducem peditum in manus nostras, & Northmanniam dedit. de illis autem, quos gladius peremit, non est numerus. Hoc autem non elationi, vel arrogantiae, nec viribus meis, sed dono diuinæ dispositionis attribuo. Quocirca, Pater venerande, supplex & deuotus genibus tuae sanctitatis aduolutus te deprecor, vt supernum Iudicè, cuius voluntate & arbitrio triumphus iste gloriosus & utilis mihi contigit, depreceris, vt non sit mihi ad damnum & detrimentum, sed ad initium bonorum operum, & seruitij Dei, & ad sanctae Ecclesiae Dei statum tranquilla pace tenendum, & roborandum, vt amodo libera viuat, & nulla concutiatur tempestate bellorum. Ihucusque Regis Epistola pergit Auctor: Hinc est contemplari, quanta materia boni in Regis pectore fuerit, si quis tam ingenuae fidei scintillas fomento verborum animaret, & in maiores vires bonis admonitionibus excitaret.

Venit igitur Rex sublimi trophæo splendidus, & triumphali gloria Angliam inuectus, inuestituraeque Ecclesiarum Anselmo in perpetuum in manum remisit, eodem concedente, vt propter hominum Regi factum nullus arceretur a benedictione.] hac VVilhelmus. Ita enim conuentum inter Paschalem Papam & Regem Angliae per Legatos, idem Auctor sic superius: Directi Romam Legati VVilhelmus de VVarlevvast, & Balduinus monachus, controuersiam tot annis agitatam singulari probitate sedarunt. Concessit siquidem Papa, vt Rex homagia de electis acciperet, sed nullum per baculum & anulum inuestiret.] subdit, Regem quoque monitu Anselmi correxisse, quod deliquisset, dum pecunia multasset Presbyteros fornicarios. Scripserat enim, inquit, ad Regem, vt ab hac exactione temperaret: quòd Ecclesiasticorum ministrorum vitia, Episcoporum, non secularium cortipi deberent instantia.] quod & factum esse, & per omnia S. Anselmo satisfactum, idem Auctor affirmat.

At sicut religionis cultus, & erga Catholicam Ecclesiam obedientia & obseruantia fecerunt (vt audisti) Henricum Regem esse victorem; ita Robertum Comitem Northmanniae, rerum diuinarum contemptus & Ecclesiasticarum incuria, despectio atque depressio deprefferunt, Comitatu priuarunt, atque in vincula redegerunt. Quam enim infelix fuerit sub eodem Principe status Ecclesiae Northmanniae, Iuo Carnotensis Episcopus his litteris significauit, scribens ad Paschalem Romanum Pontificem: c

Paschali summo Pontifici Iuo humilis Ecclesiae Carnotensis minister debitum cum omni subiectione famulatum.

Cum status Ecclesiae pæne vbique terrarum ruinas lamentabiles patiatur, quisque dilector domus Dei dehonestationes eiusdem domus quanto vicinius sentit, tanto vberius plangit, quoniam ignis viciniore comburit. Quod idcirco maiestati vestrae praelibauimus, quoniam

Edin. in Vi. S. Anselm. lib. 2. apud Str. to. 2. die 21. Aprilis. REDDITA PACE ECCLESIAE REG. ANGL. DEBELLAT HOSTES.

VVilhelmus Malmesb. de Gest. Pontif. Angl. lib. 2.

VII. HENRICI REG. ANGL. LITTERAE AD S. ANSELMUM.

VIII. QUOMODO COMPOSITAE RES ECCLESIAE ANGLICAE.

IX.

l. 110 ep. 181.

X. STATVS IN-FELIX ECCLESIAE NORTH-MANNIAE.

CHRISTI
1107.PASCHALIS PAP. II.
8.VACAT. IMP. OCCID. 2.
ALEXII COMN. IMP. 27.

quoniam cum in alijs locis vnusquisque domus Dei prostitutor malitiam suam aliquo velamine tegere molitur: in terra Northmannorum ita manifestè prostituta est Ecclesia, vt de ea illud propheticum dici possit: Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt.] Cur autem ista præmiserit, subiicit de Ecclesia Lexouienfi eiusmodi desiderandum exemplum: Quod in Ecclesia Lexouienfi paternitas vestra poterit agnoscere, quam iam per plures annos Ranulphus agnomine Flammardus Dunelmensis Episcopus inaudito inuasionis genere occupauit. Qui duos filios suos vix duodennes, accepto pastoralis baculo à Comite Northmannorum, prædictæ Ecclesiæ intrudi fecit, ea conditione, vt si primogenitus moreretur, Iudaico more in Episcopatum alter alteri subrogaretur. Quod cum partim dolentibus, partim deridentibus plurimis diu perpeffa esset Ecclesia; monitu quorundam Religiosorum grauius redargui solo charitatis intuitu Rothomagensis Archiepiscopus, ad cuius dioecesim pertinet prætaxata Ecclesia, quod ex aduerso non stare, qui pro domo Israël murum opponeret. hoc idem feci alijs Episcopis eiusdem Metropolitanis suffraganeis. Tandem cum Comes terræ illius periculo amittendi Principatus sui vrgeretur, quasi pœnitentia ductus, monente Ebroicensi Episcopo cum Metropolitano suo, præcepit, vt prædictus Dunelmensis Episcopus de Ecclesia cum sua sobole eijceretur, & Episcopus ibi canonicè eligeretur.] sed quomodo electus adhuc possidere Ecclesiam ab eodem impediretur, cuius rei causa ad auxilium ferendum Paschalem Pontificem prouocat, longiorem texit narrationem, sed hæc de his satis. Cur autem non sicut Rex Angliæ, Comes Northmanniæ pœnitens veniam cum victoria est consecutus: ex pœnitentiæ falsæ Saul & Antiochi Regum, ac Dauid veræ pœnitentiæ discrimine, possumus æquè horum Principum facta pensare.

XI. Extant eiusdem Iuonis ad Archiepiscopum Rothomagensis eodem argumento alia conscriptæ litteræ, quibus vehementer insectatur scelus, cum vnus Episcopus duabus est præfectus Ecclesijs. ait itaque: ^a Cum enim ab ipsa infantia mundi in Lameche carnalis bigamia sit culpata: quomodo poterit in sponsa Christi, quæ est Ecclesia, laudari, quæ & Sacramento, & in veritate Sacramenti vni debet viro desponsari? Eliminetur ergo de Lexouienfi Ecclesia Ranulphus Dunelmensis Episcopus, vt bigamia non admittatur: eliminentur pueri eius, vt Neophytorum hæresis extirpetur, &c.] Perseuerante autem eadem causa, vbi Rex Anglorum Northmannia potitus est, ad Præfectum eius prouinciæ idem Iuo eodem argumento alias dedisse ^b litteras reperitur, quibus admonetur, ne plus Regi quàm Deo in ea functione placere studeat. Vbi in fine aurea hæc sententia: Non enim ad hoc instituuntur Reges, vt leges frangant, sed fractores legum gladio, si aliter corrigi non possunt, feriant.]

XII. Sed & ex his docemur, quàm mutabiles sint Principes atque lubrici ad malum, quàmque facillè fiant desultores virtutum atque veloces ad vitia transfuga. Ecce tibi, quem ex suis ipsius litteris audisti Regem maximè pium, mox auditurus eris in tyrannum conuersum ipsum Henricum Regem Anglorum. Nam audi Hildebertum Cenomanensem Episcopum, talia tantaque ab ipso patientem, vt ad dimittendum Episcopatus onus, intolerabilibus pressus angustijs, Romam se ad Paschalem Pontificem conferre compulsus fuerit. sic enim ipse Epistola sua: ^c Longum est enarrare, quàm constanti tyrannide Rex Anglicus in nos læuierit, qui temperantia Regis abiecta decreuerit non prius Pontifici parendum, quàm Pontificem compelleret in sacrilegium. Quia enim turres Ecclesiæ nostræ dejicere nolumus; transmarinis subijciendi iudicij coacti sumus iniurias pelagi sustinere, singularem scilicet molestiam itineris, atque vnicam totius humanæ compaginis dissolutionem. Tantis igitur agitati turbinibus, ad Apostolorum Limina decreuimus proficisci, magnum nouæ tribulationis arbitrati remedium, si Romanus Pontifex nobis & consilio subuenerit & auxilio.] hæc de sua in Urbem profectio. Quid autem egerit, in Epistola alia, qua agit de reditu, meminit, quæ sic se habet: ^d

XIII. Maximum duco atque habeo, quod mihi vestra sacrarium familiaritatis aperuistis. In eo susceptus multis & magnis expertus sum periculis, quantum valeat deprecatio iusti assidua. Huic & soli debeo, quod insidias mihi Roma redenti dispositas intactas pertransij, quod ingentes & vrgentes maris procellas illæsus euasi, quod non incidi in barbaros piratas laruali forma deformes, ferina crudelitate hominem diffidentes, super omnia etiam gaudentes, nulla se cum Christianis habere consortia. Ij Catholicæ religionis expertes & hostes in insulam beatissimi Honorati, sacratissimo die Pentecostes in multis nauibus de-

PRO MON-
STRO ESSE
VT DVO
EPISCOPA
TVS VNVS
SINT.
^a Iuo ep. 178.

^b Idē ep. 179.

HENRICVS
REX ANGL.
MYTATVR
INTYRAN-
NVM.

^c Hildeb. epi.
20. tom. 3.
Bibl. sanct.

^d Idē epi. 24.
XIII.
HILDEBER-
TVS EPISC.
REDIT AD
EPISCOPAT-
TVM.

CHRISTI
1107.PASCHALIS PAP. II.
8.VACAT. IMP. OCCID. 2.
ALEXII COMN. IMP. 27.

lati sunt. Ibi ad fundamentum monasterio penitus euerso, plurimi monachorum gladio percussu ceciderunt, reliquis, & latibulis & turre proxima consultum. Eadem die de præfata insula felix me ventus expulerat, & ita ^a ipis præne leonum faucibus euulsus auspiciato cursu Magolonem nauigavi. Hæc idem, sanctissime Pater, apposui, ne quis ignoret, quantis oratione vestra periculis ereptum me constiterat. Habeo igitur atque ago vestra gratias religioni, cuius sinum, quasi reus aram, iam dudum complexus essem, si consultus Papa Pontificis onus amoliri permisisset. Ille dum me remisit ad laborem, inuidit gloriam, non impudet ei Dominus. Interim in vmbra alarum tuarum sperabo, donec educar de lacu miseræ & de luto facis, atque dicam: Ecce venio, vt faciam voluntatem tuam Deus meus.] hæc Hildebertus, anhelans ad monasterium, atque inuitus iussu Paschalis Papæ rediens ad Episcopatum, in quo adhuc acerbissima pati coactus est, quæ quidem magna B animi constantia tulit.

In carcerem enim aliquando detrusus causâ tuendæ libertatis Ecclesiæ, hæc ad Episcopos & Clericos omnes: ^a Oro vos orare pro me, curam agere de me, cõpassione esse iuxta me. Nam de redemptione nihil ago, semel Christi sanguine redemptus, iterum redimi non requiro: sanguis ille redemptio mea, sanguis ille pretium meum. Indignum est, vt sub pretio redigar, cuius pretium sine pretio est. Præterea infamis est redemptio, qua libertas perit Ecclesiæ, qua seruitus comparatur. Necessè est enim, vt membra seruiant, si caput humiliatur (sub tributo, &c.] extat ad eundem Iuonis Episcopi Carnotensis Epistola, cum à Rege Anglorum dira pateretur, cuius hic titulus: ^b Iuo Dei gratia Carnotensis Ecclesiæ minister Hildeberto Cenomanensi Episcopo in tribulatione patientiam, in patientia tolerantiam, in tolerantia perseuerantiam.] qua monet ipsum consulentem, ne probatione per cignem, quam Rex ab eo exigebat, vellet vlllo pacto suam probare innocentiam, quod hoc esset in Ecclesia Dei per plures veritum canones & decreta Pontificum.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno, misso per Paschalem Papam Gibelino Arelateni Archiepiscopo Ierolymam, Concilium ibi colligitur, in quo deponitur Ebreminus intrusus Patriarcha. Quomodo autem ista se habuerint, sic accipe ex VVilhelmo Tyrrio: ^c Interea dominus Daibertus Ierolymorum Patriarcha post longâ expectationem, qua eum detinuerat dominus Paschalis Papa & Ecclesia Romana, volens plenius edoceri, vtrum Rex Ierolymorum, & qui eum expulerant, vellet contra eum aliquid allegare, vnde hoc videri possent de iure fecisse: postquâ nemo comparuit, qui contra eum aliquid diceret, nec in eius factis aliquid aliud notari poterat, nisi quod Regia expulsus esset violentia, cum plenitudine gratiæ & Apostolicarum litterarum prosecutione nisus est ad propria redire, & sedem recipere debere, de qua fuit indebitè deturbatus. Qui tandem in Siciliam veniens, & apud Messanâ moram faciens necessariam, transitu expectans, graui correptus ægritudine, xvi. Kal. Iulij viam vniuersæ carnis ingressus est. Sedit autem in pace annis quatuor, in exilio verò tribus. Ebreminus verò eiusdem sedis incubator, audiens quod prædictus dominus Daibertus cum plenitudine gratiæ reuertebatur sedem suam recepturus, antequam de obitu eius instrueretur, ad eandem Romanam transfretare Ecclesiam decreuit, allegaturus de sua innocentia, quomodo inuitum & renitentem in eandem sedem illum locauerant. Quod perueniens, nihil impetrare potuit, quàm vt cum eo dirigeretur Legatus, qui de causa eius, Ierolymis constitutus, plenius posset cognoscere.

Designatus est autem ad id muneris prosequendum dominus Gibelinus, vir senex & grandæuus, Arelatenis Archiepiscopus, qui de mandato domini Papæ Ierolymâ profectus, conuocato Episcoporum regni Concilio, de causa domini Ebremini cognouit plenius. Cumque ei constitisset per testes idoneos sufficientes & maiores omni exceptione, quod dominus Daibertus absque causa legitima Arnulphi factionibus & Regia violentia fuerat expulsus, & quod Ebreminus adhuc viuens Pontificis & Ecclesiæ habentis communionem sedem occupauerat: auctoritate qua præminebat, eum à Patriarchatu deposuit. Sed considerans multam viri religionem, & simplicitatem miram, Casariensem, quæ tunc vacabat, Ecclesiam ei concessit habendam. Postmodum verò dum de substituendo Ecclesiæ Ierolymitanæ Patriarcha Clerus & populus disceptaret: constituta ad hoc specialiter die, vt super eo negotio de more tractaretur: post multas hinc inde de liberationum partes, in dominum Gibelinum Apostolicæ Sedis Legatum vnanimè conueniunt, & eum in sedem locant Patriarchalem. Hoc etiam prædictus Arnulphus malitiosè dicitur construxisse, vt homo senex & decrepitu in illa sede diu viuere non

Annal. Eccl. Tom. 12.

F posset.]

MONAST.
LIRIN. EX-
CIS VM.

XIV.
Hildeb. epi.
39. in fine
IN CARCE-
REM DE-
TRVSVS
HILDEBER-
TVS.

^b Iuo epi. 91.

XV.
CONCI-
LIUM IER-
OSOLYM-
TANVM.
c. VVilhel.
Tyr. lib. 12.
c. 4.

GIBELINVS
PATRIAR-
CHA IER-
OSOLYM-
TVR.

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 2. ALEXII COMN. IMP. 27.

* VVilhel. Tyr. lib. 11. c. 6. XVII.

posset.] hucusque VVilhelmus, qui hoc anno ista actitata esse, inferius docet. A Gibelinus igitur, vbi nouit se nolentem inuitumque electum Ierosolymorum Patriarcham, omni ad suos Arelatenfes amplius redeundi spe destitutus penitus, has ad eos non sine lacrymis litteras dedit, quas nos acceptas a Francisco Claret nostro amico fideli, eiusdem Arelatenfis Ecclesie Archidiacono, hic describendas esse operapretium duximus. sic se habent:

XVIII. GIBELINI AD ARELATENSES EPISTOLA.

Gibelinus Ierosolymitanus Episcopus charissimis in Christo fratribus Arelatenfis Ecclesie suffraganeis Episcopis, domino Ariperto, & alijs, & omni Clero, & populo salutem & benedictionem.

Intelligere potestis, fratres charissimi, quam incerta est vita ista, qua viuimus, cum illud cito eueniat, quod in cor hominis non ascendit, & hoc diuina prouidentia faciat, quod humana mens cogitare non potuit. Scitis enim qua ratione egressus sum de terra mea, & de cognatione mea, quomodo a Romana Ecclesia ad Orientales Ecclesias fui missus. modò factus incola, qui veneram peregrinus. Nam dominus Papa Paschalis, qui ad visitationem Orientalium Ecclesiarum me destinauerat, per litteras, & per venerabilem Prænestinæ ciuitatis Episcopum mihi mandauit, vt curam Ierosolymitanæ Ecclesie suscipere exemplo illius, qui exiuit a Patre, & venit in mundum, vt faceret voluntatem eius qui misit eum, & ego inclinaui aurem meam, & oblitus sum populum & domum patris mei. De cetero fratres, de Ordinatione Ecclesie vestre cogitate, & Episcopum vobis secundum Dominum eligite. Et si hæcenus tam nobilis Ecclesia pastorem, qualem deceret, non habuit, modò talis eligatur, in quo per Dei gratiam totum impleatur, quod defuit.

XIX.

Multi vobis scribere disposueram, sed cogitanti mihi de vestra amicitia, magis flere libet quam aliquid dicere. Dum enim ad memoriam reduco, quantam dilectionem erga me habuistis, quam patienter hominem nullius vtilitatis sustinuitis: nulla temporalium rerum delectatione possum gaudere, sed multoties sunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte. Nec mirum, quia sicut manifestum est, nec pretio nec precibus me dilexistis, sed sola nobilitate quæ in vobis est, & moribus, & genere, in me benignitas vestra semper apparuit, & nobilitas vestra se celare non potuit. Nunc itaque dilectissimi, solita dilectione vos deprecor, vt mei memoriam habeatis, quatenus ille, qui vestris orationibus fuit in via ductor meus, sit modò vestris precibus adiutor meus, & in fine susceptor meus, qui est in omni terra Deus meus.] hucusque Gibelinus ad suos.

XX.

Accepi ab eodem cum his & litteras Paschalis Papæ ad eosdem Arelatenfes, pro electione successoris, quæ sic se habent: D Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Clero & populo Arelatenfi salutem & Apostolicam benedictionem.

PASCH. PAP. AD ARELATENSES.

Pro negotijs & scandalis, quæ in Ierosolymitana Ecclesia fuerant, venerabilem fratrem nostrum Gibelinum, quondam Ecclesie vestre Antistitem ad partes illas cum nostra legatione direximus, cuius nimirum persona ita in omnibus placuit, quod eum Clerus & populus eiusdem Ecclesie vnanimi voto, communi desiderio in patrem sibi & pastorem elegerunt. Nos enim, quoniam diu Episcopali regimine fuerant destituti, electionem ipsam assertionem nostram firmavimus. Vestram itaque dilectionem litteris presentibus præmonemus & hortamur in Domino, vt & vos canonicum pastorem vobis eligere properetis: nec vobis graue & durum vehementius videatur. Illum enim tanto zelo, tanto ardore Ierosolymitana suscepit Ecclesia, quod eum (et si nos omnino velimus) vobis reddere nullo modo possumus. Data Laterani, quarto Nonas Ianuarij.] utique anni sequentis exordio. at ista satis.

XXI.

Verum quod spectat ad alterum Legatorum, cuius meminit in recitata supra epistola Gibelinus, Episcopum Prænestinum, hic dictus est nomine Berardus, siue Bernardus, cuius est mentio in prædecesore Paschalis Urbano Papa, anno eius Pontificatus quinto, in priuilegio Cluniacensibus dato. Qui fama conspicuus, vbi hoc anno reuersus est Ierosolymis, statim ex hac vita migravit. cui Alfani Archiepiscopus Salernitanus eiusmodi epitaphium scripsit:

* al. Berardus

* Bernardus nomen, Beneuentum patria, sedes Prænestis, celebris laus mihi Roma fuit: Hostes Ecclesie contriui, cuncta relinquens

Inu

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 2. ALEXII COMN. IMP. 27.

A

Ini Ierusalem soluere crimen idem.

Iamq; dies menscm retinebant quinque Decembrem,

Cum rediens illinc, mortuus hospitor hic.] hæcenus epitaphium inter vetera Alfani monumenta repertum. Quod igitur ad verba illa spectat: soluere crimen idem.] ad illud alludit, quod perrexerat scilicet Ierosolymam ad depositionem Ebremari Patriarche intrusi, vt superius est pluribus enarratum.

Inter hæc autem cum absolutus Gerardus Archiepiscopus Eboracensis recusaret professionem facere Archiepiscopo Cantuariensi, de que his admonitus Paschalis Pontifex esset, has ad eum litteras dedit:

Paschalis Papa seruus seruorum Dei venerabili fratri Eboracensi Archiepiscopo Gerardo salutem & Apostolicam benedictionem. B Quamquam prauè contra nos, immodè contra matrem tuam sanctam Romanam Ecclesiam te non ignoremus egisse, presentibus tamen tibi litteris mandamus, vt professionem venerabili fratri nostro Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo facere non negligas. Audiuimus enim Thomam quondam prædecesorem tuum ex hac eadem re contentionem mouisse, & cum in præsentia domini Alexandri Papæ Secundi ventilata esset, ex præcepto eius definitione habita, post varias disquisitiones Lanfranco prædecesori suo, & successoribus suis eandem professionem fecisse. Vnde & nos, quod tunc temporis definitum est, volumus, auctore Deo, firmum illibatumque seruari.] (subijcit ista his VVilhelmus: Hanc epistolam directam sibi Gerardus non legit, quia necesse non fuit. Præuenerat ipse iussum Apostolicum, & hortatu Regis Anselmo in manum dederat seruaturum se ipsi eandem professionem, &c.] sed haud post multum eodem Gerardo defuncto cum alius Thomas illi subrogatus esset, qui etiam detrectans profiteri, ab eodem sancto Anselmo publicis per Angliam datis litteris, quæ extant, excommunicatus est donec pareret, quod tandem coactus fecit.

PASCHALIS PAPA MORTUUS GERARDUM EBORACENSIS PAREAT S. ANSELMO VVilhelm. Malmesb. de Gest. Pontif. Angl. lib. 3.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 3. ALEXII COMN. IMP. 28.

ANNO 1108.

ANNO 9.

REDEMPTORIS annus millesimus centesimus octauus Indictione prima incipit, I. quo Paschalis Papa rursus tumultuantes quosdam Romanorum vsurpatores rerum Ecclesie, aliosque ad defectionem populum permouentes compercuit. scribit ista VVilhelmus Bibliothecarius, aitque horum principes fuisse Prolemzum Comitem Tusculanum, nec non Petrum de Columna Farfensem Abbatem, qui diuersis inuasionibus diuersa oppida tentauerunt, quæ Paschalis Papa non sine magno labore ab eorum tyrannide liberavit, cum ipso Paschale Petro Leonis, & Leone Frangipane fideliter laborantibus.

PASCHALIS GONDESCIT TYRANNOS.

Quo pariter anno, Octobris mense idem Paschalis Papa Beneuentum perrexit, vt illic II. Synodum celebraret, de qua ista breuiter Petrus Diaconus in Chronico Cassinate: b Mense autem Octobrio aduenit huc idem Apostolicus, adiunctoque sibi Abbate nostro, Brunone videlicet, Beneuentum celebrandæ illic Synodi causâ perrexit. In qua prædecesorum vestigia secutus constituit, vt si quis Ecclesiastica beneficia de manu laicorum acciperet, vterque communionem priuaretur, & qui scilicet daret, & qui acciperet. Vestimenta secularia & pretiosa reprehendit, & eis vti Clericos vetuit.

Pet. Diacon. Chron. Cass. lib. 4. c. 34. in fine. CONCILIVM BENEVENTANVM SVB PASCHALI PAPA.

Cum autem Capuam deuenisset, rogatus ab eodem Abbate Brunone, Ecclesiam S. Benedicti, quam Desiderius Abbas intra eandem ciuitatem renouauerat, solemniter dedicauit. in qua etiam de vestimentis sanctissimi patris Benedicti recondidit. Sicque ad hoc monasterium Cassinense veniens reuersus est Romam.] hucusque Petrus. In Chronico autem monasterij sancti Vincentij ad fontes Vulturini positi, a Ioanne eiusdem monasterij monacho scripto, mentio habetur, quod dum in his regionibus idem Paschalis Pontifex versaretur, inuisit ipsum S. Vincentij celebre monasterium, vbi cum comperisset ab eodem quoque monacho Ioanne scribi cœptam historiam Ecclesiasticam, laudauit eius studium Pontifex, & cum laudasset, amplexatus eum hæc adiecit. Bene, inquit, ô fili, magnum opus cœpisti, sed bene cœpta melius profequi stude.] hæcque præsentem Benedicto eius monasterij Abbate, ad quem idem auctor Ioannes nuncupatoriam scripsit epistolam.

Annal. Eccl. Tom. 12.

F 2

laudatum

laudatum quoque, idem tradit, coeptum opus à Ioanne Cancellario, qui postea Paschali in Pontificatu succedens, dictus est Gelasius Papa Secundus: hæcque omnia in dicto Chronico scripta leguntur. sed præter historiam eius monasterij nihil ab eo scriptum reperitur. Jam verò quæ reliqua sunt anni huius videamus.

IV. CONCILIUM LONDONIENSE IN ANGLIA. Roger. Annal. hoc anno.

Quodd autem Henricus Angliæ Rex plura pollicitus fuerat, instante Paschali Papa, de restituendo in suam libertatem Anglicanam Ecclesiam: præstitit hoc anno, cum celebratum est in Anglia Concilium Londoniense, cuius meminit Edinerus, de quo ista Rogerius in Annalibus eodem anno millesimo centesimo octavo: In Kalendis Augusti conuentus omnium Episcoporum, Abbatum, & Procerum regni Londoniæ factus est, & per tres dies, absente Anselmo Archiepiscopo, inter Regem & Episcopos factum est de Ecclesiarum inuestituris, quibusdam ad hoc nitentibus, ut Rex eas faceret more patris & fratris sui, non iuxta præceptum & obedientiam Apostolici. Nam Paschalis Papa in sententia, quæ inde promulgata fuerat, firmus stans, concesserat omnia, quæ Papa Urbanus, qui æque inuesturas interdixerat, ac per hoc Regem sibi de inuestituris consentaneum fecerat.

V. INVESTITURARUM SVBLATAE.

Dehinc præsentem Anselmo, affante multitudine, annuit Rex & statuit, ut ab eo tempore in reliquum numquam per donationem baculi pastoralis vel anuli quisquam de Episcopatu aut Abbacia per Regem, vel quamlibet laicam manum in Anglia inuestiretur; concedente quoque Anselmo, ut nullus in prælationem electus, pro hominio quod Regi faceret, consecratione suscepti honoris priuaretur, & post restitutos Episcopos suspensos in suas sedes, & ab excommunicatione absolutos, quos subiicit, hæc in eodem Concilio Londoniensi statuta fuisse idem Rogerius sic narrat:

VI. DE NON HABITANDOCVM FEMINIS.

Hæc sunt statuta de Archidiaconibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & Canonici in quocumque gradu constitutis, quæ anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octavo statuerunt Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, & Thomas Eboracensis Archiepiscopus electus cum eo, omnesque alij Episcopi Angliæ in præsentia gloriosi Regis Henrici assensu Comitum & Baronum suorum. Statutum est, ut Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi castè viuant, & feminas in domibus suis non habeant, præter proximam consanguinitate sibi iunctas, secundum hoc quod sancta Synodus Nicæna definiuit. Illi verò Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, qui post interdictum Londoniensi Concilij feminas suas tenuerunt, vel alias duxerunt, si amplius Missas celebrare voluerunt, eas omnino à se sic faciant alienas, ut nec illæ in domos eorum, nec ipsi in domos earum ingrediantur: sed nec in aliqua domo scienter conueniant, neque huiusmodi feminæ in territorio Ecclesiæ habitent. Si autem propter aliquam honestam causam eos, vel eas colloqui oporteat, cum duobus legitimis testibus extra domum colloquantur. Si verò in duobus aut tribus legitimis testibus vel publica parochianorum fama aliquis eorum accusatus fuerit, quod hoc statutum violauerit: purgabit se adductis secum ordinis sui idoneis testibus sex, si Presbyter fuerit; si autem Diaconus, quatuor; si Subdiaconus, duobus. Cum autem hæc purgatio defecerit, ut transgressor statuti sacri iudicabitur.

VII. POENA HABITANTIVM CVM FEMINIS.

Illi autem Presbyteri, qui diuini altaris & sacrorum ordinum contemptores prælegerunt cum mulieribus habitare: à diuino officio remoti, omnique Ecclesiastico beneficio priuati, extra chorum ponantur, infames pronuntiat. Qui verò rebellis & contemptor feminam non reliquerit, & Missam celebrare præsumpserit, vocatus ad satisfactionem, si neglexerit, excommunicetur. Eadem sententia Archidiaconos & Canonicos omnes complectitur, & de mulieribus relinquendis, & de vitanda earum cohabitatione, & de distinctione censuræ, si statuta transgressi fuerint, iurabunt etiam Archidiaconi omnes, quod pecuniam non accipient pro toleranda transgressione huius statuti, nec patientur Presbyteros, quos sciunt feminas habere, Missam cantare, vel vicarios habere. similiter & Decani iurabunt. Archidiaconus verò, vel Diaconus siue Decanus, qui hæc iurare noluerit, Archidiaconatum vel Decaniam perdet. Presbyteri verò, qui relictis mulieribus, Deo & sacris altaribus seruire elegerint: quadraginta diebus ab officio cessantes pro se interim vicarios habebunt, iniuncta eis pœnitentia secundum hoc quod Episcopis eorum visum fuerit.] hucusque Rogerius ex Concilio Londoniensi hoc anno celebrato.

VIII. b VVilhelm. Malmesb. de Gest. Reg. Angl. lib. 5.

Post hæc autem reddita (ut audisti) Anglicanæ Ecclesiæ pace, Paschalis Papa gratulatorias dedit has litteras ad S. Anselmum, quas VVilhelmus in Gestis Regum Anglorum recitat hæc verbis: b

Pascha-

A

Paschalis Anselmo.

Quodd Anglici Regis cor ad Apostolicæ Sedis obedientiam omnipotentis Dei dignatio inclinauit, eidem miserationi Domino gratias agimus, in cuius manu corda Regum versantur. Hoc nimirum tuæ charitatis gratia, tuarumque orationum instantia factum credimus, ut in hac parte populum illum, cui tua sollicitudo præsidet, miseratione superna respiceret.

PASCH. PA. AD S. ANSELMVM DE CONCORDIA INITA CVM REGE.

Quodd autem & Regi & his, qui videntur obnoxij, aded condescendimus, eo affectu & compassione factum noueris, ut eos qui facebant, erigere valeamus. Te autem, in Christo venerabilis & charissime frater, ab illa prohibitione, siue (ut tu credis) excommunicatione absoluimus; quam ab antecessore nostro sanctæ memoriæ Urbano Papa aduersus inuestituras, aut hominia factum intelligis. Tu verò eos, qui aut inuestituras acceperunt, aut inuestitos benedixere, aut hominia fecerunt, cum ea satisfactione, quam tibi per communes Legatos VVilhelmum ac Balduinum viros fideles & veridicos significamus, Domino cooperante, suscipito, & eos vice nostræ auctoritatis absoluto: quos vel ipse benedicas, vel à quibus volueris benedici præcipias, nisi in ijs aliud fortè reperias, propter quod à factis honoribus sint repellendi. Si qui verò deinceps præter inuestituras Ecclesiarum prælationes assumpserint, etiam si Regi hominia fecerint, nequaquam ob hoc à benedictionis munere arceantur, donec per omnipotentis Dei gratiam ad hoc omittendū cor regium tuæ prædicationis imbribus molliatur. Præterea super Episcopis, qui falsum (ut nosti) à nobis rmorem retulerunt, cor nostrum commotum est vehementius, quia non solum nos læserunt, sed multorum simplicium animas deceperunt, & Regem aduersus charitatem Sedis Apostolicæ impulerunt. Vnde & inultum eorum flagitium, Domino cooperante, non patimur: sed quia filij nostri Regis instantia pro ijs nos pulsant attentius; etiam ipsis communionis tuæ participium non negabis. Sanè Regem & coniugem, & Proceres illos, qui pro hoc negotio cum Rege ex præcepto nostro laborauerunt, quorum nomina ex supra dicti VVilhelmi suggestione cognoscis, iuxta sponsonem nostram à peccatis & pœnitentijs absolues. Rothomagensis Episcopi causam tuæ deliberationi committimus, & quod ei indulgeris, indulgemus.] Hæc Paschalis ad sanctum Anselmum, quem hoc anno lucubrationem illam perdifficilem de concordia Præscientiæ & Prædestinationis habuisse præmanibus, Edinerus affirmat, qui præfens aderat.

B

Cui autem totius Catholicæ Ecclesiæ cura à Deo credita est, Paschalis Papa ita Ecclesijs in extrema Occidentalis orbis parte positis incumbens pastorali cura prospexit, ut Orientalibus non deesset officio. Quamobrem Balduini Regis Ierosolymorum petitionibus annuens, quæ postulabat benignè concessit. Vbi enim Gibelinus in sede Ierosolymorum anno superiori est electus Antistes, ad sedem Ierosolymorum amplioribus augmentis illustrandam apponit animam, simulque agit apud Pontificem de finibus dicecesis eius sedis ampliandis. ea de re idem Rex legationem misit Romanam ad Paschalem Pontificem. Quid autem illius petitionibus annuens Paschalis Papa concesserit, eius litteræ ad eum datæ significant, atque primum ad ipsum Balduinum Regem, quæ sic se habent: a

C

Paschalis seruus seruorum Dei glorioso Ierosolymitano Regi Balduino salutem & Apostolicam benedictionem. Ecclesiarum, quæ in vestris partibus fuerunt, vel sunt, terminos atque possessiones diuina Infidelium possessio tyrannisque confudit. Cum itaque certos eius fines assignare deliberatione nequeamus, tuis precibus non immeritò duximus annuendum: ut quia pro Ierosolymitanæ Ecclesiæ sublimatione personam tuam extremis periculis exponere deuouisti, quascumque Infidelium vrbes ceperis, vel cepisti, eiusdem Ecclesiæ regimini subiacent. Porro earumdem ciuitatum Episcopi Patriarchæ tamquam Metropolitanano obedientiam exhibere procurent, quatenus & ipse illorum fultus suffragijs, & ipsi ad inuicem ipsius vnauitatis auxilio vegetati, sic in Ierosolymitanæ Ecclesiæ exaltatione proficiant, ut de illorum profectibus omnipotens Deus glorietur. Data Laterani quinto Idus Iunij.] ad Patriarcham verò eodem argumento has litteras dedit:

IX. DE IEROSOLYMIS ILLVSTRANDA.

D

Paschalis seruus seruorum Dei reuerendissimo fratri Ierosolymitano Patriarchæ Gibelino, & successoribus eius in perpetuum canonicè promouendis salutem & Apostolicam benedictionem. Secundum mutationes temporum transferuntur etiam regna terrarum. Vnde etiam Ecclesiasticarum parochiarum fines in plerisque prouincijs mutari expedit & transferri.

a Ext. apud Tyr. lib. II. c. 28.

E

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei reuerendissimo fratri Ierosolymitano Patriarchæ Gibelino, & successoribus eius in perpetuum canonicè promouendis salutem & Apostolicam benedictionem. Secundum mutationes temporum transferuntur etiam regna terrarum. Vnde etiam Ecclesiasticarum parochiarum fines in plerisque prouincijs mutari expedit & transferri.

X. DE IVRIBVS ECCLESIAE IEROSOLYMITANAE.

XI. PASCHALIS EPIST. AD GIBELINVM PATRIARCHAM IEROSOL.

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 3. ALEXII COMN. IMP. 28.

Asianarum siquidem Ecclesiarum fines antiquis fuerunt definitionibus distributi, quas distributiones diuersarum diuersae fidei gentium confudit irruptio. Gratias autem Deo, quod nostris temporibus & Antiochia & Ierosolyma ciuitates cum suburbanijs suis & adiacentibus prouincijs in Christianorum Principum redactae sunt potestatem. Vnde oportet nos diuinae mutationi & translationi manum apponere, & secundum tempus, quae sunt disponenda, disponere, ut Ierosolymitanae Ecclesiae vrbes illas & prouincias concedamus, quae gloriosi Regis Balduini ac exercituum eum sequentium sanguine per Deigratiam acquisitae sunt. Praesentis itaque decreti pagina tibi, frater charissime & Coepiscopo Gibelino, tuisque successoribus, & per vos sanctae Ierosolymitanae Ecclesiae Patriarchali siue Metropolitano iure regendas disponendasque sancimus, ciuitates omnes atque prouincias, quas supradicti Regis ditioni aut iam restituit, aut in futurum restituere gratia diuina dignabitur. Dignum est enim, ut Sepulchri Dominica Ecclesia, secundum Fidei iurum militum desideria competentem honorem obtineat, & Turcorum seu Sarracenorum iugo libera, in Christianorum manu abundantius exalteretur, &c.] haec Paschalis ad Patriarcham Ierosolymorum.

XII. At quoniam concessio ista in magnum praedictum Antiochenae Ecclesiae vergeret, turbatus admodum Antiochenus Patriarcha Bernardus, Legatos Romam misit ad Paschalem Pontificem, per eos postulans de imminuta valde per eam concessionem diocesis Patriarchatus Antiocheni, iusta petens, ut descripti termini cuiusque Patriarchatus per sacrosanctum illud magnum Nicenum Concilium immobiles permanerent. Paschalis vero, ne schisma aliquod ea occasione in Ecclesia illa fieret, his litteris animum eiusdem Patriarchae Antiocheni placare magno opere laborauit.

XIII. Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Bernardo Antiocheno Patriarchae salutem & Apostolicam benedictionem.

AD PATRI- ARCHAM ANTI- OCH. PASCHALIS LITTERAE. Quamuis inter ceteras sedes Apostolica illa Sedes emineat, quam Petri Apostoli morte in corpore dignatio superna clarificauit: inter Romanum tamen & Antiochenum Episcopos tanta quondam legitur charitas extitisse, ut nulla inter eos diuersitas videretur. eadem Petri persona utraque illustrauit Ecclesias. Multa post haec tempora transferunt, quibus Infidelium dominatio unitatem hanc in personis praesidentium impediuit. Gratias autem Deo, quod temporibus nostris Christianorum principatum in Antiochena ciuitate restituit. Dignum est igitur, charissime frater, ut eiusdem charitatis unitas firma permaneat; nec de nobis menti tua opinio vlla subrepat, quod Antiochenam Ecclesiam deprimere aut inhonorare velimus. Si quid ergo vel Antiochenae, vel Ierosolymitanae Ecclesiae aliter fortasse quam oportuit, de parochiarum finibus scripsimus, nec leuiter est, nec malitia adscribendum; nec propter hoc apud nos est scandalum concitandum: quoniam & locorum longinqua prolixitas, & antiquorum nominum commutatio, quae ciuitatibus vel prouincijs accidit, magnam nobis ambiguitatem vel ignorantiam intulerunt. Ceterum & optauimus & optamus non scandali sed pacis fomitem fratribus ministrare, suum ius & honorem quibuscumque Ecclesijs conseruare. Data Laterani sexto Idus Augusti.] sicque hac exhibita spe emendationis eorum, quae contra ius Ecclesiae Antiochenae rescriptis idem Pontifex visus esset, res ita transferunt usque ad obitum Gibelini Patriarchae Ierosolymitani, quomodo vero ista postea tractata sint, suo loco dicturi sumus.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 4. ANNVS ANNVS ALEXII COMN. IMP. 29.

I. MILLESIMVS centesimus nonus Christi annus secunda incipit Indictione, quo Paschalis Papa auditu incestuoso coniugio inter Vracam Reginam filiam Alphonfi Regis Castellae, nuper eodem anno defuncti Kalendis Iulij, & Alphonsum Aragoniae Regem tertio gradu consanguinitatis inter se coniunctos: Apostolica auctoritate, poena excommunicationis atque regni priuatione indicta, eiusmodi coniunctionem statuit diuellendam, datis litteris ad Didacum Compostellanum Episcopum his verbis:

II. Paschalis seruus seruorum Dei venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Ad

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 4. ANNVS ANNVS ALEXII COMN. IMP. 29.

A Ad hoc te omnipotens Deus populo suo praeselle constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini annunties voluntatem. & infra: Studet igitur secundum datam tibi diuinitus facultatem tantum incesti facinus, quod a Regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere; ut vel a tanta praesumptione desistat, vel Ecclesiae consortio, & saeculari potestate priuetur, &c.] haec tantum ex Paschalis Papae litteris descripta inuenimus. ceterum cum non paruisse Apostolicis iussis, Deum vindicem sunt experti. Vraca siquidem morte subitanea, medium cum crepuisset, extincta est; & Alphonfus in Sarraceno bello peremptus, prout uterque Rodericus affirmat. In Episcopos autem litteris Apostolicis obsequentes persecutionem excitatam, ex eisdem constat, cum Bernardus Episcopus extra diocesim exulare per biennium est coactus. qua occasione captata, Burdinus Episcopus Bracharenfis Romam venit, Paschalem Pontificem adiit, atque oblata pecunia petijt in Bernardi locum intrudi, sed repulsus. Hic ille, de quo Rodericus Tololanus b. meminit, atque ait: quod dum idem Bernardus Toletanus Archiepiscopus Romam venit tempore Urbani Papae, atque eius iussu reuersus est in Hispaniam, per Gallias transiens, Lemouicis Burdinum inuenit secum duxit, atque creauit Archidiaconum Ecclesiae Tololanae, deinde Coimbricensem, postea vero Bracharensem Episcopum, cum ipse loco Burdini se Matritium voluerit nominari. Hic igitur cum execratione reiectus a Paschali Pontifice se contulit malorum auctor ad Henricum Regem, quem eidem iam coepisse aduersari intellexisset, eumque calcaribus impulit per abrupta homo vaferissimus, versipellis, ad insinuandum se Principibus audacissimus, atque ad decipiendum aptissimus: qui nec quieuit, quousque nisibus eiusdem Henrici Apostolicum thronum inuasit. quomodo autem, suo loco dicturi sumus.

C Hoc eodem anno ex hac vita ad aeternam gloriam transijt S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, cuius certamina pro sancta Ecclesia Catholica exantlata saepe superius suis sunt locis pro ratione temporum enarrata. de eius vero obitu tempore Edinerus, qui res ab eo gestas praesens inspector scripsit, haec habet: Transijt autem illucescente aurora quattuor feriarum praecedentis Coenam Domini, quae erat vndecimo Kal. Maij, anno videlicet incarnationis Dominicae millesimo centesimo nono, qui fuit annus Pontificatus eius decimus septimus, vitae vero septuagesimus sextus.] cum (ut idem ait) haberet praemanibus Deo origine animae scriptionem, quam morte praeventus minime absoluere potuit. Illustrauit plane Anglicanam Ecclesiam doctrina, illustrauit & sanctitate; ceteris sanctissimis Patribus Christi Confessoribus, quos Ecclesia veneratur, minime impar. Claruit miraculis viuens atque defunctus, lucidum sidus Ecclesiae Anglicanae, multiplici fulgore coruscans omnibus intuitibus in tanta noctis obscurae caligine.

D Quo pariter anno post dies octo sanctus Hugo Abbas Cluniacensium, cuius labores pro defensione Ecclesiae sanctae susceptos contigit saepe superius recenseri, teste Sigeberto huius temporis scriptore, ex hac vita migravit die vigesima nona mensis Aprilis. Vtinam sicut Anselmus, ita & Hugo suum habuisset Edinerum, qui res ab eo gestas accuratius conscripsisset, quas mea sententia qui scripsit Hugo monachus vix attigisse dicendus erit, si quis conseruat eas cum ijs, quas oblata occasione Annalibus intexuimus, in negotijs Ecclesiasticis Sedis Apostolicae obeundis.

Quod autem in fine sancti Godefredi Episcopi Ambianensis idem Auctor visionem, de transitu Hugonis diuinitus ostensam cum Romam pergeret, narrat: pariter ex ijs innuat certum tempus eiusdem Godefredi aduentus Romam ad Paschalem Pontificem, nempe hoc ipso anno, quo (ut eius Vitae fidelissimae scripta habent Acta) Rhemis Synodus celebrata est frequenti concursu Episcoporum ac Procerum. In qua inter alia astitatum reperitur, quod idem Godefredus Episcopus Ambianensis redarguit falsitatis diploma Apostolicum, quod ad suam ipsorum exemptionem, a subiectione Episcopi Ambianensis ediderant pseudomonachi, dum appellantes ad Sedem Apostolicam, illuc eundem traxerunt sanctum Episcopum. Praecurrentes enim monachi illi, causidicos iniquos, paratos pro pecunia quamlibet causam siue iustam siue iniustam defendere, nacti, eorumque patrocinio apud Paschalem Pontificem facti voti composites, atque victores iniqui, ad propria rediere in sanctum virum probra iactantes. At quae tunc Romae Godefredus apud Paschalem egerit, hic ex eiusdem temporis Auctore sunt recitanda, nempe Nicolao monacho Sueffionensi, qui ea quae de Sancto viderat, vel certa fide audierat, se de eo scripsisse testatur. ait igitur:

F 4 At vir

VII. At vir Dei Romam ingressus, Limina beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli religiose inuirit, ac deinde ad Paschalem Pontificem se confert. Mox aduolant caudidici, sperant ab illo quoque se accepturos munera largissima. Sed Godefredus, qui non confidebat in homine, nec ponebat carnem brachium suum, ut à Domino recederet cor eius: quæ causa tam difficile & longinquum suscepisset iter, absque ullis vel verborum fucis, vel munerum pollicitationibus simpliciter edidit. sed contradicunt caudidici, aiunt monachos ab eo iniuste vexari. Dumque nulla sperant ab eo munera, causam malam eum fouere affirmant. Videns ergo vir Dei se humano patrocinio destitutum, calumniarum cuncta forti & excelso animo contemns, exclamat: O Pastor orthodoxæ matris Ecclesiæ, ea causa Christus te voluit suo loco illi præesse, ut lucem à tenebris, verum à falso discerneres. Ut enim à capite membra reguntur, ut ad illius nutum membrorum vitia corrigantur: sic etiam à te Christianorum omnium non facta dumtaxat, sed etiam malæ voluntates comprimendæ sunt. Sed quia nunc cerno iustum quandoque crimen iniquè occulto Christi iudicio perpeti: malim priuatus viuere, quam admittere, ut Ecclesia Ambianensis, me Præsule ius amittat suum. His dictis Pontifici valsecit, & in Barensem urbem ob inuisendum Beati Nicolai reliquias ardenti studio proficiscitur.

VIII. Postquam abiit, Pontifex diligenter perquisiuit, quæ vitæ eius sanctitas, quæque illius auctoritas esset, qui tanta dicendi libertate uteretur. Itaque quæ antea citra Alpes celebre sanctitatis nomen ferè ybique obtinuerat, etiâ Romanæ Vrbi præclarè innotuit. Nam interroganti Pontifici indicatū est, quod ab ipsis panè incunabulis Ecclesiasticis disciplinis imbutus sit, & qui pro virtutum incremento ad altiora prouectus, primò Abbas, deinde Episcopus euassisset, quod eius egregia sit religio, iureque cunctis sacerdotibus anteponendus videatur, quod pauperum & viduarum magnam curam gerat, quod Galliæ Proceribus notissimus & cunctis ferè charissimus sit: denique quod omnibus diuinis charissimatis abundet. His auditis Pontifex se ipsum grauius reprehendit, quod talem ac tantum virum vel ad momentum leuiter exacerbasset, quod non magno studio & beneuolentia eum excepisset, & eius votis annuisset. Imperat itaque suis, ut si quando ad Urbem eum redire contingat, mox eum ad se perducant.] post hæc Auctor in his versans quæ contigerunt in eius peregrinatione: quæ admiranda de oleo ex corpore sancti Nicolai accepto ab eius loci Episcopo narrat, nos breuitatis causa omittimus: hæc tantum de reditu Romam, & ad Paschalem accessu ex eiusdem verbis hic reddimus: Mox à Paschalis Pontificis familia in eius conspectum perducitur. Pontifex ei reuerenter assurgit, humanissimeque eum osculatur, & secum assidere compellit. Volens autem certius explorare, quæ de eius prudentia iam antè ab alijs didicerat, multas tum diuinarum tum politicarum rerum ei quæstiones proponit, atque ad difficiles soluendos nodos haudquaquam imparatum eum offendit. Cernens ergo Pontifex multa eum prudentia & pietate pollere, orat ne grauatè accipiat, quod antea non sic, ut fidelem dispensatorem par erat, ab ipso acceptus & exauditus fuerit: cogitet animum innumeris causis distractum haudquaquam ad singula posse sufficere. beatus vir facile ignouit. Tum Paschalis litteras ei tradidit, quibus inter alia continebatur, Abbatem sancti Vdalrici cum monachis suis Ambianensi Episcopo perinde ac patri & pastori in omnibus parere debere. Ille igitur Apostolica auctoritate & benedictione munitus redit ad ciuitatem suam.] hætenus de his ille.

IX. Quod autem ad Cluniacenses spectat, post S. Hugonem substitutum fuisse Pontium, idem qui supra Sigebertus affirmat, longè imparem prædecessori: immò è contra, sicut ille egregia claruit sanctitate, ita iste incredibili nequitia præditus, non Abbas sed prædo, non pastor sed lupo, neque pater sed tyrannus iure dicendus. de quo inferius suis locis opportunior sermo erit.

X. Eodem anno Eginus Confessor Illustris, pro Catholica Ecclesia aduersus schismaticos inharens Gebehardo minister indefessus, eligitur legitime à Catholicis Abbas monasterij sancti Vdalrici, sponte cedentibus tribus Abbatibus à schismaticis intrusis: idemque electus ad obitum vsque ab Hermanno Augustano Episcopo schismatico persecutionem passus est. hæc omnia pluribus scripsit, fideli stylo comes peregrinationis eius Valscalcus, cuius Commentarium iam csum habemus industria Henrici Cansij Nouiomagi, scriptum ad Fratres sancti Vdalrici & S. Afræ.

Henr. Cansij tom. 2. antiq. lict. in Egin. 6. 1. 2.

PASCHALIS CORRIGIT ERRATVM.

PONTIVS SUCCESSOR S. HUGONIS.

EGINUS ABBAS ELIGITVR S. V. DALRICI.

ANNO agitur millesimus centesimus decimus Indictione tertia, quo Henricus Germaniæ Rex in Italiam veniens, sub pacis inuolucro bellum acre, & sub velamine religionis dura vincula in Romanam Ecclesiam intulit: quæ omnia subodoratus Paschalis Pontifex, quo potuit studio cuncta quæ expedirent ad imminentem cladem anteuertendam subsidia comparauit. de eo enim hæc Petrus Diaconus habet: Anno Dominica Incarnationis millesimo centesimo decimo Indictione tertia, mense Iunio, sexta ipsius mensis die cometes apparuit. eo etiam tempore, iam dictus Paschalis egressus Urbem, ad has partes aduenit, & Ducem ac Principem, omnesque Apuliæ Comites euocans, cum eis paciscitur, ut si opus esset, contra Imp. Henricum dimicent. His ita peractis, rediens Romam, omnes Romanorum Proceres simili sacramento constrinxit. Interea Imperator imenso coacto exercitu, intrauit Italiam, prædecessorum suorum dignitates & iura simul & Imperij coronam ab eodem Pontifice Romæ accipere cupiens.] seque fidelem, filiumque profitebatur esse velle S. Petri. hinc Donnizo in Mathilde de legatione tunc missa ab eodem ad Paschalem Pontificem:

Nulle decemcentum Christi dum tempora crescunt: Pontifices magnos, Comites direxit & altos Magnificam Romam pro regni quippe corona, Filius esse Petri si vult Rex atque fidelis.] & inferius,

in eodem scilicet anno: cum multis galeatus in ortu Autumni venit, Longobardosq; peremit. Ardens, deuastans illorum maxima castra, Vrbes munitas eius perterrita ira.] subijcit de miserabili excidio Nouariæ, quæ ei resistere coepit, & de aduentu eius in Tusciam: Transiit certe tunc, incipiente Decembre, Montem Bardonis, Tuscanæ fluxit in oras. Cum Florentinis celebrauit denique Christi Natalem.] agit & de excidio Aretij, igne ferroque cõsumpti. Inter hæc legationes vltro citroque currunt, quibus agebatur de pactis firmãdis, antequam se Imperator in Urbem infunderet. Quæ autem inter absentes transacta fuerint, Petrus Diaconus ita narrat: b Idem ibid.

Erat autem hiems, cumque in Tusciam deuenisset, missis Romam Nuntijs, inter illos, & II. Petrum Leonis, & ceteros Pontificis Nuntios in porticu S. Petri conuenit. Vt Imperator die coronationis suæ omne male vsurpatum Ecclesiasticum ius in manibus Pontificis, astante Clero & populo, per scriptum deponeret: cum hoc ipsum Papa de negotijs regalibus fecerit, idque sacramento firmaret. Dimitteret Ecclesias liberas cum oblationibus & possessionibus suis, quas ad regni non pertinere ius, constare potest.

Absolueret à iuramentis populos, quæ contra Episcopos facere compulsi sunt. Patrimonia, possessionesque beati Petri restitueret, sicut à Carolo, Ludouico, Henrico, alijsque Imperatoribus concessa sunt libera, seruaretque ea beato Petro pro viribus. Nihil aut faceret, aut diceret, ut Papa Pontificatum amittat, nihilque ipse patiatur in vita, vel in membris, vel capiatur mala captione, aut per se, aut per suspectam personam, nec ipse, nec fideles eius, qui pro ipso fidem ei dederint, id est Petrus Leonis cum filijs suis, quorum bona nullum patiantur detrimentum, & si quis eis malum fecerit, Rex fideliter ipsos adiuuaret.

Pro huiusmodi obseruandis, Pontifici prædes dabit Fridericum sororis suæ filium Engilbertum & Theobaldum Marchiones, Hermannum & Godefredum Comites, Fridericum Palatinum Comitem Saxonum, Berengarium de Baioaria, Fridericum Saxonem, Albertum Cancellarium, Cononem Berengarij fratrem, Siceboth Baioarium, Henricum Carinthiæ Ducem, Bertulfum Bertulfi Ducis filium, qui iurabunt Papæ securitatem de vita, de membris, de Papatu, de captione. Qui, nisi Imperator ista seruaret, apud Romanam se Ecclesiam cum suis honoribus . . . tenerentur.

Pet. Diacon. Chron. Cass. lib. 4. c. 37. HENRICVS QVINTVS REX IN ITALIA M VERNIT.

PACTA CONVENTA INTER HENRICUM REGEM ET PASCHALEM PAPAM.

obnoxij

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 5.
IIIO. II. ALEXII COMN. IMP. 30.

FACTA
CONVENTA
INTER REG.
ET PAP.

Obsides pro securitate Pontificis Rex dare pollicitus est proxima quinta feria, eosque fecurè ad insulam *Tiberinam* mittere in potestatem Papæ, Fridericum Ducem nepotem suum, Brunonem Episcopum Spirensem, Conradum nepotem Comitis Herimanni, & filium eius, & Henricum Friderici Comitis fratrem. Obsides si recepisset, redderet in die coronationis suæ ponte transmissis. Et si fortè coronatus non fuisset, aut non transisset, similiter redderet apud Castellum sancti Angeli.

Legatos, quos ad eum Papa dirigeret, dum irent & redirent, securos à se suisque redderet. Et si eis scienter aliquid iniuriæ illatum esset, emendarum fideliter.

Quæ omnia postquam impleuerit Rex, Papa iuberet Episcopis assistantibus in die coronationis eius, ut Regalia Imperatori dimitterent, quæ à temporibus Caroli, Ludouici, Henrici, aliorumque prædecessorum ad regnum pertinebant.

Scripto firmaret sub anathemate spœna auctoritate sua, ne quis eorum, vel præsentium, B vel absentium, vel successores eorum regni se intromitterent iuribus, neque inuaderent ciuitates, Ducatus, Comitatus, monetas, vestigalia, mercata, aduocationes Imperij, Centurionum iura. Curtesque essent Imperij cum pertinentijs suis, militia Imperij castra.

Nec ipse Papa Imperatorem, nec Romanum Imperium super his vltius inquietaret: & priuilegio sub anathemate ista confirmaret, ne posteri sui vltra inquietare præsumerent.

Imperatorem benignè & cum honore susciperet, & more prædecessorum ipsius Catholicorum Imperatorum scienter & non * subtrahendo coronaret. & ad tenendum Imperium officij sui iuaret auxilio.

* sub recto

Hoc si Papa non impleret, Petrus Leonis cum suis omnibus se ad Imperatorem teneret. Obsides, nisi effugerent, altero post coronationem die restitueret. Si ex ipsius Papæ parte remanserit, vt non coronaretur, similiter redderet.

Hæc ita constituta iureiurando firmavit Imperator, Albertus Cancellarius, Hermannus, Fridericus, & Godefredus Comites, Fridericus Saxo, Cono Berengarij frater, Siceboth de Bauaria, Henricus Carinthiæ Dux, Bertulfus Bertulfi Ducis filius. Hi omnes post Imperatorem eo ordine iurarunt, vt si Imperator hæc implere noller, ipsi cum omnibus suis cum Romana Ecclesia tenerent.] hætenus pacta conuenta inter Henricum Regem atque Paschalem Pontificem, à Petro Diacono ex scripto recitata quæ extant.

^a Pet. Diacon.
lib. 4. c. 38.

III.
PASCH. PAP.
QUÆ SCRIP-
SERIT AD
HENRICVM

idemque statim pergit: ^a His ita formatis, idem Apostolicus ad eum litteras dirigit, mandans illi, vt Illuminatori omnium gratias referat, qui cordis eius oculos aperire dignatus est, vt patris eius nequitiam toto iam orbe vulgatam & inferim agnosceret, & grauis abhorreret. Apostolica namque Sedes eum ad æterni Patris viscera confugientem, paterna benignitate susciperet, & inter D matris Ecclesiæ filios familiaris confoueret. Si enim, sicuti suarum litterarum serie pollicebatur, plena mentis deuotione sibi suisque legitimis successoribus obedientiam exhibere curasset, quam Reges Imperatoresque Catholici suis prædecessoribus exhibuerunt: ipse profectò eum vt Catholicum Imperatorem esset habiturus, honoremque eius per Dei gratiam seruandum augendumque curaturus. Nam si in cœpta obedientiæ probitate persisteret, magnam Romano Imperio salutem obuenturam. Quam ob causam non solum in partes illas venire, verum extremis quoque personam suam exponere paratus esset. Ceterum quoniam in præsentiarum se ad eum neque Urbis qualitas, neque conditio temporum ire pateretur: inuicem sibi per internuntios voluntates suas aperirent.] hætenus argumentum litterarum, quas ad Henricum Regem Paschalis Papa tunc scripsit. subijcit verò ista de alia eius Principis petitione: E

IV.
DE SEPVL-
TVRA HEN-
RICI TER-
TII QUID
A PAPA
RESCRI-
PTVM.

Postulat deinde Imperator, vt patris sui corpus in Ecclesia sepeliri permitteret. Ad hoc ille respondit: Sanctarum Scripturarum his obsistit auctoritas, diuinorumque miraculorum reuerentia prohibet. Ipsos enim Dei Martyres iam in cælestibus positos id terribiliter iussisse, scilicet vt sceleratorum cadauera de suis Basilicis eijcerentur. Neque quibus uiuentibus non communicauimus, mortuis iam communicare possumus.] ista Paschalis. Quæ autem post hæc secuta sint, suo loco anno sequenti dicturi sumus.

V. Vbi autem locorum facta ista fuerit acceptio Legatorum Apostolicæ Sedis, & decreta à Rege legatio ad Pontificem, & conuentiones istæ tractatæ, ita Vrspergensis, qui ipsdem poterat interesse, narrat: Ex Aretio ad Aquam pendentem progressus, Legatos suos dudum ab Aretio missos ab Apostolico boni nuntij baiulos reperit. Remissisque alijs Nuncijs cum Romanorum Legatis scilicet, qui supplices illic sibi occurrerant, paulatim Sutrium proces-

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 5.
IIIO. II. ALEXII COMN. IMP. 30.

A processit. Ibi Legati Apostolici cum Missis regijs aduenientes, promptum esse Papam ad consecrationem, & omnem Regis honorem & voluntatem, si tamen ipse sibimet annueret libertatem Ecclesiæ, laicam ab illis prohibens inuestituram: recipiendo nihilominus ab Ecclesijs Ducatus, Marchias, Comitatus, aduocatas, monetas, telonia, ceterorumque regalium quæ possident suam. Præbuit Rex assensum, sed eo pacto, quatenus hæc transmutatio firma & authentica ratione, consilio quoque & concordia totius Ecclesiæ ac regni Principum assensu stabiliretur.] hæc, antequam perueniret Henricus ad Urbem: reliqua autem anno sequenti, quo & eadem pacta conuenta sunt repetita.

Quod ad res pertinet Orientales, hoc eodem anno, auctoritate Paschalis Papæ id agentis per Legatum suum, Bethlehem erecta est in sedem Episcopalem, & à Balduino Rege dotem accepit. de cuius dotis conuentione extat eiusdem Balduini diploma, recitatum B in historia de bello sacro à V. V. V. Tyr. ^a

VI.
BETHLEHEM
ERIGITVR
IN EPISCO-
PATVM.
^a V. V. V. Tyr.
lib. 11. c. 12.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 6.
ANNVS ANNVS ALEXII COMN. IMP. 31.
IIII. 12.

ANNO sequenti, eodemque millesimo centesimo vndecimo, Indictione quarta, Henricus Rex Germaniæ Romam ingressus est, pactis conuentis accipere coronam Imperij. Quo tempore, quòve ordine facta sint ista, ex eiusdem temporis Scriptoribus, qui ea vidisse per facile potuerunt, hæc sunt per singula describenda. Petrus Diaconus hæc de his in primis habet: ^b Mense autem Februario Cæsar castra concite mouens, ad Urbem tendebat. Pontifex autem hortatorias litteras ilicò disseminans, Northmannos ac Longobardos monebat in Romanæ Ecclesiæ fide ac deuotione persistere. frustra id quidè. Post hæc Imperator peruenit ad Urbem tertio Idus Februarij, sabbato ante Quinquagesimam, Romanis autem insistentibus, vt honorem ac libertatem Urbis sacramento firmaret: callidè illos Cæsar fallere cupiens, Teutonica lingua quod volebat, ipse iurauit. Hoc plerique ex Romanis agnito fraudem in negotio esse proclamantes, sese in Urbem receperunt. Vt igitur Pontifex Imperatorem aduenisse cognouit, missis Nuntijs securitatem ab eo obsidique expetebat. Cæsar obsidibus datis, vicissimque receptis, iureiurando firmavit de Apostolici ipsius vita, de honore, de membris, de mala captione, de regalibus & patrimonijs beati Petri, & nominatim de Apulia, Calabria; & Sicilia, Capuanoque Principatu, tactis D sacramentis. quòd omne ius Ecclesiæ, omnesque illarum res quietas omnino dimitteret.] hæc facta sunt pridie eius diei quàm ingrederetur in Urbem. Sed hæc, antequam vltius progrediamur, repetenda sunt Acta Sutrina, prout scriptis mandata reperiuntur in scripto codice Vaticano ab auctore, qui aderat, eademque scriptis mandata seruauit. Post illa autem quæ sunt recitata anno superiori ex Petro Diacono, ista ibi leguntur:

^b Pet. Diacon.
Chron. Caff.
lib. 4. c. 38. 39

ACTASVTRI-
NA SVB
HENRICO
REG.

Forma iuramenti Baronum Henrici Imp. facti domino Paschali Papæ. II.

Ego Albertus Cancellarius.
Ego Comes Hermannus.
Ego Comes Fredericus.
Ego Comes Godefredus.
Ego Tolmarus iuro vobis, quia Dominus Rex proxima quinta feria iurabit, & Principes iurare faciet, & obsides dabit, sicut in conuentionis charta scriptum est. & sic obseruabit domino Papæ sine fraude & malo ingenio, si dominus Papa proxima die Dominica sic adimpleuerit Regi, sicut in alia conuentionis chartula scriptum est.

Conuentio ex parte Paschalis Papæ.

Si Rex adimpleuerit Papæ, sicut in alia conuentionis chartula scriptum est: Dominus Papa præcepit Episcopis presidentibus in die coronationis suæ, vt dimittant Regi & regno, quæ ad regnum pertinebant tempore Ludouici, Henrici, & aliorum prædecessorum eius, & scripto sub anathemate confirmabit auctoritate sua, vel iusticia, ne quis eorum vel præsentium, vel absentium, vel successores intromittant se, vel inuadant eadem regalia, id est ciuitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, monetas, mercatum, aduocatas, & curtes, quæ manifestè regni erant cum pertinentijs suis, militiam & castra regni, nec ipsum Regem & regnum super his vltius inquietabit, & priuilegio sub anathemate

III.
QUÆ PA-
SCH. PAP.
SIT REGI
POLLICI-
TVR.

mate confirmabit, nec posterius sui inquietare praesument. Regem benigne ac honorifice suscipiet, & more praedecessorum ipsius Catholicorum scienter, & non sub tecto coronabit, & ad tenendum regnum officij sui auxilio adiuuabit. Si dominus Papa hoc Regi non adimpleuerit, ego Petrus Leonis cum tota praesentia & potentia mea tenebo me ad Regem, obsides autem, nisi effugient, reddemus die altero post coronationem Regis. Si per Papam remanserit, vt non coronetur, similiter reddemus die Dominico, cum dominus Rex ad Processionem receptus fuerit. Obsides dabo aut per me, aut per Nuntios meos, Gratianum filium meum, & filium Hugonis filij mei, vel filium sororis meae si eum habere potuerit (nisi per Regem remanserit) pro securitate Regis, vt securus transeat Castellum, & pontem.

IV. Iuramentum Petri Leonis factum Imperatori Henrico ex parte domini Paschalis Papae Secundi.

Ego Petrus Leonis iuro vobis, quod dominus Papa proximo die Dominico adimplebit Regi (nisi a Rege remanserit) quod in conuentionis chartula scriptum est, si Rex obseruabit domino Papae sicut in alia conuentionis chartula scriptum est. Datum Nonis Februarij in atrio beati Petri, in Ecclesia S. Mariae, quae dicitur in Turri.]

Petrus autem iste Leonis, a patris nomine sic appellatus est, vnde & origo familiae Petri Leonis dicta. Porro ipse Leo magnoperè laudatur in epitaphio, quod eius sepulturae scripsit Alphanus Archiepiscopus Salernitanus, cuius est inscriptio in scripto codice verisimile eius qui asseruatur in Cassinensi bibliotheca: Leonis Romanorum nobilissimi epitaphium scriptum ab Alphano Archiepiscopo Salernitano:

Hoc iacet in tumulo Leo vir per cuncta fidelis

Sedis Apostolica tempore quo viguit.

Roma natus, opum diues, probus, & satis alto

Sanguine materno nobilitatus erat.

Prudens & sapiens, & celo pante sub omni

Agnitus & celebris semper in Vrbe manens.

Virgo ter senis fuerat, cum sole diebus

Quando suum vita finerat spatium.] pergunt verò Acta.

Post hæc misit Papa Nuntios Sutrium, coram quibus Rex iurauit in hæc verba:

Iuramentum Henrici Regis factum domino Paschali Papae Secundo.

Ego Henricus Rex ab hac hora inantea non ero in facto aut consilio, vt dominus Paschalis Papa Secundus perdat Papatum, vel vitam, vel membra, aut capiatur mala captione, vel per me, vel per submissam personam, nec ipsi, nec fidelibus suis, qui pro ipso mihi securitatem fecerunt, vel fecerint, id est Petro Leonis cum filiis suis, & Godofredo, quorum bonis studiose non potiemur, vel alijs quos dominus Papa mihi significauerit. Et si quid dominus Papa fecerit eis, ego eos fideliter adiuuabo. Sic obseruabo domino Papae sine fraude & malo ingenio, si dominus Papa proxima die Dominica sic adimpleuerit mihi, sicut in conuentionis chartula scriptum est.

VII. Aliud iuramentum, quod fecerunt Principes Henrici Regis domino Paschali Papae Secundo. Post hæc sic etiam Principes & ipsi iurauerunt:

Ego Fridericus Dux.

Ego Guibertus Marchio.

Ego Hermannus Comes de Saxonia.

Ego Berengarius Comes de Bauaria.

Ego Godericus Comes.

Ego Fridericus Saxo.

Ego Cono frater Berengarij.

Ego Sigilborus de Bauaria.

Ego Henricus de Nenincia.

Ego Bertoldus filius Ducis Bertoldi.

Ego Albertus Cancellarius. Non ero in facto, aut in consilio, vt dominus Paschalis Papa Secundus perdat Papatum Romanum, vel vitam, vel membra, vel capiatur mala captione. Et si Rex iuramentum hoc, & ea quae in charta conuentionis scripta sunt, non obseruauerit: ego cum honore meo ad dominum Papam, & ad Romanam Ecclesiam me tenebo: sic obseruabo domino Papae sine fraude & malo ingenio, si dominus Papa sic adimpleuerit domino

* f. Sicboth vt supra. * f. Cannuthia. * al. Bertulfus filius Ducis Bertulfi.

domino nostro Regi proximo die Dominico, sicut in conuentionis chartula scriptum est. Actum Sutrij in burgo, quinto Idus Februarij.

Post hæc idem Rex Romam accessit tertio Idus Februarij, in sabbato videlicet ante Quinquagesimam.

Postera die, id est pridie Idus Februarij Pontifex misit in occursum eius in montem Gaudij, qui & Marij dicitur, baiulos cereostatarios, candidatos, defensores, stratores, populi que infinitam multitudinem cum floribus, atque arborum ramis, & palmis.] addit ad pompam Domnizo:

Monacha quoque centum. Lampadibus multis cum claro lumine sumptis, Antiquo more processio Regis honore. Facta sit, & certa nummis via cooperta, &c.]

rursum Acta: Duo iuramenta ex more fecit, vnum iuxta ponticulum, alterum ante porticus portam populo fecit. Ante portam à Iudæis, in porta à Græcis canentibus exceptus est. Illuc omnis Romanae Urbis Clerus ex Pontificis præcepto conuenerat, qui cum equo descensum ad sancti Petri gradus cum laudibus deduxerunt.

Cum autem ad superiora graduum ascendisset: illic dominus Papa cum Episcopis pluribus, cum Cardinalibus Presbyteris, & Diaconibus, cum subdiaconibus, & ceteris scholæ cantorum ministris affuit. Ad cuius vestigia cum Rex corruisset, post pedum oscula eleuatus est. Ter se inuicem complexi, ter se inuicem osculati sunt, & sicut mos, dexteram Pontificis tenens, cum magno populi gaudio & clamore ad portam venit Argenteam. Ibi ex libro professionem Imperatoriam faciens, à Pontifice designatus est Imperator: & iterum à Pontifice osculatus, mox super eum orationem primam (sicut in ordine continetur) Laicanus Episcopus dixit.

Post ingressum Basilicæ, cum in rotam porphyreticam peruenisset, positus vtrimque sedibus, confederunt. Pontifex instaurari Ecclesiasticum ius, refutationem inuestiturae, & cetera, quae in conuentionis charta scripta fuerant, petijt. Ille cum Episcopis suis atque Principibus secessit in partem iuxta Secretarij, ibi diutius quod eis placuit, tractauerunt. In quo tractatu interfuerunt Episcopi Longobardi tres, Bernardus Parmensis, Bonus senior Reginus, & Aldo Placentinus. Cum autem longior se hora protraheret, missis Nuntijs Pontifex, conuentionem supradicti tenoris repetijt adimpleri. Tunc Episcopi Transalpini ad Papae vestigia corruerunt, & ad oscula surerunt. Sed post paululum familiares Regis dolos suos paulatim aperire coeperunt, dicentes: scriptum illud, quod conditum fuerat, non posse firmari auctoritate & iustitia, quibus Euangelica & Apostolica auctoritas obijceretur, scilicet quia reddenda sunt Caesari, quae sunt Caesaris. &: Nemo militans Deo, implicet se negotijs secularibus, cum armorum vsus (secundum Ambrosium) ab Episcopali officio alienus sit. Cum ad hæc & alia illis Apostolica & canonica capitula obijcerentur: illi tamen in dolositate sua & pertinacia permanebant.] quae sequuntur non sunt in Actis, sed Petrus Diaconus habet:

Inter ea Imperator cupiens Pontificem suis assertionibus fallere: Volo, inquit, vt discordia, quae inter te & Stephanum cognomento Northmannum hætenus fuit, iam finem accipiat (multa enim Imperatoris gratia pericula Stephanus ipse subierat.) ad hæc Pontifex: Dies, inquit, magna ex parte præterijt, officiumque prolixum erit hodie, ideoque si placet, quod vestrum est, prius impleatur. Vnus autem ex his qui cum Imperatore venerant, continuè in medium surgens: Quid, inquit, tam multis agimus verbis? scias, dominum nostrum Imperatorem Imperij coronam ita velle suscipere, sicut illam Carolus Ludouicus, Pipinusque sumpsere. Quod cum Papa, minimè implere posse dixisset: Caesar iratus Maguntini Archiepiscopi, Saxonisque Episcopi consilio seductus, non veritus est Pontificem armatis circumstare turmis.] hucusque ex Petro, pergunt Acta:

Sed cum dies iam declinaret ad vesperam, consultum est à fratribus, vt Imperator eodem die coronaretur, reliquorum tractatus in diem sequentem differretur. illi id quoque auerfati sunt. Inter hæc tam Pontifex, quam omnes qui cum eo erant, à militibus armatis custodiebantur. Vix tandem ad altare beati Petri pro audiendis Missæ officijs conscenderunt: vix ad Sacramenta diuina conficienda vinum & aquam inuenire potuerunt. post Missam, ex cathedra descendere compulsi Pontifex, deorsum ante Confessionem beati Petri cum fratribus sedit, ibique vsque ad noctis tenebras sub armatis militibus est custoditus.

VIII.

HENRICE INGRESSVS IN VRBEM.

IX.

INTRODUCTIO REGIS IN BASILICAM S. PETRI.

X.

EXORDIUM DISSIDII.

Act Pet. Diacono Chron. Casl. 4. c. 40. XI.

XII.

PASCH. PA. P. CAPTI. VVS DETI. NATVR.

ditus. Inde ad hospitium extra Ecclesie atrium deductus est cum fratribus, capta est cum eo Clericorum & laicorum copiosa multitudo. Pueros item, ac diuersae aetatis homines, qui obviam ei cum floribus & palmis exierant, alios obruncari, alios expoliari, partim caedi, partim vinciri iussit. Ioannes interea Tusculanus & Leo Ostiensis Episcopi, ubi Papam captum perfererunt, sub plebeio habitu sese in Urbem receperunt. In alio scripto Vaticano codice, qui item asseritur Bibliothecarij, ista leguntur: Hae verò acta sunt mense Februario, pridie Idus, anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo undecimo, Indictione quarta, eodem die Dominico, quo legebatur Euangelium: Assumpsit Iesus duodecim Discipulos suos secreto, & ait illis: Ecce ascendimus Ierolymam, & consummabuntur quae scripta sunt de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur. Hae sicut in Christo, ita in eius Vicario sunt impleta usque adhuc. à praedicto namque die pridie Idus Februarij usque ad quintum Kalendas Maij deuotus Dei Pontifex multis affectus est cruciatibus. Hae ipse qui aderat, pergunt verò Acta, ex quibus & exscripsit ista Petrus Diaconus.

^a Petr. Diaconus
lib. 4. c. 41.

XIII.
BELLUM
INTER ROMANOS ET
GERMANOS

Romani igitur cum audissent Papam esse captiuum, tantus eorum animos tumultus, & dolor, indignatioque peruasit, ut protinus Alemannos omnes, qui vel orationis causa, vel alterius cuiuscumque negotij Urbem ingressi fuerant, necarent. Postera die egressi Urbem, conferta pugna plurimos de Imperatoris exercitu obruncant, & eorum captis spolijs, aduersus Teutones acriorem ineunt pugnam; adeo ut eos porticu parè propellerent, ipsumque Imperatorem equo deijcerent, atque in faciem vulnerarent. hoc ubi Otto Mediolanensis Comes aspexit, pro Imperatore se obiciens morti, equum illi suum, ut euaderet, tradidit: qui nec mora à Romanis capitur, atque in Urbem inductus, minutatim concisus est, & carnes eius in platea canibus deuorandae relictæ sunt. Imperator ubi Romanos superiores euadere, suosque concidi animaduertit: clamauit, & dixit: Videtis me milites, mei à Romanis circumfundi, nec me defenditis? Ad hanc vocem cerneret Alemannorum Romanorumque micare gladios, ac nimio ardere feruore pugnam, nullamque esse occumbentium requiem. Perniciosissima profecto & atra Romanis & hostibus fuit ea dies: cum hinc & inde tot hominum millia ruerent, ipseque Tiberis caesorum cruore tingeretur. Iam dies declinabat in vesperam, cum Teutones resoluti bello, à pugna se subducere coeperant. Virtus enim eorum (ut ait Eutropius) sicuti primo impetu maior quam aliorum est, ita sensim languescens fit imbecillior quam feminarum: habent namque aliquid simile cum niuibus suis, mox enim cum calore tentari coeperint, in sudorem conuersti deficiunt, & quasi à sole soluuntur. Romani verò, ut Teutones bello cessasse viderunt, ad spolia praedaeque conuersi, onusti in Urbem remeare coeperunt. Hoc ubi Caesar aduertit, imperat suis, ut Romanos onustos spolijs, iamque Urbem subeuntes, vno impetu adorirentur. Quod cum factum esset, plures adinuicem quam ab hostibus perempti sunt. in tanta igitur perturbatione rerum varia fortuna vtriusque fuit. Teutonici cum ad Crescentianum castrum peruenissent: Romani nouiter emissi, atque integri fessos adorti, in fugam conuertunt. Alemanni rebus certis admoniti, cum se premi à Romanis cernerent, sese in castra receperunt; tantusque illos inuasit terror, ut biduum integrum in armis essent.

XIV.
ORATIO
IO. CARD.
EPISCOPI
SCVLANI.

Adueniente nocte, Ioannes Tusculanus Episcopus omnem Romanum populum aduocans, ita alloqui coepit: Licet charissimi filij, alacritati virtutisque vestrae stimuli adhortationum adiuuendi non sint, cum verbis neque ex imbecillo strenuus, neque robustus quispiam reddatur ex timido: omnis enim vobis est pro vita & pro libertate, pro gloria, pro defensione Apostolicae Sedis pugna, omneque certamen est. hae omnia in manibus vestris sunt constituta. Nam qui pacem desiderat, praeparet bellum. Filij vestri contra ius omne, contra fas tenentur in vinculis: Petri Apostoli Basilica toto orbe terrarum venerabilis, armis, cadaueribus, sanie & cruore plena est. Quid autem ex hoc summam omnium malorum conijcere possumus? Quae vnquam audita est immanior pestis? Pontifex Apostolicae Sedis à barbaris hominibus tenetur in vinculis, omnis sacerdotalis ordo, tota Ecclesiastica dignitas carceri ac tenebris addicta est: lugent ministri Domini, altaria sancta lacrymis madent: ipsa prorsus mater Ecclesia attrita gemit, imploratque opem vestram: filios, ut se tantis cladibus eruant, mcerens orat & obsecrat. Quocirca rogamus affectu quo possumus, periclitanti succurratis, & ad vlciscendam matris iniuriã toto animo, totis viribus incumbatis. Nam si adfuit qui obsistant, fugere hostes, quam consistere, paratio-

paratiores erunt. Itaque ut alacriores insurgatis ad tantum vlciscendum scelus, de Domini nostri & beatorum Apostolorum Petri & Pauli misericordia confidentes, ab omnibus vos peccatis absoluiimus.

Hae oratione Romani vehementer animati, omnes aduersus Imperatorem se sacramento constringunt, & qui se adiuuarent, pro fratribus habendos decernunt. Hae Petrus Diaconus. Sed antequam ulterius progrediamur, recitanda hae est breuis epistola ab eodem Ioanne Episcopo Tusculano tunc data ad Richardum Cardinalem Episcopum Albanensem, de quo saepe superius, tunc absentem, quae sic se habet:

XV.

Ioannes Dei gratia Tusculanus Episcopus, agens vices domni Paschalis Papae vincti Iesu Christi, Venerabili fratri Richardo Albano Episcopo in Domino salutem.

^a Papyr. Mass.
in Not. ad
Iuon.

Quoniam (sicut ait Apostolus, vnum corpus sumus in Christo, & si patitur vnum membrum, cetera membra compatiuntur: quae de capite nostro, & de tota ferè Ecclesia gesta sunt, fraternitati tuae significamus. Cum igitur Henricus Teutonicorum Rex Suetriam peruenisset, Legatos quosdam Romam direxit, qui iureiurando firmauerunt, domini Papae Paschalis Legatos securè ducere ac reducere, & Regem ipsum sacramento firmare, omnem Ecclesiarum inuestituram penitus abdicare, obsides etiam dare, ne ad hoc flagitium iterum rediret, & res Ecclesiasticas, & regalia; ac beati Petri patrimonia libera & quietam omnino dimittere, obsides etiam dare pro securitate, cum ad coronandum eum ad beati Petri Basilicam exiret. Postea ex parte Ecclesiae à laicis vritis firmatum est, si ista quae promissa sunt, iam dictus Rex obseruaret, quod dominus noster eum benignè susciperet, & ei diadema regni imponeret, & coronatus si vellet, Urbem intraret. Pro transitu etiam pontis obsides accepit, pro quibus sacramentum exhibuit, quod in ipso die Dominico si pontem transiret, eos in liberam nostrorum restitueret potestatem. His igitur omnibus sacramentis ex vtraque parte peractis, & obsidibus datis, cum ad coronandum eum ad Ecclesiam beati Petri Papa exiret, postpositis sacramentis, & dimissis obsidibus, eum in ipsa Ecclesia cum Episcopis & Cardinalibus, & multis Romanis violenter cepit, & in captione arctissima detinet. Romani verò post alterum diem collecti, in hostes Ecclesiae impetum facientes, de porticu fugere compulerunt, interfectis multis de suis, & perditis equis, tentorijs, pecunijs, & infinita suppellectili. Post haec omnes vnanimis contra eum iurauerunt, vno animo, vna voluntate pugnare. Tu igitur prudenter vigila, & quando amplius necessarium conspicias, tantò magis elabora, & matrem Ecclesiarum omnium adiuuare ne desinas. Orationes pro liberatione Domini nostri, immò pro ipsa Ecclesia, vbicumque poteris, fieri facias. Vale. Hoc autem factum est anno Domini millesimo centesimo undecimo, Indictione quarta, pridie Idus Februarij, in Basilica S. Petri Apostolorum principis, die Dominica ante caput ieiunij.] haec Ioannis Episcopi Tusculani epistola, quam Papyrius Massonus cudit cum alijs ad haec spectantibus antiquis monumentis in Notis editis ad Iuonis epistolas, pergit autem Petrus Diaconus:

XVI.
EPISTOLA
IOAN.
CARD. EPISCOPI
SCVLANI
DE REBUS
GESTIS.
^b Rom. 12.

Hae ubi Imperatori nuntiata sunt, de apparatu Romanorum ad bellum gerendum iurata confederatione, eadem nocte, eundem Apostolicum secum abducens, tanto metu cum omni exercitu profugit ex porticu, ut non modò sarcinas, verum & socios plurimos in hospitij relinqueret. Post duos autem dies aduocans milites, Pontificem sacris vestibus exui iussit, quod cum factum esset, vinctum secum pertraxere. Dehinc Soractem usque pergentes, iuxta beati Andreae monasterium alueum amnis transierunt, & in Sabinos ad Lucanum pontem iter agentes, vltiores Romanae Vrbis partes aggressi sunt. Trahebantur interea Clericorum laicorumque plurimi vincti funibus. Pontifex autem cum duobus Episcopis Sabinense ac Portuense, & Cardinalibus quatuor apud castrum Terbicum, ceteri verò Cardinales apud Corcodisum in custodia tenebantur. Latinorum nullus audebat cum eodem Pontifice colloqui; custodiebatur autem à magnatibus Imperatoris, à quibus etiam illi ministrabatur, postremò tam suspitionis quam & concordiae gratia in castra reductus est. Fuit autem idem Apostolicus in eodem ergastulo sexaginta & vnum dies. Enimuerò Ioannes Tusculanus Episcopus Fidelium animos ad opem Ecclesiae ferendam numquam excitare litteris destitit.

Tunc Princeps, *Sarbanus videlicet*, Patenariam cum suis profectus electos milites ferè trecentos Romanis auxilio misit. Qui cum Ferentinum venissent, & Ptolemaum, & omnes ferè illarum partium Procures fauere Imperatori comperissent, Imperatoremque cum exercitu iam transisse Tiberim, neque iam Urbem ingredi possent, Capuam reuersi sunt.

^c Petr. Diaconus
lib. 4. c. 42.
XVII.
IMPERATOR
SECRETI
IN SABINOS.

Hae ubi Imperatori nuntiata sunt, de apparatu Romanorum ad bellum gerendum iurata confederatione, eadem nocte, eundem Apostolicum secum abducens, tanto metu cum omni exercitu profugit ex porticu, ut non modò sarcinas, verum & socios plurimos in hospitij relinqueret. Post duos autem dies aduocans milites, Pontificem sacris vestibus exui iussit, quod cum factum esset, vinctum secum pertraxere. Dehinc Soractem usque pergentes, iuxta beati Andreae monasterium alueum amnis transierunt, & in Sabinos ad Lucanum pontem iter agentes, vltiores Romanae Vrbis partes aggressi sunt. Trahebantur interea Clericorum laicorumque plurimi vincti funibus. Pontifex autem cum duobus Episcopis Sabinense ac Portuense, & Cardinalibus quatuor apud castrum Terbicum, ceteri verò Cardinales apud Corcodisum in custodia tenebantur. Latinorum nullus audebat cum eodem Pontifice colloqui; custodiebatur autem à magnatibus Imperatoris, à quibus etiam illi ministrabatur, postremò tam suspitionis quam & concordiae gratia in castra reductus est. Fuit autem idem Apostolicus in eodem ergastulo sexaginta & vnum dies. Enimuerò Ioannes Tusculanus Episcopus Fidelium animos ad opem Ecclesiae ferendam numquam excitare litteris destitit.

Tunc Princeps, *Sarbanus videlicet*, Patenariam cum suis profectus electos milites ferè trecentos Romanis auxilio misit. Qui cum Ferentinum venissent, & Ptolemaum, & omnes ferè illarum partium Procures fauere Imperatori comperissent, Imperatoremque cum exercitu iam transisse Tiberim, neque iam Urbem ingredi possent, Capuam reuersi sunt.

Hae ubi Imperatori nuntiata sunt, de apparatu Romanorum ad bellum gerendum iurata confederatione, eadem nocte, eundem Apostolicum secum abducens, tanto metu cum omni exercitu profugit ex porticu, ut non modò sarcinas, verum & socios plurimos in hospitij relinqueret. Post duos autem dies aduocans milites, Pontificem sacris vestibus exui iussit, quod cum factum esset, vinctum secum pertraxere. Dehinc Soractem usque pergentes, iuxta beati Andreae monasterium alueum amnis transierunt, & in Sabinos ad Lucanum pontem iter agentes, vltiores Romanae Vrbis partes aggressi sunt. Trahebantur interea Clericorum laicorumque plurimi vincti funibus. Pontifex autem cum duobus Episcopis Sabinense ac Portuense, & Cardinalibus quatuor apud castrum Terbicum, ceteri verò Cardinales apud Corcodisum in custodia tenebantur. Latinorum nullus audebat cum eodem Pontifice colloqui; custodiebatur autem à magnatibus Imperatoris, à quibus etiam illi ministrabatur, postremò tam suspitionis quam & concordiae gratia in castra reductus est. Fuit autem idem Apostolicus in eodem ergastulo sexaginta & vnum dies. Enimuerò Ioannes Tusculanus Episcopus Fidelium animos ad opem Ecclesiae ferendam numquam excitare litteris destitit.

Tunc Princeps, *Sarbanus videlicet*, Patenariam cum suis profectus electos milites ferè trecentos Romanis auxilio misit. Qui cum Ferentinum venissent, & Ptolemaum, & omnes ferè illarum partium Procures fauere Imperatori comperissent, Imperatoremque cum exercitu iam transisse Tiberim, neque iam Urbem ingredi possent, Capuam reuersi sunt.

XVIII.

ORITVS ROGERII ET BOAMVNDE PRINCI- PVM.

Ea perturbacione durante, Rogerius Dux cum Boamundo fratre defungitur. Horu itaque mors vt Northmannis magnum incussit metum, ita Imperatori, eiusque exercitui, & Longobardis omnibus extulit animos. Verebantur enim illi, ne Imperatoris aduētu sedibus suis & principatu pellerentur. quocirca Apulicæ & Calabriae munitissima quæque loca eligentes, sese contra Imperatoris aduentum præparabant. Princeps autem Capua ex consilio suorum Legatos ad Imperatorem dirigens, pacem ab eo securitatemque poscebat. Itaque cum & Romanorum agros Imperator popularetur indies, ipsorumque animos pecunia dolisque tentaret: tantam Deus populo constantiam tribuit, vt nihil cum eis pacisci, ne Papæ quidem Cardinaliumque promissa liberatione potuerit.

XIX.

Varijs mens eius, Henrici, distrahta consilij, nihil vbi requiesceret, inuenire poterat. Nam perpetrati sceleris conscius, nihil sibi iam tutum fore apud populum arbitrabatur. Cernens itaque sibi secus quam putabat, contigisse, cepit iureiurando firmare, nisi Pontifex illi morem gereret, & ipsum, & omnes quos habebat in vinculis, partim occisurum, partim amputatis membris quibusque debilitaturu. Sed cum ad id nequiret constantiam Pontificis flectere: in hoc tandem plena deliberatione conuenit, vt omnes quos ceperat, liberos faceret, dum tamen sibi in posterum apud Pontificem prospicere posset. Hoc per Principes suos, hoc per Clericos, hoc per laicos cuiusque Romanos sollicitè satagebat. Ceterum Pontifex vitam ponere, quam iura Ecclesiæ violari malebat, quamuis ille non Ecclesiæ iura, non officia quælibet, sed Regalia sola se dare assereret. Proponebantur Pontifici captiuorum calamitates, qui amissis liberis, vxoribus, domo, patria exules durioribus compedibus coëreabantur: proponebatur Ecclesiæ Romanæ desolatio, quæ pæne omnes Cardinales amiserat: proponebatur grauissimum schismatis scandalum, quod pæne omni Romanorum Ecclesiæ imminerebat. Victus tandem lacrymis atque suspirijs filiorum, totus in lacrymis soluitur: En cogor, inquit, pro Ecclesiæ pace & liberatione id perpeti, quod ne paterer, vitam quoque cum sanguine profundere paratus eram.

XX.

Huic confirmando negotio, Episcoporum Cardinaliumque consensus expetitur, neque aliter vel captiuos relaxari, vel pacem rebus Ecclesiæ dari posse asseueratur. Cum igitur Albertus Comes, & ceteri Principes iuramentis condiciones præscribi non sinerent: Pontifex, Quandoquidē, inquit, condiciones præscribi non vultis, verbis apponam. Iuramenta hæc, ait, idcirco facimus tibi, vt vos illa quæ polliciti estis, obseruetis. Quod Imperator cum suis omnibus lætissimè ac perlibenter annuit. Ex verbo igitur Papæ Paschalis sic à Cardinalibus iuratum est in agro iuxta pontem Mammeum, qui Romanos à Teutonicis dirimebat: Dominus Paschalis Papa non inquietabit Regem præsentem Henricu neque de inuestitura Episcopatu eius regni, aut Abbatiarum, neque in his se intromittet, neque de iniuria sibi illata & suis in persona & bonis, neque malum redditum reddet ei, neque alicui personæ pro hac re, & penitus in personam Regis numquam anathema ponet, neque remanebit in domino Papa, quin coronet eum, sicut in ordine continetur, & regnum, & Imperium officij sui auxilio eum tenere bona fide adiuuabit, & omnia supplebit dominus Papa domino Regi præsentem Henrico sine fraude & malo ingenio. sic me Christus adiuuet, &c.] hæc Petrus. Sed præstat ista reddere ex scripto tunc iuramento firmato, quod sic se habet aliquantò locupletius his verbis ex Paschalis Papæ Vitz Actis:

CONDITIO NES PACIS INFAYSTAE

Concessio Papæ de inuestituris Episcopatum.

XXI. PASCHALIS PAPA REMITTIT VESTITVRAS REGI.

Domnus Papa Paschalis concedit domno Imperatori Henrico & regno eius, quod priuilegio suo sub anathemate & confirmabit & corroborabit. Episcopo vel Abbate liberè electo sine simonia assensu Imperatoris, quod domnus Imperator eos anulo & virga inuestiat. Episcopus autem vel Abbas ab Imperatore inuestitus liberè accipiat consecrationem ab Episcopo ad quem pertinerit. Si quis verò à Clero & à populo eligatur, nisi ab Imperatore inuestiatur, & à nemine consecratur, & Archiepiscopi & Episcopi libertatem habeant consecrandi ab Imperatore inuestitos. Super his etiam domnus Papa Paschalis non inquietabit Regem Henricum, nec eius regnum & Imperium.] his hæc subinferuntur.

Sacramentum ex parte Papæ.

XXII. IVRAMENTVM PASCHALIS PAPA ET CARDINALIVM.

Domnus Papa Paschalis non inquietabit domnum Imperatorem Henricum, nec eius regnum de inuestitura Episcopatum & Abbatiarum, vt superius. quibus inhærent subscriptorum Cardinalium nomina his verbis: Hæc sunt nomina illorum Episcoporum & Cardinalium, qui præcepto domni Papæ Paschalis pactum & amicitiam sacramento confirmauerunt domno Imperatori Henrico:

Petrus

A

- Petrus Portuenfis Episcopus. Continus Sabinensis Episcopus. Robertus Cardinalis sancti Eusebij. Bonifacius Cardinalis sancti Martini. Afcanius Cardinalis sancti Clementis. Gregorius Cardinalis sanctorum Apostolorum. Gregorius Cardinalis sancti Chryfogoni. Ioannes Cardinalis sanctæ Potentianæ. Richus Cardinalis sancti Laurentij. Rumerus Cardinalis sanctorum Petri & Marcellini. Vitalis Cardinalis sanctæ Sabinæ. Domnizo Cardinalis sancti Cyriaci. Theobaldus Cardinalis sanctorum Ioannis & Pauli. Ioannes Diaconus sanctæ Mariæ in schola Græca. Leo Diaconus sancti Viti martyris. Abbo Diaconus sanctorum Sergij & Bacchi.

B

- Quæ autem Henricus Rex seruanda promiserit Paschali Papæ, sic se habent: Ego Henricus liberos dimittam quarta vel quinta feria proxima domnum Papam Paschalem, & Episcopos & Cardinales, & omnes captiuos & obsides, qui pro eo & cum eo capti sunt: & liberos perducere faciam intra portam Transiberinæ ciuitatis. nec ulterius capiam aut capi faciam eos qui in fidelitate domni Papæ Paschalis permanent, & populo Romano ac Transiberinæ insule ciuitatis pacem & securitatem seruabo tam per me quam per meos, & in personis & in rebus eorū, qui pacem mihi seruauerint. Patrimonia & possessiones sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ abstuli, restituum, & cuncta quæ habere debet, more antecessorum meorū recuperare & tenere adiuuabo bona fide, & domno Papæ Paschali obediām, saluo tamen honore regni & Imperij sicut Catholici Imperatores Catholicis Pontificibus Romanis. Hæc omnia obseruabo bona fide sine fraude & malo ingenio.

C

Isti sunt iuratores ex parte Imperatoris Henrici. Fredericus Colonienfis Archiepiscopus, Gebhardus Tridentinus Episcopus, Bruno Spirensis Episcopus, Burchardus Monasteriensis Episcopus, Albertus Cancellarius, Comes Herimannus, Comes Berengarius, Fredericus Comes Palatinus, item Fredericus Comes, Bonifacius Marchio, Albertus Comes de Blandriaco, Godefredus Comes, V Varnerius Marchio. Posita super Euangelium huius iuramenti chartula, sic ex præcepto Regis iurata, sicut in hac clausula scriptum est: Sic dominus Rex præsens obseruabit domino Papæ Paschali præsentem sine fraude & malo ingenio. Sic me Deus & sacrosancta Euangelia adiuuent. Actum tertio Idus Aprilis tercia feria post octauas Paschæ Indictionis quartæ.] pergunt Acta:

D

Restabat illa exactionis & extorsionis portio, vt de inuestituræ permissione priuilegium Imperatori scriberetur, ipso præsentem. Nec ipse igitur, neque ipsius Principes differri passi sunt ipsam scripturam donec intra ciuitatem veniretur, vbi Pontificis sigillum remanserat. Die igitur altero, in eodem campo, qui Septem fratrum dicitur, dum castra mouerent, dictari illud oportuit. & transmissio iuxta pontem Salarium Tiberis fluuio, iam loca- tis castris, accitus ex Vrbe Scriniarius scriptum illud inter tenebras nocturnas exarauit, cui inuitus licet Pontifex subscripsit. quod sic se habet:

XXIII. QVAE HENRICVS PAPA MISERIT.

XXIV. EXTORQVITVR PAPA PRIULEGIVM A PAPA DE INVESTITVRIS.

E

Priuilegium Paschalis Papæ, quod fecit Imperatori Henrico de inuestituris Episcopatum & Abbatiarum. Paschalis Episcopus seruis seruorum Dei charissimo filio Henrico Teutonicorum Regi, & per Dei omnipotentis gratiam Romanorum Imperatori & Augusto, salutem & Apostolicam benedictionem.

XXV. PRIULEGIVM EXTORTVM A PASCHALI.

Regnum vestrum sanctæ Ecclesiæ singulariter adhærere, dispositio diuina constituit, & prædecessores vestri probitatis & providentiæ amplioris gratiâ Romanæ Urbis coronam & Imperium consecuti sunt. Ad cuius videlicet coronæ & Imperij dignitatem tuam quoque personam, fili charissime Henrice, per nostri sacerdotij ministerium Maiestas diuina prouexit. Illam igitur dignitatis prærogatiuam, quam prædecessores nostri vestris prædecessoribus Catholicis Imperatoribus concesserunt, nos quoque tuæ dilectioni concedimus, & præsentis priuilegij pagina confirmamus: Vt regni tui Episcopis & Abbatibus liberè præter violentiam & simoniam electis inuestituram virgæ & anuli conferas.

post institutionem verò canonicè factam consecratione accipiant ab Episcopo ad quem pertinuerit. Si quis autem à Clero & à populo præter tuum assensum electus fuerit, nisi à te inuestiatur, à nemine consecratur, hanc Episcopi & Archiepiscopi libertatem habeant à te inuestitos Episcopos & Abbates canonicè consecrandi. Prædecessores enim vestri Ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficijs ampliauerunt, vt regnum ipsum, Episcoporum maximè & Abbatum præsidijs, oporteat communiri, & populares dissensiones, quæ in electionibus contingunt, regali oporteat maiestate compesci. Quamobrem prudentiæ & potestati tuæ cura debet sollicitius imminere, vt & Romanæ Ecclesiæ magnitudo, & ceterarum salus, præstante Domino, regijs beneficijs & seruitijs conferuetur. Si qua verò Ecclesiastica vel sæcularis potentia aut persona hanc nostræ concessionis paginam contemnens, contra eam temerario ausu venire tentauerit, anathematis vinculo innodetur, honorisque ac dignitatis suæ periculum patiat. **B** Observantes autem misericordia diuina custodiat, & personam ac maiestatem tuam feliciter imperare concedat.] hæc tunc priuilegium, iure dictum à pluribus præuilegium, ad hæc Petrus:

XXVI.
Acta ipsa ex
Petr. Disc.
lib. 4. c. 42.
CORONATIO IMPERATORIS
HENRICI
QUARTI:

* inferius
diuersè

Porro ^a cum ibidem chartam ipsam Imperator accepisset, postquam tamen in Ecclesia beati Petri coronatus fuerat, eam de manu Pontificis, contra ius, voluntatem, omnemque consuetudinem suscipere voluit. Coronatur autem idem Imperator, portis omnibus Romanæ Urbis, ne quis ciuium eò adueniret, obseratis. Cumque in Missa ad hostiæ consecrationem venisset Papa, partem ipse sumens, reliquam Imperatori tradidit, dicens: Sicut pars ista viuifici corporis diuisa est, ita diuisus sit à regno Christi & Domini, qui pactum illud rumpere ac violare tentauerit.] in Notis autem Massoni ad Iuonis epistolæ hæc ita scripta ex antiquo codice leguntur: Hæc sunt verba, quæ dixit dominus Apostolicus domino Imperatori Henrico in communionem Corporis & Sanguinis Christi die coronationis suæ: Domne Imperator Henrice, Corpus Domini natum ex Maria virgine, passum in cruce pro nobis, sicut sancta Catholica tenet Ecclesia, damus tibi in confirmatione veræ pacis & concordie inter me & te. Amen. Anno Verbi incarnati millesimo centesimo vndecimo hoc confirmatum est in Basilica sancti Petri decimo sexto Kalendas ^a Martij, regnante in cælis Domino nostro IESU CHRISTO cum Patre æterno & Spiritu sancto. Amen.] hæc tunc ibi. Adduntur ista ex Actis: Post consecrationem & coronationem, finitis Missæ solemnitatibus, ipse statim Rex ad castra, ad campum egreditur. Pontifex tunc tandem cum Episcopis & Cardinalibus liber in Urbem regrediens, tanta frequentia populi occurrentis & Deum laudantis excipitur, vt vix circa Vesperas ad hospitium potuerit peruenire. Actum Idibus Aprilis, quinta feria post octauas Paschæ, Indictionis quartæ. Hæc sicut passim sumus, & oculis nostris vidimus, mera veritate conscripsimus.] hæc tunc de his ibi. **D**

XXVII.

CONRADI
ARCHIEPISCOPI
CONSTANTIA.
b Off. lib. 7.
cap. 14.

Ceterum redditis his ex sincerissimis Actis ab aliquo eorum qui interfuerunt, conscriptis: reliquum est, vt ad pleniorē tantæ rei cognitionem quæ ab alijs eiusdem temporis Scriptoribus reperuntur asserta, his intexamus, velut illud memoria dignum, quod Otto Frisingensis sic scribit de constantia Conradi Archiepiscopi, cum detestaretur vehementer eiusmodi Regis Henrici scelus: ^b Videns hoc venerabilis Iuuaniensis Ecclesiæ Archiepiscopus Conradus, qui cum Rege venerat, zelo æquitatis vicem Dei dolens, factum hoc improbavit. Cui dum quidam ex ministris Regis Henricus cognomento Caput, euaginato gladio mortem interminaretur: tamquam pro iustitia mori optans, iugulum præbuit, malens si minas ille ad effectum perducere voluisset, temporalem vitam finire, quam tanti piaculi scelus dissimulare.] hæc Otto. **E**

XXVIII.

In Actis sancti Gebhardi Iuuaniensis siue Salzburgenfis (idem est) Archiepiscopi, antiquis scriptis ab Auctore eius temporis, hæc de S. Conrado eiusdè Ecclesiæ Archiepiscopo narrata leguntur, quæ ab hoc anno, & eadem ex causa eum secuta sunt mala: Exinde odium Imperatoris & eius fautorum in tantum incurrit, vt in eius persecutione, sicut de beato quondam Athanasio legimus, totum pænè coniurauerat regnum, & commoti sunt Principes terræ, nec ei vllus locus tutus supererat ad latendum, dum ad inuestigandum eum omnes mouerentur. Infra vallem Admuntensem in cuiusdam spelunca montis dimidium pænè annum est occultatus. Rursus eiusdem infra monasterij cellulæ ambitum in cellario subterraneo xvi. hebdomadibus latitauit. In cuiusdam gurgite amnis vsque ad mentum immersus diem integrum exegit. Inde clandestino discessu Saxoniam petens, à Magdeburgeni Archiepiscopo Venerabili Adilgoz nomine, officiosissimè susceptus est & re-

& retentus, qui etiam, quotquot ad ipsum patrem nostrum Conradum Salzburgensem Episcopum occultè ob metum Cæsareanorum pedes veniebant, multis muneribus honoratos equites remittebat. Miseratione demum diuina, pace redintegrata Ecclesiæ, à Luitpoldo Stryrensi Marchione in manu forti requisitus, ad suam honorificè post nouem annos reductus est sedem. Rursus Ecclesiæ propriæ strenuè inuigilauit, & inter ceteros eiusdem Salzburgenfis Ecclesiæ dignos per ipsum profectus, maioris Ecclesiæ Clericorum vitam in melius informauit, & communem vitam Canonicorum S. Augustini ibi initiavit. Anno Dominicæ Incarnationis MCXXI.] & inferius de monasterio ab eodem Conrado erecto, ipsum à Conone Cardinali Episcopo Prænestino consecratum fuisse tradit. Quod rursus ad eandem ab Henrico Imperatore excitatam persecutionem pertinet, eiusdem temporis Scriptor idemque Notarius Imperatoris Gotfridus Viterbiensis inter temporis huius Scriptores clarus descripsit omnia ista metro, historicè tamen non poetice, simulque atrexit, quibus se pars ytraque in eiusmodi quæ tunc versabantur disceptationibus tueretur rationibus. sic enim se habent: ^a

Papa caret manto, captus ab hoste suo.

Quæstio nunc oritur, cur carcere Papa teneatur?

Respondetur eis, Quia sustulit omnia Præsul,

Abstulit Imperio pontificale decus.

Nam bona Pontificum, qua nititur ipse tenere,

Consulit Imperium, qua deo Cæsar habere,

Amodo qui teneat, Cæsare dante feret.

Anulus & baculus de nostro munere venit,

Vndique Pontifices regum sunt munere pleni,

Cæsaris officium quomodo Papa gerit?

Retulit Ecclesia: si querimus aqua fateri,

Anulus & baculus numquam de Cæsare venit,

Nam Deus Ecclesiis calitus ista dedit.

Omnia que Reges per tempora præca dederunt,

Non modo sunt Regum, sed cui data iure fuerunt,

Nec Deus hoc patitur, nec tua iura ferunt.

Cum tua sit regni, tua sit custodia iuris,

Carceribus nostris mala das exempla futuris,

In sanctum Domini dum feritate furis.

Conditor es iuris, qui spernere iura videris,

Iam neque iura Dei, neque regia iura vereris,

Ecclesiam crucias, qui cruciandus eris.

Dedecus est, fontem iuris confundere legem,

Et magis est timidum, calorum spernere Regem,

Cum sacra iura neges, tristia regna reges.

Cur laicus querit tradi sibi munera calis?

Vt Deus instituit, electio consona Cleri

Iudicio calis libera semper erit.

Tu tua si repetis, repetes qua tu tribuisti,

Hæc cum non dederis, cur tollere proposuisti?

Tradere te decuit, tollere nulla mihi.

Si quodcumque datur, ratio monet vt repetatur,

Dos tua tollatur, nobis quoque nostra feratur,

Hoc ita si cupias querimus esse ratum.

Imperium dedimus, tu pauca dedisse videris,

Ex ope Pontificis Cæsar Romanus haberis,

Vincula Pontifici qua ratione geris?

Quidquid agat Præsul, quidquid sacra turba faterur,

Readdere cogetur, quod Cæsaris esse videtur,

Illud & in scriptis firmat vterque secus.

Anulus & baculus, vel cetera que memorantur,

Cæsaris ad iussum penitus reddenda parantur.

^a Gotfri.
Vic. Chron.
part. 17.
XIX.

Papae Paschalis sic spoliatus abit.] addit & his ista:

Curia Papalis contendit & Imperialis,

An sit inaequalis, vel debeat equiparari,

Partibus oppositis. Curia Regis ait:

Spiritus est Papa, carnis velamine clausus,

Hunc quasi terrenum describere quis foret ausus?

Terrea cum superis qua paritate gerit?

Est quoque par superis, calum datur ore tenere,

Qua ligat & soluit, qua regna videtur habere,

Carnis in exilio spiritus astra tenet.

Pro Imperatore:

Cesar lex viua stat regibus imperatiua,

Legesque sub viua sunt omnia iura datiuu,

Lex ea castigat, soluit, & ipsa ligat.

Conditor est legis, neque debet lege teneri,

Sed sibi complacuit sub lege libenter haberi,

Quidquid ei placuit iuris ad instar erit.

Qui ligat ac soluit Deus, ipsum protulit orbi,

Diuisit regnum diuina potentia secum,

Astra dedit superis, cetera cuncta sibi.

Pro Ecclesia Romana:

Pars quoque Papalis sic obuiat Imperiali,

Sic regnare damus, quod Petro subiiciaris,

Ius etiam nobis Christus utrumque parit.

Spiritus & corpus mihi sunt subiecta potenter,

Corpore terrena teneo, caelestia mente,

Vnde tenendo polum, soluo ligoque solum.

Aethera pandere, calica tangere Papa videtur,

Nam dare, tollere, necesse, soluere, cuncta meretur,

Cui dedit omne decus lex noua, lexq; vetus.

Anulus & baculus quamuis terrena putentur,

Sunt de iure poli, qua significare videntur,

Respice iura Dei, mens tua cedat ei.

Reddit Apostolico Caesar quacumque rogauit,

Pax bona conficitur, sublata Deo reparantur,

Iura sua partis latus uterque trahit.] sed haec postea sub Callisto Papa.

cetera quae subiicit de Romano Concilio, suo loco dicenda erunt.

XX.
SACRILE-
GIUM HEN-
RICI RELI-
GIONE PV-
CATVR.
2 Gen. 31.

Inter omnes huius temporis Scriptores tantum sacrilegium detestantes, vnus ille planè

ridendus Vrspergensis Abbas, qui neruis solutus profitendae liberè veritatis, ob priuatum

erga Henricum Imp. affectum, sacrilegium adeò immane conuertere nititur in pietatem,

comparans eundem Henricum Patriarche * Jacob, quòd sicut ille detinuit Angelum, &

non dimisit, nisi benediceretur ab eo: ita iste Paschalem Papam tenuerit, & detinuerit san-

ctè pieque, quousque ab eo quam petebat benedictionem acceperit. Addit verò, quòd

dum adhuc Henricus Paschalem apud se retineret, accepisse ab eo liberam facultatem se-

pelendi in Ecclesia Henricum parentem suum, parentandique more Catholico, cum sa-

cerdot es Germaniae testari essent, eum peccatorum suorum poenitentem clausisse diem

extremum. Quo obtento, vt reuersus est idem Imperator, sumptuosissimo funere eum-

dem patrem suum in Ecclesia sepeliuit. haec ipse, qui & addit: Nec multò post, Henricus

Imperatoria munificus liberalitate, tam spirituali Papae suo Paschali, quam singulis eius

Episcopis, Cardinalibus, Clericisque maioribus ac minoribus dona tot, tanta & talia dis-

pertuit, vt absentibus omnino memoratu incredibile sit.] quae quidem magis scandalum

auxerunt, & vt in Pontificem & Cardinales linguarum iacula maiori impetu iactarentur,

& in eum acrius inueherentur aduersarij, effecerunt. ita planè vulnere graui in capite ac-

cepto Catholica vbique Ecclesia languet. Tunc autem proxime iuncta capiti membra,

dum acriori dolore punguntur, ad caput ipsum confricandam acrius conuertuntur.

nam audi.

A

B

C

D

E

Vbi

A Vbi autem in Vrbe Paschalis cum suis reuersus est, inuentis ibi alijs sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalibus, iisdemque valde improbantibus quod Henrico Imperatori concesserat: contra verò ipso cum ceteris Cardinalibus, qui cum ipso captiui ducti fuerant excusante, quòd factum esset ob liberandam Vrbe atque vniuersam Ecclesiam ab imminenti cladibus: ex mutuis altercationibus quasi schisma conflatum est, cum nollent isti acquiescere, atque vilo modo consentire ijs, quae contra decreta Gregorij Papae Septimi, atque Urbani praedecessorū ipsius quouis respectu Paschalis ipse tentasset. Quamobrem postmodum seorsum absente Pontifice conuenientes in vnum simul cum Ioanne Cardinale Episcopo Tusculano, roborant atque confirmant, quae à dictis praedecessoribus Pontificibus contra laicorū inuestituras statuta pluribus Concilijs essent, nihilque roboris obtinere decernunt, quidquid aduersus ea ab ipso Paschali, & ipsi in haereticis Cardinalibus quouis praetextu actum fuisset. Paschalis autem Papa, qui paulò antè ab Vrbe recesserat Campaniam versus, vbi Tarracinam peruenit, & quidquid ab eis tentatum in Vrbe esset, audisset: has ad eos literas dedit, quas inuentas in eodem scripto Vaticano codice post Acta superius recitata, hic describendas esse putauimus, quae sic se habent:

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Venerabilibus fratribus Ioanni Tusculano & Leoni Vercellensi Episcopis & Cardinalibus in vnum congregatis, consortium & pacem in Christo.

Id quod in personam nostram, immò in parrem vestrum, praeter ipsius Ecclesiae iudicium atque praesentiam vos egistis: est vobis ex zelo Dei visum sit, non tamen, vt mihi videretur, canonico tramite incelsistis. Non enim charitas, sed aemulatio id dictasse perspiciatur. Quocumque tamen modo factum sit: nos tamen confisi de misericordia diuina pro animae nostrae salute cogitamus, & commissum, quod pro fratribus atque filijs, pro excidio Urbis & vniuersae provinciae fecimus, emendare curabimus, vt quod * terreni, in me quoque correxisset, ostendatur Ecclesiae. Vos autem pro Ecclesia in Ecclesia agite, vt illum Ecclesiae Dei zelum quem habetis, & habere ostenditis, ipsa experiatur Ecclesia. Valetate in Domino. Datum Tarracinae tertio Nonas Iulij.] Hae Paschalis, scitè quidem atque prouidenter admodum occurrentis schismati, quod eo modo inchoari iam videbatur: sed non sedatur tumultus mirum in modum concitatus.

Iisdem enim ferme diebus, concertatio illa habita est inter S. Brunonem Cassinensem Abbatem Signinum Episcopum, & eundem Paschalem Papam, quae à Petro Diacono ita describitur: Praefatus autè Abbas Bruno adiunctis sibi Guala Rhegino Episcopo, & Roberto * Passenti, alijsque Cardinalibus, memorato Pontifici omnino imminerebat, vt priuilegium quod Imperatori fecerat, rumperet, eumque anathematis vinculo innodaret. Hi autem qui cum illo in vinculis fuerant, dicebant: Quod antè diximus, dicimus, damnamusque quod antè damnauimus. Alij non modò non damnabant, quae contra Catholicam Ecclesiam fuerant gesta, verum impudenter fati tueri nitebantur. Igitur dum huiusmodi dissensionibus Apostolica quateretur Ecclesia: relatum est Pontifici, memoratum virum Brunonem illius dissidij & scandali ducem atque signiferum fuisse. Quod vbi Abbas Bruno audiuit, temporis opportunitate captata, dixit ei: Inimici mei dicunt tibi, quia non te diligo, & malè de te obloquor, sed mentiuntur. Ego enim sic te diligo vt patrem ac dominum meum; neminemque alium, te viuente, volo habere Pontificem, sicuti cum multis alijs tibi promissi. Audio tamen Salvatore meum dicentem mihi: Qui amat patrem, aut matrem plus quam me, non est me dignus. Vnde & Apostolus: Si quis, inquit, non diligit Dominum Iesum, anathema sit. Debeo igitur diligere te, sed plus illum diligere debeo, qui & te fecit, & me. huic enim tanto amori nihil vnquam praefendum est. Foedus autem illud adeò foedum, tam violentum, tam cum proditione factum, tam omni pietati religionique contrarium ego non laudo. Quis enim illud laudet, in quo violatur fides, Ecclesiae libertas amittitur, sacerdotium tollitur, vnicum & singulare ostium Ecclesiae clauditur, in multa ostia aperiuntur, per quae qui intrat, fur est & latro? Habemus canones, habemus sanctorum Parrum constitutiones ab Apostolorum temporibus ad te vsque perductas. Viã regia incedendum est, neque ab ea in aliquam partem declinandum. Apostoli illos omnes damnant, & à Fidelium communionem se iungunt, qui per saecularem potestatem Ecclesiam obrinent. Laici enim quantumlibet religiosi sint, nullam tamen disponendae Ecclesiae facultatem sunt consecuti. Hae enim Apostolorum constitutio sancta est, cui qui contradicit, Catholicus non est. omnis autem qui haeresim tuetur, haereticus est.

XXI.
DISSIDIA
IN VRBE
CAUSA PAS-
SCH. PAP.

XXII.
EPISTOLA
PASCH.
PAP. AD
EPISCOPOS
IPSI AD-
VERSANTES

XXIII.
ALTERCA-
TIO INTER
BRUNONEM
ET PASCH.
Petr. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 44.

* Mat. 10.
c. 1. Cor. 16.

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

est. Nemo hanc non esse hæresim, dicere potest, quam sancta & Apostolica Ecclesia in multis Concilijs hæresim nominat, & cum suis auctoribus damnat.] At ista, quæ Petrus de mutua allocutione Brunni sine Brunonis cum Paschale affirmat esse transacta, potius litteris quam ab eo præsentate tractata fuere. nam ipsæ S. Brunni totidem verbis ad Paschalem datæ, eadem quæ prolixiores extant litteræ, vnâ cum alijs ipsius litteris eodem argumento tunc datis ad Episcopum Portuensem, quas ambas ex Cassinensi bibliotheca depromptas hæc totidem verbis reddere, & dicta repetere non pigebit, vt habeas eas sicut se habent:

XXIV. Paschali summo Pontifici Brunus peccator Episcopus beati Benedicti seruus, quod tanto domino & patri.

BRUNNI EPI-
STOLA AD
PASCHAL.
PAPAM.

Inimici mei dicunt tibi, quia te non diligo, & quia de te malè loquor, sed mentiuntur. Ego enim sic te diligo, sicut patrem & dominum diligere debeo, & nullum alium, te viuente, Pontificem habere volo, sicut ego cum multis alijs tibi promisi. Audio tamen Saluatorem meum mihi dicentem: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. Vnde & Apostolus dicit: Si quis non diligit Dominum IESVM, sit anathema maranatha. Debeo igitur diligere te, sed plus diligere debeo illum, qui te fecit & me. huic enim tanto amori nihil vnquam præferendum est. Fœdus autem illud tam fœdum, tam violentum, cum tanta prodicione factum, tam omni pietati & religioni contrarium ego non laudo. at verò neque tu, sicut pluribus referentibus audio. Quis enim illud laudare potest, in quo fides violatur, Ecclesia libertatem amittit, sacerdotium tollitur, vnicum & singulare ostium Ecclesiæ clauditur, aliaque multa ostia aperiuntur, per quæ quicumque intrat, fur est & latro: Habemus canones, habemus sanctorum Patrum constitutiones à temporibus Apostolorum vsque ad te. Viâ regiâ incedendum est, neque ab ea in aliquam partem declinandum. Constitutio tua & constitutio Apostolorum vna est, & ipsa quidem multum laudabilis. Apostoli enim omnes illos damnant, & à Fidelium communionem segregant, quicumque per singularem potestatem Ecclesiam obtinent. Laici enim quamuis religiosi sint, nullam tamen disponendi Ecclesiam habent facultatē. Similiter & constitutio tua, quæ de Apostolico fonte manauit, omnes illos Clericos damnat, & à Fidelium communionem separat, quicumque de manu laici inuestituram suscipiunt, & quicumque eis manum imponunt. Hæc namque constitutio Apostolorum & tua sancta est, Catholica est: cui quicumque contradicit, Catholicus non est. Illi enim sunt Catholici, qui Catholicæ Ecclesiæ Fidei & doctrinæ non contradicunt. Sicut è contra illi sunt hæretici, qui Catholicæ Ecclesiæ Fidei & doctrinæ obstinato animo contradicunt. Hanc igitur tuam & Apostolorum constitutionem, pater venerabilis, iterum confirmam, hanc in tua Ecclesia, quæ omnium Ecclesiarum caput est, palam & cunctis audientibus prædica. Hanc hæresim, quam tu ipse hæresim esse sæpè dixisti, Apostolica auctoritate damna; & mox videbis totam Ecclesiam tibi esse placatam; mox omnes videbis ad tuos pedes confluentes, & in magna lætitia sicut patri & domino obedientes. Miserere Ecclesiæ Dei, miserere sponsæ Christi, & per tuam prudentiam suam recuperet libertatem, quam modò per te amisisse videtur. Ego autem illam obligationem, & illud iuramentum, de quo iam superius diximus, paripendo, neque pro eius violatione minus vnquam tibi obediens ero.] sic hortatus eum rescindere quod per iuramentum Henrico Imperatori promiserat. ad Episcopum verò Portuensem sic scripsit:

XXV. P. Venerabili Portuensi Episcopo Brunus peccator Episcopus beati Benedicti seruus salutem.

Audiuimus quòd quidam de fratribus nostris non solum non damnant ea, quæ modò contra sanctam Ecclesiam facta sunt, verum etiam fati impudenter defendere conantur. omnis autem qui hæresim defendit, hæreticus est. Nemo autem hanc non esse hæresim, dicere potest, quam sancta & Apostolica Ecclesia in multis Concilijs hæresim nominauit. Et illæ quidem specialiter dicuntur esse hæreses, quæ in Concilijs iudicatæ & damnatæ sunt. Vnde & Guibertus non immeritò hæresiarca dictus est, simulque cum suis sequacibus damnatus & excommunicatus. Quicumque igitur Catholicam Ecclesiam relinquens, ad partem Guiberti transferunt, & eius impiam hæresim defendunt & tenent: eos hæreticos, excommunicatos, & Apostolicis vinculis ligatos esse, non dubium est. Qui verò excommunicati & ligati sunt: neque seipsos neque alios vel soluere vel ligare possunt.] hucusque epistola. Post hæc idem ipse hæc subiicit quæ sequuntur his verbis: Has litteras misi ego Portuensi Episcopo, in quibus nullum alium hæreticum esse dixi, nisi eos tantum

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

A tantum, qui hæresim defendunt & tenent, & eos quidem fugiendos esse iudicavi, etiam si affectu parentum & oculorum & manuum eos diligamus. Dicitum namque fuerat nobis, quòd illi, qui impij Regis prehensione capti fuerant, omnes præter paucissimos vna & consona voce dicebant, Quod prædicauimus, prædicamus: quod damnauimus, damnamus. Eos autem qui hoc dicant, quis dubitat non esse Catholicos?] hucusque sancti Brunni epistola. pergit verò Petrus Diaconus:

Talis allocutio inter Pontificem & Abbatem inuidiæ & odij fomitem ministravit. Inter cetera verò, quæ tunc Pontifex in Abbatem *Brunonem* locutus est, ait: Nisi illum à monasterij administratione remouero, ipse suis argumentis Ecclesiæ mihi regimen tollet. Quapropter eidem *Bruno* Abbati direxit epistolam, qua vetuit, ne vltra Episcopus simul esset atque Abbas: neque enim vltra ferre Apostolicam Sedem, Episcopum aliquem monasterio præesse tam celebri. Fratribus etiam per Leonem Ostiensem Episcopum, & huius cœnobij monachum litteras misit, mandans, ne ipsi viro vltèrius obedirent, sed secundum Deum regulariter sibi Abbatem eligerent: sin autem secus agerent, in omnibus monasterij cellis Abbates ipse statueret.] pergit Petrus dicere de tumultu tunc oborto contra Brunum, alium in suum locum Abbatem subrogare studentem, monachis renitentibus. ad quos S. Brunus: Nolo, inquit, vt propter me inter vos & Romanum Pontificem scandalum oriatur, virgamque pastorem super altare ponens: Accipite, inquit, virgam quam mihi tradidistis, absolutionemque Fratribus facta, ad Episcopatum suum redijt. Vbi in sancta conuersatione vsque ad Oderisij Secundi Abbatis tempora viuens, feliciter migravit ad Dominum pridie Kalendas Septembris. sepultus est in ciuitate Signina in Ecclesia sanctæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ. ad cuius memoriam hodie quoque Dominus miracula patrare dignatur, ipsius interuenientibus meritis.] hætenus Petrus.

XXVI.
QVOD PASCHALIS IN BRUNONEM ABBATEM.

Ceterum quod ad Paschalem Pontificem spectat, sic comparatus erat, vt perperam à se factum excusaret potius quam defenderet, imò postea etiam condemnaret, quod anno sequenti (vt suo loco dicitur) in Synodo abundantius præstitit. Verum in eos (vt vidisti) constanter egit, qui sibi eiusmodi iudicium aduersus Pontificem sumerent, cuiquam hætenus in Ecclesia inconcessum. Constat autem ipsum hoc anno, mox vt est regressus in Urbem, ad vniuersum Catholicum orbem dedisse litteras de his quæ gesta essent, quibus se excusaret, quòd ad euitanda imminetia mala, & redimendam pacem Ecclesiæ ita cecidisset ad tempus. Harum litterarum est mentio in Iuonis Episcopi Carnotensis epistola, reddita ad Henricum Abbatem, qui ipsum de his antea consulisset, ex qua, quomodo ab eo accepta fuerint ista perperam facta Paschalis, intelliges. sic se habet: ^a

BRUNO SANCTVS HABEVIT.

XXVII.
PASCHALIS CVM SVVM FACTVM DAMNET IPSE DAMNARI RECVSAT.

D Iuo Dei gratia Carnotensis Ecclesiæ minister Henrico Abbati Angeliacensis monasterij salutem & mutuum orationum munus.

De inuestituris Ecclesiarum, quas laici faciunt, sententiam præcedentium Gregorij & Urbani, quantum in me est, laudo atque confirmo. Quocumque autem nomine talis peruersio proprie vocetur, eorum sententiam, qui inuesturas laicorum defendere volunt, schismaticam iudico. Nec ista contra domnū Papam dico, quia quibusdam litteris mihi scripsit, se coactum fecisse quod fecit, & adhuc se prohibere quod prohibuit, quamvis quædam nefanda quibusdam nefandis scripta permiserit. Et quia ^b verenda patris debemus potius velare, quam nudare: familiaribus & charitatem redolentibus litteris admonendus mihi videtur, vt se iudicet, aut factum suum retractet. Quod si fecerit, referam Deo gratias, & gaudeat nobiscum omnis Ecclesia, quæ grauiter languet, dum Caput eius laborat tanta debilitatum molestia. Si autem in hoc languore insanabiliter agrorauerit, non est nostrum iudicare de summo Pontifice. Habemus enim Euangelicam sententiam, quæ securos nos facit. ^c Super cathedrâ Moyfi sederunt Scribæ & Pharisei. Quæ dicunt, seruate & facite: secundum verò opera eorum nolite facere. Vult enim hæc sententia, præcepta prædicentium ad Cathedram pertinentia obedienter impleri (etiam si tales sint, quales erant Pharisei,) non eos factiosa conspiratione à suis sedibus remoueri. Si verò ea præcipiant, quæ sint contra doctrinam Euangelicam vel Apostolicam: ibi non esse eis obediendum, exemplo docemur Pauli Apostoli, ^d qui Petro sibi prælato non rectè incedenti ad veritatem Euangelij, in faciem resistit, non tamè eum abiecit. Vbi enim succumbunt humana iudicia, diuina est expetenda misericordia: quatenus infortiorum conseruata pace ramorum, & ipsi qui præcisi sunt, vnitati Ecclesiæ studeant reformari, & infortiorum ramorum societate lætari. alioqui nec præcisi inferentur, nec inserti fructificare aut florere

^a Iuo ep. 235.

XXVIII.

IUNONIS IUDICIUM DE PASCHALI PAPA.

^b Genes. 9.

^c Matthe. 23.

^d Galat. 2.

florere in tanta turbinum concussione permittentur. Hæc de proposita questione respon- A
deo, maiorum sententijs non præiudicans, quæ paci Ecclesiæ consulant.] hæc Iuo, qui spi-
ritu charitatis, quæ operit multitudinem peccatorum, capitis vulnere sic mederi laborat, vt
si fieri possit, absque chirurgo ferro ipsum perfecta sanitas consequatur.

XXIX.
DE PASCH.
INTER EPI-
SCOPOS AL-
TERCATIO.

Contrà verò, alij zelo offensæ Ecclesiæ æstuantes, inlicitum acriter capiti vulnus haud
eiusmodi esse putarunt, vt leni olei possit vnctione curari: cum præsertim res esset agenda
aduersus sacrilegum, furore flagrantem adolescentem Imperatorem, & alios Principes id
ipsum cupientes, sed opus esse obstrepente tubarum sacerdotalium clangore, ad marty-
rium conuocare Fideles potiùs, quàm tale probum in Ecclesia tolerare. fuit ex eis inter
alios Ioannes Archiepiscopus Lugdunensis Galliarum Primatem agens, qui ad hoc om-
nium sibi subiectarum prouinciarum Episcoporum conuocandum putauit esse Conci-
lium, ad quod inter alios eundem, qui supra, vocauit Iuonem, significans in eo tractan- B
dum esse de fide atque laicorum inuestituris. sed litteris ipse se excusans, ire noluit, negans
se ad hæc præstanda teneri, quibus de inuestituris per Paschalem Papam concessis, eiuf-
modi disputationem intexuit pro Paschali, vbi de iure primatus antea plura disseruisset,
hæc subdens:

XXX.
IVO PRO
PASCHALI
LABORAT.

2. Reg. 1.

QUOD PA-
SCHALI PA-
PÆ EST DE-
TESTATVS
QUOD RE-
CIT.

Ioan. 21.

Exod. 32.

Num. 20.

Galat. 5.

1. Cor. 16.

Præterea, quia in hoc Concilio de inuestituris laicorum, quas quidam inter hæreses
computant, tractare disponitis: potiùs pudenda patris nostri nudabitur, quæ publicanda
non essent in Gerh, nec in compitis Alcalonis, deridenda exponetis, quàm post dorsum
ea velando, benedictionem paternam vobis acquiratis. Quod enim propter vitandam po-
puli stragem paternè in se admisit summus Pontifex, cõegit necessitas, non probauit vo-
luntas. Quod inde constat, quia postquam enasit periculum, sicut ipse quibusdam
strum scripsit, quod iusserat iussit, quod prohibuerat prohibuit: quamuis quibusdam ne- C
fandis vrgente periculo quædam nefanda scripta permisit. Sic Petrus trinam negatio-
nem trina confessione purgavit, & Apostolus mansit. Sic Marcellinus Papa deceptus à
profanis, coram profano thurificauit, & tamen à fratribus minimè iudicatus, post paucos
dies martyrio coronari promeruit. Sic Aaron in eremo, moram faciente Moysè in monte,
propter importabilem populi seditionem vitulum fusilem fieri permisit, quem popu-
lus insipiens adorauit, cum tamen non esset seductus à populo, vt Dominum esse crede-
ret, vel diuinæ culturæ reuerentiam ei exhiberet. Meruit tamen veniam tantis excessus,
& Domino iubente, per manum Moysi ad summum sacerdotium est sublimatus. Sic
Moyses ipse, qui cum Domino loquebatur sicut ad amicum amicus, Dominum tamen
offendit, cum propter murmur populi dicentis: Num quid poterit nobis eijcere aquam
de petra hac? dubitare coactus est, & aquam cum disceptatione à Domino postulare. Sic D
Doctor Gentium, qui in synagogis publicè clamabat: Circumcisio nihil est: & Christus
nihil vobis proderit, si circumcidamini: propter scandalum Iudeorum circumcidi permi-
sit Timotheum, vt hac condescensione Iudeos lucrifaceret. Hæc infirma probabili ne-
cessitate, vel prouida dispensatione passi sunt summi & sancti viri, Deo benè vteute malis
nostris: vt per hoc doceret eos seipfos agnoscere, quatenus discerent infirma sua sibi adscri-
bere, & bona sibi collata ad Dei gratiam referre. Nec ad hoc ista scripta sunt, vt in exem-
plum viuendi ducantur, sed vt ex lapsu maiorum discant timere minores, ne similes lap-
sus incurrant, & si forte ceciderint, summa celeritate resurgant.

XXXI.
ENCVSAT
PASCHALIS
QUOD HEN-
RICI NON
EXCOMMV-
NICET.

Aug. contra
epistol. Parm.

lib. 3. c. 2.

2. Theof. 3.

Quod si Papa adhuc in Teutonicum Regem debitam seueritatem non exercet: credi-
mus quia consultè differt secundum quorundam Doctõrum iudicia, qui consulunt quæ-
dam admittenda periculo, vt possint vitari maiora. Vnde dicit Augustinus in tertio libro
contra Parmenianum Donatistam: Hoc sanitas obseruat Ecclesiæ, vt cum quisque fra-
trum, id est Christianorum, intus in Ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo tali pec-
cato fuerit deprehensus, vt anathemate dignus habeatur: fiat hoc vbi periculum schisma-
tis nullum est. Atque id cum ea dilectione fiat, de qua ipse Apostolus alibi præcipit, di-
cens: Vt inimicum eum non existimetis, sed corripite vt fratrem. Vbi satis ostendit, cum
merus iste non subest, sed omnino de frumentorum certa stabilitate certa securitas manet,
id est quando ita cuiusque crimen notum est, & omnibus execrabile apparet, vt vel nul-
los profus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere: non dor-
miat seueritas disciplinæ. In qua tantò est efficacior emendatio prauitatis, quardò dili-
gentior conseruatio charitatis. Tunc autem hoc sine labe pacis & vnitatis, & sine læsione
frumentorum fieri potest, cum congregationis Ecclesiæ multitudo ab eo crimine, quod
anathe-

A anathematizatur, aliena est. Nec enim potest esse salubris in multis correptio, nisi cum ille
corripitur, qui non habet sociam multitudinem. Cum verò idem morbus plurimos occu-
pauerit, nihil aliud bonis restat, quàm dolor & gemitus: vt per illud signum, quod Ezechie-
li sancto reuelatur, illæsi euadere ab illorum vastatione mereantur. Si quis enim frater in
aliquo ceteris dissimili crimine nominatur, & re vera si contagio peccandi multitudinem
inuasit, diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est. Nam consilia separationis &
inania sunt & perniciofa, atque sacrilega, quia & impia & superba sunt, & plus turbant in-
firmos bonos, quàm corrigant animos malos.

Ezech. 9.

Ad hæc non videtur nobis vile consilium, ad illa Concilia conuenire, in quibus non
possumus eas personas, contra quas agitur, condemnare vel iudicare, quia nec nostro, nec
vilius hominum probantur subiacere iudicio. Vnde nos constat esse immunes, si facta eo-
rum oris gladio ferire formidamus, cum ipse Mediator obedire eis præcipiat, etsi tales sint, B
quales erant Pharisei, si ea quæ ad cathedram pertinent, rectè præcipiant, ea verò quæ
contra cathedram faciunt, minimè faciant. Ex quibus omnibus hoc constare videtur, qua-
tenus feminalia sacerdotalia pudendis supponamus, ne verenda nostra deridenda insidia-
toribus nostris exponamus, & vnde querimus reformare Ecclesiæ fortitudinem, in maio-
rem incurramus debilitatem. Hæc dicentes non instruimus prudentiam vestram, sed ex-
cusamus innocentiam nostram, qua & principales Ecclesiæ clauis nolumus potestate sua
priuare, quæcumque persona vices Petri habeat, nisi manifestè ab Euangelica veritate dis-
cedat. Hæc dicentes, non tollimus, quin possint quique Metropolitanæ Episcopos secun-
dum ius antiquum conuocare, prouincialem Synodum, salua reuerentia Romanæ Eccle-
siæ, celebrare. Quæ si ad præsens non potest satanam sternere sub pedibus suis, non obuia- C
bit tamen salubribus dispositionibus vestris, in quibus secundum quod in prætaxato libro
legitur: Quisquis vel quod potest, arguendo corrigit, vel quod corrigere non potest, saluo
pacis vinculo excludit, vel quod saluo pacis vinculo excludere non potest, æquitate im-
probat, firmitate supportat: hic est pacificus, & ab isto maledicto quod Scriptura dicit: Vx b
his qui dicunt, quod nequam, bonum est, & quod bonum est, nequam, qui ponunt lucem
tenebras, & tenebras lucem, qui ponunt quod amarum est dulce, & quod est dulce ama-
rum: omnino liber, profus securus, penitus alienus. His Catholicorum Patrum terminis
contenti, quæ possumus secundum decreta Patrum, saluo charitatis vinculo, corrigere vo-
lumus, quæ autem corrigere non possumus, vsque ad messem, si necesse sit, Domino do-
cente, tolerare decreuimus.

XXXII.

CVR HÆC

NON SINT

COMMIT-

TENDA

CONCILIO.

1. Jo. 5.

His verbis excusatos nos credimus, quod à laceratione domini Papæ linguas nostras re-
primimus, & si quid contra sententiam suam, suorumque prædecessorum de remissis Ger-
manico Regi inuestituris fecisse videtur, filiali charitate excusamus. Non enim præuaria-
tor est legis, qui delinquit in legem, aliqua fallente surreptione, vel impellente necessitate:
sed qui legem impugnat studiosè, & delictum suum non curat agnoscere. Vnde hunc ex-
cessum eius non tantum non accusamus, sed dictante ratione approbamus, si imminente
strage populi, paterna charitate, cum nonnullo vulnere suo se tantis periculis voluit obj-
cere, vt maioribus morbis posset sincera charitate subuenire. Nec ipse primus, nec solus fa-
ctus est dispensator Dominicorum præceptorum, quia mediator Dei & hominum, cuius
vita in terris disciplina fuit morum, primò præcepit Discipulis, vt non ferrent sacculum,
neque peram, quia tunc vrgebat nulla necessitas. Imminente verò tempore passionis suæ,
sciens eos penuriam panis passuros, cum transirent de loco in locum, temperauit præce-
ptum, dans eis licentiam vt ferrent peram, & sacculum, non iam imperans cupiditati, sed
indulgens necessitati. Ita cum hæreses diuersi generis pullularent per diuersas partes mundi,
vt Catholici territi seueritate sententiæ hæreticorum seductiones cauerent, seuerissimè
præceptum esse, vt reuertentes ab hæresi, vel Clerici non fierent, vel Clerici non manerent.
Pro cuius rigore decreti cum Ecclesia maxima damna pateretur, prudens discretio religio-
sorum voluit & docuit, mutandam esse sententiam; & ab hæresi reuertentes, & Catholi-
cam vnitatem profitentes fraternè suscepit, & in honoribus suis manere concessit: iudi-
cans melius esse, vt fieret aliquod vulnus in cortice matris arboris quod charitas sanaret,
quàm Ecclesia de omnibus quos posset, sua membra non colligeret.

XXXIII.

PACTVM

PASCHALIS

PAPAE IVO

ENCVSAT

ET PRO-

BAT.

obtempe-

rans

Postremò, quod quidam inuestituram hæresim vocant, cum hæresis non sit, nisi error
in fide. Sicut enim fides cordis est ad iustitiam, oris autem confessio ad salutem: ita hære-
sis error est ad impietatem, professio verò eiusdem erroris est ad perniciem. & fides &
error

XXXIV.

ACTVS IN-

VESTIENDI

HAERESIS

DICI NON

DEBET.

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

error ex corde procedunt. Inuestitura verd illa, de qua tantus est motus, in solis est manibus dantis & accipientis, quæ bona & mala agere possunt, credere vel errare in Fide non possunt. Ad hæc, si inuestitura hæc hæresis esset, ei renuntians sine vulnere ad eam redire non posset. Videmus autem in partibus Germaniarum & Galliarum, multas honestas personas, purgato isto nauo per quamlibet satisfactionem, pastorales virgas reddidisse, & per manum Apostolicam refutatas inuestituras recepisse. Quod summi Pontifices minime fecissent, si in tali inuestitura hæresim & peccatum in Spiritum sanctum latere cognouissent. Cum ergo ea, quæ æterna lege sancita non sunt, sed pro honestate & utilitate Ecclesiæ instituta vel prohibita, pro eadem occasione ad tempus remittuntur, pro qua inuenta sunt: non est institutorum damnosa præuaricatio, sed laudabilis & saluberrima dispensatio. Quod cum multi minus studiosi minime attendant, ante tempus iudicant, spiritus mobilis & spiritus immobilis non intelligentes differentiam. Si quis verd laicus ad hanc prorumpit insaniam, ut in datione & acceptione virgæ putet se tribuere posse Sacramentum, vel rem Sacramenti Ecclesiastici: illum prorsus iudicamus hæreticum, non propter manualementem inuestituram, sed propter præsumptionem diabolicam. Si verd congrua volumus rebus nomina dare: possumus dicere, quod manualis illa inuestitura per laicos facta, alieni iuris est persuasio, sacrilega præsumptio, quæ pro libertate Ecclesiæ & honestate, saluo pacis vinculo, si fieri potest, funditus abscindenda est. Vbi ergo sine schismate auferri non potest, cum discreta reclamacione differatur. Nihil enim tali persuasione demitur Sacramentis Ecclesiasticis, quod minus sancta sint; quia apud quoscumque sunt, ipsa sunt, siue apud eos qui intus, siue apud eos qui foris sunt. Hæc scripsimus dilectioni vestræ, parati refelli sine contumacia, si melius his quæ scripsimus, nos docuerit prudentia vestra, quod munitum sit Scriptura Canonica.] hætenus Iuo ad Lugdunensem Archiepiscopum, qui ad eum rescribens, asserta ab illo multa refellit, & ut omittamus ea quæ ad iura Primatum spectant in sibi subditos Episcopos ad Concilium conuocandos: de his quæ Iuo dixerat, Reges non posse ab Episcopis condemnari vel iudicari, ita rescribit

^a Apud Iuon. epist. 239. REGES ET IMPERATORES AB EPISCOPIS IUDICANDI.

dicens: Quod si Reges aut Imperatores à Pontificali iudicio eximere tentaueris: recurre ad Magnum Imp. Constantinum, qui in Nicæno Concilio, præsentem Papa Siluestro, per Legatos huiusmodi verba legitur habuisse: Vos, inquit, Episcopi à solo Domino iudicandi estis. Non ait: Ego & vos à solo Domino iudicandi sumus. Cum enim solos excludit Episcopos: se proculdubio, & omnes Reges Ecclesiastico subdit iudicio. Numquid culpam factum clarissimi Doctoris Ambrosij, qui Theodosium Imp. ob suam culpam excommunicauit? Numquid incusas Gregorium Septimum, qui Regem Henricum ob sua scelera damnauit? Addidisti, te vereri, ne fortè patris nostri pudenda in colloquio nostro reuelarentur. timuisti certè vbi non erat timor. Malum enim absque dubio cum pietate verecundorum filiorum benedici, quam cum inuerecundia irreuerentis filij maledici. Atque utinam ipse pater pudenda (ut dicis) ista pro voluntate nostra contegi pateretur! Causatus es prætereà periculosa tempora; causatus es aduersariæ partis robur ac multitudinem; causatus es nostræ partis debilitatem ac paucitatem. Et profectò quantò periculosiora sunt tempora, tantò fortius seruis Dei est annitendum, ne cum abundante iniquitate refrigescit charitas multorum, refrigescat & paucorum. Nonne recordaris, quod paucis Discipulis Christus dixerit: Confidite, inquit, ego vici mundum? Si ergo doces diffidendum: victoriam mundi prædicas, & Christi victoriam prosternis. Nouum & inauditum philosophandi genus, hortari contra fortes timidos, contra importunos desides, fieri in bello fugaces, in pace verd audaces, in periculo securos, in securitate prouidos. Destabilis magister nauis, qui in tranquilla serenitate artis suæ fastigium exercet, in tempestate verd clauum & cetera armamenta remittit. Ne verearis, frater, bonum semen seminauit Christus in agro suo: noli superseminare zizania, quæ vltro crescunt, & bonum semen suffocare nituntur. Multiplicatur numerus malorum, abundant filij dissidentiar; sed potens est Christus suos confortare, & aduersarios prosternere. Quid enim ait Apostolus: Omnia enim possum in eo qui me confortat. Numquid in eo solo erat Christus? Numquid in eo solo omnia poterat? Credimus & confitemur, quia in omnibus & singulis Fidelibus omnia potest: Ecce ego, inquit, vobiscum sum omnibus diebus.

^b Mat. 28. XXXVI.

Quod autem eos arguis, qui inuestituras Ecclesiasticarum dignitatum per laicos factas inter hæreses computant: non satis efficaciter facere videris. Quamuis enim sicut Catholica

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

A tholica Fides in corde, ita & hæreticus error in corde maneat: tamen sicut ex Catholicis operibus Catholicum sentimus, ita ex hæreticis operibus hæreticum cognoscimus. A fructibus enim eorum (inquit Dominus) cognoscetis eos. & vnaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur. Et licet exteriores inuestituras per laicos factas non satis propriè hæresis nomine censeamus: sentire tamen, ac defendere, fieri debere, indubitata hæresis est.] In his resoluatur omnis quæstio, quando in hoc peccasse, hæresis sit, cum videlicet, inuestituras à laicis iure dari, ut dogma defenditur, in quo sensu reperiuntur esse locuti sancti Pontifices, & alij, qui eam opinionem hæresim esse dixerunt, & hæreticos dici debere, qui eam essent secuti sententiam. At huic assertioni Paschalis cum semper, ut vidimus, fuerit aduersatus: procul abest, ut hæreticus dici potuerit, quamuis inuestituras ex causa concesserit: sed de his rursum inferius.

B Ex his planè satis apparet, quod sicut Romæ, ita & in prouincijs altercatum, alijs pro Paschali Papa in excusationem ipsius laborantibus, alijs ex aduerso surgentibus non tam in Paschalem Pontificem, qui idem ipse, ut vidisti, est detestatus quod fecerat, & paratum se emendare, ad diuersosiam (ut audisti ex Iuone) Episcopos scripserat: quam aduersus Regem Henricum, quem excommunicandum esse, clamarent. Quod tamen anno sequenti in diuersis prouincijs esse factum in diuersis Concilijs, suo loco dicitur. Porro quod ad Iuonem spectat, ipsum acquiruisse scriptis à Ioanne Archiepiscopo Lugdunensi, inde sumimus argumentum, quod cum in fine suæ epistolæ Ioannes ista posuerit: Hæc tuæ dilectioni sub breuitate rescripsimus, aduersus quæ si quid parare volueris siue cominus siue eminens, audire & respondere parati sumus.] ipse Iuo nihil respondisse reperitur: immò (quod in alijs hætenus non fecisset) aduersarij epistolam perire nolens, cum suis consuit, ut cum eis perpetuò seruaretur, iudicans illam dignam memoria sempiterna.

Porro languescente capite, nequaquam pariter cum eo infirmata sunt omnia simul membra, sed mirum in modum aduersus proditorem & sacrilegum Principem insurrexere, ipsi Legati potissimum, qui in diuersis prouincijs vice Pontificis munere legationis Sedis Apostolicæ fungebantur. Inter quos sicut Romæ Ioannis Cardinalis Episcopi Tusculani (ut vidisti) virtus enituit, ita in Oriente Cononis siue Canonis Cardinalis Episcopi Prænæstini legatione fungentis ingens animi fortitudo pluribus exemplis est declarata. Qui vbi Ierosolymis existens hæc audiuit, nulla interposita mora, collecto ibi hoc anno Concilio, Henricum vt impium, dirum, sacrilegumque tyrannum anathemate condemnauit, moxque aduolans in Occidentem, eodemque legationis munere Græciam, Borealesque lustrans circumquaque prouincias, in singulis, collecta Synodo, vbique eundem Henricum anathemate perculit. Constant hæc ipsa ex Actis vltimi sub Paschale celebrati Concilij Lateranensis, vbi ista leguntur: Et dominus Prænæstinus consequenter subiunxit, qualiter pro sedis illius legatione Ierosolymis audierit Regem Henricum post sacramenta, obfides, & oscula, in ipsa B. Petri Ecclesia dominum Papam tenuisse captum, indignè tractatum, potiora Ecclesiæ membra, Cardinales videlicet exutos, tractos, & malè tractatos: nobiles quoque Romanos occisos & captiuos, & populorum stragem factam, & audiens ingemuerit, & pro huiusmodi facinoribus Ecclesiæ Ierosolymitanæ consilio, zelo Dei animatus, excommunicationis sententiam in Regem dictauit, & eamdem in Græcia, Hungaria, Saxonia, Lotharingia, Francia, in quinque Concilijs, consilio prædictarum Ecclesiarum renouando confirmauit, &c.] quæ omnia voluit per eundem Paschalem Pontificem in dicto Lateranensi Concilio confirmari, de quo suo loco dicturi sumus. Summam itaque in tanto naufragio Romanæ Ecclesiæ ex sacerdotali constantia Conon sibi gloriam comparauit, laudemque peperit immortalem. Ita Deo mirabili modo operante, ut quod deficit in capite robur, in coherentibus membris magis ac magis accreuerit ad alligandum perfidum Regem in compedibus anathematis, & nobiles eius in maledictionibus sempiternis. vt anno sequenti dicitur.

Quod autem superius obiter facta est mentio obitus Boamundi Principis laudatissimi, in his præsertim quæ spectant ad militarem fortitudinem: non pertranscat is absque memoria antiquæ laudis eius monimentis perpetuis consignatæ. vetus etiam Chronicon Romualdi Archiepiscopi Salernitani, eodem anno eius recenset obitum. Petrus Diaconus quoque sub ipsodem Paschalis Papæ pressuris Boamundum diem obiisse testatur. Sepultus fuit Canusæ in Apulia in Ecclesia S. Sabini: ad cuius sepulchrum eiusmodi hætenus

Annal. Eccl. Tom. 12.

H 2

incri-

INVESTITURAS LAICORVM DEFENDERE VELLE HÆRESIS EST. a Math. 7.

XXXVII.

XXXVIII. CONON B. PISC. CARD. LEGATUS DAMNAT HENRICVM VBIQUE.

^b Vrb. Berg. anno Domini 1116.

XXXIX. BOAMUNDI OBITVS TEMPS. c Petr. Diacon. Chron. Cass. lib. 4. c. 11.

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

inscriptiones in tabulis æreis leguntur, vt ferebant pedestres musæ huius temporis in- A
felicis:

BOAMUNDI
PRINCIPIS
ANTIOCH.
EPITAPH.

*Magnanimus Syria iacet hoc sub tegmine Princeps,
Quo nullus melior nascetur in orbe deinceps.
Gracia victa quater, pars maxima Parthia mundi
Ingenium & vires sensere diu Boamundi.
Hic acie in dena vicat virtutis habena
Agmina millena, quod & urbs sapit Antiochena.]*

In ianuis autem æreis ista:

*Vnde boat mundus, quanti fuerit Boamundus
Gracia restatur, Syria dinumerat.
Hanc expugnauit, illam protexit ab hoste,
Hinc ridet Graci, Syria damna tua.
Quod Græcus ridet, quod Syrus luget, vterque
Iussit vera tibi sit Boamunde salus.]*

Ex alio latere:

*Vicit opes Regum Boamundus, opesque potentum,
Et meruit dici nomine, iure, suo.
Intonuit terris, cui non succumberet orbis?
Non hominem possum dicere, nolo Deum.
Qui viuens studuit, vt pro Christo moreretur,
Promeruit quod ei morienti vita daretur.]*

Rursum vtrimque distichon:

*Hoc ergo Christi clementia conferat istis,
Militet vt calis suus hic athleta fidelis.]*

Ex alia parte:

*Intrans cerne fores, videas quid scribitur, ores
Vt celo detur Boamundus, ibiq; locetur.]*

Deorsum verò:

Melsiæ Campan. Rogerius fecit has ianuas & candelabrum.] At de Boamundo hactenus, cui successit filius itidem Boamundus nuncupatus, sed non ita felix, sicut nec fortis. de quo consule VVilhelmum Tyrium.

XL.
BERYTHVS
ET SIDON
CAPTAE.

Hoc eodem anno (quod ad res Orientales spectat) vigesimatertia mensis Aprilis Bery-
thus capitur à Balduino. In fine verò eiusdem anni, nempe decimanona mensis Decem-
bris, Sidon adiumento Danorum & Noruegiæ Regis classis ab eodem Rege Balduino
capitur. Qua capta Dani cum socijs victores ad propria reuerfi sunt. hæc autem Tyrus
a pluribus narrat.

a VVilhel.
Tyr. de bell.
facr. l. 11.
c. 13. & 14.

Demum verò claudamus præsentem annum egregio & probè testato diuino miracu-
lo, ab eiusdem temporis Scriptore in lucem prodito. Hoc nempe anno quid mirandum
acciderit in Leodiensi monasterio, Rupertus Abbas Tuitiensis fama celebris ita narrat in
commentario, quem tunc scribebat de Diuinis officijs, istis verbis: Sed ecce, inquit, dum
hæc scribimus, iucundo per quemdam Fratrem nostrum gratia resurgentis nobis aridet
miraculo. Testor illam beatam ac deliciosam noctem, in qua Christus ab inferis victor
ascendit, me nihil super hoc mentiri, nisi ille tam sacrilegus sit, vt de eiusmodi re quid-
piam fingere ausus fuerit, quod vita eius, vel propositum omnino prohibet vel suspicari.
Fratris tamen eiusdem nomen tacebitur, quoniam & hoc obnixè precatur. Nam factum
quidem lucere coram hominibus cupit, vt glorificetur Pater qui est in cælis, se autem vi-
deri non vult, nec suis reputari meritis miraculum, cuius sola Dei gratia (quo iudicio ne-
scimus) operatrix est. res huiusmodi est.

XII.
DE CERTI-
TVDINE
RESURRE-
CTIONIS
MIRACV-
LYM.

Hoc sancto Pasche sabbato, quo cereo (de cuius quoque præconijs superius aliqua dixi-
mus) annus ab Incarnatione Domini millesimus centesimus vndecimus inscriptus est, in
Ecclesia S. Laurentij ad præcedentes eiusdem diei matutinos, extinctis de more cunctis
luminaribus, dum eorum vitimum extingueretur, & ad canticū Euangelij hæc antipho-
na à domino Abbate Berengero imponeretur: Mulieres sedentes ad monumentum: ecce
repentè ante pedes illius proiectum cecidit ipsius, quo firmiter substrictus erat, cingulum.
Ille solutum esse & cecidisse suspicatus, quod tamen mirum fuisset, quia non delapsum
fuerat,

CHRISTI
IIII.PASCHALIS PAP. II.
12.HENRICI IV. IMP. I.
ALEXII COMN. IMP. 31.

A fuerat, neque circum crura pedesque descenderat, sed ante pedes, quasi proiectum (vt di-
ctum est) exiliuerat, inclinavit se, vt tollens illud, rursus sese accingeret. Cumque manus
iniecisset, vt illud sibi circumdaret: nodum, vt erat fortiter astrictum, non cedere si-
bi, vltra quàm dici potest, admiratus est. Intendenti & secum cum stupore magno repu-
tanti, quidnam hoc sibi vellet: ecce vox facta est, & sibilum tamquam auræ tenuis audiuit
dicentem sibi:

Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.

Siquidem hæc (vt ipse referens testatus est) admiratio mentem eius persapè subibat, quo-
modo verum Domini corpus (vnde ipse nullatenus dubitabat) clauso resurgere monu-
mento, clausis potuit ianuis ingredi ad Discipulos. Mox ergo illi ad memoriam simile il-
lud redijt, quod Augustinus refert in libro de Ciuitate Dei factum per quamdam Petro-
niam clarissimam feminam, quæ mirabiliter ex magno atque diutino, in quo medicorum
adiutoria cuncta defecerant, dolore sanata est. Hæc à quodam Iudæo dixit sibi fuisse per-
suasum, vt anulus capillitio vinculo infereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cin-
geretur, qui anulus haberet sub gemma lapidem in renibus inuentum bouis. Hoc alligato
quasi remedio, ad sancti martyris Stephani limina veniebat. Sed profecta à Carthagine,
cum in confinio fluminis Bagradæ in sua possessione mansisset: surgens vt iter perageret,
ante pedes suos illum iacentem anulum vidit, & capillitiam zonam, qua fuerat alligatus,
mirata tentauit. Quam cum omnino suis nodis firmissimis, sicut erat, comperisset atri-
ctam, crepisse atque exiliuisse suspicata est. Qui etiam ipse cum integerrimus fuisset in-
uentus, futuræ salutis quodammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præsumpsit,
atque illud vinculum soluens simul cum eodem anulo proiecit in flumen. Non credant
hoc (inquit idem Augustinus) qui etiam Dominum IESVM per integra virginalia matris
enixum, & ad Discipulos clausis ostijs fuisse ingressum non credunt.

Comparentur nunc duo hæc tam insignia diuinæ pietatis miracula, recens hoc, quod XLIII.
hominem cingulum renem eius firmiter obstrictum & indissolubilem transijt & exiliuit, &
illud antiquius, quod zonæ infertus, nodo integro persistente erupit anulus. Nescio quid
miser amplius, nisi quod hic pariter (vt supra dictum est) vox diuinitus audita est:

Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.

Hoc igitur, vbi accepi (manè quippe, vbi primum loquendi copia fuit, duobus tantum
Fratribus, quorum vnus exiti, attonitus adhuc Frater ille rem gestam retulit, obnixè po-
stulans, vt creditum nobis secretum nunquam cum suo nomine proderemus:) vbi, in-
quam, hoc accepi, tamquam meis maxime oblatum à Deo vsibus miraculum, lætus arri-
pui. Siquidem eadem nocte & eadem paululum ante horam qua illud accidit, supradic-
tam similitudinem ruminare cœperam, scilicet quod hi qui fidei Resurrectionis detra-
hunt, & idèd non veram carnis naturam credunt resurrectionem, quia Dominus clauso se-
pulchro surrexit, vel quia clausis ad Discipulos ingressus est ianuis, similes sunt illis, qui ter-
ræ, quam infexerant, detraxerunt apud filios Israel, dicentes: Terra quam iustrauimus,
deuorat habitatores suos. Non igitur importunè longior nunc trahitur sermo de Resur-
rectionis gloria, &c.] hæc Rupertus Abbas, tunc monachus sub Berengero sine Berenga-
rio Abbate in monasterio S. Laurentij in monte Leodij constituto, vt ipse restatur in epi-
stola nuncupatoria ad Cunonem Abbatem Sigebergensem, ante Commentarium in
Genesim posita, qui Berengario moriente Abbate ab eodem commendatus fuit eidem
Cunoni, cuius præfecturæ anno duodecimo, quem notat fuisse annum Redemptoris
millesimum centesimum decimum septimum cum Indictione decima, suos cepit à se
scriptos edere Commentarios, sub eius viuens patrociniò à persecutione falsorum Fra-
trum inuidià tabescentium. Felix progressus, sed non inoffenso penitus pede: nam in erro-
rem illum impedit incautè, quo asseruit in sacratissimo Eucharistiæ Sacramento ita in-
esse verè ipsum integrum corpus & sanguinem Christi, vt tamen substantia ipsa panis &
vini etiam integra remaneret. qui error damnatus est in Concilio Lateranensi sub In-
nocentio Papa Quarto. Porro quod spectat ad lucubrationes ipsius, numerat ipse eas
in epistola nuncupatoria ad eundem Cunonem iam creatum Episcopum Ratispo-
nensem, conscripta ultimo loco, cum primitias laboris sui diutius apud se retentas ei-
dem dedicat libros hoc anno scriptos de Diuinis officijs. at hæc de Ruperto ad insti-
tutum facis.

RUPERTI
LUCUBRA-
TIONES.a Rupert.
Abb. in Exo.
lib. 2. c. 10. m
fm.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 2. ANNVS ANNVS ALEXII COMN.IMP. 32. A

I. INDICTVR LATERANENSE CONCIL.

SEQVITVR annus Redemptoris millesimus centesimus duodecimus, Indictione quinta, quo Paschalis Papa ad instaurandum graue damnum illatum Ecclesie, scandalumque curandum quod intulisset vbique Fidelibus, ac denique ad restituendam sanctam Ecclesiam in pristinam libertatem, Apostolicis indictum litteris generale Concilium in Laterano celebrandum habuit. de occasione autem huius indicendi Concilij sic Vrspergensis hoc anno: Eo tempore dominus Apostolicus multas a Romana Ecclesia passus est iniurias, obijcientibus ei aduersariis, quod contra instituta totius Ecclesiasticae disciplinae Regem Henricum tyrannum, Reipublicae vastatorem, & Ecclesiarum destructorem Imperiali benedictione sublimasset, insuper priuilegio sacrilego condonasset. Inde coactus est in Concilio decimo quinto Kalendas Aprilis habito Laterani in Ecclesia Constantiana, vltima die Concilij, facta coram omnibus professione Catholicae Fidei, ne quis de fide ipsius dubitaret, dixit: Amplector, &c.] de his acturi, in primis, quod ad tempus spectat, corrigendi sunt codices illi, qui habent idem Concilium habitum anno sequenti. id enim non ex Vrspergense tantum, sed ex Actis Viennensis Concilij habiti hoc pariter anno, Indictione quinta, redditur manifestum, dum in eis mentio habetur eiusdem Lateranensis Concilij dicta die mensis Martij celebrati: aded vt nulla remaneat dubitatio hoc ipso anno idem Concilium celebratum, quod etiam ex Petro * Diacono potest intelligi in Chronico Cassinensi.

II. PASCHAL. PAP. QVO ANIMO SIX OMNES LEGATOS ADMONUIT.

Ante Concilium autem idem Paschalis Papa suam causam praeiudicauit, cum vniuerso Catholico orbi innotescendum curauit per Legatos Apostolicae Sedis, datis ad eos litteris, quomodo coactus fecisset, quod Henrico de inuestituris concessisset. Ceterum se ea omnia inualida reddere, & confirmare quae a praedecessoribus Romanis Pontificibus de his statuta fuissent. extant eodem argumento eiusdem Pontificis litterae hoc anno scriptae ad Guidonem Viennensem Archiepiscopum, cuius generis & reliquae erant ad Legatos ceteros datae. Reddamus igitur quae extant ad Viennensem, vt ex his reliquis quae non extant intelligamus. sic se habent:

III. EPISTOL. PASCHAL. AD VIENNENSEM ARCHIEP.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Viennensi Archiepiscopo Guidoni & Apostolicae Sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Si constantiam tuam saeva illa barbaries minis, blandimentis, aut alijs modis tentat inflectere, prudentia tua immobilis perseueret. Si enim in viridi ligno sic factum est, quid fiet in alijs? Si in capite sic perpetratum est, quid fiet in membris? Igitur frater charissime, in tuo bono incepto constanter & viriliter, Deo praestante, permanes. Minae, vel blandimenta, vel alij suasionis aut dissuasionis modi prouidentiam tuam non moueant, sed ita Domino auxiliante perdura, vt alijs tua constantia salutaris perseuerantiae sit exemplum. Quae cognoscere postulasti, haec sunt. Scripta, quae in tentorijs, in quibus cum multitudine Clericorum & ciuium Vrbs & totius prouinciae custodiebamur, pro libertate Ecclesiae, & pro absolutione captiuorum omnium, & pro excidio, quod Ecclesiae, Vrbi & vniuersae prouinciae, superincumbente vndique gladio, imminere videbatur de electione, seu de inuestituris personarum facta sunt, videlicet: Vt electione libera facta sine vi & simonia consensu Regis, facultatem habeat Rex inuestiendi per virgam & anulum, & electus a Clero & populo non consecratur, nisi a Rege inuestiatur: ego Canonica censura cassa omnino & irrita iudico, & sub damnatione perpetua permanere decerno, vt nullius vniquam auctoritatis sint, & nullius bonae memoriae. Ea vero quae sacri Apostolorum Canones, & Antiochenum, ac vniuersa Concilia, & praedecessores nostri, & praecipue felicitis memoriae dominus Gregorius & Urbanus de his prohibuerunt, damnauerunt, statuerunt, & firmauerunt: ego prohibeo, damno, constituo, & confirmo, & me illorum sanctiones profiteor seruaturum.] hucusque epistola Paschalis. legimus eam in pluribus veteribus codicibus scriptis: demum vero habetur cusa in Notis ad Iuonis epistolas. eodem quoque argumento scripsisse ad Gerardum Episcopum Engolismensem eundem Sedis Apostolicae Legatum, testantur litterae Vienna redditae ad eundem Paschalem Pontificem. Sic igitur eiusmodi ab Apostolica Sede tonitru in vniuersum Christianum orbem perstreperente, apud omnes innotuit, cuius esset fidei Pontifex atque constantiae

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI I V. IMP. 2. IIII. 13. ALEXII COMN. IMP. 32.

A stantiae in conseruandis praedecessorum decretis de inuestituris sancitis.

Post haec autem vbi dicti Concilij tempus aduenit, collecti sunt in vnum duodecim Archiepiscopi, centum & quatuordecim Episcopi, quindecim Presbyteri Cardinales, & octo Diaconi Cardinales, Abbates plures, & Clericorum diuersi Ordinis innumera multitudo. dies Concilij varia diuersorum codicum lectione, diuersa scripta esse reperitur. Aliubi legitur quinto Kalendas Aprilis, decimo quinto alibi, rursum alibi decimo octavo Kalendas eiusdem. Porro quae extant eius Acta, quae & Nicolaus Aragonius in suum transtulit Codicem in Vita Paschalis, sic se habent:

IV. CONCILIVM LATERANENSE CELEBRATVM.

Anno incarnationis Dominicae millesimo centesimo duodecimo, quinto Kalendas Aprilis celebrata est Synodus Lateranensis a domno Paschali Papa in Basilica Constantiana. Vbi Episcopi complures ex Italicis prouincijs interfuerunt, a Transalpinis duo. In qua nimirum Synodo de Guibertinis die quarta est facta quaestio, quod referrentur, quasi ex permissione Papae interdicta officia celebrare. Tunc Pontifex ait: Nec excommunicatos (sicut aiunt quidam) generaliter absolui. Constat enim neminem nisi poenitentem & satisficientem absolutionem gratiam consequi. Guibertinis nec officia interdicta restitui, immo Ecclesiae sententiam in eos editam iuxta praedecessorum nostrorum deliberationem laudamus & confirmamus.

V. ACTVM IN SYNODO DE GUIBERTINIS.

Die autem quinta idem Pontifex narrauit omnibus, qualiter ab Henrico Teutonico Rege cum Episcopis quibusdam, & Cardinalibus tam Presbyteris quam Diaconibus, & cum magna tam Romanorum, quam aliorum, qui tunc secum conuenerant, multitudine captus fuerit. Quodque coactus fuerit contra deliberationem suam, pro redemptione captiuorum, pro pace populi, pro liberatione Ecclesiae, vt supra dicto Regi de inuestituris, quas saepius prohibuerat, scriptum concessionis daret, & iuramento per Episcopos seu Cardinales fieri preceperit, quatenus nec de inuestituris deinceps eum inquietaret, nec in personam Regis anathema poneret. Quamuis autem conditio iuramenti imposita ab ipso & suis minus obseruata sit (neque enim seruauerunt nobis quod ab ipsis iuratum fuerat:) Ego tamen eum numquam anathematizabo, & numquam de inuestituris inquietabo, quod iam nostrae commotionis instantiam repulerunt, habebunt iudicem Deum. Porro scriptum illud, quod magnis necessitatibus coactus, non pro vita mea, non pro salute aut gloria, sed pro solis Ecclesiae necessitatibus sine fratrum consilio aut subscriptionibus feci, super quo nulla conditione, nulla promissione constringimur: sicut prae factum cognosco, ita prae factum confiteor, & omnino corrigi, Deo praestante, desidero, cuius correctionis modum fratrum qui conuenerunt, consilio iudicioque constituo, ne forte per hoc in posterum detrimentum aliquod Ecclesiae, aut animae meae praedudicium relinquatur. Tunc enim communi omnium fauore laudatum est, vt fratres omnes, qui donum a Deo sapientiae scientiaeque perceperant, maturius super hoc consilium communi collatione susciperent, quid sequenti die per inspirationem Spiritus sancti responderent.

VI. DE PRODICTIONE HENRICIANA.

* sed quoniam

Die itaque sexta, quae & vltima Concilij fuit, fidei suae veritatem sanctis Patribus per omnia congruentem domnus Papa Paschalis in audientia totius Concilij exposuit, asserens se Scripturas sanctas veteris & noui Testamenti, & Concilia vniuersalia veneranda suscipere ac venerari, quae Catholica Ecclesia suscipit & veneratur, ita dicendo: Amplector omnem diuinam Scripturam scilicet veteris & noui Testamenti, Legem scriptam a Moyse & a sanctis Prophetis: amplector quatuor Euangelia, septem Canonicas Epistolas, & Epistolas gloriosi Doctoris beati Pauli Apostoli, sanctos Canones Apostolorum, quatuor vniuersalia Concilia, sicut quatuor Euangelia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum & Chalcedonense, decreta sanctorum Patrum Romanorum Pontificum, & praecipue decreta domini mei Papae Gregorij, & beatae memoriae Papae Urbani. Quae ipsi laudauerunt, laudo: quae ipsi tenuerunt, teneo: quae confirmauerunt, confirmo: quae damnauerunt, damno: quae repulerunt, repellio: quae interdixerunt, interdico: quae prohibuerunt, prohibeo in omnibus, & per omnia, & in his semper perseuerabo.

VII. PASCHAL. PAP. PROFESSIO.

* aliqui tamen habent, & Antiochenum

In calce etiam huius professionis ex ore omnium, qui ad consulendum hesternae deliberatione conuenerant, Engolismensis Episcopus Gerardus hanc in scriptis sententiam recitauit:

VIII. SENTENTIA SYNODALIS

Priuilegium illud, quod non est priuilegium (neque verò debet dici priuilegium, sed priuilegium) pro liberatione captiuorum & Ecclesiae a domno Papa Paschali per violentiam

CONTRA PRIVILEGIUM REGI DATVM.

tiam Henrici Regis extortum, nos omnes in hoc sancto Concilio cum eodem domno Papa cōgregati, Canonica censura, & Ecclesiastica auctoritate, iudicio sancti Spiritus damnamus, & irritum esse iudicamus, atque omnino cassamus, & ne quid auctoritatis & efficacitatis habeat, penitus excommunicamus. Quod ideò damnatum est, quòd in eo priuilegio continebatur, quòd electus canonicè à Clero & populo, à nemine consecratur, nisi prius à Rege inuestiatur, quod est contra Spiritum sanctum, & Canonicam institutionem.

IX. Perlecta verò hac charta, acclamatum est ab vniuerso Concilio: Amen, Amen, Fiat, Fiat. Archiepiscopi verò, & Episcopi quoque, & Presbyteri Cardinales, qui interfuerunt ipsi Concilio, hi sunt, videlicet:

- C. Sabinensis. G. Portuensis. L. Ostiensis. C. Prænестinus. I. Tusculanus. Patriarcha Venetus. L. Capuanus. L. Beneuentanus. A. Amalphitanus. H. Rheginensis. Hydruntinensis. Brundusienensis. Cofentinus. Geruntinensis. Rossanensis. Segobienensis. G. Legionensis. Legatus pro Bituric. G. Viennensis Archiepiscopus. R. Volaterranus. G. Senensis. R. * Popubre. G. Tarracinenensis. G. Syracusanus pro omnibus Siculis. G. * Vorrianus.

* Verulanus.

X. Hæc charta lecta est à Gerardo Engolismensi, Leone Ostiensis, Galone Legionensi Episcopis, Roberto Card. tit. S. Eusebij, & Gregorio Card. tit. SS. xij. Apostolorum, de comuni aliorum consensu. In alio codice post Amen, Fiat, Fiat, hæc legebantur: Tunc surgentibus ex consensu fratribus, gratiæ Deo & Pontifici actæ sunt, quia patefacta liquidius veritate, de medio ablata sit scandali & dissensionis occasio. Et consenserunt duodecim Archiepiscopi, centum & quatuordecim Episcopi, & quindecim Presbyteri Card. octo Diaconi Card. Qui omnes in damnatione prædicti priuilegij consenserunt cum Abbatibus, & innumerabili multitudine tam Clericorum quam laicorum. hucusque in Codice Vaticano, facta collatione cum alijs exemplaribus.

XI. Sed describamus hic carmina Gorfridi Viterbienensis Notarij Imp. quibus per Pontificem gesta vsque ad finem Concilij alia pleraque sic narrat:

ALIA CONCILIA CTARMINESCRIPTA.

Papa dolens lamenta mouet, totumque per orbem, Ecclesiam sua charta vocat propeanter ad Urbem. Hæc ubi consedit, Cesaris Acta dedit. Tunc ait: O Patres, à Cesare scripta notate, Et quodcumque placet super his decreta parate: Me quoque Pontificem non fore, iussa date. Peccatis mala vestra meis venisse notauit, Officiis me destitui dignum reputauit, Me quoque deposui, ne percutis, ait.

Hæc

A Hæc ait, & mitram reiecit, mantumque relinquit, Ordinet Ecclesia sine me, quidquid placet, inquit, Moreq; Pontificis indicet ipsa sibi. Scripta legunt Cleri: Rex pontificalia quarit, Anulus & baculus sub Casare fertur haberi. Copia pontificum: Non ita (dixit) erit. Extortum Papa scriptum contra rationem Vritur, & priscum tibi conciliamus honorem. Tolle pater mantum, Curia tota monet. Rursus in Henricum Quintum noua bella gerentur, Pristina mora patri sibi iam tormenta mouentur, Vt pater ante fuit, sic anathema luit. Littera Papalis simul & Papale sigillum, Atissa per Imperium grauis excommunicat illum, Et cunctos Proceres, qui sua iussa tenent.] hæc ipse.

B

At licet hæc ita stabilita in Concilio videri potuissent: tamen haud est sopita discordia, quòd videlicet ipse Paschalis Papa noluerit per se ipsum datum Henrico priuilegiū condemnare, & ipsum excommunicare, neque concessas inuestituras eidem reuocare, vt ex verbis eius audisti superius ita dicentis: Ego tamen eum numquã anathematizabo, numquam de inuestituris inquietabo. Ipsum verò damnari per Concilium potius quàm per se ipsum concessum illi priuilegium permiserit. Immo ex eo, quòd amicitiam cum eodem Imperatore retinuerit, atque litteris coluerit, & officijs frequentauerit: exulcerabat animos Orthodoxorum pro libertate Ecclesiæ æstantium. Quod patet ex litteris Guidonis Archiepiscopi Viennensis, qui fuit postea Callistus Papa, modò autem Legati Apostolicæ Sedis, qui Viennæ hoc anno contra isthæc ab Henrico scelera perpetrata Concilium celebrauit decimosextimo Kalendas Octobris, cui inter alios Episcopos interfuit, immò & præfuit pro Legato (quòd impeditioris esset linguæ) sanctus Godefredus Episcopus Ambianensis, vt testatur eius temporis Scriptor a Nicolaus in Vita ipsius. Sed & interfuit huic Concilio Viennensi S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus (inquit Guido Abbas Carthusiæ in Vita ipsius) qui præ cunctis, vt Henricus, qui sic enormiter in Paschalem Papam peccasset, excommunicaretur, in eodem Viennensi Concilio effecit. Porro ibidem ista decreta scripta esse reperiuntur:

* Regem scilicet, sed Imp. IV.

XII. POST CONCILIVM RENOVATA DISCORD.

a Nicol. in Vit. S. Godefred. l. 3. c. 7. die 8. Nou. apud Sur. tom. 6.

XIII. Inuestituram Episcopatum & Abbatiarum, & omnium Ecclesiasticarum rerum de manu laica, S. R. E. auctoritate sequentes, hæresim esse iudicamus. Scriptum illud, seu priuilegium, quod à domno Paschali Papa violenter Henricus Rex de inuestituris, de anathemate in persona sua non sponte extorsit: in virtute sancti Spiritus damnamus, atque irritum esse, & nullius beatæ memoriæ iudicamus fieri.

XIII. CONCILII VIENNENSIS DECRETA.

Henricum Teutonicorum Regem, qui simulata pace Romam veniens, post data sacramenta domno Papa Paschali vitæ, membrorum, malæ captiõis, refutationis inuestiturarum, eundem domnum Papam in Sede Apostolica ante corpus beati Petri, post osculationem pedis, oris, & faciei, proditiõne, periurio, & sacrilegio, velut alter Iudas, cum Cardinalibus Episcopis, & Archiepiscopis, & multis Romanorum nobilibus tradidit, cepit, & raptum in castra insignibus Apostolicis exiit, & indignè atque inhonestè irrisum tractauit, & ab eo nefandissimum & detestabile scriptum violenter extorsit: excommunicamus, anathematizamus, & à gremio sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus, donec his omnibus abrenuntiat, plenam satisfactionem Ecclesiæ exhibeat. hætenus decreta Concilij Viennensis, quæ Archiepiscopus Legatus Romam confirmanda misit, his tunc ad eundem Paschalem Pontificem litteris synodalibus datis:

XIV. EXCOMMUNICATIO HENRICI IMP.

Domno sancto & dulcissimo patri Paschali Guido Viennensis Archiepiscopus & Apostolicæ Sedis Legatus, & ceteri omnes Episcopi & Abbates, qui Viennensi astuimus Concilio, debitam subiectionem & obedientiam.

Sanctæ paternitatis vestræ mandata sequentes, apud Viennam conuenimus, ibique cooperante gratia Spiritus sancti, de inuestituris, de captiõne vestra & vestrorum, de periurijs Regis, de pessimo illo pacto & priuilegio, quod à vestra maiestate violenter extorsit, tractare diligenter curauimus. Assuerunt Legati Regis, litteras bullatas, quasi de parte vestra ad eum missas, audacter prætententes, in quibus erga eum vestres bonos affectus pacis

XV. SYNODALIS EPIST. CONCIL. VIEN. AD PASCH. PAP.

CHRISTI
1112.PASCHALIS PAP. II.
13.HENRICI IV. IMP. 2.
ALEXII COMN. IMP. 32.

cis & concordia & perfecta amicitia significabatur. Quas nimirum post Conciliū, quod in præterita vltima Quadragesima Romæ celebrastis, se recepisse, & sibi missas idem Rex testabatur. Cumque super his multa nobis incuteretur admiratio, memores tamen litterarum illarum, quas humilitati nostræ, illarum etiam, quas Gerardo Engolismensi Episcopo & vestræ Sedis Legato de bona iustitiæ perseuerantia miseratis: totius sanctæ Ecclesiæ & nostræ Fidei ruinam euitare cupientes, ad Dei honorem & vestrum animati, canonicam viam aggressi sumus.

XVI. Igitur dictante sancto Spiritu inuestituram omnem rei Ecclesiasticæ de manu laica hæresim esse iudicauimus.

Scriptum illud, quod Rex à vestra simplicitate extorsit, damnauimus.

In ipsum etiam Regem nominatim, & solemniter, & vnanimiter sententiam anathematis iniiecimus. Et nunc domne pater, vestram, sicut dignum est, maiestatem suppliciter exoramus, vt quod pro sanctæ Ecclesiæ fidei robore, pro Dei & vestro honore fecimus, auctoritate Apostolica solemniter confirmetis. Cuius confirmationis argumentum per apertas nobis litteras significare dignemini, quas etiam (vt gaudium nostrum sit plenum) alter alteri destinare possimus. Et quoniam Principum terræ pars maxima, & vniuersi ferè populi multitudo in hac re nobiscum sentit: in remissionem peccatorum suorum omnibus iniungatis, vt si necesse fuerit, auxilium nobis, & patriæ vnanimiter ferant.

XVII. Illud etiam cum debita reuerentia vestræ suggerimus pietati, quod si nobiscum in his steteritis, si hoc sicut rogamus, confirmaueritis, si deinceps ab ipsius crudelissimi tyranni, & Nuntiorum eius litteris, locutione, muneribus abstineritis: vnanimiter nos, sicut decet, habebitis filios & fideles. Si verò (quod minimè credimus) aliam viam aggredi cœperitis, & nostræ paternitatis assertiones prædictas roborare nolueritis: propitius sit nobis Deus, quia nos à vestra subiectione & obedientia repellentis. Valete.] istis hæc in codice subiecta leguntur: Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo duodecimo Indictione quinta, decimosextimo Kalendas Octobris, Concilium hoc Viennense celebratum est.] Quod autem ad confirmationem spectat, Paschalis Papa confirmare distulit; vixque impulsu Cononis Prænestinij Episcopi Cardinalis post annos quatuor, nempe Redemptoris anno millesimo centesimo decimosexto, in Lateranensi Concilio confirmauit omnia, quæ per Legatos gesta essent, nominatim verò per eundem Archiepiscopum Viennensem, vt suo loco patebit.

XVIII.
PASCH.
PAP. SV-
GILLATVR.

Sic igitur Paschalis Papa, qui hæcenus summa gloria Pontificatum vniuersalis Ecclesiæ administrasset: ab anno superiori, quo ea quæ vidimus perpetravit, Apostolicæ constantiæ succis neruis, visus est languescere & hebescere, cum nec tot vndique, siue ab his qui essent Romæ, siue in prouincijs, stimulis agitatus, in Henricum sacrilegum insurrexerit, eundemque anathemate condemnauerit, nimis tenax custos præstiti, imò per vim & metum extorti iuramenti. Sed & quod eiusdem proditoris vsum amicitia retinuerit, & quod ex aduerso vndique magno animo insurgentes (vt vidisti) & zelo Catholicæ Ecclesiæ libertatis læsæ æstuantes Patres reprefferit: magnam ipse sibi notam inussit; summam verò laudem sibi pepererunt Cardinales atque Legati cum ceteris, qui sic ipsum per tot annos admonitionis stimulis agitarint, sicque renitentem patientissimè tolerarint, vt nullum sint passi constari schisma, nec in Ecclesia aded immane scelus inultum relinqui in perpetuam Sedis Apostolicæ ignominiam. Ita diuina prouidentia in eadem sacrosancta Sede Apostolica dispensante, vt cum languescit caput, membra ad defensionem fortius roborentur, nec sinant tyrannos irrumperere, vel quæcumque aduersa in Ecclesiam præualere.

XIX. Ceterum, quod audisti in eodem Concilio Viennensi statutum, hæresim esse de manu laica inuestituram accipere: sic intelliges secundum ea, quæ ex epistola Ioannis Archiepiscopi Lugdunensis sunt superius recitata, non scilicet, quod sit hæresis, ipsas inuestituras dispensando concedere, sed asserere atque defendere de iure esse, & debere fieri per laicos inuestituras: id hæresim esse, cum id sit falsum dogma, bonis moribus & sacris Patrum institutionibus repugnans, in Ecclesiam introducere. Quod tamen crimen nihil penitus est quod iure Paschali Papæ obijci aliquo modo potuerit, cum siue litteris ad diuersos datis, siue verbis in Concilij semper testatus atque professus sit, se de inuestituris firmiter tenere, quæ prædecessores Gregorius Septimus atque Urbanus constituissent.

Quod

CHRISTI
1112.PASCHALIS PAP. II.
13.HENRICI IV. IMP. 2.
ALEXII COMN. IMP. 32.

A Quod verò non Cardinales tantum, sed & in prouincijs Episcopi (vt vidisti) pro defensione Ecclesiæ aduersus Imperatorem vno iuncti spiritu insurrexerint: fuit summa laude dignum. Quod verò etiam hostes, qui tantorum malorum auctores fuere, aduersus Imperatorem pro Ecclesia steterint: id quidem omnem superauit admirationem, vt planè illud Dauidicum * de re tanta vsurpare licuerit: Hæc est mutatio dexteræ Excelsi.] Cum ille ipse Imperatoris Cancellarius Albertus, cuius consilio potissimum vsus Imperator, tot tantaque indigna in Paschalem Pontificem perpetraverat: idem inquam ipse, qui ob mercedem impietatis, anno superiori Archiepiscopatum Moguntinum acceperat: hic tantus simul ac infulas accepit Episcopales, mutatus in virum alterum, veritatem propugnare aggressus sit, & pugnare contra Pontificis Romani persecutores; in primis verò contra ipsum Imperatorem, quoad vixit, in dies magis magisque constanter minimè prætermiserit, nec destiterit aliquando, quamuis extrema quæque sit pati coactus, donec victoriam de recuperata prodita libertate sancta Ecclesia fuerit consecuta. Vrspergensis huius temporis Historicus quamuis fauens Henrico, huncque fugillans, vt in Imperatorem infidum, per singulos ferè annos res ab Adalberto gestas, detrahendo licet potius quàm laudando, commemorat.

Atque primò de Archiepiscopatu Moguntino eidem collato anno superiore post scelus admissum sic: Habita post hæc Moguntia Curia, Adalbertum Cancellarium suum dudum in eandem cathedram electum baculo & anulo inuestiuit.] ita ipse. Hoc autem anno agens de Viennensi Archiepiscopo, per Germaniam anathema in Imperatorem declamante, & plurimos commouente: inter alios eundem Adalbertum Moguntinum Archiepiscopum in Imperatorem concitasse tradit, cuius rei causa idem Moguntinus ab eodem Henrico fuerit detrusus in carcerem, vbi triennio detentus, & vsque ad vltimum ferè spiritum cruciatus, demum Moguntinorum in Imperatorem insurgentium violentia coactus est Imperator eum dimittere, vt suo loco dicetur. Egressum verò de carcere ea tantum curasse, quæ Romanus Pontifex per Legatos monuisset, idem Auctor per singulos ferè annos, vt dixi, res ab eo gestas narrans pluribus exemplis ostendit, nosque suis locis, pro temporis ratione dicemus. Sicque vides quasi miraculo factum, vt cum is, qui positus est in Sede Petri defensor veritatis, ex humanæ miseræ conditione infirmus appareret: Deus ad defensionem eius hostes ipsos quoque conuertens, maioribus auxilijs comparatis ipsam defendat Ecclesiam.

Præter hæc autem ad acerbissimū casum Romanæ Ecclesiæ, cuius fama peruasit quoque Orientem, permoti sunt etiam eius æmuli, ac insuper aduersarij, quorum præcipuus Imperator Alexius (vt auctor est Petrus Diaconus^b) hoc anno misit Legatos Romam ad Romanos ipsos, quibus cōdoleret ipsis, eisdemque omne quod posset sponderet auxilium & fauorem. Res tum gesta sic ab ipso narratur: Eodem anno, quo scilicet dictum Romanum Concilium celebratum est, Alexius Imperator, cuius supra meminimus, strenuissimos ex suo Imperio viros Romam cum suis litteris misit, quibus de iniuria ab Imperatore illata Pontifici atque Romanis dolenter audisse significans: agebat postmodū gratias, eosque laudabat, quod viriliter illi obstitissent. Atque ob id, si illorū animos paratos promptosque sensisset (vt sibi iam dudum nuntiatum fuerat) velle vel se, vel Ioannem suum filium, iuxta morem præcorum fidelium Imperatorum, à summo Pontifice Romæ coronam Imperij sumere Romani: se omnino fore paratissimos ad ipsius nutum, per eosdem Nuntios mandant. Mense autem Maio elegerunt ex suis ferè sexcentos ad Imperatorem conducendum, qui Cassinum venientes, ab Abbate honorificè excepti sunt, cum quibus Legatos ad Imperatorem ipse quoque direxit, seruitium ei & orationis suffragia spondens. Igitur Constantinopolim profecti, cum Imperatori vnà cum Romanis quid sibi Abbas noster mandauerat, exposuissent: censuit illum Imperator inter amicos Imperij habendū, ac per huius cœnobij Fratres octo libras solidorum, palliumque triacontasimon beato Benedicto direxit. Mandauitque insuper Abbati ipsi, vt cum ipse Romam coronandus accederet: obuiam illi Dyrrachium pergeret, atque cum eo ad Urbem vsque properans, in eius permaneret obsequio.] hæc Petrus. sed ista omnia in auras inanes euanescere, quæ aliquo prætextu visa sunt fuisse tentata sub eiusmodi insuetæ legationis inuolucro.

Hoc eodē anno, qui numeratur quintus exactus, sextus verò inchoatus à tempore Concilij Guastaldensis, ad Paschalem Papam querelæ antiquæ renouatæ, & aliæ innouatæ perlatæ sunt aduersus Herimanum intrusum Episcopum Augustanum, qui (vt vidimus)

XX.
ALBERTVS
CANCELLARIVS
CONTRA
IMP. AGIT.
a Psal. 76.

XXI.
HOSTES EC-
CLESIAE
IN DEFEN-
SORES
CONVERSI.

XXII.
b Pet. Diacon.
lib. 4. c. 48.

ALEXII
IMP. LEGA-
TIO AD
ROMANOS
PRO SEDE
APOST.

XXIII.
CAUSA EPISCOPALIS
AVGVSTANI DEFERTVR AD
PASCH. PAP.

vt lu-

CHRISTI
1112.PASCHALIS PAP. II.
13.HENRICI IV. IMP. 2.
ALEXII COMN. IMP. 32.

ut lupus ingressus ad mactandum & perdendum oues aditum sibi parauit; ut vulpes verò A venatores elusit; demum cum ut sus cuncta etiam sancta libidine conspurcaret: defertur rursus ad Paschalem Pontificem. cuius rei gesta historia ita ab Vdalscalco, qui aderat, scripta narratur: Deprehensus iam crebrius in stupri sceditate dictus *Herimannus* Episcopus, post monialium seu aliarum meretricum scortum, perpetrasse in Ecclesia diffamatur adulterium. Cuius videlicet vxoris maritus, cum esset fortitudine ac bonitate conspicuus, facile totam ciuitatem potuisset in adulteri concitare necem; sed malens gladio spiritali iudicium sibi fieri, quam materiali, Sedem petiuit Apostolicam, de crimine facturus querimoniam. Augustensis verò Ecclesia tanto scelere quasi de grauissimo erroris somno ex-perrecta, ad eamdem Sedem litteras dirigit, quid super tali Episcopo sentire debeat, inquit. quæ infra positis informatur scriptis.

XXIV. Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Augustensis Ecclesie Clericis B salutem & Apostolicam benedictionem.

QUAE PA-
SCHAL. IN
CAUSA HE-
RIMANNI.

Pro querelis quibusdam, quæ super Episcopo vestro ad audientiam nostram ante quinquennium peruenerunt: nos ei tunc temporis officium Episcopale interdixisse meminimus, quia & a nostro id temporis Legato bonæ memoriæ Richardo Albano Episcopo, sicut vestris significatur litteris, inuitatus, & nostra præceptione præmonitus, nequam ad statutum terminum ante hos curauit occurrere, aut purgationis debitum exhibere. Ex illo *namque tempore* numquam interdicti remissionem nos esse fecisse meminimus. . .] hucusque ex litteris Paschalis, quæ enim sequuntur, ex Clericorum potius ad Paschalem Papam epistola esse noscuntur. quæ sic se habent: Latorem præsentium Apostolicæ Sedis auxilium postulantem vestræ* fraternitati commendamus, ut in querela, quam aduersus eum Episcopum gerit, vos eius iustitiam tueamini. Datum Romæ nono Kalend. Decembris.] ita interuersa legebantur in codice. nam hæc de tempore datæ epistolæ ad sequentem epistolam pertinere noscuntur, quæ scripta legitur data ab eodem Pontifice ad Archiepiscopum Moguntinum, his verbis:

XXV. Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Arnaldo Venerabili fratri Moguntino Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

EPIST. PA-
SCHAL. AD
ARCHIEP.
MOGUNTINUM.

Super cetera horrenda & infamia, quæ de persona Augustensis iam dudum ad Sedis Apostolicæ audientiam perlata sunt, nuper querelam Adalberti Augustensis ciuis lacrymabili suggestionem suscepimus. Quam nimirum personis Ecclesiasticis & dicere et audire turpe est, sed ex ipsius Adalberti poteris relatione cognoscere. Tibi ergo, ad quem huiusmodi discussio pro Metropolitana dignitatis debito attinet, litterarum præsentium præceptione iniungimus, ut huiusce negotij veritatē, conuocatis fratribus, sollicita inquisitione discutias, & quod iustitia exegerit, decernaris. Quod enim a vobis iustè & rationabiliter, auctore Deo, statutum fuerit, nos ratum habebimus.] hucusque Paschalis epistola ad Archiepiscopum Moguntinum, qui vocatum ad Synodum ad dicendam causam Episcopum Augustanum, nec venientem excommunicauit, & cum adultero adulteram quoque pari sententia anathematis condemnavit, ut ex eiusdem Archiepiscopi litteris Acta, quæ recitantur inferius, docent. Ceterum rursus ad imposturas, ad fraudes iterum recurrit Episcopus, qui mendacium posuit fiduciam suam, atque vsus comministro commenti Conrado Canonico Augustanæ Ecclesie, fingit litteras ad Paschalem Pontificem. ait enim Vdalscalcus: Spreto Episcopus salubriori consilio, & criminis conscius, solito mendacij armatur præsidio. Litteræ siquidem tamquæ ex Augustensis Ecclesie persona finguntur per Canonicum Conradum & dictum fratrem Ratpotonem Apostolico diriguntur.] quibus scilicet E petebatur, ut causa ipsa cognoscenda ab eodem Paschali Pontifice Curiensi iniungeretur Episcopo viciniore, prout apparet ex redditis litteris Paschalis ad eos, quæ sic se habent:

XXVI. EPIST. PASCHAL. AD ECCLES. AVGVSTANAM.

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Dilectis filijs D. Decano, & ceteris Augustensis Ecclesie Canonicis salutem & Apostolicam benedictionem.

Diu est quod frater noster Herimannus Episcopus vester de tribus apud nos fuit capitulis impetratus, de prauo videlicet electionis & consecrationis accessu, de conuersatione peruersa, & de rerum Ecclesiasticarum distractione. Pro quibus ipso ab Episcopali officio suspensio, terminus constitutus est, quo pars vtraque ante nostram deberet præsentiam conuenire. Infra quem nimirum terminum confrater vester & Concanonicus Conradus ad nos venit, & sicut ipse asserit, a vobis accepit, quod Episcopus liber esset, nisi illi constituto termino conuenirent. Cum itaque nuper ante nos & de quibusdam alijs grauibus idem

CHRISTI
1112.PASCHALIS PAP. II.
13.HENRICI IV. IMP. 2.
ALEXII COMN. IMP. 32.

A idem diffamaretur Episcopus: cum his ad memoriam nostram etiam illa præterita redierunt. Vnde opportunum duximus, causam ipsius, ne diutius Ecclesie detrimentum afferat, terminare. Sed quoniam propter difficultates itinerum & personæ infirmitatem, nostro nequit se offerre conspectui, confratri nostro V Vidoni Curiensi Episcopo negotium istud prouidimus iniungendum. præcipimus ergo, ut ipse causam omnem diligentius audiat. Et si Episcopus vester de rerum Ecclesiasticarum & de peruersæ conuersationis vita emendationem fecit, & de alijs quæ obiecta sunt, tertia Episcoporum vel quinta Presbyterorum manu se purgauerit, restitutionem interdicti sibi officij consequatur. Datum Beneuenti Kalendis Aprilis.] Ita Paschalis, si tamen Paschalis, immò potius Paschalis nomine conficta à Conrado atque collega fuerunt, de quibus admodum idem, qui ista describebat, conqueritur Vdalscalco, qui inferius ait, Curiensem hunc Episcopum fuisse fratrem Conradi fraudis ipsius compositoris. Vides igitur iterum scriptis surreptitis apud Paschalem nefandum hominem ut innocentem in Ecclesia illa Episcopum permansisse. reliqua de eo sub Callisto Papa recitata suo loco dicenda erunt. Sed quæ insuper ad hunc annum spectant memoriæ de rebus gestis sub Paschali, hæc habentur in titulo S. Laurentij in Lucina:

Tempore domni Paschalis Secundi Papæ, anno eius XIII. millesimo centesimo duodecimo, Indictione quinta, sexto Kal. Februarij, per manus eiusdem Pontificis craticula, super quam proculdubid beatus Laurentius emisit spiritum, de quodam altari veteri educta est, cum duabus ampullis vitreis medijs sanguine eiusdem Martyris, quæ cum nonnullis diebus videretur à Romano populo, coram eius multitudine per manus Leonis Ostiensis Episcopi sub hoc nouo altari ix. Kal. Februarij recondita est.

C Ex sede verò marmorea S. Laurentij in Lucina retrò altare primarium, ac rursus in tabula marmorea eiusdem Ecclesie (quæ item ad præsentem annum spectant) hæc habentur quæ sequuntur:

Anno Domini millesimo centesimo duodecimo, Indictione quinta, in Kal. Februarij dedicatum est hoc altare per manus Leonis Ostiensis Episcopi. Reliquiæ sanctorum Martyrum in hoc venerabili loco hæc reconditæ sunt, S. Cornelij Papæ, S. Dionysij Papæ, Epiphaniij Archiepiscopi, Paterniani Episcopi, Concordij Episcopi, Stephani protomartyris, Leonardi, Sisinij, Laurentij, D. . . . Potentiani, Eusebij, Vincentij, & Peregrini, Romani, Marci, Marcelliani, Geruasij, Protasij, Eustathij, Agathæ, Cynacæ, Martinæ, Sophiæ, Piftis, Elpis, Agapes.] A. M. Insuper ibidem hæc sequuntur:

Anno Domini millesimo centesimo duodecimo, Indictione quinta, mense Octobri, die xv. anno verò XIII. domni Paschalis Secundi Papæ, quidam Presbyter huius Ecclesie nomine Benedictus, ducens secum quosdam laicos adiit Ecclesiam S. S. ephani, in loco qui dicitur Aqua transuersa, vbi sub altari inuenit corpora sanctorum Martyrum Pontiani, Eusebij, Vincentij, & Peregrini: quæ inde auferens suis cum socijs in hanc Ecclesiam transtulit, & domno Papæ Paschali, sicut res acta fuerat, intinavit. Quo audito, venerabilis Pontifex præcepit, ut in altari maiori sancti Laurentij sub craticula conderentur. quod & factum est. Eodem quoque anno idem presbyter inuenit corpora sanctorum in via Ardeatina, Gordiani videlicet martyris, & Feliculæ virginis & martyris, & in maiori altari iussu præfati Pontificis superposuit.] hæc ibi de his quæ ad præsentem annum spectant: reliqua inferius suo loco.

Hoc eodem anno defuncto Gibelino Ierosolymitano Patriarcha, eligitur Archidiaconus eius Ecclesie Arnulphus nomine, de quo sæpè superius, cuius detestabiles mores, opera nequissima V Villelmus Tyrus narrat. ita planè cum eiusmodi eligerentur in Episcopos, Numen redditur Christianis infensum. Moritur verò eodem anno Tancredus Princeps Antiochiæ insignis armis, sed præstantior pietate, qui habuit Rogerium successorem, & moribus planè degenerem.

Quo pariter anno die duodecima Septembris illustri meritis sanctus Guido Confessor post Ierosolymitanam peregrinationem iterum repetitam ex hac vita migravit, ut eius Vitæ Acta scriptis data testantur. De eodem est mentio ea die in Romano Martyrologio.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.
CORPORA
SS. MARTY-
RVM IN-
VENTA.XXX.
ARNULPHVS
PATER-
TRIARCHA
IROSOL.
a Villel.
Tyr. lib. II.
c. 15. 18. 19.XXXI.
S. GUIDO
NIS OBITVS.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 3.
 ANNVS ANNVS ALEXII COMN. IMP. 33. A
 1113. 14.

I. **M**ILLESIMVS centesimus decimustertius annus iam incipit Indictione sexta, quo Paschalis Papa pergens Beneuentum, ibi Synodum celebravit, in qua quaestiones provinciales, & alia iudicialia definiuit. agit de his Petrus Diaconus.

Quod ad res Beneuentanas pertinet, locuples nacti sumus monumentum rerum temporis huius, nempe Chronicon Beneuentanum ad nos missum à Maximiliano à Palombaria Beneuentano Archiepiscopo, amico charissimo, in quo res gestae ab hoc anno narrantur vsque ad annum Redemptoris millesimum centesimum quadragesimum, continens annos dumtaxat vigintiseptem, sincera planè & integra fide còscriptum, vtpote qui scripsit ea vel vidit, vel ab iis qui viderunt audiuit. Auctor Folcus nomine dictus est, quem etiam Beneuentanum patria fuisse liquet ex eius scriptis, & in eadem Beneuentana Ecclesia clericatus munere functum: ex quo quidem pleraque sunt Annalibus inferenda. Et quod ad praesentem annum spectat, idem Auctor pluribus narrat, ab eodem Paschali Papa eidem ciuitati titulo Comestabuli praefectum fuisse Landulphum cognomento de Graecia, insignem fortitudine & audacia militem, qui ciues tueretur à frequentibus Northmannorum vicinorum incursionibus, idque plus satis ab eo praestitum, adeo vt non satis ipsi fuerit tueri sua, sed etiam inuaderet aliena, castra eorum capiens atque succedens. Quorum gratia accidit, vt Northmanni magis magisque concitarentur in Beneuentanos, & conflatis militum copiis agrum Beneuentanum assiduè grassationibus in magnum pauperum detrimentum infestarent. quae omnia pluribus Auctor narrat.

II. Dum autem adhuc Beneuenti Paschalis Papa moraretur, ab Antiocheno Patriarcha legationem accepit de conseruandis antiquis iuribus eiusdem Ecclesiae, quibus in diocesi videretur imminuta ex concessione facta ab eodem Pontifice Ecclesiae Ierosolymitanæ.

III. Hac accepta legatione, Paschalis Papa, quod numquam eo animo fuisset, vt quod minimum inferret prauidicium Antiochenæ Ecclesiae, prout superioribus à se datis litteris ad eundem Patriarcham Antiochenum significarat, tamen expressius id voluit declarasse, ne aliquis in mente eius scrupulus remaneret. quamobrem ad eum has litteras dedit pacis & vnitatis conciliatrices:

o Apud Tyr.
de bell. sacr.
l. 1. c. 28.

IV. Paschalis Episcopus seruis seruorum Dei Coepiscopo Bernardo Antiocheno Patriarchae salutem & Apostolicam benedictionem.

LITTERAE
PAP. AD
EPISCOP.
ANTIOCH.

Sicut aliis litteris fraternitati tuae scripsimus, nos & personam tuam & Ecclesiam tibi commissam plena charitate diligimus, nec vilo modo volumus honorem vestrae dignitatis imminui, quin Antiocheni Patriarchatus praelatio, sicut praeteritis temporibus conseruata est, ita etiam in futurum integra, praestante Domino, conseruetur. Illud autem, quod filio nostro Balduino Ierosolymitano Regi per Nuntios suos intercedenti concessimus, charitatem vestram omnino conturbare non debet. sic enim in eis scriptum est: Ecclesiarum, quae illis in partibus fuerunt vel sunt, terminos atque possessiones diutina Infidelium possessio tyrannisque confudit. Cum itaque certos eius fines assignare praesenti deliberatione nequeamus: tuis non immerito precibus duximus annuendum. vt quia pro Ierosolymitanæ Ecclesiae sublimatione personam tuam extremis periculis deuouisti, quascumque Infidelium vrbes ceperis vel cepisti, eiusdem Ecclesiae regimini dignitatiue subiaceant. Eodem sensu etiam illa verba discutienda sunt, quae felicitis memoriae Gibelino Ierosolymitano Patriarchae de ciuitatibus atque provinciis scripsimus, quae supra dicti Balduini Regis prudentia, exercituum eum sequentium sanguine per Dei gratiam acquisitae sunt. Siquidem Ecclesias illas, quibus certi fines assignari possunt, quarum termini ac possessiones diutina possessione ac tyrannide confusi non sunt, & ipsarum Ecclesiarum vrbes illi volumus Ecclesiae subiaccere, ad quam ex antiqua sciuntur iustitia pertinere. Non enim volumus aut propter Principum potentiam Ecclesiasticam minui dignitatem, aut pro Ecclesiastica dignitate Principum potentiam mutilari. Data Beneuenti decimo quinto Kal. Aprilis.] ad Balduinum autem de iisdem sic scribit:

V.
PASCHALIS
LITTERAE
AD REGEM
IERYSAL.

Paschalis Episcopus seruis seruorum Dei charissimo Balduino illustri Ierosolymitanorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Concessio illa, quam nos petitioni tuae accommodauimus, vt quascumque Infidelium vrbes

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 3.
 1113. 14. ALEXII COMN. IMP. 33.

A vrbes ceperis vel cepisti, Ierosolymitanæ Ecclesiae regimini dignitatiue subiaceant, non parum cum fratrem nostrum Bernardum Patriarcham, tum vniuersam Antiochenam turbauit Ecclesiam. Cum enim nos concessionem tibi super Ecclesiis indulserimus, quarum terminos & possessiones diutina Infidelium possessio & tyrannis confudit: illi eas Ecclesias à Ierosolymitano Patriarcha, te coniuente, inuasas conqueruntur, de quibus ambiguitas nulla sit, quin eas etiam Turcorum vel Saracenorum temporibus sedes Antiochena possederit, & eorum Episcopi etiam Infidelium oppressi tyrannide, Antiochenorum Patriarchae obedientiam exhibeant. Porro nos litteris ad supra dictum Patriarcham missis, Antiocheni Patriarchatus praelationem, sicut ab antiquis Patribus distributa, & praeteritis temporibus conseruata est, ita etiam in infinitum integram seruari sanximus. Tuam igitur strenuitatem monemus, & monentes praecipimus, ne à te inuasiones huiusmodi fieri (vt manifesta est veritas) permittantur, sed vnaquaeque Ecclesia iustitiae suae limitibus perfruatur. Nec enim possumus manifestè sanctis Patrum nostrorum constitutionibus obuiare, nec omnino volumus aut pro Principum potentia Ecclesiasticam minui dignitatem, aut pro Ecclesiastica dignitate Principum potentiam mutilari: ne apud nos occasione alterutra pax turbetur Ecclesiae. Clericis quoque Ierosolymitanis per praesentia scripta praecipimus, quandoquidem paternas possessiones, & patriam pro Ecclesiae (vt creditur) exaltatione, pro religionis obseruantia reliquerunt, vt Ierosolymitana Ecclesia sint contenti, nec iniuste aut procaciter ea usurpare contendant, quae certò sciuntur ad ius Antiochenae Ecclesiae pertinere. Omnipotens Dominus sua te in omnibus dextera protegat, de hostibus Ecclesiae triumphare concedat. Data Beneuenti, decimo quinto Kalendas Aprilis.] haecenus Paschalis litterae. Inde reuersus est Romam: vbi manens, excommunicauit Robertum Comitem, quod castellum contra Beneuentanos erexisset, & monitus non desitisset: qui tamen suadente Landulpho Beneuentano Comestabulo, illud est demolitus, sicque ab ipso Paschali absolui meruit.

Quod autem ad res Ierosolymitanas pertinet, hoc anno execrabile illud facinus perpetratur, vt Arnulpho Ierosolymitano Patriarcha agente, Balduinus, viuentem adhuc prima coniuge, duceret in vxorem Comitissam Siciliae, quae vxor fuerat Rogerij Comitum. Ita infenso Numine res Christianorum ceperunt in deterius labi. haec pluribus Tyrus. Quo modo autem per Paschalem Papam Legato missa, ab eo Arnulphus fuit depositus, suo loco dicitur. Quo anno Turcae, qui Ierosolymam capturi aduenerant, re infecta recedentes, monasterium Christianorum in monte Thabor constitutum euertunt, & monachos omnes occidunt. haec in Appendice ad Sigebertum hoc anno. Erant isti sanctissimi viri germina Cluniacensium, vitae religiosae obseruantissimi, ad quos extat Petri Cluniacensis Abbatis epistola, qua eorumdem commendatur monastica obseruantia, quamobrem iure aestimare liceat, quot monachos caesos, tot laureatos martyrij corona Martyres è monte Thabor assumptos in caelum.

VI.

v Villal.
Tyr. lib. 11.
cap. 21.

THABO-
RENSES
MONACHI
MARTY-
RES.
Petr. Clun.
4. ep. 44.

Hoc item anno Paschalis Papa restituit Ecclesiam S. Bartholomaei in Tiberina insula. docet hoc inscriptio superius recitata, cum de eiusdem Apostoli corporis translatione egimus in fine decimi Annalium Tomi. ibi post tetrastrichon haec verba adhuc sculpta leguntur: Tempore Paschalis Secundi Papae anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo decimo tertio, Indictione septima, mense Aprilis, die quarta.]

VII.

Hic insuper est annus, qui S. Bernardi conuersione à saeculo ad Cisterciensium Ecclesiae Dei exitit memorabilis: cum ipse doctrina, vitae exemplo, Sanctorum fecunda sobole magnopere Ecclesiam illustrauit. De eo enim ita V. V. V. Abbas sancti Theodorici, sancti viri sanctus collega in vitae ipsius primordiis: Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo decimo tertio, à constitutione domus Cisterciensis decimo quinto, seruis Dei Bernardus annos natus circa vigintiduos, Cistercium ingressus cum sociis amplius quam triginta, sub Abbate Stephano, suaui iugo Christi collum submisit. Ab illa autem die dedit Dominus benedictionem, & vinea illa Domini sabaoth dedit fructum suum, extendens palmites suos vsque ad mare, & vltra mare propagines suas, &c.] quantum enim proficua fuerit Dei Ecclesiae sancta ista plantatio, haud facile est verbis assequi.

VIII.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 4.
ANNVS ANNVS ALEXII COMN. IMP. 34.
1114. 15.

I. SEQUITUR ANNUS Christi millesimus centesimus decimusquartus Indictione septima, quo Paschalis Papa Ceperani ad ripam fluminis Liris Synodum habuit. de qua Petrus^a Diaconus meminit. in ea conquestus est Archiepiscopus Cosentinus aduersus Rogerium Siciliae Comitem, quod ab eo Archiepiscopatu deiectus, coactus fuit monachus fieri Cassinensis. Vbi autem Paschalis ad Cassinensem Abbatem pertinere ex priuilegio ista cognouit: per eum dirimi uoluit controuersiam. qui ad pedes Pontificis eum vestes monasticas deponere iussit, sicque liber est permittus abire. In eodem Concilio (pergit Petrus) idem Apostolicus VVilhelmum Ducem Apuliae Calabriaeque constituit. Ibi etiam cum Landolphus Beneuentanus Archiepiscopus accusatus fuisset, nec se purgare valeret, aut obiecta resellere: ad hoc monasterium fugit. Sed quo pacto nostrae Congregationis interuentu & Episcopatus ordinem, & Papae gratiam recuperauerit, suo loco dicemus.] hucusque de Synodo Petrus.

II. Quae autem hoc anno eandem Synodum facta praecesserint, ac etiam quae pertinent ad causam Beneuentani Archiepiscopi cum Paschali Romano Pontifice: ex vetere scripto codice Chronici Beneuentani omnia hic describenda sunt, nempe de legatione missa ad Paschalem Papam pro pace cum Northmannis ineunda, dum nimis eorum armis infestarentur agri, de qua legatione ita ibi: Miserunt ad praedictum Papam Landolphum Archiepiscopum, & Rachisium S. Modesti Abbatem, ut ei necessitatem ex omni parte, qua patiebantur, intimarent. Ipsi autem abeuntes, quam viderant afflictionem domino Papae patefecerunt, eum lacrymando precantes, ut gregi commisso, sicut Pastor bonus subuenire dignaretur. Necessitate enim dominus Papa, cogente scilicet, eis precepit, ut pacem ciuitati, prout melius possent, faceret, & pauperibus subuenirent, ne Petrus Apostolus ciuitatem acquisitam occasione ista perderet: quidquid autem de pacis consilio inuenissent, ipsi remitterent. Archiepiscopus vero Roma reuersus aliter quam acceperat faciens, &c.] Missum fuisse cum Archiepiscopo Petrum Portuensem Episcopum, & Romualdum Diaconum Cardinales, inferius Auctor narrat. Verum Archiepiscopum non quae erat pacis, sed quae belli, operatum constat, nempe, ut nec pacem cum Northmannis componeret, sed ciuile acerrimum bellum constaret, ut pluribus ibi narratur, quae breuitatis causa omittimus. quorum haec est summa. Quod reuersus Beneuentum, conatus sit Landolphum Comestabulum eidem ciuitati ab eodem Paschale Pontifice praefectum in ordinem redigere. D quo facere denegante, ciues qui stabant pro Archiepiscopo, ad arma conuersi sunt, quos placare studens, habuit coram omnibus concionem, sed frustra, reclamante populo & inuadente iudicis domum. Legati vero cum nequidquam proficerent, relicto in munitione palatii Comestabulo, recessere. Cum interim non patiente Comestabulo se ab honore deponi, pugnatum est utrimque, de qua pugna Auctor Chronici qui aderat, ait: Quosdam, inquit, ex utraque parte vidimus vulneratos, &c.] & inter alios idem Comestabulus grauiter fauciatus, cum ab vniuerso populo in palatio obsideretur, nec euadendi alia ratio esset, abdicauit se magistratu illo, atque pollicitus est iuramento, quaecumque populus praecipisset, implere. Itaque coactus recessit, inde se conferens ad montem Fulcum.

III. Quomodo autem, vbi ista audiuit Paschalis Papa, rursus aliam legationem miserit Beneuentum, sic Auctor narrat: Cumque huiusmodi facti ultra quam credi potest nefandi, praedicti Apostolici aures fama tetigisset: tactus dolore intrinsecus super dilecti filij sui Comestabuli expulsionem, lacrymis, sicut audiimus, manantibus, spiritu infrenuit, atque confestim Archipraefule Landolphum ab omni, quod acceperat a Sede Romana, officio coram omnibus deposuit, simulque omnes suos sequaces anathematis vinculo, donec satisficerent, illigauit. Sed si Lectoris charitati asperum non videbitur, quid post illarum excommunicationem actum Beneuenti sit, non praeteruendo exarabo. Dominum enim testor, nihil aliud posuisse praeter quod viderim, & quod audierim, scripsisse. Tali igitur anathematis sententia in beati Petri aduersarios longe lateque diuulgata, delegauit praefatus Apostolicus Beneuentum Anastasium Albanensem Episcopum Cardinalem Romanae Sedis idoneum, cupiens quod Beneuentanus populus deberet se recognoscere. Cardinali enim ipso hospitato, triduo post ceteris omnis Beneuentanorum in sacro palatio conuenit.

Pet. Diaconus
L. 1. c. 11.
SYNODVS
HABITA
CEPERANI.

LEGATIO
A PASCH.
PAP. MISSA
BENEVENTUM.

ALIA LEGATIO
MISSA BENEVENTUM.

CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 4.
1114. 15. ALEXII COMN. IMP. 34.

A uenit. vbi enarratis omnibus quae accidissent, Anastasius in verba ista prorumpens, inquit: Ad videnda, domini & fratres, quae Romae audierat dominus noster Papa negotia, & inuestiganda, nos pro certo sciatis esse delegatos. Deinde prout melius, Deo annuente, poterimus, circa pacis & vtilitatis vestrae proficuum nos die noctuque, consilium & auxilium praebimus. His & his similibus taliter prolatis, vnusquisque ad propria remeauit. Mansit ibi Legatus, quousque cuncta componeret, populumque obsequentem Pontifici redderet: indeque ad Paschalem Papam, a quo missus fuerat, reuersus est. quae autem haec secuta sint de Concilio eodem habito Ceperani, ita idem Auctor enarrat:

B Cumque Cardinalis ipse Anastasius Romam peteret: dominus Papa Paschalis, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus congregatis, mense Octobri, primum post eius regressum adueniente, Ceperani Concilium constituit. Ad cuius sacri conuentus frequentiam VVilhelmus Dux, & Robertus Princeps, mille ferme equitum numero congregato, perrexere. Landolphus vero de Graecia Comestabulus, qui fuerat Beneuento expulsus, litteris domni Papae specialibus ad idem sacrum Concilium accersitus honorifice commeauit. qui a domino Papa officiosissime susceptus est. Hic namque fraudem deuitans Northmannorum, nauigio quodam securè transfretauit. Iordanus autem Comes timens, multorum suorum pondere delictorum oneratus, ad tale tantumque Concilium pergere, Legatos suos direxit. Archiepiscopus autem Landolphus Suffraganeis suis conuocatis, innumeraeque auri & argenti copia congregata, cum Comite Roberto ad conuentum illum tetendit. Talibus igitur & tantis Parribus, Proceribusque congregatis, in medio conuentus ipsius, die videlicet sabbati, Ducarum Italiae, Calabriae & Siciliae Duci praefato Apostolicus concessit.

C Concilio itaque mirabiliter ordinato, Apostolicus ipse coram omnibus super Landolpho Beneuentano Archipraefule lacrymabiliter, quomodo Comestabulum suum expulisset, condolens conquererebatur. Ipse vero Archipraeful nolens, immo timens conuentum illum sine loci & officij restitutione ingredi, apud insulam Ceperano proximam hospitatus est. At vbi Apostolicum querentem ipse comperit, quosdam Romanorum, Praefectum etiam vocari iussit, videlicet, utcumque potuissent, veniam pro eo a domino Papa impetrarent. Quin etiam dicebat Archiepiscopus, se domino Papae de omnibus illatis querimoniis iustitiam facturum, satisfacturum scilicet, dummodo ut locum in Concilio & officium restitueret. Hoc Apostolicus audito, consilio habito, locum & officium ei redintegravit. Cumque taliter restitutus fuisset, sine mora conuentum illum, die videlicet Lunae, cum Comite Roberto adiuit. Quid plura? eo redintegrato, per Diaconum quemdam ad faciendam iustitiam in praesentiarum Apostolicus vocari praecipit. Qui continuo surgens, voce lacrymabili coram omnibus respondens, inquit: Primitus gratias ago Deo, & beato Petro, & tibi domine pater, vestram imploras paternitatem, ut misericordiam super me, quem Sanctitas vestra apud Beneuentanam sedem placuit, habeatis. Apostolicus autem haec audiens: Vnde vis, inquit, ut misericordiam super vos habeamus? & Archipraeful: Domine, quia audiui vos erga me indignatos fuisse, cum me litteris vestris accersiri iussissetis, & ad Curiam vestram non adueni. Et Apostolicus: Quare, inquit, ut ipse afferis, vocatus ad Curiam non aduenisti? Archiepiscopus ad haec: Domine, inquit, pater, & timore coactus vestrae indignationis, & quorundam minantium non adueni vocatus, ed quod Legatos meos Episcopos non accepisti, & alium quemdam, quem prius direxeram, aduersarij nostri verberibus afflixere. Ad haec Apostolicus: Legatos tuos, quos dicis, Episcopos non audiui, quia iustitiae faciendae, satisfaciendi videlicet, verba non dixerant, immo mercedis causa pro vobis & non pietatis venerant. Legatum autem alium, quem verberatum proferis, nec vidi, neque eius fama villo modo ad nos peruenit. Cumque Archiepiscopus ipse ex omni parte detentum se videret, si veris rem egisset responsionibus: aliam adinuenit excusationem, dicens: Domine pater, terminum competentem mihi veniendi non tribuisti: vnde si placeret venire, non potui, nec (ut dixi) metu compulsus ausus fui. Et Apostolicus: Sed quia litteras nostras contempsisti, afferis nunc, te non per contemptum, sed metu tantum ad nos non venisse. Competentem terminum veniendi proculdubio largitus fui, ab Idibus scilicet Aprilis, & sex mensium spatio interposito. Inde litteras vocationis in medio legi praecipit. Verum tamen isti fratres (subdit Apostolicus) delibarent, & qua opponis excusatione, canonicam fuisse decernant. Et praecipit quibusdam Cardinalibus & Archiepiscopis Romanae Sedis iudicibus, ut in parte semoti, super huiusmodi

IV.
QVAE ACTA
IN CONCILIO
CEPERANI
HABITA.

V.
IUDICIUM
DE ARCHIEPISCOPO
BENEVENTANO.

excusationem Archiepiscopi sententiam extenderent. At ipsi in partem euntes, sententiam illam diu ventilantes, taliter in conspectum omnium regressi iudices ipsi protulerunt:

VI. Domne Archiepiscopo Beneventane, quoniam non pro contemptu, sed pro metu asferis vocatus ad Curiam te non venisse: dicimus & iudicamus hanc canonicam non esse excusationem. Iudicio autem talium tantorumque Patrum extenso, capitula sanctorum Patrum prædecessorum coram omnibus exhiberi & legi Apostolicus præcepit, confirmata scilicet in conuentibus, & super contemptoribus ordinata. His itaque perfectis, super tanto & tali negotio à Cardinalibus & Episcopis diu ventilatum est. Sed quid plura? Diaconus eum iteratò ad iustitiam faciendam, satisfaciendum videlicet, vocavit. Qui continuò assurgens: Vnde, inquit: Et Apostolicus: Quia suscepisti regalia beati Petri extra nostram voluntatem, & claves tenuisti portarum, & palatium inuastisti, & Landulphum expulisti, & galeam sumpstisti & clypeum, & Fulconem illum ad sacramentum compulisti; Northmannos introduxisti, & alia. Hoc ipse Archiepiscopus audito respondit: Verè regalia beati Petri non alia de causa accepi, sed vestra pro fidelitate. Nam cum Beneuenti aderas, ciuitatem mihi commendasti. portarum verò claves non ego susceperam, hunc sanè qui eas retinet, fidelem tuum omnino confitemur. Clypeum profectò non accepi: galeam quidem tuli pro capitis munitione, ne lapide aliquo opprimerer. Northmannos (vt dixisti) non introduxi, Longobardos verò sexdecim pro auxilio populi ciuitatem ingredi feci. Sacramentum Fulconis iussu suo factum fuisse, & populi iurandum, denegauit.

VII. His omnibus Apostolicis auditis, Cardinalibus iterùm & præfatis iudicibus præcepit, vt super omnibus istis, & contemptu sententiam exprimerent. Cumque Archiepiscopus ipse huiusmodi præceptum (& vt ita dicam) terribile audisset: VVillelmum Ducem supra memoratum, & Robertum Principem, & Petrum filium Leonis, nec non & Episcopos exorabat, dicens: Domini Proceres, & Episcopi confratres, dominum nostrum Papam Paschalem precor orate, ne me in conspectu omnium taliter confundat, & dedecoratum dimittat. Si verò eius clementiæ placuerit: exilium petam, & mare transfretabo. Tunc Proceres ipsi euntes, pedibus domni Papæ aduoluti, sicut Archiepiscopus rogauerat, deprecari sunt. quod minimè obtinere valuerunt. At ipsi iudices ex præcepto euntes, licet dolendo & protelando, reuersi sunt, ne tale super Landulphum Archiepiscopum darent iudicium. Iudicibus tamen ipsis adhuc, vt dixi, moram facientibus super sententiam: Apostolicus adiurando præcepit, vt per fidem quam beato Petro & ipsi deberent, quid canonicum esset dicendum, dicerent.

VIII. At Episcopus Portuentis primus omnium, licet agrè & tanta sententiæ dolore turbatus, ait: Quoniam regalia beati Petri suscepisti, & claves portarum tenuisti, & palatium inuastisti, & Landulphum expulisti, & ad Curiam venire vocatus contempsisti: iudicamus super vos depositionis sententiam, & contra beatum Petrum & dominum nostrum Papam fecisse.

IX. Id ipsum Capuanus Archiepiscopus & Gregorius Cardinalis affirmauere. Volentibus autem aliis iudicibus eandem confirmare sententiam: Landulphus ipse iam Archiepiscopus Beneuenti è medio conuentus illius, timore coactus, & sententiæ talis gladio percussus, surrexit. O qualem (si interesset Lector) fletum videres, & Landulphi illius pallidum aspiceres vultum, cum ex ore tantorum iudicum, qui decoratus erat Beneuentana sede, & præ aliis gloriosus vbique fuerat, deponeretur! Quid dicam? subfello eius leuato, metuendum illud Concilium, vt mente captus dereliquit.] hactenus de his Chronicum Beneuentanum: quæ Petrus Diaconus in Chronico Cassinate narrare subterfugit. at reliquas in remotioribus partibus res gestas anni huius Paschalis Papæ videamus.

X. Cum hoc anno, quinquennio iam exacto vacationis sedis Cantuariensis in Anglia, tandem ei Radulphus fuisset Episcopus ordinatus: indulgentia Paschalis Pontifex pallium, quod Romam veniens accepturus erat, misit ad eum per Legatum Anselmum, nepotem ex sorore sancti Anselmi prædecessoris. ad quod impetrandum hæc præuenerunt Iuonis Carnotensis Episcopi ad eundem Pontificem litteræ: ^a

XI. Paschali summo Pontifici Iuo humilis Ecclesiæ Carnotensis minister deuotam vt patri obedientiam, & debitam vt domino reuerentiam.

Quoniam in oculis Apostolicæ maiestatis aliquam piè præsumo habere me gratiam: ea præsuppitione aliquando cum aliqua spe peto ab eadem Sede Apostolica ea quæ videntur

VIII. SENTENTIA IN ARCHIEPISCOP. BENEVENTANVM.

^a Inoep 252. XI. PALLIUM PASCHALE TITVR ABSENTI DARI.

adentur esse contra rigorem Apostolicum, si non sint contra honorem Apostolicum. quia non est indecens Sedi Apostolicæ cantare Deo misericordiam & iudicium. Cum ergo opportunum est, securus pulso ad thronum misericordiæ. Iudicium sine vlla disceptatione debet omnis iudex; de misericordia verò deliberandum est, vtrum expediat, an non expediat. Hæc non ignorantibus scribo, sed ad hæc ista præmirto, vt in quamcumque harum partium se vertat postulatio mea, aut petenti iustitia non negetur, aut piè pulsanti misericordiæ ianua non claudatur. Quod bene discernere poterit vestra paternitas, cum summam nostræ petitionis audieritis, & per præsentem Legatos aduentus sui causam cognoueritis. Nouit enim vestra paternitas, quanto tempore post mortem bon. mem. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis Ecclesiæ pastore viduata langueret: quo modo Rex Anglorum bona Episcopalia in vsu sæculares vsurpauerit: quanto studio Episcopalem electionem ibi fieri non permisit. Nunc verò post increpationes vestras, post multas Episcoporum diocesano rum admonitiones prætaxata Ecclesiæ consensu Episcoporum, Rege tandem coniuente, elegit sibi in Archiepiscopum Radulphum Roffensem Episcopum, virum religiosum & honestum, scientia & moribus clarum.

Hic in propria persona Sedem Apostolicam visitare secundum maiorum instituta deliberauit, sed eum partim corporis debilitas impediuit, partim periculù Romani itineris deterruit. Mittit itaq; prædicta Ecclesiæ vice electi sui religiosas personas, & dictis & scriptis obnixè postulantibus, vt prædictum electum Cantuariensi Archiepiscopatu confirmetis, & dignitatem ei pallij concedatis. Ego quoque affectu fraternæ charitatis, & ausu paternæ dilectionis consulendo rogo, & rogando consulo, vt etiam si aliter fieri non potest, eum aliqua tamen dispensatione languenti Ecclesiæ subueniatis; & propter Ecclesiæ necessitatem, deinde propter vilitatem & honestatè personæ, petentium supplicationibus aurem misericorditer inclinetis. Nisi enim medicinalis manus citò subueniat, prædicta Ecclesiæ in veteres ruinas relabatur, & vox dilatoria potentium sine modo vltra modum protelabitur. Cum enim Dominus noster, qui institutor erat Sabbati, misericordiæ opera faceret in Sabbato, & redargueretur à Phariseis quòd solueret Sabbatum, spicas Discipulis vellentibus, eorum murmuratiõni respondit: Si intellexissetis, Misericordiam volo & non sacrificium, numquam condemnassetis innocètes. & alibi: An nescitis, quia Filius hominis dominus est etiam sabbati? Per hoc doctores informans, quia tunc possunt legum rigorem propter necessitates Ecclesiasticas temperare, quando ipsa legum remissio nihil continet contra Fidei veritatem & morum honestatem. His exemplis admoniti securè pulsamus ad ianuam misericordiæ, credentes non esse indignum, si Apostolicus præceptum istius se sequatur aut exempli. Postremò quantum potest mens humana de alieno corde pensare, sanum nobis esse videretur consilium, vt eum paternè suscipiatis; quatenus vos liberalem filium & fidelem vobis adoptasse gaudeatis.] hucusque Iuo ad Paschalem Papam, ne scilicet cogeret recens electum ex Anglia Romam se conferre, cum iam tum legibus sacris tum vsu non nisi præsentis atq; petenti cuiquam Archiepiscopo pallium dari consueuerit. Annuit, vt audisti, Paschalis Papa, palliumq; ad ipsum in Angliam misit.

Hoc eodem anno (vt habet Appendix ad Sigebertum) in ciuitate Bellouacensi à Sedis Apostolicæ Legato Conone Cõcilium celebratur. De Conone sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali dictum est superius, quem idè Auctor ex eremo prouectù asserit. Porro aduersus Henricum Imperatorem eiusmodi Synodum congregatam, & in eum sententiã anathematis pronũciatam, ea quæ superius dicta sunt, satis ostendunt. Præter hæc autè inter alias causas itidem actitatas, querela illata est ab Ambianensibus aduersus Godefredum suum Episcopum, qui relicto Episcopatu Carthusiam petiisset. de quo ista Nicolaus monachus præfens rerù inspector: Interim Conon Cardinalis Pontificis maximi Legatus, & Radulphus Rhemenfis Archiepiscopus apud Bellouacum Synodum celebrant, & ad eam accedunt Ambianensiu Legati, cõqueruntur se destitutos optimo pastore suo. Ad quos Rhemenfis Archiepiscopus: Qua fronte, inquit, hæc apud nos proponere ausi estis, qui virum pudicũ, Orthodoxum, virtutibus cunctis ornatũ, vestra improbitate è sua sede expulistis? Quem illi parem, nedũ sanctiorem vmq; habituri estis sacerdotem? ð vos miseros, qui tanto pastore vel ad momentum caruistis! Num vos illum turpia lucra sectatè, libidini vacantem, Ecclesiastica beneficia venundantem vmq; quam deprehendistis? Illis respondentibus, ab his illum planè immunem esse, subiicit Archiepiscopus: Ite ergo, & tam peritum ouilis Dominici custodem perquirite, & inuentum vobiscum adducite. Testor enim

XII.

^a Matth. 9. ^b Ibid. 12.

PALLIUM NON NISI PRÆSENTI DARI DEBERE. XIII.

^c Nicol. in Vit. Godefred. lib. 3. cap. 9. 10. 11. apud Surinm tom. 6. die 8. Nouemb. CONCIL. BELLOVACENSIS ACTA.

CAUSA GODEFREDI EPISC. EXAMINATA.

enim Dominum Iesum, donec vllus erit in Godefredo vitalis spiritus, nullum alium vos Episcopum habituros.

XIV. Dum hæc geruntur: en adsunt Nuntij apportantes litteras beati Godefredi, quibus ille significat, se Episcopatu abdicasse: hortatur, vt alium Patrem sibi quærant, se nunquam rediturum affirmat. ostendit se ineptum & inidoneum qui Episcopi munere fungatur; se quidem verbis docuisse subditos suos, sed mala vita corrupisse & perdidisse. Quæ cum legerentur, pænè omnes lacrymati sunt, admirantes tanti viri humilitatem, qui cum esset meritis summus, inter omnes minimos se abiicere videretur. Sanè cum inter dum de his quidam reuerendissimi Patres, qui tum præsentibus affuerunt, inter se colloquerentur, vidi eos lacrymas tenere non posse, ad eorum animis affixa est epistola illa, in qua tantum se vir tantus extenuauit. Tandem statuunt Patres apud Sueffiones ad Domini Epiphaniam conuenire, & quid faciendum sit deliberare.

XV. Vbi eò ventum est, iubente Ludouico Francorum Rege, accitus est Henricus Abbas sancti Quintini, in quo monasterio vir Dei Godefredus ab ipsis pænè inenabulis sobrie & pie educatus ad summum virtutis apicem pertigerat. vocatus est etiam Hubertus magnæ auctoritatis vir, & celeberrimi monasterij, quod Cluniacum vocatur, monachus. Hos duos cum suis litteris mittunt ad Fratres Carthusiæ, orant, immò imperant, ne Godefredum Ambianorum Præfulem apud se diutius morari sinant, sed ad sedem suam ocyus redire compellant. Addunt mandata ad ipsum Godefredum, vt celerrimè ad desolatam suam gregem se recipiat. Ostendunt non debuisse illum semel susceptam Ecclesiam tam facile deserere. Plus enim apud Dominum demereri, dum sinit per abrupta vitiorum præcipites ire oues suas, quàm possit promereri, dum priuatim in quantumuis remota solitudine viuit etiam seuerissimè. Tum quoque docent sacros vetare canones, ne quis Episcopo viuenti subrogetur, nisi vel infirmitate cogente id ipse petat, vel ob crimen deponendus sit. Hæc vbi Godefredus accepit, animo valdè consternatus, ad pedes monachorum se prostrauit, cum multis lacrymis orans, ne sinerent ipsum à se euelli: sicut pariter etiam illi. Attamen multis eum consolantur modis, & quia Regiæ & Episcoporum auctoritati resistere non poterant, in pace illum à se dimittunt.] & inferius:

XVI. Porro cum beatus Godefredus à Carthusia non tam sponte sua, quàm vi propemodum abactus esset, exiens crebrò ad eam reflectebat oculos lacrymis madentes, se miserum & infelicem summo animi dolore proclamans, cui in illo Angelico contubernio nõ licuerit vsque ad supremum vitæ diem permanere, & soli Deo diuinæque contemplationi vacare. Fuit autem in Carthusia à sacris feriis beati Nicolai Episcopi, quæ aguntur octauo Idus Decembris, vsque ad Quadragesimæ initium, admodum interim exultans in Domino, quod à terrenis curis absolutus, optata quiete fruere. multa illic reliquit virtutis & sanctitatis exempla, vt hodieque de illo inter se crebrò conferunt. Profectus inde, venit ad Rhemorum urbem, vbi tum Cono Cardinalis & Legatus frequentissimam Synodum habebat. Adduxit autem eum in Synodum Radulphus Rhemorum Archiepiscopus, ieiuniis, vigiliis, aliisque sanctis exercitiis ad eò extenuatum & confectum, vt vix pedibus consistere posset. Quem vt viderunt Patres, valdè mirabantur, ad eò illum se mundo, sibi mundum crucifixisse, vt nec mundum ipse diligere, nec mundus illum amare posse videretur. Duriusculè eum tunc appellauit Cono Legatus, quod iniunctum munus reliquisset. Deinde admonuit, vt propriæ utilitati multorum salutem anteponens, Ambianos rediret, & suo officio fungeretur, rectius sibi consulturus, si non sua vnus salute contentus,

plurimos Christo lucrifacere conaretur, & tandem à Christo audire mereretur: Eugenesque bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Cum non posset vir Dei, illius, aliorumque Episcoporum auctoritati oblectari, ad suam redit Ecclesiam, & ab omnibus cupidissimè excipitur.] hætenus Nicolaus. Ex quo etiam audisti, quàm frequens multusque Cono Legatus in Synodis esset dum moraretur in Galliis, in quibus omnibus in Henricum Imperatorem anathema in clamaretur: ad quem in Galliis morantem datæ extant quatuor Iuonis Episcopi Carnotensis epistolæ, quibus cum se infirmitate corporis grauatam, quod eum non adeat, excuser, ipsæque epistolæ ad sinem codicis positæ inueniantur: haud diutius ipsum Iuonem superuuisse putandum, nec excessisse tempora Paschalis Papæ: nam post eum non Iuo, sed Godefredus alius legitur fuisse Carnotensis Episcopus, ad quem complures extant datæ epistolæ sancti Bernardi.

SYNO DALI
I VSSV RE-
VOCATVR
CODEPRE-
DVS AD
EPISCOPA-
TVM.

Mat. 25.

110 ep. 267.
268. 275.
277
IVONIS
CARNOT.
TEMPVS
OBITVS.

Hoc

A Hoc itè anno Henricus Imperator monasteria monachorù Vallubrosianæ suo huiusmodi muniuit priuilegio: licet ab excōmunicato Imperatore ista petiisse, dedecus fuerit.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Henricus diuina fauente clementia Romanorum Imp. Aug. Cum omnium fidelium petitionibus & necessitatibus subuenire debeat Imperialis maiestas: multò magis his est impertienda eius beneficij clementia, quos religionis præcipuè exuberare fecit gratia. Quapropter notum sit omnibus Imperio nostro subiacentibus, quod petitione venerabilis viri Bernardi Parmensis Episcopi, & dilectissimi cognati nostri Pontij Cluniacensis Abbatis, cuncta monasteria Vallumbrosianæ congregationis vbilibet posita, sub nostri Imperij tuitionem ac defensionem susceperimus. Statuimus itaque, vt nullus Archiepiscopus, Episcopus, Dux, Marchio, Comes, Vicecomes, nulla ciuitas, nulla alia siue magna siue parua persona Ecclesiastica, secularisve,

B prædicta monasteria inquietare audeat, vel eorum possessiones, seu reliqua bona auferre, minuere, quoquo modo vexare præsumat, &c.] Datarium autem ita in fine subiicitur: Actum est hoc anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo decimo quarto, Indictione septima. Datum Boccen. Nonis Augusti. Hoc etiam VVilhelmus Prænestinus Episcopus Cardinalis sua corroborauit præsentia.] accepta sunt ista ex archiuo Vallumbrosiano. Sed non VVilhelmus, sed magnus ille Conon erat hoc tempore Episcopus Prænestinus inimicissimus Imperatori.

C ANNVVS sequitur millesimus centesimus decimus quintus, Indictione octaua notatus, quod defuncto Petro Vrbs Præfecto, cum in scio Pontifice eius filius à factiosis ciuibus Præfectus acclamatus esset, turbarum complurium ab iisdem manauit occasio: quibus vt occurreret, Paschalis Papa plurimum laborauit. Res gesta describitur ab eo qui aderat Petro Diacono Cardinali Bibliothecario in Vita Paschalis, his verbis:

Anno decimosexto Pontificatus domini Paschalis Papæ Secundi, anno pacis quinto, mense primo, Martij scilicet vigesima sexta die mensis, die Paschæ, id est transitus, in Cœna Domini, ira calicis de manu eius in terram descendit. Petro Vrbs Præfecto defuncto, homines scelerati, seditiosi, prompti ad malum, priuatis malè, publicis negotiis pessimè prouidentes . . . partibus primoribus, puerum adolescentem in Vrbe Præfectum eligunt. huius modus, immò excessus hic est. Dum in domicilio pater Præfectus moritur, extrà in gradibus eius filius Præfectus eligitur. Parris cadauer ad Ecclesiam ducitur, & filij fastus ad loca præfectoria destinatur. Patri exequiæ funeris in Ecclesia, filio laudes præfectorio in atrio applaudunt. Illi patrem rationem Deo redditurum in sepulchro deponunt, isti filium iuraturum populo in ambonem subleuant. miserabilis casus vtrorumque. Et tu exequias funeris pro Comitibus filij, perdidisti pater; & tu Comitiorum plausum pro patris exequiis amisisti filii. Concludat igitur qui vult, dicatque, patrem malo terminasse exitu, cuius in morte vxor gaudeat, filius lætetur, domus tota exulter; filium principium inchoasse nequam, cuius in Comitibus mater laceratis crinibus plangat, filius scissis vestibus gemat, domus tota tristetur.

E Turbauit domnum Papam, Curiamque simul mors patris, & excessus filij, in totoque consilio: Quia nostra, inquit, ante tempus occupant; meritò & non sua in tēpore perdant. Vade Petre, & tu Constantine, & ex omnibus quæ ad præfecturam pertinent, ad Curiam cōmodum, in testimonio venerabilis huius nostri Diaconi te inuestias. Paruit iussis Petrus, in reditu tumultum insidialque in domini necem perferentit. Prouidit auxilium, subsidiis positis loco & tempore egregiè facturis, inde sibi affuturum fore denuntians. Iamque ille cum tumultu populi plebisque Constantinianæ Basilicæ pede limen tetigerat: cum subito oleum consecrandum in chrisma, iam infectum balsamo, confectumque; fracto vase diffusum est. Turbati patres, mirari Domini non cessabant prodigium, eò quod in prosperitate positi, nullum periculi casum affuturum timebant. Sic iterum alio oleo confectoque, dominus Pontifex ad exequendum tantæ solemnitatis mysteriū, ad altare ascendit. Iamque ex tribunalis sede orationem: Deus à quo & Iudas reatus sui pœnam, & latro confessionis præmiū sumpsit, incepit, cum illi Petrum scissis vestibus inter altare & tribunal ipsi

XVII.

I.
OR PRÆ-
FECTI OBI-
TVM IN VR-
BETVM VL-
TVS EXOR-
TI.

II.

* Parribus

III.
PASCH. PA-
PA ALIVM
PRÆFE-
CTVM ELE-
GIT.

* ministe-
rium

CHRISTI
IIIJ.PASCHALIS PAP. II.
16.HENRICI IV. IMP. J.
ALEXII COMN. IMP. 35.

ipsi supponunt: confirmari eum in Vrbs Prefectum petunt. Cumq; (vt eius domni moris erat) ob reuerentiam incepti officij respondere differret: irasci illos, magis inclamare vocibus, Dominum sibi testem facere, in vota iurare, ni respondeat, aliterq; si senserit, atrocis facti miserias eo die visurum. Tandem dominus: Quid, inquit, confirmari eum in Prefectū petitis, quem nec nos dignè dare, nec vos hodie honestè petere potestis, cum vos hodierni funeris exequiæ ex Comitibus meritò subtrahant, & nos solemnibus diei chrisinata ab huiusmodi iustè remoueant: quibus peractis, respondebitur dignè. Et illi pro velle rebus iam dispositis, cum fremitu tumultuantesq; discedunt. Fecissent quod disposuerant in via, nisi eorum audacia, quæ ita tumuerat, nostrarum copiarum timore eneruaretur.

IV. Die altero, die Parasceues, cum omnium ciuium huius Vrbs maximè vetusti moris sancta deuotio per loca sancta, per Martyrum cœmeteria, per votiua solemnia pedibus discaleatis in Vrbe suburbisq; confertim diffunderetur: illi simplicem populum, plebemq; in factionis suæ Charybdim sub armis iurare compellunt. Idem die magni Sabati, die Paschali. Secunda feria eunti domno ad Basilicam beati Petri, iuxta radicem pontis Traiani cum tumultu se puer ille opposuit, confirmari petiit. Quod quia adeptus non est: sequentis familiæ alios cepit, alios affectu iniuriis. In reditu cum coronato domno Papa (vt eius diei mos est) Patribus solemniter procedentibus in Curiam, ex Capitolio strepitu, clamore, lapidibus eos persequuntur, nec adhuc satis delegant post eum. Nec antea vestes sacras eum exuere licuit, quàm respondere oportuit, sequenti sexta feria de confirmatione, communi consilio deliberandum. At ille non contentus termino, ea die Prefecturalia, à quibus potuit, in se compleri fecit. Feria sexta in tantam exarsit audaciam, vt eorum domos subuerteret, quorum religio fidei in domnum Papam perfidè agere noluisse. Prouidens autem dominus, huic ruinæ absque multa cæde resisti non posse, in Albam secessit. Furor illius, fautorumq; in Ecclesiam & domum Petri Leonis, & eos qui eam tueri videbantur, omnimodò conuersus est. Quæ nec posset pati, nisi reuerso eo, suorum fulciretur auxilio.

V. Reuersus Petrus Leonis tantò copiosius Principibus Curia largitus est dona, quantò laboriosius bellicis sudoribus pro se suscipiendo opus fore cognouerat. Ptolemæo donauit Ariciam, ceteris aurum & argentum, & alterius suppellectilis copiam. Nostris securi ad congregiendum cis Tiberim copias exponunt, præstò sit proclium. Et cum Vrbs totius milites cum collectitiis nostris paucis belli fortunam experiri debuissent: magno ausu, sed subito nostri victores illorum alios iurifurandi religione in actionem domni Papæ reuersuros astringunt, alios, vt secum puerum, secum captiuos ducât. Iam nostri Fummonem properantes, Albam transferant. Iam terrâ Ptolemæi vt securi, molles, dissoluti, inermes intrauerant, in Algidum iam deuenerant: cum Ptolemæus irruens in eos & captos abstulit, & capientes cepit, non veritus domnum Papam, nec nouit susceptum beneficium triplicata iurifurandi religione. At Ptolemæi perfidia in exemplum suscepta periurij cõtagio omnes infecit, aded vt ob participatione confortibus sceleris in Vrbe, & ceteris hinc inde, peritium nec infamia, nec crimen haberetur. execrabile dictu, horribile auditu, hoc ausu, hac indulgentia criminis, Sermonetam, Nymphas, Tiberium, & omnem oram maritimam enormitas defectionis inuoluit, simul & totam Vrbs (vt vix vnus in multis esset, quem factionis teum dicta vel facta verisimilibus indicis non demonstrarent) ebullire machinis & tormentis ea ex parte, qua Capitolij rupes ædibus Petri Leonis imminet, continuè ordinatis, quidquid armis & igne maius inferre poterat, inuidia magis quàm ratio moliebatur. Factumq; vt solus ex parte pateretur in toto, quidquid vndique ab omnibus poterat inferri malorum. Huius tandem impetus fluctus cœpit detumescere diuinis auxiliis, in operibus rusticanis pro maturitate illius temporis omnibus ferme instantibus.] hæctenus Auctor de turbis vrbis, occasione noui Prefecti electionis obortus.

VI. Hoc eodem anno Paschalis Papa Augusti mensis tempore in Apuliam profectus, Troiaz Concilium habuit, de quo ista in Beneuentano Chronico ab Auctore qui aderat: His omnibus, & aliis ita peractis, Apostolicus ipse nono Kalend. Septembris Troiam tetendit, ibique Concilium statuit & firmavit. Ad cuius sacriconuentus præsentiam ferè omnes Apuliae Proceres, Archiepiscopi, & Episcopi conuenerunt. Conuentu itaque sanctè ordinato, inter cetera quæ ibi posita sunt, tregua Dei statuta est. Aded quod Comes Iordanus, & Comes de Loritello, & alij Barones Apuliae sacramento in præsentiarum, firmauerunt treguam Dei ex tunc per spatium annorum trium fore tenendam: sicq; confirmato Conci-

TYRANNIS
NOVI
PREFECTI
QVID IN
PAPAM.

* Hadriani

* Albanum
hadia

* securi

PERFIDIA
PTOLE-
MÆI CO-
MITIS TV-
SCVLANI.CHRISTI
IIIJ.PASCHALIS PAP. II.
16.HENRICI IV. IMP. J.
ALEXII COMN. IMP. 35.

A Concilio, & pie finito, Papa Beneuentum tertio die intrantis mensis Septembris reuersus est. Deinde Apostolicus ipse ciuitatis negotia quæ imminebant iudicans, Romam reuersus est septimo Kalendas Octobris. vbi tunc erat, monasterium sancti Vincentij dedicauit.] hæc ibi. Sed Petrus in Chronico Cassinate ponit anno 1117.

Quod ad statum rerum Ecclesiæ Germanicæ spectat: Deo propitio magis ac magis Catholici inualescunt. Etenim Moguntini in ipsum Henricum Imp. zelo iustitiæ conspirantes, & in eum insurgentes, cœgerunt dimittere liberum suum ipsorum Archiepiscopum, quem diu (vt audisti) in carcere detinuerat. qui dimissus aduersus eundem Imper. pro Romana Ecclesia vsq; ad eiusdem Imp. occasum viriliter egit. De his autem ita Vrspergensis hoc anno: Ita sedato vix militum plebisq; feruentissimo furore, Cæsar ab vrbe secessit, & post paucos dies Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum, quem iam per annos tres arctissime mancipauerat custodiæ, vix nimirum ossibus hæretem, vt coactus promiserat, cathedræ suæ remisit. Hic igitur non multò post Sedis Apostolicæ Legato Dieterico se nuntiis & litteris subiiciens: ipsum sibi ceterisq; non paucis Præsulibus Coloniam occurrere postulauit. Vbi & mandata Papæ, quæ sibi detulerit, communiter percipi, & ille suam consecrationem diu scilicet interclusam tanta auctoritate consequi possit. Qui conuentus, Colonienfis scilicet, instante festo Natalis Domini factus est non absque indignatione Imperatoris.] hæc de Adalberto, qui ex infestissimo hoste Romanæ Ecclesiæ (vt audisti) Dei summa potentia, eidem est redditus addictissimus.

Quod verò ad Dietericum Sedis Apostolicæ Legatum spectat, de ipso ista Vrspergensis paulò superius: Saxonum verò consensus ad resistendum Imperatori magis ac magis roboratur. Ad hæc quemdam Cardinalem Romanum nomine Dietericum legatione in Pannonias functum per nuntios adfiscunt, quo etiam præscripti Concilij actionem, & per ipsam Imperatoris excommunicationem prædicante, tam Archiepiscopus Magdeburgensis, quàm ceterarum Ecclesiarum Præsules reconciliationem recipiunt, &c.] subiicit de nuntiis ex Italia ad Imperatorem venientibus, & Mathildis Comitissæ obitum nuntiantibus.

Mortua enim est hoc anno ipsa Mathildis Comitissa, cuius obitus tempus eius vitæ scriptor Dominico ita versibus istis consignatum reliquit:

*Dum hæc quarta manet Indictio, iungitur atque
Virginis partus qui currere cœperat annus
Milleus quintusdecimus centesimus, illum
Natalem Christi voluit celebrare. Mathildis.] & de ætate ipsius, mense dieq; obitus sic:*

*Sex deciesq; nouem viuens annos in honore,
Iulius ante dies octo quàm det prope finem,
Scilicet ante diem celebrem Iacobi Zebedæi,
Corpus ei Christi, pariterq; Crucem crucifixæ
Porrexit Præsul Reginus corde serenus,
Quisq; Bonus senior proprio sit nomine dictus.
In manibus eius Comitissa Mathildis ab huius
Ærumnæ sacri iugiter memoranda recedit.
In Cruce nam Christi sua figens oscula dixit:
Te colui semper, mea nunc rogo crimina terga.
Accipiens Christi Corpus venerabile, dixit:
Semper dum vixi, Deus, hoc scis, spem tibi fixi:
Nunc in fine meo me saluans, suscipe quæso.
Sic orans migrat mox hæc sapiens Comitissa, &c.*

Quid autem actum de bonis Mathildis Ecclesiæ Romanæ relictis, ignoramus, an possessionem eorum Paschalis Papa adeptus sit. Nam Vrspergensis Abbas hoc anno agens de ipsius Mathildis obitu, hæc ait: Interea directi ab Italia nuntij obitum illius inclytæ Mathildis nuntiant, ad eiusq; prædiorum terras amplissimas hereditario iure possidendas Cæsarem inuitant.] qui anno sequenti in Italiam se contulit.

Quod ad res pertinet Orientis, cum accusationes pleræque aduersus Arnulphum Patriarcham Ierosolymitanum Romam ad Paschalem Papam delatæ essent, & ipse Pontifex Legatum hac de causa in Orientem misisset, illic Concilio celebrato, idè Arnulphus è sede

VII.
MOGUNTINI
IN IMPER.
IN SVRGUNT
PRO SVO
ARCHIEP.VIII.
DIETERICUS
CARD. LEGATVS.IX.
MATHILDIS
COMITISSÆ
OBITVS.

X.

XI.
CONCIL.
IEROSOL.
IN CAUSA
ARNULPHI.

CHRISTI
1115.

PASCHALIS PAP. II.
16.

HENRICI IV. IMP. 5.
ALEXII COMN. IMP. 35.

VVilhel.
Tyr lib. 11.
cap. 26.

è sede omnium consensu deponitur, qui ad Sedem Apostolicam prouocauit. hæc enim ita VVilhelmus Tyrius habet: Eodem tempore dominus Papa auditis enormitatibus Arnulphi Patriarchæ, & de eius im munda conuersatione pleniùs edoctus: Legatum dirigit ad partes Syriæ quemdam virum venerabilem & multa religione conspicuum Arau- ficensem Episcopum, qui ad partes nostras perueniens, conuocato vniuersi regni Episco- porum Concilio, prædictum Arnulphum coram se astare præcepit; tandem quæ meritis exigentibus, auctoritate Sedis Apostolicæ, ab officio pontificali deposuit. Ille autem ad- huc fiduciam habens in suis præstigiis, quibus pænè vniuersorum subuertebat animos, transfretare coactus, ad Romanam perrexit Ecclesiam: vbi domini Papæ & totius Eccle- siæ blandis verbis & larga munerum profusione religionem circumueniens, cum gratia Sedis Apostolicæ remeauit ad propria, sedem obtinens Ierosolymitanam, eadem viuendi licentia, qua priùs meruerat depositionem.] hæc summatim VVilhelmus.

IESV CHRISTI
ANNVS
1116.

PASCHALIS PAP. II.
ANNVS
17.

HENRICI IV. IMP. 6.
ALEXII COMN. IMP. 36.

I.
CONCIL.
GENERALE
LATERA-
NUM.

* alius di-
uenerium
II.
* Chryso-
lanum

III.
EUCENSIS
CVM PISA-
NO EPISC.
CONTRO-
VERSIA.

IV.
* huius

V.
PASCH. PA-
PA DENI-
TENTIA.

VI.
BRVNO
QVIV IN
PASCHAL.
PAPAM.

MILLESIMVS centesimus decimus sextus annus sequitur Indictione nona, quo à Paschali Papa agitur Romæ generale Concilium in Basilica Lateranensi, cuius Acta per singulos dies digesta Vrspergenſis sic narrat: Eodem igitur anno, qui est deci- mus septimus nondum absolutus ordinationis domini Papæ Paschalis Secundi, pridie No- nas Martij, Romæ in Sede Lateranensi, in Ecclesia sancti Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, celebrata est Synodus vniuersalis Concilij, congregatis ibidem ex diuersis regnis & prouincijs Episcopis, Abbatibus, Catholicis, Ducibus & Comitibus, Legatis vniuersarum prouinciarum quamplurimis.

Prima itaque die, quæ secunda feria tertiæ hebdomadæ Quadragesimalis, inter Me- diolanenses Episcopos * Grosolanum & Iordanem, in alterum de inuasionem, in alterum, quod Ecclesiæ suæ defertor extiterit, ventilata est controuersia: hanc causam dominus Apostolicus Cardinalium Episcoporum consilio tractandam distulit.

Sequenti die in eadem causa plurima tractata sunt, sed res non finita. Quarta verò feria Lucensis Episcopus de inuasionem terræ iuris Ecclesiæ suæ Pisanos impetebat. Econtrà dum Pisanus suos defenderet, inter vtramque ius partem vtriusque populi suffragio longo litigio disceptatur.

Tunc quidam Episcoporum de medio Concilij surgens, ita exorsus est: Dominum pa- trem Papam recordari decet, quare * illius præsentis & generalis Concilij multitudo san- cta per omnia periculorum genera, mari terraq; conuenerit inuitata, vbi non de spiritua- libus vel Ecclesiasticis, sed secularibus, ordine preposterò tractatur negotijs. Expediendum priùs, propter quod principaliter conuenerint, vt euentius pernoſceatur, quid dominus Apostolicus sentiat, quid quæ in Ecclesijs suis reuerſi, Episcopi scilicet, prædicare debeant. Tunc Apostolicus causam Concilij, & animi sui intentionem his verbis exposuit:

Postquam Dominus de seruo suo fecit quod voluit, & me populum quæ Romanum tradidit in manus Regis, videbam quotidie passim fieri rapinas & incædia, cædes & adul- teria. Hæc & huiusmodi mala cupiebam auertere ab Ecclesia & populo Dei: & quod fe- ci, pro liberatione populi Dei feci. Feci autem vt homo, quia puluis sum & cinis. Fateor me malè egisse: sed rogo vos omnes, orate pro me ad Deum, vt indulgeat mihi. Illud au- tem malum scriptum, quod in tentorijs factum est, quod pro prauitate sui prauilegium dicitur, condemno sub perpetuo anathemate, vt nullius vquam sit bonæ memoriæ, & rogo vos omnes, vt idem faciatis. Tunc ab vniuersis conclamatum est: Fiat, fiat.

Brunus autè Signinus Episcopus altius exorsus est: Gratias agamus omnipotenti Deo, qui dominum Papam Paschalem, qui præfenti Concilio præfidet, audiuius proprio ore damnantem illud prauilegium, quod prauitatem & hæresim continebat. Ad hæc quidem cauillatoriè subiunxit: Si prauilegium illud hæresim continebat: qui illud fecit hæreticus fuit. Ioannes autem Caietanus Episcopus ad hæc commotus, Signino respondit: Tunc hæc, & in Concilio, nobis audientibus, Romanum Pontificem appellas hæreticum? Scri- ptum quod fecit Dominus Papa, malum quidem fuit, sed hæresis non fuit. Et alter qui- dam adiecit: Immo nec malum dici debet. Quia si liberare populum Dei bonum est: quod

CHRISTI
1116.

PASCHALIS PAP. II.
17.

HENRICI IV. IMP. 6.
ALEXII COMN. IMP. 36.

A quod dominus Papa fecit, bonum fuit. Sed liberare populum Dei bonum est auctoritate Euangelij, * qua præcipitur animas quoque pro fratribus ponere.

Ad hæc patientia domini Papæ horrendo hæresis nomine pulsata, expergefacta est, & manu silentium indicens, dissidentium clamores & murmura tali oratione compeſcuit: Fratres & domini mei, audite: Ecclesia ista numquam habuit hæresim; immò hæc omnes hæreses conquassata sunt. Hic Ariana hæresis, quæ per trecentos ferè annos viguit, an- nullata est. Ab hac Sede hæresis Eutychniana & Sabelliana contrita, Photinus ceterique hæretici destructi sunt. Pro hac Ecclesia Filius Dei in passione sua orauit, cum dixit: Ego pro te rogavi, Petre, vt non deficiat fides tua.

Quinta feria Papa in Concilio non sedit, multis & maximè regis negotijs per domi- num Cluniacensem, Ioannem Caietanum, & Petrum Leonis Urbis Præfectum, ceteros- que illius partis fautores impeditus.

Sexta feria Apostolicus in generalem omnium Ecclesiarum causam animum aduertit, & Ioanne Caietano cum Petro Leone, ceterisque Regis fidelibus in faciem resistentibus prædicto Cononi Prænestino, sæpius verbum excommunicationis exponere cupientem, murmur huiusmodi verbis & manu ita compeſcuit: Ecclesia primitiua, Martyrum tem- pore, floruit apud Deum, & non apud homines. Dein ad Fidem conuersi sunt Reges, Imperatores, Romani Principes, qui matrem suam Ecclesiam, sicut boni filij, honestaue- runt, conferendo Ecclesiæ Dei prædia & allodia, seculares honores & dignitates, regalia quoque iura & insignia, quemadmodum Constantinus, ceterique Fideles: & cepit Ec- clesia florere tam apud homines, quam apud Deum. Habeat ergo mater & domina no- stra sibi à Regibus siue Principibus collata: dispenſet & tribuat ea filiis suis sicut scit, & sicut vult. Præuilegium inuestituræ, quod in tentorijs concessisse videbatur, obliterare volens, iterans sententiam Papæ Gregorij Septimi, inuestituram Ecclesiasticarum rerum à laica manu rursus excommunicauit sub anathemate dantis & accipientis.

Cardinalis verò dominus Conon Prænestinus talem Papæ fecit inductionem legationis suæ, & contra disturbatores præsentis negotij competentem, quæ recitata superius ex par- te, hæc itidem repetenda: Domine pater, si tuæ placet maiestati, si verè tuus fui Legatus, & quæ feci, tibi placent esse rata, in auribus sancti huius præsentis Concilij ore tuo edicto, & legationem meam tua auctoritate corrobora, vt sciant omnes, quia tu me misisti. Ad hæc Apostolicus respondens, ait: Verè Legatus ex latere nostro missus fuisti, & quidquid tu ceterisque fratres nostri Cardinales Episcopi, Legati Dei & Apostolorum Petri & Pauli, huius Sedis nostræ auctoritate fecerunt, confirmauerunt, probauerunt, ego quoque probo & confirmo: quidquid damnauerunt, damno. Et dominus Prænestinus consequenter subiunxit, qualiter pro Sedis illius legatione Ierosolymis audierit Regem Henricum post sacramenta, obſides, & oscula in ipsa B. Petri Ecclesia dominum Papam tenuisse captum, indignè tractatum, potiora Ecclesiæ membra, Cardinales videlicet exuros, tractos, & malè tractatos, nobiles quoque Romanos occisos, & captiuos; & populorum stragem factam, & audiens ingemuerit, & pro huiusmodi facinoribus Ecclesiæ Ierosolymitanæ consilio, zelo Dei animatus excommunicationis sententiam in Regem dictauit, & eandem in Græcia, Hungaria, Saxonia, Lotharingia, Francia, in quinque Concilijs, consilio prædi- ctarum Ecclesiarum, renouando confirmauit. Orare se demum, vt sicut dominus Papa legationem suam confirmasset, ita præsentis Concilij Patres & Episcopi concorditer an- nuerent. Ad eundem modum Legati & litteræ domini Viennensis postulabant.

Dum tali ratione & ordine tam variis diffonæ multitudinis assensus exquiritur: à sanio- ri parte veritati & apertæ rationi nihil contradicendum: à paucis submurmuratum: ab Episco- pis vel Abbatibus nullo modo reclamatum.] sic videas, quali ambitu, vt dictum est, oportuerit excommunicationem Henrici Imp. sæpius à Legatis in Concilijs actitatum & promulgatam, demum in Concilio vniuersali probante Pontifice confirmari. pergunt Acta:

Sabbato denique inter Mediolanensem Episcopos controuersia tali dispensatione ter- minata est, Apostolico Paschali docente, translationes Episcoporum duobus fieri modis, ne- cessitate vel vtilitate. Huius autem translationis * Grosolani, quæ videbatur, vtilitatem, in animarum & corporum damna conuersam, * Grosolanum quidè in locum vnde transla- tus fuerat, restituit, Iordanem verò Mediolanensibus cōcessit.] hæc de Mediolanensi Ar-chiepiscopo, quem Grosolanum nominat, alij verò Chrysolanum appellant, pergit verò: His autem, qui propter Concilium, & animarum suarum remedium Apostolorum Li-

* Ioan. 15.
1. Ioan. 3.
DEFENDI-
TYR PASCH.
PAP.

Luce 22.

VIII.

IX.

DE ECCE-
SIAE IN-
CREMEN-
TO.

X.
QUAE CONO
EPISCOPVS
PRÆNEST.
DE EXCOM-
MUNICAT.
HENRICI
IMP.

XI.

XII.
SEDATA
CONTRO-
VERSIA EC-
CLESIAE
MEDIOLA-
NENSIS.
* Chrysolani
* Chrysolani

mina visitarent, qui de capitalibus poenitentiam agerent: quadraginta dierum poenitentiam indulserit.] haecenus de Romano Concilio Vrpergensis. Porro licet Paschalis Papa (vt vidisti) numquam adduci poterit, vt excommunicaret Henricum: tamen per Legatos illatam in eum excommunicationem in Concilio confirmavit. quem nec sine Concilio absoluere vnuquam voluit. Nam audi quid anno sequenti idem Auctor affirmet: His & huiusmodi cladibus Rex Henricus corde tenus sauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad Apostolicam Sedem, licet ipse multum infestationibus Italicis insudans, destinare, quas tamen constat minimè profecisse. Nam dominus Apostolicus propter securitatem, quam Regi, licet coactus fecerat, diffiteretur se illum anathematis vinculo colligasse; ab Ecclesiae tamen potioribus membris excommunicationem connexam, non nisi ipsorum consilio denegat se posse dissoluere, concessio nimirum vtriusque synodalis auctoritatis iure.] haec Vrpergensis, qui aduentum Henrici rursus in Vrbe sequenti anno contigisse tradit post Paschalis obitum. Spectat fortasse etiam ad eiusdem Concilij Acta, quod hoc anno Landolphum olim Archiepiscopum Beneuentanum à Paschali Papa in suam pristinam sedem restitutum, habet Chronicum Beneuentanum.

XIII.
CHRYSO-
LANI AR-
CHIEPISC.
MEDIOL.
AD ALEX.
IMP. LEGA-
TUS.

Quod autem de Grosolano, siue potius Chrysolano Archiepiscopo Mediolanensi aliunde ad eam Ecclesiam gubernandam translato, mentio facta est: hic ad finem anni huius egregium viri doctissimi fragmentum, ne pereat, describendum est. Iam enim quod à Latinis profus exciderat, Graecia vtrumque mutilum conseruauit, quod multum praemanibus habuit vt impugnaret, cum videlicet ex eo Graeci schismatici vrgeretur in questione illa de Spiritu sancto, quae non sicut Latini, illi assererent de Patre Filioque procedere. Cum enim Chrysolanus vir esset doctissimus, in primis verò litteris Graecis esset excultus: opportunus dignusque iudicatus est, cui Paschalis Papa onus legationis crederet in Orientem ad Alexium Comnenum Imperatorem. Quanam autem huius decernendae legationis causa potissimum intercesserit, nobis haecenus incomptum, sed illud satis perspectum, Chrysolanum ipsum, Constantinopolim cum peruenisset, siue hoc in primis faciendum suscepisset, siue occasione aliqua obiter oblata, aduersus Graecos de Spiritu sancto disputationem instituisse coram ipso Alexio Imperatore, quam quidem ipsi Graeci scriptam reliquit. Nos verò ex eis mutuati sumus, quam hic describendam putamus ne pereat omnino, habetur textus Graecus in Vallicellana, quae nobis est vsui libero; bibliotheca. Porro ipsam disputationem Latinitate donauit noster consuetus interpres Federicus Metius Episcopus Thermularum. Puto autem ad conuincendos Graecos dedita opera hunc missum Legatum Constantinopolim, non inuito Alexio Imperatore, quem quidem Euthymius in Panoplia sua Catholico nomine laudat, cuius esset studium in colligendis Fidei orthodoxae decretis. Disputatio autem, siue oratio (hic est eius titulus) sic incipit:

XIV. Chrysolani Episcopi Mediolanensium oratio ad Imperatorem dominum Alexium Comnenum.] quae sequuntur addidit Graecus librarius: Qua demonstrat (vt Auctor putat) Spiritum sanctum procedere à Patre pariterque à Filio.

XV. Audi & intellige, quae tibi dico, sapientissime & clementissime, potens pariter & mitissime Imperator Alexi, de Spiritu sancto: neque respicias me, licet sim omnium seruatorum postremus, sed potius ad illum respice, de quo loquor, Dominum videlicet Iesum Christum, qui est Imperator Imperatorum, & omnibus Imperatoribus maior. ^a Per ipsum enim Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Pro ipso itaque & de ipso ego illius seruus, licet indignus & inutilis, tecum verba facio. Ne vilo pacto finas in regno tuo aliquam ipsi fieri contumeliam, ne etiam & ipse graues & quas decet Imperatores, à te exigat poenas in regno suo. Et quomodo contumeliam Filio Deille non infert, qui dixerit, quod Christus Dominus non sit aequalis Patri? Dum Apostolus de ipso affirmat:

^b Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se esse aequalem Deo. Ecce igitur quomodo Filius arbitratur se ipsum Deo Patri aequalem. Sed quicumque dicit: Spiritum sanctum non procedere à Filio: opinatur Filium non esse aequalem Patri. Quomodo enim Filius Patri erit aequalis, nisi aequalem cum Patre gloriam obtineat? Gloria enim Patris est, vt Spiritus Patris à Patre procedat: quae si non reperitur itidem in Filio, vt Spiritus Filij à Filio etiam procedat; aperte patet, quod Patris gloria longè est maior, quam gloria Filij. Si igitur Patris gloria est maior, & Filij gloria minor: vtiq; pater, quod non sit aequalis gloria Patris & Filij. Si verò Patris & Filij non est aequalis gloria, non erit aequalis potestas, nec vna deitas, nec vna maiestas.

Sed

A Sed quam de causa non datur Filio Dei, vt suus Spiritus ab ipso procedat, dum confitemur Spiritum sanctum ab ipso mitti, & ab ipso largiri? Spiritus itaque sanctus, Spiritus Filij existit, & Filij missio, & donum Filij, quemadmodum idem Spiritus est Patris missio, & donum Patris. Ad perfectionem itaque Filij pertinet, vt quicumque crediderit, quod Spiritus sanctus à Patre & à Filio ex vtroque aequaliter mittitur & largitur, vt idem ipse credat, quod Spiritus sanctus Patris & Filij ex vtroque aequaliter procedat. Quicumque verò illud crediderit, & hoc non credit: non est perfectè Fidelis.

Sed fortasse dicit ille: Caueo equidem, ne quo pacto Patris gloria & Spiritus sancti, ali- quod detrimentum & imminutionem patiat, si Spiritus sanctus ita à Filio, quemadmodum à Patre procedere ostendatur. absit hoc. Gloria enim Filij gloria Patris existit, sicut è contra Patris gloria est gloria Filij. Nullam enim vnuquam singularem gloriam quaerit Pater à Filio segregatam, neque Filius sibi gloriam quaerit segregatam à Patre, praeter illam solam, qua ipse Pater est; ita etiam qua Filius ipse Filius est; secus enim communis est, sed non singularis. Singularis igitur gloria Patris ea est, qua Pater existit; sed potius etiam illa quodammodo gloria Filij est, quoniam Pater hac in re magis glorificatur: Filius enim ille ipsius Patris existit. Quod verò dicimus de gloria Patris & Filij, hoc etiam fideliter sentimus & de gloria Filij & Spiritus sancti. Spiritus enim sancti gloria Filij etiam gloria existit, nec habent inter se aliquam singularem gloriam & priuatam, nisi quod ille talis est, à quo Spiritus sanctus procedit, & iste talis, qui à Filio procedit. Similiter dicimus & sentimus de gloria Patris & Spiritus sancti. Gloria enim Patris, Spiritus sancti est gloria; & Spiritus sancti gloria est Patris gloria. Tamen hanc singularitatem & distinctionem habent inter se, quod Pater talis est, à quo Spiritus sanctus procedit, & Spiritus sanctus talis est, qui à Patre procedit.

C Vt verò apertissime appareat, quorsum haec nos dicamus: ita breuius quae superius dicta sunt, colligamus & perpendamus. Ostendimus igitur supra, quod sicut Pater duas habet (vt ita dicamus) singulares glorias, alteram quidem quo ad Filium, alteram quo ad Spiritum sanctum: ita etiam Filius duas habet glorias, alteram quo ad Patrem, alteram quo ad Spiritum sanctum. Spiritus quoque sanctus similiter duas habet glorias, alteram quo ad Patrem, alteram quo ad Filium. Quicumque igitur dixerit, Spiritum sanctum procedere à Patre, & non à Filio: duas quidem glorias relinquit ipsi Patri, sed vnā aufert Filio, sicut & Spiritui sancto. quibus refragatur Catholica Fides, & repugnat communis omnium consensus. Fides enim Catholica, Patris, & Filij, & Spiritus sancti gloriam aequalem esse confirmat. Aequalis enim est gloria Trinitati in Vnitatem, & Vnitati in Trinitate, in omnibus aliis iuxta omnia, integra permanente proprietate Patris in Patre, & proprietate Filij in Filio, & proprietate Spiritus sancti in Spiritu sancto. ita vt nullus affirmare posset aliquid de Patre, per quod Pater vel genitus vel procedens esse cognosceretur; neque quidquam de Filio, per quod Filius, vel procedens, vel genitor ostenderetur; ita etiam de Spiritu sancto nullus aliquid posset affirmare, propter quod Spiritus sanctus, vel genitus vel genitor appareret.

E Ecce igitur, sapientissime & clementissime Imperator, quomodo iis, quae supra diximus, diuina fauente ope, ostendimus, quod aequalis gloria in tribus sit diuinis personis, & singularis in singulis absque vlla confusione generationis & processions. Ostendimus praeterea, quod quicumque dixerit, Spiritum sanctum à Filio procedere, nullum detrimentum infert Spiritus sancti gloriae; sed ille potius qui dixerit, Spiritum sanctum non procedere à Filio; Filij & Spiritus sancti gloriae aliquid ipse subtrahit, & in Filium, & in Spiritum sanctum pariter delinquit: nec illi remitteretur nec in praesenti, nec in futuro saeculo, nisi poenitentia ductus crediderit, & confiteatur, Spiritum sanctum à Patre & à Filio procedere. Hoc enim tibi pateat manifestum, quod sicut in hac Trinitate nihil maius aut minus existit: ita in eadem nihil prius aut posterius intelligi debet: tota enim Trinitas equali honore est veneranda, & coaeterna existit. neque enim Pater praecessit Filium, neque Pater aut Filius Spiritum sanctum: Similiter neque Pater maior est Filio, neque Pater aut Filius Spiritu sancto maior est: quoniam in Trinitate Pater omnino aequalis est gloriae cum Filio & Spiritu sancto, & omnino sunt aequales gloria cum Patre, & Spiritus sanctus, & Filius. Quapropter aliter intelligi omnino nequeunt, nisi intelligatur Spiritus sanctus à Patre procedere simul & à Filio.

Sed inquit aliquis: In Euangelio reperitur, Spiritum sanctum à Patre procedere, non à Filio. ^{Joan. 15.}

Annal. Eccl. Tom. 12.

K 2

tamen

tamen legitur, & à Filio. sed hoc quidem nolo silentio prætereire, sed potius diligenter quæ-
rere, ut ipse discam, si quo pacto, Deo docente, valeam inuenire absque vlla dubitatione,
quid fidelis homo de hac re sentire debeat. Veritas itaque dicit, Spiritum sanctum à Pa-
tre procedere. sed Græcus addit prætereà, & dicit, Spiritum sanctum procedere à Patre
solo. Latinus addit etiam ipse, & dicit Spiritum sanctum procedere à Patre, & à Filio. Ad-
dit igitur Græcus, addit & Latinus, quoniam in prædictis Euangelij verbis non inuenitur,
neque ex solo Patre, neque ex Filio. Si igitur vera sunt quæ dicit Græcus, mendacia essent
proculdubio quæ dicit Latinus. Sed à verbis quæ habentur in Euangelio, neque Græcus
dissentit, neque Latinus, sed ab ea additione, quam addit Latinus, dissentit Græcus. Tu
igitur, sapientissime Rex, ascende benignè ad tribunal cordis tui, & sedens quasi iudex in
folio mentis tuæ, iudica iudicium iustum, neque (ut fieri solet) Græcos, quasi peculium
tuum foueas. Familiaritas enim plerumque à veritate declinare facit iudices. **B**
vtrorumque rationes, & non sit apud te pondus & pondus, vel mensura & mensura:
vtraque enim abominatur Deus. Audi igitur ingenuo corde tuo, quam de causa ad-
dat Græcus illud, A solo, & qua iterum de causa addat Latinus, Et à Filio, Spiritum scilicet
sanctum procedere, & ubi videris cum ratione additionem appositam, ibi mente ac-
quiescas tua, & illi additioni te ipsum adiungas. ubi verò videris additionem à ratione
alienam, tu quidem rationi adhæreas, ab ea additione te ipsum sequegre. Volo equidem
argumentum Græci & Latini in medium afferre, ut vtroque argumento per te perpenso,
veritas à te dignosci valeat circa vtramque additionem.

* *Prout.* 20.

XXI.

* *Matt.* 10.* *Luce.* 21.* *Actor.* 6.* *Gal.* 4.* *Rom.* 8.* *Joan.* 20.* *Matt.* 12.

Græcus inquit: Ego rectè credo, Spiritum sanctum à Patre procedere, & non ab alio. &
quoniam inibi, in Euangelio scilicet, non est additum, A Filio, vel ab alio: hac de causa no-
lo dicere, ab alio, sed à Patre solo intelligere. Si enim Veritas ab alio etiã procedere intel-
lexisset, vtrique ab alio esse, omnino dixisset. Ad hæc ego respondeo, Latinos tutatus: Non
est necesse hoc in loco hac de causa intelligere à solo Patre Spiritum sanctum procedere,
quoniam solum Patris nomen in Euangelio ponitur: multis enim in locis, & sententiis sa-
cræ Scripturæ solum Patris nomen ponitur: nihilominus non hac de causa solus Pater
intelligitur, ut non magis Filius etiam congruè ibidem intelligatur, quemadmodum in
illis Euangelij verbis: ^b Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patri vestri, qui lo-
quitur in vobis. Ecce enim Veritas, solo Patris nomine posito, dicit hæc duo, Spiritus vi-
delicet sanctus à Patre procedit, & Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis, cum tamen
eadem Veritas Filius dicat iisdem Discipulis: ^c Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui
non poterunt resistere, & contradicere aduersarij vestri. Per os & sapientiam nihil nisi Spi-
ritum quem accepturi essent credentes, intellexisse, palam facit idem Euangelista in Actis
Apostolicis, dum ait Stephano: Non poterant resistere sapientiæ, & Spiritui qui loqueba-
tur. Idem ergo Spiritus Patris, & Filij, à Patre dari dicitur, & à Filio, & non à Patre solo,
licet dixerit, Spiritus Patris vestri. Debemusne igitur ita intelligere, Spiritum sanctum
Patris vestri, & non Filij, quemadmodum Græcus intelligit, Spiritum inquam, à Patre
procedere, & non à Filio? Si verò Spiritus Patris non est Spiritus Filij, quid est igitur quod
inquit Apostolus: ^e Misit Deus Spiritum Filij sui in cordibus nostris, & iterum: ^f Nisi quis
Spiritum Christi habuerit, hic illius non erit? Num Veritas dicit, Spiritus Patris, & non
erit veritas, quod dicit Veritatis Apostolus, Spiritum sanctum Filij esse Spiritum & Chri-
sti? Si verò vtraque vera sunt hoc in loco, & quod Veritas dicit, Spiritum Patris, & quod
Veritas tacet, Spiritum Filij: quam de causa non similiter vtraque vera sunt, illa in illo
loco magis ubi Veritas dicit Spiritum sanctum à Patre procedere? Porro iterum alia duo
exempla ex Euangelio proferam, in quibus solum nomen Patris ponitur, solus tamen Pa-
ter absque Filio non intelligitur. Ut verò in ore duorum vel trium testium stet omne ver-
bum, Dominus Iesus dixit Discipulis suis in Euangelio: ^g Si remisistis hominibus pecca-
ta ipsorum, remittet vobis Pater cælestis delicta vestra. Alio etiam in loco dixit: ^h Qui-
cumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ille est frater meus. Ecce in his
duobus locis solius Patris nomen ponitur. Catholica tamen fides non patitur, ut solus
Pater absque Filio in illis intelligatur, quoniam in voluntate solius Patris nomen ponit-
ur, sed solus Pater numquam intelligitur, & voluntas Patris est Filij voluntas, & pecca-
torum remissio, quæ est à Patre, eadem est à Filio. Similiter quando dictum, Spiritum
sanctum à Patre procedere, si fortasse solius Patris nomen ponatur, Christianorum ta-
men Fides non tolerat neque patitur, ut solus Pater absque Filio intelligatur.

Hoc

Hoc autem intelligendum, ut quando solum nomen Patris ponitur, & solus Pater in-
telligitur, ut in Euangelio: ^a Vox Patris audita est: Hic est Filius meus dilectus. ecce hoc
in loco, potest Græcus dicere, vocem Patris intelligendam, non vocem Filij: vox enim
ex Patre audita est, non autem ex Filio. nihilominus ex ipso hoc dicere non potest, quo-
niam solum nomen Patris illud loquitur, sed potius ab hoc ipso, quod hæc vox ea est, quæ
ad solum Patrem refertur: Hic est Filius meus. Diligenter itaque est animaduertendum
in vnaquaque propositione & significatione, quia solum nomen Patris ponitur, quale-
nam sit illud, quod proponitur. Si enim tale est, ut ad solum Patrem referatur: & Græcus,
& Latinus, & Christianus omnis debet de solo Patre illud intelligere. Si verò tale extite-
rit quod proponitur, ut ad Patrem & ad Filium simul referatur, non debet eo in loco
Christianus homo Patrem à Filio, & Filium à Patre segregare, sed simul intelligere & Fi-
lium. In hac verò propositione & significatione, qua dicit Spiritum sanctum à Patre pro-
cedere, tum Græco, tum etiam Latino est considerandum, vtrum processio Spiritus san-
cti soli Patri, vel simul Patri & Filio tribuatur. Ex ipsa igitur simplici significatione nullus,
apertè potest intelligere, an à Patre solo, vel à Patre & Filio Spiritus sancti processionem
intelligere debeat. Si igitur Græcus voluerit, ut nos eo in loco à solo Patre intelligamus:
necesse est, ut auctoritatem aliquam in medium afferat, vel rationem aliquam ostendat
congruentem, per quam hoc credere debeamus. Si verò auctoritatem nullam vel testi-
monium de hoc poterit demonstrare: apertè patet, quod non debet in illo loco, à solo
Patre procedere Spiritum sanctum, intelligere. Non igitur rationi congrua est illa causa,
quam superius diximus pro Græco, nisi alia fortasse congruenter afferatur.] hucusque in
Græco codice: in quo decurtatam disputationem hanc poni, nemo non videt: nam care-
re saltem perorationem habitam coram Imperatore orationem, quis non intelligit? Certè
eiusmodi fuisse, ut pluribus Græcorum, qui sapientiores esse videbantur, laborandum su-
dandumque tribuerit, iidem ipsi fateri videntur.

Etenim contra Chrysolanum Episcopum Græci complures quasi indicto bello, structa
acie castra mouerunt. Inter alios autem quidam monachus Ioannes nuncupatus & Ni-
colaus Methones aduersus eum pugnasse noscuntur, de quibus Genadius Scholarius in
Apologia Concilij Florentini aduersus litteras circulares Marci Ephesini sepius verba fa-
cit, eosque schismaticos, Photij discipulos, & Marci Ephesini doctores appellat, à quibus
tamquam malis coruis, malum ouum Ephesinum ortum habuisse inquit. Scripsit præter-
eà contra Chrysolanum Eustratius Archiepiscopus Nicænus. Quorum scripta, quales isti
fuerint, satis indicant, quod digna sint suis patellis opercula. Hos omnes etiam iisdem
temporibus floruisse, ex eorum scriptis apertè constat, dum coram cum illo egisse affir-
mant, vel ab aliis accepisse qui cum Chrysolano egerunt. Scripsit quoque Blemmides
cognomento Sapiens aduersus Chrysolanum, haud tamen puto, quod is fuerit Nicepho-
rus ille Blemmides magni nominis vir, quem Latinorum veram doctrinam sectatum po-
tius, quam Græcorum leuitatem & errores, apparet ex ipsomet Gregora, qui libro quinto
capite secundo hæc habet de Blemmide, quod acumine ingenij, & eloquentia, & Ecce-
siasticorum dogmatum vsu ita alios superabat, ut cum illo collati, quasi pueri viderentur.
Qui Blemmides (ut idem Gregoras ibidem asserit) cum diuinarum rerum esset peritissi-
mus, & in otium se contulisset, multa è sacra Scriptura testimonia, quæ dogma Latino-
rum confirmare viderentur, colligere & conscribere cœpit. Quibus scriptis Græcus qui-
dam, qui deinde Constantinopolitanam rexit Ecclesiam, adductus est, ut Latinorum
sententiæ adhereret. quamobrem à schismaticis, vel inuito Michaële Palæologo Imp. è
Patriarchali solio fuit deturbatus. Blemmidis itaque aduersus Chrysolanum scripta
pseudoepigrapha sunt, non germana Nicephori illius Blemmidis Sapientiæ nomine in-
signis, de quo supra, sed alterius Blemmidis iunioris schismatici potius, cum præsertim ea
tanti nominis viro indigna, quiuis illa percurrens, facillè iudicauerit. Ceterum quod ad
rem spectat, sanè quidem infelicem Ecclesiam Græcorum ex huiusmodi legatione Chry-
solani à Paschali Papa missa nullum lucrum consecutam esse, declarant euenta, cum post
hæc in eodem errore perseverasse, maiorum monumenta demonstrent, quamuis Impera-
tor se eum Romana Ecclesia communicare, ostendi ipsi voluerit.

De eodem autem Chrysolano ad postremum accipe quæ Trithemius habet, licet loco
non suo. nam post Alexandrum Tertium ponit, quem constat vixisse hoc tempore sub
Paschali Papa, viuente Alexio Imp. ait enim: Chrysolanus Ecclesiæ Mediolanensis Ar-
chiepi-

* *Annal. Eccl. Tom. 12.*

K 3

chiepi-

XXII.
* *Matt.* 3.XXIII.
CHRYSO-
LANI CON-
TRADICTO-
RES.

XXIV.

CHRISTI
1116.PASCHALIS PAP. II.
17.HENRICI IV. IMP. 6.
ALEXII COMN. IMP. 36.CHRYSO-
LANI SCRIP-
TA.

chiepiscopus, vir in diuinis Scripturis eruditissimus, & in secularibus litteris nobiliter doctus, Græca & Latina eloquentia insignis edidit quædam magnæ auctoritatis opuscula, quibus nomen suum ad notitiam posteritatis cum gloria transmisit, de quibus ad manus nostras nullum peruenit. Fertur eius de Spiritu sancto contra Græcos liber vnus, de sancta Trinitate liber vnus, Epistolæ, Sermones, & alij tractatus, qui mihi incogniti sunt.] At periere ista omnia, vt vix quod Latinitati reddendum è Græcis curauimus monumentum, idemque decurtatum superstit.

IESV CHRISTI
ANNVS
1117.PASCHALIS PAP. II.
ANNVS
18.HENRICI IV. IMP. 7.
ALEXII COMN. IMP. 37.I.
Petr. Diaconus
l. 4. c. 57.
PASCHALIS
PAPA
TROIAE
CONCILIUM
CELEBRAT.
Idem ibid.
cap. 63.HENRICVS
IMP. IN
VRBEM RE-
DIT.II.
HENRICVS
ADVENTVS
IN VRBEM
CAUSA.

SEQVENTI ANNO millesimo centesimo decimo septimo, Indictione decima, Paschalis Papa (inquit Petrus Diaconus) in mense Maio ad Cassinense monasterium venit, indeque assumpto eiusdem cœnobij Abbate Troiam pergens, illic Concilium celebravit: inde verò regrediens, Ecclesiam S. Vincentij monasterij ad ripam Vulturini ædificatam ritibus solemnibus dedicauit.] hæc de rebus gestis à Papa, sed de Imperatore hoc anno ista subiicit. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo decimo septimo, Imperator congregato exercitu Romam aduenit. Quod vbi Papa Paschalis didicit, sese ad hoc monasterium contulit, atque ab omni Congregatione rogatus, Landulphum Beneuentanum Archiepiscopum, quem fuisse depositum supra retulimus, in gradum suum restituit, sicque Beneuentum perrexit. Interea Imperator ingressus Urbem, cum Pontificem discessisse cognouit: Consules, Senatores, & Proceres partim donis, partim promissis ad se attrahens, Ptolemæo illustrissima Octauia gente progenito, Ptolemæi magnifici Romanorum Consulis filio filiam suam in matrimonium iunxit, eique oblati plurimis donis, quidquid auus eius Gregorius aliique parentes habuerant, siue detinuerant, Ptolemæo ipsi, eiusque hereditibus auctoritate sua in perpetuum tradidit. Agit interim Papa cum Principibus, aliisque Romanis, vt aduersum Imperatorem conglobati illi obistere pergant, siue contra prædictum Ptolemæum Romanorum Consulem, ipsius generum prædicto Pontifici auxilium ferant. Henricus præterea in Vrbe Romana persistens, Paschalis diei solemnitate ingenti gaudio Senatus Populi que Romani celebravit. Et quia Pontificem minimè inuenit, nec poterat per internuntios res inter vtrumque agitari: coactus feruore ætatis secessit ad frigidiora loca, pollicitus prima temperie se rediturum.] hæc de rebus gestis per Henricum in Vrbe Petrus. subiicit verò de inani conatu Northmannorum contra eundem Ptolemæum Comitem Tusulanum.

Ceterum in Bibliothecario plura sunt alia, quæ in Petro desiderantur. Atque primum de causa sui aduentus, quam idem Henricus prætexerat, nimirum quoniam in proxima Synodo Lateranensi hostis Ecclesiæ fuerat declaratus, denunciatusque excommunicatus, ob idque cuncta collata in ipsum ab Ecclesia beneficia, exhibitaque officia nullius essent momenti, quæ per vim & metum extorta fuissent: Henricus poenitentem se Romam venturum significauit, vtque ea sponte, & cum pace, libereque absque metu persoluerentur à Pontifice libero. Ista quidem fama ferebat, ceterum res ipsa contrarium demonstrabat. Nam audi Bibliothecarium eiusdem temporis Auctorem, qui isthæc sigillatim ita describit: Altero namque à sequenti anno Rex Henricus in Italiam rediit manifestus hostis Ecclesiæ, tantoque infestior bonis ac religiosis, quanto benignior malis seditionisque. Huius Consiliarij familiaresque erant Abbas Farfensis, qui ob sacrilegium, factionemque in Ecclesiam, bis terque capite damnatus fuit, Ioannes maledictus, & Ptolemæus. Horumque fauore tunc simul atque in Latium intrauit, beati Petri fidelibus bellum indixit, magna conatus est, famosa fecit, sed praua. Ob cuius victoriae gloriam, quam fecerat, videlicet quia apprehenderat quædam castra, plebs populisque Romanus triumphum ipsi instituit. Coronata Vrbe, Rex & Regina transiit per medium; magnus apparatus, magna gloria, parua huic visa; nullus Patrum, nullus Episcoporum, nullus Catholicus sacerdos occurrit. Fit ei processio, eupta potius, quam indicta. Iturus ad Basilicam B. Petri nauit transiit, non ponte traiectus. coronari expetit: Responderetur, in ea Ecclesia coronandum à Papa cum Patribus coronari debet: aliter nequit. Quod si velit, ab eis fore petendum.] Quæ autem tum ad eos perorauit Henricus, sic recitat:

Si di-

CHRISTI
1117.PASCHALIS PAP. II.
18.HENRICI IV. IMP. 7.
ALEXII COMN. IMP. 37.III.
HENRICVS
IMP. GRA-
TIO AD RO-
MANOS.

IV.

V
RECEdit
HENRICVS
AB VRBE.VI.
PASCH. RE-
DIT IN
CAMPANA-
NIAM.

VII.

- A** Si diuinitus datum foret, Patres conscripti, rerum publicarum statum digno modamine gubernari; digna reuerentia earum rectores alter ab altero præueniretur: pax foret, nec Imperialibus Comitibus Urbis abesset Pontifex, nec in Pontificalibus orbis abesset Imperator, alter alterius gloria fulciretur; gloria alterius, gloria vtriusque foret, & robur vtrorumque timor omnium, amoreque in vtroque tota se conuerteret Ciuitas: nos Patres, nos Consules, nos Primores, nos omnes boni Urbis & orbis intuerentur, Gothi, Galli, Hispani & Afri, Græci & Latini, Parthus, Indus & Arabs, aut timerent nos, aut diligerent. Nunc autem dum secus agitur, sit aliter. Dimissis ceteris, dum in inuicem agimus, inuicè agitur ab omnibus: merito hæc patiamur, maledicimur, impugnamur, exterminamur. Conuertimini igitur, & mei licet peccantis votum correctionemque suscipite; ne dum per vos nimia rigescit iustitia, multiplicatis sceleribus, malum sine me qualiter rigescat, non habeat. Ecce à Patre Romanæ Ecclesiæ domino Paschali Papa è Galliis coronandus adueni in Urbem: eum abesse, infortunius meis deputo. Nunc autem id à vobis exopto; tantoque si id recipiam, mihi fiet gratus, quantum vt mihi fieret, grauius elaboraui. Solent accuratius excolere homines, quod diu quæsitum periculis adinuenitur. Sit pax. & quidem erit, si velitis. sine crimine loquor, profecto sedatis ventis, quiescunt maria. hæc Rex.
- Ad hæc Ecclesia, quæ erat in Vrbe: Inhonestum satis & indignum nostri arbitramur, Rex, vt aliquando nos dulcibus dictis conuenias, quos infelicibus actibus indies circumuenire contendis. Credis sine, credamus, Rex, te ad poenitendum satisfactorum venisse, per quem acerba ira continuas atque acerbas irruptiones barbaricas, rapinas sacrilegas, ordinationes sacrilegas & execrabiles, impias seditiones, assiduo conflari fierique cernamus? Simul ac Latium intrauit, Rex, beati Petri fidelibus bellum iniecti. Si non successit ex voto; Deo; non Regi gratia debentur. Age qui sunt, pro quibus agitur? Abbas Farfensis & Ptolemæus, vterque anarhemarizatus. Qui sunt, contra quos agitur? Beatus Petrus & beatus Paulus, vterque Apostolus. Quibus in locis agitur? In eorum patrimoniis, in domo propria. Oblitus horum, Rex, illis ducibus audax, audacter Ecclesiam beati Petri intrauit, cum quibus Clericis, quibus Patribus, cum quibus Episcopis? quomodo silendum? quomodo agendum est? Adde qui sunt nunc qui ante eius fores excubant? nonne seditionis? Qui sunt, qui nunc æs thesauri custodiunt? nonne sacrilegi? Qui sunt, qui eius altari deseruiunt? nonne hæretici? Heu, heu! expulsi Catholicis, reuerendam cunctis orbis populi B. Petri Ecclesiam per te hæretici occupant. Hæcine illa vita, Rex, per quam poenitens veniam merearis? satisfactio, qua Ecclesiæ conformeris? pax, qua bella quiescant, seditiones cessent, venti sedentur, mare detumescat? Profecto ni conuersus, immemor mali, aliter cum Deo senseris, Rex, aliter Rex Regum cum Rege sentiet Deus. Comitari cum excommunicatis, dum nosti nos non debere, nec posse, edo maxime, cum Comitibus tuis interesse non liceat, dum contingat abesse, qui omnium nostrum debuit interfuisse primus.
- Diffusus his Rex, accito Mauritio Bracharensi Archiepiscopo, qui ob superbiam leuitatemque Curialis effectus, per biennium extra parochiam propriam opulentissime cultu Regio hac & illac molliter dissoluteque vagauerat, ante corpus beati Gregorij coronari se fecit, sicque ab Vrbe comitatus abscessit.] & infra de Paschali Papa ista subiungit:
- Dominus Papa celebrato Concilio, quod in partibus Apuliæ congregauerat, rediens cum Northmannorum exercitu in Campania, Pillum Pullanumque, in maritimis oppidum sancti Siluestri in sui deditioem conuertit. Iamque Autumnus instabat, cuius calore vel æstu exterioris constipatus, interioris dissolutus vti senex, & qui erat in castris, debilior Anagninam se contulit. hicque aded infirmitas eum oppressit, vt qui aderant Medici, morti eum magis quam vitæ adiudicarent. Sed auctor vitæ Deus vitam eius produxit in longum, dum dissolutis interioris membris compaginis soliditatem adiecit, & exhaustis viribus interioris fomenti robur diffudit. Factumque est, vt qui antea in lecto, alterius auxilio sustentus, vix sedere poterat; postmodum ante altare per se erectus Missarum solemniam celebraret. Hac valetudine venit Præneste, & beati Agapiti Ecclesiam ibidem dedicauit, & Natiuitatis Domini Vigiliis, Romani ordinis Missas, & Matutinum post Missam, & iterum Missam, & post Missam Processionem cum omni voto & solemnitate illi diei debita celebravit.] quæ autem post hæc secuta sint de eius obitu, qui contigit mense Ianuarij, anno sequenti dicturi sumus.
- Ceterum Henricus Imperator perterritus prodigijs, & portentis, multisque irati Numinis signis, quæ hoc anno in Germania contigerunt, ad absolutionem impetrandam (vt

K 4

Vr sper-

CHRISTI III7. PASCHALIS PAP. II. 18. HENRICI IV. IMP. 7. ALEXII COMN. IMP. 37.

S. BENNO MISNENSIS EPISC. MIRACULIS PVGNAT.

Exstit apud Sur. tom. 7. die 3. Iunii.

VIII. HENRICVS IMP. LEGATIONES AD PASCHAL. FREQUENTAT.

IX.

DE LEGATIONIBVS IN ANGLIAM MITTENDIS CONTRVERSIA.

VVilhelmus Malmesb. de Gest. Pontif. Angl. lib. 1.

X. PASCHALIS PAPAE AD ANGLIOS EPISCOPALIA.

Vrspergensis ait) diligenti cura laborat. Erant ista territamenta inter alia, quod magnus ille S. Benno Misnensis Episcopus, qui ante decem annos ex hac vita migrarat, multiplicitate miraculorum contra haeresim Henrici pugnabat, qui viuens, quadraginta annis quibus sedit Episcopus, aduersus eamdem contra Henricum patrem eius insatigabili labore certauerat. Terribilis namque post mortem est redditus hostibus Ecclesiae persecutoribus Sanctus, quod ipsum tunc Imperatorem prouocans ad Dei iudicium moriens, traxerit pauld post secum certaturum ad diuinum tribunal. & quod eodem anno apparetens post mortem Ottoni Misnensi Marchioni, a quo acceperat alapam, die quo viuens praedixerat Sanctus, idem ipse spiritu oris sui interfecerit impium, prout Vita ipsius Acta testantur. quem quidem viuere Ecclesiae sanctae vindicem, & vigilare aduersus eius persecutores, crebra quae ad sepulchrum eius miracula edebantur, significabant, quae sicut Catholicis summae consolationi erant, ita schismaticis maximo terrori & metui.

Hisce prodigijs & alijs, inquit Vrspergensis hoc anno (quod dictum superius repetimus) Rex Henricus corde tenus fauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad Apostolicam Sedem, licet ipse multum infestationibus Italicis insudans, destinare, quas tamen constat minime profecisse. Nam dominus Apostolicus propter securitatem, quam Regi licet coactus fecerat, diffidetur illum se anathematis vinculo colligasse; ab Ecclesiae tamen potentioribus membris excommunicationem connexam, non nisi ipsorum consilio denegat se posse dissoluere, concessio nimirum vtriusque synodalis audientiae iure. Ad hoc etenim Ultramontanis affirmat, se quotidie litteris impelli, & maxime Metropolitanis Moguntini.] haec ipse, quibus vides, praeter ceteris Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum aduersus Imperatorem pro Romani Pontificis iure propensius laborasse, quem antea auctorem vidimus violentiae in Paschalem per eundem Henricum exhibita.

Hoc item anno, quo Henricus Imperator reuersus est Romam, contigit a Rege & Episcopis Angliae legatio Radulphi Archiepiscopi Cantuariensis & Hereberti Episcopi collegae ad Paschalem Papam. Huius autem decernendae legationis occasio ea praecessit, quod permota est tibi quaestio occasione Legatorum Apostolicae Sedis, sua, non quae sunt Iesu Christi quaerentium, & proxime ob Petrum Leonis Cardinalem legatione ibi male perfunctum, adeo vt Henricus Rex prouocandum putauerit ad antiqua priuilegia, quod scilicet Cantuarienses Archiepiscopi fungerentur legatione Sedis Apostolicae, ex priuilegio S. Gregorij Papae illi Ecclesiae concessio, ob idque diceret in Angliam alium non esse mittendum Legatum, sed satis esse debere, vice Pontificis Romani esse ibi semper Legatum ipsum Cantuariensem Archiepiscopum. Ad haec igitur conseruanda sibi iura, & ad propulsandam Legatorum ingruentium rapacitatem, Henricus Rex Romam magni ponderis legationem credidit Radulpho Cantuariensi Archiepiscopo, cui additus nomine Episcoporum, & Regis Legatus Herebertus Episcopus Norwicensis, qui cum Romam peruenissent, Paschalem Papam ibi non inuenerunt. Nam (vt tradit VVilhelmus huius temporis Auctor) absens tunc erat, Beneuentique morabatur. Obsederant enim, inquit, Imperatoris satellites, qui tunc secundo Romam armis territabat, medios calles. nec potuit Archiepiscopus potiri Papae colloquio nisi per internuntios. Illi quid apud Papam egerint, epistola manifestabit.] quae sic se habet:

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Angliae Episcopis, & charissimo filio Henrico illustri Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Veniente ad nos charissimo & reuerendissimo fratre nostro Radulpho Archiepiscopo, vestram ad nos missam legationem per venerabile Episcopum Herebertum Norwicensis cognouimus. Et quidem grauib. infirmitatum molestiis impediti iidem fratres & Coepiscopi, peruenire ad nostram praesentiam minime valuerunt. Sed Nuntiorum honestis venerabilibusq; personis peruenientibus, eorum scripta suscepimus: in quibus & ipsorum postulationes, & vestrae legationis vota perspeximus. Id enim optabatur, id poscebatur, ne Ecclesia Cantuariensis temporibus nostris sua dignitate priuaretur, ne nos eandem dignitatem minuamus, aut minui sinamus, qua videlicet potita est, ex quo a B. Gregorio per beatum Augustinum fundata est. Praeter haec litterarum indicia, Legati, qui ad nos missi sunt, vt sapientes ac strenui viri, assertiones suas prudenter, instanter, & efficaciter executi sunt. Nos profecto & Legatorum personas, & assertiones, & vestrum omnium legationes tanquam charissimorum fratrum benignè hilariterq; suscepimus: quod vobis in Domino propter Dominum placere optamus. Vestra ergo dilectioni notu habere volumus

A

B

C

D

E

lumus

CHRISTI III7. PASCHALIS PAP. II. 18. HENRICI IV. IMP. 7. ALEXII COMN. IMP. 37.

lumus, quod Cantuariensis Ecclesiae dignitatem nec imminuimus, nec imminuere desideramus. Beatum namque Gregorium Apostolicae Sedis Pontificem, tamquam praecipuum Christi Domini membrum, tamquam Christiani populi Pastorem & Doctorem, & tamquam salutis aeternae ministrum in omnibus veneramus, & rata esse cupimus quae ab eius institutionibus processerunt. Illam ergo dignitatem, quam ab eo per B. Augustinum Cantuariensis suscepit Ecclesia, & quam sanctae memoriae frater noster Anselmus iure ac possessione legitima tenuisse cognoscitur, nos profecto nullatenus imminuimus; sed in eo statu esse Cantuariensem Ecclesiam volumus, vt authentica eius priuilegia iuxta canonum sanctiones nullis perturbationibus violentur. Data Beneuenti, nono Kal. Aprilis. Janni praesentis scilicet, quousque Legati Romae detenti sunt ob malam valetudinem Cantuariensis Archiepiscopi, & (vt audisti) ob difficultates itineris conueniendi Pontificis Beneuenti commorantis. Nam (inquit idem Auctor) ita circa Romam plures dies Radulphus com moratus, modo in Imperatoris exercitu, Papae dumtaxat concessu, modo in Sutrio colloquium opperiebatur Papae, quem rumor dispererat, iam iamq; affore, quae ille expectatione suspensus, perdidit impensam.] Passi sunt autem praeter ius scandalum ex Anglis nonnulli, quod Papa quarens authentica priuilegiorum, ita negotium dimisisset infectum, perinde ac si in re tanta fuisset praecipitanda sententia, cum praesertim in legationibus in Angliam assidue mittendis Sedes Apostolica antiqua potiretur possessione.

Hinc etiam nuper electus Archiepiscopus Eboracensis Turstinus sive Turstanus, cum cogeretur ab Archiepiscopo Cantuariensi ad professionem, ex priuilegio eius Ecclesiae, impulsu Clericorum suorum Romam veniens, has ab eodem Paschali Papa ad Regem litteras impetrauit:

Paschalis Episcopus seruus seruorum Dei Henrico illustri Regi Anglorum salutem & Apostolicam benedictionem.

Nos, auctore Deo, de probitate tua non tantum bona, sed meliora confidimus. Idcirco monemus excellentiam tuam, vt diuinae gratiae memor semper existas, qui tibi & regni pacem, & iustitiam notitiam tribuit. Honorem igitur Dei & Ecclesiarum eius in regno tuo diligenter obserua, & iustitiam efficaciter exequere: quia per honorem Dei tuus profecto augebitur. Audiuius electum Eboracensem virum sapientem & strenuum sine iudicio ab Eboracensi Ecclesia sequestratum, quod nimirum diuinae iustitiae, & sanctorum Patrum institutionibus aduersatur. Nos quidem neque Cantuariensem Ecclesiam minui, neque Eboracensem volumus prauiudicium pari, sed eam constitutionem, quae a B. Gregorio Anglica gentis Apostolo inter easdem Ecclesias constituta est, firmam censemus, illibatamque seruari. Idem ergo electus, vt iustitia exigit, ad suam Ecclesiam omnimodis reuocetur. Si quid autem quaestionis inter easdem Ecclesias nascitur, praesentibus vtriusque partibus in nostra praesentia pertractetur.] haec Paschalis pro Turstano, qui absq; iudicio (vt audisti) fuisset a sua Ecclesia separatus: cum tamen alias (vt vidimus) Anselmi temporibus, causam Cantuariensi adiuicasset contra Gerardum Eboracensem, sed quae postea obtinuerit idem Turstanus a Callisto Papa, suo loco dicetur.

Eodem anno cum ingens terramotus vniuersam Italiam quateret, inter admiranda, quae tunc accidisse, tum Petrus Diaconus Cassinensis, tum alij eiusdem temporis Scriptores narrant, satis illud Annalibus inseruisse, quod item ab eiusdem saeculi Scriptore Rogerio sic traditur: Apud Longobardiam magno terramotu facto, & vt testati sunt qui nouere, quadraginta dierum spatio durante, plurima domorum aedificia corruerunt.

Et quod visu dictuque constat mirabile, villa quaedam praegrans mota est repente de statu proprio, iamque ab omnibus in loco longe remoto consistere cernitur.] sed non hoc est, quod adeo dignum Annalibus Ecclesiasticis putem, cum de his licet mirandis, alia tamen exempla apud Gentiles quoque Scriptores legantur; sed quod ibi sic sequitur: Viri Mediolani Patriciae dignitatis dum de Republica tractantes sub vna residerent turri: auribus omnium vox fortis insonuit, vnum ex illis nomine vocans, & festinatò exire rogans. Quo tardante, persona quaedam apparuit, quae vocatum virum, vt egredere, prece obtinuit. Exeunte illo, turris repente cecidit, & omnes qui ibidem erant, casu miserabili oppressit. Jin quo quidem renouata quis non videat antiqua miracula, idque illi simile, cum Angelus, ne periret iustus cum iniquis, Loth illasum cum suis eduxit e Sodomis. Quibus dicant homines, non nisi ex diuina prouidentia, casu verò vel fato numquam in communibus cladibus hunc perire, illum verò ex insperato saluari.

XI. CAUSA TURSTANI ARCHIEP. EBORACENSIS. VVilhelmus Malmesb. de Gest. Angl. Pontif. lib. 3. XII.

PASCHALIS PRO TURSTANO AD REGEM ANGLIAE.

XIII. Per. Diac. l. 4 c. 64.

Roger. Annal. Angl. hoc anno. TERRAEMOTVS PRODIGIUM.

Hoc

CHRISTI
1117.

PASCHALIS PAP. II.
18.

HENRICI IV. IMP. 7.
ALEXII COMN. IMP. 37.

XIV.
DE MONA-
STER. FON-
TIS EBRAL-
DI ORIGI-
NE.

Hoc eodem anno mortuus asseritur vir insignis Robertus, auctor monasterij Fontis Ebraldi. Qui enim eduxit populum suum de Ægypto, & deduxit per desertum in aduentionibus suis: idem ducens populum Christianum per deserta loca sæculi huius ad terram felicioris promissionis, ipsum regnum calorum, nouam in Gallia Religiosorum instituit viuendi formam per seruum suum Robertum Parisiensem, in monasterio quod erexit, dictum Fontis Ebraldi, in quo etiam viri tamquam Dei Genitrici, Abbatissæ parent. Hæc ut accipias, præsciendum, quod monasterium Fontis Ebraldi nomen duxit à fonte loci in quo situm est. Ferunt enim Ebraldum quemdam iuuenem, genere nobilē, sed moribus corruptis, magna sicariorum manu stipatum, adiacentes vias regias latrocinis olim infestasse, siluasque tunc temporis frequentes infedisse, quarum hodieque reliquæ manent non paruæ. Post hæc Theologum quemdam Parisiensem, eximie doctrinæ virum, diuiniq; verbi concionatorem insignem, Robertum de Abruscillis nomine, eò aduentasse, sanctisq; exhortationibus suis non modò iuuenem illum, vt mores vitamq; mutaret, impulsisse, sed multos præterea omnium generum homines ad despiciendam sæculi vanitatem, austeriorisq; vitæ leges subeundas permouisse. ad quorum habitationem distincta iisdem in septis monasteria condidit, sua seorsim viris, virginibus, ægrotis, & mulieribus reliquis ædificando. Vniuersæ porrò Congregationi Abbatissam præposuisse, quæ in omnes tum viros tum feminas ius sum mum obtineret, statuens vt viri, S. Ioannis Euangelisæ exemplo, virginibus, seu mulieribus parerent, & hæ vicissim B. Virginis exemplum sequentes, religiosos, tamquam filios amplecterentur. Statuta denique & constitutiones pro vtrisque separatim percipit.

XV. Cùm ergo ad hunc modum rectè institutum fuisset monasterium Fontis Ebraldi, Reges & Principes, ceteriq; dynastæ, magna mox veneratione illud prosequi, & diuersa ei bona largiri cœperunt. nonnulli etiam huius congregationis Conuentus in suis terris expetierunt. ita vt ex omnibus illis Conuentibus constitutus fuerit Ordo, cuius caput esset idem monasterium Fontis Ebraldi: quem quidem authenticis bullis multi Pontifices approbarunt, docentes Ordinem hunc ab illis verbis Christi: ^a Ecce filius tuus, Ecce mater tua, institutionis suæ originem rationemq; petiisse.

Ioan. 19.

XVI. Mortuum tradunt Robertum, Regulæ auctorem, anno millesimo centesimo decimo septimo, & sancto Bernardo familiarem fuisse. Statuisse autem, vt cùm Abbatissæ, quam crearat, diem suum clauderet, ea illi succederet, quam Religiosæ ipsæ suis suffragiis elegerent. quod ab illis semper obseruatum est, quamdiu electionum vsus in monasteriis permansit. Ceterum & quamdiu stetit eligendi potestas, & postquam auctoritate Pontificis constitui Abbatissæ cœperunt, optimas semper easque memorabiles Abbatissas sortitæ sunt, vitæ integritate ac sanctitate quàm genere illustriores. tamen pleræque Regum & Principum, aut nobilissimorum certè equitum filia fuerint. Inter quas eluxerunt Mathildis Comitissæ Andegauenis filia, Guillelmi vidua Henrici Primi Anglorum Regis filia. Mathildis altera filia Theodorici Comitissæ Flandriæ, vidua item Ducis Burgundiæ. Aloysia Ludouici iunioris Francorum Regis filia. Ioanna de Brenna neptis Roberti filij Ludouici Crassi Francorum Regis. Elisabetha soror Philippi Valesij Regis. Maria de Britannia Aurelianensis & Britannicæ Ducum neptis. Anna Aurelianensis Ludouici XII. Regis soror. Renata de Borbonio filia Ioannis Comitissæ Vindocini. Ludouica de Borbonio soror primi Ducis Vindocini, & Eleonora de Borbonio eiusdem Ducis & Franciscæ Alinconiæ filia, amita Henrici IV. Christianissimi Regis Francorum & Navarra: quæ monasterium, in quo ducentæ præter ceteros religiosos Deo dicatæ moniales numerantur, Ordinemq; vniuersum moderatur, magna pietatis, prudentiæ, sanctitatisq; apud omnes opinione.

XVII. Obseruandum est, Mariæ Britannæ Abbatissæ temporibus, ipsa procurante, factam fuisse Ordinis reformationem iuxta Regulam S. Benedicti, & statuta Roberti institutoris, Xysti IV. Pontificis maximi auctoritate, qui Archiepiscopos Lugdunensem & Bituricensem delegauit ad eandem reformationem exequendam. quæ nunc etiam in Fontis Ebraldi monasterio, Prioratibusq; circiter sexaginta, qui ab illo pendent, studiosè obseruatur. Extat epistola D. Bernardi ^b ad Episcopum Andegauensem, de querela inter ipsum & Abbatissam Fontis Euerardi, vbi legendum Ebraldi, de hoc enim loquitur monasterio, quod in diocesi quidem Pictauensi positum est, sed contiguos cum Andegauenfi fines habet.

^b Bernardi. epist. 200.

Sed

CHRISTI
1117.

GELASII PAP. II.
18.

HENRICI IV. IMP. 7.
ALEXII COMN. IMP. 37.

A Sed & Petrus Venerabilis Cluniacensis Abbas eiusdem Roberti meminit ^a magno præconio, vt pote qui fuerit institutor matris suæ beatæ Raingardæ in vita spiritali, quæ viro defuncto professa est monasticam regulam in Marciniacensi monasterio. Cuius res præclare gestas, post eius obitum ipse epitaphio est prosecutus, vbi pariter corruptè legitur, monasterium ad Fontem Ebraudi, loco Ebraldi. meminit & ibidem de eiusdem Roberti ex hac vita decessu.

XVIII.
^a Petr. Clun. l. 3. ep. 17.

Quod ad res pertinet Orientis, de pœnitentia Balduini Regis hæc Tyrius narrat: ^b Ierosolymam rediens, graui ex insperato correptus est ægritudine, qua cùm supra vires defatigaretur, & timeret deficere, læsam habens conscientiam super eo quod legitima vxore iniuste abiecta, aliam superdlexerat: corde punctus & facti pœnitens viris religiosi & Deum timentibus aperiens conscientiam, reatum confessus est, satisfactionē promittens. Cui cùm pro consilio daretur, vt Reginam quam superdlexerat, à se dimitteret, abiectam verò ad regiam, vnde deciderat, reuocaret dignitatem, acquieuit; & quod ita facturus esset, si vita ei concederetur productior, voto se obligauit.] quod præstitit, dum Reginam, quam superinduxerat, in Siciliam dimisit. verum quod prior dimissa fuerit reuocata, non legitur. Mortuus est autem idem Rex anno sequenti, cùm bello vexasset Ægyptum.

XIX.
^b Vville. Tyr lib. 11. cap. 29.

Eodem anno moritur Nicolaus Muzalon Patriarcha Constantinopolitanus, cùm sedisset annos vigintiseptem, vt testatur Zonaras, qui his erat præsens, aitque eius funus Imperatorem magnificis honoribus prosecutum fuisse. eius iussu restituta fuisse Acta sanctæ Parasceues, quæ Callicratæ colebatur, testatur Theodorus ^c Balsamon, qui & eiusdem citat synodalia ^d responsa. Extat eiusdem Muzalonis ^e decretum de sponsalibus duorum consobrinorum, necnon decretum ^f de canonica præstatione suscipienda ab iis qui initiatur sacris Ordinibus. eiusdem extat synodalis epistola, continens rescriptum Alexij Comneni. Successit autem in locum eius, vt idem Zonaras ait, vnus ex Diaconorum ordine patria Chalcedonenis, nomine Theodorus. quantum autem hic sederit, in serie Græca, quæ ponitur Constantinopolitanorum Patriarcharum, quæ habetur cusa in codice Iuris Orientalis, non legitur, sicut nec eius successorum, scilicet, Neophyti inclusi, Constantinii, & Lucæ Chrysoberges, quorum nec nominum quidem est aliqua mentio apud Nicetam Chonitam. vt planè diuinare conuincantur, qui texentes in fastis seriem Constantinopolitanorum Patriarcharum, multis omisis, loca certa singulis, quos recitant, tribuisse inueniuntur.

XX.
OBITVS NICOLAI Muzalonis PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI.
^c Theod. Bals. in Synod. Trull. c. 63.
^d In Synod. Carth. c. 11.
^e Nom. Phor. tit. 13. c. 2. in Cõcil. Antioch. c. 3.
^f Cod. Iuris Orient. l. 3. Eod. Cod. l. 3.

IESV CHRISTI PASCHALIS PAP. II. HENRICI IV. IMP. 8.
ANNVS ANNVS ANNVS
1118. I. ALEXII COMN. IMP. 38.

MILLESIMVS centesimus decimus octauus annus sequitur Indictione vndecima, quo Paschalis Papa moritur. quomodo autem id acciderit, hæc ex Bibliothecario accipe: Præneste octauas Natiuitatis Domini, atque etiam Epiphaniam deuotissimè celebravit, & data licentia Legatis Ioannis Imp. Constantinopolitani, quos ibidem receperat Præneste, quibus & in mandatis dedit, vt Imperatorem aduersus Sarracenos vehementer animaret: liberaturus B. Petri Basilicam, incautis hostibus Romam in porticum venit. Ob cuius inopinatum subitumq; aduentum tantus terror Ptolemæum & Farsensem Abbatem inuasit, vt antequam dominus Papa daret pacem, peterent, sed desperantes de gratia, dimissis laribus in Vrbe, latitare pararent. Iamq; bonus Pontifex ad perficiendum quod incœperat, machinas & tormenta, & quæque necessaria bello incredibili agilitate per biduum per suos parari fecerat, vt vicissè eum potius diceret quàm viturum. Sed dum quod voluit fecit: Dominus vitam eius, quam ob gratiam distulit, ob debitum terminauit. Biduo post reditum tantò arctius ob laborem itineris, populique frequentiam infirmitas in eum conualuit, quantò remissius, & quietis assiduitate, & sedulitate obsequij antè defecerat. vir sanctus moriebatur & operabatur. Conuocatis Patribus, vt in constantia Fidei, & sinceritate veritatis Deum sequerentur, iniunxit: vt cauerent dolos ab his qui intus erant & extrà in execratione Guibertinorum, ac enormitatis Teutonicæ: se inuicem diligerent, & inuicem idem dicerent, & ipsum verum quem diligerent in omnibus Deum tenerent.

PASCHALIS PAPA REDIT IN VRBEM.

Post

II.
MORS AT-
QUE SEPTU-
VIRA
PASCH.
PAP.

Post hæc vnctus oleo sacro, facta confessione, peractis in eo omnibus, prout decuit, secundum sanctæ Ecclesiæ ritum, psallendo cum psallentibus, media nocte, vt qui de tenebris properabat ad lucem senex honestus, carnis debitum soluit, decimoquinto Kal. Februarij. Corpus eius balsamo infectum, & vt habet ordo, sacris indutum vestibus, cum exequiis debitis, & honore digno, cum frequentia Cleri & populi deportatur. Non cuiuslibet tanta gleba imposita est deportanda, sed ab ipsi Patribus honorificè est deportata in Basilicam Saluatoris, sede propria in Patriarchio, dextero latere tēpli in mausoleo purissimi marmoris thalapico opere sculpto, vndecimo Kal. Februarij collocatus est, cum sedisset annos decem & octo, menses quinque, dies quatuor. Qui beatissimus complures fecit ordinationes per diuersos menses, creauit Presbyteros quinquaginta, Diaconos triginta, Episcopos verò centum, cōsecrauit Ecclesias viginti, Romæ verò Ecclesiā sancti Hadriani in Tribus foris secundo anno Pontificatus sui dedicauit, & Ecclesiam S. Mariæ positam in Regione Areolæ, in loco qui vocatur Monticelli, similiter consecrauit. Verum & Ecclesiam sanctorum Quatuor Coronatorum, quæ tempore Roberti Guiscardi destructa erat, à fundamentis refecit, & consecrauit anno Pontificatus sui decimo septimo, mense Ianuarij, die vigesima. cessauit Episcopatu seius diebus tribus.] hucusq; Bibliothecarius. Porrò de eodem in archiuo sanctæ Lateranensis Ecclesiæ mentio est, quòd idē Paschalis Papa Secundus ordinem Canonicorum Regularium in Ecclesia Lateranensi renouauit.

III.

a Microlog.
cap. 19.

Inter alia monumenta Paschalis Papæ extat epistola data ad Pontium Abbatem Cluniacensem, de non porrigenda communionem intincta, sed seorsum in specie panis, & specie vini seorsum. Hæc vt accipias, consulendus est tibi Micrologus, cuius Auctor, vt dictum est, claruit sub Gregorio Septimo. iste enim de vitanda intinctione scripsit capitulum, in cuius exordio: Non est autem, inquit, authenticum, quòd quidam corpus Domini intingunt, & intinctum pro complemento communionis populo distribuunt. Nam Ordo Romanus contradicit, &c.] Cum autem nec sic quidem reprehensus prauus subintroducitur vsus in communionem cessaret, Paschalis Apostolicam adhibens auctoritatem, de his cauendis, & reuocando vsu pristino scripsit ad Pontium Abbatem Cluniacensem hanc epistolam, quam reperimus in scripto Chronico Cluniacensi verbis istis:

IV.

EPISTOLA
PASCHALIS
PAP. AD
PONTIVM
CLVNIA-
CENSEM
ABBATEM.

Paschalis Episcopus seruis seruorum Dei charissimo filio suo Pontio Cluniacensi Abbati salutem & Apostolicam benedictionem.

Scribens ad Cæcilium beatus Cyprianus, ait: Quando aliquid Deo inspirante & mandante præcipitur, necesse est Domino seruis fidelis obtemperet, excusatus apud omnes, quòd nihil sibi arroganter assumat, ne aliud fiat à nobis, quàm quod pro nobis Dominus prior fecit. Igitur in sumendo corpore & sanguine Domini iuxta eundem Cyprianum Dominica traditio seruatur, nec ab eo, quod Christus magister & præcepit & gessit, humana & nouella institutione discedatur. Nouimus enim per se panem, per se vinum ab ipso Domino traditum. Quem morem sic semper in sancta Ecclesia conseruandum docemus atque præcipimus, præter in paruulis, ac omnino infirmis, qui panem absorbere non possunt.] quibus satis communicari in sanguine. Sed quòd nec sic cessaretur ab vsu introducto intinctionis: communionem sub vna tantum specie panis, sancta frequentare postea cœpit Ecclesia. sed transeamus ad Paschalis successorem.

V.

GELASII
IUNIORIS
PRIMOR-
DIA.

Quæ autem sequuntur in codice Vaticano Acta successoris, scriptis mandata sunt à Pandulpho subdiacono, qui præsens aderat, cum ea fierent, atque in primis à primordiis ipsius Gelasij iunioris, qui Paschali successit, est exorsus orationem. Hunc quidem natione Campanum, patria Caietanum, Ioannem nomine nuncupatum, professione monachum Cassinensem, ordine Diaconum S. R. E. Cardinalem, munere Cancellarium fuisse, omnes affirmant. Pandulphus, qui res ab eo gestas ab ortu describit, cum suo Oderiso Abbate monasticis institutis imbutum narrat, ab Urbano Papa ad munus Cancellariæ adscitum, à Paschali autem Papa Diaconum Cardinalem creatum Diaconia S. Mariæ in Cosmedin appellatæ. In quo munere cum innocentissimè sicut & vigilantissimè se gessisset, dignus est habitus inter tot Cardinales, qui Romanus Pontifex crearetur. Sanè quidem magnoperè laudatus habetur Gelasius etiam Germanorum Scriptorum elogis. Nam Vt spergensis hæc de eo: Pro quo Paschali Ioannes Caietanus, vir prudens & venerandus, in Romana semper Ecclesia irreprehensibiliter eidem Apostolico collaborans eligitur, &c.] Quomodo contigerit eius electio, & quanta pati eum oportuerit à schismatici Imperatoris fautoribus, exactè Pandulphus describit, aitque:

Interim

Interim autem, Paschali Papa defuncto, venerabilis Pater dominus Petrus Portuensis Episcopus, qui primatum post Papam per longa iam diutius tempora detinuerat, cum que eo omnes Presbyteri ac Diaconi Cardinales de eligendo Pontifice, & in commune communitè, & singulariter singuli pertractare cœperunt pro domino Cancellario in monasterio Cassinensi commanente. His sic gestis, modis omnibus ipso inscio, Nuntius de repente comparuit, qui Cancellarium ipsum iuxta quod acceperat in mandatis, ad Cardinales Romam cum omni faceret celeritate redire. Quid moror? Tristis Frater Ioannes mortuanti Patris sui protectoris, ac mœrens, prout obedientiæ filius, poscit mulam, ascendit, maturoque itinere Vrbe in intravit, fratres ac filios adunauit, commonuit. In crastinum verò, secundum quod condixerat, honorabilis Pater prænominatus dominus Portuensis, Cencius Sabinensis, Vitalis Albanensis, Lambertus Ostiensis Episcopi, Dominico sancti Martini, Bonifacius sancti Marci, Desiderius sanctæ Praxedis, Ioannes de Ceruia sancti Chrysogoni, Petrus Pisanus sanctæ Sufannæ, Saxo de Anagnia sancti Stephani in Cælio monte, Amicus sanctæ Crucis, Sigizo sancti Sixti, Amicus sanctorum Nerei & Achillei, I. sanctæ Cæciliæ, Deus dedit sancti Laurentij in Damaso, Anastasius sancti Clementis, Rainerius SS. Marcellini & Petri, Benedictus sancti Petri ad Vincula, Conradus sanctæ Pudentianæ, N. sanctorum Ioannis & Pauli, Thebaldus sanctæ Anastasiæ, Gerardus sanctæ Priscæ, Guido sanctæ Balbinæ, Gregorius sancti Laurentij in Lucina, & sex alij Presbyteri Cardinales. nam Hugo de Alatro presbyter Cardinalis, qui Arcem Circæam pro Paschali Papa tenuerat, paulò post redijt: item Gregorius sancti Eustachij, qui & Abbas sancti Andrea, Oderisius Sacristanus sanctæ Agathæ, qui postea Abbas Cassinensis effectus est, Rosimanus sancti Georgij, Henricus sancti Theodori, qui & Mazariensis Decanus, Aldo sanctorum Sergij & Bacchi, Petrus Leonis sanctorum Cosmæ & Damiani, Comes sanctæ Mariæ in Aquiro, Chrysogonus sancti Nicolai in carcere Tulliano, & Stephanus sanctæ Lucæ in Silice, Gregorius sancti Angeli aderant, & octo alij Diaconi Cardinales, itemque Nicolaus Primicerius scholæ Cantorum, & subdiaconi palatij, & alij minoris ordinis clerici multi Romani, de Senatoribus ac Consulibus aliqui, præter familiam nostram.

VI.
COMITIA
PRO CREA-
TIONE GE-
LASII PAP.
SECVNDI.

Hi omnes vitantes scandalum, quod in huiusmodi solet electionibus pro peccatis nostris accidere, non secus ac postea rei probauit euentus, ad locum tutissimum, veluti qui Curia cedit, in monasterio quodam, quod Palladium dicitur, infra domos Leonis & Cencij Frangipanis pariter conuenerunt, vt iuxta scita Canonum de electione tractarent.

VII.

In quo loco videlicet post disceptationem diutinam, ac voluntates diuersas, nunc hæc, nunc illa petentes, tandem aliquando, communitate consilio, illo etiam mediante, qui facit vtraque vnum, pari voto ac desiderio in hoc vnum vnanimiter concordarunt, vt dominum Ioannem Cancellarium in Papam eligerent & haberent. Nec mora, raptus ab omnibus, laudatur ab omnibus, approbatur ab omnibus, nec non etiam ab Episcopis, quorum nulla est prorsus alia in electione Præsulis Romani potestas, nisi approbandi, vel contræ, & ad communem omnium Cardinalium primum, & aliorum petitionem, electo manus solum modò imponendi. Sicque inuitus ac renitens dominus Ioannes Caietanus, qui hodie est Gelasius, in Papam, Spiritus sancti gratia mediante, electus est, & ab omnibus communiter in summa Sede locatus, cunctis Dei magnalia collaudantibus.] hætenus de legitima electione Gelasij Pandulphus. sed quæ læta ista tristitia admodum, & sancta ista sacrilega sint secuta, quæ sicut calamus scribere, ita aures horrescant audire: sic ab eodem Auctore, Equi aderat, accipe:

VIII.
GELASII II.
PAPAE
CREATIO.

Hoc audiens inimicus pacis atque turbator iam fatus Cencius Frangipanis (erat hic inhærens factioni Henrici schismatici Imp.) more draconis immanissimi sibilans, & ab imis pectoribus trahens longa suspiria, accinctus retrò gladio, sine mora cucurrit, valuas ac fores fregit, Ecclesiam furibundus introijt, inde custode remoto, Papam per gulam accepit, distrahit, pugnis, calcibus percussit, & tamquam brutum animal intra limen Ecclesiæ acriter calcantibus cruentauit, vt latro tantum dominum per capillos & brachia, Iesv bono interrim in naui dormiente, detrahit, atque domum vsque deduxit, vbi eum catenauit & clausit. Tunc de præfatis Episcopis, Cardinalibus, ac clericis, & multis de populo qui conuenerat, alij ab apparitoribus Cencij modo simili vinciantur, alij de caballis ac mulis, capite verso præcipitantur, expoliantur, & inauditis vndique miserijs affliguntur, donec aliqui semiuui in domum tandem propriam remearunt: malo suo venit, qui fugere citò non potuit.

IX.
GELASIVS
PAPA A
SCHISMA-
TICIS DIRA
PATITVR.

Annal. Eccl. Tom. 12.

L

Facta

CHRISTI
1118.GELASII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.X.
ROMANI
CATHOLICI
LIBERANT
PAP. A
SCHISMA-
TICIS.

Facta autem hac voce, cōuenit multitudo Romana, Petrus Prefectus Urbis, Petrus Leo-
nis cum suis, Stephanus Northmannus cum suis, Stephanus de Thebaldo cum suis, Ste-
phanus de Berizone cum suis, Stephanus Quadralis cum suis, Buccaporcina cum suis,
Bouisco cum suis, Berizasi cum suis. Regiones duodecim ciuitatis Romanæ, Transiberi-
ni, & Insulani arma corripiunt, cum ingenti strepitu Capitolium scandunt, nuntios ad
Frangipanes iteratō remandant, Papam captum repetunt & exoptant nihil moræ. Terri-
tus Frangipanis, præsertim dominus Leo impietate subdola pius, Papam ilicō reddidit,
pedes eius amplexans, clamat irremissus: Domine miserere. Et sic pacatis inimicis vrgen-
tibus, vt iterum Ecclesiam duris cornibus ventilarēt, euasit.

XI.
GELASIVS
LIBERATVS
PROGREDIT
IN LATE-
RANVM.

Tunc sanctus Papa leuatur, niuem ascendit caballum, coronatur, & tota Ciuitas co-
ronatur cum eo; per sacram viam gradiens, Lateranum ascendit, bannis & insignibus alijs
eum præcedentibus pariter, atque iuxta Romanum ritum moremque sequentibus. Se-
dit itaque Papa (vt videbatur) in pace. Frequentabant eum Comites & Barones, & qui
pro responsis aliquibus veniebant, recipiebantur benignè, donec finito negotio, pro quo
cuncti conuenerant, accepta benedictione, redirent: tamquam à patre filij benignius per
omnia tractabantur. Itaque Curia tota in pace habebat omnia, quæ per Dei gratiam possi-
debat. Rediere omnes hinc & illinc extra Urbem morantes. Redijt & inter alios Hugo
magnus ac nimitum honorabilis Apostolorum Presbyter Cardinalis à Circeæ arce, quam
ei ob rabiem Teutonicam præcauendam, ad omnia prouidus quondam Paschalis Papa
homini nobili & illustri nouiter commendauerat, quamque Papa nouus (quod vti-
nam non fecisset, nam paulò postmodum pœnituit) reddi Tarracinenſibus, per Nuntios api-
celſque mandauit. Omnibus igitur congregatis, vndique conferebatur ab illis, quando
certis temporibus Papa, & promoueri pariter & consecrari deberet. equidem Diaconus &
non Presbyter erat.

XII.

Sed antiquus hostis, sicut fecerat olim in cælo, pacem tantam in longum nulla durare
penitus ratione permisit. Nam dum hæc agerentur, quidam intempestæ noctis silentio ad
iam fatum egregium dominum Hugonem Cardinalem directus est, ab vno videlicet, cui
exinde non parua copia inerat amicorum, qui Henricum, dictum Imperatorem Roma-
num, armatum contra Papam ad sancti Petri porticum diceret aduentasse. Quod morare-
tur, non opus esse. Papa per Cardinalem præsciuit. Et sicut iam pænè senio & infirmitate
confectus, fugere tam repente non poterat, manibus abducitur famulorum, & sic caballo
iectus, ad * dominum Bulgamini, in nocte ipsa confugiens latuit.] Henricum autem
Imp. consensisse primū electioni Gelasij, inde verò mutatum refragatum esse, atque
eum persecutum, vt vides, Vrspergenſis affirmat. pergit verò Pandolphus: Fugimus & om-
nes cum eo. Manè autem factō turbati omnes & stupefacti, quia neque tutè manere in
Urbe, neque per terram vndique spinis septam fugere poteramus, sit nempe consilium, vt
fugam caperemus per mare, quod & factum est. Siquidem in flumen Tiberis maturatō in-
trauimus, & per galeas duas in Portum vsque descendimus: ibique cælum, terra, mare, &
pænè omnia quæ in eis sunt, aduersum nos pariter coniuurarunt. Nam cælum graues plu-
uias, grandines, tonitrua, coruscationes, & fulmina frequentabat: mare simul & Tiberis
iam diris tempestatibus Vicario rebellabant, vt vix in Portu viui remanere possemus, ne-
dum mare intrare. Interea sæua superbia per ripam Alemannorum barbarics tela contra
nos mixta toxico iaciebat; minitabantur etiam nos inter aquas natantes piceo igne cre-
mare, nisi Papam & nos in eorum manibus dederemus. Et credo, capti essemus, si nox &
ira fluminis illos non impediisset. Quid ad hæc? Quid miserrimi facerent? Ceperunt, E
immo cepit dominus Hugo Cardinalis & Presbyter Papam nostrum in collum, & ad ca-
strum sancti Pauli Ardeam sic de nocte portauit.] O immensa pietas, vbique & semper
laudibus celebranda; nec coloribus tantum, sed lignis arceis, immò aureis expressa, perpe-
tuæ memoriæ consecranda: pergunt Auctor:

XIII.

Die verò altero in aurora rediere Teutonici, prædam de nobis facere gestientes. Iuratum
est eis tandem quia Papa fugisset, & sic, Deo gratias, recesserunt à nobis. Interim retentaui-
mus, si mare adhuc valeremus intrare: Papam nocte deduximus. Cum non sine periculo
marinos fluctus attingimus: die tertio ripæ Tarracinenſi viui vix applicauimus, & in quarto
portū Caietæ intrauimus: vbi ab illis hominibus nimis honorificè suscepti fuimus, & be-
nignè tractati.] Ita fuga lapsō Pontifice, Imperator mox intrudit in Sedem Petri Mauri-
cium Burdinum. Quod cum Gelasius accepisset, has litteras in Gallias dedit:

BURDINI
ANTIPAPAE
INTRVSIO.

* Gela-

CHRISTI
1118.GELASII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.

A * Gelasius seruus seruorum Dei Archiepiscopus, Episcopis, Abbatibus, Clericis, Princi-
bus, & ceteris per Galliam Fidelibus salutem.

Quia vos Romanæ Ecclesiæ membra estis, quæ in ea nuper acta sunt, dilectioni vestræ
significare curamus. Siquidem post electionem nostram dominus Imperator furtiue, &
inopinata velocitate Romam veniens, nos egredi compulit. Pacem postea & minis & ter-
roribus postulauit, dicens quæ posset, se facturum, nisi nos ei iuramento pacis certitudinem
faceremus. ad quæ nos ista respondimus: De controuersia, quæ inter Ecclesiam & regnum
est, vel conuentioni vel iustitiæ libenter acquiescimus, loco & tempore competenti, vide-
licet Mediolani vel Cremonæ in proxima beati Lucae festiuitate, fratrum nostrorum iu-
dicio, qui à Deo sunt iudices constituti in Ecclesia, & sine quibus hæc causa tractari non
potest. Et quoniam dominus Imperator à nobis securitatem querit: nos verbo & scripto
B eam promittimus, nisi ipsa interim impediat; aliàs enim securitatem facere, nec honestas
Ecclesiæ, nec consuetudo est. Ille statim die post electionem nostram quadragesimo-
quarto Mauritium Bracharensem Episcopum, anno præterito à domino prædecesore
nostro Paschali Papa in Concilio Beneuenti excommunicatum, in matris Ecclesiæ
gremium ingressit. Qui etiam cum per nostras olim manus pallium accepisset, eidem
domino nostro, & Catholicis successoribus (quorum primus ego sum) fidelitatem
iurauit.

In hoc autem tanto facinore nullum de Romanis dominus Imperator (Deo gratias)
socium habuit: sed Guibertini soli, Romanus de sancto Marcello, Cencius, qui diceba-
tur de sancto Chrysogono, Teuto qui multo per * Daciam debacchatus est tempore, tam
infamem gloriam celebrarunt. Vestra igitur experientia, litterarum præsentium perce-
ptione mandamus, vt super his per Dei gratiam communi deliberatione tractantes: ad
C matris Ecclesiæ vltionem communibus, præstante Deo, auxilijs, sicut oportere cognosci-
tis, accingamini. Datum Caietæ decimo septimo Kalendas Aprilis.] hæcenus Gelasij ad
Gallos data epistola circularis. De qua illud animaduertendum, dum ait, nullos sensisse
de Romanis aduersarios, sed tantum Guibertinos se passum esse persecutores; per Ro-
manos Catholicos intelligere, sicut per Guibertinos significare schismaticos. Reperimus
& alias eodem argumento datas ab eodem Gelasio Papa tunc litteras in Hispanias ad
Toletanum Archiepiscopum Bernardum, acceptas ex libro primo Registri epistolarum
eiusdem Gelasij, his verbis:

Gelasius Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Bernardo Archiepiscopo
Toletano & Hispaniarum Primati salutem & Apostolicam benedictionem.

D Non latere credimus fraternitatem tuam, qualiter frater quondam Mauritius Bra-
charenſis Episcopus se iam diu habuerit, qualiter Ecclesiam suam dimiserit, & quomodo
Regi excommunicato adhaerit, & contra statuta canonica in cubile Romanæ Ecclesiæ
se ingressit. Nec eum miramur debitam tibi obedientiam, & antiquum primatus ho-
norem Ecclesiæ tuæ penitus denegasse, qui Romanam Ecclesiam, quæ omnium Eccle-
siarum mater est & magistra, non solum denegare, sed destruere quoddam modo cona-
tur, &c. Monemus itaque atque præcipimus, vt iuxta mandatum prædecessoris nostri ad
electionem in Bracharenſi Ecclesia faciendam sollicitudine charitatis debitæ, operam
& opem præbeas cum effectu. Ipsum verò Mauritium excommunicatum, periurum,
& matris Ecclesiæ constupratorem publicum ceteris Hispaniarum Prælatiſ, &c. Data
E Caietæ, &c.] hæc nuntianda misit Hispanis, Scripsit & ad Romanos item de his epi-
stolam, qua & commendat eorumdem constantiam aduersus intrusum pseudopontifi-
cem, quæ sic se habet:

Gelasius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis in Christo filijs Clero & populo Ro-
mano salutem & Apostolicam benedictionem.

Dilectionis vestræ Domino gratias agimus, quod vnanimiter persistentes communica-
re tenebrarum operibus noluitis. Audiuimus etiam * quondam ille amicus noster domi-
nus Imperator familiarem nostrum Mauritium Bracharensem Archiepiscopum, antea
sibi super tractanda pace Legatum in nostram Ecclesiam ingressit. De quo sciatis, quod
dicitur, olim secundum consuetudinem, * confirmatione, consecratione pallium accepisset
à nobis, & nos ab ipso secundum statuta canonicum iuramentum fidelitatis & obedientiæ
recepimus, &c. Rogamus ergo dilectionem vestram, atque præcipiendo mandamus, vt
ab eo vos tamquam ab excommunicato, periuro, inuafore, & sanctæ matris Ecclesiæ, ac

XIV.
* VVilhelmus
Malmesb.
Reg. Angl.
lib 5.
EPISTOLA
GELASII
PAP. AD EC-
CLES. GAL-
LICANAM.XV.
* f LatiumXVI.
ALIA GELA-
SII PAP.
EPIST. AD
BERNARD.
ARCHIEP.
TOLET.XVII.
ALIA EIVS-
DEM AD
CLERVM ET
POP. ROM.
* f quomodo

XVIII.
EPISCOPI
CONVE-
NIUNT GE-
LASIUM
PAP. CAIE-
TAE.

INVESTITV-
RA VVIL-
LELMI DV-
CLIS.

XIX.

HENRICVS
INTRVDIT
MAVRI-
TIVM BV-
DINVM.

† locus ob-
scurus
* ripas

XX.

QUANTA
GELASIVS
PASSVS A
SCHISMA-
TICIS.

Fidei Catholicæ constuprator absteineatis, &c. Datum Caietæ, &c.] Sed redeamus ad A Pandulphum, qui cœptam semel orationem de rebus tunc gestis ita persequitur:

Discurrit fama per terras & per viciniam illam: conuenerunt Archiepiscopi, Sennes Capuanus, Landulphus Beneuentanus, Alphanus Salernitanus, Marinus Neapolitanus, Riso Barisanus, Hubaldus Tranensis, L. Sipontinus, Bailardus Brundusinus, L. sanctæ Severinæ, & quàm plures alij de Apulia & Calabria cum VVilhelmo Troiano, & diuersarum regionum Episcopis, Geraldus Abbas Cassinensis, Sigenulphus de Caneis cum Abbatibus alijs. In quorum præsentia idem dominus Papa consecratus est per manus Lamberti Ostiensis, Petri Portuensis, Vitalis Albanensis Episcoporum, cooperantibus Archiepiscopis & Episcopis multis, assistentibus alijs viris religionis, & cum eis VVilhelmo Duce Apuliæ, Roberto Principe Capuano, Richardo de Aquila, alijsque Baronibus plurimis, qui tunc ei omnes fidelitatem fecerunt.] Romualdus Archiepiscopus Salernitanus in suo Chronico formulam recitat, qua Gelasius Papa inuestiuit de Apuliæ & Calabria Ducatu VVilhelmum Ducem, quæ sic se habet: Quemadmodum Gregorius Papa tradidit illam Roberto Guiscardo auo tuo, & sicut Vrbanus Papa eam Rogerio patri tuo tradidit, & sicut Paschalis Papa eidem Rogerio patri tuo prius & postea tibi tradidit: sic & ego trado tibi eandem terram cum honore Ducatus per illud idem donum atque consensum, &c.] hæc ibi. pergit verò Pandulphus de eadem consecratione Gelasij: Consistente Clero & populo infinito, sancto distante Spiritu, effectus est Presbyter, & in Papam Gelasium infra Kal. Martij consecratus. Ibi Petrum Rufum Diaconem Cardinalem, Baronem subdiaconum, & me Pandulphum Ostiarium, qui hæc scripsi, in Lectorem & Exorcistam promouit, & plures alios in minoribus gradibus ordinauit. Lætum nomine Verulanum Episcopum à domino Paschali Papa factum, & depositum, suæ dignitati ac loco restituit, Chrysogonum Diaconum Cancellarium fecit, ibique per totam Quadragesimam demorantes, festiuitatem Paschæ Capuæ solemniter celebrauimus.

Nobis verò sic iam quomodolibet respirantibus: superuenere qui diceret (quod Caietæ etiam per susurrum primitus fenseramus) Henricum illum barbarum, quemdam Mauritium nomine Bracharensem Archiepiscopum, quasi nouum simulachrum, in loco Papæ statuisse, & illum sic intrusum Papam suum, Gregorium nominasse. Ecce reciduo vulnere recidimus in typum antiquum. Addidit inde nuntius, quod castrum prope Turriculam à Fratribus Abbatia sancti Andree retentum idem barbarus obsideret. Resumpsit Papa vires, ac Duci VVilhelmo ac Principi Capuano Roberto, alijsque Baronibus dedit firmiter in mandatis, vt omnes contra barbarum arma compararent. dixit, & factum est. Paratur Papa ad reditum, redeunt Barones cum eo; inde ad sanctum Germanum, videlicet Cassinense cœnobium deuenerunt, vbi VVilhelmum Ducem per aliquot dies expectauimus. Interim Lando dominus de Turracula, Odo, Costus, & Gilulphus fratres eius cum eo, acriter pugnant cum Henrico Rege. Faciant contra machinas, vineas, balistas, & arcus. Ibi primum rete † contra petrarias ad * rupes operiendas ab astuto illo tyranno in damnatum plurimorum, & proficuum nullis ingenio exquisito inuentum est.] subdit de cane, tabellarij tunc munere fungente, ab obsessis accipiente litteras, & reddente, atque de obsidione soluta, & Henrici fuga ac reditu in Germaniam, sic pergens:

Venit dux VVilhelmus ad Papam interea. Tunc cœperunt reditum simul maturare. Quod Henricus persentiens, infecto negotio à castello remotus, via ipsa qua venerat, irato ipsi Domino, in Alemanniã redijt, idolo quod plasmauerat, in Vrbe relicto. Tunc Papa doluit multum, quod reddi nimis inconsulte præceperat Circæam arcem, quam vellet habere. E Igitur Dux & Principes cum Baronibus rediere, Papa in propria sede in Campaniam veniente, sui eum non sine pretio receperunt. & ita pedetentim magis vt peregrini quàm domini, Romam (sicut Deus nouit) intrauimus. Latuit dominus Papa melius quàm hospitatus sit in Ecclesia quadam, quæ sancta Maria in Secundo cereo dicitur, intra domos illustrissimorum virorum Stephani Northmanni, Pandulphi fratris eius, & Petri Latronis Corforum. Ibi que de imminentibus periculis, præsertim de intrusione Burdini cum tota simul Ecclesia diligentius conferebat. Eum quidam de Cardinalibus Desiderius sanctæ Praxedis, cuius proximè erat festiuitas (quod non vtinam cogitasset) ad cantandum in ipsamet Ecclesia Missam, simpliciter quodam vespere inuitauit, sed nimium simpliciùs est à domino Papa concessum. Die autem crastina (etsi displicuerit plurimis) quia Ecclesia esset in fortijs Frangipanum, freti tamen Stephani Northmanni, & Crescentij Caietani eiusdem

A eiusdem Papæ nepotis, antiquis strenuitatibus, itum est ad cantandum. Necdum adhuc celebratis officijs: ecce cum non parua manu militum ac peditum, & aliorum procacium impij Frangipanes apparent: irruunt, lapides & spicula mittunt, nostros affligunt, multi paucos atterunt. Resistit miles Northmannus, & Crescentius gloriosus cum eo, resistunt vndique nostri, iacula mandata remandant, ensis atteritur ense; lancea retusa retundit, hinc pedites, illic milites cadunt, vndique strati, vndique pugna grauis: Papam cœpit iste tenere, iste tuetur eum. miles vtriusque cadit, turbæ ruunt, pedites scandunt muros, capiuntur ex nostris aliqui, non tamen eximij. O quantus luctus omnium! quanta præcipuè lamenta matronarum, quæ Papam solum, tamquam scurram per campos, sacris pro parte vestibus reuestitum, quantum equus poterat, fugientem videbant? Hunc Crucifer sequitur, cecidit, muliercula quem tunc inuenit, abscondit, in sepe crucem recondit, & in sero reduxit. In quarta parte diei acriter est ab vtriusque pugnatum. Cùm Stephanus Northmannus credens Papam iam in tuta fugisse, taliter Frangipanes alloquitur:

Quid, inquiens, facitis? quod ruitis? Papa quem quaeritis, iam recessit, iam fuga elapsus est. XXI. Numquid & nos perdere cupitis? Et quidem Romani sumus similes vobis, & si dici liceat, consanguinei vestri. Recedite ergo, recedite, vt & nos fessi pariter recedamus. Ad hanc itaque vocem nepos eius Frangipanis gemebundus dolens Papam eundem liberatum, cum infano fratre Cencio alijsque recessit. redierunt & nostri, non omnes. Interim Papa vtrobique quaesitus, demum intra campos sancti Pauli Ecclesiæ adiacentes fessus, tristis & eiulans inuentus est & reductus. die illa prandium cum cœna fit vnum, spem & metum animi cunctorum mutabant dolentes. & quantum ad diem per longa tempora memorabilem, consiliatum est, nox consilium diremit.

C Sanè die altero quique hæc & illa dicentes: Papa post omnium sententias dixit: Viri fratres & filij, sicut nec longè malum, ita nec longo opus est nec nouo sermone. sequamur Patres nostros, quoniam valdè bonum est, antiquos sequi parentes. Sequamur nihilominus Euangelium. ^a Quandoquidem viuere in ciuitate ista non possumus: fugiamus in aliam. Fugiamus Sodomam, fugiamus Ægyptum, fugiamus nouam, iuxta verbum propheticum, Babyloniam, ciuitatem sanguinum fugiamus. Veniet (credite mihi) veniet aliquando tempus, cum vel omnes pariter, vel quos Deus permiserit, flante Austro, redibimus, & tempora meliora redibunt. Ego coram Deo & Ecclesia dico, Si vquam possibile esset, malle vel vnum Imperatorem, quàm tot. Vnus saltem nequam perderet nequiores, donec de illo quoque euidentem iustitiam Imperatorum faceret omnium Imperator. Ad hæc omnes vna voce clamauere: Fiat, sic fiat, iungentes tertio, Fiat, Amen.] Ita quidem benè prouocat Gelasius, vt audisti, ad antiquitatem. Siquidem vnicum illud visitatum, tutum certumque refugium fuit semper Romanis Pontificibus persecutione vexatis, regnum Francorum, ipsos Francorum Reges adire, à quibus & dignè consueuissent suscipi, dignius retineri, atque dignissimè, cum facultas adesset, compressis hostibus, ad Romanam Ecclesiam reuocari. Adeo vt si quis dicat, portum Romanæ Ecclesiæ fluctuantis nauicula Petri Galliam esse, non mentietur. Hinc Sugerius Abbas S. Dionysij in Ludouico hæc de nostro Gelasio: cum tyrannide Imperatoris per Romanos à sancta Sede Romanæ Ecclesiæ arceretur, ad protectionem serenissimi Regis Ludouici, & Gallicanæ Ecclesiæ compassionem, sicut antiquitus consueuerunt, confugit.] hæc Sugerius eius temporis Scriptor.

Pergit verò Pandulphus de facta ab eodem Pontifice dispositione rerum antequam recederet, istis verbis: Singula itaque singulis, iuxta modum omnium ac mensuram, omnium tarditate seposita, Ecclesiæ ministeria personis assignata sunt vel concessa. Venerabilis Patris dominus Petrus Episcopus Portuensis loco Papæ Vicarius constitutus, Cardinales aliqui ei sunt in auxilium sociati. Viro reuerendissimo & sagaci domino, & auunculo meo Hugoni Cardinali sanctorum Apostolorum Beneuentanæ vrbs custodia (prout postea vidimus) non sine sancti Spiritus est oraculo cõmendata. Nam paulò post deficiente Papa, niti ipse restitisset, & mille modis sagaciter obuiasset, Northmanni illam hodie, & non Papa teneret. Nicolao Seni Cantorum scholam concedit. Petro dicto Præfecto, per quem domino nostro sanctæ memoriæ Papæ Paschali mala plurima prouenerunt, occasione ista (ceterum aliter vix fuisset) Præfectura Vrbs nequam, & indignissimo homini est stabilita. Princeps, clypeus omnium pariter Curialium Stephanus Northmannus, collaudantibus omnibus, protector & vexillifer in Dei Patris nomine nimis efficaciter ordinatur, &

XXI.
EX PAPAE
COGNITA
FUGA DIRI-
MITVR PV-
GNA.

XXII.
SERMO GE-
LASII AD
SVOS DE
PROFE-
CTIONE.
^a Matt. 10.

XXIII.
GELASIVS
RECESSV.
RVVS CVN-
CTA DISPO-
NIT.

CHRISTI
1118.

GELASII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.

ad Urbis custodiam cum iam dictis aptatur. Pridie autem, antequam ab Urbe recederet, A
ipsis nempe Kalendis Septembris, idem Gelasius Papa Rauennatem Ecclesiam vnà cum
suo Archiepiscopo ab eis electo Gualterio iam diu antè schismate ab vnitare Catholica
scissam Romanæ Ecclesiæ vniens, quæcumque in pœnam criminis ab ea abstulerat, reddi-
dit, atque etiam pallium misit. Extant de his omnibus Apostolicæ litteræ apud nos, quas
hic tibi describendas curauimus. sic se habent:

XXIV. Gelasius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Gualterio Rauennatum
Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

GELASII
PAP. EPI-
STOLA AD
GUALTE-
RIUM RA-
VEN. AR-
CHIEPISC.
*

Vnitati diuinæ Trinitatis gratiæ agendæ sunt, quæ per suæ charitatis Spiritum diuina
coniungit, & multos in se animos vnum facit. Ecclesia siquidem Rauennatum per multa
iam tempora ab Apostolicæ Sedis vnitare discissa multas eidem Sedi Apostolicæ perfec-
tiones intulit, & Ecclesijs multis peruersi schismatis fomitem ministravit. Quapropter ad B
cuius nequitiam subiectarum ei Ecclesiarum quasdam sibi Apostolica Sedes assumpsit, vt
vel sic eam ad humilitatis & vnitatis tramitem reuocaret. Sed cum tandem diuinæ Ma-
iestati placitum fuit, eandem Rauennatum Ecclesiam misericordiæ suæ gratia, ad vnita-
tem & obedientiam matris suæ Romanæ Ecclesiæ reuocauit. Iniquitatem namque suam
illius filij recognoscentes, delicta patrum corrigere probauerunt, vt qui præteritis tempori-
bus per tyrannidem regiam Præsules Regibus placentes accipiebant, nunc demum secun-
dum canonicas sanctiones Episcopum Deo placentem eligerent, & schismate abdicato,
in Catholicæ congregationis gremium repedarent. Te siquidem, reuerendissime frater
Gualtere, à disciplina Fratrum regularium violenter assumptum, pro religionis ac sapien-
tiæ prorogatiua in beati Apollinaris cathedra communi voto ac desiderio posuerunt, & in

Apostolicæ Sedis obedientiam vnanimiter redierunt. Vnde nos diuinæ Trinitatis vnitati C
gratias agentes, personam tuam pro iure nostræ Ecclesiæ ad Episcopale ministerium coo-
perante Domino consecrantes, tibi, & per te Rauennatum Ecclesiæ dignitatem omnem,
quam ante illius diuisionis tempora per Romanam Ecclesiam possederat, restituumus, &
per præsentem priuilegij paginam, saluo in omnibus iure atque auctoritate Sedis Aposto-
licæ, concedimus tibi tuisque successoribus in eiusdem Sedis Apostolicæ fide atque obe-
dientia permanentibus, Episcopatus Æmilie præuincie, id est Placentiæ, Parmæ, Regij,
Mutinæ, Bononiæ, Ferrariæ, Adriæ, Comacini, Imolæ, Fauentiæ, Foriuij, Foripompilij,
Bobij, Cesennæ, Ficoclæ. Confirmamus etiam vobis Ducatum Rauennæ, & monasteria
sancti Adalberti, & sancti Hilarij * Galliata, seu cetera monasteria & possessiones, per au-
thentica priuilegia ab antecessoribus nostris, & à Catholicis Regibus tradita. Pomposiani
quoque monasterij curam religioni tuæ, saluo Ecclesiæ nostræ iure, committimus, vt re-
gulari disciplina per tuam industriam largiente Domino, reformetur. Præterea fraternitati D
tuæ pallium Pontificalis videlicet officij plenitudinem liberaliter concedimus, quo fra-
ternitas tua secundum Ecclesiæ tuæ morem ex Apostolicæ Sedis concessione permissum,
se nouerit induendum, cuius * inimicum pallij volumus te per omnia * genium vindicare.

* famictu

Huius siquidem indumenta, honor, humilitas, atque iustitia est. Tota ergo mente fraterni-
tatis vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, & in aduersis, si quando eueniunt,
cum iustitia erectam, amicam bonis, peruersis contrariam, nullius vnquam faciem pro ve-
ritate loquentem premens, tum operibus iuxta virtutem constantiæ insistentem, tum insistere
etiam supra virtutem cupiens, infirmis compatiens, benè valentibus congaudens, de alienis
tamquam de proprijs exultans gaudijs, in vitijs corrigendis piè sæuiens, in fouendis virtu-
tibus auditorum animum demulcens, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate au-
tem seueritatis iustæ censurâ non deserens. Hæc est, frater charissime, pallij accepti digni-
tas, quam si sollicitè seruaueris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis.

XXV. Ego Gelasius Ecclesiæ Catholicæ Episcopus * Signum manus meæ Gelasij, Deus in
loco sancto suo. Datum Romæ per manum Chryfogoni, S. R. E. Diaconi Cardinalis, Ka-
lend. Septembris, Indictione duodecima, anno Dominicæ incarnationis M. C. XIX. Pon-
tificatus autem D. Gelasij Secundi Papæ anno primo.] Ita Indictio vna cum mense Se-
ptembris duodecima inchoatur, sicut & annus Redemptoris ab Incarnatione post mille-
simum nonusdecimus iam incepit. Sed de eius ab Urbe discessione, & in Gallias nauiga-
tione Pandulphum audiamus, qui sic pergit:

XXVI. Nauibus interea pluribus, & alijs optimè pro tempore præparatis, quia per terram non
poterat, bonis ventis vigentibus Papa mare intrauit, (die secunda mensis Septembris, vt
habes

CHRISTI
1118.

GELASII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.

A *habet Chronicon Beneuentanum*) atque post dies aliquot Pisas prosperè applicuit. Exierunt
cum eo dominus Ioannes Cremenis, Guido sanctæ Balbinæ, & de Diaconis Cardinali-
bus dominus Petrus Leonis, Gregorius sancti Angeli, Rosimanus, atque Chryfogonus.
Sed & de Romanis nobilibus Petrus Latro & Ioannes Bellus, fratres Petri Præfecti, &
quidam minores alij Clerici siue laici, præter ipsorum domesticos & custodes. Hi omnes
cum Papa simul honorificè satis atque solemniter ab innumera Cleri & populi multitu-
dine Pisas recepti sunt & tractati. Vbi idem Papa inter alia multa super verbo Psalmistæ:
a Dixi, Pronuntiabo aduersus me iniustitias meas, & tu remisisti impietatem cordis mei, a *Psal. 31.*
fermonem talem habuit, qualem certè vix Origenes in carne habuisset. Ibi igitur aliquam-
diu commorans, pro sui officij libertate plenaria tractans, mare iterum intrauit, & sic du-
cente Domino portum Villæ sancti Ægidij sanus cum suis omnibus & incolumis attigit.

GELAS. PAP.
CVM SVIS
IN GAL-
LIAM NA-
VIGAT.

B Vbi venerabili Abbate Hugone & eiusdem monasterij Fratribus vndecumque confluen-
tibus, cum maxima laude est & honore susceptus, qualiter autem inibi, quàm benè, quàm
largissimè ab eis fuerit diutius pertractatus, satis manifestum est. Illuc omnes Episcopi,
Abbatès & monachi, nobiles & ignobiles cuiuscumque ordinis pari modo conueniunt,
quique suo modulo ei seruire parati. Abbas Cluniacensis dominus Pontius adueniens
cum munusculis alijs, triginta ei equitaturas præparauit, decem verò Abbas sancti Gordij
cum donarijs alijs: cum quibus, & cum alijs equitauit Dominus Papa per terram illam.]
Inter alios autem qui ad sanctum Ægidium occurrerunt Pontifici, fuit Norbertus auctor
Ordinis Præmonstratensis, qui à Pontifice munus prædicandi Euangelium impetrauit.
Cumque idem Pontifex voluisset eum apud se retinere, non acquieuit. ista pluribus Hugo
b in Vita ipsius. Ibi cum esset apud sanctum Ægidium idem Gelasius Papa, priuilegium
C dedit Ecclesiæ Toletanæ, de quo ista tantum mutilata, sed ex Registro accepta Gelasij,
habentur his verbis:

Hugo in
Vita Norber-
ti c. 9. 16.

apud Sur. ro.
3. die 6. Iunij.
ECCLESIAE
TOLETANAE
PRIVILE-
GIUM.
XXVII.

Gelasius Episcopus seruus seruorum Dei reuerendissimo fratri Bernardo Toletano Pri-
mati, eiusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.
Charitatis est bonum proprium congaudere profectibus aliorum, &c. Idcirco præde-
cessorum nostrorum sanctæ memoriæ Urbani Secundi & item Paschalis Secundi vesti-
gijs inherentes, tam tibi quàm tuis successoribus Toletanæ ecclesiæ cathedram illustran-
tibus, totius Hispaniæ Primatum, largiente Domino, confirmamus, salua tamen Roma-
næ Ecclesiæ auctoritate, & Metropolitanorum priuilegijs singulorum, &c.] post hæc
subscriptio, & tempus datæ, his verbis:

Ego Gelasius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscribo * Signum manus meæ, Deus XXVIII.
in loco sancto suo. Datum apud sanctum Ægidium, per manum Chryfogoni, S. R. E.
Diaconi Cardinalis VII. Idus Nouembris, Indictione XI. anno Dominicæ Incarna-
tionis, M. C. XIX. Pontificatus autem Gelasij Secundi Papæ anno primo.] hucusque
in codice. Pergit verò Pandulphus de alijs per eum tunc rebus gestis his verbis: In vicinjs
quoque illis cooperantibus plurimis vrbiu Episcopis, Ecclesiam S. Cæciliæ de Staggello,
Ecclesiam sancti Siluestri de Tillano, Ecclesiam sancti Stephani de Tornaco dedicauit,
& terminos lapideos præterea infixit, quos absque maledictione perpetua nulli vnquam
ad damnum vel loci vel alicuius rei transgredi quandoque licebit.] hæc de
Gelasio nauigatione, appulsu, atque progressu in interiores Gallias. Quæ autem
Auctor post hæc subiicit, ad annum sequentem spectant, quæ nos suo loco redditu-
ri sumus.

XXIX.
GALLORVM
ERGA EX-
LEM PONT.
CHARITAS.

E Porro Sugerius Abbas sancti Dionysij, qui vnus fuit ex ijs, quos Ludouicus Rex misit in
occursum eiusdem Pontificis, in Vita eiusdem Regis quam scripsit, tradit, obtulisse eidem
Pontifici extrema inopia laboranti primitias regni, ab eo verò Apostolica benedictione
donatos fuisse, paratum verò Ludouicum ipsum adire Cluniacum, si eius vita superstitè li-
cuisset. Porro auctor huius temporis Folco in Chronico Beneuentano testatur, ingenti
studio Francos ad exulem Pontificem confluisse, eorumque munificentia ingentem vim
argenti & auri fuisse collectam ex spontaneis Fidelium suas domos euacuantium oblatio-
nibus, vt exuli Pontifici subuenirent.

XXX.
PETRVS
CAESARAV-
GVST. EPISC.
CONSECRA-
TVR A GE-
LASIO PAP.

Eodem tempore ab eodem Gelasio Papa consecratur Petrus Episcopus Casaraugusta-
nus primus post recuperatam eam ciuitatem per Ildefonsum Regem, anno millesimo cen-
tesimo decimo quinto, vt eiusdem Regis diplomate reddidit exploratum Hieronymus
Blanca historicus accuratissimus. Bello siquidem deuictis Sarracenis, ipsaque nobilissima
ciuitate

ciuitate ac perillustri antiquis memorijs sanctorum Martyrum, è Sarracenorum mani-
bus vendicata, idem Rex maximè pius, valde sollicitus, vt Christianæ religionis cultus
diu exul cum honore postliminio redderetur: ad Romanum Pontificem Gelasium mittit
consecrandum eundem electum Petrum. Quem suscipiens, benigno promptoque ani-
mo idem Pontifex Episcopum consecrauit, eundemque ad suam dimittens Ecclesiam,
has illi litteras dedit:

XXXI.
* obtinenti,

GELASIVS
AD CAESAR-
AVGVSTA-
NOS SCRIBIT.
* direxistis,

INDVLGEN-
TIA IMPER-
TITVR.

Gelasius Episcopus seruus seruorum Dei exercitui Christianorum, ciuitatem Casar-
augustanam * obsidenti, & omnibus Catholicæ Fidei cultoribus salutem & Apostolicam
benedictionem.

Litteras deuotionis vestræ inspeximus, competitioni, quam pro Casar-Augustano electo
ad Sedem Apostolicam * duxistis, fauorem libenter accommodauimus. Eundem ergo
electum, nostris tamquam beati Petri manibus, largiente Domino, consecratum remitte-
ntes ad vos, benedictionem vobis Apostolicæ visitationis impendimus, æquam omnipot-
entis Dei misericordiam implorantes, vt per Sanctorum preces & merita, opus suum ad
honorem suum, & Ecclesiæ suæ dilatationem vos faciat operari. Et quoniam, & vos ipsos,
& vestra extremis obijcere periculis decreuistis: si quis vestrum accepta de peccatis suis
pœnitentia, in expeditione hac mortuus fuerit, nos cum Sanctorum meritis, & totius Ca-
tholicæ Ecclesiæ precibus à suorum vinculis peccatorum absoluius. Ceterum, qui pro
eodem Domini seruitio vel laborant vel laborauerint, & qui præfatæ vrbis Ecclesiæ à Sar-
racenis & Moabitibus dirutæ, vnde reficiatur, & Clericis ibi Deo famulantibus, vnde pascan-
tur, aliquid donant, vel donauerint, secundum laborum suorum, & beneficiorum suorum
Ecclesiæ impensorum quantitates ad Episcoporum arbitrium, in quorum parochijs de-
gunt, pœnitentiarum suarum remissionem & indulgentiam consequantur. Data Alesti,
quarto Idus Decembris.] His acceptis idem Petrus ordinatus Episcopus Casar-Augustanus,
suis additis litteris eiusmodi indulgentiarum diploma per vniuersum Christianum
orbem promulgandum studuit, ista scribens:

XXXII.
PETRI EPI-
SCOPI CAE-
SARAVGVS-
TANAE EPI-
STOLA
ENCYCLICA.

Vniuersis mundi Ecclesiæ Fidelibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Presbyteris,
omnibus Catholicæ Fidei cultoribus Petrus licet indignus Casar-Augustanus Episcopus
salutem & obedientiam.

Diuina fauente clementia, vestrisque precibus, & fortium virorum audacia Casar-Augustana
gustanam urbem Christianis manibus subiugari, ac beatæ & gloriosæ Virginis Mariæ Ec-
clesiam, quæ diu (proh dolor!) subiacuit Sarracenorum djtioni, liberari, satis audiuitis:
quam beato & antiquo nomine sanctitatis ac dignitatis pollere nouistis. Adhuc tamen
prioris captiuitatis mœrore confectam, omnibus parè egere sapiatis, tum quia non ha-
bent, vnde dirutæ Ecclesiæ præfatæ parietes & ornamenta restitui valeant, tum quia Cleri-
ci ibidem diuino famulatu die nocteque vacantes, vnde viuant, non obtinent. Vestram
itaque deprecamur clementiam, quod si corporali præsentia illam visitare nequitis, saltem
elemosynarum vestrarum oblatione clementer visitetis, illud Psalmographi recolentes:

a Psal. 40.

Beatus qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.
Illis verò, qui præfatæ Ecclesiæ necessariorum solatio destitutæ, atque suæ paupertatis
gemitibus condoluerint, & vnum denarium, vel quot valeant, ad eius restaurationem
miserint: nos eius diuina clementia ac domini Gelasij Papæ auctoritate freti (exemplar
litterarum crucis, quas in nostra Ecclesia signatas habemus, in superscripta pagina scriptum
inuenietis) atque domini Bernardi Archipræsulis Toletani & sanctæ Romanæ Ecclesiæ
Legati, ac omnium Episcoporum Hispaniæ . . . . pœnitentiæ remittimus. Alij equi-
dem iuxta beneficiorum suorum quantitatem, & operum suorum meritum delictorum
suorum consequantur remissionem. Qui hunc nostrum Archidiaconum nomine Mior-
randum, & socios suos præsentium litterarum latores benignè susceperint, vel eis consu-
luerint, à Domino vitam consequantur æternam. Valete.] Ita Petrus Episcopus Casar-Augustanus, qui (vt audistis) vnà cum his & litteras Apostolicas misit, hæcque omnes subscri-
ptione munitas, tum Bernardi Archiepiscopi Toletani, tum aliorum Hispaniæ Episcopo-
rum in hunc modum:

XXXIII.

Ego Bernardus Toletanæ Ecclesiæ Archipræsul hanc absolutionem facio & confirmo.
Ego Suboscitanus Episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.
Ego Sanctius Calegiritanus Episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.
Ego Guido Lascurrensis Episcopus hanc absolutionem facio & confirmo.] subscriptus
quoque

A quoque his reperitur Apostolicæ Sedis Legatus, qui tunc morabatur in Hispania, hoc
itidem modo:

Ego Boso S. R. E. Cardinalis hanc absolutionem facio ac confirmo.] hætenus vene-
randæ antiquitatis monumenta, Hieronymi Blancæ industria in lucem prodita in Com-
mentarijs rerum Aragonensium ex Casar-Augustano Tabulario, quibus indulgentiarum
promulgandarum pristinus mos referatur, pariterque antiquus cultus religiosissimæ Ec-
clesiæ beatissimæ Virginis DE PILARI, nuncupatæ, quæ hætenus non solum Hispano-
rum populorum, sed exteriorum etiam visitatione frequentatur, vniuerso Christiano
orbi illustri fama notissima.

Cùm autem peruenisset in Gallias Gelasius Papa, ad continendos Catholicos Germa-
nos in fide Apostolicæ Sedis, legat ad eos Cononem Episcopum Prænestinū benè notum,
vt qui antea sub Paschali prædecessore ea summa cùm dignitate fuerat legatione perfun-
ctus. Qui instar fulguris coruscantis abiens & rediens excommunicationis fulmen in Im-
peratorem, in duobus, quæ congregauit, Concilijs, magna animi constantia explosit intre-
pidus. De his enim Vrspergensis Abbas in primis hæc habet: His temporibus Cono Præ-
nestinus Episcopus Cardinalis adhuc legatione Gelasij functus, Synodum Colonæ cum
Teutonicis habuit, vbi Imperatoris omnimodis excommunicationem propalauit. Huic
Concilio interfuit Norbertus postea Præmonstratensis Ordinis institutor, tunc autem
noster conuersus in peregrino habitu. Ibi que ab omnibus in multis accusabatur, de qui-
bus se prudenter excusabat, vnde & scriptū legitur de eo, quod de Ismael: ^a Quia manus
horum omnium contra eum, & ipse contra hos omnes.] at de causâ Norberti in Vita ip-
sius Hugo ^b Abbas pluribus agit. pergit Auctor: Alteram quoque Synodum in Fritislar
idem Cono Prænestinus, eadem pro causa indixit, qua & habita, eandem, quam prius ex-
communicationem confirmauit, *aduersus Imperatorem scilicet*. Imperator his auditis, in-
super etiam, quod Principum consensus generale vel curiale colloquium non multò post
apud V Virceburg institueret proposuisset: vbi ipse aut præfens ad audientiam exhiberi, aut
absens regno deponi debuisset: efferatus animo, Italiæ suis copijs cum Regina relictis, Ger-
manicis se regionibus nimis insperatus exhibuit.] Quæ autem ista secuta sint, quoniam
spectare noscuntur ad Gelasij successorem, suo loco dicentur.

Eodem anno institutus est Ordo Militiæ Templariorum, de quibus ista V Vilhelmus
Tyrius: ^c Eodem anno, nempe millesimo centesimo decimo octauo, quidam nobiles viri de e-
questri Ordine Deo deuoti, religiosi & timentes Deū, in manu domini Patriarchæ Chri-
sti seruitio se mancipantes, more Canoniorum Regularium, in castitate & obedientia, &
D sine proprio velle perpetuò viuere professi sunt. Inter quos primi & præcipui fuere viri ve-
nerabiles Hugo de Paganis, & Gaufridus de sancto Ademaro. Quibus quoniam neque
Ecclesia erat, neque certum habebant domicilium, Rex in palatio suo, quod secus tem-
plum Domini ad australem habet portam, eis ad tempus concessit habitaculum, Canoni-
ci templi Domini plateam, quam circa prædictum habebant palatium, ad opus officina-
rum certis quibusdam conditionibus concesserunt. Dominus autem Rex cum suis Proce-
ribus, dominus quoque Patriarcha cum Prælatis Ecclesiarum de proprijs Dominicalibus
certa eis pro victu & amictu beneficia quadam ad tempus, quadam in perpetuum con-
tulerunt. Prima autem eorum professio, quodque eis à domino Patriarcha & reliquis Epi-
scopis in remissionem peccatorum iniunctum est, vt vias & itinera maximè ad salutem per-
egrinorum contra latronum & incurfantium insidias pro viribus conseruarent.] hæc de
E institutione. Quomodo autem post nouem annos in Gallijs in Concilio Trecenti confirmatus est Ordo per Apostolicæ Sedis Legatos, suo loco dicendum erit. In quo illud ob-
seruandum, quod & Tyrius ait, per nouem annos, cùm totidem ipsi essent, nouem nume-
ro, nequaquam potuisse multiplicari. Vbi autem comprobatio accessit Apostolicæ Sedis,
aucti sunt in immensum.

Quod item pertinet ad res Orientales, moritur hoc anno, Quadragesimo tempore Bal-
duinus ^d Ierosolymorū Rex, dum in expeditione esset, sepeliturque Dominica Palmarum
Ierosolymis sub Caluarie loco. Substituitur ab eo viuentē Balduinus de Burgo affinis eius,
miles egregius, pietate præstantior, coronatur die Paschatis. Sed cùm interea ^e Eustachius
Comes Bolonenfis frater defuncti Regis ab alijs in Regem assumeretur: ne bellū ciuile in-
ter Christianos in Terra sancta apud Infideles maximo damno Christianæ religionis con-
flaretur, sponte magna animi constantia, religione non impari, magna omnium admiratione,
maiori

XXXIV.

XXXV.
LEGATIO
CONONIS
INGERMA-
NIAM.

CONCIL.
COLONIEN-
SE CONTRA
IMP.
^a Gen. 16.

^b Apud Sur.
die 6. Iun.
tom. 3.
CONCIL.
FRITISLAR.
CONTRA
IMP.

REVERTI-
TVR IMP.
IN GERMA-
NIAM.

XXXVI.
^c VVilhel.
Tyr. de Bell.
Iacr. l. 12. c. 7

TEMPLA-
RIORVM
INSTITV-
TIO.

XXXVII.

^d Idem l. 11.
^e vlt. c. 1. 12
c. 1. 2. 3.
BALDVINI
REGIS OBI-
TVS.
^f Idem l. 12.
c. 3.

CHRISTI
1118.GELASII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.

maiori laudatione cessit Balduino regnum, memorandum posteris præbens exemplum, A non quæ sua sunt querendi, sed quæ plurimorum causæ fauerent. Ad hunc autem recens Regem electum extat epistola Petri^a Abbatis Cluniacensis officij plena.

^a Petr. Clun.
4. ep. 46. 47.
XXXVIII.
GVARI-
MVNDVS
PATRIAR-
CHA IERO-
SOLYMITA-
NVS.
ALEXII
IMP. ORI-
TVS.

Quo anno pariter defuncto Arnulpho Ierosolymorum Patriarcha, dignitate sedis potius quam moribus memorando, successit in locum ipsius Guarimundus natione Francus diocesis Ambianensis, virtutibus pollens. Ad quem etiam extat eiusdem Petri Cluniacensis Abbatis epistola, cum sciuit ipsum creatum esse Patriarcham Ierosolymitanum.

Moritur hoc pariter anno, decimo octavo Kalendas Septembris, Alexius Imperator, ubi regnasset annos triginta septem, & trigésimo octavo per menses quatuor & dies aliquot inchoasset. Præcesserat illud loco prodigij habitum, quod vehementissimo ventorum turbine statua Constantini ænea, sita super celeberrimam columnam porphyriticam in Placotoni collocatam, diuisa in terram prostrata est atque contrita, cuius & im- B mensa ruina plurimos necari contigit. Meminit eius rei adeo admirandæ Zonaras tum in Constantino Magno, tum etiam in ipso Alexio Comneno. Plures adhuc eiusdem Imperatoris extant constitutiones ab eo sancitæ, etiam ad res Ecclesiasticas spectantes, quas recitat Theodorus Balsamon diuersis in locis. habet & eas codex Iuris Orientalis duabus tomis intextas.

XXXIX. De eodem Alexio, quod fuerit Ecclesiæ Romanæ communionem coniunctus, plura sunt quæ significant. Constat in primis eundem Alexium Imp. frequentasse oblationibus Ecclesiam sancti Benedicti cœnobij Cassinensis. Quod si non fuisset Catholicus, nec ipse misisset, nec missa ab eo accepta fuissent, id prohibentibus legibus Ecclesiasticis. De legationibus cum oblationibus missis ad Cassinense monasterium, meminit Petrus Diaconus his verbis: ^b Alexius verò Constantinopolitanus Imp. transmisit beato Benedicto per C

^b Petr. Diacon.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 17.
ALEXIVS
CATHOLICVS.

Ioannem Curopalatum suum vestem oxii . . . . deauratam. Suscepit eum Legatum Abbas noster honorificè, ipsum quæ Imp. bonorum omnium, quæ hic gererentur, participem perpetuè esse constituit.] & inferius: Secundò idem Imperator octo Michelatorum libras, & pallium triacontas pro altari nostræ misit Ecclesiæ.] & inferius idem Auctor:

^c Id. ibid. c. 29

Hoc item anno Alexius Constantinopolitanus Imp. per Apocrifarios Imperij sui misit beato Benedicto purpureum pallium optimum, de quo idem Abbas pluuiiale faciens aureis listis ornauit.] & inferius insuper: ^d Per huius, inquit, cœnobij Fratres octo libras solidorum, pallium quæ triacontas mon beato Benedicto direxit.] Testatur insuper Petrus

^d Id. ibid. c. 48

^e Cluniacensis in epistola ad eius successorem data, proximè recitanda, eundem Imperatorem etiam Ecclesias Transalpinas oblationibus locupletasse, & alia communionis Catholicæ signa edidisse. vt plane procul à schismate ipsum fuisse appareat. Sed & legatio, D quam misit ad Paschalem Papam, eiusdem communionis hæud dubius habetur interpres, cuius idem ^f Petrus Diaconus meminit.

^f Petr. Diacon.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 48.
XL.

Perdomuit Alexius Pexinacas barbaros in Imperiū irruentes, sed tunc, cum suis desperantes viribus milites ad supernum à Deo implorandum auxilium, proiectis armis, humistrati misericordiā flagitarent, cum quæ vasa sacra quæ conflauerat, eadem restituenda, sacra edita sanctione promississet, vt suo loco pluribus dictum est. Fuit & illud in Alexio commendatum, quod scholā Grammaticorum constituit, in qua pauperes erudirentur, victu tam magistris quam discipulis cōstituto. Ceterum etsi fuerunt in eo pleraque laude digna, quæ recitat Zonaras, nonnullis, quæ reprehenduntur, vitijs non caruit, quæ Cosmus Patriarcha cum emendare frustra tentasset, maluit se abdicando carere sede, quam eius rapinas excrecentes in ciues videre & pati. At penes Latinos illud magis magisque in eo reprehenditur atque damnatur, quod inuidens gloriæ Francorum, aduersus Sarracenos & Turcas feliciter militantium, primū in prodicione illis obesse curauit, inde verò contra eos cum Christianæ Fidei hostibus fœdus iniit, timens Imperio per Francos sibi eripiendo, si eos secum dominos in Oriente coalescere pateretur.

XLI.
LAVDES
ALEXII
IMP. EX EV-
THYMIO.

At in quibus rursus laudem meruerit, Euthymius Zigabenus in exordio Panopliæ pluribus narrat, & inter alia de his quæ spectant ad pietatem, sic habet: Celebrandum est studium atque consilium, quod Orthodoxæ Fidei decreta colligenda curauit, nec quamuis tam multis mundi molestijs, innumerabilibusque negotijs, & grauissimis occupationibus assiduè distringeretur, partem hanc sibi negligendam duxit, vt ex Imperatoribus multi, quibus id satis fuit, quod plerisque vel illius vel huiusce temporis hominibus satis est, nempe breuis fidei confessio, religionis continēs elementa, quod sacrū Symbolum appel-

latur.

CHRISTI
1118.GELASII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 8.
ALEXII COMN. IMP. 38.

Alatur. At ipse cum experimento cognitum atque perspectum haberet, pestiferas rursus & impias opiniones multis Romani Imperij partibus irrepsisse; & propter longum fortasse diuturnumque hostium dominatū inter bonum triticum mala luxuriantis hæreticorum doctrinæ, quæ non nisi ad comburendū utilis est, zizania fuisse sparsa ac disseminata, eaque vt vigerent & crescerent, turbidis sermonum riuulis ab ipsorum doctoribus irrigari: animo commotus, atque ob insignem eorum audaciam atque demenciam inflammatus, tanto malo sibi occurrendum ac remedium adhibendum existimauit.

Itaque cum à publicis negotijs, grauissimisque Reipublicæ muneribus & curis super-
esset aliquid temporis: id omne in diuinarum Scripturarum voluminibus accuratè perlegendis consumebat; de quæ eis cum viris eximijs, quorum egregia multitudine Regia semper referta esse solet, colloquebatur, approbatos in primis sermones colens, quorum B ingenti quodam amore animus eius incensus ardebat. Ex quo factum est, vt talium sermonum consuetudine linguam exacuens, tamquam ferrum ignitum aqua frigida confirmatum, atque gladius vtrimque acutus ad detestabiles opiniones atque doctrinas excidendas, vel vt Scripturæ verbis vtat, ^a Malleus conterens petras, asperam nimirum & duram, atque omni sensu carentem pertinaciam impiorum eraserit. Id quod ego testari possum, qui rem animaduerti & annotaui, cum ei disputanti fortuna bis mihi contigerit interesse.] & inferius: Quæ sanè in re non sibi Pontificum munus arrogauit, sed exemplo suo Pontifices excitauit, sequè illorum socium & adiutorem adiunxit, &c.] Eius namque & iussione se Panopliam scripsisse idem Euthymius testatur aduersus omnium hæreticorum errores.

XLII.

^a Ser. 23.

Præcipuà verò laudem inde sibi idem Imperator Alexius comparauit, quod quemdam C huius temporis nefandum hæresiarcham Basilium, auctorem heresis Bongomilorum, detexit, atque non sine labore detectum eundem flammis comburendum tradidit. extant nefandissimi hominis errores isti ex Euthymio deprompti, qui de his locupletissimè agit.

XLIII.
BASILIUS
HÆRESI-
ARCHA.

HÆRESIS
BASILII.

Trinitatem negauit existere. Reiecit libros Moyse, septemque tantum diuinæ Scripturæ libros recepit. Deum humana forma præditum dixit. Mundum creatum ab angelis, malis scilicet. Michaëlem Archangelum fuisse incarnatum. Iconoclastiam amplexus, sanctarum cultores Imaginum reprobos & idololatrias esse affirmauit. Crucem despexit, quod in ea Saluator occisus sit, quam dæmones scilicet timere atque fugere viderentur. Baptismum Ecclesiæ esse baptismū Ioannis, suum verò esse baptismum Christi. Incrementum sacrificium contemnendum. Eucharistiam esse Dominicam orationē. Omnes orationes præter Dominicam, vaniloquia esse. Insuper delirans dixit suos omnes concipere Verbum Dei, & parere sicut beata Virgo peperit, nullamque aliam esse resurrectionē præter poenitentiam & vitam Euangelicam. Hæc ex Euthymio & alijs. Quomodo autem Imp. Alexius nefarium hominem ultimo supplicio affecit, ita describit Zonaras: His temporibus scilicet nefaria Bongomilorum extitit, cuius præco doctorque primarius fuit quidam Basilus medicus, habitu monachus, sed ipso potius satana indutus. Qui cum annis quindecim erroris illius perniciofa dogmata didicisset, quinquaginta duobus docuisset: eorum ferè orbem sua pestis impleuit. Tandem etiam urbem Imperatricem ingressus, in manifesto crimine est veritatis inimicus deprehensus. Nam Imperator eius impietate cognita, simulauit se fidem habere homini infelici, & magistrum appellauit, & saluatorem errantium animarum. His & pluribus alijs ægrè quidem & tardè, sed tamen effecit tandem, vt homo pestifer euomet virus suæ improbitatis. Sed fera cassibus irretita, doctrinam eius vulgavit, & dogmata E contempnit: communi quæ suffragio in equestri theatro impostorē comburi iussit.] hic eius finis, homine sacrilego dignus. Quo supplicio afficiendos Nouatores cum Basilio sentientes, candidus Lector iure consentiet. Alexio Imperatore defuncto, filius eius maior natus Calo Ioannes, sic vulgò dictus, habenas Imperij moderandas suscepit.

Ad postremum circa finem anni huius, nempe sexto Idus Nouembris, sanctus Godefredus Episcopus Ambianensis; de quo sæpè superius dictum fuit, diem obiit, cuius res præclaræ gestæ scriptæ extant à Nicolao^b monacho eius æquali. ipsius verò sepulchro hoc fuit inscriptum epitaphium:

XLIV.
GODEFREDUS
DIOPITVS.
^b Apud Sur.
tom. 6. die 6.
Novembris.

Gloria Pontificum, Cleri decus, ac monachorum

Forma, gregis dux, exemplar morum Godefredus

Hic iacet, astra petens octaua luce Nouembris.] & non solum est eius sepulchro

incisum epitaphium, sed veneranda eius imago pariter collocata.

Moritur

CHRISTI 1119. CALLISTI PAP. II. 9. HENRICI IV. IMP. 9. IOANNIS COMN. IMP. I.

XLV. Moritur & eodem tempore S. Ligdanus Abbas Ordinis S. Benedicti, qui in monasterio S. Cæciliæ in agro Setino vitam duxit ad sanctitatem accommodatam, claritque uiuens & post mortem miraculis. Scripsit res ab eo gestas Dionysius monachus Cassinensis, sed eas mendis obfitas legisse nobis contigit.

IESV CHRISTI ANNVS 1119. CALLISTI PAP. II. ANNVS I. HENRICI IV. IMP. 9. IOANNIS COMN. IMP. I.

I **SE**QUITUR annus millesimus centesimus vndeagesimus, Indictione duodecima, quo Gelasius Papa Secundus (inquit Virsperegisis Abbas huius temporis auctor) apud Viennam Synodum congregauit, eaque transacta, post paucos dies in monasterio Cluniacensi vitam præsentem in Domino finiuit. De hospicio Cluniacensi, quo susceptus est honorificentissimè, hæc Pandolphus habet: Cluniacense adijt monasterium, in quo iuxta beati loci potentiam, & secundum quod Apostolicum virum condecuit, & receptus est pariter & benignè tractatus, omnesque benè & oprimè, qui intrauerunt cum eo Archiepiscopi & Episcopi terræ. Sed & Reges & Principes, tamquam si Petrum viserent, tam per se quam per Nuntios, cum non paruis muneribus sedulo frequentabant. Qui omnes vnanimiter à tanto Patre ac domino plenioribus brachijs charitatis amplexi, ex lætis qui veniebant, lætiores effecti, domum cælestibus ferculis medullitis epulati redibant. Tractabat vir sanctissimus, qualiter & de his quos secum duxerat, & quos in Vrbe reliquerat, in omnibus & per omnia prouideret. Et quidem multa iam ad libitum, Domino iuuante, peregerat: cum iam quasi ad portum fore se deductum congaudens, subita passione correptus, quam Græci pleurifim appellari iusserunt, suis & multis fratribus vndique conuocatis, facta confessione, corpore cum sanguine Redemptorem accepit, ac iuxta normam monasticam strato terræ corpusculo, sancta illa anima carne soluta est. Hinc ad cælum, Petro duce, conscendens, corpus honorabiliter intra limen Cluniacensis cœnobij requiescit in pace. Amen. Quem Romani qui aderant, & qui Romæ remanserant, Clerus omnia ac populus desleuerunt, & quasi Patrem iustitiæ nolentes consolari deslebant. Sedit autem annum vnum, & cessauit Episcopatus eius dies decem & quinque.] hucusque verba Pandulphi de Gelasio.

II. At verò ante obitum, cum se lethali morbo affectum, conualescere penitus desperaret sanctissimus Pontifex, consulere Ecclesiæ periclitanti minimè prætermisit, cupiens aliquè sibi succedere, qui in tanto ventorum conflictu nauiculam fluctuantem regere posset. ad hoc virum alium præter Cononem Prænestinum Episcopum cum neminem sciret esse magis idoneum, cum his qui aderant Cardinalibus, vt ipse eligeretur, cepit exhortationibus agere. Sed quomodo idem vir insignis Prænestinus Episcopus his se liberarit, ex Beneuentano Chronico ab Auctore, qui tunc hæc scribebat, sic accipe: Gelasius confestim se infirmitatis validæ dissolutione teneri præsentiens, cum alijs Cardinalibus qui aderant, Prænestinum acciri iussit Episcopum, qui cum ipso in Gallias nauigauit, & imponi illi tanti honoris culmen Romanæ Sedis satagebat. Audiens itaque Episcopus eiusmodi verba Pontificem proferentem: Absit, inquit, omnino absit, vt tanti honoris culmen, onerisque pondus indignus ego & infelix suscipiam, præcipuè cum auxilio, & seculari virtute diuitiarum Romana Sedes temporibus nostris sub persecutionis flagello afflicta defendi oporteat & muniri. Si verò meis acquiescere velitis consilij, Viennensem Archiepiscopum, virum vtique religiosum, prudentiaque animi, potentia & nobilitate sæculari pollentem, ornatum virtutibus ad tale tantumque patrocinium eligamus. Dei namque consilio, & beati Petri meritis, & verè huius solatio Romanam Sedem sub tantæ persecutionis periculo diutissimè oppressam credimus ad serenitatem atque triumphum subleuandam. Quid multa? Gelasio ægrotanti, & alijs Cardinalibus, ac ceteris, qui aderant, sermo placuit. Nec mora, Archiepiscopum illum accersiri iubent, & vt dicta factis compleant, perseverant. Qui vocatus, cum parasset professionem suam, & se in itinere posuisset, adhuc in via dum esset, audiuit magno suo dolore ipsum Pontificem ex hac vita migrasse. Siquidem die quarto Kalendas Februarij Gelasius Pontifex in eodem monasterio feliciter ex huius corporis ergastulo migravit ad Dominum.] hæc ibi de Callisto, tunc viuentis Pontifice, non

II. AGIT GELASIVS MORITVRVS DE SVCCESORE DESIGNANDO.

CHRISTI 1119. CALLISTI PAP. II. I. HENRICI IV. IMP. 9. IOANNIS COMN. IMP. I.

A non electo, sed tamen consensu omnium designato præter consuetudinem, quòd sic videbatur eius temporis necessitas postulare: cum tamen ea omnia ipsi essent incognita penitus. Dicta itaque die, quarto Kal. Februarij defunctum esse Gelasium, ceteri omnes æque consentiunt. Quo quidem post Martyres, qui fuso sanguine martyrium consummarunt, haud facillè inter Romanos Pontifices aliquem quis inuenerit, qui breuiori vitæ tempore maiora sit passus, ob idque præclariori corona donandus, atque celebrioribus fuerit præconijs celebrandus. Porro cum diem eius transitus contigisset quarto Kalendas Februarij, eius temporis Scriptores tradant: dicendum est, post annu adhuc vixisse dies quatuor à tempore creationis suæ. Verum nec annum integrum absoluisse, sed duobus minùs diebus sua periodo reuolutum, eius sepulchro inscriptum testatur epitaphium, quod sic se habet, à Petro Pictauiensi his versibus elaboratum:

B *Vir grauis & sapiens, actu verbòque Ioannes,
Cum prius ex monacho pro multa strenuitate
Archileuita foret, & Cancellarius Vrbi:
Præsule Paschali meritis ad sidera raptò,
Promeruit tandem sacram conscendere Sedem,
Dignus post primum Gelasius esse Secundus.
Sed quia Rege fuit non præcipiente leuatus:
Horrendum fremuit Princeps. Et filia dulcis
More suo profugum suscepit Gallia Patrem.
Si licuisset ei (pro certo crede) sub ipso
Virtus & pietas, & honestas cresceret omnis,
Et pax Ecclesiæ toto floreret in orbe.
Nam rapuit mors atra virum, cum Pontificatus
Vix ageret primum Pastor venerabilis annum,
Bina dies iam restabat, cum Cluniacensi
Dormijt in proprio Romani iuris asylo.
Hic igitur positus dilectos inter alumnos
Cum Patribus sanctis requiescit, & optat vt orbis
Conditor & Index veniat quandoque potenter,
Et cineres lapsos in pristina membra reformet.
Felix inde nimis semper Cluniace manebis,
Quid pater orbis Apostolicus summusque sacerdos
Ecclesiæ, matrisq; tue specialis, apud te
Transijt ad superos, in te requiescit humatus.
Nec minus hic etiam felicem credimus illum,
Cui dedit ipse pius magno pro munere Christus,
Vt monachi monachum, Patrem quoque pignora chara
Iugiter aspicerent, lacrymisque rigando sepulchrum
Sacris in precibus specialem semper haberent.] hucusque epitaphium, quod*

inuenitur ante libros epistolarum Petri Cluniacensis. Ceterum non ista tantum versibus Petrus Pictauiensis tunc in laudem Gelasij Papæ scripsit, sed funebrem quoque orationem dixit, quam ad huc extare, qui viderunt eam, affirmant. erat ipse Petrus tunc eiusdem monasterij Cluniacensis monachus. Porro stemma Gelasij ex Comitibus Caietanis deductum, summo labore à Constantino Caietano monacho Benedictino exaratum vidimus. his de Gelasij obitu atque funere dictis, iam ad eius successoris creationem conuertamus orationem.

Fuit iste Guido natione Francus, Archiepiscopus Viennensis, S. R. E. Cardinalis, qui longo tempore sub Paschali legatione Apostolica honestissimè functus aduersus schismaticos omnes, vt quæ de eo contigerunt sæpè superius dici, declarant, ex Regibus genus duccens, immò (vt Sugerius ait in Ludouico) Imperialis & Regiæ celsitudinis deriuatiua consanguinitate generosus, magnum tempore schismatis fuit Catholice Ecclesiæ propugnaculum. Hic (inquit Pandolphus) à Cardinalibus, qui cum Papa Gelasio, iam in Cluniaco sepulto, ab Vrbe in Franciam venerant, dum esset antè Archiepiscopus Viennensis, in Papam Callistum electus est. Qui se indignum iteratò reclamans, idcirco modis omnibus resistebat, quia & incertum habebatur à multis, vtrum Romæ ratum factum

GELASIVS
II. INCLY-
TVS MERI-
TIS.

III.
EPITAPHI-
GELASII
PAP. II.

IV.

V.
CALLISTVS
PAP. II.
CREATIO.

huiusmodi teneretur. Propter quod vix cappa rubea amirari sustinuit, donec Nuntij redeuntes Roma, per dominum Petrum tunc Vicarium Episcopum Portuensem, per Cardinales omnes, per dominum Petrum Leonis (nam iste nimium laboravit in verbo propter Diaconum filium suum Petrum Leonis, qui potissimum in Francia id peregerat) per Praefectum & Consules, per Clerum & populum viva voce ac litteris, electionem ipsam canonicè iureque firmarent.]

VI.
VISIO O-
STENSA DE
PONTIFI-
CAY SYO.

Sed quid de sua electione ei fuerit per visum diuinitus praemonstratum, sic narrat Sugerius in Ludouico: Cum in somnis proxima nocte, apto satis, licet ignoto praesagio, vidisset sibi à persona praepotente Lunam sub chlamyde repositam committi, ne causa Ecclesiae transitu Apostolici periclitaret: ab ea quae aderat Romana Ecclesia, in summum Pontificem electus, visionis veritatem enucleatius animaduertit.] quod magis magisque perspicuum reddiderunt euenta. siquidem diuturnum bellum ob inuestituras conflatum, diu multumque Ecclesiam fatigans & lacerans, cedente tandem Imperatore, ab eodem Callisto Papa felicissimè compressum est.

VII.

CALLISTI
PAPAE LIT-
TERAE DE
SUA ELE-
CTIONE.

Inter haec autem ita Callistus electus de sua electione sicut ad alios, ita ad Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum has litteras dedit, quas recitat Vrspergensis: Dominus noster felicis memoriae Gelasius à Vienna discedens, iniunxit mihi, vt ad eius praesentiam festinarem, postquam ipse Cluniacum peruenisset. Quod cum post dies aliquot implere satagerem, in itinere de eius obitu mihi nuntiatum est. Ego vt fratribus, qui cum domino eodem venerant, prout ratio exigebat, solatium exhiberem, Cluniacum cum graui dolore perrexi. Dum autem super eorum consolatione attentius cogitarem: ipsi grauisimum mihi onus, & vires meas omnino transcendens, imposuerunt. Congregati namque in vnum die altero post aduentum, meum Episcopi, Cardinales, & centum Clerici & laici Romanorum, inuitum me penitusque renitentem in Romanae Ecclesiae Pontificem Callistum vnanimiter assumpserunt.] hucusque ex Vrspergensis epistola noui Pontificis, pergit verò Pandulphus:

VIII.

LEGATIO
ROMAE DE
OBITU GE-
LASH ET
LECTIONE
CALLISTI.

Facto igitur hoc omnium subscriptionibus optimè roborato, tunc Papa solemniter à Lamberto Ostiensi Episcopo, & alijs quamplurimis in Dei nomine consecratur.] pergit de eius in Vrbe instituta profectio. Sed de his quae gesta sunt Romae, vbi de his omnibus litteras accepere, ex saepe citato Beneuetano Chronico ista accipe: Cardinales qui aderat, Petro Portuensi Episcopo, quem Pontifex Gelasius Romae Vicarium dimiserat, de eiusdem Gelasij obitu, & qualiter Archiepiscopum Viennensem in Pontificem Callistum elegerant, studiosè delegauerunt. Portuensis autem Episcopus his litteris acceptis, super ipsius Apostolici obitu lacrymis manantibus valdè se contristatū ostendit, & illicò Capitolium ascendit, & litteras ostendit Romanis, quibus lectis, vna voce & concordia Dominum laudare omnipotentem, qui eis virum prudentem & ornatum moribus Pontificem largitus esset. de obitu verò Gelasij Apostolici valdè turbati sunt. His ita gestis, idem Portuensis Episcopus Hugoni Cardinali Legato relicto Beneuenti, & Landulpho Beneuentano Antistiti, Clero & populo suis litteris eadem significauit. Quibus auditis, continuò Landulphus Antistes ciues, Presbyteros omnes & Clericos ad sacrum fecit conuocari palatium, vt eis ordinem renuntiaret, quibus acceptas litteras iussit legi. Nec mora, praedicti Callisti electionem vnanimiter laudantes firmauerunt, deinde in, Te Deum laudamus, canendo prorumpunt. Sicque Archiepiscopus ipse, & Hugo Cardinalis, Clericorumque turba copiosa, & ciuium multitudo à praedicto sacro palatio vsque ad Episcopium cantando descendimus. Postea verò eminentiorem locum Antistes ascendens, ciues hortatus est, vt fidelitatis manum erga Romanam Sedem perpetuò conseruarent. quo facto ad propria remeauimus.] haec tenus ibi ex Chronico Beneuentano, pergit verò Pandulphus:

IX.

CONVENTUS
TRIBUR-
IENSIS.

Missi sunt autem ab Vrbe Legati, secum ferentes confirmationem Papae Callisti, quam non in Gallijs tantum, sed etiam per Germaniam innotescere voluerunt, praesertim in collecto tunc conuentu Triburiensi contra Henricum Imperatorem, de quo habet ista Vrspergensis Abbas hoc anno: Henricus totius regni & sacerdotum atque Procerum Nuntijs compulsus, generalem fieri apud Triburium conuentum assensit. Vbi de omnibus quae sibi imponerentur, iuxta Senatusconsultum se satisfacturum spondit. Quo scilicet conuentu Rhenanis in partibus habito, tam aduersariorum, quam amicorum Imperator concorditer vsus consilio, vnicuique per totum regnum suis rebus spoliato propria concedi praecipit; cunctaque Regum antiquorum fiscalia suam in ditionem interim rece-

recepit, paxque per vniuersas prouincias ab omnibus haberi collaudatur, sed parum profecisse, re ipsa comprobatur. Aderant etiam Legati, tam Romanorum quam Viennensium, immò diuersarum Ecclesiarum Missi, confirmantes electionem domini Callisti. Cui profectò dum vniuersi nostrates Episcopi obedientiam professi, Synodum, quae iuxta festum sancti Lucae indicebatur, collaudassent fieri: ipse Rex semetipsum ibidem pollicebatur, ob reconciliationem vniuersalis Ecclesiae praesentandum iri. Id enim Catalaunensis Episcopus & Cluniacensis Abbas apud Argentinam ipsum conuenientes multis ratiocinationum conantibus obtinuerunt.

Eiusdem tamen actionem Rhemensis Concilij si quis plenariè cognoscere quærit, in litteris cuiusdam scholastici nomine Hessonis eleganter enucleatum reperire poterit, id est qualiter Rex inter regnum & sacerdotium de concordia facienda consenserit. Insuper eodem Concilio, cui videlicet decimotertio Kalendas Nouembris, praedictus Papa Callistus Secundus vallatus quadringentis vigintis sex Patribus coram innumera multitudine Cleri ac populi praesedit, non ad se praesentem Henricus, vicinum tamen exhibuerit, vbi & colloquio suo domini Papae Legatis concessio tandem inducias denuò quaesierit propter generale colloquium cum Principibus habendum, pro inuestituris scilicet Ecclesiasticis, quas tantopere cogebat amittere. Ad vltimum verò idem Apostolicus inuita inter se & Regem concordia, synodalia praedeceptorum decreta confirmauerit, aliaque nonnulla, quae res exigebat, nauiter addiderit; sicque post dies ferè duodecim in virtute Spiritus sancti ritè finito Concilio, cunctos Apostolica benedictione confirmatos ad propria redire permisit vnumquemque cum gaudio.] haec ipse summam.

Fuit quidem ista Synodus Rhemis congregata valdè celebris, cuius licet citata ab Vrspergensis per Hessonem scripta non extet, tamen de ea frequens habetur in eius temporis Scriptoribus mentio. De ipsa autem paucis Sugerius agit in Ludouico his verbis: Sublimatus itaque tantae celsitudinis dignitate, gloriose humiliter, sed strenuè Ecclesiae iura disponens, amore & seruitio domini Ludouici Regis, & nobilis Adelaidis Reginae neptis, aptius Ecclesiasticis prouidebat negotijs. Rhemis itaque celeberrimum celebrans Concilium, cum Legatis Imperatoris Henrici, pro pace Ecclesiae sedere differentibus, in Marchiam versus Mosonum occurrisset, nec profecisset: quemadmodum & antecessores fecerant, ipsum Henricum anathematis vinculo pleno Francorum & Lotharingorum Concilio innodauit.] haec de excommunicato iterum Imperatore per Callistum Papam in Rhemensi tunc celebrato Concilio Sugerius. Rogerius autem in Annalibus Anglicanis huius eum meminit Rhemensis Concilij, pleraque ab alijs praetermissa recenset, & haec inter alia: Numeratae sunt ibi personarum pastoralium virgae quadringentae vigintiquatuor, inter quos & Turstinus Eboracensis Archiepiscopus, qui ibidem ab Apostolico est consecratus. Postera, inquit, die residens ordine in Concilio Ecclesiasticorum graduum personis, assidente quoque Rege Francorum Ludouico, multisque alijs principalibus viris, ex consensu cunctorum Patrum renouantur statuta de statuendis, & rescindenda de rescindendis, quorum haec sunt quinque Capitula:

Quae sanctorum Patrum sanctionibus de prauitate simoniacae stabilita sunt: nos quoque sancti Spiritus iudicio, & auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus. Si quis ergo venderit aut emerit vel per se, vel per quamlibet submissam personam, Episcopatum, Abbatiam, Decanatum, Archidiaconatum, Presbyteratum, Praeposituram, Praebendam, Altaria, vel quaelibet Ecclesiastica beneficia, promotiones, ordinationes, consecrationes, dedicationes Ecclesiarum, clericalem tonsuram, sedes in choro, aut quaelibet Ecclesiastica officia: & vendens & emens dignitatis & officij sui ac beneficij periculo subiaceat. Quòd nisi resipuerit, anathematis mucrone perfoctus ab Ecclesia Dei, quam laetit, modis omnibus abscindatur.

Episcopatum, Abbatiam, aut quarumlibet Ecclesiasticarum possessionum inuestituram per manum laicam fieri penitus prohibemus. Quicumque igitur laicorum deinceps inuestire praesumpserit, anathematis vltioni subiaceat. Porro qui inuestitus fuerit, honore quo inuestitus est, absque spe recuperationis omnimodò careat.

Vniuersas Ecclesiarum possessiones inconcussas in perpetuum & inuiolatas esse decernimus. Quòd si quis eas abstulerit, aut inuaserit, aut potestate tyrannica detinuerit, iuxta illud beati Symmachi capitulum, anathemate perpetuo feriatur.

Nullus Episcopus, nullus Presbyter, nullus omnino de Clero Ecclesiasticas dignitates
Annal. Eccl. Tom. 12. M 2 vel

X.
RHEMENSE
GENERALI
CONCILIUM.

XI.

XII.
RHEMENSE
CONCILIUM
DECRETUM.

XIII.

vel beneficia cuilibet, & quasi hereditario iure derelinquat. Illud etiam adijcientes præcipimus, ut pro Baptismatis, Chriftimatis, Olei sacri, ac sepulturæ acceptione nullum omnino pretium exigatur.

Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus concubinarum & vxorum contubernia penitus interdicimus. Si qui autem huiusmodi reperti fuerint, Ecclesiasticis & officijs priuentur & beneficijs. Sanè si neque sic immunditiam suam correxerint, communionem careant Christiana.] hucusque quinque Concilij canones. pergit Auctor narrare, quæ post hæc sunt in Synodo per eundem Pontificem actitata:

XIV.

QVAE ACTA
CVM IMPERATORE.

Hæc Concilij decreta Henrico Imperatori, cum non longè abesset, ex Concilio primum per honestas personas, ad vltimum per ipsum Apostolicum mandantur, ut ante separationem Concilij notum esset, vtrum Ecclesijs per regnum & singulas quasque sibi subiectas prouincias consentiat canonicas electiones, videlicet, ut Episcopi & Abbates eligantur ab Ecclesia, & liberas consecrationes, ut vbi & à quibus oporteat electi consecrentur, ut non per inuestituram pastoralis virgæ & anuli, sed per ostium, id est Christum ingrediantur, & inuestituram rerum Ecclesiasticarum nihil omnino sibi laicalis exigat persona. Ad hæc ille respondit, nihil in his se prætermisurum, quod sui iuris esset, suorumque sibi contulit antiqua consuetudo progenitorum. Quandoque tamen flexus auctoritate generalis Concilij, tria illa priora concessit: vltimum verò, scilicet inuestituram rerum Ecclesiasticarum, concedere noluit. Quapropter reuerso ad Concilium Papa, Henricus excommunicandus decernitur. Quod cum quidam in Concilio ægrè ferrent, sententiam protulit Apostolicus, ut qui in hoc scandalizarentur, exeuntes, à fratrum consortio separarentur, proposito de illis septuaginta discipulis exemplo, qui cum de carne Domini manducanda, & sanguine bibendo scandalizarentur, retrò abierunt, & iam cum illo non ambulabant. Et quoniam, inquit, qui non colligit cum Domino, spargit, & qui non est cum eo, aduersus illum est: illam inconfutilem tunicam desuper contextam, scilicet sanctam Ecclesiam, qui nobiscum sentiendo indifficillam seruare nolunt, dissentiendo à nobis discindere contendunt. Talia sermocinante Apostolico, illicò omnes in eundem consensum reducti, in Imperatorem Henricum excommunicationis sententiam iaculantur.] hæc gesta esse contra Imperatorem, ex Actis Rogerius in Annalibus tradit.

XV.

CONGRES-
SUS REGIS
ANGLORVM
CVM CALLISTO
PAPA.

His autem subiicit ea, quæ post Concilium ab eodem Pontifice cum Anglorum Rege, qui in Gallias venerat, tunc sunt actitata, occasione consecrati ab eodem Callisto Papa Archiepiscopo Eboracensi, atque: Tandè post dies aliquot dissoluto Concilio, Henricus Rex Anglorum offensus Turstino Archiepiscopo, quòd præter consensum suum, non vti mos antiquus exigebat, se consecrari fecisset: interdixit ei reditum in omnem dominationis suæ locum. Post hæc Callistus Papa Gisfortium venit, quòd ad eius colloquium Rex Anglorum occurrit. Acta sunt multa inter illos, quorum gratia par erat tantas conuenisse personas. Inter quæ Rex à Papa impetrauit, ut omnes consuetudines, quas pater suus in Anglia & in Northmannia habuerat, sibi concederet, & maxime, ut neminem aliquando Legati officio in Anglia fungi permitteret, si non ipse (aliqua præcipua querela exigente, quæ ab Episcopis regni sui terminari non posset) hoc fieri à Papa postularet. *At non ista simpliciter, sed tantum licita concessisse, docent Acta cum S. Thoma, inferius enarranda.*

XVI.

Quibus omnibus pro statu temporis definitis, Papa rogat Regem, Turstino amicum fieri, eumque Pontificatui, ad quem ipsum consecrauerat, pro amore suo restitui. At Rex hoc se, dum viueret, non facturum, in sua fide spondidisse confessus est. Et ille: Ego Apostolicus sum, & si feceris quod postulo, ab hac fidei sponsione te absoluiam. Tractabo de hoc, ait, & quod consilij mei tenor inuenerit, tibi notificabo. Hinc à Papa recessit, cui per internuntios de negotio ita respondit: Pro amore vestro, qui tantopere postulatis, ea conditione Turstinum admitto in Pontificatum, ut subiectionem, quam prædecessores eius fecerant Ecclesiæ Cantuariensi, faciat; aliter me regnante Ecclesiæ Eboracensi non præsidebit. His ita gestis abeunte Apostolico, Turstinus remansit in Gallia.] & inferius de epistola ab eodem Callisto Papa pro Turstino in Angliam scripta hæc habet: Epistola Callisti Papæ super Turstino directa ad Regem Henricum, & Radulphum Cantuariensem Archiepiscopum. Ipsi sacerdotale & Episcopale interdicit officium, & tam in matrice Cantuariensi, quam in principali Eboracensi Ecclesia cum suis parochijs diuina omnia celebrari officia cum sepultura mortuorum prohibet, præter Baptisma infantum, & poenitentias morientium, nisi infra vnum mensem post acceptionem ipsius

A ipsius epistolæ Turstinus sine exactione professionis in suam restituatur Ecclesiã. Quam obrem à Rege mox reuocatus in Angliam, reducit in Archiepiscopatum suum.] hucusque de causa Turstini, à Papa Rhemense Concilium consecrati.

Reuocemus autem orationem ad Rhemense Acta Pontificis, ne quid omittamus de rebus gestis tunc Rhemis ab eodem Callisto Papa. Dum meminuit huius quoque Concilij Rhemensis, per Callistum Pontificem celebrati. Hugo in Vita Norberti Ordinis Præmonstratensis Institutoris: illic ipsum Norbertum accessisse pro confirmatione muneris Euangelij prædicandi, quod ab eius prædecessore Gelasio impetrarat, tradit. quod obtinuit, immò commendauit eum Episcopo Laudunensi, sub quo proficeret. paulò post verò Præmonstratum locum ita dictum abiens, ibi suæ institutionis ex præscripto Regulæ sancti Augustini fundamenta iecit. Insuper in his annum Callistus Papa, qui Romam se contulit anno sequenti, ut suo loco dicemus. Quomodo autè Henricus Imp. ex eo, quòd Rhemis in Concilio magno cum dedecore excommunicatus esset, eandem Rhemensem ciuitatem penitus excindere statuerit, sed Deo prohibente, & Sanctis repugnantibus, cum ignominia regredi sit coactus, dicturi sumus inferius.

Inter alios Episcopos huic Rhemensi Concilio interfuit Adefonsus Episcopus Salmanticensis in Hispania, qui reuersurus ad propria, Cluniaci viuendi finem fecit, ibique sepultus, hæc inscriptione eius sepulchrum est insignitum:

*Vrbs est Hispanie regionis quam Salamancam
Indigena dicunt, hanc ordine Pontificali
Rexit Adefonsus, tumulo presente sepultus,
Qui de Concilio Rhemensi dum remearet,
Hic finem fecit pariter vitæ, viæq.]*

C habetur apud Petrum Cluniacensem ante libros epistolarum.

Antequam autem à Gallia Callistus Papa recederet, constat tres saltem Ecclesias dedicasse, nimirum Ecclesiam sancti Mauri, de qua hæc Petrus Diaconus: Callistus vna cum Episcopis & Cardinalibus ad beati Mauri monasteriũ in Glanofolio situm, & huic Callistini cœnobio subditum peruenit, rogatusque à Cardinalibus qui tecum aderant, & monachis, & ab ipso Abbate Girardo, eiusdem Confessoris Christi Mauri Ecclesiam solemniter dedicauit. In qua etiam corpora sanctorum Antonij & Constantiani, qui de Callistini cœnobio ad Gallias cum beato Mauro perrexerant, cum magna reuerentia posuit.] hæc Petrus. Pandulphus insuper addit, in Prouincia dedicasse Ecclesiam sancti Iuliani. Sed & illud pariter exploratum habetur in historia Antoniana, eundem Pontificem Callistum dedicasse in sua prouincia Viennensi Ecclesiam sancti Antonij Magni, sitam apud montes Desiderij, tum temporis frequenti populorum concursu celebrem.

E Eodem quoque tempore Callistus Papa eiusmodi privilegio munire voluit suos, quos magnopere diligebat Cistercienses. sic enim se habet in eorum institutionis antiquioribus monumentis:

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei charissimis in Christo filijs Stephano Venerabili Cisterciensis monasterij Abbati, & eius Fratribus salutem & Apostolicam benedictionem.

Ad hoc in Apostolicæ Sedis regimen, Domino disponente, promoti conspiciuntur, ut ipso præstante religionem augere, & quæ rectè atque ad salutem animarum statuta sunt, nostri debeamus auctoritate officij stabilire. Idcirco filij in Christo charissimi petitioni vestræ charitate debita impertimur assensum, & religioni vestræ paterno congratulantes affectu, Dei operi quod cœpistis, manum nostræ confirmationis apponimus. Siquidem consensu & deliberatione communi Abbatum, & Fratrum monasteriorum vestrorum, & Episcoporum, in quorum parochijs eadem monasteria continentur, quædam de obseruatione Regulæ beati Benedicti, & de alijs nonnullis, quæ Ordini vestro & loco necessaria videbantur, capitula statuistis: quæ nimirum ad maiorem monasterij quietem, & religionis obseruantiam auctoritate Sedis Apostolicæ petitis confirmari. Nos ergo vestro in Domino profectui congaudentes, capitula illa & constitutiones auctoritate Apostolica confirmamus, & omnia in perpetuum rata permanere decernimus; illud nominatim omnimodò prohibentes, ne Abbatum aliquis monachos vestros sine regulari commendatione suscipiat. Si quæ igitur Ecclesiastica sæculariue persona nostræ confirmationi & constitutioni vestræ, temeritate aliqua obuiare præsumperit, tamquam religionis & quieris monasticæ perturbatrix auctoritate beatorum Petri & Pauli, &

XVII.

*Hugo in
Norber. c. 16.
17. apud Sur.
tom. 3. die
6. Junij.*

XVIII.

XIX.
*b Petr. Dinc.
Chron. Call.
lib. 4. c. 66.*

ECCLESIAE
IN GALLIA
DEDICATAE
A CALLISTO
PAPA.

*Hist. Anton.
par. 2. c. 37.
38.*

XX.

XXI.

CHRISTI
1119.

CALLISTI PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 9.
IOANNIS COMN. IMP. I.

nostra, donec satisfaciatur, excommunicationis gladio feriatur. Qui vero confuator extiterit, omnipotentis Dei & Apostolorum eius benedictionem & gratiam consequatur. Interdicimus autem, ne quis conuersos laicos professos vestros ad habitandum suscipiat. Ego Callistus Catholicae Ecclesiae Episcopus confirmaui & subscripsi. Datum * Sodoloci per manum Chryfogoni S. R. E. Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarij decimo Kal. Ianuarij, Indictione XII. incarnationis Dominicae millesimo centesimo decimonono, Pontificatus autem domini Callisti Secundi Papae anno primo.]

XXII.

Quod pertinet ad res Orientis, Ioannes Imperator, vbi Imperij habenas moderandas suscepisset, & hoc innotuisset in Occidente, Petrus Abbas Cluniacensis pro restitutione Cluniacensium cenobij, quod erat Constantinopoli, ad eum has litteras * dedit:

*a Petr. Clun.
lib. 4. ep. 39.
XXIII.*

*AD IOAN-
NEM IMP.
EPIST. PE-
TRI ABBA-
TIS.*

Glorioso Principi & magnifico Constantinopolitanae urbis Imperatori Ioanni Calo, B Frater Petrus humilis Cluniacensis Abbas salutem ab eo, qui dat salutem Regibus.

Gratias omnipotenti Regi Regum, cuius regnum est omnium saeculorum, qui Imperatoriam maiestatem vestram super omnes Christiani nominis Principes exaltauit, & ad tuendam toto orbe Ecclesiam suam, velut in medio Orientis, Occidentis, Aquilonis constituit, vnde olim Aquilonaribus barbaris, sed & vltimis ac pessimis Christiani nominis inimicis Arabibus, in occiduas & meridianas plagas irruentibus, regni vestri partes, etsi oppugnari, numquam tamen expugnari permisit, sed in vos magni illius Romani Imperij gloriam nomenque transfudit. Voluit vt sicut potestas, sic & vocabulum ad vos transmigraret, ac religione mutata, Imperio translato, sicut a pagano Romulo Roma dicebatur, sic a Christiano reparatore Constantino vestra urbs Constantinopolis vocaretur. Hanc, vt dixi, velut metam intransmeabilem, velut inuidium obicem, velut praefixum, quem numquam liceat transgredi, terminum, omnia prouidens supernus oculus, paganis Regibus, barbaris gentibus posuit, quo Oriens terreatur, Boreas subdatur, Occidens defendatur. Isto plane regni vestri obice repulsi, & antiqui erroris si qui supersunt Pagani, & noui hostes Christiani nominis, Turci sedibus proprijs contenti in seipfos reprimuntur, vt nec aliena inuadere audeant, & diuini brachij virtute, manum potentiae vestrae roborante, sua etiam plerumque amittant. super quibus tegali magnitudini nos quidem licet humiles gratias agimus, a Deo vero aeterna vos decorandum corona, si in his fideliter permanferitis, nec in modico dubitamus.

XXIV.

Prater haec pro Ierosolymitano Rege, pro Antiocheno Principe, pro vniuersis, denique Gallis nostris fidem vestram & nobilitatem rogamus, vt quia ipsi magnis vrbibus, praedijs, parentibus, & locuplete patria, Domini IESV CHRISTI amore dimissis, loca redemptionis humanae, non altero, quam sui sanguinis pretio mercati sunt, & proprio assidue periculo defendunt: vos eiusdem Christi nostri amore eos sustentetis, foueat, iuuetis, ne tanto zelo Fidei, tantisque laboribus parua (quod absit) pereant. Erit illud non tantum merces fidei vestrae, sed etiam tutela non parua Imperij vestri, quando sicut vos Aquilonis, sic & illi impetus Orientis obrudent. Fecit hoc inter egregios Principes recensendus Alexius pater vester, cui sicut in regno feliciter successistis, sic decet, vt in tam bono opere felicius succedatis. Qui inter multa laudabilia quae gessit, non passus Graeciam suam sua vniuersa bona includere, ad remotissimos manum beneficij sui extendit, & non solum transmarina, sed etiam transalpina loca copiosis muneribus, & pretiosis ornamentis ditauit. Inter quae Cluniaco monasterio, omnibus Latinis Regibus & gentibus notissimo, eique subdito magno & religioso loco, qui Charitas dicitur, monasterium iuxta ipsam regiam ciuitatem, quod Ciuitot vocatur, dedit, & in perpetuum Abbatis Cluniacensis, & Prioris de Charitate obedientiae subiecit. quod nostris aut mortuis, aut recedentibus, aut expulsis, alieni monachi inuaserunt, & iam, vt audiuimus, fere per triennium abstulerunt. Oro igitur, & mecum vniuersa Cluniacensis congregatio maiestatem & pietatem regiam deprecatur, vt nobis & loco de Charitate, per harum litterarum latores monasterium ablatum restitui faciat, & pro aeterna animae suae salute seruos Dei ibidem habituros ab iniurijs defendat, & in pace custodiat.

XXV.

Et vt aliquid beneficij spiritualis vobis ista facientibus rependamus: sicut praedecessores nostri, & nos ipsi, Reges Francorum, Reges Anglorum, Reges Hispanorum, Reges Germanorum, ipsos Imperatores Romanorum, ac vicinos vobis Reges Hungarorum, confratres & participes omnium beneficiorum Cluniacensis congregationis fecimus; ita sublimitatem vestram ex parte omnipotentis Dei & beatissimae Mariae semper Virginis Dei

CHRISTI
1119.

CALLISTI PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 9.
IOANNIS COMN. IMP. I.

A Dei genitricis, & sanctorum Apostolorum, & omnium Sanctorum in iisdem spiritualibus beneficijs plene & perfecte (in quantum licet) suscipimus: vt omnipotens Saluator & hic temporale regnum vobis adaugeat & conseruet, & in futuro cum sanctis Regibus vos ad sempiternum perducatur. Amen.] haec ad Imperatorem. Scripsit & eadem ex causa ad Patriarcham Constantinopolitanum litteras quae sequuntur: *

AGGREGA-
TIO AD ME-
RITA CLV-
NIACENSIS.

Lib. 4. ep. 40

XXVI.

Venerabili & magno Pontifici Dei Constantinopolitano Patriarchae Frater Petrus humilis Cluniacensis Abbas, aeterni Pontificij stola indui, & gloria & honore coronari.

PETRI
CLVNI ABB.
AD PATRI-
ARCH. CON-
STANT.
EPISTOLA.

Quamuis & terrarum remotio, & linguarum diuisio nobis inuicem & vultus inuideant, & verba subducant: tamen vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vna charitas & diuisa coniungere, & affectus vnire, & sermones debent aliquando communicare. Debemus eo glutine vniri in terris, quo numquam dissociandi cohaerere expectamus in caelis: vt illud in miserijs sit nobis refrigerium, quod in beatitudine perfectum erit praemium. Vtinam possent in me corpus, quod concupiscit spiritus, vt urbem a caeli Rege IESV CHRISTO, & a Principe terrae Constantino in Christo fundatam videre, & in ea non aedificia vel ornatus, sed fidem Deo subditorum Principum & Prophetarum, Apostolorum, Euangelistarum, ac multorum Martyrum de diuersis mundi partibus illuc translatorum, velut commune coemeterium videre & adorare possem: funderem qualescumque preces ad Sanctos illos, fidei & spei nostrae patres, magnaue mihi spes consequendae gigneretur salutis, si quos eius habui praedicatoros, habere mererer & pro ea intercessores. Viderem & oprabilem faciem vestram, & in vobis beatos vrbis vestrae Pontifices venerarer, & ex eorum beatitudine multiplicem miseriam meam, vt par esset, deslerem: iniuriam foedus numquam dissoluendum, & in mutuum ac spiritualem amorem, nisi forte sperneretis, iurarem. Orarem praesens, quod & absens rogo, vt me & Cluniacensium Fratrum ouile in vestris populique vestri precibus spirituali charitatis dono susciperetis, quod & a nobis, quod & ad nos vel nostros pertinet, pari affectu consequere remini. Rogarem post illa, quod & nunc rogo, vt Cluniacensi Ecclesiae, & monasterio de Charitate, locum, qui Ciuitot dicitur, iuxta Constantinopolim positum, restitui iuberetis, ac dominum Imperatorem, si necesse esset, pro eo restituendo rogaretis. Dedit illum Cluniaco, & monasterio de Charitate etiam apud nostros magni nominis & glorie Imperator Alexius pater eius, cui sicut in regno, sic multo magis in iustitia & pietate illum decet succedere. Commendamus ergo excellentiae Pontificali monachorum & Fratrum nostrorum humilitatem, vt per eum nobis nostra restitui faciatis, quatenus & iustitia quod suum est consequi, & a Patre Filij mereamur exaudiri. Ihuusque Petrus, quae ad significandam inter Latinos & Graecos conseruatam haecenus communionem, hic oportuit recitasse. cum alioqui nostri historici melius habitos Latinos Christianos sub Ioanne filio, quam sub Alexio patre testentur.

IESV CHRISTI CALLISTI PAP. II HENRICI IV. IMP. 10.
ANNVS ANNVS
1120. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 2.

MILLESIMVS centesimus vigesimus, decimatertia Indictione, annus sequitur, quo Callistus Papa Romam cogitans, antequam profectioem aggredere tur, Ecclesiam suam Viennensem munita & honestatam relinquere voluit Sedis Apostolicae priuilegijs. Quanam autem fuerint ista, in eius diplomate leges, quod ex eiusdem nobilissima Ecclesiae monumentis nuper in lucem edidit Ioannes a Bosco Caestinus.

I.

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Petro Decano, & Canonicis, siue Clericis Viennensis Ecclesiae tam praesentibus, quam futuris in perpetuum.

QVAE CAL-
LISTVS PAP.
CONCESSIT
ECCLES.
VIENNEN-
SI.

Etsi Ecclesiarum omnium cura nobis ex Apostolicae Sedis administratione imminet: Viennensi tamen specialius conuenit charitatis studio providere. Ipsa enim primum, disponente Deo, sollicitudini nostrae commissa est, & ad eius regimen, nos Episcopalis gratiam consecrationis accepimus. Ex communis igitur & singularis dilectionis debito incitati, matrem vestram, filij in Christo charissimi, sanctam Viennensem Ecclesiam diligere, honorare, & beati Petri patrocinio decreuimus confouere. Omnem itaque dignitatem & munitionem, ac liberalitatem, quam vel per authentica praedecessorum nostro-

rum Siluestri, Nicolai, Leonis, Gregorij, & ceterorum Romanorum Pontificum privilegia, vel per Imperatorum, Regum, Principum, & ceterorum Fidelium largitionem concessam obtinet: nos quoque, auctore Deo, concedimus, & presentis privilegij pagina confirmamus. Ut videlicet super septem provincias primatum obtineat: Super ipsam Viennensem, super Bituricam, Burdegalam, Auxitanam, quæ Nouempopolitana dicitur: super Narbonam, Aquensem, & Ebreduensem. Et in eis Viennensis Archiepiscopus Romani Pontificis vices agat, synodales conuentus indicat, & negotia Ecclesiastica iuste canoniceque definiat. Porro illa sex oppida vel ciuitates, Gratianopolis videlicet, Valentia, Dia, Alba, Viuarium, Geneua Maurienna, in eius tamquam in proprii Metropolitanus obedientia & subiectione permaneant. Tarantasiensis autem Archiepiscopus, licet aliquibus habeatur ex Apostolicæ Sedis liberalitate prælatus, Viennensi Archiepiscopo tamquam Primati suo subiectus obediatur. Sanè in Salmoracensi Archidiaconia consecrationes vel ordinationes, & quidquid ad Pontificale officium pertinet, Viennensis Ecclesia, præter aliquid inquietationem seu diminutionem habeat. Abbatia quoque S. Petri foris portam Viennæ sita, & intra eandem urbem Abbatia sancti Andree, vna monachorum, altera sanctimonialium: Abbatia sancti Theuderij, & Abbatia sanctæ Mariæ de Bonaualle, quæ, præstante Deo, nostris sumptibus, & nostris est fundata laboribus: in iam sæpè dictæ Viennensis Ecclesiæ iure ac subiectione persistant.

III. In ipsa etiam Romanensi Ecclesia, quamuis Romanæ se faciat libertatis, visis tamen prædecessorum nostrorum privilegijs, & Imperatorum præceptis, tam in secularibus quam in regularibus Clericis & Canonicis inibi ordinatis vel ordinandis, Pontifices Vienneses omnem habere decernimus potestatem. Similiter in Ecclesia beati Donati, & beati Valerij, & in Ecclesia beati Petri de Campania, & beatæ Mariæ de Annoniaco. Castra præterea, quæ per nos recuperata sunt vel acquisita, scilicet Pompeiacum, Sasserlum, & castrum de Malaualle, Viennensi Ecclesiæ in perpetuum confirmamus. Cœmeterium verò, quod dominus prædecessor noster sanctæ memoriæ Paschalis Papa, circa beati Mauritij Ecclesiam consecrauit, liberum esse sancimus, ut eorum qui illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati sunt, nullus obstat: saluo nimirum propriæ iure parochiæ. Ad hæc pro ampliori Viennensis Ecclesiæ dilectione, ante Viennensem Archiepiscopum per provinciam suam Crucem deferri concedimus, & Viennensem Ecclesiam alicui subiacere Legato nisi Cardinali, vel alij de Romana provincia, qui à Romani Pontificis latere dirigitur, prohibemus. Porro in Ecclesijs quas in Viennensi Episcopatu, post assumptum Apostolicæ Sedis ministerium consecrauimus: Viennensis Archiepiscopus eandem quæ habuerat antè, interdicens ac ordinandi habeat potestatem. Sanè intra claustrum ambitum, vbi clericorum mansiones continentur: nullus omnino laicorum deinceps habeat mansionem, aut assultum, vel rapinam facere, seu corporalem cui libet audeat iniuriam irrogare. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ confirmationis vel concessionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendauerit: potestatis honorisque dignitate careat, eamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat: & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Redemptoris IESU CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ iusta seruantibus sit pax Domini nostri IESU CHRISTI: quatenus & hic fructum bonæ actionis sentiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen.

Ego Callistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Datum Valentia V. Kal. Martij Indictione XIII. Incarnationis Dominicæ anno MCXX. Pontificatus autem domini Callisti II. Papæ anno secundo.

IV.
CALLISTVS
PAPA IN
VRBEM DI-
RIGIT
ITER.

Post hæc autem dispositis rebus Gallicarum Ecclesiarum, Romam se contulit. De hoc itinere in eius Vita hæc leguntur in MS. Vaticano ex Pandulpho: Habito itaque consilio communi cum Ecclesia Gallicana, ut ad Romanam urbem & Sedem Apostolicam festinare deberet, dispositisque alijs quæ ad Ecclesiæ statum spectare videbantur: iter suum versus Italiam Domino direxit auctore. Et veniens ad montem Pessulanum, processit ad sanctum Ægidium, peragratisque Prouinciæ partibus, & Alpium difficultate transcensa, ad sanctum Ambrosium cum iucunditate peruenit. Undique igitur ad eundem Pontificem conflente multitudine populorum, eum tamquam Christi Vicarium eximio prosequen-

A bantur affectu, ad eius vestigia certatim se deuotissime prosternebant. Descendens autem ad populosas Longobardiæ ciuitates, in quibus non minus honorificè recipiebatur, & perquam deuotissima ueneratione tractabatur, per montem Bardonis transiit in Tusciam. Appropinquante autem ipso Pontifice ad ciuitatem Lucanam: occurrit ei à longè decora ipsius ciuitatis militia, & deductus est à Clero & populo in gaudio & exultatione ad maiorem Ecclesiã, & ad Papale palatium. Post triduum verò à Pisanis cum iucunda & gloriosa processione nihilominus est receptus atque tractatus. Rogatus autem ab ipsis Pisanis, & magna instantia postulatus, maiorem Ecclesiam ad honorem beatæ Mariæ, tota ibidem Tuscia concurrente, dedicauit solemniter. Deinde de iucundo & desiderato nimium Papæ aduentu communis fama, & frequens rumor aures Romanorum pulsauit. Et cum tota Ciuitas ad eius receptionem anhelaret, & vehementi desiderio ferueret: schismatici, qui tunc eidem Vrbi per Imperatoris violentiam incubabant, sunt territi, & omnino in semet ipsis confusi. Quocirca languidum caput, Burdinus hæresiarcha, in desperationis lubrico positus, sperans se ab ipso Imperatore fouendum, apud Sutrium confugium fecit, eiusque se munitione continuit. Hæc in rebus gestis ipsius Callisti ex Pandulpho.

Hic verò intextenda epistola est Eginonis Abbatis S. Valerij Augustani, qua Callisti Papæ occursum, & in Vrbe narratur ingressus. Qui charitate impulsus Augustanæ Ecclesiæ, adhuc sub Herimanno pseudoepiscopo laborantis quatuordecim annorum iam curriculum, ad Callistum Pontificem Romam aduentantem se contulit, quem in Tuscia reperiuntum est secutus in Urbem. Rebus autem bene satis ex sententia gestis, Pisis, de cunctis quæ accidissent quasi itinerarium scripsit, his verbis:

Reuerendæ paternitatis ac diligendæ fraternitatis cunctis vtriusque sexus in Christo Fidelibus Eginus ille, cuius incolatus est super terram prolongatus, cælestis patriæ associari-

VI.
EGINONIS
EPISTOLA
DE CALLI-
STI IN VR-
BEM AD-
VENTU.

Quoniam Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo: omnis qui manet in Deo, immò, in quo manet Deus, nimirum Spiritu charitatis est repletus. ex fonte verò dilectionis riuius emanat compassio. Hoc igitur salubri fonte redundantibus necessarium duxi paucis absoluere, quibus subiacerim casibus, præmissa causa, quæ tot prouocauit aduersa, ut virtus compassionis crescat ex causa iustitiæ & veritatis. Quamuis enim peccator indignus, officio regiminis, ut multi vestram nouerunt, cœnobij fungebat Augustensis, vbi quanta Deus nostris temporibus, non dico meritis fecerit, quod videlicet religiosos viros inibi coadunauerit, quamque virtutibus, rebus quoque exterioribus locus ille in breui succreuerit: non modò vicinos & contiguos, sed etiam remotos latere minime potuit. Verum quia iuxta egregium Predicatore, oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant: expetente satana, ut cribaret nos sicut triticum, quem defensore ac propugnatorem sperabamus, utpote gregis Domini pastorem, Augustensem Episcopum, crudelem sensimus persecutorem. Qui cum à beatæ memoriæ Papæ Paschali pro diuturna inobedientia in omni Pontificali officio fuisset interdictus, atque à successore eius Gelasio Secundo, necnon à sancto adhuc superstite Papa Callisto Secundo absque spe eiusdem recuperandi officij sit damnatus, & ab ipsa Apostolica Sede hoc acceperimus mandatum, huiusmodi vitare ut mortiferum: nos tamen ut minus perfecti, non statim ad hæc implenda conualuimus, cum Petro scilicet ad ancillæ carnis vocem adhuc pertinuimus, cum tam nefanda, potius humana sapientibus acquiescendo, quam diuinis & Apostolicis præceptis obtemperando, dissimulauimus.

Denique ipso contra ius falsæque omnibus modis grassante, adeò ut Catholicum Papam respiceret, Burdinum reciperet, nomenque eius in Cerei Paschalis benedictione recitari præciperet, ac plebem sibi subiectam tanti hæresiarchæ litterarum salutatione pollueret, nos etiam in his omnibus secum contaminari cogeret: tandem ut arcus fortium superaretur, nos hæcenus infirmi, diuino robore accingimur, in mediū progredimur, cum Apostolis, etiam longè impares, protestamur: Obedire oportet magis Deo quam hominibus. Hac voce non minori, quam Scribæ & Pharisei, Pontifex iste commouetur furore, dum mox vincula, & carcerem minatur & exilium; nec unquam cessauerit, quousque ego & Fratres mei, qui cum duodecim Christum sequebantur, alijs retrò abeuntibus, à monasterij quiete proturbanur. Nec tamen huic Præsuli post innumeras contumelias & iniurias nostri suffecit expulsio, quin in omnes terræ fines nos eius pro posse sequeretur persecutio. Quamobrem cum Archiepiscopum nostrum, necnon magnum Episcoporum, Abbatum,

VII.

Act. 5.

tum, seu Principum Catholicorum adire colloquium: expositas querelas in commune A
pro scelere immanitate mirantur & lamentantur.

VIII. Proinde communicato prudentiorum consilio, ad Romanam dirigit Sedem, tum pro
speciali nostra necessitate, tum pro communi Ecclesie utilitate. Quod iter cum arripere
ex hostium insidijs periculosissimum: potius per devia quam regia via utcumque perueni
Placentiam. Vbi dum puer meus, quem ab infantia nutrieram, cum omnibus rebus no
stris, exceptis equitaturis, nocte aufugisset: qui in paucis sapienter de itineris perfectione dis
fidebam, in nihili iam de eius qui cuncta creavit ex nihilo, misericordia presumebam.
Quid plura! per abrupta montium, per vastissimam eremum, per terram famis & sitis, vbi
vestigium non inueniebatur hominis, transiimus, sed quasi in pretium tanti laboris dom
num Apostolicum in maritimis locis, videlicet apud Rosellam ciuitatem inuenimus. A
quo hilarissimo (vt est) vultu recipimur, Romam vna secum deducimur, relaturi terrae no
strae (vt ipse verbis vtamur) triumphum Ecclesiae. B

IX. Tam enim quis illius terrae concursus, quantus omnis sexus & aetatis apparatus, militiae
quoque Romanae ultra trium dierum iter occurrentis quam iucundus fuerit comitatus,
Caesar si superesset, indignans miraretur, Tullius forsitan attraheretur, dum vexillo Cru
cis oranium Consulū & Imperatorum superari trophaea conspiceretur. Appropinquante
verò summo Pontifice ad Urbem, puerorum & infantium cum ramis omnigenarū arbo
rum occurrentiū excipitur laudibus. Quos ne quis opprimeret vel abigeret, cum Iesv be
nedicens, aiebat: ^{a Mat. 19.} Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnū caelorum. Deinde
coronatus, vt regali sacerdotio Ecclesiam credas potiri, per medium deducitur Ciuitatis,
plateis auro, gemmis, pretiosissimis pallijs vndique adornatis. Nec defuere Graecorum &
Latinorum concentibus confusi Iudaeorum plausus, vt caeca gens vel inuita confiteantur, C
vnde magis puniatur. Vix hora decima cum esset, tertio Nonas Iunij, à manè protracta,
rarefcit processionū frequentia, quando & idem Pater Vniuersalis à Lateranensi exceptus
fede, in palatiū, vt moris est, iudiciū legali perducitur carmine. Ab hinc vsque in Kalendas
Iulij praesentia iugiter tantae sanctitatis perfruebar viri, hac instantia nesciente fastidium,
quia semper in maius accendebatur desiderium. Siquidem hilaris vultus sub morum graui
tate dulcedo affabilitatis sub verborum pondere, ieiuniorum seu vigiliarum discretio abs
que eo quod intrinsecus latet, cunctis intuentibus in eodem Patre, vno atque eodem Spi
ritu operante, mirabili effectu patet. Laus omnis inferior, dum vir iste reuera Apostolicus,
virtutibus & miraculorum signis comprobatur sublimior. Quae quia tota Francia, Lon
gobardia, Tusciam, atque Apulia praedicat, huius angustia chartulae superfedat.

X. Igitur percepta à sanctis eius manibus Domini sacramenti Cōmunionis, & inter crebra
oscula largissima benedictione, iter rediturus arripui, nauimque per mare transiturus apud
Ostiam ciuitatem cum Aquensi Episcopo intraui. Quae cum locum laboris nostri fratrem
Vdalscalcum praeter hominum multitudinem capere non posset: alteram, quae tamen cum no
stra erat itura, ascendit. sed mox pelago turbato, naues in tantum sunt disiectae, quod infra
quatuordecim dies nec loqui inuicem potuimus, nec videre. Cepti vltra modū de amisso
fratre contristari, ex tristitia infirmari, vixque Pisas valebam deportari. Vbi qualiter frater
me inuenerit, quidve postea de me factum sit: ipse fideliter referat, animamque meam ve
stris orationibus commendat.] haec Eginus Abbas in aegritudine positus scripsit, qui & ibi
dem extremū diem obiit eodem ipso die, nempe Idibus Iulij, sepultusque est in S. Michaë
lis monasterio magno cum honore, vt eius peregrinationis socius Vdalscalcus enarrat, qui
ei assistit morienti, eadem die qua obiit Pisas adueniens, & patrem adhuc spirantem inue
niens, eius extremam salutationem post oscula & amplexus habere commeruit. E

XI. Sed ad Callistum Pontificem redeamus, cui superandi Burdini munitione se continen
tis ingens adhuc superfuit labor. Verum quod exercitu opus erat ad locū illum expugnan
dum, eo relicto, & ad aliud tempus expugnatione opportunius reseruata, haud diu Romae
permanfit, sed Beneuentum direxit iter, vbi Northmannos ad expugnationem Sutrinæ
munitionis hortaretur. Porro eius iter ab Vrbe Beneuentū, & in Apuliam, ita apud Petrum
Diaconum in Chronico Cassinense relegitur. Sub idem tempus praefatus Papa Callistus
ex Vrbe ad hoc monasteriū Cassinense perueniens, ab Abbate nostro cum ingenti honore
susceptus, die illo Missam solemniter celebravit, & in hac terra duos ferme menses remo
ratus est, quem Abbas noster honorificè valde habuit, & in omnibus illi necessarijs strenuè
semper ministrare curauit. Inde verò Beneuentum veniens, in Apuliam vsque descendit,
& more

A & more priorum Pontificum à Duce V Villemo fidei sibi praestito iuramento, &c.] At <sup>CALLIST.
PAPAE BE
NEVENTVM
SE CON
FERT.</sup> Romualdus in Chronico haec paulò fufius, verbis istis: In Beneuentanum palatium V Vil
lelmus Dux Apuliae atque Calabriae deuenit, ligius homo Papae Callisti factus per dire
ctum contra omnes homines. Et ipse Papa statim eidem Duci donauit, & concessit, & per
vexillum tradidit omnem terram ipsius Ducis cum toto honore Ducatus ipsius, dicens:
Ad honorem Dei, & beati Petri Apostolorum principis, necnon & Pauli, fidelitatem <sup>XII.
CALLIST.
PAPA CON
CEDIT IN
VESTITV
RAM VVIL
LELMO DV
CI.</sup> quoque Romani Pontificatus, & nostram nostrorumque successorum canonicè inran
tium, donamus & concedimus tibi terram, & omnem honorem, & quaecumque nostri
praedecessores, videlicet Papa Nicolaus, & Alexander, atque Gregorius donauere olim
Roberto Guiscardo auo tuo, atque deinde Vrbanus Papa, & Paschalis eius successor do
nauere Duci Rogerio patri tuo, idemque Paschalis postea atque Gelasius Papa donauere
B runt tibi, &c. Eodem verò mense idem Papa Callistus Troiam venit. Audiens itaque
V Villemus Dux eiusdem Pontificis aduentum, obuius ei festinanter extra ciuitatem ad
uenit cum Principibus suis. Cui vice stratoris ipse iuxta sellam obambulans, vsque ad Ec
clesiam Episcopatus eiusdem ciuitatis ingenti cum honore deduxit.] haec ipse hoc anno.
Porro comparatas copias ex Northmannis ad expugnationem Antipapae Burdini perdu
xisse Romam, annoque sequenti eundem duxisse captiuū, quae suo loco dicentur, osten
dent. Ita planè magna Dei prouidentia factum, vt deficientibus ingratis filijs, Deus è lon
ginq̄ vocauerit in Italiam Northmannos, eisque regiones illas dederit incolendas, quo
rum saepe vteretur auxilio aduersus schismaticos Romanos, tyrannos & perfidos Impera
tores, pro Ecclesiae Romanae praesidio, eiusque libertate tuenda.

Quae autem praeter haec, dum Beneuentū adhuc esset Callistus Pontifex, egerit, idem <sup>XIII.
a Petr. Dia.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 70.
71. 72.
RES GESTAE
CALLISTO
PAPA BE
NEVENTI.</sup> Petrus^a Diaconus narrat, nempe definiuisse controuersias monasterij Cassinensis, reinte
grando ipsum iuribus diuersorum bonorum eidem monasterio debitorū, quibus iniuste
fuerat spoliatum siue à Principibus, siue ab Episcopis & Archiepiscopis, quos idem Auctor
ibi censet. Sed nullum expertus est idem Pontifex magis arduum negotium ibi, quam
quod cum Abbatiſſa monasterij S. Mariae Capuae fuit agendum: cum eam refractariam
ac inobedientem penitus Apostolicis litteris semper inuenerit, adeò vt post omnes adhi
bitas admonitiones, comminationes interpositas, perendinationes superadditas, opus fue
rit eam excommunicatione multare, & monasteriū eius subijcere interdicto. Verum nec
sic quidem ipsa paruit, sed Rainulphus Comes intercessit, qui Cassinense monasterium
de bonis amissis, ipsa licet inuita, in integrum restituit coram Ioanne Cardinali tituli san
cti Eusebii, & Hermanno S. R. E. subdiacono. Vt planè eidem Callisto contigerit reperire
feminam pertinaciorē contumaciorēque Imperatore schismatico, quem, vt dicemus,
D reddidit tandem Romanae Ecclesiae obsequentem.

Rursus autem, cum Beneuento in Apuliam tunc temporis perrexisset Callistus Papa, <sup>XIV.
LEGATIO
REGIS LV
DOVICI AD
CALLIST.
PAPAM.</sup> resque Romanae Ecclesiae vsurpatae recuperasset, conuenit eum legatio Francorum Regis
Ludouici per Sugerium Abbatem, qui in Vita eiusdem Regis quam scripsit, de his sic memi
nit: Domino itaque Callisto gloriosè praesidente, & raptores Italiae & Apuliae perdoman
te, Pontificalis Cathedrae lucerna non sub modio, sed superposita monti, clarè lucebat: bea
ti Petri Ecclesia, & reliquae item Ecclesiae Urbis & extra amissa recuperantes gratissimo
fruebantur patrocinio. Cui cum in Apulia apud ciuitatem Bitontum missus à domino
Rege Ludouico pro quibusdam regni negotijs occurrisset: vir Apostolicus, tam pro do
mini Regis, quam pro monasterij nostri, *sancti Dionysij scilicet*, reuerentia honorificè nos
recepit, ita vt diutius retinere veller, si Ecclesiae nostrae amore, & sociorum, Abbatis S. Ger
manifocij conuocantis, & aliorum persuasione non deuocaremur.] subijcit his historiam
de sua tunc absentis in Abbatem sancti Dionysij electione. at de rebus Callisti Papae in
Apulia gestis haec tenet.

Contigit hoc anno, vt Norbertus, qui auctoritate Romanorum Pontificum Gelasij & <sup>XV.
PRAEKO
STRATEN
SIS ORD.
INITVR.
b Apud Sur.
tom. 3. die
6. Iun.</sup> Callisti licentiam praedicandi acceperat, collectis socijs, Regulam sancti Augustini seruan
dam suscipiens, auctor fuerit Ordinis à loco dicti Praemonstratensis. haec ^b Hugo in Vita
ipsius pluribus narrat. In Saxonia autem, Deo prodigijs populos terrente, Fides Catholica,
ablegato schismate, atque schismaticis, propagatur, ipso Deo vlciscente in eos, qui Impe
ratorem schismaticum sequerentur, Friderico Comite Palatino, qui in eo schismate inhæ
rebat Henrico, iam mortuo, & ad inferos (vt reuelatum est) ad pœnas aeternas condem
nato. haec omnia Vtpergensis hoc anno pluribus

Quod

CHRISTI 1120.

CALLISTI PAP. II. 2.

HENRICI IV. IMP. IO. IOANNIS COMN. IMP. 2.

XVI. ROGERIUS PRINC. ANTI-CH. OC. CISVS.

Quod ad res pertinet Orientis, male pugnatum est à Rogerio, qui Principatum Antiochenum sibi iniusto titulo usurpauerat, cum homo alioqui vita turpissimus, qui in eodem bello interemptus occubuit, hoc diuino munere sit consecutus, ut antea confessione peccatorum habita verè pœnitentis specimen ederet. Ita planè renouata in Orientalibus illis pœclis noscuntur diuina miracula, vt si cultores essent iustitiæ Principes, nullo ferme negotio de hostibus quamlibet numero viribusque superioribus victores existerent, contra verò vincerentur ab illis, si iniquitas prævaleret in ipsis, quam diuina vltio sequeretur, secundum illud: Anathema * in medio tui Israel, idcirco traditus es in manus inimicorum tuorum. Interfecto autem Rogerio cum exercitu, Balduinus Rex vnà cum Comite Tripolitano, præuio sacratissimo ligno sanctæ Crucis, ingentem de Turcis est victoriam consecutus hoc anno in Vigilia Assumptionis sanctæ Mariæ, cum post hæc sancta Crux solemnè ritu reportata est Ierosolymam, die Exaltationis eiusdem. hæc verò pluribus describit VVilhelmus b Tyrius, qui addit, hoc eodem anno à Patriarcha Ierosolymorum, & Episcopis sibi subditis esse celebratum Concilium in ciuitate Neapolis (quæ est Samaria) ibique pro correctione morum, & conseruanda Ecclesiastica disciplina statutos esse canones viginquique. Non caruit fructu publica ista correctio: siquidem anno sequenti Turcarum Princeps magno apparatu contra Antiochiam rediens, pugnante Domino, apoplexia percussus interiit.

b VVilhelmus Tyr. lib. 12. cap. 10. 11. 12. 13. CONCIL. PALÆSTINVM.

IESV CHRISTI ANNVS 1121.

CALLISTI PAP. II. ANNVS 3.

HENRICI IV. IMP. IO. IOANNIS COMN. IMP. 3.

BURDINO ANTIPAPA SYBLATO ECCLESIA LIBERATA TYR. c. Petr. Dinc. lib. 4. c. 70.

SEQVITVR annus millesimus centesimus vigesimus primus, Indictione decimaquarta, quo Romana Ecclesia, expugnata, capta, atque in custodiam detruso Antipapa Burdino, pristinam recepit libertatem. Hæc quidem hoc ipso anno contigisse, qui per annos singulos res gestas digerunt, certa assertione consignant, quæ Petrus Diaconus his paucis absoluit: * Hinc verò Callistus exercitum congregans, Mauritium hæresiarcham in ciuitate Sutrina obsidens cepit, & in arce huius monasterij, quam Abbas noster construxerat, religauit. Pandolphus autem, qui erat hæc spectans, sic paulò fusiùs habet: Interea Burdinus in Sutrio prope Romam Ecclesiam persequi, peregrinos pradari, in Papam & alios maledicta congerere, quæque alia huiusmodi poterat, tam per se quam per alios facere non cessabat. Tunc Papa factus abundè iam ab omni parte securus; parauit magnum exercitum, & cum eo Ioannem Cremonensem Cardinalem sancti Chrysogoni Sutrium contra Burdinum præmisit: ipse eum è vestigio sequitur. demum Sutrij conueniunt. Pugnatur attentius, vincitur, capiturque Burdinus, abducitur, sed tamen camelo subuectus. In scripto codice Vaticano asseritur, à Sutrinis, cum eorum quaterentur mœnia, Burdinum militibus deditum, qui eiusmodi eum exposuere ludibrio. Primum omnium eum incescere blasphemijs, altis vocibus conclamantes: Maledicte, maledicte, per te tam graue scandalum venit. Addebant alij: Tu es qui Christi tunicam attemptasti diuidere, & dilacerare Catholicam vnitatem præsumpsisti. Tunc præparata camelo pro alto caballo, & indutus pilosa pelle veruecis pro chlamyde rubea, positus est exaduersò super camelum, dataque est ei in manibus pro fræno cauda cameli, ita in Urbem introductus est in exemplum aliorum, ne similia quis vltra auderet tentare. Inde in arcem Fummonis primum, inde verò est in monasterium Cauense translatus ad pœnitentiam, sed in sua rebellionè perseverauit * incautus.]

* in cunctis II. CLEMENTIA PAPAE BURDINVS SERVATVR AD PœNITENTIAM.

d Sugerius in Ludouico Reg.

Commendatur autem modestia Callisti Papæ ab Vrspergensi Abbate, qui seriem rerum gestarum anni huius dum prosequitur, hæc obiter ait: Auditur interea, necnon & nuntijs à Roma venientibus approbatur, illum pseudopapam Burdinum in castello Sutrij, quo miserimo suo inferuens officio residebat, per Romani exercitus zelum destructo, captum, & post plures à vulgo sibi contumelias & illusiones illatas, vix à manibus eorum domino Apostolico illum eripiente, ob agendam pœnitentiam exilio relegatum. Sunt etiam, qui talibus eum asserant deprehensum flagitijs, quæ nostris indignum duximus tradere scriptis. hucusque Vrspergensis. Quem ergo post exhibitum de pseudopapa ludibrium populus Romanus necaturus erat, vt seruaretur ad pœnitentiam, Pontificis clementia vix obtinuit. Quod etiam Sugerius d Abbas & ipse huius temporis Auctor affir-

CHRISTI 1121.

CALLISTI PAP. II. 3.

HENRICI IV. IMP. IO. IOANNIS COMN. IMP. 3.

A affirmat, simulque eiusdem Antipapæ tyrannidem, Sutrij dum permaneret, pariter narrat, atque alia ab alijs prætermissa; ne quid desit ad triumphum bestie per Imperatorem exaltatæ, sic tradit: Romani Callisti Papæ tam nobilitati quam liberalitati fauentes, intrusum ab Imperatore schismaticum Burdinum, apud Sutrium sedentem, & ad Limina Apostolorum transeuntes genufletere compellentem, expugnatum tenuerunt, tortuoso animali camelo tortuosum Antipapam, immò Antichristum crudis, immò sanguinolentis pellibus caprinis amictum, transuersum superpœterunt, & ignominiam Ecclesiæ Dei vlciscentes, per medium Ciuitatis via regia, vt magis publicaretur, deducentes, impetrante domino Papa Callisto, perpetuò carere in montanis Campaniæ prope sanctum Benedictum captiuatum damnauerunt: & ad tantæ vltionis memoriæ conseruationem in camera palatij sub pedibus domini Papæ conculcatum depinxerunt. hæc Sugerius in Ludouico.

B Ad postremum hic describendæ sunt litteræ ipsius Callisti papæ in Gallias datæ post expugnatum Sutrium, Burdinumque captum, quæ recitantur à Scriptoribus rerum Anglorum VVilhelmo Malmesburienſi, atque Rogerio in Annalibus. sic se habent: a Callistus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis fratribus & filijs Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & ceteris tam clericis quam laicis, Beati Petri fidelibus per Gallias constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

C Quia dereliquit populus legem Domini, & in iudicijs eius non ambulabat: * visitat Dominus virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Paternæ tamen, conseruans viscera pietatis, de sua confidetes misericordia non relinquit. Diu siquidè peccatis exigentibus, per illud Teutonicorum Regis idolum, Burdinum videlicet, fideles Ecclesiæ conturbati sunt. & alij quidem capti sunt, alij vsque ad mortem carceris maceratione afflicti sunt. Nuper autem festis Paschalibus celebratis, cum peregrinorū & pauperum clamores ferre penitus non possemus, cum Ecclesiæ fidelibus ab Urbe digressi sumus, & tam diu Sutrium obsedimus, donec diuina potentia & supradictum Ecclesiæ inimicū Burdinum, qui diabolo nidum ibidem fecerat, & locum ipsum omnino in nostram tradidit potestatem. Rogamus itaque charitatem vestram, vt pro tantis beneficijs vnà nobiscum Regi regum gratias referatis, & in Catholica Ecclesiæ obedientia & seruitio constantissimè maneatis, retributionem debitam in præſenti & in futuro ab omnipotenti Domino, per gratiâ eius recepturi. Rogamus etiam, vt has litteras alter alteri præſentari, omni remota negligentia faciatis. Datum Sutrij quinto Kalendas Maij.] sexto legitur apud Rogerium.

D & ingenitam Romanorū cupiditatem cohiberet. Nullæ ipsius tempore viantibus circa Romam insidiæ, nullæ Urbem ingressis iniuriæ. Oblationes apud sanctum Petrum, quas pro petulantia, proque libidine potentes diripiabant, anteriores Apostolicos, qui vel mutare auderent, indignis afficientes contumelijs. Callistus reuocauit ad mediū, scilicet ad Apostolicæ Sedis Reſtoris publicū vsum. Nec quidquam in eius pectore pecuniarum vel habendarum ambitus, vel habitatum amor operari bono abhorrens potuit. Ad eò vt Anglos peregrinos magis ad sanctum dictum Iacobum Compostellanum videlicet, quam Romam pergere admoneret, pro viæ longitudine ad illum locum bis euntibus idem benedictionis refundendum commodum, quod habent qui semel Romam irent.] hæc ipse. Fuit planè Callistus studiosissimus sancti Iacobi Compostellani, & de eius Miraculis volumen confecit, quorum nonnulla recitat in suo Speculo historiali Vincentius Bellouacensis.

E Ad pacem autem perpetuò conseruandam, eundem Pontificem turre Cencij Frangipanis, quæ erant officinæ iniquitatum, & præſidia tyrannorum demolitum esse, aliàs verò Ecclesiæ proficuas erexisse, Pandolphus affirmat: domuisseque Comites nonnullos rerum Ecclesiæ inuafores. Sic igitur diuina potentia factum, vt Ecclesia Romana Imperatoris schismatici oppressa tyrannide, schismatici Papæ labefactata dedecore, nobilium insuper Romanorum oppressionè calcata, & ignominia deturpata: breui temporis spatio gloriose de hostibus triumphans, ex insperato surrexerit, & pacem simul cum libertate, Deo volente, receperit. Quomodo autem his compositis, anno sequenti, Lateranense generale Concilium celebrauerit, suo loco dicetur.

Vbi autem Callistus Papa Urbana benè disposuit, ad externa moderata convertit animum. Quòd enim propè nosset, infestissimum esse Ecclesiæ hostem Imperatorem, aduersus

a VVilhel. Malmesb. de gest. Reg. Angl. lib. 5. IV.

EPISTOLA CIRCULARIS AD GALLICANOS. VISITATIO

V. PEREGRINATIO COMPOSTELLANA GEMINATA PRO LIMITIBVS APOST.

VII. PAX ET LIBERTAS ECCLESIAE RESTITUTA.

CALLIST. DECEMNIT. LEGATIO. NEM ADALBERTO ARCHIEPISCO. MOGUNTINO. NO.

sus cum decernit legationem Alberto siue Adalberto Archiepiscopo Moguntino, quem sciret esse aduersarium eius, & in Saxonia contra eum populum commotum. Hic autem ab eo suscepta legatione, quam nauiter implevit officium, sic accipere ab Vrspertiensi hoc anno, dum ait: His auditis Præsul Adalbertus totam Saxoniam, vbi tunc manebat, commouet. Et quia legationem Apostolicam ab ipso Papa dudum acceperat; hac auctoritate Pontifices & Principes ipsius prouinciæ pro utilitatibus matris Ecclesiæ frequenter conuocat. Vbi vir eloquens, & primatum in Cisalpinis partibus multiformiter tenens, ad defensionem totius Germaniæ Metropolis, nempe Moguntia, animos omnium Catholicam obedientiam profitentium accendit. Huc etiam accessit, quod Episcopi Spirensis & VVormatiensis, & si qui alij resistere Henrico non valentes, tamen Apostolicam obedientiam professi, pulsati suis sedibus vagabatur extorres: quos proprio quemque loco restituere disponebant iidem Principes pro Domino Deo exercituum zelo zelantes.] subijcit de ingenti apparatu armorum, quem Archiepiscopus Moguntinus colligebat aduersus Imperatorem, & procinctus eiusdem in eum. Cum, vt subdit, precibus assiduis Fidelium factum, vt cum propinqui inter se vtriusque partis essent exercitus, magno Dei beneficio non ad pugnandum, sed ad consulendum de pace inter Imperium & sacerdotium, duodecim ex vtraque parte Primates electi conuenerint VVirceburgi in festo S. Michaelis, mense Septembris, vbi interfuit ipse Imperator Henricus, & septem diebus iteratis Comitij, tantummodo de tollendo schismate, regni que concordia inter eos est disceptatum, conclusum verò, vt omnino pax firmissima sanciretur, parereturque Imperator ijs, quæ ab ipsis in eo conuentu decernerentur. qui eadem se seruaturos promissit. Decernitur etiam communi consensu ad ea cuncta perficienda legatio ad Apostolicam Sedem, delectique Legati Episcopus Spirensis & Abbas Fuldenis, vir inter primos annuerati, qui Romam hæc omnia deferrent, quatenus indicto per auctoritatē Apostolicam generali Concilio, quæcumque humano non possent, Spiritus sancti iudicio terminarentur. Quid autem Romæ actum sit, anno sequenti suo loco dicitur.] hæc omnia Vrspertiensis pluribus.

LEGATIO ROMANÆ GERMANIA PRO CELEBRANDO CONCILIO.

VIII. S. ERMINOLDI TRANSITVS ET RES GESTÆ CONTRA HENRIC. IMPERAT.

Moritur hoc anno S. Erminoldus Abbas monasterij Prufeningensis, vnus ex illis, quæ S. Otto Episcopus Bambergensis erexit, apud Ratisponam positi, cuius res præclaræ gestæ scriptæ leguntur tomo secundo antiquarum Læctionum à Canisio editarum. De quo hic loco epitaphij sepulchralis non prætereundum egregium facinus, memoria dignum, ad rerum gestarum memoriam præsentis temporis spectans, quod sic se habet: Henricus aliquando Imperator, cum propter excessus suos Papalis excommunicationis sententiam incidisset: & tamen à religiosis ac magnis etiam Prælatibus Ecclesiæ, Imperatoris dignitatis intuitu, honor sibi ac solita reuerentia deferretur, ob fundatoris nostri præmemorati, quem non modicè diligebat, honorem pariter & amorem, cum ipso fundatore, grandem sibi demonstraturus affectum, ad nouellam eius Ecclesiam visitandam, cum Nobilium & Magnorum pompa multiplici, sicut mos est Regiis, aduentabat. Iamque beatus Erminoldus Pater videlicet monasterij, tam propter Imperatoris celsitudinis claritatem, quam propter concomitantis cum eo, & inuitantis reuerentiam fundatoris, cum compulsionibus campanarum, Fratrumque processione canora, & reliquiarum ac vexillorum multiplici apparatu, longè insuper extra septa cœnobij excepturus Cæsarem credebat. sed seruus Dei talium se fauori dissimilem demonstrabat. Non enim cogitationes suæ cogitationes eorum, neque viæ suæ viæ illorum, qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & pretij parietem liniunt adulando, & propter hoc in Regum domibus mollibus vestiuntur. Ceterum iste, non vt arundo, nec terroris nec fauoris vento quolibet agitata, sed vt columna immobilis, nec metu impellebatur, nec inclinabatur gratia qualicumque, vt ei vel occursum solemnem, vel blanditia salutationis applauderet, quem per sententiam Apostolicam communionem nouit Ecclesiastica tunc priuatum.

Exech. 13.

Mat. 11.

Proinde cum aduentum Imperatoris per prænuntios comperisset: omnia monasterij ostia obserari præcepit, ne vel Augusto eiusve comitibus vlla introeundi via pateret: firmiter prohibens & districtè, ne quis egrederetur ad salutationem sibi exceptionisve aliquam reuerentiam exhibendam. Ipse verò, Imperatore adueniente ad eum, ante claustrum septa procedens, ne vel ex fastu aliquo vel contemptu hoc agere crederetur, eo in salutato: Libenter, inquit, & officio salutandi, & exceptionis congrua reuerentia honorem tibi impenderem Regium, Imperator, si te communionem priuatum Apostolicæ Sedis auctoritate nescirem. At Imperator ratus, eum hæc non iustitiæ zelo sed ex cordis odio vel rancore

A rancore proferte, tamquam offensum pro eo, quod quondam ab eius fratre munera recepisset, propter quod Lorfacensem resignauerat Abbatiam: Nimis, ait, inconsultè ac precipitanter honore vos tanto priuastis. Cui suspicioni Dei seruus occurrens, columbina vt erat simplicitate respondit: Nouit Deus omnipotens, corda scrutans & renes, non me huius, si dici posset, iniuriæ memorem vel vltorem; sed me fecisse hæc & dixisse iustitiæ defendendæ intuitu pro Papalis obseruatione mandati. At venerabilis Otto Episcopus medium se vtriliber interponens: Neminem, ait, deuiare debemus & tenemur, de cuius nobis excommunicatione non constat. Quo contra vir Dei fortitudinis, quo plenus erat, spiritu roboratus, nec gratiæ fundatoris, nec Imperatoris deferens maiestati, quin veritatem liberè testaretur: Non possum, inquit, sententiam ignorare, quam ore meo memini promulgatam. Talia perstabat memorans, fixusque manebat, à iustitiæ suæ proposito non recedens.] At quod potens sit veritas, non modò Imperator se cohibuit, ne furore percitus faceret, quod facere solent Principes iracundia agitati, sed alios, ne quid molestiæ inferrent eiusdem monasterij Fratribus, Regia auctoritate compressit. nam paulò inferius hæc ibidem: Cum non multò post idem Princeps transitum faceret ante cœnobium cum multitudine militum: Fratres ad opera manuum iuxta morem hortum fortè intrauerunt, quem vilis nunc sepes ambiuit. Milites igitur qui præibant & qui sequebantur Imperatorem, cum Fratres in hortu viderent, arbitrati Principem memorem sui contemptus, sibi que placere volentes: Ecce, inquit, cucullati, qui dominum nostrum temerè despexerunt, nec Imperialem sibi dignati sunt exhibere reuerentiam, ipsum insuper suis foribus præsumperunt excludere cum contemptu. Dent ergo pœnas opprobrij & proteritiæ, quas merentur, luant ausus enormes, non ferant impunè spreuisse Cæsarem diadema. Et milites quidem hæc dixerunt, & inualecebant voces eorum, odioque pastoris dentes lupinos in eius ouiculas acuebant, iam iamque insultum facturi in pusillum gregem Domini videbantur. sed euenit aliter quàm putabant. Nam exijt edictum à Cæsare non speratum, ne Fratres videlicet illius omnino præsumerent molestare, vel verbo turbare, vel facto.] hæc tunc gesta, ex quibus veluti ex vngue leonem, virtutes S. Erminoldi considera, vel his prouocata, lege reliqua eius vitæ Acta.

ANNVS Redemptoris millesimus centesimus vigesimus secundus, Indictione decima quinta, sequitur Deo acceptus, placabilis, pacificus, quo à Callisto Papa ad plenissimam instaurandam Ecclesiæ pacem, reuocandamque exulem diu longiusque propulsatam concordiam, Laterani indictum generale Concilium celebratum est tempore Quadragesimæ, cui interfuisse trecentos & amplius Episcopos testatur, qui præfens extitit, Sugerius sancti Dionysij Abbas. Porro adeò nobilis conuentus Patrum in eo multus fuit, vt Ecclesiam Dei diuturnis schismaticorum factionibus labefactatam in pristinam restitueret disciplinam. Quænam autem in hoc Concilio statuta fuerint, reperimus in codice Vaticano, qui continet collectionem Anselmi, in quo post caput quinquagesimum quinarum, tamquàm appendicem habet notatos huius Concilij canones decem & septem, quorum maximam partem Gratianus, qui hoc sæculo claruit, in suum Decretum transtulit, nempe primum, secundum, tertium, quartum, quintum, quos apud eum sequere: qui autem ab eo non ponuntur, nos hic describemus eodem ordine, quo reperiuntur in dicto codice, vt sextum eiusdem Concilij canonem, qui sic se habet:

CONCILIUM GENERALE LATERANENSE SVB CALLISTO PAPA. Suger. in Vita Ludovici. Reg.

1. q. 1. c. 10. Dist. 60. c. 2. Dist. 27. c. 8. c. 16. q. 7. c. 25. c. 35. q. 2. c. 2.

Ordinationes, quæ à Burdino hæresiarcha, postquam à Romana Ecclesia est damnatus, quæ à pseudoepiscopis per eum postea ordinatæ sunt; nos esse irritas iudicamus.] Septimum verò apud Gratianum inuenies. Caput octauum in eodem Codice sic: Ad hæc sanctæ Romanæ Ecclesiæ possessiones quietas seruare per Dei gratiam cupientes: præcipimus, & sub restrictione anathematis interdiciamus, ne aliqua persona Beneuentanam Beati Petri ciuitatem præsumat inuadere, aut violenter tenere. Si quis aliter præsumperit, anathematis vinculo tradatur.]

II. q. 1. factæ s. 16. q. 7. c. 11.

Caput autem nonum sic: A suis Episcopis excommunicatos, ab alijs Episcopis, Abbatibus,

III.

tibus, vel clericis in communionem recipi, proculdubio prohibemus.]

^a Diff. 61. c. 6. vlt.

IV.

Decimum apud ^a Gratianum reperies. Undecimus sic se habet: Eis qui Ierosolymam proficiscuntur, & ad Christianam Gentem defendendam, & tyrannidem Infidelium debellandam efficaciter auxilium suum præbuerint: suorum peccatorum remissionem concedimus: & domos, familias, atque omnia bona eorum in Beati Petri & Romanæ Ecclesiæ protectione, sicut à domino nostro Papa Urbano statutum fuit, suscipimus. Quicumque ergo ea disraderet vel auferret, quamdiu in via morantur, præsumpserint, excommunicationis ultione plestantur. Eos autem, qui pro Ierosolymitano, vel pro Hispanico itinere cruces sibi in vestibus posuisse noscuntur, & viam postea dimississe; cruces iteratò assumere, & viam ab instanti Pascha vsque ad proximum sequens Pascha perficere, Apostolica auctoritate præcipimus: alioquin ex tunc eos ab introitu Ecclesiæ sequestramus: in omnibus terris eorum diuina officia, præter infantibus Baptisma, & morientibus pœnitentiam, interdiciamus.]

V.

Duodecimum quod sequitur synodale decretum sic se habet: Illam verò prauam defunctorum porticanorum consuetudinem, quæ hactenus ibi fuit, ex fratrum nostrorum & totius Curie consilio, necnon & voluntate & consensu Præfecti, remouendam censemus, vt porticanorum habitatorum sine heredibus morientium bona, contra morientium deliberationem minimè peruadantur.]

VI.

Decimustertius eiusdem Concilij canon sic sequitur: Si quis treguam diffregerit, vsque ad satisfactionem ab Episcopo admoneatur. Quod si tertio admonitus satisfacere contempserit, Episcopus, vel Metropolitanus cum duobus aut vno vicinorum Episcoporum in rebellem sententiam anathematis dicat, & per scripturam Episcopis circumquaque denunciet.

VII.

Decimumquartum canonem apud ^b Gratianum inuenies. Decimus quintus iste: Si quis monetam falsam scienter fecerit, aut studiosè expenderit: tamquam maledictus & pauperum virorum oppressor, nec non & ciuitatis turbator, à Fidelium consortio separetur.]

^b IO. q. 1. c. 14.

VIII.

Decimus sextus extat itidem apud ^c Gratianum, sicut & ^d decimus septimus, reliqui autem, qui in eodem Anselmi scripti sunt codice, Urbani Papæ Secundi titulo apud Gratianum leguntur. hæc sunt quæ spectant ad canones Romani Concilij sub Callisto Secundo. Quod autem spectat ad alias in eodem Concilio res gestas, sic accipe.

^c 24. q. 3. c. 21. ^d 16. q. 1. c. 11.

IX.

In eodem Concilio auditi sunt Legati Germanorum, assensu Imperatoris ab Episcopis & Principibus Germaniæ missi anno superiore, Spirensis nimirum Episcopus atque Fuldenfis Abbas, exhibentes quæ Imperator præstare paratus erat, nempe remissionem inuestiturarum Ecclesiarum, quarum causa diu multumque inter Imperium & sacerdotium fuerat, magno Christiani orbis scandalo, disceptatum. Auditi sunt ijdem Legati libenter, & collaudati magnificè illo diuinæ Scripturæ præconio: ^e Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. siue illo: ^f Bonum nuntium de longinquo tamquam aqua frigida in æstate. Atque ex illorum petitione concessa legatio mittenda à Sede Apostolica in Germaniã, quæ sicut ab Imperatore renuntiationem inuestiturarum acciperet, ita nomine Apostolicæ Sedis eidem ab excommunicatione absolutionem impenderet, & quæ Callisti Papæ nomine essent exhibenda, proferret. Decretum est tantum legationis pondus primario viro Lamberto Cardinali Episcopo Ostiensi, atque duobus alijs Cardinalibus, qui profecti statim sunt vnà cum Legatis à Germania missis, Spirensi Episcopo atque Abbate Fuldenfi. Hi vbi in Germaniam peruenerunt, ad eos audiendos decernitur Concilium tam Episcoporum, quam Principum, cui etiam Imperator adesset, VVirceburgi celebrandum solempni die Natalis Apostolorum Petri & Pauli. Quid autem tunc per Legatos actum, VVirspergensis Abbas exactè recenset, à quo sunt ista petenda, vt-pote ab auctore, qui potuit tunc his omnibus cum alijs Præsulibus interesse.

^a Rom. 10. ^b Pron. 25.

X.

Recenset in primis altercationem, quam excitatam inuenerunt Legati inter Imperatorem, & Principes Saxonie & Moguntinum Archiepiscopum ob electionem VVirceburgensis Episcopi, cum defuncto eius Episcopo tertio Kal. Ianuarij, Henricus Imp. elegisset nobilem quemdam Gebhardum; sanior autem pars Cleri atque populi Ruggerum eiusdem Ecclesiæ Canonicum promouendum proposuisset; quorum votis aspirarent Saxonie Principes cum Archiepiscopo Moguntino. Cum ista in medio verterentur dissidia, ex quibus non solum sperata concordia longius abijci timeretur, sed effugata discordia reuo-

LEGATIO EX CONCILIO IN GERMANIAM MISSA.

A

B

C

D

E

Arduocanda, & intermissum bellum ardentius repetendum fore, videri posset: ecce legatio à Romano Concilio missa aduenit, de qua ista VVirspergensis Abbas: Ipso etenim tempore Episcopus Spirensis & Abbas Fuldenfis legatione totius regni apud Apostolicam Sedem peracta redierant, ducentes secum Ostiensem Episcopum, vicem domini Apostolici per omnia tenentem, cum duobus Cardinalibus, qui nihilominus à Sede S. Petri ob reconciliationem regni & sacerdotij missi fuerunt. Hac de causa iterum colloquium curiale per prouincias indictum est, cui locus VVirceburg, tempus festum sancti Petri definitum est. in quo quidem conuentu, cum Archiepiscopus Moguntinus, & cum eo Apostolicæ Sedis Legati consecrati contra electionem Imperatoris eius loci Diaconum Ruggerum in Episcopum, cuius posteriora iura esse scirentur: omnis spes rerum componendarum videri poterat penitus esse proscripita, & maiorum paratus fomes incendiorum, cum iam ita solito conuentu illo, quisque esset dimissus ad propria, Legati autem Apostolicæ Sedis Moguntiam petiissent. Quomodo autem ita desperatis rebus, rursus sit instauratum per Legatos de vniuersali pace negotium, idem qui supra auctor sic narrat:

At benignus & amator hominum IESVS per industriam seruorum suorum Sedis Apostolicæ Legatorum, qui tunc Moguntiam morabantur, immò per inhabitantem in eis Spiritum suum, spiritum Principum paci ^{*} contraiuit auferre, charitatem quoque nihilominus in eorum cordibus diffundere cœpit. Quia nimirum, vt verè creditur, post tot Christiani tunicæ scissuras, post tot Christianorum intestina bella, tempus miserendi Sion, id est, Ecclesiæ, licet serò iam venit. Facto igitur vniuersali conuentu apud urbem VVangionum, quæ nunc VVormatia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quàmque per omnia sollicito cunctorum Procerum consilio, pro pace & concordia, per vnã vel amplius hebdomadam certatum sit, donec ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti, sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam causa matris Ecclesiæ, etiam vltra spem plurimorum inflexit. Mox tamen ab Apostolicæ Sedis Apocriarijs in communionem receptus tam ipse Imperator, quàm vniuersis sibi subiectus exercitus. Immo generali absolutione cunctis hoc schismate pollutis per auctoritatem Apostolicam facta, qualiter Ecclesiasticas inuestituras, ceteraque spiritalia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici administrauerant, quæque ipse, ne regni dimineretur honor, numquam vita comite, se dimissurum proposuerat, humiliatus pro Christo, coram multitudine maxima abnegauerit, & in manus domini Episcopi Ostiensis, ac per ipsum Dominum nostro Iesu Christo, suæque in perpetuum ius Ecclesiæ dimiserit: rursusque qualia sibi ob honorem regni obseruandum auctoritas Apostolica concesserit, vtriusque partis melius edocebunt subter annotata scripta.] quæ habentur in margine, sunt ex autographo in Codice Vaticano: ^a

Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imp. Augustus, pro amore Dei & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & domini Papæ Callisti, & remedio animæ meæ, dimitto Deo, & sanctis eius Apostolis Petro & Paulo, & ^c sanctæ Catholicæ Ecclesiæ omnem inuestituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs ^d fieri electionem & liberam consecrationem. Possessiones & regalia Beati Petri, quæ à principio huius discordiæ vsque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei siue etiam meo ablata sunt, quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo, quæ autè non habeo, vt restituantur fideliter ^e iuuabo. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum, & Principum, & aliorum tam Clericorum quàm laicorum ^f consilio Principum, & iustitia, quæ habeo, g vt reddantur fideliter ^h iuuabo. Et do veram pacem ⁱ Callisto, sanctæ ^k Romanæ Ecclesiæ, & omnibus qui in parte ipsius sunt vel fuerunt. Et in quibus sancta Romana Ecclesia auxilium postulauerit, fideliter iuuabo.] hucusque apud VVirspergensis promissio Imperatoris in Codice Vaticano ex autographo adduntur ista: Et in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi iustitiam faciam.] insuper & quæ sequuntur:

- Hæc omnia acta sunt consilio & assensu Principum, quorum nomina subscripta sunt: Adalbertus Moguntinus Archiepiscopus. Fridericus Colonienfis Archiepiscopus. Otto Bambergensis Episcopus. B. Spirensis Episcopus. A. Augustentis Episcopus. G. Traiectentis Episcopus.

XI.

* contrarium curauit

PAX INTER IMP. ET PAMP. STABILITA IN CONCIL. VVORMAT. TIENST.

XII.

^a In nomine sanctæ & Trinitatis Dei sanctæque quæ in regno vel Imperio meo sunt ^c adiuuabo ^d quæ in guerra ista sunt ^e commissa ^f reddam ^g quæ non habeo ^h adiuuabo ⁱ domino ^k sanctæque, XIII.

CHRISTI 1122. CALLISTI PAP. II. 4. HENRICI IV. IMP. 12. IOANNIS COMN. IMP. 4.

- V. Constantiensis Episcopus. E. Abbas Fuldenfis. Northmannus Dux. Fridericus Dux. Bonifacius Marchio. Theobaldus Marchio. Cynulphus Comes Palatinus. Obertus Comes Palatinus. Berengarius Comes. Godefredus Comes. Ego Fridericus Coloniensis Episcopus & Cancellarius recognoui.

Hoc autem privilegium aureo sigillo ipsius Imperatoris munitum in archiuis Romanæ Ecclesiæ tenetur reconditum. Jhucusque Vaticanus codex. Subijcitur verò promissioni Henrici ab Vrspergenfi eiusmodi Callisti facta Imperatori concessio:

XIV. CALLISTI PAPAE CONCESSIONE FACTA IMPERATORI.

Ego Callistus, seruus seruorum Dei, dilecto filio suo Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Augusto concedo electiones Episcoporum & Abbatum Teutonici regni, quæ ad regnum pertinent, in præsentia tua fieri absque simonia & aliqua violentia: ut si qua inter partes discordia emerferit, Metropolitanis & Prouincialium consilio vel iudicio, saniori parti assensum & auxilium præbeas. Electus autem regalia per sceptrum à te recipiat, exceptis omnibus, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur; & quæ ex his iure tibi debet, faciat. Ex alijs verò partibus Imperij consecratus, infra sex menses regalia per sceptrum à te recipiat. De quibus verò mihi querimoniam feceris, secundum officij mei debitum, auxilium meum præstabo. Do tibi veram pacem, & omnibus qui in parte tua sunt vel fuerunt tempore huius discordiæ. Data anno millesimo centesimo vigesimo secundo, nono Kalendas Octobris. Jhactenus Callisti Papæ concessio. extant eadem ipsa monumenta apud VVilhelmum Malmesburiensem. pergit verò Vrspergenfis:

XV. Huiusmodi scripta atque rescripta propter infinitæ multitudinis conuentum, loco campestri iuxta Rhenum lecta sunt, data & accepta, postque multumodas laudes rerum Gubernatori redditas, celebratis à domino Ostiensi diuinis sacramentis, inter quæ dominum Imperatorem cum pacis osculo sanctæque communionis plenissimè reconciliauit, discessum est ab omnibus cum læticia infinita.

XVI. Alterum quoque non multò post, id est in festo sancti Martini, colloquium Imperator cum Principibus, qui priori non aderant, Babenberg habuit: vbi & cunctis in sua vota concordantibus, inter multa, quæ tam ad regni quàm sacerdotij congruebant honorem, more maiorum composita, Legatos proprios cum Romanis destinavit, & vtrosque nuntia simul & munera ferentes honorifica, domino Apostolico Callisto consanguineo scilicet iam sibi bimet vnitissimo direxit. Jhucusque Vrspergenfis. Atque hic tandem dirissimorum certaminum finis, quæ per annos plurimos vi barbarica tyrannis Imperatoria contra sanctam Ecclesiam excitauit, siue armis pugnando, siue (quod acerbius visum est) ipsos filios Christi fideles, potissimum verò Romanos ciues ab ipsa diro schismate separatos in ipsam impiè concitando, siue funestissimos Antipapas, horrenda monstra in sacrosanctam Apostolicam Sedem Angelis reuerendam, cunctisque mortalibus venerandam tanto totius orbis scandalo intrudendo. Vt planè omnibus perspicuè clareque constiterit, non fuisse humanæ potentia, tot tantisque simul in Petri nauiculâ concitatos fluctus ad perdendam eam potuisse vitari, illisque non mergi deorsum, sed sublimius maiori gloria tolli atque firmari, neque humanarum virium, tot item tantisque simul in eandem eodem impetu flantes ventos è portis inferi per angelos malos immissos simul comperescere; sed illius fuisse potentia, cui mare atque venti simul obediunt, illius virtutis, qui fluctus ad perdendum ne fluant, obdurat in petram, & Petro dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. J Vt merito tanta victoria triumphans Ecclesia concinuerit canticum Annæ: Exultauit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo. Dilatum est os meum super inimicos meos, quia lætata sum in salutari tuo. Non est sanctus vt est Dominus: neque enim est alius extra te, & non est fortis sicut Deus noster. J recinuerintque filij omnes propheticum carmen. Exulta, & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui Sanctus Israel. J

a Mat. 16.

b 1. Reg. 2.

c Isa. 12.

XVII.

Sed iam ad reliquas res gestas in Romano Concilio redeamus, quæ ferme omnes tantæ molis

CHRISTI 1122. CALLISTI PAP. II. 4. HENRICI IV. IMP. 12. IOANNIS COMN. IMP. 4.

A molis operis respectu visæ sunt negligi, nec scriptis conseruata, sicque sepultæ silentio remansisse. Nam Sugerius Abbas sancti Dionysij Parisiorum, qui eidem Concilio (vt ipse testatur) interfuit, plura tunc negotia tradit se ad Sedem Apostolicam detulisse, de quibus nusquam mentio aliqua. Tunc & Pontius Abbas Cluniacensis, hospes Romanorum Pontificum Gelasij atque Callisti, suorum monachorum clamoribus fatigatus, non tam ad defendendam causam Romam se contulit, quàm vt se abdicaret onere Præfecturæ: quod fecit, licet contradicente Callisto. At quoniam diu multumque eius causa Apostolicam Sedem tempore successoris eiusdem Pontificis tenuit occupatam, de eoque sub Honorio Papa agendum pluribus: hic eius tantum exordia sunt referenda. Fuit hæctenus eiusdem Pontij Abbatis successoris S. Hugonis fama laudabilis, ad quem duæ extant Iuonis Episcopi Carnotensis epistolæ, de quæ ipso mæcio habetur in rebus gestis Godefredi Episcopi Ambianensis, & apud Petrum Diaconum in Chronico Cassinate, in hisque omnibus absque reprehensione. Sed mutatus in virum alterum, ingens planè scandalum vniuersæ inuexit Ecclesiæ.

PONTIUS AB. CLVN. SE ABDIGAT.

Ino ep. 233. 236. Apud Sur. 10. 6. die 8. Nomb in Godfr. l. 3. cap. 7.

Pet. Diac. Chron. Cass. l. 4. c. 77.

XVIII.

Pet. Clun. Mirac. lib. 2. c. 12.

B Accipe itaque rei gestæ seriem ex Petro Cluniacense Abbate, eius primordia & res gestas sub Callisto ita scribente: Hic valde iuuenis à Fratribus Cluniacensibus, spe bonæ indolis eius inductis, in Abbatem electus, magno illi & famoso viro iam dicto patri Hugoni successit. Qui primis assumptionis suæ annis satis modestè & sobriè conuersatus, procedente tempore mores mutauit, & multis ac diuersis casibus & causis Fratrum pænè vniuersorum animos exasperando, eos paulatim contra se concitauit. Dissidentes illi ab eo, & quòd multa mobilitate & leuitate animi, nullis bonorum consilij acquiescendo (vt dicebant) res monasterij pessumdaret; inter se nunc pauci, nunc plurimi, tandem pænè vniuersi murmurabant. Mansit autem res aliquamdiu tecta inter eos, nec ad aures sæcularium per decennium ferè peruenit. Peruenit tandem eò usque lis occulta diu, vt non solum ad circumpositos, sed insuper ad remotissimos quosque huius dissensionis malum pertingeret, & ipsas summi Pontificis & Romanæ Curia aures impleret.

C His rumoribus dominus Pontius prouocatus, indignationis impetum, quem in alios fortassis deriuare debuerat, in se ipsum retorserit, & Romam velut præcipiti ausu adiens, vt curæ pastoralis sollicitudine solueretur, dominum Papam instanter orauit. Præerat tunc Romanæ Ecclesiæ regij sanguinis nobilitate insignis, sed moribus, probitate, ac liberalis animi magnificentia longè insignior, qui prius Viennensi Ecclesiæ præfuerat, Callistus Papa Secundus. Is in primis Abbatis Pontij voluntati & petitioni omni exhortationis nisu resistens: postquam eum non posse flecti à proposito vidit, ab omni cura Cluniacensis Ecclesiæ, vt postulabat, absoluit. Absolutus inde eiusdem Papæ permissione Apuliam petit, indeque mari transmissus, Ierosolymam, semper, vt proposuerat, ibidem mansurum peruenit. Papa Fratribus Cluniacensibus quod factum est, mandans, vt sibi Patrem eligerent, auctoritate Apostolica præcepit, &c. J Quomodo autem Ierosolymis rediens inuasit prædonum manu Cluniacense cœnobium, aliaque nefanda patrauit, quorum causa excommunicari meruit, suo loco dicetur.

XIX.

PONTIUS AB. INVITO CALLISTO SE ABDIGAT

D Hoc eodem anno xiv. Kalendas Ianuarij, migravit ex hac vita S. Berardus Episcopus Aprutinus, septimo sui Episcopatus anno, huius temporis lucerna super candelabrum posita, ardens & lucens in Ecclesia Dei. Hic enim ex monacho Benedictino ad Episcopatum inuitus assumptus, egregia claruit sanctitate, illustratusque est miraculis, vt eius res gestæ tunc scriptæ declarant.

XX.

E IESV CHRISTI 1123. CALLISTI PAP. II. 5. HENRICI IV. IMP. 13. IOANNIS COMN. IMP. 5.

ANNO Redemptoris millesimo centesimo vigesimo tertio, Indictione prima, Callistus Papa se iterum contulit Beneuentum, antea autem Cassinum petijt, rursusque eiusdem monasterij monachos è manibus vindicauit potentium, excommunicans Godefredum usque ad satisfactionem. narrat ista pluribus Petrus Diaconus in Chronico Cassinate. Vidi eiusdem Pontificis quatuor epistolæ datas pro monachis Cassinatibus in causa Cinglenfis Abbatæ, eidem monasterio restituendæ.

I. PAPA PRO CASSINO MONASTERIO LABORAT. Pet. Diac. l. 4. c. 82. 84.

II. COMPO-
STELLANA
ECCLESIA
METROPO-
LIS FACTA.

apud Ioan.
Marian.
Hist. Hispan.
III.

II. Reuersus Romam (habet vetus codex de Romanis Pontificibus ab Auctore temporis huius scriptus) idem Pontifex Compostellanum Episcopum pro reuerentia corporis B. Apostoli, quod ibi repositum esse dignoscitur, de nouo Metropolitanum constituit, subiiciens ei totam illam prouinciã tunc ob Sarracenorum hostilitatem penitus desolatam. Lucanum quoque Episcopum, quoniam ipsa Ecclesia gratiam Sedis Apostolicæ promeruerat, ampliori dignitate pallij decorauit.] hæc ibi. Fuit enim, vt dictum est, idem Callistus Pontifex studiosus ac sedulus cultor Iacobi Apostoli, in Ecclesia Compostellana sepulti, atque totius Occidentalis orbis peregrinatione celebris. Sed & confirmauit restitutionem Ecclesiæ Bracharenfis, factam per Palsalem Romanum Pontificem, auxitque eandem Ecclesiam eiusmodi priuilegio, litteris Apostolicis datis ad Pelagium eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopum his verbis: ^a

Bracharensem metropolim insignem quondam fuisse, atque inter Hispaniarum regna multis & dignitatis & gloriæ titulis claruisse, tam antiquæ nobilitatis indicia, quam & veterum scripturarum testimonia manifestant. Verum quia consistentis in ea populi peccata corrigere diuinæ dispositioni complacuit, irruentibus Mauris seu Moabitibus, & metropolis dignitas imminuta, & parochiarum termini sunt confusi. Sanè post longa temporum interstitia diuina rursus miseratio metropolim restituere, atque parochias ex parte maxima dignata est ab Infidelium tyrannide liberare. Vnde dominus prædecessor noster sanctæ memoriæ Palschalis Papa pristinam ei dignitatem redintegrans, sua quæque membra ei per Apostolicæ Sedis priuilegium cõiunxit. Eius itaque nos vestigia subsequentes, charissime frater & Coepiscopo Pelagi, Bracharenfis Ecclesiæ, cui Deo auctore præfides, integram ipsam urbem Bracharam cum cauto illo integro, quod Comes Henricus & vxor eius Therasia eidem Ecclesiæ contulerunt, & cum terminis Bracharenfis Episcopatus, sicut in descriptione prædicti domini continentur, presentis priuilegij pagina confirmamus: & eidem Bracharensi metropoli Galliciam prouinciã, & in ea Episcopatum cathedrarum vrbes redintegramus. Item Asturiam, Lucum, Tudam, Mindunium, Auriam, Portugale, Colambriam, & Episcopalis nominis nunc oppida, Viseum, Lamécum, Egitaniam, Britoniam cum parochijs suis. hæc Callistus.] his visis, iam describamus quæ exant vetera monumenta Pontificalium functionum, quas idem Papa Callistus hoc anno in Ecclesiæ & altarium dedicatione Romæ exercuit, atque primum huiusmodi de Ecclesiæ S. Agnetis in Agone dedicatione:

IV. Anno Domini MCXXIII. Indictione prima, mense Ianuario, die vigesima octaua, hæc Ecclesia S. Agnetis dedicata est à domno Callisto Papa, cum remissione annuarum dicta die vnus anni & quadraginta dierum. Hæc sunt Reliquiæ in altari positæ, scilicet indumentum, quod Angelus detulit Beatæ Agneti. De capillis & velo Beatæ Mariæ Virginis. De sancti Pauli Apostoli panno, oculis eius apposto in decollatione eius. Brachium Sancti Callisti Papæ & martyris, S. Agnetis, S. Anastasij, S. Eustachij. De baltheo S. Gregorij Papæ, S. Tryphonis, S. Sebastiani, S. Hermetis, S. Alexandri Papæ & martyris, & sancti Cornelij Papæ.] hæc in tabula marmorea ad fores eiusdem Ecclesiæ.

V. In diaconia autem S. Mariæ in Cosmedin, hæc itidem in marmore incisa leguntur: Anno MCXXIII. Indictione prima, dedicatum fuit hoc altare per manus Callisti Papæ Secundi, sui Pontificatus anno quinto, mense Maio, die sexta, Alphano Camerario eius dona plurima largiente.] & de Sanctorum reliquijs ibidem reconditis, in alia inscriptione in eadem Ecclesia posita ista leguntur:

VI. Anno quinto Pontificatus domini Callisti Secundi Papæ, mense Maio, die sexta, dedicatum est hoc altare per manus ipsius, vbi reconditæ sunt hæc Reliquiæ. De sepulcro Domini. De veste & sepulcro S. Mariæ. De lapidibus S. Stephani. De craticula & sanguine S. Laurentij. De reliquijs S. Sebastiani. Vnum de capitibus sanctorum quatuor Coronatorum. Brachium S. Hippolyti martyris. Brachium S. Bonifacij Papæ Quarti, Cornelij Papæ, Felicis Papæ, Agapiti martyris, Anastasij martyris, Secundini martyris, Pigenij Presbyteri & martyris, Felicis & Adasti, Procelli & Martiniani, Cosmæ & Damiani, Marci & Marcelliani, Casarij & Iuliani, Marcellini & Petri, Abacryi, Ioannis, Abundij, Irenæi, Chrysanthi & Darij, Marij & Marthæ, sanctorum Septem fratrum, Quadraginta martyrum, Cypriani & Sociorum eius, Cecilij virginis & martyris, Priscæ martyris, Sabinæ martyris, Armeniæ martyris, S. Serenæ. De Reliquijs cœmeterij S. Mariæ ad Martyres, & reliquiæ de veteri altari, & aliorum plurimorum Sanctorum, quorum nomina Deus scit.

A scit. Anno millesimo centesimo vigesimotertio, Indictione prima.] hæc ibi. quibus vides sanctum Pontificem diuino cultui addictissimum, eiusmodi sacras functiones per seipsum potius quam per Episcopos suffraganeos obire voluisse.

Quod ad res pertinet Orientis, cum iam capto in itinere à Turcis Balduino Rege Ierosolymorum luctuosus admodum esset status Christianorum; Dei misericordia factum est, vt inexpectato classis Venetorum aduentu res in meliorem statum statim collocarentur: cum videlicet Veneti suo aduentu a Ægyptiorum classe, infestantem litora Palæstinæ, apud Ioppen in obsidione eius ciuitatis repertam quamuis nauibus superiorei magnis animis aggressi, gloriosi vicerunt, ex qua victoria ingentem sibi immortalemque laudem pepererunt. Qui magno amore ab indigenis, vt liberatores Terræ sanctæ accepti, Ierosolymis dignè sunt habiti, plurimisque priuilegijs aucti, quorum diploma adhuc integrum extat, datum hoc anno, subscriptione munitum. recitatur ipsum à VVillelmo Tyrio, libet mendosum non nihil, quod tu pro arbitrio consulere poteris. Porro eorumdem Venetorum auxilio capta est anno sequenti tertio Kalendas Iulij Tyrus inexpugnabilis ciuitas.

B Quo pariter anno cum Ioan. Comnenus Imp. ageret annum quintum in Imperio (vt de eo scribit Nicetas Choniata) ope Dei genitricis Mariæ de barbaris Scythis trans Istrum habitantibus, & ingenti agmine Thraciam inuadentibus, victoriam obtinuit. de quo post alia, quæ in prælio dura & ardua Romanorum exercitui contigerunt, ista Nicetas: Cum Romanæ phalanges, vt gentibus hostibus & audacius se inferentibus laborarent: Imaginem Dei Genitricis cum genuit & miserabilibus gestis Imperator intueus, lacrymas bellicis sudoribus calidiores fundebat. neque id frustra. Statim cælesti robore armatus, Scythicam aciem profligat, quemadmodum olim Moyses extensione manuum Amalechitarum turmas dissipauit. Assumptis igitur armigeris, qui clypeis oblongis, & prominentibus galeis instar muri inexpugnabilis muniuntur, cum Scythis congregitur. Qui cum dissoluta illa curruum ferie ad manus venirent, in turpem versis fugâ, à Romanis alacriter persequentibus magno numero cæduntur Hamaxobij illi, castrisque direptis, innumerabiles capiuntur. Sed & transfugæ desiderio captiuorum confluabant, aded, vt in Occidentali quadâ prouincia Romana pagi ab eis conderentur, quorum adhuc reliquiæ supersunt, nec pauci in sociorum cohortes referrentur, & maior turba ab exercitu capta videretur. Hac de Scythis parta victoria, & illustri edito facinore, Ioannes vota Deo persoluit, quod festum Pazzinacorum nostro tempore dicitur, in rei gestæ monumentum, & grati animi testimonium. Non multo post contra Triballos, &c.] subijcit etiam de alijs per eundem Imperatorem victoribus obtentis ope pariter sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ, cui vt victricis religiosum parauit triumphum, qui ab eodem Niceta ita describitur:

D Byzantium reuersus triumphum indicit, & currum argento interpunctum compingi iubet, opus admirabile, & gemmis pretiosissimis ornatum. Cum dies supplicationis adesset, omnis generis taperes auro & purpura intexti vicos exornabant, nec deerant Christi & Sanctorum effigies in ijs ad viuum expressæ. erant & tabulata vtriusque propter spectatores structa, digna admiratione. Fuit autem locus vrbis sic instructus, qui ab Orientali porta vsque ad magnum palatium pertinet. Quadrigæ à quatuor equis niue candidioribus trahebantur. Imperator verò non conscendit, sed Dei genitricis imaginem in eo collocauit, ob quam lætitia exultabat, & animo parè delinquebatur, cui victorias vt collegæ Imperij inuictæ acceptas ferebat. Habenas viris potentissimis moderandas, & cognatis suis curram curandum dedit. Ipse cruce manu gestans, pedes antecessit: & Dei Sapientie templum ingressus, atque in conspectu omnis populi ob successus gratijs Deo actis, in palatium abiit.] hucusque Nicetas.

IX. TRIUMPHVS
DEI GENI-
TRICIS
VINCENTIÆ

SEQUENTI anno, qui est Redemptoris millesimus centesimus vigesimusquartus, Indictione secunda, Otto Episcopus Bambergensis, de quo sæpe superius dictum, à Callisto Papa accepit Apostolatam ad Pomeranos. quæ huius subditus Abbas Vrspergensis, qui ista tunc scribebat, fusè prosequitur. Conuertit enim populos illos, meruitque dici Apostolus Pomeranorum. Antequam autem ad eos proficisceretur, amplas donationes suas

CHRISTI
1124.CALLISTI PAP. II.
6.HENRICI IV. IMP. 14.
IOANNIS COMN. IMP. 6.

suæ Ecclesiæ contulit, quindecim monasteria, quæ erexit non sine aulicorum inuidia, qui ad Imperatoris subsidium potius, quàm in monachorum alendorum superuacaneâ impensam, diuitias erogandas esse iactarent. Quæ omnia Callisti Papæ priuilegijs munienda curauit, atque primum pro eorum immunitate ab eodem Pontifice hoc accepit priuilegium:

II.
CALLISTI
PAPAE PRI-
VILEGIUM
CONCES-
SUM MONA-
STERIIS
SOTTONIS.

Callistus Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Ottoni Babergensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Bonis fratrum nostrorum studijs non solum fauere, sed ad ea ipsorum etiam debemus animos incitare. Tuis ergo, charissime & venerabilis frater Otto Babergensis Episcopo, supplicationibus inclinati, monasteria, quæ ipse proprijs sumptibus extruxisti, & Babergensi Ecclesiæ conferens, Apostolicæ Sedis roborari munimine quæsiuisti, in B. Petri eiusque Romanæ Ecclesiæ protectione suscipimus contra prauorum hominum nequitiam defendenda. Statuimus ergo, ut possessiones, prædia, & bona omnia, quæ & fraternitas tua eiusdem monasterijs diuini amoris intuitu contulit, quæque aliorum Fidelium iusta oblatione concessa sunt, aut in futurum iuste legaliterve acquiri vel offerri contigerit: firma eis & illibata Domino auctore permaneant. Ordinationes sanè Abbatum vel monachorum suorum à Catholicis Episcopis diocesanis accipiant. Rerum verò ipsorum monasteriorum curam & administrationem in tuo tuorumque successorum arbitrio & potestate remanere censemus. Nulli itaque hominum facultas sit eadem monasteria perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs fatigationibus vexare; sed omnia integra conseruentur eorum, per quorum sustentationem & gubernationem concessa sunt vsibus commodis profutura. Si qua igitur Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendauerit: potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eisdem monasterijs iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Scripta per manum Geruasi Scriuarij regionarij & Notarij facti palatij. desiderantur annus & dies, sed sequenti pro rebus donatis Ecclesiæ Babenbergensi annus utique præsens apponitur, quod sic se habet:

III. Callistus Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Ottoni Babergensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

CALLIST.
PRIVILE-
GIUM CON-
CESSUM
ECCLES.
BAMBERG.

Sanctorum Patrum præceptis & canonicis sanctionibus demonstratur, quod prædia & possessiones Ecclesiarum, quæ vota Fidelium, pretia peccatorum, & pauperum patrimonia nuncupantur, vendi vel alienari non debeant. Quæ enim diuinæ maiestatis obsequio, & cælestium secretorum vsui sunt dicata, non decet in alienum ius redigi, vel in alterius seruitij formam transmutari. Nempe (ut B. Symmachi Papæ verbis loquamur) possessiones, quas vnusquisque Ecclesiæ propriæ dedit, aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis aut distractionibus, vel sub quocumque argumento non patimur. Ea propter nos tuis iustis postulationibus annuentes, Manfos, qui Episcopalis mensæ tuæ seruitio dediti sunt, in eodem statu, in quo benè à te dispositi cognoscuntur, futuris temporibus permanere, præsentis scripti nostri confirmatione sancimus: statuentes, ut nulli successorum tuorum, vel alicui hominum liceat eos vendere, siue in laicorum beneficium tradere, vel in vsus alios commutare. Sed sicut à te dispositum est, de vnoquoque prædictorum Mansorum denarius vnus annis singulis Babergensi Ecclesiæ pro anima Imperatoris Henrici fundatoris eius, ad concinnanda luminaria conferatur. Abbatis verò, & regulares Canonicas per industriam tuam in religionis ordine stabilitas, & alia à te rectè constituta, nulli hominum facultas sit in posterum immutare. Si quis autem contra hanc confirmationem venire temerario ausu præsumpserit: excommunicationis vinculo subiacebit. Data Laterani, Idibus Aprilis, Indictione secunda.]

IV. His ita dispositis & stabilitis, ad Apostolatus suscepti munus diuini Spiritus roboratus gratia se accinxit, cum iam antè à Polonorum Duce Bolizlao his litteris fuisset invitatus:

EPISTOLA
DVICIS PO-
LONIAE AD
OTTONEM.

Domino suo & Patri amatissimo Ottoni venerabili Episcopo Bolizlaus Dux Polonorum filialis obsequij humilem deuotionem.

Quia

CHRISTI
1124.CALLISTI PAP. II.
6.HENRICI IV. IMP. 14.
IOANNIS COMN. IMP. 6.

A Quia in diebus iuuentutis tuæ apud patrem meum decentissima te honestate conuersatum memini, & nunc quoque Dominus tecum est, firmans te, & benedicens tibi in omnibus vijs tuis: si tuæ non displicet dignitati, veteres tecum renouare amicitias, tuoque consilio simul & auxilio uti, ad Dei gloriam promerendam, ipsius gratia coadiuuante cupimus. Nosti enim, ut arbitror, quomodo Pomeranorum cruda barbarie, non mea quidem, sed Dei virtute humiliata, societati Ecclesiæ, per Baptismi lauacrum se admitti petunt. Sed ecce per triennium laboro, quod nullum Episcoporum vel sacerdotum idoneorum mihiue affinium ad hoc opus inducere queo. Vnde quia tua sanctitas ad omne opus bonum prompta & indefessa prædicatur: rogamus, pater amantissime, non te pigeat, nostro comitante seruitio, pro Dei gloria tuæque beatitudinis incremento id laboris assumere. Sed & ego tuæ paternitatis deuotus famulus impensas omnes, & socios itinerum, & linguæ interpretes, & coadiutores Presbyteros, & quæcumque necessaria fuerint, præbebo. tu tantum, sanctissime Pater, venire dignare.] haecenus Ducis ad Ottonem epistola de Apostolatu ad Pomeranos suscipiendo. sunt Pomerani populi Sclauia, ita dicti, quod iuxta mare sunt positi.

Quod autem idem vir Apostolicus Otto probè sciret, non esse alterius cuiuspiam, aut ab animi alicuius arbitrio pendere sibi sumere ad Gentes Apostolarum, quamuis inuitatus sit à secularibus dominis, sed esse primariæ Sedis Apostolicæ auctoritatis Petri successoris & Christi Vicarij dumtaxat, ne in vacuum curreret, sciens quod quæ à Deo sunt, ordinata sunt: primum omnium à Romano Pontifice facultatem huiusmodi impartiri sibi per litteras procurauit, quam hoc ipso anno à Callisto Papa impetrasse, Vrspergensis Abbas rem ipsam oculis intuens, ita testatur:

V.
DE LEGIT-
IMO SOTTO-
NIS APO-
STOLATV.

C Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo vigesimo quarto, Indictione secunda, Callisto Papa Secundo Romanæ Sedi præsidente, Otto Dei gratia Babenbergensis Ecclesiæ Episcopus, diuino admonitus instinctu, prædicti Apostolici auctoritate & assensu roboratus, partes Pomeranorum Paganorum cum quibusdam ciuitatibus terræ Luticiæ aggressus est, ut eos ab errore suo reuocaret, & ad viam veritatis, & ad agnitionem Filij Dei perduceret, &c.] Quomodo autem feliciter actum, ut prædicans verbum Dei, Domino cooperante & sermonem confirmante sequentibus signis (ne quid minus habere videretur ab antiquis Apostolis) Gentem illam ad Christianam Fidem suscipendam prædicatione Euangelica sit hortatus, factusque voti compos, eos omnes reddiderit Christianos: qui res ab eo gestas eius temporis Scriptor tribus libris exactè conscripsit pluribus narrat, quem nuper editum Auctorem à Canisio secundo tomo antiquæ Lectio- nis quibus pro arbitrio consulat. Quod verò (ut dictum est) Vrspergensis hoc anno sub D Callisto Papa, & auctoritate eiusdem id factum affirmet, Auctor verò vitæ Ottonis totum id tribuat Callisti successoris Honorio Papæ, haud puto adeò inter se diuersa sensisse, ut inuicem conciliari non possint. Cum faciliè potuerit euenisse, ut quod à Callisto Papa concessum idem Otto, de quo agimus, accepisset, id ipsum per eius successorem voluerit confirmari.

At verò, præter Catholicam Fidem, quam eos inuiolatam seruare docuit, quibus sacris ritibus eisdem Pomeranos imbuerit, idem Vrspergensis recensere sigillatim minimè prætermisit, Deo id volente ad Nouatorum perfidorum fugillationem. ait enim: Quibus baptizatis & conuersis Ecclesias construxit & consecrauit, & hæc secundum sanctorum Patrum instituta eos seruare docuit, scilicet ut sexta Feria abstineant à carne & lacte more ceterorum Christianorum. Dominica die vacent ab omni opere malo, & ad Ecclesiam diuinum Officium audituri veniant, ibique orationibus studiosè insistant. Solemnitates Sanctorum cum vigilijs, vel secundum quod eis indicatum fuerit, cum omni diligentia obseruent. Sacrosanctam Quadragesimam ieiunijs, vigilijs, eleemosynis, & orationibus diligentissimè obseruare studeant. Infantes suos in Sabbato sancto Paschæ & Pentecostes cum candelis & cappa, quæ dicitur vestis candida, & patris comitibus ad Baptismum deferant, eosque veste innocentiæ indutos per singulos dies vsque in octauam diem eiusdem Sabbati ad Ecclesiam deferant, & celebrationi diuini Officij interesse satagant. Hoc etiam iniungit, ne filios suos necarent, quod nefas maximè inter eos vigeat. Ne etiam filios suos & filias ad Baptismum teneant, sed sibi patris querant: patris etiam fidem & amicitiam, ut carnalibus parentibus seruent. Indixit etià, ne quis commatrem suam ducat in uxorem, neque propriam cognatam suam vsque in sextam & septimam generatio- nem,

VII.
INSTITVTIO
SOTTONIS
TRADITA
POMERANIS

CHRISTI CALLISTI PAP. II. HENRICI IV. IMP. 14.
1124. 6. IOANNIS COMN. IMP. 6.

nem, & vnusquisque contentus sit vna vxore: Ne sepeliant mortuos Christianos in te Paganos in siluis, aut in campis, sed in cœmeterijs, sicut mos est omnium Christianorum. Ne fustes ad sepulchra eorum ponant, omitemritum & prauitatem paganam abijciant, domos idolorum non construunt, pythoniſas non adeant, forſilegi non ſint, ne quid im-mundum comedant, non morticinium, non ſuffocatum, neque idolothycum, neque ſan-guinem animalium: ne communicent Paganis.] ſed hæc ex ritu Græcorum potius quàm Latinorum. pergit: Ne cibum aut potum eum eis, aut in vaſculis eorum ſumant, ne in his omnibus conſuetudinem paganam repetant. Iniunxit etiam eis, vt dum ſabi ſunt, veniant ad ſacerdotes Eccleſiæ, vt conſiteantur peccata ſua: in infirmitate autem ſua vocent Presbyteros ad ſe vt conſiteantur peccata ſua, & corpus Domini accipiant. Iniunxit etiam, vt de perurijs, de adulterijs, de homicidijs, & de ceteris criminalibus ſecundum Cano-ni inſtituta pœnitentiam agant, & in omni Chriſtiana religione & obſeruatione obe-dientes ſint. Mulieres poſt partum ad Eccleſiam veniant, & benedictionem à ſacerdote (ſicut mos eſt) accipiant.] hucſque Verſpergenſis. At in a vita ipſus iſta pluribus, præſer-tim de catecheſi circa ſeptem Eccleſiæ Sacramenta, quam diſceſſurus illis pro concione tradidit. Quæ cuncta non vt ab homine, ſed à Deo ipſo acceperat fideliffimè cuſtodierunt, vt pote ea cuncta Domino confirmante (vt dictum eſt) ſequentibus ſignis.

a Vit. Orton.
l. 1. c. 8.

VIII.
CALLISTI
PAPAE OBI-
TVS.

Ad finem autem vergente anno, febre correptus Calliſtus Papa, vt Pandulphus haber, moritur, ſepeliturque in baſilica Lateranenſi iuxta Paſchalem Papam in feſtiuitate ſanctæ Lucie virginis.] alibi verò hæc ita: Moritur decimoquarto Kalendas Ianuarij, cum ſe-diſſet annos quinque, meſes decem, & dies: . . . ſepeliturque in baſilica Lateranenſi.] & in alio codice Vaticano iſta: Hic fecit ordinatione per meſem Decembrem, Diaconos, Presbyteros, & Episcopos plurimos creauit, quos per diuerſa loca diſtribuit.] Pandulphus autem Piſanus nominat aliquot ab ipſo ordinatos, aitque: Primum domini Petrum Leonis, Cardinalem Presbyterum ordinauit ſanctæ Mariæ trans Tiberim, vbi olei fluxit: do-minum Crescentium Presbyterum Card. SS. Petri & Marcellini: Robertum Presbyterum Cardinalem ſancti Clementis, cum alijs Presbyteris Cardinalibus: ſed & creauit Diaconos Cardinales, Ionatham ſanctorum Coſmæ & Damiani, Mattheum ſancti Hadriani, Americum ſanctæ Mariæ nouæ, Angelum ſanctæ Mariæ in Dominica ſive Domnica, Gregoriū, qui & Tarquinius dicitur, S. Sergij, Ioānem Dauſerij virum nobile de Salerno, S. Nicolai in carcere Tulliano, Subdiaconos aliquot, meque Pandulphū vſque ad ſubdia-conatum promouit. & innumeros ſerè minoris officij clericos ordinauit.] hæc de ordina-tionibus. pergit autem: Nemo hunc vidit Beati Petri Baſilicam abſque donis intrare, nec Miſſam inibi niſi assignato dono, cantare.] & paulò poſt: Ad honorem ſancti Petri adiun-xit cortinas multas, & pallia, & candelabra de argento, campanas, & pauimenta, ſundos & caſalia Beato Petro donauit, & multa per Eccleſias alias beneficia contulit. Aquam ad Vrbeſm reduxit, molendina cum vineis iuxta lacum aptauit, Eccleſiam ſancti Nicolai in palatio fecit, cameram ampliavit, & pingi fecit, ſicut apparet hodie miro modo.] in alio verò codice ſæpè citato hæc ita dilucidius: Hic à fundamento conſtruxit in palatio Late-ranenſi capellam ſancti Nicolai ad aſſiduum Romani Pontificis vſum, iuxta quam ædifi-cauit duas cameras contiguas Tito Veſpaſiano, quarum vna cubicularis, altera pro ſecretis Concilij. Hic etiam deriuauit aquam de antiquis Formis, & ad portam Lateranenſem conduxit, ibique lacum pro adaquandis equis fecit, plurimaque molendina per eandem aquam conſtruxit, & multas vineas cum fructiferis arboribus ſecus ipſum lacum planta-ri ſtudioſiffimè fecit.] hæc ibi. & apud Vegium in antiquis monumentis Baſilicæ ſancti Petri de eodem Calliſto iſta leguntur: Beatæ recordationis Calliſtus Papa Secundus, quo-En niam decorem domus Domini ſicut propheta, plurimum dilexit: altare Beati Petri, quod nimia vetuſtate, & lapidum percuſſionibus quodammodò violatum videbatur, optimis marmoribus veſtiuit & decorauit. Et in feſto Annuntiationis Beatæ Mariæ cum toto Concilio lapidem altaris ſatis honorificè & deuotè conſecrauit. In qua videlicet conſe-cratione (vt inuenimus in libris noſtris ſcriptum) fecit remiſſionem trium annorum, an-nualiter ad eam deuotè venientibus.] hæc ipſe. Sicque vt poſuit Calliſtus permanſit ſan-cti Petri altare vſque ad Clementem Octauum, à quo abſque Calliſti altaris demoli-tione, id exigente noua templi ſtructura, aliud magnificentius ſuperpoſitum eſt, nobiſque videncibus, ſacris ritibus ab eodem Pontifice conſecratum eſt. At beati Calliſti Papæ memoria ſumma cum benedictione in Eccleſia Catholica perſeuerat, vt pote ſanctiſſimi Ponti-

Ponti-

CHRISTI CALLISTI PAP. II. HENRICI IV. IMP. 14.
1124. 6. IOANNIS COMN. IMP. 6.

A Pontificis, cui Deus dederit, breuis licet temporis Pontificatu, ad eò glorioſa peragere, & prædeceſſoribus inconceſſa perficere, Eccleſiamque Imperatorum tyrannide ſeruitutis iugo depreſſam vindicare in perpetuam libertatem.

Vbi autem ſepultus eſt Calliſtus Papa, de electione ſucceſſoris agi cœptum, ſed non ſine IX. AD ELECTIO-
NEM VENI-
RE TIMENT
CARDINA-
LES.

formidine, cum Cardinales memores eſſent tyrannidis Frangipanum, quã aduerſus Ge-laſium ante ſeptennium tanto Apoſtolicæ Sedis opprobrio exercuiſſent, quorum adhuc vigere vires, animoſitatemque magis magiſque incaluiſſe cognoſceret. Sed etſi perdiſſi-mus ille malorum auctor animum non mutauit, vim tamen aliã aggreſſus eſt, nimirum vt non violentia, ſed dolo atque fallacijs ageret, paratus etiam, ſi opus eſſet, agere violentia, ſi ſuo ipſius conatu qui reſiſterent, inueniſſet. At rem geſtam à Pandulpho ſubdiacono qui interfuit audiamus, & ſi quæ ab eo ſunt prætermiſſa, ex alijs eiufdẽ temporis Scriptoris ſuppleamus. ait ipſe: Lambertus Oſtienſis Episcopus de mediocri plebe Comitatus Bo-noniensis genitus, benè tamen litteratus, à domino Papa Paſchali receptus eſt, & in Epi-scopu Velitrenſem promotus. Religioſe autem memoriæ Calliſto Papæ deſuncto, omnes Patres de Curia Cardinales, & alij, præſertim verò Petrus Leonis, & Leo Frangipanis pa-riter condixerunt, vt vſque ad diem tertium vnã ſimul iuxta ſcita ſacrorum canonu per-

B

tractarent, interim de electione nulla mentio haberetur. Hoc idcirco potiſſimum Leo Frangipanis condixerat, vt infra datum ſpatium, quod de Lamberto diutiùs cogitauerat, aliquando quiete perficeret: nam totus populus * Saxonem Anagninum ſancti Stephani in monte Cælio Cardinalium Papam ſeri petebat: quos vt deciperet idem Leo Frangipa-nis, itidem velle ſimulabat. In ſero autè præſenti idem Leo per nuntios vnumquemque ſeorſum de capellanis Cardinalium præmonet, vt manè ſummo diluculo cum pluuiali

DOVLS LEO-
NES FRAN-
GIPANIS.

Saxum

C

introducerent. Iſtud verò propter hoc ingenium adinuenit, quatenus ſingulos pro acci-piendo de manibus eius Papatu atreiores redderet, & ſic ſaltem abſque timore venirent. etenim quod eſt factum Gelaſio recordantes, conuenire timebant. Tandem in craſtinum ita illecti Papæ facturi conueniunt ad beati Ioannis Baſilicam, & in Eccleſiæ Oratorium quod ſancti Pancratij dicitur, intrarunt. Vbi poſt aliquot verba, Ionathas ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconus Cardinalis, collaudantibus omnibus, ipſo etiam domino Lamberto Episcopo, Theobaldum Cardinalem Presbyterum ſanctæ Anaſtaſiæ cappa rubea in-duit, & Cæleſtinum appellat, vt calitus miſſum. non patitur Cæleſtinus (ego neſcio cur aliquamdiu noluerit) inceptum eſt: Te Deum laudamus, cani gaudenter, Lamberto Episcopo Oſtienſe pariter nobiſcum canente. Non tamen dimidiato adhuc, Robertus impius Frangipanis verti fecit in luſtum cytharam. Etenim ipſe cum quibuſdam conſen-taneis ſuis, & aliquibus de Curia Lambertum Oſtienſem Episcopum Papam acclamaue-runt. Deinde in Simijs, quæ ante Oratoriū beati Silueſtri ſitæ ſunt, ſine mora eum com-poſuerunt. Vnde licet maxima diſcordia & tumultus emergeret, tamen poſtea pacificatis omnibus, & ad concordia reduciſtis, Lambertus Cardinalis Oſtienſis in Honoru Papam ſublimatur.] hucſque Pandulphus. Ita planè ſicut ſumma laude dignus eſt habitus Theo-baldus, qui electus noluit conſentire; ita ſuæ exiſtimationi turpiſſimam notam inuffit Episcopus Oſtienſis, quod poſt eius electionem ſe eligi & Pontificalibus indui paſſus ſit.

CREATUR
THEOBAL-
DVVS PAP.

D

Verum quomodo iſta purgarit, atque renuntiendo abluerit, ex ſæpè citato codice Vari-cano ſic accipe. hæc enim ibi in Honorio totidem verbis leguntur: Sed quia electio Hono-rii minùs canonicè præceſſerat: poſt ſeptem dies, nempe vigelima octaua Decembris, in conſpectu fratrum ſponte mitram & mantum reſutauit atque depoſuit. Fratres tam Epi-scopi quàm Presbyteri, & Diaconi Cardinales videntes ipſius humilitatè, & proſpicientes in poſterum, ne in Romanam Eccleſiam aliquam inducerent nouitatem, quod perperam factum fuerat, in melius reſormarunt, & eumdem denuò aduocantes, ad eius veſtigia pro-ciderunt, & tamquam Paſtori ſuo & vniuerſali Papæ conſuetam obedientiam exhibue-runt.] hæc ibi, atque planè magna cum laude, cum ſententia Sanctorum, extrema quæ-que pati quiſque inducere debet in animum magis, quàm Catholica ſcindatur Eccleſia.

X.
HONORII
PAPAE ELE-
CTIO VALI-
DATVR.

a VIII. Tyr.
l. 12. c. 15. in
ſine.

Quo anno Sarraceni ob captum Balduinum redditi audaciores (inquit iſta ſcribens Robertus de Monte in appendice ad Siebertum) mente excedentes vndique verſum euocati ad quadraginta millia conglomerantur, vt Chriſtianos à finibus ſuis exterminet, & apud Aſcalon impedimenta ſua commendent. Chriſtiani verò in arcto poſiti, ni-

XI.

DIVINO
AVXILIO
INGENS ET
INSUPERATA
VICTORIA
OBTENTA.

XII.
a 1/a. 9.
DE H. BER-
NORVM EC-
CLESTIA.
b Bern. in Vi-
ta S. Ma-
lach. cap. 5.

XIII.
S. MALA-
CHIAS RE-
STITVTOR
ECCLES. HC-
BERNAB.

c Ofce 1. 2.
1. Pet. 2.

XIV.
S. NORBER-
TVS FIDEI
PROPVGNA-
TOR IN
BELGICA
ADVERSVS
TANCHI-
LINVM
HÆRETI-
CVM.

hil (pei, nisi in Deo habentes, exemplo Niniuitarū vtrique sexui ieiunium indicunt, pueris A
etiam, lactantibus infantibus, vniuerso quoque pecori pabula negantur. Dies pugnae in-
dicitur, procedunt Christiani cum militibus & peditibus vix ad tria millia zestimati. Prin-
cipis gradiuntur in fronte, scilicet Patriarcha vexillo efferens Crucē Christi, Abbas Clu-
niacensis Pontius præferens lanceam transfixā in latere Christi, Episcopus Bethlehemi-
tes ferens in pyxide lac S. Mariæ Virginis. Sarraceni verò quaqua versum effusi ex omni
latere in orbem circumcingunt Christianos, ne quis posset euadere. Dum ita in prociñtu
hærent Christiani, vident, Deo sibi auspice, splendorem scisso aëre super Paganos subitò
cecidisse, sed non prosperum, verum satis nociuum, quamuis hunc ipsi Sarraceni non vi-
derint. Illicò enim omni virium robore enervati, passim fugientes caduntur, non solùm à
viris, sed etiā à pueris & feminis. Perierunt in bello septem millia, submersi sunt in aquis
quinque millia, omnes verò Christiani incolumes reuersi, sum mum & dulce Epinicium B
reboant Deo in excelsis.] hucusque Robertus. Quo anno captam à Christianis Venetis
ciuitatem Tyri, asserit VVillelmus Tyrius.

Hoc eodem anno, secundum illud Propheticum: a Populus qui ambulabat in tenebris
vidit lucem magnam: habitantibus in regione vmbrae mortis lux orta est eis.] Etenim flo-
rentissima olim Hibernorum Ecclesia, per multa sæcula nulla planè legitima successione
Episcoporum exculca, omnino inculta euaserat, atque penitus deserta & inculta reman-
serat. Quindecim enim, teste sancto b Bernardo, generationum curculis euolutis, acci-
derat, vt primæ sedis Archiepiscopatū hereditaria successione vna familia tyrannica pos-
sessione possideret inuasum. Mos enim (inquit sanctus Bernardus) pessimum inoluerat
quorumdam diabolica ambitione potentum, sedem sanctam obtentum iri hereditaria
successione: nec enim patiebantur episcopari, nisi qui essent de tribu & familia sua. Nec
parum procellerat execranda successio, decursus iam in hac malitia quasi generationibus C
quindecim, & eò vsque firmauerat sibi ius prauum, immò omni morte puniendam iniu-
riam generatio mala & adultera, vt etsi interdum defecissent Clerici de sanguine illo, sed
Episcopi numquam. Denique iam octo extiterant ante Celsum viri vxorati, & absque ordi-
nibus, litterati tamen. Inde tota illa per vniuersam Hiberniam, de qua multa superius
diximus, dissolutio Ecclesiasticæ disciplinæ, censuræ eneruatio, religionis euacuatio, inde
illa vbique pro mansuetudine Christiana sæua subintroducenda barbaries, immò paganis-
mus quidam inductus sub nomine Christiano, &c.] hæc Bernardus.

At quomodo in tātis tenebris lux ex insperato refulsit, idem Sanctus enarrat, cum vide-
licet sanctus Malachias præstantissimus monachorum, coactus licet, renitentique eligitur
Episcopus Conneretenis, agens annum ætatis suæ trigessimum, hoc nempe Redemptoris
anno. etenim qui anno suæ ætatis quinquagesimo quarto obiit, anno Redemptoris mille- D
simo centesimo quadragesimo octauo (vt idem sanctus Bernardus affirmat) natum esse
oportuit anno Domini millesimo nonagesimo quarto, à quo tempore eius ætatis annos
enumerando, hunc inuenies esse trigessimum, quo est creatus Episcopus. Sic igitur super
candelabrum exaltata lucerna, sua luce mox densas illas tenebras illustrauit. Siquidè (in-
quit Bernardus) cessit duritia, quieuit barbaries, & domus exasperans paulatim leniri
cœpit, paulatim correctionem admittere, recipere disciplinā. Fiunt de medio barbaricæ
leges, Romanæ introducuntur, recipiuntur vbique Ecclesiasticæ consuetudines, contrarię
reijciuntur. Reædificantur Basilicæ, ordinatur Clerus in illis, Sacramentorū ritè solemnita
celebrantur, Confessiones fiunt, ad Ecclesiam conueniunt plebes, concubinatus honestat
celebritas nuptiarū. Postremò sic mutata in melius omnia, vt hodie illi genti conueniat,
quod Dominus per Prophetā dixit: c Qui ante non populus meus, nunc populus meus.] E
hæc Bernardus de Hibernorum Ecclesia. Quomodo autem accensa semel lux creuit vi-
que ad perfectum diem, suis locis dicetur inferius pro temporis ratione.

Hoc eodè anno, insulsa hæresi Tanchelini Belgicam Ecclesiā labefactante, aduersus
eam immissus est à clericis Antuerpiensibus S. Norbertus Præmonstratensiu Patriarcha,
cui Ecclesiam S. Michaëlis ad hoc ipsum eius Canonici cōcesserunt. Est de his vetus mo-
nimentū, ab Auberto Mirço Canonico Antuerpiensi ad nos missum, quod sic se habet:
Antuerpiæ est illustris Abbatia S. Michaëlis, Ordinis Præmonstratensis, quam basilicam
Canonici Antuerpienses anno 1124. cesserunt beato Norberto, eiusque sodalibus, in
Sacramentaria atque Adamitica Tanchelini hæresi profliganda laborantibus.] extat ip-
sum, quod sic se habet, diploma cessionis:

In no-

A In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Hildolphus Præpositus S. Michaëlis in xv.
Antuerpia, tam futuris quam præsentibus in perpetuum. Qualiter præfata Ecclesia nostra
ad vsus Canonorum Præmonstratensis Ordinis transferit, & qua de causa assensus Capi-
tuli nostri eis datus fuerit, præsentis scripti attestacione notificamus. Cum in diebus nostris
quidam hæreticus Tanchelinus nomine, in partibus nostris aduenisset, & venenoso ser-
mone à Fide & à Sacramentis Ecclesiæ plurimos auertisset, hac de causa, vt illa hæresis, que
prouinciam nostram occupauerat, funditus extingueretur, consilio domini Burchardi Epi-
scopi & totius populi, & assensu Capituli nostri dominum Norbertum, virum nostris
temporibus spectabilis religionis, accessit curauimus, ei que ac suis Fratribus, Regulam
beati Augustini seruantibus, suamque institutionem exequentibus, supradictam Ecclesiam
cum capellis in eius cœmeterio fundatis, & tribus curtibus, & iugero terræ eidem cœ-
meterio adiacentibus, cum quatuor Præbendis, per manus memorati Episcopi tradidimus, B
ircumspicione vigiles, digneque perpendentes, quòd eorum saginaremur orationibus &
bonis spiritualibus, si eos sustentaremus beneficijs temporalibus. Nos verò prius numero
duodecim, numerum nostrum in octo terminauimus Præbendis, & cum his & Præposi-
turæ nostræ integritatem ad Ecclesiam beatæ Mariæ in eadem villa transtulimus. Ceteras
verò quatuor Præbendas, per omnia eis consimiliter participantes proprio nostro arbitrio
dedimus. Excepto quòd allodia & mancipia, quæ vsque ad hæc tempora Ecclesia illa pos-
federat, in nostros singulariter vsus segregauimus. Baptismus verò celeberrimi temporis,
videlicet Paschæ & Pentecostes, in Ecclesia illa obseruabitur, reliquo autem tempore Pa-
rochianus noster baptizandis prouidebit. Infirmos autem visitare & communicare, oleo-
que inungere, confessiones audire, mortuos sepelire, omnibus hæc ab eis quærentibus li-
berè concedimus. Vt autem tam præclaræ beneficentiæ fœdus inuiolatum & inter nos &
ipso semper permaneat, hoc definitum est, vt quodcumque munus infirmus & moriens
parochianus, siue in terra, siue in alia substantia cuiusvis Ecclesiæ aliquid obtulerit, aut pro
se offerri instituerit, per medium diuidatur. Quod verò alienus sanus vel infirmus, aut
parochianus incolumis dederit, Ecclesia, cui hoc datum fuerit, absq; partitione possideat.
Ipsæ verò Ecclesiæ sedulas in inuicem iuges sibi debent fraternali charitatis orationes, in
omnibus necessitatibus sese supportantes. Pro commemoratione verò suæ libertatis vtra-
que Ecclesia persoluet Cameracensi Præfule aureum nummum Antuerpiensis monetæ &
ponderis, singulis annis in festo S. Lucæ. Vt autem hæc rara & inconuulsa permaneant, si-
gilli nostri impressione, & testium subscriptione, qui interfuerint, & hoc donum dederint,
D annotari curauimus. Ego Hildolphus præpositus sanctæ Mariæ, Anselmus Canonicus,
Bernardus Canonicus, Giselbertus Boreus, Raduandus Canonicus, Ouo Canonicus, Ra-
duandus scriptor, Rogerus Canonicus, Hildeuvinus Parochianus. Actum autem est hoc
anno Verbi incarnati 1124. Indictione secunda, Epacta tertia.]

Hoc eodem anno (vt res Orientalis Imperij attingamus) Indictione secunda, Ioannes XVI.
Imperator Constantinopoli constitutionem edidit saluberrimam aduersus prouinciarum
præsides, vel alios, qui defunctorum Episcoporum bona relicta inuaderent. quod ne am-
plius fieret omnino, pœnis cohibuit. extat in codice Iuris Græcorum, incipit: Quidnam
facere maiestas mea maius operæpretium, &c.]

IESV CHRISTI
ANNVS
1125.

HONORII PAP. II.
ANNVS
I.

HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus centesimus vigesimus quintus, Indictione 1.
A tertia, quo purgato, quod inerat in electione, facinore, Honorius solum Petri scan-
dens, vt legitimus Papa ab omnibus colitur, approbata persona (vt Sugerij verbis vtar) vit-
grauis atque seuerus. Qui suæ exordio sedis expertus Oderisium iuniorem Abbatem Cal-
siniensem contumacem & penitus refractarium, eius superbiam fregit, ipsumq; loco depo-
suit, aliumque in ipsius locum substituendū curauit. negotium arduum, atque diuturnioris
temporis quam par erat, resistere Abbati Pontifici. Ita planè, qui fauore Apostolicæ Se-
dis aduersus tyrannos hætenus præualuisset, in flatus superbia, eò infaniae deuenit, vt ipsum
Romanū Pontificem paruipederet. Nihil in suis membris infestius Ecclesia patitur, quam
Annal. Eccl. Tom. 12. O 2 Religio-

HONORIVS
DE PONTI-
CONTYMA-
CRM ABBA-
TEM CASI-
NENSEM.

CHRISTI
1125.

INNOCENTII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

^a Pet. Diacōn.
lib. 4. c. 83.
85, 87, 88.

Religiosos à paternis institutis descifcentes, & more secularium ad gloriam & lucra turpi- A
ter inhiantes. Abbas igitur iste, qui iam antea ipsum tunc Cardinalem Ostiensem ^a con-
tempfisset, & hospitio excipere noluisse, eum iam creatum Pontificem nihilo magis offi-
ciji demereri curavit, sed æquè contempfit. Nam creatus Pontifex cum ab eo opem ferri
expetisset: tantum abest vt fecerit, quin etiam expostularet, immodè & exprobraret, quòd ad
eius electionem minimè inuitatus fuisset. Interea verò oblatam occasionem Pontifex mi-
nimè prætermisit: nam Aquinatam accusationes aduersus eum suscepit, sed substitit, ne vi-
deretur animo potius vlciscendi rem agere, quàm quòd iustum esset, in eundem decer-
nendi. Interea verò, eodem anno, inquit Petrus, Honorius Papa ab Vrbe ad monasterium
venit, & à supradicto Abbate & Fratibus honorifica processione susceptus, super altare
B. Benedicti Missam solemniter celebrans, serò iam ad ciuitatem *sancti Germani scilicet* B
redijt. Subijcit de Burdino Antipapa deposito, relegato, atque in loca diuersa mutato, quæ
à nobis superius dicta sunt. pergit autem: Ibi in pleno laicorum conuentu Abbatum Ho-
norius euocans, & magno in illum odio satiens (*ita defensor monachorum*) vehementi in-
crepatione redarguit, militem, non Abbatem, prodigum quæ substantiæ monasterij fre-
quenter inclamitans, statim quæ egressus ciuitatem, Beneuentum perrexit.] hæc Petrus.

II.

Habet ad hæc Chronicon Beneuentanum ab Auctore huius temporis scriptum, Hono-
rium se contulisse Beneuentum, illic quæ ex improviso ditro terræmotu vexatum. sunt hæc
verba Auctoris ista scribentis: Hoc primo anno sui Pontificatus Honorius Papa Beneuen-
tum se contulit, vbi die vndecima mensis Octobris vehementissimus terræmotus factus
est per dies quindecim perseuerans, cum idem Pontifex properauit ad Basilicam sancti
Ioannis, & terræ tenus prosternitur, & coram altare Saluatoris, Dei misericordiam lacry-
mis vultum irrigantibus inuocauit.] & inferius: Præfatus Pontifex Honorius Cardinali- C
bus vocatis, nudis pedibus magnas super hoc ad Deum lacrymas & preces effudit.

III.

^b Pet. Diacōn.
lib. 4. c. 90, 91

EXCOMMUNICATVR
ABBAS CAS-
SINENSIS.

Reuersus Romam Honorius, ^b litteris permotus Athenulphi Comitis, Abbatem accu-
sationibus perstringentis, per Episcopum Tarracinensem eiusdem monasterij olim mona-
chum, vt Romam veniat, iubet, sed recusauit ille. Quamobrem quinta hebdomada Qua-
dragesimæ in eum vt contumacem sententiam tulit. Sed nihilominus ille sacro Palmarum
die in contemptum Pontificis refedit in cathedra, pastorali virga decorus. His in eum
magis magisque commotus Honorius, die sole mni Paschatis eum, ipsius quæ fautores à li-
minibus Ecclesiæ separauit, prohibens, ne quis ei obediret, alioqui à Sacramentorum per-
ceptione alienus efficeretur. Abbas insanens aduersus populum ipsi contradicentem, con-
trahere cœpit exercitum, sed nequidquam profecit, laicorum enim, sententiæ Pontificis
Romani fauentium violentia foras extruditur, & in eius locum Nicolaus Tusculanus eius- D
dem monasterij monachus Decanus eligitur, contradicentibus senioribus, & litteras ad
Honorium Papam aduersus eius electionem scribentibus. Sed antequam electionem Ni-
colai audiret Pontifex, ipse Abbatem delegit, quem sciret idoneum ad morum collapsio-
rum restitutionem, ad quem suscipiendum legat Cassinum Gregorium Presbyterum
Cardinalem tituli sanctorum Apostolorum. Quid autem per eum actum sit, vt singula
singulis reddantur annis, suo loco dictari sumus anno sequenti.

QUERELAE
CLVNIA-
CENSIVM
ADVERSVS
PONTIVM
AD HONO-
RIVM PA-
PAM.

^c Job. 20.

Sed rursus in Vrbe non aliunde, quàm ex monachis eidem acerbissimæ controuersia
ad Sedem Apostolicam deferuntur per famosissimi in Gallia Cluniacensis monasterij mo-
nachos aduersus inuasorem & tyrannum Pontium eius olim Abbatem, quem querelis ex-
agitatum ante triennium se abdicasse, atque Ierosolymam petijisse, suo loco superius di-
ctum est. Hic igitur vnà cum suis quos duxerat, rediens Ierosolymis, fastu turgens affe- E
ctatæ sanctitatis, videri vult sanctus, & ab hominibus credi beatus, suos hinc inde socios
spargens præcones mendaciorum. Quod enim anno superiori de admirabili contra Sarra-
cenos victoria obtenta diuinitus acciderat, totum sui Põtio tribuunt, cui & adscribunt fal-
sa miracula, vitam æqualem Angelis agere ipsum iactant, & vitæ austeritate superare Ana-
choretas, æquare Martyres. Decepti sunt plurimi, donec tandem qualis intus esset, erum-
pente sanie foris manifestus apparuit. nec diu multum quæ moratum. Siquidem secundum
sacrum illud oraculum: ^c Gaudium hypocritæ ad instar puncti.] Sed audi tu interea ex Pe-
tro Pictauiensi ad Petrum Cluniacensem inscriptum victoriæ carmen. Hic enim post Hu-
gonem iuniorem, qui mense quinto suæ præfecturæ decesserat, probante Callisto Papa,
Cluniacensis Abbas creatus fuit, nobilis Aquitanus, patria Aruernensis, vsu rerum peritissi-
mus, qui ex militia, quam summa gloriâ ministrauerat, Cluniacensibus se addixerat, mori-
bus

CHRISTI
1125.

HONORII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

A bus atque doctrina conspicuus. Petrus igitur Pictauiensis post alia hos de concitata vndi-
que sparsaque de Pontio fama, habet versus:

*Iamq; nouam sectam vulgaris fecerat error,
Dum putat hunc aliquem rustica turba deum.
Iste nouum Moysen, hic Daniel, ille Ioannem,
Alter Eliseum, vel Salomona vocat.
Alter cum circumdare tenuia brachia ferro,
Martyrijq; nouum fert tolerare genus.
Alter ab humanis epulis omnino sequestrem
Non nisi caelestem sumere posse cibum.
Quilibet altari nudis assistere plantis
Laudat, & innumeras continuare preces.
At qui maiori fuerat phantasmate lusus,
Clamitat in medio talia verba foro:
Currite languentes, hominem requirite sanctum,
Currite, Martinus ecce Secundus adest.
Cui placuit, spretis Cluniensibus, vt per arenas,
Trans mare Tyrrhenum quæreret ipse Deum.
Nunc igitur rediens, vt pristina iura reposcat,
Angelico monitu, plurima signa facit.
Forstian ille prior Martinus in orbe reuixit,
Qui solo nutu dissipat omne malum.
Sed quis tot vana furiosi somnia vulgi
Vel ridere satis vel memorare potest?]*

B.

C.

At quòd fama ista in vulgus sparsa
iam iam peruadere cœpit viros eruditos & sapientes, & in Romanam Curiam sibi aditum
per Gerardum Presbyterum Cardinalem patefecerat, qui plurimum deferret homini:
cœptum est à Cluniacensibus trepidari. hinc pergit:

*O quoties, electe Deo, trepidauimus omnes?
Vipote quos verus sollicitabat amor,
Ne leuibus nugis grauius Romana faueret,
Verteret & lubricus sobria colla magnus.
Neu doctos etiam Brutos, rigidosq; Catones
Tentaret varijs illaqueare dolis.
Triste quidem dictu, sed maximus ille Gerardus,
Proh dolor! hac potuit calliditate capi.
Quæ foret ulterius spes, si facer ille Senatus
Vrbisq; Quirinalis tota fauere ei?
Sed procul egregia Deus hoc auerit ab Vrbe,
Quæ sub se populos totius orbis habet,
Nil ibi sacra Fides damnosum pertulit vquam,
Quo Fidei magnus sceptriger ille sedet.
Cuius purpureo fundati sanguine muri
Nec seuas hiemes, nec fera bella timent.
Non impar Paulus eadem quoque moenia seruat,
Et simul ambo tenent Imperiale decus.
Tantis Principibus commissam calibus Vrbe
Nullius erroris secta nocere potest.
Vobis ergo Patres, summiq; Tonant is amici
Carminis ac laudis vota referre libet.
Vos etenim spectat specialiter iste triumphus,
Quorum pro vestro milite pugna fuit, &c.]*

D.

E.

Cum videlicet post falsa vulgata
miracula, furens Pontius arma quærit, sibi quæ latrones associans, Cluniacenses inuadit, ra-
pit, dispergit monachos atque profligat sed audi Petrum ^a ipsum Cluniacensem Abbatem
ista in rebus gestis Matthæi Cardinalis Episcopi Albanensis breuiter describentem, & à
regressu Pontij Ierosolymis (quod hoc anno contigit) ita narrantem: ^a ^b ^c

Tandem iam dictus Pontius transmarinæ habitacionis pertæsus, rediens ab Oriente, v I.
Annal Eccl. Tom. 12. O 3 Occi-

CHRISTI
1125.HONORII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

Occidenti tenebras contra morem inuexit. Qui (vt Italiam attigit) diuertere Romam nolens, in Rauennatum partibus, hoc est in Episcopatu Taruisiano sedem sibi constituit, ibi monasterio constructo, paruoque in eo tempore demoratus, Gallias repetijt. Explorata demum absentia mea (nam forte tunc in secundæ Aquitaniæ partibus, Cluniacensibus negotijs insitebam) fingendo se Cluniacum nolle venire, paulatim tamen appropinquare. Deinde quibusdam fugitiuorum sibi adiunctis, armisque vulgariis, quos sibi adsciuerat, constipatus, Cluniacensibus portis improuisus aduenit. Quibus effractis, & venerabili sene Priore, Fratribusque alijs vbique dispersis, cum promiscua illa armatorum multitudine, ipsis quoque mulieribus irruentibus, claustrum ingressus est. Ingressus occupat statim omnia, & eos quos reperit, minis, terroribus, atque tormentis in suæ fidelitatis cogit sacramenta iurare, nolentes autem expellit, aut duro carceri mancipat. Conuertit statim manum ad sacra, & aureas cruces, aureas tabulas, aurea candelabra, aurea thuribula, & quæque alia multa, multique ponderis vasa inuadit, rapit & ipsos calices, maximè sacros, nec thecis, nec scrinijs aureis siue argenteis, multorum Martyrum ac Sanctorum ossa continentibus parcat: conflat, & ex his & similibus auri pondus immensum, & eo circumpositos milites, vel quoslibet auri cupidos ad bellum raptos inuitat.

VII. His protectus, circumpositas monasterij villas & castra inuadit, ac sibi barbarico more religiosa loca subdere moliens, ignibus & ferro, quæ potest, cuncta consumit. Abstinet à nulla bellorum specie, rapinis rerum, cædibus hominum per conductos sacro auro milites vbique defæuit. Consumitur ab ipso initio Quadragesimæ vsque ad Kalendas Octobris tota in huiusmodi proclij æstas, nec saltem paucis diebus à tantorum malorum calamitate respirat. Manebant iam dictus Bernardus Prior, & nobiles religiosi, & magni viri extra Cluniacum, vbi poterant, & in locis tutioribus à tantorum incurfu hostium sese pro viribus defensabant. hic in sancta illa & famosissima Cluniacensi domo, occulto sed iusto Dei iudicio fatan ad tempus laxatus furebat.] Quid interim ipse Petrus Abbas? audi ipsum in epistola, quam scripsit ad sanctum Bernardum: ^a Assuetus, inquit, sum pati, assuetus & indulgere. Declarat hoc (quod tamen non superbd iactito) de Pontiano schismate, in quod cum innumeri declinauerint, & nefanda ac in ordine monastico inaudita fecerint: numquam gladium meum, numquam mucronem, numquam frameam experti sunt, vix vmquam verbum asperum ab ore meo audierunt. Feci hoc tunc, feci & postea sæpè, etsi non de tam grauibus, tamen de grauibus, & iuste forsàn, nisi tolerantia intercessisset, grauius puniendis excessibus. Facio adhuc frequenter, nec (vt sic dicam) facere hoc assidue cesso, &c.] At quomodo querelis Cluniacensium mala ista perducta sint Romam ad iudicium Apostolicæ Sedis, sic idem Petrus: ^b

^a Petr. Clun.
lib. 6. epist.
47.

^b Lib. 2. Mi
vac cap. 13.
VII.

Decesserat iam è vita suprascriptus venerandus Papa Callistus, nec se inferiorem Papam Honorium acceperat successorem. Hic tantæ Ecclesiæ tantos tumultus audiens, misso de latere suo Legato, domino scilicet Petro Cardinale, Pontium & Pontianos, qui tunc sic vocabantur omnes, adiuncto sibi Lugdunensi Primate Hubaldo, terribili anathemate condemnauit: data tamen postmodum die, vtramque partem ad subeundum in præsentia sua tanti dissidij iudicium, litteris Apostolicis euocauit. Obtemperat statim pars cuncta nostrorum, &c.] Quid autem actum sit Romæ, sequenti anno, seruata temporis ratione, dicitur. Iam verò quæ sunt reliqua anni huius rerum gestarum, in medium proferamus.

IX. Henricus Imp. memor iniuriæ, quod in Concilio Rhemenfi à Callisto Papa fuisset excommunicatus: in locum ipsum (quod in personas non posset) vlcisci decernit, ipsam Rhemensem ciuitatem capere soloque æquare deliberat. En pœnitentia illa post tot sacrilegia perpetrata qualis fuerit, ex ipsis factis agnosce. vt planè nisi Deum esset tantum expertus vltorem, qui eum hoc anno ab humanis abstulit, grauiora prælia in Catholicam Ecclesiam ab eo excitanda fuisse, quisque facillè conijcere possit. At quomodo Rex Francorum Ludouicus, decus Ecclesiæ, precibus potius quam vi armorum tam ingens imminensque periculum euitauit, ex Sugerio S. Dionysij Abbate, qui præsens affuit, cunctaque scripsit, sic accipe, rem exordians ab anno superiori.

X. Ante domini Papæ Callisti decessum Imperator Henricus, collecto longo animi ranore contra dominum Regem Ludouicum, eò quod in regno eius Rhemis in Concilio domini Callisti anathemate innodatus fuerat: exercitum quantumcumque potest, Lotharingorum, Alemannorum, Baioariorum, Sueuorum, & Saxonum, licet ab eis infestaretur, colligit; alioque tendere simulans, consilio Regis Anglici Henrici, cuius filiam Reginam duxerat,

CHRISTI
1125.HONORII PAP. II.
I.HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

A duxerat, qui etiam Regi guerram inferebat, Rhemos ciuitatem inopinatè aggredi machinatur, proponens aut eam subito destruere, aut tanta dehonestatione & oppressione ciuitatem obsidere, quanta dominus Papa in eum agens, læsit sessione. Quod cum domino Regi Ludouico in timore relatione innotuisset: tam strenuè quàm audaçter delectum, quem non expectabant, cogit, nobiles adsciscit, causam exponit.

Et quoniam B. Dionysium specialem patronum & singularem post Dominum, regni protectorem, & multorum relatione & crebro cognouerat experimento: ad eum festinans, tam precibus quàm beneficijs præcordialiter pulsat, vt regnum defendat, personamque suam conseruet, hostibus more solito resistat. Et quoniam hanc ab eo habent prærogatiuam, vt si regnum aliud regnum Francorum inuadere audeat, ipse beatus & admirabilis defensor cum socijs suis, tamquam ad defendendum, altari suo * superponatur, eo præsentè, Rege scilicet, sit tam gloriosè quàm deuorè. Rex autem vix illum ab altari suscipiens, quod de Comitatu Vilcassini, quo ad Ecclesiam feudatus est, spectat, vortuè tamquam à domino suo suscipiens, pauca manu contra hostes, vt sibi prouideri nolit, vt cum tanta Francia sequatur, potenter inuitat.] & infra post enarratum bellicum apparatus, ista de fuga Imperatoris habet:

Publicata igitur tanti & tam tremendi facti deliberatione, tanti que delectus fortissimi apparitione, cum hoc ipsum auribus Imperatoris innotuisset, simulans & dissimulans, palliata occasione subterfugiens aliò tendit, magis eligens ignominiam defectus sustinere, quàm Imperium & personam ruina periclitantem Francorum grauitissimæ vltioni suppeditare. Quo Franci comperto, sola Archiepiscoporum, & Episcoporum, & religiosorum prece virorum ab Imperatoris regni deuastatione, & pauperum oppressione vix se continere valebant. Tanta igitur & tam celebri poritus victoria (id enim haud inferius fuit quàm si campo triumphasset) Francis repatriantibus Rex exhilaratus, nec ingratus, adire protectores suos sanctissimos Martyres humillimè deuouit: eis que post Dominum gratias magnas referens, &c.] subijcit de oblationibus iisdem Martyribus datis, de columnis cum cruce erectis in perennem memoriam elusi gratia Christi Imperatoris; insuper & de pio Regis obsequio, dum recondendis sacris reliquijs supposuit humeros lecticis argenteis: atque ad postremum de obitu Imperatoris, iuxta veterum assertionem, affirmantium vsu receptum atque probatum, quod quotiescumque sit eiusmodi publica expofitio Reliquiarum Sanctorum ad malum aliquod euitandum, eius auctorem intra anni periodum, vlciscente Numine, morte multatum de medio tolli. Quod contigit Henrico, dum hoc ipso anno, decimo Kalendas Iunij, ex hac vita migravit, nulla relicta prole mascula, quæ succederet in Germaniæ regnum. sicque Dei iusto iudicio defecit Occidentale Imperium à Germanis, cum eo ad impugnamdam Ecclesiam sunt abusi, & translatum est ad Saxones Romaniæ propugnatores Ecclesiæ. Opera enim Alberti Archiepiscopi Moguntini Lotharius Dux Saxonum regnum accepit, postea verò (vt suo loco dicitur) Imperium.

Hoc autem anno tertio Kal. Septembris, Moguntia Rex Lotharius constituitur, præsentibus atque fauentibus Legatis Apostolicæ Sedis (vt Robertus affirmat) & Idibus Septembris coronatur Aquisgrani à Friderico Coloniensi Archiepiscopo. Ita Dodechinus, qui & asserit Legatos Romam esse missos ad Honorium Papam pro confirmatione noui Regis Lotharij. Subdit autem hæc Otto * Fritingenfis Episcopus: ^a Hic Lotharius per omnia progeniem Imperatoris Henrici humiliavit, vt planè Dei iudicio iusto (sicut in libro Regum habes) in peccatis & præuaricatione patrum semen eorum affligi videretur. Vnde grauis dissensio regni in multos annos protracta plurimos in anima & corpore periclitari fecit. Vnde prædicti Fridericus & Conradus iuuenes sororij Henrici Imp. dum se viderent opprimi, in quantum poterant, reniti conabantur: ob quam causam à summo Pontifice Honorio, qui Callisto successerat, excommunicantur. Porro Conradus à fratre ac quibusdam alijs Rex creatus, * Pytenæum per iugum Septimi montis, quo Rhenus & Oenus fluuij oriuntur, transcendit, vbi à Mediolanensibus, qui tunc Comanum bellum per decem annos pro afflictione populi vtriusque ciuitatis miserimè protractum, capta ac deleta vrbe, prosperè consummarunt, honorificè suscipitur, ac ab eorum Archiepiscopo Anselmo Modocii, sede Italici regni, in Regem vngitur. At pro his, alijsque à summo Pontifice deponitur, & alter in eius locum subrogatur.] hæc Otto, additque, quod simulac Lotharius in Italiam venit, paucis suis, quos habebat, amissis, vix nec absque sui periculo in patriam

XI.
OPE MAR-
TYRVM RE-
GNVM
FRANCO-
RVM LIBE-
RATVR.
*locus obscu-
rus.

XII.
PIETAS LV-
DOVICI
REGIS ER-
GA SAN-
CTOS MAR-
TYRES.

MORITVR
HENRICVS
IMPERA-
TOR.

XIII.
LOTHARIVS
REGNAT.

*Or. lib. 7.
c. 17.

CHRISTI
1125.

HONORII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

patriam reuertendi habuit facultatem. porro fauisse semper Romanos Pontifices Lothario Imperatori, euenta declarant.

XIV.
LEGATIO
IOANNIS
CREMENSIS
CARD. IN
ANGLIAM.

Hoc etiam anno decernitur ab Honorio Papa legatio in Angliam, quæ credita est Iohanni Cremensi Presbytero Cardinali tituli S. Chryfogoni, à quo pariter mense Septembris celebratum esse Concilium, Scriptores rerum Anglicarum affirmant, & aliqui ipsorum magno cum dedecore res ab eo gestas enarrant. nam præter simoniam notam, qua eius æstimationem inurunt, addunt illud ignominiosum, quod cum in eodem Concilio sanciuisset canonem aduersus Clericos concubinos, in eosdemque declamasset, quod magno scelere post celebratum sacrosanctum Missæ sacrificium auerent se iungere concubinae, seu de latere eiusdem surgere ad sacrificium celebrandum: ipse tamen cum eadem die Corpus Domini confecisset, post vesperam fuit cum meretrice deprehensus. scripta hæc reperiuntur primitus ab Henrico Huntidoniense rerum Anglicanarum a Scriptore. Roge-

Herr. Hunt.
hist. lib. 7. hoc
anno.

tius ipso recentior eadem totidem verbis repetit in Annalibus, sed anno sequenti, atque nouissime Matthæus V Vestmonasteriensis. de his item agens anno præsentis, addit inanem excusationem eius, quod scilicet ita in turpitudine deprehensus dixisset, quod non fuerit ipse sacerdos, sed sacerdotum corrector. Porro ex tali excusatione conuinci mendacium nemo non videt. Etenim quomodo non sacerdos fuit, quem sacerdotem esse, necessitas ipsa cogebat, utpote quod esset Presbyter Cardinalis tituli sancti Chryfogoni? vel quomodo non Sacerdos, quem dicunt manere inuentum sacrificium celebrasse? certe quidem non numero historicorum veritatem historiarum consueuimus æstimare, sed quanta fide poleat primus auctor cuiuslibet assertionis. Nam reliquos primum sequi auctorem, & eius vestigijs inhærere, frequentiori usu in more positum reperimus. Cum igitur accuratè Auctorem expendimus, quantæ fidei esset, qui isthæc primus asseruit: inuenimus eum plus æquo, immodè iniquè fauere sacrorum ministrorum coniugio, ipsum Archidiaconum. Etenim dum ipse agit superius de S. Anselmo, qui in Concilio à se celebrato vetuit coniugia Clericorum, mendacissimè asseruit, ante illud tempus in Anglia id non fuisse prohibitum, & plures fuisse qui eiusmodi coniugio fauissent. quod quàm falsum sit, nullus ignorat. Hæc dicta sint, ut explorata habeatur Auctoris fides. Præterea, si tanto fuisset Legatus reuerà crimine infamatus: quomodo aduersarij eius, ipsi scilicet schismatici fautores Petri Leonis, cum suis scriptis declamasse reperiuntur in eos Cardinales, qui Innocentium elegerunt, inter quorum primos idem Iohannes Cremensis habetur annumeratus, tam enorme delictum tacuerunt, & ut isti narrarunt, totidem verbis exprobrare cessarunt? vel quomodo S. Bernardus, & alij viri magni nominis eius temporis Scriptores, Innocentijque Papæ fautores adedò constanter dicere potuissent, sicut numerosiore, ita & sanctiore Cardinalium partem eundem Innocentium elegerunt, si tanto scandalo ex eis vnus Iohannes Cremensis orbem Christianum concussisset? Sed & quod huius temporis rerum Anglicanarum auctor V Vilelmus Malmesburiensis, haud assuetus parcere Ecclesiæ Romanæ ministris, eiusdem facinoris nullam penitus mentionem fecisse reperiatur, nec ibidem diligens Auctor, qui adiecit appèdicem ad Florentium, & adedò exactè præ ceteris de singulis rebus gestis in eo Concilio meminit, perinde ac si eidem interfuisset, huius euulgati (ut volunt) tantopere criminis, aliquid penitus scripserit: certe quidem de eo dubitandi, verum ne sit, vel sparsa calumnia, ut fieri assolet, saltem locum reliquit, quod quilibet amatissimam veritatis non puto negabit. Nos verò nec eiusmodi sumus, ut prodicione veritatis delinquentem quemlibet Ecclesiæ Romanæ ministrum prodere nolimus, cum nec ipsa sibi hoc vendicet Romana Ecclesia, ut membra sua & è latere suo Legatos missos omni carere turpitudine

1. Cor. 10.

asserat. non enim (quod probro ducit Apostolus) æmulatur Deum, ut fortior illo sit. Si enim ipse Deus, qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem, tamen in Angelis suis reperit prauitatem; quid præsumet ipsa, dum Angelos suos mittit Legatos in mare? secundum illud propheticum: ^a Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam & dilaceratam: cum sciat ipsa non supernos Angelos mittere, sed homines, de quibus est pronuntiatum diuinum oraculum, quod vniuersa vanitas sit omnis homo viuens.] sed de his satis.

Iob. 4.

1. Pet. 18.

XV.

Iam verò quæ in eodem Concilio, quod in Anglia per eundem Legatum hoc anno est celebratum, fuerint definita, hic describamus, & quidem ex Auctore, qui cum adedò exactè præ ceteris res ibidem actatas recenset, maiorem sibi præ ceteris vindicat fidem, qui à tempore incipiens, sic exorditur orationem:

Celebratur Synodus Londoniæ, in Ecclesia B. Petri Apostolorum principis, apud Vest-

CHRISTI
1125.

HONORII PAP. II.
I.

HENRICI IV. IMP. 15.
IOANNIS COMN. IMP. 7.

A Vestmonasterium, mense Septembris, nono die eiusdem mensis, id est, quinto Idus Septembris, ubi post multarum discussionem causarum promulgata sunt hæc Capitula, & ab omnibus confirmata numero decem & septem. Præfuit autem huic Synodo Iohannes de Crema sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ de titulo sancti Chryfogoni Presbyter Cardinalis, & domini Papæ Honorij in Anglia Legatus, cum V Vilelmo Cantuariensi, & Turstano Eboracensi Archiepiscopis, & cum Episcopis diuersarum prouinciarum numero viginti, & Abbatibus circiter quadraginta, & cum innumera Clerici & populi multitudine. sunt autem hæc Capitula:

CONCILIUM
LONDONIENSE A
LEGATO
APOSTOLICO HABITUM.
*XVI.

Sanctorum Patrum vestigijs inhærentes, quemquam in Ecclesia per pecuniam ordinari auctoritate Apostolica prohibemus. Interdicimus etiam, ut pro chrismate, pro oleo, pro Baptismate, pro pœnitentia, pro visitatione infirmorum, seu vnctione, pro communionem Corporis Christi, pro sepultura nullum omnino pretium exigatur.

XVI.
CANONES
CONCII.
LONDON.

Statuimus præterea & Apostolica auctoritate decernimus, ut in consecrationibus Episcoporum, vel Abbatum benedictionibus, seu in dedicationibus Ecclesiarum non cappa, non tapeta, non manutergia, non bacilia, & nihil omnino per violentiam, nisi sponte oblatum fuerit, penitus exigatur.

Nullus Abbas, nullus Prior, nullus omnino monachus vel Clericus Ecclesiam, siue decimam, seu quælibet beneficia Ecclesiastica de dono laici sine proprij Episcopi auctoritate & assensu suscipiat. Quod si præsumptum fuerit, irrita erit donatio huiusmodi, & ipse canonice vltioni subiacebit.

Sancimus præterea, ne quis Ecclesiam, siue Præbendam paterna vendicet hereditate, aut successorem sibi in alio Ecclesiastico constituat beneficio. Quod si præsumptum fuerit, nullas vires habere permittimus, dicentes cum Psalmista: Deus meus pone illos ut rotam qui dixerunt: Hereditate possideamus sanctuarium Dei.

Adiicientes quoque statuimus, ut Clerici, qui Ecclesias seu beneficia habent Ecclesiarum, & ordinari, quod liberitè viuunt, subterfugiunt, cum ab Episcopis inuitati fuerint, si ad Ordines promoueri contempserint, Ecclesijs simul & beneficijs earum priuentur.

Nullus in Diaconum nisi Subdiaconus, nullus in Priorem nisi Presbyter, nullus in Archidiaconum nisi Diaconus promoueat.

Nullus in Presbyterum, nullus in Diaconum, nisi ad certum titulum ordinetur. Qui verò absolutè fuerit ordinatus, sumpta careat dignitate.

Nullus Abbas, nullus omnino Clericus, vel laicus quemquam in Ecclesia ordinatum absque proprij Episcopi iudicio præsumat eicere. Qui autem secus facere præsumperit, excommunicationi subiacebit.

Nullus Episcoporum alterius præsumat parochianum ordinare aut iudicare: vnusquisque enim suo domino stat aut cadit. nec tenetur aliquis sententia, non à suo iudice prolata. Nemo excommunicatum alterius præsumat in communionem suscipere. Quod si scienter fecerit, & ipse communionem careat Christiana.

Præcipimus etiã, ne vni personæ Archidiaconatus, vel diuersi ordinis tribuatur honores. Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Canonicis, vxorum, concubinarum, & omnium omnino feminarum contubernia auctoritate Apostolica inhibemus, præter matrem, sororem, amitam, siue illas mulieres, quæ omni careant suspitione. Qui huius decreti violator extiterit, confessus vel conuictus ruinam proprij Ordinis patiat.

Vsurã & turpe lucrum Clericis omnibus prohibemus. Qui verò super crimine tali confessus, fuerit conuictus, à proprio gradu deiciatur.

Sorilegos, artoles, & auguria quæque sectantes, eisque consentientes excommunicari præcipimus, perpetuaque notamus infamia.

Inter consanguineos seu affinitate coniunctos vsque ad generationem . . . matrimonia contrahi prohibemus. Si qui taliter coniuncti fuerint, separentur.

Interdicimus etiam, ut viri proprias vxores de consanguinitate impetentes, & testes quos adducunt, non suscipiantur, sed prisca Patrum seruetur auctoritas. Placet vobis? Placet. Placet vobis? Placet. Placet vobis? Placet.

Inde Cardinalis relicta Anglia Normadiam vadit, ac demum reuertitur Romam. V Vilelmus quoque Archiepiscopus, considerans Ecclesiam regni Anglorum in Cатуariensis Ecclesiæ humiliatione graui scandalo consternatam: transijt ipse mare, Romam iturus, rebus, quæ non æquè procefferant (ne pari exorbitatione amplius procederent) opem pro posse laturus.

XVII.
VILLELMVS ARCHIEPISCOPVS CANT. LEGATUS APOSTOLICVS.

CHRISTI
1126.

HONORII PAP. II.
2.

VACAT. IMP. OCCID. I.
IOANNIS COMN. IMP. 8.

laturus. Venit ergo Romam, & ab Honorio summo Pontifice, qui Callisto successerat, A honorificè susceptus est. Cui idem Apostolicus vices suas in Anglia & Scotia commisit, & Apostolicæ Sedis Legatum constituit.] hucusque Auctor de rebus gestis anni huius.

XVIII. Venit quoque Romam hoc anno ad Honorium Papam, audita eius creatione, sanctus Norbertus Præmonstratensium institutor, à quo benignè exceptus est, & antequam recederet, quidquid voluit, impetrauit de sui Ordinis institutione. In reditu autem idem Norbertus de sua electione in Episcopum diuinitus emissum oraculum accepit. hæc pluribus Hugo^a eius temporis scriptor in Vita ipsius.

Eno. Norbertus Romam ad Honorium veniit. Hugo in Vita ipsius cap. 12. apud Sur. 10. 3. die 6. Junij.

IESV CHRISTI
ANNVS
1126.

HONORII PAP. II.
ANNVS
2.

VACAT. IMP. OCCID. I.
IOANNIS COMN. IMP. 8.

I. VIGESIMVSSEXTVS post millesimum centesimum annus adest, Indictione quarta, quo Honorius Papa Romæ degens, duorum præcipuorum Abbatum, Cassinensis & Cluniacensis causas cognoscens, eosdem lata sententia condemnauit. Quod autem in primis ad Cassinensem pertinet, præter illa quæ superius dicta sunt, rem sic habeto ex Petro^b Diacono Cassinense: Pontifex autem cum Nicolaum electum ignoraret, Gregorium Cardinalem tituli Apostolorum ad monasterium dirigens, mandat vt eiusdem consilio Senioretum Capuani monasterij Præpositum Abbatem Fratres eligerent, ex cuius promotione & Deus honoraretur, & religionis status in famoso Cassinensi monasterio roboraretur, bonaque Ecclesiæ tam spiritualia quam temporalia in dies auergerentur: ipse pro viribus monasterio fauere semper paratus esset. Veniens autem Cardinalis ad monasterium, Fratibus quid Papa præceperit, nuntiat. Quod dum Fratres audissent, murmur inter eos protinus oritur, dicentes, non debere Cassinensis Abbatis electionem in alterius potestatem transire, iniquum & indignum esse, vt Cassinensis Ecclesia, quæ libera semper extiterat, maximo pudore Cardinalibus subijceretur.] dicere veriti sunt, Papæ, vel addere (quod erat) Cardinalibus Legatis Apostolicæ Sedis, quibus Episcopos, Archiepiscopos, & Patriarchas parere necesse esset. Vt planè redarguendi fuissent magnæ ingenij tarditatis & imperitiæ, vel mentis nimis elatæ factus. At Gregorius Cardinalis ratione potius eos vincendos quam cohibendos auctoritate putauit, cuius tunc ad eos habitam orationem sic recitat Petrus:

b. Pet. Diacon. lib. 4. c. 91. LEGATIO MISSA A LATERE AD COMPOSITIONES CASINATES.

II. Tunc ille, imperato silentio, Fratibus dixit: Ego huc neque pro Papæ Honorij lucro, neque pro Romanæ Ecclesiæ honore, sed pro salute animarum vestrarum, si permittatis, adueni. Romana enim Ecclesia vestro auxilio & laude non indiget, quæ præconium laudis in Petro ex ore ipsius Redemptoris emeruit. Quanam autem Ecclesia vel monasterium à Romanæ Ecclesiæ non disponatur arbitrio, cuius imperio cælum ipsum aperitur & clauditur? Omnes quippe Ecclesiæ à Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, vel quibuscumque Fidelibus conditæ sunt: Romanam verò Sedem solus fundauit Filius Dei, & super Petri Apostoli erexit fidem, cui etiam terreni simul & cælestis Imperij iura commisit: & illud Verbum, quod condidit cælum & terram, Romanam fundauit Ecclesiam. Atque vt omisissis ceteris, ad ea, de quibus nunc agitur, veniamus: sicut Apostolorum principes Petrus & Paulus Romanam Ecclesiam suo sanguine consecrarunt; ita Cassinense cœnobium per beatum Benedictum, qui Romæ doctum fuerat, & per ciues Romanos Maurum & Placidum habuit fundamentum. Neque illud ignoratis, quod destructo à Longobardis monasterio, Fratres iuxta Lateranense palatiū centum ferme & triginta annis habitauerunt. Ac demum Cassinensem Ecclesiam non alij quam Romani Pontifices extruxerunt, Gregorius scilicet & Zacharias. quæ rursus à Sarracenis incensa, iterum à sancto Agapito est restaurata. Cum igitur huius cœnobij fundatores ex Romanæ Ecclesiæ disciplina prodierint, eiusque instauratores Romani Pontifices fuerint: consequens est iuxta sanctorum Patrum instituta, vt Ecclesia Romana mater & domina, Cassinensis autem eius spiritualis appelleretur filia. Reuoluite Cassini cuncta monumenta, scrutamini Annales, & an ita se habeant res, ipsi iudicate, sin autem te alter habent, mendacij arguite. Sin verò habent, vt dixi, nolite veritati resistere, nolite Romanæ Ecclesiæ repugnare, nolite eius iussionibus contraire, sed ex cuius vberibus Fidei * iuramenta cepistis, eius iussis per omnia obtemperare curate.] hæc

* al. elementa luxibus,

CHRISTI
1126.

HONORII PAP. II.
2.

VACAT. IMP. OCCID. I.
IOANNIS COMN. IMP. 8.

A hæc Gregorius, factus tamquam paruulus in medio eorum (vt Apostolus ait *) hisce rudimentis eos imbueret, & demulcere verbis pro viribus studuit animo elatos & iratos, cum illud satis ad iustitiam inculcasset. Si quidquid sunt monachi Cassinates, profectò priuilegij Romanorum Pontificum existere conuincuntur: quid ergo in eos superbe resiliere contenderent? Porro Gregorius ipse reuocatus in Urbem, legatur in Gallias vnà cum Petro Leonis, de quorum legatione inferius in fine anni huius dicturi sumus.

Quantum autem illi Gregorio audito profecerint, audi ex eodem eorum Diacono Petro: Tunc, inquit, Fratres, temporis obiecta necessitate, Apostolici voluntatem se impleturos pollicentur, dum tempus opportunius viderint. sicque discessum à Capitulo est.] At quantum nocuerit non statim capessisse mandata Pontificis, ex ijs planè tragicis, quæ subijcit idem Petrus, intelliges: cum videlicet duo illi Abbates, Oderisius & Nicolaus acerbissimo contra se inuicem odio concitato, ad comparandos armatos omnem monasterij thesaurum dilapidant atque dispergunt. nam audi spectantem ista omnia Petrum: Diaconum: Oderisius verò cognita Nicolai electione, agiliter ad arcem, quæ Bantram dicitur, penetrat, & pecunias largè distribuens vndecumque milites collegit, igni & ferro cuncta Nicolao fauentia castra demoliri solo tenus coepit. Nicolaus hoc agnito, Robertum Iordanis Principis filium in suum auxilium euocat, atque ad monasterium dirigens, ad se deferri iussit aquimanilia argentea librarum nouem, quæ Sauinus (vt supra diximus) Beato Benedicto donauerat, aquimanilia argentea Stephani Papæ; altare aureum cum gemmis pretiosis; calicem aureum librarum quatuor; calicem magnum Saxonicum, quem Theodoricus Saxonum Rex beato Benedicto transfuserat; Epistolarium aureum Desiderij Abbatibus, textum Euangelij Henrici Imperatoris cum gemmis pretiosis, Euangelium aliud, thuribula argentea nouem, coronas argenteas totidem, ponderis alias nouem, alias duodecim librarum, quas Otto Imp. Hugo Marchio, alijque Fideles sancto Benedicto obrulerant; calicem aureum nouem; alios calices quinque; concham librarum septem, candelabrorum paria tria, coronas quatuor, singulas librarum decem & octo, conchas duas librarum octo, cucumellum librarum sex, textum Euangelij, scutellam magnam, vrcum Ducis cum aquimanili suo. Hæc omnia argentea, cruceque auream ab Ecclesia abstrahens, & castrum non recuperavit, & graue contra se odium monachorum excitauit.] Quid demum post animositates, bella, incendia, atque cædes? Oderisius (subdit Petrus) cernens Romanum Pontificem in omnibus sibi aduersari: fera ductus poenitentia, Romam perrexit, prostratusque illius pedibus, Abbatiam in manibus ipsius renuntiavit, &c.] Nicolaus non sic, sed in schismate persistit. de quo idem Petrus inferius:

B Comperito Honorius monasterij negotia quotidie in deteriora proficere, eundem Nicolaum vt inutilem ab officio remouit Abbatibus, fratribusque mandauit, vt si sibi parere, suæque ordinationi stare vellent, nobili & antiquo beati Benedicti monasterio tam in spiritualibus quàm in temporalibus instaurando tota intentione studeret.] Monachi igitur suo damno experti, quàm malum & amarum esset reluctari Sedis Apostolicæ obedientiæ, in omnibus Honorio Papæ parere deliberant. nam de eis pergit Petrus: Fratres, qui Nicolaum ob thesaurum dissipati, & amissam terram iam dudum exosum habebant, venienti ad monasterium ianuam in faciem claudunt, Honorioque renuntiat, vt veniat, se suaque in eius potestate permittentes. Ille lætior factus, Mattheum Episcopum Albanensem ad monasterium dirigit, mandatque Fratribus, vt quem ipse idoneum ex Romanæ Sedis auctoritate censeret, hunc ipsi omni mora seposita eligerent.] quod & factum. Nam ab Honorio Papa propositum Abbatem illum Capuanum, de quo superius, Senioretum nuncupatum, sibi elegerunt Abbatem; quem ipse Pontifex Cassinum pergens, profecturus Beneuentum, sacris ritibus consecrauit. hæc omnia excessere limites anni huius: nam Nicolaum sedisse annum vsus, mensum vnum, & dies sexdecim, idem Petrus affirmat: d

Iam verò quomodo eiusdem Apostolicæ Sedis iudicio, hoc anno, Romæ definita fuerit Cluniacensium causa, dicendum. Ipsum enim Pontium inuasorem, excommunicatum vltra tractum Romam ad iudicium subeundum, anno superiori, dictum est ex Petro Abbate Cluniacensi, rem gestam exactè scribente, qui pergit de Cluniacensibus Romam missis, ad dicendam causam vocatis: Obtemperat statim pars cuncta nostrorum, & inter innumeros monasteriorum Priores causa cuius hæc interiecta sunt, iam dictus venerandus Mattheus aduenit. Adest & Pontius licet inuitus cum suis, & denominata die, vt iudicium subeat, aduocatur. Præcipitur tamen, vt quia excommunicatus nec agere, nec iudicium canonicè subire

V. RESTITUTIO NICOLAVS ELIGITUR ABBAS PAPAE VOLUNTATE.

d. Pet. Dias. lib. 2. mirra. cap. 13. IUDICIUM DE PONTIO EXHIBETUR ROMAE.

VI.

fubire potest, prius satisfaciatur, & satisfaciendo se vinculo, quo iure vincus fuerat, soluat. A Mirantur à Papa Nuntij, & ex parte mittentis, vt de tantis malis satisfaciatur, iubent. Respuit ille, nec se ab aliquo viuentium anathematis vinculo vinciri posse affirmat: solum esse Petrum in cælis, præter quem nulli hoc licere fatetur. Commoto multò magis tali eius responso domino Papa, totaque simul inde Vrbe turbata: non solum excommunicatum, sed & schismaticum cuncti proclamant. Et quia (vt dictum est) nisi solutus ad iudicium admitti non poterat: suos qui cum eo venerant, vtrum quod ille volebat, illi saltem satisfacere vellent, responsum missis dominus Papa Nuntijs quærit. qui statim pro eius imperio paratos se esse respondent. Intran ergo palatium nudis pedibus cuncti, & reos se in conspectu vniuersorum fatentes, protinus absoluntur. Absoluti causam ingrediuntur, & nihil quod vel sibi, vel illi pro quo agebant, suffragari posset, intactum relinquunt.

VII. Assumit sibi ex parte alia vocem vniuersorum venerandus Mathæus, & sapienter de tota causa perorat. Surgit statim auditis partibus Papa, & tota Romana Curia sibi adiuncta, ad rem examinandam in partem secedit. Moratur diu, redit cum cunctis post aliquot horas ad Sedem: vt inuentam ex consilio sententiam ferat Portuensi Episcopo iubet. Fert ille iussus sententiam, & vt ipsa eius verba referam: Pontium, inquit, inuasorem, sacrilegum, schismaticum, excommunicatum ab omni Ecclesiastico honore vel officio sancta Romana & Apostolica Ecclesia in perpetuum deponit, & Cluniacum, monachos, vel cuncta ad idem monasterium pertinentia Abbati, qui in presentiarum est, cui iniuste subtracta fuerant, restituit. Data sententia, vniuntur qui diuisi fuerant, & velut in momento redintegrato Cluniacensi corpore, tantus tamque diutinus malorum turbo sedatur. Irruit post paucos dies tam in victos quam in victores Romanus ille pestifer morbus, & pæne omnes tam monachos quam famulos in breui prosternit. Inuadit vix elapso mense & dominum Pontium, paucisque diebus interiectis exinguit. De cuius sine epistolam mihi à supradicto beato memorie Papa Honorio directam (si forte eius notitia vtilis iudicatur) adiungo:

DAMNATUS PONTIUS MORBO INTERIIT.

VIII. Honorius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Petro Cluniacensi Abbati salutem & Apostolicam benedictionem.

Præterito mense Decembri Pontius viam vniuersæ carnis ingressus est, qui quamuis de malis Cluniaco illatis sæpè communitus, pœnitentiam agere noluerit: nos tamen pro reuerentia eiusdem monasterij, cuius monachus fuerat, eum honestè sepeliri fecimus. Data Laterani.] hic finis Pontij infelicissimi, de quo loco epitaphij sepulchralis hos tunc cecinit versus Petrus Pictauensis:

Grande lucrum facimus, quia causa schismatis huius
Corruit ex toto perfidus ille draco.
Cumque caput lubricum sustollere nititur anguis,
Rumpitur, & moriens atra venena vomit.
Interiere nigri prestigia saua colubri,
Nec patitur monstrum vivere Roma diu.
Sed mox ancipiti gladio fera colla trucidans
Defendit Petrum Petrus ab hoste suum.]

IX. Ex his autem malis tulit illud Ecclesia Romano compendiu, vt ex monachis Cluniacensibus Mathæum illu, qui ea de causa Cluniaco Romã venerat, virum sanctissimum acceperit in Cardinalem, cuius vitam planè mirandam ipse qui supra Petrus Cluniacensis Abbas scriptis mandauit. Qui enim ob defensionem suorum Cluniacensium cum primarij Abbatis præceptum vnã cum alijs in Romanam Curiam intulisset) quod non possit abscondi ciuitas supra montem posita) cum qualis esset, ipsi Honorio Papæ optimè innotuisset, eundem statim absoluta causa creauit Cardinalem Episcopum Albanensem, de cuius promotione, & vitæ monasticæ instituto retento accipe quid Petrus dicat: a

A Petr. Clun. lib 2. miran. 6. 14.

X. MATTHÆUS EPISC. CARDINAL. ALBANENSIS ET MONACHO CLVN.

Causa iam dicta Mathæus tractus ad Urbem, ea sic definita, redire cum socijs ad propria festinabat. Sed qui nescientem vocauerat Deus, reditum impediuit, & quia super pauca fuerit fidelis, eum super multa, vt expertum dispensatorem promouit. Iniungit ei cum honore nominandus Papa Honorius maioris honoris & oneris pastoralem curam, & eum labori suo socium adhibens, in Episcopum Albanum consecrat. Prouetus ergo ad sublimem Pontificalis ordinis gradum, & super Ecclesiæ candelabrum ad lucendum omnibus qui in domo erant, magnificè exaltatus; nihil de monacho quorundam more

A more dimisit, sed sicut de magno Martino legitur, eadem in corde eius humilitas, eadem in vestitu eius vilitas mansit. Nihil de officijs, nihil de cantibus, nihil de proluxa Cluniacensi psalmodia quarumlibet curarum prætextu reliquit. seruabat in palatio instituta claustrum, & mundo expositus, firmo & longo vsu velut innato religionis proposito à secularibus vanitatibus se quasi septo firmissimo fecernebat. Cohibebat se intra se, nūquam (sicut de quodam dictum est) magis solus quam cum alijs, nūquam negotiosior quam cum solus erat. Præferbat cunctis operibus suis, omnibusque sanctis studijs sacrificandi Deo illum suum quotidianum vsu, à quo nec rei familiaris cura, nec multiplex occupatio, nec ipsa continua post summum Pontificem omnium Ecclesiarum sibi imposita sollicitudo eum retrahere poterant. Conquereretur inde sæpius Papa: & alijs ad Curiam manè, ex more, conuenientibus, ipsi ad horam tertiam vix occurrenti, quod plus nimio esset monachus, velut improperebat. Nec hoc tantum Romæ, sed etiam vbique terrarum studiosè seruabat. Vrebat sæpè æstius diebus acriore Italici solis ardore, quod matutinas in his sacris officijs occupans horas, extrahi ab Ecclesia circa sextam quandoque horam vix poterat. Et quia non solum simplex religiosa innocentia, sed & prudens erat singulari sapientia, mittebatur sæpè à magistro ad diuersas partes orbis terrarum, & vices Apostolicas, in partem ab eo vocatus sollicitudinis, prudenter administrabat.] quarum prima illa fuit legatio eius, cum mox (vt audisti) ad conciliandos Cassinates monachos ab eodem Pontifice mittitur, reque benè & ex sententia gesta, ad ipsum Romam redijt. de reliquis autem suis locis diceretur inferius. Vt planè appareat ex cunctis rebus ab eo benè gestis, eius in Cardinalem electione magnoperè illustratam fuisse Romanam Ecclesiam, sed de his hactenus.

C Hoc eodem accidit tempore, vt inter Cluniacenses & Cistercienses monachos graues diffensiones orientur occasione obseruationis Regulæ sancti Benedicti, sub cuius stipendijs licet sub habitu diuerso vterque Ordo militaret, alter alterum redarguens inobstantiæ atque præuaricationis eiusdem. Verum non eò processit ista contentio, vt inter eos charitas scinderetur, quinimò magis magisque, vt benè fixa radice arbor ventis consolidatur, inter eos firmata fuerit & stabilita; quamuis humani generis hostis causas plurimas discordiarum diuersis temporibus (vt inferius apparebit) subministrarit. Fuit inter alia illa prima, qua his diebus sanctus Bernardus valdè permotus est, cum ipsi Cluniacenses pellexissent (vt nuntiatum Bernardo fuit) eius affinem monachum Cisterciensem & seduxissent blanditijs, vt transfret ad Cluniacenses: pro qua re & dispensationem Apostolicam impetrassent. Tulit planè animo indignissimo id factum Bernardus, atque ad reuocandum adolescentulum scripsit primam ordine positam epistolam, quam sicut afflatus Spiritu sancto dictauit, ita Dei esse opus, quod perficere conaretur, miraculi perspicua euidentia est declaratum. Cum enim sub dio diceret illam sereno cælo, & inter dictandum improuisa oborta pluuia amanuensis à scribendo cessaret, & inde recedere vellet ad testum locum: prohibuit eum Sanctus illud vsurpans: Opus Dei est, curat ipse sua. Quo factum est, vt renouatum fuerit miraculum exhibitum Gedeoni, cum vndique madente terra densis imbribus, charta illa, in qua epistola scribebatur, neque à gutta pluuie ostendi potuit esse læsa.

XI. CVR TANTA MALA PATI DEVS PERMISIT CLVNIA-CENSES. Bern. apolo. ad VII. l. m. Abbas. S. Theodoric. b. Petr. Clun. lib. 3. ep. 28. & l. 5. ep. 16.

D Factum est autem, vt cum eadem epistola ad Cluniacense perlata esset monasterium, lectaque ab eius Abbate Petro, viro planè religiosissimo, sanctoque Bernardo (quantum humano iudicio potest intelligi ex scriptis, magisque ex rebus ab eo præclare gestis) charitate non impare: tantum abest, vt ex eis turbatus animo, aduersus ipsum indignationem conceperit, quin magis compassus fuerit, eique indulgendum duxerit: aded vt non ipsum Robertum solum restituerit, sed & alios concesserit monachos, qui apud se essent, quos sciret eidem sancto Bernardo esse charissimos. Quinam autem isti fuerint, quos benignè ad Cistercienses ex Cluniacensibus redire fecerit, recenset idem Petrus in epistola quædam ad eundem sanctum Bernardum data, qua peteret monachum Cluniacensem ad breue temporis spatium ad se mitti ex monasterio Clareuallensi, sic dicens: Cur ergo, mi charissime, vnus saltem mihi per mensem non conceditur, cum ego Petrum, cum Robertum sanguine proximos, cum Guamerium, cum quosdam alios, tractus amore tui, tibi non mense vno, sed perpetuò concesserim? Quot ego Abbates, quot monachos alijs, ne dicam, alienis Ecclesijs, litteris tuis, vel consilijs victus concessi? Nec me pœnitet amico cessisse: cui & adhuc in pluribus paratus sum cedere, &c.] sic igitur inter duos sanctissimos

XII. S. BERNARDUS DO PETRVS INDVLSIT. Petr. lib. 6. ep. 36.

mos Abbates istos, supereminante antiquo hoste zizania, tantū abest vt creuerint ipsa vs- que ad messem, sed nec fuerint ipsi ea in segetem coalescere, quin continuo euulsa quam- primū aruerint: vt ex his, quæ inferiūs dicturi sumus, perfacile apparebit. at de his mo- dō satis.

XIII.

Hugo in Vi- ta Norberti. c. 34. apud Str. to 3. die 6. Junij.

Quo anno sanctus Norbertus, cū accepisset Romæ ab Honorio Papa confirmatio- nem instituti à se Ordinis Præmonstratensium, reuersus in patriam, dispositis rebus, voca- tur Antuerpiam, vt Ecclesiā illam noui hæresiarchæ opera labefactatam adiuuaret. Qui- nam hic fuerit hæresiarcha, & quæ eius nefandæ assertiones, sic accipe ab Hugone eius temporis Auctore, qui ait: Non est autem prætereundū, quare vocatus fuerit ad suscipien- dam Antuerpiensem Ecclesiam. Est Antuerpia oppidum amplissimum & populosum, in quo vnus erat tantū sacerdos, qui curam totius populi ibidem commorantis gerebat: sed præ nimia multitudine & frequenti negligentia non poterat: nec credebatur ei, quod & ipse quasi in coniugio & copula carnali neptem suam in tertio gradu manifestè sociam sui sceleris haberet. Hanc ob causam populus ille quasi grex abique pastore per multos errorum anfractus deuiabat. Vnde contigit, vt hæreticus quidam miræ subtilitatis, & se- ductor, Tanchelinus nomine illuc adueniens, in eadem gente locum suæ imposturæ inue- niret. Erat is omnium hominum sceleratissimus, Deique & omnium Sacramentorum eius, totiusque religionis & Christianæ Fidei hostis. Ita vt ministerium Episcoporum & sacerdotum nihil esse diceret, & sacrosancti corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi perceptionem ad salutem perpetuam prodesse negaret.

TANCHELI- NVS SACRA- MENTARIO- RVM PRÆ- MONSTROR.

XIV.

Itaque illum populum, cui iam per multa tempora horum veritas nuntiata non fuerat, in hos errores induxit. Credebant ei & sequebantur eum circiter tria millia armatorum, nec erat Dux, aut Episcopus, aut Princeps, qui auderet ei resistere vel occurrere, nec ante eum, nisi sectam eius amplecteretur, apparere. Cum pretioso apparatu, in vestibus deaura- tis, triplici funiculo crinibus intortis, & auro intexto ligamine triplicatis incedebat, verbis- que persuasibilibus, magnisque conuiuiorum apparatus benevolentiam eorum ad sedu- cendos eos exhauriebat. Res mira & stupenda, lotiones eius bibebant, & reliquiarum loco asportantes recondebant, & cū filias in matrum presentia, sponsasque maritis videnti- bus corrumperet, opus spirituale id esse asserbat. in tantum, vt infelicem se diceret, qui huic coniunctioni nefariæ misceri non meruisset. Hæc turpissima & detestanda hominis impostura, etiā post mortem eius extirpari nullatenus potuit, licet duodecim Clericorum congregatio ab Episcopo in subsidium sacerdotis, qui solus erat, in Ecclesia sancti Michaë- lis instituta esset, &c.] subijcit de laboribus sancti Norberti & Clericorum, ab eo illuc missorum, ad conuellenda zizania, ab homine omnium pessimo seminata. Videant nostri temporis Nouatores, quibus præcursoribus gloriari possint, & quos se suorum dogmatum habere Patriarchas exultent. Eant post eos, quos omnium nefandissimos tunc & semper Ecclesia deuouit atque damnauit. Miseros verò Antuerpienses sicut oues sine pastore à lupo vorari, facile fuit. Sed audita à Christi præconibus veritate resipiscences, erroremque detestantes conuersi sunt. Sed fuerunt huius temporis consortes erroris eiusdem vel simi- lium alij, qui eodem tempore Honorij Papæ cogniti asseruntur.

XV. DE PETRO BROISINO HÆRETI- CO. b Perr. Clun. l. 1. epist. 1. c. 2.

Haud dissimilis planè Tanchelino fuit, nec impietate dispar Petrus de Bruis dictus, qui his item temporibus eosdem ferme errores disseminauit in prouincia Arelatensi, & alijs adiacentibus locis, qui per annos viginti impiè agens, impiè scribens & loquens perdura- uit. Aduersus quem diffusè scripsit Petrus Cluniacensis eam primū epistolam, quam dedit ad Ebredunensem Archiepiscopum, & alios Episcopos, in quorum diocesisbus nefari- us homo hæreses propagauit, & aliam ad alios, nempe Arelatensem, & alios, quæ tamen primo loco ab ipso posita legitur. Vbi inter alia de priori atque prolixiori epistola ista habet: Scripsi nuper epistolam reuerentiæ vestræ, contra hæreses Petri de Bruis disputantē.] & pauld post: Vobis eam mitto, quoniam in partibus vestris, aut circa easdem, stulta illa & impia hæresis more pestis validæ, multos interfecit, plures infecit, sed gratia Dei con- citante & adiuuante vestra studia, à vestris regionibus sese paululū remouit. Migra- uir autem, sicut audiui, ad loca satis vobis contigua, & à Septimania vestra, vobis perse- quentibus expulsa, in prouincia Nouempopulana, quæ vulgò Gasconia vocatur, & in par- tibus ei adiacentibus sibi foueas præparauit, in quibus nunc se timore occultans, nunc de ipsis audacia assumpta prodiens, quos potest decipit, quos potest corrupit, & nunc illis nunc istis lethalia venena propinat. Vestrum est igitur, ad quos præcipue tam

A tam ex officio, quàm ex singulari scientia in partibus illis cura Ecclesiæ Dei spectat, & qui- bus ipsa velut fortibus columnis maximè innititur, vestrum est, inquam, & à locis illis, in quibus se latibula inuenisse gaudet, & prædicatione, & etiam si necesse fuerit, vi armata per laicos exturbare.] & inferiūs: Et quia prima erronei dogmatis semina à Petro de Bruis per viginti ferè annos sata & aucta quinque præcipue venenata virgulta produxerunt, contra illa maximè, vt potui egi, vt circa ea se animus & verba attentius occuparent.] At quæ- nam ista, inferiūs ita repetit, dicens:

Primum hæreticorum capitulum negat paruulos infra intelligibilem ætatem consti- tutos Christi Baptismate posse saluari; nec alienam fidem posse illis prodesse, qui sua vti non possunt.

XVI. CAPITA HÆRESVM.

Secundū capitulum dicit, templorum vel Ecclesiarū fabricam fieri non debere, factas B insuper subruui oportere, nec esse necessaria Christianis sacra loca ad adorandum, &c.

Tertium capitulum Cruces sacras confringi præcipit, & succendi, quia species illa vel instrumentum, quo Christus tam dirè tortus, tam crudeliter occisus est, non adoratione, non veneratione, vel aliqua supplicatione digna est, sed ad vltionem tormentorū, & mor- tis eius, omni dedecore dehonestanda, gladijs concidenda, ignibus succidenda est.

Quartum capitulum non solū veritatem corporis & sanguinis Domini quotidie & continue per Sacramentum in Ecclesia oblatum negat, sed omnino illud nihil esse, neque Deo offerri debere decernit.

Quintum capitulum sacrificia, orationes, eleëmofynas, & reliqua bona pro defunctis Fidelibus à viuis Fidelibus facta deridet, nec ea aliquem mortuorum vel in modico posse iuuare affirmat.] hæc erant Petri nebulonis deliramenta, cuius quis finis extiterit, ita pau- lō inferiūs:

Post rogum Petri de Bruis, quo apud S. Egidium zelus Fidelium flammās Dominicæ Crucis ab eo succensas, eum concremando vitus est, &c.] igne crematum ostendit, post- quam impius atque sacrilegus homo sacrosanctas cruces simul in vnum congestas vnā combussit, de quo ad eō immani facinore agit idem Petrus in priori epistola, dum aduer- sus ipsum sanctæ Crucis impugnantem cultum insurgit, aitque: Præuenistis scelestis ope- ribus celeritatem verborum, & profundis in religionem odijs (quod vel cogitare scelus fuerat) in sine nostræ Fidei tollere attentastis. Quod tunc factum est, quando ad inaudi- tam diuinitatis contumeliam, magno de crucibus aggere instructo, ignem immisit, py- ram fecistis, carnes coxistis, & ipso passionis Dominicæ die Paschalem Dominicam præ- cedente, inuitatis publicè ad talem esum populis, comeditis.] Ita impius horū omnium

XVII.

D malorum inventor, qui in ignem immisit cruces, ipse est iniectus in ignem, & qui eiusmo- di ex crucibus igne confecto carnes coxit, suæ ipsius carnes sunt traditæ concremandæ, ita vlciscente Numine nefandissima scelestissimi hominis sacrilegia. At quoniam in Henrico apostata impia eius hæresis reuixit & magis aucta est, cū & ipse Petrus duas has epistolas scripsit, atque etiam sanctus Bernardus, scriptis & prædicatione sequentibus signis eam- dem potentissimè exagitarunt, quando id contigit post vigesimum annum ab hoc tempo- re, suo loco pluribus dicturi sumus, & quomodo penitus extincta fuerit, pariter narraturi. In quibus planè videbis recentiorum hæreticorum impia dogmata etiam validissimè con- futata, prout facillè intelliget, qui tum eiusdem Petri Cluniacensis duas epistolas, totidem- que sancti Bernardi eodem argumento conscriptas legerit, & edita ab ipso tunc miracula pariter audierit, sed iam quæ sunt anni huius reliqua videamus.

E Hoc eodē anno Redemptoris millesimo centesimo vigesimo sexto, Idibus Februarij ex hac vita decessit sanctus Stephanus Aruernensis Grandimontensis Ordinis institutor, quod ex eius vitæ Actis, quæ apud Vincentium a descripta fidelissimè leguntur, ita colligitur. Cū enim testetur Auctōr, anno Redemptoris millesimo septuagesimo sexto eūdem San- ctum cœpisse eremū colere, anno suæ ætatis trigesimo, obiisse verò octogenarium: qui igitur tricenarius erat dicto anno septuagesimo sexto supra millesimū, hoc anno millesimo atque centesimo vigesimo sexto ad octogesimum oportuit peruenisse suæ ætatis annum.

XVIII. OBIVS S. STEPHANI ABBATIS GRANDI-MONTENSIS ORDINIS.

Quomodo autem pauld ante obitum conuenerunt eum Sedis Apostolicæ Legati, sic accipe: Miri odoris fragrantiam cum eo loquentes & astantes circa eum ex eo procedere sentiebant, vt pote in quo suauitatis Auctōr quiescebat, & in quo virginitas ac mentis ac corporis humilitas inquebat. Excellentiissimi quoque Cardinales Gregorius & Petrus Leonis, inter quos postmodum de Papatu schisma fuit, cū in Galliam missi in partibus

Capita Hæresum. Vincent. Bell. Spec. lib. 2. c. 46. 47. 48. 79.

XIX. GREG. ET PETRVS LEONIS LE- GATI APO- STOLICI.

CHRISTI HONORII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. I.
1126. 2. IOANNIS COMN. IMP. 8.

Lemouicinis legatione sua fungerentur, ad hunc virum Dei pariter conuenerunt, & uiuentium formam hanc à quo didicisset, & cur in loco tam sterili maneret, diligenter inquirentes, uerbaque prudentiae & humilitatis admirantes lætabundi receperunt. Octauo autem die ab eorum recessu, nullo tamen adhuc dolore vexatus, ab exteriori colloquio cepit vacare, sequere totum doctrinam discipulorum & orationi conferre, sciens per Spiritum sanctum obitum suum appropinquare: tandemque doloribus oppressus accepta sacra Vnctione atque Viatico, feliciter reddidit Deo spiritum. Cuius sanctitas pluribus argumentis est declarata, quæ ab eodem Auctore narrantur. hæc modo satis ad nostri rationem instituti.

XX. Eodem anno beatus Godefredus Westphalus Comes Cappenbergensis, qui vnâ cum germano suo ad prædicationem sancti Norberti sæculum reliquisset, tribus erectis monasterijs, coniuge summo consensu inter moniales proficiente, post multas tribulationes magna animi constantia toleratas, & perseverantiam exactissimam in regulari disciplina, clarus meritis ad Deum inigravit die decimatertia Ianuarij, anno suæ ætatis ferme trigesimo. extant res præclaræ ab eo gestæ scriptis mandata à viro religioso eiusdem Ordinis & ætatis, quas temporis iniquitate obliuione sepultas reuocauit in lucem, lucis ipse inbar Germaniæ Ecclesiæ Nicolaus Serarius, à quo opportunè missas accepimus, legimus, & dignam tanti viri amici Dei duximus memoriã quæ Annalibus Ecclesiasticis intexeretur. facta recensetur ab eodem Auctore Reliquiarum eius translatio anno millesimo centesimo quadagesimo octauo. clara etiam mentio eiusdem habetur in Vita eiusdem S. Norberti Præmonstratensis institutoris.

IESV CHRISTI HONORII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 2.
ANNVS ANNVS , IOANNIS COMN. IMP. 9. C
1127. 3.

I. ANNVVS sequitur vigesimus septimus post millesimum centesimum, Indictione quinta, quo Honorius Papa occasione nouarum rerum aduersus Rogerium Siciliae Comitem expeditionem parat. Etenim cum hoc anno VVilhelmus Dux Apuliæ & Calabriae moretur sine liberis, cumque Ducatum eius inuadere tentaret Rogerius Comes Siciliae: Honorius Papa, vocatis in auxilium Principibus Ecclesiæ fidelibus, contra ipsum proficiscitur in Apuliã. Quomodo autem ista se habuerint, sic accipe ex Chronico Romualdi Episcopi Salernitani: Mortuus est autem VVilhelmus Dux apud Salernum morte communi, maior triginta annis, anno Ducatus sui vigesimo sexto, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo vigesimo septimo, Indictione quinta, mense Iulij, in festo sancti Nazarij, sepultusque est apud Salernum in tumulo patris sui, in Ecclesia B. Matthæi Apostoli, quam Robertus Dux auus eius à fundamentis extruxerat. & inferius post descriptos eius laudabiles mores corporisque habitudine, hæc habet de Rogerio Siciliae Comite: Comes verò Rogerius audita morte VVilhelmi Ducis, qui eum heredem instituerat, statim cum galeis Salernum venit, & à Salernitanis ciuibus honestè susceptus est, quibus tenimenta & possessiones, & antiquas consuetudines conseruauit, & eos in suo recepit hominio. Turrim tamen maiorem in eorum potestate reliquit. Qui in eadem ciuitate ab Alphano Caputaquensi Episcopo est vnctus in Principem. Dehinc Rhegium ueniens, ibidem in Ducem Apuliæ est promotus, & sic in Siciliam redijt. hæc quidem hoc anno. Honorius autem Papa audiens eum absque Sedis Apostolicæ auctoritate Ducatum Apuliæ sibi sumpsisse, nec E more maiorum suorum eum ab Apostolica Sede, fidelitate iuramento pollicita suscepisse: in eum arma mouet, ob Ecclesiæ iurium defensionem. Quomodo autem tandem ab eodem Rogerio pacis legatione missa, iurata fidelitate, pax firma sancita est, dicitur anno sequenti, quo ista esse actitata, idem Auctor affirmat. Sic igitur vnâ cum VVilhelmo isto genus Roberti Guiscardi penitus fuit extinctum, quibus rerum humanarum inbecillitas est comprobata. Porro ista omnia locupletius enarrantur in Chronico Beneuentano, ab Auctore, qui spectabat hæc oculis, tunc scripto, in quo ista leguntur:

II. Hoc eodè anno septimo Kalendas Augusti defuncto VVilhelmo Duce Salernitano, Rogerius Siciliae Comes eius patruus, consentientibus Salernitanis, in eius locum successit. Qui & Ducatum Amalphitanum in suam redegit potestatem, magnamque Apuliæ partem cum Baronibus eius. Inde reuersus in Siciliam, fastidians Comitis nomen, præcepit omnibus, ut Dux

CHRISTI HONORII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 2.
1127. 3. IOANNIS COMN. IMP. 9.

A Dux nominaretur, misitque legationem ad Honorium Papam cum muneribus, petens ab eo, ut Ducatus vexillum & nomen Ducis ab eo consequeretur, pollicitus si faceret, datum ei ciuitatem Troianam & oppidum montem Fulcum prope Beneuentum positum. quod Honorius Papa facere abnuuit. Quamobrem indignatus Rogerius, per Barones sibi subditos in Apuliã finibus prope Beneuentum positos ciuitatem Beneuentanam acriter infestare cepit, multaque cæde patrata, agrisque direptis, idem Pontifex his malis consulturus eò venit, inde verò hoc eodem anno Capuam se contulit, tertio Kalendas Ianuarij, ubi à Roberto Principe Capuano officiosissime exceptus est. Vbi Honorius Episcopus & Abates circumpositos conuocauit ad vnctionem, quam habiturus esset eiusdem Roberti Principis Capuani. Qua solemniter peracta, idem Pontifex in frequenti conuentu orationem habuit, qua deplorauit cuncta illa, quæ per suos Barones Rogerius crudelissime perpetrasset. descripta ipsa uerbatim ibidem habetur in hunc modum:

B Domini & charissimi fratres, sicut uestra cognouit charitas, diu est, quod Romanam Sedem relinquens, apud ciuitatem Beneuentanam, quæ specialiter Romanæ attinet Sedis, pacificus uenerim, & omnibus spiritibus circa conuicaneos nostros hospitatus sum. Biduo autem post nostri aduentus præsentiam Rogerius Comes B. Petri aduersarius circa ciuitatem Beneuentanam, milites ferè quadringentos ad ciuitatis ruinam, & nostri dedecus inauditum induxit. qui ferè horis omnibus ciuium bona deprædati sunt, & eorum possessiones assidue incisioni posuerunt. Nos autem uniuersas illorum sustinentes afflictiones, ut ab illa desisterent pertinacia excogitauimus. Insuper etiam prædictus Comes Rogerius cum Hugone Infante & Raone de Ceppaluni pro ciuitatis Beneuentanæ derimento grauissimo confederatus est, existimans nos timori eius succumbere, & nefandis petitionibus suis operam dare. Hugo quoque & Rao contumacitate tali allegata, quotidie confinia ciuitatis igne & ferro consumere ceperant. Nos autem omnia quæ gerebantur aspicientes, solam misericordiam Dei omnipotentis præstolantes, cælestis Regis auxilium & B. Petri inuocauimus. Deinde ne ciuitas profus deturbaretur Beneuentana, talibus comota afflictionibus, militum amicorum depoposci iuuenem: sicque ut potuimus, obfiteri ceperimus eorum pertinaciæ. Cumque pro quibusdam imminentibus negotijs ciuitatem Troianam adissemus, præfatus Rao de Ceppaluni Beneuentanos ciues, qui ob uendicandas quas passi fuerant contumelias, die festiuitatis B. Martini circa eiusdem Raonis confinia exierant, ira diuina & furore cælitus adueniente, ductos ferro captiuos tenuit, & in imo carceris, denudatis corporibus, alligauit. Deinde quosdam captiuorum ciuium Hugoni Infanti viro nefandæ memoriæ & tyranno horribili, ut cruciatibus & supplicijs afficerentur donauit: Qui verò Hugo dentibus eorum radicibus euulsis, & in embratim dilaceratis, pretio eorum accepto, distraxit. Eos verò, quos ipse Rao detinuit, periculo famis & frigoris affligere non destitit. Quid multa? Uniuersa quæ excogitari poterant conuitia, Beneuentanis in captione positus inferuntur. Præterea die nocteque minantur, ut Comitem illum Rogerium anathemati traditum super ciuitatem inducant Beneuentanam, & de B. Petri virtute eductam, suæ obtineant ditioni & potestati. Insuper vobis omnibus, qui ciuitatû dominia & castrorum vigores tenetis, terroribus multis variisque tempestatibus minantur, quatenus unicuique uestrum munitiones, in quibus confiditis, & arces auferant, & secundum eius uelle vitam uestram disponant, prout uult & quomodo uult, de ciuibus peregrinos faciat, de uiris locupletatis pauperes constituat & egenos.

C Nos itaque mentis suæ iniquitatem & cogitationes quibusdam signorum coniecturis, per eos qui hæcenus perpeffi sunt, cognoscentes, longè lateque uitauimus, & pollicitationes suas tamquam uirus mortiferum fugientes, nullo modo paruimus, neque (ut ita dicam) auribus percipere dignati sumus. Auri quippe & diuitiarum quantas pollicitus est cumulationes, dumtaxat si ei Ducatus honorem largiri uellemus? Diuitiarum sanè illarum multimodas euitans promissiones, tum pro Romanæ Sedis honestate, quæ conseruare certauimus, tum pro uestri exilij, quod horis omnibus terrore expaui, Deum omnium factorem sæculorum testor, qui renes scrutatur, & corda deieci & dedignatus sum pro uestra credatis confusione & expulsionem diuitias tantas promiserit, excogitans ad eius libitum me usque quaque deuoluere, & consensum uestræ largiri exulationi. Ego verò dilectionis uestræ vinculum amplexatus, mori potius uobiscum elegerim, quam eius pollicitationibus nefandis adherere. Vitam igitur mortisque asperitatem, charissimi confratres ac filij, in uestra tenetis electione & voluntate, dummodo pugnare uelit, & vigorem honestatis tueri adiuuicem

ROGERIUS
COMES SI-
CILIAE
DUX VVLV
APPELLA-
RI.

III.
CONVENTVS
CAPVANS
VBI HONO-
RIVS PAPA
HABVIT
CONCIO-
NEM.

QUANTA
PASSI BE-
NEVENTA-
NI CAPTI-
VI.

IV.

* locus cor-
ruptus.

CHRISTI
1127.HONORII PAP. II.
3.VACAT. IMP. OCCID. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 9.

uicem exestuetis. Prudentiam vestram certissimam expertus sum; nihilque restat, nisi omni desidia abiecta, & cordis torpore deposito, Romanæ Sedis dignitatem, quæ pro vobis omnibus assidue interuenit, defendatis, & vobis ipsis quem tenetis vigorem, & filijs vestris conferuare conemini. Subuenite itaque viri fortissimi, & bellatores cõspicui, & dum tempus prosperitatis succedit, viribus cunctis iustitiæ, quam amplectimur, feueritatem ad ardua subleuemus. Deus enim, qui iustitiæ via est, & lux veritatis, & B. Petri Apostoli interuentio, nos quotidie liberabit, & auxilium à sancto eius solio, pietate assueta largietur.] hucusque ex sermone Pontificis Auctor, qui his ista mox subiicit:

V. Hæc & multa his similia Honorio, lacrymis irrigantibus, prædicante, vox vna militum populique omnis qui conuenerat efficitur, ac vna concordia clamauere, se suaque omnia pro B. Petri fidelitate & sua tradituros. Nouissimè Robertus nouiter Princeps statutus coram omnibus taliter pollicetur. En, Pater venerabilis, & personam quam aspicias, & totius Principatus mei quem tradidisti, virtutem tuæ committo ditioni, & ad tuum imperium omnia subiacebunt. Id ipsum Rainulphus Comes, & multi alij Proceres & Episcopi qui conuenerant, pollicentur. O quales, Lector, promissiones, si adesses, aspiceres, & quæ ex eorum promissis oriebantur lacrymationes, quas vniuersas si enarrare voluisses, fastidium auditoribus generaretur. Audiens autem Apostolicus Honorius multitudinem illam, ad eius orationem consentaneam dedisse concordiam: Saluatori omnium Deo & beatis Apostolis Petro & Paulo gratias egit, qui in se sperantibus subuenit, & quotidianum præbet auxilium. Et continuò ex auctoritate diuina & beatæ Mariæ Virginis, & sanctorum Apostolorum meritis, talem eis impendit retributionem, eiusmodi videlicet, quòd qui delictorum suorum pœnitentiam sumpserint, si in expeditione illa morerentur, peccata vniuersa remisit. Illorum autem, qui ibi mortui non fuerint, & confessi sunt, medietatem donauit. Audiens autem præfatus Princeps, & Comes Rainulphus tanti beneficii gratiam ab Honorio Pontifice prolatam, alacritate ingenti locupletari, cum vniuersis qui conuenerant, ad propria recesserunt.] Quæ autem hæc subsecuta sint, sequenti anno, ex eodem Auctore, suo loco dicetur.

INDYGEN-
TIA PRO
EXPEDITIO-
NE A PAP.
CONCESSA.

VI.
LEGATIO
EPISCOPI
ALBAN. IN
HONORIO
PAPA MIS-
SA.
V. Villal. Tyr.
lib. 12. c. 7.
S. BERNAR-
DI PROPO-
SITVM DE
NON EGRE-
DIENDO E
MONASTE-
RIO.
Bern. ep. 17.

c. Idem ep. 21.

VII.
S. BERNAR-
DI EXCUSA-
TIO AD LE-
GATVM.

d. Cant. 5.

Hoc item anno, Matthæus Episcopus Cardinalis Albanensis in Gallias legationem accepit, ad celebrandũ illic Trecentis Concilium, quod complures necessitates Ecclesiasticæ exigebant. hoc quippe anno ab eo celebratum esse ipsum Concilium Trecentis, in quo comprobata est institutio Templariorum, nono videlicet anno post primam eius institutionem Ierosolymis factã, V. Villæmus Tyrius in historia de bello sacro testatur, eundemque Legatum duxisse secum duos præcipuos magni nominis Abbates, Bernardum Claraualensem, & Stephanũ Cisterciensem, æque confirmat. At non sine magno labore euulsit à monasterio sanctum Bernardum, quippe quòd statuisset è monasterio non egredi, nisi necessitate urgente. nam ad Petrum Cardinalem Diaconum ista habet: ^b Quòd ad vos non veni, vt mandastis, non mea pigritia, sed causa fuit non contemnenda. Siquidem salua vestra & omnium bonorum reuerentia, mihi propositum est, nequaquam egredi de monasterio, nisi ceris ex causis, quarum vtiq; nulla se modò obtulit, vt licitè possim vestræ in hoc, immò & nostræ satisfacere voluntati.] At verò urgentem magis magisque Matthæum Cardinalem optatæ malæ valetudinis excusatione eludere, ne è claustro extraheretur, frustra existimauit: cuius tandem victus importunitate cessit. Sed audi quam ad ipsum Matthæum Bernardus tunc ea occasione scripserit excusationis epistolam: ^c

Ad Matthæum Legatum.

Fuit quidem parere paratum cor meum, sed non æquè & corpus meum: scilicet si quidem acutæ febris exusta ardoribus, & exhausta sudoribus, non valuit sufficere spiritui prompto caro infirma. Volui ergo, sed præuolanti voluntati obstitit ea quam dixi occasio. quæ an iusta sit, ipsi iudicent amici nostri, qui me omni exclusa excusatione, obedientiæ retribus circumclusum, quotidie de claustro ad ciuitates pertrahere moluntur: simulque attendant istam me occasionem non fallaciter adinuenisse, sed grauius pertulisse; vt vel nunc experiantur, quia non est consilium contra consilium Dei. Quibus si ego respondi: Exui tunicam meam, quomodo induam illam? laui pedes meos, quomodo inquinabo illos? profecto indignaretur. Nunc autem diuino aut succenseant, aut acquiescant iudicio, quo factum est, vt & si velim, non valeam proficisci. Sed grandis, inquit, fuit causa grauique necessitas. Quærendus ergo fuerat, qui grandibus desinendis fuisset idoneus. Si me talem putant: ego me talem non esse, nequaquam puto, sed scio.

CHRISTI
1127.HONORII PAP. II.
3.VACAT. IMP. OCCID. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 9.

A scio. Denique siue grandia sint siue parua, ad quæ me ita perurgent, ego causam non habeo. Quæro siquidem: facilia sunt an difficilia, quæ ad perturbandum amicum silentium tantopere imponere curatis amico? Si facilia, absque me possunt fieri: si difficilia, per me non possunt effici, nisi fortè tanti æstimor, cui grandia & impossibilia referuntur: tamquam ego ea possim, quæ nemo alius facere potest. Quod si ita est: Domine Deus meus, quomodo tuum de me solo frustratum est iudicium, ponens sub modio lucernam, quæ poterat lucere super candelabrum? & vt apertius loquar, tentans me facere monachum, & volens abscondere in tabernaculo tuo in die malorum, hominem necessarium mundo; sine quo Episcopi non possunt sua pertractare negotia? Sed & hoc mei mihi necessarij præstiterunt, vt nunc quoque videar loqui turbatus homini, cuius numquam nisi serenus, & cum omni iucunditate soleo recordari. Vos tamen, vobis dico, pater noueritis, quia paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata vestra. Vestræ autem indulgentiæ erit parcere mihi, vbi parcendum decreueritis.] hucusque ad Legatum Apostolicæ Sedis Matthæum Bernardus.

At tandem importunitas Legati præualuit, coëgitque eum Trecentis ad Concilium proficisci. quod constat ex his quæ V. Villæmus Tyrius ^a tradit, vbi agit de institutione & confirmatione Congregationis militum Templariorum. nam ait: Nouem autem annis post eorum institutionem in habitu fuerunt sæculari iisdem milites Templi, talibus vtentes vestimentis, qualia pro remedio animarum suarum populus largiebatur. Tandem anno nono Concilio in Francia apud Trecentis habito, cui interfuerunt dominus Rhemensis & dominus Senonensis Archiepiscopi cum suffraganeis suis, Albanensis quoque Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus, Abbates quoque Cisterciensis & Claraualensis cum alijs pluribus, instituta est Regula, & habitus assignatus, albus videlicet, de mandato domini Honorij Papæ, & domini Stephani Ierosolymitani Patriarchæ. Cumque iam annis nouem in eo fuissent proposito (non nisi nouem erant) ex tunc cepit eorum numerus augeri, & possessiones multiplicabatur, &c.] hæc V. Villæmus. Porro tantopere requisita est sancti Bernardi opera, vt ab eo illis certa prescriberetur forma viuendi. Qui etiam ad eosdem perutilem libellum scripsit, qui tum laudes eorum, tum exaltationem continet, cuius est titulus: Ad milites Templi. Eorum quoque præconia texuit Petrus ^b Cluniacensis in epistola ad Euerardum Templariorum Magistrum. Quæ autem præter hæc gesta sint in eodem Trecentis Concilio, ignoramus: querelas diuersorum illic auditas, significant litteræ eiusdem sancti Bernardi ^c ad Archiepiscopum Senonensem.

Præter hæc autem proraxit à claustro sanctum Bernardum alia causa maioris fortasse momenti, cuius occasione fuit ipsi pugnandum cum Rege Ludouico ob persecutionem, quam intulit Episcopo Parisiensi nulla iusta de causa, sed contra ius factique, cum coleret iustitiam, & numeros optimi Antistitis absolueret; ob quod bona illius tyrannicè abstulerat: quod redundabat in ignominiam Archiepiscopi Senonensis & totius prouinciæ Episcoporum. in cuius vltionem atque cohibitionem, non cessante Rege, fuit subiicienda ciuitas interdicto. Sed cum nec id sufficeret, agendum fuit sancto Bernardo apud Regem litteris, conueniendus fuit præsens, & hortationibus perurgendus, ac denique cõminanda in eum ab Episcopis excommunicatio, nisi resipisceret. Cum inter hæc Rex recursum habens ad Honorium Pontificem, surreptione eum decipiens operatus est, vt litteris Apostolicis interdicti censura penitus tolleretur. Quamobrem ad ipsum Honorium Papam tum sancti Bernardi, tum Episcoporum sunt frequentatæ querelæ litteris explicatæ, quas hic reddendas necessarium duximus, cum nonnisi ex epistolis habeatur, vnde eiusmodi depromissit historia. Atque primùm, quàm sanctus Bernardus ^d ad eum scripsit his verbis, nomine quoque Abbatis Pontiniaci, accipe:

Summo Pontifici Honorio pauperum Christi Abbates Hugo de Pontiniaco & Bernardus de Claraualle, quidquid potest peccatorum oratio.

Lacrymabilem Episcoporum, immò totius Ecclesiæ querimoniam nos quoque eius filij (si tamen digni) dissimulare non possumus. Quæ vidimus, loquimur: magna siquidem nos necessitas de claustris ad publicum traxit, vbi & quod loquimur, vidimus. Tristes vidimus, tristes eloquimur, bonorem Ecclesiæ Honorij tempore non minimè læsum. Iam Regis flexerat iram humilitas, vel potius constantia Episcoporum, cum ecce à summo Pontifice summa superueniens auctoritas, heu, deiecit constantiam, superbiam statuit. Scimus quidem id vobis per mendacium fuisse surreptum, quod ex vestris litteris palam

VIII.
V. Villal. Tyr.
lib. 11. c. 7.
CONCIL.
TRECENTIS
IN QVO OR-
DO TEM-
PLAR. CON-
FIRMATVR.

b. Petr. Clun.
l. 6. epist. 27.
c. Bern. ep. 4.

IX.

d. Idem ep. 46

X.

QUERELÆ
ABBATVM
AD HONO-
RIVM PA-
PAM.

A datur aduertri, vt euertri tam iustum tamque necessarium interdictum iuberetis. Sed num- quid non vel tandem deprehensio mendacio mentitam se sentiet iniquitas sibi, & non tantæ vtique maiestati est autem quod miramur: qua ratione iudicatum sit de parte, abiudicatum absenti. Quod quidem non temeraria præsumptione reprehendimus, sed filiali amore paterno cordi suggerimus, quantum ex hoc & superbit impius & incenditur pauper. Ceterum quamdiu illum pati, quantumve huic compati debeatis, non est nostrum præscribere vobis. Vos vestra hic potius, dulcissime. Pater, viscera consulite. Valet.] ad eundem sic & Carnotensis Episcopus Gaufridus a vir laudatissimus, qui defuncto successit Iuoni:

a Bern. ep. 47.

XI. PRO PARI- SIENSI A- GIT APVD PAPAM EP. CARNOTEN.

B Tristissimæ historiæ seriem vobis & causam replicare superfluum est, qua iam quippe paternitatis vestræ viscera, scribente religioso Parisiensi Episcopo, commota esse, non ambigo. Ne tamen fratri & Coepiscopo etiam nostrum deesset testimonium, quæ vidi ego & audiui, necessarium duxi breuiter intimare. Excepta siquidem tam modesta prædicti Episcopi querimonia: Senonensis diocesis vniuersi Episcopi vnà cum Venerabili Metropolitano nostro, adscitis etiam nobiscum quibusdam alijs religiosi personis, Regem super graui iniuria per nosmetipsos humiliter, vt debuimus, conuenimus, vt Episcopo nihil quidem tale merito sua quæ tulerat, restitueret, rogauimus, nec impetrauimus. Sentiens tandem nos ad arma Ecclesiæ pro Ecclesia velle confugere: timuit, annuitque sese omnia redditorum. Sed in eadem fortè hora, superuenientibus litteris vestris, quibus etiam terram ab interdicto absolui præcepistis: malè in malum confortatus, quod benè promiserat, minimè executus est. Die tamen nominata, qua se id rursus promisit executurum, eius nos conspectui repræsentantes, sustinimus pacem, & non venit, quæsiuimus bona, & ecce turbatio. Hoc denique litteris vestris factum est, vt malè ablata peius teneantur, & reliqua passim in dies rapiantur, eò vtique securè, quò impunè illa retinentur. Solutio nempe ad vestrum imperium Episcopi iusto, vt putamus, interdicto, nostroque quod parabamus, & quo sperabamus pacem consequi, vestro æquè timore suspensio: interim facti sumus opprobrium vicinis nostris. quousque, vestræ viderit pietatis compassio.] ista Carnotensis Episcopus, siue potius nomine ipsius idem qui supra Bernardus, qui iam, antequam ad Honorium scriberet, nomine senioris Abbatis Cisterciensis venerandi Stephani & totius Congregationis hisce litteris ipsum Ludouicum Regem compellendum putauit. Siquidem idem Rex cooptatus fuerat ab ipsidem Cisterciensibus inter Fratres, quoad participationem spiritualium honorum, quæ ab eis fierent. Quod moris fuisse tunc fieri etiam à Cluniacensibus, plures Petri Abbatis Cluniacensis docent epistolæ:

b Idem ep. 45

* Petr. lib. 4. epist. 29.

XII. CISTER- CIENSIUM AD REGEM ADMONI- TIO.

D Eximio Regi Francorū Ludouico Stephanus Abbas Cisterciensis, totiusque conuentus Abbatum & Fratrum Cisterciensium, salutem, sospitatem, & pacem in CHRISTO. IESU. Rex cæli & terræ regnum vobis in terra donauit, donaturus & in cælo, si id quod accepistis, iuste & sapienter administrare studueritis. Hoc est quod vobis optamus, & pro vobis oramus, vt & hic fideliter, & illic feliciter regnetis. Ceterum vos quoniam consilio eisdem nostris pro vobis orationibus, quas si recolitis, olim tam humiliter requisistis, modò tam acriter repugnatis? Qua enim iam fiducia manus pro vobis leuare præsumimus ad Sponsum Ecclesiæ, quam ita & sine causa, vt putamus, ausu inconsulto contristatis? Grauem siquidem aduersum vos apud eundem Sponsum & Dominum suum querimoniam deponit, dum quem acceperat defensorem, sustinet oppugnatorem. Attenditis iam cui ex hoc infensum vos redditis? Non vtique Episcopo Parisiensi, sed Domino Paradisi, & quidem terribili, & ei qui aufert spiritum Principum. Ipse quippe est, qui ad Episcopos dicit:

d Luc. 10.

E Qui vos spernit, me spernit. Hæc ita vobis, & pro vobis audacter quidem sed amanter intimare curauimus, monentes & rogantes per illam inuicem amicitiam nostram & fraternitatem, cui vos satis dignanter sociastis, sed nunc ipsam grauius lesistis, quatenus à tanto malo citius desistatis. Alioquin si non meremur exaudiri, sed contemnimur, & nos Fratres & amici vestri, & qui quotidie oramus pro vobis & filijs vestris & regno: ex hoc iam noueritis paruitatem nostram, in quibus valuerit, non posse deesse Ecclesiæ Dei & ministro eius, venerabili videlicet patri & amico nostro Episcopo Parisiensi, qui nostram aduersus vos humilitatem interpellans, nostras pro se ad Dominum Papam iure fraternitatis litteras requisit. Verum nos iustum ducentes, his prius litteris vestram excellentiā conuenire, præsertim quia idem Episcopus per manum omnium religiosorum se ad iustitiam offert, si tamen prius (quod quidem eadem ipsa iustitia videtur exigere) res ei suæ iniuste ablata:

A ablata restituantur: eius interim petitioni differendo superfedimus. Et si quidem, Deo inspirante, placuerit vobis nostris precibus aurem inclinare, nostro consilio studioque pacem cum Episcopo, immò cum Deo reformare, parati sumus huius rei gratia fatigari vsque ad vos, quocumque vobis placuerit. Sin autem, nos amicum audire, & Dei sacerdoti obedire, necesse est. Valet.] At his nihil apud Regem profecisse sanctos monachos, quibus pulsanda fuerunt aures Romani Pontificis suis litteris, quæ dicta sunt superius, satis ostendunt. Ipsum verò Pontificem egisse apud Regem, vt Parisiensis Episcopus integraretur bonis amissis, litteræ posteriores eorundem Abbatum ad Honorium Papam inferius recitandæ declarant.

B Verū cohibitus Rex ab Honorio Papa inferre mala Parisiensi, appetit Metropolitanum ipsum Archiepiscopum Senonensem, qui iam suis benè præfset, & in eis disciplinā Ecclesiasticam restituere laboraret, seseque ad exactam sacerdotalis vitæ perfectionē componeret; itaque accideret, vt quos dycolos, lubricos, voluptuosos antea idem Rex dilexisset Episcopos, eosdem ad Deum conuersos, meliori frugi redditos, moribus benè compositos, quos quid nouitatis inferentes odio haberet, & insequeretur. Profecerant siquidē Episcopi provincie Senonensis Cisterciensium monachorum exemplo, atque verbis litterisque sancti Bernardi, præcipue verò, quem diximus, Parisiensis Episcopus atque Parisiensis Abbas sancti Dionysij Sugerius, qui monasterium illud monastica penitus disciplina solutum, sibula regularis obseruantia: arcè constrinxerat, quo nomine ipsi sanctus Bernardus congaudens, gratulatoriam ad eum dedit epistolam. Quòd verò etiam & ipse Metropolitanus Senonensis Archiepiscopus Henricus æquè admonitus litteris sancti Bernardi, & quidē prolixioribus, ad meliorem frugem conuersus, ea quæ essent optimi pastoris munera diligenter expleret, eadem ex causa eiusdem Principis indignationem incurrit, nec quidē mediocre, sed planè eam, cuius causa eidem sancto Bernardo cum reliquis Abbatibus rursus scribendum fuerit eidem Honorio Papæ, atque Cancellario Cardinali, & planè exclamandum, quòd ob vitam optimè institutam persecutionem paterentur Episcopi non quidem ab hostibus, sed ab ipsis Principibus Christianis, eo nomine comparadis Herodi, quo quid monstruosius potuisset audiri? Sed quæ ista reformatio, inquis, fuit, quæ adeò displicere Regi potuerit Christianissimo? illa scilicet, quòd Episcopi assueti prius relicta Ecclesia, Curie Regis assistere, militiam sectari, iam sese ad Ecclesiam è Curia atque militia auocassent, atque etiam subditos sibi Clericos pariter reuocassent. Erat horum haud exiguus numerus in Palatio Regis militantium, nec in ipsi palatina tantum, sed & in castrensi militia merentium, quòd deplorat idem sanctus Bernardus, cum in pluribus locis, tum præsertim (quod ad rem spectat) in epistola ad Sugerium Abbatem Parisiensem, his verbis:

XIII. REX LVDO- VICVS CON- TRA SENONENSEM ARCHIEP. AGIT.

* Bern. ep. 78. b Idem ep. 48.

* Idem ep. 78. XIV. CONTRA CLERICOS MILITANTES IN SAC- CVLO.

D Cuius enim cor non indignatur, cuius vel clam lingua non submurmurat, Diaconum contra Euangelium Deo & Mammonæ pariter ministrantem? sic quippe sublimatum honoribus Ecclesiasticis, vt nec Episcopis inferior videatur: sic implicatum militatibus officijs, vt præferatur & ducibus? Rogo quid hoc est monstri, vt cum & Clericus & miles simul videri velit, neutrum sit: par satis vtrobique abusus, siue quòd Diaconus mensæ Regiæ deputeretur ministerio, siue quòd Regis dapifer ministerijs altaris inseruiat. Quis sanè non miretur, immò & detestetur, vnus esse personæ & armatum armatam ducere militiam, & alba stolaque indutum in medio Ecclesiæ pronuntiare Euangelium? tuba indicere bellum militibus, & iussa Episcopi populis intimare? Nisi fortè (quod intolerabilius est) erubescit Euangelium, de quo Vas electionis admodum gloriatur, & confunditur videri Clericus, magisque honorabile ducit, putari se militem, Curiam Ecclesiæ præfert, Regis mensam altari Christi, & calici Domini calicem dæmoniorum, &c.] pluribus enim declamat in huiusmodi abusione, cum militarent Curie Principum Diaconi, Archidiaconi, Decani, atque Præpositi Ecclesiarum. Hæc igitur & alia, de quibus idem sanctus Bernardus scripsit in dicta epistola ad Henricum Archiepiscopum Senonensem, & ad alios, cum corrigere & emendare statuissent Episcopi; mox (vt diximus) Regius furor in illos exarsit quasi nouitatis inuentores, quos colere magis debuisset vt Ecclesiasticæ disciplinæ restitutores & correctores. Cum igitur non solum in Parisiensem Episcopum, vt audisti, eo modo commotus esset, nec tot precibus Episcoporum, vel litteris Sanctorum monitus corrigeret quod peccasset, sed adiecisset infectari Archiepiscopum Senonensem: has idem sanctus Bernardus suo & aliorum Abbatum nomine aduersus eundem Regem litteras declamatorias ad Honorium Romanum Pontificem dedit:

* Idem ep. 49

Summo

XV.
AGVNT AB-
BATES A-
PVD HONO-
RIVM PAP.
PRO SENO-
NENSI AR-
CHIEP.

Summo Pontifici Honorio serui, & si digni iudicamur, filij Stephanus Cisterciensis, A Hugo Pontiniacensis, Bernardus de Claraualle, quod reuerendissimo Domino, quod benignissimo patri.

Degentes in monasterijs, ad quæ nos nostra peccata compulerunt, non cessamus orare pro vobis, & pro commissa vobis Ecclesia Dei: congaudentes & sponsæ Domini super tam fido custode, & sponsi amico super labore tantis fructuoso. Fidenter proinde atque fideliter vestræ paternitati suggerimus, quæ in regno nostro eidem Matri nostræ dolentes cernimus aduersari. Quantum quidem nos sentimus qui vicini sumus, Rex Ludouicus non tam Episcopos, quàm in ipsis iustitiæ persequitur zelum, pietatis cultum, habitumque religionis. Quod vestræ quoque prudentia sanctitatis vel ex eo facile aduertere potest, quod qui ante in habitu actuque seculari honorati sunt sublimes, iudicati fideles, habiti familiares: modò inimici facti sunt dignè suo sacerdotio conuersantes, & per omnia hono- B rificantes ministerium suum. Hinc grauibus contumelijs & iniurijs Episcopi Parisiensis in- nocentia pulsata est, sed non quassata, quia Dominus supposuit manum suam, cum ve- stram opposuit. Hinc & nunc domini huius Senonensis constantiam concutere & labefa- ctare conatur, vt Metropolitanò (quod absit) eiecto, facile prout voluerit, grassetur in Su- fraganeos. Postremò quis ambigit non aliud eum, quàm oppugnare religionem, quam ni- mirum apertè sui regni destructionem, suæ coronæ pronuntiat inimicam? Et alter Hero- des Christum iam non in cunabulis, sed in Ecclesijs inuidet exaltatum. Nec aliud sanè cre- dimus eum habere aduersus Archiepiscopum, nisi quoddam spiritum, sicut in ceteris, laborat extinguere. Denique si fallere de his, quæ attestamur, fallere putamur, vestræ citius inue- nient examinationis discussio, si tamen (quod vehementer optamus, & suppliciter exora- mus) de vultu tuo, Pater sanctissime, iudicium prodeat, de quo profectò confidimus quod C custodias innocentiam, & videas æquitatem. Alioquin reduci causam in Regis præsentia atque potentia, non planè est aliud, quàm trahi, heu, hominem in animam inimicorum eius.] hæc Abbates ad Honorium Papam, à quo cum nequaquam quod petierant, impe- trassent, has breuiore litteras ad eundem Pontificem Honorium adiecere:

a Bern. ep. 50
XVI.
ITERVM
PRO SENO-
NENSI AD
HONORIVM
PAPAM
SCRIBITVR.

Oportebat quidem, si ita vestræ visum fuisset auctoritati, vt in vestri præsentia causa do- mini Senonensis discuteretur, ne insensus videlicet Regi, in Regis præsentia & potentia suis pro se aduersarijs responsurus, traditus homo videretur in animam inimicorum eius. Sed quoniam vt tenendum irrefragabiliter quidquid præcipitis: sic sperandum indubitan- ter bonum de omni re quam decernitis: id solum à vestra, Pater, pietate deposcit omnium qui apud nos esse videntur religiosorum humilitas, vt si se ad vultum fortè potentis, vt as- solet, senserit pragruari: confugere sibi liceat ad viscera Patris: quod vtiq; hæc D oppresso nemini negatum audiuimus. Alioquin videat Ioseph vir iustus, quid sibi etiam nunc faciendum sit de puero & matre eius, quia etiam nunc in Senonensi prouincia Chri- stus quæritur ad perdendum. Nam, vt quod verum est, manifestius proferamus, Rex in Archiepiscopo, ex eo apertè nouam persequi religionem dignoscitur, quod eum in anti- qua seculari conuersatione & habitu sicut promoueri omnimodè voluit, sic ab omni pe- nitus secularum infestatione dimisit. Velabatur autem persecutio ista excitata in Senonen- sem Archiepiscopum alio prætextu, nimirum quod simoniacè ordinatus fuisset, vt idem sanctus Bernardus ostendit in litteris tunc ad S. R. E. Cancellarium datis, apud quem pau- lo liberius idem Bernardus agens acriter exclamat, hæc scribens: b

bidem ep. 51.
XVII.

Viro illustri Haimerico sanctæ Romanæ Sedis Cancellario Bernardus abbas dictus de Claraualle salutem, & si quid valet peccatoris oratio.

c 2. Tim. 3.
AD CAN-
CELLARIVM
IVSTAE
QVAERELAE
SANCTI
BERNARDI.
d 2. Cor. 5.

Quousque durat illa sententia, c Omnes qui volunt piè viuere in Christo, persecutio- nem patiuntur? Quousque relinquitur virga peccatorum super sortem iustorum? Quis det, vt stare incipiant iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt? Quis iam ferat tantam inter cælum terraque discordiam, vt exultantibus Angelis super emen- datione malorum, filij Adam fremant & tabescant? quasi non sit passus Iesus pacificans in sanguine suo, quæ in terra sunt & quæ in cælo, aut in ipso Deus non fuerit, d mundum reconcilians sibi. Laudabatur quondam Archiepiscopus in desiderijs animæ suæ, & in sa- culari vita & habitu benedicebatur: at nunc sub pannis infantie Iesu quæritur simonia, & inter nascentes virtutes emortuorum vel caduera vitiorum scrutatur curiosa malitia. Videtis & nunc stare IESVM in signum, cui contradicitur, per ipsum vos obsecro, pro ipso supplico vobis. Habet siquidem vnde & illum reueramini, & vnde illi misereamini. state pro

A pro ipso nunc in defensione Archiepiscopi, cui quandoque & vos astare habetis in ex- aminatione vestri.] hæc sanctus Bernardus. Porro liberatum fuisse eundem Henricum Senonensem Archiepiscopum, nec (vt Rex optabat) Archiepiscopatu priuatum, litteræ post hæc ad eundem Archiepiscopum ab eodem Bernardo a data satis significant.

a Bern. ep. 18.
XVIII.
CONCILIVM
VVINTON.
SVB VVIL-
LELMO IR-
GATO.

Hoc anno cum VVilhelmus Archiepiscopus Cantuariensis Romæ ab Honorio Papa accepisset legationem in Angliam, reuersus in patriam celebravit VVintoniæ generale Con- cilium totius Angliæ frequenti concursu Clericorum & aliorum. cœptum est tertio Idus Maij, peruenitque ad decimumseptimum Kalendas Iunij. Inter multa quæ ibidem sunt salubriter instituta, quæ singula recensentur in Appendice ad Florentium, eademque consentientia ijs quæ in alio Londoniensi Concilio sunt recitata sub Ioanne Cremenfi Apostolicæ Sedis Legato contra Clericos concubinarios, ad extirpandum penitus eius- modi scelus in pluribus altis radicibus fixum, hæc statuta reperiuntur:

B Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, & omnibus Canonicis contubernia mulierum illicitarum penitus interdiciuntur. Quod si concubinis (quod absit) vel coniugibus adhæ- serint: Ecclesiastico priuentur honore simul & beneficio. Presbyteros verò parochiales (si qui tales fuerint) extra chorum eijcimus, & infames esse decernimus. Archidiaconis verò & ministris, quibus hoc incumbit, auctoritate Dei & nostra præcipimus, vt omni studio & sollicitudine procurent ab Ecclesia Dei hanc perniciem omnino eradicare. Quod si qui in hoc negligentes, vel (quod absit) consentientes inuenti fuerint: primò & secundò ab Episcopis dignè corrigantur, tertio verò Canonicè seuerius corripiantur. Concubinæ verò Presbyterorum & Canonicorum, nisi ibi legitime nupserint, extra parochiam expel- lantur. Quod si postea culpabiles inuentæ fuerint, in cuiuscumque territorio sint, à mini- stris Ecclesiæ capiantur, & sub excommunicatione præcipimus, ne ab aliqua potestate ma- iore vel minore detineantur, sed liberè eisdem ministris Ecclesiæ tradantur, & Ecclesiasti- cæ disciplinæ vel seruituti, Episcopali iudicio mancipentur.] hæc & alia ibidem, quæ breui- tatis causâ prætermittimus.

XIX.
LABORA-
TVM CON-
TRA CLERI-
COS CON-
CUBINA-
RIOS.

Hoc anno b decernitur ab Honorio Papa Legatus in Germaniâ Gerardus Cardinalis, qui postea fuit Lucius Papa, qui inter alia ab eo præclare gesta, vbi illuc perueniens inue- nisset vacare Ecclesiam Parthenopolitanam siue Magdeburgensem, curauit vt in ea elige- retur Episcopus sanctus Norbertus Præmonstratensium Ordinis institutor, qui hoc tem- pore erat à Domino reuerè constitutus accessu lucerna, ardens & lucens in Ecclesia.

XX.
LEGATIO
GERARDI.
b Rob. in
Append. ad
Sigeb. hoc
ann. c. Hugo
in Vit. S. Nor-
bert. cap. 40.
41. 42.

Quod ad res spectat Orientis, vendicata nobili ciuitate Tyro ab Infidelibus, & reddita Christianis ante annos quatuor; tandem c hoc anno Veris initio primus creatur eius ciui- tatis Archiepiscopus VVilhelmus nomine, natione Anglicus, ex Priore sancti Sepulchri, D qui impetrandi causâ pallium ab Honorio Papa, statim Romam se contulit, quod & ac- cepit, & has litteras impetrauit:

XXI.
c VVilhelmus
Tyr. lib. 13.
c. 23.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabilibus fratribus suffraganeis Episco- pis, Clero & populo Tyri salutem & Apostolicam benedictionem.

TYRIIS NO-
VVS AR-
CHIEP. DA-
TYS.

Venientem ad nos charissimum fratrem nostrum VVilhelmum Archiepiscopum ve- strum debita charitate recepimus, & quem canonicè electum, & à venerabili fratre nostro Guarimundo Ierosolymitano Patriarcha consecratum accepimus, pallij dignitate, pleni- tudine videlicet Pontificalis officij decorauimus. Quia verò de persona sua maximum fructum matri Ecclesiæ vestræ Tyri, diuina suffragante misericordia, credimus prouentu- rum, ipsum cum gratia Sedis Apostolicæ, & nostrarum litterarum prosecutione ad vos duximus remittendum. Vniuersitati ergo vestræ mandando præcipimus, quatenus eum benignè recipiatis, & tamquam proprio Metropolitanò, & animarum vestrarum Episco- po subiectionem, obedientiam, & reuerentiam humiliter deferatis.] ad Patriarcham verò Ierosolymorum sic idem Pontifex scripsit:

XXII.
HONOR.
PAP. LITTE-
RAE AD TY-
RIOS.

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Guarimundo Ierosolymi- tano Patriarchæ salutem & Apostolicam benedictionem.

XXIII.

Susceptis fraternitatis tuæ litteris, fratrem nostrum VVilhelmum, quem in Ecclesia Tyri consecrasti Archiepiscopum, benignè suscepimus, & eum dignitate pallij, plenitudine vi- delicet Pontificalis officij decorauimus. Suffraganeis etiam Ecclesiæ suæ præcepimus, qua- tenus ei tamquam proprio Metropolitanò, subiectionem & obedientiam deferant. Data in territorio Barenfi octauo Idus Iulij.

HONOR.
PAP. LITTE-
RAE AD PA-
TRIARCH.
IEROSOL.

Misit etiam & cum eodem Archiepiscopo dominum Ægidium Tusculanum Episco- pum

XXIV.

CHRISTI 1127. HONORII PAP. II. 3. VACAT. IMP. OCCID. 2. IOANNIS COMN. IMP. 9.

REGIDIVS CARD. EP. TVSCVLL. GATVS IN ORIENTEM.

pum Apostolicæ Sedis Legatum, virum eloquentem & litteratum admodum, cuius vsque A hodie extant ad Antiochenos epistolæ valde celebres.] Monuit Honorius Papa Patriarcham Antiochenum, vt Tyrensi Archiepiscopo suos quos detinebat, restitueret Suffraganeos. ait enim inter cetera: Vnde per Apostolica scripta, & per venerabilem fratrem nostrum Regidium Tusculanum Episcopum, Apostolicæ Sedis Legatum, tibi mandamus, quatenus Suffraganeos Tyrensis Ecclesiæ sibi restituas. Quod nisi infra quadraginta dies post earum inspectionem litterarum, quas ad eos direximus, debitam ei subiectionem exhibuerint, nos ex tunc eos ab officio Episcopi suspendimus.] hucusque de causa Tyrensi.

XXV. S. GUALFARDUS OBIVS.

Hoc item anno, pridie Kalendas Maij ex hac vita migravit in cælum sanctus Gualfardus Confessor, qui natus Augustæ Vindelicorum, apud Veronam vitam exercuit admirandam, cuius sanctitatem Deus pluribus miraculis illustravit. Demum verò opera piorum nobilium Augustanorum diu expectatæ eius venerandæ Reliquiæ translatae sunt Augustam, quas reuerendissimus Henricus Episcopus Augustanus anno millesimo sexcentesimo secundo, die xxvij. Octobris Ecclesiæ religiosorum Cappucinatorum à se dedicatæ solemnè pompa intulit: in cuius celebratæ memoriam sacrum hymnum tunc editum hinc describendum curauimus:

Vrbis vetusta Romula Augusta matris filia, Attolle calo verticem, Et lata ciuem suscipe. Potentium quem limina, Et res perosum terreas, Decora virius ætheris Pronexit ad cacumina. Sol manè qualis aureus, Cum nocte gentes distitas Lustravit almo lumine, Diem reducit pulchrior:

Gualfardus oris Italis Post tot redux nunc secula, Sertis coruscus aureis, Iubar nouum infert patriæ. Tu magne rerum conditor, Qui trinus vnus, vnus es, A quo piorum munerum, Riuis perennis effluit: Inua benigne supplices, Et sanctitatis amulos, Hic consequi vestigia, Calo assequi da premia.]

IESV CHRISTI 1128. HONORII PAP. II. 4. VACAT. IMP. OCCID. 3. IOANNIS COMN. IMP. 10.

ROGERIUS SVXIVRAT FIDELITATEM HONORIO PAPAE.

I. SEQUITVR ANNVS millesimus centesimus vigesimosextus, Indictione sexta, quo Honorius Papa in expeditione positus, aduersus Rogerium inuasorem Ducatus Apuliæ arma mouit, sed ab illo tandem iuramento fidelitatis accepto, rebus compositis reuersus est Romam. Quomodo autem ista se habuerint, ita describit Romualdus Salernitanus Antistes: Altero verò anno, presentis scilicet, Rogerius cum magno exercitu Apuliam intrauit. Papa autem Honorius cognito, quod præfatus Dux auctoritate sua vellet sibi Ducatum Apuliæ vsurpare, cuius inuestitura & dominium sibi prædecessorum suorum iure legitimo pertinebat: Apuliam ingressus cum Roberto Capuano Principe, Raidulpho Comite Tirolæ, cognato prædicti Ducis, cum Conuersanensibus, Grimoaldo Principe Barensi, & alijs Baronibus Apuliæ contra eum venit, vt eum de Apulia expelleret. Dux verò Rogerius eruditus & sapiens, pugnandi copiam eis præbere noluit, sed in turis & munitis locis cum suo exercitu se recipiens, tam diu eos immorari fecit, quousque afflicti tædio, & necessitate compulsi se diuiderent, & ad propria remearent. Papa verò videns se à Baronibus derelictum, Beneuentum redijt. Quem Dux Rogerius è vestigio persecutus est, & missis Nuntijs, cum eo concordatus est, cui ligium & hominum fecit, & iuramentum præstitit: & ab eo in ponte, qui est super Sebetum, per vexillum de Ducatu Apuliæ inuestitus est. Quo facto Honorius Romam redijt, & Dux Rogerius in Siciliam est reuersus.] hucusque de rebus gestis anni huius Romualdus. Eadem habentur, sed fusiùs, in sæpè citato Chronico Beneuentano, vbi de Haimerico Cardinali Cancellario, & Cencio Frangipane mentio habetur, quorum opera transactum fuerit inter Rogerium & Papam, inuestitura accepta, quod factum dicitur die octaua Assumptionis Dei genitricis Mariæ. hæc & persecutus est etiam Alexander monachus.

Quo

CHRISTI 1128. HONORII PAP. II. 4. VACAT. IMP. OCCID. 3. IOANNIS COMN. IMP. 10.

A Quo tempore misit Petrum presbyterum Cardinalem tituli sanctæ Anastasiæ Rauenanam, vbi congregata Synodo deposuit Aquileiensem & Venetiarum Patriarchas. hæc in veteri Pontificali. Quæ autem causa intercesserit horum condemnationis, non inuenimus. Insuper hæc ibidem leguntur: Hic beatus Pontifex ciuitatem Signinam cum pertinentijs suis reuocauit sub dominium & prosperitatem beati Petri.]

II. DEPOSITIO DVORVM PATRIARCHARVM.

Eodem quoque tempore, dum adhuc sederet Honorius Papa, sanctus Hugo Episcopus Gratianopolitanus senio fatiscens, primò per Legatos, inde per se ipsum Pontificem adiens & missionem rogans, non impetravit. Sed quomodo ista se habuerint, audiamus Guidonem Abbatem Carthusiæ eius temporis, ista sic narrantem: Episcopalem sarcinam modis omnibus exuere desiderabat, qua sententia vel desiderio (sicut in principio diximus) ab initio suæ promotionis ad mortem vsque non caruit. Hac igitur voluntate in dies augmenta sumente, Romam Legatos & litteras in hoc ipsum ad venerandæ memoriæ Papam misit Honorium. Sed cum Legati postulata non impetrassent, immò magis litteras ad eum consolatorias, & ad perseuerandum exhortatorias accepissent: ipse se quamuis morbis ac senectute grauat, spe tamen in posterum quiescendi roboratus, eundem Romanum Pontificem adire curauit, rogans suppliciter & obrestans, dari senectuti suæ licentiã quiescendi, & Ecclesiæ Gratianopolitanæ meliorem in suum locum pastorem substituendi. Sed nec ipse quamuis multas, vt putabat, iustas & animi & corporis allegaret occasiones, impetrare valuit, vt sibi tantum & Deo vacare permitteretur. Creditum est enim, quòd sola auctoritate & sanctæ conuersationis exemplo plus posset plebi prodesse subiecte debilis & ægrotus, quàm quibus alijs robustus licet & sanus. Concessis itaque ceteris quæ petebat, honoratùsque à summo Pontifice, consolatus, vt potuit ad propria remeavit: dimittendi tamen Episcopatum olim conceptum non deposuit desiderium.] hæc de rebus gestis cum Honorio Papa. Subdit de eius successore Innocentio, quem venientem in Gallias conuenit, & de hoc ipso rogauit, sed non obtinuit. Ceterum voluntatem Dei fuisse, vt vir tantus vsque ad obitum fulgeret dignitate Episcopali, euenta declararunt. Nam plurimum profuit Ecclesiæ Catholicæ, schismate Petri Leonis exagitata, vt suo loco patebit. iam ad res Orientales conuertamus orationem.

III. aGuid.inVir. S. Hug. apud SVR. tom. 2. die 1. Aprilis.

B Eodem quoque tempore, dum adhuc sederet Honorius Papa, sanctus Hugo Episcopus Gratianopolitanus senio fatiscens, primò per Legatos, inde per se ipsum Pontificem adiens & missionem rogans, non impetravit. Sed quomodo ista se habuerint, audiamus Guidonem Abbatem Carthusiæ eius temporis, ista sic narrantem: Episcopalem sarcinam modis omnibus exuere desiderabat, qua sententia vel desiderio (sicut in principio diximus) ab initio suæ promotionis ad mortem vsque non caruit. Hac igitur voluntate in dies augmenta sumente, Romam Legatos & litteras in hoc ipsum ad venerandæ memoriæ Papam misit Honorium. Sed cum Legati postulata non impetrassent, immò magis litteras ad eum consolatorias, & ad perseuerandum exhortatorias accepissent: ipse se quamuis morbis ac senectute grauat, spe tamen in posterum quiescendi roboratus, eundem Romanum Pontificem adire curauit, rogans suppliciter & obrestans, dari senectuti suæ licentiã quiescendi, & Ecclesiæ Gratianopolitanæ meliorem in suum locum pastorem substituendi. Sed nec ipse quamuis multas, vt putabat, iustas & animi & corporis allegaret occasiones, impetrare valuit, vt sibi tantum & Deo vacare permitteretur. Creditum est enim, quòd sola auctoritate & sanctæ conuersationis exemplo plus posset plebi prodesse subiecte debilis & ægrotus, quàm quibus alijs robustus licet & sanus. Concessis itaque ceteris quæ petebat, honoratùsque à summo Pontifice, consolatus, vt potuit ad propria remeavit: dimittendi tamen Episcopatum olim conceptum non deposuit desiderium.] hæc de rebus gestis cum Honorio Papa. Subdit de eius successore Innocentio, quem venientem in Gallias conuenit, & de hoc ipso rogauit, sed non obtinuit. Ceterum voluntatem Dei fuisse, vt vir tantus vsque ad obitum fulgeret dignitate Episcopali, euenta declararunt. Nam plurimum profuit Ecclesiæ Catholicæ, schismate Petri Leonis exagitata, vt suo loco patebit. iam ad res Orientales conuertamus orationem.

S. HUGO CONVENIT HONORIVM PAPAM PRO MISSIONE IMPERFRANDA.

C tamen Episcopatum olim conceptum non deposuit desiderium.] hæc de rebus gestis cum Honorio Papa. Subdit de eius successore Innocentio, quem venientem in Gallias conuenit, & de hoc ipso rogauit, sed non obtinuit. Ceterum voluntatem Dei fuisse, vt vir tantus vsque ad obitum fulgeret dignitate Episcopali, euenta declararunt. Nam plurimum profuit Ecclesiæ Catholicæ, schismate Petri Leonis exagitata, vt suo loco patebit. iam ad res Orientales conuertamus orationem.

Hoc anno moritur Guarimundus Patriarcha Ierolimitanus Sidone, cui substituitur Stephanus Abbas sancti Ioannis Carnotensis, affinis Balduini Regis, sicut nobilitate ita & moribus præstans. De quo ista VVillelmus Tyrius: Hic eiusdem ciuitatis Carnotensis ante conuersionem suam in equestri ordine & habitu fuerat Vicedominus: postmodum sacculo renuntians, habitum religionis in prædicto claustro suscepit. Demum suffragantibus meritis ad regimen Ecclesiæ eiusdem promotus est, in adolescentia liberalibus disciplinis conuenienter instructus. Qui cum orationis gratia & deuotionis intuitu Ierolimam venisset, ibique transitum expectans moram faceret, contigit, quòd post exequias domini Guarimundi Patriarchæ, dum Clerus & populus de substituendo pastore tractarent, communi omnium voto electus est. Postquam ergo consecratus est, cepit aduersus Regem quæstiones mouere difficiles, allegans, Ioppensem ciuitatem ad ius suum & Ecclesiæ Dominicæ Resurrectionis pertinere: ipsamque sanctam ciuitatem post captam Ascalonam eodem modo Ecclesiæ cessuram de iure confirmans. Erat autem homo magnificus, in proposito constans, honestæ conuersationis, iuris sui sollicitus persecutor. Vnde inter eum & dominum Regem graues exortæ sunt inimicitia, quarum tamen mors immatura finem dicitur fecisse. nam non completo biennio in fata concessit. Opinantur nonnulli eum veneno dato interiisse: sed nos pro certo id compertum non habemus. Traditur tamen, quòd dum in lecto supremæ decubaret ægritudinis, & Rex ad eum visitandum esset ingressus, & ab eodem de eius statu quæreret, ita responderit: Sic est nobis in presenti, domine Rex, sicut vultis.] hæc Tyrius.

IV. b VVillel. Tyr. lib. 13. c. 25.

D Hoc eodem anno Rogerius Siciliæ Comes excommunicatur ab Honorio Papa, quia non permittebat, vt Siciliæ Episcopi venirent Romam. Denuò excommunicatur etiam ab eodem Papa, quòd indebitum titulum sibi, nomen Ducis scilicet, inconsulto Romano Pontifice arripuisset.] habet ista totidem verbis Romualdus Salernitanus Archiepiscopus huius temporis Auctor in Chronico quod scripsit, à nobis sæpè citato.

STEPHANVS PATRIARCHA IEROSOLYM.

E Hoc eodem anno Rogerius Siciliæ Comes excommunicatur ab Honorio Papa, quia non permittebat, vt Siciliæ Episcopi venirent Romam. Denuò excommunicatur etiam ab eodem Papa, quòd indebitum titulum sibi, nomen Ducis scilicet, inconsulto Romano Pontifice arripuisset.] habet ista totidem verbis Romualdus Salernitanus Archiepiscopus huius temporis Auctor in Chronico quod scripsit, à nobis sæpè citato.

V.

IESV CHRISTI HONORII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 4.
ANNVS ANNVS IOANNIS COMN.IMP. 11.
1129. 5.

I. **V**NDETRIGESIMVS incipit annus post millesimū atque centesimum, Indictione septima, quo Honorius Papa Beneuentū veniens (vt habet Chronicon Beneuentanum) inter alias Apostolicas functiones consecrauit Abbatem monasterij sanctæ Sophiæ Franconem nomine, mense Augusti. In Beneuentanos autem ob VVillemi rectoris ciuitatis necem, quam eidem intulerant, com motus, in ciuitate habitare noluit : quin etiam in eos Rogerium Sicilia Ducem accersendum in sequentem annum curauit, vt de perduellionibus sumeret pœnas. quod ille facturum se pollicitus est. Sed antequam ista perfici possent, idem Honorius Papa è medio sublatus est anno sequenti mense Februarij, vt suo loco dicitur. post ista in Beneuentanos adornata, ipse Pontifex Romam reuersus est.

II. Quo anno ibidem Beneuenti veneranda sanctorum Martyrum corpora, Ianuarij, Festi, & Desiderij eleuari contigit, & deferri in nouam Basilicam tunc eisdem erectam à Gualterio Archiepiscopo Tarentino, erga Sanctos illos studiosissimo.

III. Hoc eodem anno, quarto Kalendas Ianuarij, idem Honorius Papa decernit legationem in Daniam, Suetiam, atque Boemiam per Gregorium Diaconum Cardinalem, cui ad Reges earumdem prouinciarum has litteras dedit:

Honorius seruus seruorum Dei . . . . . Illustri Regi Daniæ salutem & Apostolicam benedictionem.

Ecce iuxta precum tuarū instantiam & promissionem nostram misimus ad te dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentio, sancti Theodori Diaconū Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, virum utique prudentia & honestate conspicuum, & nobis inter alios fratres nostros suis exigentibus meritis, specialiter charum, concessio sibi plenæ legationis officio per omnes terras, quæ tuæ iurisdictionis existunt, vt extirpet nocua, & plantet salubria, prout quæque secundum datam sibi à Deo prudentiam viderit facienda. Rogamus igitur Regiam celsitudinem tuā, quatenus ipsum, immò verius nos in ipso recipias hilariter, & honorificè tractes, & à subditis tuis ei facias dignā honorificentiam exhiberi: vt deuotio, quam te ad Apostolicam Sedem habere confidimus, clareat in effectu, & nos ac fratres nostri per hoc meritò in tua charitate crescamus: idemque Legatus, qui per se ac suos, qui magnum locum in Vrbe obtinere noscuntur, grata tibi poterit vicissitudine respondere, ad tuam dilectionem perpetuis temporibus obligetur. Datum Laterani quarto Kal. Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto.

IV. In eundem modum Regi Suetiæ, & ad Regem Boemiæ ita in Vaticana Bibliotheca.

Hoc eodem anno, ipse quem diximus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Mathæus Episcopus Albanensis legatione functus in Gallijs, deposuit Henricū Episcopum Viridunensem. Ita Dodechinus hoc anno, quo etiā asserit Halberstadensem Episcopū à suis Canonis accusatum æque fuisse ab Apostolicæ Sedis Legato depositum. est mentio de Viridunensi Episcopo in ordinem redacta in epistola sancti Bernardi ad Haimericiū Romanæ Ecclesiæ Cancellarium, quod postquam à Viridunensi Episcopatu eiectus est, conatus sit inuadere Catalaunensem Ecclesiam. Ad auertendū ergo imminens periculum ipsius Catalaunensis Ecclesiæ, idem sanctus Bernardus has ad Honorium Papam litteras dedit:

V. Summo Pontifici Honorio Frater quidam professione monachus, conuersatione peccator, seipsum quantillus est.

Atiunt apud vos plus valere pauperis precem, quam potentis vultum. De qua vestra singulari dignatione tam sancta opinio facit me dignitatis celsitudinem non vereri, quod minus audeam loqui ad vos, id præsertim, quod charitas suggerit: de Ecclesia dico Catalaunensi, cuius quantum in me est, nec valeo nec debeo dissimulare periculum. Videmus nimirum iam iamque imminere, sentimus nos qui vicini sumus, pacem videlicet memoratæ Ecclesiæ grauius mox esse turbendam, si electioni illustris illius viri, id est magistri Alberici, in quam utique totus tam Clerus quam populus pari voto & voce conuenerant, & conueniunt, vestra pietatis assensum impetrare nequiverint. De qua re si & nostra queritur aut curatur sententia, nouimus hominem sanæ fidei & doctrinæ hæcenus existisse, in diuinis pariter & humanis prudentem esse, & speramus in domo Dei (si tamen ipse elegit eum) fore vas in honorem, & vtile futurum non solum illi, sed & omni Galli-

HONORIUS
PAPA COM-
MOTVS IN
BENEVEN-
TANOS.

LEGATIO IN
DANIAM,
SVETIAM,
ET BOE-
MIAM.

IV.
DEPOSITVS
VIRIDUNEN-
SIS EPISCO-
PVS.

a Bern. ep. 48

b Idem ep. 13

S. BERNAR-
DVS AD HO-
NORIVM
PRO EC-
CLIES. CATA-
LAUNEN.

CHRISTI HONORII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 4.
1129. 5. IOANNIS COMN. IMP. 11.

A Gallicanæ Ecclesiæ. Vestra iam discretionis est iudicare, an meritò flagitetur à vobis faciendâ dispensatio, vnde talis potest sperari re compensatio.] hæc Bernardus ad Honorium. Ex quibus intelligis, nullius planè momenti existere consueuisse postulationem siue electionem Episcoporum, nisi Romanus Pontifex præberet assensum.

Egit etiam his ferme diebus idem sanctus Bernardus litteris apud eundem Honorium Papam pro monachis Diuionensibus, sed modestia incomparabili, ita satisfaciens petentibus, vt non vrgeret petulantia ipsum Pontificem, prout litteræ ad ipsum ab eo datæ significant. Magnæ quidem æstimationis esse ceperat iam ab Honorij Pontificatu sanctus Bernardus in Romana Curia apud Pontificem & Cardinales, qui eum colebāt, atque litteris frequentabant, vt eiusdem sancti viri reddita ad eos litteræ docent: cum iam ex sapore cognita exigebantur ab eo ipsius scripta. at quænam sint ista, ipse ad Petrum Diaconum Cardinalem ea exigentem in fine epistolæ his verbis significat: ^b Et vt sciatis quid petatis, scio me scripsisse libellum, qui inscribitur, De humilitate, & quatuor Homilijs In laudibus Virginis Matris, nam hunc habet titulū, super illum videlicet locum Euangelij apud Lucam, vbi dicitur, Missus est Angelus Gabriel: necnon Apologiam ad quemdam amicū nostrum, vbi aliqua differui de Cluniacensibus & nostris, id est Cisterciensibus obseruantijs. Sed & paucas ad diuersos epistolas distaui. Aliqui Fratres ex his, qui me coram audire loquentem, suo stylo exceperunt, & penes se retinent.] meminit ibidem de alio libro, dicens: Librū quem quæstisti ad transcribendum, habetis.] quem fuisse librum de Gratia & libero arbitrio, scriptum ad VVilhelmum Abbatem S. Theodoric, testatur in Præfatione libri secundi Vitæ sancti Bernardi, Bernardus Abbas Bonæuallis. hæc de sancti Bernardi lucubrationibus in hanc vsque diem editis.

B Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

C Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

D Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

E Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

E Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

E Ceterum quod spectat ad epistolarū scriptionem, ita comparatus erat, vt quotiescumque causam Dei vrgeret videret, idem ipse etiam ad Summum Pontificem & Cardinales petitus scribere non renueret. Ad Haimericum enim Cancellarium scribens, quodnam esset sui animi institutum, paucis his ita declarat: ^c Etsi tanti non sum vt Romæ habeam propria negotia, nulla tamen quæ Dei esse constiterit, à me duco aliena.] Porro quod ad res ab eo gestas pertinet, vsque in annum sequentem, quo Honorius Papa obiit, & subrogatus est Innocentius, primus eius Vitæ liber à VVilhelmo Abbate S. Theodoric scriptus continet. eo verò eodem tempore vita sancto, à tempore creationis Innocentij Papæ Bernardus Bonæuallis Abbas secundū librum est auspiciatus. Erat autem idem S. Bernardus hoc anno Redemptoris millesimo centesimo vndetrigesimo agens annum ætatis suæ trigessimū octauum. Etenim si anno Domini millesimo centesimo decimo tertio, quando est ingressus monasterium Cisterciense, erat sanctus Bernardus natus annos vigintiduos, vt idem qui supra VVilhelmus in eius Vita testatur: his si addas annos sexdecim, quibus in hanc diem vixit in monasterio, eundem planè numerum annorum conficies.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 5.
ANNVS ANNVS IOANNIS COMN.IMP. 12.
1130. 1.

ANNVS incipit Redemptoris millesimus centesimus atque trigessimus, Indictione octaua, quo Honorius Papa, cum sedisset annos quinque, mensem vnum, & dies decem & septem, moritur decimo sexto Kal. Martij, de quo ista Pandulphus: Hic fecit ordinationes in Vrbe plures, quibus creauit complures Presbyterorum ac Diaconorū, & aliorum minorum Ordinum, & inter alios Petrum sanctæ Anastasiæ, Comitē sanctæ Sabinæ, Georgium sanctæ Balbinæ, Mathæum Diaconum sancti Hadriani, Hugonem sancti Theodori, Guidonem sanctæ Mariæ in Via lata. præter hos Episcopos aliquot. Ægrotus autē deferri se fecit ex Lateranensi Palatio ad monasteriū sancti Andree, ibique in pace defunctus est; sepultus verò in Basilica Saluatoris.] In alio autem scripto Codice summatim: Hic fecit per mensem Decembrem ordinationes . . . quibus creauit Diaconos vndecim, Presbyteros decem & sex, Episcopos triginta & vnū, quos constituit per diuersa loca.] hic finis Honorij. Non vacauit sedes: sed eadem planè die qua defunctus est ipse, successor eius conclamatus est Innocentius decimo sexto Kal. Martij. ita quidem Chronicon Beneuentanum tunc scriptum, quod apud nos extat his verbis: Die ipso quo

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

Honorius defunctus est, dominus Innocentius est electus, post quem die ipso, ad horam tertiam Petrus Portuensis Episcopus Petrum filium Petri Leonis elegit.] hæc ibi de tempore. De modo autem habet ista Sugerius Abbas, huius temporis Auctor magni nominis, in Vita Ludouici Regis Francorum: Venerandæ memoriæ summo Pontifice & vniuersali Papa Honorio viam vniuersæ carnis ingresso, cum Ecclesiæ Romanæ maiores & sapientiores ad remouendum Ecclesiæ tumultum consensissent, apud sanctum Marcum & non alibi, & non nisi communiter more Romano, celebrem fieri electionem: qui & assiduitate & familiaritate propinquiores Apostolici fuere, timore tumultuantium Romanorū illuc conuenire non audentes, antequam publicaretur domini Papæ decessus, personam venerabilem Cardinalem de sancto Angelo Diaconū Gregorium summū eligunt Pontificem. Qui autem Petri Leonis parti fauebant, ad sanctum Marcum, pro pacto alios imitantem conuenerunt, dominiq̄ Papæ morte comperta ipsum eundem Petrum seriū Cardinalem Presbyterum, multorum & Episcoporum, & Cardinalium, & Clericorum, & Romanorum Nobilium consensu votiue elegerunt.] hæc de electionibus vtriusque, quarum quænam potioribus viribus niteretur, dicturi sumus inferius.

II.

Quod pertinet ad Innocentiū, fuisse ipsum quidem monastici ordinis, hæc accepimus ex archiuo tituli sanctæ Praxedis: Dominus Gregorius monachus Lateranensis cœnobij sanctorum Ioan. Baptistæ, Ioannis Euangelistæ, atque Pancratij, idemq̄ Abbas monasterij sanctorū Nicolai & Primitiui Ordinis sancti Benedicti, loco qui vocatur Gabis, prope lacum Burranum: qui ab Urbano Papa Secundo creatus est S. R. E. Cardinalis Diaconus sancti Angeli, mortuoq̄ Honorio Papa in Pontificem legitime electus, Innocentius dictus est. In cuius odium & æmulationem, eleuatur in thronum à factiosis Petrus Leonis filius Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Mariæ trans Tiberim, atque Anacletus Secundus

SCHISMA
IN ROMANA
ECCLESIA.a Petr. Clun.
lib. 3. ep. 64.b Bern. epist.
127.

est nominatus.] qui licet penes aliquos laudatus inueniatur, ut potè qui olim in Cluniacensi cœnobio monasticum vitæ arripuerit institutum, ut eius litteræ ad Cluniacenses inferius recitandæ testantur, & Petrus^a Abbas Cluniacensis in epistola ad Haimericum Cancellarium tradit, tamen à teste fidei sancto Bernardo in persona Ducis Burgundiæ ad VVillelmum Comitem Pictauiensem ita proprijs coloribus pingitur: b Denique quid boni, quid virtutis, quid honestatis afferunt de Summo Pontifice suo, ut & nos prouocent ad fauorem? Si vera sunt, quæ vbiq̄ diuulgat opinio, nec vnius dignus est viculi potestate. Si vera non sunt: decet nihilominus Caput Ecclesiæ non solum vitæ habere sanctitatem, sed & famæ decorem.] hæc ipse. Quibus sanè apparet, Anacletum pessimè audisse apud omnes. Qui cum contra virum sanctissimum Innocentiū à consanguineis seculari potentia, contra ius fasq̄ intruderetur: hinc obortæ factiones, studia, simultates, conspirationes, iræ, rixæ, contentiones, cum in eos qui iure contradicerent, vis publica ministraret arma bellica. Tunc enim plebs classico excitata potentium ed properat, quod furens vocat ambitio, & prouocat spes auida lucri. Sicq̄ eius, cuius scirent esse horrea oppleta, nummis arcas refertas, promptuaria plena eructantia ex hoc in illud, fauent electioni, quam labantem nec subsistentem clamoribus obnixè sustentant, minis roborant, terroribusq̄ stabilunt, ut nemo palàm Papam alium vel nominare præsumeret, præter eum, quem factiosa tyrannis euexerat, ac metus retinere compelleret. Innocentij nocentibus nomen in crimen est, tabulis proscripta furentium innocentia, sicq̄ ad Innocentiū insectandum vniuersa simul conspirat iniquitas. Cedunt furori fideles, domi se continent, vel confugia quarunt, Martyrum petunt antiquas sedes, abdita cœmeteria, vbi sub alta scrobe pullent precibus cælum, & compellent Deum vocibus istis: c Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Non nisi innocens^d manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo.] Hoc statu miserando collocata erat tunc temporis Romana Ecclesia, in qua triumphante Antichristo, cogere verus Christi Vicarius exulare, in templo sancto in Petri throno abominatione sedente. Sed audi ista ab eius tempore Scriptorum Anonymo, ex Codice Vaticano descripta: Magna in Vrbe discordia facta: nam Episcopi & Cardinales se in duas partes diuiserunt, sed melior & sanior pars cum eodem Innocentio, qui maioribus studijs & meritis iuuabatur, adhæsit; omnes subscripti cum ipso constanter steterunt, VVillelmus Præneltinus, Mattheus Albanensis, Ioannes Ostiensis, Conradus Sabinensis Episcopi, Petrus quoque sancti Martini in Montibus, Ioannes Crementis sancti Chrylogoni, Hubertus sancti Cle-

c Ppsal. 14.
d Ppsal. 23.INNOCEN-
TIO QUI
FAVERINT
CARDINA-
LES.CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

A Clementis, Anselmus sancti Laurentij in Lucina, Anselmus alius S. Cæciliæ, Gerardus S. Crucis, & Petrus S. Anastasię presbyteri Cardinales, Romanus S. Mariæ in Porticu, Gregorius sanctorum Sergij & Bacchi, Haimericus S. Mariæ Nouæ Apostolicę Sedis Cancellarius, Albertus S. Theodori, & Guido sanctæ Mariæ in Via lata diaconi Cardinales. Tres verò ex illis, qui aduersæ parti adhæserunt, Desiderius sanctæ Praxedis, Godeffredus sancti Vitalis, & R. sanctæ Sabinæ, ad Papam Innocentiū sunt conuersi. Petrus autem Leonis cum sectatoribus suis humilitatem Innocentij parupendens, non posuit Deum adiutorem sibi, sed sperauit in multitudine diuitiarum, in potentia parentum, in fortitudine munitionum, & hostiliter fecit aggredi domos Frangipanum, in quibus Innocentius se receperat cum suis fratribus. Sed contra spem sibi accidit, quia & Innocentij partem modicūm læsit, & eius satellites non sine graui damno ad eum sunt reuersi. Vnde in indignationem & iram commorus, ad sanctum Petrum cum indignatione, maxima cum multitudine equitauit, & ipsam quam cepit Ecclesiam, per violentiam introiuit, & per Sanctuarium & aureum Crucifixum pendentes coronas, cum toto thesauro argenti & auri, & pretiosis lapidibus siue gemmis, quas Romani Pontifices orthodoxique Imperatores in Ecclesia ipsa cum deuotione obtulerant, tamquam sacrilegus auferre, & Ciborium, quod super altare B. Leo construxerat, detruicare præsumpsit. Sublatis autem & abreptis omnibus, ad patriarchium B. Mariæ accessit, & Ecclesiam ipsam multò maiori thesauro dotata, expoliare nihilominus attentauit. Ad alias præterea Vrbes Ecclesias manus extendens, quidquid in eis pretiosum inuenit, similiter rapuit & asportauit. Talibus ergo tantisq̄ mercibus iniquè dotatus, maiorem venalis Vrbs partem emere studuit, corruptens vulgus etiã ita sibi astrinxit, ut præter Frangipanum & Corsorum munitiones, Papa Innocentius nullum in Vrbe subsidium haberet. Cum igitur Pontifex ipse vndique ita esset obsessus, ut nemo ad eius præsentiam sine periculo vitæ posset accedere, consilium habuit exeundi Vrbes, & transeundi in partes Galliarum. Ascendit ergo duas galeas cum omnibus fratribus, qui secum steterant, præter Conradum Sabinensem Episcopum, quem Vicarium in Vrbe reliquit, & faucibus Tiberis cum difficultate transcensit, ad Comitatum Pisani cum prosperitate, Deo auctore, peruenit.] hucusq̄ Auctor de recessu ab Vrbe legitimi Pontificis Innocentij, eademq̄ reliqui omnes antiquiores horum temporum Scriptores.

DEPRAB-
DANTVR
SCHISMA-
TICI EC-
CLESIAS.

At quod in ore duorum vel trium testium stat omne verbū, ne quis putet quæ ex Anonymo iunt recitata, ob nimiam valde deformitatem carere fide: eadem ex Bernardo Abbate, auctore tunc viuente, hic describamus, viro planè sanctissimo, qui in secūdi libri principio Vitæ, quam scribebat, S. Bernardi, hæc habet de eadem schismatica factione: Pars altera infames ausus violentia non ratione corroborans, Petrum Leonis ad hunc apicem aspirantem, fraudulentis machinationibus seorsum & præcipitanter nominauit Anacletum, & ceteris renitentibus ordinauit. Qui verò in parte Catholica erant, electū suum solemniter ordinatum collocarunt in cathedra, & per loca illa, in quibus sessiones habent ex antiqua consuetudine Romani Pontifices, circumduxere, & pro tempore honor debitus Apostolicæ affuit dignitati. Et tunc sanè circa Lateranense palatium morabantur, nec erat iam eistuta in domibus proprijs mansio, cum eos acerrimè Petri satellites infestaret. Ibi etiam diu resistere non valentes, per confederatos sibi quosdam ex nobilibus Romanis ad tempus in turribus eorum receptacula habuerunt. Sed nec in eis perseverauit fidelitas. Nam in breui aut vi aut formidine temerariæ multitudinis, aut pretio corrupti sunt. Nam Petro tam propria generis virtute, quàm adhaerentium sibi affinitate multitudo tanta erat, ut ferè tota eum ciuitas sequeretur, vel pecunia vel commodis obligata.

III.

E Congregauerat sanè opes innumeras, tam in exactionibus Curia, quàm in legationum negotiationibus, quas ad expectandas nundinas reseruauerat. Insuper & paterni census ampla congeries eatenus sigillata, modò distributa in populum, ad fas & nefas venalem plebem armauerat. Quibus erogatis, donaria Regum in ornamentis Ecclesiæ, ab ipsis euulsit altaribus, & cum calices frangere, & crucifixos aureos membratim diuidere ipsi profani Christiani vel timerent vel erubescerent: ludæos aiunt esse quæsitos, qui sacra vasa & imagines Deo dicatas audacter comminuerent. Igitur quisque pro modo suo secundum maius & minus conducti ad scelus, sacramentis generalibus publicè Petro vendiderunt assensum, & in omnem sanguinem manus exposuerunt & arma, & quotidianis congressibus partem quæ cum Innocentio erat, maledictis insectabatur & gladijs. Habuerunt igitur ferui Dei consilium, & quia via humana se tueri non poterant, cedere elegerunt, &

IV.

IMMANIA
SACRILE-
GIA SCHI-
SMATICO-
RVM.

procuratis clam nauigijs, de ore Leonis, & de manu bestiae per Tiberim in Tyrrenum A mare elapsi prosperis ventis carbasa impellentibus ad portum Pisanum feliciter appulerunt.] hucusque de his Bernardus Abbas Bonauallis. sed & ipse sanctus Bernardus in epistola, quam postea dedit ad Romanos sub Eugenio Papa, ista ad eum probrosa in eosdem sic exprobrat: ^a Recordare qua causa, quo sine, per quos, & in quos vltus non longe ante hos dies, cunctarum quae in te sunt Ecclesiarum omnis ornatus & census profligatus est, quidquid in altaribus, & in altarium vasis, quidquid in ipsis sacris imaginibus auri & argenti reperiri tunc potuit, manibus impiorum direptum & alportatum est. Quid ex his omnibus tu in tuis nunc mansupijs inuenis? porro decor domus Domini irrecuperabiliter periit. Et nunc quid tibi visum est, iterare malitiam, in nouare denuo super te dies malos?] haec sanctus Bernardus, impropere postea ista tunc temporis, cum a Romanis ab Vrbe pulsus esset Eugenio Papa. In vltionem autem admissi sceleris, hoc ipso anno summa anno. **B** nae penuria laborasse Romanos, Acta Innocentij testantur his verbis: Huius temporibus, primo anno Pontificatus sui tam valida famas Romae fuit, vt frumenti sextarium quinque solidis denariorum Papalium venderetur.] At leuis ista quantumlibet ingens, videri poterit vltio in sceleratos, si cum tam immani atque nefando sacrilegio, & hactenus inaudito, quod schismaticus furor audacissime perpetravit, comparetur: cum, quod hucusque numquam praesumptum a quouis nefario legitur, ab ipsidem Christus in imaginibus datus sit in manus Iudaeorum dilacerandus ac conscindendus. Qualis tunc facies Vrbe, in qua non ad cultum, ex more Basilicae frequentarentur, sed ad rapinam sacrilege inuaderentur, expoliarentur, atque turpissime profanarentur? Ex quibus ad eum nefarijs operibus te nebrarum, secundum Dominicum ^b illud, Ex fructibus eorum cognoscetis eos,] & secundum illud: ^c Non potest arbor mala bonos fructus facere, neque arbor bona malos fructus.] per facile erat cuique intelligere, quis legitimus, quis vero spurius esset Papa, quis successor Petri, quis synagogae satanae Antichristus, quis pastor, quis vero fur & latro, qui non nisi vt perdat & maeret in ouile ouium intrat.

V. Qui, ne turpissimus, vt erat, a ceteris Ecclesiae pastoribus atque Christianis Principibus haberetur & vitaretur, laruam imposuit monstro, vt quod esset horrendum visu, auditu pauendum, idem simulatione superinducta, mendacio superimposito, hypocrisis superadita videretur pulchrum & humanum, studuitque ipse litteris toto orbe terrarum sparsis videri sanctus, iustus, & maxime pius: quas Dei beneficio hactenus obseruatas, tibi Lector, inspiciendas inferius proponemus. modò autem de sancta Romana Ecclesia per schismaticum pseudopontificem lancinata, S. Bernardi ista audientis audi querelas: ^d Cernitur abominatio stare in loco sancto, quem vt obtineret, incendit igni sanctuarium Dei. persequitur Innocentium, & cum eo omnem innocentiam.] At quid dixeris tu, Lector, si praesentis temporis Nouatores audias hunc S. Bernardi locum male vsurpantes, immò eodem abutentes penitus de abominatione sedente in loco sancto, ad probandum Romanum Pontificem esse Antichristum? Sed delirant, nescientes, seu potius nescire dissimulantes, non ista de legitimo Romano Pontifice locutum S. Bernardum, sed de schismatico Papa Anacleto, cum legitimum Pontificem Innocentium non Antichristum, sed verè Christi Vicarium, immò Christum ipsum appellet. nam ista de Innocentio paulò superius: Ecce Christus Domini iste Innocentius positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Nam qui sunt Dei, libenter iunguntur ei: qui autem ex aduerso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus.] en vides, Lector, haereticorum procaciam & impudentiam: cum satis constet, quem S. Bernardus Christum, quem verò nominet Antichristum. Qui & in epistola ad Gaufridum ^e de eodem pseudopontifice Anacleto habet ista, comparans ipsum iterum Antichristo: Bestia illa de Apocalypsi, cui datum est os loquens blasphemias, & bellum gerere cum Sanctis, Petri cathedram occupat tamquam leo paratus ad praedam.] rursum de eodem ad Episcopos ^f Aquitaniae: Velimus, nolimus, impleri quandoque necesse est veritatem Spiritus sancti, fierique illam, quae propheticò spiritu praenuntiata legitur in Scripturis discessio: sed vix homini per quem venit. Quis verò ille, nisi homo peccati, qui super electum a Catholicis Catholicum, & canonicè, locum sanctum inuasit? Quem tamen non quia sanctus, sed quia summus est, affectauit. Inuasit, inquam, inuasit armis, igne, pecunia, non vitae merito vel virtutum peruenit in quo stat, & stat in quo peruenit. Nam illa, quam iactat iuratorum suorum, non electio, sed factio, vmbra tantum fuit & occasio & velamentum malitiae.]

^a Bern. epist. 242.

FAMES AFLIGIT VRBEM.

^b Mat. 7. ^c Luc. 6.

ANTIPAPA MENDACIIS REM AGIT.

^d Bern. epist. 124.

SCHISMATICVS PAPA DICTVS ANTICHRISTVS.

^e Id. ep. 125. ^f Apoc. 13.

^g Id. ep. 126.

Quod

A. Quod autem ad vtriusque electionis merita spectat, ab eodem sancto Bernardo id saepe tractante accipe, quam potiora iura fuerint Innocentij. De quo ^a primum inquit: Funiculus triplex difficile rumpitur: electio meliorum, approbatio plurium, & quod his efficacius est, morum attestatio Innocentium apud omnes commendant, summum confirmant Pontificem.] & sequenti epistola: ^b Meritò autem illum recipit Ecclesia, cuius & opinio clarior, & electio sanior inuenta est, nimirum eligentium & numero vincens & merito.] Insuper & ad Episcopos Aquitaniae: ^c Stat quippe sententia Ecclesiastica & authentica, post primam electionem non esse secundam. Celebrata proinde prima, quae secundò praesumpta est, non est secunda, sed nulla. Nam etsi quid minus fortè solemniter, minusve ordinabiliter processit, in ea quae praecessit, vt hostes vnitatis contendunt: numquid tamen praesibili altera debeat, nisi sanè priore prius discussa ratione, cassata iudicio? Ea propter qui se superergerere festinant, qui que temerario temerè manus imponere nihilominus accelerauerunt, Apostolo ^d prohibente: Nemini citò manum imponas: ipsi proculdubio maius peccatum habent, ipsi auctores schismatis, ipsi grandis malitiae huius principes extitere.] & inferius: Duo itaque sunt, de quibus contenditur: quisnam eorum rectius videatur Papa. Quorum primò quidem, si personas compares, vt neutri sanè vel derogare videar, vel adulari dicam quod dici passim reperies, & neminem arbitror diffiteri: quia videlicet Innocentij nostri vita vel fama nec a mulum timet, cum alterius nec ab amico tuta sit. Dehinc si electiones discutias: nostri itidem mox occurrit & promptione purior, & ratione probabilior, & prior tempore. Porro de tempore constat: reliqua duo merita probant, & dignitas eligentiù. Hanc enim, ni fallor, partem saniore inuenies, tam Episcopos, quam Cardinales, Diaconos, siue Presbyteros, & quorum maxime interest de electione summi Pontificis, & quanti in eligendo iuxta Patrum scita sufficiant. Quid & in consecratione? Nonne Ostiensem, ad quem specialiter spectat, habemus? Cum igitur & electus dignior, & electio sanior, & actio ordinabilior teneatur: qua isti ratione, immò qua contentione contra ius & fas, & vota omnium bonorum inuita & renitenti Dei Ecclesiae praeficere alium, & illum deponere tentant? Horum conatui tam maligno, tam indigno, tam temerario totis certè viribus renitendum esse, videtis reuerendissimi & illustrissimi Patres.] haec sanctus Bernardus ad Episcopos Aquitaniae.

His visis, iam quod polliciti sumus, conscriptas a schismatico Papa Anacleto hoc anno litteras ad diuersos datas, ad alliciendos in suam partem Principes, & diuersarum prouinciarum Episcopos, hic describamus, acceptas eas ex Codice Cassinate, quas habuimus ab eiusdem Congregationis monacho Constantino Caietano, de antiquitate Ecclesiastica bene merente. quae cum careant titulis, tamen ad quos datae sint, ex earum textu interdum assequi licet. Sed prius videnda sunt litterae Petri Episcopi Portuensis, eiusdem Anacleti promotoris, & totius illius factionis antesignani, quae sic se habent: ^e

Petrus Portuensis Episcopus, quatuor Episcopis V Villedmo Praenestino, Matthæo Albanensi, Conrado Sabinensi, Ioanni Ostiensi *Episcopis Cardinalibus partis Innocentij.*

Quanta sit pro vobis tribulatio cordis mei, ille solus nouit, qui omnia nouit. Vobis quoque meis litteris cognitum saltem iam ex parte fuisset, nisi Ecclesiae sententia & communis auctoritas prohiberet. De commendatione seu vituperatione personarum, de quibus nunc sermonum varietas agitur, non est huius temporis iudicare: est qui quaerat & iudicet. Si tamen quisquam praesens fuerit accusare: praesens erit & qui debeat respondere: praesertim cum in vestro & meo, immò in totius Ecclesiae conspectu vterque sapienter vixerit & honestè, & quae officij sui erant, plena hucusque exercuerit libertate. Abstineret vos potius conuenit a sermonibus otiosis & verbis praecipitationis. Si de rumoribus agitur: longè se aliter habent res, quam vestrae apud me protestantur litterae. Ad haec si verba quae posuistis, si ordinis rationem attenditis (vt salua reuerentia vestra loquar) factionem illam vestram qua confidentia, qua fronte electionem vocare praesumitis? Cur illum vestrum dicitis ordinatum, cum prorsus in causa eius ordo non fuerit? Sic in edidistis Papam eligere in angulo, in abscondito, in tenebris & vmbra mortis? Si mortuo Papae viuam succedere volebatis: cur mortuum viuere praedicabatis? Multò melius erat, mortuo humanitatem impendere, & sic de viui solatio cogitare. Sed ecce dum de mortuo solatium viuo requiritis, & viuam & mortuum pariter suffocatis. Postremò nec vestrum, sicut nec meum, fuit eligere, sed potius electum a fratribus spernere vel approbare.

VI. INNOCENTII QUANTUM EXISTIMATIONIS ESSET. ^a Bern. ep. 124. ^b Id. ep. 125. ^c Id. ep. 126.

^d 1. Tim. 5.

QUAM POTIOR CAUSA INNOCENTII HABEATUR.

VII.

^e Villed. Malinsh. hist. nouel. l. x. VIII. LITTERAE PETRI EP. PORT. SCHISMATICORVM PRINCIPIS.

IX. vobis

Q 4

thematè,

themate, me inconsulto Priore vestro, inconsultis etiam fratribus maioribus, & prioribus, A nec etiam vocatis aut expectatis, cum essetis nouitij, & in numero breui paucissimi facere praesumpstis: pro infecto habendum esse, & nihil omnino existere, ex ipsa vestra aestimatione potestis aduertere. Citò autem nobis Dominus affuit, & viâ, qua errori vestro contraire possemus, ostendit. Fratres siquidem vestri Cardinales, quorum praecipua in electione potestas, cum Clero vniuerso, expetente populo, cum honoratorum consensu, in luce, in manifesto, vnanimi voto & desiderio delegerunt dominum Petrum Cardinalem in Romanum Pontificem Anacletum. Hanc ego electionem canonicè celebratam conspexi, & auctore Deo, confirmavi. Hunc Ecclesia suscipit & veneratur: hunc per Dei gratiam Episcopi, & Abbates, Principes, Capitanei, & Barones, quidam per seipfos, quidam per Nuntios suos, videntibus nobis, frequentant.

X. Depraedationem illam & crudelitatem, quam praetenditis, non videmus. Quicumque B ad eum pro responsis, seu negotijs suis veniunt, benignè suscipiuntur, benignius revertantur. Redite iam, redite ad cor. Nolite schisma in Ecclesia facere ad animarum subuersionem: nolite vltius laborare: teneat vos timor Domini, non pudor saeculi. Numquid qui dormit, non adijciat vt resurgat? Desistite iam mendacijs, in quibus impij spem suam ponere consueverunt. Dominus Tiburtius in scriptis suis cum sacramento testificatus est, dicens, quòd ego diaconum sancti Angeli solum idoneum iudicavi ad Pontificatus ordinem. Videat ipse quid dixerit: ego in occulto locutus sum nihil. Non est aliquis, qui hoc verbum ab ore meo vquam audierit. Hæc fuit sententia mea semper, vt non nisi sepulto Papa, de successoris persona mentio haberetur. Vnitatem Ecclesie tenui, & tenebo, veritatis & iustitiae adherere curabo, confidenter sperans, quòd iustitia & veritas liberabit me.] hucusque litteræ Petri Episcopi Portuenfis.

* Tiburtius

XI. INNOCP. PA- PA EXCOM- MVNICA- TYR AB AN- TIPAPA ET CARDINA- LES.

a Bibl. Cass. cod. 113. vers. fm. ip- sius.

XII. ANACLETI EPISTOLA AD LOTHARIUM REGEM.

XIII.

* al. Frangi- panis, & sic alibi.

XIV.

Proximo autem Paschate, in Coena Domini, ipse pseudopontifex Anacletus solemniter excommunicauit Innocentium Papam & ei adherentes Cardinales, dignitateque priuauit & alios plurimos, sed & nouos in veteribus titulis substituit Cardinales, hæc enim ex eius litteris inferius recitandis patebunt, in quibus nomina singulorum recensentur. His tunc Romæ peractis, idem per Archiepiscopum Bremensem, quem tunc Romæ adesse contigit, cupiens confociare sibi Principes Anacletus, misit ad Lotharium Regem has litteras, quas vnâ cum alijs eiusdem pseudopontificis litteris hoc anno ad diuersos datis conseruat codex a Cassinensis: Veteris amicitiae memores, & eius praecipue, quæ inter te & bonæ mem. patrem meum longo tempore stabili firmitate durauit, dignum duximus nobilem prudentiam tuam Sedis Apostolicæ litteris visitare, & mutuae affectionis foedera dignis allegationibus innouare. Quamobrem quantò te arctius charitatis brachijs cupimus amplexari, tantò diligentius de statu Romanæ Ecclesie, seu de his quæ penes nos sunt acta, litterarum nostrarum serie dilectioni tuæ intimare curauimus. Obeunte siquidem piæ memoriæ Papa Honorio, fratres nostri Cardinales presbyteri & diacones cum omni Clero Romano, expetente populo, & indefessis vocibus insistente, consentientibus etiam, iuxta tenorem Canonum, honoratis, deuotis animis & affectione vnanimi inuitum me, & viribus imparem concorditer elegerunt, electumque postea frater noster Petrus Portuenfis Episcopus, conuenientibus diuersarum regionum Episcopis, ad altare B. Petri, sub oculis omnium, in Romanum Pontificem celeberrimè consecrauit.

Verum quidam de fratribus loco & tempore nouitij & paucissimi numero, quorumdam perfidorum blandis astutij suffocati, altare aliud erigere, & anathema Iericho in sanctuarium Dei introducere, & simulachrum Phegor de inauribus mulierum insipientium sunt in tenebris fabricare conati. Sed Deus omnipotens, qui consilium Achitophel infatuauit, eorum praua consilia modo destruxit mirabili. De domo namque Leonis Fraiapani, cuius potissimum viribus videbantur inniti, nocturno tempore fugientes, se trans Tiberim contulerunt, & ibi quasi quodam carcere latitantes, praesumptionis suæ ignominiam crebris doloribus flebiliter experiuntur.

Sanè Clerus omnis Romanus indiuidua nobis charitate coheret, Praefectus Vrbis Leo Fraiapanis cum filio & Cencio Fraiapane, & nobiles omnes, & plebs omnis Romana consuetam nobis fidelitatem fecerunt. Nos quoque quæ officij nostri sunt, in Vrbe, intus & extra liberè exercemus: ordinationes Cardinalium fecimus, & Episcopos, largiente Deo, consecrauimus. Rogamus itaque nobilitatem tuam, vt sicut de te spem firmissimam possidemus,

A mus, pro Romana Ecclesia consueta debeas instantia laborare, & dilectionis tuæ insignia manifestis nos facias effectibus experiri. Hæc enim agens & Romanam Ecclesiam semper obnoxiam, & nos tibi de cetero facies debitores. Nec te, charissime, HaimERICI quondam Cancellarij, praedonis improbi, simoniae ferui, seu Ioannis de Crema hominis turpissimi & incircumcisi & verè Nicolaitæ, monstruosa mendacia moueant; nec fidei tuæ murum eorum vaniloquia aut venenosa mendacia penetrent, qui velut Cain à facie Domini fugientes, maledicti à terra, fraticidij signum meretricia coguntur fronte gestare. Datum Romæ apud S. Petrum Kalend. Maij.] hæc pseudopapa Anacletus ad Lotharium Romanorum Regem.

Quod autem exprobrat Innocentio Papæ fugam, eumque hac de causa Cain appellat: audi sanctum Bernardum in epistola ad Hildebertum ista dicentem: Fugit ille nimirum à facie leonis, sicut dicit Propheta: Leo rugiet, quis non timebit? Fugit secundum praecipium Domini, dicens: Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Fugit, & in hoc verè virum se Apostolicum probans, quòd Apostolica sese forma insignierit. Nec enim Paulus erubuit in spota demitti per murum, & sic effugere manus quærentium animam suam. Subfugit autem non parcens vitæ suæ, sed dans locum iræ, non vt mortem euaderet, sed vt vitam acquireret. Meritò Ecclesia Innocentio concedit ipsius vicem, quem per eadem vestigia gradientem cernit. Nec sanè otiosa fuga Innocentij, laborat quidem, sed honestatur in laboribus suis. Pulsus Vrbe, ab orbe suscipitur, à finibus terræ occurritur cum panibus fugienti, &c.] hæc Bernardus, sed reliqua prosequamur.

At non Anacletus tantum, sed & Cardinales ab eodem Anacleto ordinati vnâ cum alijs qui prius erant, eadem insigniti dignitate, vniuersoque Clero Romano & Episcopis, qui Romæ Anacleto communicantes aderant, ista ad eundem Lotharium scripsere:

Serenissimo ac gloriosissimo Lothario Romanorum Regi fratres qui Romæ sunt Cardinales Presbyteri, & Diacones, Bonifacius tituli sancti Marci, Gregorius tituli sanctorum Apostolorum, Amicus tituli sanctorum Nerei & Achillei, Desiderius tit. sanctæ Praxedis, Saxo tit. S. Stephani in Coelio monte, Petrus Pisanus tit. S. martyris Sufannæ, Petrus tit. S. Marcelli, Sigizo tit. S. Sixti, Crescentius tit. SS. Marcellini & Petri, Comes tit. S. Saurinæ, Gregorius tit. S. Balbinæ, Luitfridus tit. S. Vitalis, Mathæus tit. in Eudoxia, Henricus tit. S. Priscæ, Odericus tit. SS. Ioannis & Pauli, Ionathas tit. S. Callisti, Stephanus tit. S. Laurentij in Damaso, Petrus S. Eusebij, Gregorius Diaconus Cardinalis sancti Eustachij, Angelus Diaconus sanctæ Mariæ in Domnica, Ioannes Diaconus sancti Nicolai in Carcere Tulliano, Rimandus Diaconus S. Angeli iuxta templum Iouis, Siluius Diaconus S. Lucie iuxta Heliogabalum, Romanus Diaconus S. Hadriani iuxta Asylum, Gregor. Diaconus sanctæ Mariæ in Aquiro, Petrus Senex Portuenfis Episcopus, Egidius Tusculanus Episcopus, Transmundus Signinus Episcopus, Otto Sutrinus Episcopus, cum reliquis Romanæ Ecclesie suffraganeis, Subdiaconi omnes, Primicerius cum omni schola Cantorum, Petrus Basilicæ Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, Archipresbyter, Rainerius S. Mariæ Maioris Archipresbyter, Papa S. Mariæ Rotundæ Archipresbyter, cum reliquis Romanæ Ecclesie Archipresbyteris, & cum omni Clero Romano, Anastasius Abbas sancti Pauli, Ioannes Abbas SS. Stephani & Laurentij, Laurentius Abbas S. Gregorij in Cluuo Scauri, cum reliquis Abbatibus æternam in Domino salutem.] hucusque epistolæ titulus. Porrò hic scias annumeratos omnes ab ipso Anacleto nuper ordinatos in diuersis titulis atque Diaconijs Cardinales. epistola autem sic se habet:

E Propter quorumdam hominum dolosa figmenta & mendacia venenosa, qui Dei Ecclesiam scindere, & simplicium animas euertere moluntur, & sicut Iamnes & Mambres Moyse, Philetus & Hermogenes Paulo, Dei veritati resistunt, ad serenitatem tuam, Christianissime Principum Vniuersitatis nostræ litteras, sicut ad reliquas Orientis seu Occidentis Ecclesias, pia deuotione dirigimus, optantes, vt de his quæ post obitum piæ memoriæ Papæ Honorij in Romana Ecclesia emerferunt, seu de domini Papæ Anacleti electione, sitis litterarum serie certiores. Accepimus enim eos suis scriptis impudenter asserere, dominum Papam non petitione populi, non spontanea Cleri electione, nec honoratorum consensu, iuxta synodales regulas, & antiquas patrum nostrorum traditiones ad Apostolatus culmen assumptum, sed vi parentum, potentia fratrum, fustibus & sanguine, nobisque nolentibus subrogatum.

Sed mirum nobis non est, si huiusmodi mendacia ad tam longinquas dirigant nationes, & ve-

Gen. 4.

* Martij.

XV.

EVGA INNOCENTII GLORIOSA. b Bern. epist. 124.

Amos 3.

Mat. 10.

Act. 9.

XVI.

Ex cod. Cass. ep. 10. CARDINALIS SCHISMATICI AD LOTHARIUM.

* Erimandus

XVII.

2. Tim. 3.

Ibid. 1. &

& veneno suo ferè gentes omnes inebrient, & simplices quoque deludant, cum in Romana Ecclesie gremijs fraudulentijs suis Sedem Apostolicam prostituere contendant. Reuelata tecum, nobilissime Princeps, facie loquimur, & per te toto orbe Romano fieri notissima, hæc quæ scribimus, peroptamus. Decedente de hac vita Papa Honorio, nos omnes Cardinales presbyteri, & Diacones cum Subdiaconibus, Primicerio, cum omni schola Palatii in Basilica B. Marci, qui locus quasi umbilicus Urbis est, concordii voluntate convenimus. Convenere Nobiles, etiam innumera ibidem multitudo convenit, substituendi Pontificis electionem expectantes. Cumque diutius inter nos de futuri Pontificis esset electione tractatum: dominus Papa tunc Cardinalis Presbyter primus liberè prorupit in vocem, & quemdam de fratribus manu & voce propria assignavit. Cui rei se impotentem frater ille cognoscens, communi omnium nostrum consilio, communi consensu expectare populo, consentientibus honoratis, eundem dominum Papam nobiscum communiter elegit. Sicque in Basilica B. Petri, ad corpus eius, ubi tantum Romani Pontifices consecrantur, est celeberrimè consecratus. Nullius profectò nos violentia, nullius nos potètia impulit, sicut fanatici illi suis litteris grauter in Romanum eum Pontificem annotare. Sed cum prodiciones suas & opprobria tegere nequeant, proprii oculi trabe neglecta, in alieno oculo festucam querunt.

* expectante

* garciunt
f. eligere.

XIX.

Porro Haimericus quondam Cancellarius, qui Romanam Ecclesiam quasi vile scortum pro luxurijs & avaricia sua, longo iam tempore habuit prostitutam, qui simonijs, sicut vos ipsi (vt credimus) aliquando fuistis experti, exactionibusque varijs Dei Ecclesiam, & Dei seruos diutius trucidavit, arridente ei egregio viro Leone Fraiapane, qui nunc per Dei gratiam nobiscum est, velut alter Sennacherib, in civitatem sanctam & templum improbi consilij sui manum impiè præsumpsit extendere, & propria superbia, quibusdam sibi allestis, qui eius quadra vivebant, viris vti que novitijs, & numero quinque, altare aliud in Ecclesia Dei solus est molitus erigere. Verum omnipotens Deus subannavit eos, & eorum consilia infatuans, in sibilum & fabulam omnium mira ratione redegit. Ipsi tamen vt canes impudentissimi erubescere nescierunt: frons meretricis facta est eis. De quibusdam verò Episcopis, quos impostores illi in factione ista sibi applaudere gloriantur, nobis cura vlla non est, præsertim cum nil ad eos de Romani Pontificis electione pertineat.

XX.

Rogamus itaque discretionem tuam, & in Domino commonemus, vt si Romanam Ecclesiam pijs optas solatijs & studijs confouere, si Imperij tui moderamina per Sedem cupis Apostolicam roborari, cum Romana simul Ecclesia sapias, æqua nobis pietate concordet, & dominum Papam Anacleum, quem vnanimi omnes deuotione præfecimus, Catholicum Papam feliciter recognoscas, & debitam ei, prædecessorum tuorum more, affectionem reuerenter exhibeas. Nos quidem aliquando te non sic plenè dileximus: sed quia domini Papæ amorem vberius circa te ferere cognoscimus, eundem circa te & circa honorem tuum animum nos gestare cognoscas. Quod si nos fortassis audire distuleris: propitius sit nobis Deus, quia nullis excessibus à tua nos dilectione conuelles. Memento etiam quod Roboam Regi illi contigit, qui consilio inuenum acquieuit, ac sacerdotum noluit consilij obedire.] hætenus Cardinalium schismaticorum ad Lotharium Regem epistola, quibus cum, sicut nec scriptis ab Anacleto, Lotharius Rex responsonem vllam penitus reddidisset: rursus ad eum alias addidit Anacleus, quæ in eodem Codice ita scriptæ leguntur, missæ per Clericum quemdam Argentinensem, vt ex litteris ad eum à Magistratibus Romanæ Urbis datis apparet.

23. Reg. 12.
* seniorum

b Ex Cod.
Cass. ep. 16
XXI.
ALIA ANA-
CETIAN
TIPARAE
AD LOTHAR-
IUM LIT-
TERAE.

In ipso nostræ promotionis exordio per Venerabilem fratrem nostrum Bremensem Archiepiscopum serenitati tuæ litteras misimus, tam de statu Romanæ Ecclesie, quam de his quæ circa nos acta fuerant, expressius continentes. Sed nos adhuc nulla clementiæ tuæ rescripta meruimus, nec inter multiplices curas, quibus in Sedis Apostolicæ moderatione constituti comprimimur, Nuntiorum tuorum solatio alleuari. Nos quidem personam tuam, in minoris Ordinis administratione constituti, pro mira tuarum opinione virtutum amplè dileximus, & suscepti regni genium pro nostro tunc posse confouimus. Vnde proculdubio experientia vestra cognoscat, voti nostri esse, vt quanto magis Sedes Apostolica regni pietate fulceat, tanto amplius honorem tuum & regnum strictis debeamus brachijs amplexari. Vicissim enim sibi & Regalis potestas, & sacra Romana auctoritas mutua debent inter se diligentia respondere. Sanè tunc tuta erit conditio subiectorum, si regnum & Ecclesia, diebus tuis, alterutro titulo compassionis arriserint, & ad culmen Imperij regni

Agni tui moderatio latius extendetur, si ea de re Dei gratiam pia fueris deuotione sortitus.

Porro vt votis tuis satisfacere videamur, quæ circa nos sunt, tuæ volumus industria fieri notiora. Nos Dei gratia, & Apostolorum suorum Petri & Pauli meritis benè & prosperè sumus, quæ officij nostri sunt, intus & extrà plena libertate disposuimus, in pace sunt omnia quæ possidemus. Fratres nostri Cardinales & Episcopi, & Clerus omnis Romanus indiuidua nobis charitate cohærent. Viri illustres, Leo Fraiapanis, Hugo Præfectus Urbis, & frater eius filius Leonis Fraiapanis, & Cencius frater eius, Stephanus de Petro, Stephanus de Thebaldo, filij Henrici de sancto Eustachio, nobiles omnes, & plebs omnis Romana, Capitanei, & Comites qui extrà sunt, fidelitatem nobis debitam iurauerunt, Basilicam B. Petri, Lateranensem palatium & reliquas munitiones Urbis quietè & pacificè detinemus: Conradum regni inuasorem, licet eius nomen nobis pro minimo fuerit, in Cœna Domini, Laterani in Basilica Saluatoris, sub oculis Ecclesie, quæ frequens ea die diuersis partibus mundi conuenerat, in conspectu etiam omnium terræ suæ, solemniter excommunicauimus.

XXII.

Rogamus itaque nobilem prudentiam vestram, & in Domino commonemus, vt sicut dete ipem bonam & firmam possidemus, nostris debeat successibus congaudere, & tam pro nobis quam pro omni Ecclesia Romana Regalem ac piam sollicitudinem gerere, & efficacem nobis diligentiam exhibere. Nec vos quorundam venenatorum vaniloquia praua conturbent, qui totam Dei Ecclesiam venenare cupientes, dum taxationes pristinas, & consueta mercimonia in sanctuario Domini exercere statuebant, testaceum idolum cruentis manibus plasare conati sunt: quod eius lapis ille angularis de Domini monte descendens, dura impressione comminuit. Incolumem te & nostri memorem pia Dei dextera à malis omnibus tueatur. Datum Romæ apud sanctum Petrum * in diebus Maij.]

XXIII.

Idibus iunxit his alias ad Reginam eiusdem Lotharij coniugem his verbis:

Auditum habemus, charissima in Domino filia, quod verè Christiana sanctitate refulgeas, quod Ecclesias diligas, quod seruos Dei pijs vbique solatijs foueas: nec minoribus es profectò præconijs atollenda, quod totius regni regimen censura iustitiæ de tua potissimum dicitur moderatione pendere. Que de beatitudine tua, illustrissima filia, audiuimus, incunctanter & credimus, & hæc & alia plura de te nobis bona sæpius nuntiata lætificant, & omnipotentem Deum assiduis precibus exoramus, vt incepta sanctitatis opera, Apostolorum Petri & Pauli meritis, pio & meliori te faciat sine concludere. Hortamur itaque nobilem prudentiam tuam, & in Domino commonemus, vt inter regni curas & secularium negotiorum sollicitudines, & sæculi glorias cor tuum semper ad Dominum habeas, & te quandoque cogites morituram: non de pijs operibus mundi laudes affectes, ne dum hominibus foris placere delectat, Dei intus oculis possis displicere. Virum tuum charissimum filium nostrum Lotharium Christianissimum Regem sedulis suggestionibus adhortare, vt sic terreno regno humana potestate præsideat, quatenus ipsum qui supra nos est, per quem Reges regnant, & Principes iusta decernunt, qui transfert regna cum vult, qui facit Reges inglorios, & accingit fune renes eorum: cautè semper & diligenter attendat. Et licet ipse Romanam Ecclesiam (vt certum habemus) plenè brachijs amplexetur, dilectionem tamen eius & affectum circa Sedem Apostolicam, & nos, qui eam ex longo tempore dileximus, per tuam potius optamus industriam propagari. Porro nos personam eius propensiori charitate diligimus, & honorem suum, largiente Domino, cupimus conseruare, & diligentius & efficaciter ampliare. Quia igitur peccatis meis exigentibus Ecclesie regimen sum subire coactus, Apostolatus onus cogor in amaritudine animæ meæ portare: sanctorum virorum solatijs egeo, vt orationum suarum instantia mihi semper Deum propitium faciant, & gratiam eius in omnibus vbique opportunitatibus augeant. Et ideo te plurimum deprecamur, vt & Deum debeas pro nobis obnixius exorare, & auxilijs & pijs consilij tuis nos crebrius alleuare. Vitam & annos tuos omnipotens Dominus Apostolorum suorum Petri & Pauli meritis in bonis operibus augeat, & post vitæ huius cursum vitam tibi largiatur æternam. Datum Romæ apud sanctum Petrum * in diebus Maij.]

a Ephes. 2.

b Ex Cod.
Cass. ep. 17.
XXIV.
ANACLETI
PSEVDOPAPAE
LITTERARUM
AD REGINAM.

c Prov. 8.

* Idibus
XXXV.

Cum verò Lotharius Rex arque Regina detestati schismatici Papam, litteras ab eo datas contemnerent, nec ei respondere vllatenus dignarentur: Romani ipsi, quorum potentia pseudopontifex subleuatus inniteretur, cum seipso in Anacleto contemni cognoscerent, ad eundem Regem litteras postremò dedere, easdemque salibus mordacitatis aspersas,

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

fas, quas in eodem Codice Cassinensi hæcenus conseruatas, hæc reddidimus. sic se habent, huiusmodi inscriptione præfixa: ^a

^a Cod. Cassin.
epist. 9.
XXVI.
MAGISTRA-
TVS ROM.
VRBIS AD
LOTHARIUM
LITTERAE
PRO ANA-
CLETO.

XXVII.

Domino Lothario glorioso & triumphatori Romanorum Regi, Hugo præfectus Vrbs, & frater eius Leo Fraiapane, & Cencius frater eius, Stephanus de Thebaldo, Albertus Ioannis de Stephano, Stephanus de Benizo frater eius, Henricus filius Henrici de sancto Eustachio, Octavianus frater eius, & reliqui Romanæ Vrbs potentes, sacrique palatij iudices, & nostri Consules, & plebs omnis Romana salutem & gloriam, & de hostibus vniuersis victoriam.

Benè olim cana patrum nostrorum & togatæ gentis sanxit auctoritas, paucis esse Principem moderatisque sermonibus alloquendum; ne vel adulationibus cognitis stomachari, vel instantia nimia Regio valeat furore retundi. Proinde licet domni Papæ litteris, & multorum ad te relatione de eius electione peruenerit: gratum tamen nobis fuit ad magnitudinem tuam super hac re Vrbs litteras destinare. Nos siquidem post Papæ Honorij obitum vnanimi & spontanea omnium Cardinalium voluntate, & concordia electione Clericorum omnium dominum Papam Anaclætum, virum prudentem & prouidum, filium Petri Leonis, in Romanum Pontificem Spiritus sancti gratiâ procreatum, humili spontaneaque deuotione suscepimus, & fidelitatem ei debitam de Vrbs nostræ more iurauimus. In cuius vtique promotione tantam Cleri & populi concordiam vidimus, vt verè in omnium mentes Spiritus sanctus mirabiliter venisse credatur. Sugerimus igitur clementiæ tuæ, & obnixius deprecamur, vt ei in omnibus debeas Regali affectione fauere, & auxiliij tui & consilij manum nobili deuotione porrigere, & eius & Romanæ Ecclesiæ hostes, sicut & ipse tuos, inuicta manu refellere. Sanè si Princeps noster & Cleri cupis esse, si Romani Imperij optas tibi fasces & gloriam vindicare, necesse est Romanis te legibus coaptari, nec ciuium tuorum & magistratus Vrbs corda rescindere. Nos quidem te hæcenus non sic de corde dileximus, nec Principatus tui vlla nos cura vel affectio demulcere quolibet modo poterat, vt honoris tui augmentum & Imperij culmen deberemus vllis rationibus affectare. Sed postquam domini Papæ amorem, circa personam tuam impensius feruere cognouimus: eadem te sumus diligentia profecuti, & purpuras tuas dignis honoribus deinceps cupimus illustrare.

XXVIII.

Ceterum mirum valdè habemus, & Romanæ Reipub. iniuriæ deputamus, cum tibi iam bis dominus Papa litteras miserit, semel per Bremensem Archiepiscopum, secundò per Argentinensem quemdam Clericum, qui te de statu Vrbs & eius plenius instruxerunt: cur nulla à discretione tua adhuc scripta meruerit. Inde est quòd dominus Papa nullà adhuc de latere suo personam, Clericum aut laicum, iuxta consilij nostri, & totius Ecclesiæ conditum ad excellentiã tuam statuit delegare. Viderit itaque moderatio tua, vt domini Papæ litteris scriptis & Nuntio, deuotiore moderamine respondere, & quem animum circa domini Papæ personam, & circa nos omnes & Romanam Reipub. habeas, certis indicijs declarare non differas: alioquin sic suspensi nos diutius stare non possumus, nec aliquibus in longum volumus* dissimulatibus protrahi. Acta Romæ feliciter XV. Kal. Iunij.]

* dissimulatibus
XXIX.

Qui iteratis (vt vidisti) litteris Antipapa sollicitarat Lotharium Romanorum Regem ad schisma, si posset, adducere, haud prætermisit alios Principes Boreales non litteris tantum, sed etiam legationibus pellicere. Quamobrem eodem planè tempore ad Regem Francorum Legatum decernit Ottonem Episcopum Tudertinum, cui litteras dedit ad ipsum Regem & inhærentes illi Principes, necnon etiam ad Galliarum Antistites, quas in dicto Cassinensi Codice seruatas integras hæc describemus: atque primùm quam ad Regem ipsum misit epistolam, quæ sic se habet: ^b

^b Cod. Cass.
epist. 5.
XXX.
^c Eod. Cod.
epist. 11.
ANTIPAPAE
LITTERAE
AD REGEM
FRANCO-
RVM.

Iamdudum^c voluntatis nostræ ac desiderij fuit, vt desiderabilem nobis personam tuam, & totam Gallicanã Ecclesiam tali visitaremus Legato, qui Dei & Ecclesiæ honorem, atque salutem tuam nosset & posset strenuè ac fideliter operari. Ceterum nobis erga plurima occupatis, desiderium nostrum hucusque dilatum est. Sanè opportunitate habita, quod pro tempore intermisisse conspiciamus, ipso iam debito compellente, perficere non moramur. Multam enim de tua nobili & experta dilectionis constantia fiduciam possidemus, qua personam nostram à puero dilexisti, & dulcedinis tuæ affectione beneuola educaisti, vt more solito & communem matrem Romanã Ecclesiam honore debito venereris, & nos ipsos personaliter dilectionis tuæ affluentia prosequaris. Eapropter charissimum fratrem nostrum Ottonem Tudertinum Episcopum, vnum videlicet ex præcipuis Ecclesiæ membris,

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

Abris, virum vtique honestum & religiosum, & domini prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Paschalis Papæ plantarium ad tuam vsque præsentiam à nostro latere delegamus, qui te de statu nostro faciat certiore, & in diuersis regni tui partibus, quæ correctione seu confirmatione digna fuerint, vice nostra corrigat & confirmet.

Præsentibus igitur litteris nobilitatem tuam rogamus, vt eum & reuerenter suscipere, & tamquam nostras præferentem vices studeas honorare. Nobis enim, quidquid obedientiæ, quidquid ei honoris exhibueris, adscribemus. Nos profectò plenius te beneuolentiæ nostræ brachijs amplexamur, & tuum tuique filij gloriosi Regis Philippi honorem, præstante Domino, cupimus efficaciter exaltare. Porro de promotione per fratres nostros Cardinales & Episcopos suffraganeos Romanæ Ecclesiæ celebrata, de Cleri & populi nobiscum vnanimitate, seu etiam scandalo, à paucis pseudofratribus celebrato, eidem Legato nostro iniunximus, tibi & regno tuo plenius intinmare. Rogamus ergo, vt pro Ecclesia Dei murum te validissimum opponas, & aures tuas ab illorum mendacijs seu detractionibus omnino auertas, quatenus inter reliquos Christianæ gentis Principes, præcipuum te Catholicæ Fidei defensorem, sicut semper, ita & nunc tota nobiscum Ecclesia recognoscat. Charissimam filiam B. Petri, dominam Reginam benedictione Apostolica salutamus. Omnipotens Dominus Apostolorum suorum Petri & Pauli meritis personam potestatemque vestram custodiat, & per temporalem administrationem æterni vobis regni participium largiatur. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Maij.] scripsit insuper alias istidem verbis per eundem Legatum: ^a

Nobilium factorum tuorum memoria, & antiquarum amicitiarum gratia inuitamur, vt desiderabilem nobis personam tuam præsentiam tali* misimus Legato, qui Dei & Ecclesiæ honorem atque salutem tuam nouerit strenuè & fideliter operari. Proinde charissimum fratrem nostrum Ottonem Tudertinum Episcopum ex nostro ad te latere delegamus, vnum videlicet ex præcipuis Romanæ Ecclesiæ membris, virum vtique sapientem & religiosum, domini & prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Paschalis Papæ plantarium, qui te ipsum, & fratres nostros & filios visitet, & quo ordine nos Dominus ad honoris huius officium promoueri voluerit (quæ nobis etiam per Dei gratiam prosperè successerunt) via voce vobis valeat nuntiare: prætereà si qua in partibus illis corrigenda vel confirmanda fuerint, sancto cooperante Spiritu, vice nostra corrigat & confirmet. Præsentibus igitur litteris nobilitatem tuam rogamus, vt eum reuerenter suscipere & tamquam nostras, immò beati Petri vices præferentem studeas honorare. Ceterum quorundam pseudofratrum maliloquia & mendosa figmenta dilectionis tuæ constantiam non dimoueant: nam detecta eorum mendacia per legatum nostrum tibi & regno tuo amplius nota fient. Ad hæc plurima liberalitatis obsequia, & prædecessoribus nostris exhibita, & nobis ipsis personaliter impensa è memoria nostra non possunt nec debent excidere: pro quibus, præstante Deo, cupimus æqua tibi & honori tuo vicissitudine respondere. Rogamus itaque vt sicut semper, ita & nunc in B. Petri seruitio & amore nostro attentius perseueres, quatenus iuxta laudabilem beneuolentiæ tuæ morem te inter reliquos Reges & Principes præcipuū adiutorem nos, & nobiscum tota Ecclesia, sentiamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum.] Dedit eidem Legato alias eiusdem argumenti ad diuersos epistolas, quas sine titulo, vt in codice descriptæ leguntur, hæc reddimus, ne quid te prætereat eorum quæ tunc gesta vel scripta sunt, quæ sic, vt leges, magno beneficio antiquitas transmisit ad posteros. ita se habent:

Dudum desiderij nostri fuerat, idoneum ad vos à latere nostro Nuntium destinare: ceterum nobis erga plurima occupatis, desiderium nostrum hucusque dilatum est. Sanè opportunitate habita, vnum ex præcipuis Romanæ Ecclesiæ membris, charissimum videlicet & venerabilem fratrem nostrum Ottonem Tudertinum Episcopum ad partes vestras duximus delegandum, qui vos ex parte nostra plenius visitet, & de statu nostro faciat certiores: si quæ etiam inter vos fuerint pertractanda negotia, sancto cooperante Spiritu, vnà vobiscum vice nostra pertractet. Præsentibus igitur litteris vniuersitatem vestram rogamus, vt eum reuerenter suscipere, eique tamquam Vicario nostro studeatis assistere & obedire. Hortamur etiam, ne laudabilem fidei vestræ constantiam quorundam maliloquia & præstigiola figmenta perturbent, qui vtique post concupiscentias suas euntes, altare aliud in Ecclesia Dei erigere, atque in occultis tenebris idolum cruentis manibus fabricare præsumperunt. Quod enim, disponente Deo, circa promotionem nostram factum audistis, non in angulo vel latibulo, sed in luce & in manifesto, ab vniuerso

Vrbis Clero & populo, ex deliberato fratrum consilio, ex communi assensu & vnanimi A desiderio celebratum esse noueritis. Nos per Dei gratiam in tota Vrbe intus & extrà, quæ nostri officij sunt, libertate plenaria operamur. Quæ minùs litteris continentur, eidem Legato nostro iniunximus verbo & scripto plenius referenda. Omnipotens Dominus sua vos benedictione circumtegat, & suo faciat amore feruentes. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Kal. Maij.] has verò sequuntur istæ:^a

^a Ex Cod. Cass. ep. 6. XXXIV. ALIÆ SCHISMATICI PAPAE LITTE- RAE.

Quantam de probitatis tuæ solertia fiduciam habeamus, quantum te amplioribus benevolentia nostræ brachijs amplexemur, ipse nosti. Promotionis nostræ ordinem iam te credimus accepisse; atque nunc poteris, quæ nobis prospera largitus sit Dominus, indagare. Legatum siquidem nostrum, venerabilem fratrem Ottonem Tudertinum Episcopum, vnum videlicet ex præcipuis Romanæ Ecclesiæ membris, ad Galliarum partes dirigimus, qui charissimum & gloriosum filium nostrum Regem, & te ipsum, atque alios fratres nostros & filios visitet, & de statu nostro faciat certiores. Si quæ etiam in partibus istis corrigenda vel confirmanda fuerint, sancto cooperante Spiritu, vice nostra corrigat & confirmet. Ipsum igitur tuæ dilectioni committimus, tuæ potissimum experientia commendamus, rogantes, vt eum pro B. Petri reuerentia & dilectione nostra, in omnibus quæ oportere cognoueris, adiuues & sustentas: nec solum ei officiosè assistas, sed & causa nostræ curam ipse suscipiens, laboriosum pro nobis sollicitudinis onus collo tuo imponere non graueris: sciens quia nos tuæ charitatis obsequijs nunquam experieris ingratos. Obtemperantem monitis nostris fraternitatem tuam Dominus conseruare dignetur incolumem. Datum apud sanctum Petrum Kal. Maij.] insuper istas eidem Legato litteras dedit:^b

^b Eod. Cod. epist. 8. XXXV. ALIÆ RIVS- DEM LITTE- RAE.

Et Apostolicæ Sedis auctoritas & emergentium causarum necessitas nos compellunt, vt C fratres nostros circumquaque positos & litteris crebrioribus, & missis à latere nostro Nuntijs visitemus: præcipuè verò Gallicanam Ecclesiam nostra duximus visitatione dignissimam, quæ inter reliquas Christianitatis Ecclesias nullis vquam cessit erroribus, nulla prorsus potuit schismaticæ prauitatis infamia maculari: semper in plena Dei constantia perseuerans, Romanæ Ecclesiæ pacem vnitatemque tenere, eamque semper studuit magnis obsequiorum exhibitionibus exaltare. Ea propter vnum ex præcipuis Romanæ Ecclesiæ membris, charissimum videlicet fratrem Ottonem Tudertinum Episcopum in partem nostræ sollicitudinis^{*} assistentes, ad vos duximus delegandum, virum vtrique sapientem . . . & religiosum, atque ab ineunte ætate in Romana Ecclesia eruditum: qui Ecclesiam vestram & vos ipsos ex parte nostra visitet, Clerum & populum benedicat, vosque plenius de his, quæ nobis per Dei gratiam prosperè successerunt, faciat certiores. Cui D etiam dedimus in mandatis, vt in partibus vestris Concilia celebrare, ac si qua emerferint negotia, vnà vobiscum debeat, iustitia mediante, terminare. Rogamus itaque fraternitatem vestram, vt eum reuerenter suscipere, & tamquam Vicario nostro studeatis assistere & obedire. Nec fidei vestræ constantiam quorundam maliloquia vel præstigiola figmenta perturbent, qui post concupiscentias suas euntes, altare aliud in Ecclesia Dei erigere, & in tenebris idolum fabricare cruentis manibus præsumpserunt. Quod enim circa nos Domino disponente factum audistis, non in angulo vel in latibulo, sed in luce & in manifesto, ex deliberato fratrum consilio, ab vniuerso Vrbis Clero & populo celebratum esse noueritis. Nos per Dei gratiam quæ nostri officij sunt, in tota Vrbe intus & extrà, libertate plenaria operamur. Quæ minùs litteris continentur, eidem Legatus noster dilectioni vestræ plenius enarrabit. Omnipotens Deus sua vos benedictione circumtegat, suoque E semper faciat amore feruentes. Datum apud sanctum Petrum Kalend. Maij.] audi alias eiusdem argumenti litteras eidem Legato datas:^c

^c Eod. Cod. epist. 12. XXXVI.

Nobilis memoriarum antecessores tui, sicut viri sapientes & consilio prouidi, S. R. E. honorare, & pro collata à Domino potestate propensius exaltare curarunt, & sicut nos ipsi vidimus & testamur, prædecessoribus nostris nobili deuotione seruiuerunt. Inde est, quòd Sedes Apostolica inter reliquos Galliarum Principes ampliori est eos gratia amplexata. Et ideo dilectionem tuam paternis alloquijs visitantes, prudentiam tuam litterarum præsentium serie attentius adhortamur, vt nobilium prædecessorum nobilis successor Romanæ Ecclesiæ indiuidua semper charitate cohæreas, nec ab eius vquam vnitatem declines. Cui profectò si indefessa fueris deuotione prudenter innixus, tuta poteris, præstante Deo, stabilitate regnare. Nos quidem de^{*} nobilitate & fidei tuæ constantia plurimum præsu-

^{*} immobilitate

A præsumentes, personam tuam dignis titulis honorare, & honorem tuum paternæ dilectionis affectu omnimodis decreuimus ampliare. De promotione verò nostra, seu de his quæ apud nos acta sunt, venerabilis frater noster presentium lator Otto Tudertinus Episcopus, Legatus noster, quem ad partes vestras pro varijs negotijs delegamus, dilectionem tuam faciet certiore. Ipsum igitur egregiæ probitati tuæ attentius commendantes, rogamus, vt pro amore B. Petri & nostri solita ei liberalitate concurrere, & tuis eum debeas solatijs confouere: quatenus & iniunctum sibi mandatum, cooperante Deo, per industria tuæ solitum efficaciter exequi valeat, & tuam nos in eo valeamus diligentiam experiri. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. Maij.] Insuper vide ex sequentibus litteris, quam egregiè imitetur sanctos in dicendo Pontifices pseudopontifex Anacletus:^a

^a Eod. cod. epist. 13. XXXVII.

B Quòd tibi de statu nostro & Romanæ Ecclesiæ tardiùs scripsimus, frater micharissime, nemiteris, quoniam & nos grauis de suscepti inopinata cura regiminis molestia occupauit. In tanta bestiarum frementium silua diuersis fluctibus pressi, asperis sumus ventorum turbiniibus agitati. Tanta quippe me occupationum onera deprimunt, tantum causarum flagris illidor, tantis tumultuosæ vitæ tempestatibus affligor, vt mens mea nullatenus ad superna se erigat. & ego rectè clamare compellar: ^b Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Considero namque qui sum, & infirmitatem meam planè considerans ad Apostolicæ Sedis culmen proprijs meritis non posse pertingere, onus hoc malui declinare, ne in pastorali regimine impari administrationis actionibus succumberem. Sed quia Dei disponentis arbitrio contraire non est: obedienter secutus sum, quod misericors deus me Omnipotentis manus voluerit operari. Cùm ergo Ecclesiæ consuetudo posceret, & beatitudinis tuæ dilectio nos incitaret: curauimus non solum scriptis fraternitati tuæ charitatis & amicitia vota persoluere, sed etiam de promotione nostra, quod desiderabile tibi fuisse credimus, per latorem presentium venerabilem fratrem nostrum Ottonem Tudertinum Episcopum, à domino sancto prædecessore nostro Paschali Papa ordinatum, indicare. Ipse quidem & de his quæ apud nos acta sunt, seu de statu Vrbis & Ecclesiæ, quantò plenius nouit, tantò experientia tuæ poterit veriùs enarrare. Sanè de electione nostra, quæ à fratribus nostris Cardinalibus, Presbyteris, Diaconibus, & subdiaconibus quoque, & Primicerio, & omni schola Palatij, ac cuncto Clero Romano, expetente omni populo, consentientibus iuxta tenorem canonum honoratis, est vnanimi voto & concordia moderatione peracta, ad notitiam tuam multorum relationibus peruenisse iam credimus. Qualiter autem consecratio nostra per venerabilem fratrem Petrum Portuensem Episcopum cum diuersarum regionum Episcopis ad altare B. Petri sit solemniter celebrata: quomodo^{*} enim per Viam sacram Phrygio capiti nostro, prædecessorum nostrorum^b etiam

C more imposito, ad Lateranense palatium venerimus, forsitan non ignoras. Quocirca de suauissimæ beatitudinis tuæ fide & constantia impensius præsumentes, te impensius exoramus, vt pijs precum tuarum suffragijs apud omnipotentem Deum nobis concurrere, & pro Romana debeas Ecclesia consueta instantia vigilare. Qualiter autem debeamus de fraternitatis tuæ charitate præsumere, ex mentis nostræ, quam circa te habemus, qualitate colligimus. Nec te aliter personam nostram, & Apostolicam Sedem diligere, quam ipsi vos diligimus, arbitramur. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. Maij.] hæcenus litteræ Ortoni Legato ab Anacleto datæ.

D Præter hunc autem, eodem ipso die, alium Legatū decreuit in Gallias idem Anacletus^{XXXVIII.} pseudopapa, nempe Gregorium Diaconum Cardinalem in prouinciam Aquitaniæ, scriptisque officiosissimas litteras ad suos Cluniacenses, penes quos olim ipse adolescens vitam monasticam exercuerat: probè sciens magni ponderis esse, si ad suam communicationem eosdem pertraheret Cluniacenses, qui magna æstimatione florebant in Gallijs. litteræ autem ad eos datæ sic se habent:^c

^b etiam

^{XXXVIII.} GREGORIVS DIAC. CARD. LEGATVS. IN AQUITANIA AB ANACLETO;

^c Eod. cod. epist. 1. XXXIX. ANACL. EPIST. AD CLVNIA- CENSES.

Conuersionis meæ primordia reducens ad animum, multum me Cluniacensi monasterio inuenio debitorem: propterea quòd in eo & monasticum habitum, & conuersandi sumpsi, diuinæ potentia gratia protegente, principium. Cui licet in omnibus, quæ mihi pleno charitatis vbere pia deuotione impendit, æqua redhibitione nequeam respondere; me ipsum tamen ei, quod possum, fidelissima seruitute subseruo. Et ideo de statu nostro, seu de his quæ penes nos, Dei nos respiciente clementia, prosperè acta sunt vel aguntur, sanctæ dilectioni vestræ dignum duximus, missis ad vos litteris, intimare. Decedente siquidem de hac vita domino prædecessore nostro piæ memoriæ Papa Honorio, Cardinales

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

Ecclesiæ Romanæ Presbyteri, & Diacones, & subdiacones, Primicerius cum omni schola & ordinibus Palatij, Iudices & Scriuarij, & Clerus omnis Romanus, expetente omni populo, cum honoratorum deuotissimorum assensu, in titulo B. Marci me licet indignum in Papam Anacletum vnanimiter elegerunt, & electum in Ecclesia B. Petri patroni nostri venerabilis frater noster Petrus Portuensis Episcopus cum diuersarum regionum Episcopis celeberrimè consecrauit.

XL.

^a Baruch 3.

* expilator

^b 4. Reg. 5.^c Petr. Clun.
lib. 3. ep. 34.^d Mat. 10.

XLI.

Verum quidam falsi fratres, filij Belial, filij pestilentia, filij Agar^a sapientia quæ de terra est, exquirentes, inebriati calice iræ Dei omnipotentis, Dei dispositioni, & constitutioni Ecclesiasticæ, ausu improbo visi sunt contraire. Quorum caput est Haimericus quondam Cancellarius, auaritiæ seruus, histriorum & scurrarum delirus inceptor, Ecclesiarum^{*} expoliator, seruorum Dei improbus exactor, alter Giezi, qui simonijs publicis & priuatis lepram^b Naaman, & maledictione Dei hereditario est iure sortitus. Huic Ioannes de Crema, homo miserabilis & verè Nicolaita, & inter biathanatos aliquando per Papam Honorium & Cardinales damnatus, promissionibus vanis inductus, alludit. De Petro Cardinali sanctæ Anastasiæ, quod thesauri Cluniacensis assuetis tergiuersationibus insatiabilis extitit prædo, & Gozelmo sanctæ Cæciliæ silere dignius duximus, quàm de eis & de eorum turpissima seruitute vobis scribere. Ij Haimerici quadra viuēbant, & sicut celebre est apud nos, iuramento astricti, iniquitatis suæ^c caput per omnia sequuntur. De quibusdam pseudoepiscopis, quos factionis suæ complices prædictus induxit, nullus nobis sermo, nulla nobis cura est, cum nihil ad eos de Romani Pontificis electione pertineat. Porro quia per Dei gratiam omnia nobis prospera sunt, nos in aliquo lædere non valent, maledicta congeminat. Latrant in nos canes impudentissimi, & ore vipereo detrahunt, & foetentem crapulâ eructantes, in Dei Ecclesia de sua pessima conscientia multa ore foetidissimo euomunt. Posuerunt quippe iuxta impiorum testimonium mendacium spem suam, obtenebratos habentes oculos, nescientes quod iniquitatem in excelsis loquantur, & ponant in calum os suum, vt lingua eorum transeat super terram. Nec mirum si ab eis cum Dei Ecclesia blasphememur, cum patrem familias a Dominum Beelzebub vocauerunt patres eorum.

Quocirca fratres in Christo charissimi, paterno vos alloquio salutantes, dilectionem vestram in Domino comonemus, vt eorum præstigia, si forte vobis ariserint, deuittantes, Romanæ Ecclesiæ vnitatem constantissimè teneatis. hinc fratres illi, de quibus scripsimus, quod Dei Ecclesiam scindere, & altare anathematis, vel maledictionis titulum sunt fabricare moliri, sancti Spiritus & proprio sunt iudicio condemnati. Conuenientibus namque fratribus nostris cum omni Clero Romano, cum terque quaterque vocati, aut ratione ponere aut satisfacere contempsissent: ab Ecclesiæ gremio digno sunt anathemate refecati. tradidimus eos satanæ, vt discant non blasphemare. Illorum versutias & præstigiola figmenta quia longum est scribere, latori præsentium Gregorio Sedis nostræ Diacono Cardinali commissimus indaganda. Rogamus itaque sanctitatem vestram, vt illam quam circa me dilectionem in minoris ordinis administratione visi estis exhibere, nunc in Apostolicæ Sedis regimine constituto subtrahere non debeatis. Considerans siquidem infirmitatem meam ad Apostolicæ Sedis culmen non posse sufficere, onus hoc declinare malueram, ne in pastorali regimine impari administrationis actione succumberem. Sed quia contraire non est disponens Dei arbitrio, obediens secutus sum quod misericors de me Omnipotentis manus voluerit operari. Domini & principes nostri Petrus & Paulus, quibus in loco sancto assidue deseruistis, vobis pro nobis orantibus gaudia æternæ felicitatis obtineant. Datum Romæ apud S. Petrum Kal. Maij.]

XLII.

^e Petr. Clun.
lib. 3. ep. 34.

CLVNIA-

CENSES SE-

QUYNTVR

INNOCEN-

TI VM.

^f Id. epist. I.

Sed quàm vanus fuerit eius conatus, epistola Petri^e Abbatis Cluniacensis ad Haimericum Cancellarium ostendit, in qua ista leguntur tamquam ab alijs exprobrata: Ecce Cluniacenses habete Papam vestrum, Innocentium scilicet, quem vobis, spreto monacho vestro elegistis. Talem spem talis dignè sequitur merces. Idemque Petrus de studio suo, suorumque erga eundem Innocentium hæc habet in epistola ad ipsum data: Habetis cum tota Ecclesia vobis à Deo commissa & me in membris Christi vltimū, vestrumque pariter Cluniacum: qui quam diu fuerit spiritus in vobis nostris, ad obediendum, ad collaborandum, fortassis etiam ad commoriendum parati erimus. Nulla certè mutabilium rerum permutatio nos mutare, nulla varietas variare, nihil nos à pastore, nihil à Petro, nihil à Christo (quæ omnia in te vno habemus) separare poterit. Si vbi cumque occurrerit, habitatio vestra, manebit vbi que vobiscum obedientia & deuotio nostra. Quoniam

& se-

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

& secundum Poëtam: Veios habitante Camillo, Illic Roma fuit. & Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in catubulo non minus quàm Laterani, Ecclesiæ præfuerunt: & oues Christi eis, vt veris pastoribus obedierunt. Recordamini Ecclesiam semper laboribus creuisse, passionibus multiplicatâ esse, tolerantia cuncta resistentia euicisse, & c.] hæc Petrus de se suisque Cluniacensibus, quos semper stetit pro Innocentio aduersus Anacletum, etiam sanctus Bernardus^a affirmat, dum sic numerat ordines monachorum communicantes cum Innocentio: Itaque Camaldulenses, Vallambrosani, Carthusienses, Cluniacenses, & qui de maiori monasterio sunt, mei quoque Cistercienses, Casteblenses, Cadumenses, Tironenses, & Sauiniacenses, vniuersitas denique & vnanimitas fratrum tam Clericorum quàm monachorum regularis vitæ, probatæque conuersationis, sequentes Episcopos tamquam greges pastores suos, Innocentio firmiter adhærent, sincerè fauent, humiliter parent, verum Apostolorum successorem fideliter recognoscunt.] hæc sanctus Bernardus. Porro iudicium Cluniacensium tamquam præproperum accusabatur à Reimbardo Ecclesiæ Leodiensis Antistite, cum de his concertatio esset exorta occasione funeris Heruei Abbatis, vbi qui fauebant Innocentio, propellebant qui sequebantur Anacletum, & è contra isti illos procul rejiciebant. qua occasione scribenda fuit ab eodem Reimbardo eiusmodi circularis admonitio, quæ sic se habet:

In schismate, quo sub Anacleto & Innocentio non modò vniuersalis, sed & vniuersa laborabat & natabat Ecclesia (vt mos est Francigenis) à superioribus illis partibus Leodium rotulus allatus est, quo significabatur de recenti Abbatis cuiusdam obitu Heruei, & de orationibus quas petebant, quorum intererat, pro eo fieri. Nostri Leodienfes quique quod sibi videbatur, apposuerunt ad rotulum. Ego verò Reimbaldus perlecto ac perspecto tenore illius, funem illum, vt aiunt, forsan non incongruis, sed & pernecessarijs produxi non restibus, sed pijs admodum his ac fraternis admonitionibus.

Quisquis ille est minimus maioris Ecclesiæ quæ est in Leodio, Fidelibus vniuersis ad quos rotulus iste peruenerit, non præcipitare iudicium, sed sic quasi currum, diligenter iudicij sustinere impetum. Sic docet in Euangelio Dominus: Nolite iudicare. Et Apostolus: Nolite ante tempus iudicare. Exponit Apostolus quod quasi sub velamine posuerat Dominus. Docuerat Dominus non iudicandum, suadet Apostolus non quidem non iudicandum, sed ante tempus non iudicandum. Ante tempus iudicat, qui præcipiti quadam & temeraria voluntate de re iudicat priusquam de re compertum habeat.

Ab hoc deuocat Dominus, ab hoc dissuadet Apostolus. Nequaquam igitur debet se, qui, quod nequeat quispiam assequi. Sequitur plerumque nec assequitur, qui fidem rumoribus adhibet, & apud quem plus opinio quàm rerum experientia obtinet. Quod in his nimirum nunc est evidens, qui cum, vt aiunt, adhuc lis sit sub iudice, quasi finitiam iam dederunt sententiam, cui potissimum, vnius corporis quasi duobus capitibus in Romana Ecclesia dissidentibus, debeant obedientiam. Sicque pro dolor, inconsutilem Christi scindunt tunicam, dum quæ vna est, in partes, quod in ipsis est, sibi diuidunt Ecclesiam. Hoc quasi dicere est: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego verò Cephæ. Amplectitur enim hic Anacletum, ille Innocentium, & ante examen negotij dant iudicium non minus temerarium, quàm præproperum. Frustrà igitur, vt diximus, in huiusmodi sequitur qui non assequitur, nisi forte rectè sequi non dicitur, qui rei non inhæret, qui palpat in tenebris, quem opinio fallit, quem rumor decipit. Et tamen audi, quomodo mordeant, quomodo ad inuicem sese consumant. Qui Anacletianus est, quasi quodam damnatorum eum inurens cauterio, Innocentianum eum vocat, qui partis est contrariæ, & è conuerso, qui Innocentianus est, Anacletianum eum, qui partis est oppositæ. Sors misera! Ecce vnus corporis quasi duæ acies inter se dimicantes. Miserū est, si schisma hoc efficit ignorantia: miserius an crudelius sit nescimus, si efficit inuidia. Ceterum interim de inuidia taceamus, ignorantia hic in causa est: quæ quidem quodammodo tolerabilis esset, nisi temeritati commixta, ante tempus ad iudicium prorueret. Hæc est, quæ Cluniacenses ipsos, tam sacrum aliquando, tam solemnem, tam vndique oculatum conuentum non præterijt, sed & per ipsos non modò Occidentalem Ecclesiam infecit, verum etiam Orientalem iamiamque inficit: & vt de fortuna legitur quæ cæca depingitur, non solum ipsa cæca est, sed & cæcos reddit quos amplectitur. Audi quomodo Engolismensis Gerardus Cardinalis Romanus, & vt audiuius, Legatus in Aquitaniam, Northmanniam, Britanniam, Hispaniam, & vsque in vltimâ Celtiberiam, tantæ auctoritatis, tantæ, vt opinantur, sanctitatis vir hoc in

Annal. Eccl. Tom. 12.

R 3

rotulo

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

rotulo (qua ratione, qua competentia ipse viderit) ordinem promotionis & ordinationis horum duorum Apostolicorum diligenter, ut aiunt, digessit, & quia per se ipsum manifestè non potuit, hoc saltem inuolucro, quid in Romana actum sit Ecclesia, circumquaque notum fieri voluit: nescio quid senserint, quid intenderint Cluniacenses.

XLVI.
REPREHEN-
DUNTUR
CLUNIACEN-
SENSES.

a Exod. 32.

Id præciderunt, id amputauerunt penitus, & quidquid illud fuit, nec probauerunt, nec improbauerunt, sed domno Papæ Innocentio legendum transmiserunt. Si, quod absit, industria, vel fortè ignorantia verum ille turbauerat, prius super hoc admonendus, arguendus, & emendandus erat, nec debuerat huiusmodi inimica sugillare delatio, sed fraterna emendare ac supportare dilectio. Quod si tale illud fuit, ut tolerari nullatenus vel inultum præteriri posset: cur ceteris S. R. E. filiis hoc absconderunt, ac non potius cum beato Moysè, quasi in vltionem vituli constatilis, exertis & districtis verbi Dei gladijs de porta ad portam, de Ecclesia videlicet ad Ecclesiam transeuntes inelamauerunt, Qui Domini est, iungatur nobis? Soli sine sibi hanc affectauerunt gratiam? si tamen hinc gratiam meruerunt, quod nullam reddiderunt vicissitudinè ei, qui fortè manum miserat in christum Domini. quin consensisse visus sunt, dum ad blasphemiam illius velut elingues ipsi extiterunt. An non audierant non carere eum scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori non desinit obuiare, & quia occurreret veritas, si falsitas displiceret? Sed sanctæ huic simplicitati nil sicut delatio placuit, nec quidquam pro ipso vel loqui voluit, pro quo si ita necesse esset, vsque ad sanguinem restituisse debuit. O laudabile monachorum silentium, falsa omnino non refellere, nec qui refellant secum zelo veritatis adsciscere! Quid erat in causa? invidia an inuidia? Si lecto ac perlecto tenore litterarum Engolismensis, simplicitate, ut ita dictum sit, monachali non comprehenderunt quid intenderet, nec de re incerta certam potuerunt dare sententiam: non tamen omnes nos sic ex se iudicare debuerant. Sunt enim multi, gratias Deo, in nobis, qui sciant, quid sit inter dextram & sinistram, qui quemadmodum decipere nolunt, sic & decipi nequeunt, & qui bonam quidem, & non cauteriatam habentes conscientiam, quod sentiunt, ingenuè eloqui non metuunt: & potest adhuc per gratiam Dei inueniri in nobis, quod Scriptura diuina dicit: Reliqui adhuc mihi septem millia virorum, qui non curauerunt genu ante Baal. Anderemus igitur, nec confiteri erubesceremus, si esset hoc canonicum & authenticum, quod ab Engolismensi ad Cluniacenses vsque de Anacleto peruenit. Sin autem, quod corporis Christi & Ecclesiæ est, membra omnia capiti nostro Innocentio compateremur, & tam in fauorem, quam in auctorem sceleris & inuasionis, velut in adulterum, lapidem legis, verbum videlicet offensionis & contradictionis vnanimè iacularemur. Sola, sola ignorantia est, quæ nos de rei tantæ iudicio reticere coëgit, ne ante tempus factum iudicium & dicatur, & verè sit temerarium. Qui sic nos cohibemus, præceptum in hoc exequimur & Dominicum & Apostolicum. Qui aliter & iudicant, & ante tempus iudicant, & nullam in hoc Domino vel Apostolo exhibentes reuerentiam, quod temerarium est, de re incerta quasi certam dant sententiam.

XLVII.

Vide quæso quantæ sit hoc præsumptionis & audaciæ. Qui partis est Anacletianæ, Innocentiano non communicat, & simul cum ipso non orandum, velut cum schismatico iudicat. E contra Innocentianus Anacletianum insectatur, & ei si potest, talionem multiplicat. Hac heu confusione, hoc errore iam penè tota Ecclesia, quasi phrenesi quadam circumfertur ac vertigine, in tantum, ut cum orant, religione, in modò religioni finitima superstitione, nec loco alius alium velit admittere. Hinc est, quod, ut videre potes hoc in rotulo, cum fortè quispiam orat pro patre Herueo, si Anacletianus is est, Innocentianus cum eo orandum non iudicat: si Innocentianus, idem de eo Anacletianus æstimat, & quicumque orat cum alterutro, alteruter eum orare dicit cum schismatico. Ceterum nos, charissimi, sic sentimus, sic iudicamus, ut quisquis piè, deuotè, ac fideliter orauit, cum schismatico non orauerit, etiam si eadem fortè verba cum ipso schismaticus protulit. Oremus ergo & indubitanter oremus pro patre hoc Herueo, & si quis fortè nuptialem non habens vestem, quasi conuiuio nostri patrisfamilias pro parte hac nobiscum temerè se ingesserit qui fidelis est, qui castum cor, qui lotam vestem, qui mundam habet conscientiam, non tamen propter illius præsentiam, ipse ad quod vocatus est, intermiserit. Nec enim legimus propter eum qui indecenter se ingesserat, ceteros omnes indumentis nuptialibus ornatos à conuiuio illius Euangelici patrisfamilias eiectos: immò retentis ceteris, solum illum tandem missum esse in tenebras exteriores, & hoc, non nisi solius illius iudicio & iudicio,

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. J.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

A dicio, qui solus nosset, quis vel quid huic suo congrueret, vel non congrueret conuiuio. Et quis is erat, nisi ille de quo scriptum est, quia Pater omne iudicium dedit Filio, & qui per se ipsum: Nolite, inquit, iudicare. & de quo Apostolus: Nolite ante tempus iudicare, quoad vsque veniat Dominus: Ut ergo vnde orsa est, inde & desinat oratio, hoc charissimi exemplo, hoc magisterio rursus vos admonitos esse volumus de non præcipitando iudicio, ut quod agitis, vel hinc non causetur temerarium, si, quod absit, fuerit extraordinarium.] hæc Reimbaldus. quod antiquitatis monumentum in Vaticana bibliotheca asseruatur. Sed reuertamur ad studia Anacleti, quibus suam intrusionem cogebatur reddere legitimam electionem.

Inter alia autem dedit eidem Gregorio Legato à latere missa Anacletus pseudopapa ad diuersos epistolas, quæ absque titulo leguntur in eodem codice Cassinensi. At quod per breues illæ sint, quæ de instituto ab eo Gerardo Episcopo Engolismensi Legato Vicario in Aquitania tractent, qui & Concilium cogere debeat, hic eas pariter describendas esse putamus. sic se habent primæ ad vniuersam Aquitaniam Ecclesiam:

Diuturna prædecessorū nostrorum consuetudo, & negotia nuper emergentia nos compellunt, ut Legatū ex latere nostro ad vos dirigere debeamus, dilectam quæ filiū nostrum Gregorium Cardinalem Diaconum in partes Aquitaniam mittentes, ut solita eum pietate pro B. Petri & nostra reuerentia benignè suscipiatis, eique quo ordine nos Dominus Apostolicæ Sedi præesse voluit, ac de scandalo, quod à paucissimis in Romana Ecclesia factum audistis, aures vestras sine hestitatione præbeatis. Eiusdem nimirum fidem sacrosancta Romana Ecclesia probatā habet, neque aliud vobis enarrabit, præter id quod veritas docet. Præterea vniuersitati vestræ significamus, quod pro morum honestate prudentiæque efficacia, sicut beatæ recordationis Papa Paschalis nutritor noster, & post eum alij antecessores nostri Romani Pontifices fecerunt, venerabilem fratrem nostrum Gerardum Engolismensem Episcopum per vestras prouincias, ei cooperante Apostolicæ Sedis liberalitate, in partem sollicitudinis vestræ vocauimus. Per præsentia igitur vobis scripta mandamus, ut eidem fratri nostro, tamquam Apostolicæ Sedis Legato, debitam curetis reuerentiam exhibere. Nos enim ei & dilecto filio nostro dedimus in mandatis, ut conuocato fratrum collegio, sanctique Spiritus gratia inuocata, corrigenda corrigant, & quæ digna fuerint confirmatione corroborent. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. Maij.] ad eundem verò Gerardum Episcopum Engolismensem has Anacletus litteras dedit:

Pro tua probitate, quam sancta mater Romana Ecclesia longo iam tempore expertam habuit, & tamquam charissimum suum præcipuū filium dilexit, & specialius honorauit, dominus quidem & nutritor noster Papa Paschalis, & alij post eum Romani Pontifices, ob insignia virtutum tuarum suas tibi commiserunt vices in Aquitania partibus peragendas. Nos igitur dilectionis præteritæ ac sollicitudinis memores, quibus semper matrem tuam Romanam Ecclesiam dilexisti, & propensius adiunxisti, legationem Apostolicæ Sedis liberalitate à prædecessoribus nostris tibi concessam, nos quoque concedimus: & sicut illorum habuisse cognosceris, ita & nostras habere te vices deinceps volumus, & gratis, pleneque charitatis intuitu confirmamus. Ad huius autem nostræ concessionis firmamentum dilectum filium nostrum Gregorium Diaconem Cardinalem misimus, quem in partibus illis aliquantisper volumus conuersari. Tuæ itaque fraternitati mandamus, ut cum eodem filio nostro Conciliū studeat conuocare, in quo, charitate media confidentes, communicato fratrum consilio, sanctique Spiritus gratia cooperante, corrigenda corrigat, & quæ confirmatione digna sunt confirmet. Per ipsum etiam de promotione nostra, seu de scandalo, quod in Romana Ecclesia factum audisti, te reddimus certiore, quatenus dilectio tua & mendacium omne respuere, & veritatis testimonio iudubitanter valeat adherere. Datum Romæ apud sanctum Petrum Kal. Maij.] De eadem legatione Gerardi in Aquitania sub Paschali, meminit VVilhelmus Malmesburienfis in rebus gestis Regum Anglorum. hæc de legatione credita ab Antipapa Episcopo Engolismensi. Sed qua occasione, sic accipe ex sancto Bernardo, qui de eo abundè agit in epistola ad Episcopos Aquitaniam, istis verbis:

Vt enim simplicem referam breuiter actionem, primus, aut inter primos idem Episcopus Engolismensis scribit Papæ Innocentio: legationem postulat, non obtinet. Indignatur, resilit ab illo, transit ad alium, ipsius se esse Legatum gloriatur. Quod si ab illo ante non poposcisset, aut postmodum non accepisset ab isto, credi poterat, alium quemcum-

R 4

que

Ioan. 5.
Luc. 6.
1. Cor. 4.XLVIII.
LEGATO
GREGOR.
CARD. DA-
TAE AB
ANACLETO
LITTERAS.
Ex cod. eod.
epist. 2.Eod. cod.
epist. 3.
XLIX.
PRAEVARI-
CATOR: DA
TA LEGA-
TIONE AN-
TI-PAPA.

Ber. ep. 126.

L.
QUAE DE
GERARDO
ENGOLISM.
S. BERNAR-
DVS.

que habuisse in prauaricatione intuitu, etsi non rectum aliquem: nunc autem excusatio-
nem non habet de ambitione sua. Denique ponat etiam nunc Legati vel vacui nomen,
nam opus amisit: & ego quidē hac suspicione carebo, si potero: si non, suspicabor inuitus,
& me intemperantiæ reprehendam. Verū difficile persuadebitur ei: ego scio. Nimirum
homo diu magnus habitus inter suos, videri seipso inferior erubescit. Agnoscitur is, quem
^a *Eccli. 4.* Scriptura^a loquitur, pudor adducens peccatum. An non grande peccatum & delictum
maximū superba ista verecundia, qua terram & cinerem pudet non dico subijci, sed non
dominari: Propter hoc ergo reliquit homo illum suum patrem sanctū Innocentium (sic
enim eum nominabat) & matrem suam sanctam Ecclesiam Catholicam, & adheret schi-
^b *Psal. 82.* smatiarchæ suo, & sunt duo in vanitate vna. Percusserunt foedus ad inuicem, & super po-
^c *Job 41.* pulum Dei^b malignauerunt consiliū. Squama^c squamæ coniungitur, & spiraculum non
est in eis. Iste illum Papam, ille hunc vicissim Legatum scriptitat, vt decipiant ipsi de vani-
tate in idipsum. Inuicem se consolātur, tumentur, commendant, quisque tamen pro se, non
pro inuicem. nimirum homines sunt seipso amantes. Pari quidem studio conuenerunt in
vnum aduersus^d Dominum & aduersus Christum eius, &c.] quanto autem fastu & arro-
gantia abuteretur iste credita sibi ab Antipapa legatione, ita mox dicere pergit:

^{LI.} Quid nisi ante oculos vestros conantur, si patimini, proscribere Christum? Iam nouos
apud vos suo Papæ cudit Legatus Episcopos, ne soli sit sibi Papa. Nec mortuis successores,
sed vnus inuafores tyrannica fretus potentia superintrudit, nactus scilicet de malitia Prin-
cipum occasionem, qui suarum ciuitatum Episcopos odio persequuntur iniquo. Sic sedet
in insidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentes. per tale ostiū intrat in ouile
ouium. Numquid autem talia gratis Legatus agit pro Papā suo? En ille totam (vt is glo-
riatur) Franciam atque Burgundiam legationi eius antiq̄ superaddidit. Potest & adiun-
gere si vult, Medos & Persas, & medios fines Decapoleos. Quare non & vltra Sauroma-
tas, & quemcumque denique locum calcauerit pes suus, sit, quod vel vacuis nominibus glo-
rietur? O homo non minus sine fronte quā sine mente, nec Dei memor timoris, nec sue
honestatis. Putat se non videri, cum sit subsannatio & illusio omnibus qui in circuitu eius
sunt. meritō quidem. Certē enim pro foro sacrario vtitur, & instar hominis negotiatoris
quæritantis lucra sua, & modō hunc modō illum explorantis venditorem, vt ab illo de-
mum emat quod amat, à quo vilius impetrare valuerit: ita iste sollicitē sibi Ecclesiasticam
dignitatem hinc inde perquirens, eum tandem pro suo arbitrio delegit habere Papam,
qui se Legatum esse consenserit. Ergo nisi tu Legatus fueris, Roma Papam habere non
poterit? Vnde hoc tibi priuilegium in Ecclesia Dei? Quisnam tibi hanc concessit in Chri-
sti hereditate prerogatiuam? Numquid tu hereditate possides sanctuarium Dei? Donec
enim in obtinenda pudenda & impudenti petitione spes tibi vlla promerendi domini In-
nocentij gratiam esse potuit, sanctus ille, te scribente, & Papa fuit. Quomodo ergo nunc
schismaticum criminaris? Numquid eum eadem vana spe tua illius simul & sanctitas eua-
nuit & Papatus? Mirum quōd potuit ita in breui dulce & amarum ex eodem fonte pro-
cedere. Heri Catholicus, & sanctus, & summus Pontifex: hodie nequam, schismaticus, &
turbator. Heri Pater Innocentius: hodie Gregorius Diaconus sancti Angeli. Ita vno qui-
dem ex ore, sed corde profectō duplici contraria processere. Labia dolosa in corde & cor-
de locuti sunt.] & postquam pluribus insectatus est ambitiosum hominem, & cum eo
ambitiosos omnes: hæc in eum de his quæ spectant ad eius legationem:

Ceterū quenam ista præceps est & frontosa libido dominandi, vt pro obtentu vix an-
nuæ (quod certē palam est) legationis, primo quidem suo nec parcat senio, nec deferat sa-
cerdotio, deinde nec lateri Saluatoris, quod in aqua & sanguine colligendi in Fidei vnita-
te populi protulit redemptionem; vt quisquis tentaret diuidere, quos ille colligeret & inde
redimeret, probaret se non Christianum, sed Antichristum, reus mortis & Crucis Christi?
O impatiens & effrænis turpis quæstus cupiditas! ô ardor intemperans! ô cæca & pudenda
ambitio! Apertē prius frontoseque, vt iam dixi, & ipse, proh pudor, non diffiteretur, adit in-
digna satis petitione tentare Catholicum, dolensque repulsam, incunctanter ad schisma-
ticum refugit, & accepta de manu sacrilega malē cupita potestate, latus denuō Domini
gloriæ crudeliter confodere non veretur.] & inferius: Audet (quod & flens dico) inimicus
Crucis Christi suis sedibus pellere Sanctos, ° qui nolunt bestiam adorare, quæ aperuit os
suum in blasphemias, blasphemare nomen Domini, & tabernaculum eius. Altare contra
altare erigere tentat, cōfundere falsque nefasque nō confunditur, Abbates Abbatibus, Epi-
scopos

LI.
QVÆ SAN-
CTVS BER-
NARDVS IN
EPISCOPEN-
GOLISMEN-
SEM.

LII.
IN RVMDM
ENOOLI-
MENSEM,
IN VEHITVR
SANGVVS.

c. Apoc. 13.

A scopus Episcopis superintrudere nititur, amouere Catholicos, promouere schismaticos.
Miseri & miserandi, qui ita promoueri & ab isto consentiunt. Siquidem circuit mare &
aridam, vt faciat vnum Episcopum, & cum fecerit, facit eum filium gehennæ duplo quā
se.] hæc & alia de homine perditissimo. Insuper etiam de eo idem sanctus Bernardus^a ad
Hilbertum Episcopum Turonensem: A sinibus terræ occurrit cum panibus fugienti,
Innocentio Papa scilicet, etsi furor Semei, Gerardi Engolismensis frondum ex toto quie-
scat maledicere David. Velit nolit peccator qui videt & irascitur, magnificatur in con-
spectu Regum, portans coronam gloriæ.] hæc ipse.

Audisti, Lector, pseudoapostolum à pseudopapa in Galliam missum: audi modō Apo-
stolum ab Apostolico Papa in Gallias pariter Legatum missum. Fuit iste Mathæus Epi-
scopus Albanensis, ab Honorio ob admirabilem eius vitæ sanctitatem creatus ex Clunia-
centi monacho Episcopus Albanensis, cuius res præclare gestas^b Petrus eiusdem mona-
sterij Cluniacensis Abbas exactē descripsit, & quod ad hæc spectat, sic ait: Totam (exce-
pta parte Aquitanie) Galliam, Hispaniam, Angliam, Germaniam sibi, immō Christo,
studio præcipuē Mathæi Papa *Innocentius* iam dictus vniuit. In quibus partibus diu Ma-
thæus cum ipso commoratus, &c. vt planē ex qualitate ministrorum, cuius faueret iu-
stitia, posset quisquis facile intelligere. nam Mathæus quidem sanctissimus, Gerardus ne-
quissimus. de quo S. Bernardus in epistola ad Gaufridum ait: Altera quoque bestia iuxta
vos sibilat, sicut catulus habitans in abditis: illa ferocior, ista callidior pariter conuenerunt
in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius.] sed de interitu bestie huius,
Gerardi scilicet, dicendum suo loco. nunc redeamus ad Anacletum adhuc Orientales
litteris & legationibus pertentantem.

Idem quippe Anacletus eodem argumento litteras de sua promotione dedit ad Orien-
tales, ad ipsum in primis Constantinopolitanum Imperatorem Legatum mittens: quæ
etsi non extant, de ijs tamen mentio habetur in epistola ad Episcopum Driuestinum his
verbis conscripta: °

Suscepti officij ratio nos hortatur, vt ordinationis nostræ primordia & his qui propē &
his qui longē sunt, fratribus intimemus. Nouerit itaque fraternitas tua, quoniam defun-
cto antecessore nostro Papa Honorio, fratres nostri Cardinales S. R. E. Presbyteri & Dia-
cones cum vniuerso Vrbis Clero & populo, communi voto & desiderio ad summum nos
Pontificatus apicem elegerunt, & electum fratres nostri Episcopi Romanæ Ecclesiæ sus-
fragane ante sanctissimum B. Apostoli Petri corpus celeberrimē consecrarunt. Ceterū
labores tui & persecutiones, quæ tibi à barbaris inferuntur, quemadmodum graues sunt,
* vt pote qui & communi charitatis debito, & Apostolicæ Sedis administratione compel-
limur, vt fratrum omnium passionibus compati, & eorum afflictionibus attentius subue-
nire debeamus. Dolemus autem, quia hæc quæ pateris, nobis antē hos dies cognita non
fecisti * sicut ea maturius audissemus, per Legatum nostrum, quem ad charissimum filium
nostrum Imperatorem direximus, pro quiete & subuentione libentius scripsissemus. Hor-
tamur autem dilectionem tuam, vt patienter omnia sufferas, in patientia tua illatas tibi
oppressiones æquanimiter toleres, quatenus beatitudinē illam percipere merearis, quam
patientibus persecutione propter iustitiam Dominus pollicetur. Nec vniquam persecu-
tio quælibet vel oppressio adeō te perturbet, vt sponsam tuam, Driuestinam videlicet Ec-
clesiam deseras, aut ab antiqua Patrum lege ac traditione aliquo modo recedas. Nos au-
tem fraternitati tuæ non deerimus, quando debita & opportuna tibi tuæque Ecclesiæ
subsidia impendamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum, Kal. Maij.] Porro quem
Imperatorem nominat, non alium quā Orientalem esse, necesse est affirmare, eō quod
ipsum Occidentale adhuc vacaret Imperium.

Sed ad Ierosolymorum Regem æquē cum litteris Nuntium misisse, fragmentum epi-
stolæ, quod superest, satis ostendit. nam habet ista:

Ex quo ciuitas sancta Ierusalem, & gloriosissimus Dominicæ sepulturæ locus, Dei nu-
tu, Christianis est redditus, ad eius defensionis tutelā Romana Ecclesia omnimodis labo-
rare non destitit. Quocirca nos, qui in Apostolicæ Sedis specula, diuina sumus dispositio-
ne promoti, prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigia subsequentes,
famulosam illam ciuitatem Ierusalem, & loca illa vbi steterunt pedes eius, debitā reueren-
tiā venerantes, quibus modis per Dei omnipotentis gratiam possumus, exaltare ac ni-
mium honorare decreuimus, &c. hucusque ibi. Gloriatu est autem ipse in epistola in-
ferius

^a Ber. ep. 124.

LIII.
LEGATVS
MATH.
CARDIN.
EPISC AL-
BAN. AD
INNOCENTI-
VM PAP.
^b Petr. Clun.
l. 2. mirac.
c. 14. c. seq.
^c Idem c. 16.
^d Ber. ep. 125

LIV.
ANACLET.
ANTI PAP.
LEGATVS
CONSTAN-
TINOPOL.
MITTIT AD
IMP.
^c Eod. cod.
Cass. epist. 14

* locus cor-
ruptus

* s. nam s.

LIV.
ANACLET.
AD REGEM
IEROSOL.
NUNTIVM
MITTIT.

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. S.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

ferius recitanda, scripta aduersus Rhemensem Archiepiscopum, se omniū Orientalium Patriarcharum obedientiam consecutum, atque eos habere communicatione conianctos: sed quā mendaciter ista iactarit, inferius suo loco patebit. Illud namque certum & exploratum, Regem Ierosolymorum Innocentium cognouisse reuera Catholicum Ecclesie Romanæ Pontificem. Testatur id quidem sanctus Bernardus in epistolā ad Gaufridum, ubi numerans Reges Innocentio inhaerentes, hæc ait: ^a Alemannia, Francia, Anglia, Scotia, Hispaniarum, & Ierosolymorum Reges, cum vniuerso Clero & populis fauent & adhærent domino Innocentio, tamquam filij patri, tamquam capiti membra, solliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis.] hæc sanctus Bernardus.

LVI.

Sed eiusdem pseudopontificis reliqua pro confirmanda sibi Pontificia Sede studia, ab eo omni solertia excogitata, in medium afferamus. prauorum etenim hominum nouisse facta, ad prudentiam capeffendam adiuuentum haud minimum solet afferre. Qui igitur legationibus & litteris vsquequaque Sedem sibi Pontificiam visus est stabilire, Pontificali- bus quoque functionibus apparere Pontifex affectauit: utpote qui celebravit Romæ Concilium ex sibi coherentibus Episcopis, de quo superius dictum est. creauit mox Cardinales, excommunicauit, deposuitque licet absentes omnes sibi contradicentes, & communionem vitantes, præcipue verò ipsum Innocentium Papam, & qui illum creauere Pontificem, vel venerarentur ut Papam. Sed & imitatione prædecessorum, præsertim verò Calisti Secundi, qui plura in Vrbe consecrauit altaria, ipse voluit eadem laude digna peragere. Dedicata namque legimus Romæ nonnulla ab eo & consecrata fuisse altaria, & ædificatorum incuria seruatas adhuc inscriptiones, quas delendas curauimus, quorum vnus, quod mense Maio, hoc eodem anno vnā cum Ecclesia primarium dedicauit altare, licet ipsum demolitum fuisse noscatur, titulus tamen consecrationis tabulæ marmoreæ inscriptus adhuc integer perseuerat, his verbis: Anno Domini millesimo centesimo trigesimo, anno verò domini Anacleti Secundi Papæ primo, Indictione octaua, mense Maio, die vigesima quinta dedicata est hæc Ecclesia B. Laurentij, & in maiori altari per manus eiusdem Pontificis recondita sunt corpora sanctorum martyrum Alexandri Papæ, Euentij, Theoduli, & Seuerinæ, & vestis sancti Sixti martyris & Pontificis, & duæ ampullæ vitreæ cum sanguine & adipe beatissimi & gloriosissimi martyris Laurentij.]

ANACLETVS
DEDICAT
ALTARIA
IN VRBE.

LVII.

^b Ex cod.
Cass. ep. 32.

At extat rei huius monimentum inter epistolas eiusdem pseudopontificis Anacleti in sæpè citato codice Cassinensi istis verbis, quibus & donatio ab eo eidem Ecclesie facta describitur: ^b

ANACLETI
DONATIO
FACTA EC-
CLESIAE
S. LAUREN-
TII.

Si pastoralis officij debitum, quod Deo disponente suscepimus, mentis velimus integritate pensare: omnibus per vniuersum orbem, sed huius specialis almae Romæ Ecclesie nostræ liberalitatis munificentiam largiū impartire debeamus. Sed patenter agnosimus, tantò nos Urbis Ecclesie & filijs nostris clericis Romanis debitores existere, quantò per vnanimè votum, & dilectionis eorum integritatem, diuina cooperante gratia, summi sacerdotij celsitudinem obtinemus. Vestris igitur petitionibus, dilectissimi filij, clementer annuentes, Apostolicæ Sedis solita largitate donamus, concedimus, & remittimus vobis, ac per vos Ecclesie B. Laurentij, cuius venerabile altare nostris per Dei gratiam, tamquam B. Petri manibus octauo Kal. Iulij solemniter consecratum est, omnes redditus possessionum, quas vsque hodie habetis in Massa de Vestrano, seu Silua Proba, sita in eadem Massa, videlicet terris, villa, vinea, pratis, siluis, & scrupetis. Rustici quoque, qui in eisdem possessionibus habitant, in dominio semper ac ditione vestra permaneant, saluo censu duorum * marabotinorum, quos ad huius nostræ donationis indicium in anniuersario consecrationis præfatæ, singulis annis Lateranensi palatio persoluetis. Præterea confirmamus vobis Ecclesiam S. Lucie, & S. Hippolyti, quam ædificare debeatis in iisdem possessionibus supradictæ Massæ, saluo in omnibus iure Episcopali. Statuimus igitur, ut nulla Ecclesiastica secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam infringere præsumat. Quod si præsumserit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Qui verò conseruator extiterit, omnipotentis Dei, & Apostolorum eius Petri & Pauli meritis benedictionem & gratiam consequatur. Datum apud S. Petrum.]

LVIII.

Voluit prædo sacrilegus quocumque velamento pietatis atque munificentie factas ab ipso suisque Urbis Ecclesiarum (ut audisti) deprædationes, expilationes, direptiones, atque sacrilegas profanationes earum velare, quod existimare facile posset, eiusmodi aded dete-

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. S.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

A detestanda facinora perpetrata piorum omnium à se animos auersione execrabili demouisse, conciliafle verò magis magisque eius aduersario Innocentio, qui Iacob ^a instar concilio matris ab Esau recedentis, innocens secessisset ab Vrbe. Sed adeò perculerunt Fidelium pias aures horrenda auditu de expilatis tanto dedecore Urbis Ecclesie, ut nec si omnes suas facultates erogasset in cultum Ecclesiarum, abstergere vllatenus valuisset contractam ex immani scelere ignominiam. Quod ipse sentiens, consilij in ops, ed confugit, ut poneret mendacium fiduciam suam, nempe scriptis diuersis litteris negaret, quæ per aduersarios iactarentur.

Cum verò euanescente omnes conatus suos quos esset meditatus intelligeret, aliam aggreffus est viam, nimirum ut nundinatione Regie dignitatis, aliquem Christianorū Principum communicationi suæ adiungeret. quo subdolo mercimonio & malis artibus homo ^b vafer Rogerium Siciliæ atque Calabriae Ducem pollicitatione regalis tituli sibi deuinxit atque reddidit obsequenti, simulque cum eo Episcopos sub eius ditione degentes. Sed & Cassinates monachi cum ipsorum Abbate Rainaldo foedere iuncti sunt eidem Rogerio Duci aduersus Innocentiū legitimum sanctæ Ecclesie Romanæ Pontificem, quem execrationibus plurimis deuouerunt, Anacletumque pseudopapam sacrilegè susceperunt: prout constat ex ^b concertatione cum eis postea habita corā Innocentio Papa & Lothario Imp. à Petro Diacono scripta. Quomodo autem idem qui supra Rogerius acceperit in mercedem impietatis titulum regni ab eodem pseudopontifice Anacletio, modò dicendum.

Beneuentanum Chronicon, à nobis sæpè citatum superius, eodem Tomo, in quo per singulos annos ab Auctore eius temporis res gestæ narrantur, post recensita ea quæ spectant ad electionem Innocentij Papæ, & intrusionem Anacleti, de qua superius: ista mox subiicit: Eodem anno, nempe millesimo centesimo trigesimo, prædictus Anacletus venit Beneuentum, deinde Abellinam ciuitatem iuit, & cum prædicto Duce Rogerio stabiluit, ut eum Regem coronaret Siciliæ. Et his statutis Anacletus ipse Beneuentum reuertitur, & Dux ipse Salernum, deinde Siciliam remeauit.] hæc ibi. Beneuenti autem cum esset, de Regio titulo Rogerio impertiendo diploma conscripsit, quod hæctenus asseruatum in Vaticana bibliotheca, hic mendis non nihil scatens describendum putauimus. sic se habet, absque principio incipiens:

..... Ecclesiam, prædecessorum nostrorum Urbani & Paschalis venerandæ memorie Romanorum Pontificum, & innumeris deseruiuit obsequijs, felicitis etiam recordationis mater tua, viri sui nobiliter vestigia subsequens, pro datis sibi à Domino facultatibus eandem Dei Ecclesiam larga liberalitatis manu officiosissimè honorare & sustentare curauit. Tu quoque, cuius diuina providentia inter reliquos Italiae Principes amplior sapientia & potestatis prerogatiua excessit, prædecessores nostros magnificentius honorare & abundantius deseruire studuisti: personam tuam & heredum tuorum perpetuis gratiæ & honoris titulis adornare & exaltare decreuit. Concedimus igitur, & donamus, & auctorizamus tibi, & filio tuo Rogerio, & alijs filijs tuis, secundum tuam ordinationem in regnum substituendis, & heredibus suis coronam regni Siciliæ, & Calabriae, & Apulie, & vniuersæ terræ, quarum tam nos quàm & prædecessores nostri prædecessoribus tuis Ducibus Apulie nominatis, Roberto Guiscardo, Roberto eius filio dedimus & concessimus, & ipsum regnum habendum, & vniuersam Regiam dignitatem, & iura regalia, iure perpetuo habendum in perpetuum & dominandum. Et Siciliam caput regni constituimus. Porro auctorizamus & concedimus, ut per manus Archiepiscoporum terræ tuæ, quos

E volueris, iuxta tuam voluntatem, assistentibus alijs Episcopis, quos volueris tu & tui heredes, in Reges inungamini, & in statutis temporibus coronemini. Item omnes concessiones, donationes, & consensus, quos prædecessores nostri prædecessoribus tuis Roberto Guiscardo, Roberto filio eius, VVilhelmo Ducibus Apulie, & tibi concesserunt, donauerunt, & consenserunt, donamus, concedimus, & consentimus tibi & filijs tuis, & heredibus tuis habendum & possidendum in perpetuum. Donamus etiam & auctorizamus tibi & tuis heredibus Principatum Capuanū cum omnibus tenementis suis, quemadmodum * Princeps Capuanorum tam in præfenti quàm in præterito tenuerunt: honorem quoque Neapolis, eiusque pertinentiarum, & auxilium hominum Beneuenti contra hostes tuos largimur & confirmamus. Tuis porrectis petitionibus annuentes concedimus Panormitano Archiepiscopo, eiusque successoribus, & Panormitanæ Ecclesie, consecrationes trium Episcoporum Siciliæ, videlicet Syracusani, Agrigentini, & Mazariensis, vel Catanienfis, ea ratione,

LIX.
ROGERIUS
DVX CON-
IUNGITVR
ANACLETO
NEC NON
CASSINEN-
SES.^b Pet. Diacon.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 112.
& seq.

L X.

ROGERIUS
DVX AB
ANACLETO
REX GRE-
T VR.LXI.
DIPLOMA
ANACLETI
DE TITULO
REGIO RO-
GERIO IM-
PERTITO.
* add. f. quia* f. decreui-
mus.

* al. Principes

ratione, ne supradictæ Ecclesiæ in diocesis vel possessionibus suis à Panormitano Archiepiscopo, vel ab ipsa Panormitana Ecclesia diminutionem aliquam patiantur. De reliquis verò duobus pleniori nostro consilio reseruamus. Hæc omnia supradicta, * has nostras concessionem sic concedimus, tradimus, & auctorizamus tibi & tuis filiis habenda & possidenda iure perpetuo, dum nobis nostrisque successoribus homagium & fidelitatem, competentem nobis & vobis, securoque loco facies vel facient, iuraueris vel iurauerint, si in nobis vel nostris successoribus non remanserit, non idem honoris seu dignitatis, vel terræ suæ patiantur diminutionem. Tu autem censum . . . & heredes tui videlicet sexcentos schifatos, quos annis singulis Romanæ Ecclesiæ persolvere debes, si requisitus fueris: quod si requisitus non fueris, facta requisitione persolvas, nulla de non solutis habita occasione . . . si qua sanè in posterum Ecclesiastica secularisve persona huic nostræ concessionem vel donationi obviare tentauerit, nisi satisfactione congrua resipuerit, anathematis gladio B feriat. Omnibus verò, has nostras condiciones, concessionem, & consensus seruantibus, sit pax Domini nostri IESU CHRISTI. Amen.

Ego Anacleus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Ego Mattheus Presbyter Eudoxia.

Signum manus Petri Leonis Romanorum Consul, & signum manus Rogerij fratris eius, & signum manus Petri Vguiccionis filij, & signum manus Cencij . . . . . Guidonis, & signum manus Petri Leonis de Fundis, & signum manus Abucij, & signum manus Ioannis Abdiricij, & signum manus Milonis. Datū Beneuenti per manum Saxonis S.R.E. Presbyteri Cardinalis, V. Kal. Octobris, Indictione nona, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo trigesimo, Pontificatus domini Anacleti Secundi Papæ anno primo.] hæc quidem tunc. At quæ alia eidem Rogerio tribuerit, dicturi proxime sumus. C

LXII. Quæ post hæc eodem secuta sint anno, recitat ita Beneuentanum Chronicon vbi supra: Anno igitur ipso prædictus Anacleus Cardinalem suum Comitum nomine, ad Ducem illum direxit, quem die Natiuitatis Domini in ciuitate Panormitana in Regem coronauit. Princeps verò Robertus Capuanus coronam in capite eius posuit, cui indignam retributionem impendit.] hæc ibi. Quanam autem vnà cum Regis titulo Anacleus tribuerit Rogerio, ut ipsum demereret, atque defensores schismatis constitueret, Petrus Diaconus Cassinensis, qui tunc viuebat, & his omnibus facile potuit interesse, sic narrat: a Petrus autem Cardinalis, qui & Anacleus, Rogerio Duci Apuliæ coronam tribuens, & per priuilegium Capuanum Principatum, & Ducatum Neapolitanum cum Apulia, & Calabria, & Sicilia illi confirmans, Regem que constituens, ad se attraxit, præcipiens, ut Episcopi & Abbates, qui in suæ ditionis solo manebant, ei obtemperarent.] Ecce tibi Le- D ctor, quod Tomo superiori ostendimus, exordium Siculæ Monarchiæ, non ab Urbano Secundo, ut ex falsatis eius litteris aliqui deducere conati sunt, sed à pseudopapa schismatico Anacleto, ut audisti ex Petro Diacono, inchoatum. Quod autem in recitato superius diplomate multipliciter decurtato ista non legeris, non mireris, cum multa in eo desiderari noscantur, siue potius, quod alijs eiusdem Anacleti litteris ista asserta per Petrum Diaconum fuerint comprehensa. Extant illa in eodem citato sæpè superius codice Cassinensi epistolarum pseudopontificatus Anacleti anni primi, in quo ad finem ita decurtatæ posita leguntur litteræ ipsius ad Rogerium istis verbis: b

a Pet. Diacon. Chron. Cass. lib. 4. c. 99. AVCTOR SIT CVLAE MONARCHIAE ANACLETVS.

b Ex cod. Cass. ep. 38. LXIII. DIPLOMA ANACLETI AD ROGERIVM MVRILATVM.

LXIV. Derisit sanctus Bernardus studia eiusmodi Anacleti, quod cum sciret omnes Principes Innocentio adhaerescere, vnum Ducem pretio vani tituli comparasset, in eum enim hæc ait ex persona Ducis Burgundiæ ad Comitum c Pistaciensem: Habet tamen Ducem Apuliæ, sed solum ex Principibus, ipsumque, vsurpatæ coronæ mercede ridicula cõparatū.] sed quod non esset schismatici Papæ ista præstare, hinc est, quod idem sanctus Bernardus eundem Rogerium non Regem, sed tyrannum Siculum nominat. Ita in epistola ad d Pisanos; & pluribus in epistola ad Lotharium Imp. e in qua Rogerium nominat vsurpatorem coronæ regiæ, & scribens ad Ianuenses, f eundem Rogerium, cum de ipso agit, non Regem

c Bern. epist. 117. ROGERIVS TYRANNVS SICVLVS. d Id. ep. 130. e Id. ep. 139. f 140. g Id. ep. 129.

A Regem, sed Ducem appellat, & ab eo non acceptam, sed inuafam coronam affirmat. Verum quem eo modo malè contulit Antipapa, & sibi sumpsit Dux Apuliæ titulum, numquam deserere voluit: cuius causa aduersus Romanam Ecclesiam contigit sæpè bello certare, cogi verò Romanos Pontifices præstare legitime, quod nefariè præstiterat Antipapa, sed de his suo loco dicendum. Redeamus ad Anacleum, de quo illud Psalmistæ occidendum: a Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua.] Præualuit in vanitate non veritate, præualuit vtique in Vrbe, sed non in orbe, quod non tantus esset, qui sicut Vrbe, ita orbem agitare violentia, & pecunia corrumpere, vt Romam fecerat, potuisset. Exul enim cum Innocentio veritas præpetibus pennis, veluti miraculo quodam cito citius peruasit omnem Occidentalem Catholicum orbem, & quos non reperit omnino esse rebelles luminis, sed obsequentes Numini, eos suæ virtute potentia arctissimis vinculis nexuit Innocentio. Si quos autem istis inijs veritas non pergit, quod contigit aliquibus longè positus: illos ed decipi contigit verisimili coniectura, quod scilicet eum existimarent legitimum esse Romanum Pontificem, quem audirent Romæ in ipsa Petri cathedra confidere, ad quem litteras miserunt, communicationem Catholicam exposcentes, quem rogarent de ambiguis, consulentes. Sic itaque inter eiusdem Anacleti epistolas aliquæ extant ad diuersos de diuersis respondentes, & inter alias ad Iustinopolitanos suum Episcopum accusantes. b ad quos ista:

a Psal. 51.

b Ex Cod. Cass. ep. 37. LXV. CVLAE IN EPISCOP. IUSTINOP. OBIECTA.

Grauiissima de vestro Episcopo nobis relata sunt, quæ si vera sunt, cum nostra salute inulta dimittere non valemus. Multos enim laicos & Clericos truncatos, multos eius studio interfectos accepimus. Ea propter præsentibus litteris vos monemus, vt ante festum omnium Sanctorum ad nostram præsentiam veniatis, quatenus vestro auxilio & consilio Iustinopolitanæ Ecclesiæ in hoc & in alijs prouidere possimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum.] hæc exempli causa volumus descripsisse, cum sint c pleraque id genus, quibus intelligatur, eundem pseudopapam se in omnibus egisse summum Pontificem, respondendo, puniendo, constituendo, consecrando, & reliqua omnia, quæ sunt primarij in Ecclesia sacerdotis officia, obeundo.

c Eod. Cod. ep. 28. 22. 30. 31

Quod igitur istiusmodi ab Orientalibus contigerit accepisse querelas: hinc occasionem oblatam arripiens ipse, gloriabatur sibi vniuersum communicare Orientem. Sed mendacij potentissimè redarguit eum S. Bernardus, qui scribens ad Episcopos Aquitanie, hæc habet inter alia: Tusciæ, Campaniæ, Longobardiæ, Germaniæ & Aquitanie, Galliarum denique & Hispaniarum omnium, necnon & vniuersæ Orientalis Ecclesiæ tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, quorum nomina sunt in libro Vitæ, sed epistolæ breuitas non admittit. Hi omnes vnanimis non conducti pecunia, non seducti fallacia, non illecti priuato carnis vel cognationis amore, non timore compulsi potentia secularis, sed Dei proculdubio voluntatem sicut non ignorantes, ita nec dissimulantes, Petrum Leonis in genuè refutauerunt, ac securè Gregorium in Papam Innocentium susceperunt.] hæc S. Bernardus aduersus eum qui mendacio innitebatur. Sed quod scriptum est: d Congregatio hypocritæ sterilis, & gaudium hypocritæ ad instar puncti,] planè accidit, vt conatus omnes istos suos ventus per aëra dissiparit, & quis verus esset in Ecclesia Pontifex, innotuerit.

LXVI.

QUI FAVERTINT INNOCENTIO.

d Job 15. & 20.

Iam verò relicto pseudopapa Anacleto, ad Catholicum redeamus Pontificem Innocentium, quem vnà cum suis fugientem ab Vrbe reliquimus Pisis. Vbi (inquunt citata superius Acta) aliquam diu moram faciens, de guerra, quæ inter Pisanos & Genuenses agitabatur, firmam treguam, Domino cooperante, composuit.] sed hæc potius in secundo aduentu, vt dicitur, pergit verò: Quibus ritè peractis, iterum mare intrauit, & per Genuam transiens, ad S. Egidium prosperè applicuit. Pergens autem per Viuarium & Anicium, Aluerniæ fines intrauit, & apud Claromontem primum Concilium celebrauit.] hæc ibi. Porro præuenit zelus pietatis ac veritatis comprouincialium Francorum Antistitum: siquidem complures ex illis ante Concilium Claromontense conuenientes Anicij, anathemate damnauerunt Anacleum pseudopontificem. Huius primi conuentus mentio habetur à Guigone eiusdem temporis scriptore in Vita S. Hugonis e Episcopi Gratianopolitani, qui nullo habito respectu veteris amicitia, quæ intercedebat inter ipsum & Petrum Leonis, in ipsum S. Petri solium tyrannicè inuadentem magnopere commotus, pro Innocentio stetit robusto animo, in decrepita senectute. Sed audi, qui aderat, Vitæ scriptorem,

LXVII.

ANICII PRIMVM A S. HVGONE ANACLEXCOMMVNICATVS. e Apud Sur. tom. 2. die 1. April.

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. S.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

rem, Guigonem Priorem primæ Carthusiæ: Defuncto, inquit, Honorio, cum per tyrannicam & schismaticam rabiem non suis meritis, sed cognatorum & fratrum fultus præsidij Petrus Leonis aduersus vestram innocentiam (ad Innocentium enim Papam scribit) quæ beatæ memoriæ Honorio successerat, emerisset, atque hoc vir Dei Hugo certissime comperisset: morbis licet (vt diximus) & ætate consumptus, zelo tamen domus Dei, cuius diligebat decorem, perrexit Anicium, vt eundem cum alijs Episcopis excommunicaret schismaticum. Quæ profectò excommunicatio propter auctoritatem tanti viri contulit multum & profectum Catholicis, & detrimentum schismaticis. Et certè tam idem Petrus, quàm frater eius sancto viro multas olim venerationes & obsequia præstiterant. Sed beatus homo in tali negotio, id est, vbi periclitabatur iustitia, nec amicitia flestebatur, nec potentia terrebatur.] hæc ipse.

LXVIII. Interea verò, cum Innocentius Papa peregrinans esset in via, has ab Alberone Treuirenfi Archiepiscopo, sed à S. Bernardo^a conscriptas accepit litteras:

LITTERAE
ARCHIEP.
TREVIR.
AD INNOC.
PAPAM.

Voluntas cordis mei, & desiderium satis inquietum ad eundem & videndi desideratam beatitudinis vestræ præsentiam, sed & cognoscendi certius quæ circa vos sunt; rursusque qualiter se habeant nostra, vobis vicissim diligenter intimandi, iam dudum itineris me admonet, atque indefinenter sollicitat. Ceterum terræ ac diei malitia, & præter instantiam meam quotidianam etiam nonnulla vestræ necessitatis causa impeditus, voto facere satis non potui vsque adhuc, sed necdum possum. Sed quid? Sanum iustumque propositum numquid omittendum ex toto fuit, quia ex toto adimpleri non potuit? Fuit ergo consilij, per hunc venerabilem H. Tullenis Ecclesiæ Archidiaconum interim saltem aliquatenus consolari conceptum iam olim desiderium, curamque reuelare quam patior. Nec enim fidelior, studiosior, cautiôrve illo ad manum esse potuit, siue in referendo ad vos quæ nos illi iniungimus, siue in referendo ad nos, si qua vestræ dignationi placuerit remandare. Itaque de beneplacito, de statu Curia, ac vestræ sospitate personæ; & si quid blandius aura secundior à diuina clementia recens fortè spirauerit Ecclesiæ, aduersus schismaticorum procacem, sed inefficacem rabiem desudanti: de his omnibus plenius instrui cupimus, & supplicamus.

LXIX. Porro nostram Citramontanam Ecclesiam tam in nostro, quàm in Francorum regno noueritis fortem in fide, pacificam in vnitæte, deuotam in vestra obedientia, promptam ad seruitium. Nequaquam nos Beneuenti, non Capuæ, non ipsius Romæ terret, Deo sic iudicante, amissio; scientes Ecclesiæ statum non armis æstimari, sed meritis. Ipsius quippe non alterius agnoscimus voces illas in Psalmo: ^b Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum: si exurgat aduersum me proelium, in hoc ego sperabo. Propterea & nos, quia de Ecclesia sumus, non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Glorietur tyrannus Siculus quantum vult, glorietur in malitia quod potens est in iniquitate: nostra autem virtus in infirmitate perficitur. Ecclesia quando infirmatur, Pauli^c magisterio didicit esse potentior. Didicit è regione & à Salomone, ^d quod prosperitas stultorum occidit eos. Didicit^e & stultum firma radice cum viderit, statim maledicere pulchritudini eius. Idèd cum sancto David sese in vtroque consolatur, & hostium videlicet casu, & liberatione sui. ait siquidem: ^f Hi in curribus & in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus. Hæc pauca vobis consolandi gratia, de quibus certus fui, fidei attestatione intimandum esse putavi, ad releuandam vel ex aliqua parte eam, quæ vestra viscera incessanter affligit sollicitudo omnium Ecclesiarum. Hoc quoque addo, Dominum Regem, Deo eum confortante, feruere & accingi ad liberationem Ecclesiæ, & parere sibi exercitum multum nimis: nos quoque fideliter ad hoc ipsum pro viribus laborare, exhortari & sollicitare quos possumus; & cum tempus aduenerit, non expensis, non personæ propriæ parciturum.] hæc tamen Treuirensis Archiepiscopus ad Innocentium Papam de statu Germaniæ & Franciæ Ecclesiarum, in fauorem ipsius summa concordia vnitatum, & viribus & gratia Lotharij Regis erga Innocentium ipsum, quem veneraretur verum Catholicumque Ecclesiæ Romanæ Pontificem.

^c 2. Cor. 12.
^d Prou. 1.
^e Job 5.
^f Psal. 119.

LXX.
Suger. in
Lud. Reg.

At quem, cum peruenit in Gallias Innocentius, habuerit occursum Regum, sic accipere à Sugerio^g Abbate sancti Dionysij, tum ista spectante atque scribente: Cum autem, inquit, Petri Leonis pars, tum parentum suffragio, tum Romanæ nobilitatis præsidio præualeret: dominus Papa Innocentius cum suis Urbem relinquere deliberat, vt orbem terrarum

CHRISTI
1130.INNOCENTII PAP. II.
I.VACAT. IMP. OCCID. S.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

A rarum obtinere præualeat. Descendens itaque nauali præsidio ad partes Galliarum, tutum & approbatum elegit personæ Ecclesiæ post Domini defensionis asylum, Regem nobilissimum Francorum, Nuntijque suis ad Regem Ludouicum destinatis, personæ Ecclesiæ opitulari efflagitat. Quo Rex (vt erat piissimus Ecclesiæ defensor) citò compunctus, Concilium Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum & Religiosorum virorum Stampis conuocat, & eorum consilio tam de persona quàm de electione inuestigans (sit enim sæpè vt Romanorum tumultuantium quibuscumque molestijs Ecclesiæ electio minus ordinariè fieri valeat) & assensum electioni consilio virorum præbet, & deinceps manuteneri promittit. Cum autem & susceptionis & seruitij primitias Cluniaci primò Rex delegasset: tanto exhilarati suffragio, cum gratia & benedictione domino Regi per nos referentes, ad propria remiserunt. Vt autem ad S. Benedictum super Ligerim descendit, dominus Rex cum Regina, cum filijs ei occurrens, & nobilem diademate sæpius coronatum verticem, tamquam ad sepulchrum Petri inclinans, pedibus eius procumbit, Catholicum affectum, & deuoti seruitij effectum ei & Ecclesiæ promittit. Cuius exemplo & Rex Angliæ Henricus ei Carnorum occurrens, deuotissime pedibus eius prostratus, votiua sui suorumque & terræ suæ susceptionem, & obedientiæ filialis promittit plenitudinem.] hæc Sugerius de rebus gestis vsque in annum sequentem: quæ his subiicit, suo loco anno sequenti dicturi sumus.

INNOCENTIVS STAMPIS RECIPIVIT.

REX FRANCORVM CVM REGINA ET FILIIS OCCVRRIT INNOCENTIO.

REX ANGLIÆ OCCVRRIT INNOCENTIO.

Sed quæ his consentientia scripserint eiusdem temporis Auctores (vt veritas ore duorum vel trium testium res ipsas spectantium magis ac magis fortiusque roboretur) adducamus in medium. Bernardus Abbas, qui res gestas S. Bernardi accuratè conscripsit, de his agens, hæc ait: ^a Præmissi in Gallias fuerant Nuntij, qui Gallicanæ Ecclesiæ intimarent negotij veritatem, & hortarentur Episcopos, vt in vltionem præsumptionis accingerentur, & damnata parte schismatica, subscriberent vnitati. Necdum verò ad plenum tenor operis innotuerat Episcopis, nec priuatim quisquam commodare præsumpsit assensum, donec collecto Stampis generali conuentu, in commune decernerent, quid reciperent, quid damnarent. Neque enim Francia, ceteris regionibus procliuius ad schismata, aliquando tali factione foedata est, nec malignorum acieuit erroribus, nec fabricata est in Ecclesia idolum, nec venerata in Petri cathedra monstrum: neque enim talibus in causis principalia aliquando eos tenuerunt edicta, aut generalibus vtilitatibus priuata comoda prætulerunt, nec declinantes in partem personis detulere, sed causas. Conuocato igitur apud Stampas Concilio, Abbas sanctus Claraualensis Bernardus specialiter ab ipso Francorum Rege, & præcipuis quibusque Pontificibus accersitus, sicut postea fatebatur, non mediocriter pauidus & tremebundus aduenit, periculum quippe & pondus negotij non ignorans. In itinere tamen consolatus est eum Deus, ostendens ei in visu noctis Ecclesiam magnam concorditer in Dei laudibus concinentem, vnde sperauit pacem sine dubio prouenturam. Vbi verò ad locum ventum est, celebrato prius ieiunio, & precibus ad Deum fuis, cum de eodem verbo tractaturi Rex & Episcopi cum principibus cõsedisent: vnum omnium consilium fuit, vna sententia, vt negotium Dei, Dei famulo imponeretur, & ex ore eius tota causa penderet. Quod ille, timens licet & tremens, monitis tamen virorum fidelium acquiescens suscepit, & diligenter profectus electionis ordinem, electorum merita, vitam & famam prioris electi: aperuit os suum, & Spiritus sanctus impleuit illud. Vnus ergo omnium ore locutus, suscipiendum ab omnibus summum Pontificem Innocentium nominauit, & ratum esse, omnes pariter acclamarunt.] hæc Bernardus. Eadem quoque ^b Theobaldus in vita VVillemi. De occursum verò Regum idem Bernardus hæc

LXXI.

^a Bern. Abb. in Vita S. Bern. lib. 2. cap. 1.

LAUDES ECCLESIAE GALLIC.

STAMPENSE CONCILIVM

^c & damnata parte schismatica, subscriberent vnitati. Necdum verò ad plenum tenor operis innotuerat Episcopis, nec priuatim quisquam commodare præsumpsit assensum, donec collecto Stampis generali conuentu, in commune decernerent, quid reciperent, quid damnarent. Neque enim Francia, ceteris regionibus procliuius ad schismata, aliquando tali factione foedata est, nec malignorum acieuit erroribus, nec fabricata est in Ecclesia idolum, nec venerata in Petri cathedra monstrum: neque enim talibus in causis principalia aliquando eos tenuerunt edicta, aut generalibus vtilitatibus priuata comoda prætulerunt, nec declinantes in partem personis detulere, sed causas. Conuocato igitur apud Stampas Concilio, Abbas sanctus Claraualensis Bernardus specialiter ab ipso Francorum Rege, & præcipuis quibusque Pontificibus accersitus, sicut postea fatebatur, non mediocriter pauidus & tremebundus aduenit, periculum quippe & pondus negotij non ignorans. In itinere tamen consolatus est eum Deus, ostendens ei in visu noctis Ecclesiam magnam concorditer in Dei laudibus concinentem, vnde sperauit pacem sine dubio prouenturam. Vbi verò ad locum ventum est, celebrato prius ieiunio, & precibus ad Deum fuis, cum de eodem verbo tractaturi Rex & Episcopi cum principibus cõsedisent: vnum omnium consilium fuit, vna sententia, vt negotium Dei, Dei famulo imponeretur, & ex ore eius tota causa penderet. Quod ille, timens licet & tremens, monitis tamen virorum fidelium acquiescens suscepit, & diligenter profectus electionis ordinem, electorum merita, vitam & famam prioris electi: aperuit os suum, & Spiritus sanctus impleuit illud. Vnus ergo omnium ore locutus, suscipiendum ab omnibus summum Pontificem Innocentium nominauit, & ratum esse, omnes pariter acclamarunt.] hæc Bernardus. Eadem quoque ^b Theobaldus in vita VVillemi. De occursum verò Regum idem Bernardus hæc

^c & damnata parte schismatica, subscriberent vnitati. Necdum verò ad plenum tenor operis innotuerat Episcopis, nec priuatim quisquam commodare præsumpsit assensum, donec collecto Stampis generali conuentu, in commune decernerent, quid reciperent, quid damnarent. Neque enim Francia, ceteris regionibus procliuius ad schismata, aliquando tali factione foedata est, nec malignorum acieuit erroribus, nec fabricata est in Ecclesia idolum, nec venerata in Petri cathedra monstrum: neque enim talibus in causis principalia aliquando eos tenuerunt edicta, aut generalibus vtilitatibus priuata comoda prætulerunt, nec declinantes in partem personis detulere, sed causas. Conuocato igitur apud Stampas Concilio, Abbas sanctus Claraualensis Bernardus specialiter ab ipso Francorum Rege, & præcipuis quibusque Pontificibus accersitus, sicut postea fatebatur, non mediocriter pauidus & tremebundus aduenit, periculum quippe & pondus negotij non ignorans. In itinere tamen consolatus est eum Deus, ostendens ei in visu noctis Ecclesiam magnam concorditer in Dei laudibus concinentem, vnde sperauit pacem sine dubio prouenturam. Vbi verò ad locum ventum est, celebrato prius ieiunio, & precibus ad Deum fuis, cum de eodem verbo tractaturi Rex & Episcopi cum principibus cõsedisent: vnum omnium consilium fuit, vna sententia, vt negotium Dei, Dei famulo imponeretur, & ex ore eius tota causa penderet. Quod ille, timens licet & tremens, monitis tamen virorum fidelium acquiescens suscepit, & diligenter profectus electionis ordinem, electorum merita, vitam & famam prioris electi: aperuit os suum, & Spiritus sanctus impleuit illud. Vnus ergo omnium ore locutus, suscipiendum ab omnibus summum Pontificem Innocentium nominauit, & ratum esse, omnes pariter acclamarunt.] hæc Bernardus. Eadem quoque ^b Theobaldus in vita VVillemi. De occursum verò Regum idem Bernardus hæc

^b Theob. in Vir. s. VVill. apud Sur. tom. 2. die 10. Februarii. ^c Bern. Abb. in Vita S. Bern. lib. 2. c. 1.

REGEM ANGLORVM CVM REGINA ET FILIIS OCCVRRIT INNOCENTIO.

ista, & ipse sui temporis res gestas scribens: Illi apud Carnotum vltro manus dedit Henricus Rex Anglorum scilicet, & apud Rothomagum non modò suis, sed Optimatum, & etiam Iudæorum muneribus eum dignatus est.]

LXXII.
LOTHAR.
RECIPIT
INNOCENT.

Sed & quomodo receptus est in legitimum Papam à Lothario Germaniæ Rege, sic accipe à Bernardo Abbate vbi supra: Reuersi interim de Germania Legati domini Papæ, tam Episcoporum quàm Regis assensum, & litteras detulerunt, & deprecationem publicam, vt ad eos transiens, suam eis desideratam exhiberet præsentiam. facile enim persuasi sunt recipere eum, quem iam ceteri recepissent. Sed detinuit eum dilectio & deuotio Ecclesiæ Gallicanæ, & singuli & omnes visitationem Apostolicam experebant.] his subiicit de celebrato per Innocentium tunc in Gallia Concilio Rhemensi, sed quòd id contingit anno sequenti, de eo dicturi sumus inferius suo loco anno sequenti.

LXXIII.

a Bern. ep.
124.
S. BERNARDUS
AD
HILDEBERTUM
ARCHIEPISCOPUM
TYRON.

Inter hæc autem magno sonitu perstrepsens à Deo parata tuba illa cælestis S. Bernardus, siue litteris, siue sermone aduersus schismaticos pro Catholico Pontifice circumquaque in Gallijs afflatu spiritus intonuit bellicum. Quod autem ad epistolas spectat, extant ex eis nonnullæ tunc temporis datæ, quarum * prima ad Hildebertum Archiepiscopum Turonensem est scripta, cum non adhuc Innocentium in Romanum Pontificem recepisset. ad quem postremò: Pudet, fateor, quòd serpens vetustissimus noua audacia relictis insipientibus mulieribus, etiam robur pectoris vestri visus est attentare, & tantam Ecclesiæ columnam ausus concutere. confidimus autem, quia etsi concutit, non deijcit.] Gerardus enim ille Engolismensis Episcopus Legatus (vt vidimus) Antipapæ, quæque in Aquitania miscens, contra Innocentiũ, Anaclætum recipiendum omnibus proponebat. Tunc & idem sanctus Bernardus magistrum Gaufridum magni nominis Theologum excitauit, virum ita compellans: b Quid enim? Tu tibi quiescis: & mater tua Ecclesia grauitè conruratur? Habuit sua tempora quies, & sanctum otium hætenus sua negotia licenter libenterque exercuit. Tempus faciendi nunc.] & de seipso: Nos in nostris partibus vnà cum alijs Dei seruis diuino igne accensis, Deo cooperante, laborauimus in conueniendo populos in vnum & Reges, ad diripiendum prauorum consensum, ad destruendam omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, nec infructuosè. Alemanniæ, Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hispaniarum, & Ierolymorum Reges cum vniuerso Clero & populis fauent & adherent domino Innocentio.] & in fine eum ad conuersionem Comitum Pictauiensis, per Gerardum Engolismensem Legatum in transuersum acti his verbis hortatur: Nec quietis timeas detrimentum, quod non paruo tuæ gloriæ incremento recompensabitur, si fera illa vicina vobis tuo studio mansuescat, vel obmutescat, & tantam Ecclesiæ prædam, Comitum dico Pictauiensem, in manu tua Dei pietas de ore leonis eripiat.] hæc ad Gaufridum. Sed de Comite Pictauiensi inferius dicendum, cum ad eum sanctus Bernardus est functus legatione.

EXCITAT
S. BERNARDUS
GAUFRIDUM
AD CON-
VERSIONEM
COMITIS
PICTAUIEN-
SIS.

LXXIV.

c Id. ep. 126.
BERNARDUS
IN AQUITANOS
SCHISMATICOS
CONCILIUM
EXPERTENT.

Eodem quoque argumento tunc temporis litteras dedit ad Episcopos Aquitanie, Lemouicensis, Pictauiensis, Petragoricensis, & Xantonensis, & quidem prolixas valde, aduersus præsumptionem & arrogantiam eiusdem Gerardi Engolismensis Episcopi, qui emerat ab Antipapa legationem commercio consensionis in prauitatem, de quo nos superius ex iisdem Bernardi litteris, quibus in eum ferreo stylo declamat. Corripit verò omnes ad quos scribit, adhuc schismate ab vnitæ abscissos, cum iisdem eo se prætextu defenderent sic mansuros, quousque vniuersali Concilio audita & cognita causâ, cui inhærendum esset, prolata sententia innotesceret. Quòd autem satis sciret S. Bernardus hæc esse eorum verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: hisce argumentis ipsorum redarguit vstrum consilium, artem dolosam, & improperat tarditatem: Ceterum nunc iudicium expetunt, quod antè debuerant expetisse, & quam suo loco oblatam renuerant, tandem iustitiam offerunt: vt videlicet si recusetur, iusti vos videamini, si recipiatur, litigantibus inter se partibus, dilatio redimat tempus, & interim fiat aliquid.] & ex verbis ipsorum: Quidquid, inquiunt, hætenus factum sit, modò quærimus audientiam, iudicium sumus subire parati. tergiuersatio est. Quid in omni impio conatu vestro vobis relinquatur aliud, quod afferre queatis ad seducendum simplices, ad armandum maleuolos, ad vestram ipsorum palliandam malitiam? Si hoc non dicereis, quid diceretis? Ceterum iam Deus iudicauit quod serò repetit homo. Iudicauit autem operis euidentia, non decreti sententia. Numquid Dei iudicium audet humana temeritas retractare? Quid si causetur & clamet per Prophetam Deus: Tulerunt homi-

A homines à me iudicium? Non est consilium contra consilium Domini. ^a Velociter currit: ^a Psal. 145. sermo eius, in conueniendo populos in vnum & Reges, vt domino Papæ Innocentio seruiant & obediant. Quis reuocabit?]

Quod dicit S. Bernardus, sermone Dei declaratum esse Innocentium germanum Dei Pontificem: quomodo id acceperit, mox ita declarat, quòd scilicet præstantiores in Ecclesia sanctitate viri, qui tunc sanctitatis existimatione florerent, omnes receperint Innocentium, & recipiendum pariter prædicauerint Innocentium. At quinam fuerint isti, qui hoc tempore inter tot caliginosas tenebras sanctitate clarescent, ita recenset, qui præ ceteris nominati ore omnium versarentur: ^b Dei, inquit, esse iudicium senserunt & confenserunt ^b Ber. ep. 126 Galterius Rauennas, Hildegarius Tarraconensis, Norbertus Magdeburgensis, Conradus Salzbürgenis Archiepiscopi. Dei esse iudicium cognouerunt & acquieuerunt Episcopi, Equipertus Monasteriensis, Hildebrandus Pistoriensis, Bernardus Papiensis, Landolphus Altenfis, Hugo Gratianopolitanus, Bernardus Parmensis. Horum gloria specialis, & præcipua sanctitas, & auctoritas etiam hostibus reuerenda, facile nobis, qui minorem & meriti & officij tenemus locum, aut errare secum aut sapere persuasit.] subijcit post hæc de Christianis populis, & monachorum Ordinibus, atque Principibus Innocentio inhærentibus: Er tamen, subdit, ad huc isti, nescio qua contentiosa importunitate & importuna contentione reclamant, vocant in causam orbem, & cum sua paucitate vniuersitatem flagrant iudicari: & qui præiudicauerunt de electione, de confirmatione reiudicare contendunt, tunc præproperè agentes, modo præposterè retractantes.] his illatis, quàm difficile, & quàm etiam inutile esset & indignum, vniuersale Concilium cogere, his declarat verbis:

LXXV.
VIRI SAN-
CTI QUI
INNOCEN-
TIUM RE-
PERVNT.

C Quis tantos quæso in vnum cogere queat exercitus vtriusque ordinis Principum, ne dicam plebium, & adducere in examinationem? Quis tot Sanctorum millibus persuadere sufficiat, quod prius ædificauerint, iterum destruere, & abducere semetipsos in præuaricationem? Quis deinde locus omnibus tantus, omnibus tutus? vniuersæ quippe Ecclesiæ negotiũ est, non vnius causâ personæ. Videtis, quòd de impossibili calumniam struitis mari vestræ: immodè vobis foueam foditis in quam præcipitemini, & laqueum necitis quo te neamini, ne ad gremium reuertamini matris vestræ?] Sed vt Roma ipsa ab Anaclæto deficiat, cui iam diutius dominetur, quàm impossibile esset, etiam si iudicio vniuersali ipsa causa terminaretur, ita subiungit primùm de tanti difficultate iudicij: Mutet consilium suum Deus (secundùm hominem dico) reuocet sententiam, conuocet à finibus terræ Concilium, iudicari bis in idipsum (quod ipse non facit) patiatur: quòsnam quæso dabunt iudices sibi? Omnes quippe in parte sunt, & partibus. De iudicio haud facile conueniet: D atque ita ad litem magis quàm ad pacem tantus conuentus fatigabitur. Deinde velim scire, cui ille interim vellet credere Romam, quam tanto amore ex longo tempore concupiuir, tanto labore & sumptibus acquisiuit, tanto fastu possidet, tanto pudore timet amittere, ne frustra conuenisse sæculum omne cernatur, si cum ille cadet à causâ, Anaclætus scilicet, non tamen cadat à Roma? Alioquin quis causam spoliatus ingreditur? nec leges profectò cogunt nec canones. Er hæc dicimus non de nostra iustitia diffidentes, sed à vestra cauentes versutia.] quomodo namque iustitia præstent, pluribus docet.

LXXVI.
DE NON
COGENDO
CONCILIO
SVASTIO.

Egit litteris, egit & præfens causam Catholice vniõnis. Si quidem ab eodem Innocentio Papa eidem sancto Bernardo, nec non Episcopo Sueffionensi, credita est legatio ad Vilelmum Comitem Pictauiensem, Ducem verò Aquitanie: de qua ista obseruatione digna habet Bernardus Abbas Bonæuallis in Vita S. Bernardi: ^c Vt enim prius gesta breuiter repetamus, vbi primùm cœpit audiri, quid aduersus Ecclesiam Dei Gerardus ille machinaretur: ab Innocentio Papa adhuc in Gallijs demorante missi sunt Abbas noster Clarqualensis, & Ioslenus venerabilis Episcopus Sueffionensis, & Pictauium vsque venerunt, vt tam ipsum Gerardum quàm prædictũ Principem conuenirent. At ille, iam eodem Principe persuaso, impudenter in Ecclesiam Catholicam, à qua se præcidebat, conuitia iaculari, & pollicitam prius Innocentio subtrahere obedientiã, Anaclætum suum electum digniũ, & quicumque non obediret, erroneos & acephalos prædicare. Vnde factum est, vt animati & armati in insaniã Clerici, publicè ex ea die persecutionem Catholicis intenterent. Prius tamen quàm sic eorum propalata fuisset & obfirmata perfidia, obrulerat Abbas sanctus in eorum Ecclesia sacrificium Deo. Post cuius discessum Decanus eiusdem Ecclesiæ altare, in quo diuina mytheria celebratur, impiè quidem, sed non impunè confregit.

LXXVII.
LEGATIO
AD COMI-
TEM PICTA-
UIENSEM.
c Bern. Bonæ-
uallis. in Vita
S. Bern. l. 2.
cap. 6.

CHRISTI
1130.

INNOCENTII PAP. II.
I.

VACAT. IMP. OCCID. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

DEVS MA-
GNIS SI-
GNIS CON-
FVDIT
SCHISMA-
TICOS.

* f. euitabat.

* VVilhelm.
Malmesb de
VVilhel. se-
cundo lib. 4.
VVILLELMI
DVCIS
AQUIE. VI.
TA ET PO-
TENTIA.
b Idem lib. 5.
LXXVIII.

S. PETRI
EPISC. PI-
CTAVIENS.
CERTAMEN.

EPITAPH.
S. PETRI
EPISC. PI-
CTAVIENS.

LXXIX.
REPULSI
DIVINITVS
CHRISTIA-
NI AB OB-
SIDIONE
DAMASCI.
c VVilhel.
Tyr. de Bell.
sacr. lib. 13.
c. 26.

Siquidem post breve tempus percussus à Deo, cum animam exhalaret, domum in qua amoriebatur, plenam vidit dæmonibus: & se à dæmonibus iugulari clamitans, cultellum à circumstantibus postulabat, quem immergeret gutturi suo, vt extracto dæmone viueret. Sed diabolus, cui datus erat, eum inter hæc verba extinxit, & pestilentem animam in infernum demersit. Archipresbyter quoque, qui Petri inuasoris Pictauiensis Ecclesiæ Synodum denuntiabat, coram ipsis, quos ad conuentum perfidiæ inuitabat, à diabolo correptus est. Sed & in alios multos, qui in schismate illo feruentiores extiterant, manus diuina manifestam exercuerat vltionem. Propter hæc & alia huiusmodi ante homines confundi cœperat Gerardus; & timens opponi sibi, quæ negari non poterant, conuentus publicos euadebat.] hæctenus de his ille. Quomodo verò post quinquennium iterata legatione conueniendus fuit Apostolica idem Dux Aquitanie VVilhelmus, quando tandem cedens Deo & eius Vicario Innocentio, manus dedit, distursumus suo loco. Modò autem ex VVilhelmo Malmesburiensi Bibliothecario, res sui temporis scribente, de ipso aliqua scribenda sunt, atque primùm tantæ fuisse potentie, vt in Terram sanctam secum duxerit ingentem militum copiam, nempe exercitum sexaginta millium equitû, & multò plurimum peditum. Rursus verò tantum fuisse intemperantiæ & omnium vitiorum fordibus inquinatum, vt gloriaretur cum malefaceret, & exultaret in rebus pessimis, cuncta condians malefacta salibus nugarum & facetiarum, ad risum audientium extorquendum. recitat idem Auctor de his plura & obscœna valde, quæ libentiùs præterimus.

Quæ autem in Petrum Pictauiensem Episcopum ipsum excommunicantem peccauerit, hic totidem eiusdem Auctoris verbis describemus. ait enim: Cum Petrus præclaræ sanctitatis Pictauiensis Episcopus eum liberiùs argueret, & detrectantem palam excommunicare inciperet: ille præcipiti furore percitus crinem Antistitis inuolat, strictumque mucronem vibrans: Iam, inquit, morieris, nisi me absolueris. Tum verò Præsul timore simulato, inducias petens loquendi, quod reliquum erat excommunicationis, fidenter perorauit: ita Comitum Pictauiensem à Christianitate suspendens, vt nec cum aliquo conuiuari, nec etiam loqui auderet, nisi maturè respiceret. Ita officio suo, vt sibi videbatur, peracto, martyrijque trophæum sitiens, collum protendit: Feri, inquit, feri. At VVilhelmus refractor consuetum leporem intulit, vt diceret: Tantum certe te odio, vt nec te meo digner odior: nec cælum vnquam intrabis meæ manus ministerio. Verùm tamen post modicum vipereo meretriculæ infectus sibilo, incesti dissuasorem detrusit exilio. Vbi beato sine conclusus, frequentibus & magnis miraculis innuit mundo, quàm gloriosè viuat in cælo. Quibus auditis Comes, dicacitate insolenti non abstinuit, professus palam pœnitere se, quòd non ei iam dudum mortem accelerasset, vt ipsi anima sancta grates haberet potissimum, cuius furore cæleste mercata esset commodum.] recitat idem Auctor duo epigrammata, alterum viuo, quo eius sancta vita commendatur; alterum mortuo, quod sic se habet:

*Exutus rebus, intentus, pulsus ab vrbe
Præsul, pauperiem, vincla, fugamque sulis.
Nunc diues, liber, stabilis, sua præmia, Christum,
Astra, capit, sequitur, possidet iste Petrus.
Vitam religio, mentem discretio, famam
Lux operum, studium lectio, verba modus.
Iudicium ius, iustitiam rigor, ora venustas
Ornabant, pietas viscera, virga manum.
Promouit, priuauit eum, profugumque recepit
Papa, Comes, Christus ordine, sede, polo.]*

hæc Auctor de VVilhelmo ante Innocentij Papæ tempora. nam historiam illam suam de gestis Regum Anglorum non nisi vsque ad Callisti Papæ tempora perduxit.

Quod ad res pertinet Orientis, dum Christiani Principes aucti nouis viribus orbis Occidentalis, cum magno apparatu, confidentes in potentia virtutis suæ, obsident Damascum: ab eo qui exultat humiles, & dispergit superbos, de cælo pugnatum est contra eos, victi que nebulis, imbribus, ventis, fauente Deo his omnibus hostibus, coguntur re infecta, sed malis ipsi confecti ad propria remeare. Rem gestam VVilhelmus Tyri Archiepiscopus scribit, atque demum vt rem memorabilem certa temporis nota consignatam relinquat, hæc ait: Igitur octauo Idus Decembris, anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigésimo, regni domini Balduini duodecimo, accidit hoc in eodem ferè loco, vbi quadrien-

CHRISTI
1130.

INNOCENTII PAP. II.
I.

VACAT. IMP. OCCID. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 12.

A quadriennio priùs insignem & cunctis memorabilem de iisdem hostibus idem Rex obtinuerat palmam. Mirabile est, & verè mirabile est supra opiniones hominum, quòd de sua virtute præsumentes humilias, æterne Saluator, & qui in homine confidunt, & carnem ponunt brachium suum, iaculo tuæ maledictionis, meritis exigentibus confodis, &c.] post hæc verò admodum deplorata, subiicit idem Auctor de obitu Stephani Patriarchæ Ierosolymorum, & subrogatione in locum ipsius VVilhelmi Belgæ Mechliniæ oriundi.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 6.
ANNVS. I. ANNVS. IOANNIS COMN. IMP. 13.
1131.

SEQUITVR annus Redemptoris millesimus centesimus trigésimus primus, Indictione nona, quo Rhemis in Gallia Concilium celebratur. ita codex Vaticanus, vbi per annos singulos Innocentij res gestæ scribuntur. Hoc item Sugerius in Vita Ludouici Regis Francorum, qui post nonnulla quæ præcesserunt Rhemenis Concilium, nempe Paschæ celebrationem factam Parisijs, sic narrat de eodem Innocentio Papa: Instantem sancti Paschæ diem apud nos in Ecclesia beati Dionysij, tamquam speciali filia, affectat celebrare. Hos autem ob timorem Dei & Ecclesiæ matris & filie gratanter pridie Cœnæ Domini suscipientes celeberrimam Deo & hominibus perferentes Processionem, aduentum eius odis exultationis, collatantes amplexati sumus. Cœna ergo Domini apud nos, more Romano & sumptuoso donatiuo, quod Presbyterum nominant, celebrata: venerandam Domini Crucifixionem venerando profecutus, sanctissimæ Resurrectionis Vigiliis honore debito pernoctauit. Summo manè verò, extrinseca via ad Ecclesiam matutini instrata, cum multo collateralium Collegio quasi secreto communicauit, ibique more Romano seipsum præparantes, multo & mirabili ornatu circumdantes capiti eius Phrygium, ornamentum Imperiale, instar galeæ, circulo aureo concinnatum imponunt, albo & palliato equo indentem educunt; ipsi etiam palliati equos albis operturis variatos equitantes, odas perforando, festiue geminati procedunt. Barones verò Ecclesiæ nostræ ferrati, & Castellani nobiles, stratores humillimi pedes eum equitantem fræno deducebant. Quidam etiam præuij copiosam monetam, vt turbam impediendam remouerent, iactitabant. Via autem regia & salicibus, & fixis stipitibus pretiosis paleis rutilabat. Cum autem & militiae cuius, & populi multi concursus & honoratissimè occurreret: nec etiam ipsa Iudæorum Parisiensium excæcata defuit synagoga, quæ Legis litteram, rotulam scilicet & velatam offerens: ab ore eius, Pontificis scilicet, hanc misericordiæ & pietatis obtinet supplicationem: Auferat Deus omnipotens velamen à cordibus vestris. Præueniens verò ad Sanctorum Basilicam coronis aureis rutilantem, argenti & plus centies, auri, pretiosarum gemmarum & margaritarum splendore fulgurantem, diuina diuinè celebrans: Agni veri Paschalis victimas sacratissimas nobis, cooperando immolauit. Finita verò Missa erectis in claustro palustrato mensis, matricalem agnum tamquam thoris accubitati sumerent, cetera nobilis mensæ ferula consueto more suscipiunt. Sed & sequenti die eandem ab Ecclesia S. Remigij ad principalem, reciprocam Processionem iterant scilicet. Transactis itaque tribus post Pascha diebus, cum gratiarum actione, & auxilij & consilij promissione, Parisium transuerunt. Exinde Galliarum Ecclesias visitando, & de earum copia inopia suæ defectum supplendo, cum per terram aliquantisper deambulasset, Compendij demorari elegit.] subiicit post hæc miserandum casum filij Regis natu maximi, cum perterrefactus equus cui insidebat, porco obuio, eumdem adolescentulum deiecit in terram, desuper ipsum equo ruente, quo & fuit extinctus. Quomodo autem ad leniendum Regis mortorem de obitu primogeniti, suaserunt amici, vt vngi faceret ab Innocentio Papa secundogenitum, idem Sugerius qui aderat, historiam narrat: quam & nos paulò inferiùs subiiciemus, dicturi priùs de alijs rebus gestis in eodem Concilio.

Huius Concilij Acta periere, sed de eo tantum apud Bernardum Abbatem Bonauallis hæc habentur in Vita S. Bernardi his verbis: Perlustrata igitur Francia, Innocentius Papa Rhemis conuocauit Concilium, in quo multis ad honorem Dei dispositis, Regem Ludouicum viuente patre pro Philippo fratre coronauit in Regem. In omnibus his dominus

RHEMENSE
CONCIL.

PROCESSIO
INNOCEN.
AD ECCL.
S. DIONYS.
PARIS.

aulis

II.
Vita S. Ber.
lib. 2. c. 1.

Papa Abbatem, S. Bernardum videlicet, a se separari non patiebatur, sed cum Cardinalibus in rebus publicis assidebat. Sed & priuatim quotquot habebant negotia, virum Dei secretis confulebant. Ipse vero audita referebat ad Curiam, & oppressis patrocinia exhibebat. Igitur soluto Concilio, &c.] hanc tantum ibi. Interfuit eidem Concilio vna cum ceteris S. Norbertus Episcopus Magdeburgensis, cuius meminit Auctor, agens de rebus in eodem Concilio gestis: a Conuocatoque Rhemis Concilio, conuenerunt vndique Episcopi de diuersis nationibus, aduenit & pater Norbertus: ibique illum Petrum intrusum excommunicauerunt, & electione Innocentij approbata, eundem Petrum Leonis leoni rugienti, nisi resipisceret, tradiderunt. Attulit autem Norbertus secum Ecclesie suae priuilegia vetustissima, & fere a vermibus consumpta, quae cuncta Romano munimine fecit renouari & corrigi, apponens ea quae receperat de manibus illorum, qui ea iniuste & violenter rapuerant. Addidit praeterea aliud priuilegium secretum, vt cum daretur opportunitas, Romana fultus auctoritate, Ordinem suae Religionis in Episcopali propagaret Ecclesia. hactenus ibi de rebus in Synodo Rhemenfi peractis.

a Apud Sur. die 6. Iunij c. 47. ANACLETVS EXCOMMVNICATVR IN CONCIL. RHEMEN.

III. LVDOVICVS VII. REX AB INNOCENTIO CONSECRATVS.

In eodem quoque Rhemenfi Concilio, rogante Ludouico Crasso Francoru Rege, idem Pontifex Innocentius consecrauit in Francoru Regem successoremque patris eius filium, Ludouicum etiam nominatum, eiusdem nominis Septimum numeratum. At de ista noui Regis consecratione Sugerius Abbas S. Dionysij, qui eam suavit ipi Regi seniori, ita scribit: Qui ergo intimi eius & familiares eramus, formidantes ob iugem debilitati corporis molestiam eius subitum defectum: consulimus ei, quatenus filium Ludouicum, pulcherrimum puerum regio diademate coronatum, sacri liquoris vntione Regem secum ad refellendum remulorum tumultum constitueret. Qui consilijs nostris acquiescens, Rhemos cum coniuge, & filio, & regni Proceribus deuenit, vbi in pleno & celeberrimo, quod dominus Papa Innocentius conuocauerat, Concilio, sacri olei vntione & corona regni deportatione in Regem sublimatus, felicem prouidit regno successorem. Vnde multis quasi quodam praefagio videbatur, eius debere amplificari potentiam, qui tot & tantorum & tam diuersorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Francorum, Teutonicorum, Aquitanorum, Anglorum, Hispanorum suscepit benedictionem copiosam. Cumque pater viui gaudii defuncti dolore alleuians Parisium rediret: dominus Papa, soluto Concilio, Antistidori delegit demorari. hanc Sugerius praesens cuncta spectans ac scribens.

IV. IN CONCIL. RHEM. QUID DE ROM. PONT. AVTORITATE.

Rursus autem, quod ad idem Rhemenfi Concilium spectat: extant duo Sermones apud S. Bernardum habiti in Rhemenfi Concilio, alter ad Clericos, ad Episcopos alter, cum tamen ad Episcopos, vel potius in Episcopos dicti esse reperiuntur, quorum vita haud esset consentiens dignitati: qui S. Bernardi nomine euulgati, & inter eius scripta recensiti, alterius potius Auctoris esse, admonuit censura recentior. Nec est quod in alio aliquo Rhemenfi Concilio ea prior oratio habita dici possit, cum cõfset ex ea, iubente Romano Pontifice, qui aderat, eam dictam fuisse, vt ex eius pater exordio ipsis verbis: Graue est quod mihi iniungitur, videlicet, vt doceam Doctores, instruam Patres, praesertim cum scriptum b Exod. 17. sit: Interroga patres tuos, & annuntiabunt tibi. Sed praecipit mihi Moyses iste, cuius manus graues sunt, cui obediendum est non solum a me, sed etiam ab omnibus. Et plusquam Moyses hic. Moysi commissum fuit vna plebs Israelitica, isti autem vniuersa Ecclesia. Et plusquam Angelus hic. Cui enim Angelorum dixit aliquando Deus: Quaecumque ligaueris super terram, erunt ligata & in caelis: secundum officium dico, non secundum meritum, Praeter Deum non est similis ei, nec in caelo, nec in terra. Hic est Petrus, qui misit se in mare, cum alij Discipuli nauigarent ad Iesum. Vnusquisque uestrum contentus est nauicula sua, hoc est Archiepiscopatu suo, Abbatia sua, Praepositura sua: iste autem misit se in omnes Archiepiscopatus, Abbantias, Praeposituras, &c.]

V. Ex Cod. Cass. ep. 36. VI.

Hic vero Rhemenfis huius Concilij occasione describamus Anacleti Antipapae epistolam ad vnum ex suis, quem habebat in Gallijs defensorem (caret enim titulo) in qua perstringit Rhemensem Archiepiscopum, cum excommunicatum pronuntiauit ipsum pseudopontificem, & Innocentium Papam Catholicum promulgauit, & in ipsum amaro animo amaras vomuit contumelias: verbis istis: Dilectionis tuae feruorem, quem penes nos & Romanam Ecclesiam gestare videris, et si litterarum tuarum series minimè testarentur, in corde tamen nostro legimus, quid debeamus de deuotione sentire. Proinde quod idiota Rhemenfis, truncus inutilis in te & in Ecclesiam tuam nequiter & impudenter egisse dignoscitur, nequaquam te mœror aliquis

A quis seu dolor afficiat, praesertim cum in nos, & in Romanam Ecclesiam, cui se iuramento astrinxit, quasi ebrius & vino aestuans, histriionum more, multa insolenter vomuerit, ponens quidem in caelum os suum, vt lingua eius transeat super terram. Tamquam alter Dioscorus Sedem niseuse Apostolicam iudicare, dum iniquitatis zeli quod plantarium in Dei Ecclesia fouere molitur, & statua in campo Dura velut alter Babylonius, furiosum more, quibusque simplicibus suggerit adorare. Cum eadem, cui se prostrauit, statua, a lapide de monte succiso, praestante Domino, velociter conteretur. Porro nos latratus eius & ineptias ceu canum latratus, & energumenum furias iudicamus. Fundamentum siquidè Dei immobile perseuerat, & Cathedra Petri, locusque Pauli nullis prestigijs intumbrari, nullis possunt irrisionibus concuti. Ecclesia namque omnis Romana, sicut ab initio promotionis nostrae, indiuidua nobis charitate cohaeret, & sacris per omnia concordans canonibus, vnum Dei est ouile, & ei vnus est pastor. licet quoque Esau per b agrestia & abrupta uagetur, vt simplicium mentes mendacis consuetis euertat: Iacob tamen simpliciter domi habitat, & interueniente matre simplex simplices praeparat patri cibos. At quomodo (vt haec interferam) non magis Iacob similitudinem exprimit Innocentius, dum fugiens minas Esau peregrinari consilio matris suadet ad externas regiones, manente domi Esau, licet primogeniti benedictionis expertus fergit: Vt tibi omnia breuiter perstringamus, gloriosus filius noster Rogerius Dux Apuliae ad pedes nostros humiliter veniens, nos Papam Catholicum & legitimum dominum suum, praedecessorum suorum more, recognouit. Archiepiscopi, Abbates omnes Apuliae, Calabriae, sicut omnis etiam Orientalis Ecclesia, Ierosolymitana & Constantinopolitana nobiscum sunt, & nos visitant & frequentant. Noueritis etiam nos, soluto Concilio, quod apud Barum quinto Idus Nouembris, praestante Domino, celebraturi sumus, Mediolanum properanter ascensuros. Tu itaque, fili mi in Christo charissime, confortare in Domino & officium tuum viriliter age, & virulenta verba, seu minas Rhemenfis nullatenus formides. hucusque Anacletus.

* f. zeliq; Dan. 3.

Gen. 27.

* Rex

BARENSE CONCIL. INDICTVM AB ANACLETVO.

VII.

* Anaclet ep. 18 ex Cod. Cass.

VIII. QVAE ANACLETVS IN S. NORBERTVM.

Quod autem S. Norbertus Magdeburgensis Episcopus Archidiaconum suum, appellatam ad Romanum Pontificem subsecutus non fuisset, nec Romam causam profecuturus ad Anacletum se contulisset: pro Archidiacono ad eum ista tum Anacletus, ac si legitimus esset Papa, rescripsit: Lator praesentium Atticus Ecclesiae tuae Archidiaconus ad Apostolorum Limina veniens, a fraternitate tua se vehementius praegratum, in nostra & fratrum praesentia intinuit. Retulit siquidem te de proditione ipsum coram Fratribus impetisse, seque negasse, & tibi canonicè satisfactum in Capitulo respondisse. Cum igitur statuta die ad agendum pro eadem causa in tuam & Capituli praesentiam deuenisset, teque accusatorem simul & iudicem (quod omnino rationi & iustitiae aduersatur) aperitius intelligeret, Sedem Apostolicam appellauit, & terminum, quo sibi coram Pontifice Romano iustitiam faceret, nominauit. Post hanc autem appellationem, sicut ipse asserit, accepta occasione de obitu praedecessoris nostri bonae memoriae Papae Honorij, eum ad nos, sicut obrulerat, venientem, beneficijs suis Ecclesiasticis & alijs rebus expoliasti. Perpendat ergo fraternitatis tuae prudentia, quam graue, quamque inconueniens sit, vt illud Sedi Apostolicae priuilegium coneris auferre, quod ex diuino munere, atque antiqua sanctorum Patrum traditione usque nunc per Dei gratiam meruit obtinere, & per Apostolorum principis merita B. Petri, pro quo ne eius deficiat fides, ipse Christus orauit, usque ad finem inuolabiliter obtinebit. Ea propter fraternitati tuae mandamus, & Apostolicae Sedis auctoritate praecipimus, vt eidem Archidiacono quae abstulisti, cum integritate restituas, & quietè deinceps omnia tenere permittas: proximis autem B. Martini octauis nostro te conspectui representantes, plenam de eo iustitiam in nostra & Fratrum praesentia recepturus. Per praesentia etiam tibi scripta mandamus (quemadmodum antecessor noster beatę recordationis tibi mandauit) vt filios nostros Ecclesiae Magdeburgensis Canonicos ad nos venire volentes prohibere ulterius non praesumas, si B. Petri gratiam & dilectionem volueris. Nos enim tibi aut honori tuo nihil detrahimus: sed si in te non remanserit, pleno totius charitatis affectu, tam te, quam Ecclesiam tibi commissam diligere, ac praestante Domino, cupimus honorare. Datum Romae apud S. Petrum XV. Kal. Iulij. hanc ad sanctum Norbertum, qui interea temporis sequens Innocentium, in Concilio Rhemenfi (vt audisti) & alibi aduersus ipsum Antipapam strenuè laborabat.

Sed

CHRISTI
1131.INNOCENTII PAP. II.
2.VACAT. IMP. OCCID. 6.
IOANNIS COMN. IMP. 13.

IX. Sed iam quæ secuta sunt Rhemenſe Conciliū videamus. Bernardus Bonauallis Abbas ^A sic pergit: ^a Igitur ſoluto Concilio, Leodium dominus Papa Romanorum Regi occurrit; & honorificè quidem ſuſcepſus eſt. Sugerius autem in Vita Ludouici Craſſi ponit occurſum Lotharij Innocentio Papæ factū hoc eodem anno, ſed ante Rhemenſe Concilium, atque hiſ ipſum verbis deſcribit: Viſitando itaque Gallicanam, ſicut res exigebat, Eccleſiam, ad partes ſe transfert Lotharingorum, ipſe ſcilicet Innocentius Papa. Cui cum Imperator Lotharius ciuitate Leodij cum magno Archiepiſcoporum, & Epicoſporū, & Teutonici regni Optimatū Collegio celeberrimè occuſiſſet, in platea ante Epicoſpalem Eccleſiam humillimè ſeipſum ſtratorem offerens, pedes per medium ſanctæ proceſſionis ad eum feſtinat, alia manu virgam ad defendendum, alia frænum albi equi accipiens, tamquam dominum deducebat. Descendente verò tota ſtatione eum ſubbrachiando deportans, celſitudinem paternitatis eius notis & ignotis clarificauit.] hæc Sugerius S. Dionyſij ^B Abbas. Sed quæ iſta ſint ſecuræ inter Lotharium & Innocentium contentiones & diſcordiæ, idem qui ſuprà Bernardus Bonauallis ſic narrare pergit: Sed velociter obnubilata eſt illa ſerenitas. Siquidem importunè idem Rex inſtitit, tempus habere ſe reputans opportunum, Epicoſporum ſibi reſtitui inueſtituras, quas ab eius prædeceſſore Imperatore Henrico, per maximos quidem labores & multa pericula Romana Eccleſia vendicarat. Ad quod verbum expaueſcere & expalluere Romani, grauius ſeſe apud Leodium arbitrati periculum offendiſſe, quam declinauerint Romæ. Nec conſilium ſuppetebat, donec murum ſe oppoſuit Abbas ſanctus, Bernardus ſcilicet. Audacter enim reſiſtens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira auctoritate compeſcuit.] hæc ipſe.

S. BERNARDUS
LOTHARIUM
REGEM RE-
DARGUIT.

X. Hic tu videas redargui mendaciſſimum Petrum Diaconum Caſſinenſem, dum in gratiam eiſdem Lotharij, cui poſteà (vt ſuo loco dicturi ſumus) inhaſit, aduerſus tam aper- ^C tiſſimam veritatem de inueſtituris, affirmat eas ab Innocentio Papa in conuentu Leodi- enſi Lothario fuiſſe conceſſas, ſic dicens: ^b Innocentius igitur Germaniam ingreſſus, à Lothario Rege iuxta Leodium excipitur, virgam ei & anulum antiquo ex more confir- mans, & terram Comitilſæ Mathildæ condonans.] Hæc ipſe Petrus, qui aduerſus Catho- licum Papam Innocentium vnà cum ſuis pro ſchiſmaticorum parte ſtetit ac laborauit, vt ſæpè inferius ex ſuis ipſius ſcriptis intelliges. Sed & in eo etiã mendax eſſe conuincitur, dum iuxta Leodium donationem terræ Mathildæ factam ab Innocentio aſſerit. Nam diploma Pontificis de ea re conſcriptum, Romæ datum legitur, vt anno ſequenti ſuo loco dicturi ſumus. Suggestum tantum, non exactum de inueſtitura à Lothario, quod petierat, ^D Otto ^c Friſingenſis affirmat. Antequam è Gallijs recederet Innocentius Papa, non inui- ſiſſe tantum nobile monaſterium Cluniacenſe, ſed & inſuper eius Eccleſiam dedicari, Petrus ^d eius monaſterij huius temporis Abbas affirmat. Sed & poſt ipſum Leodiensium conuentum Clarauallenſe cœnobium ſancti Bernardi petiſſe, qui eius Vitã ſcripſit idem qui ſuprà Bernardus Bonauallis narrat hiſ verbis: ^e Rediens autè Leodio, Clarauallensem dominus Papa per ſeipſum voluit viſitare. Vbi à pauperibus Chriſti, non purpura & byſſo ornatis, nec cum deauratis Euangelij occurrentibus, ſed pannofis agminibus ſcopuloſam baiulantibus crucem, non tumultuantium claſſicorum tonitruo, non clamorofa iubilatione, ſed oppreſſa modulatione affectuoſiſſimè ſuſceptus eſt. Flebant Epicoſpi, flebat ipſe ſummus Pontifex: mirabantur Congregationis illius grauitatem, quod in tam ſolemni gaudio oculi omnium humi deſixi, nuſquam vagabunda curioſitate circumferrentur, ſed ^E comploſis palpebris ipſi neminem viderent, & ab omnibus viderentur. Nihil in Eccleſia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ibi ſupellext eorum ſollicitauit affectum, nihil in oratorio niſi nudos viderunt parietes. Solis moribus poterat inhiare ambitio, nec damnosa poterat eſſe Fratribus huiusmodi præda, cum mini non poſſet aſportata religio. Gaudebant omnes in Domino, & ſolemnitas non cibus ſed virtutibus agebatur. panis ibi autoppyrus pro ſimila, pro ^f careno ſapa, pro rhombis olera, pro quibuſlibet delicijs legumina ponebantur. Si fortè piſcis inuentus eſt, domino Papæ appoſitus eſt, & aſpectu non vſu in commune profecit.] hæc ipſe de paupertate & obſeruantia Clarauallenſium.

VISITAT
CLARAM-
VALLEM
PAPA.

XI. Quid autem inuidia diaboli, vnum illorum tunc inuadentis acciderit, ſic Auctor narrare pergit: Inuidit diabolus, & ſeruorum Dei gloriam, quos tanti hoſpitis nobilitabat præſentia, terre non valens: dum in Choro alacriter præſerent & deuotè, præſentibus etiã nonnullis ex Cardinalibus, qui in auditu & aſpectu eorum delectabantur: aliquantòs Fratrum horribili pauore turbauit. Nam & vnus præ ceteris occupatus, à demone ſcilicet, blaſphe-

i. Petr. Diac.
Chron. Caſſ.
lib. 4. c. 99.* Otto Fri-
ſing. l. 7. c. 18.
CLUNIACEN-
SIVM VISI-
TAT INNO-
CENTIUM.
d. Petr. Clam.
lib. 3. ep. 34.
e. Vit. S. Bern.
lib. 2. c. 1.CHRISTI
1131.INNOCENTII PAP. II.
2.VACAT. IMP. OCCID. 6.
IOANNIS COMN. IMP. 13.

A blaſphema quædam verba locutus eſt; Dicite, inquit, Ego ſum Chriſtus. Et alij plures territi & tremebundi ad beati Patris veſtigia confugerunt. At ille conuerſus ad ceteros, Orate, inquit. Ac deinceps ſub ſilentio eos qui turbati videbantur, eduxit, atque compeſcuit: vt nequiſſimus ille, qui conuentum pietatis transferre conabatur in theatrum, & ſcholam innocentia in deriſum, non vt putabat exiſtimationem religioſorum hominum corrumperet poſſet, ſed ſe proderet, & conatus ſuos experiretur inſirmos. Tanta ſiquidem celeritate omnia ſunt ſedata, vt perſonas illas quæ propè aſtabant, omnino latuerit quod acciderat, & malignus hoſtis velociter increpatus, non modò ſcandalum eis quod parabat, inferre nequieſcit, ſed nec ad illorum noticiam rem perferre. Factumque eſt ex eo, vt ampliori ſe cuſtodia Fratres munirent, & merito, & numero; & poſſeſſionibus deinceps creſceret Clarauallis, & multiplicatis Conuentibus, ſerè per omnem latitudinem loci illius dilataretur religio: ipſe etiã Abbas ſanctus ex tunc amplius ſolito miraculis claret & ſignis.] hæc tunc de Clarauallenſibus Innocentium Papam excipientibus.

At quid tunc ipſe Pontifex? cum Cluniaceniſium diuitias aſpexiſſet, atque Clarauallenſium eſſet extremam intuitus paupertatem, ſecundum illud Apoſtoli: ^a Abundantia veſtra illorum inopiam ſuppleat.] ſtatuerè placuit, ne Ciſterciens monachi, vt hæc tunc factum eſſet, decimas perſoluerent Cluniaceniſibus, ſicque illa dura penſitatione eos reddidit abſolutos. Quo factò vehementer Cluniaceniſes perturbati ſunt, cumque parere cunſtarentur, fuerunt cenſuris Eccleſiæ compellendi, nempe excommunicatione terrendi, & interdicto mulcandi. Qua de cauſa eorum Abbas Petrus ad eundem Innocentium Papam querulam ſatis ſcripſit epicoſtam, ^b vbi inter alia: Rogat igitur, venerabilis Pater, ſi delis & ſemper ſubiecta maieltati Apoſtolicæ Congregatio veſtra, vt ab amore paterno noni filij, nempe Ordinis Ciſterciens nuper exorti, veteres, Cluniaceniſes ſcilicet, non expellant. Quoniam etſi noui diligendi, non tamen propter novos, niſi promeruerint, ſunt veteres abiiciendi. Recordamini, quantum ab antiquis in populo Dei primogenitis deferretur; vt niſi Elau primogenita vendidiſſet, numquam ei, licet ſanctior Iacob in primogenitorum dignitate, non dico præferretur, ſed nec etiam tonferretur. Si ergo primogeniti ſumus, dignum eſt, vt quod non vendidimus, pro iunioribus non perdamus, &c.] ſed in epicoſta ſequenti, quam eodem argumento ad Haimericum Cardinalem Diaconum Can- ^c cellarium dedit, iſta ſuſius pertraclauit, digna quæ hæc deſcriberetur, niſi cauſa reperiretur, quæ poſſit à cupientibus legi. Porro non à decimis tantum Cluniaceniſibus perſoluedis exemti ſunt Ciſterciens, ſed etiam ab ijs, quas ſæcularibus Clericis ſoluere ſoliti erant: quarum gratia quærelæ in eos ſunt magnopere dilatata. extat de hiſ epicoſta Richardi Archiepiſcopi Cantuarienſis ad Abbatem Ciſterciensium, apud Petrum ^d Bleſenſem, qui in fine ſæculi huius claruit. Sed redeamus ad Petrum Cluniaceniſem Abbatem, qui ſcripſit tunc etiam querelis plenam ad ipſos Ciſterciens de hiſ epicoſtam. Quæ quod à nonnullis in deteriore partem eſſet accepta, idem Petrus anno ſequenti ad eodem Ciſterciens excuſatorias litteras dedit, quibus charitas, quæ aliqua ex parte inter eos læſa videri poſſet, arctiori vinculo, immò inſolubili glutino compacta perſiſteret. quæ quod breuior ſit, nec remorari diu Lectorem poſſit, hic deſcribendam putauimus. ſic enim ſe habet: ^e

Chariffimis & venerabilibus Fratribus in Chriſti nomine apud Ciſtercium congregatis Frater Petrus humilis Cluniaceniſium Abbas ſalutem, ob quam conuenerunt, æternam.

Relatum mihi eſt à pluribus, quod litteræ, quas præterito anno charitati veſtræ mea humilitas deſtinauit, quodſdam veſtrorum læſerint, & à ſtabilitate non iam nouitiæ, ſed anti- quæ dilectionis eorum animos paululum commouerint. Quæ poſtquam didici, ferre non valui, vt tanta tam diu inter nos habita charitatis dulcedo quibuſlibet occaſionibus vel in modico amareſcat. Vnde iteratò præſentem epicoſtam mitto, vt ſi ita eſt, vt audiui, læſioni, quam prima intulit, ſequens medeatur; & glutino ſancti Spiritus diuerſa coniungente quantalibet noſtrarum ſciſſura mentium vnietur. Viderint primæ illius epicoſtæ lecto- res, quo eam ſpiritu legerint, quo ſenſu eius interpretati ſint: noui ego me (quod tamen ſine ſaſtu aliquo dictum accipere) non ſuperbia, ſed humilitatis, non diſcordiæ, ſed pacis in dictando ſpiritum habuiſſe, & teſte eo, quem fallere non poſſum, charitati, quam in cordibus noſtrorum decimarum illarum occaſione periclitari videbam, eo modo prouidere voluiſſe. Et quia ^f vix peccatori dicitur, terram ingredienti duabus vijs: noui iuxta ^g Prophetam in corde & corde loqui, nec coram amicis, inter quos omnia ^h nuda eſſe debent, duplicitatibus velamine cor velare, vt dum nodum ſine tegmine ſapientia

XII.
2. Cor. 8.b. Petr. Clam.
lib. 3. ep. 33.
INNOCENT.
PAPA CI-
STERCIEN-
SIBVS DAT
PRIVILE-
GIUM NE
DECIMAS
SOLVANT.

c. Idem ep. 34.

d. Petr. Bleſ.
ep. 82.e. Petr. Clam.
lib. 3. ep. 35.f. Id. ep. 36.
XIII.g. Eccl. 2.
h. Pſal. 11.

ria vestra videret, communi congregatorum consilio ad dissoluendum efficacius laboraret. Hæc tota fuit causa scribendi: quæ si tunc ignota aliquos scandalizare potuit: nunc saltem me manifestante, reiecta, opto & precor, ut fratribus charissimis ad plenum satisfacere possit. Quiesco enim & quiescam in vobis; delector & delectabor in vobis: etiam læsus non discedam à vobis. Quod tamen tantopere cupio seruare vobis: seruare nihilominus & nostris & nobis.] hæc Petrus. Quibus videas quales esse consueverint inter Sanctos querelæ & dissensiones, in quibus ne charitas, quæ est vinculum perfectionis, dirumperetur, magna in primis adhiberi consuevit industria. Sed quoniam dum hic sumus mortales miseri, non penitus liberi, quos & pertingi interdum à vitijis sit necesse, inter pares æmulatio solet oriri & contentio, quæ etiam cum Christo manentes exagitaui Apostolos, cum inter eos contentio facta est, quis eorum videretur esse maior: inter ipsum Petrum & S. Bernardum quædam sunt absque charitatis læsione oborta dissidia, quorum causa hinc inde ab utroque scribendæ fuerunt elucubratißimæ apologiæ. sed de his aliàs.

^a Mar. 9.
Luc. 9.

XIV.

QVID PASSI
NON RECI
PIENTES
INNOCENTII
M.

XV.

INNOCENTII
PAPALABO
RAT PRO
LEXOVIEN
SIVM OB
SERVANTIA.
^b Petr. Clun.
lib. 3. ep. 23.
XVI.

PETR. CLVNIACENSIS
AD
INNOCENTII
DE REFORMATIONE
LEXOVIENSIVM.

Sed redeamus ad Innocentium Papam, qui Iustrans (vt dictum est) Gallias, præterquam ab Aquitanis, ab omnibus exceptus est summa cum veneratione, & à Iudæis ipsis, quos cum libro Legis Parisijs sibi occurrentes non despexit, sed aspexit Innocentius; dicens: Rogo Deum, ut velamen oculorum vestrorum auferat, ut quæ libris his veritas continetur, à vobis intelligatur. Qui autem Innocentium visitantem recipere detrectassent, Numen vitorem passos esse, Auctor, qui ad Sigebertum Auctarium posuit, fidem facit, dum ait, quod hoc anno Nouionensis Ecclesia vnà cum ciuitate penè tota prodigiosè incendio concremata sit, ob id quod Innocentium ciues non recepissent, sed verbis derisorijs illum contempssissent.

In visitandis autem prouincijs Gallicanis Innocentius quod maximè doluit, fuit, inuenisse celeberrimum illud monasterium Lexouienſe, olim obseruantia monastica florentissimum, iam penitus moribus deterrimis deformatum, nulla regularis vitæ forma decorum. ad quod in statum pristinum reparandum consilium illud iniit, vt ex Cluniacensi cœnobio peteret illis Abbatem. Quod vbi Petrus Cluniacensium Abbas, litteris Pontificijs admonitus, visus esset implere: frustra se laborasse ^b ad eundem Innocentium Papam redditus significauit litteris istis:

Summo Pontifici & nostro speciali patri Domino Papæ Innocentio frater Petrus humilis Cluniacensium Abbas salutem & obedientiam.

Frates Lexouienſes ad nos venerunt, scripta paternitatis vestræ nobis deferentes: in quibus & destitutio quondam magni Lexouienſis monasterij paterna pietate à vobis defletur, atque vt in eodem loco de Fratribus nostris Abbatem & officiales necessarios concedamus, nihilominus nobis iniungitur, per quos nimirum, secundum litterarum tenorem, omnipotenti Domino ibidem laudabiliter seruiatur, & tam nobile monasterium in sui status prærogatiuam & pristinam integritatem, diuina cooperante clementia, reparatur. Quod præceptum debita quidem reuerentia suscepimus, sed pro sui difficultate non mediocriter formidamus. Nam sicut nouit sapientia vestra, in negotio Religionis facilius possunt noua fundari, quàm vetera reparari. Quia secundum Beatum Gregorium, hominibus aliter institutis durum valdè videtur, in mente veteri noua meditari. Qui enim noua tantum ædificat, eum in veterum destructione non oportet laborare. Qui autem vetera reparare nititur, duplici cura constringitur: quoniam illi & veterum destructio, & nouorum incumbit ædificatio. Super hæc & vestræ Cluniacensi Ecclesiæ nos, qui rem nouimus, valdè timemus, ne frequenter, sicut sæpè fit, ad alias Ecclesias translatis Fratribus nostris, quod alijs refrigerium, nobis inferat detrimentum. Postposuimus tamen omnia ista, & Fratribus supradictis ad nos venientibus Abbatem & officiales necessarios, iuxta quod nobis iniunctum fuerat, dare parati fuimus. Sed illi nobis valdè damnosa, sibi parum vtilia postulantes, acquiescere nostro consilio noluerunt, & sicut dicebant, die constituta pro eodem negotio ad nos reuersuri, ad propria redierunt. Hæc idcirco reuerentiæ vestræ notificamus, vt si vterius in his instare voluerint, & de Cluniaco Abbatem petierint: nequaquam eligant quod ignorant, sed in nobis, qui melius vultum pecoris nostri agnoscimus, causam suam constituent. Hoc si fecerint, prouidebimus nos fideliter tales Ecclesiæ ministros, per quos omnipotenti Domino in monasterio Lexouiciensi, quantum ipse dederit, laudabiliter seruiatur; idemque locus, etsi non ad pristinam integritatem, ad meliorem tamen statum, diuina cooperante clementia, reparatur. In hanc sententiam,

E

si pla-

A si placet, & nobis & ipsis rescribite.] hæc ad Innocentium Papam Petrus.

Sic igitur tam inuouatione plantariorum, quàm amputatione vitijum sarmentorum Gallicana his temporibus mirum in modum Ecclesia illustrabatur, de qua hæc Robertus in Appendice ad Sigebertum: Erat, inquit, circa hæc tempora pulchra & decora facies Ecclesiæ, diuersorum Ordinum & professionum circumdata varietate, dum hinc Præmonstratenses, hinc Cistercienses, inde Cluniacenses monachi, tum & diuersi habitus professione sanctimonialis, & mulieres Deo deuotæ in continetia atque paupertate sub obedientiæ iugo regulariter viuentes, seruore Religionis inuicem prouocarent, & noua certatim diuersi in locis monasteria fundarent. Cum his etiam monachi Carthusienses & ipsi paulatim pullulabant, &c.] porro in Gallijs isti plantati etiam trans mare propagarunt palmites suos. Nam vt de alijs dicere prætermittamus, modò de Præmonstratensibus hæc habet idem Auctor hoc anno, sed paulò superius: In Syriam & Palæstinam de Præmonstrato Fratres missi, nonnullas Abbatis ædificarunt.] de quorum vna S. Bernardus in epistola ad Præmonstratenses hæc habet: ^a Apud Ierolymam Rex Balduinus dum viueret, locum sancti Samueles donauit nobis, & mille aureos simul de quibus ædificaretur. Vos dono nostro & locum habetis, & aureos habuistis.] Sed & ex eadem Francorum gente militares exortæ tunc florebant in Oriente & Occidente Religiones, de quibus hic idem qui supra Robertus: Ad hæc etiam Milites templi Ierolymitani, Fratres quoque de Hospitali sub Religioso habitu continenter viuentes, vbique se multiplicando diffundebant, & quæ poterant, vel de laboribus proprijs, vel de Fidelium eleemosis, ad opus Deo militantium, vel infirmorum quorumque vel pauperum Ierolymam petebant: sed Præsules Ecclesiarum, ac Principes sæculi promptissimè annuebant, vel etiam sponte offerebant terras, prata, nemora, & cetera, quæ monasterijs ædificandis erant necessaria.] At de origine Hospitaliorum ceteris Ordinibus antiquiore egit VVilhelmus Tyrius in Commentario de Bello sacro. ^b

XVII.

GALLICANA
ECCLE. FLO
RET RELI
GIOSIS.

^a Ber. ep. 152

^b VVill. Tyr.
L. 18. c. 4. 5.
XVIII.

^c Apud Sur.
die 7. April.
tom. 2.

^d Extant
apud Sur.
tom. 6. die
15. Nouemb.
XIX.

^e VVill. Tyr.
L. 13. c. ult.
L. 14. c. 2.

Eodem tempore cum in Gallijs moraretur Innocentius Papa, innotuit ei sanctus Aiberus monachus, cui & audiendi peccatorum Confessiones (quod & Paschalis concesserat) tradidit auctoritatem, plenamque facultatem: quo ministerio idem Sanctus quam plurimos ad meliorem frugem ex immenso peccatorum gurgite Deo adiuuante conuertit. extant res ab eo præclare gestæ à Roberto ^c eius æquali conscriptæ. Innotuit eidem quoque Pontifici egregia sanctitudo Leopoldi Austriæ Marchionis, quam miracis post obitum laudibus prædicare consuevit. peruenit autem idem Sanctus virtutum suarum fulgore coruscus vsque ad annum Domini millesimum centesimum trigessimum sextum, vt Acta eius canonizationis testantur. ^d

Sed & hoc anno Balduinus Rex Ierolymorum Christi verus Confessor post liberatam à Turcis irruentibus Antiochiam ægritudine affectus, habitum Religionis assumens, & vitam regularem professus, si viueret, Deo feliciter spiritum reddidit vndecimo Kalendas Septembris in cuius locum gener eius Fulco Comes Turonensium est subrogatus decimo octauo Kalendas Octobris, ipsa die Exaltationis sanctæ Crucis. hæc pluribus Tyrius ^e de Bello sacro. Quo etiam anno moriturus Stephanus Rex Hungariæ, in signum penitentia & ipse monasticum induit habitum, cui successit vir pietate insignis Bela.

E

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II. VACAT. IMP. OCCID. 7.
ANNVS ANNVS
1132. 3.

ANNVS sequitur Redemptoris trigessimus secundus supra millesimum centesimum, Indictione decima, quo Innocentius Papa exacta collecta indicta Gallicanis Ecclesijs pro reditu Romam, ingressus est Italiam versus iter. Cum rogatus à Cluniacensibus Innocentius Papa dedicasset Cluniacense monasterium, eidem contulit priuilegium, quod acceptum ab eodem monasterio hic describimus:

I.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Petro Cluniacensi Abbati, eiusque successoribus regulariter instituendis in perpetuam rei memoriam.

II.

Libertatis laudabile generis est, vt qui se beato Petro & S. R. E. humili deuotione exponunt,

^f Liberalitatis

CHRISTI
1132.INNOCENTII PAP. II.
3.VACAT. IMP. OCCID. 7.
IOANNIS COMN. IMP. 14.PRIVILE-
GIUM CLV-
NIACENSI
MONASTE-
RIO AB IN-
NOCENTIO
PAPA CON-
CESSVM.

nunt, maiorem familiaritatis prerogatiua & digniora beneficia sortiantur. Quam gratum A
Deo Cluniacense monasterium famulatum impendat, & quantum apud homines nitore
Religionis fulgeat, Ecclesia Dei nouit, & vehementer exultat. Aequitatis igitur postulat
ratio, vt idem locus Apostolicæ dilectionis priuilegio gaudeat, & tam in capite quam in
membris libertatem obtineat. Nos siquidem monasterium ipsum, quod specialiter ad ius
beati Petri & sanctæ Romanæ spectat Ecclesiæ, per nos ipsos visitauimus, & eodem die,
quo reuolutis multorum annorum spatij prædecessor noster felicitis memoriæ Papa Vrba-
nus ibidem maius altare consecrauerat, cum Archiepiscopis & Episcopis, qui nobiscum
conuenerant, cooperante Spiritus sancti gratia, idem monasterium solemniter dedicaui-
mus. Deuotioni quoque & humilitati Fidelium, qui pro amore Dei & ipsius loci reueren-
tia in anniuersario dedicationis illuc conuenerint, prospicientes, ipsis quadraginta dies
pœnitentiæ sibi iniunctæ, de gratia Dei confisi, beatorum Apostolorum Petri & Pauli au-
toritate remissimus. Statuimus etiam, vt immunitas ipsius cœnobij inuiolata & integra B
futuris temporibus conferuetur. Et si quis intra terminos banni, qui ab eodem prædecesso-
re nostro circa Cluniacum constituti sunt, scienter hominem capere, vulnerare, vel res
eius auferre præsumpserit, excommunicationis sententia percettatur, quousque ablata res-
tituat, & vobis Cluniacensibus monachis de illata iniuria congruè satisfaciatur. Ad hæc ad-
ijcientes decernimus, vt quicumque Cluniacenses monachos, vel eorum socios ceperint,
aut ea quæ portauerint, vel conduxerint, excommunicationi subiaceant. Si verò aliqui
absque ipsorum monachorum præsentia ea, quæ ad vitam & vestitum Fratrum in Clu-
niacensi cœnobio Domino seruientium pertinent, alicubi deprædati fuerint, nisi infra
quadraginta dies comoniti ablata restituerint, eos anathemati subiaccere præcipimus.
Et intra eorum dominia prohibemus officia celebrari, loca quoque in quibus se recepe-
rint, donec præsentibus fuerint, à diuinis obsequijs præter infantum Baptisma & morientium C
Pœnitentias cessare iubemus, & nullus eorumdem præsumptorum, nisi à Romano
Pontifice absoluat. Porro, quisquis præfatis Fratribus vbicumque manentibus quælibet
alia præter ea, quæ superius annumerauimus, abstulerit: nisi infra quadraginta dies com-
monitus ablata restituerit, excommunicationi subiaceat, nec absoluat, donec capitale
reddat, & congruè satisfaciatur. Sanè Archiepiscopis & Episcopis, in quorum parochijs hoc
perpetratum fuerit, auctoritate beati Petri & nostræ præcipimus, vt postquam clamor ad
aures eorum peruenerit, vel malè factum innotuerit, præscriptam sententiam, tepiditate
seposita, faciant obseruari.

III. Ego Innocentius Catholica Ecclesiæ Episcopus. Datum Viennæ per manus Haimeri-
ci S. R. E. Diaconi Cardinalis & Cancellarij. Incarnationis Dominicæ anno millesimo
centesimo trigésimo secundo, Indictione decima, Pontificatus Domini Innocentij Pa-
pæ II. anno tertio, sexto Nonas Martij. D

IV. His diebus dedicationis Ecclesiæ Cluniacensis dedicata sunt altaria intra ambitum eius
cōsistentia, quæ sunt numero xxvj. inter quæ fuit consecratum altare sancti Iacobi à Domi-
no Dalmatio, Episcopo eiusdem sancti Iacobi Apostoli, qui huius monasterij Cluniacensis
fuerat monachus. de qua re habetur epigramma in dicta capella, in modum, qui sequitur:

V. Hoc altare consecratum est à domno Dalmatio sancti Iacobi Apostoli Episcopo, ac
istius loci monacho, in honorem eiusdem beati Iacobi ac omnium Sanctorum. In quo
continentur plures Reliquiæ Sanctorum, quorum nomina non sunt scripta, nisi de duobus,
videlicet, sanctorum Hemiterij & Cheledonij Martyrum. Innocentius igitur pro reditu
in Italiam collectam indixit in Gallijs. huius collectæ meminit Petrus a Cluniacensis. E
Itineris autem stationes sic accipe ab eiusdem temporis Auctore citato superius: Recedens
Galliâ venturus Romam, transiens per sanctum Agidium, & per montem * Genuæ, fines
Longobardiæ intrauit, & apud Hastam solemnitate Resurrectionis Dominicæ celebrata,
Placentiam venit. Ibi conuocatis Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælatibus, tam de Longo-
bardia, quam de Rauennatensi prouincia, & Marchia inferioris partis, tertium Con-
cilium celebrauit. Ad hæc peragenda multum temporis insumptum esse, dubitare nemo
poteft. Ad consolidandam enim titubantem Ecclesiam Cisalpinam, Concilium ab Inno-
centio Papa habitum, & ibi diutius immoratum oportuit. Porro huius Concilij non nisi
hanc tantum modò breuem mentionem inuenire potuimus. Hæc prima statio Innocentij
in hoc itinere, secunda verò facta Pisæ, de qua hæc eadem citata superius Acta. sed pri-
mum de Lothario Rege ista:

a Petr. Clun.
lib. 3. epist.

* Genuæ,

CONCIL.
PLACENT.
AB INNOC.
PAPA HABITUM.

Interea

CHRISTI
1132.INNOCENTII PAP. II.
3.VACAT. IMP. OCCID. 7.
IOANNIS COMN. IMP. 14.

A Interea Rex Lotharius, sicut promiserat, in Longobardiam cum exercitu venit, & in VI.
Roncalijs cum eodem Papa & Longobardis generale colloquium de statu Ecclesiæ atque
Imperij habuit. Præteriens igitur Regem Pontifex, & per montem Bardonis in Tusciam
transiens, reuersus est Pisas, ibique conuocatis Genuensibus, & receptis ab vtraque ciui-
tate sufficientibus iuramentis, quod de guerra, quæ inter ipsas ciuitates excitabatur,
suo deberent sine contradictione stare mandato: præcepit vt de cetero pacem inter se fir-
mam tenerent & custodirent. Quibus autem priuilegijs easdem honestauerit ciuitates
ob merita erga Apostolicam Sedem impensa, ita eadem insinuant Acta verbis istis: Atten-
dens ergo beatus Pontifex filialem deuotionem, & plurima opportuna obsequia, quæ in
multis Ecclesiæ necessitatibus prædictæ Ecclesiæ Romanis Pontificibus grata exhibue-
rant: eas honorare dignum duxit, & speciali prerogatiua exaltare de consuetudine Apo-
stolicæ Sedis. Igitur Præfulatum Ecclesiæ Pisane concessit super Sardinia insulam, subij-
ciens ei & Populonijs Episcopum, & tres alios Episcopos insula Corsicæ, Aleriensem, * An-
tensem . . . Genuentem verò Episcopum à subiectione Mediolanensis Archiepiscopi
emancipauit, & specialem de nouo Metropolitanum . . . Sedis Apostolicæ Episcopum
constituit, cui Bobiensem Episcopum & Portiniacensem Abbatem, quem creauit Episco-
pum, obedire præcepit. In eadem quoque Corsicæ insula tres Episcopos eidem nihilomi-
nus concessit. facta sunt autem hæc anno præfenti, & sequentis exordio, ibi manens vs-
que dum veniret Lotharius, quo proficiscendum Romam fuit. quod non ante sequentem
annum accidisse, eadem Acta significant, & aliæ testificationes pariter docent. agemus
igitur de his anno sequenti.

Eodem anno cum Crescentius pseudocardinalis pseudopontificis Anacleti præsidens VII.
C Beneuentanæ ciuitati, eamdem proditoriè tradere velle Rogerio Sicilia Regi compertus
esset, impetitus à ciuibus fugam arripuit, & in loca Rogerij confugiens, quæcumque posset,
contra Beneuentanos machinari non destitit. Beneuentani autem execrati Anacletum,
Innocentio Papæ Catholico inhæserunt: ad quos missus est ab eodem Pontifice Gerardus
Presbyter Cardinalis, qui eisdem Beneuentanis præesset. Quod viriliter impleuit, nouis
creatis in ciuitate magistratibus, quos fideiorem existimaret. Fuit ei multum vigilandum
aduersus Crescentij dolosas artes & militares insultus, quibus conabatur perdere ciuita-
tem illam: sed Beneuentanis magna fiducia in præsidio Apostolorum Petri & Pauli, & Bar-
tholomæi ipsorum patroni, quorum ope à dolis & persecutione Crescentij, & tanti Regis
furore se seruauerunt immunes. hæc pluribus hoc anno descripta leguntur in Chronicis
Beneuentanis, ab Auctore (vt sæpe dictum est) eiusdem temporis scriptis. Sicque ciuium
decreto Anacletus vt schismaticus Papa reijcitur, & Innocentius legitimus suscipiendus
D decernitur, & retinetur, quamuis eam ob causam innumera prouentura mala non dubi-
tarent: sed pietati omnia posthabenda censuere. at de his anno sequenti.

Sed quæ ista præcesserunt, cur defecerint Beneuentani ab Anacleto atque Rogerio Sic-
ilia Rege, sunt breuiter enarranda ex istis Chronicis Beneuentanis. Contigit nimirum
hoc anno, vt Rogerius Rex tyrannidem meditatus, ciuitatem que Beneuentanam in suam
redigere potestatem satagens, Principes circumpositos viribus minuere & opprimere la-
borauerit: atque primum egerit, vt occasione legationis Rainulphi Comitem Auelli-
num à sua ciuitate dimoueret, mittens eum cum copijs militaribus ad Anacletum pseu-
dopontificem. Quo absente, eius ciuitatem Auellinam inuasit, uxorem Comitis & filium
eius inde abduxit captiuos, & in Siciliam misit. Rediens verò & sua repetens, non est au-
ditus, licet per Anacletum id petisset. Quamobrem aduersus Regem rebellans, secum
E traxit Robertum Principem Capuanum, & alios Barones, insuper & Beneuentanos in-
fensos Crescentio Cardinali, qui à multis ciuibus iuramentum fidelitatis ipsi Regi Roge-
rio extorsisset. Comparato igitur exercitu, Rainulphus atque Robertus cum socijs in Pi-
centinis trans Sarnum fluium pugnauerunt aduersus eundem Rogerium Regem, quem
& diuino implorato præsidio superarunt, in fugam que adegerunt, exercitu eius interne-
cioni dato. Fugit Rex Salerno, vbi moratus vsque ad octauam diem mensis Decem-
bris, conscensit nauim in Siciliam est reuersus, paraturus copias traijciendas anno sequenti
hæc summatim collecta ex dictis Chronicis Beneuentanis, vbi & dies tantæ victoriæ nota-
tur, nempe quæ præcedit festam diem S. Iacobi Apostoli. Cuius rei gratia à Beneuentanis
Processiones & peruigilia ob gratiarum actionem sunt frequentata, vt idem qui aderat
his omnibus Auctor affirmat.

Annal. Eccl. Tom. 12.

T 2

Eodem

VI.

RES GE-
STAB AB
INNOC.
PAP. PISIS.ARCHIEPI-
SCOPATUS
GENVENSIS
ORIGO.BENEVEN-
TANI RE-
LECTO ANA-
CLETO IN-
HÆRENT
INNOC.

VIII.

ROGERIVS
REX VI-
CTVS A
RAINUL-
PHO ATQUE
ROBERTO.

CHRISTI
1132.

INNOCENTII PAP. II.
3.

VACAT. IMP. OCCID. 7.
IOANNIS COMN. IMP. 14.

IX.
BRUNO
CONSECRATA
TVR AR-
CHIEP.
COLONIEN-
SIS.

^a Bern.ep.8.

^b Id.epist.9.

X.
S. HUGO
EPISCOP.
GRATIAN.
MORITVR.

Eodem anno VVilhelmus Cardinalis Episcopus Prænestinus, Legatus Sedis Apostolicæ in Germania, consecrauit Brunonem Archiepiscopum Coloniensem successorem FridERICI, qui anno superiori ex hac vita migrarat. ita Dodechinus huius temporis Auctor, Memoria est dignum, quod cum idem Bruno fuit electus Colonienſis Archiepiscopus, consuluit sanctum Bernardum, an acceptare deberet electionem. ad quem egregia extat red- dita epistola eiusdem Bernardi, hoc exordio: Queris à me consilium, vir illustris Bruno, an volentibus te promouere ad Episcopatum acquiescere debeas. Quis hoc mortaliunq; definire præsumat? Deus forsitan vocat: quis audeat dissuadere? Fortè non vocat: quis appropinquare consulat? cetera per te legas auditu digna. Adijce & illam, quam ad eum- dem scripsit hoc anno, cum iam est consecratus Archiepiscopus, in qua inter cetera: Si cunctos, qui vocantur ad ministerium, constat eligi & ad regnum: profectò securus est Colonienſis Archiepiscopus. Quod si etiam & Saulem in regno, & Iudam in sacerdotio legitur elegisse non alius quàm ipse Deus, & non potest solui Scriptura, quæ hæc asserit: timeat & necesse est Colonienſis Archiepiscopus, &c.]

Hoc eodem anno magnus ille sanctitate insignis Hugo Episcopus Gratianopolitanus ex hac vita migravit. Ita qui res gestas ab eo scripsit iussu Innocentij Papæ Guigo Carthusiæ Prior, cum ait: Anno itaque ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigesimo secundo, ætatis porrò suæ ad minus octogesimo, mense quarto, consecrationis autem itidem ad minus quinquagesimo secundo, Kalendis Aprilis, sexta ante Palmarum Dominicam feria, circa gallicinium beatus Hugo migravit ad Dominum. quem Innocentius Papa cum redijt in Italiam, Pisis consistens, retulit inter Sanctos, vt suo loco dicturi sumus anno sequenti.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II.
ANNVS
1133.

LOTHARII II. IMP. I.
ANNVS
4.
IOANNIS COMN. IMP. 15.

INNOC.
PAPA ET
LOTHA-
RIUS REX
ROMAN. S.
CONFES-
SANT.

I. ANNVS Redemptoris millesimus centesimus trigessimustertius, cœptus Indictione vndecima, felix illuxit Catholicæ Ecclesiæ. Nam ipse Innocentius Papa in Sedem suam Romæ à Lothario restituitur, & Lotharius ab eo coronatur Imperator. De his acturi, in primis quod temporis certitudinem spectat, sine qua labor omnis pro veritate indaganda susceptus penitus euanescit, atque in multiplices errores ferri historicos sit necesse, diligenter est considerandum. Hoc namque anno venisse Lotharium Romam, & coronatum ab Innocentio, Auctores huius temporis aperte testantur, nempe qui Beneuentanum Chronicum scripsit Fulco, & Hugo in Vita S. Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis, dum eius reditum cum Lothario Romam describit, & post quatuor menses defunctum esse sexta Iunij, anno Christi MCCCXV. asserit. idem quoque in Auctario ad Siebertum habetur, & alijs. Cum igitur substitisset vsque in annum presentem Innocentius Papa Pisis, vere adueniente Lothario Rege Germaniæ, ambo se Romam contulerunt, de quorum itinere hæc habent citata superius Acta: Dum hæc agerentur, Lotharius in Tusciam venit, & apud Calcinariam, in territorio Pisano cum eodem iterum colloquium habuit. Concordantes igitur, vt ad Urbem festinare deberent: Rex per stratam publicam transiit, Pontifex per maritima vsque Viterbium: processerunt postea simul per Hortum, & Sabinense, & Farsense territoria, & apud Ecclesiam S. Agnetis castrametati sunt. Occurrētibus autem ei Theobaldo Urbis Præfecto, ac Petro Leonis cum alijs Nobilibus Romanis, & Transiberinis, intrauerunt Romam anno millesimo centesimo trigesimo tertio. Et Pontifex quidem in Palatio Lateranensi hospitatus est, & Rex Lotharius in monte Auentino tentoria fixit. Tunc Pisani & Genueses in auxilium Papæ Innocentij cum nauali exercitu Romam venientes, ciuitatem veterem, turrim Pulueram, & totam Marmoratam eidem Pontifici subiugarunt.] hæc ibi. De his ista leguntur in dicto Chronico Beneuentano sub eodem anno millesimo centesimo trigesimo tertio: Innocentius Papa simul cum Lothario Imperatore Romam peruenerunt. Audiuimus reuera duo tantum millia militum secum duxisse. Apostolicus itaque honestè susceptus, palatium Lateranense ingreditur, ibique magno gaudio & honoris copia superfedit. Imperator au-

tem

CHRISTI
1133.

INNOCENTII PAP. II.
4.

LOTHARII II. IMP. I.
IOANNIS COMN. IMP. 15.

A tem circa monasterium S. Pauli cum exercitu suo viriliter castrametatur.] Quod spectat ad paucitatem militum, quos secum Lotharius duxit: testatur idipsum S. Bernardus in epistola ad eundem Lotharium iam coronatum Imperatorem, verbis istis: Ipsius, Domini scilicet, profectò nuper opus & virtus fuit, quod iter satis laboriosum & meticulosum pro pace regni, & Ecclesiæ liberatione susceptum, in tanta prosperitate peregisset. Romæ siquidem Imperialis culminis plenitudinem gloriosissime affectus, idque quod maius fuit, in manu non magna, vt animi fideique magnitudo claritas emineret. Quod si ante tantillum exercitum terra tremuit & quieuit: quantus putamus horror hostium corda inuadere habeat, cum cœperit Rex procedere in magnitudine brachij sui? &c.] pergit verò Auctor Chronicorum Beneuentanorum:

Misit autem, sicut audiuius, ad Anacletum, vt consilio Religiosorum virorum communicato adesset, & Spiritu sancto mediante tanti erroris & homicidiorum magnitudini finem poneret. quod Anacletus ille, sicut accepimus, facere contempsit. De aduentu insuper Lotharij Romam & eius coronatione, hæc habet eiusdem temporis Auctor in Vita sancti Norberti Archiepiscopi Magdeburgensis. Cum eo, Lothario, autem & alijs tam Episcopis, quàm Archiepiscopis ex præcepto & obedientia Innocentij pastoris Catholici Pontifex Norbertus profectus est, transiitque castris & urbibus cum magna turba præeuntis & subsequētis exercitus, Romam Papam venerabilem Innocentium secum ducentes perueniunt. Vbi cum impetu grandi & manu forti introeuntes, ipsum eundem Papam in sancta Sede inuitis hostibus & aduersarijs omnibus collocarunt. Porro Lotharium Regem Pontifex in Sede positus, & alij qui conuenerant, in Romanum Imperatorem consecrauerunt. Erat autem vir ille strenuus belli ductor, &c.] narrare pergit eximias eiusdem Imperatoris virtutes. In Vaticanis schedis reperimus ista de coronatione Lotharij: Hoc est iuramentum, quod D. Rex Lotharius tempore heresis filij Petri Leonis D. Papæ Innocentio prestittit ante fores Basilicæ sancti Saluatoris, quæ Constantiniana appellatur, in die qua coronatus est ab ipso Innocentio, antequam coronam acciperet, D. Genicio de Fraiapanis iuramentum computante, & Ottone nepote suo, ac ceteris Nobilibus Romanis ibi existentibus.

Ego Lotharius Rex promitto & iuro tibi domino Papæ Innocentio, tuisque successoribus securitatem vitæ, & in membris, & malæ captiōnis, & defendere Papatum, & honorem tuum, & Regalia S. Petri, quæ habes, manutenerere, & quæ non habes, iuxta meum posse recuperare.] hæc ibi.

Quod autem in Lateranensi Basilica præter morem facta sit coronatio Lotharij Imperatoris, hanc accipe rationē ab Ottone Frisingensi, qui ait: Rex autem plus mente quàm milite confidentiam gerens, ad Urbem vsque progreditur, ibique qualibus potuit cum paucis strenuè peractis, in Ecclesia sancti Saluatoris, quæ Constantiniana dicitur, à summo Pontifice Innocentio coronatus, Imperatoris & Augusti adeptus est nomen: nempe Ecclesiam B. Petri, vbi mos coronari erat Imperatoribus, Petrus Leonis eo tempore occupauerat.] hæc Otto. Tunc temporis idem Innocentius Papa eidem Lothario Imperatori concessit Allodium Comitissæ Mathildis, vt ex eius diplomate hic descripto appareat. quod sic se habet:

Innocentius Papa II. Lothario Imperatori Augusto & Riget Imperatrici. Si auctoritas sacra Pontificum, & potestas Imperialis verè glutino charitatis ad inuicem complentur: Omnipotenti debitus famulatus liberè poterit exhiberi, & Christianus populus grata pace & tranquillitate gaudebit. Nihil enim in presenti sæculo est Pontifice clarius, nihil Rege sublimius, nihil est quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe, nihil est quod ita nequeat occasui subiacere, quàm vera Religio. Quæ nimirum omnia tantò manifestius, Deo gratias, in persona tua clarescunt, quantò ab ineunte ætate amator Religionis, & cultor iustitiæ extitisse cognosceris, & nouissimè diebus istis, nec personæ tuæ, nec propriæ parcendo pecuniæ pro beati Petri seruitio multos labores, & immensa pericula pertulisti. Cum ergo, testante sacro eloquio, etiam mali partes bona data filijs suis debeant impartire: dignum profectò est, vt nos, qui disponente Domino, vniuersis Catholicæ Ecclesiæ filijs debemus sollicitudine paterna contulere, personam tuam arctius diligamus, & tamquam specialissimo Ecclesiæ defensori, in his quæ ad statum Imperij in suo robore conseruandum, & vtilitatem ac liberationem Catholicæ Ecclesiæ spectare noscuntur, tam secundum Ecclesiasticum officium, quàm temporaliter Impera-

Annal. Eccl. Tom. 12.

T 3

tortiam

CHRISTI
1133.INNOCENTII PAP. II.
4.LOTHARII II. IMP. I.
IOANNIS COMN. IMP. IJ.

toriam potentiam augeamus. Hoc nimirum intuitu Alodium bonæ memoriæ Comitissæ A Mathildæ, quod vtrique ab ea beato Petro constat esse collatum, vobis committimus, & ex Apostolicæ Sedis dispensatione concedimus, atque in præsentia fratrum nostrorum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, necnon Principum & Baronum per anulum inuestimus: ita videlicet, ut centum libras argenti singulis annis nobis & successoribus nostris exoluas, & post tuum obitum proprietas ad ius & dominium S. R. E. cum integritate absque diminutione & molestia reuertatur. Quod si nos vel successores nostros in eamdem terram venire, manere, transire oportuerit, tam in susceptione, quam in procuratione, atque securo conductu, prout Apostolica Sedes decreuerit, honoremur. Qui verò arces tenuerit, vel rector terræ fuerit, beato Petro, & nobis, nostrisque successoribus fidelitatem faciant. Ceterum pro charitate vestra nobili viro Henrico Bavariz Duci genero vestro, & filiz vestræ vxori eius, eamdem terram cum præfato censu, & supradictis conditionibus Apostolica benignitate concedimus; ita tamen, ut idem Dux hominum faciat & fidelitatem B. Petro, ac nobis nostrisque successoribus iuret. Post quorum obitum prædictum Comitissæ Mathildæ Alodium ad ius & dominium S. R. E. sicut supra dictum est, integrum, & absque diminutione atque difficultate aliqua reducatur: saluo tamen semper in omnibus eiusdem S. R. E. iure ac proprietate. Datum Laterani sexto Idus Iunij.] hæcenus concessio Alodij Mathildæ facta ab Innocentio Papa Lothario Imperatori, quæ post hæc facta sint, ita Fulco in Chronico Beneuentano:

VI.

Audiens itaque Robertus Princeps Capuanus & Rainulphus Comes Apostolici Innocentij & Imperatoris Lotharij aduentum longè lateque opratum, trecentorum ferè militum caterua stipati, simul cum domino Gerardo Cardinale, qui tunc Beneuentanis rector præfuerat, & ciuibus quibusdam sapientibus Beneuentanis Romam festinarunt. Qui verò euntes, omnem ordinem afflictionis, quam ciuitas Beneuentana dudum perpessa est, è vestigio intimauiere lacrymis, orantes, ut ciuitatem Beneuentanam à Comite Siculorum Rogerio, iugiter oppressam liberaret, &c.] Annuuit Pontifex ipsorum petitioni de his quæ spectabant ad regimen ciuitatis: cetera bellica tractare haud sibi opportunum, qui licet esset in Vrbe, teneri quodammodo videretur obsessus, dum munitiones & turres omnes in potestate essent aduersariorum in Vrbe potentium, ac propemodum dominantium. hæc de his ibi.

VII.

ROGERII
CRVDELI-
TAS IN
APVLVS.

Sed quæ Rogerius Rex Siciliæ transfretans cum ingenti exercitu in Apuliam tunc egerit, ab eodem Auctore rem spectante sic accipit: Ex improviso prædictus Rex Rogerius Siculorum, exercitu Sarracenorum congregato Pharum transiit, deinde in Apuliam cursu rapido acceleravit. Continud ciuitatem Venusiam, quam Tancredus Comes Conuersanus acceperat, & alias ciuitates comprehendens, igni ferroque consummauit: viros quoque & mulieres, paruulosque vario mortis genere necauit, quosdam verò eorū comburi fecit. Regem testatur æternum, tanta crudelitate in Christianos ille exarsit, quod vix aut numquam à sæculo sit auditum.] Post hæc autem Tranensem ciuitatem ab eodem Rege deuastatam affirmat summa crudelitate, & alia oppida & loca, quæ ab ipso superiori anno defecissent. Sed illud excedit omnem immanitatem, quod Troianos ciues, qui cum Episcopo venerant, excepturi ipsum cum solemniprocessione, omnes conuertit in fugam, ciuitatemque igni ferroque vastauit. Et paulò post de Roberto Principe Capuano narrat, ipsam octauo Kalendas Iulij reuersum Romam ad Innocentium, & inde Pisas profectum ad petenda aduersus sauientem tyrannum subsidia. Cui operi eodem Innocentio fauente, factum est post hæc, ut aduersus eundem Rogerium pararetur classis, scedere simul E iunctis Venetis ac Genuensibus. hæc ibi pluribus, nos suo loco inferiùs.

VIII.
LOTHARIVS
IMP. AB
VRBE RE-
CEDIT.

Quod verò ad Pontificis res spectat, Lotharius vbi coronam, cuius causa venerat, ab ipso Pontifice solemniter percepit, quod illic morari & annonæ penuria prohiberet, & expugnare munitiones difficillimi operis esset, & temporis diuturnioris: consultius existimauit ab Vrbe recedere, ad propriaque reuerti. Quod & fecit, tempore opportuniore reuersurus aduersus Siciliæ Regem, Beneuentanos durè admodum per Crescentium Cardinalem schismaticum affligentem, qui nulla relicta occasione vexandi ciues, ad deditioem eos compellere nitentur: qui licet durissima passi, in fide tamen Sedis Apostolicæ persistenterunt. quanta tunc ab eo sint passi Beneuentani, idem Auctor pluribus est profecutus.

IX.

Innocentius verò Pontifex etiam Romæ manendi consilium inijsset in sua Apostolica Sede,

CHRISTI
1133.INNOCENTII PAP. II.
4.LOTHARII II. IMP. I.
IOANNIS COMN. IMP. IJ.

A Sede, more prædecessorum suorum: tamen cum sibi non diuinis rebus vacandi facultas daretur, sed armis iugiter insistere necessitas imperaret, salubre illud consilium inijsset ab Vrbe recedendi, Pisasque petendi, potentissimam tunc ciuitatem, maritimis in primis viribus à Principibus quibuscumque timendam, erga Sedem Apostolicam addictissimam. Venit ergo Pisas, vbi magnis est exceptus honoribus, Pisanis ipsum Christum in Petro, & Petrum in Innocentio venerantibus. Si vis autem omnium rerum gestarum vsque ad Innocentij Papæ aduentum Pisas breue audire compendium, accipe illud ab eiusdem temporis Auctore Bernardo Bonzualis Abbate, qui habet ista in Vita S. Bernardi: Longas in Gallijs facere moras dominus Papa non potuit, sed sicut cum Lothario Rege condixerat, Romam ei occurrit, & vi exercitus in Lateranense Palatium deductus est. Multi etiam ex nobilibus Romanis fideles Ecclesiæ eum honorificè susceperunt. Verum Petrus Leonis non ponens Deum adiutorem suum, sed confederatorum stipatus militia, in editoribus & tutioribus turribus manens, Lotharij ludificauit virtutè, & interdicens suis congressus publicos, nec sibi securitatis suæ fecit periculum, nec causam conflictus hostibus dedit, sed tantum liberum eorum discursum machinis superioribus, & obstaculis varijs impediuit. Vitauit etiam obstinatissimè Imperatoris colloquium, nec minis nec blandimentis flexus est, nec de statu suo consilium cuiuslibet personæ admisit. Relicto igitur Romæ Innocentio, aliàs Imperator digreditur. Petrus verò post eius discessum crebros mouens per Vrbe excursus, fidelium cædibus inhiabat. Intelligens ergo Innocentius, Romæ sibi infructuosam eo tempore moram, ne præsentia sua illius bestiz rabiem efferaret: rursus Pisas reuertitur, &c.] quæ verò hæc secuta sunt, dicuntur suo loco anno sequenti. Porro Rogerius, ut audiuit Pisanos, agente Papa Innocentio, fauere Roberto Principi Capuano, Legatos ad eodem misit, per quos multa est eis pollicitus, ut ipsos ab Innocentio distraharet, atque secum vniiret. Sed respuerunt illi eius promissa, & patrocinium Innocentij & ipsi fauentium firmiter statuerunt.

Ista autem cum S. Bernardus eiusdem Innocentij studiosissimus audiuisset, ad eodem X. Pisanos has litteras dedit perpetua memoria dignas: b

Pisanis nostris, Consulibus cum Consularijs & ciuibus vniuersis Bernardus Abbas dicitur de Clarualle, pacem & salutem & vitam æternam.

Bene faciat vobis Deus, & meminerit fidelis seruitij, & piæ compassionis, & consolatio. nis, & honoris, quæ sponse Filij eius in tempore malo, & in diebus afflictionis suæ exhibuistis, & exhiberis. Et quidem hoc iam impletur ex parte, & orationis huius nonnullus capitur fructus. Digna planè retributio celeri iam compensatur effectu. Iam pro meritis tecum acitatur Deus, populus quem elegit in hereditatem sibi, omnino populum acceptabilem, scitatorem honorum operum. Assumitur Pisa in locum Romæ, & de cunctis vrbibus terræ ad Apostolicæ Sedis culmen eligitur. Nec fortuito, siue humano contigit istud consilio, sed cælesti prouidentia, & Dei benigno fauore fit, qui diligentes se diligit, qui dixit christo suo Innocentio: Pisam in habita, & ego benedicens benedicam ei. Hic habitabo, quoniam elegi eam. Me auctore, tyranni Siculi malitiæ Pisana constantia non cedit, nec minis concutitur, nec donis corrumpitur, nec circumuenitur dolis. O Pisani, Pisani, magnificauit Dominus facere vobiscum, facti sumus letantes. Quæ ciuitas non inuidet? Serua depositum vrbis fidelis, agnosce gratiam, stude prærogatiuæ non inueniri ingrata. Honora tuum & vniuersitatis Patrem, honora mundi Principes qui in te sunt, & Iudices terræ, quorum te præsentia reddit illustrem, gloriosam, famosam. Alioquin, si ignoras te, ò pulchra inter ciuitates, egredieris post greges sodalium tuorum pascere hæc dostuos. sapientibus sat dictum est. Commendo vobis Marchionem Engelbertum, qui domino Papæ & amicis eius missus est in adiutorium: iuuenis fortis & strenuus, & si non fallor, fidelis. Habetote eum vestris precibus magis commendatum, quia & ego ei vos amplius commendare curavi, monuique ut vestris potissimum consilij innitatur.] hucusque S. Bernardi ad Pisanos egregium summæ gloriæ monumentum.

Ad finem anni huius item Pisis datum habetur ab eodem Innocentio Papa diploma de Ecclesiæ Pistoriensis immunitate eius Episcopo Attoni, qui egregia claruit sanctitate, nuperque successit Hildebrando, à S. Bernardo (ut vidimus) commendato. sic enim se habet:

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Attoni Pistoriensi Episcopo, eiusque successoribus canonicè promouendis in perpetuum.

T 4

Pisto-

INNOCEN-
TII PAP. PISAS
SE CONTV-
LIT.Vita S. Bern.
lib. 2. c. 2.X.
Ber. ep. 130S. BERNAR-
DUS CONGRATV-
LATVR
PISANIS.XI.
DIPLOMA
INNOCEN-
TII PAP. PRO
EPISCOPO
PISTOR.

Pistorienſis Eccleſia, largiente auctore omnium bonorum Domino, in Tuſciae partibus à longè retrò temporibus huius ſpecialis prærogatiuæ munus obtinuit, vt ſapientum & discretorum paſtorum regimine præfulgeret, & tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus per eorum induſtriam gratum Deo ſuſciperet incrementum. Gaudemus equidem, & debita iucunditate lætamur, quoniam ſupernæ diſpoſitionis prouidentia te, Venerabilis frater Atto Epifcope, ſapientem vrique virum & in Religione probatum eiufdem loci Paſtorem conſtituit, & ad gubernandum & inſtruendum doctrinæ & vitæ exemplo populum ſuum miſeratione diuina vocauit. Quando igitur vita tua religioſior eſt, & præfata Pistorienſis Eccleſia, cui auctore Deo præſides, exiſtit beato Petro deuotior, tantò ex inuncto Apoſtolatus officio magis grata nobis incumbit neceſſitas, vt prænominatam Eccleſiam tibi à Deo commiſſam auctoritate Apoſtolica priuilegijs muniamus, & ei ius ſuum illibate & integre obſeruemus. Ad exemplar igitur prædeceſſorum noſtrorum fel. mem. Urbani & Paſchalis Romanorum Pontificum præſenti decreto ſtatuiſmus, vt vniuerſa quæ in præſentiarum eadem Eccleſia iuſtè & legitime poſſidet, aut in futurum conſeſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu alijs iuſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma ſint tibi cuiſque ſucceſſoribus, & illibata permaneat. Statuiſmus etiam, vt diœceſis Pistorienſis Epifcopatus, ſicut eius termini prædictorum noſtrorum priuilegijs diſtincti ſunt, ſic in iure & conditione Pistorienſi Epifcopo ſine alicuius moleſtia vel inquietudine perſeuerent. Per quos nimirum terminos ſubſcriptæ capellæ & Eccleſiæ conſtitutæ eſſe noſcuntur, &c. Innumerat enim proluxa ferie cunctas capellas, quæ eidem Eccleſiæ ſubiectæ eſſent, & bona quæ recuperata eſſent ſub Comitiffa Mathilde tempore Gregorij Papæ Septimi, & alijs iuribus & decimationibus. In fine autem hanc habet ſubſcriptionem S. R. E. Cardinalium, qui tunc Piſis reperi ſunt in hære Pontifici.

- XII. Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epifcopus ſubſcripſi.
Ego VVillelmus Præneſtinus Epifcopus ſubſcripſi.
Ego Matthæus Albanenſis Epifcopus ſubſcripſi.
Ego Ioannes tit. S. Chryſogoni Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
Ego Gottifredus Card. Presbyter tit. S. Iuſtinæ ſubſcripſi.
Ego Lucæſ Presbyter Card. tit. SS. * Petri & Pauli ſubſcripſi.
Ego Martinus Presbyter Card. tit. S. Stephani in Cœlio monte ſubſcripſi.
Ego Gregorius Diaconus Card. tit. SS. Sergij & Bacchi ſubſcripſi.
Ego Guido Diaconus Card. S. Mariæ in Via lata ſubſcripſi.
Ego Odo Diaconus Card. S. Georgij ſubſcripſi.
Ego Ioannes Diaconus Card. S. Nicolai in carcere Tulliano ſubſcripſi.

Datum Piſis per manum Haimerici S. R. E. Diaconi Card. & Cancellarij XII. Kal. Ianuarij, Indictione duodecima, Incarnationis Dominicæ M. C. XXXIII. Pontificatus verò D. Innocentij Papæ Secundi, anno quarto.

I. SEQUITVR annus ſalutis milleſimus centeſimus trigefimus quartus, Indictione duodecima, quo ab Innocentio Papa celebratur Piſis Concilium generale ex Epifcopis Italiæ & Tranſalpinis. De quo iſta Bernardus Abbas Bonauallis in rebus geſtis ſancti Bernardi Abbatis Ciſterciensis: Innocentius rurfus Piſas reuertitur, ibique aggregatis totius Occidentis Epifcopis, alijsque Religioſis viris, magnæ gloriæ Synodus celebratur. Affuit per omnia & conſilij & iudicij & definitionibus omnibus ſanctus Bernardus Abbas, impendebaturque ei reuerentia ab omnibus, & excubabant ante eius limina ſacerdotes, non quòd factus, ſed multitudo communem prohiberet acceſſum: & alijs egredientibus, alij introibant, ita vt videretur vir humilis, & nihil ſibi de his honoribus arrogans, non eſſe in parte ſollicitudinis, ſed in plenitudine poteſtatis. Actiones Concilij longum eſt proſequi, ſumma tamen in excommunicatione Petri, & irregreſſibili fautorum eius deiectione

1. Vita S. Ber. lib. 2. c. 2. PISANVM CONCIL. GENERALE.

A iectioe conſtitit. & vſque hodie hæc ſententia perſeuerat.] hæc tantùm ipſe de tam magno Concilio. Subijcit his de legatione ab Innocentio decreta ad Mediolanenſes, de qua nos proximè dicturi ſumus. Dum adhuc ſanctus Bernardus Piſis moraretur, contigit reditus Martini Presbyteri Cardinalis ex legatione, qua perfunctus fuit in Dania, de cuius continentia in muneribus accipiendis hæc digna memoria narrat idem ſanctus Bernardus, ſcribens De conſideratione ad Eugenium: Dignum nunc ad medium venire factum dulcis memoriæ Martini noſtri. Noſti hoc, ſed an memineris, ignoro. Is Cardinalis Presbyter ſanctus aliquando legatione in Dacia, tam pauper remeavit, vt pænè expenſis & equis deficientibus, vix perueniret Florentiam. Ibi Epifcopus loci donauit ei equum, quo Piſas vſque, ubi eramus tunc, peruectus eſt. Poſtridie credo ſecutus Epifcopus (erat enim illi cauſa cum aduerſario, & agendi aderat dies) cœpit requirere ſuffragia amicorum. Cumque per ſingulos ſollicitaretur: ventum eſt ad Martinum. fiducia erat maior in illo, qui non poſſet immemor eſſe recentis beneficij. Tum Martinus: Decepſti me, inquit, neſciebam tibi imminere negotium. Tolle equum tuum, ecce in ſtabulo eſt. & hora eadem reſignauit illi. Quid dicis, mi Eugeni? Nonne alterius ſæculi res eſt, rediſſe Legatum de terra auri ſine auro? tranſiſſe per terram argenti, & argentum neſciſſe? donum inſuper quod poterat eſſe ſuſpectum, ilicò reieciſſe?] hucusque de Martino Legato Bernardus. Poſt celebratum Piſis Concilium, antequam dimitterentur, qui congregati illic Concilij cauſa Archiepifcopi & Epifcopi fuerant, eorum conſilio adhibito, Innocentius Papa retulit inter ſanctos Hugonem Epifcopum Gratianopolitanum, quem anno ſuperiori ex hac vita migratſe diximus. extant de eius canonizatione eiufdem Innocentij breues litteræ in hunc modum:

C Innocentius Epifcopus ſeruus ſeruorum Dei dilecto filio Guigoni Priori Carthuſienſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Diuinis reſpondentes beneficijs, cognita vita eius, & auditis, quæ per B. Hugonis merita ſunt, miraculis, ſupernæ maiestatis clementiam collaudauimus: & Archiepifcoporum, Epifcoporum & Cardinalium, atque aliorum qui nobiſcum aderant, communicato conſilio, ipſum inter ſanctos & electos honorari præcepimus, & diem eius aſſumptionis cum gaudio ſolemniter celebrari. Quia igitur ipſius vita, quam piè duxit in corpore, & miraculorum coruſcatio, qua Deus cum facit apud homines præfulgere, tuæ maxime dilectioni non extant incognita: auctoritate B. Petri & noſtra tibi mandamus, quatenus ea quæ tibi ſuper hoc nota fuerint, diligenter deſcribendo, poſteriorum memoriæ tradas, vt & Deus honoretur in ſancto, & Clerus legens ac populus audiens, gratias agant Domino, atque ipſius interceſſione peccatorum veniam percipere mereantur. Orantes pro nobis dilectos filios noſtros Carthuſienſes Fratres per te in Domino ſalutamus, & benedicimus. Data Piſis, decimo Kalendas Maij.] hæc de Canonizatione S. Hugonis, cuius ſæpè ſuperius contigit fieri mentionem.

His peractis, Epifcopi dimittantur. Quid autem acciderit Francis Epifcopis ad propria redeuntibus, iam dicendum. Inſtabatur tunc temporis Italia Conradi tyrannide, quem hæcenus Mediolanenſes conſeueratum habuiſſent contra Lotharium Imperatorem. Qui igitur huic fauebant, erat illis pro ſtipendio graſſandi licentia, quo fiebat, vt viæ publicæ eiufmodi non militibus, ſed latronibus obſiderentur. Hi autem in inſidijs latitantes Gallicanos Epifcopos & Abbates ad propria reuertentes ſunt aggreſſi in eadem Tuſciæ prouincia apud Lunam ciuitatem. Quem tragicum planè caſum Petrus Cluniacensis Abbas vnus ex ipſis deplorans, de his quæ ſibi accidiffent, ſcripſit omnium nomine epistolam ad Innocentium Papam, quæ ſic ſe habet:

E Summo Pontifici & noſtro piſſimo Patri domino Papæ Innocentio Frater Petrus humilis Cluniacensis Abbas ſalutem & obedientiam. Diſtributionis & anguſtiæ dies hæc, quia ſecundum Prophetam, Venerunt filij vſque ad partum, & virtus non eſt pariendi. Venerunt nuntij Sennacherib, blaſphemantes Deum cæli. Irruit Nabuchodonofor, & captiuauit populum Dei. Nec deſiit Doëg, qui extenderet manum in ſacerdotes Domini. Lamentabilem hiftoriam cogor retexere, quam præcordiorum dolore interrumpente, lacrymis, velim nolim, interfluentibus, vix (vt arbitror) potero explicare. Sed quia (proh dolor) hoc à Martyrum temporibus tam inauditum ſcelus me vidiffè contigit: ſilere cum maluiſſem, loqui inuitum oportuit. Regreſſi ab vberibus vocantis Eccleſiæ, à Concilio pietatis veſtræ, vt grex Dominicus

Bern. De conſid. lib. 4.

al. Dania.

II. Apud Sur. tom. 2. die 1. April. CANONIZATIONE S. HUGONIS.

III. DIMITTUNTUR EPISCOPI.

c Petr. Clun. lib. 3. ep. 27. IV.

d Iſa. 27. e 4. Reg. 18. f 4. Reg. 24. 25. g 1. Reg. 22. ORASSATO. RES INSELIUNT IN EPISCOPOS.

nicus simpliciter ambulans, luporum morsus incurrimus, & nostris sæculis infolita rabie A
dispersi, captiuati, vulnerati, & rebus omnibus pænè expoliati sumus.

V. Aderat in comitatu nostro non ignobilis, neque vltima pars Ecclesie Dei, Archiepiscopo-
porum, Episcoporum, Abbatum, legio monachorum, non paruus numerus Archidiacono-
rum, nobiliu Clericorum, & Religiosarum personarum populus. Horribile spectaculum, tantas tamque necessarias Ecclesie Dei personas videre distrahi, dissipari, vulnerari,
atque gladijs insequentibus, vbi vbi, per diuersa fugari. Episcoporum & Abbatum pluri-
mi ad proxima castra violentè abducti: & quidam eorum post verbera & vulnera, barba-
rica immanitate incarcerati sunt. Inter quos dominus Rhemensis, cui nec ætas, nec dignitas
adesse potuerunt, post multas iniurias & vulnera turri conclusus tenetur. Dominus
Petragoricensis familia expertus est. Sed quid ego de singulis quasi solis loquor? Cum Bi-
turicensis & Senonensis suis pænè omnibus amissis, vix ad Pontem Tremulum tremuli & B
anheli pertinerint, & ibi cum Ebredunensi, Trecenti ictu hastæ de equo deiecto, & inde
grauiter infirmato, cum Lemouicensi, Atrebatensi, Belicensi, Redonensi, atque alijs Epi-
scopis, Abbatibus etiam Lemouicensi, Vizeliacensi, S. Michaelis de Clusa, S. Germani
Parisiensis, Corbeiensis, Nouiomensis, Burgulienfi, sancti Sulpitij, sancti Remigij, Crassensis,
S. Ioannis de Prato, de monasterio Hender, Melundenfi, Salmurenfi, & alijs quamplurimi-
mis secundo carcere inclusi teneantur? Refertus est Burgus ille & constipatus multitu-
dine Sanctorum, quæ velut Ierusalem obfessa à Babylonijs, pedem vltra protendere non
audet. Nulli tutus ingressus, omnibus negatur egressus. Nec multa spes in aliquo, nisi in
illo, qui educit vincitum de domo carceris, & in vobis, sanctissime Pater, qui eius vices in
terra geritis.

QUI HABET
PASSI ET
QUANTA
PASSI.

VI. Clamat igitur ad vos, sicut ad singulare præsidium nobilis illa Ecclesie Dei portio, & C
sibi citissime subueniri, sicut filijs à patre, precatur. Postulo & ego socius periculorum,
per quem vobis ista scribi elegerunt: vt quia tanta pro Deo, & vobis eos contigit pericula
subire, festinet vestra pietas eorum citò periculis subuenire. Postulo, inquam, quia postu-
landum mihi est, ne sanctos socios, qui itineri nostro quadam charitatis confidentia adhe-
serant, contempnisse videar. Nam de meis iniurijs plura dicere superfedeo. Qui dum
cum domino Vizeliacensi Abbate armatis hostibus pro pace sociorum obuius occur-
rissim, primo impetu mula nostra ictu lanceæ confossa, in partem cedere coacta est. Fra-
tres nostri fugati, famuli capti, res pænè omnes ablatae. Ego ad proximam villam me con-
ferens, tam diu delitui, donec conductu hospitis nostri ad Pontem Tremulum, quò alij
præcesserant, vespertinis horis & ipse perueni. Inde ergo cum socijs vocem querulæ sa-
mentationis emittens, rogo pariter & consulo, ne rem tantam paruipendendam putetis, si
nomini Christi, si honori vestro, si vtilitati Ecclesie aliquando consulendum esse iudica-
tis. Si enim hoc negligitur, quid curabitur? si rigor iustitiæ, si seueritas Ecclesie in damnis
publicis dormit, quando in priuatis euigilabit? Precatur nobiscum & consulit sacer
captiuitatis conuentus, vt non solum in actores nequitie huius, sed & in toto Lunensi E-
piscopatu Apostolicæ vindictæ mucro resplendat, quatenus eo sublimiter renitente,
non solum propè positi, sed etiam in extremis Christianitatis sinibus constituti terreantur.
Lunensis Episcopus nobis in breui apparens, lunarem eclipsim nimis immaturè pas-
sus est, quem dum per totam dietam nobis lucere credidimus, vix per integram leugam
socium habere potuimus. Longus fui, sed vt audacter loquar, in tanta re longior esse de-
bui. Iam si quid minus dictum est, sapientia vestra suppleat & disponat.] hucusque Petrus
Cluniacensis Abbas. Quæ autem hæc secuta sint, nobis hæcenus incomperta. Illud autem
eiusdem Petri testificatione asseritur in libro Miraculorum, a ipsum aliàs antehac
euasisse eiusmodi facinorosos Conradi satellites, sed incidisse in eos comitem suum Ge-
rardum magnæ virtutis virum. Durauerunt hæc tempora mala, ad quæ spectant, quæ idem
Petrus habet in alia sua epistola, Romam pro iniunctis negotijs quemdam Priorem sum-
mo studio contendere voluisse, nec potuisse eò quòd audisset, quod ait, capi monachos,
spoliari Episcopos, interfici Clericos, nec illis religionem, nec istis dignitatem adesse vel in
modico posse. Itinera obstructa latronibus, raptoribus campos, gladiatoribus siluas opple-
tas, ipsumque Latium singularem olim Romanæ gloriæ sedem, non ciuibus, sed barba-
ris & hostibus squissimis substratum gemere.] non fuit cum his S. Bernardus Abbas, qui
cum iisdem ex Gallijs ad Concilium venerat. Opportuna namque occasio intercessit,
vt mitteretur cum legatione à latere ab Innocentio Papa ad Mediolanenses, qui iam dixi
expe-

a Petr. Clun
Mirac. lib. 1.
c. 8.
b Idem lib. 4.
epist. 33.

A expetierant hoc ab eodem Innocentio, vbi cognouissent eundem sanctum Bernardum
Pitas ad Concilium conuenire: quem legatione atque litteris interpellarunt, vt se Medio-
lanum conferret, vt eius opera illa ciuitas iam abdicato schismate pace reconciliaretur, &
compaginaretur sanctæ Romanæ Ecclesie. Quod omni officio sibi præstandum post ce-
lebratum Concilium, idem sanctus Bernardus tunc redditus ad eos litteris pollicitus fuit.
sunt ipsius litteræ per breues ad Clerum conscriptæ. Eiusdem namque Cleri opera, abster-
so errore, eadem ciuitas reuocata fuerat ad vnitatem. sic se habent: a

S. BERNAR-
DVS VOCA-
TVS A ME-
DIOLANEN-
SIBVS.
a Bern. ep. 132

Benedicti vos à Domino, quorum studio & industria ciuitas vestra liberata est ab erro-
re, & relicto schismate, ad Catholicam redijt vnitatem. Exijt sermo iste inter Catholicos:
audiuit, & lætata est Sion, & est vobis gloria coram Deo & omni populo. Quàm lætis
amplexibus mater Ecclesia colligit tot & tantorum multitudinem filiorum, quos se ami-
sisse dolebat? Quàm læto & sereno vultu Deus Pater recipit hoc sacrificium de manibus
vestris? Quòd autem & paci terre intenditis, facitis quòd filij pacis. Et ego fratres particeps
& socius gaudij vestri fieri cupiens, iuxta petitionem vestram ad vos cum dilectis fratribus
nostris, nuntijs vestris veniebam, de quibus mihi scripistis, plenius secundum rationem
in beneplacito Dei satisfacturus. Sed quia tempus breue est, quo ad Concilium festina-
mus, non grauet vos vsque ad reditum nostrum sustinere.] hæc tunc ad Clerum, ad ciues
autem Mediolanenses hæc b eodem argumento tunc itidem datæ:

VI.
EPISTOLA
S. BERNAR-
DI AD CLE-
RVM ME-
DIOLAN.

C Vt ex scriptis vestris percipio, nonnullus mihi locus gratiæ apud vos est. Et quoniam
meum non inuenio meritum, diuinitus credo datum. Non recuso fauorem ingentis in-
signisque populi. Amplector oblatam gratiam, & obuijs manibus gloriose ciuitatis de-
uotionem deuotus excipio: præsertim hoc tempore, quo abiecto errore schismaticorum,
ad sinum matris Ecclesie cum gaudio totius orbis reuersa est. Arbitror tamen non so-
lum mihi gloriandum, quòd inuitor ad pacem quærendam, & à famosissima vrbe, cum
sim pauper ignobilisque persona, tanti boni mediator atque minister assumor. Sed vobis
quoque per talem nihilominus honor est, flecti ad pacem & concordiam vicinorum
vestrorum, quos nec multarum ciuitatum hostilis impetus (vt bene notum est mundo)
cedere aliquando compulit. Itaque festinans ad Concilium, spero me rediturum per
vos, & probaturum de gratia, quam promittitis. Qui autem gratiam dedit, faciat ne in
me vacua sit.] Iam autem Mediolani plantata erat Religio Cisterciensis, & fetu secundo
propagata: ad quorum sanctam sobolem tunc temporis coalescere incipientem S. Ber-
nardus aliam dedit epistolam. c

b Bern. ep. 133
VIII.
EPISTOLA
S. BERNAR-
DI AD PO-
PVLVM ME-
DIOLAN.

D Sed iam quid ea legatione ab Innocentio Papa à latere missa, credita duobus magnæ
æstimationis S. R. E. Cardinalibus, iuncto cum eis S. Bernardo, sit actum, videamus. Res
gestæ describuntur ab eo, qui præfens aspexisse potuit, Bernardo Abbate Bonauallis in
Vita sancti Bernardi d Abbatis tunc Claræuallensis, dum ait: Soluta Concilio, Pifano scilicet
ad reconciliandos Mediolanenses dominum Papa Abbatem Claræuallis, quem multis
supplicationibus expetierant, & Guidonem Pisanum, & Mattheum Albanensem Episco-
pum à latere suo direxit, qui schisma per Anselmum pseudoarchiepiscopum in eadem vrbe
factum abluerent, & ad vnitatem Ecclesie deuos reuocarent. Abbas igitur cum prædictis
viris, quos à domino Papa collegas acceperat, addidit consortio & communi consilio
virum venerabilem Gaufridum Carnotensem Episcopum, cuius innocentiam & sincerita-
tem in multis probauerat. Et visum est Cardinalibus bonum, vt tanto adiutore negotium
ranti ponderis fulciretur.] Hunc (vt idem Auctor testatur inferius) idem Innocentius
E Papa constituit Legatum in prouincia Aquitanie ad reducendos schismaticos, qui ibidem
inualuissent. de cuius legatione dicendum suo loco anno sequenti. pergit Auctor: Tran-
scenso itaque Apennino, vbi audierunt Mediolanenses Abbatem desideratum suis sinibus
propinquare: longè à ciuitate miliaribus septem omni ei populus obuiat, nobiles, igno-
biles, equites, pedites, mediocres, pauperes, quasi de ciuitate migrarent, proprios lares
deserunt, & distinctis agminibus, incredibili reuerentia virum Dei suscipiunt. Omnes
pariter delectantur aspectu, felices se iudicant qui possunt frui auditu. Deosculantur
pedes eius vniversi, & licet hoc ille molestè acciperet, nulla potuit pronos & deuotos
ratione compercere, nulla interdictione repellere. Vellicabant etiam pilos, quos por-
rant de indumentis eius, & ad morborum remedia de pannorum lacinijs aliquid detra-
hebant, omnia sancta iudicantes, quæ ille tetigisset, & se sanctificari tactu eorum vel vsu.
Præcedentes itaque & subsequentes lætabundis acclamationibus applaudebant Abbati,
& diu

c Id. ep. 134.
IX.

d Vit. S. Bern.
lib. 2. c. 2.

LEGATIO
AB INNOC.
PAPA ME-
DIOLANEN-
SIBVS.

& diu intra agminum spissamenta detentum, tandem solemniter reddidit hospitio. Et cum tractatum esset in publico de negotio, propter quod tam vir Dei quam Cardinales aduenerant: oblita fortitudinis suae ciuitas, omni ferocitate deposita se ita Abbati subtrauit, ut obedientiam eorum non incongrue ille posset aptari Poetae versiculus:

Iussa sequi tam velle mihi, quam posse necesse est.

X.
MULTA MI-
RACULA A
S. BERNAR-
DO EDITA
MEDIOLA-
NI.

Pacatis omnibus, reconciliata Ecclesia, firmatis inter plebes concordiae pactionibus, alia coeperunt nasci negotia, & insanienti diabolo, & in quibusdam obsessis corporibus debacchanti oppositum est Christi vexillum, & increpante viro Dei, de possessis atrijs, superueniente eminentiori virtute, territa & tremebunda diffugere daemona. Ecce noua legatio, non Romanum pragma circumferens, sed diuinis legibus fidei pragma allegans, prolatis in medium litteris sanguine Christi conscriptis, & bulla Crucis impressis, quae figura auctoritate sua terrena & inferna sibi subdit & curuat.] nimirum signa Apostolatus eius per plura miracula subsequenter declarata, quae idem Auctor qui forte aderat, quam exactissime describit: quae si libet tu consulas. haec enim satis ad institutum. Porro non solum illustrandi causa viri sanctitudinem, haec Deus per ipsum miracula fieri voluit, sed ut per ea, penes quem esset Ecclesia, & quis eius legitimus esset Pontifex, innotesceret. & ita quidem ex his magna facta est accessio Fidelium ad veram Ecclesiam ex schismaticis ad eam reuertentibus. de quibus ita inferius idem Auctor: Cum diu sub Anselmi, eius scilicet Archiepiscopi, schismate, qui Petri fauor Mediolanensem occupauerat cathedram, sacerdotes gementes, virgines squalidae, sanctificationes maledictae, altare pollutum iram Dei in populum prouocassent. At vero in aduentu viri Dei, abdicatis Anselmi praestigijs, in Sedis Apostolicae obedientiam sub Innocentio reuocata Ecclesia, impedita est illa daemorum licentia, & quotidie dabat locum, & ad preces viri Dei diffugebat diabolus, & si quando resistere conabatur, in ipso conflictu succumbens gloriosius vincebatur.] Haec idcirco Auctor, quod ob schisma plures qui illic redditi fuerant energumeni, ob reditum ad Ecclesiam per sanctum Bernardum ibidem fuerint liberati.

XI.
Ber. ep. 137.

Quod autem ad munus legationis spectat, non solum ad conciliandam cum Sede Apostolica Ecclesiam Mediolanensem, sed ad recipiendum ab eis Lotharium Imperatorem, fuit ab Innocentio demandatum: quod & ab ipsis Legatis fuit impletum. testatur id ipse S. Bernardus in epistola ad Imperatricem istis verbis: Non ante sanè Mediolanenses in gratiam domini Papae & Ecclesiae unitatem recepti sunt, quousque palam Conrado refutato & abnegato, dominum nostrum Lotharium in suum Regem & dominum receperunt, & Romanorum Imperatorem Augustum vna cum toto orbe confessi sunt, & de iniuria transacta iuxta consilium & mandatum domini Papae dignè vobis se satisfaciuros esse, tanto sacrosancto Euangelio, sponderunt, &c.] rogat enim eam bene habere eosdem Mediolanenses. Missus est post haec pariter idem S. Bernardus ab eodem Innocentio Papa ad Genuenses pro pace firmanda cum Pisanis: quod feliciter impleuit, ut eiusdem Bernardi litterae ad ipsos Genuenses significant, datae anno sequenti, quas suo loco reddidit sumus. His quidem omnibus ex sententia peractis, magna gloria Dei, & sanctae Apostolicae Sedis, idem S. Bernardus in Gallias redijt, dimissis collegis eius legationis S. R. E. Cardinalibus, Pisas ad Innocentium redituris.

XII.
Id. ep. 137.

Cum autem idem sanctus Abbas audisset, nescimus qua ex causa, eundem populum Mediolanensis ciuitatis labantem titubantemque, neque firmiter in proposito permanentem: occurrit quam citissime opportuno remedio, scribens ad eos praesentem epistolam, qua illi summa sunt fidei constantia roborati:

XIII.
S. BERNAR-
DVS ME-
DIOLANEN-
SES CONTI-
NET IN FI-
DE APOST.
SEDIS.

Suis Mediolanensibus, vniuerso videlicet Clero & populo Bernardus Abbas dictus de Claraualle, in Domino salutem. Bene vobiscum facit Deus, bene vobiscum facit Romana Ecclesia. Facit ille quod pater, facit illa quod mater. Et reuera quid vobis debuit facere & non fecit? Si postulastis mitteri vobis de Curia honorabiles personas ad honorem Dei & vestrum: factum est. Si postulastis confirmari quod vnanimitas vestra de venerabilis patris vestri electione firmauerat: factum est. Si voluistis licuisse vobis, quod illicitum, nisi pro magna quidem necessitate, sacri Canones iudicant, translationem Episcopi scilicet in Archiepiscopum: concessum est. Si rogastis erui ciues vestros de vinculis Placentinorum (quod vti que ego praetermittere nec volo, nec valeo) & hoc factum est. In quo postremo quaecumque rationabilis petitio filiae non dico repulsam, sed vel moram passa est apud piam matrem? En ad

En ad complementum pallium praestitum est, plenitudo honoris. Nunc vero audi me, incluta plebs, gens nobilis, ciuitas gloriosa: audi, inquam, me (veritatem dico, non mentior) dilectorem tui, zelatorem salutis tuae. Romana Ecclesia valde clemens est, sed nihilominus potens. Fidele consilium, & omni acceptatione dignum: Noli abuti clementia, ne potentia opprimaris. Sed dicit aliquis: Debitam ei reuerentiam exhibebo, & nihil amplius. Esto. Fac quod dicis, quia si exhibeas debitam, & omnimodam exhibebis scilicet. Plenitudo siquidem potestatis super vniuersas orbis Ecclesias singulari praerogatiua Apostolicae Sedi donata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si vtile iudicauerit, nouos ordinare Episcopatus, vbi haecenus non fuerunt. Potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit: ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat, & de conuerso, si necesse visum fuerit. Potest à finibus terrae sublimare quascumque personas Ecclesiasticas euocare, & cogere ad suam praesentiam non semel aut bis, sed quoties expedire videbit. Porro in promptu est ei, omnem vlcisci inobedientiam, si quis forte reluctari conatus fuerit. denique probasti & tu. Quid enim contulit tibi vetus tua rebellio, & recalcitratio male suasa à pseudopropheta tuis? Quem fructum habuisti, in quibus nunc erubescis? Agnosce potius in qua potestate, gloria & honore Suffraganeorum tuorum tam diu priuata extitisti. Quis pro te valuit obuiare Apostolicae auctoritatis iustissimae seueritati, cum prouocata tuis excessibus decreuit, te tuis illis antiquis ac praeclearis ornamentis nudare, mutilare membris? Et hodie consula & truncata iaceres, si non benignius quam potentius tecum actum fuisset. Quis eam prohibere valebit etiam à grauioribus, si rursus (quod absit) adieceris prouocare? Vide ne patiaris reciduum: quia pro certo, ni fallor, non tam facile demum poterit inueniri remedium. Si quis itaque dixerit tibi: Partim oportet obedire, partim non oportet: cum tu in te experta sis plenitudinem Apostolicae potestatis, auctoritatis integritatem: nonne huiusmodi aut seductus est, aut seducere vult? Sed fac quod dico: nam ego te non seduco. conuertere magis ad humilitatem, ad mansuetudinem. Siquidem & humilibus dat Deus gratiam, & mansueti hereditabunt terram. Esto cauta dominae & matris tuae recuperatam seruare gratiam. Et sic ei placere studeas de reliquo, quatenus placeat ei non solum seruare tibi quae reddidit, sed etiam adiuuere quae nondum dedit.] ista Bernardus ob id, quod in poenam flagitij Mediolanensis metropolis aliquibus fuerat spoliata sub se positus Episcopatus.

DE ROMA-
NAE ECCL.
AVTORI-
TATE.

2 Jacobi 4.
Psal. 36.

Porro ter contigit eundem sanctum Bernardum venire in Italiam ad Innocentium Papam, primò hoc anno cum Pisas ad Concilium venit, secundò paulò post eodem anno, ut testatur eius vix Auctor his verbis: Cum secundò per Mediolanum eodem anno Pater sanctus transfret, &c.] tertius vero fuit aduentus, quando Lotharius Imp. se contulit in Italiam cum exercitu, & finis est impositus schismati obitu Petri Leonis. testatur id ipse in Canticis. Qui autem collega fuit in Mediolanensi legatione Matthaeus Cardinalis Episcopus Albanensis, reuersus Pisas (inquit Petrus Cluniacensis) post aliquot menses longo morbo fatigatus, nempe ab Idibus Iulij vsque ad Kal. Decembris, eo die feliciter ex hac vita migravit. Cuius res praeclearè gestas idem Petrus scripsit diligentissime, quem tu consulas. Extat etiam eiusdem Petri de eius laboribus epistola ad Innocentium Papam.

XIV.
S. BERNAR-
DI REDI-
TVS AD IN-
NOCENT.
b. Vir. S. Bern.
lib. 2. c. 4.
c. Bernard.
in Cantic.
Serm. 24.

d. Petr. Clun.
l. 2. de Mirac.
cap. 4. vsque
ad cap. 19.
e. Id. l. 4. ep. 3.

Hoc eodem anno Rogerius Siciliae Rex magno exercitu comparato veniens in Campaniam, tentauit classe expugnare Neapolim: sed resistentibus ciuibus, re infecta recessit. Inualuit autem proditione, cum milites promiserant in exercitu Rainulphi, data pecunia, ut auxilium promissum praestarent, cum copiis venire destiterint, quo factum est, ut cum non esset qui Regi posset obistere, ipse Beneuentum obtinuerit. quod Anacletus quam citissime properauit, & Regis nomine vendicauit. Factumque est ex his, ut Rainulphus Comes Rogerio cesserit, seque ei dederit, iuramento praestito, ne laederetur: simulque accidit, ut absque obice idem Rogerius potius sit Capua & Aversa, sicque ad finem delabente hoc anno, redierit in Siciliam. Princeps autem Capuanus Robertus apud Innocentium Papam, ad quem confugerat, vsque in annum sequentem permansit, expectans si posset per Pontificem, Lotharium Imperatorem impetrare Campaniam & Apuliae defensorem, quem tunc tam Innocentius Papa, quam sanctus Bernardus ad hoc litteris excitare non cessarunt. Miserunt autem Pisani in auxilium mille milites, qui recepti Neapoli, tutati sunt ciuitatem. Sequenti anno classe aggressi sunt Melisiam nobilissimam

XV.

ROGERIVS
PRODI-
TIONE REM-
AGENS
SVBILICIT
SIBI HO-
STES.

CHRISTI
1134.

INNOCENTII PAP. II.
5.

LOTHARII II. IMP. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 16.

lissimam ciuitatem, qua & potiti sunt. Porro ista omnia pluribus narrat Auctor Chroni-
corum Beneuentanorum, qui se vnum fuisse ex ciuitatis iudicibus asserit, Falconem no-
mine. reliqua in sequentem annum.

XVI.

Hoc pariter anno S. Norbertus institutor Ordinis Præmonstratensis, idemque Archi-
episcopus Magdeburgensis, quem diximus anno superiori venisse vna cum aliis Germa-
niæ Episcopis Romam ad introducendum cum Lothario Imperatore Innocentium Pa-
pam in suam Sedem: vbi reuersus est in suam Ecclesiam, mira sanctitate, sicut vixerat,
diem clausit extremum. De eo enim hæc Hugo successor Archiepiscopus in Vita ipsius:
Cum autem ab Italia reuersus esset in ciuitatem suam Parthenopolim, non diu post
gravi ægitudine correptus est, eaque per aliquod tempus, id est spatio quatuor mensium
laborauit, Episcopatūque sapienter & fideliter annis octo administrato, plenus Spiritu
sancto, cum omni integritate sensus, astantibus benedictione data, beato sine quieuit.
Neque enim, vt ait B. Augustinus, poterat malè mori, qui benè vixerat. Annus erat Do-
minicæ Incarnationis millesimus centesimus trigésimusquartus, feria quarta Pentecostes,
octauo Idus Iunii, Pontificatus Innocentij anno quinto, regni Lotharij anno nono.] hæc
de eius transitu Auctor. Porro laudatissimus sæculi huius sanctitatis & eloquentiæ nomi-
ne vir fuit prædicatus à S. Bernardo, Petro Cluniacensi, & aliis huius temporis Scripto-
ribus, cuius Ordinis propagines in Terram sanctam vsque vberi feceru sunt hoc tempore
translatæ. Qui de viro sanctissimo plura cupit, eundem qui supra legat Hugonem. hæc
fatis ad institutum.

OBITVS
S. NORB.
ARCHIEP.
MAGDEB.
a Vit. S. Nor-
bert. cap. 50.
apud Sar.
tom. 3. die
6. Iunii.

b Petr. lib. 4.
epist. 3.
c Apud Sigib.
Chron. 1131.

IESV CHRISTI

INNOCENTII PAP. II.

LOTHARII I. IMP. 3.

ANNVS

ANNVS

IOANNIS COMN. IMP. 17.

1135.

6.

I.
LEGATIO
GAVEREDI
EPISCOPI
CARNOT.
IN AQUI-
TANIAM.

ANNVS Redemptoris millesimus centesimus trigésimusquintus ordine sequitur, In-
dictione decimatertia, quo Aquitania provincia, hætenus studio Gerardi Episcopi
Engolismensis Legati Anacleti pseudopontificis, & violentia VVillelmi Comitis in schi-
smate permanens, Catholica Ecclesiæ redditur vnitati, suscipiens Innocentium verum
Pontificem, detestans omnem schismaticam prauitatem. Facta sunt hæc per Apostolicæ
Sedis Legatum laudatissimum virum Gaufredum Carnotensem Episcopum, qui anno
superiori post Pisanum Concilium, cui interfuit, eo munere legationis ab eodem Inno-
centio Papa insignitus est. Hoc igitur vbi reuersus est in Gallias, tanto operi sibi dele-
gato magno studio insistendum considerans, quo illud efficacius promoueret atque per-
ficeret: Claramuallem profectus, inde sibi absque labore S. Bernardum euulsit, atque ad
ea peragenda operarium præpotentem adiunxit. Antequam autem res per S. Bernar-
dum in hac legatione gestas, quarum causa missus est, enarremus; dicendum prius de ip-
so primario Sedis Apostolicæ Legato Gaufredo Episcopo Carnotensi, cuius virtutes
summa cum laude idem S. Bernardus meminit libro quarto de Consideratione ad Euge-
nium, istis verbis prædicans in primis eius continentiam in abstinendo in hac legatione à
quolibet munerum genere; & vbi de Martino Presbytero Cardinali Legato in Daniam
memorable recitauit exemplum, mox addit: Sed o mihi, inquit, locum suauem, vbi inci-
dit occasio memorandi & nominandi suauissimi odoris virtū (Episcopum loquor Gau-
fredum Episcopum Carnotensem) qui legationem in partibus Aquitanix propriis sum-
ptibus strenuè administravit, idque annos plures. Rem loquor quam vidi ipse. Eram
cum eo in terra illa, cum à quodam Presbytero præsentatus illi est piscis, quem vulgò vo-
cant sturgeonem. Percontatus Legatus quanti venierit. Non accipio, inquit, nisi receperis
pretium, & resignauit solidos quinque inuito & verecundo. Item cum essemus in quo-
dam oppido, domina illius oppidi obrulit ei pro deuotione cum manutergio duas vel
tres paropsides pulchras; ligneas tamen. Quas aliquam diu intuens homo scrupulosæ
conscientiæ, laudauit eas, sed non acquieuit accipere. Quando argenteas recepisset, qui
ligneas refutauit? Non fuerunt qui possent Legato dicere: Ditauius Abraham ipse ve-
rò cum Samuele liberè concionabatur ad omnes: Loquimini de me coram Domino &
coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim aut asinum, si quempiam calum-
nias

d Bern. Abb.
in Vit. S. Ber-
nard. l. 6. c. 6.

e Bernard. de
Consid. l. 4.

f Gen. 14.
et Reg. 12.

CHRISTI
1135.

INNOCENTII PAP. II.
6.

LOTHARII II. IMP. 3.
IOANNIS COMN. IMP. 17.

niatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, & contemnam il-
lud hodie, vnde illique restituum. O si talium daretur virorum copia, quales perstrinximus
nunc! quid te felicius, quid illo iucundius sæculo? Nonne secunda ab æternitate illorum
tibi temporum beatitudo videretur, cum te, quaqua versum procedens, stipatum videres
tam inclyto agmine Beatorum? Si te noui, hæres, & altum trahens spiritum tecum loque-
ris. Putas fore posse quod dicitur? Putas hic sumus quousque hæc fiant? Quis det viue-
re, vt videre contingat? O si viderem in vita mea Ecclesiam Dei talibus innixam colum-
nis! O si Domini mei sponsam cernerem tantæ commissam fidei, tantæ creditam puri-
tatis! Sed ad ipsius legationis summum negotium redeamus. Quæ autem per eos
gesta sint, Bernardus Bonauallis Abbas in Vita eiusdem S. Bernardi Claraualensis Ab-
batis conscripsit, necnon Theobaldus Episcopus in Vita VVillelmi Comitis atque Du-
cis. Nos autem ex Bernardo, qui, puto, interfuit, ista omnia quomodo se habuerint, de-
scribemus, qui res tunc gestas ita fidelissimè narrat:

Audiens hæc, que scilicet gesta essent in Aquitania à schismaticis aduersus Catholicæ reli-
gionis Episcopos, audiens, inquam, hæc & huiusmodi vir venerabilis Gaufredus Carnoten-
sis Episcopus, cui à Papa Innocentio Aquitanix legatio fuerat commendata: vehemen-
ter indoluit, & succurrendum periclitanti Ecclesiæ, postpositis aliis negotiis, sine vlla di-
latione decreuit. Abbatem igitur Claraualensem, sanctum Bernardum videlicet, petit &
obsecrat, vt sibi ad tanta mala eliminanda succurrat. Assensit vir Dei, & se in proximo
congregationem monachorum in Britanniam in locum, quem iuxta Nannetum Comi-
tissa Ermengardis parauerat, ducturum intimat, & promittit, disposita illa domo secun-
dum genus & species suas, se cum eo in Aquitaniam profecturum.] subiicit his autem
C admirabilem curationem mulieris, incubum dæmonem patientis, per S. Bernardum Dei
virtute operatam, & ea quæ præcesserant in priori congressu S. Bernardi cum Comite
Aquitaniæ, cum Innocentius esset in Gallis, moxque de his quæ hoc anno sunt gestæ, sic
orationem profequitur:

Significatum est interim Comiti per viros illustres, qui ad eum securius audebant ac-
cedere, quod Abbas Claraualensis, & Episcopus Carnotensis, aliique Episcopi & religio-
si viri colloquium eius expeterent, quorum erat studium, vt secum de pace Ecclesiæ &
de malo remouendo tractarent. Persuasumque est illi, ne tantorum virorum deuitaret
colloquium; quia poterat fieri, vt communicato cum eis consilio, & facile esset, quod
modò putabatur difficile, & quod videbatur impossibile, repentino prouentu possibile
redderetur. Itaque apud Pertinacum hinc & inde conueniunt, & in primis de diuisione
Ecclesiæ, & de scissuræ obstinatione, quæ intra Alpes in sola Aquitania, quasi nebulæ cor-
ruptela confederat, multis modis & rationibus à Dei seruis Comiti intimatum est. Quod
Ecclesiæ vna est, & quid quid extra eam est, quasi extra Arcam, iudicio Dei necesse est in-
terire & dilui, adducta quoque exempla Dathan & Abiron, quos reatu schismatis terra
vivos absorbit; nec tanto malo Dei vindictam aliquando defuisse, monstratum. His au-
ditis, Comes ex parte sano vsus consilio, respondit, se in obedientiam Innocentij Papæ
posse dare consensum, sed in restitutionem Episcoporum, quos de sedibus expulerat, nul-
la ratione induci, quoniam implacabiliter eum offenderant, & iurauerat, se eorum pa-
cem nullo tempore suscepturum. Diu per internuntios protractus est sermo, & dum vi-
cissim verbis se mutuo occupant, vir Dei efficaciora arma corripens, ad altare sanctum
oblaturus & supplicaturus accedit. Intrauerant Ecclesiam, quibus licebat diuinis interes-
se mysteriis: Comes sustinebat pro foribus.

Peractis igitur consecrationibus, & pace data & diffusa in populum, homo Dei iam
non se agens vt hominem, corpus Domini super patenam ponit, & secum tollit, atque
ignea facie, & flammeis oculis, non supplicans, sed minax foras egreditur, & verbis terri-
bilibus aggreditur Ducem: Rogauimus te, inquit, & spreuisti nos. Supplicauit tibi in al-
tero, quem iam tecum habuimus, conuentu seruorum Dei ante te adunata multitudo, &
contempisti. Ecce ad te processit Filius Virginis, qui est caput & Dominus Ecclesiæ,
quam tu persequeris. Adest iudex tuus, in cuius nomine omne genu curuatur, cæle-
stium, terrestrium, & inferorum. Adest iudex tuus, in cuius manus illa tua anima deue-
niet. Numquid & ipsum spernes? Numquid & ipsum sicut seruus eius contempnes? La-
crymabantur vniuersi qui aderant, & orationibus intenti, prætolabantur exitum rei: &
omnium suspensa expectatio nescio quid diuinum fieri cælitus expectabat. Videns Co-
mes

a Apud Sar.
tom. 1. die 10.
Febr. in Vita
VVillel. c. 4.
b Bernard.
lib. 1. c. 6.
II.
S. BERN.
ASSUMITVR
A LEGATO.

III.

PERTINA-
CENSIS
CONGRES-
VS.

IV.

Philip. 2.

S. BERN.
CHRISTI
PRAESEN-
TIA COM-
PELLAT CO-
MITEM
PICTAV.
V.

mes Abbatem in spiritu vehementi procedentem, & sacratissimum Domini corpus ferentem in manibus: expauit & dirigit, in embriisq; tremebundis metu & dissolutis, quasi amens solo prouoluitur. Eleuatus à militibus, rursus in faciem ruit, nec quidpiam alicui loquens, aut intendens in aliquem, saluus per barbam defluentibus, cum profundis efflans gemitibus, epilepticus videbatur. Tum vir Dei ad eum propius accedit, & pede pulsans accliuem surgere iubet, & stare supra pedes, & Dei audire sententiam.

Præfens est, inquit, Pictauiensis Episcopus, quem ab Ecclesia sua expulisti: vade & reconciliare ei, & in osculo sancto, pacis cum eo iungito scœdera, & ipse ad sedem suam eum reducito, & satisfaciens Deo, redde pro contumelia gloriam; & in vniuerso Principatu tuo diuisos & discordes ad charitatis reuocauitatem. Subdere Innocentio Papæ, & sicut ei vniuersa obedit Ecclesia, tu quoque electo à Deo tanto pare Pontifici.

VI.
DAT MA-
NVS COMES
PICTAV.
BERNARD.

Audiens hæc Comes auctoritate Spiritus sancti, & sanctorum Sacramentorum præsentia victus, nec audebat respondere, nec poterat, sed statim occurrit, & in pacis osculo recepit Episcopum; & eadem qua eum abiurauerat manu, cum totius exultatione ciuitatis ad propriam salutem reduxit. Sed & deinceps Abbas cum Comite iam familiarius & suauius loquens, paternè eum monuit, ne ad tam impios & tam temerarios ausus ultra exurgeret, ne Dei patientiam tantis irritaret flagitiis, ne pacem factam in aliquo violaret.] hæc præfens S. Bernardus, qui & absens eius curam gerere non prætermisit.

VII.
a Ber. ep. 128.

Quòd enim malis assueto, cum recedit ab illis, perdifficile est ita se custodire & integrum conseruare, vt inoffenso pede per lubrica mundi pertranseat: hunc eundem labantem interdum breuioribus hisce litteris à idem sanctus Bernardus reuocauit ad poenitentiam:

VIII.
Gal. 3.

In eo animo & in ea voluntate memini me discessisse dudum à te, Princeps eximie, vt rotis affectibus benè tibi tuisque cuperem, totis nisibus salutem vestram, & honorem vestrum vbicumque possem, iuarem, eò quòd non redirem fraudatus fructu aduentus mei ad vos, sed lætus præter spem multorum reportarem mecum pacem Ecclesiæ cum exultatione vniuersæ terræ. Miror autem quo, cuiusve consilio mira illa mutatio dexteræ Excelsi tam subito in deterius est mutata, vt rursus ad iniuriam Ecclesiæ, Clericos S. Hilarij de ciuitate expelleres, & iram Dei in te grauius quàm primum excitares.] Quis te fascinoauit tam citò recedere à via veritatis & salutis? profectò iudicium portabit quicumque est ille. Vtinam & abscondantur qui vos conturbant. Reuertere quæso, reuertere, ne & tu (quod absit) abscondaris. Reuertere, inquam, & reuoca amicos tuos ad pacem, & Clericos ad Ecclesiam, antequam irrecuperabiliter reddas tibi aduersum terribilem & eum qui aufert spiritum Principum, terribilem apud Reges terræ.] hæc Bernardus, nec quidem frustra. Siquidem idem Princeps verè poenitens, austerissimum vitæ genus arripuit, & Christianæ perfectionis verticem summum attigit, vt quæ de ipso suis dicturi sumus locis inferius, demonstrabunt. Sanè quidem, quòd S. Bernardus in angustia animæ suæ imprecatus est vindictam in eum, qui ipsum reuocasset ad malum, illud Apostolicum iaculatus: Vtinam abscondantur qui vos conturbant,] pertigit nefarium illum inueteratum dierum malorum Gerardum Engolismensem Legatum pseudopontificis Analeti, qui Comitem ipsum Pictauiensem in malum adduxit, & à malo reductum iterum sollicitauit ad lapsum. Nam repentina morte ex hac vita sublatus interiit. audi enim Bernardum in Vita S. Bernardi:

RELAPSYM
COMITEM
REVOCAT
S. BERN.

ibidem.

IX.

VLTIO DI-
VINA IN
GERARD.
ENGOLIS-
MENSIS LE-
GATVM.
d. 1. Tom. 5.

Pace itaque omni Aquitanicæ Ecclesiæ reddita, solus Gerardus ille Engolismensis Episcopus Legatus Antipapa Petri Leonis, de quo plura superius, perseuerat in malis. Sed non multò post, adueniente die iræ, in domo sua miserabiliter extinctus est. Et cum dicat Scriptura: Est peccatum ad mortem, pro eo non dico vt roget quis: impenitens & subito mortuus sine confessione & Viatico, de corpore egredientem spiritum ei reddidit, cuius minister vsq; in finem extiterat. Corpus eius à nepotibus suis, quos in Ecclesia illa honoribus sublimauerat, inuentum in lectulo suo exanime & enormiter tumidum, in Basilica quadam humatum est. Sed postea à Gaufrido Carnotensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato inde extractum est, alioque proiectum. Nepotes quoque eius ab eadem Ecclesia postea eliminati sunt, & omnis progenies & plantatio à radice auulsa, per extrema regnanti iudicij circumferens querimonias, exulauit. Tanto igitur malo obruto, & schismate Gerardi redacto in cineres: vir Dei cum gaudio magno Claramuallem reuertitur.] Subdit Auctor, post hæc ipsum S. Bernardum esse aggressum explanare Cantica canticorum. Eodem

A Eodem fermè tempore & Ioannes Cremonensis S. R. E. Cardinalis tituli S. Chryfogi, qui primò steterat à partibus Innocentij, & inde transfugerat ad Anacletum, eum deserens rediit ad Innocentium, cuius rei causa S. Bernardus litteris est ei congratulatus.]

Quo etiam tempore contigit eundem S. Bernardum scribere item ad Innocentium Papam aduersus interfectorem magistri Thomæ, Prioris S. Victoris Parisiensis, quem & ob vitam sanctissimè ductam, & mortem patientissimè toleratam, martyrem nominat. Scripsit & ad alios Cardinales de eodem, & in litteris ad Ioannem de Crema Cardinalem de reconciliatione ipsius datis. Ob eandem causam etiam Petrus Cluniacensis Abbas ad eundem Papam Innocentium de iisdem scripsit. Sed aliqua de his depromamus ex epistolis S. Bernardi, dignè suis scriptis necem Martyris prosequentis, & in sacrilegum homicidam, qui ad Pontificem se contulerat, hæc inclamantis: Tu filij recentem adhuc

cruorem ore rabido ac ferali spumans & masticans, fugis ad sinum matris, patris audes apparere conspectibus? Tamen si poenitentiam petit, neganda ei non est. Quòd si audientiam: accipiat illam (si placet) quam vel Moyses indulsit populo aute conflatile curuanti genu, vel Phinees fornicanti Israëlita; vel Mathathias demonibus immolanti: vel certè (vt vobis de vestris aliquem proponamus) quam à B. Petro Ananias & Saphira meruerunt: quam denique audientiam dedit negotiantibus in templo Saluator. An ignoramus quorumdam peccata præcedere ad iudicium?] hæc ad Innocentium. moxque hac apostrophe perstringit auctorem sceleris, dicens:

Nonne vox sanguinis fratris tui clamat aduersum te de terra? Credimus & nostri Martyris spiritum, quem nouissimè diebus istis tua crudelitas morti dedit, cum ceteris animabus interfectorum voce valida sub altari clamare, & flagitare vindictam, eoque instantius, quò recentius ipsius sanguis effusus est super terram. Sed numquid ego, inquit, occidi eum? Non vtique tu, sed tui, & propter te. An & per te, videat Deus, & iudicet. Si excusabilis tu es, cuius dentes arma & sagittæ, cuius lingua gladius acutus: proinde nec Iudæi Christi de morte culpandi sunt, quippe & ipsi manus continuere cauti.] hæc in eum. Pergit verò causam illam necis referre his verbis: Ob illicitas exactiones, quas sibi occasione Archidiaconatus in Presbyteros minime iam, vt consueuerat, vsurpare liceret, beati vtique Thomæ obuiante zelo atque industria, vt pote iustitiæ amatoris & defensoris, oderat illum, & mortem ei iam ipso odio homicida minitari solebat, &c.] per nepotes Archidiaconi hunc effecit necatum ob tuendam Ecclesiæ iustitiam & libertatem, pluribus disserit & inculcat. De eodem Stephanus ipse Parisiensis Episcopus hæc ad eundem Innocentium Papam: Vir, inquit, religiosus, Prior S. Victoris, magister Thomas in obsequio charitatis, in itinere quod indixerat pietas, in opere sancto, in Sanctorum comitatu, in Dominico die, certè in sinu meo, & inter manus meas crudeliter ab impiis pro iustitia excebratus est, factus obediens vsque ad mortem, &c.] pergit narrare vitæ merita egregia eiusdem Thomæ, quibus obsequia fama vivebat in Ecclesia Parisiensi. Sic igitur hoc seculo duo occubuerunt Thomæ pro Ecclesiæ iuribus defendendis, Parisiensis alter, doctrina insignis Prior S. Victoris, Ecclesiæ Parisiensis nobile & perutile membrum, & alter in Anglia Thomas Archiepiscopus Cantuariensis, de quo suo loco dicendum pluribus.]

Petrus Cluniacensis Abbas scribens de his, & exclamans pro vindicta ad Innocentium Papam, nõ Thomam tantum hunc, sed & Subdiaconum Aurelianensem eadem ex causa ab impiis interfectum affirmat: additque horum causa cæcorum congregatum fuisse Concilium Episcoporum in Gallia, de quo ista ipse: Hac de causa, inquit, nuper in partibus nostris, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, ac multorum Religiosorum & sapientum personæ congregatæ sunt: & Concilio habito, in huiusmodi sacrilegos seueritatis sententiam protulerunt. Confirmet ergo, si placet, Apostolica auctoritas, quod ab eis benè actum est: si quid minus seuerè decretum est, vt & impij debita vltione puniantur, & ab eorum imitatione ceteri deterreantur.] hæc & alia Petrus ad Innocentium. sed ad institutum satis.

Hoc eodem anno magnus ille Apostolicus verè Dei minister Adalbertus Archiepiscopus Moguntinus, de quo superius magna cum laude sæpè mentio facta est, post multa dira & aspera, quæ est passus ab Henrico Imp. liberatus tandem, suos subditos, qui ipsi compassi erant, eiusmodi priuilegio exhilarandos putauit. sic se habet: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. Adalbertus Moguntinensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & Apostolicæ Sedis Legatus.

X.

a Ber. ep. 163

XI.

b Idè ep. 158.
159. 160.
161. 162.

c Petr. Clun.
l. 3. ep. 17.

d Ber. ep. 158.

e Exod. 32.

f Num. 25.

g 1. Mach. 2.

h Ab. 5.

i Mat. 21.

THOMAS
PRIORIS
S. VICTORIS
MARTYR.
XII.

k Apud
S. Bernard.
epist. 159.

l Petr. Clun.
l. 3. ep. 17.

XIII.

CONCIL.
GALLIC.
ADVERSUS
SACRILEG.

XIV.

m Ex Otton.
Frising. in
Append. ad
Cont. Episc.

XV.
ADALBERTVS AR-
CHIEPISC.
MOGVNT.
SVOS SVB-
DITOS EXI-
MIT A TRI-
BVTIS.
* QUARTIS

Quodd huius mundi cursus & gloria mutabilitati assidua subiecta sint, multorum exem- A
plo didicimus. Siue prospera extollatur, vel aduersa deiiciatur, cuiusdam sapientis con-
solatione admonemur, dicentis: quodd viri sit prudentis privilegium, nil magnitudine trans-
itorum. Nouit ubique tam prateritorum quam presentium conscientia, quae vel quan-
ta in me fecerit Dei misericordia. Cognoscat etiam quaelo futurorum per me successio,
quantos ex alto prosperitatem comitentur casus & deiectione. In medio etenim prosperita-
tis meae cursu, Henricus * Quintus, vt nostis, Imperator, post multa beneficia, non nisi
propter Romanae Ecclesiae obedientiam, carceris etiam mihi captiuo tenebras intulit &
latibula. Ibi profecto longo moratus tempore primi pastoris omnium consolationem,
dicentis: Si quid patimini propter iustitiam, beati, reduxi memoriae. Memini etiam in
moeore Isaiam incarceratum, in sectionem ferrae seruatum, Danielem innocentem de
lacu leonum liberatum. Denique post multas tribulationes contritos corde visitans ex B
alto Deus, corda fidelium Moguntinensis metropolis ad hoc permouit, vt suum conare-
tur liberare captiuum. Tam diu itaque Clerus, Comites, liberi cum ciuibus & familia,
praefato Imperatori Henrico insistentes elaborauerunt, donec me tandem, datis obsidi-
bus charis filiis & propinquis, corpore ex toto attenuatum, vix semiuuim, sicut fideles
filij patrem, in sua receperunt. Sed quam caute, quam honeste, quam iuste obsides habe-
rentur, sine moeore nemo loqui poterit. Nam alij membris truncati redierunt, alij fami,
alij exilio deputati, alij nuditate & corporis aegritudine praecooccupati, perierunt. Haec &
his similia fideles Moguntinensis ciuitatis ciues pro iustitia passi sunt. Quae vero in defen-
sionem ciuitatis, sui que honoris pertulerunt, satis omni regno patet.

XVI. Mihi igitur cogitanti, quid eorum bonis & tantis recompenfarem meritis: occurrit, vt C
sicut ipsi pariter meo communicauerunt labori, sic omnium aliquid conferrem honori
& utilitati. Communicato ergo Primorum consilio Clericorum, dico Comitum, libero-
rum, familiae, & ciuium, habitantes infra ambitum muri ciuitatis praefatae, & manere
volentes hoc iure donauit, vt ad nullius Aduocati placita vel exactiones extra murum ex-
pererentur, sed infra sui natiui iuris essent, sine exactoris violentia: quia cui tributum tri-
butum, cui vectigal vectigal, gratis, nullo exigente, persoluerentur.

XVII. Vt autem haec donatio rata & inconuulsa ad posteros transeat, sigillo nostro confir-
mantes, subscriptis testibus, signari iussimus. Huic quidem primae traditioni interferuerunt
viri venerabiles, &c.] sequuntur complurium nomina testium, & in fine sic:

*XIII. Facta sunt haec anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo trigesimo quinto,
Indictione * duodecima, & confirmata regnante domino Lothario Imp. eiusdem nomi-
nis Tertio, Rege scilicet, anno regni eius nono, Imperij vero secundo feliciter, Amen. D

XVIII. Eodem anno afflicta mirum in modum est Campania persecutione Rogerij Regis Sici-
liae. Etenim cum Robertus Capuae Princeps Auerfam, & alia loca, absente Rogerio, rece-
pisset: redeunte ex Sicilia eodem Rogerio, idem tum Auerfam tum alia loca militari po-
tentia recepit, vltusque in eas quae se Principi Capuano dedissent, nobilem Auerfanam
ciuitatem solo aequauit, ac reliqua omnia depopulatus est. Principatu vero suo Capuano
sic exutus Robertus, confugit ad Innocentium Pisis degentem. Tunc Pontifex his auditis,
mox adornat legationem honorificam ad Lotharium Imperatorem aduersus Roge-
rium, tyrannice omnia tum Principum, tum Ecclesiae vendicantem. Delecti sunt ad hoc
munus obeundum Gerardus Cardinalis, idem ipse Princeps Capuanus Robertus, & Ri-
chardus germanus Comitis Rainulphi. Qui digne ab Imperatore excepti, eorumque mi-
feratus, pollicitus est auxilium, eodemque se anno venturum in Italiam, seq; accinxit ad E
iter, exercitu comparato. haec omnia Beneuentanum Chronicon hoc anno. Eadem plane
Chronicon Cassinensium verbis istis: Post haec ab Innocentio remorante Pisis, crebris
litteris Lotharius monitus, vt Romanum Imperium ab hostium iugo defenderet, Eccle-
siam concussam & laeteratam ad vnitatem concordiamque reuocaret: Caesar clementis-
simus anno Dominicae Incarnationis millesimo centesimo trigesimo quinto, coacto ex
omni orbe Romano immenso exercitu, cum vxore Augusta intrauit Italiam.] haec ibi.

XIX. Tunc & sanctus Bernardus ad eundem Imperatorem Lotharium scripsit epistolam,
hoc ipsum illi suadens, in qua inter alia ista habet: Animabit insuper honestas causae; im-
mo duplex prouocabit necessitas.] *nimirum periclitantis Imperij in rebus Italiae, & peri-
clitantis rebus Ecclesiae*, quas idem tyrannus Rogerius inuaserat, Beneuentanumque sibi
subdiderat. pergit vero Bernardus: Non est meum hortari ad pugnam: secutus tamen (securus
dico)

^a Per. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 99.

^b Ber. ep. 139.
EXCITAT
S. BERNAR-
DVS IMP.
CONTRA
ROGERIUM.

A dico) Aduocati Ecclesiae arcere ab Ecclesiae infestatione schismaticorum rabiem. Est Ce-
saris propriam vendicare coronam ab usurpatore. Siculo. Vt enim constat Iudaicam so-
bolem Sedem Petri in Christi occupasse iniuriam: sic proculdubio omnis qui in Sicilia se
Regem facit, contradicit Caesari.] haec & alia S. Bernardus. reliqua autem in sequentem
annum. Sed quod magni fuit momenti, hoc eodem anno reconciliauit idem S. Bernar-
dus Pisanos Imperatori, penes quem calumniis detractorum male audire coepissent.
Qua de causa idem S. Bernardus has ad eundem Imperatorem pro Pisanis litteras dedit,
recitandas a nobis, eod quod contineant quae quantave hoc anno egerint Pisani classe ad-
uersus Rogerium tyrannum Siculum. hoc enim nomine decorare semper eundem Ro-
gerium idem S. Bernardus consuevit. epistola sic se habet: ^a

Miror cuius instinctu vel consilio vigilantiae vestrae surripi potuerit, vt homines digni
certe duplici honore & gratia, contraria a vobis audirent: Pisanos dico, qui primi & soli
interim adhuc erexere vexillum aduersus inuafores Imperij. Quam iustius in eos Regia
incanduisse indignatio, qui populum strenuum & denotum quacumque occasione of-
fendere ausi sunt, eo praecipue tempore, quo accincti in multis millibus suis exierant op-
pugnare tyrannum, vltisci iniuriam domini sui, & Imperialem defendere coronam. Vt
enim congruentissime assignem huic genti, quod olim de sancto David dicebatur: Quae-
nam quaelo, in omnibus ciuitatibus sicut Pifa, fidelis egrediens, & regrediens, & pergens
ad imperium Regis? Nonne hi sunt, qui nuper regni illum vnicum ac potentissimum ho-
stem ab obsidione Neapolis fugauerunt? Nonne hi sunt, qui etiam (quod paene incredi-
bile dictu est) vno imperu suo expugnauerunt Amalfiam, & Rebellum, & Scalam, atque
Arturinam, ciuitates vti que opulentissimas & munitissimas; omnibusque qui antheac ten-
tauerunt, vsque ad hoc tempus (vt aiunt) inexpugnabiles? Quam dignum, quam aequum,
quam plenum ratione & iustitia fuerat, vt fidelium terra interim saltem dum haec actita-
rent, ab omni hoste secura consisteret, tum pro praesentia summi Pontificis, quem iam du-
dum exulem Pifani apud se cum summo honore seruabant, & seruant; tum pro seruitio
Imperatoris, pro quo & ipsi tunc temporis exulabant? Factum est autem per contrarium,
vt gratiam qui offenderunt, & qui seruierunt iram mererentur. Sed vos fortassis adhuc
ista nesciebatis. Oportet ergo nunc, quando res est nota vobis, immod & decet & expedit,
mutare vos & verbum & animum, vt viri Regis magis favoribus & muneribus honoran-
di, a vestra parte de cetero, audiant & recipiant, prout meriti sunt. O quantum meruere
Pifani; quantum adhuc mereri possunt! Sat est dictum sapienti.] hucusque ad Lothar-
ium Imperatorem S. Bernardus.

D Quo pariter anno, nempe anno sequenti, reditus ab Italia, idem scripsit ad Ianuenses
epistolam, dignam tam sancto, tamque mirifico viro a quo scripta, & ad quam scripta re-
ligiosissimam Rempubicam Ianuensem, quam hic describendam iure putamus, perpetuum
monimentum summae gloriae eiusdem ciuitatis. Quod enim Rogerius Dux Siciliae
(sic ipse Bernardus, numquam eum volens vocare Regem, quem schismaticus Papa tali
esset dignatus honore) Legatos ad Ianuenses misisset cum muneribus: timens ne fidelis
populus dolo schismatici Principis a reftitudine abduceretur in praecoeps; his eos voluit
litteris admonuisse, quae sic se habent: ^b

Ianuensibus suis Consulibus cum Consiliariis & ciuibus vniuersis Bernardus Abbas
dictus de Claraualle, pacem & salutem & vitam aeternam.

Quodd aduentus noster ad vos anno praeterito non fuerit otiosus, Ecclesia paulo post in
sua necessitate probauit, a qua & missi fueraus. Honorifice nos & suscepistis, & tenuis-
tis exiguum, quod apud vos fuimus, & quidem digne vobis, sed supra nostrae humilitatis
modum. profecto vt non immemores, sic non ingrati sumus. Vicem rependat qui po-
test, & qui in causa fuit Deus. Nos enim vnde illum recompenfemus venerationis cul-
tum, sed obsequium, sed affectum plenum amoris & gratiae? Non quodd nostrum delecte-
mur fauore, sed vestrae deuotioni collatamur. O mihi dies illos festiuos, sed paucos! In
eternum no obliuiscar tui, plebs deuota, honorabilis gens, ciuitas illustris. Vespere & ma-
ne & meridie (more vti que Prophetarum) ^c narrabam, & annuntiabam; & erat tanta audien-
di auuiditas, quanta & audientium charitas. Portabamus verbum pacis; cumque inuenis-
semus filios pacis, requeiuit super eos pax nostra. Exieram plane seminare semen non
meum sed Dei, & cadens in terram bonam semen bonum, fructum fecit centuplum
& tempestiuum. mira celeritas, quia magna necessitas. Nec tarditatem passus sum, nec

^a Ber. ep. 110

XX.
S. BERNAR-
DVS CON-
CILIAT PI-
SANOS LO-
THARIO
IMP.

PISANO-
RVM EGRE-
GIAE LAV-
DES.

XXI.

^b Id. ep. 129.
XXII.

EPISTOLA
S. BERNAR-
DI AD IA-
NUENSES.

^c Psal. 54.

HORTATVR
AD PERSE-
VERANT.

^a Matt. 10
^b 1 Reg. 15

^c Marc. 6.

^d Luca. 11.

XXIII.
VT CA-
VEANT A
ROGERIO
DVCE SI-
CILIAR.

^e Prou. 13.
^f Luca. 11.

XXIV.
^g Apud S.
Ber. ep. 176.
ARCHIEP.
TREVIR.
CONSOLA-
TIO AD IN-
NOCENT.

^h P sal. 26.

ⁱ 2. Cor. 12
^k Prou. 1.
^l Job 5.

^m P sal. 19.

difficultatem, vna pænè die & ferens & metens, & reportans cum exultatione manipulos pacis. hæc quippe messis quam messui. Exulibus, captiuis, compeditis, & carceratis eua-
dendi atque repatriandi lætam reportauimus spem, metum hostibus, confusionem schi-
smaticis, gloriam Ecclesiæ, orbi lætitiã. Et nunc quid restat, charissimi, nisi vt admo-
neamini de perseuerantia, quæ sola meretur viris gloriam, coronam virtutibus? Prorsus
absque perseuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec victor palmam consequitur. Vigor
virium, virtutum consummatio est, nutritrix ad meritum, mediatrix ad præmium: soror est
patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, pro-
pugnaculum sanctitatis. Tolle perseuerantiam, nec obsequium mercedem habet, nec
beneficium gratiam, nec laudem fortitudò. Denique non qui cœperit, sed qui perseue-
rauerit vsque in finem, hic saluus erit. Saul cum esset paruulus in oculis suis, Rex^b est su-
per Israel constitutus: non perseuerans in humilitate, & regnum amisit & vitam. Si cau-
tela Samson, si Salomonis deuotio perseuerantiam retinissent: nec is profectò priuaretur
sapientia, nec ille viribus. Hoc summæ honestatis insigne, hanc totius probitatis vnicam
fidamque custodem custodiri à vobis firmiter, hortor & precor. Custodite diligenter,
quod libenter audistis. Memento scriptum, quia meruebat Herodes Ioannem, & li-
benter eum audiebat. sed beatus foret, si audita libenter æquè seruasset. Denique non qui
audiunt, sed beati, inquit, qui^d audiunt & custodiunt verbum Dei. Seruate proinde vos
pacem fratribus vestris Pisanis, fidem domino Papæ, fidelitatem Regi, vobis honorem.
Hoc enim expedit, hoc decet, hoc iustitia requirit.

Audiuimus venisse ad vos Nuntios Ducis Rogerij: quid attulerint, quidve retulerint,
nos nescimus. Verùm ego iuxta illud Poëtæ (vt verum fatear) semper timui Danaos, &
dona ferentes. Si quis fortè in vobis (quod Deus auertat) rem tam fœdam committere
deprehendatur, extendere videlicet manum ad turpe lucrù: hunc protinus notate, & iu-
dicare hostem nominis vestri, ciuium proditorem, ac venditorem communis honoris &
honestatis. Si quis item susurro in populo, diaboli sibi assumens vicem, iurgia seminare, &
pacem turbare velle reperiat, quemadmodum ille discordiæ semper est amator & au-
ctor: huic rigidi censure remedio citius obuietur, eò quippe pessimæ, quò intimæ pesti.
Hostilis exercitus vastat agros, domosq; spoliat: praua autem consilia corrumpunt bonos
mores, & modicum fermentum totam massam corrumpit. Serite, plantate, negotiamini,
vt antiqua mala non solum non iteretis, sed etiam de iustis laboribus vestris expiare & de-
lere possitis. scriptum quippe est: Redemptio animæ viri propriæ diuitiæ: & rursum: Da-
te^e elemosynam, & omnia munda sunt vobis. Quòd si militare placet, & vestræ fortitu-
dinis ac strenuitatis iterùm experiri vites, arma probare delectat: non equidem id præsu-
mendum aduersus vicinos & amicos: cum magis Ecclesiæ inimicos expugnare deceret,
sed & regni vestri inuasam à Siculis defensare coronam. Super illos sanè & honestiùs ac-
quiretis, & iustiùs possidebitis acquisita. Deus pacis & dilectionis maneat semper cum
omnibus vobis. Amen.] hæcenus sanctus Bernardus ad Ianuenses.

Eodem anno Adalbero Archiepiscopus Treuirensis mittit Legatum ad Innocentium
Papam Archidiaconum Tullensem, cui ad ipsum litteras & dedit, quibus eum ex iactura
Beneuenti atque Capuæ facta per Rogerium (vt dictum est in fine anni superioris) non-
nihil animo consternatum corroborat. Inter alia autem hæc habet: Porro nostram Ci-
tramontanam Ecclesiam tam in nostro, quàm in Francorum regno noueritis fortem in
fide, pacificam in vnitare, deuotam in vestra obedientia, promptam ad seruitium. Nequa-
quam nos Beneuenti, non Capuæ, non ipsius Romæ terret (Deo sic iudicante) amissio,
scientes Ecclesiæ statum non armis æstimari, sed meritis. Ipsius quippe, non alterius agno-
scimus voces illas in Psalmo: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum:
si exurgat aduersum me proclium, in hoc ego sperabo. Præterea & nos, quia de Ecclesia
sumus, non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris. Glo-
rietur tyrannus Siculus, quantum vult, glorietur in malitia, quòd potens est in iniquitate:
nostra autem virtus in infirmitate perficitur. Ecclesia quando infirmatur, Pauli magi-
sterio didicit esse potentior. Didicit è regione & à Salomone, quòd prosperitas stulto-
rum occidit eos. didicit & stultum firma radice cum viderit, statim maledicere pulchri-
tudini eius. Ideò cum sancto Dauid sese in vtroque consolatur, & hostium videlicet ca-
su, & liberatione sui. ait siquidem: Hi in curribus, & in equis: nos autem in nomine Do-
mini Dei nostri inuocabimus. Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus &
erecti

A & erecti sumus. Hæc pauca vobis consolandi gratia, de quibus certus fui, fideli attesta-
tione intimandum esse putavi, ad releuandam vel ex aliqua parte eam, quæ viscera ve-
stra incessanter affligit sollicitudo omnium Ecclesiarum. Hoc quoque addo, dominum
Regem, nempe Lotharium, Deo eum confortante, feruere, & accingi ad liberationem
Ecclesiæ, & parare sibi exercitum multum nimis. Nos quoque fideliter ad hoc ipsum
pro viribus laborare, exhortari, & sollicitare quos possumus. Et cum tempus aduenerit,
non expensis, non personæ propriæ parciturum.] hæc Archiepiscopus Treuirensis ad In-
nocentium Papam.

Quòd autem contigisset surreptione malorum ipsum decipi Innocentium, vt præter
ius factus è manibus eius rescriptum eliceretur aduersus optimè iudicata per eundem
Treuirensis Archiepiscopus: sanctus Bernardus ea, qua dono Spiritus dicendi liberta-
te imbutus erat, ad eundem Innocentium Papam pro eo litteras dedit, in quibus inter
alia hæc habet de ira Dei, super Romanam Ecclesiam ob iniustitias vigilante. ait enim:
Pro his ac similibus necdum auertitur furor Domini, sed adhuc brachium eius exten-
tum, & virga illa apud^b Ieremiam vigilans super peccata nostra. Et quidem iratus est
Deus schismaticis, sed Catholicis nequaquam propitiis, &c.] recenset plura quæ indige-
rent in Gallis correctione, rursumque additis ad istas alii litteris hæc ait obseruatione
digna de reuocandis iudiciis perperam factis, & rescriptis surreptione emissis: Hoc, in-
quit, solet habere præcipuum Apostolica Sedes, vt non pigeat reuocare, quod à se fortè
deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Res plena æquitate & laude
digna, vt de mendacio nemo luctetur, præsertim apud sanctam & summam Sedem.] ista
Bernardus quàm sapientissimè.

Eodem anno, Kalendis Decembris Henricus Angliæ Rex, vbi regnasset annis trigin-
taquinque & mensibus quatuor minis diebus quatuor, ex hac vita migravit. Ita VVillel-
mus^d Malmesburiensis, idemque recitat scriptam de obitu eius epistolam Archiepiscopi
Rothomagensis ad Innocentium Papam his verbis:
Domino & patri suo Innocentio Papæ seruus Hugo Rothomagensis sacerdos obe-
dientiæ debitum.

De domino meo Rege non sine dolore memorando piæ paternitati vestræ notifican-
dum duximus, quia subita præuentus egritudine, nos, missis quàm citissimè Legatis suis,
ægritudinis suæ solatiis voluit interesse. Venimus ad ipsum, & cum ipso plenum mœro-
ribus consecimus triduum. Prout ei dicebamus, ipse ore proprio sua fatebatur peccata, &
manu propria pectus suam percutiebat, & malam voluntatem dimittebat. Consilio Dei
& nostro & Episcoporum emendationem vitæ suæ obseruaturum sese promittebat. Sub
ista promissione pro nostro officio, tertio eum, & per triduum absoluimus. Crucem Do-
mini adorauit, Corpus & Sanguinem Domini deuotè suscepit, elemosynam suam dispo-
suit, ita dicendo: Soluantur debita mea, reddantur liberationes, & solidara, quæ debeo:
reliqua indigentibus distribuantur. Vtinam sic fecissent, qui thesauros eius tenebant &
tenent. Tandem illi auctoritatem de vnctione infirmorum, quam Ecclesia à B. Iacobo
Apostolo suscepit, studiosè proposuimus, & ipsius pia petitione Oleo sancto eum inunxi-
mus. sic in pace quieuit. Pacem det ei Deus, quia pacem dilexit.] hæcenus Rothoma-
gensis Archiepiscopus ad Innocentium Papam.

Suscipit regnum nepos eius Stephanus fauore & auxilio Henrici fratris sui VVintoni-
ensis Episcopi, Apostolicæ Sedis Legati in Anglia: Spe, inquit Auctor, captus amplissi-
ma, quòd Stephanus aui sui VVillelmi in regni moderamine mores seruaret, præcipueq;
in Ecclesiastici vigoris disciplina. Quapropter districto sacramento, quod à Stephano
VVillelmo Cantuariæ Archiepiscopus exegit de libertate reddenda Ecclesiæ & conser-
uanda, Episcopus VVintoniensis se mediatorem & vadem apposuit.] Iuramentum est
huiusmodi tempore coronationis, quæ facta est XI. Kal. Ianuarij.

Ego Stephanus Dei gratia, assensu Cleri & populi in Regem Angliæ electus, & à domi-
no VVillelmo Archiepiscopo Cantuariæ, & sanctæ Ecclesiæ Romanæ Legato consecra-
tus, & ab Innocentio sanctæ Sedis Romanæ Pontifice postmodum confirmatus, respe-
ctu & amore Dei sanctam Ecclesiam liberam esse concedo, & debitam reuerentiam illi
confirmo. Nihil me in Ecclesia, vel in rebus Ecclesiasticis simoniacè acturum, vel permif-
surum esse promitto. Ecclesiasticarum personarum, & omnium Clericorum, & rerum eo-
rum iustitiam & potestatem, & distributionem bonorum Ecclesiasticorum in manu Epi-
scopo-

DE PRÆ-
PARATIO-
NE LOTHARII.

XXV.
S. BERN.
IVSTRE-
DARGOVI
INNOCENT.
PAPAM.

^a Ber. ep. 178.
^b Ierem. 1.

^c Ber. ep. 180.

XXVI.

^d VVillelm.
Malmesb.
Hif. nouel.
lib. 1.

DE OBITU
HENRICI
REGIS AN-
GLIÆ EPI-
STOLA.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

STEPHANI
REGIS AN-
GLIÆ IV-
RAMENT.

scoporum esse perhibeo & confirmo. Dignitates Ecclesiarum priuilegijs earum confirmatas, & consuetudines earum antiquo tempore habitas inuiolatè manere concedo & statuo. Omnes Ecclesiarum possessiones & tenutas, quas die illa habuerant, qua VVilhelmus Rex auus meus fuit uiuus & mortuus, sine omnium calumniantium reclamacione eis liberas & absolutas esse concedo. Si quid verò de habitis aut possessis ante mortem Regis, quibus modò careat, Ecclesia deinceps repetierit, indulgentiæ & dispensationi meæ vel discutendum vel restituendum referuo. Quæcumque verò post mortem Regis liberalitate Regum, largitione Principum, oblatione vel comparatione, vel qualibet trãsmutatione Fidelium collata sunt, confirmo pacem me & iusticiam in omnibus facturum, & pro posse meo conseruaturum promitto. Forestas, quas VVilhelmus Rex auus meus, & VVilhelmus Secundus auunculus meus instituerunt & tenuerunt, mihi referuo. Ceteras omnes, quas Henricus Rex superaddidit Ecclesijs & regno, quietas reddo & concedo. Si quis autem Episcopus, vel Abbas, vel alia Ecclesiastica persona ante mortem suam rationabiliter sua distribuerit, vel distribuenda statuerit, firmum manere concedo. Si verò morte præoccupatus fuerit, pro salute animæ eius Ecclesiæ cõsilio eadem fiat distributio. Dum verò sedes propriis fuerint pastoribus vacuæ, & ipsæ & omnes earum possessiones in manu & custodia Clericorum, vel proborum hominum eiusdem Ecclesiæ cõmittantur, donec pastor canonicè substituatur. Omnes exactiones & mescheningas, & iniusticias siue per Vicecomites, vel per alios quoslibet malè inductas furiditus extirpo. Bonas leges & antiquas & iustas consuetudines in murdris & placitis & alijs causis obseruabo, & obseruari præcipio & constituo. Apud Oxeneford, anno Incarnationis Domini millesimo centesimo trigesimo sexto, regni mei primo.] Ita qui à die Incarnationis Domini, & non à Kal. Ianuarij annum numerare incipiebat. Porro quæ scriptis præstitit Rex, factis transgressus est, inuoluens se periurijs, quod Auctor malis Consiliarijs eius adscribit.

Quod autem in hoc a se præstito iuramento testetur regnum Anglorum ipsi esse confirmatum ab Innocentio Papa, id scias ea de causa dictum, quod idem regnum esset feudatarium Romani Pontificis, adeò vt quilibet nouus rex acciperet confirmationem ab eodem Romano Pontifice. testatur id etiam suis litteris Henricus Secundus, de quibus suo loco dicemus.

XXX.
REGNUM
ANGLO-
RUM FEU-
DATARI-
UM ROM-
ANI PON-
TIFICIS
TESTATUR
HENRICUS
SECUNDUS
SUIS LIT-
TERIS

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II.

LOTHARII II. IMP. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 18.

ANNVS
1136.

ANNVS
7.

I.
ROGERIUS
TYRANNVS
PER CAN-
CELLA-
RIVM SVB-
IGERE STV-
DET. MO-
NASTER-
CASSIN.

* Barnob 3.

b Pet. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 19.
* Aest. f. No-
tario

MILLESIMVS centesimus trigesimus sextus agitur Redemptoris annus, Indictione decima quarta, quo Imperator cum in Italiam descendisset, occupationibus Longobardiæ detinetur, quò minus concitato aduentu se conferret pugnaturus aduersus Rogerium, qui Apuliam atque Campaniam totam excepta Neapoli occupauerat, quamuis assiduis legationibus Innocentij Papæ, & Principis Capuæ, & aliorum mirum in modum vrgeretur. Quod tamen non nisi anno sequenti præstandi habuit facultatem. hæc omnia pluribus Chronicon Beneuentanum simul & Cassinense. Reliquerat Rogerius Rex Siciliae Guarinum Cancellarium, qui licet confœderatis eius, negotium facessuit monachis Cassinatibus. Isti enim haud ex prudentia quæ ex Deo est, sed quæ de terra, in gratiam eiusdem Rogerij secuti fuerant vnà cum ipso in schismate partes Anacleti pseudopontificis, quòd ita benè consultum putarent rebus monasterij Cassinatjs, longè lateque per diuersas prouincias Rogerio subditas constitutis. Sed Rogerius more tyrannorum, qui confœderatis benè vtuntur, quousque rem suam agunt, inde verò vt soli regnent, eos de medio tollunt: ad occupandum iurique suo subiiciendum monasterium Cassinense adiecit animum: at ne id tyrannicè facere videretur, se absente (quod tyrannorum est) per ministrum suum perfici dolose curauit. Quid igitur eius Cancellarius Guarinus Capuæ residens egerit, audi ex Petro Cassinense Diacono qui aderat, in Appendice ad Leonem Ostiensem rem gestam ita narrante:

Inter hæc Regis Cancellarius, Guarinus nomine, qui tum Capuæ præerat, * mandat, Abbatem vti ad se aduocet, vtq; capiat venientem. Erat tunc Abbas Cassinensis nomine Seniore-

A Senioretus. Abbas ire illuc iam exploratis insidijs noluit. Cancellarius commotus mandauit denuò Abbati, vt sibi Capuam pergenti festinus occurrat, vt vnà de regni negotijs tractetur. Abbas tunc graui morbo laborans distulit; duos tamen Fratres ante Natiuitatem Domini Cancellario Beneuenti constituto direxit, morbi aperiens causam. Tunc ille imperat, vt post peractam festiuitatem ad se Capuam pergat, alioquin ipse ad illum iret. In festo autem S. Ioannis Euangelistæ reuersi Fratres: quid itinere toto didicerant, pandunt: Abbatem si eò pergat, capiendum. Abbas morbum icidem simulat. Cancellarius assumpto secum nouo Electo Capuano, Cassinum (vt disposuerat) venit. Aquinensis in terea Electus diaboli stimulis incitatus, Cancellario mandat, Cassinensem Abbatem ad Imperatorem Innocentium que suscipiendos se præparare: eius rei vt periculum faciat, Cassinense ab eo monasterium perat. Videat quæ mandat, vera esse non dubitet. Tabetarius Abbati omnia pandit, epistolam tradit. Abbas ea resignata, vera esse quæ ille dixerat, reperit. Cancellario itaque apud S. Germanum Electus Aquinensis occurrit. Abbati mandant, omni mora postposita, vti ad illos ob regni negotia simul tractanda descendat. Ille morbi causam iterum allegat. Missis tamen senioribus monasterij, Aquinensis Electi falsissimam calumniam iuste redarguit & confutauit. Cum id Electus negaret, ostendunt epistolam, patefaciunt indices. confusus ille, quid ad hæc responderet ignorabat.

Cœperunt his ommissis, remissa simulatè ira, Cassinenses blandè alloqui, nihil ex his quæ sibi dicta fuerant, credere, idque sacramento firmare, Cassinensium fidem Regi, sibi que iam pridem exploratam esse. Sed paulò post quid animi habuerint, pandunt, dum apprehensum tabellarium supplicijs grauib; excruciatum, priuant luminibus. Electus Aquinensis metu perterritus, & ciuium minas expauescens, deducente se Canzolino, Aquinum redit. Die altera, in ipsis Epiphaniæ Vigilijs ascendentes ad monasterium, post salutationem, verbis plurimis vtrò citroque habitis, remotis arbitris, ceperunt cum solo Abbate de monasterij deditone agere, sibi que in præsentiarum tradi, inaudita temeritate deposcere, ipsum, cum quibus vellent ex Fratribus, sublato monasterij thesauro cunctaque supellectili ad arcem Bantram migrare iubebant; reliquos Fratres per cellas monasterij huc illuc que pergere, quatuor sacerdotibus cum quatuor monachis, qui ad patris Benedicti corpus officia sacra peragerent, illic remanentibus: aferentes se monasterio, regno que consulere: quippe fore vt Imperator & Pontifex comperto ex fama thesauro monasterij, & ipsum spolient, & regnum ea commoditate depellant. Sed ficta ista erant, falsa, atque fucata. Namque illum, thesaurum scilicet, inter eundem comprehendere, cunctaque diripere machinabantur.

Accepta tam iniusta nefariaque iussione Abbas, id se absque Fratrum consensu facere posse abnegat. Tum egressus Abbas seniores monasterij cõuocat, verba Cancellarij aperit: quid cuique videatur, interrogat. Omnium vna sententia fuit, Cassinense cœnobium nulla omnino ratione, nullo pacto tradendum. Mori se malle, quàm Cassinense monasterium in ius potestatem que laicorum venire permitterent, extrema paratos esse experiri potius, quàm caput monasticæ religionis ad eò miserabili conditioni vltra subditum cernere. Id enim si duraret incolume, facile salutem membra sperarent; sin verò id periret, omnia simul membra peritura. Hac deliberatione facta, inducto rursus Cancellario cum Canzolino, Abbas nihil ea de re definiri posse asseruit, pro rei nouitate & magnitudine inducias petiit, dum omnes ipsius Congregationis Fratres conuenirent, sicque simul quid facto opus esset, deliberarent. Cancellarius amaritudinis felle commotus, nullam se deliberationi moram, nullas inducias dare, sed ex Regis parte, vt quid statuisent, responderent, Imperatori que dicerent. Tum Abbas percõtari pergit huiusce iussionis regiæ causam. Ille protinus simulatam edicit causam: se os esse & linguam Regis, illum per se loqui, & sua iura disponere. Scire se Lotharium cum Papa venturum. Explorare in hoc velle fidem ad Regem, constantiam que monachorum. Ad hæc Abbas, paratos se esse omnia subire pro Rege pericula, monasterium aduersus Regis aduersarios tueri. Cum Cancellarius inquireret commoto felle, quo illud pacto contra Imperatorem defensuri essent: audiuit fortiores ex monasterij fidelibus vocandos, & nisi sufficerent, regios milites, sicque Regem nulla Cassinensis monasterij causa incommoda esse passurum. Exclamat indignans Cancellarius: En quibus defensoribus putat se Cassinensis Abbas Imperatori obstiteri: insidis, periurijs, & qui numquam beato Benedicto seruauere fidem, qui Brunonem, Oderi-

ADVOCAT
FRVSTRA
ABBATEM
CANCELLA-
RIVS.

II.
DOLO AGIT
ROGERIUS
CANCELLA-
RIVS.

IV.
QVIB; STA-
TVANT
CASSIN.
MONACHI
IN ANGV-
STIA POS-
SITI.

Oderisium & Nicolaum Abbates expulerunt: qui Cassinense cœnobium contra ius omne ceperunt: qui castrum Ianulæ destruxerunt, contradicentesque monachos ante B. Benedicti altare percusserunt. His dictis, cœpit & Abbatem comitibus vrgere, monachos & laicos iniuriis ac probris afficere, fallaces perfidosque appellare.

Tacentibus omnibus, discessit tandem iratus ac tumidus, mandans vt ipsi deliberarent, sibi que responderent. Eo recedente, omnes in vnum maiores cum Abbate conueniunt, causam inter se conferunt, trahuntque longa suspiria. Ignorabant panem quid malent, viuere an mori, atque inter angustias dicebant: Si monasterium laicis damus, incurrimus animæ corporisque discrimen, si non damus, non effugimus manus illorum. Sed melius est nobis incidere in manus hominum, quam derelinquere legem Domini Dei nostri, & videre mala gentis nostræ & Sanctorum.] Hic recordari oportuit malorum horum omnium causam præcipuam, vt filios b Jacob, nimirum hæc eos merito pati, quod peccassent in Innocentium legitimum Romanæ Ecclesiæ Pontificem, quem in Rogerij gratiam abiecerant, recepissentque eius amore Anacletum pseudopontificem, cuius gratiam interea per Lothariū Imperatorem consequi posse sperarent. pergit verò Auctor: Quæ dum ad ceterorum, quoque peruenissent notitiam, contritum est cor illorum; & extemplò contenebrati sunt omnium oculi. Et verè tunc dies festi in luctum conuersi sunt, & cantica in lamentationem. Hæc tandem omnium sententia fuit, iste consensus, vitam potius fundendam esse quam monasterium laicis dandum. Placuit autem omnibus, Fratres ad Cancellarium mitti, induciasque postulare precibus, donec de tanto negotio consultaturi conueniant. Animaduersum est à Fratribus, Cancellarium accessisse ad dormitorium, altitudinemque parietis mensum esse, vt scalas parare idoneas posset.

Eo etiam tempore, dum Frater quidam Ioannes nomine, naturæ debitum solueret, ac sine motu & voce iam diu iacuisset: subito in se reuersus, vidisse se, retulit, Benedictum patrem cum monachorum multitudine in Ecclesia stātem, Rogeriumque Regem Ecclesiam ingredientem, omnemque Ecclesiæ Cassinensis thesaurum asportantem: & cum ad gradus maioris Ecclesiæ peruenisset, monachos illos impetu facto, illum necasse. Ista cum dixisset, adiecit vera esse: Scitisque dum mox ex hac luce migrauero, esse ventura. Hæc ille tunc: nos omnia iam euenisse perspicimus. Omnis enim ferme thesaurus Ecclesiæ Rogerij factione sublati sunt. Facta sunt ista in Vigilia Epiphaniæ. Post hæc statuit Abbas duodecim ex senioribus monachis, qui nudis pedibus ad Cancellarium pergerent, qui apud S. Germanum cum Electo Capuano morabatur, inducias ad consultandum de tanto negotio poscerent, vt respondere illi maturius possent. Illo autem abeunte, omnis Congregatio vsque ad monasterij ianuam cum gemitu & luctu subsecuta est. Fratribus autem in Ecclesiam redeuntibus, quantæ illic lacrymæ fusæ sint, referre quis possit: Omnes quippe prostrati humi, tundentes in pavemento capita, misericordiam Domini cum luctu cordisque gemitibus implorabant, vt locum istum respicere ac tueri dignaretur. Inde ad patrem Benedictum conuersi, quasi præsentem cernerent, dicebant: Eia Pater honestissime atque sanctissime, tu præsentem te discipulis fore post carnis excessum, quam si viueres, pollicitus es. Adesto igitur nobis (per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum te adiuramus) protege alumnos tuos, & locum istum ab omni aduersitate defende.

Post hæc sumpto Crucis viuificæ ligno, & brachio S. Euangelistæ Matthæi, sanctique Confessoris Christi Mauri, Fratres Litanias agere per monasterij Ecclesiæ cœperunt. Cumque in Ecclesia B. Martini vota Domino persolueret supplicationis, & laudis finitis suffragiis, egressi ad Ecclesiam S. protomartyris Stephani diuerteret, & dum ad aperiendas Basilicæ ianuas vnus ex Fratribus præcessisset: inuenit eas clauibus obseratas. Frater enim, qui eandem tenebat Ecclesiam, vnus erat ex duodecim qui ad Cancellarium ierant. Reuersus qui præcesserat Frater, denuntiat ianuas Ecclesiæ clausas, primosque redire admonerat. Alij rursus atque alij currentes, ianuas clausas repererunt, Fratribusque renuntiare studuerunt. Frater autem, qui crucem baiulabat, hortatus Fratres, ad ianuas contendit Ecclesiæ; moxque tactis leuiter feris, diuinitus apertæ sunt. Recreati aliquantulum Fratres, Deo gratias egerunt; ibique cum omni deuotione & contritione cordis, peractis Litanis suffragiis, ad patris Benedicti Ecclesiam reuersi sunt, sicque ipsius diei Missam cum gemitu & luctu peregerunt.] At dicit aliquis: Si schismatici erant hi, quomodo miraculo illo apertæ sunt eis spontaneè fores Ecclesiæ? Dicam breuiter, non simul ac Abbas vel Episcopus aliquis schismaticus est, necesse est omnes sibi subditos pariter esse schisma-

^a1. Mach. 3 & ^b Gen. 42. INGENS AFFLICTIO CASSIN. MONACH.

QUANTA MALA INTVLERT ROGERIVS CASSINAT.

^c Pet. Diac. Chron. Cass. l. 4. c. 101.

AGVNT PRECIIBVS APVD DEVM CASSINAT.

A schismaticos, sed illos tantum, qui certò sciunt suum errare Præfulem; cetetos autem non peccare, qui persuasibilibus rationibus putant ipsum recta incedere via, & se verum sequi pastorem: nec tanta inest ipsis doctrina, vel ad explorata rerum gestarum cognitio, nec facultas exquirendi cuius potiora sint iura, hosque suo ipsorum bona conscientia reddi crimine liberos. Sicut & tunc euenisse putamus, nimirum, quod et si Abbas & ex præfectis aliquis apud Deum & eius Ecclesiam rei fuerint patrati sceleris, simpliciores tamen his subditi bona fide, & conscientia pura cuncta gerentes, diuinis tantum rebus vacantes, omnis curiositatis expertes, nullo modo (vt Canones docent) rei fuerint tanti criminis: quorum numerum haud exiguum fuisse, iure possumus exiltimare. Sed pergamus ad finem vsque inchoatam semel Historiam de rebus gestis per Cancellarium recensere:

Cancellarius comperto quod Fratres cum brachio B. Mauri per Sanctorum Ecclesiæ VIII. pergentes, omnipotentis Dei clementiam exorarent: elatus superbia, multum contra monachos fremens, minari cœpit, incursurum se illis & nares & labrum, vestesque medias vsque ad nates. Sicque alter Rabfaces siue Nicanor blasphemiam verba in Deum & Sanctos eius vomens, cassam fore spem, quam in beatis Benedicto & Mauro habebant, asserbat, perniciemque illis potius quam salutem allaturam. Post hæc vehementi indignatione concitatus, litteras omnibus per Campaniam, Samnium, Apuliam, Lucaniam, atque Calabriam scripsit, mandans, vt ad capiendum Cassinense monasterium quamprimum variis instructi telis & machinis pergerent.] & inferius de nistris Cancellarij: Omnes, inquit, dehinc cellæ monasterij per Apuliam, Campaniam, Picenum, Samnium, Lucaniam atque Calabriam captæ, & à nostro iure subductæ sunt.] Ecce quomodo pondus & statera iudicia Domini sunt. Qui enim ne ista perderent, sed defensorem horum haberent tyrannum Siculum, delegerunt potius ab Ecclesia Catholica diuidi, & inhære schismatico Papæ: factum est, vlciscente Numine, vt ab eodem Rogerio talia tantaque passi sint (siquidem abstulit ipse ista omnia ipsis) sed & ab eo priuandi insuper monasterio Cassinensi, in tot ac tantas angustias (quas audisti) coniecti fuerint.

At Deus licet offensus horum ducibus, prudentia quæ de terra est rem agentibus, attendens preces humilium ac innocentium monachorum, & prouocatus superbia noui Sennacherib, in eius vltionem exurgens, percussit eum morte, & perpetuis inferni cruciatibus condemnauit. quod seuerum iudiciū voluit haud dubiis signis fieri manifestum. Sed audi primum de morte Norarij ipsius, inde sua: Abbas verò explorato Cancellarij cōsilio de se perdendo, & capiendo monasterio: Legatis ad Landulphū (erat hic Comes Aquinas) Imperatoris missis rogat, vt monasteriū tueatur. Noctū hæc omnia peracta sunt, factisque, vtraque ex parte iuramentis, die tertia post Epiphaniæ solemnitatem inducti in monasterium Pandulphi milites, munitionesque, illis traditæ sunt. Postmodum Landulphus adueniens, Abbati ac Fratribus constantiā agens, inimicis maximū iniicit metum. Cancellarius enim cognito Landulphi aduentu, Aquinum deferens, Lirimque fluuium transiens Minianum perrexit, ibique morbo acerrimo vexatus, Notario iussit, vt per omne Rogerij scriberet regnum, vt ad capiendum monasteriū cuncti conueniant. quod ille dum implere satageret, subita morte defungitur.] hæc de morte Notarij, ac de Cancellarij sic inferius: Cancellarius verò, qui tanti mali caput atque auctor fuit, decimo septimo die postquam hac venerat, apud Salernū moriens, clamabat: Benedicte & Maure, cur me occiditis? istaque crebrò repetens, vita excessit. Sed post mortem iudicium, ait Apostolus, at quodnam audi: e

Eo etiam tempore (addit Petrus) Frater quidam, Crescentius nomine, natione Romanus, vidit per visum lacum nimis magnitudinis, igneique coloris, cuius vndæ ad excelsa ferri videbantur. Inter eas vndas vidit ipsius Cancellarij animam in aëris alta leuari, ac postmodum ad ima demergi. Duo iuxta lacum assistebant monachi, qui, cuius esset illa anima, interrogare cœperunt. Sed Frater se nescire professus est. Ad quem is qui erat senior: Hæc, inquit, anima est Guarini Cancellarij, qui quoniam Cassinensi monasterio infestus fuit, hæc talia patitur. Interrogatus à Fratre, quisnam esset: Ego, inquit, sum Frater Benedictus. Euigilans autem Frater, quod vidit, recitauit.] & paulo post hæc de Abbate: Tertio postea die Abbas moritur Idibus Februarij.] & ipse ad tribunal Dei vocatus, quam sententiam tulerit, etsi scripta à Petro non sit, à sanctis Patribus tamen habetur altius decantata, nimirum, quod qui in terris non nouit Ecclesiam Catholicam matrem, nec in cælis cognoscere possit Patrem, & quod qui cum Catholicis hic non communicauit, nec ibi cum Deo & Sanctis eius communicandi vllatenus facultatem habeat.

^a4 Reg. 18. ^b Mach. 7. CANCELLARIVS AB LACTIS BONIS PARAT EXPVGNARE CASSINVM. ^c Pet. Diac. Chron. Cass. l. 4. c. 102. ^d Prov. 16.

DIVINA VLTIO IN NOTARIVM CANCELLARII.

DIVINA VLTIO IN NOTARIVM CANCELLARII.

^e Pet. Diacon. Chron. Cass. l. 4. c. 103.

OBIVS GVARINI CANCELLARII, ET DAMNATIO EIVS.

ABBATIS SCHISMATICI OBIVS.

Hic autem, dum ista per Cancellarium agerentur, Abbas qui adhuc vivebat, quid egit? non quod debuit. Par enim erat ad cor reuerti, & causam ipsam tantorum malorum, quae pateretur, agnoscere, & poenitendo submouere, vt ea amota iactari penitus desineret. Nimirum vt intelligeret, offenso Numine, se suosque in tanta pericula coniecisse, quod iam ecce septennio in schismate perdurasset, nec resipiscere vllatenus cogitaret. Sed quid excogitat fatua humana prudentia? Quod sciret in se infensum esse Innocentium Papam, quem haecenus despexisset, eum demum, pollentem viribus Imperatoris fore experturum vltorem, adeo vt si etiam Rogerij manus effugeret, non tamen vitare posset, quem tam diu refractaria obstinatione prouocauerat ipsum Innocentium Papam: illud astuta nequitia est meditatū efficere, vt Lotharium Imperatorem sibi suisque redderet benignum, & constitueret protectorem, eundem vero aduersus Innocentium Pontificem in sua ipsorum causa Cassinensium concitaret, quod ea quae essent iuris Imperij vendicaret. Sicque

LEGATIO A
CASSINENSIBUS
MIS-
SA AD IMP.

^a Pet. Diac.
Chron. Cass.
14. c. 101.
^b Idē c. 108.
XII.

LOTHARII
IMP. RE-
SPON-
SIO
GRATA
CASSINEN-
SIBUS.

XIII.

^c Idē ep. 105.
SCHISMA-
TE INTER-
SE DIVISI
CASSINA-
TES.

XIV.

DE CONCE-
PTIONE DEI
GENITRI-
CIS CE-
LEBRARI
COEPTA.

legationem ad ipsum decerneret, qua significaret, Cassinense conuicium esse Camerae Imperij, ad eamque eius spectare defensionem contra Rogerium tyrannum primo, inde aduersus Pontificem ipsum, Cassinenses monachos exagitantem excommunicationibus, omnesque e loco dispergere minitantem. Missos pro hoc ad Imperatorem Legatos Bertulphum Mansionarium natione Cimbrum, & Adenulphum Marficarium monachos Cassinenses, tradit Petrus ^a Diaconus, qui & inferius quae rescriptis Lotharius Imperator ad Abbatem & monachos Cassinenses, sic narrat: ^b

Sed vt ad superiora redeamus, quo tempore Imperator Italiam ingressus est, epistolam Cassinensi Abbati scripsit, admonens religiosi Cassinensis Ecclesiae nominis, vnde religionis exemplum ac forma occiduum per orbem emanauerit, cuius maxime orationibus negotia regni stare consideret: sic quod ob varios euentus rerum a Romana Ecclesia desciuisissent, cuiuslibet perterriti metu, ad eum quem Patrem tota recognouisset Ecclesia, redirent. Se monasterij curam suscipere paratum, quod ab antecessoribus suis Imperatoribus sciret fuisse semper obseruatum. Mandat item, vt cum eo propinquaret, Abbas illi cum sapientioribus Congregationis occurreret, vt quae essent monasterio vtilia, vna tractarent. Scripsit & Fratribus, se, quantum in ipso esset, monasterium honoribus & opibus ampliari intendere, ac pro tanti loci reuerentia, qui semper singulari floruit praeter ceteris religione, Ecclesiam illam vt domum propriam, atque Imperij sedem seruare disponere. Multum enim cupere (si permittat Deus) memoriale suum apud patrem Benedictum honorisque insigne relinquere. Richiza item Augusta eodem tempore litteras Fratribus scripsit, significans, magna se de patris Benedicti domo percepisse: atque ideò memoriam sui in Cassinensi Ecclesia fieri obsecrans, vt Deus ipsorum precibus pacem Ecclesiae suis temporibus reddat, se de amplianda semper monasterij dignitate cogitare, modò Abbas sibi & Augusto cum sapientioribus monachis tempestiue occurreret, vt de his vna tractare potuissent.] haec Petrus, reliqua inferius, cum Imperator se contulit in Apuliam.

At licet mortuus fuerit Cancellarius, Cassinensium persecutio non cessauit, Canzolino Vicario rem agente, & Capuae itidem commorante, qui morte Abbatis audita, monachis illis per litteras praecipit ^c ne Abbatem eligerent, nisi de omnibus Rogerius certior redditus esset. Quod cum facere renuissent, sed Abbatem elegissent Rainaldum Calamentanum, Subdiaconum Anacleti pseudopontificis, in schismate tamen contra alium eiusdem nominis Rainaldum Hetruscum: aduersus eos mouit exercitum. Verum cum eo pacificiter idē nouus Abbas, accipiens ab eo condiciones, quas placuit illi praescribere. Sed pars aduersa legatione conuenit Imperatorem Rauennae agentem, quae de his quae ab intruso pateretur Abbate. Imperator autem consolatus est eos litteris, praemisitque Henricum generum ad Innocentium Papam, cuius ope & consilio subueniret laborantibus monachis Cassinensibus. Sed quod Henrici ad Innocentium Papam aduentus anno sequenti asseritur in Chronico Beneuentano ab Auctore qui aderat, nos de ipso suo loco agemus.

Hoc etiam tempore (quantum ex ordine epistolarum S. Bernardi, licet argumentari) idem Sanctus redarguit Canonicos Ecclesiae Lugdunensis, quod permoti quadam, quae circumferretur, reuelatione, celebrare coepissent festum diem Conceptionis sanctissimae Dei Genitricis Mariae: ea potissimum permoto sancto Bernardo ratione, quod id nondum Romana Ecclesia fecisset, nec faciendum indixisset, & temerarium valde esset, quouis praetextu quemlibet permoueri ad celebrationem dierum festorum, & noui quidpiam inducendum, ipsa Romana Ecclesia inconsulta: quo officio praetermissio, quod necessarium prestandum

A standum fuisset, iure essent digni reprehensione. Nam post longam scriptis proditam disputationem haec idem S. Bernardus in fine habet: ^a Nam si sic videbatur, consulenda erat prius Apostolicae Sedis auctoritas, & non ita praecipitanter atque inconsulte paucorum sequenda simplicitas imperitorum. Erant autem apud aliquos errorem compereram, sed dissimulabam, parcens deuotioni, quae de simplici corde & amore Virginis veniebat. Verum apud sapientes, atque in famosa nobilique Ecclesia, & cuius specialiter filius sum, superstitione deprehensa, nescio an sine graui offensa etiam vestri omnium dissimulare potuerim. Quae autem dixi, absque prauidicio sane dicta sunt sanius sapientis. Romanae praesertim Ecclesiae auctoritati atque examini totum hoc, sicut & cetera, quae eiusmodi sunt vniuersa referuo, ipsius, si quid aliter sapio, paratus iudicio emendare.] haec S. Bernardus, in seipso ostendens, qui sint legitimi Catholici hominis characteres, nimirum ad incudem Sedis Petri quaeque probanda referre, antequam recipiantur in usum.

ABSQVE
ROM. ECCL.
IUDICIO
NIHIL
PRAESV-
MENDVM
NOUITATIS.
XV.

Porro hoc perferit S. Bernardus, licet diuersa senserit, vt res ipsa accuratius examinaretur, atque differretur ad iudicium Apostolicae Sedis, vbi ex Scripturis sacris proditis in medium testimonii, prauiis Fidelium precibus, Pontificio sanciretur decreto, celebrandam esse in Ecclesia sanctissimae Dei Genitricis Conceptionem. Ita Bernardus in spiritu sapientiae & intellectus atque consilij eminebat in Ecclesia Gallicana, vt eum consulerent quique doctissimi, Parisiensis quoque Academiae Magistri praestantiores: vt inter alios fecisse liquet magistrum Hugonem de sancto Victore, qui sicut scientia, ita zelo Catholicae veritatis ceteris aequalibus anteibat. Docet ista eiusdem S. Bernardi epistola ^b ad ipsum reddita. Quem contigit eodem quo aestuabat zelo Fidei litteris redarguere his ferme diebus Ioannem Archiepiscopum Hispalensem, apostatam, qui, urgente dira tyrannide Christiano Principe Arabe, ceteris sibi subditis constantissime in Fidei Christianae confessione perstantibus, minis perterritus barbari truculenti, eius impulsu Fidem negauit, maximo scandalo totius Ecclesiae. Et quod deterius, addidit haeresim summam impietati, dum asserere, & antiquam haeresim ab ipso exordio nascentis Ecclesiae condemnatam reuocare non erubuit, satis nimirum esse Fidei, si Christum, quem ore negaret, corde confiteretur. Quem impium atque blasphemum ipse Hugo de S. Victore, datis ad eum, litteris, tum doctrina quo pollebat, tum diuino Spiritu quo agebatur, potentibus ac vehementibus redarguit. Extat: tipse inter opera eius antiquitus scripta, quae haecenus asseruantur Romae in Bibliotheca sanctae Mariae super Mineruam, quae sic se habent titulo isto in scripta epistola:

Ioanni quondam Hispalensium Archiepiscopo Hugo seruus Crucis Christi.

D Quid frater charissime, quid dicam tibi? Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies. Vir ille fortis erat, & magnus, & omnium contemptor tormentorum (*Iob scilicet*) & nemo illi loquebatur verbum, quia videbant dolorem eius esse vehementem. Quomodo igitur nos tibi loqui poterimus in tanti doloris vehementia? Si tamen doles quantum tu dolendus es, quid tibi faciemus? Tenebimus conceptum sermonem, quem cor nostrum & anima nostra, (non quomodo in illis) impatientia loquendi sed vehementia dolendi parturire iam coepit? Ergo tacere poterit charitas, vt non erumpat, & clamet in doloribus suis, & in angustia tribulationis suae: iam enim gladius peruenit usque ad animam: & venit mors fraudulenta carni parens, vt spiritum extinguat. Nosti frater quid dicere velim? De anima tua causa agitur. Vide quid facias. Christus tibi opponit mortem suam: Christianus redemptionem suam. Quae sit illi emptum, iste redemptum. Ille se pretium pro te incassum dedisse conqueritur, iste pretio redemptum perditum lamentatur. Sed dicis: Ego conscientiam noui: nemo me terreat: Christianum non facit lingua, sed conscientia. Ego Christum diligo: sufficit mihi: non amplius ille quaerit: quod potissimum meum est, illi dedi. Cor meum habet: illud possideat. Dicant homines quod libet. Ipse Dominus nouit, quia inuitus nego: lingua hoc dicit, non conscientia: ore quidem nego, sed corde confiteor.

XVI.
HYGONIS
DE S. VICT.
EPIST. AD
ARCHIEP.
HISPAL.
APOSTA-
TAM.

Audi frater: Scriptura dicit: ^c Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Quomodo ergo salutem te habere putas, si confessionem non habes? Christum negas, & dicis te Spiritum sanctum habere. Quid est ergo quod dicit Apostolus: ^d Nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema Iesu. Si dicis anathema Iesu; Spiritum Christi quomodo habes? Si vero Spiritum Christi non habes, utique non es Christi. Qui enim Spiritum Christi non habet, inquit ^e Scriptura, hic non est eius. Audi rursum: ^f Qui, inquit, me erubuerit, & sermones meos, huc Filius hominis erubescet cum venerit ^g Luca 9.

XVII.
Rom. 10.
^d Ne-
d. 1. Cor. 12.

in maiestate sua. Sed dicis: Benè: Qui præ erubescencia Christum negat, iustè damnatur, in istè à Christo non cognoscitur. Parum enim est hoc, verecundiam Christo anteferre. Ego plus habeo quod in excusatione prætendam. Non enim erubescō, sed timeo. Maius est quod me terret. Nouit ipse, quia pati non valeo: parcat ergo infirmitati, & condescendit deuotioni. non ad vocem attendit, sed respicit ad charitatem. ^a Nemo carnem suam odio habuit. Timeo pro carne meâ, quam odire non possum. O fallax deceptio!

^b Ergo tu carnem amabis, & Creatorem blasphemabis? Quid ergo sibi vult quod ait: ^b Qui amat animam suam plusquam me, non est me dignus? Si anima rectè plus amare non potes, carnem poteris? Sed ais: Non plus carnem diligo, plus enim Deum meum, quam carnem meam diligo. Videamus modò. Quod plus diligis, hoc potius eligis. Dicit Deus tuus: ^c Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animæ verò non habent quid faciant. Hoc ergo dicit Deus: huic caro contradicit. Vide modò: Quod plus diligis, potius eligis. O B

^a Ephes. 5.

^b Luca 14.

^c Matt. 10.

XVIII.

^d Ioan. 10.

Et quomodo quæso animam tuam poneres pro ouibus tuis, qui nec pro ipsa anima tua animam tuam ponis? Ecce tu pro anima tua dare non vis carnem tuam: & pro ouibus dares animam tuam? O qualis pastor! Non sic fecit bonus ille pastor, ^d qui animam suam posuit pro ouibus suis, & pro grege suo mori dignatus est. Quid tibi videtur? Si sic ille, vt tu, mortem timuisset, quæ putas ouis adhuc à morte erepta fuisset? Putauit ille bonum pastorem eligere ouibus suis, qui veniente lupo non fugeret, neque sub trepidationis latebra sese ouium periculo posthabito occultaret. Venit lupo, oues rapere non potuit: pastorem non solum rapuit, sed abstraxit. Mira res! ouis audent, & pastor trepidat. O qualis pastor! Si talis futurus fuisti, curam ouium quare suscepisti? Si dignitatem accepisti, bonitatem quare non impendis? Bonus pastor animam suam ponit pro ouibus suis.

XIX.

Sed inquis: Petrus ore negauit: quia tamen corde non negauit, respexit illum Dominus, & vocatus est nomine suo ad resurrectionis gaudium cum aliis Apostolis. Hoc (vt audio) maximum est quod ad excusationem tuam prætendis. Respexit ergo Dominus Petrum negantem: Quare? nempe vt faceret confitentem. Respexit ad compunctionem, vocauit ad confessionem. Si ergo tu respectum Christi habes, vbi sunt lacrymæ? Si autem lacrymaris, cur non confiteris? Si Petrum sequeris negantem, cur non imitaris & confitentem, & amarè flentem? Postremò frater, si Christianus es, vbi quæso signum Regis tui? Ego certè video alienum characterem in fronte tua. Scias quid futurum sit super illos, qui bestiarum characterem portant. Serui Dei nostri signati sunt in frontibus suis: nec possunt exterminij sententiam euadere, nisi illi tantum qui in figura Tau crucis Christi signaculo muniuntur. Crux in pectore, fides in corde: crux in fronte, confessio in ore. Vtrumque debetur, vtrumque exigitur: totum Christus sibi vendicat. Cor ad fidem suam: os ad confessionem suam. Sed astat tortor: gladius exemptus est, & minans vibratur. Audi: ^e Qui amat animam suam, perdet eam: Et qui perdidit animam suam in hoc mundo propter me, inueniet eam, & in vitam æternam custodiet eam. Qui perdit propter me, recipiet à me. Ego commendatum seruabo, vt melius restituam. Nihil trepides: capillus de capite tuo non peribit. Quid sollicitaris de anima, qui de capillo etiam securitatem accepisti? Sed fortè dices mihi, quòd multi hodie intra sinum Ecclesiæ in fide & confessione Christi viuunt, qui si sic interrogarentur, nullatenus Christum confiterentur. Ad quod ego tibi voce prophetica respondeo, quia iudicia Dei abyssus multa. Non licet nobis scrutari profunda & occulta iudiciorum Dei, & ^f inuestigabiles vias eius penetrare.

^e Marc. 8.

^f Rom. 11.

^g Exod. 33.

^h Ioan. 21.

ⁱ 1. Cor. 11.

XX.

^g Miserebor, inquit, cui misereor, & misericordiam præstabo, cui misericors fuero. Si ergo in oculis eius placitum fuerit, vt quibusdam paruulis suis, quos mater Ecclesia aut conceptos portat, aut nutrit editos, parcat, & ad istas grauiores tentationum interrogationes venire non permittat: tu quis es, qui ei dicas, Cur ita facis? Non tuam decet excellentiam, vt te in numero talium existimandum intelligas. Inter magnos seruos nõ quasi paruulus, sed custos & prouisor paruulorum, locum acceperas. Tibi itaque quasi magno ac forti, & ad primam, vel proximam consecutionem idoneo dixit Iesus: ^h Sequere me. Te igitur proximum post ipsum locum adeptum, vt eum sequeris admonuit, quatenus tu postea tuis sequacibus, quibus ad vitam ducatum præbere debueras, fidenter dicere posses cum Apostolo: ⁱ Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.

Si ergo Dominus te tamquam seruum magnum & fidelem ad imitationis suæ gloriam vocare voluit: vide iam obsecro quale hoc sit, vt tu ad pusillos eius, qui interim fouendi sunt,

A sunt, non premendi, respiciens dicas, ^a Domine, hic autem quid? Dixit hoc ille, quem tu imitari putas, cum tamen per omnia non debeas, non intelligens dignitatem vocationis suæ, nec rectè intuens pietatem diuinæ dispensationis: & idcirco iustè increpationis sententiam audiuit, vt auscultare disceret, non iudicare. ^b Sic, inquit, eum volo manere, do- ^b nec veniam, quid ad te? tu me sequere. Hoc est, frater, verbum, quòd tu intentissimè ac diligentissimè audire debes, vt Regem tuum sequaris, & consequaris: sequaris ad pœnam, consequaris ad gloriam. Si pro Christo patiendum est: si se offert occasio, excusationem non habes. ^c Non enim sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Si autem & sine passione negas: non solum dico non excusaris, sed amplius dico quòd accusaris. Miser, vbi est anima tua, vt non recogites qualis factus sis, qualem perdidideris gloriam? ad quantam miseriam corrueris & confusionem? Aspice B temetipsum qualis sis. Vbi est corona tua & gloria? Regem tuum dereliquisti. Vnaquæq; gens deos suos sequitur, & certè ipsi dii non sunt. Tu verò Dominum Deum tuum dereliquisti, & factus es vilis, opprobrium pessimorum. O qualis pastor Christianorum! Quomodo pascet tu oues Christi, qui te ipsum perdidisti? Lupo futuro pascendæ oues datæ sunt. O qualis pastor! Erubescere miser & confundere: Christianorum oculi in te versi sunt. De longè videris: latere non potes. Error tuus te notum & manifestum facit. Non potes euadere confusionem, nisi ostendas conuersionem.] haec tenus Hugonis ad lapsum Archiepiscopi obiurgatio. Habetur eadem epistola iam edita, licet nonnullis immutatis, Tom. iij. operum eiusdem Hugonis, lib. 1. Miscellaneorum, tit. lxxix. prosequamur iam cetera quæ sunt anni huius.

Moritur hoc anno hospes & defensor Innocentij Papæ Ludouicus Crassus Rex Francorum, quem etiam viuentem S. Bernardus in epistola ad Honorium Papam valdè perstrinxit, quòd eum bellicis furoris in religiosos monachos interdum delinquere adegerit: poenitentia tamen, qua diem clausit extremum, eum pietate religionisque valdè reddidit commendatum. Rem gestam memoria quidem dignam describit Sugerius Abbas sancti Dionysij, qui iis omnibus præfens erat, vir laudatissimus tum S. Bernardi, tum etiam Petri Cluniacensis Abbatis dignis elogiis, qui eiusdem Ludouici res gestas conscripsit, aitque: Qui vt erat in consilio prouidus, sibi ipsi consulens, & miseratus animæ suæ, Deo placens, frequentis confessionis & orationis sibi deuotione prouidebat, hoc vnum toto animi affectu peroptans, apud sanctos Martyres protectores suos Dionysium, sociosque eius se quomodocumque deferri (ægrotabat diarrhetica) & ante sacratissima eorū corpora regni & coronæ depositione, coronâ pro corona, pro Regalibus insignibus, & Imperialibus ornamentis humilem B. Benedicti habitum commutando, monasticum Ordinem profiteri. Videant qui monasticæ paupertati derogant, quomodo non solum Archiepiscopi, sed & ipsi Reges transitoria vitam æternam præferentes, ad singularem monastici Ordinis tutelam securissimè confugiunt.] & inferius post enarratam morbi molestiam, quam patientissimè perseuebat: Quærit, inquit, reiecto omni pudore ob reuerentiam diuinitatis. . . & Scotorum & Anglorum, coram deuotissimè confiteri, & securissimo Dominici Corporis & Sanguinis viatico exitum suum muniri. Cum ipsum præparare festinat: Rex ipse inopinatè se leuans & præparans, vestitus cameram, cunctis ^{*} adiuuantibus obuiam Corpori Domini Iesu Christi exit, deuotissimè assistit. Vbi videntibus cunctis tam Clericis quam laicis, Regem exuens regnū deponit, peccando regnum administrasse confitetur. Filium suum Ludouicum anulo inuestit, Ecclesiam Dei, pauperes & orphanos tueri, ius suum vnicique custodire, neminem in Curia sua capere si non perpetualiter . . . ibidem delinquens fide obligat. Vbi etiam aurum & argentum & vasa concupiscibilia, & pallia, & palliatis culcitas, & omne mobile quod possidebat, & quo ei seruebatur, Ecclesiis & pauperibus & egenis pro amore Dei distribuens, nec chlamydibus, nec Regiis indumentis vsque ad camisiâ pepercit. Capellam autem suam pretiosam, textum pretiosissimum auro & gemmis ornatum, thuribulum aureum quadraginta vnciarum, candelabra centum sexaginta auri vnciarum, calicem auro & pretiosissimis gemmis clarissimum, caplas de ^{*} pallio pretiosas decem, pretiosissimum hyacinthum Athanæ Regis Ruthenorum filiz, quem de sua in manū nostra reddens, vt coronæ spinæ Domini infingeretur, præcepit, sanctis Martyribus per nos destinavit, & si quocumque modo sublequi posset, deuotissimè spondit.

His igitur exoneratus, & Dei misericordia perfusus, humillimè flexis genibus ante fa-

^a Ioan. 21.

^b Ibid.

^c Rom. 8.

XXI.
POENITENTIA ATQUE
OBITU SV-
DOVICI
CRASSI RE-
GIS FRAN-
CORVM.

^{*} admirantibus

XXII.

CHRISTI
1136.INNOCENTII PAP. II.
7.LOTHARII II. IMP. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 18.

cratissimum Corpus & Sanguinem Domini nostri Iesu Christi (qui enim mox Missam celebrauerant, illuc & cum Processione deuotè attulerant) in hac oris & cordis veræ & Catholicæ confessionis vocem non tamquam illitteratus, sed tamquam Theologus litteratissimus erumpit:

XXIII.
CONFESSIO
REGIS LY-
DOVICI.

Ego peccator Ludouicus confiteor vnum & verum Deum, Patrem & Filium & Spiritum sanctum: vnam ex hac sancta Trinitate personam, videlicet Vnigenitum & consubstantialem & coæternum Dei Patris Filium, de sacratissima Maria Virgine incarnatum, passum, mortuum & sepultum, tertia die resurrexisse, caelos ascendisse, ad dexteram Dei Patris consistere, viuos & mortuos extremo & magno iudicio iudicare. Hanc autem sacratissimi Corporis eius Eucharistiam illud idem credimus corpus, quod assumptum est de Virgine, quod Discipulis suis ad conföderandum & vniendum & in se commanendum contradidit. Hunc sacratissimum Sanguinem illum eundem, qui de latere eius in Cruce pendens defluxit, & firmissimè credimus, & ore & corde confitemur: hocq; securissimo viatico decessum nostrum muniri, & contra omnem aëream potestatem certissima protectione defendi peroptamus. Cum autem cunctis admiratibus facta primùm peccatorum confessione, deuotissimè Corpori & Sanguini Iesu Christi communicasset: tamquam ilicò conualescere incipiens, ad cameram rediit, omniq; Regalis superbiæ reiecta pompa, sola linea culcita decubuit. Cum que eum de tanto tantillum, & de tam alto tam humilem, humano more deslere conspiceretur: Noli, inquit, charissime amice, super me flere, quin potius exultando gaudere, quod Dei misericordia præstitit me in eius occursum, sicut vides, præparasse.] subiicit his Auctor de eius aduentu ad sanctos Martyres Dionysium & socios, de que facta iterum ibi exomologesi.

XXIV.
DE OBITU
VVILLELMI
DUCIS A-
QUITANIAE
NVENTIVM.

Interea, inquit, subsecuti sunt eum nuntij VVillelmi Ducis Aquitaniæ, denuntiantes eumdem Ducem ad S. Iacobum peregrè profectum in via demigrasse, sed antequam iter aggredere, & etiam in itinere moriens filiam nobilissimam puellam nomine Eleonoram eius filio desponsandam, totam que terram suam eidem retinendam, & deliberasse & dimisisse.] extat eiusdem VVillelmi Aquitaniæ Ducis scriptum, vltimum suæ de his voluntatis elogium, quod hic describendum putauimus. sic enim se habet:

XXV.
TESTAM-
ENTVM
VVILLELMI
DUCIS A-
QUITAN.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, quæ est vna Deitas. Hoc est testamentum, quod ego VVillelmus Dei gratia cum domino VVillelmo Episcopo facio in honorem Salvatoris mundi, & beatorum Martyrum, & omnium Confessorum, & Virginum, & maximè Virginis Mariæ. Cogitans de meis innumerabilibus peccatis, quæ suadente diabolo temerariè perpetravi, & timens tremendi iudicij diem, videns bona quæ videmur tenere, sicut fumum in aëre inter manus nostras euanescere, nosmet etiam in hac peregrinatione sine peccato vna hora non posse viuere, & satis paruo tempore manere, & omnia quæ putamus possidere, esse caduca & suis possessoribus grauamen: commendo me Deo, quem relictis omnibus sequi volo. Filias meas Regis domini mei protectioni relinquo, Eleonoram collocandam cum domino Ludouico Regis filio, si Baronibus meis placuerit, cui Aquitaniam & Pictauiam relinquo. Perronillæ verò filia: meæ possessiones meas & castella, quæ in Burgundia, vt proles Gerardi Ducis Burgundiæ, possideo. Itaque ne videar degenerare, sed imitari sancta vestigia parentum meorum in bono opere, & commendare me Deo & Sanctis eius, & in bonis operibus societatem seruorum Dei & benedictionem accipere: do omnibus monasteriis dominationis meæ mille libras terræ distribuendas, prout Baronibus meis placuerit. Et quicumq; hoc nostrum testamentum dirumpere tentauerit, excommunicatus à Deo & hominibus existat. Qui verò in hoc adiutor fuerit, sit omnibus particeps.

Signum VVillelmi. Signum Eleonoræ. Signum Comitis Aruernensis. Signum domini de Thoarcio. Signum Richeldi Baronis. Signum Brocardi Comitis. Signum Pontij.] sunt ista excepta ex Commentariis historicis Gallica lingua scriptis à Ioanne Hayano Pictauiensi, Lutetiæ editis anno MDLXXXI.

XXVI.
DE OBITU
VVILLELMI
DUCIS AN-
TIQVORVM
ASSERTIO.

Sed illud mirum est, quod alij Scriptores recentiores afferunt huc ipsum VVillelmum Ducem Aquitaniæ, de quo plura superius, post hac diu multumque superuixisse, atque eremiticam vitam duxisse in Tuscia, illicque sancto sine quieuisse: cum idem qui supra Sugerius, absque dubitatione aliqua afferat, eumdem VVillelmum in hac eadè peregrinatione in Hispaniam ad sanctum Iacobum, in via esse defunctum, vt nuper audisti. Quod ipsum & idem Sugerius etiam in Vita Ludouici filij testatur istis disertis verbis: His diebus VVillel-

CHRISTI
1136.INNOCENTII PAP. II.
7.LOTHARII II. IMP. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 18.

A VVillelmus Dux Aquitaniæ apud S. Iacobum iter arripuit, qui volente Deo, antequam ad terminum ad quem suæ peregrinationis accederet, peracta parte itineris exspirauit, nullè virilis sexus in Ducatu Aquitaniæ relinquens heredem. Verumtamè duas filias habuit, &c.] Quid etiam Robertus his temporibus proximus Auctor dicat de his magis expressè, sub anni sequentis laterculo, audi: Comes Pictauiensis VVillelmus ad S. Iacobum in Gallicia orationis causa proficiscitur, & in sexta feria Parasceues in Ecclesia B. Iacobi moritur, & ante altare sepelitur, &c.] subiicit de eius filia Eleonora, ipsius iussu iungenda eiusdem Francorum Regis filio, de que patre ipsius, quem eodem anno defunctum tradit. Sunt ex recentioribus nonnulli qui affirmant, eumdem VVillelmum Ducem nequaquam reuera esse defunctum, sed ita cum præcipuo suorum domesticorum rem esse transactam, vt per fictionem ea de causa Dux mortuus esse diceretur, quod liber ab hoc mundo, posset vbi lo-corum vellet peregrinari. huncq; illum esse VVillelmum, qui in Tuscia apud locum dictum, Strabulum Rodis, sancto sine quieuerit. Vulgata est historia ista: sed quæ nodos patiar insolubiles. Atq; illum primùm, quomodo id potuit ignorasse Theobaldus Episcopus, qui & primordia eiusdem conuersionis se accepisse testatur ab eius discipulo: & tamen verbum nullum habet de simulatione mortis. Alius est ille nodus ex Sugerij scriptis, & aliorum eius temporis Auctorum maxime strictus: quoniam modo, si post hæc tempora (vt habent eius Acta) repertus & inuentus est à suis viuere VVillelmus Dux in Palæstina vitam eremiticam ducens, & reuocatus in Occidentem, cum res tanta fuerit tamq; insolita & forsitan inaudita, mundo adeo admirabilis in tanto viro, digna mille Scriptoribus: tamen nullus huius sæculi reperiatur, qui istiusmodi catastrophæ memoriæ perpetuæ scriptorum conseruauerit monumentis. Cum præsertim Sugerius, qui de eius morte scripserat, superuixerit diu post obitum ipsius VVillelmi Ducis, perseverans scribere res Ludouici Francorum Regis, & tamen nulla amplius ab eo facta sit mentio de VVillelmo, cui, vt sic se ipsum corrigeret de eo quod dixerat esse defunctum, necessariò id faciendum fuisset. Rursum si vivebat, & reuersus erat in Occidentem: quomodo prætermissus vt mortuus à Scriptoribus eius temporis: cum præsertim grauissima causa illa verteretur de eiusdem Ducis filia Eleonora nupta Ludouico Regi Francorum, dum repudiatur ab eodem Rege? Quæ tanta res exigebat ob sui magnitudinem vt reuocaretur ad vitam, si licuisset, idem pater eius Dux Aquitaniæ, qui eam ipsi nuptui dedisset, quod filia subueniret oppretis. Sed nulla vsquam de his vel leuis mentio penes sæculi eius Historicos haud ignobiles, qui omnes istiusmodi rem adeo mirandam nec sciuisse noscantur. Hæc & alia sunt, quibus reddor vehementer suspectus de eiusmodi historiæ veritate, dubitans, ne plures VVillelmi per errorem in vnum conflati sint à recentioribus eius Auctoribus: sed prosequamur reliqua. Pergit Sugerius de obitu Francorum Regis cetera recensere:

XXVII.

Rex Ludouicus Parisiis recidens dyenteria cum grauissimè fatigaretur, omnino deficiebat. Qui nunquam super his improuidis, accito venerabili Parisiensi Episcopo Stephano (cui primùm antea fuerat aduersatus, vt ex S. Bernardi litteris apparet) & religioso S. Victoris Abbate Hilduino, cui familiarius cõsuebatur, eo quod monasterium eius à fundamine construxerat: & confessionem repetit, & exitum suum viatico Domini Corporis muniri deuotissimè satagit. Cumque se deferri ad Ecclesiam sanctorum Martyrum faceret, vt quod votum sæpius spoponderat humillimè persolueret: ægritudinis anticipatus angustiis, quod opere non potuit, corde & animo & voluntate compleuit. Præcipiens ergo tapetum terræ, & cineres tapeto in modum crucis deponi: ibidem manibus suorum depositus, signo sanctæ Crucis, præsentiam suam muneris trigesimo regni administrationis, ætatis verò ferè sexagesimo anno, Kal. Augusti spiritum emisit, &c.] agit de sepultura ex opposito Caroli Imp. collocata. sed de his satis ad institutum.

OBITVS
LYDOVICI
CRASSI
REG. FRAN-
CORYM.

Quod autem ad res pertinet Orientis, hoc anno moritur Bernardus Patriarcha Antiochenus, primus Latinorum Patriarcharum, cum sedisset (vt VVillelmus Tyrius^a tradit, quo fideliozem inuenimus neminem) annis triginta sex: qui & ipsum creatum tradit anno Redemptoris millesimo centesimo. Cum absque consensu Suffraganeorū Episcoporum, vel Cleri eius Ecclesiæ intrudatur in eam sedē homo militaris prædices quidam Rudolphus cognomento Mamiltanus Francus, diceceseos Cenomanensis, fauore populi, quem largitionibus demeruerat, cuius fauore (inquit^b Tyrius) Ecclesiam & palatium occupans, statim sine mora pallium de altari B. Petri, nulla ad Ecclesiam Romanam habitata reuerentia, sibi assumpsit.] Qui igitur ita cum schismate cœpit exordiū, in schismate pa-

XXVIII.
OBITVS
BERNARDI
PATRIARC.
ANTIOCH.
VVILLEL.
TYR. LIB. I. 4.
CAP. 10.
^a Idem ibid.

CHRISTI
1136.INNOCENTII PAP. II.
7.LOTHARII II. IMP. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 18.

riter perseveravit, detrectans omnino subici Ecclesiæ Romanæ Pontifici, quem diceret A non sibi superiorem, sed parem, quod diceret (inquit^a Tyrius) utramque Petri esse Cathedralam Antiochenam & Romanam, eamque quasi primogenitam, insignem prerogativa. Ne autem ita temere præsumpta insania inualesceret, Innocentius Papa simulac ista cognouit, ad curandum istiusmodi hominem, tanta phrenesi laborantem, decernit Legatum à latere in Orientem Albericum Episcopum Ostiensem, de cuius legatione, quæ idem Auctor Tyrius Archiepiscopus narrat, in medium afferemus.

Sed quæ ista præcesserunt, ab eodem Auctore primùm audiamus, quomodo videlicet coactus est venire Romam, supplicemque gratiam implorare, qui fastu arrogans se sibi sufficere, nec vilius egere iactabat. Ad humiliandum ergo superbum hunc Deus cor Principis Antiocheni, paulò antè erga ipsum propensioris in eum conuertit, qui ex amico in inimicum conuersus, nullam prætermisisset voluit ei nocendi occasionem. Habentes igitur B (inquit^b Tyrius) eius æmuli tantum studiorum suorum cooperatorem, animosius eius impugnationibus insistentes, Romam proficiscuntur. Erant autè aduersarij eius Lambertus vir quidem litteratus, eiusdem Ecclesiæ Archidiaconus, & honestæ cõuersationis, sed sæcularium modicam aut nullam habens experientiam; & Arnulphus quidam Calaber natione, nobilis genere, litteratus, & in sæcularibus plurimum circumspectus. Hi interpositis appellationis vocibus, consentiente & fauente Principe, Romam profecti, eum etiam inuitum, sed per Principem compulsum, eandem viam arripere cõegerunt. Factum est itaque, quod Arnulphus præcesserat, & in Siciliam compendioso itinere profectus, coniunctis sibi de amicis & consanguineis, quia de Calabria erat oriundus, ubi postmodum fuit Consentinus Episcopus (erat enim valde nobilis, ut diximus) dominum Rogerium Apulæ Ducem, cui notus erat, conuenerat, dicens: Ecce, Princeps egregie, in manus tibi optatò, sed & gratis datur hostium tuorum immanissimus, Antiochenorum Patriarcha, qui tibi & heredibus tuis in perpetuum Antiochiam abstulit, sublimato in ea viro ignoto, contra iuris ordinem. Ecce eum attulit tibi Dominus, & consummata eius peccata dederunt præsentem. Eia, expergiscere, tracta quomodo eum habeas, certus quia per eum ad hereditatem iure tibi legitimo successione debitam, iterum tibi patere poterit introitus, qui tibi per eundem negatus est indebitè. His verbis motus Apulæ Dux, sicut vir erat solertissimus, in singulis minutis vrbibus locari præcipit insidias, ut adueniens, statim captus, & vinculis mâcipatus in Siciliam protinus dirigatur. Ille verò prospera vsus navigatione, nihil tale veritus, Brundisium applicans, iuxta Ducis mandatum, sublatis omnibus quæ secum, tamquam Princeps potentissimus, detulerat, sed & dispersa familia, vinculus traditur eidem Arnulpho in Siciliam ante Ducem pertrahendus. Hic primùm Arnulpho iuxta desideria datum est in hostem & impium persecutorem suum pro libero defendere arbitrio, & vices aqua lance reddere pro his quæ de manu eius acceperat duplicia. Tandem in præsentia Ducis constitutus, habitisque cum eo familiaribus colloquiis, & conuentionibus interpositis, sicut vir erat prudens & facundissimus, & honestissimam habens personam, receptis vniuersis cum omni integritate quæ amiserat, sed & familia restituta, spondens quod in reditu per eundem Ducem sit habiturus regressum, cum omni honestate Romam pergens, dimittitur.

XXX. Quid a-
ctum Ro-
mæ cum
Patriarcha
eisdem lib. 15.
cap. 13.

Romam verò perueniens, prima facie difficiles habuit ad dominum Papam introitus, tamquam Romanæ persecutor Ecclesiæ, & qui singularem Sedis Apostolicæ primatum comminuere & infringere voluerit, sedem ænulam contra Romanam erigens & parificans Ecclesiam, tamquam læsæ maiestatis reus ab ingressu sacri arcendus palatij, & E à domini Papæ colloquio suspenditur. Porro^c tam dominus Papa, quàm vniuersa Ecclesia procliuiores erant ad hoc, ut dominum Patriarcham sumpta qualibet honesta occasione grauent, eiusque aduersariis plurimum exhibebant fauorem. Suspectus enim eis habebatur, eò quod vir diues esset, & magnificus, & sedem cui præerat, Antiochenam videlicet, Romanæ subiciere dedignabatur, sed ei eandem in omnibus parificare contendeat, dicens: Vtramque Petri esse Cathedralam, eamque quasi primogenitam, insignem prerogativa. Vnde multipliciter ad eius grauamen nitebantur. Tandem quorumdam amicorum vsus officio, interuentibus tam domini Papæ, quàm suis familiaribus semitas dirigentibus, admissus est ad domini Papæ & Curie solemniter congregatæ præsentiam, & cum multa susceptus est magnificentia. Porro semel & secundo eo in Consistorium ingresso, sumpta opportunitate, eius aduersarij prodeunt in publicum, & oblati libellis

CHRISTI
1136.INNOCENTII PAP. II.
7.LOTHARII II. IMP. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 18.

A libellis accusatoris, parati erant cum omni iuris solemnitate ad accusandum procedere. Verùm cognoscens tota Curia, quod qui ad accusandum prodierant, non erant cæcenus instructi, ut domino Papæ & eius assessoribus plenam de obiectis possent ibi fidem facere: significatur ambobus, quod interim quiescant, quousque dominus Papa aliquem de latere suo ad partes dirigat Antiochenas, qui ibi habita restium & instrumentorum copia, de causa plenius possit cognoscere.

Interea resignato pallio, quod idem Patriarcha de altari Antiochenæ Ecclesiæ sua sibi sumperat auctoritate in iniuriã (ut dicebatur) Sedis Apostolicæ, & Cardinalibus tradito, aliud ei pallium sumptum de corpore B. Petri, more solemniter per priorem Diaconorum tradit. Sic itaque mora, quantum negotium eius exigere videbatur, Romæ habita, cum plenitudine gratiæ, salua tamen quæstione, sumptu licentia, ad Ducem Rogerium in Siciliam reuersus est. Qui redeuntem honorificè suscipiens, postquam mutuis colloquiis sepè & multum ad inuicem plura, & quæ sufficere videbantur, familiariter contulerunt, datis eidem à domino Duce galeis quotquot ad iter remeandũ habuit necessarias, secundis vsus statibus, in Syriam deuectus, fauces Orontis attingit, qui fluuius Antiochiam præterfluit, qui locus vulgari appellatione, Portus S. Simeonis dicitur, ab Antiochia decem plus minusve modicum distans milliaribus. Postquam ergo, sicut dictum est, dominus Patriarcha Cælesyriam aduenit, & suæ ita vicinis factus est ciuitati, scribit Ecclesiæ suæ, ut die statuta ei extra ciuitatem in loco prænominato cum processione solemniter occurrant. Qui Principis fauore freti, quia eum (ut prædiximus) odio inexorabili contra fidelitatis debitum, quo eidem tenebantur astricti, persequebantur, omnino facere, vel ei obedire negat. Sed & introitu ciuitatis per Principis violentiam penitus interdicit, &c.] pergit nam-

C que Auctor narrare, quomodo idem Patriarcha ciuitate exclusus Antiochena, compulsus sit extrã in monasteriis vitam ducere, quibusque Edeffæ Comes recepit eum in sua; quodque tandem amicorum interuentu Princeps Antiochiæ placatus eundem Patriarcham Antiochiam reuocauit. Ita planè iusto Dei iudicio, qui sedem ipsam arripuit, ab ea repellitur, & qui in ipso ingressu superbiæ cornua erigens primam desepxit Sedem, eius suppliciter petere auxilium coactus fuit, ut possit tutò consistere. At quoniam sic à Curia dimissus est, ut sequeretur eum Legatus ab Ecclesia Romana mittendus, qui accusationes aduersariorum disquireret: agendum modò de duabus legationibus, ab Apostolicâ Sede ea de causa in Orientem adornatis. Quod enim ratione personæ, nempe tanti Patriarchæ, causa pertractanda esset, equè magni ponderis & dignitatis viro decernitur istiusmodi legationis munus. Deligitur ad tantum opus Archiepiscopus Lugdunensis, de quo ista

D Tyrius: Interea Legatus Ecclesiæ Romanæ Petrus nomine, natione Burgundio, Lugdunensis Archiepiscopus, missus à domino Innocentio Papa, ut causæ prædictæ debitum finem imponat, venit in Syriam, apud Accon applicans. Erat autem vir vitæ venerabilis, simplex ac timens Deum, longæuus & iam in senium vergens. Qui statim ex quo Syriam intravit, Ierosolymam deuotionis gratia profectus est, vnde sub compendio digressus, vrgentibus eum prædictis Lamberto Archidiacono Antiocheno, & Arnulpho Calabro, eiusdem Ecclesiæ Decano, ut Antiochiam, vti finem impositurus, acceleraret, Accon iterum peruenit. Vbi graui correptus ægritudine, antequam procederet, veneno (ut dicitur) in potu ministrato, subito deficiens, in fata concessit. Prænominati autem Patriarchæ aduersarij Antiochiam properantes omnimodò destituti auxilio, spe quam de aduentu Legati conceperant frustrati, viæ & laborum, quæ per tot pertulerant tempora, tædio fatigati: per interuentores, quos ad hoc reputabant idoneos, pacem supplices postulant, accusationi renuntiare, & parati fidelitatem exhibere. Lambertus in Archidiaconatum restituitur, Arnulphus verò nihil humanitatis inueniens, Principis iterum fretus auxilio, solita longanimitate rursùm ad labores & iter accingitur. Romamque proficiscens, iterum opportunè & importunè pulsat. Tandemque precibus proteruè insistent, obtinet, ut prædictus Legatus, de quo nobis in præfati sermo est, in Syriam dirigatur.] nempe Cardinalis Ostiensis, de quo Tyrius: b

Dum hæc in expeditione geruntur, Legatus quidam Romanæ Ecclesiæ Albericus nomine, Episcopus Ostiensis, natione Francus, de Episcopatu Belluacensi apud Sidonem applicuit.] quoto anno Redemptoris, non dicit. Sic igitur, quod duas istas legationes Auctor nullo certo distinguat tempore, tantamque eiusdem intrusi Patriarchæ causam, atque per Legatum res gestas nulla consignet temporis nota: nec nos id facere præsumemus, sed

XXXI.

XXXII.

Patriarcha
non recipit
a
svis Antiochenis.Villal.
Tyr. lib. 15.
cap. 15.
Legatio
Lugdun.
Archiep.Idem lib. 15.
cap. 11.
XXXIII.
Legatio
Alberici
Episcopi
Ostiensis.

fed sub hoc anno cuncta, quae plurium annorum curriculo esse consummata oportuit, A colligemus ex iis, quae sparsim ab eodem Auctore reperiuntur cōscripta esse. Legatus igitur Apostolicæ Sedis Sidonem appulit eo tempore, quo Paneadis ciuitas obsidebatur à nostris, quò & Legatus perrexit, nec inde discessit, quòsque à ciuibus facta deditioe, ea positi sunt nostri. Inde (inquit Tyrus) Deo gratias & hostias solemnes exhibituri, Ierofolymā dominus Rex cum domino Principe Antiocheno, cum domino Patriarcha Ierofolymitano scilicet, & domino Legato contendunt. Completis autem ibi de more orationibus; & mora per dies aliquot Ierofolymis habita; dominus Princeps, Antiochennus videlicet, pertætata domini Legati mente, quid propositi aduersus Patriarcham suam Antiochennam haberet, & inuitas eum, ut nō tardaret venire, sed foris & de eius auxilio certus veniret, Antiochiam reuersus est. & inferius: Legatus completis orationibus, dominum Patriarcham Ierofolymitanum; & vniuersos regni Pontifices ad Synodum conuocans apud Antiochiam, pridie Kal. Decembris, illuc cum omni celeritate contendit.

Villel. Tyr. lib. 15. cap. 11.

Idem ibid. cap. 15. 16.

XXXIV. CONCIL. ANTIOCHENVM.

Die igitur statuta affuerunt de diocesi Ierofolymitana dominus VVillelmus Patriarcha, Gaudentius Cæsariensis Archiepiscopus, Anselmus Bethlehemitæ Episcopus: affuit & dominus Fulcherus Tyrësis Archiepiscopus, S. R. E. multum deuotus & fidelis, in quo tota spes Legato erat consummationis negotij: erat autem vir magnanimus & discretus plurimum. Affuit quoque cum duobus Suffraganeis suis, Bernardo videlicet Sidoniëse & Balduino Berythense. De prouincia autem Antiochena, quoniam viciniore erat, affuerunt vniuersi, quorum varia nimis & ab inuicem dissona erant desideria: Nam Stephanus Tarfensis Archiepiscopus, Gerardus Laodicësis, Hugò Gabulensis Archiepiscopus Canonicoꝝ contra dominum Patriarcham souebant causam. Franco autē Hieropolitanus, & Gerardus Coritiensis, Serloq; Apameensis; licet ei ab initio aduersarius fuisset, conuersus ad eum, domino Patriarchæ suam manifestè præstabat patrocinij. Alij in neutram partem manifestè videbantur declinare. Die ergo præfixa, residetibus Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus; ex more in Ecclesia Principis Apostolorum, & pontificalibus induti, præfidente domino Legato, & vices domini Papæ obtinente, lectus est in publico matorum domini Papæ tenor. Quo perlecto diligentius, & plenius cognito, prodierunt in publicum accusatores Arnulphus saepe dictus, & Lambertus Archidiaconus; qui licet prius cum domino Patriarcha conuenisset in dolo, & beneficij sui obrinuisset restitutione; tamen conuersus in arcum prauum, denuò se constituit accusatorem. Adiunctiq; sunt eis alij etiam complures, videntes nō satis prosperè tēpora domino Patriarchæ respondere. Hinc etiam erat illud manifestè verum deprehendere, quod Naso prouerbialiter dicendum tradidit:

Cum fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Procedentes igitur in publicum Auditorium accusatores, paratos se dicunt secundum iuris regulas porrectis libellis accusatorijs, ad accusandum procedere, & subiicere, si deficiant, rationem. Erant autem capitula, super quibus proposuerant eum impetere, schedulis inscripta. Quædam de enormi & indisciplinato, & contra regulas sanctorum Patrum eius in Patriarchatum introitu. Quædam de eius incontinentia, & operibus simonijs. His instanter postulantibus, ut se præsentem exhiberet, mittuntur qui eum ad Synodum solemniter inuident; & ut ad obiecta veniat responsurus, moneant. qui omnino venire refutauit. Ea itaque die nihil ampliùs processum est in verbo illo, nisi quòd exhortatorios habuerunt sermones ad inuicem, sicut moris est in talibus.

XXXV. SECUNDA SESSIO.

Secunda iterum die conuenientes denuò, & ex ordine residentes, iterum citatorio edito dominum Patriarcham solemniter vocant. Qui sicut & pridie, omnino venire noluit. Interim Serlo Apameensis Archiepiscopus in choro pontificum sine veste residens nuptiali (non enim more aliorum indutus erat pontificalibus) à domino Legato conuenitur, quare reliquis fratribus non consonaret, & quare ad accusandum, sicut aliquando fecerat, non procederet? Respondit: Quòd aliquando feci, inconsulto calore, & contra salutem animæ meæ, detrahens patri meo, & more maledicti Cham, verenda patris discooperiens, operatus sum: & nunc ab errore deuio me; auctore Domino, reuocans, nec eum accusare nec iudicare præsumptos tētrabo, sed pro eius statu & incolumitate paratus sum vsque ad mortem decertare. Præcipitur ergo exire, & data in eum sententia excommunicationis simul & degradationis, siue iuste, siue aliter, ab omni officio sacerdotali & pontificali depositus est. Tantus enim timor domini Principis, in partem Legati nimium procli-

A procliuis omnes inuaserat, ut iam nulla contradicendi libertas alicui præstaretur. Incendebat eundem Principem minus prouidum & indiscretum quidam Petrus Armenius præsidij ciuitatis custos, vir malitiosus supra modum, sperans quòd si Patriarcham deponi contingeret, quendam nepotem suum Haimericum nomine, què dominus Patriarcha in suam perniciem eiusdem Ecclesiæ Decanum fecerat, posset per seductum Principem in sedem illam prouehere, quòd & factum est. Serlo igitur siue de facto siue de iure depositus, Antiochia egrediens, in suam diocësim se contulit, perueniensque ad castrum Harenc, ægritudine præuentus, & curarum anxius pondere lecto decubuit, & conuersus ad parietem, & iniuriæ enormitatem non ferens expirauit. Tertia demum die iterum conuenientes, & residentes ex ordine, tertio dirigunt qui dominum Patriarcham peremptorio citent edito, & ut veniat obiectis responsurus moneant. Qui vtrum conscientiam

TERCIA SESSIO.

B veritus, an contra se Synodum inuidiosè collectam sciens, & Principis violentiam timēs, pro certo compertum non habemus, venire sicut & prius, omnino negauit. Erat autem in palatio suo cum suis familiaribus, multo stipatus equitum & popularium comitatu. Conuenerant enim ad eius subsidium vniuersi de ciuitate, qui nisi Principis timuissent potentiam, Legatum cum vniuersis, qui in eius depositione conuenerant, vrbe cum ignominia parati erant depellere. Videns ergo Legatus, quòd ad se venire nolebat Patriarcha, de domini Principis confusus patrocinio & viribus, in palatium ascendit, ibique data in eum depositionis sententia, anulum & crucem compulit violenter resignare. Inde iubente Legato, Principi traditus, & vinculis miserabiliter alligatus, tamquam vir sanguinū ignominiosè tractatus, apud monasterium S. Simeonis iuxta mare in monte eminentissimo situm carceri mancipatus est.] & infra: Catenatus in monasterio diu detentus tādē

C elapsus, Romam profectus est. Ibi aliquatenus gratiam Sedis Apostolicæ affectus, dum redire maturaret, veneno hausto, sceleris ministro porrigente, nescimus quo, miserabiliter interit.] hic tandem finis hominis infelicissimi, qui sibi ipsi auctor tot ærumnarum fuit. Sed prosequamur eiusdem Legati reliquas res gestas in Oriente. pergit Tyrus: a

Villel. Tyr. lib. 15. cap. 18. XXXVI. DEDICATIO TEMPLVM IEROSOLYM.

Legatus igitur depositus Patriarcha, & consummatis apud Antiochiam pro quibus venerat negotijs, Ierofolymam reuersus est, vbi vsque ad solemnitatem Paschalem moram faciens, habito prius consilio cum Prælati Ecclesiarum, tertia post sanctum Pascha die, vnā cum domino Patriarcha & Episcoporum nonnullis templum Domini solemniter dedicauit. Affuerunt ibi dedicationis die multi tam de partibus Ultramontanis, quam de Cismarinis regionibus magni & nobiles viri, inter quos affuit & dominus Ioscelinus iunior Comes Edeffanus, qui tunc in solemnibus Paschæ diebus magnificè nimis in ciuitate moram faciebat. Qua celebritate completa, conuocatis Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælati vnā cum domino Patriarcha, Concilium celebravit in primitiua & Ecclesiarum matre sancta Sion, tractans ibi cum eis de iis quæ instanti tempore videbantur conuenire. Cui Synodo interfuit Maximus Armeniorum pontifex, immò omnium Episcoporum Cappadociæ, Mediæ, & Persidis, & vtriusque Armeniæ Princeps & doctor eximius, qui Catholicus dicitur. Cum hoc etiam de Fidei articulis, in quibus à nobis dissentire videretur populus eius, habitus est tractatus, & ex parte eius promissa est in multis correctio. Quibus ritè peractis, prædictus Legatus ad Acconensem rediens ciuitatem, inde parato nauigio Romam reuersus est.] hæc tenus Alberici Ostiensis Episcopi totius legationis periodus. Porro ista omnia hoc anno ccepta, quo Bernardus Patriarcha obiit, propagata esse vsque ad annum saltem millesimum centesimum trigessimum nonum oportuit.

CONCIL. IEROSOL.

E Nam primum aduentum Patriarchæ Antiocheni Romam contigisse vidimus eo tempore, quo Innocentius Papa pacificè Romæ federet, quòd non ante annum trigessimum octauum factum esse, ex iis quæ dicuntur inferius, apparebit. Sed quoniam haud quæque res gestæ certis annorum limitibus definitæ ab Auctore reperiuntur, ut iisdem nos annis reddidisse potuissemus; continuata eadem omnia vna narratione oportuit absoluisse. Porro (quòd non prætermittendum) ad eundem Albericum Cardinalem Episcopum Ostiensis Legatum in Syria, extat tum data epistola b Petri Cluniacensis.

Petr. Clun. l. 4. ep. 48.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II. LOTHARII II. IMP. 5. IOANNIS COMN. IMP. 19. ANNVS ANNVS 1137. 8. A

I. ADVENTVS LOTHARII IMP. AD INNOCENTIVM PAMPAM.

REDEMPTORIS annus agitnr trigessimus septimus supra millesimum atque centesimū, Indictione decima quinta, quo Lotharius Imp. se contulit ad Innocentium Papam Viterbium, vbi habito simul colloquio iniere consilium, vt Imperator Apuliam inuaderet. Dux Henricus autem eius gener vnā cum Innocentio Papa Campaniam à Rogerio possessam aggredere. Hæc autem in Chronico Beneuentano à Falcone præsentè rerū inspectore narrantur, quem sequemur, cum singulos fermè passus eorumdem Imperatoris atq; Pontificis affectetur stylo licet rudi, tamen veritate nitente. sic enim habet: Anno millesimo centesimo trigesimo septimo, & octauo anno Pontificatus domini Innocentij, mense Martio, quintadecima Indictione, præfatus Apostolicus Innocentius, qui tunc Pisis morabatur, consilio communicato, de ciuitate Pisana ad ciuitatem Viterbium aduenit, præfatum Imperatorem allocuturus. Imperator igitur Henricum generum suum cum tribus millibus equitum ad Pontificem destinauit Innocentium, addens vt Romanos fines teneat, & Principi Roberto Principatum suum Capuanum videlicet restituat: ipse verò Marchas adire disposuit. sed quoniam ambos ad diuersa tendentes stylus simul consequi minimè valeat, Pontificis primū, postea verò festabimur vestigia Imperatoris.

II. INNOCENTIVS PAPA ACCERSIT S. BERNARDVM.

Innocentius igitur, vt Vicarius Christi Petriq; successor, sic rem agendam armis aduersus tyrannum Siculum rerum Ecclesiæ inuadentem aggreditur, vt tamen, si penes eum vel alios Ecclesiæ Catholicae hostes locus aliquis capessendæ rationis reliquus esse posset, eos potius religione quàm armis subigeret. Cuius rei præstandæ causa præpotentem virum opere & sermone Bernardum Clarauallensem Abbatem ad se litteris accersiuit, quo potissimum ad suadendos conuincendosq; obduratos schismaticos vteretur. De hac vocatione viri sanctissimi, qui eius res gestas conscripsit Abbas Bonauallis, sic narrat: Interea litteræ Apostolicæ virum Dei vocant, & vt ad sit laboranti Ecclesiæ, supplicant Cardinales. Intermituntur studia (super Cantica tunc Homilias elaborabat) & quæ modo continua erant interpolatis discursibus resumuntur. Nulla vacatio superest, seruus Dei aut orat, aut meditatur, aut legit, aut concionatur. Videns igitur excusationes frustra obtendi: conuocatos à multis partibus Fratres diu profundeq; suspirans affatur.

Visa S. Bernardi. l. 2. c. 7. Ber. ep. 155

III.

Videtur, Fratres, in quantis tribulationibus laboreat Ecclesia. Pars quidem Petri in Italia & in Aquitania, auctore Deo, elisa, iam non parturit, sed abortit. Enati sunt in his regionibus schismatis defensores, Romæ magna pars nobilitum Innocentium sequitur, & fauent ei multi Fidelium, qui tamen temerariæ multitudinis impetum formidantes, non audent publicè confiteri, quem Innocentio firmare consensum. Coniuratos habet Petrus homines perditos, quos corrumpit pecunia, & munitionibus eorum occupatis, non Simonis Petri fidem, sed Simonis Magi repræsentat præstigia. Contra vnā gentem Occidentem edomito superest lucta. Orantibus vobis & iubilantibus, Iericho ruet, & cum extenderitis ad Deum cum Moyse manus, Amalech victus aufugiet. Iosue pugnat, & vt ad consumptionem victoriæ dies sufficiat protelata: Soli vt stet, non tam orat quàm imperat, & meretur fides tam Solis obedientiam quàm de hoste prostrato victoriam. Nobis igitur pugnantibus vos ferre præsidium, & auxilium de cælo supplicibus animis implorate. Agite quæ agitis, & stete in gradu quo statis; & licet nihil vobis conscij sitis, iudicio tamen vestro non æstimetis vos iustos: quia solus Deus quos iustificat, iudicat, & perfectissimus quisq; iudicij diuini districtum examen ignorat. Iudicari autem ab humano die non multum curetis, neque vestra propria, neque aliena iudicia approbantes, sub timore Dei sic stete, vt nec vos quempiam iudicantes aliquando extollamini, nec aliorum curantes iudicia excidatis in nugas. singula verò prosequentes, vos seruos inutiles reputetis. Eundem est autem, quod nos obedientia vocat, & huius domus paternitatem & vestri custodiam Deo, pro quo hunc laborem assumimus, confidentes de eius clementia tradimus & commendamus. Hæc dicens & benedicens, stentibus vniuersis discessit. discendens S. Bernardus, reliquit Sermones super Cantica absolutos vigintitres, vt apparet ex sequenti Sermone vigesimo quarto, quos statim descriptos misit ad amicum charissimum Bernardum de Portis Carthusianum, vt eiusdem S. Bernardi ad eum litteræ scriptæ testantur. pro quo & ad Innocentium Papam scripsit, & cum ab eo ad Episcopatum assumendus esset, rogans ne Longobardis daretur Episcopum eo præsertim tempore procelloso.

S. BERNARDVS VOCATVS AB INNOCENTIO PAPA RECDIT A SVIS. Ber. ep. 154. Id ep. 155.

Recedens

CHRISTI 1137. INNOCENTII PAP. II. 8. LOTHARII II. IMP. 5. IOANNIS COMN. IMP. 19.

A Recedens igitur à suis sanctus Bernardus Romam versus, cum peruenisset in Tusciam, putans Pisis reperire Pontificem, vbi hætenus commoratus esset; vbi audiuit inde ipsum recessisse, quod sciebat Pontificem præcessisse Innocentium, Viterbium venit, ibique passus est fratrem charissimum Gerardum ægrotantem, quod idem ipse testatur in Sermone a super Cantica, quem in eius obitu post reditum habuit: vbi hæc eius verba: Recordor Domine pacti mei, & miserationis tuæ, vt magis iustificeris in sermonibus tuis; & vincas cum iudicaris. Cum pro causa Ecclesiæ anno præterito Viterbij essemus, ægrotauit ille, & inualecente languore, cum iam proxima videretur vocatio; ego ægerrimè ferens comitem peregrinationis, & illum comitem in terra relinquere aliena, nec resignare his, qui mihi eum commiserant, quoniam amabatur ab omnibus, sicut erat amabilis valde: conuersus ad orationem cum fletu & gemitu, Expecta, inquam, Domine vsque ad reditum: restitutum amicis tolle iam eum si vis, & non causabor. Exaudisti me Deus, conualuit, &c.] sed & de commoratione facta Viterbij, idem ipse S. Bernardus meminit in epistola centesima quinquagesima prima ad Philippum. Cum autem ad Innocentium peruenisset post dies aliquot, legauit eum Papa Romam, ad conuertendum eos, qui adhuc in schismate permansissent. De quo ista Auctor, qui supra, in Vita ipsius: In cuius aduentu tam dominus Papa, quàm fratres lætati sunt, & communicatis cum eo consiliis, secundum rerum prouentus & statum causarum Abbas alia via opus aggreditur, nec in curibus, nec in equis spem ponens, sed colloquia quorundam suscipiens, sciscitatur, quæ sit eorum facultas, qui fautorum animi, vtrum errore an malitia seducti tantum scelus protrahant & protelent.

IV. Id. in Canr. Serm. 26. in fine. Psal. 50.

GERARDI FRATRIS S. BERN. AEGROTIATIO.

Vit. S. Bern. lib. 2. c. 7.

C Intelligit ex secretis, Clerum qui cum Petro erat, de statu suo sollicitum, scire quidem peccatum, sed non audere reuerti, ne perpetua notatus infamia, vilis inter ceteros haberetur; & malle sub vmbra honestatis interim sic esse, quàm expelli à sedibus suis, & publicæ mendicitati exponi. Eorum qui de Petri profapia erant, hæc erat responsio: Quia iam credi eis à nemine posset, si demembrarent genus suum, & eum relinquerent, qui cognationis suæ caput esset & dominus. Ceteri iuramento fidelitatis excusabant perfidiam, nec aliquis ex sana conscientia parti illi conferebat suffragia. Denuntiabat itaq; Abbas eis colligationes impietatis esse sacrilegas, & profanas conspirationes legibus & canonibus condemnatas, iuramentis non posse muniti, nec posse nec debere veritatis sacramenta mendacio suffragari. Insanire autem eos, qui rem illicitam sacramenti patrocinio cõstare existimant, cum oporteat extraordinarias pactiones quocumq; religionis obtentu sancitas reuocari in irritum, & auctoritate diuina dissolui. Auditis his aliisq; viri Dei sermonibus, de fluebant à Petro, & quotidie partis illius dissociatis agminibus, vincula rûpebantur, ipsius quoque Petri animus tabescebat, quia se quotidie minui, Innocentium verò crescere minimè dubitabat. Defecerant pecuniæ, contabuerat Curiae amplitudo, aruerant ministeria domus, rarus mensam eius frequentabat conuiuia, deliciae in plebeia cibaria commutata, cultus obsequentium verustate obscurus, stipendiarij ære alieno oppressi, & tota domus effigies pallida dissolutionem proximam indicabat. hæc de statu schismaticorum in Vrbe, vbi diu moram magno prouentu Catholicorum sanctus Bernardus praxit. Quomodo autem post hæc, eodem tamen anno, inde sit vocatus ad castra, suo loco inferius dicturi sumus. Iam Innocentij Papa & eius qui cum eo erat, Henrici Ducis vestigia assectemur, de quibus hæc habet in primis Beneuentanum Chronicon: Apostolicus autem continuo post congressum cum Imperatore habitum Viterbij, ad Romanorum fines aduenit, & ciuitatem Albanum & provinciam totam Campaniæ suæ obtinuit fidelitati. Romam quidem ingredi noluit, ne Romanorum negotiis impediretur. hæc ibi de Pontifice, de quo hæc ampliùs Petrus Diaconus his præfens in Chronicis Cassinatibus:

V. QUALIS STATVS SCHISMATICORVM IN VRBE.

Pet. Diacon. Chron. Cass. l. 4. c. 106. VI.

E Eodem tempore Henricus Dux, gener Imperatoris, intrauit Campaniam vnā cum Papa Innocentio ab Imperatore transmissus. Igitur cum in planicie Cassini contigua castra posuissent: Richardum Pontificis memorati capellanum & Cassinensis cœnobij monachum ad monasterium mittunt; mandantq; se suscipere velint, & Innocentio Papæ obedire, se illos, vt filios, vt fratres, vt socios dilecturos, monasteriumq; sub custodia & protectione Imperatoris habituros. Non cõsentiente Rainaldo, Abbate nuper creato videlicet, Fratribusque illum monasterio deturbare idcirco accipientibus: conuocat ad Capitulum Fratres, hortatur vt in Rogerij fide permaneant, ac Petri Leonis filio pareant; auxilium illis non defuturum. Postremò fatetur Abbatiam se ab eis accepisse, eamq; pro illorum

Annal. Eccl. Tom. 12.

Y rum

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.ABBAS
INTRAVSUS
RELIQUIT
INNOCENT.
PAP.PACISCI-
TVR INTRV-
SVS CVM
HENRICO
DVCE.

VII.

VIII.

IMPERAT.
INVADIT
ET CAPIT
APVLIAM.

IX.

DEDITVR
BENEVENT.
INNOCENT.
PAP.

rum arbitrio, siue tenere, siue dimittere paratum. hæc ille. Iam verò Gregorium Adenulphi filium cum exercitu clam aduocauerat, cuius ope monasteriū cōtra Papam, Ducem, atque monachos retinere posset. Ei aduenienti fœderatus Abbas monasterij munitiones tradit, impetuq; facto, Pontificis Nuntios fugat. Apocrisarij Pontificis dum ad ciuitatē, quæ monti adiacet, peruenissent: ciues iurare Imperatori fidem suadent, sicq; ad castra redeunt. Rainaldus autem Abbas intra monasterium cum Gregorio inclusus, sata monasterij vicina incidebat, vastabatq; omnia, ne quid ad victum hominum vel iumentorum reliquum esset. Iam ferè vndecim transierant dies, cum Dux monasterij consumi bona perspicens, simulq; pugnae præterire tempus, Rainaldum euocat, acceptoque aureo calice, & quadringentis libris obsidibus datis, Abbatiam illi, si in eius fide permaneat, ex Imperatoris parte confirmat, & eum à se suisq; securum reddens, Imperatoris vexillum intra beati Benedicti Ecclesiam induci, ac demum in arce quæ Ecclesie imminet, ingenti cum laude præcepit imponi. Die altera mouens castra, exercitum contra Capuam dirigit. Ibi Raho Rahelis filius, & Goffridus Aquilanus venientes, se suosq; Pontifici ac Roberti Principis & Henrici Ducis imperio subdunt. Hoc facto, Capuanus omnis Principatus Rogerij iussa linquentes, Papæ vestigijs aduoluntur, omnia imperata facturos pollicentes, plerique ob antiquam Roberti Principis amicitiam, alij spe præmij illecti, alij vt officio suo satisfacerent, dominoq; suos recognoscerent, ad eos consuebant.

Interea Henricus vnà cum Innocentio, restituto Roberto Principatu, ad pontem sancti Valentini iuxta Beneuentum castra ponunt.] At ista Beneuentana ex Falcone, qui tunc ista scribebat, sunt accipienda, qui cuncta per singulos ferme dies gesta receisset, atque in primis de Imperatore, tentante Apuliam, & subiiciente eam sibi ista præmittit:

Præfatus autem Imperator ad flumen Piscariæ adueniens, Pascha Domini ibi celebravit: inde flumen transiens, ciuitatem Thermulensem & illius provincie Comitēs obtinuit. & inde moto exercitu Apuliam ingreditur, & ciuitatem Sipontum & montem sancti Angeli, octauo die intrantis mensis Maij comprehendit. Tantis itaque timor totam inuasit Apuliam, quod vniuersus populus vsq; ad Barum ad eius imperium aggregatus est. Et his actis, post captam ciuitatem S. Germani, atque Capuam, & restitutam eam Roberto, prædictus Apostolicus decima Kalend. Iunij Beneuentum venit, & retro montem S. Felicis propè Beneuentum cum Henrico Duce prædicti Imperatoris genero castrametatus est. Qui continuo dominum Gerardum Cardinalem virum prudentem & discretum propè ciuitatem misit Beneuentanam, vt cum Beneuentanis loqueretur, vtrum cum eo pacis firmamentum ponere vellent. Venerunt itaque ad eum quidam de ciuibus Beneuentanis, & cum illis satis abundeque de ciuitatis concordia tractauit, & his actis, reuersus ad dominum Apostolicum, omnia quæ dicta sunt, exposuit. Alio autem die adueniente, prædictus Apostolicus, consilio arrepto, castra inde amouit, die videlicet Sabbati, & ex ea parte dicti montis S. Felicis, transiit cum exercitu dicti Henrici Ducis ad planiciem S. Petri iuxta flumen Sabetum. Beneuentanus autem populus nihil ex his quæ fiebant, agnoscere poterat. quod vbi Beneuentani nouerunt, timore admodum percussi sunt. Tunc Roscemanus intrusus ab Anacleto Beneuentanus Archiepiscopus, Romanæ Sedis aduersarius, ciues ferè vniuersos commouit, vt contra Apostolicum venientem insurgerent, & ad eorum posse resisterent.

Tunc absque mora prædictus Gerardus Cardinalis vocari fecit Landulphum iudicem Beneuentanum, & Ludouicum medicū, & Malfredum de Grimoaldo Abbatem, vt de pacis fœdere loquerentur, & ciuitatem domino Papæ Innocentio redderent. Exierunt itaque illi vocati, & petitionibus Apostolici fauentes ad ciuitatem reuertuntur. Interea quidam Beneuentani ad horam ferè nonā exeuntes, cum Teutonicis pugnare cœperunt, putantes eis timorem incutere, & in fugam agere. Dux verò illorum audiens Beneuentanos ita in se insilire, suos armavit occultè, & posuit in insidijs, in quos Beneuentani incurrentes, ab ipsis sunt in fugam acti, cæsis ex eis nonnullis & vulneratis, alijs verò captis, quod magnam afflictionem ciuibus intulit. Die Dominico quidam de ciuibus veniunt ad Apostolicum, petentes suppliciter captiuos, quos statim ipse Apostolicus iussit absolui reddique liberos suis. quibus acceptis, facta est ex parte deditio ciuitatis. Nam exhibitæ sunt iuramenta fidelitatis eidem Innocentio Papæ ab ijs, qui ad Innocentium ipsum venerunt. Cumque interea Teutonici prouocati à quodam Beneuentanorum primario, ciuitatem ingredi & perdere festinarent: occurrit Innocentius Papa, & per Ducem ipsorum

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.

rum Henricum compefcuit eos, sicque opera Papæ liberata est ciuitas à præda Teutonum. Tunc quoque accidit, vt Crescentius Cardinalis partis Anacleti, qui tum in Beneuentana erat ciuitate pro eodem schismatico Papa, comprehensus à ciuibus ductus sit ad Innocentium Papam, cuius erat magnoperè aduersarius; sicque intra ciuitatem mota sunt à ciuibus arma aduersus eos qui Anacleto fauissent. Fugit pseudoarchiepiscopus timore actus. Tunc exhibitæ est ab Innocentio ea humanitas, vt exules in ciuitatem reuerti liberos sineret, inter quos fuit Auator Chronicorum horum, Falco dictus, vt ipse testatur. His peractis, rebusque bene dispositis, rursus tertio idem Apostolicus Gerardum Cardinalem mittit in ciuitatem, qui à ciuibus iuramentum fidelitatis exigeret, quod & factum est.

His ita peractis, Innocentius consilio habito, iter arripuit octauo Kalendas Iunij ad Imperatorem. Veniens autem ante portam, Summam cognominatam, inuenit ibi populum ipsum expectantem, ad quos ista locutus est: Gratias vobis agimus, quia concorditer & voluntate sincera fidelitatem nobis præstitistis. Rogo itaque fraternitatem vestram & probitatem, vt pacem teneatis & constantiam iustitiæ inter vos. Nam vita comite, dignam vobis retributionem impendemus. Ciuitatem verò modò intrare non possumus pro multis & varijs negotijs, quæ cum domino Imp. definienda decreui. At his diuina clementia definitis, ad vos reuertemur, & de ciuitatis vtilitate tractabimus. Nunc verò fratrem nostrum Gerardum Cardinalem vobiscum morari permittimus, qui erga vestras vtilitates assiduò vigilabit, & pacem inter vos conseruabit. His & alijs dictis, Innocentius ceptum profectus iter, ad Imp. Lotharium venit, quem obsidentem Barensem ciuitatem inuenit.] sic igitur profuit Beneuentanis presentia Innocentij, vt qui furorē Teutonico consumendi fuissent, conseruarentur incolumes cum ciuitate, ijs exceptis, qui sponte sese sua dederunt imprudenter in hostes.

Cum igitur Imperator Barim ciuitatem cepisset, & castellum eius munitissimum post obsidionem quadraginta dierum pariter expugnasset, ceteras ciuitates Apulie in deditio-nem accepit, sicque breui tempore vniuersa Lotharius Imperator est potitus Apulia. Vbi dum esset apud Melphim vnà cum Innocentio Papa, apud lacum Penfilem audisse Imperatorem Cassinenses monachos à se vocatos, & disceptationem ab eis habitam cum quibusdam S. R. E. Cardinalibus mense Iulij, describitur in Actis: quorum cum dubia sit fides, dicemus de illis anno sequenti, quo eadem Acta signata noscuntur. modò reliqua profequamur. His igitur feliciter gestis, ad expugnandum Salernum Imperator conuertit exercitum, quam ciuitatem & ita perstrinxit, vt ad deditio-nem cœgerit.

Inter hæc accidit, vt Innocentius Papa de rebus hætenus prosperè gestis breuem epistolam scripserit ad Petrum Abbatem Cluniacensem, quæ hætenus inter eiusdem Petri epistolas conseruata sic se habet: b

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Petro Abbati Cluniacensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Super sollicitudine atque diligentia, quam erga nos & B. Petri negotia te exhibere cognouimus, omnipotenti Deo & tuæ deuotioni gratias agimus. Benedictus igitur Dominus Deus Israel, qui visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Qui etiam ita nobiscum magnificare dignatus est misericordiam suam, ita fecit prosperū iter nostrum, vt ab Vrbe Roma vsq; Barim vix aliqua ciuitas castrūve remāserit, quod B. Petro & nobis subiectum & obediens non existat. Quia in re gaudemus diuinæ manus antiqua coruscare miracula, dum S. Ecclesia quantò amplius sub malleo tribulationis tundi conspicitur, tantò altius subleuatur, & more aromatū, quò magis verberibus teritur, eò latius odoramenta suauitatis effundit. Et quidem optabile nobis erat, si quemadmodū nobis per litteras indicasti, personæ tuæ possemus habere presentiam, vt vel sic labores nostri diurni atque nocturni valerent Deo propitio mitigari. Sed quoniā æstiuu feruores, & aeris intemperies, nec non fragilitas cōplexionis tuæ id minime pariuntur: charitatem tuam hortamur in Domino, quatenus his omisiss, vnà cum sacro Cluniacensi collegio orationibus cōsuetis insistas, vt benignitatē, quam Conditor noster voluit nobis hætenus exhibere, felici cōsummatione perficiat: & diutinis laboribus sponsæ suæ atq; Christiani populi sub iugo illius tyranni Siculi macerati, vestris & aliorum Religiosorum precibus inclinatus, iam nūc opratum finem imponat. Quod profectò sicut de ipsius pietate confidimus, velociter consummabitur. De cetero præfatu Conuentum per te in Domino salutantes nos, & fratres nostros

CRESCEN-
TIUS PSEVI-
DOCARDI-
NALIS DA-
TVR INNO-
CENT.X.
INNOCEN-
TIUS RECV-
PERAT BR-
NEVENT.

XI.

a Pet. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 109-
110.SALERNVM
DEDITVR
IMPERAT.

XII.

b Petr. Clun.
l. 4. ep. 26.

XIII.

*sublimatur.

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.

tuis & eorum orationibus commendamus. Data in territorio Potentienfi xij. Kal. Augusti.] est locus in prouincia Picentina haud longè à Salernitana ciuitate.

XIV.

INNOCENT.
PAP. CREAT.
RAINULPHUM
PRIMUM DV.
CEM APPEL.

Inde verò idem Innocentius Papa venit cum Imperatore Beneuentum versus, & in Auellina ciuitate confidet die secunda mēsis Augusti. Vbi (inquit Falco) ipse Apostolicus Innocentius Ducem ad defensionem Apuliz ordinare nomine suo saragebat, Imperator verò nomine suo cōtra voluntatem Apostolici ordinare volebat. Vnde factum est, vt per triginta ferè dies adinuicem ea de re fuerit discordatum, sed sapientiū consilio communicato, discordia talis destructa est. Quid multa? diuina fauete clemētia, & ipso Imperatore annuente, omnibusq; suis, prædictus Apostolicus suo nomine ad B. Petri fidelitatem, Comitē Rainulphum, virum vtiq; prudentem & discretū, in Ducem elegit, & eo electo, vexillum ad honorem Ducatus Apostolicus & Imperator in conspectu omniū ei tradiderūt & confirmauerunt.] Post biduum verò idem Imp. Lotharius vnā cum Imperatrice Beneuentum se contulit ipfis Kal. Septembris, vbi dignè excepti sunt: post triduum verò aduenit Innocentius Papa, vbi à Clero & populo solemnī pompa fuit exceptus.

XV.

AB INNOC.
PAP. CREAT.
TVR AR.
CHIEPISC.
BENEVENT.

At quomodo ibi primum omnium Beneuentanum creauerit Archiepiscopum, more maiorum, his vrbis idem Auctor, qui præfens aderat, sic narrat: Altera die adueniente, idem Apostolicus in sacro palatio sedens, in conspectu Cleri & populi Beneuentani clamauit, vt si quis contra personam & electionem Gregorij Beneuentani Electi canonicè & rationabiliter opponere vellet, libera fronte opponeret. Sed clemētia diuina opitulante, & quia Electus ipse vitam suam religiosè custodierat, nemo ciuium contra eius electionem aliquid obiecit. Apostolicus verò hoc aspiciens, gratias Deo egit: ipse de persona Electi testificatus est, quòd honestè & religiosè vixisset: & eidem Electo præcepit, vt de peccatis suis confiteretur, & die Dominico adueniente, Spiritu sancto cooperante, consecrationem acciperet. Quid multa? Die adueniente Dominico, Apostolicus in Ecclesiam Episcopij descendit quinta die mensis Septembris, & Electum ipsum consecrauit. Cui consecrationi Patriarcha interfuit Aquileie, & alij Archiepiscopi, Episcopi, Abbates Teutonicorum, viri religiosi.] hæc de consecratione Archiepiscopi Beneuentani. Sexta autem die Septembris, quod petierunt Beneuentani, obtinuerunt ab Imperatore, nempe vt Barones omnes circumpositi iurarent, relinquere Beneuentanos immunes ab omnibus angariis, quas illi imponere consueuerant eorum possessionibus, sub eorum dominis constitutis.] His autem peractis, vnā simul cum Imperatore Innocentium Papam Romam versus iter capeffisse, idem Auctor affirmat. Sed in itinere diuertisse Cassinum, Petrus habet in Chronico Cassinensi.

XVI.

a Pet. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 119.

Quænam tunc inter Innocentium Papam & Imperatorem occasione Cassinensium monachorum gesta fuerint, ex Appendice Petri Diaconi ad Cassinensē Chronicon videamus. Rainaldus Abbas assertus Cassinensis, qui vocatus venerat ad Imp. cum aliquibus ex suis, iussus est ab Innocentio Papa schisma, quod hætenus sectatus fuerat, abiurare vnā cum suis, quos secum duxerat. Iussus verò redire ad suos, misit (inquit Petrus) Innocentius Pontifex cum dicto Rainaldo Balduinum Presbyterum Cardinalem, præcipiens, vt filium Petri Leonis, *Anacletum scilicet pseudopontificem*, à Cassinensibus monachis anathematizari faceret, ac Papæ eiusque successoribus obedientiam ab ipsis exigeret. Quod ita factum est.] Addit his Petrus, eum dem Rainaldum Abbatem accusatum quòd Rogerio faueret, ab Imp. compressum. Cum ipse Imp. (subdit Petrus) omnibus negotiis ritè ordinatis ad S. Germani oppidum cum exercitu, Papa quoque comitante, peruenit, ibiq; Rainaldo tunc sub custodia degente, honorifica processione susceptus est. Er eo quidem die electus Rainaldus ipse in secretario Basilicæ S. Saluatoris custoditus est, postmodum verò ad monasterium vbi examinandus erat, sub custodia diligenti remittitur.

XVII.

b Idē c. 120.

Alia die Imperator direxit Hannonem Abbatem cœnobij Luneburgensis, & Petrum Diaconum ad monasterium, per eos Fratribus mandans, ne quid incompositum aut indisciplinatū in habitu, in incessu, seu locutione præferrent. Venturum se ad monasterium cum Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Principibus, Ducibus, religiosisque ex omni Imperio viris: ac si quidem inueniret Rainaldum tanto ordine indignum, confestim eum remoueret, atque in B. Benedicti sede idoneum præponere omnī studio quæreret. Ipse verò coronam Patriatus accepturus in ciuitate remansit. Quippe tunc Exaltationis sanctæ Crucis agebatur celebritas, nempe dies decimaquarta erat mensis Septembris. Cum verò illuxisset, Richiza Augusta montem totum pedibus ascendit,

Papa

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.

A Papa in ciuitate remanente. Lotharius quoque Imp. in numero vallatus exercitu, Cassinum peruenit, atque à Fratribus maximo cum honore susceptus est. Obrulit autem ipso die S. Benedicto Pluuiale optimū aureis listis ornatum, & Planetam eiusdem operis, candelabra quoque argentea duo librarum ferè tredecim; auri marcham vnā, & nouemdecim marchas argenti. Richiza autem Augusta posuit super altare stolam phrygiam cum manipulo suo, & mitram auro decenter ornatam.

Eo etiam die, dum Imperator in Ecclesia confisteret, Rainaldus Frater ad Capitulum conuocans, ostendere cœpit se ab eis electum, ad illorum nutum Abbatiam dimissurum, nihil opus esse pro hac re fatigari. Et cum hæc & alia multa repeteret: quidam ex laicis Capitulum ingressi, arguere Frater cœperunt, quòd Abbatem vellent in tanto discrimine constitutum relinquere. Frater autem indignatione commoti, illos verberibus affectos Capitulo deturbant, clamantes illum se Abbatem vltius nolle, qui monasterium non monachorum sed laicorum præsidio tenere mallet. Dehinc ea die ante Solis occasum Papa Innocentius Nuntio ad monasterium misso, mandat Fratribus per fidem & obedientiam, quam sibi & beato Petro promiserant, vt eidem Electo vltius non obedirent, illumque ex ipso cœnobio quam primum deturbare curarent; obseruantibus præcepta sua gratiam suam, contententibus perpetuum exilium indicens. Manè factō Haimericus Diaconus Cardinalis Romanæ Ecclesiæ Cancellarius, & Gerardus Cardinalis sanctæ Crucis, & Abbas Claraualensis ab eodem Papa transmissi sunt, qui Rainaldum ipsum examinarent, & à monasterij cura amouerent.

XVIII.

Residente itaque Imperatore in Capitulo cum Imperij Proceribus, confidente quoque Peregrino Aquileiensi Patriarcha cū Archiepiscopis, Episcopis, Cardinalibus, Abbatibus iusserunt Electum introduci, multa contra eum proferentes, rebellem hostemq; Imperij clamantes. Tunc quidam surgens in medium dicere cœpit, eum posteaquam cum Henrico Duce conuenerat, hostem Pontificis atque Imperatoris claruisse. Contradicente illo, iubet Imperator vtramq; partem Capitulum egredi, vt cum Patriarcha & Cardinalibus inde consultaret. Tunc Peregrinus Patriarcha Haimericusque Diaconus Cancellarius dixerunt, illum tanto cœnobio præesse non posse multis ex causis: quòd scilicet à filio Petri Leonis, *Anacletō nempe pseudopapa*, Subdiaconus ordinatus esset, sacramentumq; Rogerio Regi præbuisset, tum quia contra præcepta canonum excommunicati eligere non potuissent: postremò quòd contra Ecclesiastica instituta Subdiaconum elegerint, proferentes Eugenij Papæ capitulum ita scribentis: Abbates per monasteria tales eligantur & ordinentur, qui sacerdotali vel leuitico honore sint præditi, &c. sed cum sol iam ad occasum vergens noctem induceret terris, Imperatore iubente solutus conuentus est.] Cardinales autem cum vidissent haud legitime ista ab Imperatore tractari, quæ Pontificis essent, recesserunt, & ad Innocentium se contulerunt. pergit Petrus:

XIX.

Die altera Imperatore residente in Capitulo cum Prælati atque Magnatibus, electus Rainaldus in medium surgens, cum vellet obiecta diluere, priusquam verba finiret, surgentes Frater, accusare illum cœperunt, sicut & prius, dicentes electionem eius seditiosè non canonicè fuisse celebratam. Hi autem qui ex parte eius erant, eos mendacij insimulabant. Sicque coram omnibus variis se verborum contumeliis afficiebant. Imperator his motus surrexit, & manu silentium indicens, multum se mirari dixit, tantam Congregationem adeò inordinatè loqui, negotiaque sua tam indisciplinatè agere. præcepit itaque rationabiliter negotia sua exequerentur. His dictis resedit, & reliquis considerare iussis, Congregationem ita affari cœpit: Electionem Abbatis tanta discordia se plenè examinare non posse, nisi ambæ seorsum partes audirentur. Iussitq; vt omnes Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, partique, quæ Electo fauebat, iannu obleratis conuenirent.

XX.

a Pet. Diac.
Chron. Cass.
lib. 4. c. 21.

Quod dum factum esset, Hanno Episcopus Basiliensis dixit: Si quid contra Electum habetis, rationabiliter & non tumultuosè proferte. Tunc quidam ex eis illum accusare cœperunt, quòd electionem suam munere linguæ, manus promissione redemisset. His ita profrequentibus, Pandulphus Vestiaris exurgens dixit: Sunt quidem multa que aduersus Electum proferri possunt, sed illud intolerabile, quòd à filio Petri Leonis ordinatus est; indignumq; valde ducimus, vt in tanta Ecclesia, quæ monasteriorum omnium caput ac mater est, Abbas Subdiaconus sit, qui nec Missarum solemnia celebrare, nec possit à delictis absoluere. Tunc Anselmus Episcopus: Multa, inquit, aduersus Electum proferuntur, sed hoc potissimum ad deponendum illum obiicitur, quòd, teste Domino, fundamētum

XXI.

Annal. Eccl. Tom. 12.

Y 3

b Matt. 7.
mentum

mentum, quod super arenam collocatur, durare non potest. Vnde si placet, sepositis ceteris, hoc vnum teneamus. Quod cum placuisset, ceteris Fratribus egredi iussis, Rainaldum cum suis ad se purgandum introduci precipiunt. Et cum diu moras traherent: mandatur Imperator his, qui ad discutiendum conuenerant, ut Electo suaderent, seipsum in potestate Imperatoris ac Pontificis poneret, ut quidquid illi statuerent, hoc ipse absque dilatione sequeretur. Ad hæc ille diu cunctatus, tandem consensit, seque illis liberè ex toto permisit. Post hæc omnibus ad Imperatorem reuersis, Basiliensis Episcopus gesta omnia cunctis per ordinem pandit. Demum Imperatore sciscitante, quid qui Electo fauerant, iidem facere vellent, ad omnia paratos Imperator inuenit, sicque secundi diei conuentus solutus est. Acta sunt hæc quarta & quinta feria tertiæ hebdomadis mense Septembrio, secundo post festum sanctæ Crucis die.

XXII.
QUID INNOCENTII
IN IMP.
FRANIS-SEN-
TEM SE IV-
DICTO EC-
CLES.

Post hæc mittuntur ab Imperatore, qui Papæ Innocentio rei seriem indicet. Qui dum venissent, iratum valde inuenerunt, prohibiti que sunt ad eum ingredi, quia præsentem Romano Pontifice, Imperator cum Optimatibus suis Cassinensis Abbatis examinationem facere præsumpsisset. Quamobrem Archiepiscopos, Episcopos & Abbates, qui astiterant, officio priuare minatus est. Reuersi autem qui missi fuerant, que apud Papam inuenissent, Imperatori nuntiare studuerunt. Imperator ista Pontifici mandare curauit: Quæ gesta erant, simpliciter, neque ad eius iniuriam, sed ad honorem magis facta esse: omnia quippe ex eius potestate pendere, quidquid ipse decerneret, id omnes pro rato haberent. Atque idè aliquos à latere suo dirigere, qui retractantes omnia, quod iustum esset inde decernerent. Ad hoc igitur, quod sic sacerdotali constantia obstitit Innocentius Imperatori, eum redarguens, quod causam Ecclesiasticam, ipso inconsulto, cognoscendam suscepisset, alludere videtur S. Bernardus in epistola ad eundem Innocentium Papam, dum pluribus exemplis eius commendat vigorem sacerdotalem in resistendo & redarguendo Principes sæculi, sic dicens: Quid apud S. Benedictum? Numquid Regia indignatio prohibere potuit spiritum libertatis accensum atque accinctum aduersus carnem & sanguinem? &c.] ad hoc inquam alluisse putamus, cum nullus alius fuerit apud S. Benedictum Innocentio cum aliquo Rege congressus. pergit verò Petrus:

a Ber. ep. 150

b Pet. Diac.
Chron. Cass.
l. 4. c. 125.
c. XXIII.

His placatus Antistes, Innocentius Papa videlicet, sexta feria quatuor temporum Haimericum Cancellarium, & Gerardum, aliosque Cardinales eamdem electionem examinare direxit. Qui dum aduenientes eam rem diutius discuterent: conuenientes in Refectorium, omnes monasterij Priores conuenerunt, dicentes, Rainaldum omnino amouendum esse, quia fuisset ab excommunicationis ordinatus. Post hæc sigillatim de persona eligendi Abbatis tractare coeperunt. Vbi cum varias sententias animaduertent, egressi in claustrum monasterij, conuocato Electo ex parte Apostolicæ Sedis preceperunt, ut à monasterij cura quiesceret, quia ultra iam Abbas esse non posset. Sicque ad Papam redeuntes, gesta omnia referre studuerunt. Sequenti die rursus ascendentes ad monasterium, in Capitulo refedere: vbi post factum à venerabili Claraualense Abbate sermonem, Cardinales auctoritate Apostolica Rainaldo Abbatæ officium interdixerunt, sicque vna cum Imperatore, Prælati, Imperijque Proceribus surgentes, B. Benedicti Ecclesiam intrant, eundemque Rainaldum Haimericus Cancellarius, & Peregrinus Aquileiensis Patriarcha, & Gerardus Cardinalis euocantes, depositionis in eum tulere sententiam. Sicque illorum iussu, astantibus omnibus, virgam & anulum & Regulam supra corpus sanctissimi Benedicti deposuit. Et Rainaldi quidem hic exitus fuit.

XXIV.
c Idem ibid.
cap. 124.

Post hæc in Capitulum conuenientibus, Gerardus Cardinalis ita loqui orsus est: Nolite amantissimi fratres, quia iuxta Regulæ præceptum Abbas iubetur à Fratribus eligi. Sed vos licet vestra obligatio hac potestate priuauerit, iamque ad Romanam Ecclesiam huiusmodi electio pertineat: tamen ob vnitatis bonum hac vos vti potestate per omnia volumus. Verum ex præcepto Sedis Apostolicæ iniungimus, ut duodecim ex omni Congregatione Fratres eligatis, qui vna nobiscum dignum tanto officio eligant. Fratribus omnino renuentibus, electionemque liberam poscentibus: cum ad eam rem Cardinales electi non possent, magna vtrinq; est orta dissensio. Pars enim quæ Rainaldo fauerat, nunquam ex eo cœnobio se Abbatem electuros: Cardinales contra, numquam ut tanto monasterio aliunde Abbas quereretur, passuros confiteri. Sed cum pars neutra cederet, plurimis frustra consumptis verbis, Cancellarius iratus ex parte Romanæ Ecclesiæ interdixit, ne vllam omnino electionem facere auderent. Sicque ad Papam regressi, rei ordinem pandunt. Post hæc

A hæc Imperator è suo latere strenuos viros ad Innocentium dirigens, rogat ut monachis eligendi auctoritas restitueretur. Annuit votis precantis Pontifex, priuilegiaque sibi & præcepta monasterij omnia ad legendum ex monasterio mitti postulat, factumque ita est. Relectis itaque coram Pontifice de Abbate eligendo Caroli Regis præceptis, Benedicti Septimi, Leonisque Noni priuilegiis, quibus continebatur, quomodo Henricus Pius Romano Pontifici Benedicto Septimo consecratione Theobaldi Abbatis Cassinensis, que ipse Imperator ordinauerat, concessit, & vnum in eundo prandium, alterum in redeundo, reliqua Imperio Romano referuauit. Idque ipsum Conradus & Henricus suus filius confirmauerunt. Iusto itidem præcepto Caroli, ut Abbas in Cassinensi cœnobio ille eligatur, quem digniorem Romanoque Imperio fideliorum inuenissent: victus rationibus Pontifex, Cassinensis Abbatis electionem Fratribus, ordinationem Lothario Imperatori eiusque successoribus concessit atque firmavit, sibi verò suisque successoribus Abbatis confirmatione prandiumque in eundo Beneuetum, ac redeundo referuauit. Subiicit his Petrus de electione Guibaldi Abbatis ex Abbate monasterij Stabulensis, consentiente Pontifice precibus Imperatoris, id magnoperè exposcentis tandem flexo. Quorum occasione idem Petrus qui aderat, religionem eiusdem Imperatoris commendans, hæc digna perpetua memoria narrat:

a Pet. Diac.
Chron. Cass.
l. 4. c. 125.
XXV.
PIETAS IO-
THARII
IMP.

Iam verò quis tanti Imperatoris clementissimum animum non admiretur? federat ad sedandas dissensiones Fratrum in Capitulo à prima diei hora vsque ad vesperam, absque cibo potuque, perdurans, dum paci vnitatique consuleret. nempe enim sub Imperij chlamyde cælesti militabat Regi. Nam ut ipse testis sum, in expeditione constitutus, sum modicum Missam pro defunctis, dehinc pro exercitu, tertiam postremò diei Missam audiebat. Demum viduis & orphanis cum Augusta pedes lauans, tergebat crinibus, & osculabatur, cibumque illis ac potum largè distribuens, quæstiones & oppressiones Ecclesiarum prius releuans, vltimo in loco Imperij ponebat. Quamdiu verò in Cassinensi claustro remoratus est, ita omnes officinas monasterij, ac si Abbas vel Decanus, circuibat, scire cupiens quomodo quisque sub beati Benedicti magisterio viueret: factoque manè orans, monasterij Ecclesias nudis pedibus circuibat. Et hæc agens, numquam à consortio Episcoporum & Abbatum auellabatur, & cum sapientibus sermocinatio eius. Erat profectò cæcorum baculus, esurientium cibus, miserorum spes, lugentium consolatio, atque ita in singulis eminebat virtutibus, ut omnes perfecte haberet. Sacerdotes honorabat ut patres, pauperes fouebat ut filios, viduas ut matres. Erat orationibus peruigil, lacrymasque creberrimas contriti cordis Deo offerebat, sed hæc hæc tenus. At de profectioe ipsius subdit hæc inferius:

XXVI.

Igitur ordinato Imperator monasterio, octauo postquam illic aduenerat die, B. Benedicto se ac Fratribus multum commendans, cum iam grandævus esset ac ferè cætenarius, dierum suorum finem imminere cognoscens, ad ciuitatem S. Germani vna cum Guibaldo nouo Abbate descendit: Abbatemque Papæ commendans, iuxta veterem Aquinensem ciuitatem tentoria fixit. Recensetque, cuncta per eundem Imperatorem tunc gesta pro indemnitate rerum monasterij Cassinensis: Post hæc Imperator, subdit atque Apostolicus festum sancti Martyris Christi Mauritij in Ecclesia B. Petri Apostoli celebrans, Guibaldum Abbatem cum Fratribus ad prandium euocauit, dicens: Puto quia comedendi bibédique vobiscum hic mihi erit vltimus dies, idque postea rei probauit euentus. Nam sequenti anno ex hac vita migravit, ut suo loco dicturi sumus. Post hæc aduenit Imperator cum Innocentio Papa in Urbem, vbi & compositis rebus, inde recessit in Tusciam, reliqua autem de ipso sequenti anno. Abbas autem recens, vbi rediens Rogerius Rex Siciliae vniuersam Campaniam sibi subegit, cunctaque igne ferroque vastans, eidem mortem est comminatus, sponte cedens inde discessit, & in Germaniam ad suos reuersus est antiquos monachos Stabulenses, inter quos à pueritia coaluisset, extant de his litteræ ipsius ad Imperatorem, cum his premeretur angustiis, at de his hæc tenus. Quæ autem post discessionem Lotharij è Campania, & reditum Innocentij Papæ ad Urbem contigerint, videamus.

b Idem l. 26.

XXVII.
VENIT POST
RECESSVM
IMP. ROG-
RIUS ABLA-
TARCVB-
RATVRVS.

Inter hæc autem Rogerius Siciliae Rex, diu paratus ad proelium, expectans discessionem Imperatoris, quem sciret reuertèdi iniisse consilium atque firmasse propositum, vbi comperit eum profectum esse, Romamque peruenisse, inde in Galliam Cisalpinam profecturum: parata classe ad oras Salernitani litoris appulit, moxque alios populos sponte venientes in deditionem accepit, armis alios expugnauit, & contra Robertum Capuæ Principem, qui ad Imp. confugerat, & eundem illic duxerat cum exercitu, maiori ira succensus, Capuanam ciuitatem inuadens, eam captam ferro igneque vastauit, nec locis

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.

facris parcens, Ecclesias prædæ militum dedit, & pro nefas! eorumdem ludibrio exposuit moniales. Tunc Beneuentani his auditis sibi timentes, Legatis missis, Rogerio se dedere, & Innocentium abiurantes, Anacletum in Pontificem assumpserunt. O rerum humanarum volucris instabilitas, & mortalium infida fidelitas, & vana in continendo in officio homines studia Principum! Ecce eodem ferme momento conuersa est victoria in captiuitate, libertas in vincula, iurata ubique fidelitas in infidelitatem. Vt planè apparuerit, vana prorsus existere studia hominum, quibus non aspiret diuina potentia, qua tantummodo factum, vt paucos post menses, extincto morte pessimo Antipapa, plenam mox accepit Ecclesia pacem, quam parere frustra laborauit Imperatoris exercitus, sed de his dicendum anni sequentis exordio. Interea res gestas à tyranno Siculo (sic enim appellare consuevit S. Bernardus) prosequamur, qui multiplici iure, fidelitate sæpè iurata Feudatarius Romanæ Ecclesiæ, nihil concupuit auidius, atque tentauit audacius, quam potiri eiusdem Ecclesiæ rebus, cuius deserat esse filius, iam diu ab eius communione seiunctus.

XXXVIII.

At quid auditis his Innocentius Papa? Re ipsa expertus quàm vana salus hominis, spe contra spem nitens in tanta desperatione rerum, contra furentes tyranni Siculi impetus, aduersus ferociam vltoris & victoris exercitus vnus obiecit hominem humilem, sed Dei virtute potentem, qui in fugam conuerteret sanctæ Romanæ Ecclesiæ victores hostes. Eiusmodi planè nouit esse opera Dei, nimirum quòd infirma mundi eligat, vt confundat fortia. Sic igitur imperio Christi gladium exertum in defensionem Ecclesiæ, in vagina recondens, ad arma spiritualia Deo potentia se conuertit, sumens scutum fidei, eoq; omnia tela nequissimi securus excipiens, illæsus lædere aduersarium festinauit. Quomodo ista? Audi S. Bernardum Clarauallensem Abbatem, quem Romæ reliquerat ad reducendos schismate deuos ad Ecclesiam (vt audiuius superius esse narratum) ad Rogerium tyrannum, spirantem minarum & cadis in omnes qui essent Innocentij Papæ communionis, pacis nuntium mittit. Quid autem hac legatione sit actum vt accipias: primum omnium admonendum putamus, duas simul legationes confundi ab Auctore, qui res gestas sancti Bernardi conscripsit, cum videlicet vnà cum sancto Bernardo missum esse Haimericum Cardinalem Cancellarium affirhat, & ex parte Anacleti Petrum Pisanum itidem Cardinalem. Nam ista de missis ex parte vtraque Cardinalibus postea contigerunt, vt ex Auctore qui aderat & ea scriptis mandabat, Falcone Beneuentano satis euidenter apparet. Missus est ergo primum S. Bernardus, postea verò, petente Rogerio, Cardinales, cum videlicet à Deo humiliatus, verba pacis, quæ contemnebat, audire libenter cœpit, sed audiamus ipsum:

XXXIX.
ROGERIUS
NON AVDI-
UIT S. BER-
NARDVM
PRO PACE
AGENTEM.

Interea, inquit, Abbas de Claraualle vir valdè mirabilis & discretus ad Regem illum venerat, pro tãti dissidij infestatione sedanda inter Regem illum & Ducem Rainulphum fidelem Ecclesiæ, & pacem fœdere inter eos alligare conatus, sed frustra. Nam cum proximè vtriusque copix essent, & longè potentiores vires Rogerij, & iam pararentur ad proclium: repulsus est ab eo nuntius pacis. Sed quid attulerit belli exitus, audi ex eodem Auctore: Rex ipse exercitum suum diuisit, & ad bellandum viriliter stabiluit. Similiter & Dux ille sapienter suos omnes ordinauit. Primum quidem Regis acies ordinata ab eo aggredditur, & inter Ducis armatos intrauit. ilicò acies illa Regis prosternitur. Rex autem, qui cum aliis aciebus suis armatus erat, Dei adueniente iudicio, timore perculsus, primus terga vertens, in fugam conuersus est. Sicque potitus est victoria Rainulphus, qui ditissima hostium caltra diripuit, insecutusque hostes ingenti eos strage confecit. Sed sicut fortis, ita sapiens haud sibi viribusq; suis aded gloriosam licet insperatam victoriam tribuit, sed Deo ipsi per sancti viri Bernardi preces obtentam, tulit acceptam. nam audi quid in Vita ipsius Bonauallis Abbas de his scripserit:

a Vit. S. Bern.
lib. 2. c. 7.

XXX.
VINCITVR
ROGERIUS
A RAINUL-
PHO PRE-
CIBVS S.
BERNARD.

Parato namque ad bellum innumerable exercitu aduersus Rainulphum Ducem, idem Rex in campum armatas produxerat acies, cum subito viso Duce audacter obuiam procedente territus fugit, effusumque exercitum prædæ & cædibus exposuit, & innumeris militibus captis & interfectis, inuictus Ducem ditauit opibus, gloria sublimauit, quæ quidè ei iuxta verbum viri Dei omnia contigerunt. Cum enim primus eorum qui vocati fuerant, Abbas sanctus adueniens, Regem in castris positum inuenisset, per multos dies vicinas acies ne proclium committerent, impediuit: denuntians Regi, quia si confictum inieris, victus & confusus abibis. Nouissimè verò cum eiusdem Regis plurimum creuisset exercitus, ignorans quòd non in multitudine foret euentus belli: virum sanctum quæren-

tem

CHRISTI
1137.INNOCENTII PAP. II.
8.LOTHARII II. IMP. 5.
IOANNIS COMN. IMP. 19.

tem ea quæ pacis erant, vltèrius audire contempsit. At ille Ducem Rainulphum & Catholicorum aciem verbis potentibus adhortatus, sicut Regi fugam, sic illis victoriam pollicitus est & triumphum. Cumque ad proximam villulam declinasset, & instaret orationi: repente fugientium & insequentium clamor auditur. Siquidem per eundem locum fugientem Regis exercitum Rainulphus persequebatur. Egressus itaque Frater quidam ex his, qui cum Abbate erant, vni ex militibus occurrit, & quid accidisset interrogat. At ille (siquidem litteras nouerat) Vidi, inquit, impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani, & transiui, & ecce non erat. Nec mora, Dux ipse secutus, vt monachum vidit, sicut erat armatus, equo desiliit, & eius pedibus aduolutus: Gratias, inquit, ago Deo & fidei seruo eius, quia non nostris viribus, sed eius fidei collata hæc victoria est. Iterumque insiliens equo hostes insequatur. Nec tamen hac plaga sibi inflicta cælitus correptus est animus Regis, nec detumuit procella quam conglomerarat præuæ mentis elatio: sed post fugam reuersis qui euaserant, simulans alacritatem, Regio se ornato attollens, stipata militibus Curia, vtramque partem præcipit accersiri. Quid hoc? audi vstrum consilium. Ne à victore Rainulpho grauiorem pateretur impressionem, vt eum ab insecutione diuelleret, & seipsum ad potentiores vires comparandas parare posset, astutè nimis illud excogitauit, nempe vt in suæ conuersionis spem coniceret aduersarios, sicque cessaretur ab armis, & conflictus reduceretur ad Rhetorum argumenta; vtq; vitaret pugnam, disputationem procurare se simulat. Quomodo autem ista se habuerint, ex Chronographo Beneuentano primum hæc accipe:

Psal. 36.

SVBDOLE
ROGERIUS
MISCET
DISPVAT.

Cumque præfatus Abbas de Claraualle vir valdè mirabilis & disertus, de pacis fœdere & Ecclesiæ vnitatem cum nominato Rege confabularetur assidue: Rex ipse cum Abbate illo stabiliuit, vt tres Cardinales ex parte Innocentij Papæ, qui eius interfuissent electioni, ad Regem ipsum venirent, & tres ex parte Anacleti, & ordinè electionis vtriusque, insinua- rent. Deinde ipse Rex audito ordine vtriusque partis, iustiorum quam putaret electionem eligeret, & sic Spiritu sancto fauente, ad pacis perueniret cum totius regni magnitudine firmamentum, quam suo arbitrio & sententia confirmarent. Cognouerat enim, firmiterque crediderat, totius mundi Christicolæ parti fauere Innocentij, & eius Pontificatum venerari, se verò solum cum sui regni latitudine dissentire. His auditis, continuò ad Innocentium Papam & Anacletum delegatum est, & cursu rapido Regis positio destinatur. Placuit itaque eis, & consilio firmato, à parte Innocentij Haimericus Cancellarius, & Gerardus Cardinalis vir valdè venerabilis Salernum simul cum prædicto Abbate de Claraualle super huiusmodi electione ventilanda venerunt. Ex parte verò Anacleti Mathæus Cancellarius, & Petrus Pisanus Cardinales, & alius Cardinalis nomine Gregorius similiter accelerauerunt.

XXXI.

His ita congregatis, Rex ipse, vt erat sagacis animi prouidiq; consilij, prius partem Innocentij quadriduo vsque ad occasum Solis mirabiliter & vltra quàm credi potest examinavit: sequenti autem quadriduo Anacleti partem similiter percuratus est. Studiosè igitur & diligenter partibus vtriusque electionis auditis: Rex ipse Clerum omnem & populum ciuitatis Salernitanæ congregari mandauit, & Episcopos & Abbates monasteriorum qui conuenerant, & coram eis taliter exorsus est: Domini & fratres, vestram credimus non latere prudentiam, qua dere Cardinales istos partis vtriusque fecerim conuocari: putavi enim, quantum nostræ obtingit virtuti, tali & tanto negotio finem imponere, & iustitiæ semitam euidenter sectari. Sed quia multis quæstionibus, variisque responsionibus animus noster impeditur: solus ego super hoc tanto negotio finè imponere nequeo.

XXXII.

Vnde si dominis istis Cardinalibus videtur, ordinem vtriusque scribant electionis, & ab vtraque parte vnus mecum in Siciliam ascendat Cardinalis, vbi sapiente Deo, Natiuitatis Iesu Christi Saluatoris celebrari sumus festiuitatem, ibique sapientes Archiepiscopos, Episcopos, aliosque inueniemus prudentis animi viros, quorum consilio Anacleti partem vsque modò sectatus sum. Nunc itaque ipsorum & aliorum sapientum consilio, super hoc negotio, diuina inspirante clementia, certissimum finem, quantum ad meam pertinet potestatem, imponemus. Cardinalis ad hæc Gerardus respondit: Sciatis reuerè, quoniam ex parte nostra ordinem partis nostræ non scribemus. Audistis enim ex ore nostro seriem electionis, audistis omnia quæ circa nos gesta sunt. Cardinalem quidem mittemus Guidonem de Castello, sapientem virum atque disertum, qui vobiscum, sicut petitis, in Siciliam veniat, si sapientia vestra placuerit, & perficietis, quo Spiritus sanctus Paracle-

QVAE DV-
PLICI AN-
MORGE-
RIUS IN-
CVLCET.

EUS

tus cor vestrum illuminet, & recto corde ad Ecclesiam & veritatis lumen perducatur. Et his actis vnusquisque ad propria remeavit. Ex parte verò Anacleti similiter Cardinalis alius destinatur: cum quibus, paratis nauigijs, Rex ipse in Siciliam transfretauit.] hæc Falco Beneuentanus in Chronico.

XXXIII.

Abbas autem Bonauallis Bernardus rem longè aliter transactam esse inter Petrum Pisanum atque sanctum Bernardum affirmat, nec duos vel tres, sed vnum tantum ab alterutra missum parte testatur, nempe ab Innocentio Haimericum, & ab Anacleto Petrum Pisanum. Disputationem verò habitam inter sanctum Bernardum atque Petrum Pisanum in hunc modum: Prior itaque Petrus electionem domini sui canonicam probare contendit, & verba sua multis legum & canonum assertionibus munit. At verò vir Dei non in sermone, sed in virtute regnum Dei esse intelligens: Scio, inquit, Petre, te virum sapientem & litteratum esse, & vtiuam sanior pars, & honestiora te occupassent negotia. Vtinam te patronum causa felicior obtineret, & sine dubio rationabilia allegantem nulla posset impedire facundia. Et nos quidè agrestes, ligonibus magis quàm declamationibus assueti, si causa Fidei non vrgeret, institutum silentium teneremus. Nunc autem cogit nos charitas eloqui, quia tunicam Domini, quam in tempore Passionis nec Ethnicus presumpsit scindere, nec Iudæus, fautore hoc domino Petrus Leonis lacerat & dirumpit.

QVAE S. BERNARDI PRO CAUSA INNOCENTII PAPAE.

^a Ephef. 4. ^b Gen. 6-7-8

Vna est Fides, vnus Dominus, vnum Baptisma: nos neque duos dominos, neque geminam fidem, nec duo Baptismata nouimus. Vt ab antiquis ordiar, vna Arca tempore diluuij fuit, in hac octo animarum, ceteris omnibus pereuntibus, euaserunt, & quotquot extra Arcam inuenti sunt, perierunt. Arcam hanc typum habere Ecclesiam, nemo est qui ambigat. Arca alia nuper fabricata est, & cum sint duæ, alteram necesse est esse adulteram, & in profundum demergi. Arca quam regit Petrus Leonis scilicet, si ex Deo est, necesse est, vt Arca, quam regit Innocentius, obruatur. Peribit ergo Orientalis Ecclesia, peribit Occidens totus, peribit Francia, peribit Germania, Iberi & Angli, & barbara regna in profundum pelagi demergentur. Religio Camaldulensis, & Carthusiensis, & Cluniacensis, & Grandimontensis, & Cisterciensis, & Præmonstratensis, aliæque, innumerabilia seruatorum & ancillarum Dei collegia necesse est vt sub vno turbine corruant in abyssum. Episcopos, & Abbates, & reliquos Ecclesiarum Principes collo præcipiti mola asinaria alligata pelagus vorax excipiet. Solus ex Principibus mundi Arcam Petri intrabit iste Rogerius, & ceteris omnibus enecatis, solus ipse saluabitur? Absit vt totius mundi religio pereat, & ambitio Petri (cuius Vita palam est qualis extiterit) regnum cælorum obtineat.

XXXIV.

S. BERNARDI REVOCAT PETRUM PISANUM CARDIN. A SCHISMATE.

Ad hæc verba non vltra se poterant, qui præsentibus aderant, continere, sed abominati sunt & vitam Petri & causam. Abbas autem tenens manum Petri, eleuauit eum, & simul ipse surrexit: Tutior em, inquit, si mihi credas, intrabimus Arcam. Et sicut iam pridem mente conceperat, salutariibus illum aggrediens monitis, cooperante gratia Dei, protinus persuasit, vt ad Urbem rediens, Innocentio Papæ reconciliaretur. Soluta concione Rex necdum voluit obedire, quia sancti Petri Patrimonium, quod in Cassinensi & Beneuentana prouincia amplissimum est, cupidus occupauerat, putabatque huiusmodi suspensionibus aliqua à Romanis extorquere priuilegia, per quæ in ius proprium deinceps sibi stabiliretur hereditas. Sic Herodes visum Saluatorem contempsit, & quem desiderauit absentem contempsit præsentem.] narrat post hæc miraculum quod Salerni, vbi hæc sunt facta, est operatus in maiorem detestationem Rogerianæ perfidiæ, his paucis:

XXXV.

MIRACULVM EDI-TVM.

^c Ber. ep. 143.

^d Idè ep. 144

Igitur circa curationem cuiusdam viri nobilis, & in Vrbe Salernitana notissimi succumbentibus Medicis, quorum ibi præcipuè ars viget & studium: eidem viro de Medicorum auxilio desperanti, noctu quidam per somnium apparens intimauit aduenisse Salernum virum sanctum, & in curationibus efficacem: hunc inquirere iubetur, & de lauacro manuum eius bibere. Quærsit, inuenit, aquam petiit, bibit, conualuit. Hoc verbu per totam urbem divulgatum, ad aures Regis & Procerum eius peruenit. Cum omnium igitur populorum fauore, solo Rege in malicia permanente, Abbas Romam reuertitur; prædictum quoque Petrum Pisanum, & quosdam alios reconciliat Ecclesiæ, & Innocentio Papæ confœderat.] hic finis legationis S. Bernardi ad Rogerium Sicilia Regem. Inter hæc autem suos Clarauallenses consolatus est litteris, quaru est exordium: Ex vobis perpeditate, quid patiar ego. Si vobis molesta est absentia mea, nemo dubitet mihi esse molestiorè,] & quæ sequuntur. Alias adhuc addidit ^d post reconciliatos complures schismaticorum Catholice Ecclesiæ, tacens tamen illa quæ gloriæ suæ esse possent, tantum gloriatus in infirmitatibus suis.

A suis. Est autem illarum exordium: Tristis est anima mea vsque dum redeam, & non vult consolari vsque ad vos.] & post multa:

Sed & hac vice quàm necessaria Ecclesiæ Dei sit vel fuerit præsentia paruitatis nostræ, dicerem ad consolationem vestram, si non gloriam redoleret. Nunc autem melius est, vt hoc per alios cognoscatis. Instantissima postulatione Imperatoris, Apostolicoque mandato, necnon Ecclesiæ ac Principum precibus flexi, dolentes & nolentes, debiles atque infirmi, & vt verum fatear, pauidæ mortis pallidam circumferentes imaginem, trahimur in Apuliam. Rogate quæ ad pacem sunt Ecclesiæ; rogate quæ ad salutem sunt nobis, vt iterum vos videamus, vobiscum & viuamus & moriamur; & sic viuite, vt obtineatis. Infirmitas in arcto temporis, certè cum lacrymis & singultibus ista dictaui, teste charissimo fratre nostro Balduino, qui stylo ea excepit: quem Ecclesia vocauit ad aliud officium, & ad aliam dignitatem. Orate & pro ipso tamquam vnico solatio meo, & in quo spiritus meus plurimum requiescit. Orate pro domino Papa, qui me pariter & vniuersitatem vestram paternò fouet affectu. Orate & pro domino Cancellario, Haimericò Cardinali videlicet, qui mihi pro matre est, &c.]

XXXVI. QVO STATVS S. BERNARDI, CVM HANG OBIRET LEGATIONEM.

Quod ad Balduinum pertinet exceptorem sancti Bernardi, Pisanus hic patriæ erat, & Pisanæ Ecclesiæ creatus Archiepiscopus, de quo hoc elogiù Bernardus Abbas Bonauallis in Vita ^a S. Bernardi: In Tuscia Pisis natalis soli gloria & magnum Ecclesiæ lumen Balduinus effulsit.] hæc ipse, dum recenset eos qui ex Ordine Cisterciensi ad Episcopatus diuersarum Ecclesiarum vocati fuissent sub Innocentio Papa. Sed & Cardinalem hunc creatum fuisse, habet Petrus ^b Diaconus in Chronico Cassinensi his verbis: Balduinus Cardinalis *intrauit scilicet*, qui post Pisanus Archiepiscopus fuit.] & inferius: Misit autè Pontifex cum dicto Rainaldo *Cassinensi Abbate* Balduinum Presbyterum Cardinalem, præcipiens vt filium Petri Leonis à Cassinensibus monachis anathematizari faceret, ac Papæ eiusque successoribus obedientiam ab ipsis exigeret. quod ita factum est.] extat S. ^c Bernardi epistola officiosissima & affectuosissima ad Balduinum Abbatem Reatini monasterij, quem eundem puto cum hoc qui ad Cardinalatus dignitatè assumptus est.

XXXVII.

^a Vita S. Bernardi. l. 2. c. 8. DE BALDUINO PISANO ARCHIEP. ^b Pet. Diacon. Chron. Cass. l. 4. c. 110. ^c Imprim. in ep. 119.

^c Ber. ep. 201.

Hoc eodem anno, cum iam Innocentius Papa Romæ cõsisteret, contigit mirifici illius S. Malachie Archiepiscopi Ardinachæ, totius Hiberniæ Metropolitanì Romam aduentus ad ipsum Innocentium Romanum Pontificem pro pallio tum suè, tum etiam alterius in eadem Insula metropolitana Ecclesiæ. Sed & alia præcipua causa eius Romam aduentus asseritur à S. Bernardo eiusdem Vitæ scriptore, nimirum vt Euangelium prædicaret auctoritate Romani Pontificis, quamuis Apostolatus ipsius innumeris miraculis visus esset comprobatus à Deo. Sed Sanctum audi de Sancto scribentem: Ipse interdum ibat, & exibat seminare semen suum, disponens & decernens tota auctoritate de rebus Ecclesiasticis tamquam Apostolus vnus. Et nemo illi dicebat: In qua potestate hæc facis? videntibus cunctis signa & prodigia quæ faciebat, & quia, ^e Vbi spiritus Domini, ibi libertas. Visum tamen sibi, non tunc satis actitari ista absque Sedis Apostolicæ auctoritate. Et Romam proficisci deliberat, maximeque quoddam metropolitana sedis deerat adhuc, & defuerat ab initio pallij vsus, quod est plenitudo honoris. Et visum est bonum in oculis suis, si Ecclesia, pro qua tantum laborarat, quem hæcenus non habuerat, suo acquireret studio & labore. Erat & altera metropolitana sedes, quam de nouo constituerat Celsus *prædecessor*, primæ tamen sedi, & illius Archiepiscopo subdita tamquam Primati; & huic quoque optabat nihilominus pallium Malachias, confirmarique auctoritate Sedis Apostolicæ prærogatiuam, quam beneficio Celsi adipisci meruerat.] Quomodo autem ab Innocentio Papa dignè exceptus fuerit, ita inferius idem sanctus Bernardus enarrat:

XXXVIII. S. MALACHIAS ARCHIEP. HIBERNIÆ VENIT ROMAM AD INNOC. PAP.

^d Idè in vit. S. Malach.

^e 2. Cor. 3.

Erat, inquit, tunc temporis in Sede Apostolica felicitis memoriæ Innocentius Secundus Papa, qui eum benignè suscepit, humanè satis illi super longa peregrinatione compassus. Et primò quidem Malachias, quod altius infixerat animo, cum multis lacrymis implorabat, licere sibi viuere & mori in Claraualle permissu & benedictione summi Pontificis. Et petiit hoc nõ oblitus ad quod venerat, sed affectus quo venerat desiderio Clarauallis. Non autem obtinuit, quoddam vir Apostolicus lucris potiùs vberioribus aucupandum decerneret. Nec tamen omnino frustratus est à desiderio cordis sui, cui mori ibi, et si non viuere, donatum est. Mensam integram fecit in Vrbe, loca sancta perambulans, & frequentans causa orationis. Cumque per id temporis sæpè ac diligenter ab eo & ab iis qui cum eo erant, summus Pontifex inquisisset esse patriæ, mores gentis, statum Ecclesiarum, & quan-

XXXIX.

S. MALACHIAS DE
FERNITVR
LEGATVS
IN HIBERNIAM.

et quanta in terra Deus per eum operatus fuisset: paranti iam repatriare commisit vices suas per vniuersam Hiberniam, Legatum illum constituens. Significatum siquidem erat ei ab Episcopo Gilleberto, qui (vt supra memorauimus) tunc Legatus extiterat, quod iam non posset prae senio & debilitate corporis villicare. Post haec petit Malachias confirmari nouae metropolis constitutionem, & vtriusque sedis pallia sibi dari. Et confirmationis quidem priuilegium mox accepit: de palliis autem oportet (ait Summus Pontifex) solemnitus agi. Conuocatis Episcopis & Clericis & maioribus terrae, celebrabis generale Concilium, & sic conuenticia & communi voto vniuersorum, per honestas personas requiretis pallium, & dabitur vobis. Deinde tollens mitram de capite suo (*mos namque erat non nisi miratos Romanos Pontifices ad audientiam admittere petentes audiri*) imposuit capiti eius: sed & stolam cum manipulo dedit illi, quibus vti inter offerendum solebat. Et salutatum in osculo pacis, dimisit eum Apostolica fultum benedictione & auctoritate.] haec de congressu sancti Malachiae cum Innocentio. Quomodo autem reuerso in Hiberniam concertandum ipsi fuerit cum haeretico Sacramentario, idem S. Bernardus inferius ita describit errantis vnius historiam, quae saluti esse possit omnibus Nouatoribus.

XL.
CERTAMEN
MALACH.
CVM HAERETICO SACRAMENTARIO.

* f. valebat,

Fuit quidam Clericus in Lemor, probabilis vt fertur vitae, sed fidei non ita. Is sciolus in oculis suis praesumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodò sacramentum, & non rem sacramenti, id est solam sanctificationem, & non Corporis veritatem. Super quo à Malachia secretò & saepe conuentus, sed incassum, vocatus ad medium, & seorsum tamen à laicis, vt si fieri posset, sanaretur, & non confunderetur. Itaque in conuentu Clericorum data facultas homini est, pro sua sententia respondendi. Cumque totis ingenij viribus, quo non mediocriter callebat, asserere & defendere conaretur errorem; Malachia contra disputante & conuincente, iudicio omnium superatus, de conuentu confusus quidem exiit, sed non correctus. Dicebat autem, se non ratione victum, sed Episcopi praesum auctoritate: Et tu, inquit, o Malachia, sine causa me hodie confundisti, aduersus profectò veritatem locutus, & contra tuam ipsius conscientiam.

XLI.

HAERETICVS SACRAMENTARIVS DAMNATVR ET CVRATVR.

Mortuus Malachias pro homine sic indurato, sed magis Fidei dolens iniuriam, timens periculum, Ecclesiam conuocat, erratorem publicè arguit, publicè monet vt respiciat. Suaudentibus hoc ipsum Episcopis & vniuerso Clero: cum non acquiesceret, contumaci anathema dicunt, haereticum protestantes. Nec sic euigilans, Omnes, inquit, fauetis homini potius quam veritati. ego personam non accipio, vt deseram veritatem: Ad hoc verbum substomachans Sanctus: Dominus, inquit, fateri te veritatem faciat, vel ex necessitate. Quo respondente, Amen, soluitur conuentus. Tali ille inustus cauterio fugam meditatur, infamis atque inhonorus fore non sustinens. Et continuo sua tollens exibat. Cum ecce subita correptus infirmitate, sistit gradum, viribusque deficiens, eodem loco iactat se super solum anhelus & fessus. Fortè incidens in id loci vagabundus insanus offendit hominem: quidnam ibi agat, percunctatur. Respondet, graui se infirmitate teneri, & neque procedere, neque redire valentem. Et ille: Infirmitas ista haud alia, inquit, quam ipsa mors est. Hoc autem non dixit à semetipso: sed pulchrè Dominus per insanum corripuit eum, qui sanis acquiescere noluit con filiis senatorum. Et addit: Reuertere domum, ego te iuuabo. Denique ipso duce reuertitur in ciuitatem, redit ad cor, & ad misericordiam Domini. Eadem hora accitit Episcopus, agnoscitur veritas, abiicitur error, confessus reatum absoluitur, petit Viaticum, datur conciliatio, & vno panè momento perfidia ore abdicatur, & morte diluitur. Ita mirantibus cunctis, sub omni celeritate completus est sermo Malachiae, & Scripturae pariter dicentis: *Quia vexatio dat intellectum auditui.*] haec S. Bernardus. sed progrediamur ad res anni sequentis.

1 Iaino 28.

I.
OBITVS
ANACLETI
PSEVDOPAPA.
PAE.

SEQUITVR annus salutis humanae millesimus ceterisimus trigesimus octauus, Indictione prima, quo die septima Ianuarij homo peccati, inuasor Apostolicae Sedis, Petrus Leonis pseudopapa, Deo vindice, ex hac vita diuulsus, ad supernum horribilium tribunal iudicandus atque condemnandus adducitur, accepturus cruciatum aeternum. haec ab huius temporis

Aporis scriptore Falcone in Chronico Beneuentano. Et cum numerat annos eius intrusionis: Sedit, inquit, annis septem, mensibus vndecim, & diebus vigintiduobus.] De ipso haec alius itidem eiusdem temporis Scriptor Bernardus Bonauallis Abbas: *Aduenerat tempus, in quo completa Amorrhæi malitia, Angelus percuciens gladium iam vibrabat, & pertransiens domos, quarum superliminaria sanguis agni imbuerat: ad domum Petri Leonis veniens, salutare in ea non reperit signum. Percussit igitur miserum: nec tam cito defungitur, sed datur per triduum poenitentiae locus. Ille patientia Dei abutitur, & in peccato suo moritur desperatus. Miserabili pompa corpus eius effertur, cadaver eius in latebris sepelitur, & vsque hodie fouea illa à Catholicis ignoratur.*] haec ipse. Sed audiamus S. Bernardum ista de his scribentem ad Petrum Abbatem Cluniacensem: *Hæc planè gloria mea, & exaltans caput meum Ecclesiae triumphus. Nam si socij fuimus laboris, erimus & consolationis. Collaborandum fuit & compatiendum matri, ne de nobis quereretur, dicens: Qui iuxta me erant de longè steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Deo autem gratias, qui dedit ei victoriam, honestauit eam in laboribus, & compleuit labores illius. Tristitia nostra in gaudium, & luctus noster versus in citharam est. Hiems transijt, imber abiit & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit. Amputatum est sarmentum inutile, putre membrum: Ille, ille iniquus, qui peccare fecit Israel, morte absorptus est, & traductus in ventrem inferi. Peccatam quippe (secundum Prophetam) pactum cum morte, & cum inferno foedus inierat. Ideoque iuxta Ezechielem, factus est perditio, & non subsistit in æternum. Alius quoque omnium sicut maximus, ita & pessimus inimicus abscissus nihilominus est: & is vnus erat ex amicis Ecclesiae, sed illis, de quibus solet queri & dici: Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Si qui restant, cito speramus de similibus idem iudicium. Propè est vt reuertar ad Fratres meos, si vita comes fuerit, per vos (sicut intendo) transiturus.*] haec S. Bernardus.

Vit. S. Bern.
lib. 2. c. 7.

Ber. ep. 147.

S. BERN.
EPIST. DE
OBITU ANA-
CLETI.
c. P. sal. 37.

Cant. 2.

Isai. 28.

Ezech. 7.

P. sal. 37.

Sed quomodo Rogerij tyranni iussu creatus sit à schismaticis Cardinalibus Antipapa III. successor, in saepe citatis Chronicis Beneuentanis ita describitur: Cum praedictus Anacletus mortuus esset, Cardinales eius consilio accepto à fratribus ipsius Anacleti, ad Regem miserunt Rogerium, ipsique Anacleti mortem significantes, quæsiuerunt, si ei placeret, vt Papam constituerent. Rex itaque, vt domini Innocentij partem impediret, voluntati eorum assensit, & Papam eligendi potestatem dedit. Qui Romam reuersi, fautoribus eorum congregatis, medio mense Martio Gregorium Cardinalem Presbyterum sibi Papam, immò inuasorem constituerunt, Viatoremque eum vocauerunt. Sed Dei clementia auxiliante, haereticus illa & inuasor pauco tempore regnavit. Diebus autem non multis euolutis, fratres praedicti Anacleti tantam cognoscentes turbationem, in se reuersi, Domino fauente, cum praedicto domino Innocentio Papa pacis firmamentum composuerunt, & ipsi, & omnes Innocentij aduersarij ad eius fidelitatem conuersi sunt. Et sceleratus ille, qui sub Victoris nomine apparuit, vestem & mitram deposuit, & ad voluntatem Pontificis Innocentij peruenit. sicque gaudio magno, & gloria exultationis tota Romana ciuitas exultauit. Nam ipse Innocentius ad vnitatem & concordiam vniuersam Ecclesiam, Domino auxiliante perduxit.] haec de his ibi in Vita autem sancti Bernardi haec de his breuiter:

SVBROGATVS ANACLETO VIATOR SE ABBICAT.

Attamen pars illius Anacleti Papam sibi pro illo alterum statuerunt, non tam ex pertinacia schismatis, quam vt opportunitis per aliquam temporis moram Papae Innocentio reconciliarentur. Quod sine mora per manum serui sui, sancti Bernardi scilicet, Christus effecit. Nam & ipse ridiculus Pontifex, Petri Leonis heres ad eundem virum Dei nocte se contulit, & ille eum nudatum quidem vsurpatis insignibus ad domini Innocentij pedes adduxit. Quo facto ciuitas gratulabunda lætatur, Innocentio Ecclesia redditur, Romanus populus vt pastorem & dominum Innocentium veneratur. Abbas Clarauallis in mira reuerentia habetur, ab omnibus auctor pacis, & pater patriae praedicatur. Praecedentem viri nobiles prosequuntur, acclamat populus, matronae sequuntur, & omnes ei prompto animo obsequuntur. Sed quam diu ille gloriam tolerauit? quam diu pace fructus est post tantum laborem? nec diem pro anno recipere acceperat. Sedatis omnibus & compositis, vix quinque dies teneri potuit, qui septem annis & vltra pro resarcienda eadem scissione sustinuit. Exeuntem Roma prosequitur, deducit Clerus, accurrit populus, vniuersa nobilitas comitatur. nec poterat sine communi mœrore dimitti, qui colebatur amore communi. Igitur firmata pace, vir Dei regreditur, & duplex exhibens gaudium, cum exultatione

S. BERNARDVS PACE FIRMATA REVERSVS.

CHRISTI INNOCENTII PAP. II. LOTHARII II. IMP. 6.
1138. 9. IOANNIS COMN. IMP. 20.

vniuersæ terræ suscipitur.] hæc Bernardus de reditu sancti Bernardi. Sed incundius erit ipsum sanctum audire Bernardum, de his perbreuem scribentem epistolam ad Godefredum postea Lingonensem Episcopum, istis verbis: ^a

^a Bern. epist. 320. V.

Fratri Godefredo Frater Bernardus salutem.

S. BERNARDI
DIEPISTOLA
DE RE-
BUS ROMAE
GESTAS.

In octauis Pentecostes ipsa die compleuit Deus desiderium nostrum, Ecclesiæ unitatem, & Vrbi dando pacem. Nam illa die filij Petri Leonis omnes simul humiliauerunt se ad pedes domini Papæ; & facti homines eius ligij, iurauerunt ei ligiam fidelitatem. Clerici quoque qui in schismate erant, simul cum idolo quod erexerant, *Antipapa videlicet*, humiliantes se ad pedes domini Papæ, obedientiam ei iuxta morem promiserunt, & facta est lætitia magna in populo. Hanc pacem nisi cum quadam securitate, occulta tamen, diu à nobis expectauissemus, iam dudum venissemus. De cetero iam nihil est quod nos hinc detineat. Facio quod imperastis, Veniam veritatem in Venio. Ecce enim venio citò; etiam & merces mea mecum est, victoria Christi, & pax Ecclesiæ. Sexta feria post diem illum egressus est noster de ciuitate. Itaque venientes veniemus, cum exultatione portantes manipulos pacis. Et hæc quidem verba pulchra sunt, sed pulchriora sunt facta. Etenim tam pulchra sunt, vt quisquis non lætatur in eis, aut stultus sit, aut nequam. Vale.] hæc tamen ad Godefredum S. Bernardus.

V I.

^b Pet. Diacon. Chron. Cass. lib. 4. c. 6. vlt.

At nullam conciliant sibi fidem ea, quibus Petrus Diaconus Cassinensis in fine libri quarti Chronicorum ita fugillat Innocentium Papam ipse schismaticus, dum ait: ^b Innocentius verò magna in filios Petri Leonis illorumque complices effusa pecunia, illos ad suam partem attraxit, &c.] ista, inquam, schismaticus, carpenti Innocentium nullam relinquens occasionem vel argumentum. Illud autem tunc admiratione dignum accidit, quòd qui stabat à schismaticis Gilo Cardinalis Episcopus Tusculanus, adhuc permansit in schismate, quem alias ^c Petrus Cluniacensis litteris admonitum, alijs additis ^d magnopere (vt par erat) redarguit. ex Cluniacensi enim cœnobio ad Cardinalatum prouectus fuerat. Ad quem inter alia: Sed fortè ea spe, vt tunc innuebas, rem distulisti, qua sperabas ab Imperatore Lothario aut Petri Leonis Innocentio Papæ præferri, aut vtroque deposito, in Apostolica Sede alium sublimari. At nunc quid vltra nouarum rerum vel moliri vel præstolari poteris, quando & Lotharius mortuus est, & Petrus extinctus est, & Innocentius in Papam ac summum Pontificem primò ab Vrbe parte, postmodum à toto orbe, & tandem à tota Vrbe sublimatus est, & tota vanitatis spes diuini oris gladio vndique circūcisa est? &c.] Quod autem Lotharium Imperatorem mortuum ait, sequenti potius anno hanc ad eum datam esse epistolam apparet: siquidem Lotharius (vt dicitur) mortuus est in fine anni huius, sed ad sanctum Bernardum recedentem ab Vrbe reuocemus orationem.

V I I.

^c Vit. S. Bernardi lib. 4. c. 1. vlt. S. Bernardi Reliquias Sanctorum.

At quid? Num aliquod secum munusculum detulit? vtique & ingentis pretij, immò incomparabilis munera Romæ se accepisse gauisus est. At quænam ista fuerint, accipe ab Auctore, qui fidelissimè res ab eo gestas præfens etiam fortasse conscripsit, ait enim: Rediens autem Pater sanctus ab Vrbe, ex sanctorum Apostolorum Martyrumque corporibus xenia secum retulit pretiosa, haud modicum hunc sibi reputans fructum esse laboris. Inter quæ beati Cæsarij dentem quonam modo receperit, memorandum. Cum enim integrum ei prædicti Martyris caput exhiberetur, vt tolleretur inde quod vellet: dari sibi petijt dentem vnum. Frustrà verd aliquamdiu Fratres, qui cum eo venerant, laborantes, concessum sibi trahere penitus non valebant. Fractis eorum cultellis duobus aut tribus quos applicuerant, nihilominus adhuc dens immobilis permanebat. Tum ille: Orandum nobis, ait: nec enim habere possumus, nisi Martyr ipse concedat. Facta denique oratione, reuenter accedens, incredibili facilitate duobus tulit digitis, quòd ferreis antè moueri non poterat instrumentis.] hæc de his ibi. Quanta autem læticia exceptus fuerit ab vniuersis populis Gallicanis, idem Auctor tradit, & quòd reuersus ad suos, intermissam expositionem in Cantica canticorum rogatus ab ipsis resumens, sic primum Sermonem post reditum est exorsus, qui tamen iunctus superioribus, vigesimus quartus enumeratur: Hoc demum tertio; Fratres, reditum ab Vrbe nostrum clementior oculus è cælo respexit, & vultus tandem serenior de super arripuit nobis. Qui uenit Leonina rabies, sinem accepit malitia, Ecclesia pacem recepit. Ad nihilum deductus est in cōspectu eius malignus, qui eam per hoc ferme octennium diro schismate conturbabat. Num verò ego gratis de tantis periculis ero redditus vobis? Vestris desiderijs donatus sum, vestris me profectibus paro: quorum viuo meritis, volo viuere studijs & salutis, &c.] Sed de negotijs ab eo in Vrbe cœptis adhuc sermo.

Ante-

CHRISTI INNOCENTII PAP. II. LOTHARII II. IMP. 6.
1138. 9. IOANNIS COMN. IMP. 20.

A Antequam autem ab Vrbe recederet, occasione vacantis Ecclesiæ Lingonensis, sub cuius diocesi suum erat positum monasterium, fuit ei plurimum laborandum. testatus est id ipse in litteris datis postea ad Innocentium Papam, quibus & rei gestæ fidelis est interta narratio, istis verbis: Dum adhuc Romæ essemus, contigit illò venire dominum Archiepiscopum Lugdunensem. Venerunt & cum eo Robertus Decanus Ecclesiæ Lingonensis & Olricus Canonicus, quærentes licere sibi & Capitulo Lingonensi eligere sibi Episcopum. Mandatum siquidem à domino Papa acceperant, nequaquam præsumere hoc, nisi ad consilium religiosorum virorum. Quod dum per me cuperent & peterent obtinere: Absit, inquam, nisi sciam & certus sim, quòd bonam idoneamque personam intendatis eligere. Responderunt, propositum suum atque intentionem de nostro pendere arbitrio, nihil aliud se facturos, nisi quod ego consulerem, & sponderunt. Verùm me non satis fidem accommodante, accessit ad persuadendum Archiepiscopus, pollicens firmiter id ipsum. Et addidit, quòd si secus Clerici agere molirentur, quidquid aliud facerent, minime se confirmaturum, nec ratum habiturum. Adductus est & dominus Cancellarius in testimonium. Nec contenti, adiuuimur etiam præsentiam domini Papæ, vt eius fauore & auctoritate quod inter nos conuenerat, confirmaretur: prius tamen habita inter nos collatione mutua ac diuturna super faciendâ electione. Et de multis personis, quarum ibi mentio facta est, duabus tandem nominatis, à quibus nullus nostrum penitus dissentiret, quamlibet illarum eligi placuisset. Itaque quod nobis complacuit, dominus Papa immutabiliter obseruari præcepit, & tam Archiepiscopus quàm Clerici firmiter promiserunt.] Sed quomodo post tot promissiones facta est nihilominus electio, ipso inconsulto S. Bernardo, demonstrat, cum hæc subiicit: Illis abeuntibus, ego post discessum eorum dies paucos in Vrbe faciens, vbi à domino meo impetrare potui facultatem redeundi ad Fratres, iter arripimus, & transalpinales, competimus instare diem, qua foret sacrandus homo in Episcopum Lingonensem, de quo vinam meliora atque honestiora audiuissemus. Nolo autem dicere quæ inuitus audiui, &c.] Interpositam tandem refert appellationem ad Apostolicam Sedem tum ab Archidiacono Lingonensi, tum à Decano Lugdunensi & Fratribus Clarauallensibus: excusasse tamen se Lugdunensem Archiepiscopum dicit ob Principum contradictionem, omniaque fieri ob bonum pacis.

VIII. LABORES S. BERNARDI PROECLES. LINGONENSIS. Bern. epist. 164. 166. 167.

Scriptit de his primum S. Bernardus (vt diximus) iteratas litteras ad ipsum Innocentium I X. Papam, & seorsum ad Cardinales, ^b ob oculos ponens labores & ærumnas, quas ob Ecclesiæ Romanæ pacem ipse sit passus: rogans vt electio cōmittatur personis non suspectis. ita in litteris ad Innocentium Papam vltimo loco datis. Quod & obtinuit ab ipso Pontifice, sicque ab electoribus deputatis electus est vir integerrimus, Prior videlicet monasterij Clarauallensis, nomine Godefredus, de quo excusare se oportuit S. Bernardum apud Ludouicum Francorum Regem, litteris aculeatis ad ipsum datis ^d. Quòd autem in ^e epistola ad Cardinales conqueri videtur de Abbate Cluniacensi, sicut & de Archiepiscopo Lugdunensi, dum ait: Ecce rediens à vobis, tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocauit, sed non profuit: inuocauit & vestrum, & non valuit. Si quidem dij fortes terræ vehementer eleuati sunt, Lugdunensis scilicet Archiepiscopus & Cluniacensis Abbas. Hi confidentes in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantes, aduersum me appropinquauerunt & steterunt, & non aduersum me tantum, sed aduersum magnam multitudinem seruorum Dei, aduersum vos quoque, aduersum seipsos, contra Deum, contra omnem æquitatem & honestatem. Denique imposuerunt hominem super capita nostra, quem, pro pudor! & boni horrent, & mali rident, &c.] quòd inquam ita exposuisset S. Bernardus: non disputo de Lugdunensi Archiepiscopo: sed quòd spectat ad Cluniacensem Abbatem (hic erat Petrus) idem ipse de his satis locupletem scripsisse reperitur epistolam ^f apologeticam, dolens quòd calumniatibus idem sanctus Bernardus præstitit: rit aures, si demque adhibuerit, ad ipsam amado Lectorem. Quæ est non extaret, duæ aliæ epistolæ eiusdem Petri eodem argumento datæ ad Innocentium Papam, eum culpa liberat, quarum altera impetrare rogat licetiam Ecclesiæ Lingonensis, vt secundum canones, iure communi suum eligere possit Episcopum: altera, ^g vt electum ab illis Abbatem quemdam Ordinem Cluniacensis nullo pacto patiatur ab Abbacia ab eo benè instituta diuelli. Quæ quidem epistola quoniã breuior est, haud hinc eam describere recusabo, sic se habet: Summo Pontifici & nostro speciali Patri domino Papæ Innocentio, Frater Petrus humilis Cluniacensis Abbas obedientiam & amorem:

^b Bern. epist. 168. ^c Idem ep. 169. ^d Godefredus Electus Episcopus Lingonensis. ^e Idem ep. 170. ^f Idem ep. 168.

PETRVS
CLVNIAC.
ABBAS IN-
NOC. ROGAT,
NE ADMIT-
TATVR ELE-
CTIO LIN-
CON.

Rumor ad nos vsque peruenit, quod quidam paternitatis vestrae auribus importuni ex-
stant, vt dominus Vizeliacensis Abbas de Vizeliacensi monasterio ad Lingonensem Ec-
clesiam, de Abbate in Episcopum transferatur. Hos ne audiatis, & nos rogamus, & ipsa ra-
tio implorat, nec tantum implorat, sed vt audacter & veraciter loquar, imperat & compellit.
Imperat plane & compellit, quia cum iure maiestas Apostolica omnibus dominetur,
soli tamen rationi subijci gloriatur. Qualem ille faciem loci illius auctoritate vestra a no-
bis ibi positus inuenit, qualem iam reddiderit, ne longum faciam, vos quidem audistis,
sed nos cognouimus: vos forte nostis, sed nos melius. Super aridum & caliginosum mon-
tem leuatus in signum, ita eum pinguem religione, sic eum luminosum bono nomine red-
didit, vt in partibus nostris Vizeliacus, excepto Cluniaco, in nostri Ordinis studijs nullum

^a Psal. 67.

patiatu habere priorem, vereque etiam de ipso dici possit: ^a Mons coagulatus, mons pin-
guis, mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Quodque valde difficile, & idcirco
mirum est, labore huius nec turba ibi secretum, nec clamor silentium, nec strepitus ordi-
nem, nec mundus monachis potest auferre quietem. Vnde vestra sapientiae prouiden-
dum est, ne longo tempore & multo labore parua bona momento depereant. Quia & do-
mus diuturno sudore constructa, vna die de strui, & arbor multis annis vix ad fructum
prouecta, subito eradicari, & puer magna nutricum cura tandem in virum productus, vno
potest ictu occidi. hoc de Vizeliaco Abbate sublato prouenire timeamus. Quod si cum ra-
tione & auctoritate iurare nos potest: recordamini primam curam debere vos vestris. Et
audite Apostolum dicentem: ^b Operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesti-
cos Fidei. Et ^c qui suorum curam negligit, & maxime domesticorum: non est meum se-
quentia adiungere, nec patri Apostolico saltem de Apostolo aliqua duriora proferre: scitis
ipsi quid sequatur. Hoc idcirco dixi, quia etsi Lingonensis Ecclesia vestra, multo magis
Vizeliacensis vestra, multo magis Cluniacensis vestra. Quod igitur magis vestrum est, au-
toritate & ratione magis a vobis diligendum & conseruandum est. Quod tunc fiet, si
domno Abbate in locum proprium restituto, nullum aduersa suadentem audieritis.] hanc
Petrus ad Innocentium, quibus clarissime demonstratur, calumniosè admodum assertum
S. Bernardo, opera nimirum Abbatis Cluniacensis monachum eligi curatum Cluniacen-
sem Episcopum Lingonensem, vt audisti ex eiusdem S. Bernardi querelis, ad Cardinales
Romanæ Ecclesiæ litteris cumulat. Cessisse tamen ipsum Petrum importunitati peten-
tium, ipsemet testatur in apologetica epistola ad ipsum sanctum ^d Bernardum conscripta.

^b Galat. 6.

^c 1. Tim. 5.

Certe quidem magnum ipse Petrus specimen edidit Christianæ charitatis & obseruantia
erga sanctum Bernardum, quem mirificè coluit & amauit, & eidem in omnibus contro-
uerijs didicit deferre. Testatur id ipse Petrus in epistola ad ipsum eodem argumento con-
scripta, vbi hæc verba: ^e Quantum ad eam charitatem spectat, quam vobis in abdito cor-
dis mei iam ab antiquo seruo: videtur mihi, quod aquæ multæ (vt scriptum est ^f) non
poterunt eam extinguere, nec flumina obruere. Quando enim extingui vel obrui poterit
sincerus erga vos & ignitus mei pectoris affectus quibuslibet sinistri rumoris riuulis; cum
nec aquæ multæ decimarum (*quarum causa controuersas grauissimas inter Cluniacenses &
Cistercienses motas diximus*) potuerint eum extinguere, nec imperus Lingonensium flu-
minum obruere? nostis quod dico. Nec ob aliud dico, nisi vt constantis in amoris propo-
siti erga vos animi mei insignia recolens, stabilem de cetero me esse posse, prudentia ve-
stra præsumat, &c.] hæc ad sanctum Bernardum Petrus, mea sententia, sanctitate, quæ per
dilectionem operatur, ipsi non impar.

^d Petr. Clem.
lib. 3. ep. 29.

^e Idem lib. 5.
epist. 16.
PETRVS
CLVNIAC.
QUANTVM
DETVLERIT
SANCTO
BERNARDO
^f Cant. 8.

XI.
EXTINCTO
SCHISMA-
TE ROMA
REFLORET.

REGESTAE
AB INNOC.
POST PA-
CEM ECCL.

Comitati redeuntem sanctum Bernardum ad propria, redeamus ad Innocentium, E
quem Romæ reliquimus, de quo ista dicere pergit Bernardus Bonauallis Abbas in Vita
sancti Bernardi: Interea Romæ Innocentius potestatiuè agenda disponit. Vndique visita-
tores occurrunt, alij cum negotijs, alij tantum gratia congaudenti aduenientum. Processio-
nes per Ecclesias solemniter celebrantur: depositis armis, ad audiendum verbum Domini
plebes accurrunt. Post multifarias egestates in breui Ciuitas opulenta refloret: quæ discor-
diæ tempore distracta fuerant, pax solidata reuocat & reducit. Arantur solitudines, & de-
serta pinguescunt. Requiescunt singuli sub vite & ficulnea sua: nocturnæ silent exubiæ,
& apertis ianuis omnis timor excluditur. Dato tempore Innocentius Ecclesiæ ruinas re-
staurat, recolligit exules, Ecclesijs antiqua seruitia, depopulatas colonias expulsis restituit,
insuper & congrua dona largitur. Monasterium etiam apud Aquas Saluias in S. Anastasij
martyris honore constituit. Quod quidem ibi prius fuerat, sed hoc tempore sola Ecclesia,
deerat

A deerat habitator. Constructis itaque cœnobialibus mansionibus, & reformata Ecclesia,
assignatis etiam ad alimonias domus agris & vineis, à Claraualle Abbatem & conuentum
Fratrum sibi mitti dominus Papa petijt & obtinuit. Mittitur igitur Bernardus Pisane olim
Ecclesiæ Vice dominus, & religiosi cum eo Fratres, qui secundum beati Benedicti Regu-
lam in eodem loco Domino deseruirent. Citò profecit illa plantatio, & associatis sibi vi-
ris indigenis, seruorum Dei multiplicatus est numerus, & pascua congrua nutrimentis
multiplex in breui produxere peculium.] hæc ipse. extant de his eiusdem sancti ^a Bernar-
di litteræ ad eundem Innocentium Papam. Post hæc quid aggressus fuerit Innocentius,
sed Dei voluntate prohibitus sit, narrat Falco in Chronicis Beneuentanis. ^a Bern. ep. 184

Non multis diebus euolutis, prædictus Apostolicus, consilio accepto, Albanum venit, XII.
disponens exercitu congregato ad Ducem Reipublicæ Rainulphum, pugnantem aduer-
sus Rogerium, venire: sed infirmitate percussus venire non potuit.] Porro Rogerius neque
extincto Anacleto, & submoto Victore, recognoscere adhuc voluit Innocentium sum-
mum Pontificem, sed solus cum suis absque capite mansit in schismate, nihil omitrens
crudelitatis, quam exerceret in loca, quæ armis sibi subigere posset. Et inter alia Alifanam
ciuitatem absque delectu sacrorum locorum & personarum exercitui ferro flammaque
delendam tradidit ea crudelitate, quæ omnem barbariem excederet. describuntur ista
omnia pluribus in iisdem Chronicis Beneuentanis: sed ad institutum hæc satis.

ROGERII
CRVDELI-
TAS IN ALI-
FANOS.

Hoc eodem anno in fine ipsius, nempe tertio Nonas Decembris, moritur Lotharius XIII.
Imperator, de quo Petrus Cassinensis Diaconus: Apud Clusam Liguriæ se contulerat Im-
perator, ibique Henricum Ducem Bauriæ generum suum Saxonie heredem constituit,
& diem clausit extremum. Otto autem Frisingensis ait, eum apud Tridentum morbo
corruptum, in ipsis montibus in vilissima casa diem obiisse: cuius corpus delatum est Mo-
guntiam, fuit interregnum quatuor mensibus. Quod enim prole mascula careret, qui-
nam assumendus in Imperium esset, Comitibus generalibus fuit decernendum. Quisnam
autem electus fuerit eius successor in Imperium, dicemus anno sequenti. Extat epistola
Petri Diaconi consolatoria ad Richizam Augustam de morte Lotharij Imperatoris eius
coniuge, in antiquitus scripto codice Cassinate.

LOTHARII
IMP. OBI-
TVS.

Cuius Acta de disputatione Cardinalium cum ipso Petro coram Lothario Imperatore, XIV.
ab aliquo pro arbitrio concinnata, cum multipliciter arguantur falsitatis, indigna putamus
quæ Annalibus intexantur. Ita Deus mentienti resistit, vt quamuis vafer & callidus sit qui
orditur telam mendacij, eius obscurat veluti fascino intellectum, vt videre non sinat, quæ
alij sunt perspicua, vt sic inde possit redargui falsitatis. Recensentur ipsa in quarto libro
Chronici Cassinatis, quem Petrus posuit Appendicem ad Leonem Ostiensem. est autem
illorum ^b exordium eiusmodi:

ACTA QUAE
ARGVNT
TVR FALSIT-
TATIS.

^b Chron. Cass.
lib. 4. c. 110.
XV.

In nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi, anno ab Incarnatione eius
millesimo ceteresimo trigesimo octauo, Indictione prima, vij. Id. Iulij, anno Imperij domini
Lotharij Caesaris septimo, residente eodem inuidissimo Principe ad Aquas pensiles, &c.]
Locus autem iste, qui dicitur ab Auctore, ad Aquas pensiles, vbi nam fuerit, ab eodem su-
perius asseritur, ^c nempe fuisse prope Melsum. ait enim: Monachi accelerare fugam con-
tendentes, Melsum primò, inde ad Lacum pensilem, vbi omnis Imperatoris exercitus cum
Innocentio Papa confederat, aduenerunt.] Ibi verò contigit adesse Imperatorem nõ hoc
anno, sed superiori, quo descendit cum exercitu in Apuliam, vt suo loco superius est de-
monstratum auctoritate Scriptorum eiusdem temporis. Quomodo ergo à Petro præfens

^c Idem lib. 4.
cap. 109.

E annus & anni præfentis Indictio ponitur, & certa dies consignatur mensis Iulij eius anni,
quo nec Imperator, nec Pontifex fuere ad Aquas pensiles, sed Romæ eo tempore degeret
Innocentius, & Imperator Lotharius iam ab Vrbe recessisset versus Galliam Cisalpinam?
Præterea quisnam ibi ponitur Robertus Abbas Clarauallensis interfuisse vnà cum Cardi-
nalibus publicæ disputationi: cum non alius quam sanctus Bernardus fuerit hoc tempore
Abbas Clarauallensis? Insuper quomodo passurus fuisset Innocentius, Lotharium Impe-
ratorem præfuisse iudicem inter Cardinales & monachos Cassinenses, qui (vt vidimus)
maximè indigno animo tulit, eundem audisse causam monachorum inter se dissiden-
tium? Hæc sunt & alia, quæ arguant, eadem illius affixa Acta esse penitus commentitia,
sicut sunt magni dedecoris schismaticorum monachorum illorum, qui contra Roma-
nam Ecclesiam eo modo dissidere tanta procacia proponantur. Sic igitur Acta illa non
anno Christi signanda erant trigesimo octauo post millesimum centesimum, sed trigesi-
mose-

ACTA A PE-
TRO SCRIP-
TA FALSA
REDAR-
GVNTVR.

mo septimo, non Indictione prima, sed decima quinta, non anno septimo Lotharij Imperatoris, sed quinto, & in alijs castiganda, vt diximus.

XVI.
CONTR
VERS. IN
TER PATR
ARCH. IE
ROSOL. ET
ARCHIEP.
TYRENS.
p. viii. Tyr.
lib. 14. c. 11.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc tempore, nempe postquam Innocentius Romam reuersus est, agitari contigerunt controuersie illae, occasione Fulcheri Tyrij Archiepiscopi cum VVilhelmo Ierosolymoru Patriarcha obortae, quae à VVilhelmo itidem Tyrio postea Archiepiscopo describuntur: ac prin. um, quomodo contigerit hominem Aquitanum profugum ex Gallijs ad insignem ad eod Ecclesiam eligi Archiepiscopum. sic enim ait: ^a Substitutus est dominus Fulcherus Tyrensis Archiepiscopus bonae memoriae Aquitanicus, vir religiosus ac timens Deum, modice litteratus, sed constans & amator disciplinae. Hic apud suos Abbas extiterat Canonicorum Regularium in monasterio, cui Cella nomen. Sed postmodum tempore praedicti schismatis, quod inter Innocentium Papam & Petrum Petri Leonis filium exortum est, fauens praedicto Petro Gerardus Engolismensis Episcopus Apostolicae Sedis Legatus, alij parti praestantes assensum molestijs quam plurimis fatigabat. Quod vir vitae venerabilis non ferens, sumpta licentia à Fratribus, orationis gratia Ierosolymam venit, tandem que in claustro Ecclesiae Dominici Sepulchri regularem vitam & assiduitatem professus, ad Ecclesiam Tyriensem vocatus est Rex ita eamdem Ecclesiam strenue & feliciter annis duodecim, quartus ante nos, qui nunc eidem Ecclesiae non electione meriti sed sola Domini dignatione & patientia praesidemus. Qui postquam à domino Ierosolymitano Patriarcha VVilhelmo suae munus consecrationis accepit, exemplo praedecessoris sui volens ad Ecclesiam Romanam pro obtinendo pallio properare: ab eodem Patriarcha & eius complicitibus passus est insidias & violentiam, ita vt vix & cum multa difficultate manus eorum posset effugere, & ad Ecclesiam Romanam pro causa praedicta peruenire, sicut ex tenore litterarum domini Papae Innocentij deprehenditur. ait enim: C

XVII.
INNOC. PAP.
EPIST. AD
PATRIAR-
CHAM. IE-
ROSOLYM.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri VVilhelmo Ierosolymitano Patriarchae salutem & Apostolicam benedictionem. Magisterium totius Ecclesiae & Ecclesiasticae institutionis B. Petro Apostolorum principi caelesti privilegio esse collatum, Euangelica declarat auctoritas. & infra: Miramur autem, quoniam cum Romana Ecclesia pro liberatione Orientalis Ecclesiae tantoperè laborauerit, & filiorum multorum sanguinem effundendo, corda tam Ecclesiasticorum quam saecularium ad eius seruitium excitauerit; nequaquam prout conuenit, eidem matri tuae hac vice respondere curasti. Parum enim tibi visum fuerat, quod venerabilem fratrem nostrum VVilhelmum Tyriensem Archiepiscopum more praedecessorum suorum pro susceptione pallij ad Romanam Ecclesiam venientem disturbare praesumpseris, vbi te erga eum à nobis redeuntem inhumanum, difficilem: que & nimis asperum exhibueris. Ad eod quod nec antiquam dignitatem Tyrensis Ecclesiae sibi restituere, nec de damnis sibi illatis, aut etiam de Caiapha siue Porphyra iuxta mandatum nostrum infra tres menses, post acceptionem nostrarum litterarum iustitiam facere volueris. Cum utique satis indignum sit, vt honor, qui sibi, si ei obediret, ab Antiochena exhiberetur Ecclesia, à te vel tuis successoribus subtrahatur. Praeterea in subiectos illius nimis potestatiue diceris te habere. Quocirca auctoritate Apostolica praecipimus, si eiusdem matris tuae pijs optas studijs atq; solatijs confoueri, si in tuis necessitatibus eius patrocinij desideras adiuuari: iam dictum Archiepiscopum diligas & honores, & in nullo perturbare praesumas: quin potius de omnibus, de quibus apud te querimoniam deposuerit, sibi plenam iustitiam intra quadraginta dies, postquam praesentia scripta susceperis, exhibere non differas, nec aliquid in subditos suos contra statuta canonum praesumas. Alioquin timendum tibi erit, ne tam ipsum quam E Suffraganeos suos à tua obedientia subtrahamus, eosque intra manus nostras retineamus. Datum xv. Kalendas Ianuarij.] hae Innocentius.

XVIII.

Vidisti Lector, non Gracos tantum, sed Latinos nostros refractarios esse inuentos aduersus Romanos Pontifices? vt non mireris, si tanti aedificij moles corruerit, cuius compagine malè cohaerent Catholicae vnitati. Sunt & aliae eiusdem Innocentij Papae litterae scriptae ad diuersos in causa Tyrensis dioeceseos, quas idem VVilhelmus recitat. ^b

b. VVilhel. Tyr.
lib. 14. c. 13.
XIX.
LEGATIO
ALBERICI
CARD. OSTI-
IN AN-
GLIAM.

Hoc eodem anno Innocentius Papa altero oculorum respiciens extremas orbis partes, ad componendas res Ecclesiae Anglicanae misit à latere Legatum Albericum Cardinalem Episcopum Ostiensem, qui celebrauit Londinense Concilium, & ibi, annuente Stephano Rege, Theobaldum Beccensem Abbatem creauit Archiepiscopum Cantuariensem. hae Rogerius in Annalibus.

IESV

ANNVS Redemptoris sequitur millesimus centesimus trigessimus nonus, Indictione tertia, quo Innocentius Papa in Germania ad electionem successoris Lotharij Imperatoris Legatum à latere mittit Theodinum Episcopum Cardinalem. Agit de hac legatione Otto Frisingensis, aitque: Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo trigesimo octauo, defuncto sine filijs Imperatore Lothario, conuentus generalis Principum Moguntiae in proxima Pentecoste indicitur. Quidam autem ex Principibus timentes, ne forte in generali Curia Henricus Dux Noricorum, qui tunc praecipui & nominis & dignitatis in regno fuit, per potentiam praualeret: circa mediam Quadragesimam, consilio habito in oppido Galliae Confluentia, conuentum celebrant, ibique Conradum Imperatoris Henrici sororum, de quo supra diximus, praesente Theodino Episcopo Cardinali, ac S. R. E. Legato, summi Pontificis, ac totius Romani populi, urbium que Italiae assensum promittente, nonagesimum quartum ab Augusto Regem creat. Qui mox ad palatium Aquis veniens, à praedicto Cardinale (nam Colonienfis, qui id facere iure debuerat, nouiter inthronizatus pallio carebat) cooperantibus Colonienfi & Treuirensi Archiepiscopis cum ceteris Episcopis, in Regem vngitur.] hae de promotione Conradi. De Henrici vero Ducis deiectione inferius. Porro qui non nisi Imperatorum Occidentalium tantum non Regum Romanorum annos praefigere chronographiae consueuimus, iam cum defuncti Imperatores, notas numeri Regum Romanorum ad clariorem temporum significationem ponemus, sed cum suo titulo tantum.

^a Ott. Trif.
lib. 7. c. 22.
23. 24.

CONRADVS
REX GREA-
TVR, REIE-
CTO HEN-
RICO.
^b al. Theodi-
RO

Itaque Conradus Rex (inquit Otto) in Pentecoste Curiam in praefata ciuitate, vt con- dictum erat, cum maximo regni fastigio, & maximo conuentu Principum habuit, vbi omnes Saxones simul cum viduata Imperatrice Richiza venientes, vltro se suae ditioni subdidere. Solus ex Principibus Dux Henricus regalia seruans aberat: ad quae reddenda in festiuitate Apostolorum Petri & Pauli dies ei praefigitur Ratisponae. Quo veniens, regalia quidem multis illectus promissis reddidit, sed tamen ea minime consecutus, infecto pacis negotio, sine gratia eius recessit. Cumque multis modis homo praepotens & animosus, sed nutu Dei humiliatus, misericordiam peteret, nec impetraret: tandem iudicio quorundam Principum apud Herbipolim proscribitur, ac proxima Natiuitate Domini in palatio Goslariensi Ducatus ei abiudicatur. Et mirum dictu, Princeps ante potentissimus, & cuius auctoritas (vt ipse gloriabatur) à mari vsque ad mare, id est à Dania vsque in Siciliam extendebatur: in tantam breui humilitatem venit, vt pene omnibus fidelibus & amicis suis in Baioaria à se deficientibus, clam inde egressus, quatuor tantum comitatus socijs, in Saxoniam veniret.] & inferius: Cum Dux Henricus auctoritate focii sui Imperatoris, proprijsque viribus in tantum excreuisset, vt omnes despiciens, nulli pro regno supplicare dignareretur: Dominus qui humilia respicit, & alta à longè cognoscit, deponit potentes, & exaltat humiles, illum, Conradum scilicet, humiliatum & pene desperatum ad fastigium regni prouexit; hunc de alto, in gloria & potentia sua gloriantem deiecit.] & haud diu post consumptus merore, morte sublatus est.

HENRICI
DVCIS DE-
MERSIO EX
SVPERBIA.

Creatus Conradus Rex Romanorum, ad sanctum Bernardum litteras scripsit, questus III, quod olim fauisset Lothario aduersus eum. ad quem hae breuiter idem sanctus Bernardus rescripsit: ^b

Scripta vestra & salutationes tam deuotus suscipio, quam modicus sum ad illa. modicus dixerim dignitate, sed non deuotione. Querimoniae Regis nostrae sunt, & maxime illa, quam dignanter exprimitis de inuasionem Imperij. Regis dedecus, regni diminutionem numquam volui, volentes odit anima mea. legi quippe: ^c Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Quam tamen sententiam cupio vos, & omnimodis moneo custodire in exhibenda reuerentia summa & Apostolicae Sedi & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultis ab vniuerso seruari Imperio. Sunt quae non putauit scribenda: praesens ea fortassis opportunitas intinarem.] hae Bernardus ad Conradum.

^b Bern. epist.
183.
14.

QVAE SAN-
CTVS BER-
NARDVS AD
CONRADVM
^c Rom. 13.

Eodem anno, proxima media Quadragesima (idem inquit Otto Frisingensis Episcopus) Synodus maxima circiter mille Episcoporum Romae, praesidente summo Pontifice

^d Ott. lib. 7.
c. 23.

Z 4

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 2I.CONCLIVM
ROM. GRNE-
RALE.

Innocentio, celebratur: ibique post multa salutifera decreta promulgata, schismatici, qui A parti Petri Leonis fauerant, damnantur.] hæc tantum de Synodo maxima Otto. Nos autem non sine magno labore, quæ ad tam celebre Concilium spectant, simul hinc inde colligere studuimus. Atque primum quod ad diem spectat, in scripto Chronico Beneuentano hæc de eiusdem Concilij certa die: Hoc anno præfatus Apostolicus Innocentius, octauo die intrante mensis Aprilis Romæ Synodum celebravit. Ad cuius sacri conuentus præsentiam Archiepiscopi, Episcopi & Abbates innumeri conuenerunt: ibique inter cetera, quæ Spiritu sancto mediante statuta sunt, vinculis excommunicationis alligauit Regem Rogerium prædictus Apostolicus Innocentius in præsentia omnium Catholicorum virorum, qui conuenerunt, & omnes eius sequaces.] hæc de Synodo. Extant canones huius Concilij in libro censuum Vaticanæ Bibliothecæ, & alio codice Vaticano Decretorum collationis, ex quo^a Gratianus aliqua capita intulit in Decretum. Quæ inde accepta hic tibi subijcimus. sunt numero canones triginta his verbis conscripti: B

* Dist. 90. c.
par. 12. q. 2.
c. illud 17. q.
4. c. Si quis
suadente diab.
22. q. 4. c. f.
nal. & alia
plura

V I.

1.

Statuimus, vt si quis simoniacè ordinatus fuerit, ab officio omnino cadat, quod illicitè vsurpauit.

2.

*emptionis

Si quis Præbendam, vel Prioratum, seu Decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam Ecclesiasticam, seu quodlibet Sacramentum, vt puta, Chrisma, vel Oleum sanctum, consecrationes altarium vel Ecclesiarum interueniente execrabili^a ardore: malè acquiritur careat, & emptor atque venditor, & interuenditor nota infamie percellantur. Et nec pro pastu, nec sub obtentu alicuius consuetudinis antè vel post, à quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare præsumat: quoniam simoniacum est: sed liberè & absque imminutione aliqua collata sibi dignitate atque beneficio perfruatur.

3.

A suis Episcopis excommunicatos, ab alio suscipi, modis omnibus prohibemus. Qui C verò excommunicato, antequam ab eo qui eum excommunicauerit absoluat, scienter communicare præsumpserit: pari sententiæ teneatur obnoxius.

4.

Præcipimus etiam, quòd tam Episcopi quàm Clerici in statu mentis, in habitu corporis Deo & hominibus placere studeant, & nec in superfluitate aut colore vestium, nec in tonsura, intuentium, quorum forma & exemplum esse debent, offendant aspectum, sed potius, quam eos deceat sanctitatem. Quòd si moniti ab Episcopis emendare noluerint, Ecclesiasticis careant beneficijs.

5.

Illud enim quod in sacro Chalcedonensi constitutum est Concilio, irrefragabiliter conseruari præcipimus: vt videlicet decedentium bona Episcoporum à nullo omnino hominum diripiantur, sed ad opus Ecclesiæ & successoris sui in libera œconomi & Clericorum permaneant potestate. Cesset igitur de cetero illa detestabilis & saua rapacitas. Si quis D autem hoc amodò attentare præsumpserit, excommunicationi subiaceat. Qui verò morientium Presbyterorum vel Clericorum bona rapuerint, simili sententiæ subijciantur.

6.

Decernimus etiam, vt hi, qui in ordine Subdiaconatus, & supra, vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio atque beneficio careant. Cum enim ipsi templum Dei, vasa Domini, sacrarium Spiritus sancti debeant esse & dici; indignum est eos cubilibus & immunditijs deseruire.

7.

Ad hæc prædecessorum nostrorum Gregorij VII. Urbani, & Paschalis Romanorum Pontificum vestigijs in hærentes interdiciamus, vt nullus Missas eorum audiat, quos vxores vel concubinas habere cognouerit. Vt autem lex continentie, & Deo placens munditia in Ecclesiasticis personis & sacris ordinibus dilatetur: statuimus, quatenus Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, regulares Canonici & monachi, atque conuersi, professi, qui E sacrum transgredientes propositum, vxores sibi copulare præsumpserint, separentur. Huiusmodi namque copulationem, quam contra Ecclesiasticam regulam constat esse contractam, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab inuicem separati, pro tantis excessibus pœnitentiam agant condignam.

8.

Id ipsum quoque de sanctimonialibus feminis, si, quod absit, nubere attentauerint, obseruari decernimus.

9.

Praua autem consuetudo (prout accepimus) & detestabilis inoleuit, quòd & monachi & regulares Canonici post susceptum habitum & professionem factam, spreta beatorum magistrorum Benedicti & Augustini Regula, leges temporales, & medicinam gratia lucri temporalis addiscunt. Auaritiæ namque flammis accensi, se patronos causarum faciunt: & cum psalmodiæ & hymnis vacare deberent, gloriose vocis consili munimine, allegationum

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 2I.

num suarum varietate iustum & iniustum, factique nefasque confundunt. Attestantes enim Imperiales constitutiones absurdum, immò opprobrium esse Clericis, si peritos se velint disceptationum esse forensium, huiusmodi temeratoribus graniter feriendis. Ipsi quoque Canonici & monachi, neglecta animarum cura, Ordinis sui propositum nullatenus attendentes, pro detestanda pecunia sanitatem pollicentes, humanorum se faciunt curatores corporum. Cumque impudicus oculus impudici cordis sit nuntius: illa etiam, de quibus loqui erubescit honestas, non debet religio pertractare. Vt ergo Ordo monasticus & canonicus Deo placens, in sancto proposito inuiolabiliter conseruetur, ne hoc ulterius præsumatur, auctoritate Apostolica interdiciamus. Episcopi autem, Abbates, & Priores tantæ enormitati consentientes, & non corrigentes, proprijs honoribus spolientur, vel ab Ecclesijs liminibus arceantur.

B Decimas Ecclesiarum, quas in vsu pietatis concessas esse, canonica demonstrat auctoritas, à laicis possideri auctoritate Apostolica prohibemus. Siue enim ab Episcopis vel Regibus, vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi Ecclesijs reddiderint, sciant sacrilegij crimen committere, & periculum aternæ damnationis incurrere. Præcipimus etiam, vt laici, qui Ecclesias tenent, aut eas Episcopis restituant, aut excommunicationi subiaceant. Inno- uamus autem & præcipimus, vt nullus in Archidiaconum, vel Decanum, nisi Diaconus vel Presbyter ordinetur. Archidiaconi, vel Præpositi, vel Decani, qui infra Ordines prænominatos existunt, si inobedientes ordinari contempserint, honore priuentur suscepto. Prohibemus autem, ne adolescentibus, vel infra sacros Ordines constitutis, nisi qui prudentia & merito vitæ clarescant, prædicti concedantur honores. Præcipimus etiam, ne inductijs Presbyteris Ecclesijs committantur: & vnaquæque Ecclesia, cui facultas suppetit, C proprium habeat sacerdotem.

Præcipimus etiam, vt Presbyteri, Clerici, monachi, peregrini & mercatores, rustici, eun- 11. tes & redeuntes, & in agricultura persistentes, omni tempore securi sint.

Treugam autem Dei, & ab occasu Solis in quarta feria vsque ad ortum Solis in secunda 12. feria, & ab Aduentu Domini vsque ad octauas Epiphaniæ, & à Quinquagesima vsque ad octauas Paschæ ab omnibus inuiolabiliter obseruari præcipimus. Si quis autem frangere tentauerit, post tertiam cõmonitionem si non satisfecerit, Episcopus suus in eum sententiam dicet, & scriptam vicinis Episcopis annunciet. Episcoporum autem nullus excommunicatos in communionem suscipiat, immò scripto susceptam sententiam quisque confirmet. Si quis autem hoc violare præsumpserit, ordinis sui periculo subiacebit. Et quoniam funiculus triplex difficilè rumpitur, præcipimus, vt Episcopi ad solum Deum D & salutem propriam habentes respectum, omni tepiditate seposita, ad pacem firmiter tenendam mutuum sibi consilium & auxilium præbeant: ne hoc alicuius amore aut odio prætermittatur. Quòd si quis in hoc opere Dei tepidus inuentus fuerit, damnium propriæ dignitatis incurrat.

Porrò detestabilem & probrosam, diuinis & humanis legibus per Scripturam in veteri 13. ac nouo Testamento abdicatam, illam, inquam, insatiabilem foeneratorum rapacitatem damnamus, & ab omni Ecclesiastica consolatione sequestramus: præcipientes, vt nullus Archiepiscopus, nullus Episcopus, vel cuiuslibet Ordinis Abbas, seu quiuis in ordine & Clero, nisi cum summa cautela vsuarios recipere præsumat: sed in tota vita infames habeantur, & nisi resipuerint, Christiana sepultura priuentur.

Detestabiles autem illas nundinas, vel serias, in quibus milites è condicto conuenire so- 14. lent, & ad ostentationem virium suarum & audaciæ temerariæ congregiuntur, vnde mortes hominum, & animarum pericula sæpè proueniunt, omni modo fieri interdiciamus. Quòd si quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poscenti pœnitentia & Viaticum non negetur, Ecclesiastica tamen careat sepultura.

Item placuit, vt si quis, suadente diabolo, in sacrilegij reatum incurrerit, siue in Clericum 15. vel monachum manus iniecerit violenter, anathemati subiaceat. Et nullus Episcoporum illum præsumat absolueri, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat. Præcipimus etiam, vt in eos, qui ad Ecclesiam vel cœmeterium confugerint, nullus omnino manus mittere audeat. quod qui fecerit, excommunicetur.

Indubitatum est, quoniam honores Ecclesiastici, sanguinis non sunt; sed meriti, & Ec- 16. clesia Dei non hereditario iure, non secundum carnem successores expectet, sed ad sua regimi-

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
10.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

regimina, & officiorum suorum dispensationes honestas, sapientes & religiosas personas A
exposcat. Propterea auctoritate prohibemus Apostolica, ne quis Ecclesias, præbendas,
præposituras, capellanas, aut Ecclesiastica officia, hereditario iure valeat vindicare, aut
expostulare præsumat. Quod si quis improbus aut ambitiosus attentare præsumpserit,
debita pœna mulctabitur, & postulatibus carebit.

17. Sanè coniunctiones consanguineorum omnino fieri prohibemus. huiusmodi namque
incestus, quod iam stimulante humani generis inimico, in vsum versum est, sanctorum
Patrum instituta, & sacrosancta Dei detestatur Ecclesia: leges etiã sæculi de tali contu-
bernio natos infames pronuntiant, & ab hereditate repellunt.

18. Pessimam siquidem & depopulatricem & horrendam incendiolorum malitiam auctori-
tate Dei & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur & interdicimus.
Hæc enim pestis, hæc hostilis vastitas omnes alias de prædationes exuperat. Quæ quantum B
populo Dei sit damnosa, quantumque detrimentum animabus & corporibus conferat,
nullus ignorat. Assurgendum est igitur & omnino laborandum, vt tanta pernicies pro sa-
lute populi eradicetur & extirpetur. Si quis igitur post huius nostræ prohibitionis promul-
gationem, malo studio, siue pro odio, siue pro vindicta ignes apposuerit vel apponi fecerit,
aut appositoribus consilium vel auxilium tribuerit, excommunicetur. Et si mortuus fuerit
incendiarius, Christianorum careat sepultura. Nec absoluat, nisi prius damno cui
intulit, secundum facultatem suam resarcito, iuret se ulterius ignem non appositurum.
Pœnitentia ei detur, vt Ierofolymis, aut in Hispania in seruitio Dei per annum integrum
permaneat.

19. Si quis autem Archiepiscopus hæc relaxauerit, damnum restituat, & officio Episcopali
abstineat.

20. Sanè Regibus & Principibus faciendæ facultatem iustitiæ, consultis Archiepiscopis &
Episcopis, non negamus. C

21. Presbyterorum filios à sacri altaris ministerijs remouendos decernimus, nisi aut in cœ-
nobijs, aut in canonicis religiosè fuerint conuersati.

22. Sanè quia inter cetera vnum est, quod sanctam maximè perturbat Ecclesiam, falsa vide-
licet pœnitentia: confratres nostros & Presbyteros commonemus, ne falsis pœnitentijs
laicorum animas decipiant, & in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem pœnitentiam
esse constat, cum spretis pluribus de vno solo pœnitentia agit: aut cum sic agit
de vno, vt non discedatur de alio. Vnde scriptum est: ^a Qui totam legem obserauerit,
offendat autem in vno, factus est omnium reus, scilicet, quantum ad vitam æternam. Falsa
est autem pœnitentia, cum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, D
quod sine peccatis agi nulla ratione præualet; aut si odium in corde gesserit; aut si cuiuslibet
offenso non satisfiat; aut si non offendenti offensus indulgeat; aut si arma quis contra iusti-
tiam gerat.

23. Hos, qui religionis speciem simulantes, Domini Corporis & Sanguinis sacramentum,
Baptisma puerorum, sacerdotium, & ceteros Ecclesiasticos ordines, & legitimarum dam-
nant fœdera nuptiarum, tamquam hæreticos ab Ecclesia Dei pellimus & damnamus, &
per potestates ceteras coerceri præcipimus. Defensores quoque ipsorum eiusdem damna-
tionis vinculo innodamus.

24. Illud quoque adijcimus præcipimus, vt pro Chrismatis, Olei sacri, & sepulturæ acce-
ptione nullum venditionis pretium exigatur.

24. Si quis præposituras, præbendas, vel alia Ecclesiastica beneficia de manu laicali acce-
perit, indignè suscepto careat beneficio. Iuxta namque decreta sanctorum Patrum, laici,
quamuis religiosi sint, nullam tamen habent disponendi de Ecclesiasticis facultatibus po-
testatem.

26. Ad hæc perniciosam & detestabilem consuetudinem quarundam mulierum, quæ li-
cet neque secundum Regulam beati Benedicti, neque Basilij, aut Augustini viuant, sancti-
moniales tamen vulgè censeri desiderant, aboleri decreuimus. Cum enim iuxta Regulam
degentes in cœnobijs, tam in Ecclesia quàm in refectorio atque dormitorio communiter
esse debeant: propria sibi ædificant receptacula, & priuata domicilia, in quibus hospitali-
tatis velamine passim hospites & minus religiosos contra sacros & bonos mores suscipere
nullatenus erubescunt. Quia ergo omnis qui malè agit, odit lucem, ac per hoc ipsæ abs-
conditæ in iniustorum tabernaculo, opinantur se posse latere ante oculos Iudicis cuncta
cernentis:

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
10.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

A cernentis: hoc tam inhonestum detestandumque flagitium ne ulterius fiat, omnimodis
prohibemus, & sub pœna anathematis interdicimus.

Similiter prohibemus, vt sanctimoniales simul cum Canonicis siue monachis in Eccle- 27.
sia, in vno choro conueniant ad psallendum.

Obeuntibus sanè Episcopis, quoniam ultra tres menses vacare Ecclesiam, Patrum pro- 28.
hibent sanctiones: sub anathemate interdicimus, ne Canonici de sede Episcopali ab ele-
ctione Episcoporum excludant religiosos viros, sed eorum consilio honesta & idonea per-
sona in Episcopum eligatur. Quod si exclusis eisdem religiosis electio fuerit celebrata,
quod absque eorum assensu & conuentione factum fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Artem autem illam mortiferam & Deo odibilem balistaliorum & sagittariorum ad- 29.
uersus Christianos & Catholicos exerceri de cetero, sub anathemate prohibemus.

B Ad hæc ordinationes factas à Petro Leonis, & alijs schismaticis & hæreticis, euacua- 30.
mus, & irritas esse censemus.] hæcenus canones Romani Concilij sub Innocentio Papa
Secundo.

Cum igitur cuncta (vt audisti) fuerint abolita, quæ ab Antipapa statuta fuissent & ordi- VII.
nata: ab eodem Innocentio Papa in ordinem redacti sunt omnes Cardinales Petri Leonis,
& inter alios Petrus Pisanus Cardinalis coryphæus, qui (vt vidimus) per sanctum Bernar-
dum ad Ecclesiam reuocatus fuerat. Hic igitur cum Cardinalatu priuatus esset, idem sanctus
Bernardus pro eo has breues ad Innocentium Papam litteras dedit:

Quis mihi faciet iustitiam de vobis? Si haberem iudicem, ad quem vos trahere possem, VIII.
iam nunc ostenderem vobis (vt parturienti loquor) quid meremini. Extat quidem tribunal
Christi, sed absit, vt ad illud appellem vos, qui illic, si vobis necessarium & mihi possibile
esset, vellem magis totis viribus stare, & respondere pro vobis. Itaque recurro ad eum, cui
in præsentem datum est iudicare de vniuersis, hoc est ad vos. Vos appello ad vos: vos iudicate

C inter me & vos. In quo, quæso, puer vester tam malè meruit de vestra paternitate, vt eum
inurere & insignire placeret nota & nomine proditoris? Numquid non me vestrum Vica-
rium dignatione vestra constituit in reconciliatione Petri Pisani, si fortè illum Deus per me
reuocare à scæce schismatis dignaretur? Si negatis, probabo tot testibus, quot in Curia tunc
temporis fuerunt. Numquid non denique post hæc, iuxta verbum Domini mei homo in
suo ordine & honore receptus est? Quisnam ergo constantiæ vestræ suo consilio, vel ma-
gis suo dolo, surripuit indulta repetere, & quæ processere de labijs vestris, facere irrita? Et
hoc ego dixerim, non vt Apostolicum reprehendam rigorem, & zelum igne Dei succen-
sum contra schismaticos, qui in spiritu vehementi conterat naues Tharsis, & instar Phi-
nees condat fornicantes, iuxta illud: ^b Nonne qui oderunt te Domine, oderam, & su-
per inimicos tuos tabescebam? sed vbi non est par culpa, par planè non debet procedere
pœna: nec conuenit eadem inuolui sententia eum qui peccatum, cum his quos magis
peccatum deseruit. Propter eum, qui vt peccatoribus parceret, sibi ipsi non pepercit, aufer-
te opprobrium meum: & restituendo quem statuistis, vestræ etiam tam sanæ & integræ o-
pinioni consulite. Super hoc iam alia vice scripseram vobis, sed quia non est responsum
mihi, puto non peruenit ad vos hoc ipsum quod scripseram.] hæcenus ipse.

Quod autem ad eundem Petrum Pisanum spectat, magnæ fuisse Romæ auctoritatis IX.
hominem, significant quæ Ioannes Saresberienfis huius temporis Scriptor candidissimus
habet his verbis: Quot & quantos tumultus & strages dedit illa collisio, quando filius
Petri Leonis aduersus Innocentium bonæ memoriæ II. domini Hadriani prædecesso-
rem, cuius vitam & felicitatem in æuum in se protendat Dominus, conatus est ab Aquilo-
ne ascendere? Nonne & stellarum partem secum traxit ruina eius? Quis nescit Egidium
Tusculanum? quis Petrum Pisanum, cui nullus aut vix similis erat in Curia? Quis recen-
seat Episcopos, qui in tota ferè Italia corruerunt? Profecto dum illius ruinæ stabit ætate
nostra memoria, incredibile est quemquam adeò miserè ambitiosum, vt Ecclesiam scin-
dere non formidet.] hæc ipse. Quid autem factum sit de ipso Petro Pisano, nescimus: il-
lud sanè compertum, Innocentium ad cautelam futurorum, omni spe restitutionis voluif-
se reliquos nudare schismaticos.

In hoc eodem magno, immò maximo Concilio Lateranensi inter alia delata est accu- X.
satio aduersus Arnaldum de Brixia recentem hæreticum, discipulum Petri Abailardi. De
Arnaldo, siue Arnaldo vel Arnolpho (ita variè nominatus reperitur) hæc habet Otto
Frisingensis sui temporis rerum gestarum Scriptor: Accessit ad huius seditionis facinoris
argumen-

a Bern. epist.

VII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

VIII.

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

* Arnaldus argumentum, quod * Arnolphus quidam Brixienfis, de quo supra dictum est, sub typo religionis, & vt Euangelicis verbis vtat, sub ouina pelle lupum gerens, Vrbe ingressus ad factionem istam, nempe vt renocaret antiquum Senatam, cui & summam rerum committeret, rudis populi animis pramollis dogmate ad animositatem accensus, innumeram post se duxit, in modum seduxit multitudinem. Arnaldus iste ex Italia, ciuitate Brixia oriundus, eiusdemque Ecclesie Clericus, ac tantum Lector ordinatus. Petrum Abailardum olim preceptorem habuerat: vir quidem naturam non hebetis, plus tamen verborum profluuium, quam sententiarum pondere copiosus, singularitatis amator, nouitatis cupidus, cuiusmodi hominum ingenia ad fabricandas haereses (schismatumque perturbationes sunt prona. Is a studio a Gallijs in Italiam reuertens, religiosum habitum, quod amplius decipere posset, induit, omnia lacerans, omnia rodens, nemini parcens, Clericorum ac Episcoporum derogator, monachorum persecutor, laicis tantum adulans. Dicebat enim nec Clericorum proprietatem, nec Episcopos regalia, nec monachos possessiones habentes aliqua ratione posse saluari: cunctaque haec Principis esse, ab eiusque beneficentia in usum tantum laicorum cedere oportere. Praeter haec de Sacramento altaris, Baptismo paruulorum non sane dicitur sensisse. His aliisque modis, quos longum est enumerare, dum Brixientem Ecclesiam perturbaret, laicisque terram illius, prurientes erga Clerum aures habentibus, Ecclesiasticas malitiose exponeret paginas: in magno Concilio Romae sub Innocentio habito ab Episcopo ciuitatis illius, virisque religiosi accusatur. Romanus ergo Pontifex, ne perniciosum dogma ad plures serperet, imponendum viro silentium decernit. sicque factum est. Ita homo ille de Italia fugiens, ad Transalpina se contulit, ibique in oppido Alemanniae Turego officium doctoris assumens, perniciosum dogma aliquot diebus seminauit, &c.] Subiicit de rebus ab eo gestis sub Eugenio post obitum Innocentij, cum Romam se contulit. Porro non inane Arnaldi praedicationem fuisse Romanis, sed renouasse Senatam, & aduersus propinquos Tiburtinos praedia cepisse, inferius suo loco dicitur.

Sed haud ingratum erit Guntherum Ligurinum versibus ita canentem audire, huius temporis Scriptorem eximium: ^a

XI.
Ligur. de
gest. Erid. r.
lib. 1.
* Arnaldus

*Cuius origo mali, tantaeque voraginis auctor
Exstitit * Arnaldus, quem Brixia protulit ortu
Pestifero, tenui nutriuit Gallia sumptu,
Edocuitque diu: tandem natalibus oris
Redditus, assumpta sapientis fronte, deserto
Fallebat sermone rudes, Clerumque, procaci
Insectans odio, monachorum acerrimus hostis,
Plebis adulator, gaudens popularibus auris,
Pontifices, ipsumque graui corrodere lingua
Audebat Papam, sceleratamque dogmata vulgo
Diffundens, varijs implebat vocibus aures.
Nil proprium Cleri, fundosque praedia nullo
Iure sequi monachos, nulli Fiscalia iura
Pontificum, nulli cura popularis honorem
Abbatum, sacras referens concedere leges.*

*Omnia Principibus terrenis subdita, tantum
Committenda viris popularibus atque regenda.
Illis primitias, & quae deuotio plebis
Offerat, & decimas castos in corporis usus,
Non ad luxuriam, sine oblectamina carnis
Concedens, mollesque cibos, cultusque nitorem,
Illicitosque thoros, lasciuamque gaudia Cleri,
Pontificum fastus, Abbatum denique laxos
Damnabat penitus mores, monachosque superbos.
Veraque multa quidem, nisi tempora nostra fideles
Respuerent monitus, falsis admixta monebat,
Et fateor, pulchram fallendi nouerat artem,
Veris falsa probans, qui a tantum falsa loquendo
Fallere nemo potest: Veri sub imagine falsum*

Influit,

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

A *Influit, & furtim deceptas occupat aures.
Articulos etiam Fidei certumque tenorem
Non satis exacta stolidus pietate fouebat,
Impia mellifluis admiscens toxica verbis.
Ille suam vecors in Clerum, Pontificumque,
Atque alias plures adeo commouerat vrbes,
Vt iam ludibrio sacer, extremoque pudori
Clerus haberetur. Quod adhuc, ni fallor, in illa
Gente nocet, multumque sacro detruncat honori.
Max in Concilio Roma damnatus ab illo
Praesule, qui numeros vetitum contingere nostros
Nomen ab innocua ducit laudabile vita.
Territus, & misera confusus imagine culpe,
Fugit ab vrbe sua, Transalpiniisque receptus,
Qua sibi vicinas Alemannia suspicit Alpes,
Nomen ab Alpino ducens (vt fama) Lemanna
Nobile Turcogum, doctoris nomine falso
Insedis, totamque breui sub tempore terram
Perfidus impure sedauit dogmatis aura.
Vnde venenato dudum corrupta sapore,
Et nimium falsi doctrina vatis inherens,
Seruat adhuc vnae gustum gens illa paterna.]* hucusque de his quae sub Innocentio

facta sunt, reliqua sub Eugenio suo loco inferius.

Hoc eodem anno vix celebrato Concilio (quod praeter sententiam accidit) post sacra Innocentio Papae bellica tractanda fuerunt. occasio ista praecessit, quae in Chronico Beneuentano saepe citato exacte describitur, nimirum, quod hoc anno, vltima die mensis Aprilis, cum diem obiisset Rainulphus Dux Apuliae S. R. E. feudatarius, Rogerius Rex Siciliae, qui hunc solum timere didicisset, ad inuadendam Apuliam magno comparato exercitu transfretauit, peruenitque Salernum septima mensis Maij, ita certis diebus cuncta descripta habentur in Chronico Beneuentano a Falcone eius temporis Scriptore, ista videntur. Sublato igitur obice Rogerius percurrit Apuliam, omnibus ciuitatibus ipsi se sponte dantibus praeter Troiam ac Barum. Tunc autem Innocentius Papa audita morte Rainulphi Ducis, & Rogerij tyrannica inuasionem, collectis copijs egressus ab Vrbe, compositurus res cum Rogerio, vsque ad sanctum Germanum se contulit, oppidum ad radices Cassini montis: ibique constitutus Nuntios pacis, sed dolosos suscepit a Rogerio, & alios ipse ad Rogerium sincere legauit. Cum autem Pontifex id in primis satageret, vt Roberto Principi Capuanus Principatus redderetur, & ille negaret se facturum: idem Rogerius insidians Pontifici, clam filium misit cum equitibus mille, qui Pontificem e loco in alium transmigrantem a tergo inuaderet, atque aggressum captiuum duceret: quod permittente Deo, ex sententia accidit. Capitor Pontifex, & non sine ignominia ducitur ad Rogerium die decima mensis Iulij, ita Chronicon Beneuentanum, vbi & haec subiiciuntur: O quantus luctus & moeroris abundantia mentes Fidelium & ciuitates omnes inuasisit! quod si plenius scire vellem, nec tempus, nec dies sufficerent.

Quid multa? continuò Rex ille per Legatos suos Pontifici Innocentio, quem captiuum tenebat, suppliciter & vltra quam credi potest, mandauit humiliter, vt paci & concordiam manum apponat. Apostolicus itaque se destitutum viribus & armis & desolatum aspiciens, precibus Regis & petitionibus assensit: & capitularibus & priuilegijs ex vtraque parte firmatis; Rex ipse, & Dux filius eius, & Princeps, decimosextimo die stante mensis Iulij ante ipsius Apostolici praesentiam veniunt: & pedibus eius aduoluti, misericordiam petunt, & ad Pontificis imperium vsquequaque flectuntur. Continuò per Euangelia firmauerunt B. Petro & Innocentio Papae, eiusque successoribus canonicè intrantibus fidelitatem deferre, & cetera quae conscripta sunt. Regi vero Rogerio statim Siciliae regnum per vexillum donauit.] petijt hoc Rogerius, vt titulum Regis Siciliae, quem male acceperat ab Anacleto pseudo pontifice, ab Innocentio Catholicae Ecclesiae legitimo Papa obtineret. Quod idem, licet in captiuitate positus, liberè praestitit Innocentius, suscepto ab eo pro eiusdem inuestitura regni iuramento fidelitatis de more. Testatur hoc item Otto Folingensis,

Annal. Eccl. Tom. 12.

A 2

titulum

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

titulum Regium ab Anaclero perperam impertitum, per Innocentium legitime concessum. pergit Falco: Duci filio Rogerij Ducatum Apuliz, Principi alteri filio eius Principatum Capuz largitus est. Die vero illa, in qua predictus Apostolicus pacem cum Rege firmavit, beati Iacobi Apostoli festiuitas celebrabatur, septimo Kalendas Augusti.] hæc autem omnia per paucis ^a Otto Frisingensis ita perstrinxit: Rogerius Innocentium Papam in Apuliam cum militia Romanorum venire volentem, flagitiosè in Christum * Deum manum mittens ex invidijs cepit, & Regij nominis in Sicilia ab eo auctoritatem, & absolutionem anathematis extortit cum Ducatu Apuliz, Calabria, ac Principatu Capuz.] At ne videretur probare & confirmare quod fecisset Antipapa, ad conferendam Rogerio Regiam dignitatem vsu se exemplo prædecessoris Honorij Papæ, qui insignierat eundem Rogerium titulo Ducis, professus est in diplomate à se dato. extat ipsum vi extortum Innocentij Papæ de titulo Regis eidem Rogerio hoc anno Iulij mense concessio diploma, quod descripsimus ex codice Basilicæ S. Petri in Vaticano, in quo epistolæ extant diuersorum Romanorum Pontificum. quod sic se habet:

^a Ott. Erisf.
lib. 7. c. 24.
in fine
* Domini

XIV.
DIPLOMA
INNOCENTII
PAPÆ
AD ROGERIUM.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio Rogerio illustri & glorioso Siciliæ Regi, eiusque heredibus in perpetuum.
Quos dispensatio diuini consilij ad regimen & salutem populi ab alto elegit, & prudentia, iustitia, aliarumque virtutum decore decenter ornauit, dignum & rationale est, vt sponsa Christi sancta & Apostolica Romana mater Ecclesia affectione sincera diligit, & de sublimibus ad sublimiora promoueat. Manifestis siquidem probatum est argumentis, quòd egregiæ memoriæ strenuus & fidelis miles B. Petri Robertus Guiscardus prædecessor tuus, Dux Apuliz, magnificos & potentes hostes Ecclesiæ viriliter expugnauit, & posteritati suæ dignum memoria nomen, & imitabile probitatis exemplum reliquit. Pater quoque tuus illustris recordationis Rogerius per bellicos sudores & militaria certamina inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & Christianæ religionis diligens propagator, utpote bonus ac deuotus filius, multimoda obsequia matri suæ S. R. E. impertit. Vnde & prædecessor noster religiosus & prudens Papa Honorius nobilitatem tuam de prædicta generositate descendente intuitus, plurimum de te sperans, & prudentia ornatum, iustitia munitum, atque ad regimen populi te idoneum esse credens, valde dilexit, & ad altiora prouexit.

Nos ergo eius vestigijs inhærentes, & de potentia tua ad decorem & vtilitatem sanctæ Dei Ecclesiæ spem atque fiduciam obtinentes; regnum Siciliæ, quod vique (prout in antiquis refertur historijs) regnum fuisse non dubium est, tibi ab eodem antecessore nostro concessum, cum integritate honoris Regij & dignitate Regibus pertinente, excellentiæ tuæ concedimus, & Apostolica auctoritate firmamus. Ducatum quoque Apuliz tibi ab eodem collatum, & insuper Principatum Capuanum integrè nihilominus nostri fauoris robore communimus tibi que concedimus. Et vt ad amorem atque obsequium B. Petri Apostolorum principis, & nostrum ac successorum nostrorum vehementius astringaris, hæc ipsa, id est regnum Siciliæ, Ducatum Apuliz, & Principatum Capuz heredibus tuis, qui nobis & successoribus nostris (nisi per nos & successores nostros remanserit) ligium homagium fecerint, & fidelitatem quam tu iurasti, iurauerint, tempore videlicet competentem, & loco non suspecto, sed tuto nobis & ipsis atque salubri, duximus concedenda; eosque super his, quæ concessa sunt, Deo propitio manutenebimus. Quòd si per eos fortè remanserit: iidem heredes tui nihilominus teneant, quod tenebant sine diminutione. Censuram autem, sic vt statutum est, id est sexcentorum schifatorum, à te tuisque heredibus nobis nostrisque successoribus singulis annis reddatur, nisi fortè impedimentum interueniat: remouente verò te impedimentum, nihilominus persoluetur. Tua ergo, fili charissime, interest ita te erga honorem atque seruitium matris tuæ S. R. E. deuotum & humilem exhibere, ita temetipsum in eius opportunitatibus exercere, vt de tam deuoto & glorioso filio Sedes Apostolica gaudeat, & in eius amore quiescat. Si qua siue Ecclesiastica, sæculariue potentia huic nostræ concessioni temerè contraire tentauerit, donec præsumptionem suam congrua satisfactioe coërceat, indignationem Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius incurrat, & quousque resipuerit, anathematis sententia percellatur. Amen.

XVI. Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Albericus Ostiensis Episcopus.

Haime-

CHRISTI
1139.INNOCENTII PAP. II.
IO.CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

A Haimericus S. R. E. Diaconus Cardinalis. Datum in territorio * Mamanensi per manum H. Cancell. sexto Kalendas Augusti, Indictione secunda, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo trigesimo nono, Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ Secundi anno decimo.] hæc tenus diploma Innocentij. Quæ autem hæc sint secuta, Beneuentanum scriptum antiquum Chronicon ita docet:

His actis, Missæ solemnibus celebravit Apostolicus ipse, & habito sermone, satis abundè de pacis continentia tractauit. Latitia igitur & gaudij abundantia vniuersos inuasit, caelorum Regem magnificantes, super pace firmata atque concordia lætati sunt. Beneuentanus itaque populus pacem audiens firmatam, & Regem voluntati Apostolici iuramento alligatum, tanto gaudio & exultatione triumphat, vt si ex toto describerem, deficerem tempore & locutione. Apostolicus igitur, pace firmata cum nominato Rege, Beneuentum ingressus est die Kalendarum Augustarum, quem Beneuentanus populus honore multo & deuotione cordis suscipiens, quasi B. Petrum in carne aspiciens lætabatur, & valde gaudebat, Rex autem foris ciuitatem Beneuentanam castrametatus est. Qui Rex vsque ad portam sancti Laurentij dominum Apostolicum est comitatus. Die verò ipsa ad vesperam Rex ipsam ciuitatem ingreditur, & Curiam domini Papæ ascendens, cum eo aliquantulum est moratus. Deinde ad Episcopium pergens, & B. Mariæ Basilicam & Bartholomæi Apostoli ingrediens, pro salute sua orauit. Intrauit quoque monasterium S. Sophiæ, & ante altare S. Mercurij se prostrauit. Inde procedens claustra monasterij & dormitorium & refectorium perambulauit, & monachorum orationibus se commendans, ciuitatem exiit per portam Summam, & ad castra gaudens remeauit. Rossimanus autem, qui contra voluntatem Apostolici Archiepiscopus à Petro Leonis fuerat consecratus, iam aliàs expulsus, & iterum reuersus, iterum expulsus est, & miser ipse cum domino Rege festinauit. & his actis castellum, quod ipse Rossimanus ad portam Summam fabricari iussit, dominus Papa destruxit. Erant his diebus ciues Neapolitani venerunt Beneuentum, & ciuitatem Neapolitanam ad fidelitatem domini Regis tradentes, Ducem filium eius duxerunt, & eius fidelitati colla submiserunt.] & inferius de eodem Innocentio Papa: Die verò Assumptionis sanctæ Mariæ, & in passione sancti Bartholomæi ad Episcopium descendit, & Missarum solemnibus honorificè celebravit. & his peractis, prædictus Apostolicus à Romanis sæpè vocatus, secundo die stante mensis Septembris, Romam repedauit, relicto Gregorio Archiepiscopo Beneuentano in sua Ecclesia, & Guidone Diacono Cardinale constituto Rectore eiusdem Beneuentanæ ciuitatis. Audiens autem populus Romanus domini Papæ Innocentij aduentum, cateruatim obuiam exiit, & illi gaudio magno & honore suscepit. Deinde cum hortabatur, vt pacem quam cum Rege posuerat, consilio eorum confringeret: Apostolicus autem nullo modo petitionibus eorum consentire voluit. Dicebat quidem sic Domino placuisse, quòd per eius captionem pax huiusmodi facta fuisset.] hæc Falco de Innocentio.

Et sanè loco miraculi habitum est, quòd Innocentius Papa captiuus ductus, & sub libera potestate Regis, immò hæc tenus tyranni crudelissimi constitutus, qui eum aded prouocasset, & per Lotharium Imperatorem sæpè vicisset, ac per Ducem Apuliz Rainulphum sæpè superasset (omnium namque bellorum promotor ipse ob recuperanda Ecclesiæ bona fuerat) nihilominus ab eo omnem reuerentiæ & honoris cultum acceperit, & fidelitatis iuramentum pro inuestitura regni Siciliæ, & à filijs pro Ducatu Apuliz, & Principatu Capuano, quos iam illi sibi armorum potentia vindicassent, & pacificè possiderent, tamquam à victis & superatis extorsisset. Cum tanta fuisset in hanc vsque diem in tyranno ferocitas, & insita natura crudelitas, aded aucta est ipsa, vt hostibus nec quidem parceret defunctis. Nam addit ^a Otto Frisingensis huius sæculi Scriptor & veritatis amantissimus, quòd Ducis Rainulphi nuper defuncti (nominat ipsum Reginaldum) necnon Brunonis Episcopi cadauer, quos viuentes habuerat inimicos, à sepulchro educta per plateas trahi iusserit. sed de cadauere Rainulphi Ducis ita exacto in Beneuentano Chronico.

Episcopus autem Troianæ ciuitatis V. V. Wilhelmus, & populus ciuitatis, Legatos præfatos Regi miserunt, rogantes vt ingrederetur ciuitatem, & inter fideles suos amicos honestè maneret & securus. Rex verò Legatis acceptis: Non ciuitatem, inquit, ingrediar, donec traditor ille Rainulphus inter vos manserit. Continuo qui missi fuerant, in ciuitatem regressi, Regis intentionem omnibus patefaciunt. cum eis autem & suos Rex ad hoc perficiendum misit. Et licet dolore commoti ciues fuerint ex tanta Regis responsione: quæ

Annal. Eccl. Tom. 12.

Aa 2

^a Ott. Erisf.
lib. 7. c. 23.
IMMANITAS
ROGERII
REGIS.
TUOR

tuor tamen militibus præceperunt, vt sepulchro aperto, cadauer ipsius Rainulphi extra-
herent, illudque extra ciuitatem educerent, vt furore Regis sedato, ad eos pacificus ingre-
deretur. Iusserunt etiam inimici præfati Ducis cuidam militi nomine Gallicano, qui Du-
cis illius fidelissimus fuerat, vt ipse ob iniuriam Ducis defuncti, & eiusdem Gallicani do-
lorem, tumulum frangeret, & Ducis ossa & pelle & fœtore adhuc circumposita manu sua
extraheret. Qui Gallicanus timore coactus, ne tanti Regis furorem incurreret, fecit quod
præceptum erat, & fone ipsdem alligato, eadem per plateas traxerunt ipsdem Ducis inimici
vsque ad castellum extra ciuitatem, & in stagnum lutosum & putridum proiecerunt ip-
sum Ducis cadauer.] hæc Falco, plura addens in detestationem tanti facinoris, Christiano
homine prorsus indigni, cum & Ethnici complures suis hostibus honorifica erexisse sepul-
chra inueniantur.

XX. Quod igitur tam crudelem hominem barbarum dirumque tyrannum reddiderit sibi B
Innocentius captiuus mitem, humanum, vrbatum, piūque Regem, vt acciperet ab eo
cultum, honorem, & reuerentiam, in modo & iuramento firmatam subiectionem, iuratam-
que fidelitatem, quis tribuat humanæ prudentiæ, & non potius diuinæ potentiae? Quia fa-
ctum, vt non sicut a Samson, qui e leonis mortui capite mellis fauum accepit, sed maiori
ipse miraculo è viuente & rugiente leone prædam eliceret, quam teneret vnguibus, exar-
maret & dentibus, & vincus ipse licet vincenti ac vincienti leges suæ præscriberet liberta-
tis; ipsique neceret vincula quæ veller iuramenti religione constricta. Ita placè vincere
consuevit Ecclesia, vt conculcata confurgat, & depressa comprimatur, atque humiliata ex-
tollatur in altum. Tunc & adgati sunt boni omnes bono pacis. Tunc & ad eundem
Rogerium de his litteras dedit b Petrus Cluniacensis Abbas, de Regio titulo ipsi ab Apo-
stolica Sede collato per Innocentium gratulatus:

XXI. Illustri & glorioso Regi Siciliae domino & amico Rogerio frater Petrus humilis Clunia-
censium Abbas salutem ab eo qui dat salutem Regibus.
Per me, ait Dei sapientia, Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. De quo-
rum numero quia vos esse cælestis censura censuit, eidem supernæ moderationi, quas pos-
sumus, gratias agimus; non tantum quia sublimitatem vestram magnis populis prætulit,
sed quoniam maximè eisdem populis vos præferendo prouidit. Inde enim latamur, inde
in Domino gloriamur, inde celsitudinem vestram, etsi vultu incognitam, veræ dilectionis
brachijs amplectimur: & vt ad honorem nominis sui, ad salutem populi sui omnipotens
Saluator vestram Regalem potentiam magnificet & conseruet, humiliter & frequenter
precamur. Quis enim non gaudeat, quis non totis viribus, si necesse fuerit, collaboret, vt
post tantos bellorum & malorum turbines tam * profundæ pacis bonum à Deo per vos D
Siculis, Apulis, Calabris, multisque alijs gentibus collatum, conseruetur, augetur, dilate-
tur? Quis Ecclesiæ Dei se membrum agnoscens, de tantarum Ecclesiarum tam inconcus-
sa & stabili pace per vos (vt dixi) & restituta & conseruata in Domino non exultet? Quis
audiens Clericos, monachos, milites, rusticos, onustos pecunijs & diuersis mercibus mer-
catores, omneque genus hominum in terra vestra manentium, aut per eam transeuntium,
tyrannorum, raptorum, insuper ipsorum latronum omni timore sublato, sua omnia paci-
ficè obtinere? quis, inquam, tanta bona per vnum bonum Principem tot tantisque homi-
num generibus impendi audiens, non quas potest Regi Regum gratias agat, & vt tali Regi
regnum ab eo conseruetur & augetur, imploret?

XXII. Ista me (vt dixi) ad vos amandum primitus impulerunt: ista vt inter magnos Reges,
Romanos dico, Francos, Anglos, Hispanos, maximos Cluniacensis Ecclesiæ amicos & be- E
nefactores vos quoque admitterem, coegerunt. Ea de causa iam ex multo tempore pro
pace, pro honore, pro salute vestra, & apud Deum precatorem, & apud homines præ-
dicatorem me constitui, & ad idem agendum, tam de nostris, quam de alienis, quos po-
tui, attraxi. Testis est horum conscientia mea, testis Romanus Cancellarius, testis & ipse
dominus Papa, quem Pisis, quem Romæ, quem intra Gallias constitutum præfens verbis,
absens litteris de pace vestra sæpè conueni, & ne inimicis vestris vestram pacem eiusque
perturbantibus crederet, & rogauit, & monuit. Quod licet diu dilatatum, sed nunc tandem
ad effectum perductum, nos & omnes quicumque audire potuerunt, pacis amatores læti-
ficat, & ad gratiarum actiones Deo persoluendas inuitat. Rogo ergo, & in quantum pos-
sum, vos vt charissimum & sublimem amicum admoneo, vt hanc pacem pastoris vestri ac
summi Ecclesiæ Dei magistri toto affectu amplectamini, toto animu retinere studeatis:
quate-

GRANDE
MIRA CV-
LVM HABI-
TVM VT CA-
PTIVVS PA-
PA TANTA
POTVERIT.
a Iud. 16.
b Petr. Clun.
lib. 4. ep. 54.
c Pron. 8.
CONGRA-
TULATVR
ROGERIO
DE PACE PE-
TRVS CLVN.

* proficua

A quatenus & ipse Innocentius scilicet de vobis, sicut de optimo & speciali filio, & vos de ip-
so, sicut de benigno & singulari patre in spiritualibus pariter & temporalibus gaudeatis.]
hucusque de his Petrus ad Rogerium Regem. Misit verò Rex Gaufridum monasterij
Cluniacensium præfectum in Sicilia, quod vnicum tum extabat eius Ordinis, ad ipsum
Petrum cum litteris, cui & ad eum eas quas vidimus litteras reddidit, commendans in fine
suosibi positos Cluniacenses.

Sed & sanctus Bernardus, qui ante reconciliationem ipsius cum Romana Ecclesia, eum
non nisi tyrannum nominare consueuerat, vbi ista audiuit de inita cum Ecclesia Romana
concordia, ad eum scribens, salutaria monita impertitur, sic exordiens: a

Longè lateque fatis dilatata est magnificentia vestra super terram. Etenim gloria nomi-
nis vestri quos fines non attingit? Sed audite consilium diligentis vos: studete quod in vo-
bis est, hanc ipsam gloriam referre ad illum à quo est, si non vultis eam perdere, aut certè
perdi ab ea. Hoc autem sic fiet, si inter eos, quos Regiæ magnificentiae celebris opinio euo-
cat de longinquo, discretionis oculus aperitis, manumque extenditis non tam cupidis
quam egenis. Et verè beatus qui intelligit non super cupidum, sed super egenum, &c.]
commendat enim quemdam egentem, cuius causam eam scribit epistolam.

Porro idem Rex cogitans quæ Dei sunt, magnoperè optauit in Sicilia Cistercienses ha- X X V.
bere monachos, quos expetijt ab eodem S. Bernardo, quem cuperet præsentem adesse, &
monasterium ædificare. Cui in eo consensit sanctus Bernardus, vt mitteret ad eum mona-
chos Cistercienses: sed excusat quòd ipse non venerit, istis verbis: b Si me quæritis, ecce
ego & pueri mei, quos dedit mihi Deus. Fertur namque mea humilitas inuenisse gratiam
apud Regiam maiestatem, ita vt quærat videre me. Et quis ego sum, vt diffimulem bene-
placitum Regis? Accurro, & qui quærebar, ecce adsum, non in præsentia corporis in firma
in qua despexit Dominum Herodes, artamen in visceribus meis. Nam quis me separabit
C ab his? sequar eos quocumque ierint, & si habitauerint in extremis maris, non erunt abs-
que me. Habes, Rex, lumè oculorum meorum, habes cor meum & animam meam. Quid
si modicum nostri abest? corpusculum loquor, vile istud mancipium; quod etsi voluntas
exponeret, sed retineret necessitas. Non valet sequi volentem animum, quoniam infir-
mum est, & solum panè illi superest sepulchrum, &c.] misit ergo petenti Regi Colle-
gium monachorum Cisterciensium sub regimine magistri Brunonis, viri admodum pro-
bati atque selecti, ab eodem Bernardo c mirificè commendati.

Profecit ex his planè Rogerius, atque ad eò, vt magnoperè à Petro Cluniacensi meruerit X X V I.
commendari epistola ad eum scripta, sed citra adulationem vt ipse testatur. Quam hinc ex
D parte recitandam putamus, vt eius, cuius plurima retulimus mala, bona etiam à sanctis vi-
ris decantata in medium afferamus. sic enim se habet: d

Glorioso ac magnifico Principi Rogerio Siciliae Regi frater Petrus humilis Cluniacensium
Abbas bonorum Regum dignitatem & gloriam.

Gratias omnipotenti Regi Regum, qui sublimitatem vestram inter vniuersos Christia- XXVII.
ni orbis Reges ac Principes quadam specialis magnificentia gloriæ insigniuit, quadam glo-
riofa nominis fama singulariter exaltauit. In tantum vt cum plures Regij nominis habeatis
consortes, magnanimitate, prudentia, probitate nullos, aut panè nullos habere inuenia-
mini pares. Indicat hoc Sicilia, Calabria, Apulia, & non modica sui parte in quibusdam
alijs regionibus subiecta vobis Italia. Quæ cum ante vestra tempora, vel receptacula essent
Sarracenorum, vel foueæ prædonum, vel spelunca latronum: nunc gratia misericordis
E Dei incitante studia vestra, iuuante labores vestros, facta sunt pacis domicilium, tranquil-
latis hospitium, & velut alterius pacifici Salomonis, pacificum ac iucundissimum regnum.
Vtinam (quod secretorum omnium cognitore Deo teste non adulans dico) vtinam, in-
quam, miserabilis atque infelicitas Tusciæ partes felici vestro imperio cum adiacetibus pro-
uincijs adiungerentur, & res perditissimæ pacifico regni vestri corpori vnirentur! Verè
non tunc sicut nunc res diuinæ atque humanæ nullo seruato ordine confunderentur, non
vrbes, non castra, non burgi, non villæ, non stratae publicæ, non ipsæ Deo consecratae Ec-
clesiæ homicidis, sacrilegis, raptoribus exponerentur. Non pœnitentes, non peregrini, non
Clerici, non monachi, non Abbates, non Presbyteri, non ipsi supremi ordinis Sacerdotes,
Episcopi, Archiepiscopi, Primates, vel Patriarchæ in manus talium traderentur, spolia-
rentur, distraherentur. Et quid dicam? verberarentur, occiderentur.

Hæc planè vniuersa multa que his similia tam nefanda, tam execranda iustitiæ Regiæ XXVIII.
Annal. Eccl. Tom. 12. A a 3 gladio

XXIII.
QVAE MO-
NEAT SAN-
CTVS BER-
NARDVS
ROGERIVM
Ber. ep. 207.
XXIV.
XXV.
Id. ep. 208.
MISSI CI-
STERCIEN-
SES IN SI-
CILIAM.
Id. ep. 209.

Petr. Clun.
lib. 5. ep. 34.
XXVII.
LA VDES
ROGERII
IN REGNI
REGIMINE

CHRISTI
1139.

INNOCENTII PAP. II.
10.

CONRADI REG. ROM. I.
IOANNIS COMN. IMP. 21.

^a *Iob. 5.* gladio succisa cessarent: vrsorum, pardorum, luporum vngulæ rapaces languerent, & vt A
de beato ac magno viro Iob dictum est: ^a Omnes bestiarum agri, quæ nunc in prædam infan-
niunt, pacificæ nobis essent. Sed luit adhuc scelerum pœnas, & gemit misera terra sub
flagello diuino, quia in his omnibus nondum est auersus furor Dei, sed adhuc manus eius
extenta. Spem tamen maximam gero, & in Iesu salutari meo omniumque suorum con-
^b *Iſai. 59.* fido, quod multorum id desiderantium pauperum ^b desiderium exaudiet Dominus, &
10. præparationem cordis eorum audiet auris eius. Sed ne forte quorundam hominum, &
ex semetipsis alios metientium corrupta corda me in corde & corde loqui, aut vendito-
rem olei suspicentur: reprimendus est sermo, ne si casu ad aliquem talium epistola vobis
missa peruenit, meditentur inania & suspicentur falsa. Nouit enim testis & conscius meus
in excelsis, me neque aliter loqui quàm sentio, neque ob aliud (vt & notum vobis sit) id
me sentire quod sentio, & vt Regalis nobilitas vestra magis ac magis animetur ad meliora, B
agnoscens me ista quæ dixi, multosque mecum sentire. Nam vt sæpè maiestati vestræ
mandauit, & verum est: his de causis ante viginti annos super omnes Reges & Princi-
pes temporis nostri, vno excepto, qui mortuus est, vt pacis amatorem & scelerum vin-
dicem sinceriter dilexi, & huiusmodi affectum vobis vsque ad vltimum diem seruare pro-
posui. Hac de causa in conspectu Romanorum Pontificum, Regum, Principum, maio-
rum siue minorum hæc atque similia vestra bona semper extuli, & personam vestram re-
gnumque omnipotenti Deo religiosè tam nostris quàm alijs congregationibus stu-
diosissimè commendauit. sed de eis hæc hactenus.] ista Petrus, sincero (vt vidisti) corde de Ro-
gerio fatetur ac prædicat.

XXXI.
BASILICA
CALLISTI
RESTITUTA

Innocentius autem rebus ita compositis, lætus cum suis est reuersus in Urbem, vbi in
gratiarum actionem Deo, Dei que genitrici Mariæ, quauis fornice triumphali augustiorem
erexit Ecclesiam à fundamentis. Hoc namque anno sui Pontificatus decimo collabentem
vetustate Basilicam S. Mariæ trans Tiberim, memoria Callisti Papæ creatoris, & aliorum C
positorum ibi Martyrum corporum, & fontis oleum scaturientis antiquo miraculo cele-
berrimam deiecit, & ea qua appareret hodie amplitudine, fortitudine, atque decore insigni-
ter excitauit. Ita eius Ecclesiæ docent vetera monumenta.

IESV CHRISTI
ANNVS
1140.

INNOCENTII PAP. II.
ANNVS
11.

CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

LEGATIO
GUIDONIS
IN GALLIAS

^c *Ber. ep. 196.*

S. BERNAR-
DVS GUIDO-
NEM LEGA-
TVM DE
ARNALDO
ARGVIT.

^d *Tii. 3.*

SEQVITVR quadragesimus post centesimum atque millesimum annum, Indictione D
tertia, quo Innocentius Papa Guidonem de Castello, ita cognominatum, S. R. E. Car-
dinalem Beneuento reuocatum, vbi ciuitatis rector fuerat constitutus, Ioanne Subdiaco-
no in regimine ciuitatis loco ipsius relicto, mittit Legatum in Gallias. est mentio de ea-
dem legatione apud sanctum Bernardum, ad eundem Guidonem scribentem aduersus
Arnaldum Brixianum, iam damnatum hæreticum in Romano Concilio ab eodem In-
nocentio Papa, & post damnationem hinc inde fugatum. Qui cum apud eundem Le-
gatum confugium habuisset diceretur: idem sanctus Bernardus ad eum has acriores (quod
^c lic causa exigeret) litteras dedit: ^c
Arnaldus de Brixia, cuius conuersatio mel, & doctrina venenum, cui caput columbæ,
cauda scorpionis est, quem Brixia euomit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania E
abominatur, Italia non vult recipere, fertur esse vobiscum. videte quæso, ne vestra au-
thoritate plus noceat. Nam cum & artem habeat & voluntatem nocendi; si accesserit fa-
uor vester, erit funiculus triplex, qui difficilè rumpitur, supra modum (vt vereor) noci-
turus. Et vnum existimo de duobus (si tamen verum est, quod vobiscum hominem ha-
beatis) aut minus scilicet notum vobis esse illum, aut vos (quod est credibilius) de eius cor-
rectione considerare. & vti nam id non frustra. Quis det de lapide hoc suscitare filium Abra-
hæ? Quàm gratum munus susciperet mater Ecclesia de manibus vestris vas in honorem,
quod tam diu passa est in contumeliam? licet tentare. Sed vir prudens cautus erit non
transgredi præfinitum numerum ab Apostolo, qui ait: ^d Hæreticum hominem post vnam
& secundam correptionem deuota, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit
proprio iudicio condemnatus. Alioquin familiarem habere, & frequenter admittere ad
collo-

CHRISTI
1140.

INNOCENTII PAP. II.
11.

CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

A colloquendum, ne dicam ad conuiuandum: suspicio fauoris est, & inimici hominis fortis
armatura. Securè annuntiabit, & facilè persuadebit quæ volet domesticus & contuberna-
lis Legati Apostolicæ Sedis. Quis enim à latere domini Papæ mali quidpiam suspicetur?
Sed & si in manifesto peruersa loquitur, quis se facilè opponere audeat vestro collate-
rali? Deinde videtis, qualia post se, vbicumque habitauit, reliquit vestigia. Non sine cau-
sa vigor Apostolicus hominem Italiâ ortum transalpinare coëgit, repatriare non patitur.
Quis verò extraneorum, ad quos eiectus est, non eum omnino cuperet suis reddidisse?
Et certè sic se habere ad omnes, vt omnibus odio habeatur, approbatio iudicij est, quod
portat, ne quis dicat, surreptum fuisse domino Papæ. Quale est ergo summi Pontificis
fugillare sententiam, & illam sententiam, cuius rectitudinem eius ipsius, in quem data est,
etsi lingua dissimulat, vita clamat? Itaque fauere huic, domino Papæ contradicere est,
B etiam Domino Deo. Per quemcumque enim iusta sententia iustè detur, ab illo certum
est processisse, qui loquitur in Propheta: ^a Ego qui loquor iustitiam. Confido autem de
vestra prudentia & honestate, quia visis his litteris, de veritate certus, non abducemini
amodò quidpiam assentire in hac re, nisi quod vos deceat, & Ecclesiæ Dei expediat, pro
qua legatione fungimini. Diligimus vos, & ad vestrum obsequium parati sumus.] hæc
Bernardus, qui & eundem peruersum hæresiarum in Ecclesia Constantiensis docentem
exagitauit litteris suis ad Constantiensem Episcopum ^b datis, in quibus hæc inter alia pro-
phetice scripta leguntur: Demum cum fuerit de illorum captata beneuolentia & familia. ^b *Bern. epist.*
ritate securus: videbitis hominem aperte insurgere in Clerum, fretum tyrannide militari;
insurgere in ipsos Episcopos, & in omnem passim Ecclesiasticum ordinem desæuire.] quod
contigit, cum post obitum Innocentij Romam se contulit sub Eugenio Papa, vt suo loco
dicturi sumus.

GRANDE
PERICV-
LVM SHAE-
RETICVM
APVD SE-
NEAT LE-
GATVS.
III.

^a *Iſai. 63.*

^b *Bern. epist.*

^c *Id. ep. 139.*

QUANDO
PETRVS
ABAILAR-
DVS HÆRE-
TICVS PRO-
DIT CVM
ARNALDO.

Hoc etiam pariter anno delata est accusatio ad Innocentium Papam aduersus Arnaldi IV.
C magistrum, Petrum Abailardum, accusantibus eum Episcopis ex Synodo, accusante, vir-
gente ac perstringente magis magisque sancto Bernardo Abbate Clarauallensi. Quomodo
autem ista se habuerint dicturi: in primis, quod ad tempus spectat, ipsum audi sanctum
^e Bernardum, ita querentem: Stultè mihi dudum requiem promittebam, si quidem Leo-
nina rabies quieuisset, & pax Ecclesiæ redderetur.] sed secus accidit, nam inferius: Leo-
nem euasimus, sed incidimus in draconem, qui non minus forsitan noceat sedens in insidijs,
quàm ille rugiens de excelso. Quamquam non iam in insidijs, cuius virulenta folia vti nam
iam laterent in scrinijs, & non in triuijs legerentur. Volant libri, & qui oderunt lucem,
quoniam mali sunt, impegerunt in lucem, putantes lucem tenebras. Urbibus & castellis
D ingeruntur pro luce tenebræ, pro melle, vel potiùs in melle venenum passim omnibus
propinatur. transferunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. Nouum cu-
ditur populis & gentibus Euangelium, noua proponitur fides, fundamentum aliud ponit-
tur præter id quod positum est. De virtutibus & vitijs non moraliter: De sacramentis Ec-
clesiæ non fideliter: De arcano sanctæ Trinitatis non simpliciter nec sobriè disputatur, sed
cuncta nobis in peruersum, cuncta præter solitum, & præterquam accepimus ministran-
tur. Procedit Goliath procero corpore nobili illo suo bellico apparatu circummunitus; an-
tecedente quoque eius armigero Arnaldo de Brixia. Squama squamæ coniungitur, & nec
spiraculum incedit per eas. Siquidem sibilauit apis quæ erat in Francia api de Italia, & ve-
nerunt in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, &c.] ecce tempus nempe
post extinctum schisma Petri Leonis, & cum Arnaldus ex Italia (vt audisti) redijt in
E Franciam ad suum magistrum Petrum Abailardum, quando & cœptum est agi aduersus
eiusmodi hæreses recens emergentes.

At dicamus, quomodo ipso primo egressu prouocauerit S. Bernardum ad disputan-
dum in publico Episcoporum & Abbatum conuentu, sicut alter Goliath (vt audisti) in-
sultans agminibus Dei viuentis, ratus nimirum perfacilem sibi fore suarum hæresum
promulgationem, si eius qui colebatur ab omnibus doctissimus atque sanctissimus, vi-
ctor existeret. nam captiōibus inanis philosophiæ eum à se vincendum nullatenus du-
bitabat. Vt autem hoc præstaret, adiit Metropolitanum, nempe Archiepiscopum Seno-
nensem, qui eiusmodi disputationem indiceret eo colore, quod si ipse vinceretur, omnino
cedens palinodiam recantaret. Cum idem Archiepiscopus, vt factum comprimeret in-
sultantis hæretici, ne gloriari posset, non inuentum in Gallia, qui suis propositionibus
contradicere se posse consideret: pollicitus est illi congressum, quem peteret, & conuen-
tum

PROVOCATVS BERNARDVS AD DISSEMINANDVM ABAILARDVS

tum quem cuperet. sicque suffraganeos ad Synodum vocans Episcopos, de his scripsit ad A sanctum Bernardum, vt se ad hæreticum expugnandum pararet. sed audi ista ab eodem sancto Bernardo in dicta epistola ad Innocentium, cum subiicit:

Denique, inquit, scripsit mihi, sollicitante quidem ipso, Archiepiscopus Senonensis, diem statuens congressionis, quo ille in præsentia eius & Coepiscoporum suorum deberet, si posset, statuere praua dogmata sua, contra quæ ego mutire ausus fuisssem. Abnuum quia puer sum, & ille vir bellator ab adolescentia; tum quia iudicarem indignum, rationem Fidei humanis committi ratiunculis agitandam, quam tam certa ac stabili veritate constet esse subnixam. Dicebam sufficere scripta eius ad accusandum eum, nec mea referre, sed Episcoporum, quorum esset ministerij de dogmatibus iudicare. Ille nihilominus, immo eò amplius leuauit vocem, vocauit multos, congregauit complices. Quæ de me ad discipulos suos scripserit, dicere non curo. Disseminauit vbique, se mihi die statuto apud Senonas respósurum. Exijt sermo ad omnes, & non potuit me latere. Dissimulaui primum: nec enim satis rumore populari mouebar. Cedens tamen, licet vix, ita vt stare, consilio amicorum, qui videntes, quomodo se quasi ad spectaculum omnes pararent, timebant ne de nostra absentia & scandalum populo, & cornua crescerent aduersario; & quia error magis confirmaretur cum non esset qui responderet, aut contradiceret, &c.] hæc de suo consensu ad conferendum manus cum nouo hæretico tandem extorto.

VII. Ber. ep. 187. Vir. S. Bern. lib. 3. cap. 5. CONGRESSVS S. BERNARDICVM ABAILARDVS

Scripsit de his interea idem Bernardus ad Episcopos, qui causæ Christi fauerent, quòd scirent omnes se inuitum, sed necessitate coactum eiusmodi suscepisse certamen. At quid tandem accidit? Audiamus ea ab eo qui interfuit, vel à fide dignissimis testibus qui viderunt, accepit, Gofrido monacho Clarauallensi, qui ait: Affuit dies, & Ecclesia copiosa conuenit, vbi à Dei famulo Petri illius Abailardi in medium scripta prolata sunt, & erroris capitula designata. Demum illi optio data est, aut sua esse negandi, aut errorem humiliter corrigendi, aut respondendi si posset obijciendis sibi rationibus pariter & sanctorum testimonijs Patrum. At ille nec volens respicere, nec valens resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur, vt tempus redimeret, Sedem Apostolicam appellauit. Sed & postea ab egregio illo Catholice Fidei Aduocato, Bernardo videlicet, monitus, vt vel iam sciens, in personam suam nihil agendum, responderet tam liberè quàm securè, audiendum tantum & ferendus omni patientia, non sententia aliqua ferendus: hoc quoque omnimodis recusauit. Nam & confessus est postea suis (vt aiunt) quòd ea hora, maxima quidem ex parte memoria eius turbata fuerit, ratio caligauerit, & interior fugerit sensus. Nihilominus tamen Ecclesia, quæ conuenerat, dimisit hominem, multauit abominationem, à persona abstinens, sed dogmata praua condemnans.] hæc ipse. Sed audiamus ipsum sanctum Bernardum ita scribentem in epistola citata superius ad Innocentium:

Ber. ep. 189. VIII. Matt. 10. Psal. 117.

Occurri ad locum & diem imparatus quidem & immunus, nisi quòd illud mente voluebam: Nolite præmeditari qualiter respondeatis: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. & illud: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Conuenerant autem præter Episcopos & Abbates plurimi viri religiosi, & de ciuitatibus magistri scholarum, & Clerici litterati multi, & Rex præfens erat. Itaque in præsentia omnium, aduersario stante, ex aduerso producta sunt quædam capitula de libris eius excerpta. Quæ cum cœpissent legi, nolens audire exiuit, appellans ab electis iudicibus, quod non putamus licere. Porro capitula iudicio omnium examinata, inuenta sunt Fidei aduersantia, contraria veritati. hæc pro me, ne leuitate, aut certe temeritate vsus in tanto negotio putarer. Verùm tu ó successor Petri iudicabis, an debeat habere refugium Sedem Petri, qui Petri fidem impugnat. Tu, inquam, amice sponsi prouidebis, quomodo liberes sponsam à labijs iniquis & à lingua dolosa. Sed vt paulò audaciùs loquar cum domino meo; attende etiam tibi ipsi, amantissime Pater, & gratiæ Dei quæ in te est. Nonne cum esses paruulus in oculis tuis, ipse te constituit super gentes & regna? At quid, nisi vt euellas & destruas, & ædifices & plantes? Qui igitur tulit te de domo patris tui, & vnxit te vnctione misericordiæ suæ: attende quæso ex tunc & deinceps, quanta fecit animæ tuæ, quanta per te Ecclesiæ suæ, quanta in agro Dominico, cælo & terra testibus, tam potenter quàm salubriter euulsa sunt & destructa, quanta rursus benè ædificata, plantata, propagata. Suscitauit Deus furorem schismaticorum in tuo tempore, vt tuo opere contererentur. Vidi stultum firma radice, & statim maledictum est pulchritudini eius. Vidi, inquam, vidi impium super exaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat.

EXHORTATIO AD INNOC. PAP.

DE APPELLATIONE ABAILARDI.

Oportet

A Oportet autem, ait, hæreses & schismata esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant. Et in schismate quidem iam (vt dictum est) Dominus probauit te & cognouit te: sed ne quid desit coronæ tuæ, ea hæreses surrexerunt. Itaque ad consummationem virtutum, & ne quid minus fecisse inueniamini à magnis Episcopis antecessoribus vestris, capite nobis, Pater amantissime, vulpes, quæ demoliuntur vineam Domini, &c.] hæc scripsit sanctus Bernardus ad Innocentium.

Quippe qui vt audiuit appellentem ad Apostolicam Sedem hæreticum hominem, vt ipse Pontifex, & vniuersa Romana Ecclesia de his omnibus certior redderetur, idem sanctus Bernardus legauit Romam ad eundem Pontificem Nicolaum monachum Cisterciensem, cuius est plurima laus in epistolis ad eum datis à Petro Cluniacensi huic, inquam, litteras dedit ad Innocentium ipsum, item quæ ad eundem scripsit errores eiusdem Abailardi atque confutationes. Quòd, inquam, ille Sedem Apostolicam appellasset, & causa ibi cognoscenda esset, voluit de omnibus eundem Pontificem certior reddidisse, à quo esset sententia expectanda. Sed & ex persona Rhemenis Archiepiscopi, & quorundam aliorum Episcoporum scripsit alias eodem argumento litteras ad eundem Innocentium Papam. Scripsit & ad S. R. E. Cardinales, & de eodem epistolam scripsit ad Guidonem de Castello, qui postea fuit Cælestinus Papa, antea verò fuerat in philosophia eiusdem Abailardi discipulus: ne videlicet ob antiquam amicitiam eius susciperet patrocinium, perstringensque errores eius quàm enormes fuerint, hæc breuiter habet in fine: Cum de Trinitate loquitur, sapit Arrium: cum de gratia, sapit Pelagium: cum de persona Christi, sapit Nestorium, &c.] scripsit pariter ad Leonem S. R. E. Cardinalem, & cum de eius animo prauo testificationes adducit, addit, iam antea damnatum fuisse vnà cum opere suo coram Sedis Apostolicæ Legato. sed adhuc securum esse, inquit, quòd Cardinales & Romanæ Ecclesiæ Clericos se habuisse discipulos gloriarentur. Etenim ipse publicè professus erat in Gallia, & ob celebre nomen eius complures ad eum confluxerant discipuli litteris philosophicis imbuendi.

C Scripserunt tunc etiam post appellationem Abailardi ad Innocentium Papam Episcopi x. illi qui interfuerant disputationi, & præfuerant iudices, has litteras: Reuerendissimo domino & dilectissimo Patri Dei gratia summo Pontifici Innocentio R. Rhemenis Archiepiscopus, Iocelinus Sueffionensis, VVillelmus Catalaunensis, A. Anebanensis Episcopi, debita subiectionis voluntarium obsequium.

Auribus occupatis ad plurima verbum facimus breue de prolixo negotio, pro eo maxime, quòd id ipsum plenius & diffusius continetur in litteris domini Senonensis. Petrus Abailardus Christianæ Fidei meritum euacuare nititur, dum totum quòd Deus est, humana ratione arbitratur comprehendere. Ascendit vsque ad cælos, & descendit vsque ad abyssos. Nihil est quòd lateat eum, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra. Homo est magnus in oculis suis, disputans de Fide contra Fidem, ambulans in magnis & mirabilibus super se, scrutator maiestatis, hæresium fabricator. Iam dudum fecerat librum de sancta Trinitate, sed sub Legato Romanæ Ecclesiæ igne examinatus est, quia inuenta est in eo iniquitas. Maledictus qui reædificat ruinas Iericho. Surrexit à mortuis liber ille, & cum eo multorum hæreses, quæ dormierant, surrexerunt, & apparuerunt multis. Denique iam extendit palmites suos vsque ad mare, & vsque Romam propagines eius. Hæc gloriatio hominis illius, quòd liber suus in Curia Romana habet vbi caput suum reclinet. Hinc confortatus & confirmatus est error illius. Proinde cum fiducia prædicat verbum iniquitatis vsquequaque. Propterea cum in conspectu Episcoporum super his eum argueret Abbas Clarauallensis, zelo iustitiæ & Fidei armatus, ille nec confessus est, nec negauit, sed à die, à loco, & iudice, quem ipse sibi elegerat, sine læsione, sine grauamine, vt prolongaret iniquitatem, Sedem Apostolicam appellauit. Episcopi, qui propter hoc vnnum conuenerant, vestra reuerentiæ deferentes, nihil in personam eius egerunt: sed tantum modò capitula, à sanctis olim Patribus condemnata, medicinali necessitate, ne morbus serperet, ad iudicauerunt. Quia ergo homo ille multitudinem trahit post se, & populum qui sibi credit, habet: necesse est, vt huic morbo celeri medicina occurratis. Serò enim medicina patitur, cum mala per longas conualuere moras. Processimus nos in hoc negotio quousque ausi sumus. Tuum, beatissime Pater, est, de cetero prouidere, ne aliqua hæreticæ prauitatis macula decor Ecclesiæ contaminetur. Tibi commissa est Sponsa Christi, ó amice Sponsi. Tuum est eandem vni viro virginem castam exhibere Christo.

Rescri.

CHRISTI
1140.INNOCENTII PAP. II.
II.CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

Rescriptum verò Innocentij tale est:

XI.

Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Henrico Senonensi, Renaldo Rhemensis Archiepiscopi, eorumque Suffraganeis, & charissimo in Christo filio Bernardo Clarauallensi Abbati salutem & Apostolicam benedictionem.

INNOCENTII
PAPAE
RESPON-
SVM.

Testante Apostolo sicut vnus Deus, vna Fides esse dignoscitur, in qua tamquam immobili fundamento, præter quod nemo aliud potest ponere, firmitas Catholicae Ecclesiae inuoluta consistit: inde est, quod beatus Petrus Apostolorum princeps pro eximia huius Fidei confessione audire meruit: Tu es, inquam, beatus Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: Petram utique firmitatem Fidei, & Catholicæ vnitatis soliditatem manifestè designans. Hæc siquidem est inconsutilis tunica Redemptoris nostri, super quam milites sortiti sunt, sed eam diuidere minimè potuerunt. Contra quam in initio fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania: assiterunt Reges, & Principes terrarum conuenerunt in vnum. Verùm Apostoli duces Dominici gregis, & eorum successores Apostolici viri, ardore charitatis, & zelo rectitudinis successi, Fidem defendere, & eam in cordibus populorum proprii sanguinis effusione plantare non dubitauerunt. Demum cessante persecutorum rabie, imperauit ventis, & facta est in Ecclesia tranquillitas magna. Sed quia hostis humani generis semper circuit, quærens quem deuoret: ad expugnandam sinceritatem Fidei, fraudulentam hæreticorum fallaciam subinduxit. Contra quos veri Ecclesiarum rectores viriliter insurgentes, eorum praua dogmata cum ipsorum auctoribus condemnarunt. In magna namque Nicæna Synodo Arrius hæreticus est damnatus. Constantinopolitana Synodus Macedonium hæreticum debita sententia condemnauit. In Ephesina Synodo Nestorius condignam sui erroris condemnationem recepit. Chalcedonensis quoque Synodus Nestorianam hæresim, & Eutychnam cum Dioscoro & eius complicitibus iustissimè sententiã confutauit. Martianus præterea licet laicus, Christianissimus tamen Imperator Catholicæ Fidei amore succensus, prædecessori nostro sanctissimo Papæ Ioanni scribens aduersus eos, qui sacra mysteria profanare contendunt, inter cetera sic loquitur, dicens: Nemo Clericus, vel militaris, vel alterius cuiuslibet conditionis, de Fide Christiana publicè conetur in posterum tractare. Nam iniuriam facit iudicio reuerendissimæ Synodi, si quis semel iudicata & rectè disposita reuoluere, & iterùm disputare contendit: & in contemptores huius legis tamquam in sacrilegos pœna non deerit. Igitur si quis Clericus erit, qui publicè tractare de religione ausus fuerit, à consortio Clericorum remouebitur. Dolemus autem, quoniam sicut ex vestrarum litterarum inspectione, & missis à fraternitate vestra nobis errorum capitulis cognouimus, in nouissimis diebus, quando instant periculosa tempora, M. Petri Abailardi perniciofa doctrina, & prædictorum hæreses, & alia peruersa dogmata Catholicæ Fidei obuiantia pullulare cœperunt. Verùm in hoc maximè consolamur, & omnipotenti Deo gratias agimus, quod in partibus vestris pro patribus tales filios suscitauit, & in tempore Apostolatus nostri in Ecclesia sua tam præclaros voluit esse pastores, qui noui hæretici studeant calumnijs obuiare, & immaculatam sponsam vni viro virginem castam Christo exhibere. Nos itaque, qui in Cathedra sancti Petri, cui à Domino dictum est: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos: licet indigni residere conspiciamur, communicato fratrum nostrorum Episcoporum Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretionem capitula, & vniuersa ipsius Petri dogmata, sanctorum canonum auctoritate cum suo auctore damnauimus, eique tamquam hæretico perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque erroris sui sectatores & defensores à Fidelium consortio sequestrandos, & excommunicationis vinculo innodandos esse censuimus. Datum Laterani duodecimo Kalen. Augusti.] Ita Innocentius, confirmans quæ gesta fuissent per Catholicos Episcopos in Synodo Gallicana. at quæ hæc secuta sint, videamus.

XII.

Abailardus itaque profecuturus appellationem, Romam versus dirigens iter, diuertit ad Cluniacense monasterium, vbi libenter passus est se retineri à Petro venerabili eiusdem monasterij Abbate, qui pro eo, vt pœnitens posset Cluniaci monasticam vitam profiteri, ad Innocentium Papam has litteras dedit: *

* Petr. Cluni.
lib. 1. epist. 3.
PETRVS
ABB. CLUNIACENSIS
PRO ABAILARDI CAUSAM AGIT.
XIII.

Summo Pontifici & nostro speciali patri, domino Papæ Innocentio Frater Petrus humilis Cluniacensium Abbas obedientiam & amorem.

Magister Petrus sapientiæ vestræ (vt credo) optimè notus nuper à Francia veniens per Cluniacum transitum fecit. Quæsiuimus quod tenderet: grauatum se vexationibus quo-

CHRISTI
1140.INNOCENTII PAP. II.
II.CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

A quorumdam, qui sibi (quod valdè abhorrebat) nomen hæretici imponebant, maiestatem Apostolicam se appellasse, & ad eam confugere velle respondit. Laudauimus propositum, & vt ad notum & commune refugium confugeret, admonuimus. Iustitiam Apostolicam, quæ nulli vnquam etiam extraneo vel peregrino defuit, sibi non defuturam diximus. Misericordiam ipsam, vbi ratio postularet, sibi occursum promissimus. Venit interim dominus Cisterciensis Abbas, & de pace ipsius & domini Clarauallensis, cuius causa appellauerat, nobiscum & cum ipso pariter egit. Dedit & nos operam paci eius, & vt ad illum cum ipso iret, hortati sumus. Addidimus hoc monitis nostris, vt si qua Catholicas aures offendentia aut scripsisset aut dixisset: hortatu eius, & aliorum bonorum & sapientum & à verbis suis amoueret, & à libris abraderet, & factum est ita. Iuit, redijt cum domino Clarauallensi, mediante Cisterciensi, sopitis prioribus querelis, se pacificè conuenisse, B reuersus retulit.

Interim à nobis admonitus, magis autem à Deo (vt credimus) inspiratus, dimissis scholarum & studiorum tumultibus, in Cluniaco vestro sibi perpetuam mansionem elegit. Quod nos senectuti eius, debilitati eius, religioni eius congruere putantes, & scientiam eius vobis ex toto non cognitam, magnæ Fratrum nostrorum multitudini proficere posse credentes, voluntati eius assensimus, & si sic benignitati vestræ beneplacitum esset, benignè & cum gaudio nobiscum, vestris (vt nostis) per omnia, remanere concessimus. Rogo igitur ego qualiscumque vester, rogat deuotissimus vobis Cluniacensis Conuentus, rogat ipse per se, per nos, per præsentium latores filios vestros, per has, quas vt scriberem, rogauit litteras, vt reliquos dies vitæ & senectutis suæ, qui fortasse non multi sunt, in Cluniaco vestro eum consummare iubeatis, & ne à domo, quam velut passer, ne à nido quem velut turtur, inuenisse se gaudet, aliquorum instantia aut expelli aut commoueri valeat, more quo omnes bonos colitis, & etiam istum dilexistis, scuto defensionis Apostolicæ protegatis.] hucusque ad Innocentium Petrus Abbas Cluniacensis.

Secundè sententia interim lata hic insuper recitandæ sunt litteræ ipsius Innocentij Papæ ad Episcopos, & ad sanctum Bernardum simul scriptæ, de ipso videlicet Petro Abailardo, & de Arnaldo de Brixia includendis, quæ per breues habentur in codice Vaticano, cuius titulus est, Liber antiquorum canonum.

Innocentius seruus seruorum Dei Samsoni Rhemensis Archiepiscopo, Henrico Senonensi, & Bernardo Abbati Clarauallensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Præsentia scripta fraternitati vestræ mandamus, quatenus Petrum Abailardum & Arnaldum de Brixia peruersi dogmatis fabricatores, & Catholicæ Fidei impugnatores in religiosis locis, vt vobis melius visum fuerit, separatim faciatis includi, & libros eorum, vbi cumque reperti fuerint, igne comburi. Datum Laterani decimo septimo Kalendas Augusti. Insuper transcripta ista nolite ostendere cuiquam, donec ipsæ litteræ in Parisiensi colloquio, quod propè est, præsentata fuerint ipsi Archiepiscopis.] hæc ibi. His autem subiunguntur in codice triginta capitula pro Ecclesiastica disciplina seruanda.

Qua pariter die idem Innocentius Papa alias dedit litteras de damnatione errorum ipsius Abailardi ad eosdem Episcopos, simulque ad S. Bernardum Abbatem, ad cuius finem hæc de sententia in eum lata: * Nos itaque, qui in beati Petri Cathedra (cui à Domino est dictum: b Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos) licet indigni residere conspiciamur: communicato fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretionem capitula & vniuersa ipsius Petri peruersa dogmata, sanctorum canonum auctoritate cum suo auctore damnauimus, eique tamquam hæretico, perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque errores damnantes, eorum sectatores & defensores à Fidelium consortio sequestrandos, excommunicationisque vinculo innodandos esse censuimus. Datum Laterani decimo septimo Kalendas Augusti.] hæc Innocentius. Quem & acquiruisse Abbatis Cluniacensis petitioni, vt idem Petrus Abailardus in Cluniacensi monasterio monachus esset, certum est ex ijs quæ idem Abbas affirmat. Et quod mirandum valdè est, quod & sit rarè contingens, idem hæreticus pœnitens perseuerans vsque ad finem, magnum edidit specimen sanctitatis. Perseuerans enim in arctissima monastica obseruantia, demum sancto sine quieuit, dignusque habitus est, qui ab eodem venerabili Petro Cluniacensi scripta epistola c post obitum magnopere laudaretur. Scribens enim ad Eloyfam Abbatissam, eius quondam coniugem, quæ & ipsa doctrina excel- lens idem vitæ genus arripuisset, hæc post multa in laudem ipsius:

Con-

XIV.
POST RE-
CANTATAM
PALINODI-
AM ABAIL-
ARDVS EFFICITVR
MONACHVS

XV.

XVI.
SENTENTIA
LATA ROM-
MÆ AD-
VERSVS
ABAILAR-
DVM.

XVII.

* Apud sanct.
Beru. ep. 194.
b Luc. 22.DAMNATI
ERRORES
ABAILAR-
DI.* Petr. Cluni.
lib. 1. ep. 20.

CHRISTI
1140.

INNOCENTII PAP. II.
II.

CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

XVIII.
PETRVS
ABATIS
DYSNACI
SANTO
NE QUILVIT

Concessum est de illo tuo, de illo inquam serpe ac semper cum honore nominando ser- A
uo ac vero Christi philosopho magistro Petro, quem in vltimis vitæ suæ annis eadem diui-
na dispositio Cluniacum transmisit, & eam in ipso & de ipso super omne aurum & topa-
zium munere chariore ditavit. Cuius sanctæ, humili, ac deuotæ inter nos conuersioni,
quod quantum ve Cluniacus testimonium ferat, breuis sermo non explicat. Nisi enim
fallor, non recolo vidisse me illi in humilitatis habitu & gestu similem, in tantum vt nec
Germanus abieciior, nec ipse Martinus benè discernenti pauperior appareret. Cuiusque in
magno illo Fratrum nostrorum grege, me compellente, gradum superiorem teneret: vlti-
mus omnium vestitu incultissimo videbatur. Mirabat sæpè, & in Processionibus eo me
cum reliquis pro more præcedente, panè stupebam, tanti tamque famosi nominis homi-
nem sic semetipsum contemnere, sic se abijcere posse. Et quia sunt quidam religionis pro-
fessores, qui ipsum quem gerunt habitum religiosum, nimis esse cupiunt sumptuosum: B
erat ille protus parcus in istis, & cuiusque generis simplici veste contentus, nihil vltra qua-
rebat. hoc & in cibo, hoc & in potu, hoc & in omni cura corporis sui seruabat, & non di-
co superflua, sed & cuncta nisi valde necessaria tam in se, quam in omnibus verbo pariter
& vita daminabat. Lectio erat ei continua, oratio frequens, silentium iuge, nisi cum aut
Fratrum familiaris collatio, aut ad ipsos in conuentu de diuinis publicis sermo eum loqui
vrgebant. Sacramenta cælestia, immortalis Agni sacrificium Deo offerendo, prout pote-
rat, frequentabat: immò postquam litteris & labore meo Apostolicæ gratiæ redditus est,
pæne continuabat. Et quid multa? Mens eius, lingua eius, opus eius semper diuina, semper
philosophica, semper eruditoria meditabatur, docebat, fatebatur.

XIX.

Tali nobiscum vir simplex & rectus, timens Deum & recedens à malo, tali inquam per
aliquantum temporis conuersione vltimos vitæ suæ dies consecrans Deo, paufandi gra- C
tia (nam plus solito scabie & quibusdam corporis incommoditatibus grauabatur) à me
Cabilonem missus est. Nam propter illius soli amcenitatem, qua cunctis panè Burgundiæ
nostræ partibus præminet, locum ei habitum prope urbem quidem, sed tamen Arari inter-
fluente prouideram. Ibi iuxta quod incommoditas permittebat, antiqua sua renouans stu-
dia, libris semper incumbere, nec, sicut de Magno Gregorio legitur, momentum aliquod
preterire sinebat, quin semper aut oraret aut legeret, aut scriberet aut dicitaret. In his sacro-
rum operum exercitijs eum aduētus illius Euangelici uisitatoris reperit, nec vt multos dor-
mientem, sed vigilantem inuenit. Inuenit eum verè vigilante, & ad æternitatis nuptias,
non vt fatuam, sed vt sapientem virginem euocauit. Attulit enim ille secum lapidem ple-
nam oleo, hoc est, conscientiam refertam sanctæ vitæ testimonio. Nam ad soluendum com- D
mune mortaliū debitum morbo correptus, eoque ingrauescente, in breui ad extrema
perductus est. Tūc verò quàm sanctè, quàm deuotè, quàm Catholicè primò Fidei, dehinc
peccatorum confessionem fecerit: quanto inhiantis cordis affectu Viaticum peregrinatio-
nis ac vitæ æternæ pignus, Corpus scilicet Redemptoris Domini acceperit, quàm fideliter
corpus suum & animam hic & in æternum ipsi commendauerit, testes sunt religiosi Fra-
tres, & totus illius monasterij, in quo corpus S. martyris Marcelli iacet, conuentus. Hoc
magister Petrus sine dies suos consummavit, & qui singulari scientiæ magisterio toti panè
orbi terrarum notus & vbique famosus erat, in illius discipulatu qui dixit: "Discite à me,
quia mitis sum & humilis corde, mitis & humilis perseverans, ad ipsum (vt dignum est
credere) sic transiit.] hæc Petrus, qui & eius epitaphium in fine ita descriptum misit:

PETRVS
ABATIS
DYSNACI
SANTO
NE QUILVIT

PETRVS
ABATIS
DYSNACI
SANTO
NE QUILVIT

Abbatissæ

Gallorum Socrates, Plato maximus Hesperiarum,
Noster Aristoteles, Logicis quicumque fuerunt
Aut par, aut melior: studiorum cognitus orbi
Princeps, ingenio varius, subtilis & acer.
Omnia vi superans rationis, & arte loquendi
Abelardus erat. Sed tunc magis omnia vicit,
Cum Cluniacensem monachum, moremque professus,
Ad Christi veram et animum philosophiam.
In qua longæ bene complens vltima vita,
Philosophis quandoque bonis se connumerandum
Spem dedit, vndeas Natio renouante Kalendas.]

Porro Eloyfa Abbatisa olim
contux eiusdem Petri, & ipsi scientia haud impar, post obitum sollicita de existimatione
viri, rogauit per litteras eundem Petrum, vt viri absolutio facta ab Apostolica Sede omni-
bus

CHRISTI
1140.

INNOCENTII PAP. II.
II.

CONRADI REG. ROM. 2.
IOANNIS COMN. IMP. 22.

A bus innotesceret, ait enim: "Placeat etiam vobis aliud mihi sigillum mittere, in quo magi-
stri Petri videlicet absolutio litteris apertis continetur, vt sepulchro eius suspendatur."]
hæc ipsa, quæ defuncti viri corpus acceperat.

Apud Petr.
Clun. lib. 6.
ep. 23.

Eodem quoque anno sicut pietate ita & doctrina præstantior, ex hac vita migrat Hugo
de S. Victore celeberrimus Doctor, cuius superius mentio facta est. ita in Appendice ad
Sigebertum per Robertum de Monte, rerum sæculi huius Scriptorem constat. Apponi-
mus nos eius epitaphium, quod legitur in eius sepulchro in Ecclesia sancti Victoris in
suburbio Parisiensi his versibus:

XX.
HUGONIS
DE S. VICTO-
RE EPITAPH.

Conditur hoc tumulto doctor celeberrimus Hugo,
Quem breuis eximium continet vna virum.
Dogmate præcipuus, nulliq; secundus amore,
Claruit ingenio, moribus, ore, stylo.]

B Porro in eiusdem monasterij claustro sepulchrum continetur Richardi de S. Victore, XXI.
clarissimi eiusdem temporis Theologi, qui etsi iisdem cum Hugone vixit temporibus:
quoniam anno ex hoc sæculo decesserit, haud nobis compertum. Quædam viri præstan-
tissimi ad sanctum Bernardum scripta, vt, De tribus appropriatis personis in Trinitate
tractatus, Libellus De Verbo incarnato, & Declarationes nonnullarum difficultatum di-
uinæ Scripturæ, planè demonstrant, magnam inter eos familiaritatem intercessisse. In eius
autem sepulchro huiusmodi legitur epitaphium:

XXI.

Moribus, ingenio, doctrina clarus & arte,
Pulchro hic tegevis, docte Richarde, situ.

RICHARDI
DE VICTO-
RE EPITAPH.

C Quem tellus genuit felici Scotica partu:
Te fouet in gremio Gallica terra suo.
Nil tibi Parca serox nocuit, qua stamina paruo
Tempore tracta grani rupit acerba manu.
Plurima namque tui superant monumenta laboris,
Qua tibi perpetuum sunt paritura decus.

Segnior ut lento sceleratas mors petit ades,
Sic propero nimis it sub pia tecta gradu.] In calce Operum eius, editionis
Lugdunensis anno Domini M.D.XXXIV. dicitur plenus dierum transiisse ex hac vita
sexto Idus Martias, sed annus non exprimitur. Ita planè claruit idem cœnobium S. Victo-
ris hoc sæculo viris insignibus, Parisiensis Academiæ Doctoribus, iisdem Canonicis regu-
laribus Ordinis sancti Augustini, quos Ludouicus Crassus huius regnantis his diebus
Ludouici patris verificè coluit: in quorum gratiam martyri S. Victori templum paulò an-
tè construxit, vt ibidem posita ita significat eius inscriptio:

Illustris genitor Ludouici, Rex Ludouicus,
Vir clemens, Christi seruorum semper amicus,
Instituit, fecit pastorem Canonicorum,
In cella veteri trans flumen Parisiorum.
Hanc vir magnanimis, almi Victoris amore,
Auro, reliquijs ornauit, rebus, honore.
Sanctæ Dionysii, qui seruas corpus humatum,
Martyr & Antistes Ludouici solue reatum.
Christi centeno cum mille decem & tribus anno,
Templum hoc Victoris struxit Regalis honoris.]

Institui

E gentes, quæ sunt reliqua anni huius prosequamur.

Eodem anno Princeps Capuæ Rogerij Regis filius inuasit Piscariam, & adiacentia loca, XXII.
quasi spectarent ad Capuæ Principatum; quibus nonnihil commotus est Innocentius
Papa. Sed Rogerius ipse ex Sicilia veniens, res componere studuit: cuius expentis eiu-
dem Innocentij Papæ colloquium, idem Innocentius congressum, præteritis aliquibus
impedimentis, subterfugit. Displicuit & illud magnoperè eidem Papæ, quod idem Rex
edicto prohibuerat, ne moneta Romana in eius regno expenderetur, sed ea tantum quam
ipse cuderet: quod quidem ingens attulit tum subditis tum externis etiam damnum.
Post hæc idem Rex Neapolitanam ciuitatem recens sibi deditam primùm ingressus est,
apparatu Regio exceptus à ciuibus, metiri que faciens eiusdem circuitu ciuitatis, bis mille
trecentorum sexaginta trium passuum circuitus est inuentus. tradit ista Falco Beneuen-
Annal. Eccl. Tom. 12. B b tanus

ROGERII
FILIUS IN-
VADIT RES
ECCLESIAE.

tanus in Chronico à se scripto de rebus. Beneuentanis sui temporis, quod & in hunc vsque annum perduxit, ceptum ab anno Redemptoris millesimo centesimo duodecimo, quinta Indictione, Paschalis Papæ Pontificatus decimo tertio. qua sublata lucerna, remanent quæ sunt reliqua Pontificatus Innocentij subobscura. In Chronico dicto Domini de Ceccano, quod in monasterio Fossæ nouæ asseruatur, habetur, hoc anno venisse Rogerium Sicilia Regem & filios eius, & expugnasse Soram, Arcem, & oppida interiacentia vsque Ceperanum.

XXIII.
DE VVILLELMO INTRUSO EBORACENSE.
Ber. ep. 106

Hoc anno pugnandum fuit Innocentio Papæ aduersus VVilhelmum bis intrusum, & à Rege primum, deinde à legato in Anglia, in Archiepiscopatu Eboracensem, cuius Ecclesiæ fuerat Thesaurarius: contra quem legitime electus fuit Henricus Murdac. hæc Rogerius in Annalibus. Porro Henricus iste ille est, ad quem extat sancti Bernardi epistola, diuini spiritus fauore dictata, cum eum ad solitudinem inuitauit. Extant & aliæ eiusdem S. Bernardi epistolæ diuersæ pro eodem aduersus eundem VVilhelmum intrusum. Si quidem improbus homo nefandis sceleribus infamatus, sententiæ Innocentij non acquiescens, ubi sensit eum esse defunctum, à successore ipsius Cælestino surripuit consecrationem, & ad eandem Ecclesiam restitutionem. Qua de causa declamandum fuit eidem S. Bernardo, ad ipsam Cælestinum scribenti epistolam ducentessimam trigessimam quartam, in qua post alia abominanda in eum inuecta, his agit verbis de ipsius intrusionibus: Sintne obedituri huic, & Sacramenta accepturi ab homine bis intruso? primò quidem per Regem, deinde per Legatum? Quippe qui illum in sanctuarium Dei contra ius & fas, contra mandatum summi Pontificis, in iniuriam summæ Sedis & totius Romanæ Curia, cum non potuit per ostiũ, fodit argenteo, vt aiunt, sarculo, vnde impudenter intrusit, &c.]

Id. ep. 235

De iisdem idem sanctus Bernardus ad Cardinales Romanæ Curia sub eodem Cælestino Papa dedit acerrimas litteras, quarum est exordium: Omnibus scribendum fuit de eo quod spectat ad omnes. Nec vereor ne fortè præsumptione arguat, quippe qui licet omnium minimus, tamen Romanæ Curia iniuriam à me non iudico alienam. Vrimur assidue, dico vobis, vrimur grauius nimis, ita vt nos tædeat etiam viuere. In domo Dei videmus horrenda, & quia corrigere non possumus, saltem suggerimus his ad quos spectat, &c.] At licet clamans & exclamans Bernardus, nihil tamen profecit, quo minus turpissimus intrusus sub Cælestino Pontifice sederit.

XXIV.
Id. ep. 237.
238. 239.

Quo defuncto, cum illi Eugenius successisset: rursus suis litteris contra eundem intrusum in idem sanctus Bernardus egit, tertio ad eum scribens. in quarum primis: Nonne, inquit, Eboracensis ipse est, cui te præfente, cum adhuc esses quasi vnus ex nobis, fratres tui resisterunt in faciem, sed quod reprehensibilis erat? Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua. Certum est tamen quod non intrauit per ostium in onile ouium, sed ascendit aliunde, &c.] secundis autem ad eundem Eugenium litteris fortius urget eum, vt in ipsum damnationis sententiam iacularetur. ait namque: Quis enim in manu forti sagittas mittere potest, nisi filius excussorum? Qui locum Petri tenet, potest vno ictu extinguere Ananiam, vno Simonem Magum. Et vt planius, quod loquimur, fiat, peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse, pro eo nimirum, quod etsi alij multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse plenitudinem habet potestatis. Solus proinde (si dicere audeam) in culpa est, si culpa non feritur, quæ ferienda est, &c.] præstitit Eugenius quod sanctus Bernardus quàm iustissimè litteris experierat, damnauit & eiecit intrusum. Qui, quoad vixit Eugenius, sic mansit extorris: eo vero defuncto (inquit Rogerius in Annalibus) sub eius successore Anastasio, defuncto Henrico Murdac legitimo Archiepiscopo Eboracensi, idem VVilhelmus Romam se contulit, & inueniens gratiam apud eum, restitutus est eidem, qua iuste fuerat priuatus Ecclesia. At anno sequenti, qui fuit Redemptoris millesimus centesimus quinquagesimus quartus, susceptus in sedem, prodicione suorum Clericorum, apposto veneno in ablutione Calicis post sumptum sanguinem, eo potu, mortem infelix hausit. hicque finis hominis non meritis, sed diuitijs ad Ecclesiam Dei sibi aditum aucupantis. Quæ pluriam annorum curricula astitata, & sub tribus Romanæ Ecclesiæ Pontificibus agitata hic in vnum collecta posuimus, quo vno intuitu fiat Lectori perspicua historia non contemnenda, quæ tot S. Bernardi sudoribus madeat, & epistolis scriptis eluceat.

XXV.

At sicut iudicem ex nouiter repertis monumentis, reuocare quam tulit sententiam, decet: ita concessum sit nobis eadem ratione, quæ scripta sunt de VVilhelmo Eboracensi Archi-

AUCTORITAS ROM. PONT.

VVILLELMUS FINIS IN FELIX.

Archiepiscopo, quantumlibet auctoritate & restificatione sancti Bernardi & aliorum absque dispendio probatæ fidei ipsorum, nouis adiuuentis probationibus, nouo examine agitare. Non solùm enim Neubrigensis, qui iisdem temporibus vixit, & de his exactam peruestigationem adhibuit, vt veritatem rerum gestarum assequi posset, sed & alij Auctores fauent VVillemi Eboracensis Archiepiscopi causæ, atque adeo, vt eundem inter Sanctos Ecclesiæ Anglicanæ connumerent: quibus fidem adhibens haud dubiam Molanus restitutor & illustrator Martyrologij VVuardi, eundem VVilhelmum suo loco reposuit inter Sanctos, natali die ipsius, nempe octaua die mensis Iunij. De eo Acta citantur Eboracensis ab Harpesfeldio, quibus assentiuntur absque controuersia recentiores, inter quos est Ioannes Capgrauus, qui scripsit Vitæ Sanctorum Angliæ, & postremo loco Polydorus Virgilius in historia Anglicana, anno Christi millesimo centesimo quinquagesimo quarto. Quibus omnibus traditio ipsa Ecclesiæ Anglicanæ consentiens, nos pariter secum trahit in eandem sententiam: ita tamen, vt nihil derogatum velimus sanctitati Bernardi, qui fuit causæ, quam putauit esse iustissimam, falsa deceptus insinuatione eorum, quorum existimatio apud eum haud dubiæ fidei esset. Interdum enim contigisse se decipi falsa relatione potentium, suis ipse testatur epistolis.

ALIORUM MELIOR DE VVILLELMO SENTENTIA. Nebrig. lib. 1. c. 17. ep. 26.

Ab Eborac. l. 1. c. 16. Harpesfeld. apud Alan. Copum hist. Angl. lib. 14. c. 41.

ANNVS Redemptoris millesimus centesimus quadragesimus primus, Indictione quarta, ordine sequitur, quo bellum Tiburtinum magis ac magis ingrauescit, vsque adeo vt illi Romanos absque ordine militari ab Vrbe progressos in fugam ignominiosam conuerterint. Accidit namque his temporibus, vt finitimæ ciuitates Italiæ obstinato animo aduersus inuicem confligerent, Lucenses aduersus Pisanos in Tuscia, in Longobardia Patuini aduersus Veronenses, Mediolanenses implacabili odio Comenses perdere conarentur, & si quæ aliæ aduersus alias iisdem furijs insanirent: quibus factum, vt peregrinis ad Urbem commeantibus perdifficilis pateret transitus, quia siue à latronibus, siue militibus pati dirissima cogerentur. Tiburtini igitur occasione schismatis haud parere Pontifici assueti, per pacem redigi in obedientiam indignantes, resistere Innocentio ausi sunt. Quæ contumelia se affici Romani videntes, dum eorum clandestinas paterentur iugiter incursiones: indignatione commoti valde, ad subiugandos sibi propinquiores populos omne studium impendere sunt aggressi. Sed imperitos militia fuisse, & longè degeneres ab antiquo militantium robore, redarguerunt euenta: dum aduersarios quasi imbelles contemnentes, ab iisdem ipsis adeo turpiter fugati sunt Tiburtinis. quod Deus ad comprimendum factum ipsorum permisit. At vero cum non esset impunita relinquenda Tiburtinorum audacia, & resistens Ecclesiæ contumacia: Innocentius ad eos expugnandos Ecclesiæ vires omnes intendit, quos obsessos diu arctæque constrictos, compulit ad deditionem. qui & Romanos in eos plus satis scire volentes compressit. Cuius occasione & à Pontifice resiliens, veterem Reipublicæ formam meditantibus, & restituere aggredientibus, ad Senatores describendos sunt reuersi, resistente tamen illis in omnibus Innocentio. hæc vsque ad eiusdem Innocentij Papæ obitum perducta fuisse, Otto Frisingensis enarrat, summarimque recenset his verbis:

BELLUM TIBURTINVM

AD DEDITIONEM TIBURTINI COACTI.

Otto Fris. lib. 7. c. 27. II.

ROMANI ANTIQVAM AGGRESSIONEM RESTITVERE REMP.

Dum hæc aguntur in Gallia & Germania, Romanus Pontifex Innocentius, qui iam per multum temporis Tiburtinos excommunicauerat, ac alijs modis presserat, coangustatos ad deditionem acceptis obsidibus, ac iureiurando interposito cõegit. Populus verò Romanus volens vt eos per obsides & sacramentum ad durissima præcepta, id est, vt muris ruptis, omnes prouincia cederent, cogeret: dum nobilissimus ac liberalissimus Sacerdos tam irrationabili & inhumana petitioni annuere nollit, seditionem iisdem Romanis mouent, ac in ipso impetu in Capitolio conuenientes, antiquam Urbis dignitatem renouare cupientes, ordinem Senatorum, qui iam per multa curricula temporum deperierat, constituunt, & rursum cum Tiburtinis bellum innouant. Causa verò tantæ immanitatis fuit, quod in priori anno, dum cum Pontifice suo in obsidione præfatæ ciuitatis morarentur, ciuibus egressis & cum ipsis manum conferentibus, multis amissis spolijs, turpiter

pter in fugam conuersi sunt. Idcirco nulla, nisi quam diximus, conuentione vsque hodie A se posse placari asserunt. Verum sapientissimus Antistes prouidens, ne forte Ecclesia Dei, quae per multos annos saecularem Urbis honorem à Constantino sibi traditū potentissimè habuit, hac occasione quandoque perderet: multis modis tam minis quam muneribus, ne ad effectum res procedat, impedire conatur. Sed inualecente populo, dum proficere non posset, lecto cubans, iuxta quosdam, de futuris visione sibi monstrata, in pace quietit.] hæc ipse de rebus gestis vsque ad obitum Innocentij, qui contigit post annū sequentem.

III. Pestilentem auram istam laicis insufflauit Arnaldus de Brixia nouus hæresiarcha, de quo superius. Dum enim Romæ esset, iactare ista tunc cœpit, laicorum esse omnia temporalia, & ea à Clericis iniustissimè detineri, quo nomine Politicorum hæreticorum patriarcham atque principem se constituit. Audiebatur libenter ab illis, qui affluentiam bonorum Clericis ac monachis inuiderent. Quo inflati vento Romani, ita instabili motu agitantur, & meditabantur profus inania, conuenientes in vnum aduersus Dominum, & aduersus christum eius, dicentes (quod in Psalmis est) Dirumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis iugum ipsorum.] sed & impletum est, quod propheticè Vates cælestis mox subdidit: Qui habitat in cælis irridebit eos, & Dominus subfannabit eos.

IV. Hoc eodem anno orta est dissensio (vt habet Aucarium ad Sigebertum) inter Papam Romanum & Francorum Regem Ludouicum, vnde Ecclesia Gallicana turbatur. Defuncto enim Alberico Bituricensi Archiepiscopo, missus est Petrus à Papa Innocentio eidem Ecclesiæ pastor consecratus, sed à Rege Ludouico repudiatus, eò quòd sine eius assensu fuerat consecratus, in ciuitatem minimè recipitur. Cuius partes quia propter reuerentiam, seu voluntatem Papæ Comes Theobaldus fouere credebatur, similtas quæ sopita videbatur, inter Regem & ipsum cœpit repullulare.] hæc ibi hoc anno. Quæ autem hæc secuta sint, dicentur anno sequenti.

I. SEQUITVR annus millesimus centesimus quadragesimus secundus, Indictione quinta, quo (vt est apud Sigebertum) decernitur ab Innocentio Papa Iuo Presbyter Cardinalis S. R. E. Legatus in Gallias, tum ob causam Archiepiscopi Bituricensis, de quo anno superiori, tum etiam ob iniuste dimissam vxorem à Radulpho Comite, & aliam superinductam, de his enim hæc Robertus apud Sigebertum hoc anno:

II. Radulphus Viromandorum Comes vxorem suam dimittit, & sororem Reginæ Petronillam ducit. Propter quod instantia Comitis Theobaldi mittitur Romana Sedis Iuo Legatus, qui & Radulphum Comitem excommunicauit, & Episcopos Laudunensem Bartholomæum, Noniomensem Simonem, Petrum Siluanectensem, qui diuortium illud fecerant, suspendit.] hæc ibi.

III. Cùm autem hæc adeò nefanda de Comite Radulpho sanctus Bernardus intellexisset, percitus zelo offensæ Christianæ legis, ad Innocentium Papam hæc scribens, eundem tanti sceleris interpellat vltorem: b

Scriptum est: Quod Deus coniunxit, homo non separet. Surrexerunt viri audaces, qui non timuerunt coniunctos à Deo contra Deū disungere. Neque id solum, insuper & E adiecerunt coniungere non coniungendos, addentes prauaricationem. Lacerantur sacra Ecclesiæ, scinduntur (proh dolor!) vestes Christi, idque ad cumulum doloris, ab his, à quibus refarciri debuerant. d Amicitui Deus & proximi tui aduersum te appropinquauerunt & steterunt. Nam qui mandatum tuum transgrediuntur, non sunt alieni, non sunt extranei à sanctuario tuo, sed eorum locum tenent, quibus dixisti: Si diligitis me, mandata mea seruate. Comitem Radulphum & vxorem eius Deus coniunxerat per ministros Ecclesiæ, & Ecclesia per Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Quomodo quos Ecclesia coniunxit, disiunxit camera? In quo factò illud solum conuenienter prouisum est, quòd in tenebris facta sunt opera tenebrarum. Qui enim malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius à luce. Quid meruit Comes Theobaldus? Quid peccauit homo ille? Si peccatum est, quòd diligit iustitiam, & odit iniquitatem, non potest

I. IVO CARD. LEGATVS IN GALLIAS MITTITVR. b Ber. ep. 216. c Math. 19. d Psal. 37. s. BERN. EXCITAT INNOC. PAP. ADVERSVS CONTEMPTORISSA CRARVM LEGVM. e Ioan. 14.

A potest excusari. Si peccatum est quòd reddit Regi quæ Regis sunt, & quæ sunt Dei Deo, non potest excusari. Si Archiepiscopum Bituricensem suscepit ad imperium vestrum: hoc est maximum & primum peccatum. En sanguis iste de manu eius exquiritur. Qui retribuunt mala pro bonis, detrahunt ei, quoniam sequitur bonitatem. Multi clamant ad vos in toto corde suo, vt iniuriam filij vestri & oppressionem Ecclesiæ digna animaduersione vindicetis, & artifices huius sceleris cum ipso eorum capite, cui quidquid libuit, licuit, Apostolico vigore coercetis, vt in verticem ipsius iniquitas eius descendat.] hucusque ad Innocentium S. Bernardus.

His igitur acceptis litteris Innocentius (vt diximus) Iuonem Presbyterum Cardinalem Legatum in Galliam misit: qui eundem Radulphum excommunicatione multauit, & regnum subiecit interdicto, & consultores suspendit Episcopos, & cetera quæ opus erant, canonicè expleuit, vt idem sanctus Bernardus sequentibus declarat epistolis a in delinquentes. Quòd autem Rex omnia ista accepta tulisset sancto Bernardo, atque etiam Comiti Theobaldo, ac questus esset per litteras scriptas ad sanctum Bernardum: rescriptit ipse, excusans se atque pariter Comitem Theobaldum. extant b litteræ, quarum est exordium: Libenter quidem, &c.] Sed & cùm ex illis nihil Rex proficeret, sed in deteriora deficeret, idem sanctus Bernardus ad Regis ipsius Consiliarios Ioslenum Sueffionensem Episcopum, & Sugerium sancti Dionysij Abbatem c litteras dedit, quarum est exordium: Scripseram Regi, &c.] quibus in sui excusationem & Theobaldi cùm multa afferat, quæ Rex in deterius magis magisque lapsus aduersus Ecclesiæ perpetrarit, monens ipsos Consiliarios, vt ei resisterent, hæc ad finem habet: Denique esto quòd omnino malè meruit Comes, sed Ecclesia Dei quid meruit? Quid, inquam, meruit non iam sola Bituricensis Ecclesia, sed & Catalaunensis, etiam & Rhemensis, etiam & Parisiensis? Habeat Rex aduersus Comitem ius: sed de quo iure, obsecro, de quo iure præsumit, vt Ecclesiarum possessiones & terras deuastet, vt Christi ouibus pastores præfici non permittat, vt his quidem electorum promotionem prohibeat, alij verò (quod hactenus inauditum est) dilationem electionis indicat, donec vniuersa consumpserit, donec diripuerit pauperum facultates, donec penitus desoletur terra? An vos ei consulitis talia? Mirum valde, si contra vestrum consilium sunt hæc: mirum magis & malum, si vestro consilio sunt. Etenim consulere talia, manifestè schisma fabricare est, Deo resistere, Ecclesiam ancillare, & nouam in seruitutem Ecclesiasticam redigere libertatem. Si quis Dei fidelis, si quis Ecclesiæ filius est, profectò stabit & opponet se, quoad poterit, mirum pro domo Dei. Nam & vos ipsi si pacem desideratis Ecclesiæ, sicut oportet filios pacis: quomodo non dico, tractatis ea, sed vel interestis consilij tam malignis?

D Quidquid enim mali fecerit, meritò non Regi iuueni, sed Consiliarijs senibus imputatur.] hæc ad eos S. Bernardus. Quibus mirum in modum offensus in primis ipse Sueffionensis Episcopus, acerbiores ad eundem sanctum Bernardum litteras reddidit, quibus inter alia ipsum talia scribentem, spiritu blasphemiae afflatum esse redarguit. Ad quem quidem ista digna perenni memoria idem sanctus Bernardus rescripsit, salæ sapientiæ Christianæ condita, quæ sic se habent: d Bernardus Iosleno Sueffionensi Episcopo salutem in Domino, & non in spiritu blasphemiae.

Minimè quidem ego spiritum blasphemiae habere me arbitror, sed nec cuiquam maledixisse, aut maledicere velle me, scio, principi præsertim populi mei. Ceterum quidquid illud sit, quo se læsam vestra dignitas iudicat, peto veniam. Scio enim qui dixit: Blasphemamur, & obsecramus. Dico ergo cum beato Iob: Quæ locutus sum, vtinam non dixissem, & vltra non addam. Iam domino Abbati sancti Dionysij pro communione scribens, vtrique vestrum responderam, & putaueram me fecisse satis. Et quoniam vt video, nondum quietit indignatio vestra, quæ forsitan aduersus Ecclesiæ conculcatores iustus incanduisset, etiam vobis dico: schismaticos vos, aut fomitem, esse scandalij, nec dixi, nec scripsi, nec credidi, & dico securus, nec vereor quòd me mea pagina arguat mendacij. Scrutamini eam, si placet, & si ita inueneritis, reum me fatebor grandis sacrilegij, & reuera sicut notatis, spiritu blasphemiae agitatum illa scripsisse.

Ne tamen humilis satisfactio spiritum videatur excludere libertatis: dolui fateor & doleo, quòd nondum vos ea libertate, qua deceret, comperimus Christi vlcisci iniurias, Annal. Eccl. Tom. 12. B b 3 Eccle-

IV. AGITVS BERNARDVS CVM CONSILIARIIS REGIS. V. CONSILIARIVS IN S. BERNAR. DVM CALVMNIOSE AGIT. d Ber. ep. 223. VI. S. BERNAR. AD SVES- SIONENSEM EPISC. EXCVSATIO ET ADMONITIO. e 1. Cor. 4. Iob 39. VII.

CHRISTI
1142.

INNOCENTII PAP. II.
13.

CONRADI REG. ROM. 4.
IOANNIS COMN. IMP. 24.

Ecclesie defendere libertatem. Dolor iste compulit me scribere dura, non tamen illa quae A
impingitis. Putaueram siquidem & adhuc putarem, nisi timerem vobis in hoc esse mole-
stus, nequaquam sufficere, quod schismatis non estis auctores, nisi & eos qui sunt, cuius-
cumque dignitatis sint, tota libertate pro viribus coeerceatis, & eorum consilium atque
confortium execretis. Putarem, inquam, gloriam vobis esse, si dicere possentis & vos: a Odi-
ui Ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. Numquid solum decebat zelus
ille Prophetam, & non hodie quoque a Domini sacerdote requiritur, de quo dicebat:
b Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Optarem
sanè (& salua vestra serenitate id quoque eloquar) hunc zelum vos exercuisse in puerum
Regem, qui non tam pueriliter, quam crudeliter sine causa irrita fecit & vestra sana consi-
lia, & sua pacta: sine causa regnum suum conturbat, bella vbiq; caelis terrisque suscitatur,
Ecclesias vastat, sacra temeratur, exaltat iniquos, bonos persequitur, perimit innocentes. B
Hæc, inquam, vellem vos dolere, his contradicere & resistere, quod in vobis est: sed meum
non est magistrum docere Ioslenum, minus autem reprehendere Episcopum, qui magis
me & alios peccantes redarguere, & errantes corrigere debet. En quantum vos timeo.
Clasam habetis epistolam, qui de priore aperta malè suspicati estis. Nam ego quidem
nihil adhuc aliud cogitavi, nisi quod ad diversos scribentem necesse est, iuxta consue-
tudinem, epistolam cera non claudere. Iam & pro hoc quoque veniam peto.] hucusque
sanctus Bernardus. Qui tamen nihil cum Consiliarijs, nec cum Rege profecit, quin in
dies in grauiiores atque deformiores dilaberetur excessus: de quibus dicendum anno
sequenti.

a Psal. 25.

b Psal. 138
PECCATA
LYDOVICI
REGIS.

VIII.

Eodem tempore, cum ageretur causa eadem Bituricensis Ecclesie, Petrus Cluniacen-
sis Abbas pro Ludouico Rege ista ad Innocentium Papam scripsit:

c Pet. Clun.
lib. 5. epist. 2.

PETR. CLUN.
AGIT PRO
REG. APVD
INNOC.

Summo Pontifici & nostro speciali Patri domino Papæ Innocentio Frater Petrus
humilis Cluniacensium Abbas obedientiam & amorem,

Si quid minus sapienter dixerò: rogo vt pietas paterna supportet. Nam fortassis in-
eptum esse poterit, sed indeuotum erga vos esse non poterit. Pro domino Rege Francie, ma-
gno nobili & speciali filio vestro benignitatem Apostolicam deprecor, vt quia non solum
Rex est, non solum magnificus Receptor Christiani populi est; sed etiam quia opus ma-
nuum vestrarum est, quem ad regnum prouexistis, quem sacris manibus vestris inunxi-
stis, quem Gallis nostris potentioribus Regem designastis: si quid fortè adhuc vt
a tate iuuenis inconsulte agit, ei condescendatis, & eius fortè errorem sapientia vestra ve-
lamine contegatis. Est enim patris, vt filij, & maximè tanti, & errorem emendet, & hono-
rem conseruet. Hoc pro dissidio, quod inter ipsum & dominum Bituricensem Archiepi-
scopum est, dico. Est enim sicut sensi, res non leuis, & ne de graui incepto grauiorem ver-
gat in exitum, multum cauenda. Spiritus autem consilij, qui spirat vbi vult, qui per vos
Ecclesie suae per totum orbem diffuse assidue consulit, etiam nunc per vos regno Fran-
cie, non vili portioni Ecclesie suae consulat, & tam de his, quam de omnibus vactione eius
cor vestrum edoceat.] hucusque de causa Regis: subiicit verò de causa Lexouien-
sis monasterij, frustra ad reformationem per eundem Innocentium reuocati. Hoc enim dederat
in mandatis idem Pontifex eidem Petro, vt eosdem Lexouien-
ses ad interlapsum ve-
tus reuocaret monasticum institutum. De cuius miserando statu hæc lugenda habet: In
deteriorem statum quam prius fuerat, relapsum, omni pænè monastica religione &
obseruantia destitutum, parum à secularibus differre. In tantum, vt quod priscis tem-
poribus cuncta Galliarum monasteria anteibat, nunc pænè vniuersa vix à longè sequi E
videatur.

YXXOVIEN.
MONACH.
COLLAPSA
OBSERVAN-
TIA.

IX.

a vvil. Tyr.
lib. 16. c. 1.
FULCO REX
IEROSOL.
MORITVR.
BALD. SVC-
CEDIT.

Ber. ep. 289

Quod ad res pertinet Orientis, Fulco Ierosolymorum Rex, lapsus equo, hoc anno mo-
ritur, Balduinum annorum tredecim relinquens regni successorem, cuius administratio-
nem mater ipsa Regina Melesendis suscepit. ad quam extant litteræ sancti Bernardi.
Porro quod factum id dicat Tyrius sub Eugenio Papa, sibi ipsi aduersatur, dum non nisi
anno millesimo centesimo quadagesimo quinto Eugenijs sedere coepit.

IESV CHRISTI INNOCENTII PAP. II.
ANNVS
1143.

CONRADI REG. ROM. 5.
ANNVS
14.
MANVELIS IMP. I.

ANNVS Redemptoris millesimus centesimus quadagesimustertius sequitur, Indi-
cione sexta, quo Iuo Cardinalis Legatus in Gallijs ex hac vita migravit. cuius occa-
sione sanctus Bernardus apud Innocentium Papam calumniam passus est, quasi in paupe-
res eius bona dissipasset, potius quam legitime erogasset. quamobrem in ipsum non nihil
com motus est atque successus. Hæc de indignatione Pontificis vbi idem sanctus Bernar-
dus accepisset, epistolam apologeticam ad ipsum scripsit, qua suam causam defendens, &
se potenter excusans, ostendit se nihil in eo peccasse, vt eius indignationem commeruerit.
sed audi tu ipsam: a

I.
IVO CARD.
LEGATUS
MORITVR.

a Id ep. 218.

Domino & Patri Reuerendissimo Innocentio Bernardus nihilum id quod est.
Putabam me aliquando aliquid vel modicum esse, sed nunc vt sentio, prorsus ad nihi-
lum redactus sum, dum nesciui. Nec enim me dixerim omnino nihilum tunc fuisse, cum
oculi domini mei super puerum suum essent, & aures eius ad preces meas; cum omne
quod scriberem, obuijs manibus accepisset, & vultu hilari perlegisset, benignissime atque
plenissime ad omnia postulata respondens. Modò autem me merito, non modicum dico,
sed nihilum, quoniam ab heri & nudius tertius auertit faciem suam à me. Cur hoc? quid
peccauim multum fateor, si pecunia Cardinalis Iuonis bonæ memoriæ meo arbitrio distri-
buita fuit, & non ad nutum ipsius. Quod utique ad aures domini mei fuisse perlatum, mi-
hi relatum est. Sed confido, quia nunc huius rei veritatem cognoscetis, & veritas liberabit
me. Non sum tam hebes, vt ignorem Ecclesie esse, quidquid ille rerum suarum non de-
derit. Sed iam audite simpliciter veritatem. Si inuentum fuerit in ore meo mendacium,
ipsum os meum condemnet me.

II.
S. BERN.
CALUM-
NIAM PAS-
SVS SCRIBIT AD IN-
NOCENTIVM
PAPAM.

Quando homo exiit hominem, absens eram, immò & valde remotus; audiui au-
tem ab his qui affuerunt, quod ipse fecerit suum testamentum: & quod fecit, fecit &
scribi. & de rebus suis quæ voluit, quibus voluit ipse diuisit. Quod residuum fuit,
duobus Abbatibus assistentibus tunc sibi, & mihi pariter qui absens eram, diuidendum
commisit, eò quod nobis nota essent loca pauperiora sanctorum. Porro Abbates illi
domum venientes, & non inuenientes me (deinebar enim tunc temporis ex vestro man-
dato pacis querendæ negotijs) nihilominus pecuniam, sicut eis visum est, diuiserunt,
me non solum non conueniente, sed nesciente quid fecerint. Cedat iam si placet, ma-
nifesta indignatio veritati, nec mihi deinceps frons rugetur, aut supercilium depona-
tur; sed solita redeat serenitas blando & benigno vultui, ac suo denuò sole læta facies
induatur.

III.

Nam quod item comperi, displicuisse me in multis scriptitationibus meis: hoc me iam
metuere non oportebit, quoniam facile emendabo. Scio, scio, præsumpsi plusquam o-
portuit, parum attendens, quis cui scriptitare præsumerem. Sed ad id quidem audendum
vestra me armarat benignitas. non negabitis: vrgebat deinde charitas amicorum. Etenim
per pauca pro me scripsi, si bene memini. sed ne quid nimis. Dabo, si potero, zelo meo
de cetero temperamentum scientiam, & ponam digitum meum super os meum. Tolerabi-
lissimus enim offendam aliquos amicorum, quam multis precibus defatigem christum
Domini. Et nunc quoque non sum scribere ausus vobis de imminentibus Ecclesie peri-
culis, & graui schismate quod timeamus, ac plurimis quæ sustinemus incommodis. Scripsi
autem sanctis Episcopis vestro lateri adherentibus. Ab ipsis audire poteritis, si scire pla-
cuerit, quæ scripserim ego.] hætenus ad Innocentium S. Bernardus. est vltima epistola-
rum eius, quas ad ipsum scripsit.

IV.
RESILIRE
STATVIT
S. BERN. A
LITT. DAN-
DIS AD
PAP.

Accidit planè secundum illum Sapientis: b Calumnia conturbat sapientem,] vt san-
ctus Bernardus ob calumniatores apud Innocentium Papam æstimatione minueretur, b
adeoque vt tot tantisque exhibitis per eundem Sanctum officijs & beneficijs obliuioni
traditis, iam nulla eorum habitatione, exciderit ipse è gratia eius. An autem acceptis
his ab eo litteris Innocentius æquiori erga eum animo fuerit, haud nobis compertum
habetur. At si in terra ista aruerunt fata Bernardi, flante vento vrente: certè alibi qui-
dem collegit ad vitam æternam, quæ non humano, sed diuino intuitu ab eo sunt iactata

v. Eccles. 7.

femina in terram viuentium. Sic discant homines non sperare in principibus, neque in filijs hominum, in quibus non est salus.

VI. Sed quanto discrimini esset exposita Ecclesia Gallicana, nisi Innocentius Papa parceret Regi: his litteris, datis ad quatuor Cardinales Episcopos, videlicet ad Albericum Ostiensem Episcopum, Stephanum Prænestinum, Igmaram Tusculanum, & Gerardum Cancellarium aperuit. sunt ista, de quibus scripserat ad Innocentium, quæ sic se habent: ^a

^a Ber. ep. 219

VII.

Quantum malum schisma in Ecclesia sit, & quàm sit detestandum, & omnimodis deuitandum: euidenter quondam ostendit famosa & horrenda mors virorum illorum, quos ob istiusmodi pestem terra deglutit, ^b viuos transmisit ad inferos. Ostendit & illa persecutio Guibertina, siue Burdini temeritas, quos nostra iam tempora experta sunt, inter regnum & sacerdotium diuidentes plaga panè incurabili & castigatione crudeli. Ostendit & illa, quæ nuper adhuc post multam & multifariam Ecclesiæ vexationem & vastationem, tandem Deo miserante, finem accepit rabies Leonina. Merito proinde Saluator in Euangelio: ^c Væ, inquit, homini illi, per quem scandalum venit: Væ nobis qui viuimus, plangere quæ pertulimus, dolere quæ sentimus, timere quæ expectamus. Et quod peius est, ad tantum malum habitum humanæ res deuenerunt, vt nec rei humiliari velint, nec iudices misereri. Dicimus iniquis: ^d Nolite iniquè agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu, & non audiunt nos, quia ^e domus exasperans est. Supplicamus his, quorum est peccata arguere, peccantes seruare, peccatum ^f quassatum conterant, & linum fumigans non extinguant: & magis in spiritu vehementi conterunt naues Tharsis. Si denuntiamus filijs cum Apostolo, ^g vt obediunt patribus per omnia: quasi aërem verberamus.

^b Num. 16

DE SCHISMA TE MINENTE EPIST. S. BERNARDI.

^c Luc. 17.

^d Psal. 74.

^e Ezecch. 2.

^f Isai. 42.

^g Coloss. 3.

^h Ephe. 6.

VIII.

Heu necdum recenti Ecclesiæ plagæ cicatrix occalluit, & rursus scindere parant, rursus corpus Christi affigere Cruci, rursus fodere latus innoxium, rursus vestimenta diuidere, atque ipsam (quod in ipsis est) tunicam inconfutilem, quamuis frustra, dirumpere satagunt. Si qua in vobis sunt viscera pietatis, tantis vos opponite malis, nè in illa præcipue terra scissura fiat, in qua solent (sicut optime nostis) scissuræ aliæ resarci. Nam si auctor scandalali ore ⁱ singulariter Iudicis tremendo addicitur maledictio: quibus putamus benedictionibus dignos huius nequitie fugatores & propugnatores?

ⁱ Matt. 18.

IX.

De duobus non excusamus Regem. Nam & iurauit illicite, & perseuerat iniuste. Verum id non voluntate, sed verecundia. Nam probro ducitur (sicut optime nostis) apud Francigenas iuramentum soluere, quamlibet malè publicè iuratum sit: quamuis nemo sapiens dubitet, illicita iuramenta non esse tenenda. Verumtamen ne in hoc quidem excusari posse fatemur. Neque enim excusare nos, sed veniam postulare suscepimus. Vos videre, an excusare aliquatenus eum possit ira, ætas, maiestas. Poterit sine dubio, si misericordiam iudicio superexaltandam decernatis; quatenus videlicet talis aliqua consideratio in Rege & puero habeatur, vt hac ei vice tali quidem tenore parcatur, quo tale aliquid de cetero non præsumat. Parcatur sanè dixerim, si fieri possit, salua in omnibus Ecclesiæ libertate, simul & Archiepiscopo debita veneratione seruata, quem manus Apostolica consecrauit. Hoc ipse Rex humiliter petit, hoc nostra vniuersa Citramontana nimium iam afflicta Ecclesia suppliciter deprecatur. Alioquin damus manus morti, tabescentes & arefcentes præ timore & expectatione, quæ superuenerunt vniuerso orbi. Si quidem deprecatio mea super hoc ab anno priore, & peccatis meis exigentibus, deprecationem meam non exaudito, sed indignatio; indignationem autem desolatio panè vniuersæ terræ secuta est. Si quid zelo virgente erupit, quod non fuit, aut secus quàm fuit dicendum: sit quæso apud vos quasi non dictum. Vbi verò dixi quod oportuit, & vbi oportuit dici: sit non frustra dictum.] hucusque S. Bernardus ad Episcopos.

X.

LVDVICVS DEBACCHATOR IN COMITATVM THEOBALDI.

Sed eodem pariter anno Ludouicus Rex Francorum magis exasperatus, in Comitum Theobaldum furorem conuertens, in eius Comitatum arma mouit, illudque crudelitate summa memorabile facinus perpetravit, de quo ita apud Siebertum hoc anno: Ludouicus Rex Viriacum castrum Comitum Theobaldi capit, vbi igne admoto, Ecclesia incensa, & in ea mille trecentæ animæ diuersi sexus & ætatis sunt igne consumptæ. Super quo Rex Ludouicus misericordia motus, plorasse dicitur. Et hac de causa peteginationem Iero.

A Ierosolymitanam aggressus à quibusdam existimatur.] At non ista tantum, sed alia pleraque nefanda idem Rex solutus timore Dei pro perturbati animi voluntate gessit, quæ sanctus Bernardus, scribens ad eum ^a litteras, redarguit. habet enim hæc inter alia:

^a Ber. ep. 221 XI. S. BERNARDVS PRO LAESA ECCL. CONSVRGIT IN REGEM.

At quidquid vobis de regno vestro, de anima & corona vestra facere placeat: nos Ecclesiæ filij matris iniurias, contemptum & conculcationem omnino dissimulare non possumus, quæ illi præter illa, quæ in eam iam præcessisse miserabiliter plangimus, iterum de nouo partim inferri, partim imminere sentimus. Profectò stabimus & pugnamus vsque ad mortem, si ita oportuerit, pro matre nostra armis quibus licet, non scutis & gladijs, sed precibus fletibusque ad Deum. Et ego quidem, qui me memini præter quotidianas preces, quas pro pace & salute vestra atque regno, coram Domino supplicem, ipso teste, fundebam: etiam apud Sedem Apostolicam litteris & nuntijs causam vestram egisse (fateor) vsque

B panè ad propriæ conscientie læsionem, & ipsius Summi Pontificis iustam (quod diffiteri non debeo) contra me indignationem. Ego, inquam, assiduis vestris, quos innouare quotidie non cessatis, excessibus prouocatus, dico vobis, incipio pœnitere super insipientia mea priori, qua plus iusto vestra adolescentiæ hucusque faui. & de cetero pro mea exiguitate non deero veritati. Non tacebo, quòd cum excommunicatis iteratò fœdus & societatem inire satagitis: quòd in necem hominum, combustionem domorum, destructionem Ecclesiarum, dispersionem pauperum, raptoribus & prædonibus (sicut dicitur) adhæretis, iuxta illud Prophetæ: ^b Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas: quasi non satis per vos mala facere valeatis. Non silebo, quòd illicitum illud maledictumque iuramentum inconsultissimè vsurpatum à vobis contra Bituricensem Ecclesiam (pro quo heu tot & tanta mala iam nunc merito prouenerunt) non ita tandem

^b Psal. 49.

C corrigitis, vt Christi ouibus apud Catalaunum Pastorem præfici non sinatis: in super & fratri vestro, eiusque militibus sagittarijs balistarijsque domos Episcopales contra ius & fas inhabitandas, & res Ecclesiæ in huiusmodi nefandos vsus profligandas, audacter nimium exponitis. Dico vobis, non erit diu inultum, si hæc ita facere pergitis. Et ideò domine mi Rex, amicabiliter moneo vos & fideliter consulo vobis, vt citius ab hac malitia desistatis, si fortè iam ferire parantis manum, Niniuitæ Regis exemplo, pœnitentia & humilitate præuenire possitis. Dura loquor, quia duriora vobis formido. sed mementote à Sapiente dictum: ^c Meliora esse vulnera amici, quàm fraudulenta oscula inimici.] hæc ad Regem Bernardus, alter nostri temporis Elias, non parcens Regi per deuia gradienti. ad quem rursus eodem argumento aliam vnà cum Hugone Antistodorense Episcopo scripsit ^d epistolam. Pro quo cum (vt vidimus) scripsisset ad Innocentium Papam, rogans, vt indulgeret ipsi, & paterno amore pateretur quæ peccasset in Apostolicam Sedem, eius præcepta implere nolens: quòd ipse Rex nec sic resipuerit, sed magis magisque desperet, & deteriora in dies addere non præmitteret: hæc pro sui excusatione ad Stephanum Cardinalem Episcopum Prænestinum Papæ ^e legenda conscripsit, qui ipsi Papæ non amplius à se scribendum fore (vt vidimus) animo proposuerat:

^c Prov. 27.

^d Ber. ep. 225

^e Id. ep. 224.

Loquitur ^f Ieremias ad Deum pro aduersarijs suis, ita dicens: Recordare Domine, quòd steterim in conspectu tuo, vt loquerer pro eis bonum, & auerterem indignationem tuam ab eis. & infert: Propterea, inquit, da filios eorum in famem, & deduc eos in manus gladij. & adhuc alia in hunc modum æque graui imprecatur illis. Quod propterea nunc apud vestram reuerentiam memorandum putavi, quoniam simile mihi aliquid cum Propheta video accidisse. Vos enim scitis, quomodo ego quoque pro Rege steterim in conspectu domini mei: corpore quidem absens, sed præsens spiritu, vt loquerer pro eo bonum: bona siquidem pollicebatur. Nunc autem ipso reddente pro bono malum, cogor contra

XII.

^f Ierem. 18

BERN. AD STEPHANVM CARDINALEM CONTRA REG. FRANCORVM.

E scribere. Pudet erroris & falsæ spei, quam de eo conceperam; & gratias ago, quòd pro eo simpliciter supplicans, non fuerim exauditus. Putabam me deferre Regi pacifico: & ecce inuenio, grauissimo hosti Ecclesiæ assentasse. Conculcantur apud nos sancta, Ecclesia turpiter ancillatur. Nam & electiones Episcoporum prohibentur fieri, & sicubi id præsumptum à Clericis fuerit, Electus Episcopari non sinitur. Denique sedet in tristitia Ecclesia Parisiensis, propria destituta pastore; & nemo est qui de substituendo alio, mutire audeat. Non sufficit spoliari bonis præsentibus domos Episcopales: etiam in terras, & in homines manus sacrilega circumquaque desæuit, totius insuper anni ex eis sibi redditus vendicando. Vestra Catalaunensis fecit quidem electionem, sed qui electus est, ecce iam diebus multis debito honore frustratur, & scitis quàm non absque graui gregis Domini detri-

CHRISTI
1143.INNOCENTII PAP. II.
14.CONRADI REG. ROM. J.
MANVELIS IMP. I.

detrimto. Commisit Rex germano suo Roberto vices Episcopi, & ille in cunctis terris, A
rebusque Ecclesie potestatiue versans, & pro vice sua vbiq; haud segniter agens infert
caelis quotidianas hostias, non planè pacificas, clamores pauperum, lacrymas viduarum,
planctus orphanorum, gemitus compeditorum, & sanguinem interfectorum. verum
angustus est malitiæ eius ille Episcopatus: Rhemensem inuadit, atque in terra sanctorum
iniqua gerit, non Clericis, non monachis, non sanctimonialibus parcens. Denique sanctæ
Mariæ, sancti Remigij, sancti Nicasij, sancti Theodorici terras fructiferas & villas populo-
sas ita in ore gladij deuastauit, vt panè in solitudinem redegerit vniuersas. Frequens in
a *Psal. 82.* omnium auribus vox: * Hereditate possideamus sanctuarium Dei. Sic Rex emendat,
quod in Ecclesiam Bituricensem Herodiano iuramento commisit.

XIII.

QVÆREBA
DE DISSO-
LVITIS PER
REGEM MA-
TRIMONIIS

Præterea Rex, nobis quidem non parum laborantibus, pacem cum Comite Theo-
baldo fecerat, firmæ, vt putauimus, amicitiaæ fœdus inierat: & ecce occasiones quærit, B
quomodo recedat ab amico. Atque hoc grande crimen, quod impingitur Comiti, quia
cum Baronibus Regis de liberis suis contrahit matrimonia. Suspecta est illi dilatio
charitatis, nec se putat Regem, si se amauerint Principes. Conijciat prudentia vestra
quid animi erga subditos gerat, qui de odio atque discordia, si fuerit inter suos, se æstimat
fortiorem. Videat & perpendat, si est hic homo à Deo, qui in suorum magis mutua si-
multate quàm charitate confidit, cum charitas sit Deus. Quod minimè faceret, si sapien-
tiam illius haberet, qui ait: ^b Fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus amulatio.

b *Can. 8.*

Præterea ergo pacis conuentiones & constitutiones manifestè transgreditur, nec tenet
pacta sua, quæ distinxerunt labia sua. Denique reuocauit in domum suam, & ad
consilium suum virum adulterum & excommunicatum, *nempe Radulphum Comitem*,

c *Psal. 49.*

quem ex constituto eiecerat, & pro exercenda maiori malitia, alijs multis nequam æquè C
excommunicatis, periuris, incendiarijs, homicidis Rex & Aduocatus Ecclesie aduersus
Ecclesiam (quod non est dubium) amatorem & defensorem denuò sociatur, iuxta illud
Prophetæ: * Si videbas furem, currebas cum eo; & cum adulteris portionem tuam
ponebas. Ad hæc cogit suo more Episcopos ad maledicendum benedicendis, & iterum
benedicendum maledicendis. Et quoniam non obtemperatur pro suo libitu sibi: circuit
mare & aridam, vt inueniat iuratores, quorum periurijs, quos fortassis Deus coniungit,
per homines separentur. Qua fronte obsecro, tantoperè alijs præscribere de consanguini-
tate laborat homo, cum sua (quod palàm est) tertio consanguinitatis gradu fermè per-
manens consobrina? Et quidem inter filium Comitis Theobaldi, & Comitis Flandren-
sis filiam, & item inter Comitem Sueffionensem, & filiam Comitis Theobaldi, si con-
sanguinitas sit, nescio (scienter enim illicita matrimonia nec laudavi vquam nec laudo) D
sed sciat is vos, & sciat dominus meus, prohiberi horum nuptias. Si quo modo coniungi
fas fuerit, exarmare Ecclesiam est, & multam illi subtrahere fortitudinem. Nec aliam
puto aduersantium ipsis nuptijs intentionem, nisi vt in terris præfatorum Principum non
possint habere refugium, quicumque audebunt contradicere schismati quod minantur.
Hucusque zelus meus. Non possum enim ego emendare, quod potui redarguere, potui
& commonere eum qui possit. Zelus domini mei faciet hoc. Ipsum duxi necessarium in
magno Ecclesie labore atque periculo compellendum, & per nullum digniùs, quàm
per vos, qui eius lateri & spiritui adhæretis. Apud quem quæso habere me excusatum,
quod Rege mutato, mutauerim stylum, qui ad ipsum Deum Dei Prophetam dixisse sci-
tis: ^a Cum viro innocente innocens eris, & cum peruerso peruertèris.] hæc Bernardus ad
d *Psal. 17.* Innocentium per Stephanum Cardinalem insinuanda.

XIV.

OBITVS
PAP. INNO-
CENTII.
c *Otto Epif.
lib. 7. c. 27.*

Porro Innocentius hoc tempore aduersus Romanos Senatam restituere satagentes E
laborauit vsque ad mortem: siquidem in his laboribus diem clausit extremum octauo Ka-
lendas Octobris, cum (vt ait ^c Otto Frisingensis) inualecente populo, dum perficere non
posset, vt eos scilicet impediret, lecto cubans, in pace quieuit, cum sedisset annos tredecim,
& menses septem. Hic autem inter alia religiosa opera pro Ecclesijs impensa, restaurauit
collapsam tectum Lateranensis Basilicæ, ad quod opus missæ sunt trabes à Calabria
à Rogerio Sicilia Rege, qui & alia munera eidem Ecclesie contulit. hæc ex scripto Co-
dice archiui Lateranensis, vbi itidem legitur, ipsum sepultum fuisse in eadem Basilica
in porphyretico mausoleo, in quo olim sepultus fuerat Hadrianus Imperator. Idemque
Pontifex Basilicam S. Mariæ, quæ dicitur Callisti trans Tiberim, restaurauit, & apsidem
ex musuo picturis ornauit, vt versus in ea intexti eodem opere vsque hodie docent.

Item

CHRISTI
1143.CÆLESTINI PAP. II.
I.CONRADI REG. ROM. J.
MANVELIS IMP. I.

A Item tectum Basilicæ S. Pauli refarciuit, & Ecclesiam muris muniuit, insuper & Ecclesiam
sancti Stephani in monte Celio vetustate labantem reparauit.

De eodè insuper Pontifice hæc in Vaticano Codice scripta leguntur: Hic beatus Ponti-
fex annualem censum, centum videlicet librarum Papalis monerè Iudicibus & Aduocatis
Romanæ Vrbs de Camera sua constituit, & eos eiusmodi iuramentum exhibere mandauit.

Iuramentum quod præstiterunt Aduocati constituti à Papa Innocentio Secundo.

In nomine Domini Amen. Ego N. Aduocatus iuro, quodd ab hac hora in antea placita
vel negotia Romanorum, in quibus Aduocatus ero, vel Patronus, Romanos malitiosè non
impugnabo vel defendam: sed pro conscientia à Deo mihi præstita, secundum constitu-
tiones & leges ac bonos mores ea tractabo. Et postquam iustitia de iisdem causis à me
cognita fuerit, si requisitus fuero, iudicibus patefaciam, & eis in ipso iudicio assensum
meum adhibebo, pretium exinde non accipiam, nec per me, nec per interpositam perso-
nam suscipi permittam. Et si susceptum fuerit, postquam sciuerò, infra quindecim dies
illud reddi faciam. Et patrociniū meum alicui habenti causam, si ab eo rogatus fuero,
malo studio non negabo, saluis beneficijs quæ habemus ab Ecclesijs, vel alijs, & exceptis
sententijs valentibus duodecim denarios, quæ gratis & sine exactione nobis offeruntur.
Hæc omnia obseruabo bona fide, sine fraude & malo ingenio, quamdiu Papa Innocen-
tius, vel successores sui censum centum libras valentem denariorum Papalium nobis
Aduocatis & Iudicibus annis singulis soluere perseuerabunt.] hæc ibi. & in fine: Hic or-
dinationes fecit per multas per Decembrem & alios menses; & Diaconos in eis creauit
decem & octo, Presbyteros viginti, & Episcopos septuaginta duos, quos per diuersa loca
constituit.] hæc ibi. Reliquit nondum penitus absolutam quam restituebat Basilicam
Callisti, titulo sanctæ Mariæ nobilitatam, quam germanus eius Episcopus Albanensis
absoluit: qui & corpus eius in eadem Basilica intra maiorem portam sepeliuit, hoc sepul-
turæ simplici indito epitaphio:

HIC REQVIESCVNT VENERABILIA OSSA SANCTISSIMÆ MEMORIÆ XVII.
DOMINI INNOCENTII PAPÆ SECVNDI DE DOMO PAPA RESCO- EPITA-
RVM QVI PRÆSENTEM ECCLESIAM AD HONOREM DEI GENITRI- PHIVM IN-
CIS MARIÆ SICVT EST A FVNDAMENTIS SVMTIBVS PROPRIIS NOC. PAP.
RENOVAUIT. cetera legi non possunt, quæ notis numeri videntur apposita. Porro ipsius
Innocentij imaginem musuo opere expressam inuenies in apside à dextro ipsius latere,
quæ referat hominem ætate virentem.

Elapso autem die ab obitu Innocentij, Guido de Castello Presbyter Cardinalis tituli
sancti Marci, creatus est summus Pontifex, nominatusque Cælestinus Secundus. Quod
D enim imminet à Romanis ciuile bellum ob Senatam restitutum in pristinum conser-
uandum, in causa fuit, vt Cardinales absque mora sine dissensione & controuersia vnani-
mi consensu conuenerint, atque crearent citò Pontificem. extat Petri Cluniacensis de ele-
ctione eiusdem Cælestini ad ipsum scripta epistola istis verbis: ^a

Vniuersali Pontifici & speciali Ecclesie Cluniacensis patri domino Papæ Cælestino Fra-
ter Petrus humilis Cluniacensium Abbas siucerum amorem & plenam obedientiam.

Benedictus Dominus Deus noster, qui memor verbi sui, in quo nobis spem dedit, more
suo nullatenus se oblitum verborum suorum etiam hoc tempore monstrauit, quibus
suos ab ipsis recedens consolari dignatus est, dicens: ^b Ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus vsque ad consummationem sæculi. Apparet hoc in innumeris suæ gratiæ donis: ^b *Mat. 28.*

E apparet hoc nunc specialiter & in vobis, quem his nostris diebus summum Pontificem,
animarum nostrarum custodem, totius Ecclesie suæ adhuc in terris peregrinantis, hoc est
vnicæ columbæ inter coruos gementis, Præfulem propitia mortalibus diuina benignitas
concessit.

Non hoc (vt iam nobis relatum est) humanus fastus, non sibi prouidens humana cupi-
ditas, non Romanus turbo sæpè auditus, orbemque terrarum suo impulsu concutere so-
litus effecit, sed aduersa pacificans, diuersa vniens, discissa redintegrans, Spiritus ille qui
vbi vult spirat, velut in sibilo auræ tenuis, iuxta verbum Domini factum ad Eliam leniter
adimpleuit. Gausi sumus audientes ista, & in immensum cor nostrum exhilaratum est,
agnoscentes, non in armis, non turribus, non minacibus agminibus rem diuinam tutari,
sed sola misericordis Domini manu & suauis protectione ad pacem compositam esse.
Agnouimus verè quod agnosendum erat, im perasse Christum ventis & mari, & factam esse
info.

XV.

XVI.

IVRAMEN-
TVM ADVOC-
ATORVM.

XVII.

EPITA-
PHIVM IN-
NOC. PAP.

XVIII.

CÆLESTI-
NVS PAP. II.
CREATVR.

a *Petr. Clun.
lib. 5. ep. 17.*
XIX.

b *Mat. 28.*

XX.

PACIFICA
CREATIO
CÆLESTI-
NI II.

In solitam tranquillitatem; statuisse procellam maris in auram, & siluisse fluctus eius. Et hoc quis non miretur? Quis, inquam, hoc non miretur, a tempore Alexandri Secundi Papae, per Gregorium, Urbanum, Paschalem, Gelasium, Callistum, Honorium, Innocentium summos Ecclesiae Dei ac praeclaros Pontifices, quantum ad eorum promotionem pertinet, Ecclesiasticam pacem pertransisse; sed in nullo eorum praeter vos quiescisse? Nec adeo lapidei sumus, ut non sentiamus, nec adeo bruti, ut non intelligamus, eum, sine cuius nutu, ut legitur, nec passer ad terram, nec folium cadit arboris: non sine causa, non sine certo in exhausta sapientiae consilio hanc pacem eorum primordiis subtraxisse, vestris contulisse: quam esse illam puto, & hanc vobiscum semper durare confido, de qua in Psalmis Propheta: Secundum multitudinem, inquit, dolorum meorum in corde meo consolationes tuae laetificauerunt animam meam. Credo enim & spero in Deo salutari meo, quod qui principis vestris dedit tam amabilem pacem, dabit & fini suo tempore commendabilem laudem. Laetabitur sub umbra alarum eius vobis amodo subditis orbis terrarum, & se tantos Fidei suae patres, Apostolicos viros, Cessatores dico, & quod maius est, Martyres, vel quod excellentius est, ipsos Apostolorum summos Petrum & Paulum, in modo ipsum Christum in vobis solo se habere gloriabitur. Gaudebit, & iam ineffabiliter gaudet, licet non numero, tamen virtutibus, pusillus grex vester Cluniacensis, qui obedientiam, qui subiectionem, qui (quod maius est) dilectionem, quia per seipsum non potest, ore proprio per has litteras vobis ingerit, & se totum, licet absens, Sanctitatis vestrae pedibus subijcit.

a Psal 93.

XXI.

Certitudinem electionis vestrae, & collati a Deo Apostolatus sero accepi: idcirco tarde rescripsi. Nam diu variante fama, vix in vigilia sancti Andree epistolam vestram mihi & Conuentui missam suscepi, atque die ipsa publice in Capitulo lectam tam litteratis quam illitteratis (quos Conuersos vocamus) exposui. Audita est & vere suscepta ab omnibus filiali affectu, quod vobis melius ore proprio, vel nuntiorum proximè per Dei gratiam indicabo. Habeo enim omnimodam voluntatem veniendi ad vos, & nouum quidem Patrem, sed antiquum amicum amore & honore debito visitandi. Faciam hoc si congrue potuero; si non, per nostros, cum proximè vacauerit, Christi iuuante gratia, visitabo. Commendo interim paternitati vestrae negotium Fratris praesentium latoris, ut illud benignè & ad commodum Ecclesiae eius, quantum iustitia permiserit, audiat & definiatis. In fine quas possum gratias ago, quod sicut mihi relatum est, & in litteris vestris legi, quasdam alias causas beatæ memoriae praedecessori vestro directas benignè accepistis, sicque definitis, ut in sententia successoris non sit lugenda sancti mors praedecessoris.] hucusque Petrus.

XXII.

b Ber. ep. 234

c Id. ep. 135

XXIII.

PAX COMPOSITA IN-

TER FRANC.

REG. ET PA-

PAPAE.

CONC. LON-

DOMIENS.

XXIV.

Ad hunc eundem Caestinum Papam extant litterae sancti Bernardi pro electo Eboracensi aduersus intrusum hominem nefandissimum, de quo etiam litteras idem dedit ad S.R.E. Cardinales.

Hoc pariter anno dissidia fuisse composita inter Regem Francorum & Romanum Pontificem, testatur Robertus in Chronico appendice ad Sigebertum, quibus autem conditionibus, ignoratur.

Itemque eodem anno Londoniae in Anglia celebratur Concilium pro libertate Ecclesiastica exule iam diu restituenda, de quo Rogerius in Annalibus his verbis: Anno gratiae millesimo centesimo quadragesimo tertio, qui erat annus octauus regni Regis Stephani, Rex Stephanus interfuit Concilio Londoniae in media Quadragesima. Quo quia nullus honor vel Clericis, vel Ecclesiae Dei a raptoribus deferebatur, & aequè capiebantur & redimebantur Clerici ut laici; tenuit idem Vintoniensis Episcopus, Urbis Romanae Legatus, Concilium apud Londonium, Clericis pro tempore necessarium: in quo sancitum est, ne qui alicui Clerico violentas manus iniecerit, ab alio possit absolui, quam ab ipso Papa, & in praesentia ipsius. Vnde Clericis aliquantum serenitatis vix tandem illuxit.] haec Rogerius.

XXV.

MORITUR

IOANNES

IMP. MA-

NVEL SVC-

EDIT.

d On. Frit.

lib 7. c. 18.

e Tyr. lib. 15.

c. 23. in fine.

Hoc eodem anno ex hac vita sublato Radulpho Antiocheno Patriarcha, propinato illi veneno, in locum ipsius subrogatus est Haimericus Decanus eiusdem Ecclesiae. ita ex Tyrio.

Quod item ad res pertinet Orientis, hoc anno mense Aprilis moritur Ioannes Imperator, relinquens Manuelem filium suum heredem Imperatorem. Ita quod tempus spectat, Nicetas, qui eius Imperio tribuit annos viginti quatuor & menses octo. idem Otto Frisingensis. Ex quibus corrigas errorem illapsum in VVilhelmum Tyrium, dum apud ipsum legitur.

A legitur ipse Ioannes defunctus anno millesimo centesimo trigesimo octauo, imperasse annos vigintiseptem: inest enim vtroque error, qui ex dictis Auctoribus & alijs arguatur: immo ab ipso met Tyrio, qui cum, ut alij, Ioannis ingressum ponat anno millesimo centesimo decimo octauo: si eidem numero addas, quos ponit Ioannis Imperij annos vigintiseptem, non trigesimo octauo, sed quadragesimo quinto post centesimum millesimum eum defunctum oportuisset asserere; cum tamen anno trigesimo octauo apud ipsum legatur Ioannes esse defunctus. Porro quod ad genus mortis pertinet eiusdem Ioannis Imperatoris, non nisi diuina contigisse vindicta Historici omnes tam Graeci quam Latini affirmant. Cum enim a Latinis abripere Antiochiam pertentasset, & quamuis monitus ab Innocentio Romano Pontifice per Legatum Episcopum Gabulensem, minimè destitisset, immo acerbius defuisset etiam in viros sanctissimos (ut testatur Otto) eremum incolentes: factum est, ut post obitum duorum filiorum, quò potuisset à coeptis desistere ita admonitus, suæ ipsius sagittæ venenatae vulnuscule, cum in venatione ea, pharetra euerfa, caderet; sibi ipsi mortem intulerit. Post autem eius obitum Manuel ipse patris iudicio comprobatus regendas suscepit habenas Imperij. Huic nouo Imperatori Conradus Rom. Rex matrimonio iunxit sororem coniugis suæ. Intercurrerant ea de re iam ad patrem Ioannem Imperatorem litteræ per nuntios Embriconem Herbipolensem Episcopum, & Robertum Principem Capuanum, & alia postea ad eundem Manuelem Comnenum missa. recitat eas Otto Frisingensis.

Hoc eodem anno ipsis primordijs Manuelis Comneni Imperatoris moritur Leo Styriota Patriarcha Constantinopolitanus, ut testatur Nicetas Choniata. De eodem Leone Theodorus Balsamon meminit, dum interpretatur sancti Basilij epistolam Canonicam ad Amphilochem, & in canone octogesimo tertio agit aduersus eos, qui morè Gentium exercent vaticinia ac veneficia, quorum occasione subijcit hanc narrationem: Cum enim beata in Domino vitæ coniux domini Alexij Comneni filij Inclijti Imperatoris in grauem morbù incidisset, & medici de eius sanitate desperassent propter multiplicium morborum contrarietatem: quidam Ethnici se eam curaturos professi, utpote quæ magicis artificijs laboraret: effecerunt ut multæ & admirandæ eius feminæ, & viri etiam exanimarentur. Clam autem proiebant imagines ex cera factas, & satanicè earum contredationem & inuentionem significabant, atque alia multa grauia fecerunt in Dei contemptum & multorum hominum supplicium; & ipsi quidem impij, cum rem efficere non potuissent, euauerunt. Nobilissima autem illa mulier non modò nihil adiumenti adepta est, sed etiam diuturno morbo vexata vita excessit, malo à se suscepto viatico, diuinorum scilicet canonum aduersus se indignatione, quam Deus propter alia eius bona opera alleuare dignetur. Post eius autem mortem tempore sanctissimi Patriarchæ domini Leonis Styppe, nonnulli quidem eius cognati & etiam subditi grauiter puniti sunt, ut qui sepius vaticinati essent, & satanicæ nefariæ operationi toto animo credidissent. Alij autem mediocri supplicio curati sunt, ut qui non sepe, nec ex animo malum illud securi essent. Est itaque canon attendendus, & Dei iudicio relinquenda ægrotantium cura, qui solo verbo dissolutas carnes astringit & colligat, nec tradere se oportet satanicis imposturis, quæ non solum corporum sanitatem auferunt, sed etiam animarum.] hæc Balsamon occasione Leonis Patriarchæ eiusdem canonis acerrimi vindicis. extat eisdem Leonis decretum de nuptijs duorum fratrum in Codice iuris Orientalis, nec non Arsenij, qui post ipsum Patriarcha vixit, licet in catalogo Patriarcharum Constantinopolitanorum nulla de eo sit mentio. At Nicetas affirmat subrogatum post Leonem Michaëlem monachum monasterij Acuti, sic dicti, virum (ut ait) virtute celebrem, & nostris litteris eruditum.] hic ipse dictus est etiam cognomento Oxytas, quod ex Oxyta insula, in qua suum erat monasterium, eductus esset. In serie Patriarcharum ponitur hic sedisse annos duos & menses octo, indeque se abdicasse, ut suo loco inferius dicturi sumus.

a Otto de gestis Frid. lib. 1. c. 23. & 24. XXVII. LEONIS PATRIARCHAE OBITVS.

D gnetur. Post eius autem mortem tempore sanctissimi Patriarchæ domini Leonis Styppe, nonnulli quidem eius cognati & etiam subditi grauiter puniti sunt, ut qui sepius vaticinati essent, & satanicæ nefariæ operationi toto animo credidissent. Alij autem mediocri supplicio curati sunt, ut qui non sepe, nec ex animo malum illud securi essent. Est itaque canon attendendus, & Dei iudicio relinquenda ægrotantium cura, qui solo verbo dissolutas carnes astringit & colligat, nec tradere se oportet satanicis imposturis, quæ non solum corporum sanitatem auferunt, sed etiam animarum.] hæc Balsamon occasione Leonis Patriarchæ eiusdem canonis acerrimi vindicis. extat eisdem Leonis decretum de nuptijs duorum fratrum in Codice iuris Orientalis, nec non Arsenij, qui post ipsum Patriarcha vixit, licet in catalogo Patriarcharum Constantinopolitanorum nulla de eo sit mentio. At Nicetas affirmat subrogatum post Leonem Michaëlem monachum monasterij Acuti, sic dicti, virum (ut ait) virtute celebrem, & nostris litteris eruditum.] hic ipse dictus est etiam cognomento Oxytas, quod ex Oxyta insula, in qua suum erat monasterium, eductus esset. In serie Patriarcharum ponitur hic sedisse annos duos & menses octo, indeque se abdicasse, ut suo loco inferius dicturi sumus.

* al. Stypiotæ

MILLESIMVS centesimus quadragesimus quartus, Indictione septima, sequitur Mannus, quo Caestinus Papa, ubi sedisset mensibus quinque & diebus decem & tribus,

I. CAESTINI PAP. OBITVS

tribus, obijt octauo Idus Martij. Ita Vaticanus codex de Vitis Pontificum, vbi & ista notata habentur: Hic fecit ordinationē per mensem Decembrem, in qua creauit Diaconos septem, Presbyteros per diuersa loca, & Episcopos per diuersa loca . . . . . Defunctus est apud Palladium octauo Idus Martij, & in Ecclesia Lateranensi tumulatus.

II.
LVCII PAP.
II. CREA-
TIO.

Cumque vacasset Sedes die vna, successus est in locum ipsius Gerardus Camerarius Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Crucis in Ierusalem, ex ordine Canonicorum regularium, cuius primordia hæc describuntur in dicto Codice Vaticano: Hic fuit ex prouincia Æmiliæ, patria Bononiensis, ex patre Viseo. Hic assumptus est à domino Papa Honorio in titulo sanctæ Crucis, & creatus Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius, suamque Ecclesiam sicut bonus pastor, tam in ædificijs, quam in possessionibus multum ac plurimum augmentauit, & diuitem de pauperrima fecit. Fabrica autem ipsius Ecclesiæ à summo vsque deorsum in melius reformata, & Claustum cum omnibus officinis de nouo ædificauit, & Conuentum ibidem Canonicorum regularium, Deo auctore, constituit. Hunc autem præclarum virum pro scientia & vitæ suæ meritis Papa Innocentius post mortem HaimERICI Cancellarij arctius sibi astrinxit, & Cancellarium Apostolicæ Sedis constituit, atque in obitu suo tamquam præcipuo & digniori Ecclesiæ membro bona Ecclesiæ commisit. Hic tamquam vir prudens & fortis, habito cum Ecclesiæ fidelibus consilio, Senatores, qui contra prohibitionem prædecessoris sui Papæ Innocentij Capitolium conscendere, Senatuum abiurare coëgit. tamen ab hoc anno tempus restituti Senatus eos numerare consueuissse, ipsorum publica monumenta docent inferius recitanda.

TEMPVS
RESTITVTI
SENATVS.

III.

Repentina ægritudine occupatus, conualuit, vt patet ex litteris eiusdem Lucij, quibus narrat sibi etiam laborandum aduersus Rogerium Siciliæ Regem, quem patebatur infestum. de his enim & alijs hæc scripsit ad Petrum Cluniacensem Abbatem:

a Petr. Clun.
lib. 5. ep. 19.

Lucius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Petro Cluniacensi Abbati salutem & Apostolicam benedictionem:

IV.
LVCII PAP.
EPIST. DE
REBUS SVIS

Dilectionis tuæ litteras debita benignitate suscepimus, & petitiones tuas, quæ nobis & fratribus nostris rationabiles visæ sunt, libenter admittimus. De statu vero nostro te sollicitum cognoscentes, scire te volumus, quia omnipotens Dominus sua nos gratia visitauit, castigans castigauit, sed morti non tradidit. Per ipsius misericordiâ conualescimus, & pristinam sanitatem in breui nos recepturos speramus. Ad colloquium Regis Siciliæ condescendimus: & quia ad honorem Dei & Ecclesiæ suæ finem à pacem cum eo facere non potuimus, instanti tamen ipsius violentia nos cogente, tregam cum eo composuimus. Placeat autem nobis, vt sicut litteris tuis nobis significasti, tresdecim de Fratribus tuis, quàm citius poteris, ad nos transmittas: quia nos, Domino auxiliante, eos honestè recipere, & ad honorem Dei & Cluniacensis Ecclesiæ collocare curabimus. Sanctam Congregationem vestram pro nobis orantem gratia diuina custodiat, & ab omnibus peccatis absoluat. Datum Laterani decimo Kalendas Octobris.] hæc Lucius Papa ad Petrum Abbatem Cluniacensem. Quæ autè stabilita fuerint inter Regem Rogerium & Romanum Pontificem pacta, dicetur inferius ex litteris Romanorum ad Conradum. Porro Petrus ipse, vbi idem Lucius creatus est Pontifex, ad eum in Urbem venerat, eoque salutato rediens Cluniacum, de reditu suo & studio Cluniacensium erga eum, deque monachis illi mittendis ad eundem Papam epistolam scripserat, quæ extat: ad quam Papa recitatas superius litteras reddidit.

b Idem lib. 5.
ep. 18.

V.

Misit ex iussione eiusdem Pontificis tresdecim monachos Cluniacenses Petrus, ac per ipsos litteras dedit ad eundem Lucium Papam, quibus eos mirum in modum commendauit, rogans, ne diuiderentur ab inuicem. Hos ergo Lucius Papa collocauit Romæ in famoso monasterio S. Sabba, vt apparet ex eiusdem Petri litteris ad Eugenium Lucij successorem Romanum Pontificem, cum & ostendit eosdem monachos inde fuisse pulsos atque verberatos, ab Eugenio autem Papa benignè susceptos. sunt hæc eius ad Eugenium verba: Vnde hoc tam antiquo vsu, quàm iam experta erga nos in expulsionem Fratrum nostrorum de S. Sabba, pastoralis dilectione ac studio vestro, quos eiectionis suscepistis, desolatos aluistis, verberatos confouistis, &c.] à quibusnam talia passi sint, præterquam ab Arnaldistis Romanis, non inuenimus. Extant & aliæ eiusdem Petri ad eundem Lucium Papam commendatiuæ litteræ pro Aurelianensi Episcopo.

DATVM
CLYNIAC
MONASTÈ-
RIVM S. SAB-
BÆ.

c Idem lib. 5.
epist. 21.

VI.

Huius Pontificis tempore Alfonsus Portugalliæ Dux pietatis ergo suum Ducatum constituit Romanæ Ecclesiæ veltigale annuo censu vinciarum auri quatuor. testatur id Innocentius Papa Tertius epistola centesima libri primi epistolarum eius. Ita quidem, dum Romani

DUX POR-
TVGALLIÆ
VOLVNTA-
RIO CENSU
SVBICIT
DVCATVM
ROMECCLE.

Romani rebellant & aduersantur, longè positi Principes ab extremis terræ laudant & prædicant Romanam Ecclesiam, & cum resiliunt illi, isti accurrunt spontanea subiectione.

Quantum autem à Romanis rebellantibus vexatus fuerit Lucius Papa, litteræ eius ad Conradum Regem ostendunt, quas recitat Otto Frisingensis huius temporis Auctor, qui & ista præmittit: Per idem tempus Lucius Papa, vir pro mansuetudine & humilitate sui officio sacerdotali dignus, Celestini, qui non plene sex mensibus federat, successor, grauem à ciuibus persecutionem passus, humiles ad Regem Conradum, tam suam oppressionem continentes, quàm de incolumitate & prosperitate eius Deo gratias agentes, ipsumque ad patrocinium Romanæ Ecclesiæ inuitantes, litteras mittit in hunc modum:

VII.
Otto Fris.
lib. 7. c. 31.

LVCIVS PA-
PA INTER-
PELLAT
CONRADVM
ADVERVS
ROMANVS.

VIII.

Lucius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo filio Conrado Romanorum Regi illustri salutem & Apostolicam benedictionem.

Omne datum optimum, &c. Populus enim Romanus nullas infantiæ suæ metas ponere volens, Senatoribus quos antè instituerant, Patricium adijciunt, atque ad hanc dignitatem Iordanem Petri Leonis filium eligentes, omnes ei tamquam Principi subijciuntur.] hucusque ex Lucij epistola Otto, quibus ista subijcit, dicens: Deinde Pontificem suum adeunt, ac omnia regalia eius tam in Vrbe quàm extra posita, ad ius Patricij sui reposcunt, eumque more antiquorum sacerdotum de decimis tantum & oblationibus sustentari oportere dicentes, de die in diem animam iusti affligere non timuerunt.] hæc ipse. Subijcit autem de eius obitu, sed de eo, suo loco anno sequenti.

Ab obitu namque Celestini hoc anno (vt ait idem Otto in Friderico) inualefcere cepit istiusmodi rebellio Romanorum aduersus Pontificem, eademque hæresis dicta Politicorum, siue alio nomine (si ab eius hæresiarcha denominare magis placeat) Arnaldistarum, ab Arnaldo Brixiano, sub Innocentio (vt dictum est) vulgari ccepta: damnata verò cum Auctore ab eodem Pontifice in Concilio Lateranensi. Quomodo autem idem hæresiar-

IX.

ROMANI
DEGENERES
HÆRESIM
SECTANTVR
ARNALDI.

cha post obitum Lucij se ad Urbem contulerit, suo loco dicendum. Ea erant tempora infelicissima, cum Romani ipsi, quorum fides in vniuerso orbe iam à tempore Apostolorum annuntiata semper fuit, resilientes modo à Pontifice dominandi cupidine, ex filijs Petri, & discipulis Christi, sunt soboles & alumni pestilētissimi Arnaldi de Brixia. Vt non mireris, si in Romanos huius temporis sanctus Bernardus (vt suo loco dicitur) vehementer commotus, aduersus eos ferreo stylo acuto valdè pugnarit. Verum cum tu Romanos audis, ne putes omnes eadem infania percitos & furore agitados: nam complures ex nobilium Romanorum familijs, ijs relictis, pro Pontifice rem agebant, quamuis multa paterentur ab istis hæc vt intelligas, sunt hic recitanda litteræ eorundem delirantium hæreticorum, qui vt se excusarent, & ad se fauorem allicerent Christianorum Principum, potissimum verò Regis Romanorum Conradi: hæc se ipsius nomine facere, pro ipso laborare, litteris significarunt, quas recitat Otto Frisingensis in Friderico: hinc autem suo loco ad fidem pleniorum rerum gestarum reddendæ, quibus idem qui eas recitat Otto, ista præmittit.

b Otto Fris.
sing. de Gest.
Fræd. lib. 1.
cap. 27. 28.
* Arnaldus

His diebus Arnaldus quidam Religionis habitum habens, sed cum minimè (vt ex doctrina eius patuit) seruans, ex Ecclesiastici honoris inuidia Urbem Romam ingreditur, ac Senatoriam dignitatem, equestremque ordinem renouare ad instar antiquorum volens, rotam pænè Urbem, ac præcipuè populum aduersus Pontificem suum concitauit. Vnde & ad eorundem temeritatis, vel potius fatuitatis corroborationem ab eis ad Principem destinatum tale rescriptum inuenitur:

Excellentissimo atque præclaro Urbis & orbis totius domino Conrado Dei gratia Romanorum Regi semper Augusto, Senatus populisque Romanus salutem & Romani Imperij felicem & inelytam gubernationem.

XI.
ROMANO-
RVM AR-
NALDISTA-
RVM EPIST.
AD CONRA-
DVM RE-
GEM ROM.

Regali excellentiæ per plurima iam scripta nostra facta & negotia diligenter exposuimus, & quomodo in vestra fidelitate permaneamus, ac pro vestra Imperiali corona exaltanda & omnimodò augenda quotidie decertamus. Ad quæ quia regalis industria (vt postulauimus) rescribere dignata non fuit: planè tamquam filij & fideles de domino & patre satis miramur. Nos enim quicquid agimus, pro vestra fidelitate & honore facimus. Et quidem regnum & Imperium Romanorum vestro à Deo regimini concessum exaltare atque amplificare cupientes, in eum statum, quo fuit tempore Constantini & Iustiniani, qui totam orbem vigore Senatus & populi Romani suis tenuere manibus, reducere, Senatu pro his omnibus Dei gratia restituto, & eis, qui vestro Imperio semper rebelles erant, quique tantum honorem Romano Imperio surripuerant, magna ex

parte conculcatis: quatenus ea quæ Cæsari & Imperio deberentur, per omnia & in omnibus obtineatis, vehementer atque vnanimiter fatagimus atque studemus. & ob huius rei effectum, bonum principium ac fundamentum fecimus. Nam pacem & iustitiam omnibus eam volentibus obseruamus, fortitudines, id est turres & domos potentum Vrbs, qui vestro Imperio vnâ cum Siculo & Papa resistere parabant, cepimus, & quasdam in vestra fidelitate tenemus, quasdam verò subuertes solo coæquauimus. Sed pro his omnibus, quæ vestre dilectionis fidelitate facimus, Papa, Frangipanes, & filij Petri Leonis, homines & amici Siculi, excepto Iordane, nostro fidelitate in vestra vexillifero & adiutore: Prolo-marus quoque & alij plures vndique nos impugnat, ne liberè (vt decet) Imperialem Regio capiti valeamus imponere coronam. At nos, quoniam amanti nullus labor grauis est, licet inde plurima damna sustineamus: pro vestro amore & honore gratanter patimur. Scimus namque nos à vobis proinde præmium, sicut à patre, accepturos, vosque in eos, sicut in Imperij hostes vindictam duros.

XII. Cùm tanta igitur nostra in vobis fidelitas sit, tantaque pro vobis sustineamus: precamur ne spes ista nobis deficiat, ne Regia dignitas nos vestros fideles & filios despiciat. Neque si in regalibus auribus aura sinistra de Senatu & nobis flauerit, in eam intèdat aut respiciat, quia qui de nobis vestræ altitudinè mala suggerunt, de vestra & nostra (quod absit) dissensione lætari volunt, & vtroque, vt soliti sunt, callidè opprimere moluntur. Sed circa hæc, ne fiant, regalis prudentia, vt decet, sollicita sit & prouida. Reminiscaturque vestra solertia, quot & quanta mala Papalis Curia, & dicti quondam ciues nostri Imperatoribus, qui fuerunt ante vos, fecerint, & nunc deteriora vobis cum Siculo facere tentauerunt. Sed nos Christi gratia in vestra fidelitate viriliter eis resistimus, ac plures ex illis ab Vrbe sicut pessimos hostes Imperij, vt sunt, pepulimus. Appropinquet itaque nobis Imperialis celeriter vigor: quoniam quidquid vultis in Vrbe obtinere, poteritis. Et vt breuiter ac succinctè loquamur: potenter in Vrbe, quæ caput mundi est (vt optamus) habitare, toti Italiæ ac regno Teutonico, omni Clericorum remoto obstaculo, liberius & melius, quam omnes ferè antecessores vestri, dominari valebitis. Sine mora ergo, precamur, vt veniatis, & interim de statu vestro, quem semper desideramus salubrem & prosperum, de his regalibus litteris ac iunctis nos latificare dignemini. Sumus enim per omnia vestræ voluntati semper obtemperare parati. Sciat is præterea, quia pontem Miluium extra Vrbem parum longè, per tempora multa pro Imperatorum contrario destructum, nos, vt exercitus vester per eum transire queat, ne Petri Leones per Castellum sancti Angeli vobis nocere possint, vt statuerant cum Papa & Siculo, magno conamine restauramus, & in parui temporis spatio, muro fortissimo & silicibus, iuuante Deo, complebitur.

ROM. AR-
NALDISTAR
VOCANT
ROMAM
CONRA-
DVM.

XIII. Concordiam autem inter Siculū & Papam huiusmodi esse accepimus. Papa concessit Siculo virgam & anulum, dalmaticam & mitram atque sandalia. Et ne vllum mittat in terram suam Legatum, nisi quem Siculus petierit. Et Siculus dedit ei multam pecuniam pro detrimento vestro, & Romani Imperij, quod Dei gratia vestrum existit. Hæc omnia sollicitè vestra animaduertat, optime Rex, prudentia.] salutationem autem sequenti peatistico impertiunt:

SALVTATIO.

*Rex valeat, quidquid cupit, obtineat, super hostes
Imperium teneat, Roma sedeat, regat orbem
Princeps terrarum, ceu fecit Iustinianus.
Cæsaris accipiat Cæsar, quæ sunt sua Præsul,
Vt Christus iussit, Petro soluente tributum.*

XIV.
CONRADVS
DESPEXIT
LEGATIO-
NEM AR-
NALDISTA-
RVM.

ROMANI
GLORIOSI
CONFESSO-
RES.

precamur vt benignè recipiatis, & quod vobis dixerint, credatis, quia scribere cuncta nequiuimus. Sunt enim nobiles viri Guido Senator, Iacobus filius Sixti procuratoris, & Nicolaus eorum socius.] hucusque Romanorum Arnaldistarum litteræ ad Conradum. Quanti autem eas fecerit Conradus, idem Otto sic docet: At Christianissimus Princeps huiusmodi verbis siue nanijs præbere aures abnuuit. Quinimò venientes ad se ex parte Romanæ Ecclesiæ viros magnos & claros, quorum vnus Guido Pisanus eiusdem Curie Cardinalis & Cancellarius erat, renouationemque antiquorum priuilegiorum suorum postulantes, honorificè suscepit & honestè dimisit.] hæc tenus de his Otto. Audisti Lector, ex aduersariorum testimonio, non omnes Romanos, Arnaldistas fuisse hereticos, immò nobiliores tum temporis permanisse constantes gloria confessionis illustres. Licet enim à concuiibus plurima paterentur, ab Ecclesia tamen nullatenus descuerunt:

vt

A vt inter alios Frangipanum familia, quæ perfans in fide diluit eam, quam contraxerat de decoris notam tempore Gelasij Secundi, cui (vt vidimus) hostiliter est aduersata; sic & filij magni illius Petri Leonis, vno (vt audisti) Iordane excepto, inter Arnaldistas proficiente. Quod autem in eadè epistola nulla de ipso Petro Leonis parente mentio fiat, quem haud pridem subscripsisse nouimus publicis monumentis: conijci satis potest, cum his diebus ex hac vita migrasse, sepulchrumque fuisse in atrio Basilicæ sancti Pauli, vbi in tabella marmorea parieti imposta supra sepulchrum legitur eiusmodi epitaphium:

PETRAVS
LEONIS.

*Præterit vt ventus Princeps seu Rex opulentus,
Et nos vt fumus, puluis & umbra sumus.
Tot tantisque bonis pollens Petrus ecce Leonis,
Respice quàm modico nunc tegitur tumulo.
Vir fuit immensus, quem proles, gloria, census
Sustulit in vita, non sit vt alter ita.
Legum seruator, patria decus, Vrbs amator,
Extruxit celsis turribus astra poli.
Omnia præclara mors obtenebravit amara,
Nominis ergo Dei gratia parcat ei.
Iunius in mundo fulgebat sole secundo,
Separat hunc nobis cum polus atque lapis.*

EPITAPH.
PETRI LEONIS.

In ipso sepulchro:
*Te Petrus & Paulus conseruent Petre Leonis,
Dent animam calo, quos tam deuotus amasti.
Et quibus est idem tumultus, sit gloria tecum.*] sed oratio petat externa.

C Hoc eodem anno, flagrante bello ciuili in Ecclesia Anglicana, diuina vltio aduersus profanatores Ecclesiarum multipliciter est demonstrata. Res tunc gestas sic narrat Rogerius in Annalibus: mense autem Augusti miraculum iustitia sua dignum virtus diuina monstrauit. Duos namque, qui monachis euulsis, Ecclesias Dei conuerterant in castella, similiter peccantes simili pœna mulctauit. Robertus namque Marmion vir bellicosus hoc in Ecclesia de Couentre peruersus egerat. Porro Gaufridus (vt diximus) in Ecclesia Ramensensi scelus idem patrauerat. Insurgens igitur Robertus Marmion in hostes, inter ingentes suorum cuneos coram ipso monasterio solus interfectus est & excommunicatus, morte perenni depascitur. Similiter Gaufridus prædictus Consul nouus inter acies suorum confertas à quodam pedite vilissimo solus sagitta percussus est. & ipse quidem vulnus ridens, post aliquot dies tamen ex ipso vulnere excommunicatus occubuit. Ecce Dei laudabilis & omnibus sæculis prædicanda eiusdem sceleris eadem vindicta, Dum autem Ecclesia illa pro castello teneretur, ebulliuit sanguis à parietibus Ecclesiæ & claustris adjacentis, indignationem diuinam manifestans, sceleratorum exterminationem denuntians. Quod multi quidem viderant, & ego quidem ipse meis oculis inspexi. Quia igitur improbi dicebant Deum dormire, excitatus est Deus & in hoc signo, & in significato.

XV.
VLTIO IN
EOS QUI
ECCLE. IN
MVNITIO-
NEM CON-
VERT-
RVNT.

Eodem quippe anno & Arnulphus filius Gaufridi Consulis, qui post mortem patris Ecclesiam incastellatam retinebat, captus est, & per hoc exulatus. Et princeps militem suorum in hospicio suo ab equo corruens, effuso cerebro expirauit. Princeps autem peditum suorum Reimerius nomine, cuius officium fuerat frangere Ecclesias vel incendere: dum mare cum uxore sua transiret (vt multi perhibuerunt) nauis immobilis facta est. Quod monstrum nautis stupentibus, sorte data rei causam inquirentibus, res cecidit super Reimerium. Quod cum ille nimirum totis contradiceret viribus: secundò & terriò fors iacta, in eum deuenit. Positus igitur in scapha est, & vxor eius, & pecunia sceleratissime acquisita: & statim nauis cursu velocissimo, vt prius fecerat, mare sulcat. Scapha verò cum nequissimis subita voragine circumducta in æternum absorpta est.] hucusque Rogerius de Ecclesiarum violatoribus.

XVI.
ALIA DE
HIS PRO-
DIGIA.

Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno, qui secundus numeratur Balduini pueri Regis, exercitus Christianorum sub spe potiundi Bostro metropoli Arabum, insidijs circumuentus, in extremis periculis constitutus, virute sacratissimæ Crucis eripitur, & duce cælesti nuntio incolumis ad propria restituitur. Rem gestam pluribus narrat VVillelmus Tyri Archiepiscopus, ex quibus hæc reddere satis ad institutum: b Videntes porro hostes quòd sic non proficerent, ad alia se conuertunt molimina. Erat sanè regio tota vepribus &

XVII.
VVIII. Tyr.
lib. 1. c. 8.
SANCTAE
CRVCIS OPE
LIBERATVR
EXERCITVS
CHRISTIA-
NORVM.
b Idem l. 1. c.
6. 11. 12. 13.

CHRISTI LVCII PAP. II. CONRADI REG. ROM. 6. 1144. I. MANVELIS IMP. 2.

frutetis humilibus, cardonibus aridis, & sinapis silua, veteribus stipulis & frugibus iam ma- turis obsita: his omnibus ignem subijciunt, vento nostris obuio fomitem & vires mini- strante. Hic incendij vicinioris afflatu, sumique occurrentis nube densissima nostris inge- minatur molestia. Cum ecce ad venerabilem virum dominum Robertum Nazarenum Archiepiscopum, qui Crucem Dominicam baiulabat, omnis populus cum clamore & ciulatu conuersus, postulabat cum lacrymis, dicens: Ora pro nobis pater, & per hoc viuifi- cæ Crucis lignum, quod manibus gestas, in quo nostræ salutis auctorem credimus pe- pendisse, erue nos ab his malis; nam diutius sustinere non possumus. Erat autem populus in modum fabrorum ferrariorum officinas exercentium, vento agitante fuliginem, tam facie quam toto corporis habitu nigredine factus decolor, & tam ætatis quam incendio- rum caumate duplicato, ad supremum afflictus siti, supra vires laborabat. Ad has itaque gementis populi voces, vir Deo amabilis contritus corde, & animo valde compatiens, salu- tate lignum erigit contra incendia, quæ illi totis viribus procurabant, & inuocato desupe- rius auxilio, statim affuit virtus diuina, & in momento conuersis in oppositum flatibus, incendia tetra simul cum fumi caligine in hostes, qui nostrum præcedebant exercitum, se dirigunt: & quæ in nostram parauerant læsionem, in suam vident retorta perniciem. Stup- pent hostes nouitate miraculi, & singularem reputant Christianorum fidem, quæ tam præ- sens à Domino Deo suo pro votis impetraret beneficium. & paulò inferius, cum in alia ineuitabilia Christianorum exercitus incidisset discrimina, vt errarent omnes in inuio & non in via, & angustijs locorum intercludendi, ab ingruentibus hostibus omnes cædendi essent: præuio ignoto duce, nempe cælesti nuntio eodemque signifero, per alias vias est securè deductus Ierosolymam vsque. Qui & admirabili perfunctus ministerio, ab omnium mox euauit oculis. Sicque sacratissimæ Crucis adminiculo, in expeditione omnium periculosissima, cum Rege omnis exercitus diuina virtute est liberatus.

IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 7. ANNVS ANNVS MANVELIS IMP. 3. 1145. I.

I. LVCII PA- PAP. OB- TVS.

CHRISTI Domini & Dei nostri anno millesimo centesimo quadragesimo quinto, Indictione octaua, quinto Kalendas Martij, Lucius Papa ex hac vita migravit, cum sedisset menses vndecim, dies verò quatuordecim. In codice Vaticano, qui inscribitur de Priuilegijs Romanæ Ecclesiæ, inter res gestas Lucij, de eius obitus occasione hoc asseritur: ipsum cum Romanos ad noua studia concitatos depellere conaretur à Capitolio, incerto lapidis ictu percussus fuisse, atque non postmultos dies agrotasse, eoque morbo ex hac vita migrasse. At nihil de ictu lapidis Otto eius temporis Auctor, sed hæc tantum: Ipse Lu- cius quotidianis cruciatibus, de eiusmodi Romanorum rebellionem videlicet, ac tædio vitæ affe- ctus, infra anni spatium Pontificatus sui diem obiit. Rursus de ipso hæc in scripto codice Vaticano: Hic dedit Basilicæ sancti Saluatoris Lateranensium Ecclesiæ sancti Ioannis Ante portam Latinam cum omnibus capellis atque tenimentis suis. Dedit etiam eidem Eccle- siam sancti Nicolai in Hospitali cum omnibus tenimentis suis: item textum Euangelicum ex auro & argento operose factum. Dedit etiam ampullas ad seruitium altaris optimas & mirabiles. Hic fecit ordinationem vnã mense Decembri, in qua creauit Diaconos, Presbyteros & Episcopos per diuersa loca, ex quibus Nicolaus Diaconum sancti Lauren- tij in Damaso creauit Bibliothecarium, quo munere ipse functus erat, virum in primis litteris Hebraicis peritissimum: qui de emendatione diuinæ Scripturæ commentarium edidit. Moritur in monasterio sancti Gregorij ad Cluium Scauri, & sepelitur in Latera- nensi Basilica. Non vacauit Sedes, sed repente (vt ait sanctus Bernardus) ob periculum imminens fuit successor electus.

II. EVGENII PAP. III. CREATIO.

Etenim post obitum Lucij, ob tumultuantes Romanos Arnaldistas conuenerunt vna- nimes Cardinales metuentes in Ecclesiã monasterij sancti Cæsarij, illicque Dei nutu, haud de gremio ex more aliquem eligendum putarunt ex Cardinalibus in Romanum Pontifi- cem, sed conuertentes oculos in Abbatem monasterij S. Anastasij Trium Fontium, Ordinis Cisterciensis, eidem haud pridem sub Innocentio Papa Secundo à sancto Bernardo præfectum, Bernardum itidem nominatum, patriã Pisanum, virum probitate insignem, & pru-

CHRISTI. EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 7. 1145. I. MANVELIS IMP. 3.

A & prudentia in negotijs obeundis locupletem, tempore perditissimo, quo huiuscemodi bello ciuili Vrbs flagraret, putarunt fore aptissimum: quem cum sagacissimum fuissent ex- perti, pari consensu summa concordia elegerunt. Quæ autem mox post electionem sine secuta, ex sæpè citato scripto codice Vaticano sic accipe: Electus deductus est ad Lateranense palatium, & in Apostolica Sede secundum morem positus est, & nominatus Eugenius Papa Tertius. Qui cum proxima die Dominica con- secrationis munus apud sanctum Petrum, sicut consuetudinis ordo poscebat, & dispositum fuerat, deberet suscipere, præcognito senatorum peruerso consilio, quo eius electionem violenter retractare disposuerant, nisi eorum voluntatem faceret, & usurpatum Senatui eis Apostolica auctoritate confirmaret: noctis silentio Urbem cum paucis fratribus exijt, & ad Arcem Monticelli se in tutum recepit. Congregatis verò alia die cunctis patribus, qui dispersi fuerant propter metum furentis populi, processit ad Farfense monasterium in Sabinis positum cum domestica familia, & consecrationis gratiam in sequenti Dominica pro plenitudine sui Apostolatus, secundum morem Ecclesiæ, Domino auctore, suscepit. Exijt ergo rumor iste, sicut vox lætitiæ ad omnes gentes, & de tam sancta promotione vni- uersa Ecclesia exultauit, dicens cum Psalmista: Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis: quoniam ex insperato exaltauit humilem, & sublimauit cornu christi sui. At quid Arnaldistas Romani? Vbi viderunt tum Eugenium, tum Cardinales omnes ex eorum manibus elapsos esse, conuerterunt se ad demolitionem atque depræda- tionem ipsorum dominorum. Ita quidem testatur sanctus Bernardus in epistola ad Roma- nos ipsos hoc anno data, quam suo loco inferius reddidimus sumus, nec non etiam Otto Frisingensis eiusdem temporis Scriptor famã celebris affirmat.

III. EVGENIUS PAPA TERTIUS. GAM CA- PESSIT.

Psal. 144. 2. Reg. 2.

C Ipse verò sanctus Bernardus, vbi audisset certo nuntio famam de sui Abbatis in Pontifi- cem electione: expectabat se de his ab eo reddi litteris certiores, sed cum fuga, & alia plura ingruentia tunc negotia eundem Eugenium occupatum detinerent, rupit ipse silen- tium, ad eundemque Eugenium has planè aureas litteras dedit: Amantissimo Patri & domino Dei gratia summo Pontifici Eugenio Bernardus Clara- uallis vocatus Abbas, modicum id quod est.

Bern. ep. 237

Auditum est in terra nostra, & celebri sermone vulgatum verbum hoc, quod factum est de vobis à Domino. Prefferam styliam hastenùs, rem tacitus considerabam. Expectabam enim litteras vestras, & præueniri à vobis in benedictionibus dulcedinis. Expectabam vi- rum fidelem, qui veniret à laterè tuo, qui diceret cuncta per ordinem, quid, quomodo, vel qualiter actum esset. Expectabam si quis fortè de filijs meis reuertetur, qui leniret dolo- rem patris, qui diceret: Ioseph filius tuus viuit, & ipse dominatur in tota terra Ægypti. Hinc est, quòd litteræ istæ non sunt voluntatis, sed necessitatis, & amicorum extortæ preci- bus, quibus negare non possum modicum illud quidquid residuum est vitæ meæ. Quia ta- men semel cœpi, loquar ad dominum meum: iam enim filium dicere non audeo, quia fi- lius in patrem, pater mutatus est in filium. Qui post me venit, ante me factus est: sed non inuideo, quia quod mihi deerat, in eo me habere confido, qui non solum post me, sed et- iam per me venit. Nam si dignaris, quodam modò per Euangelium ego te genui. Quæ est ergo spes nostra & gaudium nostrum, & corona gloriæ? nonne vos ante Deum? Denique filius sapiens gloria est patris. A modò tamen non vocaberis filius, sed vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Hæc est mutatio dexteræ Excelsi, & multi in muta- tione ista gaudebunt. Nam quemadmodum olim Abram in Abraham, Iacob in Israël, & vt de tuis magis prædecessoribus tibi proponam: Sicuti Simon in Cepham, Saulus in Paulum, sic filius meus Bernardus in patrem meum Eugenium, læta prorsus & vili, vt spe- ramus, translatione promotus est. Digitus Dei est iste, i' fuscitans de puluere egenum, & de stercore erigens pauperem: vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Superest, vt facta hac commutatione tui, ipsa quoque quæ tibi commissæ est Domini tui sponsa mutetur in melius, & iam nequaquam Sarai, sed Sara de cetero nominetur.

V. S. BERNAR- DI ADEVG. PAP. DE EIVS CREA- TIONE EP.

Gen. 45.

Psal. 76.

Gen. 17.

Marc. 3.

Ab. 13.

Psal. 122.

VI. MONITA SALVER- RIMA.

2. Cor. 1.

Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus intellectum. Si amicus sponsi es, ne dixe- ris dilectam eius principem meam, sed principem; nil tuum in ea vendicans, nisi quòd pro- ea si oportuerit, etiam animam dare debes. Si Christus te misit, æstimabis te non mini- strari, sed ministrare venisse: & ministrare non solum substantiam, sed ipsam quoque a- nimam, sicut præfatus sum. Verus successor Pauli dicit cum Paulo: Non quia domina- mur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri. Petri heres audiet Petrum dicentem: & pru-

a 1. Pet. 5. Neque ut dominantes in Cleris, sed formam facti gregis. Sic enim iam non ancilla, sed libera etiam & formosa speciosissimi sponsi per te in desideratos adsciscetur amplexus. Alioquin per quem alium hanc tam debita libertas sperabitur, si & tu (quod absit) in Christi hereditate quæras quæ tua sunt, qui iam & ante didiceras, non dico tua non retinere, sed nec tuus esse? Ergo fiduciam talem habens in te, qualem in nullo prædecessorum tuorum à multis retrò temporibus visa est habuisse, exultat merito ubique, & gloriatur in Domino omnis Ecclesia Sanctorum: & specialiter illa, cuius verus te portavit, & cuius vbera tu suxisti. Quid ergo? Nonne & mihi licet gaudere cum gaudentibus? Numquid non ero vnus de numero latantium? Exultavi, fateor, sed cum tremore. Exultavi, sed in ipso exultationis meæ articulo timor & tremor venerunt super me. Ego enim et si nomen patris deposui, sed non timorem, sed non anxietatem, postremò nec affectum, nec viscera patris, Considero gradum, & casum vereor: considero fastigium dignitatis, & intueor faciem abyssiiacientis deorsum. Attendo celsitudinem honoris, & è vicino periculum reformido, pro eo quòd scriptum est: Homo cum in honore esset, non intellexit. Quod quidem ad causam magis, quàm ad tempus arbitror esse referendum: vt sic intelligatur dictum, Cum in honore esset, non intellexit, ac si diceretur: Honor absorbit intellectum.

b Psal. 48. Et quidem elegeras abiectus esse in domo Dei tui, & recumbere in nouissimo loco in conuiuio eius, sed placuit dicere ei qui te inuitauit: Amice ascende superius. Itaque ascendisti in altum: noli altum sapere, sed time: ne fortè contingat serò miserabilem illam emittere vocem: A facie iræ & indignationis tuæ eleuans allisisti me. Altiorum quippe locum sortitus es, sed non tutiorem, sublimiorem, non securiorem. Terribilis prorsus, terribilis est locus iste. Locus, inquam, in quo stas, terra sancta est, locus Petri est, locus Principis Apostolorum, vbi steterunt pedes eius, locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Si fortè declinaueris à via Domini, sepultus est in eodem loco, vt sit tibi contra te in testimonium. Meritò tali pastori, tali nutricio commissa est Ecclesia, cum adhuc tenera, adhuc in cunabulis esset: cuius docta magisterio & exemplo educata, omnia terrena calcaret, vt pote qui excusserat manus suas ab omni munere: qui dicebat de corde puro & conscientia bona: Argentum & aurum non est mihi. Hæc hæcenus.

c Psal. 101. Ceterum causa, quare ante tempus scripserim vobis; hæc est. Vintoniensis Episcopus & Eboracensis Archiepiscopus non gradiuntur vno spiritu cum Cantuariensi Archiepiscopo, sed incedunt sibi ex aduersò, & hæc vetus est de legatione querela. Verumtamen quis est ille, & qui sunt illi? Nonne Eboracensis ipse est, cui te præfente, cum adhuc esses quasi vnus ex nobis, fratres tui restiterunt in faciem, eò quòd reprehensibilis erat? Sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, & præualuit in vanitate sua. Certum est tamen, quòd non intrauit per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde. Si pastor fuisset, diligendus erat, si mercenarius, tolerandus. Nunc autem cauendus & repellendus, vt pote fur & latro. Quid dicam de domino Vintoniensi? Opera quæ ipse facit, testimonium perhibent de eo. Porro Archiepiscopus Cantuariensis, cui aduersantur, vir religiosus est & suauolentis opinionis. Pro ipso petimus vt respondeat ei iustitia sua. Verum illorum iniquitas super eos vt sit, sicut scriptum est: Iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum. Cum acceperis tempus, secundùm opera manuum illorum retribuies illis: vt sciant Prophetam esse in Israel.

d Psal. 117. Quis mihi det antequam moriar, videre Ecclesiam Dei sicut in diebus antiquis, quando Apostoli laxabant retia in capturam, non in capturam argenti vel auri, sed in capturam animarum? Quàm cupio illiuste hereditare vocem, cuius adeptus es sedem? Pecunia, inquit, tua tecum sit in perditionem. O vox tonitru! o vox magnificentiæ & virtutis, ad cuius terrorem confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion! Hoc vehementer expectat, & omnino experit à te mater tua: hoc filij matris tuæ pusilli cum maioribus desiderant, hoc suspirant, vt omnis plantatio, quam non plantauit Pater cælestis, tuis manibus eradicetur. Ad hoc enim constitutus es super gentes & regna, vt euellas & destruas, & ædifices & plantes. Multi audito hoc verbo, dixerunt apud se: Iam securis ad radicem arborum posita est. Multi dicunt in corde suo: Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit, in quo sarmenta sterilia recidentur, vt ea quæ præualent, vberius fructum afferant.

e Cant. 2. Confortare igitur, & esto robustus: manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Vindica

STC CON- GAUDETV- TIMEAT S. BERN.

VII. Luc. 14.

d Psal. 101

LOCVS PETRI ROM. ECCL.

e Act. 3.

VIII. CAUSA EPISCOPORVM ANGL.

f Ezech. 18

IX.

ECCL. REFORMATIO EXOPTATA.

g Act. 4.

h Matth. 3

i Luc. 3.

k Cant. 2.

X.

A Vindica tibi animi tui constantia & vigore spiritus partem, quem dedit extra fratres tuos tibi omnipotens Pater, quam & tulit de manu Amorrhæi in gladio & arcu suo. In omnibus tamen operibus tuis memento te esse hominem, & timor eius, qui aufert spiritum Principum, semper sit ante oculos tuos. Quatorum in breui Romanorum Pontificum mortuus oculis aspexisti? Ipsi te prædecessores tui, tuæ certissimæ & citissimæ decessionis admonent, & modicum tempus dominationis eorum paucitatem dierum tuorum nuntiet tibi. Iugi proinde meditatione inter huius transeuntis gloriæ blandimenta memorare iniquissimam tuam, quia quibus successisti in Sedem, ipsos sine dubio sequeris ad mortem: hæcenus ad Eugenium sanctus Bernardus. ad electores verò S. R. E. Cardinales has litteras dedit: Dominis & Patribus Reuerendis Cardinalibus & Episcopis omnibus qui sunt de Curia, puer sanctitatis eorum.

B Parcat vobis Deus, quid fecistis? sepultum hominem reuocastis ad homines: fugitantem curas & turbas curis denuò implicastis, & immiscuistis turbis. Fecistis nouissimum primum, & ecce nouissima illius periculosiora prioribus. Crucifixus mundo per vos reuixit mundo: & qui elegerat abiectus esse in domo Dei sui, ipsum vos in dominum omnium elegistis. Cur consilium inopis confudistis? cur pauperis hominis & mendici & compuncti corde iudicium perturbastis? Carrebat bene. Quid vobis visum est sepire vias eius, auertere semitas, gressus inuoluere? Quasi descenderet de Ierusalem, & non magis ascenderet de Iericho, sic incidit in latrones. Et qui se tamquam violentis quibusdam diaboli manibus, carnis illecebris & gloriæ sæculi potenter excusserat, non tamen valuit effugere manus vestras. Num idcirco Pisam deseruit, vt reciperet Romam? Num qui in vna Ecclesia non sustinuit Vicedominatum, dominatum in omni Ecclesia requirebat? Quid igitur rationis seu consilij habuit, defuncto summo Pontifice, repente irruere in hominem rusticianum, latenti iniicere manus, & excussa è manibus securi & ascia, vel ligone, in palatium trahere, leuare in cathedram, induere purpura & bysso, accingere gladio ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis? Sic non erat inter vos sapiens & exercitatus, cui potius ista conuenirent?

C Ridiculum profectò videtur, pannosum homuncionem assumi ad præsidendum Principibus, ad imperandum Episcopis, ad regna & imperia disponenda. Ridiculum an miraculum? Planè vnum horum. Non nego, non diffido posse fuisse hoc etiam opus Dei, qui facit mirabilia magna solus, præsertim cum audiam vsquequaque ex ore multorum, quoniam à Domino factum est istud, Sed nec ego oblitus sum iudiciorum Dei antiquorum, & Scripturæ, plurimos recensentis ex priuata seu etiam rusticana vita olim assumptos in voluntate Domini ad regendum populum eius. Denique nonne (vt vnum è pluribus memorem) tali quodam modo elegit David seruum suum, & suscepit eum de gregibus ouium, de post forantes accepit eum? Ita inquam, ita & de nostro Eugenio in beneplacito Domini potuit contigisse. Non sum securus tamen, quoniam filius delicatus est, & tenera verrecundia eius afflueta potius orio & quieti, quàm tractandis quæ foris sunt: timendum que ne non ea auctoritate qua oportuerit, sui Apostolatus officia exequatur. Quid putatis gefere animi nunc hominem illum, qui de secreto internæ contemplationis, & amica solitudine cordis tamquam infans è gremio & sinu matris subito proturbatus, tractum se ad medium videt, & quasi ouem ad victimam ductum ad tam insuetam & insuauia? Nisi Dominus supponat manum suam, heu, necesse est obruatur & opprimatur onere insueti & nimio, quod & gigantinis (vt aiunt) vel ipsius quoque angelicis humeris formidabile videatur.

D Verumtamen quia sic factum est, & sicut multi dicunt, à Domino factum est: vestra interest, charissimi, vestris feruentibus studijs fidelibusque obsequijs sollicitè confouere quod vestris manibus constat elaboratum. Si qua ergo consolatio in vobis, si qua virtus charitatis in Domino, si qua miseratio pietatis, si qua compassionis viscera, assistite, & collaborate illi in opere, ad quod assumptus est per vos à Domino. Quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ; hæc ei suggerite, hæc suadete, hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum. Hæcenus ad Cardinales sanctus Bernardus.

E At quæ post hæc Romani Arnaldistæ egerint aduersus S. R. E. Cardinales consilio eiusdem Arnaldi, se horum fauore in Urbem intrudentis, hæc ex Ottone eius temporis Auctore prodacta.

CITAB MOR- TIS COGITATIO COMMEN- DATVR.

Ber. ep. 236 XI.

AD S. R. E. CARDIN. S. BERN. EPISTOLA.

b Psal. 149

XII. PONTIFICIUM MV- NVS.

c Psal. 117

d Psal. 77.

XIII.

XIV.

^a Otto de rebus Frid. 4.2.620.

prodamus, qui ait: ^a Circa principia Pontificatus Eugenij pestifer Arnaldus Urbem ingressus, cum eam contra Pontificem suum in seditionem excitata inuenisset, viri sapientis haud sectatus consilium, de huiusmodi dicentis: Ne in eius ignem ligna struas: amplius eam in seditionem excitauit, proponens antiquorum Romanorum exempla, qui ex Senatus maturitatis consulto, & ex iuuenum animorum fortitudinis ordine & integritate totum orbem terræ suum fecerint. Quare reedificandum Capitolium, renouandam dignitatem Senatoriam, reformandum Equestrem ordinem docuit. Nihil in dispositione Urbis ad Romanum spectare Pontificem: sufficere sibi Ecclesiasticum iudicium habere. In tantum verò huius venenosæ doctrinæ cepit inualescere malum, ut non solum nobilium Romanorum, ipsi videlicet aduersantium, sed Cardinalium diruerentur domus & splendida palatia, verum etiam de Cardinalibus reuerendæ personæ inhonestè sauciatis quibusdam, à furenti plebe tractarentur.] hæc Otto. reliqua autem quæ subijcit, ad tempora Hadriani Papæ sunt referenda.

XV.
QVAE SVB
EVGENIO
TENTET
ARNALDVS.
^b Ligur. in
Frid. lib. 3.

Quæ verò sub Eugenio bestia ista ausa est, cecinit etiam istis versibus Ligurius in Friderico: ^b

*Ast ubi de medio sublato Prasule summo,
Eugenius sacra suscepit iura Cathedra:
Ille Petri solidam cupiens conuellerè petram,
Vt caput infirmum per cetera membra dolorem
Diffundit, Romana petit vmerarius ausu
Mœnia sacrilego, rotamq; nefarius Urbem
Inscit, impuri corruptam semine verbi:
Et populi tantas in Clerum concitat iras,
Vt penitus nullum summo deferret honorem
Pontifici, Clerumq; odio vexaret iniquo.*

*Et si quis, cui mens equi & reuerentior esset,
Et meliora pio flagrarent viscera voto,
Fortè refragari seu dissuadere furorem,
Ausus erat, seseq; nonis opponere monstris:
Omnibus ereptis, subuersa funditus ade,
Corporis afflictu, seu tandem sanguine fuso
Clericus, aut etiam popularis facta luebat.*

*Quin etiam titulos Urbis renouare vetustos,
Patricios recreare viros, priscolq; Quirites,
Nomine plebeo secernere nomen Equestre,
Iura Tribunorum, sanctum reparare Senatum,
Et senio fessas mutasque reponere leges,
Lapsa ruinosis & adhuc pendentia muris
Reddere primæno Capitolia prisca nitenti,
Consilijs armisq; sua moderamina summa
Arbitrio tractare suo. Nil iuris in hac re
Pontifici summo, modicum concedere Regi
Suadebat populo, sic lesa stultus uterque
Ataestare reum gemina se fecerat aula.]*

XVI.
^a Otto Erisf. 4.7.6.31.

Otto autem rursus alibi de his, quæ ad hæc Eugenij tempora spectant: ^c Viterbium veniens, ibi per aliquod tempus moram fecit. At Romanus populus cum Patricio suo Iordane in furorem versus, Præfecturæ dignitatem abolentes, omnes Principes ac nobiles ex ciuibus ad subiectionem Patricij compellunt, & non solum quorundam illustrium laicorum turres, sed & Cardinalium ac Clericorum domus subruentes, prædam immensam diripiunt. Ecclesiam etiam Beati Petri omnium Ecclesiarum caput sacrilegè & profanissimè incastellare non metuunt, peregrinos causa orationis aduenientes, ad oblationem quartus gratiæ, plagis & verberibus cogunt, ac quosdam ex ipsis offerre nolentes, in ipsa porticu & vestibulo templi nefario ausu occidere non verentur.] hæcenus de Arnaldo acque Arnaldistis huius temporis Otto.

XVII.

His igitur adeo nefandis longè lateque per orbem sparsis, trans Alpesque transmissis, sanctus Bernardus ad eundem populû Romanum ab Arnaldo seductum has litteras dedit:

Nobi-

A Nobilibus & optimatibus atque vniuerso populo Romano Frater ^a Bernardus Clareuallus vocatus Abbas, declinare à malo, & facere quod bonum est.

Sermo mihi est ad te, popule sublimis & illustris, cum sim vilis exiguaque persona, ac nullius penè momenti homuncio. Id quidem verecundû atque onerosum mihi consideranti, quis quibus scribam, simulque quàm aliter hoc alius indicare possit. Sed leuius reor verecundia apud homines periclitari, quàm condemnari apud Deû silentio, veri taciturnitate, & absconsione iustitiæ. Ipse enim dicit: ^b Annuntia populo meo scelera eorum. Erit mihi etiam in testimonium ante faciem Domini, si dicere poterò: ^c Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam, & salutarem tuam dixi. Pro huiusmodi sanè non vereor, quamuis verecundia reluctante, pro mea ignobilitate scribere de longinquo ad populum gloriosum, atque his litteris transmontanis sui ipsorû periculi atque peccati commone Romanos, si fortè audiant & quiescant. Quis scit si conuertantur ad precem pauperis, qui non cedunt potentium minis, non omni armaturæ fortis? Nónne quondam in Babylone ad vocem pueri iunioris vnius, omnis ille populus, qui à senibus iniquis iudicibus seductus fuerat, reuersus est ad iudiciû, & sic seruatus est sanguis innoxius in die illa? Ita nunc quoque, etsi adolescentulus sum ego & contemptus (adolescentulus dico non annorum paucitate, sed meritorum) potens est tamen Deus dare etiam voci meæ vocem virtutis, per quâ fiat, ut & is populus, quem nihilominus constat esse seductû, ad iudicium reuertatur. Mea ergo defensio ad eos, qui mihi hinc fortè succensendum indignandumve putauerint, hæc sit. Si neque hoc satis est, etiâ istud adijcio. Communis est causa, & non est distinctio pusilli & magni. Dolor nempe in capite est, ac per hoc minimè alienus ne à minimis quidem vel extremis quibusque corporis partibus, nec à me ergo. Peruenit profectò vsque ad me, quamuis omnium minimum, dolor maximus iste, quia maximus est, & quia cum sit capitis, non potest non esse & corporis, cuius membrum sum ego. Numquid non dolente capite, clamat lingua pro omnibus corporis membris, in capite se dolere, & omnia per ipsam suam caput, suamque capitis fatentur incommodum?

Dimittite proinde, quæso dimittite, ut plangam paululum apud vos dolorem meum, nec meum tantum, sed & totius Ecclesiæ. Nónne ipsius vox est hodie per vniuersum mundum: ^d Caput meû doleo, caput meum doleo? Quis namque vel nouissimus Christianorum in toto sit orbe, qui non gloriatur hoc capite, quod ambo illi gloriosi Principes terræ, alter amisso, alter submisso in cruce capite, suo triumpho extulerunt, suo sanguine ornauerunt? Ad omnem itaque spectat Christianum iniuria Apostolorum: ^e & sicut in ^c Psal. 18. omnem terram exiuit sonus eorum, sic læsio eorumdem ab omnibus vsquequaque sentitur, vsquequaque plangitur & doletur.

Quid vobis visum est, ô Romani, offendere Principes mundi, vestros autem speciales patronos? Cur Regem terræ, cur Dominum cæli furore tam intolerabili, quàm irrationabili in vos pariter prouocatis, dum sacram & Apostolicam Sedem diuinis regalibusque priuilegijs singulariter sublimatam ausu sacrilego inceffere, suoque minuere honore contenditis, quem vel soli contra omnes, si oportuisset, defendere debuistis? Sic fatui Romani non iudicantes, neque quod honestum est discernentes, caput vestrum atque omnium, quod in vobis est, deturpatis, pro quo magis nec vestris ipsis ceruicibus parcendum à vobis foret, si necessitas exegisset? Patres vestri Vrbi orbem subiugauerunt, vos Urbem properatis orbi facere fabulam. En Petri heres Petri Sede & Vrbe à vobis expulsus est. En rebus & domibus suis, vestris manibus spoliati sunt Cardinales atque Episcopi ministri Domini. ^f O popule stulte & insipiens, ô columba seducta non habens cor! Nónne ille caput, & illi oculi tui erant? Quid ergo nunc Roma, nisi sine capite truncum corpus, sine oculis frons effossa, facies tenebrosa? Aperi gens misera, aperi oculos tuos, & vide desolationem tuam iam iamque imminentem. Quomodo in breui mutatus est color optimus, & facta est quasi vidua domina Gentium, princeps prouinciarum? Verùm initia malorum sunt hæc, grauiora timemus.

Numquid non prope interitum es, si persistis? Reuertere, reuertere Sunamitis, reuertere ad cor tuum: agnosce iam, vel serò, quæ, quanta, à quibus patiaris, vel passa sis. Recordare qua causâ, quo fine, per quos, & in quos vsus, non longè ante hos dies cunctarum quæ in te sunt Ecclesiarum omnis ornatus & census profligatus est, quidquid in altaribus & in altarium vasis, quidquid in ipsis sacris imaginibus auri & argenti reperiri tunc potuit, manibus impiorum direptum & asportatum est. Quid ex his omnibus tu

XVIII.

^a Ber. ep. 242.
^b BERNARDVS RE-
DARGVIT
ROMANOS.

^b Isa. 58.
^c Psal. 39.

XIX.

^d 4. Reg. 4.

^e Psal. 18.

XX.
OBIVRO-
ATIO SEVERA
SERVISTA.

^e Osee 7.

^e Thren. 4.

XXI.
ASPERA
SERVISTA
REPRE-
HENSIO.

in

in tuis nunc mar supiis inuenis? Porro decor domus Domini irrecuperabiliter perijt. Et A nunc quid tibi visum est iterare malitiam, innouare denuò super te dies malos? Quid modò vel lucri amplioris vel certioris spei arridet tibi? Nisi quòd in eo nouissima tua cernuntur incautiora prioribus, quòd tunc quidem non solùm multi de plebe, sed etiam de Clero & Principibus nonnulli per orbem in schismate illo fauerunt tibi: nunc verò sicut manus tuæ contra omnes, sic manus omnium contra te. Mundus est à sanguine tuo mundus omnis præter te solam, & filios tuos qui in te sunt. Væ ergo nunc tibi, popule miserande, & væ duplo quàm antè non ab exteris nationibus, non à feritate barbarorum, non à millibus armatorum: væ tantùm à facie tuorum tibi, væ à domesticis & amicis, à clade intestina, à cruciatu præcordiorum, à torsionibus viscerum.

X XII. Agnoscite iam, quia non omnes pacifici qui domestici, nec omnes amici qui videntur? Etsi aliàs noueramus, sed nunc per te manifestius edocemur omnem veritatem illius sermonis Domini, quem dixit, Quoniam inimici hominis domestici eius. Væ fratri à fratre in medio tui, & filijs à parentibus. Væ non à gladijs, sed à labijs iniquis & à lingua dolosa. Viquequòd malè in malo vos alterutrum confortatis: & gladijs laborum inuicem sternitis, inuicem perditis, vt ab inuicem consumamini? Congregamini oues dispersæ, redite ad pascua, redite ad pastorem & Episcopum animarum vestrarum: redite præuaricatores ad cor. Quod loquor non quasi hostis conuictans, sed quasi amicus obiurgans, Habet vera amicitia nonnumquam obiurgationem, adulationem numquam, sed iungimus & obsecrationem.

XXIII. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo, reconciliamini principibus vestris (Petrum loquor & Paulum) quos vtiq; in Vicario & successore suo Eugenio suis sedibus & ædibus effugastis. Reconciliamini, inquam, orbis Principibus, ne fortè incipiat pro eis pugnare orbis terræ contra insensatos. An nescitis, quia his offensis nihil omnino valetis, his proptijs nihil omnino timetis? Non, inquam, non timebis sub horum tutela millia populi circumdantis te, Vrbs inclyta, ciuitas fortium. Reconciliare proinde illis simul & millibus Martyrum, qui quidem apud te, sed contra te sunt propter grande peccatum quod peccastis, in quo & persistis. Reconciliare etiam omni Ecclesiæ Sanctorũ, qui vbiq; terrarum, audito hoc verbo, scandalizati sunt. Alioquin pagina ista contra te testimonium erit: sed & ipsi Apostoli & Martyres tui stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt, & qui abstulerunt labores eorum, sed iam finem loquendi omnes pariter adiamus. Annuntiaui iustitiam, prænuntiaui periculum, veritatem non tacui, hortatus sum ad meliora: superest vt aut de vestra citius correctione lætemur, aut de iusta imminenti damnatione certi in solabiliter lugeamus, arescentes & tabescentes præ timore & expectatione quæ superuenient vniuersæ Vrbi.] hucusque sanctus Bernardus in spiritu vehementi, sed sancto. Qui etiã contra eisdem Arnaldistas Romanos & istam ad Conradum Regem tunc scripsit epistolam, magistralem illam quidem, Bernardo dignam, & eo ad quem scribitur, orthodoxo Rege. quæ sic se habet: b

XXIV. Nec dulcius, nec amabilius, sed nec arctius omnino regnum sacerdotiumque coniungi, seu complantati in inuicem potuerunt, quàm vt in persona Domini ambo hæc pariter conuenirent, vt pote qui factus est nobis ex vtraque tribu secundùm carnem summus & sacerdos & Rex. Non solùm autem, sed & commiscuit ea nihilominus ac confœderauit in suo corpore quod est populus Christianus, ipse caput illius: ita vt hoc genus hominum Apostolica voce genus electum regale sacerdotium appelletur. In alia quoque Scriptura, quotquot sunt prædestinati ad vitam; nõne omnes Reges & sacerdotes nominantur? Ergo quæ Deus coniunxit, homo non separet. Magis autem quod diuina sanxit auctoritas, humana studeat adimplere voluntas: & iungant se animis, qui iuncti sunt institutis: inuicem se foueant, inuicem se defendant, inuicem onera sua portent. Ait Sapiens: c Frater adiuuans fratrem, ambo consolabuntur. Quid si alterutrum se (quod absit) corroserint & momorderint, nõne ambo desolabuntur? Non veniat anima mea in consilium eorum qui dicunt, vel Imperio pacem & libertatem Ecclesiarum, vel Ecclesijs prosperitatem & exaltationem Imperij noturnam. Non enim vtriusque institutor Deus in destructionem ea connexuit, sed in ædificationem. Si hoc scitis: quousque vos communem contumeliam, communem dissimulatis iniuriam? Nõne vt Apostolica Sedes, ita & caput Imperij Roma est? Vt ergo de Ecclesia taceam, num honor Regi est, truncum in manibus tenere imperium? Et quidem ignoro, quid vobis super hoc consulant sapientes vestri

SALVBRIS EXHORTATIO.

b Bern. ep. 243

XXIV. S. BERNARDVS HORTATVR CONRADVM REGEM AD DEFENSIONEM ECCL. c I. Pet. 2, d Mat. 19

e Prov. 18

A vestri & Principes regni: sed ego in insipientia mea loquens, quod sentio non tacebo.

Ecclesia Dei ab exortu sui vsque ad hæc tempora pluries tribulata est, & pluries liberata est. Denique audite quid ipsa de se loquatur in Psalmio. Ipsi enim vox est: a Sapere expugnauerunt me à iuuentute mea, etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Certus esto, o Rex, b quoniam nec nunc quoque relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. Non est abbreviata manus Domini, nec facta omnipotens ad saluandum. Liberabit & hoc tempore absque dubio sponsam suam, qui suo sanguine redemit eam, suo spiritu donauit, donis cælestibus exornauit, ditauit nihilominus & terrenis. Liberabit, inquam, liberabit, sed sit in manus alterius, viderint regni Principes, idne honor Regis, regniue utilitas sit. non est vtiq; Quamobrem accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, & restituar sibi Cæsar quæ Cæsaris sunt, & quæ sunt Dei Deo. Vtrumque interesse Cæsaris constat, & propriam tueri coronam, & Ecclesiam defendere. Alterum Regi, alterum conuenit Ecclesiæ Aduocato.

Victoria, sicut in Domino confidimus, præ manibus est. Superbia & arrogantia Romanorum plus quàm fortitudo eorum. Quid enim? Numquid quispiam magnus vel potens, verbi gratia, Imperator aut Rex fœdam rem istam in Imperium pariter sacerdotiumque præsumit? Sed populus hic maledictus & tumultuosus, qui suas nescit metiri vires, cogitare finem, considerare prouentum, in insipientia sua furore suo ausus est hoc grande sacrilegium attentare. Absit vt vel ad momentum stare possit ante faciem Regis popularis manus, vulgi temeritas. Factus sum insipiens, qui cum sim vilis ignobilisque persona, tamquam aliquis magnus consilijs, tantæ magnitudinis tantæque sapientiæ me ingessi, & de re magna. At quò ignobilior atque abiectior, tantò liberior sum ad loquendum, quod charitas suggerit. Vnde & adhuc addo in eadem insipientia mea: Si quis aliud quàm locutus sum vobis (quod non credimus) suadere conabitur, is profectò aut non diligit Regem, aut parum intelligit, quid Regiam deceat maiestatem: aut certe quæ sua sunt querit, & non valde quæ vel Dei vel Regis sunt, curare conuincitur.] hæc ad Conradum Romanorum Regem sanctus Bernardus contra Romanos illos Arnaldi furore bacchantes.

Inter hæc autem accidit secundùm illud diuinum oraculum Veritatis ore pronuntiatum de prædestinatione Sanctorum: d Venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob, & filij regni eijscentur in tenebras exteriores.] quòd dum Romani resiliunt, accurrant populi è longinquo; cum negant isti qui propè, profiteantur qui longè sunt positi; vt ita saltem erubescant omnes, qui oderunt Sion. Vidisti anno superioribus principem, inferentem in Romanam Ecclesiam dono prouinciam, annuo censu constitutam eidem spontaneè vestigalem, tunc cum inhærentes lateri, sed rebelles animo Romani illi hæretici Arnaldistæ temporali dominio exuendam Sedem ipsam Apostolicam conclamarent. Accidit modò (quod non poteris nisi vehementissime admirari) quòd eodem hoc ipso tempore, quo à suis ciuibus fugatur & expellitur ab Vrbe Eugenijs Papa: legationibus Borealium, Occidentalium, atque Orientalium frequentatur: dum extorris ab Vrbe, profugus Viterbij consideret. Quis infelix ignorans, seu potius negans Deum, casui tribuet ista, & non prouidentia Dei? quem qui negat, sententia sapientum, Deum negare pariter intelligatur.

Qui igitur sui principatus in terra Petrum constituit successorem, super Sedem eius & sedentes desuper successores inuigilare vt intelligerent insipientes in populo, & stulti aliquando saperent; & quòd non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel: vocat ab Oriente Legatos, qui christum Domini venerentur, peruenientes ad eum eo tempore, cum contemnerent, despicerent, fugarent, insuper & persequerentur qui proximè eius lateri filij inhærebant. Sed audies ista ab Auctore eius temporis, qui rei gestæ seriem scripsit, e Ottone Frisingensi Episcopo, probitate insigni, & veritatis cultore exactissimo, quæ post consecrationem Eugenijs Papæ contigerunt, primùm narrans, quæ sunt superioribus recitata de Arnaldistarum Romanorum grassatione in Cardinalium ædes; postmodùm cum agit de ipsius Pontificis commoratione Viterbij (vbi eum contigit ad finem vsque anni huius commorari) ostendit illic eundem Eugenijs visitatum legationibus diuersarum Borealium prouinciarum. Quando enim & idem ipse Frisingensis Ecclesiæ Episcopus Viterbium etiam accessit, & inuisit eundem Pontificem; venerunt ad eum

Annal. Eccl. Tom. 12.

D d

& legat.

XXV. ECCL. ST. TVS QUALI SEMPER. a Psal. 128. b Psal. 124. c Isa. 59.

XXVI. CERTAM VICTORIAM SPONDET.

XXVII. d Math. 8. LEGATIONES EXTERIORVM AD SEDEM APOSTOLICAM.

XXVIII.

PROSEQUESTES LEGATIONES AD EVGENIUM.

Otto Fris. lib. 7. c. 31. 32. 33.

& legationes ex ultimis orbis finibus, ex Anglia, itemque ex Oriente, nempe ex Armenia & Syria, agemus de singulis.

XXIX.
LEGATIO EX
ANGLIA.

Ex Anglia quidem hoc anno ad Eugenium Papam recens creatum venit Alexander Episcopus Lincolnensis, qui benignè acceptus est ab ipso Eugenio Papa, cuius benignitas & affabilitas mirificè commendatur à Rogério in Annalibus, ubi hæc habet: Eodem anno Episcopus Lincolnensis Alexander iterum Romam petens, susceptus est honorificè ab Eugenio Papa novo, viro summa dignitate condigno. Cuius mens semper benigna, cuius discretio semper æqua, cuius facies semper non solum hilaris, sed etiã & iucunda.] hæc de Eugenio Rogerius huius temporis Scriptor accuratissimus. Tunc quoque temporis, cum Viterbij Eugenius consisteret, Orientales ex Armenia atque Syria legationes accepit, prout ab eo qui præfens aderat, a Ortone, qui & ea quæ vidit, etiam fidelilimè scripsit, refertur: Ea tempestate Legati Armeniorum Episcoporum, eorumque Metropolitanorum, quem ipsi

2 Otto Fris.
l. 7. c. 31.
32. 33

XXX.
LEGATIO
ARMENIARUM
ECCL.

Catholicon, id est Vniuersalem, propter infinitum, id est, amplius quam mille Episcoporum sub se habentem numerum vocant, Legati ab ultimo panè Oriente, summum Pontificem Viterbij, laboriosum iter per annum & sex menses complentes, aduent: eique ex parte illius Ecclesiæ subiectionem omnimodam eum consalutando offerentes, causas viæ nobis cum alijs multis præsentibus apud veterem aulam aperiunt, quæ tales erant. Inter ipsos & Græcos quædam de ritu sacrificij habitudo est in quibusdam, in alijs verd discrepantia. Ponunt enim fermentatum panem sicut illi, aquam autem vino non admiscunt, sicut nos & illi. Præterea Natiuitatem Domini Epiphaniæ continuantes, duas illas festiuitates vnã faciunt. Pro his & alijs, dum inter se dissentirent, Romanam Ecclesiam iudicem eligentes, consultum veniunt, formamque sacrificij iuxta consuetudinem eius sibi tradi deposcunt:

XXXI.
INSTITVTVM
TVR ARME-
NI DIVINA
VISIONE.

Quos Romanus Antistes gratanter suscipiens, Missarum solemniss ac sacrificijs secretis adhibuit, diligenterque ea quæ fiebant ibidem, eos animaduertere monuit. Quod dum facerent, intentique sacro altari astarent, vnus ex eis Pontificali dignitate præditus, sicut postmodum in plena Curia retulit, in beati Martini octaua, quando dedicatio Ecclesiæ Beati Petri celebrari solet, summo Pontifice diuina mysteria agente, splendido fulgore radium Solis super caput eius coruscare, & in ipso duas columbas ascendentes & descendentes vidit. Cumque diligentius hac illacque oculos circumferret, nullumque aditum, per quem lux illa transfunderetur, inueniret: deificum hoc esse cognoscens, ac ad obedientiam Romanæ Sedis amplius accensus, cunctis quæ viderat, aperuit. At venerabilis Pater non suis hoc meritis attribuens, ipsius potius fide cælitus hoc sibi monstratum affirmabat, vt videlicet Ecclesia, à qua ipse missus fuerat, Sacramentorum virtutem veritatis luce perfusam cognosceret, ac deinceps quali ea reuerentia & forma tractare deberet, addiceret. Retulit etiam præfatus Episcopus, quod in confinio Armeniæ quædam gentes essent, quæ foetus suos ferentes generarent, eosque statim ad aquas Armeniorum lauandos transmitterent. Quos cum illi Baptismatis vnda tingentes, innatum eis foetorem propellerent, mox tamen remissi, ad paganissimum ritum & spurciciam redibant. Quod verum faciendum esset, item Romanam Ecclesiam consuluerunt.

XXXII.
LEGATIO EX
SYRIA AD
EVGENIUM
PAPAM.

Vidimus etiam ibi tunc prætaxatum de Syria Gabulensem Episcopum, cuius præcipuè opera ad plenum Antiochia Romanæ Sedi subesse cœpit, tam de Patriarcha suo Antiocheno, & de Principis matre Balduini Ierosolymitani quondam Regis filia querimoniam facientem, quam de spolijs Sarracenis ablati, iure antiquitatis exemplo Abrahæ decimas (qui eas Deo recognoscens victoriam, de suis spolijs Melchisedech dedit) exigentem, ac super hoc Apostolicæ Sedis auctoritatem requirentem. Audiuimus eum periculum transmarinæ Ecclesiæ post captam Edesiam lacrymabiliter conquerentem, & ob hoc Alpes transcendere ad Regem Romanorum & Francorum pro flagitando auxilio volentem.] hæc de Syri Episcopi legatione. Subijcit eius narrationem de rebus Æthiopiæ Regis Presbyteri Ioannis vulgò nominati.

XXXIII.

Sic igitur deficientibus Romanis Arnaldistis, vniuersus terrarum orbis confluit veluti ex condito ad Eugenium Papam, vocante eo, cui curæ est regimen Ecclesiæ, Christo Domino nostro. Tunc illud accidit, vt in tanta negotiorum frequentia ipse Eugenius non potuerit penitus vitare surreptionem litigantium, quo factum est, vt lata tunc quædam sententia ab eo reuocanda fuerit postea per Innocentium Tertium Papam. Ait enim ipse Innocentius: b Perpeximus, quod primo mensè sui Pontificatus fuerit ab eo sententia promulgata, quãdo non plenè de meritis ipsius causæ videbatur instructus, illa nitens præcipua ratione,

b. c. Tum ex
litteris De
integr. rest.
in vi.

A ratione, quod priuilegium Vrbanum Secundi ex parte vestra productum, subiectum fuerit falsitati, cuius tenorem nos in Registro eius inuenimus incorruptum.] hæc Innocentius.

Vt autem eiusmodi surreptiones, quibus decipi solent sæpè Pontifices quamuis prudentes, Eugenius Papa, quantum possibile esset, vitare posset: illud remedium, quod magis opportunum videretur, adhibendum putauit, nimirum vt fidiissimum haberet Cancellarium Cardinalem. Ad quod munus delegit intimum amicum, Canonicum Pisanum, Rolandum nomine, ad quem sanctus Bernardus a litteras dedit, in quibus hæc inter alia:

XXXIV.
ROLANDVS
ELECTVS
CANCELLA-
RIVS S. R. E.

Benedictus Deus, qui secundum suam misericordiam Eugenium nostrum, immò suum, præuenit in benedictionibus dulcedinis, parare scilicet lucernam christo suo, & præmittere virum fidelem in adiutorium eius, & nostram quoque plurimam consolationem. Nam cum molesta esset amico amici vocatio & absentatio, cuius nimirum præsentia frui delectatur in Domino: iam tunc (vt manifestè video) cogitabat ipse cogitationes pacis, & non afflictionis, & dicebat: b Quod ego facio, tu nescis modò: scies autem postea. b

a Ber. ep. 334.
XXXV.

Quamobrem sollicitus sis, charissime, pro eo, cui te consolatore & consiliario ordinauit Deus, & obserua cautè secundum datam tibi sapientiam, ne fortè inter tam multiplicitatem negotiorum tumultus, malignorum fraude circumueniri possit, vt surripiatur ei verbum, quod indiguum sit Eugenio Apostolato, &c.] ista Bernardus. At quod dictum ait ipsi: Quod ego facio, tu nescis modò: scies autem postea] potuit alluisse ad prædictionem futuri Pontificatus, quo idem Rolandus foret initiandus. Pontifex enim postea fuit, & vocatus Alexander Tertius, ab Eugenio primò in diaconum SS. Cosmæ & Damiani, deinde in Presbyterum tituli Sancti Marci cooptatus. At nec sic planè satis consultum, quin mendacia inferrentur in Curiam: vt sæpè queritur idem ipse suis epistolis.

b Joan. 13.

S. BERNAR-
DI VATICI-
NIVM.

C Vbi quæro sine zizanijs seges Dominica?

Hoc anno, auditis legationibus è Syria, missis de damnis illatis ab infidelibus, Edeffa capta, Antiochia atque Ierosolymis in discrimen adductis: de expeditione Occidentalium in Terram sanctam agitari cœptum. Eugenius siquidem Papa non curans quæ sua essent, sed quæ Dei esse sciret: non ad sui liberationem exilij aduersus Romanos Occidentalium Christianorum Principum arma conuertenda putauit, sed aduersus Sarracenos res Christianorum in Oriente inuadentes & possidentes, fore mouenda omni conatu, Pontificia auctoritate laborat, primùm omnium scribens ad Ludouicum Francorum Regem. Perfacile namque fuit ad religiosum opus impellere ipsum, qui iam vouerat eamdem inire ad sancta loca peregrinationem. de quo ista c Otto Frisingensis:

XXXVI.
EVGEN. PAP.
PRO EXPED.
ORIENTALI
AGIT.

Ludouicus dum occultè Ierosolymam eundi desiderium haberet, eò quod frater suus Philippus eodem voto astrictus, morte præuentus fuerat: diutiùs protelare nolens propositum, quibusdam ex Principibus suis vocatis, quid in mente volueret, aperuit. Erat tunc temporis in Gallia cœnobij Claræuallensis Abbas quidam Bernardus dictus, vita & moribus venerabilis, religionis ordine conspicuus, sapientia litterarumque scientia præditus, signis & miraculis clarus. Hunc Principes vocandū, ab eoque quid de hac re fieri oporteret, tamquam à diuino oraculo consulendum decernunt. Vocatur præfatus Abbas, consiliumque ipse super prædicti repositur Principis voluntate. Ille de tam grandi negotio ex propria auctoritatis arbitrio responsum dare friuolum iudicans: vt ad Romani Pontificis audientiam & examen deferatur, optimum esse respondit. Itaque missa ad Eugenium legatione, totum illi negotium aperitur. Qui antecessorum suorum exempla reuoluens, quod videlicet Vrbanus huiusmodi occasione transmarinam Ecclesiam, duasque Patriarchales sedes, id est, Antiochiam & Ierosolymam ab obedientia Romanæ Sedis scissas, in pacis unitatem receperit: votis prædicti Regis, pro dilatando Christianæ religionis ritu annuit: auctoritate prædicandi, animosque cunctorum ad hoc commouendi, prænominato Abbati, qui apud omnes Galliarum ac Germaniarum populos, vt Propheta vel Apostolus habebatur, concessa. Vnde eius scriptum tale ad Regem Principesque suos directum inuenitur:

c Otto Fris.
de Gest. Frid.
lib. 1. c. 34.

XXXVII.
LUDOVICVS
AGIT PRO
EXPEDITIO-
NE IN TER-
RAM SAN-
CTAM.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo filio Ludouico illustri & glorioso Francorum Regi, & dilectis filijs Principibus, & vniuersis Dei Fidelibus per Galliam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Quantum prædecessores nostri Romani Pontifices pro liberatione Orientalis Ecclesiæ laborauerunt, antiquorum relatione didicimus, & in gestis eorum scriptum reperimus. Prædecessor etenim noster felicitis memoriæ Papa Vrbanus, tamquam tuba intonuit, & ad ipsius deliberationem S. R. E. filios de diuersis mundi partibus sollicitare curauit.

XXXVIII.
EVGENII
PAP. APOST.
LITTERAR
PRO EXPE-
DITIO-
NE IN TER-
RAM SAN-
CTAM.

Ad ipsius siquidem vocem Ultramontani, & præcipue Francorum regni fortissimi & strenui bellatores, & illi etiam de Italia, charitatis ardore succensi conuenerunt, vt maximo congregato exercitu, non sine magna proprii sanguinis effusione, diuino eos auxilio comitante, ciuitatem illam, in qua Saluator noster pro nobis pari voluit, & gloriosum ipsius sepulchrum passionis suæ nobis memoriale dimisit, & quamplures alias, quas prolixitatem vitantes, memorare superfedimus, à Paganorum spurcicia liberarent. Quæ per gratiam Dei & patrum vestrorum studium, qui per interualla temporum eas defendere, & Christianum nomen in partibus illis dilatare pro viribus studuerunt, vsque ad nostra tempora à Christianis detentæ sunt, & aliæ vrbes Infidelium ab ipsis viriliter expugnatz.

XXXIX.
DESSAE
CAPTIVITAS
DEPLOCATVR.

Nunc autem nostris & ipsius populi peccatis exigentibus (quod sine magno dolore & gemitu proferre non possumus) Edeffa ciuitas, quæ nostra lingua Rohais dicitur, quæ etiam, vt fertur, cum quondam in Oriente tota terra à Paganis detineretur, ipsa sola sub Christianorum potestate Domino seruebat, ab inimicis Crucis Christi capta est, & multa Christianorum castella ab ipsis occupata: ipsius quoque ciuitatis Archiepiscopus cum Clericis suis, & multi alij Christiani ibidem interfecti sunt: & Sanctorum reliquæ in Infidelium conculcationem datæ sunt & dispersæ. In quo quantum Ecclesiæ Dei & toti Christianitati periculum imminet: & nos cognoscimus, & prudentiam vestram latere non credimus. Maximum namque nobilitatis & probitatis indicium fore cognoscitur, si ea, quæ patrum strenuitas acquisiuit, à vobis filijs strenue defendantur. Verumtamen si (quod absit) secus contigerit: patrum fortitudo in filijs imminuta probatur.

XL.
HORTATVR
PONTIFEX
FRANCOS.

Vniuersitatem itaque vestram in Domino commonemus, rogamus atque præcipimus, & in peccatorum remissionem iniungimus, vt qui Dei sunt, & maxime potentiores & nobiles, viriliter accingantur, & Infidelium multitudini, quæ se tempus victoriæ super nos adeptam lætatur, sic occurrere, & Ecclesiam Orientalem tanta patrum vestrorum (vt prædiximus) sanguinis effusione ab eorum tyrannide liberatam ita defendere, & multa captiuorum millia confratrum nostrorum de ipsorum manibus eripere studeatis; vt Christiani nominis dignitas vestro tempore augeatur, & vestra fortitudo, quæ per vniuersum mundum laudatur, integra & illibata seruetur. Sit vobis etiam in exemplum bonus ille Mathathias, qui pro paternis legibus conseruandis, seipsum cum filijs & parentibus suis morti exponere, & quidquid in mundo possidebat, relinquere nullatenus dubitauit; atque tandem, diuino cooperante auxilio, per multos tamen labores tam ipse quam sua progenies de inimicis viriliter triumphauit.

1. Mach. 2.

XLI.

QVÆ CON-
CEDANTVR
CRUCE SIG-
NATIS.

Nos autem vestrorum quieti & eiusdem Ecclesiæ destitutioni paterna sollicitudine prouidentes, illis, qui tam sanctum, tamque pernecessarium opus & laborem deuotionis intuitu suscipere & perficere decreuerint, illam peccatorum remissionem, quam præfatus prædecessor noster Papa Vrbanus instituit: auctoritate nobis à Deo concessa, concedimus & confirmamus. Atque vxores & filios eorum, bona quoque & possessiones sub sanctæ Ecclesiæ, nostra etiam & Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ Dei protectione manere decernimus.

Auctoritate etiam Apostolica prohibemus, vt de omnibus quæ, cum crucem acceperint, quietè possederint: nulla deinceps quæstio moueatur, donec de ipsorum reditu vel obitu certissimè cognoscatur.

Præterea, quoniam illi, qui Domino militant, nequaquam in vestibus pretiosis, nec cultu formæ, nec canibus vel accipitribus, vel alijs quæ portendant lasciuiam, debent intendere: prudentiam vestram in Domino commonemus, vt qui tam sanctum opus incipere decreuerint, ad hæc non intendant, sed in armis, equis, & ceteris, quibus Infideles expugnant, totis viribus studium & diligentiam adhibeant.

XLII.

INDVL-
GENTIA
PLENA
CONCESSA.

Quicumque verò ære premuntur alieno, & tam sanctum iter puro corde inceperint: de præterito vsuras non soluant, & si ipsi vel alij pro eis occasione vsurarum astricti sunt: sacramento, vel fide Apostolica eos auctoritate absoluimus.

Liceat eis etiam terras, siue ceteras possessiones suas, postquam commoniti propinqui siue domini, ad quorum feudum pertinent, pecuniam commodare aut noluerint, aut non valuerint: Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis, vel alijs quoque Fidelibus liberè siue vlla reclamatione impignorare.

Peccatorum remissionem & absolutionem iuxta præfati prædecessoris nostri institutionem, omnipotentis Dei & Beati Petri Apostolorum principis auctoritate nobis à Deo concessa

A concessa talem concedimus, vt qui tam sanctum iter deuotè inceperit & perfecerit, siue ibidem mortuus fuerit, de omnibus peccatis suis, de quibus corde contrito & humiliato confessionem susceperit, absolutionem obtineat, & sempiternæ retributionis fructum ab omnium remuneratione percipiat. Datum Vetrallæ Kalend. Decembris. Est Vetralla oppidum haud longè à ciuitate Viterbiensi. Quæ verò de expeditione ista secuta sint, dicentur pro temporis ratione anno sequenti.

Quid autem de Pontifice actum? Vtique quod Christus pollicitus fuerat, dicens: Primò quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis, dum Eugenius laborat pro liberatione Terræ sanctæ, Deus expugnat inimicos eius, Romanos ipsos, de quibus hæc habet idem Auctor: Quos venerabilis Pontifex, percusso prius cum quibusdam fautoribus suis anathematis gladio Iordane creato ab ipsis Patricio, adiuncta Tiburtinis Romanorum antiquis hostibus militia coercuit, tandemque pacem petere coëgit. adeo vt Eugenius rediens in Urbem, ibi Natalem diem Domini solemniter celebrarit. De cuius ad Urbem regressu & ingressu hæc idem Auctor inferius: At Eugenius cum Romanis hoc tempore pacem fecit, vt Patriciatus dignitatem exstercerent, abolerent scilicet, & Præfectum, qui videlicet arbitrio Pontificis eo munere fungeretur, in pristinam dignitatem reciperent: Senatores verò ex eius auctoritate tenerent. Sicque in Urbem rediens, Natiuitatem Domini ibidem celebravit, incipiente anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadragesimo sexto. Ita incipientibus annum ab ipso solempni die Dominicæ Natiuitatis, id factum sequenti anno dicitur: inchoantes autem annum ab ipsis Kalendis Ianuarij, hoc ipso anno rem gestam legitimè consignabunt. in scripto autem Codice Vaticano ita ingressus Eugenij in Urbem narratur:

XLIII.
a Marth. 6.

b Otto Fris. Chron. lib. 7. c. 31. in fine.

c Idem ibid. c. 34.

C Factum est igitur, Deo auctore, gaudium magnum in tota Vrbe ex inopinato accursu ipsius Pontificis. Occurrit ei maxima frequens populi multitudo cum ramis; ad eius vestigia continuò accurrentes, post pedum oscula eleuabantur ad oris oscula. Procedebant signiferi cum bandis, sequebantur Scriuarij & iudices. Iudæi quoque non deerant tantæ lætitiæ, portantes cum humeris suis legem Moyfaicam. Vniuersus enim Romanus Chorus psallebat in vnum, dicens: Benedictus qui venit in nomine Domini. Sic itaque cum magno populi gaudio idem Pontifex Lateranense palatium conscendere meruit. hæc ibi.

XLIV.
REDITVS
EVGENII
PAP. IN
VRBEM.

d Mat. 23.

Sed & in eo hoc anno idem Eugenius Papa magnopere laborauit, vt dissidentes & concertantes inter se implacabili bello Tusciæ ciuitates, mutua concordia simul conciliaret. Placuit vti ad tantum opus dignissimo viro Petro Abbate Cluniacensi, qui non reuens, ea de causa hoc anno se ad Eugenium contulit. Erat quippe vir sanctitate præcipuus, erga sanctam Romanam Ecclesiam studiosissimus, quem non Eugeniustantum, sed eius prædecessores omnes plurimi fecerint, percharus in primis sancto Bernardo, vt mutua inter illos datæ epistolæ docent. Qui cum ipsum Romam profecturum audisset, commendaticias ad Eugenium litteras dedit, in quibus plura de ipso laude digna, & inter alia ista: Nam si nescitis: iste est qui manus suas extendit ad pauperes Ordinis nostri: iste est qui ex possessionibus Ecclesiæ suæ, quantum cum pace potest suorum, libenter frequenterque largitur ad victum. Porro etsi inter duos magnos istos viros altercatio aliqua intercessit, cum quisque ipsorum veritatem tueri se crederet: tamen non tantum charitas læsa non est, sed sicut ignis exagitationibus magis incenditur, ita maioribus contentionibus magis magisque aucta, in flammis semper vehementioris amoris erupit. Positi ambo in exemplum in Ecclesia Dei Religiosis omnibus, de mutua inter se pacis & charitatis vniuersitate in controuersijs oriri solitis seruanda. sed iam prosequamur historiam.

XLV.
PETRI ABB.
CLUNIAC.
ADVENTVS
IN VRBEM
AD EVGEN.
PAPAM.

e Ber. ep. 177.

E Porro autem ipsam sui Romam aduentus causam refert ipse Petrus, vbi ait: Septem deinde annis exactis, cum ad Urbem proficiscerer, causa reformandæ pacis inter Pisanos & Lucenses, &c. De bellis inter has ciuitates conflatis hoc tempore, meminit Otto Frisingensis, vbi ait: g Pisani & Lucenses propter nimiam viciniam opportunitatem indefesso furore bellantes, ruinæ suæ omnes Tusciæ vires implicuere. Nam & Florentini vnà cum Marchione Terræ Vlrico, vsque ad ipsas portas Senensium procedentes, suburbia eius cremauerunt: Senenses verò numero & viribus impares se cognoscentes Florentinis, Lucensium auxilium flagitant. Lucenses tam pro ipsis, quam pro Comite Guidone Guerra, qui & ipse cum Florentinis atrox bellum gerens eos adierat, Florentinos hostes pronuntiant. Illi autem Pisani adiuncti non solum Lucenses bello attentant, sed & castella, oppida, agros præfati Comitis incendio & rapina deuastant. Senenses etiam, qui ad

f Pet. Clun. lib. 2. mirab. c. 25.

g Otto Fris. l. 7. c. 19. ETRVRIA FLAGRAT INTERESTINO BELLO.

vastandos agros eorum egressi fuerant, insidijs à tergo positis, vix paucis fuga elapsis A captiuant. Porro ex Pisanis & Lucensibus non tantum plurimi ferro caesi, compendio mortis miseriam miserabiliter terminauerunt; sed & innumerabiles utrobique comprehensi, ac longa (vt ipse vidi) carceris inedia & squalore macerati, omnibus praterreuntibus lacrymabile humani casus in se spectaculum præbent.] hæc vidit Otto & refert de rebus Tuscis. Vt intelligas, quam magnam subierit Petrus prouinciam in tractanda inter eos pace tempore asperrimi belli.

XLVII.
Petr. Clun.
lib. 5. ep. 34.

DEPLORAT
PETRVS
TUSCIE
STATVM.

At statum Tusciæ admodum deplorandum ob intestina bella inter primarias ciuitates in primis deplorat vehementer idem ipse Petrus in a epistola eodem anno data, cum esset recessurus ab Vrbe ad Rogerium Regem Siciliæ, excusans, non fuisse sibi facultatem ipsum conueniendi, vt instituerat. recitauimus eam alia occasione superius, sed hic illa tantum repetenda, quibus optare se dicit, vt præfesset ipse Tusciæ, quod eius fœdera iustitia cessarent mala, quæ iugiter perpetrarentur. ait enim: Vtinam (quod secretorum omnium B cognitore Deo teste non adulans dico) vtinam, inquam, miserabilis & infelicitus Tusciæ partes felici vestro imperio cum adiacentibus prouincijs adiungerentur, & res perditissimæ pacifico regni vestri corpori vnirentur: verè non tunc, sicut nunc, res diuinæ atque humanæ, nullo seruatò ordine confunderentur, non vrbes, non castra, non burgi, non villæ, non strætæ publicæ, non ipsæ Deo consecratæ Ecclesiæ homicidis, sacrilegis, raptoribus exponerentur. Non pœnitentes, non peregrini, non clerici, non monachi, non Abbates, non Presbyteri, non ipsi supremi ordinis sacerdotes, Episcopi, Archiepiscopi, Primate, vel Patriarchæ in manus talium traderentur, spoliarentur, distraherentur, & quid dicam? verberarentur, occiderentur. Hæc planè vniuersa, multa quæ his similia tam nefanda, tam execranda iustitiæ regiæ gladio succisa cessarent, &c.]

XLVIII.

PLACENTINO
DE PE
TRO BENE
MERITI
b Idem lib. 6.
epist. 45. p. 12

Hæc ipse Petrus, qui & in itinere incidit in latronem Marchionem Opizonem, à quo est spoliatus, sed opera Placentinorum in integrum restitutus. Rem gestam commemorat paucis idem ipse in epistola ad Eugenium Papam. cum ei commendat populum Placentinum, vbi hæc inter alia: b Ante quinquennium, quando videndi & visitandi vos gratia Romam pergebam, super iniuria mihi, immò & vobis à Marchione Opizone illata fecerint, quantum inde doluerint, quanta vi fugitantem & latibula quærentem bestiam de fouea sua ad publicum protraxerint, quidquid forbuerat, totum vsque ad obolum reuomere compulerint, satisfacere tam ipsum quam sceleris socios, pro arbitrio meo velent, nollent, coegerint, &c.]

XLIX.

L.
PETRI HO
SPITIVM.

Petr. Clun.
lib. 2. Mirac.
c. 25.

Venit in Urbem Petrus, antequam primus Eugenij (vt dictum est) annus elaberetur, fuitque iste primus eius sub Eugenio Papa in Urbem aduentus, vt testatur in epistola ad sanctum Bernardum, hospitatusque est in monasterio sanctæ Mariæ Nouæ apud eius loci Cardinalem. An autem Nuntius pacis, pacem inter dissidentes ciuitates conciliauerit, nihil inuenimus: sed excussisse potius puluerem de pedibus suis contra eos pacem reijcientes, ex ijs, quæ tunc reuersurus in Galliam scripsit ad Rogerium Siciliæ Regem, quæ audisti nuper planè possumus intelligere.

LI.
VILHELMVS
DE
VNCTVS
APPARET
PETRO AB

At quid sibi tunc Romæ, cum hospitaretur in dicto monasterio sanctæ Mariæ Nouæ, memoria dignum contigerit, scriptis testatum reliquis vir veritatis cultor admirabilis, in posteriori libro Miraculorum, quæ suo tempore acciderant, quæ ipse viderat, vel certa testificatione probata, ab alijs didicerat: adeo vt lenitatis redargui ea iure non possint, quæ libris illis intexit. Hæc vt intelligantur, quæ præmittit sunt breuiter ingerenda: primum nempe, quod paulò ante discessum, monachum vnum ex suis, VVilhelmum nomine, Priorem officio, virum eximie sanctitatis, à quodam ipsi subdito pessimo monacho, qui disciplinam auerfaretur, contigit veneno necari. Ita creditum, quod verum, licet de infectore nulla adhuc potuerit haberi quæstio à primario iudice ipso Abbate Petro, cum ipse iam in Urbem vrgentibus causis acceleraret aduentum. At vbi ventum in Urbem, per eundem ipsum VVilhelmum necatum Deus voluit certa assertionem manifestari sacrilegum homicidam. quomodo id acciderit, ab ipso Petro sic accipe:

In primordijs Pontificatus domini Papæ Eugenij, ad visitandum tam ipsum quam communem matrem Romanam Ecclesiam, Romam adij. Illuc perueniens, apud Cardinalatum sanctæ Mariæ Nouæ, quod iuxta antiquum Romuli templum constructum est, hospitium suscepi. Ibi dum nocte quadam quiescerem: ecce vir venerandæ vitæ dominus VVilhelmus, qui nuper de vita excesserat, mihi dormienti visus est in somno astare.] & post multa,

A multa, quibus de nece ipsi illata agit, sic pergit: Quem cum viderem, valde gauisus surrexi, & multo cum affectu amplecti eum & osculari cœpi. Licet autem altus sopor exteriorum sensuum officia occupasset; vigeat tamen velut in vigilante memoria, meque dormire dormiens non ignorabam. Nec illud mente exciderat, illum qui videbatur, in somnis videri: nec eram immemor, ante non multum temporis mortuum, & dolo quem supra scripsi, extinctum. Quodque magis mirum est, & illud nescio qua vi occulta naturæ statim menti occurrit, non posse mortuum diu cum viuento morari, nec prolixum sermonem miscere. Vnde priusquam recedere virtute inuisibili cogeret, interrogare illum festinanter de quibusdam decreui. Quæ tamen, vt non phantastica, sed verax, quæ apparebat visio videretur, nequaquam prius præmeditatus fueram, sed tunc ea dormiens nutu, vt arbitror, Dei nouiter menti occurrentia, cogitare incipiebam. Quatuor ergo quædam, quæ nescio vnde dormienti occurrebant, interrogando ei proposui.

B Quomodo, inquam, vobis est, domine Prior? vocans eum non ex proprio nomine, sed ex officio. Ad quod ille breuiter, vt fuerat semper breuiloquus, ac bis vel ter ex more verba replicans, respondit: Multum, ait, mihi bene est, multum mihi bene est. Huic primæ interrogationi secundam subiunxi: Vidistis adhuc Dominum? & ille: Assidue video, assidue video. His duabus & tertiam addo: Estne, inquam, certum, quod de Deo credimus: estne absque dubitatione vera Fides, quam tenemus? Nihil, ait, ita verum, nihil ita verum. Et quartò, Verum est, aio, quod fama refert, verum est, quod multi opinantur, quosdam, quos ipsi non ignoratis, fraude sua ac veneficio vos occidisse? Verum est, inquit, verum est. His dictis & ipse disparuit. Et ego euigilans, ea quæ videram, recollere & admirari incipiebam. Interim dum hæc agerem, & visa memoriæ commendarem: rursus somno opprimor. Et sicut in hiemalium noctium prolixitatibus (nam dies Aduentus Domini tunc instabant) iterum caput ad dormiendum compono. Nec mora, adest qui supra, & se eo modo, quo prius ostendit. Occurro & ego illi non segnius quam antè, & visionis præmissæ omnino immemor amplecti eum & osculari, vt prius, cœperam. Quid multa? nihil plus minùsve in animo meo, nihil plus minùsve in ore meo, in hac secunda visione fuit, quam in prima fuerat. Eadem quæ supra, interrogo: eadem quæ supra audio de statu suo, de visione Dei, de certitudine Christianæ Fidei, de morte sua, ordine quo præmissi, à me interrogatus, eadem, nec pauciora respondit. Huic tamen secundæ visioni in fine aliquid additum est. Mox enim vt dixit, se verè dolo falsorum fratrum extinctum: in fletus amarissimos, vt mihi in somnis videbatur, prorupi: & quia iam de facto non dubitabam, tantum nefas insatiabilibus lacrymis deplorabam. In fletibus istis euigilans, oculus humectos, genasque meas recentibus lacrymis tepentes inueni. Vt verò huius visionis vel somnij indubia veritas commendaretur: regressus ab Vrbe, atque ad Galliam nostram rediens, & Cluniacum perueniens, quæ de morte sancti viri suspicatus fueram, ipsius nefarij parricidæ publica confessione vera fuisse probaui, &c.] Audisti visionem potius quam somnium, utpote veritate constans, & diuinitus, vt apparet, immissum. Cuius quidem generis sæpè reperies à sanctis Patribus recitata, nec quidem contemptui habitata, sed vt oracula diuinitus allata ac recepta: & inter alios (quod memoria ad præsens suggerit) sanctus Augustinus hoc fecit, cum Gennadij medici recitat somnium, à Deo eius causa salutis immisum, superius à nobis itidem enarratum.

QUAE PER
VISVM AC
CEPIT.

C Domini tunc instabant) iterum caput ad dormiendum compono. Nec mora, adest qui supra, & se eo modo, quo prius ostendit. Occurro & ego illi non segnius quam antè, & visionis præmissæ omnino immemor amplecti eum & osculari, vt prius, cœperam. Quid multa? nihil plus minùsve in animo meo, nihil plus minùsve in ore meo, in hac secunda visione fuit, quam in prima fuerat. Eadem quæ supra, interrogo: eadem quæ supra audio de statu suo, de visione Dei, de certitudine Christianæ Fidei, de morte sua, ordine quo præmissi, à me interrogatus, eadem, nec pauciora respondit. Huic tamen secundæ visioni in fine aliquid additum est. Mox enim vt dixit, se verè dolo falsorum fratrum extinctum: in fletus amarissimos, vt mihi in somnis videbatur, prorupi: & quia iam de facto non dubitabam, tantum nefas insatiabilibus lacrymis deplorabam. In fletibus istis euigilans, oculus humectos, genasque meas recentibus lacrymis tepentes inueni. Vt verò huius visionis vel somnij indubia veritas commendaretur: regressus ab Vrbe, atque ad Galliam nostram rediens, & Cluniacum perueniens, quæ de morte sancti viri suspicatus fueram, ipsius nefarij parricidæ publica confessione vera fuisse probaui, &c.] Audisti visionem potius quam somnium, utpote veritate constans, & diuinitus, vt apparet, immissum. Cuius quidem generis sæpè reperies à sanctis Patribus recitata, nec quidem contemptui habitata, sed vt oracula diuinitus allata ac recepta: & inter alios (quod memoria ad præsens suggerit) sanctus Augustinus hoc fecit, cum Gennadij medici recitat somnium, à Deo eius causa salutis immisum, superius à nobis itidem enarratum.

D IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 8.
ANNVS ANNVS
1146. 2. MANVELIS IMP. 4.

Aug. epist.
100.
b Sup. Tom. 5.
an. 41. in fin.

E IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 8.
ANNVS ANNVS
1146. 2. MANVELIS IMP. 4.

SEQUITVR Redemptoris annus millesimus centesimus quadragesimus sextus, Indictione nona, quo Eugenius Papa iterum à Romanis Arnaldistis exagitari cœptus, cogitur è Lateranensi palatio decedens trans Tiberim se conferre. id enim Otto Frisingensis istis verbis: c A populo Romano pro excidio Tiburtinorum in tantum de die in diem sollicitatur, vt à Lateranensi palatio, improbitatem eorum non sustinens, ad Transflibantinam regionem migrans, animam suam vitæ suæ tædere confiteretur.] hæc Otto. erat trans Tiberim munitio sancti Angeli, quam filios Petri Leonis Pontificis amicos tenere, D d 4 supe-

superius dictum est, in quam se Eugenium recepisse, ad euitandum populi insanientis furor- A rem, existimamus.

II. PRO EXPE- DITIONE INDICTVM CARNOTEN- SE CONC. a Petr. Clun. lib. 6. ep. 19.

Interea autem in Gallijs feruet opus parandæ expeditionis in Terram sanctam: cuius causa promouendæ statuitur certa dies, certusque locus Concilij celebrandi. Dies indicitur tertia Dominica post Pascha, & locus deputatur Carnotum ciuitas. De his enim ita sanctus Bernardus in epistola ad Petrum Abbatem Cluniacensem: Episcopi Franciæ vnâ cum domino Rege & Principibus tertia Dominica post Pascha apud Carnotum venturi sunt, & de verbo hoc tractaturi: vbi vtinam mereamur habere præsentiam vestram. Quia enim magnis omnino magnorum virorum consilij hoc verbum constat egere: gratum profectò obsequium præstabitis Deo, si negotium eius à vobis non duxeritis alienum, &c.] multis quidem eum inuitat, sed indictum iam ab ipso omnium Priorum Cluniacensium Capitulum, ne ire posset, eum detinuit, vt eius litteræ ad sanctum Bernardum redditæ docent, in quibus hæc inter alia: b Quem enim Christianum, in Christo suo aliquam spem habentem fama tam lamentabilis non moueret, qua, vt ex litteris etiâ domini Abbatis sancti Dionysij comperi, iam penè vbique diulgatum est, Fratres templi, Regem Ierosolymitanum, ipsam insuper Dominicâ ac saluatricem Crucem in vrbe Antiochena cum alijs multis obfesos: ac nisi manus Domini in brachio extento citò succurrat, omnes in breui captiuandos? Quem non moueat, ne fortè Terra illa sancta à iugo impiorum, tantis patrum laboribus, tanto Christicolarum sanguine ante non multum temporis eruta, rursus impijs & blasphemis subdatur? Quem non moueat, si tam salubris peccatorum pœnitentium via, quæ (vt dignum est credere) innumera peregrinantium millia à quinquaginta iam annis inferis abstulit, cælo restituit, nequam Sarracenorum obice obstante claudatur? Absit, absit, &c.]

b Idem ibid. epist. 20.

III. CARNOTEN- SE CONC. AGITVR PRO DECERNENDA EXPEDITIONE

Extant de his ipsæ Sugerij Abbatis S. Dionysij tunc datæ litteræ ad eundem Petrum Cluniacensem, inuitantis ipsum ad indictum ea de causa Concilium, & ipsius Petri ad eum eiusdem argumenti redditæ litteræ, quibus & significatur, idem Concilium fuisse generale ex omnium Galliarum prouincijs, Episcopis & Archiepiscopis. Conuenerunt igitur vndique ex Gallijs Carnotum Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, astitit & Rex vnâ cum Principibus regni. Quid actum ibi? illud in primis planè mirandum, quod obstupesciat omnes audientes: dum videlicet ibi totius belli Dux ipse sanctos Bernardus omnium consensu deligitur, qui principem militiæ agat, cui milites omnes & Principes ipsi subijcerentur. hoc decretum in Concilio consensu omnium. Hæc ne tu putes fabulam, describendæ hîc sunt litteræ sancti Bernardi ad Eugenium Papam de his agentis, primumque studium Eugenij ex scriptis ab eo litteris commendantis, eundemque ad vteriora hortantis, atque ad postremum quid actum in Carnotensi Concilio, enarrantis. sic enim se habent: c

c Bern. ep. 256.

IV. BER. EPIST. DE REBUS GESTIS IN CARNOTENSI CONCILIO.

Non est leue verbum quod sonuit, triste satis & graue est. Et cui triste: immò cui non triste? soli filij iræ iram non sentiunt, nec tristantur tristibus, sed lætantur & exultant in rebus pessimis. De cetero communis tristitia est, quia communis est causa. Benè fecistis iustissimum zelum nostræ Gallicanæ Ecclesiæ collaudando, & corroborando auctoritate litterarum vestrarum. Non est (dico vobis) in eausa tam generali & tam graui tepidè agendum, sed ne timidè quidem. Legi apud quemdam sapientem: Non est vir fortis, cui non crescit animus in ipsa rerum difficultate. Ego autem dico: Fideli homini magis & inter flagella fidendum. Intrauerunt aquæ vsque ad animam Christi, tacta est pupilla oculi eius. Exerendus est nunc vterque gladius in passione Domini, Christo denuò patiente, vbi & altera vice passus est. Per quem autem, nisi per vos? Petri vterque est, alter suo nutu, alter sua manu, quoties necesse est, euaginandus. Et quidem de quo minùs videbatur, de ipso ad Petrum dictum est: d Conuerte gladium tuum in vaginam. Ergo suus erat & ille, sed non sua manu vtique educendus. Tempus & opus esse existimo, ambos educi in defensionem Orientalis Ecclesiæ. Cuius locum tenetis, zelum negligere non debetis. Quale est hoc, principatum tenere, & ministerium declinare? Vox clamantis: Venio Ierosolymam iterum crucifigi. Ad quam vocem etiam tepidi, alij & surdi sînt, successori Petri dissimulare non licet. Loquetur & ipse: e Et si omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Nec terribit damnis prioris exercitus, quibus magis resarciendis operam dabit. Numquid ideo non debet facere homo quod debet, quia Deus facit quod vult?

DE DVOBVS PETRI GLADIIS. d Ioan. 18.

e Mat. 26. ROM. PONT. ESSE IN HOC OPVS INCVMBERE.

Ego verò pro tantis malis, tamquam Christianus & fidelis, meliora sperabo, & omne gaudium æstimabo, quod in varias tentationes incidimus. Reuerà panem doloris comedimus, & po-

v.

A & potati sumus vino compunctionis. Quid diffidis, amice sponsi, quasi non more suo vinum bonum seruauerit vsque adhuc benignus & sapiens sponsus? Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? & certè sic operari, sic iudicare superna diuinitas solet. scienti loquor. Quando autem magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non magna præuenerint mala? Nam vt cetera taceam, nonne illud vnicum & singulare beneficium nostræ salutis præcessit mors Saluatoris? Tu ergo, amice sponsi, amicum te in necessitate probato. Si triplici illo amore, de quo tuus a interrogatus est præde- a cessor, tu quoque toto corde, tota anima, tota virtute Christum diligis vt oportet: nihil re- seruabis, nihil dissimulabis in tanto periculo sponsæ eius, sed quidquid habes virium, quidquid zeli, quidquid sollicitudinis, quidquid auctoritatis, quidquid potestatis impendes. singulare periculum singularem exigit operam. Fundamentum concutitur, & tamquam imminenti ruinæ totis est visibus occurrendum. & hæc propter vos fidenter quidem, sed fideliter dicta.] subdit autem de his quæ gesta essent in conuentu illo Carnotensi, his verbis:

B

De cetero verbum illud, quod iam (ni fallor) audistis: quomodo videlicet in Carnotensi conuentu (quoniâ iudicio satis miror) me quasi in ducem & principem militiæ elegerunt: certum sit vobis, nec consilij mei, nec voluntatis meæ fuisse vel esse, sed nec possibilitatis meæ (quantum metior vires meas) peruenire vsque illuc. Quis sum ego, vt disponam castrorum acies? vt egrediar ante facies armatorum. Aut quid tam remotum à professione mea, etiam si vires suppeterent, etiam si peritia non deesset? sed neque hoc meum est, vestram docere sapientiam, nostis hæc omnia. Tantum obsecro per illam charitatem, qua mihi specialiter debitor estis; ne me humanis voluntatibus exponatis; sed sicut singulariter vobis incumbit, diuinum consilium perquiratis, & operam detis, vt sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat.] hucusque ad Eugenium Papam sanctus Bernardus, in spiritu quidem ardoris eum hortando, & spiritu humilitatis eius consilium rogando de his quæ essent agenda.

C

At quid ad hæc Eugenius Papa? Satis visum, si sanctus Bernardus tuba sacerdotali indiceret bellum, & siue verbis docens, siue concionibus, siue scriptis litteris, vbi adesse non posset, Christianum populum excitaret. Quod & quàm felicissimè præstitit, & vtique sequentibus signis, quibus Dei voluntas etidens cunctis fieret, atque hoc Dei opus esse, cui ipse tot signis, quot litteris subscribere videretur. Nam audi quæ de his tunc scripta sunt à Gofrido in Vita b S. Bernardi verbis istis, post declaratum de his Eugenij Papæ ipsi exhibitum munus, prædicandi & annuntiandi bellum sacrum Fidelibus: Euidenter enim, inquit, verbum hoc prædicauit Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Sed quantis & quàm multiplicibus signis? quanta vel numerare, nedum narrare, difficile foret. Nam & eodem tempore scribi cœperant, sed ipsa demum scriptorem numerositas scribendorum, & materia superauit auctorem: nimirum cum aliquando vna die viginti, seu etiam plures ab incommodis varijs sanarentur, nec facile ab huiusmodi dies vlla vacaret. Denique plures eo tempore Christus per serui sui tactum & orationem, ex ipsis etiam matrum vteris cæcos videre, claudos ambulare, aridos conualescere, surdos fecit audire, & mutos loqui, mirabilius restitente gratia, quod minùs præstitum fuerat à natura.] hæc ipse. at quantum profecerit, vix credi potest. Quisnam nomen non daret sacre militiæ, cum tanto tonitruo audiretur vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia? Vis scire quantum profecerit, audi ista in fine epistolæ ad eundem Eugenium Papam ita scribentem: De cetero, inquit, mandastis & obediui, & fecundauit obedientiam præcipientis auctoritas. d Siquidem annuntiaui & locutus sum, & multiplicati sunt super numerum. Vacuantur vrbes & castella, & pænè iam non inueniunt quem apprehendant septem mulieres virum vnum, aded vbique viduæ viuus remanent viris.] hæc ad Eugenium Papam sanctus Bernardus, & quidem florida.

D

E Ita planè. Quod enim auctoritate Apostolica indictum est bellum, Episcoporum Concilio probatum, Sanctorum prædicationibus annuntiatum, signis & miraculis comprobatum, causa (quod præter miseram) iustissima promulgatum, atque vt apparet, vndique sanctificatum (quod faciendû monuit Ieremias: e) Quid minus habuit, vt non fauerit ipsi Deus, qui voluit ipsum? Sed terribilis planè Deus in consilij super filios hominum] ait Pfalmus. Fuit sanè (quod diximus) voluntas Dei & vtique bona, sed an beneplacens, in omnibusque perfecta: hoc exactè inquirendum, monet Apostolus ad Romanos scribens, cum ait: f Reformamini in nouitate sensus vestri, vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, & bene-

Joan. 21.

VI. S. BERN. ELIGITVR BELLI DVX PRIMARIVS.

VII. EVGEN. DAT BLENAM FACULTA TEM S. BERNARDI PRAEDICANDI EXPEDITIONEM. b Vir. S. Bern. lib. 3. c. 4.

c Bern. epist. 246. d Psal. 39.

VIII.

e Jer. 6. f Psal. 65. BELLYM SACRYM LEGITIME INDICTVM. Rom. 12.

benepiacens & perfecta,] in bono probando opere, bona utique Dei voluntas accessit, sed A
in offerente non sibi Deus complacuit, nec fuit voluntas Dei in eo. Non ergo respexit ad
offerentem, licet bona quæ essent, offerret, sicut nec ad Cain, nec ad a munera eius. quid
enim ab offerente requiritur Evangelica lege? Vade prius (inquit b Dominus) reconciliare
fratri tuo,] multò magis patri tuo, magis magisque verò patribus tuis. Quotnam autem
sanctos Episcopos suarum sedium Rex esse ipse fecit extorres, & suis priuavit pastoribus
Ecclesias, iam tu ipse audisti ex litteris eiusdem S. Bernardi superius recitatis. At dixerit
quispiam: Emendauit Rex ista. Immodò certum est non correxisse, & adhuc ea de causa Ec-
clesias interdicto perseuerasse subiectas. Est de his euidentissimum testimonium, quod Eu-
genius Papa seuerè admodum Apostolica censura punierit Rhemensem Archiepiscopum,
eò quòd Carnoti, vbi conuentus ille pro expeditione Ierosolymitana ageretur, diceretur
celebrasse Missam in loco interdicto, & solemnè ritu coronasse ipsum Regem, cuius rei
causa eundem Archiepiscopum priuauerit pallio. Quod tamen displicuit mirum in mo-
dum sancto Bernardo, timentè ne Rex eiusmodi occasione succensus, à proposito resili-
ret: quam ob causam has tunc ad Eugenium litteras dedit: f

a Gen. 4.
b Marc. 5.
PECCATA A
REGE NON
CORRECTA.

c Ber. ep. 246.

IX.

S. BERNAR-
DVS PRO
RHEMENSIS
ARCHIEP.
ROGAT EU-
GENIUM
PAP.

Amantissimo Patri & domino Eugenio Dei gratia Summo Pontifici Bernardus Clara-
uallensis Abbas, modicum id quod est.
Parcat vobis Deus, quid fecistis? Faciem hominis verecundissimi confudistis, & cuius
laus est in Ecclesia, ipsum in facie Ecclesie humiliastis. Iustificastis omnes inimicos eius, sed
quantos vos contristasse putatis? Non est modus condolendi, quia amicorum non est nu-
merus. Dilectus à Deo & hominibus grandis criminis luit pœnas, nullius conuictus, nul-
lius confessus. Tenemus, Phinees sentimus zelum: Israëlites perfoditur, sed non cum Ma-
dianitide. Imponitur ei quòd Regem coronauit: sed in hoc non existimat excessisse se te-
norem priuilegiorum suorum. Obijcitur quòd scienter diuina præsumperit celebrare in
Ecclesia interdicta. negat. Suo tempore probabitur illud, purgabitur istud. Esto autem, pu-
temus omnia constare, quæcumque in absentem aduersarijs eius licuit aut libuit loqui:
debutne hoc solo excessu, cuius cetera laudabilia extiterunt, tam durè feriri, tam seuerè
animaduerti? semel excessisse etiam virtus poterat reputari, si de vestro, non de vultu ini-
micorum eius iudicium prodijisset.

X.

Deinde quid in arcto illo fieri oportebat? Dies celebris, solemnè Curia, iuuenis Rex, &
quod his maius est, Dei negotium de Ierosolymitana scilicet expeditione, propter quod
omnes conuenerant. Prorsus hæc omnia, Missarum & coronæ regie solennis, debitiq;
honoris frustrationem nullatenus admittebant. Sed nec ipsi Bituricensi Archiepiscopo
omnino expediebat, vt honor Regis per eum impediretur. Quæ cum ita se habuerint, asti-
mamus locum misericordie non deesse, vbi tanta necessitas typum excusat contumacia: D
Numquid potestatem habetis tantum percutere, & nequaquam sanare? Nostis qui dixerit:
d Percutiam, & ego sanabo. Absit, vt cuius tenetis vicem, non vsurpetis & vocem, vocem
præcipuè pietatis. Ergo sola hac vice redeat sagitta Ionathæ retrorsum, & si necesse fuerit,
in me magis mittatur. Tolerabilius fateor habuissem interdici mihi Missarum celebrati-
onem, quam Archiepiscopo pallij vsu.

EXCVSATVR
DELICTVM.
d Deut. 32.

XI.

Est etiam quod non mediocriter vestro pio rigori obuiat in hac parte, quòd filio vestro
Regi Ludouico possit hinc non parua offensionis & irritationis occasio dari, cum ipse sibi
tota mali huius videatur esse occasio. Quod planè tempore isto non expedit, ne bonum,
quod vestro hortatu bono & magno animo cœpit, dignum (quod absit) non habeat exit-
um, si in scandalo & animi perturbatione hoc egerit.] pergit dicere de copioso prouentu
ex prædicatione collecto, quem nuper recitauimus.

EXPEDITIO
LUDOVICI
CVR INFE-
LICITER
CESSERIT.

XII.

Sic igitur vides, Lector, non extincta, nec emendata, quæ Regem vidimus deliquisse, &
præcipuè in causa Bituricensis Archiepiscopi, ex qua dissidium sumpsit originem. Quo-
modo ergo Deo placere possit, si Princeps altera manu pro Ecclesia pugnet, altera contra
Ecclesiam prælietur? At numquid non de his S. Bernardus & Summus Pontifex Regem
redarguerunt? Sanè quidem, & impenso studio, opportunè & importunè agentes apud
ipsum litteris, vt superius est pluribus demonstratum. Quid ergo? Num quia ea corrigere
prætermisit, excludendus fuit ab hoc opere, quod vehementi studio peragendum susce-
pit? minime gentium, sed hortandus magis magisque, si fortè Deus ad alia peragenda
lumen suæ gratiæ impertiret. At dicit aliquis, amplissimum Iubileum ab Eugenio Papa
ipsi aliisque ea de causa concessum, an non satis ad expianda maxima quæque delicta?
sanè

sanè quidem, si veram pœnitentiam satisfactio comiteretur. Hæc præmissis, necessarium
duximus, ne mens humana in scandalum impingat, quo iustificans homines, Deum impiè
aut impudenter acciseret, si non egressus est Deus in virtutibus nostris, sed reliquit in mani-
bus inimicorum suorum. pergitur iam enarrare rerum gestarum historiam.

Annuntiatio per sanctum Bernardum pro expeditione verbo Dei in Gallia, conuentus XIII.
alius generalis indicitur, in quo illi, qui militiæ nomen dederant, crucem acciperent. De
quo ista a Otto Frisingensis habet: Excitatis ad transmarinam expeditionem multorum
animis, tandem Curia generalis apud Verzelacum Gallie oppidum, vbi beatæ Mariæ
Magdalene ossa recondita sunt, indicitur, conuocatis ex diuersis Gallie prouincijs, Opti-
matibus, virisque illustribus. Ibi Ludouicus Francorum Rex crucem à prætaxato Abbate
cum multa mentis alacritate sumens, militiam transmarinam professus est cum Théodo-
rico Flandrensi, & Henrico Theobaldi Blesensis filio Comitibus, & alijs de regno suo Ba-
ronibus, virisque nobilibus.] hæc Otto: At ista feliciter promouisse, non satis visum san-
cto Bernardo: alias quoque penetrat regiones.

Otto Fris-
de rebus gestis
Frid. lib. 1.
c. 36. Ber.
ep. 322.

Itaque insistens commisso sibi operi ab Eugenio, vbi prædicatione præsens esse non po-
tuit, scriptis litteris ad persuadendum efficacissimis affuit, quarum adhuc aliquot reli-
quæ sunt, vt inter alias quas dedit (vt habet Otto) ad Francos Orientales & Baioarios,
vel (vt apud sanctum Bernardum legitur) ad Spirensis Ecclesiam. Ad diuersos enim
eadem dabantur, non eodem tantum argumento, sed interdum toridem verbis. sic enim
se habent:

XIV.
S. BERNAR-
DI AD GER-
MANIÆ
POPULOS
HORTATIO.

Dominis & patribus charissimis Archiepiscopis, Episcopis, & vniuerso Clero & populo
Orientalis Franciæ & Baioariæ Bernardus Claraualensis vocatus Abbas, spiritu fortitudi-
nis abundare.

Sermo mihi ad vos de negotio Christi, in quo est utique salus nostra. Hæc dico, vt ex-
cuset indignitatem personæ loquentis auctoritas Domini, excuset & consideratio propriæ
utilitatis. Modicum quidem sum, sed non modicè cupio vos in visceribus Iesu Christi.
Ea nunc mihi ratio scribendi ad vos ea causa, vt vniuersitatem vestram litteris audeam
conuenire. Agerem id libentius viua voce, si vt voluntas non deest, suppleret & facul-
tas: Ecce nunc, fratres, tempus acceptabile, ecce nunc dies copiosæ salutis. Commota est
siquidem & contremuit terra, quia cœpit Deus cæli perdere terram suam. Suam, in qua
visus est, & annis plusquam triginta homo cum hominibus conuersatus est: suam utique,
quam illustrauit miraculis, quam dedicauit sanguine proprio, in qua primi resurrectionis
flores apparuerunt. Et nunc, peccatis nostris exigentibus, Crucis aduersarij caput extulere
sacrilegum, depopulantes in ore gladij Terram benedictam, Terram promissionis. Propè
est, si non fuerit qui resistat, vt in ipsam Dei viuentis irruant ciuitatem, vt officinas nostræ
redemptionis euertant, vt polluant loca sancta, Agni immaculati purpurata cruore. Ad
ipsum, proh dolor, religionis Christianæ sacrarium inhiant ore sacrilego, lectumque
ipsum inuadere & conculcare conantur, in quo & propter nos Vita nostra obdormiuit in
morte.

XV.
BERN. EX-
HORTATIO
AD FRANCO-
S ET BAIOS.

Quid facitis viri fortes? quid facitis serui Crucis? Itane dabitis sanctum canibus, & mar-
garitas porcis? Quam multi illic peccatores confitentes peccata sua cum lacrymis veniam
obtinere, postquâ patrum gladijs eliminata est spurcitia Paganorum? Videt hoc malignus
& inuidet, dentibusque frendet & tabescit. Excitat vasa iniquitatis suæ, nec vlla quidem
tantæ pietatis signa aut vestigia relicturus, si quando fortè (quod Deus auertat) obtinere
valuerit illa sancta Sanctorum. Verum id quidem omnibus sæculis deinceps inconsolabi-
lis dolor, quia irrecuperabile damnum, specialiter autem generationi huic pessimæ infini-
ta confusio & opprobrium sempiternum. Quid tamen arbitramur, fratres? Numquid
abbreviata est manus Domini, aut impotens facta est ad saluandum, quod ad tuendam
& restituendam sibi hereditatem suam exiguos vermiculos vocat? Numquid non potest
mittere Angelorum plusquam duodecim legiones, aut certè tantum dicere verbo, & libe-
rabitur terra? Omnino subest ei, cum voluerit, posse. Sed dico vobis, tentat vos Dominus
Deus vester. Respicit super filios hominum, vt si fortè sit, qui intelligat & requirat, & doleat
vicem eius. Misericors enim dominus populum suum, & lapsis grauitè prouidet reme-
dium salutis. Considerate quanto ad saluandos vos artificio vitur, & obstupescite. Intue-
mini pietatis abyssum, & confidite peccatores. Non vult mortem vestram, sed vt con-
uertamini & viuatis: quia sic quærit occasionem non aduersum vos, sed pro vobis.

XVI.
QUOD EN-
PEDITIO
ISTA SIT
SALVTIS
OCCASIO.

Quid
Ista. 50.

Quid est enim nisi exquisita prorsus & inuentibilis soli Deo occasio saluationis, quod homicidas, raptores, adulteros, periuros, ceterisque obligatos criminibus, quasi gentem, quae iustitiam fecerit, de seruitio suo submonere dignatur Omnipotens? Nolite diffidere peccatores, benignus est Dominus. Si vellet punire vos, seruitium vestrum non modò non expeteret, sed nec susciperet quidem oblatum. Iterum dico, pensate diuitias bonitatis Dei altissimi, consilium miserationis attendite, necessitatem se habere, aut facit, aut simulat, dum vestris cupit necessitatibus subuenire. Teneri vult debitor, vt militatibus sibi stipendia reddat, indulgentiam delictorum & gloriam sempiternam. Beatam ergo dixerim generationem, quam apprehendit tam vberis indulgentiae tempus, quam inuenit superstitem annus iste placabilis Domino, & verè Iubileus. Diffunditur enima hæc benedictio in vniuersum mundum, & ad signum vitæ certatim conuolant vniuersi.

XVII

AB HONORE
ET VITÆ.

EVILEVM
INDICTVM.

Quia ergo fecunda est terra vestra virorum fortium, & robusta noscitur iuuentute referta, sicut laus est vestra in vniuerso mundo, & virtutis vestrae fama repleuit orbem terrarum: accingimini & vos viriliter, & felicia arma accipite Christiani nominis zelo. Cesset pristina illa non militia, sed planè malicia, qua soletis inuicem sternere, inuicem perdere, vt ab inuicem consumamini. Quæ miseros tam dira libido excitat, quod proximi corpus gladio, cuius forsasse & anima perit, transfuerberent? sed nec effugit, qui gloriatur: & ipsius animam pertransibit gladius, cum solum hostem gaudeat cecidisse. Illi se dare discrimini, insanix est, non virtutis; nec audaciæ, sed amentix potius est adscribendum. Habes nunc fortis miles, habes vir bellicose, vbi dimices absque periculo; vbi & vincere gloria, & mori lucrum. Si prudens mercator es, si conquisitor huius sæculi, magnas quasdam tibi nundinas indico, vide ne pereant. Suscipe Crucis signum, & omnium pariter, de quibus corde concrito confessionem feceris, indulgentiam obtinebis. Materia ipsa si emittur, parui constet, si deuoto assumitur humero, valet sine dubio regnum Dei. Benè ergo fecerunt, qui iam caeleste signaculum susceperunt, benè ceteri faciunt. Sed nec ad insipientiam eis, si festinent & ipsi apprehendere, quod & eis in salutem existat.] pergit post hæc monere, ne Iudæos interficerent, neque effugarent. demum verò hæc pro cautela ad finem ponit:

XVIII.
QVAE CA-
VENDA SA-
LVBRITER
MONEAT.

Illud quoque admonitos vos esse est necesse, fratres dilectissimi, vt si quis fortè amans primatum gerere inter vos, expeditione sua regni voluerit exercitum præuenire, nullatenus audeat: & si à nobis missum se simulet, non est verum: aut ostendat litteras tamquam à nobis datas; sed omnino falsas, ne dicam furuias esse dicatis. Viros bellicosos & gnaros talium duces eligere est, & simul proficisci exercitum Domini, vt vbiq; habeat robor, & non possit à quibuslibet violentiam sustinere. Fuit enim in priori expeditione, antequam Ierosolyma caperetur, vir quidam Petrus nomine, cuius & vos, ni fallor, sæpè mentionem audistis. Is populum qui sibi crediderat, solum cum suis incedens, tantis periculis dedit, vt aut nulli, aut paucissimi eorum euaserint, qui non corruerint aut fame, aut gladio. Propterea omnino timendum est, si similiter & vos feceritis, ne contingat & vobis similiter, quod auertat à vobis Deus, qui est benedictus in sæcula. Amen.] hæc tamen sanctus Bernardus. Qui non solum eiusdem argumenti, sed totidem fermè verbis, immutatis, vel decurtatis perpaucis, litteras ad alias ciuitates mittere consuevit, vt apparet ex illis datis ad Brixienfes in Gallia cisalpina populos, quas repertas in scripto codice, in quo est vita SS. Faustini & Iouitæ, & alia, hic describendas curauimus. quæ sic se habent:

XIX.

AD BRI-
XIENSES
EXHORT.
S. BERNAR-
DI.

Maifredo Brixienfis Ecclesiæ Episcopo, necnon Consulibus, militibus, & vniuersis populis sub eo constitutis, Frater Bernardus Clarauallis vocatus Abbas spiritu fortitudinis abundare.

Sermo mihi ad vos de Christi negotio est, qui est vtiq; vestra salus. Excuset proinde exiguitatem personæ loquentis consideratio propriæ utilitatis. Licet enim exiguus sum, & nullius momenti homuncio; cupio tamen omnes vos in visceribus Iesu Christi. Et ecce nunc tempus acceptabile, & dies copiosæ salutis. Commota est & contremuit terra, quia cæli Dominus cœpit perdere terram suam. Suam, quam tricenaria est inhabitatio dignatus suam, quam dedicauit proprio sanguine suam, quam honorauit gloria resurrectionis. Et nunc peccatis exigentibus Crucis aduersarij caput exulere sacrilegum, depopulantes in ore gladij Terram benedictam, Terram promissionis. Heu propè est, vt in ipsam irruant ciuitatem Dei viuentis & virtutum, vt officinas nostræ redemptionis

cuct-

A euertant, polluant sancta loca, Agni immaculati purpurata cruore. Proh dolor, ad ipsum præcipuum Christianæ religionis sacrarium, vitæ thesaurum, diuitias salutis, inhiant ore sacrilego, & radicibus conantur euellere & dissipare lectum, in quo propter nos Dominus maiestatis obdormiuit in morte.

Quid facitis viri fortes? quid facitis serui Crucis? Iræne dabitur sanctum canibus, & margaritæ porcis? Si semel arripuerint sancta illa Sanctorum, vbi iam plurimi peccatores adepti sunt veniam delictorum; certum est, ne vlla quidem eos signa ac vestigia relicturos. Verum id quidem omnibus sæculis incomparabilis dolor, quia irrecuperabile damnum; specialiter autem huic generationi infinita confusio, & opprobrium sempiternum. Numquid tantum arbitramur, quod abbreviata sit manus Domini, & facta impotens ad saluandum, quod exiguos terræ vermiculos vocat ad ruendam hereditatem suam?

B Numquid non mittere potest Angelorum plusquam duodecim legiones, aut certè tantum dicere verbo, & liberabitur terra? Omnino subest ei, cum voluerit, posse. Sed dico vobis, tentat vos Dominus Deus vester. Respicit super filios hominum, si fortè quis intelligat, & requirat, & doleat vicem eius. Misératur enim populum suum Deus, & lapsis grauitè prouideret remedium salutare. Considerate quanto ad saluandos vos artificio vitæ, & obstupescite. Intuemini pietatis abyssum, & redite in spem peccatores. Non vult mortem vestram, sed vt conuertamini & viuatis, qui sic quærit occasionem, non aduersum vos, sed pro vobis. Quid est enim nisi exquisita prorsus & inuentibilis soli Deo saluationis occasio, quod homicidas, raptores, adulteros & periuros, ceterisque obligatos criminibus, quasi gentem quæ iustitiam fecerit, de seruitio suo submonere dignatur Omnipotens?

C Confidite peccatores, quia benignus est, etsi vellet punire vos, seruitium vestrum non tantum modo non expeteret, sed ne susciperet quidem. Teneri vult debitor, vt sibi militatibus stipendia reddat, veniam peccatorum, & gloriam sempiternam. Secura planè & fructuosa militia, vbi sit & victoria gloriosa, & mors ipsa felicior. Beatam dixerim generationem, quam apprehendit tam vberis indulgentiæ tempus, quam superstitem inuenit verè Iubileus hic annus, annus placabilis Domino. Diffunditur hæc benedictio in vniuersam terram, & ad suscipiendum signum vitæ certatim conuolant vniuersi. Quia ergo fecunda est virorum fortium terra vestra, & robusta noscitur iuuentute referta; sicut est laus vestra in vniuerso mundo, & virtutis vestrae fama repleuit orbem: accingimini & vos viriliter, & felicia arma corripite Christiani nominis zelo, ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes in populis. Valet. Amen.] hæc tamen ad Brixienfes & ad alias ciuitates vbiq; terrarum.

Sed vt reuertamur ad superiora, quidnam sit, quod in recitata ante istam epistola ad Germaniæ populos, monet in fine vt abstineant ab internecone Iudæorum, discas ab Ottone, qui aderat, ait que: Inter hæc Radulphus monachus, vir quidem religionis habitus, eas partes Galliæ, quæ Rhenum attingunt, ingreditur, multaq; populorum millia ex Agrippina, Moguntia, Vormatia, Spira, Argentina, aliisque vicinis ciuitatibus, oppidis, seu vicis ad accipiendam crucem accendit. Hoc tamen doctrinæ suæ non vigilanter interferens, quod Iudæi in ciuitatibus oppidisque passim manentes, tamquam Christianæ religionis hostes trucidarentur. Quod doctrinæ semen in multis Galliæ Germaniæque ciuitatibus vel oppidis tam firmiter radicem figens germinat, vt plurimis ex Iudæis hæc tum multuosa seditione necatis, multi sub Principis Romanorum alas tuitionis causâ confugerent. Vnde factum est, vt non pauci ex ipsis huiusmodi immanitatem fugientes, in oppido Principis, quod Noricum, seu Nurenberg appellatur, aliisque municipiis eius ad conseruandam vitam se recipent. At præfatus Clarauallensis Abbas huiusmodi doctrinam præcauendam docens, ad Galliæ Germaniæque populos nuntios seu litteras destinauit, quibus ex auctoritate Sacræ paginæ luculenter ostendit, Iudæos ob scelerum suorum excessus non occidendos, sed dispergendos fore, &c.]

Extraxit autem epistola eiusdem sancti Bernardi ad Henricum Archiepiscopum Moguntinum aduersus eundem Radulphum eremitam, necem Iudæorum prædicantem, qua eum plurimis notis sugillat infamiæ. nam post exordium hæc habet: Homo ille de quo agitur in litteris vestris, neque ab homine, neque per hominem, sed nec a Deo missus venit. Quod si se monachum aut eremitam iactat, & ex eo sibi assumit libertatè vel

Annal. Eccl. Tom. 12.

Ee officium

XX.

tamen

XXI.

XXII.

XXIII.

DE IUDÆIS

NECANDIS

PRAVA

DAMNATA

TYR. DEI

NIO.

XXIII.

Ber. ep. 123.

officium prædicationis: potest scire & debet, quod monachus non habet docentis, sed A plangentis officium, quippe cui oppidum carcer esse debet, solitudo paradiso. Hic verò à contrariis, & solitudine pro carcere, & oppidum habet pro paradiso. O hominem sine peccatore, ò hominem sine fronte, cuius stulticia eleuata est super candelabrum, vt appareat omnibus, qui sunt in domo! Tria sunt in eo reprehensione dignissima, vsurpatione prædicationis, contemptus Episcoporum, homicidij approbati libertas.] & post multa in cõfutationem hæresis hæc de ipso: Tua doctrina non est tua, sed eius qui misit te patris. Sed credo sufficit tibi, si sis sicut magister tuus. Ille enim erat homicida ab initio, ille mendax, & pater mendacij. O monstruosa scientia! ò sapientia infernalis, contraria Prophetis, & Apostolis inimica, subuersio pietatis & gratiæ! O immundissima hæresis! ò meretrix sacrilega, quæ imprægnata de spiritu falsitatis, concepit dolorem & peperit iniquitatem. libet, sed non licet vltra progredi. Ad vltimum, vt omnia quæ sentio super his, breuiter comprehendam: homo est magnus in oculis suis, plenus spiritu arrogantia; verba & opera eius præcedunt, quod conatur sibi facere nomen iuxta nomen magnorum qui sunt in terris, sed non habet sumptus ad perficiendum. Vale.] hucusque de Radulpho nouæ hæresis auctore Bernardus.

ADVERSUS
RADVLPHVM
HÆRESICVM.

XXIV.
a Petr. lib. 3.
epist. 33.

PETRVS
CLVMAC.
ABBAS
QVID DE
IUDÆIS.

Rursum verò, quod ad inferendam Iudæis necem pertinet, Petrus insuper Cluniacensis Abbas scribens ad Ludouicum Francorum Regem, pro eadem expeditione promovenda de Iudæis pariter agens, eos non occidendos quidem existimat, sed impunitos non relinquendos de excessibus suis, quibus bona Christianorum vel ysuris exhaustant, vel emendo furto rapta possideant, quibus eos iuste expoliandos suadet, iisdemq; militantes pro Christo alere milites. Vt autem iis temporibus penes omnes Iudæi execrabiliores haberentur, præter antiquam maledictionem, qua tenetur omne genus eorum astrictum, recitanda accesserunt demerita, & præsertim ea quæ hoc anno ab eis sunt scelestissime perpetrata: quæ cum innotuissent orbi, Fideles omnes in eos sunt vehementer incēsi. Siquidem hoc anno Iudæi implacabili odio, quo cum Christo Christianos omnes semper sūt persecuti, execrandum facinus perpetrarunt, quod à Roberto de Monte in Appendice ad Siebertum ita paucis describitur: Apud Noruicum Angliæ ciuitatē Iudæi crucifixerunt puerum quemdam Christianum, nomine VVillelmum: quem etiam foras ciuitatem ab eis sepultum diuina lux (vt ferunt) super eum emicans declarauit: sicq; à Fidelibus inuentus, honorabiliter est in Ecclesia positus.] creuit ob eiusmodi eorum scelera in Iudæos odium immēsum, quo cæderēt eos Christiani milites frequēter. Sed & quod stylo deserto eos exagitauit Petrus Abbas Cluniacensis: creuit magis, adeo vt de omnibus Iudæis necādis data fuerit ea occasio prorepressā, quā nuper vidimus per S. Bernardum esse repressā.

XXV.

1. Otto Fri-
sing. de gest.
Frid. l. 1. c. 39

BERNARDI
RES GESTÆ
IN GERM.

Sed redeamus ad eundem Bernardum operi insistentem. Ipse quidem præter alios hoc anno insumptos labores, vbi ad finem præsens inclinaret annus, se contulit in Germaniam, vt Conradum Romanorum Regem in expeditionem Ierolimitanam ad decorum Christi signaculum (vt cum Francorum Rege fecerat) suscipiendum hortaretur. De quo ista Frisingensis Antistes, & ipse vnus ex cruce signatis: b Igitur innumerabilibus in Occidentali Gallia ad transmarinam expeditionem excitatis, Bernardus prædicationis nomine mouendum Orientale Francorum regnum aggredi disponit, tam ob hoc, vt animum Principis Romanorum sacræ exhortationis verbo ad accipiendam crucem emolli- ret, quā vt Radulpho occasione Iudæorum crebras in ciuitatibus seditiones populo contra dominos suos mouenti silentium imponeret. Audiens hoc Princeps, generalem Curiam in Natiuitate Domini apud Spiram ciuitatem celebrandam indixit. Quod veniens prædictus Abbas, Principi cum Frederico fratris sui filio, aliisque Principibus & viris illustribus crucem accipere persuasit, plurima in publico vel occulto faciendo miracula. Moguntiam quoque veniens, Radulphum in maximo fauore populi morantem inuenit. Quo accersito, præmonitoque, ne contra monachorum regulam per orbem vagando, propria auctoritate verbum prædicationis assumeret, tandem ad hoc eum, vt sibi promissa obedientia, in cœnobium suum transiret, induxit, populo grauiter indignante, & nisi ipsius sanctitatis consideratione reuocaretur, etiam seditionem mouere volente.] hæc de Bernardi rebus gestis anni huius in Gallia atque Germania.

XXVI.
DVPLEX
INDICTA
EXPEDITIO.

At non simplex in Terram sanctam tantum indicta fuit à Papa Eugenio expeditio, sed duplex, altera (vt dictum est) in Palæstinam, altera aduersus boreales Paganos adhuc populos, diuersaque iis dabantur pro tessera militari sanctæ Crucis imagines, quod habes expressum

A expressum ab eodem Ottone Frisingensi, qui aderat, dum ait: Saxones verò, quia qualdā gentes spurcitiis idolorum deditas vicinas habent, ad Orientem proficisci abnuētes, cruces itidem, easdem gentes bello attentaturi, assum pserunt, à nostris in hoc distantes, quod non simpliciter vestibus affutæ cruces scilicet, sed à rota subterposita in altum protendebantur.] hæc Otto, qui ista tunc præsens inspiciebat. Sed qui tunc scribebat Saxo Grammaticus, de ista expeditione in boreales Paganos sicut luculentius, ita & locupletius tractat, aitque: b Per eadem tempora Romanus Antistes barbaricæ tempestatis procella rem diuinam penè obrutam euersamque conspiciens, datis per Europam epistolis; vniuersos Christianæ credulitatis hostes ab eius cultoribus oppugnari præcepit. Singulæ autem Catholicorum provinciarum confinem sibi barbaricam incessere iubebantur. Ne ergo Dani priuata militiæ rebus publicæ religionis officia detrectarent, sumptis sacræ peregrinationis insignibus, imperium amplectuntur. Igitur Canutus ac Sueno inuicem obsidibus datis, depositisq; inimicitiarum exercitiis, rei melius gerendæ gratia pacem pro tēpore statuunt, reuocatumque à suis visceribus ferrum, ad sacrorum vindictam conuertunt. Discordiam iraque à regni æmulatione profectam sociæ expeditionis fœdere castigantes, iunctis viribus Sclauiam petunt, Germanis ex condicō diuersam eius inuadentibus plagam.] erant hi Saxones, vt audisti ex Ottone nuper. nam & paulò inferius idem Saxo hæc subdit: Occurrunt in litore Saxones, & ipsi, vindicandæ religionis cupientissimi, militiæ socij Danis futuri.] sed quā parum felicem exitum habuerit expeditio ista, ad sociale bellum conuersis Principibus, idem Saxo pluribus narrat. At non in boreales tantum Paganos, sed & in Sarracenos illos, qui ad huc loca quamplurima Hispaniæ possidebant, expeditionem naualem motam esse, Dodechinus tradit in Chronico anno sequenti. Quod autem in Paganos idolorum cultores perfici hoc anno non potuit, feliciter postea peractum per VValdemarum filium S. Canoti martyris Daniæ Regis, suo loco dicturi sumus.

Idem lib. 1.
c. 40. in fin.

Saxo Gram-
mat. l. 1. c.
IN SCLAVOS
EXPEDITIO.

IN SARRA-
CENOS EX-
PEDITIO.

Quod autem nuper audisti sanctum Bernardum contestatū esse, ne litteras tamquam à se missas acciperent, quas scire deberent penitus esse falsas: sciendum est, quod his diebus idem S. Bernardus passus est ab vno suorum intimorum monachorum fallacias, qui falsis litteris tamquam ab ipso scriptis, falsoq; sigillo vsus, pro animi arbitrio, prout sibi expedire videretur, ad diuersos datis, vsus erat. Latuit falsarius aliquam diu sub hypocritis velamento: demum Dei voluntate detectus est. de his & questus est apud Eugenium Papam, scribens, ac dicens: Periclitati sumus in falsis fratribus, & multæ litteræ falsatæ sub falso sigillo nostro in manus multorum exierunt, & quod magis vereor, etiam vsque ad vos dicitur falsitas peruolasse. Hac necessitate abiecto illo, nouello quod cernitis de nouo vtmur, continente & imaginem nostram & nomen. Figuram aliam tamquam ex nostra parte iam non recipiatis, nisi forte pro Episcopo Clarimontis, cui sub altero sigillo litteras dedi, cum necdum istud haberem.] hæc ipse. At quid impostor falsarius? sicut Bernardus vetus sigillum abiicit, & nouum formauit: ita ipse, reiecto illo, quod amplius non esset in vsu, nouum in similitudinem illius, quod formandum curarat ipse Bernardus, effigandum curauit, vt idem ipse S. Bernardus affirmat in aliis litteris ad Eugenium Papam.

XXVII.
DE NICO-
LAO FAL-
SARIO.

c Ber. ep. 284

At quisnā fuerit iste peruersissimus homo, qui adeo immane scelus præsumpserit, aliis litteris ad eundem Eugenium datis sic aperit: d Nicolaus ille exiit à nobis, quia nō erat ex nobis. Exiit autē, scēda post se relinquens vestigia. Et ego longè antè hominem noueram, sed expectabam, vt aut Deus eum conuerteret, aut instar Iudæ ipse se proderet. quod & factum est. Præter libros, denarios, & aureos multos, in ipso exitu eius inuenta sunt super eum sigilla tria, vnum eius proprium, alterum Prioris, tertium nostrū, ipsumque non antiquum, sed nouellū, quod & ob ipsius dolos & furtiuas surreptiones mutare nuper coactus fuerā. Hoc enim est, quod vobis tacito nomine scripsisse me memini, quia videlicet periclitati sumus in falsis fratribus. Quis possit dicere, ad quā multas personas sub nomine meo, me ignorate, quæ voluit, scripsit? Quis mihi det, vt ipsa Curia vestra ad purū purgetur, scēce mendaciorū eius? Quis mihi det, vt vel eorum innocentia, qui mecū sunt, satis valeat excusari apud circūuentos & præuētos impudētissimis mendaciis? Vobis quoq; aliquoties in eadē fallitate scripsisse, & nō semel, partim cōuictus, partim & cōfessus est. De turpitudinibus eius, quibus terra forderet, & factæ sūt omnibus in parabolam, super sedeo polluere labia mea & vestras aures. Si ad vos venerit (nam hoc gloriatur, & amicos se habere cōfedit in Curia) mementote Arnaldi de Brisia, quia ecce plus quā Arnaldus hic. Nullus perpetua dignior cōclūsiōne, mihi ei perpetuo silētio iustius.] hæc ad Eugenium Bernardus.

XXVIII.
d Idē ep. 298
BERN. AD
EUGEN.
QVID DE
NICOLAIO
FALSARIO.

XXIX.
QVIS ISTE
NICOLAUS
FALSARIUS
FVERIT.

^a Pet. Clun.
l. 6. ep. 7. 37.
35. 7. 47.
^b Idem ibid.
ep. 5. 30. 36.
^c Pet. Clun.
l. 6. ep. 4. 32.
^d Idem ibid.
ep. 3. 19.
^e Idem ibid.
ep. 9. 34.

^f Idem ibid.
ep. 5.
^g Idem ibid.
epist. 37.

^h Matt. 10.
ⁱ Job 20.

XXX.
FULCHERVS
PATRIAR-
CHA IERO-
SOLYMIT.
K VVilhel.
Tyr. lib. 16.
cap. 17.
PETRVS VIR
EGREGIAR
SANCTI-
TATIS TY-
RI ARCHI-
EPISCOPIVS.

XXXI.
OBIVS
OXYTAE.

XXXII.
COSMVS
PATRIAR-
CHA.

Qui dum & nomine ipsum notat, & coloribus pingit, nempe comparans Arnaldo de Brixia, ipsum fuisse doctum insinuans, quiq; plurimum obesse possit Ecclesiae Dei, nisi perpetuo silentio os ipsius obstrueretur, quiq; etiam talis esset, qui in scribendo eiusdem sancti Bernardi stylum imitaretur, adeo vt tantum sigillo litteris addito, ipsius ore credi potuissent esse dictata: plane in eam sententiam adducor vt existimem, hunc illum esse Nicolaum monachum Cisterciensem, sancto Bernardo coniunctum, virum doctrina insignem, & scribendi peritia praestantem, qui ex Cluniacensibus transiisset ad Cistercienses, quem Petrus Cluniacensis plurimum coluit atque litteris frequentauit, talem eum esse existimans, qualis foris per litteras appareret. de ipso enim ad sanctum Bernardum alias litteras dedit, vt ad se mitteret eum litterarum consortio amantissimum, & Bernardi ad Petrum responsiones extant, & eiusdem Petri de ipso ad alios Cistercienses. Insuper & eiusdem Nicolai ad ipsum Petrum epistolae datae binae habentur, quibus cum significetur, ipsum fuisse eidem S. Bernardo charum summeq; coniunctum, quam bene imitatus esset eius scribendi stylum, ex ipsis satis apparet, quarum alterius est exordium: Patri suo domino Cluniacensi frater Nicolaus. Indica mihi quem diligit anima mea. Quando veniam & apparebo ante faciem tuam? Quando videbo te? quando consolaberis me? consolaberis, inquam, quia consolatio abscondita est ab oculis meis, donec videam & desideratam & desideranda praesentiam tuam: & tristis est anima mea vsque ad te, &c.] vt merito ipse Petrus melleas eius litteras dicat, summeq; laudet, his scilicet verbis: Si talis, inquit, est stylus tuus: qualis est animus tuus? si talis littera tua: qualis lingua tua?] & alia plura de laude litterarum eius, vt plane Bernardum redoleret stylo, cui esset longe moribus impar, ac plane contrarius. Ita sane in hac misera vita tenebris obuoluta, falsitatis plena saepe periclitari contingit in falsis fratribus, sed verum illud, quod Veritas dixit: Nihil occultum quod no sciatur.] & certum illud Job, quod gloria hypocritae ad instar pusti. Quod autem tantus esset, vt sententia S. Bernardi Arnaldum de Brixia superaret haeresiarcham, nec de eo alia vsqua mentio: forte accidit, vt Eugenius Papa (vt visum ipsi Bernardo) perpetuo carceri hominem manciparit, perpetuoq; silentio condemnarit. sed de his haec tenus.

Hoc eodem anno VVilhelmus Patriarcha Ierosolymitanus, vbi absoluisset in sede annos quindecim, ex hac vita decessit: in cuius locum subrogatus est Fulcherus Tyri Archiepiscopus, de quo superius dictum est. haec ex VVilhelmo. Porro Tyriz metropoli (inquit idem Auctor) substitutus est vir mirae simplicitatis & mansuetudinis, timens Deum, & recedens a malo, cuius memoria in benedictione est apud Dominum & homines, dominus Petrus Dominici Sepulchri Prior, de citiore natus Hispania, de ciuitate Barcinona, nobilis secundum carnem, sed spiritu nobilior, cuius vita & conuersatio longiores & diligentiores postulant tractatus, sed nos historia reuocat, vt omisissis specialibus, de publicis edisseramus.] haec ipse. Porro explosum fuisse narrat Radulphum Cancellarium cui Rex fauebat, sed resistebat Ioannes Pisanus eiusdem Tyrensis Ecclesiae Archidiaconus, qui, inquit, postea fuit Cardinalis S. R. E. tituli sanctorum Siluestri & Martini.] Subdit verò, quod cum Radulphus biennio sedisset intrusus, Eugenij Papae sententia fuerit inde demotus.

Hoc eodem anno Michael Oxyta Patriarcha Constantinopolitanus, cum sedisset annos duos & menses octo, vt habet Graeca series Patriarcharum Constantinopolitanorum, se abdicauit. de quo ista habet Nicetas Choniata his verbis: Is Michael summa se de vltro cessit, & in Oxyam insulam rediit, in qua vitae inopis & simplicis institutum a puero fuerat amplexus. Ibi in templi vestibulo prostratus, cuius monacho collum calcandum praebuit, quod contra quam sibi expediret, adamatam a primis annis quietem repudiasset, nulloque cum fructu thronum sublimem conscendisset.] haec Nicetas, qui de eius successore mox subiicit ista:

Cosmus verò tum in numero diaconorum erat, patria Aegineta, & quamuis eruditissimus, virtutum tamen choro erat illustrior. In primis benignitate erga pauperes erat insignis, quae tamquam in pretioso monili gemma radians, sic ipsa inter virtutes ceteras elucebat. Adeo vt aliquando pallium & tunicam, & lineam calyptam capitis pauperibus, misericordia motus distubueret, nec de suo tantum largiretur, sed alios etiam, vt pauperum inopia subueniret, impelleret.] haec de Cosmo Nicetas. In serie Patriarcharum Constantinopolitanorum menses tantum decem hic sedisse ponitur.

IESV

ANNVS incipit Redemptoris millesimus centesimus quadagesimus septimus, Indictione decima, quo ab Eugenio Papa duo à latere decernuntur Legati S. R. E. Cardinales pro expeditione in Terram sanctam, alter qui proficisceretur cum Ludouico Francorum Rege, & iste fuit Guido Florentinus Presbyter Cardinalis tituli S. Chrylogoni; alter verò, qui in Conradi Regis exercitu eo munere fungeretur, isteque fuit Theodinus Cardinalis Episcopus Portuenfis. haec huius temporis scriptor VVilhelmus Tyrius Archiepiscopus.

Porro Conradus Rex Romanorum indicto generali conuentu ad mensem Februarium, ibi cum suis militiae tessera cruce accepit. de his autem vnus ex illis cruce signatus Otto Frisingensis ita scribit: Post haec Princeps Batoariam ingreditur, ibique mense Februario generalem Curiam celebravit, ducens secum vice Clarauallensis Abbatis Eboracensem Abbatem Adam, virum religiosum & honeste eruditum. Qui Missarum solemniam ex more celebrans, inuocataque sancti Spiritus gratia, ambonem ascendit, ac lectis Apostolicae Sedis & Clarauallensis Abbatis litteris, breui exhortatione facta, praene omnibus qui aderant, praefatae militiae profiteri persuasit. Neque enim persuasibilibus humane sapientiae verbis, vel artificiosa, iuxta praeccepta Rhetorum oratione, circuitus insinuatione egebat, cunctis qui aderant, ex priorum ore excitatis, ad accipiendam crucem vltro accurrentibus. Accepere eadem hora crucem tres Episcopi, videlicet Henricus Ratisponensis, Otto Frisingensis, Regibertus Porauiensis, & Dux Noricorum Henricus frater Regis, de ordineq; Comitum, nobilium, virorum illustrium innumerabiles. Tanta etiam, mirum dictu, praedonum & latronum aduolabat multitudo, vt nullus sani capitis hanc tam subitam, quam insolitam mutationem ex dextera Excelsi prouenire non cognosceret, cognoscendo, attonita mente non stupesceret. Guelfo quoque Henrici prioris Ducis frater de nobilissimis regni Optimatibus, in ipsa Natiuitatis Dominicæ nocte, in propria villa Birengou eandem militiae cum multis professus fuerat. Sed & Dux Boemorum Labeflaus, & Styrensis Marchio Odoacer, & Carinthiae illustris Comes Bernardus non multo post cum multo suorum comitatu cruce acceperunt.] & inferius: b

Igitur non solum ex Romano Imperio, sed etiam ex vicinis regnis, id est Occidentali Francia, Anglia, Pannonia, innumeris populis ac nationibus hac expeditionis fama adsumendam crucem commotis, repente sic totus praene Occidens siluit, vt non solum bella mouere, sed & arma quempiam in publico portare, nefas haberetur.] Ita cruce signatis illis omnibus (vt idem ait Auctor) in Ascensione Domini Conradus Rex iter Orientem versus cepisset, quem multa infortunata secuta sunt, quae describuntur ab ipsius peregrinationis comite Ottone Episcopo Frisingensi. Peruenit Conradus post multa incommoda ad Constantinopolitanae vrbi proximam regionem die ante Natiuitatem Dei Genitricis Mariae. Porro totum quod fuit reliquum huius anni, & partem sequentis, antequam appellerent in Palaestinam, consumperunt nostri in itinere multis molestiis afflictati. dicemus de ipsorum aduentu in Syriam anno sequenti.

Detinuit aliquantisper Ludouicum Regem in Gallia aduentus Eugenij Papae, qui vitans Romanorum Arnaldistarum iugem persecutionem, in Gallias se conferendi more maiorum consilium inuit. expectauit ipsum Ludouicus Parisiis, excepitque honorificentissime, sed quid turbarum acciderit, Acta VVilhelmi Abbatis ita significant: d Accidit deinde, vt Eugenius Pontifex sese in Gallias conferret, cumq; Lutetiae appropinquaret, Ludouicus Rex & Parisiensis Episcopus cum multa Cleri populique frequentia ei obuiam procedentes, illum honorifice exceperunt, atq; ad beatissimae Mariae Virginis Ecclesiam cum ingenti gaudio dederunt. Paucis deinde elapsis diebus voluit idem Pontifex in Ecclesia beatae Genouesae mysteria diuina peragere, quia Apostolica dicebatur. Vbi eò ventum est, orta est contentio inter summi Pontificis & huius Ecclesiae Canonicorum ministros, adeo vt ad pugnas res processerit, & no solum Pontificis ministri, sed etiam ipse Rex Ludouicus, qui illos comproscere voluit, à Canonicorum illorum famulis verberatus sit. Tanta autem nefaria rei indignitate permotus Pontifex, cum Ludouico Rege tractauit de improborum hominum insolentia dignè castiganda. Visum est autem in eorum locum

I.
LEGATI
DVO DE-
CERNUN-
TUR PRO
EXPEDI-
TIONE IN
TERRAM
SANCTAM.

II.
Ott. in Frid.
l. 1. c. 10.
CONRADVS
REX ROM.
CVM SVIS
CRUCEM
ACCEPIT.

b Idem ibid.
cap. 42. 43.
III.
PROFE-
SSIONIS
TEMPVS IN
TERRAM
SANCTAM.

c Idem ibid.
c. 45.

IV.
EVGENIVS
PAPA SE
CONFERT
IN GAL-
LIAS.
d Apud Str.
tom. 2. die 6.
April.

CANONICI
REGULAR.
SVEFFECTI.

alios subrogare homines religiosos, nempe monachos illos, quos Nigros vocant: neque tamen Canonicos illos per vim suis Præbendis siue sacerdotiis priuare volebant (erant enim inter eos non pauci nobiles & litterati) sed permittere, vt illis, quoad viuerent, fruerentur. Verùm vbi istud Pontificis & Regis propositum ad aures Abbatis S. Victoris perlatum est: Pontifici & Regi valdè supplices preces ille obtulit, vt Ordinis S. Augustini professores in eam Ecclesiam introducerentur; multisque ostendit rationibus, contumaces illos facilius ad horum vitam regularem, quam ad monachorum habitum & consuetudinem tractum iri. Pontifex & Rex his auditis, cum iam exploratam haberent bonam famam illius Abbatis & Fratrum eius, eorumque institutum præ multis aliis prædicari non nescirent; domum quoque S. Victoris suauem eximie charitatis de se odorem spargere: Abbatis precibus assensere. Atque die sequenti electus est in Abbatem Odo Prior homo sanctæ conuersationis, atque totius religionis amator indefatigabilis, adiunctique sunt ei duodecim Canonici viri probi & bonæ æstimationis, qui in Ecclesia S. Genouesæ commorarentur. Atque ex eo tempore in præsens isthic Canonicoꝝ S. Augustini institutum in ea Ecclesia conseruatur ex priuilegio Pontificis Eugenij & Regis Christianissimi Ludouici.] hucusque de his ibi.

V.
* al. Guarni-
nus

Exstant
apud Sur.
tom. 2. die 6.
April.

QVID EV-
GEN. PAP.
IUDICAVE-
RIT IN
CAUSA RE-
GIAE AB-
BATICAE.

At nec prætereundum eiusdem Eugenij Papæ iudicium in causa Prioratus S. Genouesæ, cum paulò post decedente Odone Abbate, Garinus Prior in Abbatè electus est. Cum verò qui electus erat, veller in Abbatia illa, quæ Regia dicebatur, regio assètu firmari: obnitentibus alijs, & præsertim VVillemo, qui postea Abbas Roschildensis in Dania creatus mira claruit sanctitate: ex eiusdem Actis^a ab eius discipulo scriptis, quid iudicauerit corà Rege Papa Eugenius, hic enarrandum: Abbate Odone è vita decedente, Garinus eius monasterij Prior Abbas creatur: erat enim vir doctus & probus, & in rebus agendis prouidus & circumspèctus. Ille modis omnibus Priorem volebat instituire quemdam de Fratribus, nec alij Fratres abhorrebant. At ille iam eligendus reclamabat, dicens, in regia Abbatia meritò per Regem debere constitui officiales (sic enim vocant eos qui eiusmodi functionibus præpositi sunt.) Ea res malè habuit Fratres, dixeruntque illi: Si vis ex nostro instituto Prioratum suscipere, nos non refragabimur, si verò transgredi vis terminos, quos posuerunt patres nostri: numquam eò pertinges. Ille in sententia mansit pertinax: estque in Regis palatio ab ipso Rege, Ordinis constitutiones ignorante, factus Prior. Cum autem veller, pulsata campana, conuocare Fratres ad mensam; valdè id molestè tulere Fratres. Nec ferre potuit tantam insolentiam vir Dei VVilhelmus, sed zelo Dei, Ordinis, & iustitiæ accensus, illum à campana pulsanda remouit, Supprietemque adhibuit.

VI.

Eo nomine accusatus apud Abbatem, tamquam qui manum violentam intiecisset in Priorem, publicam iustus est agere pœnitentiam: nec id facere recusauit, licet palàm testaretur, se nulla eum affecisse iniuria, atque ab officio Prioris non Priorem abegisse, sed instituti præuaricatorem. Displicuit autem Fratribus ea Abbatis in VVilhelmum prolata sententia; remque totam summo Pontifici, qui apud Senonas tunc erat, indicarunt. Pontifex verò cum instituti præuaricatione, cum VVilhelmi iniusta damnatione non leuiter commotus, Abbati S. Genouesæ mandauit, vt citra moram vnà cum VVillemo ad ipsum ascenderet. Paruit ille, veniensque ad Pontificem, temeritatis & immoderationis arguitur. porrò VVilhelmus ab eius sententia absoluitur. Mandatque Pontifex seuerissime, ne deinceps officiales contra Ordinis instituta eligantur.] hæc ibi. Sed prosequamur reliqua de professione Francorum exercitus in Orientem.

VII.

His peractis (inquit Sugerius in Vita Ludouici Regis) ipse Rex Francorum Ludouicus hebdomada secunda post festum Pentecostes peregrinationem aggressus, in finitis & expeditis suorum militibus per Hungariam profectus, transito Bosphoro occurso Conradi excipitur, &c.] Habes plures qui ista scribunt, Nicetam Græcum Auctorem, VVilhelmum Tyrium de bello sacro, & Sugerium Abbatem S. Dionysij, in Vita Ludouici Regis Francorum copiosè ista tractantem.

VIII.
DE TEMPO-
RE PROFE-
SSIONIS.

Verùm corrigendi sunt errores, qui in notas temporis irrepserunt, statuendusque certus annus horum professionis, petendaque veritas ab Auctoribus qui interfuerunt. Ipse namq; Sugerius Abbas S. Dionysij, qui proficiscente Rege, regni ipsius relictus est administrator, dum exactè cuncta describit, hæc de professione ipsius Regis ait: Anno igitur ab Incarnatione Domini millesimo centesimo quadragesimo septimo, in hebdomada secunda post festum Pœtecostes, prius ordinatis rebus, ad iter peregrinationis tãtæ necessariis, venit Rex,

A Rex, vt moris est, ad Ecclesiam S. Dionysij, à Martyribus licentiam accepturus, & ibi post celebrationem Missarum baculum peregrinationis, & vexillum B. Dionysij, quod Oriflambe Gallicè dicitur, valdè reuerenter accepit, sicut moris est antiquorum Regum, quando debent ad bella procedere, vel votum peregrinationis adimplere. Et tunc mouit directè cum magno comitatu Prælatorum & Baronum, &c.] hæc de tempore Sugerius. Dodechinus, qui in nauali expeditione, & ipse vnus ex illis fuit, hæc eodem anno professionem contigisse testatur. Id ipsum Auctor in Appendice ad Lambertum, itidem Robertus de Monte disertis verbis in Appendice ad Siebertum. Id ipsum quoque colligit ex Ottone Frisingensi, qui & ipse cum Imperatore profectus est Ierosolymam.

Ex quibus omnibus atque alijs tu corrigas errorem illapsum in VVilhelmum Tyrium, dum cladem, quam accepit hoc anno Imperator à Soldano Iconij prodicione Græcorum, contigisse asserit anno superiori, millesimo centesimo quadragesimo sexto. Sumptus videtur error ex Sugerij loco corrupto, dum eadem clades illata eodem anno in codice deprauato contigisse legitur: quem Auctorem Tyrius legisse noscitur. Hæc de his quæ ad tempus spectant: cetera si cupis, eundem Sugerium consulte, atque VVilhelmum, itemque Nicetam, cuius firmissima constat auctoritate, ne quis à Latinis æmulationis gratia commentum existimet, Conradi Imperatoris exercitum dolo Græcorum, artè Pelasga, Manuèle id agente Constantinopolitano Imperatore, à Turcis fractum, pessum datum, ac perditum. Accipe tu Lector Nicetæ verba: Breuiter vt dicam, nullum malignus fuit, quod Imperator non vel ipse in eos machinaretur, vel alijs machinandi auctor esset; nempe vt calcem farinæ Græci miscerent, vt scilicet eorum posteri perpetuis monumentis ab adiuuandis Romanis detererentur. Idem & Turci imitati sunt; Manuëlis litteris ad bellum Alemannis faciendum concitati, in quorum manus prodicione ductorum nescientes trucidandi sunt traditi. Hæc de rebus Orientalibus sum matim sat dixisse.

Eodem anno ad iudicium Pontificium defertur heresis Giliberti Episcopi Pictauiensis, de quo ista habet Otto Frisingensis: Fuit illis in diebus in Aquitania Gallia ciuitate Pictaui, Episcopus Gilibertus nomine: hic ex eadem ciuitate oriundus, ab adolescentia vsque ad vltimam senectutè in diuersis Gallia locis philosophiæ studium colens, ætè & nomine magistri officium administrarat; nouiterque ante hos dies ad culmen pontificale in præfata ciuitate sublimatus fuerat, consuetus ex ingenij subtilis magnitudine ac rationi acumine, multa præter cõmunem hominum morem dicere. Is igitur cum quadam vice conuentum de sua dicecesi Clericorum magnum celebrans, sermone, què fortè gratia exhortandi habebat, quædam de fide S. Trinitatis interfereret: à duobus Archidiaconis suis, Arnaldo & Calone, tamquam cõtra Catholicæ normam Ecclesiæ doctrinam instituentis, ad summi Pontificis Romanæque Sedis examen, interposita appellatione, vocatur.

Sic vtrique viam carpunt, Romanoque Pontifici Eugenio ab vrbe in Gallias tendenti, Senis ciuitate Tusciæ occurrunt. Quibus Romanus Antistes auditis, causaque viæ cognita, breuiter respondit, se Gallias introire, ibique de hoc verbo, eò quòd propter litteratorum virorum copiam ibidem manentium opportuniorem examinandi facultatem haberet, plenius velle cognoscere. Archidiaconi in Gallias redeunt, ac consulto Bernardo supra memorato Abbate Clarauallensi, eum in commodum causæ suæ aduersus Episcopum inclinant. Erat autem prædictus Abbas, tam ex Christianæ religionis seruore zelotypus, quam ex habituali mansuetudine quodam modò credulus, vt & magistros, qui humanis rationibus, sæculari sapientia consili nimum inhærebant, abhorreret, & si quidquam ei Christianæ Fidei absõnum de talibus diceretur, facillè aurem præberet.] hæc Otto, qui postea clariùs rebus perspectis recantauit palinodiam, quòd plus æquo Giliberto fauisset, cuius causa ita S. Bernardo, vt vides, non nihil derogasse videri posset. Sed qui ex his magis laudandus fuisset, vt qui nequaquam nouitates in Fide Catholica pati posset, & humana ingenia, quæ suis viribus diuina potentia, elata superbia haud essent humilibus contentia, abhorreret, vt ea quæ solerent sui æstimatione grauida parere hæreses monstruosas: quod & tam in Arnaldo & Abailardo, quam in Giliberto euenta infelicia declarant. sed prosequamur inchoatæ historiæ cursum.

Vbi sanctus Bernardus ea per Archidiaconos audiuit de Giliberto, vnà cum eis nauiter egit, vt promulgatæ quæ dicerentur ab eodem Giliberto hæreses damnarentur, nec destitit quousque id quod zelo Fidei Catholicæ esset aggressus, omnino perficeret, hoc propèriori cura apud Eugenum Papam agens, vt idem Gilibertus corà ipso Pontifice in diuersis

IX.
VVilhelm.
Tyr lib. 16.
c. 22. in fine.

DE PRODI-
TIONE
GRÆCOR.

X.
HÆRESIS
GILBERTI
DEFERTUR
AD APOST.
SEDEM.
Otto Frising.
in Frid. lib. 1.
cap. 46. 47.

XI.

S. BERN.
ADVERSUS
GILBERTI
TYM CON-
CIATVR.

XII.

^a Otto Frising. in Frid. l. 1. c. 50.
GILBERTI VITAE INSTITUTIO.

XIII.
OTTONIS REGIS LAUDATO POENITENTIA.
^b Radeuic. in Friden. l. 2. c. 11.

^c Ott. Frising. in Frid. l. 1. c. 50. 51.
XIV.
HAERESVM CAPITA GILBERTO OBLECTA.

^d Idem ibid. cap. 55.

^e Idem ibid. c. 51. 52. 53. 54.
XV.
CONVENT. PARIENSIS ADVERSVS GILBERT. EPISCOP.

conuentibus, primùm Antifiodori, deinde Parisiis, postremò in pleniori Concilio Rhemis se sistere cogeretur, responsurus ad eas quibus impeteretur obiectionibus. Quenam fuerint illæ, idem qui suprâ Otto Frisingensis enarrat, his primùm præmissis de eiusdem Giliberti ab adolescentia institutione: Prætaxati Archidiaconi adscito sibi tantæ auctoritatis & æstimationis viro, Abbate Bernardo, Episcopum Gilibertum, eadem, qua prædictum Petrum, via damnare attentabant, sed nec eadem causa, nec similis erat materia. Ille enim ab adolescentia magnorum virorum disciplinæ se subiiciens, magisque illorum ponderi quàm suo credens ingenio, qualis primò fuit Hilarius Pictauiensis, post Bernardus Carnotensis, ad vltimum Anselmus & Radulphus Laudunenses germani fratres: non leuem ab eis, sed grauem doctrinam hauserat, manu non subito ferulæ subducta, à scientiæ haud censura morum vitæque grauitate discordante, non iocis vel ludicris, sed seriis rebus mentem applicarat. Hinc erat, vt tam gestu quàm voce pondus seruans, sicut in factis, sic in dictis se ostenderet difficilem, vt numquam puerilibus, vix autem eruditis & exercitatis quæ ab eo dicebantur, paterent animis.] hæc de Giliberti institutione vitæ. Sed quod antiquitus dictum, re ipsa probatum inuentum, nimirum philosophos patriarchas fuisse hæreticorum, in Giliberto fuit experimento hoc tempore infelicitè innouatum, cum ex Aristotelicis Topicis quædam de diuinitate & Deo, quem separabat à diuinitate, siue in concionibus, siue in familiaribus colloquiis temere effutire sit ausus.

Sed quia ista de Giliberto cum laude, non (vt par erat) cum detestatione idem Otto scripsit, quem & excusare pluribus laborauit, eodem ipso libro de rebus Friderici Imperatoris, idem ipse ex hac vita migraturus, rebus testamento dispositis: etiam hunc *Historiarum* codicem (inquit ^b Radeuicus Canonicus Frisingensis) manibus suis offerri præcepit, eumque litteratis & religiosis viris tradidit, vt si quid pro sententia magistri Giliberti (vt patet in prioribus) dixisse visus esset, quod quempiam posset offendere: ad ipsorum arbitrium corrigeretur, seque Catholicæ Fidei assertorem, iuxta sanctæ Romanæ, immò & vniuersalis Ecclesiæ regulam professus est. Deinde multa prius cordis contritione, & humili confessione reatum suum recognoscens, sumptis sacrosanctis mysteriis, in medio multitudinis sanctorum tam Episcoporum quàm Abbatum, Domino spiritum reddidit.] hæc Radeuicus de Ottonis poenitentia de Giliberto defenso atque laudato. Porro autem quinam fuerint errores, quibus ab aduersariis idem Gilibertus impeteretur, & apud Eugenium Papam accusaretur in duobus prioribus iudiciis aduersus eum exhibitis, idem Otto sic narrat: ^c Is itaque primò Antifiodorum, post Parisios vocatus est. Erant inter cetera quæ illi obieciuntur de diuina Maiestate quatuor capitula,

- Quòd videlicet assereret, diuinam essentiam non esse Deum.
- Quòd proprietates personarum non essent ipsæ personæ.
- Quòd theologicæ personæ in nulla prædicarentur propositione.
- Quòd diuina natura non esset incarnata.] Hæc quæ de Deo. pergit: Et præter hæc alia minora, id est:

Quòd meritum humanum attenuando, nullum mereri diceret præter Christum.
Quòd Ecclesiæ Sacramenta euacuando, diceret, nullum baptizari, nisi saluandum, & cetera in hunc modum.] hæc Otto de ipso, qui tamen quid actum fuerit in conuentu Antifiodorensi, in quo primùm iussus est causam dicere, non meminit, sed tantum cum coactus est ad audientiam venire Parisios. Quæ hæc ipsa, hoc ipso anno gesta esse, sequenti verò Rhemense Concilio indictum ad Dominicam post mediam Quadragesimam dici potest. Haud enim rerum gestarum patitur ratio, vt ista omnia simul tribus mensibus agi potuerint, nempe aduenire Eugenium in Gallias, celebrarique ab eo Antifiodorensis Parisiensemque conuentum, nec non generale Rhemense Concilium; sed hoc potius sequenti anno habitum esse, idem ^d Otto satis ostendit, cum de ipso acturus, sic exorditur post Parisiensem enarratum consessum: Igitur volente tempore, nempe elapso eius anni curriculo, Rhemis præsidente summo Pontifice Eugenio, est celebratum Concilium, &c.] hæc de tempore rerum gestarum ad firmam statuendam chronologiam dicta sint: iam de consessu Parisiensi quæ scribat idem ^e Otto, sic paucis habeto:

Itaque præsidente cum Cardinalibus, Episcopis, aliisque viris venerabilibus & eruditis in iam dicta ciuitate Parisiis summo Pontifice Eugenio: prædictus Episcopus Gilibertus Consistorio præsentatur, de his capitulis responsurus. Producentur contra eum duo magistri Adam de Paruoponte, vir subtilis & Parisiensis Ecclesiæ Canonicus receter factus, Hugo

A Hugo de Campo florido Cancellarius Regius, asserentibus eis, & quasi sub sacramento pollicentibus, se aliqua ex his de proprio eius ore audisse, non sine multorum qui aderant admiratione: viros magnos, & in ratione disserendi exercitatos pro argumento iuramentum asserere. Ibidem dum hinc inde multa sibi obiicerentur, pluriumque, impulsationibus ad responsionem de re tam ineffabili cogere, inter cetera dixisse traditur: Audaacter confiteor Patrem alio esse Patrem, alio Deum, nec tamen esse hoc & hoc: Cuius dicti obscuritatem tamquam verborum profanam nouitatem tam impatienter magister Ioslenus Sueffionensium Episcopus excepit, vt iuxta prouerbiū, mediū vitando incurreret ripam, &c.] prosequitur prolixius eius sententiæ explicatione: ad regulas topicas Aristotelis Euangelium aptare laborans, adiicit ad excusandum Gilibertum prolixior tractatum.

Quid demum per Eugenium deliberatum de reuocanda eadē causa ad generale Concilium, ita idem Otto subiicit: Dum ita per aliquot dies iam sæpè dictus Episcopus coram summo Pontifice de fide sua in ciuitate Parisiis discuteretur: sentiens Papa, vt pote vir cautus & religiosus, causæ difficultatem, protelandam eam vsque ad vniuersale Conciliū adiudicauit, &c.] De eo suo loco dictari sumus anno sequenti, reliqua de hoc cōuentu Parisiensi audietur ex epistola Gaufridi inferius recitanda post Rhemense Concilium:

Post hæc autem eodem anno, virgente causa, Albericus S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis ab Eugenio electus Legatus in prouinciam Tolosanam aduersus Henricum hæreticum Petrobrusianum, qui illam prouinciam vehementer impiis hæresibus labefactarat: eumdem S. Bernardum secum duxit. De cuius legatione hic modò dicendum, & admirandis operibus, quæ Deus in derelictionem & confutationem hæreticæ prauitatis per eumdem S. Bernardum ad confirmandam Catholicam veritatem operatus est. Describit rem gestam eiusdem temporis Auctor ^a Gosfridus monachus Claraualensis, qui & oculis hæc etiam vidisse potuit, cum ipse ^b testetur pænè omnibus quæ de sancto Bernardo scripsit, se præsentem fuisse. Videbis Lector, ab Auctore iisdem fermè coloribus pingi cum hæresibus suis hæreticum nefandissimum, quibus nostri temporis Orthodoxi scriptores describere consueuerunt recentiores nostri sæculi hæresiarchas omnium impurissimos, eadem cum illo sæces hæresum è cloaca, in quam abierant, reuocantes.

Atque primùm quod ad tempus spectat, Henricum innotuisse hoc tempore & plures seduxisse, atque aduersus eum tum Petrum Cluniacensem, tum S. Bernardum scripsisse, ex eo possumus intelligere, quòd cum numeret annos viginti Petrus Cluniacensis eius prædecessoris Petri de Bruis hæresiarchæ, quem emeruisse diximus anno Redemptoris millesimo centesimo vigesimo sexto; post quem annum, si numeres annos viginti absolutos, ad hoc vsque tempus eundem oportuit peruenisse, absumptumque, (vt dictum est) flammis periisse. Cumque idem Petrus Cluniacensis numeret annos quingentos fermè (vt ait) & quinquaginta ab Heraclio Imperatore, qui ^c anno decimo post sexcentisimum imperare cœpit paulò post Gregorij Papæ obitum, vsque ad tempus, quo illa aduersus Henricum scribebat: planè ad hæc tempora respectum habuisse satis apparet. Sicut & S. Bernardus ostendit, qui cum de eodem Henrico cauendo epistolam ^d scripserit ad Ildephonsum Comitem S. Egidij: sanè ante sequentem annum ad eum scripsisse oportuit: nam eo anno in expeditione Ierosolymitana eum esse defunctum, affirmat Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum. hæc de his quæ ad tempus spectant.

De ipso autem Henrico post cineres prædecessoris inualescente, ista habet ipse Petrus Cluniacensis in breuiori epistola aduersus eos conscripta: Sed post rogam Petri de Bruis, quo apud sanctum Egidium zelus Fidelium flammæ Dominicæ Crucis ab eo succēsas, cum concremando vitus est; postquam planè impius ille de igne ad ignem, de transeunte ad æternum transitum fecit; heres nequitie eius Henricus cum nescio quibus aliis doctrinam diabolicam non quidem emendauit, sed immutauit; & sicut nuper in tomo, qui ab ore eius exceptus dicebatur, scriptum vidi, non quinq; tantum hæresum scilicet, sed plura capitula edidit, &c.] At quenam ista fuerint, idem inferius, post Baptismum, quòd Henriciani negarent infantium, atque templa superflue fabricari: & quòd dicerent, inquit, Crucem Domini honorandam vel adorandam non esse: asseritis Corpus Domini in Sacramento altaris Ecclesiam non habere: affirmatis vanum esse orare pro defunctis.] hæc cōmunia cum Petro de Bruis: adiecerit Henricus ipse, quod subiicit: Additis, inquit, irrideri Deum canticis Ecclesiasticis.] Aduersus autē hæc singula ita disputat fortiter, cōfutat validè, potenterque; reiciitque ipse Petrus: vt pudeat quemlibet Nouatorū ista denuò reuocasse in

obseruan-

XVI.

XVII.

^a Gosfrid. l. 3. S. Bern. c. 1. ^b Idem in prof. lib. 3. Vita S. Bern.

XVIII.

TEMPVS HENRICI NAE HAERESIS.

^c Petr. Clun. lib. 1. epist. 2. c. 1. 5. ep. 16. ^d Bernard. epist. 240.

XIX.

obseruantiam, quæ confutata, damnata, omninoque proscripta scriptis Sanctorum, & A virtute miraculorum viderint.

XX.
LEGATTO
ALBERICI
CARDIN.
EPISCOPI
OSTIENSIS.

Aduersus igitur eiusmodi monstrum conficiendum Eugenius Papa legationem decernens, quem præstantiorem nouit in sacro Collegio S. R. E. Cardinalium Albericum Cardinalem Episcopum Ostiensem Legatum delegit. qui S. Bernardum, nec non Gaufridum Carnotensem Episcopum, & alios Episcopos viros sanctitate præstantissimos secum duxit. Insignis planè legatio atque digna, vt de ipsa cuncta, quæ reperimus, Annalibus intexamus. Atque primum quæ præcesserunt, cum ipse sanctus Bernardus aduersus bestiam adhuc longè positus pugnans, eam litterarum suarum iaculo potentissimo appetiuit, aduersus eundem Henricum scribens ad Ildephonsum Comitem S. Egidij. Quæ quidem epistola Dei beneficio adhuc extat tamquam gladius in Sanctuario asseruatus, quo Goliath præcisum est caput: quæ & simul ad conficiendos reliquos Dei hostes fit B potens. accipe Lector dignum viri sanctissimi monumentum, sic enim se habet: *

^a Ber. ep. 140.

XXI.
S. BERN.
EPIST. AD
ILDEPHON-
SVM COM.
CONTRA
HENRICUM
* denique

Quanta audiuius & cognouimus mala, quæ in Ecclesiis Dei fecit, & facit quotidie Henricus hereticus: Versatur in terra vestra sub vestimentis ouium lupus rapax, sed ad Domini designationem à fructibus eius cognoscimus illum. Basilicæ sine plebibus, plebes sine sacerdotibus, sacerdotes sine debita reuerentia sunt, & sine Christo deinde Christiani. Ecclesiæ synagogæ reputantur, Sanctuarium Dei sanctum esse negatur, Sacramenta non sacra censentur, dies festiui festiuis frustrantur solemniis. Moriuntur homines in peccatis suis, rapiuntur animæ passim ad tribunal terrificum, heu, nec poenitentia reconciliati, nec sacra communione muniti. Paruulis Christianorum Christi intercluditur vita, dum Baptismi negatur gratia, nec saluti propinquare sinuntur, Saluatore licet piè clamante pro eis: ^b Sinite, inquit, paruulos venire ad me.] & post detestationem erroris pergit exclamans: C Proh dolor! auditur tamen à pluribus, & populum, qui sibi credat, habet. O infelicissimum populum! Ad vocem vnus heretici siluerunt in eo omnes prophetica & Apostolica vocēs, quæ de conuocanda in vna Christi Fide à cunctis nationibus Ecclesia, vno veritatis spiritu cecinerunt. Ergo sefellerunt diuina oracula, falluntur omnium oculi & animi, qui quod legunt prædictum, intuentur impletum. Quam certè manifestam omnibus veritatem solus iste stupenda, & prorsus Iudaica cæcitate aut non videns, aut inuidens adimpletam, simul nescio qua arte diabolica persuasit populo stulto & insipienti, de re manifesta nec suis credere oculis, sefellisse priores, errare posteros, totum mundum etiam post effusum Christi sanguinem perditum iri, & ad solos quos decipit, totas miserationum Dei diuitias, & vniuersitatis gratiam peruenisse.] ita S. Bernardus ex diuino verbo argumentationem deducens, quod cum ex eo constet coadunationem esse vniuersalis Ecclesiæ, in qua sit veritas, sitque ipse Christus: planè qui extra eam inuenitur, extraneum esse fit necesse, in quo nec veritas, nec Christus, nec vlla gratia esse possit, quæ non nisi in Ecclesia insit. post hæc autem suæ ipsius ad eos professionis ita reddit rationem:

^b Matt. 19.

XXII.
DAT RATIONEM
SVI ADVENTVS
S. BERN.

Et nunc huius rei gratia, licet in multa corporis infirmitate, iter arripui ad has partes, quas potissimum singularis ferus depascitur, dum non est qui resistat, neque qui saluum faciat. Quippe de tota Francia pro simili effugatus malitia, has solas sibi inuenit expositas, in quibus fiducialiter sub tuo dominatu in gregem Christi toto furore bacchatur. Quod tuone honori congruat, Princeps illustris, ipse iudicato. Nec mirum tamen si serpens ille callidus decepit te, quippe speciem pietatis habens, cuius virtutem penitus abnegauit. sed nunc audi quis ille sit. Homo apostata est, qui relicto Religionis habitu (nam monachus extitit) ad spurcitas carnis & sæculi, tamquam canis ad suum vomitum, est reuersus. Præ confusione autem habitare inter cognatos & notos non sustinens, vel potius non permissus ob magnitudinem criminis, succinxit lumbos suos, & iter, quæ nesciebat arripuit, factus gyronagus & profugus super terram. Cumque mendicare cœpisset, posuit in sumptu Euangelium: nam litteratus erat: & venale distrahens verbum Dei, euangelizabat, vt manducaret. Si quid supra victum elicere poterat à simplicioribus populi, vel ab aliqua matronarum, in ludendo aleis, aut certè in vsu turpioris turpiter effundebat. Frequenter siquidem post diurnum populi plausum, nocte insecuta cum meretricibus inueniens est prædicator insignis, & interdum etiam cum coniugatis.

XXIII.
VNDE PSEUDO-
APOSTOL.
HENRICVS.

Inquire, si placet, vir nobilis, quomodo de Lausana ciuitate exierit, quomodo de Cenomanis, quomodo de Pictau, quomodo de Burdegali. Nec patet ei vsquam reuersionis aditus, vt pote qui fœda post se vbique reliquerit vestigia. Tu de tali arbore tadem bonos sperabas

A sperabas fructus: Terræ profectò in qua est, fecit foetere odorem in vniuersa terra, quia nō potest iuxta sermonem Domini, arbor mala fructus bonos facere. hæc ergo (vt dixi) ^a causa aduentus mei.] Audisti Lector, pseudoapostolus vnde venerit, & ad quid venerit, nempe ex religione apostata, vt solutis quibuslibet, quibus tenebatur astrictus, ne diffunderet in carnis opera, vinculis: & ad perficienda mala cuncta quæ veller liber vt esset, hanc carnis libertatem docebat filios hominum. At dum S. Bernardus describit Henricum, planè iisdem coloribus pingere visus est nostri temporis infelices hæresiarchas, ex apostasia pariter prodeuntes, & in luxuriæ gurgitem, vt in lutum porcos, sese præcipites dantes. Aperta igitur sui aduentus causa, & auctoritate qua veniat, vt sui Apostolatus legitimi demonstraret insignia, ita subiicit de pontificia ad eos missa legatione:

Nec à me ipso nunc venio, sed vocatione pariter & miseratione Ecclesiæ trahor; si forte ^b spina illa, & parua ipsius, dum adhuc parua sunt, germina de agro Dominico extirpari queant, non mea, qui nullus sum, sed sanctorum cum quibus sum Episcoporum manu, tua quoque potenti dextera cooperante. In quibus præcipuus est venerabilis Ostiensis Episcopus, ab Apostolica Sede ad hoc ipsum directus, homo qui magna fecit in Israel, & victoriam dedit Ecclesiæ suæ in multis per illum Dominus omnipotens. Tua interest, vir inclyte, honorifice suscipere illum, & eos qui cum ipso sunt: ac ne tantus labor tantorum virorum pro tua potissimum tuorumque salute susceptus inefficax sit, secundum potestatem desuper datam tibi, operam dare.] hucusque S. Bernardus ad Ildephonsum Comitem, de quo ista anno sequenti Robertus de Monte: Ildephonsus Comes S. Egidij nauali exercitu Palæstinam applicuit, & cum magnū quid facturus speraretur, Reginæ (vt aiunt) dolo malo potatus, apud Casaream Palæstinæ moritur.] at legationem prosequamur, quam suscepimus pertractandam.

Quæ autem reliqua sunt de ipsa, audiamus à Gofrido teste fideli, qui ait: ^b In partibus Toloſanis Henricus quidam olim monachus, tunc apostata vilis, pessimæ vitæ, pernicioſæ doctrinæ, verbis persuasibilibus gentis illius occupauerat leuitatem.] & infra: Hac necessitate vir sanctus iter arripuit, ab Ecclesia regionis illius sepius iam antè rogatus, & tunc demum à Reuerendissimo Alberico Ostiensis Episcopo & Legato Sedis Apostolicæ persuasus pariter & deductus. Veniens autem, cum incredibili deuotione susceptus est à populo terræ, ac si de cælo Angelus aduenisset. Nec moram facere potuit apud eos, quod irruentium turbas reprimere nemo posset, tanta erat frequentia diebus ac noctibus aduentantium, benedictionem expetentium, flagitantium opem. Prædicauit tamen in ciuitate Toloſa per aliquot dies, & in ceteris locis quæ miser ille frequentasset amplius, & grauius infecisset, multos in fide simplices instruens, nutantes roborans, errantes reuocans, subuersos reparans, subuersores & obstinatos auctoritate sua premens & opprimens, vt non dico resistere, sed ne assistere quidem & apparere præsumerent.

Ceterum erit tunc fugit hereticus ille, & latuit: ita tamen impeditæ sunt viæ eius, & semitæ circumseptæ, vt vix alicubi postea tutus, tandem captus & catenatus Episcopo traderetur. In quo itinere plurimis etiam signis in seruo suo glorificatus est Deus, aliorum corda ab erroribus impiis reuocans, aliorum corpora à languoribus variis sanans.

Est locus in regione eadem, Sarlatum nomen est illi, vbi sermone completo, plurimos ad benedicendum panes (sicut vbique fiebat) Dei famulo offerebant. Quos ille eleuata manu, & signo Crucis edito, in Dei nomine benedicens: IN HOC, inquit, SCIETIS VERAM ESSE QUÆ A NOBIS, FALSA QUÆ AB HÆRETICIS SVADENTVR, SI INFIRMI VESTRI GVSTATIS PANIBVS ISTIS, ADEPTI FVERINT SOSPITATEM. Tamen autem venerabilis Episcopus Carnotensium magnus ille Gaufridus, siquidem præsens erat, & proximus viro Dei: Si bona, inquit, fide sumpserint, sanabuntur. Cui pater sanctus, de Domini virtute nihil hæsitans: Non hoc ego dixerim, ait, sed verè qui gustauerint, sanabuntur: vt proinde veros nos & veraces Dei nuntios esse cognoscant. Tam ingens multitudo languentium, gustato eodem pane, conualuit, vt per totam prouinciam verbum hoc diuulgaretur; & vir sanctus per vicina loca regrediens, ob concursus intolerabiles declinauerit, & timuerit illò ire.] Audisti Lector, viti sanctissimi fidem firmam de Orthodoxa Fide, quam tuebatur, & securitatem certam, certitudinemque securam de veritate Catholicæ Fidei, quam prædicabat, vt libera promissione, nulla licet fide petentis opulante, spondeat in cõfirmationem Catholicæ veritatis à Deo exhibeda forte miracula: Vidisti, quòd obediēte Deo voci hominis in Catholici dogmatis compro-

^a Matt. 1.

^b BERN.
APOSTOL.
LATVS.

XXV.
^b Gofrid in
Vita S. Bern.
l. 3. c. 5.

XXVI.

XXVII.
MIRACVLA
IN TESTI-
MONIVM
VERAE FE-
DEI EDITA.

comprobationem, Deus fidei sancti viri probè responderit, vt quæcumque voluerit, ipse fecerit? In qua quidem viri sanctissimi dignissima actione perspicue non Henriciana tantum hæresis tunc damnationem accepit, sed recentiores omnes Nouatores, Sacramentarij eadem cum Henrico penitus sentientes, se nouerint diuino calculo in ostensione signorum, suæ pariter damnationis sententiam accepisse, vt iure se intelligant, Deo probante, in Henrico & cum Henrico, esse damnatos; nos autem cum Ecclesia Catholica certam & perpetuam victoriam consecutos.

XXVIIII. Sed non prætereamus, quomodo Deus responderit legitimo Bernardi Apostolatu tunc in primo per ipsam edito Tolosæ miraculo: subdit enim hæc Auctor: Primum sanè miraculum, quod per famulum suum in vrbe Tolosæ Christus exhibuit, paralytici cuiusdam Clerici curatio fuit. Hunc in domo Regularium Clericorum S. Saturnini, quorum vnus ipse erat, ad petitionem Abbatis & Fratrum, circa noctis crepusculum visitans homo Dei, moribundum inuenit hominem, qui extremum spiritum trahere videretur. Consolatus itaq; miserum, & data benedictione, egrediens (sicut postea confessus est) loquebatur in corde suo fidelis seruus ad Dominum tam fiducialiter quam fideliter, dicens: Quid expectas Domine Deus? Generatio hæc signa querit. Alioquin minus apud eos nostris proficimus verbis, nisi abs te fuerint confirmata sequentibus signis. Eadem hora exiit paralyticus de grabato, & accurrens secutus & consecutus est eum, sacra vestigia deuotione qua debuit, amplexatus. Cui subito procedenti obuians ex Concanonicis vnus expauit & exclamauit, siquidem phantasma putabat. Quando enim de lectulo eum crederet surgere potuisse? Egressam magis à corpore eius animam phantasticè sibi apparuisse arbitratus, aufugit. sed ipsa demum tam ei quam ceteris rei veritas fidem fecit. Egreditur exinde sermo inter fratres, curritur ad spectaculum tam iucundum. Ipse etiã inter primos accurrit Episcopus & Legatus: inde pergitur ad Ecclesiam: eo ipso qui conualuerat præeunte conclamatur in laudes Dei, eodem pariter concinente, &c.] pergit dicere de multiplicitate signorum, ex quibus populus, qui conuersus forte fuerat in arcum prauum, dannans hæreticum vnã cum hæresi, est reuersus ad Fidem Catholicam, sicq; factum vt legatio ista optimum finem fuerit consecuta. Cum verò fuisset iam reuersus S. Bernardus ex legatione ista, atque accepisset fidei constantiam Tolosanorum, hortans eos, vt qui errores illos sparsissent in populum, persequi non cessarent, ista gaudens scripsit ad ipsos:

XXIX. Quid ad Tolosanorum postea S. Bern.

In aduentu charissimi fratris & Coabbatis nostri Bernardi de Grandisilua exultauimus, & delectati sumus in his quæ dicta sunt nobis ab illo de constantia & sinceritate fidei vestræ in Deum, de perseverantia dilectionis & deuotionis in nos, de zelo & odio aduersus hæreticos. & inferius: Veritate nimirum per nos manifestata, non solum in sermone, sed etiã in virtute, deprehensi sunt lupi, qui venientes ad vos in vestimentis ouium, deuorabant plebem vestram sicut escam panis, sicut oues occisionis. Deprehensæ vulpes, quæ demoliebantur pretiosissimam vineam Domini, ciuitatem vestram: deprehensæ, sed non comprehensæ. Propterea dilectissimi persequimini & comprehendite eos; & nolite desistere, donec penitus deperant, &c.] in fine autem hæc admonuit, dicens: Hoc etiam moneo vos charissimi, quod & dicebam vobis cum præses essem, vt nullum extraneum, siue ignotum prædicatorem recipiatis; nisi qui missus à summo, seu à vestro permissus Pontifice prædicauerit. Quomodo, inquit, prædicabunt, nisi mittantur? &c.] de legatione hac satis. Porro hoc eodem anno defunctum esse ipsum Albericum Episcopum Ostiensem Legatum, virum præstantissimum doctrina & vitæ sanctitate conspicuum, colligitur ex Gaufredi Cisterciensis epistola, anno sequenti recitanda post Rhemensè Concilium, cui interesse non potuerit idem Albericus, nuper morte præuentus.

XXX. HAERESIS APOSTOLICORVM DICTA. d Bern. in Cantic. serm. 66.

Fuit autem eidem sancto Bernardo his diebus pugnandum aduersus alios nouos hæreticos, qui cum certo carerent auctore à quo denominari possent, se ipsos Apostolicos appellauerunt, eò difficilius curandos, quòd penes rusticos & illitteratos homines esset eiusmodi pestis: de his namque hæc ipse S. Bernardus: Nunc autem videte, si non propriè demonum, & non hominum ludificatio hæc, secundum quod prædixerat Spiritus. Quæ ab illis suæ sectæ auctorem: neminem dabunt. Quæ hæresis non ex hominibus habuit proprium hæresiarcham? Manichæi Manem habuere principem & præceptorem, Sabelliani Sabellium, Arriani Arrium, Eunomiani Eunomium, Nestoriani Nestorium: ita omnes ceteræ eiusmodi pestes, singulæ singulos magistròs homines habuisse noscuntur, à quibus originem simul duxere & nomen. Quo nomine istos titulòve censebis? nullo, quoniã non

A non est ab hominè illorù hæresis, &c.] Sed quòd auctore carerent & nomine, se ipsos nominauere Apostolicos, idè docet inferius dum hæc ait S. Bernardus: Non ignoro quòd se & solos corpus Christi esse gloriètur: sed sibi hoc persuadeant, qui illud quoq; persuasum habet, potestatem se habere quotidie in mensa sua corpus Christi & sanguinè consecrandi ad nutriendù se in corpus Christi & membra. Nempe iactant se esse successores Apostolorum, & Apostolicos nominant, nullum tamen Apostolatus sui signum valentes ostendere. hæc de nomine, & sua ipsorum æstimatione S. Bernardus. De conditione autem ipsorum ista superius: Rusticani homines sunt & idiotæ, & prorsus contèptibiles. Sed non est (dico vobis) cum eis negligèter agèdum: multum enim proficiunt ad impietate, &c.]

Porro de infania Manichæorum videri possunt iidem prodisse: siquidem plura cum illis communia habent, atque illud primum secretum cum periurio, quod Manichæorum erat, vsurpantes, de quibus idem superiori Sermone. Denique indixere (vt dicitur) lateras sibi: firmauerunt sibi sermonem nequam, istiusmodi scilicet:

Iura, periura, secretum prodere noli. Enimuerò aliàs ne tenuiter quidem iurare vliatenus acquiescunt propter illud de Euangelio: Nolite iurare neque per cælum, neque per terram, &c.] quorum de iuramento cauendo infaniam pluribus damnat & confutat idem S. Bernardus. Sed & præter hoc de Manichæis, quòd omnes qui de Ecclesia sunt, canes esse censerent & porcos, vt idè subdit: de Manichæorum quoque schola erat, quòd coniugium abhorrerent, cum tamen impudicissimis sese luxurijs iugiter inquinarent. Ad hæc insuper ex eadem schola Manichæorum illud erat, abstinere à carnibus, & omnibus quæ ex carne generantur. Sed & non nisi ex moribus Manichæorù illud prodibat, quòd tales esse hæretici ne conuinci possent: vt Orthodoxi in Ecclesiam cum Catholicis conueniret: nam de his idem Sanctus: Cumq; pateat opus, non apparet Auctor: ita per ea quæ in facie sunt, cuncta dissimulat. Deniq; si fidem interrogas, nihil Christianius: si conuersationem, nihil irreprehensibilis, & quæ loquitur, factis probat. Videas hominem in testimonium fidei suæ frequètare Ecclesiam, honorare Presbyteros, offerre munus suum, confessionem facere, Sacramentis communicare. Quid fidelis? iam quod ad vitam moresque spectat, neminem concutit, neminem circumuenit, neminem supergreditur. Pallent insuper ora ieiunij, panem non comedit otiosus, operatur manibus, vnde vitam sustentat. hæc quidem ad formam Manichæorum esse composita, si legas superius in Annalibus, cum de ipsis est actum, de ipsis scripta inuenies. Prodibat insuper & de Manichæis quod subiicit: Mulieres relictis viris, & item viri relictis vxoribus ad istos se conferunt, promiscuos & clandestinos conuentus agentes, murò sese omni spurcicia polluant, cum tamè votum præferant castitatis. Adhuc illud, quòd Testamentum vetus non recipere, sed Euangelium tantum, ex Manichæorum istos schola prodisse quis non intelligat? Sed adhuc audi ex eodem S. Bernardo alias his ad mistas hæreses, communes cum nostri temporis Nouatoribus, vt istis se genitos esse parentibus rusticis & impijs glorientur: Irrident, inquit, nos quia baptizamus infantes, quòd oramus pro mortuis, quòd Sanctorum suffragia postulamus. & paulò post: Porro mortuos viuentium fraudantes auxiliis: viuentes nihilo minus Sanctorum qui decesserunt, suffragijs spoliantes. & inferius post ista confutata subiicit: Non credunt autem ignem purgatorium restare post mortem, sed statim animam solutam à corpore, vel ad requiem transire vel ad damnationem. & adhuc effutiebant illud: Peccatores sunt Apostolici, nempe Romani Pontifices, Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri: ac per hoc nec dandis nec recipiendis idonei Sacramentis. hæc qui recitat, pariter & confutat per singula idem S. Bernardus. Quem scientia diuinitus illustratum, in virtute miraculorum multiplicium à Deo missum & probatum, atq; egregia vitæ sanctitate imbutum, Dei amicum fuisse cum certò sciam, ipsi penitissimè inhærendo, qui inhæsit Deo, securus existo, deplorans ex Christiana charitate perditissimos Nouatores, qui hos nefandissimos sectantes brutos hæreticos, iidem planè immensa cæcitate percussis plus deferant, quàm Bernardo. Vt iure cum Ieremia sit exclamandum: Obstupescite cæli super hoc. cum videlicet reliquerint isti venam aquarum viuentium Dominum, & foderint sibi cisternas dissipatas olim in Manichæis.

Quod ad res spectat Orientis: eodem anno Cosmus Patriarcha Constantinopolitanus, vbi decem menses sedisset, obiit, successitque in locum eius (vt habet Græca series Patriarcharum Constantinopolitanorum) Chariton ex monacho, qui sedit mensibus (vt ibidem ponitur) vndecim.

Annal. Eccl. Tom. 12.

XXXI.

Bern. in Cantic. serm. 65. APOSTOLICI EX MANICHÆORVM FONTIBVS DERIVATI. b Jacobi 5.

Bernibid.

Bernard. in Cantic. serm. 66.

ALIIARHORVM HAERESIS COMMUNES CVM NOUATORIBVS NOSTRI TEMPORIS.

XXXII.

IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 10.
ANNVS ANNVS
1148. 4. MANVELIS IMP. 6. A

I.
APPVLVS
EXERCITIVM
IN
PALAESTINA.

^aOpt. in Frid.
lib. 1. c. 58.

II.
RHEMENSIS
CONC. AB
EVGEN. CE-
LEBRATA.
T. V. M.
^bIdem ibid.
cap. 55.

INSANVS
HAERETIC.
CONDEMN-
NATVS.

^cIdem ibid.
c. 54-55.

^dRom. 1.

^eVilhel.
Neubrig. l. 1.
cap. 19.

III.
DE EVDONE
SIVE EON
HAERET.

MILLESIMVS centesimus quadragesimus octauus sequitur annus, Indictione vndecima inchoatus, quo Francorum exercitus sub Rege Ludouico, qui anno superiori post Ascensionem Domini è Gallia soluerat, in Syriam prope Antiochiam, circa mediam Quadragesimam, fractus maris tempestatibus appulit, atque Ierolimam peruenit Dominica Passionis. Conradus autem Romanorum Rex Paschali hebdomade Palæstinum litus attingit, & post paucos dies ad sanctam ciuitatem peruenit. hæc de tempore ^aOtto Frisingensis Episcopus, qui cum Conrado Rege cruce signatus, eam laboriosissimam peregrinationem suscepit, atque consecit. Porro orta contentione inter Principes, vnus anni triuere tempus, & nihil penitus dignum memoria peregerunt, cumque proximè accepturi essent Damascum in deditioem: inconsultè nimis circumuenti proditiombus, soluere obsidionem. Sed hæc tu pete, si pleniùs scire cupis, à Sugerio atque Tyrio, nam hæc nobis satis ad institutum.

Quo ipso anno, media Quadragesima, indictum Rhemis ab Eugenio Papa generale Concilium celebratur. De tempore ita fidè certam facit idem qui superius Otto, cum ait: ^bigitur, volente tempore, cum eadem mediana Quadragesima adueniret, ad quod tempus scilicet indictum fuerat Rhemense Concilium, dum quæ à Turcis populi dispersi Ierusalem tendentes, per altum nauigaremus æquor: in Basilica Dei genitricis semperq; Virginis Mariæ Rhemis, præsidete summo Pontifice Eugenio, sedit Concilium.] hoc quod ad certum tempus Rhemensis Concilij declarandū ex Ottone, sed & à Roberto in Appendice ad Sigbertum idem omnino asseritur, hoc ipso anno quadragesimo octauo post millesimum & centesimum contigisse à Papa Eugenio Rhemis vndecimo Kal. Aprilis Concilium celebrari: in quo, inquit, hæreticus quidam de Britannia adductus damnatur, qui se prophetam, vel magnum quemlibet, & nomine suo alludens (Eon enim dicebatur) eum qui vèturus est iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem, se esse dicebat, & de suis quosdam quidem Angelos, alios autem Apostolos faciebat, & propriis Angelorum seu Apostolorum nominibus appellabat. quo planè signo & ipsum ex Manichæorum officina produsse, possumus intelligere ex iis quæ dicta sunt suo loco de Manichæis. Qui (pergit Robertus) in Concilio damnatus, sub custodia Rhemensis Archiepiscopi non multo post defunctus vita pariter caruit & memoria.] hæc Robertus. eadem ferè ^cOtto Frisingensis, qui tamen eum traditum Sugerio Abbati S. Dionysij custodiendum, quod curaret ipse, Rege absente regnum, affirmat. quem nec hæretici nomine putat fuisse dicendum, sed fatui, nisi quod non huic soli, sed hæreticis omnibus fatuitas sit iustissimè adscribenda. Ceterum ne leuitatis arguendus sit tam nobilis Patrum confessus, quod insanum hominem introduci voluerit in plenam Synodum: primò dicendum, Apostolum ad hos etiam non contemnendos omnino Ecclesiam obligasse, dicentem: ^dDebitores sumus sapientibus & insipientibus.] Deinde quod magnam homo iste multitudinem seduxisset, & adhuc cōplures ex illis obstinatissimi in errore persisterent, ipsorum ratio habenda erat. Hæc autem vt accipias, locupletius de impostore agendum. Auditorus namque eris miranda Lector, quibus obstupescas, narrata ab Auctore huius sæculi V Vilhelmo Neubrigensi, qui res ab eodem perditissimo homine gestas ad Rhemense Concilium perductas sic refert: ^e

Circa idem tempus Eugenius Papa Romanus ad Sedis Apostolicæ regimen ex vitæ regularis districtione assumptus, Ecclesiasticæ studio disciplinæ in Gallias veniens, generale Concilium instituit Rhemis: in quo dum sederet cum omni frequentia Episcoporum atque nobilium, oblatus est ei quidam vir pestifer, qui spiritu plenus diabolico, præstigiâ astutia tam multos seduxerat, vt fretus sequentium numero, per diuersa loca formidabilis aberraret, Ecclesiis maximè monasteriisq; infestus. Diu itaq; multumq; debacchatus, tandem à Rhemensi Archiepiscopo captus est, sapientia vincete malitiam, & sancto Concilio exhibitus. Eudo is dicebatur, natione Brito, agnomen habens de Stella, homo illiteratus & idiota, ludificatione dæmonum ita dementatus, vt cum sermone Gallico Eon diceretur, ad suam personam pertinere crederet, quod in Ecclesiasticis exorcismis dicitur, scilicet per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem. Ita planè fatuus, vt Eon, & eum, nesciret distinguere, sed supra modum stupendâ cæcitate crederet

CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 10.
1148. 4. MANVELIS IMP. 6.

A crederet se esse dominatorem & iudicem viuorum & mortuorum: eratque per diabolicas præstigias tam potens ad capiendas simplicium animas, vt tamquam ex muscis araneorum opere irretitis, seductam sibi multitudinem aggregaret, quæ tota illum tamquam dominum dominorum indiuiduè sequeretur. Et interdum quidem mira velocitate per diuersas prouincias ferebatur, interdum verò morabatur cum suis omnibus in locis desertis & inuis, moxque instigante diabolo erumpebat improuisus, Ecclesiarum maximè ac monasteriorum infestator.

Accedebant ad eum plerumque noti eius & propinqui: erat enim non infimi generis, siue vt eum familiari ausu corriperent, siue vt, quo modo se circa eum res haberet, cautiùs explorarent. Videbatur autem esse circa eum ingens gloria, apparatus fastusque regius, & qui cum eo erant, sollicitudinis laborisq; expertes, pretiosè indui, splendide epulari, & in summa læticia agere videbantur in tantum, vt plerique qui ad corripendum eum venerant, conspectu eius non vera sed phantastica gloria, corrumpentur. Fiebant enim, sed phantasticè per dæmones: à quibus scilicet misera illa multitudo, non veris & solidis, sed aëriis potiùs cibis in locis desertis alebatur. Nam sicut postmodum per quosdam audiuius, qui in eius fuerant comitatu, eoque sublato tamquam agentes pœnitentiam, per orbem vagabantur, in promptu eius erant, quotiescumque volebat, panes, carnes, pisces, & quique cibi lautiores.

Verum quod iidem cibi non solidi, sed aërii fuerint, subministrantibus inuisibiliter spiritibus aëris huius, ad capiendas magis quam pascendas animas, hinc elucet, quod quantumcumque ex cibis illis repletionem modico ructu exinanitam tanta mox sequebatur esuries, vt eosdem cibos ilicò repetere cogentur. Quicumque fortè ad eos accedens, ex cibis eorum vel modicum gustasset, ex participatione mensæ dæmoniorum mente mutata, spurcissimæ multitudini continuò adharebat. Et quicumque ab eis aliquid in qualibet specie accepisset, periculi expertus non erat.

Deniq; fertur, quemdam militem propinquum illius pestiferi accessisse ad eum, & simpliciter monuisse, vt abiurata nefanda secta illa per cõmunionem Christianæ gratiæ, proprio generi redderetur. Ille hominem astute suspendens, ostendit ei in multiplici specie phantasticarū opum amplitudinem, vt blandiente visarum rerū illecebrâ caperetur. Propinquus, inquit, noster es, sume de nostro, quod & quantum vis. Verum homo prudens cum verba correptionis in ventū sudisset, exiuit vt abiret. Armiger verò eius conspectum miræ pulchritudinis accipitrem in propriam perniciem concupiuit. Quo petito & accepto, dominum suum iam abeuntem cum læticia sequebatur. Cui ille: Abiice citò quod portas, non enim est aus, vt videtur, sed dæmon sic transformatus, cuius verbi veritas post modicum claruit. Cum enim insipiens nollet audire monentem: primò conquestus quod accipiter ille vnguibus sibi pugnum fortius stringeret: mox ab eodem per manum in aërem subleuatus deinceps non comparuit.

Sanè cum pestifer ille ita debaccharetur (vt dictum est sæpiùs) à Principibus ad vestigandum & persequendum eum exercitus frustra mittebatur: quæsitus enim non inueniebatur. Tandem verò fraudatus ope dæmonum, cum non amplius per illum debacchari sinerentur (non enim nisi à superioribus potestatibus iusto Dei iudicio relaxantur) leui negotio à Rhemensi Archiepiscopo comprehensus est, & populus quidem stolidus qui eum sequebatur, dilapsus est. Porro discipuli, qui ei arctius adharebant, eiusque cooperatorum extiterant, cum ipso capti sunt.

E Cum ergo staret in conspectu Concilij, interrogatus à summo Pontifice quisnam esset, respondit, Ego sum ille qui venturus est iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem. Habebat autem in manu sua baculum inusitatæ formæ; in superiori scilicet bifurcum. Interrogatus quid sibi vellet baculus ille: Res, inquit, grandis mysterij est. Quamdiu enim sicut nunc videtis, duobus cælum capitibus suspicit, duas orbis partes Deus possidet, tertiam mihi partem cedens. Porro si eadem duo superiora capita baculi submittam vsque ad terram, & inferiorem eius partem quæ simplex est, erigam, vt cælum suspiciat, duabus mundi partibus mihi retentis, tertiam tantummodò partem Deo relinquam. Ad hæc risit vniuersa Synodus, derisitque hominem tam profundè datum in reprobum sensum. Iustus autem ex decreto Concilij, ne pestis iterum serperet, diligenter custodiri, tempore exiguo superuixit.

Discipuli verò eius, quos magnis insignierat nominibus, alium scilicet vocans Sapientiam,

IV.

V.

DE PRÆSTIGIIS
HOMINIS
HAERETICI.

VI.

VII.

CAPITVR
EON HÆRETICVS.

VIII.

STVLTIA
PROFESSIO
HAERETICI
HOMINIS.

IX.

DISCIPLI-
LORVM
EIVS NO-
MINA ET
POENA.

X.
CAVSAS
PRINCI-
PVM PER-
LATAE AD
CONCIL.

XI.

XII.

XIII.
ERRORS
GILIBER-
TI.

XIV.
FIDEI
SYMBOLVM
CONTRA
ERRORS
GILIBER-
TI.

XV.

DE DVORVS
EXEMPL.
CONCIL.
RHEMENS.

tiam, alium Scientiam, alium Iudicium, & in hunc modum ceteros, cum sanam doctrinam nulla ratione reciperent, potius obstinatissime de falsis gloriarentur vocabulis: in tantum, ut ille qui Iudicium dicebatur, suis detentoribus vlticem infelici fiducia comminaretur sententiam. Curia prius & postea ignibus traditi, ardere potius quam ad vitam corrigi maluerunt. Audiui à quodam venerabili viro, qui interfuit dum hæc agerentur, quod audierit illum, qui Iudicium dicebatur, cum ad supplicium duceretur, crebro dicentem: Terra findere: tamquam ad oris eius imperium terra aperienda esset, & deuoratura sicut Dathan & Abiron, hostes eius. Tanta vis semel infixi cordibus erroris fuit.] hæcenus Neubrigenfis. sed iam ad eiusdem Rhemenfis Concilij Acta reuocemus orationem.

Inter alia autem, perlatas ad Synodum Regum causas esse sic narrat: Venerunt ad prædictum Concilium cum bulla aurea Nuntij iunioris Romanorum Regis Henrici, tam de sublimatione sua ad Imperium Romano Pontifici significantes, quam de tribus fratribus Ducatus Poloniae, qui eiecto quarto & seniore, Ducatum intra se diuiserant, ac de Episcopis illius prouinciæ, qui super hoc patri ipsorum iuramentum præstiterant, querimoniam facientes.] sed quid de his in Concilio fuerit definitum, dicere prætermittit.

Insuper autem statutos fuisse in eadem Synodo complures canones spectantes ad disciplinam Ecclesiasticam in usum pristinum reuocandam, ex S. Bernardo, qui ex illis aliquot recitat in libris de Consideratione ad Eugenium, possumus intelligere, dum quarto anno à tempore isto conqueritur apud ipsum Pontificem, non seruari quæ in proximo præcedenti Rhemenfi Concilio statuta fuissent.

At primum omnium ante canones ad disciplinam Ecclesiasticam pertinentes describendum est, quod Eugenius ipse post Concilium Rhemense Symbolum Fidei promulgandum statuit contra errores Giliberti. sed antea hæc recensendos errores ipsos, ut leguntur in codice Gallicano, operæpretium existimamus, his verbis:

Affertiones Giliberti Porretani Pictauiensis Episcopi.

Quod diuina natura, quæ diuinitas dicitur, Deus non sit, sed forma qua Deus est, quemadmodum humanitas homo non est, sed forma qua est homo.

Quod cum Pater, & Filius, & Spiritus sanctus vnum esse dicuntur, non nisi vna diuinitate esse intelligantur, nec conuerti possit, ut vnus Deus, vel vna substantia, vel vnum aliquid, Pater & Filius & Spiritus sanctus esse dicatur.

Quod tres personæ tribus vnitatibus sint tria, & distinctæ proprietatibus tribus, quæ non sunt ipsæ personæ, sed sunt tres res æternæ, & ab inuicem à diuina substantiâ in numero differentes.

Quod diuina natura non sit incarnata.] his præpositis, hæc sequuntur:

Anno Domini millesimo centesimo quadagesimo octauo Symbolum istud sub Eugenio III. Papa in Rhemenfi Concilio firmatum est à Patribus prouinciarum.

Credimus & confitemur simplicem naturam diuinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin diuinitas sit Deus, & Deus diuinitas. Sicubi verò dicitur, Domini sapientia sapientem, magnitudine magnum, diuinitate Deum esse, & alia huiusmodi: credimus non nisi ea sapientia, quæ est ipse Deus, sapientem esse: non nisi ea magnitudine, quæ est ipse Deus, magnum esse: non nisi ea æternitate, quæ est ipse Deus, æternum esse: non nisi ea vnitate vnum, quæ est ipse: non nisi ea diuinitate Deum, quæ est ipse, id est seipso sapientem, magnum, æternum, vnum, Deum.

Cum de tribus personis loquimur, Patre & Filio & Spiritu sancto, ipsas vnum Deum, vnam diuinam substantiam esse fatemur. Et è conuerso cum de vno Deo, vna diuina substantia loquimur: ipsum vnum Deum vnam diuinam substantiam esse tres personas confitemur.

Credimus & confitemur solum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum æternum esse, nec aliquas omnino res, siue relationes, siue proprietates, siue singularitates, vel vnitates dicantur, vel alia huiusmodi adesse Deo, quæ sint ab æterno, & non sint Deus.

Credimus & confitemur, ipsam diuinitatem, siue substantiam diuinam, siue naturam diuinam dicas, incarnatam esse, sed in Filio.] hucusque Symbolum Fidei post idem Rhemense Concilium promulgatum. Statuti sunt enim prius canones decem & septem, quorum duo hæc sunt exemplaria, alterum Vaticanum, Gallicanum verò alterum, missum Romam ad Gregorium Papam XIII. à Iacobo Amioto Episcopo Antistodorenfi, sed desiderantur in Vaticano canones Fidei spectantes ad damnationem errorum Giliberti,

A Giliberti, quos ex Gallicano posuimus. In reliquis autem, si quæ inuenta sunt admodum leuia ab inuicem discrepantia, ponuntur in margine. Post canones verò sancitos, dimissa Synodo, cum delectis insignioribus doctrina Episcopis seorsum conuenit Eugenius Papa ad imponendam manum postremam erroribus Giliberti, cum & ab eodem Pontifice prædictum firmatum est Symbolum, quod nos honoris causa, ut factum reperimus in codice Gallicano, primo loco posuimus, & post ipsum canones, ut sequuntur:

Qui ab Episcopis suis anathematis sententia condemnantur, quoniam à communione Ecclesiastica remouentur, diabolicæ dignoscuntur subiici potestati. Non enim est homo qui ligat, sed Christus, qui hanc ministris suis exhibuit potestatem. Ideoque à suis Episcopis excommunicatos ab aliis recipi, modis omnibus prohibemus. Episcopus autem qui sententiam promulgauerit, eam vicinis Episcopis enuntiet. Qui verò excommunicato, donec ab eo qui eum excommunicauerat, vel ab auctoritate Sedis Apostolicæ absoluitur, scienter communicare præsumperit, eadem excommunicationis sententia ipsum teneri censemus.

Præcipimus etiam, quod tam Episcopi, quam Clerici, neque in superfluitate, seu inhonestate varietate colorum, aut scissura vestium, neque in tonsura, intuentium, quorum forma & exemplum esse debent, offendant aspectum, sed potius ita in suis actibus ea conueniant, ut amorem innocentiae conuersatione demonstrant, sicut dignitas exigit ordinis Clericalis. Quod si moniti ab Episcopis suis infra vndecim dies non obtemperauerint, Ecclesiasticis beneficiis eorum dem Pontificum auctoritate priuentur. Episcopi verò si præfixam poenam irrogare neglexerint: quia inferiorum culpæ ad nullos magis referenda sunt, quam ad desides negligentesque rectoris: tam diu ab Episcopali officio abstineant, donec poenam à nobis constitutam Clericis sibi subiectis imponant; nec nisi præcedente congrua satisfactione relaxent.

Præterea quod à patribus nostris propensiori cura nouimus constitutum, nos quoque præcipimus obseruari: ut qui in ordine Subdiaconatus aut supra vxores duxerint, aut concubinas habuerint, officio atque Ecclesiastico beneficio careant.

Ad maiorem autem domus Dei decorem adiciendum statuimus, ut sanctimoniales & mulieres quæ Canonice nominantur, & irregulariter viuunt: iuxta beatorum Benedicti & Augustini rationem, vitam suam in melius corrigant & emendent: superfluitatem & inhonestatem vestium recidant, & in claustris sint assidue permanentes, in choro, refectorio, & dormitorio sint contentæ, & relictis Præbendis & aliis propriis, earum necessitatibus de communi provideant. Quod si vsque ad proximum Apostolorum festum non adimpleuerint: ex tunc in earum Ecclesiis, donec hoc nostrum mandatum adimpleuerint, diuina prohibemus officia celebrari, & si qua ipsarum mortua fuerit, Christianorum careat sepultura. Prohibemus etiam, ne in earumdem collegiis aliqua quæ irregulariter victura fuerit, recipiatur.

Decernimus etiam ut laici Ecclesiastica terminare negotia non præsumant; & Episcopi, Abbates, Archidiaconi, & alij Ecclesiarum Prælati de negotiis Ecclesiasticis, vel de aliis quæ spiritalia esse noscuntur, aliquorum laicorum iudicio non disponant; nec propter eorum prohibitionem Ecclesiasticam dimittant iustitiam exercere.

Auctoritate quoque Apostolica prohibemus, ut nullus Aduocatus, præter ius & beneficium antiquitus constitutum sibi aliquid accipere vel vsurpare præsumat, Subaduocatos verò & exactores eorum modis omnibus ab Ecclesiarum infestationibus remoueri præcipimus. Quod si quis contra hæc sententiam à nobis promulgatam de cetero attentare præsumperit, Christianorum careat sepultura.

Quia verò continentia, & Deo placens munditia in Ecclesiasticis personis & sanctis ordinibus dilatanda est: sanctorum Patrum & prædecessoris nostri Papæ Innocentij vestigiis inhærentes statuimus, quatenus Episcopi, Presbyteri, Subdiaconi, regulares Canonici, monachi, atque conuersi professi, qui sacrum transgredientes propositum vxores sibi copulare præsumperint, separentur: huiusmodi namque copulationem, quam contra Ecclesiasticam rationem contra factum, matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab inuicem separati, pro tantis excessibus condignam poenitentiam agant. Id ipsum quoque de sanctimonialibus, si quod absit, nubere tetauerint, obseruari præcipimus.

Diuinarum legum manifesta est disciplina, & sanctorum Patrum decreta sanxerunt, uti decimas Ecclesiarum, quas in vsu pietatis concessas canonum demonstrat auctoritas,

XVI.
CANONES
CONCILII
RHEMENS.
* G. tribuit
* G. suscipi
* G. annuntiet.

XVII.
* 21. quest. 9.
cap. ult.
* G. vt
* G. fissura
* G. errata

* G. pontificali
* G. eam

XVIII.

b. 1. 8. q. 2. c. 25
* G. regulam
* G. communem

* G. prouideatur.
* G. adimpleant,
* G. nisi regulariter

XIX.
* c. decernimus de Iudiciis.
* G. autem

* G. quid arripere
* G. caret
* G. prohibitionem

XX.
d. 27. q. 1. c. 40

* G. regulam

XXI.

Iaici non debeant possidere. Nos quoque ne id fiat, modis omnibus prohibemus, siue ab Episcopis, siue à Regibus, vel quibuscumque personis acceperint, nisi Ecclesiæ reddiderint, sacrilegij crimen committunt, & periculum æternæ damnationis incurrunt.

XXII.
ad. 1. 6. c. 3.

* G. autem

Illud etiam duximus annexendum, ut nullus in Archidiaconum nisi Diaconus vel Presbyter ordinetur. Archidiaconi verò, Decani vel Præpositi, qui infra Ordines prænomi-
natos existunt, si inobedientes ordinari contempserint, suscepto honore priuentur. Prohibemus etiam, ne adolescentibus, vel infra sacros Ordines constitutis, sed qui prudentia & merito vitæ clarescunt, prædicti concedantur honores.

XXIII.
bi. 2. c. 15.
Gr. ult.
* G. aut

Præcipimus etiam, ne Presbyteris conductitiis Ecclesiæ committantur, & vnaquæque Ecclesia, cui facultas suppetit, proprium habeat sacerdotem, nec ab eius regimine alicuius, nisi Episcopi, in cuius parochia fuerit, vel Archidiaconi canonico iudicio depellatur. Cui de bonis Ecclesiæ tantum beneficij præbeatur, vnde conuenienter valeat sustentari.

XXIV.
c. 2. de ven.
Gr. pace.

* G. tepiditate

Præcipimus quoque, ut Presbyteri, Clerici, monachi, conuersi, peregrini, mercatores, rustici euntes & redeuntes, & in agricultura existentes, & animalia cum quibus arant, & oves omni tempore sint securæ. Si quis autem hoc nostrum statutum violare præsumpserit, Episcopus, in cuius parochia fuerit, omni trepiditate seposita, canonicam de ipso iustitiam faciat.

XXV.
d. de torn. c. 1.
* G. hominum & pericula
* G. sibi

Temerariam quoque militum audaciam, qui ad detestabiles nundinas vel ferias ex condicto solent ad ostensionem suarum virium conuenire, vnde mortes corporum & animarum sæpius prouenerunt, omnino fieri interdiciamus. Quod si quis ibidem cæsus, vel mortuus fuerit, pœnitentia ei & Viaticum non negetur; Ecclesiastica tamen careat sepultura.

XXVI.
c. 1. 6. c. 29
* G. iniuriar.

Nihilominus præsentis scripti serie, statuta prædecessoris nostri felicitis memoriæ Patris Innocentij confirmantes, decernimus, ut si quis suadente diabolo tanti sacrilegij reatum incurrerit, quod in Clericum, vel monachum violentas manus mittat, anathemati subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolueri, nisi mortis vigente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.

* G. si

Hac etiam consona sanctorum Patrum definitione sancimus, ut in eos qui ad Ecclesiam, vel cœmeterium confugerint, nullus manus mittere audeat. Quod qui fecerit, anathema sit.

XXVII.
c. 1. 9. c. 3

* sei

Innouamus etiam, ut si quis malo studio, siue pro odio, siue pro vindicta ignem apposerit vel apponi fecerit, aut appositoribus consilium vel auxilium scienter tribuerit: excommunicetur. Et si mortuus fuerit incendiarius, Christianorum careat sepultura. Nec absolua-
tur, nisi prius damno cui intulit, secundum facultatem suam refarcito, iuret se vltimè ignem non appositorum. Pœnitentia Dei detur, ut Ierosolymis, aut in Hispania in seruitio Dei per annum permaneat. Si quis verò Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxauerit, damnum restituat: & per annum ob officio pontificali abstineat. Sanè Regibus & Principibus facultatem faciendæ iustitiæ non negamus.

XXVIII.
* G. per
* G. acceptationem

Præcipimus etiam, ut pro Chrismatis, & Olei sacri, & sepulturæ acceptione nullum pretium exigatur. Illud etiam, quod à prædecessore nostro Papa Innocentio statutum est, innouantes, ordinationes factas à filio Petri Leonis, & aliis schismaticis & hereticis, euacuamus, & irritas esse censemus.

XXIX.
* G. esse inuenire euitare:

Quia etiam Apostolica Sedes, quod rectum est, consuevit attentæ consideratione defendere, & quod deuium inuenitur esse deuitare: præsentis decreti auctoritate præcipimus, ut nullus omnino hominum hæresiarchas & eorum sequaces, qui in partibus Galliconæ, aut Prouinciæ, . . . vel alibi commorantur, manuteneat vel defendat: nec aliquis eis in terra sua receptaculum præbeat. Si quis autem vel eos de cetero retinere, vel ad alias partes proficiscentes eorum errori consentiens recipere fortè præsumpserit, quo iratus Deus animas percutit anathemate feriatur, & in terris eorum, donec condigne satisfaciant, diuina celebrari officia interdiciamus.] hætenus ex codice Vaticano. Sed audiamus querelas S. Bernardi, Eugenium compellantis verbis istis de neglectu canonum eiusdem Rhemenfis Concilij: §

§ Bern. de Consider. lib. 4.
XXX.
VERFLA
S-BERN. AD
EUG. PAP.
DE NEGLE-
CTV CAN.
CONCIL.
RHEMENS.

Mihi, inquit, in promptu est (ut multa & innumera prætermittam, quæ passim neglecta iacent) nonnulla etiam ex his, quæ plantauit dextera tua, conuulsa monstrare. Nonne os tuum in Rhemenfi Concilio subiecta capitula promulgauit? Quis ea tenet? quis tenuit? Falleris,

A Falleris, si teneri putas: si non putas, ipse peccasti, aut statuens, quæ non tenerentur, aut quod non tenerentur, dissimulans. Præcipimus, aisti, ut tam Episcopi, quam Clerici, neque in superfluitate, seu inhonestâ varietate colorum, aut fissura vestium, neque in tonsura inuentium (quorum forma & exemplum esse debent) offendant aspectum, sed potius ita in suis actibus errata condemnent; & amorem innocentie conuersione demonstrent, sicut dignitas exigit ordinis Clericorum. Quod si moniti ab Episcopis suis intra quadraginta dies non obtemperauerint, Ecclesiasticis beneficiis eorumdem Pontificum auctoritate priuentur. Episcopi verò si præfixam pœnam irrogare neglexerint; quia inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quam ad desides negligentesque rectores: tam diu ab officio pontificali abstineant, donec pœnam à nobis constitutam Clericis sibi subiectis imponant.

* Concil. Rhem. c. 2.

B Illud etiam duximus annexendum, ut nullus in Archidiaconum vel Decanum, nisi Diaconus & Presbyter ordinetur; Archidiaconi verò, Decani & Præpositi, qui infra Ordines prænomi-
natos sunt, si inobedientes ordinari contempserint, honore suscepto priuentur.

XXXI.
* Ibid. c. 9.

Prohibemus etiam, ne adolescentibus, vel infra sacros Ordines constitutis, sed qui prudentia & vitæ merito clarescunt, prædicti concedantur honores.] his verò recitatis, hæc subiicit: Verba tua hæc, tu sanxisti: quid effectui mancipatum? Adhuc adolescentes, adhuc qui infra sacros Ordines sunt, in Ecclesia promouentur. Quod ad primum capitulum pertinet, luxus vestium interdictus, sed non restrictus: pœna dictata, sed minimè secuta est. Iam quartus annus est, ex quo datum mandatum audiuius, & neminem adhuc Clericorum priuatum beneficio, neminem Episcoporum suspensum ab officio, luximus. At luctu amarissimo dignum quod secutum est. Quid hoc? Impunitas incuriæ soboles, insolentia mater, radix impudentiæ, transgressionum nutritrix, &c.] queritur enim de his pluribus. Porro ex huiusmodi S. Bernardi textu corrige Decretum Gratiani, vbi sub nomine Innocentij II. in Concilio Romano recitatus habetur eiusmodi canon de non promovendis iisdem adolescentibus, nisi dixerimus, id ipsum ab Innocentio in Romano Concilio constitutum, quod postea ab Eugenio in Rhemenfi Concilio fuit iteratum.

XXXII.
* Ibidem.

His absolutis, introducta est in Concilium Giliberti Episcopi Pictauiensis causa, in qua idem Gilibertus expertus est sanctum Bernardum vehementissimum contradictorem. Qui cum ad eum perstringeret illum, ut omnino conuinceret ipsum hæreticum: Eugenius Papa consulens tanti Episcopi famæ, id seorsum post dimissum Concilium faciendum duxit. testatur hæc Gofridus in Vita ipsius sancti Bernardi, cum ait: Igitur in Concilio, quod in vrbe Rhemorum Papa venerabilis Eugenius celebrauit, egit cominus aduersus hunc Gilibertum Ecclesiæ sanctæ suo tempore singularis athleta Bernardus: primò quidem totum, quod ille verborum cauillationibus occultare nitebatur, eliciens; deinde verò tam suis rationibus, quam Sanctorum testimoniis biduana disputatione redarguens. Considerans sanè, nonnullos ex his qui præsidebant, iam quidem animaduertentes blasphemiam in doctrina, adhuc tamen auertentes iniuriam à persona; accensus est zelo, & domesticam sibi Ecclesiam seorsum conuocat Gallicanam. Comuni deniq; consilio à Patribus decem prouinciarum, aliis autem Episcopis & Abbatibus plurimis, dictante viro Dei, nouis dogmatibus opponitur Symbolum nouum. Cui etiam subscribuntur nomina singulorum, ut eorum videlicet omnium sicut irreprehensibilis fides, sic irreprehensibilis zelus ceteris innotescat. Ita demum Apostolico iudicio, & auctoritate vniuersalis Ecclesiæ error ille damnatur. Episcopus Gilibertus an eidem damnationi consentiat, interrogatur: consentiens & publicè refutans quæ prius scripserat & affirmauerat, indulgentiam ipsè consequitur, maximè quod ab initio cautus fuisset ea lege eandem ingredi disceptationem, ut promitteret sine vlla se obstinatione pro Ecclesiæ sanctæ arbitrio correcturum liberè suam opinionem.] hætenus Gofridus. Ex quibus planè illud inducitur, eum dem Gilibertum licet hæretica fenserit, hæreticum non fuisse; cum pertinacia, quæ secundum sanctum Augustinum de Ciuitate Dei, facit quemquam hæreticum, omnino caruerit, & hac de causa non fuerit pœna multatus priuatione Episcopatus, quo priuandus omnino fuisset ex præscripto Sacrarum legum, si conuictus fuisset hæreticus, immò & hæresiarcha.

d. 3. dist. 60.

XXXIII.

His absolutis, introducta est in Concilium Giliberti Episcopi Pictauiensis causa, in qua idem Gilibertus expertus est sanctum Bernardum vehementissimum contradictorem. Qui cum ad eum perstringeret illum, ut omnino conuinceret ipsum hæreticum: Eugenius Papa consulens tanti Episcopi famæ, id seorsum post dimissum Concilium faciendum duxit. testatur hæc Gofridus in Vita ipsius sancti Bernardi, cum ait: Igitur in Concilio, quod in vrbe Rhemorum Papa venerabilis Eugenius celebrauit, egit cominus aduersus hunc Gilibertum Ecclesiæ sanctæ suo tempore singularis athleta Bernardus: primò quidem totum, quod ille verborum cauillationibus occultare nitebatur, eliciens; deinde verò tam suis rationibus, quam Sanctorum testimoniis biduana disputatione redarguens. Considerans sanè, nonnullos ex his qui præsidebant, iam quidem animaduertentes blasphemiam in doctrina, adhuc tamen auertentes iniuriam à persona; accensus est zelo, & domesticam sibi Ecclesiam seorsum conuocat Gallicanam. Comuni deniq; consilio à Patribus decem prouinciarum, aliis autem Episcopis & Abbatibus plurimis, dictante viro Dei, nouis dogmatibus opponitur Symbolum nouum. Cui etiam subscribuntur nomina singulorum, ut eorum videlicet omnium sicut irreprehensibilis fides, sic irreprehensibilis zelus ceteris innotescat. Ita demum Apostolico iudicio, & auctoritate vniuersalis Ecclesiæ error ille damnatur. Episcopus Gilibertus an eidem damnationi consentiat, interrogatur: consentiens & publicè refutans quæ prius scripserat & affirmauerat, indulgentiam ipsè consequitur, maximè quod ab initio cautus fuisset ea lege eandem ingredi disceptationem, ut promitteret sine vlla se obstinatione pro Ecclesiæ sanctæ arbitrio correcturum liberè suam opinionem.] hætenus Gofridus. Ex quibus planè illud inducitur, eum dem Gilibertum licet hæretica fenserit, hæreticum non fuisse; cum pertinacia, quæ secundum sanctum Augustinum de Ciuitate Dei, facit quemquam hæreticum, omnino caruerit, & hac de causa non fuerit pœna multatus priuatione Episcopatus, quo priuandus omnino fuisset ex præscripto Sacrarum legum, si conuictus fuisset hæreticus, immò & hæresiarcha.

* Vita S. Bernardi. l. 3. c. 5.

GILBERTI DAMNANTVR ERRORES.

GILBERTVS CVR HAERETICVS NON DICENDVS.

At quoad Symbolum nouum, quod asserit tunc à sancto Bernardo fuisse conscriptum, atque ab Episcopis subscriptum: quænam controuersia eius causa excitata fuerit & tumultus abortus à S. R. E. Cardinalibus aduersus Eugenium Papam, præstat audire ab eius

XXXIV.

* Ott. Frisf. in Frid. l. 1. cap. 56. 57. AVDTVR POST SYN- OBYM GI- LIBERTVS.

QVA SCRIBI VOLVIT S. BERN. ADVERSVS GILIBERTVM.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

* Ott. Frisf. de gest. Frid. l. 1. c. 57. XXXVIII. CARDINA- LES IN EV- GENIUM PAP. COM- MOTI.

* definitiua

ab eius temporis scriptore Ottone Frisingensi, rem ipsam locupletius prosequente, qui ait: Itaque finita Synodo, salutiferisque ad innovationem seu confirmationem antiquorum ibidem promulgatis decretorum capitulis, prudentiores & viciniores ad causam Episcopi Giliberti terminandam referuntur. Decursa medianæ Quadragesimæ hebdomada, sacroq; Dominicæ Passionis tempore inchoante, Episcopus Pictavinus, manente adhuc summo Pontifice Rhemis, rursus ad iudicium trahitur, in cubiculo, ubi vrbis Episcopus cum senioribus sedit, vocatur, & ab eo, quid de fide sanctæ Trinitatis sentiat, subtiliter interrogatur, &c.] subiicit disputationem de his tunc habitam coram Eugenio Papa, ipso etiam interloquente; atque demum, quæ sanctus Bernardus scribenda curavit capita Catholicæ Fidei adversus Giliberti errores, quæ Gosfridus nominat Symbolum novum, adversus novos errores ab eodem sancto Bernardo conscriptum, de quo ista Otto habet: Quam auctoritatem cum determinare vellet Claraualensis Abbas, aliqua verba, quæ Cardinalibus displicerent, protulit, Episcopo Pictavino dicente: Et hoc scribatur. Ad quod ille respondit: Scribatur stylo ferreo in vngue adamantino. Moxque ad publicum progressus, omnes quos poterat convocavit. Ibi cum Archiepiscopis virisque religiosis & eruditis contra quatuor prædicta, quæ Pictavino Episcopo imponebantur capitula, fidem suam in hunc modum ipse cum aliis, & alij cum ipso exposuerunt.

Credimus simpliciter naturam diuinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin diuinitas sit Deus, & Deus diuinitas. Si verò dicitur, sapientia sapientem, magnitudine magnum, æternitate æternum, vnitatem vnum, diuinitate Deum esse, & alia huiusmodi: credimus non nisi ea sapientia, quæ est ipse Deus, sapientem esse; non nisi magnitudine, quæ est ipse Deus, magnum esse; non nisi æternitate, quæ est ipse Deus, æternum esse; non nisi vnitatem quæ ipse est, vnum esse, non nisi ea diuinitate Deum quæ est ipse, id est se ipso, sapientem, magnum, æternum, vnum Deum.

Cum de tribus personis, Patre, Filio, Spiritu sancto loquimur: ipsas vnum Deum, vnam diuinam substantiam fatemur esse. Et è conuerso: Cum de vno Deo, vnaque diuina substantia loquimur, ipsum vnum Deum, vnam diuinam substantiam esse tres personas profiteamur.

Credimus solum Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum æternum esse, nec aliquas omnino res, siue relationes, siue proprietates, siue singularitates, vel vnitates dicantur, & eiusmodi alia à Deo esse, quæ sint ab æterno, & non sint Deus. Credimus ipsam diuinitatem, siue substantiam diuinam, siue naturam diuinam dicas, incarnatam, sed in Filio esse.] Ita sunt, quæ S. Bernardus vnâ cum Episcopis Gallicanis tunc scribi & feruari præcepit, tamquam antidotum adversus propinatos Giliberti errores. At quæ horum causa oborta tunc est controuersia inter S. R. E. Cardinales, qui aderant, adversus Eugenium Papam, ab eodem Ottone sic accipit:

Quod Gallicanæ Ecclesiæ factum tam grauius fieri Cardinalium Senatus accepit, ut cum magna mentis indignatione Curiam intraret, ac tamquam vnum corpus effecti, vna omnes voce Pontifici suo dicerent: Scire debes, quod à nobis, per quos tamquam per cardines vniuersalis Ecclesiæ voluitur axis, ad regimen totius Ecclesiæ promotus à priuato vniuersalis pater effectus, iam deinceps te non tuum, sed nostrum potius esse oportere: nec priuatas & modernas amicitias antiquis & communibus præponere, sed omnium vtilitati consulere, Romanæq; Curie culmen ex officij tui necessitudine curare & obseruare debere. Sed quid fecit Abbas tuus, & cum eo Gallicana Ecclesia? Qua fronte, quo ausu ceruicem contra Romanæ Sedis primatum & apicem erexit? Hæc est enim sola, quæ claudit, & nemo aperit: aperit, & nemo claudit. Ipsa sola de Fide Catholica discutere habens, à nullo, etiam absens, in hoc singulari honore præiudicium pati potest. Sed ecce Galli isti etiam faciem nostram contemnent, super capitulis, quæ his diebus, nobis assidentibus, agitata sunt, tamquam finituræ sententiæ vltimam manum apponendo, nobis incóscultis, fidem suam scribere præsumpserunt. Certè si in Oriente, utpote Alexandriæ, vel Antiochiæ, coram omnibus Patriarchis huiusmodi tractaretur negotium: nihil firma stabilitate solidum sine nostra definitiua valeret auctoritate. Quinimò iuxta antiquorum Patrum instituta vel exempla, Romano seruaretur examini terminandum. Quomodo ergo isti in nostra præsentia usurpare audent, quod etiam remotioribus, & maioribus nobis non licet? Volumus igitur huic tam temerariæ nouitati celeriter assurgas, ipsorumque contumaciam punire non differas.] Ista ad Eugenium Papam vniuersum sacrum Collegium Cardinalium.

Ac planè

A Ac planè quot Cardinales, tot dixeris Paulos, resistentes in faciem Petro, reprehendentes eum, qui conuicere his creditus, omnino quidem ipsis reprehensibilis videbatur, dum definire quid de Fide nullius sit alterius hominis, quantumlibet vitæ laudabilis, etiam si dono polleat miraculorum, ut sanctus Bernardus erat. Nam quantumlibet sanctissimus esset, quod adhuc in carne moraretur, longè erat inferior Angelo, cui nequaquam hanc prærogatiam tribuendam putauit Apostolus, ut de Fide quid posset cælitus definire sub anathematis pœna. Etenim idem ipse qui dixit: Nescitis quia & Angelos iudicabimus? his verbis in Angelos anathema potenter intorquet, dicens: Etsi Angelus de cælo euangelizet vobis præterquam quod euangelizauimus vobis: anathema sit.] quod autem dixit in Angelum, ut multò magis deberet de quolibet intelligi homine, mox sic generalius repetit: Sicut prædiximus, & nunc iterum dico: Si quis vobis annuntiauerit, præter id quod accepistis: anathema sit.] Non igitur Angelo, vel alicui Sanctorum hoc à Deo tributum est priuilegium, sed Romanæ Ecclesiæ in persona Petri, cui tantam Christus est pollicitus & tribuit dignitatem. Quomodo autem his perstrictus Eugenius Papa, satisfaciendum curauerit Cardinalibus, ita idem Otto rem gestam profectus enarrat, dicens:

Quos Romanus Pontifex blando mitigans eloquio, Abbate ad se vocato, de hoc facto, qualitate facti solerter inquirat. Cui ille humiliter & cum reuerentia respondit, se vel dominos Episcopos nihil de præfatis capitulis definisse: sed quia ab Episcopo Pictavino audierat, ut fides sua scriberetur: idcirco quia solus nollet, illorum auctoritate ac testimonio simpliciter se quod sentiret exposuisse. Hocque tam humili quàm modesto ipsius responso prædicta Cardinalium indignatio conquieuit: ita tamen, ut præfatum scriptum tamquam inconsulta Curia prolatum, velut auctoritatis pondere carens, pro Symbolo in Ecclesia, quod in Conciliis contra hæreses congregatis fieri solet, non haberetur, nisi ab ipsa Romana Ecclesia confirmaretur. Quod & factum, atque omnium vna sententia confirmatum. Sic itaque cuncta per Cardinales obiecta, solida veritate constituta esse nouerunt, quibus nemo Catholicè sapiens contradicere posset. Quod autem sic sanè sobrieque sapuerint, sicut & rectè cum sancto Bernardo Episcopi Gallicani, ut reprehensioni acquieuerint, nec schisma constarint, neque Cardinales ita commoti discessionem fecerint ab Eugenio, ipse Auctor Otto de his Deo gratias agens, mox subdit: Benedictus per omnia Deus, qui sic Ecclesiæ suæ sponse suæ prouidit, ut nec vel summa membra à capite suo dissiderent, vel tantus religiosarum & discretarum personarum numerus Gallicanæ Ecclesiæ aliquod iudicij pondus à Sede Romana reportans, schismatis non parui occasio esset. hæc pauca ex multis de illo Concilio dixisse sufficiat.]

Ceterum quod pertinet ad sancti Bernardi quatuor capita, idem Otto subiicit ista: De primo tantum Romanus Pontifex definiuit (ut puta maioris momenti, in quo totius quæstionis cardo verteretur) ne aliqua ratio in Theologia inter naturam & personam diuideret; neque Deus diuina essentia diceretur ex sensu Ablatiui tantum, sed etiam Nominatiui.] & de Giliberto ipso mox ista: Episcopus verò præmissam summi Pontificis sententiam reuerenter excipiens, Archidiaconis suis in gratiam receptis cum ordinis integritate & honoris plenitudine, ad propriam diocesim remeauit.] Ceterum etsi suum correxit errorem Episcopus, ex discipulis tamen fuerunt nonnulli, qui in ea permanentes peruersitate, hæreticis meritis meruerunt annumerari. adversus quos ipse sanctus Bernardus in Canticis disputans, ait ad finem: Sed hæc minimè iam contra ipsum loquimur Gilibertum (quippe qui in eodem conuentu sententiæ Episcoporum humiliter acquiescens, tam hæc quàm cetera digna reprehensione inuenta proprio ore damnauit) sed propter eos, qui adhuc librum illum contra Apostolicum utique promulgatum ibidem interdictum transcribere & lectitare feruntur, contentiosius persistentes sequi Episcopum, in quo ipse non stetit, & erroris quàm correctionis magistrum habere malentes.] hæc S. Bernardus, atque de his hæc tenet.

Ad postremum hic (quod polliciti sumus) reddenda est epistola Gaufredi monachi Cisterciensis, data ad Cardinalem Albanensem, post plura annorum curricula rogantem eum, quem sciret interfuisse eidem Rhemensi Concilio, ut cuncta quæ actitata essent ab Eugenio Papa in causa eiusdem Giliberti, siue Gisleberti Pictauensis Episcopi, ad ipsum scriberet. quod & præstitit ita scribens:

XXXIX.

Gal. t.

XI.

HUMILI EXCVSATIONE S. BERN. ET SOCIORVM RES COMPOSITVR.

XLI.

EVGENII PAPAE DEFINITIO.

Bern. in Cantic. Serm. 80.

XLII.

Amantissimi

XLIII.
GAVEREDI
EPIST. HI-
STORICA
DE REBUS
GENTIS IN
CA-SAGI-
LIBERTI.

Amantissimo patri & domino A. Dei gratia Albanensi Episcopo, domini Papae Vica- A
rio, Frater Gaufridus de Claraualle minimus id quod est.

Iniunxerat vestra paternitas venerabilis Fratri nostro, & vestro speciali filio Augustino, vt de mandato vestro mihi imponeret, vobis per epistolam diligenter notum facere, qualiter in Rhemenſi Concilio, quod dominus Papa beatae memoriae Eugenius Tertius celebrauit super quibusdam capitulis, in expositione Pictauiensis Episcopi magistri Gilleberti cognomento Porretani, deprehensis & reprehensis, tractatum: quid & quemadmodum tandem fuerit iudicatum. Vnde vobis si tardiùs videor obedire, non miretur vestra serenitas: quoniam ante Vigiliam festiuitatis omnium Sanctorum verbum aliquod paruum vel grande super hoc non audiui. Eadem die stylum & tabulas apprehendens coepi scribere, quod optarem vobis, si possem, celerius intimare.

XLIV.
* f. scandens

Eodem igitur anno, quo praedictus Pontifex Eugenius Romanae Ecclesiae Cathedram B
sedens, non mediocrem primo statim auditu flagitiosis intulit metum, & honestis omnibus e regione fiduciam: magnus quidam vir & bonorum memoria dignus Arnaldus nomine & cognomine, qui non ridet, in Ecclesia Pictauiensi sub praedicto Episcopo officium Archidiaconale gerebat, non illius adeptus munere, sed ab eius praedecessore promotus. difficile siquidem talis arbor fructum eiusmodi protulisset. Accidit autem, vt ab eodem Archidiacono satis fidei pariter & diserto super quibusdam capitulis Fidei familiariter, vt credimus, ante commonitus, nec acquiescens, in Ecclesia demum palam argueretur. Appellatum denique est ad Romanam Ecclesiam, & coram praenominate Papa eadem quaestio ventilata. Qui in Gallias descensus, vtramque partem sibi praecipit in solemnitate Paschali Parisiis praesentari. Affuit beatissimus Pater noster S. Bernardus cum eodem Papa in eadem solemnitate Parisiis, cui omne negotium Christi, vbicumque, eum contigisset adesse, tamquam omnino proprium, nemine super hinc ambigete, protinus incumberebat. Facta est inquisitio, secundum praedictum codicem expositionis super Boetium ab eodem Episcopo requisitum: ad manus se non habere respondit. Inuenta est tamen apud scholares particula quaedam, vbi inter cetera continebantur haec verba: Si homo, cui diuersa conferre vt sit, praerabundanti vnus formae, vt puta sapientiae, dicitur ipsa secundum illud, tu quantus quantus nihil nisi sapientia es: multo magis Deus, cui diuersa non conferre vt sit, dicitur esse sapientia sua, bonitas sua, & cetera. In hunc modum producta est in medium haec scriptura, & disputabat S. Bernardus aduersus Episcopum, dicens graue verbum & enorme videri, quo dicebatur, diuersa non conferre Deo vt sit, quasi conferat vnium. Illam quoque similitudinem locutionis emphaticae procul esse a Deo, nec sicut quilibet hominem, sapientia sua dicitur, sed verè & substantiue dicam esse sapientiam suam, essentiam suam, diuinitatem suam, & non quemadmodum Dauid dicitur esse scelus. Negabat autem Episcopus docuisse vel credidisse aliquando se, vel litteris commendasse, quod diuinitas non esset Deus, quod forma vel essentia esset in Deo, quae non esset Deus, & amplius aliquid faciens, discipulos suos Episcopum quemdam Eboiensem generosum satis, Rothomagensis Archiepiscopum post futurum, Rotoldum nomine, & magistrum Iuonem Carnotensem testes produxit, quod illud dogma non tenuerit, nec crediderit, inuitus quam, vt satis tunc animaduertimus, sed suorum stimulatione compulsus, propter verba tamen libelli sui quae praemisimus, & quia aliud alij asserbant, iniunxit ei summus Pontifex, quatenus ante Concilium, quod eodem anno in ciuitate Rhemorum celebrare proponebat, eundem sibi libellum transmitteret studiosè scrutandum, & paratus esset in eodem Concilio ad obiecta plenius respondere.

* Locis de uerbo & corruptis, de quo multa de Gliberto: nam quae sequuntur dicta sunt de eius accipiente.

* hoc
* textus in multis deprauatus

S. BERN.
DILVIT ASSERTIONES
GILBERTI.
* f. hominum,

* f. Ebroiensem

* f. quamuis

XLV.

Accidit autem, vt expositionem illam saepe dictus dominus Eugenius ab Episcopo sibi directam venerabili cuidam Abbati Praemonstratensi Godescalco de monte S. Eligij, qui postmodum factus est Atrebatensis Episcopus, traderet perscrutandam. Qui diligenter, vt pote vir disertus, notauit capitula, & ex libris sanctorum Catholicorum Patrum auctoritates paucas manifestè contrarias scripsit in schedula, quas ad idem Concilium veniens, domino Papae cum libello Pictauiensis Episcopi praesentauit. Tulerat autem de medio Dominus anno ipso columnam grandem Ecclesiae domnum Albericum Ostiensis, cum omni reuerentia memorandum, qui legatione functus in Aquitaniam, super vtraque pariter & doctrina illius G. tanta didicerat, vt ipse sibi aliter quam oportuerat conscius, ab eiuſdem Ostiensis Episcopi feruentissimo zelo praeter ceteris eiusdem temporis Cardinalibus trepidaret. Nec desuere qui crederet, quod si aduixisset idem vir, Pictauiensis ille, quae ausus

* f. Gliberti
GILBERTI
TIMET ALBERICVM
CARDIN.
OSTIENS.

A ausus est confiteri, praesente eo nullatenus praesumpisset. Ventum est ad discussionem capitulorum, quae praedictus Abbas Godescalcus notauerat: sed quia ipse nimis erat elinguis, liber ille cum Sanctorum testimoniis ei contrariis a Domino Papa traditus Patri nostro S. Bernardo Clarauallensi. Aderant viri magni nec mediocriter litterati Gaufridus de Oratorio, Burdegalensis Ecclesiae Archiepiscopus, cuius in Pictauiensi Episcopus suffraganeus erat, Milo Morinensis Episcopus religione & scientia satis insignis, Ioslenus Sueffionensis Episcopus, tam saeculari quam litterali scientia praeditus, Sugerius Abbas sancti Dionysij, cui Francorum Rex Ludouicus Ierosolymam proficiscens totius regni commiserat administrationem. Hi & alij plures cum beato Bernardo praedicta capitulationis pariter & Scripturae sacrae testimoniis arguebant, nisi quod praedictus Gaufridus minus ceteris loquebatur, de industria parcens homini, & iudicio se referuans, sicut

* deest f. est.]

* f. Ecclesia

B humiliter est confessus, & poenitentiam egit, audiens dominos Cardinales, quorum principales fauisse reo, & euidenter etiam fouisse constabat, super auditis obiectionibus se se promittere iudicatuos.

Ingredientibus verò nobis Consistorium, prima die cum maiorum voluminum corpora per Clericos suos Pictauienses fecisset afferri, & nos paucas auctoritates Ecclesiae in sola schedula haberemus: occasione accepta calūniabantur fautores illius hominis, quod decertata testimonia proferremus, cum ille codices integros exhiberet, vbi posset intelligi, quemadmodum verbis propositis praecedentia vel sequentia adhererent. Prolatum tamen capitulum de eius codice in haec verba: Cum dicitur Deus, pertinet ad substantiam, non quae est, sed qua est. Quod dum alij atque alij clamantes auctorem arguerent, & aduersus eum adhuc tergiversantem non immerito causarentur: sanctus Bernardus ad Episcopum ait: Quid necesse est circa huiusmodi verba diutius immorari? non aliunde procedit scandali huius origo, nisi quod plures credere vos, credunt, & docere, quod diuina essentia vel natura, diuinitas eius, sapientia, bonitas, magnitudo, non est Deus, sed est forma qua est Deus. Hoc si creditis, palam dicite, aut negare. Ausus est dicere, forma Dei & diuinitas, qua Deus est, & ipse non est Deus. Ecce, ait S. Bernardus, tenemus quod quaerebamus, scribatur ista confessio. Praecipit summus Pontifex, & dominus Henricus Pisanus tunc Romanae Ecclesiae Subdiaconus, futurus postea Clarauallensis monachus, & ex Abbate sancti Anastasij sanctorum Nerei & Achillei Presbyter Cardinalis: ad eius mandatum porrexit & attulit chartam, caluum, & incaustum. Cum autem scriberet ipsam confessionem: Et vos, ait Episcopus ad Abbatem, scribite, quod diuinitas est Deus. Nec concitatus ille respondit: Scribatur, inquit, stylo ferreo in vngue adamantino, vel sculpatur in silice, quod diuina essentia, forma, natura, deitas, bonitas, sapientia, virtus, potentia, magnitudo verè est Deus.

XLVI.

* al. decertata

S. BERN.
AGIT CVM
HABREY.

* f. ipse

Disputatum est deinde super eodem capitulo, & eousque processum est, vt diceret Sanctus, quod si forma illa Deus non est, melior Deo est, cum ex ea Deus habeat esse, ipsa autem nec ab eo sit, nec ab eo habeat quidquam. Quod potissimum credidi memorandum propter eam specialiter causam, quia disputatione completa, Ecclesiae Rhemenſis armarium mox ingressus, plures exinde tuli codices, & in libro B. Augustini de Trinitate inter alia plura testimonia, eadem praene verba, quae S. Bernardus obiecerat, reperi in hunc modum: Deus magnus est non nisi ea magnitudine, quae est quod ipse: alioquin illa erit maior magnitudo quam Deus. Ceterum cum de primo capitulo prima die disputaretur: ego fui qui obieci eidem Episcopo, audientibus vniuersis, quod verba illa quae modò proferebatur, eodem anno Parisiis coram domino Papa, & maiori parte maiorum quae aderant personarum, penitus abnegasset, & testes produxisset, quod talia numquam crediderat, numquam docuerat. At ille multum confidens, & amplius forsitan quam postea voluisset, quia negare non poterat se negasse: Quidquid tunc dixerim, modò, ait, hoc dico. Ego verò suspirans grauitè, quod viderem coram tantis iudicibus pauld minus impune tanta praesumi: Ergo sicut Rex, inquam, vestrum dictum & deductum habebis.

XLVII.

Et factum est, vt disputantibus personis quae aderant super primo, capitulo praedicto occurreret secundum, profitente praedicto Episcopo, quod nec vnus Deus, nec vnium aliud sit tres personae, licet tres personae sint vnus Deus, id est vna diuinitate, & sint vnium, id est vno. Et aduersus hoc capitulum diutius est disputatum, postquam suggerente sancto Bernardo, & domino Papa praecipiente, ipsum etiam cum priore litteris est commendatum. Cui euidentis satis opposita est auctoritas Athanasij in haec verba: Supernarum virtutum

XLVIII.
DE CAP. II.
DISPUTAT.

virtutum carmina vnum tria, & tria vnum esse confirmant. Sequenti die codices tantos attulimus ad disputationem, vt obstupescerent fautores Episcopi, & a nobis audirent, quia ecce schedulas non habemus. Faciebat Episcopus in libris B. Hilarij, & de corpore canonum in quorundam Græcorum epistolis verba minis intelligibilia, præsertim in tanta festinatione, & in tanta ac tali multitudine lectitari: nec deerant qui pro eo se opponerent, licet parum intelligentes. Addita sunt eodem die capitula duo prioribus, & litteris pariter commendata, Quod personales proprietates, & æternarum rerum multitudinem copiosam Episcopus idem veraciter esse sine initio profiteretur, quarum tamen nulla Deusestet, nulla à Deo.

XLIX. Quartum fuit capitulum, quod natura diuina naturam non suscepit humanam, sed persona Filij naturam nostram suscepit, contra illud B. Gregorij: Quia venit ad nos calcata diuinitas humanitate: & B. Augustini in libro primo de Trinitate: Ergo quia forma Dei accepit formam serui, vtrumque Deus, & vtrumque homo. Item eiusdem super Euangelio Ioannis in Tractatu LXXV. Semetipsum exinaniuit, & homo, &c. quis nisi idē ipse Christus Iesus? sed hinc iam sunt omnia, & Verbum in forma Dei, quæ accepit formam serui; & anima & caro in forma serui, quæ accepta est à forma Dei. & Leo Papa: Suscepit nos illa natura, quæ nec nostris sua, nec suis nostra consumeret. Exinde propter quā diuiniū disputatum est sub eo tenore, discessum est, vt dicerent domini Cardinales, Quia ecce audiuimus quæ proposita sunt, deinceps iudicabimus, qualiter debeant definiri. Quod verbum eatenus mouit corda multorum, vt sequenti die apud S. Bernardum conuenirent Archiepiscopi decem, Episcoporum quoque & Abbatum, ac magistrorum plurima multitudo. Et quia iudicium sibi soli videbantur reseruasse, quos nouerant ferē omnes errantis potius quàm erroris fautores: prouidere oportere, cum capitulis illis G. Episcopi, suæ & Fidei symbolum mitti, vt scirent plenius vnde iudicarent. Scripserunt ergo capitula totidem quàm expressius potuerit illius verbi, suam confessionem contrariam in omnibus & per omnia proponentes, quàm de communi omnium conuenientia non sine multa deliberatione dictam iudicaturis facerent exhiberi. Nec tamen verebantur, nec contrarium aliquid iudicaret, sed credebant, nonnullos eorum ad hoc tendere, vt sine aliqua definitione Concilium solueretur. propter quod eidem scripturæ, quàm nouissimam vobis mittimus, subscripta sunt nomina singulorum qui aderant Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, & magistrorum de consensu & conuenientia vniuersorum.

L. Et electæ sunt tres personæ, Episcopi duo reuerendissimi, Hugo Antisiodorensis, & Milo Morinensis, & Sugerius Abbas S. Dionysij, qui eandem scripturam domino Papæ & Cardinalibus præsentaret, & dicerent eis: Pro vestra reuerentia sustinimus minis dignos acceptione sermones, donec tandem audiuimus, quod de eis iudicare velletis. Offerimus ergo & nos vobis nostram confessionem, vt non de parte, sed de partibus iudicetis. Teneatis confessionem hominis illius scriptā, conuenit vt teneatis & nostram. Verumtamē ille vobis sub hoc tenore tradidit suam, vt paratus esset corrigere, si quid vobis aliud videretur: nos huiusmodi conditionem penitus excludentes, sic vobis nostram offerimus, vt noveritis quod in hoc sumus, in hoc perseverabimus, nihil penitus mutaturi. Quibus sine cunctatione dominus Papa respondit, & vniuersis qui miserant eos, renuntiare præcepit, quod ab eadem confessione eorum in nullo prorsus Romana Ecclesia dissentiret, etsi stare visi fuerant aliquid pro persona, sed non stabant aliquatenus pro doctrina. Inde fuit quod in insigni palatio, cui nomen est Thau, Ecclesia vniuersa cōueniens, & interrogatus Episcopus Pictauiensis capitulis singulis liberè renuntiauit, hæc eadem verba locutus: Si vos aliter creditis, & ego; si aliter dicitis, & ego; si aliter scribitis, & ego. Ibidem dominus Papa auctoritate Apostolica, de assensu totius Ecclesiæ quæ cōuenerat, capitula ipsa damnauit, districtè præcipiens, ne eundem librum legere, vel transcribere etiam sic reprobatum quis auderet, nisi prius eum Romana Ecclesia correxisset. Cum quæ responderet Episcopus: Ego corrigam ad arbitrium vestrum: Non vobis, ait, hæc correctio committeretur.

L.I. Erant & alia, quæ in scholis suis dicebatur auditoribus suis frequenter idem Episcopus tradidisse, licet nos dissimularem, pro multitudine tamē scholarum, qui testimonium perhibebant ab eo audiuisse multoties, hæc coram omnibus scissæ & discerptæ fuerunt chartæ, quæ dicebantur eius sententias continere, quin igne petito ad comburēdum eas: dixerunt quidam sufficere si scinderetur. Quænam fuerint illa capitula, nec tum scire curavi, nec adhuc scio. De cetero super capitulis aliis, de quibus mandatū vestre dignationis accepi,

* f. postquā

* Giliberti

* f. ne

ELECTI OFFERVNT CONFES. FI. DEI CA. THOLICAE.

* f. aliqui

L.I.

A accepit, diligenter cōsiderans in libro Glossarum Psalterij, quas idem G. Porretanus composuit super versum, Adorate scabellum pedum eius, ita scriptum inueni: Caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit Christus. Hæc sine impietate adoratur à nobis, quia nemo carnem eius spiritualiter manducat, nisi prius adoret. hucusq; verba sunt Augustini. Quibus continuo addidit G. declarationem, quod est additamentum eorum: Non illa dico adorationem, quæ latria est, quæ soli Creatori debetur, sed illa, quæ in dulia dignior est: dulia enim adoratio est, quæ etiam creaturæ exhibetur, quæ duas habet species, vnam quæ hominibus indifferenter, alteram quæ soli humanitati Christi exhibetur. In libro autem Glossarum eius in Epistola sancti Pauli super illum locum: Propter quod Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, ita est commentatus: Quibusdam videtur hoc nomen datum homini, quod nulla ratione conuenit: hoc enim donum esse Filium Dei, hoc nomen esse Deum, quod non per solam appellationem, sed per naturam super omne nomen est, quod non post passionem suam, sed potius à Patre, à quo habet omnia, cum generatur, accepit. Hoc ergo non homini datum, nisi forte quis dicat, per adoptionem omne datum: sed adoptiuo Deo non flecitur omne genu, nec est in gloria Dei Patris: nam nato ex Deo hoc comperit. Dicit tamen Apostolus: Dedit illi nomen, &c. Quod ideo dico, quia natus accepit vt per crucem manifestaretur, quid à Patre, dum generaretur accepit. Horum ergo capitulorum nihil eiusdem Concilij tempore audieramus, nihil penitus noueramus.

B Videntur autem his contraria hæc quæ sequuntur in scripturis B. Leonis Papæ, quorum auctoritatem sacris canonibus confirmatā optimè nouit vestra discretio. Dicit enim in Sermone Paschali: Non sic creatura in societatem sui Creatoris assumpta est, vt ille habitator, & illa esset habitaculum, sed vtrumque Deus de potentia suscipientis, vterq; homo de humilitate suscepti. In vtraque igitur natura idem est Dei Filius, & nihil est alterius naturæ, quod non sit vtriusque. Item in nullo diuidentes visibilem ab inuisibili, corporeum ab incorporeo, & Verbum in Christo hominem, & Christum adoremus in Verbo. infra: Vtrumque fideliter credite, vtrumque fideliter adorete, & in vnitare Verbi & carnis non sit vlla diuisio. Idem in Sermone de Natali: Ab illo tempore, quo Verbum caro factum est, nec Deum illum sine hoc quod homo est, nec hominem sine hoc liceat cogitare quod Deus est, cum nihil assumpto diuinum, nihil assumpti deesset humanū. Nec enim diuinis humana præiudicant, nec humana diuinis: ipse est caro, qui Verbum. Idem ad Flauianum Episcopum: Sententia est Ioannis Apostoli & Euangelistæ: Qui soluit Iesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus. Quid autem est soluere Iesum, nisi humanam à Verbo separare naturam? Augustinus in definitionibus Ecclesiasticorum dogmatum: Homouison Patri & homini adoratur ab Angelis, & omni creatura, sicut Pater & Spiritus sanctus, non homo propter Deum, vel Christus cum Deo, sed homo in Deo, & in homine Deus. Idem de prædestinatione Sanctorum: Ille homo vt à Verbo in vnitatem personæ assumptus Filius Dei vnigenitus esset, vnde hoc meruit? Nam & ipsum Dominum gloriæ, in quantum homo factus est Dei Filius, prædestinatum didicimus in Apostolo. Prædestinata ista naturæ humanæ tanta, tam celsa, & summa subuectio, vt quod attolleretur altius non haberet. Hieronymus in Breuiario Psalmorum super Adorate scabellum pedum eius: Licet quidem assumptus sit homo, & ad comparisonem Dei omnis creatura scabellum pedum eius est, tamen hoc ipsum scabellum sociatum est Deo. & de sedili suo, videte quam rem audeam loqui: Ego ita adoro scabellum, sicut & thronum. Ego non intelligo aliud sedentem, & aliud scabellum, sed totum in Christo thronus est. Quomodo sit nescio, & tamen credo quod sit. Sufficit mihi scire quod scriptum est, quod credo: Fideles dicimur, non Rationales.

C Contra capitulum quartum, secundum quod præscripsimus, sentit Leo Papa scribens ad Flauianum Episcopum ita: Hoc, inquit Apostolus, sentite in vobis, &c. vsque, in gloria Patris, assumpti non assumptis prouectio est quod dicitur, Deus illum exaltat. Idem scientes, quod sempiterna Filij deitas nullo apud Patrem creuit augmento, prudēter aduercite, quod nec cui diuinitas est, Terra es, & in terram ibis, eidem in Christo dicitur: Sede à dextris meis. Idem ad Constantinopolitanos: Dicant aduersarij veritatis, quando omnipotens Pater, vel secundum quam naturam Filium super vniuersa prouexit, vel cui substantiæ cuncta subiecit. deitas enim Verbi par in omnibus & cōsubstantialis est Patri: sed minor erat prouehente qui creuit: in natura hominis accepit à Patre, quod in natura deitatis

DE ALIIS ERRORIBVS GILIBERTI.

* fillam

* f. nomen

* f. generatur, SAPIT NESTORIVM GILIBERTVS.

* f. qui

LII.

CONFVTATIO ENORMISS. ERRORIS GILIBERTI.

LIII.

CONFVTATIO QUARTI CAP. GILIBERTI.

tatis etiam ipse donavit. Item ad Leonem Augustum, & ad Palæstinos: Exaltationem, qua illum exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. item: Quidquid ergo accepit, in tempore secundum hominem accepit, cui quæ non habuit, conferuntur. Forma autem serui in gloria diuinæ potestatis euecta est, nec interest, ex qua Christus substantia nominetur, vel adoretur. Hieronymus in Breuiario super Epistolam ad Philipenses: Si ita assumptus homo humiliari dignatus est, diuinitas, quæ se humiliare non potest, eum qui humiliatus fuerat, merito exaltauit. Sed & illi donatum est nomen quod antè non habuit. Vnde rectè locus hic secundum humanam naturam intelligendus est. Idem super, Dixit Dominus Domino meo: Istum locum Saluator in Euangelio exposuit, dicens: Si Christus est, inquit, filius Dauid, quomodo in spiritu ascum eum Dominum? huic Domino, cui præcipitur vt se deat: Deus enim non sedet, vscum priore corporis seder: huic ergo præcipitur vt se deat qui homo est, qui assumptus est. Augustinus contra Maximum: Donauit illi nomen, &c. homini donauit ista, non Deo. Ac deinde in qua forma crucifixus est, ipsa exaltata est, ipsi donatum est nomen quod est super omne nomen, homini Christo secundum carnem mortuo, resurgenti, ascendenti. donatur enim nomen, quod est super omne nomen. De cetero vt epistola finem deinceps fortiat, si placuerit vestræ discretioni super prioribus capitulis quatuor plenius edoceris: in Sermonibus beati Bernardi, super Cantica canticorum diligentior de eisdem disputatio continetur. Optamus & oramus, vt benè semper in Domino valeat vestra paternitas. Recommendamus vobis Fratres nostros de Fossa noua. De prosperitate vestra, & statu Ecclesiæ sanctæ certitudinem satis vellemus audire.] pergit verò:

LIV.
APPENDIX
AD EPI-
STOLAM.

* finient

LV.
DE DAM-
NATIONE
ITERATA
ABAILAR-
DI.

Vix perfecta erat epistola hæc ab eo, cui tradita fuerat ad scribendum, & ecce eadem hora voluntas Domini fuit, vt mihi occurreret quod volebam. Ab altero siquidem Fratrem, priusquam mihi præfens epistola redderetur, scriptura alia diu quæsitam iam penitus desperanti mihi exhibita est, quam super eisdem capitulis ante annos pænè quadraginta edideram cum ipso Symbolo, quod domino Papæ & Romanæ Ecclesiæ ex parte decem Archiepiscoporum, & omnium Episcoporum pænè, qui in illa adhuc die Rhemis inuiciti sunt cum Abbatibus maximis atque plurimis, & magistris scholarum, & subscriptis nominibus singulorum, per superius memoratas personas fuerat præsentatum. Vnde satis exultans, illam quoque scripturam adiiciens huic epistolæ, tamquam charissimo domino meo vobis vtramque filiali deuotione transmittito.

Audiui etiam, quod super damnatione Petri Abailardi diligentia vestra desideret plenius nosse similiter veritatem, cuius libellos piæ memoriæ dominus Innocentius Papa Secundus in Vrbe Roma, & in Ecclesia B. Petri incendio celebri concremavit, Apostolica auctoritate hæreticum illum denuntians. Nam & ante plures annos venerabilis quidam Cardinalis & Legatus Romanæ Ecclesiæ, Cono nomine, regularis quondam Canonicus Ecclesiæ S. Nicolai de Aruasia, Theologiam eius, Sæssione Concilium celebrans, similiter concremaverat, ipsum Petrum præsentem arguens, & conuictum de hæretica prauitate condemnans. Vnde vestro si placuerit desiderio, per libellum de Vita S. Bernardi, & per eius epistolas missas ad Curiam satis fiet. Inueni tamen in Claraualle libellum cuiusdam Abbatis nigrorum monachorum, quo errores eiusdem Petri notantur: quem & olim me vidisse recordor, sed à multis annis, vt custodes librorum asserunt, studiosè quæsitus primus quaternio nõ potuit inueniri. Propter quod propositi nostri est in Franciam destinare ad monasterium, cuius Abbas extitit, qui eumdem librum composuit, & si recuperare potero, transcribi facere codicem totum & mittere vobis. Credo enim quod vestræ inquisitioni sufficere debeat, vt cognoscatis, quæ, quemadmodum, quare sint condemnata.] hætenus Gaufredi epistola ad Episcopum Cardinalem Albanensem.

LVI.

* Scriptores
rerum Hisp.
vniuersimò
Joannes Ma-
riana.
DE CORPO-
RE S. EVG.
MART.

De his quæ spectant ad Rhemense Concilium, dum agimus, etiam illud dicere nõ præmittimus, magno cessisse lucro Raymundo Toletano Archiepiscopo, quod vocatus cum aliis ab Eugenio Papa venerit ad Rhemense Concilium. Nam in via prope Parisios ingrediens Basilicam S. Dionysij, didicit primò, quod ipsi fuerat incompertum, esse ibi reconditum corpus S. Eugenij Archiepiscopi Toletani martyris, eius epitaphio id his litteris indicante: HIC SITVS EST EVGENIVS MARTYR PRIMVS ARCHIEPISCOPVS TOLETANVS.] Quo factum est, vt sub Alphonso Rege socero huius Ludouici Regis Francorum anno millesimo centesimo quinquagesimo sexto brachiū eiusdem Eugenij

A Eugenij à Rege ad focerum illud expectentem missum fuerit in Hispaniam, exceptumque summa reuerentia, ipso Alphonso & filiis succollantibus sacram sarcinam. Reliqua verò sacri corporis ossa nostro tempore, concedente Carolo IX. Francorum Rege, pari religionis cultu accepit, qui per Legatos petierat Philippus II. Rex Catholicus, spectaculum edens tanto Principe dignum hoc præsertim tempore, Deo gratissimum, cum Hagiomachorum insanit in orbe Christiano dementia, & furit insania, ita de ipsis Catholico Rege gloriosissime triumphante.

Aboluto Rhemenfi Concilio, cum Eugenus Papa (inquit Theodorus Abbas in rebus gestis sanctæ Hildegardis) per Adalberonem Treuirorum Archiepiscopum deuocatus, Treuiris morabatur: visum est Pontifici Moguntinæ ciuitatis, & maioribus Cleri ad Apostolici cognitionem esse veniendum, quatenus ipsius auctoritate nosceretur, quid de compertis S. Hildegardis virginis monialis visionibus recipiendum aut refutandum foret. At Papa summæ discretionis, auditu tantæ nouitatis attonitus, cum Deo sciret cuncta esse possibilia, rem diligentius inuestigare gestiens, venerabilem Viriduni Præfulem, & cum eo Adalbertum Primicerium, aliasque personas idoneas dirigit ad cœnobium, sub quo eadem virgo tot annis debebat inclusa, vt sine strepitu, vel curiositatis acimine, quid rerum esset, ab ipsa sciscitarentur. Quibus humiliter inquirentibus, cum illa simpliciter, quæ de se erant, aperuisset, ad Apostolicum redierunt, & magna ipsius, magna cunctorum astantium expectatione, quæ audierant, retulerunt.

His Papa recognitis, iubet repræsentari, scripta beatae Hildegardis, quæ sibi de præfato cœnobio perlata susceperat, & ea manibus propriis tenens, ipseque recitatoris vice functus, Archiepiscopo & Cardinalibus, omnibusque qui de Clero aderant, publicè legit, ac responsa virorum, quos ad hæc indaganda miserat, pronuntians: omnium mentes & voces in laudem Conditoris & congratulationem excitauit. Aderat etiam ibidem sanctæ recordationis Bernardus Abbas Claraualis, quo mediante, ceterisque annitentibus, monebatur summus Pontifex, ne tam insignem lucernam silentio regi pateretur, sed gratiam tantam, quam tempore ipsius Dominus manifestare vellet, sua auctoritate confirmaret. Ad hæc reuerendus Pater Patrum tam benignè quàm sagaciter assensum præbens, litteris saluatoris beatam Virginem visitauit, in quibus concessa sub Christi & beati Petri nomine licentia proferendi quæcumque per Spiritum sanctum cognouisset, eam ad scribendum animauit; sed & locum, quo illa fouebatur, honorauit, datis ad Abbatem & Fratres cœnobij gratulatoriis ex suo nomine litterarum apicibus.] hæc de his ibi.

Visitatio ista & examinatio de Hildegarde facta maiorem illi conciliauit existimationem, de qua Ioannes Saresberiensis hæc habet libro primo epistolarum sancti Thomæ, epistola centesima septuagesima prima in fine: Visiones & oracula beatae illius & celeberrimæ Hildegardis, quæ apud vos sunt, *mittite scilicet*. Quæ mihi ex eo commendata est & venerabilis, quod eam dominus Eugenus specialis charitatis affectu familiaritè amplectebatur. Explore etiam & rescribite, an ei sit de fine huius schismatis aliquid reuelatum. Prædixit enim, in diebus Papæ Eugenij, quod non esset nisi extremis diebus pacem & gratiam in Vrbe habiturus.] hæc Ioannes Saresberiensis.

Quomodo autem post hæc Romam versus Eugenus conuertens iter, Claraualense monasterium inuisit, sic accipe à Bernardo Abbate Bonauallis, qui aderat: Eugenus interim celebrato Rhemis Concilio, Clarauallem humiliter visitat, & gloriam Pontificatus Romani pauperum præsentat aspectibus. Mirantur omnes in tanta altitudine humilitatem immobilem, & in tam excellenti culmine propositi sancti permanere virtutem, vt altitudini sociata humilitas, pro officio exteriùs splendeat, vt per virtutem nequaquàm interiùs inanescat. Adhærebat carni eius lanea tunica, & diebus ac noctibus cuculla vestitus, sic ibat, sic cubabat. Intus monachi habitum retinens, extra se Pontificem & moribus & vestibus exhibebat, rem difficilem agens, diuersarum in vno homine proprietatè exprimens personarum. Segmentata ei circumferebantur puluinaria, lectus eius palliis operus cortina ambiabatur purpurea. Sed si reuolueres operimenta, inuenires superiectis laneis complosa stramina, & paleas conglobatas. Homo in facie, Deus videt in corde, ipse verò bona coram Deo & hominibus prouidebat. Alloquitur Fratres non sine lacrymis, miscens sermonibus auulsa à corde suspiria, hortatur & cõsolatur, & se inter eos fratrem & socium, non dominum exhibet vel magistrum. Cumque eum ibi morari diutiùs non pateretur magna eum prosequens habitantium multitudo, salutatis Fratribus, iter in Italiam

LVI.
* Apud Sur.
tom. 5. die
17. Septemb.

QVOD TRE-
VIRISCVM
S. HILDE-
GARDE EV-
GEN. PAP.

LVII.

PROBAT
EVG. PAP.
RES HIL-
DEGARDIS.

LVIII.

LIX.
EVGENIVS
VISITAT
MONASTE-
RIVM CLA-
RAVAL-
LENSE.
* Vita S. Ber-
nardi lib. 2.
cap. 8.

liam dirigens abscellit, & ad Urbem peruenit.] hæc ibi de Eugenio Papa. Sed qui Claramuallem visitauit, Cistercium cunabula totius Ordinis non præterit.

LX.
Viti. S. Bern.
l. 4. c. 4.

Quodnam autem tunc contigerit per S. Bernardum miraculum fieri, accipe: Eodem anno (inquit idem Auctor) apud Cistercium iuxta morem Abbatibus congregatis: prædictus Papa venerabilis affuit, non tam auctoritate Apostolica præsidens, quam fraternam charitate residens inter eos, quasi vnus ex eis. Vbi cum ad cellulam in qua iacebat, facto vespere & conuentu soluto, Dei famulus diuertisset, surdum ei puerum obtulerunt. Erat autem puer ille de vicinia eadem, & sicut postea didicimus, ex longo antè tempore vigilans in custodia gregis sui, subito terrore percussus amiserat prorsus auditum. Orans itaque Pater sanctus, & puero manus imponens, vtrum audiat, sciscitatur. At ille mira deuotione proclamans, Audio, domine, audio, tam firmiter amplexatus est eum, vt vix ab eo posset auelli. Auditum est verbum, oblatum est summo Pontifici, aliisque personis, celebrissimum que hoc miraculum fuit.] hæc ibi.

LXI.

Antequam autem Eugenius Papa e Gallis recederet, controuersiam arduam obortam inter Theobaldum Cantuariensem Archiepiscopum, & Bernardum Episcopum sancti Dauidis eius refugientem obedientiam componere laborauit. Hæc vt intelligas, ex Annalibus Anglorum ista opus est audias, quæ sic se habent:

Roger. part.
post. an.
no 1199. in
fine.

LXII.
CAUSA EC-
CLES. ME-
NEVENSIS.

Rex Henricus V Valliam regno suo subiugauit, & ideo prædictam Meneuensem Ecclesiam, & alias V Valliæ Ecclesias suffraganeas Meneuensis Ecclesiæ, Ecclesiæ regni sui, scilicet Cantuariæ subiicere cupiens, Bernardum Clericum de Camera sua, quem in Meneuensi Ecclesia VVilfrido Episcopo subrogari procurauit, apud Cantuariam per regiam violentiam consecrari fecit: & hic fuit primus Meneuensis Ecclesiæ Episcopus à Cantuariensi Archiepiscopo consecratus, & post eum Dauid, & Petrus à Regibus Angliæ compulsi, similiter à Cantuariensi Archiepiscopo sunt consecrati, præstitis sacramentis contra canones extortis de non suscitanda lite super iure metropolitico contra Cantuariensem Ecclesiam in perpetuum. Bernardus tamen defuncto Henrico Rege Primo, mouit quæstionem super iure Ecclesiæ suæ metropolitico contra Theobaldum Cantuariensem Archiepiscopum. Vnde Papa Eugenius in hac forma scripsit Theobaldo Cantuariensi Archiepiscopo:

LXIII. Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Theobaldo Cantuariensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Venerabilis frater noster Bernardus Episcopus sancti Dauid, ad nostram præsentiam veniens, Ecclesiam S. Dauid olim metropolim fuisse asseruit viua voce, & eandem dignitatem sibi à nobis restitui postulauit. Cum autem circa petitionem istam inuigilans, diu in Curia nostra commoratus esset, tu frater Archiepiscope, tandem eo præsentem, ex aduerso confurgens, in præsentia nostra aduersus eum querelam deposuisti, quod debitam tamquam primo Metropolitano obedientiam subtraxisset, tibi que inobediens & rebellis existeret, cum à prædecessore tuo tamquam à Metropolitano primo consecratus esset, & viua voce & scripto Cantuariensi Ecclesiæ professionem fecisset, & in multis postea, tamquam alij Suffraganei tibi obedisset & astisset. Ille verò consecrationem negare non potuit, sed professionem se fecisse, & obedientiam exhibuisse omnino negauit. Quod tu audiens, duos testes in medium produxisti, testimonium perhibentes, quod ipse illis videntibus & audientibus, post consecrationem suam & viua voce & scripto Cantuariensi Ecclesiæ professionem fecisset. Nos igitur auditis vtriusque partis rationibus, & diligentius inquisitis, & testibus tuis studiosè examinatis: communicato fratrum nostrorum consilio, iuramenta eorum recepimus, & vt ipse Episcopus tibi, tamquam primo Metropolitano, obedientiam & reuerentiam exhibeat, iustitia dictante præcepimus. Vnde, quoniam singulis Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis suam dignitatem, & iustitiam volumus conseruare, beati Lucæ festiuitate proximi sequentis anni, tibi & ipsi diem præfiximus, vt tunc, præsentibus partibus, de dignitate Ecclesiæ sancti Dauid, & libertate sua, rei veritatem cognoscamus, & quod iustum fuerit, auctore Domino exinde statuamus. Datum Meldis tertio Kal. Iulij. Epistolam autem istam prædictus magister Gilardus inuenit in registro Eugenij Papæ.]

Gilardus
LXIV.
THEOBAL-
DVS CANT.
ARCHIEP.
QVAE PAS-
SVS OB
ROM. ECCL.

Accidit autem inter hæc, vt Archiepiscopus Cantuariensis rediens ex Rhemeni Concilio in Angliam, grauem persecutionem passus sit à Stephano Angliæ Rege, ea ex causa, inquit sanctus Thomas eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopus, quod contra prohibitionem eiusdem

A eiusdem Regis vocatus ab Eugenio Papa, ad Rhemense Concilium venisset. Alia quoque intercessit persecutionis causa, nempe quod prohibente Romano Pontifice, filium Regis Eustachium noluit coronare. hæc sanctus Thomas in commendationem sanctæ Ecclesiæ Cantuariensis Antistitum, quod addiditissimi semper fuerint Apostolicæ Sedi, etiam contra Regum Angliæ id prohibentium voluntatem. Quid verò egerit Eugenius Papa aduersus Regem eundem, monitis Pontificiis non parentem, idem S. Thomas in fine eiusdem epistolæ ad Bosonem Cardinalem datæ, hæc habet:

Rex Stephanus ab antecessoris nostri persecutione non destitit, antequam piæ recordationis dominus Eugenius, omni cessante appellationis obstaculo, in caput eius anathematis, & in terram interdicti sententiam præcepit ab omnibus Episcopis auctoritate Apostolica exerceri. Lupus enim ab ouili facile non arceretur, nisi clamore canum terreatur & baculo.] hæc S. Thomas epistolarum libro primo epistola centesima trigesima sexta. Et libro quarto epistola decimaquarta ad Alexandrum Papam ista etiam reficit de Eugenio Papa, in Stephanum Regem Angliæ iuste permoto. ait enim: Numquid eram Archiepiscopus, quando pater eius Nuntios beati Eugenij terram illam intrare prohibuit? Numquid eram Archiepiscopus, quando Gregorius S. Angeli diaconus Cardinalis tyrannidem huius præuidens, persuasit domino Eugenio, vt Eustachium filium Regis Stephani corona permitteret, dicens, facilius posse teneri arietem per cornua, quam cauda leonem? hæc vobis historia nota est.] hæc ad Alexandrum S. Thomas. At quæ tunc nota erat historia, remansit obscura, nisi quod illud (quod summum est) liquet, nempe resistente Eugenio Papa, non licuisse coronari Eustachium filium Regis Stephani. qui & anno quinquagesimo secundo post millesimum centesimum, ipsa die S. Laurentij, cum inuaderet terram sancti Edmundi martyris, subita morte præreptus est, ita Deo vlciscente in sacrilegum Regis filium.

Post hæc autem in Gallis & Anglia stabilita idem Eugenius Papa inde recedens, recta via, absque aliqua digressionem Romam versus iter dirigens, & si non Romam, vbi manere non licuit, saltem ad Romanæ Ecclesiæ loca prope Urbem posita peruenit mense Octobris, vt colligitur ex S. Bernardo in Malachia, de quo ait, quod cum venisset Claramuallem, vt Eugenium Papam pro pallio alloqui posset: inuenit eum diu antè ex Gallia discessisse: iam, inquit, Eugenius abierat, & erat Romæ, vel prope Romam.] Porro, vt ex eodem sancto Bernardo colligitur, aduentus Malachiam in Claramuallem contigit quatuor vel quinque dies ante solemnitate sancti Lucæ, nempe decimatertia vel decimaquarta mensis Octobris, cum post quatuor vel quinque dies ægrotans idem sanctus Malachias diem obiit quarto Nonas Nouembris hoc ipso anno, ætatis suæ quinquagesimoquarto. De quo panegyrim in die depositionis, quæ extat, habuit sanctus Bernardus eundem charitate coniunctissimus, eiusque sanctitatis cultor addictissimus, atque virtutum prædicator amplissimus, cuius & Vitam scripsit sicut fideliter ita & copiosè, Auctore dignam. Extant eiusdem S. Bernardi ad ipsum Malachiam epistolæ tres, cum videlicet ex Hibernia misisset S. Malachias quosdam ex suis erudiendos institutionibus Cisterciensibus. Fuit inter alios vnus ex iis nomine Christianus, quem bene probatum idem Bernardus remisit in Hiberniam ad alios instituendos. Hic autem magnarum virtutum vir post mortem Malachiam in locum ipsius in Archiepiscopatu successit ex Abbate monasterij Mellifontis, vt Robertus affirmat in Chronico: Vir, inquit, plurima sanctitate præditus, qui eiusdem sancti viri Archidiaconus extiterat, & primus Abbas de Ordine Cisterciensium in Hibernia alumnus (vt dictum est) monasterij Clareuallensis.

Ceterum rediens Eugenius in Italiam, antequam Romam perueniret, Brixiam audiuit, quæ præter alia execranda, ipso absente, nouus hæreticus aduersus Romanam Ecclesiam præsumpsisset Arnaldus. Etenim parum sibi visum, Romanos laicos à Pontifice & Cardinalibus separare quæsisse: Clericos subditos eisdem Cardinalibus titulorum Rectoribus ab iis diuellere laborauit. Quod & iisdem facile persuasit, negantibus se ipsi esse subiectos, & obedire teneri. Adeoque error inualuit, vt ad ipsum euellendum non satis virium, licet summopere laborauerit, habuerit idem Eugenius Papa, sed successoribus Hadriano, & post eum Alexandro III. fuerit insudandum, vt eiusmodi inuentum diaboli per nefarium hæresiarum promulgatum aduersus Romanam Ecclesiam prorsus auferrent. Quorum trium Romanorum Pontificum decreta simul posita in codice Vaticano hic tibi curauimus scribenda. sic enim se habent:

LXV.

LXVI.

OBITU S.
MALACHIAS
EPI-
SCOPI IN
HIBERNIA.

Ber. ep. 315.
316. 317.

LXVII.

LXVIII. Eugenius Tertius Vniuerso Romano Clero, vt capellani promittant obedientiam Re- A
ctoribus titolorum.

Fallax & inuidus humani generis inimicus per Arnaldum schismaticum, quasi per membrum proprium, hoc effecit, vt quidam capellani vnitatem Ecclesiæ, quæ sectionem non patitur, quantum in eis est, diuidentes, ipsius Arnaldi sequantur errorem: & Cardinalibus atque Archyepiscopis suis, obedientiam & reuerentiam promittere & exhibere debitam contradicant. Ne igitur vires dare præfati schismatici prauis actionibus per silentium de cetero videamur, per præsentia vobis scripta mandamus atque præcipimus, quatenus præfatum Arnaldum, tamquam schismaticum modis omnibus deuteris. Quod si aliqui Clerici Dei & sanctæ Ecclesiæ contemptores, eius errorem post præsentium acceptionem sequi præsumserint: scire vos volumus, quia tam officio, quam beneficio Ecclesiastico reddemus eos penitus alienos. Datum Brixia Idibus Iulij.

Idem Archyepiscopo Titulo sancti Marci. De eodem. B

LXIX. Super controuersia obedientiæ exhibendæ, quæ inter vos & capellanum de Pinea agitari dignoscitur: Ecclesiæ sancti Marci prospicere cupientes, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus eum districtius moneatis, vt secundum antiquam & rationabilem consuetudinem vestræ Ecclesiæ obedientiam promittere nullatenus contradicat. Si verò vestris monitis super hoc obedire contempserit, sententiam, quam in ipsum & præfatum Ecclesiam de Pinea iuste tuleritis, nos auctore Deo ratam habebimus.

Hadrianus Quartus Receptoribus Romanæ fraternitatis. De eodem.

LXX. Ad audientiam nostram peruenit, quod Clerici S. Petri ad Vincula in quadam capella sua, Ecclesia videlicet S. Mariæ in Candiatore, quia eiusdem Ecclesiæ populus manum obedientiæ iam dictæ Ecclesiæ Presbytero, illi videlicet S. Petri exhiberi contradicit, diuina prohibuerunt officia celebrari. Quia igitur sustinere nõ possumus, nec debemus, vt Ecclesia sancti Petri ad Vincula suo iure debeat defraudari: per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus prædicti populum districtè comoneatis, vt à contradictione illa penitus de cetero cesset, & quod Ecclesia S. Petri habet in ceteris suis capellis, in ista ei subtrahere non præsumat. Et nisi ab eiusmodi leuitate cessauerit, interdictum volumus relaxari, vt in prædicta Ecclesia S. Mariæ officia diuina liceat celebrari. Alioqui pœnam, quam in officijs patiuntur, eos decernimus sustinere. Datum Beneuenti xv. Kal. Aprilis.

LXXI. Alexander seruus seruorum Dei, vti Cardinalibus sancti Petri atque omnibus alijs, vt capellæ suis sint subditæ titulis.

Ius Ecclesiarum à sanctis Patribus canonicè constitutum necessariò ad memoriam compendiosè credimus reuocandum; qualiter scilicet xxviii. titulis, eorumque sacerdotibus tota Vrbs distributa sit, quatenus posteris nostris, quasi epilogo comprehensa, lucidiora sint: tum quia diligentia vestra à nostra dignata est expetere paritate, quid inde reconstituendum sentiremus: tum quia nostra memoria in tantam capellæ prouectæ sunt elationem, vt nullam penitus suis titulis reuerentiam exhibere dignentur. Proinde quod malorum perditum ire studuit incuria sacerdotum; nos summa cura, vt possibile est, matricibus reparemus Ecclesijs. Placuit tamen nihil de his temerè definire, sed diuersorum Patrum sententijs, quorũ auctoritas plurimis approbata declaratur Concilijs, & vt in sanctis inuenitur canonibus, ad vsum pristinum reuocare. Capellæ igitur, quæ iuribus proprijs titolorum à sanctis Patribus adscribuntur, omni ratione suo subiugandæ sunt capiti, aded vt quisque Cardinalis haud secus aliquid in eis, quæ sunt suo subditæ titulo, disponat & iudicet, quàm Episcopi in suo Episcopio facere cognoscuntur. Si verò queritur, vnde talis vsus Romanæ inoleuit Ecclesiæ: Dionysium Papam diligenter attendamus dicentem. Seuero Episcopo scribit, dicens: De Ecclesijs verò parochianis, vnde Apostolicam Sedem cõsulere voluisti, qualiter sint custodiendæ per Cordubensem prouinciam, ac sacerdotibus diuidendæ: nihil tuæ charitati potui melius intimare, quàm vt sequaris, quod nos in Romana Ecclesia nuper egisse cognoscitur. Ecclesias verò singulas singulis presbyteris dedimus, parochias & cœmeteria eis diuisimus, & vnicuique ius proprium habere statuimus. Pater igitur Romanam prius habuisse Ecclesiam, quod Episcopi inde adipiscentes vsque in hodiernum retinent diem, & quod omnes capellas suo subditas Episcopio, quasi ius proprium vendicant, ab hac Ecclesia acceperunt. Sed iam dignum est, vt quod focordia atque insolentia sacerdotum multis perditum iuit temporibus, per illos qui à nobis acceperunt, ad nos redeat, & operæpretium est, vt si quid à capite in membra descenderit,

A derit, cum necesse sit, idem à membris in caput ascendat. Rescindatur itaque malorum vsus sacerdotum, & quod Episcopi de suo habent Episcopio, qui hoc de Romana acceperunt Ecclesiæ: illud idem Cardinales singulorum titolorum de capellis suæ subditis Ecclesiæ habeant.] hæcenus de his in codice, in quo alij canones & decreta summorum Pontificum leguntur.

Hoc eodem anno ab eodem Eugenio Papa Legato à latere missio in Daniam Nicolao Anglico S. R. E. Cardinali Episcopo Albanensi, qui postea fuit Hadrianus Papa Quartus, ad eam prouinciam metropoli illustrandam, ab eodem Concilio est habitum, de quo Ioannes Olaus his verbis meminit: Effecit Nicolaus ea legatione, vt apud Noruegia nos Archiepiscopolis sedes cum plenitudine pontificiæ potestatis erigeretur: quod etiam anno Christi millesimo centesimo quadagesimo octauo apud Sueones celebrato Lincolnia Concilio prouinciali peragere cupiens, Gothijs & Suenonibus de vrbe & persona, tanto muneri idonea concordare nequeuntibus, spe sua frustratus abcessit, ordinato prius sancto Henrico Episcopo Vpsalensi. Iam enim Suecia tempore Amundi filij Olau Schotkonung Archiepiscopus ex Polonia acceperat, qui in controuersiam cum Gothijs & Archiepiscopo Bremensi de præminencia deuenerat. Gothi enim potius Bremensi, quàm Vpsalensi Archiepiscopo obediendum putabant. Ob quam dissensionem Archiepiscopolis dignitas in Suecia ad aliquot annos intermissa fuit. Proinde Nicolaus, ne ea legationis suæ parte in toto frustraretur, pallium Archiepiscopolis dignitatis apud Æschillum Lundensem Archiepiscopus deposuisse dicitur, vt illi conferret, quem Gothi & Sueones conformibus suffragijs elegerunt. Sed nullus Sueonum Archipræsulum hæcenus inuentus est, qui se Ludensi pontifici in accipiendis Archiepiscopalibus insignibus submittere sustinuerit. Et illa titularis dignitas, si quando concessa fuit, in Æschillo extincta euauit.] & inferius addit, Vpsalensem Ecclesiam confirmatam esse metropolim ab Alexandro Papa Tertio. Scripsit autem de ista legatione vsque ad obitum Eugenij etiam Saxo Grammaticus. egit & de eadem Vvillelmus Neubrigensis.

Hoc eodem anno Rogerius Sicilia Rex ingentem parat classem aduersus Græcorum Imp. Emmanuelem: qui id audiens, & timens, primum omnium diuinum sibi Numen conciliare laborat, quod à se grauitè offensum recenti delicto illo, quo grauissimam totius Imperij sui Ecclesijs persecutionem indixerat, malè sibi conscius satis intelligebat. Quodnam autem fuerit crimen huiusmodi, quod aded exulcerasset conscientiam Imperatoris, recenset ita Nicetas Choniata, eam tantum pertingens partem facinoris, quæ spectaret ad monachos:

D Cum enim monachos possessionibus & negotijs turbatos, & tranquillitate animi & Dei cultu excidere intelligeret: nullas eis vineas, nullos agros, nullas possessiones, quas nec eorum professio admittit, assignauit: sed ex Fiscis tantum pendi iussit, quantum ad victum & cultum opus esset. Videtur nimirum immodicam cupiditatem struendi monasteria improbasse, & exemplum prodere posteris voluisse, quo pacto templa condenda, & quæ viuendi ratio eremitis pauperibus, & à terrenis rebus se abstrahentibus proponenda sit. Tantum autem abfuit, vt eorum institutum laudaret, qui monasticam vitam professi & opibus affluunt, & multitudine curarum magis distrahantur, quàm ij qui huius vitæ delictijs occupantur: vt sanctionem Nicephori Phocæ fortissimi & cordatissimi Imperatoris, olim abolitam de non augendis monasteriorum latifundijs, quasi postliminiò reuocarit, neque patrem, auum, ceterosque cognatos suos omnes, qui monasterijs amplissima prædia donarant, incusare destiterit: non quod de suis opibus Deo aliquid consecrassent, sed quod rem bonam malè administrassent. Nam cum monachis habitationes in abditis & desertis locis, in antris & montium cacuminibus assignandæ essent: & Constantinopolis tamquam Sirenum cantus vitanda: gloriola ductos, in crustata sua sepulchra & vario mar-more exornata ijs qui templa ingrediantur, spectanda proposuisse, & mortuos quoque coronari se & hilari splendidoque vultu conspici voluisse, & in foro ac triuijs monasteria edificasse: & ibi nullo cum delectu virtutis, velut in cauea conclusisse eos, qui monachos non vltra consensum capillum, & mutatum habitum, promissamque barbam exprimerent: His igitur de causis, siue vt monasticam sanctimoniam nutantem, ac potius humifere prostratam fulciret, siue metuens, ne ipse ea facere diceretur, quæ reprehenderet, rationem à suis maioribus diuersam est secutus.] hæc Nicetas de his quæ spectarent ad monachos.

LXXII.
Ioan. Olaus
lib. 18. c. 17. 18.
lib. 19. c. 6.
LEGATIO
AD DANOS
PER NICOLAVM
CARDINEM
ALBANENSEM.

Idem. Ibid.
Saxo Gram.
lib. 14.
Vvillelm.
Neubrig. l. 2.
c. 6.

LXXIII.
Nicet. in
Manuel. l. 7.

LXXIV.
IMMOBILIA
AVERTENT AB
ECCLES. P. M.
MAN. IMP.

LXXV. At quantumlibet hisce coloribus facti turpitudinem honestare curasset: vexatio; quæ A
iuxta^a Isaiam, dat intellectum auditui: reddidit ipsum Imperatorem prudentiorem; con-
tinuoque paravit medicamentum morbo, quo inflatum vulnus Ecclesiæ sanaretur. Si-
quidem Auream bullam promulgandam curavit, quam etiam ab effectu MEDICATRI-
CEM appellavit. est de ea, aliisque eodem argumento conscriptis mentio apud Theodo-
rum Balsamonem, qui & recitat eas, quas & habes descriptas in codice iuris Orientalis,
hoc præposito de tempore titulo:

LXXVI. Emissa est Aurea bulla Imperatoris nostri domini Manuelis Comneni, mense Februa-
rio, Indictione vndecima, anno VI. M. VIC. LVI. quæ Medicatrix dicitur, utpote quæ
fortasse medeatur titulis & iuribus omnium Ecclesiarum, quæ claudicant, Episcopatum
scilicet, & metropolium, & ipsius magnæ Ecclesiæ, quæ etiam ad verbum sic habet:

LXXVII. Qui post Moysen fuit electi illius populi Imperator Iesus, Ierichuntis^b festinans mu-
nimenta ac propugnacula diruere, sacerdotibus iussit in circuitu tuba canere, & sic mu-
rorum propugnacula mirabiliter deiecit. Imperio autem meo, quod nouo populo à Deo
electo præest post illum principem populi seruatorem & ducem, alium Moysen, in-
clutum dico Imperij mei dominum & genitorem, veluti quadam Ierichuntina mœnia,
diruere properanti communis Christianorum inimici propugnacula, * Occidentalis dico
draconis, qui in Sicilia tyrannidem exercet, & illinc aduersus Romanum Imperium la-
renter protegit, veluti spiritalibus quibusdam tubis, vestris Antistitum Deum nobis quo-
tidie placantium precibus, ad illum diruendum adiuuantibus opus est. Sed & ipse diui-
nus Moyses, quando cum Amalec prælium commisit, sacerdotibus vtriusque innixus,
sic eum fugauit & vicit. Sicut ille ergo, meum quoque Imperium Antistitum sustenta-
culo indigens, ad aciem aduersus nouum hunc Amalec propositam, & veluti quamdam
lucis columnam nouum hunc Israel præcedentem, & eius gressus dirigentem preces eo-
rum habere volens: hanc præsentem Auream bullam omnium Ecclesiarum matri, nouæ
Sion, Dei Sapientie habitaculo, & iis, qui sunt in omnibus insulis, & in Oriente, & Occi-
dente Antistitibus donauit, eorum pro Imperio meo preces magis confirmans. Rectè
enim scit meum Imperium, Regem non seruari per multam potentiam, & gigantem
non seruatum iri in multitudine virtutis suæ: mendax autem equus ad salutem, ut di-
cam cum^d Propheta & Psalmographo, & Dei Patre.

* Rogertium
Siciliæ Re-
gem intelli-
git.

^c Exod. 17.

* roboris sui:
^d Psal. 32.

LXXVII.

* possessione

* dominium,
possessionem

Volens enim, ut firmitas & stabilitas Ecclesiæ, quæ omnibus præest, seruetur, & om-
nibus dictis Antistitibus sanctarum, quæ vbiicumque sunt, Ecclesiarum, & securitatem ti-
tulum ac iurium, quæ illis ad sunt, in ipsorum immobilium * detentione firmiter con-
stituit: & præterea corrigens, si quid in eorum iuribus claudicet, & mero iure sit de-
stitutum: non solum hoc, sed & si quod ius consequi debeat ad eiusmodi immobilium
dominationem, detentionem & proprietatem, id fortasse prius factum non est; hanc
Imperij mei bullam Auream, eius quod deest, MEDICATRICEM illis tradidit; quæ
veluti perfectum, & integrum, & omnino inconcussum ius eius ostendit, per quam con-
firmat quidem, & tutius facit, quodcumque eius adest sanctis Ecclesiis, eisque quæ illis
præsidet, in ipsarum immobilibus cuiusmodicumque fuerint, & vbiicumque ea sita sint:
& quod bonum est, melius facit Imperij mei sententia & calculo. Quidquid autem est
in eis, in quibuscumque quis spectatum id dixerit, siue in Aureis bullis diuersorum Im-
peratorum, siue in sigillis, siue in simplicibus iussionibus, siue in resolutionibus, siue in
Actis claudicans, & aliquatenus ab eo, quod est exactum, & à debita consequentia defi-
ciens regalium iussionum, & legum, corrigit, & decernit dictis sanctissimis Ecclesiis nul-
lum ex ea re præiudicium in æternum afferri: sed quod in eis est infirmum & imbecil-
lum, esse firmissimum, & nulla iuris allegatione oppugnandum ab eo, qui velit aliquid
pro Fisco (seu publico) dicere, ut quod præsentem Imperij mei bulla Aurea confirmetur,
& valde corroboretur. Et ut ex multis eorum, quæ cuiquam in mentem venire possint,
paucam quædam Imperium meum memoria repetat: si fortè donatio ipsius paræcorum
sit sine certa quantitate, aut mensurarum terræ, vel auturgia alia innouarint in huiusmo-
di possessionibus, fortè quæ ipsi donata non fuerunt, aut donata quidem fuerunt, ius-
siones autem de his factæ non sunt reuocatæ: vel in prius designatis donatis ipsi ius-
siones de prius definitis non sunt reuocatæ: aut iussionum principalium, quæ ipsi tri-
butæ sunt, aliquæ nullo modo insinuatae fuerunt: aut fuerunt quidem insinuatae in ali-
quo secreto, non tamen competente: aut insinuatae perierunt, exempla autem earum
fide

A fide digna reperiuntur, aut Acta, quæ procedere debebant, non processerunt: vel quæ
processerunt, non sunt insinuata: aut quæ fieri debuerunt rationum computationes, factæ
non sunt: aut fortè quamlibet aliam ob causam, siue ex parte, siue in totum iura sæpe di-
ctis sanctis Dei Ecclesiis, & matri omnium claudicant, & inde firmitatem suam non ha-
bent: et si non, quæ id faciat causa, nominatim expressa sit: aut fortè alia ipsi exhiberi de-
buerunt iura de huiusmodi immobilibus, velut quibusdam omnino procedentibus in
ipsis (nam si documentum de quopiam ex possessis à se immobilibus nequaquam acqui-
sierint, nihil à præsentem Aureæ bullæ oratione inuabuntur) nulla in re hæc omnia, & quæ-
cumque alia cuiquam pro Fisco certanti in mentem quandoque venerint, lædere vniquam
sanctissimas Ecclesias, & Sapientie Dei templum, reliquasque metropoles, Archiepiscopos,
Episcopos poterunt in iis immobilibus, quæ (ut dictum est) ad ipsas pertinent, ex qualibus-
cumque documentis. Nam si nullum adquisierunt vniquam ius in aliquibus fortè im-
mobilibus, quæ habent, nullam ex præsentem Aureæ bullæ oratione sententiam vitiatam: sic-
ut nec in quibus Fiscus ad hodiernum vsque diem possessionem habuit ex iusta quapiam
causa. In his enim omnibus iuris obseruabitur exacta disciplina. Si quis igitur voluerit per
auaritiam, aut quampiam aliam causam ea contemnere, quæ hac Aureæ bullæ mei Impe-
rij oratione definita sunt; primum quidem sanctæ Trinitatis splendorem, cum ad tre-
mendum sitemus tribunal, non conspiciat: excidat autem & Christianorum parte, ut Iu-
das duodenario. Et præter hæc execrationem sibi conciliet primogenitorum sanctorum
iustorum & deiserorum patrum, qui ab æuo præmortui fuerunt.] hætenus bulla Aurea,
Medicatrix, nomine nuncupata, recitat eandem Theodorus Balsamon, alia tamen tran-
slatione Latine redditam habens.

C At quod generatim de omnibus Ecclesiis, ut immobilia possidere possint, hoc anno LXXXIX.
statuit Emmanuel Imperator, postea verò cauiffe lege voluit de bonis immobilibus ma-
gni templi, eiusdemque primarij, Sapientie dicti. extat ipsa constitutio in eodè citato codi-
ce^a iuris Orientalis. incipit: Et illi quidem antiquo & celebri Salomonis sapientie tem-
plo, &c.] atque deinde eiusdem generis, sed specialem pro bonis immobilibus monaste-
riorum seruandis firmam robustamque admodum edidit constitutionem, cuius est
exordium: Imperialis mea sublimitas, &c.] habetur in eodem codice, ^b atque etiam apud
Theodorum Balsamonem. Sic igitur quod semel peccasset, triplici confessione (sic no-
minauerim tres de his constitutiones eius) voluit deleuisse, atque penitus abrogasse, exem-
plo paterno admonitus, qui quod deliquisset in sacra vasa Ecclesiarum, belli tempore, su-
mens ea ad vsum belli: continuò correxit constitutione contraria promulgata, quam To-
mo superiori, suo loco posuimus, specimen edens optimi Principis, qui nequaquam, ut
peruersi, perperam facta rueri voluerit, sed fuerit sanctione triplici destitutus.

Quod spectat ad successionem Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcoporum, hoc eo-
dem anno Chariton Patriarcha Constantinopolitanus, vbi sedisset mensibus vndecim,
moritur. de successore quis fuerit, constat erratum in Græca serie Patriarcharum, dum
post Charitonem ponitur Theodosius, quem Niceta testante liquet tempore obitus Ma-
nuelis Imp. vixisse anno Domini millesimo centesimo octogesimo. at post Charitonem
ponendum esse Lucam, synodalia Acta significant, quibus manifestum est sub Manuele
Lucam sedisse: ex quibus corrigas eos, qui ante Michaëlem ponunt.

Hic cognomento dictus est Chrysoberges, cuius extant Acta synodalia notata Indi-
ctione decimaquarta sub Imperatore Comneno, qui est annus Redemptoris millesimus
centesimus quinquagesimus primus. ita in codice iuris Orientalis, libro tertio. At sub qua
Indictione decimaquarta contigerit eam Synodum celebrari, cum sub eiusdem Emma-
nuelis Imperio eiusdem numeri Indictionem contingat tertio reperi, ex annis ab origine
mundi notatis à Balsamone constat, cum in Nomocanone Photij titulo decimotertio
De laicis cap. 2. de eadem agens Synodo, celebratam dicit anno 6695. ita notato numero
barbaris notis, in quibus erratum apparet, cum is annus tempora Manuelis Imp. excedat,
sub quo certum est Synodum celebratam. vnde puto restituendum 6675. loco 6695. quo
anno incidit posita ibi Indictio decimaquarta, eritque annus Redemptoris millesimus
centesimus sexagesimus sextus. sanè quidem diu vixisse Lucam in sede Patriarchali, ar-
gumento sunt ea, quæ de ipso frequenter ingerit Theodorus Balsamon. Interim vnum
vel alterum hic describemus memoria dignum ex Synodi Actis: ac primum cum agit de
canone octogesimo quinto Sextæ Synodi in Trullo.

Tem-

CHRISTI
1148.EVGENII PAP. III.
4.CONRADI REG. ROM. IO.
MANVELIS IMP. 6.LXXXI.
DE AGARENORVM
BAPTISMO.

Tempore autem sanctissimi Patriarchæ domini Lucæ synodicè assuerunt Agareni, & cum ab eis postulareretur, vt baptizarentur: dixerunt, quòd in suis regionibus antea baptizati fuerant. Et interrogati responderunt esse consuetudinem, vt omnes Agarenorum infantes ab Orthodoxis sacerdotibus baptizarentur. non tamen admitti fuerunt. Audierat enim quòd baptismus, quem Infideles à Christianis petunt, non bona affectione, & Orthodoxo proposito petitur, sed propter corporalem medicinam. Persuasum est enim Agarenis, fore vt sui liberi à dæmone vexentur, & tamquam canes male oleant, nisi baptismum Christianum assequantur. Quamobrem non vt omnium animæ fordium mundatorem, diuinæque lucis & sanctificationis præbitorem baptismum postulant, sed tamquam veneficium & incantationem. Quidam autem eorum dicebant, se matres habere Orthodoxas, seque earum cura ac studio fuisse baptizatos. sed nec ix exauditi sunt, quoniam testes non adducebant, &c.]

LXXXII.

OMNIS IM-
MUNITAS
ECCLSVB-
LATA IN
ORIENTE.

Rursus autem quo statu esset Orientalis Ecclesia hoc tempore, in his quæ spectant ad iura Ecclesiastica, ipsamque immunitatem Ecclesiæ & libertatem conseruandam, ex eodem Theodoro Balsamone videamus, vbi tractat de canone decimoquinto Cõcilij Carthaginensis, quo agitur de non trahendo Clerico ad laicorum tribunal. Quibus ostenditur, ad ima profus demersa iam fuisse omnia Ecclesiastica privilegia, vnde opus fuit, vlciscente Numine, Imperatoris priuari Imperio, & redigi in seruitutem, cum cogeret Ecclesiam sibi ipsis subiici seruitute. sed audi Theodorum: Hodie autem, inquit, hæc negliguntur, propter quam causam, nescio. Multi enim non solum laici, sed etiam sacri Episcopos, Clericos, & monachos ad ciuilia iudicia attrahunt, nec Imperatoris quidem mandatum de ea re exhibentes, & neque incompetentis iudicis præscriptio, seu exceptio prodest iis, qui rei aguntur. Eos enim cogunt vel inuitos iudicio contendere. nec sacri qui eos traxerunt, aliquid penitus damni sensere. sed nec monachi, vel Clerici, aduersus quos in foro Ecclesiastico agitur, si id quidem recusauerint, ciuilem autem examinationem petuerint, vlla in re puniti sunt. Quemadmodum nec Clerici, vel monachi, qui in sæculare iudicium tracti sunt, & in eo litigare non recusarunt. Cum autem Pantepoptus monachus ille Meletius, qui præfectus monasterij dictus est, ad synodale iudicium tractus, ipsum vt sibi non gratum recusasset, & causam ad sæculare iudicium traduxisset per mandatam Imperiale: sanctissimus Patriarcha dominus Lucas id agrè ferens, plurimum studium adhibuit, vt corrigere quod factum fuerat. Audiuit autem à ciuilibus iudicibus, quòd Imperatoria potestas omnia facere potest, & quemadmodum primo loco potuit dare Imperator iudicem pro iudicando Episcopo, vel alio sacro, aduersus quem agitur, ita & per transpositionem iudicium Ecclesiasticum ex legitima obseruatione in ciuilem traduxerit. sed etiam si is qui hic dicitur monasterij præfectus exauditus est, synodale iudicium recusans, & sine præiudicio conseruatus est.] hæc Theodorus de infelici statu Orientalis Ecclesiæ, sed Imperij infelicissimo, cum vlciscens Dominus tandem ab eorum Imperatorum manibus euulsit Imperium, vt sciant Principes Occidentales, pro ipsis rem agi ab Episcopis, cum quod suum est vendicant ab eorum manibus censuris Ecclesiasticis.

IESV CHRISTI

EVGENII PAP. III.

CONRADI REG. ROM. II.

ANNVS
1149.ANNVS
5.

MANVELIS IMP. 7.

I.
ROMANI
ARNALDI-
STAE EVG.
PAP. PER-
SECVTORES.II.
CONRADI
REDITVS
IN ITAL.

SEQVITVR annus Redemptoris millesimus centesimus quadragesimus nonus, Indictione duodecima, quo res Eugenij Papæ Romanorum Arnaldistarum agitationibus fluctuarunt, de quibus hæc tantum Robertus in Chronico: Papa Eugenius in Italiam regressus, cum Romanis vario euentu conflixit.] præter hæc autem nihil: sicque inopia Scriptorum perobscuræ huius anni res gesta Eugenij cum Romanis remanserunt.

Quo anno Conradus Rex, qui Ierusalymis anno præterito fuerat, rediens, Constantinopolim se contulit, ibique iniens scedus cum Emmanuele Imperatore aduersus Rogerium Siciliae Regem, eius cum classe nauigantis, in Italiam venit, & quidem viribus militariibus consumptis, exercitibus perditis, rebus ipsis longè aliter, quàm mente conciperet, contrariis euentibus deploratis. Quem cum Eugenius in Longobardiam peruenisse audiuit, his est

CHRISTI
1149.EVGENII PAP. III.
5.CONRADI REG. ROM. II.
MANVELIS IMP. 7.

his est litteris^a consolatus, quas recitat Otto Frisingensis eius in peregrinatione comes: ^a *Apud Ottonem in Erid. l. 1. c. 61.*
Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio Conrado Dei gratia Romanorum Regi illustri salutem & Apostolicam benedictionem:

Cum in hoc mundo cuncta mutabilitatis ordo corrumpat, sicut nec prosperis eleuari, ita nec frangi aduersis, confidentes de diuina miseratione, debemus, quia Dei & hominum mediator admiranda dispensatione consuevit omnem filium quem recipit, aduersitatibus flagellare, vt dum ipsum per amorem ad æterna præmia vocat, præsens mundus eius animum perturbaciones, quas ingerit, à seipso repellat, tantoque facilius ab huius sæculi amore recedat, quanto magis impellitur dum vocatur. Quod in Israëlito populo, Moysè vocante, & Pharaone, signatur. Moyses namque tunc ad vocandum missus est, cum Pharaon duris eum operibus perurgebat, quatenus alter vocando pertraheret, alter impelleret sæuendo, vt plebs in seruitio turpiter fixa, vel prouocata bonis, vel impulsamolestiis moueretur. Hoc itaque rationis debito inuitati discretionem tuam communem & exhortationem in Domino, quatenus tribulationes, quas tibi & exercitui tuo omnipotens Deus irrogauit, patienter supports, & in eo spem tuam constituas, qui quem vult permittit affligi, & confidentes in se misericorditer liberare consuevit. Si enim patientiam & humilitatem in aduersis perfecte tenueris: per desertum huius vitæ sub protectione columinæ nubis & ignis, id est patientiæ solatio, & charitatis ardore intrepidus perducereis.

Quia igitur personam tuam vera charitate diligimus, & de te valde confidimus, si post tuum reditum sine dilatione de his quæ ad honorem sanctæ Ecclesiæ, & regni spectare noscuntur, tecum mutuis potuissimus tractare colloquiis, nobis utique gratum fuisset. Verum quia id nobis temporis qualitas denegauit, & de tua salute sumus solliciti: quosdam de fratribus nostris, postquam te ad Longobardiæ partes, auctore Domino, incolumem peruenisse accepimus, sicut per venerabiles fratres nostros Artuicum Bremensem Archiepiscopum, & Anselmum Hamelburgensem Episcopum tibi significauimus, ad tuam serenitatem duximus destinandos, vt affectum & beneuolentiam, quam erga te gerimus, tibi exponerent, & quod de te audire cupimus, ipsorum relatione nosceremus. Quibus dedimus in mandatis, vt tibi tamquam charissimo filio nostro & Catholico Principi, atque speciali Romanæ sanctæ Ecclesiæ defensori, ipsius Ecclesiæ statum & nostrum exponerent. Qui siquidem in Tusciam vsque progressi, ex quo te ad Teutonicas partes pertransisse nouerunt, longitudinem viæ, & difficultatem itineris propter ætatis intemperiam metuentes, ad nostram præsentiam redierunt. Ceterum quia statum tuum, & dilecti filij nostri Henrici iunioris Regis, quæ post discessum tuum paterno affectu dileximus, & in posterum actiones eius prosperari in Domino præoptamus, cognoscere cupimus: cum fratres nostri propter ætatis feruorem laborem tanti itineris perficere non valerent, per fidelem nostrum Franconem latorem præsentium, & Apostolica scripta tuam excellentiam visitantes, nobilitatem tuam monemus & exhortamur in Domino, quatenus ea quæ circa te & ipsum geruntur, & statum regni per eundem Franconem nobis studeas intimare, & hoc tempore deuotionem, quam erga matrem tuam S.R.E. geris, ostendas, vt nostro respondere affectui congruè videaris, & B. Petri Apostolorum principis intercessionibus, cui te totum debes exponere, Creatoris nostri largiorem debeas gratiam promereri. Datum in Tusculano octauo Kal. Iulij.] hæc de his quæ ad Conradum in Germaniam redeuntem.

Quod verò spectat ad reditum Ludouici Francorum Regis: mare nauigans, capitur à nauibus Emmanuelis Constantinopolitani Imperatoris, sed eripitur à classe Regis Siciliae. res gesta ita breuiter narratur à Roberto de Monte in Appendice ad Siebertum: Ludouicus Rex Francorum à Palæstina nauigans, vt in patriam rediret, Græcorum naues incurrit. Cumque ab eis Imperator Curfolium obsidenti præsentandus deducitur: Georgius dux nauium Regis Siciliae eos aggreditur, siquidem vastatis & spoliatis Græcorum prouinciis, vsque ad ipsam urbem Constantinopolim accedens, sagittas aureas in palatium Imperatoris eiecerat, & incensis suburbanis, de fructu hortorum Regis violenter tulerat. Vnde rediens naues Græcorum incurrit, captum Ludouicum Regem eripuit, sed captos Regis obtentu dimittit.] & paulò post: Ludouicus à Rogerio Siciliae Rege, nec non à Papa honorificè suscipitur, atque deducitur.] hæc tamen ibi de reditu Ludouici. Qui vbi in Galliam peruenit, de noua expeditione cogitari cœptum, de qua idem Auctor hoc eodem anno in fine: Habitis per Franciam conuictibus, annuente etiam Papa Eugenio, vt Abbas

Abbas Claræuallis Ierolymam ad alios prouocandos mitteretur: grandis iterum sermo de professione transmarina celebratur, sed per Cistercienses monachos totum cassatur. Quod enim infelix admodum extitisset prioris exitus, eamdem tentare expeditionem iterum, visum est admodum importunum, ac præter rationem.

VI.
INS. BERNARDVM
CVMVLANTVR DE
TRACTATIONES.

• Otto Frisim.
in Frid. lib. 1.
c. 66. in fine.

• Vita. S. Bern.
lib. 5. c. 4.

Quod igitur Cistercienses monachos obstinisse Auctor affirmat, occasio illa fuit, quod cum prior expeditio male cessisset, in auctorem eius sanctum Bernardum obloquendum omnium linguarum conuertebantur, quasi sua prædicatione obsequentem ipsi populum de cepisset, qui eos ad interitum absque utilitate misisset. Quamobrem horum detractio non parum quidem derogatum est existimationi eiusdem sancti Bernardi, vtriusque exercitus promotoris. Excusauit autem eum Otto Episcopus Frisingensis vnus ex peregrinis illis, aitque post multa: Si dicamus sanctum illum Abbatem, Bernardum scilicet, Spiritu Dei ad excitandos nos afflatum fuisse, sed nos ob superbiam lasciuamque nostram salubria mandata non obseruantes, merito rerum personarumque dispensium deportasse: non sit à rationibus, vel antiquis exemplis dissonum. Quamquam & spiritus Prophetarum non semper subsit Prophetis. sed hæc de obrectatoribus audi à Gofrido in Vita ipsius: Nec tacendum, inquit, quod ex prædicatione itineris Ierolymitani graue contra eum quorundam hominum vel simplicitas vel malignitas scandalum sumpsit, cum tristior sequeretur effectus. Quod tamen verbum dicere possumus, ab eo quidem initium non sumpsisse. Cum enim multorum iam animas permouisset audita necessitas, à Rege Francorum semel & iterum propter hoc expetitus, Apostolicis etiam litteris monitus, nec sic acquieuit super hoc loqui, vel consilium dare, donec per ipsius tandem summi Pontificis generalem epistolam iussus ab eo est, tamquam Romanæ Ecclesiæ lingua, exponere populis atque Principibus, cuius epistolæ tenor fuit, vt in poenitentiam & remissionem peccatorum iter arriperent, aut liberaturi fratres, aut suas pro illis animas posituri. Hæc & huiusmodi super hoc poterant veraciter dici, sed dicendum potius id quod potius fuit. Euidenter enim verbum hoc prædicauit, Domino cooperante, & sermonem confirman- te sequentibus signis, sed quantis & quam multiplicibus signis? quanta vel numerare, nedum narrare difficile foret. Nam & eodem tempore scribi cœperant, sed ipsa demum scriptorum numerositas scribendorum & materia superauit auctorem, nimirum cum aliquando vna die viginti, seu etiam plures ab incommodis variis sanarentur, nec facile ab huiusmodi dies vlla vacaret. Denique plures eo tempore Christus per serui sui tactum & orationem ex ipsis etiam matrum vteris cæcos videre, claudos ambulare, aridos conualescere, surdos fecit audire, & mutos loqui, mirabilius restituentem gratia, quod minus præstitum fuerat à natura.

VII.

• Exod. 32.

EDITVM
MIRACV-
LVM IN
TESTIMO-
NIVM DEI
VOLVNTA-
TIS.

• Bernard.
de Consi-
l. 3. in fine.

Nec tamen ex illa professione Orientalis Ecclesia liberati, sed cælestis meruit impleri & lætari. Quod si placuit Deo, tali occasione plurimorum eripere si non Orientalium corpora à Paganis, Occidentalium animas à peccatis: quis audeat dicere illi: Quid fecisti sic? Aut quis rectè sapiens, illorum fortem magis nõ doleat, qui ad priora, vel peiora forte prioribus scelera redierunt, quam eorum mortem, qui in fructibus poenitentiae purgati, variis tribulationibus Christo animas reddiderunt? Alioquin quamlibet dicant Aegyptij, dicant filij tenebrarum, qui veritatem nec videre valeant, nec proferre: Callide eduxit eos, vt interficeret in deserto. Patienter tolerat Saluator opprobrium, quod tantarum animarum salute compensat. & infra: Accidit autem, vbi primum de eiusdem exercitus dissipatione lamentabilis intra Gallias insonuerat rumor, vt illuminandum Dei famulo filium cæcum offerens pater, multis precibus vinceret excusantem. Et imponens Sanctus puero manum, orabat ad Dominum, quatenus si ab eo verbum prædicationis illius exierat, si prædicanti Spiritus eius affuerat, in illius illuminatione ostendere dignaretur. Dum vero post orationem orationis præstolaretur effectum, Quid facturus sum? ait puer. Video enim. Attollitur illic clamor astantium. plures enim non modò ex Fratribus, verum è sæcularibus aderant, qui vt puerum videre videntem, multipliciter consolati, Deo gratias referebant. hucusque de his Gofridus. Poterant quidem tanta ista obstruere ora loquentium iniqua, attamen sicut nec Redemptori tot ab eo edita profuere miracula, quin in eum calumniæ atque blasphemiarum iacerentur, immò etiam morti turpissimæ traderetur: ita nec satis sancto Bernardo, eiusmodi miraculo suspitione de præsumpta temeritate purgasse, quin de his ipsis iugiter calumniam pateretur, ad eò vt fuerit ipsi necesse pro se ipso scribere Apologiam post biennium, nempe anno quarto à Concilio Rhemenis (vt ipse nune- rat)

rat) cum libros de Consideratione scripsit ad Eugenium Papam, in cuius tractatus libro secundo, eius exordio, ista in sui defensionem habet:

Incidimus, vt ipse nosti, in tempus graue, quod & ipsi pænè viuendi vsui videbatur indocere cessationem, nedum studijs, cum scilicet Dominus prouocatus peccatis nostris, ante tempus quodammodò visus sit iudicasse orbem terrarum, in æquitate quidem, sed misericordiarum suarum oblitus. Non pepercit populo suo, non suo nomini. Nonne dicunt in Gentibus: Vbi est Deus eorum? Nec mirum: Ecclesiæ filij, & qui Christiano censentur nomine, prostrati sunt in deserto, aut interfecti gladio, aut fame consumpti. Effusa est contentio super Principes, & Dominus errare fecit eos in inuio & non in via. contritio & infelicitas in vijs eorum, pauor & mæror, & confusio in penetralibus Regum ipsorum. Quam confusi pedes euangelizantium pacem, annuntiantium bona? Diximus, pax, & non est pax: promissum bona, & ecce turbatio. Quasi verò temeritate in opere isto, aut leuitate vsi simus. Cucurrimus planè in eo, non quasi in incertum, sed te iubente, immò per te Deo. Quare ergo ieiunauimus, & non aspexit? Humiliauimus animas nostras, & nesciuit? Nam in his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extensa. Quam patienter interim adhuc audit voces sacrilegas, & Aegyptios blasphemantes: Quia b callide eduxit eos, vt occideret in deserto? Et quidem iudicia Dei vera quis nesciat? At iudicium hoc abyssus tanta, vt videar mihi non immeritò pronuntiare beatum, qui non fuerit scandalizatus in eo. Quomodo tamen humana temeritas audeat reprehendere, quod minimè comprehendere valet? Recordemur supernorum iudiciorum quæ à sæculo sunt, si fortè sit consolatio. Nam quidam ita dixit: Memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine, & consolatus sum. Rem dico ignotam nemini: & nunc nemini notam. Nempe sic se habent mortalium corda, quod scimus cum necesse non est, in necessitate nescimus. Moyses educturus populum de terra Aegypti, meliorem illis pollicitus est terram. Nam quando ipsum aliter sequeretur populus solam sapiens terram? Eduxit: eductos tamen in terram quam promiserat non introduxit. Nec est quod ducis temeritati imputari queat tristis & inopinatus euentus: omnia faciebat, Domino imperante, Domino cooperante, & opus confirman- te sequentibus signis. Sed populus ille, inquis, duræ cervicis fuit, semper contentiosè agens contra Dominum, & Moysen seruum eius. Benè illi increduli & rebelles, hi autem quid? ipsos interroga. Quid me dicere opus est, quod fatentur ipsi? Dico ego vnum: Quid poterant proficere, qui semper reuertebantur cum ambularent? Quando & isti per totam viam non redierunt corde in Aegyptum? Quod si illi ceciderunt, & perierunt propter iniquitatem suam: miramur istos eadem facientes, eadem passos? sed numquid illorum casus aduersus promissa Dei ergo nec istorum. Neque enim aliquando promissiones Dei iustitiæ Dei præiudicant. & audi aliud.

Peccauit Benjamin, accinguntur reliquæ Tribus ad ultionem, nec sine nutu Dei. Designauit denique ipse ducem præliaturis. Itaque præliantur freti & manu validiori, & causa potiori, & quod his maius est, fauore diuino. At quàm terribilis Deus in consilijs super filios hominum? Terga dedere sceleratis ultores sceleris, & paucioribus plures. Sed recurrunt ad Dominum, & Dominus ad eos, Ascendite, inquit, & ascendunt denuò; denuoque fusi & confusi sunt. Ita Deo primum quidem fauente, secundo & iubente, iusti iustum certamen ineunt, & succumbunt. Sed quo inferiores certamine, eo fide superiores inuenti sunt. Quid putas de me facerent isti, si meo hortatu iteratò ascenderent, iteratò succumberent? Quando me audirent momentem tertio repetere item, repetere opus in quo semel & iam secundo frustrati forent? Et tamen Israëlitarum vnã & alteram non reputantes frustrationem, tertio parent & superant. Sed dicunt forsitan isti: Vnde scimus, quod à Domino sermo egressus sit? Quæ signa tu facis, vt credamus tibi? Non est, quod ad ista ipse respondeam; parcendum verecundiarum mearum. Responde tu pro me, & pro te ipso, secundum ea quæ audisti & vidisti, aut certè secundum quod tibi inspirauerit Deus.

Sed fortè miraris, me prosequi ista, qui aliud proposueram. Facio non oblitus propositi, sed quod à proposito non iudicem aliena, nempe de Consideratione (vt memini) sermo mihi ad tuam dignationem. Et sanè magna ista res & egens consideratione non minima. Quod si res maguas à magnis considerari oportet: cui æquè, vt tibi, id studij competit, qui parem super terram non habes? sed tu secundum sapientiam & potestatem datam tibi desuper, facies de hoc. Non est meæ humilitatis dictare tibi, sic vel fieri quidquam: sufficit intimasse, oportere aliquod fieri, vnde & Ecclesia consoletur, & obstruatur os loquentium

VIII.

• Psal. 113.

• Exod. 32.

• Psal. 118.

• Ibidem.

IX.

• Ind. 20.

RATIONEM
APERIT
SCRIBEN-
DARUM APOLO-
GIAL.

CHRISTI
1149.EUGENII PAP. III.
5.CONRADI REG. ROM. II.
MANVELIS IMP. 7.

tium iniqua. Hæc pauca vice Apologia dicta sunt, ut ipsa qualiacumque habeat conscientia tua ex me, unde habeat me excusatum & te pariter, & si non apud eos, qui facta ex euentibus æstimant, certe apud te ipsum. Perfecta & absoluta cuique excusatio testimonium conscientie sue. Mihi pro minimo est, ut ab illis iudicer, qui dicunt bonum malum, & malum bonum, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem, & si necesse sit vnum fieri de duobus, malo in nos murmur hominum, quam in Deum esse. Bonum mihi, si dignetur me uti pro clypeo: libens excipio in me detrahentium linguas maledicas, & venenata spicula blasphemorum, ut non ad ipsum perueniant. Non recuso inglorius fieri, ut non irruatur in Dei gloriam. Quis mihi det gloriari in voce illa: ^b Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam? Gloria mihi est, consortem fieri Christi, cuius illa vox est: ^c Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.] hucusque sancti Bernardi Apologia aduersus detrahentes & murmurantes. Qui etiam conscientia sua tutus & quietus, quod tamen ob peccata populi periclitaretur publica causa Dei, & ciuitas sancta esset exposita Infidelibus, dedenda aliquando hostibus: dolor vehemens occupabat animum ipsius, non solum quod inanis cesserat primus accessus, sed quod non esset qui de altero iterando loqui præsumeret. Quem sic moerentem Deus voluit per alium consolari, vnum ex discipulis suis, Abbatem Casemarij (est in Hemicis prope Verulas monasterium celebre valde, de quo superius) qui has ad eundem sanctum Bernardum eodem argumento ^d litteras dedit:

^a *Apud s. Ber. ep. 333 XI.* Dilecto patri ac Venerabili domino Bernardo Dei voluntate ac gratia Claræuallis Abbati Reuerendissimo Frater Ioannes minister suus, qualiscumque Casemarij Abbas, feliciter currere, ac felicius Christi pietate consummare.

Memor dulcedinis ac familiaritatis, quam mihi indigno pietas vestra quondam exhibuit, aperite cogitationes mei cordis paternitati vestra, quasi coram positus, præsumo, vestra magis de mansuetudine confusus, quam de offensa suspectus. Spero namque affectionem ac dilectionem quam erga vos habeo, pietatem vestram non latere. Et si aliquid etiam stultum dicerem, confido vos benignè ac mansuetè quasi patrem filio ignoscere. Dicitur est mihi, pater charissime, quod de hac re, quæ non ita prosperè, ut forsitan volebatis, contigit (de via verò Ierosolymæ loquor) multum tristamini, eò quod Ecclesia Dei vel gloria, non sicut desiderabatis, accreuit. Quapropter quod mihi pro hoc diu cogitanti Deus (ut credo) in corde misit, vobis humiliter suggero, nimirum perpendens, quod sæpè paruo cuiilibet Dominus aliquid ostendit, quod alicui magno, & multis donis repleto ^e Exod. 33. videre nequaquam concedit, sicut Moyse sancto ^e facie ad faciem cum Deo loquenti Iethro alienigena consilium dedit.

XII. Videtur itaque mihi, quod omnipotens Deus de hac via multum fructum fecit, non tamen eo ordine, quo ipsi viatores arbitrabantur. Siquidem si hoc quod cœperant, sicut decet Christianos, iuste ac religiosè prosequi vellent: Dominus cum eis esset, ac magnum fructum per eos perfecisset. Sed quoniam ipsi ad mala sunt deuoluti, & hoc nequaquam Dominum, qui auctor viæ fuerat, à principio latere potuit, ut sua prouidentia in sui dispositione non falleretur, malitiam eorum in suam conuertit clementiam, & misit eis persecutiones & afflictiones, quibus purgati ad regnum peruenire possent. Denique confessi sunt nobis, qui redibant, quod vidissent multos ibi morientes, qui libenter se mori dicebant, neque velle reuerti, ne amplius in peccatis reciderent. Sed ne in dubium veniat quod dico, quasi patri meo spirituali in confessione aperio, quod patroni loci nostri Beati Ioannes & Paulus sæpius nos visitare dignati sunt. Quos ego super hac re interrogari feci, & huiusmodi sententiam responderunt. Dicebantque multitudinem Angelorum qui ceciderant, de illis qui ibi mortui sunt, esse restauratam. Hoc autem scitote, quod magnam vestri memoriam habuerunt, finemque vestrum citò venturum prædixerunt. Quia igitur benè res, etsi non secundum hominum desiderium, tamen secundum Dei propositum euenit: vestra erit prudentia, in ipso de hac re consolari, cuius solius gloriam quæratis & desideratis. Idcirco namque vobis & exhortandi & operandi gratiam in hoc negotio dedit, quia bonum quod inde facturus erat, præuidit. Ipse igitur cursum vestrum feliciter compleat, nosque vobiscum in sua gloria constituat.] hæc Ioannes Abbas Casemarij, & puto secundum sermonem propheticum haud diu ante eiusdem sancti Bernardi obitum.

XIII. Sed audiendus est etiam de his Rogerius, in Annalibus Anglorum plura locutus in detestationem Christianorum militum, qui superbia turgidi, luxurij immundi, sacræ militiæ

CHRISTI
1149.EUGENII PAP. III.
5.CONRADI REG. ROM. II.
MANVELIS IMP. 7.

A tiaz nomen dedere, & consumpti sunt, quoniam Deus spreuit eos. Qui quomodo per pauperes & humiles eodem tempore magna fecerit, ista subiicit, dicens:

Interea quidam exercitus naualis virorum non potentum, nec alicui magno duci in- XIV. nixi, nisi Deo omnipotenti, quia humiliter profecti sunt, gratiam Dei meruerunt, & magnam probitatem ostenderunt. Ciuitatem namque in Hispania famosam, quæ vocatur Vlyxipona, & aliam, quæ vocatur Almada, & regiones adiacentes à multis pauci, Deo cooperante, bellantes obtinuerunt. Verè Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Exercitus enim Francorum Regis, & Imperatoris splendidior & maior fuerat, quam ille prior, qui Ierosolymam conquiserat, & à paucissimis contriti sunt, & quasi tela arnearum determinati sunt & demoliti. His autem pauperibus, de quibus prædixi, nulla multitudo resistere poterat, sed quantò eis plures insurgebant, debiliores efficiebantur. Pars autem eorum maxima venerat ex Anglia.] hucusque Rogerius, scribens sui sæculi historiam.

Hoc eodem anno (quod notat Robertus in Appendice ad Sigebertum) magna admiratio- XV. tionis hominum, Henricus frater Ludouici Regis Francorum abdicans se à sæculari consuetudine, monachus efficitur Ordinis Cisterciensis. Sed haud diu permissus in ea quæ delegerat vita degere: nam Bellouacensis Episcopus electus, eam Ecclesiam cogitur administrare. De huius conuersione operæ sancti Bernardi procurata, hæc habet Gofridus in Vita ^a ipsius: Accidit enim, ut veniens idem Henricus *germanus Regis* ad hominem Dei, Bernardum videlicet, super quodam sæculari negotio locuturus, Conuentum etiam Fratrum visitans, eorum se se orationibus commendaret. Cui Pater sanctus inter verba sanctæ exhortationis: Confido, ait, in Domino, nequaquam in eo te moriturum, in quo nunc positus es, sed velociter experimento proprio probaturum, quantum tibi istorum profit oratio, quam expetisti. Quod eodem postmodum die non absque multorum admiratione completum est, & de tanti iuuenis conuersione cœnobium omne exultatione repletum. Lugentibus autem socijs, & familia tota, ac si mortuum illum cernerent, eulante, præ ceteris Andreas quidam Parisiensis Henricum ebrium, Henricum vociferabatur insanum, nec conuitijs, nec blasphemijs parcens. E contra sanè idem Henricus pro illius potissimum conuersione Dei hominem dare operam precabatur. Cui vir sanctus audientibus multis, Dimitte, ait, hominem, modò anima eius in amaritudine est, nec pro eo multum sollicitus sis, quia tuus est ille. Cumque amplius spe concepta Henricus instaret, ut loqueretur Andreas: seuerius intuitus eum vir Dei, Quid hoc est, ait, numquid non iam dixi tibi, Tuus est ille? Audiens hæc Andreas (astabat enim & ipse) sicut plurimum improbus erat, & à sacra conuersatione vehementer abhorrens, talia secum (ut hodieque fatetur) tacita cogitatione voluebat: In hoc nunc scio falsum te esse prophetam. hoc enim certus sum, quia locutus es verbum, & non fiet. Hoc tibi ego coram Rege & Principibus in celebri quocumque conuentu impropere non parcam, ut tua omnibus falsitas innotescat. Ceterum quam admirabilis Deus in consilijs super filios hominum, ridens eorum vana conamina, ut propositum suum quando & quomodo ipse voluerit, impleatur? Siquidem die altera ibat Andreas mala omnia imprecans monasterio, vbi dominum dimittebat, ipsam quoque desiderans vallem funditus subruui cum habitatoribus suis. Nec parum moti sunt & mirati qui prædictum viri sancti de ipso audierant verbum, cum taliter videretur abire. sed non diu pusillanimitatem eorum & fidem modicam tentari passus est Deus. Illa tantum die procedens, & repellens quodammodò gratiam Dei: nocte proxima victus, & quasi E victus, trahente se & vim faciente Spiritu Dei, diem expectare non potuit, sed exurgens ante diluculum, velociterque rediens ad monasterium, alterum nobis Saulum, vel magis de Saulo Paulum alterum exhibebat.] hæc ipse Auctor.

Contigit autem, postquam idem Henricus professus est monasticam vitam, mori Episcopum Bellouacensem, atque ab ijs ad quos spectabat electio, eligi ipsum in eiusdem ciuitatis Episcopum. Verum cum probè scirent electores longè abesse, ut ipse acciperet Episcopatum: actum est apud Romanum Pontificem Eugenium, ut eius litteris cogeretur è monasterio trahi ad Episcopatum. Scripsere æquè omnes, nec non idem Eugenius Papa ad sanctum Bernardum, ut dimitteret Electum ad Ecclesiam suam. Porro Bernardus quid agendum sibi esset, consuluit Petrum Abbatem Cluniacensem. ^b qui respondit videri sibi ^c Pet. Clun. l. 6. epist. 2. multis argumentis à Deo esse eam electionem. Quod vbi ipse Henricus accepisset, litteris ^d his conquestus est cum ipso Petro, quæ sic se habent: ^e Id. ibid.

Annal. Eccl. Tom. 12.

H h 2

Inter 4. 3.

CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. II.
1149. 5. MANVELIS IMP. 7.

XVII. Inter Patres reuerentissimo, & inter amicos charissimo domno Petro Abbati Cluniacensium Frater Henricus siue iubente, siue permittente Deo, Bellouacensis Electus, se ipsum, & si quid amplius potest.

LITTERAE HENRICK AD PETRVM CLVNIAC.

Parcat vobis omnipotens Deus, quid est, quod fecistis? Sepultum hominem reuocastis ad homines, & consilio vestro, cui nimium creditum est, expositus sum, & repositus in terribile curarum pelagus; vt me iterum honoris altitudo reorbeat. Nesciui, anima mea conturbauit me propter quadrigas Aminadab, quas suscepi regendas, regi, non regere opus habens. Manus meas miserunt ad fortia: opus esset fortitudine. Speculator domui Israél factus sum: opus esset prudentia. Sapientibus & insipientibus debitor factus sum: opus esset iustitia. Prædicator populo Dei datus sum: opus esset temperantia, ne fortè cum alijs prædicauero, reprobis (quod absit) inueniar. Sed quæ sunt ista? & quis sum ego? vel vbi ista? & vbi ego? Domine pater & Deus vitæ meæ, imperfectum meum videntur oculi tui. Domine vim passus sum: responde pro me, quia sola obedientia coëgit me, sine qua, iuxta virtutem sanctum, infidelis quisque esse conuincitur, etiam si fidelis esse videatur. Et quia nemo maiori fiducia vitur, quam qui ex affectu diligit: nunc vos, quasi portionem animæ meæ conuenio, deponens apud vos familiarem & dolentem querelam. Quid vobis visum est, vt litteris vestris ad dominum Abbatem missis, faceretis stultitiam meam eleuari super candelabrum? Credidisti quidem domine, propter quod locutus es; nec fallere, nec falli voluisti, sed non euasisti secundum. Verumtamen quoquo modo factum sit, & quaqua versum vertat exitum rei Dominus Deus noster: ego vester sum, & ad vestram seruitium, si dignamini, præparatus. Me accipite in seruum, in amicum, in filium: & illi sanctæ multitudini, cui Deo auctore præestis, specialem & vterinum monachum (ne dicam Episcopum) sempiterno fœdere sociate.] hucusque germanus Regis in schola Christi benè institutus, docente spiritu, ad Christianam humilitatem. Porro vbi (vt decebat Apostolicum virum) administrare cœpit Ecclesiam, ipsum Regem Ludouicum germanum suum expertus est aduersarium, vt sanctus Bernardus testatur in litteris ad Eugenium Papam pro ipso datis, in quibus inter alia: Ipse & frater suus Rex non ambulant in vno spiritu, &c.]

2 Petr. ep. 22. 8. b Id. ep. 305. b Rex non ambulant in vno spiritu, &c.]

IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 12.
ANNVS ANNVS ANNVS
1150. 6. MANVELIS IMP. 8.

I. ANNVS Redemptoris millesimus centesimus quinquagesimus, Indictione decimatertia inchoatur, quo de Eugenio Papa hæc habentur in scripto Chronico Fossæ nouæ: Eugenius Papa Ferentinum venit mense Octobris, & multos Archiepiscopos & Episcopos ordinauit. Tarracina capta est sexto Kalendas Decembris.]

II. EVGENIVS PAP. QUAM BENIGNE EXCIPIT PETRVM ABB. CLVN.

Conuenit hoc anno eundem Eugenium Papam Petrus Abbas Cluniacensis, qui scripsit epistolam ad S. Bernardum de aduentu suo in Urbem, & congressu cum eodem Eugenio Papa, & quidem memoria dignam de cultu, quo idem Pontifex prosequi consueuerit viros sanctitatis nomine claros. Virgentia enim sui Ordinis negotia & magni momenti eundem venerandum Abbatem traxerunt iterum hoc tempore Romam, cum iam Eugenus ante biennium ex Gallijs se contulisset non in Urbem, sed in vicina loca. habet enim ista: Læta planè in via cuncta reperi, sed lætiora apud Patrem inueni, Eugenum scilicet. Bonum illum habui in principio, meliorem in processu, optimum in fine; immò (vt quod verius ex corde haurio fatear) optimum semper. Cumque vultus ille illius, in quo verè Apostolicus vigor & forma relucet, pro varietate causarum, personarum, & euentuum mutaretur, & alijs atque alijs nunc iucundum, nunc nubilum discretissimè se præberet: mihi tamen numquam in diuersa mutatus est. Qualem veniens reperi, talem recedens reliqui. Notabam sæpè austeriorem vel mœstiorum quam frequenter induere alijs de causis cogebatur speciem: ipsum aut priuatim, aut publicè me alloquente, de iudicis forma in patris gratiam commutare. Præferrebar omnibus etiam maioribus gradu, nec Patriarchalis dignitas, cum etiam Rauennas adesset, præire, me ipsum plerumque impellente, sinebatur. Senatui Romanorum, Episcoporum, vel Cardinalium non tantum adiungebar, sed

6 Petr. Clun. l. 6. ep. 47.

CHRISTI EVGENII PAP. III. CONRADI REG. ROM. 12.
1150. 6. MANVELIS IMP. 8.

A sed & quandoque adiungi cogebat. Excludebantur vniuersi non Romani à Romanis consilijs: solus aut pænè solus ad mysteria iurata vocabar. ista in publico.

Iam secretiora & remota ab alijs colloquia quis explicet? Dico, dico quod verum est: nemo me putet aliter loqui quàm sentio. Vt aliquid arrogantius dicam, hoc apud me fas non est. Numquam amicum fideliorum, numquam fratrem sinceriorum, numquam patrem puriorum in huiusmodi colloquijs expertus sum. Auris patiens ad audiendum, lingua prompta & efficax ad respondendum, non vt maior minori, sed vt aut par pari, aut quandoque vt inferior superiori. Nihil fastus, nihil dominium, nihil maiestas, sed totum sibi hominem æquitas; totum humilitas, totum ratio vendicabant. Si quid vel ibi vel alibi petij: aut indulgentum est, aut rationabiliter ita vt queri non possem, negatum. Hæc dicens non glorior, sed vestra vota in me per ipsum impleta declaro. Et nouum quidem non est, Cluniacense monasterium in qualicumque pastore à Summo Pontifice honorari, sed nouum est nihil sinistri in eius actu, nihil in verbis, nihil in ipso gestu ei ga ipsam potuisse notari. Videram eum primo anno Apostolatus ipsius Romæ, postea videram Cluniaci, videram Antistodori, videram Catalauni, videram Rhemis, videram alibi, sed talis nunc apparuit, quasi numquam vidissem. Qualem deinde totius Romanæ Curie erga me ac nostra statum inuenerim, succinctè refero, vt amicorum fidelium, vt dulcissimorum fratrum, vt ex mero & sincero corde quantum agnosci potuit, familiarium. Vestri omnes, maxime singularis ille vir dominus Ostiensis, non minus, non inferius mihi astitit, quàm vobis, si præsentis essetis, astaret. Ad illum explicandum, quia breuis sermo non sufficit, parco litteris: sed per Dei gratiam, cum præsens fuero, non parcam verbis.] hucusque Petrus de rebus cum Eugenio Papa transactis.

C Porro causam præcipuam cur ad eum venerit, annuit in epistola ad ipsum Eugenium, in qua hæc inter alia ait: Ab Hugone quodam, cognomento Discalciato, cœptum erat adificari castrum quoddam super Cluniacense monasterium: Questus, inquit, fueram inde, vt noli, apud vos: & vestra prouidentia duro anathemati illud submisserat.] hæc ipse, cum queritur ab eodem Hugone esse perfectum opus, & derideri ipsos Cluniacenses monachos, aduersus quos munitionem erexisset.

At quid Deus ipse? numquid non vindictam fecit de huiusmodi præsumptione, qua Princeps seruos Dei quoquò modo perturbare ausus est? Vtique memorabilem planè vindictam exercuit, cunctis sæculis decantandam, secundum illud Dauidicum: Viam fecit semitæ suæ;] per quam transeuntes viderent & admirarentur iudicium Dei, nempe castellum illud terræ motu absorptum chasmate terræ, & loco ipsius locum profundissimum excreuisse in exemplum Iudicij magni Dei. Quando id factum sit, Robertus in

D Appendice ad Sigebertum hæc habet anno Redemptoris millesimo centesimo quinquagesimo sexto his verbis: Factus est terræ motus xv. Kalendas Martij maxime in Burgundia, adeo vt ter in nocte festiuitatis sanctæ Priscæ virginis sentiretur apud Cluniacum, & quoddam castellum, quod erat desertum, haud procul à Cluniaco situm, absorptum iret in abyssum; & spatium in quo castellum fuerat, impleretur aquis inæstimabilis profunditatis.] hæc Robertus.

Hoc eodem anno (vt auctor est Romualdus Archiepiscopus Salernitanus in Chronico) Rogerius orbatus maioribus natu filijs, VVilhelmum Principem Capuanum relictum sibi filium coronari voluit Regem Siciliae. Quod cum biennio ante ipsius Rogerij obitum contigisse tradat, vti que hoc anno id factum oportuit. De funeribus autem filiorum & coniugis ita ipse anno superiori: Primò Albidia illustri Regina vxor eius, ex qua tot filios habuerat, mortua est, & filia eius: post hæc alij filij, nempe Tarentinus Princeps, & Anusifus Campanorum Princeps, & Henricus mortui sunt: nouissimè autem Rogerius Dux Apulie primogenitus eius mortuus est anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quadragessimono, Indictione duodecima, vir quidem speciosus, miles strenuus, pius, benignus, misericors, & a suo populo multum dilectus. Rex autem Rogerius tot flagellis afflictus, constanti animo pij Parris flagella sustinuit. Et quia solum VVilhelmum Capuanorum Principem habebat superstitem, veritus, ne eundem conditione humana fragilitatis amitteret: Sibiliam sororem Ducis Burgundie duxit vxorem, quæ non multò post Salerni mortua, & apud Cauense monasterium sepulta est. Tertio Beatricem filiam Comitis de Reteste in vxorem accepit, de qua filiam habuit, quam Constantiam appellauit. Biennio autem antequam moreretur, VVilhelmum filium suum Capuanum Prin-

Annal. Eccl. Tom. 12. H h 3 cipem

III. Petr. lib. 6. ep. 46.

IV. P sal. 77.

V. FVNERA FILIORVM REGIS SICILIAE.

CORONATOR VVILHELMUS REX SICILIAE.

CONSTANTIA FILIA ROGERII REGIS.

cipem in Regem Siciliae fecit inungi, & secum iussit pariter conregnare.] hactenus de A
his Romualdus.

VI.
a Petr Clun.
lib. 6. ep. 18.

Extat Petri Cluniacensis Abbatis a epistola, qua consolatus est Rogerium ipsum in fune-
ribus filiorum, & hortatus est eum aduersus Graecorum Imperatorem, de Christianorum
exercitiis adeo male merentem. sic enim se habet:

VII.
PETRICLV.
NIAC. ABB.
AD ROGE.
RIVM SIC.
REGEM
RPIET.

Magnifico Principi domino Rogerio Regi Siciliae Frater Petrus humilis Cluniacensis
Abbas salutem praesentem, & regnum sempiternum.

Quantum sublimitatem vestram diligamus, quantum actus vestros prosperati & in
Domino & in saeculo velimus, nouit ille qui nouit omnia. Audientes obitum filiorum
vestrorum, valde doluimus: & tam pro sospitate vestra quam pro animabus illorum Missas
celebrari, orationes ad Deum fundi, elemosynas fieri in Conuentu nostro praecipimus.
Non solum autem tunc, sed & saepe diebus solemnibus, & maioribus Capitulis nostris
inter alios Reges, amicos & benefactores nostros, vestri memoriam frequentamus. De ce-
tero notum facimus Regiae magnitudini vestrae, nos multum dolere de inimicitijs, quae inter
vos & dominum Regem Teutonicorum, seu Imperatorem Romanorum versantur. Mul-
tum enim tam ego quam multi alij discordiam illam sentimus obesse regnis Latinis, &
Christianae Fidei propagationi. Nam cum multa, sicut frequenter audiuius, augmenta
Ecclesiae Dei bellica virtute vestra de terris inimicorum Dei, hoc est Sarracenorum, proue-
niant, longe vr credimus maiora prouenirent, si firma pax & concordia vos & Regem
supradictum vnirent.

VIII.

HORTATVR
AD VLTIO-
REM.

Est & aliud quod longe magis accendit animos nostros, & animos paxne omnium Gal-
lorum nostrorum, ad amandam & querendam pacem vestram: illa scilicet pessima, inaudi-
ta, & lamentabilis Graecorum & nequam Regis eorum de peregrinis nostris, hoc est exer-
citu Dei viuientis, facta proditio. Vt enim iuxta quod in mente mea video loquar: si ne-
cesse esset, quantum ad monachum pertinere potest, non recusarem mori, si mortem tan-
torum, tam nobilium, immo paxne totius Galliae & Germaniae miserabili fraude extinctum
florem iustitia Dei per aliquem suorum dignaretur vlcisci. Neminem vero sub caelo Prin-
cipum Christianorum video, per quem tam bene, tam congrue, tam efficaciter, sicut per
vos, opus hoc tam sacrum, tam caelo & terrae optabile posset impleri. Nam per gratiam
Dei (quod non adulans dico) iuxta quod ex praeteritis operibus vestris, & ex verbis mul-
torum conijcio: ad tantum bonum istud perficiendum, alijs Principibus & animo saga-
tor, & opibus ditior, & virtute exercitator, & ipso insuper loco propinquior estis. Exurge
igitur bone Princeps, quod voce quidem mea, sed tam meis quam omnium votis dico:
exurge in adiutorium populo Dei zelare, sicut Machabaei, legem Dei: vlciscere tot op-
probria, tot iniurias, tot mortes, tantum tam impie effusum sanguinem exercitus Dei. Pa-
ratus sum ego pro iam dicta pacis causa, mox vt se opportunitas praebuerit, Imperatorem
supradictum adire, & adhibitis mecum quos potero, totis viribus, omni studio de pace
tam Deo amabili, inter vos & ipsum reformanda & confirmanda tractare. Rescribam
Deo volente vobis statim post colloquium quod inuenero, & cuncta vobis litteris patefa-
ciam.] hactenus Petri litterae ad Rogerium Siciliae Regem. Porro currenti calcaria addi-
dit ipse. Spoliata Corinthum, Corcyramque insulam ab eo captam, praeter alia quae sunt
rescensita, habet Robertus de Monte in Appendice ad Siebertum.

I.
MOGUNTINVS ET CO.
LONIENSES
ARCHIEP.
ROMAN SE
CONFERVNT
AD DICEN-
DAM CAU-
SAM.

MILLESIMVS centesimus quinquagesimus primus annus sequitur Redemptoris, In-
dictione decima quarta, quo duo primarij Germaniae Archiepiscopi, Colonienfis
& Moguntinus ad dicendam causam, Romam ab Eugenio Papa vocati, comparant;
amboque muneribus onusti, argenti copia onerati, vt donarent ea Eugenio Papae, tunc
quidem ob multiplices expensas causa belli ciuili cum Romanis effusas egentissimo. At
ipse nihil penitus ex eis attingens, eadem in Germaniam eos reportare coegit, causaque
vtriusque examinata, Coloniensem innocentem inuentum absoluit, Moguntinum autem
dimisit

dimisit obnoxium pleniori iudicio, cuius causa legatio ab eodem Eugenio Papa in Ger-
maniam mittenda esset. quod & factum est, vt suo loco dicturi sumus. Porro eiusdem
Moguntini causa iam a tempore expeditionis promouenda ad Terram sanctam, anno vi-
delicet millesimo centesimo quadragesimo septimo, coepta cognoscitur, cum litteris suis
apud sanctum Bernardum quereretur, se calumnijs deprimi aduersariorum. Ad quem re-
scribens ipse sanctus Bernardus, haec de his habet: a

a Ber. ep. 323

Depositum querelae vestrae apud nos signum est & pignus dilectionis, & praecipuae hu-
militer indicium. Quis enim ego sum, aut quae domus patris mei, vt ad me referatur Ar-
chiepiscopi contemptus, & metropolitanae sedis iniuria? Nonne ego sum puer paruulus,
ignorans introitum & egressum meum? Verumtamen non ignoro verbum veritatis vsque-
quaque, quod ex ore Altissimi procedit: b Neesse est vt veniat scandalum. Vae autem illi
per quem venit.] haec de his tunc Bernardus. De aduentu autem vtriusque Romam ad
Sedis Apostolicae iudicium, & abstinentia Eugenij Papae ab eorum muneribus, haec idem
Bernardus habet in libris de Consideratione, anno sequenti (vt dicitur) ad eundem Eu-
genium scriptis: in quorum tertio libro, vbi in detestationem auariciae Episcoporum plura
dixisset, haec in eiusdem Eugenij commendationem habet:

b II.

b Math. 18

Hic locus auaritiam carpit, a quo vicio immunis satis tua opinio est: an & opus, tu vide-
ris. Vidimus tamen (vt oblata pauperibus taceam, quae tangere non acquiescis) Germani-
cos detinuisse saccos, sed pretio, non massa. Argentum reputatum est foenum: sammarij
non leuati sarcinis, onusti nihilominus repatriant vel inuiti. noua res. Quando hacte-
nus aurum Roma refudit? & nunc Romanorum consilio id vsurpatum non credimus.
Duo venerunt, ambo locupletes, & ambo rei: siquidem vnus Moguntinus, Colonienfis
alter. Alteri gratia gratis reddita est: alter indignus credo, cui gratia redderetur, audiuit:
Cum quali veste intrasti, cum tali egredieris. O vocem magnificam! vocem prorsus Apo-
stolicae libertatis! Quid minus ab illa haec habuit: c Pecunia tua tecum sit in perditionem:
nisi quod illa plus zeli, ista plus modestiae sonuit?] haec de his Bernardus. reliqua inferius
suo loco. Adhuc de rebus Eugenij Papae, hoc anno, in scripto Chronico Fossae nouae haec
notata habentur: Hoc anno millesimo centesimo quinquagesimo primo iuit Castrum, &
dedicauit ibi Ecclesiam sanctae Crucis decimo Kal. Maij, & sexto Kalend. Nouembris
dedicauit Ecclesiam monasterij Calzarij, Ordinis Cisterciensis in agro Verulano. & re-
uerfus est Signiam.]

III.

EVGENIVS
PAPA RE-
SPVIT MV-
NERA AR-
CHIEPISC.

c Act. 8.

DEDICAT.
ECCLE. MO-
NAST. CA-
SAEMARIE.

Hoc item anno habetur in Gallia Synodus Episcoporum, in qua discuteretur causa di-
uortij inter Ludouicum Francorum Regem & Elionoram filiam Ducis Aquitaniae, de
quo superius. De hoc autem Episcoporum conuentu haec Sugerius Abbas sancti Dionysij
qui interfuit, habet: Interea aliqui venerunt ad Regem, de cognatione sua progeniti, qui
ortum & deriuationem parentelae suae nouerant, & dixerunt (sicut & verum erat) quod
inter se & Alienordem vxorem suam erat consanguinitatis affinitas talis, quod inter eos
de iure lex matrimonialis non poterat conuenire: & inde per iuramentum probationem
legitimam offerebant. Quibus Rex sic respondit: Quod contra Deum & contra legem
Ecclesiae eam nolebat habere, volens per omnia statuta Ecclesiae, & legem matrimonij
inviolabiliter obseruare. Et vt istius rei veritas posset veracius indagari, die Martis ante
festum Paschatis Floridi in castro Baugenciaci Hugonem Archiepiscopum Rothoma-
gensem ..... & quartum Lanfredum Burdigalensem cum pluribus suis Coepiscopis &
Baronibus Franciae fecit solemniter conuenire. Ante quorum praesentiam steterunt il-
li, qui genus inter Regem & Reginam se probaturos obtulerant, qui etiam eiusdem ge-
neris erant parentes, & cognati, & per iuramentum suum dixerunt, quod Rex & Re-
gina se cognatione contingebant, & quod secundum Deum, & legem coniugalem de-
bebat inter eos diuortium celebrari. Quo sufficienter probato, in praesentia Praelato-
rum fuit inter eos per consensum partium matrimonium dissolutum, &c.] Subijcit de
alio viro, cui nupsit Elionora, & alia vxore, quam duxit Ludouicus, nempe Constantiam
filiam Regis Hispaniae, hisque narratis finem imponit scribendi res Ludouici, vt qui ipse
finem viuendi fecit. Nam de ipso Robertus in Appendice ad Siebertum, ipsum hoc an-
no esse defunctum, affirmat, qua ratione non sequenti anno, quo ponitur ab eodem Ro-
berto, eiusmodi diuortium fieri contigit. nam Sugerius, qui de eo scribit, iam mortuus
erat, nempe (vt dictum est) anno praesenti. Vir hic erat nomine celebris, de quo saepe di-
ctum est superius. Ad quem in extremis ferme laborantem extat sancti Bernardi Abbatis
dimisit

IV.

d Elionoram

SYNODVS
GALLICA-
NA PRO DI-
VORTIO RE-
GIV.

SVGNIT
ABB. S. DYO-
NYSII OBI-
TVS.

Claravallensis epistola, brevis quidem, sed tanto viro digna, quam ipse consulas. Contigit pariter eodem tempore per Legatos ab Eugenio Papa (seu potius ab Adriano, ut dicitur) in Germaniam missos solui coniugium Friderici Suevæ Ducis, qui post Conradum successit in regnum Imperiumque Romanum, cum vxore sua ob sanguinitatem inter eos intercedentem. testatur id Otto Frisingensis qui aderat rebus cunctis. Ad Conradum Regem duos Cardinales Legatos hoc anno missos Jordanem & Octavianum. Otto testatur: de quorum altero ex sancto Bernardo dicturi sumus paulò inferius.

Hoc eodem anno idem Eugenus Papa Ioannem Papanem Cardinalem Legatum à latere in Hiberniam misit, ut in eam insulam quatuor deferret pallia, quæ numquam illuc delata fuerant, constituitque quatuor Archiepiscopatus, primum apud Armarc, secundum apud Cassel, tertium apud Diueline, quartum apud Connath. hæc Rogerius in Annalibus, sui temporis res gestas profecurus. Extat & in Varicana bibliotheca plenior descriptio de Ecclesijs singulis eisdem metropolitibus ab eodem Pontifice tunc subiectis, & per eundem Legatum prosecutione completis, cui descriptioni eiusmodi præfixus est titulus: Tempore domini Eugenij Papæ Tertij facta est divisio totius Hiberniæ in quatuor metropoles per Ioannem Papanem Presbyterum Cardinalem tituli sancti Laurentij in Damasco, Apostolicæ Sedis Legatum. Meminit huius Ioannis Papanis Legati sanctus Bernardus summa cum laude, sicut è contra ingenti detestatione exagitat Legatum item à latere Jordanem Cardinalem missum in Germaniam ad Conradum Regem Romanorum hoc eodem anno, ut testatur Otto Frisingensis, qui aderat. de cuius infamissima functione idem sanctus Bernardus hæc deferenda Eugenio Papæ scribit ad Cardinalem Ostiensem:

Pertransijte Legatus vester de gente in gentem, de regno ad populum alterum, fœda & horrenda vestigia apud nos ubique relinquens. A radice Alpium, & regno Teutonicorum per omnes pænè Ecclesijs Franciæ & Northmanniæ & circumquaque circumiens, vsque Rothomagum vir Apostolicus repleuit non Euangelio, sed sacrilegio. Turpia fertur ubique commisisse, spolia Ecclesiarum asportasse, formosulos pueros in Ecclesiasticis honoribus, ubi potuit, promouisse, ubi non potuit, voluisse. Multi se redemerunt, ne veniret ad eos. Ad quos pervenire non potuit, exegit & extorsit per nuntios. In scholis, in Curijs, in triuijs fabulam se ipsum fecit: sæculares, religiosi, omnes malè loquuntur de eo. Pauperes, & monachi, & Clerici conqueruntur de eo. Homines quoque suæ professionis ipsi sunt, qui magis exhorrent & famam eius & vitam. Hoc testimonium habet, & ab his qui intus, & ab his qui foris sunt. Non sic dominus Ioannes Papanus, non sic, cuius laus est in Ecclesijs, quippe honorificantis ubique ministerium suum. Legite litteras has Domino meo, ipse viderit, quid de tali homine faciendum sit. Ego liberaui animam meam. Dico tamen præcipatione, qua soleo: Bonum est ei, si purget ipse Curiam suam, & si liberet conscientiam suam. Deceueram ista tacere, sed Venerabilis Prior Montis Dei ad hoc me impulit & animavit, ut scriberem. Et scitote, minus me dixisse, quam publicè prædicatur. Nobilis erat Romæ familia Papanona, quod & monumenta Basilicæ sanctæ Mariæ Maioris opere rexeclato testantur: sed diebus nostris defecit in Francisco Papanone ornatissimo viro, non sine dolore bonorum omnium.

Hoc eodem anno sanctus Henricus Finlandiæ Episcopus & totius illius gentis Apostolus, ubi eos magna ex parte ad Christianam Fidem conuertisset, grassatione impiorum necatus, martyrij coronam est consecutus. Cuius præclarum agonem & Apostolicum munus pro Christo susceptum & consummatum, Ioannes Olavus descripsit in sua metropoli Vplensij, & in commentarijs de rebus Gothicis.

Hoc item anno Gratianus monachus Benedictinus collegit ampliori studio librum Decretorum, & per distinctiones ac quæstiones ritè disposuit. Ita quidem Codex Vaticanus habet: Decretum Gratiani monachi sancti Felicis Bononiensis, Ordinis sancti Benedicti, compilatum in dicto monasterio anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo primo, tempore Eugenij Papæ tertij. hæc eadem in Pomœrio Ecclesiæ Rauennatis. Porro in eodem Codice quæ dicuntur Palææ, recentiori scriptura esse exarata noscuntur, ut appareat omnino alterius quàm Gratiani opus illud esse. De patria autem Gratiani in eodem Pomœrio ponitur; sed depravatè legitur de Classa ciuitate Tusciæ, ut corrigendum sit, de Clusio. sed mendum idem legitur apud Matthæum Vestmonasteriensem hoc

OTTO FRISINGENSIS IN FRID. LIB. 2. C. 11. IDEM LIB. 2. C. 63. & L. 2. C. 11. ARCHIEPI SCOPATVS QVATVOR IN HIBERNIA CONSTITVTI.

IOANNIS PAPANIS HONESTA LEGATIO.

MARTYRIUM HENRICI EPISCOPI FINLANDIÆ. c. Ioann Olav. de reb Goth. lib. 19. c. 3. in fin.

DE GRATIANO COLLECTORE.

A hoc eodem anno, dum ait: Eodem anno millesimo centesimo quinquagesimo primo Gratianus monachus de Guisa ciuitate Tusciæ natus, Decretum composuit secundum Hu. 2. q. 6. c. Forma. hæc ibi. Quòd autem alij affirmauerint ipsum fuisse monachum Classensem prope Rauennam, ubi monasterium de Classa fortè dictum, sed quòd nec est illud in Tuscia, nec ciuitas est, dum de patria eius agitur à citatis Auctoribus, diuersa ratio est, ut per Classa, seu Guisa in Tuscia ciuitatem, Classense intelligere voluerint monasterium. sed hæc alij accuratius consideranda relinquimus.

ANNVS sequitur Redemptoris. millesimus centesimus quinquagesimus secundus, Indictione decima quinta, idemque numeratur quartus à Concilio Rhemenfi, quo sanctus Bernardus (ut ipse testatur) scripsit ad Eugenium Papam auteos illos quinque libros de Consideratione. Ex quibus arguas manifesti erroris eos omnes, qui putarunt eisdem ipso exordio eius Pontificatus ad Eugenium esse scriptos. Ipse enim sanctus Bernardus dum agit in eis de sacris canonibus in Rhemenfi Concilio statutis per ipsum Eugenium, atque dolet, eos nequaquam custoditos & obseruatos, à clericis, hæc ait: Jam quartus est annus, ex quo datum mandatum audiuius; & neminem adhuc Clericorum priuatum beneficio, neminem Episcoporum suspensum ab officio, luximus. Scripsit autem eos libros Bernardus, ipso Eugenio expetente, ut ipse in eorum Præfatione testatur illis verbis: Sed interuenit tua dignatio, qua hoc ipsum non præcipis sed petis, cum præcipere magis te deceat. quibus libris non Eugenium tantum, sed Pontifices omnes ad bene ministrandum Pontificatum informat. nam inferius, Quòd tibi, inquit, scribitur, soli prodesse non decet. Multa deplorat, quæ corrigenda ab ipso essent, & inter alia frequentes legationes, sed sine fructu, lucri tantummodò causa, ut de his qui mitterentur sæpè Legati in Hispaniam, de quibus ait: Vestri, qui terram Aultri tam sæpè visitant, ecce hi sciunt, & possunt dicere tibi. Eunt & redeunt per medium illorum, aut transiunt secus: sed quid boni adhuc cum illis egerint, necdum audiuius. Et forsitan audissemus, nisi præ auro Hispaniæ silus populi viluisset. Deplorat etiam frequentiores, captiosas, & inutiles appellationes: dolet insuper Concilia celebrari, sed inde nihil utilitatis hauriri: ministrorum quæ sua sunt quærentium, non quæ Iesv Christi, luget multitudinem.

Quarto autem libro in Romanos, quibus præerat, orationem conuertit, quos iugiter pateretur infestus. Quæ antequam tu Lector legas, prouoco te ad ea quæ sunt superius dicta in exordio eiusdem Eugenij Pontificatus, nempe non omnes Romanos fuisse huiusmodi, qui sic describerentur à S. Bernardo, sed eos tantum, qui Arnaldi de Brixia amplexati hæresim, dicti sunt Arnaldistæ, cum alioquin (ut vidimus) nobilior pars longè ab his discreparet, & inhæreret Summo Pontifici, quo sit, ut populares illos ista Bernardi descriptio tangat: Quid de populo loquar: populus Romanus est. Nec breuius potui, nec expressius tamen aperire de tuis parocianis quid sentio. Quid tam notum sæculis, quàm proterua & fastus Romanorum? Gens insueta paci, tu multui assueta, gens immitis & intractabilis, & vsque adhuc subdi nescia, nisi cum non valet resistere. En plaga tibi incumbit cura hæc, dissimulare non licet. Rides me, forsitan fore incurabilem persuasus. Noli diffidere, curam exigeris, non curationem. & inferius: Scio induratum cor populi huius, sed potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Quis scit, si reuertatur & ignoscat, conuertat & sanet eos? Ita planè atque propheticè. Nam Robertus in Appendice ad Siebertum hoc ipso anno ista habet in fine: Eugenus Papa cum Romanis pace facta, Urbem ingreditur, ibique cum eis hoc anno primitus commoratur. post reditum è Gallijs scilicet.

Hoc ipso anno xv. Kalendas Martij moritur Conradus Rex Romanorum, non absque suspitione veneni propinati suatione Rogerij Siciliæ Regis à medicis, quos ex Italia acceperat: qui & reliquit regalia non filio ætate satis minori Friderico, sed fratris sui filio itidem Friderico nominato Sueuorum Duci. quod & generalibus Comitibus fuit à Principibus

I. ADE EVGEN. PAP. SCRIPTI LIBRI DE CONSIDERATIONE. Bern. de Consid. lib. 4.

Idem lib. 3.

II. QVALES ROMANI ARNALDISTÆ.

Idem lib. 4.

Joël. 2.

ROMANI CONCILIA. TI CVM EVGEN. PAP.

III. CONRADI REGIS OBTVS ET SVB ROGATIO FRIDERICI.

bus approbatum. hæc pluribus Otto. Extat eiusdem Imp. eiusmodi epitaphium im-

Qui vestes geritis pretiosas, qui sine fine
Non profecturas accumulatis opes:
Discite quam paucis opibus post funera sitis
Contenti, saccus sufficit atque lapis.
Conradus iacet hic, qui tot castella, tot vrbes
Possedit, tumulo clauditur iste breui.
Mente Dei famulus, Princeps habitu, trabeatus
Exterius, vestis aspera subitus erat.
Qua iacet, ecclesiam gemmis reparauit & auro,
Andree sancti promeriturus opes.
Is Rex Conradus monachos stabilivit ibidem,

Corpore qui fertur dudum tumultatus ibidem.] sed Otto qui aderat, Magdeburgi. Porro idem qui supra Otto de sepultura Conradi dum agit, hæc de Henrico Imperatore inter Sanctos haud pridem relato obiter attigit: In Ecclesia Babenbergensi iuxta tum Bam Imperatoris Henrici eius loci fundatoris, qui nuper auctoritate Romana Ecclesie in loca sancta leuatus, pro Sancto habetur, Regio cultu eum sepeliuit. erant tum in Germania apud Conradum duo Legati Cardinales Iordanes & Octavianus, quos nuper idem Conradus exceperat.] hæc Otto qui aderat. Detempore obitus Conradi & electionis Friderici corrigere ex * Ottone Gunterum, qui factum ponit anno salutis millesimo centesimo quinquagesimoquarto.

LEGATIO IORDANIS ET OCTAVIANI CARD. Otto Frisii in Evid lib. 1. c. 63. & l. 2. c. 1.

IV. Quod autem idem Otto meminit hic de Henrico Imperatore inter Sanctos relato, extant de ea re in Chronico Babenbergensi Eugenij Papæ litteræ, quæ sic se habent:

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Egelberto Episcopo, & dilectis filijs, Canonicis Bambergensis Ecclesie salutem & Apostolicam benedictionem.

Sicut per litteras & nuntios vestros vobis mandasse meminimus, venerabiles fratres nostros, N. sanctæ Rufinæ Episcopus, & N. Presbyterum Cardinalem pro diuersis negotijs ad partes illas de nostro latere delegauimus, eisque viva voce iniunximus, vt ad Ecclesiam vestram accederent, atque de vita & miraculis Henrici Regis rei veritatem diligenter inquirerent, & litteris suis nobis significarent. Nunc autem eorumdem fratrum nostrorum, & multorum Religiosorum & discretorum virorum attestatione, de castitate ipsius, de fundatione Bambergensis Ecclesie, & multarum aliarum, quarumdam quoque Episcopaliu sedium reparatione, & multiplici elemosynarum largitione, de conuersione Regis Stephani & totius Hungariæ, Domino cooperante, per eum facta: de glorioso etiam ipsius obitu, pluribusque miraculis post eius obitum, ad ipsius corporis presentiam diuinitus ostensis, multa cognouimus. Inter quæ illud præcipuum & memorabile plurimum attendentes, quod cum diadema, sceptrumque Imperij suscepisset, non Imperialiter, sed spiritualiter vixit. In thoro etiam legitimo positus (quod paucorum fuisse legitur) integritatem castimonie vsque in finem vite conseruauit. Quæ quidem nos omnia simul perpendentes, atque deuotionem vestram & Ecclesie Bambergensis, quæ sanctæ Romanæ Ecclesie soli subesse dignoscitur, diligenter considerantes; tamen huiusmodi petitio nisi in generalibus Concilijs admitti non solear, auctoritate tamen S. R. E. quæ omnium Conciliorum firmamentum est, petitionibus vestris acquiescimus, atque eiusdem memorabilis viri, cuius exaltationem requiritis, fratrum nostrorum Archiepiscoporum & Episcoporum, qui presentes aderant, communicato consilio, memoriam inter Sanctos de cetero fieri censemus, & anniuersarium ipsius diem solemniter celebrari constituimus. Vestra itaque interest, sic in S. R. E. obedientia & fidelitate persistere, & ei dignæ deuotionis obsequijs respondere, vt ampliori Beati Petri & nostra gratia digni inueniamini. Datum trans Tiberim secundo Idus Martij.

V. Electo Friderico, ab eo legatio decernitur ad Eugenium Papam, missique sunt Hillinus Treuirensis Electus, & Eberardus Babenbergensis Episcopus, viri (inquit Otto) prudentes & litterati.] Post hæc autem inita est concordia inter ipsum Romanum Pontificem Eugenium atque Fridericum Regem quibusdam adhibitis conditionibus. extant eiusdem contractus in bibliotheca Vaticana in volumine, quod Cencius Cameralis inscribitur, antiqua documenta, quæ hic tibi describenda curauimus, quæ sic se habent:

Venera-

A Venerabili in Christo domino Eugenio Dei gratia Apostolicæ Sedis Pontifici Fridericus eadem gratia Romanorum Imperator Augustus filialem dilectionem & debitam in Christo reuerentiam.

Regiæ maiestatis dignitas postulat, quæ ad pacis & concordie bonum spectare noscuntur, attenta sollicitudine stabilire, & vt inter sacerdotium & regnum indissolubili charitate bonum ipsum perpetuo perseueret, diligenti studio, & exacta diligentia laborare. Huius itaque rationis prospectu concordiam inferius annotatam, quæ inter vos & nos (auctore Deo) statuta est, sicut ab vtraque parte stabilita est & ordinata, ne aliquid arbitrio nostro immutasse videamur, per eadem verba presentis serie scripti præcepimus annotari.

In nomine domini. Amen. Hæc est concordie forma & conuentionis inter dominum Papam Eugenium, & dominum Fridericum Romanorum Imperatorem constituta, mediantibus Gregorio sanctæ Mariæ trans Tiberim, Hubaldo sanctæ Praxedis, Bernardo sancti Clementis, Octauiano sanctæ Cæcilie, Rolando sancti Marci, Gregorio sancti Angeli, Guidone sanctæ Mariæ in Porticu, & Brunone Abbate de Claraualle ex parte domini Papæ: Anselmo vero * Auelbergensi, Hermannone Constantiensi Episcopis, Odelrico de * Zembruch, Guidone Guerra, & Guidone Baldratenfi Comitibus ex parte domini Regis. Dominus siquidem Rex vnum de maioribus ministerialibus regni fecit in anima Regis iurare, & ipse propria manu data fide in manu Legati domini Papæ promisit, quod ipse nec treugam nec pacem faciet cum Romanis, nec cum Rogerio Rege Siciliæ, sine libero consensu & voluntate Romanorum, & domini Papæ Eugenij, vel successorum suorum, qui subscriptæ concordie cum eodem Rege Friderico tenere voluerunt, & pro viribus laborabit Romanos subiugare domino Papæ, sicut melius vniquam fuerunt a centum retro annis. Honorem Papatus, & regalia Beati Petri, sicut deuotus & spiritualis Aduocatus S. R. E. contra omnes homines pro posse suo seruabit & defendet, quæ non habet, recuperare pro posse iuuabit, recuperata defendet, Græcorum quoque Regi nullam terram ex ista parte maris concedet. Quod si forte ille inuaserit, pro viribus regni, quantum citius poterit, ipsum eijcere curabit. Hæc omnia faciet, & obseruabit sine fraude & malo ingenio.

Dominus vero Papa Apostolicæ auctoritatis verbo vnâ cum prædictis Cardinalibus in presentia præscriptorum Legatorum domini Regis promisit, & obseruabit, quod eum sicut B. Petri charissimum filium honorabit, & venientem pro coronæ suæ plenitudine, sine difficultate & contradictione, quantum in ipso est, Imperatorem coronabit, & ad manutenendum, augendum, & dilarandum honorem Imperij, pro debito officij sui iuuabit, & quicumque iustitiam aut honorem regni conculcare aut subuertere ausu temerario præsumpserit, dominus Papa à Regiæ dignitatis dilectione præmonitus, eos ad satisfactionem canonicè commonebit. Quod si Regi ad Apostolicam monitionem de iure & honore Regio iustitiam exhibere contempserint, excommunicationis sententia innodentur. Regi etiam Græcorum ex ista parte maris non concedet: quod si ille inuadere præsumpserit, dominus Papa viribus Beati Petri eum reijcere curabit. Hæc omnia ex vtraque parte sine fraude & malitia seruabuntur, nisi forte libero & communi consensu vtriusque immutentur. Testes autem, quorum nomina subscripta videntur, Arnoldus Coloniensis Archiepiscopus, Hermannus Constantiensi Episcopus, Anselmus * Auelbergensis Episcopus, * Arnulphus Arditi Cumanus Episcopus, N. Curienfis Episcopus, V. Vibaldis Stabulensis Abbas, Albertus Coloniensis Decanus, magister Henricus Notarius, Gotifredus Viterbiensis Capellanus Regis. Ex laicis, quorum Vulpho Dux, N. Marchio, Hermannus de Baden Comes, Vlricus de Luzemburch Comes, Anselmus ministerialis & Camerarius Regis. Signum domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi. Ego Arnoldus Cancellarius recognoui. Datum Constantiæ, decimo Kalendas Aprilis, Indictione decima quinta, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, regnante domino Friderico Romanorum Rege glorioso, anno vero regni eius primo.]

C Quod si forte ille inuaserit, pro viribus regni, quantum citius poterit, ipsum eijcere curabit. Hæc omnia faciet, & obseruabit sine fraude & malo ingenio.

D Dominus vero Papa Apostolicæ auctoritatis verbo vnâ cum prædictis Cardinalibus in presentia præscriptorum Legatorum domini Regis promisit, & obseruabit, quod eum sicut B. Petri charissimum filium honorabit, & venientem pro coronæ suæ plenitudine, sine difficultate & contradictione, quantum in ipso est, Imperatorem coronabit, & ad manutenendum, augendum, & dilarandum honorem Imperij, pro debito officij sui iuuabit, & quicumque iustitiam aut honorem regni conculcare aut subuertere ausu temerario præsumpserit, dominus Papa à Regiæ dignitatis dilectione præmonitus, eos ad satisfactionem canonicè commonebit. Quod si Regi ad Apostolicam monitionem de iure & honore Regio iustitiam exhibere contempserint, excommunicationis sententia innodentur. Regi etiam Græcorum ex ista parte maris non concedet: quod si ille inuadere præsumpserit, dominus Papa viribus Beati Petri eum reijcere curabit. Hæc omnia ex vtraque parte sine fraude & malitia seruabuntur, nisi forte libero & communi consensu vtriusque immutentur. Testes autem, quorum nomina subscripta videntur, Arnoldus Coloniensis Archiepiscopus, Hermannus Constantiensi Episcopus, Anselmus * Auelbergensis Episcopus, * Arnulphus Arditi Cumanus Episcopus, N. Curienfis Episcopus, V. Vibaldis Stabulensis Abbas, Albertus Coloniensis Decanus, magister Henricus Notarius, Gotifredus Viterbiensis Capellanus Regis. Ex laicis, quorum Vulpho Dux, N. Marchio, Hermannus de Baden Comes, Vlricus de Luzemburch Comes, Anselmus ministerialis & Camerarius Regis. Signum domini Friderici Romanorum Imperatoris inuictissimi. Ego Arnoldus Cancellarius recognoui. Datum Constantiæ, decimo Kalendas Aprilis, Indictione decima quinta, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo secundo, regnante domino Friderico Romanorum Rege glorioso, anno vero regni eius primo.]

E Accidit autem post ista, vt Magdeburgensis Ecclesia (inquit idem Otto) quæ Saxonie metropolis esse dignoscitur, pastore suo viduata, ad electionem faciendam refedit, dumque alij eiusdem Ecclesie Præpositum Gerardum, alij Decanum elegerunt, diuisis hinc inde personis Regem Fridericum adhuc in Saxonia morantem adire disponunt. Quos dum multis modis ad vnitatem & vinculum pacis Princeps reducere fatageret, ac proficere non valeret, alteri parti, id est Decano cum suis persuasit, vt Guicmannum Cencensem Episcopum virum adhuc iuuenem sed nobilem eligerent: eique accersito regalia eiusdem Eccle-

VI. CONVENTIONIS INTER FRIDERICUM ET EVGENIUM. DIPLOMA.

VII.

* Bernardo Papæ: Anselmo vero * Auelbergensi, Hermannone Constantiensi Episcopis, Odelrico de * Zembruch, Guidone Guerra, & Guidone Baldratenfi Comitibus ex parte domini Regis.

QUAE FRIDERICO. REX PAPAE PROMITTAT.

VIII. QUAE PAPAE PROMITTAT IMP.

IX. Otto Frisii Evid. l. 1. c. 6. FRIDERICVS INTRVDIT IN ECCL. MAGDEBURG. ALIVM EPISCOPVM.

Ecclesiæ concessit.] quoniam iure id fecerit, ita idem subiicit Auctor: Tradit enim Curia, A & ab Ecclesia eo tempore, quo sub Henrico Quinto de inuestitura Episcoporum decisa fuit inter regnum & sacerdotium controuersia, sibi concessum autumat, quod obeuntibus Episcopis, si forte in eligendo partes fiant, Principis arbitrij esse Episcopum quem uoluerit ex primatum suorum consilio ponere, nec Electum aliquem ante consecrandum, quam ab ipsius manu regalia per sceptrum suscipiat.] At ista ad excusandas excusationes in peccatis sunt opposita, cum non fuerit, nec esset facultatis cuiusquam Regis vel Imperatoris, à sede in sedem absque causa, Sede Apostolica inconsulta, Episcopum posse transferre. fuerunt istæ primitiæ noui Regis, indices futurorum. Quomodo autem his auditis, Eugenius Papa commotus fuerit & restiterit regiæ tantæ præsumptioni, ita idem Otto narrat: a

a Otto Trifm.
in Frid. l. 2.
c. 8.

Hanc rem quàm grauissimè Romanus Pontifex acceperit: tam ex litteris, in quibus B nonnullis Episcopis, qui pro eo ob amorem Regis Romanæ Ecclesiæ scripserant, respondit, quàm ex Cardinalium, qui postmodum ad Transalpina directi sunt, uiua uoce percepimus. litterarum autem talis tenor fuit.

XI.
EVGENII
PAP. EPIST.
CONTRA
INTRVSVM
MAGDE-
BURGENS.

Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei Venerabilibus fratribus Eberardo Salzburgenfi, Artuico Bremenfi, & Hillino Treuirensi Archiepiscopis, Eberardo Babenbergensi, Hermanno Constantienfi, Henrico Ratifponensi, Ottoni Frisingensi, Conrado Patauenfi, Danieli Pragenfi, Anselmo Hamelburgensi, & Burchardo Eichstadenfi Episcopis salutem & Apostolicam benedictionem.

XII.

Litteras, quas pro causa Magdeburgensis Ecclesiæ uestra nobis prudentia delegauit, debita benignitate suscepimus. In lectione autem & cognitione earum stupore nimio & admiratione repleti sumus, eò quod longè aliud in eis, quàm uobis ex officio Pontificatus immineat, perspeximus contineri. Cum enim in Ecclesiæ vertice sitis ex diuina prudentia constituti, ut de medio eius quæ fuerint nociua, propellere, quæ uilia, debeatis attento studio conseruare: in causa ista, sicut ex suggestione litterarum uestrarum nobis innotuit, non quod expediat Ecclesiæ Dei, quod sacrorum canonum sanctioni concordet, quod exinde cælesti arbitrio approbetur, sed quod terrenis Principibus placeat, attendistis. Et qui eorum animos à minus recta deflectere debuistis intentione, atque ubi esset via Domini, demonstrare: non persuasistis quod rectum est, nec stetitis murus pro domo Israël, quinimò ipsis (ut ait b Propheta) parietem ædificantibus vos (quod sine grandi admiratione vix dicimus) liniuistis illum luto absque palea. Non ita sentiebat Princeps Apostolorum, qui ex fidei suæ confessione, ut totius Ecclesiæ suæ fundamentum esset, accepit; sed comminantibus sæculi filijs, & Apostolis, si prædicarent in nomine IESV, mortis exterminium intentantibus, confusus de Domini uirtute, respondit: c Oportet obedire magis Deo quàm hominibus. Vos autem ne à terrenis videamini Principibus dissentire, illi causæ fauorem uestrum impenditis, cui & Ecclesiasticæ auctoritas constitutionis, & supernæ uoluntatis examen pro certo creditur obuiare.

b Exech. 13

c Act. 5.

XIII.

Cum enim translationes Episcoporum sine manifestæ utilitatis & necessitatis iudicio diuinæ legis oraculum non permittat, cum etiam multò amplior, quàm in alijs electionibus, Cleri & populi eas debeat præuenire concordia, in facienda translatione de venerabili fratre nostro Guicmanno Cicensi Episcopo, nihil horum est, sed solus fauor Principis expectatur; & nec inspecta necessitate illius Ecclesiæ, nec considerata utilitate personæ, Clero nolente, inuadit (ut dicitur) ex parte maxima reclamante, in Magdeburgensi eum dicitis Ecclesia supplantandum. Super quo tantò amplius admiramur, quantum persona illa, cuius grauitatis sit atque scientiæ, ab antea actis agnouimus, ac proinde quantum Ecclesiæ illi sit utilis, non penitus ignoramus. Quoniam igitur, quicumque temporalis auræ flatibus agitentur, nos in illius petreæ soliditate fundati, quæ in fundamento meruit Ecclesiæ collocari; sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut à sacrorum canonum rectitudine impulsu aliquo deuiare: per præsentia uobis scripta mandamus, quatenus causæ isti fauorem ulterius non præsteris, & apud charissimum filium nostrum Fridericū, quem Deus hoc tempore, pro seruanda libertate Ecclesiæ in eminentiam regni euexit, efficere uestris exhortationibus studeatis, ut & ipse à sua super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros canones, contra regiæ dignitatis officium, eidem causæ fauorem suum ulterius non impendat, sed Ecclesiæ Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesijs regni à Deo sibi commissi, liberam facultatem, quem uoluerint secundum Deum

A Deum eligendi relinquat, & electionem ipsam postmodum fauore suo (sicut decet maiestatem Regiam) prosequatur. Nos enim si, quod de supradicto fratre nostro facere nititur, uideremus ratione fulciri, nec uoluntati eius, nec postulationi uestræ duceremus aliquatenus obuiandum; contra Deum autem & sacrorum canonum sanctiones nulli omnino petitioni possumus præbere consensum. Datum Signiæ decimo sexto Kalend. Septembris.] ista Eugenius, qui & anno sequenti duos à latere Legatos in Germaniam misit ad depositionem quorundam Episcoporum, ut idem Auctor affirmat: a dicemus de ea legatione suo loco anno sequenti.

a Otto Trifm.
in Frid. lib. 2.
c. 9.

Hoc eodem anno, Indictione prima iam inchoata defunctum esse Rogerium Siciliæ Regem, habet Romualdus Archiepiscopus Salernitanus in Chronico, licet alij post bennium id accidisse tradant, ut Robertus de Monte. Succedit V Vilelmus filius, de quo inferius.

XIV.
ROGERII
OBITVS.

B Hoc anno, qui inter Scriptores Ecclesiasticos hoc sæculo floruit, Potho Presbyter inchoasse reperitur Opus de Domo Dei, quod & quinque libris absoluit, de quo ista Alexander Brassicanus ad Bernardum Cardinalem Episcopum Tridentinum ex uerbis ipsius: Hoc anno quo mortuus est Rex Conradus, hoc est millesimo centesimo quinquagesimo secundo, ego Frater Potho indignus Presbyter Prumiensium ad contemplandum decorem Domus Dei mentis oculos attentius subleuans, quantum in ipsum intellectum perspicere mihi datum fuit, secundum exemplar cælestium, præsens opusculum scribere aggressus sum.] Quid autem per Domum Dei intellexerit, ipse eiusdem Operis exordio ita declarat: Domus Dei quæ in terris construitur, ad similitudinem cælestis habitationis quæ est æterna, construitur. Hæc nimirum Domus Ecclesia est, columna & firmamentum ueritatis, quæ in unitate indiuisa firmatur, quæ una columba, una, perfecta, Deo unice dilecta, Scriptura teste, declaratur. In tota hac Domo solus beatus Petrus cum suis successoribus plenitudinem potestatis accepit. Vnde quicumque in partem sollicitudinis uocati sunt, ut ea quæ in partem gerenda susceperunt, prouida dispensatione gubernent: eius auctoritate roborandi, eius exemplo informandi sunt, qui in plenitudine potestatis toti Ecclesiæ præesse dignoscitur, &c.] Contra schismaticos, quibus præsens sæculum abundauit, ab Auctore Opus esse elucubratum apparet: & qui tunc aggressus est Opus, cum Fridericus regnare cepit, planè Dei consilio factum uidetur, ut unà cum ueneno & antidotum pararetur.

ROM. ECCLES.
DOMVS
D. I.

D IESV CHRISTI EVGENII PAP. III. FRIDER. REG. ROM. 2.
ANNVS ANNVS
1153. 9.
MANVELIS IMP. 11.

SEQUITUR ordine temporum millesimus centesimus quinquagesimus tertius, Indictione prima, quo Eugenius Papa quarto Idus Aprilis Canonicis Basilicæ sancti Petri concessit quartam partem oblationum, quæ ex more fierent in altari maximo super Confessionem sancti Petri, & eorum quæ inferrentur in arcam. de qua concessione eiusmodi diploma scribendum curauit, cuius autographum in bibliotheca eiusdem Ecclesiæ asseruatur: Eugenius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Bernardo Presbytero Cardinali sancti Clementis, & Ecclesiæ beati Petri Archiepiscopo, atque ceteris eiusdem Ecclesiæ Canonicis tam præsentibus quàm futuris canonicè substituendis in perpetuum.

II.
DIPLOMA
EVG. PAP.
DATVM CANONICIS
S. PETRI.

Beatorum Petri & Pauli tam eminens est & tam gloriosa societas, ut & ambo sint Doctores Gentium, auctores Martyrum, principes sacerdotum. Et cum inter uniuersos Apostolos peculiari quadam prærogatiua præcellant, æqualitatis in cælo meritis disparitatem non sentiant. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Iesu Christo clausas Regni cælorum sunt commissæ: Paulus à Deo electus est, ut de multitudine Gentium regnum cælorum impleat sua prædicatione. Petrus petra est & fundamentum Fidei, & ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat: Paulus, ne prauo hæreticorum dogmate uulneremur, moralitatis honestate & inuincibili ratione Fidei nos armat. Petrus principatum tenens, ex potestate ligat & soluit: Paulus diligens prædicator, ne quid reprehensibile vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunuit. Petrus firmamentum nostrum est ac domus fortitudinis, & in fide eius plantati & radicati sumus: Paulus

CHRISTI EVGENII PAP. III. FRIDERICI REG. ROM. 2.
1153. 9. MANVELIS IMP. II.

vas electionis prædestinatos à Deo & electos, cælestis tubæ sonoritate vocavit, & pro nobis sine intermissione orans, ne à Fide & veritate deuiemus, apud Deum interueniendo nos protegit.

III. Cùm igitur ij duo maxima luminaria Dei Ecclesiam illustrantia pari & amabili splendore & fraterno amore præfulgeant, æquitatis & iustitiæ persuader ratio, vt nos, qui licet indigni Christi vices in terris agimus, & in eiusdem Apostolorum Principis cathedra residere conspiciamur, domesticam beati Petri familiam paterno diligamus affectu, & pia eam prouisione in suis necessitatibus adiuuemus. Huius itaque rationis debito prouocati, dilecti in Domino filij, quartam partem omnium oblationum, quæ de altari eiusdem beati Petri Apostoli, & tam de arca quàm de omnibus ministerijs ipsius Ecclesiæ, præterquam de ministerio beati Leonis proueniunt, vobis ex consensu fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium Sedis Apostolicæ auctoritate concedimus, & præsentis scripti pagina confirmamus: ita videlicet, vt semper cùm volueritis, facultatem liberam habeatis eandem oblationem in vestris manibus retinendi atque custodiendi, seu alijs quibus volueritis, cum nostro atque nostrorum successorum consensu vendendi, salua in omnibus alijs & retenta in nostris & successorum nostrorum manibus ipsius Ecclesiæ libera dispositione atque custodia.

IV. Hoc autem idèd facere dignum duximus, vt vos die ac nocte studiosè in Dei laudibus desudantes, tam in Missarum celebratione, quàm in Matutinis & alijs Horis pro viuorum ac defunctorum salute attentè diligentia & honestè decantandis, prædictam beati Petri Ecclesiam obsequio debito veneremini, & Dei Fideles Apostolorum Limina deuotione debita visitantes, locum ipsum in maiori deuotione ac veneratione semper habeant. Determinamus ergo, vt nulli omnino hominum fas sit huius nostræ concessionis paginam temerario ausu infringere, seu quibullibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisve persona id attentare præsumpserit, secundò tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, ream que se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem hanc nostram constitutionem eidem loco seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hinc fructum bonæ actionis percipiant, & in futurum præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen.

V.

- * Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus subscripsi.
- * Ego Conradus Sabinensis Episcopus subscripsi.
- * Ego * Ymarus Tusculanus Episcopus subscripsi.
- * Ego Hugo Ostiensis Episcopus subscripsi.
- * Ego Gregorius Presbyter Cardinalis tituli sancti Callisti subscripsi.
- * Ego Guido Presbyter Cardinalis tituli sancti Chrysogoni subscripsi.
- * Ego Hubaldus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Prædix subscripsi.
- * Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Sabinæ subscripsi.
- * Ego Aribertus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Anastasiæ subscripsi.
- * Ego Hubaldus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Crucis in Ierusalem subscripsi.
- * Ego Guido Presbyter Cardinalis tituli Pastoris subscripsi.
- * Ego Iordanus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Susannæ subscripsi.
- * Ego Octavianus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Cæcilie subscripsi.
- * Ego Astaldus Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Priscæ subscripsi.
- * Ego Rolandus Presbyter Cardinalis tituli sancti Marci subscripsi.
- * Ego Gerardus Presbyter Cardinalis tituli S. Stephani in Cælio monte subscripsi.
- * Ego Ioannes Paparo Presbyter Card. tituli S. Laurentij in Damaso subscripsi.
- * Ego Ioannes Presbyter Card. tituli SS. Ioannis & Pauli tit. Pammachij subscripsi.
- * Ego Centius Presbyter Cardinalis tituli sancti Laurentij in Lucina subscripsi.
- * Ego Henricus Presbyter Cardinalis tituli SS. Nerei & Achillei subscripsi.
- * Ego Oddo Diaconus Cardinalis sancti Georgij ad Velum aureum subscripsi.
- * Ego Guido Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.
- * Ego Hyacinthus Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.
- * Ego Ioannes Diaconus Cardinalis SS. Sergij & Bacchi subscripsi.

* Ego

* al. Igmatius

CHRISTI EVGENII PAP. III. FRIDERICI REG. ROM. 2.
1153. 9. MANVELIS IMP. II.

A * Ego Gerardus Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Via lata subscripsi.
* Ego Oddo Diaconus Cardinalis sancti Nicolai in carcere Tulliano subscripsi.
* Ego Bernardus Diaconus Cardinalis sanctorum Cosmæ & Damiani iuxta templum Romuli subscripsi.

Datum Romæ apud sanctum Petrum per manum Bofonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriptoris, quarto Idus Aprilis, Indictione prima, Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Pontificatus verò domini Eugenij tertij Papæ anno nono. **Loqus** **X** plumbi.

Post hæc autem eodem anno decernitur ab Eugenio Papa legatio in Germaniam, ad iudicandum Archiepiscopum Moguntinum. Fuerunt delecti ad hoc munus obeundum duo Cardinales Bernardus Presbyter & Gregorius Diaconus, vt Otto Frisingensis quibaderat, tradit. Id autem cùm sanctus Bernardus accepisset, ad eos de eodem Moguntino ista breuiter scripsit: Otto in Frid. l. 2. c. 9. b Ber. ep. 302.

Domini & Patribus reuerendis Apostolicæ Sedis Legatis puer sanctitatis eorum Bernardus Glaræuallis vocatus Abbas, per omnia Deo placere, & gratos fructuosa suæ legationis manipulos reportare. VII. S. BERNARDUS INTERCEDIT PRO HENRICO.

Etsi corpore remoti, sed affectu & bona voluntate vobis appropriauimus, optantes & orantes duci actus & studia vestra ad omne quod decet & expedit. Inde est, quòd audientes, miserandum illum Archiepiscopum Moguntinensem vocatum ad vestram præsentiam, ibique resposurum aduersarijs suis, ausi sumus vestram pro eo interpellare bonitatem. In hoc enim credimus honorificari ministerium vestrum, si (quatenus salua iustitiâ licet) parietis inclinato & maceræ depulsæ humeros vestræ auctoritatis supponitis, nec calamum quassatum conteri, nec linum fumigans (quod in vobis est) extingui permittitis. Sentiat, obsecramus, sibi profuisse & precem nostram, & suam simplicitatem, ob quam fertur à falsis fratribus circumuentus potius, quam inuentus in aliquo dignus depositionis.] hæc sanctus Bernardus in ipsius excusationem & commendationem.

Ceterum liquet, ipsum vnâ cum alijs fuisse per eosdem Legatos ab Episcopali dignitate depositum. Ita namque hoc anno in Chronico Dodechinus in Appendice ad Marianum his verbis: Henricus Archiepiscopus Moguntinensis in Pentecoste ex præcepto Eugenij Papæ depositus est, & Arnoldus Cancellarius electus est. Ita ipse per Eugenium actum asserens, quod per eius Legatos factum sciret. Ceterum iuste an iniuste, diuersa est assertio diuersorum. Excusandam esse simplicitatem, ingessit sanctus Bernardus: Conradus Episcopus in Chronico Moguntinensi iudem ipsum innocuum prædicat. Otto tamen Episcopus Frisingensis & ipse sicut scientia ita vitâ integerrimus, moribusque purissimus, noxiu eum asserit, qui de hac legatione verba faciens, de Legatis sic meminit: Otto in Frid. l. 2. c. 9. At Rex Fridericus videlicet, in proximo Pascha Babenberg coronam gestans, duos Cardinales, videlicet Bernardum Presbyterum, & Gregorium Diaconum ad depositionem quorundam Episcoporum ab Apostolica Sede destinatos secum habuit. proximam dehinc Pentecosten VVormatiæ ferians, Henricum Moguntinæ sedis Archiepiscopum, virum pro distractione Ecclesiæ frequenter correptum, nec correctum, per eosdem Cardinales deposuit, ac Arnoldum Cancellarium suum per quorundam ex Clero & populo, qui illuc venerant, electionem ei subrogauit. hæc de his Otto.

Conradus autem Episcopus, qui post centum annos Chronicon scripsit Moguntiacum (vt ipse testatur) ab exordio rem gestam cùm narrat, omnem culpam rejicit in Arnoldum eiusdem Archiepiscopi proditorem, atque in Legatos Apostolicæ Sedis pecunia corruptos. sic enim ait: Præsidente tunc Ecclesiæ Moguntina quodam Henrico Archiepiscopo, viro vtique pacifico ac benigno, quia veritatis & pacis amator erat, lites & incommoda excitauit. Nam quia semper ei erat cordi, vt Clerus honore debito gauderet, populus iustitia regeretur, terra pace publica exultaret: ecce accusatur apud Papam, quòd somnolentus & inutilis haberetur. Quod vir venerabilis vt cognouit, solemnes Nuntios pro sua excusatione ad summum Pontificem decreuit protinus destinare. Misit ergo omnium sitorum secretissimum cognitorem quemdam Arnoldum Clericum, quem ipse Archiepiscopus ad Præposituram maiorem promouerat iam recenter, tamquam eum, qui non posset esse immemor beneficij tam nouiter consecuti, & propterea eidem iam Præposituram sancti Petri etiam contulerat, insuper & Camerarium constituit ciuitatis Moguntinensis. Erat autem idem Arnoldus miri ingenij & facundiz, atque congestor pecuniæ in-

Annal. Eccl. Tom. 12.

II 2

finis.

finitz. Is itaque veniens ad Curiam Romanam, pontificatum que ambiens Moguntinen-
fem, primum sibi Cardinales pecunia favorabiles acquisiuit, deinde duos specialiter pecu-
nia corrumpens, qualiter de sua propria promotione ageret, & postmodum consumma-
ret, cum illis familiaribus pertractabat. Tandem ab illis instructus, & de se certificatus, cœ-
pit in suum dominum accusationis iacula dirigere, quem venerat excusare. Breuiter tan-
tum in sua processit audacia & effecit, vt duos Legatos destinari peteret huius rei cognito-
res & iudices, obtinuitque eosdem duos quos corruerat.

X.
VVORMA-
TIENSIV-
DICIVM
ADVERVS
HENRICVM
ARCHIEP.
MOGVNT.

Tandem tractu temporis multa interuenerunt facta, quæ referre sicut scribentibus esset
onerosum, ita legentibus tardiosum. Veniunt ergo Legati V Vormatiam, Henricus Episco-
pus citatus comparet. nihil prætere poterat pro se, quod admittere vellent iudices, siue
Legati supradicti. Præsidentes autem iudicio in loco, qui Neuhufen vocatur, Henricum
laudabilem virum ab Episcopatu amouent Moguntinensi, Arnoldum substituunt. Dice-
batur autem, quod Fridericus Imperator huic negotio assensum præbuerit, sed occultum.
Venerabilis vir Henricus tam manifesta peruersitate turbatus, ipsos peruersos allo-
quitur in hunc modum: Si ad Sedem Apostolicam appellarem contra vestrum iniquum
processum: Papa forsitan ipse nihil amplius attentaret, & nihil mihi accresceret, nisi labor
corporis, amissio rerum, & afflictio spiritus, & euacuatio gratiæ. Appello ergo ad Dominum Iesum Christum tamquam Iudicem iustissimum, vos cito ad
eius tribunal, ibi vobis coram summo Iudice me responsurum exhibeo. Non enim iuste,
nec secundum Deum, sed mercede corrupti, sicut placuit, iudicatis. At illi: Cum tu præ-
cesseris, nos sequemur. hæc autem ridentes & deridentes dixerunt. acta sunt hæc anno gra-
tiz * M. C. V.

* corrig.
M. C. LIII.
XI.

Dominus Henricus abiit ad quoddam Claustrum Cisterciensis Ordinis, non monachus
effectus, sed in consueto habitu vitam ducens. Arnoldus non moram faciens, cum fuisset,
vt moris est, ab Imperatore regalibus inuestitus, Moguntiam venit, ibique solemniter est
susceptus. Post annum ferè & dimidium venerabilis Henricus Præsul defunctus, Deo ad
quem appellauerat, totum processum lacrymabiliter assignauit.] hæc de obitu: verum in
tempus obitus mendum irrepsisse puto. Siquidem Dodechinus affirmat, hoc eodem an-
no Kal. Septemb. eum dem Henricum esse defunctum. De iudicio Dei aduersus Cardina-
les exhibitio hæc inferius, vt libuit, idem Conradus scribit:

OBITVS
HENRICI
QVONDAM
ARCHIEP.
MOGVNT.

XII.
CONFES-
SIVM TER-
RIBILE IV-
DICIVM DE
DVOBVS LE-
GATIS APO-
STOL. SEDIS

Rem refero, fratres, omnibus illius sæculi notissimam. Mors venerabilis Henrici multis
innotuit, peruenit etiam ad aures illorum Cardinalium, qui ab Episcopatu eum amouen-
tes, se promiserant secuturos, & ludentes ad alterutrum dixerunt: Ecce præcessit, suo tem-
pore nos sequemur. Et ecce transijt tempus breue, & ambo vna die moriuntur. Nam vnus
sedens in sede naturæ, vt purgaret ventrem, omnia intestina sua in cloacam eiecit, & ani-
mam miserabiliter exhalauit: alius manuum suarum digitos articulatim abmordens, & de
ore expuens, deformatis manibus, quasi se ipsum deuorans, expirauit. O Deus vltionum
Domine, Deus vltionum Dominus, hoc est iustum exercens iudicium. Et in his omnibus
non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Audita sunt hæc in terra nostra
& fama celebri diuulgata, nec à quoquam aliud dicebatur quàm, Benedictus Dominus,
qui venerabilis Henrici iuste iniuriam vindicauit.] Sed quæ vltio est secuta ipsum Arnol-
dum auctorem malorum omnium, suo loco ex eodem auctore Conrado dicitur. Ob pri-
uationem Henrici & ingressum Arnoldi Moguntinam Ecclesiam schismate scissam esse,
atque magnopere pessumdatam per annos decem & octo, idem Auctor affirmat. Audisti
finem hominum (si non arguantur hæc falsa) iustitiam peruertentium, de quibus si quis
scandalum patiat, quod tales habuerit Romana Ecclesia Cardinales: prouoco eum ad
Christi collegium duodecim tantum modò Apostolorum, inter quos vnus ex eis merci-
monio triginta denariorum Christum prodidit, & non ab aliquo extrinsecus accidente
passus est quid huiusmodi, sed sibi ipsi manus intulit in suspendium, ex quo medius cre-
puit, & disrupta sunt omnia viscera eius. Bonis permixtos semper fuisse & fore post inde
malos, necessitate naturæ contingit, sicut & illud ex eodem fonte dimanans, quia Neccessu
est vt veniant scandala.]

XIII. Ita quidem dicta sunt, si (vt asseritur à Conrado) res ita se habuit. At quid si eum
apertissimi mendacij arguerimus? Equidem vt res tanta prætermissa noscatur ab huius
temporis Scriptoribus omnibus, scribatur verò post sæculum ab Auctore recentiori: suspi-
cionem falsitatis haud mediocrem affert. Sed quomodo ipsum mendacium conuincatur,
accipe.

A accipe. Licet quomodo nominati fuerint isti duo Cardinales Legati, Conradus taceat:
Otto tamen Frisingensis, qui his omnibus aderat, agens de eorum legatione, eisdem
proprio nomine exactè congnat, alterumque eorum Bernardum Presbyterum Cardina-
nalem, alterum verò Gregorium Diaconum nominat. Cardinales verò istos ambos, quos
post annum ferè & dimidium post Henricum malè periisse, Conradus affirmat (licet hoc
eodem anno ipsum Henricum diem obiisse, sit certius demonstratum) constat diuities su-
peruixisse: nam ipse Bernardus Presbyter Cardinalis tituli sancti Clementis post tempus
à Conrado præscriptum vixisse reperitur, eundemque alias legationes in Germaniã ite-
dem agitate, publica monumenta testantur, nempe litteræ Hadriani Papæ ad Imperato-
rem, & Imperatoris ad eum. sed & qui Appendicem apposuit ad Ottonem, Radeuicus
eiusdem temporis scriptor, id ipsum affirmat. Nec est quod alius ab isto Bernardus Presbyter
Cardinalis inueniatur in Actis horum Pontificum vel alijs monumentis, in quibus omnium
nomina recensentur: sed vnus hic tantum Bernardus Presbyter Cardinalis tituli sancti
Clementis, de quo sup loco inferius dicendū erit. Vixit autem his diebus alius Bernardus
at non Presbyter, sed magnæ sanctitatis Diaconus Cardinalis sanctorum Cosmæ & Da-
miani, de quo Ioannes Saresberienfis in Policratico istis verbis: Bernardus Claraualen-
sis monachus, & sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconus Cardinalis Romæ degens, in ex-
cellis singulariter habitauit, excutiens manus suas ab omni munere, vt nondum natus sit,
cuius aurum vel argentum in munus acceperit.] sed de his rursus inferius in Hadriano.
Sed & Gregorius Diaconus alter Legatorum post præscriptum à Conrado tempus super-
uixisse, pariter inferius inuenitur, vnde ipse mendacij argui possit.

* Otto in
Frid. l. 2. c. 9.

* Ioan Sa-
resb. l. 5. c. 15

Hoc eodem anno octauo Idus Iulij Eugenius Papa diem obiit Tibure, cum sedisset an-
nos octo, menses quatuor, & dies tresdecim. de quo ista in vetere Codice Romanorum
Pontificum Vaticanæ bibliothecæ: Hic recuperauit Tarracinam, Setiam, Narniam, &
Arcem Fumonis, quæ à dominio Beati Petri iam diu alienata fuerant. Hic vniuit Episcopatum
Velitrensem cum Ostiensi, & sanctæ Rufinæ. Fecit hic ordinationes per men-
sem Decembrem, in quibus Diacones decem, Presbyteros vndecim, & Episcopos sexa-
ginta vnum creauit. Defunctus est apud Tibur dicta die octaua Idus Iulij, & inde per stra-
tam publicam & mediam Urbem, atque in Vaticanum cum totius Cleri & populi Ro-
mani frequentissima turba, maximo luctu, communi que omnium immensa tristitia de-
portatus est, & in ipsa Beati Petri Ecclesia coram maiori altari tumulatus.] hæc ibi de Eu-
genio Papa, quem pluribus illustratum miraculis testatur Gosfridus huius temporis scri-
ptor in fine Vitæ sancti Bernardi.

XIV.
OBITVS
EVGENII.

* Hoc item
apud Sigeb.
Chron. an.
1151.

Porrò idem Eugenius inter alia magnam inde laudem commeruit, quod munus
abstinetissimum erat, de quo ista præter asserta à S. Bernardo, habet Ioannes Saresberien-
sis in Policratico. Amplectendæ memoriæ & imitandæ sanctitatis Summus Pontifex Eu-
genius, quem vidisti, nullum omnino munus hominis litigantis recipiebat, aut cui litem
crederet imminere. Vnde cum in aduentu suo Prior quidam modicæ facultatis, cuius
causam nondum audierat, ei marcham auri deuotione multa instanter offerret: Non-
dum, inquit, domum ingressus es, & iam vis corrumpere dominum? Corruptionem
namque vir sanctus esse dicebat, quod offerebatur iudici lite pendente.] hæc de Eugenio
Ioannes Saresberienfis. Egregia de his memoria adhuc extat Tarracinæ in arce in media
turri, in pariete meridiem versus his verbis:

XV.

* Ioan Sa-
resb. l. 5. c. 19

EVGENIVS PAPA III. HOC OPVS GLORIÆ IPSIVS MEMORIAM
REPRÆSENTANS FIERI IVSSIT. QVI MIRA ANIMI. . . . .
ET HONESTI STUDIO PRÆDITVS. REGALIA MVLTÀ LONGO
TEMPORE AMISSA BEATO PETRO RESTITVIT. QVORVMDAM
VITIVM IN MODVM HONESTATIS REDEGIT. NE QVID * A QVO
QVAM PETERENT. NEVE QVID A QVOQVAM ANTE DECISAM
CAVSAM ACCIPERENT. POST DECISAM OBLATVM QVID VERE-
CVNDE. ET CVM GRATIARVM ACTIONE SVSCIPERENT. sed de suc-
cessore.

XVI.

* Iudices

Die verò sequenti, septimo Idus Iulij, conuenientibus Patribus, summa concordia e-
legerunt in Romanum Pontificem Conradum ciuem Romanum ex regione Suburræ,
filium Benedicti, Canonicum regularem, Episcopum Cardinalem Sabinensem, qui & no-
mine mutato, dictus est Anastasius eius nominis Quartus, de quo Otto Frisingensis: Eu-
genius.

XVII.
* al. c. xto
ANASTAS.
PAP. IV.
* Otto in
Frid. lib. 2.
genius. 10.

CHRISTI
1153.ANASTASII PAP. IV.
I.FRIDER. REG. ROM. 2.
MANVELIS IMP. II.

genius Papa vir iustus & religione insignis ab hac luce transiens, Anastasio homini veterano, & in consuetudine illius Curie exercitato Sedem reliquit.] hæc ipse. Qui & hoc anno ab eodem Anastasio missum esse Gerardum Cardinalem Legatum ad Fridericum Regem pro causa Magdeburgensis Ecclesie narrat. quid autem factum sit, dicitur suo loco, anno sequenti.

XVIII. Hoc eodem anno, decimotertio Kalendas Septembris sanctus Bernardus Abbas Clauallensis, anno suæ ætatis circiter sexagesimotertio, ex hoc mundo migrat in cælum. Ita namque eius felicem obitum Gofridus monachus Clauallensis quadruplici chronographia consignat, dicens: ^a Facta sunt hæc eodem anno, quo beatus Papa noster Eugenius Tertius, eiusdem Patris sancti in conuersatione sancta filius ab hac luce, vel ab hac magis caligine migravit ad lucem, cuius merita in ipsa, cui insigniter præfuit Vrbe miraculis pluribus illustrata coruscant, successore eius Anastasio Romanæ Ecclesie præfidente, regnantibus autem in Romanorum Imperio Friderico illustri, in Francorum regno piissimo Rege Ludouico filio Ludouici, principatum Ecclesie vniuersæ ac totius creaturæ visibilis & inuisibilis monarchiam tenente Dei filio IESU Christo, anno ab Incarnatione sua millesimo centesimo quinquagesimotertio.] hæc de tempore. In suis autem lucubrationibus peruenerat in Cantorum tractatione ipse Sanctus ad illum versum: ^b In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea.] perducens vltimum sermonem ad ea Apostoli verba: ^c Non sumus filij noctis neque tenebrarum, &c.] Cum haud pridem scripsisset ad Andream auunculum suum militem Templi, vltimam verò ad Arnoldum Abbatem Bonauallis dedisset epistolam de his quæ pateretur ægrotans. Postremum autem opus eius fuit, cum tempore iracundiæ factus est reconciliatio, & ^d Metense bellum deploratissimum ex insperato composuit, pacemque proscripam reuocauit. nam è lectulo vbi tenebatur ægrotans, aliquantulum releuatus, ad opus charitatis progredi coactus, ed fortior, quò infirmior apparuit.

XIX. Verè Apostolicus vir, immò verus Apostolus missus à Deo potens opere & sermone, illustrans vbique & in omnibus suum Apostolatium sequentibus signis, vt planè nihil minus habuerit à magnis Apostolis. Hic viuens iam centum sexaginta monasteria vbique terrarum erexit. Sed ista minora censenda respectu illorum, quæ extra claustra in diuersis orbis Ecclesijs, potissimum verò pro Romana est operatus Ecclesia. Qui & apud Imperatores, Reges, aliosque Principes pro omnium subleuatione, atque ipsorum met Principum salute tot tantaque peregerit. Et qui dicendus sit totius Ecclesie Catholice ornamentum simul ac fulcimentum, Gallicanæ verò in primis Ecclesie prædicandus sit summum decus, summa gloria, summa felicitas. Cuius memoria felicissima in benedictione & sanctificatione ad morum informationem & disciplinam, & in condemnationem hæreticorum in sancta Ecclesia iugiter perseveret. Potrò plura atque diuersa à diuersis affixa sunt eius sepulchro epitaphia, quæ ad finem vitæ ipsius cusa leguntur, quæ tu consulas pro arbitrio. Inter Auctores autem ipsorum primum locum tenet egregius temporis huius Poëta Adam Canonicus regularis monasterij S. Victoris Parisiensis, quem vt tamquam ex vnguibus tu leonem agnoscas, accipe quod in eius Claustro extat epitaphium à se sibi scriptum memoria dignum:

XX.
ADAMI DE
S. VICTORIS
EPITAPH.

*Heres peccati, natura filius ira,
Exilius, reus nascitur omnis homo.
Vnde superbit homo, cuius conceptio culpa,
Nasci parua, labor vita, necesse mori?
Vana salus hominis, vanus decor, omnia vana:
Inter vana nihil vanius est homine.
Dum magis alludit presentis gloria vite,
Præterit, immò fugit; non fugit, immò perit.
Post hominem vermis, post vermem fit cinis, heu, heu!
Sic redit ad cinerem gloria nostra simul.
Hic ago qui iaceo, miser & miserabilis Adam,
Vnam pro summo munere posco precem.
Peccati fateor, veniam peto; parce fatenti,
Parce Pater, Fratres parcite, parce Deus.]* ista in laudem laudatoris sancti Bernardi redundant.

IESV

IESV CHRISTI

ANASTASII PAP. IV.

FRIDER. REG. ROM. 3.

ANNVS
1154.ANNVS
I.

MANVELIS IMP. 12.

ANNVS incipit Redemptoris millesimus centesimus quinquagesimusquartus, Indict. I. secunda, quo Gerardus Cardinalis Legatus missus antea ad Fridericum, re infecta dimissus cum dedecore, moritur in via. Iam anno superiori dictum est, hanc fuisse legationem missam in Germaniam ad absoluendam causam Magdeburgensis Ecclesie, quam (vt vidimus) Eugenius Papa moriens benè inchoatam reliquerat. Sed hæc de Gerardo, & quid post hæc per Anastasium gestum fuerit, ^a Otto ita narrat: A quo Anastasio dum Cardinalis quidam Gerardus nomine ad terminandam Magdeburgensis Electi causam missus fuisset, ac Principem in eadem ciuitate Natale Domini celebrantem adijisset, cum quædam ibi secus illius nutum tractare vellet, indignationem eius incurrens, infectis negotijs pro quibus venerat, mandatis seuerioribus inglorius redire coactus, in via etiam vita decessit. Verùm Princeps missis ad Anastasium cum Guicmanno ^b nouo Archiepiscopo ab ipso intruso Nuncijs, non solum facti sui rati habitationem, sed etiam pallium obtinere eum fecit, non sine quorundam scandalo; qui ne vniquam id fieret, immobiler fixum Romanos tenere, à proprio ipsorum ore audierant. Exhinc non solum in secularibus, sed & in Ecclesiasticis negotijs disponendis auctoritas Principis plurimum creuit.] cum decreuit religio in animo eius, & temeritas in violandis iuribus Ecclesiasticis in dies magis magisque aucta, annis fermè singulis, suæ ipsius in Ecclesiam contumaciæ specimen Christiano indignum Principe daret.

Moritur hoc anno in fine ipsius, Anastasius Papa, nimix facilitatis reprehensus. de quo ea, quæ in Codice Vaticano Romanorum Pontificum reperimus scripta, prodamus in lucem, videlicet: Iste Anastasius Papa Quartus inuenta corpora SS. Rufinæ & Secundæ collocavit iuxta Baptisterium Lateranensis Ecclesie à latere eiusdem prope apsidem, & contra eandem apsidem recondidit corpora SS. Cypriani & Iustinæ, necnon reliquias sanctæ Lucie Virginis. Fecit etiam palatium apud sanctam Mariam Rotundam. Dedit Lateranensi basilicæ Ecclesiam sancti Laurentij in Campo Martio cum omnibus domibus tam sub palatio quàm iuxta palatium cum omnibus tenementis eius & pertinentijs. Dedit eidem Ecclesie Lateranensi calicem argenteum cum patena operosè factum, pensantem marchas quadraginta, thuribulum argenteum pensans marchas septem, candela bra argentea pensantia vndecim, optimam planetam albam cum auriphrygio admirabili, & pallia diuersa, & plura alia ad ornatum altaris & Ecclesie. obiit Romæ quarto Nonas Decembris, & tumulatus est in ipsa Lateranensi Ecclesia in porphyretico sepulchro.] hæc ibi. At sedes diem tantum vacauit.

In locum autem Anastasij subrogatus est Hadrianus natione Anglicus ex Episcopo Albanensi, Nicolaus dictus, de quo ista in eodem Vaticano codice habentur: Fuit natione Anglicus de Castro sancti Albani, Nicolaus nomine, qui pubertatis suæ tempore, vt in studijs litterarum proficeret, egrediens de terra sua & cognatione sua, peruenit ad Arundelam, vbi cum in scholis litteris vacaret, à Domino factum est, vt ad Ecclesiam Beati Rufi accederet, & in ea Religionis habitum, facta canonica professione, susciperet. Proficiens autem, Deo auctore, de bono in melius, Prioratum in ipsa domo prius obtinuit, & postmodum Abbatiam apicem de communi Fratrum voluntate conscendit. Accidit autem, vt pro incumbentibus Ecclesie sibi commissæ negotijs ad Apostolicam Sedem veniret, & peractis omnibus causis, pro quibus venerat, cum redire ad propria vellet: beatæ memoriæ Eugenius eum retinuit, & de communi fratrum suorum consilio in Albanensem Episcopum consecrauit. Processu verò modici temporis, cognita ipsius honestate & prudentia, de latere suo eum ad partes Noruegiæ Legatum Sedis Apostolicæ destinauit, quatenus verbum vitæ in ipsa prouincia prædicaret, & ad faciendum omnipotenti Deo animarum lucrum studeret. Ipse verò tamquam minister Christi, & fidelis ac prudens dispensator mylteriorum Dei, gentem illam barbaram & rudem in lege Christiana diligenter instruxit, & Ecclesiasticis eruditionibus informauit. Diuina itaque dispensatione Apostolatus sui diem præueniens defuncto Papa Eugenio, & Anastasio in eius locum ordinato, ad Matrem suam sanctam Romanam Ecclesiam, auctore Domino, remeavit, relinquentes

Ii 4 do

CHRISTI
1154.

HADRIANI PAP. IV.
I.

FRIDER. REG. ROM. 3.
MANVELIS IMP. 12.

do pacem regnis, legem barbaris, quietem Ecclesijs, ordinem Clericis & disciplinam, & Deo populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

IV.

Transeunte autem modico temporis interuallo obiit Anastasius Papa. In secundo die conuenientibus in vnū pro eligendo sibi Pastore cunctis Episcopis & Cardinalibus apud Ecclesiam Beati Petri, non sine diuini dispensatione consilij factū est, vt in eius personam vnanimiter concordarent; & Papam Hadrianum à Deo electum tam clericis quàm laici pariter conclamantes, eum inuitum & renitentem in Sedem Beati Petri inthronizarent, Deo auctore, * quarto Nonas Decembris, Dominicæ Incarnationis anno M.C.LIV. Indictione tertia *capta mense Septembriū*. Erat autem vir valdè benignus, mitis & patiens, in * Anglica & Latina lingua peritus, sermone facundus, eloquentia politus, in cantu Ecclesiastico præcipuus, prædicator egregius, ad irascendum tardus, ad ignoscendum velox, hilaris dator, eleëmofynis largus, & omni morum compositione præclarus.] hæc ibi, reliqua inferius suis locis.

* tertio
* Græca

V.
REGATIO
AD REG.
SICILIAE.

Post hæc autem Hadrianus Papa audito aduentu Salernum VVillemi Regis Siciliae (inquit sæpè citatum superius Romualdi Chronicon) Henricum Cardinalem SS. Nerei & Achillei ad eum misit, quem Rex recipere noluit, sed Romam redire præcepit, eò quòd in litteris Apostolicis, quas Regi portabat, Papa eum non Regem, sed VVilhelmum dominum Siciliae nominabat. De quo facto Hadrianus Papa & tota Romana Curia contra Regem turbata est & commota.]

VI.
OBITU
STEPHANI
REG. ANGL.
ET HENRI-
CI II. GRÆ-
TIO.

Moritur hoc anno Anglorum Rex Stephanus, de quo sanctus Bernardus in Malachia ait, ob dissensiones inter ipsum & Eugenium Papam vetuisse Episcopis ne se conferrent ad Romanum Pontificem. Successit autem in regnum Henricus Dux Northmanniæ filius Mathildis Imperatricis, qui repudiatam à Ludouico Rege Francorum Elionoram in vxorem duxerat. Hic rebus compositis, anno sequenti in Angliam transfretauit, vbi fuit mira omnium concordia receptus in Regem. hæc Robertus in Appendice ad Sigebertum.

VII.

Hic ipse Henricus Rex Angliæ, vbi accepisset Hadrianum gentilem suum creatum esse Romanum Pontificem, ad eum has litteras dedit, quæ inter epistolas Petri Blefensis cusæ habentur: ^a

* Petr. Blef.
epist. 163.

EPISTOLA
REG ANGL.
AD HA-
DRIANVM
PAPAM.

Aures nostras aura dulcis affluit, quia sicut accepimus, creationis vestræ nouitas tamquam aurora rutilans desolationis Romanæ Ecclesiæ tenebras propulsauit. Gaudet Sedes Apostolica viduitatis suæ solatium consecuta: gaudent omnes Ecclesiæ lucem nouam oriri videntes, & ipsam vsque ad perfectam diem crescere præstolantes. Sed gaudet præcipuè noster Occidens, quòd velut oriens nouum lumen influere promeruit oibi terræ, & Solem Christianitatis, qui versus Orientem nuper occubuit, diuino munere Occidens restituit. Nos itaque, Pater sancte, honori vestro magnificè collatantes, & diuinæ maiestatis magnificentiam deuotis inde laudibus prosequentes, Paternitati vestræ, de cuius feruore filiali deuotione confidimus, vota nostra familiaritè aperimus. Si enim carnalis filius carnales affectus patri fidenter aperit, quantò fidentiùs spiritualis spiritualia potest desideria referare? Sanè inter ceteras affectiones nostras nõ mediocriter affectamus, quòd cum diuina dextera reuerentissimam personam vestram, tamquam lignum viuificum in medio paradisi spiritualiter plantandum duxerit, & de terra nostra in suum Pomærium transplantandum: summoperè studeatis fructuosis operibus & doctrinis Ecclesiæ omnes ita reficere, quòd beatam dicant omnes generationes vestræ Beatitudinis nationem. Illud quoque sincero corde stimus, quòd spiritus procellarum, qui dignitatum culmina vehementiùs consuevit perflare, numquam à sanctitatis studio vos auellat: ne, quod absit, E altius dignitatis fastigium grauius præcipitium subsequatur. Sed & illud intimè affectamus, vt cum vniuersarum Ecclesiarum ordinatio ad vos pertineat, tales ordinare curetis sine dilationis dispendio Cardinales, qui onus vestrum sciant, & velint, & valeant supportare: non respicientes ad patriæ propinquitatem, generis qualitatem, aut potentiam quantitatem, sed quòd Deum timeant, auaritiam odeant, iustitiam sitiant, & zelo ferueant animarum. Nec modicum nostrum mouet affectum, vt cum Ecclesijs supra modum officiat indignitas ministrorum, summa sollicitudine vigilare curetis, cum super dignitatum vel Præbendarum collatione vestram continget requiri prouidentiam, ne quis indignus irruat in patrimonium Crucifixi. Cum autem felix Terra, felicitis redemptionis origine, conuersatione, ac Sanguine Christi consecrata, quæ Christiana deuotio præcipuè vene-

CHRISTI
1154.

HADRIANI PAP. III.
I.

FRIDERICI REG. ROM. 3.
MANVELIS IMP. 12.

venerari tenetur, tantis, sicut oculata fide nouistis, perturbatur nationum incurfibus, abominationibus polluitur, desiderio desideramus, quòd ad ipsius liberationem vestræ sollicitudinis vires accingatis. Illud autem olim illustre Imperium Constantinopolitanum nunc grauius desolatum, quis affectare non debeat, vt vestra prouidente prudentia consolationem recipiat opportunam? Siquidem & honoris vestræ considerationis, & commoditatis communis æmulatione affectare debemus, vt qui promotione diuina vniuersali præfideris Ecclesiæ, circa omnium Ecclesiarum informationem ac reformationem assidue vigiletis. Confidimus autem in Domino, & speramus, quòd sicut de virtute in virtutem, & de honore in honorem diuinitus sublimati, secundum ipsorum exigentiam lucere curastis; sic ad Apostolicæ sublimitatis apicem euocati subiectas Ecclesias illustrare ac inflammare curabitis, vt non sit, qui se abscondat à vestro lumine & calore: relicta talia post decessum vestrum vestigia sanctitatis, quòd terra natiuitatis vestræ, quæ de felici iucundatur origine, de felici sine poterit felicitus in Domino gloriari. Demum Paternitatem vestram & speciali confidentia requirimus & rogamus, quatenus nos, & familiares nostros, & statum regni nostri in sermonibus & orationibus vestris specialiter habere dignemini commendatos.] hæc Rex Angliæ ad Hadrianum Papam.

Post hæc autem hoc anno Fridericus Rex mense Octobris cum exercitu in Italiam descendit, atque ad euitandum tyranni nomen, quòd in transitu milites ob penuriam locis sacris damnū haud mediocre intulissent, collecticia pecunia satisfaciendum curauit. rem gestam eodem tempore consignatam Otto Frisingensis qui aderat, sic narrat: ^a Denique miles per claustra montium transiens, ob difficultatem locorum victui necessaria inuenire nequies, dum penuriam magnam (quod in exercitiis molestum esse solet) pateretur, nonnulla sacra loca violarat. Ad hæc, quamuis prædictam necessitudinis excusationem habere viderentur, expianda, Rex in toto exercitu collectam fieri iubet, & sic non modicam coadunatam pecuniam per quosdam religiosos viros duobus Episcopis, Tridentino scilicet & Brixinorensi remittendam, ac per singula Sanctorum loca, quæ damnū passa fuerant, diuidendam statuit, pulchrè communi vilitati consulens, pulchrè rectoris officium implens: vt maxima adorsurus negotia, ante omnia Rectorem & Plasmatorem omnium, sine quo nihil benè inchoatur, nihil prosperè consummatur, placandum, eiusque offensam à populo sero auertendam intenderet.] hæc ipse Otto, qui res bellicas ab eo in Italia gestas exactè pergit describere, quem consulat qui ista cupit. Extat & Landense scriptum antiquum Chronicon hoc anno inchoatum ab auctore temporis huius Ottonis Morena qui præfens aderat, & absolutum ab eius filio Acerbo Morena de rebus gestis à Friderico Imperatore in Italia vsque ad annum Redemptoris millesimum centesimum sexagesimum octauum, sed quòd schismaticæ esset factionis homo, & addictissimus schismatico Imperatori, sæpè altero pede claudicare cognoscitur.

VIII.
FRIDERIC.
CVM EXER-
CITU DE-
SCENDIT
IN ITAL.
a Otto in
Frid. lib. 2.
c. 11.

Hoc ipso anno ^b vir Apostolicus sanctitate clarus V Vicelinus Episcopus Aldemburgensis, qui in Olfatia atque VVandalia annis triginta Euangelium prædicauit antequam crearetur Episcopus, vberesque ex suo Apostolatu fructus collegit, miraculis quoque celebris ex hac vita decessit.

LANDENSE
CHRONIC.

X.
Crana. hist.
c. 16. c. 16.
Præc. lib. 12. c. 13.

Hoc itidem anno, sexto Kalendas Iulij ex hac vita in cælum migrat sanctus Lamberus Episcopus Venciensis in Gallia, qui ex monacho Lerinensi ad regimen eius Ecclesiæ à Deo vocatus, mira claruit sanctitate, eademque plurimis miraculis illustrata, res ab eo præclarè gestæ scriptis mandata sunt ab eius æquali, qui complures ex illis ipse vidit.

XI.
S. LAMBER-
TI OBITU.

Quod ad res pertinet Orientales, hoc tempore ^c Almaricus Patriarcha Antiochenus in sensu redditur Rainaldo Principi Antiocheno, à quo tractatur ignominiosè nimis: nam in carcerem detruditur, & capite melle delibuto, muscis exponitur sub ardentissimo sole. liberatur tamen opera Balduini Regis Ierosolymorum. Sed vltus est Deus sacrilegium, ingenti immissa penuria, traditoque eodem Principe in manus hostium, sed hæc pluribus Tyrius.

XI.
V. Vill. Tyr.
lib. 18. c. 1.
c. 18.
Patriarch.
Antioch.
Quanta
Passus a
Principe.

I. HADRIAN. PAP. CORONAT. FRIDERICI IMP.

MILLESIMVS centesimus quinquagesimus quintus annus salutis agitur, Indictio tertia, quo Fridericus Imperator coronatur ab Hadriano Papa Romæ in Basilica sancti Petri, decimo quarto Kalendas Iulij. Sed quæ ista præcesserunt, & tractata sunt inter ipsum & Hadrianum Papam, sunt exactè describenda. atque primùm quæ Romæ sunt gesta, ex dicto sæpè Vaticano codice, in quo eiusdem Hadriani Papæ res sunt consignatæ, prodamus in lucem. Quæ autem à Romanis Arnaldistis iterùm in Urbem bellum civile miscerentibus, atque ipso Arnaldo, qui tempore Eugenij (vt vidimus) sese turbulentius infudit in Urbem, & sub Hadriano quoque idem repetijt, sunt perpetrata, ibi ita narrantur:

II. ARNALDVS HAERE. STARCHA DENVO. TVREAT VRREM.

In diebus (inquit Auctor) illis, Hadriani Papa scilicet, Arnaldus Brixienfis hæreticus Urbem intrare præsumperat, & erroris sui venena disseminans, mentes à simplicissima veritatis via subuerrere conabatur: pro cuius expulsionem supradicti Eugenius & Anastasius Romani Pontifices plurimùm laborauerunt, sed fauore & potentia quorundam peruersorum ciuium, & maximè Senatorum, qui tunc ad regimen à populo fuerant instituti, antedictus hæreticus munitus & tutus contra inhibitionem Hadriani Papæ in eadem Ciuitate procaciter morabatur, atque ipsi Hadriano, ceterisque Patribus insidiari cœpit, & publicè atque atrociter aduersari.

III. OB CARD. VVNERA. TVM VRBS SVBICITVR INTER. DICTO.

Venerabilem namque virum domnùm Gerardum Presbyterum Cardinalem tituli sanctæ Pudentianæ ad præsentiam ipsius Pontificis euntem, quidam ex ipsis hæreticis ausu temerario in Via sacra inuadere præsumperunt, & ad interitum vulnerauerunt. Quapropter Pontifex ipse ciuitatem Romanam interdicto supposuit, & vsque ad quartam feriam maioris hebdomadæ vniuersa Ciuitas à diuinis cessauit officijs. Tunc verò præfati Senatores compulsi à Clero & populo Romano acceperunt ad præsentiam eiusdem Pontificis, & ad ipsius mandatum, supra sancta quatuor Euangelia iurauerunt, quòd prædictum Arnaldum hæreticum, & alios ipsius sectatores de tota Vrbe Romana & eius finibus expellerent, nisi ad mandatum & obedientiam ipsius Papæ redirent. Sic itaque ipsis eicctis, & ciuitate ab interdicto absoluta, repleti sunt omnes gaudio magno, laudantes Dominum pariter & benedicentes.

IV. ROMANI RECONCILIATI HADRIANO PAPAE.

In crastinum autem, videlicet in die Cœnæ Domini, concurrentes vndique de more ad animæ peccatorum remissionis gratiam percipiendam, & ex peregrinis venit ad gloriosam Ciuitatem maxima populorum multitudo: cum idem gloriosus Pontifex cum fratribus suis Episcopis & Cardinalibus, ac Procerum immensa turba de ciuitate Leonina, vbi à tempore ordinationis suæ fuerat commoratus, cum honorificentia magna exiit, & transiens per mediam Ciuitatem, vniuerso sibi populo congaudente, ad Lateranensem palatium cum iucunditate peruenit, ibique die ipso & sequenti, sexta feria, & Sabbato sancto, Pascha quoque, ac secunda, tertia, & quarta feria diuina mysteria solemniter celebravit, atque in Lateranensi palatio, secundùm antiquam consuetudinem Pascha cum discipulis suis festiuè comèdit. Celebrato itaque cum lætitia festo, singuli ad propria cum gaudio redierunt.] hæc ibi Auctor præfens assistens (quisquis fuerit) illorum temporum Scriptor anonymus.

V. VVILLELM. REX SICILIAE EXCOMMVNICATVR.

Inter hæc autem Hadrianus Papa nouum Regem Siciliae VVillelmum solemniter excommunicatione percussit. Quænam eius culpa præcesserit, ita in eisdem Hadriani Papæ rebus gestis narratum inuenimus: Eo tempore VVillelmus Rex Siciliae contra matrem & dominam suam sacrosanctam Romanam Ecclesiam procaciter cornua erexit, & congregato exercitu, terram beati Petri fecit hostiliter inuadi. Beneuetanam itaque ciuitatem aliquamdiu eius exercitus obsedit, & burgos eius incendit. Deinde fines Campaniæ violenter ingrediens, Villam cepit, & castrum Babucum, aliaque immunita loca nihilominus expugnauit. Post has ergo & alias offensas prædictus Hadrianus Papa Petri gladium exercens, ipsum Regem excommunicationis gladio percussit.] Habet vetus Chronicon monasterij Fossæ nouæ in Latio, hoc anno per exercitum eiusdem Regis crematum Ceperanum Kal. Iunij, tertio Nonas eiusdem incensum Babucum, indeque Frusinonem, & xij. Kalend. Septembris combustum oppidum Arcis.

Interea

A Interea Fridericus Teutonicorum Rex magno cum exercitu Longobardiam intrauit, VI. & ciuitatem Terdonensem diu obsedit: qua subiugata, celeriter properabat ad Urbem, & tantâ festinantia, vt meritò credi posset magis hostis accedere quam patronus.] ita codex Vaticanus, in quo descripta sunt Acta Hadriani Papæ, vbi & quæ sequuntur:

Hoc igitur cognito, Hadrianus Papa, qui apud Viterbium residebat, deliberato cum fratribus suis & Petro Urbis Præfeto, atque Ottone Frangipane consilio: misit ei obniam Iacobum tituli sanctorum Ioannis & Pauli, & Gerardum tituli sanctæ Pudentianæ Presbyteros, & Gregorium Diaconum sanctæ Mariæ in porticu Cardinales, quibus & certa capitula dedit, & formam præfixit, qualiter cum ipso pro Ecclesia deberent componere. Qui accepto mandato, cum festinatione proficiscentes, eum apud S. Quiricum inuenerunt, & accedentes ad ipsum, ab eo honorificè sunt recepti, & in tentorium deducti.

FRIDERICI VS IN VRBE M ADVENTATA.

B Post salutationem verò litteras ei Apostolicas porrexerunt, atque domini Papæ exposuerunt mandata.

In quibus continebatur inter cetera, vt redderet eisdem Cardinalibus Arnaldum hæreticum (in manus enim ipsius deuenerat) quem Vicecomites Campaniæ abstulerant à magistro Gerardo Cardinali Diacono sancti Nicolai apud Ottriculos, vbi eum ceperat, quem tamquam prophetam in terra sua cum omni honore habebant. Rex verò auditis domini Papæ mandatis, continuo missis apparitoribus, cepit vnum de Vicecomitibus, alijque valde perterritis, eundem hæreticum in manus Cardinalium statim restituit.] Quid autem post factum de Arnaldo, ex Ottone Frisingensi illud constat, eundem deuenisse in manus Petri Urbis Præfeti, ipsumque ab eo dignum in Vrbe accepisse supplicium. ait enim: Hæc & his similia cum multis diebus, id est à morte Cælestini vsque ad hæc Hadriani scilicet.] hæc Otto Frisingensis in Frisingensi lib. 2. c. 20.

VIII. ARNALDVS HAERE. STARCHA DENVO. TVREAT VRREM.

Papæ incessanter & irreuerenter ab Arnaldo agerentur tempora, cumque sententia pastorum iuste in eum & canonicè prolata, eius iudicio tamquam omnino auctoritatis vacua contemneretur: tandem in manus quorundam incidens in Tuscia finibus captus, Principis examini, Friderici scilicet, reueratus est. Et ad vltimum à Præfeto Urbis ligno adactus, ac rogo in puluerem redacto, funere, ne à stolidâ plebe corpus eius venerationi haberetur, cinis in Tiberim sparsus.] hic finis nefandissimi hæresiarchæ Urbis & orbis perturbatoris, quem & hisce carminibus Ligurinus cecinit vates:

OTTO FRISINGENSIS IN FRISINGENSI LIB. 2. C. 20.

* caduere,

* Lig. in Frisingensi lib. 3.

Vnde etiam tandem (neque enim reor esse silendum) Ne de funesto repetat postea sermo, Iudicio Cleri nostro sub Principe victus, Appensusq; Cruci flammâq; cremante solutus In cineres, Tiberine, tuas est sparsus in vndas, Ne stolidæ plebis quem fecerat improbus error, Martyris ossa nouo cinerisve foueret honore.] hæc ipse. pergunt autem Hadriani

ARNALDI CINIS DE-CANTATVS.

D

Acta:

Ceterum ante aduentum ipsorum Cardinalium idem Rex miserat Arnaldum Coloniensem, & Anselmum Rauennatensem Archiepiscopos ad præsentiam supradicti Pontificis, vt de ipsius coronatione cum eo tractarent, & de alijs insimul conuenirent. Idem responsum Cardinalibus dare non potuit, nisi prius Archiepiscopos quos miserat, recepisset. Pontifex autem, qui propter nimium suspectum Imperatoris adductus, ad Vrbeuetanam ciuitatem natura loci munitissimam transire, & illic Imperatorem disposuerat expectare: pro repentino & inopinato eius aduentu, in maiorem suspicionem cecidit. Sed cum ad locum illum tutissimum iam securè non posset transire, ad ciuitatem Castellanam festinanter ascendit, æquè præsidium inexpugnabile. Vbi, si de persona eius Rex malè cogitasset, iram illius securè declinaret, & iniquos illius cogitatus facilè posset eludere. Archiepiscopi secuti sunt eum, exponentes bonam Regis voluntatem, quam erga eum & totam Romanam Ecclesiam habebat, & alia quæ erant ipsis imposita, nihilominus ostendentes. Quibus Pontifex de consilio fratrum suorum dixit: Nisi prius recepero fratres meos Cardinales, quos ad Regem delegavi, nullum responsum vobis dabo.

Cardinales Legati eodem modo à Friderico dimissi, & Archiepiscopi à Pontifice infesto negotio redeuntes obuiauerunt sibi, dicentes ad inuicem, quòd propter eorum absentiam responsum ab vtraque parte dilatum fuerat. Ideoque habito inter se deliberationis consilio, simul venerunt ad præsentiam Regis in campo Viterbiensi, vbi Rex castra posuerat. Venerat autem ad eum Octavianus tituli sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis, non missus à Pon-

OCTAVIA-
NUS CARD
PERTURBA
T RARGI-
TVR.

à Pontifice, sed dimissus, iam parans seditionem ex schismaticis. Postquam verò dicti A
Cardinales intrauerunt ad Regem, vt haberetur consilium super eorum legatione de sa-
tisfaciendo mandato Romani Pontificis; idem Octavianus quod hauserat virus vomere
cœpit, & pacem turbare: sed breui oratione validè repressus est à fratribus Cardinalibus,
& sicut dignus erat, multa est confusione resperfus.] erat hic Romanus, genere nobili,
nempe ex Tusculanorum Comitum progenie oriundus, alter Iudas, vtpote qui in Pontifi-
cem, ipsamque Romanam Ecclesiam, & collegium Cardinalium semper, cum potuit, ali-
quid moliri conatus est, vt quæ dicentur inferius manifestius declarabunt. Quæ autem
hæc sint secuta, ita eadem Acta significant:

XI. Tandem aduersario confutato, & salubri consilio comprobato, Rex omnium Proce-
rum & militum suorum Curiam maximam congregauit, & in præsentia eorumdem Car-
dinalium allata sunt sacra pignora, Crux & Euangelia, super quæ nobilis quidam miles de
ceteris electus, cum iuratus & tertio iurare iussus esset in animam suam, & eiusdem Regis, B
iurauit vitam & membra non auferre, sed conseruare Papæ Hadriano & Cardinalibus
eius omnia sibi debita iura, nec malam captionem facere, nec honorem, nec bona sua au-
ferre ab eis, nec auferri permittere. Sed & si quis auferre vellet, omnimodè prohibere &
contradicere. post illatam verò iniuriam pro posse suo & abdicare facere, & emendare
atque conseruare. Hoc itaque iuramento (sicuti dictum est) & à Rege præstito, & à
Cardinalibus ipsis cum alacritate recepto, accepta licentia, concito gradu Cardinales
sunt reuersi ad summum Pontificem; vniuersa quæ fecerat sibi & fratribus suis, cum dili-
gentia referentes. Placuit ergo summo Pontifici & eius collateralibus, quòd talis securitas
ei à Rege data, & per consilium Principum suorum firmiter est roborata. Ideoque omni
mala suspicione sublata de medio, Regiæ petitioni de imponenda ipsi Imperij corona be-
nignè annuit, & vt se inuicem viderent, locus congruus, & dies certus ab vtraque parte
statutus est.

XII.
OCCURSUS
PONTIFICIS
CVM REGE.

Perrexit igitur Rex cum exercitu suo in territorium Sutrinum, & castrametatus est in
campo Craſto: Pontifex autem ciuitatem Nepeſinam descendit. Et secundo die, occur-
rentibus multis Teutonicorum Principibus, complurima laicorum & Clericorum multi-
tudo ad sæpedictum Regem, cum Episcopis & Cardinalibus vsque ad ipsum tento-
rium cum iucunditate est deductus. Cum autem Rex de more eidem Papæ officium
stratoris non exhiberet, Cardinales turbati & valdè perterriti, abierunt retrorsum, & in
prædictam ciuitatem Castellanam se receperunt, relicto Pontifice in territorio Regis.
Quocirca dominus Papa turbatus, & quid sibi foret agendum, incertus, licet tristis, de-
scendit, & in præparato sibi saldistorio sedit. Tunc Rex ad eius vestigia prociidit, & deoscu-
latis pedibus, ad pacis osculum accedere voluit, cui idem Pontifex protinus locutus est in
ista verba:

XIII.
VT REGES
ET IMPER-
RATORES
ROMANI
INSER-
VIANT
PAPAE.

Quandoquidem tu mihi illum consuetum & debitum honorem subtraxisti, quem præ-
decessores tui Orthodoxi Imperatores pro Apostolorum Petri & Pauli reuerentia præ-
decessoribus nostris Romanis Pontificibus exhibere vsque ad hæc tempora consueuerunt:
donec mihi satisfacias, ego te ad pacis osculum non recipiam. Rex autem respondit, &
dixit; se hoc facere non debere. Ea propter, remanente ibidem exercitu, totus sequens
dies sub istius rei varia collocutione decurrit. Tandem requisitis antiquioribus Principi-
bus, qui cum Rege Lothario ad Papam Innocentium venerant, & prisca consuetudine
diligenter inuestigata: ex relatione illorum, & veteribus monumentis iudicio Principum
decretum est, & communi fauore totius regalis Curie roboratum, quòd idem Rex pro
Apostolorum prædictorum reuerentia prædicto Papæ Hadriano exhiberet stratoris offi-
cium, & eius streguam, *suppedaneum scilicet*, teneret ad conscendendum in equum.

XIV.
REX IM-
PLET MV-
NVS STRA-
TORIS.

Alia igitur die Regis mota sunt castra, & in territorium Nepeſinum iuxta locum, qui
dicitur Tabula, fuerunt translata, sicut à Principibus fuerat ordinatum. Rex Fridericus
præcessit aliquantulum, & appropinquante domino Papa tentorio Regis, per aliam viam
transiens descendit, & occurrens Rex ei, quantum est iactus lapidis, in conspectu exercitus
officium stratoris cum iucunditate impleuit, & streguam fortiter tenuit. Tum verò Pon-
tifex eundem Regem ad pacis osculum primò recepit.] hæc Acta de rebus extra
Vrbem effectis. Ita quidem obsequentem se in omnibus piè sancteque præbuit Pontifici
Fridericus, ne prætermittamus in eo quæ sunt laudanda laudare, sicut & consueuimus de-
testari in eodem, quæ abhorrent à pietate.

Iama

A Iam verò Romanorum Arnaldistarum legationem ad eundem Fridericum Regem
tunc allatam audiamus, referente eam Ottone Episcopo Frisingensi, qui ait: ^a At Roma-
norum ciues de Principis aduentu cognoscentes, prætentandum ipsius animam legatione
adiudicarunt. Ordinatis ergo Legatis industrijs & litteratis, qui eum inter Sutrium & Ro-
mam adirent, accepto prius de securitate viatico, sicque præsentatis regalis excellentiæ
Consistorio viris, taliter adorsu sunt:

XV.
DE LEGA-
TIONE A
ROM. MISSA.
Ottone Epiſ.
lib. 2. c. 21.

Vrbis Legati nos, Vrbis non paruum momentum, Rex optime, ad tuam à Senatu po-
puloque Romano destinati sumus excellentiam. Audi serena mente, benignis auribus,
quæ tibi ab alma orbis domina deferuntur Vrbe, cuius in proximo, adiuuante Deo, futu-
rus es Princeps Imperator & dominus. Pacificus si venisti, immò quia (vt arbitror) venisti,
gaudeo. Orbis Imperium affectas, coronam præbitura gratanter assurgo, iocanter occurro.
B Cur enim suum visitaturus populum non pacificè adueniret, non gloriosa munificentia
respiceret, qui indebitum Clericorum excussurus iugum, ipsius magna ac diutina expe-
ctatione præstolatus est aduentum? Reuertantur opto, pristina tempora, redeant rogo, in-
clyræ Vrbis priuilegia: orbis Vrbs sub hoc Principe recipiat gubernacula; refrænietur hoc
Imperatore, ac ad Vrbis reducatur monarchiam orbis insolentia. Tali rector Augusti
sicut nomine, sic induatur & gloria.

XVI.
ORATIO LE-
GATORVM
ROMANO-
RVM.

Scis quòd Vrbs Roma ex Senatoriæ dignitatis sapientia, ac Equestris ordinis virtute ac
disciplina à mari vsque ad mare palmites extendens, non solum ad terminos orbis dilata-
uit, quin etiam insulas extra orbem positas orbi adiciens, principatus illic propagines pro-
pagauit. Non illos procellosi fluctus æquorum, non hos scopulosa & inaccessibleis rupes
Alpium tueri poterant: Romana virtus indomita cuncta perdomuit. Sed exigentibus pec-
catis, longè positis à nobis Principibus nostris, nobili illo antiquitatis insigni (Senatum lo-
quor) ex inerti quorundam desidia neglectui dato, dormitante prudentia, vires quoque
minui necesse fuit. Assurrexi tuæ ac diuæ Reipublicæ profuturum gloriæ ad sacrosanctum
Vrbis Senatum Equestrisque ordinem instaurandum, quatenus huius consilij, illius ar-
mis, Romano Imperio tuæque personæ antiqua redeat magnificentia. Numquid hoc pla-
cere non debet tuæ nobilitati? Nonne etiam remunerabile iudicabitur tam insigne faci-
nus, tamque tuæ competens auctoritati?

XVII.

Audi ergo Princeps patienter & clementer pauca de tua ac de mea iustitia, prius autem
de tua quam de mea. etenim ab Ioue principium. Hospes eras, ciuem feci: adueni fuisse,
ex transalpinis partibus Principem constitui. Quod meum iure fuit, tibi dedi. Debes ita-
que primo ad obseruandas meas bonas consuetudines, legesque antiquas mihi ab anteces-
soribus tuis Imperatoribus idoneis instrumentis firmatas, ne barbarorum violentur rabie,
D securitatem præbere, officialibus meis, à quibus tibi in Capitolio acclamandum erit, vsque
ad quinque millia librarum expensam dare, iniuriam à Republica etiam vsque ad effusio-
nem sanguinis propellerè, & hæc omnia priuilegijs munire, sacramenti que interpositione
propria manu confirmare.

XVIII.

Ad hæc Rex tam superbo quam inusitato orationis tenete iusta indignatione inflam-
matus, cursum verborum illorum de suæ Reipublicæ ac Imperij iustitia, more Italico lon-
ga continuatione, periodorumque circuitibus sermonem producturum interrupit, & cum
corporis modestia, oris que venustate regalem seruans animum, ex improuiso non impro-
uisè respondit:

XIX.
QVID FRI-
DERICVS
AD LEGA-
TOS ROMA
MISSOS.

Multa de Romanorum sapientia seu fortitudine hæcenus audiuius, magis tamen de
sapientia. Quare satis mirari non possumus, quòd verba vestra plus arrogantia tumore in-
sipida, quam sale sapientiæ condita sentimus. Antiquam tuæ proponis Vrbis nobilitatem,
diuæ tuæ Reipublicæ veterem statum ad sidera sustollis. Agnosco, agnosco, vt & tui Scri-
ptoris verbis vtar, fuit, fuit quondam in hac Republica virtus; quondam dico, atque o vri-
nam tam veraciter quam libenter, nunc dicere possemus. Sensit Roma tua, immò & nostra
vicissitudines rerum: sola euadere non potuit æterna lege ab Auctore omnium sancitam
cunctis sub lunari globo degentibus sortem. Quid dicam? Clarum est, qualiter primò
nobilitatis tuæ robur ab hac nostra Vrbe translatum sit ad Orientis urbem regiam, & per
annorum curricula vbera deliciarum tuarum Græculus esuriens fuxerit. Superuenit Fran-
cus, verè nomine & re nobilis, eamque quæ ad huc in te residua fuit, ingenuitatem fortiter
eripuit. Vis cognoscere antiquam tuæ Romæ gloriam, Senatoriæ dignitatis grauitatem,
tabernaculorum dispositionem, Equestris ordinis virtutem & disciplinam, ad consuetum
Annal. Eccl. Tom. 12. K k proce-

XX.

CHRISTI
1155.HADRIANI PAP. IV.
I.FRIDERICI IMP. I.
MANVELIS IMP. 13.

procedentis intemeratam ac indomitam audaciam? Nos tram inuere Rempublicam, penes nos cuncta hæc sunt. Ad nos simul omnia hæc cum Imperio dimanarunt. Non cessit nobis nudum Imperium: virtute sua amictum venit, ornamenta sua secum traxit. Penes nos sunt Consules tui, penes nos est Senatus tuus, penes nos est miles tuus. Proceres Francorum ipsi te consilio regere, Equites Francorum ipsi tuam ferro iniuriam propellere debebunt.

XXI.

Gloriaris me per te vocatum esse: me per te primò ciuem, post Principem factum: quod tuum erat à te suscepisse. Quæ dictis nouitas, quam ratione absõna, quam veritate vacua sit, æstimationi tuæ prudentumque relinquitur arbitrio. Reuoluamus modernorum Imperatorum gesta, si non diu nostri Principes Carolus & Otto nullius beneficio traditam, sed virtute expugnatam, Græcis seu Longobardis Urbem cum Italia eriperint, Francorumque apposuerint terminis. Docent hæc Desiderius & Berengarius tyranni tui, in quibus gloriabaris, quibus tamquam Principibus innitebaris. Eos à Francis nostris non solum subactos & captos fuisse, sed & in seruitute ipsorum consensisse, vitam finisse, vera relatione didicimus. Cineres ipsorum apud nos reconditi euidentissimum huius rei representant indicium. Sed dicis: Vocatione mea venisti. Fateor, vocatus fui. Redde causam, quare vocatus fuerim. Ab hostibus pulsabaris, nec propria manu, Græcorumve mollitie liberari poteris: Francorum virtus inuitatione adscita est. Implorationem potius quam vocationem hanc dixerim. Implorasti misera felicem, debilis fortem, inualida validum, anxia securum. Eo tenore vocatus (si vocatio dicenda est) veni. Principem tuum militem meum feci, teque deinceps vsque in præsentiarum in meam ditionem transfudi. Legitimus possessor sum: eripiat quis, si potest, clauam de manu Herculis. Siculus, in quo confidis, forte hæc faciet? Ad priora respiciat exempla. Nondum facta est Francorum siue Teutonicorum manus inualida: Deo largiente, vitaque comite, & ipse temeritas suæ quandoque capere poterit experimenta.

XXII.

Iustitiam tuam quam tibi debeam, exquiris. Taceo quòd Principem populo, non populum Principi leges præscribere oporteat. Prætermitto, quòd quilibet possessor possessionem suam ingressurus, nullum conditionis præiudicium pati debeat. Ratione contendamus. Proponis (vt mihi videtur) trium sacramentorum exactionem. De singulis respondeo. Dicis me debere iurare, vt leges antecessorum meorum Imperatorum eorum priuilegijs tibi firmatas, & bonas consuetudines tuas obseruem. Apponis etiam, quòd patriæ vsque ad periculum capitis tuitionem iurem. Ad ista duo simul respondeo: Ea quæ postulas, aut iusta sunt, aut iniusta. Si iniusta sunt, nec tuum erit postulare, nec meum concedere: si iusta, recognosco me hæc & debendo velle, & volendo debere. Quare superfluum erit voluntario debito, & debitæ voluntati sacramentum apponere. Quomodo enim tibi tuam iusticiam infringeres, qui quibuslibet in finis etiam quod suum est seruare cupio? Quomodo patriam, & præcipuè Imperij mei sedem vsque ad periculum capitis non defenderem, qui & ipsius terminos non sine eiusdem periculi æstimatione (quantum est in me) restaurare cogitauerim? Experta est hoc Dania nuper subacta, Romanoque reddita orbi, & fortasse plures prouinciæ pluraque sensissent regna, si præsens negotium non impedisset.

XXIII.

Ad tertium venio capitulum. Affirmas pro pecunia quadam iuramentum præberi à mea debere persona. Proh nefas! A tuo, Roma, exigis Principe, quod quilibet lixa potius petere deberet ab iustiore. A captiuis hæc penes nos exiguntur. Num in captiuitate detineor? Num vinculis hostium vrgeor? Nonne multo & forti stipatus milite inclytus sedeo? Cogetur Princeps Romanus contra suam voluntatem cuiuslibet præbitor esse, non largitor? Regaliter & magnificè hæc tenus mea cui libuit, & quantum decuit, & præcipuè benè de me meritis dare consueui. Sicut enim à minoribus debitum ritè expeditur obsequium, sic à maioribus meritum iustè rependitur beneficium. Hunc, quem alibi à diuis parentibus meis acceptum seruaui morem, citibus cur negarem, Urbemque meo introitu lætam non facerem? sed meritò non iusta iniustè petenti cuncta iustè negantur. Hæc dicens, & non sine condigna mentis indignatione orationem terminans conticuit.

XXIV.
REDEUNT
LEGATI
ROMANO-
RVM IN
VRBEM.

Porro quibusdam ex circumstantibus inquirentibus ab his qui missi fuerant, an plura dicere vellent: paulisper deliberantes, in dolo responderunt, se prius ea quæ audierant, conciuibus suis referre, & tunc demum ex consilio ad Principem redire velle, sic accepto comite, à Curia egredientes ad Urbem cum festinatione reuertuntur. Rex dolum præsentens, consulendum super hoc negotio patrem suum Romanum Pontificem decernit. Cui ille: Romanæ plebis, fili, adhuc melius experieris veritatem. Cognosces enim in dolo

eos

CHRISTI
1155.HADRIANI PAP. IV.
I.FRIDERICI IMP. I.
MANVELIS IMP. 13.

A eos venisse, & in dolo redisse, sed Dei nos adiuuante clementia dicentis: ^a Comprehendam sapientes in astutia sua, præuenire eorum poterimus veritas insidias. Maturato igitur præmittantur fortes & gnari de exercitu iuuenes, qui Ecclesiam Beati Petri Leoninam que occupant castrum. In præsidijs equites nostri ibi sunt, qui eos, cognita voluntate nostra, statim admittent. Prætereà Octavianum Cardinalem Presbyterum, qui de nobilissimo Romanorum descendit sanguine, fidelissimum tuum eis adiungemus. sicque factum est. Eliguntur proxima nocte panè vsque ad mille armatorum equitum lectissimi iuuenes, summoque diluculo Leoninam intrantes Urbem, Ecclesiam Beati Petri, vestibulum & gradus occupaturi obseruant. Redeunt ad castra nuntij, hæc læta reportantes.] hucusque Otto. In litteris ipsius Friderici ad eumdem Ottonem de rebus à se gestis hæc adiunguntur: ^b Apud Ost. anulib. i. de rub. gestis Frid. imp.

B Otto cetera de Imperatoris coronatione summatim perstringit, quæ paulò latius in Actis ipsius Hadriani Papæ ita narrantur:

Post hæc autem versus Urbem simul procedentes, pro eo quòd ab eis populus Romanus discordabat (licet munitionem Beati Petri in potestate sua Pontifex detineret) placuit tamen, vt in manu valida ciuitatem Leoninam Rex intraret. Positis igitur extemplo castris, & deliberato festinanter consilio, atque dispositis quæ ad coronationem opus erant: eadem die ante horam tertiam Rex ad gradus Sancti Petri armatorum maxima multitudine stipatus accessit: ibique depositis vestibus, quas gerebat, solemniori se habitu induit, & ad Ecclesiam beatæ Mariæ in Turri, in qua eum ante altare Pontifex expectabat, profectus est. Et manus imponens, consuetam professionem, & plenariam securitatem (secundum quod in Ordine continetur) publicè exhibuit ipsi Pontifici. Relicto ibidem Rege Pontifex ad altare Beati Petri conscendit. Cuius vestigia Rex cum processione subsequens ad altare per portas Argenteas, orationem intra Ecclesiam in Rota porphyretica super eumdem Regem dixit primus Episcopus Cardinalis, alius ex Episcopis dixit aliam, tertiam verò tertius Episcopus dixit, & vnctionem ante Confessionem Beati Petri nihilominus contulit.

Missaque incepta, & Graduali post Epistolam decantato, Rex ad Pontificem coronandus accessit, & præsentatis Imperialibus signis, gladium, sceptrum, atque Imperij coronam de manibus eiusdem Papæ suscepit. Quo facto, statim tam vehemens & fortis Teutonicorum conclamantium in vocem laudis & lætitiæ vox emissa concrepuit, vt terribile tonitruum de cælo crederetur cecidisse.] Tempus autem coronationis Friderici Otto Fringenensis signat: ^c Cum benedictione debita Imperij coronam accepit anno regni sui quarto, mense Iunio, decimo quarto Kal. Iulij, cunctis qui aderant acclamantibus, ^d Otto in Frid. lib. 2. c. 22.

D Deumque super tam glorioso facto glorificantibus.] amplius his verò ipse Fridericus in epistola ad Ottonem de rebus à se gestis hæc habet de die: Missa celebrata ad altare sanctorum Apostolorum Petri & Pauli in honore sanctæ Mariæ Virginis, quia Sabbatum erat, benedictionem coronæ Romani Imperij largiter super caput nostrum effudit.] hæc ipse pergunt Acta. His igitur ante horam nonam in pace & tranquillitate peractis: populus Romanus, qui clausis portis apud castrum Crescentij residebat armatus, ignorans quæ facta fuerunt, sine consilio & deliberatione maiorum, ad ciuitatem Leoninam paulatim ascendit, & eorum qui remanserant in porticu, spolijs violenter detractis, omnes quos reperit vsque ad Imperatoris castra persequendo fugauit.

Inualecentibus autem clamoribus, eorumdemque resonante inopinato tumultu, Teutonicorum exercitus ad arma velociter conuolauit: strictis mucronibus ab vtraque parte acriter dimicatur. Quid plura? cæsi sunt multi, & plurimi capti. Tandem populus ipse non sine multorum suorum iactura intra portas ipsius castri seipsum recepit. Pontifex autem sicut benignissimus Pastor ac pius Pater super tanto excessu valde tristis, eidem populo, tamquam suo gregi debita charitate compassus est. Cuius casum releuare desiderans, pro liberatione suorum omnium apud eiusdem Imperatoris clementiam diutius laborauit, & affectuosas preces instanter facere non cessauit, donec vniuersos Urbis captiuos de manibus Teutonicorum ereptos in potestatem Urbis præfecti Petri restitui fecit.

De cetero autem Imperator simul ac Pontifex exeuntes de sinibus Urbis, per campum iuxta Tiberim processerunt ad vadum de Manliano, ibique fluuium ipsum cum exercitu transeuntes, intrauerunt Sabinensem Comitatum, & per Farfam & Castrum Depoli transitum facientes, in Vigilia Beati Petri peruenirent ad pontem Lucanum, in quo nimirum

Annal. Eccl. Tom. 12.

K k 2

rum

CHRISTI
1155.HADRIANI PAP. IV.
I.FRIDERICI IMP. I.
MANVELIS IMP. I3.

rum loco pro tam gloriosæ solemnitate celebrante moram facere decreuerunt. Et ut Ecclesia Dei & Imperium decore ampliori clarescerent, cum deliberatione statutum, ut ad laudem Dei, & exultationem Christiani populi prædictus Romanus Pontifex & Imperator ad Missarum solemniam in illa die pariter coronati procederent. Dignum namque satis erat, ut illorum duorum Principum Apostolorum solemniam, duo Summi Urbis Principes, cum læticia & magno gaudio celebrarent eorum, qui suscepta à Domino potestate ligandi atque soluendi, portas cæli claudunt & aperiant quibus volunt.

XXIX.
TIBURTINI
DEDUNT SE
IMPERATO-
RI.

Tunc verò Tiburtini tamquam perfidi & contumaces à dominio & iurisdictione Beati Petri se subtrahere cupientes, postposita fidelitate, quam domino Papæ Hadriano atque eius successoribus iurauerant, ad præsentiam ipsius Imperatoris accedere præsumpserunt, & clauibus ciuitatis ei assignatis, seipos cum ciuitate Tiburtina iuri & dominio eius tradiderunt. Quod factum Pontifex cum tota Romana Ecclesia nimium grauiter & omnino intolerabiliter ferens, super tanta iniuria Beato Petro absque aliqua rationabili causa illata cum eodem Imperatore conquestus est, & ut ciuitatem ipsam, quæ ab antiquo iure Beati Petri esse dignoscitur, sibi restitueret, ipsum tamquam proprium Romanæ Ecclesiæ Aduocatum attentius exorauit. Augustus autem habito cum Principibus suis consilio, & cognita rei veritate, ilicd ciuitatem ipsam ipsi restituit, & per litteras quæ inferius annotantur, eidem Tiburtinis iniunxit, quatenus eidem Papæ, tamquam domino & Patri suo fideliter obediant, & seruire omnino studeant. Ita quidem, ne sicut Romanos, ita & Romanum aduersus se Pontificem concitaret, in cuius manu esset Principem Capuæ, Ducem Apuliæ, & ipsum denique iuncto fœdere Regem Siciliæ commouere. Præceptio autem facta tunc Tiburtinis ita se habet:

XXX.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus vniuersis ciuibus Tiburtinis gratiam suam & bonam voluntatem, &c.

FRIDER.
IMP. CON-
STITUTIO
VT TIBUR-
TINI OBS-
DIANT PA-
PÆ.

Vniuersitatem vestram nosse volumus, quod ob Beati Petri principis Apostolorum teuerentiam, dilectissimo atque in Christo Reuerendissimo Patri nostro Hadriano Papæ ciuitatem dimissimus Tiburtinam, saluo tamen super omnia iure Imperiali. Huius rei gratia omnes & singulos Tiburtinos à fidelitate, quam nuper nobis iurastis, absoluiimus, attentius vobis præcipiendo mandantes, quatenus eidem venerabili Papæ fideliter assistatis, deuotè seruiatis, atque sicut domino vestro deuotè obedite studeatis, scientes, sicut iam dictum est, à iuramento fidelitatis, quod nuper fecistis, vos absolutos, saluo in omnibus iure Imperiali, &c.] & quidem laude dignissima. pergunt Acta:

XXXI.

At quoniam æstiuus calor iam nimis excreuerat, & maxima multitudo ipsius exercitus propter intemperiem insueti aëris, vel mortis periculum, vel exitialem infirmitatem incurrebat: communis voluntas, & instans petitio Principum fuit, ut Imperator ad propria (quod & factum est) sine dilatione rediret. hæc Acta. Otto autem conflictum inter Romanos & Germanos pluribus profecutus est, & reliqua, quæ redeunti Imperatori contigerunt in via, cum ei dimicandum fuit aduersus Spoletinos, ab eodem Imperatore superatos, & aduersus latrones fauces Alpium obsidentes, aliaque nonnulla, quæ tu si cupis, pro arbitrio eundem Ottonem consulas, & de his etiam epistolâ eiusdem Imperatoris. Incredibile dictu, quàm prospera cuncta cesserint Imperatori, quousque de Romana Ecclesia benè meritus est. Nam audi ipsum in epistola ad Ottonem ista prædicantem cum agit de reditu suo: Inde venimus Spoletum, & quia rebellis erat, & Comitem Guidonem Guerram, & ceteros Nuntios nostros in captiuitate tenebant, assultum ad ciuitatem fecimus. Mirabile & inscrutabile iudicium Dei. A tertia vsque ad nonam munitissimam ciuitatem, quæ pænè centum turres habebat, vi cepimus, igne videlicet & gladio, & infinitis spolijs acceptis, pluribus igne consumptis, funditus eam destruximus. Inde euntes versus Anconam, Palæologum nobilissimum Principem Græcorum, & Maroducum socium eius cum ceteris Nuntijs Constantinopolitanis obuios habuimus. Qui ut in Apuliam iremus, & hostem vtriusque Imperij V Vilhelmum potentia virtutis nostræ contere vellemus, infinitam pecuniam nobis dare sponponderunt. Quia verò militia nostra propter multos labores & bella nimis attrita fuit, placuit magis Principibus redire, quàm in Apuliam descendere.] sed ad res gestas Hadriani Papæ reuocetur oratio.

XXXII.
VOCATVR
HADRIANVS
PAP. IN
CAMPANIAM.

Quamnam autem fuerint anni huius Hadriani Papæ rerum gestarum reliqua, ex iisdem Actis sic accipe: Eodem tempore prædictus Rex Siciliæ, postquam excommunicationis sententia percussus est, in contemptu cœpit haberi à suis, & cum salubria fidelium suorum

CHRISTI
1155.HADRIANI PAP. IV.
I.FRIDERICI IMP. I.
MANVELIS IMP. I3.

A rum consilia de satisfactione præstanda contemneret, in sua elatione & fatuitate ferè solus remansit. Quippe maiores eius, Comites ac Barones in maioribus Apuliæ ciuitatibus, vbi à tanta cum peruersitate reuocare nullatenus potuerunt: eo relicto, Nuntios suos ad dominum Papam Hadrianum, tamquam ad principalem dominum destinaverunt, rogantes, ut ad illas partes dignaretur accedere, & terram eam, quæ B. Petri iuris esse dignoscitur, & personas ac eorum bona in manu & potestate sua reciperet. Tunc Pontifex super his habito cum fratribus consilio, congregata Comitum & aliorum Baronum nobilium tam de Vrbe quàm de Campania & alijs circumiacentibus locis decora militia: circa festum sancti Michaelis mensis Septembris, descendit ad sanctum Germanum. vbi recepta fidelitate & homagio à Roberto Principe Campano, & Andrea Comite, alijsque illarum partium nobilibus, præmisit eos ante faciem suam, ut præpararent viam ei, & praua in directa facerent, & aspera in vias planas. Ipse verò post aliquot dies per castrum Mignani, & per Capuanam ciuitatem transitum faciens, vsque ad Beneuentum, Domino comite processit, & omnes ferè illarum partium Barones, eorumque terras, & circumpositas ciuitates ad fidelitatem Beati Petri & suam, tamquam principalis dominus in eadem ciuitate recepit.

Interea Imperator Græcorum de thesauro pecuniam per quemdam Principem suum nomine Palæologum misit Anconam. Scripsit etiam eidem Pontifici, rogans & petens ab eo, ut de ciuitatibus Apuliæ, quæ sitæ sunt in maritimis, & tres eidem Imperatori eo tenore concederet, ut ipse ad expugnandum dictum Regem, & de tota Sicilia expellendum sufficientes eidem Pontifici vires tam in pecunia, quàm in militibus & alijs armorum præsidijs indeficiente conferret. Pro ijs ergo, quæ contra dictum Regem quotidie tractabantur, V Vilhelmus erroris sui poenitentia ductus, ad matris suæ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ & domini & Patris sui eiusdem Romani Pontificis obedientiam redire cum omni humilitate disposuit. Quocirca Electum Catanensis Ecclesiæ cum quibusdam de maioribus aulæ suæ ad præsentiam ipsius Pontificis accessurum vsque Salernum transmisit. Quibus plenariam potestatem dedit, ut gratiam & pacem domini Papæ ab eo humiliter quærent, & satisfactionem plenariam, quæ continetur inferius, cum firma securitate ipsi præstarent.

In primis petebat absolui secundum Ecclesiæ morem, deinde homagium & fidelitatem eidem Pontifici facere promittebat, & quod omnes quoque terræ suæ Ecclesiæ cum plenaria libertate restitueret; tria castra pro illis dandis, Paludum videlicet, Montem Fuscum, & Muronem cum pertinentijs suis in propriam hereditatem Ecclesiæ Romanæ daret. Romanam præterea, quæ tunc aduersabatur Pontifici, suis armis & pecunia eidem domino Papæ subiugaret: post recuperatam domini Papæ & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ gratiam, tantum pecuniæ, quantum Græci obtulerant, largiretur. Auditis itaque Pontifex huiusmodi oblationibus, venerabilem virum Hubaldum Presbyterum Cardinalem tituli sanctæ Praxedis tunc Ostiensis Episcopum dominus Papa transmisit Salernum, quatenus à præfatis Nuntijs inquireret, si ea quæ fuerant promissa, veritate certa inniterentur. & quod inueniret, sibi referret. Factum ita est, & redeunte Episcopo Cardinali, omnia quæ promissa ex parte Regis fuerant, inuenta vera sunt, & ad complendum parata. Bonum igitur visum est eidem Pontifici, ut tam vtilis concordia, & cum tam magno honore Ecclesiæ compositio deberet admitti. Sed quia maior pars fratrum alta nimis & omnino incerta sentiens, consentire nullatenus voluit, disturbatum est totum quod oblatum fuerat, & penitus refutatum. repugnabant enim Cardinales illi qui addicti erant Imperatori, & non nisi quod ipsi placere scirent, probandum putabant: in reliquis autem se aduersarios obijciebant. quod sæpè factum ab eis in maximum Romanæ Ecclesiæ detrimentum.

At quamuis quæ ex Actis Hadriani Papæ sunt recitata, vera omnino esse reperiantur, multa tamen in eis prætermissa esse noscuntur memoria digna. visum est totius rei gestæ seriem petere à certo Auctore huius temporis accuratè scriptâ, à V Vilhelmo nimirum Tyrrio Archiepiscopo, in quo tamen aliqua sunt elucidatione digna. qui res gestas sic auspiciatur ab ouo: His diebus inter dominum Papam Hadrianum (de quo prædiximus) & Regem Siciliæ dominum V Vilhelmum domini Rogerij bonæ memoriæ filium graues ex causis quibusdam ortæ erant inimicitia, & in guerram noxiam res prodierat, ita ut sententiam excommunicationis dominus Papa in eum iacularetur.] & paulò post: Interea Rex Siciliæ Beneuentanam vrbe, Ecclesiæ Romanæ familiare domicilium, Principibus suis mandata obfidere, & vigentissimis angustijs eius præcipit arctari habitatores. Quod verbum dominus Papa molestè ferens supra modum, vicem ei æqua lance volens refundere, Principes

XXXIII.
VILHELMVS
REX
SICILIAE
RESPICTITXXXIV.
CONDITIO-
NES PRO-
POSITAE A
VILHELMO
PAPÆ.XXXV.
Tyr. l. 18.
c. 2.DISCOR-
DIAE IN-
TER REG.
SICIL. ET
PAP.

proprios contra eum nititur armare. nec in ea parte fraudatus est à desiderio suo. Nam potentissimum regni sui Comitem, eiusdem Regis amitæ filium, Robertum videlicet de Bassauilla, cum multis alijs viris nobilibus, quibus auxilium consiliumque Romanæ Ecclesiæ perpetuò non defuturum pollicebatur, contra eum insurgere persuasit. Exules quoque, quos tam ipse quàm pater eius de regno eiiciens, bonis fecerat extorres paternis, viros inclytos & armis potentes, dominum videlicet Robertum de Surreto Principem Campanum, Comitem quoque Andream de Rupe canina, & alios multos exhortationibus suis prouocauerat, ut in regnum redirent, & ad iure hereditario sibi debitas accederent possessiones, Romanam Ecclesiam eis in perpetuum non defuturam, in verbo Pontificali spondens eis firmissimè. Vtrumque nihilominus, Imperatorem videlicet Romanorum & Constantinopolitanum, alterum ore ad os & manifestè, quia adhuc erat in Italia, alterum verò per litteras, sed occultè ad occupandum Siculum regnum sollicitat.]

XXXVI.
CONTRORSIA IN
TER HOSPITALARIOS
ET PATRIARCHAM.

^a Tyr. lib. 18.
cap. 67.

Post hæc autem, antequam cetera prosequatur Auctor, digreditur ad profectionem Patriarchæ Ierosolymitani in Italiam, ad conueniendum Hadrianum Pontificem, dum in his bellicis occupationibus occupatus detineretur. Causam autem eius profectionis fuisse narrat controuersiam inter ipsum & milites Hospitalarios ratione decimarum obortam, cuius causa fuit ipsi cum suis summus Pontifex conueniendus, eò quòd (ut premisit) iidem Hospitalarij priuilegio Pontificio exempti essent à iuribus Patriarchæ, & subiecti tantummodò Romano Pontifici, qui de ipsis & in ipsos ius diceret. Postquam ergo (pergit ^a Tyr.) sæpè ac sæpius tam dominus Patriarcha, quàm reliqui Ecclesiarum Prælati apud eòdem Fratres sua iura reposcendo non proficiebant (ut præmisimus) ad Romani Pontificis hinc inde processum est auditorium. Assumens ergo dominus Patriarcha sibi, licet longæuus esset & ferè centenarius, de Ecclesiarum Prælati dominum Tyrensem Archiepiscopum, & de Suffraganeis eius dominum Fridericum Acconensem Episcopum, Almaricum Sidoniensem Episcopum, dominumque Balduinum Cæsariensem Episcopum, dominum Renerum Sebastenum Episcopum, dominum Herbertum Tiberiadensem Episcopum, vernalis temporis gratia respirante, cum primùm mare flatibus exagitatum hibernis, spirante Fauonio, cœpit se reddere placabilius, iter aggressi, auctore Domino, Hydruntum Apuliæ urbem maritimam prospeto cursu attigerunt.

XXXVII.
ADVENTVS
Patriarchæ
Ieros. in
ITALIAM.

Interea dum Pontifices Orientis vnà cum domino Patriarcha fines attigissent Apuliæ (ut præmisimus) Constantinopolitanus Imperator verbum domini Papæ prosecutus, immissis de Principibus suis cum infinita pecunia, consentientibus eis illarum partium Proceribus, regionem violenter inuaserant, ita ut postquam dominus Patriarcha cum suis ab Hydrunte vsque Brundisium peruenisset, domini Imperatoris familia urbem prædictam, tradentibus eam ciuibus, iam recepisset in suam, solo præsidio ciuitatis, in quo pauci erant, in fidelitate domini Regis perseuerante. Comes quoque Robertus, de quo superius fecimus mentionem, cum ijs qui partes suas tam Regis odio quàm eius gratia sequebantur, Tarentum, Barum, egregias metropoles, & omnem maritimam regionem vsque ad regni terminos violenter occupauerat. Prædicti verò magni & inclyti viri, Robertus Princeps Capuanus, & Comes Andreas vniuersam Campaniam, quæ vulgari appellatione dicitur Terra laboris, vsque Salerno, & vsque Neapolim, & vsque sanctum Germanum sibi vendicauerant: eratque tota regio in tanto motu, ut nusquam quies, nusquam securitas esset transire volentibus. Romanorum etiam Imperator dominus Fridericus circa partes Anconitanas cum exercitibus suis moram faciens, tantam in legionibus, quas in Italiam introduxerat, cladem patiebatur, ut deficientibus maioribus & nobilioribus Imperij Principibus, vix decimus quisque superesset. Vnde eos qui supererant, ad propria redire volentes, cohibere non valens, ipse quoque ad reditum, licet inuitus accingebatur. Multa enim supererant negotia, & maximè contra eum dem Siculum Regem, quæ eius exigebant præsentiam, hoc ipsum erat tempus, quo V. V. V. deprecebat quàm instantissimè pacem, nec audiebatur, ut dictum est superius. Pressus enim tot tantisque vndique hostibus iisdemque potentibus, respirandi sibi neque dabatur locus. Quæ autem post hæc secuta sint, suo loco sequenti anno dicentur.

XXXVIII.
^b Idem c. 7. 8.

Modò autem vnà cum V. V. Tyrio prosequamur res gestas à Patriarcha Ierosolymitano, cum pluribus Episcopis ab Ierosolymis ad Hadrianum Pontificem properante: ^b Dominus porrò Patriarcha (inquit Tyrus) cum suis confortibus itineris anxie deliberabat, qua via ad dominum Papam in tanto tumultu posset accedere: vndique enim præclia,

præclia, vndique seditiones omnem videbantur aditum præclusisse. Anquetinus quoque quidam Regis Siciliæ Cancellarius urbem obsedit Beneuentanam, Nuntijsque domini Patriarchæ qui ad hoc missi fuerant, ut ei à prædicto Cancellario ducatum implorarent, omnino negavit per partes illas transitum, quæ tamen via multò ceteris erat compendiosior. Tandemque habito quorundam prudentum consilio, viam maritimam secutus, cum omni comitatu suo Anconam peruenit: missis inde ex latere suo quibusdam Episcopis, qui dominum Imperatorem Romanorum, iam, ut diximus, ad propria redeuntem, verbis eius salutarerent, & pro negotijs eius ad dominum Papam litteras obtinerent Imperiales. Quod & factum est, licet ipse Imperator urbem Senogallias, & Pisaurum iam pertransisset, pro redeundo sollicitus.

At verò dominus Patriarcha cum suo comitatu Romam versus iter dirigens, dominum Papam à ciuitate Narniensi egressum, quasi fugientem prosequeretur. Tandem Romam veniens, ibique per dies aliquot facta mora, cum ei nuntiatum esset, apud urbem Ferentinum dominum Papam gressum fixisse, illuc incunctanter properat, ut de negotio pro quo venerat, experiri tentaret. Dicebant quidam (*nempe Papæ aduersarij, à quorum ipse ore pendebat*) dominum Papam, ut eum tædio afficeret, & grauaret sumptibus, eum studiosè declinare: nam muneribus in finitis corruptus, in partem Hospitaliorum dicebatur se dedisse procliuem, qui iam ad eum multò ante præuenerant. Alij dicebant urbis Beneuentanæ gratia, quæ obsidione claudebatur, ut diximus, eum tam maturato aduenisse itinere. Illud tamen erat euidentis, fauorem suum & familiarium suorum Hospitalarijs nimis indulgisse; dominum verò Patriarcham cum suis quasi adulterinos filios factu quodam & indignatione à se repellere quasi indignos. Postquam igitur Patriarcha ad prædictam urbem peruenit, obrulit se de more Apostolicis aspectibus: vbi & malè receptus & peius habitus: inuitis ex plurima parte Cardinalibus, certum de domini Papæ mentis conceptu & *habitatione reportant argumentum. Ille tamen quorundam prudentem amicorum suorum fretus consilio, totum hoc dissimulans, sicut homo seuerus erat, dominum Papam frequentabat, diebus festis assiduus erat in Consistorio, Episcoporum suorum cœtu venerabiliter circumseptus: cui etiam Aduocatorum turba, quoties opus erat, iugis assistebat, officium adimplere parata.

Data igitur vtrisque partibus audientia, cum iam per multos dies vtrimque inutiliter esset decertatum: videns dominus Patriarcha, & per quosdam familiares amicos suos intelligens, quòd non proficeret, sumpta licentia, conditionem referens deteriore confusione indutus & reuerentia, aggressus est ad propria redire. De tanta autem Cardinalium turba vix reperti sunt duo vel tres, dominus videlicet Octavianus, dominus Ioannes de sancto Martino, qui eiusdem domini Patriarchæ, dum esset Tyrensis Archiepiscopus, Archidiaconus fuerat, qui Christum sequentes, eius ministrum in causa sua piè vellent fouere. Alij omnes abeuntes post munera, secuti sunt vias Balaam filij Bofor.] en vides Lector, quàm fuerit Patriarcha deceptus, qui nefarios homines, factiosos, Pontifici aduersarios prædicat sanctos, reliquos verò magni nominis Cardinales ex vitæ sinceritate & litteris vndique conspicuos ita infamiae tota reliquerit scriptis inustos. Sed qui boni, qui verò mali fuerint, ad eòdè suis ipsorum factis vniuerso Christiano orbi declaratum est, ut illi non indigeant commendatione, istis inutilis sit prorsus omnis defensio. pergit verò Tyrus: ^a Dominus verò Papa, vrgentibus eum curis domesticis, transcurfa Campania, Beneuentum peruenit.] quæ autem post hæc acciderint, suo loco dicuri sumus anno sequenti.

Hoc eodem primo sui Pontificatus anno, ipso ingressu in Pontificium thronum, Hadrianus Papa, quòd suarum partium esse sciret, vniuersalis Ecclesiæ populum in Catholicam coagulare concordiam, pacem & vnitatem in primis omnibus insinuare: ad Græcos sæpè scissura diuisos solidæ vnitati compaginandos, Legatos misit ad Constantinopolitanum Imperatorem Emmanuelem, quibus inter alia pro eadem facienda firma concordia litteras dedit ad Basilium Achridenum Thessalonicensem Archiepiscopum, huius temporis in Orientali Ecclesia magni nominis virum. has Dei beneficio hæcenus conseruatas, & in Orientalis iuris codice casas, hic describendas putauimus. sic enim se habent, hoc in codice inscriptæ titulo: ^b

Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei venerando fratri Thessalonicensium Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex quo per inuidiam, hostem antiquum, Constantinopolitana sedes à sacrosancta Romana

xxxix.

* dubitatio-
ne

xl.

xli.

^b Extat in
Cod. Iuris
Orient.XLII.
HADRI. PAP.
EPIST. AD
ARCHIEP.
THESSAL.

mana & Apostolica (quod sine lacrymarum inundatione vix famur) Ecclesia seipsam se-
paravit, & hominis inimicus proprium malitiæ venenum effudit, & à matris obedientia
liberi secesserunt, vnitatisque locum binarius subiit: laborem multum & studium, qui nos
præcesserunt B. Petri successores adhibuerunt, vt schisma de medio tolleretur, & vnitati
Ecclesiæ, qui se ab ea separarunt, redderentur. Quamobrem & nos qui hoc tempore Apo-
stolicæ Sedis curam suscepimus, vt Deo placet, pro omnibus Ecclesijs, quæ sunt intra ter-
rarum orbem constitutæ, quamuis B. Petri virtutibus par nihil habeamus, ministerio. ta-
men fungi cogimur. Ad id credidimus attendendum, ne connumeremur (quod absit) ijs
quos per Prophetam Dominus reprehendit, dicens: ^a Quod eiectum est non introduxistis,
quod infirmum non sanauistis, & quod periit non quæsiuistis, & quod confractum non
obligastis. Ideoque ad introductionem liberorum in locum Ecclesiæ & vnitatis, inuentio-
nemque. ^b amissæ drachmæ properemus, & Apostolico præcepto incitati in eos, ^c qui do-
ctrinæ sermones aspernantur, vt persuasum habeamus, moderari & Fidelium admonitio-
nem tempestiuè intempestiuè factam. Et illius exemplo edocti, qui erat gloriæ Dominus, ^B
& omnia in sua potestate habens ^d inclinare fecit cælos, & descendit, acceptaque serui for-
ma, ^e seipsum exinaniuit, vt ouis amissæ suo gregi restitueretur. Vnde frater in Christo, di-
lectionem tuam his litteris admonemus, vt hanc rem diligenter cures. Nam vna sola est
Ecclesia, & vna sola sanctificationis Arca, in quam vnum quemque Fidelium è diluuiio ser-
uari oportet: & circa vniõnem eius modis omnibus labores: tuaque cogitet prudentia, vt
Ecclesia Dei non possit diuisa consistere, vt omnem animam viuentem è præsentis diluuij
procellis, ^f intra vnam Arcam Ecclesiæ congregari oporteat ad Beatum Petrum omnium
Fidelium gubernatorem.

^a Exech. 34

^b Luc. 15.

^c 2. Tim. 4

^d Psal. 17.

^e Philip. 2.

^f Gen. 17.

XLIII.

Traditum est, quoniam modo sancti Patres, diuino Spiritu illuminati, omnium Ecclesia-
rum primatum sacrosanctam Romanam Ecclesiam absolutè obtinere iusserint, & ad eius
sententiam omnium iudicium referri præscripserint, & ad tollendâ de medio diuisionem,
ad vniõnem Ecclesiæ, ad coniunctionem diuisi parietis, propter Dei dilectionem, propter
animæ salutem, & propter fruitionem gloriæ, quæ non marcescit, vigilanter aduerte. Pri-
mum apud te ipsum, deinde in alijs, quatenus diuina gratia largitur, da operâ, vt grex cum
Ecclesia vniatur, & qui seipfos Dominicas oues constituentur, ad gregem Beati Petri reuer-
tantur, qui ^g Domini iussu eorum curam suscepit. Nos quidem in hoc non temperariam
laudem spectamus, non prætereuntem gloriam quærimus, qui pascendi suscepimus offi-
cium (seruos nos omnium Dei seruorum confitemur) sed cum Dominum & magistrum
nostrum, vt vnum mortuum resuscitaret in corpore, profectum fuisse, & lacrymatum legi-
mus ad sepulchrum, & dixisse, ^h Lazare, exi foras: iudicamus indignum, si Domini retinea-
mus talentum, & quos possumus, in anima resuscitare negligamus. Quod superest, dilectos
filios nostros Balduinum & Balditzioninum præsentis tabellarios ad dilectissimum filium
nostrum Emmanuelem Imperatorem Constantinopolitanum à religioso cœtû missos, di-
lectioni tuæ studiosè commendamus, rogantes vt per dilectionem Dei, beati que Petri &
Sedis Apostolicæ, & pietatis cultum, aspectu gratioso in eorum necessitatibus consolatio-
nem adhibeas. De tua valetudine cupimus per litteras fieri certiores.] hæcenus Hadria-
nus Papa ad Archiepiscopum Thessalonicæ.

^g Ioan. 21.

^h Idem 11.

XLIV.

BASILII
ACHRID.
ARCHIEP.
THESS. AD
HADRIAN.
PAP. EPIST.

Ad hæc autem ipse Basilius ista responderet:
Legimus tuam epistolam, sanctissime Papa, ex qua perspeximus ingenij tui sublimita-
tem, humilitatis profunditatem, latitudinem tuæ erga Deum dilectionis, & affectionis, per
quam non coangustatur Apostolicum cor tuum, quin potiùs viscera dilantur ad susci-
piendum acquirendumque omnium Ecclesiarum Christianos. Vocem tuam agnouimus
per litteras, alloquentem nos ad aures mentisque intima: audiuius loquentem vt patrem,
vt pastorem, vel potiùs Archipastorem. Nam quasi pater filios, qui à te abalienati videntur,
sub paternis sinus tuos cogis, eorumque sollicitudinem habes: quasi pastor autem, vt oues
errantes reuocas, quasi pastorum pastor, pastoralem tuam & diuinitus infusam scientiam
nos doces, ne greges negligamus, sed totis viribus prospiciamus, vt ei, quod malè habet,
sedulò medeamur. Audiuius reuocantem ad seipsum, & ad vocem tuâ conuersi sumus.
Plane si alienos à tua sanctitate filios nos ipsos existimassetimus, aut longè à pastoralis cura
tua separari voluissetimus, nequaquam agnouissetimus vt paternam vocem, neque ad pasto-
rem receptui canentem conuersi fuissetimus. Nam iuxta verbum Domini, nemo vniquam
ⁱ noscet extraneorum vocem, sed potiùs ab ea fugiet.

ⁱ Idem 10.

Quid

A Quid igitur ad nos errantis ouis similitudo, sanctissime Papa? Quid imago amissæ
drachmæ? Nos enim è sinu tuo excidisse negamus, & filiorum appellationem, aut pasto-
ralem curam non refugimus, vt tale conuictum nobis exprobraretur. Turò autem ac firmiter
Dei gratia stetimus in Beati Petri confessione, & quem ille confessus est & prædicauit,
confitemur & prædicamus; nihil ex Synodalibus sanctorum Patrum decretis innouantes,
nec adijcientes Euangelicis & Apostolicis verbis ad vnum apicem vsque vel iota vnum.
Didicimus enim à Gentium præcone, quàm grauis impendeat ijs pœna, qui talia audent.
Ersi enim ego, inquit, ^a vel Angelus de cælo annuntiauerit vobis præter id, quod accipi-
stis: anathema esto. Hoc metuentes, viuificam & incruentam hostiam, vt qui accepit à
Domino nobis tradidit, sic exhibemus, Iudaicam quidem humilitatem, & Legis um-
bram superascendentes: cum Iesv autem & eius Discipulis in sublimis gratiæ palatium
conscendentes, & panem comedentes, non afflictionis (vt Lex ^b ait) sed lætitiæ, & cor-
^c reuera confirmantem.

XLV.

^a Galat. 1.

^b Deut. 16.

^c Psal. 103.

Quòd si, vt pastores illi, desipimus (quod absit, nec tantum in nos possit malignus) de-
quibus Ieremias Propheta lamentans ait: ^d Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Dominus?
& qui Legi adhærebant nesciuerunt me: & pastores in me impij fuerunt. Si tales tibi vide-
bamur, sanctissime Pater: quoniam pacto posses nos aliter nominare quàm oues erran-
tes, & drachmam perditam, & multorum dierum mortuum in sepulchro iacentem? ve-
rùm ne eam de nobis opinionem concipias. Neque enim aliud nouimus fundamentum,
quàm quod substructum est: eademque tecum prædicamus & docemus ego, ijsque om-
nes, qui ad magnam Apostolicamque sedem Constantinopolitanam pertinemus. Et vnus,
qui in vtrisque Ecclesijs personat sermo Fidei, idemque sacrificatur Agnus, qui tollit peccata
mundi Caritus, inter Occidentales Antistites, qui sub tuum principale culmen agunt,
& nos qui ab oriente Soli sublimi Constantinopolitana sede sacerdotij accepimus splen-
dorem, quamuis parua quædam offendicula in medio interiecta nos separarint, & ex vno
eodemque spiritu multos fecerint. Quæ omnino tollere de medio, & velut lapides, iuxta
^f propheticum sermonem, è via projicere, vnitatemque Ecclesiarum sine offendiculo con-
stituere, tux sanctitatis erit: quæ Christi exemplo, velut è cælo prospiciens, distantia in
vnum congregare vult & potest. Nos enim pauci sumus, & paruo gregi præsumus, medio-
crem quidem, & vt guttam, dicendi facultatem habentes, virtutis autem nequidquam par-
ticipes; etiam si tua sanctitas contrarij persuasionis decepta, maxima quædam de nobis
suspicata sit ex dilectione quorundam, qui hîc peregrinati nos allocuti sunt.

XLVI.

^d Ierem. 2.

^e 1. Cor. 3.

^f Thren. 4.

Tua autem integritas, vndique perfecti Christi, tam sede quàm peritia & vitæ splendore,
XLVII.
inaginem & similitudinem referens, poterit omnino dissidio causam præbentia scandala
remouere, & Ecclesijs vniõnem soliditatemque restituere. Habet autem ad hoc sanctitas
tua vniõnem & adiutorem potentissimum, & inter Imperatores maximum ac summum
pietate, qui & viribus inexpugnabilis, & prudentia excellens, & inter omnes bonos, qui
vniquam admirationi fuerunt, celeberrimus: cuius nutui & nos parebimus, & serui Domi-
nicæ voluntati obsequemur.] hucusque Basilij Archiepiscopi Thessalonice ad Hadrianum
Papam responsio per epistolam, qua se non abscissum ab Ecclesiæ Catholicæ vnitatem profi-
teatur, licet quibusdam ritibus discreparet Orientalis Ecclesia ab Occidentali, secundum &
illud, quod habet huius pariter sæculi scriptor classicus Petrus Abbas Cluniacensis in epi-
stola ad sanctum Bernardum, docetque his verbis: ^g Testes sumus & nos temporis nostri,
qui Romanam Ecclesiam & totam Latinam linguâ offerre Deo salutare sacrificium azy-
panis videmus, cum Græca Ecclesia, & maxima Orientis pars ac barbaræ, sed Christianæ
gentes sacrificare de fermento dicantur. Cum hoc ita sit, nec antiqui, nec moderni propter
tam celebres & famosas vsuum dissonantias à charitate murua descuerunt; quia nihil
quod fidem vel charitatem læderet, in his omnibus inuenerunt.] hæc Petrus. sed & audi
sanctum Bernardum de his ita scribentem ad Eugenium: Ego addo & de pertinacia Græ-
corum, qui nobiscum sunt, & non sunt, iuncti Fide, pace diuisi. Quamquam & in Fide
claudicauerunt à semitis rectis.] ita quidem etiam penes doctos & Catholicæ Fidei studio-
sos Græcorum Antistites ista persuasissima fuere semper. At cum regimen Ecclesiæ Con-
stantinopolitanæ imperiti, refractarij, nugaces, gloriæ Latinorum emuli suscipere, ex diuer-
sitate sacrorum rituum, dogmatum quoque sacrorum diuersitatem existimantes, hostes
implacabiles effecti, persecutionem aduersus Latinos Orientem petentes odio immenso
hæcenus excitare non desistunt. sed de his satis, redeamus ad Hadrianum.

^g Petr. Clun.

lib. 5. ep. 15.

DIUERSI-

TAS RITVVM

NON SCIN-

DIT ECCLE-

SIAM.

Con-

XLVIII. Contigit autem his primordijs Pontificatus eius ad ipsum venisse gentilem suum Ioan- nem Anglum, patria Saresberiensem, cum idem Pontifex ærumnis pressus, cum eo sermo- nem habuit de graui molestia, quam subiret in administratione Pontificatus; quæ ipse Ioannes digna putauit, vt perpetuitati scriptorum monumentis consecrarentur. ait enim: Dominum Hadrianum, cuius tempora felicia faciat Deus, huius rei testem inuoco, quia Romano Pontifice nemo miserabilior est, conditione eius nulla inferior. Et licet nihil aliud lædat, necesse est vt citissimè vel solo labore deficiat. Fatetur enim in ea Sede se tantas miseras inuenisse, vt facta collatione præsentium, tota præcedens amaritudo, iucunditas & vita felicissima fuerit. Spinofam dicit Cathedram Romani Pontificis, in tantum acutissi- mis vsquequaque consertam aculeis, tantæque molis, vt robustissimos premat, terat, & comminuat humeros. coronam & phrygium clara meritò videri, quoniam ignea sunt. Se numquam à natali solo Angliæ malle exisse, aut in claustro beati Rufi perpetuò latuisse di- cit, quàm tantas (nisi quia diuine dispensationi reluctari non audeat) intrasse angustias. Dum superest, ipsum interroga, & crede experto. Hoc etiam mihi sæpissimè adiecit, quòd cum de gradu in gradum à claustrali clerico per omnia officia in Pontificem summum ascen- derit, nihil vniquam felicitatis aut tranquillæ quietis vitæ priori adiectum est ab ascensu. Et vt verbis eius vtar (nihil enim cum præsens sum, sui gratia vult apud se absconditum esse ab oculis meis) in incude, inquit, & malleo semper dilatauit me Dominus, sed nunc oneri, quod infirmitati meæ imposuit, si placet, supponat dexteram, quoniã mihi importabile est. Nõne ergo miseria dignissimus est, qui pro tanta pugnat miseria? Sit sanè diuissimus qui eligitur, sequenti die pauper erit, & infinitis ferè creditoribus tenebitur obligatus. Quid ergo erit ei, quem nulla vocat electio, sed repugnante in membris Christo, ambitio cæca & cruenta non sine sanguine fraterno intrudit? Hoc quidem est Romulo succedere in parricidijs, non Petro in commissi dispensatione ouilis.] ista Ioannes.

Joã. Saresb in Polyer. l. 8 c. 23.

CONGRES- SVS IOAN- NIS SARES BER CVM HADR. PAP.

XLIX. Habet hæc demum de Hadriano in fine anni huius Chronicon Fossæ nouæ: Postea ven- nit Apostolicus cum Cardinalibus vii. Idus Octob. Soram, & dedicauit ibi Ecclesiam sanctæ Mariæ.] quæ adhuc persistat Ecclesia Cathedralis.

I. SEQUITVR annus Redemptoris millesimus centesimus quinquagesimus sextus, Indictio- ne quarta, quo Hadrianus Papa Beneuenti obsessus vnà cum suis à VVilhelmo Siciliae Rege, vt liberare se cum suis ac ciuitatem posset, subire cogitur pacis condiciones indignas. Sed quæ ista præcesserint, ab huius temporis auctore VVilhelmo Tyrio sic accipe: Interea Rex Siciliae dominus VVilhelmus audiens, & crebris edoctus legationibus, quòd in partibus Apuliæ Comes Robertus de Bassailla vnà cum Græcis regionem occupasset violenter, in Campania verò Princeps Capuanus & Comes Andreas latè sua diffuderint imperia; do- minus quoque Papa in Beneuentum se receperat, vnde omnibus prædictis viris & animos ministrabat: congregatis ex vniuersa Sicilia & Calabria militaribus copijs, cum ingentibus expeditionibus in Apuliam peruenit. Vbi statim circa Brundisium, fugiente Comite Roberto, primo Marte fudit Græcorum copias, & attrito penitus eorum exercitu, duces eorum captos vinculis mancipauit, gazas quoque quas intulerant valdè multiplices, suis intulit tam potenter quàm feliciter ærarijs. Inde recepta vniuersa regione, quæ ab eo defe- cerat, & populis gratia restituta, Beneuentum obsidet, vbi tam dominum Papam cum suis Cardinalibus, quàm ciues vniuersos affecit molestijs, vt & victus deficeret, & de salute redderet valde sollicitos. Vbi Nuntijs interuenientibus, conditionibus occultis reformata est pax inter eos, exclusis omnibus alijs à fœdere, qui domini Papæ iussionibus tantis se laboribus immerferunt & periculis.

Tyr. lib. 18. cap. 8.

REX SICIL. VVILHEL. MICVS MA- LAS CON- DIT. COGIT SVH RE PONTIF. II.

Videntur ergo prædicti nobiles viri, quòd contra spem accidisset eis, & quòd dominus Papa non obtenta eis domini Regis gratia, pacem sibi & Romanæ Ecclesiæ, ipsis exclusis, fecerat, solliciti; anxij pro se cœperunt disquirere, quonam modo possent sanos & inco- lumes extra regnum se facere. Comes itaque Robertus & Andreas cum quibusdam alijs nobilibus viris in Lombardiam properantes, ad dominum Imperatorem se contulerunt.

Princeps verò Capuanus ceteris infelicior, dum Garilianum nauigio transire parat, à suis vectoribus, cum suos iamiam transituros expectaret, captus est, & Regis fidelibus traditus, in Siciliam deductus est, vbi continuo carcere, & cæcitate violenter inducta, miserabiliter vitam finiuit.] hucusque Tyrius. At quomodo potuit Hadrianus liberasse alios, qui nec seipsum nec suos liberare potuit, nisi conditionibus indignis valdè susceptis, quas nullus hæctenus Pontifex à quibusuis implacabilibus Romanæ Ecclesiæ hostibus suscepisset tanta iactura Ecclesiasticæ libertatis?

Idotiam Ligur. l. 1. c. 4.

Quomodo autem & per quos S.R.E. Cardinales ista tractata sint, petendum est ex eius- dem Hadriani Pontificis vitæ Actis, in quibus ista scripta leguntur:

Prædictus dominus Hadrianus venerabiles viros, Hubaldum tituli sanctæ Prædixedis, item Iulium tituli sancti Marcelli, & Rolandum tituli sancti Marci Sedis Apostolicæ Can- cellarium, Presbyteros Cardinales ad Regem direxit, quatenus ex parte Beati Petri cum- dem commonerent, vt ab eius offensis omnino cessaret, de illatis damnis satisfaceret, & iura matris suæ sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ ipsi pacificè conseruaret. Quibus benignè susceptis atque tractatis, post mutuam colloquutionem, & diuersorum altercationem capi- tulum, Rex ipse cum eodem Papa, eis mediantibus, concordauit. Et veniens Rex ipse ad Ecclesiam sancti Marci iuxta Beneuentum positam, ad pedes eiusdem Pontificis hu- militer se prostravit, & ligium homagium, & fidelitatem coram circumstantium maxima Episcoporum, Cardinalium, Comitum, Baronum, & aliorum multitudine, Ortone Fran- gipane iuramentum pro eo interponente, ipsi fecit. Recepto itaque dicto Rege ad pacis osculum, collatis magnis muneribus ex auro & argento & feris pannis Pontifici, eiusque fratribus, & toti eius Curia, ab inuicem læti & cum gaudio discesserunt.] hucusque de his Acta. At de his omnibus, quæ cum Hadriano Papa à Rege Siciliae VVilhelmo per vim & metum transacta sunt, extant diplomata tum Regis, tum etiam ipsius Hadriani Ponti- ficis, ex duobus exemplaribus petita, altero Vaticanæ b bibliothecæ, altero basilicæ sancti b Coll. Plat. Petri scripto codice, quorum habita collatione, hic tibi ipsum regium diploma, quod in- lib. 1. fol. 2. tegrum perseuerat, primo loco posuimus. sic enim se habet:

IN NOMINE DEI AETERNI & Saluatoris nostri IESV Christi. Amen.

Domino Hadriano Dei gratia S.R.E. summo Pontifici charissimo domino & patri nostro reuerendo, eiusque successoribus VVilhelmus eadem gratia Rex Siciliae, Ducatus Apuliae, & Principatus Capuæ.

IV. VVILHELME REGIS SIC. DIPLOMA AD HADR. PAP.

Nostræ semper consuetudinis extitit, animum nostrum in triumphis & maximis humi- liare successibus, & tunc nos attentius ad omnipotentis Dei obsequium, & cultum man- suetudinis exponere, cum ad maiorem prosperitatem & gloriam nos vidimus peruenire: tales in tranquillis & prosperis rebus erga nostri Redemptoris obsequiũ inueniri volentes, vt perceptorum à Rege omnium Regum beneficiorum non appareamus ingrati, & maio- res successus atque victorias de brachio virtutis Dei iugiter sperare possimus. Huius qui- dem nostræ consuetudinis consideratione inducti, cæsis & comprehensis in manu bellica ad laudem & gloriam nominis Dei Græcis & barbaris nationibus, quæ regnum nostrum nulla earum vi, sed proditorum nostrorum dolo sitate intrauerant, deuictis & fugatis de fi- nibus regni nostri turbatoribus pacis, & proditoribus nostris, humiliandos nos sub omni- potenti manu Dei decreuimus, & ad cultum humilitatis propensius intendendum.

Discordijs igitur illis, quæ inter Romanam Ecclesiam fuerant agitatae, finem con- gruum imponere cupientes: cum appropinquauissemus ciuitati Beneuenti, & inimici nostri ante faciem indignationis nostræ fugissent, venerabiles Cardinales vestros Hubal- dum tituli sanctæ Prædixedis, & Iulium tituli sancti Marcelli Presbyteros Cardinales, & cum eis Rolandum tituli sancti Marci Presbyterum Cardinalem & Cancellarium ve- strum, quos ad nostram præsentiam direxistis, eo quo decuit honore suscepimus, & desi- derium ac monita vestra de bono pacis ex ore ipsorum libenti animo audientes, ipsi, & Maione magno Ammirato Ammiratorum dilecto fideli & familiari nostro, & Hugone Panormitano, & Romualdo Salernitano venerabilibus Archiepiscopis, & VVilhelmo Calano Episcopo, & Martino Cauensi Abbate fidelibus nostris mediantibus, in hunc vo- bificum per eos pacis deuenimus concordiaque tenorem; videlicet vt de capitulis illis, de quibus inter maiestatem vestram & nos controuersia vertebatur, quod subscriptum est, obseruetur.

De appellationibus quidem ita. Si aliquis clericus in Apulia, & Calabria, & alijs terris quæ

VI.

quæ Apuliæ sunt affines, aduersus alium clericum de causis Ecclesiasticis querelam habuerit, & a Capitulo, aut Episcopo, vel Archiepiscopo suo, seu alia Ecclesiastica persona suæ provincie non poterit emendari: liberè tunc si voluerit, ad Ecclesiam Romanam appelleret. Translationes in Ecclesijs fieri, si necessitas aut vtilitas Ecclesiæ aliquem de vna Ecclesia ad aliam vocauerit, & vos, aut vestri successores concedere volueritis. Consecrationes & visitationes liberè Romana Ecclesia faciet Apuliæ vel Calabriæ ciuitatum, vt voluerit, aut illarum partium quæ Apuliæ sunt affines, ciuitatibus illis exceptis, in quibus persona nostra vel nostrorum heredum in illo tempore fuerit, remoto malo ingenio, nisi cum voluntate nostra nostrorumque heredum. In Apulia, & Calabria, & partibus illis quæ Apuliæ sunt affines, Romana Ecclesia liberè legationes habebit. Illi tamen, qui ad hoc à Romana Ecclesia fuerint delegati, possessiones Ecclesiæ non deuantent. In Sicilia quoque Romana Ecclesia consecrationes & visitationes habeat, & si de Sicilia personas aliquas Ecclesiastici ordinis vocauerit, magnificentia nostra nostrorumque heredum pro Christianitate facienda, vel pro suscipienda corona, remoto malo ingenio, retinebit quas prouiderit retinendas. Cetera quoque ibidem habebit Romana Ecclesia, quæ habet in alijs partibus regni nostri, excepta appellatione & legatione, quæ nisi ad petitionem nostram & heredum nostrorum, ibi non fiet. De Ecclesijs & monasterijs terræ nostræ, de quibus Romanæ Ecclesiæ quæstio mota fuit, sic fiat: Vos quidem & vestri successores in eis habebitis eas, quæ in ceteris Ecclesijs, quæ sub nostra potestate consistunt, solitæ sunt accipi consecrationes & benedictiones à Romana Ecclesia; & debitos insuper & statutos ei census exoluent. De electionibus quidem ita fiat. Clerici conueniant in personam idoneam, & illud inter se secretum habebunt, donec personam illam excellentiæ nostræ pronuntient, & postquam persona celsitudini nostræ fuerit designata, si persona illa de proditoribus, aut inimicis nostris vel heredum nostrorum non fuerit, aut magnificentiæ nostræ non exiterit odiosa, vel alia in ea causa non fuerit, pro qua non debemus assentire, assensum præstabimus.

Profectò vos nobis, & Rogerio Duci filio nostro, & heredibus nostris, qui in regnum pro voluntaria ordinatione nostra successerint, concedetis regnum Sicilia, Ducatum Apuliæ, Principatum Capuæ, cum omnibus pertinentijs suis, Neapolim, Salernum, & Malphiam cum pertinentijs suis, Marchiam, & alia quæ ultra Maritimam debemus habere, & reliqua tenimenta, quæ tenemus, à prædecessoribus nostris hominibus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ iure detenta, & contra omnes homines adiuuabitis honorificè manutenerè. Pro quibus omnibus vobis vestrisque successoribus, & S. R. E. fidelitatem iurauimus, & vobis ligium fecimus, sicut continetur in duobus similibus Capitularibus, quorum alterum penes vestram maiestatem sigillo nostro aureo, alterum verò sigillo vestro signatum penes nos habetur. Et censum sexcentorum schifatorum de Apulia & Calabria, quingentorum verò de Marchia, vel æquiualens in auro vel argento nos ac nostros heredes Romanæ Ecclesiæ statuimus annis singulis soluturos, nisi fortè impedimentum aliquod intercesserit, quo cessante, census ex integro persoluetur. Omnia verò prædicta, quæ nobis concessistis, sicut nobis, ita etiam & heredibus nostris concedetis, quos pro voluntaria ordinatione nostra statuerimus, qui sicut nos, vobis vestrisque successoribus & Ecclesiæ Romanæ fidelitatem facere, & quæ præscripta sunt, voluerint obseruare. Vt autem quæ supradicta sunt, tam vestro quam vestrorum successorum tempore obtineant perpetuam firmitatem, nec nostris aut nostrorum heredum temporibus alicuius valeant præsumptione turbari: præfens scriptum per manus Matthei nostri Notarij scribi, ac bulla aurea nostro Typario impressa insigniri, ac nostro signaculo decorari iussimus. Datum ante Beneuentum per manus Maionis magni Admirati Ammiratorum, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo quinquagesimo sexto, mense Iunii, quartæ Indictionis, anno verò regni domini VVillemi Dei gratia magnifici & gloriosissimi Regis Sicilia, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ sexto feliciter. Amen. *

Confirmavit ista suo diplomate Hadrianus Papa obsessus, vt vidimus, necessitate compulsus. quod sicut inuenimus abbreviatum in multis, ita describemus ex codice Basilicæ sancti Petri in Vaticano verbis istis:

HADR. PAP. AD REG. SI. CIL. DIPLO. MA. Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio VVillemo illu-
stri & glorioso Sicilia Regi, eiusque heredibus, quos pro voluntaria ordinatione sua sta-
tuerit in regnum, in perpetuum.

Licet

A Licet ex iniuncto nobis à Deo Apostolatus officio vniuersos Christi Fideles paternæ charitatis brachijs debeamus amplecti, atque ad pacem eos & concordiam inuitare: Reges tamen & sublimiores quasque personas tantò amplius diligere & honorare debemus, atque de bono pacis eos tantò studiosius commonere, quantò Ecclesiæ Dei & fidelibus Christianis maior inde fructus spiritualiter ac tēporaliter dignoscitur prouenire. Constat, charissime in Christo filio VVillemo, gloriose Sicilia Rex, te inter Reges & celsiores personas sæculi eximij operibus, potentia, opibusque clarere, ita vt ex vigore iustitiæ, quam in terra sub tua ditione constituta conseruas, ex securitate pacis, qua omnes per eamdem constituti lætantur, & ex terrore, quem inimicis Christiani nominis per opera magnifica incussisti, vsque ad extremos angulos fama tui nominis & gloria protēdatur. Quod siquidem nos, dilectissime in Christo filio VVillemo eximie, diligentius attendentes, & insipientes pariter, quantæ vtilitates Romanæ Ecclesiæ valeant prouenire, si celsitudo tua per firmam pacem ei & concordiam coniungatur: dum in ciuitate Beneuentana securi & liberi cum fratribus nostris essemus, ad pacem tecum habendam diligenti studio decreuimus intendere. Misimus ergo ad excellentiam tuam quosdam fratrum nostrorum, scilicet, vt supra, & proposuimus per eos nostrum de bono pacis & concordie desiderium, & inuitauimus attentius, & monuimus excellentiam tuam ad pacem. Et illius inspirante virtute, qui ad cælum iturus Discipulis suis ait: ^a Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo ^b Joan. 14. vobis: talem animum tuum inuenimus, qualem filij pacis & Catholici Principis decuit inueniri. Et mediantibus præfatis filijs nostris, *Et. vt supra.* in hanc formam pacis libera & spontanea voluntate nostra deuenimus, Vt videlicet de capitulis illis, de quibus inter nos & excellentiam tuam controuersia est, per omnia, *Et. vt supra in proxime scripta Regis est conclusio.* pergat: Vt autè quæ supra diximus, tam nostro quam successorum nostrorum tempore perpetuum obtineant firmitatem, & nec tuis, nec tuorum heredum temporibus alicuius valeant præsumptione turbari: nos ea de communi consilio & voluntate fratrum nostrorum auctoritate Apostolica confirmamus, & valitura in perpetuum præfens scripti pagina communimus, & tam à nobis quam à nostris successoribus perpetuis temporibus statuimus obseruanda. Nulli ergo omnino liceat hanc paginam nostræ concessionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare voluerit: omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius indignationem incurrat. Amen, Amen, Amen. Datum eadem die qua & superior.] ita in scripto codice. Verum illud scito, coactum fuisse ijs scriptis profiteri Hadrianum, se esse securum & liberum, cum ista promitteret, ne actus ex eo infirmari posset: tamen obsessum Beneuenti (vt patet ex Tyrio, & alijs eius temporis Scriptoribus) liquet fecisse necessitate coactum, ob idque nullius ponderis esse potuisse, cum alioqui renuntiare iuribus Pontificijs, nempe appellationibus deferendis, nec posse ipsos Pontifices, Nicolaus Papa Primus affirmet.

At ista omnia, quæ contra Ecclesiasticam libertatem, urgente necessitate, per vim & metum extorta sunt ab Hadriano Romano Pontifice per VVilhelmum cognomento: Malum Sicilia Regem: sub Innocentio Papa III. nouis pactis, honestioribus conditionibus interpositis, sunt penitus cassata, atque prorsus abolita, ipsa verò libertas Ecclesiastica suo robore integrata, atque in pristinum restituta, vt suo loco pluribus dicturi sumus.

Ceterum satis manifestò fuit postea declaratum experimento, male à Regibus consuli rebus regni cum Ecclesiæ detrimento. Siquidem florentissimum regnum Sicilia in illud fuit extremum discrimen inductum, vt defecerint hoc eodem sæculo regni successores virilis sexus ex Northmannis, & transferit ad Sueuos. Sic, sic Deus vindex peccatorum patris in filios vsque in tertiam & quartam ^b generationem: in ipsa prima generatione, nempe in filio successore execrandum vltus est scelus, vt in ipso defecerit regnum gentis Northmannorum, & transferit ad eos, qui Northmannorum excidia ante omnia procurarint. Sed nec ipsum sceleris auctorem VVilhelmum dira dirum vindicta præterijt, cum tot in eum excitari immanes tyrannos, vt vno sublato, alter non deficeret priore scelestior, immò plures & nequiores oborirentur, quorum insidijs caperetur, atque in carcerem truderetur, filio primogenito ipsius Rogerio conclamato ab ipsis Rege, quem ipse pater iam liberatus à plebe necant, vt sic ipse regnare posset, induereque rursum purpuram non murice, sed filij sanguine tinctam. Sed & sceleris architectus Maio Ammiratus superius nominatus, cæde crudelissima perijt. Hæc omnia à fidelissimo teste, qui aderat, quam exactissime scripta habes, Hugone Falcando, qui cuncta hæc scripto volumine est prosecutus. Sic, sic, in-

* Regis à Patre Rogerio corona in, capite regis in, in, Romanis, Cuius & Hugo Fulconis in princ. hist.

VIII. HADR. PAP. AD REG. SI. CIL. DIPLO. MA.

^b Exod. 20. MAXIMUM SIBI DAMNVM VVIL- LEL. REX PARIT.

CHRISTI
1156.HADRIANI PAP. IV.
2.FRIDERICI IMP. 2.
MANVELIS IMP. 14.

quam, suo ipsius exemplo VVilhelmus sancitam reliquit posteris disciplinam, maximum parare sibi damnum, qui seruitutis Ecclesie mercimonio libertatem regni deterio- rem omni seruitute requirat.

XII. Displicuit mirum in modum ista Romani Pontificis cum Sicilia Rege concordia Imperatori, quod scilicet ea pace nactus videretur esse presidium, ad quod confugeret, cum quid molestum in eum vniuersamque Romanam Ecclesiam idem statueret Imperator, qui eum ipsius Regis carentem protectione posset habere subiectum. Itidem & Cardinales partibus studentes Imperatoris idipsum postea publicis litteris istis sunt professi, quas recitat Radeuicus his verbis: ^a

Radeu. l. 2.
ap. 52.
XIII.

Ex quo contra honorem Ecclesie Dei & Imperij amicitia inter dominum Papam Hadrianum & VVilhelmum Siculum apud Beneuentum facta est, dissensio & discordia non modica inter Cardinales S. R. E. non sine causa oborta est: nobis scilicet, qui honorem & dignitatem sancte Dei Ecclesie & Imperij nullatenus diminui volebamus, amicitiae, quae facta fuerat in detrimentum Ecclesie & Imperij, nequaquam consentientibus, alijs vero, qui pecunia & multis promissionibus obcaecati iam dicto Siculo tenebantur astricti, conuentionem ipsam taliter, vt diximus, fabricata nequiter defendentibus, & quam plures in partem sui erroris attrahentibus, nostro conatu & voluntati totis nisibus pertinaciter resistentibus. Proinde procedente tempore cum iam fama ferret, Imperatorem Italiam intrasse, & plurimam eius partem suae potestati subiugasse, praedicti fratres Siculo astricti dominum Papam sollicitare, & circumuenire omni sagacitate coeperunt, qualiter aliqua occasione assumpta, dominus Imperator, & omnes sequaces eius excommunicationi subderentur, & nos ad id faciendum vna cum eis iuramento astringeremur. Nos autem e contra diximus, potius Siculo excommunicandum, qui omnia iura Ecclesie tam spiritualia quam temporalia violenter abstulerat, quam Imperatorem, qui Ecclesie Romanae & Imperij iura fideliter laborabat recuperare, & Ecclesiam de seruitute ad libertatem reducere, &c.] At quam egregie mentiti sint isti, saepius postea significarunt euenta, cum nihil magis in animo firmum idem Imperator haberet, quam Romanam Ecclesiam suae ipsius & successorum suorum subijcere seruituti, omni que libertate nudare.

XIV. Displicuit, inquam, Imperatori liberum habere sacrorum canonum vindicem Romanum Pontificem, quem & timeret passurum fore censorem transgressionum suarum, quae adeo erant enormes, vt absque scandalo totius Christiani orbis non possent omitti sine vindicta inferenda ab Apostolica Sede.

XV. Hoc ipso anno (habet Dodechinus in Chronico) Fridericus Imperator Agnetem Principis Burgundiae filiam vxorem duxit, repudiata priori legitima vxore apud Constantiam. Vnde in Ecclesia grauissimum exortum est schisma.] haec ipse. Diuortium autem factum fuisse per Legatos Apostolicae Sedis, tradunt Otto Frisingensis, necnon Gunterus Ligu- rinus: causam autem intercessisse ius consanguinitatis, quo impediretur eiusmodi contrahi matrimonium. Vxorem vero quam duxit, non Agnetem, sed Beatricem fuisse dictam, ijdem Auctores affirmant, qui aderant. Celebratas autem fuisse nuptias hoc anno post Pentecosten, idem qui supra ^b Otto testatur. sed redeamus ad Hadrianum, de quo haec Acta:

^b Otto de re-
bus Erid.
l. 2. c. 29.
XVI.

Egrediens benignissimus Papa de ciuitate Beneuentana, & de finibus Samnij, versus Urbem Romam iter direxit. Transiens vero per montem Cassinum, & per Marficana montana, venit in ciuitatem Narniam. Et quoniam ciuitatem Vrbeuetanam, quae per lon- gissima vltro tempora se à iurisdictione Beati Petri subtraxerat, cum multa diligentia & studio nuper acquisuerat, & dominio Ecclesie subiecerat: bonum sibi & fratribus suis visum est, vt ad ciuitatem ipsam accederet, & sua eam praesentia honoraret: nam vsque ad eius tempora, sicut ab omnibus dicebatur, numquam Romanum Pontificem eam ciuitatem intrasse, vel aliquam in ea temporalem potestatem exercuisse constabat. Ea propter Clerus & populus, & milites eius loci maiori desiderio & ampliori veneratione ipsum Pontificem receperunt, & bonis omnibus plusquam poterant, honorarunt. Ipse vero aliquamdiu ibi moram faciens, maiores & minores tamquam Beati Petri familiam affectuose honorabat, & in eorum gratulabatur aspectu. Appropinquante igitur hiemis tempore, ad amoenum & populosum Viterbij castrum descendit, & exinde ad Urbem & Lateranensem Consistrium cum gloria & honore debito remeavit.] hucusque Acta, anni huius perio- dum claudentia. Additur his ex Chronico Fossae nouae, hoc anno Soram ciuitatem fuisse praedae

CHRISTI
1156.HADRIANI PAP. IV.
2.FRIDERICI IMP. 2.
MANVELIS IMP. 14.

A praedae datam atque combustam à militibus Regis VVilhelmi ob necem Simonis, qui e- dem praerat nomine Regis: ciues autem saluos factos in arce natura loci munitissima, su- per montem posita, dicta Sorella, quae diu obsessa licet, capi tamen non potuit. haec autem facta ponuntur ante reditum Hadriani Pontificis in Urbem.

Hoc eodem anno, dum in his partibus Beneuentanis moraretur Hadrianus Papa, inui- sit eum Ioannes Saresberienfis eius gentilis, de quo dictum est anno superiori, vir doctrina & probitate notissimus (sunt iste à secretis S. Thomae Archiepiscopo Cantuariensi illustri martyri) atque cum eo magna animi libertate sermonem miscuit. Quem idem ipse in Po- licratico suo scriptum reliquit, nosque hic reddere, non erit incongruum: vt intelligatur, S. R. E. multorum semper subiecta fuisse calumnijs, cum tamen numquam ipsi defuerint, quae essent recte intuentibus laude dignissima, vt horum exemplo possumus intelligere: ^a

B Memini me, inquit, causa visitandi dominum Hadrianum Pontificem IV. qui me in vltiore familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Mansi que cum eo Beneuenti ferme tres menses. Cum itaque, vt fieri solet inter amicos, saepe plurimis conferremus, & ipse quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiarius & diligentius quaereret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala quae in diuersis prouincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim dicebatur à multis, Romana Ecclesia, quae mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs quam nouercam. Sedent in ea Scribae & Pharisaei, ponentes onera importabilia in humeris hominum, quae digito non contingunt. Dominantur in Clero, nec forma sunt gregi, qui recto calle pergit ad vitam: pretiosam supellestem congerunt, auro & argento onerant mensas, sibi etiam ab auaritia nimis parci. Nam pauper aut nullus, aut rarus admittitur, quem interdum non tam Christus quam vana gloria introducit. Concurrit Ecclesias, lites excitant, collidunt Clerum & popu- lum, laboribus & miserijs afflictorum nequaquam compatiuntur, Ecclesiarum latantur spolijs, & quaestum omnem reputant pietatem: iustitiam non tam veritati quam pretio reddunt. omnia namque cum pretio hodie, sed nec cras aliquid sine pretio obtinebis. No- cent saepius, & in eo daemones imitantur, quod tunc prodesse putantur, cum nocere desi- stunt, exceptis paucis, qui nomen & officium pastoris implent. sed & ipse Romanus Pon- tificex omnibus grauis & ferè intolerabilis est.

Praterea omnes arguunt, quod reuentibus & collabentibus Ecclesijs, quas patrum con- struxit deuotio, altaribus quoque incultis, palatia extruit, & ipse non modò purpuratus, sed deauratus incedit. Palatia splendent sacerdotum, & in mambus eorum Christi sordidatur Ecclesia. Prouinciarum diripiunt spolia, ac si thesauros Croesi studeant reparare. Sed rectè cum eis agit Altissimus, quoniam & ipsi alijs, & saepe vilissimis hominibus dati sunt in di- reptionem. Et vt opinor, dum sic in inuio errauerint, numquam deerit eis flagellum Do- mini. Os siquidem Domini locutum est: ^b Quia quo iudicio iudicauerint, iudicabuntur, & sua mensura remetietur eis. Antiquus dierum mentiri non nouit. Haec, inquam, Pater, loquitur populus, quandoquidem vis vt illius tibi sententias proferam.

Et tu, inquit, quid sentis? Angustiae inquam sunt vndique. Vereor enim ne mendacij vel adulationis contraham notam, si solus populo contradixerero. Sin autem, reatum vereor maiestatis, ne tamquam qui os meum in caelum posuerim, crucem videar meruisse. Verum- tamen quia Guido Clemens sanctae Potentianae Presbyter Cardinalis populi testimo- nium perhibet, ei vsquequaque contradicere non praesumo. Afferit enim in Romana Ec- clesia quaedam duplicitatis esse radicem, & fomentum auaritiae, quae caput & radix est om- nium malorum. Neque id quidem in angulo, sed confidentibus fratribus, sancto Eugenio praesidente, quando aduersus innocentiam meam Ferentini gratis excanduerant, hoc publice protestatus est. Vnum tamen audacter conscientia teste profiteor, quia nusquam honestiores Clericos vidi quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritia detestentur. Quis Bernardi Redonensis sanctorum Cosmae & Damiani Diaconi Cardinalis continen- tiam contemptumque pecuniae non mireretur? Nondum natus est à quo munus acceperit. Quod tamen a communionem fratrum sinceriore iure proueniebat, interdum accipere per- suasus est. Quis non stupeat Episcopum Prenestinum, qui scrupulum conscientiae metuens, & a participatione bonorum communium abstinerebat? Plurimum tanta modestia, tanta grauitas est, vt Fabricio non inueniantur inferiores, quem agnita salutis via, modis omni- bus antecedunt.] At licet bonus Christi odor in Ecclesia numquam desit: muscae tamen

^c morientes perdunt odorem vnguenti. sed pergit: Quia ergo instas, vrges, praecipis, cum

Annal. Eccl. Tom. 12.

L I 2

certum

XVIII.
IOANNIS
SARESB.
CVM HADR.
PAPA CON-
GRESSVS.

^a Polierat.
l. 6. c. 24.
XIX.

QVAE IA-
CTAREN-
TIV ADVER-
SVS ROM.
CVRIAM.

XX.

^b Matth. 7.

XXI.
SENTENTIA
VERITATI
PROPIN-
QVIOE.

Eccl. 10.

certum sit, quod Spiritui sancto mentiri non licet, fateor, quia quod praecipis, faciendum est, etsi non sitis omnibus operibus imitandi. Nam qui a doctrina vestra dissentit, aut haereticus, aut schismaticus est. Sed Deo propitio sunt, qui non omnium vestrum opera imitentur. Paucorum ergo labes sinceris maculam, & vniuersali Ecclesiae ingerit. Et in ea opinione frequentius moriuntur, ne totam corrumpant Ecclesiam. Sed & boni rapiuntur interdum, ne malitia im mutantur, & quia Roma corrupta apud Deum his reperitur indigna.

XXII. ADMONITIO FACTA PONTIFICI

Tu ergo quia id habes officij, quare & inferre humiles, vanae gloriae & pecuniae contemptores. Sed timeo ne dum pergis, quare quae vis, ab imprudente amico audias quae non vis. Quid est Pater, quod aliorum discutis vitam, & te ipsum minime perscrutaris? omnes applaudunt tibi, Pater omnium vocaris & dominus, & capiti tuo infunditur omne oleum peccatoris. Si ergo Pater es, quare a filiis munera & retributiones expectas? Si dominus, quare Romanis tuis timorem non incutis, & temeritate repressa, eos ad fidem non reuocas? At Urbem vis Ecclesiae tuis muneribus conseruare. Numquid eam sic Siluester muneribus acquisiuit? In inuio Pater es, & non in via. Eisdem est conseruanda muneribus, quibus est acquisita. Quod gratis accepisti, gratis dato. Iustitia Regina virtutum est, & erubescit quouis pretio permutari. Si gratiosa futura est, sit gratuita. Nequaquam prostituatur ad pretium, quae corrupti non potest. Integra est, & semper iucorrupta. Dum premis alios, & tu grauius opprimeris.

XXIII.

DE CAUSA COGENDAE PECUNIAE

Risit Pontifex, & tanta congratulatus est libertati, praecipiens, ut quotiens sinistrum aliquid de ipso meis auribus insonaret, hoc ei sine mora nuntiarem. Et cum plurima nunc pro se, nunc contra se respondisset, apologum huiusmodi mihi proposuit. ait ergo: Accidit, ut aduersus stomachum membra omnia totius corporis conspirarent, tamquam aduersus eum, qui voracitate sua labores omnium exhauriret. Non satiatur oculus visu, nec auris auditu, laboribus insistant manus, pedes ab itinere callum induunt, ipsaque lingua vtiliter sermonem & silentium moderatur. Omnia denique membra publicis inuigilant commodis, & in tanta sollicitudine omnium & labore, solus quiescit venter, & cum omnia parata fuerint, quae labor multiplex acquisiuit, solus omnia deuorat & consumit. Quid multa? Condixerunt ut a laboribus abstinerent, & graui inedia conficerent illum inertem & publicum hostem. Exacta est sic vna dies, secuta est altera tardior: tertia aded perniciosa fuit, ut ferè omnibus defectu indiceret. Vrgente itaque necessitate, fratres iterum in vnum conuenerunt, acturi de salute sua, & hostis publici statu. Cum verò omnes assisterent, oculi languerunt, pes molem corporis non erexit, torpebant brachia, sed & ipsa lingua iners, & deficienti palato sociata, causam communem exponere non praesumpsit. Ad cordis ergo consilium omnia redierunt, ibique habita deliberatione ratio patefecit, quoniam haec mala ingerebat, qui ante denuntiatus fuerat publicus hostis. Ex quo enim ei tributa subtrahita sunt, & ipse quasi publicus dispensator, omnibus alimenta subduxit. Et quia nemo potest sine stipendijs militare, cum stipendia non procedunt, debilitatur & frangitur miles. Sed nec in dispensatorem poterat culpa refundi, qui quod non acceperat, minime potuerit alijs erogare, longeque tutius esse, ut ei quod distribuat ministraret, quam illo euacuato, omnia membra esuriant. factumque est ita. Suadente ratione impletus est venter, refocillata membra, & pax omnium reformata. Absolutus est itaque stomachus, qui licet vorax sit, & auidus alieni, non sibi tamen petit, sed alijs, quae eo exinanito nequeunt sustentari.

XXIV.

Tale est, inquit, frater, si recte attendas, in corpore Reipublicae, vbi licet plurimum appetat magistratus, non tam sibi quam alijs coaceruat. Si enim exinanitus fuerit, nihil est quod membris valeat impartiri. Nam stomachi in corpore, & Principis in Republica idem officium est, &c.] Haec ob collectionem decimarum, quas in omnibus prouincijs Romani Pontifices colligere solent, loco quarum successerunt Annatarum solationes, quae cuiuscumque ingressu Sedis, taxata summa soluuntur. Noli ergo (inquit Hadrianus) neque nostrum, neque saecularium Principum duritiam metiri, sed omnium vtilitatem attende.] haecenus congressus atque familiaris collatio Ioannis cum Hadriano Pontifice.

XXV.

Quod pertinet ad res Orientalis Ecclesiae, hoc eodem anno, qui numeratur Tertij Balduini Regis Ierusalem decimusquartus, iuste vlciscente Numine, ob non seruatum a Rege Christiano fidem pactam Infidelibus, exercitus Christianorum semper vincere solitus, ignominiose prosternitur in Palaestina. res gesta exacte describitur a VVillemo Tyrio Archiepiscopo.

a VIII. Tyr. lib. 18. c. 11. 12. 13. 14.

IESV

MILLESIMVS centesimus quinquagesimus septimus surgit annus, Indictione quinta, quo inter Hadrianum Papam & Fridericum Imperatorem nouarum dissensionum occasio est oborta. haec Otto de sancto Blasio, qui ea facta scribit anno superiori in Appendixe. Sed Radeuicus, qui res tunc gestas a Friderico annis ac mensibus exacte consignat, ista hoc anno contigisse, satis aperte significat, ut de his recte intuenti nulla dubitatoriri possit. Missa est ab Hadriano legatio, datae sunt litterae, ex quibus ingens est conflata discordia.

Quenam autem, qualisve fuerint istiusmodi litterae Hadriani Papae ad Imperatorem, quarum causa ipse aduersus eundem Pontificem vehementer commotus est, inspiciendae sunt, sed prius de Legatis missis a Pontifice, quinam fuerint, ex ipso Radeuico Canonico eiusdem temporis scriptore accurato, sed erga Fridericum propensiore, haec accipe:

Personae Nuntiorum erant Rolandus tituli S. Marci Presbyter Cardinalis, & Cancellarius sanctae Romanae Ecclesiae, & Bernardus sancti Clementis Presbyter Cardinalis, ambo diuitijs, maturitate & grauitate insignes, & paene omnibus alijs in Romana Ecclesia auctoritate maiores. Causa verò aduentus eorum speciem sinceritatis videbatur habere, sed fomentum & occasionem malorum latuisse, postmodum euidenter deprehensum est. Principe ergo die quodam a strepitu & populi tumultu declinante in cuiusdam Oratorij priuatiore recessu, praedicti Nuntij in conspectu eius deducti, ab eoque ut oportebat, sicut qui boni se nuntij baiulos affererent, benignè & honestè recepti sunt: exordium autem sermonis illorum in fronte ipsa notabile comparuit, quod tale fuisse dicitur: Salutat vos beatissimus pater noster Papa Hadrianus, & vniuersitas Cardinalium S. R. E. ille ut pater, illi ut fratres. paucisque interpositis, litteras quas ferabant, protulere. Quas & aliarum, quae in hac turbulencia hinc inde discurrebant, rescripta litterarum idcirco huic operi interferere curauit, ut quiuis Lector, qui in partem declinare voluerit, non meis verbis vel assertionibus, sed ipsarum partium proprijs scriptis tractus & vocatus liberè elingat, vtri parti suum velit accommodare fauorem. tenor denique litterarum talis erat:

Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Friderico illustri Romanorum Imperatori salutem & Apostolicam benedictionem.

Imperatoriae maiestati paucis retroactis diebus recolimus scripsisse, illud horrendum & execrabile facinus, & piaculare flagitium tempore nostro commissum in Teutonicis partibus, sicut credimus, aliquando intentatum; excellentiae tuae ad memoriam reuocantes, non sine grandi admiratione ferentes, quod absque digna seueritate vindictae vsque nunc transire passus sis tam perniciosi sceleris feritatem. Qualiter enim venerabilis frater noster E. Londonensis Archiepiscopus, dum a Sede Apostolica remearet, a quibusdam impijs & scelestis (quod sine grandi animi moerore non dicimus) in partibus illis, captus fuerit, & adhuc in custodia teneatur: qualiter etiam in ipsa captione praedicta, viri impietatis, semen nequam, filij scelerati, in eum & in suos euaginatjs gladijs violenter exarserint, & eos, ablatis omnibus, quam turpiter atque inhonestè tractauerint, & tua serenissima celsitudo cognoscet, atque ad longinquas & remotissimas regiones fama tanti sceleris iam peruenit. Ad cuius vtrique vehementissimi facinoris vltionem, sicut is, cui bona placere, mala verò displicere credimus, constantius exurgere debuisti, & gladium, qui tibi ad vindictam * maledictorum, laudem verò bonorum est ex diuina prouisione concessus, in ceruicem defauire oportuit impiorum, & grauissimè contereere praesumptores.

Tu verò id ipsum ita dissimulasse diceris, scruitiam neglexisse, quod eosdem non est quare poeniteat commississe reatum, quia impunitatem sacrilegij quod gesserunt, iam iam sentiant inuenisse. Cuius quidem dissimulationis & negligentiae causam penitus ignoramus, quoniam nos in aliquo serenitatis tuae gloriam offendisse, conscientiae scrupulus animum nostrum non accusat, sed personam tuam sicut charissimi & specialis filij nostri & Principis Christianissimi, quem in Apostolicae confessionis petra non ambigimus per Dei gratiam solidatum, sincera semper dileximus charitate, & debitae tractauimus per

I.

II. DISCORDIA ORTA INTER IMP. ET PAP. Radeu. in Erid. lib. 1. cap. 3. III.

LEGATIO MISSA AB HADRIANO AD IMP.

IV. QUID IN ARCHIEP. LONDONIEN. COMMISSVM.

* al. malefactorum.

V.

PERSTRINGIT PAPA FRID. IMP. EX MEMORIA BENEFACTIVM.

mus benignitatis affectu. Debes enim, gloriosissime fili, ante oculos mentis reducere, A
quàm gratanter & quàm iucundè alio anno, mater tua sacrosancta Romana Ecclesia te
susceperit, quanta cordis affectione tractauerit, quantam tibi dignitatis plenitudinè con-
tulerit & honoris, & qualiter Imperialis in signe coronæ libentissimè conferes, benignissi-
mo gremio suo tuæ sublimitatis apicem studuerit confouere, nihil profusus efficiens, quod
Regiæ voluntati vel in minimo cognosceret obuiare. Neque tamen pœnitet nos, desideria
tuæ voluntatis in omnibus impleuisse: sed si maiora beneficia excellentia tua de manu no-
stra suscepisset, si fieri posset, considerantes quanta Ecclesiæ Dei & nobis per te incremen-
ta possint & commoda prouenire, non immeritò gauderemus. Nunc autem quia tam im-
mensum facinus, quod in contumeliam vniuersalis Ecclesiæ & Imperij tui noscitur etiam
commissum, negligere ac dissimulare videris: suspicamur vtiq; ac veremur, ne fortè in
hanc dissimulationem & negligentiam propter hoc tuus animus sit inductus, quòd fug-
gestionem peruersi hominis zizania seminantis aduersus clementissimam matrem tuam sa-
cro sanctam Romanam Ecclesiam, & nos ipsos indignationem (quod absit) aliquam con-
ceperis, vel rancorem.

VI. Ob hoc igitur, & ob alia omnia negotia, quæ cognoscimus imminere, duos de meliori-
bus & charioribus, quos circa nos habemus, dilectos scilicet filios nostros Bernardū sancti
Clementis Presbyterum, Rolandum sancti Marci Presbyterum Cardinalem & Cancel-
larium nostrum, viros vtiq; religione, prudentia, & honestate conspicuos, serenitati tuæ
de latere nostro ad præsens duximus destinandos, excellentiam tuam rogantes attentius,
quatenus eos tam honorificè quàm benignè recipias, honestè tractes, & ea quæ ipsi super
hoc, & super alijs ad honorem Dei & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, ad decus etiam &
exaltationem Imperij pertinentia, ex parte nostra Imperatoriæ proposuerint dignitati,
sicut si ab ore nostro procedant, absque vlla hæsitacione suscipias, & ipsorum verbis, tam-
quam si ea contingeret nos proferre, fidem non dubites adhibere.] hæc Hadriani
Papæ litteræ ad Imperatorem.

VII. Has quidem summa laude dignissimas prædicabit, qui ex præscripto diuinarum Scri-
pturarum quæ sunt optimi pastoris munera, accuratè requirat, diligenter examinet, atque
studiosè perpendat: nimirum quòd percitus zelo exurgat ex aduerso pro liberatione spo-
liati, atque vinculis adhuc alligati, in carcere detenti Episcopi, peregrinantis ad sacra Li-
mina Apostolorum, vt eriperet eum, cui non erat adiutor. Et quis negare possit, acrioribus
fuisse perurgendum litteris Imperatorem, qui priores eodem scriptas argumento penitus
contempisset, nihil veritus erigere contra Deum Imperatoriam maiestatem, secundum
illud: * Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebat. At-
amen tanta ista omni veritate constantia, omni ratione patentia non excommunicationis
censura vindicasse, sed litteris significasse tantum, & monuisse per primarios viros Apo-
stolicæ Sedis Legatos ad hoc ipsum præcipuè missos, laudabunt omnes, quibus est oculus
simplex nulla erroris superinducta caligine. nam cui oculus nequâ (iuxta sancti Euangelij
sententiam) totum quod videt obscurum. Sed planè accidit, vt quod asseritur de anima-
li deformi, turbare illud pedibus limpidam aquam, ne suam in ea eluculentem intueri co-
gatur imaginem: ita Princeps ageret per contemptum, quidquid in litteris de sacrilegij
immensitate inesset expressum paternæ correctionis, in Hadrianum Pontificem excitans
fluctus dissensionum atque turbam, ipsi primùm aulicis spirantibus aduersus flatibus. at
quomodo ista, à Radeuico sic accipe: *

* Psal. 118.

b Matth. 6. QUAM IN-
IVSTE IMP.
COMMOTVS
IN PONTI-
FICEM.

* Raden. l. 1. 6. 10. VIII.

* acedinis
AVLICORVM
TVRBATIO
EX LITTE-
RIS HADR.
PONTIF.

Talibus litteris lectis, & per Reinaldum Cancellarium fida satis interpretatione dili-
genter expositis, magna Principes qui aderant indignatione commoti sunt, quia tota li-
terarum continentia non parum * acedinis habere, & occasionem futuri mali iamiam
fronte sua præferre videbatur. Præcipuè tamen vniuersos accenderat, quòd in præmissis
litteris inter cetera dictum fuisse acceperant, dignitatis & honoris plenitudinem sibi à
Romano Pontifice collatam, & in signe Imperialis coronæ de manu eius Imperatorem
suscepisse, nec ipsum pœnitere, si maiora beneficia de manu eius suscepisset, habita con-
sideratione, quanta Ecclesiæ Romanæ per ipsum possent incrementa & commoda proue-
nire. Atque ad horum verborum strictam expositionem, ac præfatæ interpretationis fi-
dem auditores induxerat, quòd à nonnullis Romanorum temerè affirmari nouerant, Im-
perium Urbis, & regnum Italicum donatione Pontificum Reges nostros hæcenus posse-
diffe, idq; non solum dictis, sed & scriptis atque picturis repræsentare, & ad posteros
trans-

A transmittere. Vnde de Imperatore Lothario in palatio Lateranensi super huiuscemodi
pictura scriptum est:

*Rex venit ante fores, iurans prius Urbis honores,
Post homo fit Papa, sumit quo dante coronam.*

Talis pictura, talisque superscriptio Principi, quando alio anno circa Urbem fuerat, per IX.
fideles Imperij delata cum vehementer displicisset, amica prius inuentione præcedente,
laudamentum à Papa Hadriano accepisse in memoratur, vt & scriptura pariter atque pictu-
ra talis de medio tolleretur, ne tam vana res summis in orbe viris litigandi & discordandi
præbere posset materiam.

His omnibus in vnum collatis, cum strepitus & turba inter Optimates regni de tam in-
solita legatione magis ac magis inualeceret, quasi gladium igni adderet, dixisse ferunt X.
vnum de Legatis: A quo ergo habet, si à domino Papa non habet Imperium? Ob hoc di-
ctum ed processit iracundia, vt vnus eorum, videlicet Otto Palatinus Comes de Baioaria
(vt dicebatur) propè exerto gladio ceruici illius mortem intentaret. At Fridericus aucto-
ritate præsentis suæ interposita, tumultum quidem compefcuit, ipsos autem Legatos se-
curitate donatos ad habitacula deduci, ac primo manè via sua proficisci præcepit, addens
in mandatis, ne hac vel illac in territorijs Episcoporum seu Abbatum vagarentur, sed re-
cta via, nec ad dexteram neque ad sinistram declinantes, reuenterentur ad Urbem.] hæc
ipse. Ita vbi vis viger, & ratio violentiâ compressa prosternitur. Quid iustius, quidve op-
portunius potuit ac debuit suggeri per Legatum, quàm illud: A quo ergo habet, si à domi-
no Papa non habet Imperium? Nam quomodo eiusdem Pontificis sit eligere Imperato-
rem, vel eligendum concedere, quem confirmet & coronet: consule tu, quæ latissimè sunt
dicta superius anno Redemptoris nonagesimo nonagesimo sexto, quibus confutentur,
quæ Guntherus, & in eo Nouator Scholiastes delirat. pergit Auctor:

Ipis itaque sine efficacia reuertentibus, id quod factum fuerat ab Imperatore, per vni- XI.
uersum regni ambitum prouidè litteris declaratur, quarum hic tenor fuit.

Cum diuina potentia, à quo omnis potestas in cælo & in terra, nobis christo eius re- LITTERAR
gnum & Imperium regendum commiserit, & pacem Ecclesiarum Imperialibus armis CIRCVLAR
conseruandam ordinauerit: non sine maximo dolore cordis conqueri cogimur dilectioni RES SRID.
vestra, quòd à capite sanctæ Ecclesiæ, cui Christus pacis & dilectionis suæ characterem CONTRA
impressit, causæ dissensionum, seminarij malorum, pestiferi morbi venenum man- PONTIFI-
nare videntur. De quibus (nisi Deus auertat) totum corpus Ecclesiæ commaculati, vni- CEM.
tatem scindi, inter regnum & sacerdotium schisma fieri pertimescimus. Cum enim nu-
per in Curia Bisuntij essemus, & de honore Imperij & salute Ecclesiarum debita sollici-
tudine tractarem; venerunt Legati Apostolici, asserentes se talem legationem nostræ
afferre maiestati, vnde honor Imperij non paruum accipere deberet incrementum.
Quos cum prima die aduentus sui honorificè suscepissemus, & secunda (vt mos est) ad
audiendam legationem eorum, cum Principibus nostris confedissemus: ipsi quasi de
mammona iniquitatis inflati, de altitudine superbiæ, de fastu arrogantis, de execrabili
tumidi cordis elatione legationem Apostolicis litteris conscriptam nobis præsentauerunt,
quarum tenor talis erat.

Quòd præ oculis mentis semper deberemus habere, qualiter dominus Papa in signe XII.
Imperialis coronæ nobis contulerit, neque tamen pœnitentia moueretur, si maiora excel-
lencia nostra ab eo beneficia suscepisset. Hæc erat illa paternæ dulcedinis legatio, quæ vni-
tatem Ecclesiæ & Imperij confouere debuit, quæ vinculo pacis vtrumque colligare stu-
duit, quæ ad vtriusque concordiam & obedientiam animos audientium allexit. Certè ad
vocem illam nefandam, & omni veritate vacuam non solum Imperialis maiestas debi-
tam indignationem concepit, verum omnes Principes qui aderant, tanto furore & ira
sunt repleti, quòd sine dubio illos duos iniquos Presbyteros mortis sententia damnassent,
nisi hoc nostra intercepisset præsentia.

Porrò quia multa paria litterarum apud eos repert a sunt, & schedulæ sigillatæ ad arbi- XIII.
trium eorū adhuc scribendæ, quibus sicut hæcenus consuetudinis eorum fuit, per singu-
las Ecclesias Teutonici regni conceptum iniquitatis suæ virus respergere, altaria denuda-
re, vasa domus Dei asportare, cruces excoriate nitebantur: ne vltra procedendi facultas
eis daretur, eadem qua venerant via, ad Urbem eos redire fecimus. Cumq; per electionem
Principum à solo Deo regnum & Imperium nostrum sit, quod in passione Christi Filij
sui

fui duobus gladijs necessarijs regendum orbem subiecit; cumque Petrus Apostolus hac doctrina mundum informauerit, a Deum timete, Regem honorificate: quicumque nos Imperialem coronam pro beneficio à domino Papa suscepisse dixerit, diuinæ institutioni & doctrinæ Petri contrarius est, & mendacij reus erit.] hæc ipse. At quid horret Imperator dictum à Pontifice, pro beneficio collatam esse à Romano Pontifice coronam Imperij? num eam aliunde potuit accepisse: an nō est illius auferre ex causa, & dare pro meritis cui vult? Quæ tu, Lector, ne putes esse vana: rursus prouoco te ad ea quæ sunt dicta superius anno Christi octingentesimo, & octingentesimo septuagesimo sexto, octingentesimo octogesimo primo, atque demū copiosius anno nongentesimo sexto, quibus apertissimè demonstratur, beneficio Papæ Imperiū conferri, absque cuius voluntate si quis accipiat, non Imperator, sed dicendus tyrannus sit & inuasor Imperij. pergit verò Fridericus in suis litteris:

XIV. Quia verò hæcenus honorem ac libertatem Ecclesiarum, quæ iam diu indebitæ seruitutis iugo depressa est, à manu Ægyptiorum studuimus eripere, & omnia eis dignitatum suarum iura conseruare intendimus: vniuersitatem vestram super tanta ignominia nobis & Imperio condolere rogamus, sperantes, ne honorem Imperij, qui à constitutione Vrbis & Christianæ religionis institutione ad vestra vsque tempora gloriosus & in minutus extitit, fidei vestræ indiuisa sinceritas tam inaudita nouitate, tam præsumptuosa elatione imminui patiatur, scientes omni ambiguitate remota, quòd mortis periculum antè velle-mus incurrere, quàm nostris temporibus tantæ confusionis opprobrium sustinere.] hæcenus litteræ Imperatoris ad Principes & Episcopos.

XV. FRID. TERTIUS VARIIS PRAETEXTIBUS IMPERII. Quorum nomine est planè vt gratias summas agamus, & benè precemur eidem Radeuico, qui eiusmodi scriptorum monumenta reliquit, ex quibus Lector veritatem ipsam haud per transfennam, sed toto celo patentem intueatur: nimirum ipsum Fridericum nihil præterea tanto studio laborasse, quàm quod præstitit, cum data occasio fuit, vt scilicet Ecclesiam Dei schismate scinderet. Audisti per litteras circulares ad hoc ipsum vniuersum terrarum orbem (quantum ipsi licuit) inuitantem, & inducentem: sparfit modò semina, messuit suo tempore, cum implacabili scissione non ab Imperio tantum diuisit Ecclesiam, sed & ab ipsa Clerum schismate scidit. Audisti Imperatorem legationem ab Apostolica Sede missam vniuerso Christiano orbi suis litteris significantem, sed subdolè reticentem causam eiusdem legationis mittendæ. Nam vbi mentio vel leuis aliqua de causa, nempe de eo, quod perpetratum est immane facinus, horrendum sacrilegium aduersus peregrinantem ex Anglia sanctum Episcopum ad Limina Apostolorum, contra ius diuinum, contra ciuiles & canonicas léges præsumptum, relictum impunitum, non vindicatum, nec emendatum, ipso sacro Antistite in vinculorum & carceris adhuc angustijs tabescente?

XVI. At quàm facta perperam litterarum Apostolicarum interpretatio, quam ipsdem litteris promulgauit? Quid in litteris Hadriani sonuit fastus & arrogantia, dum quod Romæ gestum per ipsum esset, simpliciter explicauit? nimirum (vt repetam verba ipsa in litteris scripta) quòd anno superiori sancta mater Ecclesia eum quàm gratanter, & quam iucundè suscepit, quanta cordis affectione tractauerit, quantam ipsi dignitatis plenitudinem contulerit & honoris, & qualiter Imperialis insignie coronæ libentissimè conferens, benignissimo gremio suo eius sublimitatis apicem studuit confouere, nihil profus efficiens, quod Regiæ voluntati vel in minimo cognosceret obuiare.] hæc in litteris Hadriani. Sed quòd factum simpliciter est expressum, quid habet mendacij, quid erroris vel falsitatis? vel quòd ita subiicitur: Neque tamen poenitet nos desideria tuæ voluntatis in omnibus impleuisse; sed si maiora beneficia excellentia tua de manu nostra suscepisset, si fieri posset, considerantes quanta Ecclesie Dei & nobis per te incrementa possint & commoda prouenire, non immeritò gauderemus.] hæc tunc Hadrianus. Sed de his planè pro merito reddendæ immortales gratiæ, & non probrosa aded exprobratio rependenda ex calumniosa interpretatione fuisset. Et illud: Quo iure Legatos ipsos non de his quæ fecissent, sed quæ facere potuissent, tamquam factis sacrilegij redarguere: nempe quòd nudaturi altaria forent, & cruces auro tectas excoriaturi, infamans ita eos ibi locorum. At quando, vel à quibus id actum per Sedis Apostolicæ Legatos vbi aliqua mentio? Eodem pariter furore percitus edictum promulgauit, ne quis ordinis clericalis vel monachalis peregrinari Romam præsumeret, in super & viarum custodes ad hoc posuit, ne quis ex eis Romam vllatenus pergere posset. Quòd tamen vulpes illa excusabat, dicens, id factum, ne Ecclesie dispen-

EDICTVM IMP. CONTRA PEREGRINANTES ROMAM.

A dispendijs grauantur, neve Claustrales eiusmodi peregrinationibus deserent disciplinam. sed de his inferius in litteris Germaniæ Episcoporum. Hæc oportuit, omni deducto velamento pretextu diuersorum, ob oculos legentium nudata poni, quibus diri exordia schismatis innotescant. at prosequamur redeuntes Romam Legatos Apostolicæ Sedis, de quibus Radeuicus sic pergit, a quæ & b Gunterus carmine cecinit:

Cum hæc agerentur, Legati Sedis Apostolicæ Rolandus & Bernardus reuersi, quantas iniurias sustinuerint, in quo periculo fuerint, exponunt, grauius grauiora adijcientes, vt in vltionem eorum, quæ se pertulisse dixerunt, Romanæ Vrbis Episcopum prouocarent. In hoc negotio Clerus Romanus inter se diuisus est, vt pars eorum partibus faueret Imperatoris, & eorum qui missi fuerant, incuriam sepe imperitiam causarentur; quædam verò pars votis sui Pontificis adhereret. Vnde de hac tempestate dicturi (sicut supra diximus)

B Lectorem non nostris verbis niti volumus: sed ponentes epistolas hinc inde directas, ex eis colligat quam partem tueatur, cuiue fidus velit permanere. Nobis autem indulgentiam petimus, qui potius vtramque personam, sacerdotalem scilicet & regalem, reuerentia debita veneramus, quàm temerè de altera iudicare præsumamus.] Ita ipse, quòd sciret, quàm periculosa se subijceret alex, qui viuientium adhuc Principum res gestas haud laudandas conscriberet, cautè admodum ipsis sua facta per litteras à se scriptas loquentibus, epistolarem necens historiam. pergit verò: Exemplar itaque litterarum à summo Pontifice ad Archiepiscopos & Episcopos super his directarum tale fuit.] ad eos Episcopos Germaniæ, qui erant apud Imperatorem, ista scribens:

C Quoties aliquid in Ecclesia contra honorem Dei, & salutem Fidelium attentatur: fratrum & Coepiscoporum nostrorum, & eorum præcipuè, qui Spiritu Dei aguntur, cura debet existere, vt ea, quæ malè gesta sunt, gratam Deo correctionem debeant inuenire. Hoc autem tempore (quod absque nimio mœrore non dicimus) charissimus filius noster Fridericus Romanorum Imperator tale quid egit, quale temporibus antecessorum suorum non legimus perpetratum. Cum enim nos duos de melioribus fratribus nostris, Bernardum tituli sancti Clementis, & Rolandum Cancellarium nostrum tituli sancti Marci Presbyteros Cardinales, ad ipsius præsentiam misissemus: ipse, cum primùm ad eius præsentiam peruenerunt, alacriter visus est eos recepisse. Sequenti verò die, cum redirent ad eum, & litteræ nostræ in eius auribus legerentur, accepta occasione cuiusdam verbi, quòd ipsarum litterarum series continebat (insigne videlicet coronæ beneficium tibi contulimus:) in tantam animi commotionem exarsit, vt conuitia, quæ in nos & Legatos nostros dicitur coniecisse, & quàm inhonestè ipsos à præsentia sua recedere, ac de terra sua velociter exire compulerit, & audire opprobrium, & lamentabile sit referre. Eis autem ab ipsius præsentia excedentibus, facto edicto, ne aliquis de regno vestro ad Apostolicam Sedem accedat, per omnes fines eiusdem regni custodes dicitur posuisse, qui eos, qui ad Sedem Apostolicam venire voluerint, violenter debeant reuocare.

D Super quo facto licet aliquantum perturbemur; ex hoc tamen in nobis ipsis maiorem consolationem accepimus, quòd ad id de vestro & Principum consilio non processit. Vnde confidimus eum à sui animi motu, consilio & persuasione vestra facilè reuocandum. Quocirca, fratres, quoniã in hoc facto non solùm nostra, sed vestra & omnium Ecclesiarum res agi dignoscitur: charitatem vestrã monemus & exhortamur in Domino, quatenus opponatis vos murum pro domo Domini, & præfatum filium nostrum ad viam rectam quàm citius reducere studeatis, attentissimam sollicitudinem adhibentes, vt à Reinaldo Cancellario suo, & Palatino Comite, qui magnas blasphemias in præfatos Legatos nostros, & matrem vestram sacrosanctam Romanam Ecclesiam euomere præsumperunt, talem & tam euidentem satisfactionem faciat exhiberi, vt sicut multorum aures a marito do sermonis eorum offendit, ita etiam satisfactio multos ad viam rectã debeat reuocare.

E Non acquiescat idem filius noster consilij iniquorum, consideret nouissima & antiqua, & per illam viam incedat, per quam Iustinianus & alij Catholici Imperatores incesisse noscuntur. Exemplo siquidem & imitatione illorum, & honorem in terris, & felicitatem in caelis sibi poterit cumulare. Vos etiam, si eum ad rectam semitam reduxeritis; & Beato Petro Apostolorum principi gratum dependetis obsequium, & vobis & Ecclesijs vestris conseruabitis libertatem. Alioquin nouerit antedictus filius noster ex admonitione vestra, nouerit ex promissionis Euangelicæ veritate, quòd sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam petram, Deo collocante, fundata, quantocumque ventorum turbine quati-

a Radeu. in Frid. l. i. c. 15. b Gunt. Li. gur. lib. 6. XVII. DISSENSIO INTER CARBIN.

XVIII. HADR. PAP. LITTERAS CONTRA FRIDERIC. IMPER.

XIX.

quatiatur, in sua firmitate, protegente Domino, in saeculum saeculi permanebit. Nec autem (sicut nostis) deceret eum tam arduam viam absque vestro consilio attentasse. Vnde credimus, quod auditis admonitionibus vestris, facillime poterit ad frugem sanioris studij, sicut vir discretus, & Imperator Catholicus, reuocari.] hac ad Germaniae Episcopos Hadrianus. Porro illi quantumlibet vita laudabiles fuerint, quo nomine aliquis ex ijs laudatur a Radeuico; tamen quod Germano suo addictissimi essent Imperatori, hac nube priuatae affectionis offusi, haud facile veritatis purissimae esse compotes potuerunt, moremque in omnibus gerentes Imperatori, aliquid contra eum dici vel dicere noluerunt. pergit vero Radeuicus: a

* Radem. l. 1. c. 16. XX.

His litteris, calique legatione percepta Praesules Alemanniae, communicato in vnum assensu & consilio, Sedi Apostolicae in haec verba rescribunt:

EPISCOPI GERMANIAE QUAE RESCRIBANT AD ROM. PONT.

Quamuis sciamus, & certi sumus, quod Ecclesiam Dei fundatam super firmam petram neque venti neque flumina tempestatum possint deijcere: nos tamen infirmiores & pusillanimes, si quando huiusmodi contigerint impetus, concutimur & contremiscimus. Inde nimis grauiter conturbati sumus, & conterriti super his, quae inter vestram sanctitatem, & filium vestrum deuotissimum dominum nostrum Imperatorem, magni mali, nisi Deus auertat, seminarium praebitura videntur. Equidem a verbis illis, quae in litteris vestris continebantur, quas per Nuntios vestros prudentissimos & honestissimos dominum Bernardum, & dominum Rolandum Cancellarium venerabiles Presbyteros Cardinales misistis, commota est vniuersa Respublica Imperij nostri, aures Imperialis potentiae ea patienter audire non potuerunt, neque aures Principum sustinere. Omnes ita continuerunt aures suas, quod nos, salua gratia vestrae sanctissimae paternitatis, ea tueri propter sinistram ambiguitatis interpretationem, vel consensu aliquo approbare, nec audemus, nec possumus, eo quod insolita & inaudita fuerunt vsque ad haec tempora. Litteras autem, quas nobis misistis, debita cum reuerentia suscipientes & amplectentes, commouimus filium vestrum dominum nostrum Imperatorem, sicut iussistis, & ab eo responsum (Deo gratias) accepimus tale quale decebat Catholicum Principem, in hunc modum.

XXI.

Duo sunt, quibus nostrum regi oportet Imperium, leges sanctae Imperatorum, & vsus bonus praedecessorum & patrum nostrorum: istos limites Ecclesiae nec volumus praeterire, nec possumus: quidquid ab his discordat, non recipimus.

XXII. ANACEPHALAEOSIS EPIST. FRID. AD HADR.

Debitam Patri nostro reuerentiam libenter exhibemus, liberam Imperij nostri coronam diuino tantum beneficio adscribimus, electionis primam vocem Moguntino Archiepiscopo, deinde, quod superest, ceteris secundum ordinem Principibus recognoscimus. Regalem vinctiorem Colonienfem, supremam vero, quae Imperialis est, summo Pontifici. Quidquid praeter haec est, ex abundanti est, a malo est. Cardinales in contemptum dilectissimi & reuerendissimi Patris nostri & consecratoris a finibus terrae nostrae coegimus non exire, sed cum his & pro his, quae & scripta & scribenda ferebant in dedecus & scandalum Imperij nostri, vltra eos prodire pati nolimus. Introitu & exitum Italiae nec clausimus edito, nec claudere aliquo modo volumus peregrinantibus, vel pro suis necessitatibus rationabiliter, cum testimonio Episcoporum & Praelatorum suorum Romanam Sedem aduentibus, sed illis abusionibus, quibus omnes Ecclesiae regni nostri grauatae & attenuatae sunt, & omnes praene claustrales disciplinae mortuae & sepultae, obuiare intendimus. In capite orbis Deus per Imperium exaltauit Ecclesiam: in capite orbis Ecclesia non per Deum (ut credimus) nunc demolitur Imperium. A pictura coepit, ad scripturam pictura processit, scriptura in auctoritatem prodire conatur. Non patiemur, non sustinebimus, coronam anteponemus quam Imperij coronam vna nobiscum sic deponi consentiamus. Picturae delectantur, scripturae retractentur, ut inter regnum & sacerdotium aeterna inimicitiarum monumenta non remaneant. Haec & alia, utpote de concordia Rogerij & VVillelmi Siculi, & alijs quae in Italia facta sunt, conuentionibus, quae ad plenum prosequi non audemus, ab ore domini nostri Imperatoris audiimus. Absente autem Palatino Comite, & in praeparatione expeditionis in Italiam praemisso, a Cancellario ibidem adhuc praesente aliud non audiimus, nisi quod humilitatis erat & pacis, praeter quod eis pro periculo vitae, quod a populo imminabat, pro vinctibus suis astiterit, cunctis qui ibi aderant, huius rei testimonium ei perhibentibus. De cetero sanctitatem vestram suppliciter rogamus & obsecramus, ut nostrae parcatis infirmitati, ut magnanimitatem filij vestri, sicut bonus pastor, leniatis scriptis vestris, scripta priora suauitate mellita dulcorantibus: quatenus & Ecclesia Dei

Dei

Dei tranquilla deuotione laetetur, & Imperium in sua sublimitate statu gloriatur, ipso mediante & adiuuante, qui mediator Dei & hominum factus est homo Christus Iesus.] haec ad Hadrianum Papam Germaniae Episcopi. Ad quorum excusationem nihil est praeterea quod dici possit, nisi illud. Apostoli: a Testimonium perhibeo illis, quod zelum siue aemulationem Dei habent, sed non secundum scientiam.] quae si deficit in sacerdote, haud leue peccatum, cum vel ex eo tantum diuina sententia a sacerdotio sit pellendus scientia carens, dicente per b Oseam prophetam: Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.] Si enim tales fuissent, ipsum Imperatorem redarguissent, quod inconcessa tentaret, quae essent alterius iuris inuaderet, quod acceptum beneficium Apostolicae Sedis, ingratitude nimia non ipsi, ut par esset, acceptum ferret, & gratias ageret, & non tanta ipsi conuissent ingratitude. His acceptis litteris benignus Pontifex, tolerans patienter, ex earum praescripto studuit litteris placare iratum licet iniuste Imperatorem.

a Rom. 10.

b Osee 4.

IMPERII TIAE RE-DARGVNTVR IPSI EPISCOPI.

Qualenam fuerint illae, dicturi sumus anno sequenti pro temporis ratione.

Quod ad res Vrbanas pertinet (inquit Robertus in Appendice ad Sigebertum) circa hoc tempus inundatione Tiberis facta non modica, Romae in quadam insula eius fluminis, in Ecclesiola antiqua inuentum est in quodam sarcophago corpus Beati Bartholomaei Apostoli totum integrum, excepto corio, quod remansit Beneuenti, quando Otto Imperator capta ea ciuitate, corpus praedicti Apostoli transfudit Romam, sicut tabulae aereae scriptae demonstrant litteris Graecis & Latinis, quae repertae fuerunt in corpore Apostoli. Repertum est etiam in eadem Ecclesia corpus sancti Paulini Nolani Episcopi.] haec Robertus suorum temporum res gestas persecutus.

XXIII.

CORPORA S. BARTHOLOMAEI ET PAULINI REFOSSA.

C IESV CHRISTI HADRIANI PAP. IV. FRIDERICI IMP. 4. ANNVS 1158. ANNVS 4. MANVELIS IMP. 16.

ANNO Redemptoris millesimo centesimo quinquagesimo octavo, Indictione sexta, Hadrianus Papa ad placandum iratum Imperatorem legationem decernens, litteras placabiles ad ipsum dedit. Quinam autem hac sint legatione perfuncti, & per eos quid gestum, Radeuicus de omnibus probe instructus ex litteris hinc inde tunc missis, exacte describit his verbis: Feliciter ergo procinctum mouens Fridericus, ac apud Augustam Rhætiae ciuitatem super ripam Lici fluminis castra ponens, confluentem ex diuersis partibus militem per septem dies operitur. Interea Romanus Antistes Hadrianus de aduentu Principis certior effectus (nam Legati eius, videlicet Rainaldus Cancellarius, & Otto Palatinus Comes, quorum supra meminimus, iam dudum Italiam intrauerant) in melius mutato consilio, ad leniendum eius animum Nuntios mittit, Henricum videlicet Cardinalem Presbyterum tituli sanctorum Nerei & Achillei, & Hyacinthum Cardinalem Diaconum sanctae Mariae in Schola Graeca, viros prudentes in saecularibus, & ad Curialia negotia pertractanda prioribus missis multo aptiores.] & inferius: d

I.

LEGATIO MISSA AB HADRIANO PRO CONCILIANDO IMP.

* Radem. in Frid. lib. 1. cap. 17.

His diebus Henricus & Hyacinthus supra dicti Nuntij Hadriani Papae Ferrariam venerant, auditoque quod Legati Imperatoris Mutinam rediissent, non sperantes ipsos sibi occurrere, humilitatis formam praebentes, quod insolitum antea fuerat, ad eos pergunt, expositaque causa legationis, quod scilicet ea quae pacis essent, & honori Imperio, in mandatis haberent, dimittuntur. Iam vero aduentum illorum per omnes partes illas, vbi arcta montium transituri erant, fama nuntiauerat, multosque mortalium rerum alienarum cupidus id contra eos animauerat, quod praene neminem latebat, maiestatem Imperialem Romanis insensam existere, quodque vitio auiditatis quisque ardebat, ac si Regiae voluntati obsequeretur, temerarius intendebat, sperans in hoc casu latrocinium honestiori nomine posse palliari. A Ferraria itaque Veronam, a Verona per Vallem Tridentinam iter agunt, habentes secum gratia maioris securitatis venerabilem Episcopum Tridentinum Albertum. Sed praualuit auri sacra fames, quae quos arripuit, nihil vniquam honestum, nil moderatum sentire vel appetere permittit. Nam Fridericus & Henricus Comites, quorum in illis partibus non parum poterat violentia, tam Cardinales quam Episcopum captos, spoliatos in vinculis ponunt, donec Romanus quidam datus in obsidem nobilis vir germanus Hyacinthi, Episcopum autem euidenter diuina potentia liberauit. Hanc tamen

d Id. ibid.

e 21.

II.

LEGATI SEDIS APOSTOLICAE CAPTI, SPOLIATI, ET IN VINCLIS TENTI.

imma-

immanitatem Henricus nobilissimus Dux Baiariae & Saxoniae ob amorem S. R. E. & honorem Imperij non multo post probe vindicauit. Namque & vadem eripuit, & Comites multis malis attritos ad deditiorem & satisfactionem coegit.

III. Friderico igitur Imperatore (vt iam dictum est) castra in campestribus Augustae ciuitatis metato, ad suam eisdem Legatos admittit praesentiam, eisque clementer receptis, causam aduersus exquiri. Illi reuerenter ac demisso vultu, voce modesta tale suae legationis assumunt principium: Praesul sanctae Romanae Ecclesiae, vestrae excellentiae deuotissimus in Christo Pater salutat vos, sicut charissimum & specialem sancti Petri filium: salutant etiam vos venerabiles fratres nostri, Clerici autem vestri vniuersi Cardinales, tamquam dominum & Imperatorem Urbis & orbis.] at verba ista sunt Radeuici, non Legatorum. Alijs namque ab his diuersis eos vsos verbis Gunterus affirmat, recitatque versibus istis:

Totaque Romani nunc maxima Curia Cleri Te velut eximium Regem dominumque saluant.

Vide igitur quantum priuata affectio potuerit in Radeuico, verba pro arbitrio concinante. At quid obest, si verè ipsa totidè verba ab ipso reddita dixerimus Radeuico? Nonne & ad Christianae humilitatis exemplum Pontifex ipse se nominat seruum seruorum Dei? pergunt verò: Quanta dilectione S. R. E. amplitudinem & honorem Imperij vestri amplectatur, quam sine conscientia peccati vestram satis inuita sustinuerit indignationem, & scripta praesentia, & in ore nostro posita viae vocis officium declarabit. Post haec verba litteras offerunt, quae venerabili Ottoni Frisingensi Episcopo ad legendum simul & interpretandum datae sunt, viro utique, qui singularem habebat dolorem de controuersia inter regnum & sacerdotium. exemplar litterarum hoc est:

IV. Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei, &c. Ex quo vniuersalis Ecclesiae curam, Deo, prout ipsi placuit, disponente suscepimus, ita in cunctis negotijs magnificentiam tuam honorare curauimus, vt de die in diem animus tuus magis ac magis in amore nostro & veneratione Sedis Apostolicae debuisset accendi. Vnde sine grandi admiratione non ferimus, quod cum audito ex suggestione quorundam, animum tuum aliquantulum contra nos fuisse commotum, duos de melioribus & maioribus fratribus nostris, Rolandum scilicet Cancellarium tituli sancti Marci, & Bernardum tituli sancti Clementis Presbyteros Cardinales, qui pro tuae maiestatis honore in Romana Ecclesia solliciti semper extiterant, pro voluntatis tuae cognitione ad tuam praesentiam destinauimus, aliter quam Imperialem decuerit honorificentiam, sunt tractati. Occasione siquidem cuiusdam verbi, quod est, Beneficium, tuus animus (sicut dicitur) est commotus, quod utique nedum tanti viri, sed nec cuiuslibet minoris animi merito commouisset.

V. Licet enim hoc nomen, quod est, Beneficium, apud quosdam in alia significatione quam ex impositione habeat, assumatur: tunc tamen in ea significatione accipiendum fuerat, quam nos ipsi posuimus, & quam ex institutione sua noscitur retinere. Hoc enim nomen ex bono & facto est editum, & dicitur, Beneficium, apud nos, non feudum, sed bonum factum. In qua significatione in vniuerso sacrae Scripturae corpore inuenitur, vbi ex beneficio Dei, non tamquam ex feudo, sed velut ex benedictione & bono facto ipsius gubernari dicimur & nutrir. Et tua quidem magnificentia liquidè recognoscit, quod nos ita benè & honorificè Imperialis dignitatis insigne tuo capiti imposuimus, vt bonum factum valeat ab omnibus iudicari. Vnde quod quidam verbum hoc, & illud, scilicet (contulimus tibi insigne Imperialis coronae) à sensu suo visi sunt ad alium retorquere: non ex merito causa, sed de voluntate propria & illorum suggestione, qui pacem regni & Ecclesiae nullatenus diligunt, hoc egerunt. Per hoc enim vocabulum (contulimus) nihil aliud intelleximus, nisi quod superius dictum est, imposuimus.

VI. Sanè quod postmodum personas Ecclesiasticas à debita sacrosanctae Romanae Ecclesiae visitatione, vt dicitur, reuocare iussisti: si ita est, quam inconuenienter actum sit, tua, fili in Christo charissime, discretio (vt credimus) recognoscit. Nam si aliquid apud nos amaritudinis habebas, per Nuntios & litteras tuas nobis fuerat intimandum, & nos honori tuo curauissemus, sicut filij charissimi, protidere. Nunc igitur, quoniam ad commotionem dilecti filij nostri Henrici Baiariae & Saxoniae Ducis, duos de fratribus nostris, Henricum tituli sanctorum Nerei & Achillei, & Hyacinthum sanctae Mariae in Cosmedin* Diaconos Cardinales, prudentes siquidem & honestos viros, ad tuam praesentiam destinauimus, clementiam

* diaconum

A situdinem tuam monentes & hortantes in Domino *, quatenus eos honestè & benignè * rogamus recipias; & quod ab eis ex parte nostra tuae magnificentiae fuerit intimatum, à sinceritate cordis nostri nouerit tua excellentia processisse. Ac per hoc cum eisdem filijs nostris, mediante iam dicto filio nostro Duce, ita celsitudo tua studeat conuenire, vt inter te ac matrem tuam sacrosanctam Romanam Ecclesiam nullius discordiae seminarium debeat remanere.] Hucusque Hadriani Papae litterae per Legatos reddita Imperatori, pergunt verò Radeuicus: *

Lectis & benigna interpretatione expositis litteris, Imperator mitigatus est, clementiorque factus, quasdam causas alio loco memorandas, quae seminarium discordiae praesentarent, si non congrua emendatio interueniret, Legatis per capitula distinxit: quibus ad nutum Principis, & per omnia benè respondentibus, Praesulemque Romanum in nullo Regiae dignitati derogare, sed honorem ac iustitiam Imperij semper illibatam conseruare pollicentibus; pacem & amicitiam tam summo Pontifici, quam omni Clero Romano reddidit, eamque signo pacis & osculo absentibus per praesentes destinauit, sicque hilariores facti Legati, donati que regalibus muneribus diuertunt in ciuitatem.] pergunt Auctor res bellicas prosequi, deditiorem Mediolanensem, & alia, quae nostri non sunt instituti.

Ita quidem sicut sanctissimus, ita & prudentissimus Hadrianus, vt furentem conciliaret Imperatorem, dans ex commotione Apostolica locum itae, exemplo pariter Apostolico cedens ad tempus, ita vocem, Beneficium, est interpretatus, vt concitatam discordiam sopiret magis quam augeter, & si posset, pacem eius culpa exulem in Ecclesiam reuocaret. sed ad breue tempus ista subsistere potuerunt. Vbi enim haud altis radicibus pax intus plantata in corde subsistit, tamquam foenum tectorum, velociter quolibet aestu urgente tentationis, arescit. sed de his anno sequenti, reliqua Pontificis prosequamur.

C Misit hoc eodem anno idem Hadrianus Papa Legatos à latere duos Cardinales Arditiu & Ottonem, ad vniendos pace atque concordia dissidentes inter se Longobardos. meminuit huius legationis Otto Morena in Laudensi Chronico, aitque efficere non potuisse Legatos, vt Mediolanenses ignoscere Laudensibus, qui facti extorres ciuitate Mediolanensibus diripiendam reliquerunt. at haec pluribus Auctor, ex quo & quae sequuntur:

Hoc eodem anno à Friderico Imperatore collectus est conuentus Roncaliae (est is locus inter Placentiam & Cremonam) vbi disceptari voluit de Imperij regalibus, quoniam illa essent. Res tunc in eo gestae scriptae sunt ab Ottone Morena Laudensi, qui ijs intererat, in Chronico Laudensi, quod tunc elaborauit. sic enim ait:

D Interea dominus Imperator in Roncalia colloquium in sancto Martino proximo veniente maximum se constituit habiturum, praecipitque omnibus ferè Italicae Principibus, atque ciuitatum Consulibus, vt ipsi colloquio interessent. Ad quod etiam quatuor principales legis doctores, videlicet dominos, Bulgarum, & Martinum Grossum, seu Iacobum, atque Hugonem de porta Rauegnana, Bononiae magistrum interesse fecit. istorum autem quatuor doctorum, & quamplurimorum aliorum fuit dominus Guarnierus doctor antiquior. Ad quem, cum in extremis laboraret, accesserunt sui scholares, dicentes: Domine quem vultis post mortem vestram doctorem nobis constituere? Quibus ipse respondit per duo carmina infra scripta:

Bulgarus os aureum, Martinus copia legum, Hugo mens legum, Iacobus est quod ego.

Et sic dominus Iacobus fuit doctor. Post ista cum dominus Fridericus Imperator semel equitaret super quodam suo palafredo in medio minorum Bulgari & Martini, exquisiuit ab eis, verum de iure esset dominus mundi. Et dominus Bulgarus respondit, quod non erat dominus quantum ad proprietatem: dominus verò Martinus respondit, quod erat dominus. Et tunc dominus Imperator cum descendisset de palafredo, super quo sedebat, fecit eum praesentari dicto domino Martino. Dominus autem Bulgarus hoc audiens, dixit haec elegantia verba: Amisi equum, quia dixi aequum. quod non fuit aequum.] sed de his inferius, pergunt Auctor:

Omnes praedicti conuenere ad colloquium nono Kalendas Decembris vltra Padum prope Ecclesiam Sancti Petri de Conturbia, in millesimo centesimo quinquagesimo octauo anno, Indictione septima inchoata. Cum autem Imperator, vniuersique Principes, ac ciuitatum Consules ibi insimul conuenissent: in primis vocauit Imperator eos praedictos Bononienses magistrum, iussitque eis, quod ipsi indicarent sibi in veritate omnia iura regalia,

Annal. Eccl. Tom. 12.

M m lia,

* Radeuic. lib. I. c. 23. VII. PAX INITA INTER IMP. ET PAP.

VIII.

IX. LEGATIO AB HADR. PAPA IN LONGOBARDIAM.

X.

XI. CONVENTVS RONCALIAE HABITVS.

XII. QUID IMP. CVM DOCTORIBVS BONONIENSIBVS.

lia, que ratione Imperij in Lombardia ad ipsum spectaret, & sua esse deberet. Qui respondentes Imperatori, dixerunt, se hæc nolle sine consilio facere aliorum iudicium vniuersatum Lombardia civitatum ibi tunc existentium. Imperator itaque duos vniuscuiusque civitatis Lombardia iudices elegit, iussitque eis, quod ipsi omnes cum predictis quatuor Bononia magistris ad consilium irent, omniaque iura regalia quaecumque essent, diligenter investigarent, ut cum a consilio recederent, sub nomine fidelitatis, quam sibi iurauerant, ea omnia recto tramite (prout melius possent) publice demonstrarent. Ipsi autem iudices cum vigintiocto, exceptis Bononia magistris, statim ut Imperator iusserat, ad consilium euntes, de omnibus regalibus iuribus inter se diligentius contulerunt. Qui postmodum ad Imperatorem redeuntes, coram omnibus Principibus, omnibusque civitatum Lombardia Consulibus narraverunt in scriptis omnia iura, quae ei iure regali nouerant pertinere.

XIII. REGALIA ADIVICATA IMPERATORI.

Hoc autem sic peracto, dominus Hubertus Mediolanensis Archiepiscopus vna cum Consulibus Mediolani, omnesque alij praesentes Lombardia Episcopi, Comites, Marchiones, Duces, ceterique Italia Principes, ac omnium Lombardia civitatum Consules ibi astantes, publice in colloquio ipso surgentes, in manu ipsius Imperatoris omnia, quae predicti iudices iura regalia esse dixerant, resutauerunt, & ei fidem de ipsis omnibus fecerunt, statimque Imperatore eis omnibus sub nomine fidelitatis firmiter precipiente, ne ipsi amplius de ipsis rebus intromitterent: omnes, & vniuscuique tamen per se amplius de ipsis rebus non intromissuros, vnanimiter sponderunt. Insuper etiam vera & perpetuam pacem ibi omnes inter se, & cum omnibus alijs personis deinceps se firmiter tenere iurauerunt. Et in hoc Mediolanenses priuare se de multis rationibus & dignitatibus, obtentis a diuersis Pontificibus & Imperatoribus, & promiserunt ponere signum Aquilae super campanile Ecclesiae maioris in signum fidelitatis, ac etiam quod liberarent centum nonaginta Papienses, quos habebant incarceratos. Ac etiam praecipit eis Imperator, ut seruarent pacem perpetuam suis vicinis. Tamen hoc Mediolanenses atque Cremonenses paucioribus septem mensibus seruauerunt, immo ante hoc spatium Laudensibus, cum nullum malum adhuc illis intulissent, pacem ipsam violauere. Deinde Mediolanenses, Cremonenses, Papienses quoque & Placentini de stando & per omnia attendendo ipsius Imperatoris praecipito, ei tum multos obsides tradiderunt. Ibi quoque ipse dominus Imperator multas leges quas fecerat, in scriptis redigi fecit, multa quoque etiam praecipita suorum Principum custodiri praecipit. His itaque sic peractis, cum Imperator omnia se bene peregerit, & Imperium suum sicut se decebat, in pace quietam obtinere putaret, quamuis in contrarium sibi paulo post contigerit, de Roncalia tamen discessit, hucusque de conuentu Roncaliae celebrato. Meminit eiusdem Radeuicus, qui & aliquas ibi leges constitutas affirmat.

XIV. DE ANTIQVIORIBVS IURECONS. IVDICIUM.

Sed quod de quatuor insignioribus legum doctoribus, qui Bononia publice hoc tempore profitebantur, mentio facta est, nempe de Bulgaro, Martino, Ioanne, atque Iacobo, sicut Bulgarus omnes excelluit, & probitate insignis enituit, ita Martinus parum feliciter munus absoluit, atque haud laudabili existimatione dimanauit ad posteros, ut de ipso Iason illud vsurpet: Martinum nihil vniquam sani verique dixisse, ut tu intelligas, Lector, quis qualisve fuerit, qui tanta tribuit Imperatori. Sed & ceruicosus est habitus, ut quam semel defendendam suscepisset opinionem, quantumlibet erroneam & singularem, numquam dimiserit, sed obstinate omni conatu tueri perseverarit: adeo ut in vulgare proverbium eius durities apud Iureconsultos in hanc usque diem pertransierit, ut Martinum appellent, qui suae ipsius sententiae singulari pertinaci studio inhareat. Contra vero, quem praeter ceteris a Guatnerio laudatum audisti Iacobum, hunc cognomento, De regione dictum, suum opere laudavit defunctum epistola sua Petrus Blesensis, quam potius publicum dixeris epitaphium, tanti viri gloriam immortalitati consecrans. Cum tamen nescio quomodo hunc tanta luce coruscum non viderit, qui recentiorum Iureconsultorum vitas conscripsit: nam penitus praetermisit.

a Petr. Bles. epist. 173.

IESV CHRISTI HADRIANI PAP. IV. FRIDERICI IMP. 5. ANNVS ANNVS ANNVS 1159. 5. MANVELIS IMP. 17.

I. QVI sequitur annus Redemptoris millesimus centesimus quinquagesimus nonus, Indictione septima, inter Imperatorem atque Romanum Pontificem discordijs iteratis,

tis, fuit rerum difficilium agendarum molestissimus Romanae Ecclesiae infestissimus. Quamquam ista fuerint, ab Auctore qui habebat praec oculis, sunt petenda, nempe Radeuico qui aderat, sicque narrare pergit: Friderico in hibernis agente, Hadrianus Romanae Urbis Antistes quorundam instinctu, ea quae iam inter ipsum & Imperatorem apud Augustam sopita fuerant, refricare coepit, & denuo meminisse, modo Nuntiorum suorum iniuriam, modo eorum qui pro colligendo fodro directi fuerant insolentiam, & Castellatorum suorum grauenam incusans, se pro bonis mala suscepisse, Imperatorem beneficijs suis ingrati existeret. Proinde occasionem quaerens, cum audisset, quod regalia Principi tam ab Episcopis & Abbatibus, quam a civitatibus & Proceribus recognita fuere: litteras in fronte quidem leniores, diligentius vero consideratae acriori commotione plenas super hoc negotio dirigit, easque quidam indignus & vilis nuntius praesentans, antequam recitatae fuissent, dispersit. Qua de re commotus, caloreque iuuenili ad vicem rependendam accensus, meditationem concipit, non quidem per abiectam, sed per honoratam illi respondere personam.

QVI MODO DISCORDIA RENOVATA INTER IMP. ET ROM. PONTIF. Radeu. lib. 2. cap. 15.

Iam antea missus fuerat ad Sedem Apostolicam Episcopus Vercellensis, amicam deferens petitionem, quatenus Guidonem nobilem iuuenem filium Comitis Guidonis Blanderatensis, cuius supra mentionem fecimus, quem loco Anselmi Princeps in Rauennate Ecclesia subrogari fecerat, ibidem confirmaret & ordinaret. Nam idem iuuenis infra sacros Ordines adhuc existeret, & Clericus Romanae Ecclesiae pridem factus, ac in Subdiaconum a Papa Hadriano consecratus, non nisi eius conuientia & assensu in aliam Ecclesiam transferendus putabatur. Cum autem hoc a Romano Pontifice, volente in irritum reuocare quod factum fuerat, negaretur: mittitur denuo Hermannus Verdensis Episcopus in idipsum, eiusque negotium etiam effectu caruit. Quod si quis plenius scire desiderat, epistolas utrimque directas consulat, quorum talia scripta inueniuntur.

* multi infra sacros Ordines prius subdiaconatum.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus Hadriano Romano Ecclesiae venerabili Pontifici.

LITTERAE IMP. DE PROMOVENDO GUIDONE AD RAVENNAT. ECCLES.

Dilecto & fideli nostro Anselmo bonae memoriae Rauennensis Ecclesiae venerabili Episcopo defuncto, ne Curia nostra diutius tanto careret Principe, operam dare curauimus, loco eius talem subrogare personam, quae pro tempore ad resarcienda Ecclesiae illius damna, & ad nostrum peragendum seruitium apta videretur. Ante omnia autem praec oculis mentis habentes, & aures non surda audientes quod scriptum est: Honore inuicem praueinentes, filium Comitis Blanderatensis, quem vos in Clericum Romanae Ecclesiae & filium nostra petitione assumpsisse recordati sumus: vicissim ad honorem vestrum & sanctae Romanae Ecclesiae altius sublimari intendimus, in ea praesertim Ecclesia, quam post sanctam Romanam Ecclesiam, aut maximam, aut vnam de maximis habemus, nostraeque voluntatis proposito, diuina fauente clementia, in electione illius personae concorditer & voluntate vniuersa Rauennas conuenit Ecclesia, praesentibus viris honestissimis, Legato nostro & vestro, hinc Hyacintho Cardinali, inde Hermannus Verdensis Episcopo. Scientia autem & moribus in personam praefati Electi vna cum genere conuenientibus, propter reuerendum vestrae paternitatis testimonium commendabilior & acceptior eadem persona nobis iam facta est, quam utique etiam diligi a vobis, & honorari gaudemus & volumus, ea tamen ratione & ordine, quo patres filios suos solent diligere, quos suo tempore & manumittunt, & domui suae prouidere permittunt. Et quidem decentissimum est, sanctam Romanam Ecclesiam, tamquam matrem omnium Ecclesiarum, filios qui sunt fructus ventris, aggregare, & aggregatos ad decorem domus Dei per domos & familias distribuere. quibus etiam nostrum Imperium tamquam ab utero & gremio matris nostrae progredientibus debeat, & velit congruum honorem impendere. Proinde altiori consideratione vestra perpendat discretio, quid in hac causa tam vestrae quam nostrae maiestati & honestati conueniat. Jactenus Imperatoris ad Hadrianum Papam epistola, cui idem Auctore mox subiicit illam, quam Pontifex reddidit Imperatori, istis scilicet verbis:

Hadrianus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio Friderico illustri Romano Imperatori salutem & Apostolicam benedictionem.

IV. EPIST. HADRIANI DE NON PROMOVENDO GUIDONE.

Qualiter superni Conditoris intuitu, & tam excellentiae tuae, quam dilecti filij nostri Guidonis Blanderatensis Comitis interuentu dilectum filium Guidonem Subdiaconum nostrum, eiusdem Comitis filium olim in familiaritatem & in nostrum consortium recepimus, qualiter etiam intuitu probitatis eiusdem atque pro honore & utilitate sacrosanctae Romanae Ecclesiae, tamquam si in Diaconum iam fuerit ordinatus, Ecclesiam ei

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

* sumus

specialiter assignauerimus: & nos profectò memores, & à serenitatis tuæ memoria non credimus excidisse. Nunc autem honestatem ipsius considerantes, & profectum scientiæ, si ei vita comes fuerit, attendentes; intelligentes etiam quanta per eum, ac per nobiles & potentes parentes ipsius sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ adhuc potuerint commoda prouenire, & ad quantum dignitatis apicem in eadem Romana Ecclesia ipse valeat, vita generi concordante, conscendere, cum à Sede Apostolica in Subdiconatus officium sit promotus, & ei tamquam si iam Diaconus esset (sicut superius dictum est) à nobis sit Ecclesia specialiter assignata: communicato fratrum nostrorum consilio, à nostro latere tam pretiosum pignus, iuxta petitionem excellentiæ tuæ, non potuimus remouere; sed ipsum opportunitate accepta, Deo auctore, in Romana Ecclesia ad honorem eiusdem Ecclesiæ & Imperij intendimus ordinare, ut vel in ea, prout diuina gratia proposuerit, quandoque ad sublimiora conscendat, vel exinde ad alterius Ecclesiasticæ fastigij dignitatis ipsum contingat, auxiliante Domino, peruenire. Conuenientius siquidem est, ut qui filius & Clericus est Romanæ Ecclesiæ, ab eius gremio non recedat, & ipsa ei circa se locum dignitatis conferens, eidem inde prouideat altiora. Ipsa etenim viros & moribus & scientia adornatos, præditos honestate, & sanguinis nobilitate præclaros ad se libenter euocat, & eos aliunde confuevit admittere, non se talibus, cum ipsos in gremio suo habeat, facillè spoliare. Quia igitur hoc decentius esse conspiciamus, & honorabilius existere arbitramur, confidentes etiam Imperatoriæ maiestati hoc potius debere placere, & gratum atque acceptum esse: postulationem tuam in hac parte non duximus admittendam, credentes atque sperantes, quòd ex quo nostram super hoc cognoueris voluntatem, tu ipse nostram intentionem & propositum commendabis.] hucusque ad Imperatorem Hadrianum Papa. pergic autem Radeuicus.^a

^a Radeu. lib.
2. cap. 18.
V.

Princeps ergo & ipse, accepta occasione, suam hoc modo solatur indignationem. Iubet Notario, ut in scribendis chartis nomen suum præferens, Romani Episcopi subsecundet, & distinctionibus singularis numeri ipsum alloquatur. Qui mos scribendi cum antiquus in usu esset communis, à modernis ob quamdam personarum reuerentiam & honorem putatur immutatus. Aiebat siquidem Imperator, aut Papam debere seruire suorum antecessorum ad personam Imperialem scribendi consuetudinem, aut seipsum antiquorum Principum morem in suis epistolis oportere obseruare. Hæc itaque causa sermonum & nuntiorum maiorem inter eos simultatis fomitem ministravit.] Non extant litteræ Friderici ad Hadrianum ijs contumeliosis insignes, sed quas rescriptit ad ipsum Pontifex, habentur in Appendice ad Radeuicum, his verbis conscriptæ ex Nauclero, qui se eas in Hirsaugiensis cœnobio Spirensis diocesis reperisse testatus est:

V I. Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei Friderico Romano Imperatori salutem & Apostolicam benedictionem.

^b Exod. 20. Lex diuina^b sicut parentes honorantibus longæuitatem promittit, ita maledicentibus patri & matri sententiam mortis intendit. Veritatis autem voce docemur, ^c quia omnis qui se exaltat humiliabitur. Quapropter, dilecte in Domino fili, super prudentia tua non mediocriter admiramur, quòd beato Petro & sanctæ Romanæ Ecclesiæ non quantam deberes, exhibere reuerentiam videris. In litteris enim ad nos missis nomen tuum nostro præponis: in quo insolentiæ, ne dicam arrogantiam notam incurris. Quid dicam de fidelitate beato Petro & nobis à te promissa & iurata, quomodo eam obserues, cum ab ijs qui dii sunt, & filij excelsi omnes, Episcopis videlicet, homagium requiris, fidelitatem exigis, & manus eorum sacratas manibus tuis innectis, & manifestè factus nobis contrarius, Cardinalibus à latere nostro directis non solum Ecclesias, sed & ciuitates regni tui claudis? Respice ergo, respice, tibi consulimus. Quia cum à nobis consecrationem & coronam merueris, dum inconcessa captas, ne concessa perdas, nobilitati tuæ timemus.] Hæc Hadrianus ad Fridericum, qui ad eum tunc ista rescriptit:

V II. Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus Hadriano Ecclesiæ Catholicæ Pontifici omnibus illis adherere, quæ cepit Iesus facere & docere.

Lex iustitiæ unicuique quod suum est restituit. Non enim parentibus nostris derogamus, quibus in hoc regno debitum exhibemus honorem, à quibus videlicet primogenitoribus nostris & regni dignitatem suscepimus & coronam. Numquid tempore Constantini Siluester regalis aliquid habuisse dignoscitur? sed eius pietatis concessione libertas restituta est Ecclesiæ, pax restituta est: & quidquid Papatus vester habere dignoscitur, largitio-

QUAE IN
PONTIFICI-
CEM FRIDE-
RICI IMP.

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

A largitione Principum obtinet. Vnde cum Romano Pontifici scribimus, iure antiquo & nomen præponimus, & ad iustitiæ normam eidem nobis scribenti concedimus. Reuoluite Annales, & si lectum neglexistis, quod asserimus, illic inuenitur. Ab ijs autem qui Dei sunt per adoptionem, & regalia nostra tenent, cur homagium & regalia sacramenta non exigamus? cum ille noster & vester institutor ab homine Rege nihil accipiens, sed omnia bona omnibus conferens, qui pro se^a & Petro censum Cæsari persoluit, & exemplum vobis dedit, ut ita faciatis, doceat vos dicens: ^b Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Aut ^b ^{dem} ^{11.} igitur regalia nostra nobis dimittant, aut si hæc vtilia iudicauerint, quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæsari persoluant. Cardinalibus vti que vestris clausæ sunt Ecclesiæ, & non patent ciuitates, quia non videmus eos prædicatores, sed prædatores; non pacis corroboratores, sed pecuniæ raptores; non orbis reparatores, sed auri insatiabiles corrafores. Cum autem viderimus eos, quales requirit Ecclesia, portantes pacem, illuminantes patriam, assistentes causæ humilium in æquitate, necessarijs stipendijs & comætu eos sustentare non differemus. Humilitati autem, quæ est custos virtutum, & mansuetudini non minimam notam inuritis, cum huiusmodi quaestiones religioni non multum conferentes sæcularibus personis proponitis. Prouideat itaque paternitas vestra, ne dum talia mouet, quæ indigna ducimus, offendiculum ponat illis, qui velut ad imbrem serotinum ori vestro aures suas arrigere festinant. Non enim non possumus respondere auditis, cum superbiæ detestabilem bestiam vsque ad Sedem Petri repressæ videmus. Paci Ecclesiæ benè semper prouidentes, benè semper valete.]

Audisti, Lector, Imperatorem ad tempora Constantini reuocare originem priuilegiorum Apostolicæ Sedis? Et cur non magis ad Christum? ut probat, & docet abundè Nicolaus Papa, scribens ad Michaëlem Augustum, & alij Romani Pontifices, cum de his fuit ipsi agendum aduersus alios Imperatores, eadem ipsa ex rerum ignorantia refricantes. At quid prouocat Fridericus ad Annales Hadrianum Romanum Pontificem? utinam ipse consulisset quos citat Annales, haud certè progenitoribus suis acceptum tulisset Imperium, sed tantum Apostolicæ Sedi, sine cuius nutu nihil prodest genitum esse ex Imperatore ut quis possit fieri Imperator; sed tantum quem elegerit, vel eligendum concesserit ipse Papa, ut pluribus est demonstratum in notatis superius locis, anno videlicet octingentesimo, atque plenius nongentesimo nonagesimo sexto. ad quæ loca Lectorem prouoca, ne eadem hîc sint non sine rædio repetenda.

Addita adhuc sunt ijs alia discordiarum fomenta, quæ idem Radeuicus vbi supra, narrare sic pergit: ^c Hæc itaque causa sermonum & nuntiorum maiorem inter eos simultatis fomitem ministravit, in tantum, ut quædam litteræ deprehensæ dicerentur à Sede Apostolica directæ, quæ Mediolanenses, & quædam alias ciuitates rursus ad defectionem hortarentur. Huius negotij veritatem tenor subiectarum epistolarum declarabit, quæ à diuersis personis hinc inde missæ sunt.] Atque primo loco ponuntur quæ tunc scriptæ fuerunt à Presbytero Cardinali Henrico tituli sanctorum Nerei & Achillei ad Episcopum Bambergensem, pro pace integranda inter Imperatorem & Pontificem, quæ sic se habent: ^d ^{idem} ^{ibid.} Venerabili patri & fratri & amico charissimo Eberardo Dei gratia Babenbergensi Episcopo Henricus eadem gratia S. R. E. Presbyter Cardinalis tituli sanctorum Nerei & Achillei salutem in Domino.

Sicut virtus Imperatoria ex eorum qui sibi assistunt, discretionem monstratur, ita & ipsorum honor sic ad dominos spectare videtur, sicut & domini detrimentum in eos proculdubio refunditur & redundat. Ea propter, dilecte pater & venerande frater & amice charissime, vestram non tam docemus, quam monemus prudentiam, ut Imperialis dignitatis excellentiam, quantum in vobis est, in ea quæ ad pacem sunt, & ad honestatem spectant, ingiter suadeatis. Subtilius enim & sincerius in his quæ ad Deum pertinent & iustitiæ libertatem, ratio & discretio vestra intelligit & cognoscit, quam alij Principes, quantumcumque nobiles sint, qui tamen sacros canones, & ea quæ olim à Patribus disposita & ordinata sunt, non nouerunt. Interfuit ipse, sicut vnus ex nobis, fidelissimus mediator eis, quæ cum domino Imperatore de pace Ecclesiæ & ipsius ordinata sunt in Alemania, & eis quæ altera die nos secum fidelissimè, & ipse nobiscum benignissimè de eadem pace tractauimus. Nunc autem ex litteris illis, quas celsitudine suæ post reditum meum domino meo placuit destinare, quæ videlicet nec styllum, nec antiquam consuetudinem

Imperialium litterarum obtinebant, timemus multum, ne sit in diuersa mutatus, & alia A modò sibi sit facies sensusque diuersus. Repleuit cor meum amaritudinae, & faciem meam confusione mutatio hæc. Quidquid honoris, & iucunditatis, & gloriæ apportaueram mecum, ex litteris illis videtur esse sepultum atque obnubilatum. Idè dilectissime frater & amice charissime, Episcopalis dignitas & Sacerdotij Ordo, in quo vos prouidentia diuina constituit, moneant discretionem vestram, & instruant, vt ad honorem Dei steterit & vestrum, pro honestate & libertate Ecclesiæ, vt in antiquis limitibus Ecclesiæ integritas conseruetur, ne temporibus vestris, nouis consilijs honestas vsque modò turbata turbetur. Satis turbatum est, quidquid secundum consilium vestrum putabamus efficere. Et dicimus vobis, quamdiu per homines rerum diuinarum ignaros negotia portabuntur, stabiliri pax incepra non poterit, sed si præsentia vestra, & domini Præpositi Magdeburgensis summam de pacis labore susceperit: zelus Dei & scientia, qua præeminetis vterque, finem pacificum ad honorem Dei & Ecclesiæ, & Imperatoris nostri gloriam, per industriam vestram & studium vestrum facillimè poterit obtinere. Alioquin si tempore iracundiæ repertus non fuerit qui reconciliationi intendat, & in cuius verbis possint ista scandala complanari: res ipsa forsitan aliud exiget; & quod hodie integrum est, maior vehementia necessitatis dirumpet. J hucusque Henricus Cardinalis nostri tituli decus & ornamentum: qui & anxius reuocandæ exulis pacis, alias ad eundem Episcopum litteras addidit, quibus ista quæ sequuntur, amaro animo ipse respondit. recitat eas litteras Radeuicus his verbis: ^a

Henrico sanctorum Nerei & Achillei Dei gratia Presbytero Cardinali, &c. Eberardus Babenbergensis Ecclesiæ eadem gratia Episcopus, si quid est, orationis & seruitij omnimodam deuotionem.

Litteris vestræ paternitatis lectis & relectis, admirari satis non potui, quod esset illud verbum, in modò quod esset illud Væ, de quo scripseratis mihi, cum adhuc à me prorsus esset absconditum. Quæritans autem inueni quod volui, & vnde multum dolui, teste Deo, & multum doleo. Audiui, & conturbatus & tristatus sum. Contremuerunt omnia ossa mea, adhæsit cutis ossibus meis. Et quidem intellexi, & cognoui, quod bono femini non meo, sed vestro, pacis & concordia consilio inimicus homo superfeminauerit zizania. Omnia mala à bonis principijs orta sunt. Sicut in sacro eloquio: ^b Parauit Dominus vasa mortis, sagittas ardentes effecit: ita & in Imperialibus gestis ac dictis simul ac scriptis pleraque reperiuntur, quæ alios seducunt, alios ædificat. Annales quandoque reuoluuntur, apices Imperiales recitantur, fortè in ea forma, quæ illi ætati, & tam bonitati, quam simplicitati temporum illorum competebar, hominibus tunc in directum loquentibus, neque numerum numero committentibus, neque personas præposterantibus. Nunc verò mutata sunt omnia. Sed non expallescat aurum, nec mutetur color optimus, nec dispergantur lapides Sanctuarij in capite omnium platearum. Si qua exorbitatio consuetudinis modernæ facta est, his exemplis facta est, & hac occasione, quia flamma sopita denuò quodam vento resuscitata est per litteras, quas dominus Papa nuper direxit domino Imperatori super ea quæ vertitur inter Brixienses & Bergomenses, de contentione duorum castrorum: quas quidam pannosus & velut hostis & insidiator domino Imperatori despectiue quodammodò obrufit, & vltra non comparuit, quæ videbantur duriores, & quasi interdicti vim in se continentes, ne dominus Imperator causæ illius iudicium sibi assumeret.

Hæc autem scribo vobis, non vt quæram palliare, quæ pallianda non sunt, sed vt vos, & alij prudentes, & timentes Deum facilius morbo subueniatis, causa morbi cognita. Hinc inde dicimus, & scribimus quotidie: Venite, venite: Veniemus, veniemus. Sedemus (salua multa vestræ sanctitatis reuerentia dictum sit) sedemus, & oscitamus, sedemus inquam, vt ait quidam in Romana Republica, nocte diem, die noctem expectantes, & iam prudentes & scientes perimus. De medico vobis (vt tuis loquar auribus) nolo mali nuntij esse baiulus: neque veniam, vt audiam vel referam amaras historias, verba verbis obuiant, quasi pila minantia pilis. Vbi est sapientia, vbi prudètia in regno & sacerdotio? Separat nos Deus ab his, de quibus dicitur: ^c Omnis sapientia eorum deuorata est. Non dicatis nobis vltra, Venite; sed potius vos clauas habentes scientiæ nos præuenite; non inuitati venite, & docete filios vestros, non in amaritudine spiritus, sed in lenitate & multa mansuetudine. Parcat illis Deus, qui oleum quasi camino addentes, inter patrem & filium, inter regnum & sacerdotium seminant discordias. Insiptens factus sum, vos coëgisti me. Veniant pro Deo, nuntij boni, portantes pacem, tamquam scientes, & docentes nos: instate opportunè, impor-

^a Radeu. lib. I. cap. 18. XI.

QVARE AD HENRICVM EBERARDVS.

^b P. sal. 7.

XII.

^c P. sal. 107.

A importunè. More solito scribantur litteræ, adiuuante Domino. Flebile principium, medium, finis scilicet vertetur in gaudium. Dominus Imperator, superueniente Nuntio vestro, propter quædam secreta negotia subito à castris discessit. Idè ego meis insinuationibus certum responsum ab eo elicere, neque vos litteras eius in continenti habere potuistis. qualis sit, vos scitis. Diligentes se diligit, alijs alienum se facit, quia nondum perfectè didicit etiam inimicos diligere. J hætenus Episcopus Babenbergensis, qui & ad Romanum Pontificem ista scripsit itidem pro concilianda concordia: ^a

Cum & tacendi & loquendi tempus sit: quando commune instat periculum, desperationis potius quam religionis est, seruire silentium: omnium est conclamare, in vnum concurrere, ac ferre præsidium. Quando autem impetus hostilis, aut incendium ingruerit ciuitati: præsertim eorum interest, qui vigiles ciuitatis sunt, eos qui in arce sunt, ipsum quoque patrem familias expergefacerè ad subueniendum in necessitatis articulo. Hac officij mei consideratione & specialis debiti, quo teneor multis rationibus S. R. E. ego licet minimus Episcoporum, qui nec sum dignus vocari Episcopus, tam impudenter, quam impudenter, exclamo ad vos, reuerendissime Pater & domine, hoc in tempore, quo nobis in firmioribus videtur imminere, quod multum pertimescimus periculum, & quidem ab illa olla, quam ^b succensam ab Aquilone vidit olim Propheta. Ignis quidem per scintillas occultas cœpit erumpere, sed adhuc in fumo est, & Deo gratias, nondum in flammam eluxit. Inter vos domine, & filium vestrum dominum nostrum Imperatorem verbo tenus adhuc aliquid perturbationis est: timendum valdè & metuendum, ne verba verbis obuiantia sua collisione flammam tandem excutiant, quæ se latius diffundat in sacerdotio & regno, quod Deus auertat. Ipse filius vester, sicut noctis, dominus noster est; vos autem quomodo Christus, magister, & Dominus. Nemo nostrum audet dicere hinc vel inde: Cur hoc facitis, aut dicitis? Optamus tantum, & rogamus ea quæ ad pacem sunt.

Quod si liceret, salua reuerentia, verba singula trutinare, & rationem singulorum exigere (in insipientia dico) non, vt arbitròr, expediret, quia potius ignis sine mora discutendus est, quam de igne, qua de parte venerit, disceptandum. Supra me esse scio quæ loquor, sed in simplicitate cordis mei coram eo, qui super omnes & secretorum est conscius, hæc loquor, & ex quo cœpi semel, loquar adhuc vobis confidenter tamquam Patri & domino, omni illis, quæ aliter & aliter, secundum varias auditorum & interpretum mentes possunt accipi. Dignetur ex integro scribere vestra paternitas placidè ac benignè filio vestro domino nostro Imperatori, & ad se paterno affectu eum reuocare, promptum ad exhibendam vobis omnem reuerentiam. Samuel Dauid suum amplectatur, nec dimittat à se separari, vt nulla scissura chlamydis fiat, quatenus Deus honoretur, & Ecclesia Catholica tranquilla deuotione lætetur. J hæc ad Papam Hadrianum Episcopus Babenbergensis Eberardus, de quo idem Auctor: ^c Erat enim idem Episcopus religione & scientia præditus, vitæque purioris institutionibus instructus. Cumque ad fidem Imperij & honorem præ ceteris diligentiam habere cognitus esset, apud quam plurimas terras opinio de eo celeberrima peruulgata est. Eiusque studium circa Scripturæ sensus, ac quæstionum discussionem, tam attentè versabatur, vt inter prælia commanens, diuersas & ingentes curas earum sedula meditatione solaretur. Cum autem omnes Episcopos, seu cuiuslibet ordinis Ecclesiastici viros Imperator diligeret, eosque ampliori honore dignos duceret: specialiter tamen memorati viri, sicut prudentissimi, nitebatur consilio, eumque dignum aestimauit, in cuius arbitratu & discretionem operas suas locaret, & onus simul ac honorem communitur. J hæc ipse. At quæ narrauimus, facta sunt hoc anno ante Paschale tempus, vt eiusdem Auctoris assequimur verbis.

Quomodo autem post hæc venerit legatio ab Hadriano Papa in castra ad Imperatorem, & quid attulerit, quidve gestum sit, ita idem Radeuicus persequitur: ^d Præter alios Principes nobiles atque sapientes interfuere suæ collationi & negotio Sedis Apostolicæ Legati, videlicet Octavianus tituli sanctæ Cæcilie Presbyter Cardinalis, Henricus tituli sanctorum Nerei & Achillei, VVilhelmus Cardinalis Diaconus, antea Papiensis Archidiaconus, & Guido Cremenensis Diaconus Cardinalis, missi à Papa Hadriano, quorum itineris causas, simulque Nuntiorum Senatus populi que Romani, rescriptum litterarum venerabilis viri Eberardi Babenbergensis Episcopi subter annotatum continet, quod tale est. J quo videlicet de rebus, quæ ad pacem pertinent, pertractatis Episcopum Salzburgensem reddidit certiore his verbis:

^a Radeu. lib. 2. cap. 10. XII.

EBERARDVS AD HADR. PAP. EPISC.

^b Ierem. 7.

XIV.

^c Radeu. lib. 2. c. 29. LAVDVS EBERARDI EPISC. BABENBERG.

^d ALIA LEGATIO MISSA AB HADRIANO AD IMPERAT. Idem c. 30.

XVI. Reuerendissimo patri & domino Eberardo Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo A Eberardus Babenbergenſis gratia Dei, ſi quid eſt, cum oratione qualicumque ſeruitium deuotiſſimum.

Scio, pater ſanctiſſime, ſacræ pietatis affectu vos compati meis laboribus, & animæ mihi ſalutem & corpori quietem concupiſcere. Vt autem noueritis, quoad compati vos mihi oporteat: dico vobis, quod iam tædeat animam meam vitæ meæ, duo ferens onera in animo meo grauiſſima, quod & cinctus ducor quod nolo; & quàm diu durare debeat, ignoro, veſtris & aliorum Fidelium orationibus adiuuari deſiderans, vt ab illis ſeparer, quibus iuravit a Pſal. 95. Dominus in ira ſua: Si introibunt in requiem meam. Super hæc tempora periculofa inſtare videntur, & propè eſt, vt inter regnum & ſacerdotium moueatur diſcordia. Et quidem Cardinalibus à domino Papa ad dominum Imperatorem tranſmiſſis, domino videlicet Octauiano, & domino VVillelmo quondam Papienſi Archidiacono, poſt lene principium & ingreſſum quaſi pacificum, capitula duriffima propoſita ſunt, verbi gratia. B

XVII. CAPITVLA AB IMP. SERVANDA. * ſiſ ſubſcribitur, id eſt ſanctum & palium, ſi lege in Conſtitutione euſdem Tempore Pace Conſtituta, pro, ſeditio, & ita pariter v leges ſuperius dicitur XI. Annal. pag. 602. A. ver. 8. Eſt, Rom. pro ſeditio, in marg. uariis editione inſerte alibi.

XVIII. PROPOSITA AB IMP. CONTRA PONTIF.

XIX. LEGATIO ROMANO RVM AD IMP.

XX. QUAE AD CARD. IMP. RESPONDET.

Nuntios ad Urbem, ignorante Apoſtolico, ab Imperatore non eſſe mittendos, cum omnis magiſtratus inibi beati Petri ſit cum vniuerſis regalibus. De dominicalibus Apoſtolici * fodrum non eſſe colligendum, niſi tempore ſuſcipiendæ coronæ.

Episcopos Italiae ſolum ſacramentum fidelitatis ſine hominio, facere debere domino Imperatori.

Neque Nuntios Imperatoris in palatijs Episcoporum recipiendos. De poſſeſſionibus Eccleſiæ Romanæ reſtituendis, & tributis Ferrariæ, Maſſæ, * Fico-ro-lu, totius terræ Comitiffæ Mathildis, totius terræ quæ ab Aquapendente eſt vſque Romanam, Ducatus Spoletani, inſularum Sardinia & Corſicæ. Domino autem Imperatore ſuper his iuſtitiam & conſilium conſtanter offerente, ſi & ipſi iuſtitiam vellent facere & recipere: illis verò recipere tantum volentibus & non facere, hæc ratione, quod dominum Apoſtolicum cauſæ ſubijcere, ac iudicio ſiſtere non poſſent.] hæc à Legatis Apoſtolicæ Sedis. Quæ autem contra Pontificem ſunt propoſita, ita Radeuicus:

Et è contrario, domino Imperatore multa proponente de rupta concordia, quæ in verbo veritatis ſibi compromiſſa fuerat, de Græcis, de Siculo, de Romanis ſine communi conſenſu non recipiendis.

De Cardinalibus quoque ſine permiſſione Imperiali liberè per regnum tranſeuntibus, & regalia Episcoporum palatia ingredientibus, & Eccleſias Dei grauantibus.

De iniuſtis appellacionibus, & ceteris quamplurimis breuitatem ſuperantibus.

Cum Apoſtolicus per Nuntium & litteras Cardinalium prædictorum ex conſenſu Imperatoris ſubmonitus, Cardinales alios ad hæc omnia complananda requiſitus, his qui aderant Nuntijs ſuis, & Curia Principibus nollet adiungere: vnitatis & concordia verbum diu deſideratum, peccatis noſtris exigentibus, euacuatum eſt.

Et dupo hæc agerentur, Nuntijs Romanorum, *Senatus ſcilicet populiq, Romani*, ſuperuenientes, & ea quæ pacis ſunt, rogantes, benè recepti ac dimiſſi ſunt. Rogatu tamen Cardinalium dominus Imperator Nuntios ad dominum Papam, & ad Urbem miſſurus eſt, vt cum Apoſtolico, ſi ipſe voluerit, primo loco pax fiat; ſin autem, cum Senatu & populo Romano. Dominus Imperator in magna eſt gloria, dominam Imperatricem & Ducem Baioaria & Saxonie cum alijs ſuperuenturis Principibus & copijs exercitus expectans, & quoidam de melioribus ex Mediolano & Brixia in vinculis retinens. Valere.] huc uſque epiſtola Episcopi Babenbergenſis de rebus hæcenus geſtis cum Legatis Apoſtolicæ Sedis. Quæ autem iſta ſint ſecuta, idem Auctor ſic ſubdit: E

Imperator ad hæc verba Cardinalium tale dedit reſponſum: Quamuis non ignorem, ad tanta negotia non ex animi mei ſententia, ſed ex conſilio Principum me reſpondere debere, ſine præiudicio tamen ſapientum hoc abſque conſultatione reſpondeo: Episcoporum Italiae ego quidem non affecto hominum; ſi tamen & eos de noſtris regalibus nihil delectat habere. Qui ſi gratanter audierint à Romano Præſule: Quid tibi & Regi? confequenter quoque eos ab Imperatore non pigeat audire: Quid tibi & poſſeſſioni? Nuntios noſtros non eſſe recipiendos in palatijs Episcoporum aſſerit: Concedo, ſi forte aliquis Episcoporum habet in ſuo proprio ſolo & non in noſtro palatium. Si autem in noſtro ſolo & allodio ſunt palatia Episcoporum, cum profectò omne quod ædificatur ſolo cedit, noſtra ſunt & palatia. Iniuria ergo eſſet, ſi quis Nuntios noſtros à Regijs palatijs prohiberet.

Legatos

A Legatos ab Imperatore ad Urbem non eſſe mittendos aſſerit, cum omnis magiſtratus inibi beati Petri ſit cum vniuerſis regalibus. Hæc res, fateor, magna eſt & grauis, grauiori- que & maturiori egens conſilio. Nam cum diuina ordinatione ego Romanus Imperator & dicar, & ſim: ſpeciem tantum dominantis effingo, & inane utique porto nomen ac ſine re, ſi Urbis Romæ de manu noſtra poteſtas fuerit excuſſa.] At quid iſta de Urbis dominio, & regalibus, alijsque iuribus, quod aſſerit, debita Imperatori? Numquid non extant ipſæ litteræ donationis Imperatorum Francorum, quinetiam Germanorum, & Ortonis Primi, quæ ſuperius ſunt recitatae anno Redemptoris nongentefimo ſexageſimo ſecundo? conſule tu ipſas Lector, & videbis quàm deliret iſta miſcens Fridericus Imperator. pergit verò Radeuicus:

Hæc Auguſto & his ſimilia præfatis capitulis argutè reſpondente, conſilium initur, vt ex XXI. B parte Summi Pontificis Cardinales ſex, & ex parte Principis ſex Episcopi religioſi, prudentes, & qui Deum timeant, eligantur tantorum negotiorum hinc inde cognitionem accepturi, tantamque litem congruo ſine decifuri. Verum vt ſuprà taxatum eſt, ex parte Romanorum etiam hoc conſilium dicitur fuiſſe euacuatum. Super hoc quoque capitulo audi epiſtola Imperatoris, directam Eberardo Saltzburgenſi Archiepiſcopo in hunc modum: a

Quandoquidem fidelitatis tuæ conſtantiam, quam pro conſuetudine exhibere ſoles Imperio, frequenter experti ſumus: quæ apud nos ſunt diſcretionis tuæ ſignificamus, & prudentiæ tuæ conſilium aduocamus. Venerunt ſiquidem ad nos duo Cardinales à Papa miſſi ad hoc, vt inter nos & illum fieret concordia. Dixerunt igitur, quod Papa illam requireret pacem atque concordiam, quæ inter Papam Eugenium & nos facta fuerat & ſcripta. Nos reſpondimus, quod pacem quidem inuiolabiliter hucusque tenuiſſemus: de cetero autem neque eam tenere, neque ea teneri vellemus, quomodo ipſe prior eam vio-

laſſet in Siculo, cui ipſe ſine nobis reconciliari non debuiffet. Adieciſſimus tamen, quod omnem iuſtitiam dare & accipere parati eſſemus, ſue ſecundum humana, ſue ſecundum ſcripta diuina. Si verò iuſtitia grauis videretur, conſilio Principum & religioſorum pro amore Dei & Eccleſiæ libenter nos ſupponeremus, placuit verbum noſtrum Cardinalibus. Dixerunt tamen, niſi prius cognita Papæ voluntate ſuper hoc, ſe nihil poſſe, vel audere. Miſſis Nuntijs, verbum noſtrum cognouit Papa; mandauitque ſicut prius, aliam ſe nolle concordiam, quàm illam, quæ inter Papam Eugenium & nos facta fuiſſet. Nos ſupradicto modo hoc reſuſcepimus, & in præſentia & teſtimonio omnium Teutonicorum & Longobardorum Episcoporum, & laicorum Principum, & Baronum, & Vauaſſorum omnem iuſtitiam atque conſilium obtulimus, & nos acciperemus iuſtitiam. Præſentes ibidem fuerunt Romanorum ciuium Legati, qui cum indignatione mirabantur ſuper his quæ audierunt. Mandauit enim Papa noua & grauiora & numquam prius audita, quæ ſine conſilio tuo & aliorum fidelium Imperij pertractari non poſſunt. Hæc diſcretionis tuæ communicauimus, vt ſiqua tibi ſuper his occurrerint, noſſe veritatem non ſit inutile. Rogamus etiam, vt ſi neceſſe fuerit, & nos tibi mandauerimus, ad nos pro tanto negotio venire non differas.] hæc Imperator.

At impoſuit his finem Deus obitu ipſius Hadriani Papæ, qui Kalendis Septembris (vt XXI. idem Auctor aſſerit) Anagninæ cum eſſet, ex hac vita migravit. Sed inde grauiora prælia ex ſchiſmate inſurrexere, de quibus antequam agamus, quæ reperiuntur reliqua rerum geſtarum Hadriani Papæ vſque ad obitum, deſcribamus. In eodem codice Vaticano, in quo

E Acta eius ſuperius recitata deſcripta habentur, iſta quæ ſequuntur, in fine leguntur: Hic beatus Pontifex in Eccleſia ſancti Petri tectum Oratorij ſanctorum Proceſſi & Martiniani, quod diſſipatum inuenit, reſtaurauit. Et ſuper Oratorium ſancti Ioannis in Fonte murum à tribus lateribus erigens, naui euſdem Eccleſiæ coæquauit. In Lateranenſi quoque palatio cifternam valde neceſſariam, & multum copioſam fecit fieri, & alia ædificia præ nimia vetuſtate conſumpta in eodem palatio reſarciuit. In Eccleſia ſanctorum Coſmæ & Damiani maius altare, lapide ſuperpoſito illi lapidi, quem beatus Felix Papa conſecrauerat, proprijs manibus, mediante Quadrageſima, conſecrauit.

Hic beati Petri patrimonium in magnis poſſeſſionibus & ædificijs plurimum auxit. Comparauit autem caſtrum * Corolanum à Buccaleonis pro quadraginta libris, duo que optima molendina, poſta apud ſanctam Chriſtinam, ab Hildebrando & Bernardo filijs Vgolini Comitæ de Calmagnano pro centum vndecim libris euſdem monetæ.

Nihilo-

* Radou. lib. 2. cap. 11. XXI. IMP. EPIS. AD EBERARD.

* quoniam

Idem c. 43.

HADR. PAP. OBITU ET REſTAV.

XIV. * al. Coranū

Nihilominus comparavit etiam Roccam sancti Stephani cum medietate* proximi ab A
 ijdem Comitibus pro centum quadraginta octo libris* afferam & quinque solidorum, eo
 tenore quo scriptum est in publico instrumento. Recepit etiam eorum de Comitum terra-
 rum ditionem, sicut continetur in publico eorum instrumento, quod est in Archivijs pos-
 itum, & in propriam beati Petri hereditatem acquisivit. Fecit & munitionem in castro Ra-
 dicofano turribus munitam, & alto fossato defensam, & locum Orchestrum, quod erat
 spelunca latronum, pro pace & securitate illius terræ populavit, & muris & turribus non
 sine multis expensis muniuit. In ponte Lucano capellam fieri fecit, in qua calicem sex vn-
 ciarum, campanam, libros, sacerdotalia indumenta pro Missarum celebratione donavit,
 emitque à diuersis possessiones, quas eidem capellæ tribuit. Atque demum hinc fecit ordi-
 nationes multas per mensem Decembrem & Martium, in quibus creauit Diaconos septē,
 Presbyteros quinque, & Episcopos per diuersa loca numero maximo. Defunctus est au-
 tem apud Anagniam Kalendis Septembris, cum sedisset annos quatuor, & menses octo,
 dies viginti quatuor. Inde Romam uentus, in Ecclesia beati Petri iuxta Eugenij Papæ Ter-
 tij sepulchrum honorificè tumulatus est.] hæc ibi de Hadriano.

XXV. De cuius obitu causa accipe ridiculum, quod apud Vrspersensem finxit schismaticus
 aliquis: Factum est, inquit, ut cum præfatus Hadrianus apud Anagniam denuntiaret excō-
 municationē contra Imperatorem, paucis diebus euolutis, cœpit procedere refrigerandi
 gratia cum suis. Cumque uenisset ad quemdam fontem, hausit de potu illius, & continuo,
 (ut dicitur) musca os eius intrauit, & gutturi eius adhæsit, nulloq; artificio medicorū auelli
 potuit, quoadusque spiritum exhalaret.] hæc ibi de obitu sanctissimi Hadriani Papæ. Sed
 planè nugæ esse, vel inde sentias, quod falsum omnino est, quod ibi in primis asseritur
 Imperator excommunicatus fuisse ab Hadriano: cum id nunquam poterit quis asserere, C
 ceteris Scriptoribus omnibus eius temporis repugnantibus. Nam audi Dodechinū huius
 temporis Auctore de rebus gestis hoc anno: Hadrianus Papa Imperatorem pro coniugij
 dissidio excommunicare disposuerat, sed mense* Octobris morte præuentus est.] hæc ipse.
 Porro huius de musca fingendæ fabulæ occasio inde manauit, quod (ut testatur VVillel-
 mus Tyrius temporis huius Scriptor) ipse Hadrianus Papa mortuus est morbo angine. Sic
 igitur hostes eius obitu exultantes, derisus causa scomma illud de musca iactarunt.

XXVI. Ad hæc insuper, ne quid excidat de tanti Pontificis memoria, hinc describemus ex codice
 Vaticano diploma datum ad Henricū Anglorum Regē, de rebus Hiberniæ in meliorem
 statum religionis restitutis, sed quoto sui Pontificatus anno, incertum, quod sic se habet:
 Hadrianus Episcopus seruus seruorum Dei, charissimo in Christo filio illustri Anglo-
 rum Regi salutem & Apostolicam benedictionem:

Laudabiliter & fructuose de glorioso nomine propagando in terris, & æternæ felicitatis
 præmio cumulando in cælis tua magnificentia cogitat, dum ad dilatandos Ecclesiæ ter-
 minos, ac declarandā indoctis & rudibus populis Christianæ Fidei veritatem, & vitiorum
 plantaria de agro Dominico extripanda, sicut Catholicus Princeps, intendis, & ad id con-
 uenientius exequendum, consiliū Apostolicæ Sedis exis & fauorem. In quo facto, quā-
 tō altiori consilio & maiori discretionē procedis, tantō in eo feliciorē progressum te, præ-
 stante Domino, confidimus habiturum, eod quod ad bonum exitum semper & finem so-
 leant attingere, quæ de ardore Fidei & religionis amore principium acceperunt. Sanè Hi-
 berniam, & omnes Insulas, quibus sol Iustitiæ Christus illuxit, & quæ documenta Fidei
 Christianæ ceperunt, ad ius beati Petri, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quod tua & no-
 bilitas recognoscit) non est dubium pertinere. Vnde tantō in eis libentius plantationem E
 fidelem, & germen gratum Deo inserimus, quantō id à nobis interno examine districtius
 prospicimus exigendum. Significasti siquidem nobis, fili in Christo charissime, te Hiber-
 niæ insulam, ad subdendum illum populum legibus, & vitiorum plantaria inde extripan-
 da, uelle intrare, & de singulis domibus annuam vnus denarij beato Petro uelle soluere
 pensionem, & iura Ecclesiarum illius terræ illibata & integra conseruare.

XXVII. Nos itaque pium & laudabile desiderium tuum cum fauore congruo prosequentes, &
 petitioni tuæ benignum impendentes assensum, gratum & acceptum habemus, pro dila-
 tandis Ecclesiæ terminis, pro vitiorum restringendo decursu, pro corrigendis moribus,
 & virtutibus inferendis, pro Christianæ religionis augmento Insulam illam ingrediari,
 & quod ad honorem Dei, & salutem illius terræ spectauerit, exequaris: & illius terræ
 populus honorificè te recipiat, & sicut dominum ueneretur: iure nimirū Ecclesiastico il-
 libato

A libato & integro permanente, & salua Beato Petro & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ de
 singulis domibus annua vnus denarij pensione. Si ergo quod concepisti animo, effectu
 duxeris complendum, stude gentem illam bonis moribus informare, & agastam per te,
 quàm per illos quos adhibes, quos fide, uerbo, & uita idoneos esse perspexeris, ut decoretur
 ibi Ecclesia, plantetur & crescat Fidei Christianæ religio, & quæ ad honorem Dei, & salu-
 tem pertinent animarum, per te taliter ordinentur, ut a Deo sempiternæ mercedis cumu-
 lum consequi merearis, & in terris gloriosum nomen ualeas in sæculis obtinere.] hucus-
 que in codice Vaticano.

Sed & illud Hadrianus reliquit posteris admirandum exemplum, quod nec obolum
 quidem erogarit in suos propinquos, adeo ut nec matri ipsi aliquid uoluerit impendisse,
 quam alendam reliquit elemosynis Cantuariensis Ecclesiæ. Testatur id Ioannes Sares-
 berienfis ex uerbis Alexandri Papæ ita in epistola* ad sanctum Thomam: Quid fecit, in-
 quit, pro nobis Cantuariensis Ecclesiæ amator Hadrianus, cuius mater apud vos algore
 torquetur & inedia?]

Nec prætereundum, statuisse Hadrianum Papam, ut Lundensis Archiepiscopus pri-
 matum gereret super regnum Sueciæ, quod & confirmauit Innocentius Papa Tertius. Ex-
 stant de his litteræ eiusdem Innocentij, licet Lugdunensem pro Lundensi legat.

Inter has turbas & altercationes Imperatoris cum Romano Pontifice, contigit captiuos
 fieri duos S. R. E. Cardinales, fungentes legatione in prouincia Cisalpina. quod ut audiuit
 Fridericus Imperator, mortuum esse Hadrianum Pontificem, de ijs benè mereri studuit,
 ut posset eos habere in electione noui Pontificis suis partibus fauentes, sicque eos cum alijs
 liberos in Urbem abire iussit. Quod factum, ut maiestate sua dignum, idem Fridericus,
 C datis de his litteris ad Constantinopolitanum Imperatorem, summopere prædicauit.
 extant ipsæ in Græco codice citato sæpè superius Federici Metij Thermularum Episcopi,
 datæ tempore Sedis vacantis his uerbis:

Orbis mutilatio propter dissensiones & scismata, & totius humani generis turbulen-
 tiæ, quæ propter Ecclesiæ uiduitatē, antiqui serpentis effuso ueneno, emerferunt & irruerunt,
 pro electione magni sacerdotis, non solum communibus suffragijs, sed etiam magna
 cum solertia faciendæ & habendæ, spiritum & animum nostrum quasi despondere nos
 cōpulerunt, ut per frequentes, & præstantes, & insignes Apocripharios & Legatos nostræ se-
 renitatis ad Cardinales egerimus propterea, ut de huiusmodi magni sacerdotis electione
 diligentissimè cogitarent. Et ne iusta præberetur occasio aliqua ijs, qui tantum bonum
 impedire uellent, eod quod detineretur à nobis magister Oddo sancti Nicolai in carcere
 Tulliano reuerendissimus Cardinalis, non solum ipsum, uerum etiam alios Ecclesiæ Præ-
 D latos præstantissimos dimittendos etiam decreuimus.

Nunc uerò rem nouam, non solum hæsitacione, uerum etiam stupore dignam uobis &
 reliquis orbis Principibus hæc nostra epistola significatura progreditur, quod scilicet reue-
 rendissimum Prænestinum Episcopum, qui aduersus Imperatoriam maiestatem & no-
 men ita apertè se obiecit, & obstitit, quam primùm absoluius & dimissus præter om-
 nium hominum opinionem. stupebunt profectò, ut credimus, Principes bellicosi, uiri for-
 tes. Cæsarum memoriæ, incomparabilibus decoratæ magnificentijs, in libris scriptæ vete-
 rum Annalium & Chronicorum euoluantur & perferuntur, singulorum Principum uita
 & gesta perquirantur, nihil tale aded insperatæ clementiæ æquale nobis quisquam in-
 ueniet diligens indagator. Licet enim legatur fortasse multorum Principum nobilis ira,
 aperta clementia, & illustris humanitas, propterea quod dextera uictoris uictorij & tro-
 phæis ornata, hostibus prostratis pepercerit, & ita eos, qui eorū exaltationi se obiecerunt,
 benignè dimiserint, & à se uero iustitiæ gladio aduersus damnatos abstinerint, nihilomi-
 nus illorum singuli, uel imbecillum aliquem, uel nullius pretij & ualoris fontes ipsos cum
 iudicauerint, eos libenter dimiserunt; uel quia belli imminenti occasione propter eam,
 quam promiserunt, fontium dimissionem, finem imposuerunt.

Quod uerò nos adhuc similitate permanente, aded nobile membrum Ecclesiæ, tanti
 consilij uirum, & perspicuæ fortitudinis & uirtutis, nostris consilij gratis aduersantem, &
 se obijcientem, & se obiecturum, ut ob omnibus sperabatur, licet nos neque omnino cre-
 deremur tale quid, ut eum scilicet dimitteremus; neque præteritarum rerum memoria,
 neque præsentium securitas & cautela nobis suadebat: nihilominus in statera nostrarum
 cogitationum, iustitiæ seueritatem clementia fecit declinare, & impetum nostræ indigna-
 tionis

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

tionis fregit & vicit, & misericordia, quam de generis humani dissensionibus habemus, A nos cohibuit & detinuit, & Christianæ Reipublicæ publicum commodum priuati nostri commodi causam superauit, cum pro dicti Episcopi Prænestrini absolutione & liberatione non dubitemus quin Ecclesiæ Dei pastoris sui solatio destituta, de optimo pastore, nobis & Imperio non ingrato deligendo curam gerent: quod præter omnium opinionem, & multorum consilium & mentem, inter omnia, quæ à nobis maximè desiderantur, tamquam pacis & quietis cupidissimis iucundissimum contingeret.

xxxiii. Nec nobis hoc indignum vilo pacto vel inutile credimus, si cum nostra matre Ecclesia pacis maximè cupidos nos esse asserimus, & concordia fatemur esse æmulatores, cuius affectatores esse Reges & Principes, frequenter simulare solent, dum inter se contendunt. Compatimur nos propterea orbis laboribus & calamitatibus, quodammodo ruinam minantis propter vniuersorum dissensiones & dissidia. Compatimur nauiculæ Petri, quæ B propter frigiditatem hominum fidem, & propter feruentem hæreticorum iniquitatem, maris & vndarum furore & impetu agitata conteritur & submergitur. Nec miretur vestra celsitudo, si me, curatorem videlicet Ecclesiæ, si me præcipuum filium matris viduæ, eiusdem matris suspiria ex imo emissa pectore emolliunt, vt depositis iuribus, quibus fortasse humana prudentia mentem adhibuisset, & matri filium, & fratrem fratribus, præcipuè verò pro tanti commodi spe absoluere & dimittere decreuerim. Quis enim in tantorum malorum consideratione, quis in spe tanti futuri gaudij, propter detentionem, vel absolutionem, & dimissionem vniuscuiusque personæ, quantumvis conspicuæ, possit cor suum obdurare? præcipuè verò, quia ab omnibus & singulis Cardinalibus, qui in Vrbe Roma & in simplicitate & puritate commorantur, firma & infallibilis spes sit nobis pollicita, quòd restituto fratre & socio suo Collegio, salutaris nobis & vniuerso orbi, & desiderabilis erit de magno sacerdotis deligendo deliberatio. Faxit Deus, vt quemadmodum C non solum in liberatione prædicti magistri Oddonis, verum etiam aliorum, quos serenitas nostra indubitata compassione absoluit, alacres nos præbuimus, ita etiam nos à nostro desiderio non frustremur, neque fidei publicæ integritas & religio, quam ex huiusmodi Patrum constantia animo concepimus, profanetur vilo pacto. I hæc tenus epistola Imperatoris de dimissis Cardinalibus Romam, qui tamen noscuntur stetitisse contra schismaticum Papam pro Alexandro legitimo successore, licet electioni minimè interesse potuisse ob temporis breuitatem intelligantur.

xxxiiii. Successit igitur Hadriano Papæ legitimus Pontifex Alexander eius nominis Tertius dictus, ex Rolando Cardinali Cancellario tituli sancti Marci Presbytero, cuius immensæ laudes à laudatissimo viro sancto Bernardo ex eius epistola sunt superius recitata. Intruditur autem contra ipsum in schismate Octavianus ille Presbyter Cardinalis tituli sanctæ D Cæciliæ, cuius iam dissensionum cum fratribus vidimus superius in Hadriano impressa vestigia. Ista autem quomodo se habuerint, ex Actis ipsius Alexandri, ab eius temporis Auctore fideli satis conscriptis, quæ codex Vaticanus continet, hæc in medium afferamus, sic se habent:

xxxv. Alexander Tertius natione Tuscius, patria Senensis, ex patre Rainutio, qui antea dictus fuit Rolandus Presbyter Cardinalis tituli S. Marci, & Apostolicæ Sedis Cancellarius, sedit annos decem & octo. Qui cum esset in Ecclesia Pisana Canonicus, clericus magni nominis, & charus haberetur ab omnibus, ad hanc sanctam Romanam Ecclesiam à Beato Eugenio est vocatus. Quem vbi, Deo auctore, cognouit virum idoneum, primò eum Diaconum SS. Cosmæ & Damiani, deinde in titulum Sancti Marci Presbyterum Cardinalem ordinauit: & tandem quia semper de bono crescebat in melius, Cancellarium Sedis E Apostolicæ constituit. Erat enim vir eloquentissimus, & diuinis & sacris Scripturis & humanis sufficienter instructus, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione probatus: vir quoque scholasticus, & eloquentia polita facundus, vir siquidem prudens, benignus, patiens, misericors, mitis, sobrius, castus, & elemosynarum largitionibus assiduus, atque alijs operibus Deo placitis semper intentus. ideo fecit eum Dominus crescere in plebem suam, & dedit ei sacerdotium magnum.

xxxvi. Sepulto igitur Hadriano Papa, Episcopi & Cardinales, tractaturi de substituendo sibi Pastore, pridie Nonas Septembris in Beati Petri Apostoli Ecclesia conuenerunt pariter, & per trium dierum spatium ad inuicem de ipsa electione, sicut moris est, pertractantes, tandem omnes quotquot fuerunt, præter Octavianum tituli sanctæ Cæciliæ, Ioannem tituli

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

Atituli sancti Martini, & Guidonem tituli sancti Callisti Presbyteros Cardinales in personam dicti Rolandi Cancellarij, auctore Domino, vnâsimiter concordarunt, & inuocata sancti Spiritus gratia, in eum assentiente Clero & populo Romano in Romanum Pontificem, Alexandrum Papam Tertium nominarunt, & elegerunt. Duo autem, quos nominauimus, Ioannes & Guido, attendentes ad Octauiani electionem, secundariò eum procaciter nominarunt. Ioannes Episcopus vni cum Ostiensi, Portuensi & Sabinensi Episcopis, ceterisque Diaconibus, & Presbyteris Cardinalibus per manus priorum Diaconorum, iuxta presciturum Ecclesiæ ritum electum suum Alexandrum fugientem, excusantem in super & omnino reluctantem, Papali manto, Deo fauente, induerunt.

Vnde Octavianus, qui ad Apostolicam iam diu Cathedram aspirauerat, vbi seipsum xxxvii. vidit spe concepta fraudari, in tantam vesaniam audaciamque prorupit, quòd mantum ipsam tamquam arreptitius à collo eius proprijs manibus violenter abstulerit, & secum B inter tumultuosos fremitus asportare tentauerit. Porro vnus ex Senatoribus qui aderant, cum tantum facinus inspexisset, contremuerunt renes eius, & audacter in senium insiliens, mantum ipsum de manibus eius eripuit. Ipse verò dolore cordis tactus intrinsecus: ilicò ad Capellanum suum, qui ad hoc instructus venerat & paratus, intorsit oculos, clamans vt phreneticus, & innuens, vt mantum quod secum portauerat, celeriter sibi asferret. Quo sine mora delato, cum adesset, pallium abstrahens caput inclinauit, & per manum eiusdem Capellani, atque alterius clerici sui (heu pro dolor!) mantum impudenter sumplit. Sed diuino iudicio contigit, quòd ea pars manti, quæ operire anteriora debuerat, videntibus cunctis atque ridentibus, posteriora contexit. Et cum ipsemet vellet huiusmodi ludibrium studiosius emendare, quia manti caputium, extra se raptus, non poterat inuenire: inferiores simbras collo, sicut potuit, applicauit. In hoc igitur manifestè apparuit, quòd sicut torax erat intentionis & oblique, ita mantum ex transuerso & obliquo, in testimonium suæ damnationis acceperat. Torta itaque ipsius ambitione totaliter procedente, referantur portæ ipsius Ecclesiæ, quæ à Senatoribus firmatæ fuerant, & armatorum cateruæ, quas pretio conduxerat, ilicò in auxilium ipsius schismatici, euaginati gladijs cum magno strepitu cucurrerunt. Et quoniam solatio Episcoporum & Cardinalium omnino carebat, armatorum turbæ ipsum vndique circumdabant. Fratres verò insipientes tam execrabile facinus, & à sæculis inauditum, timentes etiam ne ab eisdem conductis armatis adorare erectum idolum cogentur: in munitionem dictæ Ecclesiæ cum suo Electro sese pariter receperunt, ibique nouem diebus, ne possent vilo modo exire, Octavianus eos fecit quoruindam Senatorum consensu, quos pecunia oblata corruerat, die nocteque armata manu cum omni diligentia custodiri.

D Interea populus Romanus super hoc immani crimine cum iugiter exclamaret, & in tantum huius mali auctores Senatores insurgeret vehementer: prædictorum fratrum contentus cum suo Electro de illius munitionis custodia est ereptus, sed in arctiori & tutiori loco apud Transiberim per eosdem Senatores, recepta inde pecunia, fuit malitiosè transfatus. Cum autem ibi ferè triduum moram fecissent, super tantam iniquitatem & manifestam prodicionem commota est vniuersa Ciuitas. Clamabant & pueri contra ipsum, vt inuasorem, dicentes: Ecce maledictæ, fili maledicti, non eris vtique tu Papa, Alexandrum volumus, quem elegit Deus. Mulieres quoque blasphemantes, ipsum hæreticum appellantes, eadem verba repetebant, & alia derisoria verba decantabant, nominantes eum lingua vulgari, Smantacom pagnum. Accedens autem tunc Brito quidam, audacter dixit ei hæc metricè:

E *Quid facis insane, patria mors, Octauiane,
Cur præsumpsisti tunicam diuidere Christi?
Postmodo pluuus eris, es & modo, cras morieris.*

Erat autem in Clero magna tristitia, in Iudicibus dolor, in senibus mœstitia, & in plebe admiratio nimia. Vnde factum est, quòd populus Romanus immanitatem tantæ iniquitatis amplius sustinere non valens, cum Hectore Frangipane, & alijs nobilibus Romanis venit ad locum, vbi fratres tenebantur inclusi, compellens iam dictos Senatores, vt ipsius munitionis portas celeriter aperirent, & eosdem fratres cum domino Alexandro absolutos & liberos abire permitterent. Sic igitur suffragantibus beatorum Apostolorum Petri & Pauli meritis, à violentia persequentis erepti, & suæ sunt redditi libertati. Transientes autem per ipsam Vrbe, cum laudibus, campanis etiam vndique pulsantibus, & iucundè

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

dè cum exercitu comitantibus etiam multis Romanis militibus cum frequentia peditum, A
in Vigilia Beati Matthæi Apostoli prosperè ad Nymphas per Dei gratiam peruenerunt.

XL. Vbi ipsa Dominica die, conuocatis fratribus in vnum cunctis, videlicet, Gregorio Sabi-
nensi, N. Ostiensi, B. Portuensi, F. Albanensi, T. Signinensi, T. Tarracinenti Episcopis, Car-
dinalibus quoque Presbyteris & Diaconibus, simulque Abbatibus, Prioribus, Iudicibus,
Aduocatis, Scriuarijs, & Primicerio cum schola Cantorum, nobilibus quoque & pluri-
ma parte populi Romani, dominus Alexander per manus Ostiensis Episcopi, ad quem
solum consecratio Romani Pontificis pertinet, præeunte Spiritus sancti gratia, consecratus
est in summum Pontificem, & secundum solitum Ecclesiæ morem, regno de more insigni-
tus, mitra turbinata scilicet cum corona.

XLII. Porro iam dictus Octavianus, dum apud sanctum Petrum fuit, Ioannes de Morfione, &
Guido Cremenfis, cæcitate suarum tenebrarum obuoluti (quoniam sicut scriptum est:
a Peccator cum in profundum venerit, contemnit) à damnabili sua præsumptione non res-
piscunt, sed illum eumdem, quem in statuam sibi erexerant, tamquam obstinata perfidia
venerantur, & Ecclesiæ vnitatem reliqua (heu pro dolor!) ad eius vestigia incuruantur. Ipse
verò Antichristi tempora præfigurans, vsque adeo erectus est super se, vt in templo Dei se-
deret tamquam sit Deus, vmbra Papali ostendens se tamquam sit verus Papa. Sanè multi
abominationem huiusmodi stantem in loco sancto non sine lacrymis corporeis oculis in-
spexerunt, tundentes pectora & dicentes: Completum est modò, quod Anastasius, Papa
videlicet, de hoc præambulone Antichristi dixisse narratur: Fili maledicte & excommu-
nicate, non habebis vltra istud Papale mantum, quod tantum desideras & impudenter ex-
petis, nisi in tuam ruinam, & confusionem multorum. Ceterum cum per spatium quatuor
hebdomadaram tam per se quam per milites, & consanguineos suos incessanter fatigaretur
pro conuocandis ad se Episcopis: tandem quidam Malphitanus Episcopus fugitiuus, in
finibus Anconæ latitans, cum Episcopo Ferentini, qui domino Alexandro Papæ aduersaba-
tur, & Ioanne Episcopo Tusculano, qui prius consenserat in Alexandrum, & postmodum
retrosum abiit, eumdem Octavianum ausu temerario execrauit magis quam consecrauit.
Hoc autem tam perniciosum flagitium Ecclesiæ Dei ipse Octavianus (sicut postmodum
clamauit) nullatenus incipere attentasset, nisi à Friderico Imperatore ad occupandum
atque arripiendum Papatum, fauorem & audaciam habuisset, neque vnumquam in eum se
ingessisset. Quoniam ne Papalem Cathedram posset ascendere, fidelitatis iuramento, non
sine certis indicijs tenebatur astrictus.

XLIII. Interea dominus Alexander cum fratribus suis ad Tarracinam descenderat, volens cog-
noscere quid acturi essent in facto Ecclesiæ, in quo Otto * Placentinus, & Guido Blande-
ranus Comes, quos eodem tempore idem Imperator ad beatæ memoriæ Hadrianum Pa-
pam transmiserat, licet veritatem ipsius facti cognoscerent, & de canonica electione domi-
ni Alexandri nullatenus dubitarent: timentes tamen offendere dominum suum, quem
cognouerant Octavianum valde amicum, & præferant animum eius commotum aduer-
sus Romanæ Ecclesiæ Papæ fautores, & quod vires præstabat Octavianum, simulatoriè &
fraudulenter incedebant cum Alexandro. Dum autem hæc agerentur, deliberat cum fra-
tribus suis communicato consilio Pontifex Nuntios cum Apostolicis litteris ad eumdem
Imperatorem, in partibus Longobardiæ obsidentem Cremam, humiliter destinare, cu-
piens eum ad amorem Ecclesiæ in omni patientia & lenitate reuocare, secundum Beati
Pauli Apostoli dictum: b Noli vinci à malo, sed vince in bono malo. Ille verò nimio
fastu superbiæ inflatus, non solum legere litteras spreuit, sed tamquam insanus Nuntios
ipsum, nisi Dux VVelfo cum Duce Saxoniar ipsi restitissent, suspendere nequiter voluit.
Quorum consilio & suasionem Principum, quamvis tandem eosdem Nuntios coram se ve-
nire, & litteras Pontificis demum legi permisit; nihil tamen ad eos dignatus est respon-
dere lætum. At si scriptæ ab Alexandro litteræ ad Imperatorem non extent, alias tamen
ab ipso tunc datas ad Gerardum Episcopum & Canonicos Bononienses recitat Radeui-
cus, quibus sicut res gestæ vsque ad præsens tempus se habuerunt, exactè describuntur,
conformes ijs, quæ sunt à nobis ex Vaticano codice recitatæ, in quarum confirmationem
hic ipsæ describendæ sunt, quæ sic se habent: c

XLIII. Alexander seruus seruorum Dei venerabili fratri Gerardo Episcopo, & dilectis filijs
Canonicis Bononiensis Ecclesiæ, & legis Doctoribus, ceterisque magistris Bononiæ com-
morantibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Æterna

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

A Æterna & incommutabilis prouidentia Conditoris sanctam & immaculatam Ecce-
siam à suæ fundationis exordio ea ratione voluit & ordine gubernari, vt vnus ei pastor &
institutor existeret, cui vniuersi Ecclesiarum Prælati absque repugnantia subiacerent; &
membra tamquam suo capiti coherentiæ ei se mirabili quadam vnitæ coniuengerent, &
ab ipso nullatenus dissiderent. Qui verò Apostolis suis pro eorum fidei firmitate promisit,
dicens: a Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi: ille proculdubio Ec-
clesiam suam, cuius ipsi Apostoli magisterium assumpsent, sua promissione fraudari nul-
lo modo patietur, sed eam in suo statu & ordine (licet ad instar nauiculæ Petri fluctuare ali-
quândo videatur) perpetuò faciet permanere. Vnde quamuis hoc tempore tres falsi fratres,
qui à nobis quidem exierunt, sed non fuerunt de nobis, transfigurantes se in Angelos lucis,
cum sint fatanæ, inconfutilem Christi tunicam (quam vtique ipse quidem ex persona
b Psalmographi à leonibus petit & à framea erui, & de manu canis orat ac postulat libera-
ri) scindere & laniare laborent; Christus tamen auctor & caput Ecclesiæ, eam velut vni-
cam Sponsam suam prouida gubernatione tuetur, & nauem egregij Piscatoris, licet sæpius
quatiatur à fluctibus, non permittit naufragium sustinere.

B Porro cum antecessor noster bonæ memoriæ Hadrianus Papa Kalendis Septembris
Anagninæ debitum naturæ soluisset, & de terris ad cælum, de imis migrasset, Domino vo-
cante, ad superna; eo Romam adducto, & pridie Nonas Septembris in Ecclesia Beati Pe-
tri, præsentibus ferè omnibus fratribus, satis honestè, sicut moris est, tumulato: cœperunt
fratres, & nos cum eis secundum Ecclesiæ consuetudinem, de substituendo Pontifice in ea-
dem Ecclesia studiosius cogitare. Et tribus diebus de ipsa electione tractantes, tandem in
personam nostram, insufficientem huic oneri, & tantæ dignitatis fastigio minimè con-
gruentem, omnes quotquot fuerunt, tribus tantum exceptis, Octauiano scilicet, Ioanne
de sancto Martino, & Guidone Cremenfe (Deo teste, quia mendacium non fingimus,
sed meram sicut est loquimur veritatem) concorditer atque vnanimè conuenerunt, &
nos assentiente Clero ac populo, in Romanum Pontificem elegerunt. Duo verò, Ioannes
& Guido, quos prænotauimus, tertium Octavianum nominantes, ad eius electionem per-
tinaciter intendebant. Vnde & ipse Octavianus in tantam audaciam insaniamque pro-
rupit, quod mantum, quo nos reluctantes & renitentes, quia nostram insufficientiam videba-
mus, iuxta morem Ecclesiæ Oddo prior diaconorum induerat, tamquam arreptitius à
collo nostro proprijs manibus violenter excussit, & secum inter tumultuosos fremitus
asportauit.

C Ceterum cum quidam de Senatoribus tantum facinus inspexissent, vnus ex eis Spiritu
diuino succensus, mantum ipsum de manu eripuit sæuientis. Ipse verò ad quemdam Ca-
pellanum suum, qui ad hoc instructus venerat & paratus, ilicò flammeos oculos freme-
bundus inflexit, clamans & innuens, vt mantum, quem fraudulenter secum portauerat,
festinanter afferret. Quo vtique sine mora delato, idem Octavianus, abstracto pileo, &
capite inclinato, cunctis fratribus, aut loco inde, aut voluntate remotis, mantum per ma-
nus eiusdem Capellani & eiusdem Clerici sui ambitiosus assumpsit, & ipse idem (quia non
erat alius) in hoc opere Capellano & Clerico extitit coadiutor. Verum ex diuino credimus
iudicio contigisse, quod ea pars manti, quæ tegere anteriora debuerat, multis videntibus &
ridentibus, posteriora tegebat: & cum ipse idem hoc emendare studiosius voluisset, quia
caputium manti extra se raptus non poterat inuenire, collo simbrias circumduxit, vt sal-
tem mantus ipse appensus ei quodam modò videretur. Sicque factum est, vt sicut tortæ
mentis erat, & intentionis obliquæ; ita ex transuerso & obliquo mantum fuerit in testi-
monium suæ damnationis indutus.

D Quo facto portæ Ecclesiæ, quæ firmatæ fuerant, referantur, & armatorum cunei, quos
sicut ex re apparuit, pecuniæ largitione conduxerat, euaginatæ gladijs cum immenso stre-
pitu cucurrerunt, & pestis illa mortifera (quia Cardinales Episcopos non habebat) arma-
torum caterua militum vallabatur. Fratres verò facinus tam immensum, & à sæculis non
auditum ex insperato videntes, & formidantes, ne à conductitijs militibus trucidaren-
tur: sese in munitionem Ecclesiæ nobiscum pariter receperunt, ibique nouem diebus con-
tinuis, ne exinde liberè exiremus, fecit nos quorundam Senatorum assensu, quos pecu-
nia oblata corruerat, die nocteque armata manu cum omni diligentia custodiri. Sanè
populo incessanter & iugiter acclamante, & in Senatores pro tanta impietate multa im-
manitate fremente, de custodia fuimus illius munitionis erepti, sed in arctiori & tutiori
loco

Annal. Eccl. Tom. 12.

N n 2

loco

XL.
CONSECRATIO
ALEXANDRI
PAPAE.XLII.
INITIATVR
PSEUDO-
PAPAE SCHI-
SMATICVS
OCTAVIA-
NVS.a *Prout.* 18.XLIII.
REGATIO-
NEM MIT-
TIT ALEX-
PAPA AD
IMP. FRID-
* al. Pala-
tinus.b *Rom.* 12.c *Radeuic.*
in *Frid.* 12.
cap. 51.XLIV.
EPIST. ALEX-
ANDRI
PAPAE AD
BONON.a *Mar.* 28.b *Psal.* 21.XLV.
REKVM GE-
STARVM
NARRATIO.

XLVI.

XLVII.
CARDINA-
LIVM CAR-
CER.

loco apud Transiberim nos iidem Senatores, recepta inde pecunia, posuerunt. Cumque moram ibidem ferme per triduum fecissemus, vniuerso populo tantam proditionem atque malitiam de cetero non sustinente, Senatores cum nobilibus & populo venientes, nos & fratres nostros per Urbem magnifice & honorifice cum immensis laudibus & precationibus, campanis etiam in transitu nostro pulsantibus, conduxerunt; & sic tandem a violentia persequentis erepti, & nostrae redditi libertati, sequenti die Dominico venerabilibus fratribus nostris Gregorio Sabinensi, Hubaldo Ostiensi, Bernardo, Vualtero, Iulio, & B. Episcopis, Cardinalibus quoque, Abbatibus, Prioribus, Iudicibus, Aduocatis, Scriptoribus, Primicerio, & schola Cantorum, nobilibus etiam, & quadam parte de populo Urbis apud Nympham non longe ab Urbe insimul congregatis, munus consecrationis accepimus, & sicut in Romana Ecclesia moris est, ibidem Pontificali regno magnifice sumus ac solemniter coronati.

XLVIII.
DE CONSE-
CRATIONE
OCTAVIA-
NI OB PE-
NVRIAM.
EPISCOPO-
RVM.

Ceterum praedictus Octavianus, cum pro consecratione, immo execratione sua, dum & in Urbe esset, & postquam latenter Urbem exiit, multos Episcopos conuocasset, nullum profus praeter vnum, Ferentinatem videlicet Episcopum, habere potuit pro sua temeritate & vesania confirmanda. Quosdam tamen Episcopos Imperialibus minus, quosdam violentia laicali, quosdam vero pecunijs & blanditijs allicere voluit, sed nil, Domino impediente, profecit. Vnde nec adhuc inuenire potest (licet omnibus modis enitatur) qui ei manus execrationis imponat, & se tantae faciat praesumptionis & impietatis auctorem. Verum memorati Ioannes & Guido caecitatis tenebris obuoluti (quoniam scriptum est: ^a Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnet) nec sic a sua praesumptione damnabili respiscunt, sed eundem Octavianum, quem sibi in statuam erexerunt, obstinata perfidia venerantur, & eum, relicta vnitatem Ecclesiae, praesumunt vsque huc, atque iam idolum aut simulachrum adorare. Ipse autem Antichristi tempora praefigurans, vsque adeo erectus est supra se, ut etiam in templo Dei sederit, ostendens se tamquam sic Deus: & multi abominationem desolationis stantem in loco sancto, non sine multa lacrymarum effusione corporeis oculis inspexerunt.

XLIX.

Sanè nos infirmitatem nostram, & virtutum indigentiam cognoscentes, nostrum in Dominum iactamus cogitatum, sperantes, & de Christi misericordia plenius confidentes, quod Ecclesiam sanctam suam, pro qua ipse idem in substantia nostrae mortalitatis apparuit, ut eam sibi non habentem rugam aut maculam exhiberet, optata faceret in tranquillitate latari, & procellarum omnium inundatione sedata, nihil erit, quod iam ei possit obistere, vbi vnicus eius Sponsus voluerit nubilosa quaeque & noxia propulsare. Nunc igitur, quia nos de nostrorum meritorum qualitate diffidimus, & de honestate & religione vestra plenam habemus fiduciam: vestris & vniuersalis Ecclesiae precibus infirmitatem nostram petimus adiuuari, charitatem vestram per Apostolica scripta rogantes & commones attentius, ut sicut viri Catholici, vos pro domo Domini muros inexpugnabiles opponatis, & in deuotione ac fidelitate matris vestrae sacrosanctae Romanae Ecclesiae immobiliter persistentes, ab eius vnitatem nullatenus recedatis. Quod si praefatus vir impietatis ad partes vestras aliqua damnationis suae scripta transmiserit, ea sicut respuenda sunt, respuatis, & tamquam vana & sacrilega contemnere & abijcere studeatis.

L.
OCTAVIA-
NVS CVM
SVIS EX-
COMMUNI-
CATVS AB
ALEX. PAP.

Nouerit insuper discretio vestra, quod nos supra nominatum Octavianum apostaticum & schismaticum in octauo die a consecratione nostra (hunc enim terminum ei respiscendi, & ad vnitatem matris Ecclesiae redeundi praefiximus) tamquam inobedientem & contumacem, & illos qui ei manus praesumerent non dicimus consecrationis sed execrationis imponere: & de communi fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium voluntate atque consilio, accensis candelis, & cetera Clericorum in Ecclesia congregato, vinculo anathematis & excommunicationis astrinximus, & eos cum suo auctore diabolo condemnauimus. Hucusque Alexandri litterae ad Bononienses; quae tamen imperfectae videntur. Magni namque momenti esse duxit Alexander praenire suis litteris Bononienses, eod quod illa ciuitas tunc vigeat lectoribus, Ius vtrumque publice profitentibus, & inter alios quos superius nominauimus, Gratiano, qui Decreti libri auctor summa aestimatione fulgebat. Porro id genus litterarum ex more, mutatis titulis, ab Alexandro ad diuersas per Catholicam orbem Ecclesias esse missum, ad rerum gestarum certiore significationem non est ut quis ponat in dubium.

LI. Sed Antipapa ipse Octavianus, qui se magno fastu Victorem Papam fecerat nominari, cum

A cum inauguraretur Pontificali dignitate, suas etiam siue ad Imperatorem, cuius fulciebatur auxilio, siue ad alios, de sua promotione, seu potius inuasionem litteras dedit, & quidem huiusmodi, quae dictatae fuisse a patre mendacij, ex mendaciorum immensa congerie cognoscantur. Et quonam modo nisi portentosis mendacijs tale portentum potuit videri & apparere forinsecus legitime factum? Audi ergo tu, Lector, ipsius Octauiani litteras his diebus datas ad omnes orthodoxos Episcopos, Principes, & ad eos praecipue, qui apud Imperatorem in Curia versarentur. recitat eas idem qui supra Radeuicus his verbis: ^a

Victor seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & charissimis filijs, Abbatibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & ceteris Principibus, & egregiae familiae Imperiali, in sacratissima Curia domini Friderici serenissimi ac inuictissimi Romanorum Imperatoris commorantibus, salutem & Apostolicam benedictionem.

Quam, & in quantum & Ecclesiastici status decorem, honorem Romani Imperij, & nobilitatem omnium honorum haecenus sincere dilexerimus, & quae mutuae charitates sint inuicem frequenter exhibitae: nequaquam credimus a vestrae magnitudinis excidisse memoria. Nunc autem tanto propensioris dilectionis efficaciam vobis & Imperio cupimus exhibere, quanto, Deo auctore, ad maiorem conscendimus dignitatem. Quapropter vniuersitatem vestram, de qua plene confidimus, plurimum deprecamur, ut pro Beati Petri Apostolorum principis reuerentia, & antiquae dilectionis constantia, quae inter nos inuictabiliter perseverare dignoscitur, dominum Imperatorem inuictissimum commendo rogetis, quatenus Imperio sibi a diuina clementia commisso, & Ecclesiae Dei Sponsae Iesu Christi, cuius Aduocatus & defensor diuinitus est constitutus, prouidere & subuenire non tardet, ne in tanta discordia aduersariorum malitia nequiter praualere, nauicula Beati Petri procellis & tempestatibus suo tempore quassari, & decus Imperiale valeat aliquatenus obnubilari.

Insuper vniuersitati vestrae dignum duximus intimandum, qualiter ad Apostolatus officium, Domino concedente, vocati fuerimus. Felicis memoriae Hadriano praedecessore nostro viam vniuersae carnis ingresso, & in Beati Petri basilica tumulato, conuenimus omnes de electione summi Pontificis tractaturi. Post longam vero collationem, & diutinam deliberationem, diuina tandem inspirante clementia, electione venerabilium fratrum nostrorum Episcoporum, Presbyterorum sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalium, Cleri quoque Romani petitione, eiusdem populi assensu, etiam Senatoriae dignitatis honoratorum, insuper Capitaneorum, ad summum Pontificatum, annuente Deo, canonicè sumus electi, & in Sede Apostolica collocati, ac deinde prima Dominica mensis Octobris benedictionis consecrationem, & nostri officij accepimus plenitudinem. Quocirca vniuersitatem vestram humiliter deprecamur, quatenus nos apud ipsum precibus adiuuetis, a quo omnis est potestas & honor dignitatum. Si autem ex parte illius Rolandi quondam Cancellarij, per conspiracyonem & coniurationem contra Ecclesiam Dei & Imperium VVilhelmo Siculo astricti, qui die duodecima post electionem nostram se fecit intrudi (quod a saeculis non est auditum) ad vos scripta peruenerint, tamquam mendacio plena, & a schismatico & haeretico destinata respuatis, & aures vestras nequaquam illis ullatenus praebatis. ^a Dara Signiae quinto Kalendas Nouembris.] Audisti, Lector, patentia aded caelo terraque mendacia per pseudopontificem, captantem auram Curiae Imperatoris, ingesta: audi modò quam partis Octauiani Cardinales aucti numero duorum amplius (quomodo nescimus) scripsere epistolam circularem, quae sic se habet: ^b

E Venerabilibus in Christo fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Principibus, Praepositis, Prioribus, & ceteris Ecclesiarum Praelatis, ad quos istae litterae peruenerint, Igmarius Tusculanus Episcopus prior Episcoporum, Ioannes tituli sanctorum Siluestri & Martini; Guido Cremensis tituli sancti Callisti S.R.E. Presbyteri Cardinales, Rimundus Diaconus Cardinalis sanctae Mariae in Via lata, & Si. . . . . sanctae Mariae in Domnica, & Sublacensis Abbas perpetuam in Domino salutem.] ita inscriptio, ex qua cum ad summum quinque numerentur Cardinales, qui fauerint suis suffragijs Octauiano: an non ex paucitate ipsorum conuincitur patens intrusio, atque inuasio ipsius Octauiani? cum tamen nec quatuor vel quinque, sed trium dumtaxat suffragio Cardinalium (vt vidisti) arripuerit ipse Pontificatum. sed audi litteras ipsas:

Ex quo contra honorem Ecclesiae Dei, &c.] quae superius anno millesimo centesimo

^a Radenic. in
Frid. lib. 2.
cap. 50.
LI.
LITTERAE
ANTIPAPAE
DE SVA IN-
VASIONE.
LIII.

LIII.

^a al. vltius

^b Ibidem.

LIV.

LITTERAE
SCHISMA-
TICORVM
CARD.

QVAD F- CTVM PRAE- TENDE- RENT ANTE- OBITVM HADRIANI

quinquagesimo sexto sunt alia occasione narrata de his, quae spectant ad conventiones A initas cum Rege Siciliae, vsque ad ea quae subijciuntur inferius de conspiratione cum ipso VVillelmo Rege, quo nomine accusant Cardinales partis aduersae istis verbis: Vbi tunc demum manifesta conspiratione praefati VVillelmi fautores in praesentia domini Papae Hadriani sacramento firmauerunt, personam Imperatoris excommunicationi subijciendam; & ex tunc in antea eius honori & voluntati vsque ad mortem immutabiliter contraire. & si contingeret dominum Papam vita decedere, neminem se, nisi de illis qui coniuauerant, in Pontificem eligere, circumpositos insuper Episcopos, ne alicui electo, nisi in quem Siculi secta consentiret, in consecratione manus imponerent, iuramento nihilominus constrinxerunt. Postmodum iam saepe dicto Patre nostro Hadriano Anagninae Kalendis Septembris defuncto, omnes illuc conuenimus, & cum de corpore siue ibidem tamulando, siue Romam deferendo non parua contentio oriretur: tandem Romam corpore deportato, prius in verbo veritatis tale pactum vnanimiter fecimus, & scripto mandauimus, quale nunc sequitur.

LVI. CONVEN- TIO FACTA INTER CARD. IN ELECTIONE PONT.

In nomine Domini, Amen. Conuenerunt Episcopi, Presbyteri, Diaconi Cardinales sanctae Romanae Ecclesiae, & promiserunt sibi inuicem in verbo veritatis, quod de electione futuri Pontificis tractabunt secundum consuetudinem istius Ecclesiae, scilicet, quod segentur aliquae personae de eisdem fratribus, qui audiant voluntatem singulorum, & diligenter inquirant, & fideliter describant. Et si Deus dederit, quod concorditer possimus conuenire, bene; sin autem, nullus procedat sine communi consensu, & hoc obseruetur siue fraude & malo ingenio.

LVII. DE OCTA- VIANI ELE- CTIONE.

Tali pacto in verbo veritatis firmato, post humatum corpus, in Ecclesia Beati Petri ad eligendum Pontificem conuenimus, & iuxta praedictam consuetudinem personas, quae singulorum voluntates diligenter inquirerent, & audirent ac describerent, segregauimus. Sed cum propter conspirationem aduersae partis electio lente procederet, tertia die ferè transacta, ad hoc tandem deuentum est, quod quatuordecim Cardinales ex aduerso, qui sacramento constricti tenebantur, Rolandum Cancellarium nominauerunt. Nos autem nouem numero, qui nefandi iuramenti exortes eramus, venerabilem fratrem nostrum Octavianum Presbyterum Cardinalem, virum utique honestum & religiosum ad regimen Apostolicae Sedis, & ad concordiae & pacis vnitatem inter Ecclesiam & Imperium reformandam ac conseruandam, dignum & vtilem esse cognoscentes elegimus. Cum res taliter ageretur, & partem contrariam pactum, quod in verbo veritatis firmatum fuerat, penitus transgredi volentem sentiremus: pactum supradictum illis ad memoriam reducentes, auctoritate Dei omnipotentis, & omnium Sanctorum, atque nostra eis penitus interdiximus, ne absque communi consensu omnium (sicut in pactone continetur) vllatenus aliquem immanarent, & Rolandum Cancellarium eadem auctoritate ne susciperent, nihilominus prohibuimus. Qui dum verba & admonitiones nostras vilipenderent, & Rolandum Cancellarium manto festinarent induere, nondum tamen illo induto: nos illorum malitiae potius contraire quam consentire volentes, & quod male conabantur, minime permittentes, ad petitionem populi Romani, electione vniuersi Cleri, assensu etiam totius ferè Senatus, & omnium Capitaneorum, Baronum, nobilium, tam intra Urbem quam extra Urbem habitantium nostrum Electum manto induimus, & inthronizatum in Sede Beati Petri collocauimus. Inde ad palatium eiusdem, acclamante vniuerso populo, hymnum Deo cantante Clero, & omnibus solemniter adimpletis, honorifice deduximus.

LVIII. QVAE DE ALEXAN- DRI ELE- CTIONE SCHISMA- TICI MEN- TITI SINT.

Aduersae verò partis Cardinales retrocedentes, in castrum Beati Petri se contulerunt, ibique per dies octo & amplius inclusi permanserunt. Inde postmodum per Senatores edu- A ti, extra Urbem secesserunt, & duodecima postea die (quod à saeculo non est auditum) in castro nomine Cisterna, intra Ariciam & Tarracinam, Rolandum Cancellarium imman- tauerunt, & in sequenti Dominica execrauerunt. Ac continuo mittentes Nuntios per vni- uersam Italiam, Episcopis, ne ad consecrationem nostri Electi venirent, penitus dissuase- runt, minantes illis excommunicationem, & depositionem in perpetuum. Qui tamen in prima Dominica mensis Octobris, auctoritate Dei honorifice consecratus est.

LIX.

Rem, qualiter facta est, vestrae fraternitati insinuauimus, nihil praeter veritatem an- nectentes, teste Deo, qui falli non potest: & si Angelus de caelo aliud enangelizaret, à veritate penitus aberraret. Verum tamen multa quae facta sunt omittentes, ista, prout breuius possu- mus, vobis significamus, ne prolixiore pagina aures vestras onerarem. Haec itaque ani- maduertat

Aduertat vestra fraternitas, quam deuotissime obsecramus & admonemus, & modis omnibus quibus possumus exhortamur in Domino, quatenus neque per sermonem, neque per epistolam à vestro sensu moueamini, sed in veritate nobiscum firmi & immobiles per- maneatis.] haecenus schismaticorum Cardinalium litterae, ita ponentium mendacium fiduciam suam. At potuit ad tempus veritas istiusmodi obscurari tenebris, non autem extingui penitus, quin clarioribus lucis radijs emergens in densa noctis caligine, Solis in- star suo tempore illustrarit vniuersam Ecclesiam. Haec quidem isti numero longè inferio- res, probitate posteriores, iusta causa deteriores, tantummodo audacia tentandi quilibet inconcessa potentiores, ad quaeque falsa commentanda callidiores, eademque litteris com- mittenda impudentiores.

At qui ex parte Catholica erant S.R.E. Cardinales, legitimi promotores Alexandri ve- ri Catholicae Ecclesiae Antistitis, haud desuerunt officio, quin cuncta quae gesta essent, vniuersis significarent, ipsumque commonerent Imperatorem datis ad eum litteris, quas recitat ex parte licet maxima mutilatas in Appendice a Radeuicus istis verbis, no minibus singulorum expressis in titulo:

Friderico Dei gratia glorioso, illustri, magnifico, & sublimi Romanorum Imperatori Gregorius Sabinenfis, Hubaldus Ostiensis, Iulius Praenestinus, Bernardus Portuenfis, VValterus Albanensis Episcopi,] omnes denique praeter vnum Tusculanum fauentem ge- nito ex familia Comitum Tusculani. Post hos verò numerantur Presbyteri Cardinales in hunc modum: Hubertus tituli sanctae Priscae, Ioannes tituli SS. Ioannis & Pauli, Henricus tituli sanctorum Nerei & Achillei, Hildebertus tituli basilicae duodecim Apostolorum, Ioannes tituli sanctae Anastasiae, Bonadies tituli sancti Chrysogoni, Albertus tituli sancti Laurentij in Lucina, & VVillelmus tituli sancti Petri ad Vincula,] omnes qui tunc erant Presbyteri Cardinales praeter duos vel tres. Post hos recensitos Presbyteros Cardinales Dia- cono ita scribuntur: Oddo sancti Georgij ad Velum aureum, Romanus sanctae Luciae ad Septem folia, alias in septem solis, Hyacinthus sanctae Mariae in Cosmedin, Oddo sancti Nicolai in Carcere Tulliano, Ardericus sancti Theodori, Bonifacius sanctorum Cosmae & Damiani, C . . . sancti Hadriani, P . . . sancti Eustachij, & Ioannes Diaconi Cardina- les.] omnes quot erant, praeter recitatos superius in litteris aduersariorum. Ut iam vel hoc titulo tantum manifestissimum aicumque reddi posset, Alexandrum ab eis electum, legiti- mum fuisse S.R.E. Papam, sed ipsam audiamus epistolam:

Quantò excellentiae vestrae maior à Deo collata est & attributa potestas, & quantò sub- limiorem inter mortales dignitatis locum constat vos obtinere: tantò amplius Imperialem conuenit maiestatem, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, specialem & vnicam matrem vestram in omnibus honorare, & ei semper, & praesertim necessitatis tempore salubriter atque vtiliter prouidere. Quid autem diebus istis in eadem Ecclesia Romana contigerit, & quam inauditum facinus ab his, quos filios reputabat, aliquantis diebus transactis fuerit perpetratum: dignum, immodè dignissimum est, nos Imperiali celsitudini nostris litteris aperire. Nuper siquidem, cum dominus noster bonae memoriae Hadrianus Papa Kalendis Septembris apud Anagninam debitum naturae soluisset, & de terris ad caelum, de imis mi- grasset, vocante Domino, ad superna: tres falsi fratres, Octavianus scilicet, & Ioannes de sancto Martino, & Guido Cremenfis, qui à nobis quidem exierunt, sed non fuerunt de nobis, transfigurantes se in Angelum lucis cum sint satanae, &c.] prout posita sunt superius in litteris Alexandri Papae: post quae haec in fine habet:

Ad haec nouerit sublimis gratia vestra, quod Otto Palatinus Comes occasione de intru- sione Octauiani suscepta, praefatum dominum nostrum Alexandrum Papam, & nos om- nes plurimum infestauit, & Ecclesiam Dei visus est scindere, & multipliciter absque ratio- nali causa turbare. Campaniam siquidem atque Patrimonium Beati Petri cum intruso atque apostatico Octauiano violenter intrauit, & terram ipsam studuit ei quibuscumque modis subiugare. Nos itaque, & tota Ecclesia Dei nobiscum, maiestatem vestram suppli- citer exoramus, vt tam violenta intrusione, ita sicut est, intellecta & diligenter inspecta, qualiter vobis ad salutem animae vestrae & honorem Imperij super tanto negotio sit proce- dendum, diligenter attendatis. Considerate & aduertite, qualiter circa sacrosanctam Ro- manam Ecclesiam, & circa vnicum Sponsum eius Dominum nostrum IESVM Christum (sine quo nec regnum potest aliquis obtinere terrenum, nec acquirere sempiternum) oporteat vos habere, & qualiter eam ab impugnatoribus, & praesertim à schismaticis &

LX.

Radeu. l. 2. cap. 53.

LXI. EPISC. PRESB ET DIAC. CARD. LITTERAE AD FRID. IMP.

LXII.

ALEX. PA- PAE CARD. LITTERAE AD FRID.

LXIII.

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

hæreticis ex Imperiali officio dignitatis protegere debeatis modis omnibus ac tueri. Nos A
siquidem vos, sicut specialem defensorem & patronum Ecclesiæ Romanæ modis omnibus
honorare intendimus, atque ad augmentum gloriæ vestræ, quibus modis possumus, cum
Deo aspiramus. Rogamus autem & instantius supplicamus, ut matrem vestram S.R.E. di-
ligatis & honoretis, & ad pacem & tranquillitatem ipsius, quibus modis Imperialem con-
uenit excellentiam, intendatis, & tantam præfati inuasoris atque schismatici iniquitatem
nullatenus foueatis.] hæc sunt, quæ reperiuntur scripta in epistola Cardinalium.

LXIV.

At Fridericus propensissimus erga Octavianum nihil non molitus est, quo illi posset
stabilire sedem: cuius rei perficiendæ causa, iniquitatem meditatus est in corde suo, institit
omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit, prætextum inueniens concordandi Ec-
clesiam, Concilium indicit penes se celebrandum, ita impietatem quoquo modo velamine
contegens pietatis. de quo Radeuicus, erga suum Imperatorem, studiosus ait: a Fridericus B
ancipiti malo noui schismatis per motus, consilio Principum decreuit dare operam, ne
quid exinde seu status Ecclesiæ, seu Respublica Imperij detrimenti caperet. Audiens ita-
que vtrumque electum in Episcopatus ordinem consecratum, alterum ab altero excom-
municationis sententia condemnatum: sine iudicio Ecclesiæ controuersiam terminari
posse non putauit. Auctoritatem autem congregandi Concilij exemplo antiquorum Im-
peratorum, verbi causa Iustiniani, Theodosij, Caroli sibi congruere putans, litisque deci-
sionem legitimam esse non posse, nisi partibus hinc inde congregatis considerans, ad cita-
tionem amborum venerabiles viros & prudentes Danielem Pragensem, & Hermannum
Verdensem Episcopos dirigit cum litteris, quarum exemplar hoc est, &c.] ita quidem illi,
sed non ut Romanæ Ecclesiæ hostes Imperatores, qualem se esse Fridericus multis (ut vi-
disti) argumentis ostendit, id fecisse aliquando legitime dici possunt, nec nisi suadente par-
te Catholica, videlicet legitimo annuente Pontifice, nec in re aded indubitata & perspi-
cua sicut ista, Concilia congregasse noscuntur. Quomodo autem vocauerit ad Synodum
Alexandrum Papam ipse Imperator, sic accipe: b

a Raden. l. 2.
cap. 54.

b Idem. 55.

LXV.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus Rolando Cancel-
lario, ceterisque Cardinalibus, qui eum elegerunt Romanum Pontificem, salutem & om-
ne bonum.

FRID. LIT-
TERÆ AD
ALEX. PRO
CONVENTU
COGENDO.

Quoniam diuina præordinante clementia Romani Imperij gubernacula suscepimus,
oportet ut in omnibus vijs nostris ipsius legem custodiamus, cuius munere, cuius voluntate
dignitatis nostræ apicem adepti sumus. In hoc itaque sacratissimo proposito constituti,
cum omnibus Ecclesijs in Imperio nostro constitutis debeamus patrocinari, sacrosanctæ
Romanæ Ecclesiæ tantò propensius debemus providere, quantò ipsius cura & defensio D
diuina prouidentia videtur nobis esse commissa specialius. Ea propter de discordia, quæ
in substituendo Romanum Pontificem inter vos suborta est, plurimum dolemus, timen-
tes, ne occasione huius schismatis Ecclesia Christifanguine redempta debeat dilacerari,
præsertim cum robur Ecclesiæ foris titubare videatur, quoniam vnitas ipsius scissura do-
mestica interiùs dilaniatur. Ut autem huic pesti competens & Deo gratum exhibeamus
remedium, religiosorum virorum consilio generalem Curiam & conuentum in octaua
Epiphaniæ Papiæ indiximus celebrandam, ad quem euocauimus totius Imperij nostri &
aliorum regnorum, scilicet Angliæ, Franciæ, Hungariæ, Daciæ Archiepiscopos, Episco-
pos, Abbates, & viros religiosos, ac Deum timentes, quatenus remoto omni seculari
iudicio, hoc tam magnum Ecclesiæ negotium Ecclesiasticarum tantùm personarum sen-
tentia ita sopiatur, ut & Deo debitus exinde honor deferatur, & Ecclesia Romana sua in-
tegritate & iustitia non possit à quoquam priuari, vel status Urbis, quæ caput Imperij nostri E
est, inquietari.

LXVI.

Proinde eruditioni vestræ mandamus, & ex parte Dei omnipotentis & totius Ecclesiæ
Catholicæ præcipimus, ut ad eandem Curiam siue conuentum veniatis, & Ecclesiasti-
carum personarum sententiam audituri, & recepturi. Testis enim nobis est Deus, quia in
hac Curia nec amore nec odio alicuius personæ quidquam aliud quærimus, quàm hono-
rem Dei, & Ecclesiæ suæ vnitatem. Quod si ad tam celebrem Ecclesiæ conuentum exa-
minationis causa venire volueritis: charissimi Principes nostri & Ecclesiæ Catholicæ Her-
mannus Verdensis, Daniel Pragensis, Patres & Episcopi venerabiles, quos de palatio no-
stro ad vos transmissimus vnâ cum Comite Palatino consanguineo nostro, alijque Legatis
nostris, securum vobis conuictum præstabunt. Si verò iustitiam Dei & Ecclesiæ in tam
solemni

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

A solemniter conuentu recipere nolueritis: videat Deus & iudicet. Nos autem ipsius fauente
gratia, qui dat salutem Regibus, iustitiam Dei, quæ nullum magis quàm Imperatorem
Romanum decet, prosequemur.] hæc tenus ad Alexandrum Papam Imperator.

Porro litteræ (pergit Radeuicus) quibus ad tantam discussionem Transmontanos Epi-
scopos inuitauit, istæ pro exemplo sufficiant.

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus Hermannus Bri-
xiensi Episcopo salutem & omne bonum.

Quod in passione sua Christus duobus gladijs contentus fuit, hoc in Romana Ecclesia, LXVII.
& in Imperio credimus mirabili prouidentia declarasse, cum per hæc duo rerum capita &
principia totus mundus tam in diuinis quàm in humanis ordinetur. Cumque vnus Deus, FRID. IMP.
vnus Papa, vnus Imperator sufficiat, & vna Ecclesia Dei esse debeat: quod sine dolore di- EXEMPLVM
cere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur. Defuncto ita- LITTERA
que Hadriano Papa in Kalendis Septembris, Cardinales, qui columnæ immobiles esse vi- RYM AP OM-
debantur, quibus sancta & vniuersalis firmissimè inniteretur Ecclesia, non quæ Dei sunt, NES EPISC.
sed sua quærentes, & vnitatem Ecclesiæ scindentes, duos Pontifices elegerunt, & ambos ULTRA-
consecrauerunt. Pro tanta namque & tam perniciofa Ecclesiæ iactura, tota nimirum Ita- MONTANOS
lica Ecclesia conturbatur, & dissensiones, schismate orto in capite, iam in inferiora mem-
bra defluxissent, & totum Ecclesiæ corpus defecissent, nisi nos consilio & auxilio religio-
sorum virorum, qui Spiritu Dei aguntur, tam impudicæ iniquitati iustitiæ rigorem oppo-
suissimus. Ne itaque in tantæ discordiæ vniuersalis Ecclesia periclitari possit,
Romanum Imperium, quod ad remedium tam perniciosi morbi diuina clementia proui-
dit, vniuersorum saluti debet sollicitè providere, & ne tanta mala in Ecclesia Dei præmi-
neant, futuris casibus solerter obuiare.

C

Coadunatis itaque in vnum omnibus Episcopis tam Italicis quàm Teutonicis, ceterisque LXVIII.
Principibus ac viris religiosis, qui zelum Dei & Ecclesiæ habere videbantur, quod factò
opus esset, diligenter inuestigauimus ex decretis Romanorum Pontificum, & statutis
Ecclesiæ veraciter accipientes, quod exorto schismate in Romana Ecclesia ex duorum
Apostolicorum dissensione, ambos vocare, & secundum sententiam & consilium Ortho-
doxorum litem decidere deberemus. Ex consilio itaque omnium qui aderant Episcopo-
rum, ceterorumque Principum Curiam solemnem & generalem conuentum omnium
Ecclesiasticorum in Octaua Epiphaniæ Papiæ celebrandam indiximus, ad quam ambos,
qui se dicunt Romanos Pontifices, vocauimus, omnesque Episcopos Imperij nostri & alio-
rum regnorum, Franciæ videlicet, Angliæ, Hispaniæ, atque Hungariæ, ut eorum in præsen-
tia nostra iusto declaratur examine, quis illorum regimen vniuersalis Ecclesiæ de iure de-
beat obtinere. Quia verò ad vnitatem Ecclesiæ reformandam sapientia admodum nobis
necessaria est, ut ea nequaquam carere valeamus, dilectionem tuam attentissimè rogamus,
& rogando commonemur, quatenus pro fidelitate Ecclesiæ & Imperij ad prædictam Cur-
iam, omni occasione remota, venias, ut in aduentu tuo vnitas, & pax, & tranquillitas Ec-
clesiæ reformetur. Interim autem prædictæ scissuræ in neutram partem assensum tuum
declines, nec tamquam iustam & rationabilem aliquatenus recipias. Data Cremæ, deci-
mo Kalendas Nouembris.] ita Imperator. Eadem etiam litteræ, mutato nomine, ad sin-
gulos missæ sunt Episcopos.

D

Audisti, Lector, Imperatorem parantem (ut præ se fert in procæmio) iudicium Ecclesia-
sticum, reuera secularem Curiam, eiusmodi conuentum, & non more maiorum Conci-
lium vocare, in quo sic ipse præsideret Episcopos auditurus, ut tamen sententiam esset de
Romano Pontifice pronuntiaturus. Id quidem significasse visus est illis verbis: Secundum
sententiam & consilium Orthodoxorum litem decidere deberemus.] Sed de his fortasse
à suis prudentioribus redargutus, cessit Episcopis sententiæ promulgationem, ut suo loco
videbimus anno sequenti, quo contigit huiuscemodi conciliabulum Papiæ celebrari: mo-
dò reliqua prosequamur, quæ sunt anni huius historia.

E

Scriptis his litteris ad Alexandrum Pontificem, Imperator quos audisti Legatos siue
Nuntios nominatos Episcopos ad eundem Pontificem misit. Quidnam ij, cum perue-
nerunt ad Alexandrum, & quid Alexander ad eos, ex Actis ipsius superius citatis hæc ac-
cipere, dum sic incipit Auctor ab eiusmodi Friderici legatione: Cogitans autem Imperator,
libertatis priuilegium ab ipso Domino Ecclesiæ suæ sanctæ concessum posse irritare, &
iuxta voluntatis suæ arbitrium Papam in Sede Apostolica ponere: duos ex fautoribus suis
Verden-

LXX.
ARROGAN-
TIA GER-
MANIÆ
EPISC.

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

Verdensem & Pragensem Episcopos ad fratres, qui cum domino Alexandro venerant, in ciuitatem Anagninam destinauit, scribens non sicut Aduocatus & Defensor Ecclesie, sed sicut superior iudex & dominus, super eos potestatem habens. Venerunt ipsi festinanter sub typo superbie, & intrantes palatium sederunt coram Pontifice cum Patribus & fratribus, alijsque multis tam laicis quam Clericis, sed nullam exhibuerunt eidem Pontifici reuerentiam. Et recitauerunt ea, quae à domino suo imposita eis fuerant, & bullas ex auro eius litteras addiderunt, in quibus hoc inter cetera continebatur expressum: quod ipse Imperator, audita dissensione, quae in Romana Ecclesia emerferat, personas Catholicas de quinque regnis conuocauerat, ideoque praecipiebat eis ex parte generalis Ecclesiae, vt in octaua Epiphaniae apud Papiam conuenirent ad eius praesentiam, audituri & recepturi, quod in ea Curia diceretur.

LXXI. His auditis, turbati sunt fratres vndique grauioribus malis, timor eis & nimia sollicitudo vehementer est iniecta. Hinc namque maximè terrebat imminens persecutio Principis tam potentis: hinc Ecclesiae libertas infringi videbatur. Illud praeterea fratrum animos non mediocriter contristabat, quod idem Imperator Octavianum in suis litteris Romanum Pontificem, & Alexandrum Rolandum Cancellarium nominabat super ijs, ergo diu à fratribus tractatum est, & longa disceptatione disputatum. Deliberatum est tandem, & inspirante Domino, à quo cuncta bona proueniunt, in Fidei Catholicae unitate, & obedientia summi Pontificis ita omnes confirmati & vnanimiter sunt roborati, vt pro manutenenda Ecclesiae libertate, si necessitas immineret, altissimis se periculis vnusquisque sponte offerret. Tunc instantibus pro responso praedictis, qui à Rege missi fuerant Episcopis, Alexander Papa coram multitudine clericorum & laicorum eis in hunc modum dixit:

LXXII. Nos recognoscimus dominum Imperatorem ex collato sibi dignitatis debito Aduocatum & specialem sacrosanctae Romanae Ecclesiae Defensorem. Vnde ipsum (si per eum non steterit) praeter ceteris Principibus orbis intendimus honorare, & praeter omnibus ei priuatum deferre, in quibus Regis Regum honor nullum capiat detrimentum. Vbi verò quidquam occurrit, quod absque summi Regis offensa effectum habere nequeat, si honorandus terrae Imperator videretur, ille potius à nobis timeatur, & illius honor in primis conseruetur, qui est Rex regum, & Dominus dominantium, & qui animam & corpus perdere, atque in aeternam ignis gehennam mittere potest. Miramur itaque, illum sincerè (vt conuenit) diligentes, & excellentiam eius honorare propensius volentes, ab eo nobis, immò Beato Petro & sanctae Romanae Ecclesiae, honorem debitum denegari. In litteris enim, quas ex parte ipsius nobis nostrisque fratribus detulistis, hoc inter cetera tenebatur expressum: Quod ipse audita dissensione, quae in ipsa Ecclesia emerferat, de quinque regnis personas Ecclesiasticas conuocauerat, &c. vt supra vsque ibi: His auditis. Nimirum longè à consuetudine praedecessorum suorum recessisse videtur, & dignitatis suae terminum excessisse, dum sine conscientia Romani Pontificis Concilium conuocauit, & nos ad praesentiam suam, sicut homo super nos potestatem habens, praecipit conuenire.

LXXIII. Sanè Beato Petro, & per eum sacrosanctae Romanae Ecclesiae, cuius ipse per Deum magister extitit & fundator, hoc priuilegium legitime à Domino Iesu Christo, sanctisque Patribus traditum est, & per prospera & aduersa etiam cum sanguinis effusione cum oportuit, vsque ad haec tempora conseruatum, vt vniuersarum Ecclesiarum causas ipsius auctoritate disputeret ac finiret, ipsa verò nullius vquam iudicio subiaceret. Vnde quia nunc ab eo contra priuilegium Ecclesiae inculcatum fieri videmus, per quem deberet ab aliorum impugnatione defendi, & quia ita scriptum est matri, sicut cuiuslibet abiectae personae: hoc absque admiratione nimia ferre non potuimus, nec debemus. Ad Curiam verò eius, vel ad sententiam accedere, canonica traditio & reuerenda Patrum auctoritas non permittit. Vnde cum nec in minoribus Ecclesijs aduocati earum & singulares Principes, vocationes, disceptationes, ac decisiones huiusmodi causarum sibi aut Curijs suis vsurpent, sed suorum Metropolitanorum, aut Apostolicae Sedis semper notitiam & definitionem habere expectent: diuina videtur animaduersione dignissimum, & ab omni Ecclesia tantò durius arguendum, quantò amplius ad vniuersalis Ecclesiae periculum redundaret, si per ignorantiam nostram, aut pusillanimitatem spiritus à capite (quod auertat Deus) diebus nostris iste morbus inciperet, & nos Ecclesiam, pretioso sanguine Christi redemptam, in seruitutem redigi sineremus. Ergo pro cuius libertate tuenda Patres nostri

CONSTANTIA
ALEXANDRI
PAPAE.CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

Astri proprium sanguinem effuderunt, & nos ipsi ad eorum exemplum, exigente necessitatis articulo, extrema audemus pericula sustinere.

Habito itaque hoc responso, indignati sunt praedicti Episcopi qui missi sunt, & contumaciter redeunt, ad Octavianum praesentiam apud Signinam accesserunt, & ad pedes ipsius procidentes, adorauerunt eum. Id ipsum quoque fecit Otto Palatinus Comes, quem cum Teutonicis Imperator cunctis delegauerat ad partes Urbis. Tunc verò non mediocriter est eleuatum cor ipsius haeresiarum, vehementer extollens se super se tamquam infans, & cecus, non sciens, quod secundum Beati Petri & Cyriaci martyris dictum, Schismatici semper inter initia feruenter incrementa habuerunt: cum autem non possunt quod illicitè ceperunt detinere, statim paulò post cum prima sua emulatione deficiunt. De huiusmodi ambitiosis Propheta loquitur dicens: Verumtamen propter dolos disposuisti eis mala, & proiecisti eos dum alleuarentur. Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt & perierunt propter iniquitates suas, velut somnium surgentium, &c. Tales autem Ioannes Apostolus execratur & percutit dicens: Exierunt ex nobis & non erant ex nobis, si fuissent ex nobis, mansissent nobiscum, &c.]

Iam vidisti, Lector, ab Imperatore praedictum ante iudicium, dum per suos Legatos recepit in Papam Octavianum inuaforem, quem ab eis adorandum voluit, & vt legitimum Pontificem salutandum; aded vt nullum iam subeundum reliquum esset iudicium Alexandro Papae, ob idque nullo modo (quamuis aliae omnes causae cessassent) in aduersariorum manus conijcere se deberet. Porro qui Antipapam recepit in legitimum Ecclesiae Romanae Pontificem Imperator, plurimum laborauit, vt Reges vnà secum in eundem errorem adduceret, pertentaui autem Regem Anglorum, sed frustra: praueuerat enim eum Arnulphus Lexouienfis Episcopus, vir cum primis eruditus, & magnae apud Regem aestimationis. De cuius officijs apud Regem pro Alexandro, extant datae ad ipsum summum Pontificem litterae, dignae quidem tanto Praefule, quae sic se habent iam vnà cum alijs ipsius epistolae typis cuae, isto titulo:

Ad dominum Papam Alexandrum de promotione sua Arnulphi Episcopi Lexouienfis epistola.

Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui Ecclesiam suam, immaculatam scilicet Sponsam dilecti Filij sui, mirabili semper benignitate diligit & conseruat. Licet enim ipsam aliquibus quandoque vexari patiatur iniurijs, facit tamen cum tentatione prouentum, vt possit sustinere, nec vquam portas inferi aduersus eam praualere permittit. Neque enim expedit, vt continuè prosperitatis status eam insolentem reddat, vel otiositas negligentem, sed humilitatem conseruet afflictio, & vexatio tribuat intellectum. Et ei quidem omnia cooperantur in bonum, dum ipsa tamquam aurum in fornace probatur: & ad augmentum coronae cuncta proficiunt, dum eam vis aduersitatis fortiolem reddit, & malignitatis infestatio cautiorem. Ipse verò miserator & misericors Dominus ad tempora tribulationis viros virtutis & consilij prouidet & praeformat, qui temeritatis audaciam repellere valeant, & malignitatis altitiam nouerint declinare. Quod in sanctae gloriosae recordationis Innocentio Papa satis euidenter apparuit, qui extollentem se aduersus omne quod dicitur, aut quod colitur Deus, deiecit haereticum, quem nobilitas generis, quem diuitiarum cumulus, quem peccatrix eloquentia, quem prudentia saecularis, quem denique saecularium hominum fauor publicus attollebat. Praualuit in athleta, Dei veritas falsitati, & humilitati robustae superba cessit ambitio, & de iniquitate iustitia triumphauit. Vidimus siquidem ipsum exaltatum & eleuatum sicut cedros Libani: & transiimus, & ecce non erat: quaesiuimus, & non est inuentus locus eius, quia nec inter mortuos tumulum, neque titulum meruit sepulturae. Dominus autem sublimauit cornu christi sui, vt in eo vnitas Ecclesiae reformari posset, & regnum ipsius omnibus dominari.

Memini ego, nec id à vestra reor excidisse memoria, quanta ad mandata eius Principes reuerentia mouerentur, quam sublimis extiterit, quantaque maiestate refulserit Ecclesia, quantum in diebus eius religio munda & immaculata profecerit, aded vt plures hodie Religiosorum deserta contineant, quam ferarum olim habuerint bestiarum. Arbitrabatur ille ad regendos homines vtendum potius sobriae seueritatis disciplina, quam remissa misericordiae lenitate, Deo potius quam hominibus placere desiderans, ne ob gratiam hominum, coram Deo posset contemptibilis apparere. Vnde & virtus eius semper inter aduersa maior enituit, nec tanta postmodum prosperitatis eius insignia claruerunt, quanta

LXXIV.
OCTAVIAN.
AB IMP.
HONORA.
TVR VI PA.

Psal. 72.

I. Ioan. 2.

LXXXV.

LXXXVI.

ARNULPHI
EPISC. LE-
XOVIENSIS
AD ALEX.
PAP. EPIST.LAUDES
INNOC.
PAP. II.

LXXXVII.

precedentis aduersitatis adhuc magnalia celebrantur. Neque enim confidebat in homi- ne, neque carnem ponebat brachium suum; sed potius confidebat in Domino, & erat Do- minus fiducia eius.

EXXVIII. QVOMODO SCHISMA TICI PICT. IN LATE- RAN. PALA- TIO.

Porrò schismata hæc in Ecclesia Romana frequentius accidisse, etiam Lateranensis pala- tij picturæ demonstrant, vbi Catholicorum Patrum pedibus pro scabello schismatici præ- sumptores adscripti sunt, vbi superbiorum & sublimium colla sapientia propria virtute conterit & conculcat. Quod sanè ea ratione factum, vt sanctis Patribus cedat ad gloriam victoriæ testis adscriptio, in qua præsumptores illi vel compressionis pœnam sustinent, vel præsumptionis veniam deprecantur. Vnde & sancti Apostolatus vestri Cathedra sine sca- bella esse non debuit, sed nobiliore scabello debuit illustrari. Neque enim incerta vobis est, aut longinqua victoria, sed humilitas verecundiæ vestræ punitur ad tempus, quæ con- gregatis in Spiritu sancto Patribus distulit obedire. Pari etenim culpæ tenetur obnoxius, qui vocationem Domini præuenit, vel recusat oblatam. Redibit tamen in proximo, Deo volente, serenitas, & modica hæc ad radios veri Solis nebula dissoluetur, redintegrata vni- tate Catholica, ab omni parte pedibus vestris vniuersitas fidelis occurret. Interim autem quæcumque ceteros studia remorentur, quibuscumque desiderijs profana trahatur ambi- tio, quantacumque temeritate detestabilis erumpat inuidia, ego minor licet omnibus, non minore tamen gaudio quàm ceteri gloriam vestræ promotionis amplector, & vos Aposto- lum Christi, Petri Vicarium, Pastorem & Episcopum omnium, qui Christiano nomine censentur, agnosco, & vobiscum Catholicam profiteor vnitatem.

ALEX. DIS- TVLIT AC- CEPTARE PONTIF.

LXXIX.

Gaudeo itaque, quoniam desideratus dies, dies scilicet exultationis illuxit, quo reuerà restitutam credimus virtutibus gratiam, virgam vitijs, terrorem Principibus, Ecclesiæ li- bertatem. Gaudeo, inquam, quia ex hoc nunc sermo Dei non erit alligatus, sed verbum eius, quod in ore vestro verum est, quod impossibile credebatur, facili consummabit effe- ctu. Properassem igitur iam ad pedes vestræ Beatitudinis amplectendos, vt ariditatem meam quasi copiosior de proximo benedictionis vestræ rigaret vbertas, nisi me zelus vtili- tatis vestræ maximè tenuisset. Ex quo etenim promotionis vestræ auribus nostris veritas, & oppositæ præsumptionis error innotuit, festinaui ad nostri notitiam Principis id perfer- re, vt vacantem animum eius favore vestro, quibus debebam persuasione occuparem, ne nos qualibet occasione malignitatis astutia præueniret. Facilius etenim est animos oc- cupare vacantes, quàm ipsos à conceptis affectibus reuocare. Hæsit ille aliquamdiu, sed statim operante Spiritus sancti gratia confirmatus, nullum se aliud quàm vos suscepturum hilari constantia, constantique simul hilaritate promisit.

ARNVLPHVS PRO ALEX. AGIT APVD REG. ANGL.

LXXX. REX ANGL. PROPEN- SIO ERGA ALEX. PAP.

In quo cum proximè de differenda vestra susceptione Imperatoris litteras accepisset, cui discurrentibus inuicem litteris & Legatis, plurima videtur charitate coniunctus: ne preces eius spreuisse, & in præiudicium eius festinasse videretur, generale quidem suppressit edictum, sed nequaquam manus aut linguam à litterarum nominisque vestri veneratione continuit, neque quemquam nostrum voluit continere. Arbitratus est siquidem minis valituram pro vobis edicti iactantiam, quàm operis veritatem. Firma apud eum est & in- dubitata vestri Apostolatus auctoritas, atque in quamcumque partem cor prædicti Principis fuerit inclinatum, iste proculdubid non sequetur errantem. Mei autem studij erit, omnes circa eum quasi vigilias obseruare, ne ora loquentium iniqua conualeant, sed ipse in vestra, sicut semel incepit, obedientia perseveret. Felicem enim me inquam, si vniquam in hoc vel in alio beneficentiæ vestræ gratus inueniar, vt deuotionis meæ saltrem inter cete- ros aliquando velit vestra dignatio reminisci. Vestrum quoque est, quoties resulget occasio, prouincias omnes frequentibus visitare mandatis, vt ab omni parte nomini vestro & obe- dientiæ pariter assuecant: quia non erit qui vellitteras non recipere, vel mandatis audeat obuiare.] hucusque ea quæ extat in codice Arnulphi ad Alexandrum epistola, ad quem idem Pontifex rescripsit anno sequenti mense Aprilis post celebratum conciliabulum Pa- piense. ponemus eius litteras suo loco inferius. Interea autem Alexander Papa ex eiusdem Arnulphi sententia Legatos à latere misit ad diuersas prouincias, de quibus hæc habent Acta vitæ ipsius superius sæpè citata:

LXXXI. ALEX. PAP. LEGATOS IN PROVIN- CIAS MIT- TIT.

Missi sunt ergo ad partes Galliarum & Hispaniarum Antonius tituli sancti Marci, V Vil- helmus tituli sancti Petri ad Vincula, Presbyteri, & magister Oddo Diaconus Cardinalis sancti Nicolai in Carcere: ad partes autem Orientales Ioannes tituli sanctorum Ioannis & Pauli, ad Hungaros verò legauit Iulium Prænestinum Episcopum, & Petrum sancti Eu- stachij

A stachij Diaconum Cardinalem. Ad Imperatorem quoque Constantinopolitanum Tibur- tium cum * Andreuico sancti Theodori Diacono.

* al. Arderi- co LXXXII. REGES RE- CIPIVNT ALEX. PAP.

Diulgata itaque veritate iam dictæ electionis, & indubitanter cognita, Ludouicus Christianissimus Francorum Rex, cuius regnum numquam in schismate pollutum reco- litur, vna cum Henrico Anglorum Rege dominum Alexandrum in Patrem & animarum suarum Pastorem, Deo auctore, receperunt. Reges quoque Hispaniarum, Sicilia, Ierusa- lem, Hungariæ, & Græcorum Imperator cum Patriarchis, Episcopis, Principibus, & vni- uerso Clero & populo eis subiecto ad ipsum Pontificem pari modo conuenerunt, recogno- scentes in toto ipsum Papam, Christi Vicarium, & B. Petri Catholicum successorem. So- lus Fridericus, Imperator dictus, cum complicitibus suis in erroris sui pertinacia, & obstina- tione sua remansit, vehementer impugnans & acriter persequens eundem Pontificem, & alios Ecclesiarum Prælatos, qui cum eo viriliter stabant.] hætenus Acta de legationibus ab Alexandro Papa in diuersas orbis partes directis, atque receptis.

De Legatis ad Regem Angliæ missis magna cum laude meminit Arnulphus in epistola ad Cardinales, in qua quot verba, tot numeres Alexandri Papæ triumphos. Scripsit enim idem Arnulphus ad omnes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales egregiam epistolam, historicam quidem ipsam, qua narrat Reges ad Alexandri Catholici Antistitis cultum obedientiamque conuersos, & alia plura Annalibus digna: sed ante omnia exaggerans damnat perperam factam per Octavianum Pontificatus inuasionem. sic enim se habet, eiusmodi præmissio titulo:

LXXXIII.

Ad Cardinales Romanæ Ecclesiæ de electione domini Papæ Alexandri. Quam vtilis apud Principes nostros ad agnitionem sancti Apostolatus reuerentissimi domini & Patris nostri Alexandri Papæ diligentia nostræ deuotionis extiterit, ad notitiam vestram fidelium relatione peruenit, aut peruenit. Neque enim necessaria mihi est in hac parte iactantia, vt rei vobis veritas innotescat, quoniam me etiam dissimulante, latere non poterit, quod Northmannia tota mirata est, & ipsa de longinquo nihilominus Anglia re- cognouit. Benè autem mihi, quia iam fructum diligentis huius præmium que laboris acci- pio, quoniam mihi salua est gloria mea, testimonium scilicet conscientiæ meæ, penes quam gratiæ Apostolicæ plenitudinem & indubitata diuinæ benedictionis percipio veritatem. Gaudeo itaque, sciens me reuerà matris meæ gremio contineri, ipsiusque sacris foueri com- plexibus, & sinceris vberibus allactari. Gaudeo, inquam, cognoscens, quàm obstinato schismatici miserandæ cæcitatibus claudantur errore, quorum oculos circumfusæ lucis radij non illustant, sed ipse potius excedens manifestæ fulgor claritatis offundit. Iudicari sunt, debitamque commissi reatus exceperent sententiam, quos Ecclesia tamquam degeneres D satanæ tradidit in interitum carnis, & à Catholica depulit vnitatem. Neque caret executione sententia, sed indilato mancipatur effectui, cum eos interim & conscientia torqueat, & imminens quotidie prævalentis Ecclesiæ triumphus affligat.

ARNVLPHVS EPISC. AD CARD. S. R. M. EPIST.

Porrò benignius Ecclesiæ suæ Sapientia diuina prouidit, manifestam faciens omnibus ve- ritatem, vt nec simplicitas ignorantiam, nec malignitas probabile quilibet valeat allegare. Si enim eos, quos ab vnitatem Catholica profana seiunxit ambitio, numerus, vel opinio, vel quælibet electionis forma defenderet: aliqua fortassis erroris materia contrahi potuisset. Sed tres tantum de tota vniuersitate seducti sunt, & hi sanè, quos magis supportare videba- tur Ecclesia, quàm in aliquo de eorum industria gloriari, quia scilicet eos nec virtutis ele- gantia, nec litterarum peritia commendabat. Numquid enim is, qui inter eos ætate præce- debat & ordine (Tusculanum loquor) horam quietis & prandij solitus obseruare, Epicurus alter reputabatur, * ab omnibus omnium negligens, nisi alicuius fortè quod oblata sperati prouentus auspiciatio præueniret? Quod adeo verum est, vt ceteris laborantibus, solus præ- maturè, sicut dicitur, ab electione disceserit, quoniam hora prandij videbatur instare, ne auidis desiderio suo fraudaretur exactor, & inania aduersus negligentes manus inciperent viscera murmurare. Alius affectatæ Cancellariæ confusus opprobrio, & alienæ prælationis honore deiectus, conceptum de inuidia personale odium in Ecclesiam conuertere temera- ria malignitate præsumpsit. Tertius verò solius inter alios perituræ priuilegio carnis exul- tans, arbitratus est nihil negandum sanguini, nihil sacris Canonibus deferendum. Neque enim potest debitam eis exhibere reuerentiam, quos ignorat. Ideoque similem sibi brutum brutus elegit, vt in vtroque sibi inuicem de pari litterarum imperitia responderet.

LXXXIV.

Sed * & Apostolicæ seueritatis eos disciplina terreat, ne eorum præcipitem cohiberet

LXXXV. nec

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

audaciam, & vagos temerariæ cupiditatis frenaret excursus. Hic numerus, hæc tanta peritia, hoc tam venerabile sanctumque collegium, Ecclesiam Dei, immaculatam scilicet Sponsam dilecti Filij sui, renitentibus vniuersis, affectauit ad propriam pertrahere voluptatem, & à dextris Regis ad detestabiles satanæ transferre complexus. Visa tamen totius ferè vniuersitatis concordia desperati, ad vnitatem statim reditori fuerant vel inuiti: sed stupentibus ipsis, ideoque cessantibus, schismatici maioris diutius effrenata non tulit ambitio, præparatoque furim, sicut dicitur, pluuiam de manibus offerentis arrepto, in humeros suos tanta festinatione coniecit, vt hærentibus collo fimbrijs, pavementum lamberet pars superior indumenti. Sic indutus ad Cathedram, nullo adhuc etiam prædictorum comitante, currit: nomen ipse sibi Victoris acclamans, & ad suffragandum sibi & decantandas laudes præparator impudenter exhortans. Mirum spectaculum, nec manifesto carens futuræ veritatis auspicio, scilicet quod hic ei in ruinam quandoque verteretur ascensus, sicut ipsa præsumptæ chlamydis inuersa conuersio præsignabat.

LXXXVI.
* 1. 10. denedi-
10. ex comitibus
Tusculanis Bene-
dicti ad Pontifi-
cum hic mactant,
de quibus dictum
suis lectis sup-
tibus.

Interea referatis Ecclesiæ foribus, infame illud * Maledictorum genus irrupit: hoc enim cognationis illius vetus agnomen est, de qua ad effundendam benedictionem in omnes gentes Pontifex dicebatur assumi. Qualiter autem de stirpe maledictionis possit benedictio propagari, facile non apparet, præsertim per istum, in quo vetustæ maledictionis opprobrium, merita contractæ nouiter execrationis attollunt. Discurrentibus igitur armatis, cepit per Ecclesiam quasi quædam theatralis scena disponi, dum parietes fulgor illustraret armorum, & lasciuia quasi triumphantium acclamatio resularet. Horum manibus denique pluuiam composito, ad palatium vsque perductus est, comitantibus his, paucisque sacerdotibus, quorum infamis quæstus est simplicitatem peregrinorum eludere, & assiduis altare Beati Petri sacrilegijs infestare. Porro hæc initia eius non sunt meliore gauisa processu, si quis vel emendatæ execrationis ordinem, vel redemptam laicæ gratiam potestatis exquirat. Nónne enim sacrilegij facinus de maiori cumulum iniquitate contraxit, cum simoniacam constet intercessisse per omnia prauitatem, sicut refusa Senatui populoque Romano pecunia, publicisque palam ædificijs impensa conuincit? Sed & hoc immanius est, quod redemptus sanguine Christi prostituit libertatem, quatenus Ecclesia, quæ iure suo cunctis semper est dominata Principibus, Officialis sui manciparetur obsequio: quo & incomparabile priuilegium maiestatis amitteret, & ad miserabilem statum conditionis nouissime deueniret. Et nos quidem non potuimus hæc oculis præsentibus intueri, sed veritas ad nos per eos qui viderunt, fideli relatione peruenit. Quod autem publicè gestum est, multorum nobis testimonio potuit confirmari, præsertim cum testes prærepta dignitatis honore præfulgeant, & simplex absolutam reddat concordia veritatem.

LXXXVII.

Hac igitur parte de qualitate negotij, & personarum meritis æstimata, iucundum mihi est ad partem alteram oculos animumque conuerrere, & opus eorum qui elegerunt, per singulas partes toto mentis gaudio contemplari, eique referre gratias, qui sancto collegio vestro prudentiam contulit & virtutem, qua & serpentis declinare malitiam, & grassantis superbiæ valuisse repellere prauitatem. Sed neque nomen partis tantilla eorum meretur exceptio, nec vniuersitatem nostram partis decet appellatione censeret, quia perditorum segregatio numerum non minuit electorum, nec detrimentum sentit arca domini, si gravis manentibus paleæ ventilabro purgante discedunt. Igitur omnia recensenti manifestum, quod sanctitatis zelus consecrauit initia, processum iuncta prudentiæ fortitudo direxit, patientia debito consummabit effectu, pacem, Deo volente, perseverantiæ fides inconcussa præstabit. Nihil hic carnale, nihil terrenum, nihil vestri ad priuatam vtilitatem oculi respexerunt, sed ad commune bonum, & honorem Ecclesiæ totis vos constat anhelasse desiderijs, totis viribus insudasse. Prædicabitur itaque nomen vestrum, & à mari vsque ad mare excellentiæ vestræ gloria personabit, formamque dabit posteris & exemplum, ne à iustitia & veritate persecutionis cuiuslibet * errore discedant. Ad hæc Spiritus quoque testimonium perhibet spiritui nostro, quia nobiscum schismaticum illum publica omnium conscientia respuit & condemnat, & electum nobis Antistitem sinceræ charitatis & reuerentiæ brachijs amplexatur. Opera siquidem illius manifesta sunt, opera scilicet maledictionis & scandali; opus autem istius in benedictione est, & fauor eius in gentes quotidie conualescit. Corda enim omnium nobiscum sunt, eorum etiam, quorum linguæ nobis qualibet seculari necessitate reclamant: adeo vt si nondum de corporibus, de cordibus tamen omnium verum sit, Ecclesiam triumphasse.

Nónne

CHRISTI
1159.HADRIANI PAP. IV.
5.FRIDERICI IMP. 5.
MANVELIS IMP. 17.

A Nónne enim in eos, qui ab hac fidei vnitatem dissentiant, vlcio diuina manifestè procedit, & voluntas eius euidentibus indicijs declarata patescit? Nónne Princeps ille, nempe Fridericus, cui simile à multo tempore Roma non habuit; cuius Dominus apprehendisse dexteram dicebatur, cuius ferè vsque ad remota Orientis terror excesserat, à die susceptio- nis Octauiani diuino cepit iudicio reprobari, adeo vt hi, quos ante securos mœnia non reddebant, congregati coninus ausi sint, & ei de prosperitate successuum insultare? Reuerà digitus Dei est hic, dexteræ Excelsi repentina mutatio, parentis adhuc, & in ira corripere differentis. Vtinam saperet, & intelligeret, & nouissima prouideret, quia tot detrimenta præsentium quædam sunt indicia futurorum.

B Omnibus igitur ab initio ritè perspectis, domini & Patres mei, magna vos conuenit exultatione gaudere, quod de omni carne singulariter estis ad hoc tempus electi, per quos Fidei veritas, per quos forma iustitiæ, per quos Ecclesiæ libertas inconuulsa seruetur. Quod enim nos in hac vobiscum vnitatem confestim, quod hæreticam prauitatem cum suo detestamur auctore, vobis debetur gratia, qui cœpistis, à quibus nos auctoritatem duximus & exemplum. Ipsi itaque duces nostri, ipsi reuera de fortissimis Israël estis, quibus Ierusalus Salomonis datus est propter timores nocturnos fidelibus excubijs ambiendus. Ad vos, velut ad lucernam super candelabrum positam, Orientalis pariter & Occidentalis concurrat Ecclesia, sed & ad insulas quæ procul sunt, sonus veritatis exiit, à quibus, tamquam à finibus terræ, plerique iam per discrimina multa venerunt audire sapientiam Salomonis. Licet enim nos plurima locorum spatia disiungant, charitas semper indiuisa coniungit, quos vnus spiritus, vna fides, vna confessio dirigit ad salutem. In hac decreuimus vobiscum constantia permanere, in hac vobiscum viuendum est, in hac, cum voluntas diuina decreuerit, moriendum: quia neque mors, neque vita, neque aliquid vnquam ab huius nos sententiæ professione seiunget.

C Interim si domino nostro & vobis nostram non possumus præsentiam exhibere, aliqua tamen ex parte supplet deuotio charitatis absentiam, quoniam venerabilibus patribus nostris Sedis Apostolicæ Legatis assistimus, cum eis toto studio sanctæ Romanæ Ecclesiæ vtilitatis insistentes. In quibus tanta resulget Apostolicæ sanctitatis & doctrinæ perfectio, vt eis plus gratiæ merita contrahant quam terroris reuerentiæ disciplinæ. Viri sunt, quorum sanctitatem miratur populus, sapientiam Clerus vsque quaque collaudat, ad virtutem seueritatis Principes expauescunt. Ad summam, tanta omne opus suum mansuetudine temperant, vt neque seueritas disciplinæ pereat, & in omni parte sanctæ Romanæ Ecclesiæ gratia conualescat.

D Porro super facto illo, in quo Regem Francorum aduersus eos scandalizatum audistis, prorsus excusabiles sine omni dubitatione credatis, quia nunquam ad consensum dispensationis illius pertrahi potuissent, nisi eos inexpugnabilis necessitas, & inestimabile bonum recompensationis illic venturæ traxisset. Conuenerant siquidem ex mandato Regum venerabiles de regno vtriusque personæ, vt de Romani Pontificis susceptione tractarent, de quo nihil adhuc publicè fuerat constitutum. Stabant itaque fratres illi, causam Ecclesiæ non sine magno discrimine prosequentes, quoniam apud plerosque fauor iniquitatis conualuerat, adeo vt qui manifesta repudium veritatis * suggere non audebant, differendum potius, seculari quadam astutia prædicarent: euentum scilicet rei dubiæ potius expectandum, quam subijciendum fortuitis casibus tantorum Principum maiestatem. Non oportere eos temeritate nimis festinationis inuolui, quos securius illatos sola poterat expectatio conseruare, Romanam Ecclesiam semper onerosam exitisse Principibus, iugum ali- quando data occasione ponendum, donec cupiditatis pœnas ambitio detestanda luisset. Soluendum morte alterutrius quæstionis incertum, atque interim posse religionem Episcoporum per singula regna sufficere, donec diuina voluntas signis euidentioribus appareret. Accedebat Legatorum Imperatoris & Cardinalium, maledicti scilicet Ioannis, & Guidonis instantia, quibus dari videbatur de modica dilatione triumphus, si fratres vestros vel ad modicum tempus quælibet occasio suspendisset.

E Præterea cum animos Regum in fauorem domini nostri omnium conscientia crederet inclinatos, in partes Imperatoris cessisse dilatione præstita crederentur, & paulò minus detrimenti suspicio quam notitia fortè veritatis afferret. Sed & Rex Francorum rei definitionem Regis Anglorum voluntati commiserat, nihil se facturum publicè contestatus, nisi quod ipsius ei sententiæ prædictasset. Præualuerat itaque consilium dilationis, vt quan-

Annal. Eccl. Tom. 12.

O o 2

id spa-

LXXXIX.

QUALIBET
GATI AD
ALEX. MIS-
SI.

CONATVS
ADVERSAN-
TIUM.
* suggerere

XC.

* terrore

ANGL. REGI CVR A LE GATIS DI- LATVM.

id spatioſius, tantò vtilius vtrique Regi poſſet eſſe conſultum, atque interim aliqua poſſent de ipſis euentibus auſpicari. Quia igitur de arbitrio Regis Anglorum tota cauſa pende- bat, exaudiendus erat potiùs, quàm ſeueritatis alicuius auſteritate terrendus, de cuius ſimplici fauore in momento Francorum, Anglorum, Hiſpaniæ, Hiberniæ, & nouiſſimè etiam Noruegiæ regna cepiſtis. Sed & vnde quis orituram ſuper eo præſumpſiſſet offenſam, quod ab initio pro bono pacis, ſcripto etiam interueniente, Regum ſanctitas, religio, Præ- ſulum, Principum fides, populi congratulatio deuota firmavit, nec rei efficientiam com- muniſus regulis, ſed quod magis accelerari poſſet, Eccleſiaſtica potiùs indulgentiæ deſti- nauit? Quòd ſi quid de indulgentia contra eaſdem regulas conſtat eſſe delictum: nihil ta- men criminis interceſſit, vulnuſque modicum totius operis ſanitas aſſeruata compenſat. Hic certè zelus eorum, hæc fuit diſpenſationis intentio, quam non vltro nea voluntas ob- tulit, ſed impoſſibilitas neceſſitatis extorſit: quoniam ſi ea die ſermo non fuiſſet conſum- matus in bonum, proculdubio fratres veſtri reſuſcitam diutinam, vel perennem ſub dilatio- nis imagine reportaſſent.] hucusque Arnulphus ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales. Scorum verò ad duos ſibi arctiori vinculo familiaritatis coniunctos, vtpote ſibi notiores ex legatione apud Anglorum Regem paulò antè perfunctis, per breuem hanc dedit epiſtolam, hoc ipſo prænotatam titulo:

XCVII. ARNVLPHI EVSDEM PRIVATAE LITTERAE DESVO ER- GA ALEX. PAP. STV- DIO.

Ad Ioannem Neapolitanum & V Vilhelmum Papienſem Card. Audita ſanctæ Romanæ Eccleſiæ turbatione, condolui, quia dolorem matris audire ſine compaſſione non poteram filius ſpecialis. Mihi enim dolor ille ſpecialiùs incumbere, quem ipſa ſemper hæcenus tanta charitate dilexit, tanta familiaritate dignata eſt, tot be- neficijs & honoribus illuſtrauit. Poſtmodum autem audito, in cuius perſonam omnium ferè voca conuenerant, mœrorem gaudij, plorationem cithara, vocem planctus organo commutaui. Gauſus ſiquidem ſum paucos à generali concordia deſciuiſſe, quorum nu- merus nihil aut parum vnitati Catholice poterit derogare. Gauſus, inquam, quia ei rerum ſumma commiſſa eſt, per quem facile reſtauranda libertas Eccleſiæ creditur & honeſtas. Porro mea non fuit interim, otioſa deuotio, ſed apud eos, in quorum oculis Deus mihi dedit aliquid auctoritatis & gratiæ, cauſam Eccleſiæ perorari, & Principem noſtrum Re- gem Anglorum, in fauorem Patris huius primus & ſolus, adhibito quod oportuit inſtan- tia, conſtitui. Profectò veniſſem iam ad pedes Apoſtolicæ beatitudinis amplectendos, & miſcendum deſiderabile cum veſtra charitate colloquium, niſi belligerante in partibus noſtris Principe, multis me importunitatibus neceſſitas improba detineret. Veſtræ itaque benignitatis erit & gratiæ, abſentiam meam interim apud eum veſtra ſupplere præſentia, obſequiumque meum, ſi aliqua videbitur parte opportunum, offerre, quoniam ad omne quod paucis mihi fuerit apicibus indicatum, paratus ſum ei & vobis tota deuotione totam impendere facultatem.] hæc Arnulphus, atque ſatis quoad legationem ab Alexandro in Angliam miſſam.

XCVIII. Tyr. l. 18. cap. 29. DE LEGA- TIONE AB ALEX. MIſſA IN ORIEN- TEM.

Quod autem ad legationem miſſam ab eodem Alexandro in Orientem ſpectat, V Vil- helmus Tyrius Archiepiſcopus ſuo ſtylo eam proſecutus, hæc de ipſa habet: Per eoſdem dies quidam Ioannes vir admodum litteratus, Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, ti- tuli ſanctorum Ioannis & Pauli, miſſus à domino Alexandro Papa ad partes Orientales Legatus, apud Biblium cum quibuſdam Ianuenſibus applicuit. Volens igitur impetrata licentia, tamquam Legatus in regnum introire: præſentavit domini Regis & aliorum Principum tam Eccleſiaſticorum quàm ſecularium mentes, quidnam de eius ingreſſu ſen- tirent. Diuiſus enim erat (vt prædiximus) occaſione ſchiſmatis oborti pæne orbis vniuerſus, alijs domino Alexandro Papæ, alijs parti oppoſitæ fauentibus. Vnde poſt multam delibe- rationem mandatum eſt ei ex parte Regis, vt ſubſiſteret, nec in regnum præſumeret ingre- di, quoſque cum Prælatiſ Eccleſiarum & regni Principibus plentore deliberatione ei de communi conſilio mandaretur, quid eum facere oporteret. Interim ergo conuocatis apud Nazareth tam domino Patriarcha quàm reliquis Eccleſiarum Prælatiſ, de Principibus quoque nonnullis cum domino Rege aſſiſtentibus: cœperunt deliberare, quid in tanta am- biguitate factò eſſet expedientiſ. Omnes enim Orientis Pontifices de vtroque Patriar- chatu in neutram partem manifeſtè declinauerant: in occulto tamen alijs huiù, alijs illi ſuum fauorem præſtantibus.

XCIV. Factum eſt autem, ſicut in talibus ſolet contingere, quòd diſſidentibus ab inuicem, & votis eorum in plura diſtinctis, alijs dicerent, quòd dominus Alexander & eius Legatus ſuſci-

A ſuſciperetur, vtpote cauſam fouens potiorem; quorum princeps erat dominus Petrus præ- deceſſor noſter Tyrenſis Archiepiſcopus. Alij è conuerſo domini Victoris cauſam præfe- rentes, & cum ſemper regno amicum & tutorem fuiſſe aſſerentes: Legatum nullo modo recipiendum eſſe cenſebant. Rex autem mediam viam quamdam ſequens cum ſuis Prin- cipibus & Eccleſiarum quibuſdam Prælatiſ, timens ne Epifcopi inter ſe diuiderentur, & ſcinderetur Eccleſia: perſuadebat neutram partium recipiendam eſſe: Legato verò, ſi tamquam peregrinus orationis gratia abſque inſignibus legationis ad loca ſancta vellet ac- cedere, dandam eſſe licentiam, & concedendam libertatem moram in regno faciendi vſque ad primum tranſitum; ex tunc ei redeundum eſſe. Allegabat etiam, & dictorum cauſam ſubiungebat & rationem, dicens: Schiſma recens eſt, necdum orbi innotuit, vter eorum cauſam foueat potiorem: periculofum autem eſſe, in re dubia partem ſibi ex ſen- tentia deligere, & de re incerta definitiuam præcipitare ſententiam. Præterea nec Legato opus eſſe in regno, qui Eccleſias & monaſteria grauet impenſis, extorſionibus attenuet. Hæc erat domini Regis ſententia: quæ licet vtilior videretur, tamen præualuit eorum ſententia, qui Legatum eſſe recipiendum aſſerebant. Vocatus igitur in regnum venit, multiſque quibus aduentus eius placuerat, poſtmodum fuit onerofus.] quòd ſcilicet ſo- lerent Legati per prouincias miſſi decimas Sedi debitas Apoſtolicæ exigere ab Epifcopiſ & Abbatibus monaſteriorum. Sic igitur receptus Alexandri Legatus, cum eo & in eo pari- ter totus Oriens orthodoxus Alexandrum in vniuerſale totius Eccleſiæ viſibile caput accepit.

Moritur hoc anno inſignis virtutibus & doctrina Otto Epifcopus Friſingenſis, cuius cœptam hiftoriam proſecutus eſt Radeuicus. Subduxit magna miſericordia Deus virum ſanctum, ne in ſeneſcèta ſua ſchiſmaticorum communicatione inſici poſſet, qui in hærebat Imperatori. Sed & Robertus Abbas Ordinis Cifterciienſis in Anglia ſanctitate clarus ex hac vita migravit hoc anno ſeptima Iunij, cuius res præclare geſtæ extant: a

Hoc item anno deſuncto Fulchero Ieroſolymorum Patriarcha, ſubrogatus eſt in locum eius b Amalricus nonus Latinorum ordine numeratus.

D SEXAGESIMVS ſupra milleſimum centeſimum ſequitur annus, Indictione octaua, quo Indictum conuenticulum, ſeu conciliabulum Papienſe ab Imperatore celebrandum octaua Epiphaniæ, dilatatum fuit vſque ad diem feſtum Purificationis ſanctiſſimæ Dei geni- trici Mariæ. ita qui aderat c Radeuicus. Poterat ſanè (inquit V Vilhelmus Neubrigenſis, huius temporis ſcriptor fidelis & accuratus) ſciſſura illa citò reſarciri, poterat multitudini paucitas cedere atque vniri, niſi Fridericus Imperator veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, parrem Octauianam tuendam ſouendamque modis omnibus ſuſcepifſet. De- nique ſuæ ditionis Epifcopos, ſcilicet Italicos & Teutonicos præcepit Papiam * communi- re, tamquam ad diſcuſſionem & examen, cuiuſnam partis merita præponderarent: re autem vera, vt Alexandri parte depreſſa, partem alteram approbantes, dicti Victoris præmaturam victoriam celebrarent.] hæc de cauſa congregandi conciliabuli per Fridericum.

Quomodo autem Alexander licet vocatus, prudenter venire penitus reſuſauerit, idem Neubrigenſis ſic narrat: Dictus quidem Victor tamquã ſubitorus iudicium aſſuit: Alexan- der verò * iudicium, quod ei ſub nomine iudicij parabatur, non ſolum cautè, ſed etiam liberè reſuſauit. Itaque ex Teutonico ſimul & Italico regno Epifcopi Imperiali iuſſione cum ingenti multitudine Prælatorum inferioris ordinis Papiæ congregati in gratiam Im- peratoris, qui cum ſuis Ducibus terribilis aderat, quæcumque cauſam Alexandri iuuare poterant, cum pro eo nemo allegaret: vel ſilentio ſupprimentes, quod pro parte altera minus de veritate ſuppetebat, arte ſuppleuerunt.] hæc ſummatim Neubrigenſis de rebus in conuenticulo geſtis. Sed ipſa quæ extant eius Acta, quòd maximi momenti res ſit, hic deſcribamus ex Radeuico, qui præſens exiſtens res in eo geſtas Cæſari fauens ſcripſit, ſic in- cipiens: d Tempus erat, quo Concilium Papiæ indictum, celebrandum fuerat, idque de vni- uerſis regni partibus, videlicet Ciſalpinis & Tranſalpinis, in vnum collecti Archiepiſcopi, & Epi-

RECEPTVS TANDEM A- LEXANDRI PAPAE LE- GATVS.

XCV. OTTONIS ET ROBERTI PVNERA.

a Apud Sur- die 7. Iunij. b Vtil. Tyr. l. 19. c l.

AMALRICVS PATRIAR- CHA IEROS.

& Episcopi, alijque Ecclesiarum Prælati pendula expectatione operiebantur. Tunc Augustus commonens omnes ieiuniorum & orationum subsidijs Ecclesiæ Catholicæ causam Deo commendare; cum sacerdotibus & omni populo auxilium diuinum fida Sanctorum intercessione poscebat. Deinde conuocato in vnum Concilio, cum resedisset, ait ad Episcopos: Quamuis nouerim ex officio ac dignitate Imperij penes nos esse potestatem congregandorum Conciliorum, præsertim in tantis Ecclesiæ periculis (hoc enim Constantinus, & Theodosius, nec non Iustinianus, seu recentioris memoriæ Carolus Magnus, & Otto Imperatores fecisse memorantur) auctoritatem tamen definiendi huius maximi & summi negotij vestræ prudentiæ, vestræque potestati committo. Deus enim constituit vos sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi. Et quia in his quæ ad Deum sunt, non est nostrum de vobis iudicare; tales vos, & taliter in hac causa hortamur habere, tamquam solius Dei de vobis expectantes iudicium. Cum hæc dixisset, ipse se Concilio subtraxit, examentotum Ecclesiæ & Ecclesiasticis, qui ibi innumerabiles erant, committens personis. Erant autem circiter quinquaginta Archiepiscopi & Episcopi, Abbatum & Præpositorum non erat præ multitudinem æstimatio. Legati quoque diuersarum terrarum aderant, spondentes, quidquid à Synodo decretum foret, indubitanter à suis recipiendum.] hæc Imperator, atque scitè quidem in his præbens de se specimen Christianissimi Principis, sed astute admodum, cum iam ante iudicium Episcoporum præiudicasset, declarando videlicet Alexandrum intrusum, dum eum per Legatos litteras spreuit, & per eosdem probans Octavianum Pontificem, Pontificalibus honoribus coluit. Quod autem ad numerum spectat Episcoporum, quis non putasset, ex quinque regnis vocatis Episcopis conuentum hunc excessurum fuisse sexcentorum numerum Episcoporum? Attamen quinquaginta tantum eidem interfuisse Radeuicus testatur: licet adhuc longè minorem Episcoporum numerum subscriptum reperias eidem conuenticulo. Ex quibus possis intelligere, reliquos omnes retrocessisse, ubi audierunt fauere Imperatorem schismatico, dum admonitione præmissa iudicium anteuertisset. pergit Radeuicus de rebus in conciliabulo gestis: a

SCITA AD-MONITIO FRID. IN CONVENTI-CVLO PA-PIENSI.

a Radeu. l. 2. cap. 65. III. DAMNATO ALEXAN-DRO, PRO-BATVR OCTAVIAN.

b Idem c. 66.

IV. Epistola Canoniorum sancti Petri Romæ pro parte Victoris:

Inuictissimo & gloriosissimo domino suo Friderico Romanorum Imperatori & semper Augusto, & venerabilibus Patribus in Christi nomine congregatis, fratres qui Romæ sunt, Basilicæ sancti principis Apostolorum Canonici, Angeli magni consilij præsentiam, & Spiritus sancti consolantem gratiam.

V. CANONICO RVM S PETRI EPIST. PRO OCTAVIANO. c. I. Theff. 5

Patres sanctissimi, quos Deus elegit ad consolationem mœrentium, & delinquentium correctionem, sicut ait Apostolus: Corripite inquietos, consolamini pusillanimes: intendite precibus nostris, & ad dolorem nostrum leniendum consolationis manum extendite. Tanta est enim, tam diffusa mœroris nostri materia, ut vnde debeamus exordium sumere, difficulter possumus inuenire. Verum quia materia doloris est & mœroris: à luctu & mœrore ordiri decreuimus. Attendite ergo & videte si est dolor, sicut dolor noster, cum videamus matrem nostram Romanam Ecclesiam quondam fulgentem, à filiis suis, immò alienis (quia mentiti sunt ei, quos enutrit & exaltauit, ipsi autem spreuerunt eam) contumeliosè euiscerata & membris ex parte mutilata, in cœno iacentem, contumeliam iacturamque suam nec sentientem. Vnde cum Jeremia plorante suæ Ierusalem destructionem, plorantes dicimus: Non crediderunt Reges terræ, & vniuersi habitatores

d Isa. I.

e Thren. 4.

tatores orbis, quoniam ingrederetur hostis & inimicus per portas Ierusalem. Vere Ierusalem erat mater nostra Romana Ecclesia, quæ cunctis ad se venientibus, & quærentibus pacem dabat. Nunc autem & dolentes dicimus ut olim illa: Peccatum peccauit nostra Ierusalem, propterea instabilis facta est: nec immeritò propter peccata Prophetarum eius, & iniquitates sacerdotum eius errauerunt cæci in plateis, facies Domini diuisit eos, & verè. Vultus enim Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Vnde plurimo rubore diffundimur. Verè peccatum peccauit hoc tempore nostra Ierusalem, inuidia & odio, & iniquitatibus multis. Quæ quia per omnia longum est enarrare: ad ostendendam Romanam electionem, & causam discordiæ declarandam, propositum conuertemus.

a Thren. 1.

b Psal. 33.

Domino igitur Papa Hadriano felicis memoriæ, prima Vigilia Kalend. Septembris viam vniuersæ carnis ingresso, conuenit ilicò maxima multitudo, cum quibus & Senatores affuerunt, quorum consilio corpus Romam delatum est. Inter Cardinales verò contentione crescente, conuenit tandem inter eos, ut Romam redirent, & concordem electionem facerent de aliquo Cardinalium. Quòd si non possent, quærent extraneam personam. Quòd si nec sic possent conuenire, ab electione quiescerent, donec inuenirent idoneum virum, quem concorditer eligere deberent. & hoc vniuersim ab omnibus confirmatum est. Post hoc autem statim Romam redierunt. Dominus Octavianus, & quidam alij accesserunt ad obsequium defuncti: quidam verò alij præmiserunt auctorem scelerum Bosonem primogenitum satana, ut munitionem Beati Petri occuparet, cuius custodes fidelitatem ei iurauerant, domino Papa Hadriano viuente, eumque postea subsequentes eandem munitionem conscenderunt. Dominus autem Tusculanus palatium ascendit, dominus Octavianus, & dominus Rolandus Cancellarius ad domos nostras venerunt, & quidam alij. Vocari autem isti ab illis qui munitionem obseruabant, responderunt, se nunquam ascensos in munitionem, Bosonem verentes, ne sicut eis relatum fuerat, à iuratis Bosonis caperentur, & dominus Cancellarius, Vadam, inquit, & eos ad vos descendere faciam. Iuit cum eo Diaconus de Carcere Tulliano videlicet, nec redierunt: & sic per biduum de loco, ubi electionem facerent, conuenire nequiverunt.

VI. QVAE ANTE ELECTIONEM CONTIGISSE DICANTVR.

Tandem die Sabbati descendentes illis de munitione, ascenderunt omnes post altare Beati Petri, & cœperunt de electione tractare. Cumque conuenire non possent, dixerunt isti qui concordiam & pacem Ecclesiæ desiderabant: Date nobis electionem, & eligemus vnum de vobis, aut habeatis vos electionem, & eligite quem vultis de nobis vnum, & noluerunt. Surrexit tandem velut iratus Otto Diaconus sancti Georgij, & Adebaldus Crassius Cardinalis sanctorum Apostolorum, & Ioannes Neapolitanus, & accepto manto voluerunt immantare dominum Rolandum Cancellarium: sed saniori & meliori parte Cardinalium, ex parte Dei omnipotentis & beatorum principum Apostolorum Petri & Pauli, atque totius Ecclesiæ auctoritate prohibente, non potuerunt. Facta autem hac prohibitione, iterum eum immantare attentauerunt, & non potuerunt, & Cancellarium eum manto nullo modo tetigerunt. per eos tamen non stetit, quin immantaretur. Ceterum Clerus Romanus, qui in Ecclesia Beati Petri pro electione summi Pontificis conuenerant, audito clamore cucurrerunt, circumdantes dominum Ottonem, qui erat cum Cardinalibus iuxta altare Beati Petri, & clamauerunt omnes, dicentes: Dominum Octavianum eligite, per quem solum Ecclesia pacem potest habere. Tunc petitione populi Romani, & electione totius Cleri consentiente, & desiderante vniuerso Capitulo basilicæ Beati Petri, dominus Octavianus Cardinalis à saniori parte Cardinalium electus est, & manto indutus, ac in Sede Beati Petri positus absque omni contradictione, cantantibus omnibus, Te Deum laudamus, in iubilo. Deinde sicut mos est, domini Cardinales & Clerus Romanus totus qui præsens erat, & qui postea confluxerat, populi que Romani pars maxima pedes eius osculati sunt. Quod videns dominus Cancellarius, & qui ei, sicut dicebatur, iuramento erant astricti, nec clamauerunt, nec aliquo modo contradixerunt, sed inclinato capite redeuntes, munitionem, quasi spe sua frustrati, conscenderunt. Tunc domini Cardinales, Clerus, Iudices, Scriuarij, Senatores, populique Romanus dominum electum signis & bandis præcedentibus, ad palatium vsque cum iucunditate perduxerunt, Romano more reclamantes, * Papa Vittore S. Pietro selegge.

VII. QVAE IN ELECTIONE CONTIGISSE DICANTVR.

* Lingua Italica. VIII. QUID DE ELECTIONE ALEX. MENDACITER ATTRIBUUNT.

In crastinum autem quidam de Clero Romano ascenderunt munitionem, & osculata manu domini Cancellarij, cœperunt eum & qui cum eo erant rogare, ut paci Ecclesiæ prouiderent.

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

proiuderet. Quidam autem de Diaconis Curia respondit eis velut indignans: Heri pedes A
domini Octavianiani, qui fratrem suum dominum Cancellarium exiit manto, & se induit,
estis osculari, & modò venitis ad nos? Et dominus Cancellarius: Noli, ait, domine Cardinalis,
dicere quod verum non est. Dominus Octavianus numquam exiit me manto, quia
numquam indutus fui: sicque per totam hebdomadam illam domino Cancellario &
suis in Ecclesia Beati Petri morantibus, nono die descendentes trans Tiberim, eo die & al-
tero morantes, vndecimo exierunt, & peruenerunt ad Cisternam Neronis, in qua latuit
Nero fugiens Romanos insequentes. Iustè Cisternam adierunt, quia dereliquerunt fon-
tem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent
aquis. Et ibi die altero, qui duodecimus erat ab electione domini Victoris, induerunt Can-
cellarium stolam & pallium erroris, in destructionem & confusionem Ecclesiæ, ibique pri-
mum cantabant: Te Deum laudamus.

IX.
APOSTRO-
PHE AD
EPISCOPOS
CONGREG.
CANTOS.
NON

Quis vestrum, o sanctissimi Patres, audiuit talia? Quantum in eis est, biceps hodie facta B
est Romana Ecclesia. Nunc tacendum * nobis est, ut dominus Otto Palatinus Comes, &
dominus Guido Comes de Blanderata, & dominus Heribertus Præpositus viri pruden-
tissimi, Imperatoris maiestatis Legati vicem recipiant referendi, quid in domino Cancel-
lario & suis repperint. Qui cum nota retulerint, domini Episcopi, & domini Imperatoris
Legati quid hinc inde humilitatis & veritatis cognouerint, plenius poterunt enodare. In
Urbe quoque, cum Romanus Clerus ad Ecclesiam Beati Petri, ipsis præsentibus conueni-
ret, quid de facto isto persenserint, quoniam præsentibus esse credimus, referant ipsi. Et ad
hoc comprobandum duos de fratribus nostris, Petrum Christianum Ecclesiæ nostræ Dec-
canum, & Petrum Guidonis Camerarium sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconum sancti-
tati vestræ transmittimus, ut de his omnibus veritatis testimonium etiam viua voce perhi-
beant. In Cæna Domini estis, in qua redemptionis humanæ sacramenta peregit. C
Duos
gladios Apostoli se habere professi sunt, quos & vos habetis: quid in eis & per eos agere de-
beatis, nullus vestrum ignorat. Ibi dictum est à Christo: Satis est. Et nos qui Christi vesti-
gia sequi debemus, vobis dominis nostris dicimus, huic operi finem facientes: Satis est.
Omnipotentis sapientia Patris, qui nouit & potest vniuersa & voluntates omnium, do-
ceat vos omnes & vniat ad confusionem Babylonicam destruendam, & simoniam de Ec-
clesia propellendam, & pacem toti mundo desiderabilem in integrum reformandam.]
hactenus epistola Canonorum, summam infamæ notam suæ ipsorum æstimationi tanta
mendaciorum aggregatione composita irrogantium. pergit autem Radeuicus: e

* Radeu. l. 2.
c. 67.

X.
QUAE RECL-
TATA IN
CONCILLIA
BYLO.

Actio Concilij, quæ verbis simplicibus in scriptum redacta item ponenda videbatur, vi-
delicet: Hæc sunt capitula, quæ in Concilio Papæ super electionem domini Papæ Victo-
ris canonicè probata sunt. Dominus Octavianus & nemo alius Romæ in Ecclesia Beati Pe-
tri, petitione populi, & consensu ac desiderio Cleri, à Cardinalibus manto indutus est so-
lemniter, & præsentibus Cancellario, & non contradicente, in Cathedra Beati Petri colloca-
tus est, & à Cardinalibus & Clero Romano, Te Deum laudamus, solemniter ei cantatum
est, & nomen ei, Victor, impositum est. Ibi multitudo Cleri & populi Romani venit ad pe-
des eius. Tunc Scriuarius secundum antiquam Romanorum consuetudinem ascendens
in altum, voce magna clamauit ad populum, dicens: Audite ciues Romani, & cætus Reipub-
licæ. Secunda feria Pater noster Hadrianns mortuus est, & proxime sequenti Sabbato,
dominus Octavianus Cardinalis sanctæ Cæcilie in Romanum Pontificem electus & im-
mantatus est, & in Cathedra Beati Petri collocatus est, & Papa Victor est nominatus. Pla-
cet vobis? Respondit magna voce Clerus & populus: Placet. secunda & tertia vice interro-
gatus populus, si placeret, clara voce respondit: Placet. Deinde cum bandis & alijs Papali-
bus insignibus dominus Papa cum laudibus in palatium deductus est.

XI.
DE OBE-
DIENTIA
PRÆSTITA
A CLERO
ROMANO.
XII.

His itaque ritè peractis, Capitulum Beati Petri statim venit ad pedes eiusdem Papæ Vi-
ctoris, & obediuit, ac debitam ei reuerentiam exhibuit Clerus & populus, multitudo ma-
gna similiter obediuit.

Sequenti verò die proxima, rectores Cleri Romani accedentes ad dominum Cancel-
larium & ad Cardinales qui cum eo erant, voluerunt cognoscere, si immantatus esset,
sicut quidam dicebant. Et non inuenerunt eum immantatum, neque aliqua specie digni-
tatis variatum. Et habito cum eo & Cardinalibus suis colloquio, cognouerunt ab ore
eius & suorum, quod numquam fuerit immantatus, & quod hoc ei falsò imponebatur.
Quo audito & cognito, rectores ad pedes domini Papæ Victoris venerunt, & obedientiam
& reue-

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

& reuerentiam exhibuerunt. De omnibus supradictis capitulis testes fuerunt Petrus Chri-
stianus Decanus basilicæ Beati Petri, & omnes fratres eius, & duo rectores Cleri Romani,
Blasius scilicet Presbyter, & Manerius Presbyter, & septem Archipresbyteri Romanæ * al. nouem
Vrbis, & quatuor alij tam Diaconi, quàm subdiaconi.

Deinde Prior Lateranensis, & sui Canonici obediuerunt. XII.
Clerici de Patriarchia sanctæ Mariæ Maioris obediuerunt.
Abbas de Patriarchia Sancti Pauli per suos nuntios obediuit, & in signum obedientiæ de
bonis Ecclesiæ suæ illi misit.

Abbas de Patriarchia sancti Laurentij cum suis monachis obediuit.
Abbas Cirengij obediuit.
Abbas sancti Siluestri cum suis monachis obediuit.
Abbas sancti Alexij in monte Auentino cum suis monachis obediuit.
Abbas sancti Blasij cum suis monachis obediuit.
Conuentus sancti Sabæ obediuit.
Conuentus sanctæ Mariæ in Capitolio obediuit.
Conuentus monachorum sanctorum Cosmæ & Damiani obediuit.
Abbas sancti Valentini obediuit.
Magister Fratrum Templi Ierosolymitani in monte Auentino cum suis fratribus obe-
diuit.

Cardinalia sancti Marcelli obediuit.
Clerici de Cardinalia sanctorum Apostolorum obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sancti Petri ad Vincula obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sancti Siluestri obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sancti Sixti obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sanctæ Sabinæ obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sanctæ Sibilinæ obediuerunt. * Balbina
Cardinalia sancti Cyriaci apud Thermas Diocletiani obediuit.
Clerici de Cardinalia sanctæ Mariæ trans Tiberim obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sanctæ Mariæ in porticu obediuerunt.
Clerici de Cardinalia sancti Nicolai in Carcere obediuerunt.
Monasterium sanctæ Agathæ obediuit.

Archipresbyter sancti Apollinaris obediuit.
Archipresbyter sancti Tryphi obediuit. * Tryphonis
Archipresbyter sancti Bartholomæi obediuit.

D
Ecclesia sancti Celsi obediuit.
Ecclesia sanctæ Mariæ in monasterio obediuit.
Ecclesia sanctæ Mariæ in Pallaria obediuit.
Ecclesia sancti Saluatoris de Curte obediuit.
Archipresbyter sancti Vincentij cum suis obediuit.
Archipresbyter sanctæ Catharinæ cum suis obediuit.
Archipresbyter sancti Thomæ de Parione obediuit.
Archipresbyter sanctæ Anastasiæ cum suis obediuit.
Archipresbyter sancti Saluatoris de Campo cum suis obediuit.
Archipresbyter sanctæ Mariæ in Monte cello *alias Monticello*, cum suis obediuit, &
multæ aliæ Ecclesiæ & monasteria obediuerunt, quas vix enumerare valemus.

E
Post promotionem domini Victoris Canonici Beati Petri miserunt ad Rolandum XIV
Cancellarium Canonicos suos, qui viderent, an esset immantatus, sicut quidam crede-
bant, aut aliquo modo promotus. Vnde bis missi inquisitores, bis retulerunt, eum non esse
immantatum, nec aliqua promotionis specie variatum. Sequenti verò die, ut omnis dubi-
tatio tolleretur, miserunt Canonici quosdam de suis, ut mensæ Cardinalium, qui intere-
rant, interessent, & viderent, si saltem in mensa locum digniorem solito obtineret, aut et-
iam benedicendo mensam primus esset, vel aliquo modo inter Cardinales loco vel digni-
tate, seu veste dignior haberetur. In quibus omnibus nullo modo senserunt eum promo-
tum vel mutatum. Atque in hunc modum perferutati sunt Canonici statum Cancellarij
per singulos continuos octo dies.

Basso & Ioannes de Romano dicunt: Postquam Cancellarius, sedente domino Victore XV
& reue-

in Cathedra, in munitionem se recepit, Ioannes Phizutus Clericus, & Ioannes de Buccalata A laicus voluerunt immanitare Cancellarium. Qui cum iniuria repulit eos, dicens: De me non faciatis ridiculum. Ibi est Papa, ite ad eum, & obedite ei. Presbyter Blasius, & Presbyter Manerius rectores Romani dicunt, se cum tribus alijs, rectoribus Cleri, sequenti die post promotionem domini Victoris accessisse ad Cancellarium, & ad omnes Cardinales qui cum eo erant, & non viderunt eum immantatum, nec aliquo modo promotum. Et antequam discessissent, audierunt duabus vicibus ab ore Cancellarij, quod nec erat nec fuit immantatus. In praesentia etiam ipsorum rectorum, qui ibi erant, testificatus est Otto Cardinalis de Carcere Tulliano, quod dominus Octavianus nullam violentiam vel iniuriam intulit Cancellario. Item dixit Otto, Pro nihilo adscribitur hoc domino Cancellario, quia nullus ei mantum abstulit, quia numquam habuit. His omnibus ita peractis & cognitis, rectores isti iuerunt ad dominum Victorem, & obedientiam ei fecerunt, & praeceperunt Clero, ut ei obediret, quod & factum est.

XVI.
ALII FALSI
TESTES.

Presbyter Barro & Presbyter Ioannes Capellani de Cardinalia Cancellarij dixerunt, se sequenti die post promotionem domini Victoris ad Cancellarium accessisse, & dixisse ad eum sic: Audientes vos immantatum esse, gaudebamus, & nunc quia aliter videmus, dolemus. Qui dixit eis: Pro me nolite gaudere vel dolere, quia ego nec fui nec sum immantatus. Itē & obedite ei, quem videtis immantatum. Haec verba taliter ab ore Cancellarij processisse, commisit Presbyter Barro, & Presbyter Ioannes quibusdam ex nostris Clericis praesentibus, ut iurent in animabus eorum, ita verum esse. Clerici de Cardinalia sancti Chryzogoni dixerunt, se sequenti die post promotionem domini Victoris accessisse ad Cardinalem suum, qui erat cum Cancellario, & interrogasse eum, dicentes: Omnes Clerici vadunt ad pedes domini Papae, quid faciemus & nos? Qui respondit: Itē ad eum sicut alij. Multi ex nostris dicunt vidisse Cancellarium undecima die ab Vrbe exisse sine manto, sine stola, sine albo equo, & sine omni habitu * munitione, cum pellibus nigro pallio coopertis, & cum nigro almuto vsque ad Cisternam. Ioannes de Romano dicit, audiuisse Ioannem Neapolitanum, & Bonam diem, & quosdam alios Cardinales dicentes apud Cisternam: Quoniam modò sumus sine pastore, & sine capite, faciamus nobis dominum, & postea immantauerunt eum, & cantauerunt ei, Te Deum laudamus, apud Cisternam.

*mutatione,

XVII.
ALII AD-
HVC FALSI
TESTES.

Ioannes de sancto Stephano & V Volferaminus dicunt se audiuisse, quod Papa Hadrianus dixit ad eos, cum de Vrbe exiret: Octavianus inquit, quem ego misi in Longobardiam, vult excommunicare Mediolanenses, sed ego mandavi Mediolanensibus, ut non current de eo, sed fortiter se habeant tam ipsi quam Brixienfes contra Imperatorem, & ego cum eis disposui, quod Imperator propter eorum impedimenta non poterit Romam venire. Item etiam cum Cardinalibus ita disposui, quod Octavianus non erit Papa post mortem meam. Gimundus & V Volferaminus dicunt se audisse ab ore Episcopi Sabinensis, quod libenter rediret ad dominum Victorem, sed ita adiuratione est astrictus, quod sine petitorio non potest. Episcopus Alatrinus in praesentia domini Guidonis Crementis Cardinalis, & Gimundi, & Ioannis Caietani, & aliorum multorum dixit: Non possum ad dominum Victorem venire, quia talem securitatem feci Cancellario & suis apud Anagninam, quod non possum ad eos venire vsque ad Kalendas: post Kalendas autem veniam. Interim tamen habeo eum pro domino & pastore meo. Itaque Kalendis transactis, cum infirmitate teneretur, misit domino Victori obedientiam per Clericum quemdam, quem habemus praesentem. De omnibus supradictis capitulis testimonium perhibuerunt praedicti rectores Cleri Romani, & septem Archipresbyteri superius memorati, & alij multi honesti & religiosi Clerici Romani, Petrus Urbis praefectus, & Stephanus de Thebaldo, & Stephanus Northmannus, & Ioannes de sancto Stephano, & Ioannes Caietanus, & V Volferaminus de Gidocica, & Gimundus de domo Petri Leonis, & multi alij illustres Romani & nobilissimi, qui omnibus his interfuerunt, & omnia viderunt & tractauerunt.] haec tenent testimonia de Papatu Victoris.

XVIII.
Psal. 26.

Mirum dictu, ut ex his Octauiano ab Episcopis illis quinquaginta confirmatus sit titulus Pontificius, ut diceretur Papa Urbis & orbis, sed plane accidit secundum illud Davidicum: Mentita est iniquitas tibi.] Etenim, etsi certa veraque fuisse probari potuissent, quae audisti esse deposita per falsissimos testes, & quae pro arbitrio sunt ab eis concinnavata mendacia: nec ex his quidem affirmari potuit, Octavianum legitimum esse Papam, cui Cardinales non nisi tres suffragijs affuissent: cum vigeret Constitutio Nicolai Papae Secundi superioris

A periori Tomo descripta, prohibens omnino, ne sine Episcopis Cardinalibus electio Romani Pontificis fieri possit, per quos alij Cardinales Presbyteri ac Diaconi adhiberentur, reliquis stantibus iuribus pro eorumdem Romanorum Pontificum electione à praedecessoribus constitutis, quorum auctoritate maioris partis Cardinalium deberet adhiberi consensus. At in Victore refragantibus omnibus Episcopis Cardinalibus, vno excepto Tusculano, & contradicentibus omnibus Presbyteris & Diaconis Cardinalibus, duobus dumtaxat exceptis; quomodo potuit istiusmodi Victoris sic facta intrusio vel inuasio, dici legitima electio? omitto dicere de Ostiensi Episcopo, per quem deberet consecrari legitime electus Papa, & alia plura quae requiri deberent in legitima Pontificis electione, de quibus omnibus nec vnum quidem inueniri potest in Octauiani esse adhibitum electione.

REDAVGVI-
TVR EPISC.
IUDICIUM
DE ELECTIO-
NE OCTA-
VIANI.

In Alexandri autem electione omnia sancte, pie, rite, atque legitime facta noscuntur, ut nihil penitus desiderari potuerit. Quae cuncta adeo vera certa que offusum Cim merijs tenebris istiusmodi conciliabulum, opera principis tenebrarum collectum & moderatum, tamque clara luce perspicua non vidit, eisdem plane cum Pharaone Aegypti tenebris obuolutis Episcopis illis omnibus, qui tantum delinientes parietem corrudentem absque temperamento (quod darur vitio falsis prophetis à vero & per Deum misso sancto a Propheta) huiusmodi peruulgandam in orbem terrarum sententiam conscribere, quam idem qui supra recitat Radeuicus istis verbis: Rescriptum generale à Synodo praesidentibus per partes mundi directum hoc est.

XIX.
QUOD ALEX.
ELECTIO
CANONICA
FUERIT IN
OMNIBVS.

Ex Job. 13
Raden. 1. 2.
cap. 70.

Quia Sedis Apostolicae turbatio Christianorum animos admodum sauciauit: nos qui ad rescandam schismata, & pacem Ecclesiae reformandam Papae fuimus congregati, qualitatem causae, modumque negotij, & sacri Concilij dispensationem vniuersitati vestrae plenarie duximus intimandum, quatenus per scripta praesentia mera veritate monstrata, auditorum animi salutate, quam forte conceperant, vehementer expellant, & a modo per scripta schismatica non seducantur. Cum igitur Orthodoxorum Papae congregatorum vniuersitas in nomine Domini confederasset, causa per septem dies continuos, omnino remoto seculari iudicio, legitime & canonicè agitata, ac diligenter inspecta, sufficienter & canonicè in conspectu Concilij per testes idoneos est comprobatum, dominum Papam Victorem, & nullum alium in basilica Beati Petri à saniori parte Cardinalium, petitione populi, & consensu ac desiderio Cleri fuisse electum, & solemniter immantatum. Quod praesente, & non contradicente Rolando quondam Cancellario in Cathedra Beati Petri fuit collocatum, & quod ibi ei à Cardinalibus & Clero Romano, Te Deum laudamus, gloriosè decantatum, & inde ad palatium cum blandis & alijs Papalibus insignibus est deductus: & Clerus & populus secundum consuetudinem interrogatus per Scriniarium, si placeret, tribus vicibus, voce clara respondit, Placet. Probatum est etiam, quod Rolandus duodecima die post domini Victoris promotionem ab Vrbe egressus apud Cisternam, in qua Nero Imperator quondam ab Vrbe profugus latitauit, primò est immantatus. Probatum est, quod in secundo die, post promotionem domini Victoris, Rolandus interrogatus à rectoribus, & Clero Romano, ac Clericis de sua Cardinalia, si domino Victori esset obediendum: expressè confessus est, se numquam fuisse immantatum, & expressè dixit: Itē & obedite ei, quem immantatum esse videtis. Super his capitulis fuerunt testes, & sub stola, tactis sacrosanctis Euangelijs, iurauerunt, dominus Petrus Christianus Decanus basilicae Beati Petri, & in persona sua, & omnium fratrum suorum. Iurauerunt etiam venerabiles Archipresbyteri & rectores Cleri Romani, Blasius & Manerius Presbyteri, Ioannes Presbyter gentilis, Aimerardus Archipresbyter, Berardus Archipresbyter, Ioannes Archipresbyter, Benedictus Diaconus, magister Ptolemæus Archipresbyter, magister Gerardus, & Nicolaus, & alij honesti clerici Romani. Praeterea Petrus illustris Urbis Praefectus, Stephanus de Thebaldo, Stephanus Northmannus, Gimundo de domo Petri Leonis, Ioannes de Stephano, & alij Principes & nobiles Romani, qui ad vocationem serenissimi Imperatoris venerant, in conspectu Concilij super iam dictis capitulis ex maxima parte testimonium similiter perhibuerunt, & iurare voluerunt. Sed nos, quia religiosorum Presbyterorum multorum testimonium sufficiens & abundantissimum habebamus, duximus laicis in hac parte parcendum.

XX.
EPISTOLA
SYNDICALIS
ENCYCLICA.

XXI.

Deinde venerabiles Episcopi Hermannus Verdensis, Daniel Pragensis, & Otto Palatinus Comes, & magister Heriberrus Praepositus, quos dominus Imperator ex consilio vigintiduum Episcoporum, & Cisterciensis & Clauualensis Abbatum, aliorumque religio-

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

DE CITATIONE FACTA ADVERSUS PARTI.

ligiosorum tunc presentium Romam delegauerat, ut partes ante Concilij presentiam Papiam euocarent, in conspectu Concilij testimonium perhibuerunt, quod Rolandum Cancellarium & partem eius trinis edictis per interualla peremptorie & solemniter ad presentiam Ecclesie Papie congregande, remoto omni seculari iudicio, vocauerunt. Et quod Rolandus Cancellarius & sui Cardinales viua voce & ore proprio iudicium vel examen aliquod Ecclesie se nolle recipere, manifeste dixerunt. Vidimus etiam scripta Henrici Pisani Cardinalis *tituli sanctorum Nerei & Achillei*, ad dominum Imperatorem directa, in quibus expresse continebatur, quod nullum vellent Ecclesie subire iudicium vel examen. Super hæc omnia idem Henricus, & Otto Cardinalis sancti Nicolai de Carcere Tulliano, qui tempore Concilij & ante apud Ianuam morabantur, & Ioannes Anagninus Cardinalis, & Ioannes Pizutus S.R.E. Subdiaconi, qui tunc apud Placentiam erant, per octo dies à Concilio toto sunt expectati, & per litteras & per Nuntios Concilij sunt vocati, & contempserunt venire.

XXII. SENTENTIA PRO VICTORE CONTRA ALEXAND. PAP.

Ex his igitur omnibus sufficienter instructi, & veritate hinc inde plenarie declarata, placuit reuerendo Concilio, ut electio domini Victoris, qui tamquam agnus mansuetus & innocens venerat Ecclesie iudicium humiliter suscepturus, approbaretur & confirmaretur, & electio Rolandi penitus cassaretur. & factum est ita. Electione itaque domini Victoris, remoto omni seculari iudicio, sancti Spiritus gratia inuocata, confirmata, atque recepta, Christianissimus Imperator post omnes Episcopos, & post omnem Clerum vltimus, consilio & petitione Concilij electionem domini Victoris recepit & approbavit, & post eum omnes Principes, & innumerabilis hominum multitudo, quæ presentis erat, tribus vicibus interrogata, si eis placeret, respondit cum gaudio magna voce, Placet.

XXIII. IMP. VICTOREM VENERATURUS PSEVDOPAPAM.

Sequenti die proxima, id est prima sexta feria Quadragesimæ, dominus Victor cum processione ab Ecclesia sancti Saluatoris extra ciuitatem, in qua fuerat eius hospitium, ad Catholicam Ecclesiam gloriose deductus est. Ibi religiosissimus Imperator ante ianuam Ecclesie cum suscepit, & descendenti de equo strepam humiliter tenuit, & apprehensum per manum vsque ad altare conduxit, & pedes eius osculatus. Er nos omnes Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & omnes Principes cum vniuersa multitudine, quæ presentis erat, pedes Apostolicos sumus osculati.

XXIV. EXCOMMUNICATIO CONTRA ADVERSAM PARTEM. XXV.

Proxima autem die sequenti, id est Sabbato, habito generali Concilio, dominus Papa & nos cum illo Rolandum Cancellarium schismaticum, & eius principales fautores accensis candelis anathematizauimus, & tradidimus eum satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini.

Illud etiam discretionis vestre prudentiam volumus non latere, manifeste esse deprehensum, quod Rolandus Cancellarius & eius sequaces quidam Cardinales, viuentem adhuc Papa Hadriano coniurauerunt. Fuit autem tenor coniurationis, quod si eis viuentibus Papam Hadrianum mori contingeret, Cardinalem vnum de illis eligerent, qui in eadem coniuratione esset astrictus.

XXVI. EXHORTATIO AD RECIDIENDVM VICTOREM.

De cetero ex parte Dei omnipotentis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, & virorum Orthodoxorum, qui diuino intuitu ad rescindenda schismata conuenerunt, vniuersitatem vestram humiliter imploramus & monemus in Christo, ut ea quæ Ecclesia Dei Papie congregata, ad honorem Creatoris & Sponse suæ matris vestre sacrosanctæ Romanæ Ecclesie tranquillitatem, & ad salutem omnium Christianorum fideliter ordinauit, vos omni dubio & ambiguitate remota, irrefragabiliter rata & firma reneatis, orantes, ut Redemptor noster Christus Iesus vniuersalem Pontificem & Papam nostrum Victorem, de cuius sanctitate & religione omnino confidimus, per tempora longa conseruet, & præstet ei omnimodam tranquillitatem & pacem, ita quod per eum Deus omnipotens honoretur, & Ecclesia Romana, omnisque Christiana religio gratum Domino accipiat incrementum.

XXVII. SVBSCRIPTIO EPISCOPI ET PRINCIPVM.

Vt autem omnis actio plenius legentibus elucescat, dignum duximus, ut omnium nostrorum consensus & nomina subscribantur.

Ego Peregrinus Aquileiensis Patriarcha cum meis Suffraganeis interfui & consensi.

Ego Arnoldus Archiepiscopus Moguntinus cum quatuordecim Suffraganeis interfui & consensi.

Ego Attuicus Bremensis Archiepiscopus cum Suffraganeis meis interfui & consensi.

Ego Hillinus Treuirensis Archiepiscopus cum meis Suffraganeis consensi.] At hoc esse mendacium

CHRISTI
1160.HADRIANI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

A mendacium apertissimum, conuincitur ex litteris Babenbergensis Episcopi inferius recitandis. pergunt Acta de facta subscriptione.

Ego Reinaldus Colonienfis Archiepiscopus cum meis Suffraganeis consensi.
Ego V Vicmannus Magdeburgensis Archiepiscopus cum meis Suffraganeis consensi.
Bisuntinus Archiepiscopus per Legatum & Episcopum Basiliensem consensit.
Arelatenfis Archiepiscopus consensit.
Ludgdunenfis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis consensit.
Viennensis Archiepiscopus cum suis Suffraganeis consensit.
Henricus Rex Anglorum per litteras & Legatos suos consensit.
Rex Hungarorum per litteras & Legatos suos consensit.
Rex Boemorum consensit.

B Rex Danorum consensit,] absens per litteras, vel postea, cum ad Imperatorem in finibus Galliarum morantem se contulit, ut dicitur suo loco inferius. pergunt Auctor:

Guido electus Rauennas consensit.
Episcopus Firminus consensit.
Episcopus Ferentinus consensit.
Mantuanus consensit.
Bergomensis consensit.
Faentinus consensit.

Abbatum verò & Archipresbyterorum multitudo innumerabilis multorum regnorum interfuit & consensit.

Longobardorum inestimabilis multitudo interfuit & consensit.

C Vniuersi ferè Principes Romani Imperij tam Teutonici quam Italici, tam in Vrbe quam extra Urbem interfuerunt, & assensum cum ingenti desiderio præbuerunt.] hucusque conciliabuli synodalis epistola.

His subiicienda est epistola Imperatoris, tunc data ad Episcopos Germaniæ, qui eidem conciliabulo non interfuerunt. recitatur ab eodem Radeuico istis verbis: ^a

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus dilectissimo suo Eberardo, venerabili Saltzburgenfi Archiepiscopo, & Suffraganeis eius, Alberto Frisingensi Episcopo, Hartmanno Brixinenfi, & Romano Gurcensi, torique prouinciæ Saltzburgenfi gratiam suam & omne bonum. ^{XXIX. Radeu. l. 2. cap. 71. sed corrigere 67.}

Si sacro Concilio Papie interfuissetis, omnia quæ ibidem, vel in Romana Ecclesia facta sunt, oculata fide cognoscere posses. Ne autem ab his, qui prauis delationibus & mendacijs iam ferè totum orbem respererunt, veritas possit obnubilari, vel vestra sinceritas trahi

D in contrarium, quantum breuius possumus, seriem totius rei sine aliqua falsitatis commixtione mera veritate vobis significare dignum duximus. Luce clarius constat, quod Papa Hadriano adhuc viuente, Rolandus Cancellarius, & quidam Cardinales non attendentes illud Dominicum: ^b Si sermo vester, Est, est, Non, non, conspiratione facta cum VVilhelmo Siculo prius ab eis excommunicato, & cum ceteris hostibus Imperij, Mediolanensibus, Brixienfibus, Placentinis, ne forte per mortem Papæ Hadriani tam iniqua factio euanesceret: iuramenti vinculo inuicem sese constringerunt, ut defuncto Papa, nullus alius ei substitueretur, nisi qui in eadem conspiratione cum eis conuenerat. Hac de causa duodecimo die post electionem domini Victoris Papæ, eo sedente in Sede Beati Petri, iam dicti conspiratores egressi ab Vrbe ad Cisternam Neronis, dereliquentes venam aquarum viuentium, se contulerunt, & idolum sibi Rolandum Cancellarium erexerunt, dicentes

E hunc esse Simonem Petrum, qui Apostolicæ dignitatis apicem tam nefaria inuasione attingere præsumebat. Quod hæc conspiratio facta fuerit, & ille iam dictus Rolandus per eam hoc modo intrauerit, non est fictitium, sed religiosi viris ab illo, qui facit manifesta consilia cordium, mirabiliter est declaratum.

Dum hæc Romæ agerentur, & nos quid super tanto schismate agendum esset, viros religiosos, Archiepiscopos videlicet & Episcopos consultaremus: superuenerunt quasi missi à Deo Tarantasinus Archiepiscopus, Abbas Clarauallensis, Abbas Morimundensis, & alij Abbates numero decem, postulantes pacem Mediolanensibus. Qui recepto à nobis verbo, dum Mediolanum pro inuestiganda eorum voluntate redirent, acceperunt ab eis tale responsum: Domini Patres, nos tenemur astricti iuramento domino Papæ & Cardinalibus, quod non debeamus redire ad gratiam Imperatoris sine eorum voluntate: & ipsi

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

è contra sine nostra voluntate nullam pacem facere possunt. Responderunt eis Abbates: Vos de cetero non tenemini domino Papæ, quia mortuus est. & illi statim subiunxerunt: Si mortuus est Papa, nos ided non sumus absoluti, quia nihilominus tenemur Cardinalibus, & ipsi tenentur nobis. Hæc prædicti Patres Abbates in responsis à Mediolanensibus* testificati sunt coram multis religiosiis viris. Præter hæc multa experimenta factæ conspirationis per litteras in via deprehensas accepimus, sicut nuntius ille plenius vidit & audiuit. Sane ex consilio Orthodoxorum, sicut alia vice meminimus vobis mandasse, generalem conuentum religiosorum Papæ indiximus, ad quem ambos, qui se dixerunt Romanos Pontifices, non ad iudicium sæculare, sicut ora mendacium astruunt, sed ad examen Ecclesiæ per duos venerabiles Episcopos, Verdensem videlicet & Pragensem, conuocauimus. Alter verò, ed quod puriorem haberet conscientiam, dominus Victor videlicet, iudicio Ecclesiæ vltro se obtulit, altero videlicet Rolando contumaciter renitente, & dicente, quia cum ipse omnes deberet iudicare, ipse à nullo vellet iudicari.

XXXII. Habito itaque venerabili Concilio, in quo Patriarcha Aquileiensis, & multi Archiepiscopi & Episcopi religiosi conuenerunt, per octo continuos dies maxima grauitate, diligentissima examinatione, semota omni laica persona, tractatum est, quis ex duobus Summi Pontificatus apicem de iure deberet obtinere. Post longam itaque deliberationem, quia illa nefandissima conspiratio, Deo & Ecclesiæ admodum odibilis, manifestis indicijs non solum probata, verum in facie totius Ecclesiæ coram posita reuelata est, & in domino Victore nihil reprehensibile inuentum est, nisi quod pauciores numero Cardinales omnino à conspiratione illa exortes eum pro bono pacis inter regnum & sacerdotium conciliando elegerunt, & inuocata sancti Spiritus gratia, Ecclesia Dei Rolandum Cancellarium conspiratorem & schismaticum, discordias, & lites, & periuria, bona esse euangelizantem condemnauit, & dominum Victorem Papam in patrem spiritalem & vniuersalem Pontificem confirmauit. Quem nos Ecclesia duce secuti approbamus, & vniuersalis Ecclesiæ patrem & rectorem, cooperante diuina clementia, fore denuntiamus. Hoc itaque factum diuinis sussultum præsidij, & in Apostolica stabilitate supra petram, Christum videlicet, firmiter fundatum, à vestra beatitudine pro pace totius Ecclesiæ & salute Imperij approbari, & ab omni Ecclesia vestræ sanctitati commissa teneri & conseruari rogamus & præoptamus. Data Papæ decimoquinto Kalendas Martij.] ponitur inferius à Radenico & epistola Babenbergensis Episcopi, de eadem causa schismatis inter Victorem & Alexandrum, ad eundem Archiepiscopum data his verbis: ^a

^a Raden. l. 2.
6. 71.
XXXIII.

Reuerendissimo patri & domino Eberardo Saltzburgerensis Ecclesiæ Archiepiscopo Eberardus Babenbergensis gratia Dei, si quid est, tam deuotum quam debitum cum oratione seruitium!

EBERARDI
EPISC. BABENBERG.
AD EBERARDVM
SALTZBURG.
ARCHIEP.

Conuenientibus in vnum Papæ Episcopis circiter quinquaginta, diuque ventilata quaestione Papatus, cum dilatio primò pænè omnibus complacuisse, vsque ad maiorem rei notitiam, & aliud generalius Concilium: præualuit tandem pars domini Victoris, iustificata ab altera parte multis modis, quia coniuratio contra Imperium, factum illud præcesserat: quia domini Victoris immanitatio prior, illa posterior, quo solo Innocentius Anacleto præualuit, cum Anacletus plures & maximæ scientiæ & auctoritatis haberet electores. Deinde quod ad hostes Imperij pars illa se transtulerit, obligata Siculo, Mediolanensibus, Brixiensibus, Placentinis, per sacramentum, quod sanæ doctrinæ aduersari videtur: & cum subditos à iuramentis fidelitatis debite absoluat, & seruire Imperatori prohibeat quoscumque, & sic discessioni viam præparet, quod pessimum est, sicut opere ipso clarescit, & scriptis vndique per Italiam directis tam ciuitatibus quam Episcopis.

XXXIV.

His malis principiis finem deteriore promittentibus, perpetuam videlicet discordiam inter regnum & sacerdotium, & discessionem ab inuicem, dum pars illa cum omni securitate conductus nec venire voluisset, nec etiam procuratores pro se mittere ad subeundum iudicium, & excipiendam sententiam: dominum Victorem recepimus spe pacis & concordia inter regnum & sacerdotium. Longo tamen examine præmissis de tempore & ordine electionis suæ, de his qui eius electioni conseruerunt primus, & postmodum retrò abierunt, Cardinalibus numero nouem, testificante super his omnibus Capitulo Beati Petri & Clero Romano, scriptis, & viua voce Nuntiorum sub iureiurando. Nuntius Regis Francorum promisit pro eo neutrum se recepturum, vsque dum Nuntios Imperatoris recipiat. Nuntius Regis Anglorum idem velle, & idem nolle promisit tam in his, quam in alijs.

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

A alijs Arelatenfis, Viennensis, Lugdunensis, Bisuntinus per litteras & per nuntios conseruerunt. Solus Treuirensis de regno nostro superest in parte illa de numero Archiepiscoporum, qui non conseruerit: eius tamen Suffraganei omnes conseruerunt. Vsque ad vos solum peruentum est. Angelus magni consilij dirigat vos secundum beneplacitum suum; & custodiat vos in omnibus vijs vestris. Præter hæc Præpositus multa manifestabit vobis, quæ non licet ad præsens homini loqui. Congaudete mihi, qui dimissionem accepi, & ad propria redeo.] hæc tamen Babenbergensis Episcopus. Vltimo verò loco ponitur à Radenico epistola, ad hæc eadem spectans, Præpositi de Berthersgaden ad eundem Saltzburgerensem Archiepiscopum, describemus hic ipsam, ne mala fide alias descripsisse, alias verò præterijssè pro arbitrio videri possimus. sic se habet: ^a

Domino suo in Christo reuerendo Eberardo Saltzburgerensi Archiepiscopo frater Henricus, dilectus Præpositus de Berthersgaden, cum deuotis orationibus debita subiectionis obsequia.

Si cuncta quæ audiimus & vidimus, scribere deberemus, non chartam, sed volumen facere videremur. Verum summam eorum, quæ de duorum electione Romanorum Pontificum acta sunt, breuiter paternitati vestræ notificamus. Curia, quæ in octauis Epiphaniæ Papæ fuerat indicta, vsque ad sextam feriam proximam ante caput Ieiunij, quia in destructione Cremæ dominus Imperator detinebatur, est dilata. In qua confidentibus domino Patriarcha, Archiepiscopis, & diuersarum terrarum ferè quinquaginta Episcopis; Legatis quoque Regis Franciæ, & Archiepiscoporum, Arelatenfis scilicet, Lugdunensis, Viennensis, Bisuntini, atque Treuirensis, & Rauennatis electi: Cardinales & Clerici, qui pro parte Victoris aderant, in medium processerunt, & vtriusque seriem electionis exposuerunt: Super qua continuis quinque diebus ab Episcopis & alijs prudentibus viris copiosè disputatum cum fuisset, sexta tandem die in publico Consistorio electionis capitula deiuò proposita sunt, & singula à Canonicis Ecclesiæ Beati Petri, & rectoribus Romani cleri, sacramento super sancta quatuor Euangelia præstito, confirmata.

Pars autem altera nec ipsa venit, nec responsales (quæ de causa, nescimus) conuentui direxit. Recitata sunt insuper litteræ quamplures bullatæ, ab Alexandro & Cardinalibus, qui cum ipso sunt, Episcopis & ciuitatibus Longobardiæ directæ, sed à fidelibus domini Imperatoris captæ: Ex quarum tenore machinationes eorum & molimina contra Imperium patenter sunt deprehensa. Vnde quia dilatio non paruum tam Ecclesiæ, quam Imperio videbatur minari periculum, præsertim quia non erat qui prædictis assertionibus contradiceret; cum vtraque nimirum pars non ad Curiam, sed ad Ecclesiæ fuisset examinationem vocata: Episcopi partis Victoris, quæ ipsum vndecim diebus, antequam Alexander immaneretur, immanitatum fuisset, & in Sede Beati Petri aduersa parte præsentem, absque reclamatione sedisse, præstito (vt dictum est) sacramento probauerat, assensum præbuerunt, & eundem Victorem vt Apostolicum in Ecclesia solemniter suscipientes, solitam ei reuerentiam exhibuerunt. Facta sunt hæc, domino Imperatore, & fidelibus Imperij annitentibus, propter causas memoratas. Quapropter ipsemet eidem confirmato Pontifici ante fores Ecclesiæ descendenti consuetum detulit honorem. Secunda verò post hæc die sæpè iam dictus dominus Victor, celebrato Synodi officio, alterius partis Principem cum quibusdam suis fautoribus, Episcopis scilicet Ostiense & Portuense, ed quod consecrationis manum eidem præsumperant imponere, Cardinalibus etiam Henrico Pisano, Ioanne Neapolitano, & Hyacintho, anathematis vinculo, extinctis candelis, innodauit. Excommunicauit autem Henricum Pisanum, Presbyterum Cardindlem tituli sanctorum Nerei & Achillei, ed circò, quod mandato eius Magister Raimundus Cardinalis despoliatus, & atrociter cæsus fuerit. Præpositum etiam Placentinum, quia dominum Tusculanum armata manu inuaserit, & despoliatum multis contumelijs affecerit, simili sententiæ inuoluit. VVillelmum præterea Siculum, atque Mediolanenses, pro inuasionibus Ecclesiarum & Imperij, ad canonicam vocauit satisfactionem.

Interfuerunt his omnibus Metropolitanis, dominus Patriarcha, Moguntinus, Coloniensis, Magdeburgensis, Bremensis, cum nonnullis Suffraganeis suis, & maxima pars Episcoporum Longobardiæ, quorum plurimi affectuosum & plenarium prædictæ confirmationi tribuerunt assensum. Dominus verò Patriarcha, & quidam alij, salua in posterum Catholica Ecclesiæ censura, propter memoratas Imperij necessitates obedierunt. Absentes omnes, quos prænotauimus, Archiepiscopi pro se & suis Suffraganeis plenariè conseruerunt.

LEGATIO- NES AD DI- VERSOS MISSAE.

ferunt, excepto Treuirensi, qui cum iter cepisset, infirmitate praepeditus, excusatorias tan- tum modo litteras direxerat. Praesentes autem eius Suffraganei Tullensis & Viridunensis, pro se & Consuffraganeo suo Metense in integrum sponderunt. Domini Babenbergensis, Patauiensis, & Ratifponensis Patriarcham sunt imitati. Pro confirmandis omnibus quae facta sunt, mittuntur Legati, dominus Colonienensis in Franciam, Viridunensis in Hispaniam, Pragenensis in Hungariam. Si interim alia scripta, quorum quaedam vidimus, meram de his veritatem minus continentia ad manus vestras deuenierint, sciat sanctitas vestra, quod, ut pro parte potuimus, sinceram de his veritatem significauimus, plenius autem praesentes iuuuabimus.] Hucusque Praepositi litterae, qui tamesi rerum ob oculos positarum prout gestae sunt, fidelis sit assertor, tamen quod vera omnia illa essent, quae a se scripta fuissent, nimis imprudens est confirmator.

XXXVIII SENTENTIA LIMITATA PRAECI- PVORVM ANTIQVI- TVM.

* Raden. l. 2. c. 73.

Habes ex his, paulo sapientiores primarios Antistites, nempe Patriarcham Aquileien- sem, Germaniae Episcopos Babenbergensem, Patauiensem, atque Ratifponensem, eum- dem Patriarcham imitatos, ita (vt ait) propter memoratas Imperij necessitates subscripsisse, vt tamen suam ipsorum sententiam subiecerint censuram in posterum ab Ecclesia Catholica faciendam, sed felix illa necessitas, quae coegit tunc temporis sanctiores Episcopos, nempe Treuirenses atque Saltzburgensem, ab his longè abesse. De Treuirensi vidimus, iam in via ab agritudine praecoccupatum, sistere gradum fuisse coactum: de Saltzburgenfi autem ista subiicit Radeuicus: * Quare autem tam crebrae litterae Eberardo Saltzburgenfi Ar-chiepiscopo super gestis Concilij directae sint, haec causa fuit. Cum ad concilium iter ce- pisset, & per Forum Iulij, & per Marchiam Veronensem vsque ad ciuitatem Vicentino- rum peruenisset, graui correptus infirmitate, gradum sistere, domumque redire coactus est. Sanè cum tanti viri fecimus mentionem, de vita & moribus eius quaedam memorabimus: quae quamuis vt lucerna super candelabrum posita in domo nostrae prouinciae clarissimè luceret, ab his tamen, qui longè positi sunt, inuida bonis fama difficilius subtrahet, si scribendo celebretur.

XXXIX. LAVDVS ARCHIEP. SALTZBUR. b. I. Cor. 9.

VIRTUTES EBERARDI ARCHIEP. SALTZBUR.

Erat autem idem vir venerabilis, aetate maturus, sacrae paginae litteris decentissimè instructus, fide praecipuus, religione singularis, humanitate & pietate aded communis, vt verè dicere possit: b Omnis omnia factus sum, vt omnes lucrificerem. In largitioni- bus liberalis, in eleemosynis, & suscipiendis peregrinis studiosus in tantum, vt sumptus in obsequium pauperum monasteriorum & peregrinorum quotidie expensus non solum pala- tio suo, verum etiam toti Episcopio videretur onerosus. Ipse autem huiuscemodi pon- dere minimè grauabatur, cum haec incommoda bonae famae (quam ipse tamen minimè affectabat) & aeternae retributionis mercede compensaret. Pauperum squalores minimè abhorrebat, à leprosis se tangi & contrectari passus est. quin etiam ipse eos interdum tan- gere, manusque eorum osculari non verebatur. Nec sufficere credidit, si in ministerio pau- perum, famulorum vteretur officijs, nisi ipsemet habitu succinctus manibus suis inter- dum cibum apponeret, poculum porrigeret, aquam non solum lauandis manibus, sed & pedibus infunderet. Cumque non solum in verbo perfectam doctrinam, sed etiam in opere consummatè disciplinae praerberet exemplum: meritò de eo dicebatur, quod olim de quodam Sanctorum: Quia hic est, qui tale habet verbum, talem habet vitam, & qualem habet vitam, tale habet verbum; quomodoque docet, agit, & quae agit, haec do- cet. His & alijs pluribus virtutibus, & diuinæ gratiae donis plures quidem ad sui imitatio- nem, vniuersorum autem ad dilectionem sui prouocarat affectum. sed haec haecenus.] sicque Deus dilectum suum fidelem ministrum nolens schismaticorum inquinari sor- dibus, ne ad conciliabulum illud satanae se conferret, percussit infirmitate, qua restitit, etque resiliit.

XI. * Antiqua lect. Canisij tom 6. pa- gina 1197. EPPONIS ABBATIS DE EBERARDO ARCHIEP. VATICI- NVM. * vtrumque

Sed quae prauidit propheticè de ipso sanctus Abbas, descripta habentur c in Vita ipsius: Praefuit in vicino Abbas, nomine Eppo, cuius vita magna, probitas maior, familiaritas maxima cum patre nostro pollebat. Hunc inuenit Deus, cui de schismate futuro post mul- tos annos contra Papam Alexandrum praediceret, quamque firma anchora solius tunc Eberardi ex omnibus Alemanniae Episcopis staret. Ad horum formam vidit per somnium praedictus Abbas. Et ecce vidua quaedam. Vidua videbatur, & viduam Rex quidam impu- gnabat, & qui viduam adiuuaret non erat, nisi de Iuuauo monachus quidam. Hic Ebe- rardus videbatur. Hic obstare solus pro vidua videbatur. Lucta haec luctae imago vtrum- que feruebat, donec mutatus est, & in chalybena mutatus est monachus. Proportionali- ter

ferum duritiam, duritia inuincibilem signabat. Furebat autem non minus in illum, quam in viduam Rex, donec & ipse in canem versus apparuit. Qui habet aures audiendi, audiat argumentum à simili. Quod intelligens qui viderat, retulit in auribus Abbatis, & dixit: In veritate Iuuauo praesidebis, & erit tempus, quo solus Ecclesiasticis Alpinam sus- tentes. Sufficit temporis illi malitia sua.] Ipse namque, necnon Brixienfis Antistes stete- runt murus firmissimus pro domo Domini, de quibus in Actis eiusdem Eberardi haec leguntur: a

* Antiqua lect tom. 2. pag. 296. XLI.

Atqui Iuuauensem & Brixiensem Episcopos cunctorum mortalium, quos tunc noui- mus, sanctissimos nemo cum nesciat: in tanta partium caligine, quaestione & conque- stione, in tanta omnium dubitatione, tantorum vestigia patrum tutò sequi nos posse cre- dimus. Post longam nempe considerationem Metropolitès noster, solus ex omnibus Episcopis Alemanniae praefatum Brixiensem Episcopum * Hardamannum reuerendissi- mum post se trahens, Papam Alexandrum laudauit. Vnde nobis postmodum inter mul- tos audientibus aliam rationem non dedit, nisi quia tota Ecclesia cum his & his regnis in Alexandrum consensit, iustiore hunc aestimamus. Quod quasi praefagus futurorum dixit, exitus post multos annos probauit. Sic Augusti tunc solus fata impediens, non ta- men Augusti in se manus commouit. Quam diuersè, quantis aduersis praedecessores sui rem tantam in Caesares Henricos praesumpserant? Et ecce plus Henricis hic. * Furebat bitem, & nuntium nostrum Eberardum Augustus, & suam ipsius animam pertranstulit gladius: sed vbi in praesentiam venisset, reuerentia sanctitatis eius spiritum reprimebat. Di- gnitas quaedam angelica in vultu, & pondus tale oculus ac mentem obibat, vt nisi timere plusquam mortalem, & contremere, & parcere, & venerari non possent. haec de semetipso confiteri Princeps solebat. Oderat nimis semper sanctissima anima prosperitatem suam, & temporalem gloriam, ardebatque praedicta vel qualibet occasione quaelibet aduersa, siue exilium, siue etiam mortem sustinere pro Domino, sed sic eum volebat manere do- nec veniret, &c.] Praeter haec omnia sciendum, quod qui res gestas huius temporis tra- debat, hic stetit ipse auctor Radeuicus, qui ad ipsum Fridericum duos libros appendices ad Ottonem Frisingensem conscripsit, in quarum posterioris postrema parte laudes cele- brans ipsius Imperatoris, libens volensque sinem scribendi fecit, conscientia percussus. Vbi enim audiuit, ipsum sententia Alexandri anathemate esse multatum, detectisque mendacijs, iam in Ecclesia Catholica Catholicum recipi atque coli Pontificem Alexan- drum, destitit ulterius progredi, & eiusdem Friderici res gestas scriptis prosequi, quem videret per deum errantem extra Ecclesiam cum schismaticis rem agentem, eisdemque in- defesso studio protegentem. Eadem quoque causa (vt apparet) Guntherum cohibuit no- bilem huius temporis Poëtam, qui de rebus à Friderico gestis metricè sed historicè decem in hunc vsque eius Imperij annos libros conscripsit, cumque ulterius prosequi: (vt ipse profiteretur) instituisset, turpitudine rerum omnino conticuit. nam & cum singulas hucus- que res gestas ab eodem Imperatore laudans heroico carmine cecinisset, conciliabulum istiusmodi Papiense omnino praeterijt. Sed quod à parte Catholicorum ipse firmiter sta- ret, non defuit officio, & quantum licuit, consulere veritati, dum eadem sua scriptione manifestè probauit Alexandri Papae electionem, improbauit verò Victoris, hisce versibus de vtroque sic agens: b

* Hartman- dum EBERARDVS ALEXAN- DRI PAPAE CAUSAM AGIT.

* Locum cor- ruptum

RADEVICVS CVR VINEM SCRIBENDI PERCIT.

Temporis eiusdem tractu, nondumque reuersis, Quos ad Romuleam Fridericus miserat Urbem: Confinis magna, multumque domestica Roma Funera Romani Pastoris Anagnia vidit. Quem tamen inde suam translatum Clerus in Urbem Sede sacra Petri sepeliuit honore fideli. Antè tamen tumulto quam membra exanguia Praesul Subderet, exortio geminas iam schismate partes, Mansuramque diu litem de Sede reliquit. Nam cum de tanti rationem Clerus haberet Successore viri, studiis melioribus vltro Rolandus petitur, qui Cancellarius antè, Sanguine conspicuus, veteri mox nomine verso Factus Alexander, per tempora multa superstes

b Ligur. in Frideric. lib. 10. XLII. GUNTHERVS QUID DE DVORVS ELECTIS PONTIFI- CIBVS.

Annal. Eccl. Tom. 12.

CHRISTI
1160.ALEXANDRI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

*Ecclesia pacem sedato schismate tandem
Vidit, & optato tunc demum sine quieuit.
Altera pars sacra Octiani te Sede locatum
Auspicijs decepta suis, ignara superni
Iudicij, falso Victorem nomine dixit.*]

hæc Ligurinus, sed qui, vt apparet, finito schismate ita scripsit. Sic igitur vbi Scriptoribus scribendi felicia defecit argumentum, desistere illi potius, quàm adulando mentiri, vel vera dicendo, ipsi Friderico displicere putauerunt. sed iam cetera prosequamur.

XLIII. Subsecuta sunt post hæc atrocita Imperatoris edicta, nimirum, vt qui bestiam à se propositam non adoraret, exilij pœnis afficeretur. Mentio huius edicti habetur in Actis ipsius Alexandri Pontificis, hisce verbis: Sic itaque in perniciem animæ suæ Imperator, & in ruinam multorum, tunicam Christi, vnitatem videlicet Catholica Fidei, scindere tentans: ipse prius inclinavit se ad pedes illius, & alios quos posset, ad ipsum coëgit. Quo facto, per totum sibi subiectum Imperium edictum misit, Vt Ecclesiarum Prælati ad statum quam erexerat, adoraturi accederent. Quod quicumque agere nollent, de terra sua non reuersuri exirent. Huius autem verbum durum & asperum insonuit per totam Italiam. Tunc omnes qui spiritu feruebant, elegerunt exilium potius pati ac persecutionem pro Deo, & manutenenda Fidei vnitatem, quàm pacifice adherere schismaticis, & honoribus abundare cum diuitijs huius sæculi. Facta est ergo maxima in Ecclesia turbatio, fugientibus Catholicis, deferentibusque Ecclesias proprias & patriam suam. In quorum loca violenter intrusi sunt Octavianii complices.] Non his cessit Alexander Papa: sed quod persecutio vehementior excitabatur, ipse robustior apparebat. Parat iudicium verè Apostolicum, citat Imperatorem, non parentem percellit anathemate. hæc enim eadem Acta ita descripta continent:

XLIV. Cum autem beatus Alexander Papa eundem Imperatorem benignè & frequenter admonitum, à sua perfidia non posset vllatenus reuocare: cum Episcopis & Cardinalibus in Cœna Domini apud Anagniam ipsum tamquam principalem Ecclesiæ persecutorem excommunicationis vinculo solemniter innodauit, & omnes qui cum eo iuramento fidelitatis tenebantur astricti, secundum antiquam prædecessorum Patrum consuetudinem, ab ipso iuramento absoluit, atque in Octavianum & eius complices iam diu prolata excommunicationis sententiam innouauit. Et quoniam ipsi schismatici de iustitia & veritate diffidentes, Prælatos Ecclesiarum, & Principes Urbis exquisitis mendaciorum figmentis circumuenerant, & in partem erroris sui inducere attentauerant: vile consilium domino Papæ visum est, vt aliquot de fratribus suis in diuersas mundi prouincias ex latere suo destinare deberet, per quorum studium & laborem super facto electionis Apostolicæ declaratio fieret, & vniuersitas Fidelium in vnitatem Catholica, cognita veritate solidaretur.] hæc Acta de excommunicatione Friderici Imperatoris. Ceterum non penitus excommunicatum fuisse adhuc Fridericum ab Alexandro, sed tantummodò in ipsum comminationem de excommunicatione pronuntiatam, quæ dicturi sumus inferius, declarabunt.

XLV. Qui igitur præest Ecclesiæ Christus, cui omne iudicium dedit Pater, Deum vltionum dominum ostendit se inimicis suis, qui abusi sunt misericordia eius. Cœptum est namque iudicium à domo Dei, cum schismatis huius antesignanus, consultor pessimus Archiepiscopus Moguntinus Arnoldus, sicut primus omnium Germanorum Episcoporum subscripsit sententiæ latæ in Alexandrum, ita primus omnium de perfidia pœnas dedit, & quidem memorabiles. de quo hoc anno Robertus in Appendice ad Sigebertum hæc habet: His gestis, in conciliabulo videlicet Papiensi, Arnoldus Præsul Moguntinus reuertitur, & in Natiuitate diui Ioannis Baptistæ à Moguntinis occiditur in monasterio sancti Iacobi.] hæc ipse breuiter. Sed præstat ista audire à Conrado Episcopo in antiquo Chronico rerum Moguntiacarum, vbi eiusmodi lugubris facti tetram tragediam latius est profecutus, his verbis incipiens à monitoribus suis:

XLVI. Per plures admonitus Arnoldus est, præmonitus, vt se cautiùs obseruaret. Qui fertur suis monitoribus respondisse: Canes Moguntinenses mordere non norunt, nec aliquid valent quàm latratibus deterrere: à corde carentibus timeantur. Erat quidam Abbas in claustro Eberbach Ordinis Cisterciensis, qui ipsum Arnoldum pro suis excessibus sæpè litteris arguit, & imminetia pericula intinuit. Erat quædam sancta virgo nomine Hildegardis,

CHRISTI
1160.HADRIANI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 6.
MANVELIS IMP. 18.

A degardis, quæ per spiritum vidit ipsum Arnoldum citius moriturum. scripsisse quoque dicitur ei in hæc verba: Pater prospice tibi, canibus enim sunt funes abstracti, qui insequuntur te. non tamen acquieuit monitis aliquorum. Accidit vt in Vigilia Ioannis Baptistæ post prandium de quodam oppido Bingen ciuitati Maguntinensi appropinquaret, ac in claustro monachorum iuxta muros ciuitatis ad sanctum Iacobum in monte Specioso (sic enim dicitur) se locaret. Et ecce Maguntinenses vsque in crastinum sese armant, & constitunt, vt cum in ipso die sancti Ioannis audita fuerit campana, quilibet sit paratus, & factum est ita. Venit dies, & maturius solito prandent omnes, pulsatur campana, & à maximo vsque in minimum vniuersa ciuitas congregatur. Præsul Arnoldus se iam dederat quieti, & audito campanæ sonitu, vltra quàm credi possit, vehementer expauit, & timor irruit super eum, amissioque rationis gubernaculo, quid posset facere, ignorabat. Obstruxit autem repagulum, & lapidibus & lignis, quibus poterat, ianuas omnes monasterij memorati.

Turba autem turbata ex aduerso omnes portas & fenestras, vel quoscumque alios exitus obseruabat, ne euaderet quem quærebant. Iam ignem ad officinas admouebant: vix & cum multa difficultate monachi recessum obrinuerunt. Et dum monasterium fumo plenum flammis per circuitum premeretur, ipse Præsul turrim monasterij ascendens misericordiam deprecatur, & si quem offendisset verbo vel facto, satisfactorum se suppliciter pollicetur. Sed turba viso Pontifice, clamare coëpit furiosè, nec poterant supplicantis verba præ tumultu turbatæ turbæ intelligi vel audiri: sed admoto igni ad turrim, in qua stabat, ipsum de turri descendere compellebant. flamma iam monasterio dominatur. Videns ergo monachos obtenta securitate abscedere, tentat, si fortè & ipse cum eis, & inter eos possit euadere. Assumpto itaque habitu monastico occultari tentat, vt & ignem qui inualuerat, & gladium euaderet, quem timebat. Apertis Ecclesiæ valuis, cum monachis ferè abscesserat, sed à quodam est cognitus, & detentus infelix. Quidam primò gladium vibrans collo Episcopi immersit: alter in fronte eum percutiens, mucrone ab aure vsque ad aurem superiorem partem capitis ad inferius diuisit. Sicque factum est, vt alij contis, alij fustibus, alij gladiis, alij lapidibus maclantes solo tenus præcipitarent. Iacentem sic, & vulneribus & sanguine deformatum, vulgus nequam & peruersum vestibus spoliatur: quidam anulos de digitis abstulerunt. Reliquia quædam, quas collo pendentes solitus erat ferre, ab alijs sunt ablata. hæc autem circa horam nonam parum ante vespas sunt peracta. Nec poterant clerici ab ipsis malefactoribus aliquatenus obtinere, vt saltem occisus in loco traderetur debito sepulturæ. Sic ergo iacebat in campo super fossam ciuitatis, vbi canum & luporum transitus habebatur, desiderantes eum & ab huiusmodi bestiis deuorari. Tribus diebus sic nudus toto corpore manens, veniunt aliqua maledictæ feminae, caesorum & ouorum, atque olerum venditrices, mercatrices, meretrices, saxifque dentes Pontificis contuderunt, alia verò stipites ardentes, & titiones fumantes eius gutturi infixerunt, adiacentes linguis & labijs maledicta. Post diem tertium Canonici sanctæ Mariæ ad Gradus iam incognoscibilem & fœtentem furtim sublatum deferunt in ipsam Ecclesiam, lacrymosis suspirijs sepeliendo.] & post exclamationes Auctoris in Moguntinos ista patrans, idem mox subdit: Acta sunt hæc anno millesimo centesimo sexagesimo.] In vindictam suæ intrusionis ista promeritus; quæ, Deo vltore, non prius, sed hoc accepit anno post damnatum sua sententia Alexandrum Romanum Pontificem, in exemplum terribilis iudicij magni Dei.

Sabiicit Auctor de intruso post mortem Arnoldi à sacrilegis parricidis Rudolpho, & ipso sacrilego, qui venturus pro sede illa obtinenda Romam, cum ob expensas sibi parandas aureæ crucis brachium amputasset, in via diem clausit extremum. creatus est tandem ab ipso Clero legitime Moguntinus Archiepiscopus Conradus consanguineus Imperatoris. Sed hic post habens Imperatorem, & intrusum ab eo Antipapam, recepit Alexandrum dumtaxat, quem legitimum cognouit & secutus est Papam; ad eumque inuisendum Romam se contulit: cuius causa ab Imperatore multa passus ab eodem Auctore asseritur. eum & Moguntinam ciuitatem denudatam mœnibus in vindictam nati Episcopi, ab Imperatore, & destitutam pastore contigit dira pati, quæ ab eodè describuntur Auctore. Nam per annos decem & octo schisma in illa perdurauit Ecclesia, sequentibus alijs Conradum, communionem Alexandri legitimi Pontificis nactum; alijs sectantibus intrusum ab Imperatore alium, nomine, etsi non opere, Christianum, Papæ Victori schismatico

POPVLVS
MOGUNTINI-
VS CON-
SPIRAT IN
ARNOLDVM
ARCHIEP.

XLVII.

TRVCIDA-
TVR ASVIS
MOGUNTINI-
VS ARNOL-
DVVS ARCHIE-
PISG.

XLVIII.

CONRADVS
ARCHIEP.
MOGUNT.
SECTATOR
ALEXAND.
PAPAE.

inhærentem, Archiepiscopum falsò assertum: cui Deus sua misericordia in fine tandem A
tribuerit, vt pœnitens erroris in communionem Alexandri clauderet diem extremum. Sed
de his dicendum inferius, suisque locis agemus de alijs malorum horum omnium archite-
ctis, quos ultio diuina exitu miserando subtraxit.

XLIX. Quòd si omnium malorum auctorem tardius vindicta multauit Fridericum Impera-
torem: scias à Deo factum, quòd præclarior esset de sapè expugnato tyranno triumphus.
Nam sicut de Pharaone Dominus ait: Indurabo cor eius, & persequetur vos, & glorifica-
bor in Pharaone, & omni exercitu eius, scientque Ægyptij, quia ego sum Dominus:] ita
planè persimili suæ seueritatis iudicio ad gloriam sui nominis, ipsius verò opprobrium &
ignominiam, seruauit Fridericum Imperatorem viribus potentissimum, fraudibus verò
vaferrimum deceptorem: vt quod de Behemoth scribitur in Iob: Illudes ei quasi aui.] &
per Psalmographum: Formasti draconem ad illudendum ei:] ludibrio expositum, pone-
ret in exemplum cunctis Principibus cornua erigentibus aduersus sanctam Ecclesiam, B
cùm viderint superbissimum Imperatorem, contumacem, sapè victum atque prostratum
ad pedes Alexandri Papæ accidere, atque eos exosculari & lambere. sed de his suo loco
inferius dicendum erit.

L. In tanto autem infelicio Episcoporum naufragio non defuit qui staret ex aduerso,
Fuit iste magnus huius temporis Ecclesiæ fulgor, Petrus Tarentasæ Archiepiscopus, po-
tens opete, potensque sermone, vndique mirandus. Hic ipse hoc anno venit cum alijs ser-
uis Dei ad castra Imperatoris, rogare pacem ab eo pro Mediolanensibus: & cùm omnes
prouinciarum Gallicanarum, quæ illi proximæ erant, Præsules dedissent turpiter manus,
ac subscripsissent impiæ illi sententiæ, pro Octauiano contra Alexandrum pronuntiatæ:
resistit iste solus, magis verò redarguit, & pro Alexandro vexillum prædicationis erexit.
Sed audi Gaufredum Abbatem, qui res ab eo gestas fidelissimè est profecutus: In diebus C
eiusdem Præsulis vicinas prouincias, & Romani Imperij ex maxima parte Ecclesias
schismatica rabies occupauit. Solus ipse ex Metropolitanis, vel propè solus regionum illa-
rum & schismaticis palam restitit, & immunis persistit in Ecclesia sua. Sed & plurimos ex
circumpositis reuocauit ad Catholicam vnitatem, vicinas vndique prouincias penetrans,
liberè prædicans Clericis & populis, plenis auctoritate sermonibus improbos & obstinatos
hæreticæ arguens prauitatis. Nihilominus tamen deuotus eum colebat Imperator officijs,
non minori ei reuerentia obsequens, quàm scuitia Catholicos persequens ceteros circum-
quaque. Nec deerant qui indignarentur, qui causarentur, qui conarentur animum Prin-
cipis aduersus eum potius exacerbare, dicentes: Quid sibi vult, Imperator bone, quid
actitas? Numquid destruere non est causam tuam, sic colere, sic honorare eum, qui sic im-
pugnat, sic impetit eam? Ille nos detestatur, nos execratur, nos hæreticos denuntiat, nos D
anathematizat, & tu velut Angelum Domini eum suscipis, publicè & priuatim eius præ-
dicans sanctitatem. His & huiusmodi verbis, quantum tamen audebant, crebro pulsa-
bant ariete Imperatorij robor pectoris filij dissidentis, filij scelerati.

LI. Cui suggestioni Herbertus quidam Chrysolopolitanæ incubator Ecclesiæ præ ceteris in-
sistebat, iterum atque iterum asseuerans, non sese satis mirari posse, quibus ille prestigijs
Imperatorem tanta prædicitum ratione taliter dementasset. Multos enim Archiepiscopos,
Episcopos, & Abbates, etiam sibi quondam charissimos pro eadem causa idem Imperator
in exilium egerat, Cisterciensis Ordinis Fratrum non modò personas aliquas, sed nume-
rosa collegia ab eodem Herberto & similibus, si quos tamen similes habuit, suis extrudi
cœnobijs non prohibuerat, & huius vnus sese suffragijs quàm simpliciter commendabat.
Fertur etiam, quòd eidem nequissimo monita pessima suggerenti dignum memoria, dig-
num dederit admiratione responsum: Si hominibus, vt merentur, contrarium me exhibeo;
tunc velis, vt euidenter opponere me incipiam Deo?] Ita quidem Fridericus, vt
E
Exod. 7. Pharaon Moysen, verebatur & colebat inuitus, percitus timore, Petrum, de quo rursus
inferius dicendum erit. Erat ipse hoc anno agens in suo Archiepiscopatu annos viginti
duos, hominibus etiam impijs reuerendus.

LII. Vides, Lector, magnam Dei prouidentiam in regenda Ecclesia sua. Qui enim in schi-
smate Petri Leonis parauit lucernam Christo suo, nempe (vt vidisti) sanctum Bernardum,
verè lucernam ardentem atque lucentem misit in auxilium legitimi Romani Pontificis
Innocentij, quo tanto viro præcurfore, vbique terrarum parans illi viam, posuit praua in
directa, & aspera in vias planas: noluit Alexandrum eiusmodi carere subsidio, ex eadem
phare-

FRIDERICUS
IMPERATOR
STAR PHA-
RAONIS IN
ECCLESIA POS-
SITVS.

Exod. 14.

Iob 40.

Psalm. 103.

PETRUS
ARCHIEPISCOPUS
TARENTASÆ
CONSTRUITUS
PRAEDICAT
PAPAE
ALEXANDRI.

Apud Sur.
tom. 3 die 8.
Marsij. 24.

HERBERTUS
SCHISMATIS
IMPERATORIS
PROBI CO-
NATUS.

Exod. 7.

LII.

A pharetra educens sagittam electam, ad faciendam vindictam in nationibus, & increpationes
in populo. Discipulum siquidem eiusdem S. Bernardi, monachum Cisterciensis Ordinis,
professum in monasterio Bonzuallis, & ex Abbate, quem diximus, tempore eiusdem
Sancti Bernardi creatum Archiepiscopum Tarentasium, parauit ad opus in auxilium Ale-
xandri. dedit & alios plures, vt ea quæ sequuntur, ostendent.

Inter hæc autem Alexander Papa post infame Concilium Papiense rescribens ad Ar-
nulphum Lexouiensem Episcopum, de his, quæ gesta essent in conciliabulo Papiensi, eum
reddidit certiore: ex quibus multa auditurus eris, quæ præ pudore schismatici ipsi reli-
quere obuoluta, immò sepulta silentio, sed & quod eidem Episcopo egregiè rem agenti pro
Catholica veritate, delegauit vices suas. Extat ipsa quidem Alexandri reddita ad ipsum epi-
stola, iamque cusa vnà cum alijs Arnulphi litteris, quæ sic se habet:

B Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Arnulpho Lexouienfi Epi-
scopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Litteras à tua nobis prudentia destinatas tantò hilariori mente suscepimus, quantò de
vberiori pinguedine charitatis, & ampliori seriore deuotionis eas nouimus processisse.
Quas & nos ipsi attentè satis ac diligenter inspeximus, & vt conceptæ dilectionis integri-
tas, & probatæ fidei certitudo in tenebris non lateret, sed fieret ignorantibus manifesta, eas
in fratrum nostrorum auditorio publicè fecimus recitari. Ipsæ profectò & deuotissimi
continebant puritatem animi, nec minùs luculentam profundi pectoris eloquentiam re-
dolebant. Nouimus autem, & im memores non existimus, qualiter, sicut & ipsa tua scripta
plenariè continebant, diuac reuerendæ memoriæ Innocentio Papæ antecessori nostro
schismaticus ille, qui & generositate naturæ, rerum copia terrenarum, prudentia sæculari,
& gratia laborum, mira æstimatione reddebatur insignis, nefaria temeritate succreuit,
& innocentem noxius, fortis debilem, armatus inermem, schismaticus Catholicum im-
pugnabat. Ceterum ad quem finem res ipsa, Deo miserante, peruenerit, deuoti & fideles
Ecclesiæ filij per gloriam meritorum, mali verò per suppliciorum grauamina cognouerunt.
Quid etiam de alijs similia præsumptibus antè sæpenuerò contigisset, tu tam fecun-
dè quàm eleganter in illis eisdem litteris expressisti. Temporibusque nostris optimus
Deus voluit hæreses suscitare, vt qui probati sunt, manifestè fiant, & vt per nostram & alio-
rum Catholicorum studium & laborem granis à paleis in area Domini segregatis, schisma-
ta & hæreses conterantur. Credimus siquidem, & de gratia diuina confidimus, quòd in
proximo sedatis fluctibus procellarum, & ventorum turbine propulsato, dies nobis fere-
nus & fulgidus arridebit, & calcatis inimicis Ecclesiæ, tranquilla in portu Petri nauicula
residebit.

D Perfoluimus autem gratias omnium Conditori, laudum præconia referentes, quòd
magnificum illum & serenissimum orbis Principem Henricum Regem Anglorum audi-
uimus firmum & stabilem in Catholice vnitatis Ecclesiæ permanere, & quòd per tuam
præsertim inductionem idem in sancto proposito animum solidauit. Rogamus sanè, vt ita
vigil semper circa eum & sollicitus perseueres, ne per frequentes vexationes Imperatoris &
Nuntiorum suorum, à deuotione Ecclesiæ & nostra, quod absit, velit modo quolibet decli-
nare. Volumus quidem te apud eundem Regem & Episcopos, atque adiacentes personas,
quasi quemdam Apostolum & Nuntium veritatis in illis partibus experiri. Circumposi-
tos quoque & vicinos Episcopos, & tam Ecclesiasticas quàm sæculares personas, nobiles
præcipue ac potentes, ad hoc ipsum efficaci studio & omni diligentia exhorteris. Nos enim
personam tuam quàm sincera charitate in Domino diligamus, atque ad honorem & exal-
tationem tuam quàm prompto animo desideremus intendere, per illum dilectionis seruo-
rem, quem circa te & ante promotionem nostram habuimus, discretionis tuæ prudentiam
non credimus ignorare.

Præterea qualiter Fridericus Romanorum Imperator, aurum suorum sceleratissima ve-
stigia subsecutus, circa sacrosanctam Ecclesiam Romanam in præsentem se habeat, & olim
habuerit, & qualem circa eam animum gerat, qui vtique specialis eius patronus deberet &
defensor existere, multis rerum indicijs à longis retrò temporibus ad notitiam tuam non
ambigimus peruenuisse. A tempore siquidem antecessoris nostri piæ recordationis Hadriani
Papæ, & ab exordio dignitatis suæ cœpit sanctam Romanam Ecclesiam, tamquam ty-
rannus, opprimere, & non mediocriter infestare. Archiepiscopos namque, & Episcopos à
Sede Apostolica redeuntes, in ignominiam & detrimentum Ecclesiæ plerumque capi-
turpi-

LIII.
ALEX. PAPA
DE REBUS
GESTIS IN
CONC. PA-
PIEN. MO-
NET. AR-
NULPHVM.

LIV.

LV.

LVI.

* f. Nos turpiter & inhonestè præcepit, eosque fecit carceris custodiæ mancipari. * Non quoque in A
minori officio constitutos, qui cum venerabili fratre nostro B. nunc Portuensi Episcopo
ad eum fuimus delegati, qualiter apud Bisuntium ipse tractauerit, & quàm indignè rece-
perit, non opus est nos in præsentem referre, quia credimus te id ipsum plenarie cognouisse.
* f. Viuente Veniente etiam prædicto antecessore nostro, patrimonium Beati Petri violenter inuasit,
& eandem Romanam Ecclesiam nisus est modis omnibus conculcare, ita quòd à pluribus
dicebatur, & quasi fama communis habebat, quoniam eo superstite Octavianum, qui
semper fuit domesticus Ecclesiæ inimicus, ordinare Apostolicum, immò apostaticum, si
opportunitatem acciperet, intendebat.

LVII. Quia verò illo viuente omnipotens Deus non permisit eum conceptam vesaniam exer-
cere, post mortem eius opportunitate concepta, prædictum Octavianum schismaticum, si-
moniacum, & manifestissimum inuasorem, qui cum tribus tantum malitiæ suæ complici-
bus, sicut totus pænè mundus agnouit, post canonicam & vnanimem electionem nostram
mantum arripuit, & ita se damnabili præsumptione intrusit, in tanta iniquitate modis om-
nibus manu tenuit, & quidquid ille fecit, solo fauore, potentia, & auctoritate ipsius, & Nun-
tiorum suorum, qui in Vrbe præsentem extiterant, eum fecisse absque ambiguitate tenem-
us. Vnde ad confirmationem ipsius, immò vt omnem videretur in Ecclesia Dei aucto-
ritatem habere, Archiepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiarum Prælatos apud Papiam,
contra sacrorum instituta canonum, prout ei placuit, conuocauit. Ille autem, sicut homo,
qui nec in Deo, nec in iustitia confidebat, in ipsius Imperatoris præsentia per aliquot dies,
velut pro certo accepimus, insignia Pontificatus abiecit, sicut etiam in nostro & fratrum
nostrorum conspectu, dum Romæ olim nos teneret inclusos, suam malitiam recognoscens,
facere voluit; ea quidem conditione seruata, vt nos ei postmodum reddere deberemus. C
Cumque nos ea recipere sub hac conditione nollemus, ipse in sua pertinacia & damnabili
præsumptione permanfit.

LVIII. Ceterum, vt prædictus Imperator Ecclesiam Dei suæ videretur subiugare & supponere
ditioni, & eam in supremam redigere seruitutem, memorato apostatico, sicut dictum est,
Pontificalia insignia reddidit, & eum de Papatu, quod est à sæculis inauditum, per anu-
lum, prout dicitur, inuestiuit. Quosdam etiam Episcopos, alijs discretioribus & honestio-
ribus occultè de illo conciliabulo fugientibus, & reuerentiam exhibere laicali violentiæ,
tyrannica oppressione coëgit. Sic enim Reges & Principes diuersarum partium sibi in-
tendit tum spirituali tum materiali gladio subiugare, si in hac parte, quod absit, nefandissi-
mum eius propositum præualeret. Ad hæc, iuxta prudentiæ tuæ consilium, Rothomagensi
Archiepiscopo, eiusque Suffraganeis, & alijs per Northmanniam constitutis, exhorta-
tionis litteras destinamus. De cetero memoratum Fridericum Imperatorem, pro eo quòd D
Octavianum schismaticum recepit, & ei pertinaciter adhærere præsumit, cum eodem
Octauiano, & cum alijs principalibus fautoribus suis, nos de communi fratrum no-
strorum consilio, in Coena Domini publicè ac solemniter excommunicasse cognoscas.
Dat. Anagninæ Kal. Aprilis.]

LIX. His acceptis Arnulphus ab Alexandro litteris, vt partes creditæ sibi legationis imple-
ret, ad Archiepiscopos, & Episcopos † Angliæ, de his quæ gesta essent in conciliabulo Papiensi,
litteras dedit, quas ob plenam rerum gestarum significationem hic describendas operæ præ-
mium duximus. sic enim se habent:

Ad Archiepiscopos & Episcopos * Angliæ.

† Gallie, sicut
ex litteris A
lexandri imper
lectis possu-
mus intelli-
gere, & infer-
re immo sciat, li-
cet res tua de-
prauatus li-
gat
* Gallie.

Quanta tempestate laboret Ecclesia, atque in quanto videatur periculo constituta, ve-
stra, quos hic dolor tangit, prudentia non ignorat. Et filij quidem Babylonis prospiciunt &
exultant, qui quasi certum auspicantes de procellarum quantitate naufragium, ad diripien-
das sarcinas & ipsa nauigij tabulata concurrunt. Nobis autem securitatem præstat diuina
promissio, qua portas inferi aduersus eam præualere non sinit, sed vexationis iniurias vi-
ctoriæ certitudo compensat. Neque enim desperationi locus est, vbi causam rectitudo
commendat, & virtutem patientiæ firmat interim conscientia veritatis. Causæ siquidem
nostræ nec ignota veritas est, nec incerta iustitia, sed res luce clarior & prauitatis nube ne-
gotium purgat, & omni iudicium absoluit errore.

LX. Si enim persona personæ comparetur, nostram perfectio scientiæ, & omnium virtutum
format integritas, quod non magis nostræ, quàm aduersariæ quoque partis testimonio
confirmatur. Alteri verò si nobilitas generis, & quæ sita ob hoc ipsum potentium gratia
subtra-

A subtrahatur, non erit vnde ad maiestatis Apostolicæ fastigium audeat aspirare. Sed & si fa-
cta electionum inuicem conferantur, electionem nostram omni ordine, omni solemnitate,
omni denique ratione subnixam; alteram plenam impudentia constat, & omni rationis ad-
miniculo destitutam. Numquid enim vnus Episcopi, ipsiusque quem nostis, & duorum
Cardinalium toti Ecclesiæ præiudicabit auctoritas, & reprobara vniuersitate Catholica,
intra quaternitatis huius angustias coarctata creditur? Numquid consecrationi, ritè ac so-
lemniter per eam cuius interest multitudinem celebratæ, ea quæ postmodum per paucas
ipsasque emendicatas manus contracta est, poterit præualere? Numquid impudentiam
coniecti sibi proprijs manibus indumenti minax redemptorum satellitum violentia conse-
crabit? Certum siquidem est, Octavianum Ecclesiam Beati Petri, cum ibi celebranda foret
electio, armatorum copia complexisse, vt quod de meritis suis, & sanctorum Patrum gratia
non sperabat, strictis in ceruicibus resistentium gladijs vsurparet.

B Denique consensu omnium in personam sanctissimi Patris Alexandri firmato, dum ipse
laudabili verecundia renuit & excusatus, impositumque sibi manibus ferè omnium pluuiæ
repellit, dissimulare ulterius ambitio non potuit vel differre, sed effusa temeritate, nullo
adhuc Cardinalium, sicut dicitur, prosequente, cucurrit ad cathedram, ea nimirum fiducia,
quòd inuitis armatis non posset ab inermibus amoueri. Pari quoque palatium festinatione
conscendit, vt primus vtramque cathedram videretur insedisse, & quem iure non pote-
rat, saltem de festinatione sortiretur ascensum: quòd prædicti tres eum de tota vniuersitate
secuti sunt. Alij gladijs discurrentibus territi, cum Electo suo in munitionem proximam
concesserunt, vbi eos aduersarius ille nouem diebus obsessos gladijs tenuit & inclusos,
exiguam sicut poterant alimoniam toto illo tempore mendicantes. Vnde etiam sibi men-
tiendi causam componit iniquitas, asserens, Octavianum priusquam alter eligeretur, per
nouem dies Apostolatus cathedram solitariam insedisse, quasi ille ab initio, licet renuerit,
non fuisset electus, vnusque violenta possessio sanctificare iniustitiam, & ambitionis au-
daciæ valeat expiare.

C Porro illi de carcere beneficio Senatus educti, ad locum, quo Apostolica insignia serua-
bantur, Domino miserante, perducti sunt, vt electio manciparetur effectui, & Electus gra-
tiam consecrationis per manum Ostiensis Episcopi, ad quem hoc iure speciali pertinebat,
acciperet. Denique Cardinales & Episcopi, qui per diuersas prouincias legationes funge-
bantur officio, ad eum pari deuotione conuersi sunt: totique iam Ecclesiæ Dei indubitata
tranquillitatis serenitas arrideret, nisi homo ille ad præparatum Imperatoris auxilium
transfugisset. Verum ille gloriæ suæ, & non Dei sedulus æmulator, desiderij complendi,
quod de prouorum exemplo conceperat, occasionem lætæ abundus accepit. Nostis enim
D prædecessores eius ad subiugandam ditioni suæ Romanam Ecclesiam à longis retrò tem-
poribus aspirasse, ipsosque aduersus eam semper vel suscitasse, vel fouisse schismaticos, quòd
magis iure eius, cui ipsi ministerium debent, affectatum possent imperium exercere, eam-
que ad suam conuerso ordine non disponere, sed euertere voluntatem. Bene tamen, quo-
niam quisquis ad hanc de confidentia potestatis illius prorupit audaciæ, in ruinam sibi fa-
ctus est, ceteris in exemplum, quòd confusa deinceps cessaret elatio, & sua Ecclesiæ Dei
dignitas & reuerentia seruaretur. Ceterum hic blanda schismatici desperantis humilitione
seductus est, dum ille personam suam arbitrio eius exponit & causam, neque se quidquam
fore, nisi de sola ipsius voluntate præsumit. Vnde & ad pedes eius ipsa dicitur Apostolatus
insignia resignasse, posteaque de manu ipsius inuestituram accepisse per anulum, vt veteri
scilicet quæstione composita, regnum planè de sacerdotio, de spiritualibus temporalia, de
Ecclesiasticis viderentur sæcularia triumphasse. Indignum facinus, omnibusque sæculis
detestanda malitia, ordinationem scilicet diuinam qualibet temeritate conuertere, & re-
demptam Sanguine Christi perimere libertatem!

E Prædictus itaque Princeps negotium suum, tamquam sub vmbra pietatis exercens, Ec-
clesiasticum congregauit sæculari potestate conuentum, vt præsumptionem schismatici
illius proprio roboraret assensu, & quos posset ad obedientiam illius tyrannicæ potestatis
terroribus inclinare: ea siquidem intentione, vt vtriusque gladij virtute comminuta pristi-
nam reformat imperij maiestatem, * vt vtriusque inuicem cooperante potentia, omnia
regna propriæ subijciat ditioni. Porro illi, quos schismatico conciliauerat necessitas, aut
voluntas, falsitatis & blasphemæ symbolum conscripserunt, vt quod de veritate non
possunt, saltem conquisitæ multitudinis suffragio præualere credantur. Quod scriptum si
forte

fortè contigerit ad sapientiæ vestræ venire conspectum, multa plenum falsitate credatis, licet etiam, si absolutam contineret in omnibus veritatem, nihil, quod ibi dispositum sit, aliquem de iure sortiretur effectum. Neque enim arbitrium dici potest, ad quod voluntaria partium compromissio non adstringit, nec iudicialis sententia, quæ nec ab ordinaria iurisdictione, nec à delegata procedit. Sed & causam communem priuata auctoritate decidere qua arrogantia præsumpserunt, nobisque tamquam inferioribus imponere magistratum, quos diuina bonitas pares ordine, & eadem spectabiles constituit dignitate: Sed neque causa dici debet, vbi inter consentientes nullum potuit esse litigium; neque sine contradictione quæstio vel formari potuit vel absolui.

LXIV.

Ad hæc, si quod de Octauiano factum est, ab initio fortè non valuit, ex postfacto istorum nullo iure valuit confirmari, cum ipse iam ab eo, qui poterat, condemnationis sententiam, debitiq; pœnam anathematis excepisset. Scio sapientiam vestram validioribus argumentis, potioribusque rationibus abundare, vt Papiense illud conciliabulum nullius reputetis existisse momenti, * à vobis etiam minus intelligentium simplicitas valeat edoceri. Benedictus autem Pater misericordiarum & Deus totius consolationis, qui Ecclesiæ Gallicanæ solitam misericordiam benignus impendit, vt eam semper & agnitione veritatis illustret, & pedes eius à iustitiæ tramite nullatenus aberrare permittat. Sicut enim omnes, quos ad oppressionem Romanæ Ecclesiæ rabida Teutonici furoris prouexit inuidia, virtus Altissimi manifesta deiecit, sic omnibus, quos deuotio Gallicana suscepit, victoriam semper contulit & triumphum. Cumque multis constet, ceteras regiones abundasse potentis: sola Gallia monstra non habuit, sed sinceritate Fidei, doctrinæ veritate, virtutum quoque titulis, & plurima operum exhibitione præfulsit. Vnde nunc quoque personarum penitus qualitate discussa, factisque electionum plenius exploratis, in personam sanctissimi Patris Alexandri, de verè Catholici & serenissimi Regis sui beneplacito conuenerunt, litterasque eius & Nuntios passim & suscipiunt & honorant. Sed quia inter ipsum & Principem nostrum, Deo volente, nouiter est reformata concordia: placuit ob gratiam ipsius ad momentum differre publicandæ susceptionis edictum, donec iste noster Ecclesiam regni sui consuluisse posset, & quod mente concepit, assensus vestri conuientia confirmasse. Neque enim prudentiam regalis excellentiæ decuit aliquid super tanto negotio, inconsulta vestra sapientia, definire, ne gloriam suam alteri dedisse videretur, & reuerentiam vestram minoris, quam debuit, æstimasse. Quæ tamen super hoc ipsius ab initio voluntas extiterit, multis declarauit iudicijs & expressit, quoniam Patris Alexandri Nuntios & litteras cum reuerentia semper excepit & gratia, nullumque se alium suscepturum, adhibita sæpè coram omnibus asseueratione, prædixit.

GALLICANÆ ECCLESIAE LAUS.

CONCORDIA INTER REG. FRAN. CIAE ET ANGL.

LXV. REX ANGL. DETESTATUS EST OCTAVIANVM SCHISMATICVM. * f. vestram

Porrò litteras Octauiani oblatas renuit manu Regia, velut immundum aliquid fordiumque contingere, sed in contemptum eius lignæ tabellæ, quam ipse de puluere sustulit, manibus offerentis impositas, ipse statim coram Nuntio post dorsum suum quam sublimius potuit, risu multitudinis quæ aderat prosequente, proiecit. Ex his igitur manifestum est, voluntatem eius in fauorem domini Alexandri sine omni ambiguitate firmatam, ipsumque vestrum magis ob reuerentiam quæsisse consilium, quam pro absolueda qualibet super hoc negotio quæstione. Solent enim Principes dominiq; terrarum maiora negotia quadam semper mora suspendere, vt dilatione crescat auctoritas, & maior lætitia desideria protracta consummet. Super quo planè cum in idem fauor Principis veritasque concurrant, manifestè vobis viam responsionis gratia diuinæ bonitatis assignat. Oportet tamen vos propter aliquos, qui inter vos sunt, sollicitè prouidere, qui se schismatico illi dicunt cognatione coniunctos: ne malignitas fortè præualeat, & eam quæ ex Deo est, supplantet carnis affectio charitatem. Sed cum vniuersitas vestra conuenerit, nolite quorumlibet expectare sententias, nec eorum timeatis offensam, sed conceptum statim in virtute spiritus vsurpate sermonem, ne dissimulatio vestra prauitati præstet audaciam, vestroque silentio blasphemiarum primitia conualescant. Tempestiuus igitur zelus iustitiæ per os vestrum de libertate conscientiæ, & confidentia veritatis erumpat, vt quasi quodam spiritali tonitruo terreatur iniquitas, & præparata ad subuersionem Fidei fallacia suffocetur. Dominus mentes vestras in bonum sua pietate dirigat & confirmet, vt Ecclesiæ eius studio vestro reformetur integritas, & quæ vos tantis vltro beneficijs & honore præuenit, gratos in opportunitate sentiat & fideles. Hucusque Arnulphus ad Galliarum Episcopos, egregiam nauans operam pro Catholico Antistite aduersum schismaticum

aticum inuasorem. quæ autem hæc secuta sunt, dicemus anno sequenti.

Inter alios Galliarum Episcopos, qui electionem Alexandri Pontificis prouexerunt & protexerunt, fuit præcipuus VVillelmus Archiepiscopus Senonensis, ad quem ista Petrus Blesensis: ^a

LXVI. VVILLELMVS ARCHIEPISCOPVS SENONENSIS ALEXANDRI PONTIFICIS ELECTIO NEM TYETVR. * Petr. Bles. cons. epist. 28. Fluxos

Vos enim estis, in cuius consilio & auxilio potissimam suæ salutis anchoram nauicula beati Petri constituit, cum inter schismaticæ persecutionis fluctus periculosus æstualet. Vobis contulit Deus in pueritia super senes intelligere, & futuram naturæ canitiem maturiorum morum senio præuenire. Fluxus adolescentiæ motus in vobis ratio magistra cohibuit, vt omni lasciuie libertate præcisâ, nec forma, nec nobilitas, nec opum exuberantia, nec potestas, nec cetera, quibus pudicitia expugnatur, propositum interuerterent castitatis, sed modesta in omnia conuersatio plus Angeli, quam hominis exhiberet. Ceteras virtutes, quibus miraculosè fulgetis, sub silentio præterimus: nec enim nostra præconia mendicatis, cuius honestatem & prudentiam fama celebris latissimè promulgauit.] hæc de VVillelmo Petrus, ^b cuius testificatione constat, de Senonensi translatum ad Rhemensem Ecclesiam, vbi pro sancto Thoma Cantuariensi Archiepiscopo strenuè egit. Tales erant, qui pro Alexandro aduersus schismaticos iniere certamen.

Ceterum, ne quid prætermittatur, spectat & ad ipsum, de quo hoc anno agitur conciliabulum Papiense, quod VVillelmus sancti Petri ad vincula Presbyter Cardinalis, Papiensis dictus, quod Papiæ natus esset, nescimus qua occasione, Papiæ erat apud suos, dum eiusmodi ageretur conuenticulum schismaticorum. Qui cum non (vt par erat) Imperatori in faciem restitisset, nec Episcopis illuc confluentibus aduersatus esset, sed tacuisset omnino: non caruit suspitione tacitæ conuientiæ, ob idque etiam ingentem infamiam notam contraxit: quæ tunc refricata est, cum petente Henrico Anglorum Rege, idem Cardinalis Papiensis Legatus missus est ab Alexandro Papa in causa sancti Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis, qui eum eiusmodi notatum infamia habere iudicem penitus recusauit: in quem & ista de ipsius tanta ignominie nota resperfo silentio, ad Conradum Archiepiscopum Moguntinum habet post multa in hominis detestationem summa animi amaritudine inculcata: ^c Res nefanda & nimis sui crudelitate horribilis, sui malignitate odibilis, sui facilitate contemptibilis, sui insiquitate damnabilis in æternum. Sufficere debuerat Papiensi, Italiam subuertisse, nisi & orbem cum Ecclesiæ libertate sua cura perimeret, &c.]

LXVII. DEIGNOMINIOSO SILENTIO CARD. PAPIENSIS IN CONCILIA BVLB. 30 MAR.

his iunge quod habet & Ioannes Saresberiensis ad Ioannem Pictauesem Episcopum: ^d De VVillelmo Papiense quod ab initio creditum est, nunc clariùs elucescit: quia quam magnanimus, quam fidelis in causa Ecclesiæ Romanæ coram Friderico Papiæ inuentus est, talis & tantus in causa Ecclesiæ Anglicanæ (si licitum fuerit) inueniretur, præfidente vel assentiente Henrico.] & rursus idem ad eundem: ^e Et quidem de altero, Legatorum scilicet, nemo miratur, cuius fides ad Deum & Ecclesiam ab ea die innotuisse debuit, qua in hæreticorum concilio Papiensi, vbi Octauianus hæresiarcha receptus est, Friderico mutus assedit. etsi plures opinentur, eum expressum dedisse consensum. Nonne prouerbialiter tritum est, quod taciturnitas imitatur concessionem?] & paulò post: Ceterum Francorum prouerbio in ipsum luditur: Quia malè corporis cooperimenta coaptat, cuius verenda & nates patent.] & de eodem idem Ioannes Saresberiensis ad Alexandrum Papam: ^f Non creditur à prudentioribus alterutrius regni, quod ille, quem Rex à sanctitate vestra petiuit ex nomine, modò sit aut fide purior, aut charitate feruentior, aut virtute constantior, quam fuerit Papiæ inter amicos, & cognatos, & notos, vbi siluit, videns ab hæreticis, qui conuenerant, causam Fidei condemnari, & Apostolicæ Sedi grauissimum de schismaticorum consensu roborato subinferti dispendium.] hætenus ipse.

* Lib. 2. epist. 21. cod. V. tit. * Io. Saresb. ep. 26. cod. V. tit. * Io. Saresb. lib. 2. ep. 48.

En vides, Lector, quam detestabile & opprobriosum in Cardinali S. R. E. silentium habeatur, dum aliquod inferri Ecclesiæ damnum videt & tacet, vt audisti de Cardinali Papiense VVillelmo, qui cum esset vir eloquentissimus, tunc laborasse creditus est angina Demosthenis. declamauit autem postea, vbi nullus metus vrgeret. sed de his anno sequenti.

LXVIII.

I. LEGATIO EX ANGLIA AD ALEX. PAP.

* Extat in Append. ad Vitam S. Eduardi Sur. tom. 3.

II. CANONI- ZATIO S. EDUAR. REG. ANGL.

CANONI- ZATIONES ESSE SOLE- RE INFRE- QVENTES.

III. b. Iſa. 62. c. Ibidem. EGGL. AN- GL. PRIMA OMNIVM RECIPIT ALEX. PAP.

ALEX. PAP. VOCAT RO- MAM S. PE- TRVM AR- CHIEP. TA- RENTAS.

ANNVS salutis incipit millesimus centesimus sexagesimus primus, Indictione nona, quo & Alexandri Papæ annus secundus absoluitur mense Septembris, & tertius inchoatur: cum Alexander Papa legationem accepit ex Anglia pro canonizatione Eduardi Regis Anglorum, iam elapsis centum ferme annis ab obitu eius. Qui exactissime indagatis, quæ ad solemnem spectarent ritum inter Sanctos receptionis: permotus eius vitæ sanctitate, accedentibus multiplicibus ab eo editis viuentis & post mortem miraculis, secundum antiquum Romanæ Ecclesiæ vsu, ipsum retulit in album Sanctorum, proque his Apostolicas litteras dedit istis verbis: a

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, B Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælati per Angliam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Illius deuotionis constantiam & fidei firmitatem, quam circa matrem vestram sanctam Romanam Ecclesiam exhibetis, diligentius attendentes: in id propositum voluntatis adducimur, vt vos sicut charissimos fratres, & speciales Ecclesiæ filios sincera charitate in Domino diligamus, propensius honoremus, & postulationes vestras, quantum cum Deo possumus, libenti animo admittamus. Inde vtique fuit, quod super petitione, quam de Eduardo glorioso quondam Rege Anglorum canonizando, & in Sanctorum catalogo adscribendo tam charissimus in Christo filius noster Henricus illustris Anglorum Rex, quam vos ipsi nobis instantius porrexistis, sollicitam cum fratribus nostris deliberationem habentes, libro miraculorum inspecto, quæ, dum in carne mortali viueret, & postquam de præsentis sæculo est assumptus, omnipotens Dominus per suam misericordiam declarauit: visis etiam litteris antecessoris nostri piæ memoriæ Innocentij Papæ, ve-

stris quoque testimonijs inde receptis: quamuis negotium arduum & sublime non frequenter soleat nisi in solemnibus Concilijs de more concedi, de communi tamen fratrum nostrorum consilio, iuxta votum & desiderium prædicti filij nostri Regis ac vestrum, corpus ipsius Confessoris ita glorificandum censuimus, & debitis præconijs adorandum in terris, sicut eundem Confessorem Dominus per suam gratiam glorificauit in cælis. Vnde videlicet inter sanctos Confessores de cetero numeretur, quod hoc ipsum apud Deum signis meruit ac virtutibus obtinere. Quia igitur decet honestatis vestræ prudentiam eum pie colere, & toto studio venerari, quem auctoritate Apostolica venerandum vestra postulauit deuotio, & colendum: vniuersitatem vestram per Apostolica scripta monemus & D exhortamur in Domino, quatenus eum ita deinceps studeatis debitis obsequijs honorare, vt ipsius intercessionibus apud districtum Iudicem mereamini veniam obtinere, & gloriosum in æterna beatitudine præmium inuenire. Datum Anagninæ septimo Idus Februarij. hoc videlicet anno. Quod inde colligitur, quod cum Auctor inferius dicat post biennium peractam esse eiusdem Sancti translationem, & asserat eam fieri contigisse tertio Idus Octobris, anno Redemptoris millesimo centesimo sexagesimo tertio, anno eiusdem Alexandri Papæ quarto inchoato: vtique hoc anno præcessisse dictam canonizationem, opus sit affirmare, qua sui benè consecrauit exordia Pontificatus.

Ecce secundum illud Isaia: b Dominus auditum faciet ab extremis terræ,] verbum veritatis, sancto Spiritu illud insonante: c Audite infula, & attendite populi de longè, Dominus vocauit me:] hoc recepit audiens nuntium Rex Anglorum cum vniuersa Ecclesia Angli- E clica, spernensque Legatos Antipapæ & Imperatoris, Legatos ipse misit ad Alexandrum, quem colebat vnicum Christi Vicarium, & tamquam à Christo petijt, vt quem ille inter Sanctos recepisset in cælum, Eduardum colendum in terris, Apostolicis litteris promulgaret. Petijt & accepit, & tamquam rediuius Rex sanctissimus virtute miraculorum prædicat Alexandrum Catholicum in Ecclesia Papam. Quod accidit admirandum, dum qui longè erant positi, confitebantur constanter & profitebantur, qui propè in meditullio Vrbs, locisque propinquis, fluctuabant, agitati potentia Imperatoris. Ad quos consolidandos in Catholica vnitate Alexander Petrum Tarentasæ Archiepiscopum, de quo anno superiori dictum est, Romam accersit. Quid autem per eum actum, accipe ex Gaufredo, qui prius quæ contigere pauld ante discessum, ad hæc spectantia ita narrat:

* Extat

A * Extat in diocesi Chrysolitana cœnobium, quod Bethania nominatur. Illd venturum Tarentasensum Archiepiscopu Herbertus Chrysolitanus intrusus & schismaticus Episcopus audiens, præmisit, nuntians eadem die sese venturum. Expauit Abbas, & cum multa anxietate in occursum properans viri sancti, ignorare sese quid ageret causabatur. Cui ille, Angulus, ait, nobis quantum visumque sufficit, ne turberis. Verum tamen diuina pro eo vltio militauit, & ægritudine occupatus apostata, quod disposuerat, non impleuit. Exinde vir beatus ad Imperatorem accessit, in ciuitate Chrysoliti constitutum, vbi etiam ab oppressione Catholicorum, maxime Religiosorum, quantum potuit, eius animam reuocauit, Regis iram rugitui similem leonino, monitis simul & intercessione compescens. Conuenit autem solita deuotione populus ciuitatis ad eum, & innumera etiam de vicinis locis vndique multitudo confluxit. Quibus inter cetera de prædicto Herberto hæretico verbum faciens, nec ipsius malitiam veritus, nec præsentiam Imperatoris, per quem erat intrusus: orationem indixit omnibus generaliter, vt manus Domini acceleraret ab illius tyrannide Ecclesiam liberare, vel mutando hominem, vel multando, vt conuerteretur ad pœnitentiam, vel de medio tolleretur. Oratum est, & infra quatuor aut quinque dies miseram idem schismaticum animam exhalauit. Accidit tamen vt, idem Herbertus interea visitatus à reuerendo Belleuallensi Abbate, ad primum gratulari videretur aduentum: conuentus autem de confessione peccatorum, & admonitus de pœnitentiâ, pugillum strinxit, & applicans ori, buccinabat in eo. post modicum verò deponens manum quam strinxerat, ore canebat. Erubuit Abbas, quod non posset aliud obtinere responsum, & agnoscens iudicium Dei, non sine multa confusione recessit. Necdum vir sanctus de ciuitate exierat: & iam in plastro boum Herberti cadauer efferebatur infaustum, clamante populo, & dicente: Benedictus Deus, qui tradidit impium.] pergit Gaufredus de eius in Urbem professione:

Idem quoque vir sanctus à Catholico Papa reuerendissimo Alexandro Tertio accersitus, per Italiam & Tusciam magnificè consolabatur Catholicos, & schismaticorum facies ignominia & confusione replebat, cum in ipsis vrbibus, vbi pseudoepiscopi præsidebant, palam & publicè eandem hæresim condemnaret, vniuerso populo deuotissimis illud obsequijs proficiente, immò etiam Domino signis varijs sermonem confirmante. Nec persone alterius summus Pontifex tantum honorem exhibuit, nec Romana Ecclesia eo tempore Episcoporum alium sic admirata est, sic reuerita, sic amplexa. Sola respiciebant ad manus eius, vt munera consequerentur egeni. nam spiritalis gratiam muneris omnes pariter affectabant. Et quemadmodum multo tempore per Burgundiam & Lotharingiam actitaret, per regiones Italiæ, Tusciæ, & Campaniæ in aduentu, in statu, in reditu suo celeberrimæ sanctitatis eius auctoritas in conscientijs proprijs coram Deo fiduciam maximam, coram hominibus reuerentiam, & constantiam præbens Catholicis, schismaticos nihilominus confundebat intus & foris. Ausus est tamen quidam tyrannus persequi redeuntem, personam eius iniurijs afficere cogitans, vel de equitaturis circiter quinque, vel de suppellectili tenuissima facere prædam. Cuius inter currendum ruit equus in præceps, & fracto crure solo decubuit. Expauit homo, & in se rediens, gratias egit pro damnatione quam meruit, damno sese potius esse multatum, non minori deuotione procedens ad prosequendum & obsequendum, quam furore prius ad persequendum fuerat animatus. Secutus denique & tunc primum consecutus est, pedibus eius aduoluitur, humiliter satisfacit: nec satis illi quidquid facit, misericordiam eius tribuens, quod pro fessore equus occubuit, &c.] Subijcit de pluribus miraculis, per virum sanctissimum editis, quæ omnia testimonia haud dubia fuerunt vnitatis Catholiciæ cum Deo in cælis, & cum Alexandro Papa in terris.

Præter hæc autem, quæ ab eodem Petro pro Catholico Pontifice Alexandro nauiter gerebantur, adhuc in opus aded gratum Deo indefesso studio incumbebant Carthusiani, atque Cistercienses monachi, de quibus in rebus gestis sancti Anthelmi Episcopi Bellicensis ab Auctore eius temporis ista scribuntur: b Ordo Carthusianus primus ante omnes in Ecclesia Occidentali, quemadmodum satis constat, Alexandrum pro Catholico & vero Pontifice habendum, eique præstandam obedientiam, confirmauit. Ecquis autem eius rei auctor fuit? Nimirum Anthelmus, & cum eo Gaufredus, sapiens & egregia facundia vir, atque in diuinis Scripturis eruditissimus. Horum studio, labore, & opera effectum est, vt diu nuntantes confirmati Priores, ceterique Carthusiani instituti Fratres Pontifici

IV. Gaufredus in vita ipsius 2. 25. 3. 6. apud Sur. tom. 3. die 8. Maij.

S. PETRVS ARCHIEP. TARENTAS. EXAGITAT SCHISM.

HERBERTI SCHISMATICI INTERITVS.

V. S. PETRVS ARCHIEP. TARENTAS. ROMAN PROFICY- SCITVR.

TYRANNVS SVO DAM- NO SAN- CTVM INSE- QUITVR.

VI. b. Apud Sur. tom. 3. die 26. Iunij. CARTHUSIANI ET CISTERCIENSES LABORANT PRO ALEX. PONT.

CHRISTI
1161.ALEXANDRI PAP. III.
2.FRIDERICI IMP. 7.
MANVELIS IMP. 19.

Alexandro obedientiam promitterent. Atque ij ipsi permultos Ecclesiastici ordinis Prelatos & subditos illorum in schisma propendentes, aut nutabundos & dubios, ab errore reuocauerunt, & in sana sententia confirmauerunt, Alexandrum Catholicum probantes, Octavianum reprobum reprobantes, reum condemnantes, & schismaticum cum eius fautoribus execrantes. Imperator igitur, qui non nisi sua voluntate & auctoritate Pontificem creari volebat, cuius administrator erat, non dominus: istud de Anthelmo rescivit, veraque Fidei cultorem & defensorem non solum odio habuit, sed etiam condemnauit; cum illius nec maledicere esset, nec benedicere. Interim vero praeventibus Carthusianis ac Cisterciensibus, Alexander Pontifex a Gallis, Hispanis, Britannis breui receptus est. Quae quidem inter cetera nos referre volumus, ut perspicuum fieret, quanto animi seruiore iustitiam & veritatem aemulatus sit Christi seruus Anthelmus, Deusque laudetur & glorificetur, qui Sanctos suos adiuuando, claros & celebres reddit.] haec de propagatione Catholicae communionis Antistitis Alexandri, ubique terrarum cum Christi fidelibus viri sancti opera procurata.

At quod ad res Vrbanas spectat, hoc anno Alexander Papa reuersus est Romam; sed quod Octavianus generis nobilitate polleret, & affinium potentia fortior appareret, haud diuturnae quietis potuit esse ibidem commoratio, cum praesertim vigerent in ea partes Imperatoris, ea de causa de Romanis ipsis bene mereri omni studio satagentis. Quomodo autem hoc anno idem Pontifex ubi se Romam contulit, inde recedens Gallias cogitavit, eiusdem vitae Acta sic docent: In secundo sui Pontificatus anno Alexander Papa ad Urbem reuersus est, ubi Ecclesiam sanctae Mariae Nouae, auctore Domino, solemniter dedicauit. Quod vero diutius ibidem propter schismaticorum seditionem quiete non potuit remanere, precibus Romani populi victus ad partes Campaniae remeauit. Et quonia Imperialis persecutio aduersus Ecclesiam circa Urbem in tantum excreuerat, quod omne patrimonium Beati Petri, praeter ciuitatem Vrbeuetanam, Tarracinam, Anagninam, atque munitionem Castrum, ab Aquapendente vsque ad Ceperanum per Teutonicos & schismaticos violenter occupatam fuerat & detentum: consilium habuit cum Ecclesiae fidelibus, ut ad partes Galliae cum fratribus suis per mare transitum faceret.

VII.
ALEX. PAPA
ACCEDIT
AD VRBEM
ET RECEDITVIII.
NAVERA-
GIVM ABS-
QVE FACTV-
RA HOMI-
NVM VEL
HONORVM.IX.
REX SICILIAE ET
ALEXAND.
PAP. AMICI.X.
LEGATIO
PRAEMISSA
AD REGES
PRO PACE.

Audisti, Lector, propensum studium VVillemi Siciliae Regis erga Alexandrum Romanum Pontificem, & quidem, etsi ceterum malus, probus in hoc & prouidus, ut foedere sibi iungeret Alexandrum, quem nisi habuisset amantem, Maionis tyrannide inuolutus facile regni dispendium passus esset. Nam audi Hugonem Falcandum ista, quae praesens videbat, scribentem: Alij quoque nihilominus assererant, Notarium Matthaeum, Maionis familiarum, Alexandro Papae, qui tunc Romanae praesidebat Ecclesiae, multam pecuniam detulisse, & idque ope & consilio Ioannis Neapolitani, qui vnus erat Cardinalium, impetrasse, ut a motu Rege Siciliae, Ammiratus in eius locum succederet, ad exemplum cuiusdam Regis Francorum, cui deposito, eod quod inutilis videretur, Romanus Pontifex Pipinum Caroli patrem substituit.] at etsi haec per Ioannem tentata fuerint, Alexandrum haud in id induci potuisse, significatur euenta. Siquidem ambo simul sese mutuis beneuolentiae officijs frequentarunt ad obitum vsque, ut quae dicturi sumus, ostendet. sed Alexandri reliqua prosequamur.

Iturus in Gallias Alexander Papa, quod audisset eas provincias rursus perturbari ceptas bellorum tumultibus inter Ludouicum Francorum & Henricum Angliae Reges: magnum virum praecursorem misit sanctum Petrum Archiepiscopum Tarentasensem, de quo superius dictum, per quem feliciter tam arduum negotium confectum est. de quo Robertus

CHRISTI
1161.ALEXANDRI PAP. III.
2.FRIDERICI IMP. 7.
MANVELIS IMP. 19.

A Robertus in Appendice ad Sigebertum haec habet: *Hoc eodem anno*: Maio mense pax facta est inter Reges Henricum Angliae & Ludouicum Franciae, renouatis prioribus pactis, & confirmatis & pacificatis, quae partes vtrorumque adiuuerunt.] haec ipse. Sed quod maximum bonum ex pace ista sit subsecutum, idem Auctor hoc item anno paulo inferius narrat, nepe ab vtroque Rege seorsum vnoquoque in sua provincia collectos Episcopos, Synodos habitas, in quibus singulis vno spiritu eademque sententia Alexander Papa est cognitus atque probatus sanctae Catholicae Ecclesiae Episcopus, damnatus vero Octavianus inuasor, ait enim: Mense Iulio Henricus Rex Anglorum congregauit omnes Episcopos Northmanniae, & Abbates, & Barones apud Nouummercatum. Et Ludouicus Rex Francorum adunauit suos Bellouaci, & ibi tractatum est de receptione Papae Alexandri, & refutatione Victoris, & consenserunt Alexandro, reprobo Victore.] haec ibi Robertus, duo Concilia sub duobus Regibus celebrata breuiter ita perstringens. Quae quidem opera sancti Petri Archiepiscopi procurata fuisse legatione fungentis, haud dubium esse potest, quod eius munus esset ista praestare.

DVO CON-
CILIA SUB
DUOBVS
REGIBVS
CELEBRATA
PRO
ALEX. PAP.

Ut autem de veritate tantae rei Episcopi Franciae atque Angliae vocati ad Synodum pleniorum possent cognoscere atque decernere, opera amborum Regum Franciae & Angliae factum est, ut ab vtraque parte legationes adessent, quarum vnaquaeque pro causa quam ageret, peroraret. Quinam missi fuerint Legati siue ab Alexandro, siue a Victore, VVillelmus Neubrigensis ita describit, ab exordio rem aggrediens: Illustres quoque Francorum & Anglorum Reges modis omnibus sollicitate curauit *Fridericus videlicet Imperator*, ut ad perpetuandam amicitiam mutuam, sibi in hac parte concordem existerent, in acceptando videlicet Octauiano in Romanum Pontificem, expulso penitus Alexandro. Illi vero inflexi, sententia caute suspensa, donec reitam scrupulosa penitus veritatem agnoscerent: celebrem & ipsi ex vtroque regno Episcoporum & nobilium loco & tempore congruo conuentum fecerunt. Aderant a parte Octauiani duo principales eius complices, qui eius fuerant electores, schismaticisque auctores, Guido scilicet Cremenensis, & Ioannes de sancto Martino Cardinalis: nam Igmars Tusculanus Episcopus manus illi execrationis aufus imponere, iam vitauerat hominem. Aderant & a parte domini Alexandri tres Cardinales, scilicet Henricus Pisanus, *tituli hic erat Presbyter Cardinalis sanctorum Nerei & Achillei*, Ioannes Neapolitanus, VVillelmus Papiensis, *pariter sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales*. Surgens ergo ille Cremenensis in conspectu Regum & Praesulum, coram vniuersa quae conuenit multitudine Cleri & populi, pro parte sua & contra aduersam totis ingenij atque facundiae viribus allegauit. Qui cum perorasset, surgens VVillelmus Papiensis vir eloquentissimus, perspicuis orationibus obiecta elisit, & ferè quidquid ille pro se dixerat, in ipsum ita retorfit, ut proprijs irretitus captusque sermonibus videretur. Denique in illo altercationis mutuae quasi duello totius ita negotij veritas claruit, ut neuter vterius Princeps cunctaretur, repudiata parte Octauiani, Dominum Alexandrum recipere, & cum regnis sibi subditis ei de cetero in ijs, quae Dei sunt, tamquam Patri parere. Praenominatis ergo schismaticis cum confusione & dedecore discedentibus, Principes & Pontifices nostri, lata solemniter in schismaticos excommunicationis sententia, soluerunt conuentum. Interim dominus Papa Alexander in terra Regis Siciliae, cuius fidei fauore fruebatur, tutus consistens, opportunitatem transeundi in Gallias praestolabatur, parebatque ei in his quae ad curam spectant pastorem, totus orbis Latinus, exceptis prouincijs Alemannicae ditionis. Imperator enim ex priuata similitudine semel in reprobum sensum datus, & vel a ratione vinci, indecorum Imperatoriae reputans maiestati, multo tempore distulit palmam dare perspicuae veritati.] haecenus Neubrigensis. His visis, affectemur vestigia Legati Sedis Apostolicae Petri Archiepiscopi Tarentasensis, quem missum vidimus ab Alexandro Papa in Gallias, quod ipse venturus esset, praecursorem; quomodo secundum Apostolum non fuerit in sermone tantum, sed in virtute, in Spiritu sancto, & in plenitudine multa] in ostensione signorum videlicet. Accipe ista a Gaufrido Abbate, qui quae vidit scripsit, & quae audiuit a viris fide probatis, monumentis consignata reliquit.

XI.
FRVSTRA
TENTAT
IMPRAT.
REGES
FRANC. ET
ANGLIAE.

C

D

E

a. I. Thes. r.

b Apud Sur.
rom. 3. die 8.
Maij. ibi c.
34. 35. 36.
37. 38. 39.
XII.

Cœpit ergo Petrus cum viris perfectioribus spiritualis collationis habere tractatum, ut illius fore existimans, pauculos quos habebat equos, venundari, & pretium dari pauperibus, ut pedes gradiens, quod contumere illi cum suis custodibus consueuerant, misericordiae magis operibus deputaret. Fecissetque voto satis, nisi suggestio rationabilis, & confestim

occurrens necessitas obstitisset. Siquidem persuasum est ei, in sua quidem prouincia id obseruari posse, sed excipiendum ab eiusmodi professione propositi, vt solito vteretur animalium vehiculo, si remotas adire prouincias pro causa ineuitabili cogeretur. Nec sine diuino nutu exceptionem eiusmodi sacro Præsuli persuasisse videtur vir eximius, & inter amicos charissimus, tunc Altæumbæ, postmodum Claræuallis Abbas Henricus, nunc Albanensis Episcopus, inter insignes columnas Romanæ Ecclesiæ loco celebri constitutus. Adhuc enim sermo manebat in eiusmodi deliberationis ambiguitate suspensus: & ecce Nuntius domini Papæ, ecce litteræ, ecce mandatum, vt ad reges Francorum & Anglorum sibi reconciliandos sub quanta poterit acceleratione festinet: ex quorum inimicitijs Ecclesiarum destructio, depopulatio regionum, & innumerabilium strages hominum procedebat. Nec videbatur aliud præstolandum, quàm quod dicitur: Fortis impedit in fortem, & ambo pariter corruerunt. Huius necessitatis intuitus, & Apostolicæ auctoritatis reuerentia, cui in omnibus & per omnia semper obtemperauit, Præsulem sanctum descendere fecit in Gallias.

S. PETRVS MITTITVR AD REGES LEGATVS.

2 Ierem. 46.

XIII. Ingressus itaque monasterium Senonensis diocesis, quod Pruliacū dicitur, & in eo circa spatium mensis vnius in firmitate detentus, plurimis tamen ægrotis beneficia præstitit sanitati. Et cum maximus vndique & vbique ad eum concursus fieret populorum: Nolite, ait Sanctus ad Fratres, de victualium distributione moueri, dabit Dominus horreis vestris benedictionem, vt cognoscatis eius virtutem, qui pro beneplacito suo multiplicat, que pro sui nominis gloria erogantur. Sic audisse, sic credidisse, sic experimento tum probasse sese restati sunt, per quorum manus conficiebantur panes, & distribuebantur. vt cum vix viderentur duplicati posse sufficere, minor solito numerus abundaret. Semel siquidem in hebdomade minus coquebant in clibano, quàm ceteris mensibus antè solebant.

S. PETRVS MULTIPLICAT PANES.

XIV. Miles quidam regionis illius, in petrandæ benedictionis obtentu, & signorum gratia ad hominem Dei multos concurrere videns: compassus filio non videnti, optat vt eius suffragantibus meritis videns fiat ex cæco, qui suis, vt verebatur, promerentibus culpæ cæcus factus est ex vidente. Cæcum itaque filium extulit domo sua, sed Pruliacensi cœnobio intulit iam videntem. Obuius enim factus est vir fidelis eunti, panem referens à beato Præsule benedictum. Nec moras tulit, magnanimus factus in fide, sed de mica panis collyrium nouum conficiens, oculos filij cum diuini nominis & eiusdem Præsulis inuocatione liniuit. Cooperantibus ergo sibi virtute fidei & benedictionis effectu, ad vñtionem primam sacri collyrij aperti sunt oculi eius, & vidit, & gauisus est se videre. Sic gratulabundus illuminatum filium pater ostendit, quem sperauit illum inandum fore: & qui veniebat oblaturus preces, exhibiturus peruenit gratiarum potiùs actiones.

CÆCVS ILLVMINATVR.

XV. Corbolum dicitur oppidum Regis Franciæ, quod Sequana fluuius alluit, in Parisiacensi diocesi constitutum. Huius præposito grandis erat non modò gratia apud dominum suum, sed & in palatio locus. Quem in occursum Præsulis sancti mittere studuit Rex deuotus, præcipiens non modò humanitatis officia, sed debitam reuerentiam à suis omnibus ei in locis omnibus, quantum pareret, impendi. Sic in oppido supradicto humilis seruus Christi de mandato Regis in regia domo suscipitur. Nec poterat vsquam, licet debili, præ multitudine concurrentium, necessaria requies exhiberi. Erat autem spiritus fortis: spiritus promptus in infirma carne & ætate iam pigra. Eidem sanè præposito erat clauda à natiuitate filia iam quinquennis, sicut apparuisse videtur. sic nata fuerat ad gloriam Dei, & serui fidelis honorem. Cuius sacris oblata vestigijs, post orationem & manus impositionem erecta est, & nouos faciens gressus, pedibus suis ambulauit, pro ætate magnificans Deum, & suo gratias referens erectori. Sic deuotos hospites exhilarauit dupliciter hospes bonus, nec modò subijt admiratio pro virtute, sed familiarius gaudium pro persona.

CLAUDA A NATIUITATE SANATVR.

XVI. Transseamus Parisiensium vota per maxima, concursus intolerabiles, & molestos, qui exhibebantur, honores expectant Reges, expectant Principes, multitudo incredibilis præstolatur pro verbo pacis, & aduentu tanti Præsulis, iuxta Caluum montem in confinio Franciæ & Northmanniæ congregata. In cuius occursum non tam currit quàm aduolat Rex Anglorum, & ad conspectum longius positi equo desilit, immò ruit, amplectitur pedes, cappam detrahit vndique laceratam, vndique decurtatam. Nec particulas tollit, vt ceteri consueuerant, quamuis ægrè ferret Antistes. In hoc solo nil sua sibi auctoritas poterat suffragari, nil prohibitio, nil indignationis ostensio, nil intentatio maledicti. Causari

REX ANGLORVM MIRIFICÈ COLVIT SVIRVM.

Patres,

A Patres, qui simul venerant (siquidem animi Regis exploratum ire volebant) inter Regias gazas semicinctia quid facient vetusta? Quibus ille tale dedit non sine multorum attestatione responsum: Aliter vobis loquendū fuerat, si sciretis de ipsius cingulo, quod præteritis annis accepi, quanta ægrotantibus remedia, quanta prouenerint beneficia sanitarum.

Circa eadem loca confederat Archiepiscopus cum personis magnis, habens de reformata pace tractatum: & ecce vidua pauper suum magis & filia suæ incommodum sentiens, quàm Regum inimicitias, vel pericula reputans regionum, increpantibus alijs, alijs prohibentibus irruit, mutam à natiuitate filiam secum trahens. Nec in tanta frequentia personam humilem Archiepiscopus aspernatur, non alium sapiens, nec in alto. Inclinator ad supplicem, & oratione præmissa, infusum proprio sputo pollicem mittit in os puellæ, linguæ eius & labijs imprimens signum Crucis. sic præcipiente eo, verba quæcumque prædiceret, post eum similiter resonabat: sic deinceps est locuta, sic loquens reddita matri suæ. Nec morâ necessitudinem reddhibens alteri filius, claudam attulit in asello. Cuius ille renes & debilia membra consignans, in partem secedere fecit, & diuinam misericordiam præstolari. Post paululum filio suadente vt ascenderet asinum & rediret: Mina, ait, potiùs, mina asinum & præcede. sic præcessit ille, & sanata illa secuta est, multis cum multa admiratione prosequentibus eam.

XVII. MYTA CVRATVR.

* vicissitudinem CLAVDA SANATVR.

Alter die cum Rege Francorum Ludouico, & Anglorum iuniori Rege, & Flandrensi Comite, multis vndique circumstantibus, super eodem negotio, pro quo venerat, familiariter conferebat. Interim mater filij iam duodennis, sed ab annis septem eadem mater caeci ad cuneum illum cum filio supplex & gemebunda peruenit. Videns autem vir sanctus, quod à ministris Regum miseræ mulierculæ negaretur accessus: ab ipsdem potiùs eam sibi cum filio præcepit exhiberi. Cuius necessitate comperta, tenens pueri crinem, & misericorditer blandiens, quid optaret, interrogabat. Cui ille: Domine vt videam. protulit nummum Pontifex, & in manum pueri dedit illum. Intinctis etiam digitis in salua oris sui, super oculos eius, & verticem capitis signum Crucis edidit, & paulisper orauit. Intuebantur Reges cum ceteris, & mirabantur, inuicem colloquentes, inuicem conquirentes, an iocus foret, quod vir sanctus seriùs aditabat. Interea cœpit puer paulatim visum recipere, cœpit nummum quem tenebat, cœpit homines intueri, cœpit gratulabundus & laudans dicere matri suæ: Video, mater, video, video arbores, video omnes, & omnia quæ circumstant. Ad hæc illa, velut ad altare sacrosanctum, conuersa ad Præsulem, flexis genibus, porrectis manibus, & directis in eum oculis, orationi studiosius insistebat. Audium est & compertum, quia cæcus visum recepit. Ipse quoque Francorum Rex diligentius inquisita & cognita certius veritate, non dissimulauit flexo genu virtutem in puero adorare diuinam, caput eius oculosque deosculans, & honorans oblatione propria manum eius. Nec mirum, quod mira deuotio in ceteris etiam secuta est tanti Regis exemplum, tantum miraculum prosecuta.

XVIII.

* potiùs

PROALIVS CÆCVS ILLVMINATVR.

Aduenit interea caput Ieiunij Quadragesimalis, & in cœnobio Mortui maris officium illud solemne reuerentissimum celebravit Antistes. Imposuit etiam cineres capiti Regis Angliæ benedictos, & suorum, qui propter hoc ad monasterium illud aduenerant ipso die. Ceterum miles quidam ante multum tempus balistæ iaculo in tempore vulneratus, & ex tunc altero oculo nihil penitus videns, multa precum instantia postulabat eius restitutionem. Excusare cœpit vir Dei, & grauiùs solito homini disuadere, ne supra vires suas vel merita sua exigeret tale aliquid ab humilitate sua. Institit tamen & perstitit, nulla dissuasione desperans, sed magnanimior factus in fide. Itaque tangitur, benedicitur, & emittitur, præstolaturus misericordiam Dei. exijt, expectauit, aduertit, & paulatim luce reddita vtroque vidit oculo, sicut olim. Festinauit quoque ad Regem, gaudium suum domino suo sine dilatione communicans. Sermo procedit in publicum, & opus bonum pulchrius elucescit in commune deductum. Ex multarum denique personis facierum deuota resonat & solemnis gratiarum actio, & vox laudis. Hæc sunt, quæ in ipsius acceptæ ab Alexandro Catholico Papa legationis munere operatus est Deus in seruo suo, ad infinuandam atque omnibus declarandam ex sacramento Catholice vnitatis per diuina illa charismata legitimam Alexandri Papæ electionem. secundum illud Dauidicum: Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, & descendit vsque ad oram vestimenti eius. Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion. Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in sæculum. Pacatis

XIX.

MILES CÆCVLO SANATVR.

2 Psal. 132.

Qq 4

Regibus,

CHRISTI
1161.

HADRIANI PAP. III.
2.

FRIDERICI IMP. 7.
MANVELIS IMP. 19.

Regibus, ab unoquoque eorum (vt audisti.) pro Catholico recipiendo Pontifice Alexandro, Concilium hoc eodem anno est celebratum. quibus ita dispositis bene rebus, Alexander Papa nauigauit in Gallias anni sequentis exordio.

XX. Hoc item anno pseudopapa Octavianus, Victor dictus, vnà cum Imperatore & Episcopis atque Principibus Laudæ conciliabulum habuit, de quo Otto Morena in Laudensià se scripto Chronico, & ipse inherens schismatico, ista habet:

XXI. Sequenti verò die, in quo fuit tunc festum sanctorum Geruasij & Protasij, per dominum Papam inceptum est sacrum Concilium, quod à principio Papæ, deinde Cremonæ fieri dispositum fuerat, postremum tamen ad honorem Laudensium ex voluntate Imperatoris Laudæ est celebratum. In quo dominus Imperator cum suis Principibus, & Dux Boëmiæ, & dominus Pellegrinus Aquileiensis Patriarcha, & dominus Guido electus Rauennæ Archiepiscopus, & multi Episcopi, & magna copia Priorum, Abbatum, Præpositorum, aliorumque Clericorum, qui venerant ad Synodum, seu Concilium, vnanimitè confirmare electionem, quæ in prædicto anno Papæ iam facta fuerat de ipso domino

Papa Victore. Fuere autem in ipso Concilio recitata littera excusatoris Regis Daciæ, & Regis Noruegiæ, & Regis Hungariæ, & Regis Boëmiæ, & sex Archiepiscoporum, & viginti Episcoporum, multorumque Abbatum tam Clarauallensium, quam aliarum Congregationum, atque Præpositorum: in quibus omnibus litteris continebatur, ipsos Reges cum vniuersis eorū prouincijs, & prædictos Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & Præpositos velle se tenere præfatum dominum Victorem pro Papa & domino, & se velle ratum habere totum, quod dominus Victor statuit in ipso Concilio cum alijs sibi præsentibus. Sed veritate cognita, resilierunt ex iisdem plurimi: pergit Auctor:

XXII. In ipso etiam Concilio fuere excommunicati dominus Hubertus Mediolanensis Archiepiscopus vnà cum Consulibus Mediolani, & Episcopus Placentinus, & Episcopus Brixienfis, & Placentiæ & Brixie Consules, omnesque ipsorum consiliarij, ac etiã omnes illi, qui interfecerunt Moguntinum Archiepiscopum, & qui in eius morte conenserunt, & Episcopus Bononiensis . . . depositi fuere irrecuperabiliter. Episcopus verò Paduanus, & Episcopus . . . vsque ad Kal. Augusti termino eis dato ab officio suspenduntur. Et hæc acta sunt in die Iouis, cum Concilium vsque ad ipsam diem perdurasset, in qua die fuit tunc festum sancti Iacobi Alphei. hæc Auctor addidit Victori pseudopapæ, contra Catholicum Pontificem Alexandrum.

XXIII. Hoc eodè anno in Dania Rege creato V Valdemaro, per eum idololatria Rugianorum est sublata, & aliorum finitimorum populorum, cultusque Christianæ religionis misericè propagatus, adhibito ad opus Absalonè suo collactaneo, Episcopo Roschildensi. Quæ cuncta cum exactissimè sicut & ornatisimè describantur à Saxone Grammatico, tamen cum absque vlla temporū nota, ceu absque oculis, eius in tenebris cæcutit historia: aliunde est nobis aperienda ad tempora inspicienda fenestra. Extant res gestæ V Vilelmi Roschildensis Abbatis ab eius discipulo quam fidelissimè scriptæ, ex quibus ista deprimimus:

Anno à nato Salvatore millesimo centesimo sexagesimo primo regnum Daniæ obtinuit V Valde marus, Canuti Regis & martyris filius, qui V Vandalos à regni sui finibus propulsauit. Nam sæpè illos infestos patiebatur, vtriusque sexus homines, & prædam multam secum abducentes, tandem verò etiam Christianæ religioni eos coëgit colla submittere. Per id tempus Roschildensi Ecclesiæ cum multa laude præsidebat Absalon Episcopus, vir magni consilij, Cleri decus, mœrentium & afflictorum consolator, Religiosorum pius amator, totius populi rector modestus, aduenarum & pauperum benignus sustentator, V Vandalorum strenuus debellator, religionis Christianæ ornamentū, exemplar sobrietatis, forma pudicitie, veræ nobilitatis & probitatis insigne speculum, lucerna fulgens in templo Dei, eiusque columna fortis & immobilis. In eius diocesi erat cœnobium Canonicorum in insula, quam Ezechil vocant, non longè distante ab oppido Roschildensi, mari vndique cincta, & ipse quidem locus peram cœnus erat, pratis virentibus, & diuersis nemonum arboribus oblectans oculos animosque illic degentium. Attramen id temporis pauci illic morabantur Fratres, & ij ipsi frustra Regulares dicti, cum à Regulari disciplina multum deflexissent.

XXV. Cœnens autem venerabilis Episcopus Absalon illorum mores à religione prorsus abhorere, mœrebat animo, ferebatque indignè, diabolica fraude deceptos vitam prorsus mundanã viuere. Cospit itaque secū crebrò pertractare, qua ratione posset illi Ecclesiæ consulere,

CONCILIA
BYLVN
LAVDENSE.
* REX

* f. Dania,

* April. Sur.
tom. 2. die
6. April.

VVALDE-
MARVS REX
DANIAE
CREATVS
ABSALONIS
EPISCOPI
ROSKHIL-
DEN. DI-
GNAE LAV-
DES.

CHRISTI
1161.

ALEXANDRI PAP. III.
2.

FRIDERICI IMP. 7.
MANVELIS IMP. 19.

A consulere, atque illic degenti mores in melius reformare. Redit tandem in memoriam familiaritatis & amicitie, quæ illi olim intercesserat cum V Vilelmo viro religioso, cum Parisijs litteris operam daret. Sciensque illum virtutibus & sanctis moribus ornatum, deliberauit illi ad se accito tradere locum memoratum: mittitque illic Saxonem Præpositum Roschildensem, virum honestum (is est ille, qui cognomento Grammaticus dictus historia Danica libros sexdecim scriptos reliquit) qui à sanctæ Genouefæ collegio petat dominum V Vilelmum cum alijs tribus Fratribus mitti in Daniam; quibus etiam locum opportunum se Episcopus daturum pollicebatur. Quomodo autem idem V Vilelmus sua sanctitate illas prouincias illustrauit, Auctor latè prosequitur. at de conuersione Gentium & idololatriæ euulsione dicendum inferius suo loco.

S. VVILHELMVS PARI-
SIIS VOCA-
TUR IN
DANIAM.

B IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 8.
ANNVS ANNVS
1162. 3.
MANVELIS IMP. 20.

SEQVITVR annus millesimus centesimus sexagesimus secundus, Indictione decima, quo Alexander Papa persecutionè vitans Friderici Imperatoris, in Galliam nauigauit. quam autem necessitate compulsus, audi Neubrigensem: Cum enim illi, Alexandro videlicet, vt superius dictum est, præter terras Alemanniæ Imperatoris subditas potestati, totus in his quæ Dei sunt, orbis pareret Latinus, vias tamen obsidentibus Octauiani satellitibus, & vel eum aducentes, vel redeuntes ab eo, si qui forte inciderent, rebus omnibus spoliatos carcerali quoque custodia mancipantibus, rarissimus ad illum poterat esse accessus; vnde nec ipse poterat, vt volebat & decebat, fungi summo sacerdotio, & longius Apostolicæ brachium ostendere potestatis. Huius rei gratia mari se credens, & cum ingenti periculo prouincias adiens Occidentis, occurrentibus ei Præsulibus & nobilibus Gallicanæ Ecclesiæ, multorum desiderijs expectatus aduenit. hæc de ratione Alexandri nauigationis in Gallias Neubrigensis. At quomodo ista singula se habuerint, Acta vitæ eius antiquitus scripta, & in Vaticana bibliotheca recondita docent. Hæc planè vna consolatior reliqua, quod voluminibus epistolarum eius deperditis, ex quibus tanti Pontificis res præclaræ gestæ illustrare magnopere potuissent Annales: ex iisdem Actis Pontificatus eius tamquam lucerna, pertenui luce licet, eadem non remanserint prorsus obscuræ. habentur hæc ibi:

I. ALEX. PAP. IN GAL-
LIAS NAVI-
GATIO. Nubrig.
lib. 2. c. 14.

al; exten-
dere

Præterea dispositum iter Pontificis eo tempore sic disturbatum & impeditum est: sed modico spatio temporis reparatis omnibus, & præparatis alijs, quæ ad ipsum iter necessaria videbantur: infra Octauas Natiuitatis Dominicæ iuxta montem Circeum in faucibus Legulæ cum fratribus suis mare intrauit, & in festo S. Agnetis, remigante Domino, apud Genuam applicuit. Vbi contra prohibitionem Friderici Imperatoris ac persecutoris Ecclesiæ, ab vniuerso Clero & populo cum honore & gloria susceptus est, atque tractatus. Exiit ergo à Genua in Dominica Passione, & cum omni lucunditate nauigans venit ad insulam de Ligurijs in Sabbato Palmarum: vbi præ nimia tempestate maris coactus est Resurrectionem Domini celebrare. Sequenti verò quarta feria peruenit ad Ecclesiam Magalonam, in qua maius altare, auctore Domino, solemniter dedicauit. Et quoniam locus eo tempore pro suscipiendis hospitibus nimium erat arctus, & multitudo maxima Prælatorum aduentum ipsius Pontificis extra insulam nimio præsolabatur affectu: ad populosam montis Pessulani villam ascendere dignum duxit.

IANVENSES
OPTIME DE
ALEX. PONT.
MERITI.

INGRESSVS
ALEXAN-
DRI IN
MONTEM
PESSULAN.
III.

E Albo itaque palafreno, & ceteris Pontificalibus insignibus de more paratis, Alexander Papa equum præ nimia populorum frequentia vix ascendere potuit, & viam in directum tenere. Tanta enim cunctorum ad eius vestigia concurrentium improba & importuna erat impressio, vt beatum esse se crederet, qui vel simbriam chlamydis eius non sine multo conamine posset attingere. Occurrente igitur sibi domino villæ ipsius cum Baronibus, & decora militia, & officium stratoris per milliarium exhibente, cum processione eandem villam intrauit. Vbi inter Christianos nobiles, qui accedebant ad eius vestigia, quidam Sarracenorum industrijs Princeps cum socijs suis reuerenter accessit, & deosculatis pedibus eius, fixit genua coram eo, & inclinato capite tamquam sanctum & pium Christianorum Deum, ipsum Pontificem adorauit. Locutus est autem ipse Pontifici ex parte domini sui Mahometanorum Regis, qui miserat eum ad partes illas pompaticè,

in

in lingua sua barbarica, sed per interpretem cuncta exposuit, quæ dicere voluit. Cui Pontifex benigne & diligenter respondit, ipsumque plurimum honorauit, & circa pedes suos inter honoratos considerare fecit honorificè. Videntes autem hæc vniuersi qui aderant in conspectu eiusdem Pontificis, valdè mirabantur, & dicebant ad inuicem illud propheti-

Psal. 71.

cum: ^a Et adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes seruient ei. Vidisti, Lector, Dei opera: non solum Christianos Reges, sed & Sarracenos assurgere, & legatione honorifica venerari Catholicum Papam, cum illum impius Imperator dirè persequitur, pergunt Acta: Adueniente autem Dominica die, Pontifex ad maiorem Ecclesiam celebraturus accessit, & vndique virorum & mulierum vniuersa multitudine conflente, post sermonem ad populum, post iuridicæ electionis suæ narrationem, & schismaticorum proccacem perfidiam, in personas Octauiani hæresiarchæ, & eorum complicum excommunicationis sententiam solemniter innouauit.

ALEXANDER PAPA DE SYA ELECTIONE SERMONEM HABVIT.

IV.

Eo tempore in tota Aquitania, & circumpositis locis valida fames in tantum excreuit, vt præ nimia ciborum indigentia infinita hominum multitudo morte inuitabili deperiret. Vnde vniuersos Gallos tremor vehementer inuasit, ne ipsorum terras similis cruciatus inuaderet. Qua de causa Pontifex aduentum suum Regi Francorum significare curans, duos ex fratribus, videlicet A . . . Portuensis Episcopum, & I . . . Diaconum Cardinalem in sancta Maria in Cosmedin, ad eius præsentiam delegauit, quatenus veritate eius aduentus præcognita certificaretur, ad quas regiones sui regni de ipsius consilio accederet moraturus. Quos idem Rex pro Beati Petri reuerentia reuerenter suscepit, & honestè tractauit: & habito consilio, ad dominum Alexandrum, quem in patrem & pastorem animæ suæ iam susceperat, eos cum læto responso, & multa iucunditate remisit. Eis itaque ad præsentiam domini sui, & collegium fratrum suorum redeuntibus, expositis ijs quæ in responso ab ipso domino Rege acceperant, gauisi sunt omnes gaudio magno.

NYNTII AD REGEM FRANCOR. DE ADVEN- TY PONT.

V.

Exiit ergo Pontifex à Monte Pessulano in proximo mensis Iunij, & per Alexiacum atque Meniacum & Anicanum transitum faciens, Aluerniæ partes intrauit, & in Vigilia Assumptionis Beatæ Mariæ apud Claromontem cum omni prosperitate, Domino auctore, peruenit.

QVÆ DO- LOSE MHDITATVS SIT IMPERATOR.

VI.

Interea Fridericus videns totum mundum post Alexandrum currere, orthodoxos Reges & Principes orbis ei tamquam Romano Pontifici honorem & reuerentiam exhibere: erubescere in seipso, & propria eum accusante conscientia, confundebatur, & terrebatur. Verecundabatur autem ab incepto malo desistere, quia præ ceteris suis antecessoribus fortis ac potentissimus erat, & ferè iam totam Italiam sibi subiugauerat. Ex altera verò parte dubitabat plurimum ac timebat de amissione Imperialis Curie, si dominus Alexander Papa suis temporibus præualeret. Positus ergo in tantæ ambiguitatis lubrico: apud se cogitauit, sicut homo huius sæculi prudētissimus, sagax, & callidus, qualiter posset Alexandrum, & idolum suum Victorem iudicio vniuersalis Ecclesiæ pariter deijcere, & personam tertiam in Romanum Pontificem ordinare. Et quoniam vnicuique proprium esse solet, vt qualis ipse fuerit, tales sibi coniungere velit: adsciuit Comitem Henricum Treiensem, de quo maximè confidebat, & reuelans ei cogitatus suos, traxit ipsum ad suam voluntatem, & coadiutorem & cooperatorem suæ deliberationis fecit. Comes autem taliter ab Imperatore instructus, & taliter informatus, ad propria redijt, & accedens sicut tentator ad dominum suum Regem Francorum, virum siquidem piū, & columbinæ simplicitatis, fraudulenter suggestit ei ex parte ipsius Imperatoris bonum simulatum de reformanda pace Romanæ Ecclesiæ, in hæc verba:

OBTVNT PACIS CONGRESSVS INDICITVR.

VII.

Vult Imperator instructus contemplatione diuini amoris hoc bonum opus vobiscum hoc modo agere, vt vos duo maiores Principes orbis conueniatis in vnum apud Auenionem, in confinio regni vestri & Imperij sui, cum maioribus personis tam clericis, quam laicis Imperij, & regni vestri. Et ipse quidem adducet secum Octavianum cum sequacibus suis, & vos Alexandrum cum suis nihilominus habeatis. Postquam verò vos duo cum vtraque parte in præsentia tantorum virorum conuenieritis, & electio vtraque diligenter audita fuerit, per illic congregatam Ecclesiam Gallicanam, Italicam, & Teutonicam discernatur de vtroque quod melius & vtilius videbitur statuendum & ordinandum.

CIRCVMVENITVR REX PIVS ADOLOSO IMP.

Et quoniã bonus visus est sermo iste de reformanda pace Ecclesiæ prædicto Regi, sicut vero Israëlitæ, in quo non est dolus, quoniam ab ipsa discordia mala plurima per omnes Ecclesias pullulabant: in bona simplicitate sua consensit persuasionibus ipsius Comit-

promittens

A promittens ei, vt ex parte sua Imperatori securitatem præstaret super ijs, quæ sibi suggesterat. Cum igitur hæc à Domino Rege Comes impetrasset: ilicò redijt ad Imperatorem in Lombardia existentem, & fecit ei iuramentum ex parte Regis, sicut dictum est superius. Exijt ergo malus sermo per vniuersas Italix ciuitates, dolentibus Catholicis & timentibus in facto ipso, nisi Dominus consilium ipsum præmeditatum aduersus antiquam Ecclesiæ libertatem infatuaret. Appropinquante autem statuta die, cum vniuersa multitudine Principum suorum & militum armatorum Imperator Fridericus accessit ad locum, & Octavianus cum schola complicum suorum secutus est eum quoque. Rex Francorum cum Primatibus, Episcopis, atque Baronibus suis ad eundem locum nihilominus festinabat, & Alexandrum Pontificem apud Saluanum habuit obuiam: in quo loco se inuicem honorantes, vt simul ad colloquium ipsum proficisceretur, per biduum tractauerunt.

B Sed quoniam omnino videbatur indignum, & sanctorum Patrum statutis contrarium, VIII.

vt sanctissimus Pontifex & prima Sedes aliquod deberet humanum subire iudicium: visum est omnibus, vt de melioribus Ecclesiæ Romanæ mitterentur illuc eâ tantummodo causa, vt per omnes electio domini Alexandri canonica monstraretur, & electionem Octauiani tamquam posteriorem, nullius fuisse momenti, nihilominus probaretur. Missi sunt ergo à Pontifice Romano A . . . Portuensis Episcopus, H . . . tituli sanctæ Crucis, I . . . sanctæ Anastasiæ, & I . . . sanctæ Mariæ in Cosmedin, & R . . . sancti Theodori Diaconi Cardinales cum Rege ad supra dictum locum. Et illis abeuntibus Pontifex cum reliquis fratribus Aquitanix ad monasterium Dolense deuenit. Rex autem comitatus à principalibus personis suis, postquam peruenit apud Diuionem, processit vsque ad Montem Saonis, qui Teutonicos à Francigenis dirimebat, expectans quid sibi de causa ipsa Imperator veller proponere.

MITTYR- TVR CARDINALES AD IMP. ET REGEM.

C Tunc hæresiarcha Octavianus videns Ecclesiæ Romanæ personas cum Ecclesia Galli-

IX. QVERELA OCTAVIANI APVD IMPERATOREM.

cana contra opinionem suam venisse, & aduersum se constantissimè stare: valdè perterritus est, & de facto suo cœpit penitus desperare. Quocirca vertens se ad Imperatorem, dixit ei: Ille aduersarius meus dedignatus est huc venire, & tu causam meam, quæ in conspectu tuo iudicata est in concilio Papiensi, & approbata, permittis iterum iudicari & pertractari. Tunc Imperator attendens verba ipsius Octauiani, valdè turbatus est visus, & aduersus Regem Francorum loquens, ei per internuntios in hæc verba prorupit: Ecce videris me iam decessisse, & contra iuramentum conuentionis manifestè venisse, cum illum Papam, sicut promisisti, in hunc locum non adduxisti.

X. QVÆ AD QVERELAS IMP. REX FRANC. RESPONDERIT.

Cui Rex, habito cum suis consilio, in hunc modum respondit. Quamuis absentiam Pontificis iuste ac rationabiliter valeamus excusare, ne tamen honori commissi mihi regni, aut famæ aliquo modo derogetur, & ne fallaciæ notam iuste vel iniuste possim incurere: ego absque mora ipsum Pontificem cum suis fratribus absque dolo & fraude ad hunc locum vocabo, & adesse faciam. Missi itaque Rex citissime, sicut promiserat, Nuntios ad Alexandrum, vt cum suis fratribus sine mora ad eum veniret, nisi vellent eum in captione Imperatoris, prout inter eos constitutum fuerat, detineri.

XI. ALEX. PAPA CVM SVIS IN ANGVSTIA POSITVS MAGNA.

Quo audito, Pontifex & fratres eius attendentes, Regem Francorum dolosis conuentionibus fuisse deceptum: valdè in seipsis turbati sunt: & prospicientes grauissima sibi vndique imminere pericula, magno timore timuerunt. Si enim illuc, humanum iudicium subituri, pergerent: Ecclesiæ libertatem per violentiam periclitari cernebant. Quod si non irent: pro detentione Regis circa iniurandum & conuentionem, quam cum Imperatore fecerat, personarum captiuatio eis, & rerum immineret spoliatio. Videbatur sanè maxima ipsius Imperatoris potentia, terribilis, & nimium formidanda: quippe qui Dacia & Bohemiæ Reges cum Ducibus & Principibus suis, & cum magna multitudine armatorum militum, sicut credebatur, illuc secum adduxerat, & de prædicto Pontifice, & de Francorum Rege malè iam diu cogitauerat, vt in ipso colloquio posset iuxta suum desiderium consumere.

* consummare. XII. REGIS ANGLORVM OPPORTVNVS ADVENTVS.

Sed pius & misericors Dominus, qui non derelinquit sperantes in se, & praua dissipat consilia Principum, non est passus eundem Pontificem, & piū Regem Francorum in angustia maxima positos tentari supra id, quod possent, sed ex insperato fecit cum tentatione prouentum. Excitauit spiritum gloriosi Regis Anglorum, vt in subuentionem domini sui, & Francorum Regis cum maxima multitudine virilium pugnantium aduersus eundem Imperatorem animositate nimia festinaret. Immisit etiam Deus tantum

firmis

famis cruciatum in exercitum illius, vt præ nimia ciborum penuria vnus panis modicus A ab esurientibus emeretur pretio vnus marchæ argenti. Vnde quia ipse Imperator nec moram ibidem trahere, nec malum, quod in corde gestabat, poterat exercere: occasionem recedendi ab ipso honestiorem, quam potuit, celeriter studuit inuenire. Igitur per Rainaldum Cancellarium, & alios fautores suos egregio Regi Francorum locutus est in hæc verba: Mandat vobis dominus noster Fridericus Imperator Romanorum & specialis Romanæ Ecclesiæ Aduocatus, quod ad nullos Ecclesiarum Prælatos de causa electionis Romani Pontificis iudicium facere pertinet, nisi ad eos tantum, qui sub Romano Imperio existunt: ideoque bonum videretur & iustum, vt cum Episcopis & Clero vestro ad eundem Imperatorem tamquam amicum & socium accedere, & illius sententiam audire debeatis.

ARROGANS NVNTIVM IMP. FRIDERICI AD REGEM FRANC.

XIII.

Quibus verbis auditis, Rex modicum subridens, respondit ei in hunc modum: Miror B prudentem virum vana mihi & fabulosa verba misisse. An ignorat prædictus Imperator, quod Dominus noster Iesus Christus, cum esset in terris, beato Petro, & per eum vniuersis successoribus eius oues suas pascendas commisit? Nonne audiuit in Euangelio ab eodem Dei Filio eidem Principi Apostolorum dictum: Simon, diligis me? pascere oues meas. Numquid sunt hæc Francorum Reges, vel aliqui Prælati excepti? An Episcopi regni mei non sunt de ouibus, quas Filius Dei beato Petro commisit? Et his dictis, vertit habenas equorum cum contemptu, & statim ad arma cum Baronibus, & reliqua militia sua consurgens, debiliora regni sui loca muniuit, & tamquam vir prudens & fortis ad sedem suam cum gloria remeavit, propitiante Domino. Fratres verò, Cardinales scilicet, qui missi fuerant à Pontifice, ad ipsius præsentiam cum gaudio remeantes, narrauerunt omnia, quæ ad honorem Dei, ex colloquio & industria gloriosi Regis orthodoxi C facta fuerant. Vnde & exultantes, gratias egerunt Domino nostro Iesu Christo, qui cum eis misericordiam fecerat, & eos de manibus tam potentis hostis liberare dignatus fuerat. Imperator autem remanens in erubescencia sua confusus, coactus est multa famis inedia exercitum ad propria remittere: & ipse ad regnum Teutonicorum non sine magna tristitia remeavit.

Joan. 21. FRANC. REX SCITO RESPONSO REDAR-GVIT ARROGANTIAM IMP.

XIV.

In diebus illis prædictus Rex Anglorum dominum Alexandrum Papam in Bobiensi monasterio commorantem corporali præsentia visitauit, & ad eius vestigia humiliter procidit: sed & post oscula pedum aureis oblati muneribus, ad oscula Pontificis est receptus, & mox in præparato sibi faldistorio sedere declinans, circa Pontificis pedes in terra voluit cum suis Baronibus humiliter confidere. Post triduum verò lætificatus plurimum de iucunda visione ipsius Pontificis, & largitis rursus magnis muneribus sibi & fratribus suis, D cum lætitia recessit ab eo. Pontifex autem facta dedicatione maioris altaris præfati monasterij, versus Turonum iter arripuit, & ad ipsam ciuitatem in festo beati Michaëlis Archangeli, cum omni prosperitate, Domino auxiliante, peruenit. Vbi cum fratribus suis moram diutius fecit, & Natiuitatem Domini solemniter celebravit.] hæc tamen ibi de rebus gestis, ad præsentem annum spectantibus. Quæ quidem non ex ipsdem Actis tantum certam vendicant sibi fidem, sed etiam testimonium accipiunt & auctarium ex Roberto de Monte in Appendice ad Sieberrum, Scriptore fidelissimo, suorumque temporum res gestas summa breuitate perstringente, sed sub nota numeri anni sequentis, errore librarij fortasse dimoti: additque maximè memoranda, quæ in recitatis desiderantur Actis. ait enim:

REX ANGLORVM HUMILIOBSERVIO COLITALEXANDRVM PAP.

XV.

Fridericus Imperator Alemánorum, & Ludouicus Rex Francorum cum super fluuium Sagonnam, qui antiquitus Arar vocabatur, de pace tractaturi conuenire debuissent: repente mutato animo propter schisma Octauiani, cuius partes Imperator adiuuabat, infesto negotio ad propria redierunt. Exinde paruo spatio temporis interiecto, Ludouicus Rex Francorum, & Henricus Rex Anglorum super Ligerim apud Tociacum conuenientes, Alexandrum Papam Romanum honore congruo susceperunt, & vsi officio stratoris, pedites dextra læuaque frænum equi ipsius tenentes, eum vsque ad præparatum papilionem perduxerunt, quo mediante, Deo fauente, pax inter eos firma restituta est.] hæc Robertus in Chronicis. Qui & hoc ipso anno eundem Regem Francorum ex Leonora coniuge auctum filia tradit, eamque baptizatam per Henricum Presbyterum Cardinalem, tituli (vt vidimus) sanctorum Nerei & Achillei, Legati munere fungentem in Gallijs. Porro Robertus ipse, vt dictum est, hæc omnia recitata superius scribens, non solum eius temporis eorum quæ audiuit, sed quæ vidit, scriptor fuit. Siquidem idem ipse in obitu

DVO REGES HUMILIOBSERVIO IN SERRVIVNTALEXANDRO PAP.

A obitu ipsius Alexandri Papæ, anno videlicet Redemptoris millesimo centesimo octogesimo primo, de seipso testatur, se præsentem fuisse Concilio Turonensi, anno sequenti ab eodem Alexandro Pontifice celebrato, anno, (vt ibi ait) millesimo centesimo sexagesimo tertio. Ex quibus certius reddatur, notas annorum numeri in suis Chronicis (quod diximus) interuersas, dum præter alia, adhuc ibi positum legitur idem Concilium Turonense ab Alexandro anno millesimo centesimo sexagesimo quarto celebratum, quod sexagesimo tertio habitum, ipsius certa assertione describitur. quod & absque aliqua dubitatione habetur exploratissimum.

Vidisti, Lector, spectaculum, à Roberto Auctore spectante descriptum, à Deo (sic dixerim) præparatum. siquidem a cor Regis in manu Dei. Cum videlicet duo potentissimi Reges inter se ipsos iugiter dissidentes, assidue præliantes, ad cultum & venerationem veri Pontificis Alexandri conuenerent pacifici, eidem aded humili obsequio inseruire concordantes, spectaculum tale Deo, Angelis, & hominibus exhibentes, quale hæcenus nunquam visum in orbe: vt duo simul conuenerint potentissimi Reges, qui eiusmodi concordies, eodem tempore, vnà coniuncti præstiterint famulatum, cum alter ipsorum à dextris, à sinistris verò alter fræno equi pedites ipsi inseruierint Pontifici, quousque eum ad præparatum ab ipsis perducerent habitaculum: eo ipso tempore, quo implacabili odio, indefesso studio, insatiabili crudelitate ipsum Alexandrum persequitur Fridericus. Certe quidem, etsi aliàs sæpè à singulis seorsum siue Regibus, siue Imperatoribus eiusmodi viderimus exhibitum Romanis Pontificibus ministerium: vt autem ad hoc duo vnà simul conuenerint aded magni Principes, hæcenus inauditum à sæculo. Ita planè cum staret Imperator aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, dicens: Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum, cuius pondere obedientiæ premimur: rei causa quod sequitur contigit: Qui habitat in cælis, iridebit eos, & Dominus subsannabit eos.] Contra verò eo duplici dignum honore iudicauerit ipsum, qui bene præest Ecclesiæ, Alexandrum, ita de superbissimo Imperatore humillimo Piscatoris successore, sed Christi Vicario Regum obsequio triumphante.

XVI. Prom. 21. QVANTA DEVS EXHIBERIT VOLVERIT ALEXAND.

Quod autem ex Actis Alexandri Papæ recitatum audisti superius, etiam Regem Dacie siue Danie ad conuentum illum ductum ab Imperatore: ex Saxone Grammatico recitanda hæc est de eodem Rege Danorum historia ad hæc spectans. Fuit iste V Valdemarus Rex, S. Canuti Regis martyris filius. Porro idem Auctor præter rerum inspector, qua arte Imperator ad se eundem Regem Danorum pellexerit, ita narrat: Per idem tempus schismaticorum legatio, confictis iustitiæ argumentis Danorum suffragia pertentabat, quorum Rex assertionis dubius, cognoscendæ veritatis gratia Scribam suum Radulphum origine Britannum, lingua quàm animo promptiorem ad Cæsarem destinat. A quo per summam venerationis simulationem exceptus, non minus ab Octauiano honorificè exceptus foret. Octauianus tamen, cui iniquissimorum suffragiorum consensus auctoritatis vmbra tribuerat, Cæsarem, quem maiestate anteire videbatur, etiam aduladi comitate vincebat. Nam sacerdotem, qui cum Radulpho quotidie factas preces decurreret, prouidit, ne diuina ab eo sine socio parum celebriter agerentur. Nec officiis eum coluisse contentus, obsequiis beneficia sociavit. Siquidem in re diuina agenda anuli vsum ei indulgit, pontificalis ordinis insigne aliquantò obscuriori gradui tribuens. ita nescias, dantis, an accipientis beneficium ridiculosior dementia fuerit. Huius audita legatione, Cæsar dolenter se diuiduæ religionis statum ferre asseuerabat, neutri tamen parti acclamaturum, quoad publicum Ecclesiæ decretum acceperit. Tunc demum ei, quam vniuersorum sententia probauerit, assensurum. In cuius rei speculationem nuper à se totius Italiæ maiores cõcilij nomine contractos fuisse, Octauianum æquitatis fiducia causam suam humiliter generalis Ecclesiæ iudicio substrauisse; Rolandum verò prauitatis conscientie retusum, non solum contumaciter super sedisse, sed etiam dixisse, maiorem se esse, quàm vt cuiuspiam censuræ parere debeat. Cuius controuersie finiendæ gratia terrarum Reges secum adesse oportere, publicæ religionis negotium communibus studiis inspecturos. E quibus penè omnes in aduersæ partis præsidium concessisse, sibi verò neminem ex his suffragiorum societatem præbere. Quamobrem se magnopere prudentissimi Danorum Regis alioquin affectare, partium suarum moderationem eius potissimum sententiæ crediturum, quippe quem animi virtus, & generis sanctitas tantæ rei iudicem deposcant. Præterea

XVII.

Saxo Græ. Mat. l. 14. DE LEGATIONE MISSA A REGE DANORVM AD IMPERAT.

attendendum esse, quantum pietatis opus ederet, si tot animarum salutem, ancipiti iudicio fluctuantem sententiæ suæ sagacitate seruaret. Super hæc omnia, si tam religiosi itineris laborem suscipiat, se ei in præmium fatigationis vnam ex Italiæ prouinciis cum totius Sclauicæ præfectura daturum. Talibus Radulphum Cæsar hortamentis aggressus non pauciora litteris, quas per eum in Daniam destinaret, complexus est.

XVIII.

BERNARD.
LEGATVS
OCTAVIA-
NI IN DA-
NIAM.

Regressus inde Radulphus, Cæsar Octauiani que charitatem in Regem vberimam prædicabat. Rex promptius quam prudentius familiaris assertione suscepta, nec tam religione consulere, quam exterarum gentium mores cognoscere auidus, petendi Cæsar cupidine concipit. Ea tempestate Bernardus quidam ab Octauiano Legatus in Daniam profectus Pontificum suffragiis inhiabat: verum paucorum fauore exceptus, vt vniuersos adscisceret, datis per prouinciam epistolis, Concilium simulat, quod tenui frequentia habitum, maiori ludibrio quam gloria celebravit. Eo Rex apud Slesuicum dimisso, eximius Cæsar illectionibus captus, Absaloni *Roschildensium Episcopo* in insulis excubanti propositum aperit, eum que viæ comitem deposcit. Tunc Absalon fidem Cæsar astutiam que damnando, fallaces eius promissiones fidei spe excipiendas negabat. Quin etiam sine religionis violatu familiaritatis eius vsum haberi non posse, quod schismaticæ factionis acrior quam iustior defensor existeret. se verò tum com meatum inopem, tum etiam longinquæ peregrinationis laboribus imparem memorabat. Rex, quoad sibi com meatus suppetere, ei non defuturos respondit. Absalon, quantiscumque com meatibus abundaret, haudquaquam se salutem spiritus sui neglecturum affirmat. Rex non se minus animæ suæ studiosum testatur, ob hoc maximè eius comitatum affectare respondit, vt si iustitia posceret, per eum ab Octauianæ partis societate facefferet. Adhuc Absalone profectioem abnuente, publicæ que religionis hostes adeundos negante, hætenus eum à se præ ceteris cultum asseuerabat, cuius si nunc ope deficeretur, se nihil vltius ex eo comodi speraturum. Tunc Absalon, exprobratam sibi ab eo ingræ mentis labem iudicans: Ad deferendam, inquit, tui nominis amicitiam nullis corporis periculis adduci poterò; at cum de animæ negotio agitur, humano timori diuinum præferre fas est. Ego verò tamen si circumstantia damna peruideam; tamen vt animæ tuæ vestigium ab errore prohibeam, meam periculis implicare non metuum.

ABSALON
EPISCOPVS
CVRAT LI-
BERARE
REGEM DA-
NIAE A
SCHISMA-
TE.XIX.
PROFECTIO
REGIS DA-
NIAE AD
IMPERAT.

Tunc Rex assumpto eo, viros genere & honestate iuxta nobiles, scilicet è Saldia Sunonem & Esbernium; è Fionia Tacham & Esgerum comites adiciit: Burisius dumtaxat, ne quid interim in patria nouaret, ex necessariis assumptus. Nec desuere, quos ex Iulia profectio participes legeret. Attingentibus Eidoram. Principis Holfatorum Adulphi ignotus eques obuius exiit; interrogatus que, an ipsos profecturus venisset: dominum suum huius rei præstandæ gratia transitum eorum in vicino præstolari denuntiat. Cuius ductui fidendum vetantibus arbitris: Rex perinde ac ingenuo duce fretus, primus pontem equo transgreditur, profectiois auiditate metum pariter monitus que contemnens. Hunc ceteri subsequentes, sententiam suam quam Regem deserere maluerunt. Procedentes paululum Adulphus excepit, salutatum que Regem benignissimis verbis amicissimo que; vultu prosequitur. Cui cum occursum suum ob vetera odia onustum magis quam gratum sentiret, vt iram obsequiis fleteret, apud Ekeho oppidum suis eum impensis excipere statuit, sed Rege beneficium spernente; ne quis ei necessaria venditaret, edixit. Tunc Danis domesticos cibos sumentibus, confectas epulas per ministros inferendas curauit: sic que demum verecundia superatos munificentia sua vti coëgit. Interrogatus tandem, an Regis processum tutari posset: posse se quidem, quoad Bremam veniatur, asseruit. Albia pertransito cum Bremam versum contenderetur, Esbernus profectiois stoliditatem animaduertens, quam que vanum iter caperent, non segniter cõtemplatus, Fratrem Absalonem, alios que Danicæ nobilitatis Proceres consilio illustres clam ceteris accersitos obsecrat, Regem arrepti itineris emensione prohibeant, quod præsertim sine duce faciat, neque eum tam periculosi propositi executorem existere patiantur. Quod Absalon inane tentatu iudicans, proposito Regem cessurum negabat, dicendo monitorem non solum operam perditurum, sed etiam sensurum quantum odij pertinax error piæ monitioni referre soleat. Tunc Esbernus: Tametsi me, inquit, grauissimas monitorum pœnas è vestigio daturum pernoferem, quæ ad Regis salutem pertinere deprehenderim, silentio dissimulare non paterer. Adestote ergo mecum, & in Regis admonitionem, si linguam abnuitis, aures præbete. Enimvero cum honestatis periculum obser-

fatur,

A fatur, offensam Principis, vilia suadendo, quam amicitiam inaniter blandiendo contrahere malo. In his etenim melius ex reprehensione ira percipitur, quam ex adulatione gratia conciliatur. Absalon haud fratrem Rege faciliorem intelligens, cum neutrum à proposito reuocabilem cerneret: fratris tamen adeundo Regem socium gessit, si quid iræ ex dictis eius conciperetur, mitigaturus, ceteris ne interesse quidem tutum ducentibus.

Tunc Esbernus mirari se, inquit, quo impetu Rex tantum iter, duce vacuus, ingrederetur, suam autem patriæ que salutem in vniuersi Cæsar perfidis præcordiis depositurus. Videri enim, quod liberam gentis suæ ceruicem, nullis que barbarorum obsequiis assuetam, per scædam & ignobilem seruitutem miserabili Teutonicorum iugo subigere cupiat. Quid autem stultius esse, quam nullo impendente periculo, vltra ad dedicationem procurare, summam que libertatem extrema seruitute mutare: insuper regno præcario quam potenter præesse malle? Itaque Cæsarem, cum Daniam suæ ditionis effecerit, miraturum, quod tam validam gentem antè promissis superauerit, quam armis tentauerit. Rex paucis iram exprimere solitus, quippe raras voces turbatus edere consueuerat: Etsi te, inquit, aded metus perurgeat, vt viæ comes esse non audeas, me quidem trepidationis tuæ socium non habebis. Virtute enim quam familia comitator, sine te propositum exequar, nec adduci poterò, vt teterimis ignauæ tuæ monitis consentire sustineam. Ita salutaris Esberni monitus regis festinationis impetus aspernatus est: quos si imitari voluisset, simplex Cæsari manus deformiter non dedisset. Aded quem temeritatis incursum transfersum abripit, rectæ rationis æstimatio deserit. Ingressos Bremam ciuitatis Antistes omnibus humanitatis numeris instructissimus, clementia que & liberalitate cõspicuis, impensioribus liberalitatis officiis prosequendos suscepit. Inde de ductu dando sollicitatus, comitandi sibi Regem, non ductandi fas esse respondit. Complures quoque Saxonie Principes, quod tutius Curiam peterent, regis se sodalitatibus deuinxerunt: aded vt de Danorum familia ac Rege existere putarentur. Itaque crescente eius comitatu, cum multitudo speciem hostilis exercitus reddere videretur, per terre facti incolæ, cum vxoribus ac liberis diuinis semet penatibus intulerunt, à sacrarum ædium hospitii auxilium quæsituri. Eo comperto, Rex præmisit, qui gentis trepidationem pacis denuntiatione corrigerent, sibi que com meatuum emptionem fieri iuberent. Cum ad urbem Metis venisset, oppidanis ob aduenarum frequentiam emendorum pretia aggrauantibus, iniuriam Senatui conquestus, effecit vt necessaria tum sibi, tum etiam comitatu tolerabili pretio venderentur. Igitur sinceritatis & iustitiæ eius rumore increbescente: Germanicæ matres paruulos suos in eius aduentum offerendos curabant, rata eos regio contactu, perinde ac cælesti aliquo beneficio feliciora naturæ incrementa sumpturos, ac prosperioribus educationis auspiciis nutriendos. Nec minus supersticiosi agrestes, qui iaciendorum seminum grana, quod melius adolescerent, dexteræ eius disicienda præbebant.

Quo Curiam ingresso, Præses Saxonie Henricus, veteris amicitie recordatione, castra sua maiore ex parte eius aduentui cessit, hospitalitatem que ei suis sumptibus erogauit. Die postera Absalon cum Radulpho missus, apud Cæsarem, Latine vocis admodum rudem, per interpretem Colonienfis Antistitis mandata prosequitur. At Cæsar in primis moram Regis tarditatem que causatus, iniuriosum, quod antè non venerit, aiebat, asserendo eum ob regnum, quod Romano Imperij beneficio gerat, sibi seruiturum debitorem existere. Tunc Absalon: Decuisse, inquit, Cæsar fidem, vt hæc potius ante itineris ingressum Regi proponeret, ad quod eum tantis promissionibus impulisset. Cæsar simulata admiratione, per quem Regi promissa fecisset, interrogat. Absalon demonstrato Radulpho: Hic est, inquit, qui credulam Regis simplicitatem promissorum tuorum commentis illexit. Eoque negationem Cæsar repellere non audente, seriem totius promissionis edisserit. Inficiante id Cæsare, reducem Regi dari deposcit. Ille plus se negotij eius reditu tributurum, quam aduentui impenderit, negat. simili modo die postero Regis legatio excepta. Quo agnito, Rex salutaris monitus spreti poenitentia afflictus, tametsi mucronem ceruici suæ applicatum aspiceret: antè se eam ferro, quam patriam seruituti subiecturam asseuerabant. Abstinate eo, opisque modum impensius disquirente: Absalon liberationis viam à se repertam professus, non amplius illic Regi, quam in patria trepidandum asseruit. Siquidem trans pontem, quo Gallorum regnum à Germanico secerneretur, venationis simulatione

XX.

REX RE-
VOCARI A
PROPOSITO
NON
POTEST.

XXI.

QUAM LI-
BERALITER
HABITVS
REX DA-
NIAE AD
IMPERAT.

sapius eum obequitare debere, ac demum cum consuetudine suspicionem vicisset, A cum potiore familiae parte aliquod e finitimis Galliae oppidis petere, haud dubitatum, quin a Rege Francorum ornatus in patriam dimitteretur. Cuius consilij executionem Caesar arte praevenerit. Siquidem vim Regi inferre veritus, cum eius famulatum coactionibus impetrare nequiret, beneficio mercari tentavit. Vniuersos quippe Germaniae Principes sacramento adactos iurare compulit, se eius ditioni Sclauiam substraturos. Quod si parum perficerent, seipsum id, cum primum ex Italia reuertetur, executurum sponndit: eaque fraude ad obsequia sibi paciscenda ambas Regis *Daniae* manus pertraxit. Ceterum ei non Curiam communi Principum more petere, non in Romani Imperij praesidium copias ductare, solaque specie non re Caesari parere concessum. Filio vero post eum proximè regnatura liberum fore paternas condiciones abiicere, ne ad omnem Danorum gentem hereditarium manaret obsequium. Cuius B feruitij pudorem minuere videbatur Gallorum ditioni in consimili famulatus genere Britanniae Regis inclinata maiestas.

XXII. CONCILIA BVLVM SCHISMAT.

Post haec Octavianus, vocato Concilio, quam iustus suffragiis in adipiscendo sacerdotio vsus fuerit, loquacius quam verius astruere conabatur: Rolandum vero honorem, quem oblatum repudiasset, vetitum occupasse: seque causam suam generali Pontificum cognitioni inspiciendam praebente, illum impietatis conscientia canonica discretionis iudicium formidare. Praeterea ad conciliandos sibi Pontificum animos, eorum dignitatem benignis decretorum sanctionibus adornauit, haud prius Romanam ad Sedem prouocandum constituens, quam si lis ipsorum pronuntiatione finiri non posset. Finiente eo, Caesar prouinciarum Reges huius controuersiae finiendae gratia ad colloquium a se inuitatos dicebat, eorum sententiae repugnare nefas ducturo. Quos idem non adesse, quod C in Romani Imperatoris iniuriam Romae Pontificem creare cupiant, alienae ciuitatis ius suis suffragiis administrare conantes. Post haec Reginaldus Coloniae vrbis Antistes religionis causam dicere adorsus: quanto iniuriae pondere Romani Imperatoris aequitatem prouincialium Regum temeritas attentaret (*ita sagillans Reges Francorum & Anglorum*) argumentando demonstrare pergebat. Nam si controuersiam in eorum ciuitatibus de Pontificatu ortam Caesar suis suffragiis venire vellet: haud dubium id grauium iniuriarum loco ducerent, cum ipsi simile in Vrbe Roma perpetrare conentur. Quam assertionem tam valido rationis praesidio subnixam putauit, vt nunc Latialiter, nunc Gallicè, Germaniceque fando, ternis actionem vocibus iteraret. Sed quantum hac oratione gentis suae fauorem illexit, tantum nostrae suffragia deturbauit. Assensus itaque Pontificibus, cum Octavianus, qui sibi falsum Victoris nomen inscripserat, accensis luminibus, aduersum D Alexandrum eiusque suffragatores solemnem execrationem vsurus videretur: V Valdemarum, ipse *Rex Daniae*, hortante Absalone, ne sacrilego eius facinori interesset, concione excessit, aduersaque partis iustitiam aemulatus, praesentis Curiae errorem, quam absentis reuerentiam postponere praoptauit. Cuius egressum secutus Absalon, cum ab Octauiano superfedere rogaretur, ab eius vestigiis se, cuius comitandi gratia aduenerit, nullo iure prohibere perdocuit. Eoque responso execrabili Pontificum collegio liberatus, ne schismatis errore laboraretur, effecit. Die postero Octavianus Liouonem Othoniensium Electum vehementer ab Absalone prohibitum falsa pontificis vnctione prosequitur.] haec tenus de schismaticorum conciliabulo Saxo. In quo illud patratum est absurdissimum, & a sacris canonibus alienum, traditionique Ecclesiasticae aduersum penitus, vt Imperator quassierit suffragio Regum de legitimo Papa dirimere controuersiam. In quo diuina virtus manifestè noscitur operata, vt Danorum Rex, qui antehac schismaticus fuerat, in ipso conciliabulo sese in Catholicum conuersum ostenderit. sed quae ista secuta sint de eodem Rege laude digna, ita Saxo prosequitur:

XXIII.

Inde ad oppidum Bisuntium concessum est, vbi equorum pabulo non suppetente, Regeque emendi eius facultatem sibi non fieri conuerente: Caesar eum qui stabulo praerat, necessaria Danis expedire praecipit. Qui mox eorum satellitibus secum eductis, in vico eminus sito, quibus egerent capienda demonstrat. Qui cum earum consuetudinum ignari, equorum alimenta ab oppidanis inermes depolcerent, vocesque suas sagittis & iaculis repelli conspicerent: depositis precibus, praelium ordiuntur. Capto itaque vico, cum latius crebrescere fumigio facem oppidis subiectam agnoscerent, similia sibi licere rati, confestim expugnationi incendium addiderunt. quae res incredibili Regem angore permouit.

Interiectis

A Interiectis diebus, cum Caesar, quem vindictae modum a Maguntinis proprii Pontificis interfectores exigere deberet, in concione perquireret: V Valdemarum *Rex Daniae* iterata superiori querela, equis annona defectis, venalium alimentorum subsidia postulabat. At Caesar circumiacentem prouinciam coniugis suae patrimonium esse testatus, frustra eum emptu affectare dicebat, quod raptu petere licuisset. Contra V Valdemarum, Regem se, non praedonem esse proclamans, commeatu latrocinio questurum negabat, aut quod domi iniquum duxerit, apud exteros approbaturum. Quamquam enim huiusmodi violentia necessitate excusabilis videretur permissis vt, passus non est, ne domesticae aequitatis mansuetudinem peregrina austeritate corum pereret. Cuius sanctitatem vniuersi Germaniae Principes maximo plausu comprobantes, seque mutua admiratione inuicem conuolentes, beatos aiebant, quos tanti viri integritas regendos curaret.] Haec tenus de Regis B Daniae hoc anno rebus gestis, occasione schismatis Octauiani Antipapae firmandi ab Imperatore vocati.

REGIS DANIAE AEGUITAS GERMANIAE ADMIRANDA.

Eodem anno Londini in Anglia generale Concilium celebratur, conuenientibus omnibus Episcopis ad subrogandum metropolitanum Angliae totius Antistitem, Cantuariensem Archiepiscopum, defuncto feria secunda Paschae Theobaldo Archiepiscopo, cum sedisset annis vigintriduo. Conuenit simul & Rex ad hoc ipsum, communibusque omnium votis electus est Thomas ex Cancellario. Haec ex Actis Vitae eius, scriptis ab Eduardo eius aequali prolatae satis, quae in compendium redacta iam cusa habes; sed ex- tant alia, ab Auctoribus quatuor, iisdem ipsius Thomae discipulis, nempe Herebeto ip- sius Clerico, V Wilhelmo Cantuariensi, Ioanne Saresberien- si, & Alano Abbate Deoche- tribus libris conscripta, quae habentur in Vaticana bibliotheca, vna simul cum collectio-

XXIV. CONCIL. LONDINI IN ANGLIA, VBI S. THOM. CREATVS ARCHIEP. CANTUAR. a. Apud SUR. 10. 6. dia. 29. Decemb.

C ne epistolarum ad haec negotia spectantium, Auctorum diuersorum: inter quas plures eiusdem S. Thomae, & Alexandri Papae extant epistolae, omnesque simul quinque libris partitae atque digestae opera eiusdem Ioannis Saresberien- sis, omni thesauro praestantiores, ex quibus praesens Annalium Tomus magis ac magis debeat illustrari. extat codex ipse in Vaticana bibliotheca.

Refragatum autem esse magnopere sanctum Thomam, ne eligeretur Archiepiscopus, testatur Herebertus, cuius ista sunt verba: Protestatur Thomas aduersus Regem, ne eum Episcopum. Cantuariensem eligeret, aliàs eum ipsi fore aduersarium & contrarium inimicum propter Ecclesiasticam libertatem.] subiicit his ista Ioannes Saresberien- sis: Cum diu reluctatus esset, vrgente & instante Henrico Pisano Presbytero Cardinali SS. Nerei & Achillei Legato, tandem acquieuit. Moxque missi sunt Nuntij ad Romanum Pontificem D Alexandrum, qui tunc degebat in Monte Pessulano, iisdemque postularunt & palliū, quod & ob tanti viri reuerentiam concessum ab eodem Pontifice acceperunt.] Porro consecra- tus Episcopus, habitum induit monasticū ea de causa, quod experimentis multis declara- tum fuisset, eos, qui non monachi cathedram illā ascēdisent, a Deo malè multatos esse.

XXV. S. THOMAE NUNTII PRO PAL- LIO AD MONTEM PESSULAN.

In his enarrandis, quae tempore eius sedis intercessere immensae tribulationes & angustiae, quae non modò ipsum Thomam sedemque ipsius Cantuariensem, ac vniuersam Angliam, sed Alexandrum Pontificem, atque Romanam Ecclesiam, totumque Catholicum orbem magnopere perturbauerunt, obruiunt Scriptorum copia, vt vix sine immenso labore possimus emergere. Nam non modò Eduardus & Auctores illi quatuor, qui ista scripserunt, atque alij eiusdem temporis Scriptores copiosissima sua ipsorum scriptione inferrunt vberissima in Annales rerum argumenta scribendarum, sed quadringentae quinquaginta quatuor epistolae, a diuersis in eadem causa conscriptae, in primis verò ab Alexandro Papa, ipsoque Thoma ad diuersos datae, vt ex iis epistolaris historia ceteris praestantior concinnetur, exuberantem ac superfluentem planè ingerunt scribendi materiam, quae stylum obruat, vt ipsa pariat inopiam abundantiam.

XXVI. DE COLLE- CTIONE E- PISTOLAR. S. THOMAE, ALEX. PAP. ET ALIO- RVM.

ALEX. PAPA PARISTOS VENIT AD REGEM.

CANONIZATIONES FREQUENTIORES DENEGATAE.

CONCIL. TURONENS. CELEBRATAE AB ALEX. PAPA. * ul. quarto * f. Martini

III. Sermo Synodialis.

Actis: Adueniente autem Quadragesima, colloquium habiturus Alexander Papa cum Rege Francorum, ad Parisiensem ciuitatem properauit. Quam cum ingressurus esset, tamquam pius & mitis Rex cum Baronibus & militibus suis per duas leucas illi occurrit: quo viso statim descendit, ad strequam eius festinanter accurrens, humiliter deosculatus est pedes ipsius, & statim ad eius oscula cum deuotione fuit receptus. Deinde singulariter procedentes intrauerunt praedictam ciuitatem. Cui Clerus cum maxima & decora processione obuiam venit, & Pontificem & eius fratres Cardinales deduxit in gaudio & exultatione ad maiorem Ecclesiam. Mansit autem in dicta ciuitate per ipsam Quadragesimam, & Paschale in ea festum celebrauit. Meminit idem ipse Alexander Papa huiusmodi suae commorationis Parisiensis in diplomate canonizationis sancti Bernardi, his verbis: Contigit olim, dum essemus Parisiis constituti, & magni quidam ac venerabiles viri de canonizando sanctae recordationis Bernardo quondam Clarauallensi Abbate facerent mentionem, optantes utique & piis nobis precibus suggerentes, ut in Concilio, quod de proximo erat Turonis celebrandum, digno huic & laudabili voto celerem daremus effectum. Cumque nos eidem negotio fauorabili satis intenderemus affectu: superuenit multitudo & frequentia petitorum, qui in diuersis prouinciis rem similem postulabant. Vnde cum nos videremus, non posse congruenter omnibus satisfieri: statutum fuit pro scandalo deuitando, etiam in hoc differri, quod oportebat pro tempore ceteris denegari.] haec ipse de iis, quae Turonense Concilium praecesserunt, de quo rursum ista in eiusdem Alexandri Vita Actis:

Et quoniam tempus Concilij celebrandi imminebat, quod in octauis Pentecostes Turonum conuocauerat: exiit de Parisiis, & transiens per Carnotum, ad Turonis ciuitatem celeriter remeauit. Anno igitur Dominicae Incarnationis millesimo centesimo sexagesimo tertio, Indictione undecima, anno quarto sui Pontificatus, * quartodecimo Kalend. Iunij supradictus Alexander Papa in Ecclesia S. Mauritij Turone Concilium celebrauit, in quo secum interfuerunt Cardinales numero decem & septem, & Episcopi centum & viginti quatuor, Abbates quatuor centum & quatuordecim, & aliorum tam Clericorum, quam laicorum maxima multitudo. Atque inter alios insignes Ecclesiae Praesules interfuit sanctus Thomas Archiepiscopus Cantuariensis, anno superiori (ut vidimus) ad eam regendam cathedram ex munere Cancellariae assumptus, quem praeter morem Alexander Papa eiusmodi excepit honorificentia. Fecit enim, ut omnes Cardinales occurrerent ei extra urbem illam, praeter duos tantum, qui soliti essent ei semper assistere: idemque obtinuit quaecumque ab ipso Pontifice petiisset, nempe suae Ecclesiae priuilegiorum confirmationem.] haec in Vita ipsius, a quatuor dictis Auctoribus scripta. Nequid autem pereat de fragmentis Actorum Concilij huius, quod integrum in omnibus Actis simul reperire non licuit: hic describendam putamus orationem, quam in eodem Turonensi Concilio habuit iubente Papa Arnulphus Episcopus Lexouienfis. extat inter eius epistolas haud pridem cufas: antequam posita haberetur epistola data ad Aegidium Rothomagensis Archidiaconum, inde verò quod sequitur:

Sermo habitus in Concilio Turonensi.

Hodiernum sermonem, domini & Patres mei, mihi domini nostri, qui praesidet, Romani videlicet Pontificis iniungit auctoritas. Et ego quidem munus iniunctum magis de necessitate obedientiae, quam de animi voluntate suscipio. Malletm ut in alium declinasset ista dignatio, cuius & vita commendabilior esset, & maior tam scientiae, quam eloquentiae plenitudo. Quis enim ego sum, qui in auribus tot, tam prudentium, tam venerabilium personarum quemlibet mihi debeam vsurpare sermonem? Sed & quis ego sum, qui mandato Romani Pontificis audeam obuiare? Angustiae mihi sunt vndique: inter verecundiam & necessitatem constitutus sum. Altera me monet ut sileam: altera quasi quadam violentia pertrahit ad loquendum. Obediendum enim est sine mora, sed verecundia linguam reprimat, obstruit intellectum, & a facie reuerentiae vestrae stupore quodam reddit pauidum & confusum. Scio enim quia tria solent in praedicatori requiri, sanctitas conuersationis, plenitudo scientiae, fecundior eloquentiae vena. Sanctitas conuersationis inquiratur: quia nisi fuerit praedicatoris commendabilis vita, non erit eius praedicatorio gratiosa. Cuius enim vita contemnitur, restat ut & praedicator contemnatur: Timeat habet, ne forte incipientem loqui statim vox diuina reprimat & condemnet: Quare tu enarras iustitias meas, qui proiecasti sermones meos retrorsum? Perfectio scientiae queritur, ut ha-

* Psal. 49.

A vt habeat praedicator, vnde possit de thesauro cordis sui proferre noua & vetera, & eruditum nouerit expectantibus explicare sermonem, & secundum personarum qualitates temperare quod dixerit: vt sciat quibus debeat lac porum dare non escam, quibus solidiorem cibum habeat ministrare. Eloquentia desideratur: ad quid? Quia sicut si non habuerit scientiam, non habebit quid dicat, ita nisi habuerit eloquentiam, non habebit quomodo dicat. Vtrumque autem necessarium est, & habere quid dicas, & scire quomodo dicas. Sententiarum siquidem excellentia sermonis elegantiam quaerit, vt verborum dignitas rerum maiestati respondeat, & sibi inuicem quasi concentu quodam res & verba concurrant. Ita est, vt sermo praedicatoris omni acceptione dignus sit, requiritur in praedicatori religio ad reuerentiam sermonis, scientia ad doctrinam, eloquentia, vt commendat ad gratiam. vt scilicet sermo sanctus sit, prudens sit, illustris sit. Ego verò, qui vobis producitur in medium, nihil habeo penes me nisi conscientiam peccatricem, minorem scientiam, eloquentiam imperfectam. Et ideo opportunius mihi fuerat silere quam loqui, pasci quam pascere, & aures vobis potius exhibere, quam linguam. Nulla mihi in memetipso fiducia est, sed ad sanctitatem praecipientis, & merita vestra conuertor: quibus intercedentibus aliquid mihi fortassis largietur gratia illius qui dixit: Aperi ostium, & ego adimplebo illud. Os meum obedientiae necessitas aperit, vt unam gratia eius per merita vestra sermone adimpleat opportuno.

In omni itaque sermone, domini & Patres mei charissimi, videtur mihi, quia circa id quod principaliter intenditur, duo sunt studiosius obseruanda, causa scilicet & tempus. Et causam quidem ratio subministrat, tempus autem opportunum reddit occasio: occasio autem est opportunitas, sumpta ex tempore: sicut viro placuit eloquenti, ita est. Nisi id quod dicitur, causam de ratione contrahat euidentem, ipsum ducitur otiosum: si importunè dictum fuerit, reputatur infestum. Quae autem otiosa vel infesta sunt, raro desideratos assequuntur euentus. Et ideo cum multa de scriptis sanctis possent vtiliter ac probabiliter in commune proferri: ad ea potissimum sermo conuertendus est, ad quae nos & vrgens necessitas impellit, & euidentis inuitat vtilitas. Ad quid? Attendant vobiscum de vnitae & libertate Ecclesiae Dei. Sine his enim duabus non potest Ecclesia salua consistere, sed nec consistere quidem. Quia nisi Ecclesia habuerit vnitatem, non erit vna: si vna non fuerit, non erit. Omne enim quod est, ideo est, quia vnum est: quod autem vnum non est, amittit pariter cum vnitae substantiam. Item nisi habuerit libertatem, misera erit. pro eodem autem ei est, miseram esse, & non esse. Immo deterius est miseram esse, quam non esse. Melius, inquit, ei erat, si natus non fuisset homo ille, de Iuda dictum est. Quoniam melius erat ei, natum non esse, quam ad eiusmodi miseriam natum esse. Ideo domini & Patres charissimi, vt status Ecclesiae conseruetur incolumis, oportet vnitati eius & libertati sollicitè prouideri.

Vtraque enim his diebus, hac tempestate, sicut nos miserabiliter experimur, multis vrgetur incommodis, multis iniuriis infestatur. Quia alteram scindere nititur schismaticorum ambitio, alteram quaerit auferre violentia tyrannorum. Vtrumque tamen eis per Dei gratiam impossibile erit. Impossibile siquidem est, spirituale Ecclesiasticae vnitatis scindere sacramentum, quod inter Christum & Ecclesiam, ipso Patre auctore, indissolubili foedere connexum est & firmatum. Impossibile est suam Ecclesiae Dei tollere libertatem, quam Dominici Sanguinis consecrauit effusio. Licet enim paleae de arca Domini quandoque ventilabro leuitatis aut vanitatis auolent & abscedant; propter abscessum tamen earum non minuitur fructus areae, sed purgatur. Item licet principes tenebrarum aduersus Ecclesiam Dei vehementer insurgant; portae tamen inferi aduersus eam praeualere non possunt. Ita, domini mei, salua nobis semper est vnitae, salua semper est libertas Ecclesiae: quia neque tunica inconsultis scindi potest, neque Christi Sanguis in irritum deuocari. Et licet exierint à nobis aliqui, qui nobiscum erant, sed de nobis non erant: non est scissa tamen veritas vnitatis propter eos, quos separauit à nobis propriae malitia prauitatis. Et licet ij, quos diximus, tyranni terrarum circa temporalia bona, & ipsa etiam corpora nostra desauiant, vt edant carnes nostras: infirmantur & cadunt. Et sic circa diripienda inutilis sarcinas occupantur. Ecclesia tamen Dei nihilominus quae disponenda sunt, libera potestate disponit: immò etiam ipsos quasi seruos nequam spiritali potestate retrudit in carcerem, vbi eos nimirum quasi compedibus quibusdam, vinculo anathematis, & opprobrio perpetuae maledictionis astringit.

In quo etiam laudabile videtur operari virtus diuina miraculum, dum nobis in vnitatem nostram & libertate degentibus, ipsi se solos ab vnitatem Catholicam separant, & detestandam subiiciunt seruituti. Nos tamen charissimi fratres & domini, non debemus malum pro malo reddere, neque vinci a malo, sed vincere in bono malum.

* Patres

VI.
M V N V S
E P I S C O -
P O R V M .

Et ideo ad reuocationem eorum qui foris sunt, summa charitate debemus intendere, vt ipsi vnitatem nostram possint, Domino miserante, conueniri: quatenus ij, qui quietem Ecclesiasticam libertatis impugnant, meliore ducti consilio respiciant; & tam de reuocatione eorum, quam istorum poenitentia crescat securitas vnitatis, & inconcussa seruetur desideranda tranquillitas libertatis. Ad hoc scilicet omnem nos conuenit diligentiam adhibere, omnem propter hoc sustinere vexationem, omne periculum experiri. hoc enim speciale debitum nostrae professionis. Episcopi sumus, ad hoc sacramentis Ecclesiasticis sanctificari volumus, ditari beneficiis, honoribus illustrari. Ex ea etiam causa hanc primam obtinemus in Concilio cathedras, primos in caenis recubitus, salutationes in foro. Ex eadem causa populorum nobis multitudines inclinatur, vt de manu nostra partem aliquam commissam nobis benedictionis accipiant. Quarunt enim accipere de plenitudine nostra, quod nos accepimus de plenitudine Christi.

VII.
* P sal. 132.
O R D O , H I E -
R A R C H I -
C Y S I N
E C C L E S I A .

Hic ordo est: Vnguentum praecedit in capite, a capite descendit in barbam, a barbam quidem Aaron; a barba vsque in oram vestimenti defluxit. A capite scilicet Christo in barbam, nempe Praelatos Ecclesiae; a Praelatis in populum, in subiectos. In capite autem omnis perfectionis est plenitudo, omnis perfectio plenitudinis. In ipso enim inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, solidè scilicet & perfectè: in ipso omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi: in ipso totus Spiritus Patris. Nihil ibi perfectioni detractum est, nihil ibi plenitudini derogatum. Et de plenitudine ista nos omnes accepimus maiores & minores. De plenitudine quidem, sed non plenitudinem ipsam: sibi enim plenitudinem reseruauit: circa nos autem diuisiones gratiarum factae sunt. Vnus autem Spiritus, qui operatur omnia in omnibus, non omnia in singulis: diuidit enim singulis prout vult. vbi enim vult spirat, & quantum vult inspirat. Nos autem in medio constituti inter Christum & populum, priuilegium gratiae consecuti sumus; & praerogatiuam dignitatis adepti. Priuilegium gratiae, quia prius & copiosius nobis infunditur, quod a nobis in alios transfundatur. Praerogatiuam dignitatis, quoniam superiores & propinquiores sumus. Superiores, quoniam constituti sumus super omnem terram. Constitues eos, inquit, principes super omnem terram. De Apostolis dictum est, vtique & de nobis, qui loca Apostolorum minoribus reuera mentis, sed maioribus consolationibus obtinemus.

VIII.
E P I S C O -
P A L I S P O -
T E N T I A .

* Ioan. 15.

* Lucae 8.

* P sal. 115.

* Lucae 19.

IX.
* P sal. 44.

Q V I D D E O
R E T R I -
B V E N D V M .

Qualis autem est hic principatus noster? vtique sublimis & fortis. Nimis, inquit Propheta, honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum. Propinquiores sumus, amicos siquidem nos appellat, & ad argumentum propinquioris amicitiae indultas nobis, non partem, sed copiam totius familiaritatis ostendit: iam non dicam, inquit, vos seruos, sed amicos meos, quia omnia quae audiui a Patre meo, nota feci vobis. Verum est, nobis datum est nosse mysterium regni Dei; ceteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant. Nos habemus oculos intuenti, & aures audiendi. Multae & magnae sunt circa nos dignationes tuae, bone Iesu, multa & inestimabilia beneficia tua. Gratia tua vltro nos prauehit & subsequitur: nihil, aut parum est, quod meritis nostris arrogare possimus, cum tu gratiam per gratiam semper effusa munificentia largiaris. Quid ergo retribuemus tibi? Quid retribuam, inquit, Domino pro omnibus quae retribuit mihi? Queritne sibi restitui? querit reuera: quoniam grauis etiam exactor est. Non conuertit debitorem suum in sortem tantum, sed etiam in vsuras: Quare, inquit, non posuisti pecuniam meam ad mensam, vt cum redirem, vtique cum vsuris eam exegissem a te? Quia ergo sibi retribui querit, consulamus Prophetam, quid tantae maiestati dignè possit in causam retributionis offerri. Expedi nobis, vt qui nos de qualitate nostri principatus edocuit, nihilominus de quantitate retributionis edoceat.

Oportet enim, vt quid nomine retributionis offertur, ad honorem cedat, accedat ad gratiam: alioquin non parit gratiam, sed offensam. Audiamus ergo quid dicat: Constitues eos principes super omnem terram. Ecce meritum eius circa nos. Quid autem sibi retribui querat, consequenter adiungit: Memores erunt nominis tui Domine. Memoriam nominis

A nominis sui tantum sibi querit nomine retributionis offerri. Cuius nominis? nempe multa nomina habet. Habet quaedam nomina de veteri Instrumento significationis abscondita; habet quaedam ad nouum specialius pertinentia Testamentum, suauitatem redolentia, exhibentia gratiam. Quae quamuis constet originem traxisse de veteri; plus tamen celebritatis & frequentiae de praesenti nouitate sumpserunt. Quae sunt illa? Iesus, Christus. Iesus interpretatur Saluator, Christus Vnctus: vbi vnctio, ibi suauitas. Manifestè nomen illud Christus suauitatem redolet vnctionis; Iesus salutis gratiam repromittit.

Credo tamen, quod in hoc loco Propheta aliud nomen querat intelligi, quoniam nomina illa propter suauitatem & gratiam, deuotionem quidem & fiduciam praestant; hic verò alterius cuiusdam nominis memoriam querit, cuius seueritas nobis cautelam diligentiae, & timorem reuerentiae donec. quod est illud? Deus. Deus interpretatur, timor. Ipse autem in hoc loco timentes esse nos exigit & prudentes. Commisit enim nobis hereditatem suam, quam nisi timentibus non committit: Dediti, inquit, hereditatem timentibus nomen tuum, Domine. Hereditas autem eius illa est, quam ipse a Patre merito & postulatione passionis accepit: Postula, inquit, a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Hereditas autem haec vniuersitas Fidelium est, quae nomine censetur Ecclesiae, quae Catholicam continet vnitatem. Hanc fidei nostrae credidit, hanc sollicitudini commendauit. Ad curam igitur & custodiam eius cum omni timore omnem nos oportet diligentiam adhibere. Nulla nos absterere debet comminatio, nulla persecutio retardare. Participes consolationum facti sumus: iustum est, vt socij simus etiam tribulationum. Ex aduerso stare nos conuenit, & opponere nosmetipsos murum pro domo Israel. Quod sane nobis non facile quidem, sed possibile tamen erit, si constanter in vnitatem Catholicam consenserimus permanere.

TIMOR DEI

* P sal. 60.

* P sal. 2.

C Porro fratres sumus ex eodem patre Christo, & ex eadem matre Ecclesia, per regenerationem aquae & Spiritus, de filiis irae translati in adoptionem gloriae filiorum Dei. Bonum itaque est, quia vtile, iucundum, quia delectabile, nos hac spiritali fraternitate coniunctos in vnitatem consistere, vt sit scilicet nobis, sicut in primitiua Ecclesia multitudinem credentium, cor vnum & anima vna. sit in nobis vnus spiritus, vna Fides. Vnitas enim Fidei concordiam parit: concordia mater est vnitatis. Vnitas verò Fidei tribuit libertatem, ex Fide siquidem vita nobis & victoria est: iustus, inquit, meus ex Fide viuuit. Et haec est victoria, quae vincit mundum, Fides nostra. Sed & Sancti per fidem vicerunt regna: regnum satanae, regnum mundi, regnum caelorum. Et de regno quidem mundi, & regno satanae manifestius: sed & regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

XI.

CONSOR-
TIUM FRA-
TERNITA-
TIS.

* Hebr. 11.

* I. Ioan. 5.

* Hebr. 10.

D ita omnia regna vnitas Fidei, & Fides vnitatis expugnat. Totis itaque studiis debemus insistere, & alter alterum cohortari, vt stemus simul. Quia si steterimus simul, alteri ab altero plus fiduciae & virtutis accrescet. Si steterimus simul, aduersariis nostris non tantum resistere poterimus, sed & cum fiducia prouocare. Si steterimus simul, Ecclesia Dei apparebit terribilis vt castrorum acies ordinata: Stemus, inquit ille Propheta, stemus simul. Quis est aduersarius meus? quis contradicit mihi? accedat ad me. Quia aliquem sibi fenserat fideliter assistentem, cum fiducia loquebatur. Nos quoque, domini & Patres mei, habemus aliquos nobis fideliter assistentes. Habemus enim assistentem nobis gratiam ciuium supernorum; habemus assistentia nobis merita & orationes vestras; habemus assistentem nobis fidem & deuotionem Catholicorum Regum, qui vnitatem Catholicam nobiscum & verbo profitentur, & operibus exequuntur. Omnes ferè, quicumque censentur nomine Christiano. Comparatione verò tantae multitudinis modica est vnus exceptio vnus siquidem excipitur, & ipse solus. Vae autem soli: quia si ceciderit, non habet subleuantem.

XII.

IN VNITA-
TE VIRTUS.

* Isai. 50.

Sed & ipse per misericordiam Dei conuerteretur & viuere; quoniam ipse est inter Principes terrae multa prudentia & virtute laudabilis. nisi gloriam suam diuinam gloriae praepone-re decreuisset. Vtinam humiliter sub potenti manu Dei, & principatum Ecclesiae suo praesente Principatui recognoscat: vtinam intelligat, quia si Christum, Sponsam scilicet Ecclesiae Dominum confitetur, necesse habet & Ecclesiam, quae Sponsa est, nihilominus dominam confiteri. Praeterea specialem causam habet, qua sanctam Romanam Ecclesiam dominam recognoscere debet: alioquin manifestissimè poterit reus ingratitude apparere. Si enim ad veteres recurramus historias, certum erit, praedecessores eius Imperium non de alio iure, quam de sola Sanctae Romanae Ecclesiae gratia percepisse. Nihil igitur plus

XIII.

DE FRIDE-
RICO IMP.
PROPHE-
TIA.

plus iuris vindicare Principes possunt, quam quod in eos contulit dignatio largientis. A
præterea habemus assistentem nobis etiam Christum. Neque enim Ecclesiam ea nobis
conditione tradidit, ut relinqueret: semper assistit: Non relinquam, ^a inquit, vos orpha-
nos: vado & venio ad vos, vobiscum vsque ad consummationem sæculi permanens. adiutor itaque & protector nobis est in salutem.

^a Ioan. 4.

XIV.

^b 2. Cor. 1.EXHORTATIO AD
EVGNAM.^c Thron. 1.

Cum adiutorio itaque tot assistentium nobis nulla nos debet absterere comminatio, nulla persecutio reuocare; immò stare debemus ex aduerso, & opponere nosmetipsos murum pro domo Israel. ^b Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere. Immò etiam ad confidentiam victoriæ obtinendæ suo nos inuitat exemplo: Confidite, inquit, ego vici mundum. Si semel victus est, non erat inuincibilis mundus: facilius nobis erit victoria victum vincere, quam inuidtum. Christus vincendum aggressus est & deuicit. Dicebatur aliquando: ^c Vide Domine & considera, quoniam erectus est inimicus: nunc autem dicitur, quoniam deiectus est inimicus. Fiducialiter aggredi possumus iacentem & victum: quia si deiectus est, non resurget; si victus, non præsumet. Nulla ipsius ex hoc nunc resurrectio vel præsumptio præualebit. Timeo tamen ne aliquis fortè submuretur, præsumptuosum dicens æmulari tantæ perfectionis exemplum. Facile, inquit, erat Christo mundum vincere qui creauerat mundum. Omnipotens enim nomen eius, cuiusdem est & velle & posse: mihi non ita, quoniam infirmus sum, & conturbata sunt omnia ossa mea. Omne scilicet robur naturæ meæ peccati corruptione concussum, & ideò substantia mea tamquam nihilum coram ipso.

XV.

AB EXEM-
PLIO.^d 1. Cor. 15^e 2. Tim. 4.

Sed nequaquam, domini & Patres mei, diffidendum, nequaquam desperandum est: quia sicut verba Christi nobis ad doctrinam, ita opera proponuntur ad formam. Et sicut per doctrinam impossibile nobis est scientiæ illius plenitudinem obtinere; ita per exempla ad æqualitatem virtutum eius non poterimus peruenire. Sed licet attingere nõ valeamus eminentiam maiestatis; proficere tamè poterimus ad aliquam saltem similitudinem sanctitatis. Proderit imitari, etsi nemo valeat ad æquare. citra perfectionem eius subsistit nostra perfectio. Prosequi debemus, etsi consequi non possumus. Non eisdem passibus, sed eodem tramite, eiusdem est vestigiis insistendum. Quòd si aliqua etiam de hominibus exempla quarantur: multos homines victores mundi poterimus inuenire. Videamus Apostolum, hominem scilicet peccatorem, sicut & nos, non quantum nos, qui ^d dicat se minimum Apostolorum, & indignum vocari Apostolum, quoniam persecutus est Ecclesiam Dei. ^e Bonum, inquit, certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauit: de cetero reposita est mihi corona iustitiæ. Certauit Apostolus, de certamine victoriam, de victoria consecutus est coronam. Cucurrit & consummauit cursum, ideoque brauium assecutus est. idem brauium, quod corona. Tu autem quis es, qui quæris coronam sine victoria, vel sine concertatione victoriam? Impossibile est de facto, sine concertatione vicisse, improbabile est de iure coronam sine victoria postulare. Neque enim coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. lex autem certaminis perseverantia est. Qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. idem profectò salus, quod brauium & corona.

XVI.

^f Act. 5.
SANCTO-
RVM VI-
CTORIAR.

Amplius, si maior vobis de hominibus placeat pluralitas exemplorum, infinita ferè Martyrum millia nobis occurrunt, qui ad certamen istud toto desiderio occurrerunt, & demum victoriam cruentam quidem, sed tamen cum læticia & gloria perceperunt. Numquid non ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati? Numquid non Stephanus inter lapides ipsos pro lapidantibus supplicat & exorat? Numquid non Petrus & Andreas de cruce prædicant veritatem? Numquid non Laurentius de craticula tyranno lætabundus insultat? Numquid non carnifices ipsos ad equilem præuenire inuincibilis Vincentij fortitudo festinat? Sed & si de infirmiore sexu quærat exemplum, Agatha lætissimè & gratulanter ibat ad carcerem, & quasi ad epulas inuitata, agonem suum Domino precibus commendabat. Prius me deficiet dies, immò totum longioris anni spatium expirabit, quam Sanctorum victoriæ planè valeant enarrari. Hi reuerà fuerè viri fortes, & ad bella doctissimi, qui humilitate superbiam, tyrannidem patientia deuicerunt. Ceterum benignius agit cum infirmitate nostra miserator Dominus. Ipse enim conscius est infirmitatis nostræ, utpote qui nouit signum nostrum. Tolerabilem itaque facit patientiam nostram. Reuerà sicut dictum est, facit cum labore prouentum. Nulla ergo aduersum nos

veteris

A veteris sœuitiæ commenta procedunt, immò etiam sustinemur in equis & curribus ambulare, in magnis quandoque & mirabilibus super nos, epulari splendide, pretiosis indui, honoribus & diuitiis abundare. Paupertatem Christi verbo prædicamus, sed minus exhibemus exemplo: nisi quia fortasse paupertatem eius in nobis spiritualiter diuitiarum contemptus & humilitas sancta restaurat. Neque enim requiritur à nobis diuitiarum indigentia, sed contemptus. Diuitiæ, inquit, ^a si affluant, nolite cor apponere: non dixit ne affluant, sed ne cor apponatur. Porro cor prohibuit apponere, sed non manum. Profectò Propheta in omni affluentia diuitiarum, pauperem se prædicat & egenum. Possumus itaque licitè diuitias possidere, si tamen earum nos non reputauerimus dominos, sed ministros. Si intellexerimus patrimonium pauperum esse patrimonium Christi, si prouentibus Ecclesiæ, si pauperum necessitatibus erogantur. Alioquin fures & latrones nostratio manifesta conuincet, si res alienas inuitis dominis nostro præsumpserimus arbitrio contrectare.

^a Psal. 61.

B

Quia igitur distribuendæ sunt, non retinendæ diuitiæ, nusquam iustius, nusquam pos- sunt liberalius erogari, quam in eos, qui exulantem Ecclesiam prosequuntur, qui propter causam Christi rerum suarum dispensanda pertulerunt. Causa communis est, sed in eos omne detrimentum, omnis est conuersa vexatio. Nos enim intra domesticos parietes nostras tribunalia nostra sublimiter insidemus; ipsi de sedibus suis contumeliosè & violenter eiectione peragrunt regiones. Nobis omne solatium cum affluentia diuina pietas ministrat; ipsi de manibus alienis subsidia vitæ cum silentio patienter expectant. Nobis necessarium nostrorum & familiarium ordo longus assistit; ipsi inter ignotos vitam quasi solitariam degere compelluntur. Si quam tamen eis consolationem emendicata suffragia præ- stiterunt, indignum est ab eis beneficia quærere, quibus tu consueueris exhibere. Aperiamus itaq; eis viscera pietatis, & in eos omnem compassionis & venerationis effundamus affectum, ipsosq; cum omni beneficentia & gratia complectamur: quia tunc adimplebimus ^b legem Christi, si alter alterius inuicem onera compertemus. Viri prudentes sunt & multa commendabile honestate, quos Dominus elegit tamquam aurum in fornace probandos, ut per eos impendio personarum & rerum Ecclesiæ victoria consummetur. Felices sunt, quibus datum est pro æternis transitoria commutare. Feliciores sunt, qui mortem vel corporales iniurias sunt experti, & impretabile Sanguinem Christi suo indigno & corruptibili sanguine compensarunt. Quid enim? Numquid Sanguinem Christi in causam nostræ redemptionis expendimus, ut ipsum ei in tempore retributionis, scilicet cum ipse requisierit, solueremus? Mutuatus est peccator, & non soluet: nos autem, Domino miserante, soluemus, qui confitemur nos non artificio ciuili, sed re ipsa interueniente naturaliter obligatos. Utinam, bone Iesu, detur & mihi tecum pro spiritualibus tuis temporalia mea commutare: utinam sanguinem meum tibi pro tuo recipere placeat in solutum! Vel quia crediti & debiti sanguinis, scilicet tui & mei, inuicem æstimatio non concurrit, saltem benignissima acceptilatione liberatus absoluar, qua scilicet consueuisti iustitiam accepto ferre sine operibus, & præmia sine meritis, pro gratia scilicet bonæ actionis gratiam retributionis inferre.] hucusque in codice, sed mea sententia, sine carere ipsa videtur oratio.

XVII.
EXVLIVS
PRO EC-
CLIESIA
EROGAN-
DÆ DIVI-
TIAE.

C

Dum ista in Turonensi Concilio cœpta essent astitari: post alios, qui illuc conuenissent Catholicæ communionis Episcopi, conuolauit & Conradus Archiepiscopus Moguntinus electus, de quo ista Romualdus Archiepiscopus Salernitanus huius temporis scriptor fidelis: Tempore Concilij huius Conradus nobilis Clericus Alemanniæ, & Imperatoris consanguineus, qui in Moguntina Ecclesia erat electus, nolens Octauiano & Imperatori schismatico consentire, Ecclesiam suam deserens, ignorante Imperatore, ad Alexandrum Papam in Franciam festinus aduenit. Quem Papa satis benignè recipiens, postmodum secum Romam vsque adduxit: dehinc in Cardinalem Episcopum Sabinensem promouit: postremò in Moguntinum Archiepiscopum sublimauit. Quo audito Imperator ira commotus, Christianum nomine Cancellarium suum in Moguntina Ecclesia eligi fecit, & à suis Suffraganeis consecrari.] hæc ipse. sed de eo sæpè inferius.

^b Gal. 6.

D

Quæ autem in eodem Concilio Turonensi sint transacta, ita legitur in Vita Actis Alexandri Papæ: In eo nimirum Apostolica cõstituta sunt probata, & hæc capitula roborata denuò & promulgata.] Sed ut Robertus asserit, qui præfens aderat, in primis illud actatum, quòd Alexander Papa reddita plenissima ratione de sui legitima ad Pontificatum promo-

XVIII.

Conradus Electus Moguntinus venit ad synodum.

CONRADVS
ELECTVS
MOGUNT.
VENIT AD
SYNODVM.CHRISTIA-
NVS SCHI-
SMATICVS.

XIX.

Quæ autem in eodem Concilio Turonensi sint transacta, ita legitur in Vita Actis Alexandri Papæ: In eo nimirum Apostolica cõstituta sunt probata, & hæc capitula roborata denuò & promulgata.] Sed ut Robertus asserit, qui præfens aderat, in primis illud actatum, quòd Alexander Papa reddita plenissima ratione de sui legitima ad Pontificatum promo-

promotione, ingefferit de intrusione & inuasione Octauiani querelam: quo factum est, vt in ipsam atque complices eius omnes fuerit iteratum anathema. Quibus serid valde peractis, pronuntiante eodem Alexandro Pontifice, aliquot in eodem Concilio constituti sunt canones, qui descripti reperiuntur in eiusdem Alexandri vitæ Actis, nec non in codice antiquorum canonum in Vaticana bibliotheca, vbi ista præmissa leguntur:

XX.
* f. Martini

Anno igitur Incarnationis Dominicæ MCLXIII. Indictione vndecima, anno quarto sui Pontificatus, quarto Kal. Iunij, sæpè dictus Alexander Papa in Ecclesia S. Mauritij Turonis Concilium celebravit, in quo interfuerunt secum Cardinales numero xvij. Episcopi cxxiiij. Abbates ccccxiij. & aliorum tam Clericorum quàm laicorum maxima multitudo. In quo nimirum Apostolica constituta sunt roborata, & hæc noua promulgata capitula:

XXI.

I.
* esse. Vatic.
* iuniores. V.
* deest in Vatic.
CANONES
CONCILII
TURONENS.

Maiores Ecclesiæ beneficiis in sua integritate manentibus, indecorum nimis * videtur, vt * minores Clericorum Præbendæ recipiant sectiones. Idcirco vt in magnis, ita quoque in minimis suis membris * firmam habeant Ecclesiæ vnitatem: diuisionem Præbendarum, aut dignitatum permutationem fieri prohibemus.

XXII.

2.
* seculum. V.
* & pronon-
nientes fru-
ctus. V.
* possessio-
nem. V.
* minus. V.

Plures Clericorum (quod mœrentes dicimus) eorum quoque, qui prius * secundum professionem, votis, & habitu reliquerunt, dum communes vsuras, quasi manifestius damnatas exhorrent, commodata pecunia indigentibus, possessionem eorum in pignus * accipiunt, vltra fortem. Idcirco generalis Concilij decernit auctoritas, vt nullus amodò constitutus in Clero, vel hoc vel aliud vsuræ genus exercere præsumat. Et si quis hætenus possessionem alicuius data pecunia, sub hac spe in pignus acceperit, si sortem suam, deductis expensis de fructibus iam recepit; absolute * restituat debitori. Sin autem aliquod * munus habet, eo recepto, possessio libera ad dominum reuertatur. Quod si post huiusmodi constituta in Clero quisquam extiterit, qui detestandis vsurarum lucris insistat: Ecclesiastici officij periculum patiatur, nisi fortè beneficium Ecclesiæ fuerit, quod redimendum ei hoc modo de manu laica videatur.

XXIII.

3.
* in ipso Cle-
ro dicuntur
aliquoties
inuenire,
dum. V.

a Ofec 4.

* ruinae
sue. V.

XXIV.
4.

* deest in
Vatic.

* commu-
nio. V.

* particeps.
V.

* conue-
niunt. V.

* inuenta. V.
XXV.

5.

Quamuis graue nimis & diuini dignum animaduersione iudicij habeatur, quod laici quidam quod sacerdotum est, vsurpant in Ecclesiasticis rebus: maiorem id formidinem incutit ac dolorem, quod fomitem sui erroris, * qui ipso, Deo auctore vacare asserunt, alant, dum quidam fratrum & Coepiscoporum nostrorum, aliorumque Prælatorum Ecclesiæ decimas eis, & Ecclesiarum dispensationes indulgent, & in deuia eos mortis impellunt, qui prædicatione ipsorum ad vitæ viam fuerant reuocandi. De quibus dicit Dominus per Prophetam: * Peccata populi mei comedunt, & ad iniquitatem prouocant animas eorum. Vnde statuimus, vt si quis alicui laico in sæculo remanenti Ecclesiæ, decimamque concesserit: à suo statu tamquam arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidatur, & donec se emendet, lapsum suum desens, * subiaceat dolore prostratus.

In partibus Tolosæ damnanda hæresis dudum emerit, quæ paulatim more cancri ad vicina loca se diffundens, per Guasconiam & alias prouincias quamplurimos iam infecit. Quæ dum in modum serpentis intra suas euolutiones absconditur, quantò serpit occultius, tantò grauius periculum in simplicibus commolitur. Vnde * contra eos, Episcopos & dominos sacerdotes omnes in illis partibus commorantes vigilare præcipimus, & sub interminatione anathematis prohibere, vt vbi cogniti fuerint illius hæresis sectatores, ne receptaculum quisquam eis in terra sua præbere, aut præsidium impertire præsumat. Sed nec in venditione aut emptione aliqua cum eis omnino * commercium habeatur; vt solatio saltem humanitatis amisso, ab errore viæ suæ respicere compellantur. Quisquis autem contra hæc venire tentauerit: tamquam * princeps iniquitatis eorum, anathemate feriat. Illi verò si deprehensi fuerint, per Catholicos Principes custodiæ mancipati, omnium bonorum amissione mulcentur. Et quoniam de diuersis partibus in vnum latibulum crebrò * conuenerunt, & præter consensum erroris, nullam cohabitandi causam habentes, in vno domicilio commorantur: talia conuenticula & inuestigentur attentius, & si * vera fuerint, canonica seueritate vitentur.

Quoniam enormis quædam consuetudo in quibusdam locis contra sanctorum Patrum constitutiones inualuit, vt sub annuo pretio sacerdotes ad Ecclesiarum regimen constituantur: id ne fiat, modis omnibus prohibemus. Quia dum sacerdotium sub huiusmodi mercede venali disponitur, ad æternæ retributionis præmium consideratio non habetur.

Non

A Non * satis vtiliter in populo auaritia redarguitur, si ab his, qui in Clero constituti videntur, & præcipue, qui contempto sæculo, religiosum nomen profitentur, regula quam susceperunt, non obseruatur. Prohibemus igitur, ne ab omnibus, qui ad religionem transire voluerint, alia pecunia requiratur, & ne Prioratus, aut Capellanix qualibet monachorum, aut Clericorum, decimæ detractione vendantur; neque ab eo, cui regimen ipsarum committitur, pro earum commissione exigatur. Hoc autem simoniacum esse, sanctorum Patrum auctoritas manifestè declarat. Vnde quisquis de cetero hoc attentare præsumperit: tam qui dederit quàm qui receperit, partem se cum Simone non dubitet habiturum. Pro sepultura quoque, Christmasis & Olei sacri perceptione, nulla cuiusquam pretii exactio intercedat: neque sub obtentu alicuius consuetudinis reatum suum quisquam tueatur; quia diuturnitas non minuit peccatum, sed auget.

B Quia in quibusdam Episcopatus Decani quidam, vel Archipresbyteri ad agendas * ipsorum vices seu Archidiaconorum, & terminandas causas Ecclesiasticas constituntur sub annuo pretio, quod ad sacerdotis grauenam, vel subuersionem iudiciorum non est dubium redundare: id vltius fieri districtius prohibemus. Quod si facere præsumperit quisquam, remoueatur à Clero. Episcopus quoque, qui hæc in sua diocesi sustinuerit, & Ecclesiastica iudicia patitur dissimulatione perueriti: canonica districtione plectatur.

Non solum maximopere antiqui hostis inuidia infirma membra Ecclesiæ præcipitare laborat, sed manum mittit ad desiderabilia eius, & electos quoque nititur supplantare, dicente Scriptura: * Escæ eius electæ. Est enim * genus hominum, qui quidem sine causa operari se putant, vbi pretiosius aliquod membrum Ecclesiæ fuerit, aliqua calliditate subtrahunt. Inde nimirum est, quod se in Angelum lucis more solito transfigurans, sub obtentu languentium fratrum considerandis corporibus, ad Ecclesiastica negotia fideliter pertractanda, Regulares quosdam ad legendas leges, & confectioes physicas ponderandas, de castris suis educit. Vnde hac sub scientia spirituales viri mundanis rursum actionibus circūdantur, & in interioribus eo ipso deficiunt, ex quo se alios putant in exterioribus proficere. De præfenti assensu huic malo obuiantes, statuimus, vt nullus omnino post votum religionis, post factam in aliquo religioso loco professionem, ad physicam, legesue mundanas legendas permittatur exire. Si verò exierit, ac ad claustrum suum infra duorum mensium spatium non redierit: ab omnibus euitetur, & in nulla causa, si parochium præstare præsumperit aut tentauerit, audiatur. Reuersus autem ad claustrum, in choro, Capitulo, & mensa vltimus Fratrum semper exiltat; & nisi ex permissione forsan Sedis Apostolicæ, totius (sem) promotionis amittat.

D Ad hæc, ordinationes factas ab Octauiano, & aliis schismaticis & hereticis, euacuamus, & irritas omnes esse dicimus, & decernimus.] hæc ibi, porro deest decimus canon, qui descriptus habetur Extrau. De pœnis, capite quarto. hætenus eiusdem Turonensis Concilij canones, leguntur iidem ferè omnes apud V. Vilelmum^b Neubrigensem, sed inuerso ordine. pergat Auctor: Celebrato itaque Concilio, dominus Alexander Papa à prædictis Regibus tale recepit mandatum, vt si moram in aliquo suorum regnorum loco assiduam facere vellent: eligeret villam, vel ciuitatem, quæ sibi magis placere videretur. Vnde factum est, quod ad ciuitatem * Cenomanensem moraturus accessit, quoniam ipsa metropolis valde formosa erat & fertilis. In quo loco à Kal. Octobris vsque ad Pascha secundi anni moram diuturnam faciens, vniuersalis Ecclesiæ negotia inibi pro sui debito officij pertractauit.] hucusque ibi de rebus ab Alexandro gestis hoc anno. Spectat ad hæc etiam, quod haud tuta veritate asseritur S. Thomas hoc tempore se ab Archiepiscopatu abdicasse. etenim * Neubrigensis post recensitos canones Concilij Turonensis, hæc de Thoma Archiepiscopo Cantuariensi habet: Secundo promotionis suæ anno Concilio Turonensi interfuit, vbi (vt dicitur) pōtificatum minus sincere & canonicè per operam manumque regiam susceptum, laicam scilicet inuestituram, pungentis conscientix stimulos nõ ferens, secretò in manus domini Papæ resignauit. Quod factum approbans Alexander, pastorem illi facinam Ecclesiastica manu rursus imposuit, & in homine scrupuloso turbata conscientix læsionem sanauit.] hæc Neubrigensis. at hæc postea facta esse, suo loco dicitur inferius. Sed & correctione dignus in eo est idem Neubrigensis, dum ad excusationem Regis vnã tantummodò causam illam refert de concitata discordia in sanctum Thomam & Regem, quod non fuerit Sanctus Regem lege agere cōtra facinorosos Clericos. Ceterum et si ista intercessit, alias plures causas iustissimas præcessisse, quibus oportuit à sancto Thoma

Annal. Eccl. Tom. 12.

Sf

Regem

XXVI.

6.
* deest in
Vatic.

XXVII.

7.
* vices Epi-
scoporum. V.

XXVIII.

8.

* Iob 40.
iuxta lxx.
* deest in
Vatic.

XXIX.

9.

* Neubrig.
l. 2. c. 15.

* al. Seno-
nensem

* idem ibid.
c. 16.

Regem corripit, quæ mox dicturi sumus, ostendunt. Prosequamur igitur redeuntem ex Concilio Turonensi ad suam Ecclesiam ipsum sanctum Archiepiscopum Cantuariensem, ut discamus magnæ controuersæ primordia, cuius causa per septennium apud Romanam Ecclesiam frustra laboratum est, ut inter ipsum & Regem Anglorum scissa concordia vniretur. Perdurasse pacem post reditum vna cum Rege & vnanimem concordiam vsque ad translationem S. Eduardi Regis, solemnem ritum hoc anno habitam tertio

^a *Existat apud Sur. tom. 1. die 5. Ianuarij.*

Idus Octobris, in superius citata ^a historia affirmatur, quæ quidem facta translatio describitur in Appendice ad Vitam ipsius sanctissimi Regis. Sed quænam ista secuta sint, idem quatuor Auctores qui præsentibus erant rerum S. Thomæ scriptores, sic narrant:

XXX.
S. THOMAS
EX CONC.
REDIT IN
ANGLIAM.

Cum autem ex Concilio Turonensi in Angliam est reuersus (secundus iste annus fuit ab eius consecratione) ab ipso Rege ut pater à filio hilari vultu suscipitur, & obsequio colitur: sed post hæc oriri ceptæ simultates, dum absque animi Regis offensione sanctus Thomas quæ sunt munera Euangelici pastoris exercet, in quibus obeundis, dum Ecclesie prædia à laicis vsurpata, malè verò à prædecessoribus alienata, recuperare laborat, plurimorum eorumdem quæ potentium à se auertit animos. Inde verò cum regium Fiscum pertigit, Regem ipsum paulatim sibi reddidit infensum. Inualuerat in Anglia praua illa consuetudo, ut fructus vacantium Ecclesiarum Fiscus sibi auidè vendicaret: quamobrem orauit sanctus Thomas, ut duabus diu vacantibus sedibus Episcopalibus quam citius sui ordinarentur Episcopi. Sed & nonnihil permouit animum Regis, dum idem sanctus Thomas creatus Archiepiscopus abdicauit se à munere Cancellariæ, secundum illud

^{b2.} *Tim. 2.*

S. THOMAS
CVM REGE
ANGL. DIS-
CORDIÆ
INITIA.

^{b2.} *Tim. 2.* ^b Apostoli: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. optabat enim Rex eum sibi retinere ministrum. Accessit huc, quòd Thomas iniustam tributi prohibuit exactiorem. His eodem tempore additum, quòd homicidam Presbyterum damnatum minime tradidit Curie seculari, sed exautoratum tradidit monasterio. Simile quidpiam accidit de Philippo quodam Canonico facinoroso, quem non sic, ut Rex cuperet, pœnas dare compulerit Archiepiscopus, sed censuris tantum cohibuerit Ecclesiasticis.

XXXI.
QVIBVS EX
CAVSIS REX
COMMOTVS
IN THO-
MAM.

Horum causa Rex indignatus, quòd scilicet cum delinquentibus Clericis ex legum sacrarum præscripto mitius ageretur, vnde ipsi scelestiores euaderent: postulare instanter cepit ab Archiepiscopo Thoma, ut huiusmodi facinorosi Clerici post pœnã canonicam in eos irrogatam traderentur Curie seculari. At huiusmodi Regis petitioni refragatus est S. Thomas, & cum eo complures Episcopi, rogantes omnes Regem se ab his abstinere, qui magis accenditur ira. de quo subdit ista Robertus: Verum Rex nonnihil commotus ad hæc; sed eò amplius commotus, quòd cerneret Archipræsulem, & Episcopos aduersus ipsum (ut reputabat) esse vnanimes. Sicq; constantes sciscitabatur mox, an consuetudines suas regias forent obseruaturi, replicans, illas tempore aui sui ab Archiepiscopis, & Episcopis, priuatis & priuilegiatis obseruatas, non oportere suo tempore tristi iudicio damnari. Ad quæ Archipræsul, præhabito tamen cum fratribus suis consilio respondit: Illas se & fratres suos obseruaturos SALVO ORDINE SVO. & id ipsum, & ex ordine responderunt pontifices singuli, sigillatim à Rege interrogati. Vnus autem, Hilarius scilicet Cicestrensis Episcopus audiens, ob hanc omnium vocem Regem magis exacerbatum, Archipræsule & Episcopis inconsultis, mutauit verbum, dicens, se regias consuetudines obseruaturum BONA FIDE, & profectò pro bono (ut reor) ut vel sic Regis sedaret animum. Sed Rex nihil mitigatus, ob idque ipsum quibusdam contumeliis affectum spreuit. Et ad Archipræsulem, & ad Episcopos se conuertens, omnium sic vna eademque voce audita, dicebat, aciem contra se firmatam, & venenum verbo illi inesse, & captiosum esse, SALVO ORDINE SVO. Vnde petebat, ut absolute absque adiectione regias consuetudines se obseruaturos promitterent. Archipræsul respondit ad hoc, quòd fidelitatem iurauerant, VITAM scilicet, MEMBRVM, ET HONOREM TERRENV, SALVO ORDINE SVO: & quod in hoc HONORE TERRENO, regie fuissent consuetudines comprehensæ: & ad earum conseruationem se minime in alia forma obligaturum, nisi in qua prius iurauerant. Cum verò multum inclinata esset iam dies, tota die Rex vexatus, in salutatis Pontificibus, in ira & indignatione multa subitò recedit ab aula.]

XXXII.

Equidem plus æquo & quasi feraliter, amota mente, Rex ipsa iracundiæ passione permoueri, & in transuersum agi consuevit, ut vno vel altero hinc tibi exemplo monstrandù; quo hoc ipso exordio controuersie motæ cognoscas, quam arduum, quamque periculosum fuit cum ipso de quauis re quantumlibet iustissima disceptare. In epistola enim quadragesima

A dragesimaquarta ista leguntur ad sanctum Thomam conscripta de ipso Rege: Rex die quadam cum esset apud Cadomum, & de negotio suo, quod habebat cum Rege Scotiæ, sollicitè pertractaret contra Richardum de Humet, qui pro Rege Scotiæ loqui videbatur: in verba ignominiosa prorupit, & eum proditorem manifestè appellauit. Rex itaque solito furore succensus, pileum de capite proiecit, baltheum discinxit, pallium & vestes quibus erat indutus longius abiecit, stratum sericum quod erat supra lectum, manu propria remouit, & quasi in sterquilinio sedens stramineis coepit masticare festucas. Ista tunc edidit non tam iracundiæ quam furoris signa, de quo & ista sequenti epistola: Puerum, qui Regi litteras tradidit, in arcto fuisse positum, digitis ad oculos eruendos appositis, vsque ad effusionem sanguinis, &c.] Ad hæc etiam Petrus Blefensis in ^a epistola ad Roge-

REX ANGL.
IN IRAM
PRAECEPT.

^a *Petr. Blef. epist. 75.*

B gorium tuum propositurus, donec per me vel per alium, qui eius mores nouerit, introitus prætentetur. Agnus enim est, dum placati est animi; leo verò, aut leone truculentior est, dum vehementius exandescit. Non est ludus, illius indignationem incurere, in cuius manu honor est & confusio, hereditas & exilium, vita & mors. Ista in epistola ad Archiepiscopum ^b Panormitanum hæc habet, dum eius describit effigiem: Oculi eius orbiculati sunt, dum pacati est animi, columbini, & simplices, sed in ira & turbatione cordis quasi scintillantes ignem, & in impetu fulminantes. Ista in inferius: Quem semel exosum habuit, vix in gratiam familiaritatis admittit. Ista hæc Blefensis. Ex his inquam vides, Lector, quanto periculo resistendum eidem fuerit ab Episcopis.

^b *Idem ep. 66*

Quæ autem ista sint secuta, pergit Robertus recensere: In recessu verò à Rege Episcopus ille, quem supra diximus, ab Archipræsule Thoma acriter est obiurgatus, quòd se & Episcopis inconsultis, commune omnium verbum mutare præsumpserit. In crastino autem Rex munitiones & honores, quæ Archipræsul à Rege iam tempore Cancellariæ in custodia habuerat repetita recepit, & nec salutans, nec salutatus à pontificibus, immò nescientibus ipsis, clam & ante lucanam horam Londonia recessit. Et quidem hoc grandis iræ & indignationis argumentum extitit. Quæ verò ista sint secuta, dicetur anno sequenti, quo fieri contigerunt.

XXXIII.

Cum hoc statu res essent, Rex illud prauo consilio malignantium moliri coepit, ut corpus illud vnitum, nempe coniunctio animorum Archiepiscopi cum Episcopis, qua planè inexpugnabile redditum erat, scinderetur, atque ita dissolutum vincere posset: sicque factum, ut in gratiam Regis inferiora membra capiti rebellarent, & si quando eos canonica veller auctoritate compescere, mox ipsi Sedem Apostolicam appellarent. Idem verò D Sanctus ab ista in summa animi constitutus angustia, reddidit de his Alexandrum Pontificem certiore, ad ipsum cum litteris Nuntium mittens: qui ipsi compatiens has ad eum consolatorias litteras reddidit, hac inscriptione in codice prænotatas.

XXXIV.
QVID MO-
LITVS PRI-
MO IN AR-
CHIEPISC.
THOMAM
REX ANGL.

^c *Lib. 1. ep. 17*

Alexander Papa Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo, in initio tribulationis. Ista data nempe est hæc epistola hoc anno in fine mensis Octobris.

XXXV.

Litteras, quas nobis tua fraternitas destinauit, & ea quæ Nuntius tuus viua voce proposuit, attenta diligentia audiimus, & graues anxietates & amaritudines, quibus animus tuus assidue affligitur, plenius attendimus. Vnde his auditis & cognitis, spiritus noster commotus est & valde turbatus, quibus cordi est libenter in tuis prosperitatibus delectari, & in aduersis, tamquam fratri charissimo plurimum condolare. Tu ergo sicut vir constans & prudens, recolens sæpè quod dicitur: ^d Ibant Apostoli gaudentes à conspectu Concilij, quoniam digni facti sunt pro nomine Iesv contumeliam pati: huiusmodi angustias in patientia toleres, & non plusquam oporteat tuus spiritus anxietur, sed dignam in te ipso consolationem recipias, ut & nos tecum pariter in eo consolemur, qui te ad corroborationem Catholicæ & Christianæ veritatis, hoc necessitatis articulo reseruauit, & cuius beneplacitum est, eorum quæ minus licitè commisit, maculas abstergere, & per varias afflictiones punire, ne videantur in districto examine punienda reseruari.

EPISTOLAE
ALEX. PAP.
AD S. THO-
MAM.

^d *Act. 5.*

De cetero non tibi graue sit, nec (sicut ex litteris, quas Clerico tuo misisti, accepimus) vlla ratione meticololum, quòd es ad Sedem Apostolicam appellatus: quia grati nobis est, & acceptum, & volumus, ut si illi qui te appellauerunt, forte venerint, tu per te ipsum, si tibi visum fuerit, appellationem ipsam omni dubietate & dilatione postposita prosequaris: nec vniquam auctoritate Romanæ Ecclesie aliquis possit constantiæ tuæ timorem incutere, seu dubietatem. Quia nos iura & dignitates Ecclesie tibi commissæ,

XXXVI.

quantum salua iustitia & ratione poterimus, studiosius tibi curabimus, auctore Deo, A conferuare, sicut illi, quem in factu Ecclesie constantem reperimus & fortissimum propugnatozem.

XXXVII. Ad hac fraternitati tue precipiendo mandamus, quatenus te in Cantuariensem Ecclesiam recipias, & paucis quidem retentis admodum necessariis, ad minus quam poteris per terram illam discurras. Illud autem specialiter suggerimus tue prouidentie, vt nullius timoris vel aduersitatis obtentu, que tibi possit accidere, iuri & dignitati Ecclesie tue abrenuntiare cogaris. Data Senonis septimo Kalendas Nouembris. hac inquam, ipse Alexander Papa ipsius persecutionis exordio, ita preparans commilitonem ad proximè venturum bellum.

XXXVIII. Quibus Thomas acceptis, has reddidit ad ipsum Alexandrum Pontificem litteras per Henricum familiarem, ad hoc ad ipsum in Curiam missum: B

Littere consolationis, quas vestra nobis dignata est paternitas destinare, magnum quidem mediocriter anxio afferre possent remedium, aut si saltem nostra circa vnum aliquid fingeretur angustia, spem nonnullam respirandi possemus ex eis concipere. At quoniam de die in diem malitia inualefcit, multiplicantur iniurie non nostre, sed Christi, immo quia Christi, eo magis nostra, succedunt sibi inuicem more fluctuum procellis: solum nobis videmus imminere naufragium, nec aliud consilium superesse, nisi vt Christum quasi dormientem in nauis pro viribus nostris excitantes, dicamus: Domine salua nos, perimus. Et hoc sane aptiorem malignandi nacta est iniquitas occasionem, quod statum sancte Romanæ Ecclesie infirmiore conspicit. Vt verè liqueat, quod quidquid in caput siue bonum, siue malum, siue dulce, siue amarum defluit, per barbam descendens, nec oram vestimenti relinquit intactam: eripitur Iesu Christo quod Sanguine suo comparauit, in ipsam eius sortem potestas secularis manum extendit, aded vt nec sanctorum Patrum sanctiones, nec statuta canonum, quorum apud nos etiam nomen exosum est, nec Clericis quidem patrocinari valeant modò, qui ab hac iurisdictione hucusque, speciali privilegio fuerunt exempti. Et quoniam enarrare vel persequi scripto que patimur, longum esset & tediosum: ad vestram mittimus paternitatem magistrum Henricum fidelem & familiarem vestrum & nostrum, in cuius ore posuimus singula seriatim, prout vidit & audiuit, vobis exponenda. Et si placet, credite, tamquam si nos loquentes audiretis viua voce. Hoc tamen sciatis, quoniam si fieri posset, immò libentius vos in persona visitaremus nostra quam in alia. Loquimur vobis sicut Patri & domino, & quod dicimus, summo silentio petimus occultari. Nihil enim nobis tutum est, cum omnia ferè referantur ad Regem, que nobis in conclauis, vel in aure dicuntur. Vae nobis, qui in hac seculi sumus tempora, quorum diebus accesserunt hæc mala, qui in priori statu tanta potiti sumus libertate, quam modò dura & pessima seruitute recompenamus. Fugissemus saltem, ne in direptionem patrimonium Crucifixi dari videremus: sed quò, nisi ad eum qui nostrum refugium & virtus est, ignoramus. De Vallensibus & Oeno qui se principem nominat, domine prouidearis, quia dominus Rex super hoc maximè morosus est & indignatur. Charissime Pater & domine bene valete. eodem quoque argumento, eodemque Nuntio scripsit ad Humbaldum Cardinalem Episcopum Ostiensem. Dedit item litteras ad Bernardum Episcopum Cardinalem Portuensem: nec non ad Albertum Presbyterum Cardinalem alias, alias verò ad Hyacinthum diaconum Cardinalem, que omnes integrè in eodem codice asseruantur.

XXXIX. Post hæc Alexander subodoratus ventura proelia, preparat se ad resistendum, monens tam ipsum, quam omnes Episcopos Angliæ, ne quid Regi indulgeant contra libertatem Ecclesiasticam, & quod Regi promississent contra eandem libertatem, non seruent: que data habentur ad ipsum Thomam & ad omnes Episcopos Angliæ istis verbis: d

XL. Ad hoc Pontificalis officij onus suscepisse noscimini, vt commissas vobis Ecclesias sic ad honorem Dei, & subditorum profectum atque salutem regatis, quod earumdem Ecclesiarum libertas per vos nullatenus minuatur, sed in suo statu per studium vestrum & per operam conferuetur. Inde siquidem est, quod fraternitati vestre per Apostolica scripta precipiendo mandamus, & in virtute obedientie iniungimus, quatenus, si illustri Anglorum Rex quidquam a vobis aliquo tempore requisierit, quod contra Ecclesiasticam libertatem existat, hoc ei facere nullatenus attentetis. Nec vos illi in aliquo, & maxime contra Romanam Ecclesiam obligetis, aut noue promissionis seu iuramenti formam indu-

ADMONITIO ALEX. PAP. AD EPISCOPOS ANGL.

Eod. Cod. lib. 1. ep. 19. 20. 21. 22.

Lib. 1. ep. 91 XL.

A inducere presumatis præter id, quod Episcopi suis Regibus facere consueuerunt. Si autem iam dicto Regi super huiusmodi vos in aliquo affectos cognoscitis: quod promissis, nullatenus obseruetis, sed hoc potius reuocare curetis, & de promissione illicita Deo studeatis & Ecclesie reconciliari. hac Alexander, custos vigilantissimus sacrorum canonum, nihil in gratiam Regis presumptum contra eos sinens, quamuis eidem Regi ob reuerentia accepta beneficia plurimum deberet. reliqua anno sequenti.

Hoc item anno, secunda Nouembris, pseudopapa Octavianus cum suis Laudem veniens, præfente Imperatore aliisque Principibus, necnon Patriarcha Aquileiensi, aliisque Episcopis & Abbatibus, solemnem peragit translationem corporis sancti Bassiani Episcopi, & ex vetere Laude in nouam, iisdem supponentibus humeros, cum Imperator & Imperatrix ad ædificandam Ecclesiam pecuniam obtulere. describit ista Otto Morena in Laudensi Chronico pluribus.

B Quod ad res pertinet Orientis, hoc anno Amalricus succedens Balduino fratri defuncto coronatur Rex Ierosolymorum. Antequam autem coronaretur, coactus est ab Apostolica Sedis Legato Ioanne sanctorum Ioannis & Pauli Presbytero Cardinali simul cum Patriarcha Ierosolymitano dimittere vxorem, quam sibi in quarto consanguinitatis gradu coniunctam, Patriarcha refragante duxisset, & ex ea prolem geminam suscepisset: concesso tamen, vt duo ex ea nati filij legitimi haberentur. hac pluribus Tyrius.

IESV CHRISTI ANNVS 1164. ALEXANDRI PAP. III. ANNVS 5. FRIDERICI IMP. 10. MANVELIS IMP. 22.

C SEQUITUR annus millesimus centesimus sexagesimusquartus, Indictione duodecima, idemque Ecclesie Catholice ob multa, que in eo contigere mala, admodum ærumnosus & laboriosus. Atque in primis, quod ad res pertinet Anglicanas, grauiores in dies excitati sunt fluctus, nõ obruendum tantum Cantuariensium Primatem vnà cum vniuersa Ecclesia Anglicana, sed ipsam sacrosanctam Catholicam (si licuisset) Ecclesiam demergendam vnà cum eius Præsule Alexandro Pontifice. Siquidem Henricus ipse Rex Angliæ, sanctum Thomam obstinato animo persequens, in eundem Alexandrum Papam, vt eum ab Ecclesia dimoueret, studium omne conuertit. At quomodo cuncta ista funesta aded se habuerint, accipe: Post turbulentum illum inter Episcopos Regemque congressum, & factam ob furorem Regis concitatam discessionem: ad euitanda instantia que in dies magis vrgerent mala, atque longè grauiora que imminerent vniuersæ Ecclesie Catholice damna, idem sanctus Thomas crebris impetitur multorum Episcoporum & Abbatum suasionibus, ne vnus verbi occasione seipsum vnà cum vniuersa Ecclesia in discrimen aded patens importunè valde coniceret, afferente & vno ex iis Abbate, hanc esse mentem ipsius Alexandri Romani Pontificis. His tandem persuasus Thomas (inquit Quadripartita Herebertus) vrgente charitate, apud Oxenfordiam ad Regem accessit, & verbum, quod Regi scandalo erat, se mutaturum promisit. Vnde Rex iam aliquantisper sedatus, vultum exhibebat sereniorum Archipræsuli, nondum tamen vt solito. Dicebat autem Rex, obligationem de regis consuetudinibus obseruandis velle sibi fieri in forma hac, in Episcoporum & Procerum regni conspectu & audientia publica. Ad hæc, vbi audiuit de publico indicendo conuentu, malorum præfagus rursus. Thomas resistit, sed rursus impetitur precibus diuersorum, quibus & cogitur ad horam cedere, exemplo Petri, cum Iudæis Antiochiæ iudaizantis, & Pauli id ipsum sepius actuantis. Indicitur Clarendunæ Episcoporum conuentus, de cuius tempore indictionis in Epistolarum libro primo post vndecimam epistolam ista leguntur:

Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo sexagesimo quarto, Papatus Alexandri anno quinto, illustrissimi Regis Anglorum Henrici II. anno decimo. de die autem ista habentur in fine: Facta sunt hæc quarta die ante Purificationem sancte Mariæ perpetuæ Virginis, nempe trigesima Ianuarij. Qui autem huic interfuere conuentui numerantur omnes Episcopi Anglicani, & Comites, Barones, magistratus, & nobiles. Que autè acta sint, sic accipe à VVillelmo in Quadripartita. Rex igitur (vt videbatur) regni & facer-

Annal. Eccl. Tom. 12.

Sf 3

XLI.

XLII. REX IEROS. AMALRICVS.

VVillelm. Tyr lib. 19. c. 1. & 4.

I.

Gal. 1.

II. CONVENSUS EPISCOPORUM CLARENDUNÆ

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

facerdotij zelans pacem, sed sibi & Archipræsuli suo minus prouidens, apud Clarendunam regnum conuocat vniuersum. Quò cum Præsules & Proceres conuenissent, exegit Rex instantius, vt promissa sibi soluerentur. Verùm Archiepiscopus licet Regi assentire promississet, suspectam tamen habens Regis promissionem, quam scilicet exigeret, & quia frequenter Principes ad indebita manus extendant, modum ignorantes, elegit potius apud Regem, quam in legem Dei periclitari, æneumque serpentem contere prius, quam prauitas in populo Dei pullularet. Iam quamuis exilium & carcerem metueret, Deum tamen pluris existimans, ex aduerso ascendit. Ille minatur, iste refragatur: ille delirat, iste tacita prece suspirat. Interea temporis Saresberienfis & Norwicensis Episcopi, quos ab antiquo odio pœna manebat, timentes sibi ex impacati temporis occasione, verbis lacrymabilibus Archiepiscopum exorabant, quòd sui misereretur Cleri, quòd animi pertinaciam relaxaret, ne ipse carcerem, Clerus exterminium, ipsi capitis damnationem incurrerent. Sed & Comites duo potentissimi in regno ipsum aggressi dicebant, quòd nisi ille voluntati Regis acquiesceret, ex Regis iussione ipsi ad violentiam cogendi erant, quæ Regi sibi que perpetuam irrogaret infamiam.

III.
LADSVS
THOMAE
ARCHIEP.
CANTVARIENSIS.

Vir ergo inuictæ constantiæ, & in petra Christi fundatus, nec blanditiis emollitus, nec terroribus concussus: tandem à gremio veritatis, & sinu matris auellitur, cuius libertati adhærebat. Et ne victor in lite per superbiam intumesceret in mente, inde deficienti, vnde proficere deberet, derelinquitur ad horam, scilicet vt cadat, & post casum resurgat: cadens, humanam fragilitatem agnoscat, resurgens, circa se diuinam miserationem intelligat. Sic, ne quis de sua virtute confidat, princeps Apostolorum Petrus & Dauid sanctus ceciderunt: sic beatus Thomas tentationi relinquitur ad horam, vt postmodum fragilitatis propriæ memor, fortior resurgat ad pugnam. Igitur cum tertio per Richardum magni nominis virum, qui templo Ierosolymitano tunc præerat, sibi cauere moneretur, & Cleri misereri: non tulit eorum supplicationes, non geniculationes. Nam tamquam in ipsius verticem vibratos gladios viderent, plangere cernebantur, & tamquam funus præsens futurum facinus lugebant. Vnde potius super Clerum, quam super se motus miseratione, annuit de consilio eorum Regiæ voluntati parere. Primus igitur ante omnes Archipræsul in prætaxata forma se obligat, quòd videlicet regias consuetudines foret obseruaturus **BONA FIDE**, verbo illo suppresso, scilicet, **SALVO ORDINE**. Atque iuratoriæ adiiciens cautionem, hæc se facturum in verbo veritatis spondit, peccatum peccato adiungens: & id ipsum in eadem forma sigillatim vniuersi pontifices iurauerunt.

IV.
CONSVE-
TUDINES RE-
GNI COGNITAE
DE-
SCRIPTAE.

Et in continentia facta obligatione in hac forma, per quosdam regni Proceres, qui has nosse debuerant, facta est regiarum consuetudinum recognitio, vt sicut publicè, ita & expressè censerentur. Verùm cum & pleræque iam fuissent expressæ, & multo plures (vt videbatur) forent exprimendæ adhuc: Archipræsul interlocutus est, dicens, se nec esse de antiquioribus regni, vt pristinas regni consuetudines sciret, nec in Archipræsulatu diu fuisse. Vnde dicebat se nescire de his, & propterea, quòd inclinata ea esset dies, tantum negotium esse differendum in crastinum. Placuit sermo, & in sua se receperunt hospitia. Et in crastinum reuertentes in idipsum: quæ pridie intermissæ fuerant consuetudines regis, recognitæ sunt & expressæ, & in scriptum chirographi more confectum redactæ, & regiarum consuetudinum nomine censæ, quarum tamen multæ (vt perhibebatur) nequaquam regis, sed odio Archipræsulis ad ancillandam Ecclesiam euomitum æmulationis & inuidiæ virus, ipso etiam Rege ignorante, quòd homines inter ipsum & Archipræsulem hac astutia dissensionis zizania disseminare intenderent. Nec enim Rex, qui adhuc erat iuuenis, sicut nec Archipræsul nouus pristinas regni consuetudines nisi ex illorum relatu cognoscebat. Quales verò hæc regis consuetudines fuerint, si quis scire desiderat, eas in fine huius historiæ descriptas inueniet.] vnde paulò inferius & nos hinc descripturi sumus. pergit verò institutam orationem:

v. Scriptis igitur consuetudinibus, & in formam chirographi redactis, postulat Rex ab Archiepiscopo & Episcopis, vt ad cautionem & maiorem firmitatem sigilla sua appendant. Verùm Archipræsul, etsi vehementer contristatus, dissimulat tamen, Regem contristare tunc nolens, & cautè quidem de plano non negabat, sed differendum adhuc dicebat. Et si parati essent ad faciendum, dicebat tamen propter negotij magnitudi-

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

A tudinem, decere dilationem vel modicam, cum iuxta Sapientem, absque consilio nihil faciendum graue: & exinde post deliberationem aliquantulam, ipsum & Episcopos super hoc ipsum decentius requirendos. Scriptum tamen dictas consuetudines continens recepit pro medietate quidem, & proinde, vt causam videlicet suam secum haberet. Alteram verò scripti partem suscepit Eboracensis Archipræsul. Rex verò ipse tertiam in Regum Archiuis recondendam accepit scilicet.] & sic ea die dimissio facta est. Hic autem in primis redarguas, quod ait Rogerius in Annalibus Anglicanis, suasionem Alexandri Papæ illa illicita promississe sanctum Thomam Regi. Nam si illud fecit non solum ex consensu, sed suasionem Pontificis: cur tamquam de maximo facinore perpetrato apud eundem Papam de iisdem pœnitentiam fecit, cum ille auctor ipsi illi fuerit delinquendi? sed audiamus de his reliqua.

B Præter Quadripartitam quam diximus de his historiam, accedit ad calcem magis exacta narratio de omnibus, quæ contigerunt à fine eiusmodi conciliabuli execrandi habiti Clarendunæ vsque ad profectioem Alexandri Pontificis ex Gallis: ex quibus nos contexamus recitandam historiam, quæ sic se habet, à pœnitentia sancti Thomæ summentes exordium istis verbis: Eoque recedente à Regis Curia, obiter inter familiares ipsius orta est murmuratio, iis (vt assolet) asserentibus, sic fieri oportere propter temporis angustiam: illis indignantibus, Ecclesiasticæ libertatis auctoritatem ad vnius hominis libitum deperire. inter quos acrius vnus institit, dicens: Publica, inquit, potestas perturbat omnia, in ipsum Christum delirat iniquitas, synagoga satanæ profanat sanctuarium Dei: federunt Principes, conuenerunt in vnum aduersus Christum Dominum. Nemo tutus qui diligit æquitatem: mundo iudice, soli sapiunt & venerantur hodie qui Principi obsequantur ad libitum. Concussit hæc tempestas & columnas Ecclesiæ: dum pastor disparuit, oues dispersæ latrant sub lupo. De cetero quis erit locus innocentie, quis stabit ex aduerso, vel quis triumphabit in proelio, principe deuicto? Hæc quidem is murmurabat, qui crucem ferebat ante dominum Cantuariensem. ceteri obmutuere præ angustia. Et adiecit audaciùs, assumens parabolam in hunc modum: Quid, inquit, virtutis sibi retinuit, qui constantiam perdidit, & famam? Quorsum hæc, fili? (ait dominus Cantuariensis.) Te ipsum, inquit, id respicit, quòd hodie omnino perdidisti & conscientiam & famam, Deo odibili & honestati contrario exemplo in posterum relicto, cum manus tuas Deo sacratas ad execrandas consuetudines obseruandas extenderes, & in confusionem libertatis Ecclesiasticæ cum nefarij satanæ ministris coniuereres.] Fuit planè iste gallus ille, cuius clamore excitatus Petrus fleuit amarè. nam pergit: Ingenit igitur dominus Cantuariensis, & suspirans adiecit: Pœnitent me, inquit, & grauius, & meum exhorrescens excessum, me ipsum iudico indignum de cetero ad eum accedere in sacerdotio, de cuius Ecclesia contraxi tam vile commercium. Silebo itaque sedens in mœnore, donec me visitarit Dominus ex alto, vt per ipsum Dominum & dominum Papam merear absolui. statimque inde destinavit Nuntium ad Sedem Apostolicam.]

Didicerat ista Alexander Papa antea aliorum relationibus, magna que commiseratione commotus, has ad eundem sanctum Thomam litteras dedit, quibus mœrentem est consolatus, atque absoluit à iuramento. litteræ autem sic se habent:

Ad aures nostras fraternitas tua nouerit fuisse perlatum, & quorundam nobis relatione suggestum, quòd occasione cuiusdam excessus, à Missarum proposueris celebratione cessare, & à consecratione Sanguinis & Corporis Domini abstinere. Quod utiq; quàm graue sit, præcipue in tanta persona, & quantum possit exinde scandalum prouenire, sollicita meditatione consideres, & hoc ipsum vigilantia tuæ discretionis attendat. Debet autem diligentia tua prudenter aduertere, quòd plurimum interest, quando ex deliberatione & propria voluntate, & quando ex ignorantia vel necessitate aliqua committuntur. Aliter enim in his quæ spontanea voluntate, & aliter quæ ignorantia (sicut dictum est) vel necessitate cogente fiunt, noscitur procedendum. Et aliter illa, aliter ista tractanda sunt, & viris discretis & prudentibus metienda, velut sacræ Scripturæ testimoniis edocemur. intentio tua operi tuo nomen imponit. Nam sicut & alibi legitur, vsque ad eod voluntarium est peccatum, vt nisi fuerit voluntarium, non sit peccatum. Et omnipotens Dominus non factum agentis attendit, sed considerat potius intentionem, & diiudicat voluntatem. Si igitur aliquid te recolis commisisse, de quo propria te debeat conscientia remordere,

Si 4 quid-

Ecclesi. 32.

VI.

PœNITENTIA S. THOMAE SIBI INDICTA.

VII.

Lib. 1. ep. 26

ALEX. PAP. ABSOLUIT THOMAM A CVLPA.

quidquid sit, sacerdoti, qui discretus & prouidus habeatur, tibi consulimus per pœnitentiam confiteri. Quo facto, & misericors Dominus, qui multò ampliùs ad cor respicit quàm ad actus, tibi consuetæ pietatis suæ miseratione dimittet. Et nos de beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius meritis confidentes, te ab eo quod est commissum absolui- mus, & id ipsum fraternitati tuæ auctoritate Apostolica relaxamus. consulentes utique ac mandantes, vt postea à Missarum celebrationibus propter hoc non debeatis abstinere. Datum Senonis Kalendis Aprilis.] hæc Alexander. porro Ioannes Saresberiensis in epi- stola ad Petrum scriptorem (puto Blesensem) quæ in codice Epistolarum sæpè citato omi- ssa, postea in fine voluminis posita legitur, affirmat, peccatum sancti Thomæ non excusandum, sed ostendendum per pœnitentiam esse purgatum. ait enim: Pollicitationem Clarendunæ, ad quam de consilio Episcoporum impulsus est, purgare non possum, quia non fuerat utique faciendâ, sed offensam confessio diluit, accepta solemniter pœnitentia à summo Pontifice, qui peruersas illas consuetudines, multis audientibus, auctori- tate Apostolica condemnauit.] hæc Ioannes. pergunt verò Acta citata superiùs:

VIII.
COMMOTVS
REX IN
THOMAM,
LEGATIO-
NES MITTIT
AD PAPAM.

Innotuit interim id ipsum Principi, quòd dominus Cantuariensis ab illa compromis- sione vellet resilire, in eo præcipuè, dum palàm restitit, ne scriptum illarum consuetudi- num, sicut conditum fuerat, suo sigillo corroboraret. Et exinde Princeps exasperatus, grauioribus & exquisitis cœpit dominum Cantuariensem vexare exactioibus, ita vt palàm fieret intelligentibus, sanguinem ipsius Archiepiscopi & vitam requiri.] Inter alia autem idem Rex illud egit, vt nuntios mitteret ad Alexandrum Papam, ab eo quæ duo peteret, nempe vt legationem Angliæ credi solitam Archiepiscopo Cantuariensi, conce- deret Eboracensî, & ab eodem Pontifice confirmarentur illa capita consuetudinum apud conciliabulum Clarendunæ promulgata. His acceptis Nuntiis, Alexander summis valla- tus angustiis, cum iam in Apostolicam Sedem conuerti bellum conspiceret, ea qua po- tuit dexteritate ipsum Regem sic delinire laborauit, vt aliquid ei concederet, quod tamen in nullum verteretur præiudicium Cantuariensis Ecclesiæ, de quo has litteras dedit ad ip- sum Cantuariensem Archiepiscopum: ^a

^a Lib. 1. ep. 4.
IX.
ALEX. EPI-
STOL. AD
S. THOMAM
DE PETI-
TIONIBVS
REGIS.
* alijs fu-
rentem

Et si pro animi tui prudentia & fidei sinceritate personam tuam vberiori dulcedine charitatis & flagrantiori desiderio velimus semper diligere, & honori & exaltationi tuæ sicut charissimi fratris nostri ardentiori animo aspirare; nos tamen & te ipsum, qui magna columna es Ecclesiæ, cautiùs conuenit temporum qualitatem attendere, & prouida dis- pensationis moderatione motum Principis delinire. Nouit siquidem industria tua, cui diuina dispensatio magnæ prudentiæ & gratiæ donum indulgit, quoniam ^{*} feruentem dispositionem circa regni sui gubernationem charissimus in Christo filius noster Henricus illustris Rex Anglorum defendat, & eandem velit dispositionem, vt firmior habeatur, & habeat maiore fauorem, auctoritate Romanæ Ecclesiæ roborari. Vnde cum olim per venerabile fratrem Lexouiensem Episcopum, & dilectû filium nostrum Pistauissem Archidiaconû à nobis & fratribus nostris instantiùs postulasset legationem totius Angliæ Eboracensî Archiepiscopo indulgeri, & tam tibi quàm vniuersis Episcopis mādari rogasset, vt antiquas regni sui consuetudines & dignitates conseruaretis: nobis eius petitiones præ- ter suum arbitrium moderantibus, statim post reditum Nuntiorum suorum, vix audito quod à nobis reportauerant, dilectos filios nostros Gaufridum Archidiaconum suum, & magistrum Ioannem ad nostram præsentiam destinauit, & per eos quod priùs petierat, & amariora à nobis instantissimè postulauit. Et vt suo desiderio faciliorem animum præ- beremus, fraternitatis tuæ, & prædicti Episcopi *Eboracensis* ad nos litteras impetrauit. ^E

X.
QVÆ NE-
GET ET
QVÆ CON-
CEDAT
PETENTI
REGI ALEXAND. PAP.

Quod enim de antiquis consuetudinibus & dignitatibus conseruandis priùs mandari rogauerat, nuper, sicut tu & alij obseruare promiseratis, ea cum multa instantia petiit auctori- tate Apostolicæ Sedis sibi & suis posteris confirmari. Sed nos petitionē istam nequa- quam admisiimus. Verum tamen, ne ad nimiam amaritudinem & vehementiorem ani- mi turbationem eum circa nos & te ipsum prouocarem; ne etiam id consideratio- ne tui pararetur quomodolibet impediri: nos tibi & nobis (ne fortè in maiorem ca- lorem iracundiæ aduersus te exardesceret) consultiùs prouidere volentes, & pensantes tempora periculosa, legationis litteras præfato Archiepiscopo concedendas eidem Regi concessimus. Quoniam verò votis Principum condescendendum est, & suæ contem- perandum voluntati prudentiā tuam monemus, cōsulimus, & omnimodis exhortamur, quatenus sicut vir prouidus & discretus necessitatem tēporis metiens, & quæ inde tibi & Eccle-

A Ecclesiæ tuæ possint prouenire peruersa, fidei meditatione attendens: prænominato Re- gi in omnibus & per omnia, salua honestate Ecclesiastici ordinis, deferre satagas, & eius tibi gratiam & amorem incessanter recuperare intendas: ne secus faciendo, eum contra te & nosmetipsos conturbes, & ij, qui non eodem spiritu ambulant, tibi & nobis valeant propter hoc insultare. Nos enim, data nobis opportunitate, de honore, & augmento tuo cum eodem Rege diligenter ac sollicitè conferemus, & circa conseruanda & iura & di- gnitates Ecclesiæ tuæ, necessariam diligentiam adhibebimus & cautelam, quam conue- nit adhibere. Datum Senonis, iij. Nonas Martij.

Vidisti, Lector, Alexandrum Pontificem in angustiis constitutum, vel alienandi à se animus Regis, vel contra Ecclesiasticam libertatem petenti & extorquere conanti quod peteret, indulgenti ex duobus sibi inuicem obtrudentibus quæ petierat ipse Rex, alterum ^B concessit, nempe legationem Archiepiscopo Eboracensî; negauit verò penitus alterum, nempe confirmationem consuetudinum, quas audisti. Immo ne quodlibet afferret præ- iudicium eiusmodi concessa Eboracensî legatio aduersus ipsum Thomam, posterioribus litteris eam ita arctandam putauit, vt sic ei concessa sciretur legatio in Angliā, vt tamen nullum ius sibi concessum sciret in personam vel dioccesim Cantuariensis Ecclesiæ. extraxit eius restrictionis litteræ Alexandri, quas breuitatis causa hîc describere prætermis- timus, satis esse putantes, si ^a notatas numeris eas relinquimus hîc in margine. Constat insuper illud ex ^b iisdem litteris Alexandri, sic concessisse legationem Eboracensî in An- gliā, vt tamen minimè exemptos esse Episcopos voluerit ab obedientia quam deberent Archiepiscopo Cantuariensi, cui ipso iure essent subiecti. Quod magis Regem ad indi- gnationem excitauit, vt qui deponendi causa Thomam, legationem Apostolicam pro Eboracensî petierat.

xi.

^a Lib. 1. ep. 5.
^b Lib. 1. ep. 39
^c 40.

^C Propensior enim erat erga sanctum Thomam Alexander Papa, qui, tantum abest vt in gratiam Regis aliquid in eum concederet, vt sollicitiùs pro eius salute & ipsius Ecclesiæ indemnitate vigilaret, atq; pro eo in monasteriis Galliarum præcipuis preces ad Deum in- diceret. testatur id nuntius ab ipso S. Thoma ad eum missus, in cuius litterarum fine hæc digna memoria recensentur: ^c Nouissimè nobis petitionem illam facientibus, vt scilicet ipse vos ad se venire præciperet, & super hoc vobis litteras dirigeret: cum dolore & multa animi afflictione visus est respondisse: Absit, inquit, priùs finiantur dies nostri, quàm nos videamus eum sic exire, & Ecclesiā suam sic desolatam relinquere.] & paulò post: Apud Claramuallem, Cistercium, Pontiniacum, intercessione domini Papæ oratur affi- duè pro vobis, & pro Ecclesiā vobis à Deo commissa.] Fouebat interim, & litteris suis ^D Alexander Pontifex Thomam consolabatur, & pressum angustiis erigebat. extant ipsæ plures litteræ tanto Pontifice dignæ, ex quibus has accipe breuiore ^d:

xii.
LABORAT
PRO S. THO-
MA ALEX.
PAPA.

^d Lib. 1. ep. 23

Quoniam dies mali sunt, & multa sunt pro qualitate temporis toleranda, discretio- nem tuam rogamus, monemus, consulimus, & suademus, vt in omnibus tuis & Ecclesiæ agendis, te cautum, prouidum, & circum spectum exhibeas, & nihil properè vel præcipi- tanter, sed maturè & grauitè facias, ad gratiam & beneuolentiam illustris Regis Anglo- rum recuperandam, quantum salua libertate Ecclesiæ & honestate officij tui fieri poterit, & enitaris modis omnibus & labores, vt vsque ad proximum Pascha eundem Regem sustineas, ita quòd nihil in eum, vel terram ipsius vsque ad præscriptum *tempus* studeas exercere. Tunc enim Dominus dabit tempora meliora, & tam tu quàm nos tutiùs pote- rimus in facto ipso procedere.] hæc ad Thomam Alexander, qui, vt diximus, & alias eo- dem argumento ad eundem scripsisse reperitur. Porro quòd ad Pascha futurum melio- ra tempora ad eundem polliceatur Pontifex: planè propheticò spiritu ipsum prænouisse oportuit obitum Antipapæ, qui eo tempore contigit, vt inferiùs dicturi sumus.

xiii.
QVOMODO
AGENDVM
CVM REGE.

Qui autem sic parcendum furenti Regi Alexander S. Thomam admonuit, ipsum Re- gem suis litteris admonere, opportunè & importunè, arguens, increpans, obsecrans, mini- mè prætermisit, vt ex his ipsis litteris, Lector, intelliges, diebus hæc conscriptis ^e:

xiiii.

^e Lib. 1. ep. 42
ALEXAND.
PAPAE SVIS
LITTERIS
MONET RE-
GEM.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Henrico illustri Anglorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.
Etiā circa nos & matrem tuam Ecclesiā sacrosanctam filialis in te deuotio aliquate- nus videatur tepuisse: paternum tamen affectum circa te, vel regnum tuæ gubernationi commissum, nullo tempore deseruimus. Tua ergo serenitas, quòd amici verbera potiora, quàm inimici oscula existant, diligenter aduertens, consideret studiosiùs & attēdat, quòd sicut

ficut Clerici à viris sæcularibus vita & habitu distinguuntur; ita & iudicia Clericorum à laicorum iudiciis diuersa potius comprobantur. Quare si eo ordine, quem nõ decet perueritas, & quæ Iesu Christi sunt, tuæ potestati vsurpans, nouas leges ad Ecclesiarum oppressionem & Christi pauperum pro tuo beneplacito condas, consuetudines etiam, quas auitas vocas, inducas: tu ipse procul dubio in extremo examine, quod effugere non poteris, modo confirmili iudicaberis, & eadem mensura, qua mensus fueris, remetietur tibi. Verùm ne commonitiones nostræ auribus excellentiæ tuæ rædiosæ vel asperæ videantur: scriptum ^a recollige, quodd filium, quem pater diligit, corripit, pro certo cognoscens, quodd quantò personam tuam ardentiori charitate in Domino diligimus, & sincerissimæ tuæ deuotionis insignia nobis & Ecclesiæ Dei multipliciter & magnificè olim exhibita ad memoriam sæpiùs & studiosius reuocamus; tantò hæc cognitioni tuæ, spiritualem tibi & æternam salutem votiuus cordis affectibus exoptantes, libentiùs intimamus.

XV. Si enim te in aliquo Iudicium futurum deterret, aut præmiorum in æterna requie corona delectat: veritatem, quæ Deus est, & iustitiam colere, ius suum vnicuique tribuere, negotia Ecclesiastica, & præsertim criminalia, quæ de læsione fidei, vel iuramenti emergunt, causas super rebus & possessionibus Ecclesiarum personis Ecclesiasticis tractanda relinquere, regnum & sacerdotium non confundere, non adeò serenitatem tuam deceret, quàm etiam expediret. Si autem vniuersa, quæ in vsus tuos per huiusmodi angarias de bonis Ecclesiasticis conuertuntur, in refectionem pauperum, vel aliis pietatis operibus expenderes: obsequium non magis Deo gratum efficeres, quàm si altari quolibet discooperto, aliud cooperires, aut si Petrum crucifigeres, vt Paulum à mortis periculo liberares. Recolere siquidem debes, & præ oculis ad huius rei exemplum habere, qualiter Rex Saul, quia deuictò Amalech, prædam contra diuinum præceptum reseruare volebat, cum se ad excusationem sui, hæc ad sacrificandum reseruare proponeret, à Domino fuerit reprobatus, & alius, eo viuo, in honorem & dignitatem regiam subrogatus. Quem vti que peccata populi Regem effecerant, eum à gubernatione regni propria commissa destituerunt. Quomodo etiam Rex Ozias, dum thurificare voluit, & sacerdotis sibi officium vsurpare, lepra, digna Dei vltione, percussus fuisset: tuæ saluti congruit ad animum reuocare.

XVI. Si verò successus tuos viribus & potestati tuæ, & non Deo adscribas, intentionem quoque & animum tuum ab Ecclesiasticorum virorum & Ecclesiarum oppressione non retrahas: ille procul dubio, qui aliis te præfecit, & magnum in orbe Principem ad Fidelium suorum gubernationem, non ad depressionem constituit, talenta tibi commissa graui à te cum vsura requirit. Et sicut de ^d Roboam filio Salomonis legitur, qui pro delicto patris est à regno eiectus: commissum paternum in heredes transfundet. Tu ergo prauis cuiuslibet suggestionibus non acquiescas, nec iis qui semper mala susurrant, aurem inclines, sed quæ tuam salutem expediant, diligenter audias, & ita ad honorem Dei & Ecclesiæ suæ tranquillitatem & pacem, ad quod solum modò es regni gubernationem adeptus, idem regere, & secundum quod Dominus tibi administrauerit, studeas vtiliter gubernare, vt ille, per quem Reges regnant, & cui seruire, regnare est, tibi & heredibus tuis regnum temporale conferuet, & post illud tribuat sine fine mansurum.] hæc Alexander ad Regem Henricum, quæ etiam describuntur à Rogerio in Annalibus.

XVII. Quæ autem inter hæc passus sit ipse Thomas, antequam fuga se conferret in Gallias, sunt ex iisdem citatis superiùs Auctori bus describenda. sic enim se habent: Innotuit interim id ipsum Principi, quodd dominus Cantuariensis ab illa compromissione veller resistere, in eo præcipue, dum palàm restitit, ne scriptum illarum consuetudinum, sicut conditum fuerat, suo sigillo roboraretur. Exinde Princeps exasperatus, grauioribus & exquisitis cœpit dominum Cantuariensẽ vexare exactionibus; ita vt palàm fieret intelligètibus, sanguinem eius Archiepiscopi, & vitam requiri. Id igitur Thomas pertimescens, fugam consuluit, & veniens ad monasterium suum ^a Aliuteriam nomine, ceteris dormientibus, secretò se surripuit, duobus tantum comitatus: inuentoquẽ nauigio, mari se commisit; à vento verò contrario diu fatigatus, vix est diluculo cum vita ad terram reuersus. Deniq; comperta eius discessio familiares & famulos singulos dispersit. Ceteris tamen vnus audacior veniens Cantuariam, in cameram ipsius Archiepiscopi sequèti nocte se recepit; postquẽ cœnam cœpit sollicitè contristari de casu & angustia domini sui. Prima itaque parte noctis percursa, volens quiescere: Vade (inquit puero) & claude vltierus ostium aulæ,

* Al. Manerium
FV G A M
TENTANS
THOMAS
REPELLI-
TVR.

A ostium aulæ, vt securiùs dormiamus. Veniens autem illuc accenso lumine, aperto ostio vidit dominum Cantuariensem in angulo sedere, & solum. Quo viso, territus aufugit, putans se phantasma vidisse, & suggestit domino, & Clericus ille nullatenus voluit fidem adhibere, donec an verum esset, ipse probaret. Et veniens, sicut dictum est, inuenit. Conuocatis dominus Cantuariensis ad se quibusdã fratribus Cantuariensis Ecclesiæ, exposuit eis quid sibi acciderit, & quia nondum fuit voluntas Dei vt recederet. recreatus ergo breuiori cœna, quieuit. Manè autem factò venerunt ministrales Regis, vt Archiepiscopi fugientis confiscarent omnia. sed audita & visa eius præsentia, confusi siluerunt.

Proinde aggrauat Rex manum suam in dominum Cantuariensem, eum citari faciens peremptoriè, vt die statuto Regi respondeat de his quæ sibi fuerint obiecta: Adueniente termino, veniunt & vocati. Facta quoque coitione apud Northantonam, dominus noster trahitur in causam. Seorsum ita in conclaui sedentibus domino Cantuariensi cum suis Episcopis, ex edicto Regis seris obiectis; ne pateret exitus: propositum est ex parte Regis aduersus dominum Cantuariensem, quodd cum Cancellarius esset, & haberet vacantes Episcopatus & Abbatias, & multos redditus per annos plurimos in manu sua, nullam super his reddiderit rationem, quam modò ipse Rex requireret exhiberi. Super his, inquit Cantuariensis, prudentiores volumus consulere, & de consulto respondere.

Dum igitur medium silentium tenuerunt ad inuicem: domino Cantuariensi id requirente, Gilebertus Londoniensis Episcopus, Decanus vti que Cantuariensis Ecclesiæ, & idcirco in consilio post Archiepiscopum primus: Si pater, inquit, recolis, vnde te dominus Rex sustulerit, quid tibi contulerit, considerata temporum malitia, quantam ruinam Catholicæ Ecclesiæ & nobis paraueris, si in his Regi resistere volueris; non solum Archiepiscopatu Cantuariensi, sed in decuplo, si tanti fuerit, cedere deberes. Et forsitan si hanc in te viderit humilitatem, te Rex in vniuersum restituet. Satis, inquit Cantuariensis, innotuit, quid consulto responderis.

Deinde Henricus V Vintoniensis Episcopus subintulit: Hæc forma consilij Catholicæ Ecclesiæ penitus perniciofa nos omnes obligat & confundit: quia si Archiepiscopus noster & totius Angliæ Primas nobis id relinqueret exemplum, vt ad nutum & comminationem Principis auctoritati & curæ animarum sibi commissæ quisque Episcopus debeat cedere, quis erit de cetero status Ecclesiæ, nisi vt nulla agantur de iure, & omnia confundantur pro libitu, & sic erit sacerdos sicut & populus.

Hilarius post hæc Cicestrensis Episcopus, & ipse gloriosus in verbis, subiunxit: Nisi, inquit, temporis instantia & Catholicæ Ecclesiæ perturbatio aliud exigeret, standum vti que esset vestræ sententiæ. Verùm vbi nutat canonum auctoritas, plurimum subtrahendum seueritati, vt in eo proficiat dispensatio, quod possit destruere seuera correctio. Censeo igitur cedendum regiæ voluntati, sed ad tempus, ne præproperè procedamus id statuere, vnde sequatur durior retractio nec sine rubore.

Episcopus deinde Lincolnensis, simplex quidem homo & minùs discretus: Patet, inquit, vitam hominis istius & sanguinem quæri: & necessarium alterum eorum erit, aut Archiepiscopatu, aut vitæ cedendum. Quis sibi fructus de Archiepiscopatu proueniet, si proinde vitæ cesserit: nec id video.

Exoniensis autem Episcopus Bartholomæus: Palàm est, ait, quodd dies mali sunt, & si possemus sub dissimulationis vmbra huius tempestatis impetum transilire illæsi, id præcipue procurandum, nec ad id de facili perueniendum, nisi subtrahatur plurimum seueritati. Temporis instantia id requirit, maximè cum non sit generalis sed particularis hæc persecutio. Satius est igitur vnum caput in parte periclitari, quàm totam Anglicanam Ecclesiam in euitabili discrimini exponere.

VVigorniensis Episcopus Rogerius requisitus & ipse quid inde sentiret, ita temperauit responsum, vt etiam negando palàm faceret, quid animi haberet. Nullum, ait, in hac parte dabo consilium: quia si dixerò, à Deo susceptam animarum curam ad regiam comminationem & voluntatem oportere relinquere, contra conscientiam meam, & capitis mei condemnationem loqueretur os meum. si censeam Regi resistendum: ecce qui sui sunt, audiunt, per quos id ipsum innotescet Regi: statimque eiiciat extra synagogam, & erit fors mea de cetero cum publicis hostibus & condemnatis. Idcirco nec hoc dico, nec illud consulo.

His ita gestis, sederunt aliquamdiu sub silentio, nec erat qui ampliùs his adiceret. &

XVIII.
CONCIL.
APVD NOR-
HANTONAM.

XIX.
EPISCOP.
SENTEN-
TIA.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.
PRIMA
ACTIO
CONCIL.

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

arte quaesita, ut pateret eis exitus (inclusi enim erant) Volo, inquit dominus Cantuariensis, loqui cum duobus Comitibus, qui cum Rege sunt, quos & nominavit. Vocati illi, aperto ostio introierunt properanter, cupientes aliquid audire, quod regiam satiare voluntatem. Astantibus iis, ait dominus Cantuariensis: Super his, de quibus nos dominus Rex conuenit, consulimus. Et quia non habemus ad praesens eos, quibus res ipsa magis innotuit: ideo usque, in crastinum petimus inducias, tunc responsuri, sicut Dominus nobis inspirauerit. Ad haec Regi referenda missi sunt Londoniensis & Rossensis Episcopi. Londoniensis autem sub vulpe latens iniunctum sibi peruertit negotium, dicens Regi, dominum Cantuariensem apud eum postulare inducias ad praeparanda instrumenta, statuto die rationem redditurus super obiectis: ut sic magis obligaretur dominus Cantuariensis ad executionem regiae voluntatis. Directi sunt igitur Comites ad Archiepiscopum, postulatatas inducias ex parte Regis differentes, si tamen ratum haberet, quod ex parte sua per Episcopos Regi fuerat suggestum. Quo audito, Cantuariensis ait, se id in mandatis non dedisse, nec id quod Regi suggestum est, se ratum habere, sed die sequenti se, Deo auctore, venturum, & sicut datum fuerit desuper, responsurum. Erubuit ergo Gilebertus Londoniensis, dum videret se incidisse in laqueum, quem contexit ad patrem suum decipiendum.

XXVI.
LOCO MILITVM PAVPERES COMMITANTVR S. THOMAE.

Soluta itaque consilio, ea die discesserunt ab inuicem. Multitudo vero militum & aliorum, qui cum domino Cantuariensi illuc conuenerant, regio metu perterriti, secessit in partem, & amplius cum eo non stetit. Quo sanctus Thomas comperto, iussit circuire sepes & vicos, & ad se vocari pauperes, claudos, ac debiles, dicens, per talem malitiam celeriore posse prouenire victoriam, quam per eos qui tempore tentationis turpiter recesserunt. Impleta est domus eius discumbentium pauperum, & peracta dies illa in domino cum laetitia, nulla mentione palam habita posthinc perturbationis.

XXVII.

Sequenti die, summo diluculo percussus est dominus noster passione iliaca, nam & ea multoties vexabatur eatenus, ut non potuerit se de lecto erigere. Vnde longiore mora interposita, ut crederetur ab inuidis, ad Curiam Regis nolle descendere: missi sunt, qui eum citarent acrius ad respondendum. Qui, Dum, inquit, quieuerit ista passio, crastino die, Deo auctore, apparebo. Transeunte vero die illa, & nocturnis vigiliis cum summa deuotione demum peractis, mane consurgens ad Missarum solemniam, sacris pro more indutus vestibus, & per beati martyris Stephani merita diuinum sibi inuocans auxilium, initium Missae iussit inchoari: Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur: totumque officium cum ad id pertinentibus compleuit deuotius, ministrantibus Regis, qui ibi aderant, id tacite considerantibus, quibus visum est, id ipsum aliquid portendere. Expleto itaque ministerio, amoto ab humeris pallio cum insula, ceteris indutus vestibus sacris, cappa Clericali superiniecta. In Quadripartita autem historia asseritur, consilio cuiusdam sancti viri monachi a sancto Thoma celebratam tunc fuisse Missam S. Stephani protomartyris, non autem, ut tunc eius esset natalitius dies; sed & praeter morem eam celebrasse cum pallio. Et quod clam secum detulit more maiorum Eucharistiam, palam vero gestandam sumpserit crucem. ita se Sanctus ad martyrium parans, quod ea se die obiturum putabat. pergunt vero citata superius Acta:

XXVIII.
POSTERIOR ACTIO CONCILII.

Intratus cameram Regis, ubi Rex praestolabatur, ad ostium ipsum crucem baiular propria manu, sequentibus Episcopis, id aliter quam decuit, interpretantibus. Occurrit Robertus Herefordensis Episcopus: Pater, inquiens, sustine, & ego vice Capellani crucem deferam ante praesentiam vestram. sic enim concedet. Iustus est, ait Cantuariensis, me ipsam deferre, sub cuius protectione tutus maneo: & eius viso vexillo, non est dubitandum, sub quo Principe milito. Londoniensis ad haec: Si viderit Rex te armatum intrare, gladium suum fortiorem exeret in caput tuum, & tunc videbis quid proderunt arma tua tibi. Haec, inquit Cantuariensis, Deo committimus. Et Londoniensis: Stultus hactenus fuisti, & ab hac stultitia (ut video) de cetero non recedes. & processum est. Audiens autem Rex Episcopum armatum venire, obliuio vel deposito illo gladio, quem dixerat Londoniensis, citius secedit in conclauiam vltiorem, sedente hac seorsum Cantuariensi solo cum suis, & paucis Episcopis ex aduerso & loco & animo adunatis. Denique, vocati sunt Episcopi ad Regis Consilium, Cantuariensi subiugulo relicto. Protrahitur tempus, dum quaeritur innocentis damnatio. Cantuariensis firma facie induit constantiam. Exiens Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, ait Clericis suis, quos ibi inuenit (erant enim ibi magister Robertus, Grandis cognomine, & Osbernus a Rondel) Recedamus hinc. Non

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

A Non oportet nos videre, quae hic habent fieri cito de Cantuariensi. Magister Robertus ad haec, Non, inquit, hinc recedam donec video quid Dei voluntas super his iudicauerit. Si pro Deo & eius iustitia dimicauerit usque ad sanguinem, pulchrius & melius vitam finire non poterit. Recedente itaque Eboracensi Archiepiscopo a camera Regis, veniens Bartholomaeus Exoniensis Episcopus, procidens ad pedes domini Cantuariensis, ait: Pater mi miserere tui: miserere & nostri. omnes enim hodie perimus odio capitis tui. Exijt namque edictum a Rege, ut qui amplius cum Cantuariensi staret, publicus hostis iudicaretur, in capite puniendus. Dicitur etiam, quod Iocelinus Saresberienensis Episcopus, & V. Villelmus Noruicensis Episcopus quia adhuc resisterant, traherentur statim ad supplicium, in membris mutilandi, qui & ipsi pro salute sua Cantuariensem rogabant.

Inspiciens igitur Cantuariensis in Exoniensem Episcopum: Fuge hinc, ait, quia non sapis Beatae quae Dei sunt. Exierunt denique a Consilio omnes simul Episcopi cum tumultu ad Cantuariensem, quorum vnus eloquens Hilarius Cicestrensis Episcopus prorumpens in vocem: Aliquando, ait, noster fuisti Archiepiscopus, & tenebamur tibi obedire, sed quia domino Regi fidelitatem iurasti, hoc est, vitam, membra, & terrenam dignitatem sibi per te fore saluam, & consuetudines, quas ipse repetit, conseruandas, & tu eas niteris destruere, praecepit cum spectent ad terrenam suam dignitatem & honorem: idcirco te reum perurij dicimus, & petiuro Archiepiscopo de cetero non habemus obedire. Nos itaque & nostra sub domini Papae protectione ponentes, te ad eius praesentiam appellamus super his te responsurum, & diem statuit. Audio, inquit Cantuariensis.

Subtrahentes se Episcopi, seorsum sedere ex aduerso diutius in summo silentio. Tandem a Rege processerunt Comites & Barones, & plurima turba ad dominum Cantuariensem: Quorum primus Robertus Leicestrensis ait: Mandat tibi Rex, ut venias redditurus rationem super obiectis, sicut heri promisisti facturum, alioquin audi iudicium tuum. Iudicium, inquit Cantuariensis, immo, fili Comes, & tu prius audi. Non te lateret, fili, quam familiaris, & quam fidelis secundum statum huius mundi domino Regi fuerim. Eius rei gratia placuit ei, ut promoueret in Archiepiscopum Ecclesiam Cantuariensem, Deus scit, me id non volente. Nota enim mihi fuit infirmitas mea: & magis pro suo quam pro Dei amore acquieui. id fatis hodie palam est, dum Deus & se mihi subtrahit & Regem. Verum tamen in mea promotione, dum electio fieret, praesente Henrico Rege filio & herede, cui & hoc ipsum mandatum fuit, quaesitum est, qualem me redderent Cantuariensi Ecclesiae: & responsum est, liberum & absolutum ab omni nexu curiali. Si igitur liber & absolutus, super his a quibus sum liberatus, nec teneor, nec volo de cetero respondere. Et hoc aliter se habere, inquit Comes, quam Londoniensis Regi suggesterat. Adiecit Cantuariensis: Ad haec, fili Comes, id attende, quando dignior est anima quam corpus, tanto magis Deo & mihi teneris obedire, quam terreno Regi. Nec lex, nec ratio permittit, ut filij patrem iudicent, vel condemnent. Vnde Regis, tuum, & aliorum declino iudicium, sub Deo solo a domino Papa iudicandus, cuius coram omnibus vobis praesentiam appello, Ecclesia Cantuariensi, ordine & dignitate mea, cum ad eam pertinentibus sub Dei & sua protectione positus. Nihilominus vos fratres & Coepiscopi mei, quia magis homini quam Deo obeditis: ad Domini Papae audientiam & iudicium voco, & sic Catholicae Ecclesiae & Apostolicae Sedis auctoritate munitus hinc recedo.

Abeuntem illum sequuntur curiales & inuidi, contumeliosi & iniuriosi Traditorem illum acclamantes. Ei autem venienti ad vltiorem portam, clausa est ianua, nec potuit exire, nullo ibi inuento custode. Et dum res ageretur in metu & dubio: nutu Dei contingit, clauis plurimas in fasciculo a muro pendere, quas arripiens quidam familiaris domini Cantuariensis, vnam post alteram pertentaui, donec aperiret ianuam. Exeuntibus illis occurrit multitudo morbo regio laborantium, pauperum & infirmorum, acclamantium & dicentium: Benedictus Dominus, qui eripuit & saluum fecit seruum suum a facie inimicorum suorum. credebatur enim iam fuisse extinctus. Praecedente igitur & subsequente turba languidorum, cum Clero & populo in gaudio & laetitia perducitur ad hospitium. Videns autem exultationem plebis, dixit sequentibus se: Quam gloriosa nos processio conducit a facie tribulantis! Sinite pauperes Christi & nostrae tribulationis particeps omnes intrare nobiscum, ut epulemur in Domino ad inuicem. & impleta sunt domus & atria circumquaque discumbentium.] additur ex Quadripartita, tunc contigisse legi in mensa ex historia Tripartita persecutionem Liberij, cum restitit videlicet Constantio

Annal. Eccl. Tom. 12.

T t

Impe-

XXXIX.
CONDEMNATVR A SVIS S. THOMAS.

XXX.
AGIT CAVSAM SVAM S. THOMAS.

S. THOMAS TRIVMPHAT ET EPVLATVR CVM PAUPERIBVS.

Imperatori haeretico, à quo & est passus exilium: & ex lectione Euangelij itidem legi soliti A illud Euangelista: Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.] quæ audita à sancto Thoma, tamquam ipsi annuntiata, ab eodem quàm citius sunt adimpleta, cum Deo iuuante in Belgium transfretauit, & apud monasterium sancti Bertini permansit. Quæ autem contigerint in via, & alia plura ad eam spectantia, in eadem historia pluribus enarratur. Qui enim appellauerat Romanum Pontificem S. Thomas, utique ad ipsum se se experturus conferre debuit. sed aduersarij profecionem istam, fugam fuisse proclamauerunt, & tamquam in fugitiuum quæ non iactarunt conuicia?

XXXII. De his enim scribenda fuit à Ioanne Saresberienfi ad Petrum scriptorem in epistola citata superius, quæ de fuga sancti Thomæ ornatissimam texuit Apologiam, quam breuitatis causa omittimus, cum etsi plurima sint quæ excusent, exempla Christi, Apostolorum, Prophetarum, atque Sanctorum omnium: illud satis, quòd litteris Papæ prosequi appellationem interpositam iussus esset, quem morantem in Gallia, antequam inde recederet, conuenire deberet. Quod non fuit relinquere, sed laborare, ut periclitantem in tuto collocaret Ecclesiam. hinc ipse Ioannes: Hoc autem non fuit Ecclesiam exponere, sed liberationi eius operam dare, nisi forte & ille tibi nauem relinquere videatur, qui ut eam ad portum pertrahat, scapham ingreditur.] hæc & alia pleraque pro Thoma defensor eius Ioannes à Saresberia. At quid eius audita migratione Rex Angliæ, audi:

Cod. Vat. lib. 1. ep. 23.

XXXIII. Nosti, quàm malè Thomas Cantuariensis Archiepiscopus operatus sit aduersum me & regnum meum, & quàm malè receperit. Et idè mando tibi, quòd Clerici tui, qui circa ipsum fuerunt post fugam suam, & alij Clerici, qui detraxerunt honori meo & honori regni, non percipiant aliquid de redditibus illis quos habuerunt in Episcopatu tuo; nisi per me, nec habeant aliquid auxilium vel consilium à te.] aliud adhuc edictum promulgauit, ut redditus Archiepiscopatus Cantuariensis in manus regias deferrentur, Sanciuir & alia ab amico litteris significata eidem sancto Thomæ istis verbis:

XXXIV. LEGES LA-TAE POST FUGAM S. THOMAE

Sciatis hunc esse tenorem mandatorum, quæ Henricus Rex in Angliam misit, scilicet, ut omnis portus cautissimè custodiatur, ne litteræ interdictionis vllatenus illuc deferantur. Et si aliquis regularis illas attulerit, pedibus truncetur: si Clericus, oculos & genitalia amittat: si laicus, suspendatur: si leprosus, comburatur. Et si quis Episcopus eius interdictum metuens, recedere voluerit, nihil secum deferat præter baculum. Vult etiam, ut omnes scholares repatriare cogantur, aut beneficijs suis priuentur; & qui remanserint, sine spe remeandi remanebunt. Et Presbyteri, qui cantare noluerint, genitalia amittant, omnesque rebelles beneficijs priuentur.] Thomas interea vbi ostracismum passus est, ad Alexandrum Papam has litteras dedit, quas recitat Rogerius in Annalibus Anglorum verbis istis sub anno sequenti, sed pertinent ad præsentem:

XXXV. S. THOMAE AD ALEX. DE APPELLATIONE.

Ad audientiam tuam, Pater sanctissime, confugio, ut qui Ecclesiæ libertatem tanto tui discrimine redemisti, eam vel solam, vel maximam meæ persecutionis causam attendas, qui exemplo tuo vsus sum. Dolui enim statum Ecclesiæ labefactari paululum, & iura eius in auaritiam Principum dissipari, & occurrendum credidi morbo venienti. Et quòd plus illi domino meo, cui post Deum cetera debeo, me sciebam obligatum, eò tutius iniquis eius instigationibus arbitrabar resistendum: donec obtinuerunt illi, & serenitatem illius offuscauerunt mihi. Exinde, ut moris est, apud Principes criminationes & calumnias iniecerunt in occasionem persecutionis meæ. Et ego eijci malui quàm succumbere. Accessit enim his malis, quòd vocatus fui coram Rege tamquam laicus satisfacere. Et vnde mihi resistendi suffragia speraueram, inde deceptus sum. Animaduerti enim dominos & confratres nostros Episcopos istos pro aulicorum arbitrio in me paratos animaduertere. Ita cunctis incurstantibus ferè suffocatus, ad tuæ pietatis audientiam, quæ nec in extremis agentes negligit, respiravi. Sub qua demonstraturus assisto, me nec ibi fuisse iudicandum, nec ab illis. Nam quid aliud hoc esset, Patres mei, quàm vestra iura vobis subtrahere? quid aliud quàm spiritualia temporalibus submittere? Semel natum hoc exemplum esset ad multa, eoquæ credidi firmius esse resistendum, quòd procliuior via nocendi nasceretur, si prius debilitatem agnoscerent.

XXXVI. At, inquit, reddenda erant Cæsari quæ Cæsaris sunt. Sed si in pluribus obtemperandum

A randum sit Regi, in illis tamen obtemperandum non est, quibus efficitur, ne sit Rex. non essent illa Cæsaris, sed tyranni, in quibus etsi non pro me, pro se ipsis ei resisterent. Nam si illi extremum iudicium reseruatur, qui potens est iudicare corpus & animam: numquid extrema erit inter homines summa, qui iudicat secundum se ipsum? Si iustam fouerunt partem, quid me impetebant? Quid me arguunt, si ad eum appellauit, apud quem ius vitari, vel non licet, vel non expedit: aut iniuste me causabantur, aut de iustitia vestra diffidebant. Dupliciter namque confundebam, si coram sanctitate vestra conuincerer. Numquid eorum persecutionem merui, pro quibus tantis occurribus me opposueram, & obrinuissem, si voluissent illi sed malè caput agit, si iam membris destituitur. Quid enim si oculi contra caput linguam assumant? Si bene præuidissent, in se perniciem machinabantur, & eorum vsi sunt principales auxilio in eorum seruitutem.

B Quòd hæc tanti odij causa fiant, ut pro me extinguendo se ipsos extinguerent, ita temporalibus spiritualia negligunt, deficiunt in vtriusque. Quid, quòd etiam me reclamante, & ad audientiam vestram appellante, patrem suum iudicio damnare ausi sunt? Quin etiam si in vniuersam Ecclesiam cum offenso nobis Principe conspirationem fecerunt, & te, Pater sanctissime, suspicio ista potuit attingere. At, inquit, Regi tenebantur ex debito Domini, sed illi corporaliter, spiritualiter mihi. cui potius teneri potuerunt quàm sibi ipsis? Nonne potius corporalium damnum, quàm spiritualium? At rursus inquit, hoc tempore Principem non fuisse prouocandum. Quàm subtiliter in seruitutem suam argumentantur. immò ipsi prouocant, qui excessibus suis alas præbent ad suffragium. quicquid enim, nisi acquiescissent illi. Et quo tempore magis constantia exigitur quàm inter persecutores? Nonne familiares eius persecutionibus comprobantur? Si semper succumbant, qualiter obtinebant? necesse est aliquando resistant. Condescende ergo, Pater sanctissime, in fugam meam & persecutionem; & me aliquando magnum fuisse reminiscere, tempore tuo, & propter te iniurijs laceffitum. Vere rigore tuo, coërce illos, quorum instinctu non vigore men huius persecutionis obrepit. Nec domino Regi horum aliquid imputetur, qui huius machinationis potius est minister, quàm repertor.] hucusque apud Rogerium. Alexander verò Papa ista audiens, primùm omnium non teneri sanctum Thomam damnatione sua in conciliabulo facta ita declarat:

CAESARI NON TYRANNO PAVIT CHRISTVS.

XXXVII. QUOTVPLI-CITER IN S. THOMAM PECCASSENT SVI EPISCOPI.

Alexander Papa Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo. Quòd minor maiorem iudicare non possit, & eum præsertim, cui iure noscitur prælatio nis subesse, & obedientiæ vinculo tenetur astrictus, tam diuinæ quàm humanæ leges demonstrant, & præcipuè sanctorum Patrum statutis id manifestius declaratur. Hæc siquidem nos, quorum interest errata corrigere, & ea quæ incorrecta perniciosum posteris exemplum relinquerent, emendare, sollicita consideratione pensantes, & quòd ex delicto personæ non debet Ecclesia iacturam aliquam vel incommodum sustinere: sententiam ab Episcopis & Baronibus Angliæ, quoniã ad primam Regis citationem tui copiam non fecisti, aduersum te præsumptuosè prolatam, in qua tibi iam dicti Episcopi & Barones omnia mobilia tam contra iuris formam, quàm contra Ecclesiasticam consuetudinem abiudicauerunt, præsertim cum nulla mobilia præterquam de bonis Ecclesiæ tuæ habueris: irritam penitus esse censimus, & eam Apostolica auctoritate cassamus: statuentes, ut nullas in posterum vires obtineat, aut tibi, vel successoribus tuis, seu Ecclesiæ tuæ gubernationi commissæ aliquod in posterum præiudicium valeat, vel læsionem afferre.] hæc Alexander Papa, qui & alijs datis litteris restituenda mandauit quæ sublata fuissent ipsi Archiepiscopo.]

Cod. Vat. lib. 1. ep. 49.

XXXVIII. ALEXAND. PAPA ABROGAT QVAE SVNT FACTA CONTRA S. THOMAM.

E po siue alijs occasione ipsius Thomæ. Dum autem res in Anglia aded fluctuarent, atque in dies magis magisque in deterius declinarent: respexit vindex Deus in mentem magnam, in superbissimum Antipapam Octavianum, eo potissimum tempore, cum reuersurus in Urbem, triumphantis instar è Gallia cisalpina descendisset in Tusciam, atque ad Lucensem ciuitatem peruenisset. De quo ista leguntur in sæpè citatis Alexandri Pontificis Vitæ Actis: Alexander Papa Senonis vsque ad Pascha secundi anni moram diurnam faciens, vniuersalis Ecclesiæ negotia inibi pro sui debito officij pertractauit. Eodem tempore infelicis memoriæ Octavianus hæresiarcha infirmatus est apud Lucam ciuitatem circa festum Paschale, & impoenitens & excommunicatus de hoc mundo migravit ad inferos: licet à quibusdam dictum fuerit, quòd Sacerdotem Catholicum vocauerit, qui prohibitus à schismaticis ad eum intrare non potuit. Cuius detestandum obitum Ioannes Tusculanus Episcopus supradictus, vnus

XXXIX. OBIVS ANTI PAPA E OCTAVIANI.

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

* non diu ex consocijs suis iam diu praeuenerat, & apud Cluniacum pessimam mortem incurrerat. A Tunc de quatuor falsis fratibus, qui ab Ecclesiae unitate in animarum suarum perniciem recesserant, remanserunt non nisi tantummodò duo fumigantia membra. Ioannes videlicet de sancto Martino, & Guido Cremonensis, qui se lectu & mœrore nimio affligebant: & quidem non modicum trepidantes, ubi non erat timor, dicebāt ad inuicem: Si elegerimus ad Alexandrum conuerti, fortè non recipiet nos absque intolerabili opprobrio & confusione perpetua. Quòd si receperit nos, postmodum faciet de nobis illud idem, quod fecit Innocentius Papa de Cardinalibus illis, qui contra eum cum Petro Leonis steterant.

XL.

SVBROGA-
TYR ALIUS
ANTIPAPA
GUIDO
CREMONENSIS
PASCHA-
LIS III.
DICTVS.

Quocirca desperantes ab Ecclesia recipi, vocauerunt ceteros schismaticos Clericos & laicos tam de Italia, quam de Alemannia, qui ad sepeliendum Octavianum ibidem conuenerant. Omnes igitur in vnum pariter congregati, sicut obstinati & perfidi, prædictum Guidonem Cremonensem super se eleuauerunt secundum idolum, vocaueruntque Paschalem Tertium, & ad eius vestigia se curuantes, adorauerunt eum, & statim ad Imperatorem tunc in Alemannia existentem festinanter miserunt, vt abominandum eorum factum Imperiali auctoritate confirmaret. Et ne ab Alexandro confunderentur, auxilij sui potètia tam per Imperiales litteras, quam per honoratos Nuntios festinanter iuaret. Imperator verò, ubi de morte Octauiani certitudinem habuit, non mediocriter mœstus & tristis effectus est. Sed ne in malo proposito suo superari videretur & vinci: tantæ iniquitatis, Dei timore postposito, absque dilatione consensit, & extinctum schisma, quantum potuit, resuscitare omnino studuit. Ad maiorem verò suæ damnationis cumulum, vt Catholicos fortè detineret, & complices suos in malitia haberet fortiores, addens peccatum peccato, iurauit ore proprio super sancta Dei Euangelia, quòd dictum Guidonem, eiusque successores haberet Catholicos Papas; Alexandrum verò ac successores eius semper schismaticos teneret. Id ipsum quoque viros Ecclesiasticos, quousque facere potuit, nihilominus iurare coëgit.

XLI.

DE CATHO-
LICE EC-
CLESIAE
VNITATE.
Cam. 6.

In quo execrabili facto quid aliud conatus est, nisi Ecclesiam Dei diuidere? Sicut enim in Symbolo continetur, omnis Catholicus Christianus non in duas, sed in vnam sanctam Apostolicam Ecclesiam credit, & singulis diebus Dominicis cantat & confitetur. Vnde alibi scriptum est: ^a Vna est columba mea, perfecta mea, & vna electa matris suæ, perfecta genitricis suæ. Hanc Ecclesiam unitatem beatus Paulus Apostolus docet, & sacramentum unitatis ostendit, dicens: ^b Vnum corpus, vnus spiritus, vna spes vocationis nostræ, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus. Hanc igitur unitatem non tenens Fridericus Imperator, tenere se Fidem credidit? Qui Cathedram Petri deserit, super quam fundata est Ecclesia: quomodo se in Ecclesia esse confidit? Sicut enim non potuit euadere in diluuium mortem quisquis extra Arcam mansit, in qua Noë fuit: sic & qui ab Ecclesia fuerit foris, euadere nullatenus poterit.] hæc ibi in Actis Alexandri de obitu Antipapæ, & subrogatione Guidonis. Confirmantur ista ex datis hoc anno diuersis epistolis in causa sancti Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, quas vnà cum alijs eodem argumento conscriptis continet idem qui supra citatus Vaticanus codex, atque in primis ex epistola ^c Ioannis Pictauiensis Episcopi ad eundem sanctum Thomam his verbis: Scripsissem vobis de Octauiani decessu miserabili, Guidonis Cremonensis substitutione execrabili, nisi vestros, qui in Curia morantur, hæc omnia plenius scire scirem, per quos vobis fidelius innotescere debent: & huiusmodi noua non nisi ab ipsis, & per ipsos ad nos vsque deriuantur.] ita quidem. Præstitit enim id Nuntius eiusdem sancti Thomæ, qui erat apud Alexandrum Papam, qui de his ad ipsum Archiepiscopum Cantuariensem has litteras dedit: ^d

XLII.

DE OBITU
OCTAVIANI
LITTERAR.

Venerabili domino & patri charissimo Thomæ, Dei gratia Cantuariensi Archiepiscopo & Anglorum Primati, fidelium suorum minimus salutem & felices ad vota successus. Nouerit vestra Paternitas, Octavianum schismaticum, quem sibi in caput erexerant, & schismaticis principem Belial, quarta feria post Octauas Paschæ obiisse in vrbe Lucens, & sepultum esse in monasterio extra ciuitatem. Cum enim Canonici maioris Ecclesie & regulares Canonici sancti Fridiani ei sepulturam negassent, præligentes à suis migrare sedibus, quam admittere corpus schismatici, quem credunt in inferno esse sepultum: à satellitibus Imperatoris & familia propria ad miseros monachos cadauer illud perlatum est. Capella verò ipsius & equi, quoniam aliud non habebat, qui vigente inopia non nisi ex rapto vixerat à multo tempore, ad Imperatorem perducti sunt. Imperator autem hoc cognito, vocauit ad se Papiensem Episcopum, qui in monasterio beati Michaelis apud Claufam exulabat. Sed quid factum sit, adhuc incertum est. Alij autem dicunt, quòd

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. IO.
MANVELIS IMP. 22.

A quòd alium velit ei substituere: alij quòd ad Catholicam redibit unitatem. Præterea vrbes Italiae minus solito promptæ sunt in obsequium eius, ad eò quòd Papienses & Cremonenses, per quos Italiam domuit & contriuit, ei in facie resistent, denūciauerintque ei, quòd ab eo recedent omnino, nisi deponat tyrannidem, & ciuiles induat mores, vt liberi esse possint, sicut in diebus aliorum Imperatorum.

Octavianus autem quindecim diebus antequam moreretur, phreneticus effectus est continuè, & in tantam versus insaniam, vt nec Dei nec sui memor esset. Audierat quidem dominus Papa de morte Octauiani à fidis & veris relatoribus, & velut alter Dauid, persecutorem suum defleuit extinctum, & Cardinales de morte illius exultantes durius increpauit. Hoc autem rectè, eò quòd iactura animæ irreparabilis est, ubi culpa per pœnitentiam non deletur. Nec meminimus à sæculo, quòd hæresiarches, vel auctor schismatis nisi coactus & inuitus pœnitentiam egerit. si reuoluatis historias, ita credo, verum constabit. Quælibet autem sacrificia, nisi voluntaria fuerint, reprobata Deus. Dum in Curia sermo iste crebresceret, ecce Nuntij domini Regis, Angliæ scilicet, aduenerunt, litteras à Sede Apostolica impetratas restituentes. Vix eas reddiderant, cum in continentia litteræ ab Italia venerunt, & ferè pariter porrectæ sunt, exponentes diligenter & de morte Octauiani, & de ijs, quæ in Italia gerebantur. Dicitur itaque & non modò ab Italia domino Papæ, sed & Regi Francorum à Gallis de partibus Apuliæ redeuntibus, quòd Imperator quartanà laborabat, Imperatrix in puerperio fecisset abortum. Vnde factum est, vt tota Gallia ad obsequium domini Papæ deuotius conuersa sit, & Ecclesiam Romanam ad minas hominum minus moueri oporteat, &c.] At cum à tot nobilibus eius temporis Scriptoribus Octauiani obitus miserandus, sepultura infamis, redempta minis describantur: tamen qui inhærebat Friderico Imperatori Otto Morena Laudensis, in gratiam schismatici domini, & ad consolationem consortium schismatis, schismaticus ipse mendaci stylo asseruit, eundem Octavianum Antipapam claruisse miraculis, quem & non schisma tantum, sed & publica etiam latrocinia oportuit ad inferos demersisse, toto id orbe Catholico conclamante. sed iam agamus de intermissis negotijs Ecclesie Anglicanæ.

Vt autem res clarius innotescant, litteras illas, quas audisti per Nuntios Regis Papæ red- XLIIV. dias, scias fuisse impertitas Eboracensi Archiepiscopo, cui petente Rege decernebatur legatio in Angliam. Sed quòd (vt vidimus) posterioribus litteris eam Alexander limitibus retrinxisset, ne quid per eam iuris sibi vindicaret vel in personam S. Thomæ, aut in Archiepiscopatum Cantuariensem, cum sic frustraretur Regis intentio, quæ erat, vt per eundem Legatum deponeret ipsum Thomam: easdem litteras de legatione, vt inutiles, per suos Nuntios ad hoc missos reddi voluit Alexandro, de his extant alia litteræ ista narrantes his verbis: ^a

Amantissimo domino suo suus ille salutem, & benè semper valere. Per misericordiam Dei, quæ sperantes in se non deserit, factum est, vt eadem die, qua dominus Papa de morte Octauiani certificatus est, uenerint ad Curiam Nuntij domini Regis K. & H. hoc est, *K Ludonici & Henrici Regis*. Hi autem tantæ humilitatis speciem ex parte Regis prætendentes, viua voce, & litteris verbis eorum consonantibus, dominum Papam & aliquos Cardinalium ad eò mouisse visi sunt, quòd (sicut ex relatione quorundam qui vobis fauent, didici) ipsi vix lacrymas continebant. Post multas igitur allegationes, qualiter scilicet & quo affectu ipse Rex eum, *Alexandrum scilicet*, receperit, quantam reuerentiam ei semper exhibuerit, & quam diu viuere, exhibebit, & in hunc modum multas reddiderunt litteras domino Papæ de legatione, quas Archidiaconus vester minus honestè, & dum apud vos eram in Angliam impetrauit. Conditionem verò ipsam, sub qua eas obtinuit, dominus Rex per istos Nuntios per se factam vel quæsitam fuisse, penitus negauit. Dominus verò Papa cum tanto affectu & ita auidè eas recepit, tamquam si ei aliquid desideratum oblatum fuerit: vt & quidam ei assidentes plurimùm mirarentur, &c.] Vidisti, Lector, in omnibus, quæ hætenus actitata sunt apud Alexandrum in causa sancti Thomæ, ipsum semper fauisse causæ ipsius, atque etiam propensiosem fuisse erga ipsum à principio in huiusmodi causa tractanda. Quo nomine se ipsum redarguat Ioannes Saresberienensis, qui motuum horum exordio scribens ad ipsum Thomam, sic malè vaticinatus est de ipso Alexandro Papa, dum ait: ^b Contra vos faciunt multa, pauca pro vobis, Venient enim magni viri, diuites in effusione pecuniæ, quam numquam Roma contempit, eruntque non modò sua, sed domini Regis (quem Curia in nullo audebit offendere)

XLIII.
ALEX. PAPA
FLEUIT
MORTEM
SCHISMA-
TICI.

XLIIV.

* Lib. 1. ep. 6.

XLV.
NUNTII
REGIS AD
PAPAM
MISSI
LITTERAS
REDDUNT.

XLVI.

* Lib. 1. ep. 14.

auctoritate freti, &c.] Videas itaque quam perperam de Alexandri Papae constantia iudicauerit, quod auro potuerit expugnari, quae ferro durior est probata.

XLVII. LEGATIO EPISCOPORVM ANGLIAE AD ALEXAND. CONTRA THOMAM.

Secuta est autem alia legatio a Rege missa per Archiepiscopos & Episcopos Angliae ad Alexandrum Pontificem, admissique omnes ad publicam audientiam, primoque loco in Consistorio qui primum locum tenebat, primo locutus est Episcopus Londoniensis in haec verba: Pater, inquit, ad vos spectat Catholicae Ecclesiae cura & sollicitudo, ut qui sapiunt, per vestram foueantur prudentiam ad exemplum morum, & qui desipiunt, auctoritate Apostolica comprimantur & corripiantur, ut sapiant. Sed apud vestram sapientiam non creditur sapere, qui in sua sapientia confidens, & fraternam concordiam, & Ecclesiae pacem, Regisque deuotionem perturbare contendit. Nuper siquidem in Anglia orta est dissensio inter regnum & Sacerdotium ex leui & minus utili occasione, quae facilius posset extingui, si adhibita ei fuisset moderata curatio. Verum dominus Cantuariensis suo singulari in hac parte & non nostro vsus consilio, acrius aequo instat, non considerata temporis malitia, quod vel quale dispendium ex tali impetu posset prouenire: & sibi & fratribus suis contexit laqueos. Et si ei in proposito suo noster fauisset assensus, iam res ipsa ad deteriore calculum deuenisset. Verum quia nostram conuentioniam, sicut nec debuit, ad id quod tendebat, habere non potuit: nisus est in dominum Regem & nos, immo in totum regnum temeritatis suae culpam retorquere. Quocirca ad decolorandam mutuae fraternitatis infamiam, vim nemine inferente, vel minas intentante, fugam inijt, sicut scriptum est: Fugit impius nemine persequente. Ad haec dominus Papa: Parce, inquit, frater. Et Londoniensis: Domine, parcam ei. Et dominus Papa: Non dico, frater, quod ei parcas, sed tibi. Ad hanc igitur Apostolicam vocem & tubam sensus Londoniensis infatuatus est a Domino ita demum, quod amplius mutire non potuit.

XLVIII.

Excepit illum proinde sermonem facundus Hilarius Cicestrensis Episcopus, magis de sua confidens eloquentia, quam de iustitia & veritate. quod ex postfacto innotuit: Pater, inquit, & domine, interest beatitudinis vestrae, quod perperam actum est in perniciem vniuersitatis, ad pacis & concordiae debitum statum citius reuocare, ne nimis huiusmodi immoderata praesumptio multorum stragem, & Catholicam Ecclesiam scissuram possit procreare. Id parum attendit dominus Cantuariensis, dum relicto maturiori consilio, se solum consuluit, ut sic sibi & suis, Regi & regno, populo & Clero grauiiores labores procrearet & angustias, & certe virum tantae auctoritatis non decuit, nec oportuit, nec aliquando oportuebat. Ita grammatizabat Hilarius Cicestrensis, dicens, oportuebat. Insuper suos si saperent, non oportuebat sibi in talibus praebuisse consensum. Audito itaque qualiter facundus ille Grammaticus profleret de portu in portum per illud iteratum, oportuebat: soluti sunt in risum vniuersi. Inter quos vnus prorumpens in vocem: Male, inquit, tandem venisti ad portum. In quo verbo ita Episcopum illum infatuauit Dominus, quod de cetero factus est mutus & elinguis. Eboracensis autem Archiepiscopus priorum ruinam attendens, animi impetum studuit temperare, paucisque locutus, imprudentiam sugillauit Archiepiscopi, sic & qui post eum locuti sunt, quos breuitatis causa omitimus, petentes demum creati a Papa Legatum a latere, & mitti in Angliam ad cognoscendam causam inter Regem & Archiepiscopum, quem remittere deberet in Angliam, vbi iudicari deberet. At licet id instanter peteret, atque schisma Regis ex parte minarentur: Pontifex tamen haud dandum putauit in manus eorum innocentissimum Thomam, sed vocatum ad Curiam expectandum, ut de ipso idem Pontifex iudicaret. Sed renuerunt illi facere, indignantesque recesserunt absque benedictione Apostolica impetrata. extat inter epistolas ipse libellus aduersus S. Thomam ab eis Alexandro Pontifici oblatas, veneno infectus.

XLIX. THOMAS IN CONSISTORIO AGIT CAUSAM SVAM.

Post haec autem venit S. Thomas ad ipsum Pontificem, qui (inquit Alanus in Quadrupartita) tepide quidem exceptus est a Cardinalibus, ad domini tamen Papae praesentiam intromissus. Qui venientem ad se paterna suscepit benignitate, super vexatione ipsius multimoda, & peregrinatione tam periculosa & dura paternè compatiens. Dumque haec & illa verbotenus agerentur, demum recepit in mandatis, in crastinum exilij sui causas coram fratribus exponere. Sequenti ergo die, dum quaereretur inter sodales, quis eorum causam exponeret, singulis sese excusantibus, verbi pondus apud Archiepiscopum resedit. Doctus igitur a Deo; & per se impræmeditatus, dum primus a domino Papa federet, & propter reuerentiam vellet assurgere, iussus residendo causam edicere, sic incepit: Licet non multum sapientes, nec tamen vsque ad eum sumus fatui, ut Regem Angliae, suos, & sua pro

FRIDERICI EPISCOPI IMPERITVS

pro

A pro nihilo relinqueremus. Nam si vellemus suae per omnia placere voluntati in sua potestate vel regno non esset quis, qui nobis non obediret pro libito. & dum sub hac conditione ei militauimus, quid fuit: quod nobis non successit ad votum? Ex quo verò aliam ingressi sumus viam, memores professionis & obediētiae, quam pro Deo suscepimus, quem ad nos habuit, cepit profecto prior affectus. Adhuc autē si ab isto proposito vellemus resilire, ad eius recuperandam gratiam nullius personae egeremus interuentu. Verum quia Cantuariensis Ecclesia sol solet esse Occidentis, & nostris temporibus offuscata est eius claritas: quodlibet tormētum, sed & mille mortis genera, si tot occurrerent, libentius exciperemus in Domino, quam sustineremus sub dissimulatione his diebus mala quae patitur. Porro ne videar curiosus, vel obtentu vanae gloriae haec inchoasse, expedit ut oculata fide constet de effectu.

Et producens scriptum, in quo continebantur consuetudines illae de quibus contendebatur, cum lacrymis dixit: Ecce quae statuit Rex Angliae contra libertatem Ecclesiae Catholicae. Si haec licet dissimulare sine dispensio animae, vos videritis. Quibus perlectis, moti sunt omnes vsque ad lacrymas; nec ij se continere poterant, qui prius pro viribus aduersabantur, communi voce Dominum laudantes, dum vel vnum sibi referuauit, qui pro Ecclesia sua in illa tempestate ausus fuit ex aduerso ascendere. Et qui antē videbantur super hac causa variè disceptare, iam in vnam conuenere sententiam, in persona Cantuariensis Archiepiscopi vniuersali Ecclesiae succurrendum. Verum dominus Papa lectis & relectis, & diligenter & attentè auditis, & cognitis singulis consuetudinibus, acerrimè motus, statim excaudit in Archiepiscopum, arguens eum, & durè increpans, quod in illarum non consuetudinum, sed tyrannicarum vsurpationum assensu, ipse (ut confessus ibi est) ceterisque Episcopi, suo Sacerdotio renuntiarunt, & Dei Ecclesiam ancillarunt: afferens multo fatius, omne sustinuisse discrimen, quam tantis legis Dei subuersionibus praebuisse assensum. & adiecit: Verum, inquit, inter abominabilia haec, quae hic lecta sunt & audita, nulla quidem bona, sed quaedam tolerabilia sunt, quae vtrumque potest Ecclesia tolerare; sed horum maior pars reprobata, & ab antiquis quidem & authenticis damnata est Concilijs, vtpote directò sacris sanctionibus aduersa. Et haec quidem dominus Papa in audientia omnium reprobaui, & ab Ecclesia in posterum damnanda censuit. Sunt huiusmodi, hicque descripta cum additamento, ut reperimus in dicto codice Vaticano, eorum quoniam Alexander Papa prorsus damnanda, quoniam verò toleranda censuit. sed Lectori putò molestiam ingeret vocum Anglicarum admixtio, earumdemque haud facile perceptibilem. quae sic se habent:

L. COGNITAE IN CONSISTORIO CONSVETVDINES REGNI ANGLIAE.

Inferere studuimus, inquit, funestum illud & famosum decreti chirographum, consuetudines, illas regias videlicet apud Clarendunam promulgatas, quarum haec prima.

De aduocatione, & praesentatione Ecclesiarum si controuersia emerferit inter laicos & laicos, vel inter Clericos & laicos, vel inter Clericos & Clericos, in Curia domini Regis tractetur & terminetur. — Primum hoc damnauit sancta Romana Ecclesia sub Alexandro Tertio. Ita notata habentur in fine vniuersi usque Capituli, descripta ex dicto codice Vaticano in fine Quadrupartitae historiae sancti Thomae.

LII. I. CONSTITVTIONES REG. IN CLAREN-DVNA PROPOSITAE. LIII. 2. LIIV. 3.

Ecclesiae de feudo domini Regis non possunt in perpetuum dari absque assensu & concessione ipsius. — Hoc tolerauit.

Clerici citati & accusati de quacumque re, moniti a iustitia Regis, venient in Curiam ipsius, responsuri ibidem de hoc, vnde videbitur Curiae Regis, quod sit ibi respondendum. Ita quod iustitia Regis mittet in Curiam sanctae Ecclesiae ad videndum, qua ratione res ibi tractabitur; & si Clericus conuictus vel confessus fuerit, non debet de cetero eum Ecclesia tueri. — Hoc damnauit.

Archiepiscopis, Episcopis, & personis regni non licet exire de regno absque licentia domini Regis. Et si exire voluerint, si domino Regi placuerit, asscurabunt, quod nec in eundo, nec in moram faciendo, nec in redeundo perquirent malum vel damnum domino Regi vel regno. — Hoc damnauit.

LIV. LV. 4. 5.

Excommunicati non debent dare vadium ad remanens, nec praestare iuramentum, sed tantum vadium & plegium standi iudicio Ecclesiae, ut absoluantur. — Hoc damnauit.

Laici non debent accusari nisi per certos & legales accusatores & teltes in praesentia Episcopi, ita quod Archidiaconus non perdat ius suum, nec quidquam quod inde habere debeat. Et si tales fuerint qui culpantur, quod non velit nec audeat aliquis accusare eos: Vicecomes requisitus ab Episcopo, faciet iurare duodecim legales homines de

LVI. LVII. 6.

visueto, seu de villa coram Episcopo, quod inde veritatem secundum conscientiam suam A manifestabunt. — Hoc tolerauit.

LXVIII. 7. Nullus qui de Rege teneat in capite, nec aliquis dominicorum ministrorum eius excommunicetur, nec terræ alicuius eorum sub interdicto ponantur, nisi prius dominus Rex si in terra fuerit, conueniatur, vel iustitia eius, si fuerit extra regnum, vt rectum de ipso faciat, & ita vt quod pertineat ad Curiam regiam, ibidem terminetur, & de eo quod spectabit ad Ecclesiasticam Curiam, ad eandem mittatur, vt terminetur. — Hoc damnauit.

LIX. 8. De appellationibus si emerferint, ab Archidiacono debent procedere ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & si Archiepiscopus defuerit in iustitia exhibenda, ad dominum Regem perueniendum est postremo, vt præcepto ipse in Curia Archiepiscopi controuersia terminetur, ita quod non debet ulterius procedere absque assensu Regis. — Hoc damnauit.

LX. 9. Si calumnia emerferit inter Clericum & laicum, vel è conuerso de vilo tenemento, quod Clericus velit ad eleemosynam attrahere, laicus verò ad laicum feudum, recognitione duodecim legalium hominum per capitalis iustitiæ Regis considerationem terminabitur, vtrum tenementum sit pertinens ad eleemosynam, siue ad feudum laicum, coram ipsa iustitia Regis. Et si recognitum fuerit ad eleemosynam pertinere, placitum erit in Curia Ecclesiastica: si verò ad laicum feudum, nisi ambo tenementum de eodem Episcopo vel Barone aduocauerint, erit placitum in Curia regia. Si vterque aduocauerit de feudo illo eundem Episcopum, vel Baronem: erit placitum in Curia ipsius, ita quod propter factam recognitionem saluam non amittat qui prius saisatus fuerat. — Hoc damnauit.

LXI. 10. Qui de ciuitate, vel castello, vel burgo, vel dominico manerio Regis fuerit, si ab Archidiacono, vel Episcopo de aliquo delicto citatus fuerit, vnde debeat eidem respondere, & ad citationes eorum satisfacere noluerit, bene licet eum sub interdicto ponere, sed non debet excommunicari, priusquam capitalis minister Regis villæ illius conueniatur, vt iustitiet eum ad satisfactionem venire. Et si minister Regis inde defecerit, ipse erit in misericordia Regis, & exinde poterit Episcopus ipsum accusatum Ecclesiastica iustitia coërcere. — Hoc damnauit.

LXII. 11. Archiepiscopi, Episcopi, & vniuersæ personæ regni, qui de Rege tenent in capite, & habent possessiones suas de dominio Regis, sicut Baroniam, & inde respondent iustitijs & ministris Regis, & sequuntur & faciunt omnes consuetudines regias & rectitudines, & sicut ceteri Barones, debent interesse iudicis Curia domini Regis cum Baronibus, vsque perueniatur in iudicio ad diminutionem membrorum, vel ad mortem. — Hoc tolerauit.

LXIII. 12. Cum vacauerit Archiepiscopatus, vel Episcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus de dominio Regis, debet esse in manu eius, & inde percipiet omnes redditus & exitus sicut dominicos. Et cum ventum fuerit ad consulendum Ecclesiæ: debet dominus Rex mandare potiores personas Ecclesiæ, & in Capella ipsius debet electio fieri assensu Regis, & consilio personarum Regis, quas ad hoc faciendum vocauerit. Et ibidem faciet electus homagium & fidelitatem domino Regi, sicut ligio domino, de vita, & membris, & de honore suo tereno, saluo ordine suo, priusquam sit consecratus. — Hoc damnauit.

LXIV. 13. Si quisquam de Proceribus regni diffortiauerit Archiepiscopo, vel Episcopo, vel Archidiacono de se vel de suis iustitiam exhibere: Rex debet iustitiare. & si forte aliquis diffortiauerit domino Regi rectitudinem suam, Archiepiscopi, vel Episcopi, & Archidiaconi debent eum iustitiare vt domino Regi satisfaciatur. — Hoc tolerauit.

LXV. 14. Catalla eorum qui sunt in Regis forisfacto, non detineat Ecclesia vel cœmeterium contra iustitiam Regis, quia ipsius Regis sunt, siue in Ecclesijs siue extrâ fuerint inuenta. — Hoc tolerauit.

LXVI. 15. Placita de debitis, quæ fide interposita debentur, vel absque interpositione fidei, sint in Curia Regis. — Hoc damnauit.

LXVII. 16. Filij rusticorum non debent ordinari absque assensu domini, de cuius terra nati dignoscuntur. — Hoc tolerauit.

LXVIII. Quid in S. THOMAS ALEXAND. PAPA. Quibus lectis & cognitis, Alexander Papa, vt prædictum est, valdè commotus, ad Archiepiscopum se conuertens: Tecum, inquit, frater, etsi tuus & Cœpiscoporum tuorum grandis fuit excessus & enormis, agendum est parcius. Qui etsi (vt confiteris) ipse cecidisti: mox post casum tuum resurgere conatus es, & propter casum multa graua & dira perpeffus; & statim vt cecideras, cum adhuc esses in Anglia, à nobis quæsisisti & meruisti de clementia

A clementia nostra absolutionis beneficium. Vnde, vt dignum est, & nos tibi indulgemus, vt in tuis aduersis clementiæ nostræ consolationem & gratiam præ ceteris personis Ecclesiasticis tantò plenius & affectuosius sentias, quantò pro libertate Ecclesiæ, & pro fide & deuotione nostra maiora reliquisti, & grauiora perpeffus es. Et ita vir Apostolicus Archipræsulem primò paterna seueritate obiurgans, & maternæ consolationis dulcedine reparans, tunc dimisit.] hæc ibi. Porro alia ab ea superius recitata diuersa oratio habita ab eodem Thoma coram Alexandro Papa habetur in volumine epistolarum citato superius, pergit verò Auctor:

Postera verò die in secretiori thalamo cum domino Papa & Cardinalibus residentibus affuit & Archiepiscopus, hæc inquit: Patres mei & domini, mentiri nemini licet alicubi, nedum coram Deo, & vestra præsentia. Vnde gemens fateor, quia has Anglicanæ Ecclesiæ molestias mea miserabilis culpa suscitauit. Ascendi in ouile Christi, sed non per ipsum ostium, velut quem non canonica vocauit electio, sed terror publicæ potestatis intrusit. Et licet hoc onus susceperim inuitus; tamen ad hoc me induxit humana & non diuina voluntas. Quid igitur mirum, si mihi cessit in contrarium? Verum si ad Regis comminationem, vt Cœpiscopi mei persuasere instantius, renuntiassem Episcopalis auctoritatis mihi indulto priuilegio ad Principum votum & voluntatem, Catholicæ Ecclesiæ perniciosum relinqueretur exemplum. Distuli igitur vsque ad vestri præsentiam. Nunc autem recognoscens ingressum meum minus canonicum, & timens proinde exitum mihi prouenire deteriorem; videns etiam vires meas oneri impares: ne gregi inueniar præesse ad ruinam, cui datus sum qualitercumque in pastorem, in manu tua, Pater, Archiepiscopatum Cantuariensem, in manu tua, inquam, resigno. Moxque transmens anulum suum de digito suo, rogabat Ecclesiæ dignum pastorem prouideri, eò quod ipse nomen pastotis habens, officium pastoris non implet. Complensque orationem in lacrymis, dominum Papam, & omnes qui aderant, flere compulit. Immo & hæc audiens, quis poterit se continere à fletu?

Seorsum ergo Archiepiscopo secedente cum suis in hoc verbo scandalizatis, nimirum qui iam cœperant desperare: dominus Papa super his cum Cardinalibus cœpit conferre. Hinc inde varia & diuersa est orta sententia. His visum est, oblata occasione, Regis iram sedari posse facilius, dum in alia persona Ecclesiæ Cantuariensis conciliaretur, & beato Thomæ possit aliàs competentiùs prouideri. Hi quidem erant ex Phariseis (ita Auctor nominat Thomæ aduersarios.) Alijs autem visum est diuersum, qui apertos habebant oculos, quod si is, qui pro tuenda Ecclesiæ libertate summo periculo & discrimini non solum diuitias & gloriam, dignitatem, auctoritatem, sed & vitam exposuit; ad Regis libitum deberet iure suo priuari. Sicut & forma fieret alijs in consimili causa Regibus resistendi, si eius iustitia seruetur illæsa, si eo cadente, caderent vniuersi Episcopi, vt nullus futuris temporibus auderet obuiare Principis voluntati, & sic vacillaret status Catholicæ Ecclesiæ, & Romani Pontificis deperiret auctoritas. Expedi igitur, inquiunt, hunc restitui etiam inuitum, & ei qui pro nobis dimicat, omnimodis succurrendum. Placuit omnibus hæc sententia, præterquam Phariseis.

Vocato igitur beato Thoma cum suis, dominus Papa hæc ait ex sententia: Nunc deum frater, nobis liquet, quem habuisti & habes zelum pro domo Domini, quàm sincera conscientia te ipsum statuisti murum ex aduerso. De tuo ingressu quàm puram feceris confessionem, resignatione facta, qua potuit & debuit deleri culpa delicti: iam securè poteris de nouo de manu nostra pontificalis officij curam recipere, dum te in integrum ducimus restituendum: & meritò, quem multiplici genere tentationis virum probatum nouimus, prouidum & discretum, Deo & hominibus charum, nobis & S. R. E. per omnia fidelem. & sicut nostræ persecutionis factus es participes & consors indiuiduus, ita tibi Deo auctore, in nullo deesse poterimus, quamdiu in hoc corpore vitalis durauerit spiritus. Verum hæc hactenus delicijs affluens, vt de cetero discas esse quod debes, pauperum consolator, nec id doceri poteris, nisi docente religionis matre, ipsa paupertate: pauperibus Christi te duximus commendandum, huic inquam Abbati Pontiniacensi (erat enim ibi præfens ex condicto) non inquam educandum splendide, sed simpliciter, vt decet exulem, & Christi athleram: inter quos cum paucis & necessarijs, reliquis socijs per amicos diuisis, oportet te ad tempus conuersari, donec aspirauerit dies consolationis, & tempus pacis desuper ad nos descenderit. Interim autem forti animo esto, & his qui pacem perturbantur-

LXIX. S. THOMAS CORAM PAPA SE ABDICAT AB ARCHIEP.

LXXI. DIVERSA SENTENTIA DE ARCHIEP. S. THOMAS

LXXI. ALEX. PAPA RESTITUIT S. THOMAS ARCHIEPISCOPATVM DIMISSVM.

S. THOMAS PONTINIACI CVM MONACHIS MONACHVS HABITAT.

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. 10.
MANVELIS IMP. 22.

perturbant, resistite viriliter.] hucusque Alexander: atque ita est dimissus conuentus. Recedens sanctus Thomas profectus est cum Abbate Pontiniacum, vbi inter monachos monastico viuere volens habitu, petijt ipsum benedici ab Alexandro Pontifice: quo indutus perseueravit monachus inter monachos, numeros omnes perfectionis monasticæ explens. Sed quid Rex cognitis his? audies, Lector, atque miraberis.

LXXII. In ipsius Alexandri Papæ in Gallia Senonis residentis iniuriam, noua mox capita scripsit deteriora prioribus, quæ in prouincijs transmarinis, Aquitania, & alijs locis sibi subiectis seruanda præcepit, scripsitque de his inter alias litteras ad Episcopum Pictauiensem, qui, vt ipse testatur in epistola ad sanctum Thomam, accepit eas post diem natalem Apostolorum. Quænam autem fuerint ista, describenda sunt ex eodem Vaticano codice, vbi leguntur:

^b Idem post ep. 16.
LXXIII. CONSTITUTIONES REGIS IN NORTH-MANNIAM MISSÆ.

Hæ sunt constitutiones, quas constituit Rex Henricus in Northmannia, & mandauit B iustitijs suis, &c.

Si quis inuentus fuerit ferens litteras domini Papæ, vel aliquod mandatum Archiepiscopi Cantuariensis, continens interdictum Christianitatis in Angliam: capiatur, & de eo sine dilatione iustitia fiat, sicut de traditore Regis.

Præterea, nullus Clericus, vel monachus, vel conuersus, vel alicuius conuersionis permittatur transfretare vel redire in Angliam, nisi de transitu suo habeat litteras iustitiæ, & de reditu suo litteras domini Regis. Si quis aliter inuentus fuerit agere, capiatur & incarceretur.

LXXIV. Ne aliquis appeller ad Papam, vel ad Archiepiscopum.

3. Ne aliquod placitum teneatur de mandatis Papæ vel Archiepiscopi; vel aliquod mandatum illorum in Anglia ab vilo homine recipiatur. Si quis inuentus fuerit aliter agens, C capiatur & incarceretur.

5. Generaliter quoque interdictum est, quod nullus ferat aliquod mandatum Clerici vel laici domino Papæ vel Archiepiscopo: si talis inuentus fuerit, capiatur & incarceretur.

6. Si Episcopi, vel Clerici, vel Abbates, vel laici sententiam interdicti tenere voluerint: sine dilatione de terra eijciantur, & tota eorum cognatio, ita quod de catallis suis nihil secum ferant.

LXXV. 7. Vt catalla omnium Papæ vel Archiepiscopo fauentium, & omnes possessiones eorum, & omnium ei pertinentium, cuiuscumque gradus, vel Ordinis vel sexus, vel conditionis sint, capiantur, & in dominica manu domini Regis confiscentur.

8. Vt omnes Clerici, qui redditus habent in Anglia, sint commoniti per omnes Comitatus, vt infra tres menses veniant in Angliam ad redditus suos, si diligunt redditus suos: & si non venerint ad terminum statutum, redditus in manu Regis capiantur.

LXXVI. 9. Vt denarij beati Petri non reddantur vltimus Apostolico, sed diligentius colligantur, & seruentur in thesauro Regis, & expendantur ad eius præceptum.

10. Londoniensis & Noruicensis Episcopi sint in misericordia Regis, & submoueantur per Vicecomites & Bedellos, vt sint contra iustitias Regis ad rectum faciendum Regi & iustitijs eius, de eo quod contra statuta de Clarenduna interdixerunt ex mandato Papæ terram Comitum Hugonis, & excommunicationem, quam dominus Papa in ipsum fecerat, per suas parochias diuulgauerunt sine licentia iustitiarum Regis.] Hactenus Regis constitutiones in Northmanniam missæ.

LXXVII. Nec his contentus Rex Henricus, in odium sancti Thomæ res omnes Archiepiscopi & suorum confiscari fecit, omnesque de ipsius cognatione, qui que ei familiaritate coniuncti essent, ex Anglia trans mare deportari fecit. cumque nec sexui neque ætati parceret, summum specimen crudelitatis exhibuit. Narrantur ista pluribus in Quadripartita eiusdem

^a lib. 1. ep. 48. historia, sed ea ab amico Regis scribuntur ad ipsum, detestante sæuitiam, tanto Principe valde indignam. Porro quod ipse Thomas tot miserorum necessitatibus consulere non valeret: consilium iniijt, vt alendos transmitteret in Siciliam. Quos omnes suscepit Margarita Regina Siciliæ valde pia, sed & Syracusanus Archiepiscopus de ipsius benemeritis est. ad quos idem Thomas scribens plurimas gratias agit. At cum neque sæuitia tanta animum potuerit Regis exsatiare: adiecit adhuc, vt spiritualibus quoque officijs eundem sanctum Thomam priuaret edicto; inhibens nimirum, vt nullus ipsi subiectus pro eo orare præsumeret. testatur id VVillelmus in Quadripartita.

^a lib. 1. ep. 57. & 58.

LXXVIII. Quod verò pertinet ad denarium sancti Petri, cuius exactio ab Alexandro Papa com-

missa

CHRISTI
1164.ALEXANDRI PAP. III.
5.FRIDERICI IMP. 10.
MANVELIS IMP. 22.

A missa erat duobus Prioribus Cisterciensis: his cedentibus, nec audientibus contradicere prohibenti Regi, domesticus eiusdem Regis Petrus Blesensis magnis sumptis spiritibus aduerfatus est Regi, atque ad relinquendam liberam eam exactiorem ipsum adiecit. Testatur id ipse in inuestiua contra deprauatorem suorum operum, hæc dicens: Non ad instantiam dico, sed vt impudentiam tuam (frons enim meretricis facta est tibi complurium Angliæ magnatum testimonio & assertionem) retundam. Bonæ memoriæ Rex Henricus pro denario sancti Petri quandoque aduersus duos Priores Ordinis tui inexorabiliter & irrenocabiliter excanduerat: nemo præsumebat se opponere ex aduerso. Ego steti in contradictione pro eis, & in tempore iracundiæ factus sum reconciliatio. Ad instantiam meam, inspirante Deo, frequenter regia manus in elemosynarum gratia munificè & magnificè se effudit, & adhuc elemosynas illius narrat Ecclesia Sanctorum.] Hæc Petrus, qui licet B fidus esset minister Regis; causam tamen sancti Thomæ, quantum occultè licuit, defendere non prætermisit, Deo semper magis deferens quam hominibus.

Dum ista geruntur in Anglia & in Gallijs: noui motus aduersus schismaticum Imperatorem insurgunt, coeuntibus simul in fœdus populis Veneris ac Longobardis. de quibus ista leguntur in Actis Alexandri Romani Pontificis sui anni huius periodo his ipsis verbis:

Præterea illud ad memoriam duximus reuocandum, quod priusquam ad colloquium Regis Francorum Imperator ipse accederet, post destructionem Terdonæ, Cremæ, & Mediolani, totam Lombardiam in tantam subiectionem redegerat, vt non solum aliorum bona violenter auferret, sed etiam (quod inter Paganos absque capitali pœna non præsumitur) præter vxores, monasterialibus earum filijs abuteretur, & impudè alijs abutendas dare non formidaret. Pro his ergo & alijs importabilibus malis Veneri cum Veronenfibus, Paduanis, Vicentinis, & cum tota sibi adiacenti Marchia occultè conuen-

C runt, & super tantis oppressionibus diutiùs colloquentes: tandem pariter communi voto iurauerunt, quod saluo Imperij aliquo iure, nihil amplius de cetero facerent eidem Imperatori, nisi quod ab antiquis suis antecessoribus eiusque prædecessoribus, videlicet Carolo, & alijs orthodoxis Imperatoribus constat exhibitum. Quibus vnanimiter associatis, & iurifuradi religionem astrictis, coeperunt loca sua paulatim munire, Teutonicorum insolentias coercere, & quos videbant sibi rebelles, audaciùs propulsare. Quæ postquam auribus ipsius Imperatoris innotuerunt: in iram nimis vehementer exarsit. Et statim collecto exercitu, cum Papiensibus, Cremonensibus, ceterisque Lombardis, de quibus videbatur confidere, aduersus eosdem Venetos pugnaturus processit.

D E contra Veronenfium societas cum maxima armatorum multitudine de sua iustitia plenè confidens, extra ciuitatem intrepidè exijt, & tentoria sua non longè à papilionibus aduersæ partis audacter collocauit. Cum autem interim ad prælium committendum parati existerent: Imperator animos Lombardorum, qui secum venerant, propitios aduersæ parti cognoscens, non mediocriter timuit, & non sine verecundia & multa confusione de campo exiuit, nec certamen cum illis iniuit, sed terga vertens, aufugit. Ab eo igitur tempore Italiæ ciuitates omnino suspectas habuit, à quibus potius timeri voluit quàm amari. Vnde factum est, vt de consilio suorum Marchionum & Comitum atque Capitaneorum, qui erant ciuitatibus odiosi, arces inexpugnabiles, & alias munitiones fortissimas in manus suas receperit, quibus præfecit Teutonicos Principes & dominatores, ita vt Lombardi ac custodes de cetero eius voluntati resistendi locum habere nullatenus possent. His itaque

E pro sua voluntate dispositis & ordinatis, ad colloquium (vt supra dictum est) Regis Francorum securè transiuit, & exinde ad partes Alemanniæ remeauit.

Rebus itaque hoc modo se habentibus, cum ciuitates Lombardiæ, quæ inferiùs anno tantur, intentionem ac propositum eiusdem Imperatoris contra se amarum & pessimum certis indicijs cognouissent, nullum aliud euadendi certum cõsiliu habuerunt, seu inuennerunt, nisi vt pro tuenda libertate omnes vnà cum ciuitate Veronenfi contra Imperatorem firmiter staret, & seipfos, alijs cum eis pariter adiunctis, necessaria sibi solita auxilia exhiberent. Aggregatæ sunt ergo per Veneros Veronenfibus hæc ciuitates. In primis Cremona, insuper populus Mediolanensis, extra mœnia suæ dirutæ ciuitatis ab ipso Imperatore positus; Placentia, Brixia quoque, & Bergomum. Creuit igitur repente societas ipsa in immentum, & facta est firma & fortis. Aliæ verò ciuitates Italiæ lætabantur, hæc videntes, in cordibus suis. Et licet Imperatori præ nimio terrore ad oculum obedientes viderentur: corde

DE INHIBITA EXACTIONE DENARII S. PETRI.

LXXXIX.

LXXX. QUID VENETI FORMIDARET IN IMP. FRIDERICO.

LXXXI. FRIDERICO CVSTIMIT VERONENSIS.

LXXXII. CIVITATES LONGOBARDIÆ CONFORTATAE.

corde tamen & animo cum prædictis ciuitatibus sentiebant.] ita rerum statum horum A
temporum fuisse in Italia, Acta produnt. Post hæc autem de statu Urbis anni huius sic
dicere pergunt:

LXXXIII.
OBITU SIV
LII CARD.
VICARI
EPISC.
PRAEN.

Dum autem hæc agerentur, defunctus est Romæ Iulius Prænestinus Episcopus, Ale-
xandri Papæ Vicarius, & in eius locum Ioannes Presbyter Cardinalis tituli sanctorum
Ioannis & Pauli est subrogatus. Ad cuius commonitionem populus Romanus ex maxi-
ma parte Alexandro consuetam obedientiam, fidelium pecunia non modicâ mediante
iuravit, & Senatam iuxta voluntatem & arbitrium eius constituit inuouando. Ecclesiam
quoque beati Petri, & Comitatum Sabinensem, qui tunc à schismaticis per violentiam
Imperatoris detinebatur occupatus, in manibus eiusdem Vicarij nihilo minus reddidit.
Vnde factum est, quod tota ferè Vrbs ad seruitium Papæ Alexandri pacificè devineretur
ab eodem Vicario. Habito itaque cum fidelibus Ecclesiæ consilio tam Clericis quàm laicis B
de reuocando Pontifice ad Sedem beati Petri & Lateranensem palatium: Nuntios ad
eum & litteras in partes Galliarum apud Senonas commorantem transmisit, orans & pe-
tens ab eo ex parte totius Cleri & populi Romani, atque fidelium suorum, quatenus ad
propriam sedem suam, & populum specialiter sibi commissum dignaretur reuertii. Quan-
doquidem Ecclesiæ principatus & regimen in ipsa Vrbe Romana non ab alio, sed ab ipso
Domino est proculdubio constitutum: vt quæ Gentilitatis tempore cunctis gloriosior
fuerat; diuino consilio in Christianæ Fidei reuelatione magisterij dignitatem præ omni-
bus obtineret. Sed multi quidem huic diuinæ dispositioni resistere, & aduersus eam conati
sunt calcaneum eleuare; nullus tamen, Domino protegente, potuit præualere. Vnde
oportet, charissime Pater & domine, vt in hac parte non tantum nobis, sed omnibus Ec-
clesiasticis, & populo Italiæ salubriter consulatis, qui per vestram reuersionem in eandem
Vrbem, & sessionem in beati Petri Cathedra pacem sibi sperant, auctore Domino, pro-
uenturam, & orbi vniuerso tranquillitatem.

AGITVR DE
REVOCAN-
DO ALEX.
PAPA IN
VRBEM.

LXXXIV.

His itaque auditis & intellectis; Pontifex de sua reuersione ad Urbem cum Episcopis &
Cardinalibus spatiosè loquens, licet multa imminerent sibi graui & difficilia, atque in-
commoda multa præuideret, tamen Regis Francorum, & alterius Regis Anglorum; nec
non Episcoporum Galliarum persuasione prædicto Vicario certum de suo reditu dedit re-
sponsum, statimque ad iter se festinanter accinxit.] hæc vsque in annum sequentem. At
quomodo tunc ex Gallijs profectio contigerit, suo loco dicemus. Interim verò pro im-
pensis itineris & alijs ipsi ex necessitate incumbendis collectam indicit Ecclesijs Gallia-
rum, cum has litteras suis Suffraganeis dedit Archiepiscopus Rothomagensis: ^a

^a Apud Petr.
Ble. ep. 170.
LXXXV.
DE COLLE-
CTA IN
GALLIIS
PRO PAPA
FACIENDA.

Nouistis, & in fines terræ credimus exiuisse, quantis turbationibus & pressuris Romana
Ecclesia diutissimè sit vexata. Credimus in communem notitiam deuenisse, qualiter do-
minus Papa pro tuitione Ecclesiasticæ libertatis se ad omne discrimen obiecerit, Ecclesiæ
que Dei persecutionibus commoriens incessanter sit afflictione propriæ personæ, & debi-
torum onere prægrauatus. Clamat itaque ad vos vestra mater Ecclesia, sumptibus impor-
tunis exhausta, plenamque reportans de vestra largitione fiduciam, postulat, vt in vestra
consolatione respiret, pro quibus desolatam se sentit & mœrore confectam. Sanè schi-
smaticæ potestatis procella iam pro parte detumuit, iam portum securiorem nauiculæ
Petri promittit aura clementior, si pacis opportunitati, quam Deus abstulit, obsequia ves-
træ liberalitatis aspirent. Efferatam siquidem Romanorum malitiam, & inexplebilem
pecuniæ sitim domini Papæ munificentia & consilio toties expugnatam succubuisse, certa
relatione comperimus. Nec ad omnimodam pacis & securitatis plenitudinem quidquam
deest, nisi vt dominus Papa sumptibus exinanitus immensus, sibi & suis victualium suffi-
cientiam de vestra largitione restauret. Benè valete.] reliqua huius historiæ spectant ad
annum sequentem. In litteris verò, quas misit Nuntius sancti Thomæ, certiorum eum
reddens de rebus Italiæ, ista habentur: ^b In Tuscania Radicofanum cum fratre & nepoti-
bus domini Papæ, & quædam alia castra cum parentibus Cardinalium capta sunt à Teu-
tonicis, &c.] hæc de his ibi.

^b Cod. Vat.
lib. 1. ep. 13.

LXXXVI.

Rursum verò, quæ pertinent ad anni huius res gestas Alexandri Papæ, sunt ista: ^c Hoc
eodem anno millesimo centesimo sexagesimo quarto Alexander Papa retulit in Sâctorum
numerum sanctam Helenam viduam genere Visigotham, ob eius egregiam vitæ sanctita-
tem, & miraculorum insignem operationem. Quo pariter tempore idem Pontifex etiam
in Albo sanctorum Martyrum adscribendum curauit sanctum Canutum Regem Daniæ,
patrem

^c Ioan. Ola.
lib. 9. c. 7.
CANONIZA-
TIO S. HE-
LENÆ GO-
THÆ.

A patrem VValdemari Regis, vt testatur ^a Saxo his verbis: Per idem tempus Legati Regis, ^b
quos, vt sibi paternæ animæ sanctitatem sacris honoribus venerari liceret, Romam trans-
miserat, consentaneas voto litteras retulerunt. Quibus cognitis, Rex omni Danica nobili-
tate sub edicto Ryngstadium euocata, circa solemne Ioannis, quod in æstiuo solstitio colit-
tur, parenti caelestes honores, & filio *itidem Canuto nominato* regios celebrare constituit,
maxima claritatis incrementa accepturum se ratus, si vna eademque luce ex ijs alterum ara,
alterum corona donasset: vt & huius infantiam regnum reciperet, & illius spiritum publi-
ca religio consecraret, &c.] habes ex eodem auctore duos Canutos Reges, auum alterum,
alterum verò patrem ipsius VValdemari Regis. De seniore nempe habetur ab eodem au-
ctore recensita historia libro vndecimo rerum Danicarum, de quo idem meminit in præ-
fatione scriptæ à se historiæ; de iuniori verò libro eiusdem historiæ decimo tertio. Et cum
B plura sint quæ eos distinguat ab inuicem: illud modò satis esse debet, quod senioris natalis
agitur die septima Ianuarij, iunioris mense Iunij tempore solemnitate S. Ioannis Baptistæ.

^a Saxo Gram.
lib. 14.
CANONI-
ZATIO
S. CANVTI
REG. IVNIO-
RIS.

Porrò ista pro patre curauit VValdemarus Rex Daniæ, vbi (vt idem Saxo testatur) con-
terminos Rugios populos bello vicit, eorumque inexpugnabilem ciuitatem, Arkon di-
ctam, ad deditionem coëgit, his conditionibus, vt idolum, quod ab vniuerso eius gentis
populo cultu celeberrimo frequentabatur, securibus conciderent, atque Fidem suscipe-
rent Christianam. Quod planè ibi factum, & in alijs eiusdem prouinciæ locis, vbi idolo-
rum monstruosa simulachra adhuc ipsis cultu veneranda persisterent, quæ omnia Chri-
stianus Ieroboal deiecit, comminuitque in frusta, adiuuante magnopere Abfalone Epi-
scopo Roschildensi, de quo sæpè superius dictum. Porrò ista omnia eleganti describuntur
stylo à Saxone ^b Grammatico, quem pro arbitrio consulas.

LXXXVII.

^b Ibidem.

C Hoc eodem anno Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis scientia clarus, cuius sunt li-
bri quatuor Sententiarum, ex hac vita decessit. Habuit correctorem virum insignem V Vil-
helmum Archiepiscopum Senonensem, ad quem extant litteræ Alexandri Papæ ex Con-
cilio Lateranensi, de quibus inferius. Passus est etiam accusatorem Ioachinum Abbatem
monasterij Florentis, sed damnatus accusator in Concilio Romano sub Innocentio Ter-
tio. Extat eiusdem Petri sepulchri epitaphium, quod legitur Parisijs in Ecclesia sancti Mar-
celli, vbi & eius scripta recensentur. sic se habet:

LXXXVIII.

Hic iacet Magister Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, qui composuit librum
Sententiarum, glossas Psalmorum, & Epistolarum, cuius obitus est dies decimustertius
Kal. Aug.] subiungitur annus Redemptoris modò notatus à Massone in Annalibus Fran-
corum. Qui dicunt eius germanum fuisse Petrum Comestorem, nec non Gratianum, puto
D errasse: siquidem Petrus iste Lombardus patria fuit Nouariensis, Gratianus Tuscus, & Co-
mestor Trecentis fuisse. Reprobatur & sanctus ^c Antoninus fabulam istam vulgò sparsam.

LXXXIX.

^c Ant. par. 3.
tit. 15. c. 6.

Hoc eodem anno S. Helena Suenæ, vidua miræ sanctitatis, postquam à Sepulchro Do-
mini, quod petierat, est reuerfa: de nece generi sui per calumniam accusata, ea de causa in-
nocens ab eius cognatis occisa est. Quæ dicto anno ab Alexandro Papa Tertio, instante
Carolo Rege Suenonum atque Gothorum, ob vitam sanctissimè ductam, mortemque
violentam iniuste acceptam, additis miraculis multiplicibus, inter Sanctos relata est. hæc
vetus Chronicon scriptum apud nos manens.

^d Ant. par. 3.
tit. 15. c. 6.
S. HELENA
SVENÆ A
COGNATIS
OCCISA, AB
ALEXAN-
DRO PAPA
INTER
SANTOS
RELATA.
XC I.

Moritur hoc anno S. Eberardus Archiepiscopus Salzbürgensis, de quo plura summa
cum laude superius: è cuius sacris reliquijs, ad ostensionem & confirmationem Catholice
Fidei, plura signa manarunt, quæ post vitam eius scripta ^d leguntur: Sed accipe datas tunc
E litteras ab Episcopo Bambergensi ad viduatam tanto pastore Ecclesiam Salzbürgensem,
ibidem affixas his verbis:

S. EBERAR-
DI ARCHI-
EPISC. SALZ-
BURG.

Babenbergensis Ecclesiæ qualicumque minister venerabilibus, & in Christo pluri-
mum dilectis fratribus & amicis Hugoni Salzbürgensi, Valrico Kinnensi Præpositis co-
ronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris.

OBITU S.
d Canif. An-
tig. lect. 10m.
2. pag. 300.
303.

In commemoratione beatissimi Patris nostri ac domini Archiepiscopi iugiter in men-
tem venit, immò à memoria nostra non recedit, quod diuiso à se domino suo, & curru
igneo subuecto, vernaculus & indiuiduus ille comes Prophetæ post eum clamauit, dicens:
^e Pater mi, pater mi, currus ille Israël, & auriga eius. Numquid enim magnus iste Sacerdos
noster, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus? Currus enim fuit, dum neces-
sitates & infirmitates alienas, præsertim onera peccatorum, & inopiam pauperum pater-
na consolatione & compassione subleuauit. Quasi diceret: Quis infirmatur, & ego non

4. Reg. 13.

XCII.

infirmor? vel Numquid auriga non fuit, qui creditos sibi rexit & direxit in viam veritatis A exemplis pariter & documentis? Oculi fuit cæco, & pes claudo. Manus eius non est auersa ab vilo paupere, cum quo cordi erat iocari, conrixari, & tandem ab inualida manu exuperari. Insuper vt omnibus omnia fieret, etiam supra legem, non contra legem, habitum leprosi, & tactum lepræ non abhorruit. Raptus, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam eius. Sed consummatu in breui, expleuit tempora multa. Equidem sicut scriptum est: malitia remanentium meretur, vt hi qui prodesse poterant, festinè subtrahantur. Atqui memorabilis ille assecla Prophetæ magnificam duplicis spiritus habuit consolationem. Nobis autem in transitu viri sanctissimi præter luctum nihil ampliùs derelictum est, nisi fortè digni essemus, apud Deum tanto subleuari patrocinio. Talis decebat vt nobis esset Pontifex, cui viuere Christus, & mori erat lucrum. Propositam quidem nobis erat festinandum, eum videre; sed, prohi dolor! peccatis nostris exigentibus, extremum hoc beneficium percipiendæ ab eo benedictionis nobis diuinitus denegatum esse, lamentabiliter & inconsolabiliter conquerimur. & infrà: Consolemur inuicem, Pater noster pijsimus intravit in gaudium Domini sui. Ipse autem Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis consoletur vos, & absterget omnem lacrymam ab oculis vestris. Hæc serenissimus Babenbergensis Episcopus.]

XCIII. Succesit autem eidem in Archiepiscopatu Conradus iunior, qui & ipse aduersus Fridericum Imperatorem inhæsit Alexandro Papæ. de ipso autem hæc ibidem: * Post cuius decessum Prælati cum Clero & ministerialibus Ecclesiæ consilio habito, elegerunt dominum Conradum Pataviensem Episcopum, ad Salzburgensem Metropolitani, anno quo supra, videlicet Incarnationis Domini MCLXIV. iij. Kal. Iulij, virum sanè Regio genere, scientia quoque & morum probitate nobilissimum. Patre namque bonæ memoriæ, clarissimo regni Principe Liupoldo, Marchione Austriæ, ac matre Agneta, filia Henrici * Quarti Imperatoris progenitus fuerat: germanus etiam Conradi Regis Romanorum, sed & duorum Ducum illustrium, Leopoldi & Henrici. Friderici verò Cæsaris patruus, sororius autem Henrici * Quinti Imperatoris, habens sorores Gerdrudem Ducissam Bohemiæ, & Berchtam Ducissam Polanorum, ac Itam Marchionissam de Monteferrato, & consobrinam Imperatricem Hispaniæ Gerdrudem. De tam, inquam, illustri parentela proles ipsa nobilissima traxit originem. Sed tantæ prædictus Antistes Conradus nobilitatis lineam moribus extulit, probis actibus decorauit. De Pataviensi namque Ecclesia, cui XVI. annis præfuit, ad Salzburgensem, vt diximus, sedem translatus, quidquid priùs in se notabile reprehenderat, nunc quasi nouum hominem indutus, cœpit corrigere, & formam gregi sibi commisso se non solum nomine, sed & re & opere non segniter exhibere.] pergit verò idem Auctor de Conradi constantia inhærendo Catholicis: Eo tempore Octauiano schismatico mortuo, cum iam finem illius execrandi schismatis Ecclesia præstolaretur, alter, pro iam dicto Octauiano, Guido dictus, à fautoribus Cæsaris intruditur potius quàm inthronizatur, & nouissimus error peior effectus est priore. Itaque omnibus * cum pænè Germaniæ & Italiæ Prælati tali schismate sese, tum timore, tum etiam fauore Principis commaculantibus, & quod dictu horrendum est, sacramento, vt postea dicitur, ne ab hoc recederent, se obligantibus: prætaxatus Præsul immobilis columna veritatis, sed & æquiuocus eius Conradus Moguntinæ sedis Archiepiscopus præclarissimus, nec non & Hartmannus Brixinensis Ecclesiæ sanctissimus Episcopus, murum se pro domo Israël opponebant, & pro conferuanda fide beato Petro & eius Vicario viriliter agonizabant. Prædictus tamen beatus Hartmannus, mensibus vj. Archipræsulatus ipsius domini Conradi euolutis, postquam tam ei quàm prædecessori eius sancto Eberardo fidelissimè commilitauerat, decimo Kal. Ianuarij migravit ad Dominum. Conradus denique Deo dignus Pontifex, primo constitutionis suæ anno ad dominum Imperatorem Papæ positum accedens, regalia requisivit, sed obtinere non potuit, quia schismati communicare noluit.] hæctenus de his ibi.

* Canif. An- sig. lect. tom. 6. pag. 1247. CONRADVS EBERARDVS IN ARCHIEPISCOPTV SVCCEDIT. * al. Tertij * al. Quarti

CONRADI NOBILITAS ET VIRTVS.

OCTAVIANO SCHISMATICO DEFUNCTO, GUIDO INTRVDITVR.

HARTMANNI BRIXINENSIS EPISCOPI OBITVS.

REDEMPTORIS annus millesimus centesimus sexagesimus quintus, Indictione decima tertia, sequitur ordine temporis, cuius exordio missa est legatio à Mathilde Imperatrice matre Henrici Anglorum Regis ad Alexandrum Papam, qua rogauit, vt iungeret fœdere Reges Franciæ atque Angliæ: quod si faceret, fore etiam, vt pax sequeretur eiusdem Regis Angliæ cum S. Thomæ. Ita cum accepisset manens in Curia apud Alexandrum Ioannes Saresberienfis, suis litteris reddidit certiozem S. Thomam sic ipsarum exordio: Cum, inquit, dominum Papam nuper sollicitarem & animarem, & viam illi, quam mihi videbar intellexisse ad pacem sibi & vobis reformandam, studiosius intirem: respondit, se spem concepisse pacis ex verbis Imperatricis, qui Abbatem sanctæ Mariæ de voto tunc transierat, promittens Regem Angliæ facile posse induci ad quæcumque veller dominus, si ipse Papa Reges, vt diu petitum est, veller confœderare. Ad quod quia dominus Papa pronus est, & Rex Francorum facili inclinari: ex colloquio suo ad Regum certus etiam videbatur. Et iam Regem Francorum euocauerat, vt Purificationis festum ageret secum.] hæc de concepta spe pacis. additque se locutum cum Rege Francorum, quem timentem inuenerit, ne ex eiusmodi occasione distraheretur ab Ecclesiæ Romanæ communionem, atque relicto Alexandro, esset schismatico inhæsurus.

His significatis, rogat ipse Saresberienfis eundem S. Thomam, magis precibus quàm studio litterarum debere incumbere. Cur autem ista de litteris, accipe, quæ in Quadrupartita de eodem S. Thomæ leguntur ex Hereberto, dum adhuc moraretur in Pontinaco monasterio: Tantus siquidem diuinarum Scripturarum amator erat, vt post Horas regulares quotidie sacri codices vix de manu eius discederent. Vnde ex amore hoc Scripturarum & opera ad eò in breui profecit, vt sæpissimè in scrupulosis & nodosis Scripturarum sententijs & super docentes se intelligeret.] sed & in euoluendis canonum libris totus erat: Quod quidem his periculosis temporibus fieri minimè probauit Ioannes ipse, cuius haud mediocriter erat apud sanctum Thomam æstimatio ob insignem viri probitatem atque doctrinam, qui & ea qua pollebat fiducia apud ipsum, ijsdem litteris ista, memoria quidem digna commouit, dicens: Consilium meum, & desiderium, & summa precum, vt vos tota mente conuertatis ad Dominum & orationum suffragia; quia (vt in Prouerbij scri- ptum est) Turris fortissima nomen Domini. Ad quam si quis confugerit, de omni angustia liberabitur. Differte interim omnes alias occupationes quantum poteritis, quia licet necessaria plurimum videantur, quod suadeo prælegendum est, eò quod magis est necessarium. Profunt quidem leges & canones, sed mihi credite, quia nunc non erat his opus. Non hoc ista sibi tempus spectacula poscunt. Si quidem non tam deuotionem excitant, quàm curiositatem. Nonne recolitis, quia in angustia populi (vt scriptum est) inter vestibulum & altare plorabant sacerdotes & ministri, dicentes: Parce Domine, parce populo tuo? Exercitabar, inquit Propheta, & scopebam spiritum meum, in die tribulationis Domini exquirens manibus, vt doceat, quia spirituale exercitium, & mundatrix discussio conscientia auertit flagellum, & impetrat misericordiam Dei. Quis à lectione legum aut etiam canonum compunctus surgit? plus dico. Scholares exercitatio interdum scientiam auget ad tumorem, sed deuotionem aut raro, aut numquam inflammat. Mallem vos Psalmos ruminare, & beati Gregorij Morales libros euoluere, quàm scholastico more philosophari. Expedi conferre de moribus cum aliquo spiritali, cuius & exemplo accendimini, quàm inspicere & discutere litigiosos articulos secularium litterarum. Nouit Dominus qua mente, qua deuotione ista proponam: vos accipietis vt placet. Si autem ista feceritis, vobis erit adiutor Deus, vt timeri non oporteat, quid machinetur homo. Ipse nouit, quod in nullo mortali nobis, vt opinor, sperandum est in præsentia angustia, &c.] ista ad sanctum Thomam Ioannes maximè opportunè.

Inter hæc autem idem sanctus Thomas sum mis angustijs pressus, absens scriptis rem agit, scribens ad ipsum Anglorum Regem, itemque ad Episcopos Angliæ, qui eundem Regem hortari monereque debeant. ad Regem enim has dedit litteras, quas suis Annalibus Rogerius inserit istis verbis: Reuerendissimo domino suo, Henrico Dei gratia illustri Anglorum Regi, duci North-

Annal. Eccl. Tom. 12. V v 2 man-

LEGATIO AD ALEX. PAP. AB IMPERATRICE.

IV. S. THOMAS AD REG. ANGL. LIT. TERAE.

Cod. Vat. lib. 1. c. 31.

Prou. 18. UTILIS AD MONITIO AMICI AD S. THOM.

Joël. 2.

Psal. 76. Ibidem.

III. S. THOMAS AD REG. ANGL. LIT. TERAE.

IV. man-

mannorum & Aquitanorum, & Comiti Andegavorum, Thomas eadem gratia Cantuariensis Ecclesie humilis minister salutem, & vti nam per omnia benefacere.

V. Loqui de Deo, liberæ & quietæ mentis est valdè. Inde est quod loquor ad dominum meum, & vti nam ad omnes pacificè. Obsecro (mi domine) vt sufferatis cum animi patientia modicum quid commonitionis, conferentis per gratiam Dei, quæ nunquam vacuata est ad animæ vestræ salutem & meæ liberationem. Angustia mihi sunt vndique: tribulatio enim & angustia inuenerunt me, inter duo grauissima & timenda constitutum. Et inter duo constituta grauissima, timendum silentium, loquor, & commonitionem. Si autem siluero, mors mihi est, nec effugiam manus Domini dicentis: Si non annuntiaueris delinquenti peccatum suum, & moriatur in peccato suo, sanguinem eius de manu tua requiram. Si commonuero, timeo, ne non effugiam domini mei, quod absit, indignationem: nec accidat mihi, quod sapiens ille dixit: Cum is, qui non placet, ad intercedendum vel commonendum accedit vel mittit, verendum est, ne irati animus ad deteriora prouocetur. Quid ergo faciam? loquar, an fileam? Vtrobique, certè periculum. Verum tamen quoniam tutius est incidere in hominis indignationem, quàm in manus Dei uiuentis: confusus de misericordia Altissimi, in cuius manu sunt corda Regum, & quod voluerit inclinabit ea. (& vti nam in partem meliorem) loquar ad dominum meum, quia semel cepi. Multotiens enim bona parantur inuitis, maximè cum eorum potius saluti consulitur quàm voluntati.

VI. In terra vestra captiua tenetur filia Sion: Sponsa Regis magni oppressa à multis, afflicta ab his, qui à tempore longo oderunt eam, & à quibus potius honoranda esset quàm affligenda, maximè à vobis. Habita igitur vobiscum recordatione beneficiorum singulorum, quæ vobis contulit Deus in initio regni vestri, in medio, & ferè vsque modo: soluite eam, & permittite conregnare Sponso suo, vt bene faciat vobis Deus, & incipiat statim conualescere regnum vestrum, & auferatur opprobrium de generatione vestra, fiatque summa pax in diebus vestris. Credite mihi, dilectissime domine, serenissime Princeps, patiens enim retributor est Dominus, longanimis expectator, sed vltor grauissimus. Audite me, & benefacite: sin autem, verendum est (quod absit) ne accingatur gladio suo super femur suum Potentissimus, & veniat in manu valida cum militia multa liberare Sponsam suam non sine grandi plaga de oppressione & seruitute tribulantis. Si verò me audieritis, quoniam necesse habet Dominus in hoc instanti obsequium vestrum experiri, tamquam strenui militis sui: benefaciet vobis Deus, & addet gloriam gloriæ vestræ in progeniem filiorum & filiarum vestrarum vsque in tempora longa. Alioquin, vereor (quod tibi Deus auertat) ne non deficiat gladius de domo vestra, donec veniat, qui vlciscatur de plano suam & suorum iniuriam, Altissimus. Sicut nec de domo Salomonis, à quo, licet eum Deus elegisset, & contulisset ei tantam sapientiam & pacem, vt diceretur ab omnibus: Hic est filius sapientiæ & pacis: & quoniam recessit à via Dei, & ambulauit in iniquitate super iniquitatem, scidit Deus regnum suum, & dedit illud seruo suo, maximè quia non quæsiuit subito post delictum placare Dominum. Sicut & Dauid pater suus, qui statim post offensam humiliavit se Domino, emendauit culpam, petiuit misericordiam, & obtinuit veniam. Vti nam & vos cum Dei gratia similiter faciatis! Hæc vobis ad præsens scribo, cetera in ore latoris præsentium, viri religiosi & magnæ opinionis, fidelis etiam (vt credimus) vestri posuimus. Quibus quæso, si placet, fideliter credatis: potius tamen desidero cum gratia vestra benigno vestro vt colloquio, bene valeat semel & semper dominus meus. Ista ad Regem, cum & eidem Nuntio has auditu dignas dedit litteras ad Episcopum Herefordiæ istis verbis:

VII. Thomas Dei gratia Cantuariensis Ecclesie minister humilis venerabili fratri Roberto eadem gratia Herefordensi Episcopo salutem, & per omnia benefacere.

AD EPISCO-
PVM HERR-
FORDIÆ
S. THOMAS.
Si litteræ nostræ fraternitatis tuæ excitauere sollicitudinem: vti nam non affectu desiderem reperissem, nec circa officij suscepti debitum effectu minus vigilem. Elegi abiectus esse, anathema pro omnibus, opprobrium hominum & abiectio plebis, ne viderem mala Sanctorum, & dissimularem iniuriam gentis nostræ: expectans si quis fortè ex omnibus vobis zelans legem Dei, & Ecclesie libertatem affectans, exiret post me, & veniret, vt non daremus cornua peccatoribus. Et ecce tu, quem credebam mihi à Domino datum esse, vt mecum ædificares, euelleres, & plantares, propinas mihi stimulum in ruinam, solatium in desperationem, prædicans humiliationem, immò deiectionem, annuntias bonum, cum

A cum vndique sit turbatio in perniciem Ecclesie Dei & clericorum: & cum deberes animi vacillantis firmare constantiam, sustinere mecum congressum ad defendendum patrimonium Crucifixi, ad reprimendos & expugnandos hostes Ecclesie, instillare auribus meis, inspirare animo meo, vt obsecrarem instatius, arguerem arctius, increparem durius. Quod si me non audient, exclamare certè debueras contra me: Exurge, quare obdormis? Exere, gladium sancti Petri, vindica sanguinem seruorum Christi, qui effusus est; iniurias Ecclesie, quæ in nobis & nostris fiunt tota die.

Exciditne à memoria tua, quætu sum iniurijs afflictus, quibus contumelijs affectus, cum in persona mea contra omnem auctoritatem, & contra omnem iuris formam, iterum iudicaretur Christus ante tribunal Principis? Non reuoco certè ad animum propriæ personæ iniuriam, etsi Ecclesie. Attende diligentius, altius in corde tuo reponere, quid ageretur ante exitum meum, quid in exitu, quid postea, quid etiam agatur singulis diebus in terra illa circa Ecclesiam Dei, & eius ministrorum. Qua animi conscientia ista dissimulare potes tu, de quo sperabatur, quod esses redempturus Israël, liberaturus à seruitute Ecclesiam? Et nunc quia tanto tempore tacuisti, doleo super te, fili mi primogenite. Timeo ne succedat tibi, qui tollat primogenita tua, & auferat benedictionem primogeniti (quod absit) à te. Verum tamen etsi hæcenus tacuisti, resume vires, fili charissime, clama, ne cesses, exalta vocem tuam contra eos, immitte eistimorem, incute contritionem, excute satisfactionem, ne ira Dei descendat super eos, & tota gens pereat, vel (quod absit) maiores in gente. vltio enim diuina iam in ianuis est. Hæc tibi scribo non ad confusionem tuam, sed ad cautelam: vt fultus auctoritate Dei & nostra de cetero valeas & velis officij tui necessitates fortius & validius exercere. Hoc vnum in summa te volo scire per misericordiam Dei: non extorquebitur à me Ecclesie confusio. Præterea gratias tibi ago, quod vel nunc visitasti me, & solatio tuo confortasti.

Quid plura? vnum est, quod sine multa animi mei amaritudine sustinere non valeo. Fleo equidem super dilectissimo domino nostro Rege. Timor enim & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ, eò quod videam domino meo Regi tribulationem & angustiam imminere. nec mirum. Commouit enim Ecclesiam Dei, & conturbauit eam, ostendens Clero suo dura, & potans eum vino mæroris. Propterea dicit ei Dominus: Vbi sunt nunc sapientes Consiliarij tui, qui dederunt tibi consilium insipientes, qui dicebant, Filius sapientum tu es, filius Regum antiquorum, quorum consuetudines obseruandæ in Anglia: quas qui non obseruauerit, non est amicus Cæsaris, hostis est coronæ, reus iudicio? Sed certè quod magis est, amicus est Crucis Christi: quoniam væ his qui condunt leges iniquas, & scribentes scripserunt iniustitias, vt opprimerent pauperes in iudicio, & vim facerent causæ humilium populi mei, vt essent Ecclesie & viduæ præda eorum, & clericorum, aliorumque diriperent bona. Quid facient in die visitationis & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugium auxilium, & vbi derelinquent glorias suas, ne incuruentur sub iudicio, & cadant cum interfectis? Vbi sunt nunc sapientes eius? procedant, annuntient ei, & indicent, quid cogitauerit Dominus exercituum super Angliam. Stulti facti sunt sapientes eius, & emarcuerunt Principes eius, deceperunt Angliam angulum populorum. Dominus immiscuit in medio eius spiritum vertiginis. Errare fecerunt Angliam in opere suo, sicut errat ebrius vomens, tremens, & non erit Angliæ opus, quod faciet caput aut caudam, quia comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt, & dixerunt, Hereditate possideamus sanctuariu Dei, exprobrando sacerdotibus, & eorum principibus dicentes: Quid confugietis è manibus nostris? aut in quo est vobis fiducia? Quare recessistis, & obstitistis præceptis meis? O quam inanes cogitationes istæ, quàm pessimæ operationes in conspectu Domini! Videt quidem quoniam vanæ sunt. Ipse enim irridebit sic cogitantem, sic operantem, prospiciens, quod propè veniat dies eius, & iam in ianuis sit, & dicit: Ecce homines, qui non posuerunt Deum adiutorem suum, sed sperauerunt in multitudine diuitiarum suarum, & præualuerunt in vanitate sua, sed frustra hæc faciunt. Non relinquet Dominus Ecclesiam suam, Clerum suum sine defensore, sine vltione grauissima. Fundata est enim supra firmam petram: petra autè ipse est Christus, qui eam proprio sanguine suo fundauit. Certè si non ista emendauerint, non ferent ea impunè, quoniam conculcauerunt sancta Sanctorum, domum Dei, sacerdotes eius iniurijs afficiendo, verbisque probroffis. Hi sunt quibus Dominus ipse ait: Dixi diu estis, & filij excelsi omnes. & alibi: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit: & qui vos tangit, tangit pupillam

pillam oculi mei. Reuertantur ad cor, abijciant mala ista à se, agant poenitentiam cum A summa humilitate. Alioquin verendum est, ne Dominus noster citò (quod absit) veniat, adducens super eos & terram eorum grandem tribulationem, & ultionem retributionis grauissimam. Ecce veniet Dominus noster, & non tardabit, & ipse saluabit nos. Ipse numquam derelinquit sperantes in se. Propheta enim dicit: ^a Spera in Domino, & fac bonitatem, & pascèris in diuitijs eius. & alibi: ^b Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum, citoque liberaberis à laqueo venantium, & à verbo aspero. Et vt cetera omnia debito sine concludam, quoniam ostendit nobis Dominus, quæ & quanta oporteat nos pari pro nomine suo, & pro defensione suæ Ecclesiæ: necesse habemus, vt ores tu, & tota Ecclesia tibi commissa instanter pro nobis: vt quod nostris meritis non valeamus, tua & sanctorum virorum intercessione, qui in ditione tua sunt, sustinere valeamus, & ob id gratiam sempiternam consequi mereamur. Vale & confortare. Valeat tota Anglicana Ecclesia & confortetur in Domino, vt & nos benè valeamus.] hæc sanctus Thomas è Gallijs, vbi erat, in Angliam. At quid inter hæc Rex ipse Anglorum?

^a Psal. 36.
^b Psal. 26.

AD FEV-
RVM MAR-
TYRIVM
PRAEPARA-
TIO.

X.
LEGATI
REGIS AN-
GLORVM
QVID PE-
TANT A
PAPA.

* f. conspe-
ctus

XI.
ROMANI
REVOCANT
ALEX. PAP.
IN VRBEM.

^a Cod. Vat.
lib. 1. ep. 33.

XII.
CHRISTIA-
NVS MALVS
DESIGNA-
TVR AR-
CHIEP. MO-
GVNT.

^a Jerem. 48.

Antequam verò Alexander è Gallijs recedens Romam versus pararet iter (quod contigit hoc anno, Paschali tempore) Legati Regis Angliæ ad Alexandrum Papam venere. quidnam autem attulerint, ex Alano in Quadripartita sic accipe: Discurrebant interim hinc inde, & etiam à domino Papa mittebantur Nuntij ad pacis reformationem. Tandem verò placuit vtrobique dominum Papam & Regem statuto die & loco ad inuicem conuenire, vt per mutuum eorum colloquium via pacis posset facilius inueniri. Rex aut ad id se venturum, sed in Archiepiscopi absentia, quia eo præfente, demandat nec domini Papæ faciem se visurum. Domino Papæ Archiepiscopus significat nulla ratione Regis vt colloquio sine sua præfentia, cui mores noti illius fuissent. Citius enim, ait, poterit Apostolica circumueniri religio ex varietate verborum Regis, si non adesset sedulus interpretes, qui Regiæ mentis propositum ex ipsius animi possit latebris elicere.] hæc ad Papam Thomas. Quo accepto (pergit Alanus) moderata responsione Regi renuntiat dominus Papa, hoc inauditum à sæculo, Romanam Ecclesiam ad alicuius Principis nutum, quemquam à suo conductu rejicere, maximè pro iustitia exulantem. Sed & id priuilegij & auctoritatis desuper esse indultum Apostolicæ Sedi, vt exulibus & oppressis subueniat, etiam contra Principum iras & violentos impetus malignorum. Indignantibus ergo Nuntij recesserunt, hæc Regi nuntiaturi. Dominus verò Papa Romam reuersurus iter ingreditur.] hæc Alanus. Sed iam Alexandri Papæ redeuntis vestigia assestemur.

Vrgebant Romani Alexandri Papæ aduentum post obitum Octauiani, nullo pacto recepturi Guidonem, quem Imperator in locum ipsius subrogat. Urgebant frequentioribus litteris id ipsum petere, & quodam modo etiam violenter exigere, minitantes, nisi hoc anno Romam rediret ante festum diem sancti Michaelis Archangeli, excepturos se fore Guidonem. Sed accipe ista ex litteris Ioannes Saresberienensis ad sanctum Thomam tunc datus, quibus & alia scitu digna significantur. ait enim post multa: * Et si quid de domino Papa vobis innotuit, postquam reuersurus Romam venit ad montem Pessulanum. Desidero autem de eo audire prospera, eò magis, quòd illi ex magna parte inter quos moror, vaticinantur aduersa. Dicunt enim, quòd Pisani & Genuenses, & etiam Arelatenfes mare ingressi sunt ex mandato Teutonici tyranni, vt ei tendant insidias: & piraticam exercent, vt sine manuuctione eorum nulli omnino liceat nauigare in illo mari.

Adjiciunt etiam, quòd in Ecclesiam Moguntinam idem tyrannus velit intrudere illum non Christianum (hoc namque illi proprium nomen erat) sed Antichristum apostatam suum, qui Reginaldo successit in officio Cancellariæ, & persecutione Ecclesiæ, & collisione & strage gentium, & euersione ciuitatum. Dicitur enim hoc promeruisse in eo, quòd Tusciam totam Teutonicis subdidit & Campaniam, vt Romanis nihil relictum sit nec in agris, nec in oliuetis, aut vineis extra mœnia Urbis. Vnde, aiunt, inclusus populus, & quasi affectus inedia obtinuit multis precibus & pecunia data inducias vsque ad festum sancti Michaelis: tunc, nisi dominus Papa interim venerit & subuenerit, recepturi Guidonem Cremensem, & in verba Teutonicorum iuraturi. Et ne quid subtraham, asserunt nescio quas prophetissas Teutonicas vaticinatas esse, vnde furor Teutonicorum potest amplius inflammari, & vnde schismatici animantur. Sed profectò potens est Deus conterere superbiam Moab, valdeque aduersus ^d Dominum superbientis, & arrogantia eius maior est quàm fortitudo. Vnde in tanto rerum turbine nihil salubrius arbitror, quàm vt confugiamus

giamus ad clementiam Christi, qui etsi iterum crucifigitur, non occiditur, sed crucifixores suos in ultionem columbæ faciet acerbius crucifigi, & iam crucifigit pro parte, conuocans aduersus eos pestem & gladium, &c.] sed audiendæ sunt litteræ Ottonis Cardinalis, ad ipsum sanctum Thomam de his ista scribentis hoc eodem tempore profectiois Papæ Alexandri Italiam versus. sic se habent: ^a

Significamus vobis, dominum Papam, Curiam totam, & nos benè per Dei gratiam valere. litteræ nuper venerunt ad Curiam de Ianua. Dicunt, quia Guido Cremenfis Pisis receptus est, Archiepiscopus recessit, Clerus aufugit, populus totus ipsum Guidonem contemnit. Dominus Papa mandauerat Ianuæ pro galeis. Et quidem Ianuenses ipsi fideles & deuoti sunt domino Papæ & Curie: sed quia putant, & timent Imperatorem cum Pisanis pro receptione Guidonis Cremenfis magnas conuentiones & promissiones fecisse: dubitant adhuc. Vnde (quod vobis solis confitemur) hoc ex litteris perpendimus, quòd si ciuitates Longobardiæ confœderatæ fuerint contra Imperatorem, & galeas, & alia obsequia exhibebunt: sin autem, subsistere videntur. Confœderationem autem, si futura est, in proximo audiemus.

Electus Moguntinus (Conradus erat iste, vt dictum est, sed aduersus Imperatori, licet affinis eius) qui nuper recessit à domino Papa & à Curia, Nuntium Guidonis ad se venientem de terra sua eiecit, & comminatus est ei, quòd si ipse, vel alius Nuntius ex parte schismaticorum ad se ulterius perueniret, oculos sibi erui faceret. Nomen domini Papæ manifestè prædicat. Hoc nouit Imperator, & multum dolet. Et quia certum habetur in terra, quòd prædictus Maguntinus ad pedes domini Papæ accesserit, eidem Maguntino concordant per omnia Treuirensis, Saltzburgenfis, & ferè reliqui Principes omnes, sicut dicunt, tam sæculares, quàm Ecclesiastici, excepto Imperatore, & Colonienfi, & Duce Saxoniarum. Magdeburgensis nuper redijt de Ierosolyma. & captus à Sarracenis vouit, quòd si liberaretur, domino Papæ manifestè adhæreret, & ita manifestè facit.] hucusque litteræ Ottonis Cardinalis ad sanctum Thomam. Quod autem electum Moguntinum pertinet Conradum, cum aduersaretur Imperatori schismatis causa, & adhæreret Alexandro, qui substitutus est ab eo, idem qui superius nomine Christianus Cancellarius, non est receptus viuente Conrado, sicque schisma in ea Ecclesia constat, quòd annis decem & octo, vt tradit alius Conradus Episcopus, qui scripsit Chronicon Moguntinum, durauit, qui & deplorat cladem eius Ecclesiæ.

Vt ad Alexandrum redeamus, itinerarium eius describitur in Actis vitæ ipsius apud citatum sæpè codicem Vaticanum his verbis: Celebrato itaque Pascha exiit Senonis, & transiens per Parisios & Bituriges, & Anicium, post festum Apostolorum ad montem Pessulanum incolumis per Dei gratiam remeauit.] vbi mansit vsque ad octauam Assumptionis, postea nauigauit. De sancto verò Thoma eum comitante Alanus in Quadripartita hæc ait: Dominus verò Papa Romam reuersurus iter ingreditur, quem prosequabatur Thomas Archiepiscopus vsque Bituricum, vbi accepta licentia & benedictione, regreditur Pontiniacum, amplius faciem domini Papæ in carne ista non visurus.] pergunt Acta: Paratis ergo nauibus, & alijs que ad nauigandum necessaria videbantur, infra octauam Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis vnà cum fratribus suis mare intravit, & in mensam pelagi vastitatem non sine multo discrimine transcendens, ad ciuitatem Messanam prosperis ventis applicuit. Quod postquam in auribus recolendæ memoriæ Vvillelmi Christianissimi Regis Siciliæ apud Panormum insonuit: eundem Pontificem tamquam patrem & dominum suum, à quo patrimonium Siciliæ, & totam aliam terram suam tenere dignoscitur, digno cum honore tractare, & magnifica ipsi præsentare studuit. Ad vehendam quoque ipsius venerandam personam, galeam vnã rubeam, pro Episcopis autem & Cardinalibus quatuor iussit studiosissimè præparari. Remigium quoque Archiepiscopum . . . & alios Magnates cum ipso Pontifice destinauit, qui eum gloriosè conducerent, splendide associarent, atque ad Romanam Urbem gloriosè deferrent.

Mouit ergo à Messana beatus Alexander Papa in mensis Nouembris, & transiens Salernum & Caietam, per fauces Tiberis, suffragantibus beatorum Apostolorum Petri & Pauli meritis, ingressus est Ostiam, vbi ea nocte, auctore Domino, cum fratribus suis incolumis remansit. Manè autem factò, Senatores cum nobilibus, & magna Cleri & populi multitudo ex Vrbe honorificè occurrerunt illi, exhibentes ei tamquam animarum suarum Pastori, obedientiam debitam, & consuetam reuerentiam. & exinde eum cum ramis oliuarum vsque

^a Lib. 1. ep. 51
XIII.

LAYS IAN-
VENSIVM.

XIV.

EPISCOPI
GERMA-
NIAR AD
ALEX. PAP.
VENIUNT.

XV.
ITER ALEX.
PAP. RO-
MAM VER-
SUS.

XVI.
ALEX. PAPA
VENIT
ROMAM.

vsque ad portam Lateranensem cum omni gaudio & læticia conduxerunt. Vbi totus A Vrbs Clerus de more solemniter indutus, eiusdem Pontificis tam diu desideratum præstolabatur aduentum. Ibi & conuenerant Iudæi, de more Legem suam deferentes in brachijs, & concurrerunt Signiferi cum bandis, Stratores, Scriuarij, Iudices cum Aduocatis, & non modica eiusdem populi multitudo. quid plura? Inchoata processione, vndique alternis vocibus cum tanta gloria & exultatione deductus est ad Patriarchum sancti Saluatoris in Lateranense palatium, cum quanta nullus Romanus Pontifex à longis retrò temporibus recollectur fuisse receptus. Acta sunt hæc omnia anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo sexagesimo quinto, Indictione tertiadecima, vndecimo Kal. Decembris, Pontificatus verò ipsius anno sexto.] hætenus ex Alexandri vitæ Actis de reditu ipsius Pontificis ex Gallia in Urbem.

XVII. Quæ autem in his desiderari videntur, ex Auctoribus temporis huius supplenda erunt, atque primùm ex a Neubrigenſi; qui ex eo tempore, quo in ciuitate montis Pessulani morabatur Alexander, nauigandi opportunitatem expectans, Imperatorem nihil non tentasse scribit, vt redeuntem in Italiam caperet Alexandrum. ait enim: Imperator verò non quiescens, secretis (vt dicitur) litteris & promissis amplissimis apud VVillelmum eiusdem vrbs dominum agere studuit, vt proderet hospitem. At vir memorabilis integræ fidei inuentus est, & insignem hospitem decentissimè honorauit. Cumque Cardinales multitudinem virosorum fortium, qui Ierosolymam properabant, dromonem Hospitalis Ierosolymitani ingressi, dominum Papam mox secuturum iactis in alto mari anchoris expectarent: contigit dromonem à prætereunte classe piratica infestari. Aduchebatur Pontifex ex triremi ingressurus dromonem: sed conspectis circa dromonem piratis, mox remis retortis in Magalonensem se portum recepit. At ij qui erant in dromone, tam viriliter resistere piratis, vt confusos nec illæsos abigerent. Itaque dominum Papam non vlteriùs cum periculo expectandum censentes: cursu prospero fines regni Siculi attigerunt. Idem verò Pontifex post dies aliquot in alia naui mari se credidit, & secundis in Apuliam flatibus nullo profus obſistente transiuit. Susceptusque reuerenter à Rege Siculo, & quotquot eius erant ditioni subiecti, &c.]

XVIII. Romualdus autem Salernitanus Archiepiscopus, qui Salernum appellentem ipsum Alexandrum excepit, ita relegit ipsius Papæ nauigationem ex Gallia Romam: Alexander Papa Magalonem venit, & præparata quadam magna naui, quæ erat Hospitalis, nempe Hospitalariorum militum, cum eam pænè omnes Cardinales intrassent, & Papa cù paucis Cardinalibus in galea Narbonensium eandem nauim ascensus veniret: galeæ Pisanorum Imperatori seruientium, quibus illi parauerant insidias, repente apparuerunt: quibus visis, Papa cum galea sua festinans Magalonem redijt. Galeæ autem Pisanorum nauim, in qua erant Cardinales, circumdederunt, & non inuento ibi Apostolico, eam in pace liberam abire permiserunt. Quæ vento flante secundo, primò Panormum, deinde Messanam applicuit. Non multò post Alexander Papa cum Cardinalibus, qui remanserant, & Moguntino Archiepiscopo quamdam minorem nauim intrauit, & alto se committens pelago, licet multis exagitatus procellis, saluus tamen cum omnibus Messanam Domino ducente peruenit. Quo cognito Rex VVillelmus, qui tunc erat Panormi, Nuntios suos cum muneribus ad Papam transmisit, & eum cum quinque galeis vsque Romam conduci præcepit. Qui Salernum veniens, à Romualdo Salernitano Archiepiscopo & toto populo ciuitatis cum debita est reuerentia & honore susceptus: qui postmodum cum eisdem galeis vsque ad Tiberim, & per Tiberim vsque ad sanctum Paulum cum omnibus Cardinalibus venit. Tunc Clerus Romanus & populus obuiantes, ipsum cum magno honore & gloria vsque ad Lateranum vnanimiter adduxerunt.

XIX. Dum autem in Vrbe hæc agerentur, & Dominus Alexâder Papa in Beati Petri Cathedra, tamquam Christi Vicarius desideret: Guido Cremenſis & eius complices valde sunt commoti atque confusi, quoniam timor & tremor apprehenderunt eos. Catholici verò, licet à Friderico Imperatore multas tribulationes tolerauerint pro iustitia: lætabantur tamen de prosperis Ecclesiæ successibus ex nimia confusione schismaticorum. Lombardorum quoque societas contra Ecclesiæ aduersarios & libertatis suæ impugnatores intrepida persistebat, disponens vniuersa, quæ ad retentionem sui vttiliora esse prospiciebat, & vt Imperatoris calliditates & machinamenta, quæ in Lombardorum confusione iurauerat, destruere possent, operam & studium pro vitibus impendebant. Vnde factum est;

a Neubrig. lib. 2. c. 17.

IMP. STY. DIVM CA. PIENDI ALEX. PAP.

PISANIMA. LE SER. VIVNT IMP. CONTRA ALEX.

LONGOBARDI CONTRA IMP. PRO ALEX. PERSTANT

A est, quod Veronenses & Paduani tamquam viri bellicosi, & libertatis propriæ amatores, vt Imperatoris aduentum per partes suas penitus disturbarent, & vt in posterum sibi consulerent, Appendicij arcem in manu forti aggressi sunt, & viriliter expugnarunt, & eam funditus destruxerunt.] hætenus Acta de his ibi, quæ spectant ad præsentem annum: reliqua suis locis.

Dum aduentu veri Pontificis Romam triumphat, in Imperatorem persecutorem passim iaciuntur maledictiones à populo, à Curialibus dictæ in eundem, (vt fieri solet) multiplicantur. Quam ob causam ab eodem Imperatore ista tunc sunt scripta turbato stomacho, sed stylo melle linito, etii felle mixto, ad S. R. E. Cardinales:

Fridericus Dei gratia Romanus Imperator semper Augustus Clericis Romanæ Ecclesiæ cum Lazaro quondam paupere æternam habere requiem.

B Loquar ad dominos in eos, quamuis sum pulvis & cinis, & vt iumentum factus sum apud vos, tam en homines & iumenta saluabit Deus. Multiplicauit Deus misericordiam suam super vos, qui congregauit vos à quatuor ventris cæli, vt recumbatis cum Abraham in sinu patris sui. Fidelis ille cum tota domo Ægypti (Moyſen dico) qui de vestra vos Ægypto extraxit, vt euitaretis ollas carniū, & vt possetis clamare in deserto: Quid est hoc? Quid hoc? à regione deserti manna venit ad viatores: cum & iure dicitis: Quid est hoc? Est inquam, est, quod famem expellit, & desiderium satiat, & satiendo accendit? rapuit etiam vos manus illa inexhaustæ clementiæ, & fecit vos lucem de luto, & in diademate Salomonis, quo coronauit eum mater sua, vos coronauit, fecit vos aurum de luto. Sed nescio, quo pacto aurum in latum redijt, & in ferri vilitatem aurei sæculi moneta degenerat. Leuastis corpora vestra in montes, sed mentes in conuallibus remanserunt. Vnde ergo veniet auxilium vobis? Sperabamus enim, quod in cacuminibus montium pennas tenderetis, quæ ueherent nos ad dexteram Dei Patris. Seduxit nos opinio lubrica, & quod valde gemimus, alarum nudato remige, in plumbi modum grauitas corporis vos pessumdat.

C Putabatis, quod Deus esset tantum Romanorum, sed & valles Teutonicorum frumento abundans. Suscipite montes pacem populo, vt linguæ spicula abscindatis. Non solum in Imperium, sed & in Deum cultus iustitiæ, teste Propheta, silentium. Super nubes volatis aquilæ, & tandem ad nostrum cadauer carpendum vestra rostra deponitis. Abstinetis vos à carnibus pecudum, & carnes Imperiales sine sale voratis. verè cultus iustitiæ silentium. Quod nondum est, finxit, & nondum venit in linguam, iam penes vos constat esse paratum. ait enim: Quis hic Papa schismaticus iniustus: hæc Imperatrix prægnans, sed non de semine Imperiali: hic Archiepiscopus ter in die carnibus ventrem confundit: hic Episcopus ructu foetenti aëra scædat: hic Abbas exhaurit scutellam vsque ad vomitum. Vacatis otio, idcirco talia eructatis. Nam detractio in cameris concipitur, & in Curia euomitur. Non est Curia cælum, non est Curia paradysus, sed adhuc est Curia inter flumina Babylonis. Vestrum ostium omnibus patet, cum quis per illud ingreditur, non palpatur, sed cæditur, non curatur, sed maectatur, non iustificatur, sed damnatur. Et (vt breuiter dicam) nihil sine crimine apud vos, sed cum venerit Filius hominis in sede maiestatis suæ, quæso dicite: Vbi sedebitis? hinc & ibi?

D Clementes medici non orationibus ægros curant, sed eorū vulnera suscipere student, vt cum eis pariter & ægrotent. Nos non poteramus ascendere ad vestra licita, sed vos vestra pietate commoti ad nostra illicita descendistis, & facti estis huiusmodi. Quid prodest in desertum exire, & in deserto Ægyptium cor habere? Quid prodest ranas Ægypti vitare, & in deserto murmuratione perire? En qui sub Pharaone languistis, sub Moyſe iuspiratis. Emptores vitæ nolite decipere venditores margaritæ. Ecce qui dedistis manus & oculos, & alia membra, vt Evangelicam margaritam possetis comparare, ea nondum estis digni. Hac autem ad salutis fructum vtimini. Reddite Deo linguam, & accipite margaritam. Si verò hæc epistola vobis placuerit, nostra erit sententia illa Sapientis: Argue iustum, & diliget te. Si verò successi fueritis, non idem Diogenes amittet cornua. Valete, & si Deum dilexeritis, linguas vestras Dei gladio amputate, & in Catholicum Papam consentietis.] hætenus Imperatoris epistola ex fragmentis Vaticanis mendosa valde. An autem ad ista rescripserint Cardinales, nobis incompertum. sed quænam exæstiuans ira idem Imperator post hæc molitus sit, dicitur anno sequenti.

XX.

XXI.

XXII.

XXIII.

Exod. 8.

Pror. 9.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 12. ANNVS. ANNVS MANVELIS IMP. 24. A

CONCILIA- BVLVM AB IMP. INDI- CTVM HER- BIPOLK

LIB. 1. CAP. 70. IV.

LITTERAE FRIDER. IMP. DE REBVS GE- STIS IN CONC. HER- BIPOL.

MILLESIMVS centesimus sexagesimus sextus sequitur annus, Indictione decima quarta, quo Fridericus Imperator videns res Catholici Pontificis Alexandri magis ac magis inualescere, ipsum que pacifice Roma federem percitus & inuidia, indicit conuenticulur VVirtzburgi (dicitur alio nomine Herbipolis) ad Pentecosten, vbi ipse cum suis interfuit Episcopis & Principibus ad confirmandas res sui Antipapae Guidonis. Quamobrem Rex Angliae ab Imperatore ad schisma pellectus. Quod enim expertus esset, procliuorem in sanctum Thomam ipsum Alexandrum Pontificem: hac opportuna occasione captata, ad sui excusationem Legatos decernit in Urbem ad Alexandrum, a quo nisi con- sequeretur quod postularer, desiceret ad Guidonem. Cuius rei agenda causa pro tuto conductu eorumdem Legatorum in Urbem, has dedit litteras ad Archiepiscopum Colo- niensem schismatis antesignanum:

Did desiderari iustam habere occasionem recedendi a Papa Alexandro, & a perfidis Cardinalibus eius, qui proditorem meum Thomam quondam Cantuariensem Archiepi- scopi contra me manutene re praesumunt. Vnde cum consilio omnium Baronum meo- rum, & eum consensu Cleri, magnos viros de regno meo, scilicet Eboracensem Archiepisco- pam, Londoniensem Episcopum, Archidiaconum Pictauiensem, Ioannem de Oxeneford, Richardum de Luci Romanum missurus sum, qui publice & manifeste ex parte mea & to- tius regni mei & omnium aliarum terrarum quas habeo, proponerent & denuntiarent Papa Alexandro, & Cardinalibus suis, ne vterius proditorem meum manuteneant, sed ita libe- rent me ab eo, vt alium cum consilio Cleri in Ecclesia Cantuariensi possim instituere. De- runt etiam, quod quidquid Thomae fecit, in irritum reuocent. Hoc etiam postu- labunt, quod coram eis Papa iurari faciat publice, quod ipse & successores sui & mihi & omnibus successoribus meis Regias consuetudines Henrici aui mei inconcussas & inuio- latas, quantum ad se, conseruabunt in perpetuum. Quod si forte alicui petitionum earum contradicere voluerint: neque ego, neque Barones mei, neque Clerus meus aliquam ei vterius seruabimus obedientiam, in modo manifeste eum, & omnes suos impugnabimus. Et quicumque in terra mea inuentus fuerit, qui ei post hac adherere voluerit, expelletur.

III. Ea propter rogamus vos, sicut charissimum amicum, quatenus Fratrem Ernoldum, vel Fratrem Radulphum Hospitalarium, omni occasione remota, cito ad me mittatis, qui ex parte Imperatoris & vestra praedictis Nuntiis meis ducatum praebear eundo & redeundo per terram Imperatoris.] haec Regis epistola. Missa est legatio ad Alexandrum Pa- pam, & functique ea reperiuntur solum Londoniensi atque Oxenefordensi Episcopi. At tantum abest, vt Alexander siue terroribus per litteras Regis in cussis, siue minis per Le- gatos nomine Regis expressis commoueretur, vt cum eos redarguisset, increpationibus plenas litteras ad Regem ipsum Anglorum reddiderit, quibus ille concussus a malo pro- positio resiliit, & gratias egerit ea monenti Pontifici, eidemque parere in omnibus prompte promiserit. Testantur ista Anglorum Episcopi in epistola data anno sequenti ad Alexandrum, quam nos inferius suo loco reddituri sumus. Interea verò (pergit Auctor) consulit Coloniensis Imperatorem, quid Regi Angliae sit respondendum. Rescripsit Im- perator, voluntati Regis Angliae esse annuendum, quia quantum solemniter ista fiunt, si consenserit Papa Alexander, tanto maior sua erit confusio: & forte in occulto per alium Templarium vel Hospitalarium, vel aliquem alium, a quo caueri non possit, Rex Angliae pro pecunia sua idem obtineret. Missus itaque est Frater Radulphus Hospitalarius ad Regem Angliae, qui Nuntiis, quos Rex ad Curiam mittere disposuit, ducatum praebuit per terram Imperatoris.] haec ibi. Contrigit autem eisdem Regis Nuntios antea peruenire in Germaniam, & interesse conciliabulo Herbipolensi. At quoniam ibi acta sunt, litterae vniuersales Friderici Imperatoris tunc datae significant, quae sic se habent:

Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus cunctis populis quos clementiae nostrae regit Imperium.

Iam dudum innotuisse credimus, qualiter exorta quondam inter Ecclesiae Romanae Cardinales de Apostolatu discordia, inter Reges & regna impetu pestifero est diffusa. Pro qua ad optabile bonum pacis reuocanda, quantos post beatae memoriae Papae Victoris electio-

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 12. 1166. 7. MANVELIS IMP. 24.

A electionem ac confirmationem Catholicam Papae, Mediolani, * Laone, atque in diuersis * al. Laude, Imperij finibus in corpore nostro labores tam nos quam inuicti Principes nostri pertuleri- mus; quantas rerum copias zelo iustitiae impenderimus: in extremis quoque mundi parti- bus, iam auditum non dubitamus. Denique beatissimo Papa Victore in paradisi gaudia feliciter assumpto, & in eius locum ab Episcopis ac Cardinalibus almae Sedis Apostolicae domino Paschali viro Christianissimo in praesentia Episcoporum & religiosorum Lom- bardiae ac Tusciae, illustris quoque Urbis praefecti Romae, ac multorum nobilium Roma- norum catholicè substituto: ipsum etiam dominum Paschalem & Ecclesiae ac Princi- pum Imperij iudicio atque consilio in Papam & Patrem Catholicum solemniter recepimus, debitoque honore venerari semper intendimus. Proinde obstinata schismaticorum perfidia mortem viri iusti suis successibus aperta fronte adscribens, Sirenæis suis blanditijs B quorumdam fidelium nostrorum animos adeò molita est denuò immutare, vt nisi mor- bis nouis noua remedia obijcerentur, pars nostrorum non modica videretur ex fiducia nostrae lenitatis seducenda.

Igitur zelo reformandi decoris domus Dei ardentius accensi, cum Regem Francorum, v. qui nulla nostra culpa praesente, vnà cum Rolando Imperij nostri hoste publico, eiusque sequentibus Imperiale nostrum honorem manifestè molitur auferre, post multos no- stros admonitos irrevocabile persensissemus: vniuersis Imperij Principibus in sancta Pentecoste Curiam VVirtzburgi generalem indiximus. Quorum coetu celeberrimo ibi- dem solemniter praesidente, Ecclesiae Dei statum ac domini Papae Paschalis negotium feri- ri ac magnificè duximus roborandum. Inuocata igitur Spiritus sancti gratia, & vniuerso- rum qui aderant, consilio communicato ad remouendam pro parte nostra omnem ambi- guitatem, prorsus ipsi nos manu propria super Sanctorum reliquias iuramentum publicè praestitimus, quòd Rolandum schismaticum, vel eius successorem, quem pars ipsius elegerit, in Papam numquam recipiemus, nec ad eum recipiendum, assensum vniquam alicui praebimus. Nulli etiam fautori eius gratiam vniquam nostram reddemus, nisi ab errore viae suae ad vnitatem Ecclesiae fuerit conuersus. Dominum verò Papam Pascha- lem manutenebimus semper & promouebimus; eique tamquam Patri Catholico & vniuersali Pontifici obedientiam, honorem, & reuerentiam exhibebimus: & ab ipso eius- que parte, vita comite, numquam recedemus. Electos quoque, qui sub eo, aut eius succes- sore, quem pars ipsius elegerit, consecrationem receperunt, vel adhuc recipiunt, honore aut ordinibus suis per eius obedientiam priuari numquam permittemus; & huius absolu- tionem sacramenti numquam requiremus, nec oblatam recipiemus.

D Praterèa noster in Imperio successor, quem Principes vniuersi elegerint, hunc honorem v. i. Ecclesiae Dei & Imperij, & hanc partem nostram sub eodem iuramento tuebitur semper atque tenebit. Idem quoque iuramentum Archiepiscopi, & omnes Episcopi, atque electi, qui interfuerunt, numero quadraginta, super sancta Dei Evangelia propria manu vnus- quisque sub stola sua praestiterunt, & publicè firmarunt. Nihilominus vniuersi Principes saeculares, Dux videlicet Saxoniae, & Brandeburgensis Marchio Albertus senior, Conra- dus Palatinus de * Cheuo, & Ludouicus Lantgravius, & reliqui omnes super Sanctorum reliquias id ipsum iurauerunt. Repente autem Spiritus sanctus mentes omnium adeò vnus effecit voluntatis, quòd electi omnes in sabbato Quatuor temporum ad laudem Dei & honorem Imperij sacros ordines deuotissimè susceperunt.

Firmiter quoque a nobis, & ab vniuersis decretum est, vt quicumque supersunt ordi- v. i. nandi, in primis Quatuor temporibus similiter exequantur, alioquin dignitatis ad quam electi sunt honore, omni remota dilatione, priuentur.

Ad haec honorabiles Legati illustris amici nostri Henrici gloriosi Anglorum Regis ad VIII. nos ab ipso transmissi, in totius Curiae nostrae praesentia super Sanctorum reliquias ex par- te Regis Angliae publicè iurauerunt nobis, quòd Rex ipse cum toto regno suo in parte no- stra fideliter stabit, dominum Paschalem, quem nos tenemus, nobiscum semper tene- bit. De Rolando autem schismatico manuteneendo, nullatenus se de cetero intromittet. Quia verò iustitiae examen, quam hostes Ecclesiae Dei & nostri siue ex superbia, siue ex causa diffidentia deuicauerunt, nos semper haecenus stare parati, nunc tandem ad insolita sacramenta ex eorum manifesta obstinatione sumus impulsus: à schismaticorum commu- natione omnis homo, omniisq; ordo caueat. Furor enim eorum etiam haecenus aliquo mo- do visus est venialis; in posterum prorsus erit irremissibilis. Ad perfectum quoque huius negotij

negotij firmitatem, ex totius Herbipolensis Concilij decreto firmissimè præcipimus, ut si quis ad sui mandatum Antistitis sacramentum supra scriptum non præstiterit: si Clericus sit aut monachus, Ecclesiastico priuatur honore ac beneficio: si laicus, alodia & beneficia quæcumque possidet, nostra ipsi auctoritate à suo iudice vel domino prorsus adimantur. Data V Virzburg. Kalend. Julij.]

IX. Porro quod fecerunt Nuntij Regis Anglorum, iurando Regis nomine inhære schismatico: nequaquam ex præcepto eius fecisse, excusatum est ab Archiepiscopo Rothomagensi, cuius istæ sunt litteræ ad Henricum tituli sanctorum Nerei & Achillei Presbyterum Cardinalem. ^a

^a Cod. Vat.
lib. 1. ep. 102.

X.
P R A E T E R
R E G I S A N
G L O R V M
S E N T E N
T I A M N V N
T I I S V B
S C R I P S E
R V N T E T
I V R A V E
R V N T.

^b Lib. 1. ep.
102.

XI. Sed redeamus ad Fridericum Imperatorem, qui laborans pro schismatico & pseudopapa Guidone, Paschali dicto, litteras dedit pro firmitate omnium, quæ gesta essent in illo conuenticulo Herbipolensi. extant illæ, quas dedit ad Abbatem ^c Stabulensem, in quibus ista post alia: Ipse cum omnibus Ecclesiæ tuæ fidelibus publicè iures & obserues, & singulis Dominicis diebus & festis in publica Missa, sicut edictum est & sancitum à nobis, & à Principibus, publicam orationem pro domino Papa Paschali nominatim & assiduè intus & foris præcipias recitari, Edictum quoque & statutum est, ut hæc omnia iuramenta infra sex hebdomadas ab omnibus compleantur. Quod si aliquis monachorum, Clericorum, laicorum, in Imperio nostro huic confirmationi & edicto nostro aliquo modo se opponendo contradixerit: certum sit apud te, quod sicut publicus hostis Imperij, absque omni spe recuperationis iudicatus est & damnatus, & ab omni officio, & honore, & beneficio destitutus, &c.] Sic igitur ipsi dem formulis scriptæ sunt ab eodem Imperatore litteræ ad omnes Antistites, & Abbates, & Principes, longè lateque per orbem Romano sub Imperio constitutos.

^c Lib. 1. ep. 71

P R O M V L
G A T I O
S C H I S M A
T I C. P A P A E
E X C O N C I
L I O H E R B I
P O L E N S I.

XII. At verò ut hæc omnia de conciliabulo Herbipolensi plenius innotescant, recitandæ sunt hæc litteræ, ab amico quodam (cuius nomen nec inditum litteris) ad Alexandrum Pontificem datæ, quæ in eodem codice ita scriptæ ^d leguntur:

^d Cod. Vat.
lib. 1. ep. 72.

Alexandro Papæ quidam amicus suus.

Imperator cum Principes suos ad Curiam, quam eis in festo Pentecostes indixerat, aduasser, & Principes ipsi Sabbato ante festum, atque subsequenti secunda Feria, de pace inter vos & eum reformanda tractare cœpissent: Reginaldus dictus Colonienfis Archiepiscopus aduenit, publicè asserens & proponens, quod nihil contra hostis ad honorem sui labor & studium Imperatoris proficeret, nisi eius tunc penitus assentiret consilijs. Dicebat enim, quod potior pars Imperij vobiscum erat, commemorans scilicet Saltzburgensem, E Maguntinum, & alios de Alemannia, qui vestræ obtemperant sanctitati. Verum tamen ad magnificandum se ipsum, Plures, inquit, quàm vos sumus, ad obedientiam Apostolici nostri conquisiti, quos ei Rex Anglorum numero quinquaginta & plures iuxta domini Imperatoris beneplacitum exhibebit. Cum igitur ei talia promittenti, & ad certitudinem huius rei duos Nuntios prædicti Regis præsentialiter exhibenti, de prosequendo eius consilio suum Imperator polliceretur assensum: in audientia cunctorum Principum huiusmodi consilium Imperatori formauit.

XIII. Quod ipse videlicet Imperator in conspectu totius Curie propria manu iuraret, quod nullo unquam tempore vitæ suæ tempore vos, vel aliquem, qui ex parte vestra sit, in Pontificem Romanum reciperet, sed deuotioni Papæ sui Paschalis inconcussè semper & inseparabiliter adhæreret. si verò mori illi antè contingeret: hoc ipsum iuramentum sui

A sui successores obseruarent. Principes verò suos hoc ipsum iurare compelleret, adiecto in eorumdem Principum iuramento, quod si prius Imperator obiret, Principes ipsi nullum antea coronarent in Regem, quàm is qui coronandus esset, de tenendo & fouendo eodem schismatico & eius successoribus idem faceret iuramentum. Et quod Principes infra sex hebdomadas, postquam de Curia ad propria loca redissent, omnes Abbates, Præpositos, & alios Ecclesiarum Prælatos, milites quoque & alios omnes, qui in locis eorum aliquos honores obtinerent, hoc iurare compellerent: & eos qui nolent hoc facere, rebus eorum penitus confiscatis, depositos, & honoris sui cingulo spoliatos; vel si priuati homines fuerint, in membris propriis crudeliter mutilatos, à toto Imperio compellerent exulare. placuit Imperatori forma consilij.

B Sed Archiepiscopo Magdeburgensi & alijs, qui præsentibus erant, Episcopis, dura visa est admodum & molesta, ita quod idem Magdeburgensis nullum iuramentum se præstare velle respondit, nisi prius Colonienfis Ordines & consecrationem reciperet, per quam omnem dubitationem ab eius & aliorum pectoribus remoueret. Vnde cum ille id promittere detrectaret, acriter eum aggressus Imperator, suamque ipsi malignitatem improperans, in eum verba ista est prosecutus: Ecce, inquit, manifeste apparet, quod sicut traditor & deceptor, in periculum meum Papam mihi præfeceris ignoranti, cum etiam antereceptionem litterarum mearum, ne de substituendi Pontificis electione tractares, tu statim, cum, Te Deum laudamus, & iuxta beneplacitum tuum nouum mihi Pontificem elegisti: plus mihi proditor factus quàm Maguntinus electus, quem reum huius criminis deferebas. Præsertim cum ille dederit mihi salubre consilium; ut ex quo Deus me à prioris periculo liberauit, nullatenus me obnoxium facerem successoribus. Nunc verò necessariò te noueris compellendum, ut laqueum quem parasti, primus incurras. Et alijs etiam id facere recusantibus, solus habebis subire periculum, quod in malitia tua noscitur ceteris præparatum.

C Sic ergo ille vehementer astrictus, non potuit euadere, quin cum maximo fletu primus iuxta prædictam formam faceret iuramentum; & susceptis Ordinibus, consecrationem quoque se promitteret receptorum. Exhibuit etiam prædictos Nuntios Regis Angliæ, qui in persona Regis Angliæ publicè coram omnibus iurauerunt, quod quidquid Imperator super hoc seruaturum iurauerit: ipse quoque tenebit firmiter & seruabit. Sic ergo propria manu Imperator supradictum præstitit iuramentum, eo tamen ad verbum Archiepiscopi Magdeburgensis determinato, ut si vos & schismaticum illum eodem tempore obire contingeret; & Cardinales vtriusque partis in aliquem unanimitè conuenirent; liberum sibi esset, eum recipere, si tamen (quod quidem Colonienfis fecit apponi) de Imperatoris assensu eadem electio proueniret.

D Deinde qui præsentibus erant Principes, sicut supra dictum est, suum præstiterunt singuli iuramentum. Cum verò ad Episcopos ventum esset, diceretque omnes, excepto Verdensi, velle se potius regalibus cedere, quàm huiusmodi sacramenta præstare, responsum est eis, oportere eos, vellent nolent, iuramentum facere, & regalia retinere. Sicque cum fletu & planctu maximo iuravit primus Magdeburgensis, sub ea tamen conditione, si omnes alij qui aberant, essent iuraturi; & quod solutus esset à iuramento, quocumque tempore desineret regalia possidere. Babenbergensis verò Episcopus post multas & varias excusationes ita ipsi Imperatori iuravit; quod quamdiu voluerit regalia retinere secundum quod ei proprius sensus dictauerit, eidem Imperatori super negotio auxilium & consilium ministrabit. Verdensis etiam intrusus, Haldestaldus absolutè, sicut Colonienfis iurauerunt. ^f Viridunensis & ^g Frisenfis propter suorum Archiepiscoporum absentiam excusati, iuramentum facere minimè sunt coacti, sed habita licentia, liberè ad propria redierunt, vsque ad festum beatorum Apostolorum Petri & Pauli sibi licentiam impetrantes.

E Hi tantummodò Principes iurauerunt, Dux Saxonienfis, Marchio Albertus, Comes Palatinus frater Imperatoris, & quidam fororius Imperatoris.

Hi sunt Archiepiscopi, qui iurauerunt, Magdeburgensis & Babenbergensis, sub conditione tamen prænominata. Colonienfis autem, & duo Suffraganei eius absolutè iurauerunt.

Filius verò Conradi, qui ad Curiam cum mille quingentis militibus venit, ut audiuit fieri mentionem de iuramento, recessit. Patriarcha Aquileienfis non affuit, neque aliquis Suffraganeorum suorum. Similiter nec Saltzburgenfis, vel aliquis suorum. Neque Treu-

DE COLO- NIENSI IN- TRINSECVS ALEXAN- DRO IN- HAERENTE. Cod. Vat. lib. 1. ep. 111.

rensis, vel aliquis suorum, & multi de Principibus non affuerunt.] hucusque ad Alexan- drum Papam litteræ amici, qui interfuit, ista significantis. Ex quibus probe intelligis, Le- ãtor, quàm exigua fuerit conventiculi istius auctoritas, quæ litteris illis quas audisti, Im- peratoris adeò sublimatur. Sed & si dixerim, quòd nec vnus ex corde senserit, quod in gratiam Imperatoris subscripsit, planè non mentiar. Siquidem qui videbatur signifer Ar- chiepiscopus Coloniensis, ad oculum inseruiens Imperatori, conscientia sua Alexandro erat inhærens, quod postea, cum se occasio dedit, patefecit. Nam audi quæ hoc eodem anno scripserit de eo Ioannes Saresberienfis ad sanctum Thomam: Sed & Coloniensis, cum conuocatis militibus accinctus esset ad eundem in Italiam: arreptus est duplici ter- tiana, & ea adeò laborat, vt quasi certum sit, eum ante hiemem ire non posse. Promisit autem mihi in hac ægitudine sua, quòd si ipse in Italiam non iuerit, siue Imperator ierit, siue non; consilio Cisterciensium, & Regis Francorum & vestro se committeret de faci- endâ pace cum Papa Alexandro. Et ita proponit ordinare, vt quodam modo cogatur à Clero suo id facere. Istud in confessione vobis, sicut patri & domino scribo, vt sit abscon- ditum penes vos, donec videamus, si res aliquem habitura sit effectum.] hæc ipse. sed in- felix Coloniensis, qui non cognoscens tempus vocationis suæ, differens conuerti ad Do- minum, anno sequenti in eadem expeditione perferens cum Imperatore, vnâ cum aliis plurimis iustè sublatus interit, vt suo loco dicetur.

XIX. His in Germania (vt audisti) per Imperatorem violenter rebus gestis; vt quem promo- uisset tot artibus Antipapam, eundem quoque in Sedem Apostolicam, in ipsam Petri Cathedram intruderet: cum exercitu descendit in Italiam. Quòd hac autem mente ex- peditionem hæc parauerit Imperator, ita Ioannes Saresberienfis declarat in epistola ad Gerardum: b Eo enim (vt aiunt) proposito in Italiam profecti sunt, vt Cremenfem hæ- resiarcham intrudant in Sedem Petri, & Vicarium Christi aut comprehendant, aut eij- ciant, aut occidant. Verùm tamen sine intermissione fit oratio ab Ecclesia ad Deum pro eo, vt supra modum timere non debeat à duabus caudis fumigantium titionum Fride- rico Imperatore & Reginaldo Coloniensi, qui ponentes carnem brachium suum, sanctum Israel blasphemare non cessant. Profectò vbi humanum deest, diuinum auxilium neces- sitatibus Ecclesiæ suffragatur.]

b Ibid. ep. 69. IMP. FRI- DER. VENIT IN ITAL.

XX. At quid post hæc egerit Imperator, Acta Alexandri Papæ à nobis sæpè citata sic pro- dunt in rebus gestis ipsius Alexandri Papæ anni huius: Eodem tempore idem Imperator exercitum congregauit, & tertia vice per Falconicum ex insperato Lombardiam ingres- sus, castrametatus est in territorio Brixienti. Et licet Lombardorum ciuitates valde ha- beret exofas, & nulla ratione in ipsis confideret: quia tamen contra omnes similiter non erat ei tutum, offensionem quamlibet eis, vel molestiam irrogare; idè feritatem quam gerebat in corde dissimulans, blandum se omnibus & hilarem demonstrabat, & ad eius præsentiam, sicut ad tanti Principis aspectum, nobilium civium permulti (vt fieri solet) iugiter accedebant, & honorem sibi debitum, & consuetam reuerentiam exhibebant. Processit itaq; versus Ferrariam, & cum omni pace venit iuxta Bononiam, vbi aliquam- diu pro sui exercitus lassitudine morari disposuit. Interim verò aliquos de Magnatibus suis præmisit in Tusciam, vt auxilium & vires præstarent Guidoni Cremenfi, quem de- nudò in idolum contra Deum erexerat, & Papæ Alexandro, atque Romanis grauamina & læsiones quas possent, inferre studerent.

XXI. ANCONA CIVITAS OBSIDETVR A FRID.

XXI. Ipse verò cum exercitu suo ad Anconam descendit, quia Imperator Græcorum data magna pecunia ciuibus eiusdem loci, ciuitatem ipsam detinebat per violentiam occupa- tam; & vt iniuriam sibi & Imperio suo illatam posset vlcersi, eam obsedit, & expugnare omnino intendit. Porrò ipsius Imperatoris barbarus, quem in Tusciam destinauerat pro- pter dissensiones & guerras, quæ inter Lucenses & Pisanos emerferant, ita vniuersos per- terruit, & Imperiali dominio subiugauit, adeò quòd in Vrbe Romana nullus ferè reperti- retur, qui resistere Imperatoris iussui auderet. Circumpositæ etiam ciuitates à Capitaneis Teutonicis inuasæ sunt, & à consueta beati Petri fidelitate atque dominio separatæ. Sic itaque totam terram ipsam multis deprædationibus & incendiis, & aliis oppressionibus prædicti nefarij vastauerunt. Ipsam quoque Ciuitatem, matrem Ecclesiam Romanâ cum iure armorum subiicere Imperatori non possent: pecuniarum largitione (vt impleretur antiquorum scriptum, Quòd Roma, si inueniret emptorem, se venalè præberet,) non ab- que re tentarunt corrumperè. Non desuerunt multi ex populo, qui suscepta pecunia, Gui- doni

A doni hæresiarchæ atque Imperatori contra omnem fidelitatem iurare præsumerent. His itaque malis grauib; vndique increbrescentibus, benignus Pontifex Alexander eundem populum affectu paterno frequenter commonuit, vt cum ipso & Ecclesia senti- rent, & vicinas ciuitates atque Capitaneos pacificè reuocarent, & sibi alstringerent, atque pro defendenda Ecclesia & Ciuitate contra fortissimum aduersarium vnanimiter sta- rent. Obrulit etiam eidem populo Ecclesiæ pecuniam expendendam in ipso facto se- cundùm Ecclesiæ vtilitatem & facultatem. Sed peccatis exigentibus, nihil cum eo po- tuit efficere, qui se vtrique parti simulabat placere, & cum nulla fidelitate ambulabat. Quia ergo neque pastoris vocem intelligere, nec superuenturas calamitates voluit præ- cauere, diuinam vltionem iustè incurrit, cum personarum simul & rerum proprietatem meruit perdere.

ALEXAN- DER PAPA ROMANÆ LA- BORAT.

B In diebus illis, cum adhuc Fridericus Imperator obsideret Anconam, societas Lom- bardorum in libertatis suæ soliditate fortiùs roborata, dignum duxit, vt Mediolanum ci- uitatem suam, Domino auxiliante, & diruta mœnia, suffragantibus beati Ambrosij me- ritis, studiosis repararet. Ad maiorem quoque operationis stabilitatem, Laudem, quam ipse Imperator in oppressionem aliarum ciuitatum nouiter transfulerat in loco munitissi- mo, eidem Mediolanensibus amicabiliter fœdere fociauit, & arctioris vinculi amore ad- strinxit. Præterea Episcopos, & alios Ecclesiarum Prælatos, schismaticis & intrusis cū op- probrio expulsis, per omnes Episcopatus & ciuitates, Domino cooperante, suos instituit. Vnde licet Imperator in præcordiis contristaretur: potiùs elegit hoc ad tempus dissimu- lantè præterire, quàm ob causam vacillantem in præsentem moram facere.

XXII. CONFOR- DERATI LONGO- BARDI PRO ALEXAN- DRO CONTRA IMPERAT. LABORANT.

C Eodem tempore deuotus & fidelis Ecclesiæ Romanæ filius VVilhelmus illustris & glo- riosus Rex Sicilia, cuius animam Deo commendamus, apud Panormum in pace defun- ctus est. Cui itaque sicut in regno, ita & in eadem fidelitate & deuotione VVilhelmus ma- ior eius filius, Domino Auctore, successit.] hæc Acta. dies autem obitus eius esse contigit hoc anno, pridie Kal. Maij, cum regnasset annos tredecim, & menses duos, & dies tres, ætatis suæ anno quadagesimo sexto: cui eadem die successit VVilhelmus filius, cognomen- to Bonus, agens annum ætatis duodecimum. Meminit & de obitu eiusdem VVilhelmi Regis Ioannes Saresberienfis in epistola ad Episcopum Exoniensem his verbis: Obiit quo- que VVilhelmus Rex Siculus, cui successerunt filij sui, alter in regnum, alter in Ducatum Apuliz, & in extremis agens, quadraginta millia Sterlingorum Ioanni Neapolitano tradi fecit, ad vsum domini Papæ. Filius quoque eius, qui ei successit in regnum, totidem misit,] sed anno sequenti, vt suo loco dicetur, pergunt Acta Alexandri.

XXIII. VVILLELMVS PRI- MVSVS REX SICILIZ MORITVR.

a Cod. Vat. lib. 1. ep. 139

D Per idem quoque tempus Emmanuel magnus & excelsus Constantinopoleos Impe- rator, sciens molestias & grauamina, quæ prædictus Fridericus venerando Episcopo Ale- xandro contra Deum & omnem iustitiam minabatur inferre: misit ad Urbem Romam Iordanum Imperij sui Sebastum, filiumque Roberti Capuani Pincipis ad subuentionem & seruitium eiusdem Pontificis.] Vides, Lector, miracula, cum deficit Occidentalis Im- perator, & persequitur Romanum Pontificem: excitat Deus Orientis Imperatorem, qui legationem mittat & opem ferat: & cum ille sese prorsus ab eadem Sede Apostolica diro schismate scidit, iste summo conatu eiusdem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ quærat au- diuissimè communionem & vnitatem. nam audi quæ iis subiiciuntur: Veniens autem idem Sebastus, humiliter se inclinavit eidem Pontifici, & oblati ad pedes eius magnis & pre- tiosis muneribus, omnia quæ acceperat in mandatis, diligenter ipsi exposuit.

XXIV. LEGATIO MISSA AB IMP. CON- STANT. AD ALEX. PAP.

E Et inter cetera vnum principaliter continebatur, quod Deo & hominibus apparebat valde acceptum. Asseruit enim, quòd idem Imperator Ecclesiam suam vnire volebat, sicut melius antiquitus fuit, cum ipsa matre omnium Ecclesiarum sacrosancta Romana Ecclē- sia, vt sub vna diuinæ legis obseruantia, & vno Ecclesiæ capite vterque populus & Clerus, Latinus & Græcus, perpetua vnitare subsisterent. Nihilominus petebat, vt, quia occasio iusta & tempus opportunum & acceptabile se obrulerat, Romani corona Imperij à Sede Apostolica redderetur, quoniam non ad Friderici Alemanni, sed ad suum ius affereret pertinere. Ad quod opus faciendum tantas auri argenti que opes, & fortium virorum po- tentiam se largiturum firmiter spondebat, quòd non solum Romam, sed etiam totam Ita- liam ad Ecclesiæ seruitium, & restituendam sibi Ecclesiæ coronam, absque dubio suffi- cere poterit. Quod verbum, licet nimis difficile videretur ei, & multa deliberatione o- pus habere: vtile tamen visum est, vt Pontifex habito cum fratribus suis consilio, Episco- pum

XXV. EMMANVEL OCCID. IM- PERIVM REPERTV.

pum Ostiensem, & Cardinalem sanctorum Iohannis & Pauli pro causa ipsa tractanda è latere suo cum prædicto Sebasto ad eiusdem Imperatoris præsentiam destinaret.] atque hæcenus de rebus gestis anni huius eodem Actorum libro contentis, reliqua in futurum.

XXVI.
FALSIS VATICINIIS
REMAGIT
FRIDERIC.

Adhuc insuper schismaticus Imperator Fridericus ex falsitate patrociniū captans, in vulgus spargendum curavit, à prophetis quibusdam, quos dicebat Spiritu diuino afflatus, esse pronuntiatum, fore vt caperetur Alexander Papa ab ipso Imperatore, à quo omnia subiuganda essent. Ista autem tantam sibi fidem pepererant, vt non modò vulgus ipsum, sed Principes in certam credulitatem adduxerit, & inter alios ipsum regem Anglorum rei euentum præstolantem, de quo Iohannes Saresberiensis hæc habet in epistola ad magistrum Radulphum Nigrum: Rex, Anglia scilicet, in Imperatore confidit, & in captione domini Papæ, quam ei vaticinantur prophetæ Belial, falsa videntes & stulta, quia non loquuntur à Domino. Sed ita Achab deceptum esse memineris, & dum speraret victoriam, hostium gladiis corruisse. Sapiens interim audiat à Catone,

a Cod. Vat.
lib. 1. ep. 109

In morte alcerius spera tu tibi ponere noli,

præsertim innocentis & domini, cuius diem præuenire vel voto, parricidij instar est. Sed Deo auctore, dominus Papa prosperatur, & capto nuper Albano, sicut certissimè constat, dilatati sunt gressus eius. Cùm è contrà Teutonici tyranni & hæresiarchæ sui vias sepiat dominus quotidie spinis, & quod dissimulare non possunt, eorum minuuntur vires, & euanescat auctoritas.] hæc Saresberiensis. At quomodo idem Fridericus relinquens obsidionem Anconæ, vniuersis viribus suis inuasit Urbem, sed pugnantem Deo aduersum eum, immissa peste, inglorius vndique pulsus, coactus sit redire in Germaniam, dicemus anno sequenti.

XXVII.
ALEX. PAP.
REDAR-
GVIT REG.
ANGLIAR.

His enarratis de rebus gestis Friderici Imperatoris aduersus Alexandrum Papam: reliquum est, vt quæ in causa sancti Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi sunt transacta hoc anno, noscamus. Cùm audisset idem Pontifex Alexander ignominiosam & impiam professionem Nuntiorum regis Angliæ exhibitam in conciliabulo Herbipolensi, quo se, Regemque suum addixerunt schismatico Papæ Paschali: voluit per sacrum collegium Cardinalium ipsum regem Anglorum moneri litteris. non extant illæ quidem, sed tantum quas ad eos apologeticas ipse Rex Henricus sacro collegio Cardinalium rescripsit verbis istis:

b Cod. Vat.
lib. 2. ep. 41

XXVIII.
HENRICI
REGIS APO-
LOGIA AD
CARDINA-
LES.

Super his, quæ dominus Papa nobis significauit, scilicet, quòd ab amore & deuotione Romanæ Ecclesiæ mentem & animum auerteramus: in primis respondemus, quòd prudentia vestra plenissimè cognouit, quàm sincero affectu & Ecclesiam Romanam, & personam domini Papæ semper dilexerimus, & quanta pro eo fecerimus, & sustinuerimus. Siquidem (vt cetera silentio prætereamus) cùm de ipsius susceptione controuersia haberetur, ipsum non tantum recepimus, sed ad eum recipiendum alios licet inuitos traximus & compulimus. Nec nos animum nostrum à dilectionis elongauimus plenitudine, sed ipse, qui, vt nobis liquet, à retroactis temporibus nobis præter modum molestus extitit, sicut operum in quam plurimis declarauit executio, & nunc maxime, verbo, opere, scripto, & nostram (quod summopere Principum lædit animos) non desistit infamare personam, cùm scripto suo & verbo nos Ecclesiæ persecutorem nominet, & grauatorem appellet. Attendat autem dominus Papa, quàm paternè erga nos egerit, qui nobis significauit, quòd summa Principum debet esse cautela & sollicitudo, famam suam conseruare illæsam, nec paternum circa nos gerere videtur affectum, qui famæ nostræ ad eum opere & sermone derogat.

XXIX.

Vniuersitati itaque vestræ constare volumus, quòd quidquid honoris, celsitudinis, & potestatis habemus, regnum etiam, & cetera, quæ nostro commissa sunt regimini: singula à Domino & Creatore nostro nobis collata scimus & profitemur, & ipsi soli non quantas debemus (quoniã ad id non sufficimus) sed quas possumus, gratiarum referimus actiones. Et vtinam dominus Papa pro nobis Dominum deprecetur, vt Domino & Creatori nostro debitam exhibere possimus & sciamus deuotionem & reuerentiam, & vt ipsi seruire, & ipsum diligere interna saltem qua debemus portione valeamus. Sanè licet, quantum ex debito tenemur, ipsum diligere & venerari nõ possumus: affectum tamen & deuotionem habemus ipsi in singulis deseruire, in omnibus obsequi, in vniuersis obedire. In integritate autem gratiæ & dilectionis domini Papæ libenter perseuerare volumus & affectamus, si nobis

A nobis & regno nostro eundem honorem, & honoris & dignitatis conseruationem obseruauerit, quam sancti & honesti Romani Pontifices viris nobilibus & potentibus prædecessoribus nostris exhibuerunt.

Verum tamen appellationes, quas proponit nos prohibuisse, & ne quis de regno nostro Curiam Romanam visitaret, nos asserit inhibuisse: vestram nolumus latere prudentiam, quòd nec appellationes, nec visitationes aliquatenus impediimus, quin eo modo, ea ratione, eo ordine fiant, quo temporibus prædecessorum nostrorum, virorum illustrium, iuxta regni nostri consuetudines & dignitates solebant fieri, & sicut antiquiores & prudentiores regni nostri tam Clerici quàm laici recolunt & retractant.

Quòd verò confederationis factæ cum excommunicatis nos arguit, in hoc non æstimamus nos Deum offendisse, nec obuiaſſe rationi: quia sicut ex ore domini Papæ accepimus, ipsum dominum Fridericum Romanum Imperatorem numquam pro excommunicato habuit, nec postea ipsum excommunicatum fuisse, alicuius relatione cognouimus. Verum etſi filiam nostram filio Imperatoris in matrimonio concesserimus: nec in minimo nos deliquisse credimus, sed id nobis licitum esse, non dubitamus. Quoniam (vt à simili sumamus exempla) idem excellentissimo & potentissimo Regi Henrico auo nostro licuisse recolimus, qui filiam suam Henrico bonæ memoriæ Romano Imperatori matrimonio copulauit. Nos etiam à prædecessoribus nostris sumpta ratione, communicato consilio prudentium, inter filium Imperatoris & filiam nostram contrahi concessimus.

Præterea quòd nobis scripsit, vt Cantuariensem Archiepiscopum, quem à regno nostro nos asserit expulisse, in statum à quo recessit, reuocemus, & ad sedem suam reducamus: euidentissimè nouimus, vniuersitati vestræ liquidè constare, quòd ipsum numquam expulimus, nec à regno nostro exire coëgimus, sed ipse suæ magis leuitatis & prauitatis impulsu, quàm aliqua ratione ad hoc ipsum inducente, fugam arripuit intentione & proposito aduersum nos malignandi, & nobis & famæ nostræ (quod nequaquam, vt omnibus liquet, promerueramus) malignè derogandi. Si autem idem Archiepiscopus, sicut ex propria voluntate auſugit, eodem modo voluntariè reuerti voluerit, & nobis fecerit, quod domino & Principi facere debuerit: nos eidem iuxta Clericorum & laicorum consilium tam regni nostri, quàm transmarinorum, quod debemus, exequemur. Verum ipsum per nos reuocandum non censemus, quem à regno nostro exire non coëgimus. Itaque, si nobis contiterit, nos in aliquo deliquisse & excessisse, consilio Cleri & Baronum nostrorum iuxta consuetudines & dignitates, & celsitudines regni nostri, quidquid debuerimus, animo libenti faciemus. Si verò aliquis iura & consuetudines & dignitates regni nostri impedire attentauerit, seu diminuerit: ipsum publicum hostem, & manifestum nominis nostri, & honoris, & regni æstimabimus inimicum. Et nos, vita comite, dignitatum & consuetudinum regni nostri diminutionem nullatenus sustinebimus, quas illustres viri prædecessores nostri habuerunt & tenuerunt temporibus sanctorum Romanorum Pontificum. De cetero, quòd mandauit per vos nobis insinuandum, ne scilicet Ecclesias vel personas Ecclesiasticas regni & terræ nostræ grauaremus, vel grauari permitteremus: Deus nobis testis est, & mea conscientia, quòd id vsque in hodiernum diem nec à nobis actum est, nec permissum.] hæcenus Apologia Regis ad Cardinales.

At sicut quæuis turpis deformis & horrendi monstri imago coloribus superinductis, transformari potest in effigiem pulcherrimæ & honestissimæ virginis, cùm tamen subter lateat quòd pauendum reddebatur oculis intuentium, & foris ostenditur quòd delectat: ita planè execranda eius facinorosa stylo mendaci hic ab eo esse transmutata sentias in virtutes. sed quid de ipso sentiendum, quæ dicta sunt atque dicentur, satis superque palam facient.

E Extant adhuc aliæ litteræ, quæ intercurrerunt hoc anno in causa eiusdem Regis Anglorum de controuersia cum S. Thoma, & quidem magni momenti, atque in primis, quas scripsit Alexander Papa ad Londoniensem Episcopum, quæ descriptæ à Rogerio sic se habent:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Gileberto Londoniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Quòd circa ea, quæ tuæ iniunximus fraternitati, efficax studium & diligentiam impendisti, & charissimum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Regem Angliæ, super incremento & exaltatione Ecclesiæ, ac nostra fideliter sollicitare ac commonere cu-

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

ALEX. PAP.
LITTERÆ
AD LOND.
EPISC.

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

raſti: gratum omnimodis & acceptum habemus, & tibi exinde gratias vberimas exol-
uentes, ſollicitudinis tuæ prudentiam magnificis ſuper hoc laudibus in Domino com-
mendamus. Quoniam verò eundem Regem tamquam filium chariſſimum, & inclytum
Principem arctiori charitate diligimus, idcirco per te & per venerabiles fratres noſtros,
Rothomagenſem Archiepiſcopum, & Herefordenſem Epicoſcopum, nec non per chariſſi-
mam filiam noſtram in Chriſto illuſtrem quondam Romanorum Imperatricem, ma-
trem eius, ſæpè ac ſæpè ipſum ſollicitandum duximus, & ad Eccleſiæ deuotionem multi-
modis prouocandum. Gaudemus autem & exultamus in Domino ſuper ea deuotione
eiſdem Regis, quam tuis litteris nobis ſignificasti.

XXXVI. Ceterum, quoniam eum volumus deuotum eſſe Eccleſiæ Dei & nobis, ſicut ab ipſo
principio conſuevit exiſtere; rogamus fraternitatem tuam, monemus atque mandamus,
quatenus ipſum ſollicitè ac diligenter ſæpè & ſepiùs per te & alios commoneas, horteris
modis omnibus, & inducas, vt ad eiſdem Eccleſiæ honorem pariter & exaltationem ſo-
lito modo intendat, & cauſam ipſius ſtrenuè foueat, & manuteneat, atque defendat: Ec-
cleſias verò & Eccleſiaſticas perſonas diligat & honoret, & eorum iura cõſeruet. Venera-
bilem quoque fratrem noſtrum Cantuarienſem Archiepiſcopum in amorem & gratiam
ſuam reducat. Nos enim, ſi eam, quam incepit, beato Petro & nobis reuerentiam exhi-
berit & honorem, eum ſeruenti affectione diligemus, & ad honorem & exaltationem
ipſius, & cõſeruationem regni ſibi commiſſi, modis omnibus, prout decuerit, intẽdemus.
Malumus enim ipſum in patientia & manſuetudine vincere, quàm eum aliquo modo
grauare, quamdiu id poterimus ſuſtinere. Datum in Gradu Mercurij vñdecimo Kal. Se-
ptembris.] iſta Alexander ad Londonienſem Epicoſcopum, qui iſta reſcripſit ad ipſum:

XXXVII. Patri ſuo & domino ſummo Pontifici Alexandro Frater Gilebertus Londonienſis Ec-
cleſiæ miniſter debitum ſinceræ charitatis humiliſque obedienciæ famulatum.

AD ALEX.
PAP. EPIST.
LONDON.
EPISCOPI.

Mandatum veſtrum, Pater in Chriſto chariſſime, debita ueneratione ſuſcipientes, ili-
cò filium veſtrum, dominumque noſtrum, chariſſimum illuſtremq; Anglorum Regem,
in ipſis iam Galliæ ſubus agentè exercitum, adiuiimus, & adiuncto nobis venerabili fra-
tre noſtro Roberto Herefordenſi Epicoſcopo, iuxta veſtri formam mādati diligenter & in-
tentè conuenimus. Cui ſingula, quæ veſtris nobis ſunt expreſſa litteris, ante oculos ponentes,
ipſum obſecrando, & quantum Regiam decebat maieltatem, arguendo conſtanter &
inſtanter hortati ſumus, vt de propoſitis ſibi ſatis faceret, & ſi à rationis tramite deui-
arar, ad viam veritatis & iuſtitie redire, veſtra per nos reuocatus admonitione non tarda-
ret, à patre piè commoſitus, à prauis actibus omnino deſiſteret. Deum puro corde dilige-
ret, & matrem ſuam ſanctam Romanam Eccleſiam ſolita ueneratione reſpiceret: nec eam
viſitare volentes inſideret, appellations ad eam factas non impediret, & * fratrem no-
ſtrum dominum Cantuarienſem benignè reuocans & reducens, in beati Petri & veſtra
reuerentia firmus immobilisq; perſiſteret, & pietatis intendens operibus, Eccleſias &
Eccleſiaſticas perſonas tam regni quàm terræ ſuæ non grauaret, nec per ſe, nec per alium
grauari permitteret: ſed ipſa diligens Regia protectione conſeruaret, vt ille, per quem Re-
ges regnant, temporale regnum ſibi conſeruaret in terris, & æternum largiretur in cælis.
Alioquin niſi monitis ſalutaribus acquieſceret, ſanctitas veſtra, quæ hucusque patienter
ſuſtinuit, vltèrius in patientia ſuſtinere non poſſet. Ad hæc adieciimus, timendum ſibi fo-
re, ne ſi errata non corrigeret, iram omnipotentis Dei citò incurreret, vt nec regnum eius
diu ſtaret, nec ſuos proſperari permitteret: ſed qui humilem exaltauerat, iamiam exalta-
tum ab ipſo regni culmine durius allidendo deiceret.

XXXVIII. Ipſe verò correptionem veſtram multa gratiarum actione ſuſcipiens, multa animi tem-
perantia, multaque moſteſtia conſequenter reſpondit ad ſingula. In primis aſſerens, men-
tem ſuam à vobis ſe nullatenus auertiſſe, nec id vñquã propoſiti mente concepiſſe, quin-
dum paternam ſibi gratiam exhibueritis, vos vt Patrem diligat, & ſanctam Romanam Ec-
cleſiam vt matrem veneretur & foueat, & ſacris iuſſionibus veſtris, ſalua ſibi ſua regniq;ue
ſui dignitate, humiliter obtemperet & obediat. Quod ſi vos aliqua iam diu reuerentia
non reſpexit, hanc huius rei cauſam aſſerit, quod cum vobis in neceſſitate toto corde,
tota mente, totis viribus aſtiterit, ſibi poſtmodum per Nuntios in neceſſitate recurrenti
ad vos, dignè pro meritis ſanctitas veſtra non reſpondit: ſed in omni ferè petitione ſua ſe
repulſam ſuſtinuiſſe conqueritur & erubeſcit. De paternam tamen conſilium gratia, quæ
filium cum volet exaudiet, vultus ſperans & expectans lætiores, in beati Petri & veſtra (vt
dictum

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

A dictum eſt) fidelitate, immobili conſtantia perſeuerat. Inde eſt, quod ſanctitatem veſtram
viſitare volentem nullum impedit: ſed nec haſtenus, vt aſſerit, impediuit.

In appellationsibus ex antiqua ſui regni inſtitutione id ſibi vendicat honoris & oneris, xxxix.
vt ob civilem cauſam nullus Clericorum regni ſui eiſdem regni fines exeat, niſi, an ipſius
auctoritate & mandato ius ſuum obtinere queat, prius experiendo cognoſcat. Quod ſi
nec ſic obtinuerit, ad excellentiam veſtram, ipſo in nullo reclamante, cum volet quilibet
appellabit. In quo ſi iuri veſtro vel honori præiudicatur in aliquo, id ſe totius Eccleſiæ re-
gni ſui conſilio correſturum in proximo, Domino iuuante, pollicetur.

Imperatorem illum, eſſi ſchiſmaticum nouerit, à vobis tamen excommunicatum eſſe
vſque hodie non reſciuit. Quod ſi denuntiatione noſtra reſcierit, ſi ſcedus illicitum cum
ipſo aut aliquo alio quolibet iniſt, & hoc Eccleſiæ regni ſui iudicio ſimiliter & conſilio ſe
correſturum promittit.

B Patrem noſtrum dominum Cantuarienſem ſuo ſe regno nequaquam expulſiſſe aſſerit.
Vnde ſicut abſceſſit vltro neus, ſic ad Eccleſiam ſuam, cum ſibi federit in animo, plena pa-
ce ſua reuertendi ſibi liberum erit: dum tamen in ſatisfaciendo ſibi ſuper his, vnde con-
queritur, Regias ſibi & in quas ipſe * iuratus eſt, velit dignitates integrè conſeruare.

Si qua verò Eccleſia, vel Eccleſiaſtica perſona ab ipſo vel à ſuis ſe grauam oſtende-
rit, * ſatisfactione plenè totius Eccleſiæ iudicio paratus erit. Hæc à domino noſtro Rege
in reſponſis accepimus, qui vñtam ad omnem voluntatem veſtram vberius aliquid ac-
cepſiſſemus. Eadem verò ſublimitati veſtræ notificanda duximus, vt ex reſponſis ipſius
aduertat diſcretio veſtra, quo negotium hoc ſine concludat. Cauſam namque ſuam
dominus Rex plurimum ſibi iuſtificare videtur, cum in omnibus, quæ dicta ſunt, Eccleſiæ
regni ſui conſilio ſimul & iudicio ſe pariturum, & Patris noſtri domini Cantuarienſis re-
ditum, iuxta quod dictum eſt, ſe nullatenus impediturum pollicetur. Vnde veſtræ ſuppli-
candum exiſtimauimus excellentiæ, quatenus illud præ oculis habentes: ^a Calamum ^a Iſaia 42.

quæſſatum non conteret, & linum ſumigans non extinguet, zelum illum, qui ad vlcifcen-
dam omnem quæ Eccleſiæ Dei irrogatur iniuriam, laudabiliter igne diuini Spiritus ac-
cenſus eſt, ſi placet, ad tempus intra fines moſteſtiæ cohibeatis, ne vel interditi ſenten-
tiam, vel vltimum illud præciſionis elogium proferendo, Eccleſias innumeras ſubueri
miſerè toleretis, & tam Regem ipſum, quàm innumeros cum eo populos à veſtra, quod
abſit, obediencia irreuocabiliter auertatis. Bonum eſt magis membrum capiti cohærere
vel faucium, quàm à corpore proijci iam præciſum, redeunt ad ſanctitatem faucia, vix cor-
pori coaleſcunt iam præciſa. Adducit deſperationem præciſio, cum ſancti vulnus ſepiſſi-
mè cautè medicantis operatio. Vnde ſi placet, bonum eſt, vt ſanando vulnere, ſi quod eſt,
ad præſens operam detis, quàm Eccleſiæ Dei partem nobiliſſimam præciſendo, quæ tur-
bata ſunt hoc tempore, longè ſuprà quàm poſſit exprimi, perturbetis. Quid enim? ſi ſermo
veſter nondum plenè capit aut capitur? Numquid diuina deſperanda eſt gratia, quia
tempore accepto & capiat & capiatur? Numquid ^b abbreviata eſt manus Domini, vt ſal-
uare nequeat: aut auris eius aggrauata, vt non exaudiat? Currens ille ſermo velociter, po-
tenter, cum vult, immutat omnia, & dat Sanctorum precibus etiam inſperata. Sanguis
regius tunc ſcit demum vinci, cum vicerit, nec erubeſcit cedere, cum ſuperauerit. Man-
ſuetudine leniendus eſt, monitis & patientia ſuperandus. Quid enim, ſi iacturam quam-
dam temporalium inſert vel exhibita, vel in tempus exhibenda adhuc etiam patientia?
Numquid non ſeueritati retrahendum eſt, cum ſtrages imminet populorum? Num-
quid non in mare iactanda ſunt, cum iam ſpõdet interitum conſuſio terræ maris
& fluctuum?

D E quid non in mare multa iactanda ſunt, cum iam ſpõdet interitum conſuſio terræ maris
& fluctuum?

Inſipienter, attamen in charitate non ficta loquimur: ſi hæc rei ſinis extiterit, vt amiſſis
ſuis dominus Cantuarienſis exilium ingè ſuſtineat, & veſtris (quod abſit) mandatis vltè-
rius Anglia non obediat, fuiſſet ſatiùs patienter in tempus ſuſtinuiſſe, quàm tanto zelo ſe-
ueritatis partibus inſtituiſſe. Quid enim, ſi plures è nobis ab obediencia veſtra perſecutio ſe-
parare non poſſit? Non deerit tamen, qui genua curuet ad Baal, & de manu idoli pallium
Cantuarie, non habito religionis & iuſtitie delecto, ſuſcipiat. Nec deerunt, qui ſedes no-
ſtras occupantes, & cathedras inſidentes, ipſi tota mentis deuotione obediant. Iam multi
præmiſſe ad talia, optantes vt veniant ſcandala, & directa ponantur in praua. Vnde
non propria, Pater, plangimus aut ploramus incommoda: ſed niſi his malis occurreritis,
ſcedam Eccleſiæ Dei ſubuerſionem imminere cernentes pertimeſcimus, ne citiùs ob vitæ
tardium

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

tadium optemus perisse diem, qua ad spectacula huiusmodi nati sumus. Conseruet incolumitatem vestram in tempora longa omnipotens Deus, in Christo dilecte Pater.] ha-
ctenus ad Alexandrum Papam Londoniensis Episcopus.

XLIV. At qui per Londoniensem Episcopum curari Regem petiit ipse Pontifex Alexander: perfici ista per ipsius proprium pastorem sanctum Thomam magis expetiit. Qui non de-
fuit officio, & ut alias eum suis litteris commonuisset: plenioribus tamen adhuc scriptis
ipsum Regem excitandum putauit. quæ sic se habent:

Lib. 1. ep. 65
S. THOMAS
EPISTOLA
AD HENRI-
CVM REG.
ANGLIAR.

Domino suo & amico Henrico Dei gratia illustri Regi Anglorum, Duci Northman-
niæ & Aquitanæ, & Comiti Andegauensi Thomas eadem gratia Ecclesiæ Cantuarien-
sis humilis minister suus olim temporaliter, nunc autem multo magis, salutem in Domi-
no, & veram cum emendatione pœnitentiam.

XLV. Expectans expectaui, ut intenderet vobis Dominus, & conuersi ageritis pœnitentiam, B
recedentes à via peruersa, & abscinderetis à vobis latera vestra praua, quorum, ut credi-
tur, instinctu & consilio tam ferè lapsi estis in profundum; sed abût ut in profundum il-
lud, de quo dicitur: Peccator cum venerit in profundum, contemnet. Et licet hucusque
frustrà sustinuerimus, taciti considerantes & expectantes affectuosissime, si veniret nun-
tius qui diceret: Filius tuus Rex & dominus tuus iam diu dolo circumuentus, tractus in
perniciem Ecclesiæ, inspirante diuina clementia, in abundantia humilitatis magnæ festi-
nat ad liberationem Ecclesiæ, ad omnem satisfactionem & emendationem: sed licet istud
non fiat, non ramen Omnipotentem supplici deuotione singulis diebus interpellare ces-
samus, ut quod diu voto celebrauimus de vobis & pro vobis, celeri & fructuoso cõsequa-
mur effectu. Et ecce inde est, quod Ecclesiæ Cantuariensis, cui Dominus nostrum sacer-
dotium licet indignum, vobis res humanas huius regni regentibus, ad præsens deputauit, C
nos cura constringit eò maximè, quod adhuc exilij incommoditate detineamur maiesta-
ti vestræ commonitorias, exhortatorias, correctorias litteras destinare, ne excessuum ve-
strorum, si qui sunt, qui reuera sunt (vnde non minimùm dolemus) illorum maximè di-
co, qui circa Ecclesiam Dei, & personas Ecclesiasticas à vobis passim, nulla habita digni-
tatis seu personæ reuerentia aguntur, nimis dissimulator existam; ne nimis negligens in
animæ meæ discrimen appaream. Facientis proculdubio culpam habet, qui quod debet
corrigere, negligit emendare. Scriptum quippe est: Non solum qui faciunt, sed etiam qui
consentiunt, participes iudicantur. Consentiunt quidem, qui cum possint & debeant,
non resistunt, vel saltem redarguunt. Error enim, cui non resistitur, approbatur, & veritas
cum minimè defensatur, opprimitur: nec caret occultæ societatis scrupulo, qui desinit
obuiare manifesto facinori.

XLVI.
QUAE SINT
SACERDO-
TYM QUAE-
RE REGVM.

Sicut enim, serenissime Princeps, parua ciuitas prerogatiuam regni præsentis non mi-
nuit: sic Regia vestra potestas religiosæ dispensationis mensuram minimè concutere de-
bet vel mutare. Semper verò de iure effectum est, sacerdotali consilio Dei sacerdotibus
iudicia prouenire. Nam qualescumque Pontifices, etsi errore humanitus accedente, non
ramen conscientia religionem fidei vllatenus excedentes, nullatenus videntur à potestate
sæculari posse vel debere percelli. Boni quidem & religiosi Principis est, Ecclesias contri-
tas & concissas restaurare, nouasque ædificare, sacerdotes Dei honorare, & cum summa
tueri reuerentia, ad instar felicissimæ recordationis & pij Principis Constantini, dicentis,
cum ad eum deferretur quæstio Clericorum: Vos à nemine iudicari potestatis, sæcularium
scilicet iudicium, qui solius Dei iudicio reseruamini. Et sanctos Apostolos, eorumque
successores sub diuina attestacione constitutos præcepisse legimus: non debere persecu-
tiones fieri, nec fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, nec à suis se-
dibus æterni Regis expelli dispensatores.

XLVII. Quis enim dubitet, sacerdotes Christi, Regum & Principum, omniumque Fidelium
patres & magistros ceteri? Nonne miserabilis insanæ esse dignoscitur, si filius patris, disci-
pulus magistrum sibi conetur subiugare, & iniquis obligationibus illi potestati suæ subij-
cere, à quo credere debet, non solum in terra, sed & in cælis se ligari posse & solui? Si Rex
bonus es & Catholicus, & vis esse quod credimus, quodque magis optamus, ut salua pace
tua dixerim, filius es Ecclesiæ, nõ Presul, discere vos conuenit à sacerdotibus, nos eos do-
cere, sequi vos conuenit sacerdotes in Ecclesiasticis, nõ eos præcedere. Habetis potestatis
vestræ priuilegia, quæ ad administrandas leges publicas à Deo consecuti estis, ut eius be-
neficiis non ingrati, contra dispositionem cælestis ordinis nihil vsurpetis, sed ut salubriori
frua-

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

A fruamini ingenio his, quæ contra eam malitioso consilio magis forsitan quam animo ve-
stro minùs benè vsurpatis: cum omni humilitate & multimoda satisfactione citissime ce-
datis, ne manus Altissimi aduersum vos extenta mittat in vos, quasi ad signum sagittam.
Terendit enim arcum suum Altissimus, ut sagittet in aperto vos nolentem pœnitere.

Nec erubescatis (quidquid suggerant vobis maligni, quidquid submurmurent prodigi-
tores, non vestri tantum, sed Dei) humiliari sub potenti manu Dei. Ipse quidem est qui ex-
altat humiles, & superbos deiicit, qui in suam & suorum vltionem, aufert spiritum Prin-
cipum. quoniam terribilis est, & quis resistet ei? Non deuiisset excidisse à memoria vestra,
in quo articulo vos Deus repererit, quantumque promouerit, honorauerit, sublimauerit, in
liberorum susceptione beatificauerit, solumque regni vestri firmauerit, in inuidiam om-
nium inimicorum vestrorum amplis possessionibus ditauerit: ad eò ut hucusque cum ad-
miracione omnes ferè proclamauerint: Hic est, quem elegit Dominus. Et vos quid ei re-
tribuetis, vel retribuere poteritis pro his omnibus quæ vobis fecit? An ad eorum instin-
ctum & instantiam, qui circa vos persequuntur Ecclesiam, virosque Ecclesiasticos, & sem-
per prout potuerunt, persecuti sunt, reddetis mala pro bonis, oppressiones, tribulationes,
iniurias, afflictiones Ecclesiis & Ecclesiasticis personis? Nonne isti sunt, de quibus dicit
Dominus: Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit: qui vos tangit, tangit pu-
pillam oculi mei? Certe etsi relictis omnibus quæ possidetis, tollatis crucem vestram, & se-
quamini Dominum nostrum IESVM Christum: vix erit, aut non erit, ut fidelis & gratus
acceptorum ab eo beneficiorum retributor appareatis.

Inquirete Scripturas à scientibus, & inuenietis quod Saul, licet electus fuerit à Domi-
no: quoniam à viis eius recessit, perit ipse & domus eius tota. Ozia quoque regis Iuda,
cuius nomen late diuulgatum est, & procul egressum propter crebras sibi à Domino col-
latis victorias, ad eò cor eleuatum est in suum interitum, eò quod vbiq; auxiliaretur Do-
minus & corroboraret illum, ut spreta Domini reuerentia, vsurpare sibi voluerit, quod
sui officij non erat, sed sacerdotum, id est, adolere incensum super altare Domini. Et ob
hoc à Domino lepra percussus est, & eiectus per manus sacerdotum à templo Domini, &
sic mansit vsque ad diem mortis suæ plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Do-
mini. Multique alij Reges facti viri immensarum diuitiarum, quoniam ambulauerunt su-
per se in mirabilibus mundi, præsumentes rebellare Deo, in suis miseris perierunt, & ad
vltimum nihil inuenerunt diuitiarum suarum in manibus suis. Rex quoque Azarias quo-
niam & ipse officium sacerdotale vsurpauit: similiter à Deo lepra percussus est. Oza quo-
que etsi Rex non esset, quoniam Arcam Domini tetigit, & tenuit nutantem ad præcipi-
tium, bobus calcitrantibus: quia ad eum non pertinebat, sed ad templi ministros, indigna-
tione Domini percussus, iuxta arcam Domini corruit mortuus. Rex, prouerbialiter cele-
bre est, castigatus de alterius infortunio melius sibi prospicit.

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.

Ad sacerdotes, Rex dilectissime, suos voluit Deus quæ Ecclesiæ suæ sunt disponenda
pertinere, non ad potestates sæculi. Quas, si fideles sunt, Ecclesiæ suæ sacerdotibus voluit
esse subiectas. Non vobis ergo vendicetis ius alienum, & ministerium quod alteri deputa-
tum est, neque contra eum contendatis, à quo omnia sunt constituta: ne contra illius be-
neficia pugnare videamini, à quo vestram consecuti estis potestatem. Non à legibus pu-
blicis, non à sæculi potestatibus, sed à pontificibus & sacerdotibus omnipotens Deus Chri-
stianæ religionis Clericos voluit ordinari & discuti. Christiani Reges subdere debent ex-
ecutiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre. Scriptum quippe est, nullum de sa-
cerdotibus nisi Ecclesiam iudicare debere: nec esse humanarum legum de talibus ferre
sententiam. Obsequi solere Principes Christianos statuti Ecclesiæ, non suam potestatem
præponere; Episcopis caput Principes subdere, non de Episcopis iudicare. Duo quippe
sunt, quibus principaliter regitur mundus, auctoritas sacra Pontificis, & regalis potestas, in
quibus tantò grauius est pondus sacerdotum, quantò & de ipsis Regibus sunt in diuino
reddiduri examine rationem.

Nosse certe debueratis, ex illorum vos debere pendere iudicio, non illos ad vestram pos-
se redigi voluntatem. Plurimi namque pontificum, alij Reges, alij Imperatores excom-
municarunt; & si speciale aliquid de personis Principum inquiratis, beatus Innocentius
Arcadium Imperatorem excommunicauit, quia consensit sanctum Ioannem Chryso-
stomum à sua sede expelli. Sanctus Ambrosius pro culpa, quæ aliis sacerdotibus non ad eò
vide-

videbatur grauis, Theodosium magnum Imperatorem excommunicauit, & ab Ecclesia A
exclufit: qui tamdem fatifactione condigna meruit absolui. & multa alia in hunc mo-
dum. David^a etiam cum adulterium & homicidium commiffet: miffus est ad eum pro-
pheta Nathan à Deo, vt eum redargueret & corrigeret. correptus est, & citiffimè corre-
ctus. Rex enim depofito diademate capitis fui, abiecta que maiestate imperiali, non eru-
buit humiliari ante faciem Prophetæ, peccatum suum cõfiteri, veniam postulare de com-
miffio. Quid plura? pœnitentia ductus, misericordiam petiuit, & obtinuit veniam. Et vos,
fili dilectiffime, sereniffime Rex, reuerendiffime domine, ad exemplum excellentiffimi
David Regis piiffimi, de quo dixit Dominus: ^b Inueni virum secundum cor meum:
^c corde contrito & humili conuertimini ad Dominum Deum vestrum, exactam que de
excessibus vestris agite pœnitentiam. Corruiffis enim & erraffis in multis, quæ adhuc
^d Pſal. 50. taceo, expectans, si fortè inspirauerit vobis Dominus, vt dicatis cum Propheta: ^e Mife-
rere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, quoniam multum tibi peccaui,
^f Pſal. 33. & malam coram te feci. ^g Iuxta est enim Dominus iis qui recto sunt corde, & humiles
spiritu saluabit.

LII. Hæc ad præfens, domine mi, vobis scribo, cetera silentio præteriens, donec videam,
vtrum sermo meus capiat in vobis: si reportauerit mihi à vobis fructus dignos pœniten-
tiæ, & audiam à nuntiantibus, & congaudeam dicentibus: Filius tuus Rex mortuus fue-
rat, sed reuixit, perierat & inuentus est. Quod si me non audieritis, qui solitus sum ante
maiestatem Corporis Christi in abundantia lacrymarum, & gemitibus non minimis ora-
re pro vobis: certè ibidem clamabo contra vos, & dicam: Exurge Deus, iudica causam
tuam: memor esto improperiorum tuorum eorum & iniuriarum, quæ a rege Anglorum
& suis tibi & tuis fiunt tota die. Ne obliuiscaris ignominiarum Ecclesiæ tuæ, quam tuo
fundasti sanguine. Vindica Domine sanguinem seruorum tuorum qui effusus est. Vindi-
ca Domine seruorum tuorum afflictiones, quarum infinitus est numerus. Superbia eor-
um, qui te & tuos oderunt & persequuntur, in tantum ascendit, vt vltèrius non valea-
mus eos sustinere. Rex, quidquid agant vestri, hæc omnia de manibus vestris requirentur.
Damnum enim dedisse videtur, qui causam damni dedit. Ipse reuerà Filius Altiffimi,
nisi continueritis manus à conturbatione hominum, ad gemitus compeditorum, ad ge-
mitus clamantium ad se, veniet in virga furoris sui, quoniam iam tempus est iudicare ad-
uersum vos iustitias in æquitate, & seueritate Spiritus sui. Ipse enim nouit auferre spiri-
tum Principum, & terribilis est apud Reges terræ.

LIII. Non vobis hæc dicimus, vt faciem vestram confundamus, vel prouocemus vos ad ma-
iorem indignationem & iram, sicut forsitan maligni, qui circa vos sunt, qui die ac nocte D
insidiantur animæ vestræ, & nituntur auertere animum vestrum à nobis, prauis & iniquis
suggestionibus submurmurant (det illis Deus secundum opera sua, & secundum nequi-
tiam adinventionum ipsorum) sed vt vos reddam cautiore ad prouisionem animæ ve-
stræ & curam, & ad euitandum periculum, quod iam in foribus est. Et quia nostra specia-
liter interest, prouidere animæ vestræ, vt pote cuius cura & sollicitudo nobis commissa est,
cuiusque rationem reddituri sumus in examine districto: hæc audite benignè, & vt imini
seruitio nostro, prout vobis placuerit, dummodò Deum non offendamus, nec operemur
agendo, vel dissimulando in animæ vestræ dispendium & nostræ. Quid enim vobis pro-
derit totum mundum lucrari cum animæ vestræ periculo? Attendite vbi sunt Imperato-
res, vbi Reges, & alij Principes, vbi Archiepiscopi & Episcopi, qui nos præcesserunt. Ipsi
quidem laborauerunt, & alij in eorum labores introierunt. Quid vitrà? sic transit mundus E
& eius gloria. ^a Memorare ergo nouiffima tua, & in æternum non peccabis: & si peccaue-
ris, pœnitentiam ages. Valeat mihi chara gratia vestra, si in vera humilitate & festinata
pœnitentia conuersi fueritis ad Dominum Deum vestrum. Valeatis sic iterum & sem-
per.] hæcenus S. Thomas.

LIV. Ad Episcopos autem alias dedit litteras de ordine hierarchico & vnitatem Ecclesiæ Ca-
tholicæ, quarum hoc est exordium:

Thomas^f Dei gratia Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis venerabilibus fratribus
Cantiæ prouinciæ Episcopis vniuersis salutem. Si curamus esse quod dicimus.] & post
nonnulla, hæc de Ecclesiæ Catholicæ in vno capite visibili vnitatem: In initio nascentis
Ecclesiæ, sicut beatus docet & Apostolus, Christus cælos ascendens, vt impleret omnia,
quosdam quidem dedit Apostolos, quosdam Prophetas, alios Euangelistas, alios pastores
& ma-

[Cod. Vat.
lib. 1. p. 97.
S. THOMAS
AD EPISC.
ANGLIÆ
EPISTOLA
Ephef. 4.]

A & magistros ad instructionem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis
Christi. Neque enim omnia vni committenda erant officia, sed vnumquodque mem-
brum suo donandum erat officio, ita tamen, vt caput, in quo, velut in arce & quodam
Capitolio, virtutum omnes congeruntur sensus, vniuersis & singulis prouideret; & ei vi-
cissim omnia famularentur pro ratione conditionis suæ. Doctor^a Gentium, qui gloriatur ^a Gal. 1.
se non ab homine, neque per hominem Euangelium didicisse, sed instructum à Christo,
ascendit Ierosolymam, & cum Ecclesiarum Principe de Fide contulit, ne fortè in vacuum
curreret vel cucurrisset. Et vt plurimis patet exemplis, singula Euangelij flumina ad mare,
vnde orta sunt, redeunt, vt iterum fluant. Siquidem fons^b paradisi vnus est, sed in plura ^b Gen. 2.
scinditur flumina, vt vndique irriget terram. Quis Romanam Ecclesiam caput omnium
Ecclesiarum, & fontem Catholicæ doctrinæ ambigit esse? Quis clauis regni cælorum
Petro traditas esse ignorat? Nonne in fide & doctrina Petri totius Ecclesiæ structura con-
furgit, donec occurramus omnes Christo in virum perfectum, in vnitatem Fidei, & agni-
tionem Filij Dei? & infra: Sed quicumque sit qui rigat aut plantat: Dominus nulli dat
incrementum, nisi illi, qui plantauit in fide Petri, & doctrinæ ipsius acquiescit. Sanè ad
eum maxima populi iudicia referuntur, à Romano examinanda Pontifice, & dispositi
sub eo in arriis Ecclesiæ magistratus, quatenus qui in partem sollicitudinis acciti sunt, cre-
ditam exercerent potestatem. Vt sacerdos, quod in plebe sibi commissa expedire non po-
test, ad Episcopum referat, qui negotia supra se ad Archiepiscopum reducit, aut Prima-
tem: à quibus, quidquid maximum fuerit, Romano Pontifici referuatur. Ordinem hunc
Petrus docuit, hunc vsque modò Catholica seruauit Ecclesia, nec vnquam, auctore Do-
mino, quidquid molietur iniquitas, subuertetur.

C In regno autem Anglorum (quod sine dolore multo ad mentem reducere, aut sine la-
crymis dicere non valemus) multum præsumitur aduersus Petrum. Sedis Apostolicæ (quã-
tum in peruersis potestatibus est) ^a attentatur, & periclitatur auctoritas, dum illi, quos ne-
cessitas pro compendio pœnitentiæ, vel remedio ^a cauere, aut visitationis debito compul-
lit ad dominum Papam iter arripere: ab itinere suo præpediuntur, spoliantur, tractantur
acrius, & transiretate prohibentur: vel ab iis, qui occasiones quærunt vt faciant mala,
vel coacti illicita de præpediendis Clericis & pœnitentibus præstiterunt sacramenta. Ma-
nus itaque violentas mittentes in Clericos, facto suo anathematis condemnationem in-
currunt. Inde est, quod nos S. R. E. auctoritate vtentes, fraternitati vestræ Apostolica au-
ctoritate in virtute obedientiæ, in periculo ordinis vestri præcipiendo mandamus, quate-
nus de cetero hoc fieri inhibeatis, & eos, qui in Clericos manus violentas iniiciunt, publicè
D excommunicatos denuntietis, & per Episcopatum vestrum denuntiari faciatis, & con-
terminalibus vestris Coëpiscopis, vt hoc ipsum in Episcopatibus faciant suis, domini Pa-
pæ & nostræ præcipiatis auctoritate.

Ad hæc eodem modo, & sub eadem interminatione præcipimus, vt iis, qui appellantes ^{LVI.}
aut pœnitentes ad dominum Papam, vel ad nos tendentes impediunt, aut redeuntés à
domino, vel à nobis, denuntietis, quoniam anathematis incurrunt, tam hi qui
hoc faciunt in propria persona, quàm Regis officiales, qui ad hoc facinus impellunt alios.
illos autem, qui coacti de transeuntibus impediendis iuramenta illicita præstiterunt, ab
hoc iuramento absoluiamus, vt à tantâ iniquitate desistant postmodum, & pœnitentes de
commisso, Deo discant potius quàm homini obedire. Si quis Ecclesiæ suæ iustitiam pro-
mouens, & Apostolicæ Sedis fidem seruans dispendia reformidat: meminerit, quoniam
E Ecclesia virtutes, quàm momentaneas opes, longè tutius & vtilius thesaurizat. Christus,
qui Ecclesiæ Romanæ præfideret, omnes aduersarias cohibet potestates. Et qui potentes
potenter puniet, omnem decreuit puniri inobedientiam, non humiles tantum adducens
in iudicium, sed gloriosos terræ humiliat Ecclesiæ ministerio, aduersus quam nec portæ
inferi præualebunt.

Pudeat vos, dilectiffimi, iniqua exercere iudicia, vt (iuxta quod in nos insultant Proce-
res regni) si pauper offendit in minimo, illicò à vobis & officialibus vestris ab Ecclesia ex-
cludatur: si diues committit crimina, non conueniatur vel verbo. Vt in sic decernentes
possit illud & hinc retorqueri: Et tantum miseris irasci Numina possunt. Prouidete vobis
& Ecclesiis vestris, ne si hanc iniuriam Romanæ Ecclesiæ dissimulaueritis, meritò videamini
aduersus eam cum impiis conspirasse, & appellantium præclusisse vias, vt de dispen-
dio eius vestrum quæretis compendium. Memento potius, quomodo salui facti sūt pa-
tres

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

tres nostri, quomodo & quibus tribulationibus Ecclesia creuerit & dilatata sit, quas procellas euaserit nauis Petri, quæ Christum habet rectorem, &c.] hæc S. Thomas ad suos, sed ad res Orientales iam conuertamus orationem.

LVIII.

DE NOMO-
CANONE
THEODORI
BALSAMON.

Hoc anno, Indictione decimaquarta, Constantinopoli à Luca Chrysoberge Patriarcha Constantinopolitano Synodus celebrata est, cuius nos superius in eius creatione meminimus ex Theodoro Balsamone, & emendauimus mendum in notam numeri illapsum. Post hæc autem haud diutius Lucam oportuit fuisse superstitem, sed ex hac vita migrasse, in locum quæ ipsius subrogatum fuisse Michaëlem Anchialum magnum philosophum. ita in serie Græca Patriarcharum Constantinopolitanorum. Vixisse quidem Michaëlem hunc Tertium eius nominis Patriarcham sub Emmanuele, testatur Theodoros Balsamon in Præfatione ad Commentarium suum in Nomocanone Photij, cum ait, ab utroque se in mandatis accepisse, ut eum in canones Commentarium eleboraret. ait enim: Cum itaque à sancto Imperatore diuinitus coronato domino Emmanuele Comneno, & sanctissimo domino nostro & Patriarcha œcumenico, qui fuit summus philosophorum, domino Michaële Anchialo nobis mandatum esset, ut sanctos Canones consideraremus, & quæ essent in eis obscura, & legibus viderentur esse contraria, aperiremus, & interpretaremur, &c.] elaborauit & absoluit opus, quod obtulit Georgio Xyphilino Constantinopolitano Patriarchæ, qui se dit sub Isaacio Angelo Imperatore, & Alexio Angelo eius successore. At de huiusmodi elucubratione Balsamonis quid sentiendum, dicemus inferius suo loco. Laudat idem Balsamon hunc Patriarcham Michaëlem septius, & inter alia, quod superstitionem quamdam, quæ fiebat per diuinationes dæmonum, & ibidem inoleuisset, penitus sustulit. ita ipse in canonis Trullani sexagesimoquinto interpretatione pluribus. Sed & ex decreto quod promulgauit, ne Clerici secularia obirent munera, dato sub quarta Indictione, nempe anno millesimo centesimo septuagesimo primo, cum detegit quando sedit. extat in Commentario super canones Concilij Carthaginensis canone decimo sexto. sedit autem annos octo, habet series Græca Patriarcharum Constantinopolitanorum.

LIX.

Hoc eodem anno ab Imperatore Manuele promulgata est constitutio de Feriis, siue iuridicis diebus, quam intexuit in suo Nomocanone Theodorus, ad eamque ista est præfatus:

* Theod.
Balsamon x.
* vl. lxx.

Si accuratè cognoscere vis, quonam die tribunalibus feriæ sint: lege publicatam mense Martio, Indictione decimaquarta, anno mundi vicio. * viio. lxxiiii. venerandam Nouellam coronati diuinitus præstantissimi sacrique Imperatoris nostri domini Manuëlis Comneni, quæ post exordium hæc tradit:

LX.

Sancimus, ut illi dies feriat sint, quos in præfenti constitutione nominatim enumerabimus, & ut alij quidem eorum ferias in vniuersum habeant, ut nequaquam toto ipsorum durante spatio constitui iudicium possit, nisi fortassis Imperator per dispensationis modum, vel ob necessitatem (ut multa sæpenuerò subita quædam rerum varietas licentius nouare solet) in iis quoque iudicium constituere voluerit: alij verò ex parte à iudiciis vacent, ut ea videlicet exerceantur à matutino tempore vsq; ad tempus sacri cultus, quod iudiciis tam precationi quam celebrationi diuini Numinis intentis esse liceat, ac peracto sacro, iustitiæ curam gerant, & iniurias perpeffis iuxta vigorem legum succurrant. Sed tamen ij, quibus in hunc modum post cultum sacrum ius dicere permissum est, in consiciendis ab se notationibus ac instrumentis mentionem temporis facient, quo confecta sint. ac primò quidem de omnino feriatis agendum erit.

LXI.

Itaque dies natalis inuolatz Dominæ Deique Genitricis, qui celebratur à die vi. Idibus Septembris feriatu est. Consimiliter & xiv. dies viuifica Crucis exaltationi dicatus. Item xxv. propter Apostoli & Euangelistæ Ioannis Theologi migrationem.

Octobris dies vi. quod in eo sancti Apostoli Thomæ memoria celebretur. Item ix. propter Iacobum Alphæi F. Apostolum, & x. propter Lucam Apostolum & Euangelistam.

LXII.

Nouembris dies xiiii. quod in eo memoria Chrysofomi celebretur, & xiv. quod Philippo Apostolo festus sit, & xv. in Euangelistæ & Apostoli Matthæi honorem. Et xx. quod tum Dei Genitricis introitus in templum celebretur. & xxx. propterea quod Andree Apostolo sit festus.

Decembris dies ix. in quo scilicet Conceptio sanctissimæ Mariæ Dei nostri celebratur. &

CHRISTI
1166.ALEXANDRI PAP. III.
7.FRIDERICI IMP. 12.
MANVELIS IMP. 24.

A tur. & xx. dies vsque ad vi. Ianuarij, quod in eis dies natalis, itemque baptisimi Domini Deique ac Seruatoris nostri Iesu Christi festa celebritate colantur.

Ianuarij dies xix. propter diuinos Patres ac Doctores, Athanasium & Cyrillum, LXVII. xxv. eiusdem mensis, propter memoriam magni Patris Gregorij Theologi.

Februarij dies iii. propterea, quod obuiam Seruatori sit itum. & iii. propter celebrationem memoriæ Simeonis, qui Christum excepit.

Martij dies xxv. propter allatum Deiparæ latum illum nuntium. Item dies Paschales ab ipsa resuscitatione Lazari, vsque ad diem post sanctum Pascha octauum.

Aprilis dies xxv. propter Apostolum & Euangelistam Marcum. & xxx. propter Apostolum Iacobum, illius Theologi & Euangelistæ fratrem. LXIV.

Maij dies vii. propter memoriam Euangelistæ Ioannis Theologi. & x. propter Simonis Zelotæ Apostoli memoriam. & xxi. propter memoriam sanctorum & Apostolis parium magnorum Principum Constantini & Helenæ. & xxvi. propter memoriam Iudæ Alphæi Apostoli.

Iunij dies xi. propter Bartholomæum Apostolum. & xix. propter Iudam Apostolum, cognomento Thaddæum, & Lebæum, & Iacobum. Item xxiiii. propter natalem Præcursoris. & xxix. propter Apostolorum Principum Petri & Pauli solemnitatem. & xxx. propter memoriam Apostolorum xii.

Iulij dies xxv. propter obdormitionem sanctæ Annæ Deiparæ.

Augusti dies vi. propter Seruatoris nostri Iesu Christi transformationem. & ix. propter memoriam sancti Apostoli Matthæi. & xv. propter gloriosissimam sanctæ Deiparæ migrationem. & xx. propter memoriam sancti Apostoli Thaddæi. & xxiv. propter Bartholomæi Apostoli memoriam. & xxix. propter venerandi Præcursoris decollationem. LXVI.

Inter hos omnino feriatos dies computabuntur & medietates Ieiunij quadraginta dierum, & Pentecostes, & Seruatoris Assumptio, & omnes in anno dies à Domino nuncupati. Ita ut hisce diebus omnis ad tribunal aditus præclusus sit, nec vllus eorum, qui ius dicunt, quidquam ad iurisdictionem pertinens peragat.

Ceterum à quibus ex parte vacationem tribunal habet, quique non in solidum (veluti iam antea diximus) feriat sunt, hi sanè fuerint. dies vi. mensis Septembris, quod tunc Michaëlis summi copiarum ducis factum Chonis miraculum prodigiosè commemoretur. Octobris xiiii. quod Iacobi Christi fratris memoriam recolamus. & xxvi. quod is magno & vnguentis scaturienti Demetrio festus agatur. Nouembris i. ob edentium prodigia, & gratis olim medicinarum facientium, Cosmæ ac Damiani festu. & viii. quod corporis expertium conuentus celebretur. & xxviii. propter sancti martyris Stephani iunioris solemnitatem. Decembris iv. propter egregiam martyrem Barbaram. & vi. propter celebrem miraculis & vnguentis scaturientem Nicolaum. Ianuarij x. propter Nyssæ pontificem diuum Gregorium. & xvi. propter venerationem pretiosæ Principis Apostolorum Petri catenæ. & xix. propter reportationem pretiosi cadaveris Gregorij Theologi. & xxvii. propter reportationem venerabilium reliquiarum Chrysofomi. Februarij vii. propter insignem martyrem magistrum militum Theodorum. & xxvii. propter victorem certaminum Theodorum Tironem. Martij ix. quod sanctorum Christi xl. Martyrum memoria tunc recolat. Aprilis xxiiii. in honorem magni martyris Georgij destinatus. Maij xi. propter magnum illum Athanasium. Iunij viii. propter magnum martyrem Theodorum magistrum militum. & ix. propter sanctum Patrem nostrum Cyrillum Pontificem Alexandrinum. & xxvii. propter sanctum & edentem prodigia Sampsonem. Iulij i. quod tunc Sanctorum & miracula designantium, & argento carentium memoriam celebremus. & ii. quod depositionem pretiosæ vestis Deiparæ mentionem faciamus. & viii. ob magni martyris Procopij festum. & xi. quod egregiam martyrem Euphemiam concelebremus. & xx. ad Eliæ vatis honorem. & xxvii. quod victori certaminum & miraculorum auctori Ioanni misericordii festus sit. Augusti xxxi. propter depositionem pretiosi cinguli labis expertis Deiparæ.

Atque hi sunt dies illi partim feriat partim iuridici. Quibus verò diebus propter natalem vel renuntiationem Principis cessatur, eos dies inter iuridicos maiestas mea refert, à sese præsentem sanctionem inchoans, & per ea quæ ipsamet facit, alios instituens. Quippe

non perinde presentis constitutionis oratio quantumvis in illam attentos impellet, ut ipsam maiestatis meae factum. Nam illos ipsos dies maiestas mea, quibus diebus tunc in hanc lucem est edita, tum in Imperatorem per Dei providentiam renuntiata, iuridicos esse sancit, nec in eis vllas iudiciis inducias esse. Omnes quidem certe, praeter descriptos superius anni dies, iuridici erunt, & in eisdem tum iudicia, tum consentaneae iudiciariis sententiae executiones fient & exercebuntur. Persuasum autem habeo, presentem hanc maiestatis meae constitutionem Deo quoque gratam esse. Nam vbi Pharisaeos Iesu execratur, ipsi etiam misericordiae iudicium anteposuit.]

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 13. ANNVS 1167. ANNVS 8. MANVELIS IMP. 25.

BELLVM INFANSTVM ROMANORVM CVM TVSCVLANIS.

I. SEQUITVR annus millesimus centesimus sexagesimus septimus, Indictione decimaquinta, quo status S.R.E. in extremum discrimen adductus, diuina tandem miseratione clade immensa percussis hostibus, speciosiori nitore resloruit. Quomodo autem ista miranda adeo se habuerint, ex scriptis Actis Alexandri Papae citatis superius reddimus hic verbatim: Populus ipse Romanus, mense Maio, ad defensionem sui Pastoris aduersus Raimonem dominum de Tusculano in omni virtute sua exiuit communiter armatus, & procedens ad terram eius, non solum vineas & segetes cum arboribus hostiliter deuastauit, sed etiam muros Tusculanae ciuitatis nihilo minus destruere laborauit. Sed quoniam idem Raimo tantae fortitudini per seipsum resistere non valebat, nec terram suam tutari: necesse habuit, ut ad auxilium ab Imperatore petendum confugium faceret. Misit itaque celeriter ad subuentionem & praesidium eiusdem Raimonis fortium beliatorum immensam multitudinem, ut & Tusculanum populum defenderet, & Romanorum violentiam coerceret. Postquam vero illa saeva Teutonicorum barbaries, quae armis semper consueuerat militare, ad Tusculanum peruenit, videns populum Romanum esse multum ad praeparandum bellum ordinatum: animum & audaciam sumpsit, ut cum eo absque mora in campo haberet conflictum. Appropinquantibus post horam nonam, repente clamor vtriusque vehemens ad sidera tollitur, & strictis mucronibus nimis atrociter in hostes irruunt. Sed primo congressu populus Romanus irreparabiliter corruit, & per campestria & conuallium deuia ita impie contritus & dilapsus est, ut de tanto agmine vix tertia pars euaserit. Ea igitur nocte in Vrbe factus est dolor subitaneus, & vlulatus magni, audita calamitate, insatiabilis luctus ex irreparabili iactura virorum & rerum. Quippe quod ab eo tempore, quo Hannibal Romanos apud Cannas deuicit, tantam Romanorum stragem nullus recolit contigisse.

II. Sed quamuis in tam graui moestitia & communi dolore Pontifex ipse a fletu & lacrymis se non potuit cohibere, videns tantam Ciuitatem praesidio armorum desolatam: vtilius consilium celeriter habuit, ut vigilanter de custodia Vrbs & debilius reparatione murorum, atque de auxilio intrinsecus conferendo sollicitus esset. Hostes vero pro adepta victoria nimium exultantes, non fuerunt contenti victoria ipsa, sed adiunctis sibi Tiburtinis, & Albanensibus, Campanis, & ceteris circumpositis, ilico festinarunt ad Urbem, & destruentes vniuersas munitiones, & omnes segetes vsque ad fluuium Tiberis, circumdederunt vsque ad portas vniuersam Urbem. Imperator tandem, vbi occisionem cognouit Romanorum, reliquit Anconam, & veniens ad exercitum suum, castrametatus est in Montemalo, decimoquarto Kalendas Augusti. Altera vero die, videns congregatam sui exercitus innumerabilem multitudinem, descendit in fortitudine graui vsque ad portas Castellum sancti Angeli, ibique atrocissimum dedit assaultum, & fecit maximam impetum: sed quia summi Pontificis familia in faciem sibi per orationem beati Petri fortiter atque viriliter restitit, nihil ea die, nisi detrimentum suorum & confusionem reportauit. Vnde maiori furore commotus, Ecclesiam Apostolorum, quae a fidelibus Ecclesiae tenebatur in custodia, cum balistis & sagittariis violenter aggressus est. Sed cum eam expugnare non posset, postposita reuerentia Dei, & eiusdem regni caelorum Clauigeri, tamquam sacrilegus & profanus ignem fecit apponi. Custodes vero Ecclesiae formidantes, ne tota fabrica incendio solueretur, post combustam sanctae Mariae in Turri Ecclesiam cum

FRIDERICVS IMP. OBSIDET VRBEM.

aneis

A aneis portis & vicinis porticibus, beati Petri basilicam in manu & potestate saeuientis Principis tradiderunt.

Haec igitur & alia imminencia mala cum beatus Pontifex consideratione sollicita peruideret, post illud excidium populi, quod exigentibus peccatis acciderat, dimisso Lateranensi Palatio, cum fratribus suis, & eorum familiis ad tutas domos Frangipanum descendit, & apud sanctam Mariam Nouam, & Castellariam, & Colosseum se cum eis in tutum recepit: ibique pro incumbenti malitia Imperatoris quotidianus Episcoporum & Cardinalium fiebat conuentus, tractabantur causae, responsa dabantur.

In diebus illis praedictus Rex Siciliae VVillelmus iunior audiens, quomodo saeuus ille Imperator persecutor Romam teneret obsessam: timens ne in personam domini sui Papae Alexandri aliquid grauioris periculi posset accidere, misit ad eum duas veloces galeas cum pecunia, praecipiens earum comitibus, ut ad Pontificem niterentur accedere, & assignata ei pecunia, personam ipsius, ac fratrum suorum in galeas reciperent, & de potestate ipsius Friderici, & omnium expectatione schismaticorum eriperent. Contigit itaque, ut ex insperato galeae per Tiberis alueum ascenderent, & ad S. Pauli Ecclesiam applicarent. Missa itaque insinuatione ad aures summi Pontificis, ductore viro egregio, Ottone Frangipane, comites galearum cum pecunia quam ferebant, ad vestigia Praesulis accesserunt. Tunc venerabilis Pontifex super his gratias omnipotenti Deo referens, pecuniam ipsam de Regis benignitate suscepit, & Nuntios tam deuotissimi Principis secum per octo dies affectu paterno detinuit. Habito autem in causa Ecclesiae & Ciuitatis consilio, galeas ipsas ad eundem Regem beatissimi Petri deuotissimum & specialem filium, cum gratiarum actione remisit, praemittens cum eis duos ex fratribus, Marcellum S. Georgij, & Petrum S. Mariae in Aquiro diacones Cardinales, ad partes S. Germani. Ipsa vero die, de suscepta pecunia partem dedit fidelibus Frangipanum, & filiis Petri Leonis, ut strictius obligati ad inuicem sese fortius adiuuarent, & ad defendendam Ciuitatem, populum manutenerent, & robustius animarent. Pro custodia vero Vrbs partem eiusdem pecuniae ad singulas portas benignissime distribuit.

Cum autem ciues Romani aduersus Fridericum fortiores solito starent, & ei quotidie grauiora damna inferrent: videns ipse Fridericus, quod aduersus eos virtute armorum prevalere non posset, tamquam vulpes callida conuertit se ad consueta perspicacioris astutiae argumenta. Misit itaque ad Episcopos & Cardinales, qui ad eum ex provisione Alexandri Papae ierant, per Conradum Archiepiscopum Moguntinum pacis verba in hunc modum: Si vos apud Alexandrum agentes effeceritis, quod salua eius omni ordinatione, cesset a Papatu, ego pariter cessare faciam Guidonem Cremensem. Et tunc simul conuenient omnes Ecclesiasticae personae, qui tertiam personam in summum Pontificem eligant. Ego autem reddam Ecclesiae firmam pacem, nec ulterius de causa electionis Romani Pontificis me vllatenus intromittam: populoque Romano propter hoc promittebat omnes suos captiuos se reddere, & si quid residui ex eorum spoliis appareret. Quod verbum ita afflictio populo fauorabile visum fuit, ut omnes id esse faciendum, vnanimiter collaudarent. Dicebant enim, quod pro redimendis ciuibus suis dominus Papa maiora deberet facere quam Papatum relinquere.

Episcopi autem & Cardinales deliberato animo & consilio, vna voce ipsi Friderico respoderunt, dicentes: Non est nostrum iudicare summum Pontificem, quem in suo Deus iudicio reseruauit: quoniam (vt attestatur Scriptura) non est discipulus super magistrum. Cum igitur populus adhuc vehementer instaret Pontifici, ut eiusmodi petitio maciparetur effectui: Pontifex vtiliora prospiciendo, secretum cum fratribus faciens verbum, ab oculis eorum euauit, & propitiantie Domino, die tertia visus est prandere cum focis ad radicem montis Circei, ad fontem, qui ex tunc Papalis est appellatus. Procedens vero ultra fluuium Regulae, vndique ad eum tam laicorum quam Clericorum praesentia concurrere, per Tarracinam & Caietam transiens, ad patrimonium tandem Beneuentanorum cum Episcoporum multitudine peruenit, Domino fauente. Fratres vero qui in Vrbe erant, secuti sunt eius vestigia, & suo capiti tamquam membra suo corpori adhaeserunt. Romualdus autem Salernitanus Archiepiscopus huius temporis scriptor haec habet de fuga Alexandri Papae: Quo cognito Alexander Papa, qui tunc in Turri Chartularia morabatur, in habitu peregrini cum paucis Urbem exiit, & Caietam vsque peruenit, & ibi assumpto Pontificali habitu, Beneuentum veniens, a ciuibus eiusdem ciuitatis honorifice est susceptus.]

III.

IV.

VILLELMVS BONVS REX SICILIAE SVPER OCTO DIEBUS AFFECTU PATERNO DETINUIT.

FRIDERICVS DOLOREM AGIT CVM CARDINALIBVS.

VI.

LUCA 6. ALEX. PAPA EVGA ELV SIT FRID.

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

Quod autem ad Chartulariam Turrim spectat, erat illa familiae Frangipanum, qui in Rituali Cencij Camerarij dicti inueniuntur Frangipanes de Chartularia. cuius vestigia. videntur vsque hodie iuxta Arcum Titi ad radices Palatini, quæ alio nomine dicta est, Septem lucernarum. at quid contigerit post fugam Alexandri, audi eadem Acta ipsius:

VII.

PESTILENTIA AFFLIGITUR EXERCITVS IMP.

* al. Reginaldum

VIII. MAGNO DAMNO ET IGNOMINIA IMP. ERIGITUR AB ITALIA.

IX.

GUIDO ANTIPAPA IMP. IN Vrbem PEOROCAT.

Fridericus autem vbi cognouit Alexandrum Papam Vrbe exiisse, & eius insidias euasisse, contristatus est nimis, timens ne totum orbem contra se commoueret, & ad sui iacturam maiores sæculi Principes conuocaret. Sed quoniam in omnibus actibus suis omnipotentis Dei & B. Petri mansuetudinem & patientiam, sicut homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum, non cognouit; iratus est Dominus in eum cum beato Petro, cuius Ecclesiam incendere, Dei timore postposito, non abhorruit: immisitque in eum tantam subitanæ mortis pestilentiam & in eius exercitum, vt infra septem dierum spatium ferè vniuersi maiores ipsius Principes, qui secum Ecclesiæ aduerfabantur, subitanea morte corruerent, & miserabiliter morerentur. De quorum numero paucos famosiores duximus nominandos, Fridericum Bavariz Ducem, N. Comitem de Vastono, Berthardum Comitem de Arlemonte, N. Comitem de Sexia, * Rainaldum Ecclesiæ Colonienfis intrusum Archiepiscopum, & L. fratrem eius Comitem, Episcopum Verdunensem, pertinacem schismaticum. Reliqui quoque Barones & milites, ac cetera pugnatorum maxima multitudo cum langueret, & nullum sanitatis possent remedium inuenire, spiritum miserabiliter exhalabant, quorum cadauera usquequaque in humata iacebant. Quid plura? Tantus subitanæ mortis timor vniuersos inuaserat, vt beatum se crederet, qui quomodocumque ex castris posset exire, & ad propria confugium facere.

Tunc idem Fridericus diuina se manu percussus intelligens, cum Romanis vtrumque composuit, & octauo Idus Augusti, non sine magna confusione recessit. Mortalitatibus tamen pestilentia ipsum sequebatur, & quod vltius procedere conabatur, eò maiore mortuorum stragem cum mœstitia relinquere cogebatur. Arma verò & reliquis Teutonicorum pretiosus apparatus perierat simul cum earum rerum dominis, & omnis gloria eorum iam fuit ad nihilum, diuino iudicio, redacta. Dum autem idem Fridericus cum luctu morientium, & infirmorum gemitibus peruenisset Lucam in Tuscia ciuitatem, & vellet per stratam publicam & montem Bardonis transire: prohibitus est à Lombardis, ne ipsorum terram ingredi attentaret, ideoque à Marchione Malaspina securo impetrato ducatu, apud Pontem tremulum diuertit à publica strata, & per montium aspera iter dirigens, non sine multarum rerum suarum direptione, tamquam profugus transiit iuxta Tardonam, & tandem cum paucis venit Papiam. Sed quod valde erat mirabile in oculis omnium, neque recordatio tantorum malorum, quæ ab infantia sua crudeliter exercuerat, neque recentia flagella sibi à Deo & B. Petro illata duritiam & feritatem cordis illius emoluerant, nec ad bonum faciendum conuerterant, quippe quod ipsius natura ad malum ab adolescentia sua prona semper in idipsum procliuior est inuenta. Vnde tres ciuitates Lombardiæ, quæ iam dudum ipsius atrocitatem & sæuitiam expertæ fuerant, videntes propositum & voluntatem eius feruentius excrefcere contra se, communi deliberatione firmanunt, vt de rota Lombardia eum deberent expellere, qui totam Italiam in probrosam seruitutem nitebatur inducere. Ideo congregata fortium virorum militia, eundem Fridericum de Papia exeuntem aggressi sunt, & tanquam violatorem & destructorem legum & constitutionum orthodoxorum Imperatorum, necnon à Romana Ecclesia excommunicatum persequi non destiterunt, donec de cunctis Lombardiæ finibus violentè eicerent, & transalpinare compellerent.] hæc Acta Alexandri Papæ, haud dubium ab orthodoxo & Catholicæ communionis viro conscripta.

At quæ à schismatico homine, Fridericum Imperatorem sequente, qui iis aderat præfens, sunt scriptis mandata, his inferenda putamus. Auctor est Otto Morena Laudensis, qui res gestas Friderici temporis huius scripsit, & plura habet ab aliis prætermissa, sic exordians aduentum Friderici in Vrbem ab Antipapa Paschali, qui eum legationibus accersit, ait enim: Interea dominus Guido Cremensis, qui Viterbij morans, ab Imperatore, & à multis Archiepiscopis, Abbatibus, Prioribus, aliisque quam pluribus mundi hominibus tunc pro Papa habebatur, Imperatoris aduentum diu expectans, & affectu nimio desiderans: ad eum, quamuis sæpè aliàs misisset, nouissimè suos Legatos complures destinauit, mandans, vt quam citius posset, absq; dilatione Romam venire festinaret, hostes debellaret,

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

laret, & Rolandum Cancellarium, qui tunc pro Papa in Roma, & in quibusdam aliis partibus multis tenebatur, qui & tunc Romæ morabatur, de Roma expelleret, & ipsum Romæ in possessione Papatus poneret, & manuteneret. Imperator verò voluntati & consilio dicti domini Guidonis, qui dicebatur Papa Paschalis, annuens, Romamque cum magno gaudio veniens anno M.C.LXVII. die Lunæ, nono Kal. Augusti, Indictione xv. in monte prope Romam cum suo exercitu castrametatus est, deinde cum omnibus suis equitibus, sicut armati venerant, ad portam Romæ, quæ dicitur porta Viridaria, quæ est ex parte S. Petri versus montem Gaudij, veniens, ibique maximum prælium committens, tandem eos superauit & deuicit, atque fugauit, totumque locum, qui Cortina sancti Petri dicitur, & etiam porticum S. Petri cepit, & domos omnes expoliauit, atque combussit, pluribusque etiam hominibus interfectis, multos cepit.

Romani igitur intra ciuitatem ex illa parte Tiberis se recipientes, & multum pauidi stantes, in hanc Tiberis partem venire non sunt ausi. Illis autem, qui ex parte iam dicti Papæ Alexandri erant, & Ecclesiam sancti Petri ab ipsius Papæ Alexandri parte tunc tenebant, & ipsam Ecclesiam benè muniuerant, se defendentibus viriliter, Imperator eam infestare nullo modo tunc potuit, sed per totam hebdomadam ipsam eos quotidie inuadens, & prælio infestans, eos vincere nitebatur. Teutonici verò cum se eos per fortiam capere non posse prospicerent: proximo die Sabbati infra Ecclesiam sanctæ Mariæ Virginis, quæ dicebatur de Laborario, & quæ sita est super scalam sancti Petri ante atrium ipsius Ecclesiæ, supponentes ignem, totam ipsam Ecclesiam combusserunt. ex qua, cum arderet, profiliit ignis in Ecclesiam S. Petri. Ipsa verò Ecclesia beatissimæ Virginis Mariæ tota est combusta & penitus dissipata. Tunc etiam liquefacta est & combusta quædam mirabilis imago, facta in muro ipsius Ecclesiæ versus Ecclesiam S. Petri, ex auro purissimo atque splendidissimo decorata, cui similis in Italia numquam fuerat visa, & alia, quæ facta erat ad imaginem Domini nostri Iesu Christi, ante quam stabat quædam alia pulcherrima imago facta ad imaginem S. Petri, quæ similiter liquefacta est penitus & combusta. Quod videntes illi, qui super Ecclesiam sancti Petri erant, nec vllum succursum à Romanis posse habere cernentes: maximo timore perterriti, statim Imperatori se & Ecclesiam reddiderunt, iurantes etiam fidelitatem sibi, sicque eos Imperator abire permisit.

Sequenti igitur proximo die Dominico prædictus Papa Paschalis cum suis Cardinalibus in ipsa Ecclesia sancti Petri Missam honorificè & cum magno gaudio celebravit; ipsaque die in capite Imperatoris circum aureum tantum modò imposuit. Sequenti verò die Martis, in quo fuit festum S. Petri ad Vincula, prædictus dominus Papa Paschalis dominum Fridericum Imperatorem, & serenissimam Augustam Beatricem coniugem suam ex coronis auro purissimis, & multis pretiosissimis gemmis decoratis coronauit in ipsa Ecclesia sancti Petri. Romani itaque hoc cernentes, & cum Imperatore pugnare se minime posse cernentes, nec etiam flumen Tiberis transire audentes: scædus cum Imperatore magis quam bellum facere decreuere. Ambasciatores igitur ad Imperatorem dirigunt, scædusque cum eo faciunt, Papamque Paschalem in perpetuum se pro Papa habere & tenere firmiter cum iureiurando promittunt, ac omnes, præter Frangipanes, & quamplures alios Romæ nobiles, qui maximas turres, & domos, & fortitudines habebant in Vrbe Roma, nec leuiter capi tam citò poterant, fidelitatem Imperatori facere disposuere. Hoc itaque sic peracto, Imperator suos Nuntios ad fidelitates Romanorum recipiendas, Romam ultra Tiberim direxit, inter quos fuit Acerbus Morena Laudensis ciuis, & Imperialis Curiz iudex, qui iussu Imperatoris Romam ultra Tiberim pergens, per plures dies innumerabiles fidelitates Imperatori factas suscepit.] At planè accidit secundum Psalmographum: Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui & ecce non erat.] nam audi:

Interea dum hæc Romæ agerentur, quædam maxima ac mortalis pestilentia super Imperatorem eiusque exercitum totum diuinitus accidit. Sequenti namque die Mercurij proxima, cum maxima cæli serenitas esset, statim quasi in ictu oculi mirabiliter pluiere cœpit, deinde post aqua serenitas magna & clara nimis facta est, statimque infirmitas super Imperatoris exercitum talis excreuit, quod equites & pedites, atque scutiferi ita corruerant & moriebantur, quod vix per totum diem sepeliri poterant. Qui autem in mane sani per viam ambulabant, statim per viam eundo, vel parum iacendo moriebantur. Ob quam rem Episcopi, Archiepiscopi, Comites, Marchiones, & Duces, aliique multi nobiles

biles & ignobiles, qui in ipso erant exercitu, corruerant. Obiit namque Dux Fridericus de Rotemburgo, Regis quondam Conradi filius & Imperatoris germanus consobrini, de quo immensus dolor ferè per totam Italiam inoluit: quoniam ipse homo erat magnæ virtutis. Decessit etiam tunc Dux Guelphus, Ducis VVillelmi filius, & * Rainaldus Archicancellarius & Coloniz electus Archiepiscopus, homo maximi ingenij, & cuius scientia & probitate Imperium multum fuerat sublimatum. Episcopus etiam * le Leze vita priuatus est. Tunc etiam mortuus est supradictus Acerbus Morena,] alius ab Auctore qui Chronicon absoluit, pergit:

XIII. Imperator autem videns gentem suam strage corruere, relictis multis infirmis, Romam deseruit, & versus Tusciam ire cœpit. Deinde iam dicto Papa Paschali Viterbij cum obsidibus Romæ quos habebat, relicto, quàm citius potuit, Lombardiam intravit, sed tamen antequam Lombardiam attingeret, plures duobus millibus ex his qui secum fuerant, in ipso itinere, gladio solummodò Dei periere. Hi autem, qui tunc mortem vincere poterant, omnes infirmati vsque ad necem, tandem tonso capite, vix euadere potuerunt; tamen qui euaserant, per totam hiemem, omni colore perduto, passi sunt. Ad locum autem qui dicitur Pontremulus, cum appropinquasset, Pontremulenses eum nequaquam per locum suum transire permiserunt. Sciens verò Imperator se per * fortiam, ipsis nolentibus, inde transire non posse cum suis, qui pauci & infirmi erant: cum ex hac parte castris, quod Malinum vocatur, iam transisset, versus marinam partem tendens per terram Marchionis Malaspinæ Obizonis, ipso Marchione eum ducente, iter arripuit, & die Martis x i. mensis Septembris inde iter arripuit, &c.] quæ sequuntur spectant ad sequentem annum. Hic exitus rerum gestarum Friderici anni huius, & planè tragici casus perfidi Imperatoris, semper in deterius prolabantis, cum contra Romanam Ecclesiam se erigere laborauit. Quæ considerans nobilis huius temporis scriptor Ioannes Saresberienensis, cuius extat Policraticus, dignum eius ingenij monumentum, ita de eodem Imperatore philosophatur in epistola hoc anno scripta ad Oxoniensem Episcopum: a

^a Cod. Vatic.
lib. 2. ep. 139.

XIV.
QVOS EX
IMPIETATE
MESSVIT
FRVCTVS
IMP.

Ad momentum turbinis aduersus Ecclesiam malitia debacchatur, & aduersus Dominum videtur preualere impij, quibus in breui Christus, quem persequuntur, sic respondebit ad merita, vt preponderare videatur libra vindictæ; & quos potenter punit, non tam examinare lance equitatis, quàm mole magnitudinis pregrauare; non quidem, quòd iniuriam inferat, sed quia sine mensura & modo peccantibus, immensam & immoderatam ingeret pœnam. Nec opinetur quisquam, me in longa tempora prophetare, licet oraculi diuini sicut auctoritas sic & fides perpetuentur: cum planum sit, iam aliquatenus inchoatum esse iudicium, in modò executioni mandari sententiam. Nónne Teutonicus tyrannus nominis sui fama nuper orbem perculerat, & ferè subegerat regna vicina, & etiam Imperium Græcorum terrore concusserat, vt magis deditionem, quàm confessionem leuationibus missis videretur offerre? Sed ecce, Deo auctore, timetur minus, & qui tam vicinos, quàm remotissimos solo nutu terrebat, Principes suos ab iniuriis cohibere non potest. Qui solo verbo pacem gentibus ad arbitrium indicebat & bella, nunc à suis & inter suos petitis & acceptis treguis gratulatur. Nam sicut ipsemet conqueritur, ex quo Laromam venit, vt Regem Francorum & Gallicanam Ecclesiam separaret à Fide, & in suam hæresim peruerteret, vt adorarent idolum suum; successus eius relapsi sunt, & quæ eum extulerat, in depressionem ipsius cœpit fortuna fluctuare. Spes autem Fidelium est, quòd ad honorem Dei in breui amplius deprimetur, donec eum omnino Christus, cuius Sponsam persequitur, conterat sub pedibus suis.] hæc de precedentibus Ioannes, qui & sequenti epistola ad Nicolaum Rothomagensem hæc de presentibus: b Et si historiarum comouetur exemplis, eum vel Fridericus exaugustus potest instruere, qui de fastigio Romani Imperij ob Ecclesiæ persecutionem, in paupertatem & ignominiam miser, sed nulli miserabilis, corruit, ad gloriam eius, qui solus pro arbitrio regna & imperia transfert, erigit quas vult & deiicit potestates. Ille suos punire noluit, qui eum depraauerant consilio, sed in eos digitus Dei gloriosam exercuit vltionem.] hæc ipse. Porro S. Thomas ista audiens de felici successu rerum Alexandri Papæ, & calamitate quam incurrerat Ecclesiæ persecutor Fridericus Imperator, congratulatus eidem Pontifici, has ad eum litteras dedit: c

^b Ibid. ep. 140

^c Lib. 2. ep. 22.

XV.

Amantissimo domino & Patri sanctissimo Alexandro Dei gratia summo Pontifici Thomas Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis, miser & miserabilis exul, salutem & contra sauitiam Principum semper animi constantiam.

Solli-

A Solliciti de statu & de prosperitate vestra optaueramus iam pridè certum salutis nuntium audisse de vobis & de confratribus vestris, quid etiam egerit vobiscum, & cum Ecclesia sua Dei magnificentia. Insonuit enim auribus nostris & toti Galliæ verbum quod nouiter factum dicitur à Domino: videlicet illū Fridericum schismaticum ignominiosè humiliatum factum sine honore coram populo & gente. Verum quoniam rumoribus credi oportere, & non oportere, fas est: paternitatē vestram affectuosè sollicitamus, vt recurrere cum litteris nuntio per vos certissimè audiamus & congaudeamus, si fecerit vobiscum Deus, quod facere consuevit sperantibus in se, non ponentibus carnem brachium suum, non habentibus fiduciam in Principibus, in quibus non est salus. Si egerit vobiscum, sicut egit cum a Ezechia de Sennacherib, retorquens pœnam in ipsum, qua moliebatur demoliri ipsum Ezechiam cum vniuersa gente sua. Si sic se rei habet euentus, sicut fama diulgauit: benedictus Deus, qui nouit facere misericordiam cum seruis suis. Ecce quanta Dei potentia, quàm magna ipsius miseratio? Nisi enim ipse custodierit ciuitatem, frustra vigilar qui custodit eam. Non est à sæculo audita virtus Dei manifestior, si rectè p̄setur quid euenerit. Iustitia ipsius iustior, qua contriuit ipsos fabricatores huius malitiæ, tantæ persecutionis auctores, consumpsit etiam eos morte famosissima. Ipsum vti iam exprincipem viuentem dedit in opprobrium omni populo, in derisum omni transeunti, vt ab omnibus digito monstretur, & fiat de ipso quasi celebre prouerbum, more vulgi dicētis: b Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed confusus in potentia sua, defecit in ipsa vanitate sua. Cui satius fuisset & gloriosius, apud homines moriendo succubuisset, impugnando suos aduersarios, quàm viuendo fieri despectui cunctis & in derisum. Hæc est Dei virtus, & fortitudo brachij ipsius. Quis ergo audeat de cetero, habens Christi vi- ces in terra, obsequi voluntati Principum in confusionem Ecclesiæ, non puniendo delinquentes? Audeat qui voluerit, non ego, ne transferatur in me pœna delinquentis, ne iudicer culpabilis ex dissimulatione vindictæ, ne transeam in culpam, qui culpam non admisi.] hæc S. Thomas, transferens in causam suam tantam Dei ob Ecclesiam persequentium culpam, in missam in Imperatorem vindictam.

XVI.
S. THOMAS
LITTERIS
CONGRATV-
ALEX. PAP.
DE CLAUDE
IMP.

^{24.} Reg. 19.

^b Psal. 51.

Quòd autem nec sic depressus, ab insania sua destitit nouus Pharaos, Ioannes Saresberienensis in epistola ad magistrum Richardum his verbis significat: Imperator enim quasi torris raptus de incendio, confusus ab Vrbe recessit, & licet foetor cadauerum à castris in mares eius ascenderit, Domino manum suam extendente super eum; nondum tamen voluit agnoscere & confiteri Creatorem suum. Erigatur itaque spiritus vester, quia Christus vincit, regnat, & imperat, & recordatus pauperum suorum, potentes impios potentius torquet.] hæc ibi Ioannes Saresberienensis, qui de iisdem hæc ad Albertum d Cardinalem: Nonne, inquit, dominus Papa (cuius vitam ad pauperum cōsolationem optimam & diurnam faciat Deus) zelo iustitiæ, quem semper habuit, meruisse credendus est, vt hostis Fidei Fridericus contritus sit à facie eius, & ira Dei castra eius exterminaret, qui iam videbatur de Vrbe & orbe, & vniuersali Ecclesia triumphasse? In quo tamen magis (vt indubitanter credo) adiuti estis precibus pauperum Christi, quàm vestrorum consiliis, aut viribus Romanorum. Audenter quoque dixerim, quòd vos suo miraculo citra humanum consilium de faucibus leonum eripuit, vt de cetero semper tantam habeatis in Deo fundatore Ecclesiæ & custode & eodem vestro liberatore fiduciam, quòd nec aduersantium minis, nec blandientium fraudibus recedatis à via recta, aut contra legem credatis de lege dispensandum. Nam qui Fridericum deiecit coram vobis, profectò & alios tyrannos, si insisteritis mandatis eius, subiiciet vobis, aut omnino deiiciet.] Ita Ioannes, qui in eodem perstans argumento, ad regem Angliæ diuertens ab Imperatore, ostendit, eadem Dei vindicta percussum ipsum fuisse, vbi aggressus est persequi S. Thomam Cantuariensem Archiepiscopum. ait enim: e

XVII.
Cod. Vatic.
lib. 1. ep. 153.
FRIDERI-
CVS VTPHAR-
RAO IM-
PONI-
TENS.

² Lib. 2. ep. 47

^c Lib. 1. ep. 139

XVIII.

STATUS DI-
VERSVS RE-
GIS AN-
GLORVM.

Nonne & apud vos iam iudiciū exercetur aduersus tortores Ecclesiæ? Intuemini quantus erat rex Angliæ, cum paruulus videretur in oculis suis, & ad Ecclesiam Dei vel speciem fidei & reuerentiæ prætendebat: planè videbitis, eum in nullo frustratum conatu. Sagitta eius retrorsum non abiit: clypeus non declinavit in bello: hasta eius nõ est auersa. Super prædam accumbat vt leo, vt nullus eum excitare præsumeret. Vel visu terrebat hostes. Vicini se inclinabant obsequiis, remoti Principes amicitias experebant: colebatur à suis, honorabatur ab extraneis, prædicabatur à cunctis. A bonis diligebatur, sed maximè à Clero, qui cum colebat super vires, pro viribus venerabatur, & vnanimi proposito dili-

Y y 4

gebat

gebat super amorem mulierum. Quid multa? rerum expetibilem omnium abundantia, &c. Sed quo sine hac vniuersa Dei dona conclusit, si tamen sine poenitentia & satisfactione subsistit in finibus istis? Ut singulas Ecclesias, quas antea per ignorantiam, ut putabatur, aut sui iuris praetextu laeserat, taceamus: Tolosam bello aggressurus, omnibus contra antiquum morem, & debitam libertatem indixit Ecclesiis, ut pro arbitrio eius & satraparum suorum conferrent incensum. Nec permisit, ut Ecclesiae saltem precibus coequarentur in hac contributione, vel magis exactione tam indebita quam iniusta. Nam Ecclesiae in deteriori calculo vertebatur, utpote quae rebus suis aut honore videbatur indignae. Sed quem successum attulit haec pecuniarum immensitas tantis exactionibus & iniuriis acquisita? nonne proiecta est in sacculum pertusum, ut hosti suscipienti proficeret, & effundenti non modò esset inutilis, sed damnosa? Numquid non ab ea die fortuna eius retrorsum secessit, & successuum vbertas emarcuit? atque demum post recensita demerita: Circumferat, inquit, quis oculos vestros, & intueatur quos & quales aduersarios ei Dominus suscitauerit, ex quo aduersus Deum in depressione Ecclesiae erexit calcaneum suum: & planè mirabitur, & si prudens est, venerabitur iudicium Dei, qui non Imperatores, non Reges, non Principes nationum, ut ipsum domarent, elegit, sed extremos hominum Britones niuicolinos primò, & postea illos ad contradictionem & solemne certamen animauit, qui vestigia pedum eius consueuerant adorare. Et hoc quidem, ut non gloriatur omnis caro, sed nomen Domini sit benedictum in saecula. Sic sic ad puniendam ingratitude Salomonis recedentis à Domino non tam Principes erexit, quam latrunculos & seruos abiectos, &c.] Ita de his Ioannes Saresberienensis prudenter est philosophatus.

XIX.

⁸ GALDINVS CREATVS ARCHIEPISC. MEDIOLAN.

^a Apud Mòb. rom. 2. vit. Sanctorum prope sinem.

XX.

ALEX. PAPA LEGATVM CREAT S. THOMAS CANTUAR. ARCHIEP.

^b Cod. Vatic. lib. 1. ep. 115.

XXI.

Sic accidit, ut Friderico iusto iudicio Dei depresso, Mediolanenses auxilio & hortatione confederatorum populorum Longobardiae reuersi sint Mediolanum, munierintque eandem quam restaurarant ciuitatem. Tunc & Galdinus nobilis Mediolanensis pietate insignis, ut qui pro religione Catholica factus extorris, se contulerat ipso exordio schismatis ad Alexandrum Papam, quem & eundem in Gallias secutus fuit & redeuntem, à quo & S. R. E. creatus fuit Presbyter Cardinalis tituli S. Susannae: hic, inquam, rediens electus fuit Mediolanensis Archiepiscopus; hoc ipso Redemptoris anno millesimo centesimo sexagesimo septimo Kal. Maij, ubi mansit sedens vsque ad decennium, totus intentus ad collapsam restituendam Ecclesiam. extant Acta vitae ipsius, ex quibus sincerè ista deprimimus. Sed iam prosequamur anni huius res gestas Alexandri Papae cum S. Thoma Archiepiscopo Cantuariensi, eas ita narrante Ioanne Saresberienensi.

Cum autem Alexander Papa ex litteris tum Anglorum Regis, tum etiam Episcoporum suffraganeorum sancti Thomae intellexisset, eundem ab eis contendit exagitari, & eius egregie facta existimari portenta: ut hunc erigeret super persecutores suos, hos autem humiliaret, illud statuit laude dignissimum, ut sancto Archiepiscopo munus Apostolicae legationis iniungeret plenissima potestate, extant de his eiusdem Pontificis litterae datae verbis istis: ^b

Alexander seruus seruorum Dei dilecto fratri Thomae Archiepiscopo Cantuariensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Sacro sancta Romana Ecclesia digniores personas, & eas maxime, quas honestate, prudentia, & litteratura, & eminentia virtutum praefulgere cognoscit: ampliori consuevit charitate amplecti, gloria & honore praeuenire. Attendentes itaque deuotionis & fidei constantiam, qua pro Ecclesia Dei, sicut columna immobilis persististi; honestatis, & litteraturae, ac discretionis prudentiam, qua praeminere dignosceris, nihilominus considerantes: E dignum duximus, personam tuam tantarum virtutum insignibus decoratam quodam speciali priuilegio, & singulari prerogatiua diligere & honorare, tuoque utilitati solita benignitate prospicere, & attentiori sollicitudine providere. Inde est, quod nos tibi legationem totius Angliae, excepto Episcopatu Eboracensi, benigno favore concedimus, ut ibi vice nostra corrigas quae inuenieris corrigenda; & ad honorem Dei & sacrosanctae Romanae Ecclesiae, & salutem animarum statuas, edifices, & plantes, quae statuenda fuerint & plantanda. Quapropter monemus fraternitatem tuam, atque mandamus, quatenus cuncta cum prouidentia & discretionem, secundum quod Deus tibi administrauerit, agas, vitia extirpes, & virtutes in vinea Domini studeas complantare. Datum Anagninae septimo Idus Octobris.] his additae aliae eiusdem Alexandri Papae litterae, ad Clerum prouinciae Cantiae eodem argumento conscriptae; additae & aliae de exactione denarij S. Petri, quam inhi-

^c Lib. 1. ep. 116.

A inhiuerat antea (ut vidimus) ipse Rex. Quae omnes allatae sunt in Angliam, & acceptae ab Episcopo Londoniensi, qui de omnibus ipsum Regem reddidit certiores, his ad eum datis litteris: ^a

Henrico Regi Angliae Gilebertus Londoniensis Episcopus.

Tanta nos domine mandatorum moles ad praesens opprimit, tanta se nobis auctoritas opponit, ut consilium pariter & auxilium à vobis expetere, summa compellamur necessitate. Nam quod auctoritas Apostolica praecipit, hoc appellatio non suspendit; nec aduersus eius mandatum vllum potest esse remedium. cum quod praecipitur, implere necessesse sit, aut inobedientiae reatum incurere. Die namque B. Pauli cum Londoniis ad altare cõsisteremus, litteras domini Papae de manu cuiusdam nobis penitus ignoti suscepimus, quibus legatio in totam Angliam, excepto Eboracensi Episcopatu, domino Cantuariensi conceditur, & auctoritate confirmatur. Omnibus etiam nobis regni ipsius Episcopis eiusdem auctoritate injungitur, quatenus ei, tamquam Apostolicae Sedis Legato humiliter obediamus, & ad eius vocationem absque contradictione conueniamus, & super iis quae ad nostrum spectant officium, ei planè respondeamus, & quae statuerit, firmiter obseruanda suscipiamus. Adiciunt etiam, ut omnes, qui beneficia Clericorum Archiepiscopi in eorum absentia mandato vestro perceperunt, ad plenam eorum infra duos menses restitutionem, anathematis sententia, omni appellacione remota, compellamus.

Denarium etiam beati Petri à fratribus & Coepiscopis nostris praecipimur exigere, & Nuntiis destinandis ad nos integrè consignare. Litteras etiam legationis iam dictae, & litteras Archiepiscopi, quas ad plures transmittit Episcopos, ipsis aut mittere aut praesentare praecipimur, si in nostri status & ordinis integritate vltèrius perseverare curamus.

C Ad pedes itaque sublimitatis vestrae corde prostrati deposcimus, ne ob magna negotia, quae cura regia subministrat, respicere desinatis ad nos: sed ne in summam nostri ignominiam ex toto redigamur in nihilum, pietate regia prouideatis. Quod quidem bene facietis, si mandatis Apostolicis pace vestra obedire concesseritis, & reddito denario B. Petri, & Clericis quae sua sunt, in misericordia vestra restituitis, Episcopis omnibus mandaueritis, ut si in litteris Archiepiscopi aduersus regni consuetudinem grauaamen aliquod intellexerint, ad dominum Papam statim, vel ad Legatos qui diriguntur ad nos, confidenter appellent. Sic enim opus misericordiae perficietis, & nos ab inobedientiae reatu conseruabitis, & causae nostrae, ne in aliquo detrimentum accipiat, communi omnium appellacione prouidebitis. Doceat vos Dominus facere voluntatem suam, & eam subleuare moueat, quam ad praesens experimur angustiam. Valeat dominus meus in Christo charissimus.] Ita Londoniensis, deliniens parietem absque temperamento, dum remedio appellacionis non plena obedientia Regi consulit fore subueniendum.

D Thomas autem legationis Apostolicae auctus amplissima potestate, absque mora quae succidenda succidit & euulsi, quae iam praeter ius saeque altas radices fixerant plantae ad ulterinam: factusque ventilabrum in manu Domini, paleas segregandas à tritico, magno labore suscepit, cum in omnibus non solum Regem ipsam, sed Episcopos senserit aduersarios insensissimos, quos neque beneficiis, neque admonitionibus vniquam potuit ad meliorem frugem conuertere, sed pateretur contra se apud Regem ipsum pessimos delatores. Ne igitur suo deesse videretur officio, desides excitauit, deuos coercuit, quos verò indignos ob patrata facinora inuenit Catholicae Ecclesiae communicatione, ut membra putrida à sano corpore secuit. Quae omnia significant litterae ab ipso hoc anno scriptae à Gallia in Angliam ad sibi subiectos Episcopos, quae inter alias eius epistolas descriptae leguntur. sic enim se habent: ^b

Thomas Dei gratia Cantuariensis Ecclesiae minister humilis venerabilibus fratribus suis, Londoniensi, ceterisque totius Cantiae prouinciae Episcopis, sic transire per bona temporalia, ut non amittant aeterna.

Frates mei dilectissimi, quare non confurgitis mihi aduersus malignantes? Ut quid non statis mecum aduersus operantes iniquitatem? An ignoratis, quonia dissipabit Dominus ossa eorum qui hominibus placent? confundetur, quoniam Dominus spreuit eos. Satis nouit discretio vestra, quoniam error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum minimè defenditur, opprimitur, viderique, teste Gregorio, cõsentire erranti, qui ad rescandanda, quae corrigi debent, non occurrit. Inde est, quod dominum Regem Angliae satis suspectum; sustinimus, nec vllum ex eo sustentiae nostrae assecuta est Ecclesia Dei compendium. Pericu-

^a Lib. 1. ep. 131.

XXII. LITTERAE LONDON. EPISC. DE MANDATIS PAPAE.

XXIII. DE DENARIO S. PETRI.

XXIV. LONDON. EPISCOPVS IMPLORAT AUXILIUM REGIS.

XXV. S. THOMAS OFFICIUM LEGATIONIS IMPER.

^c Cod. Vatic. lib. 1. ep. 96.

XXVI.

S. THOMAS AD SVOS EPISTOLA CORRECTORIA.

^c P. sal. 52.

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.CONSUE-
TUDINES
DAMNAN-
TAS.XXVII.
SACERDO-
TES SUPER
REGES.

XXVII.

XXIX.
S. THOMAS
EXCOMMUNICAT
DE
LINOYEN-
TES.XXX.
* Iueeffre
legit Roger.XXXI.
* de Baliol,
Roger.

XXXII.

* Cod. Vatic.
lib. 1. ep. 142.
* ibid. ep. 138

Periculosum & intolerabile de cetero nobis visum est, tantos illius, officialiumque suorum circa Ecclesiam Dei & Ecclesiasticas personas excessus, ut hactenus, impunitos relinquere, praesertim cum saepissime Nuntiis & litteris, modisque aliis, prout decuit, studuerimus eum a peruerso proposito suo reuocare. Et quoniam vix ab eo auditi sumus, nullatenus tamen exauditi: scriptum illud, in quo illae non consuetudines, sed prauitates potius, quibus perturbatur & confunditur Anglicana Ecclesia, continentur, ipsiusque scripti auctoritatem, inuocata Spiritus sancti gratia, publice condemnauimus & cassauimus, vniuersos etiam obseruatores, exactores, consiliarios, adiutores, seu defensores earum excommunicauimus: omnesque vos Episcopos a promissione, qua contra constitutionem Ecclesiasticam ad earum obseruationem tenebamini, auctoritate Dei & nostra absoluiimus.

Quis enim dubitat, sacerdotes Christi, Regum & Principum, & omnium Fidelium patres & magistros censeri? Nonne miserabilis infania esse cognoscitur, si filius patris, discipulus magistrum sibi conetur subiugare: & iniquis obligationibus illi potestati suae subijcere, a quo credit non solum in terra, sed & in caelis ligari posse & solui? Proinde ne in huius sententiae commissum incidatis: auctoritatem ipsius scripti, ipsumque scriptum cum prauitatibus, quae in eo continentur, irritum duximus & cassauimus, praesertim in his:

1. Quod non appelletur ad Sedem Apostolicam super aliqua causa, nisi licentia Regis.
2. Quod non liceat Archiepiscopo, vel Episcopo exire de regno, & venire ad vocationem domini Papae sine licentia domini Regis.
3. Quod non liceat Episcopo excommunicare aliquem, qui teneat de Rege in capite, sine licentia Regis, vel terram ipsius, vel officialium suorum sub interdictione ponere.
4. Quod non liceat Episcopo coercere aliquem de periurio vel fide laesa.
5. Quod Clerici teneantur ad saecularia iudicia.
6. Quod laici, siue Rex, siue alij tractent causas de Ecclesiis, vel decimis, & alia in hunc modum.

Denuntiauius etiam excommunicatum, & ex nomine excommunicauimus Ioannem de Oxeneford, qui in haeresim damnatam incidit, praestando iuramentum schismaticis, quo schisma iam ferè mortuum in Alemania reuixit, communicando illi nominatissimo schismatico Reginaldo Coloniae Archiepiscopo. Et quia contra mandatum domini Papae & nostrum, Decanatum Saresberiensis Ecclesiae sibi usurpauit: quod quidem factum tum iuri contrarium, tum Ecclesiae Dei exemplo perniciosum, penitus cassauimus, & reddidimus irritum, praecipientes Episcopo Saresberienti & Capitulo in virtute obedientiae, & in periculo ordinis sui, ne de cetero visis litteris nostris, ex eo facto eum Decanum haberent.

Similiter Richardum de Ibelis denuntiauius excommunicatum, & excommunicauimus, ex eo quod in eandem haeresim damnatam incidit, communicando cum Reginaldo Coloniensi schismatico, machinando etiam & fabricando omnia mala cum schismaticis & Teutonicis illis in perniciem Dei & Ecclesiae, & praesertim Ecclesiae Romanae, ex pactis contractis inter dominum Regem & ipsos.

Excommunicauimus etiam Richardum de Luci, & Iocelinum de* Baillis, qui prauitatum illarum auctores & fabricatores extiterunt. Ranulphum etiam de Broc, qui bona Ecclesiae Cantuariensis, quae alimenta de iure sunt pauperum, occupauit, & derinet, hominesque nostros tam Ecclesiasticos quam laicos cepit, & in captione tenet. Hugonem quoque de sancto Claro, & Thomam filium Bernardi, qui eiusdem quoque Ecclesiae Cantuariensis bona & possessiones absque nostra conniuentia occupauerunt, & tenent, omnesque etiam, qui de cetero in possessiones & bona Ecclesiae Cantuariensis contra voluntatem nostram & consensum manus violentas extendent, eadem excommunicationis sententia innodauimus. Post haec decreta Romanorum Pontificum, quibus eiusmodi excommunicatione damnati perhibentur, & sententia a se lata comprobatur, interferit. quibus recitatis, ista subiungit:

Tibi autem frater Episcopo Londoniensis in virtute obedientiae iniungimus, quatenus litteras praesentes aliis venerabilibus fratribus & Coepiscopis nostris omnibus de provincia nostra manifestes & ostendas. Valet in Christo, & pro nobis orate instanter. Hanc ad Londoniensem, & alios comprouinciales Episcopos. De eadem excommunicatione a se lata idem sanctus Thomas scripsit ad Rothomagensis Archiepiscopum. Insuper & ad ipsum Alexandrum Papam de iisdem litteras dedit, rogans ab ipso confirmari sententiam, quam aduersus eos promulgauit: nec non ad Conradum Archiepiscopum Moguntinum,

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

tinum, & Episcopum Sabinum scripsit, itemque ad Hyacinthum, & Henricum Pisanum Cardinales. Extant & aliae litterae ad Londoniensem Episcopum, aliae ad Capitulum Londoniense, in super aliae ad Robertum Herefordensem Episcopum de eorumdem excommunicatione. eas recitat Rogerius in Annalibus Angliae anno sequenti. Quas autem ad Alexandrum Papam litteras dedit de Rege Angliae excommunicando, sic se habent: Amantissimo Patri & domino Alexandro Dei gratia summo Pontifici Thomas Cantuariensis Ecclesiae humilis minister debitam & deuotam obedientiam.

Satis superque satis sustinui, Pater amantissime, correctionem Regis Angliae expectans, nec vllum omnino patientiae meae fructum obtinui: quin potius detrimentum & exterminium auctoritatis & libertatis Ecclesiae Dei, dum incaute sustineo, cumulaui. Conueni eum multoties per Nuntios Religiosos & idoneos, & ad debitam satisfactionem frequenter inuitaui: litteris etiam, quarum transcripta vobis misi, diuinam ei seueritatem & ultionem, nisi resipisceret, intimaui. Ipse vero magis ac magis procedit in deterius, coculcans & deprimens Ecclesiam Dei: sed & personam meam, & eos qui necum exulant, adeo persequens, ut etiam beneficia seruorum Dei, qui nobis Dei & vestri causa victualia prouident, minis & terroribus suis auferre conetur. Scripsit enim Abbati Cisterciensi, quod sicut Abbatias Ordinis, quae in ipsius potestate sunt, diligit: ita nos a beneficio & familiaritate Ordinis faciat alienos. Quid multis? Eo usque sub patientia nostra tam ipsius Regis quam officialium suorum profecit duritia, ut si multitudo virorum quantumlibet religiosorum rem vobis, ut est, interpositis etiam iuramentis assereret: miror, si vel sic eorum assertioni credulitatem aliquam vestra sanctitas adhiberet. Haec igitur cum anxietate mentis attendens, & periculum tam Regis, quam vestrum considerans, perniciosas illas non tam consuetudines, quam peruersitates, vel prauitates, quibus perturbatur & confunditur Anglicana Ecclesia, scriptum & auctoritatem scripti, quo fuerant confirmatae, publice condemnauimus, tam obseruatores, quam exactores & patronos earum, fautores etiam & consiliarios, seu adiutores quicumque fuerint, siue Clerici, siue laici, generaliter excommunicans, & Episcopos nostros ad iuramento, quo ad earum obseruationem violenter astricti fuerant, absoluens. Sunt autem haec, quae in scripto illo specialiter condemnauimus:

1. Quod non appelletur ad Sedem Apostolicam, qualicumque de causa, absque assensu Regis.
2. Quod non liceat Episcopo coercere aliquem de periurio, vel fide laesa.
3. Quod non liceat Episcopo excommunicare aliquem, qui tenet aliquid de Rege in capite, vel terram eius, vel officialium suorum sub interdictione ponere absque licentia Regis.
4. Quod Clerici vel viri religiosi trahantur ad saecularia iudicia.
5. Quod laici siue Rex, siue alij tractent causas de Ecclesiis vel decimis.
6. Quod non liceat Archiepiscopo, vel Episcopo exire de regno, & venire ad vocationem domini Papae sine licentia Regis, & alia in hunc modum.

Nominatim autem excommunicauimus Ioannem de Oxeneford, qui communicauit schismatico, & excommunicato illi Reginaldo Coloniensi: qui que contra mandatum domini Papae & nostrum, usurpauit sibi Decanatum Saresberiensis Ecclesiae, & in Curia Imperatoris pro schismate renouando praestitit iuramentum. Similiter & Richardum de Iueeffre denuntiauius & excommunicauimus, eo quod incidit in eandem haeresim damnatam, communicando famosissimo illi schismatico Coloniensi, machinando & fabricando omnia mala cum schismaticis & Teutonicis illis, in perniciem Ecclesiae Dei, & maximè Ecclesiae Romanae, ex pactis contractis inter regem Angliae & ipsos, & Richardum de Luci, & Iocelinum de Baliol, qui regiae tyrannidis fautores, & hereticarum prauitatum illarum fabricatores extiterunt. Ranulphum etiam de Broc, & Hugonem de S. Claro, & Thomam filium Bernardi, qui possessiones & bona Ecclesiae Cantuariensis, absque licentia & consensu nostro sibi usurpauerunt. Excommunicauimus etiam omnes, qui in possessiones & bona Ecclesiae Cantuariensis manus contra voluntatem & assensum nostrum extendunt. Ipsum tamen Regem non dum personaliter excommunicauimus, adhuc expectantes correctionem eius, quae tamen excommunicare non differemus, nisi celeriter resipuerit, & ex his quae fecerit, apprehenderit disciplinam. Ut ergo, beatissime Pater, Apostolicae Sedis auctoritas, & Ecclesiae Dei libertas, quae in partibus nostris tota ferè deperit, utcumque valeat instaurari: necesse est & modis omnibus expedit, ut quod a nobis gestum est, ratum omnimodis habeatis, & litteris vestris confirmetis. valeat & vigeat sanctitas vestra.

* Cod. Vatic.
lib. 1. ep. 139.

XXXIV.

S. THOMAS
LITTERAS
AD ALEX.
PAPAM.

XXXV.

XXXVI.
NOMINA
ITEM EX-
COMMUNI-
CATORVM.

Cur

XXXVII. Cur autem sanctus Thomas non excommunicauerit Regem, iam paratus id facere, & A
ipsum timentem magnopere, Ioannes Saresberienfis in epistola ad Episcopum Oxoniensem ita describit:

CVR S. THOMAS PARATVS EXCOMMVNICARE REGEM DESTITERIT. Accitis nuper ad colloquium Chinonense magnatibus suis cum familiaribus, qui rerum malarum industriam habere dignoscuntur & vsu, & sapientes sunt, vt dicent & faciant mala: studiosus inquisiuit cum praemissis minis, & obrestatione quaplurima, quoniam consilio sibi vtendum esset aduersus Ecclesiam, de Cantuariensi Archiepiscopo grauissimè conquerens non sine gemitibus & suspiriis multis, & (vt tunc praesentes postea retulerunt) lacrymatus est dicens, quod idem Cantuariensis ei corpus & animam pariter auferret. Tandem dixit, quod omnes proditores erant, qui eum adhibita opera & diligentia, ab vnus hominis infestatione nolebant expedire. Ad hæc dominus Rothomagensis aliquantulum excanduit, aduersus hæc corripuens eum, mitius tamen, more suo, in spiritu lenitatis, cum causa Dei magis exigeret, seueritatem & auctoritatem pontificis, morbo languescens rationis & fidei fuisse adhibitam. Erat autem dolor acerbior urgente metu, quem conceperat ex litteris, quas dictus Cantuariensis illi & matri suæ transmiserat, quarum exemplum vobis transmittitur. Timebat quidem, & merito, ne in terram eius interdici, & in personam eius anathematis sententia citissimè ferretur & auctoritate & mandato summi Pontificis. Cum ergo his angustiis premeretur, Lexouienfis Episcopus vnus dixit esse remedium, imminens sententiam appellationis obstaculo præpedire.

XXXVIII. Et ita nescio quo pacto (nisi quia veritas ventilata plus pollet, & iustitia quod magis con-
cutitur, ed amplius conualescit) dum Rex per auitas consuetudines appellationum ius euacuare conatur, magis confirmat, dum ipsemet pro capite suo ad appellandi refugium cogitur euolare.

XXXIX. Ab illo ergo consilio egressi sunt à facie Dei & Regis sui Lexouienfis & Sagiensis Episcopi, ad sæpè dictum Cantuariensem properantes, vt appellatione interposita, vsque ad octauas Paschæ suspenderent sententiam eius. Rothomagensis quoque cum eis profectus est, non quidem appellaturus, vt ait, sed de pace, quam desiderabat, tractaturus. Archiepiscopus verò noster in procinctu ferendæ sententiæ constitutus, iter arripuit ad urbem Sueffionum orationis causa, vt beatæ Virgini, cuius ibi memoria celebris est, & beato Dransio, ad quem confugiunt pugnaturi, & beato Gregorio Anglicanæ Ecclesiæ fundatori, qui in eadem vrbe requiescit, agonem suum precibus commendaret. Est autem beatus Dransius gloriosissimus Confessor, qui, sicut Franci & Lotharingi credunt, pugiles, qui ad memoriam eius pernoctant, reddit inuictos, vt & de Burgundia & Italia in tali necessitate confugiatur ad ipsum. nam & Robertus de Monfort ibi pernoctauit aduersum Henricum de Essea dimicaturus. Sic ergo Domino faciente, elusa est sollicitudo regalium Episcoporum: quia cum venissent Pontiniacum, Archiepiscopum, quem appellarent, non inuenerunt, sed frustrati à proposito suo reuersi sunt, queruli quod sua consumperant, laborarant, & non profecerant.

XL. Archiepiscopus verò cum in præfatis sanctorum Memoriis triduo pernoctasset, die prima post Ascensionem versus Vizelliacum properabat, vt ibi in die Pentecostes in Regem & suos anathematis sententiam daret. Sed nutu diuino contigit, vt dum esset in Ecclesia Reginatensi, sexta feria iam dictam præcedente solemnitatem, nuntiatum ei esset certissimè & verissimè, quod rex Angliæ grauissima laborabat infirmitate: qui & ad colloquium regis Francorum, quod miro desiderio & magnis muneribus experierat, non venerit, sed miserit excusatores Richardum Pictaviensem, & R. de Humaz, qui hanc causam absentia eius, præstito iuramento, volebant astringere. Hac ergo ratione, cum hoc per Nuntium regis Franciæ innotuisset Archiepiscopo, in Regem ferre sententiam distulit.] hæc Ioannes Saresberienfis de dilata excommunicatione in Regem, perguit verò dicere de excommunicatione tunc ab eo lata aduersus eos, quos legimus in litteris ad Londoniensem nominatos, & de prauis consuetudinibus ab eo ibidem condemnatis, & quod rursum ultimo & peremptorio Regem commouerit iteratis ad eum litteris: Regem verò, inquit, quem antè per litteras & Nuntios secundum regiam dignitatem, & morem Ecclesiæ vocauerat ad satisfactionem, publica vocatione ad fructum poenitentia inuitauit, comminans se in eum laturum sententiam anathematis in breui, nisi resipuerit, & de tantis aduersus Ecclesiam ausis satisfecerit: quod tamen non nisi inuitus faceret, nec esse aliquem domesticorum suorum, qui ad lationem huius sententiæ pronus sit.] De qua sententia adhuc

SVSSIO-
NEM PER-
GRINATVR
S. THOMAS.

A adhuc suspensa idem sanctus Thomas in epistola ad Alexandrum Papam habet ista: In a
personam Regis nondum sententiam dedimus, daturi forsitan, nisi resipuerit, & ex his lib. 1. ap. 138
quæ fecimus apprehenderit disciplinam.] hæc ipse.

At quomodo idem Rex hoc timens, appellationem interposuit, indicant b litteræ Ioannis Saresberienfis ad Episcopum Exoniensem, qui his verbis incipit ab appellatione Episcoporum: Quod ad publicum verò statum, hæc postea multorum assertione vulgata sunt, omnes Episcopos Angliæ ex mandato Regis conuenisse, & ne sententia, quam dominus Papa dictauerat locum haberet, appellasse contra Archiepiscopum suum, qui pro salute eorum & libertate Ecclesiæ facultates raptoribus. . . fortunam non erubescit aut timet. Venerunt ad eum nuper Clerici duo (sicut mihi pro certo relatum est ab eo qui tunc erat Pontiniaci) hæc publicantes, & appellantes, vnus ex parte domini Saresberienfis Episcopi, alter ex parte Decani sui, inficiantes omnino, se iuramentum aliquod præstitisse Imperatori, vel Regi aldo Coloniensi schismatico in aliquo comunicasse. Idem etiam, confitens se Clericum familiarem de mēsa magistri Ioannis de Oxeneford, qui Clericus Regis est, se Regis ad Archiepiscopum verbum habere dixit, appellans ex parte & nomine Regis, & mandato eius (vt aiebat) eumdem Archiepiscopum ad audientiam domini Papæ Alexandri, & per eum appellabat, diem præfigens, qua cantabitur: Ego sum pastor bonus. Archiepiscopus verò in hæc verba respondit: Tu cum ignotus nobis sis, nec mandatum, nec litteras Regis habeas, & ex communicatione domini tui Ioannis de Oxeneford, quem excommunicatum esse constat per litteras domini Papæ, excommunicatus sis: appellantis officium implere non potes. Nos autem mandatum Apostolicum exequemur, & Deo auctore, implebimus.] & paulò post: Ceterum factum illud Episcoporum Francia tota miratur, dicens, eos oportuisse conuenire, vt tractarent de salute Regis sui, quem sicut Imperatorem ex causa schismatis, ita propter Clerum & Ecclesiam quam collidit, quotidie labefactari conspiciunt.] hæc ipse.

Episcopi autem Angliæ suffraganei sancti Thomæ litteris eiusdem sui Archiepiscopi, Apostolica legatione fungentis exagitati, resilientes, haud (vt par erat) parere mandatis, salubres admonitiones suscipere, Catholicæ Ecclesiæ utilitati consulere, vendicantes eam à miserrima seruitute, studuerunt, sed ex aduerso oppositi, pro Rege contra ipsum scriptis, verbis facilliquè repugnant. ac tatum abest, vt (quod eorum muneris erat, ad quod & suis eos litteris concitauerat ipse Sanctus) aduersus Regem pro Ecclesia starent, redarguerent, & comminarentur, ostentantes quæ in arcu sagittæ paratæ erant ad feriendum, censuras nimirum Ecclesiasticas ab Ecclesia Romana vigore Apostolico prodeuntes: vt potius aduersus eumdem pro Ecclesiastica libertate pugnantem sanctissimum virum bella cierent, telis appeteret iurgiorum, in scandalum omnium ista audientium orthodoxorum Episcoporum, præsertim verò propè exilentium Francorum Antistitum, penes quos idem gloriosus Confessor Thomas securus ageret. Egerunt isti primùm omnium litteris, & quidem eiusmodi, vt de illis illud Dauidicum dici possit: Venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.] cum tamen videri voluerint pij atque pacifici, charitatis studio, solliciti fraternæ concordia, illos opere imitantes, de quibus d Psalmus occinit: Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.] Senties tu ista melius ex lectione epistolarum ipsorum, quas hoc anno scripsere. Erat omnium coryphæus Londoniensis Episcopus, ipseque Auctor epistolarum, licet scriberet nomine omnium suffraganeorum Antistitum. extant ipsæ siue à Rogerio in Anglorum Annalibus recitatae, siue ex volumine epistolarum, quas codex Vaticanus exhibet copiosas, acceptæ, atque primùm omnium accipe eas, quæ primo loco post recitatas superius litteras scriptæ esse noscuntur. sic enim se habent:

Venerabili patri ac domino Thomæ Dei gratia Cantuariensi Archiepiscopo suffraganei eiusdem Ecclesiæ Episcopi, & personæ per eorumdem dioceses locis variis constitutæ, debitam subiectionem & obedientiam. Quæ vestro, Pater, discessu in longinqua, inopinata rei ipsius nouitate turbata sunt, vestra sperabamus humilitate & prudentia in pacis pristina serenitate, cooperante diuina gratia, reuocari. Erat quidem nobis solatio, quod post discessum vestrum ad omnes fama diuulgante peruenit: vos scilicet in transmarinis agentem, nil altum sapere: vos in dominum nostrum Regem, aut regnū eius nulla machinatione insurgere, sed sponte susceptum

XL I.
bibid. ep. 166
DE APPELLATIONE INTERPOSITA AB EPISCOPIA.

DE APPELLATIONE INTERPOSITA A REGE.

XL II.
EPISCOPI ANGLIÆ ADVERSANTVR S. THOMÆ.

Psal. 133.
Psal. 54.

XL III.
ANGLIÆ EPISC. EPISTOLA AD S. THOMAM.

paupertatis onus cum modestia sustinere, lectioni & orationi insistere, prætorumque A
iacturam temporum ieiuniis, vigiliis, lacrymisque redimere, & spiritualibus occupatum
studiis, ad perfectum beatis virtutum incrementis ascendere. Ad pacis bona reformanda
vos studiis huiusmodi gaudebamur insistere: ex quibus spes erat, vos in cor domini Regis
nostri hanc posse gratiam desuper euocare, vt vobis iram suam regia pietate remitteret, &
illas in discessu, & ex discessu vestro iniurias ad cor de cetero non reuocaret. Erat amicis
vestris & beneuolis ad ipsum aliquis accessus, dum hæc de vobis audirentur, & ob conci-
liandam vobis gratiam supplicantes benignè quemque sustinuit. Iam verò quorundam
relatione didicimus, quod ad memoriam anxie reuocamus, vos scilicet in eum commina-
torium emisisse, quo salutationem omittitis, quo non ad obtentum gratiæ consilium, præ-
cæve porrigitis, quo non amicum quid sentitis, aut scribitis, sed intentatis minis, interd-
ctum, aut præcisionis elogium in eum iam dicendum fore multa seueritate proponitis. B
Quod si quàm durè dictum est, tam fuerit seuerè completum: quæ turbata sunt, non iam
speramus ad pacem redigi, sed in perenne quoddam odium & inexorabile perimefcimus
inflammari. Rerum verò finem prudentia sancta cõsiderat, dans operam sollicitè, vt quod
prudenter inchoat, bono quoque fine concludat.

XLIV.

Aduertat itaque (si placet) discretio vestra, quod tendat, an conatibus huiusmodi finem
queat obtinere, quem optat. Nos quidè his ausis à spe magna cecidimus, & qui pacis obti-
nendæ spem quandoq; concepimus, ab ipsis iam spei liminibus graui quadã desperatione
repellimur. Et dum velut extracto gladio pugna conferitur, pro vobis supplicandi locus
vique non inuenitur. Vnde patri scribimus ex charitate consilium, ne labores laboribus,
iniurias superaddat iniuriis: sed omisissis minis, patientiæ & humilitati inseruiat, causam
suam diuinæ clementiæ, domini sui gratiæ & misericordiæ committat, & sic agendo car-
bones ignis in multorum capita coaceruet & congerat. Accenderetur hoc modo charitas, C
& quod minæ non poterant, inspirante Domino bonorumque consilio suadente, sola for-
tasse pietas obtineret. Bonum magis erat de paupertate voluntaria gloriosè laudari, quàm
de beneficij ingratitudine ab omnibus in commune, notari. Insedit altè cunctorum men-
tibus, quàm benignus dominus noster Rex vobis extiterit, in quam vos gloriam ab exili
prouexerit, & in familiarem gratiam tam lata vos mente susceperit, vt dominationis suæ
loca, quæ à boreali Oceano Pyrenæum vsque potrecta sunt, ad eò potestati vestræ cuncta
subiecerit, vt in his solùm hos beatos reputaret opinio, qui in vestris oculis poterant com-
placere. Et ne vestram gloriam mobilitas possit mundana contere, vos in his, quæ Dei
sunt, voluit im mobilitate radicare. Et disfluente matre sua, regno reclamante, Ecclesia
Dei, quoad licuit, suspirante & ingemiscente, vos in eam, qua præstis, dignitatem modis
omnibus studuit sublimare, sperans se de cetero regnare feliciter, & ope vestra & consilio D
summa securitate gaudere. Si ergo securum accipit, vnde securitatem sperabat, quæ de vo-
bis erit in cunctorum ore narratio? Quæ retributionis hæcenus inauditiæ remuneratio
vel rememoratio? Parcatis ergo (si placet) famæ vestræ, parcatis & gloriæ, & humilitate
dominum nostrum, filiumque vestrum charitate vincere studeatis. Ad quod si nostra vos
monita mouere nequeunt, debet saltem summi Pontificis & S. R. E. dilectio & fidelitas
inclinare. Vobis enim suaderi debet è facili, ne quid attentare velitis, quod laboranti iam
diu matri vestræ labores augeat, quo ne multorum inobedientiam deploranti, in eorum,
qui obediunt, amissione dolor accrescat.

XLV.

Quid enim si vestra (quod absit) exacerbatione vel opera, dominus noster, quem lar-
gente Domino, populi sequuntur & regna, à domino Papa recesserit, ipsumque fortassis E
aduersum vos solatia denegantem, sequi de cetero declinauerit? Ipsum namque in hoc,
quæ supplicationes, quæ dona, quæ quantavè promissa sollicitant? In petra cum hucus-
que firmus persistit & totum, quod mundus offerre potest, victor alta mente calcauit: vnum
nobis timori est, vt quem oblatæ diuitiæ, & totum quod in hominum gloria pretiosum est,
flectere nequiverunt: animi sui valeat indignatio sola subuertere. Quod si per vos accide-
rit, in Threnos Ieremiæ totus ire, & lacrymarum fontem oculis vestris de cetero negare
nulla quidem ratione poteritis.

XLVI.

Reuocetis itaque, si placet sublimitati vestræ, consilium, domino quidè Papæ, & S. R. E.
vobis etiam, si placet aduertere, modis omnibus, si processerit, obfuturum. Sed qui penes
vos alta sapiunt, vos fortè hac via progredi non permittunt. Hortantur experiri in domi-
num nostrum Regem, quis sitis, & in omnia quæ sua sunt, potestatem exercere qua præ-
stis.

A estis. Quæ nimirum potestas peccanti timenda est, satisfacere nolenti formidanda. Do-
minum verò Regem non quidem peccasse numquam dicimus, sed semper Domino pa-
ratum satisfacere, confidenter dicimus & prædicamus. Rex à Domino constitutus paci
prouider subiectorum per omnia: vt hanc conferuet Ecclesiis & commissis sibi populis, di-
gnitates Regibus ante se debitas & exhibitas sibi vult exhiberi & exigit. In quo si inter
ipsum & vos aliqua oborta est contentio, à summo super hoc Pontifice paterna gratia per
venerabiles fratres nostros Londoniensem & Herefordensem Episcopos conuentus &
commonitus, non in cælum os suum posuit, sed de omnibus, in quibus Ecclesia, vel Eccle-
siastica persona quæcumque se grauatam ostenderet, se non alienum quærere, sed Eccle-
siæ regni sui pariturum iudicio humiliter & mansuetè respondit. Quod quidem & factis
implere paratus est, & dulce reputat obsequium, cū monetur, vt corrigat, si quid offende-
rit in Deum. Nec solùm satisfacere, sed & si ius exigit, in hoc satisfacere paratus est. Sed &
B satisfacere, satiscque facere volentem Ecclesiæ se iudicio in his, quæ Ecclesiæ sunt, nec in mo-
dico subtrahentem, colla Christi iugo subdentem: quo iure, qua lege, quòve canone, aut
interdicto grauabitur, aut securi, quod absit, Euangelica præcideris? Non impetu quidem
ferri, sed iudicio prudenter regi, laudabile est. Vnde nostrum omnium vna est in commu-
ne petitio, ne consilio præcipiti maculare pergatis, & perdere: sed commissis ouibus, vt vi-
tam, vt pacem, vt securitatem habeant, paterna studeatis gratia prouidere.

Mouet quidem nos omnes, quod in fratrem nostrum dominum Saresberiensem Epi-
scopum, & Decanum eius, præposterè, vt quidam æstimant, nuper actum audiimus. In
quos suspensionis, aut damnationis pœnam ante motam de culpa cõtrouersiam, calorem,
vt videtur, iracundiæ, plusquam iustitiæ secuti tramitem, intorsistis. Ordo iudiciorum no-
uus hic est, hucusque legibus & canonibus, vt speramus, incognitus, damnare primum,
& de culpa postremò cognoscere. Quem, ne in dominum nostrum Regem, & regnum
eius, nec in nos, & commissas nobis Ecclesias & parochias, in domini Papæ damnatum &
S. R. E. dedecus & detrimentum, vestræque, confusionis augmentum non modicum exercere
tenetis & extendere, remedium vobis appellationis opponimus: & qui contra metum
grauium, in facie Ecclesiæ, viua iam dudum voce ad dominum Papam appellauit,
iteratò iam nunc ad ipsum scripto etiam appellamus, & appellationi terminum diem
Ascensionis Dominicæ designamus: quanta quidem possumus deuotione supplicantes, vt
inito salubriori consilio, vestris ac nostris laboribus expensisque parcatis, causamque ve-
stram in hoc, vt remedium habere queat, ponere studeatis. Valere vos optamus in Domi-
no, Pater.] hæcenus Londoniensis Episcopus cum collegis comprouincialibus, quibus
D sanctus Thomas ista rescripsit:

XLVII.

Thomas Cantuariensis Ecclesiæ humilis minister Gileberto Episcopo Londoniensi,
quod semel, hoc iterum, sic transire per bona temporalia, vt non amittat æterna.

Mirandum & vehementer stupendum est, virum prudentem, Sacris litteris eruditum,
præsertim religionem habitu præferentem, ad eò manifestè, ne dicam irruerenter, & ti-
more Dei postposito, aduersari veritati, iustitiæ resistere, & ad omne fas nefasque confun-
dendum, statum sanctæ Ecclesiæ, quam ipse fundauit Altissimus, velle euertere. Veritas
enim est, quæ dicit: ^b Portæ inferi non praualebunt aduersus eam. Non sani igitur capitis
esse dignoscitur, qui intendat ei ruinam, & homini similis, montem magnum fune cir-
cumligatum tentanti deiicere. Sed numquid ira vel odio deferbui, vt exacerbatus iacu-
lari compellar huiusmodi verba in fratrem meum & collegam, & Coepiscopum meum?
E absit. Sed de litteris tuis, quas per Archidiaconum tuum destinatas accepi, talia collegi.
Neque enim de spinis uvas, aut de tribulis ficus colligere potui. Vt clareat an ita sit, pro-
ponam eas, & continentiam earum in lucem proferamus. Finis collatus principio, simi-
litudinem scorpionis conformat. Illud blandiens ad nos ingreditur, ille pungens nos acer-
bè, silentium nobis imponere machinatur. Quid enim aliud est, primò recognoscere de-
bitam nobis subiectionem, & subiectioni cohærentem obedientiam promittere, demum
ne obedire debeas, ad appellationem conuolare? Numquid apud me sunt, est, & non, di-
cit Apostolus? Sed neque apud Apostoli deberent esse discipulum. Necessario acceperunt
discipuli à Domino potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. Habitat ^c Ezechiel ^d
& hodie cum scorpionibus.

Et illud vide quo sensu dixeris: Ad appellationis remedium confugimus. Christi se-
quelam te dicis. In hoc dicto secus inueneris. Omnium enim malorum nostrorum efficac,

^a Col. 7. 108^b 1. ep. 108

XLVIII.

S. THOMAS

AD LONDO-

NIENSEM

EPISCOPUM

RIS. RE-

SPONSIO.

^c Mat. 16.^d Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

Ezechiel

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

^a Philip. 2. immò efficacissimum remedium commendauit nobis ^a Christus obedientiam, non solum verbo, sed euidentissimo exemplo factus obediens Patri suo vsque ad mortem: & tu qua fronte appellas remedium, obedientiam impedimentum? quod non remedium, sed detrimentum rectius habet nominari. Sed & hoc qua fiducia præsumis? Sperasne te habiturum defensorem ad non obediendum illi, qui vindicandi in omnem inobedientiam & officium accepit & præceptum? Malè hoc est sperare de eo, & in ipsum grauiter offendere. Poterant & retardare ab huiusmodi præsumptione, quas iam passus es, prima & secunda repulsio. Viua quippe vox tua primùm, & deinde litteræ tuæ ad persuadendum compositæ expertæ sunt, quàm firmiter stet, quàm veraciter sit Vicarius Petri, quem non precibus, non donis, nec commotionibus vel promissis mouere potuisti. Sed tertio attentandus est, vt domini sui exemplo ^b tertia attentatione triumphum reportet.

^b Joan. 21. Porro vt nihil deesset grauaminis, defixisti terminum tuæ appellationi, anni ferè spatium. Nec misertus es nostri exilij, vel laboris sanctæ Ecclesiæ Sponsæ Christi, quam ipse suo sanguine acquisiuit. & vt hæc mittam (non omittenda tamen) prouidere debueras, cui te fauere dicis, domino nostro Regi, qui quàm diu sic ager in nos, vel in Ecclesiam Christi, nec ad bella procedere, nec in pace degere sine periculo animæ suæ poterit, ad reliqua transeamus.

^{LI.} Quædam turbata esse commemoras in discessu, & ex discessu nostro. Timeant huius perturbationis auctores & consiliarij, ne & ipsi perturbentur. Magnis me laudibus extollis, quasi de bono principio meæ peregrinationis. Et quidem sapientis est, famam non negligere: sed discreti est, nulli magis de se quàm sibi credere. De iniurijs insimulor quasi illatis domino nostro Regi. Sed quia nullam designas ex nomine, nec ego scio cui respondere debeam. Quia ergo superficie tenus accusor, superficie tenus in hac parte me excuso. Hoc tamen interim accipe responsum: Quia nullius mihi conscius sum, nec propterea iustificatus sum. De comminatorio miraris, quod nos in eum emisimus. Quis pater videt filium aberrare, & tacet? Quis virga non percutit, ne gladium incurrat? Desperat pater de filio, quem comminatione non corripit, vel flagello. Absit autem, vt tecum sentiamus, dominum nostrum impatientem correctionis, ad exterminationem apostasiæ lapsurum. Non enim Patris cælestis plantatio eradicabitur. Nauem concutit sæuissima tempestas: clauum teneo, & ad somnum me vocas?

^{LII.} Congeris & statuis ante oculos nostros beneficia nobis à domino nostro Rege collata, & de exili me commemoras ad summa prouectum. Vt autem hinc aliquantisper respondeam, in insipientia mea tamen, de quàm exili putas? Si tempus, quo ministerio suo me præstituit, respicias, Archidiaconatus Cantuariensis, Præpositura Beuerlaci, plurimæ Ecclesiæ, Præbendæ nonnullæ, alia etiam non pauca, quæ nominis mei erant possessio, tunc temporis, ad eò tenuem, vt dicis, quantum ad ea quæ mundi sunt, contradicunt me fuisse. Quod si ad generis mei radicem, & progenitores meos intenderis, ciues quidem fuerunt Londoniæ in medio conciuum suorum habitantes sive querela, nec omnino infimi. Sed vt aliquando mundi tenebris semotis iudicemur à lumine veritatis: quid gloriosius, nasci de mediocribus vel etiam infimis, an de mundi magnatibus & honoratis? cum dicat ^a

^a I. Cor. 12. postolus: ^c Inhonestiora corporis nostri membra abundantiori circumdamus honore. Item mata quid faciunt, ait Gentilis poëta. Quid habet dicere Christianus Episcopus literatus & religiosus?

^{LIII.} Sed fortassis de exiguitatis meæ memoria notam confusionis mihi obiicere voluisti. confundere autem patrem quantum cedat in reatum, ipse videris ex ^d præcepto Domini, quod de honorando patre accepisti.

^{LIV.} Pro gratia verò Regis nobis commendanda, commemoratione beneficiorum eius, non multum fuit laborandū. Testem enim Dominum inuoco, nihil sub Sole me gratiæ ipsius & saluti præponere, tantum salua sint, quæ Dei sunt & sanctæ Ecclesiæ. Non enim aliter feliciter regnare poterit vel securè. Esto, quia ita est. Multò sunt plura & ampliora, quàm tua explicet oratio, beneficia eius erga me: debuine pro his omnibus, vel etiam si conuoluerentur, Ecclesiæ Dei libertatem exponere? Quantò minus pro famæ meæ, quæ sapius à vero deuiat, conseruatione. Si mitius in alios egi: in hoc nec tibi, nec alijs parco, neque Angelo, si descenderit de cælo, sed statim vt audiuerò talia commouentem, audiet ex me: ^e Vade retrò satana: noni sapis quæ Dei sunt. Absit à me ista demencia: auertat à me Dominus amentiam istam, vt aliquatenus persuadeat aliquibus tergiversationibus inire

commer-

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

^A commercium de Corpore Christi, vnde ego Iudæ venditori, & Dominus meus Iudæis assimilatur emporibus Christi.

De promotione verò mea, quam scribis factam, matre domini nostri dissuadente, regno reclamante, Ecclesia Dei quoad licuit, suspirante, hæc tibi respondeo. Quod ad regni reclamationem, non audiuius, sed potius acclamationem. Dissuasio verò genitricis domini nostri si fuit, vsque ad publicum non prodiit. Potuit autem fieri, aliquas Ecclesiasticas personas ad eam dem promotionem, vt solet, aspirantes suspirasse, cum se sentirent ab ea, quam conceperant, spe decidere. Qui & hodie fortassis in vltionem sui casus, præsentis dissensionis auctores sunt & consiliarij, sed vix illi per quem scandalum venit. Præxatis verò obstaculis, & alijs si qua fuerunt, diuina præualuit dispensatio, vt est hodie cernere. Exigor itaque ab eo, qui est ipsa iustitia, nulli omnino eum postponere, qui me statuit in gradu isto sua miseratione. Illud etiam, quod ad iustificandum dominum Regem videris proposuisse, iudicauimus non prætereundum leuiter, vel absque discussione. Et vtinam à iustitia non dissentiret, & nostra aduersus eum minus iusta appareret querela!

^B Dicis enim ipsum esse ad satisfaciendum, & semper fuisse paratum. Hoc te confidenter dicere, hoc te asseris prædicare. Sustine igitur paulisper, & ad interrogata responde. Illud quod dicis, paratum esse ad satisfaciendum, quo sensu intelligis? Illos, quorum se Deus dicit patrem & iudicem, orphanos, viduas, pupillos, innocentes, & omnino huius, quæ nos mouet, controuersias ignaros, vides proseribi, & taces: Clericos exterminari, & non reclamationes: alios bonis suis spoliari, & contumelijs affici, & non contradicis: seruentes meos in vincula conici, & teneri, & obmutescis: matris tuæ Cantuariensis Ecclesiæ bona diripi, & non resistis: me patrem tuum gladijs ceruici meæ iam iam imminentes vix euasisse, & non doles: sed quod deterius est, cum persecutoribus meis, & in me, Deo & Ecclesiæ ipsius, & hoc non in occulto, stare non erubescis. Estne hoc satisfacere, perpetrata mala non corrigere, & malis deteriora de die in diem adicere? Sed fortassis illud in contrarium intelligis, vt sit hoc satisfacere, voluntati impiorum deseruire, secundum illud: ^a Inebriabo sagittas meas sanguine. sed dicis mihi: Pater mi, de quibus me calumniaris? Absoluo me paucis: tunicæ meæ timeo. Verum est, mi fili, & nimis verum, quod respondes, & ideo gladium non habes.

^C Quod enim scribis, ipsum paratum stare iudicio regni sui, quasi condigna satisfactio sit hæc: quis est in terra, vel etiam in cælo, qui de diuina dispensatione præsumat iudicare? Humana iudicentur, diuina penitus inconcussa remaneant & relinquuntur. Quantò melius, frater mi, illi salubrius, tibi securius, intimare ei, persuadere omnibus modis elaborares voluntatem Dei de conseruanda pace Ecclesiæ suæ, de non appetendis his, quæ concessa non sunt eius administrationi, de honorandis sacerdotibus Dei, nec qui sunt attendar, sed cuius serui sunt. In Saresberiensem Episcopum, & Ioannem Oxenfordensem, non Decanum, vt dicis, sed Decanatus inuasorem, me præiudicio abusum calumniaris. sed meminisse debuisti, quædam manifesta præcedere ad iudicium. Et motum te dicis, quid nisi? Vcalegon trepidat, paries cum proximus ardet. Et vtinam benè mouearis ab eo, in quo non bene stetitisti. Sciat ergo, & intelligat, te intimante, dominus meus, quod qui dominatur in regno hominum, sed & Angelorum, duas sub se potestates ordinauit, Principes & Sacerdotes, vnam terrenam, alteram spiritualem, vnam ministrantem, alteram præminentem, vnam cui potentiam concessit, alteram cui reuerentiam exhiberi voluit. Qui verò his, vel illis de suo iure subtrahit, Dei ordinationi resistit. Non indignetur itaque dominus noster deferre illis, quibus omnium summus deferre non dedignatur, deos appellans eos sapius in Sacris litteris. sic enim dicit: ^b Ego dixi, dij estis, &c. & iterum: ^c Constitui te deum Pharaonis. & ^d Diis non detrahes, id est sacerdotibus. Et de eo qui iuratus erat, loquens per Moysen ait: ^e Applica illum ad deos, id est ad sacerdotes. Nec præsumat dominus noster iudices suos velle iudicare: terrenis enim potestatibus non sunt commissa clauis regni cælorum, sed sacerdotibus. Idè scriptum est: ^f Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini est. Et Paulus etiam dicit: ^g Nonne angelos iudicabimus, quantò magis homines?

^D Illud etiam te suggerente commemoretur domino nostro dignum memoria & imitatione, quod in Ecclesiastica legimus historia de Constantino Imperatore, cui cum oblata fuissent scripto accusationes cõtra Episcopos, accusationis quidem libellos accepit, & accusatos conuocans, in eorum conspectu eisdem incendit, dicens: Vos dij estis, à vero Deo

^h Annal. Eccl. Tom. 12. ⁱ Z z 3 ^k confli-

constituti. Ite, & inter vos causas vestras disponite, quia dignum non est, ut nos homines A iudicemus deos. O magnum Imperatorem! o discretè regnantem in terra, quæ aliena sunt fraude non usurpantem, & regnum æternum in celo promerentem! Studeat itaque dominus noster tantum, tam discretum, tam felicem imitari Principem: cuius & memoria laudabilis frequentatur in terris, & vita perpetua & gloriosa habetur in cælis. Alioquin timeat quod in Deuteronomio Dominus minatus est, a dicens: Homo quicumque fecerit in superbia, ut non exaudiat sacerdotem: ante iudicem morietur. Ad hoc enim vocatus est, & in hoc ipsum temporalis regni pax & magnificentia, de qua nos communes, ministri ei de celo. Alioquin non b saluatur Rex per multam virtutem suam, etsi subdantur ei regna, & inclinentur nationes. sed hæc hæc tenus. Quoscumque autem prætaxatarum habuisti conscriptores litterarum, quod tibi responsum est, nouerint sibi esse responsum. De cetero, fratres, comoneo vos, rogo & obsecro, ut nos non separent schismata, nec obnubilent simultates, sed sit nobis in Domino cor vnum, & anima vna, & audiamus illum, qui c dixit: Pro iustitia agonizare pro anima tua, & vsque ad mortem certa pro iustitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos. Non obliuiscamur illum districtum Iudicem, ante cuius tribunal constitutos sola nos veritas iudicabit, amoto timore, & fiducia omnis terrenæ potestatis. Valeat in Domino fraternitas vestra.] hæc quidem hoc anno, reliqua suis locis reddentur sequentibus annis.

a Deut. 17.

b Psal. 32.

c Eccl. 4.

LIX.

Porro reliqui Anglorum Episcopi ad Alexandrum Papam scripserunt aduersus litteras ad se missas à sancto Thoma superius recitatas, non tamen ut consulerent in his quæ opus essent, Ecclesiæ viribus pessumdatis, sed appellarent ipsum Romanum Pontificem aduersus eum. sic enim se habent:

LX.

EPIST. AN- GLOR. EPI- SCOP. AD ALEX. PAP.

Patri suo & domino summo Pontifici Alexandro, prouinciæ Cantuariensis Episcopi, & personæ per eorundem dioceses locis pluribus constitutæ, domino Patrique debitum C charitatis & obedientiæ famulatum.

LA VD ES REGIS.

Vestram, Pater, meminisse credimus excellentiam, vos deuotum filium vestrum, dominumque nostrum charissimum illustremque Regem Anglorum per venerabiles fratres nostros Londoniensem & Herefordensem Episcopos, directis iam dudum litteris conuenisse, & de corrigendis quibusdam, quæ sanctitati vestræ in ipsius regno corrigenda videbantur, paterna gratia commouisse. Qui mandatum vestrum debita reuerentia suscipiens, ut satis notum est, ad vestra quidè mandata non iratus intumuit, nõ elatus obedi- re contempsit, verum gratias agens paternæ correptioni, Ecclesiæ se statim submisit examini: asserens de singulis, quæ iuxta vestri formam mandati sibi diligenter expressa fuerunt, Ecclesiæ regni sui se pariturum iudicio, & quæ corrigenda decerneret, ipsius se consilio laudabili quidem, & in Principe dignè commendabili deuotione correcturum. Ab hoc verò non recedit proposito, nec mentem reuocat à promisso, sed qui sedeat, qui cog- noscat & iudicet: ipse diuini reuerentia timoris non maiestatem præferens, sed ut filius obediens iudicio sistere, legitimeque patere sententiæ, seque legibus alligatum Principem præstè est in omnibus exhibere filius obediens. Vnde nec interdicto, nec minis, nec maledictionum aculeis ad satisfactionem vrgere necesse est diuinatum se legum examini subdentem. Eius enim opera nequaquam se luci subtrahunt, nec occultari tenebris aliqua ratione deposcunt. Rex namque fide Christianissimus, in copula castimoniam coniugalis honestissimus, pacis & iustitiæ conseruator & dilatator incomparabiliter strenuissimus, hoc votis agit totis, in his seruet desideriis, ut de regno suo tollantur scandala, cum spurcitiis suis eliminentur peccata, pax totum obtineat atque iustitia, & alta securitate & quie- te placita sub ipso gaudeant & refloreat vniuersa.

LXI. EXCVSANT REGEM.

Qui cum pacem regni sui enormi insolentium quorundam Clericorum excessu non mediocriter aliquando turbati cognosceret: Clero debitam exhibens reuerentiam, eorundem excessus ad Ecclesiæ iudices retulit Episcopos, ut gladius gladio subueniret, & pacem quam regebat & fouebat in populo, spiritualis potestas fundaret & solidaret in Clero. Qua in re partis vtriusque zelus innotuit, Episcoporum in hoc stante iudicio, ut homicidii, & si quid eiusmodi est, exaudoratione sola puniretur in Clero. Rege verò existimante, pœnam hanc non condignè respondere flagitio, nec stabiliendæ paci benè prospici, si Lector, aut Acoluthus periret, quàm præclara nitentem virum religione, vel dignitate, ut sola iam dicti ordinis amissione tutus existat. Clero itaque statuto calitis ordini deferente, domino verò Rege peccatum iusto (sicut sperat) odio persequente, & pacem alius radica-

A radicare intendente, sancta quædam oborta est contentio, quam excusat (ut credimus) apud Dominum simplex vtriusque partis intentio. Hinc non dominationis ambitu, non opprimendæ Ecclesiasticæ libertatis intuitu, sed solidandæ pacis affectu eò progressus est, ut regni sui consuetudines, & dignitates Regibus ante se in regno Angliæ à personis Ecclesiasticis obseruatas, & pacificè & reuerenter exhibitas, dominus noster Rex deduci vellet in medium: & ne super his contentionis funis traheretur in posterum, notitiæ publicæ delegari. Adiuratis itaque per fidem, & per eam, quæ in Deum spes est, maioribus natu Episcopis, aliisque regni maioribus retroacti temporis insinuato statu, dignitates requisitæ palam prolatae sunt, & summorum in regno virorum testimoniis propalatae. Hæc est domini nostri Regis in Ecclesiam Dei toto orbe declamata crudelitas, hæc ab eo persecutio, hæc opera eius, inter nos, vel vndique divulgata malignitas.

B In his tamen omnibus si quid periculosum animæ, si quid ignominiosum Ecclesiæ continetur, id vestra monitis atque motus auctoritate, ob reuerentiam Christi, ob Ecclesiæ sanctæ, quam sibi matrem profitetur, honorificentiam, ob animæ suæ remedium, Ecclesiæ regni sui consilio se correcturum deuotione sanctissima iam diu pollicitus est, & constantissimè pollicetur. Et quidem pacis optatum finem noster, Pater, ut speramus, obtinisset iam postulatio, si non iras iam sopitas, & ferè profus extinctas, patris nostri domini Cantuariensis de nouo suscitasset exacerbatio. Verum hic, de cuius patientia pacem, de cuius modestia redintegrationem hucusque gratiæ sperabamus; ipsum, quem monitis mollire, quem meritis & mansuetudine superare debuerat, per tristes & terribiles litteras, deuotionem patris, aut pontificis patientiam minimè redolentes, cum in pacis perturbatores exercitum nuper ageret, satis & irreuerenter aggressus est, in ipsum excommunicationis sententiam, in regnum eius interdicti pœnam acerrimè comminando. Cuius si sic remuneratur humilitas, quid in contumacem statuetur? si sic æstimatur obediendi prompta deuotio, in obstinatam peruersitatem quonam modo vindicabitur? Minis quoque grauibus superaddita sunt grauiora. Quosdam namque fideles & familiares domini Regis, primarios regni proceres, regis specialiter assistentes secretis, in quorum manu consilia Regis & regni negotia diriguntur, non citatos, non defensos, non, ut aiunt, culpæ sibi conscios, non conuictos aut confessos excommunicationis innodauit sententia, & excommunicatos publicè denuntiavit.

LXII. QVERELAR IN S. THO- MAM.

* nostra,

Adiecit etiam, ut venerabilem fratrem nostrum Saresberiensem Episcopum, absentem & indefensum, non confessum aut conuictum, sacerdotali prius & Episcopali suspenderet officio, quàm suspensionis eius causa comprovincialium, aut aliquorum etiam fuisset arbitrio comprobata. Si hic itaque iudiciorum ordo circa Regem, circa regnum, tam præposterè, ne dicamus, inordinatè processerit: quidnam consequi posse putabimus (dies enim mali sunt, & occasionem habentes malignandi quam plurimam) nisi ut tenor pacis & gratiæ, quo regnum & sacerdotium vsque modò cohærent, abrumptatur, & nos cum commisso nobis Clero in dispersionem abeamus exilij, aut à vestra, quod absit, fidelitate recedentes ad schismatis malum, in abyssum iniquitatis & inobedientiæ prouoluamur? Compendiosissima quippe via hæc est ad omne religionis dispendium, ad Cleri pariter populique subuersionem & interitum.

LXIII.

Vnde ne Apostolatus vestri tempore tam miserè subuertatur Ecclesia: ne dominus noster Rex & seruentes ei populi à vestra, quod absit, auertantur obedientia: ne totum, quod priuatorum consilio machinatur, possit in nos domini Cantuariensis iracundia, aduersus eum & eius mandata, domino nostro Regi aut regno, nobis aut commissis nobis Ecclesiis grauamen aliquod importantia: ad sublimitatem vestram voce & scripto appellauimus, & appellationi terminum diem Ascensionis Dominicæ designauimus: eligentes apud vos in omni, quod sanctitati vestræ placuerit, humiliari, quàm ad sublimes ipsius animi motus, nostris non id exigentibus meritis, de die in diem tardiosissimè prægrauari. Conseruet incolumitatem vestram Ecclesiæ suæ in longa tempora profuturam omnipotens Dominus in Christo dilecte Pater.] hucusque Episcopi.

LXIV. APPEL- LANT ROM. PONT.

Ceterum Alexander Papa persistans in sententia, vbi appellationem Episcoporum frustratam sensit, iisdem qui appellauerant, ad certam diem non comparètibus, confirmavit sententiam, quæ per S. Thomam in ipsos prolata fuerat. testatur hoc idem Saresberien- sis ad eundem sanctum Thomam scribens, cum ait: a Sicut mihi ab Vrbe significatum est, & ego vobis scripisse me memini, dominus Papa iam vestrâ sententiam confirmavit,

LXV.

a Cod. Vat. lib. 1. ep. 149

1. Col. var. 1. ep. 147.

immò suam vendicavit iniuriam.] extant & ipsius Alexandri Papæ de his litteræ^a ad eundem sanctum Thomam datæ, vbi vidit Episcopos non prosequi interpositam appellationem, his verbis:

LXVI. ALEX. PAPA CONFIRMATIONEM S. THOMAE.

Ex litteris tuis iam pridem, & certa multorum relatione cognouimus, quòd tu in Iocelinum Saresberiensem Episcopum, quoniam tibi inobediens fuit, interdixisti sententiam protulisti. Ipse verò licet super hoc ad nostram audientiam appellasset, & Dominicam, qua cantatur, Ego sum pastor bonus, proximè tunc venturam appellationi suæ terminum præfixisset, eodem instante nec venit, nec ad nos aliquem pro se responsalem transmisit. Quocirca nos eum in contumacia & rebellionem sua contra te fouere nolentes: sententiam, quam in eum propter hoc tuleris, auctore Domino, ratam & firmam habebimus, & totam causam eius tuæ discretionis arbitrio duximus relinquendam: quod inde canonicè feceris, ratum, cessante appellationis obstaculo, habituri.] & ad omnes Episcopos Angliæ idem Pontifex Alexander in hæc verba: ^b

b Ibid. epist. 139.

LXVII. ALEX. PAPA COHIBET EPISCOPOS ANGL. DE LISDEM.

Quamquam ex iniuncto nobis officio, de vniuersorum iure in sua integritate seruando, curam tenemur & sollicitudinem gerere: ad illorum iustitias, qui in parte sollicitudinis nobis commissæ à Domino sunt vocati, quando in gradu sublimiori existunt, tantò frequentius retorquere debemus, & super his maiorem diligentiam & curam propensiohem habere. Hac siquidem consideratione inducti, fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, & in vi obedientiæ iniungimus, quatenus super his, quæ ad Ecclesiæ Cantuariensis iura, dignitates, aut etiam libertates spectare noscuntur, vos sine conscientia & assensu venerabilis fratris nostri Thomæ eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopi intromittere nullatenus præsumatis, nec occasione appellationis, quam contra eum ad nos fecistis, id aliquatenus attenretis. Quòd si aliquis vestrum contra hoc præceptum nostrum quolibet ausu venire præsumperit, ita in eo excessum istum studebimus, Domino auctore, grauitè vindicare, quòd pœna docente, cognoscet, quàm periculosum fuerit, Apostolicis contraire præceptis. Datum Laterani quinto Kal. Februarij.]

LXVIII. LEGATIO MISSA A REGE ANGLORVM AD ALEX. PAP.

Rex verò adhuc timens ab eodem S. Thoma excommunicari, vel eius regnum subiici interdixit, vbi appellationem qualemcumque, vt vidimus, interposuit: dirigit legationem ad Alexandrum Pontificem, nõ tam vt appellationem interpositam prosequeretur, quàm vt ab eodem Pontifice legationem à latere impetraret, hoc consilio, vt ita labefactaret & enervaret vires legationis creditæ sancto Thomæ. Sed & ad id muneris obeundum, petit à Papa certum Legatum mitti, nempe VVillelmum Cardinalem Papiensem tituli sancti Petri ad Vincula, quem haberet amicitia coniunctissimū. Delectus verò est ad hoc opus à Rege Clericus ille regius, quem nuper diximus excommunicatum à S. Thoma ob iuramentum præstitum Colonienfi Archiepiscopo, pro cõfirmatione Papæ schismatici, Ioannes Oxenfordensis, cui & alij additi sunt eiusdem legationis collegæ. Quid autem per eos apud Alexandrum Pontificem gestum fuerit, inferius suo loco dicturi sumus.

LXIX. c Ibid. epist. 139. S. THOMAS EXPELLITVR PONTIACO MONAST.

Tunc autem eundem Regem post appellationem interpositam, tradidit eundem Saresberienfis Nuntium misisse in Angliam (morabatur enim inter hæc in Northmannia) litterasque dedisse pro custodiendis maritimis locis, egisse que cum Abbate Cisterciense cõtra Thomam, vt ex Pontiniaco monasterio pelleretur. Quem quidem, cum ibi biennio commoratum esse dicant, qui res ab eo gestas sunt prosecuti: eum inde hoc anno exactū fuisse dicere opus est. vsque enim in hunc annū eum ibi perseverasse, litteræ recitatæ declarant, sicque integros ibi ipsum annos duos egisse numerat rectè in Quadripartita VVillelmus; quem anno Domini millesimo sexagesimo quarto ibi degere cœpisse, vidimus. Quantum autem scandali intulerit bonis omnibus eiusmodi expulsio tanti hospitis, idẽ Auctor pluribus narrat, additque Ludouicum Francorum Regem, vbi ista ex litteris Thomæ accepisset, id publicè exclamasse: O religio, ò religio, vbi est! Ecce enim, quos credebamus sæculo mortuos, sæculi ruinas timent, & pro rebus caducis, quas propter Dominum cõtempnisset, à Dei opere quod imperant, conuertuntur retrorsum, Dei causa exultantem eicientes à se.] addit insuper exceptum Thomam à Rege Francorum, Senonis ad habitandum concessis. eo tempore idem Auctor tradit accidisse, vt eidem sancto Thomæ à Deo per visum fuerit suum martyrium reuelatum.

LXX.

Post hæc autem idem sanctus Thomas, ne quid præterisse videretur officij, quem censuris perterruisset & perturbasset Regem, eundem placidioribus litteris mansuefacere ad d. Ibid. ep. 66. que mollire quæsiuit. extant ipsæ tunc datæ, istis verbis: ^a

Dile-

A Dilectissimo domino suo Henrico Dei gratia Regi Anglorum, Duci Northmanniæ & Aquitanie, & Comiti Andegauenfi, Thomæ eadem gratia sancte Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis salutem, omniq̃ tempore perseverare in bono, ac teniti viriliter suggestionibus malignis.

B Breuiloquio vtimur ad vos, ne in multitudine sermonis efficiamur ampliùs tardiosi, qui vtinam essemus vobis magis accepti, sicut ad dominum nostrum dilectissimum. No- uit hoc ille, qui scrutator est cordium, quidquid inimici vestri aliter ac falsò murmurent & susurrent, & certè, vt verius dicam, magis vestri quàm nostri. Hortamur itaque vos adhuc ex parte omnipotentis Dei, & in virtute Spiritus sancti adiuramus, & in remissionem peccatorum vestrorum, à vobis requirimus gratiæ vestræ, & pacis veræ, & securitatis bonæ nobis & nostris sine malo ingenio restitutionem, & similiter Ecclesiæ Cantuariensi, in ea plenitudine & libertate, in qua eam meliùs & plenius habuerunt decessores nostri & nos, postquam facti sumus Archiepiscopus, & possessionum, & Ecclesiarum, & Præbendarum ad eandem Ecclesiam pertinentium, quæ vacauerunt, postquam orta est dissensio ista inter vos & nos, & similiter nostros, vt sub dominio vestro ita liberè eis valeamus frui & vti, sicut meliùs & liberiùs vsi sunt eis antecessores nostri, & nos post nostram promotionem, & gaudere debeat Ecclesia de nostra reuersione, quæ multis ex causis periculo animæ vestræ & nostræ (sicut credimus) tanto tempore caruit præsentia nostra, & dolere potuit de absentia incommodi. Hoc facite, benigne domine mi, corde iucundo & hilari, quatenus concedat vobis Deus & heredibus vestris, & restituat illam pacem, quam desiderat cor vestrum ad salutem animæ vestræ, & populi à Domino vobis commissi. Et nos profectò parati sumus & erimus ad omne obsequium vestrum feruentius & deuotius quàm vnquam antè fuerimus, dummodò non offendamus Deum, neque ordinem nostrum.

C De mobilibus autem ablatis Ecclesiæ Cantuariensis, & nobis, & nostris, securè vobis affirmamus coram Deo & toto mundo, etiam si præsens esset, quia nullo modo, nulla ratione dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, si habuerit, qui abstulit, vel auferri fecit, vnde restituat. Vnde beatus Augustinus: Si res ablata cum reddi possit, non redditur: non agitur pœnitentia, sed simulatur. & alibi: Illud fidentissimè dixerim, eum, qui pro homine ad hoc interuenit, ne ablata restituat, & eum qui ad se confugientem, quantum honestè poterit, ad restitutionem non compellit, socium esse fraudis & criminis. nam huiusmodi hominibus misericordius opem nostram subtrahimus quàm impendimus. Hoc certum tenete, hoc nulla ratione dubitare. Et si quis vobis contrarium prædicauerit, Detiam Angelus de celo, anathema sit, & erit, quam diu in hac sententia perseverauerit. Videte ergo, domine mi, quomodo in hac parte cautè ambuletis, ne detentio rei malè acquisitæ, quæ non est, nisi cinis & vermis, impellat vos, quod absit, in impœnitentiam, & subiciat discrimini, quod à vobis purgari non potest nec oratione neque ieiunio.

E Præterea nosse debet vestra discretio, quoniam etsi omnes Episcopi sancti non sunt, locum tamen Sanctorum obtinent, qui etsi vitæ merito non elucescunt, esse tamen debent eorum imitatores, quatenus eis diuina contulerit clementia. Inde igitur, quoniam sancti viri pro lege Dei sui certauerunt vsque ad mortem, & à verbis & minis persequetium non timuerunt (ille enim ampliùs timendus est, qui potest animam & corpus mittere in gehennam) necesse habemus & nos, prout Dominus inspirauerit, leges suas custodire, fovere, & defendere. Nec hoc nobis imputandum est ad superbiam vel malignitatem, sed ad nostri necessitatem officij. sic enim Dominus ait: Leges meas custodite: & iterum in Euangelio: ^a Si quis soluerit vnum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno ^a Mat. 5. calorum. Satis credimus, te dominum esse sapientem, & idcirco postulamus à vobis, sicut à domino charissimo in nomine Domini nostri IESV Christi audiri & exaudiri benignè, quatenus audiat & exaudiat vos Deus in districto examine, & recipiat inter electos suos. Quandoquidem neque fortitudo, neque potentia, nec imperium, nec diuitiæ, nec leges sæculares, vel consuetudines poterunt iuuare quemquam, nec aliud quidquam, nisi diuina clementia & præcedentium operum fructus, quod vtinam omni die firmissimè resideat in animo vestro, nec vnquam mentem vestram excedat! Huius rei consiliarios libenter admittat, & audiat dominus noster, & exaudiat semper, vt benè faciat ei Dominus, & augeat sibi & heredibus suis vitam & pacem in tempora longa. Nec prætereant temporaliter impuniti, qui dolis suis & fraudibus exquisitis nisi sunt bonum Domini mei propo-

propo-

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

propositum pervertere & perturbare, quod infra septem annos regni sui de exhibendo honore Ecclesiis & Ecclesiasticis viris, iusta, ut credimus, animi deuotione conceperat. Valeat dominus meus in aeternum, & ut melius sit inde Ecclesiae Dei & nobis: viuat in tempora longa.] Ita sanctus Thomas non iudex, iudicialibus vrgens eum mandatis, sed ut pater hortatur & monet filium, quem velit à iudicio subtrahere damnationis. sed frustra, malis consiliariis obstantibus.

LXXIV. Porro quam audisti querelam sancti Thomae de Regis consiliariis, eandem planè ingerit Ioannes Saresberienfis, scribens ad Nicolaum de Monte, Rothomagensem, sancti Thomae studiosissimum. quam quidem breuem epistolam, cum contineat plura quae ad haec tempora spectant, iis insuendam meritò iudicamus. sic enim se habet:^a

^a Cod. Vat.
lib. 1. ep. 140.
DE DISPEN-
DENDIS
MALIS CON-
SILIARIIS
REGIS EPI-
STOLA.

Disperat Dominus gentes quae bella volunt, & qui se à pace Dei elongant, indubitanter peribunt. Quis persecutorum Ecclesiae vtricem dexteram Dei, qui potentes potentius punit, legitur euasisse? Vnde domino nostro regi Anglorum, quem Deus, si in beneplacito suo est, optimum faciat, & heredibus suis (quod sine dolore non dico) plurimum timendum est, ne scindatur regnum eorum, & infirmeretur potestas, qua contra Ecclesiam abutuntur. Quod si differtur vltio ad correctionem & probationem filiorum, quos pater misericors castigat ut coronet, non tamen aufertur, sed post Sanctorum patientiam in impios acerbius excandescit. Quare queso vir sapientissimus, & tantis virtutibus, & potestate amplissima, & ferè omnibus bonis donatus à Domino, non redit ad cor, & qui tot & tantarum urbium domitor est, intemperantiam hanc domare non potest? Cur Ecclesiam persequens vnicè dilectam Sponso, iram illius prouocat, qui aufert spiritum Principum, & sublimium colla propria calcatur virtute? Profectò si saperet, in eos retorqueret indignationis suae aculeos, qui eum circumuenientes, in hoc non-consilium, sed praecipitium impulerunt, & saltem Babylonis Regem, ut eo non inueniatur crudelior, imitaretur, qui illos coniecit^b in lacum leonum, quorum consilio illuc detruferat & incluserat Danielem, ut

^b Dan. 6.
DE EPIECO-
PIS IN SVAS
SEDES RE-
STITVTIS.

poena, quam intentauerat innocenti, consiliarij nocentes exciperent.] subiicit demum exemplum Episcoporum à Regibus in suas sedes restitutorum, his verbis: Archiepiscopus sancti Iacobi diu proscriptus iam à multo tempore, reuocatus est à Rege suo. Rex Danorum suum reuocans Archiepiscopum, consilio eius agit omnia, compescit inimicos, & eum colit ut patrem. Lugdunensis Archiepiscopus suam recepit sedem, & prouinciam Catholicæ reddidit vnitati. Vrbes Italiae, eiecto Friderico schismatico, Catholicos Episcopos receperunt. Deo teste, nisi dominus Rex suum reuocet: quid de illo? timeo dicere, reformido. Et si eum reuocauerit, & Ecclesiae Dei reddiderit pacem: confido spe haud dubia, quia circa eum & suos antiquorum gratia successuum precibus Ecclesiae refloreat. Quid multa? Vna via patet consilij, ut prauos & inimicos Ecclesiae excludat consiliarios, & Deum quem offendit, placare studeat; quo inuito, regnare non potest, nec principari. Sustinuit eum haecenus multa patientia; sed nisi caueat, aduersus immoderationem eius, ut parturians, loquetur in breui.] hucusque Ioannes hoc anno, ut ex dictis apparet. At post haec magna facta est rerum mutatio.

LXXV.
NOVA TEN-
TAT ANGL.
REX.

Inter haec enim ipse Anglorum rex suasionem pessimorum consiliariorum, ut imminet sententiam excommunicationis eludat, ad alia remedia se conuertit, nouas, eisdemque subdolas, sed potentiores excogitat artes, nempe nouam adornare legationem, Sinoem alterum Romam mittere, qui falsis adhibitis iuramentis, decipiat Alexandrum, & auro corumpat quos poterit Cardinales. Delectus est ad scelus nequissimus omnium hominum, periurus, excommunicatus Ioannes de Oxeneford, Decanatus inuasor, de quo superius mentio facta est, qui mendaciis falsisque promissionibus suffarcinatus & auro, iudicium totum inuenteret, atque primum ab inferendis sententiis excommunicationis & interdicti Alexandrum Papam reuocet, deceptum firmis propositis promissionibus pacis, & integra restitutione omnium à Rege inuasorum Ecclesiae iurium. Iurato nuntio credidit Alexander, suspendit iudicium inchoatum, atque decernit petitam ad haec agenda legationem. Sed etsi quem Rex petierat, VVillelmum Papiensem Presbyterum Cardinalem tituli S. Petri ad Vincula Legatum decreuerit, quem putaret ad permouendum amicum Regem idoneum valde ad componendam pacem inter regem Anglorum & sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum: tamen quod ipse ob amicitiam Regis suspicione non modicè laborare posset penes eos, qui partis essent aduersae: collegam adiecit, virum penitus incorruptibilem, magniq; nominis, ex integritate vite in Romana Ecclesia &

vbiq;

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

A vbiq; terrarum in orbe Christiano notissimū, Ottonem Diaconum Cardinalem sancti Nicolai in Carcere Tulliano, qui virtute sua collegam, si opus esset, cohiberet, & intra iustitiae arctos limites contineret. At quantumcumque ista prudenter Alexander Papa de legatione mittenda statuerit: nihilominus, quae laude digna videri poterant, ex praecurrentis nuntij euulgatis vbiq; mendaciis reddita sunt credentibus tanti nominis indigna Pontifice, ita ut in eum etiam ab eius amicis, & Catholici nominis studiosis fuerit verbis atque scriptis ab omnibus conclamatum. quam autem ista vera sint, ex litteris eiusdem Pontificis inferius recitandis intelliges. Quod autem, quousque ista non innotuerunt, fuerint in ipsum conuersae linguae etiam sapientum: discas ex iis quae proxime dicturi sumus, quibus planè intelligas, etiam quemlibet, licet sanctissimum, in signam positum, in quem detractionis sagittas inimici iaciant pariter & amici. Nam audi quae vindex Ecclesiasticae libertatis, & iurium Romanae Ecclesiae propugnator licet ex corde puro, verba tamen deprobat amarulenta, ipse inquam Thomas Cantuariensis Episcopus: cum videlicet Nuntius Regis Ioannes Oxeneford ex Vrbe in Angliam rediens gloriaretur vbiq; locorum, se quaecumque petiisset, obtinuisse ab Alexandro Pontifice tam pro Rege quam pro seipso, de collata Regi auctoritate multa falsa commiscens veris, quibus peruulgatis, & creditis, idem sanctus Thomas has summo dolore affectus, scripsit ad Ioannem gentilem suum:

Thomas^a Dei gratia Cantuariensis Ecclesiae minister humilis Ioanni Cantuariensi salutem.

LXXVI.
^a Cod. Vat.
lib. 1. ep. 164.

Quomodo de nouo facti sumus opprobrium vicinis nostris, subsannatio & illusio iis non modò qui in circuitu nostro sunt, verum etiam omnibus ferè gentibus vtriusque regni, & Francorum & Anglorum, & fortè Imperij, qualisque fama, ne dicamus, infamia & scandalum circumuolat per aures & ora omnium in dominum Papam, vnde magis dolemus (Deus nouit) quam de propria persona, & in totam Curiam grauius fremetium & insultatium, & impropria inexpressibilia impropertium, ex subscriptis poteris aliquatenus perpendere, & domino Papae, & amicis (si qui tamen sunt) secretius intimare.] subiicit his quae fideli relatione ex Anglia essent nuper allata. ait enim:

Ecce Ioannes de Oxeneford, & alij Regis Nuntij à Curia redierunt, extollentes se super id omne quod dicitur, aut quod colitur Deus, dicentes se impetrasse à Curia quidquid desiderauerunt. Videlicet quòd Rex exemptus sit à potestate omnium Episcoporum, praeterquam domini Papae, quoad excommunicationis innodationem. Et quòd habiturus sit Legatum quem petiuit, VVillelmum scilicet Papiensem, qui inimicus noster est plusquam manifestus, cum plenitudine potestatis in omnem terram Regis, ut aedificet & plantet, & praesertim eradicet & euellat, omni remedio appellationis sublato, & maxime ad decidendam principalem, quae inter Regem & nos vertitur, causam, & omnia incidentia omni exceptioni & omni de cetero, ut dicitur, prauidicium allaturum. Et cum hac pompa, & cum hoc fastu rediit Ioannes de Oxeneford in Angliam. Et cum applicuisset in portu quodam: inuenit ibi fratrem nostrum Herefordensem Episcopum, auram prosperam ad transfretandum furtim saltem expectantem, quia palam non poterat, prohibitus à ministris regis, ex parte Regis, & litteris eius. Quo inuento, inhibuit ei primum ex parte Regis, ne transfretet, deinde ex parte domini Papae. Episcopo autem quarente (sicut nuntius suus, qui ad nos postea venit, dominum suum excusaturus, nobis retulit) vtrum super hoc domini Papae litteras haberet. Dixit se habere, quibus inhibebat dominus Papa & ei, & omnibus Episcopis Angliae, ne venirent ad vocationem nostram, atque in aliquo obediunt, quousque veniret Legatus de latere domini Papae à Rege impetratus. Qui & causam super appellationem, quam fecerunt, & causam etiam principalem inter Regem & nos, & omnes alias incidentes, cum plenitudine potestatis, a moto omni appellationis obstaculo, terminaret.

Cum instaret Episcopus, ut litteras inspiceret: dixit se non habere praemanibus, quia miserat eas cum expedimento suo usque VVintoniam, quae distat à portu Hantonae per duodecim milliaria. Misit Episcopus, habito consilio cum suis, VVintoniam cum Ioanne magistrum Eduardum Clericum suum, virum probum (ut credimus) & fidelem, qui vidit litteras vna cum Londoniensi Episcopo similiter transfretare volente. Qui Londoniensis visis litteris, prorupit in vocem gratulabundus, dicens: De cetero Thomas meus non erit Archiepiscopus. Adiecit etiam Ioannes, quia ipse priuilegiata erat persona, nec de cetero posset

LXXVIII.

posset à nobis excommunicari, nec etiam conueniri, nisi in præsentia domini Papæ, & liberam se habere potestatem donandi Decanatum Saresberienſis Ecclesiæ cui uellet; & in omnibus imminutam nostram dignitatem vsque in aduentum Legati venturi. Hæc omnia mandauit nobis Episcopus per Capellanum suum Canonicum regularem, virum religiosum, quem misit ad nos excusaturum, quare non uenerit ad uocationem nostram. Vocaueramus enim eum semel, & secundò, & tandem tertio cum peremptorio edicto, quatenus infra Purificationem exhiberet nobis præsentiam suam, tamquam vir magnæ auctoritatis & familiaris Regis, tractaturus de pace inter Regem & nos, si quomodo fieri posset. hæc omnia paratus erat Canonicus iurare, se ita accepisse ab ore Episcopi, nobis ex parte eius significanda.

LXXXIX. Quæ si vera sunt, tunc proculdubio suffocauit & strangulauit dominus Papa non modo personam nostram, sed & se, & omnes Ecclesiasticas personas vniuersæ regni, immò etiam vtramque Ecclesiam, tam Gallicanam quam Anglicanam. Quid enim exemplo hoc pessimo non audebunt ceteri Principes terrarum aduersus Ecclesiasticas personas? Ad quem recurrent? Quomodo confidere poterunt de Ecclesia Romana, quæ nos pro ipsa stantes, & vsque ad sanguinem decertantes ita deseruit & destituit? Quid erit, si inuentibus his inauditis & detestandis priuilegiis, & emancipationibus tam personæ Regis quam aliorum, sub quocumque prætextu contingat (quod Deus auertat) vel decedat Papa, vel ut in Vrbe turbata fuerint omnia, transferentur hæc in heredes, nec poterunt auelli à manibus eorum. Et quod deterius est, alij Principes hoc exemplo similia extorquebunt priuilegia, & mancipationes ab Ecclesia, velit nolit ipsa, & sic peribit omnis Ecclesiæ libertas, & Episcoporum iurisdictio atque potestas, cum non sit, qui cohibere possit & coercere tyrannorum flagitia, quorum tota intentio est hodie, grassari in Ecclesiam Dei & eius ministros, nec desistent, quousque eos sicut & alios, in seruitutem redegerint.

LXXX. Quis tandem erit finis, adhuc nescimus. Verùm id scimus, quia supra modum grauamur, siue vera sint, siue non, quæ proponuntur. Non enim obediunt nobis, nec respiciunt nos in aliquo, sicut solent, vel Episcopi, vel Abbates, vel alij de Clero Angliæ, iam quasi certi de depositione nostra. Verùm securus sit dominus Papa, quòd nullaratione intrabimus terram Regis litigaturi, nec stabimus iudicio inimicorum nostrorum, & præsertim Papiensis, qui non sicut nisi sanguinem nostrum, ut obtineat sedem nostram, quæ reuera (ut accepimus) ei promissa est, dummodò à nobis Rex possit liberari.

LXXXI. Est & aliud, in quo grauamur, quia nobiles viri tam proceres, quam Episcopi & alij Prælati de regno Francorum iam quasi desperati de nobis, coëxules nostros, quos misericorditer sustentabant, nobis remiserunt. Qui frigore & fame de cetero peribunt, sicut & quidam iam perierunt. Hæc omnia domino Papæ diligenter insinua, ut remedium aliquod contra hæc mala nobis prouideat, sicut perimus, si quid zeli Dei in eo remansit, quod adhuc speramus, & vtinam spes non confundat. Vale, & quam citius poteris, nuntium nobis istum remitte, per quem de his & aliis certiores mur, utpote in arcto constituti, si vera sunt quæ proponuntur.] hucusque sancti Thomæ litteræ in Vrbe missæ ad suum ibi degentem Apocrisarium. At nõ hæc finis querelarum in Alexandrum Pontificem ingestarum: recitanda hæc est adhuc epistola^a Lombardi Sedis Apostolicæ subdiaconi hoc tempore agentis in Galliis, ad eundem Pontificem data: nam ei primò præficitur titulus iste: Alexandro Papæ Lombardus Romanæ Ecclesiæ subdiaconus.] moxque sic incipit:

LXXXII. Reuerendo Patri ac domino Alexandro Del gratia summo Pontifici Lombardus eius Clericus fidelis obedientiæ famularum.

Cum vestra sanctitatis puer, & vestrarum manuum opus in Christo sim: quæ in vestra famæ sugillationem, atque vestri nominis derogationem celebriter dicuntur, quæque in totius Ecclesiæ detrimentum callidè struuntur, dissimulare nec possum nec debeo. Ioannes siquidem Oxenfordensis cum Decanatus honore & gratiæ vestrae plenitudine Roma rediisse insolenter se iactat, nihilominus arroganter adiiciens, se priuilegio fore munitum aduersus dominum Cantuariensem, & omnem Episcopum, & quasi paulò minus à Cardinalium ordine constitutum vobis soli & Apostolatu vestro se subiectum asserit. Præterea, quòd regnum nullum vniquam obtinere valuit, pro Rege obrinuisse, gloriando superbe loquitur, scilicet inter Regis filium & filiam Comitis Britannicæ in tertio gradu consanguineos matrimonium vestra auctoritate firmatum. Addens quoque à Rege Legatos specialiter postulatos destinari, qui appellationis remedio sublato, audiant & definiant quid-

A quidquid Regi aduersus dominum Archiepiscopum placuerit proponere. Hæc, sanctissime Pater, Ioanne Roma redeunte, diuulgata sunt. Quæ quantò magis inusitata, quantò rarius fieri solent, tantò vehementius audientium animos perculerunt. Quibus auditis, Francorum Rex, vester, & Ecclesiæ filius deuotus ita vehementer turbatus est, ut cõfestim se velle Nuntios dirigere, qui vestris Legatis regni sui ingressum inhiherent, diceret. plus aliquid fecit, quod in ore latoris posui. Conuocate etiam Archiepiscopos & Episcopos se velle dixit, quatenus eis exponeret atque proponeret, quomodo Romana Ecclesia aduersus se & eam malignantes exaltat, eum autem deprimere quærit, dicens: An non laborat me inhonorare, qui sanguinem Cantuariensis Archiepiscopi viri innocentis, pro iustitia & Ecclesiæ libertate exultantis callidè effundere quærit, impiè tradens ipsum in manus inimicorum & persecutorum eius, quem non obsequiorum obtentu . . . cum nobis magis iniurias intulerit, obsequendo tamen ei qui nunc ipsum persequitur, sed potius iustissimæ causæ quam fouet intuitu, eius probitatis contemplatione, amore etiam domini Papæ, qui satis instanter me pro eo rogauit, exhibere honorificè & decenter, quam diu in exilio fuerit, & quasi in sinu meo confouere constanter disposui, sicut & iam ccepit Denuntians etiam, & manifestè protestans, non esse sibi minus molestum, quòd pro hac causa Legatos mittitis, quam si ad coronam sibi auferendam eos destinaretis. Eius animum adeò concitatum non desuerunt qui magis incenderent.

Data est occasio aduersus nos & Dei Ecclesiam malignandi, atque plurima moliendi iis, quibus ab initio animus & nocendi vobis conatus fuit, quorum maleuolum propositum vestra non mutauit indulgentia, et si horum conatum represserit auctoritas. Hæc per quemdam Clericum vobis fidelem & deuotum, præsentem dum hæc agerentur, mihi ea priuatim referentem didici. Illud vnum, Pater sanctissime, verissimè scio (quod tamen absque lacrymis non scribo) quia vestri nominis odor ex aliqua parte offuscatur, quoniam famæ vestrae derogatio quasi cibusest & potus detrahentium & maledicorum, qui velut vino potati & inebriati, vestram famam discerpunt, & quasi vos totum maledictionis dentibus corrodunt, tam fauentes domino Cantuariensi, quam seum odio persequentes, maximè cum propè esset dies victoriæ eius & vestrae, sicut à multis credebatur. Timebat enim Rex adeò, die appellationis elapsa, excommunicari, vniuersamque terram interdicti, vi manifestè diceret, se Episcopis appellare nec persuasisse, nec compulisse; ideoque partes suas in ea re non esset interpositurus. Episcopi verò in tantum angebantur, & interdicti metuebant, ut quidam ad dominum Cantuariensem nuntios mitterent, quidam ad eius uocationem parati essent.

D Cum Ioannes de Oxenford velut Legatus vester vniuersos Episcopos conuocans, eis auctoritate vestra, sicut fama est in Gallia, ne ad domini Cantuariensis uocationem uenirent, præcepit, qua occasione magister Robertus Herefordensis Episcopus, cum iam ad mare venisset, transfretaturus, reuocatus est, sicut ipse coram domino Cantuariensi per Nuntios suos viros religiosos & benè notos, me præsentem, se excusauit. Propterea tanta est in multorum animis perturbatio: verentur enim Regis versutias, & ex his Anglicanæ atque omnium Ecclesiarum terræ suæ ruinam, & libertatis subuersionem, ac prolixiorum vehementiorumque Archiepiscopi persecutionem. Quippe cum à multis & sæpè, quod Rex in aduersa fortuna, & obitu vestro (quem Deus sua benignissima clementia in longa tempora differat) omnem spem suam locasse dicatur, firmissimè asserens (sicut à plurimis fertur) successorem vestrum nequaquam suscepturum, nisi prius omnes dignitates & consuetudines regni sui confirmauerit. Ea propter dolosè & fraudulenter creditur Legatos postulasse, ad suam voluntatem non solum aduersus dominum Cantuariensem, verum etiam aduersus omnes Episcopos terræ suæ complendam, vel ut saltem sic eius excommunicatio & terræ interdictum differatur. Quatenus hoc modo frustrando temporaria, domini Cantuariensis auctoritatem euacuare possit, ut si fortè vestro tempore non ligetur, à successore vestro ligari non metuat, cum nec facile (sicut à multis dicitur) propulerit eum suscepturum. Itaque, prudentissime Pater, qui spiritum Dei habent, & pacem Ecclesiæ desiderant, spiritum Danielis^a in vobis excitari ad Belis astutias deprehendas, & draconem interficiendum, summo animi affectu optant, super quo Deum assiduis & cumulatim precibus exorant. Valeat sanctitas vestra in tempora multa.] hucusque Lombardus, quem dicit aliquis Theologum illum insignem, qui Parisiis claruit, dictum proprio nomine Petrum Lombardum, his enim temporibus vixit.

LXXXV. Audisti Regis Francorum querelas & aliorum, quas Lombardi litteræ prodiderunt: audi modò Regis Anglorum superbam exultationem cum insultatione ex eodem casu depromptam, quæ bonis luctum haud mediocrem afferret. extat enim de his epistola Ioannis Saresberienfis ad Ioannem Episcopum Pictaviensem, in qua post alia, ista de Rege Anglorum habet: ^a Ipse quoque Rex dixit Episcopo VVigornienti, quòd ipse & alij omnes Episcopi exempti sunt à potestate domini Cantuariensis, præcepitque non timere minas aliquas, quia nunc dominum Papam & omnes Cardinales habet in bursa sua: adeoq; gloriatur, vt palàm dicar se nunc demum aui sui consecutum priuilegium, quia in terra sua erat Rex, Legatus Apostolicus, Patriarcha, Imperator, & omnia quæ volebat: & ferè (quod ad Ecclesiam Romanam) probabile est quod dicit. Quid enim ei amplius contulisset Ostauianus, vel Cremensis hæresiarcha? Quid aliud fecissent Cardinales eorum, quàm præfati illi domini Alexandri Cardinales, qui exaceruerunt linguas Angliæ, & ignem & venenum fecerunt euomere, vt terrent dominum Papam, & inclinarent ad libitum suum? Hæc in Ecclesiæ Romanæ scribentur Annalibus, & certè, Deo procurante, qui describant, non deerunt.

LXXXVI. Quod ad petitionem & comminationem Regis Angliæ, cuius intolerabiles excessus tanto tempore sustinuerat, præconem veritatis, libertatis assertorem, prædicatorem iustitiæ pro cauta Domini cum infinita multitudine innocentum iam quadriennio exultantem, neglecto rationis & iuris ordine, velut criminofum, officij sui potestate priuauit, non quidem quia ille meruerit, sed quia placuit tyranno. Et tamen patentibus litteris, quæ apud nos sunt, concesserat, vt officij sui potestate pleno iure vteretur. In quibus hoc expressit, quòd ipsum Regem excommunicandi nec mandatum dabat, nec prohibebat. Deus bone, quid nouitatis accidit? Dicit Spiritus sanctus in Lege sua: ^b Clama, ne cesses: & ecce nescio quis spiritus ab Vrbe in orbem exiens, prædicatoribus dicit: Tace, ne clames. Præcipit Apostolus Episcopum instituens: ^c Ministerium tuum imple: & ecce Apostolicus præcipit: Ab officij tui ministerio desiste. Sed fortè suspicatur, quòd hominem possit per patientiam emollire: sed numquid hoc non expertus est in Episcopo Cantuariensi, qui ferè quadriennio sede sua priuatus & Apostolicæ Sedis remissionem, & illius tyrannidem sentit, expositus ventis? Pudeat quæso dominum Papam conscientiæ suæ, prouideat famæ, & honori, & saluti Ecclesiæ. Et vos hæc ei diligentius intimate, & persuadete dominis Cardinalibus, vt meminerint Iudicij Dei, quod iugiter implorant pauperes Christi contra omnes libertatis Ecclesiæ inimicos.] Hucusque Ioannes Saresberienfis, qui paulò solutior tanti Pontificis æstimationem carpit, cuius est in suis epistolis sæpè laudator, excusator atque defensor.

LXXXVII. Sed vt discas, Lector, valde periculosum esse, de summo Pontifice perperam loqui & temerè iudicare: audi quæso pro Alexandro iustam defensionem, sine qua haud ista dignè Romanæ Ecclesiæ intextuntur Annalibus: siquidem nec numeros susceperit muneris eludandæ historicæ veritatis implebo, si quæ præter veritatem inueniuntur assera, non vendicauero à mendaciorum inuolucris quibus præstringitur, dum falsò iactata in eum sunt tamquam vera recepta absque diligentiori examine veritatis, quam nos ex diuersorum litteris tunc scriptis, quibus arguuntur falsitatis diuulgata per Ioannem de Oxeneford, proferemus in lucem. iam, Lector, attende.

LXXXVIII. Vidisti quadriennij fermè temporis spatio, nimirum triennio cum dimidio iam exacto, eiusmodi controuersiam de Ecclesiastica libertate inter Regem & sanctum Thomam, & vnà cum eo inter Romanam Ecclesiam agitaram, indies magis in deterius prolapsam, nullatenus acquiescente Rege, siue Episcopis, iudicio subiici eiusdem Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis, à quo (vt vidisti) idem Rex vnà cum Episcopis ad Sedem Apostolicam appellauerat, atque per suos Nuntios appellationem fuerat prosecutus, petens adhuc per eosdem legationem in Angliam mitti. De qua quidem petitione in primis falsum est, quod asseritur, à Rege VVillelmum Papiensem Legatum dumtaxat esse petiit. Nam audi eum de Saresberiensem: Quærit, inquit, Rex noster, vt VVillelmus Papiensis, & alius Cardinalis mittatur Legati, &c.] Qui & ne ex eo, quòd alter illorum esset amicus Regis, inferretur aliquod aduersæ parti damnum, idem Pontifex alterum Legatorum talè elegit, qui eminenti probitate collegæ, si quid præter ius falsq; tentaret, resistere posset, quem & sciret erga ipsum sanctum Thomam esse propensorem. Nam audi, quæ Episcopus Pictaviensis, de ambobus agens, litteris ^d ad sanctum Thomam datis scribit: Huic, inquit, VVillel-

^a Cod. Vat. lib. 1. ep. 163.

SARESBER. IN ALEX. PAP. MINVS AER. QVVS INVENTVS. ^b Isaie 58.

^c 2. Tim. 4.

LXXXVIII. VENTICA. TUR ALEX. PAP. AB IL. LAVIS IN EVM CA. LVNIIIS.

A VVillelmo Papiensi adiunctus esse narratur dominus Oddo diaconus Cardinalis de Carcere Tulliano, & vtinam. Stellæ namque vnus malitiam si non extinguat, temperat tamen & attenuat sibi adiuncta magis propitia stella & beneuola.]

Præterea, quòd nò ad causam iudicandam (vt vulgò auctore Ioanne ferebatur) sed ad pacem componendam eiusmodi legationem Alexander Papa decerneret, litteræ ipsius, quæ adhuc extant, aperte significant. Sed & ne S. Thomas de eodem VVillelmo Legato possit esse sollicitus: idem Alexander ante omnia ab ipso promissionem acceperat, illum haud quidquam aduersus Cantuariensem Archiepiscopum moliturum reddam ipsa verba Alexandri Papæ scribentis ad S. Thomam: ^b Verum, inquit, in iam dictos Cardinales potes omnino confidere, nec de memorato VVillelmo oportet te quomodolibet dubitare, quoniam nos ei, vt ad pacem tuam viribus totis intenderet, firmiter & districtè iniunximus: & ipse in tantum nobis promisit, quòd nos inde nullatenus dubitemus.] Quinetiam re bene perspecta, familiaritatem VVillelmi cum Rege pacis negotio profuturam, idem Saresberienfis concepit animo, atque scriptis prodidit, dicens ad ipsum: ^c Ceterum ego interim spero, quòd hæc vestri & domini Regis familiaritas, quæ multis aded suspecta est, fructuosa erit Ecclesiæ, necessaria nobis, salubris illi, & vobis gloriosa.]

Præterea procurans pacem Alexander inter Archiepiscopum atque Regem, non turpiter mentitus est Nuntius ipsius Regis) aliquo Ecclesiasticæ libertatis dispendio fieri debere mandauit, sed ante omnia iuribus Ecclesiæ voluit esse consultum. vt planè hac ex parte sancto Thomæ dubitandum minimè fuerit, ex ea legatione Ecclesiasticam libertatem pati potuisse aliquod detrimentum, quod iisdem litteris idem Pontifex declarauit. Insuper nihil concessum excommunicatis à S. Thomæ Episcopis ab Alexandro (quòd mentiebatur Oxenefordensis) nisi vt instante morte absolui possent, præstita iuratoria cautione, ^d litteræ Alexandri ad Angliæ Episcopos per eosdem Legatos datæ manifestè docent. Sed nec etiam verum, quod summa iactantia idem mentitus Oxenefordensis sparserat in vulgus, Regem exemptum fuisse ab Archiepiscopi potestate: sed eiusdem auctoritatem in eum ad tempus dumtaxat fuisse suspensam, dum per Legatos pacis causa tractaretur, quo tempore etiam ab inimicis exercitibus suspensio fit armorum. Ceterum pace non secuta, vt in Regem sub vratur iure S. Thomas, idem Alexander litteris ^e ad eum datis ita expressè demonstrat: Ceterum si fortè (quod Dominus auertat) Rex in sua duxerit obstinatione indurato animo persistendum: neque hac saltem vice in reconciliatone tua, & tuorum atque Ecclesiæ pace voluntati diuinæ, admoitioni nostræ, & honori suo deferre voluerit: ex tunc si in regno & regni personas, tuæ iurisdictioni vel metropolis aut legationis iure subditos vltionis debitæ seueritatem duxeris exercendam, & tuas, & Ecclesiæ tuæ iniurias, Pontificali grauitate ac maturitate seruata, prout expedire noueris, vindicabis.]

Ad illud verò, quòd de ipso Nuntio Regis Ioanne de Oxeneford Romam veniente Alexander Papa visus sit bene mereri, dans ei Decanatum Saresberienfis Ecclesiæ, quem extorrum ab Episcopo suo, Romæ renuntiauit prius in ^f manibus Papæ, & deinde ab eo accepit eundem homo peruersus, ac prorsus indignus: ad excusationem eiusdem Pontificis ista habet Ioannes Pictaviensis in litteris ^g suis ad sanctum Thomam: Ioannes de Oxeneford plus gratiæ & fauoris in oculis domini Papæ promeruit ex hoc, quòd suggestit ei, pacem inter vos & Regem posse reformari, si esset qui de eà fideliter tractaret. Promisitque se ad hoc omnimodam operam daturum.] additque, sic ab Alexandro fuisse excommunicatione absolutum asseri, ed quòd Regiæ illas abiurauerit consuetudines, quarum causa esset omnis illa conflata discordia. Sic igitur his promissis, additisque istiusmodi promissioni pacis illecebris, Alexander Papa deceptus ab eo fuit. Qui & egregiè mentitus esse inuenitur, cum rediens, illud sparsit in vulgus, se priuilegio Papæ exemptum fuisse à potestate Cantuariensis Archiepiscopi: nam suspensam tantum ad tempus vsque legationis illius è laterè missæ fuisse S. Thomæ auctoritatem, non autem abrogatam, quæ dicta sunt superius, docent. Porro aduersus eundem Ioannem Oxenefordensem, qui adeò falsa sparsisset in vulgus, Alexander Papa ^h scribens ad Legatos anno sequenti, eum districto iudicio puniri præcepit. reddemus easdem litteras suo loco.

Hæc dicta sunt ad diluendas in Alexandrum Papam per Oxenefordensem iactatas in Angliâ calumnias, easdemq; à Saresberienfi ad tempus malè acceptas, & creditas. Nam licet (vt audisti) in Alexandrum Pontificem fuerit oblocutus, rursus laudat ipsum, & aliqua

LXXXIX.

^a Cod. Vatic. l. 2. ep. 2. 3.

^b Ibid. ep. 1.

^c SVSPENSA NON DEMPTA S. THOMAE POTESTAS.

^d Ibid. ep. 8.

xc.

^d Ibid. ep. 3.

^e Idem ep. 7.

xcj.

^f Idem ibid.

^g Libro 1. ep. 163.

^h Lib. 2. ep. 25.

xcij.

^a Cod. Vatic.
L. 1. ep. 100.
in fine.

^b Idem 167.
in fine.

^c Matt. 23.

^d Libro 2.
ep. 97.

OMNIS DE
ALEX. PAP.
SUSPICIO
TOLLITUR.

^e Lib. 2. ep. 98

XCIII.
REX AN-
GLIÆ AV-
RO CVRAT
CORRV-
PERE CAR-
DINALES.
^f Idem ep. 21.

^g Idem ep. 32

XCIV.
QVI AVRI
ABSTINEN-
TES FVE-
RINT CAR-
DINALES.

ex parte excusat quod fecerat urgente necessitate. ait enim scribens ^a ad sanctum Tho-
mam: Nec de Ecclesia Romana, cuius mores & necessitates nobis innotuerunt, multum
confido. Vtique Alexander Papa vir sanctus & iustus est, sed eius sunt tot necessitates, &
tanta auiditas & improbitas Romanorum, ut interdum vtatur licentia potestatis, procu-
retq; dispensatione, quod Reipublicæ dicitur expedire, etsi non expediat religioni.] ac
b rursus: Nec retardet vos, si in Ecclesia Romana videtis aliquid reprehensibile, qui memi-
nistis in Euangelio ^c mandatum esse Fidelibus, ut non imitentur opera sedentium in ca-
thedra Moyli, sed doctrinam eorum operibus impleant.] At ista & alia omnino omnino
correxit suis postremis litteris de his datis post res bene exploratas, dum breui compen-
dio vniuersam hanc causam ab aduentu pessimi hominis illius Ioannis Oxenefordensis
tractat, hæc scribens ad ^d Milonem Morinensium Episcopum: Si quis ea quæ Romæ ge-
sta sunt, diligentius recolat, planè videbit, quòd Romanus Pontifex etiam circumuentus, B
causam Ecclesiæ & nostram fidelissimè procurauit. Iam dictus enim Ioannes Oxenefor-
densis scilicet, tandem prælitato iuramento, de more absolutus, id idem publicè iurauit,
quòd nihil in præfato schismaticorum conuentu fecerat contra fidem Ecclesiæ; & hono-
rem & vtilitatem domini Papæ, & vtinam non peierasset! Postmodum commendatitias
& deprecatorias porrexit ex parte domini Regis, quibus insertum erat, ut illi tamquam
Regi ipsi in omnibus crederetur. Deinde tanta fulcus auctoritate, causam, quæ inter Re-
gem & Archiepiscopum super prauis consuetudinibus vertitur, domini Papæ committit
arbitrio, ut illæ ad nutum eius roborarentur, aut caderent, & Archiepiscopo ad formam
mandati eius pax omnimoda reformaretur. & hoc item confirmans iuramento obtinuit,
ut dominus Papa concederet, se ad hoc Legatos esse missurum.] hæc ipse, quibus vides, C
hominem tanta pollicentem, haud vanè, sed litteris Regis, si vera fuissent, & cuncta iura-
mentis confirmantem, haud irremuneratum à Pontifice debuisset dimitti, quod & præsti-
tit, ut idem testatur Auctor sequenti ^e epistola: Nam anulo donatum, & beneficio Deca-
natus auctum remisit in Angliam, vnde in posterum creuit fallendi fiducia, & decipiendi
parta maior occasio. At vtinam Cardinales quosdam auro corruptos possem sicut Pon-
tificem excusare! Verùm abiit, ut quod fuit reprehensione maxima dignum, velim excu-
satione purgatum. immò muscas istas mortuas perdetes odorem vnguenti, semper di-
xerim inuectiuis acerbissimis insectandas.

Per eundem igitur Legatum suum nonnullas auri libras Romam Rex Anglorum mi-
sit erogandas in Cardinales. Acceperunt complures turpiter; alij autem laudabiliter absti-
nuerunt omnino, quòd eiusmodi munera Regum in ignominiam cederent Apostolicæ
Sedis. quod & contigit. Eius enim rei causa, grauissima illata sunt scandala, & denigrata
valde facies Sponsæ Christi, Ecclesiæ sanctæ. nã audi quæso S. Thomæ iustas de his que-
relas, scriptas ad Archiepiscopum Moguntinum: Ego, inquit, dolendo dico rem dolen-
dam, nimis. Capta est Vrbs inelyta, quæ iam ferè totù subegerat orbem, subuersa huma-
næ gratiæ cupiditate: & quæ gladio perire non poterat, occidentali veneno infecta suc-
cumbit. Proh dolor, ipsius occasu fit vndique dispendium libertatis Ecclesiæ compendio
temporalium. Itur in ipsius ruinam per anfractus diuitiarum: prostituta est vt fornicaria,
quæ multorum libidini patet in platea: fornicantur cum ea quilibet potentum.] hæc &
alia magna animi sui amaritudine S. Thomas iam martyrij candidatus in amici fidelis aures
infudit, occasione vtiq; missi auri ab Anglorum Rege ad corrupendam Romanã
Ecclesiam. De quo audi etiam querelas Pictauiensis Episcopi, ita scribentis ad Lombar-
dum: ^g Gloriatu est etiam Rex, se tales amicos habere in Curia, qui omnes conatus Archi-
episcopi Cantuariensis euacuabunt, & ita seduli sunt in promouendis negotiis eius, ut nec
vnam petitionem porrigere possit, vel aliquid impetrare, quòd per amicos non mittatur
ad ipsum. Scimus & nomina eorum, quorum consilio vtitur, & qui nuper egerunt in Curia,
vt causã Dei, & pauperes Christi vili pretio venderentur. neq; enim fuit multitudo in
commutationibus eorum. Numquid fuissent illæ vnciæ auri, quibus impulsu sunt vt ca-
derent, quos Ecclesiæ columnas oportuerat esse! Adeoq; de triumpho suo elatus est Rex,
vt in domo sua taceri non possit, qui Cardinales de illo pestifero & infami auro nihil ac-
ceperint, quæ siue procurauerint quomodo dispensaretur, aliis plùs, aliis minùs, secundum
quod magis aut minus quis promeruerat ad iustitiæ subuersionem.] hæc de his ipse.

Ex iis autem qui accipere noluerunt, fuere inter alios Humbaldus & Hyacinthus S. R. E.
laudatissimi Cardinales, sancto Thomæ fauentes, de quibus extat eiusdem sancti Thomæ
epistola

^a Cod. Vatic.
L. 2. ep. 54.

^b opibus

A ^a epistola, vbi de auro ab ipsis contempto ingeritur honorifica mentio, cum ipsi non fo-
lùm ab auro Angliæ Regis se laudabiliter abstinerint, sed suum quod haberent, profu-
derint in Anglos ipsos, pauperes exules, causa Ecclesiæ laborantes. ait enim S. Thomas:
Nos alij verbis, sed vestra rebus & operibus benignitas consolatur. Doluistis vicem no-
stram & calamitatem Ecclesiæ, & pauperum Christi coëxulantiu angustias hic habuistis
vt vestras. Præmia fraternæ charitatis & veræ compassionis fructum vobis in illa die tri-
buat iustus iudex, qui misericordibus in gratia vberi misericordiã pollicetur. Non abiistis
post aurum, quo nuper ad læsionem nostram, & Apostolicæ Sedis confusionem capti sunt
quidam, quorum patrocinio receptis litteris Apostolicis, quas lætitari facit in vtriusque
regni compitis Rex Anglorum, se de Romana Ecclesia gloriatus est triumphasse, nec im-
merito. voti siquidem compos effectus est. Et nunc in Ecclesia Dei, nemine contradi-
cente, pro libito debacchatur, sperans (quod Deus auertat) dominum Papam, vel me,
pro voto suo interim moriturum.] & inferius, post arumnas suas recentitas, hæc rursus
de auro Romæ erogato: Nouit vtiq; Dominus qui sunt eius, & Ecclesia iam sciuit ex
parte qui non sunt eius. Nam Rex Anglorum prædicat qui sui sunt, nec tacitum est, quot
& quibus erogatum est aurum. sed munera eius spolia nostra, spolia pauperum Crucifixi,
immò ipsius Christi spolia sunt, immò minima portiuncula spoliolum.] hæc idcirco,
quòd redditus Cantuariensis Archiepiscopatus amplissimos ipse Rex sacrilegè caperet.
hæc, inquam, ad eò turpia & detestabilia excusare non possumus. nec debemus. Nam qui
sic Regio capiuntur auro, plumbei ipsi redduntur, deformes existimatione, flexibiles leui-
tate. graues pondere conscientiæ, Deo iniuri, hominibus expositi subfannandi, & con-
culcandi, vt sal infatuatum, quod ad nihilum valet vltra. Perdat hos Deus, ne inficiant
sanctam Ecclesiam non habentem maculam neque rugam: perdat hos Deus antequam
prodant ipsi Ecclesiam in manum laicam. sint ista errata maiorum maior cautela suc-
cessorum.

At præfens annus aliud magis detestandum de alio Cardinali in Siciliam misso ab Ale-
xandro Papa Legato ministrat exemplum, de Ioanne Neapolitano scilicet, qui missus est
ab Alexandro Legatus in Siciliam ad nouum Regem V Vilelmum Secundum, vt electos
Episcopos Romam mitteret consecrandos, & ad cognoscendam causam electi Syracusa-
ni. Quòd enim lucri causa homo iste frequenter eiusmodi munus legationis in Siciliam
extorquere consueuerit ab Alexandro Pontifice: dictæ scurræ publicè non absque di-
gnitatis amplissimæ dedecore est fugillatus. Rem gestam Hugo Falcandus, qui tunc ista
præfens existens scribebat, ita narrat: Nec illud reticendum arbitror, quòd cum ad Car-
dinalem magnates Curia, die quadam ceterique Proceres & Episcopi conuenissent: ade-
rat inter eos nota loquacitatis & vtbanæ quidam insanix, qui ob stultitiam suam liberè
quidem & nimis quandoque mordaciter in ipsos etiam familiares, *Regis scilicet*, inuehi
consueuerat, & assidue Curiam sequebatur. Hic cum vniuersos solitis verborum con-
tumelias afficiens, ad risum singulos permouisset: tandem omiſſis ceteris, Ioannem Nea-
polititanum intuitus: Quot, inquit, Cardinalis, videtur tibi miliaris Panormum ab Vr-
be Roma distare? cumque responsum esset, quindecim dierum itinere; At ego, inquit, te
videns toties, tamque securè tanti difficultatem itineris quasi negligendo discurrere, non
ampliori spatio ab Romanis esse, quam viginti miliaris arbitrabar. Nunc autem intelli-
go, quia spe lucri ductus, pericula tanta contemnis, sentiens in manus stultorum thesauros
palatij deuenisse. Quòd si V Vilelmus senior viueret, nequaquam Romam redires ita
E suffarcinatus auro Sicilia, neque Panormum toties recurreres, vt contentiones & rixas in
Curia suscitares. Hoc illius dictum cum astantibus placuisset, subito dispersum in popu-
lo, multam aduersus Cardinalem plebis inuidiam excitauit, versumque est in prouer-
bium: Ioannem Neapolitanum ab Vrbe Roma vsque Panormum viginti miliaria com-
putare.] hæc ipse. sed vnde corradere peruersor iurium iste pecuniam, ex iis quæ infer-
rius idem Auctor subiicit, nosces. ait enim:

De soluendo quoque matrimonio precepit Regina Curia familiaribus, vt conuocatis
Episcopis, aliisque personis Ecclesiasticis, & auditis vtriusque partis allegationibus, quod
inde dictaret æquitas expedirent. At illi rogauerunt Cardinales, vt eiusmodi interessent
examinationi negotij, eò quòd ipsi promptior è harum rerum haberet notitiam, cum Ro-
mana Curia frequenter super huiusmodi causis cognosceret. Ioannes ergo Neapolitanus
eoru facilè petitioni consensit: Episcopus autem Ostiensis, vir honestatis non dubiæ, cum
socium

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.DETESTAN-
DVM IVDI-
CIVM IO.
CARD. AV-
RO CORR-
VII.

locium suum vidisset muneribus & gratia esse corruptum, eoq; ipso recte iudicandi libertatem sublatam, nullis precibus adduci potuit, vt eorum veller iudiciis interesse. Causa verò, propter quam prædictus Richardus putabat oportere solui coniugium, hæc erat, quòd se dudum ante prædictum matrimonium cum quadam vxoris suæ consobrina rem habuisse dicebat. Cuius rei testes processerant duo milites, hoc se vidisse certissimè protestantes. Quod cum aduersa pars denegaret, essentq; qui falsum eos perhibere testimonium probaturi assererent; causam eiusmodi crederent, etsi constaret, ad soluendum matrimonium posse sufficere, sed vt obiecti consanguineæ suæ criminis iniuriam propulsarent: Cardinalis rem breuiter fatagens definire, prædictos testes iurare præcepit. Inde soluto matrimonio, & ab vtraque parte de non coeundo deinceps, præstito sacramento, Richardo potestatem dedit ad secundas nuptias licitè transeundi, illam autem iussit sine spe coniugij permanere. In quo licet eum Ecclesiastici viri qui aderant, Richardi de Sagio & amicorum eius gratiam secutum fuisse, non ambigerent: illud tamen propensius mirabantur, quòd viro qui deliquerat, absoluto, mulieri quæ nihil admiserat, perpetuam continentiam indixisset. Cumq; latenter eius impudentiam arguentes, tentandi gratia peterent ab eodem, Vtrum in causis paribus idem ius consequenter admitterent? Respondit sibi licere, quod eis non liceret, neque nunc id se fecisse, vt id consequendum aliis traderetur.] hucusq; Hugo Falcandus de scâdalis, quæ amore auri Cardinalis venalis inferret.

XCVII.
DE TEMPO-
RE ADVEN-
TUS PETRI
BLES. IN
SICILIAM.^a Petr. Bles.
ep. 66.^b Id. ep. 731.^c Id. ep. 90.DE TEMPO-
RE EGRES-
SUS PETRI
BLES. EX
SICILIA.

Sed quòd in Sicilia fumus, & tempus exigit, de Petro Blesensi fama notissimo aliquid dicendum. Hoc ipso anno, nempe sequenti à coronatione VVillemi iunioris (vt idè qui supra testatur Hugo Falcandus) petente Margarita Regina Regis matre ab auunculo suo Rothomagensi Archiepiscopo, ad curam noui Regis mitti aliquem ex cõsanguineis: mittitur ab eo in Siciliam cum Stephano filio Comitum Perticensis, inter alios triginta septem, quos secum ex Gallijs duxit, præ ceteris scientia clarus, moribus honestissimis probè cõpositus idem qui supra Petrus Blesensis, futurus magister Regis, quem hæcenus litteris imbuisset Gualterius Agrigentinus, postea factus Panormitanus Archiepiscopus, vt idem Petrus testatur in epistola ad ipsum tunc scripta, cum ad idem culmen honoris euectus esset, moratusq; ibi per annum in magisterio. ait enim: ^a Scitis, quòd dominus Rex Sicilia per annum discipulus meus fuit, & qui à vobis versificatoriarum atque litteratoriarum artis primitias habuerat: per industriam & sollicitudinem meam beneficium scientiarum plenioris obtinuit. Quàm citò autem egressus sum regnum, ipse Rex scilicet, libris abiectis, ad otium se contulit palatinum.] hæc Petrus: qui passus est æmulos, qui non coniuratione ad necem parata quærerent è medio eum tollere, sed maioris prætextu honoris à Curia dimouere. nam audi ipsum: ^b Tu verò frequenter ex ipsius Papæ, qui nunc sedet, ac plerisque Cardinalibus eius, qui in diebus meis legatione functi sunt, fratris etiam mei, & Abbatibus S. Dionysij, aliorumq; magnatum qui in terra sunt, relatione cognoscere potuisti, quòd cum in Sicilia essem Sigillarius & doctor Regis VVillemi II. tunc pueri, atque post Reginam & Panormitanum electum dispositio regni fatis ad meum penderet arbitrium: quidam mei æmuli, machinantes me à familiaritate Regis excludere, procurauerunt, vt Ecclesia Neapolitana me in Archiepiscopum eligeret, ac per maiores Capituli ordinationem meam communi decreto & voto vnanimi postularer. Vocatus autem, non iui: rogatus & tractus multipliciter, non consensi.]

XCVIII.

Porro turbæ Siculæ & frequentes coniurationes aduersus Stephanum Archiepiscopum & Cancellarium, qui secum ipsum duxerat, quæ copiosè admodum describuntur ab Hugone Falcando, quibus tandem coactus est nauigio impositus, si viuere veller, recedere è Sicilia, in causa fuisse videntur, ne ipse inuolueretur in illis, vt recedendi quamprimum è Sicilia optimum consilium inierit, de quo ipse in epistola ad VVilhelmum fratrem suum hæc habet, sic exordiens: ^c Quàm atrociter coniurauerint in exitium domini Stephanum Panormitani electi & Regij Cancellarij Siculi proditores, relatione nõ indiget. His enim & aliis durioribus, quæ frequenter auditis, tinnierunt aures nostræ. Ego autem cum in illa turbatione & egressu domini, medio hemitritæo laborarem: de mandato domini Regis, curæ & custodiæ Salernitani Archiepiscopi commissus sum, qui non minorem circa me diligentiam exhibuit, quàm si dominus aut filius eius essem. Ex quo autem conuulsi, accessi ad dominum Regem, petens ab eo & magnatibus Curie licentiam recedendi. Rex autem per dominum Salernitanum, & per Richardum electum Syracusanum me sollicitari multipliciter fecit, vt in Curia eius, & in sigilli officio remanerem: sed non potui ad hoc

CHRISTI
1167.ALEXANDRI PAP. III.
8.FRIDERICI IMP. 13.
MANVELIS IMP. 25.

A ad hoc precibus, aut promissis, aut muneribus inclinari. Terra siquidem illa deuorat habitatores suos, timensq; à malitia inhabitantium in ea, in hoc redegeram meorum desideriorum summam, vt haberem licentiam, & cum securitate recessum. Quia igitur exire Siciliam in equis, & proficisci per Calabriam mihi & omnibus qui mecum erant, suspensissimum videbatur: ibi quamdam Genuensium nauem, quam ceperant Siculi piratæ cum hominibus & mercibus, dedit mihi dominus Rex munitam omni genere victualium, cum mattis, cum culcitis, cum tapetis. Præstito itaque à Genuensibus iuramento de exhibenda mihi fidelitate ac tutela mei corporis & meorum, qui circiter quadraginta poterant æstimari, vt euaderem mortem terræ, me morti maris exposui, &c.] appulsum Genuam post moras narrat. hæcenus de accessu suo & recessu è Sicilia ipse Blesensis, qui cum dicat tunc contigisse eius egressum, cum dominus eius, nempe Cancellarius, est egressus in turbatione illa: planè significat, permansisse in Sicilia vsque ad tempus. illud turbulentum inualescentium coniuratorum, quod à Falcando descriptum habes quàm exactissimè, qui cum affirmer, eodem anno, quo est coactus Stephanus Cancellarius, & Archiepiscopus Panormitanus egressi è Sicilia, contigisse cladem illam memorandam excidij Catanensis, factam anno Redemptoris millesimo centesimo sexagesimonono (vt suo loco dicitur) dicere necesse est ad eundem vsque annum ^a Petrum Blesensem in Sicilia permansisse, recessisse, vno tantum superstitie focio ex omnibus qui ex Gallijs cum eodem Stephano venerant in Siciliam. nam audi ipsum scribentem ista ad Archiepiscopum Syracusanum: Triginta & septem animæ cum domino Stephano Siciliam sunt ingressæ, omnesq; morte conclusæ sunt præter me & magistrum Rogerium Northmannum virum litteratum, industrium, atque modestum. Nos solos eduxit Dominus per misericordiam suam de medio vmbrae mortis in fortitudine manus suæ.] De Petro Blesensi ex ipso met hæcenus dictum velim.

^a Petr. Bles.
ep. 46.IESV CHRISTI
ANNVS
1168.ALEXANDRI PAP. III.
ANNVS
9.FRIDERICI IMP. 14.
MANVELIS IMP. 26.

MILLESIMVS centesimus sexagesimus octauus, Indictione prima incipit annus, cuius exordio ipsis Kalendis Ianuarij, decreta legatio à latere ad Angliæ Regem ab Vrbe proficiscitur. docent ista de professione litteræ Ioannis Pistauientis Episcopi, datæ ad S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem his verbis: ^b Hi siquidem duo Legati Vuillelmus Papiensis tituli S. Petri ad Vincula presbyter Cardinalis, & Oddo diaconus Cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano egressi sunt Kalendis Ianuarij, ad partes nostras properantes, &c.] At licet vnâ simul egressi sint ab Vrbe Legati, non iunctim tamen, sed seorsum ab inuicem diuerso itinere se contulerunt in Gallias, conuenturi in vnum apud ciuitatem, Montem Pessulanum nominatam.

I.
LEGATI
MISSA AD
REGEM AN-
GLIÆ.
^b Cod. Vat.
lib. 1. ep. 163

Sed antequam vltèrius progrediamur, quas iisdem Legatis Alexander Pontifex litteras dederit, videamus, vt ad quid iisdem ab eo missi sint, intelligatur, extant litteræ ipsius legationis, harum aliarum datæ sunt ad S. Thomam, & aliarum seorsum ad Regem Anglorum, quæ hæc sunt ex eodem scripto codice recitandæ. atque primùm quæ ad S. Thomam ab ipso sunt scriptæ, his verbis: ^c

II.

E Quòd personam tuam litteris nostris non sepius vistingamus, inde prouenire cognoscas, quòd per Nuntios tuos ea, quæ non duximus scriptis committere, cognitioni tuæ viua voce curauimus frequentius intimare. Nunc autem ad tuæ discretionis notitiam volumus peruenire, quòd nos pacem tuam votiuus cordis affectibus exoptantes, dilectos filios nostros, VVilhelmum tituli sancti Petri ad Vincula Presbyterum, & ^d Oddonem sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconum Cardinalem ad charissimum in Christo filium nostrum illustrem Anglorum Regem, vt legatione in terra sua cismarina fungantur, trãsmisimus, & specialiter, vt inter te & eundem Regem concordiam & pacem reforment, & cooperante Domino, amicabilem faciant compositionem. Vnde quoniam nos pacem tuam & Ecclesiæ omnimodè vnã reputamus, nec magis, nisi quia ipsam maiorem Ecclesiæ vniuersali collaturam credimus vtilitatem, optamus: Fraternitatem tuam per Apostolica scripta rogamus, monemus, cõsulimus, & mandamus, quatenus, quàm periculosus

^c Lib. 2. ep. 1.LITTERÆ
ALEX. AD
S. THOMAM.^d OTTONEM

presentis temporis status existat, & quantum Ecclesia tibi commissa presentia & consilio tuo indigeat, consideres diligentius, & attendas ad pacem & concordiam inter te & memoratum Regem fundandam, quantumcumque salua tua & Ecclesie honestate fieri possit, animum & voluntatem tuam inclines.

IV. Et si tibi in his non omnia secundum beneplacitum tuum succedant, ad presentem dissimules, quae corrigenda fuerint, ad statum pristinum, processu temporis, auctore Domino, reducturus. Nec pro verbo, quod nos in Christo charissimo filio nostro illustri Francorum Regi secundum petitionem tuam significauimus, te a pace & concordiae bono quoquo modo retardes, aut ab his animum & voluntatem tuam auertas, dummodò in conuentione tuam & Ecclesiae (sicut diximus) honestatem valeas conseruare. quoniam multa poteris in posterum paulatim, habita discretionem auellere, quae si modò exprimeres, viderentur aliquid magni continere. Verum in iam dictos Cardinales potes omnino confidere, nec de memorato VVilhelmo oportet te quomodolibet dubitare: quoniam nos ei, ut ad pacem tuam viribus totis intenderet, firmiter & distinctè iniunximus; & ipse tantum nobis promisit, quod nos inde nullatenus dubitamus.

V. SVBVENTIONEM PETIT PAPA.

a Cod. Vatic. l. 2. ep. 2.

VI. ALEX. PAP. LITTERAE AD REGEM ANGL. * OTTONEM

De cetero fraternitatem tuam rogamus atque monemus, ut dilectum filium nobilem virum Comitem Flandrensem ex parte nostra diligenter conuenias, & instantius exhorteris, ut nostra & Ecclesiae necessitate inspecta, nobis in aliquo liberaliter studeat subuenire. Non enim credimus, quod acceptiorem Deo elemosynam possit facere, quam si nobis ad praesens ad tuendam Ecclesiae libertatem, digna subuentionis solatium largatur exhibere.] haec ad S. Thomam Alexander Papa. Ad Henricum autem Anglorum Regem per eosdem Legatos sic: a

Magnificentiae tuae petitionibus gratanter admissis, & voluntati tuae in omnibus (quantum cum Deo & iustitia possumus) satisfacere cupientes, & tibi, & honori tuo deferre: dilectos filios nostros, VVilhelmum tituli S. Petri ad Vincula Presbyterum, & * Odonem sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, viros siquidem litteratos, discretos pariter & honestos, & magnum in Ecclesia Dei locum habentes, & tibi & regno tuo deuotos, quos nos inter alios fratres nostros charos admodum acceptosq; tenemus, cum plenitudine potestatis causas, quas tibi in aliis litteris expressimus, & alias quas expedire viderint, cognoscendi, in terram tuam cismarinam excellentiae tuae Legatos duximus destinandos, quibus vices nostras in omnibus ita planè commisimus exequedas, sicut illis, vel aliis Apostolicae Sedis Legatis Ecclesia Romana committere consuevit. Ea propter ferentati tuae per Apostolica scripta rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus ipsos, sicut ratos viros & Apostolicae Sedis decet Legatos, honorificè & benignè recipias, & mansuetè (prout congruit Regio honori) pertractes, ut antiquam deuotionem tuam in filiis suis sancta Romana Ecclesia recognoscat, & excellentiae tuae ac toti terrae tuae gubernationi commissa incrementum inde non modicum valeat, cooperante Domino, prouenire. Ea verò quae sublimitati tuae ex parte nostra proponunt, ita gnauiter admittas, & prompto animo acquiescas, quod Dominus in his & Ecclesia sua dignis praueuiatur honoribus, & tu ipse ac vniuersa terra tuae gubernationi commissa fructu inde multiplicè, & à Deo praemium, & coram hominibus laudè & gloriam suscipere valeas. Hoc verò transcriptum nulli mortali reueles, nisi soli magistro Gunterio, quia fidè meam super hoc magistro Galtero ita strictè, ut voluit, dedi.] haec ad Regem Alexander. Aliam verò ad Episcopos Angliae eiusdè argumenti epistolam dedit, quae incipit: b Ad aures nostras, &c.] eadem q; data Kal. Decembris anno superiori. quibus omnibus euidenter appareat, sic Pontificem Alexandrum suasse pacem, ut tamen nullum inferret detrimentum Ecclesiae.

b Ibid. ep. 3.

VII.

c Ibid. ep. 43.

VIII.

Scriptis pariter Alexander Papa per eosdem Legatos ad Regem Francorum, cui inter alia de sancto Thoma honore digno prosequendo, aperit animi sui consilium, decernendo nimirum eidem sanctissimo viro legationem totius Ecclesiae Gallicanae, si tamen id placeret Gallicanis Episcopis. ipsius Pontificis litterae sic se habent: c

Inter cetera magnificentiae tuae & deuotionis insignia illud specialiter animum nostrum vehementer accendit, quod venerabilem fratrem nostrum Thomam Archiepiscopum Cantuariensem, virum siquidem religiosum, discretum pariter & honestum, & nobis & vniuersae Ecclesiae Dei charum omnimodis & acceptum, & tot & tantis honoribus praueuisti, & ei tam ampla & tam magnifica humanitatis beneficia, Regia munificentia dignatus es largiùs erogare. Super quo utiq; ferentati tuae quantas & quas possumus gratias exhibemus,

A bemus, & clementiam tuam exinde immensis in Domino laudibus commendamus, id sicut Deo, cui haec potius in persona illius fecisti, gratissimum, ita nobis acceptum praerentes, tamquam si hoc personae nostrae specialiter impendisses. Et quoniam eiusdem Archiepiscopi pacem totis cordis affectibus exoptamus: dilectos filios nostros VVilhelmum tituli S. Petri ad Vincula, & Odonem S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem ad charissimum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Anglorum Regem duximus destinandos, ut inter eundem Regem & praefatum Archiepiscopum ad vtriusque honorem pariter, & perfectam concordiam & pacem, Domino cooperante, reforment, & in ipsius Regis terra transmarina causas emergentes audiant & cognoscant, & ibidem Apostolicae Sedis legatione fungantur.

B Ea propter magnificentiam tuam per Apostolica scripta rogando monemus & exhortamur in Domino, quatenus pro Ecclesiae Dei reuerentia, & honore beati Petri & nostro, apud iam dictum Regem & Archiepiscopum partes tuas efficaciter interponas, & studiosius labores, quod ad honorem Dei & Ecclesiae, & sui etiam commodum & augmentum amicablem inter se & pacificè conueniant, & ad hoc animos & voluntates suas, salua ipsius Archiepiscopi & Ecclesiae honestate, omnimodis inclinè. Quod si per studium iam dictorum Cardinalium & laborem, & operam tuam pax inter eos & concordia poterit reformari: Ecclesia, quae tuo post Deum est specialiter adiutorio fulta, non modicum inde suscipiet incrementum, & tu ab omnipotente Deo in illa felici retributione iustorum speciale propter hoc praemium obtinebis. Si autem (quod Deus auertat,) conuenire non possint, dummodò Regiae voluntati federet & beneplacito tuo, nobis per omnem modum complaceret, & gratum valde existeret & acceptum, quod si absque graui scandalo personarum regni tui fieri posset, ut nos praenominatum Archiepiscopum specialis honoris prerogatiua inter ceteros donaremus, & tibi vices nostras committeremus in illis partibus exequendas. Vnde ferentatem tuam, quanta possumus prece rogamus, ut si pacem, salua honestate sua & Ecclesiae, quod omnimodis optaremus, habere non possit: nobis super his voluntatem tuam sub omni celeritate studeas intimare. Et hoc interim habeas omnino secretum.] haec ad Regem Francorum Papa. Legati igitur vbi Gallias attingerunt, singuli suis litteris S. Thomam praueuerunt. VVilhelmus autem Cardinalis Papiensis has ad ipsum litteras dedit: a

IX.

a Cod. Vatic. l. 2. ep. 9.

X. VVILHELM. LEGATVS PRAEVENIT LITTERIS S. THOMAM.

Licet temporum qualitate variata, ne Romana Ecclesia schismate laborans, grauiora detrimenta incurreret, in varia erga vos, iuxta quorundam opinionem, videamur declinasse proposita: nouit tamè qui inspector est cordium, dilectionem vestri nostro in pectore re continèdescedisse. Sicut autem vigilantiae vestrae saepe nos recolimus intimasse, suspensionem domini Regis Angliae, quatenus licuit, vitare curauimus, ut procedente tempore, inter vos & ipsum amica interuentione efficacius mediare possumus, & tanti Principis deuotionem Sedi Apostolicae conseruare. Nunc autem ad quaestiones, quae inter vos & ipsum vertuntur (sicut Ecclesiae Dei magis expedire viderimus) terminandas in terram suam vnà cum venerabili fratre nostro Oddone Cardinali Diacono destinati, vigilantiam vestram exhortamur & suademus attentius, his, quae amplioris dissidij causas generare solent, quantum in vobis est, euitatis, ad ea quae concordiae cooperari valeant, studiosius curetis attendere. Nos enim & paci & profectibus vestris, quatenus gratia diuina indulserit, remota personarum acceptione, studebimus cooperari, nihil studij relicturi, sicut auctore Domino, rerum argumenta monstrabunt, quod ad honorem Dei & Ecclesiae suae valeamus impendere.] haec ad S. Thomam VVilhelmus Cardinalis Legatus. Quae quidem ea ex parte, qua dixerat se missum ad quaestiones, quae vertuntur inter ipsum Thomam & Regem, terminandas: magnoperè animum sancti viri exulcerarunt, cum sciret, ipsum cum collega ab Alexandro non ad iudicandum sanctum Archiepiscopum, sed ad concordandum esse legatum. quamobrem animo subinfecto ad ipsum ista rescripsit, b sed non dedit, antequam fideli amico Ioanni Saresberienfi legendas ipsas litteras miserit & considerandas. deest inscriptio vsque ad salutationem, quae sequitur, Salutem, & contra Principum insolentiam fortitudinem:

b Ibid. ep. 10.

XI. QUID S. THOMAS AD IPSUM RESCRIPSERIT.

Litteras celsitudinis vestrae nuper accepimus, speciem mellis in initio propinantes, venenum in medio, oleum in fine. In quibus continetur, vos ad partes istas nunc temporis descēdisse, ad terminandas quaestiones inter dominum Regem Angliae & nos, prout expedire videbitis. Non credimus vos ad hoc venisse: nec certè vos ad hoc suscipimus multis ex cau-

ex causis, quas loco & tempore opportuno manifestabimus. Verum tamen si quid boni & pacis per manum vestram nobis acciderit, Deo gratias & vobis. Valeat celsitudo vestra, vt nobis inde sit melius.] hæc S. Thomas ad dictum VVilhelmum Legatum, & (vt cognosci potest) non absque aliqua animi amaritudine. Qua de causa Ioannes Saresberien- sis, qui ipsi erat à secretis, amicus fidelis, idem que ex eadem causa coëxul, atque proscri- ptus, vt has legit, continuo datis litteris ad eundem S. Thomam, eum commouit istis verbis ea libertate, qua consuevit apud ipsum vti:

• Cod. Vatic. l. 2. ep. 20.

XII.
IOANNES
SARESBER.
LITTERAS
S. THOMAE
NON PRO-
BAT.

Inspectis litteris, quas domino VVilhelmo Papiensi mittere decreuisti, etsi mentem scribentis iudicare non audeam, styli tamen formam probare non possum. Non enim sonare videntur hu militatem, aut processisse de mente hominis, qui Apostolum audierit exhortantem discipulos Christi: Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus propè est. Si enim litterarum vestrarum & ipsi articuli singuli considerantur: ex amaritudine potius & rancore animi, quàm ex charitatis sinceritate videbitur processisse responso. Quid autem scripsit, vt lœdorias & scommata, id est parentes morsus, & figuratos taceam, vt eum rectè dicatis in medio litterarum vestrarum vobis propinare venenum. Numquid vobis visus est Cardinalis Presbyter, immò & Apostolicæ Sedis Legatus in prima salutatione suspicionibus inurendus, & gratis exacerbandus contra consilium domini Papæ, & contra Romanæ Ecclesiæ reuerentiam dehonestandus cõuictus? profectò nec domini Papæ Cursorem sic alloquendum esse arbitror. Si suas & vestras domino Papæ remiserit litteras: Regis causam iustificasse videbitur attestatio scripti vestri, & propriâ contumaciam conuicisse. Esto quodd fuerit & sit adhuc VVilhelmus inimicus: dissimulandum puto, donec opera eius in lucem prodeant.] & paulò post: Si se dixit missum ad terminandas quæstiones, prout Ecclesiæ Dei viderit expedire, in quo vos læsit? nõne pos- sunt sicut per sententiam, ita & per compositionis benignitatem terminari? Si exhortatus est, vt euitetis, quantum in vobis est, ea quæ solent amplioris dissidij causas generare: non video quid peccauit, cum hoc ipsum sapientissimi & sanctissimi consulant, monentes, vt quatenus salua honestate Ecclesiæ & personæ vestræ licuerit, paci diligentius intendatis, &c.] hæc amicus fidelis. Qua reprehensione indigent etiam viri sancti, præsertim in causa propria, in qua tractanda ex eo, quodd omnes proprii affectus debeant nobis esse sus- pecti, monemur nos exemplo S. Thomæ consulere sapientes, nec propria pertinaciter in- hærere sententiæ, sed alienæ potius consentire, quod fecit ipse Thomas, priores à se scri- ptas litteras retinens, postegiores has ad ipsum mittens:

• Ibid. ep. 18.

XIII.

Venerabili domino & amico de meritis diligendo VVilhelmo Dei gratia tituli sancti Petri ad Vincula Presbytero Cardinali & Apostolicæ Sedis Legato Thomas eadem gra- tia Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis salutem, & contra Principum insolentiam fortitudinem:

POSTERIO-
RES LITTE-
RAS S. THO-
MAE AD
VVILHELM.
LEGATVM.

Gratias habemus dilectioni vestræ, quodd litteris celsitudinis vestræ paruitatem nostram nunc tandem visitare dignati estis, quæ quidem ex præsentis temporis statu pensatur à multis, non ex præterito, quam Deus in futuro de misericordia sua, cum voluerit & dignù iudicauerit, erigere poterit in meliorem. Quod dicitis (sicut videtur multis) vos in varia proposita circa dilectionem nostram esse distractum, hoc factum fuisse vtilitatis nostræ causa, ne haberemini suspecti à Rege, quo minus fieret deuotus S. R. E. minusque benignus ad faciendam nobiscum pacem: nouit Dominus qui inspector est cordium, ipseque rei manifestabit effectum. Si verò nunc temporis descenderetis in terram suam (prout litterarum vestrarum habet continentia) ad decidendas quæstiones, quæ inter nos & ipsum vertuntur, sicut magis expedire videritis Ecclesiæ: hoc certè possibile est. Verum tamè cre- dimus nos pro certo nosse, ad quid veneritis, & ad quid debeamus suscipere. Vnde est, quodd discretionè vestram quamplurimum exhortatà cupimus esse in Domino, vt sic vos in hoc negotio habeatis, vt inde sit honor Deo, releuamen Ecclesiæ, gloria nobis in popu- lo & gente. Si verò aliquid boni & pacis nobis & Anglicanæ Ecclesiæ per operâ vestram & industriam acciderit: gratias Deo & vestræ sollicitudini. Et vtinam pio compassionis attendatis affectu, quanta nos & Ecclesia Anglicana sustinuerimus grauamina, & adhuc sustineamus, quantumque lædatur vniuersalis Ecclesia in nostro grauamine. Ad hoc quidem negotium vniuersorum respiciunt oculi, ipsiusque finem expectant, in quo sumer sibi cornua Principum insolentia, vel (quod dignius est) sustinebit defectum. Et vtinam magis patiatur defectum, quàm ex aduentu vestro resumat vires. Valete, & vt nobis

A vt nobis sit melius & Ecclesiæ, valete semper.] hæc posteriores litteræ sancti Thomæ.

Quodd verò tum in litteris, quas ad sanctum Thomam VVilhelmus Legatus scripsisset, & ad alios, nec non verbis palàm iactaret, se venisse iudicem ipsius causæ, idque non sine magno fastu atque iactantia effutire soleret: idem sanctus Thomas misso Nuntio Romanam, mox litteris conquestus est apud ipsum Romanum Pontificem Alexandrum. ex- tant ipsæ quidem, quibus cum in primis ob oculos ponat, quanta ipsi Deus contulerit in comprimenda superbia Imperatoris, vniuerso orbi terrarum formidabilis: ex iis, Dei au- xilium pro tuenda Ecclesiâ aduersus quoscumque tyrannos astare cum esset expertus, di- dicerit non timere. Demùm verò ad VVilhelmum Legatù ita descendit: Præterea noscâr sanctitas vestra, accidisse nobis, quodd verebamur, quodd prædicabamus, lucidum esse de præsumptione & insolentia domini VVilhelmi Papiensis, sicut ex litteris nobis statim in ipso aduentu suo transmissis potestis perpendere. A quo magis sperabamus, iuxta tenorè mandati vestri, ad dominum Regem Francorum & ad nos emissi, solatium de consolatione pacis, quàm confusionem de quæstione decisione inter Regem Anglorum & nos. Non enim ipse est talis, cuius in hac causa subdi debeamus ditioni, præsertim cum instanta Regis magis coëgerit vos ad eum mittendum, quàm ipse coactus & missus venerit à vobis. Credimus quidem non esse iuri consentaneum, nos eius subire iudicium vel exa- men, qui quærit commercium sibi facere de sanguine nostro de pretio vtinam non ini- quitatis quærat sibi nomen & gloriam.] hæc idcirco, quodd (vt apparet ex aliis litteris) pro- constanti haberetur, Regem ipsum Anglorum pollicitum esse eidem VVilhelmo Archi- episcopatum Cantuariensem, si eo priuaret Thomam ipsum, pergit verò: Proinde supplicamus paternitati vestræ affectuose (si ei cura est de nobis) vt euacuetur potestas eius, si quam tamen habet circa nos & negotia nostra. Transferatur malleus iste à nobis, qui potius elegit esse malleator Clericorum, obsequendo Principi, quàm Regum offensor, con- sequendo gratiam diuinam, &c.]

XIV.
S. THOMAE
QUERELA
AD ALEX.
PAPAM
ADVERVS
VVILHELM.
LEGATVM.
• Cod. Vatic.
l. 2. ep. 22.

Sed videamus, quæ ad sanctum Thomam scripserit tunc Oddo Diaconus Cardinalis Legatus, qui pauca per litteras easdemque notissimas de itinere suo significauit, secretè autem per Nuntium referenda, quem misit. litteræ autem sic se habent:

XV.

Amabili Patri & fratri charissimo Thomæ Dei gratia Cantuariensi Archiepiscopo Oddo eadem gratia S. R. E. Diaconus Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus salutem.

• Ibid. ep. 4.
ODDONIS
LEGATI
LITTERAE
AD S. THO-
MAM.

Notificamus charissimæ dilectioni vestræ, quodd ex mandato domini Papæ proceden- tes, per insidiosa & plurimum periculosa vsque ad Venetiam, Domino ducente, perueni- mus, inimicis nostris, schismaticis scilicet, vndique in insidiis excubantibus, quorù laquei, Domino fauente, contriti sunt, & nos liberati sumus. A Venetia autem non clàm, sed manifestè cum plurimo gaudio & amicorum nostrorum multo solatio per Marchiam, & per Veronam, & per patriam nostram Brixiam (vbi plurimum fuimus commorati) per Bergomum, per Mediolanum, iuxta Nouariam, per Vercellas, iuxta Taurinum trans- euntes, vsque ad S. Michaëlem de Clusa, & exinde per Prouinciam vsque ad S. Ægidium incolumes & illæsi peruenimus, inde ad Montem Pessulanum transituri: veniente domi- no VVilhelmo amico nostro per alias partes, sicut credimus, prout vos nouistis, quem do- minus Papa destinauit, profecturi. Mittimus ad vos Clericum nostrum præsentium lato- rem, cui super his, quæ vobis ex parte nostra dixerit, tamquam nobis ipsis firmiter credatis, & quod nobis significare volueritis, tamquam per vosmet ipsos indubitanter renun- tiatis.] hæc Oddo Legatus ad sanctum Thomam.

XVI.

E Qui antequam has accepisset litteras, simul ac de eiuſdem Oddonis in Gallias aduen- tu cognouit, has ad eum litteras officij plenas dedit:

XVII.

Audito aduentu magnitudinis vestræ, proscriporum Christi coëxulantium nobis ex- hilaratus est cœtus, & quasi ad consolationem Ecclesiæ, & Cleri liberationem de celo missus sit Angelus, exultauit & gratias egit omnis Ecclesia Sanctorù. Et licet multis sus- pectus sit collega vester, dicentibus, quodd acceptor est personarù & munerum, domini Regis intimus fautor, & ei velit in omnibus patrocinari, & nos, immò Ecclesiâ Dei cõfodere & iugulare spoliis nostris: nominis tamè vestri, virtutum (rectius dixerim) clarescit opinio, vt Angelum Domini cum Moyse, id est Spiritum sanctum in Lege præuium habeatis, qui custodiat vos semper, & Deum recentem habere non patiat, vt verbo Dei aut munus, aut personam præferatis, aut causam, &c.] Quid autem diceret de VVilhelmo collega, ita inferius Thomas: Insultant nobis plurimi, & præcipue nostri, immò Ecclesiæ aduersarij, dicentes,

• Ibid. ep. 18.
S. THOMAE
AD ODDO-
NEM LEGA-
TVM EPI-
STOLA.

• Psal. 80.

dicentes, recte contra nos missum esse Cardinalem sancti Petri ad Vincula, ut ministerio eius Petrus denuo vinculetur, &c.

XVIII. Ut autem Legati non simul ac in Gallias venerunt, susceptæ legationis munus obirent, nempe de ineunda concordia inter Regem Anglorum & sanctum Thomam; intercessit impedimentum belli conflatum inter Reges Anglorum atque Francorum. De quibus bellicis tumultibus hæc Ioannes Saresberienfis ad Ioannem Pictaviensem Episcopum: Regnorum collisiones & terræmotus magni imminentium periculorum me calamum suspendere diutius coegerunt, & commoda scribendi tempora expectare. Bellici namque tumultus estate ferè tota feruentes intermeandi facultatem portitoribus præcluserunt, & in vrbe Rhemenfi orta seditio sic turbavit prouinciam, ut vix tutum fuerit ingredi & egredi ciuitatem, &c.] agit de bello ciuili Rhemenfi, quod est progressum ad Reges. His auditis Alexander Papa ad Legatos has litteras dedit:

XIX. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis VVillemo S. Petri ad Vincula Presbytero, & Oddoni sancti Nicolai in Carcere Tulliano diacono, Cardinalibus, & Apostolicæ Sedis Legatis salutem & Apostolicam benedictionem.

Quanta vniuersæ Dei Ecclesiæ, & præsertim Romanæ & Orientali detrimenta & incommoda ex discordia & dissensione, quæ inter charissimos in Christo filios nostros illustres Francorum & Anglorum Reges per humani generis contigit inimicum, potuerint euenire, nostram decet discretionem aduertere, & tantò diligentius ad ea extinguenda intendere, quantò exinde maiora (quod Deus auertat) pericula formidamus. Quocircà discretionem vestram per Apostolica scripta monemus, mandamus, atque precipimus, quatenus ad pacem inter eos & concordiam reformandam, modis omnibus per vos & per alios religiosos & discretos viros vtriusque regni intendere studeatis, & ad hoc tota diligentia & totis viribus laboretis, vobis omnimodis præcauentes, ne ad petitionem, vel fauorem vnus aliquid statuatis, vnde alter scandalizari debeat, aut quoquo modo turbari. Ad hæc vobis districtius prohibemus, ne vterque vestrum, vel alter, regnum Anglorum intrare, vel de negotiis eiusdem regni tractare, & præsertim de consecrationibus Episcoporum aliquid vniquam efficere vel ordinare præsumat, nisi prius venerabilis frater noster Thomas Cantuariensis Archiepiscopus iam dicto Anglorum Regi ex integro reconcilietur, quod per studium & operam vestram, operante Domino, ad effectum posse perducere, confidimus & omnino speramus, sicut enim ex litteris multorum discretorum virorum accepimus, nihil est, vnde præfatus Francorum Rex & tota terra ipsius amplius commota fuerit, vel turbata, quàm ex iis, quæ Ioannes Saresberienfis Decanus à nobis rediens, in partibus illis dicitur disseminasse. Datum Beneuenti vndecimo Kalend. Septembris.] Ita quidem, quòd pax semel & iterum contracta, rursus fuerit labefactata.

XX. At quæ præcesserunt hoc anno conuentiones & conditiones ineundæ pacis inter duos Reges, hic describamus. De his enim agit in epistola Ioannis Saresberienfis, data ad Archidiaconum Exoniensem, in qua de iisdem conditionibus pacis iterum confirmatis habetur in conuentu Sueffionensi ita transactum esse: Rex Angliæ debebat redire in hominum Regis Francorum, & fide corporaliter & publicè data, coram omnibus profiteri, quòd ei tamquam domino suo de Ducatu Northmanniæ seruiret, sicut prædecessores sui Duces cõsueuerunt seruire Francorum Regibus. Comitatum verò Andegauensem & Ceno-manensem, & fidelitatem Procerum ad memoratos honores pertinētium cedere tenebatur domino Henrico filio suo, qui inde hominum & fidelitatem Regi Francorum contra omnes homines facturus erat; neque aliquid debitorum patri, vel fratribus, nisi quod exigat ratio meriti vel naturæ. Ducatum verò Aquitaniam lege simili Rex Francorum Richardo filio Regis Angliæ concedebat, dans ei in matrimonium filiam suam, sed sine dote, quæ tamen erat pro libitu parentis donationem propter nuptias acceptura.] fuerunt istæ pacis conditiones tunc stabilitæ Paschali tempore, sed noua occasione iterum itum ad arma, vnde oportuit eas post Domini Ascensionem iterum confirmari, excepto quòd Rex Francorum noluit teneri dare filiam suam Richardo filio Regis Anglorum. hæc ibi pluribus.

XXI. At licet Alexander Papa (ut dictum est) Legatos suos in Gallias missos litteris monuisset, ut omnis ceteris, in illud vnum intenderent, ut pace vnirent bellantes Reges: alter tamen Legatorum, VVillelmus scilicet Papiensis, non (ut par erat) mediatoris implens officium, medius stetit, in neutrius partem affectu declinans; sed mox amico suo Henrico Anglorum Regi totus inhaesit. cuius rei causa Rex Francorum in ipsum nonnihil commotus

a Cod. Vatic. lib. 2. ep. 31.

b Ibid. ep. 34.

ALEX. PAP. AD LEGATOS LITTERARUM.

PACIS CONVENTIONES INTERVM CONFIRMATAE. c. Idem ep. 61.

VVILHELMVS LEGATVS HENRICO REGI INHAESIT.

A motus est. extat de his omnibus tunc scripta relatio, quæ alia continet scitu digna. habetur ista in Ioannis Saresberienfis epistola, data ad magistrum Lombardum his verbis:

Cum ad loca destinata colloquio Reges accederet, Eudo Britonum Comes, & Rolandus Dinamensis multas & graues de Rege Angliæ apud Regem Christianissimum querelas deposuerunt. Sed Eudo specialiter deplorauit, quòd filiam eius virginem, quam illi pacis obfidem dederat, impregnauit, ut proditor, ut adulter & incestuosus Rex enim & vxor Eudonis de duabus sororibus nati sunt. Pictaviensis verò, Engolismensis, & Marchiæ Comes, & Vicecomes Duacensis, & Robertus de Silli, & Gaufridus de Liziniaco, & Hemicus de Rancone, & Abbas Carrosij exegerunt, ut ei refarcirentur dāna, quæ Rex Angliæ & sui post treguam illis intulerant. Abbas enim monasterium suum ad ius Regis Franciæ à tempore Caroli Magni, qui illud fundauerat, pertinere dicebat.] & paulò post: Rex verò Francorum cum audisset ibi Cardinalem esse in cõsilio Regis Angliæ, motus est dicēs, se non meruisse ab Ecclesia Romana, ut Cardinalis sicut hætenus sepe fecerat, foueret hostes suos, & se non recepturum hac vice quidquam pro amore Comitum vel Cardinalis, sed pro iure suo, &c.] subiicit enim post multa, quòd soluto Regum colloquio, magno factu ostentasset Rex Anglorum litteras Papæ, quibus inhibuisset S. Thomæ, ne excommunicationem vel interdictum in Regem vel alios Anglos faceret, quousque Legati ibi esset, sicque suspenderet eum à potestate sua, iactans, quòd ipse Rex quodam modò de Ecclesia Romana triumphans, obtineret à Pontifice quidquid peteret. Harum autem scribendarum litterarum auctor fuit alter Legatorum, nempe VVillelmus Papiensis. Rem detegit & describit Ioannes Saresberienfis in epistola ad Archidiaconum Exoniensem, in qua ista legitur:

Litteras illas, de quibus Rex gloriatur, domini Cantuariensis potestatem cohibentes, donec redeat in gratiam eius: constat, hæc arte fuisse impetratas. Nouerat memoratus Papiensis, dominum Cantuariensem obtinuisse ab Apostolica Sede, ut ei liceret in caput Regis anathematis, & in regnum interdicti promulgare sententiā, nisi Rex infra terminum litteris comprehensum, Ecclesiis ablata cum integritate restitueret, & condignè satisfaceret. Scripsit ergo domino Papæ, lacrymabili supplicatione deposcens, ut cum Rege mitius ageretur, ne tam ipsum quàm Oddonem collegam suum ad ignominiam & opprobrium sempiternum Ecclesiæ Romanæ idem Rex (sicut iam disposuerat, si in ipsum asperius ageretur) coniceret in vincula & carcerem, vbi morte ipsa duriorē miserā & breuem transigerent vitam. Cum ergo Regem hoc facturum esse persuasisset, obtinuit ad consolationem Regis, & quasi suam & socij liberationem, quòd facilius egrederentur, rescriptum Apostolicum, quòd tam vestri quàm omnium fideles mentes exulcerauit.] hæc ipse Saresberienfis de surrepto ab altero Legatorum, nempe VVillelmo, Papæ rescripto.

Huius rei causa ipse Francorum Rex admodum turbatus est aduersus Alexandrum Pontificem. Quod intelligens electus Episcopus Carnotensis, de his scripsit ad ipsum Alexandrum, in quibus hæc de ipso Rege Francorum: Inter omnia regna mundi non est, ex animi mei sententia, regnum, quòd fidè sinceriores, charitatem feruentiores, deuotionem vberiores Apostolicæ Sedi semper exhibuit quàm Francorum. Non est inter Reges & Principes, qui benignius exaudiat preces vestras, qui mandatis obediatur humilius, qui Ecclesiæ & viros Ecclesiasticos deuotius honoret, & studiosius tueatur, Christianissimo Rege nostro. Non est Ecclesiæ, quæ Ecclesiæ Romanæ fuerit vtilior in omnibus angustiis suis quàm Gallicana. Supplicauerunt vobis Ecclesiæ Gallicana & Rex pro domino Cantuariensi, qui pro libertate Ecclesiæ & maiestatis vestræ dignitate tuèda exul & proscriptus iam quartum explet annum. Agit apud vos contra eum tyrānus, Ecclesiæ persecutor, manifestus hostis regni Francorum, cuius iniquitas omnibus nota est: & tamen (quòd dicere verecundor, & doleo accidisse) præualuit hætenus malitia in vanitate sua. Siquidem nuper cum ad colloquium Christianissimi Regis accederet, & per Comitem Flandrensem, qui illuc dominum Cantuariensem traxerat, de pace Ecclesiæ reformanda sollicitaret: litteras Apostolicas in audientia Episcoporum suorum & Procerum legi fecit, quibus statuebatur, ne præfatus Cantuariensis in ipsum, aut terram suam sententiā ferre possit, aut aliquod grauamen alicui personæ de terra sua inferre, donec redeat in gratiam eius. Quo audito Christianissimus Rex confusus est, & totum regnum, omnesque filij Ecclesiæ doluerunt, virum iustum, Pontificem reuerendum sine causa suspendi, & ab Apostolica Sede manasse scriptum tam perniciosum exemplo.] hæc VVillelmus electus Carnotensis, cuius ista præconia Ioannes Saresberienfis habet in epistola ad Ioannem Episcopum

a Cod. Vatic. l. 2. ep. 32. XXII. RELATIO DE CONGRESSU REGVM.

b Ibid. ep. 103.

XXIII.

XXIV.

c Ibid. ep. 57. LA VDES REGNI FRANCO-RVM REGIS, ET ECCLESIAE GALLICANA.

REG. ANGL. DE FACTA SVSPENSIONE REFACTANTIA.

d Ibid. ep. 60.

scopum Pictaviensem: Vir quidem magnæ spei, & famæ clarissimæ, & magnæ auctoritatis.] & paulò post: Non est in Clero Francorum (ex animi sententia loquor) qui eum prudentia & eloquentia antecedit.] scripsit & tunc de iisdem ipse Rex Francorum ad Papam. Sed & ipsius sancti Thomæ extant de his ad^a Manfredum Cardinalem, & ad Bernardum^b Episcopum Portuensem litteræ, aliæ insuper ad^c Humbaldum & Hyacinthum iridem Cardinales.

^a Cod. Vatic. l. 2. ep. 52.
^b Ibid. ep. 54.
^c Ibid. ep. 55.

XXV.

At ista quidem de suspensione concesserat Alexander Papa antequam rescisset fraudes Ioannis de Oxeneford, de quibus superius dictum est. Quibus compertis, ad eò zelo legæ veritatis excanduit, vt ipsorum Legatorum suspenderit aduentum; ipsum verò S. Thomam litteris sit consolatus. testatur id quidem Ioannes Saresberienfis in epistola^d ad Siluestrum, in qua ista primùm habet de munificentissimo Regis Francorum officio, quo prosequeretur sanctum Thomam. ait enim:

^d Ibid. ep. 90.

XXVI.

Dominum Cantuariensem Christianissimus Rex Francorum Senonis excepit regia magnificencia in Ecclesia beatæ Columbæ, eumque in omnibus sic veneratur & colit, vt Christum Domini decet à Christianissimò honorari. Eidem quoque fidelissimo Principi (sicut ipse fatetur) pauci videntur esse dies, & parui sumptus pro amoris magnitudine, quos sacerdotis Christi & Apostolici viri impendit obsequiis. Sed & fidem eius (quod satis humiliter recolat) cõdigna mercede remunerat Deus. Cuius muneris est, vt sine cruore & tumultu in medio hostium degens & prosperetur in omnibus, & quod maximù reputat, ametur & honoretur à subditis. Sicut^e Obededom Gethes Arca Domini recepta, in ancillarum fecunditate & gregum, & totius possessionis multiplicatione diuinæ benedictionis expertus est fructù. Et Oлда^f per eiusdem Arca receptionem, quando eam impius^g Achaz eiecerat è templo Domini, assecuta est in silentio Pontificum & sacerdotum gratiam prophetiæ. Hic Rex Christianissimus, recepta in regno suo Ecclesia Romana, in Alexandro Pontifice scilicet: de vxore suscepit filium, fidei, auctore Domino, & regni heredem, quem, data sibi omnium expetibilium optione, fuerat petiturus. Nunc pro humanitate Ecclesiæ exhibita Anglicanæ, nouâ, quam pro arbitrio suo dabit Dominus, gratiam confidenter expectat. Dominus Papa Cantuariensem Archiepiscopum verbis & scriptis nuper consolatus est, & vtinam omnibus innotescat, quibus pactionibus & cautionibus obtinuerit ille iurator insignis ea, de quibus aduersarij Ecclesiæ gloriantur.] & paulò post: Silentur hæc interim necessitate obedientiæ, sed spes est, in breui omnia propalanda esse. Quia vt pro certo didicimus, Legatorum qui sperabatur aduentus, suspensus est, aut omnino sublatus, iuratoris Oxenefordensis scilicet fraude comperta.] hæc Saresberienfis. Porro suspensus ad tempus Legatorum ad Angliæ Regem aduentus, vsque ad extremum fermè Autumni tempus non est permittus adesse.

^e 2. Reg. 6.

^f 2. Par. 34.

^g 35.

^h Ibid. 28.

REX FRAN-

CAE ERGA

S. THOMAM

MVNIFI-

CVS A DEO

MAGNA

RECEPIT.

XXVII.

Cùm autem Alexander Papa cor accepisset de suspensione S. Thomæ ingestas litteras diuersorum querelâs: non nihil commotus, litteras ad Legatos dedit, quibus significauit, nihil à se demptum iurium S. Thomæ, magis autem se suspendisse Legatorum ipsorum auctoritatem, ne se immiscerent iudiciaria potestate in decisione causarum. ita enim se habent litteræ, quas ad Legatos à se missos^h à latere dedit, Nonis Maij:

^h Ibid. ep. 23.

XXVIII.

Post discessum vestrum graues ad nos rumores fuerunt perlati, dilectum scilicet filium nostrum Ioannem Saresberiensem Decanum publicè proposuisse, quòd cùm Episcopos, & alias personas Ecclesiasticas & sæculares de regno Anglorù à iurisdictione & potestate venerabilis fratris nostri Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi exemerimus, iuxta beneplacitù & voluntatem Regis Anglorum, ad eius dispositione pariter & condemnationem intenderemus, & vos pro hac re specialiter mittere deberemus. Aliud quoque nobis insinuatum est, quòd Ioannes Cumin de Oxeneford omnia rescripta litterarù nostrarum, quas à nobis obtinuit, Guidoni Crementis Antipapa monstrauit, & ipsi secreta nostra detexit. Vnde idem Archiepiscopus erubescencia & dolore cõfunditur, & charissimus in Christo filius noster Ludouicus illustris Rex Franciæ, & Principes eius non parum sunt de eiusmodi rumoribus conturbati & vehemētius commoti. Licet autem à pluribus nobis proponatur, & quodammodò credibile videatur, quòd prædictus Ioannes pro honore & exaltatione prædicti Archiepiscopi & Ecclesiæ suæ, & pro libertate Ecclesiæ tantum & ita fideliter laborauerit, quòd studio & sollicitudine sua, postquã ad propria rediit, viros Ecclesiasticos, qui Regia captione detinebãtur, ab ergastulo carceris fecerit liberari: & etiam idem Ioannes per litteras suas nobis significauerit, Regem publicè cum multis dixisse, se velle

ALEX. PAP.

AD LEGA-

TOS DE

SCANDALO

OBORTO

DILVENDO.

A volle Clericis suæ terræ illam libertatem, quam habebant tempore Henrici aui sui, seruari: quia tamen huiusmodi famâ vsque adeò creuit, quòd in partibus illis opinionem nostram sinistra faciat æstimatione corrodere discretionem vestram monemus atq; mandamus, quatenus continuò per litteras vestras prædictum Archiepiscopum consolari curetis, & omnem ab animo eius amaritudinem & suspicionem tollentes, eum cum prædicto Rege in primis reconciliare, & plenam inter eos pacem componere omnimodis intendatis, & quanta poteritis ad hoc sollicitudine & diligentia elaboretis, ita quòd sibi & Ecclesiæ suæ antiqua iura & libertates integrè & illibate serueris. Nec in terra ipsius Regis aliquid, quod magnum sit faciatis, & in regnum eius si vos intrare vellent, nulla ratione intretis, nisi Archiepiscopus sibi primitus integrè reconcilietur. Quia super his nobis & vobis detraheretur plurimum, & communis vox omnium honestatem vestram sinistra detractionibus laceraret. De Ioanne verò Cumin si ita esse inueneritis, districtam iustitiam faciatis, ita quòd alij debeant à similibus deterreri. Volumus autem, vt in omnibus actibus & operationibus vestris circumspectè, & mature, & prouidè vos habeatis, ita quòd aduersus vos nulla possit detractionis materia subrogari, & deuotio vtriusque regni per studium & conuersationem vestram circa nos & Ecclesiam debeat inefflante augeri, & vobis exinde perpetua valeat laus & gloria comparari. Datum Laterani Nonis Maij.] His acceptis litteris, & in Gallis euulgatis, magna piorum omnium facta est exultatio, prout diuersorum^a litteræ testantur. Sed & eorumdem ipsos idem Alexandri sæpè contigit meminisse Legatos, cùm excusarent se apud Regem Anglorum, suam ipsorum auctoritatem à Pontificem diminutam. De his enim etiam litteræ ipsius Alexandri non extant: certum est tamen, id eosdem professos esse Legatos, tum coram Anglorum, tum etiam coram

^a Cod. Vat. lib. 2. ep. 36. & 95.

B C Francorum Rege, vt apparet ex^b epistolis inferius recitandis. Quòd autem idem Papiensis Legatus, quamuis eius potestas litteris Apostolicis fuerit magnò opere diminuta, non cessaret tamen omnem voluere lapidem, vt Rex Anglorum in omnibus fieret voti compos, & Thomas causa penitus caderet: eius proteruiam acrioribus litteris opportunè retundere idem sanctus Thomas non prætermisit. ita namque scribens ad ipsum, secundum illud Apostoli: Corripite inquietos,] acerbiores has litteras dedit:

^b Ibid. ep. 26. & 30.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XXI.

XXII.

XXIII.

XXIV.

XXV.

XXVI.

XXVII.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

XXXI.

XXXII.

XXXIII.

XXXIV.

XXXV.

XXXVI.

XXXVII.

XXXVIII.

XXXIX.

XL.

XXI.

Venerabili domino & fratri VVillelmo Dei gratia S. R. E. Cardinali Presbytero Thomæ eadem gratia Cantuariensis minister humilis & miserabilis exul, salutem, & sic agere vt viuat in Domino.

XXX.

Non credebam me tibi venalem proponendum emptoribus, vt de sanguine meo comparares tibi nomen & gloriam. Alius tibi curandus esset prouentus, si non status tui nimis periculosè oblitus, fortunæ ludibria pensares dissimiliter. Sed fortè vt id ageres efficias, fortunam meam præsentem in consilio habuisti, cuius dum tristitia spectas, lætiora quoque sperare debueras. Alternæ enim sunt rerum vicissitudines, & sicut de successibus prosperis lapsus est facilis, sic & in contrarium. Nec prudentiam tuam latere credo, licet hoc experimento non senseris, nihil esse tam firmum, cui non sit periculum è vicino sic & versa vice. Hæc idcirco tibi scribo, vt subitò fortunæ casus diligentius de cetero examines, examinatos obserues, obseruatis indulgeas. His certè exponenda non fuerat Petri nauicula, quæ & sapientis concuti, conuelli non nouit, vt quæ etiam pluries iactata fluctibus, non submersa confurgit. Huius itaque si veri Piscatoris, si optimi gubernatoris verus vis esse discipulus, naua bonus: sicut serenitatis gratiam multoties tibi fecit aura serena, sic impetuoso turbini, inualecente tempestate, omnes ingenij tui vires, te ipsum etiam animo forti sub omni discrimine opposuisse debueras. Si enim de manu eius graniter suscepisti pacifica: cur non patienter tolerabis aduersa, fortè ad momentum expiratura? Sic & magister ille tuus Princeps Apostolorum resistendo Principibus, non cedendo, sed dissipando pacem iniquitatis, sanguine suo nomen meruit in terris, & in cælis gloriam. Sic creuit vigor Ecclesiæ, cùm crederetur extingui. Hæc etiam in summa tibi opto: sic agas feliciter, vt viuas in Domino. Vale, vt & inde melius valeam.] hucusque epistola S. Thomæ ad hominem timore Principum circumactum, in eorum gratiam omnia perperam agitanti, cùm ipse Thomas corroboratus esset his litteris Alexandri Pontificis:

S. THOMAS

IN VVIL-

LELMVM

LEGATVM

IVSTAE

QUERELAE.

^d Ibid. ep. 89.

XXXI.

ALEX. PONT.

ALEX. PAP.

AD S. THO-

MAM.

feliciter adipisci. Quapropter rogamus prudentiam tuam, atque monemus, quatenus semper illud prae oculis habens: Beati scilicet, qui persecutionem patitur propter iustitiam: tuum nullis aduersis animum frangas; nec ulla tribulatione deponas, sed eum fortitudinis & constantiae virtute confirmes. Vbi vero iustitiam & libertatem Ecclesiae deperire cognoueris, cum Rege Anglorum in depressionem, & diminutionem Ecclesiasticae dignitatis pacem reformare nullo modo labores. Vnde tamen, quantum saluo honore officij tui & libertate Ecclesiae fieri poterit, te ipsa humilibus, & ad gratiam & amorem suum recuperandum, modis omnibus enitaris. Neque plus iusto de eo timeas, neque maiores quam oporteat, securitates requiras, quia (sicut credimus) ex quo te tibi recondiliauerit, minimè te offenderet, nec à quoquam pateretur offendi. Nos enim (sicut tibi saepe viua voce ac litteris proposuimus) te tamquam charissimum, & sincera charitate diligere volumus, & ad conseruationem honoris, libertatis, & dignitatis tuae augmentum, quantum diuina gratia concesserit, aspirare.] haec Alexandri epistola, tanto Pontifice digna.

XXXII.

*Cod. Vat. lib. 2. ep. 28.

Post longas ambages & perplexitates vix tandem qui progressi sunt ab Vrbe Legati Kal. Ianuarij ad tractandum negotium, cuius causa missi sunt, simul ad Anglorum Regem venerunt tempore autumnali. Quae autem cum eo transacta sunt, a relictis ipsorum nomine Legatorum Apostolicae Sedis missa ad Alexandrum Papam docet, sed quae ab altero Legatorum V. V. V. Papiensi animo in Archiepiscopum in senfissimo scripta omnem in S. Thomam culpam conuertat, vt de ipsa ratio nulla haberi debeat, nisi eo audito, qui innoxie vocatur in culpam. Sed audi ipsam relationem, in modo acerbissimam in sanctum Thomam accusationem:

XXXIII.

RELATIO VVILLEMI LEGAT. AD ALEX. PAP.

Beatissimo Patri ac domino Alexandro Dei gratia summo Pontifici V. V. V. & Oddo eadē gratia Cardinales salutem & subiectionis obsequia tam deuota quam debita. Venientes ad terram illustrissimi Regis Anglorum, controuersiam, quae inter ipsum & Cantuariensem vertitur, vehemētius quam vellemus, crede, inuenimus aggrauatam. Aferebat enim Rex, & suorum pars melior, quod idem Archiepiscopus serenissimum Regem Francorum in eum grauius incitauerat, & Comitem Flandrensem consanguineum suum, qui nullum prius gerebat rancorem, ad ipsum subito diffidendum, & guerram pro posse faciendam induxerat, sicut sibi pro certo constabat, & euidentibus apparebat iudiciis. Siquidem cum idem Comes ab ipso Rege amicabiliter discessisset: Archiepiscopus in propria prouincia ad loca guerrarum accedens, tam Regem Franciae quam memoratum Comitem ad guerram pro viribus incitauit. Cum igitur apud Cadomum primo iam dicto Regis Angliae colloquio frueremur, paternitatis vestrae litteras (sicut decuit) manibus Regi reddidimus. Quibus diligenter consideratis, & perlectis in medio, cum ab aliis, quas pro eodem negotio prius à vobis receperat, minus conuenientes & aliquatenus dissentire videretur: Rex acri cepit indignatione peruri, & eò grauius, quod se procul dubio scire dicebat, praefatum Archiepiscopum, postquam à vobis diuertimus, litteras recepisse, quibus à nostro penitus fuerat exscriptus iudicio, vt in nullo cogereur respondere.

XXXIV.

*exemptis

Affirmabat insuper, quod ea, quae vobis de antiquis consuetudinibus Angliae fuerant intimata, falsitati potius subiacebant, quam veritati possent inniti: quod utique viua voce attestabantur Episcopi. Offerebat etiam, quod si quae tempore suo, consuetudines in regno Angliae viderentur adiectae, quae statutis Ecclesiasticis obuiarent, vestro libenter arbitrio in irritum reuocaret.

XXXV.

INDICI- TVR CON- GRESSVS CVM S. THO- MA.

Nos vero Archiepiscopis, & Episcopis, & Abbatibus terrae suae nobis adiunctis, cum omni diligentia studuimus facere, ne Rex nobis spem pacis omnino subtraheret, sed ad id potius se permitteret inclinari, vt cum Archiepiscopo tam de pace quam de iudicio loqueremur. Sic proprios Clericos nostros ad eum cum litteris dirigentes, certum locum & tutum indiximus, vbi in festo S. Martini secum possemus commiscere sermonem. Ipse tamen quasdam excusationes praetendens, diem festi transtulit in Octauas, quod utique in cor Regis altius quam crederemus, ascendit. Cum autem saepe dictus Archiepiscopus, (licet nos ei offerremus ducatum) in exitu terrae Regis Angliae versus Franciam, nullatenus nobis vellent occurrere: nos sibi deferre cupientes, in terram Regis Franciae ad locum, quem ipse mandauit, accessimus, ne per nos itaret, quod in suum debeat redundare profectum.

XXXVI.

Cumque iam nuntiatum esset colloquium: in primis ei cum multa sedulitate copimus

mus suadere, & attentius exhortari, quatenus erga dominum Regem, quippe qui multa in eum congesserat beneficia, eam humilitatis ostenderet speciem, quae nobis quaerenda pacis opportunam materiam ministraret. Ad haec autem ipse cum suis in partem recedens, habito tandem consilio, nobis proposuit, quod se satis apud Regem humiliaret, saluo honore Dei, & Ecclesiae libertate, & salua etiam honestate personae suae, & possessionibus Ecclesiarum, & amplius sua & suorum salua iustitia. Quibus taliter enumeratis, nos ei diligentius suadentes, quod necessarium erat, ad specialia descendere, cum ipse nec certum aliquid, nec speciale proferret; subsequenter ab eo quaesiuimus, Vtrum super rationibus, quae vestris erant litteris annotatae, nostrum vellent subire iudicium, sicut Rex & Episcopi prius promiserant se facturos. Ad quod ipse nobis quaerentibus in promptu respondit, se non à vobis inde recepisse mandatum. Sed si prius ipse cum omnibus suis integrè restitueretur, tunc secundum quod ab Apostolica Sede reciperet in mandatis, in hac parte procederet.

Sic ergo à colloquio redeuntes, cum verba ipsius nec ad iudicium prouenirent, nec ad concordiam, nec aliqua ratione vellent causam intrare: ea quae nobis innotuerat, Regi manifestare curauimus, plura quidem (prout decuit) reticentes & temperantes audita. Nobis itaque locutioni finem facientibus, Rex & magnates, qui secum aderant, ceperunt asserere, quod esset deinceps absolutus, ex quo Archiepiscopus recusabat iudicium. Cum ergo post multam Regis turbationem Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates regni Angliae cum non paucis etiam Clericis instanter perquirerent, vtrum praenotatum Archiepiscopum, seu ex aliquo speciali mandato, seu ratione legationis ad iudicium possemus distringere, & cum in hac parte facultatem nobis deesse cognoscerent: timentes, ne praetaxatus Archiepiscopus, abiecto iudiciario ordine, sicut alia vice fecerat, aliquibus regni personis grauumen inferret, quoniam nostra sibi taliter inutilis erat praesentia, & ad tutelam contra Archiepiscopum minus sufficiens: vnanimi sumpto consilio ad vestram pariter audientiam appellarunt, appellationi terminum praefigentes in hiemali festo S. Martini sequentis anni: interim se & sua sub Apostolica protectione ponentes, & quaelibet regni personas, nec non & vniuersum regnum sub eiusdem appellationis includentes edicto. Denique nos negotium istud in maximum Ecclesiae detrimentum vergere cognoscentes, supradicto Archiepiscopo auctoritate vestra & nostra prohibendo mandauimus, ne de cetero (tum quia vestris erat inhibitorium litteris, tum quia solemniter fuerat appellatum) in praescriptum regnum, vel personas, vel Ecclesias regni aliquid grauaminis attentaret. Apostolica itaque circumspeditionis erit, attentius prouidere, ne idem negotium in graue damnum Ecclesiae veretur, sicut ij, qui attendunt profectus Ecclesiae, verentur & timent.] hucusque relatio Legatorum Apostolicae Sedis ad Alexandrum Papam. Sed reddenda hic est pariter relatio S. Thomae de his ad Alexandrum Papam, quae sic se habet:

CONGRESSVS LEGATORVM CVM S. THOMA.

XXXVII. REDITVS LEGATORVM AD REG. ANGLORVM.

*Cod. Vat. lib. 2. ep. 30. XXXVIII. RELATIO S. THOMAE AD ALEX. PAPAM.

Miseriarum cumulus & dolorum acerbitas nostrorum & coexulantium nobis corda perculerat, & Christianissimum Regem & Optimates regni Francorum compassione Ecclesiae, datae (vt videbatur) in aduentu Ioannis de Oxeneford, in manus eorum, qui querunt animam eius, vt auferant eam: grauisimo laeserat scandalo, vt exulceratus animus quereretur fidem & veritatem sublata esse de terra. Sed quod pietati vestrae retribuatur Pater misericordiarum, sanctissime iudex, amantissime Pater, & Ecclesiae Dei fidelissime custos, secundum multitudinem dolorum in cordibus nostris, consolationes vestrae laetificauerunt animas nostras. Iam enim spe salui facti sumus, & Christianissimus Rex & regnum eius Apostolatu vestro, quem Deus optimum faciat, & in tempora longa protendat, innumeras agentes gratias, toram indignationem suam retorquent in illos, qui se de maiestate vestra iuramentis suis triumphasse gloriabantur. Rex enim ipse, postquam dignationis vestrae excusatorias recepit litteras, prudentiae, iustitiae, sanctitatis, & beatitudinis vestrae gratiam praedicat & extollit, & malitiam & fraudes eorum, qui falsis rumoribus scandalizauerant Ecclesiam Gallicanam, obloquentibus gaudenter exponit, & inter dum inuitis aduersae partis (si forte ad sunt) ingerit auribus. Amplius tamen laetatus est post vestrorum colloquium Legatorum, quos reuerenter admittens, ab eis (sicut ipse fatetur) didicit, se non venisse vt libertati Ecclesiae prauidicent, aut nobis: sed componant inter Regem Angliae & nos, & si fieri potest, inter ipsum & Ecclesiam faciant pacem. Et vtinam, Deo auctore, prosperentur in via ista: in qua nos promptissimos ad honorem Dei & libertatem Ecclesiae habebunt adiutores!

XXXIX. Et vocati ab eis ad colloquium ad diem decimam in terrarum confiniis: cum tunc (vt ex conscientia loquimur) nō nisi tres equos in domo nostra haberemus; obtinimus nobis adiici septem dies, quibus coexules miseros, qui miserabiliter dispersi sunt, possemus conuocare, vtpote necessarios ad solatium itineris peragendi, & consilium verbi tractandi. Quibus vix tam breui termino & tanta rerum penuria conuenire valentibus: in octaua B. Martini dominis nostris Legatis occurrimus inter Gisortium & terram . . . Christianissimo Rege, destinatis ad hoc ministris (quod ei in misericordia verbi retribuatur Deus) nos & proscriptos Christi coexules nostros vndique confluentes liberaliter & benignissime excipiente. Et sicut nobis ab aliquibus intimatum est: persecutores nostri sedulo procurant, vt itineribus & sumptibus vexemur, & expensarum onere & redio Regi Francorum, qui nobis inter alios pauperes Christi elemosynam suam erogat, onerosi reddamur & odiosi. Viderentur enim magnum malitiae suae recepisse compendium, si nos exturbare possent de habitaculo caelitus praeparato: & praeriperent solatium elemosynae Principis, sicut excusserunt subsidium Ordinis Cisterciensis. Venit cum dominis nostris solus Archiepiscopus Rothomagensis, Episcopis & Abbatibus prouinciae nostrae, quos Rex euocasse voluerat, retentis Rothomagi.

XL. Proposuerunt ergo nobis ab initio duritiam Regis, malitiam temporis, necessitates & calamitates Ecclesiae, quae ferē vbiq̄ue terrarum, excepta Francia, impugnatur, & vix tolerabilibus colliditur procellis; adiacentes multa de magnitudine Principis & potentia, de amore & honore, quem Ecclesiae Romanae exhibuit, de familiaritate & gratia, & beneficiis, quae in nos exercuit: exaggerantes etiam querelas & iniurias, quibus se à nobis & nostris laesum esse conqueritur; dicens quod ei procurauimus guerram Regis Franciae, & Comitis Flandrensis. Suaferunt, vt multa humilitate & plene deuotionis & moderationis exhibitione studeremus placare indignationem eius, si forte aliqua ratione posset tanta feritas mansuescere, & immoderata asperitas mitigari. Quaesuerunt, & consilium à nobis, qui eum consueuimus nosse plenius, qualiter possent illius duritiam emollire. Nam & ad illos se exhibuit duriores, ex quo didicit, quod non licebat eis iuxta promissiones Ioannis de Oxeneford in nos pro voluntate eius, contra Deum & iura omnia condemnationis ferre sententiam. Quid autem Episcopis suis audientibus dixerit, verbo nuntij, Deo propitiante, quam scripto commodius intimabitur auribus vestris. Nos verò gratias agentes dignationi vestrae, quae ad eodē de pace Ecclesiae & nostra, quae est Ecclesia Dei & vestra, sollicitatur.

* agimus

XLI.

* Jerem. 17.

* habitaculum

XLII.

Suspiciones, quibus nos Rex notare molitur, rationibus veris & probabilibus euacuauimus. Et ipse Rex Franciae die sequenti (quatenus ad ipsum spectat) in praesentia Cardinalium sub religione iuramenti purgavit innocentiam nostram. Qui, sicut inspector cordium & iudex nouit, ab hac culpa immunis est. Neque enim adeo hebetes sumus & tardiores ad credendum Legi, Prophetis, & Euangelio, vt in articulo tantae necessitatis, relictis spiritualibus telis & munimentis Apostolicae disciplinae, carnalia credamus arma, praesertim sacerdotibus, corripienda. Nouimus enim, non esse in Principibus confidendum, & quod maledictus est, qui ponit carnem brachium suum. Et ne tale quid de nobis probabiliter fingi posset, à colloquio Regis nos ipsos diu suspendimus, donec tandem ab ipso euocati accederemus, vt ei praesentaremus excusationis nostrae litteras, & domino Ottoni Legato, qui ob hanc causam nobis Papiam Clericum suum miserat, vt impetraremus transitum & conductum. Habebat enim Rex Angliae, & impetrauerat: tum quia mimerat (vt dicit) se alia vice laesum ab eis, quando vos nuper in patrem & dominum receperat; tum quia glorificationem Ioannis de Oxeneford, & similibus molestissime audiebat. Excusatione autem nostra gratanter admissa, & transitu impetrato, reuersi sumus ad habitaculum paupertatis nostrae, in patientia praestolantes salutare Domini.

Et quia humilitatem, & moderationis exhibitionem, quibus tantus Princeps placaretur à nobis, domini nostri Legati exigebant: respondimus nos libentissime & deuotissime, & tamquam domino & Regi nostro omnem humilitatem, & obsequium, & deuotionem ad illorum consilium exhibituos, saluo honore Dei, & Apostolicae Sedis, & libertate Ecclesiae, & honestate personae nostrae, & possessionibus Ecclesiarum. Et si eis videretur aliquid adiciendum iis, aut demendum, aut immutandum: rogauimus, vt dicerent nobis, quia in nostra voluntate erat, illis obtemperare, quatenus conditionis & professionis nostrae necessitas pateretur. Dicentes autem se super hoc non habere consiliū, nec venisse tunc, vt nobis,

A vt nobis, sed vt nos consulerent: tentando quaesierunt (vt verbis domini VVilhelmi vramur) quia non sumus meliores quam patres nostri: an vellemus in praesentia eorum Regi promittere, nos obseruatuos omnes consuetudines, quibus vsi fuerant antecessores eius temporibus decessorum nostrorum, & ita sopitis hinc inde querelis omnibus (si tamen hoc impetrare possent, quod facile non credebant) recipere sedem nostram, & redire in gratiam eius. Nos verò respondimus, neminem decessorum nostrorum ad hanc professionem ab aliquo Regum fuisse arctatum, neq; nos, Deo auctore, vumquam profitebimur obseruantiam illarum consuetudinum, quae Ecclesiae Dei perimunt libertatem, Sedis Apostolicae conuellant priuilegium, & legi Dei patenter aduersantur, à quibus nos Senonis in eorum & multorum praesentia per vestram misericordiam absoluitis: adiecto (quod à memoria nostra, Deo miserante, non excidet verbum, Apostolico ore dignum) quia antè deberemus ceruices spiculatori feriendas exponere, quam talibus prauitatibus consentire, & turpi commercio rerum temporalium, aut auiditate viuendi, curam relinquere pastorem. Lectae sunt in praesentia eorum reprobae illae consuetudines, quarum aliquas condemnaueramus, immò & ante nos ab initio cum obseruatoribus suis, Catholica Ecclesia in multis Conciliis anathemate condemnauit. Quaesiuimus ergo, an non modò eas obseruare, sed etiam dissimulare liceat sacerdoti sine periculo ordinis & salutis?

Ad haec adiecimus, nos Regi fecisse fidelitatem, saluo ordine nostro, & eam sibi libere seruabimus, ita quod fidem Deo debitam irritam non faciemus. Intulit ergo vnus, quem ab initio vt scitis, habuimus, & debuimus habere suspectum, quod melius esset nobis omnino cedere quam Ecclesiam sic vexari. Et circa hoc suasorij sermones multiplicati sunt, quos vna vox comodiùs referret. Retulimus itaque inferenti, quod ob hanc causam nō cedemus, quia & exemplo perniciosum esset, & proficeret in ruinam Ecclesiasticae libertatis, & fortasse in Fidei Christianae dispendiū. Quis enim auderet mutire de cetero? quis, pastoribus simili modo cedentibus, ascendet ex aduerso, vt se murum opponat pro domo Israel? Addidimus, nec vos, nec aliquos Apostolicos viros Ecclesiam Dei talibus exemplis informasse. Nōne pastoribus fugientibus, sicut historiarū fide celebre est, tota Aegyptus ad idololatriam rediit, vbi ab initio maximè religio vigeat? Hinc aliò progressi quaesierunt, an illorum vellemus stare iudicio super iis, quae vertuntur inter nos & Regem? Et quidem si refugeremus iudicium, causam Regis iustificare videremur, & nostra fortasse apud plerumq; laederetur opinio: cum tamen illum, qui aduersarius exiit, nō debeamus, si placet, habere iudicem, nec alicubi ad hoc tuti esse possumus, nisi in praesentia vestra. Nostra siquidem & nostrorum proscriptio, & aliorum vexatione, & damnis sic Rex ille terruit & territat vniuersos, vt nullus, eo sciente, audeat nostri meminisse in bonū. Habita horum omnium contēplatione, sic temperauimus responsum, vt nec diceremus nos detrectare iudicium, nec tam discriminoso nos immergeremus litigio. Diximus enim nos & nostros sede, administratione, & bonis omnibus spoliatos, cum ad omnia fuerimus restituti, libenter, vbi & quando debebimus, vestram, aut cuius, aut quorum de mandato vestro oportuerit, iudicium subituros. Iustitiam enim nec possumus nec volumus declinare. Interim nulla nos ad litigandum ratione compelli, nec paupertatem nostram ad hoc sufficere, nec liberalitatem serenissimi Regis sine molestia ad hoc posse protendi, vt nos & coexulantes pauperes Christi nummis suis, quibus ad praesens indiger, exhibeat diu in domibus alienis. Nam vbi vidualibus abundat, expensae nostrae facilius tolerantur.

Procefferunt ad tertiā questionem, sciscitantes, an Episcoporum, qui appellauerant contra nos, litem sub eis iudicibus vellemus excipere? sed respondimus, nos vestrum super hoc non recepisse mandatum, nec inopiam nostram ad tantos sumptus & lites esse idoneam. Hoc autem agebatur ab aduersariis nostris (sicut didicimus ab iis quos res latere nō poterat) vt sub quacumq; occasione nostrā possent in praesentia Legatorum notare personā, & sic quacumq; laesionem ingerere. Coniiciunt enim, quod nullus prouincialium nobis auderet assistere contra Regem, & sic viderentur nostram procurasse ruinam. Rex autem solos illos euocauit, qui nobis ab initio huius turbinis aduersantes, inuentores tantae malitiae esse noscuntur, videlicet Eboracensem Archiepiscopum, & Episcopos Lōdoniensem & Cicestrensem, accito cum eis & VVigornienſe, vt velamento eius aliorū malitia palliatur. Ceterum sicut vestra potest meminisse discretio, isti qui nunc Regis voluntati acclamant, & praeter ceteris, sicut publicè notum est, sitiunt sanguinem nostrum; litteris suis impetrationem pallij nostri, & electionis formā, & personam nostrā multis laudum

præconiis extulerunt. Nunc autem veritati contradicentes & sibi, seiplos mentiendi & adulandi audacia contemptibiles reddiderunt, dum ad nutum Principis, velut serui Comici, modò aiunt, modò negant. Hi sunt, Pater, qui dant cornua peccatori; & si non satis insanit, instigant illum, subiicientes puluinar cubito, & caput vitis languidum in cervicalis mollitie faciunt obdormire.

XLV. Cùm itaque etiam illi, qui debebant esse columnæ Ecclesiæ, consilio, auxilio, auctoritate, obsequiis, & sumptibus contra eam & nos animent & arment diuinæ legis & paruitatis nostræ persecutores: non est nobis tutum aut possibile subire iudicium, nisi in præsentia sanctitatis vestræ, & sub vestro ipsius examine. Licet enim de sinceritate alterius Legatorum sperare debeat Ecclesia, & nos de eo confidamus, præsertim in his quæ Dei sunt: tamen non est homo præter vos, cui hanc causam Domini committere audeamus. Alterum verò Legatum talem faciat Deus, qualem salutis suæ esse expedit, & qualem esse decet Romanæ Ecclesiæ Presbyterum Cardinalem. Veremur autem ne contingat, quod (si reminisci placet) præmonuimus euenturum, si fortè prudentiam, eloquentiam, & auctoritatem domini VVillelmi cum potestate & voluntate dura Regis Angliæ accideret conuenire: veremur, inquam, ne tales nobis, formato consilio, porrigantur petitiones, quarum vobis molestus sit auditus, effectus impossibilis, aut displicens Deo, & mundo odiosus.

XLVI. Et quia vobis omnium Ecclesiarum sollicitudo incumbit: circumferre, si placet, oculos in Occidentem. Attendite, & videte, qualiter ibi tractetur Ecclesia, indicet vobis dominus Otto, quæ spiritu Dei agi credimus, quid viderit & cognouerit de Ecclesia & prouincia Turonensium, quid de Anglicana audierit, quid expertus sit in Northmannia, & credimus vos dicturos cum lacrymis: Quia non est dolor sicut dolor iste. Vt enim de Cantuariensi & Turonensi Ecclesiis taceamus, quas * territat, vt audistis, & vtiam plerùm sciretis: septem Episcopatus vacantes in prouincia nostra & Rothomagensi iam multo tempore tenet in manu sua, nec aliquos ibi paritur ordinari pastores. Clerus regni datus est fatellicibus suis in conculcationem & prædam. Si ista, Pater optime, dissimulamus, quid in die Iudicij respondebimus Christo? Quis Antichristo resistet venienti, si tantam patientiam vitorum & criminum iam accommodamus præambulis eius? Talibus enim dissimulationibus insolescunt potestates, Reges gentium transeunt in tyrannos, vt Ecclesiæ nullum ius, nullum priuilegium, nisi de eorum arbitrio censeant relinquendum. Sed beatus qui tenet & allidit paruulos eorum ad petram. Nam si Iudas ex mandato Legis non exterminat Chananeum: ei in hostem & stimulum perpetuò coalescit. Confortare, Pater, & esto robustus, plures nobiscum sunt, quàm cum illis. Contriuit Dominus malleum impiorum Fridericum, percussurus & alios in breui, nisi respiciant, & cum Ecclesia Dei pacem habeant.

XLVII. Et vt tandem verbis faciamus finem, vestri oris dumtaxat expectamus iudicium, aut illius, qui spiritum Principum auferre consuevit, & liberare pauperem à potente. Nuntiorum vox plura supplebit, quæ scripto non credidimus committenda. Hoc certum habeat vestra serenitas, quia si voluissimus à principio prauis consuetudinibus acquiescere: non esset alicuius Cardinalis, immò verò hominis alicuius necessarius interuentus. Frustraque nobis, auctore Domino, Siculorum aut Hungarorum proponuntur exempla, quæ nos in die Iudicij minimè excusarent, si tyrannorum barbariem præferremus Apostolicis institutis, & sæcularium insolentiam potestatum crederemus potius formam esse viuendi, quàm testamentum æternum confirmatum sanguine morte Filij Dei.

XLVIII. Vt igitur prædicta omnia sine lacrymabili concludā, attendat sanctitas vestra, si iste debet esse fructus laboris & operis, ac exilij nostri, vt iudicemur nudi, miseri, priuati omnibus bonis, ac subeamus causarū angustias, eò quòd ausi sumus nos opponere ferocissimo oppressori in Ecclesiæ defensione libertatis ipsius, qui expectabamus indies de desolatione nostra solatiū, de exacta miseria gaudium, de iniuria Christi dignā à Deo & à vobis in oppressores Ecclesiæ vltionem. Nonne sufficere poterat iis qui querūt animas nostras, quòd quosdam morte affecerūt ex nostris: Paupertas quoq; & calamitas nostra, in qua vix agimus vitam, alienis elemosynis viuentes, nisi auctoritate legationis istius, quæ numquam fuisset, frustra trahamur & protrahamur per annos & annos à dolore in dolorē, à miseria in confusionem, ius etiam nostrum, & iustitia conuertatur in ruīnam nostram & miserorum nostrorum? Deus bone, quis erit huius doloris finis? Exurge Deus, iudica causam tuam;

A tuam vindica sanguinem seruorum tuorum, qui nequiter extincti sunt, & aliorum, qui intolerabiter afflicti deficiunt, cùm sit nemo qui de manu inimicorum nostrorum præter dominum Papam, & per paucos secum, velint nos eripere. Viuat & valeat sanctitas vestra in tempora longa, vt viuamus & conualescamus nos & miseri nostri.] hætenus ad Alexandrum Papam relatio S. Thomæ. Inter hæc autem Legati Cardinales significauerunt sancto Thomæ, quòd Rex Anglorum obtinuerat à Papa, quòd & summa instantia (vt vidimus) diuulgaret, nimirum quòd omnis interdicta esset auctoritas ipsi Thomæ de rebus Ecclesiæ Anglicanæ. extat inhibitiu huiusmodi per eos ad eundem S. Thomam missa, his verbis conscripta:

Venerabili & dilectissimo fratri Cantuariensi Archiepiscopo VVillelmo & Oddo Cardinalibus salutem.

XLIX.
a Cod. Vatic.
l. 2. ep. 29.

B Ignoruit Regi, quid super concordia, quid etiam super causa, si contra vos agere vellet, respondistis. Et cùm prius satis (sicut aiebat) ex præcedentibus actibus vestris, & supra quam satis fuisset commotus: ampliori & vehementiori fuit nunc indignatione permogetur, vestri cordis altitudinem, & domini Papæ incuriam erga ipsum indubitanter accusans, Episcopi verò & Abbates regni Anglorum audientes, quia vos nihil cum eis agere, neque nostrò iudicio vos supponere velletis: in nostra præsentia litteras domini Papæ, quibus vobis mandasse se dicit, ne vos regnum Anglorum interdicto supponatis, coram perlegerunt. Requisierunt etiam à nobis, si ab utroque nostrum vel altero accepta legatione in Anglia possent à vestris grauaminibus defendi. Cùm autem respondissemus, nos de negotiis regni Anglorum nullatenus habere potestatem: ibidem in continenti tam pro se ipsi quam pro toto regno ad dominum Papam appellauerunt, & in protectione domini Papæ & nostra se ipsos, & regnum ponentes, diem quoque ad festum sancti Martini constituentes. Vnde mandamus dilectioni vestræ, & ex parte domini Papæ & nostræ precipimus, quatenus deferentes appellationi prædictæ, inhibitionem etiā, quam dominus Papa se vobis fecisse testatur, attendentes, nullum interdictum, nullam excommunicationem in regnum Anglorum intendatis, quousq; præsentia Apostolica adeatur, & quid domino Papæ & Romanæ Ecclesiæ super his placeat, cognoscatur. Ipsi quoque Episcopi & Abbates Nuntios proprios ad vos transmittunt, qui appellationem in nostra præsentia factam & diem vobis denuntiant.] hucusque mandatum Legatorum. Cùmque ista de inhibitione auctoritatis sancti Thomæ non ad ipsum tantum per litteras scripta essent, sed circumquaque (vt audisti superius) diuulgata, magno scandalo bonorum omnium, fauentium Ecclesiasticæ libertati: idem S. Thomas magnopere ex cruciatus, litteras de his scriptis querulas valde ad ipsum Romanum Pontificem Alexandrum, necnon alias ad omnes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, magna amaritudine referas, quas omnes reddere in promptu est. Extant enim in fine eiusdem sæpè citati codicis epistolarum, cum errore librarij scribi omissæ sunt libro secundo post epistolam quadragesimam quintam, prout qui emendauit errorem, admonuit. Epistola ipsa S. Thomæ ad Alexandrum sic se habet:

C Amantissimo domino & Patri sanctissimo Alexandro Dei gratia summo Pontifici Thomas Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis, miser ac miserabilis exul cum suis exulibus salutem & omne bonum.

L.

Mittimus sanctitati vestræ latores presentium fideles nostros, duos videlicet de miseris & coexulibus nostris, quos tamen ad presens possumus, & sicut possumus, vt per eos au-

* possumus.

E diatis & intelligatis certiori & miserabili ratione, quæ circa nos nouiter acta sunt his diebus: miseriarum etiam nostrarum & nostrorum angustias, quæ quidem immanes sunt, & suscipiamus à sanctitate vestra, si placet, celeriter debitā & diu dilatam oppressionem Ecclesiæ & nostræ liberationem. Dolorum etiam nostrorum per manum misericordiæ vestræ leuamè accipiamus, ne immaniter & multipliciter depressi deficiamus in tribulatione, qua non fuit à diebus dolorum districtior. Protracti enim sumus, iam diu est, sicut non excellencia vestra, trahimur etiam & protrahimur non minus crudeliter quàm iniquè per tempus & tempora in miseria & dolore, vt vel sic infra longi temporis metas afflictione deficiat anima nostra, extingamur attriti, deficiamus penitus exacti miseriarum angustis, expiret interim auctoritas vestra, quod absit, quæ per Dei misericordiam contra iniquorum desiderij, contra malignantium fraudem releuatura est miseriā nostram & aliorum, antequam finiatur. Inclina igitur domine aurem tuam, & audi, aperi oculos tuos, & vide,

* antiquo.

& vide, si fuit iniquitas, sicut ista; attende diligentius si est dolor, sicut dolor noster & nostrorum, qui dati sumus in direptionem, nisi subito subueniat nobis per manum vestram Dei misericordia. Facti sumus in subannationem & derisum his, qui in circuitu nostro sunt, auctoritate Legatorum vestrorum, qui vti non magis enormiter quam presumptuose egissent circa nos & Ecclesiam negotia: Si enim hæc facta sunt nobis ab ipsis in viridi, quid fiet in arido, si duratura est ista legatio, quæ numquam fuisset? Suspendunt ipsi nos, quantum in eis est, ab omni auctoritate quam habebamus in Ecclesiis Angliæ & personis, quod numquam gratia Dei & vestri ad alicuius Principis vel alicuius instantiam factum est à vobis, nec fiet per Dei misericordiam, sicut ex certa promissione indulsit nobis vestra sublimitas. Vt quid, domine, tribuisti legationem homini, de cuius introitu attendisse debuerat dominus meus (vt salua pace eius loquar) quis deberet esse futurus legationis huius fructus; pensasse etiam eiusdem exitum, cuius anima tota effusa fuit ab initio & est in ruinam Ecclesiasticæ dignitatis & vestram, vt vel sic fiat Principi gratias?

LII. Domine, domine, ad te sunt oculi nostri, ne pereamus. Adiua nos domine, & fac nobiscum secundum promissiones tuas, quæ vti non in vanum lætificauerint animas nostras. Sustinuimus enim ad vestræ celsitudinis mandatum; sustinuimus, inquam, pacem, & non venit. Expectauimus per manuum opera Legatorum vestrorum bonum, & ecce nobis maior afflictio, turbatio feruentior. Miserere ergo nostri domine, miserere nostri, cum sit nemo post Deum, qui pugnet pro nobis, nisi tu solus cum fidelibus tuis. Miserere, inquam, nostri, vt misereatur vestri Deus in districto examine, cum redditurus fueritis rationem villicationis vestræ. Non est enim ad quem habeamus refugium post Deum, nisi ad te. Cum etiam ipsi opponant se nobis favore hominum, qui intuitu pietatis & iustitiæ ob reuerentiam etiam sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ, nobiscum stare debuerant, & pugnare pro nobis. Exhaustis siquidem sumptibus, & vexationibus innumeris virgentibus, non est nobis certè de cetero quomodo prosequamur vexationum istarum vel minimam partem. Succurrat itaque nobis & Ecclesiæ nostræ, si placet, celeriter tua sublimitas, & imponat finem huic malitiæ, ne protrahatur ulterius, quoniam iam tempus est. Vix enim est, vt etiam præ nimis angustiis spirare valeamus. Accelera ergo, vt sentiamus gratiæ tuæ beneficium, antequam moriamur. Valeat & viuat in tempora longa dilecta nobis & super omnia post Dei amorem necessaria tua sancta benignitas, vt tua munificentia incipiamus & nos reuiuiscere, qui iam incepimus mori.

LIII. Præterea noscat discretio vestra, quod tribus diebus, antequam superuenirent nobis mala ista, exierant Nuntij à nobis cum litteris nostris, quibus nuntiabamus sanctitati vestræ, qualiter à Legatis vestris discesseramus. Scribebat enim vobis Rex Francorum Christianissimus & Regina, & quidam de Principibus & Episcopis regni sui, quidamque minores amici vestri, lætantes & glorificantes Deum, gratiasque Deo & vobis agentes, eò quod manifestum erat ex aduentu Legatorum vestrorum, sicut id ipsi domino Regi ore ad os insinuauerant, falsa esse ac mendacissima, quæ Ioannes ille iurator de Oxeneford, & alij Nuntij Regis prædicauerant de grauamine & deiectione nostra, futura per Legatos, vnde scandalum ineffabile ortum erat in toto regno Francorum, & apud omnes, ad quos rumor ille peruenerat, præterquam aduersarios Ecclesiæ & nostros. Sed versa est cithara ista in luctum, & læticia ista in merorem, factusque est error iste peior peiore. Petimus itaque, vt placeat sanctitati vestræ, superuenienti morbo celerem adhibere medicinam, quatenus fiat omnibus in manifesto (sicut rei veritas se habet) citra conscientiam vestram & mandatum ista fuisse præsumpta. Valet iterum sanctitas vestra & in æternum.] hæc tenus epistola S. Thomæ ad Alexandrum Pontificem. At non his contentus, querelas suas inferri voluit in Cardinalium sacrum Collegium, quos mirum in modum (vt decet Sanctos) summa animi libertate, haud veritus eminentiam amplissimæ dignitatis, redarguit. Nos autem considerantes, quanto sit vtilius ab amantibus verberari, quam ab odio habentibus osculis appeti: ipsam hinc integram describemus epistolam, qua sic se habet:

*Coel. Vnic.
in Append.
epist. I.*

LIII.
EPISTOL.
S. THOMAE
AD CARD.
S. R. E.

Venerabilibus dominis suis & Patribus vniuersis, Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, S. R. E. Dei gratia Cardinalibus Thomas eadem gratia Cantuariensis Ecclesiæ minister humilis, miser ac miserabilis exul salutem ac debitum per omnia famulatum.

Mifero verba facere gratia haud est facile, miserabili seruate modum in dicendo, sanè difficile. Detur ergo, petimus, indulgentia misero, miserabili venia. Credimus vos, Patres sanctissimi, diuina inspirantia ad hoc in summo fastigio constitutos, vt remoueat iniustitias,

A stitias, presumptiones absconditis, laborantibus in sacerdotio benignè subueniatis, opprobriisque & calamitatibus eorum nullatenus locum exhibeatis; sed oppressis grauatissime feratis auxilium, calumniantes reprimatis, durius opprimentes grauissimè puniatis. Non enim perturbare peruersos, non resistere persequentibus Ecclesiam, nihil aliud est quam fouere. Consentire namque videtur occultè, qui manifesto facinori non obuiat. Intelligimus inde, non aliter vobis licere quam vt omnes conatus vestros huic causæ nostræ, quæ inter Regem nostrum & nos, immò inter vos & ipsum præcipuè versatur, in qua vniuersalis salus infestatur Ecclesiæ, officiosissime de cetero impendatis. Inieratis cum ipso certamen, erat vobis iam in limine victoria, si non religionis vestræ circumuenisset auctoritatem, sicut creditur à peritis, prædicatur à transeuntibus, affirmatur ab iis qui Regis intima nouerunt arctius, captriosa calliditas, falsa spes pacis, quæ potius extorquetur à tyrannis præparatione certaminis quam legationis tractatione. præparatione enim belli pax obrinetur. Digna certè poena, huic miserationis vestræ viscera claudi, qui libertatem Ecclesiæ quærit extinguere. Decet ergo vos esse vacuos ab omni offensa, ab aliena gratia, penitus liberos: si rectè tractatis aliena negotia, si loquimini veritatem in populo, si diligitis iustitiam, qui facitis iudicium in gente. Dominus enim dicit: ^a Diligite iustitiam, qui iudicatis terram. Ipsa vti que vbi que diligenda, vbi que est obseruanda. ^b *Isaia 32.* Sola enim ipsa operatur pacem & conseruat. Vnde *Isaia*: ^b Erit opus iustitiæ pax. Et *Dauid* in Psalmo: ^c *Iu-* ^c *Psal. 84.* stitia & pax oscularæ sunt. Amant enim se hæc duo eatenus, vt qui facit iustitiam, pacem inueniat, nec aliter. Sic ergo agite, sic obseruate iustitiam, quibus iudicandi potestas credita est, vt cum venerit iustus Iudex, reddens vnicuique iuxta merita sua, pro benè obseruata iustitia, digna vos mercede remuneret.

C Quid plura? Hæc in summa reduco vobis ad memoriam: quoniam Arrius parua scintilla fuit in Alexandria, sed quia dissimulante iustitia, non est statim oppressus, eius totum orbem ferè flamma populata est. Et vt veniamus ad rem: dicite, Patres sanctissimi: Qua conscientia dissimulatis iniuriam Christo illatam in me; immò certè in vobis, qui Christi vicem gerere debetis in terra? Nonne causa mea simul vestra est? immò penitus vestra? An simulatis vos ignorare, quod Rex Anglorum occupauit, & singulis diebus occupat possessiones Ecclesiasticas, libertatem Ecclesiæ subuertit? Extendit manus suas in christos Domini, passim & sine dilectu in Clericos, alios incarcerando, alios truncando, alios eruendo oculos, cogendo alios ad duellum, alios ad examinationem ignis vel aquæ, Episcopos etiam non seruare Metropolitanano suo obedientiam, minores Clericos Prælati suis non obedire, non habere se excommunicatos, cum ritè fuerint excommunicati; immò (quod deterius est) commodam tollat Ecclesiæ libertatem ad instar grandis illius schismatici, oppressoris vestri, nempe *Friderici*, qui quærit funditus euiscerare Ecclesiam? Si hæc sunt impunè à Rege nostro, quid fiet ab heredibus? Quid sustinebitur à successoribus vestris? Attendite quoniam crescunt quotidie mala, crescunt occasiones & ingenia malorum.

D Deus bone, faciet ne ista impunè? Non hac via Christus incessit, non Apostoli, quorum imitatores esse debetis, & nos vobiscum. Quare receditis à viis Domini? in quo est vobis fiducia? Verendum est, ne, quod absit, contritio & infelicitas sit in viis vestris: ne viam salutis non agnoueritis: quod non sit timor Domini in vestris oculis. Quis eripiet vos de manu tribulantis? Quis liberabit vos de bellæ faucibus, quæ iam in ianuis est, vt vos absorbeat omnes, si non Deus ipse? Certè non argentum, non aurum, non humana gratia, non fauor Principum. Nolite ergo, nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Maledictus enim qui confidit in homine, qui ponit carnem brachium suum. Facite, domini mei, facite aliis, quod vobis desideratis à Christo fieri, vt euadatis periculum quod est è vicino. Eadem enim mensura remetietur vobis, qua ipsi mensi fueritis. An nescitis, quoniam argētum vestrum proicietur foras, aurū vestrum erit in sterquilinum? argentum & aurum nō poterit vos liberare in die furoris Domini. Nolite ergo, nolite thesaurizare vobis iram in die iræ, sed thesaurizate vobis in cælo, resistēdo oppressoribus, subueniendo oppressis. Alioquin iudicet inter vos & me, & coæxules meos, orphanos, viduas, infantes in cunabulis, ceterosque omnes Clericos & laicos Deus ipse, apud quem non est personarum acceptio. Requirit ipse sanguinem mortuorum meorum de manibus vestris, vindicet simulationē istam, qui sedet in excelsis, iustus Iudex, consideras dissimulationes vestras & iniustitias, redditurus vnicuique vestrum prout gesserit mecum

^a *Sap. 1.*
^b *Isaia 32.*

LIV.

LV.

mecum siue bonum siue malum. Exposuistis quippe nos equidem immeritos signum ad sagittam, vt nec iacula iaculantis vndique in nos, preffi valeamus elidere, nec euadere possimus, nisi in potenti manu Dei iacentium sagittas. Fecistis opprobrium omni transeuntibus, subannationem vicinis nostris, derisum his qui in circuitu nostro sunt. Vtinam non vobis ipsis!

LVI.

Deus bone, quis erit de cetero vigor in membris, si capitis ipsius robur emarcuerit? Iam certe clamatur in plateis, prædicatur per ciuitates & vicos, quia non fit iustitia Romæ de potentibus. Vt quid sepeitis vias nostras spinis? cur obicitis nobis offensionis lapidem? Vt quid tollitis nobis omnem nostram auctoritatem, ne vindicemus iniuriam Christi, ne redimamus damna dierum nostrorum, quibus nemo succurrit, ne compensemus Ecclesiæ iacturam, prout nunc possumus, Ecclesiastica saltem censura; ne silentio conualescat inconcussa impunitas, sed prodeat in lucem tantæ concussionis auctoritas, tam affectatæ præsumptionis vltio merita, vt appareat tempore postero, tam enormia, tam detestabilia nullatenus impunè, sed merito attentata fuisse? Certum tenere, expectatio ista plurimum habet periculi, salutis nihil. * Aliàs curandus est is morbus, si non per dissimulationem vestram vultis interfici Reges vniuersæ terræ. Dulcis enim est omni tyranno amara feruitus Ecclesiæ, nec tolli facilis, si non fit ei citissime ipsa sua dulcedo amara feruitate iustitiæ. Eò iam peruentum est, vt sequatur Rex noster etiam Siculos, immò certe præcedat. Curritur vndique à Clericis Angliæ ad suam Curiam: sunt curiales Capellani, sub obtentu isto astringuntur iurifurandi necessitate, vt vel sic in terra sua liberius obtineat de cetero, quod hoc tempore de voluntate sua pro iure constituit. Itur cursum in dispendium Ecclesiæ non reparabile, cum sit nemo qui currenti non cedat, qui redarguat delinquentem efficaciter, qui puniat eius viriliter accessum. Quid erit nobis & vobis vltius in terra illa, si celerius non occurratur huic tanto periculo? Si non retardatur acrius huius tam enormis nouitatis periculosa præsumptio? vos ipsi videritis.

* Aliter

* excessum

LVII.

Disposueram certe animam meam in hac parte liberare, viriliter subuenire periculo, si non huius facti me, sicut credimus, immerito estimassetis indignum. Indulgeat Deus hoc facientibus. Erat mihi quippe cum ipso facilius accessus, si (quod absit) sine vobis Ecclesiæ discrimina dissimulare curassem. Verum quidquid mecum egeritis, quidquid agatis: per misericordiam Dei nihil fiet à me sine vobis, nihil in præiudicium Ecclesiæ, si vita comes mihi succurrit. Hanc viam elegi, hanc, Christo duce, non mutabo sententiam. hæc est enim mihi via salubris. Hæc vobis scribo non ad indignationem aliquam (nouit Deus qui scrutator est cordium) sed ad cautelam, ne veniat super vos dies Domini sicut fur, dies vltionis qui nemini parcat. Credite ergo mihi fideli vestro per omnia, dilectissimi domini: Resumite vires, accingimini gladio verbi Dei potentissimi, exerite gladium beati Petri, iniuriam Christi vindicate & suorum, nulli parcat oculus vester: Facite iudicium & iustitiam sine dilatione omni patienti iniuriam. Hæc est via regia, hæc est via quæ ducit ad vitam. Hac vobis incedendum est, vt sequamini vestigia Christi, vestigia Apostolorum, quorum estis Vicarij. NON SIMVLATIONE, NON INGENIO REGENDA EST ECCLESIA, SED IUSTITIA ET VERITATE, QUÆ SE OBSERVANTEM LIBERAT AB OMNI PERICULO. Hoc facite, & habebitis pro certo Deum adiutorem, nec timeatis de cetero, quid faciat mihi homo. Benè valete, vt benè sit nobis & toti Ecclesiæ.] hæc tenus ipse, qui vsu loquendi, quòd ait, Non ingenio regendam esse Ecclesiam Dei, idem voluit significare, ac si dixisset:

* Rom. 8.

Non prudentia carnis, quæ est inimica Deo (vt dixit Apostolus) illam esse administrandam, qua vnà simul periclitatur iustitia cum veritate.

LVIII.

His igitur tum ad Alexandrum Pontificem, tum ad S. R. E. Cardinales Romam allatis litteris, tanti viri auctoritate, magis autem veritate, vnà cum sacro fratrum Collegio permotus est Alexander, vt Legatos ipsos, quos tot viri sanctissimi querelæ perstringerent, quanto citius reuocaret in Urbem, id in primis curate Nuntio S. Thomæ Romæ degente, & Apocrisarij munere perfungente, quem ad hoc ipsum peragendum apud Pontificem monuisse reperitur idem sanctus Thomas suis litteris, in quibus hæc inter alia leguntur: Et idè omnimodis expedit, immò plusquàm necessarium est, vt omnem quam poteritis, operam adhibeatis, & pro viribus apud dominum Papam efficiatis, quatenus sepe dicti Cardinales reuocentur, & à terra tota ipsius Regis sub pœnæ interminatione exire compellantur.] hæc de Legatis reuocatis S. Thomas. Qui, vt diximus, à Papa exauditus in omnibus fuit. Nam suis Pontifex litteris mox eos reuocauit in Urbem, omni eos statim nudans au-

toritate

A toritate. Qui antequam inde recederent, Regem Angliæ intusendum esse duxerunt. Quanam autem inter eostransacta sint, relatio tunc scripta nos docet, quæ sic se habet:

Proxima quinta feria post octauâ S. Martini venerunt Cardinales ad Beccense monasterium, sequenti die Lexoniū, tertia die ad sanctum Petrum super Diuam, quarta item die, quæ præcedit Aduentum Domini, venerunt Argenteon. Ea die occurrit eis Rex per duas leucas, hilarem eis vultum exhibens, & vtrumque Cardinalem comitatus est vsque ad hospitium suum. Sequenti die, id est secunda die post Missam, satis manè vocati, venerunt ad Regem, & intrauerunt in cameram ad consilium cum Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, qui admissi sunt. Cum autem quasi sub spatio duarum horarum moram fecissent intus, egressi sunt, & Rex cum eis vsque ad ostium capellæ exterioris, & ibi in eundo dixit dominus Rex hoc verbum publicè, & ipsis etiã audientibus Cardinalibus: Vtinam amplius numquam videat oculus meus aliquem Cardinalem. Cum tanta autem festinatione dimittebat eos, quòd cum hospitium eorum satis vicinum esset, non fuerunt expectati, vt veniret equi eorum proprij, sed traditi sunt eis ad exeundum equi, qui ante capellam casu proximi inuēti sunt. & exierunt Cardinales cum quatuor comitantibus ad plus. Remanserunt autem Archiepiscopi, & Episcopi, & Abbates cum Rege, & intrauerunt in cameram ad consilium. Vbi cum moram fecissent vsque ad horam ferè vespertinam, venerunt ad Cardinales, & omnium eorum facies videbatur esse turbata. Cum aliquantam moram fecissent apud Cardinales, reuersi sunt ad hospitia.

Crasina die cum moram fecissent apud Regem vsque ad horam sextam, venerunt ad Cardinales, & postea ad Regem reuersi sunt postea ad Cardinales, responsa hinc inde secreta portantes. Sequenti die, id est in Vigilia sancti Andree, Rex summo diluculo surrexit, & exiit ludere in canibus & auibus cæli, sicut creditum & estimatum est, de industria sui faciens absentiam. Episcopi verò satis manè conuenerunt ad capellam Regis, & statim ad cameram, ibi absente Rege habita deliberatione, exierunt ad Ecclesiã, iuxta quam Cardinales hospitia habebant. Vbi cum Cardinales sedissent, vocati vt audirent, quæ ab eis proponerentur, assidentibus hinc inde Rothomagensi, Eboracensi Archiepiscopis, VVigornensi, Saresberienſi, Barocensi, Londoniensi, Cicestrenſi, & Engolismensi Episcopis, Abbatibus quampluribus, & laicorū ampla multitudine: surrexit Londoniensi, & eum turbatæ mentis esse, insipida & parum venusta oratio argumento fuit, & sic exorsus est: Vos audistis, &c.] quæ superius in relatione Legatorum de appellatione interposita ab Episcopis Angliæ audiimus, & post orationē. Facta itaque, inquit, appellatione, petierunt apostolos à Cardinalibus, & dati sunt eis appellatores, sicut creditur. Discesserunt autem Cardinales à Rege feria tertia post Dominicam, Ad te leuauit. Sed in discessu cum multa

humilitate petijt Rex Cardinales, quòd pro eo intercederēt apud dominū Papam, vt liberaret eum à nobis omnino. & in continenti coram Cardinalibus & alijs lacrymatus est, & dominus VVillelmus Cardinalis visus est lacrymari. Sed dominus Oddo vix à cachinno se potuit abstinere. Summa autē negotij hæc est, quòd dominus VVillelmus Papiensis mittit quemdam clericum suum, qui cognatus creditur magistri Lombardi, cum festinatione ad dominum Papam, & Rex mittit duos Nuntios, scilicet quemdam Londoniensi Episcopi, qui vocatur magister Henricus Pizim, & cum eo Reginaldū filium Saresberienſis Episcopi. Præterea sabbato ante secundam diem Dominicam Aduentus à Cardinalibus, qui erant apud Ebroicas, egressi sunt magister Iocelinus Cicestrenſis, & Cantor Saresberienſis, venturi ad vos, vt denuntient, factam esse contra vos appellationem à personis Angliæ.] & paulò post: Dominus Oddo Cardinalis mandat domino Papæ secretò, quòd depositionis vestræ nec auctor erit, nec consentiēs, quamuis Rex nihil aliud petere videatur, nisi caput vestrum in disco. Valete.] hæc tenus amici relatio ad S. Thomā. In ea quæ extat alia de his relatio Ioannis Saresberienſis ad Ioannem Picauienſem Episcopum, habet ista de irato Rege in hoc vltimo congressu: Cardinales adeò turbatū Regem inuenierunt, vt palam quereretur, se proditum esse à domino Papa, & minaretur se ab eo recessurum, nisi de Cantuariensi Archiepiscopo iustitiam faceret exhiberi.] & inferius quæ secuta sunt post interpositam appellationem his verbis:

Episcopi quoque duos Nuntios miserunt de nuntijs Legatorum ad Archiepiscopum Cantuariensem, scilicet VValterū Cantorem Saresberienſem, & magistrum Iocelinum Cantuariensem Cicestrenſem, vt factam denuntiarent appellationem, & eam coram Archiepiscopo inuocarent. Sed Archiepiscopus Episcoporum nuntios ad colloquium non admittit,

Annal. Eccl. Tom. 12.

Ccc

LXI.
DE APPEL-
LATIONE
FACTA DE
NUNTIA-
TIO NON
ADMISSA.* Cod. Vat.
lib. 2. ep. 6.
LIX.
RELATIO
DE VLTIMO
CONGRES-
SU LEGATO-
RVM CVM
REGE.

LXI.

DE NUNTIIIS
A REGE ET
LEGATIS
MISSIS AD
ALEXANDRUM
PAPAM.

* Ib. ep. 26.

ed quod inter alios, Episcopi Londoniensis nomine venirent, quæ Archiepiscopus excommunicatum habet, & Cardinalibus denuntiauerat, quod qui legatione fungebatur, communicauerat excommunicatis eius, etsi in fraudem Apostolici mandati viderentur minus prudentibus absoluti. Hoc enim tandem, & tantum indulsit dominus Papa, ut si essent in periculo mortis absoluerentur, præstito antea iuramento, quod starent mandato domini Papæ si conualescerent. Illi autem, simulantes se in periculo mortis constitutos, quia oportebat eos ex mandato domini nunc transfretare, nunc in Valliam proficisci, à quodam Episcopo Gualensi yriusque iuris prorsus aut ferè ignaro, Laneluensi scilicet, qui monasterium Abendoniz, utpote quæstuosius, pro Episcopatu receperat de manu Regis, absolutione impetrauerunt. Et ne de mandato domini Papæ possit ambigi, litteras Apostolicas misit Archiepiscopus Legatis, quibus districtè præciperentur illos sic absolutos reponere in anteriore excommunicationis sententiam, nisi possessiones Archiepiscopi & suorum & omnia ablata cum integritate restituant, nullius appellationis obstaculo Apostolicum hoc impediens mandatum.] & inferius: Rogauit etiam attentius, ut iuxta mandatum domini Papæ, Legati excommunicatos suos vrgerent ad satisfactionem, vel in sententiam anathematis reuocarent, &c.] addens hac ex parte Legatos infirmos esse inuentos, ut flecterentur ad auram impellentem. Porro aduersus eos, qui suffurabantur absolutionem, ed quod essent nauigaturi, extat epistola Ioannis Saresberienis ad Alexandrum Papam, qua ostendit, eos nullo modo absolutos dici posse.

^a Cod. Vat. lib. 1. ep. 98.

LXII.

^b Ibidem.

LXIII.

VVILLELM. PAPIENS. AGIT PRO ABSOLVT. EXCOMMVNICATO. RVM.

LXIV.

^c Ibid. ep. 101.

^d Ibid. ep. 56.

QUERELAE DE MALE ABSOLVTIS.

^e Id. ep. 100.

LXV.

DE ALEX. QUERELAE EXVIANTIVM ANGLORVM.

Postquam autem VVilhelmus Legatus vidit, S. Thomam non recepisse nuntios Episcoporum, tam quàm non bene absolutorum ab excommunicatione quam incurrisset: idem ipse tam suo quàm collegæ nomine de absoluendis excommunicatis has litteras ^b dedit ad Episcopos Angliæ, quibus ista commisit, Noruicensem & Cicestremsenem:

Discretioni vestræ præsentis significatione mandamus, quatenus personas illas, quæ à Cantuariensi Archiepiscopo excommunicationis vinculo dictæ sunt innodatæ, in manu vestra, promissione recepta, quod nostro debeant stare mandato, postquam istas videritis litteras, absoluatis. Quod vobis moderatum videbitur. Hac autem occasione postposita, prosequi studeat & adimplere, quicumque vestrum apices istos primus receperit. Ex quo vestrum receperint mandatum, significetis eos iuramento præstito absolutos.] hæc nomine Legatorum scripta fuere.

Meminit harum litterarum Saresberienis in epistola ^c ad Archidiaconum Exoniensem verbis istis: Recepturus est enim, si nondum recepit litteras Legatorum, præcipientes ut absoluat excommunicatos domini Cantuariensis. Cum tamen ipsi præcipiendi nullam habeant potestatem, sed inhibiti sint litteris Apostolicis Angliam ingredi, vel se de regni negotijs intromittere, nisi prius pax plenissima reformetur.] & inferius: Dicaturque eis, quod absolutio non proderit eis ad salutem, nisi quam præcedit pœnitentia, & confessio, & satisfactio pro facultate, &c.] scripsit & de his idem Saresberienis ad Alexandrum Pontificem ^d litteras, in quibus hæc inter alia in amaritudine animi sui: Os meum in cælum ponere non præsumo. Fateor & verum est, omnia Romano licere Pontifici, sed ea dumtaxat, quæ de iure diuino Ecclesiasticæ concessa sunt potestati. Liceat ei noua iura condere, vetera abrogare, dum tamen illa, quæ à Dei verbo in Euangelio vel Lege perpetuam causam habent, mutare non possit. Ausim dicere, quod nec Petrus ipse quemquam perseverantem in scelere & voluntate peccandi possit absolvere: nec clauas accepit, quibus ianuam regni possit impœnitentibus aperire, &c.] hæc & alia Saresberienis. Ex cuius itinere alijs litteris ad Alexandrum audi rursus proscriptorum pro Ecclesiastica libertate tuenda querelas de iisdem: ^e

Anima nostra, Pater, in amaritudine est, ut (quod in conspectu vestro timeo plurimum) verbo modestiam subtrahat vis doloris, & patientia, præ miseriarum cumulo, querelas omnino nequeat cohibere. Alij enim nostrum pro defensione iustitiæ morientes, à Deo & ab Ecclesia expetunt innocentis sanguinis vltionem; alij varijs affliguntur supplicijs, omnes exulamus, & diu proscripti sumus, ut vel sic nefarias hominum traditiones compellamur præferre legi Dei & sanctionibus Patrum. Sed vnicum est Fidelibus in tribulatione remedium, precibus aures pulsare Maiestatis, & totius mentis arcana retexere, ut sic Patris clementiam moueant, & miseriarum solatium consequantur. Hoc quoties filij Israël vsi sunt, toties de necessitatibus & angustijs leguntur crepti. Recurrebant illi ad tabernaculum fœderis, vbi sancta Sanctorum seruabantur, id est mandata Dei, quæ cunctis iustificationibus

ante

Antecellunt. In opportunitatibus suis conueniebāt Moysen & Aaron sanctos Domini. Et miseris Cantuariensibus ad quos inter Dominum & se mediatores confugiendum est nisi ad Romanam Ecclesiam, vbi viget diuinæ legis custodia, & totius sacerdotij principatus? Nam si illa post Dominum decreuerit saluare nos, continuo liberabimur: si manus erexeritis, destruetur Amalech: & qui vos Pharaoni dedit in Deum, deiciet omnes aduersarios Ecclesiæ à facie nostra, &c.] hæc ipse, querelas subiciens de male absolutis excommunicatis, de quibus superius dictum est. Porro Alexander Papa vbi ista cognouit aduersus eos, qui absque præuia satisfactione absoluti fuissent, ita ^a rescripsit ad ipsos Cardinales Legatos:

^a Cod. Vat. lib. 2. ep. 99.

LXVI.

QUID ALEX. RESCRIPTUM SIT DE ABSOLVTIS AB EXCOM.

Suggestum est nobis, quod quidam eorum, quos venerabilis frater noster Thomas Archiepiscopus Cantuariensis excommunicationi subiecerat, Ecclesiæ suæ, nec non & clericorum eius bona & possessiones detinere, & iisdem incubare præsumunt. Vnde quoniam indignum est, ut bonis & possessionibus illis detentis à vinculo debeant, quo tenentur, absoluti: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si iam sicut audiuimus, per aliquos sunt absoluti, ipsi ex parte nostra virtute iuramenti firmiter iniungatis, quod præsumptas possessiones & bona personis & Ecclesijs, de quarum iure existunt, in continentem relinquunt, nec eas tenere, aut se in his de cetero intromittere, qualibet occasione præsumant. Quod si ad vestrum præceptum non fecerint: vos eos omni delatione & appellatione cessante, in priorem excommunicationis sententiam vsque ad satisfactionem plenariam reducat. Si verò à vobis fuerint absoluti: id nihilominus, sicut prædiximus, efficiatis.] hæc Alexander, sed anno sequenti (ut apparet ex dictis) quo ista contigit ipsum audisse Pontificem. Quas Papæ litteras ut acceperunt Legati per Nuntium sancti Thomæ, ad eum rescribentes se excusauere, eos, dum essent apud Regem, non posse talia exequi contra illos, quibus bona ipsa idem Rex dederat: quod & de mente Papæ esset, ne dum ibi Legati essent, aliquid operarentur contra ipsum Regem, ne quid indignum Apostolica Sede paterentur ab ipso. Sed prosequamur Legatos redeuntes, de quorum reuerfione hæc Ioannes Saresberienis in ^b epistola ad Archidiaconum Exoniensem: Cardinales redeunt reuocati non sine confusione, pœnitentes & conquerentes se ad Regis voluntatem nimis causam Ecclesiæ depressisse. Alter enim eorum, videlicet Papiensis, ei in omnibus astitit, altero quoque remissius agente quàm tantæ expectationis & spei hominem decuisset.] hæc ipse. Qui & inferius post multa, quid cum Rege idem Legatus Oddo profecerit, ita narrat:

Præterieram, quod minimè esset prætereundum, scilicet, dominum Oddonem, paucis diebus antequàm recederet à Rege, ipsum diligentius conuenisse, ut pacem cum Archiepiscopo reformaret. Ille verò respondit, se amore domini Papæ & Cardinalium permissurum, ut Archiepiscopus in pace redeat ad sedem suam, & disponat Ecclesiæ & rebus suis. Et quia de consuetudinibus iurgia diutius protraxerunt: dixit se & liberos suos illis solis esse contentos, quas antecessores suos habuisse constitit iuramento centum hominum de Anglia, & centum de Northmannia, & centum de Andegavia, & alijs terris suis. Si verò hæc conditio pacis Archiepiscopo displicuerit: se paratum esse dixit stare arbitrio tum Episcoporum Angliæ, tum cismarinorum, videlicet Rothomagensis, Baiocensis, & Cenomanensis. Quod si nec istud sufficeret, domini Papæ iudicio stabit, eo saluo, ut non exheredarentur liberi eius. nam in diebus suis facile sustinebit, ut dominus Papa quod voluerit reprober.

LXVII. ANTE DISCESSIONEM QUID LEGATI CVM REGE ANGL.

Quæsitum est ab eo, quidnam Archiepiscopo & suis facturus erat de restitutione, quæ ab ipso petitur & debetur. At ille respondit, iurans multis & exquisitis iuramentis, quod omnia, quæ inde perceperat, solis Ecclesijs & pauperibus erogauit. sed hoc credat Iudæus apella. non ego. Cardinalis autè subintulit, quod nisi alio vtatur consilio, & cum Ecclesia Dei mitius agat, omnia districtius & citius quàm credit, ab illo requiret Deus & Ecclesia eius: & sic accepta licentia, recessit ab eo. Deinde conuenit eum VVilhelmus Papiensis eodem farè modo: sed semen verbi eius cecidit super arenam. Facientes autem transitum per Christianissimum Regem Franciæ, redierunt in gratiam eius, interuenientibus pactis, quæ vobis harum litterarum baiulus intimabit.] hucusque Saresberienis, qui & de his quæ postea acciderunt, alijs litteris hæc amplius: Quintus annus exilij mei euoluitur, & ecce cum mihi nihil antè defuerit, solatij cumulus est, quod Ecclesiæ libertas videtur altare pro foribus, & pro parte iam pedem fixit in Insula. Renuntiauit enim Rex (sicut Nuntij Cardinalium attestantur) quibusdam consuetudinibus pessimis, quas tamen antè consueuerat vendicare, cum iuramento detestans illas & auctores earum, consentiens vt liberum

LXVIII.

liberum sit ad Sedem Apostolicam appellare, vt clerici ad secularia iudicia non trahantur, & quædam alia, quæ sic vtinam probaret facta, sicut firmat eloquio.] hæc de his ipse. Atque hic demum finis legationis huius: reliqua autem inferius in fine præsentis anni.

LXIX. Interim ad res Italix conuertamus orationem, dicturi de his, quæ ad Fridericum Imperatorem & eius schismaticum Antipapam, & alia quæ ad Vibem statumque Ecclesiæ Romanæ spectant, quæ collegimus ex Ioannis Saresberienfis epistolis hoc anno datis, in eodem codice Vaticano descriptis, atque primùm quæ habentur in litteris ad Ioannem Pictauiensem Episcopum paucis istis: ^a Fridericus ille schismaticus insignis, dum in Ecclesiâ malitiosius & crudelius sæuit, factus est ex Augustus, & ed perductus est, vt iam optauerit Italiam perdidisse, quam retinere non potest.] At cur ex Augustus, alia declarat epistola, ipsum nempe ab Alexandro Papa anathematis sententia condemnatum, Imperiali dignitate exauctoratum fuisse in Concilio Lateranensi. sed audi ipsum Ioannem ista scribentem ad Cantix Subpriorem: ^b

^b Cod. Vat. lib. 1. ep. 60.

^b Ib. ep. 84.

LXX. IN CONC. LATERAN. FRID. EXCOMMUNICATVR AB ALEX. PAP.

Reslorescit status, auctore Domino, vniuersalis Ecclesiæ, & schismaticorum impetus frustratus est, & superbia Moab in dies infirmatur. Nec de nocte vastatus est nunc, vt ab initio, sed in meridie iustitia est ara, & muri eius deiecti sunt funditus, vt exaltatio Moab ex necessitate Petro cedens, de cetero conquiescat. Vnde spes est in Domino, vt vociferantibus tubis sacerdotilibus, in proximo corruat Iericho, & regnum proprio sanguine acquisitam obtineat triumphator Iesus, & in pace possideat, quod sui iuris est, Sponsus & Iustus Ecclesiæ Christus. Cùm enim Romanus Pontifex per patientiam Teutonicum tyrannum diutiùs expectasset, vt vel sic prouocaretur ad pœnitentiam, & schismaticus abutens patientia eius, peccata peccatis adderet iugiter, vt error in amentiam verteretur: Vicarius Petri à Domino constitutus super Gentes & super regna, Italos, & omnes, qui ei ex causa Imperij religione iurifurandi tenebantur astricti, à fidelitate eius absoluit, & Italiam ferè totam à facie furentis & præsentis tanta felicitate & celeritate excussit, vt in ea nihil habere videatur, nisi tortores, quos euitat, interdum & angustiarum, quas euitare non potest, iuge supplicium.

LXXI. FRID. IMP. EXAUCTORATVS IMPERIO.

Abstulit ei etiam regiam dignitatem, ipsumque anathemate condemnauit, & inhibuit auctoritate Dei, ne vires vilas amodò in bellicis cõgressionibus habeat, aut de Christiano aliquo victoriâ consequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur. In quo secutus est exemplum Gregorij Septimi decessoris sui, qui nostra ætate Henricum Imperatorem Ecclesiæ priuilegia conuellentem deponens, in Concilio Romano simili sententia condemnauit. Et quidem illa sententia effectum sortita est, & hanc de priuilegio Petri latam videtur ipse Dominus confirmasse. Hoc enim Itali audito, ab eo discedentes reuadificauerunt Mediolanum, schismaticos expulerunt, Catholicos reduxerunt Episcopos, & Apostolicæ Sedi vnanimiter adhæserunt. Sed quid nota recensio: Hoc vbique locorum fama, quasi præconis voce concelebrat, nec aliquibus dubium puto, ne fortè lateat illos, qui soli tempestate hac exulant domo sua. Quia ergo ab Oriente iam radius serenitatis illuxit per Christum, & incolumitas Ecclesiæ in capite reparatur: superest spes fidei certissima, quod vnguentum à capite in Apostolicam barbam exuberans, descendat in caput & oram Anglicanæ Ecclesiæ, &c.]

LXXII.

Ex eodẽ quoque Lateranensi Concilio credita est legatio Galdino Archiepiscopo Mediolanensi, vt Catholicos ab Ecclesijs suis pulsos restituat Episcopos, & schismaticos intrusos sedibus pellat. Qui quomodo id sit operatus in Ecclesia Laudensi addicta schismaticis, his verbis in Laudensi tunc scripto Chronico per Ottonem Morenam describitur:

LXXIII. S. GALDINVS LEGATVS APOSTOLICVS AGIT CVM LAVDENSIBUS PRO ALEX. PAP.

Interea dominus Galdinus De la Scola, Mediolanensis ciuis & clericus, qui quidẽ Cancellarius domini Ribaldi, & domini Huberti de Pirouano Mediolanensium Archiepiscoporum per annos multos fuerat, & in locum iam dicti Huberti ad Archiepiscopatum Mediolani fuerat sublimatus à domino Alexandro Papa, in Lombardia ipsius Papæ tunc Legatus constitutus, suos Nuntios, scilicet, Abbatem sancti Ambrosij, & Abbatem sancti Vincentij de Mediolano misit domino Alberto de Cazano maioris Ecclesiæ Laudensis tunc Præposito, ceterisque Præpositis, Abbatibus, Presbyteris, & Clericis, & etiã Consulibus de Laude, dicẽdo atque monendo, quod ipsi partẽ Papæ Paschalis & domini Frederici Imperatoris omnino relinquerent, & prædicto Papæ Alexandro fauerent, & ipsi Papæ de iniuria sibi facta satisfacerent, atque Episcopum Catholicum eligerent, & nisi hoc facerent, ab officio & beneficio Ecclesiastico abstinerẽt. Dicitur verò præpositus, ceterique clerici hoc

A hoc audientes, mœsti valdè fuere, tum quia magna pars eorum mandato Imperatoris iurauerat, se Papam Paschalem pro Papa in perpetuum tenere, tum etiam, quia omnes ferè fidelitatem iurauerat domino Alberto de Merlino, tunc temporis, vt eis videbatur, Laudensi Episcopo Catholico, nec adhuc canonico iure deposito, hoc facere timebant valdè, & sibi in maximum dedecus reputabant. Inter se etiam conferentes, quod si dicti Papa Paschalis & Imperator victores adhuc existerent, ipsi in perpetuum se damnarent, & quilibet eorum dignitate & gratia priuarent: formidabant nimis mandatis domini Galdini obedire. Hoc etiã recusare, quod eis mandauerat ^a decus supradicti domini Galdini, stupebant plures, tum propter Papam Alexandrum, & supradictum dominum Galdinum Archiepiscopum, qui quasi in illis partibus victores existerent, tum propter ciuitates Lombardiæ ferè omnes in simul coniuurantes: quia sciebant, quod si de Laude expellerentur, in Lombardiâ habitaculum, aut locum, in quo se possent reducere, non haberent.

Tandem dubijs angustijs hinc inde fatis diu reuolutis, cum nullam misericordiam à dicto Archiepiscopo inuenire possent, nisi quod eis mandauerat, adimplerent, eligentes potius viuere quàm mori, magisque etiam stare in sua patria quàm in aliena vagari: in Papam Alexandrum credere, eiusque parti fauere, & Episcopum nouum secundum voluntatem Archiepiscopi eligere disposuerunt. Igitur die Iouis sancto, quæ fuit tunc quarto Kalend. Aprilis, Indictione prima, M. C. LXVII. anno, prædictus dominus Albertus Laudensis Ecclesiæ maioris Præpositus, communicato in simul consilio tam Laudensis ciuitatis, Abbatum, Præpositorum, Presbyterorum, aliorumque clericorum, quàm etiam illorum qui extra ciuitatem in Episcopatu Laudensi fuerant: ad honorem Dei & beatissimæ Virginis Mariæ, atque beati pretiosi Confessoris Bassiani, dominum Albertum Presbyterum, & tunc temporis Ecclesiæ de Ripalta Præpositum, virum honestum & religiosum elegit in Laudensem Episcopum & pastorem. Proximo verò die Mercurij post Pascha Laudenses Abbates, Præpositi, Presbyteri, alijque clerici multi, Consules etiam Laudenses, multique iudices & sapientes de Laude Bergomum, vbi tunc dictus Electus erat, iuerunt, & ipsum in sequenti die Iouis proximo Laudem cum ineffabili gaudio conduxerunt, qui ibi honorificè nimis ab omnibus tam clericis quàm laicis est susceptus.] hucusque historia seu Chronicon Laudensium rerum per Ottonem patrem & filium Acerbum Morenam conscriptum.

At quod factum est cum Ecclesia Laudensi, idem cum alijs schismaticorum Ecclesijs esse agitatam, nullum dubium esse potest, tunc præsertim, cum Fridericus posteriores in bello tulit, atque in fugam conuersus, Papiam se contulit, vbi & obsidione conclusus est. de qua clade & obsidione hæc Ioannes Saresberienfis in suis litteris: ^a Eadem die, nempe in festo ^b sancti Martini, congressus Fridericus ex Augustus cum Mediolanensibus, amissis viginti quinque millibus, in fugam conuersus est.] hæc de clade accepta. De obsidione autem sic: Fridericum intra Papiam clausum tenemus & obsessum, eiectos à schismaticis Episcopos reduximus in sedes suas, & attrito capite impiorum, membra sibi cohærentia facillè dissoluentur.] Quomodo autem Papiam tandem fugiens, se contulerit in Germaniam, audi ex alia epistola eiusdem Saresberienfis, de his ita scribentis ad eumdem: ^b Cùm enim Teutonicus tyrannus sentiret se militum præsidio destitutum, & Italix ciuitates in ipsum irruere properarent, & ipse temeritate suorum, qui nobilem quemdam Papiensem excæcauerant, Papiam minimè tutus esset, neque Mauricenses, sed nec Lombardorum manus vlla ratione posse euadere videretur: ipse Comitum Blandratenfis & Marchionis Montisferrati fretus auxilio, diuertit in terram Marchionis, relictis triginta obsidibus Lombardorum apud Blandratum, alios autem obsides quos acceperat, per castra Marchionis diuisit custodiendos. Et ipse cum præfato Comite & Marchione (quia eum Lombardi congregato exercitu viginti millium militum persequebantur, & obsidere decreuerant) per castella quasi in vmbra mortis latitans fugitabat, vt vix (sicut aiunt probi viri pleni fide & auctoritate qui interfuerunt) duobus diebus aut tribus auderet in eodem hospicio pernoctare. Hanc miseriam tyranni, aut potius gloriam Dei & Ecclesiæ consolationem de nostratibus quidam viderunt Canonici Nouiomenses, & Nuntij Comitum Henrici, de vestratibus autem Legati illustri Regis Anglorum illuc profecti varijs ex causis. Nouiomenses enim Archidiaconum suum Bonifacium Italix Marchionem, quem elegerant in Episcopum, virum honestum & tota schismatis tempestate Catholicum reducere quærebant. Comes Henricus statum explorabat Imperij. Nuntij verò Regis Angliæ iuramenta

LXXIV.

LAVDENSES RECIPIVNT ALEX. PAP.

LXXV.

^a Cod. Vat. lib. 2. ep. 26.

^b Ib. ep. 62. FRIDERICVS IN FUGAM CONVERSVS.

menta præstiterunt de matrimonio contrahendo inter filium præfati Marchionis & so- rorem Regis Scotiæ; & ad sæpeditum tyrannum legatione functi sunt, vt de opinione multorum loquar, quò sic vires & familiaritatem prætendentes Imperij terreant Francos. Sed calliditas hæc in contrariũ prorsus exitum pergit. Franci siquidem magis animantur, dum vident hostes quasi desolatos, immò desperatos emendicata suffragia quaritare, & illos implorare patronos, quibus opusest defensore.

LXXVI. Dum itaque in tantis versaretur Imperator angustijs, & omnino desperaret de exitu tractatũ habuit cum viris religiosis, quos constabat esse fideles domini Papæ, simulans se cum Ecclesia Dei pacem esse facturũ. Est autem in domo Carthusiensi vir admodum religioſus quondã familiarissimus Imperatori, qui ab eo pridem recefferat ob conscientiam schismatis, & ei plurimo cõpatiebatur affectu. Hic ergo accessit ad eum cum lacrymis, sibi pro certo innotuisse asserens, quòd pacem non erat habiturus, nisi Ecclesiæ Dei redderet pacem. Instittit autẽ & obtinuit, vt euocaret per litteras suas Priorem Carthusiensem, Abbatem Cisterciensem, & Episcopum Papiensem, quem expulerat, & promitteret se consilio eorum in omnibus acquieturum, dummodò illi in se recipere periculum iuramenti, quod contra Alexandrum fieri fecerat, scilicet (vt dictum est superius) numquam ipsum omnino recepturum. Omnes, qui hæc verba audierunt, exhilarati sunt, & Lombardi iam cõperunt mitiũs agere, sperantes hominem esse conuersum.

LXXVII. Interim sepẽ dictus Marchio egit cum cognato suo Comite Mauriensi, vt Imperatorem permitteret egredi, promittens ei non modò restitutionem ablatorũ, sed montes aureos, & cum honore & gloria Imperij gratiam sempiternam. Viri autem religioſi, quos euocauerat, arripuerunt iter, excepto Abbate Cisterciensi, qui graui detentus infirmitate, vice sua misit dominum Ganfredum Antisiodorensis Episcopum, qui Clarzualis fuerat, Abbas, præmittentes Fratrem quemdam, qui à tyranno exploraret, vbi vel quando eorum vellet vti colloquio. At ille audito aduentu eorum ex literis: iam de exitu suo certus, inducijs impetratis, respondit eos ob hanc causam frustra venturos esse, nisi Angelum de cælis secum patenter adducant, aut veniant in potestate faciendi miracula, vt possint mundare leproſos, & suscitare mortuos. & sic illi ad propria reuersi sunt. Hæc mihi idem Conuersus Carthusiæ, qui legationem gesserat, retulit.

LXXVIII. Imperator autem, collectis obsidibus, quos disperferat, ad reditum properans, venit ad S. Ambrosium, habens circiter triginta milites in comitatu suo, & inde manẽ festinanter egrediens, prope Secutiam in eminentia cuiusdam montis suspendit obsidem quemdam nobilem Brixiensem, imponens ei, quòd coniurationis Itatorum conscius fuerat, & (quod plus est) artifex congregati exercitus, qui eum ab Italia expellebat. Alios verò obsides secum duxit in Secutiam. Ciues autem & incolæ loci portas claudi fecerunt, appositis custodiibus armatis, & tyranno obsides abstulerunt, dicentes, sibi ab alijs ciuitatibus excidium & exterminium imminere, si vicinos & amicos nobilissimos sic paterentur abduci in Alemanniam occidendos, præsertim cum adhuc in Italia suspenderit virum potentem & generosum, & suis exitum patere pro libitu. Tantam quidem adhibuerunt diligentiam in obsidibus retinendis, vt neminem permitterent egredi, qui Italicè loqueretur. Imperator autem assumpto habitu seruentis, quasi vt alicuius magni viri procuraret hospitium, cum alijs quinque seruentibus noctu egressus est, lætus quòd ei concesserant Italiam perdere, quam demeruerat diutiũs retinere. Inde transiens Chryſopolim, suam turbauit Burgundiam, Proceribus intentans minas: & progrediens, Alemanniam & Saxoniam supra modum turbatas reperit, & fratrem suum præ ceteris inimicum, cum tamen ei plurimi aduersarentur.

LXXIX. Porro Lombardi post egressum eius Blandratum diruerunt, extractis inde obsidibus, qui ibi relictĩ erant, & interfectis Teutonicis ferè omnibus, quos ad custodiam castrĩ deseruerat Imperator. Decem autem nobilissimos & ditissimos Alemannos dederunt in solatiũ vxori mariti illius Brixienſis, quem supra prope Secutiã suspensum retuli, vt illa prout liberit, eos aut suspendat, aut perpetuè subijciat seruituti, vel redemptionem accipiat. Exinde damna multa Marchioni dicuntur intulisse, & nunc rumor est, eos obsidere Papiam. Et certum est, quòd Papienses iam in Alemanniam Nuntios miserunt Imperatori, denuntiantes, quòd nisi redierit, & opem tulerit, nulla ratione poterunt diutiũs resistere ciuitatibus.] hæcenus de rebus Friderici, vnã cum excommunicatione, absque Imperio ab Italia profugi. de rebus verò Vrbanis ista ex epistola superioris:

Co d. Vat. lib. 2. ep. 61.

Hæc-

A Hæresiarcha Cremenſis, nempe Paschalis Antipapa, Romæ est apud S. Petrum, vbi eum Romani morari patiuntur, inito commercio de reddendis captiuis suis, si tamen (vt aiunt) recedere non paterentur. Episcopus Albanensis domini Papæ vices agit in Vrbe. Et si Lombardi Papiam ceperint: spes est, Guidonem Cremensem captum iri: & quòd non modò Romani omnes, sed & Tuscia tota schismaticos impugnabit. Adhuc autem incertum est, an dominus Papa Lombardorũ velit audire preces, se transferendo ad illos. creditur tamen. Prosperatur autem adhuc Beneuenti, vbi Nuntij Regis Angliæ, & Nuntij domini Cantuariensis in ipsius præsentia conuenerunt. Et quidem vtrique benignè & honorificè recepti sunt. Sed regalium Nuntiorum sicut iustitia minor, sic pompa & ostentatio diuitiarum maior. Cum autem dominum Papam blanditijs & promissis deicere non præualerent: ad minas conuersi sunt, mentientes, quòd Rex eorum Norandini citiũs sequeretur errores (erat iste Princeps Mahometanorum) & profanæ religionis iniret consortium, quàm in Ecclesia Cantuariensi Thomam pateretur diutiũs episcopari. At vir Dei nec terrore concuti, nec seduci potuit blandimentis, eisq̃ue duas proponens vias, alteram vitæ, alteram mortis: respondit, eos (vt cõperant) faciliè posse, cõtempta gratia & patientia Dei, pereuntium præligere viam, sed se, Domino propitiante, non recessurum à via recta. Detinuit ergo in breui spes eorum, & videntes se hac via contra iustitiam non posse proficere: miserunt in Siciliam Nuntios & litteras Regis sui, quibus muniti venerant, vt ope Siculi Regis & Reginæ possent aliquid à domino Papa aduersus Ecclesiam impetrare. Sed Christianissimus Rex Francorum præfagiens hanc versutiam malignantium, Panormitano Electo causam Ecclesiæ & domini Cantuariensis commendauit vt propriam. Quis alterutrius legationis profectus sit, hæcenus ignoratur.

C Superuenerunt interim nuntij Legatorũ, quos Rex Angliæ impetrauerat, minimè coarantes. Nam quidquid cecinerat alius, alius in Curia decantabat. Sed nec de istis certum est, quid sint ad dominos suos relaturi. Supplicatũ est ergo ex parte Regis & Legatorum, adhibitis multis intercessoribus, domino Papæ pro Episcopo Saresberienſe. Et tandem obtentum est, vt ei summus Pontifex suam remitteret iniuriã & offensam, & domino Cantuariensi scriberet, rogans & consulens, vt ei dimitteret iniuriam suam, & ipsum à suspensionis sententia relaxans, in gratiã reciperet, & amorem, si tamen ei in propria persona de satisfactione sufficientem præstiterit cautionem, aut duos de maioribus clericis Ecclesiæ suæ, excepto Decano, transmiserint, qui iurent, quoniam Episcopus eis mandauit hoc præstare iuramentum, quo ipsius Episcopi nomine & vice iurabunt, quòd Archiepiscopo de iniuria & contumacia satisfecerit. Ex quo probabiliter colligi potest, quòd dominus Papa sententiam Legatorum, qua iam dictum Episcopum absoluerant, aut ignorauit, aut ratam habendã esse non credidit. Obtinuerat autem idem Episcopus antea litteras ferè confimiles, quæ tamen ipsum & suos non onerabant aliquo iuramento, sed eis nondũ vsus esse vel quia Regi displicuerunt, vel quia minoris efficaciz reputatæ sunt. Quem verò calculum reportaturi sint alterutri, nesciebatur adhuc, quando reuersus est prædictarũ portitor litterarum. Sed dominus Papa rescriptis Christianissimo Regi, se Ecclesiæ Dei & suo Cantuariensi non defuturum, quàm diu partem eius, iustitia comite, poterit subleuare. Nunc ad Regum nostrorum colloquia transeamus, &c.] vt supra descripta sunt hoc eodem anno. Quibus intelligas, eodem quo illa, ista tempore, anno, & mense esse gesta, quo ab eodem Auctore eadem scriptæ sunt litteræ.

E Rursum verò in nouissima de his data hoc anno epistola hæc habet de rebus Vrbanis idem Ioannes Saresberienſis, scribens ad Archidiaconum Exoniensem: Quia de statu publico Ecclesiæ & regni pariter sollicitamur: vtraque tibi succincta breuitate perstringo. In primis ergo noueris, quòd hæresiarcha Cremenſis & cremandus clausus est in turre Stephani Thebaldi, nec aude egredi, timetq̃ue vsque ad mortem innouationem Senatorum, qui in Kalendis Nouembris Vrbs regimen accepturi sunt. Nam præsentis anni Senatores, vt captiuos suos de carcere Imperatoris eriperent, Guidonem Cremensem receperunt apud S. Petrum in Regione trans Tiberim, ei iuratoria cautione securitatem præstantes. Romam verò ei numquam subicere potuerunt, & (vt opinor) nec voluerunt. Noui verò Senatores domino Alexandro facient fidelitatem, & (vt creditur) auctore Deo, schismati finem dabunt. Hoc enim diutiũs tractatum est, & multis firmatũ iuramentis.] hæc ibi de rebus Vrbanis. at rursum de Papa in alia epistola hoc eodem anno data ad Episcopum Pictauiensem: Dominus Papa receptis Nuntijs, qui Constantinopolim profecti fuerant,

LXXX. ANTIPAPA VACILLAT.

QVID LEGATI ANGLIÆ REGIS ROMÆ

LXXXI.

DE CAUSA SARESBERIENSIS EPISCOPI. Cod. Vat. lib. 2. ep. 7.

LXXXII.

ib. ep. 105.

MVTATIONE SENATORVM DEPRIMITVR ANTIPAPA.

ibid. ep. 26.

LEGATIO A MAN. IMP. AD ALEX. PAP. LXXXIII. ALEXANDRIA CIVITAS AEDIFICATA NOMINE ALEX. PAP.

fuerant, cum muneribus & honore, & similiter Legatis Regis Siculi, prosperatur in vijs Domini, moram faciens Beneventi.] haec tenus epistolaris historia de rebus anni huius. Quid praeterea Longobardi, pulso Friderico, ad gloriae Alexandri Catholicae Ecclesiae orthodoxi Pontificis operati sint: in rebus gestis eiusdem Papae ita describitur: Anno igitur Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo sexagesimo octavo, ipsi Kalendis Maij, Pontificatus domini Alexandri anno nono, Cremonenses cum Mediolanensibus & Placentinis in manu valida pariter conuenerunt contra rebellionem Papiensium & Marchionis Montisferrati, ad villam quae dicitur Rouereta, ubi ad honorem Dei & B. Petri, & totius Lombardiae, construendae ciuitatis ambitum designarunt, & locum ipsum spatioso fossato clauerunt. Conuenerunt ergo ad habitandum illic cum familijs & omnibus bonis suis vniuersi, qui morabantur in circumpositis villis, videlicet, in Marengo, Garundio, Foro, Bergalis, Siuilla, & Sebastia, & repente facta est ciuitas magna & fortis. Vt autem gloriosior ubique haberetur atque famosior: placuit omnibus, vt ipsa ciuitas pro reuerentia B. Petri & Papae Alexandri, in perpetuum nominaretur Alexandria. Est autem posita ciuitas ista in terra amena & fertilissima, secus stratam publicam, munita vndique tribus fluuijs, & abundans bonis plurimis. Et in primo quidem anno habitatores eius inter milites, equites, & pedites bellicosos vsque ad quindecim millia excreuisse asserunt. In sequenti quoque anno eiusdem ciuitatis, Consules ipsius ciuitatis ad praesentiam domini Alexandri Pontificis venerunt Beneuentum, offerentes ei, & per eum sanctae Romanae Ecclesiae ipsam ciuitatem in ius & proprietatem, eamque tributariam B. Petro sponte fecerunt. Insuper ipsi & successoribus suis, quae iurauerant, ea annis singulis Consulatus & populus Alexandrinus sponderunt, quod innovare deberent. Quibus sic peractis, Consules ipsi cum gratia & exultatione, ac benedictione ipsius Pontificis ad propria, auctore Domino, redierunt.] haec de his ibi. Quae quidem haec tenus nunquam facta memini me legisse, vt in honorem cuiuspiam quamuis laudatissimi Romani Pontificis ciuitas condederetur ab exteris, eiusque nomine vocaretur. Ita quidem vsitato more, vt vexationibus magis virescat Ecclesia, & depressionibus exalteretur. Vt de Friderico illud Dauidicum omnium ore versetur: Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet, desiderium peccatorum peribit.] quod conceperat potiundae Italiae, quam iam e manu eius effluxisse vidisset.

a Psal. III

LXXXIV. LEGATIO NES REGIS ANGL. ET S THOMAE AD ALEX. PAPAM. Cod. Vat. lib. 3. ep. 66.

Ad postremum verò in fine anni huius praeter alios antea hoc anno missos, Angliae Rex ad Alexandrum Papam duos Nuntios seorsum misit, nempe Reginaldum & Ioannem Decanum Saresberiensis, sed & eodem tempore ipse Thomas Romam misit Nuntios suos Alexandrum & Ioannem, ad quos scribens, monuit de perfidia Reginaldi Nuntij Regis Angliae, dicens: Contra aduersarios nostros cautelam & continuam vigilantiam habeatis, & praecipue aduersus illum spurium, fornicarium, & Ecclesiasticae pacis inimicum, sacerdotis filium Reginaldum de Saresberia, qui personam nostram, in quantum potest, diffamat vbique & deturpat, dicens, nos proditores esse, & sibi fidem nostram dedisse, quod patrem eius non laederemus in aliquo.] & paulo post: Dicit etiam, quod si dominus Papa decederet, faceret nos deleri de libro vitae, iactitans, Curiam Romanam ita venalem esse, vt interuenientibus muneribus, quidquid velit, possit impetrare. Suggestit etiam Regi Anglorum huiusmodi petitiones facere domino Papae, vt alicui Episcopo in Anglia committeret auctoritatem coronandi filium ipsius Regis, & consecrandi Episcopos, vt vel sic dominum Papam deciperet. Cui cum respondisset Rex, se vt credebat, a domino Papa petitiones illas non posse impetrare: respondit Reginaldus: Dominus Papa vt stolidus & fatuus agit, si petitionibus tuis satisfecerit.] haec de Nuntio Regis. Ex his videas, Lector, quale genus hominum detrahere & obloqui soleat Romanae Ecclesiae Pontificibus. Alterum verò Nuntiorum Ioannem Decanum Saresberiae isto nequiores fuisse, quae de eo sunt dicta superius docent. Quanam autem essent eiusmodi petitiones Regis, & quanta instantia eas exposceret, & quot quantisque intercessoribus: dicitur inferius suo loco. Constat insuper eundem Regem in fine pariter anni huius per Legatos suos sollicitasse ciuitates omnes, quae foedere iunctae erant Alexandro Pontifici, ingentemque sparsisse in eas pecuniam, Regemque Siciliae permouendum curasse, & nobiliores Romanorum, vt omnes intercessores apud Pontificem essent, vt contra S. Thomam suas obtineret petitiones. Quid autem egerit Alexander, audies anni sequentis exordio.

Inter

A Inter haec autem Rex Francorum, ubi Legati re infecta ex Gallia recesserunt, reassumens collapsum negotium, studuit ad mutuum colloquium congregare Regem Anglorum & sanctum Thomam, se praesente, sic sperans posse eos simul pacis foedere copulare. quid eo congressu factum sit, in Quadripartita in fine libri secundi exacte describitur; & quod ista considerari viderentur in epistolis, collector earum, ne his careat epistolaris historia, ante ipsas ista praemittit: Sequentes vero epistolae singulae singulis locis ita sunt manifeste usque ad exitum totius negotij, quod minus egere videantur historiali adminiculo, eo excepto, quod factum est in colloquio.] de quo ista in Quadripartita, siue Quadripartita ex Hereberto: Dominus autem Rex Francorum videns dominum Papam de pace sollicitum, tamquam filius pacis, obediens viro Apostolico, operose & attentè partes suas interposuit. Vnde & ad pleraque colloquia, quae inter ipsum & Regem Anglorum erant, Archiepiscopum vocauit, pacis inter eos se mediatorè interponens. Inter quae vni colloquij fuit, in quo suggestum est Regi Angliae, Archiepiscopum Cantuariensem suo se arbitrio omnino velle committere, ideoque gratius eius praesentiam ibi acceptabat. Multis igitur vtriusque ad id conuenientibus, ad pedes Regis Angliae procidit dominus Cantuariensis, dicens: Totam causam, vnde inter nos orta est dissensio, tuo committo arbitrio, honore saluo Dei. Tali adiectione audita Rex vehementer scandalizatus est, multis ipsum contumelijs afficiens, multa improperans, plurima exprobrans, arguens eum tamquam superbum & elatum, & regiae munificentiae circa ipsum impensae immemorem & ingratum.] subdit Alanus: Et ait Regi Franciae: Domine mi attende, si placet. Quidquid ipsi displicuerit, dicit honori Dei esse contrarium, & sic sua & mea omnia sibi vendicabit. sed ne videar honori Dei, vel sibi in aliquo velle resistere, haec offero. Multi fuerunt Reges Angliae ante me, maioris vel minoris auctoritatis quam sum ego. Multi fuerunt ante eum Archiepiscopi Cantuariae magni & sancti viri. Quod igitur antecessorum suorum maior & sanctior fecit antecessorum meorum minimo: hoc mihi faciat, & quiesco. Acclamabatur vndique: Satis Rex se humiliat.]

CONGRESSVS REGIS ANGL. CVM S. THOMAE CORAM REGE FRANC.

Hic mihi dicendum, admiratione me plurimum affici, primum quomodo ausus sit Rex prouocare ad exempla maiorum praedecessorum, videlicet Cantuariensium Archiepiscoporum, quorum plerisque constaret, magnopere restitisse Regibus, libertatem Ecclesiasticam violantibus, eaque de causa plurium annorum esse passos exilia & proscriptiones. Inter quos sanctus Anselmus, & postea Lanfrancus, qui vixit sub auctore ipsius Henrici Regis, quanta ea de causa passi fuerint, Tomus superior abundè satis ostendit. pergunt verò Alanus in Quadripartita:

LXXXVI. THOMAE ET SVAE CAUSAE DEFENSTO.

Dumque Archiepiscopus aliquantulum subticuisset, Rex Franciae adiecit: Domine Archiepiscopo vis maior esse sanctis viris, an maior Petro? Quid dubitas? Ecce pax pro foribus. Ad haec Archiepiscopus: Verum est, ait: Antecessores nostri multo meliores me fuerunt & maiores, singuli autem suis temporibus, etsi non omnia aduersus Dominum extolentia, quaedam seculerunt. Nam si omnia radicitus tunc extirpassent, quis nunc aduersum nos ignem tentationis huiusmodi excitaret? Quo cum illis probati digni inueniamur, & cum illis laudem & gloriam . . . multo melius nobis Deo consulente actum est, vt securi in eorum sorte, & merito laborauerimus, ita & illorum laboris & praemij simus participes. Nec si aliquis eorum repuit, vel excessit in aliquo, eius in hoc torporis vel excessus exemplum sequi tenemur. Petrum enim Christum negantem arguimus, sed Petrum usque ad capitis sui periculum Neronis impetum arguentem modis omnibus commendamus. Sanè quia Petrus ei consentire noluit in eo, quod dissimulare sine animae suae periculo non potuit: idcirco inimicorum victor in carne occubuit, & talibus pressuris Catholica surrexit & creuit Ecclesia. Patres nostri passi sunt, quia noluerunt nomen Christi subijcere: & ego, vt hominis mihi gratia restituatur, Christi honorem deberem suppressere? Absit, ait, Absit. Insurrexerunt itaque Magnates vtriusque regni in eum, imputantes arrogantiae Archiepiscopi impedimentum pacis: vno inter alios Comite palam protestante, quia Archiepiscopus vtriusque regni consilio & voluntati resistit, de cetero neutrius erat dignus auxilio, sed eiectionem ab Anglia non recipiat Francia.] addit Herebertus:

LXXXVII. melior

Soluto igitur colloquio, non sine multorum murmure reditur ad propria, coeulibus Archiepiscopi in summa desperatione positus, & Reges quidem festinantissime in equis (mox quippe diremerant colloquium) recesserunt, nec salutantes, nec ab Archiepiscopo salutati. Quin potius Rex Anglorum adhuc in recessu, etsi non in facie, à conuicijs Archiepiscopi non cessauit, insultando, & dicens inter alia, quod ea die de suo se vltus fuisset

LXXXVIII. QUAE IN S. THOMAE IACTATA A DIVER-

prodi-

CHRISTI
1168.ALEXANDRI PAP. III.
9.FRIDERICI IMP. 14.
MANVELIS IMP. 26.

proditore. Pariter & aulici, qui pacis mediatores extiterant, in recessu multa etiam in faciem Archipræfuli obiecerunt, quod videlicet fuisset semper superbus, elatus, sapiens in oculis suis, propriæ semper sectator voluntatis & sententiæ adijciantes, grande fuisse hoc malum, & enorme Ecclesiæ damnum & periculum, quod ipsa rector Ecclesiæ constitutus fuisset, & quod per ipsum ex parte iam destructa, penitus citò destrueretur Ecclesiæ. Sed Archipræful ponens ori suo custodiam, cum consisterent peccatores aduersus eum, factus est ad exprobrantes & insultantes sibi quasi non audiens, & non habens in ore suo redargutiones, nisi quod vni, de Ecclesiæ destructione exprobrantes & insultantes sibi quasi non audiens, & humiliter quidem & mansuetè respondit: Frater, inquit, caue ne destruat Ecclesiæ Dei per te: per me, fauente Domino, non destruetur. Et hic erat Ioannes natio Anglus, Episcopus tunc Pictauiensis, Archiepiscopo ex diuturna conuersatione & societate familiaris admodum charus & acceptus. Ab alijs verò conuiciatus, non reconuiciabatur, illius profectò discipulus, qui cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur. Sic igitur recessit à colloquio nunc in Francia, sicut prius in Anglia apud Northantumam, factus opprobrium abundantibus, & despectio superbis: Et recedens sic cum suis, dominum Regem Francorum sequēbatur, cuius erant preparata hospitia in castro, quod Mons mirabilis dicitur. Erat & Archiepiscopus in castro hoc pariter hospitatus cum Rege, ipso semper per aulicos abundanter ei viaticum ministrante. Rex autem tunc non declinavit, quemadmodum in alijs colloquijs consueuerat, ut Archipræfulum in hospitio suo videret. vnde & mox conijciebatur, cor Regis non ita cum Archiepiscopo esse, sicut heri & nudius tertius. Nihilominus tamen Archiepiscopus hilarem & iucundum se exhibuit, nec deprehendi potuit vultus eius in diuersa mutatus ob hoc. In quo aduertere potest magni viri constantia, fortitudo animi inuincibilis, qui mundo iam sibi contrario, nullam vel etiam modicam turbationem ex his vel solliciti ostendit speciem.

1. Pet. 2.

REX FRANC.
ANIMO A-
LIENATVS
A S. THOM.

LXXXIX.

S. THOMAS
AD EXTER-
MAM RE-
DACIVS
PAUPER-
TEM.XC.
S. THOMAS
IN ADVER-
SIS CON-
STANTIA.

In castro à præfato castro recedens, & ea die Carnotum veniens, plerique (vt mos est) populi occurrerunt, vt transeuntes viderent, & quærebant quis esset qui transiret. Et cum cognouissent, quod Archipræful hic esset Cantuariensis: ipsum mox digito notarunt, alijs, qui ignorabant, indicantes, & dicentes inuicem, murmurando tamen: Ecce Archipræful ille, qui in hesterno colloquio Dominum propter Reges negare noluit, nec Dei honorem subijcere. Postea etiã sapissimè, cum iter per Franciam faceret, multi in populo eadem de eo prædicarunt. A Carnoto verò recedens, quantocyus potuit, Senonas venit.] Additque ista compilator epistolarum. Tres igitur diatras cum Regis Franciæ comitatu ita transit, vt nec ad eum Rex, vel aliquis ex sua parte accessit, & cum in talibus negotijs dominus Cantuariensis solitus fuit à Regia liberalitate procurari: post illud colloquium, & per id quod diximus spatium exinde nihil omnino fuit exhibitum. Aliquando transeundo Senonensis Archiepiscopus, aliquando Pictauiensis Episcopus, vel aliquis alius frater eius miseria afflictus, erga eum se habuit vt mendicum. Quod plurimum suos perterruit, quasi iam omni humano auxilio destitutos.

Tertio verò die peracto illius itineris, dum sedentes in hospitio super his confabularentur ad inuicem, & secū quærerent, quò possent diuertere: dominus Cantuariensis iucundo vultu, quasi nihil aduersitatis habens, & ad omnes fortunæ impetus immutabilis, moderato risu condolentibus alludit, dicens: Solus, inquit, impetor, & me cedente, non erit qui vos persequatur acrius, &c. Confortamini igitur & nolite expauescere. Cui inquit, Miseremur tui magis, dum nescimus quò possis diuertere, vir tantæ auctoritatis à summis & vltimis derelictus amicis. Deo (inquit Cantuariensis) nostri curâ committimus. Et ex quo vtriusque regni nobis præcluditur aditus; nec ad Romanos latrones consolationis gratiâ quis consulit nos reuertere, qui miserorum spolia sine delectu diripiunt.] Idcirco id de Romanis Thomas, quod federet ibi in basilica sancti Petri Antipapa Guido Cremensis, pro cuius factione anni huius Senatores (vt vidimus) laborabant, & ad quem alendum prædæ diuersorum conferebantur.] pergit Auctor: Alia est nobis via procedendum. Audiuius siquidem circa Ararim fluiuium Burgundiæ vsque ad partes Prouinciæ liberaliores esse homines. Ad hos ego & vos mecum pedites ibimus, qui visa afflictione nostra, fortasse nostri miserebuntur, victualia ministrantes ad tempus, donec nos Dominus visitaue- rit. Potens est Deus & in vltimo miseræ calculo suis adesse. Infideli deterior est, qui de Dei desperat misericordia.

Et

CHRISTI
1168.ALEXANDRI PAP. III.
9.FRIDERICI IMP. 14.
MANVELIS IMP. 26.

Et statim affuit pro foribus Dei misericordia. Accurrit enim quidam seruiens Regi Franciæ, qui diceret: Dominus Rex vos ad Curiam vocat. Ad hæc ait vnus eorum: Vt eijciamur è regno. Non es Propheta (inquit Cantuariensis) neque filius Prophetæ: noli vaticinari sinistra. Venientes ergo, inuenerunt dominum Regem cum tristi vultu sedentem, & non assurgentem pro solito domino Cantuariensi. Quod factum est in principio triste præfagium. Confidentibus illis adhuc tepidè vocatis, diutius facto silentio: Rex inclinato capite, quasi dolens & inuitus cogitaret, vt eos de regno eijceret, & illis id ipsum timentibus: obortis lacrymis, profiliens cum singultu, proiecit se ad pedes domini Cantuariensis, obstru- tentibus ijs qui aderant. Et domino Cantuariensi se inclinante ad erigendum Regem: vix tandem ad se reuersus Rex præ angustia, Verè, ait, domine mi Pater, tu solus vidisti. Et suspiria præ mœrore congeminate: Verè, ait Pater, tu solus vidisti. Nos enim cæci fuimus, qui contra Dominum dedimus tibi consilium, vt in causa tua, in modo Dei, ad nutum hominis honorè Dei remitteres: pœnitet nos Pater & grauiter pœnitet. Ignosce rogo, & ab hac culpa me miserè absolue. Sed & Deo & tibi me ipsum & regnum meum expono, & ab hac hora permitto, quòd tibi vel tuis non deero, quamdiu, Deo auctore, vixero. Rege itaque absoluto, dataque ei benedictione, dominus Cantuariensis Senonas regressus est cum suis in gaudio, vbi Rex Franciæ victum regaliter exhibuit vsque ad reditum in Angliam. Quo audito, Rex Angliæ Regi Franciæ mandat, se mirari plurimum, quò modo vel qua ratione de iure posset contra eum fouere Cantuariensem, cum in ipsius Regis præsentia Rex Angliæ ita se humiliaret, ad omnem paratus iustitiâ, nec per ipsum steterit, quò minus Cantuariensis pacem haberet, quam ipse arrogatè & contumeliosè reiecit. Quocirca, ait, Regem Franciæ tali de cetero in regno suo non debere præstare subsidium in sui fidelis ignominia & ruborem. Ad hæc Rex Franciæ: Ite, inquit, Nuntij, Regi vestro nuntiate: Quia si Rex Angliæ auitas quas vocat consuetudines, licet minus (vt aiunt) legi diuinæ congruas, tamen vt ad Regiam dignitatem spectantes, non sustinet abrogari: multò minus mihi licet ius illius liberalitatis subuertere, quod cum corona regni mihi iure competit hereditario. Consuevit siquidè Francia ab antiquis temporibus omnes miseros & afflictos, & maximè pro iustitia exulantes recipere, & donec pacem habuerint, fouere, tueri, & defendere. Cuius honoris & excellentiæ gratia, Deo propitio, me viuente, ad nullius personæ suggestionem Cantuariensi exuli derogabitur.] hæcenus de colloquio Regis Francorum cum Nuntijs Regis Angliæ, quod aureis exarandum notis, sapiens quisque dixerit. Finem verò iam rebus gestis anni huius imposturi, conueniamus Romanum Pontificem in fine anni huius Beneuento recedentem. Vrgens sanè causa fuit, vt Alexander Papa Beneuento recedens, & Romam versus veniens, subsisteret in Tusculano, quam ciuitatem Romanis aduersam studuit suam facere, pactis conuentis cum Comite Tusculano. Quomodo autem ista transacta sint, rem gestam sic narrat Romualdus Archiepiscopus Salernitanus: Post hæc Alexander Papa in Campaniam redijt, & rogante Ionatha domino Tusculani & eiusdè loci ciuibus, ciuitatem Tusculanam in suam protectionem recepit, & ad illam cum Cardinalibus & tota Curia sua perrexit, & prænominato Ionathæ contracambium pro eadem ciuitate tribuit, quod factum Romanis multum displicuit. Recolentes enim damna, & iniurias, & mortes suorum ciuium, quas Tusculani cum Rainaldo Imperatoris Cancellario eis intulerant, indignati sunt plurimum & turbati, quòd Alexander Papa Tusculanam ciuitatem, quam ipsi destruere nitentur, in suam protectionem receperat. Et ob hoc inter eos & prædictum Papam guerra maxima est exorta. Quæ cum aliquanto tempore perdurasset, Romani vt pote callidi & dolosi, benignitatem Alexandri Papæ circumuenientes, promiserunt, quòd eum tamquam patrem & dominum in Urbem reciperent, & mandatis suis libenter obedirent, si prædictæ ciuitatis muros destrui pateretur. Alexander autem Papa eorum promissionibus & verbis fidem adhibens, muros prædictæ ciuitatis passus est dirui. Quo facto, Romani voto suo positi, quòd Papæ promiserant, adimplere noluerunt. Papa verò à Romanis se circumuentum, plurimum condolens, turrim Tusculanorum fossis & muris circumuallari fecit, & relicta ibi militum ac pedum competenti custodia, Anagniam redijt, & ibi est multo tempore dimoratus.] huicque Romualdus hoc anno, in fine ipsius.

XCI.

REGIS
FRANCO-
RVM HVMI-
LIS POENI-
TENTIA.

XCII.

REGIS
FRANCO-
RVM SCITA
RESPONSO
AD REGEM
ANGL.

XCIII.

TVSCVL V
RECIPIIT
ALEXAND.
PAPA.* al. Regi-
naldoTVSCVIA-
NA MORNEA
DIRVTA.

IESV

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 15. ANNVS ANNVS ANNVS MANVELIS IMP. 27. 1169. 10. 1169.

I. SEQUITVR millesimus centesimus sexagesimus nonus annus Christi, Indictione secunda, quo Alexander Papa penitus recusans assentiri petitionibus Regis Angliæ, postrema legatione ingestis, constanter perseverans, vt in suam S. Thomam restitueret Ecclesiam: nouam decernit ad eundem Anglorum Regem pro eodem S. Thoma restituendo legationem. De qua dicturus, primū omnium opus est, vt quæ Rex petierit ab eodem Pontifice, in medium afferamus. Erant autem duæ illæ præcipuæ petitiones, nimirum vt S. Thomas à Gallijs dimoueretur, vocareturque Romam ab ipso Papa, atque ab eodem transferretur in aliam Ecclesiam. Quinam autem fuerint ipsius Regis conatus, & quæ impensæ, vt id ab ipso Alexandro Pontifice obtinere posset, secreta litteræ ad eum reditæ docent, quibus ista significantur:

a Cod. Vat. lib. 3. ep. 79.

II. NOVI ET OBSTATI CONATVS REGIS ANGLIÆ CONTRA S. THOMAM.

Quod Deo propitiante, iam in eum calculum Christi & Ecclesiæ suæ causa perducta est, vt de cetero periclitari non possit, eod quod schismatis capita defecerunt, & Anglicanæ Ecclesiæ malleus comprehensus in operibus suis, de cetero cui innitatur, inuenire non valet. Ventum erat ad summum, vbi constat habitudines periculosas esse, cum ille, qui sollicitando tam Curiam quàm schismaticos, Fridericum videlicet & complices suos, videns se hac via non posse proficere aduersus dominum & aduersus christum eius: transmissa legatione, confugit ad Italiæ ciuitates, promittens Mediolanensibus tria millia marcharum ad murorum suorum validissimam reparationem, vt cum alijs ciuitatibus, quas corrumpere moliebatur, impetrarent à Papa & Ecclesia Romana deiectionem, vel translationem Cantuariensis Archiepiscopi. Nam ob eamdem causam Cremonensibus duo millia marcharum promiserat, Parmensibus mille, & totidem Bononiensibus. Domino verò Papæ obtulit, quod data pecunia liberaret eum ab exactionibus omnium Romanorum, & decem millia marcharum adijceret: concedens etiam, vt tam in Ecclesia Cantuariensi quàm in alijs vacantibus in Anglia pastores ordinaret ad libitum. Sed quia fidem multa promissa leuabant, & in precibus manifesta conuincebatur iniquitas: repulsam passus est. At quod per se impetrare non poterat, Regis Siculi viribus conatus est extorquere. Sed nec ille, licet ad hoc toro nisi Syracusanus Episcopus, & Robertus Comes de Bassailla multiplicatis intercessoribus laborauerunt, exauditus est pro sua reuerentia, vel potentia, vel gratia, quamuis eam in Ecclesia Romana plurimam habeat. Dimissi sunt ergo Nuntij Regis impotes voti, hoc solum impetrato, vt dominus Papa mitteret Nuntios, qui pacem procurarent, Gratianum scilicet subdiaconum, & magistrum Viuanum vrbis veteris Archidiaconum, qui munere aduocationis fungi solet in Curia.] hæc & alia secreta insinuatione: nam absque nominum expressione habet inscriptio tantum ista, Amicus Amico.]

III. Hæc cum rescisset sanctus Thomas, & quod ob eam causam Romam vocandus esset ab ipso Alexandro Pontifice, mirum in modum perturbatus est: scribensque epistolam ad Humbaldum Cardinalem Episcopum Ostiensem, post multas querelas hæc de his habet: Quia legem Dei transferre nolumus, vt ei succedat iniquitas tyrannorum; querit, vt nos citra necessitate, præter vtilitatem, contra auctoritatem ad aliam Ecclesiam transferamur. Quia verò vocantem ad iniquitatis consortium sequi nolumus: petit nos euocari à vobis, vt in transitu possit nostri sanguinis cum iniquitatis suæ consortibus quaecumque exercere commercium. Quid enim aliud sibi vult, quod Mediolanenses, Cremonenses, & Parmenses in exterminium nostrum mercede corruptos sollicitat? Quid Papiensibus, aut alijs Italiæ ciuitatibus nocuimus vniquam, vt nostrum exilium procurarent? In quo læsimus sapientes Bononiæ, qui sollicitati precibus & promissis, perniciæ causæ nostræ, quam audierant, voluerunt dare consensum? Certè nos Robertum de Bassailla non proscripseramus, & tamen sollicitationibus inductus est, vt nostram apud vos procuraret proscriptionem. Dolo tamen postea cognito, poenitentia ductus rogauit, ne ipsius iniusta petitio audiretur. Richardus Syracusanus Episcopus electus, corruptus accepta spe Lincolnensis Episcopatus, persecutores nostros iuuat opibus, armauit consilio, viribus roborauit. Nam & ipsi Regi Siculo, intra cuius fines modò consistitis, vt eum caperent in perniciem Ecclesiæ & nostram, filiam Regis Angliæ copulandam in matrimonium promiserunt.

TENTATAE CONTRA THOMAM A REGIBVS CIVITATIBVS ET REGNA.

IV. Nonne Frangentes panem, & familiam Leoninam, & gentem Latronum, & alios Romanos

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 15. 1169. 10. MANVELIS IMP. 27.

A manos potentissimos, quasi conductiuos adduxerunt, vt non tam flecterent quàm frangerent Ecclesiam Romanam: Sed & pacem Imperatoris & Saxonum repromittunt: & quod omnes Romanos data pecunia inducent, vt faciant fidelitatem domino Papæ, dum modò in nostra deiectione Regis Angliæ satisfaciat voluntati. Patet quàm securum transitum, quàm iucundum comæatum nobis diligentia hominis præparabat. Profectò non satis curabat, vnde satisfieret creditoribus vestris, vnde socijs, si quis tamen inueniri posset, ad procinctum itineris necessaria ministrarentur, vnde sumptus itineris procederent, & solatia proscriptæ multitudinis, quæ post quinquenne exilium egens & afflicta erat in tantis calamitatibus deserenda. Eadem sanè diligentia procurantium hæc (quoniam Regis nomen in hanc suspicionem deducendum esse non credimus) poterant hospitem vtiensiam toxicari, & difficile est, vitam seruare incolumem, cui insidiatur is, qui ius habet in familiarum toram. Et ne in hac parte schedula protrahatur, & verba, quoad vita comes fuerit, nos pro nulla vniquam vocatione, tot & tantis periculis ingeremus. Nam si quis ex quacumque causa mortem non detrectat: vitam facilius poterit ferro vel laqueo terminare.] Post hæc autem pergit referre ea, quæ in fine anni superioris sunt enarrata, de studio Regis Angliæ, vt à Regis Francorum protectione diuelleret sanctum Thomam: quæ ex eius ore præfat audire, ait enim:

STVDIVM REGIS HENRICK VT BELLAN S. R. D. E. S. THOM.

Nuper autem misit idem Rex Angliæ Nuntios suos, Episcopum videlicet Sagientem, & G. Cantuariensem Archidiaconum ad Christianissimum Regem, sollicitans eum precibus, vt nos eijceret de terra sua. Sed vir Deo plenus respondit, se hoc ius hereditarium ab antecessoribus contraxisse, & semper fuisse consuetudinis regni Francorum, vt omnes pro iustitia exultantes benignè recipiat, & eis debita humanitatis solatia impendat. Et dixit se numquam tam laudabilem hereditatem, & Deo gratam ex causa qualibet deserturum. Adiecit etiam, quod nos receperat de manu domini Papæ, quem solum in terris habet dominum. Et idè nec pro Imperatore, nec pro Rege, nec pro aliqua mundi potestate dimissurum, quin foueat nos & causam nostram, quamdiu necesse fuerit, quoniam Deus nobiscum est, & pro tuenda lege ipsius tot iniurias & damna sustinemus. Hoc responso Legatos confusos dimisit, & nobis (quod ei Deus retribuatur) solito benignior & liberalior est, licet benignus & liberalis semper extiterit. Dicit autem se probaturum in causa nostra sinceritatem & vigorem Ecclesiæ Romanæ, & virtutem domini Papæ, cuius fidem & constantiam in eo commendat plurimum, quod Regem Angliæ in petitionibus iniustus ab eo gaudet esse repulsam, &c.] hæc de Rege Francorum S. Thomas, cubitalibus iisdemque aureis omnino litteris digna.

REGVM FRANC. HEREDITARIA VIRTVS IN SIGNIS.

D At fides cum constantia Alexandri Papæ qualis semper cognita est pro iustitia & veritate persistans immobilis, talis in postero vsque ad finem perseverauit incorrupta: quam tamen mansuetudo cum patientia temperabat, vt nihil relinqueret intentatum, antequam excommunicatione Regem percelleret, & regnum subijceret interdicto. Delegit ergo viros præstantissimos, integerrimos, atque doctrina præstantes, quos audisti, Gratianum videlicet nepotem Eugenij Pontificis laudatissimi (id enim epistola Ioannis Sarisberienfis ad Pictauesem Episcopum habet) & Viuanum aduocatione Romanæ Ecclesiæ benè administrata conspicuum. Quenam autem eisdem fuerint ab Alexandro commissa, ita in amici relatione secreta superius recitata, in fine describitur: Eos tamen Nuntios præscripta forma pacis, sacramenti religione Papa astrinxit, quod præfinitos terminos non excederent: mandatis quoque adijciens, vt à Regis sumptibus continerent, nisi pace Ecclesiæ impetrata. Et ne ultra diem, qui eis præstitutus est, aliquam facerent moram. Forma autem pacis, quæ Archiepiscopo expressa est, nihil inhonestum continet, vel quod Ecclesiam dedecet, aut personam, nec quod auctoritatem eius in aliquo minuat, quin liberè, omni occasione, & appellatione cessante, in ipsum Regem, & regnum, & personas regni seueritatem Ecclesiasticam valeat exercere, prout sibi & Ecclesiæ Dei expedire cognouerit, consilio tamen amicorum virorumque sapientum. Vt dum pacis verba tractantur, mitius agar, multa dissimulet. Postea si (quod absit) non processerit, grauius quasi resumptis viribus, persecutores Ecclesiæ prostraturus insurgat.] hæc ibi de his, quæ ab Alexandro Papa credita sunt Legatis. quibus has litteras ad sanctum Thomam idem Pontifex dedit: c

VI. AB ALEX. PAP. DVO NUNTII DESIGNATI AD REG. ANGL. Cod. Vat. lib. 3. epist. 78.

QVÆ COMMESSA A PAPA NUNTII.

Illustris Regis Anglorum Nuntios & litteras accepimus. Et cum à nobis per eosdem Nuntios quædam magna & difficilia postulasset, & super ijs obtinendis apud nos Nuntij

Ibid. ep. 78. VII.

eius vehementer & fortiter institissent: animum nostrum ad voluntatem suam nequaquam flectere potuerunt. Sed ne possent habere vllam materiam & occasionem de nostra duritia conquerendi; & quod sibi nollemus in aliquo deferre: sequentes vestigia & exempla praedecessorum nostrorum, quos sanctos esse non dubitamus, praedictum Regem cum omni benignitate, modestia, & mansuetudine a suo reuocare proposito, & eius mitigare animum, & emollire disposuimus duritiam. Inde utique fuit, quod nos (sicut de consilio & deliberatione fratrum nostrorum processit) dilectos filios nostros Gratianum Subdiaconum & Notarium nostrum virum honestum & litteratum, quem ob memoriam sanctae recordationis patris & praedecessoris nostri Eugenij Papae, & intuitu sincerissimae fidei & obsequij sui charum omnimodis acceptumque tenemus: & magistrum Viuianum, quem ob antiquam familiaritatem, prudentiam, & litteraturam eius sincero cordis affectu diligimus, ad praefati Regis praesentiam duximus destinandos: Per quos, & per litteras nostras ipsum cum omni studio & sollicitudine districtius quam possumus commoneamus, ut tibi pacem & gratiam suam restituens, te ad Ecclesiam tuam honorifice reuocet, & tam tibi quam eidem Ecclesiae antiqua iura & libertates & honores integre & illibate conferuet, & te & tua cum omni pace & tranquillitate esse permittat.

LITTERAE PAPAE DARTAE NVNTIIS AD S. THOMAM.

VIII.

SUSPENSIO AD TEMPUS FACTA.

Cod. Vat. lib. 3. epist. 3.

LITTERAE PAPAE DARTAE NVNTIIS AD REGEM ANGLI.

X.

Quapropter rogamus fraternitatem tuam atque monemus, quatenus malitiam & angustiam temporis diligenter considerans & attendens, quomodo maiores nostri tempora redemerunt propter dierum malitiam: ad recuperandam gratiam & amorem supradicti Regis, omnibus modis, quantum saluo ordine & officio tuo fieri potest, elaboras, & eius faragas animum mitigare, illam patientiam, mansuetudinem, & benignitatem ostendens, quod a nullo merito possit dici, per te remansisse, quod minus gratiam & bonam voluntatem illius plenius deberes adipisci. Rogamus praeterea prudentiam tuam, monemus, consulimus, & volumus, ut vsque ad discessum Nuntiorum nostrorum nec in Regem, nec in personam regni, aut regnum aliquam sententiam proferas, & si forte (quod non credimus) iam protulisti, ipsam vsque ad tempus illud suspendas. Hoc autem ideò dicimus, ut illi omnem conquerendi occasionem & materiam tollamus, & eius duritiam tali modo vincamus. Si enim secus (quod absit) contigerit: nos tibi auctoritatem tuam subtrahere nullatenus volumus, sed potius conferuare, & auxilium & consilium nostrum diligenter conferre. Cetera verò in ore Nuntiorum nostrorum posuimas, quorum dictis fidem incunctanter adhibeas, & eorum consilijs & exhortationibus acquiescas.] haec ad sanctum Thomam Alexander. Qui per eosdem Legatos ad Regem ipsum Anglorum ista scripsit: Magnificentiae tuae literas, quas nobis per dilectos filios nostros, primò Reginaldum Saresberiensem, & deinde Randulphum Lauensem Archidiaconos viros prouidos & discretos, & in commisso sibi negotio studiosos atque sollicitos transmisisti: paternae benignitate suscepimus, & earum continentiam diligenter curauimus & studiosè audire. Cum autem excellentiae tuae petitiones nobis tam ex serie litterarum, quam ex Nuntiorum tuorum viua voce plenius innotuissent, & nos cum fratribus nostris exinde diutius deliberaffemus: non fuit nobis visum, quod aliquam earum, iuxta quod rogasti, cum honestate nostra & Ecclesiae possimus effectui mancipare: Verumtamen, ut sublimitati tuae in omnibus, quantum cum honore Dei & Ecclesiae fieri poterit, deferamus, & ne nos potius ex voluntate, quam de necessitate credas aliqua ratione fecisse: dilectos filios nostros Gratianum Subdiaconum & Notarium nostrum, & magistrum Viuianum, viros quidem prouidos & discretos, & nobis ac toti Ecclesiae charos pariter & acceptos ad regiae celsitudinis praesentiam destinauimus, per quos magnificentiae tuae voluntatem & animum nostrum, & talia, quae ad honorem & exaltationem tuam spectabunt, & quae serenitati tuae merito placere debebunt, plenius significamus.

Quod autem (sicut ex magnificentiae tuae litteris intelleximus) in tantum voluntatem tuam & animum tuum circa negotium venerabilis fratris nostri Thomae Cantuariensis Archiepiscopi inclinasti, quod eum ob reuerentiam Ecclesiae & nostram permitteres ad propria remeare, & Ecclesiam in pace tenere, dummodò quod tibi debet, impendere velit: gratum admodum acceptumque tenemus, & diuinæ clementiae, quae haec cordi tuo proculdubid in spirauit, quantas possumus laudes & gratias exhibemus; serenitatem tuam attentè rogantes, & tibi in delictorum tuorum veniam iniungentes, quod Deo potius quam homini in praescripto negotio deferas, & ad hoc solummodò diuinæ pietatis respectu animum tuum inclines. Super eo vero, quod magnificentiae tuae de nobis & nostrae voluntatem

voluntatis mutatione significatum fuisse dicebas: non oportet discretam prudentiam tuam omni spiritui credere, cum multi detractores & corrosores existant, quorum dictis quibuslibet non est fides adhibenda aliquatenus. Nos autem voluntatem & desiderium habemus, personam tuam sicut charissimi in Christo filij nostri, toto cordis affectu diligere, nec eam in aliquo (nisi forte, quod Deus auertat, nos ad hoc tu ipse compelleres) volumus aggrauare. Datum Beneuenti pridie Kalendas Martij.] ex quo tu existimare possis eorumdem Nuntiorum profectionem. Porro idem Pontifex eodem argumento, sed prolixiores dedit ad eundem Regem sexto Idus Maij, seu Martij, ambigua namque lectio illa est.

Quando autem peruenerint Nuntij isti in Gallias, ex litteris Ioannis Saresberienfis ad Exoniensem Archidiaconum possumus intelligere, qui quomodo ipse aduenientibus illis occurreret, ista habet: Nuper in festo beatae Mariae Magdalena Vizeliacum profectus sum, occurrens ibi Nuntijs domini Papae, causa, sicut videbatur, ad discendi, quid Cantuarienses timere oporteat, vel sperare. Nam haec fabula omnem paene linguam & aures vtriusque regni (quod ad Clerum spectat, & certe ex magna parte ad populum) creditur occupare. Desiderabam reuera meum videre cognomen (eo quod ipse Ioannes nominaretur, quod interpretatur gratia, unde Gratianus) & quod magis est, compatriotam, & quodammodò fratrem Gratianum, cuius tu (ut meminisse potes) a sanctae recordationis Papa Eugenio Ferentini decretus es institutor. Illum fratrem dixerim confidenter, cum quo mihi fidei & societatis sunt iura communia. Licet nos non ediderit vna ciuitas: patriam tamen nobis esse vnā, non ambigit, qui patriam fortium, quae nobis indiuidua est, & quam charitas ostendit, reducit ad animum. Ab illo ergo & socio eius Viuiano amico & reuerenter exceptus, familiarius didici, quod dominus Papa & Ecclesia Romana Cantuariensi plurimum fauent, adeò quidem, ut nisi Rex nunc eidem domino Cantuariensi iuxta consilium domini Papae fecerit pacem, ei denuntiaturi sint, quod non modò in manus Archiepiscopi dabitur, sed & ipse Romanus Pontifex in eum aggrauaturus est manum suam.] & inferius: Et quidem illis forma praescripta est, cuius fines excedere non audebunt, quia ad haec iuramento arctati sunt, adeò quidem, ut iussi sint, nisi pace formata, in tantum a Regis muneribus abstinere; ut nec sumptus ab eo accipere permittantur.] De his autem, quae post haec per Nuntios gesta sunt, extat exactissima relatio amici secreti, & ut coniectura ducor, Petri Blesensis, qui apud Regem manens, cuncta quae videbat, eidem S. Thomae secretis litteris significabat. Nos hic eam totidem describemus verbis, sic enim se habet: In die Assumptionis beatae Mariae apud Argentheon perlatæ sunt litterae domini Papae de parte Nuntiorum, & perlectis illis, satis turbatus est Rex. Crastina die misit obuiam Nuntijs Ioannem Decanum Saresberiensem, & Reginaldum. In Vigilia beati Bartholomaei venerunt Nuntij ad Danfront. Aduentum quorum cum audissent G. Ridel & Niggellus de Saccuilla, exierunt de Danfront cum subita festinatione. quare exierunt, vobis satis notum est. Ipsa die, cum iam serò factum esset, venit Rex de nemore, & diuertit ad Nuntiorum hospitium, priusquam ad suum, & eos cum multo honore & reuerentia suscepit & salutauit. Et dum stans adhuc cum eis loqueretur: ecce ad ostium eiusdem hospitij venit dominus Henricus filius Regis, & multi Principum cum eo, vnusquisque cum cornu venatorio buccinantes (sicut solet) de captione cerui, quem totum eis donauit, quod fecerunt, ut audiret hospes, & ad populum phaleras. Crastina autem die, circa horam primam venit Rex ad hospitium Nuntiorum, & intrauerunt cum eo cameram Sagensis & Redonensis Episcopi. Post aliquam moram admissi sunt Ioannes Decanus Saresberienfis, & Reginaldus Archidiaconus, & paulò post Archidiaconus Landauensis, & stantes vsque ad horam nonam, colloquebantur aliquando in pace, aliquando autem in rixa & tumultu. Intentio domini Regis fuit, quod Clerici excommunicati non iurarent. Aliquantulum ante occasum Solis exijt Rex multum iratus, conquerens grauiter de domino Papa, quod numquam in aliquo audiret eum, & cum quadam contumacia dixit Rex: Per oculos Dei ego faciam aliud. Et Gratianus gratiosè respondit: DOMINE NOLI MINARI, NOS ENIM NULLAS MINAS TIME MVS; QVIA DE TALICVRIA SVMVVS, QVAE CONSVEVIT IMPERARE IMPERATORI BVS ET REGIBVS.

Tunc conuocati sunt omnes Barones & monachi Albi, nempe Cistercienses, qui praesentes erant, & omnes ferè de capella. & dominus Rex rogauit, ut tempore opportuno

Annal. Eccl. Tom. 12. D d d 2 infir-

Cod. Vat. lib. 3. epist. 2.

Ibid. ep. 5.

IOAN. SARESB. OCCURRIT NVNTIIS.

Ibid. ep. 6.

RELATIO DE CONGRESSU NVNTIORVM CVM REGE ANG.

GRATIANI RESPONSIO AD TALICVRIA LE GATO.

testificarentur pro eo, quanta & qualia obtulerat, restitutionem scilicet Archiepiscopatus A & pacis. In fine visus est aliquantulum pacificatus ab his discedere, & certæ responsionis diem assignauit octauam.

XIV. Ad quam diem conuocati Episcopi, venerunt Rothomagensis, Burdegalensis casu Cenomanum, & omnes Episcopi de Northmannia. V Vigorniensis die qua hæc agebantur, & quæ dicenda sunt, non venerat, sed crastina die venturus sperabatur, & venit. Pictauiensis Synodi, quam tenebat, occasionem prætendebat non veniendi, sed post Synodum se venturum mandauit. Pridie Kalendas Septembris Baiocis obtulerunt Nuntij domino Regi litteras domini Papæ precatorias de restitutione vestra & de pace. Dominus verò Rex, proposita narratione omnium rerum, quas aduersus vos solet proponere, dixit: Si quid de homine isto fecero pro precibus domini Papæ, multas mihi debet habere gratias.

XV.
* loci no-
men.

Crastina die cum Nuntijs conuenerunt omnes Episcopi ad locum quemdam, qui vocatur Lebur. Et statim ex quo venerunt, intrauit dominus Rex * Partum, & omnes Episcopi cum eo, & illi tantum modò qui vocati erant ex nomine. Et statim habuit dominus Rex consilium cum Nuntijs solis, petens ab eis, quòd Clericos suos absoluerent sine iuramento. Quòd cum Nuntij se facturos instanter negarent: dominus Rex ad equum suum cucurrit & ascendit, & audientibus omnibus iurauit, quòd numquam in vita sua audiret neque dominum Papam, neque alium de pace & de restitutione vestra. Quo audito, Archiepiscopi & Episcopi quotquot erant, ad Nuntios venerunt, & supplicauerunt eis, quòd pro amore Dei hoc facerent. ipsi ergo cum summa difficultate concesserunt. Quo facto, descendit dominus Rex, & iterum cum eis habuit consilium. & citò post, conuocatis omnibus quotquot in pace erant, incepit Rex narrationem suam, & dixit, quòd volebat eos scire, quòd vos per eum de Anglia non existis, & quòd vos multoties reuocauerat, ut veniretis satisfacere super his, quæ aduersus vos habuit, & nolulistis. Sed modò ita se habet res, quòd ipse prece & præcepto domini Papæ Archiepiscopatum vobis integrè reddidit, & pacem omnibus, qui de terra sua pro vobis exierunt. Istam pacis concessionem circa horam nonam fecit dominus Rex, & post hæc valdè lætus remansit, & quasdam alias causas in præsentia sua tractari fecit. Quibus pertractatis, iterum venit ad Nuntios, petens ab eis, quòd irent Episcopi in Angliam, causâ absoluendi excommunicatos, qui ibi sunt. Quòd cum instanter negarent se facturos; iratus est Rex, & petijt iterum, vel quòd alter illorum saltem iret, alter remaneret; vel quòd vnum suorum Clericorum mitterent, & ipse illi Clerico redditus daret antequam rediret. Quòd cum iterum Gratianus, qui (ut speramus) filius est gratiæ, denegaret: dominus Rex ab eis iratissimus recessit, & audientibus illis dixit: Facite quod vultis, ego neque vos, neque excommunicationes vestras appetior, vel dubito vnum ouum. & post istud verbum equum ascendit, ut recederet. Sed secuti sunt eum Archiepiscopi & Episcopi quotquot erant, & dixerunt ei, quòd malè locutus erat. Postea verò descendit, & cum eis verbum habuit. Cuius consilij summa fuit, quòd Episcopi omnes scriberent domino Papæ, quòd audientibus illis, obtulerat vobis pacem, & paratus erat omne præceptum facere domini Papæ: & quòd per Nuntios stetit, quòd minùs fieret.

XVI. Deinde cum in faciendis litteris non nihil temporis perdidissent, cum multoties quasi iratissimus ab eis discessisset, accesserunt ad eum Episcopi, dicentes, quid isti Nuntij haberent. Et cum ostendissent iam mandatum domini Papæ, quòd omnes facerent quidquid ipsi Nuntij præciperint: respondit Rex: Scio, scio. Interdicent terram meam. Sed numquid ego, qui possum capere singulis diebus castrum fortissimum, potero capere vnum Clericum, si interdixerit terram meam? Verum tamen cum aliqua ad voluntatem suam se facturos promississent, cessauit omnino tempestas, & ipse redijt ad cor, & dixit: Nisi hac nocte pacem feceritis, nūquam de cetero ad hunc punctum venietis. Postea cum aliquantum in verbo isto laborassent, conuocatis omnibus dixit: Oportet me facere multum pro prece domini Papæ, qui dominus & pater noster est. & ideo reddo ei Archiepiscopatum suum, & pacem meam, & omnibus, qui pro eo extra terram sunt. Tūc Nūtij & omnes alij gratias egere. Et tūc Rex adiūxit: Si quid modò minùs feci, cras consilio vestro supplebo.

XVII. Crastina die, id est Kalendis Septembris, conuenerunt ad eundem locum circa horam meridianam. Et cum de absolutione excommunicatorum diutiùs esset tractatum, ut scilicet non iurarent, eò decursum est, quòd G. Ridel, & Nigellus de Saccauilla, & Thomas filius Bernardi extenta manu ad Euangelia coram posita dixerunt, in verbo veritatis se facturos

A facturos mandatum Nuntiorum. Tunc petiitum est à Nuntijs, quòd omnes, quotquot Ecclesiæ vestræ dominus Rex interim donauit, penes eos residerent, quibus à Rege donatæ sunt. Sed sicut audiuius, eò decursum est, ut liberè ad vestram redeant donatione. Postea hoc actum est, ut formam pacis, quam concesserat Rex, Episcopi scriberent. Et ista intentione agebat hoc dominus Rex, quòd alter Nuntiorum in Angliam transfretaret ad absoluendum excommunicatos. Et cum discessissent iam tertia hora noctis ferè elapsa, Rex dixit, quòd in forma pacis scriberetur SALVA DIGNITATE REGNI SVI. Sed Gratianus (ut audiuius) instanter negauit, se vlla concessuram ratione. Et in isto verbo stant adhuc, redituri die Natiuitatis beatæ Mariæ Virginis apud Cadomum, ut hoc ipsum plenius confirmet.] hæc de congressu Nuntiorum cum Rege.

B Laudatus est magnopere Gratianus, qui eiusmodi formulam non admittendam putauit. de his enim ista habet Saresberienfis ad Ioannem Pictauiensem Episcopum: Est autem spes multorum, quòd filius gratiæ, cuius ex re nomen est, & beati Eugenij nepos, rectè inceder ad veritatem Euangelij, & Apostolicæ maiestatis gloriam, & Ecclesiæ laborantis honestatem & pacem. Scit enim indubitanter, quòd si hac via inceserit, æternam gloriam coram Deo & hominibus promerebitur. Et quia inuenit paucos quibus confidenter possit inniti: vos constantiam eius, quæso, erigatis, & roboratis in Domino. Rex Deo propitio, benè soluendo est, & constat, impœnitentibus quòd non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, &c.] De eo enim, quòd non ceuseret pacem esse conciliandam nisi restitutus ablati bonis Ecclesiæ, laudans ista Saresberienfis, hæc ait: Rex, Deo propitio, benè soluendo est, & constat, impœnitentibus peccata non posse dimitti. Si verò res ablata, cum reddi possit, non redditur; non agitur pœnitentia, sed fingitur.] Idè de absolutione sine promissione satisfaciendi, & de clausula illa à Gratiano reiecta, SALVA DIGNITATE REGNI SVI, hæc addit: Si Rex obtinuerit, ut pactis inferatur, Regni dignitates saluas fore: consuetudines euicir, mutato dumtaxat nomine, & omnem Ecclesiæ Romanæ auctoritatem eliminauit ab Anglia, sed absit, ut aliquid istorum fiat. Et certus sum, quòd dominus Cantuariensis prælegit exulare perpetuò, quàm ut propter pacem eius lædatur Ecclesia, & Sedis Apostolicæ priuilegium conuellatur. Suadete ergo domino Gratiano, ut in omnibus, & præcipuè in his articulis caueat sibi; ne eum (quod Deus auertat) decipiant animi sub vulpe latentes.] vidisti inconsideratam arrogantiam. Ipse, qui anno superiori (ut audisti) reiecit pacem, eò quòd sanctus Thomas illam formulam scribendam esse contenderet, ac diceret: Totam causam tuo committo arbitrio, HONORE DEI SALVO, & ob id iurgijs & contumelijs infectatus fuerit sanctum Thomam: modò ipse erigens se super omne quod colitur, non DEI, sed SALVA DIGNITATE REGNI SVI, apponi voluit in conditionibus pacis.

C Quòd igitur electi (ut audisti) Episcopi à Rege ad scribendam formam pacis, suadere Nuntijs numquam potuissent, ut eam admitterent formulam: aliam pacis formam exco-gitantes, de ea ita per Rothomagensem Episcopum scripserunt ad Regem his verbis: Formam verborum, quam reliquistis nobis, à Legatis nequiuimus impetrare propter determinationes, quæ tam à vobis, quàm ab ipsis hinc inde multiplices & ambiguæ ponebantur. Eos autem abruptè, & sine pacis spe recedere, nec honori vestro, nec vtilitati congruere videbatur. Cum igitur inter nos plurima tractarentur: verbum incidit, in quo dignitati vestræ & honori vestro non derogatur in aliquo, nec Cantuariensi aliqua in futurum litigij materia comparatur. Est autem verbum huiusmodi, Ut concedatis pro amore Dei & domini Papæ Archiepiscopum redire in Angliam, & Archiepiscopatum suum ita integrè habere faciatis, sicut habuit antequam exiret, & illis, qui cum eo vel propter eum egressi sunt, similiter sua, reddatis scilicet. Placuit autem nobis breuitas & simplicitas huius verbi, quia nullis artibus vel suspitionibus videtur inuolutum. Vnde vobis consulimus, & suademus, & vestram ad hoc accommodare non dubitetis assensum.] hæc Rothomagensis ad Regem.

D Rex autem ubi audisset ab Episcopis, à Nuntijs nullo penitus modo admissam esse clausulam illam, SALVA DIGNITATE REGNI SVI, magnopere commotus, mox duos Legatos super hac re misit ad Alexandrum Papam, deditq; litteras querimonij plenarum, quæ & Episcopos, quos collegerat ad hoc ipsum, scribere iussit per eisdem Legatos ad eundem Pontificem, eodem prioris argumento, totidemque sententiis, extant ipsæ. c Sciens autem ista Viuianus, alter Nuntiorum Romani Pontificis, de Legatis ad Papam

XVIII.
Cod. Vatic.
1. 3. ep. 12.

QUOD IVRE
REPVLSAR
CONDITIO-
NES REGIS
ANGL.

XIX.
NOVA FOR-
MVLA PA-
CIS AB EPI-
SCOPIS IN-
VENTA.
b Ibid. ep. 13.

XX.

a Cod. Vatic.
l. 3. ep. 26.
XXI.
RELATIO
VIVIANI
VSQUE AD
GRATIANI
DISCESSIO-
NEM.

ad Papam à Rege missis, ne quid per eos subriperetur ipsi Romano Pontifici, quam citius decreuit & ipse Nuntium ad ipsum mittendum, cui & litteras dedit de cunctis quæ hactenus gesta essent, certam fidelemque continentes relationem, ex qua præter alia superius recitata, hinc describamus quæ postea fieri contigerunt, ex quo ipsi Nuntij, re infecta, discesserunt à Rege. sic se habent: a

Cum instarent *Episcopi nomine Regis*, ut verbum scilicet, SALVA DIGNITATE REGNI, admitteremus, respondimus: Stet ergo verbum Regis pariter & verbum Domini, id est: SALVA LIBERTATE ECCLESIE. Quod non admiserunt, sicut nec Rex, licet in honore Dei libertatem Ecclesie intelligeret, ut dicebat, apponere tamen scripto penitus recusavit. Et cum iam contra nos verbo prævalere non possent: prælegerunt, ut Archiepiscopus (sicut iam supra dictum est) securè ad Ecclesiam suam accederet, & in bona pace & securitate Ecclesiam suam cum omni integritate, sicut habuit antequam exiret, hinc inde nulla conditione apposita, reciperet, & sui similiter sua. Et ad eorum instantiam verbum admisimus. Demum à Rege apud Rothomagum vocati, cum multo labore accessimus. Tandem per Legatos suos nobis in Curia Archiepiscopi mandavit, quod nullatenus à verbo illo, SALVA DIGNITATE REGNI SVI, recederet, & ita sicut nec primò, nec secundò, à prænominatis personis verbo inuento stare placuit. Et hoc modo, beatissime Pater, recessimus. Archiepiscopus quoque sub debito fidelitatis, quo nobis astricti tenebantur, præcepimus, ut eis quos absolvimus, sub debito iuramenti, quo nobis tenebantur, præciperent, & domino Regi proponerent, ut si pax secuta non esset ante discessum nostrum, beneficio absolutionis non fruerentur, & sententiam, quam Archiepiscopus Cantuariensis in eos tulerat, inuisolabiter observarent: Et hæc hæctenus de his quæ cum Rege gessimus. b

XXII. Ceterum verbum Regis Cantuariensi Archiepiscopo postea repræsentavimus. Qui cum prædicta omnia æquanimiter sustineret, dignitatem quoque regni libenter conferuaret, saluo ordine suo, & fidelitate Romanæ Ecclesie. De his quoque si quis vobis aliter proposuerit: sic esse, sicut diximus, per omnia credatis. Et quod nomen domini Gratiani non apponitur in his litteris, non ided remansit, quod eas non viderit, & diligenter pertractauerit, sed quia festinabat redire, & longè breviores volebat fieri litteras: sed ut nihil Nuntiis Regis contra nos vsque ad reditum nostrum crederetis.] subdit autem, nouissimè tandem missum à se ad Regem Nuntium Petrum Archidiaconum Papiensem, qui licet benignè acceptus, sed nõ audirus de pace, in reditu fuerit suis rebus spoliatus, & vnus ex suis in discrimen adductus, vix ereptus. Fuerat præscriptum ab Alexandro Papa tempus pacis, nempe festa dies S. Michaëlis Archangeli, qua consecuta, qui absoluti fuerant sub conditione pacis faciendæ, in eandem inflictam à Cantuariensi excommunicationem reinciderent. extant de his litteræ b Gratiani ad ipsos excommunicatos.

b Ibid. ep. 16.
XXIII.
SVR RECE-
DENTE
GRATIANO
REMANSE-
RIT VIVIA-
NVS.

Cur autem post illud tempus, ex præscripto statim recedente Gratiano, remanserit Viuianus, hinc modò dicendum ex litteris sancti Thomæ. Peracto expectationis tempore ab Alexandro Papa præfixo, non Gratianus tantum, sed Senonensis Archiepiscopus, qui & ipse vocatus fuerat ad ineundam pacem inter Regem & Archiepiscopum interuentor, pariter à Rege recessit. quod haud leuem Regiæ exillimationi notam inussit. Ad quam redimendam inops consilij Rex edò confugit, ut Viuianum certa promissione pacis facta, in iisdem negotiis retineret. Qui nihil doli vel fraudis in Rege latere putans, adhibens omnem fidem, iam tamquam de pace securus, de ea congratulabatur amicis. Tuncque & ista scripsit ad ipsum sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum: c

c Ibid. ep. 4.
XXIV.

Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo magister Viuianus salutem, & de instanti negotio ad honorem Dei & Ecclesie victoriam.

Ut cum domino Turonensi, vel eius Nuntiis, ad Curiam, auctore Deo, festinantissimè reuerteremur, Turonis declinauimus: & quarto Kalendas Nouembri litteras Regis Angliæ, Archiepiscopi Rothomagensis, & Cantuariensis Archidiaconi per priorem Abbatie Beccensis, & quemdam alium nobilem virum recepimus, quarum transcriptum beatitudini vestræ mittimus, supplicantes, ut non acquiescatis suggestioni alicuius Clerici, etiam si primariè fulgeret dignitate præclara, sine apertis litteris Regis, quod honori vestro expediat (prout sæpenumerò propositum est) recipiatis. Et rogamus, ut festinantissimè cursorem, vel Clericum aliquem ad nos vsque mittatis, per quem voluntatem vestram nobis, si placet, aperiat. Nec tantum deferatis magistro Gratiano, ut honorem charissimi

A charissimi amici vestri præcipui defensoris, in Ecclesia Romana penitus in persona nostra conculectis.] hæc ad sanctum Thomam post acceptas de reuerfione ad Curiam litteras Regis.

Vbi autem ad Regem Viuianus accessit, quid cum eo egerit, planè declarant litteræ ab ipso ad eundem sanctum Thomam redditæ, cum ei apertius ac plenius gratulatur de pace confecta, hæc scribens: a

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui distinctos parietes suggestionis prauorum, indissolubiliam charitatis vinculo vnire contra multorum opinionem paratus est. Ad præsentiam Regis reuocati accessimus, & ea, diuina operante gratia, inuenimus, in quibus honor Dei & Ecclesie in nullo violatur. Si ergo Nuntium Christianissimi Regis Francorum, & domini Rothomagensis iam recepistis, sicut indubitanter credimus, gaudemus. Ita enim fuit statutum. Et si magister Ioannes Saresberienfis, Clericus vester, charissimus socius noster ad vos rediit, sicut speramus, quoniam nuntium recepit, lætamur. Quidquid tamen, reuerende Pater, fuerit, rogamus, & rogando ex parte domini Papæ & Romanæ Ecclesie consulimus, ut omnino cautione postposita, ad colloquium, quod inter duos Reges apud sanctum Dionysium, primâ Dominica post sanctum Martinum celebrabitur, desiderantissimè occurratis. Quoniam illic, auctore Deo, angelicum * accipietis hymnum: GLORIA IN EXCELSIS DEO, ET * f. occinetis IN TERRA PAX DOMINO CANTVARIENSI, &c.] ista de pace certa Viuianus. At sanctus Thomas astutiam Regis magis perspectam habens, nec, ut par erat, fidem adhibens, magis autem timens: has prudentiores atque grauioris ponderis ad eundem Viuianum litteras reddidit: b

C Thomas Dei gratia Cantuariensis Ecclesie minister humilis & Apostolicæ Sedis Legatus magistro Viuiano fideli suo & S. R. E. Aduocato salutem, & per omnia rectè sapere & intelligere.

Habita ratione legationis tibi commissæ, & negotij crediti, ex accessu tuo ad dominum Regem Angliæ nihil deperisset de substantia negotij, in nullo derogatum fuisset auctoritati te mittentis, nihil attentatum, dictum, & actum dispendio nostro. Quatenus enim in hoc facto partes se extenderint, cum semel functus sis officio tibi commisso, siue benè, siue malè: præstituti temporis præfinitio ad legationem explendam te sciētē iura, professum legibus, satis per omnia cautum reddere debuerat. Vide ergo, ut prudenter sapias, & prudenter incedas, ne fias in fabulam, & Magnatibus in derisum. Verum si auctoritate propria nouum sortitus es ac recens legationis officium: pareat cuius interest, & inde sustineat onus, ad quem spectat emolumentum: me autem in nullo obligat iurisdictione.] hæc idcirco, quod eius legationis tempus iam expirasset, nec teneretur ei amplius obedire, sed quod faciat, sponte faciat. Subdit igitur: Ceterum quod hortaris nos, ut descendamus ad colloquium Regum, quod habituri sunt die Dominica proxima apud S. Dionysium: qua certitudine, qua ratione, qua spe pacis cum tanta instantia hoc feceris, sicut ex mandato tuo intelligere non possumus, sic te ad nostri vocationem tam facilem fuisse, plurimum miramur. Verum ob reuerentiã S. R. E. & tui dilectionem (licet in incertum, ut timemus) ad tuam instantiam die Veneris per Dei misericordiam apud castrum Curbulij tibi occurremus, ut citius audiamus per os tuum, quem laboris & operis tui fructum cõsequi debeamus, & tu quid honoris & gratiæ. Vale, & prouideat tibi Deus, ne capiaris muscipula, quam secum contrahentium vix aliquis potuit euadere.] hæc sanctus Thomas, & quidem haud fallus vates, prout posteriora demonstrabunt.

E Porro de rebus gestis à tempore reuocationis Viuiani vsque ad discessionem eiusdem post congressum Parisiensem, extant c litteræ sancti Thomæ ad Archiepiscopum Senonensem, quibus plenissima relatio continetur. sic se habent: Reuerendo Patri & amico charissimo VVillelmo Dei gratia Senonensi Archiepiscopo Thomas Cantuariensis Ecclesie minister humilis, quidquid deuotio potest exulis & proscripsi.

Impossibile est, ut animus quiescat impij, quem conscientie stimulus semper exagitat, perpetuumque timore incutit, ne per singula momenta recipiat, quod meretur. Sic astuantem iugiter sollicitudo premit, & dum omnes homines benè promeritos, etiam amicissimos suspicionibus lacerat, ex propriæ culpa perfidiæ putat aliis deesse, quam in conscientia non habet fidem. Sic Rex Anglorum audita profectione vestra, suæ conscientie iniqui-

XXVII. Ibid. ep. 60.

XXVIII. RELATIO S. THOMAE DE CONGRESSU VIIVIANI HABITO CVM REG. ANGL.

iniquitatis, & veritus zelum legis, & perseverantiam virtutis quam habetis, & exercetis in Domino, supra modum timet, ne in terram eius cismarinam sanctitati vestrae legatio committatur, quia in tota Ecclesia Gallicana alius ei non occurrit, per quem malitia eius reprimi possit, aut conteri. Sed nec in Romana Ecclesia veretur aliquem (sicut sibi testatur) præter dominum Gratianum. Quia si gloriatio eius vera est, quotquot alij ad ipsum ex quacumque causa accesserunt, ad nutum eius, & interdum non sine nota sinistra opinionis, conuertibiles inuenti sunt. Quia ergo dominum Gratianum in comitatu vestro redire didicit: aded turbatus est, ut animi motum dissimulare nequiverit, dicens, quod per vos cogendus erat ad pacem, aut magno sui suorumque dispendio perpetuam ignominiam subiturus. Evocavit itaque magistrum Viuanum per suas, & domini Rothomagensis, & G. Ridel litteras: eique (sicut idem Viuianus in publica plurimorum audientia confessus est) corporaliter fidem dedit, quod in pace Ecclesiarum reformanda, domini Papæ B mandatum, & ipsius consilium sequeretur. Fecit & litteras signari suo sigillo, quas ostendit, quibus voluit, promittens in illis, quod pro amore domini Papæ nobis redderet Cantuariensem Ecclesiam, & possessiones ablatas nobis & nostris, & pacem & securitatem, ut ad tractandum pacis verbum, quam vestro & domini Gratiani metu (quidquid alius gloriatur) querere videbatur, præfatum Viuanum validius perurgeret. Sed de ablatas non faciebat aliquam mentionem, nisi quod innuebat, quia si illius in reformatione pacis sequeretur arbitrium: nos collocaret in capite regni, & nulla ratione pateretur egere.

XXIX. Reuocato autem magistro Viuiano, & verbis eius habente fidem, simulata deuotione profectus est ad sanctum Dionysium, re autem vera, ut faceret, quod præne fecit, id est, ut Regem Christianissimum circumueniret. Conuenit enim inter eos in colloquio apud sanctum Dionysium, ut ei alendum & instruendum traderet Richardum filium suum, C & ut Conuitem sancti Egidij Turonas euocet, eidem Richardo responsurum super Comitatu Tolosano. Siquidem locus ille prudenter commodissimus visus est, ubi subsidia-rij partium tutissime conueniant, & litigantium natales liberè protestentur, & qui ius dicturi sunt, quam ratio exegerit partem, sine trepidatione, vel aliqua cunctatione condemnarent. Nos ad illud colloquium compulerunt accedere dominus Rex Franciæ, & magister Viuianus, & alij sapientes, ut nobis Parisiis constitutis, & illo apud sanctum Dionysium existente, posset de vicino pax nostra commodius tractari. Vbi cum illum sepe- ditus Viuianus instantius & diligentius conueniret, ut impleret promissionis fidem: resistit more suo, & talem se Viuiano exhibuit, ut ad nos rediens pluribus assidentibus palam dixerit, quod hominem aded mendacem se vidisse vel audisse non poterat recordari. Sed & ipsi præfati, multis audientibus (sicut ab eis postea accepimus) quæ fuerunt D dicenda, non tacuit, immò dupliciter eius patenter arguens, ex magna parte quam prius læserat, redemit famam suam, cõquerens quod aded captus fuerit dolis eius. Quod quidem vobis ided intimamus, ut si ad Ecclesiam Romanam rediens partes illius foris fouere præsumpserit, aut fraudes occultare, rei veritatem domino Papæ & Cardinalibus vestra deuotio possit fidelius intimare. Nam sicut nutu diuino contrigit, ut re strenuè gesta, rediret dominus Gratianus, & ut vos, quem Deus firmissimam columnam (prosperè loquimur) in Ecclesia sua posuit, & qui mores hominis plenius nostis, ad Sedem Apostolicam arriperetis iter: sic eiusdem intuitu creditur accidisse, ut Viuianus præter quod haberet in animo, ad illustrandam iustitiam Ecclesiarum, ad dilatandam gloriam remanserit in Francia: ut Rex Anglorum per fautorem suum hominibus, quos decipere consuevit, ampliùs innotescat, & fallacia verborum dominum Papam & Curiam ei hucusque nimis E credulam de cetero minùs solito circumferibat.

XXX. Cum verò præfatus Anglorum Rex à sancto Dionysio recedens, prope Montem Martyrum transitum faceret, illuc occurrimus, petentes ab ipso per venerabiles viros dominum Rothomagensem, & Episcopum Sagiensem, & alios quosdam, qui se verbo ingesserant, quatenus nobis pacem pro amore Dei & domini Papæ, & nostris gratiam suam, pacem, securitatem, possessiones, & ablata restitueret, offerentes nos paratos esse exhibere illi quidquid Archiepiscopus Principi debet. Ille autem respondit, se ex animo libenter remittere ex parte sua offensas & querelas, si quas contra nos habuerat, & de his quæ proponere vellemus aduersus eum, paratum esse stare dicto Curia domini sui Regis Francorum, vel iudicio Ecclesiarum Gallicanarum, aut scholarium Parisiensium. Quo audito, respondi- mus: Nos Curia domini Regis, si ei placeret, aut Ecclesiarum Gallicanarum nõ refutare iudicij, malle

A malle tamen, si illius federet animo, cum illo amicabiliter componere, quam litigare. Et si Ecclesiam & possessiones nobis & nostris ablatas vellet restituere, & gratiam, & pacem, & securitatem præstare nobis in osculo pacis: parari eramus hæc recipere, postulantes, ut mobiliū ablatorum medietatem Ecclesiarum redderet, ad soluenda nostra & nostrorum debita, ad facta recta reficienda, ad instruenda prædia, & reparandas varias Ecclesiarum necessitates, quæ ad summum calamitatis officialium suorum depopulatione & fraude perducta est. Et ne vota nostra modum viderentur excedere, & ut pacta, ad declinandum lubricitatem hominis, in scripturam redacta fidelius tenerentur, ei petitionem, quam vobis scriptam mittimus, ad Nuntiorum suorum arbitrium castigatam & temperatam fecimus offerri, ut omnibus innotesceret, nos nullam pacis, quæ Ecclesiarum Dei tolerabilis sit, deestare conditionem. Sed ille, audito scripto, & ab omnibus propter nimiam modestiam B approbato, materna respondit lingua: sic anfractus verborum (quod familiare habet) inuertens, ut simplicioribus videretur vniuersa concedere, cautionibus autem, prolixas & non ferendas immiscere conditiones. In vno tamen consentiunt vniuersi, quod nos in osculo pacis recipere non acquieuit. Subintulit ergo Christianissimus Princeps, quod pro tanta quantitate auri, quantus ipse est, non consuleret, ut terram ipsius, nisi prius accepto pacis osculo, ingrederemur. Et Comes Theobaldus adiecit, quod stultissima esset præsumptio, multis circumstantiam sibi inuicem dicentibus & reducentibus ad animum, quid Roberto de Silliaco acciderit, quia nec ipsum osculum ad pacis & securitatis custodiam satis firma cautio videretur. Sed nec istud responsum suum nobis per præfatos Episcopos, pacis (ut sperabamus) mediatores, aut per alios significare curauit, immò nobis prætolantibus responsum, versus Medontam deflexit iter. Allatus est autem ei in via dominus Philippus, benedictus filius Christianissimi Regis, quem (ut aiunt qui attulerant) subtristis vidit, tenuiter allocutus est, & cum festinatione dimisit. C quod & Rex Franciæ, qui comitabatur ipsum, recesserit subtristis, cum eius animum dolo agentem omnia perspectum habuisset. & inferius de Viuiano ab ipso per pecuniam tentato sic ait:

Nos sine responso eius ad loca consolationis nobis diuinitus prouisa reuersi sumus, spem XXXI. nostram proiectantes in eum, qui non deserit sperantes in se, & dilectionis vestrae solatium præstolantes. Rex autem Angliæ ad magistrum Viuanum postea Nuntium misit & viginti marchas, rogans ut se iterum intrmitteret ad pacem reformandam. Sed ille (sicut pro certo accepimus) & pecuniam respuit, & respondit ei litteris, quarum dilectioni vestra exemplum mittimus. Nec est quod ad pacem ipsum tantopere vrgeat, quantum metus ille, quem de vestra & domini Gratiani protectione concepit. Nec Viuianus captat ob aliud, nisi ut in vestras & Gratiani non incidat manus. Nobis enim relatum est, quod Egidium Rothomagensem Archidiaconum, & Ioannem de Oxeneford, & Ioannem Sagiensem misit ad Curiam, ut impediatur, ne nobis in terram suam legatio concedatur, aut aliud, quod ei, vel Comiti Flandrensi possit esse molestum. Vos Nuntiorum personas ex parte nouistis, sed fortasse plenius nostri, qui vestri gratia nobiscum sunt. Cum ergo de vestra sinceritate, & domini Gratiani, quam expertus est fide, tantus hominem illum, nempe Regem Anglorum, timor inuaderit, luce clarius est, quod si eum dominus Papa ab initio terruisset auctoritate summi Pontificis potius, quam sustineret pia mansuetudine patris: iam Ecclesia Dei à multis diebus serenata fuisset, & detumisset furor hominis, qui fugientes & imbelles sine miseratione persequitur, & viriliter resistentibus cedit, &c.]

E Sed quod idem S. Thomas profectus sit magno præconio Gratianum Romam redeun- XXXII. tem: in exemplum eorum, qui cum Regibus Apostolicæ Sedis causâ eiusmodi coram ipsis tractanda suscipiunt: hæc ex litteris eiusdem sancti Thomæ scriptis de his ad eum, hæc^a pauca describimus: Impiorum molimina gratiæ filijs in finem nocere non possunt, quia Deus eos supra vires tentari non patitur, ad electorum vtilitatem cuncta dirigens, & de singulis euentibus rerum, profectum mirabiliter eliciens gloriosum. Et quidem fidem vestram respexit Dominus, qui moram magistri Viuiani, & quidquid post recessum gessit in Francia, conuertit in gloriam nominis vestri, vos in Deum constituens Pharaoni.] & inferius: Quicumque verò familiaritatis mixtæ, Viuiani scilicet cum Rege, viderunt exitum, aut Viuianum loquentem audierunt: publicè protestabantur, solum ex omnibus, qui ad Regem Anglorum missi fuerant, sapere Gratianum, &c.] Scripsit & de his idem sanctus Thomas^b litteras ad Alexandrum Papam: ad quem etiam Viuianus eodem^b argumen-

^a Cod. Vat. lib. 3. ep. 63.SUMMA
LVS GRA-
TIANI
NUNTII.^b Ibid. ep. 65.

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
10.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.

* *Cod. Vat. lib. 3. epist. 61.*
 argumento ^a alias dedit. Sed quas ipse Viuianus ad Regem Angliæ scripsit, cum respuit A oblatam pecuniam (quarum litterarum, vt audisti, sanctus Thomas nactus exemplum, misit ad Senonensem ipsum & Gratianum) sic accipe: ^b

XXXIII. Serenissimo domino Henrico Dei gratia Anglorum Regi magister Viuianus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Aduocatus salutem, & salubri consilio acquiescere.

Quantum pro honore vestro laborauerim, quantam diligentiam adhibuerim, vt ad gloriam Dei & vestram, pacem cum Ecclesia faceretis, nouit Deus, prudentia vestra ignorare non debet. Nam tantum pro vobis institi, quod multorum & magnorum amissi gratiam, & fabula factus sum detractorum. Vnde miror, quod me, quem in vestra utilitate & honore noluitis audire, quasi pecunia corruptum reddere voluistis infamem. Sed quia vos obsequijs cœpi colere, & ab amicis nec facile recedere consueui: precor, & modis omnibus consulo, vt redeatis ad cor, & petitionem, quam vobis scriptam misit dominus Cantuariensis, charta vestra confirmetis, hoc adiecto, vt eum recipiatis in osculo pacis, eique mittatis, & reuocetis ipsum, antequam terra vestra subijciatur interdicto, & illi feriantur anathemate, quorum nomina in libro damnationis eorum concepta sunt. nam & plurimi B sunt, & vobis pernecessarij, & tempus breue est.] Hæc ad Regem Anglorum Viuianus, hicque finis legationis anni huius ab Alexandro Papa ad Regem Anglorum per Nuntios Gratianum atque Viuianum missæ.

XXXIV. Inter hæc autem Alexander Papa cum accepisset, ab eodem Anglorum Rege impediri in Anglia, ne Ecclesijs vacantibus Episcopi eligerentur: comminatorias ^c litteras dedit ad Regem & graues ad modum, ad quarum finem hanc comminationem apposuit: Et quidem si ea, quæ monentes in spiritu mansuetudinis, & cum omni humilitate prædiximus, effectui, sicut debes, mancipare curaueris: & tuæ proculdubio gloriæ & saluti consules, & C

DE VACANTIBUS ECCLESIIIS ANGLIC.
 Deo ac nobis gratum facies omnimodis & acceptum. Alioquin, quantumcumque te sicut filium charissimum & Christianissimum Principem diligere, & tuæ magnitudini deferre velimus: manus beati Petri & nostras à tuo non poterimus grauamine continere. Et plus Deum, quàm homines, sicut dignum est, metuentes, Ecclesiæ iura pariter & honorem, concessa nobis diuinitus potestate, integrè curabimus atque inuolubiliter conseruare. Datum Beneuenti septimo Idus Octobris.

XXXV. Insuper hoc anno idem Pontifex constitutionem edidit aduersus eos, qui de manu laica inuestituras siue Ecclesiarum, siue bonorum ipsarum ^d acciperent, datam mense Maij istis verbis ad vniuersos Episcopos Angliæ:

CONSTITUTIO ALEX. PAP. CONTRA INVESTITURAS LAICORVM.
 Ad audientiam nostram, communi fama referente, & multorum etiã relatione peruenit, quod post instantem turbationem, quæ inter charissimum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Anglorum Regem, & venerabilem fratrem nostrum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum exigentibus peccatis, emerfit, quædam præua consuetudo in illis partibus inoleuit, scilicet, quod laici Ecclesias & Ecclesiastica beneficia soleant passim in regno Anglorum, quibus vellent, conferre, & auctoritate sua clericis inuestire. Vnde quoniam id sanctorum Patrum institutionibus aded cognoscitur contradicere, vt danti & accipienti de manu laica sit anathema, & hoc in Ecclesiasticæ libertatis perniciem non est dubium grauitè redundare: nos vniuersas ^e donationes à laicis de Ecclesijs quibuslibet huius turbationis tempore quibuscumque factas, auctoritate beati Petri ac nostra omnino cassamus, & irritas esse decernimus.

XXXVI. Quapropter vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, & in virtute obedientiæ iniungimus, quatenus vniuersos illos, qui Ecclesias, Præbendas, vel alia Ecclesiastica beneficia vbiicumque in Anglia de manu laica, maximè huius turbationis tempore susceperunt, diligentius moneatis, & instantius exhortari curetis, quod Ecclesias ipsas, Præbendas, vel beneficia cum fructibus inde perceptis in manus vestras, omni contradictione & appellatione cessante resignent, & eis, ad quorum ordinationem iure Ecclesiastico spectant, disponendas relinquunt. Quod si ad commonitionem nostram infra quadraginta dies post harum susceptionem non fecerint: vos eos auctoritate nostra, sublato appellationis remedio, cuiuslibet timore, gratia, & prohibitione postposita, excommunicationis sententia feriatis, & ab omnibus faciatis per parochias vestras sicut excommunicatos vitari, donec Ecclesias præscriptas & alia beneficia Ecclesiastica liberè resignauerint illis, ad quorum ^f donationem & ordinationem spectant, & in pace dimiserint, & de fructibus inde perceptis dignam Ecclesiæ exhibuerint satisfactionem. Sin autem in his exequendis

^g collationem

negli-

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
10.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.

A negligentes fueritis aut remissi: nos omnes illos, qui Ecclesias, vel cetera beneficia Ecclesiastica præter assensum Episcoporum, ad quos eorum donatio spectat, de manu laica (prout superius dictum est) accepisse noscuntur; nisi præceptis nostris infra terminum præscriptum paruerint, excommunicationis sententiæ, auctoritate qua fungimur, decernimus subiacere, & eos sicut à nobis excommunicatos præcipimus ab omnibus euitari. Dat. Beneuenti decimoquarto Kalendas Iunij.]

Quatuor post hæc diebus ad Regem Angliæ comminatorias primùm, atque inde XXXVII. comminatorias litteras dedit per certos Nuntios ad hoc defectos, videlicet Simonem Priorem de Monte Dei, & Bernardum de Corilo, qui primùm comminatorias ad Regem datent litteras, & si opus foret deinde comminatorias adderent. extant ambæ epistolæ ^a ad Regem Angliæ, datæ hoc anno octaua Kalendas Iunij, quas perferendas primò B dedit Episcopo Bellicensi, & Priori Carthusianorum, vt ex eiusdem Papæ litteris apparet. Sed quod haud adeo certus esset, an ipsi eas ad Regem perferrent, delegit eundem Simonem virum laudatissimum, & Bernardum collegam, ad quos extant ^b litteræ de eiusmodi eis imposito legationis officio. vbi de litteris ad Regem scriptis hæc habet: Litteras nostras comminatorias eidem reddatis, & comminationem nostram in spiritu fortitudinis & lenitatis adiungere studeatis. Quod si vos nec sic audire voluerit, sed in sua potius duritia & obstinatione duxerit persistendum: eidem litteras nostras comminatorias porrigatis, ex nostra parte constanter addentes, quod nos prænominato Archiepiscopo os de cetero nulla ratione claudemus, nec ipsi, nisi idem Rex ante initium Quadragesimæ, quæ iam quasi instare videtur, ea quæ superius diximus, implere voluerit, vltèrius inhibitionem aliquam faciemus, quin suas & Ecclesiæ sibi commissæ, nec non & suorum iniurias Ecclesiasticæ seueritatis gladio pro sui officij debito grauius vlciscatur. Non enim credere debet, aut in mente habere, quia dormiens Dominus non aliquando excitetur, & quod beati C Petri gladium ita rubigo consumpserit, quin educi valeat, & vindictam debitam exercere. Volumus autem, vt hæc (sicut prædiximus) diligentius exequamini, nisi venerabilis frater noster Bellicensis Episcopus, & dilectus filius Prior Carthusiensis ea prout illis mandauimus, exquantur. Dat. Beneuenti, octauo Kalendas Iunij.] qua pariter die datæ leguntur ^c litteræ ab eodem Alexandro Papa ad ipsum Henricum Regem Anglorum comminatoriæ, quæ habentur in eodem codice scriptæ, datæque vndecimo Kalendas Iunij. recitat eandem Rogerius in Annalibus istis verbis: ^d

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Henrico illustri Anglorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. XXXVII.

D Quàm paternè & quàm benignè regiam sæpius excellentiam conuenerimus, & per litteras & Nuntios frequentius exhortati fuimus, vt venerabilem fratrem nostrum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum tibi reconciliare deberes, & sibi ac suis Ecclesiis cum ceteris ablatis restituere, sublimitatis tuæ prudentia nequaquam ignorat, cum id toti ferè Christianitati publicum ac manifestum existat. Vnde quoniam in hoc hucusque proficere minimè potuimus, nec animi tui motum blandis & lenibus emollire, tristes & dolentes efficitur. Et nos spe ac fiducia nostra frustrari dolemus, præsertim cum te, sicut charissimum filium, sincerius in Domino diligamus: cui in hoc graue periculum imminere videmus. Et quoniam scriptum est: ^e Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem ^f *Isa. 58.* tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. & alibi: Nisi annuntiaueris impio impietatem suam, sanguinem ipsius de manu tua requiram. & aliàs per Salomonem: ^g Piger homo ^h *Eccli. 21.* de stercore bouum lapidari iubetur: duritiam tuam, sicut hæcenus, contra iustitiam & salutem nostram non duximus vltèrius supportandam: nec præfato Archiepiscopo os de cetero aliqua ratione claudemus, quin officij sui debitum liberè prosequatur, & suam & Ecclesiæ suæ iniuriam Ecclesiasticæ seueritatis gladio vlciscatur. Quæ autem in litteris istis tam de his, quàm de alijs minis continentur, dilecti filij nostri Prior de Monte Dei, & Frater Bernardus de Corilo, viri siquidem plus Deum quàm homines reuerentes, serenitati tuæ latiùs viua voce proponunt. Quorum admonitioni ille, cui seruire regnare est, & in cuius manu corda Regum consistunt, animum & voluntatem tuam inclinet, vt potius flecti velis, quàm contra Deum & salutem tuam in tantæ obstinationis proposito diutiùs permanere. Quod si nos in illis nec sic audire volueris, ea quæ tibi ex parte nostra proposuerint, proculdubio venturam poteris diuinam ultionem in proximo timere.]

Quid

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
10.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.

XXXIX. Quid autem per eosdem Nuntios actum sit, docet ipsorum plena relatio ad ipsum A
Alexandrum Pontificem missa, quæ sic se habet: ^a

^a *Ibid. ep. 8.*
RELATIO
DELEGA-
TIONE
POSTREMA.
^b *Lib. 3. ep.*
60. in fine.
Ad illustrem Regem Angliæ cum Fratre Bernardo de Corilo nuper profecti sumus, vt auctoritate mandati vestri inter ipsum & dominum Cantuariensem pax & concordia confirmaretur. Et quod facilius tractaretur hoc verbum, dominum Cantuariensem traximus ad locum, vbi Reges, auctore Deo, reconciliati sunt.] Iam ^b vidimus in superiori congressu Parisijs habito, discessisse ab inuicem Reges animo sub infenso, & quod pararetur aliud post futurum colloquium, quod hoc fuisse putamus. pergit verò: Traditis autem commonitorijs vestris Regi Angliæ, & adhibita diligentia, quam apud eum credidimus expedire: monuimus & consulimus domino Cantuariensi, vt se coram Rege humiliaret, & rigorem eius humilitate precum, & sedulitate obsequendi studeret emollire. Hoc ipsum Christianissimus Rex Franciæ, Archiepiscopi, Episcopi, & magni viri qui aderant, vnanimiter suadebant. Arctatus Regis Concilio & omnium Archiepiscoporum & Baronum, acquieuit Archiepiscopus, & coram omnibus accessit ad Regem Angliæ, & genibus flexis posuit se in Deo & Rege, ad honorem Dei & Regis, vtens hac forma verborum, AD HONOREM DEI, vt sic posset pacem & gratiam eius promereri. Rex autem propter hoc verbum, AD HONOREM DEI, noluit eum recipere, coram omnibus dicens publicè; ne videretur quod Archiepiscopus Dei honorem vellet seruare, & Rex minimè. Sed post multa (quæ vtinam siluisset) dixit, quod ab Archiepiscopo nihil aliud quærebat, nisi vt ei tamquam Presbyter & Episcopus coram omnibus promitteret in verbo veritatis, se sine omni malo ingenio seruaturum consuetudines, quas sancti Archiepiscopi Cantuarienses obseruauerant Regibus suis, & quas ipse Archiepiscopus sibi alia vice promiserat. C

XL. Archiepiscopus autem respondit, quod Regi fecerat fidelitatem, quam ei præstito iuramento tenebatur seruare, vitam, membrum, & honorem terrenum, saluo ordine suo, & hoc fidelissimè paratus erat implere, nec ab aliquo antecessorum suorum aliquid vltius exactum est, vel ab aliquo exigendum. Et cum Rex super hoc articulo plurimum institisset, dominus Cantuariensis adiecit: Licet nullus antecessorum hoc fecisset, vel promississet, nec ipse vllatenus de iure facere deberet, tamen dixit, quod pro pace Ecclesiæ & gratia eius promitteret, se consuetudines illas, quas sancti antecessores sui Regibus suis seruauerant, saluo ordine suo, ei seruaturum, quatenus secundum Deum posset: & faceret pro amore eius recuperando, quidquid posset, saluo honore Dei, asserens, quod nunquam libentius ei seruiret, quàm vt hæc faceret, si ei placeret. Noluit autem Rex hoc recipere, sed vt præcisè & absolutè sub iuramento ei promitteret obseruantiam consuetudinum, quia nihil vltius ab eo exigebat. Quod quia Archiepiscopus, licet multi instarent, facere noluit, Rex discessit, pace infecta.

XLI. Cum verò Regem exhortaremur, vt iuxta mandatum vestrum reuocaret Archiepiscopum in gratiam suam, & ei pacem & Ecclesiam suam restitueret: respondit, quod forsasse consilium amicorum erit, vt Ecclesiam quandoque restituat; sed dixit, se gratiam non restitutum, quia tunc euacuaretur priuilegium, quod ei dedistis, & quo potestatem Archiepiscopi suspendistis, donec redeat in gratiam eius.] quænam fuerit ista suspensio, dicemus inferiùs. pergit verò Nuntius:

XLII. Et quia præceperatis eum primò conuenire in spiritu lenitatis per commonitorias vestras: comminatorias vestras in aliud tempus dare distulimus. Interim verò Deum oramus, in cuius manu corda sunt Regum, vt animum eius emolliat, & ad honorem suum, & Ecclesiæ vtilitatem pacem faciat reformari. Quod verò de mandato vestro reliquum est, accepto tempore, per gratiam Dei cum omni diligentia exequemur, & exitum negotij, quem Deus dederit, maiestati vestræ significare curabimus. Rogatus frater Bernardus, sicut nos, vt negotij seriem vobis scriberet: respondit, quod in Ordine suo inhibendum est, ne quis Fratrum pro aliquo negotio vobis vel alijs scribat, sed dicturum se respondit coram Nuntio vestro magistro Lombardo, qui ei litteras vestras tradidit, & qui vobis rem gestam, sicut is qui præsens interfuit, fideliter significabit.] hæc tamen Simon ad Papam. Quæ autem ista secuta sint, idem Nuntios sequenti relatione ad Alexandrum Papam itidem missa patefecit, istis verbis: ^c

^c *Cod. Vat.*
lib. 4. epist.
10.

XLIII. Iuxta mandatum sanctitatis vestræ commonitorias vestras illustri Regi Angliæ porreximus, operam & diligentiam pro viribus adhibentes, vt iuxta commonitionem vestram dominum

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
10.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.

A dominum Cantuariensem in gratiam reuocaret, & ei sedem suam restitueret & pacem, & Ecclesiæ suæ liberam dispositionem habere permetteret. Expectauimus diu, sperantes & orantes, vt Deus emolliret animum eius. Sed cum non proficeremus expectantes, vt gente mandato vestro, in colloquio Regum secundò ei comminatorias vestras præsentauimus. Quas cum ille tandem vix recepisset ad instantiam nostram & magnorum virorum qui aderant: hoc post multa, quæ referre longum est, responsum dedit: Ego dominum Cantuariensem de regno non expuli; & tamen pro reuerentia domini Papæ, si voluerit mihi facere quod debet, & seruare mihi, quod antecessores sui meis obseruauerunt, & ea quæ ipse promisit: redire potest in Angliam, & habere pacem. Et post varietates responsum tandem dixit: euocaturum se Episcopos Angliæ, & vsurum consilio eorum; sed nec diem aliquem præfixit, nec aliquid aliud ab eo reportauimus, vnde possimus de pace domini Cantuariensis, & mandati vestri executione certiorari. Et quia responsa frequenter mutabat, interrogauimus eum, an liceret Archiepiscopo redire in sedem suam, & frui pace sua? Ille verò respondit, quod Archiepiscopus numquam ingrederetur terram, antequam faciat ei quod debet, & promittat se seruaturum, quod alij seruauerunt, & quod ipse promisit.

Deinde rogauimus eum, vt scriberet, & signaret patentibus litteris responsum suum, quia oporteret nobis rem certam vobis referre, quam nondum habebamus, quia tam frequenter responsa variabat. Ille verò noluit acquiescere. Archiepiscopus verò respondit, dum hoc ei retulisset, se paratum esse parere Regi quidquid debet, & seruare, quod ab antecessoribus suis seruatum est, quatenus possit, saluo ordine suo: sed nouas iniire obligationes, quæ decessoribus suis præstitæ non sunt; & promittere aliquid huiusmodi, nisi saluo ordine suo, sibi esse illicitum sine auctoritate domini Papæ: tum quia nouam formam in Ecclesiam inducere, perniciosum esset; tum quia à vobis inhibitus est, ne aliquid vnquam tale promittat, nisi saluo honore Dei, & ordine suo. Et adiecit, quod eum increpando dixistis, quod nec pro capite suo debuisset se ad talium consuetudinum obseruantiam obligasse, nisi saluo ordine suo. Sed si Rex (prout mandastis) ei gratiam suam, & pacem, & Ecclesiam, & ablata sibi & suis restituat; quidquid secundum Deum, & saluo ordine suo poterit, libenter faceret ad voluntatem eius, & ei diligentissimè, & deuotissimè totis viribus seruire studebit. Placeat itaque sanctitati vestræ opem ferre Ecclesiæ laboranti, & perseuerare in eo, quod laudabiliter cœpistis. Quia (sicut à multis audiuius & credimus) si perseueraueritis, Ecclesiæ pax & salus in ianuis est.] hæc Simon de Monte Dei, strenuè ministerium suum implens. De his etiam scripsit Archiepiscopus Senonensis, qui præsidio fuit, ad Papam, necnon sanctus Thomas ipse Cantuariensis Archiepiscopus. ^d

Egerat inter hæc idem Rex Angliæ per duos Nuntios suos ad Alexandrum missos, vt auctoritas sancti Thomæ suspensa esset, quousque per eiusdem Papæ Nuntios causa tractaretur, prout apparet ex litteris Alexandri Papæ ad eundem Angliæ Regem datis, quas recitat sub hoc anno Rogerius in Annalibus Anglorum, quarum est exordium: Magnificentia tuæ Nuntios, scilicet dilectos filios Ioannem Cumin, &c.] easdemque (vt in eis testatur Pontifex) secretas, quas tamen Rex magna ostentatione vulgauerat. Nam in primo colloquio Regum (vt vidimus) Rex Anglorum distulit pacem (vt aiebat) ne perderet priuilegiū, quod à Papa se accepisse dicebat, vt auctoritas Archiepiscopi suspensa esset, quousque pacem à Rege consecutus esset. Cuius concessionis causa scias plurimum à pluribus esse detractum ipsi Alexandro Romano Pontifici, prouocante ad hoc omnes Angliæ Rege, ita odium & iracundiam excitante in ipsum, dum ipsas Alexandri litteras magna iactantia, fastu regio publicè exposuit, & recitari fecit in colloquio posteriori. de quo idem Thomas ad Conradum Archiepiscopum Moguntinum: Suspensionem nostram in vtriusque regni compitis quasi voce præconia iactat Rex Angliæ, & in testimonium confusionis meæ. Et quod me reddat magis onerosum & odiosum hominibus, litteras Apostolicas profert. Gloriatu & terminum sibi datum donec me velit recipere in gratiam. Quod si licuerit, facturus est ad Kalendas Græcas, id est nunquam, &c.] id ea de causa, quod Alexander Papa importuna surreptione Regis scripserat, vt S. Thomas super Regem & regnum tantisper suspenderet auctoritatem suam, quousque pacem obtineret à Rege. Quæ benignitate Pontificis Rex abusus, pacem differebat dedita opera, eò quod nisi ea concessa, auctoritas Archiepiscopi suspensa esset. Quæ de causa aduersus Alexan-

Annal. Eccl. Tom. 12.

Ecclesiam

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
IO.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.aCod. Vat.
lib. 4. epist.
14.bIbid. ep. 18.
21.cIbid. ep. 19.
dIbid. ep. 20.eIbid. ep. 28.
fIbid. ep. 16.

XLVI.

REVOCATIONIS
PENSIONIS
S. THOMAE.

XLVII.

fIbid. ep. 17.

gIbid. ep. 17.

hIbid. ep. 23.

XLVIII.

*Tuscanen-

SEM

SCHISMATIS

TICI

CARD. MI-

SERANDVS

INTERI-

TVS.

QVID RO-

MANY IN

ALBANOS.

XLIX.

drum declamatum est, non ab ipso tantum Archiepiscopo, sed & à Francorum Rege, atque Regina, ab aliis plerisque, quibus iustitiae zelus inesset.

Tot igitur tantisque super his pulsatis querelis Alexander Papa, datis ad sanctum Thomam litteris ita se excusavit:

Ad discretionis tuae notitiam credimus peruenisse, qualiter illustris Rex Anglorum Henricus nobis Nuntios suos direxit, & quam dura & aspera, & quae nostrum animum plurimum affligebant, per eos à nobis petierit, terribiles minas pratendens, nisi voluntati eius condescenderemus. Nos vero, quia nondum persecutio Ecclesiae cessauit, nec temporis serenitas adhuc nobis, sicut expediret, arrisit: impetum & motum animi sui, etsi non exaudiuimus petitiones suas, mitigare curauimus & temperare, illo nempe timore perculsi, ne ad impediendam & disturbandam pacem Ecclesiae se (prout olim fecit) tyranno & flagitioso inimico Ecclesiae, Friderico videlicet Imperatori aliquo foedere societatis adiungeret, vel materiam haberet ab Ecclesia, & nostra deuotione recedendi. Inde est, quod nos temporis malitiam attendentes, de communi fratrum nostrorum consilio, fraternitati tuae, sub certa quasi spe & fiducia, quod te in gratiam suam recipiat, & Cantuariensem Ecclesiam in tua libera dispositione dimittat, per Apostolica scripta mandauimus, ut nec in ipsum, nec in personas regni, aut in regnum interdicti, seu excommunicationis, vel suspensionis sententiam debeas promulgare, nisi alias nostras litteras recipeas, in quibus, si idem Rex nollit tibi gratiam suam reddere: facultatem habere, debitum officij tui, cessante omni appellationis obstaculo, exercendi, grauitate ac maturitate pontificali adhibita, quam conuenit adhiberi.] haec Alexander ad sanctum Thomam. Sed

& addidit adhuc aliam ad ipsum eiusdem argumenti epistolam, item aliam ad Regem Francorum eodem argumento. Sic igitur Alexander emendauit illud, quo Rex non ad pacem, sed ad dissensionem abusus est concessio priuilegio temporis indefinito. Porro has litteras reuocationis suspensionisque per duos nominatos Nuntios hoc anno Alexander voluit afferri ad ipsum Regem, qui ut vidit, magnopere commotus est, exclamans in Pontificem, quod repugnantia sibi inuicem eodem anno decreta sanxisset, alterum pro ipso Rege, alterum contra ipsum, nisi pacem quam primum concederet. Quae nam autem haec secuta sint, dicemus suo loco anno sequenti.

Quod pertinet ad reliquas Alexandri Papae res gestas anni huius, haec habentur in Actis ipsius: Eodem tempore idem Pontifex Viscanem & Caietanum Episcopos de simonia impetitos, atque conuictos deposuit.] post haec autem ista subiiciuntur de schismaticis: Accidit etiam, quod Ioannes Presbyter Cardinalis tituli sancti Martini, qui à principio huius schismatis cum Octauiano & eius successore Guidone Cremenensi Ecclesiam non destitit persequi, cum extra Viterbium equitaret, subito corruit, & confractis cervicibus, impoenitens vitam pessimam finiuit morte. Ipse quoque Guido Cremenensis, qui ipsi Octauiano successerat in schismate, incurabili morbo percussus, pede necesse habuit claudicare quamdiu vixit.] De Romanis ista narratur ibidem: Romani autem, cum in Teutonicos sibi illatam iniuriam vindicare non possent, ad Albanos ea se occasione conuertunt, quia cum Imperatore aduersus eos steterant, & offendere praesumpserant, & tandem hostiliter pugnaverunt, donec eorum ciuitatem captam funditus destruxerunt. De Tusculanis quoque, & aliis circumpositis fortioribus ciuitatibus pro consimili causa idem facere nihilominus laborauerunt. At quoniam eorum iniustis conatibus Ecclesia non consensit: ab huiusmodi proposito destiterunt ad modicum tempus.] reliqua anno sequenti.

Sed Deus mirabilis in consiliis super filios hominum fecit, ut dum pugnat Alexander Papa pro Ecclesiae iuribus aduersus Anglorum Regem, nec proficit: alium hoc eodem anno vincat Regem, qui sponte se illi subijciat, cedens penitus volens libensque detentis haecenus iniuste vsurpatis sanctae Ecclesiae iuribus. Nam hoc eodem anno Hungariae Rex sanctam Romanam Ecclesiam in integrum restituit in iis, quae sibi idem Rex vsurpauerat aduersus

CHRISTI
1169.ALEXANDRI PAP. III.
IO.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 27.

aduersus Ecclesiasticam libertatem, de qua his eiusmodi diploma conscripsit, quod asseruatur in Vaticana Bibliotheca, libro qui inscribitur Cencij Cameralis:

H. Dei gratia Rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Rannaeque eadem gratia Strigoniensis, Colonienfis Archiepiscopis, atque eorum Suffraganeis, Praepositis quoque regalibus, nec non omnibus vniuersaliter Ecclesiasticis personis in praedictis Archipresbyteratis constitutis, tam praesentibus quam futuris.

Consentaneum rationi esse dignoscitur, ac sanctarum Scripturarum testimonio comprobatum, ut qui Regiae celsitudinis culmen ab aeterno Rege meretur, quae ad Ecclesiae & Christianitatis noscuntur profectum in aliquo pertinere, tantò teneatur providere sollicitudine & cautela intendere, quantum pro honore à diuina sibi dispositione collato debet suo Creatori deuotionem vberiore praeter ceteris exhibere. Ea propter propria ratione inducti, & saluberrimis exhortationibus M. venerabilis S. R. E. diaconi Cardinalis propensius attentiusque commoniti, deuotionem quoque venerandae memoriae Regis G. patris vestri, quam circa sacrosanctam Romanam Ecclesiam, & sanctissimum Fratrem nostrum dominum Alexandrum Secundum summum Pontificem studuit per omnia exhibere, modis omnibus quibus possumus imitari volentes, constitutionem super institutione & transmutatione Episcoporum, quod in se, & suis posteris domino Alexandro Papae & suis successoribus noscitur concessisse, videlicet quod sine auctoritate consiliove eius, vel successorum suorum depositionem, seu translationem Episcoporum non faceret, vel fieri permetteret, confirmamus, & tam in nobis, quam in posteris nostris perpetuò inuiolabiliter duraturam censemus.

Præterea antecessorum nostrorum consuetudinem retrò habitam relinquentes, in nobis & in nostris posteris immobili firmitate sancimus valiturum, quod decedentibus Episcopis, in rebus Episcopalibus procuratores laicos de cetero non ponemus, atque poni vltatenus permittemus: sed honestos clericos, qui vitae ac morum honestate sint comprobati, & de ipsarum Ecclesiarum rebus moderate accipiant, ibidem instituentis, qui relicta bona fide, & sine fraude aliqua, ad reedificationem ipsarum Ecclesiarum, & domorum Episcopalium, seu Canonicorum, ad vsus quoque pauperum & orphanorum debeant obseruare. Nos vero, vel posteris nostris nihil unquam de eisdem rebus in vsus proprios redigemus de cetero, nisi fortè (quod absit) hostes intrauerint, vel aliqua alia vrgentissima necessitas postulerit. Tunc quoque id sine ipsorum consilio non faciemus.

Etiā addimus, & robore inconcusso, tam in nostris, quam in posteris nostris perpetuò obseruandum statuimus, quod regales Praepositi, vel Abbates de suis Praepositis, vel Abbatibus, seu dignitatibus, non amodò deponantur (in hac parte consuetudini nostrae antiquae per nos & posteros nostros renuntiantes) nisi contingeret eos super certo crimine canonico ordine conuinci, vel crimen suum publicè confiteri. Ad haec C. Archiepiscopus Colonienfis, omnes Episcopi & Electi, regales Praepositi munificentiam ac liberalitatem, pro reuerentia beati Petri & sanctissimi Patris nostri domini Papae Alexandri, necnon M. venerabilis diaconi Cardinalis Apostolicae Sedis Legati concessionem attendentes, prauam suam consuetudinem, & omnibus canonibus obuiantem, quae in instruendis & destruendis Praepositis aliisque dignitatibus exercebant: in omnibus praedicti Cardinalis arbitrio penitus reliquerunt. Vnde communi consensu, ac libera eorum omnium voluntate decernimus, & inuiolabiliter praesenti priuilegio valiturum perpetuò stabilimus, quod nulli Archiepiscopo, Episcopo, Electo, Praeposito, ac Abbatum deinceps licentia pateat, de Praepositis suis Praepositos remouere, vel alias Ecclesiasticas personas suis dignitatibus, aut Ecclesiasticis beneficiis priuare, nisi fortè fuerint de crimine conuicti canonice vel confessi. Haec autem omnia de consilio gloriosae Reginae matris nostrae, & Archiepiscoporum, Episcoporum omnium, Electorum, Praepositorum regalium, atque Abbatum, Comitum omnium, Procerum, & aliorum Principum stabilia ac firmiter roborata noscantur. Aet. in ciuitate N. anno millesimo centesimo sexagesimo nono.] his Deus Ecclesiae triumphis Vicarium suum pressum angustiis magnopere exhilarauit, cui etiam ad laetitiae cumulum adiecit, ut magnum in Oriente Principem ex hoste, conuerteret in Christianum.

Hoc namque anno baptizatus est in Cilicia clandestinè Soldanus Iconij opera ipsius Alexandri Papae. Quomodo autem ista se habuerint, enarremus. Erat huic mater Christiana, sed occulta ob metum, quae proximè moritura filio significauit se esse Christianam,

Annal. Eccl. Tom. 12. Ece 2 & in

Colocensis

L. I.

L. II.

L. III.

L. IIII.

Colocensis

Matth. Pa-
vis hoc anno.

LIV.

SOLDANI
ICONIJS
AD CHRIS-
TIVM CON-
VERSI S.

& in Christi Fide constantem ex hac vita migrare, hortans eum, vt & ipse fieret Christianus. hæc habet Matthæus Paris hoc anno, sed Robertus in Appendice ad Siebertum, anno millesimo centesimo octuagesimo primo, vbi plura de miraculis ad Crucem eiusdem matris rogatu super eius sepulchrum affixam refert, quæ reddituri sumus inferiis. Soldanus igitur cum verbis matris, tum libris diuinæ Scripturæ quos legebat, flagrans ardore Christianæ Fidei suscipiendæ, Legatos ad eundem Alexandrum Pontificem misit, petens de Christianæ Fidei mysterio plenè instrui, mittique ab eo virum, à quo Christianam religionem edoceretur. Accipiens Alexander eius litteras atque Legatos, reddidit ad eum epistolam, cui Catechismum totius Christianæ Fidei inseruit. Cuius exordio ista habentur de missa ab eodem Soldano legatione ad Apostolicam Sedem:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei Soldano Iconij veritatem agnoscere, & agnitam custodire.

Ex tuis litteris & Nuntiorum tuorum fideli relatione cognouimus, quòd in votis habeas ad Christum conuerti. Cumq; iam receperis (vt audiuimus) Pentateuchum Moysi, prophetiam Isaia & Ieremiæ, Pauli etiam Epistolas, atque Ioannis Euangelium & Matthæi, postulas tibi mitti virum aliquem orthodoxum, per quem in lege Christi, quasi vice nostra plenius instruaris. Nos autem petitioni tuæ plurimum in Domino commendabili grato concurrentes assensu, tales excellentiæ tuæ procurabimus destinare, qui apud te in doctrina sana & salutaribus monitis vices Apostolicæ auctoritatis suppleant: quorum etiam mores & merita ab honestate & munditia eruditionis Euangelicæ non discordent. Quoniam verò nostræ Fidei seriem & tenorem litteris tibi supplicas aperiri: nos tuis congratulantes desideris, illam sub quodam compendio & quasi digito tenus intimamus. Illud igitur piè credas, & fideliter teneas, quòd vnus est Deus, &c.] pergit cuncta Catholicæ Fidei mysteria ingerere & elucidare. extat epistola ipsa recitata à Matthæo Paris hoc anno, nouissimè cula vnà cum libris Petri Blefensis, diligentia Ioannis Busæ in lucem editis. Porrò Paris post eandem epistolam recitatam hæc addit: Soldanus igitur his informatus salubribus admonitionibus, Baptismi suscepit clanculò sacramentum. Primates enim sui, quia Romæ tot scaturiunt enormitates, dicebant: Quomodo ex vno fonte aqua dulcis & salua poterit emanare? Vbi Christiani fontem iustitiæ sentire tenerentur, inueniunt * laricem toxicatum.] hæc ipse, putò ob prauos qui irreperant mores hæc perditissimis temporibus tot schismaticorum Pontificum, & ipsorum Romanorum, in legitimum Pontificem Alexandrum sapius insurgentium.

Extat apud Ferr. Blef. in ser tractat. eiusdem. LV. ALEXAND. PAPAE AD SOLDANVM ICONIÆ LITTERAE.

* filaticem

LVI.

An autem Alexander quos promissit, miserit ad Soldanum viros Catechistas, & quos miserit, nobis incompertum. Quibus autem præ cunctis signis potuerit Soldanus idem vrgeri, vt scatergit fieri Christianus, Robertus in obitu eiusdem Soldani matris ita describit:

LVII.

Mater Soldani de Iconio veniens, ad extrema reuelauit filio suo, quòd semper celauerat, quòd scilicet esset Christiana, & rogauit eum, vt crederet in Christum, qui est Dominus & Rex omnium sæculorum, & quòd amaret Christianos. Quod ipse sponpondit se facturum: sed dixit, quòd ipse non auderet apertè credere in Saluatorem propter Paganos. Dixit ei mater sua: Fili, cum mortua fuero, fac mihi excelsam sepulturam, & pulchrum, sicut pyramidem, pone super eam signum Crucis Christi. Cui ille, de luce se hoc facere non posse respondit: Tu fac, inquit mater eius, de nocte. quòd & factum est. In crastino autem cum Agareni vidissent signum illud, indignati sunt contra Principem, & volebant eum occidere. Tunc quidam ex ipsis subleuatus super machinas, conabatur eam deponere Crucem: Qui voluntate Dei corruit & mortuus est. Similiter & alius interemptus est alia vice. Tertia die cum conuenissent multa millia hominum ad deponendum ædificium illud: venerunt fulgura & coruscationes, & illo primitus perempto qui aduersabatur, multa millia perierunt igne diuino. Tunc apparuit Angelus Domini, & clarissimum signum Crucis posuit super pyramidem illam. Ex quo multi crediderunt in Christum, & adhuc Crucem illam venerantur & adorant.] hæc Robertus scriptor huius temporis.

LVIII. DE CLADE EX TERRAE MOTV.

Hoc anno magnum iræ Dei peccatis prouocatae malorum in Sicilia est demonstratum exemplum, quòd ita describitur ab Hugone Falcando, qui ista oculis intuebatur, hocque tempore accidisse significat: Eodem, inquit, anno, quarta die Februarij, in Vigiliis sanctæ Agathæ, circa primam horam eiusdem diei vehemens terræmotus tanta Sicilia excussit

A excussit vioientia, vt in Calabria quoque, quæ circa Rhegium oppidaque proxima, sentiretur. Catanensium opulentissima ciuitas vsque adeò subuersa est, vt ne vna quidem domus in vrbe superstes remanserit. Viri ac mulieres circiter quindecim millia cum Episcopo eiusdem ciuitatis, maximaque parte monachorum sub ruina sunt ædificiorum oppressi, &c.] Pergit narrare de cladibus aliarum ciuitatum, aliisque prodigijs, quæ tunc in Sicilia acciderunt. Sed causam audi à Petro a Blefensi, qui in Sicilia apud VVilhelmum Regem iuniorem vixerat. Scribens hic enim ad Richardum Syracusanum Episcopum, hæc de his habet: Cum alios fideles sibi populos flagellet Dominus in spiritu misericordiæ & mansuetudinis: plebem Siciliæ flagellat nunc in iudicio Sodomæ & Gomorrhæ, nunc in plaga Darhan & Abiron, nunc in spiritu iudicij & ardoris. Scitis quòd Ætna mons frequenter ignes suos in immensum circumquaque diffundit, & adhuc per spatium diætæ vnus vndique combusta & deformata est tota facies regionis. Sæuientis flammæ procellulosa vorago omnes incolas aut expulit, aut combussit: hereditas miserorum data est in combustionem & cibum ignis: & vt expressius loquar, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

a Petr. Blef. epist. 46.

In omnem terram & in fines orbis terræ iam exiit plaga, illa qua nuper in Sicilia percussa sunt Catanenses in vigilia beatæ Agathæ, cum Episcopus ille damnatissimus, frater Matthæi Notarij, qui, sicut scitis, sibi sumpsit honorem non vocatus à Domino tamquam Aaron, & qui ad sedem illam non electione canonica, sed Giezitica venalitate intrauit: cum, inquam, abominationis offerret incensum, in tonuit de cælo Dominus, & ecce terræmotus magnus factus est. Angelus enim Domini percutiens Episcopum in furore Domini, cum populo & vniuersa ciuitate subuertit. Patet itaque, quia beatissimæ Agathæ offensam suis exigentibus peccatis incurrerant.] hæc Petrus. Eadem & Rogerius in Anglicanis Annalibus, sed non suo loco, anno videlicet millesimo centesimo sexagesimo quarto, sed redeamus ad Petrum. Grauiissima est eiusdem auctoris querela de nouo Rege iuniore VVilhelmo, quòd manu laica intruderet Episcopos in Ecclesias, eosdem contra canones intrudendo, scribens de his ad Regis Capellanum, qui eiusdem Regis animam curandam susceperat. At si talis Bonus (ita namque iste VVilhelmus Bonus cognomento dictus est respectu Mali, ipsius prædecessoris) qualis putatis fuerit Malus? sed audi Petrum de Bono mala tanta scribentem:

LIX.

Diu est, quòd rumor insonuit, & publicè iam crebrescit, quòd dominus tuus Rex Sicilia salutis suæ & paternæ traditionis oblitus, cum Comite Loritelli in ruinam & desolationem Agrigentina Ecclesiæ conturauit, intendit episcopare fratrem Comitis, & ipsum, reclamante Capitulo, violenter intrudit. Tu verò cum scias eum statuam esse & truncum inuilem, miror, quòd non ascendis ex aduerso, & te pro domo Israël non opponis. Infelix ego homo, cur non habeo copiam illius Comitis, vt aliquid persuadeam homini inhumano? O detestanda operatio! ô adolescentia deploranda! Filius Ecclesiæ quare se erigit contra matrem? Cur abiicit consilium pietatis, & abiit in consilio impiorum? in vna die peribunt cogitationes eorum: consilium autem Domini manet in æternum. Væ terræ, cuius Rex puer est, doleo quòd inter primitias dominationis suæ, & inter initia vnetionis Regiæ hoc præsumit. Virtus equidem consecrationis ab huiusmodi violentiis eum vnam temperasset: magna enim est huius efficacia sacramenti.] & inferiis de alio eiusdem facinore: Et quia ille miserabilis adolescens in thesauros Ecclesiæ consilio malignorum manus rapaces iniicit, vereor ne in eum Dominus excandescat, & eueniat, quòd dicit Iob: Thesauros, inquit, quos deuorauit, euomet, & de ventre eius extrahet illos Deus. luet quæ fecit omnia, nec tamen consumetur. Non decebat eum manus laicas ad sacra porrigere. Frequenter debueras ei suggestisse, qualiter Oza fuit percussus à Domino, eò quòd in Arcam Domini manus, deuorè quidem, sed indignè porrexerit.] & post multa ad eum de eodem hæc subiicit: Habet tuarum continentia litterarum, quòd ipsum primò blandè & amicaliter conuenisti: ipse autem respondit, se non esse in culpa, sed Comitem Loritelli, cum verò eumdem iterum conuenisses, te (sicut asseris) reputauit insanum. Ideò ori tuo imposuisti silentium, proprioque ipsum arbitrio dimisisti. Quòd primò vsus es blanditijs, prudentiæ adscribo: non enim litibus exasperandi sunt Principes, sed temperatiùs corrigendi.] & ad finem epistolæ:

b Idem ep. 10

LX. VVILLEL. MVN BO. NVS VALDE PERVERSVS.

c Iob 20.

d 2. Reg. 6.

Vtinam maturius saperet & intelligeret, vtinam prudentius inter spiritualia & mundana discerneret: peremptorium enim est in Principe, vel auram adorare munerum, vel

LXI.

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 15.
1169. IO. MANVELIS IMP. 27.

^a *Psal. 25.* fauorem querere personarum. teste siquidem Propheta: ^a In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus: transibunt verò iniquitates in pœnam, & munera in dolorem: quia, testimonio ^b Iob, ignis deuorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Benedictus autem Dominus, qui Regem Anglorum Henricum à talibus hætenus conseruauit innoxium. Manus enim suas excussit ab omni munere, nec in Prælati Ecclesiæ promouendis ipsum vniquam inflectere potuit vel muneris oblatio vel gratia personalis: idèd magnificauit eum Dominus in conspectu Regum, & iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra, thesaurizauit super eum gloriam & honorem.] At quod respicit Siciliæ Episcopos, est etiam querela eiusdem Petri in commentario, quem scripsit de Institutione Episcopi aduersus Episcopos eiusdem regni Siciliæ, qui in obsequium Regis morarentur in Curia, vbi iuxta Dei dispensatione contingeret eosdem diripati ab ipso Rege. ait enim:

LXII. Quidam tamen per vsurpatas sæculi administrationes se vinculo Curiali obnoxiant, & quasi suæ renuntiauerint priuilegio dignitatis, calculum durioris euentus expectant. Nam pro causa huiusmodi hodie in Sicilia mancipati sunt Episcopi quidam carceralibus vinculis, nec aliquod expectant ab Ecclesia Romana solatium. quibus impropertur à summo Pontifice, vt bibant de calice quem sibi temerè miscuerunt.] & in fine post multa, quibus hortatur Episcopos ad iura tuenda periclitantis Ecclesiæ, & ad tuendam Ecclesiasticam libertatem, hæc habet: Duo sunt, iustitia & libertas, pro quibus quisque fidelis vsque ad sanguinem stare debet. Si ergo res exegerit, pro iustitia & libertate Ecclesiæ non dubites facultates tuas raptoribus, famam ludibrio, fortunam periculis, & caput hostilibus gladiis obiectare. Delectabile spectaculum est Angelis, &c.] Quod ad Siculos Præsules spectat, locuples testis est harum rerum scriptor huius temporis Hugo Falcandus, dum tragedias passim Sicularum miscet Episcoporum, qui cum hoc appetent, vt apud Regem præcipui haberentur, regni que negotia pertractarent, id consecuti, mox aduersantium inuidia perurgente, siue sublatis veneno sunt, siue exilio pulsi, vel carcere regio coarctati. Tunc accidit, vt (quod & superius alia occasione est enarratum) Petrus Blesensis ista videns, eadem execratus, ex Sicilia recedendi consilium iniit, & perfecit quod statuit, nullisque retineri potuit dignitatum illecebris, recessit è Sicilia, venit Genuam, atque ad Henricum Regem nauigauit in Angliam, à quo humanissimè exceptus est, & ab eodem anno sequenti (vt suo loco dicitur) missus est Romam. Porro illud laude dignum in Petro, quòd licet inter primos Regis familiares allectus fuit, ita illi fidelissimè ministravit, vt tamen nequaquam Regis contra sanctum Thomam laudauerit vniquam irrationabiles impetus excitatos, sed fauerit potius sancto Thomæ, vt eius litteræ sequenti anno conscriptæ declarant, quas suo loco opportunè reddemus.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 16.
ANNVS ANNVS
1170. II. MANVELIS IMP. 28.

I. ANNVS sequitur Redemptoris septuagesimus supra millesimum centesimum, Indictione tertia, quo Alexander Papa adhuc nouam per Episcopos decernit legationem ad Henricum Regem Anglorum. Delecti fuerunt ad hoc opus Rotrochus Archiepiscopus Rothomagensis, Bernardus Episcopus Niuernensis, atque V Villemus Episcopus Senonensis postea additus, probatæ fidei & spectatæ probitatis Antistes, ad quos pro huiusmodi obeundo munere extant ipsius Alexandri Papæ litteræ ^c seorsum ad singulos datæ post reditum Viuiani, communes verò litteræ ^d de his, quæ cum Rege tractanda essent, nimirum vt S. Thomas ad suam rediret Ecclesiam, omnesque possessiones Ecclesiæ ablatas reciperet, & item exules alij singuli quique sua recuperarent, pacem plenam eidem concederet in osculo sancto: si minus ad id cogi posset (quòd iurasset numquam id facturum) per filium suum impleret, quod pollicitus erat. Et quòd consuetudines prauas contra Ecclesiasticam libertatem aboleret, penitusque condemnaret, & Episcopos, qui promiserant eas seruare, à promissione iidem Nuntij absoluant: quòd si spes sit pacis, absoluant excommunicatos ea conditione, vt si pax secuta non fuerit, in eandem reincident excommunicationem absque aliqua appellatione. Porro has condiciones intra dies quadraginta implendas esse præscripsit. Quòd si dicto tempore pax consecuta non

**LEGATIO
VLTIMA
MISSA AB
ALEX. PAP.
AD REG.
ANGL.
c Cod. Vat.
lib. 5. epist. 2.
4. 17.
d Ibid. ep. 5.**

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 16.
1170. II. MANVELIS IMP. 28.

A non esset, nec condiciones impletæ: mox prouinciam cismarinam, vbi Rex aderat, subicerent interdito. Hæc sunt quæ Legatis in mandatis ab Alexandro Pontifice data sunt, Apostolicis litteris scriptis hoc anno Beneuenti decimoquarto Kal. Februarij. Dedit & alias de eadem legatione ^a litteras ad diuersos idem Pontifex Alexander, in primis verò ad ipsum Regem Henricum: ^b

Dum ista tractantur, noua sunt oborta dissidia, ed quòd ipse Rex Henricus filium suum in Regem voluerit coronari per Archiepiscopum Eboracensem, cum id esset muneris & priuilegij primæ Anglorum sedis, nempe Cantuariensis. (quamobrem Alexander Papa vbi audiuit, has ad Eboracensem Archiepiscopum & alios Angliæ Episcopos litteras dedit: ^c

B Quoniam ad audientiam nostram multorum iam pridem relatione peruenit, quòd coronatio Regum Angliæ & inunctio ad Cantuariensem Archiepiscopum de antiqua Ecclesiæ suæ consuetudine & dignitate pertineat: fraternitati vestræ præsentibus litteris auctoritate Apostolica districtius inhihemus, vt si illustris Rex Anglorum filium suum, dum venerabilis frater noster Thomas Cantuariensis Archiepiscopus in exilio fuerit, coronari voluerit, & in Regem inungi, nullus vestrum ei manum imponere præsumat, aut se exinde aliquatenus intromittere audeat. Quod si quis vestrum attentare præsumpserit: id in periculum officij & ordinis sui nouerit procul dubio grauius redundare. In his verò appellationis remedium volumus denegari, & omnem malignandi occasionem excludi. Dat. apud Cisuinarum quarto Kal. Martij.] scripsit & seorsum ad ipsos ^d Angliæ Episcopos, nec non ad ipsum S. ^e Thomam, cuius Ecclesiæ in his priuilegia lædebantur. Ipse verò ^f Thomas nomine Romani Pontificis scribens ad Eboracensem Archiepiscopum & alios Angliæ Episcopos, id itidem faciendum inhiuit. His acceptis aded commotus est Rex Angliæ, siue ministri eius, vt constitutionibus Papæ & Archiepiscopi ista vetantibus non obedire, firmare eos fecerint iuramento: quòd aded execrandum nefas mox sanctus Thomas redarguit, his ad eos litteris ^g scriptis in Angliā constitutos.

C Sciatis, charissimi; quòd in multa tribulatione & angustia cordis scripsimus, non quidem vt vos contristemus, sed vt intelligatis quam charitatem habeamus abundantius in vobis. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam vos in visceribus Christi IESU. Vnde cognitis, quæ tam corporis proximè quàm animæ vestræ periculo, & ad ipsius quidem iniuriam, nostris inaudita temporibus gesta sunt: non modicum contristamur & confundimur propter vos. Patet siquidem, fama vulgante, qualiter dominum Papam, qui ipse Christi imaginem gerit, & me pariter, qui licet indignus, Pater tamen & Episcopus animarum vestrarum constitutus sum, abiuraueritis. Hoc & præ ceteris, quæ in exemplum iusti iudicij magni Dei, iam pluribus annis sustinimus, nobis ad incredibile pressuræ nostræ augmentum accessit. Illud quippe tam detestabile, tam flagitiosum iuramentum quantum iam generat scandalum mundo, offensam Deo, vobis culpam, nobis afflictionem? Præpositos siquidem à Deo abiurare, ipsius qui Præpositos constituit, iniuria est & nostra, qui præficimur, sed potius eius qui præfecit, in honoratur potestas, euacuatur obedientia. Quod profectò vitium (vobis confidenter dico, sed lacrymabiliter propter vos) idololatriæ par & simile est. nam ait Propheta: Quasi peccatum ariolandi est, repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Vnde statuto veteris Legis tales tamquam verè idololatræ, corporalis mortis reportabant sententiam. Vos autem nunc fecisse videmini, quod deterius est, quòd non solum repugnatis, sed etiam repugnatos vos iuramento firmatis. Illud quoque quale est, oues pastores abijcere? profectò qui pastores suos deserunt, iam lupus inuasit: & nisi pastor, quem abiurauerunt, nunc protegat, depascet eas in finem. Multa Scripturarum testimonia & Sanctorum exempla in vestri detestationem delicti possent adduci; verum tantæ excessus enormitatis etiam extremæ intelligentiæ hominibus claret.

D Si tamen non spontanei, sed inuiti tracti accessistis, in parte quidem excusatur peccatum, sed non excusatur omnino. Satius fuisset corpus ipsum perdere, quàm iuramentum execrabile perpetraste. Vnde filij mortis vniuersi vos. Quia (iuxta quod Propheta ait de populo suo) & vos plaga inimici percussi estis, castigatione crudeli. Verum ad manifestandam sollicitudinem quam pro vobis habemus: ad Deum, vulnere tam sauo fomentum, quod solum nunc superest, adhibere curauimus, & de tam illicito iuramento poenitentes, illos præsertim, qui non spontanei, sed coacti iurauerunt, vice beati Petri

Ecc 4 Aposto-

^a Cod. Vat.
lib. 5. epist. 7.
8. 9. 10.
b Ibid. ep. 1.
II.

^c Lib. 4. epist.

^d Ibid. ep. 44.

^e Ibid. ep. 43.

^f Ibid. ep. 42.

^g Ibid. ep. 47.

IV.

REX AN-

GLIÆ IM-

PIE IVRA-

RE FECIT

AN GLOS

CONTRA

PAPAM ET

ARCHIEP-

CANTUAR.

REX AN-

GLIÆ IM-

PIE IVRA-

RE FECIT

AN GLOS

CONTRA

PAPAM ET

ARCHIEP-

CANTUAR.

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

Apostolorum Principis & Romani Pontificis & nostra absolimus. Venerabilibus fratribus nostris diocesanis Episcopis, & etiam minoribus sacerdotibus, ubi sedes Episcopalis vacare contingit, vices nostras in exteriori satisfactione iam dictis poenitentibus iniungenda committentes, admonentes omnes id scire volentes, vos tali iuramento nequaquam esse obnoxios, nec ut pareatis obligari, ne instar Herodis sub pretextu pietatis efficiamini impij, & iuramento excusetis scelus ipso deterius, iuxta quod quidam ait: Non est observandum iuramentum, quo malum incaute promittitur. & item: In malis promissis rescinde fidem, dirum pe votum, immuta decretum. Quod incaute vouisti, ne facias, & multa nimis, quibus nunc supersedeo, his consonantia sunt.

VI. In fine autem obsecro vos ego vinctus in Domino, obsecro quidem vos tamquam filios mihi semper in Christo amplectendos, ut dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, ut ipsius Christi primùm Fidem tenentes, postea ipsius obediatis Præpositis, subiacentes eis. Ipsi enim pro vobis inuigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Scire autem volo vos fratres, quia & iuramenta illicita, & cetera enormia multa, quæ pravis suggestionibus in oppressione iustitiæ, & veritatis circa vos facta sunt, ipsa fauente veritate, magis euenient ad ipsius profectum. Veritas enim claudi & ligari potest, vinci verò non potest, quæ & suorum paucitate contenta est, & multitudine hominum non tenetur. Spiritus autem consilij & sapientiæ det vobis id ipsum sapere in alterutrum, ut vnanimis, vno ore honorificetis pastores & Episcopos animarum vestrarum, quos constituit ille magnus pastor ouium in Sanguine æterni testamenti IESVS Christus, & per charitatem sancti Spiritus, ut patri vestro iam naufraganti orationis vestræ manus porrigatis, ut liberer ab infidelibus, prohibentibus etiam, ne in Ecclesiis pro me in carcere fiat oratio, quæ tam commune Fidelium & Infidelium suffragium est. Gratia Domini nostri IESVS Christi sit cum omnibus vobis, quia malè præstito iuramento resipueritis, & condignè & humiliter poeniteritis. Ceteros verò Deus aut citò conuertat, aut temporaliter affligat, quousque resipuerint, & condignam poenitentiam egerint.] hætenus ad suos sanctus Thomas. Porro restificatione Ioannis Saresberienensis constat, non omnes eo modo iurare voluisse, in quos tamen^a desuper persecutio pararetur. ait enim: Fama celebris est, quodd memoratus Cantuariensis Archidiaconus Regi persuasit in Angliam transfretare, ut Episcopos torqueat & Clerum, qui contra dominum Papam & matrem suam Cantuariensem Ecclesiam iurare noluerint. Vndique metus & angustia vndique, &c.]

^a Cod. Vat.
lib. 5. ep. 18.

VII. Procuratur interea per Regem inde fesso studio, ut in octaua Pentecostes coronatio fieret, sed de his quæ ista præcesserunt extat relatio amici fidelis apud Regem manentis, qui & hæc omnia, ut alia sæpè, suis^b litteris S. Thomæ ita significauit: Rex proxima Dominica die Londoniis debet esse, ed quodd Archiepiscopum Eboracensem, omnesque Angliæ Episcopos & Barones ad diem illam ex omnibus terræ partibus conuocauit. Sanè ea die coronabit filium Regis Eboracensis, vxore eius, filia scilicet Regis Francorum, apud Londonium derelicta, & quasi repudiata in contumeliam patris & contemptum. Coronabitur certè puer ille quem diximus, & quando diximus, nisi Dominus mare clauserit nauigare volenti, vel manus contraxerit Eboracensi, vel nisi Rex Francorum aliquo prohibitionis modo inhiuerit. Puer enim properat ad mare, & à patre expectatur in aduerso litore, & de mandato Regis, Baiocensis & Sagienensis Episcopi cum puero vadunt.] & de litteris Papæ ista fieri inhiuentis ista subdit: Litteræ ergo domini Papæ super prohibitione consecrationis huius diu est quodd mare transierunt, sed inutiles prorsus effectæ, in manus illius, cui traditæ sunt, perierunt, nec alicui ostensæ, nec vllatenus propalata. Quid igitur profunt quæ sic occultantur, &c.] occasionibus autem emergentibus dilata est coronatio Regis v(que ad natalem diem sancti Ioannis Baptistæ, de qua in Quadripartita historia habet ista VVillelmus ad finem libri secundi.

VIII. Imminente verò solemnitate beati Ioannis Baptistæ, sub pretextu ordinandi regni, conuocatis regni proceribus, primogenito filio suo regni sui commisit habenas. Eterant qui dicebant, quodd successuro sibi Rex præcauerat heredi, assueuerantibus aliis, quodd in odium Archipræsulis, & in læsionem dignitatis Ecclesiæ Cantuariensis hoc fieret. Imposuit autem ei manum Archiepiscopus Eboracensis in Cantuariensi diocesi, in Ecclesia videlicet beati Petri apud VVestminsterium, contra dignitatem Ecclesiæ Cantuariensis, & antiquam consuetudinem, assistentibus sibi & suffragantibus Præsulibus Londoniensi, Saresbe-

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A Saresberienis, & Rossensis, nec ius Ecclesiæ Cantuariensis protestantibus, ad cuius dignitatem & ius Regum Anglorum coronatio ab antiquo tempore pertinere dignoscitur. Post coronationem celebrato conuiuio, Rex Regi, pater filio dignatus est ministrare, & se Regem non esse protestari.] Sed quod queritur Deus: Regnant & non ex me, quàm manifestè declarant euenta, non benedictionem, sed maledictionem per spuriam consecrationem illam, per excommunicatum factam, & maledictum, esse consecutum puerum Regem. de quibus idem Auctor mox ista subdit: Sed modicum attendere libeat, quàm profana vinctio, quàm odiosa, quàm inimica fuerit hæc consecratio (si tamen consecratio magis quàm execratio dici debeat, Apostolica benedictione destituta, immò in transgressionem contra virum Apostolicum facta) quæ & ex mero odio, ira & indignatione processit, in odium patris spiritualis à patre carnali excogitata. Probant hæc lugubres in omnibus post futuris sæculis detestandi, qui ex hac consecratione prouenerunt, euentus, sacerdotum videlicet suspensio, anathematizatio, Archipræsulis occisio, semel & iterum inter patrem & filium rebellio, & in fine egregiæ illius pueri consecrati sic in adolescentia omnibus post futuris sæculis præmaturæ mortis detestanda præuentio, &c.] Idem verò amicus^b fidelis relationem ad eundem misit de coronatione facta his verbis:

Transacta Dominica Rex apud Londonias filium suum cingulo militiæ donauit, eundemque statim Eboracensis in Regem inunxit: ibiq; Rex filius suis terras suas diuisit, cunctis admirantibus, quid de cetero sit facturus. Aduentum suum in Northmanniam quotidie facit prædicari, ut magis timeatur. Sed non veniet, quàm diu filiam Regis Fræcorum Cadomi cum Regina morantem vestibus, equitaturis, & familia decenter instrueret ad transfretandum, quando ipse mandaret. Hoc autem factum est, ut audiat Rex Francorum, & ab indignatione, quam de contemptu filia concepit, aliquantisper quiescat, &c.]

C His peractis, sanctus Thomas cum de omnibus, quæ in sui & Ecclesiæ Cantuariensis contemptum facta essent, certum accepit nuntium (quod idem testatur Auctor) litteras lugubres, querimonis plenas ad Alexandrum Romanum Pontificem dedit; aliis etiam permixtas querelis, nimirum quodd per Senonensem Episcopum Legatum Apostolicæ Sedis iam antea excommunicatus, ab ipso Alexandro Pontifice fuerit ab excommunicationis vinculis absolutus totius schismatis antesignanus, & ei haud dissimilis Episcopus Saresberienensis, in opprobrium totius Ecclesiæ, de his quidem in primis conquestus est sanctus Thomas litteris apud Albertum Cardinalem, in quibus ista ipsarum exordio amaritudine plena: Vtinam, dilectè mi, aures vestræ sint ad ora nostrarum, & audiant illa, quæ in ignominiam Ecclesiæ Romanæ cantantur in compitis Ascalonis. Aliquid consolationis Nuntij nostri nouissimi videbantur à Sede Apostolica retulisse in litteris domini Papæ: sed earum auctoritas euacuata est, missis à latere litteris, ut in vituperatione Ecclesiæ satanas absolueretur. Soluti sunt Apostolico mandato Londoniensi & Saresberienis Episcopi, quorum alter inceptor schismatis, & totius malitiæ artifex ab initio dignoscitur extitisse, & tam Saresberiensem quàm omnes quos potuit, in crimen inobediencie impegisse. Nescio quo pacto pars Domini semper tractatur in Curia, ut Barabbas euadat, & Christus occidatur. Auctoritate Curia iam ad finem sexti anni proscriptio nostra & Ecclesiæ calamitas protrahata est, &c.] At ista quàm iniuste, licet à sancto viro iustissime (ut putabat) depromi visa sint, litteræ ipsius Alexandri Papæ ad Senonensem Episcopum Legatum Apostolicæ Sedis significant. Sed prius quid idem Legatus, eodem argumento eadem referens, ad ipsum Papam scripserit, hæc reddamus:

E Audiat, sanctissime Pater, excellentia vestra patienter quod loquimur, quia in amaritudine moratur anima nostra, & tam deuotus filius vester Christianissimus Rex Francorum, quàm tota Gallicana Ecclesia turbatur à scandalis, quæ in diebus Apostolatus vestri manant ab Apostolica Sede. Siquidem (ut nostrates aiunt) ibi soluitur satanas in perniciem totius Ecclesiæ; iteratò crucifigitur Christus, & qui manifestus sacrilegus est & homicida, dimittitur. Procurauimus apud vos causam Ecclesiæ Anglicanæ, & in discessu nostro ei credebamus aliquatenus esse subuentum. Verùm ubi Londoniensem Episcopum nobis ignorantibus fecistis absolui, res in contrarium lapsa est, & cornua data sunt peccatori. Ecce enim Rex ille, cui nimis fuisti propitius, filium suum consecrari fecit in Regem, si tamen consecratio est, quæ ab excommunicatis, & Spiritui sancto inuisis, & Ecclesiæ impugnantibus datur, & hoc in iniuriam Cantuariensis Ecclesiæ, & domni Regis Franciæ, cuius filiam noluit ille Deo & hominibus inimicus consecrationis huius esse partici-

^a Osee 8.

^b Cod. Paris.
lib. 5. ep. 33.
IX.

X.
QUERELAE
S. THOMAE
DE ABSO-
LVT. LOND.
EPI SC.
lib. 5. ep. 21.

^d Ibid. ep. 20.

^e Ibid. ep. 25.
XI.

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 27.

participem. Hanc consecrationem, seu potius execrationem fecit ille Eboracensis vestra, ut dicunt, auctoritate, assistentibus sibi Londoniensi, & quibusdam aliis nomine tenus Episcopis, quorum memoria in maledictione est. Vos ergo Pater de cetero providete Ecclesiae illi quae perit in manibus nostris, ne sanguis eius requiratur à vobis. Quod aliter fieri posse non credimus ad redimendam famam & conscientiam vestram, nisi praefatos malefactores virtute Apostolica conteratis.] haec Senonensis ad Papam. Extant ipsae litterae nomine Papae ad Rothomagensem datae de absolviendo Londoniensi sub certis conditionibus: & insuper aliae a ipsius Rothomagensis ad Alexandrum Papam de eo absoluto die Paschae. sed extant litterae a sancti Thomae ad Rothomagensem, qui frustra impertitam absolutionem non impletis conditionibus ipsius Alexandri Papae affirmat. sed adhuc insuper praeter haec omnia extant aliae eiusdem S. Thomae datae litterae, quibus apud ipsum Papam conquestus est de his ipsis. Sed scias ista omnia calumniosè conficta, B atque primum, sicut quod diceretur Eboracensis Archiepiscopus consecrasset Regem Anglorum auctoritate Romani Pontificis, falsum fuit, ut recitatae superius litterae tam ipsius Alexandri, quam aliae ab amico ad sanctum Thomam datae docent: ita non dubites, probari mendacium patens esse illud, quo asserbatur, Londoniensem & collegam esse absolutos Alexandri Papae mandato. Accipe igitur de his eiusdem a Alexandri epistolam apologeticam ad eundem Senonensem Episcopum ita conscriptam:

a Cod. Vat.
lib. 5. ep. 16.
b Ibid. ep. 19.

c Ibid. ep. 24.

d Ibid. ep. 26.

XII.
SE PURGAT
LITTERIS
ALEX. PAP.

Litteras quas nobis super negotio venerabilis fratris nostri Cantuariensis Archiepiscopi devotio tua transmisit, gratanter admisimus, & eas diligenter curavimus ac studiosè audire. Verum quoniam Londoniensi Episcopo ad nos nequaquam accessit, nihil de causa sua statuimus. Sed si ad nos venisset, nos iam dicto Archiepiscopo, *Cantuariensi videlicet*, quantum salva conscientia nostra fieri posset, suam iustitiam studeremus conservare. Qualiter autem in causa ista processimus, ei iam ex parte, nec non & charissimo in Christo filio nostro Ludouico illustri Francorum Regi (sicut tibi viva voce iniunximus) satis credimus innotuisse. Nos enim nihil inde post discessum tuum mutavimus; nec in posterum duximus immutandum, licet praefatus Anglorum Rex nos exinde per Consules Lombardiae, qui una cum Nuntio coram nobis praesentes erant, nec non & per Nuntios charissimi in Christo filij nostri Manuelis illustris Constantinopolitani Imperatoris instantissimè sollicitaret, ut ei tempus deberemus aliquantulum prolongare. Et quoniam ipsius Archiepiscopi causam nostram & Ecclesiae reputamus, fraternitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus venerabiles fratres nostros Rothomagensem Archiepiscopum, & Niuernensem Episcopum super diligenti ac festinanti executione praeccepti nostri studiosè commoneas, & viva voce vel litteris, si verumque non poteris praesentem D habere, instantius exhorteris. Quod si adhuc in negotio illo nullatenus processerint: tu ipsos ex parte nostra durius increpes, & gravius redarguere non omittas. Si autem eos in praelibati Regis terram sententiam interdicti iuxta praecceptum nostrum proferre contigerit: tu eam per eiusdem Regis terram, quam in tua provincia habere dignoscitur, omni excusatione & appellatione remota firmam & inconcussam observes, & ab omnibus facias (quantum in te est) irrefragabiliter observari.] haec Senonensem purgatio Alexandri Papae. Qui licet excommunicatum Londoniensem absolvi praecipisset ad hoc, ut alibi ait, quod minister pacis esset, quid peccavit, cum praesertim certis conditionibus id faciendum praecipisset? Nonne & ipse sanctus Thomas hoc ipso anno, cum Alexander excommunicationem in eundem Londoniensem & Saresberiensem reuocandam fore mandauit, rogavit e Papam, ne id faceret, ob periculum turbandae pacis iam coepta? ut appareat, ex diuersis occasionibus excommunicatos solui & stringi, tam Alexander, quam sanctus Thomas, ipse praecipit, iste suaserit. Sunt haec verba sancti Thomae. Quamquam Londoniensi Episcopo totius huius seditionis, ne dicamus schismatis, signifer extitit, rogamus ut nobis tam illi, quam Saresberienfi Episcopo liceat misereri, si sine schismatis instauratione, iuxta mandatum vestrum puniri non possunt.]

e Ibid. ep. 52.

XIII.
ALEX. PAP.
MANSVET
TVDO.

Sed admiranda sanè modestia Alexandri Papae, qui licet calumniarum mole se praegravatum senserit, & à viro sanctissimo per Legatum Apostolicae Sedis, immò Regis & populi, atque totius ferme (ut audisti) Gallicanae Ecclesiae conclamantis in eum querelis fuerit iniustissimè verberatus; factus tamquam homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones, sic modestissimè causam agit, ut absteat omnino à recriminatione, vel quavis redargutione, licet aculeis acerbissimarum litterarum acriter stimulatus.

ut planè

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A ut planè de eo, quod olim de Moyse dictum, quod mitissimus esset super omnes homines, asseri absque controuersia possit. Sed unde, dicis, emerit istiusmodi assertio ore omnium peruulgata, ut Londoniensi Episcopo à Papa fuerit absolutus? aperit Ioannes Saresberienfis, qui fuit sancto Thomae a secretis, qui in a epistola ad Archidiaconum Exoniensem hoc anno data, inter alia quae habet de rebus gestis temporis huius, haec de his ingerit: Iactitabatur, tunc Regis Nuntios absoluit Episcopi Londoniensi, & omnium aliorum obtinuisse, & quod Archiepiscopo subtrahere potestas animaduertendi in Regem & terram suam, siue regni personas; sed mendacia illic detecta sunt, superuenientibus litteris domini Papae, etiam antequam Londoniensi Episcopo ad Curiam iter arripere. Qui proculdubio labori pepercisset & sumptibus, si, ut quidam mentiti sunt, sine tanta difficultate absolui potuisset.] haec Saresberienfis ad purgationem Alexandri Pontificis ex constatis per Nuntios Regis Anglorum calumniis. Quibus addas testimonium ipsius Thomae expositulantis apud Henricum Regem: Domine, si substitutionem filij & consecrationem properabatis implere: cur eos, quos ab ore summi Pontificis nominatim & à nobis excommunicatos esse constabat, à tanti sacramenti solemnitate non curastis excludere? numquid consecratio sine participatione non videbatur implenda?] At si Londoniensi & Saresberienfi absoluti fuissent, qui ore Pontificis & sancti Thomae fuerant excommunicati: nequaquam poterant ista obijci ab ipso Thoma in eo congressu, in quo non alij quam dicti Episcopi excommunicati interfuerunt.

a Cod. Vat.
lib. 5. epist.
18.

B Ad purgationem verò alterius calumniae de consecrato per Eboracensem Archiepiscopum filio Regis Anglorum voluntate ipsius Papae, accipe eiusdem Pontificis litteras ad ipsum sanctum Thomam datas:

xiv.
Ibid. ep. 34.

C Virtutis & fidei constantiam & fortitudinis animum, quem pro libertate Ecclesiae tuae conservanda induisse cognosceris, studiosius attendentes, tibi tamquam fratri charissimo, super his quae ad consecrationem & augmentum Ecclesiae tuae spectare noscuntur, libenti animo consilium & auxilium impendimus, & contra eos, qui iura & dignitatem eiusdem Ecclesiae minuire, vel perturbare nituntur, Apostolicae tuitionis praesidium diligenti studio volumus ministrare. Audiuimus autem & certa relatione comperimus, quod Eboracensis Archiepiscopus contra prohibitionem & interdictum nostrum Henrico filio illustris Anglorum Regis in provincia tua coronam imposuit. Quia verò ex hoc iuri & dignitati Ecclesiae tuae immoderatè asseris & enormiter derogatum: nos in hac parte tam tibi quam Ecclesiae providere volentes, auctoritate Apostolica statuimus, ut factum praedicti Archiepiscopi vobis nulla ratione praedictum possit in posterum generare, quod minus ius coronationis & inunctionis Regum Angliae professionaliter habeatis, sicut antecessores tui & eadem Ecclesia à quadraginta annis retrò habuisse noscuntur.] haec Senonensem Archiepiscopum, cui consentit alia epistola conscripta ad alios etiam Episcopos, qui coronationi interfuerunt, atque in primis illa ab eodem Pontifice data ad ipsum Rogerum Archiepiscopum Eboracensem, & Hugonem Dunelmensem, quae sic se habet:

PURGATIO
ALTERIUS
CALVM-
NIAE.

e Ibid. ep. 67.

D Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Rogero Eboracensi Archiepiscopo, & Hugoni Dunelmensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

xv.

Licet commendabiles & grati nobis in plurimis existatis, & sincerè vos complectamur brachiis charitatis: propter hoc tamen non debemus omittere, quin ea quae perpetrata & incorrecta generant mortem, & requiramus in vobis, & zelo rectitudinis corrigamus: dicente d Domino per Prophetam: Si loquente me ad impium, Morte morieris, non annuntiaueris ei, neque locutus fueris; ipse quidem in peccato suo morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Depressio siquidem Anglicanae Ecclesiae & diminutio libertatis illius, quae per Regem vestrum, siue proprio motu, siue potius aliis suggerentibus facta dignoscitur, plurimum iam pridem animum nostrum afflixit, & non modicum nobis sollicitudinis & doloris ingessit. Cum enim oportuerit eum de corrigendis his, quae ab antecessoribus suis male commissa fuerant, cogitare: ipse potius praeruaricationibus praeruaricationes adiciens, tam iniqua constituta sub Regiae dignitatis obtentu & posuit & firmavit, sub quibus & libertas perit Ecclesiae, & Apostolicorum virorum statuta, quantum in eo est, suo robore vacuantur. Nec credidit debere sufficere, si sub eo diuinae leges in regno Angliae silentium & vacationem susciperent,

nisi

nisi peccatum transmitteret ad heredes, & longo tempore faceret suum regnum sine A ephod, & sine superhumerali sedere. Inde fuit, quod illas iniquas vsurpationes absque villa exceptione, vestro & aliorum fratrum, & Coepiscoporum vestrorum iuramento fecerit firmare, & plectendum iudicavit vt hostem, quicumque vellet ab iniquis illis constitutionibus dissentire. Indicat hoc venerabilis fratris nostri Thomae Cantuariensis Archiepiscopi exilium, demonstrat & hoc Clericorum & consanguineorum eius, illorum etiam, qui adhuc pendentes ab vberibus matris vagiebant in cunis, miseranda proscriptio. Et metus mortis incutitur, si ad hoc cuiusquam animus erigatur, vt contra statuta illa diuinis velit legibus obedire. Nos ipsi, quorum iudicio praeruaricationes illae corrigendae fuerant, aut plectendae, ad confirmationem illarum sub occasione temporis impacati, multa fuimus instantia prouocati, & laboratum est exactione non modica, vt vsurpationibus illis, cum nondum nobis expressae fuissent, auctoritatis conferremus Apostolicae confirmationem. & hoc quidem a principio.

XVI. Processu vero temporis exulante pro debito pastoralis officij iam dicto Archiepiscopo, & consuetum Romanae Ecclesiae subsidium ab officio nostro sapientius requirente, misimus ad iam dictum Regem de melioribus & maioribus fratribus nostris, misimus & alias Ecclesiasticas personas, & putauimus, quod duritia eius in nostra humilitate & mansuetudine frangeretur, & fieret quod Salomon dicit: a Patientia lenietur Princeps, & b lingua mollis frangit iram. Ipse vero sufferentiam nostram multiplici Legatorum arte deludens, vsque adeo contra monita nostra videtur animum obdurasse, vt nec contra praenominatum Archiepiscopum deferueat, nec de peruersis statutis illis quidquam minui patiatur: immo & ipsam Cantuariensem Ecclesiam plurimo detrimento possessionum suarum afficiat, & in ipso eam Ecclesiastico ministerio antiqua spoliat dignitate. Nuper enim, cum C filium suum coronari voluerit, contempto eodem Archiepiscopo, ad cuius hoc officium de antiquo iure dicitur pertinere, per manum tuam, frater Archiepiscopo, ei in aliena prouincia diadema regni fecit imponi. In coronatione autem illius nulla ex more de conseruanda Ecclesiae libertate cautio est praestita, vel, sicut aiunt, exacta: sed iuramento potius asseritur confirmatum, vt regni consuetudines, quas auitas dicunt, sub quibus dignitas periclitatur Ecclesiae, illibatas debeat omni tempore conseruare. In quo etsi multum praenominati Regis nos vehementia conturbat, amplius tamen de vestra, & aliorum Coepiscoporum vestrorum possumus infirmitate moueri, qui (quod dolentes dicimus) facti sicut arietes non habentes cornua, abiistis c absque fortitudine ante faciem subsequenter. Etsi enim hoc tibi licere forte, frater Archiepiscopo, in propria prouincia potuisset: quomodo tamen hoc in prouincia aliena, & illius praecipue, qui exulare pro iustitia, & ferre solus exire voluit, & dare gloriam Deo, tibi licuit: nec de ratione possumus, nec de sanctorum Patrum constitutionibus inuenire.

XVII. Quod si ad excusationem tantae praeruaricationis quisquam obijciat, in aliis quoque regnis graua plurima & enormia perpetrari; in veritate possumus respondere, quod nullum adhuc regnum in tantum diuinae legis contemptum inuenimus corruisse, vt scriptis & iuramentis Episcoporum tam manifestas enormitates fecerit communiti. Nisi quisquam illud impudenter alleger, quod schismatici postmodum a Fidelium communi praecepti inaudita & damnabili superbia commiserunt. Vnde quia iuxta verbum Prophetar: d A vobis iudicium egressum est peruersum, in vobis factum est peruersum: quid ultra omnes alias prouincias in vsurpationibus suis, & post tam iniquas consuetudines iuramento firmatas, non adiecistis resumere scutum Fidei, vt staretis pro domo Domini in die praelij: sed prostrauistis corpus vestrum in terram, vt per vos fieret via transeunti? Er ne, si diutius tacuerimus, vnà vobiscum in die iudicij damnationis sententia inuoluamur: auctoritate sacrosanctae Romanae, cui Auctore Domino ministramus, Ecclesiae, ab omni officio Episcopalis vos suspendimus dignitatis, sperantes, quod sub disciplina saltem, & paterno verberare constituti, redire tandem ad cor, & de tuenda debeat Ecclesiae libertate satagere. Si vero nec sic zelum Episcopalis officij resumiseritis, nos adhuc, auctore Domino, quod nobis imminet, faciemus. Vos videte, ne illud vobis dicatur, quod cuidam dictum per Prophetam dicitur: c Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Nos enim, quia locum illius tenere (Deo prout ipsi placuit disponente) conspiciuntur, qui a praedicatione verbi Dei nec verberibus poterat, nec vinculis coerceri, non debemus sub ambigua expectatione pacis creditam nobis diuini verbi pecuniam in sudario reponere,

a Pro. 25. b Ibid. 15.

c Thim. 1.

d Habac. 1.

e Isai. 4.

A reponere, & alligatam eam tam diu conseruare, donec paulatim lucrandi hora occurrat, & creditor veniens de reddenda acerbe nos conueniat ratione.] hucusque Alexander, quibus redarguit mendacium patens, quo eiusdem Pontificis fama nonnihil obscurabatur.

Porro eodem tempore Petrus Blesensis de iisdem litteras dedit ad Ioannem Saresberiensem, astuans & ipse zelo pro Ecclesiastica libertate, quam S. Thomas tuebatur: pro quo, ne in tot tribulationibus deficeret, ad roborandum ipsum, admonet pluribus eundem Ioannem, ad quem scribit, est plane digna Auctore epistola, quae sic se habet: a

Charissimo amico, suo magistro Ioanni de Saresberijs Petrus Blesensis Bathoniensis Archidiaconus salutem in auctore Salutis.

Quoties communes Ecclesiae Anglicanae pressuras, domini que vestri Thomae Archiepiscopi Cantuariensis exilium diligenter attendo: plurimum mihi cedit ad solatium, B quod pro iustitia Dei, & pro Ecclesiae libertate se murum opponit, & ex ipsa persecutione hac finem merebitur gloriosum. Video, quia positi estis inter malleum & incudem, & asidue supra dorsum vestrum fabricant peccatores. Verum tamen, si in Christo & pro Christo pugnat: ipse non permittet vos tentari supra id, quod potestis ferre, sed faciet cum tentatione prouentum, tollet que Domiaus virgam peccatorum desuper fortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Si veritas non mentitur, vestrae persecutionis exitus beatitudo interminabilis erit: b Beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Petrus Apostolus dicit: c Nemo ex vobis patiatur, quasi homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Martyrium enim facit non poena, sed causa, sicut Apostolus ait: d Sed, & si quid patimini propter iustitiam, beati. Donum quidem Dei est in eum credere, sed & donum optimum, pro Christo contumelias sustinere. Vobis, inquit e Apostolus, donatum est pro Christo, non solum vt in illum credatis, sed vt etiam pro ipso patiamini. Vobis itaque congratulor, quia iustitiam in iudicium conuertistis, quia C quorundam rebellionem atque contumaciam suspensionis animaduersione reprimitis: si tamen hoc facitis rationis & iustitiae motu, non zelo vitionis, aut alienae iniuriae appetitu. Nihil quaeso faciatis ex rancore vel odio, sed omnia vestra in charitate fiant: nec enim ex persecutione hac salutis manipulos colligatis, nisi tota intentio vestra procedat ex intimo charitatis. Porro cum per clibanum iracundiae suae persecutio in sacra pagina designatur: in f Leuitico docetur sacrificium, quod in clibano coquendum est, prius aspergere oleo charitatis, ne comburatur. Illius enim animus, qui ad tolerantiam persecutionis se praeparat, prius demulcendus est oleo charitatis, vt nec in aduersis a charitate deficiat, nec aduersus fratrem suum zelo vitionis aut odio inardescat. Meritorium igitur vobis est, atque apud Deum & homines commendabile, si inobedientiam subiectorum, iustitia D mediante, compeccitis. g Beati enim, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam omni tempore.

In executione quidem iustitiae non debet esse personarum acceptio aut delectus, si sit X frater aut filius, si sit Praelatus aut subditus: semper quaeratur fructus iustitiae, semper iuste iudicent, qui iudicant orbem terrae. Nam cum Leuitae occidentes fratres & filios suos, vti essent peccatum idololatriae, ait illis Moyses: h Consecratis manus vestras hodie vnusquisque in filio suo, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio. Salomon quoque dicit: i Qui arguunt, laudabuntur, & super eos veniet benedictio. Plurimum quidem commendabile est in domino vestro, quod sic solus ascendit ex aduerso, quod opponit se murum pro domo Israel, & arguit pro mansuetis terrae. * Iustum habemus hodie, singula rem & vnicum inter filios excussorum. Pro patribus nostris natus est nobis filius, qui exemplo Apostolorum solus hodie facit vindictam in nationibus, increpationes in populis. Et sicut illi principes populorum, qui modo congregati sunt cum Deo Abraham pro iustitia Christi, tamquam dij fortes terrae vehementer eleuari sunt: sic & honor istius, si in exhibitione iustitiae perseuerauerit, eleuabitur in infinitum. Quod enim nunc exulat, quod multa in eius contumeliam attentantur: ei totum hoc in gloriam beneficio patientiae conuertetur. Quod leue est & momentaneum tribulationis nostrae, dicit k Apostolus, im mensum gloriae pondus operatur in nobis. exhibeatis vosmetipsos tamquam Dei ministros in multa patientia. Nam vidua est virtus, quam non patientia firmat. Et quis a primitiuis Ecclesiae canabulis sine patientia triumphauit? Sane licet plurimum habeat de spiritu fortitudinis dominus vester: dicitur tamen, quod propter coronationem noui Regis Anglorum ab Eboracensi factam, atque ob quaedam priuilegia (sicut dicunt) contra ipsum

a Petr. Bles. epist. 22. XIX.

b PETRI BLESSENSIS EPIST.

c Matth. 5. 1. Petr. 4.

d Ibidem 3.

e Philip. 1.

f Leuit. 2.

g Psal. 105.

h Exod. 32.

i Pro. 24.

k 2. Cor. 4.

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

ipsum subrepticè impetrata, ad eò turbatus est, quod à pusillanimitate spiritus & tēpestate pænè moti sunt pedes eius, pænè effusi sunt gressus sui. Verumtamen vos qui estis manus Archiepiscopi, & oculus eius, sanctis exhortationibus vestris confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Non est mirum, si turbetur tribulationibus & pressuris. Verumtamen, si totus innitatur & inhæreat ei, qui in electis suis mittit radices, omnem ventum tentationis & turbinis securus excipiet.

XXI.

Certè, Patres antiqui, cum essent quandoque inter angustias, frequenter tædio sunt affecti. Vnde & forti illa tolerantia passionum, qua feruebant in Domino, repere & torpere videbantur ad tempus, donec virtute induiti ex alto, per gratiam diuinæ consolationis in spiritu fortitudinis resurgebant. ^a Elias fugiens à facie Iezabel, & affectus tædio huius vitæ, proiecit se subter vnam iuniperum, petijtque animæ suæ vt moreretur. Sufficit, inquit, mihi: tolle animam meam. Apostolus ^b etiam simili tædio intabescens, supra modum, inquit, ^c grauati sumus, ita vt tæderet nos viuere. ^d Propheta hæc tædia frequenter expertus dicit: A fortitudine manus tuæ ego defeci, & tabescere fecisti, sicut araneam, animam meam. Porro charitas in eis inualecebat ex tædio, & ex ipsa infirmitate fortitudo crescebat. Quod alicui fortè incredibile videretur, nisi Apostolus, ^d qui frequenter hæc in libro experientiae legerat, testimonium super hoc ferret: Quando enim, inquit, infirmor, tunc fortior sum. Sed & ei dictum est: Quia virtus in infirmitate perficitur. Si ergo propter ingruentiam malorum, quæ sustinet Dominus noster, aut pro suorum desolatione, aut pro exilij huius diurnitate videritis ei torpore mentis obrepere: sitis ipsi solatio, ne desperet, ne cituber, in proximo est enim tempus visitationis suæ. Nam si ^e mirabiles sunt elationes maris, mirabilis est & in altis Dominus: qui procellam conuertit in auram, & indignationem Regis in gratiam.

XXII.

Per Legatos Sedis Apostolicæ intellexi; cum quibus à Romana Curia vsque ad Bononiam veni, quod vel Anglorum Regi in proximo firmissimè reconciliabitur, vel ad maioris Patriarchatus eminentiam trāsferetur. Sanè qualitercumque voluerit Dominus negotium eius disponere: si talis perseuerat, qualis est hodie, securus expectet exitum huius pugnae: ideoque voces palpantium non attendat, sed sequatur spiritum Dei, qui in eo est, & quocumque ibit ^f spiritus, & rotæ pariter gradiantur. Scio enim, quod gloriofus erit sui certaminis cursus, si tantummodò perseueret in eo, quem cepit fortitudinis & constantiae casu. ^g Qui enim legitime certauerit, coronabitur. Cumque omnes virtutes currant ad brauium, sola perseuerantia coronatur. Rogo autem vos, tamquam dominum & magistrum meum, vt me de vestro & ipsius statu frequentius instruatis. Nam cum aliud non possim, oro iugiter pro vobis, vt præueniente Altissimi gratia, Regis Anglorum gratiam, vestrarum rerum liberam administrationem obtinere possitis. librum vestrum de Nugis curialibus legi, & mirabiliter me refecit: nam & ibi optima forma eruditionis est, & propter artificiosam sententiarum varietatem, inastimabilis materia voluptatis. Benè valet.] hæctenus Petrus, cuius tempus ex ijs aperitur, quo ex Vrbe redijt in Angliam ad Regem ipsum, nempe post coronationem filij Regis, factam per Archiepiscopum Eboracensem.

XXIII.

Rex autem Anglorum accepit inter hæc acerbiōres Alexandri Papæ litteras, quibus peremptorio termino præcipiebatur dare pacem S. Thomæ: alioquin si obedire contemneret, expectaret ab eo eandem sententiam, quam tulerat in Fridericum Imperatorem. Quibus perterrefactus ipse Anglorum Rex, scribens ex Anglia ad Sedis Apostolicæ Legatos, ipsos importuniùs cepit vrgerè de pace, timens vrgentes comminationes Alexandri Pontificis. Cuius litteræ etsi desiderantur in codice, de iisdem tamen frequens est mentio in alijs ipsius Thomæ epistolis. Sic igitur ex his percussus Rex Angliæ, sollicitus de pace agens, ad Rothomagensis Archiepiscopum, vnum ex Legatis, has perbreues pro pace litteras dedit: ^b

Cod. Vat.

lib. 5. epist.

14.

XXIV.

De vestro aliorumque fidelium Baronum meorum consilio pacis reformandæ inter me & Archiepiscopum Cantuariensem susceptam formam domino Papæ Nuntijs & litteris meis, insinuaui: Ipse sicut per suas mihi litteras significauit, eam cum tenore, quo à vestro prodijt consilio, eique ex parte vestra fuerat significata, suscepit cum gratiarum actione, palmam mandans, monens, & supplicans, & suadens atteratius, vt illam exequar meditatione vestra & Niuernensis Episcopi. Illam itaque vobis mediantibus plenè & libenter complebo, nullatenus declinaturus formam vestro consilio propositam, teste Richardo de Luci apud Westmonasterium.] hæc Rex. Interea verò sanctus Thomas litteras

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

ateras interdicti in Anglia infra dies quindecim promulgandi, nisi pax sequeretur, ad Anglicanos Episcopos misit, quæ adhuc ^a extant. Sed præueniens Rex terminū, pacem dare pollicitus est Legatis, quorum arbitrio eiusdem pacis capitula scriberentur. ^b orrò ijdem Apostolicæ Sedis Legati Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo detulerunt, vt idem ipse pacis statuendæ capitula constitueret. Quod & præstitit, colligens ea ex præteritis congressibus cum Rege habitis, necnon ex litteris Apostolicis quæ seruanda Regi Anglorum præscriberentur. Extat de his omnibus eiusdem sancti Thomæ epistola ^c ad Niuernensem Episcopum & eius collegam, qua primū monet, quomodo agendum sit cum Rege, cuius mores concinnè describit. sic incipit:

Dirigat Dominus gressus vestros, vt in causa Ecclesiæ, cuius executio vobis pro parte est commissa, non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram, sed via regia incedatis, vt nec pollicitationibus, nec minis, nec exquisitis dolis præualeat aduersus prudentiam & sinceritatem vestram. Cuius tendiculas nullus ymquam euasit, qui cum ipso contraxerit, & (nisi fallor) vobis pugnandum erit ad bestias, cum ipse Episcopos, Abbates, & viros discretos producturus sit, vt per eos expagnet constantiam vestram, si persenserit, quod vos promissis & blandiloquio circumuenire non possit. Quia ergo multiplices illius prodigij fucos non est facile deprehendere: quidquid dixerit, quamcumque figuram induat, tamen omnia eius vobis suspecta sint, & fallaciæ plena esse credantur, nisi quorum fidem manifesta operis exhibitio comprobabit. Si verò senserit, quod vos aut promissis corrumpere valeat, aut minis deterrere, aut aliquid obtineat contra honestatem vestram, & causæ indemnitate: illic vestra apud eum pronus euanesceat auctoritas, & eritis tam illi, quam suis in contemptum, in fabulam, in derisum. Sin autem viderit, quod vos à proposito flectere nequeat, furorem simulabit. In primis iurabit, & deierabit, vt Proteus mutabitur, & tandem reuertetur in se. Et nisi per vos steterit, exinde semper eritis in Deum Pharaoni.] Ita Thomas, hæc & alia insinuans, quibus Legatos ipsos vincere Regem doceat, quod & reliqui attendant, quibus agendi cum Regibus erit legatio demandata. Addit demum articulos, quos vocat, de pace faciendâ cum Rege.

At quid tandem? Ita admonitionibus sancti Thomæ instructi Legati conuenturi Regem, secum ipsum sanctum Thomam perduxerunt ad eum, qui in loco amœnissimo morabatur, qui que ab incolis (vt habet Quadripartita de sancto Thoma historia) Pratum proditorum, dicebatur, vt sic conueniret loci nomen effectui, vbi sanguinis iusti proditio facta est. Ibi post multas contentiones & disceptationes effectum, vt Rex ipse hilari (vt apparebat) animo pacem ipsi Thomæ concesserit. Quomodo autem ista tractata sint, extat ^e relatio eiusdem sancti Thomæ ad Alexandrum Pontificem, prolixa quidem, sed nos de tantum, quæ necessaria sunt ac scitu digna, hic describemus. incipit epistola: Miserationis oculo respexit Deus Ecclesiâ suam.] & infra: Ecce enim ad nouissimas litteras vestras, quibus denuò Regi Anglorum innotuit, quod ei vterius non parceretis, sicut nec pepercistis Friderico dicto Imperatori: cum intellexisset, terram eius, amotis omnibus subterfugijs, interdicto subiiciendam esse, & Episcopos, si qui fortè non obedirent, suspendendos & excommunicandos: illic nobiscum pacem fecit ad honorem Dei, & maximam (vt speramus) Ecclesiæ vtilitatem. Nam de consuetudinibus, quas tanta pertinacia vindicare consueuerat, nec mutire præsumpsit, nullum à nobis, vel ab aliquo nostrorum iuramentum exegit, possessiones, quas occasione dissensionis huius Ecclesiæ nostræ abstulerat, prout eas in chartula expresseramur, nobis concessit, pacem & securitatem omnibus nostris promisit & osculum, si tamen vellemus eum eatenus perurgere, vt non modò in omnibus articulis victus appareret, sed vt periurus diceretur ab his, qui audierant ipsum iurasse ea die, quod non erat nos osculo excepturus.

Nos autem habito plurium sapientum consilio, & maximè domini Senonensis, qui pacem nostram ceteris sollicitius & efficacius procurabat, cum ipso ad colloquium Regis accessimus. Quem Deo faciente (qui omnes illos amouerat, qui sanctitatem vestram varijs dolis circumuenire soliti sunt) ad eò immutatim inuenimus, vt (quod sine circumstantium admiratione non contigit) animus eius in nullo videretur à quietis consilij abhorrere. Nam vt nos procul venientes conspexit, à circumfusa turba exiliens, accurrit properus, & capite detecto, nos in salutationis verba prorumpere gestientes, salutatione præuenit, & habitis paucis sermonibus, solis nobis presentibus cum domino Senonensi: nos, illo diuertente, stupentibus vniuersis, traxit in partem, & diu tanta familiaritate allocutus

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 16.
1170. II. MANVELIS IMP. 28.

cutus est, ut videri posset, numquam inter nos aliquando fuisse discordiam. Omnes ferè quotquot aderant, lætissima admiratione stupentes, plurimorum genis lacrymarum inundatione madentibus, glorificabant Deum, & benedicebant beatam Magdalenam, in cuius solemnitate Rex conuersus est à vijs pristinis, ut toti terræ suæ lætitiā reformaret, & Ecclesiæ redderet pacem.

XXVIII.
S. THOMAS
PRAESENS
ADMONET
REGEM.

Corripuimus eum, adhibita moderatione, quā oportuit adhiberi, vias quibus incesserat, & pericula quæ undique imminebant, patenter ostendimus. Rogauimus & monuimus, ut rediret ad cor, ut dignos fructus poenitentiae faciens, & Ecclesiæ, quam non mediocriter læserat, manifesta boni compensatione satisfaciens, purgaret conscientiam, ut redimeret famam: nam ab iniquis consiliarijs potius quàm proptiæ voluntatis instinctu, graue vtriusque dispendium patiebatur. Cum autem hæc omnia non modò patienter, sed & benignè audiret, & emendationem promitteret, adiecimus, sibi necessarium esse ad salutem, & liberis suis ad incolumitatem & indemnitate concessæ diuinitus potestatis, ut in eo sanctæ Cantuariensis Ecclesiæ satisfaceret, in quo eam nuper grauissimè læserat. Nam filium suum contra ius antiquissimum Ecclesiæ nostræ fecerat enormiter coronari, &c.] subijcit prolixam de his habitam cum Rege disceptationem, quem tandem ed redigerit, ut polliceretur, consecrationem ab excommunicatis à Papa habitam cum Eboracensi irritam reddere, iteratam quæ faciendam canonicam consecrationem filij, quem vnà cum Regina coniuge ipsius idem Cantuariensis consecraret. sed de his alibi. Pergit autem de ceteris singulis, quæ in eo congressu per Regem fieri contigerunt, ut illud: Cum ergo equo desiliens, me humiliarem ad pedes eius: ille arrepto scanili, me coëgit ascendere, & visus illacrymari, ait: Quid multa? domine Archiepiscopo, restituumus nobis inuicem veteres affectiones, & alter alteri, quod potuerit, bonum exhibeat, & præcedentis odij prorsus simus immemores. sed mihi quæso coram illis, qui procul aspiciunt, honorem exhibeatis.] Ita planè Saul ad Samuelem: ^a Honora me coram populo.] pergit:

^a I. Reg. 15.
XXIX.
QUAE REX
ADVSOS DE
S. THOMA.

Et transiens ad illos (quia paucos sibi, quos lator presentium indicabit, videbat amatores discordiæ, & odij incontentores) ait, ut tam illorum quàm omnium, ne quid maledicerent, ora præcluderet: Si ego, cum Archiepiscopo ad omne bonum paratum inueniam, ei vicissim bonus non fuero: tunc ero nequior ceteris hominibus, & mala, quæ de me dicuntur, vera esse probabo. Nec aliud consilium honestius aut vtilius crediderim, quàm ut ipsum studeam benignitate præcedere, & tam charitate quàm beneficijs superare. Sermonem Regis cum summa gratulatione ferè quotquot aderant, exceperunt. Misit ergo ad nos Episcopos suos, qui monerent, ut petitionem nostram coram omnibus faceremus. Et si quorundam ex ipsis consilio credidisset: in arbitrium eius contulisset: & nos prorsus, & totam causam Ecclesiæ, nam ab initio vsque nunc à Scribis & Phariseis suis egressa est iniquitas, & de auctoritate seniorum inualuit, qui debuerant regere populum. Sed benedictus Deus, qui non permisit, ut in consilium illorum transfret anima nostra, nec Ecclesiæ libertatem, & iustitiam Dei exponeremus vniuscuiusque hominis voluntati. Illis autem dimissis, habita deliberatione cum domino Senonensi, & Christi pauperibus socijs peregrinationis nostræ, in eo firmuimus propositum, ut nec quæstionem consuetudinum, nec damnorum, quæ Ecclesiæ nostræ intulerat, nec vsurpatæ consecrationis querelam, nec Ecclesiasticæ libertatis, aut honoris nostri dispendium aliquo modo conferremus in arbitrium eius.

XXX.
DE RESTI-
TUTIONE
POSSESSIO-
NUM ECCLE-
SANTUAR.

Et sic accedentes ad Regem & suos, cum omni humilitate rogauimus per os domini Senonensis, qui verbi nostri baiulus erat, ut nobis gratiam suam restitueret, & pacem & securitatem tam nobis quàm nostris, & Cantuariensem Ecclesiam, & possessiones Ecclesiæ, quas in charta positas legerat, & ut misericorditer emendaret, quod contra nos & Ecclesiam nostram fuerat in filij sui consecratione præsumptum, promittentes ei amorem & honorem, & quidquid obsequij Regi & Principi potest ab Archiepiscopo exhiberi in Domino. Ille verbum acceptans, annuit, & nos & nostros, qui aderant, recepit in gratiam suam. Et quia non præceperatis, ut ipse nobis & nostris ablata restitueret, neque à nobis poterat impetrari, aut poterit, Deo auctore, fieri, ut ea remittamus: iuxta mandatum vestrum repetitio eorum dilata est, non sublata. Nam si præcepissetis eo vigore, quem in nouissimis litteris expressistis, ut restituerentur, haud dubium, quin satisfecisset, & posteris dedisset exemplū, toti Ecclesiæ Dei & maxime Apostolicæ Sedi perpetuò profuturum. Tandem itaque nobiscum multa & diu conferens, eum nos duo soli ferè vsque ad

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 16.
1170. II. MANVELIS IMP. 28.

Ad vesperam collocti essemus secundum morem familiaritatis antiquæ, in hoc conuenimus, ut eo discedente rediremus, gratias acturi Christianissimo Regi & alijs benefactoribus nostris, reuersuri ad ipsum rebus compositis, & aliquamdiu moraturi circa eum antequam rediremus in Angliam, ut omnibus innotescat, in quantam familiaritatem & gratiam nos receperit. Expectabimus autem in Francia, donec redeant Nuntij nostri, quos ad accipiendas possessiones nostras destinabimus, quia non est in animo, ut redeamus ad ipsum, quamdiu de terra Ecclesiæ passum pedis abstulerit. Nam in restitutione possessionum facile aduertemus, qua sinceritate agatur nobiscum, &c.] hæc quæ spectant ad congressum, quo pax est inita inter eos. Extat in eodem codice epistolarum alia de iisdem rebus, sed quæ ex auditu tantum, non visu, ut superior, accepta, superiori fide minor apparet.

Quod autem verbis promisit Rex Henricus sancto Thomæ, confirmauit & scriptis, datis his litteris ad filium Regem:

Sciat quod Thomas Archiepiscopus Cantuariensis pacem mecum fecit ad voluntatem meam. Et ideo præcipio, quod ipse & omnes sui pacem habeant, & faciatis habere ipsi Archiepiscopo, & omnibus suis qui cum eo exierunt ab Anglia, res suas benè & in pace, & honorificè, sicut habuerunt tribus mensibus, antequam ipse Archiepiscopus recessisset ab Anglia. Et faciatis venire coram vobis de legalioribus & antiquioribus militibus de Lyore, de Saltsbade, & eorum sacramento faciatis recognosci, quod ibi habeatur de feudo Archiepiscopatus Cantuariensis, & quod recognitum fuerit de feudo eius esse, ipsi Archiepiscopo habere faciatis.] hæc Rex ad filium. His cum litteris sanctus Thomas Nuntios misit in Angliam, sed quot aduersantes sint passi, redditus ad Thomam litteris idem significauerunt, quæ incipiunt: Mandatum vestrum, iuxta quod potuimus, adimpleuimus, &c.] Ita rebus compositis sanctus Thomas de his litteras dedit (ut audisti) ad Alexandrum Romanum Pontificem.

Sed & scripsit de his idem sanctus Thomas ad Cardinalem Episcopum Ostiensem, & Albanensem, in super & ad Cardinalem Papiensem, necnon ad Hyacinthum Cardinalem, seorsum singulis. sed & per eundem quoque Nuntium tunc ipse scripsit & ad Gratianum subdiaconum, quem fidiorem haberet amicū, ob id quæ paulò liberius agens, tarditate cum timiditate eius Ecclesiæ ministrorum sugillans, hæc ait consideratione digna ad omnium nostrum salubrem commonitionem: Verum quia Romana Ecclesia (quod pace omnium in aure vestra dixerim) posuit fundamentum suum formidinem, aut res captat, aut personas accipit, auctoritate qua præminet, iniqua gerentibus non occurrit: propterea flagella Dei grauiora & toti mundo vix portabilia veniunt super

eam, ut instabilis facta, fugiat à facie persequentis, & in tribulationibus vix subsistat. Sed apud quem rectius ista deploro quàm apud eum, qui à præfatis vitijs per gratiam Dei immunis, solus miseris compassus est, & solatium tulit, & tanto Regi, & omnibus complicibus suis in faciem restitit?] Hæc sanctus Thomas in amici aures, sed hic palam exposita, quod suis Dominus iubeat, ut quæ audiuntur aure, prædicari debeant super tecta, ut admoneantur, qui præfunt, intrepidè & securè agere apud Reges & contra Reges, cum primùm nec res, nec personas, sed Deum tantum respiciunt in Apostolico munere exercendo, de victoria certi, cum fecerint, quod faciendum monet vir sanctissimus, Martyr iam designatus.

At quid post hæc? Intelliges ex litteris eiusdem sancti Thomæ ad Alexandrum Pontificem datis in hæc verba:

Ex quo, Pater, in auribus Regis Anglorum comminationis Apostolicæ tuba personuit, & tam sibi quàm terræ suæ seueritatem Ecclesiæ credidit imminere: nobiscum pacem fecit, promittens firmiter, quod de tota mandati vestri continentia, non iota præteriret aut apicem, quin eam penitus adimpleret. Cum autem sic declinasset turbine sententiæ imminenti, in quibusdam articulis à passione resiliit, subtrahens nobis adhuc quædam possessiones Ecclesiæ, quas decessor noster omnibus diebus vitæ suæ inconcussè possedit, & nos exinde, donec in Anglicanam Ecclesiam tempestatis huius procella surrexit.] & inferius: Captabimus autem gratiam hominis, quantumcumque salua libertate & honestate Ecclesiæ poterimus, & testimonio conscientiae nostræ experimentum facturi, an vel sic valeat ad mansuetudinem reuocari. Misit nobis clementia vestra litteras, ad correctionem & correptionem tam Eboracensis Archiepiscopi, quàm Coepiscoporum nostro-

rum, quas certum est & dictatas & conceptas à Spiritu sancto, & quæ Regis excessus A auctoritate, quam successorem Petri & Vicarium Christi decet, redarguunt.] extant adhuc ipsæ a paulò inferius positæ, dicendum de ipsis suo loco. His litteris idem sanctus Thomas addidit illas, quas accepit à procuratoribus in Angliam missis ad vendicanda Ecclesiastica bona, quæ in eodem codice descriptæ b leguntur. Sunt & de his eiusdem sancti Thomæ c querelæ ad Regem, modestia plurima conditæ & mansuetudine dulcoratæ.

a Cod. Vat. lib. 5. ep. 66.

b Ib. ep. 53.
c Ib. ep. 54.

XXXIV. Inter hæc autem, antequam Alexander Papa de pace cum Rege Anglorum in ita S. Thomæ litteras accepisset, recedens Benevento Romam versus, cum Verulas in Hernicis ciuitatem peruenisset, inde d litteras dedit ad ipsum Cantuariensem Archiepiscopum, quarum est exordium: Inter multiplices curas, &c.] inferius verò excusans, cur non ex voto ipsius Thomæ, in ea causa velociori gradu processisse visus sit, ista subiicit: Vnde, frater charissime, si nos in causa tua & Ecclesiæ Anglicanæ remissius egisse videmur, nec ad petitiones tuas pro tua voluntate respondimus: non ex eo processit, quod causam ipsam nobis tecum & cum Anglicana Ecclesia non credamus esse communem, aut quod tibi deesse vlla ratione velimus; sed quia patientia vtendum esse credidimus, vt in bono malum superare possemus. Timuimus etiam, ne si maior scissura fieret in Ecclesia, nostræ posset duritiæ deputati. Nunc autem quia turbatores pacis, & libertatis Ecclesiasticæ depreffores ad corrigenda mala præterita nulla videntur compunctione moueri, imò trahentes peccata sicut restem longam, tam in grauamen tuum quam in depressionem Ecclesiæ Cantuariensis magis ac magis exastuant, vt omnem ferè vobis spem videantur poenitentia præcidisse: nos in fratrem vestrum R. Eboracensem Archiepiscopum, & reliquos Episcopos, qui iuramentum conseruandis consuetudinibus præstiterunt, & tantæ sunt malitiæ incontentos, sententiam canonicam iaculamur, & ab Apostolica eos suspendimus dignitate. Saresberiensem autem & Londoniensem Episcopos, qui maioris videbantur gratiæ debitores, & pro gratia dicuntur ingratitude rependisse, si coronando nouo Regi contra Cantuariensis Ecclesiæ dignitatem, præsentiam suam & ministerium præbuerunt: in sententiam anathematis, de qua soluti fuerant, reuocamus, &c.] In fine autem de loco & tempore datæ epistolæ hæc habet: Dat. Verulis quarto Idus Septembris.]

XXXV. Recedens autem Verulis Ferentinum venit, ciuitatem septem milliarijs Romam versus distantem Verulis, vbi datæ habentur excommunicationis litteræ e ad dictos Episcopos Angliæ, Londoniensem, Saresberiensem, & alios in eis nominatos, seorsum verò alias ad Eboracensem Archiepiscopum de sua ipsius suspensione, datæ vtræque (vt in fine ipsarum legitur) Ferentini decimo sexto Kal. Octobris.] laudat eas litteras tamquam zelo Apostolico efficaces ipse S. Thomas f in reddita de his epistola ad ipsum Alexandrum Papam. Porro in datis litteris ad Eboracensem Archiepiscopum, non eam tantum ponit causam suspensionis suæ, coronationem filij Regis, sed quod in eadem coronatione præstari solitam cautionem de tuenda Ecclesiastica libertate, vel saltem loco ipsius exhiberi solitum iuramentum exigere omiserit, & (quod deterius) de consuetudinibus auitis contra Ecclesiam militantibus conseruandis illibatis, iusurandum fuerit interpositum.

XXXVI. Ferentino autem recedens, itinere breui quinque dumtaxat milliarij, venit idem Pontifex Anagninam: quod indicant datæ g ibi ab eo plures epistolæ eodem argumento, nempe de reuocando in excommunicationem tam clericos quam laicos, qui iam excommunicati fuerant absoluti, si non (vt promiserant) satisfecissent, restituendo Ecclesijs ablatas possessiones, dato termino dierum quindecim ad satisfaciendum. Datæ sunt litteræ (vt diximus) Anagninæ octauo Idus Octobris, eademque die aliæ h ad ipsum sanctum Thomam, & alios Angliæ Episcopos de interdicto seruando, quamdiu Ecclesiæ non fuerit satisfactum. Rursus sequenti die ibidem datæ habentur litteræ aliæ ad Rothomagensem & Senonensem Episcopos, vbi hæc post alia de seruandis ijs, quæ fuerant in conuentionibus pacis à Rege promissa: i

i Ibid. ep. 51.
XXXVII.

Fraternitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, & in virtute obedientiæ præcipimus, quatenus infra viginti dies post harum susceptionem eundem Regem ex parte nostra diligenter conueniatis, commonere propensius, & exhortari curatis, vt pacem, quam cum eodem Archiepiscopo verbo tenus fecit, executione operis compleat. Nihil minus etiam eidem suggeratis, vt postmodum ablata omnia restituat, damna data resarciat, prauas & execrabiles consuetudines omnino præcidat. Si autem intra

triginta

A triginta dies post com monitionem vestram, pacem quam statuit & promisit, consummare noluerit: in tota terra eius cismarina omnia diuina præter baptis mata paruulorum & poenitentias morientium, remoto appellationis obstaculo, prohibeatis officia celebrari, & sententiam ipsam vsque ad condignam satisfactionem faciatis inuiolabiliter obseruari. Quod si alter vestrum, aliqua necessitate obstante, huius rei executioni non potuerit interesse (quod tamen nollemus, nec expediret) alter non minus id, quod dictum est, exequatur. Datum Anagninæ septimo Idus Octobris.] Eodem quoque loco & die alias dedit litteras a ad Rothomagensem & Niuernensem aduersus eos, qui detinentes Ecclesiæ possessiones non restituerent, quos excommunicatione plecti iubet, nisi infra dies quindecim satisfecerint.

a Cod. Vat. lib. 5. ep. 40.

Recedens verò Anagnia Alexander Papa, Signiam septem milliarijs distantem ciuitatem venit. quo in loco tertio Idus Octobris datæ habentur b litteræ ipsius ad Præsules omnes prouinciarum bis mare positarum, quæ Regi Anglorum subditæ essent, de executione interdicti, nisi Rex plenam pacem cum restitutione possessionum sancto Thomæ præstiterit. Eodemque die, ibidem loci scriptæ leguntur eiusdem Pontificis litteræ c ad sanctum Thomam in hæc verba:

Anxietate cordis & amaritudine premimur, cum angustias, onera, & grauamina, quæ zelo iustitiæ, & pro libertate Ecclesiæ manutenenda æquo animo & inuicta fortitudine tolerasti, ad memoriam nostram reducimus, & sedula meditatione cogitamus. Verum tamen quod in te virtutis perfectionem adimpleres, non potuisti frangi in aduersis, nec à tua constantia proposito remoueri: tuam super hoc commendamus admirandam virtutem, & tibi super tanta patientia in Domino congaudemus. Ceterum, quoniam dilectum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Anglorum Regem diutijs in patientia & benignitate expectauimus, & blandis & dulcibus verbis, interdum duris & asperis, vt ad seipsum rediret, sæpè monuimus: si pacem, quam tecum fecit, executione operis non adimpleuerit, & tibi ac tuis, & Ecclesiæ tuæ possessiones & honores ablatis non restituerit, tibi plenam auctoritatem concedimus in personas & loca, quæ ad tuam legationem pertinent, excepta persona Regis, vxoris quoque & filiorum suorum, Ecclesiasticam iustitiam, secundum officij tui debitum, nullius obstante appellationis obstaculo, exercendi, prudentia tamen & circumspectione adhibita, quam modestia sacerdotalis requirat. Dat. Signiæ tertio Idus Octobris.] scripsere ijsdem diebus per eundem Nuntium Cardinales, ad quos ipse sanctus Thomas de pace in ita scripserat, eidem gratulantes, d sed non sine trepidatione, ob nondum restituta Ecclesiæ bona.

XXXIX.

Signia autem recedens Alexander Pontifex, venit Tusculum, vbi longiorem moram necens, substitit aliquamdiu, quod declarant litteræ e ipsius ibidem datæ octauo Kal. Decembris, quibus tam Londoniensem quam etiam Saresberiensem Episcopos Romam vocat ad satisfaciendum: hæcque nisi pax plenum in omnibus consequeretur effectum.

Scripsit tunc & per eundem Nuntium, cui superius recensitas litteras dedit, etiam ipsi Anglorum Regi his verbis: f

Cognito ex litteris venerabilis fratris nostri Thomæ Cantuariensis Archiepiscopi, quod ei, omni turbatione & rancore deposito, gratiam & amorem tuum restituisset: tantè lætitiæ & gaudium concepimus, quantè id Deo gratum, & magis acceptum existere, & tibi amplius honorificum, & tuæ consideramus fructuosum saluti. Tanta enim eundem Archiepiscopum religione, prudentia, & honestate, & fidei virtute præeminere cognoscimus, quod ipsum tibi & regno tuo fidelem & deuotum existere, honori & incremento tuo pro viribus, & posse & animo se intendere, & pro augmento gloriæ & exaltationis tuæ fideliter & sollicitè vigilare non dubitamus. Ceterum, quoniam non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum: & licet idem Archiepiscopus pro patientia ac dilectione, quam erga te habet, hoc facere subiceat: nos tamen, qui salutem tuam summo opere cupimus, id minimè reticere debemus, nec tuam decet magnificentiam, quem Dominus ita magnum & potentem constituit, iura & bona Cantuariensis Ecclesiæ retinere: Regiæ serenitatis clementiam rogando monemus, & exhortamur attentius, quatenus exemplo Zachæi, de quo legitur in Euangelio: g Domine, ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si aliquem defraudauit, reddo quadruplum: prædicto Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ ablata restitueret, damna & detrimenta quæ illis intulisti, in breui studeas emendare, vt in eo quod deliquisti, Deum sic possis placare, & nos tibi tantam

d Ibid. ep. 57.
58 59. 60.
61. 62.

XL.
e Ibid. ep. 68.
69.

XLI.
f Ibid. ep. 55.

ALEX. PAP. PAR LIT. TERAE AD REG. ANGL.

g Luc. 19.

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

offensam dignè indulgere possimus, & idem Archiepiscopus ad obsequiū, & deuotionem tuam, ad augmentum honoris tui & heredum tuorum debeat promptissimus inueniri. Volentibus autem inter te & ipsum pacem reformari, benigno fauore acquiescas. Quos verò huius dissensionis noueris hactenus fuisse inuicem, de cetero non exaudias. Nihilominus & filium tuum super articulo iuramenti, quod prætermisit, de seruando iure & libertate Cantuariensis Ecclesiæ, secundum quod Reges & Principes Angliæ fecisse noscuntur, eidem Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ condignè satisfacere moneas & hortaris, & quod prætermisum est, facias adimplere. Ordinationes quoque Ecclesiarum, & alia quæ ad viros Ecclesiasticos pertinent, prædicto Archiepiscopo & alijs viris Ecclesiasticis, tam tu quàm filius tuus liberè & pacificè relinquatis. Ut sic agendo, hostiam laudis Domino dignè immolare possitis, & vobis regnum comparare æternum.] hucusque ad Regem Alexander Papa. Qui & his addidit ^a alias ad Clerum & populum Angliæ. monens omnes, ne quis pacis perturbator existeret.

^a Cod. Vat. lib. 5. ep. 56.
XLII.
CONGRES-
SUS S. THOMAE CVM REGE TURONIS.
^b L. 3. ^c *Quæ drip. 3.*

Inter hæc autem, quæ transacta sunt inter Regem & sanctum Thomam, ex Quadripartita de sancto Thoma ^b historia inferamus, quæ sic se habet. Cum Rex nutaret, immò reueneret ablatas Ecclesiæ Cantuariensi possessiones restituere, ut didicerat ab eo quem præmisit Ioannem Saresberiensem unà cum Hereberto ad Regem: Audiens Archiepiscopus inter Regem & nobilem virum Blesensem Comitem Theobaldum colloquium futurum in proximo, pridie ante colloquium Turonis ad Regem processit. Audiens autem Rex Archipræsulis aduentum, quosdam de aulicis in occursum præmisit, & ipsemet ciuitatem exiit & occurrit. At cum conuenirent, non oculis, sed vultus Regis (sicut vocari poterat) erat super eum. Vnde (quod multi notabant qui cum Archiepiscopo erant) nocte illa Archiepiscopum in hospitio suo nec Rex respexit, nec suorum aliquis. Quin potius summo manè Rex in Capella sua celebrari Missam fecit pro Defunctis, suspicans (ut dicebatur) ne si fortè Archipræsul illi Missæ interesset, in Missa osculum pacis sibi offerret, & quod ibi negare non esset Christiani, sed planè inimici Christi. Et Missa celebrata, mox Rex ciuitatem exiit, ad colloquium properans, &c.] post colloquium cum Comite habitum, contulisse sanctum Thomam cum Rege, rogasseque ut ante suum in Angliam regressum possessiones restituerentur, Rege negante, sed dicente, sibi antea reuertendum in Angliam fore, & sic ipsi restitutionem possessionum faciendam.] hucusque ibi de congressu Turonensi.

XLIII.

Adiisse eum rursus apud Caluum montem prope Blesas, idem subiungit Herebertus in Quadripartita, vbi non nisi promissiones inanes effectu carentes ab eo. S. Thomas accepit. Cum ipse Thomas Senonas reuersus, salutato Francorum Rege, venit ad portum VVitand nomine, nauigaturus in Angliam. Vbi (inquit Herebertus) Archipræsul, antequam naues ascenderet, domini Papæ litteras, quæ (ut supra diximus) erant de generali Episcoporum per Angliam suspensione, & quorundam anathemate, præmisit, quorum aliqui, Rogerus Eboracensis, Gilebertus Londoniensis, & Iocelinus Saresberienensis, transfretare volentes, in ipso portu suspensionis suæ & anathematis litteras susceperunt.] At quamuis per Comitem Boloniensem, & per eos qui ex Anglia venerant, annuntiaretur ei, non nisi vincula, carceres, prodiciones in Anglia ipsi parari, hæc respondisse fertur: Nec si membratim discerpendus sim, ab incepto itinere desisterem; non metus, non vis, non cruciatus degenerem reuocabit ulterius. Sufficiat Dominicum gregem pastoris sui absentiam luxisse septennem.] Porro hoc idem ipsum quod verbis professus est, idem Sanctus litteris confirmauit, scribens postremas has ad Regem ipsum, dignas Apostolico viro, qui oppetere mortem pro suo grege non timeat. sic enim se habent: ^c

^c Cod. Vat. lib. 5. ep. 54.
XLIV.
S. THOMAE AD REGEM VLTIMA EPISTOLA.

Nouit inspector cordium, animarum iudex, & vindex culparum Christus, quanta animi puritate & sinceritate amoris vobiscum fecerimus pacem, credentes quod simpliciter & bona fide nobiscum ageretur. Quid enim, serenissime domine, aliud concipere debemus ex verbis vestris, quæ vel arguendo, vel mulcendo nobis vestræ benignitatis communicabat humanitas? Litteræ vestræ, quas ad dominum nostrum Regem filium vestrum destinastis, ut nobis & nostris omnia quæ habueramus, antequam recederemus ab Anglia, restituerentur: quid aliud quàm beneuolentiam, pacem, & securitatem omnimodam præstendebant? Sed ecce (quod Deus nouit) nobis, pro honoris vestri * periculo quàm pro vtilitatis nostræ dispendio grauius reputamus rerum exhibitio, non simplicitatem præstendit, aut bonam fidem. Nam restitutio, quam nobis & nostris fieri præcepistis, dilata est

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A est in diem decimum, sub obtentu Ranulphi, quem consiliarium domini nostri filij vestri interim conueniendum, ut mandatum vestrum impleretur, censuerunt. Qui sint illi, & quomodo, & qua fide res gesta sit, vos cum placuerit, requiretis. Nobis autem persuasum est, hæc fieri in dispendium Ecclesiæ, & salutis vestræ, & honoris, nisi diligentius corrigantur à vobis. Nam præfatus Ranulphus interim in bona Ecclesiæ debacchatur, & virtualia nostra in castrum de Saltizde etiam nunc palam congerit, sicut accepimus ab his, qui (si id vobis placuerit) probare parati sunt. Multis audientibus gloriatus est, quod non diu gaudebimus de pace vestra, quia non comedemus panem integrum in Anglia, antequam (ut ille minatur) nobis auferat vitam. Scitis autem, serenissime domine, quia culpæ particeps est, qui cum possit corrigere, negligit emendare. Et quid præfatus Ranulphus possit, nisi vestræ voluntatis fretus & armatus sit auctoritate? Quid litteris domini Regis filij vestri responderit, super hoc negotio scribentis ad ipsum, audiet & iudicabit beneplacito suo discretio vestra. Et quia, sicut nunc ex perspicuis apparet indicijs, sancta Cantuariensis Ecclesia Britanniarum mater in ipso perit odio capitis nostri: ne illa pereat, sed euadat, tam prædicto Ranulpho quàm complicitibus suis Ecclesiæ persecutoribus caput pro ipsa, Deo propitio, exponemus, parati pro Christo non modò mori, sed & mille mortes, & omnia tormenta excipere, si ille per gratiam suam dignatus fuerit patientiæ largiri vires. Ad vos, domine, redire proposueram, sed me miserum ad miseram Ecclesiam necessitas trahit, ad illam vestra licentia & gratia rediturus, & fortasse ne illa pereat, periturus, nisi vestra pietas aliam nobis consolationem celerius præstare dignetur. Sed siue viuimus, siue morimur, vestri sumus, & erimus semper in Domino, & quidquid nobis contingat, & nostris, benefaciat vobis Deus & liberis vestris.] hactenus pastor bonus positurum animam pro ouibus suis, ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, imitator Christi, Christiana mansuetudine ea depromptit, quæ mansuefacere potuissent durissimum cor Pharaonis.

Quod autem (ut dictum est superius) antequam se conferret in Angliam, præmiserit litteras excommunicationis & suspensionis à Pontifice missas contra Episcopos: nemo existimet imprudenter factum turbandæ pacis causa, sed ipsius Anglorum Regis consilio & voluntate, prout palam idem Thomas contestatus est, cum ea de causa aduersarij in Anglia in ipsum insurgerent, cuius ea ipsa totidem describenda sunt verba ab Hereberto in Quadripartita relata. sic se habet: Porro super Episcopos, quos à me vel per me suspensos asseritis, vel excommunicatos: pro certo nouerit vestra discretio, quod quidquid actum est, regio actum est consensu atque consilio. Cum enim in festo beatæ Mariæ Magdalenz reformata inter nos pace, in pristinam me gratiam recepisset, & super iniurijs & insolentijs in me meosque illatis, maximè verò super Episcopis, qui in matris suæ Cantuariensis Ecclesiæ despectum, quod mei erat officij, usurpare non timuerunt, querimoniam apud ipsum deposuissem: ille sui gratia, ut à domino Papa iuris & æqui vindictam qualemcumque possem impetrare, concessit, ad eò ut non solum ad consensum inclinaret, sed & spondere mihi dignaretur auxilium.] hæc sanctus Thomas coram regijs satellitibus publicè est testatus.

Sed prosequamur cetera, atque in primis de tempore quo nauim ingressus est nauigaturus in Angliam, de quo habet ista idem Herebertus in eadem Quadripartita de S. Thoma historia: Anno igitur ab Incarnatione Domini millesimo centesimo septuagesimo, exilij verò sui septimo *inchoato*, secundo tertio die in Domini Aduentu, gloriosus Dei amicus & propugnator Ecclesiæ constantissimus Thomas Cantuariensis Archiepiscopus nocte cum suis mare intravit, & ad votum aura prospera vsus peruenit in Angliam.] hæc de nauigatione & appulsi eius. Porro Ioannes Saresberienensis, quem præmiserat in Angliam ipse sanctus Thomas, ad occursum sui pastoris litteris, quæ ^a extant, exhortatus est populum exemplo maiorum suorum, qui obuiam exiissent sancto Anselmo ab exilio redeunti. At id ne facerent, inuidia & odium aduersantium impediunt. Porro de his quæ gesta sunt ab eo postquam peruenit in Angliam, locuples est ^b relatio eiusdem Ioannis Saresberienensis ad Petrum Abbatem S. Remigij. Nos verò audiamus de his omnibus certiore relationem litteris mandatam ab eodem ipso sancto Thoma ad Alexandrum Pontificem. est omnium ^c nouissima ipsius epistola: nam haud post multos dies contigit ipsum à regijs satellitibus occidi. epistola igitur ipsa ad Alexandrum Papam sic se habet:

Quam

INVICTA
CONSTANTIA S. THOMAE.

XLV.

XLVI.

^c Cod. Vat. lib. 5. ep. 63.

^b *Ibid. ep. 64.*

^c *Ibid. ep. 79.*

XLVII.
NOVISSIMA
EPISTOLA
S. THOMAE
AD ALEX.
PAPAM.

Quam iustis & quam honestis conditionibus cum domino nostro Rege Anglorum pacem fecerimus: ad vestram notitiam, tam ex nostra quam multorum itinerantium relatione credimus peruenisse: & qualiter idem dominus noster resiliit à pactis & promissionibus suis. Quod tamen non tam illi credimus imputandum, quam sacerdotibus Baal, & falsorum filijs prophetarum, qui totius discordiæ incentores ab initio extiterunt. Sed horum omnium præcipui sunt Eboracensis ille, & Episcopus Londoniensis, qui quondam, cum essetis Senonis, à vobis redeuntes, domino Rege nondum aditò vel audito, nos in Curia clementiæ vestræ pedibus assistentes, possessionibus nostris spoliare non timuerunt, cum illis indubitanter constaret, nos duarum appellationum causas apud vos exercere, utpote qui appellati. Cum ergo ij Baalamitarum signiferi nos cum domino Rege pacem fecisse audissent: accitis sibi Saresberienfi & alijs complicitibus suis, circuierunt mare & aridam, ut initam pacis rescinderent unitatem, per se & per alios domino Regi & suis suadentes, concordiam regno inutilem & inhonestam esse, nisi donationes Ecclesiarum nostrarum, quas Rex fecerat, stabiles permanerent, & nos cogere regni consuetudines, super quibus inter nos est orta contentio, obseruare; adeoque profecerunt in peruersitatibus suis, ut eorum instinctu dominus Rex omnes redditus nostros & nostrorum post pacem in festo beatæ Magdaleniæ factam vsque ad festum beati Martini abstulerit. tunc demum nobis cedens domos vacuas, & horrea demolita. Clerici tamen sui, scilicet G. Ridel Archidiaconus noster, & Nigellus de Saccauer duas Ecclesias nostras, quas de manu laica receperunt, adhuc detinent occupatas. & ipse plures Ecclesiæ nostræ possessiones, quas in pacis reformatione se promiserat redditurum, contradicit. Et licet aliter quam ipsum deceret, contra pacta sua, ut pluribus notum est, versaretur: nos tamen enormia damna Ecclesiæ & irreparabilia videntes, & præcauentes grauiora, nostro & dominorum Cardinalium præeunte consilio, ad Ecclesiam nostram laceratam & conculcatam redire decreuimus, & si eam non possemus erigere & reformare, saltem cum ipsa pereuntes, confidentius pro ipsa præsentem spiritum redderemus. Quod cum illi inimici nostri certius didicissent, ambiguum est, quid veriti, consilium inierunt cum officialibus Regis, & sceleratissimo illo filio perditionis Ranulpho de Broc, qui in Ecclesiam Dei publicæ potestatis abutens viribus, iam per septem annos licentius debacchatus est.

XLVIII. Decreuerunt ergo, ut armata manu portus maris, ad quos nos venturos suspicabantur, militum & satellitum custodia & diligentia obseruarent, ne terram possemus intrare, quin omnem supellestem nostram curiosius perscrutarentur, & omnes literas, quas impetrauimus à maiestate vestra, nobis auferrent. Sed nutu diuino contigit, ut machinamenta eorum nobis per amicos innotescerent, qui impudentiam eorum ex nimia præsumptione non paterentur esse absconditam. Nam satellites, quos prædiximus, armati litora circuibant, gressus suos dirigentes, prout eis iam dicti Eboracensis, Londoniensis, & Saresberienfi Episcopi dictabant. Elegerant enim ad executionem huius malitiæ, quos nobis noverant maximè esse infestos, Ranulphum de Broc, Reginaldum de VVarenne, Geruasium Cantuar Vicecomitem, qui palam minabantur, si forte præsumeremus applicare, nobis caput amputaturos. Sæpediti verò Episcopi Cantuariam venerunt, ut si satellites publicæ potestatis non insaniebant satis, eos amplius instigarent. Itaque consilij eorum diligentius exploratis, vna die antequam mare ingrederemur, præmissæ sunt literæ vestræ, sed & illæ, quibus Eboracensis suspendebatur, & Londoniensis & Saresberienfi reuocabantur in sententiam anathematis, eis traditæ sunt.

XLIX. Die sequenti nauem ascendimus, & in Angliam peruenimus nauigatione felici, adducto nobiscum ex mandato domini Regis Ioanne Decano Saresberienfi. Qui armatos, quos prædiximus, vidit non sine dolore & rubore accelerantes ad nauigium nostrum, ut aduentantibus vim inferrent. Præfatus ergo Decanus timens, ne si quid nobis aut nostris mali inferretur, in domini Regis redundaret infamiam: obuiam processit armatis, denuntians eis ex parte domini Regis, ne nos aut nostros læderent, quia hoc contra ipsum Regem, cum quo pacem feceramus, notam prodicionis inureret, persuasitque eis, ut ad nos accederent inarmati. Illi tamen, quia Simonem Senonensem Archidiaconum nobiscum adduxeramus, qui amicos, quos habet in Anglia, decreuerat visitare, exegerunt ab eo iuramentum fidelitatis, quo se Regibus nostris, patri & filio, contra omnes homines obligaret, nec nos excipientes, nec alium: sed non nos permisimus, ut talis obligatio præstaretur, veriti ne Clerus regni ad simile iuramentum cogere auctoritate exempli, si domestici nostri

A nostri obligationes huiusmodi præstitissent. Quod utique in dispendium Sedis Apostolicæ, ut auctoritas eius enacuaretur, aut minueretur in regno, inoliuntur sæpediti Eboracensis, Londoniensis, Saresberienfi, & complices sui. Officialis verò qui iuramentum exegerant, pauciores erant, quam ut possent contra voluntatem nostram in eo loco ad aliquid cogere, eò quod populus de reditu nostro gaudens, si vires pararentur, fortior erat.

Inde ad Ecclesiam nostram venientes, cum magna deuotione à Clero & populo excepti sumus, licet intrusi adhuc violenter incubent Ecclesijs nostris. In quibus in omni peste & vexatione Ecclesiæ præcipui sunt Gaufridus Ridel Archidiaconus noster, & Nigellus de Saccuilla Clericus eius, quorum alter scilicet Gaufridus occupat Ecclesiam de Otteford, alter videlicet N. de Saccuilla Ecclesiam de Berges, quas cum fructibus perceptis, nobis, & Clericis nostris, quorum sunt, ex mandato vestro reddere debuerant. Præcepistis enim domino Rothomagensi, & Episcopo Niuernensi, ut eos absoluerent, accepto secundum morem Ecclesiæ sacramento, & præciperent auctoritate vestra nobis Ecclesias cum fructibus resignari.

Postquam verò ad Ecclesiam nostram venimus, incontinenti nos adierunt officiales Regis, denuntiantes ex parte ipsius (sicut eos dominus Eboracensis, & Londoniensis, & Saresberienfi Episcopi informauerant) ut suspensos Episcopos & excommunicatos absolueremus, quia quod contra eos factum fuerat, in Regis iniuriam redundabat, & in euersionem consuetudinum regni, promittentes Episcopos prouinciæ nostræ post absolutionem venturos esse ad nos, & iuri, saluo honore Regis, libenter parituros. Nos autem respondimus, non esse iudicis inferioris, ut superioris sententiam soluat, & quod nulli hominum licet infirmare, quod Apostolica Sedes decreuit. Quia tamen illi instantius perurgebant, & minabantur, dominum Regem, nisi eis acquiesceremus, mira & stupenda facturum: diximus eis, si Londoniensis & Saresberienfi Episcopi iurarent coram nobis in forma Ecclesiæ, se vestro mandato parituros: nos pro pace Ecclesiæ, & reuerentia domini Regis cum consilio ipsius, & domini Vintoniensis, & aliorum fratrum nostrorum subijceremus periculo, & faceremus inde quidquid possemus, salua reuerentia vestra, & eos tamquam fratres charissimos diligeremus, & omni mansuetudine & humanitate tractaremus. Quod cum Episcopis ab itinerantibus referretur: respondit Eboracensis, quærens seditionis occasiones, & schismatis incentores, iuramentum huiusmodi nisi de voluntate Regis non debere præstari, præsertim ab Episcopis, quia erat contra dignitatem Principis, & consuetudines regni. Et verò ex parte nostra responsum est, quod iidem Episcopi antea à nobis excommunicati fuerant, & non nisi præstito iuramento, cum nos multis sollicitationibus

D interpellassent, absolui meruerunt. Et si nostra sententia sine iuramento ipsorum solui non debuit, multò minùs vestra, quæ longè fortior est, & incomparabili nobis, & mortalibus cunctis auctoritate subnixæ.

Ad quam responsum (sicut nobis retulere qui præsentem aderant) Episcopi adeo moti sunt, ut decreuerint venire ad nos, & secundum morem Ecclesiæ recipere absolutionem, non ducentes tutum, ut pro conseruandis regni consuetudinibus Ecclesiæ se opponerent, & impugnarent Apostolicas sanctiones. Sed homo pacis inimicus, & Ecclesiæ turbator Eboracensis disuasit, consulens ut potiùs adirent dominum Regem, qui eis semper patrocinator est, & Nuntios mitterent ad nouum Regem, qui persuaderent ei, quod cum deponere voluimus, cum nos, Deo teste, si ipse Ecclesiæ profuturus est, malleimus eum non modò vnum possidere, sed amplissima, & plura regna terrarum. Huius verò legationis signifer est Archidiaconus noster. Nam Eboracensis, & duo præfati Episcopi citius transfretauerunt, ut (quod Deus auertat) circumueniant dominum Regem, & aduersus Ecclesiam exacerbent iram eius. Fecerunt autem euocari senas personas vacantium Ecclesiarum, ut consilio eorum contra canones eorum Rege in alieno regno, statibus suis absentibus, celebrent electionem Episcoporum prouinciæ nostræ. Quòd si sic electos noluerimus consecrare, videntur sibi habere causam seminandi discordiam inter nos & dominum Regem. Nihil est enim, quod magis timeant quam pacem Ecclesiæ, ne fortè videantur opera eorum, & corrigantur excessus. Cetera plura supplebit Nuntius, quæ ne tardium parerent, schedulæ non censuimus inferenda. Vos, si placet, preces nostras clementer audite.] hucusque postrema ad Alexandrum Papam epistola, vltimique per literas affatus eius.

Quibus in primis cum aded amplis notis sigillata remanent pessimorum nequitia sacerdotum,

L I.
ADVENTVS
S. THOMAE
IN SVAM
ECCLESIAM.

EPISCOPI
ADVERSANTVS
S. THOMAE.

L II.

EBORACENSIS CAUSA
MAIORVM.

L III.

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.Cod. Vat.
lib. 5. epist.
SI.
QUALIS
FVERIT
ARCHIEP.
EBORACEN-
SIS.III
GENIVS
FVERIT
MARTYR.
S. THOMAS.

EIV.

REX IN-
CAUTE PA-
RAT EXI-
TIVM
S. THOMAS.

dotum, præcipue verò Eboracensis, eius potentissimi & impudentissimi aduersarij, malorum horum omnium instigatoris & propagatoris, quo Rex consiliario vsus & moderatore, per abrupta discordiæ tractus est ad mala omnia, & distractus ab omni via pacis & tranquillitatis: de eo, antequam cetera funestissima prosequamur, sunt repetenda primordia, qualis fuerit. hæc enim à Joanne Saresberienſi Scriptore huius temporis accuratissimo sunt accipienda, ex epistola inquam ipsius, quam scripsit ad Senonensem Episcopum post martyrium consummatum eiusdem sancti Thomæ, in qua eadem reficiens, habet ista: Horum caput est ille Eboracensis, quem vidistis & audistis palam in Curia Archiepiscopi persequentem.] & infra: Nouistis & istum Caipham temporis nostri, qui sub specie conuerſentis, persuasit expedire, vt vnus moreretur aut caperetur, ne tota gens periret. Eratis in Anglia cum patre vestro domino Vintonienſi, quando idem nunc Caiphæ, tunc Archidiabolus, V. Valterum illum, cuius adoleſcentis admodum venusta facie captus, nefario concubitu nimis consueuerat delectari, hispidum, & procaciori lingua euomentem probra, quæ in contumeliam naturæ perſeſus fuerat, oculis orbati fecit, & postmodum scelus arguentem idem Archidiabolus, iudicibus, qui sæcularia negotia exercebant, corruptis, adigit suspendio. Sic vir ille non minus benignus quam pudicus columbi sui acceptauit affectum, sic veteris amari diu exhibitum obsequium remunerauit, vt primo stuprum inferret misero, deinde miseriori (quia de consensu tam fordidi immunditiæ pœnitebat) vapulationem, & oculorum auulsionem infligeret, & tandem miserimum, quia clamore, vt poterat, suas protestabatur angustias, suspensum in patibulo fecerit iugulari. Hæc non fingimus, sed in vestram studuimus reuocare memoriam, si tamen excidere potuerunt, quæ velut vngue adamantino multis & magnis & plenis fide viris sapius referentibus, in pectore vestro profundius refederunt. Nam vsque in hodiernum diem, in opprobrium Ecclesiæ, Deique contemptum tristis hæc historia cantatur. Sed fortasse quæret aliquis, quomodo tantum flagitium, & tam manifestum impune pertulerit, præsertim beato Eugenio tunc summum administrante Pontificatum? Et quidem (vt indubitanter credimus) nullo modo euasisset, nisi per beati Thomæ industriam, qui per venerabiles viros Hilarium Ciceronensem, & Ioannem Vintonienſem Episcopos effecit, vt eius à bonæ memoriæ Theobaldo Cantuarienſi Archiepiscopo purgatio reciperetur. Deinde sentiens Ecclesiam Romanam indignatam esse super exhibitione purgationis factæ clam, vt in Capitulo monachorum, non in solemnibus conuentibus præstita, statui suo consulens, Romam profectus est ad illum famosissimum negotiatorem, quem semper odio habuit anima nostra, Gregorium sancti Angeli Cardinalem, & per illum in multitudine sparsorum in Curia munerum obtinuit, vt iustificatus rediret in domum suam, incertum qua Dei dispensatione reseruatus ad maiora flagitia perpetranda, sicut præſens testatur dies, qua sanguine innocentis purpuratur Ecclesia.] hæc Ioannes Saresberienſis de homine nefandissimo, quem Archidiabolus pro Archidiacono nominat, & factum Archiepiscopum nouum Caipham huius temporis, verè carnificem S. Thomæ iure appellat, qui fortè plus satis illi fauisset.

Sed quid egerint apud Regem aduersus sanctum Thomam ipsa vasa bellantia iniquitatis, in Quadripartita ita describit Herebertus, nimirum aded commotum & contristatum fuisse Regem accusationibus Episcoporum contra sanctum Thomam, quem turbatorem regni, persecutorem Episcoporum, omnium honorum destructorem, Regis inimicum in clamabant: vt astu furoris in verba proſilierit aspera valde, quibus commoti fuere satellites illi, qui se ad necem viri sanctissimi accinxerunt, ait enim: Sæpe sapius ex ira inflamatus, in funestam vocem erumpens, omnes quos nutrierat, qui familiaritatis gratia & beneficiorum collatione sibi obnoxij fuerant, maledixit, quod ipsum de vno sacerdote non vindicarent, qui ipsum & regnum suum sic turbabat, & suis dignitatibus exauctorare & exheredare quærebat.] hæc & alia id genus repetens & inculcans, commouit in eum planè suos omnes. quorum quatuor ex militibus audaciores, iunctis dextris, in necem Archiepiscopi conspirarunt, moxque in Angliam profecti Archiepiscopum conuenerunt, miscensque iurgia, atque rixam excitantes, captarunt, quam optabant, occasionem ex libertate Archiepiscopi in dicendo: Cum ad postremum post diem sanctorum Innocentium, eum persoluentem vespertinum officium gladijs in Ecclesia appeteret: primum Sæctus adituos arguit, eos velle obice portarum illos excludere, dicens: Quod non esset Ecclesia castrorum more custodienda Rem gestam quæ præcesserint, quæve fuerint subsecuta

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 15.
MANVELIS IMP. 28.

A subsecuta martyrium, plenissima narratione in Quadripartita scribuntur, multaque ponuntur, quæ desiderantur in alijs Scriptoribus, qui in eodem argumento laudabiliter sunt versati. Redegit verò ea omnia in compendium Rogerius in Annalibus Anglicanis, quæ suo tempore facta nouit, & ita scriptis mandauit:

Vix ergo Pater in Ecclesia sua per mensem moram fecerat, & ecce quinta die Natalis Domini venerunt Cantuariam quatuor milites, in morem Satanz conducti satellites, quorum nomina sūt hæc, V. Villemus de Traci, Hugo de Moreuile, Richardus Brito, Reginaldus filius Vrsi: viri quidem generis præminentia conspicui, sed enormis sceleris ausu militiæ gloriam & stemmatis titulum perpetua ignominia mox damnaturi. Hi ergo introeuntes ad Archiepiscopum: & quia non directa in manu eorum salus, ex concepta malitia salutationis eloquium præmittentes, cum fastu & superbia alloquuntur. Accipiunt reduntque, minas minis adicientes, responsum. Denique probra & contumelias post se relinquentes exierunt. Continuoque reuertentes, claustrum monachorum irrumpunt cum multa armorum sequela, & ipsi armati. Iam præsul cum modestia & grauitate præcesserat eos in Oratorium, suadentibus, immò & compellentibus monachis propter diem solemniæ, ad peragendam vespertinam synaxim, cum eos à tergo respiceret in medio claustrum armatos, arcere eos templo debuit propria malignitas, sed nec facinus dissuasit solemnitatis reuerentia, nec à sanguine cohibuit Patriarchæ innocentia: vsque aded occupauit & excecauit eos impudorata patrandi facinoris voluntas, vt nec militiæ iacturam recogitarerent, nec vllius discriminis haberent estimationem. Præcipientes ergo & stupidi insequentes Archiepiscopum, extractis gladijs intrant Ecclesiam, furiosè clamantes: Vbi est proditor, ille: Nemine verò respondente, ingeminant illi: Vbi est Archiepiscopus? Sciens itaque Christi Confessor & Martyr mox futurus, priori nomine se falsò impeti, alterum verò sibi pro officio competere, à gradibus obuiam illis progrediens, Ecce, inquit, adsum.

In tanta autem se exhibebat constantia, vt nec animus eius pauore, nec corpus horrore concuti videretur. Cui vnus funestorum militum in spiritu furoris intulit: Tu modò morieris, impossibile enim est, vt vterius viuas. Respondit autem Archiepiscopus non minori constantia verbi quam animi: Ego pro Deo meo mori paratus sum, & pro assertione iustitiæ, & Ecclesiæ libertate: sed si caput meum queritis, prohibeo ex parte omnipotentis Dei, & sub anathemate, ne cuiquam alij siue monacho, siue Clerico, siue laico maiori vel minori in aliquo noceatis, sed sint à poena immunes, sicut extiterunt à causa. Verba eius nomine Christum exprimere videntur in passione dicentem: Si me queritis, sinite hos abire. Cui statim iniicientes manus milites tenuerunt, vt extra Ecclesiam ad peragendum propositum traherent, sed non potuerunt. Videns ergo Archiepiscopus carnifices eductis gladijs, in modum orantis inclinavit caput, hæc nouissima proferens verba: Deo, & sanctæ Mariæ, & sanctis huius Ecclesiæ patronis, & beato Dionysio commendo me ipsum & Ecclesiæ causam. Tunc in omnibus his cruciatibus inuicti animi & admirandæ constantiæ Martyr, non verbum vel clamorem emisit, nec edidit gemitum, nec brachium opposuit ferienti, sed caput inclinatum, quod gladijs expofuerat, donec consummaretur, tenebat in mobile.

Prædicti igitur milites, timentes concurrentium vndique vtriusque sexus multitudinem, ne fortè voto infecto eriperetur, facinus accelerauerunt. Cumque vnus ex eis extendens vibraret gladium in caput Archiepiscopi, brachium cuiusdam Clerici, qui dicebatur Eduardus Grimfere, abscidit, & ipsum pariter in capite vulnerauit christum Domini. Extenderat enim idem Clericus brachium super caput Patris, vt ferientis exciperet, vel potius elideret ictum. Scabat adhuc iustus pro iustitia patiens, velut agnus innocens, sine murmure, sine querimonia, & seipsum holocaustum offerens Domino, Sanctorum patrocinia implorabat. Et ne quis funestorum satellitum, intacto Præsule, in scelestus argui posset, secundus & tertius gladios suos vertici constantis athletæ atrociter illiserunt, confregerunt, & Spiritus sancti victimam solo tenus præcipitauerunt. Quartus plusquam ferali, immò furiali crudelitate debacchatus, iam prostrato, iam expiranti coronam rasilem abscidit, testam capitis dissipauit, & mucrone vertici intruso, cerebrum cum sanguine super pavementum lapideum effudit.

Discolor mixtura vtriusque substantiæ bifariam discreta Martyris merita pîd intuentem docere videbatur. Candebat namque in cerebro byſſus innocentie, purpura martyrij rubebat in sanguine; vtroque martyr Thomas quasi veste nuptiali decenter adornatus,

LV.
MARTYR.
S. THOMAS.

LVI.

LVII.
CRVDELIS
OCCISIO
S. THOMAS.

LVIII.

TEMPVS
MARTYRII
S. THOMAE.

caelestis mentis conuicia dignus efficitur. Sic, sic martyr Thomas virtute constantiae adamantinus, caelestis aedificij lapis pretiosus, gladiatorum quadratus ictibus, angulati lapidi Christo in caelis est coniunctus. Consummatus ergo noster Abel in martyrij gloria, in breui expleuit tempora multa. Itaque inchoante septimo anno exilij sui, praefatus martyr Thomas pro lege Dei & Ecclesiae libertate, quae tota ferè deperierat in Anglicana Ecclesia, certauit vsque ad mortem, & verbis impiorum non timuit. Fundatus enim supra firmam petram, id est Christum, pro nomine Christi, in Ecclesia Christi gladiis profanorum, quinta die Natalis Domini, id est in crastino Innocentium ipse innocens occubuit. Cuius vitam innocentem, & mortem causam merito in conspectu Dei pretiosam, innumera praedicant miracula, quae non solum loco requietionis eius, sed & in diuersis nationibus & regnis mirifice exhibentur. Eodem die passio beati Thomae reuelata est beato Godrico anachoretae per Spiritum sanctum apud Fintzhale, qui locus distat à Cantuaria plus quam per centum sexaginta millia.

LIX.

Monachi autem Cantuariensis Ecclesiae clauerunt ostia Ecclesiae, & ita permansit Ecclesia suspensa celebratione Missae ferè per vnum annum; quousque receperunt reconciliationem Ecclesiae per dominum Papam Alexandrum. Monachi vero detulerunt Martyrem suum, & posuerunt nocte prima in choro, agentes circa illum exequias defunctorum. Et veraciter dicitur, quod expletis circa corpus obsequiis humanitatis, cum iam in choro iaceret super feretrum, circa auroram, leuata manu dextera, dedit benedictionem, deinde sepelierunt eum in crypta. Hactenus Rogerius de martyrio sancti Thomae, atque sepultura ipsius. Hic tandem finis praestantissimi Martyris, qui vicit sanguine, & iudice triumphauit occisione, & gloriosissima insignitus palma martyrij caeli intima penetravit, summam constantiam posteris omnibus relinquens exemplum certandi vsque ad mortem pro libertate Ecclesiae vendicanda. Mox autem in hostes eius sua ipsorum victoria victos atque prostratos irruit formido & pauor, vndique culpa vtrique exagitatos. sed de his inferius sicut funestior ita vberior sermo erit.

SEPULTURA
S. THOMAE.

LX.

Quod autem ad tempus spectat perfunctorum martyrij, cum ex recitatis superius tot epistolis constet, hoc ipso anno virum sanctissimum dicta die esse necatū gladiis impiorum: nihilominus apud nonnullos inuenire est, positum martyrium eius anno sequenti, sicut in epitaphio, quod recitatur à Rogerio in Annalibus Angliae, & à Roberto de Mòre versibus istis:

DE TEMPORE
SOLVITVR
AMBIGUITAS.

Annus millenus centenus septuagenus

Primus erat, Primas quo ruit ense Thomas,

Quinta dies Natalis erat, flos orbis ab orbe

Pellitur, & fructus incipit esse poli.]

Sed quod passus ponatur ab iis anno septuagesimo primo post millenum centenum, inde accidit, quod à Natalis Domini die incipiunt exordium anni. Qui vero ab ipsis Kalendis Ianuarij, siue ab Incarnatione Domini numerare consueuerunt, hoc ipso anno passum esse, iure quidem constanter affirmant, vt ipsi scriptores Quadrupartitae, his verbis: Passus est autem egregius Dei athleta Thomas Cantuariensis Ecclesiae Archiepiscopus, totius Angliae Primas, & Apostolicae Sedis Legatus, anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo septuagesimo, aetatis vero ipsius anno quinquagesimo tertio, quarto Kalend. Ianuarij, feria tertia, hora quasi vndecima, vt dies quintus Dominicae Natiuitatis ad miseriam eius fieret natalis ad gloriam. hae ibi.

TEMPVS
MARTYRII
S. THOMAE.

LXI.

Eodem quoque anno Ecclesia Cantuariensis post sublatum è medio S. Thomam fluctuare coepit, cum videlicet eiusdem Ecclesiae monachi cathedrales successorem eligerent, nulla habita ratione comprouincialium Episcoporum, quorum id muneris esset. Redarguit audax facinus Petrus Blesensis, cuius in Ecclesia Anglicana auctoritas magna erat, cum has litteras de laudibus S. Thomae sic in primis cumulatissime scriberet:

FLUCTVATIO
CANTUAR.
ECCLESIAE.
2. Apud Petr.
Bles. ep. 27.

Charissimis fratribus & amicis suis Canonicis de Bellouidere magister Petrus Blesensis Bathoniensis Archidiaconus salutem & dilectionem.

LXII.
CONSOLATIO
DE
MORTE
S. THOMAE.

Decessit Pastor animarum nostrarum, cuius obitum flere decreueram, sed recessit, non decessit; abiit, non obiit. Mors enim, per quam mirificauit Dominus sanctum suum, non est mors, sed dormitio: portus mortis, & porta vitae; introitus in delicias caelestis patriae, in potentias Domini, in abyssum claritatis aeternae. Peregrè siquidem profecturus, saccum pecuniae secum detulit, in plenilunio reuersurus: eius enim anima diues meritis recedens à corpore, in resurrectione generali & plena ad antiquum hospitium reuertetur.

Cum

Cum multas virtutes, quasi merces varias in vnum fasciculum comportauerit, ad caelestes nundinas profecturus, plena dierum vetula, mors seculi scilicet, anus improba, litigiosa, querula, importuna, inuida, inimica & subdola coepit reuoluere sarcinulas eius, & scrupulosius explorare, si quid esset in illo meritorum inuolucro, quod ad ipsius dominium pertineret. Ipse autem tamquam vir circumspectus & prudens noluit vitae suae sustinere dispendium: diu enim desiderauerat dissolui, & esse cum Christo, & tunc permaximè suspirabat exire de corpore mortis huius. Modicum itaque pulueris proiecit in os vetulae, quasi vice tributi, & nomine vestigalis. Inde coepit falsus ille rumor populariter euagari, & passim plebecere, quia fera pessima deuorauit Ioseph. Tunica siquidem, qua spoliatus est, fallax nuntia mortis erat. Ioseph enim viuuit & dominatur in tota terra Aegypti. Beata eius anima corruptibilibus exonerata exuuiis, de puluere huius conuersationis libera euolauit in caelum, assumpta est ab eo, qui dicit: Vado parare vobis locum: iterum autem veniam, & assumam vos ad meipsum. Consummatus in breui expleuit tempora multa; raptus est, ne malitia immutaret intellectum ipsius. Vocatus est in caelum, quo mundus non erat dignus: nec est extincta lucerna haec, sed statu transitorio percussa est, vt luminosius splendeat, & iam sub modio non abscondita luceat omnibus qui in domo sunt. Visus est oculis insipientium mori, sed vita eius abscondita est cum Christo in Deo: mors eum vicisse, & absorbuisse visus est; sed absorpta est mors in victoria.

Desiderium cordis eius tribuisti ei Domine: diu enim militauerat tibi, propter verba labiorum tuorum custodiens vias duras. Sanè à primitiuis adolescentiae moribus, coepit morum maturitate senescere, atque carnalis insolentiae motus vigiliis, ieiuniis, disciplinis, cilicio, & iugis continentiae baltheo cohibere. Vocatus est itaque à Domino tamquam Aaron ad dandam scientiam salutis plebi eius, reddere populum acceptabilem Domino, sectatorem bonorum operum, & parare Domino plebem perfectam. Elegit eum Dominus in sacerdotem sibi, vt esset in populo eius ductor & doctor, vitae speculum, poenitentiae forma, & sanctitatis exemplum. Deus scientiarum Dominus dederat ei linguam eruditam, & infuderat ei abundanter spiritum sapientiae & intellectus, vt esset inter doctos doctior, inter sapientes sapientior, inter optimos melior, inter humiles socius, inter maximos maior. Erat preceo verbi diuini, tuba Euangelij, amicus sponsi, columna Cleri, oculus caeci, pes claudi, sal terrae, patriae lumen, minister Altissimi, Vicarius Christi, christus Domini. Tota conuersatio eius erat schola honestatis, morum aedificatio, & structura salutis. Erat in iudicio reclusus, in dispensatione industrius, in precipiendo discretus, in loquendo modestus, in consilio circumspectus, parcissimus in cibo recipiendo, in donando largissimus, in ira pacificus, in carne Angelus, inter iniurias mansuetus, timidus in prosperis, securissimus in aduersis, in elemosynis effusus, in misericordiis totus. Erat religiosorum gloria, deliciae plebis, timor Principum, Deus Pharaonis. De isto possumus fiducialiter dicere, & cantare, quia post aurum non abiit, nec sperauit in thesauris pecuniae, qui nec acceptor munerum, nec acceptator esse dignatus est personarum. Ceteri in eminentiae cathedralis apicem sublimati, statim curam carnis propensius agunt, circumspectius se diant, non minus timent corporis aegritudinem quam gehennam, & in omnibus spatium vitae productioris affectant. Iste vero à primo suae promotionis ingressu, summo desiderio appetebat finem vitae, immò, vt verius loquar, viuendi principium. Nam sicut Salomon ait: Cum consummauerit homo, tunc incipit. Huius enim vitae transeuntis egressus, in-

LXIII.
QUALIS VITA
S. THOMAE.

gressus est ad illam, quae non transit nec desinit, vitam. A tenerioribus anni incipiens, singulis aetatibus, quasi singulis diei horis, tamquam diligens cultor & strenuus in vinea Domini sabaoth laborauit, & sic in consummatione Sanctorum vitae transitoriae cursum clausit. Sanè iam diu conuersatione caelestis, & à corpore peregrinans, anhelabat ad illas caelestes delicias temporalis vitae transire compedio. Ideò propositum & signum peregrinationis arripiens de torrente in via bibit: propterea exaltatum est nomen eius in patria.

Sic domini & fratres nostri monachi cathedrales pupilli facti sunt absque patre. Deus autem, qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti aeterni Dominum Iesum Christum, ipse (vt verbo Moysi utar) prouideat virum, qui sit super multitudinem hanc. Porro plurimi conuenerunt & impatientissimè ferunt, quod Christi tunica inconsutilis inter eos & Episcopos terrae scissa est: nec tantum vacca & aries, sed turtur & columba diuisae sunt, & altrifecus separatae. Ausa est irrumperè vsque ad religionis professores magistra illa discordiae, odij fomes, & occasio scandalorum

Eccl. 18.

LXIV.
Num. 27.

DE SCHISMA
TE IN
ECCLESIA
CAN-

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

præsumptuosa, scilicet, vsurpatione seorsum & singulariter eligendi, ut contempta & abiecta Episcoporum & Abbatum deliberatione communi, fieret electio clandestina & furtiva, & consuetudini contraria, inimica legibus, damnata decretis, & moribus reprobata. Omnes ceteri, qui nunc iniuriam & contemptum suum reputant, eam quam monachi fecerunt electionem, in personam, quæ nominata est, sua vota libenter & unanimiter sine omni scissura & scandalo contulissent. Nunc autem vereor, ne hæc electio, quod Deus auerterat, sit eius delectio: & hæc acquisitio vmbaticæ libertatis cõuertatur Ecclesiæ Christi in materiam seruitutis. Sanè pestis hæc, & aliæ innumerabiles corpus Ecclesiæ generalis hodie inficiunt & corrumpunt. Irruunt laici in sancta Sanctorum: sanctuarij verò lapides disperguntur in capite omnium platearum. Cõuertuntur hodie claustra in castra & fora: religiosi in ethnicos, pastores in lupos, liliu in spinam, aurum in scoriam, frumentum in lolium, vinum in acetum, oleum in amurcam. Respiciat Dominus in faciem testam: **E**ti sui, & non det in conculcationem vineam, quam plantauit dextera eius, Ecclesiam, quam acquisiuit sanguine suo: suscitet spiritum Moyfi, & erigat cornu illius vnicornis, Episcopi illius vnice summi & singulariter generalis, quatenus arripiat iudicium manus eius, ut cornu suo ventilet Syriam, intonet contra Edom, fulminet contra vitulos Bethel, contra idola Ægypti, contra pingues vaccas Samariæ, contra sacerdotes Baal, contra pastores pascentes seiplos, contra iudices, qui condunt iniquas leges, contra canes mutos non valentes latrare, contra amphoram Zachariæ, contra vasa pastoris stulti, contra ambitionem Simonis magi, contra tyrannidem sæculi & ambitionem claustrum, contra præuaricantes, contra arrogantes, contra oppressores pauperum, contra turbatores Ecclesiasticæ pacis, & fidei subuersores.] hæc Petrus, reliqua suo loco.

LXV.

Iam verò ad Orientem conuertamus orationem, ad legationem scilicet missam ab Imperatore Emmanuele ad Alexandrum Romanum Pontificem, de qua hæc in Actis ipsius Alexandri Papæ superius sæpè citatis leguntur:

LEGATIO
EMMANUE-
LIS IMP.
AD ALEX.
PAPAM.

Interea Emmanuel magnus Constantinopolitanus Imperator, cum videret Fridericum Imperatorem Ecclesiam Romanam, & Alexandrum Papam vehementer cum schismaticis impugnare & persequi: misit Beneuentum de maioribus Imperij sui Apocri-farium cum immensa multitudine pecuniarum ad præsentiam ipsius Pontificis, loquentem hæc verba: Dominus Imperator iam diu desiderio desiderauit exaltare & honorare Ecclesiam Romanam matrem suam & personam vestram. Nunc autem cum videat Fridericum Imperatorem eius Aduocatum, qui ex officio suo eam debet ab aliis tueri atque defendere, acrem illius esse impugnatorem & persecutorem: magis vult eidem Ecclesiæ seruire atque succurrere. Et ut temporibus istis illud Evangelicum adimpleatur verbum: ^a Et fiet vnum ouile & vnus pastor: Ecclesiam suam Græcam in eo statu, in quo antiquitus fuisse dignoscitur, eidem Romanæ Ecclesiæ vnire desiderat atque subicere; dum modò sibi velitis sua iura restituere. Vnde rogat & postulat, quatenus prædictæ Ecclesiæ aduersario, Imperij corona iam priuato schismatis causa, sibi eam prout ratio est, & iustitia exigit, restituatis. Pro cuius rei complemento, quidquid videritis necessarium, in sufficienti pecuniarum summa, atque in potentia & virtute armorum, iuxta vestrum beneplacitum paratus est elargiri & soluere absque mora.

LXVI.

Quibus auditis, Pontifex cum Episcopis & Cardinalibus, atque nobilibus Romanorum consilio diutius habito, respondit prædicto Apocri-fario, hoc modo videlicet: Nos agimus gratias domino tuo Imperatori tamquam charissimo Principi, & beatissimo beati Petri filio, ex deuota & frequenti visitatione sua & ostensione bonæ voluntatis, quam habet erga sanctam Romanam Ecclesiam. Ea propter & affectuosa eius verba libenter audiuimus, & postulationes, in quibus secundum Deum possumus, paterna benignitate admittere volumus. Ea verò quæ de Imperio postulat, nimis alta sunt, & valde periculosa & perplexa, quibus pro sua difficultate, obuiantibus sanctorum Patrum statutis, assensum præbere sub huiusmodi conuentionibus non possumus nec debemus, qui ex officio nobis à Deo commissio, pacis auctores nos esse conuenit & custodes. Sic igitur excussis ab omni munere ipsius Pontificis manibus, cum tota pecunia, quam detulerat, iam dictus Apocri-farius rediit ad dominum suum, subsequenter eum duobus Cardinalibus, quos ad eundem Imperatorem idem Pontifex destinauit.] pergat Auctor:

LXVII.
OBITU AN-
TIPAPAE
GUIDONIS.

Eodem tempore Guido Cremensis, qui & Paschalis Antipapa dictus, cum apud beati Petri Ecclesiam incubaret, & incepta sui erroris pertinacia moraretur; ab eodem

Apo-

CHRISTI
1170.ALEXANDRI PAP. III.
II.FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A Apostolo immixtus cancri morbus in renibus eius apparuit: cum pulmonis anhelitu tam diu emisit saniem foetidam, donec infelicem spiritum impoenitens exhalauit, & pessima morte occubuit. vnde quidam metrographus metricè cecinit, dicens:

*Corruit insani Guidonis & Octauiani
Impia maiestas, atque intoleranda potestas.
Surgit Alexander, ratione prior, Petrus alter,
Stat nunc in Petra, post hæc statuendus in astra:*

Sublatis igitur de medio desolationis suæ duobus capitibus, residua schismaticorum plebs in desperationis voragine constituta, cum nullus de Ecclesiæ suæ corpore superesset quem sibi præficere possent, assumpserunt quemdam Ioannem Abbatem Strumensem, virum apostatam, lubricum, voracem atque * geomagum, non sine risu & multorum ludibrio in cornutam tertiam bestiam erigentes in cathedra pestilentiae, tamquam perfidi & pertinaces ipsam abominationem adorare & venerari spiritu diabolico præsumperunt. Hic apostaticus homo cum pro suis meritis sperneretur ab omnibus bonis & odio haberetur; adhaesit prauis & sceleratis, quorum præpositus & princeps haud diutius extitit. Huius fautores & domestici familiares fuerunt apostatae, lenones, scurræ, fugitui ex monasteriis, & pro suis sceleribus damnati. Fures quoque & raptores ipsi egeno & pauperi viatorum & peregrinorum spolia conferebant.

Interea Imperator Fridericus videns duas quas erexerat ex diuino iudicio bestias corruisse, atque tertiam non de corpore Romanæ Ecclesiæ; sed de cõplicum suorum collegio fuisse assumptam pariter & electam, doluit vsq; ad præcordia, ex eo quòd pars eius ad nihilum deuenisset, & quòd Alexandri Papæ causa conualescens, in melius semper proficeret. sed ne in malo superari videretur, & omnino confundi, simulauit, sicut homo callidus & valde astutus, præfatam bestiam venerari; & præcepit fautoribus suis, ut eam manerent & sustentarent. Post aliquantum verò tēporis ad consueta & callida se argumenta conuertens, ut omnium fauorè posset acquirere, bonam voluntatem & pium desiderium de formanda Ecclesiâ atque Imperij pace habere fraudulenter ostendit. Quippe qui & intantum se humiliavit, quòd Episcopum Babenbergensem, qui Catholicus semper extiterat, vsque Beneuentum ad præsentiam Papæ Alexandri transmitteret, cui dederat potestatem, ut cum eo iuxta formam capitulorum quæ ipsi commiserat, concordiam & pacem firmaret. Iniunxit etiam ipsi, ut hæc omnia eidem Pontifici tantummodò reuelaret. Quod quidem, sicut postmodum claruit, hac astutia fecisse dignoscitur, ut inter Romanam Ecclesiam & Longobardos scandalum poneret, & eos ab inuicem separaret.

Pontifex autem vbi aduentum ipsius Episcopi pro certo cognouit, & quòd de Longobardorum causa nihil ei fuisset commissum, non nihil dubitare posset, præsentens versutias & artes mittentis, non sine suspitione erat. Ideoque cum Episcopis & Cardinalibus deliberato consilio, ad Lombardos litteras & nuntios festinanter direxit, & eorum dubia & nutantia corda firmavit; & ut ex singulis ciuitatibus vnam discretam & idoneam personam, quæ vicem generalitatis haberet, ad eius præsentiam destinaret, eis suadendo mandauit, cum quibus verbum pacis & concordiae, quod Episcopus deferebat, tractare volebat, & quod exinde agendum foret, cum eis disponderet & ordinaret. Vnde factum est, quòd fideles pariter & sapientes viri à Lombardorum communitate sunt directi ad præsentiam summi Pontificis.

Accessit prædictus Episcopus ad partes Campaniæ, & eidem Pontifici aduentum suum nuntiauit, obsecrans, ut quia terram Regis Siciliae intrare prohibitus fuerat, ipse Pontifex ad Campaniam beati Petri patrimonium pro colloquio secum habendo dignaretur reuerri. Placuit ergo summo Pontifici, ad preces illius cum fratribus suis, & Lombardorum Legatis de Beneuento discedere in Campaniam, & in ciuitate Verulana prædictum Legatum expectare.

Alterâ autem die, cum Pontifex de more in pleno Consistorio resideret, idem Babenbergensis Episcopus aduenit, & ante conspectum Papæ Alexandri reuerenter accedens, adorauit eum, & dixit: Dominus meus Imperator Fridericus misit me ad vos, & districtè iniunxit mihi, ut vobiscum seorsum loquar, & vobis solùm ea reuelem, quæ mihi dicenda commisit. Cui cum Pontifex sapius diceret, Inutile penitus est, ut mihi soli ea exponas, super quibus absque noticia & consensu fratrum meorum, & eorundem Legatorum Lombardorum nullum tibi dabo responsum: vix tandem ab eo potuit obtinere Le-

Annal. Eccl. Tom. 12.

Ggg 3 gatus

CHRISTI
1170.

ALEXANDRI PAP. III.
II.

FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A gatus Episcopus, vt ipse solus eum audiret, & postea quibus vellent, audita communicaret. Audiuit itaque diligenter illum seorsum, sicut petiit. Episcopus vero post multa & varia quae Pontifici reuelauit, firmiter asseruit, quod in personam illius nihil vltius Imperator agere volebat, sed omnes ipsius ordinationes quas fecerat, ratas haberet, & ab aliis teneri iuberet. De Papatu vero & obedientia ipsi debenda ita implicite loquebatur & velate, quod ex verbis eius catholicum sensum capere minimè poterat. Cum autem importunè sibi ac vehementer instaret Pontifex, vt super his non in parabolis, sed in veritate apertissimè loqueretur: confessus est, quod distinctè verba ipsa exposita mutare non audebat.

LXXIII. His igitur auditis, cum nihil ampliùs ab eo Episcopo elicere posset: ad secretiorem cameram, vbi fratres cum Lombardis dimiserat, Pontifex remeuit, & audita eius vniuersaliter retulit, & habita deliberatione, Alexander Papa sic Episcopo respondit.

Prudentiam tuam, dilecte in Christo frater, valde miramur, quod huiusmodi legationem ad nos, qui calliditates & astutias mittentis non ignoramus, quasi nescius detulisti. Cum enim, sicut asseris, idem Imperator factas à nobis ordinationes iam (Deo gratias) velit respicere, atque ab aliis ratas haberi, & in persona nostra non consentiat, qui licet indignè, canonicè tamen beato Petro in Sede Apostolica successimus: quid aliud est agere, nisi Deum venerari & colere ex parte, & ex parte ipsum negare? Causam nostram tota Dei Ecclesia in aliis Regibus & Principibus Christianis iam iudicauit canonicam, iam amplectitur, & nobis vique quaque obeditur. Si ergo inter oues, quas Deus beato Petro pasceudas commisit, vult numerari: quid ampliùs differt eidem Principi Apostolorum ceruicem suam flectere, & Catholicae sese vnitati aggregare? Nos verò, si per eum non steterit, parati sumus & prompti, praeter ceteris mundi Principibus honorare ipsum, & suam ipsi iustitiam integram conseruare, dummodò matrem suam sacrosanctam Romanam Ecclesiam, quae ipsum ad Imperij culmen prouexit, filiali deuotione diligit, & suam libertatem ei conseruet. Post hæc autem ita increpatus, & fraternaliter commotus idem Babenbergensis Episcopus, à Lombardis ductus, ad Fridericum reuersus est:] haecenus de legatione Friderici Imperatoris. pergunt Acta:

LXXIV.
COMITIS
TUSCULANI
TRACTATIO
CVM ALEX.
PAPA.

Cum autem apud ciuitatem Verulanam moraretur Pontifex, & Romani Tusculanam ciuitatem acriùs solito impugnarēt: Rayno eius dominus, qui nimio terrore perterritus contra fidelitatem, quam eidem Pontifici fecerat, Ioanni Maledicto, qui à Friderico Urbis Praefectus factus fuerat, Tusculanam ciuitatem sicuti stultus & insipiens dedit, & populum Tusculanum à fidelitate, quam sibi tenebatur exhibere, absoluit: dataque ciuitate in manu ipsius Ioannis, recepit Montem Flascionis, & Burgum sancti Flauiani cum suis pertinentiis, quae ad dominium & ius beati Petri tantummodò spectare asseruntur. Super his ergo Alexander Papa, cum videret beati Petri patrimonium ita insolenter distrahi, & donari, aduersus vtrumque non indignari, & grauiter commoueri non potuit. Quippe quod medietas Tusculani cum Monte Flacone, & Burgo S. Flauiani iure proprietatis ad solam Romanam Ecclesiam spectant, & quod ex alia parte vtrisque Romani haberent exosos: vt posset adipisci, Tusculanam ciuitatem fecit continuis assultibus vehementiùs infestari. Vnde Ioannes Maledictus non mediocriter terribus, relicta eadem ciuitate aufugit. Nihilominus Rayno quoque se omnino deceptum fore persentiens, spretus & pulsus à militibus, & populo Montis Flaconis: terram ipsam reliquit, & nimio rubore confusus, ad Tusculum, quod dimiserat inconsultè, se voluit reuocare; sed quia eos à dominio suo & fidelitate absoluerat, & alieno dominio subiecerat, ciues non solùm eum recipere spreuerunt, sed etiam de cunctis finibus suis propulsarunt. Cum igitur esset omnium consilio & auxilio destitutus, ad matrem suam S. R. E. quam temerè laeserat, conuolauit, & tamquam filius prodigus à domino Papa Alexandro eiusque inhaerentibus fratribus indulgentiam & misericordiam postulauit, ponens seipsum, & quidquid iuris videbatur habere in ipsa ciuitate, in beneplacito eorum & misericordia. Sed populus Tusculanus praueuerat ipsum Raynomem, & se & ciuitatem, & quantum in ea erat, sub dominio beati Petri, & potestate ipsius Pontificis sponte tradiderat. Vnde factum est; quod ipse Rayno de ipsa ciuitate donationem per publicum instrumentum eidem Papae, & successoribus eius fecit.] pergunt Acta referre de nuntio Romam perlato de crudelissima nece S. Thomae Archiepiscopi Cantuariensis, & de aliis, quae quod ad sequentem annum spectent, suo loco dicemus.

Hoc

CHRISTI
1170.

ALEXANDRI PAP. III.
II.

FRIDERICI IMP. 16.
MANVELIS IMP. 28.

A Hoc eodem anno, quo ex hac vita subducitur sanctus Thomas, Dei magno beneficio ex materno utero in lucem editur Calarogæ in Hispania Dominicus ex Gufmannorum familia, qui secundum præcedentem prophetiam mari per quietem ostensam fax lucis foret, vitæ sanctitate illuminaturus orbem, & canis latratu abacturus feros lupos, nempe voce prædicationis debellaturus hæreticos. Hæc de ortus tempore ex^a S. Antonino collegimus: reliqua de ipso sequenti Tomo dicturi sumus.

LXXV.
NASCITUR
S. DOMINI-
CVS.

^a Antoninus
hist. part. 3.
tit. 23. §. 4.

Quod spectat ad res Orientales, contigit hoc eodem anno legatio Theoriani ad Armeniæ Generalem, nempe Principem Armenorum. ita enim reperiuntur nominati his temporibus Principes eorum, donec Regis titulum sunt consecuti à Romano Pontifice. Hoc inquam anno vigesimooctauo Emmanuelis Imperatoris, non decimooctauo (vt mendosus codex habet, nam Indictio tertia ibidem notata legitur vnà cum anno à creatione mundi sex millesimo centesimo septuagesimooctauo) missus est ad corrigendos Armenorum errores idem Theorianus, qui nauiter incubuit in opus, vt patet ex eius relatione ab ipso scripta, quae Latinitati donata, iam cusa extat tomo quarto Bibliothecæ sanctæ, quam consulas.

LXXVI.
LEGATIO
THEORIANI
AD ARME-
NOS.

IESV CHRISTI
ANNVS
1171.

ALEXANDRI PAP. III.
ANNVS
12.

FRIDERICI IMP. 17.
MANVELIS IMP. 29.

C SEQUITUR annus salutis millesimus centesimus septuagesimus primus, Indictione quarta, quo peruulgata dira nece sanctissimi martyris Thomae Archiepiscopi Cantuariensis, vniuersus planè Occidentalis concussus est orbis, piorumque omnium auditi sunt gemitus: litteræque in primis frequentes eademque lugubres datæ ad Alexandrum Pontificem à diuersis, atque id generis, vt quot fuerint ipsæ, tot dixeris esse gloriosa elogia, & præclara epitaphia sepulchuræ Martyris præstantissimi, ex quibus primo loco accipe, quæ Rex^b Francorum de his ad ipsum scripsit Alexandrum:

I.

Alexandro Dei gratia summo Pontifici Ludouicus eadem gratia Francorum Rex salutem & debitam reuerentiam.

^b Cod. Vatic.
l. 5. ep. 78.
II.

Ab humanæ pietatis lege recedit filius qui matrem deturpat, neque Creatoris beneficij reminiscuntur, qui sanctæ Ecclesiæ illata turpitudine non tristantur. Vnde specialius est condolendum, & nouitatem doloris excitat inaudita nouitas crudelitatis. Quoniam in sanctam Dei insurgens malignitas, in pupillam Christi gladium infixit, & lucernam tantam Ecclesiæ non tam crudeliter quam turpiter iugulauit. Excitetur ergo exquisitæ genus iustitiæ, denudetur gladius Petri in vltionem Cantuariensis martyris, quia sanguis eius pro vniuersali clamat Ecclesia, non tam sibi quam vniuersæ Ecclesiæ conquerens de vindicta. Et ecce ad tumulum Agonistæ (vt reuelatum est nobis) diuina miraculis reuelatur gratia, & diuinitus demonstratur, vbi humatus requiescit, pro cuius nomine decertauit. Latores verò præsentium patre orbatu pietati vestræ seriem indicabant: & testimonio veritatis aurem mitissimam adhibete, & tam de isto negotio quam de alijs tamquam nobis credite. Valete.] hæc Rex. sed & Blesensis^c Comes eodem argumento itidem ad Alexandrum Pontificem litteras dedit. Insuper &^d Senonensis Antistes tunc Sedis Apostolicæ Legatus binas ad eundem Papam de nece S. Thomae litteras scripsit. Sed missis

REGIS
FRANG. AD
ALEX. PAP.
EPIST. DE
NECE S.
THOMAE.

^a gloria.

^c Ibid. ep. 81.

^d Ibid. ep. 80.

^e Ibid. ep. 82.

E his eodem argumento conscriptis, iam reliqua de legatis Romam Nuntijs ab Anglorum Rege pro pœnitentia suscipienda ob necem Martyris, & de frequentia & excellentia miraculorum exhiberi cœptorum ad sepulchrum eiusdem Martyris, & aliis ad hæc spectantibus videamus:

III.

Necato Martyre in fine anni superioris, fit Romam concursus ad Alexandrum Pontificem, aliorum (vt vidisti) execrandum sacrilegium detestantium & accusantium; aliorum verò Regem ipsum Anglorum excusantium. Fuerunt (vt audisti) accusatores Principes pij, vt Rex Francorum, Comes Blesensis, & Episcopi Legati, in primis verò Senonensis. Excusator autem affuit Episcoporum conuentus, quorum omnium nomine Lexouienfis Episcopus ad Alexandrum Papam hanc dedit epistolam: f

^f Ibid. ep. 79.

IV.

Cum apud Regem nostrum pariter congregati, de magnis Ecclesiæ regni que negotiis tractaturi crederemur: subitus nos de domino Cantuariensi rumor lamentabili mœrore

SYNODALIS
EPIST. IN
EXCVSA-
TIONE
REGIS.

Ggg 4

perfidis,

CHRISTI
1171.ALEXANDRI PAP. III.
12.FRIDERICI IMP. 17.
MANVELIS IMP. 29.

perfidit; aded vt in momento serenitas in stuporem, & consultationes in suspiria verterentur. Per aliquos enim ab Anglis reuerentes certa relatione didicimus, quod quidam inimici eius, crebris (vt aiebāt) exacerbationibus ad iracundiam & amentiam prouocati, temerè in eum irruptione facta (quod sine dolore dicere nō possumus, nec debemus) personam eius aggredi & trucidare crudeliter perstiterunt. Ad Regis deniq; notitiam rumor infaustus, quibusdam perferentibus peruenit, quoniam ei nō licuit ignorare, quod ad eius vindictam iure potestatis & gladij videbatur specialius pertinere. Qui statim, in primis nefandi sermonis initiis, ad omnia lamentationum & miserationum genera conuersus, Regiam prorsus maiestatem quasi cilicio immutans & in cinere, in isto fortius amicum exhibuit quā Principem, stupens interdum, & post stuporem ad gemitus acriores, & acerbiore amaritudines reuolutus, tribus ferè diebus reclusus in cubiculo, nec cibum capere, nec consolatores admittere sustinuit, sed mœstitia perniciosiore voluntariam sibi perniciem indicere pertinaciter videbatur. Miserabilis erat malorum facies, & anxia necessitudo dolorum, quoniam qui sacerdotem lamentabamur primitus, de Regis salute consequenter cœpimus desperare, & in alterius nece miserabiliter vtrumque credebamus interiisse. Porro querētib; amicis, & Episcopis maxime, quod eum ad se redire non permitteret, respondit, se metuere, ne sceleris auctores & complices veteris rancoris cōfidentia impunitatē sibi criminis promississent, licet ipse nouas inimicitias recētib; iniuriis & frequentibus maleficiis compararet: arbitrari se, nominis sui famam & gloriam maledictis emulorum respergi posse, & conungi, id ex eius cōscientia processisse. Sed omnipotentem Deum se testem inuocare in animam suam, quod opus nefandum nec sua voluntate nec conscientia commissum est, nec artificio perquisitum. Nisi fortè in hoc delictum sit, quod adhuc minus diligere credebatur. Super hoc quoque se iudicio Ecclesiæ prorsus exponere, & humiliter suscepturum quidquid in eo fuerit salubriter statuendum.

V. Communicato igitur consilio, in hoc consultatio omnium conqueuit, vt Sedis Apostolicæ sapientiam & auctoritatem consulere, quam spiritu sapientiæ & potestatis plenitudine Christiana Fides prædicat abundantius redundare, & apud eam suam studeat innocentiam modis legitimis & canonicis approbare. Supplicamus ergo, quatenus secundum datum à Deo vobis spiritum consilij & fortitudinis, tanti sceleris auctoribus secundum facti immanitatem seueritas vestra retribuatur, & suam innocentiam Regi pietas Apostolica in statu suo velit affectuosius conseruare. Omnipotens Deus personam vestram Ecclesiæ suæ per multa tempora cōseruet incolumem.] hactenus Lexouienſis Episcopus nomine omnium, qui conuenerunt Episcoporum. Cum his autem litteris missi sunt Nuntij ab Episcopis ad Alexandrum Papam, alij verò à Rege ipso, sed ante hos alij ab Eboracensi pro absolutione ab excommunicatione petenda. de quibus omnibus extat

^a Cod. Vatic.
L. 5. ep. 84.

VI.
NUNTII AB
EPISCOPIS
ET A REGE
AD ALEX.
PAP. MISSI.

Qui fuerint primi Nuntij Regis & quisecondi, & quid tam hi quā illi postulauerint, & quomodo à Curia recesserint, sub ea qua potero breuitate perstringam. Primò missi sunt Ioannes Cumin & magister N. ad petendam absolutionem Episcoporum: sed Ioannes Cumin prius venit ad Curiam quindecim diebus antequam N. veniret, & post multam instantiam suam, prius facta promissione quingentarum marcharum, auditus est, astantibus cum eo, & plurimum allegantibus ad excusationem Episcoporum, Clericis Eboracensis Archiepiscopi, & Nuntio Dunelmensis. & credo quod reportassent absolutionem, nisi superuenisset rumor de morte Archiepiscopi, qui omnia denigravit. Ita enim perturbatus est dominus Papa, quod nec etiam sui ferè per octo dies cum eo potuere habere colloquium. Et generaliter interdictum est, ne Anglici ad eum haberent accessum, & suspensa sunt omnia eorum negotia.

VII. Secundi Nuntij fuerunt Episcopi V Vigornienſis, & Ebroicenis, & Abbas de Valace, & Archidiaconus Saresberienſis, & Lexouienſis, & dominus Robertus de nouo Burgo, & Richardus Barre, & magister Henricus Pichim, & quidam Templarius, missi ad excusandum Regem, quod nec eius mandato, nec voluntate interfectus esset Cantuariensis. Hoc autem non est negatum, quin ipse Rex dedisset causam mortis suæ, & quin aliquid dixisset, vnde interfectores illi occasionem interficiendi sumpserunt. Sed nec isti Nuntij simul ad Curiam venerunt, & à domino Papa non sunt admissi, nec in conspectu eius apparere potuerunt. Deinde ad preces quorundam Cardinalium recepti sunt Abbas & Lexouienſis Archidiaconus.

Appro-

CHRISTI
1171.ALEXANDRI PAP. III.
12.FRIDERICI IMP. 17.
MANVELIS IMP. 29.

A Appropinquante die Iouis ante Pascha, generaliter dicebatur in Curia, quod dominus VIII. Papa illa die daturus erat sententiam excommunicationis in Regem & regnum. Vnde Nuntij timore perterriti, quibusdam Cardinalibus intercedentibus, significauerunt domino Papæ, se accepisse in mandatis à domino Rege, quod iuraret in præsentia eius, quod Rex stabit mandato suo, & hoc iurabit in propria persona. Eadem die Iouis, ferè circa horam nonam, vocati sunt tam Nuntij Regis quā Nuntij Episcoporum in generali Consistorio. Iurauerunt Nuntij Regis, scilicet Abbas de Valace, & duo Archidiaconi prædicti, & Henricus, & Richardus Barre, quod Rex stabit iudicio domini Papæ, & quod ad preceptum eius hoc iurabit. Eadem tamen die excommunicauit generaliter interfectores Cantuariensis, & omnes qui consilium & auxilium vel assensum præbuerunt, & omnes qui eos in terram suam receperint, aut fouerint.

B Post Pascha venerunt V Vigornienſis & Ebroicenis Episcopi, & Robertus de nouo IX. Burgo, & vtrum illud iuramentum ab eis exactum sit, nescio, sed scio, quod non iurauerunt: & cum stetit in Curia per dies quindecim & eo ampliùs, vocati sunt ad audiendum responsum suum. Nam illi cum aliis concordabant tam in excusatione Regis quā in accusatione, secundum quod dictum est: & cum crederetur, eos dextrum calculum reportaturos, confirmauit dominus Papa sententiam interdicti, quam dominus Senonenſis dederat in terram cismarinam, & sententiam suspensionis & excommunicationis, quæ data erat in Episcopos Angliæ, & subiunxit, quod ipse mitteret Legatos suos ad Regem, vt videant & cognoscant eius humilitatem. Deinde post multam Nuntiorum instantiam, & interuentu quorundam Cardinalium, & magnæ pecuniæ etiam (sicut dicitur) hoc impetratum est, quod dominus Papa scriberet Bituricensi Archiepiscopo, quod si infra mensem post aduentum Nuntiorum in Northmanniam non audierit Legatos transalpinaſse, quod tunc absoluat Londonienſem & Saresberienſem ab excommunicatione, præſtito prius iuramento, quod stabunt mandato domini Papæ, tam illis quā aliis in suspensione manentibus. sic recesserunt Nuntij domini Regis à Curia, nec aliud reportarunt. Quando verò venturi sint, vel qui, nondum credimus Cardinalibus innotuisse. Sed nunc non oportet vos timere interdictum in Anglia, sicut credo, si Rex legatis parere voluerit. & dominus Papa scribit ei, & inuitat ad humilitatem, sed vix fuit impetratum, vt ei scriberet.] hactenus relatio vnus Nuntij regis. Desiderantur huiusmodi litteræ Alexandri Papæ ad Anglorum Regem.

Sed præstat audire reliquorum Nuntiorum Regis ad ipsum Regem fideliorum atque X. exactiorum relationem, qua nulla prorsus pecuniarum oblationis vel acceptionis (vt ille prior falsa coniectura sua scriperat) mentio habetur, licet omnium planè singularum que rerum & verborum etiam exactissimam mentionem contineat. sic enim se habet: ^a

^a Cod. Vatic.
L. 5. ep. 83.

Charissimo domino suo Henrico illustri Anglorum Regi, Duci Northmanniæ & Aquitaniæ, & Comiti Andegauenſi, R. Abbas V Vallaciæ, R. Saresberienſis Archidiaconus, R. Lexouienſis Archidiaconus, Richardus Barre, & magister Henricus salutem & fidele in omnibus & vbique obsequium,

Nouerit vestra maieſtas, quod cum Richardus Barre nos præcessit, & cum multo periculo & graamine nos ad Curiam domini Papæ præuenisset: nos quatuor cum duobus XI. Episcopis, & Decano Ebroiceniſi, & magistro Henrico cum multa difficultate venimus vsque Senas, ibique diebus aliquot detenti fuimus. Comes enim Macarius sic ex omni parte vias obſidebat, quod nulli patebat egressus. Cum verò nos quatuor cum Episcopis, RELATIO RELIQUORVM REGIS ANGLNENſIUM. qui plurimum exire desiderabant, non potuissemus: in maxima angustia positi, ex communi consilio, media nocte, & latenter exiimus, & sic per abrupta montium, per loca ferè inuia sub magno timore & periculo tandem venimus in Tusculanum. Ibi Richardum Barre de vestro honore, sicut decebat, sollicitum, & ad vestram vtilitatem prudenter & instanter laborantem inuenimus, multum tamen conturbatum & confusum; quia nec dominus Papa eum receperat, nec alij benignos & humanos se illi exhibuerant. Nos autem venientes dominus Papa nec videre, nec ad osculum, nec ad pedes voluit recipere. Vix enim plerique Cardinalium dignati sunt nos recipere vel in verbo. Diu ergo in amaritudine spirituum nostrorum anxie conturbati, iis qui vos fidelius diligebant, omnimodè supplicauimus, vt eorum interuentu dominus Papa nobis quocumque modo audientiam indulgeret.

Ad audientiam recepti sunt dominus Abbas de V Vallacia, & R. Archidiaconus XII. Lexo-

EXECRABI-
LE HABITUM
NOMEN
REGIS
ANGL.

Lexouienſis, qui minus habebantur ſuſpecti. Ipi autem cum nomen veſtrum tamquam deuotiſſimi filij Romanæ Eccleſiæ in ſalutatione ex veſtra parte proponerent, acclamauit tota Curia: Suſtinet, tamquam domino Papæ abominabile eſſet audire nomē veſtrum. Sic à Curia venientes, ſerò redierunt ad dominum Papam, ei de noſtro communi conſilio exponentes, quod nobis fuerat à veſtra maiestate iniunctum: referentes etiam feriatum ſingula beneficia, quæ contuleratis Cantuarienſi, & ſingulos exceſſus & impunitates, quas contra veſtram commiſerat dignitatem, totumque hoc primò ſecreto, poſtè à coram domino Papa & omnibus Cardinalibus, contendentibus etiam contra vos Alexandro V Valenſi, Gunterio Flandrenſi Clericis Cantuarienſis Eccleſiæ.

XIII.

CARDIN.
STVDIOSI
REG. ANGL.

Instante verò quinta feria ante Paſcha, in qua de conſuetudine Romanæ Eccleſiæ ſolet dominus Papa publicè abſoluere, vel publicè excommunicare: cum certi eſſemus, quòd de veſtro & regni veſtri graamine tamquam ad hoc proni, diutiſſimè tractaſſent, conſoluimus eos, quos veſtræ maiestati fideliores cognouimus, ſcilicet dominum Portuenſem, dominum Hyacinthum, dominum Papienſem, Dominum Tuſculanum, dominum Petrum de Mirlo (dominus Ioannes Neapolitanus aberat) cum omni ſtudio & inſtantia exorantes, vt nobis animum domini Papæ, & quid circa vos ſtatuerè proponeret, aperirent. Ipiſi verò nihil niſi ſiniſtrum & veſtræ ceſſitudini ignominioſum reportantibus: ex ſingultuoſa eorum & fratris Franci fidelis veſtri relatione præſenſimus, quòd ea die immutabiliter diſpoſuerat dominus Papa in vos nominatim, & in totam terram veſtram ciſmarinam & tranſmarinam de communi fratrum conſilio interdicti ferre ſententiã, & eam quæ in Episcopos lata fuerat, confirmare. Poſiti ergo in arctiſſimo, omni ſtudio attentauimus per Cardinales, & per illos de ſociis noſtris, qui ad illum habebant acceſſum, & per familiares ſuos, vt ceſſaret ab hoc propoſito, vel ſaltem differret vſque ad aduentum Episcoporum veſtrorum. Quod cum nullo modo fieri poſſet, nos, ſicut decet, & ſicut debitores vobis ſumus, perſonæ veſtræ dedecus, & totius terræ veſtræ graumen ſuſtinere non valentes, nec debētes, tandem conuocatis ſociis noſtris coram quibusdam Cardinalibus, viam inuenimus ſaluti veſtræ & honori bonam & ſecuram, & vniuerſæ terræ veſtræ vtilem, & Episcopis quoque neceſſariam, per quam à vobis & à terra veſtra, & ab Episcopis veſtris dedecus & periculum, quod imminebat, auertimus, & noſ ipſos pro hac liberatione totòs periculo expoſuimus, credentes, & certam ſpem habentes, quòd totum negotium procederet, ſecundum quod credimus, vos velle debere. Timore namque perterriti, iſdem Cardinalibus intercedentibus, ſignificauimus domino Papæ, nos accepiſſe in mandatis à vobis, quòd iurarem in præſentia eius, quòd vos ſtabitis mandato ſuo, & hoc iurabitis in propria perſona.

XIV.

NVTIO-
RYM IVRA-
MENTVM
NOMINE
REGIS.

Eadem verò die Iouis circa horam nonam vocati ſunt Nuntij tam veſtri quam Episcoporum, & in generali conſiſtorio iurauimus, Abbas ſcilicet de Vallacia, & Saresberienſis & Lexouienſis Archidiaconi, & magiſter Henricus, & Richardus Barre, quòd vos ſtabitis mandato Papæ, & ad præceptum eius hoc iurabitis. Nuntij verò Archiepiscopi Eboracenſis, & Londonienſis, & Saresberienſis Episcoporum iurauerūt ſimiliter, quòd domini ſui ſtabunt præcepto eius, & hoc iurabunt. Ipſa die tamen generaliter excommunicauit interfectores Cantuarienſis, & omnes qui conſilium, vel auxilium, vel aſſenſum præbuerunt, & omnes qui in terram ſuam eos ſcienter receperint aut fouerint. Dominus V Vigornienſis, & dominus Ebroicenſis Episcopi, & Robertus de nouo Burgo Ebroicenſis, & magiſter Henricus in proximo venturi erant. & eos quidem dimiſimus vltra modum anxios & turbatos, quia pro explendo negotio veſtro, pro velle ſuo venire non poterant. Fuitque de conſilio eorum, quòd nos quocumque modo præcederemus eos, vt dedecus & malum quod parabant vobis aduerſarij veſtri, impedire poſſemus. certi enim eramus, quòd veſtrum graumen in Curia præparabatur, & timuimus illius diei conſuetudinem. Valeat & diu vigeat ſublinitas veſtra. Confortamini in Domino, & exultet cor veſtrum, quoniaſ præſens nubilum ad gloriam veſtram ſequetur ſerenum. Die Sabbati ante ramos Palmarum ad Curiam venimus, & lator præſentium die Paſchæ reſceſſit à nobis.]

XV.

Post hæc autem celebrato Paſchali feſto decernitur legatio ab Alexandro ad examinandum Regem Anglorum, de hac Papæ legatione agit Herebertus in Quadripartita, hæcque ait: Verum quia conſeſſio ſicut nec per ſcripta, nec per perſonas interpoſitas fieri ſolet, aut debet, & viuã vox conſentientis, quòd plus auget deuotionē, eò plus habet virtutis: vir Apoſtolicus Alexander à latere ſuo duo Cardinales miſit, piæ memoriæ magiſtrum Theo-

A Theodinum Presbyterum tituli ſancti Vitalis, vel Veſtinæ (vtroque enim nomine dicitur) & Albertum ſancti Laurentij in Lucina Presbyterum Cardinalem Eccleſiæ Cancellarium, viros certè omni religionis ſanctitate & ſcientia præditos.] Quid autem per eos geſtum ſit, ſuo loco dicitur inferius.

Inter hæc autem eodem anno alia legatio præmiſſa ab Alexandro Papa ad Angliæ Regem, antequam quidquam innotuiſſet de nece S. Thomæ, peruenit ad Regem, vt quem audiſſet litteris ipſius Thomæ reſilire à promiſſis, cenſuris percelleret Eccleſiaſticis. Quinam fuerint Legati iſti, & quid actum per Regem, vt eorum eluderet auctoritatem, Rogerius ita deſcribit hoc anno: Interim venerunt in Northmanniam duo Legati Cardinales, à latere Alexandri ſummi Pontificis miſſi, qui aliàs, vt dictum eſt, eodem ſunt ſun-
B Regem Angliæ angariauerunt, volentes eum & terram ſuam ſub interdicto ponere. Sed Rex Angliæ inde præmunitus, ante illorum ingreſſum ad præſentiam ſummi Pontificis appellauit. & ſic ſe & terram à grauamine illorum cuſtodiuit illæſos. At tum Apoſtolicam timens ſeueritatem, ad mare properauit, & de Northmannia in Angliã tranſfretauit, præcipiens, quòd Breuis lator cuiuſcumque fuerit conditionis vel ordinis, permitteretur tranſfretare neque de Northmannia in Angliã, neque de Angliã in Northmanniam, niſi prius data ſecuritate, quòd nullum malum vel grauamen quæreret Regi nec regno ſuo.] hæc de his, quæ ad legationem antea miſſam ſpectant.

Pergit idem Auctor narrare expeditionem hoc eodem anno ab eodem Rege paratam ad ſubiiciendam Hiberniam, quam ſponte deditam ſibi conſenſu omnium vendicauit. Cum & ab Archiepiscopis & Episcopis eius regni celebratum fuiſſet Concilium, idem
C Auctor enarrat, numerans Archiepiscopos, qui erant quatuor in Hibernia, & Episcopos vigintiocto, quorum & nomina exprimit ſingulorum: & hi omnes (inquit Rogerius) tam Archiepiscopi quam Episcopi receperunt ſibi Henricum Regem Angliæ & heredes ſuos in Reges & dominos in perpetuum, quod & chartis ſuis confirmauerunt.

Quo factò Rex Angliæ miſit Nicolauum Capellanum, & Radulphum Archidiaconum de Landaff, Clericos ſuos, vnã cum Archiepiscopis & Episcopis Hiberniæ vſque ad Caſſelienſem ciuitatem, ad celebrandum Concilium de ſtatutis Eccleſiæ. In Concilio autem illo ſtatutum eſt, vt pueri deferrentur ad Eccleſiam, & ibi baptizarentur in aqua munda ſub trina merſione, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti; & hoc à ſacerdotibus fiat, niſi metu mortis impediante, ab alio, & aliàs oportuerit fieri, & tunc à quolibet fiat ſine exceptione ſexus & ordinis. Et vt decimæ dentur Eccleſiis de omnibus quæ poſſidentur.
D Et vt omnes laici, qui vxores habere velint, eas ſecundum ius Eccleſiaſticum habeant.

Rex verò Angliæ miſit tranſcriptum chartarum vniuerſorum Archiepiscoporum & Episcoporum Hiberniæ ad Alexandrum Papam. Et ipſe auctoritate Apoſtolica confirmauit illi, & heredibus ſuis regnum Hiberniæ ſecundum formam chartarum Archiepiscoporum & Episcoporum Hiberniæ.] hæc de his Rogerius, qui & certo tempore conſignans hæc omnia, addit, Regem ipſum moram feciſſe in Hibernia à feſto ſancti Martini anni præſentis vſque ad principium Quadreſimæ anni ſequentis.

SEQUITUR annus Redemptoris milleſimus centeſimus ſeptuageſimus ſecundus, Inſpectione quinta, quo legatio ab Alexandro Romano Pontifice ad Henricum patrem anno ſuperiori decreta in cauſa necis ſanctiſſimi viri Thomæ Archiepiscopi Cantuarienſis, peruenit in Northmanniam: quam ipſe Rex, qui nuper ex Hibernia redierat in Angliã, inde nauigans in Northmanniam conuenit, præſtititque; quod Regis verè poenitētis & Chriſtiani eſſet maximè pijs, parèdo in omnibus mādatis vniuerſalis Eccleſiæ Papæ; qui per lectiſſimos ad hoc opus S. R. E. Cardinales præſtantiſſimos viros Theodinum Presbyterum Cardinalem tituli S. Vitalis, qui & tituli Veſtinæ dictus, & Albertum itidē Presbyterum Cardinalem tituli S. Laurentij in Lucina S. R. E. Cancellarium, quã feliciffimè rem abſoluit. De his dicturi, quomodo ſcilicet iſta tam ardua fuerint aditata ſūma facilitate; Deo

CHRISTI
1172.ALEXANDRI PAP. III.
13.FRIDERICI IMP. 18.
MANVELIS IMP. 30.

²Inter epist.
S. Thomæ
l. 5. ep. 88.
II.
RELATIO
DE REBUS
GESTIS CVM
REG. ANGL.

REGESTAR
PER LEGA-
TOS APO-
STOLICOS
CVM HEN-
RICO REGE.
III.

IV.
QUIBUS
CONVEN-
TIONIBUS
REX ABSO-
LVTVS.

Deo cor Regis ad pœnitentiam disponente, primum omnium illud quod ad tempus spectat, elucidandum: nimirum ista omnia hoc ipso anno fieri contigisse, prout accuratè demonstrat Rogerius in iis, quos tunc scripsit, Annalibus Anglicanis, nempe hoc anno millesimo centesimo septuagesimo secundo ista omnia fuisse transacta, post reditum scilicet eiusdem Henrici Regis ex Hibernia, postquam eam in deditioem accepisset, vt anno superiori est ex eodem Auctore narratum. De rebus autem tunc inter Legatos & Regem gestis, primò quidem difficultatibus præpeditis, inde celsitus aura persante Spiritus sancti, ex eorundem Legatorum sententia absolutis, extat tunc scripta relatio inter epistolas a S. Thomæ & Alexandri Pontificis, in codice Vaticano sæpè citato descripta, his verbis:

Primò dominus Rex & Legati conuenerunt apud Gornam, die Martis ante Rogationes, & ibi inuicem recepti sunt in osculo pacis. In crastina venerunt Sauiniacum, vbi Archiepiscopus Rothomagensis & cuncti Episcopi & Proceres conuenerant. Cumque de pace ibi diu tractatum esset, quoniam Rex mandatum eorum absolutè iurare renuit: Rex ab eis cum indignatione discessit in hæc verba: Redeo, inquit, in Hiberniam, vbi multa mihi incumbunt, *facienda scilicet*: vos autem in pace ite per terram meam, vbi vobis placuerit, & agite legationem, sicut vobis iniunctum est. sic ab eis discessum est. Tunc Cardinales habito arctiori consilio, reuocauerunt Episcopum Lexouiensem, Ioannem Pictauiensem, & Episcopum Saresberiensem, & per eos elaboratum est, quòd Feria sexta sequente Rex & Cardinales apud Abrincas conuenerent. Ibiq; omnino conuentum est inter eos; ita quòd Rex quidquid ex parte Cardinalium ei propositum est, benignè suscepit & confecit. sed quia Rex filium suum voluit adesse, vt quod pater promitteret, ille etiam asseueraret: terminus rei dilatus est vsque ad sequentem Dominicam proximam, videlicet ante Ascensionem Domini. Tunc in publica audientia Rex manu sua tactis sacrosanctis Euangeliis iurauit, quòd neque mandauit, neq; voluit, quòd Archiepiscopus Cantuariensis interficeretur; & audita morte eius, plus inde doluit, quam lætatus est. Addidit etiam ex propria voluntate, quòd de morte patris vel matris suæ numquam tantum doluit. Iurauit etiam, quòd quantam eumque pœnitentiam ei Cardinales iniungerent, vel satisfactionem, plenariè exequeretur.

Dicebat enim coram omnibus, se intelligere, quòd causa esset mortis Archiepiscopi; quòd quidquid factum est, propter eum factum est, non quòd ipse mandauerit, sed quòd amici & familiares eius videntes turbationem vultus eius & oculorum, & cognoscentes etiam dolorem cordis, & sæpè audientes querula verba de Archiepiscopo: iniuriam eius absque conscientia ipsius vlcisci parabant. Et idè cum omni humilitate & deuotione ad omnia quæ Legati iuberent, se expositum asseuerabat.

Tunc nuntiatum est ei à Legatis, quòd alet ducentos milites per annum integram sumptibus suis, videlicet vnique militi *dans* trecentos aureos in terra Ierosolymitana contra Paganos, secundum dispositionem Templariorum.

Secundò, quòd praua statuta de Clarendona, *vbi vulgata sunt*, & omnes malas consuetudines, quæ in diebus suis in Ecclesiis Dei inductæ sunt, penitus dimitteret, si quæ autem fuerint malæ ante tempora sua, illas iuxta mandatum domini Papæ & consilio religiosorum virorum temperabit.

Tertiò, quòd Ecclesiæ Cantuariensi omnem integritatem suam in terris, & in aliis rebus restitueret, sicut fuit anno antequam Archiepiscopus iram Regis incurreret: & quòd omnes, quibus offensus erat propter Archiepiscopum, pacem & amorem redderet, & possessionum suarum plenitudinem.

Quartò, quòd si necesse fuerit, & dominus Papa ei mandauerit, ibit in Hispaniam ad liberandam terram illam à Paganis. Iniunxerunt etiam secretiùs ieiunia & eleemosynas, & alia quædam, quæ ad communem audientiam non peruenerunt.

Ad hæc omnia Rex benignissimè assensum præbuit, ita quòd coram omnibus dixit: Ecce, inquit, domini Legati, corpus meum in manu vestra est; scitote pro certo, quòd quidquid iusseritis, seu proficiscendi Ierosolymam, siue Romam, siue ad S. Iacobum, vel quidquid id sit, paratus sum obtemperare. Ita, quòd ferè cuncti qui aderant, videntes humilitatem & deuotionem eius, non poterant lacrymas continere.

His expletis, ne quid ad boni consummationem eius deesset, deduxerunt eum Legati ex propria Regis voluntate extra ostium Ecclesiæ; ibiq; flexis genibus, non tamen exutis vestibus, neque verberibus appositis, absolutus est, & in Ecclesiam introductus.

Et

CHRISTI
1172.ALEXANDRI PAP. III.
13.FRIDERICI IMP. 18.
MANVELIS IMP. 30.

A Et vt aliquid de regno Francorum hæc ita processisse cognoscerent: statuerunt, quòd Archiepiscopus Turonensis & Suffraganei eius coram Rege & Legatis præsentiam suam exhiberent apud Cadomum, proxima die Martis post Ascensionem Domini. Quod Rex iurauit, filius suus Rex manu sua firmavit in manu domini Alberti Cardinalis, se ex parte sua obseruaturum. Quòd si Rex vel morte, vel alia causa præpeditus pœnitentiam istam complere non potuit, quòd ille perficiet. Hactenus relatio. Cui consentientes sunt de his litteræ Cardinalium, quarum est exordium: ^a Ne in dubium veniant, quæ geruntur, &c.] ^a Cod. Vat. lib. 5. ep. 89.

B Ego Henricus Rex iuro super hæc sancta Dei Euangelia, quòd mortem Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis neque cogitavi, neque sciui, neque fieri præcepi. Et quando cognoui factum ipsum fuisse perpetratum, tristis effectus sum magis quam si meum proprium filium cognouissem interfectum. Sed in hoc me non valeo excusare, quòd occasione commotionis & iracundiæ meæ, quam aduersus sanctum virum conceperam, interfectus fuit. Porro pro huiusmodi reatu, quia causam mortis eius dedisse videor, milites ducentos sub expensis meis ad defensionem Christianitatis absque dilatione Ierosolymam destinabo per annum ibidem permanens, vel tantum eis persoluam, vnde totidem milites ibi per annum valeant commorari. Signum quoque Dominicæ Crucis vsque ad triennium accipiam, & in propria persona illuc proficiscar, nisi de Romani Pontificis licentia remaneam. Illicitas consuetudines, quas temporibus meis in tota terra mea introduxi, penitus casto, & ex hoc minimè obseruari decerno. Appellationes verò ad Apostolicam Sedem de cetero liberè fieri permittam, & in hoc neminem prohibebo.] & alia, vt supra in prænotatis capitibus. atque demum: Præterea ego & maior filius meus Rex iuramus, quòd à domino Alexandro Papa & eius Catholicis successoribus recipiemus & tenebimus regnum Angliæ; & nos & successores nostri in perpetuum non reputabimus nos Angliæ reges, donec ipsi nos Catholicos Reges tenuerint.] ita in Actis Alexandri Papæ. At hæc licet postrema in Legatorum Cardinalium schedula non continentur, sed hæc tantum: Iurauerunt ambo, quòd à vobis & successoribus vestris non recedent, quamdiu eos sicut Christianos Reges & Catholicos habueritis:] ita in publicis tunc de his confectis monumentis proximè recitandis: tamen confirmatur esse verum, nempe quòd regnum Anglorum sit feudum Apostolicæ Sedis, ex litteris ipsius eiusdem Henrici Regis, sequenti anno suo loco reddendis. hæc ex Rogerio eiusdem sæculi Auctore in Annalibus Anglorum, cuius quoque testificatione

C illud compertum habetur, quòd hæc omnia facta tempore Ascensionis Dominicæ, repetita sunt in Concilio vniuersæ prouinciæ, habito mense Septembri, vbi contigit eisdem Legatis, simulque Reges patrem & filium cum Episcopis conuenire. ait enim: Henricus Rex Angliæ pater, & Henricus Rex filius eius, & Rotrodus Rothomagensis Archiepiscopus, & omnes Episcopi & Abbates Northmanniæ conuenerunt apud Abriacam ciuitatem in præsentia Theodini & Alberti Cardinalium. In quorum audientia Rex Angliæ pater, quinto Kalendarum Octobris, feria quarta, festo sanctorum Cosmæ & Damiani martyrum, in Ecclesia sancti Andree Apostoli purgavit innocentiam suam coram prædictis Cardinalibus, & omni Clero & populo, præstito sacramento super Sanctorum reliquias, & super sancta Euangelia, quòd ipse nec præcepit, nec voluit, quòd Archiepiscopus Cantuariensis occideretur, &c.] vt supra, apponit ad hæc publicum de his tunc confectum instrumentum, cui ista præmittit: Et vt hæc in memoria Romanæ Ecclesiæ haberentur, Rex pater fecit apponi sigillum suum scripto illi, in quo supradicta capitula continebantur, vnà cum sigillis prædictorum Cardinalium.] in hanc formam:

Henrico Dei gratia illustri Regi Anglorum Albertus tituli S. Laurentij in Lucina, & Theodinus tituli S. Vitalis Presbyteri Cardinales, Apostolicæ Sedis Legati, salutem in eo, qui dat salutem Regibus.

Ne in dubium veniant, quæ geruntur, & vsus habet, & communis consideratio vtilitatis exposcit, vt scripturæ ferie debeant annotari: inde quidem est, quòd nos mandatum illud in scriptum duximus redigendum, quod vobis pro eo facimus, quia malefactores illos, qui sanctæ memoriæ Thomæ quondam Cantuariensem Archiepiscopum occiderunt, occasione moris & turbationis, quam viderunt in vobis, ad illud facinus processisse

Annal. Eccl. Tom. 12. H h h timetis.

VII.
IURAMEN-
TVM REGIS
ANGL.

VIII.
ACTA ITE-
RATA IN
CONCIL.
PROVIN-
CIALI.

IX.

ACTA PV-
BLICA SCRIP-
TIS TRA-
DITA.

CHRISTI
1172.ALEXANDRI PAP. III.
13.FRIDERICI IMP. 18.
MANVELIS IMP. 30.

timetis. Super quo tamen facta purgationem in presentia nostra de voluntate propria praestitistis, quod videlicet nec praecipistis, nec voluistis, ut occideretur. Et quando peruenit ad vos, plurimum condoluistis. Ab instanti siquidem festo Pentecostes, usque ad annum, tantam dabitur pecuniam, unde ad arbitrium Fratrum Templi ducenti milites valeant ad defensionem terrae Ierosolymitanæ per spatium vnius anni teneri. Vos autem a sequenti Natiuitate Domini, usque ad triennium accipietis Crucem, proxima tunc ætate illuc in propria persona, ducente Domino, profecturi, nisi remanseritis per dominum Papam, vel Catholicos successores eius.

X. Sanè si contra Sarracenos pro virgente necessitate in Hispaniam profecti fueritis: quantum temporis fuerit, ex quo arripueritis iter, tantumdem supradictum spatium Ierosolymitanæ profectionis poteritis prolongare. Appellationes nec impedietis, nec impediri permitteris, quin liberè fiant in Ecclesiasticis causis ad Romanum Pontificem, bona fide, & absque fraude & malo ingenio, ut per Romanum Pontificem causæ tractentur, & consequantur effectum suum, sic tamen, ut si vobis suspecti fuerint aliqui, securitatem faciant, quod malum vestrum vel regni vestri non quaerent. Consuetudines, quæ inductæ sunt contra Ecclesias terræ vestræ in tempore vestro, penitus dimittetis, possessiones Cantuariensis Ecclesiæ, si quæ ablatae sunt, in plenum restituetis, sicut habuit vno anno antequam Archiepiscopus de Anglia egredere. Clericis præterea, & laicis vtriusque sexus pacem, vestram in gratiam, & possessiones suas restituetis, quibus occasione prænominati Archiepiscopi destituti fuerunt. Hæc autem vobis auctoritate domini Papæ, in remissionem peccatorum vestrorum iniungimus, & precipimus obseruare absque fraude & malo ingenio. Hoc sanè coram multitudine personarum iurauistis vos pro diuinæ reuerentia maiestatis. Iurauit & filius vester, excepto eo quod personam vestram specialiter continebat. Et iurastis ambo, quod à Papa domino Alexandro, & Catholicis successoribus eius, quàm diu vos sicut antecessores vestros, & Catholicos Reges habuerint, minimè recedatis. Atque ut in memoria Romanæ Ecclesiæ firmiter habeatur, sigillum vestrum præcipistis apponi.

XI. Post hæc autem idem Rogerius his subiicit Legatorum epistolam, tunc temporis datam ad Rauennatem Episcopum, qua res tunc gestas scripsere. sic se habet:

LEGATORUM
EPISTOLA AD
ARCHIEP.
RAVEN.

XII.

Venerabili in Christo & dilecto fratri Gileberto, Dei gratia Rauennensi Archiepiscopo Albertus dignatione diuina tituli S. Laurentij in Lucina, & Theodinus tituli S. Vitalis, Presbyteri Cardinales, Apostolicæ Sedis Legati, quod promissit Deus diligentibus se.

Quoniam desiderare vos credimus, ut de statu nostro, & de iniuncti nobis promotione negotij aliquid audiat, idcirco qualiter nobiscum, & per ministerium mediocritatis nostræ Deus egerit his diebus, fraternitati vestræ presentis scripto duximus indicandum. Noueritis itaque, quod postquam illustris Rex Angliæ venisse nos in regnum suum in veritate cognouerit, totius amoto tarditatis obstaculo, de Hibernia in Angliam, incumbentibus sibi negotijs prætermittis, de Anglia verò ad Northmanniæ partes accessit, atque incontinenti plures ad nos Nuntios & honorabiles destinauit, inquirens à nobis, in quo loco potius conuenire cum eo & loqui vellemus. Placuit tandem ad Sauium monasterium pro colloquio habendo concurrere, ubi religiosorum virorum possemus orationibus adiuuari. Conuenimus illuc, conuenimus & multæ personæ vtriusque ordinis de regno suo, & tractauimus diligentia, qua potuimus, quod ad salutem ipsius, & iniunctam nobis obedientiam pertinebat. Cum autem non possemus in omnibus conuenire, recessit à nobis velut in Angliam profecturus, & nos expectauimus, sequenti die ad Abrincam ciuitatem ituri. Postera autem die venerunt ad nos Lexouiensis Episcopus, & duo Archidiaconi, & concessio quod petebamus, ad prædictam processimus ciuitatem. Ad quam Dominica, qua cantatur, Vocem iucunditatis, conuenimus cum personis plurimis, & ipsi nobiscum. Et cum tanta humilitate, quod fuerat conditum expleuit, ut illius extitisse opus sine dubitatione credatur, qui respicit terram, & facit eam tremere. Sanè quàm timoratum Deo, quàm obedientem Ecclesiæ se curauerit exhibere, non est opus presentis abbreviatione referre. Satis enim opera illius manifestant, & manifestabunt adhuc plenius, sicut & nobis spes data est in futurum.

XIII. Primum itaque super morte sanctæ memoriæ Thomæ quondam Cantuariensis Archiepiscopi non de nostra exactione, sed de propria voluntate, tactis sacrosanctis Euangelij, suam conscientiam expurgauit, iurans scilicet, quod nec præcepit, nec voluit, quod idem

CHRISTI
1172.ALEXANDRI PAP. III.
13.FRIDERICI IMP. 18.
MANVELIS IMP. 30.

A quod idem Archiepiscopus occideretur, & quando audivit, vehementer doluit. Quia verò quod factum fuerat, ex sua occasione factum esse timebat: de satisfactione paranda tale præstitit iuramentum. Primum quippe iurauit, quod à domino Papa nostro Alexandro, & eius Catholicis successoribus non recedet, quamdiu sicut Catholicum Regem habuerint eum, & Christianum. Et hoc ipsum iurare fecit filium suum maiorem in charta absolutionis pro morte Beati Thomæ. Iurauit etiam & alia, Clero & populo valde necessaria, quæ omnia diligenter, & per ordinem, sicut ea iurauerat, in absolutionis eius charta pernotauimus. Promisit etiam & alia de libera voluntate gerenda, quæ non oportet Scripturæ serie denotare. Hæc autem scripsimus, ut cognoscatis ipsum obedientem Deo, atque ad diuinum obsequium multò amplius quàm adhuc fuerit, animatum. Noueritis ad hoc filium de prædictis consuetudinibus pariter cum eo iurasse. Sanè, quod ibi factum est, iteratò adhuc, ne dubitationis locus alicui remaneret, apud Cadomum in maiori frequentia personarum publicè statuit se acturum. Relaxauit præterea Episcopos de promissione, quam ei fecerant de consuetudinibus conferuandis, & promisit quod non exiget in futurum.] hucusque Legatorum epistola. pergit Auctor:

In crastino autem prædicti Cardinales ibidem celebrauerunt magnum Concilium cum Archiepiscopo, & Episcopis, & Clero Northmanniæ, & ibi hæc decreta subscripserunt, & vniuersis firmiter & inuolubiliter obseruanda iniunxerunt.

XIV.

Decreta per Theodinum & Albertum Cardinales apud Abrincas promulgata.

XV.

Pueri ad regimen illarum Ecclesiarum, & ad illa administranda, in quibus cura est animarum, minimè admittantur.

DECRETA
CONCILLII
NORTH-
MANNIÆ.

Item filij sacerdotum non ponantur in Ecclesijs patrum suorum.

C Item laici partem oblationum in Ecclesia non percipiant.

Item Ecclesiæ vicarijs annuis non committantur.

Item sacerdotes maiorum Ecclesiarum, quibus ad hoc suppetunt facultates, alium sub se Presbyterum cogantur habere.

Item sacerdotes non ordinentur sine certo titulo.

Item Ecclesiæ ad Firmam annuam non tradantur.

Item de tertia parte decimarum nihil Presbytero, qui seruit Ecclesiæ, auferatur.

Item his, qui decimas hereditario iure tenent, licentia sit, cui voluerunt, idoneo Clerico dare, eo quidem tenore, ut post eum ad Ecclesiam, cui de iure competunt, reuertantur.

Vir ad religionem non transeat, vxore in sæculo remanente, vel è conuerso, nisi ambo vacandi operibus carnis tempus exceßerint.

D Item in Aduentu Domini, omnibus qui poterunt, maximè autem Clericis & militibus, ieiunium & abstinentia carniū indicatur.

Item Clerici iudices non ponantur ad iurisdictiones secularium potestatum administrandas. Qui autem hoc præsumperint, à beneficijs Ecclesiasticis arceantur.

Item de nouis libris excommunicatorum, & rebus morientium, quas auferunt sacerdotes, & benedictionibus sponсарum, & baptismo, & de quadraginta & octo libris, quæ pro absolutione excommunicatorum exiguntur, nihil perfectum est, quia Episcopi Northmanniæ illud decretum recipere noluerunt.

In eodem verò Concilio Archiepiscopus Turonensis calumniatus est, Archiepiscopatum Doli debere adiacere Archiepiscopatu suo, affirmans sedem Archiepiscopalem ibi esse non debere. Sed Clerici de Dolo constanter contradicebāt. Hactenus de rebus gestis per Legatos, qui antequam recederent, has ab Alexandro Pontifice litteras acceperunt de E reconcilianda ipsa Ecclesia Cantuariensis, tam enormi sacrilegio polluta.

Mandamus a vobis, quatenus Ecclesiam Cantuariensem faciatis reconciliari, ita tamen ut sacramentum pristinae dedicationis non debeat iterari. Sed sicut solet fieri in Ecclesia Beati Petri, tantum aqua benedicta aspergatur. Hæc ad Legatos Alexander Papa. Legati autem ad Cantuariensis ministros Ecclesiæ ita scripsere.

Lætatur nos, lætatur & quæ audit congregatio vniuersa iustorum, quod mortem sanctæ memoriæ Thomæ quondam Archiepiscopi vestri ita in conspectu suo Deus pretiosam ostendit, & venerandam eius memoriam tot miraculis illustrauit, ut odor vnguentorum ipsius iam ferè per totum corpus Ecclesiæ se diffundat, & virtus eius in Oriente & Occidente communiter prædicetur, ita ut qui felicibus illius actibus, dum viueret, inuidebant, nunc casibus humanis eo exempto, & ad superiorum societatem (ut credimus) fide ac

Cod. Vat.
lib. 5. ep. 95.
RECONCI-
LIATIO
ECCLESIÆ
CANTUARIENSIS
XVI.

zelo sacerdotali promerente, translato, venerentur virtutem ipsius, & ei qui facit mirabilia magna solus, gratiarum referant actionem. Quia igitur videtur idoneum, vt cum magnalia, quæ apud vos facta populorum turba decantet, & gratiarum actio, & vox laudis resonet in communi Ecclesia vestra, quam tanto munere gratia diuina donauit, sub atrocitatis obtentu diutius non debeat à Conditoris laude cessare: Reddentes vobis mutua salutationis alloquium, & petitioni vestrae deuoto concurrentes assensu, fraternitati vestrae mandamus, quatenus conuocatis Episcopis & Abbatibus prouinciae vestrae, qui vobis ad hoc idonei visi fuerint, cum solemnitate Ecclesiastica, sicut maioribus visum fuerit, moderamine deuotè Ecclesiam vestram consecratis. Si quid minus fuerit in solemnitate, diuinorum miraculorum poterit illustratione suppleri. Nos sanè, si aliquid fuerit, quod ad profectum vestrum & vestrae Ecclesiae facere valeamus, quantum cum Deo poterimus, libenti animo faciemus.] hæc Legati Apostolicæ Sedis, qui eiusdem Pontificis Alexandri admonitione, diligentissima facta peruestigatione miraculorum gloriosissimi martyris Thomæ, relationem plenissimam de ijs omnibus ad Alexandrum Pontificem miserunt. Quibus visis ipse absque mora ad solemnem Martyris canonizationem faciendam sese totum conuertit. restatur id ipse in litteris postea datis, in ferijs recitandis de canonizatione ipsius.

XVII. CAUSAM MARTYRII IN FROMPTV ESSE VNICUIQUE EPISCOPO.

Sic igitur quot miraculis, tot diuinis innotuit testimonijs, atque testificationibus patuit, Deo ipsi gratissimam nauare operã, & coronis dignam non solum, qui pro Fide Catholica illibata seruanda persecutoribus exhibent se necandos, sed etiam, qui pro iuribus bonisque Ecclesiae conseruandis, & repetendis ablatis, caput satellitibus offerunt præcedendum. Cuius occasio subeundi martyrii haud longè ab Infidelibus perquirenda, sed vnique Episcopo præsens semper immineat, si quod sui est muneris, numeris omnibus labore implere. Reuertentes autè Legati intulerunt in Urbem sacra pignora noui Martyris, nempe quod super Ecclesiae pauimentum respersum fuit eius capitis cerebrũ, necnon eius tunicam ipsius sanguine cruentatam, quæ hætenus religiosè asseruantur in basilica sanctæ Mariæ Maioris.

XVIII. VIRI ILLUSTRES FAMILIAE S. THOMAE.

His iam visis, quæ ad gloriam Martyris spectant, non tacendum de ipsius commilitonibus, ijs inquam, qui ipsum extorrem septennij temporis spatio sunt secuti, celebres omnes & insignes planè viri, gloriosa confessione decori, quorum præclara elogia singulorum leguntur post Quadripartitam apposita in Codice Vaticano. Vbi inter eos principem locum obtinuit quidam nomine & natione Lombardus, patria Placentinus, doctrina celebris, qui S. R. E. Cardinalis creatus est, vocatus ab exilio, atque demum creatus ab eodem Romano Pontifice Archiepiscopus Beneuentanus. Secundo loco ponitur Ioannes Saresberienfis, & ipse doctrina præstantissimus, vocatus post martyrium S. Thomæ ad Carnotensem Episcopatum. post hunc ponitur Robertus Anglus, & ipse creatus Episcopus Herefordensis. Hunc sequitur ordine Reginaldus itidem Anglus, sed & ipse cognomento Lombardus, assumptus in Episcopatum Bathoniensem, quem superadditum putamus; nam nusquam eum inter familiares, qui secuti sunt Sanctum in ea persecutione, inuenimus numeratum, pro quo inter persecutores potius annumerato scripsit Petrus Blesensis apologiam inferius recitandam. Gerardus post hunc recensetur promotus ad Couentrensem Episcopatum. Inde numeratur ordine Hugo natione Romanus, idemque in Episcopatu successor Gerardi. post quem ponitur Gilebertus Anglus, creatus postea Rossensis Episcopus. Inde Radulphus subiicitur, creatus in exilio Decanus Rhemensis Ecclesiae. Post denique alios diuersis honoribus Ecclesiasticis insignitos ponitur Hubertus Mediolanensis, qui ad Archiepiscopatum eius Ecclesiae primò vocatus est, inde ad Romanæ Ecclesiae Pontificatum, vocatusque est Vrbanus Tertius. subiiciuntur & alij tanto Patre & magistro digni, participes sicut passionis, ita & gloriae. Talis erat familia præclarissimi viri, non ad oculos feruens, sed planè ea qua eorum dominus constantia prædita in perpeffione laborum, viri Apostolici, viribus Apostolicis illustres atque decori, digni habiti qui præ cunctis ad Ecclesiasticos promouerentur honores.

XIX. ALEX. PAPA A ROMANIS NON RECIPITUR IN VRBEM.

Sed redeamus ad Alexandrum Papam à Romanis nondum receptum in Urbem. De eo enim hæc eius vitæ Acta: Dum autem hæc in Gallia agerentur, de reconciliatione videlicet Regis Anglorum per Legatos Apostolicæ Sedis, Romanis persistentibus in sua insipientia, cupientem ad eum reuerti Pastorem & Episcopum animarum suarum cum fratribus suis Episcopis & Cardinalibus, non permisit Urbem ingredi, & in Ecclesijs debitum officium exercere. Eis ergo verbum Dei spernentibus, quod primùm eis euangelizandum fuerat: Pontifex de Tusculano cum fratribus suis Episcopis & Cardinalibus exiuit,

exiuit, & ad Beati Petri patrimonium Campaniæ, quousque meliora tempora Ecclesiae suæ prouideat Dominus, accessit moraturus.] hæc ibi, reliqua anno sequenti. Quod Pontifex Urbis ingressu excluderetur, illud erat in causa, quod pars illa, quæ fauebat Imperatori, eo tempore magistratus præcipuos administrabat, eorumque tyrannide cuncta penitus mouebantur.

Commemorationis Alexandri Pontificis Tusculi hoc anno fidem faciunt plura diplomata, quæ illic data hoc anno reperiuntur, & inter alia priuilegium ab eo concessum Ecclesiae Barenfi, cui iuncta erat Ecclesia Canusina, quod incipit: In Apostolicæ Sedis specula, &c.] datum ad Rainaldum tunc Barensem Archiepiscopum, & Canusinum. in fine verò hæc de tempore dati diplomatis post subscriptionem duodecim Cardinaliũ: Datum Tusculi per manum Gratiani S. Romanæ Ecclesiae subdiaconi & Notarij, quarto Kal. Iulij, Indictione quinta; Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo septuagesimo secundo, Pontificatus verò domini Alexandri Papæ Tertij anno tertio decimo.] Porro Gratianus iste subdiaconus atque Notarius, spectatissimæ virtutis fuit, quem idem Alexander Papa post hæc misit Legatum vnà cum Viuiano ad Regem Anglorum, in qua functione summam peperit sibi laudem, vt quæ de ipsa inferius dicenda erunt, aperient. Insuper cum adhuc Tusculi moraretur Alexander Papa, ibi has litteras dedit ad Archiepiscopum Bituricensem, & Episcopum Niuernensem in causa excommunicationis à sancto Thoma prolatae aduersus nominatos superius Episcopos Angliæ:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Bituricensi Archiepiscopo, & Niuernensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Fraternitati vestrae non credimus esse incognitum, qualiter sanctæ recordationis Thomæ Saresberiensem Episcopum excommunicationis sententiam promulgauit: quam vtique nos ratam habentes & firmam, eam auctoritate Apostolica curauimus confirmare. Quia verò prædicti Episcopi senio & debilitate corporis confecti, & alter morbo laborans, ad præsentiam nostram venire non possunt: vobis, de quorum prudentia & honestate confidimus, absolutionem eorum, pro qua Nuntij Regis Henrici Angliæ & eorumdem Episcoporum apud nos vehementius institerunt, duximus committendam. Ideoque fraternitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus infra mensem, postquam iidem Nuntij ad propria redierint, de aduentu Legatorum nostrorum, quos ad partes illas pro cognoscenda atrocitate illius facinoris & sceleris, quod perpetratum est, & reconciliatione Regis disposuimus transmittere, quod transalpinauerint vobis non innotuerit: eos publicè, recepto iuramento secundum morem Ecclesiae, quod nostro debeant altare mandato, ab excommunicationis vinculo absoluatis, sententia suspensionis ob eam causam, qua fuerant vltimò in excommunicationem deducti, in suo robore permanente. Si autem vobis constiterit, quod Saresberienfis Episcopus morbo laborans ad vos venire non possit, illuc in propria persona, quod nobis placeret, accedatis. Aut si accedere non poteritis, personas idoneas, de quibus nos & vos confidere valeamus, transmittatis, quæ illum, recepto iuramento publicè in conspectu Ecclesiae, quod nostro debeat parere mandato, absoluant. Si autem huic rei, frater Archiepiscope, interesse non poteris, tu, frater Episcope, ipse cum Pontiniacensi Abbate quæ dicta sunt diligentius exquiras. Datæ Tusculani octauo Kalend. Maij.] hætenus Alexander Papa ex Rogerio in Annalibus.

Inter hæc autem sacrilegi illi Martyris percussores, qui hætenus extremam Angliæ oram in vnus ex eis possessionibus habitauerunt, cum viderent se ab omnibus hominibus vitari, quin etiam ab animalibus vt execrabiles haberi (canes enim quantumlibet famelici panem ab eis porrectum vt intinctum veneno anathematis horrebant; longius autem à seipsis eos sua ipsorum conscientia mali conscia propulsante) inuocantes eum quem percusserant Sanctum, ab eo quaerunt misericordiam, in quem extitissent ipsi immisericordes & crudelissimi. Quibus inter lacrymarũ imbres, nebulasque mæroris lux effulsit spei veniæ impetranda, iterque ostenditur, nempe vt Romam se conferant ad Christi Vicarium Alexandrum, ad cuius vestigia procedentes, peccatumque admissum aperientes, ab eo remedium quod exhiberet, acciperent. Veniunt Romam, ad eum Pastorem illum, quem non maculare & perdere, sed super humeros quem perditam imponere, ipse à quo tantam acceperat potestatem, docuisset. Cum Pastor egregius quod contractum alligat, ^b Ezecch. 34

XX. TVSCVLI COMMORATVR.

XXI. Apud Roger. in Annal. Angl. hoc anno.

XXII. OCCISORES S. THOMAE AD REMEDIVM CONPVGVNT PENITENTIAE.

quod infirmum consolidat, requirit quod perierat, atque quod abiectum fuerat reducit. A Idemque sapientissimus archiater, super profunda vulnera fauciorum oleum a infundens ac vinum, sic ea alligat, vt absoluat malis ingruentibus totum corpus. Iubentur itaque in expiationem immaniissimi sacrilegij transmarinas quærere Christi præsentia illustratas regiones, petere loca sancta, vt vbi Christus operatus est salutem in medio terræ, sanguine fuso in humani generis redemptionem; illic ipsi, qui iniquissimè sanguinem sudissent innocentissimum, eius sanguine mundarentur.

XXIII. Dum pergunt, vnus ex illis, idemque princeps & instigator, primusque percussor viri sanctissimi, dictus nomine VVilhelmus Traci, vbi in Calabria peruenisset, moras neccens Cosentia, graui percussus corporis infirmitate, cogitur remanere, tribus reliquis capeffentibus iustum iter. Ita planè in exemplum iustitiæ magni Dei hic retentus est in Italia, vt discederet Occidentales, ne tanto sui detrimento quis audacem manum in christum Domini auderet immittere. Etenim tali percutitur à Deo infirmitate, vt putrescentibus carnis, apparentibus neruis & ossibus, eadem è compagibus suis soluta siue sponte diffuerent, siue manibus ipsius sui carnificis doloris impatientis diuellerentur, inuocantis iugiter in auxilium quem occidisset martyrem Thomam, quousque extremum efflauit spiritum. Quæ hæc omnia per Episcopum Cosentinum nota facta esse Fidelibus, in fine sæpè citatæ historiæ Quadrupartitæ asseritur, quibus his omnibus reliqui historici, qui sunt profecuti res gestas sancti Thomæ, astipulantur. Porro tum hunc, qui Cosentia decessit, tum tres illos qui Ierosolymam nauigarunt, non vltra triennium ab illata nece Martyri superuixisse, in eadem citata nuper historia constanter asseritur, sicque sequentis anni curriculum minimè excessisse. Illi verò in loco dicto monte Nigro, tamquam carcere poenitentia clausi iussu Pontificis, extremum clausere diem, vtrique poenitentes. nam & honesta sunt sepultura dignati, nempe ante ostium templi, vbi (inquit Rogerius) eiusmodi apposita fuit inscriptio: HIC IACENT MISERI QVI MARTYRIZAVERVNT BEATVM THOMAM ARCHIEPISCOPVM CANTVARIENSE M.] At rerum gestarum anni huius hic finis esto.

FINIS EORVM QVI OCCIDERVNT S. THOM.

I. ANNVVS sequitur Redemptoris millesimus centesimus septuagesimus tertius, Indictione sexta, quo Alexander Papa, vbi Legati ad Anglorum Regem missi in Urbem redierunt, audiuit ab eis, quæ Deus in manu potenti & brachio excelso operaretur miracula in nouo martyre Thoma: habitaque de his consultatione cum fratribus S. R. E. Cardinalibus, ex omnium communi consensu retulit eum in Album sanctorum Martyrum. De his acturi, quænam ista præcesserint, accuratè peruestigemus.

II. Post fufum sanguinem (inquit Eduardus) multis eius sanctitatem Deus miraculis declarauit. Verùm ea initio occultabantur tamquam non habitura fidem, donec ijs multiplicatis cessit aduersariorū impietas, & obstructum est os loquentium iniqua. Ita quidem multitudo ac magnitudo miraculorum increbuit, vt non solum sanctus Thomas in his exhibendis nihil minus habere visus sit à ceteris magnis Sanctis, sed etiam prætergressus sit eos, ita testantibus Petro Blesensi, qui àderat, nec non Ioanne Saresberienfi, qui eidem sancto Martyri fuerat à secretis. scribit de his summa fiducia ista ipse Petrus ad Richardum Episcopum b Syracusanum, aitque: Exulta Anglia, exulta Occidens, quia visitauit nos oriens ex alto. Thomam Apostolum India & Orientalis regio iactitabat: sed Occidentalem respexit Ecclesiam, qui in celis habitat, & humilia respicit. Dedit Dominus Angliæ Thomam nostrum: non inuidemus Indiæ Thomam suum. Sit Thomas Apostolus in India: sit Thomas Martyr noster in Anglia, vt per hos duos testes Christi ab ortu Solis vsque ad occasum sit laudabile nomen Domini. Eat qui voluerit in Indiam ad suffragia Beati Apostoli: tam longa peregrinatio nimis laboriosa est mihi: mihi sufficit Thomas meus, ille palpauit latus Domini & fixuras clauorum, ille quia vidit, credidit: beatus qui non vidit & credidit, nec dubitauit, atque holocaustū Christo, & pro Christo se obtulit. Non laboro Martyrem Apostolo comparare, cum Apostolus sit maior Martyre: sed glorio-

CANONIZATIO S. THOMAE.

b Petr. Bles. epist. 46.

EGREGIA IN S. THOMA MIRACULORVM OPERATIO.

A gloriosum est nos habere Martyrem, qui Apostoli nomen habeat, & Apostolum miraculis aut imitetur, aut vincat. Non indignatur Apostolus, quia nec indignatur Dominus Apostolorum & Martyrum, si quandoque Spiritus sanctus in operatione virtutum plenius & celebrius alicui se infundit. Et hæc (inquit a Dominus) facietis, & maiora horum facietis.] hæc Petrus à nobis citatus ad indicandam eximiam miraculorum operationem, quæ Deus per nouum tunc operatus est Martyrem. Sed & audiendus est Ioannes Saresberienfis non nihil commotus in Alexandrum Pontificem, qui visus est sibi nimis differre canonizationem Martyris, Deo (vt apparebat) tanta miraculorum multitudine & magnitudine plus satis testante, ipsum in calum cum sanctis Martyribus esse receptum. Sed excusandus Pontifex, si id facere distulit vsque ad reuersionem Cardinalium Legatorum, quorum relatione cuncta exactè atque securè disceret. sed audiamus Saresberienfis b querelas apud Sedis Apostolicæ Legatum fiducia magna depromptas:

* al. crebrius a Ioan. 14.

b Cod. Vat. lib. 5. ep. 90.

Venerabili domino & Patri charissimo VVilhelmo Dei gratia Archiepiscopo Senonensi, & Sedis Apostolicæ Legato suus Ioannes Saresberienfis salutem & promptissimam deuotionis obsequium.

III.

Licet Anglicanæ Ecclesiæ adhuc coadmixta sit ingens desolatio: tristitia tamen illius iam ex maxima parte in gaudium transit, & luctus in cantica felici profusus & læta mutatione conuersus est. Si quidem iam aded ad Memoriam Martyris inaudita miracula crebuerunt, vt si aliàs audita illis prouenerint, vix censentur illius miraculis adscribenda. Sicut enim in omni conditione nobilis animus studuit omnibus conuiuentibus præminere: sic nunc (vt aliorum Sanctorum pace dixerim) alios de quibus legimus, vel audiuius, in miraculorum exhibitione præcedit. Quod ided facile crediderim prouenisse, vt fidem in pluribus orbis nostris partibus non tam sopitam, quàm ferè extinctam Dominus excitaret, solidaret charitatem, & obstrueret ora iniquorum, qui sancto viro detrahebant in vita, & odio priuato causam Christi persequebantur. Quis enim amodò veram & fidelem doctrinam Christi dubitet, qui verbis suis adhærentem hominem nobis notum, tanta felicitate remunerat: Quis causam fuisse iniquam nisi dæmoniacus dicet, qui patronum suum tanta coronat gloria? Dubitatur à plurimis, an pars domini Papæ in qua stamus, de iustitia niteretur: sed eam à crimine schismatis gloriosus Martyr absoluit. Qui si fautor esset schismatis, nequaquam tantis miraculis coruscaret. Erat namque vir tantæ prudentiæ, vt non facile posset errore supplantari, in tanto periculo animarum.

EPIST. IOAN. SARESB. DE MIRACVLIS S. THOMAE.

Miraret itaque supra modum, cur eum dominus Papa in catalogo Martyrum recipi non præcepit, nisi quia in historia Ecclesiastica legisse me recolo: Quod cum Pilatus missa relatione, Tiberium Cæsarem consulisset, An Christum, qui tot & tanta fecerat, & à plurimis colebatur vt Deus, coli oporteret vt Deum: Senatus ab Imperatore consultus respondit, quidem colèdum fuisse vt Deum, nisi quia id prouinciales citra Senatus auctoritatem præsumperant. Et quidem sic, nutu faciente diuino, responsum est, ne Deitas Christi, cuius nomen erat Iudæis & Gentibus prædicandum, terrenæ potestati videretur obnoxia, & eam emendicatam dicerent infideles. Qui velint nolint coguntur audire: Quoniam Dominus regnauit, irascantur populi, & exultet terra, in qua Christi fundatur Ecclesia. Sic ergo nutu diuino arbitror euenisse, vt Martyris huius gloria, nec decreto Pontificali, nec edicto Principis attollatur, sed Christo præcipuo auctore inualefcat, cuius honorem, quoad vixit, studuit dilatare. Honorem Christi saluum fore semper expressit, cum scilicet de concordia tractaret cum Rege. Et Christus ei vicem non referet? Absit, vt Veritas fallax sit in promissis. Legitur in Actibus Apostolorum, quod quidam nondum baptizati, citra auctoritatem Apostolorum Spiritum sanctum acceperant. Sed num id Senatus Apostolicus infirmabit? Profectò vbi Deus auctor est, frustra superioris desideratur auctoritas. Si quis autem huius tanti Martyris gloriam euacuari desiderat (quicumque sit ille) antequam ei credamus, aut maiora, aut saltem similia operetur. Alioquin peccare creditur in Spiritum sanctum, cuius operibus detrahere non veretur.] hæcenus ad Senonensem Legatum Apostolicæ Sedis Ioannes Saresberienfis, cum nondum sanctus Thomas relatus esset ab Alexandro in numerum sanctorum Martyrum, quod factum est hoc ipso anno præsentis.

IV.

IN PROBATIONE SANCTORVM NECESSARIVM ECCLESIAE MINISTERIVM.

Ita, qui dilatam nimis dolens Martyris canonizationem, quam Deus desuper tot tantisque miraculorum facibus è cælo lucentibus iam diuinitus factam ostenderit, putauit eam humana non indigere auctoritate: secundum illud Apostoli: Quis accusabit

Rom. 8.

aduersus electos Dei? Deus est qui iustificat, quis est qui condemnet? At nihilominus necessariò auctoritas est Ecclesiæ requirenda ad cognoscenda ipsa miracula, ne fraus aliqua irrepserit, vel impostura: atque ita iudicium diuinorum operù Ecclesiæ debeat iudicio subiacere, secundum illud eiusdem Apostoli: Spiritus Prophetarum Prophetis subiecti sunt.] & illud b Ioannis: Probate spiritus, si ex Deo sint.] Quod iudicium Ecclesiæ in eius visibili capite in primis residet, cuius in eiusmodi examinatione præuia sit expectanda sententia.

VI. Reuersis autem (vt dictum est) Legatis, rebusque eorumdem relatione perspectis examinatisque, hoc eodem anno Indictione sexta, Alexander Papa solemniter Signiæ cum esset, retulit in sanctorum Martyrum numerum sanctum Thomam Cantuariensem Archiepiscopum. de qua canonizatione in Vita ipsius Alexandri hæc habet scriptus codex Vaticanus: Interea cum illustrator Anglorum beatissimus Thomas in multa conuocatione miraculorum resplenderet, & non solum amici, sed etiam persecutores veniam postulerent peccatorum, qui salutis veniam petitori ad eius Ecclesiam incessanter accederent: Romanus Pontifex ad instantiam populi & Cleri Gallicani, eundem Martyrem canonizauit Apostolica auctoritate, & inter ceteros Sanctos conscribi præcepit. In die namque Purificationis beatæ Mariæ, conuocatis Episcopis & Abbatibus Campaniæ apud Signiæ, ad honorem ipsius specialiter Missarum solemniter celebravit, & passionis eiusdem quarto Kalendas Ianuarij memoriâ perpetuò agi debere constituit. Vnde Occidentalis Ecclesia exultauit in gaudio magno, & gloriosi Martyris nomen augebatur in ostensione virtutù, ita vt ab extraneis etiam gentibus ex celebri celebrius haberetur. Per ipsius merita omnipotens Deus euidenter mortuos suscitauit, cæcis quoque visum, surdis auditum, & claudis reddidit gressum, mandauit leprosos, sanauit infirmos, dæmoniacos liberauit, & alia multa per eum mirabilia nihilominus Deus voluit mirabiliter operari. Ideoque plurimi Fidei in honorem ipsius, ad laudem & gloriam Creatoris nostri Ecclesiæ construxerunt, & possessionibus & donis ditauerunt.] hæc tenus ibi. sed inspiciendæ sunt Apostolicæ litteræ de eadem canonizatione sic datæ: c

c Cod. Vat. lib. 5. ep. 92. vti. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Priori & monachis Cantuariensis Ecclesiæ salutem & Apostolicam benedictionem.

Gaudendum est vniuersitati Fidelium de mirabilibus illius sancti & reuerendi viri Thomæ Archiepiscopi vestri. Sed vos exinde tantò ampliori gaudio & exultatione debetis repleti, quantò ipsius miracula oculata fide sepiùs intuemini, & eius sanctissimo corpore Ecclesia vestra specialius meruit illustrari. Nos autem considerata gloria meritorum eius, quibus in vita sua magnanimiter claruit, & de miraculis eius non solum communi & celebri fama, sed & dilectorum filiorum nostrorum Alberti, tituli sancti Laurentij in Lucina, & Theodini tituli sancti Vitalis Presbyterorum Cardinalium Apostolicæ Sedis Legatorum, & aliarum plurimarum personarum testimonio certitudinem plenam habentes, præfatum Archiepiscopum in capite Ieiunij, multitudine Clericorum & laicorum præsentem, in Ecclesia, deliberato cù fratribus nostris consilio, solemniter canonizauimus, eumque decreuimus sanctorum Martyrum collegio annumerandum: vobis & vniuersitati Fidelium de Angliâ Apostolica auctoritate mandantes, vt natalem eius diem, quo vitam suam gloriosa passione finiuit, annis singulis cum debita veneratione celebretis. Quoniam igitur dignum est, & vobis plurimum expedit, vt sanctum corpus eius cum ea qua decet reuerentia & honore condatur: discretionem vestræ Apostolicæ auctoritate mandamus, quatenus corpus eius, deuotè & reuerenter facta solemniter processione, aliquo solemniter die, congregato Clero & populo, in altari honorificè recondatis: aut ipsum in aliqua decenti capsa ponentes, prout conuenit, eleuetis in altum, & patrociniū eius pro salute Fidelium & pace vniuersalis Ecclesiæ satagatis apud Dominum vestris pijs orationibus impetrare. Valete. Dat. Signiæ quarto Idus Martij.] hæc ad ministros Cantuariensis Ecclesiæ. datæ sunt insuper eadem die aliæ generales ad Christi fideles istis verbis: d

d Ibid. ep. 93. VIII. Redolet Angliâ fragrantia & virtute signorum, quæ per merita illius sancti & venerandi viri Thomæ quondam Cantuariensis Archiepiscopi omnipotens Deus operatur, & vniuersa vbique lætatur Fidelium Christiana religio, pro eo quòd ille, qui est mirabilis & gloriosus in Sanctis, Sanctum suum post mortem clarificauit, cuius vita laudabilis multa fuisse gloria meritorum, & tandem martyrio consummata est certaminis gloriosi. Quamuis autem de sanctitate ipsius dubitare non possit, qui eius & laudabilem conuersationem attendit, & glo-

CANONIZATIONIS THOMAS MART.

* Anglicani,

c Cod. Vat. lib. 5. ep. 92. vti.

ALEX. PAP. LITTERAR. CANONIZATIONIS.

* fratrum

d Ibid. ep. 93. VIII. ALIAR. LITTERAR. ALEX. PAP. CANONIZATIONIS. S. THOMAS.

A & gloriosam considerat passionem, voluit tamen Redemptor atque Saluator, noster eius sanctitatis insignia magnificis radiare miraculis: vt qui pro Christo insuperabilis virtutis constantia necessitates & pericula pertulit, sui laboris & certaminis in æterna beatitudine cognoscatur ab omnibus percepisse triumphum. Nos verò auditis innumeris & magnis miraculis, quæ iugiter per sancti illius viri merita fieri vniuersitas narrat Fidelium, & super his non sine magno gaudio per dilectos fratres nostros Albertum tituli sancti Laurentij in Lucina, & Theodinum tituli sancti Vitalis Presbyteros Cardinales atque Apostolicæ Sedis Legatos, qui eadem miracula tantò perspicacius didicerunt, quantò amplius sunt loco vicini, præcipue certiores effecti, & plurimum aliarum personarum testimonio fidem sicut debuimus, adhibentes, prædictum Archiepiscopum solemniter in Ecclesia, magno ibidem Clericorum & laicorum collegio præsentem, in capite Ieiunij, deliberato fratrum nostrorum consilio canonizauimus, ipsumque decreuimus Sanctorum catalogo adscribendum. Vniuersitatem itaque vestram monemus, & auctoritate qua fungimur districtè præcipimus, vt natalem prædicti gloriosi Martyris diem passionis suæ solemniter annis singulis celebretis, & apud ipsum votiujs orationibus satagatis veniam promereri: vt qui pro Christo in vita exiliū, & in morte virtute constantiæ passionis martyrium pertulit, Fidelium iugi supplicatione pulsatus, pro nobis apud Dominum intercedat. Datum Signiæ, quarto Idus Martij.] extant post hæc in eodem epistolarum volumine de his ipsis ad Auerfanum Episcopum datæ litteræ Apostolicæ, eademque patentes & circulares ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Episcopos. Post hæc verò secuta est poena peccatum.

Inter hæc vlciscente Domino, accidit, vt inter Reges Angliæ, patrem & filium implacabilis dissensio oriretur, cum videlicet petenti filio dari sibi ciuitatem aliquam siue in Angliâ, siue in Northmannia ad habitandum via cum coniuge, quam duxerat filiam Regis Franciæ: negauit omnino. Ex quo factum, vt deficiens à patre filius, aduersus eum bellum conflat vnâ cum fratribus & fœderatis Principibus, ipso Franciæ Rege, necnon Rege Scotiæ, Comite Pictauiensi, itemque Flandrensi, & alijs, adeò vt status senioris Regis in summum videretur esse discrimen inductus, ita permittente Deo, vt qui patrem suum Thomam indefesso studio fuerat persecutus, persecutorem ipse pateretur filium suum, quousque tantum à se admissum expiaret delictum.

Cum Henricus Rex senior magis magisque exagitatus persecutione filij Regis iunioris, & fratrum eius, & aliorum, in discrimen haud mediocre esset adductus, ad Romanum Pontificem confugiū quaerit, his datis ad eum litteris, ex eo in primis ipsi persuadere conatus, quòd Rex Angliæ sit feudatarius Ecclesiæ Romanæ. Ita planè cogit necessitas profiteri, quòd aliter haud sponte fecisset. sed audi eas, quæ sic se habent à Petro Blesensi Secretario scriptæ: D. Sanctissimo domino suo Alexandro Dei gratia, Catholicæ Ecclesiæ summo Pontifici Henricus Rex Angliæ, Dux Northmanniæ & Aquitaniæ, Comes Andegauensis & Ceno-

manensis salutem & deuotæ subiectionis obsequium. In magnum discrimen angustijs, vbi domestica consilia remedium non inueniunt, eorum suffragia implorantur, quorum prudentiam in altioribus negotijs experientia diuturnior approbavit. Longè lateque diulgata est filiorum meorum malitia, quos ita in exitium patris spiritus iniquitatis armauit, vt gloriam reputent & triumphum, patrem persequi, & filiales affectus in omnibus diffiteri, præueniente meorum exigentia delictorum. Vbi plenior voluptatem contulerat mihi Dominus, ibi grauius me flagellat: & quòd sine lacrymis non dico, contra sanguinem meum & viscera mea cogor odium mortale concipere, & extraneos mihi quærere successores. Illud præterea sub silentio præterire non possum, quòd amici mei recesserunt à me, & domestici mei quærunt animam meam. Sic enim familiarium meorum animos intoxicauit clandestina coniuratio, vt obferuantia proditoria conspirationis vniuersa posthabeant. Malunt namque meis adherere filijs contra me transfugæ & mendici, quam regnare mecum, & in amplissimis dignitatibus præfulgere.

Quoniam ergo vos extulit Deus in eminentiam officij pastoralis ad dandam scientiam salutis plebi eius, licet absens corpore præsens tamen animo me vestris aduoluo genibus, consilium salutare deposcens. Vestræ iurisdictionis est regnum Angliæ, & quantum ad feudatarij iuris obligationem, vobis dumtaxat obnoxius teneor & astringor. Experiatur Angliâ, quid possit Romanus Pontifex, & quia materialibus armis non vtitur, patrimonium B. Petri spirituali gladio tueatur. Contumeliam filiorum poteram armis rebellibus propul-

IX. DIVINA VLTIO REGEM EXAGITAT.

X. Petr. Bles. ep. 136. XI.

REX ANGL. INTERPELLAT AVXILIUM PATRIS.

XII. APOSTOLICAE IVRIS. REG. NYMANGÆ.

* Thron. 4.

propulsare: sed patrem non possum exuere. Nam & Jeremia testante; nudauerunt laminae matris suas, lactauerunt catulos suos. Et licet errata eorum quasi mentis efferatae me fecerint, retineo paternos affectus, & quamdam violentiam diligendi eos mihi conditio naturalis importat. Vtinam saperent, & intelligerent; ac nouissima prouiderent! Lactant filios meos domestici hostes, & occasione malignandi habita non desistunt, quousque redigatur virtus eorum in puluerem, & conuerso capite in caudam, serui eorum dominantur eis, iuxta verbum illud Salomonis: *b* Seruus astutus filio dominabitur imprudenti. Excitet ergo prudentiam vestram spiritus consilij, vt conuertatis corda filiorum ad patrem. Cor enim patris pro beneplacito vestro conuertetur ad filios, & in fide illius, per quem Reges regnant, vestrae magnitudini promitto, me dispositioni vestrae in omnibus parituro: Vos Ecclesiae suae, Pater sancte, diu Christus seruet incolumem.] haec Rex Henricus ad Alexandrum Papam.

XIII.

* Petr. Blef. ep. 69.
ALEX. PAPA LABORAT PRO REGE ANGL. SENIORE.

At quid Alexander Papa? *c* Petrus Blefensis in epistola ad Radulphum Andegauensem Episcopum haec ait: Nouum siquidem a domino Papa noueritis emanasse mandatum, vt quicumque pacem domini Regis turbant, appellatione remota, excommunicationis vinculo adstringantur. Hac auctoritate fretus dominus Cantuariensis, omnes domini Regis impugnatores apud Cadomum nuper excommunicauit, nec Regi iuniori, nec alij exceptionis gratiam fecit. Illud autem certissime teneatis, ipsum nunquam aliquem excommunicasse, qui aut non moreretur in proximo, aut cuius non operiret faciem subita & ignominiosa confusio. Exeratis itaque gladium Petri, vt ad debitam fidelitatis obseruantiam compellantur inuicti, qui spontanea voluntate pro salute Principis se morti & carceri debuerant obieciisse, &c.] Antequam autem Richardus Cantuariensis Archiepiscopus excommunicationis sententiam in filium Regis Henricum Tertium proferret, admonitionis litteras voluit praecessisse, quae extant, *d* estque earum exordium: Si quid durum tibi locuturi sumus, illustrissime Princeps, sustine patienter, &c.] In fine autem de Pontificia iussione haec habet: Quod si nostro & Suffraganeorum nostrorum consilio, qui super hoc generaliter tibi scribunt, acquiescere & consentire detrectes: scias nos recepisse a summo Pontifice in mandatis, vt te & omnes, qui pacem domini tui turbant, sublato appellationis remedio, excommunicationis vinculo innodemus. Nosque mandatum nobis iniunctum, licet inuicti & dolentes, prompto effectu & debita reuerentia, nisi infra quindecim dies resipueris, plenissime prosequemur.] haec Cantuariensis Archiepiscopus.

XIV.

* Idem ep. 33

Scriptit & Rotrodus Archiepiscopus Rothomagensis ad eundem Henricum Tertium filium Regis, ipsum monens, vt patri reconciliari deberet. Est quidem tanto Praefule digna epistola, quae sic se habet: *e*

Henrico Tertio Dei gratia illustri Anglorum Regi Archiepiscopus Rothomagensis salutem in eo, qui dat salutem Regibus.

XV.

ROTHOM. ARCHIEP. LABORAT PRO PACE.

Quoniam ex officio nobis iniunctae administrationis incumbit, animarum curam agere, quarum exactissimam rationem districtus Iudex in examine terribili postulabit a nobis: excellentiae tuae quae sumus non sit oneri, si te deprecamur vt dominum, hortamur vt Regem, docemus vt filium. Nec enim alligatum est in ore nostro verbum Domini, sed in spiritu libertatis loquimur, quod salutem animabus, quod quietem populis, quod Ecclesiae libertatem, quod honorem Deo, & patriae liberationem conferat, atque de erroris inuio ad viam veritatis & iustitiae reducat. Non attendis, fili charissime, quid inceperis, nec incepti operis metiris exitum. Votis odientium te festinas satisfacere, & in proprium caput prouocas inimicum. Non barbaras impugnas nationes, sed familiares & domesticos: non extraneas regiones, non hostiles munitiones inuadis, sed tuas: subiectum tibi affligis populum, non rebellem: non hostem, sed patrem: immo non patrem persequeris, sed te ipsum. Pater siquidem tuus posthabita corporis & animae suae cura se omni labori & discrimini exponebat, vt tuum faceret, quod nunc vis facere tuum: & vt verius loquar, quod intendis facere ne sit tuum. Magis non tuum facies pugnando, quod paterna tibi cessio, quod generale vorum populi, quod iuramenta Principum, quod hereditaria successio deferebat. Quod Rex & Princeps pacifice possidebas, hoc tyrannus & inuasor, spoliatione Ecclesiarum, oppressione pauperum, incendijs & homicidijs, & ad vltimum, partidicio nunc vsurpas. Parricidae siquidem censentur, qui in parentes armati insurgunt: quos & leges saeculi damnant, & canones a beneficio successionis excludunt. Ius tuum in iniuriam conuertisti, dum quod aequitas offerebat, per iniquitatem extorquere intendis:

A intendis: quod sane puerile dicerem, nisi quia hoc malitiam prouocet aetatis excedit. Si cum patre venias ad conflictum: dubium est, vtrum tibi expediat aut vinci, aut viuere.

Si pietas habitaret in tetrīs; gloriosius assereres, patri cedere quam triumphare de patre. Patri cedere & subijci, hoc lex Moysi, hoc lex Euangelij, hoc censura canonum, hoc Apostolorum institutio, hoc leges Imperiales, hoc ipsa hominum conditio, & lex naturalis indicit. Dei & iustitiae inimicum, omniumque legum te transgressorem constituis, si patri non obedis, cui totum debes quod ipse es, de cuius carne & sanguine sementinae originis, & naturae beneficio carnem & sanguinem mutuasti. Quis tibi materiam existentiae praebuit? pater tuus. Quis te educavit? pater tuus. Quis te armis militarijs instruxit? pater tuus. Quis se exinanivit, vt te Regem faceret? pater tuus. Quis in omnibus laborauit, vt quiete omnia possideres? pater tuus. Nihil in patre tuo inuenis accusandum, nisi quod exuberantem gratiam, tuamque deuotionem, quam forte remissior munificentia meruisset, sola benigna & effusa liberalitate demeruit. Francorum igitur gentibus successit ad vorum. Northmanniam enim eorum imminuentem ceruicibus, quam semper militum & inexpugnabilem inuenerant, nunc ex omni parte te mediante demuniunt, vt nec de cetero caput contra eos erigere, nec incursum hostiles valeant sustinere. O leuitas adolescentiae deploranda: nec mirum. Si enim tibi Deus cursum vitae longioris indulerit, flebis aetate prouectior, quod amittis impubes: nec erit tunc locus poenitendi, cum res in eam desolationem venerit, vt reformari non possit. Tibi, dilectissime fili, licet amare, tamen ex amore sic loquor. Inconsultos enim animi tui motus aequanimiter tolerare non possum. Et vtinam mors, quam me cogis optare, praeuisset hos dies, quibus te patris & patriae persecutorem conspicio: quibus te amicis hostibus tuis, & amicis hostem inuictor: quibus in eo statu te video, quasi gladium tuo gutturi affixisses. Ad haec scias Andeliacum vnicum esse subsidium vitae nostrae, ipsum tuae committito custodiae. Si praedonibus & incendiarijs Andeliacum exposueris, mihi viuendi materiam adimes, qui das animum moriendi. Valere.]

Sed & quod eadem belli domestici occasione ipsa Regina senior Eleonara, a Rege discessisset vna cum filijs, idem Archiepiscopus hanc ad ipsam, vt rediret ad virum Regem senioremonens, dedit epistolam: *a*

Reginae Anglorum Rothomagensis Archiepiscopus & Suffraganei sui salutem, & quae ad pacem sunt, quaerere.

In publicam notitiam venit, nec alicui Christiano licitum est ignorare, quod firma & indissolubilis sit copula coniugalis. Matrimonia semel inita separari non posse, sanxit Veritas, quae mentiri non potest. *b* Quos Deus, inquit, coniunxit, homo non separet. Sicut autem diuini mandati se transgressorem constituit, qui separat coniugatos, ita culpabilis coniugata est, quae se a viro suo separat, fidemque socialis vinculi non obseruat. Cum vna caro coniuges efficiantur, necesse est, vt vnionem corporum comitetur spirituum vnitas, & paritas in consensu naturae conditionem. Apostoli mandatum & Euangelij legem mulier illa euacuat, quae viro non est subdita. Caput enim mulieris vir est, de viro sumpta est, viro est vnita, viri subdita potestati. Omnes itaque communi & lamentabili querimonia deploramus, quod cum sis mulier prudentissima, diuertis a viro, recedit latus a latere, membrum capiti non deseruit, immo, quod enormius est, viscera domini Regis & tua patris insurgere contra patrem, vt merito cum Propheta dicat: *c* Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Vtinam, sicut alius Propheta commemorat, praeuisset hora nouissima dies nostros, & operuisset terra faciem nostram, ne videremus haec mala. Scimus quia nisi reuertaris ad virum tuum, eris generalis ruinae occasio; & quod singulariter nunc delinquis, in commune dispendium conuertetur. Reuertere itaque, Regina illustris, ad virum tuum & dominum nostrum, vt in tua reconciliatione reformetur laborantibus quies, & in tuo reditu latitia redeat vniuersis.

Si te ad hoc non permouent preces nostrae: te saltem afflictio populorum, imminens pressura Ecclesiae, & desolatio regni sollicitet. aut enim mentitur Veritas, aut omne regnum in se diuisum desolabitur. Sane haec desolatio in dominum Regem conuerti non potest, sed in filios eius & successores ipsorum. Contra manum femineam, & consilium puerile prouocatis offensam domini Regis, cui etiam fortissimi Reges colla subijciunt. Ea propter, antequam res in deteriore exitum vergat, redeas cum filijs ad maritum, cui parere & cohabitare teneris. Te conuerte, nec tibi aut tuis filijs sit suspectus. Certissimi enim

XVI.

XVII.

* Petr. Blef. epist. 154.

XVIII.

AD REGI-
NAM SENIO-
REM IDEM
ARCHIEP-
ISCOPVS:
* Mat. 19.

* Isa. 1.

XIX.

enim sumus, quod omnimodam exhibebit vobis dilectionem, & securitatis plenissimam A
firmitatem. Mone quæto filios tuos, vt patri suo subditi & deuoti existant, pro quibus tot
passus est angustias, tot discrimina, tot labores. Vnde, ne inconsulta facilitas dilapidet ac
disperdat, quod tantis est sudoribus acquisitum: hæc tibi, pijsima Regina, & zelo Dei
dicimus, & sinceræ charitatis affectu. Parochiana enim nostra es, sicut & vir tuus (quod
Duces essent Northmannia, & Comites Aquitania.) Non possumus deesse iustitiæ. Vel re-
dibis ad virum tuum, vel iure Canonico constringemur, & tenebimur in te censuram
Ecclesiasticam exercere Quod quidem inuiti dicimus; & quod nisi respueris: cum do-
lore & lacrymis faciemus. Vale.] Hæc Rothomagensis sapientissimus Archiepiscopus, de
quo ista Petrus Blefensis: Et ne longè exempla petere vos oporteat honestatis, vobis Epi-
scopalis officij formam vestri auunculi Rothomagensis Archiepiscopi doctrina præscribit,
cuius vestigia si velitis fideliter imitari, eritis ad mores compositus, liberalis, affabilis, man-
fuctus, in consilijs prouidus, in agendo strenuus, in iubendo discretus, in loquendo mode-
stus, timidus in prosperitate, in aduersitate securus, mitis inter dycolos, cum his qui ode-
runt pacem pacificus, effusus in eleemosynis, in zelo temperans, in misericordia feruens,
in rei familiaris dispensatione nec anxius, nec supinus, circumspæctus ad omnia, illorum
quatuor animalium imitator, quæ antè, & retrò, & in circuitu habere oculos prouiden-
tiæ describuntur.] hæc Petrus. Quod ad constatum domesticum bellum spectat, labora-
uit pro pace & gener Regis VVillelmi Siciliæ Rex, qui & ipse has litteras dedit ad Henri-
cum seniore: b

a Pet. Blefen.
in can. Episc.
pag. 533.

b Roger. in
Annal. Ang.
hoc anno.
XX.
EPIST. RE-
GIS SICI-
LIÆ AD
REGEM
ANGL.
XXI.

Henrico Dei gratia illustri Anglorum Regi, & Duci Northmanniæ & Aquitaniæ, &
Comiti Andeganiæ, VVillelmi Dei gratia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus
Capuæ salutis felicitatem, & de hostibus desideratum: victoriæ triumphum.

In receptione litterarum vestrarum cognouimus, quod quidem sine admiratione ma-
xima proferre non valemus: videlicet, quod ordine humanitatis oblito, & naturæ lege so-
luta, insurrexit filius in parentem, in genitorem genitus, commota sunt viscera ad bellum
intestinum, irruerunt ad arma præcordia, & quod nouum prodigium est, & nostris tem-
poribus inauditum, caro defecit in sanguinem, & seipsum quærit sanguis effundere. Et
quoniam ad tanti furoris impetum compescendum potentia nostræ auxilium loci incom-
moditas non admittit: eo quo possumus charitatis affectu, quem locorum spatia non con-
cludunt, personam & honorem vestrum deuotius amplectentes, dolori vestro compa-
timur, persecutionem vestram moleste ducimus, & quasi propriam reputamus. Confidimus
autem & speramus in Domino, cuius iudicio Regum iudicia terminantur, quod
diutius non permittet filios vestros tentari supra id, quod possunt, vel debent. Et qui factus
est obediens Patri vsque ad mortem, ipse in ijs filialis lumen obedientiæ inspirabit, per quod
memorabuntur, quod caro & sanguis vester sunt, & relictis hostilitatis erroribus agnoscent
se filios, redibunt ad patrem, naturæ solidabunt incommoda, & debita dilectionis fœ-
dera pristinus ordo continebit.] hucusque Siciliæ Rex ad Regem Anglorum. pergit
Auctor narrare crudelia facta, immanes strages, quæ per hostes sunt perpetrata: aduersus
Regis senioris subditos & sectatores. Nec quieuit furor iræ Dei, quousque anno sequenti
angustatus idem Rex infelix, memor immanis sacrilegij aduersus sanctissimum martyrem
Thomam perpetrati sua culpa, de eo veram dignamque exegit pœnitentiam. Qualisnam
ista fuerit, inferius enarratam audies, quæ contigit anno sequenti, quo conciliato per pœ-
nitentiam Martyre, mox magna Dei per Martyrem suum ostensa virtute, horrida illa
tempesta omnino cessauit. Cum & ipse Henricus pater Ecclesiæ Cantuariensis elegit Ar-
chiepiscopum Richardum, & alios alijs pastore orbatis (quæ plures erant) elegit Antisti-
tes, quos Romam consecrandos abire præcepit. Quæ autem hæc secuta sint, sequenti an-
no dicetur. Ita Rex compellitur ex ingruentibus afflictionibus benè consulere animæ suæ,
& expiatione delictorum consequi à Deo misericordiam.

Quod autem omnes vires filij rebelles collocata essent in confœderatione Francorum
Regis, idem Henricus senior Legatos ad eum misit pro reconciliatione. Functi sunt ea le-
gatione Rotrodus Archiepiscopus Rothomagensis, & Arnulphus Lexouienfis, quorum
extat relatio de rebus ab ipsis cum Francorum Rege transactis. incipit: c Tanto pesti-
uius ac diligentius iniunctam nobis legationem, &c.] Post narrata quæ cum Rege Fran-
corum intercesserunt, hæc demum in fine: Tandem idem Rex Franciæ etiam iuramento
firmavit, se numquam de cetero vobiscum fœdus aut concordiam habiturum, nisi de
vestræ

c Petr. Blef.
epist. 533.

A vestræ vxoris & filiorum vestrorum assensu. Nuncigitur in custodiendis munitionibus
vestris, & potissimè in corporis vestri tutela consilio est vtendum. Comuni enim voto
in exitium vestrum tota Francia conspirauit. Nec satis est ei exterminare terræ faciem ig-
ne & gladio: sed in vestram personam (quod absit) scelus execrabile machinatur. Confu-
limus sanè, si qua abstulisti, si læsisti aliquem, ablata restituere, & odia reformare in gra-
tiam. Hoc enim inimicos vestros potissimè inuitat ad pugna, quod intestinos hostes sen-
tiant vos habere: & qui vobiscum dulces capiunt cibos, data opportunitate magnifica-
bunt super vos supplantationem. Maledictus qui confidit in homine, & ponit carne in
fortitudinem brachij sui. Quid est amabilis filijs? quid vxore familiaris? Recessit tamen
vxor à latere vestro, & filij insurgunt in patrem. Ideo non frustratorie loquebatur hic ille
hominum prudentissimus, qui dicebat: Amico ne credas. Ab ea quæ dormit in sinu tuo,
custodi claustra oris tui. Filius enim contumeliam facit patri: & inimici hominis domesti-
ci eius. Sanè suffragia illius imploranda censemus, in cuius manu sunt corda Regum. In
eius nomine paruitati David a Goliat subiacuit magnitudo. In eius nomine Samaria ad e-
fame confecta obsidente b Benadad, quod triginta argenteis caput asini vendebatur, sub
ictu oculi liberata est, exuberantique victualium affluentia redundauit, in eo siquidem
sperans non infirmabitur. Si exurgat aduersus vos prælium, in hoc sperate. Si exurgant
aduersus vos castra, non timebit cor vestrum: ipse enim docebit manus vestras ad præ-
lium. Accipite vobis in auxilium preces Ecclesiæ: quam si in aliquo offendistis, debita sa-
tisfactione impensa, ei de cetero omnem reuerentiam exhibere. Sponsa enim Christi est:
& iniurias Sponsæ Christus reputat suas. Nec est quod magis hostes vestros incitat ad
conflictum, quàm quod arbitrantur vos Ecclesiæ Dei minus extitisse deuotum. Benè va-
leat charissimus dominus noster, & de his qui se contra eum in superbia & abusione eri-
gunt, reportet in virtute Altissimi gloriam & triumphum.] hæc Legati.

RELATIO
LEGATO-
RVM EPI-
SCOPORVM.

Reg. 16.
4. Reg. 6.
octoginta

Henricus autem senior vbi ista accepit, desperatione melioris status rerum adactus,
cuncta quæ sciebat displicere filio in promotione Episcoporum, eadem implere curauit.
De his enim ista Rogerius præfens his omnibus: Eodem anno Henricus Rex Angliæ
pater contra prohibitionem Henrici Regis filij, & post appellationem factam ad domi-
num Papam, dedit Richardo Priori de Douere Archiepiscopatum Cantuariensem, &
Reginaldo filio Iocelini Saresberienfis Episcopi Episcopatum Bathoniensem, & Richardo
de Iuecestre Pictauiensi Archidiacono Episcopatum Vintoniensem, & Roberto Foliot
Episcopatum Saresberiensem, & Gaufrido Ridel Cantuariensi Archidiacono Episcopa-
tum Eliensem, & Ioanni de Grenesford Episcopatum Cicestrensem.] hæc Rogerius hoc
anno. Quod autem Reginaldus infamatus esset persecutionis in sanctum Thomam, ob
idque indignus qui confirmaretur Episcopus: Petrus Blefensis eius Ecclesiæ Bathoniensis
Archidiaconus hanc in eius, siue etiam aliorum defensionem scripsit epistolam ad quem-
dam amicum suum, quæ sic se habet:

XXII.
ELECTIO
EPISCOPO-
RVM IN
SEDES VA-
CANTES IN
ANGL.

Arguitis & damnatis Reginaldum Bathoniensem, tamquàm beati Thomæ martyris per-
secutor fuerit & occisor. Scitis equidem, quàm periculosum sit homini innocenti notam
tanti criminis inurere, & aduersus innoxium detestabilem suscitare infamiam: quam cum
abolere volueritis, ipsius excusum non poteritis cohibere. Scio quia Martyrem dilexit ex
corde, & inter desiderabilia huius mundi fuit in votis eius quandoque præcipuū, familia-
ritati & obsequio Martyris adhærere. Beatus siquidem Martyr suspenderat patrem eius
Episcopum Saresberiensem, nec mirum eo tempore videbatur, si filius afflictio patri com-
patiens, quandoque durus, aut minus consulte de sancto Martyre loquebatur. Nam &
nos insensati vitam ipsius putabamus insaniam, & sinem illius sine honore: sed computa-
tus est inter filios Dei, & fors illius inter electos. Quidquid faciebat charitatis obtentu, &
zelo iustitiæ, in crimen odij & inuidiæ vertebatur. Sed è contra quidquid machinabatur
ad eius infamiam humana malitia, eidem conuertebat Dominus ad coronam. De ipso
capite nostro Iesv Christo dicit Isaias: d Nos putauimus eum leprosum, & percussum à
Deo, & humiliatum, & nos quidem pretiosissimum Christi membrum leprosum reputa-
uimus & abiectum. Hæc est lepra, quæ in Sanctos Domini se diffundit. De hac lepra e in
Leuitico memini me legisse: Si effloruerit lepra discurrens in cute, sacerdos lepram munda-
tissimam iudicabit. Cum omnis lepra immunda sit, lepra infamiae, quæ Sanctorum affi-
cit innocentiam, munda est. Nam cum exterius excurret sinistra opinio, cum exterius
mentiat iniquitas sibi, Sanctorum animæ in manu Dei sunt, iustique verba exterioris
contu-

XXIII.
Petr. Blef.
ep. 43.
PETRI
BLES. PRO
REGINALDO
APOLOGIA.

Isa. 53.
Leuit. 13.

contumeliæ contemnescentes, de thesauro conscientie sunt securi. Nota in Christo huius le-
 præ vestigia, quæ à capite in membra, à patre in filios deriuatur. ^a Curabar Dominus lan-
 guentes, & violator sabbati dicebatur: Non est, dicebant, hic homo à Deo, qui sabbatum
 non custodit. Eijciebat ^b dæmones, & hoc maleficijs adseribebant: In Beelzebub principe
 dæmoniorum, inquit, eijcit dæmonia. Nunc ^c Samaritanum, nunc filium ^d fabri eum
 vocabant. Ideò describit eum Zacharias ^e sordidis vestibus indutum: quod ei & imita-
 toribus eius conuenit, vt in veste sordida sit decor mentis, vt in cute leprosa sit munditia
 cordis; & inter contumelias detractorum pura & munda conscientia sit in Sanctis. pro-
 pterea Sponsa in Canticis dicit: ^f Nigra sum, sed formosa. Si ergo Bathoniensis electus,
 sicut & nos omnes, vitam Martyris quandoque habuit in derisum, si patri suo beneficium
 relaxationis obtinere curauit: non est, quòd ei debeat imputari ad crimen. Sed & si ad-
 uersus eum deliquit in aliquo, eum excusabilem ignorantia facit. Ecclesiam Dei persecu-
 tus sum, dicit ^g Apostolus, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci. Credo,
 quòd si sanguis ^h Abel clamat de terra vltionem: sanguis mirissimi Martyris clamat rem-
 missionem peccatorum, in his maximè qui pœnitentiam agunt humilem & deuotam:
 Scio autem, quantum exterioribus signis pendere potest humana fragilitas, quòd si
 præfatus Electus aliquid attentauit in contumeliam Martyris: illud expiauit asperitate
 cilicij, largioribus eleëmofynis, lacrymis profusioribus, & austerioribus disciplinis. Res est
 plena periculi, sinistra de homine innoxio suspicari. Ideò Apostolus ad Romanos scribens
 ait: Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogitationum. Nulli aut
 pauci hodie sunt, qui conscientias alienas inspiciant, qui cum Elia ^k dicant ad Giezi:
 Nonne cor meum in præfenti erat, quando accepisti argentum & vestes à Naaman?
 Temerarium est, si tuum delictum dissimulas, & iudicas alienum. Verbum Satyrici est:
 Vt nemo in sese tentat descendere, nemo, sed præcedenti spectatur mantica tergo. Nolite
 ergo hominem criminose arguere, nolite iudicare seruum Domini: suo enim Domino
 stat aut cadit. Eius est iudicium, qui scrutatur corda & renes, qui scrutatur Ierusalem in
 lucernis, cui cogitatio hominis confitetur. Pro minimo mihi est, dicit Apostolus ^l, vt ab
 homine iudicer, aut ab humano die. Cui concordat, quod per Isaiam ^m dicit Dominus:
 Nolite, inquit, timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne timeatis. Ei so-
 li relinquatur iudicium, cui omne iudicium dedit Pater. Ipse licet nunc multa sustineat
 patienter, iudicaturus est tamen tempore suo. Cum accepero, inquit, tempus, ego iustitias
 iudicabo. Tunc boni discernentur à malis. Deus enim deorum Dominus loquetur, &
 vocabit terram: habensque ventilabrum in manu sua veniet, vt discernat populū suum.
 Interim cum Ierosolymitis habitat Iebusæus, interim in horto patrisfamilias simul sunt
 saliuca & abies, vrtica & myrtus. In grege Iacob animalia alba & nigra, agni & hædi.
 In reti Petri pisces boni & mali. In arca Noë animalia munda & immunda. In agro
 Domini lilia inter spinas, & zizania inter spicas. In area Domini granum cum palea. In
 cella Christi vinum cum acinis, oleum cum amurca. Non est nostrum aliquem iudicare:
 nouit enim Dominus, qui sunt eius. Consulo igitur frater, & exhortor in Christo, vt
 cessemus à verbis etiam ad rem non pertinentibus: cumque futuri sint primi nouissimi, &
 nouissimi primi, credo, quòd vos præcedet ad vitam, quem nouissimum reputatis.] hæc
 ipse. hicque finis anni huius.

I.
FRIDERICI
QUINTA
EXPEDITIO
IN ITA-
LIAM.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 20.
 ANNVS ANNVS
 1174. 15. MANVELIS IMP. 32. E

ANNVS sequitur millesimus centesimus septuagesimusquartus, Indictione septima,
 quo circa natiuitatem Beatæ Mariæ (inquit Dodechinus) Fridericus Imperator
 cum maxima multitudine Longobardiam intrauit. Sed paulò tardius, eodem tamen
 mense, eum ingressum in Italiam, sic habent Acta Alexandri Papæ: Eodem tempore, anno
 quintodecimo Pontificatus Alexandri Papæ Fridericus Imperator dictus, ad suggestio-
 nem Papiensem & Marchionis de Monteferrato, quinta vice in Lombardiam hosti-
 liter remeauit. Transiuit per montem Sinisium, & in multitudine grandi descendens in
 planitiem, castrametatus est iuxta Sicusam. Altera autem die, conceptum futorem occul-

occultare non valens, in primo detestabilium operum suorum ciuitatem ipsam combussit,
 & exinde acies suas versus Astensem ciuitatem ad exercenda reliqua mala direxit. Habe-
 bat enim circa se multitudinem copiosam barbaricæ gentis, homines affluetos bellicis
 actibus, viros nequissimos, rapaces & desperatos, quos de Flandria & alijs circumpositis
 locis elegerat. Et quia neminem amantem amat nemo, Lombardi in vno spiritu & in
 vna voluntate coniuncti, quoniam ipsius reditum à longè præuiderant, ciuitates suas &
 arces bene munierant, & ad resistendum ipsi in faciem, tamquã viri bellicosi & potentes,
 intrepidi existebant. Miserunt iraque ad subuentionem Astensium, qui secum iam diu
 confœderati fuerant, viros industriosos, in consilio valdè prouidos, & in armis probatos,
 quatenus eosdem Astenses contra impetum superuenientis hostis animosiores redderent,
 & cum Rex veniret, pro sua libertate manutenenda, eorum exhortatione fortius dimica-
 rent. Illi verò in deterius prouidentes in posterũ, imprudenter desciuerunt à confœdera-
 tione societatis Longobardorum, & prosternentes se in conspectu Friderici, tradiderunt
 ciuitatem in manu & potestate ipsius. Qua in suam potestatem redacta, Fridericus sese su-
 perextollens ad destructionem Alexandriæ, quam nouiter Lombardi contruxerant ad
 honorem Beati Petri, cum Marchione Montisferrati & Papiensibus conatus est festinare.

Sed quia in cunctis actibus suis Deo & Ecclesiæ aduersabatur, iniquæ dispositioni eius
 mirabiliter Deus omnipotens obstitit, & eius propositum disturbauit. Tantam namque
 pluuiarum inundationem repente de cælo misit, vt omnia flumina inundarent, adeo vt
 in paludes cuncta campestria verterentur. Videns autem Alexandriæ populus tibi de cælo
 missum auxilium, qui iam metu terribilis Principis fugam parauerat: resumpsit vires &
 animos, atque ad resistendum numerosæ aduersariorum multitudini, de Apostolorum
 Petri & Pauli suffragijs confidens, postposita trepidatione, sese viriliter præparauit. Sed
 quamuis asperitas hiemis, & inundans pluuiarum & niuium difficultas eundem Frideri-
 cum ad obsidionem Alexandriæ dehortaretur accedere: nihilominus tamen in fortitudi-
 ne sua fidens accessit, & castra iuxta ciuitatem ipsam in loco aquoso vtrimque firmavit.
 Diligentèque circumspiciens, quòd eadem ciuitas præter fossata, & vicinitatem fluminis
 nullo murorum vel virium gauderet præsidio, despexit eam, sperans inaniter, quòd in pri-
 mo congressu posset ipsam capere & delere. Collectis igitur cunctis viribus sui exercitus,
 in eosdem Alexandrinos grauissimum fecit assaultum, applicauit aggeres & diuersi generis
 machinas, & diu cum eis atrociter dimicauit. Sed auxiliante Domino, præualuit populus
 Alexandrinus, & machinis hostium per violentiam captis, totam illam barbariem non
 sine occisione vsque ad tentoria fugere compulit. Vnde Fridericus, qui sibi visus est ita
 fugari, in iracundiam maiorem exarsit, & ideò contra consiliũ & voluntatem Princi-
 pum suorum, in obsidione ipsa, quousque victoriam obrineret, morari disposuit. Et quam-
 uis hiemis asperitas immineret, & exercitus pateretur omnium rerum necessariorum in-
 digentiam, & equorum multitudo cœpit deficere, sed & militum apparatus magno pre-
 tio distrahi: non tamen pro his atque alijs difficultatibus ab Alexandrinorum impugna-
 tione iracundia Imperatoris cessauit, licet ab eis semper trilliosem vicem reciperet.]
 quæ autem hæc secuta sint post hiemem, sequenti anno, temporis ratione seruata, dice-
 mus. Ita plane, qui tumentes ^a fluctus maris non altis montibus, sed vili arena coërcet:
 idem ipse tumidos Friderici impetus, palea obiecta (sic enim illi contemptus ergo ipsam
 vocabant Alexandriæ ciuitatem) repressit, eiusque ingentes belli motus ciuitatula vnus
 proximè nata, nulla murorum sublimitate munita, sed terræ tantum aggere obice con-
 tinuit, fregit, & dissipauit. His igitur aded amplis ignominia nouis Fridericus Imperator
 sui Imperij Vicenalia consignauit.

Eodem anno, Electus Cantuariensis cum alijs electis Angliæ Episcopis Romam ad
 Alexandrum Papam pro confirmatione venit, aduersus quos missus à Rege filio Legatus
 ipsdem aduersaturus. sed Alexander electum à Patre Rege confirmauit. Quomodo autem
 ista se habuerint, ita describitur ab eius temporis auctore Rogerio, res præstante, his ver-
 bis: Interim Richardus Cantuariensis Electus, & Reginaldus Bathoniensis Electus Ro-
 mam profecti sunt, pro electione sua & aliorum Electorum Angliæ electione confirman-
 da. Contra quos Henricus Rex filius misit Romam magistrum Berterum Aurelianen-
 sem. Cumque præfatæ partes aduersæ in præsentia Alexandri Papæ & Cardinalium con-
 sisterent, & dominus Papa plurimum increparet absentiam ceterorum Electorum Ang-
 gliæ, & dominus Cantuariensis Electus eorum absentiam sufficienter excusaret: don-
 nus
 Annal. Eccl. Tom. 12. Iii 2 Papa

II.
FRIDERI-
CVS CVM
DAMO
PERSTATIN
OBSIDICNE
ALEXAN-
DRIÆ.

^a Ierem. 5.

III.
ELECTI
ANG. EPI-
SCOPI RO-
MAM PRO
CONFIR-
MATIONE
VENIUNT.

CHRISTI
1174.ALEXANDRI PAP. III.
15.FRIDERICI IMP. 20.
MANVELIS IMP. 32.

Papa interrogabat attentius, Quare non venit ille Electus Eliensis? Cui Berterus Aurelianensis sic respondit: Domine, Euangelicam habet excusationem. Cui Papa: Quam, frater, excusationem? & ille: Vxorē duxit, & idēd non potest venire. Et quamuis multa altercatio & verborum tergiuersatio hinc inde coram domino Papa & Cardinalibus diducta fuisset, tamen dominus Papa Cantuariensem Electum consecrauit. Vnde Reginaldus Bathoniensis Electus in hac forma scripsit domino suo Regi Angliæ:

IV. Henrico illustri Angliæ Regi, & Duci Northmanniæ & Aquitanie, Comiti Andegauia, charissimo domino suo Reginaldus Dei gratia Bathoniensis Electus salutem in eo qui dat salutem Regibus.

REGINALDUS
DI BATHO.
ELECTI
EPISTOLA
AD REGEM
ANGLIÆ.

Nouerit vestra prudentia maiestatis, nos in Curia domini Papæ duos de regno Francorum, & de terra vestra duriores aduersarios inuenisse: ideoque nos ibi multa pati, & moram oportuit facere tædiosam. Tandemque ad instantiam nostram, diuina cooperante gratia, domini Papæ duritia adēd est emollita, quod domini Cantuariensis Electi electionem solemniter in præsentia omnium confirmauit: eumque etiam confirmatum, Dominica sequenti consecrauit, consecrato pallium tertia die dedit, & modici temporis spatio excurrente, Primatum addidit. Nos præterea desiderantes ipsum habere plenariam potestatem, vindictam Ecclesiasticam exercendi in homines regni vestri, qui contra innocentiam vestram nequiter & proditione sua malitiæ calcaneum extulerunt: multa sollicitudine obtinuimus, quod dominus Papa eidem prouinciæ suæ legationem indulgit. Meum itaque & aliorum Electorum negotium adhuc in pendentem est, nec de nobis dominus aliquid statuere & definire decreuit, donec vobiscum filius vester ad concordiam reformetur. Speramus tamen in Domino, quod domini & Electorum meorum promotio domini Cantuariensis Archiepiscopi prouidentia committetur.] hucusque Reginaldus electus. Subijcit autem his, quod hoc eodem contigit anno, pœnitentiam eiusdem Henrici patris Regis persolutam summa religione ad sepulchrum sancti Thomæ martyris Cantuariensis Archiepiscopi.

V. DE PERFE-
CTA Pœ-
NITENTIA
REGIS.

Hoc planè vnum desiderari poterat ad plenissimam Regis satisfactionem, vt quem offendisset toties verbis atque factis, & causam præbuisset necis eius, purgaret id ipsum publica pœnitentia ad sepulchrum Martyris, quod expleuit abunde. Mirum dictu, quod Regem ista adēd necessaria præstare negligentem, sicque morantem, necessitas coëgit quam plenissimè exhibere. quomodo autem ista se habuerint, ad Martyris gloriosorem & augustiorem triumphum describere ex Hereberto, qui aderat, non grauabimur, qui hæc habet in tertio libro Quadripartitæ: Verum modico exacto, nempe triennio elapso, nimirum anno centesimo septuagesimo quarto post millesimum, vt testatur Rogerius in Annalibus Anglicanis, inter Regem patrem & Regem filium profana seditio, & bellum nimis intestinum exortum est, adēd vt aduersus Regem patrem & sui ferēd omnes, & etiam alieni (Francorum videlicet Rex in potentatu suo magno) cum filio Rege fœdus iungentes infurrexerint Reges terræ, & regna, & nationes, & populi tam sui quam alieni aduersus solum Regem patrem armarint. Igitur pater Rex quid faceret, quod se verteret, ad quos declinaret? Nusquam tuta fides, immo nulla, quia perijt: & intus timores, foris pugna. Quod igitur solum tunc supererat, humano deficiente, Rex solum ad diuinum auxilium & consilium se conuertit. Audiens quippe in dies & certissimè credens, mundo iam constante, & cum admiratione conclamante virtutes, & signa, & prodigia, quæ Cantuarie fiebant per Martyrem: de mutua inter ipsum & Martyrem iam pridem gratia, sicut spero, non immemor, eodēd etiam fiducialior, quod de excessu suo in Martyrem gauderet, & speraret se pœnitentiam egisse: à Northmannia exiuit, & illam, sicut alias dominationis suæ terras transmarinas in solius protegentis Dei & Martyris sui manu relinquens, confestim sola diuinæ protectionis spe aduersus hostes suos armatus transiit maria, & omni occasione & dilatione postposita, Cantuariam venit.

VI. VISITAT
REX SEPVL-
CHRVM
MARTYRIS.

^a2. Reg. 17.

Verum Rex antequam ciuitatem intraret, vt ipsam vidit metropolitanam Ecclesiam in qua Martyr requiescit: mox incredibiliter humiliatus & deuotus, exinaniuit se potestate tanta, pauperis serui formam induit, nudis pedibus, totoque nudato corpore, præterquam vili quadam tunica super nudo amictus, & pedes, & nudus, sic palam in omnium conspectu ciuitatem intrauit, & per vicos & plateas ciuitatis luteas tamquam de plebeis vilissimis vnus, abiectè sic incessit. Ecce Dauid ^a alter, qui quemadmodū dilecto filio suo Absalone ob peccatum ipsum persequente, nudis plantis ciuitatem exiuit, ita iste secundus Dauid ingre-

CHRISTI
1174.ALEXANDRI PAP. III.
15.FRIDERICI IMP. 20.
MANVELIS IMP. 32.

A ingreditur. Et ita suspirijs & gemitibus, tot gentibus & nationibus tremebundus, ipse timens & tremens Martyris adiit sepulturam, vbi tota illa aduentus sui die & nocte sequente ieiunus & peruigil ante Martyrem pernoctauit. Non fallor, nec enim dubito, sicut gemebundas & pijs ante Martyrem, quem adēd dilexerat, & à quo tantum dilectus fuerat, orationes effundens, eius (nec dubium) meritis, orationibus, & patrocinijs in tam arcto, toto cordis affectu se commendans, quod citò post rerum exitus comprobauit. Ibidem tam coram Martyris sepultura quam coram ipso Martyre, sancto illo & venerabili fratrum cœtu conuocato, à singulis virgæ disciplinalis percussiones singulas, velut quasdam secundas quadragenas Apostolicas, ^a immo Regias nouas, & (sicut arbitror) vique tunc inauditas accepit.] Addit ad hæc Eduardus in Vita ipsius: Veste se nudans, caput in tumuli fenestram magna humilitate submisit, ita vt omnes eo spectaculo ad lacrymas mouerentur. Primoque ab Episcopis quinquies casus est, deinde à monachis amplius octoginta ternos accepit ictus.] hæc ipse, pergit verò Herebertus: Consuetudines etiam illas, quæ inter ipsum & martyrem fuerant dissensionis materia, Rex tamquam verè pœnitens pro tanti Martyris deuotione & Martyris virtute abdicauit malas & iniquas, bonas verò solum seruadas sanxit in posterum, quarum tamen abdicatæ nonnullæ & ab Ecclesia damnatæ per regnum obseruantur adhuc. Quod si Rege sciente & approbante factum sit, ipse Rex viderit, Deus nouit. Omnibus itaque in tanta humilitate & deuotione consummatis, Rex peregrinus in crastino, post Missam ante Martyris sepulchrum celebratam de Martyre, maculatis sic pedibus, vt humiliter coram Martyre venerat, nec etiam refo-cillatus, in spe multa patrocinij per Martyrem in breui futuri recessit. nec sefellit eum spes.

Enimuerò (quod dictu mirum, & ad Martyris gloriam, & Regis pœnitentialem deuotionem commendandam non est tacendum) ipso die, sicut nouit mundus, & Rex ipse facti dignatus est, quo (vt diximus) audita ante Martyrem & de Martyre Missa, Martyre affectuosissimè salutato, quasi à Martyre benignè licentiatus recessit, ipso inquam die, qui dies Sabbati tunc erat, eadem die & hora, qua Missæ interfuerat, Rex Scotorum captus est inter multos & magnos Regis inimicos, ipse tunc maximus, aut de maximis, à militibus quibusdam paucis & mediæ manus hominibus, qui inter paucos Regi seniori fauebant, interceptus est, & tamquam gladio non extracto, nec militiæ illato, sed sicut sine pugna & plaga captus quodam (sicut dicebatur) casu fortuito, sed nescio quo, ab exercitu suo grandi, quem collegerat, parum deflexus, Altissimo quidem, in cuius potestate cuncta sunt posita, volente eum tradi sic. Sed quis per singula narret, quæ Rex post tam humilem, tam deuotam peregrinationem senserit in dies? nec longa mora, & cismarini & transmarini ei rebelles in retiaculum, quod ipso domino suo tetenderant, ceciderunt. Videntes autem alij tam subitò cum Rege manum Domini tam validam, siluerunt vniuersi, & ita supra mundi assertionem & spem, ex insperato & subitò siluit omnis terra in conspectu eius, & factum est in pace regnum eius, Domino super iram inimicorum suorum manum suam sic extendente. Quem super inimicos suos successum talem & pacem tantam & tam perfectam, eod plus miraculosam, quod tam citam, omnium animis obfirmatis aduersum se, Rex totam adscripsit Domino & glorioso martyri Thomæ, cui certissimè erat adscribenda.] hæc tamen de his Herebertus. Agit & de eadem pœnitentia publica Regis Neubrigensis, ^b & ipse eiusdem temporis Auctor, itemque Rogerius in Annalibus hoc anno, vbi pluribus narrat, quot hoc anno ex ipsa pœnitentia idem Rex bona fuerit consecutus, cum omnes aduersarios, quos Deus conuerterit in amicos & obsequentes, filiumque Regem rebellem vnà cum fratribus redire fecerit ad patris gremium pacificum & pœnitentem. hæc omnia inexpectata, hoc eodem anno, Rex à Deo feliciter ac facillè fuit bono pœnitentiæ consecutus.

Ecce, certamen Martyris audistis, & finem Domini vidistis.] Qui viuens nec adminiculis Romani Pontificis, nec Regis Francorum, aliorumque Principum superata potuit perfidiam Regis Anglorum: de ipso iam triumphauit occisus, superauit eum cum putaretur extinctus. Istiusmodi sunt noua prælia Domini, vt exurgant mortui vindices, & de persecutoribus sic erigant statuantesque trophæa, qui iam oppressi & compressi, & ad nihilum penè redacti à persequentibus hostibus videri poterat. An ne Deus ille, qui sic mirificauit Sanctum suum, perijt (quod nec id facti præsumit iniquitas) aut dormit, vt ad vindictam non excitetur aliquando aduersus eos, qui hoc nostro sæculo in eius sacras reliquias adēd sacrilegum exercere iudicium, & quadruplo nequiores renouarunt impietatem;

Annal. Eccl. Tom. 12.

Iii 3

deba-

^a2. Cor. 11

VII.
OPE MAR-
TYRIS REX
VINCIIT.

^b Neubr.
lib. 2. c. 34.

VIII.
^c Iacobi 5.

^a *Iſa. 3.* debacchari furore ſatanico in eaſdem? Væ ^a impio in malum: Retributio enim manus eius fiet ei.] qui ad tempus dormire videri dormientibus poteſt, excitabitur Dominus tamquam potens crapulatus à vino, ^b & percutiet inimicos ſuos in poſteriora: & opprobrium ſempiternum dabit illis.] Sed quando hæc erunt? ſcit ipſe. Illud tamen exploratiſſimum, quòd fieri deſinent iſta, cum Deus deſuerit eſſe Deus. Meminit & Petrus Bleſenſis de iſtiuſmodi acceptis à ſancto Martyre beneficijs in viſitatione ſepulchri in epiſtola ad Panormitanum Archiepiſcopum, vbi & breue iſtud habet rerum geſtarum ſummarium, quo excuſatur à cædis crimine Rex, coniecta in prauos Episcopos culpa, quod & ſuperius eſt demonſtratum. ait enim: ^c

^c *Petr. Bleſ. epiſt. 66. IX.*

Quod autem de morte Beati Martyris quaritis, in verbo Domini, & in ordine Diaconi vobis dico, me nullo modo habere in cõſcientia, ipſum huius rei culpabilem extiſſe. huiusque fidem pleniffimam facient dominus Theodinus Portuenſis Episcopos, & dominus Albertus Cancellarius, qui propter hoc in parribus noſtris legatione fungentes explorauerunt, & innocentiam viri cognouerunt; atque ſub vmbra illius hoc à quibusdam attentatum fuiſſe, totamque hanc iniquitatem à ſanctuario proceſſiſſe. Accepta ſiquidem ab eis canonica purgatione illius, illi de mandato ſummi Pontificis publice ſententiauerunt, eum ab hoc crimine coram Deo & hominibus eſſe innoxium, & in quõſdam Magnates, quorum malitiam in hac parte manifeſtè conuicerant, notam infamiae retorſerunt. Illud quoque noueritis, dominum Regem glorioſum Martyrem in omnibus anguſtijs ſuis patronum habere præcipuum. Eadem ſiquidem die qua primò tumulum Martyris viſitauit, Regem Scotiae perſecutorem & impugnatorem fortiſſimum, captum vinculis carceralibus mancipauit. Continuatoque deinceps fauore ſucceſſuum, ope Martyris de vniuerſis hoſtibus glorioſiſſimè triumphauit. Sciatis igitur certiffimè, quòd charitatem illam, qua ſe olim Rex & Martyr mutuo dilexerunt, neque mors, neque gladius aboleuit.] hæc Petrus & alia plura in laudem eiufdem Regis, in quo argumento locupletiffimè verſatus eſt, quippe qui, vt dictum eſt ſæpè ſuperius, ſcripſerit volumina de laudibus eiufdem Regis, vt teſtatur in epiſtola ad ^d Sacellanos aulicos Regis. at hæc ſatis.

HENRICI REGIS ANG. PRAEDICATAE LAVDIS.

^d *Idem ep. 14. in fine. X.*

Hiſ igitur de Henrici Anglorum Regis vera poenitentia enarratis, ad Alexandrum Pontificem res reliquæ ab ipſo hoc anno geſtæ reducunt.

Hoc namque anno in fine ipſius, nempe menſe Decembri, die trigeſima eiufdem, expoſcente V Vilhelmo iuniore Siciliae Rege, qui planè Regio apparatu Eccleſiam ſub titulo S. Mariæ ſupra S. Cyriacam, ſive Dominicam, monaſteriumque inſigne ipſi coniunctum erigebat iuxta Panormum, in loco qui dicitur, Mons Regalis: Alexander Papa Ferentini cum eſſet, priuilegiu exemptionis eidem contulit, aliaſque nonnullas prærogatiuas addidit, paucis concedi ſolitas. extat adhuc ipſum diploma, ſubſcriptione munitum decem S. R. E. Cardinalium, cuius ſummarium vnà cum alijs eiufdem monaſterij monumentis habes in libro, cuius eſt titulus, *Historia Eccleſiæ Montis Regalis*, ſcripſa à Ioanne Ludouico Lello, nuncupata verò eiufdem Archiepiſcopo Ludouico Torrio, nuper aucto ob inſignia virtutum & doctrinæ merita, S. R. E. Cardinalatu à Paulo Papa V. Porro ipſe Alexander Papa, eodem expetente Rege, alijs adhuc idem monaſterium locupletauit priuilegijs, nempe vt non niſi Romanæ Eccleſiæ ſubiectum eſſet: cui Rex ipſe obtulit, vt eidem pro annuo cenſu perſolueret monetæ Siciliae tarenos centum. Ita teſtatur Cencius Camerarius in libro cenſuum à ſe conſcripto. Quod cum dicat factum anno decimoſeptimo eiufdem Alexandri Papæ, certum eſt habuiſſe reſpectum ad eiufdem Papæ diploma, datum Anagninæ anno ſequenti, menſe Februarij, die decimaquinta eiufdem, quo ea de cenſu perſoluendo continentur. Quando autem eadem Eccleſia in Archiepiſcopatum fuerit exaltata, ſuo loco inferius dicturi ſumus.

ECCLESIA S. MARIÆ IN MONTIS REGALI.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 21.
ANNVS 1175. ANNVS 16. MANVELIS IMP. 33.

I. CONCILIVM ANGLICA SVM.

ANNVS ſequitur Redemptoris milleſimus centeſimus ſeptuageſimus quintus, Indictione octaua, Faſtis adſcriptus, quo in Anglia (vt Eccleſiaſtica prius quàm bellica pertractemus) Dominica die ante Aſcenſionem Domini Conciliu VVeſtmonaſterienſe cele-

A celebratur à Richarðo Archiepiſcopo Cantuarienſi, vbi Roma imbutus admonitione Pontificis in Angliam redijt. Statuti ſunt in eo ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam canones decem & octo, quos ſingulos Rogerius in Annalibus recitat, eosdemque omnes concinnos & accommodatos decretis Romanorum Pontificum. Et inter alios, qui numeratur decimusquartus, prohibet ex decreto Alexandri tunc Romani Pontificis, ne quis nouam Præſationem vltra decem, quæ eſſent in vſu Romanæ Eccleſiæ, addere Miſſis aliquo pacto præſumeret. hæc & alia ibidem conſcripta digna memoria. In eodem quoque Concilio complures pertractatæ ſunt Eccleſiaſticæ controuerſiæ diuerſi generis, ſed illæ maioris momenti, quæ emerſerant inter duos ipſos primarios Angliæ Archiepiſcopos, nempe Cantuarienſem atque Eboracenſem, quæ quidem, quoniam maximi ponderis eſſe viderentur, delatæ ſunt per appellationem ad Apoſtolicam Sedem, quarum cauſa, Rege petente, ab Alexandro Romano Pontifice decreta eſt in Angliam legatio à laterè, per S. R. E. diaconum Cardinalem ſancti Michaelis Hugezum de Petro Leone implenda, de qua plura Rogerius in Annalibus.

Hoc eodem anno Fridericus Imperator ex totius Germaniæ, & qua polleret parte Italiæ apparatu collecto, tota hieme vereque in obſidione Alexandriae Longobardorũ recens erectæ ciuitatis abſque mœnibus ſubſiſtentiſſe, non ſecus ac illam florentiſſimã olim Ægypti primariam ciuitatem Alexandriae expugnaturus, animo obſtinato perſiſtens, ſæpè reiectus, tandem exercitus conſumis viribus, maximo damno atque dedecore terga vertere turpiſſimè cogitur. Quomodo autem iſta ſe habuerint, Acta Alexandri Papæ tunc ſcripta ſic docent: Cum autem neque terroribus, neque blanditijs, neque promiſſionibus ciues ipſos ad deditiõem inclinare vllatenus poſſet, Fridericus Imperator ſubterraneos meatus occultè fieri fecit, per quos ciuitatem ipſam ex improviſo intrare ſperauit, atque inuadere. Sed reſiſtente Domino, inde pernicioſam iacturã incurrere meruit, vnde aſſuturam victoriã, & triumphum conſequi ſperauit. At quoniam eadem ciuitas iam per quatuor menſes diſtictè obſeſſa fuerat, & in multis patiebatur indigentiam: Lombardorum vires & ſuffragium poſtulauit. Tunc Lombardiæ immenſa ciuitatum ſocietas in vnum conuenit, & communi omnium voluntate firmiter ſtatuit, vt cum abundantia victualium Alexandriae in manu valida ſine mora feſtinare deberet. Mediante enim Quadrageſima omnium ciuitatum nobiles totius Liguriæ, & Marchiæ, & Æmiliæ apud Placentiam conueniunt, & ritè diſpoſitis & ordinatis omnibus, quæ ad bellicos vſus videbantur ſpectare, cum nauibus & plauſtris victualibus oneratis, & armis exierunt de ciuitate ipſa. Proce-

II. ALEXANDRIA CIVITAS OBSESSA AB IMP. FRID.

cedentes autem in multa fortitudine militum peditum armatorum & arceriorum verſus Alexandriae, die Dominica in ramis Palmarum iuxta Terdonenſes caſtra ſua, non longiũ à caſtris Friderici quàm decem milliarijs, poſuerunt. Vbi verò Teutonici & Longobardi ſefe alterutros aſpexerunt, timor & hebetudo mentis Fridericum inuaſit, aduertentem contra ſe stare armatorum terribilem multitudinem, caſtrorum aciem ordinatam. Exinde ad conſueta calliditatis argumenta ſe conuertens, Alexandrinis in dolo placidè locutus eſt in hæc verba: In craſtino ſanctus dies Veneris imminet, quem omnis Chriſtianus deuotiſſimè colit. Ided pro reuerentia Crucifixi treguam vobis & ſecuritatem vſque ad quartam feriã Paſchæ ex Imperiali benignitate concedo & largior.

INSIDIIS IMPERATOR ALEX. CIVITATEM TENTAT.

Recepta itaque ſecuritate, cum ſinguli de populo nihil mali ſuſpicantes dormirent in domibus ſuis: eorum inſidiator circa primam vigiliam noctis viros armatos in ciuitatem per ſubterraneos meatus intrare præcepit. Ipſe autem cum toto exercitu ſterit ad portas armatus, expectans, quouſque illi quos præmiſerat, ciuitatem intraſſent, & conclamantium voces audiret, quatenus, dum bellum intrinſecus ageretur, ipſe de foris per portas violenter irrumperet, & ciuitatem hoſtiliter occuparet. Sed à Domino factum eſt, quod mirabile in oculis noſtris fuit, vt eadem ciuitas à tam peruerſa proditione in momento liberaretur, & inuenta iniquitas in peruerſorum caput iuſtè retorqueretur. Nihil enim iuſtius quàm necis artiſices ſua lege perire. Non poteſt mentiri Veritas, quæ ſic de reprobis loquitur: ^a Conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. & ruruſ: ^b Qui proximo ſuo parat foueam, ipſemet incidet in eam. Cum igitur vigiles, qui cuſtodiebant ciuitatem, armatorum cuneos ingreſſos ciuitatem viderent: exclamauerunt magnis vocibus, vt citò populus ad arma conſurgeret, & ingreſſos hoſtes expelleret.

III. SVEDOLA ARS FRID. IMP.

Tunc ciues ſubito conuolarunt ad arma, & tamquam leones irruerunt in hoſtes, quos

^a *Pſal. 7.*
^b *Pſal. eod. & 56.*

S. PETRVS
VISIBILIS
APPARENS
LIBERAT
CIVITA-
TEM.

Mat. 7.

Psal. 86.

V.
IMP. SOLVIT
OBSIDIO-
NEM ALEX-
ANDRIAE
CIVITATIS

VI.
DE PACE
CONSULTA-
TIO INTER-
PONTIFR.

VII.

VIII.
AB ALEX.
PAPA DE-
CERNUN-
TUR LEGA-
TI AD IMP.

cum Beato Petro; quem ante se in equo albo coruscantibus armis præire cernebant, pro-
strauerunt in terram, & in gladio compulerunt omnes, vt mortem euaderent, exire super
aggeres, ex quibus præcipitabantur inuiti. Omnes prætereà, qui de subterraneis meatibus
nondum exierant, superiori terra cedente suffocati sunt. Apertis tunc portis, exiuit popu-
lus in fortitudine magna, & exercitum perfidi Friderici vsque ad diem Sabbati percussit
gladio, ita vt vsque ad ipsius castra mortuorum strages vsquequaue iacerent. Insuper
lignæum castellum, quod in perniciem ciuitatibus ex fortioribus atque electis militibus
armauerant studiosè tam diu, viriliter expugnauit, atque vnà cum militibus ibi positis vio-
lenter combussit.] Audisti, Lector, Dei opera admiranda in liberando à longa obsidione
suam ciuitatem, quæ auspicio Petri fundata super firmam petram, nulla potuit aduersa-
ria tempestate moueri, aded vt, saluo diuini mysterij sacramento, de ea pariter dici possit:

b Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei:] in cuius defensionem Petrus inuigilet, pugnet,
propellat, & expellat ipsum etiam Imperatorem in castra, & eius consumat exercitum. Si
quis de his dubitat: doceat, quonam modo absque præsentia Numinis tanta ista fieri po-
tuerint. sed reliqua prosequamur ex Actis ipsidem, quæ sic pergunt:
Videns igitur Fridericus diuinam Maiestatem sibi in omnibus infestiorum aduersari:
timuit, ne propter subuentionem Lombardorum exercitus incurreret violentiam, & cum
rubore cogeretur ab obsidione recedere. Quocirca in proxima nocte castra fecit com-
buri, & in Dominicæ Resurrectionis aurora cum omnibus suis versus Papiam iter suum
direxit. Sed quia vitare non poterat, quin iuxta expeditionem Lombardorum transitum
faceret, & iuxta Atesensem ciuitatem prope Longobardos in villa, quæ vocatur Guignel-
la, voluit castrametari, quia non verebatur ab illis offendi, nisi ab eo fuissent hostiliter pro-
uocati. Lombardi verò nondum cognouerant ea, quæ omnipotens Deus hesternæ die
cum Alexandrinis mirabiliter fecerat: sed vbi viderunt Fridericum erectis vexillis contra
se venientem, arma sumpserunt, & coram eo parati ad pugnam viriliter steterunt in ar-
mis, expectantes, quid potius faciendum eligeret, an inciperet bellum cum ipsis, quod mi-
nimè credebatur, quia valde pauciores quàm ipsi, viros bellatores habebat, aut quietè ca-
strametaretur, & neminem læderet. Ipse verò eadem die, quam fecit Dominus, refedit pa-
cificè in dicta villa. Illucescente autem secunda die, quidam nobiles, qui nulli partium
habebant suspecti, priùs ad Fridericum, & consequenter ad Longobardos accesserunt
in hæc verba:

Quæ maior insania, vel quod excellentius malum excogitari potest aut optari, quàm
quod dominus seruum, vel seruus dominum suo iure priuare conetur, & per violentiam
possidere. Sit ergo vnaquæque pars suo iure contenta, & tam grauibus malis iam cessan-
tibus, vt pax optata inter nos cooperante Domino reformetur: nihil melius aut vtilius ex-
cogitari potest. Tunc Imperator suspirans, post multa quæ hinc inde allegata fuerant, sic
respondit: Ego saluo Imperij iure, paratus sum super hac controuersia stare arbitrio bo-
norum virorum vtriusque partis. Consequenter & communitas Lombardorum dixit:
Salua Ecclesiæ Romanæ auctoritate & libertate, pro qua decertamus, nos ad idem venie-
mus. Et statim electi sunt à Friderico Imperatore Philippus Colonienfis Electus, G. de
Pelasta Taurinus Capitaneus, R. de sancto Nazaro Papiensis. A Lombardis verò electi,
G. Pifcis de Mediolano, G. de Gambara Brixienfis, & G. de Verona. In quos vtraque
pars hilariter compromisit.] sic Acta.

At nihil inter partes potuisse transigi, cum Fridericus peteret demolitionem ciuitatis
Alexandriæ, tradit Robertus de Monte. Ipsum verò Imperatorem asserit Papiæ reman-
sisse, in annum sequentem parantem copias ex Germania. sic interim sub spe pacis Lom-
bardos fraudulenter detinuit, ne profiliarent ad arma. nam audi Acta Pontificis:

Fridericus verò, cum apud Papiam moraretur diutiùs, & in actionibus suis euentus
semper sinistros haberet, vt religiosos viros & populum sibi faceret fauorabilem, pacem
cum Romana Ecclesia, quam præ ceteris rebus se affectare publicè assererat, per seipsum
requirere studuit. Misit ergo per litteras & familiares suos ad Portuensem & Ostiensem E-
piscopos, & Cardinalem Sancti Petri ad Vincula, vt pro reformanda pace inter Ecclesiam
& Imperium ad eum securè accederent, quatenus viua voce inter alterutrum opus ipsum
tractare, & ad optatum finem perducere cum honore Ecclesiæ, Domino cooperante,
possent. Quod verbum postquam ad aures Apostolicæ Sedis peruenit, non immeritò
suspectum omnibus fuit, tum quia præteritorum exhibitio futurorum certitudinem
demon-

A demonstrabat, tum quia idem Fridericus non videbatur ad vlla bona opera inclinari. Ve-
rum tamen quòd secundum Beati Augustini dictum, Dubia sunt in meliorem partem in-
terpretanda, & pax non solum inquirenda sed persequenda esse describitur: Dominus A-
lexander Papa de communi fratrum suorum consilio prædictas personas plenè instructas
ad præsentiam ipsius Imperatoris honorificè destinauit. Eis igitur segregatim per diuersas
regiones proficiscentibus, vniuersa plebs in iucunda inspectione lætabatur in Domino, &
conuentionem eorum puerorum copiosa multitudo petebat Deum laudantium. Episco-
pus namque Portuensis, & Cardinalis S. Petri ad Vincula per Spoletum, Imolam, atque
Bononiam honorificè transeuntis, apud Placentiam processerunt, vbi aduentum Ostien-
sis Episcopi, qui per Pisam & Lucam ciuitates cum gloria & honore transiuit, per dies ali-
quot expectarunt. Interim verò cum rectoribus ciuitatum Lombardiæ super his quæ im-
posita sibi fuerant, habuerunt colloquium. Postea perrexerunt ad Laudensem ciuitatem.
Completo autem ipsorum colloquio, audierunt, Placentiam ipsum Ostiensem Episco-
pum peruenisse, ad cuius præsentiam celeriter peruenerunt.

Vt autem ipsi tres Apostolicæ Sedis Legati fuerunt simul, nuntiauerunt Friderico ad-
uentum suum, petentes ab eo, vt quid vellet eos agere, ipsis continuò significaret. Quibus
ille benignè respondens, mandauit, vt transito flumine Pado, ad eum securè accederent.
Tum Legati de Placentia cum magno comitatu exeuntes, processerunt ad Padi ripam, &
paratis nauibus venerunt tandem ad ciuitatem Papiensem. In qua honorificè fuerunt
hospitio recepti. Altera autem die Imperatore cum Principibus, & multorum suorum
concursum populorum celebri in publico residente, Legati ad eius præsentiam pariter ac-
cesserunt. Cum igitur ante ipsius conspectum introirent, & prope illum, deposito quem
gestabat in capite pileo, eosdem Legatos (sicut declarauit relatio interpretis) sermone
Teutonico salutauit, addens, quòd aduentus ipsorum sibi plurimum placeret, & eorum-
dem præsentiam valde haberet acceptam. Sed postquam ea quæ in mandatis habebant,
hilariter eos iussit exponere: tunc Episcopus Ostiensis stetit in medio, & in communi
audientia omnium hoc modo respondit:

Salutatio, domine Imperator, grata est nobis & valde accepta, sicut præcellentissimi
Principis, & excellentissimæ potestatis: sed in huius salutationis alloquio illud nos vehe-
menter exasperat, quòd ad præsens, peccatis ita exigentibus, versa vice, sicut optamus, vos
resalutare non possumus, propter excommunicationem videlicet. Faciat itaque omni-
potens Deus per ineffabilem bonitatis suæ clementiam cum Sponsa sua sacrosancta Roma-
na Ecclesia & Imperio illam concordiam, & vnitatis pacem, vt quod modò absque scrupu-
lo conscientia non possumus, in proximo affectuosè, propitiante Domino, valeamus
implere. Nos verò propter hoc pium opus, quantum in nobis fuerit, consequendum, ad
vocationem tuam specialiter venimus, non de nobis, vel de nostris meritis specialiter præ-
sumentes, sed in illius bonitate operis huius fiduciam ponimus, qui cum ad prædicandum
Discipulos misit, dixit: Ego elegi vos, & posui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fru-
ctus vester maneat. & incipiens ab exordio schismatis, ita vniuersa Ecclesiæ grauamina,
& infestissimam Imperij deplorauit iacturam, atque ita pro vtriusque partis concordia
perorauit, vt omnes qui aderant, in verbis eius mirarentur, & gaudentes in suis cordibus,
dicerent ad se inuicem: Non enim hic homo est qui loquitur, sed Spiritus Patris, qui habi-
tat in eo. Deinde abbrevians verbum, Imperatoris duritiam in eo maximè increpauit at-
que redarguit, quòd vbi quatuor illæ personæ Romanæ Ecclesiæ, quæ ipsi in hæserant, è
medio per diuinum iudicium sublatae erant, & totus terrarum orbis vnum Pontificem in
patrem & animarum suarum pastorem receperat: ipse solus non debuerit vnitati Ecclesiæ
Catholicæ amplius aduersari, sed deberet in vnam sanctam Catholicam & Apostolicam
Ecclesiam credere, & humiliter obedire.

Post hæc Episcopus Portuensis, & Cardinalis Sancti Petri ad Vincula, circa eandem
materiam compendiosum facere sermonem, & ad statum bonum Imperatoris animum
inclinare nunc blandis, nunc asperis vocibus nihilominus studuerunt. Tunc Imperator
compunctionem plurimam præferens, placidum dedit responsum, & optatæ paci
omnem promisit assensum, aperiens dolorem cordis, quo se intrinsecus vehementer vri
asseruit, pro eo quòd Ecclesia Dei sub tantis tribulationibus fluctuasset. His dictis, omnes
pariter ad hospitia redierunt. Sed post modicum spatium Legati eiusdem Friderici Cu-
riam frequentantes, de pacis bono, qualiter inter ipsum Imperatorem & Romanam Eccle-
siam

IX.

X.

ORATIO
EPISCOPI
OSTIENSIS
AD IMP.

Joan. 15.

Antipapæ
& Cardina-
les illorum
superius no-
minati.

XI.

AGITVR DE
COMMVNI
PACE.

fiam eiusque adiutores, videlicet Lombardos, Sicilia Regem, atque Imperatorem Constantinopolitanum reformari posset, modò cum eo, modò cum eius Consiliarijs per dies plurimos contulerunt. Vt autem super his tractatibus absque suae personae praesentia cum Lombardis facilius opportunitas haberetur, Imperator vices suas E. Cancellario, P. Coloniensi Electo, & A. Protonotario suo concessit, quatenus collatione ad inuicem habita, de contrarietate capitulorum quam possent moderationem exhiberent, & ad notitiam ipsius cuncta referrent. Ipsi verò cum Legatis, & Lombardorum rectoribus nunc in ciuitate, nunc in suburbij, prout eis competentius videbatur, de pacis reformatione in simul frequentissime tractauerunt.

XII.
PACE IN-
FACTA RE-
DEVNT
LEGATI

Sed cum ea, quae vicissim petebantur, ad Imperatoris notitiam referrentur: ipse in cunctis modum nimis excedens, & ab ipsa Ecclesia nonnulla in spiritualibus postulabat, quae nulli unquam laico inuenirentur esse concessa; & à Lombardis ultra modum petebat, quam id, quo Carolus, Ludouicus, atque Otto Imperatores contenti fuerant, est intermissa pacis tractatio. Cum igitur à suo proposito Fridericus nullatenus recedere vellet: Legati à sanctorum Patrum regulis & constitutionibus deuiare nolentes, eo in erroris sui peradia derelicto, ad praesentiam domini nostri Papae, & fratrum suorum collegium, Domino ductore, redierunt. Lombardi verò antiquam suae libertatis possessionem defendentes, improbis eiusdem Friderici conatibus fortius solito resisterunt, cum Papiensibus, Marchionibus, & Comanis assiduis decertationibus contententes, illud quod intendit ex hoc uaserrimus Imperator, lucratus, ut obtentu pacis bellum in istius Longobardorum suspenderet usque ad tempus, quo ipsa hiems bella concitata dirimeret.

XIII.
ALEXAN-
DRIA AT-
CTA EPI-
SCOPATV.

Alexander verò Papa suos Alexandrinos, qui perquam strenuè dimicantes, de victo & fugato Imperatore adeò gloriosa trophaea erexissent, eo planè ingenti beneficio munerauit, ut ipsam Alexandriam in sedem Episcopalem erigeret, & ex Romana Ecclesia primum Episcopum daret: contra verò ciuitatem Papiensem sedem schismaticorum, velut Romanae Ecclesiae priuilegijs indignam humi deprimeret. De his enim habent Acta: Eodem tempore Alexander Papa in Ecclesia Alexandria ad postulationem Mediolanensis Archiepiscopi, & comprouincialium Episcoporum, atque rectorum ciuitatum Lombardiae Episcopatum constituit, in qua fecit in Episcopum eligi Arduinum Romanae Ecclesiae subdiaconum, à Mediolanensi Metropolitano tamquam suum Suffraganum consecrandum. Praeterea Papiensem Episcopum crucis & pallij dignitate priuauit, eò quòd ciuitas diu Octauiano haeresiarum, & Friderico Imperatori excommunicato adhaerit, & post praestitam satisfactionem eundem Fridericum in grauem iacturam Ecclesiae & Lombardorum praesumpserit in Italiam reuocare. Porò redditibus Aquis Ecclesiae tunc ob communicationem schismatici Imperatoris factae schismaticae locupletatum fuisse Alexandrinum Episcopatum, litterae Innocentij Papae Tertij, & aliorum significant, de quibus suo loco inferius.

PAPIENSIS
ECCLESIA
PRIVATV
PRIVILE-
GIIS.

I.
FRIDERIC.
IMP. GENE-
RVM QVAE-
RIT HABE-
RE SICILIAE
REGEM.

MILLESIMVS centesimus septuagesimus sextus, Indictione nona, sequitur annus, quo Fridericus Imperator, cum in minus polleret viribus, magis, in ore suo, dolis atque fallacijs praestans, omnes excogitat artes, ut diuelleret VVilhelmum Sicilia Regem potentissimum ab Alexandri Romani Pontificis amicitia & obsequio, ut eius praesidio destitutum posset ipsum sibi subijcere. Ad haec implenda opportuno remedio vitur, nimirum ut eum sibi deuinciat foedere nuptiarum, nondum enim ille uxorem acceperat. Ista adeò Ecclesiae Catholicae damnosa moliente Imperatore, Alexander Pontifex intercessit, effecitque ut Rex religiosissimus auerfaretur vnà cum Imperatore persecutore etiam progeniem eius, atque statueret, ut non nisi Patris arbitrio, nempe ipsius Alexandri Pontificis deliberatione, iniret connubium. Qui ipsi suauiter, filiam Regis Angliae Ioannam ducere in uxorem: quod hoc anno factum esse, Romualdus Archiepiscopus Salernitanus affirmat in Chronico, ubi haec habet: Interea praedictus Cancellarius ex mandato Imperatoris Nuntios ad VVilhelmum Siciliae Regem transmisit, suadens & postulans, ut ipsa Imperatoris filia in uxorem accepta, cum eo pacem perpetuam faceret, & ipsi se amicabiliter coniunct.

contineret. Sed Rex VVilhelmus, utpote Christianissimus & religiosus Princeps, sciens hoc matrimonium Alexandro Papae plurimum displicere; & Romanae Ecclesiae non modicam iacturam inferre; Deum & Alexandrum Papam in hac parte reueritus, Imperatoris filiam in uxorem, & eius pacem recipere noluit. quod factum Imperator aegre tulit.] & inferius;

Interea Rex VVilhelmus consiliò Papae Alexandri, Eliam Troianum Electum, & Arnulphum Caputaquensem Episcopum, & Florianum de Camerota Iustitiarium ad Regem Henricum in Angliam misit, ut ei Ioannam minorem filiam suam in uxorem daret. Rex autem Angliae Henricus Papae Alexandri & Principum suorum consilij acquiescens, petitioni regiae praebuit gratanter assensum, & filiam suam cum Nuntijs eiusdem Regis & Principibus suis usque ad sanctum Aegidium honestè transmisit. Quo cognito Rex VVilhelmus Alphanum Capuanum Archiepiscopum, & Richardum Syracusanum Episcopum, & Comitem Robertum de Caserta cum viginti quinque galeis ei obuiam misit. Qui venientes usque ad sanctum Aegidium, praenominatae Regis filiam intra galeas recipientes usque Neapolim deduxerunt, &c.] hucusque Romualdus. Agit & de his Rogerius in Annalibus, idemque testatur, Regem ipsum, antequam assensum praerberet filiae matrimonio, consulere voluisse regni Episcopos, eaque de causa hoc anno collectum fuisse Londoniense Concilium, ubi Episcoporum & regni Principum rogata sententia, iudicatae sunt nuptiae huiusmodi proficuae Anglorum regno. Sicque missa est Ioanna in Siciliam, dato comite Aegidio Ebroicè Episcopo vnà cum alijs Regis Nuntijs. Recitat idem Auctor diploma donationis factae per eundem VVilhelmum Regem eidem Ioannae uxori, datum illud anno sequenti, nempe millesimo centesimo septuagesimo septimo, mense Februarij, Indictione decima: eo namque tempore desponsata fuit & coronata Regina, die Dominica ante ingressum Septuagesimae, Idibus Februarij. Sicque, cum antecessores sui Reges Angliae cum Germanis iniissent consortia nuptiarum: magis placuit Henrico Regi exemplo sanctorum Patriarcharum gentili suo Northmanno iungere matrimonio filiam suam, ipsumque VVilhelmum Regem ex antiqua Northmannorum progenie expetere sibi generum. Subdit his verò Rogerius, hoc eodem anno ab Alexandro Pontifice missum à latere Viuianum Presbyterum Cardinalem in Scotiam, aegreque acceptum tandem ab Anglorum Rege, Legatumque Scotiae, rebus compositis, anno sequenti transisse in Hiberniam.

II.
ARBITRIO
PAPAE REX
SICILIAE
DVCIT VXO-
REM.

Hoc item anno detenti sunt haeretici Tolosates siue Albienfes dicti, Manichaeis potius quam Arrianis affines (licet Arriani nominati inueniantur). examinati que ab Episcopis conuicti sunt, aduersus Catholicam doctrinam sapere. Extant ipsa Acta, quae sub hoc eodem anno recitantur à Rogerio huius temporis auctore in Annalibus Angliae, his verbis:

LEGATIO
VIVIANI
CARD. IN
SCOTIAM.
III.

Eodem anno damnata est Arriana haeresis, quae ferè totam prouinciam Tolosanam foedauerat, coram Archiepiscopis, & Episcopis, & alijs religiosjs viris & honestis subscriptis.

* Manichae

Erant itaque in prouincia Tolosana quidam haeretici, qui se appellari faciebant Bono homines, quos manutenebant milites de Lumbercio, proponentes, & docentes populum contra Fidem Christianam: dicentes etiam, quòd non recipiebant Legem Moyfi, neque Prophetas, neque Psalmos, neque vetus Testamentum, neque Doctores noui Testamenti, nisi solum modò Euangelia & Epistolas Pauli, septem Canonicas Epistolas, & Actus Apostolorum, & Apocalypsim. Et interrogati de fide sua, & de baptismo paruulorum, & si saluabantur per baptismum; & de Corpore & Sanguine Domini ubi consecrabatur, vel per quos, & qui sumebant, & si magis vel melius consecrabatur per bonum quam per malum, & de matrimonio si poterant saluari, si carnaliter iungebantur vir & mulier.

IV.
TOLOSATES
HAERETICI
CONVENTI
ET CONVI-
CTI.

Responderunt, quòd de fide sua, & de baptismo paruulorum non dicerent, neque dicere, cogebantur. De Corpore & Sanguine Domini dicebant, quòd qui dignè sumebat, saluabatur, & qui indigne, acquirebat sibi damnationem. De matrimonio autem dicebant, quòd vir & mulier iungebantur propter luxuriam & fornicationem vitandam, sicut dicit Paulus. Dixerunt etiam multa non interrogati, quòd non debebant iurare omnino per aliquod iuramentum, sicut dicebat Matthaeus in Euangelio, & Iacobus in Epistola sua. Dixerunt etiam, quòd Paulus praedicebat, quòd essent ordinandi in Ecclesia Episcopi & Presbyteri, & si tales non ordinabantur quales praecipiebat, non essent Episcopi, nec Presbyteri, sed lupi rapaces, hypocritae, & seductores, amantes simulationes in foro, primas cathedras, & primos accubitus in cenis, volentes vocari Rabbi,

a 1. Cor. 7.
b Mat. 5.
c Iacob. 5.
d 1. Tim. 3.
e Tit. 1.
* al. praeci-
piebat.

Mat. 23. Rabbi, contra a præceptū Christi, ferentes albas & candidas vestes, gestantes in digitis aureos anulos & gemmatis, quod non præcipit magister eorum. Et idcirco, quia tales Episcopi & Presbyteri erant, quales fuerunt Presbyteri qui tradiderunt IESVM, non debebant illis obedire, quia mali erant. Auditis itaque vtriusque allegationibus coram Gerardo Albiensi Episcopo, electis etiam & statutis iudicibus ab utraque parte, & consentientibus & assidentibus præfato Episcopo Gerardo Albiensi, & Rogero Castrensi Abbate, & Petro Abbate Ardulensi, & Abbate de Candilio, & Arnaldo Narbone in præsentia bonorum virorum tam Prælatorum & clericorum quàm laicorum, videlicet domini Petri Narbonensis Archiepiscopi, atque aliorum Episcoporum & Abbatum, Archidiaconorum, necnon & Comitum, & virorum potentum numero viginti illius prouinciæ, & ferè totius populi Albiæ & Lumberci. Contra quæ prædicti hæretici proponebant, & inducæ sunt noui Testamenti multæ auctoritates à domino Petro Narbonensi Archiepiscopo, & à Nemaucensi Episcopo, & à Petro Sendracensi Abbate, & Abbate de Fonte frigidus. Præfati enim hæretici nolebant recipere iudicium, nisi per nouum Testamentum.

V. Talem ergo definitiuam sententiam ex nouo Testamento prouulit Lugdunensis Episcopus coram omnibus prædictis, facto à cunctis silentio: Ego Gilebertus Lugdunensis Episcopus ex mandato Albiensis Episcopi & assessorum eius, iudico istos esse hæreticos, & damno sententiam Oliuerij & sociorum eius, vbi cumque sunt, & hoc iudicamus per nouum Testamentum.

VI. In primo capitulo damnamus, & iudicamus hereticos esse, qui non recipiunt verum Testamentum. Lex enim recipienda est per Euangelium, & qui Legem non recipit, Dominum Iesum Christum non credit. ipse enim in Euangelio dicit: Si crederetis Moysi, &c. & iterum: Non veni Legem soluere, sed adimplere. & iterum: Oportet impleri, quæ scripta sunt in Lege, & Prophetis, & Psalmis de me, &c. Et incipiens à Moysi interpretabatur illis Scripturas, &c. Quare autem interpretabatur Scripturas, & quare dabat doctrinam de Lege & Prophetis, nisi quia volebat ut Legem & Prophetas reciperet: & ut confirmarentur in Fide per Legem & Prophetas? Multa etiam Dominus Iesus inducbar de Lege, & Prophetis, & Psalmis, quod quidem bonus magister non fecisset, nisi Lex, & Prophetæ, & Psalmi recipiendi essent. Ostendit etiam factis Legem esse bonam, quia circumcissus est, & in templo præsentatus, & hostia pro eo oblata secundum Legem Moysi. Et ipse, ut scriptum est, ascendit ad diem festum, in transfiguratione, qua Moyses & Elias prophetae apparuerunt, perhibentes ei testimonium. Conuincimus etiã eos per Epistolas. ait enim Paulus: Quæcumque scripta sunt, &c. & iterum: Omnis scriptura diuinitus inspirata, &c. & iterum: Nihil extra dico, quàm ea quæ locuti sunt Prophetæ vera esse. & Petrus: Habemus firmiorem propheticum sermonem, &c. Quod etiam doctores recipiendi sunt, testatur Paulus: Quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia doctores, &c. Paulus etiam inducit Legis exemplum, dicens: Maledictus omnis, qui non permanet in omni verbo Legis. Et tam ipse quàm ceteri Apostoli multa inducunt testimonia de Lege, & Prophetis, & Psalmis. Quod quidem non fecissent, si eorum dicta recipienda non essent. Confessi sunt etiam isti hæretici, se recipere Moysen, & Prophetas, & Psalmos, in his tantum testimonijs, quæ inducuntur à Iesu & Apostolis, & non alijs. Nos enim diximus, quod si instrumentum, vel scriptum testimonium in aliqua parte sui creditur, debet totum credi, vel in nulla parte sui recipi.

VII. In secundo capitulo conuincimus istos, & iudicamus hæreticos esse, auctoritatibus noui Testamenti. Dicimus enim, quod Fidem Catholicam non habet, qui eam non confitetur quando interrogatur, vel Fides periclitatur. Vnde Dominus in Actibus Apostolorum ad Ananiam de Paulo dicit: Vas electionis est mihi, ut portet nomen meum, &c. Item Dominus de Centurione: Non inueni tantam fidem in Israel. Cum fuisset etiam Apostolis denuntiatum, ne loquerentur in nomine Iesu Christi, confidenter dicit Petrus: Oportet nos obedire Deo magis quàm hominibus, &c. Interrogatus quis de Fide Iesu Christi respondere debet, sicut fecit Petrus. Interrogatus enim à Domino, quem dicunt homines esse filium hominis? Respondit: Tu es Filius Dei viui. Interrogatus quoque cæcus illuminatus à Domino, si credat in Filium Dei, respondit: Credo Domine. Interrogata autem à Domino Martha, Credis hoc, ait illi: Vtique Domine ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti. item Apostolus: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Item Petrus in fine Epistolæ

SINGULA CAPITA HÆRESVM DAMNANTVR. b Ioan. 5. c Math. 5. d Luc. 24. e Ioan. 7. f Math. 7. g Rom. 15. h 2. Tim. 3. i Act. 26. k 2. Pet. 1. l 1. Cor. 12. m Galat. 3.

n Act. 9. o Math. 8. p Act. 5. q Mat. 16. r Ioan. 9. s Rom. 10.

A Epistola suæ ait: Melius enim traduntur memoriæ, quæ in fine sermonum dicuntur, Dominum IESVM Christum sanctificate in cordibus vestris, &c. Isti etiam hæretici iactabant se non mentiri. Nos autem dicimus, quia planè mentiuntur. Est enim fraus in tacendo, & in dicendo. Vnde Paulus confidenter in faciem restitit Petro, quia circumcidebat. Visum enim fuerat Paulo, quod veritatem Euangelij non annuntiaret; quia aliud præcipiebat quàm credebat. Veritas enim constat in tribus, in corde, & ore, & opere. Veraciter enim dicit, qui voluntatem suam sono vocis enuntiat, & quæ corde tenet, ore fatetur, & operibus exequitur.

In tertio autem capitulo conuincimus istos, & iudicamus hæreticos esse, noui Testamenti auctoritatibus. Dicimus enim, quod Deus vult omnem hominem saluū fieri, &c. Nec Christus pro omnibus esset crucifixus, si tantum saluarentur maiores, qui originali peccato actualia peccata addiderunt, & si infantes non saluarentur, quos Deus creauerat & formauerat ad imaginem & similitudinem suam, qui nullum fortè peccatum fecerant, sed tamen originale contraxerunt. Baptisma enim omnibus generaliter est traditum, tam maioribus quàm minoribus, sicut ait Dominus Discipulis: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. & iterum: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. & iterum Dominus: Sinite paruulos venire ad me. Quod quidem duplici dicit ex causa, scilicet, ut qui saluari volunt, malitia & dolo paruuli sint, & ijdem simplices, sicut ipse ait: Nisi efficiamini sicut paruulus iste, &c. Et idem dicit, ne Apostoli eorumque sequaces super paruulis baptizandis vniquam dubitent. Baptisma enim successit in locum Circumcisionis, quæ quidem præcepta erat in maioribus, & in infantibus. Et Baptisma est generalius & plenius, quia masculi & femine baptizantur, & gratiæ ibi præstantur. Si autem cum fide saluantur infantes, cum ipsi fidem non habeant, sine qua impossibile est placere Deo: dicimus quia fide Ecclesiæ, vel fide patrinorum, sicut paralyticus est curatus fide offerentium, & per tegulas submittentium eum. Et filius Reguli, & filia Chananae, saluati sunt eadem hora, qua Regulus & Chananaea crediderunt. Dicimus enim, quod Baptisma debet celebrari in Ecclesia, & per ministros Ecclesiæ, nisi aliter necessitas urgeat. Vnde dicit Paulus: Qui idoneos nos fecit ministros noui Testamenti.

In quarto capitulo conuincimus & iudicamus istos hæreticos esse, noui Testamenti auctoritatibus. Quia dominicum Corpus non consecratur nisi per sacerdotem, siue bonus sit siue malus. Per verba enim sacra, quæ dixit Saluator in cœna, scilicet: Hoc est corpus meum, & Hic est sanguis meus, consecratur & conficitur dominicum Corpus. Sicut enim Imperatoris, vel Regis Franciæ, vel alicuius potentis Nuntius non corrumpit nec vilificat sui abiectione vel pannositate, quod dicit: sic verba Domini non variantur, nec maculantur. Et sicut Solis radius transiens per cloacas maculam non contrahit nec foetorem: vel sicut aqua pura & nitida transit ad areolas per canales luteos, aut sordidos vel limosos: sic verba Dominica non sordidantur, nec melius nec nitidius per bonum quàm per malum proferuntur. Quoniam apud Deum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quod autem dominicum Corpus celebrari non debeat nisi in Ecclesia, Paulus ait: Aut Ecclesiã Dei contemnit? Numquid domos non habetis ad manducandum? Item Paulus ad Timotheum: Oportet te conuersari in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis. Omnes etiam Fideles debent doctrinam suam in Ecclesia accipere. Vnde Paulus: Mulieribus loqui in Ecclesia non permitto, &c. Hic est enim panis Angelorum, quem manducat homo, qui de cælo descendit, & sicut manna, quod pluerat de cælo, & virga Aaron, quæ fronduerat, seruabantur in Arca, & tabulæ Testamenti, quæ erant scriptæ digito Dei: sic Corpus dominicum non consecratur, nec custoditur nisi in Ecclesia, sicut charissimum sanctuarium Domini. Et sicut Arca deferebatur in humeris à solis Leuitis, & custodiebatur, & soli Leuitæ ministrabant in tabernaculo Domini: sic solis sacerdotibus & illorum ministris commissa est Ecclesiæ cura & tradita. De hac Arca dicitur in Apocalypsi: Apertum est cælum, & visa est Arca Testamenti in templo eius.

Solisetiam sacerdotibus tradita est potestas ligandi atque absoluendi. Vnde Dominus ait Petro: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, &c. Et Paulus ad Titum: Huus rei gratia reliqui te Crete, ut corrigas mala, & ea quæ Dei sunt custodias, & ut Presbyteros constituas per singulas ciuitates. Item de ordinibus Presbyteri, qui

B
C
D
E

1. Pet. 3.
Galat. 2.
VIII.
1. Tim. 2.
Mat. 28.
Ioan. 3.
Marc. 10.
Mat. 18.
Luca 5.
Ioan. 4.
Mat. 15.
2. Cor. 8.
IX.
Mat. 26.
CONTRA SACRAMENTARIOS
1. Cor. 11.
1. Tim. 3.
1. Tim. 2.
X.
Mat. 16.
Tit. 1.
1. Tim. 5.

CHRISTI
1176.ALEXANDRI PAP. III.
17.FRIDERICI IMP. 22.
MANVELIS IMP. 34.

qui bene præfunt, duplici honore digni habeantur. item: Aduersus Presbyterum accusa-
 tionē noli accipere, nisi sub duobus vel tribus testibus, &c. item: ^a Oportet Diaconos pu-
^a *1. Tim. 3.* blicos esse. ^b & item: Omnibus qui sunt Philippis Episcopis & Diaconis, gratia sit vobis &
^b *Philip. 1.* dicos esse. ^c & item: Omnibus qui sunt Philippis Episcopis & Diaconis, gratia sit vobis &
^c *2. Tim. 4.* pax. Ecce quibus comittit verba Dei prædicationis & correptionis. item Paulus: ^e Argue,
^d *Mat. 28.* obsecra, increpa, &c. Et item Dominus ad Discipulos: ^d Docete eos seruire omnia quæcū-
^e *Ibid. 23.* que mandavi vobis. Istis ergo Presbyteris, Episcopis, Diaconis, clericis & laici obedire de-
 bent propter Deum, siue boni siue mali sunt. vnde Dominus: ^e Supra cathedram Moyfi
 sedebunt Scribæ & Pharisei, quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, facere nolite, dicunt
^f *1. Pet. 2.* enim & non faciunt. Et Petrus ^f de potestatibus: Subditi estote dominis vestris, non tantū
^g *Tit. 1.* bonis & modestis, sed etiā dyscolis, &c. item Paulus: ^g Sit pastor potēs in doctrina sua, & c.
^h *Heb. 13.* & item: ^h Obedite Præpositis vestris, & subiaceate eis. Ipsi enim propter vos vigilant, quæsi
 pro animabus vestris rationem reddituri, vt cum gaudio hæc faciant, & non gementes. &
ⁱ *Heb. 13.* item: ⁱ Mementote Præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei: quorum
 intuentes exitum conuersationis, imitami fidem. Quia qui altari deseruit, de altare par-
 ticipet. Et si vobis spiritualia seminauimus, magnum, si vestra carnalia metamus? &c. Item
^k *2. Tim. 3.* ad Timotheum: ^k Tu autem permane in his, quæ didicisti, & credita sunt tibi, quia ab
 infantia sacras litteras didicisti, quæ te possunt instruere ad salutem.

XI. In quinto capitulo conuincimus & iudicamus hæreticos esse istos, noui Testamenti au-
 thoritatibus. Nolunt enim confiteri, quod vir & mulier possint saluari, si carnaliter mi-
 sceantur. Qui quidē palam prædicare soliti sunt, quod vir & mulier saluari non poterant,
 si carnaliter conuenirent. Laudant enim & approbant pecudum fecunditatem, & impro-
 bant hominum fecunditatem. Amant sterilitatem mulierum, sicut dicit Scriptura: ¹ Beatæ
¹ *Luc. 23.* steriles quæ non genuerunt, &c. Et hæc prædicant, vt innumerabilis substantiæ rarus in-
 ueniatur dominus, & quæ facta est creatura ad vsum & seruitium hominum, careat pos-
^m *1. Cor. 7.* sessore, habitatore, rectore, volentes omnes esse sicut ipsi sunt, iuxta quod ait Paulus: ^m Volo
 omnes esse sicut ego sum. Et sic virginitatem videtur prædicare, vt sint omnes virgi-
ⁿ *Genes. 1.* nes, sicut fuit Christus, & Maria Virgo, quamuis ipse dixerit: ⁿ Crescite, & multiplicamini,
 & replete terram. Videntur enim nuptijs detrahere, & eas damnare, quas quidem Do-
^o *Ioan. 2.* minus Iesus Christus & Mariæ matris suæ & Discipulorum ^o præsentia dedicauit, &
^p *Mat. 19.* sua, & aquæ in vinū veræ miraculo illustrauit. Dicitur enim in Euangelio: ^p Quod Deus
 coniunxit, homo non separet, nec nisi causa fornicationis liceat viro vxorem dimittere.

^q *1. Cor. 7.* Item Paulus: ^q Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit. & item: Si nubat virgo,
 non peccat. item: ^r Mulier alligata est legi, quanto tempore viuir vir eius, nec potestatem
 habet corporis sui, sed vir. similiter & de viro. item: Nolite fraudare inuicem, nisi ex con-
 sensu, vt vacetis orationi, postea autem reuertimini in id ipsum, ne tentet vos satanas. item: ^r
 Volo iuuenes nubere, filios procreare, patres familias esse. & item: Non ego dico, sed Do-
 minus, saluabitur mulier per filiorum generationem. Si esset peccatum filios procreare,
 quare diceret Dominus? quare diceret Apostolus, bonum esse? & cur diceret, Reuertimi-
 ni, & volo? numquid vult Deus, numquid vult Apostolus, vt fiat peccatum? credimus
 itaque, quod vir & mulier saluantur, licet carnaliter misceantur.

XII. In sexto capitulo conuincimus & iudicamus istos hæreticos esse, & ab vnitatem Ecclesiæ
 præcisos, noui Testamenti auctoritatibus. Dicimus enim, quia ministerium & potestatem
 ligandi atque soluendi Dominus tradidit Petro, dicens: ¹ Quodcumque ligaueris super
¹ *Mat. 16.* terram, &c. & Iacobus: ¹ Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, &c.
² *Iacob. 1.* item: ² Ecce ego mitto ad vos & sapientes & Scribas. Sed sicut ait Dominus: ² Non om-
³ *Mat. 23.* nes capiunt verbū istud. Præterea dicimus, quod stantes deberent de Euangelio respon-
⁴ *Ibid. 19.* dere & disputare, cum omnes Christiani stent, quando Euangélium recitatur: & si tunc
 statur cum legitur, multo fortius cum legitur simul & exponitur. Nec debuissent tenere
 locum sedendi, postquam elegerant locum standi. Multas etiam habemus auctoritates,
 quibus colligitur manifeste, quod stare debeat quis, cum Euangélium annuntiat. Vt est
^x *Luc. 6.* illud: ^x Stetit Iesus in loco campestri, &c. Et item: Stetit Iesus, & clamabat di-
^y *Joan. 1.* cens, &c. Et iterum: ^y Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Et iterum ^z post
^z *Ibid. 20.* resurrectionem Apostolos confirmans, & prædicans stetit, vt dicitur: Stetit Iesus in me-
 dio Discipulorum suorum, & dixit eis: Pax vobis. Ipsi autem non obtinent locum iudican-
 tis, sed respondentis: Dominus enim sedere debuit, cui à Patre omne iudicium datum est.
 Isti autem non iudicant, sed iudicantur. Nec eis est in Ecclesijs ministerium prædicandi

CHRISTI
1176.ALEXANDRI PAP. III.
17.FRIDERICI IMP. 22.
MANVELIS IMP. 34.

A concessum. Isti autem hæretici tales sunt, quales futuros esse prænuntiat Paulus, dicens:
^a Mali homines, & seductores proficient in peius errantes, & in errorem mittentes. Erit
^b enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed à veritate auditum auertent:
^c ad fabulas autem conuertentur. Item quidam aberrantes conuersi sunt in vaniloquium,
^d volentes esse legis doctores, nec intelligentes quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.
 Istorum autem inobedientiam punire deberent Ecclesiæ Prælati, atque corrigere coram
 omnibus. vnde Apostolus: ^e Peccantes coram omnibus arguantur, vt ceteri corrigantur.
 Item Paulus ad Prælatos: ^f Habentes in promptu vlcisci omnem inobedientiam, & eos
 qui contradicunt, potentes arguere. item: ^g Argue, obsecra, increpa in omni imperio. item: ^h Tradidi
 huicmodi satanæ, vt in die Iudicij, &c. item: Absens iudicauit eum, qui huic
 modi est. item: ⁱ Qui aliud vobis annuntiauerit, anathema sit.

B Septimo loco interrogauit eos prædictus Episcopus de pœnitentia, si in fine fieret ad sa-
 lutem, vel si milites, qui vulnerabantur letaliter, saluarentur, si pœniteret in fine, vel si de-
 beret vnusquisque cōfiteri peccata sua sacerdotibus, & ministris Ecclesiæ, vel cui libet lai-
 co, vel illis, de quibus dixit Iacobus: Confitemini ad alterutrum peccata vestra. Qui
 respondentes dixerunt, infirmis sufficere si consententur cui vellent. De militibus verò di-
 cere noluerunt, quia non dicit Iacobus nisi de infirmantibus. Quæsiuit etiā ab eis, si suffi-
 ciebat sola cordis contritio, & oris confessio, vel si erat necesse, vt facerent satisfactionem
 post datam pœnitentiam, ieiunij, elemosynis, afflictionibus, peccata sua lugentes, si sup-
 peteret eis facultas. Responderunt, dicentes, quia Iacobus dicebat: Cōfite mini alterutrum
 peccata vestra vt saluemini, & per hoc sciebant, quod Apostolus aliud non præcipiebat,
 nisi vt confiterentur, & sic saluarentur: nec volebant meliores esse Apostolo, vt aliquid de
 suo adiungerent, sicut Episcopi faciunt. Subiunxerunt etiam hæretici illi, quod Episcopus,
 qui sententiam dederat, hæreticus erat, & non ipsi, & quod inimicus eorum erat, &
 quod lupus rapax erat, & hypocrita, & inimicus Dei, & quod non bene iudicauerat: nec
 de fide sua respondere voluerunt, quia cauebant se ab eo, sicut eis præceperat Dominus in
 Euangelio: ¹ Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrin-
 secus autem sunt lupi rapaces: & quod ipse erat persecutor eorum fraudulentus, & parati
 erant ostendere per Euangelia & Epistolas, quod non erat bonus pastor nec ipse, nec ceteri
 Episcopi, vel Presbyteri, sed potius mercenarij. Respondit Episcopus dicens: quod sen-
 tentia in eos de iure erat dictata, & hoc paratus erat probare in Curia domini Alexandri
 Papæ Catholici, vel in Curia Ludouici Regis Franciæ, vel in Curia Raymundi Comitum
 Tolosani, vel vxoris eius quæ erat præsens, vel in Curia presentis Trenkeuelli, quod recte
 fuerat iudicatum, & quod ipsi manifeste essent hæretici, & quod hæresi notati. Et promi-
 sit se eos accusare & publicare de hæresi in omni Curia Catholica, & se subiturum iudi-
 cium discriminis.

D Videntes autem hæretici, se esse conuictos atque confusos, conuerterunt se ad omnem
 plebem, dicentes: Audite (ô boni viri) fidem nostram quam confitemur, nunc confitemur
 autem propter amorem & gratiam vestram. Respondit Episcopus prædictus: Vos dicitis,
 quod non propter Deum dicatis, sed propter gratiam populi. Et illi inquit: Nos credi-
 mus vnum Deum trinum, & vnum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, & Filium
 Dei carnem nostram suscepisse, baptizatū esse in Iordane, ieiunasse in deserto, prædicasse
 salutem nostram, passum, mortuum, atque sepultum, ad inferos descendisse, resurrexisse
 tertia die, ad caelos ascendisse, Spiritum paraclatum in die Pentecostes misisse, venturum
 in die Iudicij ad iudicandum viuos & mortuos, & omnes resurrecturos. Cognoscimus
 etiam, quia quod corde credimus, ore debemus confiteri. Credimus quia non saluatur,
 qui non manducat corpus Christi, & quod corpus Christi non consecratur, nisi in Eccle-
 sia, & non nisi à sacerdote, siue bono siue malo, nec melius fieri per bonum quàm per ma-
 lum. Credimus etiam, quod non saluatur quis, nisi qui baptizatur, & paruulos saluari per
 Baptisma. Credimus etiam, quod vir & mulier saluantur, licet carnaliter misceantur, &
 pœnitentiam debeat vnusquisque accipere ore & corde, & à sacerdote, & in Ecclesijs ba-
 ptizari, & si quid amplius posset eis ostendi per Euangelia, vel Epistolas, illi crederent, &
 confiterentur.

Interrogauit etiam eos prædictus Episcopus, si iurarent se tenere fidē istam & credere, &
 si quid amplius deberent confiteri, quia malè senserant & prædicauerant antè. Respon-
 dentes dixerunt, quod nullo modo iurarent, quia contra Euangélium & Epistolas face-

rent. Contra eos igitur à prædictis Catholicis personis introductæ sunt noui Testamenti Auctoritates. Auditis itaque utrimque auctoritatibus, surgens prædictus Episcopus iudicauit sic: Ego Gocelinus Lodouenſis Episcopus iussu & mandato Alberici Episcopi, & assessorum eius, iudico, & in præsentia dico, quod malè sentiunt hæretici isti de iureiurando, & debent iurare si respicere volunt, præstandumque est iusiurandum ubi Fides periclitatur. Et quia infames sunt, & de hæresi notati, debent purgare suam innocentiam, & redeunt ad unitatem Ecclesiæ, fidè suam debent iureiurando astruere, sicut tenet & credit Ecclesia Catholica, ne infirmi, qui in Ecclesia sunt, corrumpantur, & ne oues morbidæ uniuersum gregem contaminent. Nec contra Euangelium est, vel Epistolas Pauli. Quod enim dicitur in Euangelio: ^a Sit sermo uester, Est, est, Non, non, neque iurabis per cælum, neque per terram, &c. tamen non prohibetur iurare per Deum, sed per creaturas. Gentes enim colebant creaturas, & si licitum fuisset per creaturas iurare, reuerentia & honor, qui Deo soli debetur, creaturis exhiberetur: & sic idola & creatura, sicut Deus adorarentur. B

^b Legitur enim in Apocalypsi, quod Angelus leuauit manum suam in cælum, & iurauit per uiuentem in sæcula sæculorum. Et Paulus ad Hebræos inquit: Quoniam Deus neminem habuit, per quem iuraret maiorem, iurauit itaque per semetipsum. Homines enim per maiorem sui iurant, & omnis controuersia eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quibus abundantius uolens ostendere Deus pollicitationis hereditibus immobilitatem consilij sui, interposuit iusiurandum. Iurauit enim Deus, dicens: ^d Iurauit per memetipsum. & item: ^e Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum. Apostolus etiam frequenter iurauit per Deum sic: ^f Testis est mihi Deus. item: Testor Deum. Si itaque iurauit Dominus, iurauit Angelus, iurauit Apostolus, cur non recedè iuratur, ubi maximè Fides periclitatur? Vel illud quod dicitur in Euangelio, & Epistola Iacobi, consilium est, & non præceptum. Quia si non iuraretur, non deieretur, & quod amplius est, à malo est, id est à peccato, vel diabolo, qui suadet iurare per creaturas. Videntes itaque, quod super hoc erant conuicti, dixerunt, quod Episcopus Albericus fecerat eis pactum, quod non cogeret eos iurare. quod & Albiensis Episcopus negauit.

XVI.

Surgens itaque Albiensis Episcopus, dixit: Sententiam, quam protulit Gocelinus Lodouenſis Episcopus, ego confirmo, & iussu meo data est. Et comoneo milites de Lombercio, ut non manuteneant eos per finitionem quam fecerunt in manu mea. Ego Candelienſis Abbas electus iudex hanc sententiam laudo, & assensu meo sic data est. Ego Ardulesenſis Abbas electus iudex hanc sententiam laudo, & assensu meo sic data est. Ego Arnaldus de Be, electus iudex hanc sententiam laudo, & meo assensu sic data est. Ego Petrus Narbonenſis Episcopus, & ego A. Nemaucenſis Episcopus, & ego Gocelinus Tolosanus Episcopus, & ego V. Agathenſis Episcopus, & ego R. Abbas sancti Pontij, & ego R. Abbas sancti V. Villelmi, & ego N. Abbas Galliacenſis, & ego Abbas Fontis frigidij, & ego M. Tolosanus Præpositus, & ego G. Albiensis Præpositus, & ego N. Narbonenſis Præpositus, & ego R. Agathenſis Archidiaconus, & ego G. Prior de sancta Maria, & ego P. Sendracenſis Abbas, & ego magister Blancus, & ego Bego de Veireiras, & ego Trenkeuellus Vicecomes, & ego Constantia soror Regis Franciæ uxor Raymundi Comitis Tolosani, & ego Sicardus Vicecomes Lantocenſis hanc sententiam ratam habemus, & istos hæreticos esse scimus, & eorum sententiam improbamus.] hætenus Acta. Quomodo autem auctoritate Apostolicæ Sedis iterum sunt ad iudicium uocati, conuicti, atque rursus damnati, dicetur inferius suo loco.

XVII.

RENOVAT
IMP. EXPE
DITIONEM
ADVERSUS
CATHOLICOS.

Hoc eodem anno Imperator Fridericus Alexandri Papæ cõfœderatos armis aggressus, retulit partes posteriores, ignominiosaque fuga coactus est redire ad suos, patesque conditiones offerre. Quomodo autem se habuerint ista, eiusdem Alexandri vitæ Acta exactè descripta sic docent: Factum est autem anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo sexto, Pontificatus quoque Alexandri Papæ anno decimo septimo, circa finem mensis Iunij, dum Fridericus expectaret in constituto termino exercitum, quem de Alemannia aduocauerat, deliberato cum Papiensibus consilio, perrexit Comũ occultè cum paucis, ubi recepto exercitu ipso, & aggregatis sibi uniuersis Comanis, ex improuiso Mediolanenſium fines inuasit, quorum villas & prædia hostiliter deuastare cœpit. Statuerat enim cum ipsis Papiensibus, ut ex quo Mediolanenſes terras ingrederetur, dato eis signo quod internominauerat, ciuitas ipsa in manu valida succurrere sibi deberet, & resistentes Longobardos à facie sua uolèter expelleret. Sed quia fallitur augurio spes bona, xpè

A sæpè deceptus est in cogitatione sua, quia longè sibi deterius modò accidit. Longobardorum namque ciuitates impij eius propositum, & prauam eius intentionem contra se iam diu præsenferant: & idè præparati ad bellũ, unanimitè omnes ipsi occurrere festinabant.

Sed Mediolanenſes, ubi aduentus aduersarij celeritatem citissimè cognouerunt, non expectauerunt alias ciuitates, sed cum Placentinis centuriæ electorum militũ de Verona, Brixia, Nouaria, & Vercellis exierunt extra Mediolanum in primo Sabbato mensis Iunij cum exercitu suo, & uenerunt cum magna multitudine, & quemdam congruum sibi locum inter Barranum & Brixianum, hora quasi tertia, decimoquarto milliario ab vrbe ceperunt. Tunc præmiserunt septingentos viros armatos uersus Comum, ut scirent, qua parte ueniret potentissimus & fortissimus eorum aduersarius. Qui per tria ferè milliaria proficiscentes, trecentos Alemannorum milites obuiam habuerunt, quorum uestigia cum toto exercitu Fridericus sequebatur accinctus ad prælium committendum. Nec mora, hostes in hostes uolenter insiliunt, & se inuicem stricis mucronibus conterunt. sed ubi grauior multitudo Principis superuenit, Lombardorum milites fugerunt, & ad territorium Mediolanenſe facere confugium exoptantes, non potuerunt ibi à facie persequenti remanere. Tunc electa Mediolanenſium bellatorum militia, quæ in posteriori acie, tamquam murus impenetrabilis firmiter consistebat, belli euentum referens ad Deum, atque eius Apostolum Perrum, & beatum ciuitatis suæ Aduocatum Ambrosium, erectis vexillis confidenter obuiauit Friderico in uirtute magna.

Et primo quidem congressu vexillifer ipsius Friderici transfossus in terram corruit, & sub equorũ pedibus trucidatus remansit. Ipse quoque Imperator inter ceteros loricated, ubi coruscantibus armis proprijs insignis apparuit, ab ipsdem Longobardis fortiter etiam percussus, de sella cecidit, & ab omnium oculis tunc statim euauit. Vrgentibus autem ipsis Longobardis, tota Teutonicorum expeditio in fugam conuersa per octo milliaria fugit in timore mortis. De quorum multitudine paucis euadentibus, alij gladio interfecij, alij fuerunt in Ticino submersi, residua turba per diuersas ciuitates in captiuitatem diuisa fuit. Sed Comanorum perfidus populus, qui ab Ecclesiæ unitate, & Longobardorum confœderatione animo renitenti & firmato discesserat, totus ferè prostratus in campo remansit, aut gladio interemptus, aut in captiuitatem adductus. Spolia uerò post optatæ famosæ uictoriæ triumphum victor Longobardorum exercitus lætanter collegit, & in pace singuli habuerunt, quod fortuna uictuque donauit: in quibus præter armorum & equorum multitudinem copiosam, inestimabiles dinitia, & quæque optima terræ præter spem fuerunt inuenta. De Imperatoris uerò persona an euaserit, an cum ceteris interfectus in campo remanserit: diu dubitatio apud omnes maxima fuit, in tantum, quod eius

vxor in luctu & mœstitia posita, etiam ueltem lugubrem induit. Cùm autem super hoc tota Italia plurimum uacillaret, ecce subitò Papæ Imperator comparuit, at immenso apparatu, & strenua militia desolatus. In hoc ostendit Dominus, quod per ^a Isaiam locutus fuerat, dicens: Oculi sublimes humiliati sunt, & incuruata est fortitudo uirorum fortium.] hæc Acta. Eadem, sed summam, Dodechinus affirmat, eadem Vrspergensis, sed malè anno superiori: sicut errat Robertus de Monte, qui hæc ponit contigisse anno sequenti tempore Pentecostes. Acta enim Alexandri Papæ facta ista duplici chronographia consignant, nempe Christi atque Pontificis. Perguntque ipsa ista subijcere de eodem Friderico: Quamuis autem causa huiusmodi ab eo tempore, quo incepit Dei Ecclesiam persequi, semper, auctore Domino, in deterius haberetur, & nulla eum aduersitas atque difficultas laboris à suo incepto retraheret: modò tamen ita uehementer à supremo Iudice percussus & contritus est, quod pacem Ecclesiæ, quam hætenus in cordis duplicitate poposcerat, humiliter per maiores Imperij personas à domino Alexandro Papa, atque eius fratribus suppliciter postularet. Quippe omnes Ecclesiastici, & seculares Principes, qui prædictum Fridericum in errore suo hucusque secuti fuerant, dixerunt ei, quod nisi cum Ecclesia pacem faceret, ulterius eum non sequerentur, nec ei auxilium ferrent. Præterea societatem Longobardorum contra Teutonicos ita Dominus fortem & audacem reddiderat, ut quoties cum illa barbarie in prælio decertaret, in primo congressu victor existeret, & ante faciem suam tamquam inutiles paleas dispergeret, & effugaret.

Misit ergo Imperator Fridericus ad præsentiam domini Alexandri Papæ V. Magdeburgensem Episcopum, Christianum Maguntinum Archiepiscopũ, P. Vormatiensem

CHRISTI
1176.ALEXANDRI PAP. III.
17.FRIDERICI IMP. 22.
MANVELIS IMP. 34.ADMIT-
TUNTUR
LEGATI
IMPERAT.

Electum, & R. Protonotarium regni, maiores Imperij Principes, cum potestate plenaria A complendæ pacis inter Ecclesiam & Imperium. Qui venientes vsque Tibur, nuntiauerunt ipsi Pontifici residenti apud Anagniam, sui aduentus causam, & impetrato securo ducatu, recepti sunt à duobus Cardinalibus & Capitaneis Campaniæ, atque honorificè deducti in ciuitatem Anagniam. In crastino cum Pontifex in Consistorio, astante clericorum & laicorum multitudine, resideret, inde accessurus ad maiorem Ecclesiam cum decora societate sua: intrarunt prædicti Legati in conspectum Pontificis. stantes autem in medio coram ipso, cum multa reuerentia loquentes, dixerunt: Dominus noster Imperator desiderio magno desideravit, & desiderat Romanæ Ecclesiæ & Vrbi pacem veram dare. Misit ideo nos cum plenitudine potestatis ad præsentiam vestram, postulans instanter, vt verbum illud & pacis, quod in præterito, anno fratres vestri secum præsentialiter tractauerunt, & vsque modò, peccatis ita exigentibus, imperfectum remansit; nunc per vos & assensum nostrum, qui in eo fuerit, auctore Domino, compleatur. Notum est enim & indubitatum, quòd ab initio nascentis Ecclesiæ omnipotens Deus in orbe terrarum esse voluit, quibus principaliter mundus regatur, sacerdotalis dignitas & regalis potestas, quæ nisi ad inuicem concordia fulciantur, pax nullatenus seruetur, & mundus controuersijs & bellorum strepitu abundaret. Cesset iam nunc ista odiosa turbatio, & per vos duos Principes orbis pax vniuersis Ecclesijs & populo Christiano reddatur.

XXI.
RESPONSIO
PAPAE.

His igitur publicè allegatis, benignus Pontifex hilari & placido vultu, cum incunditate sermonis respondens, ait: De aduentu vestro cum iucundis rumoribus valdè gaudemus, & exinde omnipotenti Deo gratias agimus. Non est in præsentis sæculo res, quæ in auribus nostris ita dulcescat, quàm si dominus Imperator noster, quem inter alios mundi Principes cognoscimus esse maiorem, pacem nobis veram dare, sicut assensitis, velit. Sed si vult integram pacem suam nobis tribuere & Ecclesiæ Romanæ; oportet, vt ampliatis nostris, maximè Regi Siciliæ, Lombardis, & Imperatori Constantinopolitano, qui nobis contra eum in Ecclesiæ necessitatibus firmiter assistunt, pariter tribuat.

XXII.
DE PACE
AGITUR IN
SECRETARIO.

Legati verò laudantes & approbantes verbum Pontificis, dixerunt: In mandatis accepimus à domino Imperatore, vt secretè vobiscum & cum fratribus vestris loquamur, quantum ea quæ inter nos & vos tractanda fuerint & statuenda, inimicus homo non audiat, sed in secreto conferentur, quousque pacis bonum, præstante Domino, compleatur. Scimus enim, quòd in parte vestra & nostra nonnulli sunt qui pacem non audiunt, & hanc discordiam libenter fouent. His itaque auditis, vniuersos conuentus discessit, & Pontifex cum fratribus suis, vniuersis Legatis secretarium Concilij solus intravit. cœperunt autem de verbo pacis ad inuicem tractare diligenter. Sed quoniam res ardua & multum difficilis videbatur (multi enim nobiles & potentes in schisma grauitè capri fuerant, & de quibusdam capitulis inter Ecclesiam & Imperium controuersia vertebatur) vltra quindecim dies tractatus ille durauit. In quo spatio sanctissimorum Patrum auctoritates, priuilegia Imperatorum, atque antiquæ consuetudines & aliæ rationes ostensæ fuerunt. & super his est diutius laboratum, atque subtiliter disputatum. Tandem, cooperante Spiritus sancti gratia, ita factum est, quòd de omnibus capitulis inter Ecclesiam & Imperium cum sæpe dictis Legatis Pontifex & fratres eius vnanimitè concordarent, remanente Lombardorum statu, in quo erat, vsque ad eorum colloquium; quoniam in eorum absentia nec debuit nec potuit quidquam terminari. Et quoniam sine corporali præsentia Imperatoris & Lombardorum pax ista (sicut prædictum est) fieri non debebat; constitutum est, vt Pontifex cum fratribus suis pro desideratæ pacis bono laboraret corpore proprio, & ad partes Lombardiæ absque longa dilatione festinaret. Interim data est firma securitas ex parte Imperatoris omnibus Ecclesiæ Romanæ personis, & rebus eorum, & terris beati Petri & Siciliæ Regis, cunctisque maioribus vsque ad consummationem pacis. His itaque dispositis & concorditer ordinatis, Legati ad Imperatorem alacriter sunt reuersi. hucusque Acta de Alexandri Papæ rebus gestis præsentis anno. Quæ autem ista sunt secuta, sequentis anni exordio prosequemur, nempe de Alexandri Papæ cum Cardinalibus navigatione Venetias cum triremibus Siciliæ Regis.

XXIII.
Nic Chon.
in Em. l. 7.

Quod audisti superius, Lector, Alexandrum Papam recensere inter Romanæ Ecclesiæ fautores, Manuelem Imperatorem Constantinopolitanum: testatur equidem Nicetas Choniara, eundem Græcorum Imperatorem Manuelem summo conatu egisse, vt tum Papam, tum Longobardos & alios, quos potuisset, Principes aduersus Fridericum erigeret,

CHRISTI
1176.ALEXANDRI PAP. III.
17.FRIDERICI IMP. 22.
MANVELIS IMP. 34.

A erigeret, quos etiam pecunijs foueret, quòd sciret eiusdem Friderici Imperatoris animum ad Orientale Imperium occupandum esse propensum. Nam certum est inter alia ipsum tentasse occupare Corcyram insulam, datis de hoc litteris ad Georgium Metropolitam ipsum. Non exant illæ quidem, sed habentur redditæ ad Fridericum eiusdem Georgij litteræ, quæ reperiuntur vnà cum alijs ipsius Georgij epistolis in codice Federici Metij Episcopi Thermularum, ab eodemque Latinitate donatæ, & ad nos missæ. cui reddat Deus pro his æternam mercedem. eas nos hîc describemus, sic enim se habent:

Georgius Metropoli Coryphorum, id est Corcyrensi, Imperatori à Deo coronato Alemanno domino Friderico, quando ab ipso Georgio petijt castrum Corcyre.

Regi Regum, Imperatorum Imperatori, nouo Dauid, nouo Salomoni à Deo coronato, semper colendo, semper Augusto spirituali filio, domino Friderico, ego Georgius Metropoli Corcyre, seruis secundum Deum, & orator Imperij tui, à Deo Patre, & Domino nostro Iesu Christo pacem & felicitatem diuinæ potentia tuæ precor & opto; nec non debitam tribuo reuerentiam sancto Imperio tuo, quòd meæ memineris humilitatis, & litteras scripseris, adorando Imperij tui sigillo deforis munitas, quarum tenorem & mentem ego non valui intelligere, cum Latinae linguæ sim ignarus; prudens tamen & doctus Imperij tui vir, Iudex videlicet & magister Thomas earumdem Imperij tui litterarum seriem & tenorem mihi aperuit & declarauit. Quod igitur attinet ad illud, quod tuum perit Imperium: magnum id quidem est, & paruum si cum celsitudine & magnitudine tua comparatur. Quid enim opus est aquæ gutta immensis maris vndis? quemadmodum leonibus item & aquilis quid opus est parua & modica præda? Sed vnicuique istorum animalium ita magnorum & fortium proportionatus est venationis vsus & prædæ: & quodcumque lucrum illis minus affert, omittitur id ab ipsis atque negligitur. Sic etiam Imperio tuo res Corcyrensiū ita nullius erunt commodi atque momenti, vt potius Imperium tuum pro sua magnitudine magnam sit passurum iacturam, lucraturum verò ne minimum quidem.

Vbi enim agnosceret iustitiæ tuæ æquitas, nisi vt ne concupiscat quidem quæ sunt aliena? Hoc namque nos docet parabolica illa Regis Dauid^a historia, à quo Dominus noster secundum carnem genus duxit; nec vilo pacto Imperium tuum rem ignorat, cum sit sapientia receptaculum, & doctrinæ penu. Qui Dauid, cum nonaginta nouem haberet oves, ab eo tamen, qui vnicam tantum habebat, ouem illam abstulit? vt hoc argumento facile colligatur, rebus proprijs aliquem contentum esse debere, nec ab alio quidquam proximo auferre. Id quidem excedit holocaustorum sacrificia, & supra quamuis oblationem & victimam est Deo gratum & acceptum. Paruum itaque (vt supra dixi) est Imperator, quod agitur de petitione Corcyre, quod attinet ad magnitudinē tuam: magnum item, quod ad me attinet qui sum pastor Corcyre, non mercenarius, qui^b dimittit oves & fugit, cui non est cura de ouibus, quia mercenarius est, vnius videlicet vel alterius diei. Ego verò maiorem partem vitæ meæ pau & aquaui gregem meum pro virili mea, diuino adiutus auxilio & fauore. Hac de causa Imperium tuum oro atque obtestor, ne à visceribus misericordiæ tuæ abijcias dominum meum & filium & cognatum Imperij tui excelsum & notissimum Comnenoducam dominum Emmanuelem: pius enim est & ipse, & suarum regionum & ciuitatum diligens & sollicitus gubernator, & qui semper habet in ore Christianissimum nomen regni tui, & vobis omnem largitur honorem & quietem. Dona etiam & largitiones Imperatorum progenitorum suorum æternæ memoriæ omnino confirmat & tuetur, & nihil molestiæ suis subditis tribuit. hucusque Georgius ad Fridericum. Porro de munitione Corcyre ab Emmanuele Græcorum Imperatore mandata eidem Metropolitæ Georgio, extant ipsius litteræ ad eundem Emmanuelem redditæ, sed quæ adulatione sunt plene, alioquin haud inelegantes. sic enim se habent:

Georgius Metropoli Coryphorum domino Emmanueliduca Imperatori à Deo custodito.

Eodem die, quo ab oculis meis discessisti, domine Imperator, discessit etiam à me modica illa corporis firma valetudo, quam fueram adeptus. Fortasse enim quemadmodum^c audiuius de Apostolis Dei præconibus factum, quòd sola ipsorum vmbra infirmorum agridudines curabat; ita etiam de mea corporis infirma valetudine ego possem in Christo gloriari, quòd tua vmbra, Imperatoris scilicet mei à Deo custoditi, mea membra quamprimùm firmat & corroborat, & quasi cadauer quoddam corpus nreum

FRID. IMP.
TENTAT
CORCY-
RAM IN
SVLAM.

XXIV.

GEORGI
EPISCOPI
CORCYRAE
EPIST. AD
FRID. IMP.

XXV.

2. Reg. 12.
REGES NE
APPETANT
ALIENA.

Ioan. 10.

XXVI.

GEORGI
AD IMP.
EMMAN.
EPISTOLA
Ath. 5.

in vitam reuocatur, & quasi paralyticus alter ego exulto. Idque non semel, aut iterum mihi euenit, sed etiam tertio: ut hinc aperte coniciam, quod gratia quedam diuina corpus tuum, potentissime domine, consequatur, quod etiam de Elifazo, duplici videlicet Elia, quia duplicem spiritum habebat Elia, in Sacris habetur litteris, quod viuificum illud Elifazi corpus cadaveri cuidam cum accessisset, illud in vitam quam primum reuocauit, licet, quod natura sua erat corruptioni obnoxium, iterum fuerit tandem corruptum. Quid igitur ego animo uoluam? aut quid dicam, nisi quod magna fultus spe, quam habeo de recuperanda salute, sequor te, Imperator, quocumque ieris? Si enim tui presentiam consequitur salus passibilis hominis & corruptibilis: cur ego post tuum Imperium curere non conabor? Cur tecum esse non contendam, ut hoc pacto membra firmentur mea, & recte ambulare valeam, loca cum locis permutans, & tecum ferens ea, quae isto vel illo modo contingunt? Quemadmodum nunc tuas adorandas litteras relegens Imperij tui, quibus molesta quaedam tibi contigisse significas, quibus Imperium tuum graui molestia conicio affectum. Si enim ouium gregis praefectus grauius ferre creditur, quando lupus, aut leo, vel aliquod aliud ferum animal gregem inuadit, & illius partem diripit, & quodcumque voluerit rapit: quo animo esse debet Imperator benignus & clemens, & ciuitatum & regionum suarum studiosus & beneuolus, barbaricam aliquam intruens conirationem & conspirationem inuasionibus & inuersionibus quodcumque malum perpetrasse, & gloriari praeterea, quod praualuerint aduersus nos, & superauerint portionem desiderabilem, & impleuerint animas suas, & quaecumque (ut aiunt) insatiabilis illis suggerit voluntas? Sed aequo sermo animo, Imperator, quae contigerunt: victoria enim solet mutare vices suas, iuxta illius dictum, & non relinquet te Deus filium suum inultum a malis vicinis. est enim Deus ultionum, qui retribuit retributiones superbis, & in sinum ipsorum colligit septuplum, haec equidem spero, & haec oro. De eo vero, quod praecipis nobis, ut hoc castrum Corcyrae omnino tueamur; sit quidem pro virili, quod mandat Imperium tuum. totius enim huius dioeceseos, eius qui in castris & extra castrum populus est, frequens sit census & visitatio. Cisternae etiam, licet non ut par est, tamen ut fieri potest, parantur aere publico. Instrumenta quoque bellica, tum quae turribus, tum quae pro moenibus sunt necessaria, & quae innovari est opus, innovantur & instaurantur: necnon quae ad portum muniendum sunt necessaria, breui tempore conficiantur.

XXVII. Ex Italicis vero partibus nihil neque paruum neque magnum discere potuimus: utrimque enim mercatorum commercium est intermissum. Sed ecce haec nauis Brundisina, quae transit, & plurimos inde transfuehit peregrinos, in qua Corcyrenses . . . negotiari incipiunt, & nos . . . . . puto enim vsque ad primam Quadragesimae hebdomadam noverimus aliquid veri, quod dignum sit, ut auribus Imperij tui intimeretur. Volebat praeterea Imperium tuum scire a nobis, an liberos ego emittam, & an debitor sim pro pecunia, quae pro illorum debetur liberatione. refero itaque Imperio tuo, quod ab huiusmodi rebus omnino abstineo. Tunc enim tantum pro minimo tempore suscepi liberos illos, ut tuo parerem mandato, quando scilicet tuum Imperium fuit initio institutum. & haec tibi ego seruus & orator tuus significo. Ceterum idem Imperator iam antea sui Imperij initio cesserat eiusdem Corcyrae insule dominium sorori suae Comnena, quod probe factum laudat idem Metropolitanus Georgius, scribens has litteras ad eundem Emmanuelem Imperatorem:

Georgius Metropolita ad Imperatorem.

XXVIII. Pax tibi magna a Deo Comnena potens, pax exercitui tuo, pax populo tuo. Et quod procerum huius caput, & initium pace plenum etiam reddamus: benedicat tibi Deus, qui fecit caelum & terram, & custodiat te ab omni malo. haec quidem a diuinissimo Dauide in preces sunt conuersa, & cithara a Deo constructa decantata. Sed dum nos te quasi pacifica quadam stola induimus & exornamus, ex superioribus precibus contexta, contingit mihi, absumpto videlicet doloribus corporis, & aduersa valetudine, simul laetari, & exultare vna cum ijs, qui bene se habent, & iucunde, & hilariter, & dum ita loquor, labia etiam mea purificari. Sicut enim omnis sermo, qui non est ad audientium aedificationem, inutilis est, & apud Deum dignus punitione: e conuerso perfectus sermo est ille, & laude dignus, qui ex pura mente proficitur ad aliorum confirmationem & doctrinam. Sed ut iam eorum, quae hucusque dicta sunt, declararem obscuritatem, ob nihil aliud ad hunc progressus sum sermonem, quam ut iustam captarem occasionem de eo, quod

EIVSDEM GEORGII AD EVM DEM EPIST. DE CORCYRA DONATA SORORI. P. 120. P. 143.

A quod a tua statutum est magnitudine, o custodite a Deo Comnena. Est autem hoc illud, quod illustrissima scilicet Comnena & domina mea, & dilectissima sorori tuae Corcyrensis res tradidisti, & consecrasti. Nisi enim protectio tua bene fuisset disposita erga extremam hanc mari circumdatam oram & plagam, & nisi portas eius amares super omnia tabernacula oppidorum & ciuitatum, quae sub tua sunt ditione: numquam in ipso Imperij tui limine, & cum primum paternae hereditatis factus es dominus, adeo bonam voluntatem ostendisses pro quiete, & coagmentatione, & incremento incolarum, quicumque intra Insulam sunt, & qui eam circumdant.

Fuerunt quidem Imperij tui principia (simpliciter ut aliquis diceret) bona: quae verò nunc sequuntur, valde bona, & meliorum spem atque arrham habemus, dum germanam tuam, membrum videlicet tuum, & tecum simul natam, caput nobis constituisti, vel tamquam pretiosum lapidem electum pro fundamento posuisti Corcyrensis ciuitatis. Et iam erant haec longè firmiora quam superioribus temporibus, quando fluuij, & pluuij, & venti vehementes, bella videlicet ab hostibus potentibus mota, irruerant huic angustae domui, quae nihilominus non est concussa. Fundata enim est supra firmam fidei petram, principem videlicet Apostolorum Petrum, & Paulum eius socium & consortem, & magna & alta loquentem, qui huic loco semper suam largiuntur tutelam & protectionem, & procul reiiciunt & propellunt quodcumque damnum nobis vel insidias affert. Sed haec gratiarum loco dicta sint protectionis diuinae, & magnae celsitudinis tuae, o Imperator, quod maximam de nobis curam geras, ut seruetur insulana ciuitas haec a multis periculosis deflexibus & dissidijs. Ita quidem fiat, & largietur tibi Dominus Deus multorum annorum circulos & reuolutiones cum potentia & Imperio inuictis, & ad maiora incrementa. Examinata praeterea sunt, quae ad tuas peruenerunt aures, quae diffusis aperuit domina mea Comnena: quonia curae fuit particularis illa inquisitio, & maiora etiam manifestabit dies & hora. Perfectum verò iudicium tuo seruatum est tribunali, Sed numquam iudicabis, inquit, antequam utriusque audias verba: verba inquam bona, non temerè, & ad aërem inaniter fusa, neque ad gratiam prolata; sed sapientia verba, & demonstrationum epichirematibus & argumentis nixa & firmata. ego verò ut tuus orator & seruus te veneror & adoro, &c.] hucusque Georgius Corcyrensis Episcopus, qui inferius saepe occurret in via, sed ad Occidentales reuocemus orationem.

Hoc eodem anno (inquit Rogerius in Annalibus Anglicis) in medio Quadragesimae Hugezun tituli sancti Michaelis de Petro Leonis Cardinalis, & Apostolice Sedis Legatus Londonias venit, celebraturus Concilium, & conuenientibus ibi in vnum Cantuariensi & Eboracensi Archiepiscopis, & omnibus Episcopis & Abbatibus Angliae, & Clero multo, praedictus Cardinalis sedit cathedratus apud Vestmonasterium in capella monachorum infirmorum, & Episcopi & Abbates cum illo vnusquisque in suo loco secundum ordinem & dignitatem suam. Sed inter Cantuariensem & Eboracensem Archiepiscopos orta est contentio, quis illorum sederet a dextris Cardinalis. Et cum Eboracensis Archiepiscopus ibi sedere vellet, serui domini Cantuariensis irruerunt in eum, & proiecerunt in terram, & pedibus suis conculcauerunt, & cappam suam frugerunt. Et sic dispersi sunt, & Cardinalis fugit, & abscondit se a facie illorum, & ita impeditum est, quod nullum tenuit Concilium, sed factis appellationibus hinc & inde ad summum Pontificem, uterque illorum conquestus est domino Regi de iniurijs sibi factis. haec Rogerius.

Quod verò eodem ferè tempore Alexander Papa Apostolicis litteris redarguisset illos Anglorum Episcopos, qui in Curia Regis degerent, suo grege neglecto: pro illis omnibus respondit, excusans eos, Archiepiscopus Cantuariensis Richardus, scribens ad ipsum Alexandrum Pontificem has litteras per Petrum Blesensem:

Alexandro Dei gratia summo Pontifici Richardus Cantuariensis Ecclesiae humilis minister deuotum humilitatis & obedientiae famulatum. Detractores Deo odibiles serenitati vestrae de nostris Episcopis enormia suggererunt, afferentes, quod venerabiles fratres nostri Richardus Vintonienensis, & Gaufridus Eliensis, atque Ioannes Noruicensis Episcopi, sequentes odorem munerum, & omnino abiecta sollicitudine pastoralis, militiae, ne dicam, militariae curialis fluctibus se immergunt. Dicunt, quod iudicia sanguinis exercent: ideoque tamquam viri sanguinum a sacris abstinent, & ad mensam Domini non accedunt. Ea propter succensa est aduersus eos indignatio vestra, nobisque poenam indicitis, si excessus huiusmodi canonicè non punimus.

Inho.

XXIX. SVR PROTECTIONE PETRI ET PAULICOR CYRA.

XXX. CONCIL. LONDON. PERTVRBATVM.

XXXI. DE EPISCOPI SCVRIA LIBVS IN-DIGNATIO ALEX. PAP. Petr. Bles. epist. 84. XXXII. DE CVRIA LIBVS EPISCOPI EX-CVSATIO.

PVRGAN-TVR ILLA-TAE CA-LVMNIAE.

Inhonestum siquidem esset, grauique animaduersione dignissimum, si esset in hac parte A os loquentium iniqua veridicū: sed mentita est iniquitas sibi. Nam vt excerpamus pauca de multis: V Vintoniensis Episcopo nullus est afflictis compatiētor, nullus in oculis suis humilior, nullus in altari deuotior, nullus in beneficijs profusior. Vnde sicut vnguentum effusum est nomen eius, & eleemosynas eius enarrat omnis Ecclesia Sanctorum. Eliensis autem, ex quo iuxta beneplaciti nostri formam, citra omnem infamiam tamen, & quasi de abundantia suam purgatione canonica innocentiam declarauit, plenē & efficaciter impleuit Episcopum, sanctaque & honesta conuersatione mendaces ostendit, qui maculaerunt innoxium. Ipse etiam, & Episcopus Noruicensis, cuius honestatem & prudentiā frequenter, dum ad vos à domino Rege mitteretur, diutina conuersatione & experientia didicistis, Ecclesias suas pauperes inuenerunt, sed possessiones earum prudenter & strenuē reuocantes, & amplissimē dilatantes, ipsas nunc in statum optimum erexerunt.

XXXIII. Non est equidem nouum, quod Regum consilijs intersint Episcopi. Sicut enim honestate & sapientia ceteros antecedunt, sic expeditiores & efficaciores in Reipublicæ administratione censentur. Quia sicut scriptum est, minus salubriter disponitur regnum, quod non regitur consilio sapientum. Scriptum etiam legitis: Vae terræ, cuius Rex puer est, & cuius Principes manē comedunt. Beata terra est, cuius Rex sensatus est, & cuius Principes vescuntur tempore suo. In quo notatur, eos consilijs Regum debere assistere, qui sciant, & velint, & possint patientibus compati, paci terræ ac populi saluti prospicere, erudire ad iustitiam Reges, imminentibus occurere periculis, vitæque maturioris exemplis informare subditos, & quadam auctoritate potestatiua præsumptionem malignantium cohibere.

^{3. Reg. 12.} Regnum Hebræorum temporibus Roboam non fuisset diuisum, nec recessissent ab eo decem Tribus, si prudentiores viros sibi consiliarios elegeret. Cū esset Saul prophetans inter eos qui inuocabant nomen Domini: regnum tamen Dauid erexit, & firmavit eius folium institutio Samuelis. Rex ^{4. Reg. 20.} Ezechias oppressus à Sennacherib, & quasi in extremis angustijs constitutus, per Isaiam ciuitatis liberationem, & beneficium consolationis obtinuit. Eliseus ^{2. Reg. 2.} acrisiam Syris induxit, & eius beneficio Samariae obsessores conuertuntur in fugam. Ioiada sacerdos ^{2. Reg. 11.} Ioas filium Ochozæ à facie Athalæ persequentis abscondit, quem cū erexisset in regem, sanctis eum moribus informauit. Sed Ioiada mortuo, cepit Ioas à Dei legitimis declinare: quem cū Zacharias argueret, eum lapidibus obruit, & contriuit. In quo manifestissimē liquet, quā vtilis & necessaria sit conuersatio, & doctrina iustorum his, qui populi regimen acceperunt. Nam temporibus Sedecie Regis non fuisset exterminatum regnum Iudæorum, nisi aduersus Ieremiam, qui publicæ consulebat vtilitati, præualuissent mendacia pseudoprophetarum.

XXXIV. Vnum noueritis, quia nisi familiares & consiliarij Regis essent præfati Episcopi: supra dorsum Ecclesiæ fabricarent hodie peccatores, & immaniter ac intolerabiliter opprimeret Clerum præsumptio laicalis. Nunc autem, si quid in Ecclesiæ attentatur iniuriam, auctoritate Pontificali corripitur: aut si ad hoc Ecclesiastica censura non sufficit, spiritualis gladij defectus ciuili suppletur: & ad eorum arbitrium principalis animaduersio exercetur. Si quandoque, vt fieri solet, aduersus insontes Regis indignatio vehementius exandescit, Episcoporum precibus temperatur. Istitis mediantibus mansuescit circa simplices iudiciarius rigor, admittitur clamor pauperum, Ecclesiarum dignitas erigitur, releuatur pauperum indigentia, firmatur in Clero libertas, pax in populis, in monasterijs quies, iustitia liberè exercetur, superbia deprimitur, augetur laicorum deuotio, religio fouetur, diriguntur iudicia, leges acceptantur, decreta Romana vim obtinent, & possessiones Ecclesiasticæ dilatantur. Isti singulis præcipuis solemnitatibus suis intersunt Ecclesijs, vbi eleemosynarum largitione, consolatione pupillorum ac viduarum, subiectorum correctione, atque alijs sanctitatis operibus redimunt dies, quos in Curia consumpserunt.

XXXV. Porro Archiepiscopi, vel Episcopi, qui in Curia Regis Siculi conuersantur, per septennium, aut decennium à Curia non recedunt, nec refert, viuunt, aut decesserint, quantum ad Ecclesiasticarum possessionum custodiam, vel regimen animarum.

Ab hac equidem curialitate nostros quandoq; volumus Episcopos prohibere, sed consilijs & prudentibus viris visa est expediens eorum cohabitatio circa Regem: quos si extraheremus à familiaritate illius, subtraheremus quietem monasterijs, oppressis solatium, Ecclesijs libertatem. Vnde licet propter incommoditates varias, quas ibi sustinent, desiderio desiderarent egredi: publicæ tamen vtilitatis obtentu, communi fratrum nostrorum

A consilio, non solum in hac vita castrensi tolerari, sed ad eam trahi debuerant & compelli. Vtilitatem itaque Anglicanæ Ecclesiæ, & malitiam detractorum, qui vobis veritati contraria suggererunt, velitis, Pater, in libra æquitatis appendere, & quod super hoc in oculis vestris acceptum fuerit, nostræ paruitati nuntio, vel litteris velitis intimare. Rei veritatem prius vobis declarari oportuit, vt ad huius rei decisionem certius & confidentius procedatis. Nos autem, cūm receperimus vestre sanctitatis oraculum, Apostolicæ iussionis executorum efficaces erimus & deuoti. Conferuet vos Deus Ecclesiæ suæ per tempora longa, sanctissime Pater.] hucusque Richardus. Extant eiusdem Archiepiscopi ad eundem Pontificem aliæ querimonij plenæ litteræ de Abbatum exemptione à suis Episcopis, ostendentis pluribus, quot quantaque ex his scandala in Ecclesia oriantur. sunt de his multorum antiquæ querelæ Episcoporum, & aliorum, quorum superius mentio facta est. at anni huius hinc finis esto.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 23.
ANNVS ANNVS MANVELIS IMP. 35.
1177. 18.

Millesimus centesimus septuagesimus septimus, Indictione decima, adest Christi annus, dicendus ex bonis, quæ secum tulit, secundum Isaiam, verè PLACABILIS, quo pax exul annis decem & octo, tandem suo decore est postliminè restituta, & dirum schisma, quo sub triplici capite latrante Cerbero, perterritus & fatigatus est Catholicus orbis, cessauit omnino, cū & vniuersalis Ecclesia sub vno pastore, in ouili vno coagmentata compagine vnitatis, concuti desinens, conqueuit, inter sacerdotium & Imperium pace stabilita Venerijs. Hæc sunt quæ secum vexit post horridam hiemem florecente placito Vere Placabilis annus. Digna quidem tanta historia, vt præstantissimorum viro- rum (sicut factum est) digno stylo posteris traderetur absque ornatu aliquo adscititio, quæ suæ pulchritudinis decore fulgeret. Sed infortunio magno accidit, quod cū ad ornatum superuacaneum inopportunos, ineptus, & commentitius quæsitus est fucus: deformis effecta, reddita sit diuersa penitus ab illa venustate, quam mixto candore simplicitatis cum rubore viuidæ veritatis conciliauerat ipsi absque arte natura. Quod si eiusmodi absterfis sordibus, in pristinum decorem eamdem historiam vendicare contingat: planè dignam Deo operam nos nauare non dubitamus, eodem ipso Domino per Ieremiam ita testante: Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris.]

Vt autem tanta ista pro virili præstemus: aperiendum illud in primis, duplicem & magnopere inter se diuersam reperiri historiarum huius narrationem; vtramque verò in codice Chronicorum dignæ memoriæ Cardinalis Bessarionis, qui summa diligentia & honore asseruari dicitur in bibliotheca Veneta, pluteo decimo septimo, vti citatum inuenimus ab auctore, qui haud pridem in ijs copiosissimè versatus est, vti nam ita fructuosè, sicut & auctore, qui circumiens mare & aridam, illa sola inuenit, quibus in errorem manifestissimum duceretur; nec ad illa peruenit, quibus veritate certissima informari potuisset, ne falleretur, & sic alios ipse falleret. Quæ vt tu semper caueas, Lector, in delectu testium hinc & vbiq; constitue in quacumque disputatione victoriam, non in numero, eò quod errantium infinitus sit numerus, sed vera sapientium, sicut verè sapientum, admodum paucus. sed quæ de duplici & diuersa valdè eiusdem historiarum narratione idem Auctor ex eodem nuper citato Chronicorum volumine totidem verbis promittit, iam videamus. ita se habent:

Anno igitur Domini millesimo centesimo septuagesimo septimo reformata est pax inter Alexandrum Papam & Imperatorem apud Venerias. De medijs autem, quibus ad pacem ventum sit, Italici quoque scriptores sunt partim discordes. Blondus enim scribit, quem sequitur Aneas Siluius, Fridericum post præmissa, Magdeburgensem Moguntinumque Archiepiscopos Oratores ad pacem cum Alexandro constituendam, destinasse Anagninam. Conuentum est ibidem, vt Pontifex Bononiam, Imperator Mutinam se conferret, quod eo modo facile posset ad colloquium perueniri. Pro qua re complenda Pontifex ad Garganum montem se contulit, vbi trirèmes à VVillelmo Siculo tredecim missas reperit, hincque Venerias delatus, magno honore exceptus est, & in itinere terrestri sex Cardinales Bononiam misit: Fridericus autem Mutinam venit. Dum hæc geruntur,

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

Oratores Friderici Bononiam suspectam dicunt, & Ferraria pro conuentu eligitur. Erat A Quadragesimale tempus, & Pontifex Ducem Venetorum aurea rosa donauit, petijtque Ferrariam: vbi rursus mutatis conditionibus, Venetijs conuenire placuit, ea lege, ne prius Imperator Venetias admitteretur quam pacem iurcurando firmaret. Concessit igitur Fridericus pacem Alexandro in ea formula, qua semper optauerat, & VVillemo Regi Siciliae, ac quindecim socijs ciuitatibus in sex annos pacem dedit.] hęc Blondus, & quidem veritati consentientia.

IV.
DE VERI-
TATE HI-
STORIAE
POSTERIOR
NARRATIO.

Alij verò afferunt, Fridericum cum magno exercitu venisse in Aufoniam, mouisseque in Romanam urbem, pro quo Pontifex eius vires perhorrescens, decimo septimo Pontificatus sui anno coqui sui vestibus sumptis, eo in habitu Venetias profugit, ad diuæ Virginis de Charitate monasterium profectus. vbi ab incolis recipitur, & hortulo præficitur. Et quodd post aliquot menses, cum quidam, nomine Commodus, eum agnouisset, confestim B ad Sebastianum Ducem accessit, Pontificem esse Romanum retulit, qui re cognita, mox Senatum congregans, cum omni apparatu ad Pontificis diuersorium accessit, agnitumque in tali despecto habitu Pontificem, cum crucibus alijsque solemnitatibus ad diui Marci templum cum omni gaudio perduxit. Quodque ibidem Pontifex cum ante altare ex more confedisset, Principem, Senatum, & omnem populum benedixit. Et quod etiam Imperator audiens summum Pontificem Venetijs esse, Ortonem Filium suum cum armata classe ad reposcendum summum Pontificem Venetias misit; qui & Venetis ob id bellum mouit. Cui statim Sebastianus Dux Venetorum occurrens, facto congressu ipsum superauit, & Venetias victum perduxit. Otto autem ad Pontificem ductus procurauit, quodd pax inter maximum Pontificem & patrem Augustum componeretur. Insuper, quodd altera quæ secuta est die, Fridericus Venetias venit, pacem à filio confectam hoc C modo approbat, vt Romam, & quæ ditionis erant Ecclesiastica, summo Pontifici redderet, & quidd quid ille pro perpetrata culpa iniungeret, patienter perferret.

Quodd item tunc fœdere Alexander Pontifex inito, confestim ad ianuas templi diui Marci accessit, & ibidem vniuerso astante populo, Imperatori iussit vt se humi prosterneret, & veniam denuò postularet. cum summus Pontifex Cæsaris Imperatoris collum pede comprimens, ait: Scriptum est, super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. cum illi Fridericus: Non tibi, inquit, sed Petro, cui successor es, pareo. Et quodd Pontifex respondit: Et mihi, & Petro. Ac sic inter Imperatorem & summum Pontificem pace composita, ipse Imperator cum bona venia abiit.] Ita posterior se habet narratio de inita pace inter Pontificem & Imperatorem, cui & ista iunguntur: Abcedente igitur Imperatore, Pontifex ob beneficium à Venetis susceptum, Sebastiano Duci, & D eius successoribus, ac Senatui Veneto priuilegia concessit. Primò quidem funale candidum, quodd solis Pontificibus Romanis portandum consuetudo concedit. Itemque quodd plumbo possent epistolas sigillare deinceps. Tertio quodd eidem Principi vmbellam concessit, ornamentum galero persimile. Quarto quodd Venetorum Principi tertiam sedem in theatro Romano fieri fecit, cum prius duæ tantum in Papæ theatro sedes essent, quarum dextram Pontifex, sinistram verò Cæsar tenet. Cum & in Ascensione Domini Venetis in templo S. Marci Euangelistæ Indulgentiam plenariam perpetuò duraturam concessit, quæ hodie perdurat. Quintò, quodd ipsi Duci octo vexilla serica diuersorum colorum obtulit. Sextò denique, quodd cereum album eidem condonauit, quoddque omnia in palatio sancti Marci perpulchrè depicta habentur.] hęc ex codice Bessarionis, accepta haud dubium ex antiquioribus monumentis, illis nimirum, quæ ad nos sunt missa elapsis diebus, vt intexerentur Annalibus. Ne igitur redarguamur inofficiosi, si prætermiserimus ea, his adijcimus. sic enim se habent totidem syllabis reddita, vt exscripta ab eo qui misit:

VI. Exemplum sumptum ex quodam libro antiquo in pergameno manu scripto, existente in Archiuo Episcopatus Parentini, ex prima eius charta de verbo ad verbum fideliter extractum.

Copia historię Alexandri III. qui latitauit Venetijs, & postea transiit Vrsariam Parentinæ diocesis, vbi dimisit Indulgentiam plenariam.

VII. Reperitur in canonica Domini Alexandri III. Pontificis maximi, vbi memorat, qualiter repertus fuit in monasterio sanctæ Mariæ de Charitate Venetijs, & fuit cognitus in celebratione per quemdam Spoletanum in ciuitate Veneta, vbi ipse Pontifex accepit fugam

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A fugam de Spoletio propter insidias atque persecutiones domini Friderici Imperatoris scilicet, persequentis Ecclesiã Romanam, atque dominum Papam, & suos Cardinales. Deinde memorat promissiones factas per dominum Sebastianum Zani Ducem Venetum domino Alexandro Papæ; & de victoria habita per Venetos cum triginta galeis contra sexaginta galeas dicti Imperatoris, in quibus erat Capitaneus filius dicti Imperatoris, atque fuit ibi personaliter captus cum toto suo exercitu, & ductus ad ciuitatem Venetam, & presentatus domino Papæ. Et locus, vbi fuit ista victoria habita, vocatur, La ponta de saluore, in partibus Istriæ, & est ibi vna Ecclesia sancti Ioannis, in qua dominus Alexander Papa in tali die, sicut fuit victoria in festo omnium Sanctorum, concessit plenariam Indulgentiam ad perpetuam rei memoriam.

Deinde memorat de pace tractanda per filium Imperatoris inter dominum Alexandrum, & Ecclesiam, & dictum patrem suum Imperatorem: & narrat, quomodo Imperator venit ad ciuitatem Venetiarum ad pedes domini Papæ. Insuper facit mentionem, quomodo domini Anconitani venerunt cum tribus galeis armatis & solemniter præparatis ad ciuitatem Venetam ad pedes domini Papæ, pro obedientia domini Papæ & Ecclesiæ Romanæ, pro qua ciuitas Anconitana longo tempore fuerat assediata & deuastata per prædictum Fridericum Imperatorem. cum dominus Papa & Imperator, vnà cum Duce Venetiarum in festo sancti Matthiæ recesserunt de Venetijs cum nouem galeis, & dominus Papa Alexander ascendit super vnã galeam de Ancona, quæ erat solemniter præparata pro persona sua, & in sequentem noctem venerunt ad portum Vrsariæ penes Parentium, ad vnum Prioratum sanctæ Mariæ, & ibi concessit maximas Indulgentias, & maximè in festo Annuntiationis Virginis Mariæ. Post diem secundum recesserunt de illo loco, & in sequenti die venerunt Anconam hora xxij. vnà & simul cum Imperatore & Duce Venetiarum, cui dominus Alexander dedit vmbellam, cathedram, vexillum, & multas gratias, sicut narratur & habetur in canonica. Hoc gestum fuit in ciuitate Ancona, in Ecclesia maiori sancti Laurentij, in illa die, in qua applicuerunt. Similiter concessit dominis Anconitanis pro sua fidelitate habita sibi & Ecclesiæ, multa beneficia spiritalia & temporalia, & dedit eis plenariã libertatem, & gratias, & exemptiones in recompensationem suæ fidelitatis. Hoc fuit factum prima die Quadragesimæ. De donis spiritalibus concessit ad perpetuam rei memoriam omnibus verè pœnitentibus & confessis, visitantibus duodecim Ecclesias primò, deinde venientibus ad Ecclesiam prædictam Cathedralem quotidie per totam Quadragesimam cum continua perseueratione ieiunio stomacho, vsque ad diem Resurrectionis Domini, vt habeant illam Indulgentiam, & tantam, ac si visitarent ciuitatem sanctam Ierusalem & alia loca sancta. de Comitatu verò per tres dies ante festum Resurrectionis. Similiter facit mentionem, qualiter concessit primis Dominicalibus mensium tantam Indulgentiam, quantam arenam capere potuit cum ambabus manibus. Hoc donum Indulgentiæ fuit concessum tempore domini Thomæ Episcopi Anconitani de anno * 127. anno sui pontificatus duodecimo, Indictione quinta. * 1177.

Et ego Petrus Matthæus Ioannes de Ancona Sacrista sancti Quiricij de Ancona præfens priuilegium extraxi, & copiaui de quodam priuilegio existente in Ecclesia prædicta, ad petitionem Zani Valentis de Grado, nil addendo neque minuendo vt ponitur, virgulam, vel comma, sed fideliter auscultauit, vnà cum domino Io. Paulutij de Ancona publico Notario, & vtrumque concordare inueni. IX.

Et ego Io. Paulutij de Ancona Notarius, & nunc Prior Capituli præfens priuilegium auscultauit, vnaque cum domino supradicto Petro Matthæo Sacrista dictæ Ecclesiæ vtrumque concordare inuenimus, & ad fidem huiusmodi sigillū meum apposui, & etiam sigillum nostri Capituli * pendentem, in quo quidem sigillo sunt sculptæ imagines sanctorum Laurentij & Quiricij, & supra ipsis est imago Virginis Mariæ cum filio. * inueni, * pendens, X.

Mathurius Presbyter Turouienfis hanc scripturam perlegit, subscripsit, millesimo quingentesimo decimo quinto, die verò decimanona Decembris.

Præfens transumptum ex originali suprascripto aliena manu fideliter exemplatum, quia ego Ioannes Teuterinus coadiutor Curie Episcopalis Parentinæ cum ipso originali concordare inueni de verbo ad verbum, nil addito, diminuto seu murato, in fidem me subscripsi die vigesima mensis Septembris, M. DC. V. XI.

Ioannes Lipomanus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Parentinus, Vrsariæque Comes, &c. vniuersis & singulis has præfentes visuris & lecturis attestamus, suprascriptum Annal. Eccl. Tom. 12. XII. IOAN-

Ioannem Teuterinum esse Curia nostrae Episcopalis coadiutorem, cuius scripturis & exemplis ubique locorum fides adhiberi potest. In quorum fidem, &c. Dat. Venetijs die vigesima septima Septembris. M. DC. V. *quo misit ad nos.*

Ioannes Episcopus Parentin.

Fabricius Beatianus Notarius Venet. mandato subscripsi.

D. Scipio Lugo Bassianen.

D. Carolus Gluti Aduocatus pauperum.]

XIII. Hæc sunt quæ fauent posteriori sententiæ recitatæ. Cui inhærendum ne nobis sit, a priori consentiendum; nostamquam in biuio constituti, quamnam viam ingrediendam suscipiamus, illud diuinæ Scripturæ in primis mente versamus, ita monente Deo: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea.] & illi vtiq; interrogandi, qui viam triuerint ambulando, non autem in experti, qui tantum audita retulerint, eadem que fucata coloribus pictura monstrasse, satis esse ad probationem existimant, non considerantes, quod b

Horat in Poetica.

pietoribus atque Poëtis

Quilibet audendi semper fuit aqua potestas.

XIV. Quamobrem nos non aliunde quam ab Auctoribus eius temporis, & ipsidem planè ipsis, qui rebus tunc gestis interfuerunt, videruntque, atque præsentibus manibus contra statunt, cuncta describuntur sumus. Ad demum insuper ad confirmationem eorum, que ex dictis Auctoribus narrati sumus, complures ipsius Alexandri Papæ tunc ad diuersos Venetijs scriptas epistolas de ijs, quæ ibidem in eadem causa fieri contigerunt: adeo vt nulla de his vel leuis dubitatio reliqua esse possit, trahi que necesse sit summa potentia veritatis in eius consensum non dubitantes tantum, sed ipsos, si quos esse contigerit obstinatos & refractarios, qui ei quam semel imbiberunt opinionem inhærent immobiles, persistunt stabiles firmique, nec pati possunt ab eadem quavis ratione diuelli.

XV. FABVLAE SAEPÊ SE INTERSE RVNT VERITATI.

XV. Accidit namque in ijs (quod vitari posse perdifficile esse dicimus experimento) vt quod præclarior de rebus præclarissime gestis sit historia conscribenda, sæpè irreat in Auctorem quod sine auctore vulgatum fertur quidpiam fabulosum; quod ipse Scriptor prætermittere expauescat, ne contradicentiū grandine densa pulsetur, sicque fiat, vt falsa admixta veris, eodem decore tituloque gloriæ fulgeant, atque mendacium veritatis, vt gemmæ vitium, nomen obtineat, & pari pretio æstimeretur, atque cupientibus distrahatur, & quo nomine semel acceptum, eodem ad posteros, tamquam paterna hereditas transmittatur, tenacius possessum non libenter admittat, quod face veritatis admora, veritati contrariū deforme esse mendaciū arguatur. Quorum occasione, vt delectu habito (quod muneris nostri est) segregaremus pretiosum à vili, falsum à vero, immensi sunt nobis parti labores, sed feliciter actum, nisi ex more pareret odium veritas, vt secundum diuinum oraculum dicant videntibus: Nolite videre, & aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quæ sunt recta: loquimini nobis placentia, videte nobis errores.] At in his modò versamur, quibus maiore potius gratiam quam inuidiâ nobis conciliaturos non dubitemus, cum nulli sint momenti quæ reijciuntur, summi verò ponderis, quæ retinentur, confirmantur, & illustrantur.

Isa. 30.

XVI. AVCTORIS COMMENDATVR OFFICIUM.

XVI. Longè namque abest, vt ista scribendo obscurare velimus serenissimæ Venetæ Reipublicæ gloriam, quam non necessario, sed potius voluntario (quod maioris est laudis) hospitio Romani Pontificis, tot tantisque exhibitis erga eum officijs, impensis dignis obsequijs effusa munificentia Christi Vicario, dignè promeruit; quin potius ad maiorem lucem faces addimus, illustraturi eam magis magisque fulgoribus veritatis, tot admotis splendoribus, quot è latebris vendicata Scriptorum monumenta nondum visa ad ea confirmanda conferimus. Tenebras verò propellimus eas, quibus tanta gloria quadam obtensa caligine obfuscatur, dum historia nobilissima anilis fabulæ admistione vilescit. Nos igitur apertissima veritate monstrabimus, Alexandrum ipsum Romanum Pontificem nequaquam necessitate compulsum, fuga lapsum è manibus Friderici, habitu mutato Pontificio in coquinarium indumentum (quod fertur) Venetijs delituisse in monasterio Charitatis, sed potius Pontificia auctoritate, libera facultate, consilio tamen Sicilia Regis, delegisse liberam ciuitatem, eamdemque securam, ad quam inuitaret pariter Imperatorem, qui cum eo, quæ sunt pacis, vnâ tractaret: contulisse verò se in eam classe honorifica sibi parata ab eodem VVilhelmo Rege Sicilia, comitesque eius navigationis habuisse S. R. E. Cardinales, necnon inter alios proceres Legatos Sicilia Regis.

Sed

A Sed quòd ab illis, qui ponunt latebras Alexandri, prætexitur timor, qui ad fugam eum impulerit ob persecutionem Friderici, ex victoria nuper parta minantis & insequentis: necessarium est corruat tota vana moles, quam omni penitus fundamento carere patebit, si ad res gestas anni superioris, eademque fuffis enarratas memoriam reuocauerint: cum inuenerint Fridericum non victorem, sed victum & profligatum bello fuisse à Mediolanensibus Dei ope victoribus, cum & non Alexandro Papæ eisdem confederato, sed misero Friderico vix fuga lapsus fuerint captandæ latebræ, & humilis mutatione habitus aspectus fallendus intuentium. Cum & saniori vsus consilio, pro pace legationem honorificentissimam Anagniam misit ad ipsum Alexandrum, cuius occasione ista meditari de mutuo congressu ad pacem decernendam idem Pontifex inchoauit, quod hoc anno perfecit. Repetant igitur quæ narrata sunt anno superiori, & planè videbunt, omnem de incunda fuga, latebrisque captandis cessasse penitus occasionem; vel vt ex ijs manifestam detegant in posturam. His verò ita detectis, iam quod polliciti sumus, ab auctore, qui aderat, cunctaque scribebat de Alexandri ipsius vitæ Actis superius sæpè citatis, quæ Bibliotheca Vaticana antiquitus scripta custodit, narrationem aggrediamur. hæc enim ait:

XVII. COMMENTVM DE EVGA ET LATEBRIS ALEXANDRI PAPAE.

Porrò Alexander Papa, vt indubitanter ad colloquium Imperatoris posset accedere, ordinato in Vrbe Vicario, versus mare Hadriaticum iter cum fratribus suis Cardinalibus arripuit. Et veniens Beneuentum, inde Troiam, atque Sipontum, & montem Garganum tranfuit, & deuenit in ciuitatem Licianam in maris litore sitam. Ibi enim deuotus beati Petri filius Rex Sicilia ad eius obsequium præparauerat septem galeas, victualibus & armis, prout tempus postulabat, munitas. Duos quoque de magnaribus terræ suæ, videlicet Romualdum Salernitanum Archiepiscopum, & Rogerium Hadriensem maximum Comitum, vt honorificentius cum eis incederet, illuc ad eiusdem Patris & domini præsentiam destinauit. Vt autem Imperatorem & Longobardos de suo Pontifex aduentu redderet certiores, sex de fratribus suis Cardinalibus Siponto vsque Bononiam cum suis & aliorum fratrum equitatus præmiserat.] Et post enarratas res gestas inter Imperatorem Constantinopolitanum & Soldanum, de quibus nos, ne adeo diuersa misceantur, postea dicturi sumus, hæc subiicit:

XVIII. ALEX. PRO-FECTVRVS VENETIAS DISPONIT RES VRBANAS.

Interea Viterbiensis ille ridiculus Antipapa de malo semper in peius deficiens, vbi pacem & concordiam inter Alexandrum Papam & Imperatorem sine se familiariter tractari percepit; vbi & securitatem firmam cunctis viatoribus datam indubitanter cognouit: cum proceribus suis ita vehementer indoluit, ac si cor eius medium crepuisset.] hæc de statu tunc temporis Antipapæ Viterbij degentis, seipsum mœtore vorantis. subdit de præmissa legatione ab Alexandro, antequam è Campania ad Hadriaticum mare perrexit, quam omiserat, dicens:

XIX. QVID ANTIPAPA EX PAGE PASVS IN ANIMO.

Antequam Anagnia Pontifex Alexander exiret, Humbaldum Ostiensem Episcopum, & Rainerum Diaconum Cardinalem sancti Georgij ad Imperatoris præsentiam ea occasione præmiserat, vt securitatem quam Magdeburgensis Archiepiscopus cum socijs suis promiserat, ab eodem Imperatore per exhibitione iuramenti manifestè reciperent. Cuncti autem per partes Tuscia in Lombardorū intrauerunt terram, & circa Mutinam eundem Imperatorem satis pacificum inuenerunt, qui eos hilari vultu & reuerentia suscepit, & honorificentia plurima honorauit. Præsentibus itaque multis Episcopis & Principibus, coram ipsis Legatis Fridericus Imperator C. filium Marchionis Montisferrati super sancta Euangelia iurare fecit in anima sua, eandem securitatem, quæ Legati apud Anagniam indubitanter præstiterant, conseruare. Insuper ad maiorem bonæ voluntatis, quam gerebat de pace ostensionem, omnes Principes Alemannos, qui secum aderant, eandem securitatem fecit nihilominus per iurandum corroborare. In diebus illis Cremona respiciens retrò, absque grauamine de iurando, à confederatione aliarum ciuitatum impudenter recessit, & ad Imperatorem non sine magna ignominia se conuertit. Vnde indignationem Ecclesiæ, & aliorum Lombardorum odium & inimicitiam iustè incurrit. Terdona quoque non post multum temporis idem reprehensibiliter fecit, & eadem se infamia contumeliosa inuoluit.

XX. LEGATIO A PONTIFICE AD IMPERAT.

Audiens autem ista apud Vastum in mari Hadriatico vadum, vbi tempus opportunum navigationi expectabat summus Pontifex, valdè est miratus, sed de aliarum ciuitatum stabilitate dubitare non potuit. Ceterum cum valida maris tempestas ipsum iam per triginta dies contra proposicum suum ibi detinuerat inuitum: ecce insuper Auster diu desideratus

XXI.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.NAVIGATIO
PAPAE VE-
NETIAS
AVCTA
CLASSE
A REGE SI-
CILLIAE.

deratus aduenit, & statim nauæ ad transfretandum eundem Pontificem alacriter inui-
tarunt. Qui confurgens circa medium noctis instantis Quadragesimæ, valde matè post
Missam, & receptos cineres, pelagi vastitatem lætus intrauit cum vndecim galeis, & alijs
duabus oneratis victualium copijs, & albis caballis, absque alijs nauigijs. ita Rex Siciliae
auxit numerum galearum ad decorem Pontificis. Erat autem delectabile ad videndum
nauaem exercitum sulcantem dorsum pelagi velis protensis prospero vento. Sed circa
meridiem superueniente hora sexta, est prorsus extinctus Auster, & ilicò facta est in mari
turbatio maxima. Timuerunt igitur omnes, Pontifex autem non fuit omnino securus.
Tunc decem galeæ cum ipso Pontifice & fratribus suis Cardinalibus versus anteriores in-
sulas in remigando non segniter laborauerunt. Tandem suffragantibus beatorum Petri &
Pauli meritis, eadem die circa noctem, ad insulam quæ dicitur Polacrofa, prospero, Deo
gratias, cursu applicuerunt. Pontifex autem fatigatus ex nimia procellosi maris turbatio-
ne, in terram libenter descendit, & apposita copiosa mensa hilariter conuiuauit.

XXII.

Post modicum verò temporis, cum iam quiescerent omnia: ex insperato desideratus
nautis Auster arripit, & eos ad iter agendū non mediocriter animauit. Exultantibus igitur
cunctis, cum gaudio vela vniuersa in altum citissimè sunt elata, & vnusquisque ad exer-
cendum commissum sibi negotium in ipsa noctis obscuritate vigilans permanit. Præce-
dente itaque cum magno luminari galea summi Pontificis, aliæ ipsam sequentes per to-
tam noctem omnes alacriter nauigarunt. Et altera die circa meridiem in insulam, quæ vo-
catur Alexa, venerunt. Et post celebratam ibidem Missam, cum magno gaudio & lætitia
ad mare conuenerunt. Et exinde ceteras Dalmatiæ insulas transcidentes, in proxima
Dominica, priusquam Sol illucesceret, ad ciuitatem Iaderæ, quæ sita est in capite Hunga-
riæ regni, eundem Pontificem cum suis fratribus, Manfredo videlicet Prænestino Episco-
po, Ioanne tituli sanctæ Anastasiæ, Bosone tituli sanctæ Pudentianæ Presbyteris Cardina-
libus: Cynthio tituli sancti Hadriani, & Hugone sancti Eustachij Diaconis Cardinalibus:
Romualdo quoque Salernitano Archiepiscopo, & Rogerio illustri Comite per merita
beatorum Apostolorum sanum & alacrem portauerunt. Et quoniam nondum quisquam
Romanus Pontifex ciuitatem ipsam intrauerat: de nouo ipsius Papæ aduentu facta est in
Clero & populo illius loci communis lætitia, & ineffabilis exultatio collaudantium &
benedicentium Dominum, qui modernis temporibus, per famulum suum Alexandrum
successorem beati Petri, Iadertinam ciuitatem dignatus est visitare. Itaque præparato sibi
de Romano more albo caballo, processionaliter duxerunt eum per mediam ciuitatem ad
beatæ Anastasiæ maiorem Ecclesiam, in qua ipsa virgo & martyr honorificè tumulata
quiescit, immensis laudibus & cantibus altissimè resonantibus in eorum Sclauica lingua.
Post quartam verò diem exiuit Iadera, & per Sclauorum insulas, & maritimas Istriæ ciui-
tates felici cursu transitum faciens, ad monasterium sancti Nicolai situm in faucibus
Riuiali alacriter, Domino auxiliante, peruenit.

XXIII.

* al. xj.
ALEX. PAP.
APPLVSVS
VENETIAS.

Anno igitur sui Pontificatus decimo octauo, * x. Kalend. Aprilis, Indictione decima, bea-
tus Pontifex Alexander cum ingenti honorificentia Venetias primum intrauit, occurren-
te sibi Duce cum Patriarcha, & Episcopis, & nobilibus, cum Clero in nauium copiosa
multitudine. Eo autem in palatiū Patriarchæ super Riualto deducto, prædictus Magde-
burgensis Episcopus cum Electo VVormaciensi, Protonotarioque accesserunt ad eum,
dicentes: Dominus noster Imperator cuncta, quæ inter vos & eum de pace, nobis me-
diantibus tractata sunt & conscripta, paratus est adimplere. Sed in ciuitate Bononiensi,
quam eius Principes nimis habent suspectam, conuenire nullatenus potest. Vnde clemen-
tiam ipsam vestram suppliciter exoramus, quatenus alium locum ipsi & vobis congruum,
Rauennam videlicet, vel Venetias eligere satagatis. Quibus beatus Pontifex constanter
sine mora respondit: Diu est, quod mediantibus fratribus nostris Humbaldo Ostiensis
Episcopo, & Rainerio Diacono Cardinali, cum Lombardis Imperator conuenit, vt ipse in
Imola, & nos in Bononia debeamus pariter conuenire. Idèd nos absque Lombardis, &
consilio fratrum nostrorum, qui circa partes Bononiæ nostrum præstolantur aduentum,
locum ipsum mutare non possumus, nec debemus. Si ergo minimè displicet, quod prius
sibi sponte consensit, sibi debet non nobis, talem conditionem sæpè positam imputare.
Verumtamen, vt inceptum bonum pacis ad desideratam consummationem celerius valeat,
operante Domino, peruenire: nos vsque Ferrariam sine mora venire studebimus,
quatenus ibi cum fratribus nostris & rectoribus Lombardiæ deliberare & eligere plenariè
possimus,

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A possimus, quod pro vtraque parte congruentius fuerit faciendum. Quod verbum, quia
Legatis benè complacuit, per litteras Apostolicas vniuersis Episcopis & rectoribus ciuita-
tum Lombardiæ mandauit, vt in Dominica die Passionis ad eius præsentiam in ipsa ciui-
tate, Deo fauente, conueniant.

Interim verò cum turbæ multæ irruerent in eum, & ex ciuitatibus circumpositis mul-
tudo nobilium properaret ad eius præsentiam, vt viderent illum, & audirent tamquam
Angelum à Deo missum: dignum duxit in proxima Dominica, Latere Ierusalem, ad Ec-
clesiam beati Marci solemniter Missarum celebraturus accedere. Indutus ergo sacris vesti-
bus, & de consuetudine auream ferens rosam, cum Episcopis & Cardinalibus ad altare
maius processit. Post Euangelicam lectionem populo Dei ex diuersis partibus congrega-
to pastoraliter prædicauit. Et completis Missarum officijs, rosam quam detulerat, Ducibus
Venetiarum in signum gratiæ Sedis Apostolicæ contulit.

Hic siste gradu paululum, Lector, & quod obiter audire contigit de sacro Ecclesiæ ri-
tu, quo summus Pontifex in Dominica, Latere, rosam auream benedicit & fert ad altare,
donatque cui vult: habes de hoc eodem sacro ritu eiusdem temporis scriptorem notissi-
mum Petrum Blesensem, qui sermone decimo quinto eiusdem antiquæ consuetudinis
meminit, & tantæ rei mysterium pandit, quòd Dominica illa, Latere, septima numeretur
à Dominica Septuagesimæ: sed hæc cursum, in his enim immorari non licet, quòd nec
Pontifex remoretur, sed concito cursu Ferrariam properet. pergit enim Auctor:

In eadem quoque septimana cum glorioso galearum exercitu (quod erat delectabile
visu) exiuit Venetias, & per fauces Padie ascendens, cum gloria & honore venit in suam
ciuitatem Ferrariam. In sequenti verò die principales personæ, quæ inferius annotantur,
ab vtraque parte ad præsentiam Pontificis conuenerunt. Ex parte Lombardorum Aquile-
iensis Patriarcha, Rauennatis & Mediolanensis Archiepiscopi, & eorum compro-
uinciales Episcopi, rectores ciuitatum cum Marchionibus & Comitibus, Salernitanus
quoque Archiepiscopus cum Rogerio Hadriensi Comite: sed ex Imperatoris parte, Mo-
guntinus, Colonienfis, Treurenfis, Bisuntinus, cum aliquibus Suffraganeis Episcopis, Ele-
ctoque VVormaciensi, & Protonotario. Quibus ad inuicem congregatis, de loco vbi Pa-
pa securè posset cum Imperatore presentialiter conuenire, cum non modica inter partes
altercatio existeret, Lombardis petentibus Bononiæ, vel Placentiam, aut Ferrariam, siue
Paduam; Imperatoris autem Principibus Papiam, aut Rauennam, aut Venetias eligenti-
bus: Pontifex cum Nuntijs Regis Siciliae Venetias in hunc modum elegit. Vt si Dux cum
populo Veneto iuratoriam cautionem præstaret, quòd antequam pax firmiter confirma-
ta esset, sine consensu Papæ Imperatorem intrare Venetias nullatenus permitterent, &
venientes illuc, siue redeuntes nullo modo impedirent: tunc pars vtraque ad locum ip-
sum accederet, quod ad verbum Pontificis factum est.

Exiuit ergo Alexander Papa Ferraria cum Episcopis & Cardinalibus, septimo Idus
Maij, & sine mora Venetias remeauit, cuius vestigia partes vtræque celeriter sunt subse-
cutæ. Constitutis itaque Principibus & Lombardis in conspectu Principis de reconcilia-
tione pacis inter alterutro tractare cœperunt. Sed quia de feudis maxima inter eos con-
trouersia vertebatur, & pax Ecclesiæ absque illorum pace, quia cum Ecclesia contra Im-
perium firmiter fieri non debebat, tractatus ipse, multis interuenientibus inducijs, vsque
ad Apostolorum Petri & Pauli octauas processit.

Ea igitur die pax Ecclesiæ in ea forma, quæ de consensu * patrum ordinata fuerat, & xxviii.
scripto firmata de consensu Principum, qui præsentibus aderant, Imperatoris assensu est ro-
borata. Pax quoque Siciliae Regi proximis Kalendis Augusti vsque ad quindecim annos
eodem modo approbata est. Super quibus chartæ hinc inde concorditer factæ, & à singu-
lis partibus in bona voluntate receptæ sunt. Quibus ita peractis, ad instantiam Principum
Imperatoris licentiam dedit Pontifex veniendi vsque Chiogiam, quatenus in loco ipso à
Pontifice parum distante, constitutis in eius præsentia Cardinalibus illis & Principibus,
qui cursum pacis & treguarum ferè iam consummauerant, cum ipsa Imperiali auctoritate,
Domino cooperante, plenum fortiretur effectum, & immutabile firmamentum. Ve-
nit ergo illuc Imperator, & ad eius præsentiam Cardinales & Principes pariter conuene-
runt, omnia, quæ de pacis bono eius consensu fuerant ibi concorditer transacta, ostenden-
tes. Auditis itaque omnibus quæ gesta fuerant, & plenariè intellectis, licet ab his, qui pa-
cem oderant, valde turbatus fuerit & commotus, quatenus Principes in facie ipsi restite-
rint.

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 23.
1177. 18. MANVELIS IMP. 35.

rint: omnia tandem, sicut in praesentia Pontificis gesta fuerant & conscripta, rata habuit, A
& ea confirmare sponte promisit. Tunc factum est, quod & in audientia eorumdem Cardinalium & Principum, Diedoni Comiti filio C. Marchionis praecipit, vt in anima sua coram domino Papa, Nuntijs Regis Siciliae, & Lombardis publice iuraret in hunc qui sequitur modum.

XXIX. Ego Comes Diedo iuro, quod dominus Imperator mandauit mihi, vt in anima sua iurare iuramentum, quod nunc facturus sum. Et postquam mandauit, non reuocauit mandatum. Et ego ex eodem Imperatoris mandato iuro in anima sua, quod ex quo venerit Venetias, omni quaestione & contradictione semota, faciet iurare in anima sua, quod pacem Ecclesiae, sicut disposita est per mediatores ex scripto, & pacem Regis Siciliae vsque ad quindecim annos, sicut scriptum est, & treguam Lombardorum, sicuti est per mediatores vtriusque partis dispositum in scripto, quod & apud eosdem mediatores continetur, bona fide seruabit, & Principes suos hoc ipsum iurare faciet. Simili modo praecipit Sigilboth Camerario suo in hunc modum iurare.

XXX. Ego Sigilboth iuro, quod ex quo dominus Imperator venerit Venetias, iuramentum ipsum pacis Ecclesiae, & Regis Siciliae, & treguae Lombardorum faciet praestari in anima sua, & Principes suos similiter iurare faciet.] haec Acta.

XXXI. Ne quid autem praetereat eiusdem Alexandri Pontificis rerum tunc gestarum Venetiarum, quae sibi fidem vendicent ex publicis monumentis: authenticum extat diploma eiusdem Pontificis datum Venetijs post quatuor dies ab octauis Apostolorum, nempe sexto Idus Iulij, quo ipse concessit monasterio sanctae Mariae in Organo, Ordinis sancti Benedicti cum priuilegio exemptionis alias plerasque immunitates. Datum ipsum habetur ad eius Abbatem nomine Opizonem. cui & subscripti leguntur post Pontificem omnes qui cum eo erant Venetijs Cardinales. Quinam ij fuerint, vt sciatur, hic eorumdem nomina describemus, simulque quod sequitur, tempus eiusdem dati diplomatis in fine eiusdem exaratum:

XXXII. Ego Alexander Catholicae Ecclesiae Episcopus.
Ego Humbaldus Ostiensis Episcopus.
Ego Gualterius Albanensis Episcopus.
Ego Conradus Moguntinensis Archiepiscopus, & Sabinensis Episcopus.
Ego VVilhelmus Portuensis & sanctae Rufinae Episcopus.
Ego Manfredus Praenestinus Episcopus.
Ego Hildebrandus basilicæ duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis.
Ego Ioannes Presbyter Cardinalis tituli sanctae Anastasiae.
Ego Boso Presbyter Cardinalis tituli sanctae Pudencianae, tituli Pastoris.
Ego Theodinus Presbyter Cardinalis tituli sancti Vitalis, tituli Vestinae.
Ego Petrus Presbyter Cardinalis tituli sanctae Sufannae.
Ego Hyacinthus Diaconus Cardinalis sanctae Mariae in Cosmedin.
Ego Arditio Diaconus Cardinalis sancti Theodori.
Ego Cynthius Diaconus Cardinalis sancti Hadriani.
Ego Hugo Diaconus Cardinalis sancti Eustachij iuxta templum Agrippae.
Ego Rainerius Diaconus Cardinalis sancti Georgij ad Velum aureum.

Datum Venetiae in Riualto per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi & Notarij, sexto Idus Iulij, Indictione decima, Incarnationis Dominicae anno millesimo centesimo septuagesimo septimo, Pontificatus vero domini Alexandri Papae Tertij anno decimo octauo.]

XXXIII. Desunt autem aliqui Cardinales, recensiti à Rogerio huius temporis accurato satis scriptore, quos diuersae occasiones fecerunt absentes. sunt hi:

Albertus Presbyter Cardinalis.
Viuianus Presbyter Cardinalis.

Laborans Diaconus Cardinalis sanctae Mariae in Porticu.] Cuius etiam huiusmodi extat mentio in dedicatione Ecclesiae facta Veronae per Patriarcham Aquileiensem post aliquot annos, cui idem Laborans interfuit, his verbis conscripta:

XXXIV. Anno Domini M. C. LXXXV. Indictione tertia, die Sabbati, viij. intrante Nouembr. dominus Patriarcha Gotifredus Aquileiensis dedicauit ecclesiam sanctae Mariae Antiquae, vbi fuerant dominus Laborans, & dominus Adeldardus sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales,

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 23.
1177. 18. MANVELIS IMP. 35.

nales, & dominus Pepo Episcopus de Padua, & dominus Opizo Organensis Abbas, &c.] extat in eadem Ecclesia.

Sed à quibus digressi sumus, recurramus ad Acta, quae pergunt: His ita hoc modo completis, Pontifex Ducem & populum Venetum à iuramento, quo tenebantur, absoluit, & vt dominum Imperatorem honorifice Venetias ducerent, eis praecipit. Quod Dux desideranter implere festinans, in praeparatis sex galeis eundem Imperatorem vsque ad monasterium sancti Nicolai, quod est situm in capite Riualti, cum gloria & honore conducere fecit.

Altera die, in vigilia sancti Iacobi, summo mane Pontifex misit ad Imperatoris praesentiam Humbaldum Ostiensem, & VVilhelmum Portuensem Episcopos, & Ioannem tituli sanctae Anastasiae, & Theodinum tituli sancti Vitalis, & Petrum tituli sanctae Sufannae Presbyteros Cardinales, & Hyacinthum Diaconum Cardinalem sanctae Mariae in Cosmedin. Quia eum venientes, postquam Imperator renuntiauit schisma Octauiani, Guidonis Cremonensis, & Ioannis de Struma, post promissam quoque obedientiam venerabili Patri domino Alexandro tamquam Catholico Pontifici, eiusque successoribus canonice intrantibus ipsum à sententia excommunicationis pariter absoluerunt, & Catholicae vnitati aggregarunt. Idemque factum est de maioribus ipsius Principibus, qui eodem vinculo tenebantur, iuxta praesentem Ecclesiae morem.

Exinde Imperator tamquam Catholicus Princeps accessit ad praesentiam ipsius Pontificis, qui ante fores Ecclesiae S. Marci cum fratribus suis Cardinalibus residebat, in comitum vnionem pacis expectantibus: & deposita chlamyde, prostravit se in terram, & deuotissimè de deo. Tunc repleti sunt omnes gaudio magno, & praenimia laetitia vox clamantium, TE DEVM LAUDAMVS, insonuit vsque ad sidera. statimque Augustus apprehensa Pontificis dextera, cum canticis & laudibus vsque ad chorum Ecclesiae ipsum deduxit, & inclinatio capite benedictionem ipsius reuerenter suscepit.

In sequenti vero die, qua celebratur festum sancti Iacobi Apostoli, idem Alexander Papa redijt, & celebraturus solemnia Missarum, cum festiua processione Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum Cardinalium, & aliorum ministrorum, iuxta sacrum ordinem processit. Imperatore igitur in choro stante, Clerus Teutonicus Missae introitum altisonis vocibus psallere coepit, & totum decantando officium cum omni iubilatione peregit. Post Euangelium autem & sermonem factum ad populum, Imperator denuò ad vestigia eiusdem Pontificis cum Principibus suis deuotissimè processit, & apertis thesauris suis, aurum post pedum oscula obrulit. Decantata itaque Missa, idem dexteram Pontificis apprehendit, & extra Ecclesiam vsque ad album caballum conduxit ipsum, & strequam, *stapham scilicet*, fortiter tenuit. Cum autem frænum acciperet, & stratoris officium veller adimplere: Pontifex, quia iter ad mare nimis videbatur prolixum, pro facto habuit, quod affectuosè voluit adimplere.

Dum in his esset idem Alexander Papa, fidelem amicum Petrum Cassinensem Abbatem, & Archiepiscopum Capuanum de his quae haecenus gesta essent cum Imperatore, reddidit his litteris certiores:

Alexander Episcopus seruus seruorum, &c. dilectis in Christo filijs Petro Cassinensi Abbati, & Capuano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem.

Exigunt gratissimae deuotionis obsequia, quae nobis & Ecclesiae tam deuotè quam fideliter exhibuisse noscimini, vt felices successus ipsius Ecclesiae, vobis scilicet deuotis & spiritualibus filijs, spiritualibus litteris describamus, cum dignum sit, conueniens & honestum, vt quos ita habuimus in nostra deuotione firmos & stables: de prosperitate nostra, & ipsius Ecclesiae reddamus hilares & gaudentes. Agite itaque vnà nobiscum gratias omnipotenti Deo, qui habitat in altissimis, & humilia respicit de supernis, de cuius munere venit, vt nauicula Petri diu & grauitè procellosis fluctibus & validissima tempestate quassata, nunc tandem portum salutis attigerit, & pacatis saeuientis maris procellis, debita & desiderata pace lateatur. Sanè xij. instantis Kal. mensis Augusti de mandato huiusmodi filij nostri in Christo illustris Romanorum Imperatoris, filius Marchionis Alberti vir nobilis, magnus, & potens, & Camerarius ipsius Imperatoris, praesentibus Principibus Ecclesiasticis & saecularibus Teutonici regni, publice in anima eius in praesentia nostra coram innumerosa hominum multitudine praestiterunt, tactis sacrosanctis Euangelijs,

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

iramentum, quod postquam idem Imperator veniret Venetias, omni contentione & A
 * al. sopita, contradictione * seposita, pacem Ecclesie, sicut per fratres nostros & Principes suos dispo-
 sita est & tractata, & pacem huiusmodi filij nostri in Christo VVilhelmi illustris Sicilie Re-
 gis, vsque ad decimum quintum annum, & treguam Lombardorum vsque ad septem an-
 nos in anima sua, & a Principibus suis faceret, sicut in scripto pacis & tregue continetur,
 iuramento firmari: nono vero Kal. Augusti, prefatus Imperator, sicut tractatum fuerat &
 dispositum, venit ad Ecclesiam beati Nicolai, quae per vnum milliare a Venetijs distat, &
 tam ipse quam Archiepiscopi, Episcopi, & alij Principes Teutonici regni abrenuntiantes
 schismati, per fratres nostros Episcopos & Cardinales de mandato nostro, presentibus
 quibusdam alijs, absolutionis beneficium meruerunt, & deinde venerunt Venetias, & ibi
 ante Ecclesiam beati Marci predictus Imperator, innumera multitudo virorum &
 mulierum presente, & alta voce reddente laudes & gratias Altissimo, nobis Summo
 Pontifici obedientiam & reuerentiam humiliter & reuerenter exhibuit, & recepto a nobis
 pacis osculo, dextravit nos deuote, & cum reuerentia qua decuit & deuotione, vsque
 ad altare in Ecclesiam introduxit.

XL. Sequenti vero die, in festo beati Iacobi ab eodem Imperatore rogati, ad predictam Ec-
 clesiam sancti Marci solemniter celebraturi Missarum accessimus, & nobis illic venientibus,
 prefatus Imperator extra Ecclesiam obuam venit, & dextro latere nostro deuote
 suscepto, nos in Ecclesiam introduxit, & peractis Missarum solemnibus, nos vsque ad ipsius
 Ecclesie portam dextravit. Et cum ascenderemus palafredum nostrum ibi paratum, sta-
 pham tenuit, & honorem omnimodum & reuerentiam nobis exhibuit, quam predeces-
 sores eius nostris consueuerunt predecesoribus exhibere. Erit itaque sollicitudinis vestrae,
 nobis & Ecclesie in prosperis congaudere, & effectum pacis alijs deuotis Ecclesie filijs aperire,
 vt ij quos zelus domus Domini tangit, de pacis nomine diuinitus dato, in Domino
 gaudeant & exultent. Datum Venetijs in Riualto sexto Kalendas Augusti.] haecenus
 Alexander Papa. Quam quidem epistolam repertam vna cum alijs in paruo codice basilic-
 cae Vaticanae hic tibi describendam curauimus, vt intelligas, vel ex his veritatibus Acto-
 rum vitae Alexandri, cum quibus eadem Alexandri epistola miram habeat continuatio-
 nem atque consensionem, vt non dubites eamdem esse germanam. his quidem similes,
 eiusdemque argumenti itidem tunc Venetijs ab eodem Alexandro Papa datas litteras in
 Angliam recitat Rogerius in Annalibus istis verbis:

XLI. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Richardo Cantua-
 riensi Episcopo, & Suffraganeis eius & dilectis filijs Abbatibus specialiter ad Romanam
 Ecclesiam pertinentibus, in Archiepiscopatu Cantuariensi constitutis salutem & Aposto-
 licam benedictionem.

Immensas laudes & gratias agimus omnipotenti Deo, qui licet nauem Petri diu per-
 misisset procellosa maris tempestate quassari: nunc tandem imperavit ventis & mari, &
 facta est tranquillitas magna, ita vt pacatis maris saeuientis fluctibus, predicta nauis ad
 portum quietis reducta sit & salutis. Sanè charissimus in Christo filius noster Fridericus
 illustris Romanorum Imperator, proximo praeterito die, Dominica ante festum beati Iacobi,
 cum Principibus Ecclesiasticis & saecularibus Teutonici regni cum multa deuotio-
 ne venit Venetiam ad praesentiam nostram, & ibi coram innumera multitudo virorum
 ac mulierum altis vocibus resonantium laudes Altissimo, nobis sicut summo Ponti-
 fici omnem reuerentiam & honorem exhibuit, & in festo beati Iacobi nobis ad preces
 eius beati Marci Ecclesiam aduentibus pro celebrandis Missarum solemnibus obuam ven-
 nit, & finita Missa, quam a nobis licet indignis reuerenter audiuit: nobis omnem ho-
 norem exhibuit, quem predecessores eius nostris consueuerunt antecessoribus exhibere.
 In Kalendis vero instantis mensis Augusti prefatus Imperator, vbi erat numerosa
 hominum multitudo, in anima sua iurare fecit. Et principes sui, quos praesentes habe-
 bat, tam ecclesiastici quam saeculares, praestito iuramento firmauerunt, quod pacem Ec-
 clesiae perpetuam, & pacem charissimam in Christo filij nostri VVilhelmi illustris Sicilie Re-
 gis, vsque ad quindecim annos, & treguam Longobardorum a predictis Kalend. Au-
 gusti vsque ad sex annos, sicut pax & tregua ipsa disposita est, & tractata, & in scriptis
 redacta, illam debeat & illibatam seruare. Sicut autem idem Imperator nos in Ca-
 tholicum Papam, & spiritualem Patrem recepit: ita nos eum in Catholicum Impera-
 torem, & uxorem eius in Catholicam Imperatricem, & filium ipsorum in Catholicum
 Regem

* vij. Cod.
Var.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A Regem recepinus. Agite itaque gratias Creatori nostro, qui Sponsam suam sacrosanctam
 Ecclesiam sua miseratione respexit, & ei post multas persecutiones, quibus grauiter pressa
 est & attrita, per suam gratiam plenam pacem reddidit & quietem. Data Venetiae in Ri-
 uoalto octauo Idus Augusti.] ac has, quae sequuntur, dedit ad Eboracensem Archiepisco-
 pum & Dunelmensem Episcopum, conformes illis, quas datas vidimus ad Abbatem
 Cassinensem.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Rogero Eboracensi
 Archiepiscopo Apostolicae Sedis Legato, & Hugoni Dunelmensi Episcopo salutem &
 Apostolicam benedictionem.

B Exigunt gratissimae deuotionis obsequia, quae nobis & Ecclesiae tam deuote quam lau-
 dabiliter exhibuisse noscimini, vt felices successus Ecclesiae vobis, sicut specialibus & deu-
 otis Ecclesiae filijs spiritualibus describamus, cum dignum sit, & conueniens, & hone-
 stum, vt quos ita habuimus in nostra deuotione firmos & stabiles: de prosperitate nostra
 & ipsius Ecclesiae reddamus hilares & gaudentes. Agite itaque vna nobiscum gratias om-
 nipotenti Deo, qui habitat in Altissimis, & humilia respicit de supernis, de cuius munere
 venit, vt Sponsa sua sacrosancta Ecclesia diu & grauiter procellosis fluctibus, & validissi-
 ma tempestate quassata, nunc tandem portum salutis attigerit, & pacatis saeuientibus pro-
 cellis, debita & desiderata tranquillitate laetetur. Sanè, duodecimo Kalend. instantis
 mensis Augusti, de mandato charissimi in Christo filij nostri Friderici illustris Romano-
 rum Imperatoris, filius Marchionis Alberti vir nobilis, magnus, & potens, & Camera-
 rius ipsius Imperatoris, praesentibus Principibus Ecclesiasticis, & etiam saecularibus Teu-
 tonici regni, publice in anima eius in praesentia nostra coram innumerosa hominum
 multitudine praestiterunt, tactis sacrosanctis Euangelijs, iuramentum, quod postquam

C idem Imperator veniret Venetias, omni quaestione & contradictione sopita, pacem Ec-
 clesiae, sicut per fratres nostros & Principes suos disposita est & tractata, & pacem charissi-
 mi in Christo filij nostri VVilhelmi illustris Sicilie Regis, vsque ad quindecim annos, &
 treguam Longobardorum vsque ad sex annos in anima sua, & etiam a Principibus suis fa-
 ceret, sicut in scripto pacis & tregue continetur, iuramento firmari, & Principes Teu-
 tonici regni, scilicet venerabiles fratres nostri Magdeburgensis, Colonienfis, & Christia-
 nus dictus Moguntinus Archiepiscopi, & quidam alij in anima sua pro se iurare fece-
 runt. Nono vero Kalend. Augusti, prefatus Imperator, sicut tractatum fuerat & dispo-
 situm, venit ad Ecclesiam beati Nicolai, quae per vnum milliare distat a Venetijs, & ibi
 tam ipse quam Archiepiscopi, Episcopi, & alij Principes Teutonici regni abrenuntiantes
 schismati, per fratres nostros Episcopos & Cardinales de mandato nostro, praesentibus
 quibusdam alijs, absolutionis beneficium meruerunt. Deinde venerunt Venetias, &
 ibi ante Ecclesiam beati Marci predictus Imperator, innumera multitudo virorum
 & mulierum presente, alta voce reddente gratias & laudes Altissimo, nobis sicut sum-
 mo Pontifici obedientiam & reuerentiam humiliter & reuerenter exhibuit, & recepto
 a nobis pacis osculo, nos deuote dextravit, & cum reuerentia qua decuit & deuotio-
 ne, vsque ad altare in Ecclesiam introduxit. Sequenti vero die, in festo beati Iacobi,
 ab eodem Imperatore rogati, ad predictam Ecclesiam sancti Marci solemniter celebra-
 turi Missarum accessimus, & nobis illic venientibus prefatus Imperator extra Ecclesiam
 obuam venit, & dextro latere nostro deuote suscepto, nos in Ecclesiam introduxit,
 & peractis Missarum solemnibus, nos vsque ad ipsius Ecclesiae portam dextravit, &
 cum ascenderemus palafredum nostrum ibi paratum, stapham tenuit, & omnem ho-
 norem & reuerentiam nobis exhibuit, quam predecessores eius nostris consueuerunt
 antecessoribus exhibere. Erit itaque sollicitudinis vestrae, nobis & Ecclesiae in prosperis
 successibus congaudere, & effectum pacis alijs deuotis Ecclesiae filijs aperire: vt hi,
 quos zelus domus Domini tangit, de pacis munere diuinitus dato, in Domino gau-
 deant & exultent. Data Venetijs in Riualto, septimo Kalend. Augusti.] haecenus
 Alexandri epistolae ex Rogerio in Annalibus Anglicanis. At non has tantum superius
 recitatas epistolas ab Alexandro Papa tunc eodem argumento esse conscriptas par est
 credere, sed alias ad diuersos Ecclesiarum Antistites, eosque potissimum, qui diuturni
 schismatis tempestate, fluctuante Petri nauicula, laborassent in remigando: vt quos moer-
 or de Ecclesiae schismate deieccisset, de eiusdem vnitatem nouum iucundum, sed inexpectatum
 erigeret.

Sed

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

XLIV. Sed quod ad easdem res gestas pertinet: iungamus his reliqua Alexandri Papæ Acta superioribus coherentia, sic enim se habent: In crastino autem circa nonam horam Imperator cum paucis Pontificem filiali affectu visitauit, & vsque ad eius cameram, ubi cum Episcopis & Cardinalibus familiariter residebat, alacriter se perduxit. Congratulati sunt ergo omnes ad inuicem, & post affectuosa colloquia, & mixtos serijs sine detrimento dignitatis iocos, Augustus petita & impetrata licentia hilaris, ad hospitium remeauit.

XLV. Kalendis verò mensis Augusti, conuocatis Notarijs, & vniuersis Lombardorum rectoribus, Pontifex & Imperator in Consistorium pariter intrauerunt. Tunc Imperator coram Pontifice cum omni auditorio, præcepit Comiti Henrico de Res... qualiter in anima sua ipsius Imperatoris iuraret, quod pacem Ecclesiæ & Imperij, & pacem Regis Siciliae vsque ad quindecim annos, sicut etiam per mediatores vtriusque partis dispositum & descriptum fuerat, bona fide seruabit. Præsentibus quoque Principibus nihilominus iussit ad eandem pacem & treguam vt pariter iurarent, quod bona fide seruarent. Comes... mox & ipse iurauit super sancta Dei Euangelia. Iurauerunt & sequentes Principes hoc modo, videlicet,

Ego Christianus Moguntinus	} Archiepiscopi.
Ego Philippus Colonienfis	
Ego V. Magdeburgensis	
Ego B. Treuirensis	
Ego P. Pistauiensis	
Ego C. Electus Vormatiensis.	
Ego R. Imperiali auctoritate Protonotarius.	
Ego C. Mantuanus Episcopus.	
Ego C. Cancellarius.	

Ego G. Comes iuramus in manibus vestris super hæc sancta Dei Euangelia, quod pacem Ecclesiæ & Imperij, & pacem Regis Siciliae vsque ad quindecim annos, & treguam Lombardorum vsque ad sex annos, sicut statutum est & scriptum per mediatores vtriusque partis, bona fide seruabimus & absque fraude. sic Deus nos adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

XLVI. Ex parte verò Siciliae Regis eodem modo iurauit Romualdus Salernitanus Archiepiscopus, & Rogerius Comes Andriensis.

Ex parte verò Lombardorum iurarunt qui præsentibus erant, scilicet, de Mediolano Gerardus Piscis, Rogerius & Marcellinus Consules.

De Placentia VVilhelmus Letatorius.	} D
De Brixia Albertus de Gambara.	
De Bergamo Alberarus.	
De Verona Cæcius Consul.	
De Parma Vetulus.	
De Regio Antemanus.	
De Bononia Picamontes Potestas eorum.	
De Nouaria VVilhelmus Gueliri.	
De Alexandria Hubertus de Foro.	
De Padua Tessulanus Potestas.	
De Venetia Gozelinus.	

XLVII. Absoluto autem Imperatore, sequaces quoque eius intrusi, & schismatici ad sinum matris Ecclesiæ cateruati confluentes, absolui humiliter postulantes, refutarunt & anathematizarunt, abiurantes super sancta Euangelia omnem hæresim extollentem se aduersus sacrosanctam Romanam Ecclesiam, & præcipue schisma, hæresim, & factionem Octauiani, & Guidonis Cremenfis, & Ioannis de Struma, eorumque ordinationes irritas esse pronuntiantes, fidelitatem quoque & obedientiam domino suo Papæ Alexandro, eiusque successoribus Catholicis promittentes, reconciliati sunt, & vnitati Ecclesiæ aggregati. De quorum numero famosiores duximus nominandos, Christianum Moguntinum, Philippum Coloniensem, V. Magdeburgensem, Treuirensis, Potauiensem, VVormatiensem Electum, Augustanum, Massiliensem, Argentinum, Halberstadensem, Papiensem, Placentinum, Brixiensem, Nouariensem, Aquesem, Mantuanum, Balneoregensem, Pisaurensem, Fauntinensem, Guidonem Cremensem promotum in Leuitam, V. quondam Clu-

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A Cluniacensem Abbatem, & intrusum sancti Georgij in velo aureo, atque vicinum eius sancti Saluatoris intrusum. Aliorum verò resipiscentium schismaticorum multitudinem penitus ignoramus.

Eodem tempore, decimo sexto Kalendas Septembris, in Ecclesia sancti Marci Venetijs Alexander Papa cum Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælati Italis & Alemannis Synodum celebrauit, in qua iuxta eum Imperator resedit: vbi pacem inter Ecclesiam & Imperium, & pacem Imperatoris cum Siciliae Rege, & treguas Lombardorum, sicut superius est ordinatum, com muni assensione roborauit atque firmavit, sed ad maiorem ipsius soliditatem, Pontifex in hunc modum excommunicationis sententiam protulit. Vt quicumque pacem ipsam, vel treguas infringeret, nisi requisitus infra quadraginta dies, & com monitus satisfaceret: eandem excommunicationem incurreret. In schismaticos verò, qui nondum resipuerant, quousque satisfacerent, anathematis sententiam innouauit.

In diebus illis cum hæc agerentur, C. Comes Bertinori absque liberis decedens Venetijs, pro remissione delictorum suorum, parentumque ipsius, castrum ipsum Bertinorum, quod alio nomine dicitur Sufulianum, & totam terram suam (licet ab antiquo iuris beati Petri fuerit) sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ in propriam hereditatem donauit, & ad maiorem donationis ipsius firmitatem, domino Alexandro Papæ, eiusque successoribus publicum exinde instrumentum fieri fecit. Quamobrem pro recipiendis inuestituris ipsius castri, quod est caput Comitatus totius, Pontifex absque mora illuc misit Rainetium diaconum Cardinalem, & R. subdiaconum, & P. Sarracenum dapiferum suum, per quos inuestituram & possessionem illius Comitatus in potestatem & dominium Sedis Apostolicæ recepit & detinuit.

C Deinde post Synodum celebratam, decimo quinto Kalendas Octobris pro confirmatione pacis Imperator has litteras scripsit:

Reuerendo in Christo Patri domino Papæ Alexandro, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ summo & vniuersali Pontifici, Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator semper Augustus debitam obedientiam, & filialis deuotionis affectum.

Cum Imperatoria ac Regia maiestas ad hoc in terris ordinata sit, vt per eius operam totus orbis pacis gaudeat incremento: nos, quos Deus in folio Imperij Romani constituit, eam diligenter amplecti, & seruentius conseruare debemus ac volumus. Inde est, quod pacem Ecclesiæ & Imperij, secundum quod a Principibus nostris & Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ disposita est, & ordinata, & in scripto Principum nostrorum sigillis signata continetur, sicut per interpositam personam iurare fecimus, sic præsentis scripto nos obseruare promittimus, & confirmamus, & ratum in posterum permanere volumus, & sic deinceps firmiter obseruabimus, & faciemus, quatenus in nobis fuerit, Deo propitio, obseruari. Datum apud Venetias in palatio Ducis, decimo quinto Kalendas Octobris, Indictione decima. J litteræ autem Principum sic se habent:

Domino suo ac Patri venerando Alexandro Dei gratia sanctæ Romanæ Sedis & Catholicæ Ecclesiæ summo Pontifici atque vniuersali Papæ Christianus Moguntinus Archiepiscopus, Philippus Colonienfis Archiepiscopus, VVeremundus Magdeburgensis Archiepiscopus, Arnoldus Treuirensis Archiepiscopus, Conradus VVormatiensis Electus, Gaudedrus Cancellarius, VVermundus Protonotarius, F. Comes Hollandiæ, F. Marchio de Lucis, & frater eius, Diedo Comes de Dierfa, & R. Comes de Diuna, filialis deuotionis obsequium cum debita obedientia & deuotione.

E Quot commoda, quæ ex confirmata pace Ecclesiæ & Imperij vtilia toti mundo proenerint: ipsa innumerabilia mala, quæ exinde acciderunt, manifestè ostendunt. Sicut enim ab vtriusque concordia prouinciæ orbis terrarum ad salutem & tranquillitatem reguntur: ita sub eorum diuisione à propria status rectitudine distrahebantur. Gaudeat itaque tellus tam desiderabilis totis visitatione resperfa, tam gratiosæ pluuiæ inundatione fecunda, per quam fideles populi ariditatis sitim depellant, & omnia iurgiorum scandala, & scandalorum incendia suffocentur. Nos ergo, Pater sanctissime, de tanto concordie fructu letantes, ipsam sacratissimæ Ecclesiæ & Imperij pacem, sicut ab vtriusque partis mediatoribus est disposita, & in commune scriptum redacta, & illustri Regis Siciliae vsque ad quindecim annos, & treguam Lombardorum à proximè præteritis Kalendis Augusti vsque ad sex annos, sicut à mediatoribus est ordinata, & nostris iuramentis firmata, & in

XLVIII.
SYNODVS
VENETIJS
CELEBRATA.XLIX.
BERTINO-
RVM CA-
STRVM
REDDITVM
ROM. EC-
CLESIAE.

L.

IMP. CON-
FIRMATIO
SCRIPTIS
PROBITA.LI.
PRINCIPUM
IMP.
SCRIPTA
CONFIRMATIO.

LII.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

& in scriptum commune redacta, nostri consensus studio & vigore confirmamus, & ratam atque inconcussam tenemus, & ut sic obseruetur, operam dabimus.

LIII. Et ut hæc nostræ confirmationis pagina subsequituris temporibus firma atque illibata permaneat: eam proprijs subscriptionibus communiri, & sigillorum nostrorum fecimus appensione insigniri.

Ego Christianus Archiepiscopus Moguntinus. * *locus sigilli.*

Ego Philippus Colonienſis Archiepiscopus & Italix Archicancellarius. * *ſc & alij.*

LIV. Ut autem quæque suis reddamus temporibus, hæc diuertendum ad ea, ad quæ oblata occasione diuertit pariter Alexander, qui eodem mense, circa finem ipsius, Venetijs cum adhuc esset, dedit epistolam ad Indorum Regem, quem vulgò nominant Preteianum, in Æthiopia longè lateque regnantem. Porro eius scribendæ epistolæ ea occasio intercessit, quòd quidam magister Philippus ad partes illas peregrinatus, explorans eorum quam se-
B
darentur Fidem Christianam, cum non in omnibus consentientem cum Romana professione nouisset: desiderium iniecit ipsorum Principi vera discendi: Quod ipse vnà cum alijs auidè exposcere à summo Pontifice, per eundem significauit: per quem remeantem idem Alexander Papa hanc scripsit ad ipsum epistolam prope finem mensis Septembris, quam recitat eiusdem temporis scriptor Rogerius in Annalibus Anglicanis. sic enim se habet, titulum præfigens consuetum ab omnibus impendi solitum:

LV. Alexander Episcopus seruus seruorù Dei charissimo in Christo filio illustri & magnifico Indorum Regi, sacerdotum sanctissimo, salutem & Apostolicam benedictionem.

Apostolica Sedes, cui licet immeriti præsidemus, omnium in Christo credentiù caput est & magistra, Domino attestante, qui ait Beato Petro, cui licet indigni successimus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hanc siquidem petram Christus esse voluit in Ecclesiæ fundamentum, quam præconat nullis ventorum turbini-
C
bus, nullisque tempestatibus quatiendam. Et idè non immeritò Beatus Petrus, super quem fundauit Ecclesiam, ligandi atque soluendi specialiter & præcipuè inter Apostolos alios meruit accipere potestatem. Cui dictum est à Domino. Tibi dabo clauis regni cælorum, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Audiuimus utique iam pridem, referentibus multis, & in fama communi, quomodo cum sis Christianum nomen professus, pijs velis operibus indefinenter intendere, & circa eam tuum animum geras, quæ Deo grata sunt & accepta. Sed & dilectus filius magister Philippus medicus & familiaris noster, qui de intentione pia & proposito tuo cum magnis & honorabilibus viris regni tui se in partibus illis verbum habuisse proponit, sicut vir prouidus & discretus, circumspectus & prudens, & constanter nobis & sollicitè reulit, se manifestuè ab his audisse, quòd tuæ voluntatis sit & propositi, erudiri Catholica & Apostolica disciplina, & ad hoc seruenter intendas, ut tu & terra tuæ sublimitati commissa nihil umquam videamini in fide vestra tenere, quod à doctrina Sedis Apostolicæ dissentiat modo quolibet vel discordet. Super quo sanè tibi sicut charissimo filio plurimum congaudemus, & ei, à quo omne donum procedit, immensas gratiarum exoluimus actiones: vota votis, & preces precibus adiungentes, ut qui dedit nomen Christianitatis suscipere, menti tuæ per suam ineffabilem pietatem inspiret, quòd omnino velis sapere, quæ super omnibus articulis Fidei tenere debet religio Christiana. Non enim verè potest de Christiana professione sperare salutem, qui eidem professioni verbo & opere non concordat, quia non sufficit cui libet nomine Christiano censerì, qui de se sentit aliud quàm Catholica & Apostolica habeat disciplina, iuxta illud quod Dominus in Euangelio dicit: Non
E
omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est.

* addo & facit
b Mat. 7.

LVI. PETITIO REGIS ÆTHIOPVM

c Rom. 1.

Illud autem nihilominus ad commendationem tuæ virtutis accedit, quòd sicut prudens magister Philippus se à tuis asserit audisse, seruenti desiderio cuperes in Vrbe habere Ecclesiam, & Ierosolymitanum altare aliquod, vbi viri prudentes de regno tuo manere possent, & Apostolica plenius instrui disciplina, per quos postmodum tu & homines regni tui doctrinam ipsam reciperent & tenerent. Nos autem, qui licet insufficientibus meritis in Beati Petri Cathedra positi, iuxta Apostolum, sapientibus & insipientibus, diuitibus & pauperibus nos recognoscimus debitores: de salute tua & tuorum omnimodam sollicitudinem gerimus; & vos ab his articulis, in quibus erratis à Christiana & Ca-

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A & Catholica Fide, prompto animo, prout tenemur ex suscepti ministerio regiminis, volumus reuocare. Cum ipse Dominus beato Petro, quem omnium Apostolorum principem fecit, dixit: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Licet autem graue nimis videatur & laboriosum existere, ad præsentiam tuam inter tot labores, & varia itineris locorum discrimina, & inter longas & ignotas oras quemlibet à nostro latere destinare: considerato tamen officij nostri debito, & tuo proposito & intentione pensata, præfatum Philippum medicum & familiarem nostrum, virum vtrique discretum, circumspectum, & prouidum ad tuam magnitudinem mittimus, de Iesu Christi misericordia confidentes, quòd si volueris in eo proposito & intentione persistere, quam te, inspirante Domino, intelligimus concepisse: de articulis Christianæ Fidei, in quibus tu, & tui à nobis discordare videmini, in proximo per Dei misericordiam eruditus, nihil prorsus timere poteris, quod de errore tuam vel tuorum salutem præpediat, vel in vobis nomen Christianitatis offuscet.

Rogamus itaque excellentiam Regiam, monemus & hortamur in Domino, quatenus eundem Philippum pro reuerentiâ beati Petri & nostra, sicut virum honestum, discretum, & prouidum, & à nostro latere destinatum, debita benignitate recipias, & reuerenter, & deuotè pertractes. Et si tuæ voluntatis est & propositi, sicut omnino decet esse, ut erudiaris Apostolica disciplina super his, quæ idè Philippus ex nostra tibi parte proponet: ipsum diligenter audias, & exaudias, & personas honestas, & litteras tuo sigillo sigillatas, quibus propositum & voluntatem tuam possimus plenè cognoscere, ad nos cum ipso transmittas. Quia quantè sublimior & maior haberis, & minùs de diuitiis & potentia tua videris inflatus, tantò libentiùs tam de concessione Ecclesiæ in Vrbe, quàm etiam de conferendis altaribus in Ecclesia beati Petri & Pauli, & Ierosolymis in Ecclesia Sepulchri Domini, & in alijs quæ iuste quæsieris, tuas curabimus petitiones admittere, & efficacius exaudire, utpote, qui desiderium tuum super hoc, quod multa commendatione dignum extitit, modis omnibus, quibus secundum Deum possumus, volumus promouere, & tuam & tuorum animas desideramus Domino lucrifacere. Data Venetiæ in Riualto, quinto Kalendas Octobris.] hucusque litteræ Alexandri Papæ datæ ad Indorum Regem per magistrum Philippum internuntium. Quæ autem secuta sint ista, nos latet, nisi quòd siue ab ipso Alexandro Papa, siue ab alijs eiusdem Sedis Apostolicæ Pontificibus constat Æthiopicis istis regni Preteiani, Abyssinis dictis, datam Ecclesiam sancti Stephani protomartyris vnà cum eius habitationibus, sitam post absidem basilicæ sancti Petri, quam in hanc vsque possident diem.

D Sed ad intermissa iam Acta reuocemus orationem, pergunt ipsa de Imperatore Venetiis discedere parato enarrare hæc quæ sequuntur: Rebus itaque sic se habentibus, Imperator Venetijs recessurus, ut à summo Pontifice licentiam acciperet, accessit ad eum in palatium Patriarchæ. Sed omnino exclusis ceteris, cum solis Episcopis & Cardinalibus ac suis Principibus de his, quæ ad pacis complementum restabant, cum eodem Papa colloquium habuit. Tunc Pontifex ab Imperatore petiuit, ut regalia sancti Petri, & possessiones S.R.E. sicut per mediatores Cardinales & Principes apud Anagniam constitutum fuerat & firmatum, sibi restitui faceret. Cui respondens Imperator, dixit: Regalia sancti Petri, & possessiones alias Romanæ Ecclesiæ præter terram Comitissæ Mathildis & Bertinorum liberè ad præsens restituam. Sed quia ista mihi videntur ad Imperij ius pertinere: vos eligit de vestris Cardinalibus tres, & nos de nostris Principibus totidem eligemus ad ista tractanda, quorum iudicio pars vtraque irrefragabiliter stare debeat. Quod licet Pontifici graue nimis & durum fuerit, quoniam & in forma pacis de restituenda terra Comitissæ Mathildis expressum fuerat & iuratum, & tunc ipse castrum Bertinorum, sicut superius dictum est, possidebat: ne tamen occasione ista Ecclesiæ pax turbaretur, voluntati eius tandem assensum præbuit. Statim que Christianum Moguntinum Archiepiscopum, & VVormatiensem Electum, & A. Protonotarium, qui præsentem aderant, ad id faciendum delegit Imperator, & Alexander Papa suos, videlicet Ostiensem & Portuensem Episcopos, & Cynthium Diaconum Cardinalem elegit. Pro restituendis verò prædictis regalibus, & ceteris Ecclesiæ possessionibus, ilicò eundem Moguntinum assignauit Pontifici, præcipiens ei sub obtentu gratiæ suæ, ut restitutionem ipsam infra tres menses cum integritate perficeret.

His itaque concorditer ordinatis atque dispositis, ipse Augustus coram Pontifice genua
Annal. Eccl. Tom. 12. M m m flexit,

Luc. 22.

PHILIPPI
LEGATIO.LVII.
COMMENTARIUS
LEGATIONIS
TVM.LVIII.
VLTIMVS
CONGRÈSSVS
IMPERATORIS
CVM PAPA.

LIX.

REDITVS ALEXAND. PAPAE IN APVLIAM.

flexit, & deosculatis pedibus eius, receptus ab eo & vniuersis Cardinalibus, versus Rauennam & Caesenam recessit. Post cuius discessum, circa medium mensis Octobris Pontifex quatuor impetratis galeis à Duce Venetiarum, maiori parte fratrum suorum per Pentapolim secus mare praemissa, denuò pelagi vastitatem Domino auctore penetrauit, & ea qua venerat via regressus, Sipontum quarto Kalendas Nouembris, suffragantibus beatorum Petri & Pauli meritis, cum prosperitate peruenit, deinde Troiam. Vbi cum esset, accepit commentarium aduersus Graecos pro Latinis de processione Spiritus sancti, missum ab Hugone Etheriano Constantinopoli, quo cuncta argumenta, quae à Graecis tam antiquioribus quam recentioribus essent aduersus Latinos elicita, ad fugillandos eos haereseos, egregie confutauit. Agebat Hugo natione Etruscus Constantinopoli, fauore Imperatoris Emmanuelis securè degens & differens aduersus schismaticos Graecos, cuius germanus, Leo nomine, apud eundem Imperatorem interpretis munereungebatur.

LX. HUGO LIBROS PRO LATINIS ADVERSUS GRAECOS MITTIT AD ALEX. PAP.

Porro hoc praestitit vir doctissimus (vt ipse praefatur in nuncupatoria ad eundem Alexandrum Pontificem) tum quòd id gratum esse ipsi Imperatori nouisset, tum etiam, quòd maioris esset ponderis Cardinalium Apostolicæ Sedis impulsio, quos fuisse nominat Humbaldum Ostiensem Episcopum, VVilhelmum Episcopum Portuensem, atque Ioannem Sanctorum Ioannis & Pauli Presbyterum Cardinalem. extat totum egregium opus, mendosè licet, tomo nono bibliothecæ sanctorum Patrum, vbi primo loco legitur redita ad eum ipsius Alexandri Papæ perbreuis epistola istis verbis:

LXI.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio magistro Hugoni salutem & Apostolicam benedictionem.

Cognoscentes laborem plurimum, quem sustinuit in componendo librum, quem nobis per dilectum filium nostrum magistrum Cacciaredum misisti, attendentes quoque fructum, quem exinde speramus Ecclesiæ Dei prouenturum: librum ipsum grata & lata manu recepimus, & deuotæ sollicitudini & liberalitati tuæ vberimas propter hoc gratiarum referimus actiones, desiderium & voluntatem habentes, te, quem hæctenus relatione nostrorum, qui à partibus Constantinopolis reuertebantur, charum habebamus, de cetero feruentius diligendi, & multò chariorem habendi, & sincerius amplexandi. Rogamus autem prudentiam tuam, solliciteque monemus, vt sicut pro Deo, & pro deuotione Ecclesiæ præscriptum librum composuisti: ita quoque charissimum in Christo filium nostrum illustrem & gloriosum Constantinopolitanum Imperatorem, ad deuotionem & reuerentiam sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ exhibendam, & ad vnitatem ipsius diligentius prouoces, monitis & exhortationibus inducas, vt sicut esse debet, vnum fiat ouile, & pastor vnus. Data Troiæ Idibus Nouembris.] his datis litteris, Troia recedens, quomodo, vnde exierat, Anagninam sit reuersus ipse Pontifex, eadem Acta ita narrare pergunt:

LXII. REDITVS PONTIFICIS ANAGNIAM.

Per Troiam, & Beneuentum, & sanctum Germanum cum gloria & honore transitum faciens, ad ciuitatem Anagninam, decimonono Kalendas Ianuarias sanus (Deo gratias) & incolomis remeauit. Facta est igitur de eius pacifico & desiderato regressu tam in Vrbe quam in toto orbe Romano maxima exultatio, & communis læticia benedictium & collaudantium Dominum, qui per assiduam Clauigeri sui beati Petri precem, & laborem ipsius Pontificis dignatus esset pacem & concordiam inter Ecclesiam & Imperium mirabiliter reformare. Inde vtiq; accidit, vt magna schismaticorum turba & quidam intrusi ad obedientiam domini Alexandri Papæ sint sponte reuersi: quidam verò Catholici, qui Ecclesias relinquentes, apud consanguineos confugium cum ignominia & confusione fecerant propter metum Imperatoris, honorificè ad pristinum statum restituti sint. Archimagus, Antipapa videlicet, cognito, quòd Imperator ad pedes Alexandri Papæ osculandos accesserat: exhorruit, & conturbata sunt viscera eius, atque suæ desolationis cum confusione tantus eum timor & tremor inuasit, vt occultè Viterbio exiens tamquam profugus, ad montem Albanum sub friuola defensione Ioannis domini ipsius castris confugium inaniter fecerit. Audiens hæc Imperator, nimium dolere se ostendit; & ad suam excusationem eundem hæreticum & defensores eius, nisi ad obedientiam Alexandri Papæ festinarent, diffidauit, & Imperiali banno subiecit.] hæctenus anni huius Alexandri Papæ cum Imperatore Friderico rerum gestarum periodus, omni sinceritate, vt intelligere potuisti, decursa, à fabulis & commentis quæ irrepserant vindicata.]

LXIII. ALIIS PROBATIONIB. ASSERTA FIRMANTVR.

Atne satis adhuc? Equidem, quantumlibet res gestæ anni huius Alexandri Papæ plus satis relictae videantur omni fide testatæ, multiplici scriptorum genere comprobata: tam

men

men quòd nobilem historiam istam de his, quæ sunt actitata Venetiis ab eodem Alexandro Romano Pontifice, pluribus constat obscuratam esse commentis, & his assuetos homines, haud facile posse diuelli: necessitate violenta velut astringimur, vt post omnia, quæ siue ex Alexandri Actis ab auctore eius temporis scriptis, siue quæ ex epistolis eiusdem Alexandri Papæ ad diuersos datis nuper sunt recitata, hæc adiicere debeamus relationem Romualdi ipsius Archiepiscopi Salernitani, quem audisti vnum ex Legatis fuisse VVillemi Regis Siciliae, ad hoc ipsum missum Venetias pro pace ineunda per Alexandrum Papam cum Friderico Imperatore: qui ea quæ tunc gesta sunt per eundem Pontificem in ea causa à se visa (nam præfens aderat) cuncta quam exactissimè scripsit in fine Chronicorum, ab ipso conscriptorum ab orbe condito ad præsentem vsque annum, vbi ea, quæ tunc præsens inspexit, certa fide testata reliquit. quæ nos ex duobus codicibus, Salernitano videlicet & basilicæ Vaticanæ antiquitus scriptis simul collatis, hæc volumus descripsisse. Parere mecum, Lector (sicut accidere solet in forensibus controuersis, nouos post alios audiri testes, quibus ipsa possit controuersia definiri) attentè adhuc audire ab exordio rei gestæ narrationem, ab ipso Legato posteris commendatam. cuius diligentia non facta tantum, sed & verba ipsa etiam sunt summa diligentia exarata. Ipse verò, dum per singulos annos res gestas digerit, sic exorditur sub hoc anno:

Papa autem Alexander in Lombardiam iturus, ante festum Natiuitatis Humbaldum Ostiensem Episcopum, & Rainerium Cardinalem in Lombardiam præmisit, vt Lombardorum consilio securitatem ab Imperatore reciperent, vt ipse cum omnibus suis, & quicumque ad eum ire vellent, securè & sine damno aliquo pergere possent. Venientes autem ad Imperatorem, ab eo honorificè sunt recepti, & præsentibus eis & laborantibus, treguæ & securitates hinc inde sunt præstitæ: & vt colloquium tractandæ pacis apud Bononiam fieret, vtriusque partis assensu ordinatum est & dispositum. Cremonenses autem & Terdonenses, audito quòd Papa venturus esset in Lombardiam, vt inter Imperatorem & Lombardos pacem componeret, credentes anticipare alios, & ob hoc maiorem Imperatoris gratiam impetrare, obliuio promissionis & iuramenti, quod aliis ciuitatibus fecerant, eis nolentibus & contradicentibus, cum Imperatore sunt concordati. Vnde postmodum à Papa, & ab omnibus, qui hoc audierunt, viles & proditores sunt habiti. Papa verò antequam iter arripere, Nuntios suos ad Regem VVilhelmum in Siciliam misit, vt aliquos de magnatibus suis à latere suo ad eum transmitteret, qui cum illo, & pro parte eius, tractandæ pacis colloquio interessent. Papa enim firmiter in suo habebat proposito, nequaquam cum Imperatore sine Rege VVilhelmo pacem facere, vt qui adiutor Ecclesiæ & defensor in tribulatione fuerat, in compositione pacis Ecclesiasticæ socius & particeps fieret.

Rex autem VVilhelmus Romualdo secundo Salernitano Archiepiscopo (est hic Auctor huius relationis) & Rogerio Comiti Andriæ magno Comestabulo, & magno Iustitiario totius Apuliæ & terræ Laboris, per litteras suas dedit in mandatis, vt honorificè præparati simul cum Papa in Lombardiam pergerent, & pro parte regia componendæ pacis cum Imperatore tractatui interessent. Alexander igitur Papa ab Anagnina se mouens, & per terram Laboris Beneuentum veniens, à festo Natiuitatis vsque in Epiphaniam ibidem est demoratus. Dehinc per Troiam & Sipontum Vastam venit, & VVilhelmum Portuensem Episcopum, & Hyacinthum Cardinalem S. Mariæ de schola Græca, & quosdam alios Cardinales per terram præmisit: quia mare propter eius inundationes & procellas intrare metuebant. Quos exeuntes de terra Aprutij & de finibus regni Christianus Cancellarius per Marchiam satis honestè ad Imperatorem Rauennam vsq; deduxit. Imperator autem eos officiosè recepit, & sicut decuit, multum honoris & reuerentiæ illis exhibuit. Alexander autem Papa simul cum Manfredo Prænestino Episcopo, & Ioanne Neapolitano, & Hugone de Bononia, & Bosone, & Cencio Capello Cardinalibus, & prænominatis Regis Nuntiis, impediens tempestate apud Vestam vsq; in quartam feriam, quando ieiunium inchoabatur, nono scilicet die intrante mensis Martij demoratus, cum vndecim galeis mare Hadriaticum est ingressus, & Dominico die primo venturo Iaderam applicuit. Vbi ab Archiepiscopo, & Episcopis regionis illius, & Comite, & populo ciuitatis satis honorificè est receptus. Dehinc per insulas Dalmatiæ nauigans, xiiij. die residuo stante mensis Martij, ad portum Venetæ aura stante secunda peruenit. Et ibidem cum omnibus suis de galea descendens, in monasterio S. Nicolai, quod dicitur, Ad litus, ipso die quieuit. Al

LXIV. ROMUALDI ARCHIEP. SALERNITANI RELATIO. * al. Laborante itidem Cardinali.

LXV. ALEX. PAPA DISCEDENS ANAGNIA VENETIAS PERGIT.

* Vastum habent Acta Alexandri Papæ. * al. xiiij. Marti.

A VENETIS EXCIPIITVR ALEX. PAPA SVMMO HONORE.

tera autem die, Dux Venetiæ cum magna nauium & populi multitudine, & Patriarcha Venetiæ, simul cum Patriarcha Aquileiæ & omnibus suis Suffraganeis ad pedes Alexandri Papæ humiliter accedentes, ipsum processionaliter cum summo honore & gloria usque ad sancti Marci Ecclesiam deduxerunt: in qua, facta oratione, populum benedixit. Dehinc nauem Ducis cum ipso simul ingressus, usque ad palatium Patriarchæ veniens, in ipso hospitio se recepit. Episcopi autem & Abbates vicinarum partium aduentu Papæ cognito, omnes cum suis Clericis ad eius vestigia deuotè & humiliter accesserunt.

In festo autem Annuntiationis Virginis Papa à Duce Venetiæ & magnatibus eius affectuosè rogatus, ad Ecclesiam sancti Marci cum Cardinalibus suis accessit, & in ea Missam publicè decantauit.

LXVI.

† Usque ad hoc caput legitur in codice vestigia sancti Petri. Quæ uerbis præstantur in præfati volumina, incipiendo ab illis uerbis in hoc capitulo: Videtur Imp. &c. Felicitate Magdeburgensem Archiepiscopum, & Electum VVormatiensem, usque ad illa uerba, actiue rationis solis, felicitate solis in signo Virginis habetur in codice Longobardo Salernitano, ubi desinit imperfectè, scilicet etiam ista sancti Petri ecclesie est imperfectus.

† Fridericus autem Imperator, qui apud Casenas morabatur, cum aduentum Papæ in Venetias cognouisset, Magdeburgensem Archiepiscopum, & Electum VVormatiensem, & Protonotarium suum ad eum transmisit, affectuosè postulans, ut si ei placeret, locum futuri colloquij à Bononia transmutaret. Non enim sibi tutum fore arbitrabatur, Christianum Cancellarium suum cum alijs Nuntijs illuc dirigere, eò quòd eiusdem loci ciuibus odiosus esset pariter & offensus, quia eos in bello deuicerat, & iniurias plurimas & damna intulerat. Quibus Papa respondit: Imperator Legatorum nostrorum & Lombardorum consilio communi pariter & assensu tractatum pacis apud Bononiam habere disposuit: quod ergo de eorum communi voluntate est dispositum, non debet sine communi consilio immutari. Qua de causa Alexander Papa Cardinalibus, qui erant Rauennæ, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus, Potestatibus, Consulibus, & Rectoribus Lombardiæ mandauit, ut ei Ferrariam occurrerent, quatenus communicato consilio, Imperatori de loco, in quo habendum esset pacis colloquium, & de alijs suis petitionibus responderet. Ipse uero cum Venetijs diebus esset xv. demoratus, per mare Lauretum uenit: dehinc per Padum Ferrariam cum galeis undecim in Dominica Passionis ascendit. Vbi ab Episcopis multis, & eiusdem urbis ciuibus, & magna populi multitudine, quæ illic propter feriam, quæ illic celebrabatur, conuenerat, satis est magnificè & honestè susceptus. Proxima uero septimana Rauennas Archiepiscopus cum suis Suffraganeis, Mediolanensis Archiepiscopus cum Episcopis & Abbatibus Lombardiæ, Potestates, Rectores, Consules, & multi prudentes de ciuitatibus Lombardiæ Ferrariam ad Alexandrum Papam festino gressu lætabundi uenerunt: quos Papa paterno affectu, prout deuit, benignè satis & iucundè suscepit.

LXVII.

SERMO ALEX. PAP. AD LOMBARDOS IN ECCLESIA S. GEORGII.

Alterà uero die cum eis in maiori Ecclesia sancti Georgij, congregata populi multitudine magna, conuenit: quos factò silentio, tamquam filios taliter est allocutus: Nouit uestra discretio, filij dilectissimi, quòd peccatis nostris exigentibus, nauis Ecclesiæ, quæ in portu placido & tranquillo deberet consistere, ad eò persecutionis validæ procellas sustinuit, ad eò iniquorum hominum turbines & fluctus incurrit, quòd pænè est in profundo pelagi cum suo gubernatore demersa. Imperator enim Romanus, qui Ecclesiam tamquam illius Aduocatus gubernare & defendere debuit, impugnavit: & suæ voluntatis, non rationis sequens arbitrium, eam à sua uinitate diuisit, altare contra altare extulit, & inconfutilem Christi Dei tunicam, quantum in eo fuit, diuidere non expauit. Unde Ecclesiastica uirtute diuisa, & pacis vinculo dissoluta, Romanæ Ecclesiæ dignitas pænè deperijt, & quæ domina gentium, & princeps prouinciarum fuerat, facta est sub tributo. Et quia imminente validæ persecutionis articulo, Romanæ Ecclesiæ quodammodò est debilitata auctoritas, cum non esset qui delinquentium errores & peccata corrigeret, sanctorum Patrum statuta & canones de suo ordine sunt & iure mutata; sicque factus est, quòd occasione huius schismatis & discordiæ multæ Ecclesiæ & monasteria sunt destructa; honestas ex parte perditæ, & religio violata, adulteria plurima, fornicationes, furta, & homicidia sine uindicta perpetrata, castella & urbes sunt dirutæ, & incendio concrematæ, res viduarum & pauperum prædæ sunt & direptioni expositæ. Sed licet iustus Iudex, & patiens retributor, culpa humani generis exigente, iam per decem & octo annos uirgam peccatorum super fortem iustorum iusto iudicio, sed occulto reliquerit, & Ecclesiam suam persecutione ualida passus sit uehementer affligi, tandem motus ad ueniam, pio compassionis oculo afflictionem sui populi miseratus aspexit, & nauem Ecclesiæ suæ cum Petri Vicario & suis fratribus persecutionis uinda pænè demersam, nobis medio uisitauit: & de salute propria & futura tranquillitate penitus desperantes, uoce salutifera confortauit, dicens: Confidite,

ego

A ego sum, nolite timere. Ad cuius uocis imperium uentus tribulationis siluit, & uinda persecutionis quieuit. Operante enim illo, qui uoluntates Principum pro suo beneplacito dirigit, & corda Regum sicut uult, ordinat & disponit, Imperator Romanus, qui uerbum pacis audire non poterat, mutatus in uirum alterum, pacem modò requirit, & Ecclesiæ concordiam, quam despexerat, nunc affectuosè deposcit.

Benedicta sit gloria Domini de loco sancto suo. Ecce enim lapis, quem ædificantes reprobaauerant, factus est in caput anguli, & in summitate Ecclesiæ collocatus. Non ab homine, sed à Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris, quòd senex presbyter & inermis furori Teutonico potuit propugnare, & sine bello Imperatoris potentiam potuit debellare. Quod ex manifesto Dei iudicio credimus prouenisse, ut humana superbia manifestè recolat, & totus mundus euidenter agnoscat, quòd pugnare contra Deum sit impossibile, & nemo illius potentia audeat contraire: Solus enim Altissimus dominatur in regno hominum, & cui uoluerit, dabit illud. Et licet Imperator nos de pace Ecclesiæ, & dilecti in Christo filij & illustri Regis Siciliae apud Anagninam per suos Nuntios requisierit, & eam uobis absentibus patrare uoluerit: nos tamen ardorem uestræ fidei & deuotionis firmiter recolentes, considerantes etiam, qualiter uos murum pro domo Ierusalem opponere studuistis, & qualiter pro statu Ecclesiæ & libertate Italiae uiriliter decertastis: oblatam nobis Imperatoris pacem recipere sine uobis nolumus, ut sicut fuistis socij tribulationis, participes sitis & gaudij. Inde est, quòd non attendentes honoris proprii dignitatem, nec caufati corporis fatiscientis ætatem, nec maris ueriti tempestatem, nos & fratres nostros labori & periculo exponere non timuimus, sed ad uos per ignem & aquam indubitanter accessimus, ut uestro communicato consilio, oblatam Imperatoris pacem, si Ecclesiæ, & illustri Regi Siciliae, & uobis conueniens fuerit & idonea, suscipere debeamus.]

Postquam Alexander Papa suo sermone finem imposuit, Lombardi in utraque militia diligenter instructi (sunt enim in bello strenui, & ad concionandum populo mirabiliter eruditi) per sapientes suos taliter Apostolico responderunt:

Venerande Pater & domine, uniuersa Italia pedibus se uestræ dominationis inclinaret, & suæ deuotionis obsequia cum gratiarum actione multiplici uestræ beatitudini repræsentat. lætatur autem plurimum & exultat, quòd pater ad filios, prælatus ad subditos, dominus ad subiectos est dignatus accedere, ut errantes oues à luporum moribus potenter eripere, & ad caulas Ecclesiæ prudenter ualeat reuocare. Persecutionem, quam uobis & Ecclesiæ Imperator intulit, magis opere quàm sermone cognoscimus, & persecutionis eius molestias, quas mundus auditu didicit, nos in nostris tribulationibus experimento sentimus. Primò enim nos eius impetum sustinuumus, primò nos illius furori obiecimus: & ne ad destruendam Italiam & libertatem Ecclesiæ opprimendam propius posset accedere, nostrorum corporum & armorum obice prohibuimus. Nos pro honore & libertate Italiae & Romanæ Ecclesiæ dignitate seruanda, Imperatorem cum suis schismaticis nec recipere nec audire uoluimus. Et ob hoc expensas non modicas, labores plurimos & angustias, damna rerum, pericula mortis & corporum subire non refutauimus. Et inde, reuerende Pater, satis est conueniens, & rationi plurimum consentaneum, ut oblatam uobis Imperatoris pacem non solum sine nobis non recipere, sed nec etiam audire debeatis. Ipse namque sæpè nobis pacem sine Ecclesia obtulit, nec recepimus: concordiam nobiscum sine uobis facere uoluit, nec admisimus. magis enim uolumus guerram illius cum Ecclesiæ uinitate incurrere, quàm pacem eius cum Ecclesiæ diuisione seruare.

Quòd autem personam uestram & fratrum uestrorum exposuistis periculo & labori: paternitati uestræ super hoc de abundantia respondemus. Nam pro paucis laboribus multos rependimus, pro paucis periculis maiora recepimus; dum pro honoris & Ecclesiæ gloria nostra indifferenter expendimus, & pro liberanda Ecclesia nos & nostros filios morti exponere non renuimus. Sciat autem uestra sanctitas, & Imperialis potentia euidenter agnoscat, quòd nos gratanter Imperatoris pacem (saluo Italiae honore) recipimus, & eius gratiam, libertatem uestra integra remanente, præoptamus. Quod ei de antiquo debet Italia, libenter exoluimus, & ueteres illi iustitias non negamus; libertatem autem uestram, quam à patribus nostris, auis, & proauis hereditario iure contraximus, nequaquam relinquemus, quam amittere nisi cum uita timemus. magis enim uolumus gloriosam mortem cum libertate incurrere, quàm uitam miseram cum seruitute seruare. Quòd autem illu-

Annal. Eccl. Tom. 12.

M m m 3

Item

* repugnare,

* Dan. 5.

* Ifrael

LXIX.

RESPONSO LOMBARDORVM AD ALEX. PAP.

LXX.

strem Regem Siciliae ad consortium nostrae partis adsciscitis : gratum nobis resider plurimum & acceptum ; quia eum amatorem pacis & cultorem iustitiae recognoscimus. Ipse namque praeter ceteris mundi Principibus, suis & extraneis pacem tribuit, & securitatem impendit, quod viatores nostri per opera sentiunt, & peregrini experimento testantur, qui in vijs & campis sine custode dormiunt, & in nemoribus absque suarum rerum amissione quiescunt. Et ut breui concludamus, in summa, maior pax & securitas in regni eius nemoribus, quam in aliorum regnorum urbibus inuenitur. Et ideo talem ac tantum Principem, & nostrae pacis socium, & nostrae societatis esse volumus dominum & amicum.] hucusque ipsi. pergunt Acta:

LXXI. Postquam Lombardi finem fecere dicendi, Papa eos de more benedixit, & ad hospitia singulos abire permisit.

Post diem autem tertium Christianus Cancellarius, Colonienfis, Magdeburgensis, & Treuirensis Archiepiscopi, V Vormatiensis Electus, Gotifridus alius Cancellarius, & Protonotarius ex parte Imperatoris Ferrariam ad Papam venientes, residentibus cum eo Regis Nuntijs & Lombardis, in Consistorio publice protestati sunt, & dixerunt:

LXXII. Venerande Pater & domine, sicut Imperator Romanus vobis per suos Nuntios apud Anagninam repromisit, paratus est vobiscum & cum Ecclesia, cum illustri Rege Siciliae, & cum Lombardis per nos pacem facere & seruare. Et ideo nobis septem faciendae pacis auctoritatem contulit. Et quidquid de bono pacis coram vestra praesentia statuerimus, hoc totum Imperialis dignitas ratihabitione firmabit.

LXXIII. Hoc autem verbum Papae admodum placuit, & habito consilio, alios septem, Humbaldum videlicet Ostiensem, V Vilelmum Portuensem, & Manfredum Praenestinum Episcopos, Ioannem Neapolitanum, Theodinum de Arrone, & Petrum de Bona Presbyteros Cardinales, & Hyacinthum Diaconum Cardinalem pro parte Ecclesiae pacis arbitros & mediatores instituit. Lombardi autem totidem personas, Taurinensem videlicet, Bergamensem, & Comanum Episcopos, & Astensem Electum, Girardum de * Pesta Mediolanensem, & Goezo Veronensem iudices, & Albertum de Gambara Brixiensem ciuem, ad suae pacis compositionem vnanimiter statuerunt. Praecipit etiam Papa Nuntios Regis Siciliae huic pacis tractatu interesse. Prius autem quam pacis capitula hinc & inde essent in medium producta, de loco colloqui non modica inter eos est oborta contentio. Lombardi enim volebant hunc pacis tractatum apud Bononiam fieri, sicut per Imperatorem, atque Ostiensem Episcopum, & eos fuerat ordinatum. E contrario autem Imperatoris Nuntij reclamabant, se nequaquam pro tali causa Bononiam profecturos, eo quod Christianus Cancellarius Bononiensibus odiosus esset plurimum & infestus; sed cum illis pro hoc negotio libenter Venetijs conuenirent, vbi utraque partes possent finetimore pergere, & cum securitate manere. Lombardi autem e diuerso suspectos habebant Venetos, asserentes, illos pacis cum eis in ita foedera violasse, & saepe Imperatoris Nuntios contra hoc, quod statutum inter eos fuerat, recepisse. Cumque haec contentio aliquantisper diebus de loco colloqui perdurasset: tandem suadentibus Regis Nuntijs, voluntati domini Papae praebere consensum, & se ituros Venetias, praestitis tamen prius securitatibus, promiserunt. Qua de causa Papa Hugonem Bononiensem, & Rainerium Cardinales cum quibusdam Lombardis Venetias misit, ut a Duce & populo Venetiae securitatem reciperent, quod ipse cum ijs qui essent ad colloquium profecturi, secum possent intrare Venetias, & exire, & in eis cum rebus suis salui & sine timore persistere. Et quod Imperatorem sine mandato Papae intrare fines Venetiarum vllatenus non permitterent.

LXXIV. Iis autem abeuntibus, Christianus Cancellarius, qui Ferrarienses, quos in bello offenderat, plurimum metuebat; quinta feria maioris hebdomadae a Ferrara mouens, Venetias festinus aduenit. Papa autem Alexander cum magno conuentu Archiepiscoporum, Episcoporum, & Abbatum Paschalem festiuitatem, quae xx. die mensis Aprilis eo tempore occurrebat, atque octauas (ut moris est) Ferrariae solemniter celebravit.] Pridie autem antequam Ferrara recederet, nempe octauo Idus Maij (septimo enim discessit) rogatus Alexander Papa consecrauit altare primum Ecclesiae SS. Georgij & Maurelij, cuius consecrationis diploma tunc scriptum etsi non vidimus, ex eo tamen descriptum summarium hoc praemisso titulo inde accepimus, quod sic se habet:

LXXV. Hoc est exemplum cuiusdam Indulgentiae, sumptum de libro antiquo & memoriali Ecclesiae Ferrariensis.

LXXVI. Millefimo

M m m 4

pam

DEDICATA PAPA ALTARE PRIMARIUM ECCLESIAE

A Millefimo centesimo septuagesimo septimo, Indictione decima, octauo Idus Maij sanctissimus in Christo Pater & dominus, dominus noster dominus Alexander Papa Tertius consecrauit in maiori Ecclesia Ferrariensi maius altare ad honorem omnipotentis Dei, & intemeratae & gloriosae Virginis Mariae, & beatorum Martyrum Georgij & Maurelij, & sanctorum Leonis & Valentini, & sanctae Felicitatis, cum reuerendissimis in Christo Patribus & dominis, dominis Humbaldo Ostiensi Episcopo, & V Vilelmo Portuensi Episcopo, & Manfredo Praenestini Episcopo, & Conrado Saltzburgenfi Episcopo, & Cardinalibus, & cum alijs Cardinalibus multis, Archiepiscopis, & Episcopis Lombardiae, Franciae, Hispaniae, Boemiae, Alemanniae, Angliae, & cum Romualdo Salernitano Archiepiscopo, & Patriarcha Aquileiensi, & Comite Rogerio de Apulia. Et quibuslibet verè poenitentibus & confessis in festiuitate dedicationis ipsius altaris, hoc maius altare visitantibus praefatus summus Pontifex annum vnum de criminalibus, & septimam partem venialium relaxauit.] haec ex antiquis eius Ecclesiae monumentis. Quibus videas usum eius temporis concedendi per Romanos Pontifices Indulgentias, quae vnus anni terminum non excederent, praeterquam in expeditione Terrae sanctae, ut constat ex alijs aliorum etiam Pontificum diplomatibus. Quibus redarguuntur scripta, quibus proditur concessum ab eodem Pontifice primis diebus Dominicis singulorum mensium Anconitanis tantum Indulgentiarum, quantum arenae possent capere ambae manus simul iunctae. Quae digna risu quamuis nullo penitus veritatis testimonio fulciantur, pluribus tamen contradictionibus locorum, temporum, rerumque gestarum facillime conuelluntur, ut Lector ea videns, & istis quae dicta sunt atque dicenda, conferens, per facile recognoscat. Sed iam eundem Alexandrum Pontificem Venetias redeuntem prosequamur. pergit enim Romualdus Salernitanus Archiepiscopus: Cumque a Cardinalibus, quos Venetias miserat, de securitate a Duce & populo praestita responsum idoneum accepisset, nono die intrante mensis Maij cum Regis Nuntijs galeas ingressus, sequentibus eum Cardinalibus & Lombardis, eo die per Padum, Lauretum descendit, locum ita dictum, ibi positum, longe diuersum a Laueto Deipara Lauretana.

B Altera vero die per mare ad sanctum Nicolaum, qui dicitur, ad litus, applicuit. Tertia autem die, a Duce & populo Venetiae, a Patriarcha & vniuerso Clero, primo ad sanctum Marcum, dehinc ad Patriarchae palatium cum magna gloria est & honore deductus. Postquam autem Cardinales & Lombardi, qui Papam fuerant subsecuti, Venetias applicuerunt: Papa mediatoribus pacis iniunxit, ut in capella, quae erat in palatio Patriarchae, conuenientes, primo de pace Lombardorum, quae prolixiori indigebat tractatu, haberent colloquium, de pace Regis & Ecclesiae, quae quasi vna est, postmodum tractaturi.

C Cum autem hoc factum esset, & rationes multiplices fuissent hinc inde prolatae: tandem Christianus Cancellarius pro parte Imperatoris diuinctiuam triplicem proposuit, dicens: Petit a vobis Imperator & postulat, ut aut de regalibus, & his quae ad eum pertinent, quae vos detinetis, illi iustitiam faciatis; aut sententiam a iudicibus Bononiae apud Roncaliam contra vos pronuntiatam executioni mandetis; vel ea quae antecessores vestri seniori Henrico reddere consueuerunt, illi faciatis. Quo audito Gerardus Pifcis Mediolanensis iudex pro parte Lombardorum respondit.

D Nos quidem Imperatori, vnde cumque nos appellauerit, parati sumus, sicut domino, iustitiam facere; sed quia haec iustitia non est vnus hominis, sed multorum, non vnus ciuitatis, sed plurium; secundum causarum merita inducias postulamus: ut deliberantes plenius super his quae nobis obiecta fuerint, competenti loco & termino apud commune iudicem responsuri veniamus. Quod autem dixisti apud Roncaliam a Bononiensibus iudicibus contra nos sententiam fuisse prolatam: plane inficiamur, eam fuisse sententiam, sed Imperatoriam iussionem. Etenim cum plures ex nobis, nec per contumaciam fuisset absentis, quidquid tunc contra nos dictum fuit, nobis nocere non debet, nec pro sententia reputari. Secundum leges enim, in absentes prolata sententia nullius est roboris, vel valoris. Quod vero postulasti, ut ea Imperatori reddere deberemus, quae seniori Henrico a nostris antecessoribus sunt soluta: respondemus, quod praenominati Imperatoris dispositiones pariter & statuta, propter antiquitatem temporis iam pene perdidere memoriam, nec viuit aliquis nostrum vel vestrum, qui bene posset illius temporis dicta vel facta recolorere. Item Imperator Henricus (salua auctoritate Imperij) non debet dominus, sed tyrannus vocari. Cum enim misisset manum in Sanctum Domini, & Paschalem Papam

M m m 4

pam

RESPONSO LOMBARDI

LXXVII. ALEX. PAPA EXCIPITUR I TERVM VENETIIS SVMMO HONORE.

LXXVIII. VERBA CHRISTIANI ARCHIEPISCOPI CANCELLARII IMP.

LXXIX.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

patam super altare cepisset, & cum multas Ecclesias destruxisset, & Episcopos excacasset: A eius facta velut crudelia & tyrannica non sunt trahenda ad consequentiam, vel ad memoriam reuocanda. Sed si Imperatori placuerit, ea quæ antecessores nostri iuniori Henrico, Conrado, & Lothario, & ei usque ad hæc tempora reddiderunt, recipere: parati sumus in pace persolvere. Quod si hoc Imperatori graue resideret & videtur, pacem, quæ inter nos & eum per Cremonenses tractata fuit, & in scriptis redacta, volumus firmiter obseruare. Quæ eo tempore completa fuisset, nisi quia Imperator volebat nos ab Ecclesiæ vnitate recedere, & Alexandri Papæ pontificium denegare. Prouideat ergo super hoc vestra discretio, si, quia schismati consentire nolumus, debeamus nostræ pacis conditionem deterio-

LXXX. CON-
TENTIO
INTER
LEGATOS
LOMBARD.
ET IMPER. Cum autem scriptura de tractatu pacis habita, & per Cremonenses Lombardis alijs delegata producta fuisset in medium: cœperunt Teutonici quibusdam scripturæ capitulis diligenter opponere, & eorum sensum ad suæ partis commodum retorquere, quædam verò capitula denegare. E contra Lombardi cœperunt illorum responsiones suis responsionibus confutare, & his quæ obiecta fuerant, satis studiosè resistere. Ad comprobanda verò capitula quæ ipsi negauerant, cœperunt Cremonensium (licet essent inimici) testimonium inuocare. Cumque super his capitulis diebus esset plurimum disputatum, & nihil penitus definitum: ex vtriusque partis conscientia, quæcumque hinc & inde dicta fuerant, ad Papæ audientiam sunt relata.

LXXXI. ALEX. PAPA
REQVESTER
PACIS.
* al. vij. Alexander autem Papa, utpote vir eruditus & sapiens, considerans Imperatoris & Lombardorum pacem multis esse controuersijs & quæstionibus inuolutam, nec eam posse breui spatio temporis consumari: tractatu pacis postposito, cœpit cum eis de treguis* sex annorum agere: sperans per treguas ad consummationem pacis facilius posse perueniri. Tunc etiam Teutonice de pace Regis Siciliæ verbum proposuit, affectuosè postulans, ut Imperator cum eo aut pacem perpetuam, aut temporalem ad minus usque ad annos quindecim faceret, in veritate sciturus, quod nullatenus pacem eius & Ecclesiæ posset habere, Rege Siciliæ in discordia remanente. Christianus autem Cancellarius cum socijs suis consilio communicato respondit. Nouit vestra discretio, venerande Pater & domine, quod nos ab Imperatore accepimus in mandatis, ut vobiscum de pace Ecclesiæ, Regis Siciliæ, & Lombardorum haberemus colloquium & tractatum: sed quia vos tractatu pacis omisso, nouum verbum nobis de treguis faciendis proponitis, non possumus sanctitati vestræ super hoc certum dare responsum, quoad usque verbum istud, quod de nouo audimus, ad Imperatoris audientiam referamus.

LXXXII. * al. Ferraria Accepta itaque à Papa licentia, ad Imperatorem, qui apud Pomposam venerat, gradu concito perrexerunt. Est autem Pomposa locus quidam delectabilis & nemorosus inter Rauennam & Venetiam collocatus. Cumque Imperatori petitionem Papæ de componenda pace cum Rege Siciliæ usque ad annos quindecim, & de faciendis treguis cum Lombardis usque ad annos sex per ordinem exposuissent, aduersus eos vehementer indignatus infremuit: afferens illos in hoc tractatu pacis magis Alexandri Papæ honori & commodo quàm dignitati Imperij prouidisse. Quare præcepit eis, ut ad Papam redeuntes firmiter ei ex sua parte proponerent, quod ipse cum eo & Ecclesia pacem libenter faceret, at Regis Siciliæ & Lombardorum treguas denegaret. Qui venientes, totum Papæ per ordinem retulerunt, sicut illis fuerat ab Imperatore mandatum. Post quorum discessum Imperator Gotifridum minorem Cancellarium cum Episcopo Clarimontis, & Abbate de Bonaualle Venetias delegauit, iniungens eis, quod Christiano Cancellario & socijs suis ignorantibus, cautè & priuatim Papæ ex sua parte significarent, quod ipse amoris eius intuitu pacem Regis Siciliæ usque ad annos quindecim, & usque ad sex annos Lombardorum treguas concederet, si Papa cuidam suæ petitioni præberet assensum. Quam tamen petitionem ei volebat penitus esse incognitam, sed duobus Cardinalibus, quos ipse legisset, volebat illam diligenter exponi: ea tamen conditione, quod si Cardinales electi petitione cognita, de ea complenda consilium Papæ tribuerent, ipse eam sine dilatione perficeret.

LXXXIII. PETITIO-
NI INCOG-
NITAE RE-
STITIT
ALEX. Ex mandato itaque Papæ Humbaldus Ostiensis Episcopus, & Theodinus Cardinalis ad hoc negotium sunt electi: quibus Imperatoris petitio ab eius Nuntijs priuatim est & studiosè exposita. Cumque Cardinales petitione cognita Papæ suggererent, quod petitioni Imperatoris præberet assensum: Alexander Papa, utpote homo prouidus & discre-

tus,

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A tus, cœpit quænam esset occulta illa petitio, animo æstuantu reuoluere, & Teutonicorum dolos & versutias suspectas habere. Quare mutauit cum voluntate consilium, afferens: non decere auctoritatem Apostolicam petitioni incognitæ præbere consensum, nec de re dubia & incerta aliquid respondere: sed si petitionem illam vellent ei fideliter aperire, & talis esset illa petitio, quæ contra honorem Dei & damnum Ecclesiæ non spectaret, libenter eam effectui manciparet. Quo audito Gotifredus minor Cancellarius indignatus ad Imperatorem redijt. Episcopus autem Clarimontis cum Abbate de Bonaualle, qui remanserant, videntes, quod nullum à Papa possent habere responsum (licet inuiti) petitionem Imperatoris Papæ exposuerunt.

Erat autem hæc petitio. Imperator Papæ per Nuntios suos promiserat, quod si pacem cum eo faceret, terram Comitissæ* Maltendis, quam ipse tenebat, in manu eius, & Ecclesiæ potestate remitteret. Petebat ergo, ut liceret ei usque ad quindecim annos, videlicet, quousque pax Regis Siciliæ perduraret, eiusdem terræ redditus sine contradictione recipere: completis verò quindecim annis volebat, possessione penes eum remanente, statim de eadem terra cum Ecclesia placitare, afferens illam ad ius sui Imperij pertinere. Papa autem intuitu Regis Siciliæ, quem plurimum diligebat, usque ad conditum terminum Imperatori prænominatæ terræ fructus habere concessit, hæc tamen conditione, quod completis quindecim annis, ad potestatem & possessionem Romanæ Ecclesiæ terra illa rediret. Et tunc Ecclesia in possessione posita, si Imperator vellent de proprietate terræ illius agere, libenter ei Ecclesia iustitiam faceret.

Postquam autem hic modus petitionis implendæ per Episcopum Clarimontis, & Abbatem de Bonaualle fuit Imperatori propositus, plurimum illi displicuit, & sic concordia per illos tractata remansit. Christianus autem Cancellarius, & reliqui, qui cum eo mediatores pacis fuerant constituti, cognito quod Imperator per alios pacem Ecclesiæ tractare voluisset, nimium doluerunt, & venientes ad Papam Alexandrum, dixerunt: Sanctitati vestræ, domine, esse volumus non incognitum, quod nostri odio & inuidia pax Ecclesiæ præpeditur. quidam enim nostri æmuli falsa de nobis Imperatori suggerunt, & volunt in hac parte nos ei odiosos reddere, pariter & suspectos. Et ideo veremur plurimum, ne dum nos absentes sumus, qui pacem diligimus, & Nuntij in eundo & redeundo sine fructu tempora longa consumunt, Imperator prolixitate temporis affectus tædio, desideratam pacem abhorreat, & suggestione prauorum hominum, infecta pace recedat. Consulimus ergo discretionem vestram, ut si vobis placuerit, propius Imperator accedat, ut vestris & suis Nuntijs citò ire & redire valentibus, inchoata pax, volente Domino, citò valeat consummari. Papa autem habito cum Nuntijs Regis Siciliæ & Lombardis consilio, respondit:

Nobis quidem placet ad modum, ut Imperator Clozam, quæ à Venetijs quindecim distat millibus, cum paucis veniat, ea tamen conditione, quod vos in anima vestra iurare faciatis, ut postquam illuc venerit, absque nostro mandato & licentia ulterius non procedat. Iuramento itaque in hunc modum præstito, Colonienfis Archiepiscopus cum quibusdam alijs Cæsenam ad Imperatorem venit, & eum cum suis Clozam usque deduxit. Quidam autem populares Veneti, cognito Imperatoris aduentu, ad eum accedentes cœperunt illi studiosè suggerere, ut absque mandato Papæ & licentia Venetias securus intraret, firmiter promittentes, quod eorum consilio & auxilio pacem posset cum Ecclesia & Lombardis pro sua voluntate componere.

E Quorum verbis Imperator aliquantulum acquiescens, præcepit eis, ut dicta operibus consummarent, dantes operam, ut totum populum ad perfectionem huius negotij cautè & sapienter inducerent. Alexander autem Papa audiens, quod Clozam Imperator venisset: VVillelmum de Papia Portuensem Episcopum, & Ioannem Neapolitanum, & Theodinum, & Petrum de Bona Presbyteros Cardinales, & Hyacinthum Diaconum Cardinalem cum Christiano Cancellario, & alijs Teutonicis, qui pacis mediatores erant, ad eum direxit, mandans, ut si de beneplacito illius esset, ipse Nuntios Regis Siciliæ, & quosdam de Lombardis Clozam transmitteret, ut illis præsentibus, Imperator in anima sua per Principes suos iurare faceret, quod pacem Ecclesiæ, & pacem Regis Siciliæ usque ad annos quindecim, & treguas Lombardorum usque ad annos sex firmiter obseruaret. Quo facto, Venetias posset securus accedere, eius proculdubio benedictionem & gratiam habiturus. Imperator verò, quia aures suas verbis Venetorum quodam modò inclinauerat, & eorum respon-

LXXXIV.
PETITIO
IMPERA-
TORIS.
* Mathildis.LXXXV.
CHRISTIA-
NVS CAN-
CELLARIVS
ALLOQUI-
TVR ALEX.
PAPAM.LXXXVI.
IMP. CLO-
ZAM VENIT.ALEX. PAPA
LEGATOS
PRO PACIS
MITTIT.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

sponsa diebus singulis expectabat: cepit Cardinalibus de verbo pacis, quasi nouum esset A & sibi incognitum, respondere, & longis consulationibus de die in diem sua responsa differre. Quo cognito, Cardinales turbati sunt plurimum, & mirati; & quidnam deberent facere, nesciebant.

LXXXVIII
POPVLVS
CONTRA
DVCEM
COMMOTVS.

Interea populares Veneti à Cloza Venetias redeutes, in sancti Marci Ecclesia congregati, totius pæne populi seditionem & tumultum contra Ducem suum excitauerunt, dicentes: Domine Dux, non bene honori & commodo commissi vobis populi prouideris. Ecce enim Imperator Romanus apud Clozam iam diebus aliquantis est demoratus, vbi calor distemperantias, & muscarum & culicum plures molestias sustinet, nec ei licet Venetias intrare. Quod ipse multum grauer recipit, & vindicandum in posterum alta mente reponit. Et ideo veremur, ne tam grauis offensa quandoque vniuerso populo periculosa possit esse pariter & damnosa. Quare de nostra voluntate est, vt si vestra resideret celsitudini, Imperator Venetias à vobis & à populo inuitatus accedat. Quibus Dux benigne respondit: Bene potestis firmiter recolare, domini, quod ad petitionem Papæ per duodecim prudentes viros in anima omnium nostrorum iurare fecimus, quod absque mandato eius & licentia Imperatore intra fines Venetiæ nullatenus recipere debemus. Prouideat ergo vestra discretio, si contra tenorem iuramenti nostri, Papa inconsulto, Imperatorem debeamus huc aduocare. Cui illi protinus responderunt: Postquam ex mandato Papæ Clozam, quæ intra fines est Venetiæ, Imperator intrauit: planè à nostri iuramenti sumus vinculis absoluti. Cumque super hoc à Duce & populo esset diutius disceptatum; tandem de communi consensu quidam Veneti sunt ad Papam directi. Qui venientes, sicut viri improbi & superbi, dormientem Papam excitare non timuerunt, proponentes ei ex parte Ducis & populi, quod de eorum erat voluntate & beneplacito, quod Venetias Imperator intraret. Quod verbum admodum Papæ displicuit, & multum graue refedit, dicenti eis:

LXXXIX.
PAPA VENETOS COM-
RESCIT.

Vos nobis ex iuramento tenemini, vt Imperator Venetias non debeat sine nostra licentia & mandato venire. Volumus ergo, vt Cardinales nostros, qui ad Imperatorem iuerunt, cum eius Nuntiis vsque in diem crastinum expectetis. Et eis venientibus, quid nobis faciendum sit, vobis respondere curabimus. Quod verbum licet Venetis displicuisset: plurimum tamen precibus Papæ deuicti, petitioni eius (quamuis inuiti) præbentes assensum, ad propria redierunt. Interea per totam regionem rumor insonuit, quod Veneti contra voluntatem Papæ vellent Imperatorem Venetias intrmittere. Quo audito Lombardi, qui cum Papa pro facienda pace Venetias venerant, metuentes subitum Imperatoris aduentum, & fidem Venetorum & constantiam suspectam habentes: intrantes naues, ad partes Taruisiæ se transfulerunt. Papa autem cum paucis Cardinalibus, qui secum remanserant, cepit contristari & incesus esse. Metuebat enim, si Imperator contra voluntatem suam, iuramento non præstito, Venetias introiret, magnum ex hoc damnum & periculum posset Dei Ecclesiæ prouenire.

XC.
NUNTII
REGIS SICILIAE
QVIBVS
CVM PAPA
ET VENETIS.

Audientes autem hoc Nuntij Regis Siciliae, venientes ad Papam ceperunt eum viriliter animare, dicentes: Domine, non oportet vos dubitare in aliquo vel metuere: ecce enim quatuor galeas domini Regis Siciliae ad vestrum obsequium præparatas habemus, quas cum vobis intrare placuerit, securè vos de hoc loco & absque periculo, inuitis etiam Venetis & contradicentibus, educemus. Quibus verbis Papa plurimum animatus, respondit: Quod de suo erat proposito, vt Cardinales, qui ad Imperatorem iuerant, vsque in diem crastinum expectaret: ne si eis inconsultis recederet, posset merito leuitatis argui, & de violata fraternitate culpari. Quo audito; Regis Nuntij ad palatium Ducis, vbi cum multis Venetis Dux de more conuenerat, accedentes, eos taliter sunt allocuti: A vestra memoria excidisse non credimus, quanta beneficia dominus Rex huic ciuitati contulerit, & quod hodie Princeps aliquis sub caelo non viuuit, cuius amicitia tantum sit vobis idonea, cuius gratia adeo sit vestris vtilitatibus opportuna. Et vos ei ex iuramento tenemini, sui regni gloriam & honorem diligere, & pro eius commodo plurimum laborare. Inde est, quod nos hac consideratione inducti, & de vobis tamquam de amicis domini Regis & fidelibus multam spem & fiduciam obtinentes, Papam & Lombardos inuitos pariter & renitentes Venetias venire cogerimus: iuramento tamen prius à vobis præstito, quod sine Papæ licentia non deberetis Imperatorem intra Venetiæ fines recipere. Sed ecce, vt audiimus, vestri iuramenti & promissionis oblit, pace nondum disposita

& firma-

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A & firmata, Imperatorem non iuratum ad ciuitatem istam, Papa contradicente, vocatis; & sic pax Ecclesiæ & domini nostri Regis, vobis facientibus, impeditur. Sed in veritate sciatis, quod nos in ciuitate ista non præstolabimur Imperatoris aduentum, sed die crastina ad propria redeutes, domino Regi significare curabimus, qualiter pro tot & tantis beneficiis vobis à regia liberalitate collatis, mala & damna plurima rependere studeatis.

Quibus auditis, Dux satis placidè & benignè respondit: Quod vos indignatos aspiciamus, & contra nos commotos esse cognoscimus, ægre multum patimur, & molestissimè sustinemus. Nos enim, qui dominum Regem toto corde diligimus, & pro honore eius & commodo nos & nostra exponere non dubitamus, nolumus non solum vos, qui magni estis de regno eius & summi Principes, sed nec suorum minimum ad iracundiam prouocare. Et quia inter eum & Imperatorem pacem esse dispositam credebamus; voluimus, vt in ciuitate nostra pacis domini Regis tamquam amicissimi nostri fieret consummatio. Et ideo recedendi vobis licentiam non tribuimus, sed prudentiam vestram affectuosè rogamus, vt tamquam in domibus vestris, securi & sine timore aliquo Imperatoris expectetis aduentum. Non autem idcirco taliter Dux respondit, quia ei & aliis sapientibus taliter Imperatoris displiceret aduentus, sed quia timebat plebem, & popularem tumultum plurimum formidabat.

Nuntij autem Regis hoc audientes, surgentes cum indignatione dixerunt: Nos huc cum licentia vestra non venimus, nec cum vestra licentia recedemus: sed crastina die iter arripientes, domini Regis iniuriam non verbis, sed operibus vindicare curabimus. Qui ad domos suas redeutes, statim iusserunt galeas parari, tubas canere, arma & totam suppellectilem in galeas induci. Quod factum postquam fuit per Venetias diuulgatum: timor maximus Venetos occupauit. Timebant enim, ne si Regis Nuntij indignati recederent, hac occasione Rex Venetos, qui in terra sua erant, capi faceret, & in custodia detineri. Qua de causa magna multitudo virorum ac mulierum, quorum parentes in Apuliam iuerant, ad Ducem properans proclamauit: Vestram & totius Venetiæ prudentiam, illustris Dux, latere non credimus, quanta beneficia magnificus Rex Siciliae nostræ regioni sua liberalitate præstiterit, & qualiter nostræ famis inedia sua terræ victualibus reparauerit. Ad quæ transportanda multi nostrorum ciuium in Apuliam transferunt, & secum non modicam pecuniam, & multas mercimonias detulerunt. Si ergo Rex audierit, Nuntios suos à nobis indignatos recedere, in ciues nostros & res eorum merito poterit vindicare.

Præuideat igitur vestra discretio, si occasione Imperatoris, à quo nihil vnquam boni habuimus, amicitiam tanti Principis, à quo omne bonum recipimus, amittere debeamus. Et ideo magnificentiam vestram humiliter imploramus, vt nostrorum ciuium tam graui damno & futuro periculo prouidentes, Nuntios Regis Siciliae ab incepto itinere reuocetis: nec contra voluntatem Papæ & illorum Imperatorem Venetias intrare sinatis. Si qui enim sunt, qui contra hoc aliquid dicere vel attentare præsumperint: parati sumus cum nostris parentibus & amicis eos morti tradere, & proximos nostros, qui in regno Regis sunt, à futuro periculo liberare. Dux autem eorum querimonia diligenter & granter audita, respondit: Quod Nuntij Regis Siciliae volunt indignati recedere, non meæ imprudentiæ, sed quorundam popularium seditioni est & malitiæ adscribendum: qui meæ & prudentium virorum zelo & inuidia prouocati, non ciuitatis honori & gloriæ, sed suis vtilitatibus prouidentes, die ac nocte dant studium & operam diligentem, vt Imperatorem nobis contradicentibus; Venetias introducant; & ob hoc periurij crimen & infamiam, & Papæ & Regis Siciliae graue & perpetuum odium debeamus incurrere. Cumque illi iterum proclamassent, vt eorum, qui auctores erant seditionis, nomina Dux euidenter exprimeret: metuens si noti fierent, ne ob hoc pugna in ciuitate maxima & seditio inualeceret, saniori vsus consilio, nobiliores & prudentiores quos habere potuit, ad Papam direxit, pro parte totius populi veniam humiliter postulans, & affectuosè deprecans, vt quod illi in eum stulte & superbè peccauerant, ipse eis ex innata humilitate & gratia relaxaret, & Nuntios Regis Siciliae à proposito sui itineris reuocaret.

Quibus Alexander Papa more solito satis benignè respondit: Ego quidem, cui sanctitas & officium ignoscendi gloriam reliquit: iniuriam meam ad mentem non reuoco, offerens meam pro Dei amore dimitto, sed Nuntios Regis Siciliae tamquam viros nobiles & potentes, rogare quidem valeo, sed inuitos detinere non potero. Tandem Venetis multam

XCI.
RESPON-
DVCEM.XCII.
NUNTIO-
RVM REG-
SICILIAE
MINAR.

XCIII.

VERBA
ALEX. PAP.
QVIBVS
NUNTII DAT
VENIAM.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A ierunt, & Imperatorem cum suis in galeis recipientes, eum vsque ad sanctum Nicolai, qui dicitur, Ad litus, sabbato in sero honorificè adduxerunt. Sequenti verò die Dominica, octava scilicet die residua stante mensis Iulij, in vigilijs beati Iacobi, Papa cognito Imperatoris aduentu, galeas ingressus cum nuntijs Regis & magna Lombardorum ac populi multitudine, ad Ecclesiam sancti Marci summo mane deuotus accessit, & Humbaldum Ostiensem, & V. Vilelmum Portuensem, & Manfredum Prænestinum Episcopos, & quosdam de Cardinalibus ad Imperatorem transmisit. Qui venientes, ipsum & suos ab excommunicationis vinculo absoluerunt. Christianus autem Cancellarius procedens in publicum, tactis sacrosanctis Euangelijs, ait: Vt omnes euidenter agnoscant, me esse nomine & opere Christianum: Octavianum, Cremensem, & Ioan- nem de Struma cum suis complicitibus prorsus abiuro, & Alexandrum & successores eius in Catholicum Papam recipio. & alij Prælati Ecclesiarum similiter iurauerunt.

QVERVM-
TVR DE VE-
NETIS NVN-
TIIS REGIS
SICILIAE.

XCIV.
VENETI
MYTANT
CONSILIVM
DE ADVEN-
TIVS VENE-
TIAS.
* Fossam
Clodiam.

Altera autem die Dux sano vsus consilio, apud Riumaltum sub voce præconis fecit publicè declamare, vt nullus de aduentu Imperatoris auderet verbum facere, nisi cum Alexander Papa præcepisset. Cum autem ea, quæ apud Venetias dicta & facta fuerant, ad Imperatoris ad Clozam demorantis audientiam peruenissent: sua spe & intentione frustratus, cœpit de suo rigore mollescere, & Cardinalibus, qui ibi erant, de verbo pacis benignius respondere. Cancellarius verò & alij Ecclesiastici Principes, qui pacis consummationem plurimum affectabant, spiritu libertatis assumpto, Imperatori viua voce dixerunt: Benè debet Imperialis maiestas recolere, quòd quidam è nostris ex mandato vestro Anagninam accedentes, cum Alexandro Papa de pace Ecclesiæ & Imperij, de pace Regis Siciliae & Lombardorum tractatum habuimus. Et ipse, vtpote vir sanctus, pacis cupidus & amator, nostro consilio & hortatu Campaniam deserens, Venetias iam intrauit, paratus ea, quæ de bono pacis promiserat, firmiter consummare. Vos autem (vt credimus) suggestione prauorum hominum à consilio nostro vultis recedere, & à pacis proposito declinare.

XCIV.
PROTESTA-
TIO PRIN-
CIPVM GER-
MANIAE.

Nos verò ex iure debiti, quo Imperio tenemur astricti, parati sumus vobis, vt domino, in temporalibus obedire, & pro regalibus, quæ tenemus, consuetum vobis seruitium facere. Sed quia nostrorum est corporum, non animarum dominus: nolumus pro vobis animas nostras perdere, & terrena cælestibus anteferre. Quare noscat Imperialis discretio, quòd nos de cetero Alexandrum in Catholicum Papam recipimus; & ei, vt patri, in spiritualibus obedimus. Idolum verò quod erexitis in Tuscia, nullatenus adoramus. Quibus auditis Imperator, operante eo qui corda Principum sicut vult, & quando vult, humiliter inclinatus, leonina ferocitate deposita, ouinam mansuetudinem induit, & eis humiliter & benignè respondit, dicens: Noscat vestra fidelitas, dilectissimi, quòd non est meæ voluntatis consilium vestrum deserere, & pacis per vos tractatæ propositum euitare; quin potius volumus ea, quæ vestro sunt ordinata consilio, firmiter obseruare. Vt autem à vestris cordibus omnis super hoc dubitationis scrupulus excludatur: Comiti Henrico de Dieffa, qui est in præsentiarum, præcipimus, vt vobiscum & cum Cardinalibus Venetias abiens, coram Papa in anima mea iuret, quòd ex quo Venetias intrauero, in anima mea iurare faciam, quòd pacem Ecclesiæ & Imperij, Regis Siciliae & Lombardorum, sicut disposita est & tractata, firmiter obseruabo: & de ea obseruanda, præcepto nostro quodcumque Principes nostri simile iuramentum præstabant.

XCVI.

Cancellarius autem & reliqui mediatores pacis cum Cardinalibus hæc audientes multum læti effecti, festino gressu Venetias redeunt, ea quæ ab Imperatore dicta & ordinata fuerant, Papæ per ordinem retulerunt. Qui protinus per Nuntios suos, rectores Lombardiae, qui in partes Taruissæ secesserant, Venetias reuocauit.

XCVII.

Altero autem die, coram Papa & Cardinalibus, Nuntijs quoque Regis, & Lombardis, & magna populi multitudine, Comes Henricus de Dieffa, sicut ei ab Imperatore mandatum fuerat, in anima eius de præstando iuramento pacis obseruandæ iurauit. Capellanus autem Colonienfis Archiepiscopi in anima Principum, qui ibi aderant, simile iuramentum præstitit. Hoc autem factò, ex mandato Papæ, Veneti cum sex galeis Clozam iuerunt,

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A ierunt, & Imperatorem cum suis in galeis recipientes, eum vsque ad sanctum Nicolai, qui dicitur, Ad litus, sabbato in sero honorificè adduxerunt. Sequenti verò die Dominica, octava scilicet die residua stante mensis Iulij, in vigilijs beati Iacobi, Papa cognito Imperatoris aduentu, galeas ingressus cum nuntijs Regis & magna Lombardorum ac populi multitudine, ad Ecclesiam sancti Marci summo mane deuotus accessit, & Humbaldum Ostiensem, & V. Vilelmum Portuensem, & Manfredum Prænestinum Episcopos, & quosdam de Cardinalibus ad Imperatorem transmisit. Qui venientes, ipsum & suos ab excommunicationis vinculo absoluerunt. Christianus autem Cancellarius procedens in publicum, tactis sacrosanctis Euangelijs, ait: Vt omnes euidenter agnoscant, me esse nomine & opere Christianum: Octavianum, Cremensem, & Ioan- nem de Struma cum suis complicitibus prorsus abiuro, & Alexandrum & successores eius in Catholicum Papam recipio. & alij Prælati Ecclesiarum similiter iurauerunt.

Dux autem Venetiae, cognito quòd Imperator ab excommunicationis esset nexibus absolutus, cum Patriarcha & magna Cleri ac populi & nauium multitudine vsque ad Ecclesiam sancti Nicolai illi obuiam venit: quem in naui sua recipiens, vsque ad litus sancti Marci satis honorificè & pomposè deduxit. Imperator autem de naui descendens, simul cum Duce, Patriarcha, & Episcopis suis, & Clero, & populo Venetiae ipsum cum vexillis & crucibus processionaliter præcedente, vsque ad Ecclesiam sancti Marci, ante cuius atrium Alexander Papa cum Episcopis suis & Cardinalibus, cum Patriarcha Aquileiae, Archiepiscopis & Episcopis Lombardiae, Ecclesiastico more ornatis honorificè residebat, pedes accessit.

Cumque ad Papam appropiasset, tactus diuino Spiritu, Deum in Alexandro venerans, Imperiali dignitate postposita, reiecto pallio, ad pedes Papæ totum se extenso corpore inclinavit. Quem Alexander Papa cum lacrymis benignè eleuans, recepit in osculo, & benedixit, moxque à Teutonicis, Te Deum laudamus, est excelsa voce cantatum. Imperator autem, apprehensa Papæ dextera, ipsum in Ecclesiam introduxit, & accepta ab illo benedictione, ad palatium Ducis cum suis redijt. Papa verò cum Cardinalibus & Nuntijs Regis iterum galeas ingressus ad suum hospitium redijt. In vespertis autem Imperator per Nuntios suos Papam satis affectuosè rogauit, vt si ei placeret, sequenti die, in festo scilicet beati Iacobi, in Ecclesia sancti Marci Missarum solemniam celebraret. desiderabat enim ab ore eius diuina officia supplex & deuotus audire. Cuius petitioni Papa assensum benignus accomodans, summo manè cum Cardinalibus ad sancti Marci Ecclesiam venit. Cuius vestiarius ingressus cum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, & Cardinalibus, honorificè satis & Ecclesiasticè se induit, & ad celebranda diuina Missarum solemniam præparauit.

Imperator autem, vt humilitatem, quam corde conceperat, opere demonstraret: sumpto stratoris officio, pallium deposuit, manu virgam accepit, laicos de choro expulit, & Papæ ad altare solemniter & processionaliter venienti viam tamquam Ostiarius præparauit. Dehinc in choro cum Archiepiscopis, Episcopis & Clericis Alemanniae remanens (quibus eo die cantandi iniunctum erat officium) Missam domini Papæ deuotè satis & humiliter audiebat.

Cumque dicto Euangelio Papa ascendisset pulpitem, vt alloqueretur populum: Imperator accedens propius, cœpit verba eius attentius auscultare. Cuius deuotionem Papa diligenter attendens, verba quæ ipse litteratè proferebat, fecit per Patriarcham Aquileiensem in lingua Teutonica euidenter exponi. Finito autem sermone, & Credo in vnum Deum, solemniter decantato, Imperator cum suis Principibus ad pedes Papæ deuotus accessit, & obtulit. Finita autem Missa, cum Papa ad suum palatium vellet redire, Imperator dexteram eius accipiens, eum vsque ad portas Ecclesiæ satis honestè deduxit. Cumque equum suum album de more vellet ascendere, Imperator ex alia parte accedens, streuam eius tenuit, & postquam equum ascendit, ipsum aliquantulum stratoris more per fræni lora deduxit: quem Papa benedicens, ad hospitium redire permisit. Ipse verò, Clero & populo illum præcedente, vsque ad mare descendit. Dehinc galeas ingressus, ad palatium suum cum gloria est & honore reuersus.

Veniens autem proximo Kal. Augusti, Imperator cum Archiepiscopis, & Episcopis, & reliquis Principibus suis, & magna populi multitudine, ad Patriarchæ palatium, in quo Papa erat hospitatus, accessit. In cuius palatij aula longa satis & spatiosa Papa in

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

eminentiori loco positus in faldistorio suo resedit, & Episcopis suis & Cardinalibus hinc A inde circumstantibus, Imperatorem quidem in sua dextera supra Episcopos & Presbyteros Cardinales, Romualdum verò Salernitanum Archiepiscopum in sinistra supra Diaconos Cardinales residere præcepit. Finito itaque silentio, sic est Papa Alexander exorsus:

CIV. Hæc est, inquit, dies^a fratres charissimi, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea, quia hic filius^b noster Romanorum Imperator illustris mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Nam postquam cordi eius supernæ radii claritatis illuxit: totius falsitatis depulsa caligine, de errore ad veritatem redijt, de tenebris ad lumen transijt, de schismate ad vnitatem accessit, & ad caulas matris Ecclesiæ tamquam ovis erratica repedauit. Exultet igitur Fidelium votiua religio, quia hodie pater iuniorem recepit filium, Catholicum Principem, Romanum recuperavit Imperium. Mater Ecclesia suum euaginatum in vaginam conuertit gladium, nauis Piscatoris egregij, quæ culpæ exigentibus, aduersitatibus turbine pæne demersa iam fuerat, nunc procellis cessantibus, ad litus solidum & veræ quietis portum illæsa peruenit. Ecclesiæ suæ preces pro bono pacis frequenter effusas Dei Filius clementer audiuit, & eam cum suo Principe in pace & concordia collocauit. Inde est, quod destructis aduersitatibus & erroribus vniuersis, secura iam pace fruatur, & iucunda securitate lætatur. Cesset igitur antiqua discordia, finem accipiat inueterata malitia, vna Fides, vnus Dominus, vna sit & Ecclesia. Schisma in vnitatem transeat, & diuisio ad charitatem accedat. Omnis iam ad pacem Ecclesiæ redeat, & ad matris suæ gremium filiorum numerositas gratiosa recurat. Sit Deo gloria in altissimis, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et quia nos Imperatoris nostri pium animum, & benignam agnoscimus voluntatem: eum intra nostræ mansuetudinis brachia tamquam charissimum filium benignius amplectimur, & tam ipsum quam vxorem, & eius filium in Catholicos Principes paterno affectu recipimus, & ipsi honorem debitum impendere procuramus, Deum & Apostolos nostros affectuose rogantes, vt ipsos Ecclesiæ suæ seruent incolumes, & per longa tempora custodiant defensores.

Postquam Papa loqui desijt, Imperator deposito pallio, de faldistorio surgens, cœpit in lingua Teutonica concionari, Christiano Cancellario verba sua vulgariter exponente. ait ergo: Maiestati nostræ satis gratum residet & acceptum, quod Deus omnipotens, cuius manu Principum corda tractantur, cuius arbitrio eorum voluntates et vniuersa diriguntur, nostræ conscientie puritatem attendens, ex diuersis mundi partibus viros prouidos & discretos huic Curie voluit interesse, vt ipsi errorem nostrum, & conuersionem nobis referentibus manifestè cognoscerent: dehinc ad propria redeuntes, deuotionem nostram, quam erga Dei Ecclesiam gerimus, publicè prædicarent. Totus igitur mundus euidenter agnoscat, quod licet nos Romani Imperij dignitate & gloria fulgeamus, tamen à nobis humanæ conditionis proprium dignitas Romana non abstulit, nec ignorantie vitium maiestas Imperialis exclusit. Nam suggestione prauorum hominum ignorantie fuimus tenebris inuoluti, & per viam veritatis credentes incedere, extra iustitiæ semitas nos inuenimus. Ecce enim Dei Ecclesiam, quam credebamus defendere, impugnauimus, & quam sperabamus extollere, pæne destruximus. Occasione nostra Domini nostri Iesv Christi tunica inconsutilis est diuisa: & quantum in nobis fuit, per hæreses & schismata violata. Decepit nos causæ meritum, & color negotij perturbauit: quia dum in facto Ecclesiæ potius virtutem potentie, quam rationem iustitiæ voluimus exercere: constat nos in errorem meritò deuenisse. Iustitia enim^a fortitudinem respuit, æquitas violentiam non admittit. Sicque factum est, quod ille, qui humilia respicit, & alta à longè cognoscit, potentiam nostram, & aduersæ partis humilitatem considerans, more suo potentes de sede deposuit, & humiles exaltauit. Sed quia diuina clementia nos ad correctionem nostram ad tempus errare voluit, sed deuiare in perpetuum non permisit: vniuersa hæc Fidelium turba cognoscat, quod nos de cetero, errore totius falsitatis abiecto, ad veritatem conuertimur, de schismate ad vnitatem redimus, & ad gremium matris nostræ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ gratanter accedimus; domnum Alexandrum, qui est in præsentiarum, & successores eius in Catholicum Papam recipimus, & ipsi tamquam patri, debitam reuerentiam exhibere proponimus. Pacem nostram Ecclesiæ, illustri Regi Siciliæ, & Lombardis, sicut inter nos ordinatum est & dispositum, reddimus.

CVI. Imperator verba finierat, cumque in laudem eius, qui aderant, acclamassent: iterum facto silentio, sancta Dei Evangelia cum Sanctorum reliquijs & Cruce de ligno Domini

sunt

* Psal. 117.
SERMO ALEX. PAPAE.
b INC. 15.

CVI.
IMP. RESPONSIO
AD ALEX.
III. PAP.

* al. tyrannidem

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A sunt producta in medium. Mandante itaque Imperatore, Comes Henricus de Dieffia in anima Imperatoris iurauit, quod ipse pacem Ecclesiæ & Imperij, pacem Regis Siciliæ usque ad annos quindecim, & treguas Lombardorum vsque ad annos sex, sicut per mediatorum hincinde tractatum & scriptum fuerat, bona fide, sine fraude & malo ingenio firmiter obseruaret, & Henricum Regem filium suum id ipsum iurare faceret & seruare. Dehinc duodecim Principes Imperij tam Ecclesiastici quam sæculares, tactis sacrosanctis Euangelijs, modo simili iurauerunt. Protinus Romualdus Salernitanus Archiepiscopus surgens, per eadem Euangelia iurauit, quod postquam Imperator Nuntios suos propter hoc ad Regem in Siciliam miserit, Rex infra duorum mensium spatium per aliquem Principum suorum de obseruanda Imperatori pace vsque ad annos quindecim, in anima sua iurare faciet; & per decem Principes suos iuramentum ei simile faciet exhibere. Comes etiam Rogerius, sicut Archiepiscopus fecerat, id ipsum manu sua iurauit. Dehinc retores Lombardiæ, qui ibi aderant, iurauerunt, quod vsque ad sex annos bona fide, & sine fraude treguas Imperatori obseruarent, sicut inter eos tractatum & dispositum erat: & quod per singulas ciuitates, Consules & nobiles ciuitatum id ipsum iurare facerent. Quo facto, illius diei Curia est soluta, & tam Imperator quam reliqui cum gaudio & læticia ad sua hospitia sunt reuersi.

Interea Christianus Cancellarius, qui pro consummatione pacis plurimum laborauerat, nacta opportunitate temporis, cœpit per Imperatorem & Principes suos dare studium & operam diligentem, vt Papa Alexander Moguntinum illi Archiepiscopatum auctoritate Apostolica confirmaret. Quod præsentens Conradus, qui in Moguntina Ecclesia prius electus & consecratus fuerat, ad Papam accedens ait: Nouit vestra sanctitas, venerande Pater, nouit vniuersa hæc Romana Ecclesia, quod ego vestræ personæ intuitu, Moguntinam Ecclesiam, in qua canonicè electus fueram, in scio Imperatore, reliqui, & honorem meum, parentes, & patriam pro Dei amore deserui, & ad vos in Franciam festinus accessi, exilium patriæ præposui, & in labores & angustias quietem meam & otium commutauit. Bene potestis recolare, quantum Catholicæ Ecclesiæ meus aduentus contulerit, & qualiter partem vestram adhuc nutantem & debilem plurimum roborauerit. Vos autem vestri gratia mihi vicem congruam pro tempore rependistis: nam primò me in Presbyterum Cardinalem, dehinc in Sabinensem Episcopum, postremò in Moguntinum Archiepiscopum consecrastis. Nunc autem (vt audio) vultis Christiano Cancellario, qui Moguntinam Ecclesiam per violentiam inuaserat, eandem conuerso religionis ordine confirmare. Quod multum ab æquitate discrepat, & à ratione discordat, vt schismaticus Catholico, & intrusus canonicè electo debeat anteponi. Rogo igitur & humiliter D postulo, vt postquam Deus pacem Ecclesiæ suæ reddidit, mihi quoque de iure mea reddatur Ecclesia: vt sicut fui socius tribulationis, ita sim particeps consolationis & gaudij.

Cui Papa satis benignè respondit: Deuotionem tuam, fili charissime, quam erga Romanam Ecclesiam & personam nostram habuisse dignosceris, manifestè recolimus, & ardorem fidei tuæ publicè protestamur: multum nostræ parti vester aduentus contulit, multum nostra Ecclesia de vestra societate profecit. Et nos quidem, Deo teste, pro vtilitate vestra sumus valdè solliciti, & facere quæ vobis expediant, tenemur obnoxij. Nolumus honorem vestrum minuere, sed augere; nolumus vobis inferre iniuriam, sed gloriam ministrare. Non debet autem à vestra memoria excidisse, quod sæpè nobis & Nuntijs & literis significastis, quod si inter Ecclesiam & Imperium pax non posset aliter fieri, nisi Moguntino Archiepiscopatu à vobis dimisso (licet hoc vobis graue resideret plurimum & molestum) tamen pro bono pacis hanc iacturam æquanimiter pateremini; volentes honorem Ecclesiæ honori vestro, & illius commodum vestris vtilitatibus antepone. Et ecce Imperator cum magna instantia asseuerat, quod nullatenus in pace Ecclesiæ remanebit, si Christianus Cancellarius à Moguntinæ sedis fuerit prælacione deiectus. Nos autem absque vestra notitia nullum suæ petitioni adhuc voluimus dare consensum, nec vobis ignorantibus, aliquid præbere responsum. Tunc Conradus benignam Apostolici responsum considerans, & voluntatem eius rationi consentaneam esse cognoscens; consulendi super hoc cum amicis suis à Papa inducias petiit, & accepit. Habito itaque consilio, ad Papam rediit, & humili voce respondit:

Licet, reuerende Pater, mihi iniuriosum sit patiter & molestum, vt Ecclesiam meam debeam sine culpa dimittere, & locum mei regiminis, nulla offensa interueniente, mutare;

Annal. Eccl. Tom. 12.

N n n 2

tamen

PAX IVRA-
TA.
* al. vij.CVII.
QVERELA
CONRADI
CARD. SABI-
NENSIS.CVIII.
RESPONSI-
O
ALEX. III.
AD CON-
RADVM.

CIX.

CONRADVS
ARCH. MO.
GVN. SPON-
TE SE PRO
BONO PA-
CIS ABDI.
CAT.

tamen quia ad meum spectat officium, non quæ mea, sed quæ IESV Christi sunt, quærere: nolo, ut occasione mei pax inter vos & Imperatorem facta remaneat, & discordia sepulta resurgat. Pro pace Ecclesiæ conseruanda, pro qua Christus vitam suam perdidit, libenter volo meum honorem perdere, & cum meo damno, vtilitati Ecclesiæ prouidere. Et idcirco, vt omnis materia discordiæ & scandali auferatur è medio: Moguntinum Archiepiscopatum in potestate vestra sponte relinquo, & me liberalitati vestræ & patrocinio recomendo. Quo audito, Papa lætus effectus, habito cum Imperatore consilio, prænomi- natum Conradum, Cardinalatus illi & Sabinensis Episcopatus dignitate seruata, in Saltzburgenfi Ecclesiâ honorificè fecit eligi. Nam filius Regis Boëmiae, qui eidem Ecclesiæ præerat, pro eo quòd de simonia, & quibusdam aliis criminibus coram Papa fuisset accusatus, de merito suæ causæ diffidens, commissam sibi Ecclesiâ in manu Papæ spontanea voluntate remisit, sicque factum est, quòd Alexander Papa, sicut vir prouidus & discretus, pro conseruanda pace Ecclesiæ vtens dispensatione canonica, Conradum quondam Moguntinum Archiepiscopum in Saltzburgensem Ecclesiâ sublimauit. Christiano autem Cancellario Moguntinam Ecclesiâ auctoritate Apostolica confirmauit, & tam ei quàm Philippo Colonienfi Archiepiscopo, qui à suis Suffraganeis & Catholicis fuerant consecrati, recepto ab vtroque iuramento obedientiæ, palliâ de morte concessit.

CX.
PRIVILE-
GIUM CRV-
CIS ALEX.
PAPA CON-
CESSIT RO-
MVALDO.

Alexander autem Papa prudentiam & litteraturam Romualdi Salernitani Archiepiscopi diligenter attendens, & deuotionem, quam erga Romanam Ecclesiâ semper habuerat, recolens: ad petitionem ipsius Archiepiscopi, communicato fratrum suorum consilio, ipsi & successoribus eius vsum & dignitatem portandæ Crucis per ciuitatem & totam suam parochiam Apostolica auctoritate concessit, & donum, quod exinde Salernitanæ Ecclesiæ in perpetuum fecerat, sui priuilegij munimine roborauit.

CXI.
SCHISMA-
TICI RE-
VERSI.

Hoc etiam silentio prætereundum non est, quòd schismatici, qui in diuersis Ecclesiis Tusciæ & Lombardiæ auctoritate Imperiali intrusi fuerant, & quidam dicti Cardinales, qui Ioanni de Struma adhererant, audito, quòd Imperator cum Ecclesiâ & Papa Alexandro pacem fecisset: pœnitentia ducti, Venetias festino venientes, primò schisma, quod defenderant, abiurabant; dehinc per sancta Dei Euangelia promittebant, quòd de excessu quem fecerant, domini Papæ Alexandri mandato starent; & eum & successores eius in Catholicum Papam reciperent. Et sic ab excommunicationis vinculis absoluti ad eius pedes accedebant.

CXII.

ROMVAL-
DVS AR-
CHIEPI-
SCOPVS
SALERNI-
TANVS AL-
LOQVITVR
IMPERAT.

Pace igitur, vt prædiximus, inter Imperatorem & Regem Siciliæ facta pariter & iurata, Nuntij Regis ad Imperatoris palatium, ipsum ex parte Regia salutaturi iuerunt. Quo cognito, Imperator de camera sua egressus, eos, multis astantibus, satis honorificè & benignè suscepit. Cum que Romualdus Salernitanus Archiepiscopus de faldistorio suo surgens, stans loqui voluisset: Imperator eum sedentem loqui præcepit. Facto itaque silentio Archiepiscopus sic est exorsus: Dominus noster gloriosus Rex Siciliæ dominum Imperatorem, qui est in præsentiarum, sicut charissimum amicum, & fratrem suum deuotè pariter & affectuosè salutat, & per nos magnificentiæ Imperialis significat, quòd, cum hoc anno Nuntij sui ad dominum Papam pro bono pacis Anagninam aduenissent, scripsit dominus Papa domino nostro glorioso Regi, vt aliquos de latere suo ad eum mitteret, qui cum eo tractandæ pacis colloquio interessent. Dominus autem Rex deuotissimus filius eius ad petitionem illius Comitem Rogerium, virum vtiq; prouidum & discretum, & de sanguine regio ortum, & me cum eo ad eius præsentiam destinauit, vt in perficienda pace adiutores essemus pariter & præsentem: non quòd dominus noster Rex pacificus cum domino Imperatore aliquam credat habere discordiam. Ipse enim sicut Catholicus Princeps & pacis filius omnes Christianos Principes diligit, & quatum in eo est, cum illis pacem & concordiam habere credit. Solos inimicos Crucis Christi crudeli odio mari & terra persequitur. Inde est quòd non parcat pecuniæ, non indulget expensis, sed singulis annis biremes suas præparat, & cum eis armatam militiam destinat, vt hostes Christianæ Fidei deuincat pariter & confundat: & euntibus ad Sepulchrum Domini securum iter præparet & expediat. Alij mundi Principes, subditos suos vehementer impugnant, & cum inimicis Fidei pacem facere non formidant. De Sepulchro Domini, quod à Sarracenis impugnatur, non multum cogitant; & eum, qui solus ipsum defendere nititur, impedire festinant. Alij quæ sua sunt quærunt: solus Rex noster, quæ IESV Christi sunt, deuotus inquirat. Cum ergo ipse in Dei seruitio tam sanctam & puram deuotionem habeat:

vos,

vos, domine Imperator, qui Ecclesiæ Dei specialis estis filius & defensor, singulari amoris priuilegio præ ceteris mundi Principibus dominum Regem & venerari debetis pariter & amplecti: qui Dei Ecclesiâ semper intendit extollere, & inimicos eius non definit impugnare. Nulla & inter vos & dominum Regem dissidij causa vel odij seminarium interuenit. Dominus enim Rex à magnificentia vestra se numquam offensum meminit, vel vos in aliquo offendisse cognoscit, sed certum apud eum & firmum existit, quòd si Imperialis maiestas cum Regia magnificentia perfectæ pacis vinculo fuerit coïunita, Ecclesiæ Dei & toti orbi magnum poterit commodum prouenire. Archiepiscopus verba finierat. Protinus Imperator per Gotifridum Cancellarium suum ad eius verba respondit, dicens:

Salutes ex parte illustris Regis Siciliæ per vos magnificentia nostræ transmissas ea qua decet reuerentia & honore suscipimus, & eidem loco & tempore opportuno rependere multiplices procurabimus. Quòd autem tam idoneas & elegantes personas ad pacis nostræ colloquium destinauit, nostræ excellentiæ satis gratum residerit & acceptum: quia ex Legatorum suorum scientia, probitate simul, & facietia, delegantis domini auctoritatem perpendimus, & à nobis merito in numero sum morum Principum reputatur, qui talibus & tantis personis præesse dignoscitur. Quòd verò significastis, eum erga serenitatem nostram amicam gerere voluntatem: hoc verum esse, rerum experientia comprobaui- mus. Nam licet popularis opinio nos ad inuicem esse crederet inimicos; tamen inter nos haberi pacem & concordiam operis exhibitio demonstrauit, quia eum & terram eius numquam offendimus, & nos ab eo in nullo offensos veraciter profitemur. Et quia ipse præ vniuersis mundi Principibus inimicos Crucis Christi mari & terra persequitur, & cum hostibus Christianæ Fidei guerram semper & discordiam habere dignoscitur: nos illi tamquam Catholico Principi & pacis filio, pacem nostram gratanter offerimus, & eum sinceræ charitatis brachiis amplexamur. Nam in veritate cognoscimus, quòd ex hoc mutua dilectionis affectu Ecclesiis Dei prouenit non parua vtilitas; Christianis omnibus, & præcipuè ad Domini Sepulchrum euntibus magna securitas; Infidelibus autem terror, confusio pariter & egestas. Quo audito, Regis Nuntij Imperatori de bona voluntate, quam erga Regem se habere dicebat, gratias referentes: accepta ab eo licentia, ad sua hospitia alacres sunt reuerfi.

Ipsi autem, sicut viri sapientes & prouidi, metuentes, ne pacis factæ memoriam longæ- titas temporis aboleret: dederunt studium & operam diligentem, vt forma pacis, qua inter Imperatorem & Regem facta fuerat, Imperiali iussione redigeretur in scripturis: vt deam de cetero non posset temporis vetustas destruere, quam Imperialis priuilegij scriptura seruaret. Ad petitionem igitur eorum, pacis inter Imperatorem & Regem initæ scriptum est priuilegium, & sigilli aurei impressione munitum. Vt autem prænominati priuilegij noticiam semper habere possit secutura posteritas: eiusdem priuilegij exemplar huic nostro operi dignum duximus annotare.

In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen, &c.

Nos Fridericus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus, & Henricus Rex filius noster interuentu venerabilis Patris nostri Alexandri Dei gratia summi Pontificis & fratrum suorum Cardinalium, pro parte nostra & heredum nostrorum pacificimur vobiscum, domine Vvillelme, eadem gratia illustris Rex Siciliæ, quòd amodò vsque ad quindecim annos obseruabimus vobis & heredibus vestris, & vniuerso regno vestro, & toti terræ dominationis vestræ veram & firmam pacem. Et quòd per nos, vel per quoslibet alios mari vel terra vos prædictum illustrem Regem & heredes vestros, aut regnum vestrum, & terram dominationis vestræ, sicut præscriptum & determinatum est, vsque ad quindecim annos non inuademus, nec inuadi faciemus, nec vobis, aut regno vestro, & iam dictæ terræ dominationis vestræ guerram aliquo modo faciemus. Et vt hæc omnia superscripta firmiter & illibata à nobis superscripto Friderico Dei gratia Romanorum Imperatore & semper Augusto, & Henrico filio nostro Rege, & heredibus nostris, tam vobis superscripto illustri Regi Vvillelmo quàm heredibus vestris, & regno vestro, & toti terræ dominationis vestræ attendantur & obseruentur: nos prædictus Imperator bona fide, sine fraude & malo ingenio, in præsentia beatissimi Patris nostri Papæ Alexandri, & Cardinalium, & Legatorum vestrorum Romualdi venerabilis Salernitani Archiepiscopi, & Rogerij egregij Comitis Andriæ, & Principum ac fidelium nostrorum, à Comite Henrico

CXIII.
PER CAN-
CEL. QVID
RESPON-
DEAT IMP.

*sapientia,

CXIV.
PETVNT
NVTI
SCRIBI PA-
CIS DI-
PLOMA.

CXV.
DIPLOMA
PACIS IN-
TER IMP.
ET REGEM
VVILLEL-
MVM.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

de Dieffa in anima nostra, super sancta Dei Evangelia, & Sanctorum reliquias iurare fecimus, & Henricum filium nostrum per interpositam dignam personam in anima sua idipsum iurare faciemus vsque ad medium futurum Septembrem Indictionis vndecimæ. Et Principes nostros idem iurare fecimus, videlicet Moguntinum Archiepiscopum, Arnoldum Treuirensis Archiepiscopum, Conradum V Vormatiensem electum, Gotfridum Imperialis aulæ Cancellarium, Guorvvinum Protonotarium, Marchionem Theodoricum de Suziz, Florentium Comitem Hollandiæ, Comitem Diedonem de Groyx, Comitem Henricum de Dieffa, Comitem Robertum de Diuna. Ad huius autem pacti promissionis & iuramenti nostri & Principum nostrorum memoriam & inuolabile firmamentum, præfens priuilegium nostrum per manus VVortvini Protonotarij nostri scribi fecimus, & Imperiali sigillo nostro aureo sigillatum, & prædictorum Principum iuramento communitum, vobis suprascripto illustri Regi VVillelmo fecimus assignari. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo septimo, mense Augusti, decima Indictione.

* al. Bertoldum

* Guorvvinum

CXVI.
ALIA AD
CONFIRMATIONEM
PACIS
PROCV-
RATA.

Postquam verò Imperator præscriptum priuilegium Nuntiis Regis tradidit, & quòd missurus esset Christianum Cancellarium in Siciliam pro recipiendis iuramentis ei similibus repromisit, prænominati Nuntij non contenti Imperiali priuilegio, ad maiorem certitudinem pacis in ita robur & firmamentum, aliud priuilegium à Papa & Cardinalibus Romano fecerunt more conscribi, in quo Imperiale declaratum est priuilegium, & auctoritate Sedis Apostolicæ roboratum. Quo facto Huzizo Cardinalis ex mandato Papæ & Imperatoris cum Imperialibus litteris, & cum Notario Salernitani Archiepiscopi, & Capellano Comitis Rogerij ad castellum Gayuæ, vbi Imperatrix cum Henrico Rege filio suo morabatur, aduenit. Præsentibus itaque Imperatrice, Rege Henrico filio eius, C. Marchione de monte Ferrato, & quibusdam de rectoribus Lombardiæ, & Notario Archiepiscopi, & Capellano Comitis, & multis alijs probis & idoneis viris, Verdensis Episcopus stola collo imposta, ex mandato Imperatoris & Regis Henrici, in anima eius super sancta Dei Evangelia & reliquias iurauit, quòd ipse Rex Henricus pacem Ecclesiæ & Imperij, sicut à patre suo iurata fuerat, & pacem Regis Siciliæ vsque ad annos quindecim, & treguas Lombardorum vsque ad sex annos, bona fide, sine fraude & malo ingenio firmiter obseruaret.

CXVII.
CONCI-
LIUM VE-
NETIIS CE-
LEBRATUM
GENERALE.

Aduenientibus autem vigilijs Assumptionis beatæ Virginis, quæ eo tempore in die Dominico aduenerunt, Alexander Papa cum Episcopis suis & Cardinalibus, cum Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus Alemanniæ, Lombardiæ, & Tusciæ, cum Imperatore, & Duce Venetiæ, cum Nuntiis Regis Siciliæ, & magna populi multitudine in Ecclesia beati Marci conueniens, solemne ibidem Concilium celebravit.] hæc Acta.

CXVIII.

De quibus ne quid dubites, habes inferius recitata anno Redemptoris millesimo centesimo octogesimo quinto Acta Veronensia, de congressu Lucij Papæ Tertij cum Imperatore, ab Auctore eius temporis scripta, in quibus ab eodem Lucio Papa citantur Acta eiusdem Concilij Venetijs ab Alexandro celebrati, quod & ob præsentiam summi Pontificis, consensumque frequentem Episcoporum nominat idem Lucius Concilium generale, à cuius sancitis decretis nec latum vnguem sibi recedendum fore, ibidem coram Imperatore contestatus est. Sed prosequamur reliqua ad ipsum spectantia. pergit enim Romualdus: Dictis itaque orationibus & Litanis, & alijs, quæ de more in Concilio sunt dicenda, & longo sermone de pace habito: Alexander Papa candelas accensas Imperatori, & Clericis & laicis, qui ibi aderant, dari præcepit. Et ipse excommunicationis formam hoc modo proposuit: Nos ex parte Dei omnipotentis, & beatæ Mariæ semper Virginis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum excommunicamus, & à gremio matris Ecclesiæ separamus omnes personas tã Ecclesiasticas quàm sæculares, quæcumque pacem, quæ inter Ecclesiam & Imperium modò facta est, & pacem Regis Siciliæ vsque ad annos quindecim, & treguas Lombardorum vsque ad annos sex, aliquo modo disturbare, vel impedire præsumpserint. Et sicut hæ candelæ extinguuntur, sic eorum animæ æternæ visionis lumine & claritate priuentur. Cumque candelæ proiectæ essent de manibus & extinctæ: Imperator alta voce cum alijs, Fiat, Fiat, pariter acclamauit. Sicque Concilium celebratū est & solutū.] hucusque Romualdus de Concilio quàm breuissimè, alia multa præteriens, quòd aliò tenderet sua oratione. sunt alia pleraque de eodem Concilio enarrata à Rogerio, qui eodem vixit tempore: nã in Annalibus Anglicanis hæc habet:

EXCOMMUNICATIO
IN TYR-
BATORES
PACIS.

In hoc

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A In hoc Cõcilio Ioannes Abbas de Struma, qui vocatus fuerat Papa Callistus, qui etiam tertius & vltimus schismatis huius Antipapa extiterat, degradatus est, & ab ipso Imperatore, & ab omnibus Principibus Ecclesiasticis & sæcularibus deiectus est & reprobatus. Similiter omnes Archiepiscopi, & Episcopi, & Abbates Teutonici regni, qui ab eo, vel ab alijs Antipapis prædecessoribus suis, videlicet ab Octauiano, qui Papa Victor vocabatur, vel à Guidone de Crema, qui Paschalis vocabatur, ordinati fuerant, degradati sunt: & altaria, quæ ab ipsis, siue ab ordinatis suis dedicata erant, demolita sunt.

In hoc autem Concilio Conradus frater confobrini prædicti Imperatoris recepit à manu Alexandri Papæ Archiepiscopatum Sanceburge, & legatiam totius Teutonici regni in vita sua habendam. Ille verò Conradus cum electus esset tempore schismatis ad Archiepiscopatum Moguntinum, noluit ab Octauiano Antipapa consecrari, sed malens inter Catholicos pro nomine Christi pauper viuere, quàm inter schismaticos diuitijs & transitorijs abundare, venit vsque Senonem ciuitatem ad Alexandrum Papam: à quo benigne susceptus factus est Episcopus Cardinalis de Episcopatu Sauiæ. Et Christianus Imperatoris Cancellarius successit ei in Archiepiscopatu Moguntino, & pallium suscepit à Guidone de Crema. Quod quia ab eo receperat, proprijs manibus suis combussit Venetiæ in Riualto, in palatio Patriarchæ, coram Alexandro Papa & Cardinalibus vniuersis, & à domino Papa absolutus est: & remansit Archiepiscopus Moguntinus, & pallium ab Alexandro recepit.] hucusque Rogerius, pergit verò Romualdus.

Eo autem die Nuntij Regis Siciliæ, accepta à Papa & Imperatore licentia, cum galeis suis ad monasterium sancti Nicolai, quod, Ad litus, dicitur, peruenerunt. celebrato ibidem festo Virginis, altero die Hadriaticum mare intrantes, aura flante secunda, nono die stante, id est remanente, mensis Augusti, sani & incolumes cum omnibus suis Barolum descenderunt. Archiepiscopus itaque & Comes Rogerius communicato consilio, Nuntium suum cum litteris in Siciliam direxerunt, modum & ordinem gestæ pacis Regi plenarie significantes. Et hoc facto, Comes Andriam rediit, Archiepiscopus autem Salernum venit. Rex verò eo tenore litterarum pacem factam & iuram esse cognoscens, lætatus est valde, & per litteras suas Archiepiscopo & Comiti dedit in mandatis, vt ad eum festino die intrante mensis Nouembris, Panormum ingressi, à dominis & familiaribus Curia, & reliquis magnatibus honorificè sunt suscepti. Altera verò die coram magnificentia Regia venientes, ei à principio vsque ad finem totius negotij modum & seriem plenissimè reterulerunt: & priuilegium Papæ Alexandri & Imperatoris de pace factum & roboratum eidem (suis familiaribus præsentibus) assignarunt. Rex igitur ex tenore priuilegiorum præter spem & opinionem suam, pacem ad honorem suum & commodum factam esse considerans, Archiepiscopi & Comitis super hoc fidem & prudentiam plurimum commendauit, dans illis in mandatis, vt Imperatoris Nuntios, qui in Siciliam erant venturi pro recipiendis iuramentis, æquanimiter expectarent.

Hæc autem omnia, quæ prædiximus, ita gesta fuisse, nulli dubitationis vel incredulitatis scrupulum moueant, quia Romualdus secundus Salernitanus Archiepiscopus, qui vidit, & interfuit, scripsit hæc: & sciatis, quia verum est testimonium eius. Interea, dum Imperator per totum mensem Augusti, & aliquam partem Septembris esset Venetijs demoratus, accepta à Papa licentia, tertio decimo die eiusdem mensis à Venetijs recedens, Rauiennam venit, per vallem Spolerinam in Tusciam descensus.

E Dominus autem Papa omnibus, quæ in partibus illis facienda erant, ritè dispositis, in mense Octobris cum quibusdam de Cardinalibus à Venetijs mouens, cum quatuor galeis Venetorum, secundo die stante, id est remanente, eiusdem mensis, Sipontum applicuit, & inde per Troiam, & Beneuentum, Anagniam festinus aduenit. quidam verò de Cardinalibus eum per terram sunt profecuti. Magister autem Rainerius Cardinalis, & Græcus subdiaconus cum Christiano Cancellario in Romaniam descenderunt, pro restauratione regalium, quæ Imperator inuaserat, recipienda. Dum autem Papa à Siponto Anagniam veniret, Ecclesiæ peccatis exigentibus, Hugo de Bononia Cardinalis Beneuētus est mortuus, VVillelmus de Papia Portuensis Episcopus apud Auerfam obiit, Manfredus Prænestinus Episcopus apud Anagniam diem clausit extremum.] hucusque, de his codex Salernitanus, Longobardo caractere conscripsit, à nobis inde petitus, collatusque cum codice sancti Petri in Vaticano, haud integro, sed sine carente. Eadem planè, sed breuius narrat Roge-

CXIX.
* al. Salis-
burgensem,
DE CON-
RADO AR-
CHIEPISC.
MOGUNTIN-
NO.
* al. Sabina.CXX.
REDITVS
LEGATO-
RVM REGIS
IN SICILIAM.CXXI.
ROMUALDUS
ARCHIEP.
AVCTORIS
PERORATIO.CXXII.
REDITVS
ALEX. PA-
PÆ ANAG-
NIAM.

rius in Anglicanis Annalibus, qui etsi non fortasse, ut recitati nuper Auctores, ea vidit quæ scripsit, tamen, ut qui eadem vixit ætate, ea quæ sunt eius temporis, accuratè descripsit. Quibus his omnibus summa fide conscriptis, atque candida sinceritate decursum cum astipulentur recitata superius Acta ipsius Alexandri Papæ: cuncta quæ ab his discrepant, mendacia esse penitus conuincuntur, atque potissimè refelluntur asserta in Chronico Besslerionis posteriori loco. sui enim & obliqui est mensura rectum.

CXXIII. His igitur tamquam ad Lydium lapidem admotis, cuncta eodem argumento conscripta, vel picturis expressa, vel cuiusvis generis monumentis signata, quæ noueris ab iis discrepare, redargue. Quod autem partis posterioris auctorum nemo sit, qui rebus gestis interfuerit, & quæ viderit, ea scripserit, sed quæ tantum audierit: nullo pacto sunt conferendi cum recitatis à nobis Scriptoribus. Sed & quod illis aduersantes inter se ipsos magnopere in pluribus discrepent, errant verò omnes in iis quæ sunt temporis, dum non hoc vno anno ista gesta esse recensent, sed & superiori, atque sequenti; quodque litteræ Friderici ad hæc probanda adductæ nulla temporis consensione iungantur, cum datæ ponantur anno vigesimo sexto Imperij, qui est annus salutis millesimus ceterisim octogesimo, & signentur Indictione vndecima, qui est annus Christi millesimus centesimus septuagesimus octauus, & inconuenientia temporis contrarium firment, ab eisdem prorsus recedere, & superioribus inhærere non solum suadeant, sed planè cogant: sicut asserta primæ sententiæ veritas omni contradicatore superior, nec labefactetur vlla assertionem mendaciorum.

CXXIV. Quorum illud ceteris magis indecorum, quo asseritur factum illud arrogans, & penitus infuetum, quod humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipse presserit, atque insultauerit, verbis illis ex Psalmo petitis: ^a Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.] Et quod læsus Imperator in ipsum illud intorsit: Non tibi, sed Petro.] cui retorserit Alexander arrogantius dictum huiusmodi: Et mihi, & Petro.] Abhorrens est quidem à tanti Christi Vicarij mansuetudine turgens fastu facinus, penitusque alienum ab ipsis moribus tot actionibus probè notis. Quantæ enim fuerit animi demissionis, & moderationis, benignitatis, lenitatis, paternæque charitatis ad alliciendos ad pœnitentiam peccatores, ad curandos ipsos pœnitentes omni genere obsequij & indulgentiæ, cum facile sit ex scriptis & factis ipsius superius recitatis elicere, asserere, & confirmare: notius planè & euidentius fiet ex his, quæ ex eodem Auctore anno sequenti dicuntur, cum Callistum pseudopapam, pestem Ecclesiæ, ad se venientem pœnitentem recepit.

CXXV. Si quid enim huiusmodi per Alexandrum Papam fieri contigisset: quomodo referre prætermisissent Scriptores illi, qui minima quæque profecuti sunt, quippe qui præsentibus cum essent, ea cuncta singulaque totidem verbis, ut prolata sunt, summa diligentia scriptis prodidere, ut vidisti fecisse Legatum Regis inter alios Romualdum? Quomodo rem tantam sui magnitudine mirandam, nouitate singularem, indecentia monstruosam, etsi non ab aliis, certè æmulorum aduersariorum tubis perstreptentibus peruulgandam, reliquisse potuere silentio penitus obuolutam, ut quasi ex condicito, nullus eorum Scriptorum, reliqua cuncta scribentium, de his verbulum fecerit? Tu verò, prudens Lector, qui satis vidisti, quanto cum labore, industria, arte, patientia cum prudentia, tot annis in hoc ipsum laborauerit Alexander, ut vel aliquod saltem leue pœnitentiæ signum extorqueret ab obstinatissimo persecutore: quomodo in animum induces, ut credas, iam ipsum ad hoc tanto labore inductum Imperatorem atque suatum, eo modo exasperatum factis & dictis inurbanis, inuistatis, duris, asperis per Pontificem exacerbatum, ut (quantum in ipso fuit) eum à pœnitentiæ remedio procul abigeret, quem iam (ut vidisti) absolutum recepisset in Ecclesia pœnitentem? Sicut igitur ipsa historia candore suo nitens, atque sinceritate & veritate ex testificatione eorum, qui interfuerunt, constans & firma in omnibus comprobata. Sed ex iis iam disputationibus emergentes, enarrata opera Dei consideremus.

CXXVI. Quis hæc tanta non deficiat admirando, cuius & præ gaudio ob excessum animus exultando non iubilet, & manus coronas neclat, lingua verò victoriam occinat hymnum Christo Victori, cui & erigat simul de superatis insuperabilibus inimicis trophæa perpetuè permansura? Sed & quis exultando non insultet simul in hostes Ecclesiæ, & exprobrat in omnes eius persecutores illud propheticum Isaie: ^b Congregamini populi & vincimini, & audite vniuersæ procul terræ: Confortamini & vincimini: Accingite vos, & vincimini: Inite consilium, & dissipabitur: Loquimini verbum, & non fiet, quia nobiscum

CXXIV.
MENDACISSIMA
DE ALEXANDRI
FASTV AS-
SERTA
CONVIN-
CVNTVR
a Psal. 90.

CXXVI.
DEI IMMENSAM
OPERA
PRÆDICTA
CANTVR
INECCLESIA
PRO-
TEGENDA.
b Isa. 8.

A nobiscum Deus? Quot conciliabula in perditionem Ecclesiæ collegit impietas? Quot mouit, & extincta sæpè aduersus Dei Ecclesiam renouauit bella Alemannicus furor, polleus imperantis auctoritate, quæ cuncta ad nihilum deduxit fortior cunctis diuina potentia? Tu ipse scripta perlegens, vidisti Lector, & considerasti puto, admiranda opera Dei, cuius finis est, dispergere superbos, & omnem arrogantem humiliare atque confundere. Nonne hic ille, qui ab initio sui nascentis Imperij aduersus Romanam Ecclesiam quibus potuit viribus insurrexit? qui que tyrannicè sibi vendicans Sedem Petri, cui voluit, terriò iam prostituit? ut & ipsi iure illud aptari potuerit sacrum elogium: Omne sublime videt, ipse est Rex super omnes filios superbiæ.] de quo & dictum: ^a Numquid faciet tecum pactum, & accipies eum seruum sempiternum?] Quod non alicuius sit creaturæ tanta ista perficere, sed tantummodò illius, qui est Rex ^b Regum, & Dominus dominantium. ^b Apoc. 19.

B Qui coegerit eminentissimam maiestatem ad pedes procumbere serui seruatorum eius, ipsosque exosculari, gestare ipsum dextera, atque stratoris munere eidem fecerit inseruire. Quique mutauerit fremitum rugientis leonis, magno planè miraculo, in balatum errantis atque opem quærentis ouiculæ: ita planè: nam sicut ^c rugitus leonis, ita & terror ^d Regis,] qui tot feralibus editis, repetitis, & proclamatis editis, eorum tonitru concussit terrarum orbem. Qui insuper perstreptentem spiritum ^d grandem & fortem, subuertentem montes, & conterentem petras, in sibilum conuerterit auræ tenuis, in spumam gracilem redegerit mare tumescens, atque in cineres frigidus resoluerit fornacem, vniuersum orbem Catholicum inflammantem. Exulta pro his, & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israël.] Epinicia hæc à Fidelibus canenda proponimus, illud Davidicum intonantes: Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltauit me, dextera Domini fecit virtutem:] idem inquam ipse, qui super firmam petram fundauit Ecclesiam, ut nec portæ inferi præualeant aduersus eam.

At licet vincta sæpè resurgit impietas, cedere nescia, cum cedere tamen ipsi veritati omnino quantumlibet refractaria cogatur etiam inuita. ita quidem post hæc Fridericus. Nulla enim iuramenti habita ratione, diuinis & humanis legibus violatis, simulac est ingrefsus Æmiliam, collectis militibus, statim Bertinorum castrum munitissimum est aggressus: quod oppidum multiplici iure ad Ecclesiam pertinebat, eo que potius est. cuius rei gesta feries ita in Actis vitæ Alexandri Papæ describitur: Illud autem silentio prætereundum non duximus, quod Imperator, ex quo Cæsenam peruenit, vtens consilio malignantium, accessit iuxta Bertinorum, & accersitis ad se prædictis Papæ Nuntiis, videlicet R. Diacono sancti Georgij, & R. subdiacono Apostolicæ Sedis Cardinalibus, & P. Dapifero eiusdem Pontificis, instanter postulauit ab eis possessionem illius castri cum omnibus pertinentiis suis. Quibus benigne respondentibus & mansuetè, quod sine licentia & mandato domini sui Romani Pontificis hoc facere non possent, nec deberent: Imperator confestim eos diffidauit, & exercitu circumquaque collecto, ipsos de castro eiecit, & sine consensu ac pugna inexpugnabile castrum illud cepit, & sibi ac filio suo Regi ab omnibus ipsius loci iurare fecit obedientiam. Nec mirum, cum inter Bulgáros & Mainardos, qui erant fortiores ipsius loci milites, iam emerferant amulationes, & altera eorum pars Imperatori fauorem præstabat.

Quod factum postquã ad aures ipsius Pontificis peruenit: per maiores Ecclesiæ personas eundem Imperatorem paternè comonuit, & vt possessionem ipsius castri sibi & matri suæ Romanæ Ecclesiæ in pace restitueret, postulabat instantius. Ipse verò in voluntatis suæ duritia perseverans, restitutionem facere penitus recusauit. Quæ causa licet Pontifici & Ecclesiæ vniuersæ valdè fuerit grauis: ne tamen occasione eius iniuriæ recens pax vtilissima Ecclesiæ, & Imperij concordia dissolueretur: potiùs hoc ad tēpus pati & dissimulare dignum duxit, quàm contrariis eidem Imperatori contraria respondere, quousque Dominus cor illius emolliat, & suæ Ecclesiæ iura sponte restituat.] hæc ibi. At planè accidit illi, quod diuinum oraculum deprompsit in Iob: ^e In similitudinem lapidis aquæ durantur, & superficies abyssi constringitur.] quod videlicet, nullo Solis institiæ radio cor eius respersum, perfidix & obstinationis frigore inualefcète, condensatū permansit in silicē, quod humanitatis natura fluidum, & ad bonum deriuari posse, aliquando dederit experimentum. At licet aliquando visus sit bonum sequi, non amore virtutis, Deiq; respectu, sed sui ipsius gratia, quod sibi prodesse putaret, illud effecit, ut non mireris, si citò aruit quod seminatum est super saxa, quæ non haberent humorem. At quæ dicuntur inferius, ista magis ostendent. Hoc

Iob 4.

Apoc. 19.

Iob 41.

Prov. 20.

CXXVII.
FRIDERICI
CVS RELATVR IN
TYRANNVM.

CXXVIII.
DE FRIDERICI
PERFIDIA IN-
VINCIBILIA

Iob 38.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

CXXXIX. Hoc eodem anno, quo Fridericus Imperator subiecit se Alexandro Pontifici, contigit ^A (vt tradit Saxo Grammaticus, qui tunc temporis ista scribebat) vt idem Alexander Papa legatione missa in Daniam, Absalonem Roschildensem Episcopum, vitum pace belloque spectatum, deque sancta Ecclesia vbique & semper optimè meritum, reuuentem licet ac penitus repugnantem auxerit Archiepiscopatu Lundensis Ecclesie: sed præstat audire Saxonem ipsum: Ea tempestate, inquit, Romani schismatis controuersia, astipulante Cæsare Friderico pertinacissimo Germanorum, errori, com pluribus annorum curriculum alita, veri Pontificis Alexandri pedibus proculecata succubuit, diuiduumque Ecclesie statum Catholicæ concordie vinculum colligauit. Quo in tempore Regis Danorum, Lundensiumque, necnon Absalonis *Episcopi Roschildensis* Legati Roma regressi, lato patriam nuntio compleuerunt. Qui tamen diuersas atque contrarias res petitione complexi viderentur: ea tamen Romani Pontificis industria sunt excepti, vt pars vtraque sibi pro votis consultum gauderet. Nam & Absaloni Lundensem pontificatum assumere iustum, & Roschildensem administrare permillum. Ita geminum Ecclesie regimen in eius ditionemque concessit, alterum præcepto, alterum indulgentia fortientis. O nouam & inauditam Curie munificentiam! Recusanti pallium ingestum est, insignisque, quod petentibus ægrè præstari solet, repugnantem violenter imprimitur. Dignos humeros, quibus tam præclarum onus imponeretur! Veniens siquidem Romanorum Legatus Galandus, Lundensi Clero Roschildiam euocato, præsentem Absalonem non solum litterarum recitatione, quæ eum electioni parere iubebant, sed etiam anathematis comminatione, quo se aduersus eum, si repugnare perseverasset, vsum dicebat, electoribus assentiri, fidemque obediens solemniter ab iisdem recipere coëgit. Quem postmodum Lundensi in templo, pallio quod attulerat muneratus, die postero Ripensium electum ^C Homorum ministerio pontificem consecrari conspexit. Itaque legatione sincerissime atque integerrimè gesta, hibernis exactis, Romam reuertit.] hæc Saxo, quibus & decimum quartum suæ historiæ librum claudit.

CXXX. Hic primum tentatum, vt duo vni coactione Pontificis (vt audisti) darentur Episcopatus. quod tamen semel ex causa præsumptum, malè apud plures transit in exemplum. Vt autem eius gerendæ rei Alexandro Papæ causam ingestam cognoscas, ex eodem Auctore, sed nostris verbis, compendiosè hic totius rei gestæ series breuiter est petenda.

CXXXI. Eschillus venerandus senex Lundensis Ecclesie metropolitana diu perfunctus munere Archiepiscopi, & Apostolicæ legationis fascibus oneratus, vt quiesceret, illud ab eodem Alexandro Pontifice importunus extorsit, vt litteras scriberet, quibus significaret, concedi sibi à pontificatu missionem, atque depositionem legationis amplissimæ dignitatis, quam cui vellet, conferre posset; ipsum verò monasticum posse habitum obseruantia Ordinis Cisterciensis suscipere: vt sic post labores sibi vacans, diem paratus expectaret vocationis ad Deum. Postquam verò is penes suos non nisi auctoritate Apostolicæ Sedis, locum promotionis vllatenus inuenire potuisset: cum de subrogando successore suffragia peterentur, in eam sententiam pedibus itum, vt in Absalonem Roschildensem Episcopum omnium laudatissimum geminæ præfecturæ refunderetur onus. At ille nunquam penitus se suæ Ecclesie, quam tot laboribus excoluisset à iuuentute, carere velle regimine cuiusvis prætextu amplioris dignitatis, palam sæpè pluribus contestatus est verbis. Ad eò vt nec rogatione Regis, neque precibus collegarum, aut amicorum suasionibus ad capefendam sedem præcipuam potuerit inclinari, quamuis & Eschillus id enixis precibus efflagitaret. Verum cum importunitas exigentium, & cogentium vis magis ac magis vrgeret: ad appellationis remedium Absalon ipse confugit, prouocans ad Apostolicam Sedem, ad quam oportuit, qui suam coram Pontifice causam ageret, Legatum mittere; ornatis ab altera parte legationibus ad Papam aduersus eum, tam à Rege VValdemaro quam ab ipsa Lundensi Ecclesia metropolitana. Quibus auditis, Alexandro Romano Pontifici, sic transigere visum est, vt superius est recitatum. Et ne eidem Absaloni vltieris resistendi facultas, ac refragandi locus reliquus esset: anathematis vinculis colligandum nisi acquiesceret, oportuit comminari. ista præcessit noui sancienti decreti noua atque suauis causa.

CXXXII. Hoc eodem anno decernitur legatio ab Alexandro Papa in Northmanniam. Causa autem huius mittendæ legationis ita narratur à Rogerio in Annalibus Anglorum: Eodem anno

ABSALON
SVAMPRO
MAIORI
DIMITTE-
RE ECCLE-
SIAM NON
ACQUIE-
VIT.

CXXXII.
LEGATIO
PETRI
CARD. IN
NORTH-
MANNIAM.

CHRISTI
1177.ALEXANDRI PAP. III.
18.FRIDERICI IMP. 23.
MANVELIS IMP. 35.

A anno Petrus tituli sancti Chryfogni Presbyter Cardinalis Apostolicæ Sedis Legatus, quondam Meldensis Ecclesie electus, venit in Franciam, & ab Alexandro Papa in mandatis recepit, quòd tota Northmannia, & omnes terræ Regis Angliæ cismarinæ & transmarinæ sub interdito ponerentur, nisi Rex Angliæ ipse permiserit Richardum filium suum Comitem Pictaviæ ducere vxorem Alefiam filiam Ludouici Regis Franciæ, quam ipse Rex Angliæ iam diu & vltra quàm inter eos conuenerat, in sua custodia retinuerat. Quod cum Regi Angliæ constaret: appellauit ad præsentiam domini Papæ pro seipso, & pro terris suis. Et mox transfretauit de Anglia in Northmanniam, & habito colloquio inter ipsum & Regem Franciæ apud Iueri, vndecimo Kalendas Octobris, coram prædicto Cardinali & magnatibus vtriusque regni Rex Angliæ pater per suos fidem dedit, & in animam suam iurare fecit, quòd Richardus filius eius Comes Pictaviæ prædictâ Alefiam in vxorem duceret, si Rex Franciæ pater puellæ dederit præfato Richardo Comiti Pictaviæ ciuitatem Bituricensis cum pertinentijs suis in maritagium cum filia sua, sicut conuentio inter illos inde facta exigit, &c.] sic rebus compositis, sed non secuta dotis exhibitione, nec translatio sponsæ facta fuit: pax tamen per eundem Legatum inter vtrumque Regem composita tunc fuit, cuius idem litteras scriptas recitat conuentionis.

Hoc eodem anno sanctus Galdinus Archiepiscopus Mediolanensis, vbi impleffet annos decem in sacra muneris functione (vt eius vitæ Acta testantur) ex hac vita migravit, quem Deus miraculorum frequentia, ab eo post obitum editorum, declarauit inter Sanctos in Paradisum esse receptum. extant quæ citauimus vitæ ipsius Acta, à Mombritio tomo priori Vitarum Sanctorum recitata. Claudat tandem longiorem huius anni periodum elegans historiola, diplomatibus Pontificijs comprobata de admiranda pontis Auenionensis structura per necessaria super Rhodanum, non agros tantum alueo proximos corrodentem, sed homines plurimos absorbentem. Cum Deus miseratus humanum genus, pontis construendi parat magno miraculo per puerulum adhuc impubèrem fundamentum, atque consummat grande opus, cuius rei gestæ synopsis ex vita eiusdem multiplicitate auctoritate probata sic accipe:

Anno Christi millesimo centesimo septuagesimo septimo, pastoritius puer nomine Benedictus, vulgò BENEZET. dum pasceret maternum gregem, tergemina IESV Christi compellatione admonitus est pontem facere in Rhodano. Puer expauescens, primum negauit se posse ouium custodiam deserere, vel tantæ prouinciæ, cum inops esset, satisfacere. Cui cum Christus curam gregis, omniaque necessaria ad opus pollicitus esset, Benedictus se accingit itineri, ac in Angelum eiusdem habitus incidens, ab eo vsque ad Rhodanum perductus est, ac ab eodem ob aspectum fluminis à re suscepta deterritus, iterum confortatus est. Angelo recedente puer transmittens fluuium, ac Auenionem ingressus, in media Episcopi facione interuenit: Audite me, inquit, atque intelligite: mitto à Christo ea de causa, vt faciam vobis pontem in Rhodano. Qua voce populus in risum conuersus coram Præposito, eum sistere ab Antifite decernitur, quem monet Benedictus in structuram pontis aliquid largiri. En tibi saxum ingens, inquit, in meo atrio, sustolle in humeros, habebis fortasse vnde tui pontis queas aliqua fundamenta ponere: tum te id posse intelligam. Puer, feram, inquit, saxum, & accersito Episcopo ac ciuibus, cui ferendo non forent triginta homines, expeditè humeris portabat, fundamentum futurum tantæ molis. Eoque prodigio ciuitas vniuersa stupefacta, Præpositus venia erroris impetrata, primus trecentos solidos pro ponte largitur, ac eius exemplo alij in limine ad quinque millia numerorum contulerunt, vnde cœpit pons ædificari. Perfectum est opus mirandum, dignum Episcopis Pontificum Romanorum celebrari. Extat diploma Innocentij Papæ Quarti in Concilio œcumenico datum apud Paradinum in historia Lugdunensi, quo additur, Benedictum fuisse puerum duodecim annos natum, natione Almilatensem, quod oppidum est in antiqua Burgundia: eumque tridui itineris spatium tribus horis emensum esse. Saxumque illud tredecim pedum longitudinem, latitudinem septem habuisse. Absoluto autem ponte, ipsum Romam petiisse, redeuntem verò Lugdunum adijisse, ibidemque pontem cum xenodochio ædificasse, ac miraculis claruisse, & sancto demum sine quieuisse. Porro tantæ rei veritati non solum Innocentij Quarti, sed & Clementis Quarti, & Quinti, Bonifacij Octaui etiam, atque Ioannis Vigetimi secundi diplomata astipulantur, præter alia plura publica monimenta omni fide munita.

CXXXIV.
AVENIO-
NENSIS
PONTIS
STRUCTU-
RA.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 24. ANNVS ANNVS MANVELIS IMP. 36. 1178. 19.

I. CHRISTI annus millesimus centesimus septuagesimus octauus sequitur, Indictione vndecima, quo Alexander Papa vocatus a Romanis se contulit Romam. Quomodo autem exceptus fuerit, ita eius vitæ Acta tradunt: Interea vniuersus Romanæ Ecclesiæ Clerus ac populus videns, Imperatorem Fridericum ad vestigia Papæ Alexandri esse prostratum, & schismatis malum per diuinam potentiam esse extinctum, attendens etiam de absentia ipsius Pontificis tam in temporalibus quam in spiritualibus per longa tempora grauissimam incurrisse iacturam: communi consilio de reuocando ad Sedem beati Petri eodem Pontifice iurauerunt. Miserunt ergo ad eum vsque Anagniam ex melioribus Romanorum ciuium septem viros cum litteris Cleri, Senatus, ac populi, suppliciter exorantes, quatenus ad Urbem suam propriam, populumque specialiter sibi commissum iam dignaretur reuerti, & curam illius habere. Pontifex autem, licet humilis & deuota eorum mutatio sibi & cunctis fratribus plurimum placeret, ad memoriam tamen reuocans præteritam eiusdem Cleri & populi de vltromontanis partibus reuocationem, qualiter post modicum multas sibi & eius fratribus iniurias & contumelias intulerant: non immerito dubitauit eorum blandis promissionibus credere, & ad ciuitatem ipsam, quæ multos disturbatores pacis habere dignoscitur, absque certa & firma securitate redire recusauit.

II. Propterea de voluntate vtriusque partis H. Ostiensis Episcopus, F. sanctorum Ioannis & Pauli Presbyter Cardinalis, & V. Diaconus sancti Angeli Cardinalis vnâ cum septem illis bonis hominibus redierunt in Urbem, disposituri cum sacerdotibus & populo formam securitatis & pacis, quæ domino Papæ, suisque fratribus complacere deberet. Vnde licet super hoc diu collaboratum fuerit: vix tandem suffragantibus beatorum Petri & Pauli Apostolorum meritis, totius populi Romani consilio & deliberatione statutum est, vt Senatores, qui fieri solent, fidelitatem & homagium domino Papæ facerent, quod beati Petri Ecclesiam, atque regalia, quæ ab eis fuerant occupata, liberè in manibus & potestate ipsius Pontificis restituerent. Quod pacem quoque & securitatem ipsi Papæ, & eius fratribus, & rebus eorum, & cunctis ad eum venientibus & redeuntibus nihilominus inuiolabiliter obseruarent.

III. Quo facto, venerunt Senatores cum iisdem Cardinalibus, & cum alijs hominibus ad præsentiam summi Pontificis. Quibus ad osculum pedum benignè susceptis (vt moris est) cuncta quæ a populo constituta fuerant, publicè coram ipso, tactis sacrosanctis Euangelijs, iurauerunt. His igitur, Domino cooperante, ritè peractis, gaudio magno gauisi sunt omnes. Et ex tunc dominus Papa, & fratres eius ad reditum in Urbem festinanter se accinxerunt. In proprio autem festo Gregorij Papæ ante Dominicam, Lætare Ierusalem, post Missam exiuit de Tusculano, proficiscens in Urbem non sine multa gloria & honore. Exierunt enim ipsi obuiam in longum spatium Clerus Romanus cum vexillis & crucibus, quod nulli Romanorum Pontificum recolitur factum: Senatores & populi magistratus cum tubis concrepantibus: nobiles cum militia in apparatu decoro, pedestres populi cum oliuarum ramis laudes Pontifici consuetas decantantes. Tunc vidisses oculos omnium multum eius vultum intuentes, tamquam vultum Iesv Christi, cuius vices in terris gerit. Præ nimia verò multitudine ipsius vestigia deosculantium, albus palafrenus ambulare vix poterat; & senioris dextera in dandis benedictionibus nimium laborabat. Cum tanta igitur & tam solemnè exultatione paulatim, prout exhibebat necessitas, proficiscens, circa horam nonam ad portam Lateranensem non mediocriter fatigatus peruenit. Vnde ad patriarchium Lateranensis Ecclesiæ, vsque ad sacrosanctum Saluatoris altare, tamquam verus & bonus pastor, & beati Petri orthodoxus successor cum inenarrabili gloria, multiplicatis laudibus, gloriosè deductus est atque receptus, dolentibus verò in eo cunctis, quod ipsorum culpa tanto tempore, tanto bono caruissent. Post benedictionem verò ad populum datam conscendit palatium, vbi recedentibus ad Ecclesias suas cunctis Cardinalibus, in lecto, fatigatus ex itinere, ante cibum modicum requieuit.

IV. Altera verò die ad Consistorium exiens, infinitam Clericorum & laicorum multitudinem ad pedum oscula de more excepit. ex tunc ad consuetas stationes Urbis pro sui officij

ALEX. PAPA ROMAM VOCATVR A ROMANIS.

QUAE CONSTITVTA INTER ROMANOS ET PAPAM.

ALEX. PAPA REGRESSVS IN VRBEM.

A

B

C

D

E

CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 24. 1178. 19. MANVELIS IMP. 36.

A officij debito, & ea Dominica, Lætare Ierusalem, ad sanctam Crucem in processione nihilominus perrexit, & in Pascha regnum solemniter induit. Ihucvsque Vaticanus codex, reliqua desunt. Romualdus autem Salernitanus Archiepiscopus hæc his addit:

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo septuagesimo octauo, mense Augusti, vndecima Indictione, tertia die ante finem mensis eiusdem, videlicet in festo Decollationis sancti Ioannis Baptistæ, Ioannes de Struma, qui & à suis Callistus appellatus est, reatum suum agnoscens, montem Albanum deseruit, & apud Tusculanum ad pedes Papæ Alexandri cum quibusdam suis Clericis humilis & deuotus accessit, & in conspectu Cardinalium & multorum se peccasse publicè confessus est, dicens: Domine venerande Papa, peccatum meum manifestè confiteor, & me auctoritate Imperiali contra Deum, sanctam Ecclesiam, & vos egisse cognosco. sed nunc reuersus ad cor, delictum meum recolo, & veniam à vestra pietate deosco. omnem hæresim & schisma abiuro, & vos in dominum & vniuersalem Patrem totius Ecclesiæ deuotè recipio.

Quem Alexander Papa, vt erat pius & humilis, non obiurgauit vel reprehendit, sed secundum sibi innatam mansuetudinem benignè recepit, dicens: Frater, gaudium est Angelis super vno peccatore pœnitentiam agente. Quod suggestione diabolica vnitatem Ecclesiæ scindere voluisti, multum doluimus. Et quod inspirante Domino, ad eius vnitatem redire voluisti, plurimum gaudemus. Romana Ecclesia, quæ iuxta Iesv Christi magisterium inimicos diligere consuevit, te hodie pœnitentem in filium recipit, & pro malis bona tibi retribuere procurabit. Hæc Alexander ad eum, subdit hæc Auctor: De cetero Alexander Papa eum & in Curia, & in mensa sua honorificè habuit. Hactenus Romualdus, hucusque finem suæ imponit historia. Porro ita consummata omnino victoria, Petrus Blefensis conuictus Romanæ Ecclesiæ de pace absolutissima diuinitus ipsi concessa, has litteras dedit ad VVillelmum Cardinalem Papiensem, quo utebatur familiarissimè, dignas tanto viro, qui in his conflictationibus semper steterat pro legitimo Papa Alexandro aduersus schismaticos, à quibus haud leuia passus fuit, sed ipsum audi:

Reuerendo patri ac domino VVillelmo Papiensi, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardinali, Petrus Blefensis deuotissimus eius filius salutem & sinceram dilectionis affectus.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesv Christi, qui tandem respiciens in faciem testamenti sui vos elegit, & prælegit, vt per gratiam prudentiæ & facundiæ vobis diuinitus data scissura schismatis confueteretur ad vnitatem, & Ecclesia Dei de varijs laboribus respiraret ad pacem. Petri quippe nauicula diutissimè tēpestuosis fluctibus æstuauit: cumque mirabiles essent elationes maris, mirabilior in altis Dominus statuit procellam in auram. Effusa enim contentione super Principes, cum errarent in inuio, & non in via, ille qui imperat ventis & mari, imperauit Imperatori: qui cum nuper in Ecclesia Dei efferata rabie desequeret, hodie per gratiam Redemptoris, qui vos ad hoc specialiter fecerat gratiosum in verbis, persecutor Ecclesiæ factus est filius, de lupo factus est agnus, de hoste amicus, de superbo deuotus; humiliavit eum, qui est ante secula, qui humiliat omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei. Nimis oppresserant, & in conculcationem dederant Christi Ecclesiam seculares: sed hodie erecta est in superbiam sæculorum, & amodò superbiorum & sublimium colla calcabit, sicut dicit Dominus per Prophetam: Ponam te superbiarum sæculorum: non vocaberis vltra Derelicta, sed Ciuitas sancta. Octauianus ille Auctor schismatis, toto tempore vitæ suæ congregauerat opes & diuitias, vt quietem Ecclesiæ perturbaret. Suis igitur largitionibus ita infascinauerat sapientes huius sæculi, quod magnatum sibi conciliauerat fauorem & gratiam, magnamque partem Curie secum traxerat in errorem. sed iuxta verbum Ieremiæ prophetæ: Perdix fouit quæ non peperit; fecit diuitias, & non in iudicio, in nouissimo tempore delinquent eum, & in fine suo apparebit stultus. Erectus fuerat Octauianus in contumeliam Ecclesiæ Christi, & cecidit. Satanas enim satanam expulit, & abstulit eum primogenita mors, sicut dicit Iob: Superbia namque primitiua mortis generatio est.

Post hunc exaltatus est Guido Cremanus, & corruit. Post ipsum eleuatus est Ioannes Struma, & deiectus atque confractus euauit. Ecce idolum Dagon, quod iuxta Arcam Domini fuerat eleuatum, prius cecidit prostratum, erectum secundo corruit, ex magna parte confractum. Eleuatum verò tertio, tandem totum confractum inuentum est, & toto corpore dissipatum. sic Octauianus in superbia & abusione sibi summum vsurpauerat sacerdotium,

Annal. Eccl. Tom. 12. O O O

V. CALLISTI PSEVDOPAPAE PœNITENTIA.

VI. ALEX. PAPA BENIGNE SVSCEPIT ANTI-PœNITENTEM.

VII. Petrus Blefensis episcopus.

PETRI BLEFENSIS AD CARD. PAPIENSEM EPISTOLA.

Isa. 60.

Ierem. 17.

Iob 18. VIII.

tium, & propter hoc vehementi schismate turbauerat vrbes, & regna cōcusserat, sorte m A habiturus cum Core, a Dathan, & Abiron, quorum se imitatore fecerat. Ecce, quod de ipso & consimilibus prädixerat Isaias: b Numquid non est iste vir, qui turbauit terrā, qui concussit regna, qui posuit orbem terræ desolatam, & vrbes eius destruxit? Detrahetur ad inferos superbia eius, concidet cadauer eius, subter eum sternetur tinea, & operimentum eius vermis. Adhuc recolo, quā gloriosus erat in oculis suis, quā pomposus in verbis. Fui præsens, vbi se faciebat tamquam statuam adorari. Nam & ego cum alijs in via ad Romanam Curiam à carnificibus eius captus, & spoliatus, & cæsus sum. Cumque focij mei coniecti in vincula in compedibus ramansissent, ego, præueniente Christi misericordia, nec flexi genua mea ante Baal, nec in compedibus pedem fixi, sed relicta sindone, & omnibus perditis, per murum in sporta dimissus sum, & sic effugi manus suas. scit Deus, quia non mentior. Et ab ea die semper exorauit Altissimum, vt eius superbia deiceret, qui superbos humiliat. Et tandem completum est in eo verbum Iob, dicentis de Rege superbia: c Si ascenderit in cælum superbia eius, & nubes caput eius tetigerit, quasi sterquilinum in fine perdetur, & qui eum viderint, dicent: Vbi est? Velut somnium auolans non inuenietur, transiet sicut visio nocturna, eius & omnium complicum suorum memoria damnata est in æternum. Isti sunt Allophyli, qui cum in Arcam Domini irruere, & eam capere præsumpissent: percussit eos Dominus in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis.

IX. Nōne isti in posteriora percussi sunt, quorum finis interitus, quorum posteritas damnata est, vt successor eorum in Ecclesia Dei de cetero non resurgat? semper redibit in memoriam iniquitas patrum, & peccatum Octauiani non delebitur in æternum. Ipse enim erat, qui crudelius ceteris Clericis affligebat, persecutus homines inopes & mendicos, & compunctos corde mortificare. O quā cæcus & turbidus est inuidiæ oculus! Vbi quæso erant Cardinalium corda, quando filium superbiæ, & idolum abominationis in Apostolatus apicem erigebant? Vt de vobis taceam, ne videar adulari: quomodo clausis oculis transferunt dominum Bernardum Portuensem, Henricum Pisānum, dominū Hyacinthum, dominum Humbaldum Episcopum Ostiensem? Respuerunt homines pacis, & hominem dissensionis & scandali erexerunt. Sanè notare hîc possumus problema d Ioathan de filijs Gedeonis, de quibus sibi ducem eligere filij Israël volentes, contemptis filijs legitimis, Abimelech spurium & crudelem iudicem elegerunt: iuxta cuius verbum, ligna filiarum, non oliuam, non ficum, non vitem, sed rhamnum elegerunt sibi in Regem: & egressus est ignis de rhamno, & deuorauit cedros Libani. Egressa est ab Octauiano malitia, quæ totum orbem tumultuose concussit, sed tandem manus Domini per ministerium D linguæ vestræ præter spem & super vota omnium, omnia virtute ineffabili tranquillauit. Velter sum, & vtinam se offerat opportunitas, vt me probetis per experientiam vestrum esse. Adhuc memoriter teneo, quā piè, quā misericorditer me ab exilio reuertentem vagum & profugum apud vos exceperitis, nudum cooperuistis, pauistis famelicum, & vt multa paucis includam, in me totum misericordig fenarium compleuistis. Ille pro me vobis retribuatur, qui bonorum retributor est operum, & pauperum fideiussor.] hucusque Petrus, recolens beneficia, quibus contigit affici à Cardinali Papiensi, tempore flagrantis schismatis.

X. Hoc eodem anno Alexander Papa, vniuersa Catholica Ecclesia pace gaudente, ad expurganda mala, quæ siue per schismaticos, siue per alios irrepissent, Concilium generale Romæ anno sequenti, mense Martij celebrandum, indicit. Vocauit etiam Orientales Romanæ Ecclesiæ conuisione coniunctos ex Syria & Palæstina Latinos constitutos Episcopos. Testatur id qui venit inter alios & interfuit VVilhelmus Archiepiscopus Tyri, cuius & testificatione, vt pote eius qui interfuit, & Acta descripsit, & secum tulit, eos omnes erroris redarguas, qui non anno sequenti, sed post sequentem, nempe anno Redemptoris millesimo centesimo octuagesimo, idem Concilium celebratum affirmant. Ipse, inquam, qui præsens fuit, affirmat, idem Concilium celebratum anno Christi millesimo centesimo septuagesimonono, Alexandri Papæ anno vigesimo, Indictione duodecima, die quinta mensis Martij. Dedit autem pro eius indictione hoc anno ipse Pontifex litteras ad omnes sub Catholico orbe in diuersis prouincijs constitutos Episcopos, vt ad Vrbein dicta die se conferrent Synodi causa. Porro ipsæ indictionis litteræ missæ ad Episcopos Tusciæ, cuius exempli & reliquas ad alias prouincias missas fuisse putamus, sic se habent: e

Biblioth. Abb. Floren. plut. 1. ad Iauum.

Alexan-

A Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Pisano Archiepiscopo, & vniuersis Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus per Tusciam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam in agro Domini, qui est Ecclesia, tamquam spinæ & tribuli, nascuntur quod tidie & pullulant germina vitiorum, cum videlicet, quia proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, tum quia inimicus homo de malitia sua zizania superfeminare non cessat, & germen bonum nititur suffocare: necesse est, diligentiam adesse cultorum, & nunc euellere & amputare iam nata, nunc etiam nascituris nocuis * graminibus proficiendi aditum obserare, subsequenter autem & inferere fructiferum germen, & seminare semen bonum, quod tricesimum, sexagesimum & centesimum fructum, fecundante Deo, possit afferre. Nam & hæc verba illa Dominica sonare videntur, quibus Ieremiam B Prophetam, & in eo Euangelicum sacerdotem instruxit, dicens: a Dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas & destruas, & disperdas & dissipas, & ædifices & plantes.

Id autem licet vniuersis Ecclesiarum rectoribus incumbat, multò tamen fortius imminet Romanæ Urbis Antistiti, qui à Domino IESU Christo, vt caput esset Ecclesiæ, in beato Petro b accepit & de pascendis Dominicis ouibus, & fratribus confirmandis expressum & speciale noscitur habuisse mandatum. Inde siquidem est, quod nos licet insufficientes meritis ad prouidentiam Apostolicæ Sedis & ministerium vniuersalis Ecclesiæ à Deo, quo (vt ipsi placuit) disponente vocati, quia in Ecclesia Dei correctione videmus quamplurima indigere, tam ad emendanda quæ digna emendatione videntur quàm ad promulganda, quæ saluti Fidelium visa fuerint expedire: de diuersis partibus personas Ecclesiasticas decreuimus euocandas, quarum præsentia & consilio, quæ fuerint salubria, statuatur, & quod bonum, secundum consuetudinem antiquorum Patrum prouideatur & firmetur à multis. Quod si particulariter fieret, non facile posset plenū robur habere. Quocirca per Apostolica vobis scripta mandamus, qualiter huic nostræ dispositioni plenius desiderijs cooperari curetis, & prima Dominica aduenientis Quadragesimæ, ad Vrbein Romanam, ducente Domino, veniatis, vt cooperante sancti Spiritus gratia, tum in corrigendis enormitatibus, tum in statuendis, quæ Deo grata fuerint, communi studio, quod fuerit agendum, agatur, & vno humero subleuemus Arcam Domini, atque vno ore honorificemus Deum & Patrem Domini nostri IESU Christi. Datum Tusculani vndecimo Kalendas Octobris.]

Porro ad eos, qui longius positi erant Episcopus Alexander scripsit anno superiori, vt tempestiue audito nuntio, se ad iter accingerent. Quod testatur VVilhelmus Archiepiscopus Tyri, qui vnà cum alijs Palæstinae Ecclesiæ Episcopis vocatus ad Synodum anno superiori, hoc anno cum isdem in Italiam nauigauit, vt itatuta die, sequenti anno Synodo interessent, sed ipsum audi ita profitentem: c Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo septuagesimo octauo, qui erat regni domini Balduini Quarti annus quintus, mense Octobri, cum anno præcedente indicta esset per vniuersum Latinorum orbem Synodus generalis, ad eamdem Synodum vocati, profecti sunt de nostro Oriente, ego VVilhelmus Tyrensis Archiepiscopus, Albertus Bethlemita Episcopus, Heraclius Cæsariensis Archiepiscopus, Radulphus Sebastenus Episcopus, Iotius Acconensis Episcopus, Romanus Tripolitanus Episcopus, Petrus Prior Ecclesiæ Dominici Sepulchri, Rainaldus Abbas Ecclesiæ Montis Sion.] hæc Tyrius Archiepiscopus, qui, vt audisti, tempus celebratæ Synodi anno sequenti, triplici reliquit consignatum chronographia, nempe anno Christi, itemque anno Alexandri Pontificatus, & Indictione.

De hac præterea conuocatione Concilij Robertus huius temporis Auctor hæc habet: Alexander Papa misit Octavianum subdiaconum ad Rothomagensem prouinciam, vt conuocaret Archiepiscopum & Suffraganeos eius, & Abbates illius prouinciæ, & misit similiter alios subdiaconos ad Orientem & Occidentem, & Meridiem & Septemtrionem, vt conuenirent ad Conciliū generale.] His adde, quod vocati sunt etiam Britanni, atque etiam Hiberni. De quibus hæc Rogerius huius temporis scriptor in Annalibus sub hoc anno: Post Natale Domini venerunt de Hibernia in Angliam, Laurentius Dublinensis, & Catholicus Tuamenensis Archiepiscopi, & quinque vel sex Episcopi, Romam ad Concilium ituri. Similiter de regno Scotiæ transierunt per Angliam Episcopi, & Abbates quamplures. Et illi omnes tam de Hibernia quàm de Scotia & alijs insulis per Angliam trans-

Annal. Eccl. Tom. 12.

O o o 2 cuntes,

XI.

LITTERAE APOST. DE INDICT. CONC.

* al. germi-nibus

a Ierem. 1.

XII.

ROM. PONTIFICIS MVNVS IN ECCLESIA.

b Iou. 21. Luca 22.

XIII.

EPISCOPI ORIENTALES LATINI PROFICISCVNTVR AD SYNODUM MANAM.

c VVilhel. de bello sacro l. 21. c. 26.

XIV.

EPISCOPI EX HIBERNIA, SCOTIA ET ANGLIA PERGVNT ROMAM AD CONCIL.

cuntes, pro licentia transeundi iurauerunt, quòd neque Regi, neque regno eius damnum A
quererent. De Anglia autem quatuor Episcopi tantum Romam profecti sunt, videlicet
Hugo Dunelmensis Episcopus, & Ioannes Noruicensis Episcopus, & Robertus Herefor-
denfis Episcopus, & Reginaldus Bathoniensis Episcopus, & Abbates quamplures. Episco-
pi autem Angliæ constanter asseruerunt, quòd ad generale Concilium Domini Papæ
quatuor Episcopi de Anglia tantum Romam mittendi sunt.] hæc Rogerius in An-
nalibus.

XV. At ad hanc ipsam generalem Synodum non solum Orientales Catholici, sed & schi-
smatici vocati sunt Græci: cum Emmanuel Imperator misit Romam Georgium Metro-
politam Corcyræ, cui & in mandatis dedit, vt etiam conueniret Fridericum Imperato-
rem. Venit ipse vsque Brundisium, vbi occupatus infirmitate, vltius progredi non va-
luit. expleuit autem munus eius Nestarius Abbas, de quo suo loco dicendum. prosequa-
mur modò ipsum Georgium in itinere ista scribentem ad eundem Fridericum Impe-
ratorem:

XVI. A Deo coronato Imperatorum Imperatori, victori perpetuò Augusto, & domino meo
domino Friderico, Georgius Metropolita Coryphorum seruus & orator Imperij tui.

LITTERARUM METROPOLITANARUM CORCYRÆ AD FRID. IMP.
Maximè metuende Imperator, & satis erat hoc quidem tantum dixisse. metuendus
etenim grex ille dicitur esse, cui leo præest, & quem præcedit leonis catulus. At non oportet
metuendum te solum dicere, sed multò magis humanissimum pariter & tranquillissimum,
quin potius ipsum tranquillitatis pelagus. Quemadmodum enim omnibus, qui tibi
resistunt, & se tibi obijciunt, instar leonis, solo rugitu metum incutis quam primum & mor-
tem (quod quidem leonibus proprium & insitum esse nouimus, qui feras omnes rugitus
tremore interficiunt) ita è contrà erga illos, qui tuo libenter se Imperio subijciunt, & iu-
gum seruitutis tuæ non respuunt, suauiorum melle te præbes, te ipsis tractabilem reddens, C
qualis est olei tranquillissimi effusio & contrectatio. Sed ò diuinissime Imperator & per-
petue Auguste, intède, prospere procede, & regna, accinctus gladio tuo super femur tuum
(vt ex cithara^a Dauidis, tuorum morum æmuli, quæ diuinis canticis decantandis erat ap-
tata, aliquid suaue & harmoniam resonans etiam ipse edam.) Sed quisnã ego sum, & vnde
venio, & quomodo ausim Imperium tuum à Deo coronatū litteris prouocare, & tecum
agere: breuiter rem exponam. sum equidem minimus Episcopus Coryphorum Ecclesiæ à
cognato & filio Imperij tui domino Emmanuele felicissimo Comneno ad te missus, vt
diuinam venerer potentiam tuam. & hoc quidem primum erit & præcipuum. Si verò vi-
res mihi suppetierint, ad sanctissimum orbis Patrem, & Apostolis comparandum domi-
num Papam iter dirigere est etiam animus. Quandoquidem cum ex parua mea Ecclesia D
soluimus, & Brundisium venimus, magnam ventorum aduersorum vim & contrarieta-
tem passi sumus, vt cum etiam vix parum à portu abessemus, in sexcentas calamitates &
naufragia inciderimus. vix igitur promontorio Hydrunti adepto, nec ad illud appellere
absque periculo potuimus. Et tandem nouerit potens Imperium tuum, ad regionem Hy-
druntis decimaquinta Octobris die me proiectum, aduersa vti valetudine, has tantum
Deo fundere preces, & hoc habere in votis & consolatione frequenti, vt dignus efficiat
aliquando, tuum diuinum conspectum Imperij tui adorare. Si enim aduenientis hiemis
magna vis fuerit mihi impedimento, quo minus valeam legationem à domino meo cog-
nato & filio maximi Imperij tui Comneno mihi commissam adimplere, Comneno in-
quam Duca, domino Emmanuele: saltem cum primum ver apparuerit, me ipsum impel-
lam & nitar, vt adorem Imperium tuum, vt tuus orator & seruus.] hæc ad Imperatorem E
Fridericum Georgius Metropolita Corcyræ, qui dum illic detineretur infirmus, accepit
litteras à Simeone Patriarcha Græcorum Antiochiæ de nonnullis, quibus premeretur
angustijs. ad quem ista rescripsit:

XVII. Sanctissimo Patriarchæ Theopoleos, id est magnæ Antiochiæ, domino Simeoni Geor-
gius, &c.

ADPATRIARCHAM ANTIQCH. GRÆCO- RVM EPIST.
Vt frigida sitientibus aqua est suauissima, ita nuntium à longè veniens, præsertim si non
de quouis vulgari sit homine, vel ex humili loco, vel qui in carne & sanguine versatur, ex
quibus omnes constamus; sed de viro quasi carnis experte & sanguinis, & qui cum mate-
riali quidem dualitate ad Angelorum immaterialitatem, quo ad fieri potest, reuertitur. Si
verò quærat aliquis præterea locum à dignitate, à viro scilicet altiore altis ipsi, & patrijs
sacerdotibus præposito: talem te nobis ij qui te viderunt, & nouerunt magnum Simeonem,

A gnun Simeonem, & maximæ Antiochiæ principem pastorum effingunt & delineant, vel
potius apertè nobis declarant & manifestant. & supra alios omnes venerabilissimus iste
monachus Christophorus nostris obuiâ factus, dum in quadam Italiæ ciuitate comora-
remur, & ad inlytam Urbem Romam proficisci cogitarem, non tamen id perficere va-
leremus, tum propter infirmam valetudinem, quæ nos multos affligit dies: tum etiam pro-
pter hiemis magnâ rigiditatem & temporis frigiditatem, quæ etiam sanis est satis molesta
& aduersa. Sed hieme & valetudine impeditus ego, visus sum nihilominus quodamodò
exultare & repuerascere, auditis iucundis nuntijs de tua sanctitate; licet versa vice corde
fuerim afflictus, dum audirem, quantum & qualem malorum turbinem malus contra te
concitauerit dæmon, & quòd atra tempestas eorum, qui contraria sentiunt & sectantur
dogmata, tenebras quotidie conatur offundere tibi iucundissimo lumini, & soli virtutis,
nondum videlicet in propriæ Ecclesiæ fundamentis firmato. Quæ cum ego audirem, genas
lacrymis plenas habui, & suspiriorum fumum è pectore edidi medio, eius quam intra sen-
riebam flammæ argumenta perspicacissima. Et aliud equidem plus fecissem, si plura li-
cuissent: sed voluntati adeò promptæ nullo pacto potuisse opem ferre aduersabatur. Intere-
rè tamen eas preces effundere Deo non destiti, quas ex animo potui, vt ipse, qui molesta
in meliora solet conuertere, & tempestates ad mitem & suauem auram commutare, per
aquam & ignem in locum refrigerij eos traducens, qui pro ipso & aquarum inundatio-
nem, & ignis ardorem æquo ferunt animo: idem ipse sanctitati tuæ diuinissimæ omnia
reddat pacatiora quæ sunt aspera & difficilia, te videlicet orbis lumen in proprio consti-
tuens candelabro, vt nihil obscurum remaneat circa locum, qui tibi sorte datus est, & pro
tua magna portione, neque filij tenebrarum vsque in finem se obijciant lumini vultus tui,
quod erit proculdubid in mutuo conspectu subditi populi tui, qui nunc (vt arbitror) Da-
uidicam illam emittit vocem: ^a Ostende faciem tuam, & saluus ero. Illi quidè populo vi-
delicet tuo vtinam ita luceas, mihi verò orationis & benedictionis splendorem aliquem à
terminis terræ hos vsque terminos immittas. Obscuratus enim & obtenebratus sum tene-
bris peccati perpetuo tempore immersus & occupatus.] Ista Georgius Metropolita Cor-
cyræ, dum Hydrunti moraretur ægrotus, vbi detentus est vsque ad sex menses, quibus præ-
terfluxit tempus indicti Romæ Concilij. Quamobrem absque vt eò proficisceretur, reuo-
catur ab Emmanuele Imperatore in suam Ecclesiam. Testatur id ipse in epistola, quam
profecturus scripsit ad suum hospitem Ioannem Notarium Imperatoris. Porro omnes
epistolas istas vnâ cum alijs eiusdem Auctoris ex Græco Codice descripsit & transtulit (vt
dictum est) Federicus Metius Episcopus Therimularum, & ad nos Romam misit, quas, ne
pereant, hic curauimus describendas. diu enim est, quòd non contigit in scena hac homi-
nem audire Græcum, exulante iam magna ex parte Græcorum Ecclesia à Catholica &
Apostolica Ecclesiæ communionem. audi igitur eiusdem Georgij postremas has hoc tem-
pore datas litteras ad Notarium Imperatoris. sic se habent:

Dilectissimo filio meo spiritali & sapientissimo Imperiali Notario domino Ioanni
Hydruntino Georgius Corcyræ Metropolita.

XVIII. RE INFER- CTA GEOR- GIVS RE- VOCATVS HAEC SCRIBIT.
Tu quidem numquam satis exactè scire posses, quem fructum ego fuerim lucratus eo
temporis spatio, sex videlicet mensium, quo in tua ciuitate Hydrunte moratus sum. Ego
verò, qui tibi credidi, hoc satis apertè noui, & merore afficior, quòd nihil de rebus tuis ad-
huc nouerim, ex quo ad Occidentales descendisti regiones, & magnifico astitisti Impera-
tori: nec mihi res tuas narraueris, quas in ea, qua functus es legatione, peregeris, & multo-
rum hominum mores & vrbes videris, Orientalium inquam, & Occidentalium. sed liceat
E mihi parumper immorari circa tuâ hospitalitatem iucundioribus verbis. Cum enim de-
cima septima Nouembris die domum tuam deducti essemus, in illa benignè & honorificè
suscepti sumus, & quieuius, maiorem temporis partem morbo laborantes, & domesti-
cos tuos affectibus molestia, præ angustia domus, & pro tanto tuo silentio, ex quo profec-
tus es, semper exterritos, & amaras fundentes lacrymas: vt nos etiam simul affigeremur
corde, cum illam spectaremus tragœdiam; nec possemus aliquo modo progredi propter
temporis intermodi vehementiam & rigorem. Cum verò iam totus essem, vt proposi-
tum mihi iter peragerem Romam versus, inlytâ scilicet Urbem, & nihil esset, quod no-
stram alacritatem & sociorum, qui mecum erant, impediret: tunc litteræ è mari ad me ve-
niunt à domino meo, qui me miserat, vt recto tramite reuertar, & ad fortem meâ, Eccle-
siam videlicet declinac, & facerem, quod mihi eius potentia innueret. quinimodò noluit

nos in priore nauim conscendere, nec eandem nauigare nauigationem cum ea, qua par erat cautela & securitate. Quapropter hoc etiam iniecit mihi dolorem, magno plenum timore, vt ne possem quidem cogitare, quid nostro reditui esset salutare. quid igitur putas? & quomodo credis me fuisse anxium animo, in tanto periculo constitutum? Interroga, quæso te, & discas ab ijs, qui hæc norunt, & nobis procudabid compatieris; necnon animo fortasse turbabens tuo, quod mihi consuluisti, vt in Hydrunte manerem, post quam mansione inglorius reuertor & inutilis, multis expensis pecunijs, & nihil fecerim eorum, quæ opus erant. Sed horum dolore non angor adeo, nouit Deus veritatis persequator; at meam mordet mentem tristis quædam commemoratio, quod exciderim à spe videndi Imperatorem à Deo coronatum, & magnipotentem.

XIX. ^{3. Reg. 10.} Fama enim eius sapientie, cuius non est numerus, multo magis alas mihi addidit ad eum diligendum amore quodam vehementiori, quam Regina illa celebris Austri, quæ ad Salomonis sapientiam conspiciendâ contineri minus potuit, aspectu deinde ipso multo magis confirmata quam fama: ita ego à iucundissimis spectaculis cum exciderim, plorans & mœstus reuertor ad propria. Tu verò, ô dilecte, si quid habes, quo me reuera consolari valeas, consolare, & tuam in hospitij exercitationem nobis manifesta, in modica charta multa cohibens. Illud tamen dicere non grauabor, quod transiens ego à tua hospitali domo, orationibus & benedictionibus illam oneraui, & vnâ petij à Domino gratiam, vt te cum tuis ab omni malo immunem vsque in finem custodiat, & à iaculis omnibus inuidie seruet incolumem & superiorem. Porro visus est idem Georgius reuocatus esse, vt celebri cuidam Synodo indictæ à Patriarcha Constantinopolitano, interesse posset, de qua inferius suo loco dicitur.

XX. Romam verò ex parte Græcorum profectus est Nectarius Abbas magni nominis apud eos, defensor enim fuit obstinatissimus Græcorum errorum. de quo dicturi sumus anno sequenti.

^{TOLOSANO- RVM HÆRETICO- RVM TENTATA CONVERSIO ITERVM.} Eodem anno duo Reges pietate insignes, Francorū scilicet atque Anglorum, aduersus Tolosanos hæreticos sæpè fugitos, & pænè extinctos itidem reuiuifcentes, sibi dant dexteram, vt iunctis viribus, illuc se conferant cum militibus ad eosdem radicibus extirpandos. sed mutato consilio, consultius visum, vt per Ecclesiæ ministros, verbi prædicatione rem agerent. Sicque per legationem Apostolicæ Sedis, & viros doctrina atque sanctitate insignes experiri, & ipsorum conuersionem curare studuerunt. Quid autem actum fuerit, Rogerius in Annalibus Anglorum scriptor accuratissimus ita describit:

XXI. Interim Ariana hæresis (ita vulgò dicta, quæ dicenda erat potius Manichæa) quæ, vt supra dictum est, damnata erat in prouincia Tolosana, iam reuixerat. Quod cum ad aures Regis Franciæ, & Regis Angliæ perueniret: zelo Christianæ Fidei accenti statuerunt, quod illuc irent in proprijs personis, vt prædictos hæreticos prorsus à finibus illis eliminarent. Elapso deinde aliquantulo temporis spatio, videbatur eis plus posse proficere, si viros sapientes illuc misissent, qui hæreticos illos prædicatione & doctrina ad Fidem Christianam conuerterent, quam si ipsi in proprijs personis illuc ire properassent. Dictum enim eis erat, Vindictam mandasse sat est: plus nominis horror, Quam tuus enis ager, minuit præsentia famam.

XXII. Miserunt ergo illuc Petrum tituli sancti Chrysogoni Presbyterū Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum; & Bituricensem & Narbonensem Archiepiscopos, & Reginaldum Bathoniensem, & Ioannem Pictauiensem Episcopos, & Henricum Abbatem Clarauallensem, & alios multos viros Ecclesiasticos, vt prædicatione sua hæreticos illos ad Fidem Christianam conuerterent, vel rationibus probabilibus illos esse hæreticos manifestarent, & à liminibus sanctæ matris Ecclesiæ, & Fidelium consortio sequestrarent. Qui cum venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent Spiritum sanctum. nondum enim in quemquam illorum venerat. Præterea prædicti Reges elegerunt Raimundum Comitem Tolosanum, & Vicecomitem de Turena, & Raimundum de Castro nouo, & alios viros potentes; & præceperunt, quod ipsi prædicto Cardinali, & socijs suis in Fide Christi assisterent, & hæreticos illos à finibus illis virtute potenti expellerent.

XXIII. Cum igitur prædictus Cardinalis, & ceteri viri Catholici Tolosam essent ingressi, inueniunt ibi quemdam diuitem duo castella habentem, vnū intra ciuitatem, & aliud extra muros ciuitatis: qui ante illorum aduentum se hæreticæ prauitatis sectatorem confitebatur; sed iam præ timore exterritus, sectam illam execrabilem velare cupiens, Christianissimum

A nissimum se esse simulabat. Quod cum Cardinali innotuit, præcepit prædictum diuitem sibi præsentari. Qui cum venisset, vt fidem suam confiteretur, in omnibus articulis inuentus est Fidei Christianæ contrarius. Et ideo à prædicto Cardinali & Episcopis, qui cum eo erant, manifestus hæreticus iudicatus est & condemnatus; & ab illis præceptum est, vt res illius confiscarentur, & turres eius, quas proceras & pulcherrimas habuit, demolirentur. Videns ergo se damnatum, & res suas confiscari: venit ad Cardinalem & socios suos Episcopos, & ad eorum pedes prostratus veniam postulauit, & iniuncta sibi pœnitentia, nudus ducitur, & flagellatur per plateas & vicos ciuitatis. Deinde iurauit se Ierosolymam iturum, & ibidem in Dei seruitio per triennium moram facturum; & si post triennium domum rediret, possessiones suæ redderentur ei: ita tamen quod turres suæ caderent in testimonium hæreticæ prauitatis, & ipse daret domino suo Comiti Tolosano quingentas libras argenti. His ita gestis multi hæretici timentes, ne simili modo tractarentur, venerunt ad Cardinalem, & ad socios suos, & secretò confessi errorem suum, & veniam postulantes misericordiam consecuti sunt.

B Inter hæc peruenit ad aures illorum, quod quidam falli fratres, Raimundus videlicet, & Bernardus Raimundi, & quidam alij hæresiarchæ transfigurantes se in Angelos lucis, cum sint satanæ, & Christianæ Fidei contraria prædicantes, multorum animas falsa prædicatione sua decipiebant, & secum traxerant ad inferos. Qui cum inuitati fuissent, vt ad præsentiam Cardinalis sociorumque eius venirent, vt fidem suam confiterentur: responderunt, se ad illorum præsentiam venturos, si eundi & redeundi haberent securitatem. Data itaque eis securitate eundi & redeundi, venerunt coram prædicto Cardinali & Episcopis, & Comitibus & Baronibus, & Clero & populo, qui aderant, & in medio protulerunt quamdam chartâ, in qua fidei suæ articulos conscripserant. Quam cum prolixius perlegissent, quædam verba videbantur in ea suspecta existere, & nisi plenius exponerentur, hæresim quam prædicauerant, possent velare. Cumque vnus illorum articulos illos conscriptos exponere, & Latine loqui vellet, vix duo verba coningere potuit, vtpote, qui linguam Latinam penitus ignorauit. Tunc necesse fuit Cardinalem illum & Episcopos illis condescendere, & propter illorum imperitiam vulgarem habere sermonem. Itaque de articulis Fidei Christianæ examinati, responderunt super omnibus articulis Fidei ita sanè & circumspectè, ac si Christianissimi essent. Quod cum Comes Tolosæ, & ceteri, qui prius audierant ipsos Christianæ Fidei contraria prædicasse, audissent, vehementi admiratione commoti, Christianæ Fidei zelo succensî surrexerunt, & eos planè in caput suū mentitos fuisse, manifestius conuicerunt, dicentes, se audisse à quibusdam illorum, quod duo dij existerent, alter bonus, & alter malus: bonus, qui inuisibilia tantum, & ea quæ mutari aut corrumpi non possunt, fecisset; malus, qui cælum, terram, hominem, & alia visibilia condidisset. Alij autem affirmauerunt, se in illorum prædicatione audisse, corpus Christi non confici per ministerium sacerdotis indigni, aut aliquibus criminibus irretiti. Alij autem dicebant, se audisse ab eis in prædicatione sua, virum cum vxore non posse saluari, si alter alteri debitum reddat. Alij autem dicebant, se ab eis audisse, baptismum paruulis non prodesse: & alias quamplures contra Deum, & sanctam Ecclesiam, atque Catholicam Fidem blasphemias protulisse, quas pro abominabili earum enormitate tacere vtilius est quam referre.

C Hæretici autem illi ad hæc contradicebant, & dicebant, illos falsum dixisse aduersus eos testimonium. Dicebant enim publicè coram prædicto Cardinali & Episcopis, & vniuersis astantibus, & confitebantur, & firmiter asseruerunt, quod vnus Deus altissimus omnia visibilia & inuisibilia condidisset: & penitus denegabant duo esse principia. Confessi sunt etiam, quod sacerdos siue bonus siue malus, iustus vel iniustus, & talis etiam, quem adulterum, aut aliàs criminiosum indubitanter esse scirent, corpus & sanguinem Christi posset conficere, & per ministerium huiusmodi sacerdotis, & virtutem diuinorum verborum, quæ à Domino prolata sunt, panis & vinum in corpus & sanguinem Christi verè transubstantiatur. Asseruerunt, quod paruuli, vel adulti nostro baptisinate baptizati saluantur, & nullus sine eodem baptisimo potest saluari: omnino inficientes, se aliud baptisina, aut manus impositionem, sicut eis imponebatur, habere. Affirmauerunt nihilominus, quod vir & mulier matrimonio copulati, si aliud peccatum non impediatur, licet carnaliter alter alteri debitum reddat, propter bonum matrimonij excusati saluantur, & propter hoc nunquam damnantur. Archiepiscopos præterea, & Episcopos,

Presbyteros, monachos, Canonicos, eremitas, Templarios, & Hospitalarios affirmauerunt esse saluandos. Dignum quoque & iustum esse dicebant, ut Ecclesias in honorem Dei & Sanctorum fundatas cum summa deuotione visitantes adirent, & sacerdotibus, & alijs earum ministris honorem & reuerentiam exhibentes, primitias & decimas eis deberent soluere, & de omnibus parochialibus deuote & fideliter respondere. Eleemosynas etiam tam Ecclesijs quam pauperibus, nec non & omni petenti esse tribuendas, inter cetera laudabiliter asseriebant. Hæc omnia licet prius dicerentur negasse, iuxta sanum intellectum se intelligere asserentes, prædictus Cardinalis & Episcopi præceperunt, quod ipsi iurassent, se ita corde credere, sicut ore confitebantur.

XXVI. Ipsi verò, sicut homines tortæ mentis, & intentionis obliquæ, tandem hæresim noluerunt relinquere, ubi crassum & sopitum intellectum eorum alicuius auctoritatis superficies videbatur iurare, occasione verbi illius, quod Dominus in Euangelio dixisse legitur: ^a Nolite omnino iurare, & sit sermo vester, Est, est, Non, non, dicentes se nõ debere iurare, cum ipse Dominus sæpè iurasse legatur, sicut scriptum est: ^b Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum & alibi: Per memetipsum iuravi, dicit Dominus. & Apostolus: ^c Omnis controuersæ finis est iuramentum. Ceterum ipsi tamquam viri idiotæ, non intelligentes Scripturas, in laqueum, quem absconderant, ceciderunt. quia cum prius iuramentum tamquam rem execrabilem, & à Domino prohibitam abhorrent, in ipsa confessionis suæ charta iurasse conuicti sunt, cum dixerint: In veritate, quæ Deus est, ita credimus & dicimus, quod hæc est fides nostra: nescientes, quod veritatem & verbum Dei in testimonium veræ assertionis adducere, proculdubio sit iurare. sicut de Apostolo legimus cum dixerit: ^d Hæc enim vobis dicimus in verbo Dei. & alibi: ^e Testis est mihi Deus: & alia similia comprobant, quæ ab illis, qui diuinas Scripturas intelligunt & legerunt, possunt facilius inueniri. Cum igitur à multis & sufficientibus testibus fuissent conuicti, & adhuc multi se ad ferendum contra eos testimonium præpararent: quia Ecclesia consuevit redeuntibus misericordiam gremium non negare, eos diligentius monuerunt, ut omni hæretica prauitate deposita, ad Fidei veritatem redirent. Et quia à domino Papa, & à prædicto Cardinali, & Bituricensi & Narbonensi Archiepiscopis, & à Tolosano Episcopo propter peruersam prædicationem & sectam excommunicati fuerant: ut ad Fidem Catholicam iuxta formam Ecclesiæ reconciliandi venirent, monuerunt.

XXVII. Quod cum illi in arcum prauum conuersi, & mente perditâ indurati, facere recusarent: prædictus Cardinalis, & prænominati Episcopi in conspectu totius populi eos iterum accensis candelis, vnâ cum præfato Pictauiensi Episcopo, & alijs religiosis viris, qui cum illis in omnibus assiterunt, excommunicatos denuntiauerunt, & ipsos cum suo auctore diabolo condemnauerunt, & vniuersis Christi fidelibus præceperunt, quatenus prædictos Raimundum & Bernardum, & eorum complices tamquam excommunicatos, & satanæ traditos cautiùs euitarent; & si quando aliud, quàm in audientia illorum sunt confessi, eis de cetero prædicauerint: prædicationem illorum tamquam falsam, & Catholicæ atque Apostolicæ Fidei contrariam respuerent, & ipsos tamquam hæreticos & Antichristi præambulos à finibus eorum longius expellerent. Comes autem Tolosanus, & ceteri illius prouinciæ potentiores, coram omni populo præstito sacramento, firmauerunt, quod amodò nec prece, nec pretio fauebunt hæreticis. Vnde prædictus Cardinalis vniuersis sanctæ matris Ecclesiæ filijs in hac forma scripsit:

XXVIII. Petrus Dei gratia tituli sancti Chrysogoni Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, vniuersis sanctæ matris Ecclesiæ filijs Catholicam atque Apostolicam Fidem seruantibus in Domino salutem.

Testante Apostolo, ^f sicut vnus Deus, ita & vna Fides esse dignoscitur, à cuius integritate nullus potest sine periculo deuiare. Cuius fundamentum, præter quod nullus aliud potest ponere, Apostoli, & Apostolici viri successores eorum, inspirante & docente Spiritu sancto, sanis doctrinis tamquam viuis ex lapidibus ita firmiter & circumspèctè iecerunt, quod nec sonantis impetus Aquilonis, nec impiorum machinæ, licet crebris assultibus impugnetur, illud poterunt à sua firmitate mouere. Vnde quamuis diebus istis quidam falsi fratres, Raimundus videlicet de Baimiaco, Bernardus Raimundi, & quidam alij hæresiarchæ transfigurantes se in Angelos lucis, cum sint satanæ, prius Christianæ & Apostolicæ Fidei contraria prædicantes, multorum animas venenata prædicatione deceperunt, & secum traxerunt ad ruinam: nouissimè tamen ille, qui reuelat

A mytheria, & ad confutandos seniores Israël dedit spiritum Danieli, ^a ad animas diabolicæ fraude deceptas respiciens, noluit ulterius perfidiam illorum velari, nec Christianæ Fidei sinceritatem illorum prædicatione corrumpi, sed sua admirabili potestate, audientibus & videntibus multis, quod prius latuerat, venenum perfidiæ detexit, in augmentum & gloriam Fidei Christianæ.

Cum itaque prædicti Raimundus & Bernardus, atque alij venerabili fratri nostro Reginaldo Bathoniensi Episcopo, & nobilibus viris, Vicecomiti de Turena, & Raimundo de Castro nouo, qui de consilio nostro in terrâ Rogeri de Beders pro liberatione venerabilis fratris nostri Albanensis Episcopi venerant, occurrissent, & se confiterentur à nobili viro Comite Tolosano & alijs Baronibus, qui eos in perpetuum abiurauerant, iniuste tractari: cum pro defensione fidei suæ ad præsentiam nostrâ se venturos proponerent, si veniendi & redeundi securitatem haberent; memorati Episcopus & Vicecomes, ne corda simplicium, qui illorum face erant imbuti, scandalum paterentur, & dissidentia nostræ adscriberent, si eis audientia negaretur: ex parte nostra & prædicti Comitibus indulserunt, ut cum omni securitate se conspectui nostro præsentarent; quatenus sub nostro & venerabilis fratris nostri Pictauiensis Episcopi Apostolicæ Sedis Legati, & aliorum discretorum virorum, & totius populi examine audirentur, & si rectè & sanè crederent, probarentur: & postquam à nobis examinati fuissent, nihilominus ad propria remearent securi, ne metu vel violentia qualibet viderentur inducti ad confessionem veræ Fidei: ita tamen quod post elapsos octo dies iuxta edictum, quod exierat, nisi ad Fidem nostram redirent, de terris Principum, qui eos abiurauerant, deberent expelli.

Nos itaque indulgentiam eis ab Episcopo & Vicecomite factam, quamuis à præfato Comite Tolosano, & alijs nobilibus viris (sicut diximus) iam exierat edictum, ut de terris eorum deberent expelli, ratam habentes: eodem Pictauiensi Episcopo, & prædicto Comite Tolosano, & alijs Clericis & laicis quasi trecentis, in Ecclesia beati Stephani nobiscum pariter congregatis, illis iniunximus, ut fidem suam nobis exponerent, & ad Catholicæ Fidei veritatem redeuntes, infamiam, quam & tota terra, & ipsi per damnabilem prædicationem incurrerant, per salutiferam confessionem veræ Fidei remouerent. Ipsi verò inter alia verba, quæ hinc inde processerunt, chartam quamdam, in qua fidei suæ articulos conscripserant, in medium protulerunt, & eam, sicut prolixius scripta fuerat, perlegerunt. In qua cum verba quædam deprehendissent, quæ & suspecta videbantur existere, & nisi plenius exponerentur, hæresim quam prædicauerant, possent velare: quæsiuimus, ut Latinis verbis respondentes, suam fidem defenderent: tum quia lingua eorum non erat nobis satis nota, tum quia Euangelia & Epistolæ, quibus tantummodo fidem suam confirmare volebant, Latino eloquio noscuntur esse scripta. Cumque id facere non auderent, utpote qui linguam Latinam penitus ignorabant, sicut in verbis vnius illorum apparuit, qui cum Latine veller loqui, vix duo verba iungere potuit, & omnino defecit, necesse fuit, nos illis condescendere, & de Ecclesiasticis Sacramentis propter imperitiam illorum, quamuis satis esset absurdum, vulgare habere sermonem.

Illi ergo duo esse principia denegantes, publicè coram nobis & prædictis viris confessi sunt, & firmiter asseruerunt, quod vnus Deus altissimus omnia visibilia & inuisibilia condidisset: quod etiam scripturis, sicut verum est, Euangelicis atque Apostolicis comprobant. Confessi sunt etiam, quod sacerdos noster, bonus siue malus, iustus vel iniustus, & talis etiam, quem adulterum, vel aliàs criminofum indubitanter esse scirent, corpus & sanguinem Christi posset conficere, & per ministeriū huiusmodi sacerdotis, & virtutem diuinorum verborum, quæ à Domino prolata sunt, panis & vinum in corpus & sanguinem Christi verè transubstantiantur. Asseruerunt quoque, quod paruuli, vel adulti nostro baptismo baptizati saluantur, & nullus sine eodem baptismo potest saluari; omnino infantes, se aliud baptisma, aut manus impositionem, sicut eis imponebatur, habere. Asseruerunt nihilominus, quod & vir & mulier matrimonio copulati, si aliud peccatum non impediatur, licet carnaliter alter alteri debitum reddat, propter bonum matrimonij excusati saluantur, & propter hoc nunquam damnantur. Archiepiscopos præterea & Episcopos, Presbyteros, monachos, Canonicos & Eremitas, Templarios & Hospitalarios affirmauerunt esse saluandos. Dignum quoque & iustum esse dicebant, ut Ecclesias in honore Dei atque Sanctorum fundatas cum summa deuotione visitantes adirent, & sacerdotibus, & alijs earum ministris honorem & reuerentiam exhibentes, primi-

primitias & decimas eis deberent soluere, & de omnibus parochialibus deuote & fideliter respondere. Eleemosynas etiam tam Ecclesijs quam pauperibus, nec non & omnipotentis esse tribuendas inter cetera laudabiliter asserbant. Hæc omnia licet prius dicerentur negasse, iuxta nostrum sanum intellectum se intelligere asserbant.

XXXII. Postquam autem ita à nobis examinati fuerunt, & ea quæ diximus, spontanea voluntate confessi: Ecclesiam beati Iacobi intrauimus. Vbi nobiscum innumera populi multitudo, quæ se quasi ad spectandum præparabat, conuenit, & confessionem fidei eorum, quæ in prædicta chartula conscripta fuerat, vulgari sermone audiuit. Porro cum à nobis & omni populo, qui ibidem conuenerat, in omni patientia, & sine tumultu aliquo fuissent auditi, & ipsi sponte finem dicendi fecissent: quia expositio suæ fidei satis laudabilis & Catholica videbatur; iterum ab eis, audiente vniuerso populo, quæsiuimus, si corde crederent, quod ore fuerant confessi; & si aliquando in contrarium, sicut eis sæpius impositum fuerat, prædicassent. Illis verò respondentibus, se ita credere, & nihilominus negantibus, se vniuersam aliter prædicasse: nobilis vir Comes Tolosanus, & multi alij Clerici & laici, qui eos audierant aliter prædicantes, vehementi admiratione commoti, & Christianæ Fidei zelo succensu surrexerunt, & eos planè in caput suum mentitos fuisse manifestius conuicerunt. Quidam enim constanter proposuerunt, se à quibusdam illorum audisse, quod duo dii existerent, alter bonus & alter malus: bonus, qui inuisibilia tantum, & ea quæ mutari aut corrumpi non possunt, fecisset; malus, qui cælum, terram, hominem, & alia visibilia condidisset. Alij affirmauerunt, se in illorù prædicatione audisse, corpus Christi non confici per ministeriù sacerdotis indigni, aut aliquibus criminibus irretiti. Multi similiter testati sunt, eos prorsus negantes audisse, virum cum vxore saluari, si alter alteri debitum reddat. Alij in faciem illis firmiter opponebant, quod ab ipsis audissent, baptismum paruulis non prodesse, & alias quamplures contra Deum, & sanctam Ecclesiam & Catholicam Fidem blasphemias protulisse, quas pro abominabili earum enormitate tacere maluimus quam referre. Quidquid autem illi in sua superiori confessione, quæ satis videbatur sufficere ad salutem, si ita corde crederent ad iustitiã, & in corde & corde dixerint, sicut homines tortæ mentis, & intentionis obliquæ: tandem hæresim noluerunt relinquere, vbi crassum & sopitum intellectum eorum alicuius auctoritatis superficies videbatur iuuare, occasione verbi illius, quod Dominus in Euangelio dixisse legitur: ^a Nolite omnino iurare, & sit sermo vester, Est, est, Non, non, dicentes se non debere iurare, cum ipse Dominus sæpè iurasse legatur, sicut scriptum est: ^b Iurauit Dominus, &c. Et alibi: Per memetipsum iurauit, dicit Dominus. & Apostolus: ^c Omnis controuersie finis est iuramentum. Et multa in hunc modum in diuinis Scripturis legentibus sese offerunt & occurrunt, quibus propter illorum infirmitatē quibus aliquid suademus, iurare permittitur. Ceterum ipsi tamquã viri idiotæ non intelligentes Scripturas, in laqueum quem absconderant, ceciderunt. Quia cum prius iuramentum tamquam rem execrabilem & à Domino prohibitam abhorrent, in ipsa confessionis suæ charta iurasse conuicti sunt, cum dixerint, In veritate quæ Deus est, ita credimus, & dicimus, quod hæc est fides nostra: nescientes, quod veritatem & verbum Dei in testimonium veræ assertionis adducere, proculdubid sit iurare, sicut de Apostolo legitur cum dixit: ^d Hoc enim vobis dicimus in verbo Dei. & alibi: ^e Testis est mihi Deus, & alia similia comprobant, quæ ab illis, qui diuinas Scripturas intelligunt & legunt, possunt facilius inueniri.

CONVICTORUM TESTIBUS FRAVDULENTI HAERETICI

^a Mat. 5. ^b Psal. 109 ^c Heb. 6.

^d 1. Thes. 4 ^e Rom. 1.

XXXIII. Cum autem à multis & sufficientibus testibus fuissent conuicti, & adhuc multi se ad ferendum contra eos testimonium præpararent: quia Ecclesia consuevit redeuntibus misericordie gremiis non negare, eos diligentius monuimus, vt omni hæretica prauitate deposita, ad Fidei vnitatem redirent, & quia à domino Papa, & venerabilibus fratribus nostris Bituricensi & Narbonensi Archiepiscopis, & à Tolosano Episcopo, & à nobis ipsis propter peruersam prædicationem & sedis excommunicati fuerant: ad nos iuxta formam Ecclesie reconciliandi venirent. Quod cum illi, in arcum prauum conuersi, & mente perdita indurati facere recusarent, nos in conspectu totius populi, qui iugiter acclamabat, & in eos multa immanitate fremebat, eos iterum accensis candelis, vnã cum prædicto Pictauiensi Episcopo, & alijs religiosi viris, qui nobis in omnibus assiterunt, excommunicatos annuntiauimus, & ipsos cum suo auctore diabolo condemnauimus. Ea propter vniuersitatem vestram monemus & exhortamur in Domino, atque in remissionem peccatorum iniungimus, quatenus prædictos Raimundum & Bernardum, & complices

HAERETICI EXCOMMUNICATI VITANDI.

COPIARI

A eorum tamquam excommunicatos, & satanæ traditos cautiùs euitetis, & si quando aliud quàm in audientia nostra, sicut præscriptum, sunt confessi, vobis de cetero præsumpserint prædicare: prædicationem eorum tamquam falsam, & Catholicæ atque Apostolicæ Fidei contrariam respuatis, & ipsos tamquam hæreticos & Antichristi præambulos à sinceritatis vestræ consortio, & vestris sinibus longiùs expellatis.] hucusque Apostolici Legati litteræ, quibus ab eodem Auctore subijcitur declamatio Henrici Abbatis Claraualensis, his verbis ab vniuerso Christi fideles conscripta de iisdem hæreticis:

Audite cæli, quod plangimus: sciat terra gemitum cordis nostri: doleant vices Christi Catholicici Christiani, & ad detrimenta Fidei fidelis populus ingemiscat. Quique terrigenæ & filij hominum humana salutis damna deplorent, & generalis vitæ nostræ subuersio ab omnibus viuētibus generaliter lugeatur. Stat contra phalanges Israel nouus nostri temporis Philisthæus, hæreticorum ordo, exercitus peruerforum, qui agminibus Dei viuētis irreuerenter exprobrat, & Deum maiestatis in prima præsumptione blasphemat. Quid dubitas o David: quid trepidas vir fidelis? sume tibi fundam & lapidem: percutiatur protinus in fronte blasphemus, & caput nequam, quod impudenter erigitur, suo tuis manibus mucrone tollatur. Si enim in hoc certamine pars Christi vincitur, si vel ad modicum, & in puncto mater Ecclesia conculcatur: scimus pro certo causæ non deesse meritum, sed patronum: scimus, quod non negabitur agonistæ nostro triumphus, si amore Fidei militat pugnaturus. Verum quia iuxta Veritatis verbum ^a messis multa est, & operarij pauci, si introierint audacter tuorum, bone Iesus, depopulatores agrorum, parati sicut operarij subdoli, acerba magis eradicare quàm matyræ demetere, quasi tuæ messis diem suis direptionibus putant præuenire: vbi sunt ergo agricolæ tui constituti super agrum fertilem & iucundum, tuo cruore floridum, & aspersione pij sanguinis irrigatum? Surgant & opitentur nobis, & in necessitate nos protegant, seque ad cruentas bestias murum nobis defensionis opponant. Surgite, inquam, surgite viri Patres, duces gentium, principes populorum, abigite feras pessimas, quas vidimus, quas monstramus, vel saltem vulpes paruulas effugate, sed capere quidem est melius, sed ad hoc quis idoneus? Non habent certos aditus: semitas ambulant circulares, & in quodam fraudum suarum labyrintho monstræuissima reconduntur. Tamquã damula de manu diffugiunt, & instar colubri tortuosi, quo eos plùs astrinxeris, faciliùs elabuntur. Deo autem gratias, quod etsi capi nequeunt, fugari possunt, vt cum perdiderint quod demoliebantur in nobis, confundantur & pereant in semetipsis. Hoc autem, quod sit facile, per ea quæ vidimus & tractauimus, approbauimus: vt iam amodò si factum non fuerit, non tam illorum nequitiam quàm defectus nostros, nostrorumque negligentiam deploremus.

XXXIV. HENRICI ABB. CLARAVAL. DE PRAEDICATIONE INFELICITATIS HAERETICORUM.

^a Math. 9

D Contigit enim nuper ad imperium domini Papæ, & hortatu pijssimorum Principum Ludouici Francorù & Henrici Anglorum Regum, dominum Papam Apostolicæ Sedis Legatum, virosque venerabiles Pictauiensem & Bathoniensem Episcopos, nosque in comitatu eorù urbem adire Tolosam, quæ sicut erat ciuitas maximæ multitudinis, ita etiam dicebatur esse mater heresis, & caput erroris. Perreximus ergo ad illam, vt sciremus, si iuxta clamorem, qui ascendit, esset dolor eius. Et ecce inuenta est plaga eius magna nimis, ita vt à planta pedis vsque ad verticem capitis vix esset in ea sanitas. verè enim tertia pars nobis nuntiata non fuerat de omnibus abominationibus suis malis, quas ciuitas illa nobilis in incredulitatis suæ gremio confouebat. Locum in ea sibi abominatio desolationis inuenerat, & prophetiæ similitudo reptilium in latibus eius domicilium obtinebat. Ibi hæretici principabantur in populo, dominabantur in Clero, eò quod vt populus, sic sacerdos, & in interitum gregis ipsa configurabatur vita pastoris. Loquebantur hæretici, & omnes admirabantur: loquebatur Catholicus & dicebant: Quis est hic in stuporem & miraculum deducens, si esset aliquis inter eos, qui de verbo Fidei auderet aliquid vel mutire. In tantum præualuerat pestis in terra, quod illi sibi non solum sacerdotes & Pontifices fecerant, sed etiam Euangelistas habebant, qui corrupta & cancellata Euangelica veritate, qua illis Euangelia cuderent, & de corde suo nequam recentia dogmata seducto populo prædicarent.

XXXV. QUAE SINT GESTA RECOLIT.

Mentior, si non erat inter eos homo quidam ætate grandæuus, rebus locuples, ornatus fratribus & amicis, & magnus omninò inter maximos ciuitatis, quem ita, peccatis exigentibus, diabolus excæcauerat, vt seipsum Ioannem Euangelistam diceret, & Verbum quod erat in principio apud Deum, ab aliò quodam rerum principio, tamquam à Deo altero

XXXVI. INSANIA MANICHAËRUM PRINCIPIS

altero segregaret. Hic erat in vrbe illa pereuntium caput, & princeps hæreticorum. Qui licet tamquam laicus & idiota nil saperet, inter eos tamen, velut quidam diabolicæ sapientix fons, perditionis & mortis felleos latices emanabat. Conueniebant ad eum noctibus noctuæ tenebrose, & ille indumento quodam ad instar tunicæ dalmaticæ vestitus, cum sederet inter eos, tamquam Rex circumstante exercitu erat, & inerat desipientium prædicator. Totam penitus urbem discipulis suis & disciplina repleuerat: quippe cui aliquis de vrbe præ fortitudine sua resistere non audebat. In ipso quoque introitu nostro tanta erat hæreticis vbique licentia, vt nos quoque per vicos & plateas recto itinere procedentes subsannarent verbo, digito demonstrarent, nos apostatas, nos hypocritas, nos hæreticos conclamantes. Verùm procedente tempore, & data nobis requie diebus paucis, iniunctum est vni de nobis verbum exhortationis assumere, & de regula veræ Fidei coram infideli multitudine disputare. Habito autem sermone Orthodoxæ prædicationis ad plebem, conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas; ita vt qui prius obstruebant ora loquentium, iam apparere corâ loquentibus non auderent. Audiens illic, vel videns vultus transfiguratas in talpas, vt quæ prius impunè in publico discurrebant, iam terrarum latebris, iam sese cellulis immergerent cauernosis, & plantaria sacra, quæ iam non audebant in aperto commâdere, intra terræ viscera corroderent & necarent: ne autem pardus ille discolor pellis suæ varietate se proderet, sermonem sibi nequam callidis adinventionibus firmauerunt, vt ad nostræ confirmationis similitudinem simulandam tracti ad discussionis * examen, quid quid nos credimus, se credere mentirentur.

* gramen XXXVII.

PETRVS MORANVS ADDVCITVR IN IVDICIUM.

XXXVIII. EXIGITVR IVRAMENTVM A PETRO MORANO.

Ex illa ergo die dominus Legatus, & nos alij, qui cum feris bestijs in aperto cõgredi putabamus: ad perscrutandos eos, quos timor & confusio tamquam ignobiles in ima terræ detruserat, studium totum conuertimus & laborem, vt vel coacti prodirent in publicum, & abijcerent in luce opera tenebrarum. Factum est exinde, præcipiente Legato, vt iuraret Episcopus, & quidam de Clero, & Consules ciuitatis, alijque ciuitatis verè Fideles, quos nondum in aliquo perfidiæ fama respererat, quod quoscumque vel hætenus nouerant, vel nosse eos contingeret in futuro, qui essent huius hæresis vel complices, vel auctores eorum: nobis nomina scripto depromerent, nulli penitus vel amore, vel pretio, vel cuiuspiam necessitudinis ratione parcentes. Cumque per singulos dies innumera multitudo in catalogum illius conscriptionis incideret: nominatus est inter alios magnus ille Petrus Moranus, quem Ioannem Euangelistam, vt supra diximus, nominabant. Super quo nos omnes, communicato consilio, decreuimus ab illo inchoare iudicium, vt turba in reliquis perfida contremisceret, cum falsi Euangelistæ versutiam veri Euangelij simplicitas condemnasset. Missis ergo apparitoribus præcepit eum Comes sancti Agidij, qui fideliter nobis aderat, accersiri. Sed ille in multitudine diuitiarum suarum, & parentum numerositate confidens, primæ citationis edictum fastuosæ dilationis colludio declinavit. Altera ergo die prædictus Comes blanditijs magis quàm terroribus enitens, eundem Petrum per amicos & notos leniter aduocauit, & eum nobis tandem, post difficultates plurimas veniendi, mixtis cum terrore blanditijs præsentauit. Tunc vnus, qui loquebatur è nobis, taliter eum exorsus est commonere: Eia nunc, Petre, tui te conciuēs accusant, quod sanæ Fidei regulis confutatis, in Arrianæ hæresis deueneris prauitatem; imò per multiplicium errorum deuia & ducas ipse alios, & ab alijs deducaris. Ad hæc ille de profundo suspirans, & tactus dolore cordis intrinsecus, se non esse huiusmodi, est prima fronte mentitus, & requisitus, an hoc iuramento probaret? simplici assertioni suæ tamquam fidelis viri & illustris credi oportere contendit.

Ceterùm cum in exigendo iuramento vniuersi pariter instaremus: promisit se continuò iuraturû, ne in hoc ipso deprehenderetur hæreticus, si iuxta quod consuetudo illius erroris obtinuit, vitandi iuramenti existeret obstinatus. Mox igitur Sanctorû reliquiæ honorabiliter afferuntur, cum tam solemniter reuerentia & deuotione susceptæ, vt & fidelis populus compungeretur ad lacrymas, & hæreticos, qui conuenerant, latebræ potiùs quàm talia spectacula delectarent. Ipsum verò Petrum in cantu, quem ad inuocandum Spiritus sancti præsentiam profusis lacrymis cantabamus, tremor euidentis & pallor operuit: ita vt ab eo & color vultus aufugeret, & vigor animi deperiret. Quomodo enim adueniente Spiritu sancto in aduersario eius spiritus remaneret? Cernere erat hominem, quasi morbo paralytico dissolutû, nec loquelam retinuisse, nec sensum; quamuis tantæ facundix fuisse diceretur ab omnibus, quod omnes in dicèdo sit solitus superare. Quid plura? Inrat infelix, astantibus

A astantibus vniuersis, quod de omnibus articulis Fidei, quos requireremus ab eo, suæ credulitatis exprimeret veritatem. Res mira, & in tali spectaculo pia iucunditate gratissima. Apertus est liber, in quo iurauerat, & vno de circumstantibus religioso quodam ioco occurrentis litteræ prænosticum perquirente illius Scripturæ, textus occurrit: *Quid tibi & nobis IESV Fili Dei? Venisti ante tempus torquere nos? Verè Domine IESV nihil tibi & illis, quos Pater tuus cælestis à te vite vera tamquam infructuosos palmites amputarar, & foras miserat, vt arescant. At nobis in tuo nomine congregaris lætitiæ multiplicatur augmentum, & in gratiarum actione & voce laudis virtutis tuæ gloria resonabat.*

Math. 8

Demum Petrus in virtute Sacramenti simpliciter requisitus, vt de Sacramento altaris suam nobis fidem sine fraude aliqua fateretur: sed quod corde non credidit ad iustitiam, nec ore confessus est ad salutem, sed contra id quod de omnibus mentiri decreuerat, falsitatis suæ prodidit veritatem; & panem sanctum vitæ æternæ, sacerdotis ministerio in verbo Domini consecratum, non esse corpus Domini nouo dogmate contendebar afferere. Tunc surrexerunt omnes, eum quodam modò lacrymis obruentes, quas & Sacramentorum Christi contemptus elicit, & habita erga miserum compassio Christiana produxit. Nec plura. dant Comiti responsos: Reus & hæreticus iudicatus est: statimque sub diligenti pollicitatione parentum custodiæ publicæ mancipatur. Volat facti rumor per vicos & plateas amplissimæ ciuitatis. Aperiuntur ora Fidelium, & Catholicæ plebis labia in tua, Christe, præconia resoluuntur: velut tunc primùm in eadem vrbe Fidei splendor erumperet, & in spem salutis æternæ desperata dudum ciuitas respiraret. Ex tunc ergo & deinceps verbum Dei crescebat & multiplicabatur in dies: ita vt vniuersa vrbs facies lætior videretur, per quæ in candorem lucidæ veritatis de tenebris eua-debat erroris.

XXXIX. PETRVS MORANVS ARGVITVR SACRAMENTARIVS.

Interea Petrus ad se reuersus, & Domino respiciente, compunctus, cum se dignum penitus tam præsentis morte cerneret quàm futura: missis mediatoribus multis, satisfactionis quærit aditum, & conuersionis pollicetur effectum, vt posset in frugem melioris vitæ ab imminentis mortis interitu liberari. Venit, recipitur, & in conspectu sistitur populi * contristantis, nudo quidem corpore veteris perfidiæ exuens prauitatem. Ibi se coram omnibus hæreticum recognouit; ibi dedit manus Fidei; ibi renuntiauit errori, præstito coram omnibus manu dextera iuramento, & datis fidei iuramentis tam Comiti ipsi quàm militibus, & præcipuis conciuibus suis, quod ad omne mandatum domini Legati se subderet, & iussionem eius in omnibus adimpleret. Tunc indictum est populo, vt omnes pariter ad Ecclesiam sancti Saturnini die altera conuenirent, audituri & visuri solemniter, quam penitentia formam Petrus ille susciperet obseruandam.

XL. PETRVS MORANVS CONVERSIO. * circumstantis.

Omnes igitur, sequenti die, vt fuerant prænominati, conuenerunt, tanta vtique multitudo, tam frequens, vt vix remaneret secus ipsa altaris cornua locus vacuus, qui domino Legato Missæ solemnia celebranti sine compressione nimia præberetur. Et ecce coram illa multitudine multa nimis Petrus ille iam noster per ipsas Ecclesiæ valuas nudus & discalceatus adducitur, cædentibus hinc inde eum Episcopo Tolosano & Abbate sancti Saturnini, donec ad pedes Legati in ipsis altaris gradibus poneretur. Et ibi in facie Ecclesiæ ecclesiasticis reconciliatus est Sacramentis, abiurata omni hæresi, & hæreticis anathematizatis ab eo. Mox autem possessionibus eius publicatis vniuersaliter & proscriptionis, penitentia illi talis iniungitur: vt infra quadraginta dies à patria sua exulaturus abscederet, in seruitio pauperum Ierosolymis triennio moraturus. Interim verò singulis diebus Dominicis Ecclesiæ Tolosanae vrbs nudus & discalceatus cum disciplinalibus virgis iussus est circuire, Ecclesiarum bona, quæ abstulerat, reddere, vsuras omnes, quas acceperat, restituere, damna pauperum, quos afflixerat, resarcire, & castrum quoddam suum, quod hæreticorum conuentibus profanarar, ab ipsis fundamentis euertere. Deus bone! quot ibi lacrymas lætitiæ sancta profudit? quas gratiarum actiones & laudes populus iubilans & deuotus cælestibus choris ingessit, cum de cauernis perfidiæ talpa talis educitur, & in Illustriticam ouem lupus rapacissimus reformatur?

XLI. PUBLICA PENITENTIA PETRI HÆRETICI

Post hæc illo dimisso, dominus Legatus ad alios manus misit, excommunicaturus vtique illos, quos in magno numero vel suspicio publica, vel accusatio priuata notauerat. Nos autem vix tandè cum lacrymis exorta lætitiæ reuertendi, pro eo quod instantia Capituli nostros iam reditus exigebat: petita licentia, sub ea nobis est exceptione concessa,

XLII. QUID A CTVM CVM ALBIENSIBVS OBSTINATISSIMIS HÆRETICIS.

vt Albiensem diocesim intraremus, com monituri Principem terra, Rogerum videlicet A de Beders, vt & Albiensem Episcopum, quem sub custodia hereticorum in vinculis tene- bar, absolueret, & vniuersam terram suam iuxta præceptum domini Legati, eliminatis hæreticis, emendaret. Ingredientibus ergo nobis vna cum supradicto Bathoniensi Episco- po illam perditissimam regionem, quæ velut rotius sentina malitiæ totam in se colluui- nem heretis illuc defluens excepit: prædictus Rogerus in vltimos & inaccessibiles terra suæ fines abcessit, tam mala conscientia profugus quàm causæ suæ merito desperatus. Oderat enim lucem veritatis auctor malitiæ, nec sustinere poterat nostræ colloca- tionis accessum, qui totus recesserat in opera tenebrarum. Peruenimus tamen ad quoddam munitissimum castrum eius, quod propriè ac singulariter Castrum nomine incolæ nuncu- pabant. Ibi habitabat vxor illius cum militia magna, & familia multa nimis. Omnes ferè habitatores eiusdem castrum, vel hæretici, vel hæreticorum complices erant, licet so- la Domini virtute repressi, nihil contra Fidem, quam prædicabamus, præsumerent vel mutire. Quamuis enim essemus in manus eorum positi, & veluti in eorum quasdã potentia suæ compedes hæretica vndique multitudine circumuenti: verbum tamen Domini non erat alligatum, quin eos continuis inuectionibus & increpationibus feriremus.

XLIII. IN ROGE- RVM HÆRE- T. SEN- TENTIA.

Cum que videremus, quod nihil omnino præsumerent respondere: iudicauimus prædi- ctum Rogerum proditorem, hæreticum, & de violata Episcopi securitate perituum, eum tamquam publica excommunicatione damnatum ex parte domini Papæ & prædicto- rum Regum, in præsentia coniugis, militumque suorum in nomine Christi confidenter diffidentes. Ecce amodò satis apparet, quàm grande & euidentis ostium patet Principibus Christianis, vt Christi vlciscantur iniurias, ponantque desertum quasi hortum Domini, & solitudinem eius in delicias Paradisi. Ne autem vel parum, vel nihil fieri contra illos posse cauentur: sciant omnes, generalem fuisse in vrbe Tolosana sententiam, quod si ista visitatio fuisset adhuc triennio retardata, vix inueniretur in ea, qui nomen Christi amplius inuocaret. Super hæc autem omnia prædictus Comes S. Agidij coram populo ciuitatis præfatio iuramento firmavit, quod amodò nec prece, nec pretio fauebit hæreti- cis.] hucusque Henrici Abbatis litteræ, patentes ipsæ quidem, toto Catholico orbe vul- gatæ. At in Tolosanos & Albienfes hæreticos fuit diutius laborandum. de quibus infe- rius suis locis sæpè dicendum erit. Henricus autem ipso anno sequenti ab Alexandro Papa auctus est amplissima Cardinalatus dignitate in ipso Romano Concilio trecento- rum Episcoporum, quod suo loco dicitur.

IESV CHRISTI ALEXANDRI PAP. III. FRIDERICI IMP. 25. ANNVS ANNVS MANVELIS IMP. 37. 1179. 20.

a vvillel. de bello sacro lib. 11. c. 26. in fine. CONCILIVM GENERALE LATERAN. SVB ALEX. PAPA.

I. ANNVS sequitur Redemptoris millesimus centesimus septuagesimus nonus, Indictio- ne duodecima, quo Romæ in basilica Lateranensi die quinta mensis Martij, cœpta est agitari Synodus generalis, cui interfuerunt Episcopi trecenti numero. ita qui inter- fuit, & scripsit, Actaque ipsa rededit in volumen vnum a Vvillelmus Archiepiscopus Ty- ri. quod quidem ipse testatur his ipsis verbis: Per idem tempus (nempe anno millesimo centesimo septuagesimo nono, vt ex signato superius numero patet) Romæ celebrata est Synodus in basilica Constantiniana, quæ dicitur Lateranum, trecentorum Episcoporum, Pontificatus domini Alexandri vigesimo anno scilicet, mense Martio, Indictionis duode- cimæ, quinta die mensis. Cuius si quis statuta, & Episcoporum nomina, numerum, & ti- tulos scire desiderat, relegat scriptum, quod nos ad præces sanctorum Parrum, qui eidem Synodo interfuerunt, confecimus diligenter, quod in Archiuio sanctæ Tyrensis Ecclesie, inter ceteros quos eidem contulimus Ecclesie libros, cui iam sex annos præsumus, iussi- mus collocari.] hæc de his ipse. Quibus erroris redarguas titulum præfixum Synodo Romanæ sub Alexandro, vbi asseritur celebrata anno sequenti, cui & interfuerint tantum ducenti & octoginta Episcopi.

II. Insuper sentiet Lector & mendacissimum esse titulum inditum Concilij Romani no- mine collectioni canonum incerti auctoris, qui primò posuit eiusdem Alexandri Papæ decreta,

A decreta, sancita in eodem Lateranensi Concilio, numero vigintiseptem: reliquæ enim eiusdem voluminis sectiones quæ sequuntur (continet enim eas numero quinquaginta) ex diuersorum Pontificum decretis collectæ noscuntur, & etiam nonnullorum, qui post Alexandrum Papam vixerunt. Sed & Rogerius huius temporis scriptor, dum de hoc agit Romano Concilio, affirmat, hoc anno, tertio Nonas Martij cœptum esse, tribusque di- stinctis diebus absolutum, atque in eo vigintifex decreta sancita, quæ recitat.

Ex quibus planè intelligitur, summa diligentia eundem Pontificem Alexandrum inui- gilasse, vt deperderet de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, simulque omnes, quæ in disciplinam Ecclesiasticam irrepissent, corruptelas, insurrexissent prauæ consue- tudines, irrupissent ex tyrannorum violentia seruitutes; & oppressiones Ecclesiasticæ liber- tatis è medio tolleret, obortaque recens hereses, siue veteres malè curatas, latius propaga- tas excideret, cohiberet fastum & auaritiã Ecclesiasticorum in sibi subditos dominan- tium, & alia id genus, quæ dictis vigintiseptem capitibus continentur.

In quibus primum obtinet locum, quod ad auertenda, quæ in posterum possent oriri schismata, statutum est, vt non haberetur Romanus Pontifex, qui non à tertia parte Cardinalium esset electus. Secundo verò loco damnauit ordinationes omnes, à schisma- ticis Pontificibus, Octauiano, Guidone, & Ioanne habitas. Post alia verò sancita decreta (vt iungamus vltima primis) ad historicam pertinent rationem, quæ decreto vigesimo se- ptimo recensita leguntur statuta aduersus hereticos, tunc in Ecclesiam debacchantes, quæ sic se habent:

Sicut ait beatus Leo, licet Ecclesiastica disciplina, sacerdotali contenta iudicio cruen- tas non efficiat vltiones: Catholicorum tamen Principum constitutionibus adiuuatur, vt sæpè quærant homines salutare remedium, dum corporale super se metuunt euenire sup- plicium. Ea propter, quia in Guafconia * Allegatio, & partibus Tolosanæ hæreticorum, quos alij Catharos, alij * Patrinos, alij Publicanos, alij alijs nominibus vocat, inualuit dama- nata peruerfitas, vt iam non in occulto sicut aliqui, nequitiam suam exerceant, sed suum errorem publicè manifestent, & ad suum consensum simplices attrahant & infirmos: eos, & defensores eorum, & receptatores anathemati decernimus subiaccere: & sub anathe- mate prohibemus, ne quis eos in domibus, vel in terra sua tenere, vel fouere, vel negotia- tionem cum eis exercere præsumat. Si autem in hoc peccato decesserint, non sub nostro priuilegiorum cuiuslibet indultorū obtentu, nec sub alia causa & occasione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter Christianos recipiant sepulturam.] Subijcit his de grassatoribus, qui instar Circumcellionum, quorum frequens est mentio apud sanctum Augustinum, debacchabantur in alios Christianos, diuersis nominibus ex diuersis locis puto denomi- natis: contra quos pugnandum admonet, ista subiiciens:

De Brebantionibus, & * Arrogenum Nauarrijs, Basculis, Coterellis, & Triauerdinis, qui tantam in Christianos inhumanitatē exercent, vt nec Ecclesijs nec monasterijs dese- rant, non viduis & puellis, non senibus & pueris, nec cuiuslibet parant ætati, aut sexui, sed more Paganorum omnia perdant & vastent, similiter constituimus, vt qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel fouerint per regiones, in quibus taliter debacchantur: in Dominicis & alijs solemnibus diebus per Ecclesias publicè denuntientur, & eadem omnino senten- tia & poena cum prædictis hæreticis habeantur astricti, nec ad communionem recipian- tur Ecclesie, nisi societate illa pestifera & hæresi abiuratis. Relaxatos autem se nouerint à debito fidelitatis & hominij, ac totius obsequij, donec in tanta iniquitate permanerint, quicumque illis aliquo peccato tenentur annexi.

E Ipsis autem, cunctisque Fidelibus in remissionem peccatorū iniungimus, vt tantis cladi- bus se viriliter opponant, & contra eos armis populū Christianum tueantur: confiscentur- que eorum bona, & liberum sit Principibus huiusmodi homines subijcere seruituti. Qui autem in vera pœnitentia ibi decesserint: & peccatorum indulgentiã, & fructum mercedis æternæ se non dubitent percipientes. Nos etiam de misericordia Dei, & beatorū Aposto- lorum Petri & Pauli auctoritate confisi, fideles Christianos, qui contra eos arma suscepe- rint, & ad Episcoporum, seu aliorum Prælatorum consilium ad eos * decertando, expu- gnandos: biennij de pœnitentia iniuncta relaxamus. Aut si longiorem ibi moram habue- rint, Episcoporum discretioni, quibus huius rei causa fuerit iniuncta, committimus, vt ad eorum arbitrium, secundum modum laboris, maior eis indulgentia tribuatur. Illos autè, qui admonitioni Episcoporum in huiusmodi parte parere contempserint, à perceptione

III. DECRETA IN CONC. LATERAN. NENS.

IV. Extr. de elect. c. lxxv. de vltima.

V. DE HVIVS TEMPORIS HÆRETICIS.

* Albigeſſo, * Patariſſo.

VII. DE HÆRE- TICIS GRASSATO- RIBVS. * Arago- nenſibus Rog. legi.

VII. INDI- GENTIA PERSEC- TORIBVS HÆRET. DATVR.

* decertau- erint, Rog. le- git.

corporis & sanguinis Domini iubemus fieri alienos. Interim verò eos, qui ardore ad eos A expugnandos laborem iustum assumpserint, sicut eos, qui Sepulchrum Dominicum visitant, sub Ecclesiæ defensione recipimus, & ab vniuersis inquietationibus, tam in rebus quàm in personis statuimus manere securos. Si verò quispiam vestrum præsumpserit eos molestare, per Episcopum loci excommunicationis sententia feriat, & tam diu sententia seruetur ab omnibus, donec ablata reddantur, & de illatis damnis congruè iterum satisfaciat. Episcopi verò, siue Presbyteri, qui talibus fortiter non resisterint, officij sui priuatione mulctentur, donec misericordiam Apostolicæ Sedis obtineant.] hæc tenus Alexandri Papæ decretum.

VIII. IN GRASSA- TORES HARRETI- COS CON- CITANTUR TEMPLARII ETIAM. a Petr. Clun. lib. 6. ep. 27.

Porrò eiusmodi factiosorum turbæ haud sub Alexandro coepta, sed longè antè. Est nam- que de eiusmodi hominum grassatorum genere, turbantium pacem publicam, mentio in epistolis Petri Cluniacensis ad Eberardum magistrum Templariorum, vbi rogat eum, vt B finat eiusmodi genus hominum per Templarios exagitari, cum & inter alia ad tertiam obiectionem ista responderet: a Sed fortè dicitis: Contra Paganos, non contra Christianos arma sumpsimus. Sed quis magis à vobis vel à vestris impugnandus est, Deum nesciens Paganus; aut ipsum verbis confitens, & factis contra eum dimicans Christianus? Quis magis persequendus est, ignorans & blasphemans, an agnoscens & impugnans? An non Deum impugnant, an non persequuntur, qui Ecclesiã eius, qui populum emptum sanguine eius absque vlla, vbi possunt, vel audent, personarum, graduum, dignitatum exceptione depradantur, cædunt, verberant, quandoque etiam (quod sæpè contingit) perimunt? Non est, non est verè minùs defendendus consilij, immò gladijs vestris Christianus vim iniuste patiens à Christiano, quàm esset defendendus eandem vim patiens à Pagano, &c.] de iisdem etiam idem agit, scribens ad Eugenium b Papam, cuius extat aduersus eos con- C stitutio. c sed ad res gestas in Synodo redeamus.

b Id. ibid. ep. 28. c sub tit. Conc. Later. sub Alex. part. 3. c. 1.

In hoc eodem Concilio Lateranensi Episcopi illi Germanicæ, & alij, qui contra Alexan- drum securi fuerant Imperatorem schismaticum, schisma abdicantes, veniam supplices postularunt, hac forma præscripta. d Ego N. anathematizo & recuso omnem hæresim ex- tollentem se aduersus sanctam Romanam Ecclesiam Catholicam, præcipuè verò schisma Octauiani, Guidonis, & Ioannis, & ordinationes eorum irritas iudico, & eis contradico; & modò & in antea me obediturum iuro, & promitto fidelitatem sanctæ Romanæ Ec- clesiæ, & domino meo Alexandro, & successoribus eius iustè intrantibus; ipsi que seruiam absque omni malo ingenio contra omnem hominem secundum ordinem meum. Con- filia eius, quæ mihi scripto certo mandauerit, vel ipse commiserit, nulli hominum pro- dam, nec etiam pro periculo corporis, atque membrorum. Legatum Ecclesiæ Romanæ D honorabo, & ducam, & reducam, & iuuabo expensis. sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Euangelia. His verò verbis dabantur pallia ipsi: In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & in honorem Dei Genitricis, & in honorem Apostolorum Petri & Pauli, & sanctæ Ecclesiæ Romanæ, & domini Alexandri Papæ tradimus tibi pallium, sumptum de beati- ssimo corpore Petri Apostoli, vt eo vtraris in consecratione Sacramentorum, & corporis & sanguinis Domini, & consecratione Ecclesiarum & Chrismatis, & ordinatione Clerico- rum, & celebratione Synodorum secundum Ecclesiæ tuæ consuetudinem.] Quæ præ- terea in eodem Concilio transacta sunt cum Germanis, Helmoldus sic narrat huius temporis Auctor: e

IX. GERMA- NIAE EPISCO- ABIVRANT SCHISMA. a Albert. Stad. in Chron. & apud Crant. Ecol. Hist. Sax. l. 7. c. 1.

e Helmold. Chron. lib. 2. c. 18.

Pergebant illuc multi ordinati à schismaticis, sperantes se gratiam Apostolici inuenire, & mitras exequendi officij ab eo consequi. Præcipuè autem de Ecclesia Halberstadeni, quæ per Geronem nimis demembrata erat, tam monachi quàm Clerici clementiam A- postolicæ Sedis adierunt. In qua professione præcipuè erat Abbas Theodoricus de * Hil- feneburg, quia ferè omnis congregatio monachorum suorum in falicibus organa sua sus- penderant, exceptis paucis senioribus, qui ante schisma ordinati fuerant. Cum que omni instantia instarent, pulsantes Apostolicam pietatem: tandem de ordinatis Geronis dispen- satum est, vt quia idem Gero non à schismatico, sed à Catholico, Hartuico videlicet Bremensi Archiepiscopo ordinatus fuerat: ordinati eius per gratiam Apostolicam in ordi- nibus suis persisterent, & ad maiores per benedictionem ascenderent. Ipse etiam Gero hanc obtinuit gratiam, vt officium Pontificale in omni loco liberè exequeretur, vt in Episcopatu Halberstadeni. Venit etiam illuc dominus Bertoldus Bremensis electus, in promotione officij sui suscepturus Apostolicam benedictionem. Quem dominus Papa

* Ilseburg, qui poenitentes recepit.

A Papa benignè suscipiens, de promotione ipsius instantissimè tractare coepit. Ipse etiã om- nem honorem deferebat, ita vt in Concilio Prælatorum cathedram suam inter summos Pontifices collocaret, & eum infulatum coram se residere faceret. Cum que in proximo sabbato promouendus esset in sacerdotem, & sequenti Dominica in Episcopu: feria sexta ad vesperam venit Nuntius Ducis Henrici, Otto Præpositus, qui erat acerrimus perorator: & quia idem notus erat summo sacerdoti, statim intrauit ad ipsum. Manè autem facto, cum se Bremensis electus ad suscipiendos ordines præpararet, & ei Humbaldus Cardina- lis, qui post Alexandrum factus est Lucius, in quo summa consilij Romanæ Ecclesiæ pen- debat, præparaturam suam, eò quòd inhonestior non esset, deputasset, dictum est à Cubi- cularijs domini Papæ: Veniant Bremenses. Venit igitur dominus Electus cum suis, & do- minus Apostolicus egressus de cubiculo suo, dixit ad eum: Frater, quia infra sacros ordi- nes ad honorem Pontificatus electus es: cassamus electionem tuam. Cum que quidã astantium dicerent: Domine, meminerit pietas vestra, quòd electionem ipsius approbauerit; Apostolicus in cubiculum, vnde egressus fuerat, reuersus est: Bertoldus autem non sine rubore discessit.] sed petamus Acta ipsa narrata diffusius apud Albertum Abbatem Sta- densem, sed malè anno sequenti, à quo & sumpsere alij recentiores, his verbis: a

B

Bremensis Ecclesia tum quoque innouabat Pontificem. Nam anno Christi septuagesimi- mo octauo post millesimum centesimum Balduinus excessit humanis rebus, cum ipsa die esset suæ depositionis litteras à Romano Pontifice accepturus. Et quidam Bertoldus vir insignis literaturæ eligitur, vt præueniat Henrici Ducis molitio. Solus Otto Præpositus ab hac electione appellabat, prætendens Sifridum Marchionem Alberti filium Episcopum iam dudum Brandeburgensem in eam sedem sustolli. quod etiam post multa prouenit. Ascenderat Bertoldus electus ad Concilium Lateranense, quod Romæ audierat congregari, petiuit que consecrationem, certissimus spei, quòd omnia ex voto consequeretur. Sed pridie federat in Concilio inter Episcopos infulatus, cum tamen non esset Presbyter, vnde magnã contraxit inuidiam. Aderat illi quidam magister Gerardus, qui pro illo allega- bat in Concilio his verbis: Domine Pater, ecce Bremensis Ecclesia concordi & vnanimi voto offert tibi sponsum (suum magistrum Bertoldum, virum vti que dignum & moribus approbatum, scientia decoratum, liberalibus artibus instructum, vtriusque Testamenti pagina eruditum, decretorum & legum industria peritum, virum (vt apparet) personatum canonicè, & sine contradictione electum. Petit que à te hodie accipere gradum sacerdotij, & cras Episcopalem benedictionem.

C

Papa breuiter ad hæc: Credimus tibi dicenti, magister, sed scriptum est: b Manu nemi- nicidè imponeris. Loquamur cum fratribus nostris, audiamus formam electionis. Exa- D miauantur Bremenses per duos Cardinales, Rainerium Papiensem, & Ioannem Neapoli- tanum, & inuenti sunt discordare. Papa in Consistorio suo sententiam dixit: Fratres, vidi- mus Electum vestrum. Placet persona, placet scientia, placet eloquentia: placent etiam (quantum nouimus) mores. Verum modus electionis displicet, præsertim quia est infra sa- cros ordines, non dico subdiaconatum, sed acoluthatum electus, quo gradu secundum rigorem iuris licet contrahere matrimonium, quod Canonicis obuiat institutis. Appella- tionem quoque super hoc factam audiimus, quam coactus est resignare appellator. Insuper se denuò fecit eligi, & secunda electio cassauit primam. Præterea Electus vester ante sacros ordines accepit regalia de manu Imperatoris. Hæc non admittunt dispensationem de facili, & alia quæ præterimus. Inde est, quòd electionem vestram infirmam & irritam pronuntiamus. Data sententia, volenti loqui deposito non est data audientia. Sed ostiarij clamabant: Leuate, andate: Andate, andate.] hæc tenus Acta Concilij in causa Bremensis electi.

E

Spectant ad eiusdem Romani Concilij Acta, quòd Græcorum schismaticorum Lega- tus Nestarius Abbas, eadem qua venit animi obdurata nequitia atque peruerficate, inhe- xus & obstinatus, post prolixas disputationes est reuersus ad suos, à quibus tam quam in Olympiacis victor est receptus. Significans ista litteræ, quas ad ipsum tunc temporis dedit Georgius Corcyre Episcopus, & ipse eadem fuligine tinctus, & morbo affectus, his verbis: Sapientissimo Præposito sancti monasterij Casulorum & meo dilecto fratri in spiritu domino Nestario Georgius Corcyre Metropolitæ, & tuarum precum egenus.

Querunt multi, cur tu, optime Nestari, & ego tanto tempore taceamus, qui priores illas frequentes nostras mutuas litteras nouerunt, ac illas tribuunt amori illi, qui ex mutua

a Cram. l. 7. cap. 4. XI.

XII. b Mauth. 5.

XIII. NECTARIUS GRÆCUS REFRACTA- RIUS AVDI- TVS IN CONCILIO GEORGII EPISCOPI CORC. EPI- STOLA DE REBUS GE- STIS PER NECTA- RIUM RO- MAE.

aliqua necessitate oriri solet. & hac de causa intermissas litteras autumant, quasi amicitiae nostrae vincula sint disrupta. Ego verò ijs, qui à me hæc sciscitantur, illud respondere soleo: An non habemus facultatem vterque nostrum tacendi & loquendi? Vel vtrum ad scientiae ostentationem id facere oportet, instar garrularum auium? Aut quemadmodum in Dodone quondam æs illud perpetuò tempore tinniebat: ita & nobis etiam faciendum? Vel vtrum solus ego & Nectarius debemus loquendi studio nauare operam? cum præsertim Sapientem nobis præcipientem audiamus, quòd sapientium labia obstringuntur silentio, & suo tempore clauduntur opportunè, & aperiuntur. Et quòd vir prudens silentium voueat, & linguæ frænum imponat, ne huc illuc deferatur. Sunt enim hæc tempora valde periculosa, & præcipitiorum plena. hæc equidem respondere soleo illis, qui silentij nostri impatientes, causas scire contendunt.

xv. Ipsi verò non abstinent propterea, quin potiùs instantius nos vrgeant, huiusmodi verbis: Dic nobis, domine, vtrum ferendum & tolerabile tibi videtur, sapientissimi Nectarij silentium vltèriùs progredi? Vtrum tibi videtur honestum, vt nos nihil audiamus de illius professione ad Urbem magnæ gloriæ Romam? vel de eius impetuoso quodam motu à Deo concitato? dum fama per nostras discurrit aures, quòd ipse Nectarius ita ingenuè & intrepidè se gesserit ibi cum aduersarijs, vt omnino non quasi iudicandus, sed iudicaturus potiùs & damnaturus accesserit prauos hereticorum errores. Gladius enim factus est, veritatem segregans à mendacio, & ignis accensus est, qualem venit vt^a poneret super terram Christus Dominus, qui deprauantes dogmata foret combusturus, & eos, qui veritati accederent, illuminaturus, nec non refrigeraturus: vt vtrique parti admirabilis apparuerit; alteri quidem, quòd tale à Deo firmamentum obtinuerit; alteri verò, quòd quasi esset libra quædam, & gnomon exquisitus, eorum cogitationes obliquas optimè correxerit. Cum igitur inde fuerit reuersus, & quasi alter Olympionices multis ornatus venerit coronis & præmijs: oporteret, vt ipse nobis non inuideret, & suarum iucundissimarum narrationum nos participes faceret, quandoquidem ab eius aspectu, & loco suorum certaminum ita longè absumus. Ita quidem alius hinc, alius aliunde magna cum instantia mecum contendunt. Ego verò cum non valeam quidquam respondere adeò validis obiectionibus, eò deuenio, vt omnino obmutescam, nec possim aufergere captiones eorù, qui nec cessabunt, nisi tu ipse nectarea tua aperueris labia, & narraueris ea, quæ coram vertice illo Apostolis comparando, summo videlicet Pontifice, & cum reliquo corpore illius, quæ ibi est Ecclesiæ, optimè differueris, & certaueris propositum tibi certamen, cursum consummaueris, & fidem seruaueris, vt reposita corona iustitiæ tibi sit meritò expectanda, quam tibi reddet pulcherrimam in extremis temporibus iustus iudex Dominus, & qui certamina proponit, & præmia seruis suis, vt par est. Me verò, qui iam de salute corporis desperavi mei præ grauitate dolorum, qui me nimis angunt; vel ab his doloribus liberet Deus tandem, vel me doceat æquo illos animo ferre, si sua summa prouidentia, vt hæc patiar, conducibilis mihi fore decreuit. Saluta meo nomine dominum Ioannem.] hæc ex Codice Metiano, ex quo ad eundem Nectarium quæ eiusdem Georgij Episcopi Corcyræ breuior extat, epistolam describamus. delectat quippe audire Græcum antiquitatis Atticæ quidpiam redolentem, vti nam & pietatis:

Sapientissimo domino & dilecto fratri Præposito sanctissimi monasterij Casulorum domino Nectario minimus Metropolita Georgius.

xvi. Felicitatem hanc iudico quouis lucro maiorem, quòd tuæ sim vicinus sanctitati, & permaneam in extrema huius maris ora, & aliud mare, virtutis scilicet, & scientiæ, & doctrinæ, venerandum caput tuum repererim. Si enim segregatus ego à sancto illo Athenarum Præsule, multis rerum vicissitudinibus hinc inde iactatus sum: habeo saltem te portum multiplicis consolationis & refrigerij. Et licet nos ab inuicem segregent maria, & oppositi finis, & portus, litteris tamen quasi quibusdam nauiculis vehemur. Et ego iam incipio, vt ad te per mare transuehar, hoc pacto. Impono autem epistolæ scypho præter vnum, quod ferri possit (corpus autem tale portatile intelligo) omnia quæcumque mihi sunt, sincerum videlicet amorem, veritatem puram, orationes & preces pro tuâ salute feruentes & sine intermissione. Num tibi videtur parua hæc, & nullius momenti? vel potiùs magni pretij & felices merces? Num tales portare potuit Salomoni b Regi nauis illa ad Tarsenses missa, & inde tertio quoquo anno reuertens onusta? sed plusquam c Salomon hic (vt aliquid ex verbis Domini ipse mutuet) tum propter maximum eorum pretium, quos diximus

^b 2. Paral. 9
^c Mat. 12.

A diximus habituum. siquidem habitus sunt virtutes, præcipuè verò propter mentis altitudinem tuæ, instar Salomonis, & propter cordis tui effusionem, & mentis latitudinem. dicta hæc mihi sint pro temporis conditione, & quia syllabarum harum portitores festinare me cogebant & vrgebant. Si verò Deus diem tranquilliorē nobis largietur, prolixius, & vt scientiæ ratio postulat, agemus cum tua sanctitate. Cupio enim sum m opere tuam audire linguam, & sermonem, & exactiorem opto congressum. Degustavi siquidem aliquando, præcipuè Byzantij, cum domnus Pelagius te secum trahebat, & ego legatione fungebar pro Athenarum Episcopo, orbis scilicet lumine, eius vices sustinens. Sed parce, sapientium virorum præstantissime, & cum fraterna dilectione mutuas orationes & preces pro nobis mitte, quæ Deum nobis propitium reddant.] hæcenus de his quæ spectant ad Nectarium, qui contra Latinos in Synodo pro Græcorum erroribus stetit obstinatissimè, sed reliqua eiusdem Synodi percurramus.

B Delata fuit accusatio in eodem Concilio à quibusdam Alexandro Papæ aduersus scriptum Petri Lombardi Episcopi Parisiensis, quòd male sensisset de Christi humanitate, & in alijs Fidei articulis ab Ecclesia Catholica deuiaffer. Tunc Alexander Papa has dedit litteras ad VVillelmum Archiepiscopum Seponensem his verbis: ^a

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei VVillelmo Senonenf Archiepiscopo salutem.

Cum in nostra olim esses præsentia constitutus: tibi viua voce iniunximus, vt Suffraganeis tuis Parisijs tibi adscitis, ad abrogationem prauæ doctrinæ Petri quondam Parisiensis Episcopi, qua dicitur: Quòd Christus, secundum quod est homo, non est aliquid: omnino intenderes, & efficacem operam adhiberes. Inde siquidem est, quòd fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quod tibi, cum præsens esses, præcepimus: Suffraganeos tuos Parisios conuoces, & vnà cum illis & alijs viris religiosis & prudentibus præscriptam doctrinam studeas penitus abrogare, & à magistris scholaribus ibidem in Theologia studentibus Christum sicut perfectum Deum, sic & perfectum hominem, ac verum hominem ex anima & corpore consistentem, præcipias edoceri: vniuersis firmiter & distinctè iniungens, quòd doctrinam illam de cetero nequaquam docere præsumant, sed ipsam penitus detestentur.] hæc tunc Alexander Papa, quæ nauiter per eundem Senonenfem Archiepiscopum impleta fuisse liquet.

Præterea in hoc eodem Romano Concilio creatos fuisse aliquot Cardinales, testatur Rogerius in Annalibus, dicens: In quo Concilio VVillelmus Rhemensis Archiepiscopus factus est Presbyter Cardinalis ad titulum sanctæ Sabinæ, & Henricus Abbas Clarualensis factus est Episcopus Cardinalis Albanensis. Et dominus Papa tertium diem Concilij sui celebrauit secunda feria ante Dominicam in ramis Palmarum, quæ quartodecimo Kalendarum Aprilis euenit.]

D Insuper tunc Alexander Papa S. Laurentium Archiepiscopum Dublinensem in Hibernia, creauit Legatum Apostolicum in illis partibus. de cuius functione hæc in vita ipsius: Legatus totius Hiberniæ à domino Papa constituitur. Reuersus inde prosperè in Hiberniam, commissæ sibi legationis officium cum magna totius Ecclesiæ libertate exequi fatebatur.] & paulò post: In tantum autem ministrorum Ecclesiæ execrabatur immunditiam castitatis & honestatis zelator, tamque eos ad continentiam prouocabat, vt omnes tam subdiaconos, quam diaconos, vel Presbyteros, si incontinentiæ conuicti essent, licet tamquam Archiepiscopus posset, tamē nollet absoluere, sed ad Romanam Ecclesiam à summo Pontifice absoluendos destinaret; ita vt quodam tempore (quod dictu mirum est) centum & quadraginta Presbyteros incontinentiæ conuictos Romam miserit absoluendos, &c.] hæcenus de Romano Concilio.

E Eodem anno recentem Martyrem sanctum Thomam Deus visitatione magnorum Principum magnopere illustrauit, cum videlicet gratus adhuc post obitum idem Sanctus de acceptis beneficijs à Rege Francorum: per visum apparens sese obrulit, qui ab imminente morbo liberaret filium eius. describit ista Rogerius his verbis: Philippus filius Ludouici Regis Francorum, & prædictæ Alæ Reginæ, ægrotauit vsque ad mortem. Vnde pater suus plurimum condoluit, & diuina reuelatione in somnis admonitus est, vt deuota peregrinatione adiret beatum Thomam Cantuariensem Martyrem, si vellet filium suum pristinae sanitati restitui. Vnde factum est, quòd Ludouicus Rex Francorum, missis Legatis ad Henricum Regem Angliæ partem, quæsiuit licentiam & securitatem veniendi in

XVII.

^a Recitat ens
Matth. Paris
in Hist. Angl.
hoc anno.

XVIII.

XIX.
CARDINA-
LES CREA-
TI IN CON-
CILIO.

XX.
LEGATI
CREATI
S. LAUREN-
TIO
^b Apud Sur.
10m. 6. die
14. Nouemb.
1224

XXI.
PEREGRINA-
TIO RE-
GIS FRAN-
CIS AD S. THOM.
MART.

Angliam, & sine impedimento redire: quæsiuit & obtinuit. Rex igitur Francorum fiduciam habens in Domino, contra multorum consilium iter arripuit versus Angliam. Et assumens secum Philippum Comitem Flandriæ, & Balduinum Comitem de Ginnès, & Henricum Ducem de Luuain, & Comitem VVilhelmum de Mandeuille, & Aduocatum Betuinæ, & alios Barones de regno Franciæ, peruenit vsque VVirfand, & inde transfretauit in Angliam, & applicauit apud Douere, vndécimo Kalendas Septembris feria quarta. Cui Rex Angliæ pater in litore maris occurrens, suscepit cum magno gaudio & honore, sicut charissimum dominum & amicum suum, & omnia necessaria sibi & hominibus suis honorificè ministravit. Et in crastino, videlicet vigilia beati Bartholomæi Apostoli, duxit eum Cantuariam vsque ad tumbam sancti Thomæ martyris. Quòd cum venissent, Ludouicus Rex Francorum obtulit super tumbam beati Thomæ martyris vnam cuppam de auro valde magnam & pretiosam, & ad vsus monachorum ibidem Deo seruientium centum modios vini in perpetuum, singulis annis recipiendos apud Peissi in Francia, ad omnimodam impensam Regis Franciæ.

XXII.

Præterea concessit eis, quòd quæcumque de cetero emerentur in regno Franciæ ad proprios vsus illorum, quæta sint de telonio, & omnibus alijs consuetudinibus, & exigentijs. Et hæc omnia fecit eis confirmari charta sua, quam ipsi receperunt de manu Hugonis de Puteaco Cancellarij Regis Franciæ, filij Hugonis Dunelmensis Episcopi. Tertio autem die sequente, Rex Franciæ, & sui, qui cum eo venerant, Rege Anglorum eos reducente, reuersi sunt ad Douere, & in crastino, videlicet septimo Kalendas Septembris, die Dominica, Rex Franciæ cum suis transfretauit de Anglia in Flandriam, & applicuit apud VVirfand. Interim Philippus filius eius, meritis & precibus B. Thomæ martyris pristina adeptus est sanitate. Quo audito Rex Franciæ, in magno fluctuans gaudio publico, præcepit edicto, vt omnes Principes regni sui, ecclesiastici & sæculares conuenirent Rhemis in capite Kalendarum Nouembrium ad coronationem Philippi filij sui. Quibus congregatis, VVilhelmus Rhemenfis Archiepiscopus præfatum Philippum filium Alæ sororis suæ, iam quintumdecimum annum ætatis suæ agentem coronauit, & in Regem vnxit Rhemis in Ecclesia sedis Pontificalis, die solemnitatis omnium Sanctorum, ministrantibus ei in illo officio VVilhelmo Turonensi, & Bituricensi, & Senonensi Archiepiscopis, & ferè omnibus Episcopis regni. Henricus autem Rex Angliæ filius, in progressione à thalamo vsque in Ecclesiam, ipso die coronationis, ibat ante illum gestans coronam auream de iure Ducatus Northmanniæ, qua prædictus Philippus coronandus erat: & Philippus Comes Flandriæ præibat, ferens ante illum gladium regni. Alij verò Duces, Comites, & Barones præibant, & sequebantur diuersi diuersis deputati obsequijs, prout Rex exigebat. Sed Ludouicus Rex pater eius, senio & morbo laborans paralytico, coronationi illius interesse non potuit. Nam cum ab Anglia rediret, & ad beatum Dionysium iter arriperet, subito percussus frigore, incidit in paralytum, & vsus dexteræ partis corporis sui amisit. Ista Rogerius.

SANATVS
REGIS FILIVS
ET
CORONATVS

* f. res

XXIII.
REGIS TITVLO AV-
GVVS DVX
PORTVGAL-
AB ALEX.
PAPA.

Hoc eodem anno Alphonfus primus Dux Portugalliæ ab Alexandro Papa titulum Regis accepit ob res aduersus Arabes præclare gestas: quæ cuncta accepta ferens diuinæ gratiæ, gratus Deo ipse obtulit regnum illud S. R. E. sub cuius iugiter protectione confiteret, perfoluturus annis singulis loco census duas auri marchas. Extat de his diploma eiusdem Alexandri Papæ in turri de Tombo dicta, in qua asseruantur monumenta Regum, idemque datum hoc Redemptoris anno, & Pontificis ipsius vigesimo. Est de his mentio in epistolis Innocentij Papæ Tertij, quas hîc tibi ex scripto Codice Vaticano describendas curauimus. sic enim se habent:

XXIV.

Innocentius, &c. Sancio illustri Regi Portugalliæ. Serenitatem regiam volumus non latere, nos in Regestis bonæ mem. Lucij Secundi Romani Pontificis reperisse, quòd recolendæ memoriæ Alphonfus pater tuus quatuor auri vncias annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales, ad quarum solutionem se & heredes suos in posterum obligauit. Ceterum cum idem pater tuus vsque ad tempora felicitatis mem. Alexandri Papæ prædecessoris nostri Ducis esset nomine appellatus: ab eodem meruit obtinere, vt tam ipse quàm eius heredes regio nomine vocarentur. Vt autem idem pater tuus sacrosanctam R. E. Matrem suam honore debito præueniret, & vt deuotionem, quam circa ipsam habebat, ostenderet in effectu, centum bizantios annuatim Romanæ Ecclesiæ constituit censuales: quos post susceptionem regij nominis nec ipse soluit,

A soluit, nec tu postmodum soluere curasti. Cumque id felicitatis recordationis Clementi Papæ prædecessori nostro relatum fuisset, magistro Michaëli tunc Ecclesiæ Romanæ Notario, quem ad partes Hispaniæ destinauerat, per suas dedit litteras in mandatis, vt te ad soluendum censum annum diligentiùs, & inducere procuraret, & si opus esset, auctoritate fretus Apostolica compellere non differret. Tu autem eidem, prout tibi placuit, respondisti, quòd dictus pater tuus præfato Alexandro antecessori nostro pro annuali censu decem annorum mille aureos miserat: & cum nondum illi decem anni essent expleti, ipsos centum aureos iterum soluere minimè tenebaris, licet illos eidem prædecessori nostro non pro censu, sed ex deuotione, quam ad eum habebat, liberaliter donauisset. Rogamus igitur regiam serenitatem, monemus, consulimus, & hortamur, per Apostolica scripta mandantes, quatenus prædictum censum dilecto filio fratri Rainerio perfoluere non postponas: alioquin noueris, nos eidem dedisse firmiter in mandatis, vt te ad solutionem illius diligenter moneat, & inducat, & sicut expedire viderit, appellatione remota compellat. Dat. Romæ apud S. Petrum viij. Kal. Maij. Pontificatus nostri anno primo.] Extant & alia itidem Innocentij Papæ Tertij eiusdem argumenti data epistolæ in eiusdem Pontificis cuncto epistolarum a Codice. Nec non alia postremo loco data in scripto codice extat, quam hîc ponendam dignam duximus. sic se habet:

a Innoc. l. i.
ep. 144. 151.
152.

Innocentius, &c. A. illustri Regi Portugallen. & heredibus eius in perpetuum. Manifestis probatum est argumentis, quòd inclitæ recordationis Alphonfus auus tuus per sudores bellicos & certamina militaria inimicorum Christiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens Fidei Orthodoxæ, sicut deuotus filius & Princeps Catholicus multimoda obsequia impendit sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ, dignum nomen, & exemplum imitabile posteris derelinquens. Equum est autem, vt quos ad populi regimen & salutem dispensatio cælestis elegit, Apostolica Sedes sincero prosequatur affectu, & in iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes tuam personam, ornatâ prudentia, iustitia præditam, atque ad regni gubernationem idoneam, eam sub Beati Petri & nostræ protectione suscipimus, & regnum Portugallense cum integritate honoris regni, & dignitate, quæ ad Reges pertinet, nec non & alia loca, quæ cum auxilio cælestis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus ius sibi non possunt Christiani Principes circumpositi vendicare, ad exemplar felicitatis memoriæ Alexandri Papæ prædecessoris nostri, qui hæc præfato auo tuo per priuilegij paginam concessisse dignoscitur, tuæ sublimitati concedimus, & auctoritate Apostolica confirmamus. Vt autem ad deuotionem & obsequium beati Petri Apostolorum principis, & sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ vehementius accendaris: hæc ipsa heredibus tuis duximus concedenda, eosque super ijs, quæ concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit, fili charissime, ita circa honorem & obsequium matris tuæ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ humilem & deuotum existere, & sic te ipsum in eius opportunitatibus, & dilandis Christianæ Fidei finibus exercere, vt de tam deuoto & glorioso filio Sedes Apostolica gratuletur, & in eius amore quiescat.

XXV.

Ad iudicium autem, quòd præscriptum regnum beati Petri iuris existat, pro amplioris reuerentiæ argumento progenitorum tuorum vestigijs inherendo, statuisti duas marchas auri annis singulis nobis nostrisque successoribus perfoluendas; quem utique censum ad utilitatem nostram & successorum nostrorum Bracarenfi Archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu & successores tui curabis assignare. Decernimus ergo, vt nulli omnino hominum liceat personam tuam, aut heredum tuorum, vel etiam præfatum regnum temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur, &c. vsque, districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem regno & Regi sua iura seruantibus, &c. quousque præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum Laterani per manum Ioannis sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, xvj. Kal. Maij, Indictione decimaquinta, Incarnationis Dominicæ M. CC. XII. Pontificatus verò domini Innocentij Papæ Tertij anno quintodecimo.] Aliud insuper extat eiusdem generis, & totidem fermè verbis, paucis additis vel mutatis diploma Honorij Papæ Tertij ad Alphonsum itidem dictum Portugalliæ Regem, quod, ne nimio afficiamus Lectorem rædio, hîc describere prætermisimus. asseruatur in Vaticanis monumentis. sed ad res Orientis tandem orationem conuertamus.

XXVI.

His

XXVII. His ferme diebus post redditam Ecclesie pacem Emmanuel, siue Manuel, Græcorum Imperator, de Sultrano superato mendaces litteras Imperatori Occidentis sic fertur scripsisse: a

*Crant. Hist. Saxon. lib. 6. 4. 37 DE LITTE- RIS EM- MAN. IMP. AD FRID. IMP.

Emmanuel in Christo fidelis Imperator Porphyrogenitus, diuinitus coronatus, regnator potens, excelsus, & semper Augustus, moderator Romanorum magnificus, nobilissimo & gloriosissimo Regi Alemannie & Imperatori, ac dilecto fratri Imperij nostri, salutem & fraterni amoris affectum. & in fine sic conclusit:

XXVIII. Sultanus Imperio nostro se dedit, & missis Legatis misericordiam postulauit: fecitque Imperio nostro hominum & iuramenta: pollicitus est seruire nobis aduersus omnem hominem cum exercitu: ita sit amicorum nostrorum amicus, & hostis inimicorum. Hanc epistolam Imperator Fridericus suscepit scriptam aureis litteris. Sed prius legationem Sultani accepit, contraria omnia nuntiantem. nam & exitus monstrauit præualuisse Sultani. Venerunt quoque Imperatori cum his litteris munera pretiosa, inter que fuit cantharus smaragdineus, capiens sextarium balsami pistici, & plurimam gemmam pretiosam. Imperator noster non bene sius Constantinopolitano, & agere ferens nomen eius in litteris suo præpositum, maximè cum moliretur contra Imperium Romanum, & plures ex Romanis corruptos in suam traxisset ille sententiam, nec ferre poterat, quòd se Romanorum scriberet moderatorem, rescripsit hac forma.

XXIX. FRID. IMP. ADEMMAN. IMP. RECI. PROCAR. LITTERAE.

Fridericus diuina fauente clementia inlyrus triumphator, Romanorum Imperator, à Deo coronatus, sublimis, in Christo fidelis, magnus, pacificus, gloriosus Cæsar, Græcorum moderator, & semper Augustus, nobili & illustri Regi Græcorum & Imperatori Emmanueli, dilecto fratri nostro, salutem & fraterni amoris affectum. & inter cetera sic:

XXX. Sicut ille Rex Regum, à quo omnis potestas, Romanorum Imperium caput totius orbis constituit, ita etiam Sedem Romanæ Ecclesie omnium Ecclesiarum unicam matrem dominam magistramque ordinauit: quod utique duorum numero gladiatorum signauit, quos dixit orbi sufficere ipse Auctor Fidei Christiane. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus nobis & Romano Imperio honorem debitum recognoscas, & summo Pontifici, quem nomine, Sanctum, appellas, debitam exhibeas obedientiam & honorem. Remisit autem Imperator Nuntios multis muneribus honoratos.] hæc apud Crantziū.

XXXI. Hoc anno Indictione duodecima data reperitur constitutio Theodosij Patriarchæ Constantinopolitani de gradibus affinitatis, scripta à Theodoro Balsamone tunc Chartulario eius Ecclesie, ut ipse testatur in fine ipsius. extat in Codice Iuris Orientalis libro septimo. ex quibus discas etiam, quo tempore ipse Theodosius sederit, quando autem deserit, dicturi sumus loco inferius. quàm verò male affectus in Latinos tunc Balsamon esset, ipse sua, quam scribebat tunc Meditationem, ostendit.

I. PROPHE- TISSA RO- MARINNO- TVII.

MILLESIMVS centesimus octuagesimus Christi annus sequitur, Indictione decimatercia, quo innotuit quiddam mirandum de prophetissa, quæ ex Gallijs Romam contulit, ut per Alexandrum Romanum Pontificem spiritus probaretur, an ex Deo esset. Qui ista scripsit Robertus, viuebat his diebus, testis fidelis, eiusque causam veniendi Romam enarrat, licet, sicut in plurimis anni vnus errore, vitio scriptoris illapso, quod hoc anno factum contigit, sequentis numero notatur; quod & accidit in nota numeri celebrati Romæ Concilij vniuersalis. Nam hoc anno ponitur celebratum, quod superiori ætatum esse, quæ suo loco sunt dicta, significant. ait enim: Erat quidam prædiues Burgensis in loco qui dicitur, Rocca Amatoris, à quo monachi Ecclesie S. Mariæ, & S. Amatoris mutuo acceperant pecuniam, tradentes illi in loco pignoris cortinas illius Ecclesie. Imminente autem festo Genitricis Dei & Virginis Mariæ, rogauerunt prædicti monachi Burgensem, ut quas habebat apud se cortinas, ad ornandam Ecclesiam, tantæ solemnitatis completo tripudio ei restituendas, eis accommodaret. Ille verò auctore rem cordis habens obruratum, ut alter Nabal Carmelus, diues, iniquus, & stultus, nulla quidem

1. Reg. 25

rem cordis habens obruratum, ut alter Nabal Carmelus, diues, iniquus, & stultus, nulla quidem

A quidem prece flexus est, sed respondit eis cum tumore animi, dicens, quòd essent cortinæ illæ circa lectum coniugis sue, quæ nuper ei puerum pepererat, nec aliquatenus inde possent amoueri. Quid multa? Transit festiuis dies, & Ecclesia præfata ornatum suum festiualem non habuit. Sequenti verò nocte beata Maria mater Domini nostri apparuit in somnis vxori prædicti Burgensis, & dixit ei: Vir tuus peccatum grande commisit, nec poterit impietatis excessus derelinqui impunitus. Tertia enim die infans tuus spiritum exhalabit, & vir tuus debitum morti soluens, in die octaua mutabit hanc temporalem felicitatem supplicij æternis.

B Tu autem proficisceris ad Ecclesiam meam, quæ est in Bethlehem, & circumspicis ibi tribus sepulchris, quorum quidem duo extrema vacua non sunt, medium tibi eliges in sepulchrum. Interim omni feria quarta circa horam nonam deficiet in te spiritus tuus, & decurret ab ore tuo & naribus sanguis multus, & vsque ad horam nonam sabbati veluti mortua permanebis. Sabbato hora nona spiritu redeunte, duces utrasque manus tuas super faciem tuam, & continuò pristinus color & fortitudo in te remeabunt.] ut sic in mentis excessu diuinas acciperet reuelationes, pergit de rerum euentu:

C Hæc locuta est beata Maria, & abscessit. Mulier verò præ timore turbata euigilauit, & ruminans somnium suum cum magna sollicitudine, illud memoriæ commendauit. Crastina autem illucescente die, cepit somnium suum coniugi suo per ordinem narrare. Miser sermonibus eius non adhibuit fidem, nec etiã cum videret spiritum deficere in puero, de agenda pœnitentia cogitatum habuit, sed morte præuentus in die octaua, iuxta præostensam visionem, in supplicium lapsus est gehennale. Perturbabatur mulier in alterutro necesse, & omnia, sicut per somnium monstrata fuerant, in se nihilominus intelligens accidisse: Romam sub festinatione proficiscitur, & rem summo reuelat Pontifici. Præterea constanter asseruit, quòd in sequenti anno ab illo maxima fames ingrueret, & quòd ex corruptione aëris innumerabilis hominum multitudo moritura esset, & quòd Clerum Romanum grauis animaduersio feriret, nisi ab exercitio doli resipiscerent, sub quo à multis retrò temporibus vsque in hodiernam diem laborauerunt.

D At dominus Papa volens manifestius scire, si sermones mulieris veritati inniterentur, commendat eam duodecim nobilibus matronis, dans illis præceptum, ut cum illa in mortem obdormiret per extasim, plantis eius calentes subulas infigerent, & de sanguine ab illius ore manante vestes suas infigerent. O rem mirabilem! quarta feria, sicut prædixerat, hora nona, mulier expalluit, & mortua est, ita ut nullus in ea vitalis remaneret spiritus, & ab eius naribus cepit defluere sanguis copiosus. Sed matronæ præceptorum domini Papæ non immemores, pedibus calentes subulas infigunt, nec ob id illa mouetur. Insuper de sanguine eius vestimenta sua tingunt, sed omnis infectio facta per sanguinem, in sabbato numquam comparuit, cum spiritus vitæ in mulierem remearet.] hocusque Robertus, quæ sicut certa, ita veritati inuenta sunt consentientia. Fuit semper in Ecclesia propheta, iuxta illud Ioëlis: a Prophetabunt filij vestri & filia vestra.] & prophetias non esse spernendas, b Apostolus monuit. Et cum quod prænuntiauerit, euenerit, illum non esse falsum, sed à Deo missum Prophetam, docuit nos examinare atque probare diuina c Scriptura.

E Eodem pariter anno Alexander Papa dedit Episcopum nouæ ciuitati Alexandriæ in Gallia Cisalpina, non quem ipsius ciuitatis ciues elegerant, sed Aquentis ciuitatis Episcopum, quem transtulit Alexandriam. Extant de his litteræ tunc datæ ab Algisio Archiepiscopo Mediolanensi, qui hoc in mandatis acceperat ab ipso Alexandro Pontifice, quas inferius recitabimus. Extant & binæ tunc ad Alexandrinos datæ litteræ ab Alexandro Papa, quarum priores sic se habent:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs Clericis Alexandrinæ Ecclesie salutem & Apostolicam benedictionem. De nouitate & necessitate processit, quòd præsentem Nuntio Mediolanensis Ecclesie, nulla præcedente electione, auctoritate nostra vobis & Ecclesie vestræ Electum prouidimus. Et ided, ne possit ex hoc vobis, vel successoribus vestris præiudicium fieri, auctoritate vobis Apostolica duximus prouidendum. Ea propter dilecti in Domino filij præsentem scripto statuimus, ut ex hoc vobis non præiudicetur in posterum, quo minus, obeunte Electo qui nunc est, & suorum quolibet successorum, vos, & successores vestri de Episcopis vestris electionem liberam habeatis, sicut Canonici Ecclesiarum Cathedralium, quæ Medio-

II.

III.

PROPHE- TATIS IM- PLETAÆ.

IV. ALEX. PAPA PROBAT SPIRITVM S. EX DEO SIT.

c Deut. 18.

V. EPISCOPIVS NOVAE CIVITATI ALEXANDRIÆ IN GALLIA CISALPINA AB ALEX. PAPA DATVS. VI.

Mediolanensi Ecclesie subiacent, haberenscuntur. Nulli ergo omnino hominum liceat A hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel eialiquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Anagninae iij. Kalend. Februarij.

Ego Otto Notarius sacri palatij authenticum huius Instrumenti vidi, & vt in illo reperi, ita in hoc scripsi, nihil addens, aut minuens, praeter punctum, litteram & syllabam, & c.

Ego Petrus qui dicor Ferrarius Notarius sacri palatij, authenticum Instrumenti vidi, & legi, & subscripsi, & c.] posterior autem Alexandri Papae epistola ad Alexandrinos sic se habet:

VII. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs O. Electo, & Canonicis Alexandrinae Ecclesiae salutem & Apostolicam benedictionem.

* f. exequimur

Congruam officij nostri actionem * exequen. cum ea quae ad ornatum & decorem domus Domini laudabili prouidentia statuuntur, per nos incrementum accipiunt, & Apostolicae tuitionis praesidio in sua firmitatis robore conualescunt. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus benignius annuentes, Canonicam, quam sibi * Electe in Ecclesia S. Petri de assensu Cleri & populi statuisti, protectionis nostrae munimine roborantes, & electionem, quam de personis idoneis ad dignitates Ecclesiae tenendas fecisti, dilectis filijs nostris magistro Vgoni Praeposituram, magistro Cataldo Archipresbyteratum, magistro P. Cantoriam prouida deliberatione concedentes ratam habemus. Etiam singulis praedictas dignitates auctoritate Apostolica confirmamus. Praeterea Ecclesias vobis vestris filij Canonici deputatas, scilicet S. Mariae de Gamundio, sancti Dalmatij de Maringo, sancti Michaelis de Soleijs, sancti Stephani de Bergolio, sanctae Trinitatis de Vuilia, S. Andreae de Rouereto, & sancti Augustini de Foro, vobis nihilominus duximus praesentibus litteris confirmandas, statuantes, vt nulli omnino homini liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Tusculani xv. Kalend. Augusti.

VIII. Ego Otto Notarius sacri palatij authenticum huius Bullae domini Alexandri Papae bullatum vidi, & legi, & sicut in illo reperi, ita in hoc scripsi, nihil addens, vel minuens, aut mutans, praeter punctum, litteram & syllabam.

Ego Vermus Notarius sacri palatij authenticum huius Bullae vidi, & legi, & subscripsi, & c.] haecenus de litteris Alexandri Papae scriptis ad Alexandrinos. Quas autem diximus primo loco datas ab Algisio Archiepiscopo Mediolanensi ad eosdem Alexandrinos de translatione Aqueusis Episcopi in Ecclesiam Alexandrinam, sic se habent:

Algisius Dei gratia sanctae Mediolanensis Ecclesiae Archiepiscopus, vniuerso Clero & populo Alexandrino salutem & omne bonum.

IX. * vt

Licet quida ex vobis, * vt pote in huiusmodi solet accidere negotijs, nos quodammodo suspectos habuerint, quod honori & exaltationi ciuitatis vestrae in aliquo derogare vellemus, pura tamen conscientia nobis respondet, & sequens reru probabit effectus, propositi & voluntatis nostrae semper fuisse, vt ciuitas * nostra Pontificali sede gaudeat, & proprium habeat Episcopum, qui vestrarum curam gerat animarum, & vobis & ciuitati vestrae, Domino auctore, praesse debeat & prodesse. Sanè cum ante hos dies à domino Papa acceperimus in mandatis, vt saniori habito consilio, venerabilem fratrem nostrum Aqueensem Episcopum vnà cum sede sua in ciuitatem vestram transferremus, id opportunitate accepta, curauimus effectui mancipare. Quocirca attendentes, quam pura & sincera charitate dominus Papa vos & ciuitatem vestram amplexetur, quanta etiam cura & sollicitudine paci & quieti vestrae intendat mandatum & voluntatem ipsius exequentes, & eius plenissima freti auctoritate, praedictum fratrem nostrum Episcopum vnà cum sede sua, in ciuitatem vestram Apostolica transferimus auctoritate, ac de cetero Episcopalia ibidem ministrans Alexandrinus vocetur Episcopus. Iura tamen, potestatem ve Aqueusis Ecclesiae, in qua prius fedit, nec sibi subtrahimus, nec vlla minuimus ratione, quod minus in ea & alijs Ecclesijs suis plenum ius & potestatem, ceu quondam, habeat. Sic itaque ipsum Cardinalem vestrae ciuitatis constituimus sacerdotem: vt omnia iura & honores, quos in Aqueus habet Episcopatu, sibi referuamus. Sic enim ipsum & ciuitatem vestram exaltare & honorare voluimus, vt nihil eidem Episcopo videatur derogatum, sed potius tantò maiori prerogatiua gaudeat, & speciali priuilegio, quantò ex hoc maiori fungitur honore & offi-

* f. vestra

A & officio, quod in vestram ciuitatem translatus, ius & potestatem, quam in pristinam habuit Ecclesiam, non amittat. Quia ergo in huiusmodi negotijs semper aliqui esse solent, qui verba peruerentes, cauteriatam habent conscientiam, & commune bonu studio malignitatis impedire nituntur: prudentiam & discretionem vestram rogamus attentius, ac monemus, & Apostolica vobis, ac nostra praecipimus auctoritate, vt paci & tranquillitati ciuitatis vestrae sollicitè prouidentes, Deo gratias in omnibus agatis, qui proprium & specialem vobis contulit Episcopum, qui vestrae ciuitatis & Episcopatus curam & regimen debeat habere. Credentes itaque hoc à Domino, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectu est, processisse: vestram attentius charitatem monemus, rogamus, & praecipimus, vt eundem Episcopum vestrum sincera deuotione, ac digna reuerentia suscipientes, tantò maiori honore ipsum praeuenire studeatis, quantò maiori affectu, & puriori dilectione hoc à domino Papa factum, & à nobis prosecutu esse noveritis: scientes pro certo, & indubitanter credentes, quod per eum, Domino auctore, ciuitas vestra exaltabitur. Et vt dominus Papa deuotionem & obedientiam vestram in hoc cognoscens, tantò propensiori amore, & attentiori affectu vos honorare & fouere curabit, quantò amplius vos filios obedientiae, & pacis amatores inueniet: sic & nos, & Ecclesia nostra tantò propensius commodo & exaltationi vestrae intendemus; quantò ampliore mansuetudinem & deuotionem circa vos in hac sumpsimus parte. Ne quid igitur in hac parte deesse videatur, vos omnes tam Clericos quam laicos à debito iuramenti & obedientiae, qua O. quondam Electo vestro praestiteratis, auctoritate Apostolica ac nostra absoluimus: mandantes, & firmiter praecipientes, vt vos ei de cetero, sicut praefato Episcopo vestro fidelitatem & obedientiam, omnemque deuotionem exhibeatis; ipsumque tamquam specialem & proprium pastorem & dominum reuereri & honorare curetis. Datum Mediolani anno Domini MCLXXX.

Ego Petrus qui dicor Ferrarius sacri Palatij, authenticum huius Instrumenti vidi, & legi, & vt in illo inueni, in hoc ita scripsi, nihil addens vel mutans praeter punctum, syllabam & litteram, & c.

Ego Otto Notarius sacri palatij authenticum huius Instrumenti vidi, & legi, & subscripsi, & c.

Ego Vermus Notarius sacri palatij authenticum huius Instrumenti vidi, & legi, & subscripsi, & c.] Extant de hac ipsa translatione etià Innocentij Papae Tertij litterae Apostolicae datae, cum Papienses contra eandem vnionem conuesti essent apud eundem Innocentium Papam, qui appositis quibusdam conditionibus controuersiam obortam sedauit.

Hoc eodem anno Alexander Papa audiens Ecclesiam in Scotia scissam inter se occasione electionis Metropolitanani, nempe Episcopi S. Andreae: ad componendas res Legatum misit in Scotiam. Porro de huiusmodi controuersia plenissime agit Rogerius scriptor Annalium, qui & rebus praesens aderat, à quo ista sic accipere:

Eodem anno millesimo centesimo octuagesimo, Richardus Episcopus sancti Andreae in Scotia obiit. quo defuncto, statim fit schisma de electione pontificis. Canonici enim de Ecclesia S. Andreae elegerunt sibi in Episcopum magistrum Ioannem cognomento Scutum, & Vvillelmus Rex: Scotorum elegit Hugonem Capellanum suum, & consecrari fecit ab Episcopis regni sui contra appellationem, à praedicto Ioanne electo ad dominum Papam factam.

Vnde factu est, quod Alexander summus Pontifex misit Alexium Romanam Ecclesiae subdiaconum in Scotiam, ad cognoscendam controuersiam, quae erat inter Ioannem electum, & Hugonem consecratum, & ad illam determinandam. Qui cum in Scotiam venisset, & coram Clero & populo regni diu tractasset de electione Ioannis & Hugonis, & de consecratione ipsius Hugonis, & cognouisset, quod praefatus Ioannes canonicè fuisset electus, & quod Hugo post appellationem ad Romanu Pontificem factam in Episcopatum sancti Andreae per Regem violenter esset intrusus: eum sine dilatione de Episcopatu S. Andreae deposuit, & perpetuum ei silentium auctoritate qua fungebatur, imposuit, & electionem, quae de Ioanne facta fuit, confirmauit. Et eum ab Episcopis Scotiae, Rege non prohibente, nec contradicente, immò per consilium Episcoporum regni permittente, in Episcopum S. Andreae consecrari fecit. Sed Rex statim post consecrationem suam prohibuit ei, ne ipse in regno suo moram faceret. Hugo verò non minus gerebat se Episcopum quam antea.] quo factum est, vt idem Legatus Apostolicae Sedis Episcopatum ipsum

XI. ALEX. PAP. LEGATIONEM IN SCOTIAM MISIT. XII.

XIII. SCHISMA IN ECCL. SCOTORVM.

S. Andree subiecit interdicto: cuius sententiam Alexander Papa ratam habens, has lit-
teras dedit ad Episcopos Scotiae: A

XIV. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus vniuersis Episcopis,
& dilectis filijs, Abbatibus, & alijs Ecclesiarum Prælati per Scotiam constitutis, Priori,
Canonicis, Clero, & populo sancti Andree, salutem & Apostolicam benedictionem.

AD SCOTOS
EPIST. ALEX.
PAPAE. Comperito nobis, quod iam pridem venerabilis frater noster Ioannes, nunc Episcopus
S. Andree, canonicè fuisset electus, & post electionem suam Hugo (appellatione interposita)
in Ecclesia illa per potentiam laicalem intrusus consecrari ausu temerario præsumpserat:
electionem ipsius Apostolica auctoritate cassantes, dilectum filium nostrum Alexium subdiaconum
nostrum Sedis Apostolicæ Legatū, de electione præfati Ioannis cogniturum, ad partes vestras direximus. Qui cum mature satis, sicut per multorum testimonia nobis
innotuit, & canonicè processisset, electionem ipsius canonicam comperiens, post multiplices
inducias, in quibus regie magnitudini derulit, auctoritate Apostolica confirmavit, præcipiens omnibus, qui ad Ecclesiam S. Andree pertinerent, ex parte nostra, ut ipsi
Ioanni sicut electo, obedientiam & reuerentiam exhiberent. Vnde, cum nullus propter
metum regium in manifesto obedire auderet: idem Legatus non regnum, sicut de iure poterat, sed Episcopatum interdicto subiecit.

XV. Cum igitur tam ecclesiastici quam sæculares Principes à charissimo in Christo filio
nostro V Vilelmo illustri Scotorū Rege districtius adiurati fuissent de recto consilio dando,
firmiter promittente ipso Rege, quod eorū consilio stare: responderunt omnes tamquam vnus,
ut præfati Ioannis consecrationem, coram Legato nostro, & quatuor Episcopis (quinto agrotante, sed scripto consentiente) celebratam ulterius non turbaret, sed
permitteret eum in pace in sua sede consecrari. Inde est, quod vniuersitati vestre per Apostolica
scripta mandamus, atque sub officij & beneficij pœna præcipimus, quatenus spiritum fortitudinis induentes,
ipsum Episcopum infra octo dies post harum susceptionem litterarum honorificè, appellatione postposita,
ad sedem suam reducat, & pro seruanda Ecclesiastica iustitia prudenter & viriliter laboretis, & ad placandum motum regium adhibeatis
operam diligentem; atque præfato Episcopo omnem exhibeatis reuerentiam & honorem, quem ipsius prædecessoribus impendistis. Quod si Rex aliud voluerit, aut etiam
consilio prauorum inclinatus fuerit: Deo & S. R. E. magis oportet obedire quam hominibus.
Alioquin sententiam, quam venerabilis frater noster Hugo Dunelmensis Episcopus in contumaces
& rebelles tulerit, nos auctore Deo ratam habebimus, & præcipimus firmiter obseruari. Ista audiens Hugo intrusus, præuidens sibi discedendum fore ab Ecclesia
quam malè occupauerat: inde recedens asportauit secum capellæ ornamenta, item anulum, & baculum, & alia.
Cum que ea, à Legato conuentus, reddere nolisset: ab eodem sententia excommunicationis damnatus est,
quam Alexander Papa confirmans, ita tunc scripsit ad Scotiae Præsules: C

XVI. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus & dilectis filijs Ecclesiarum
Prælati per Scotiam constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

EPIST. ALEX. PAPAE CON- TRAHVGO- NEM IN- TRVSVM. Relatum est nobis, quod cum Hugo, qui Ecclesiam sancti Andree de Scotia inuaserat, capellam
Episcopalem, baculum, & anulum, & cetera, quæ irrationabiliter asportauerat, illicitè detineret:
eum frequentius admonitum respicere contemnentem dilectus filius noster Alexius subdiaconus noster
Apostolicæ Sedis Legatus, coram vobis, & Clero multo, & populo, nisi infra quindecim dies ablata,
vel asportata redderet, vel congruè satisfaceret, vinculo excommunicationis, Apostolica auctoritate fretus, astrinxit. Ipse tamen in
arrogantiæ malo perdurans, in nullo præfati Legati monitis acquieuit. Nos itaque sententiam de auctoritate
nostra prolatam ratam habentes, vniuersitati vestre per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus:
quatenus præfatum Hugonem, Dei gratia freti, & omni timore postposito, publicè, nullius appellatione obstante,
vinculo denuntietis excommunicationis astrictum, & sicut excommunicatum attentius euitetis, donec quæ de
supradictis rebus abstulit, vel æstimationem fratri nostro Ioanni Episcopo sancti Andree, & Ecclesie suæ restituat,
& de alijs quæ destruxit, satisfactionem exhibeat congruentem. I subiecit autem ista Rogerius in iisdem Annalibus:

XVII. Præterea dominus Papa concessit Rogero Eboracensi Archiepiscopo legatiam in Scotia, & præcepit ei, quod ipse sententiam excommunicationis, vnà cum Hugone Dunelmensi Episcopo, proferret in Regem Scotorum, & regnum illius interdicere, nisi ipse
permi-

A permisisset præfatum Ioannem tenere Episcopatum suum in pace, & nisi dedisset ei securitatem pacis seruandæ illi. Et idem Papa districtè & in vi obedientiæ inhiuit Ioanni Episcopo sancti Andree, ne alicuius amore aut timore, vel suggestione aliqua seu voluntate, Ecclesiam sancti Andree, ad quam consecratus est, & auctoritate Apostolica confirmatus, ausu temerario præsumeret derelinquere, vel aliam recipere: adiungens, quod si attentaerit, sine exceptione aliqua auferret ei vtramque. vnde summus Pontifex in hac forma scripsit:

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei V Vilelmo illustri Scotorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. XVIII.

Pro pace tua & libertate sollicitè nos meminimus laborasse, sperantes, quod ex hoc in deuotione Sedis Apostolicæ melius firmareri & cresceres, & libentius seruares Ecclesiasticam libertatem. Ceterum attendentes circa factum venerabilis fratris nostri Ioannis Episcopi S. Andree de Scotia, quod nolueris vsque modò inclinari: contrariū spei, quam de seruo deotionis regie habebamus, cogimur æstimare. Volentes tamen experiri adhuc, si patientia nostra ad pœnitentiā regium motum adducat, magnitudinem tuam per Apostolica scripta monemus attentius, & mandamus, quatenus memorato Episcopo infra viginti dies post harum susceptionem litterarum pacem & securitatem largiaris, ita quod non oporteat eum de indignatione regia dubitare. Alioquin noueris, nos venerabili fratri nostro Rogero Eboracensi Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato in Scotia mandasse, ut regnum tuum, nullius appellatione obstante, subijciat interdicto, excommunicationis sententiam in personam tuam, si desistere nolueris, prolaturus. Pro certo quoque teneas, quod si in tua duxeris violentia perdurandum: sicut laborauimus, ut regnum tuum libertatem haberet, sic dabimus studium, ut in pristinam subiectionem reuertatur. I hæc Alexander Papa. subdit autem hæc Rogerius: Sed Rex Scotiae in nullo volens obedire mandatis Apostolicis, expulit præfatum Ioannem Episcopum sancti Andree, & Matthæum Episcopum de Aberden auunculum eius à regno suo. Vnde Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, & Hugo Dunelmensis Episcopus, & Alexius Apostolicæ Sedis Legatus mandatum summi Pontificis prosequentes, sententiā excommunicationis dederunt in personam Regis Scotiae, & sententiā interdicti in regnum eius. I Quæ autem ista secuta sint, anno sequenti sic Rogerius enarrat: Misit Rex Scotiae ad Alexandrū Papam Nuntios suos, postulans, ut ipse pro bono pacis concessisset hanc fieri sedium commutationem, nempe ut Ioannes sancti Andree Episcopatum dimitteret, acciperet verò alium quem vellet in Scotia: sed dominus Papa hoc concedere noluit. I ista viuente Alexandro ipso sunt gesta: quæ autem ista secuta sunt sub eius successore Lucio Papa, suo loco dicetur.

D Hoc eodem anno singulari exemplo Casimirus Rex Poloniae, quem Ducem vocant, cum constitutiones quasdam pro bene disponendo Principatu sanciturus esset; eas prius Romano Pontifici confirmandas per Nuntios misit. de his enim hæc habet Longinus hoc anno: XIX.

Vt autem tam saluberrimæ cōstitutiones in futuras generationes maius haberent duramentum: solerti Ducis Casimiri ordinatione Nuntij ex vtroque statu Romam ad summum Pontificem Alexandrum Tertium mittendi deliguntur, confirmationem Papalem, quæ constitutiones ipsas, & in scriptum redactas, & Ducis Casimiri, pontificum que, Principum & Baronum sigillis munitas, firmitate Apostolica perennet, & corpus, ossaque alicuius Sancti, quo Cracouiensis insignirerur Ecclesia, obrenturi. Et Nuntij quidem Polonorum apud Tusculanum Alexandro Papa offenso, benignè habiti & auditi sunt: gratiaque, præfente Cardinalium cœtu, ab Alexandro Polonis actæ, quod pestifero durante schismate, nationibus & regnis vicinis aut claudicantibus, aut obedientiam Antipapularum profitentibus, ipsi constanti perseverantia, ab eius obedientia non discessissent. Constitutionem deinde Polonorum, velut iustam, & religione plenam & commendat, & confirmat. De dandoque sacro corpore benè Legatos Polonorum sperare, & se Romam subsequi iubet. Confirmationis autem suæ pro rescindendo dubietatis scrupulo, exemplar subnectimus, cuius à nobis originale, in Ecclesia Cracouiensi conditum, sæpè & attrectatum & visum est.

Rescriptum confirmationis Papæ statutorum regni Poloniae.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio nobili viro Casimiro Duci Poloniae salutem & Apostolicam benedictionem. XXI.

XXII. Ex parte tuæ magnitudinis reuelatum est nobis, quòd de consilio Archiepiscopi & Episcoporum Poloniæ, & Principum terræ, quædam abusiones, & solitas iniurias ab Ecclesijs & personis Ecclesiasticis amputasti, constituens, ne bona decedentium Episcoporum amplius confiscarentur. Constitutum est etiam, vt si quispiam in res defuncti Episcopi manus coniecerit: vinculo anathematis teneatur. Nec præsumat vllus raptorũ defuncto Episcopo succedere, donec absolutionis beneficium assequatur, ablatis restitutis, vel ablatorum congrua æstimatione præmissa. Consuetudinem autem, quæ à Principibus terræ seruabatur, videlicet, vt quocumque pergerent pompaticè, inuadentes horrea pauperum euacuant, & si inter absentes aliquid negotioli quandoque contingeret, impij satellites discurrentes, raptos quoscumque caballos vel eneruarent in cursu, vel omnino destruerent, de Ecclesiasticorum & secularium virorum consilio emendasti. Vnde quoniam constitutionem tuam iustam pariter & honestam auctoritate nostra postulas confirmari: nos iustis postulationibus annuentes, constitutionem præscriptam, sicut in scripto authentico super hoc facto habetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliqua ratione præsumat. Nulli ergo omnino homini liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se noverit incursum. Datum Tusculani quinto Kalendas Aprilis.]

XXIII. Hoc eodem anno, cum perlatum esset nuntium è Terra sancta de Saladini tremenda expeditione aduersus Ierosolymitanã ciuitatem: Alexander Papa mox in tonat bellicum tuba sacerdotali, scribens ad Christianos Principes litteras, nec non ad vniuersos Catholicæ communionis Antistites. extant ex eis aliqua, & in primis quas scripsit ad Principes, descriptæ verò à Rogerio in Annalibus:

XXIV. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs nobilibus viris Ducibus & Principibus, Comitibus, Baronibus, & vniuersis Dei Fidelibus, ad quos litteræ istæ perueniant, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cor nostrum & omnium fratrum nostrorum sinistri rumores, qui de Ierosolymitanis partibus ad nos communi transeuntiu relatione peruenerunt, nimio dolore conturbant, cum vix vniquam aliquis, qui Christiano nomine censeatur, sine lacrymis & suspirijs audire valeat, quæ de statu illius terræ miserabili recitantur. Est siquidem Infidelium (quod dolentes dicimus) incurfione contrita, & vsque ad eò fortium virorum potentia, & proborum virorum consilio viduata, quòd nisi à Christianis Regibus & Principibus orbis celem & potentem succursum habuerit: desolationem eius (quod absit) in ignominiam Dei, & in contemptum Fidei Christianæ de proximo formidamus. Non est enim Rex, qui terram illam regere possit, cum ille, videlicet Balduinus, qui regni gubernacula possidet, ita sit grauiter (sicut nosse vos credimus) iusto Dei iudicio flagellatus, vt vix ad tolerandos sufficiat continuos sui corporis cruciatus. Quàm grauem siquidem iacturam, & quàm miserabilem casum in personis, & rebus illa terra (pro qua patres & genitores nostri sanguinem proprium effuderunt in conflictu, quem olim cum Gentibus habuerunt) peccatis exigentibus sit perpeffa, nec nos sine multa cordis commotione recolimus, nec aliqui zelantes legem Domini, possunt tantam stragem Fidelium patienti animo tolerare: præsertim cum illa gens pessima Paganorum, ex incommodis & periculis, quæ genti Christianorum intulerunt, tantam audaciam sumpsisse dicantur, vt se iactent impudenter, terram illam (quod auertat Dominus) inuasuros.

XXV. Moueat itaque vos zelus Domini, nec religio Christiana super tanta, quæ illi terræ imminet, cõtritione dormitet, sed vniuersa loca illa, quæ Saluator & Redemptor noster corporali præsentia dedicauit, viriliter tueamini, & contemnite gentes, quæ abijciunt Dominum, & Christianum nomen de terris abolere nituntur. Non est vtiq; Christianus, qui præscriptæ terræ calamitatibus non mouetur, nec accingitur ad ipsam ab Infidelium incurfibus defendendam, quam occupare laborant, & suis (quod absit) spurcitijs profanare. Hi autem, qui ex vobis fortes sunt, & bellis exercendis idonei, non minus scuto Fidei, & lorica iustitiæ, quàm materialibus armis induti, tam pium quàm necessarium opus, ac laborem huius peregrinationis assumant, & loca illa, in quibus Redemptor humani generis pro nobis nasci voluit, & mortem subiit temporalem, potenti virtute defendant, ne temporibus nostris sustineat in illis partibus Christianitas detrimentum. Cum enim Christi

A stus pro salute nostra opprobria multa, & demum Crucis patibulum sustinuerit, vt nos offerret Deo mortificatos quidem carne, * iustificatos autem spiritu; expedit admodum salutem Fidelium, vt pro ipso corpora nostra periculis & laboribus exponamus, ne pretium sanguinis, quem pro nobis effudit, videamur oblitum. Animaduertite igitur dilecti in Christo filij, & videte, quàm probrosum, & quàm mœrore dignum existeret Christianis, si aduersus habitatores terræ illius inimici Crucis Christi denuò præualerent, sicut eos præualituros non modicum formidamus, nisi de diuersis partibus Christianorum auxilium habitatoribus ipsis cum festinatione succurrat.

Ne igitur Christianitas Gentilitati succumbat, totis nisibus præuidete: quia melius est superuenturo malo ante tempus occurrere, quàm remedium post causam quærere vulneratam. Illis autem, qui pro Christo huius viæ laborem assumpserint, illam Indulgentiam peccatorum, quam Patres & prædecessores nostri Urbanus & Eugenius Romani Pontifices statuerunt, Apostolica auctoritate concedimus & confirmamus. Vxoribus quoque, & filios eorum, & bona, & possessiones suas sub beati Petri & nostra, nec non & Archiepiscoporum, & Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ decernimus protectione manere, prohibentes attentius, ne aduersus eos de his, quæ pacifice possident, aliqua post susceptam crucem quæstio moueatur, donec redeant, vel de ipsorum obitu certissimè cognoscatur. Licet autem eis terras, seu possessiones alias, postquam propinqui, aut etiam domini sui (ad quorum feudum pertinent) pecuniam ipsis mutuare aut noluerint, aut non potuerint, Ecclesijs, vel ecclesiasticis viris, aut alijs Fidelibus liberè & sine vlla reclamatione pro expensis huius itineris titulo pignoris obligare. Præterea, quicumque de viris bellicosus, & ad illius terræ defensionem idoneis, illa sancta loca feruore deuotionis adierint, & ibi duobus annis contra Sarracenos pro Christiani nominis defensione pugauerint, de Iesu Christi pietate, & de beatorum Petri & Pauli Apostolorum auctoritate confisi, eis omnium suorum, de quibus corde contrito & humiliato confessionem susceperint, absolutionem facimus delictorum, nisi fortè aliena bona rapuerint, vel vsuras extorsierint, aut commiserint furta, quæ omnia debent in integrum emendari. Si verò non est in facultatibus delinquentium, vnde valeant emendari: nihilominus consequentur veniam, prout diximus, de commissis. Hi autem, qui illic per annum, sicut diximus, moram habuerint, de mediæ sibi iniunctæ pœnitentiæ indulgentiam & remissionem suorum obtineant peccatorum. Omnibus autem Sepulchrum Domini pro instanti necessitate visitare volentibus, siue in itinere moriantur, siue ad istum locum perueniant, laborem itineris ad pœnitentiam, & obedientiam, & remissionem omnium peccatorum iniungimus, vt de vitæ presentis ergastulo ad illam beatitudinem, Domino largiente, perueniant, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quam repromisit Dominus diligentibus se. Datum Tusculani decimo septimo Kal. Februarij.] Scriptæ etiam (pergit Rogerius) idem Papa Archiepiscopis & Episcopis, & alijs Ecclesiarum Prælati super eodem negotio in hac forma:

XXVII. Alexander Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus, Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & alijs Ecclesiarum Prælati, ad quos litteræ istæ peruenerint salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum Orientalis terra per impressiones Infidelium & incurfus, fortium virorum potentia sit & proborum virorum consilio destituta, multo timore percutitur, & ad implorandam subuentionem Fidelium dilectos filios nostros, milites Templi, latores præsentium, viros vtiq; religiosos, & Deum timentes, Archiepiscopi, Episcopi, & alij Principes terræ ad partes vestras mittere decreuerunt. Nos autem, quos illius terræ calamitas graui dolore conturbat, exemplo Patrum & prædecessorum nostrorum de ipsius conseruatione solliciti, Christianos Reges, & Principes orbis ad defensionem locorum illorum, in quibus steterunt pedes Domini, salubribus monitis exhortamur, & sicut Patres & prædecessores nostri Urbanus & Eugenius Pontifices Romani statuerunt, ita & nos remissionem & indulgentiam peccatorum statuimus vniuersis, qui pro Christo laborem Ierosolymitanum assumpserint, & contra Sarracenos fidei curauerint deuotione certare. Monemus itaque vniuersitatem vestram attentius, & mandamus, quatenus fratres, qui ad hoc missi sunt, benigno recipiatis affectu, & per eos Orientalis terræ statu & necessitate comperta, Principes, Comites, & alios fideles Christi parochianos vestros crebris & sollicitis exhortationibus laboreis inducere, vt terram illam, pro cuius liberatione patres & genitores

eorum sanguinem proprium effuderunt, adeant festinanter, & contra inimicos Crucis Christi potentia & virtute decertent. Litteras autem, quas propter hoc generaliter mittimus, vniuersis faciatis Ecclesijs publicè legi, & exponatis earum tenorem, & remissionem peccatorum, quam facimus illis, qui tam pium & necessarium opus assumpserint, nuntietis, & ita omnes ad exequendum, quod suggerimus, moneatis, quò per sollicitudinem & exhortationem vestram terra illa festinanter Fidelium sentiat auxilium & iuamen; & vos propter hoc ab omnipotenti Deo mercedem possitis consequi sempiternam. Datum Tusculani decimosexto Ianuarij.] hæcenus litteræ Alexandri Papæ pro subsidio Terræ sanctæ. pergir Rogerius:

XXVIII. Quibus auditis, Philippus Rex Franciæ, & Henricus Rex Angliæ plurimum condolentes de aduersitate & desolatione terræ Ierosolymitanæ: promiserunt se, Domino auxiliante, celerem succursum facturos terræ illi, & in his finitum est colloquium.] hæcenus B de his ipse.

XXIX. Porro hoc eodem anno ipse Henricus Anglorum Rex leges pias valdè Ecclesiæ rebus fauètes condidit, quas recitat in suis Annalibus Rogerius, quibus absterfit, quas contraxit maculas impugnando ecclesiasticam libertatem temporibus sancti Thomæ martyris.

XXX. Vbi autem ista innotuere de Occidentalium apparatu, & fama maiora veris ad Orientales afferret: Emmanuel Imperator de Latinorum tanta expeditione sollicitus, sibi timens, ne in transitu aliquid in Imperiũ Franci molirentur: scripsit litteras ad Romanum Pontificem Alexandrum, de procurando rebus suis securitatem, mittendoque cum Francorum exercitu aliquem S. R. E. Cardinalem Legatum, cuius reuerentia illi compescerentur. Extat eiusmodi Manuelis epistola in collectione antiquorum diplomatum, facta per Benedictum Papam Duodecimum, quam apud nos habemus. sic itaque Emmanuelis C litteræ se habent:

XXXI. Ad Alexandrum Tertium Emmanuel Comnenus Imperator. Sanctissime Papa. Cũ didicisset Imperium meum per missam ad me scriptam epistolam sanctitatis vestræ, quia protonobilissimus Rex Franciæ moturus est exercitum cum alijs quoque Principibus, & Comitibus, & reliquis magnatibus in vltionem S. Sepulchri contra inimicos Dei: valdè hoc gratum habui, sicut antea quoque scripsi tuæ sanctitati, & paratum est Imperium meum secundum scriptam epistolam tuæ sanctitatis, preparare his transitus in Orientem, & meatus in omnem Occidentem. Quia verò, si præbenda sunt eis necessaria, sine vexatione debent permanere terræ Imperij mei, necesse est certificari Imperium meum à declarato protonobilissimo Rege, & cum eo venientibus, ne lædatur terra Imperij mei quomodolibet in transitu eorum. Quia & imperiũ & transitus paratus est D ijs, & meatus in Occidentem, & contra Turcas transitus in Orientem. Et ipsi quidquid receperint ciuitatum à Turcis, quòd intra confinem Romanæ persisterit (quarum catalogus missus est cum Apocrisarijs Imperij mei) tradant hoc Imperio meo. Vult ergo meum Imperium excitari ad huiusmodi causam tuam sanctitatem, & cooperari ad hæc, & scribere protonobilissimo Regi Franciæ, & his qui cum eo venturi sunt magnatibus, quòd certificationem de hoc faciant Imperio meo per præsentés Apocrisarios.

XXXII. Quia verò tua sanctitas in huiusmodi Deo placito seruitio curatrix facta est, vt per scripturam suam cognitum est: hoc Imperium meum vult, vt Cardipalem mittat tua sanctitas in transitu horum, & aliquod signum certius ab omnibus Francis clarè cognitũ, clarè missum Imperio meo. Quòd si fortè quidam stulti inquietũ quid tentauerint contra terram Imperij mei: per eum ab huiusmodi cœpto refrænentur. Nam quòd in tanta multitudi- E ne non sint quidam etiam stulti, omninò impossibile est. Imperiũ verò meum mirabatur, quomodo nunc vsque non misit sanctitas tua ad ipsum nostrum Imperium Nuntios, & redocuit ipsum per litteras de sospitatibus tuæ sanctitatis, quomodo Deus eam adiuuet. Non est enim inconueniens, vt Imperium meũ crebrò discat de salute tuæ sanctitatis, si à tua sanctitate eodem modo quòd à Deo adiuuetur Imperium meum. Si verò plus etiam quid vult inter nos fieri tua sanctitas, ad vnionem nostri, & concordiam maiorem: gratum hoc & acceptum Imperium meum arbitrabitur, vel in vtilitatem provinciarum Christianorum. Præterens verò Nuntius Imperij mei . . . . . virilissimus ac nobilis est fidelis Imperij. Missa mense Martij, Indictione decimatertia, custodita ciuitate.

† MANVEL IN CHRISTO DEO FIDELIS REX Porphyrogenitus, sublimis, celsus, fortis, Augustus & Imperator Romanorum Comnenus.

At

XXXI. EMMAN. IMP. ALEX. PAPAM LITTERIS MONET.

A At ipse Manuel Imperator hoc anno, pridie Nonas Octobris ex hac vita migravit, vt tradit VVilhelmus Tyrius. Cuius, inquit, eleëmofynas & beneficia largissima enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum.] Subrogatus est eius filius Alexius Comnenus Porphyrogenicus. Hoc namque anno decimatertia Indictione obiisse Manuelem, etiam Nicetas habet secundum in margine positam lectionem, atque monasticum sumpsisse habitum in obitu, sicque publicè pœnitentem ex hac vita migrasse.

Idem verò affirmat Au&tor, paulò antè obitum ab eodem Imperatore Emmanuele curatum celebrari Concilium. Collectos enim fuisse vndique viros doctissimos ad differendas in causa Fidei quasdam, quæ emerferant, quæstiones, testatur pluribus. Quando inter alios etiam longè positos vocatus fuit Georgius Episcopus Corcyræ insulæ litteris Patriarchæ Constantinopolitani. Cũ idem ad ipsum litteras reddidit, quas inter alias conseruat Metianus codex, easdemque ab ipso Federico Metio Episcopo Thermularũ in Latinum conuersas ad nos missas hic, ne pereant, curauimus describèdas, vt sese mutuo videas scilicet schismaticos, cùm mutuis se colant officijs, & laudibus ornent. Georgium enim hunc ipsum Græcorum schisma fouisse, eius litteræ de obitu Nectarij infra reddendæ satis ostendunt, ipsa autem epistola sic se habet hac inscriptione notata:

B Epistola Georgij Metropolitæ Corcyræ ad sanctissimum œcumenicum Patriarcham, nomine Prælatorum, quando acceperunt mandatum ab eo, vt ad Synodum conuenirent. Nos, qui in hac Occidentali regione Pontificalem suscepimus curam, & qui populus tuus, & oues pascuæ tuæ esse & dici non erubescimus, ò superlucens sol Patriarcharum lucidorum orbis, nostri Principis mandatũ paulò antè congregauit felicissimi Ducæ domini Emmanuelis, qui pietatem armis ornauit, & arma pietate illustrauit. Sed mandatũ ipsum, & congregatio ipsa nihil est, cùm litteræ sanctitatis tuæ, ad eius altitudinem & celsitudinem missæ, ad vniuersale auditorium & Synodum nullo pacto nos efficacius conuocarent. Conuenimus itaque in vnum, alius aliunde, & omnes ad sacri cœtus complementum, excepto vno aut altero, vel fortasse tertio, qui rationabili detenti sunt causa. Quoniam verò quasi principio quodam & signo dato, dicto Principis mandato, nostra Prælatorum caterua recto tramite se ad iter accinxit, & quicumque & dignitate, & dicendi peritia præstabat, quinimò quicumque virilem ætatem sunt adepti. Et quis nunc dicere posset diuinas illas & cælitus emissas voces, & orbi orbem iungentes? Orientali scilicet & superiori orbi Occidentalem hunc & inferiorem, descendentem parum per à priora enim continent ea, quæ ex ijs sequuntur: & nullo pacto est ferenda segregatio ab inuicem. siquidem rectè conijceret aliquis huc tendere solutionem a Danielis, viri scilicet a Dan. 2. desideriorum, quæ declarabat Babylonij Regis insomnia, quibus imaginis & statuæ partibus, aliud per auri puritatem mysticè significatur, aliud per argentum denotatur, aliud per æs, & aliud per ferrum, & aliud per regulas ipsas: quorum incongruentiam, quam inter se habent, penitus damnat. testa enim, & ferrum natura sua inter se non benè conueniunt & coeunt. Sed per aurum & argentum Principatus omni pietatis genere ornati significantur, auro scilicet is, qui circa Orientem viger Principatus, argento is, qui hic in Occidente quasi argentum relucet, Principatus demonstratur. sed nostra conuertatur oratio, vnde digressa est.

C Nos primũ nobis Patriarchales lectæ fuerunt litteræ, & omnia in eis contrèta à principio vsque ad finem, toto, vt par erat, accepimus corde: quænam lingua muta remansit? Quodnam os ad hymnos gratiarum plenos non erupit? Et Deus magnificatus est per te domine, eius participatio deificatum simul & deificantem eos, qui doctrinæ tuæ facile obediunt. Ambrosiæ namque quasi guttæ quædam visæ sunt, quæ destillauerunt à felicissimo domino nostro epistolæ scriptæ, non solum grauitate consiliorum, & monitionum, sed proprietate etiam sententiarum sanctorum Patrum conditæ, quasi melle quodam, quinimò auditores omnes, quasi è naribus trahebant omnia, vt nihil aliud amplius cogitarent, quàm quod par erat, neque scilicet priores terminos profiliendos, neque leges irritandas, quæ à Patribus nobis traditæ sunt. Hac de causa nos omnes, qui magnitudinis tuæ suppastores sumus, virgam tuam & baculum tuum, istam quidem vt disciplinam, illum verò vt consolationem agnoscimus, & tuis vestigijs in hære studemus, & pro virili

te pri-

Q 99 4

XXXIII. MANVELIS IMP. OBIVS. ALEX. COMNEN. LIVS SVCCEDIT.

XXXIV. CONC. CONSTANTINOPOLITAN. BRANDVM INDICTVM.

XXXV.

Nihil MANDATVM IMP. SINE EPISCOPALI AVCTORITATE.

XXXVI. ACCESSE- RUNT LIT- TERAR P- TRIARCHAR

te primum pastorem nostrum imitari & ad te vnum festinare contendimus, & animas A
gregum nostrorum attentè agnoscere, nec instar mercenariorum, quorum non sunt oves
propriae, illas luporum dimittere insidijs, nos ipsos pro viribus accendimus & hortamur.

^a *Psal. 31.* Beatos enim illos diuina ostendit Scriptura, ^a quorum dimissae sunt iniquitates, nec non
tecta fore eorum peccata largitum est ipsis.

XXXVII. Hanc verò beatitatem vnde nos adipiscemur? & vnde hanc metemus messem, nisi per
te bonae poenitentiae seminatore & praecone? Inseris enim eam cordibus peccatorum,
tum verbis, tum operibus. Et ecce messis eorum, quorum mentes non sunt petrarum co-
piosae, neque pertinaces, & abruptae, & praecipitiorum plenae: reddunt in tempore opor-
tuno copiosam & maturam messem, & fruges. non enim metes, ubi non seminasti: iuxta
^b *Mat. 25.* eum, qui seruis suis talenta distribuit, vt in parabola Evangelica: Si enim non seminaueris: vnde speras te collecturum fructum iustitiae & vitam aeternam? Satisne haec sunt pro a-
nima, quae per se alios consolatur, & quae viscera habet misericordiae? qualis videlicet tua. **B**

^c *Isa. 60.* Isaiae vocibus: Tolle, o diuissime domine, circumcirca oculos tuos, & vide omnes filios
tuos. Ecce congregati sunt, & venerunt ad te, id est, ad tui obedientiam & obsequium, sa-
crum videlicet & legitimum. Si enim nondum (vt supra dictum est) in aliquo particulari
loco est congregata pontificalis Synodus. Nonnulli enim, & hi quidem perpauci defue-
runt, sumus tamen omnes concordēs, & quasi membrorum connexio quadam & catena,
& communis & publici commodi nobis est cura, vt simul omnes tegere, & quod in eadem
habetur potentia, omnes nos eadem stola induere valeas, & sponsae ornamento ornare,
& dicere in corde tuo: Quis genuit mihi istos? & quam velox & prompta obedientia &
animi promptitudo? & Patrum terminos immobiles, quasi lapides istos, quibus facile vti-
mur ad construendas domos, sub te statuunt, donec videlicet sapientiae septem columnis **C**
firmata & ornata (& valeat inuidia, procul absit omnis calumnia) vt pulchra Dei aedifice-
tur domus, & augeatur. hoc sit initium nostrarum responsionum, haec prima constitutio:
haec sint nostri coetus scalae primò positae & fundatae, quarum extremitas ad te, sanctitatis
videlicet & puritatis caelum, extenditur. Habent autem gressum suum inter nos, qui ser-
pimus humi, vt sit nobis propterea confidendum, futuras ascensiones & descensiones An-
gelorum, euangelizantium pacem, & omnia alia bona. Intelliget verò quispiam Angelos,
vel sermones tuae sapientiae, quae Deo propinqua est, vel eos, quos mittis quotidie tabel-
liones litterarum, tum à felicissimo domino nostro magno Imperatore, qui gratiae donum
adeptus est, & à magna sanctitate tua, quae Christum Dominum in omnibus imitatur.
Quapropter humilem adorationem tibi mittimus, & exhibemus, vt tui oratores indefi-
nentes, & totam, quae magnae sanctitati tuae assidet & inhæret, sacram & à Deo custodi-
tam Synodum rogamus simul omnes, vt nobis fraternas dilectiones, & orationes, & be-
nedictiones largiatur.] haec ad Patriarcham Georgius. sed quod ad Concilium spectat:
intercepit illud obitus Imperatoris. **D**

XXXVIII. Quòd autem contigit inter haec ex humanis surripi Nectarium Abbatem monasterij
Casulorum, in Magna Graecia constituti, qui videbatur ceteros eiusdem schismaticae fa-
ctionis excellere doctrina & animositate dicendi: scripsit de eo monodiam idem Geor-
gius Metropoli Corcyrae, extat siquidem in dicto Codice Metiano, ab eodem Federico
Metio Episcopo donata Latinitate, quae sic se habet epistolae titulo:

XXXIX. Prudentissimo Iudici Hydruntis, & nostro dilecto spiritali filio domino Nicolao,
Georgius Corcyrae Metropoli.

Quid dixisti, o bone vir, & quale verbum ex ore lapsum est tuo? vel potius aduersus **E**
nos es iaculatus? vt vsque ad ossa & medullas nobis quasi sagitta cuspidem transfuerit
suam, & dies molestos, & molestiores noctes nobis trahendas reliquerit? Quid dixisti,
prudens caput? quid scripsisti? Nectarius mortuus? sub lapide conditus est Nectarius? sub
humo defossus est? Et quisnam renuntiabit hanc vocem ad eum amarum ferentem nun-
tium ijs, qui cognouerunt virum illum, & ijs, qui vel modicum gustauerunt eius sapien-
tiam, & virtutem in omnibus singularem? Hei mihi, quomodo me inuasit timor, quem tim-
ebam; & quod verebar, contigit mihi? Timebam enim, quòd segregatus ego à Necta-
rio propter hoc, quod intercedit mare, & mundanarum rerum conuersationibus & vi-
cissitudinibus agitato, non valerem extremos dare amplexus, nec extremum Vale dicere
factae illi & beatae animae, orthodoxiae scilicet firmamento, & Italorum gloriae, & incly-

A tae Romae nobilissimo ornamento. ita certè. Honorauit enim tandem etiam gloriosissi-
morum Apostolorum Principem, cum satis illustre & insigne esset ibi locutus, & pericli-
tanti ciuitati pro virili sua est auxiliatus. stetit enim quasi altera nubis columna, suis qui-
dem umbra, & mire & suauè propagulum fidei factus; aduersarijs verò quasi ignis combu-
rens, apprensus. Mihi autem opinari in mentem venit, quòd ea, quae tunc habita fuit dispu-
tatio, mirabilem illum manifestauit coram illo praesidentium coetu, & supercilium atrol-
lente circumcirca; & conante mysterium nostrae perfectionis conculcare: sed mirabi-
liorem puto illum factum ipsis angelicis choris, è caelo fortasse obseruantibus, & verba
excipientibus robusti illius senis, cuius robur & vigorem longa aetas non debilitauit,
sed vigeat animo & robore, & eos qui sermonis velocitate & facundia praestabant,
quasi iuxta Lydium currum currentes, tardos & segnes demonstrabat. O cor, è quo
B scatebat fons sapientiae! vel potius venter Evangelicus, de quo (vt Evangelista ait) fluij
pietatis emanabant & scaturiebant! O lingua nihil vniquam non opportunè locuta,
sed ingenuè proferens & opportunè, quae oportebat, auditorem sua facilitate, & dicendi
copia trahebat. Noui ensem vtrunque secantem, & romphaeam bis acutam, quibus si
Nectarij linguam comparauero, inuenio illam longè acutiorem, aduersus eos, qui Spiritui
sancto bellum inferunt, terribilem factam; illis verò, qui Mosem sequuntur, & propter
prauam eorum mentem quam à patribus acceperunt, scapham semper scapham dicunt,
eorum capita quam primum abscedentem, & vt neque aduersis oculis intueri valerent
eum, ipsos arguentem inuincibili quadam virtute. Et quemadmodum diuinitate illi
Stephano proteromartyri, myriades illorum conuenissent, & infano quodam furore lapides
in eum iacerent.

C Hunc ergo sunt insecuti Nectarium talibus insignem virtutibus, & profana & sacra sa- **XL.**
pientia praestantem, & magnum rationalibus & speculatiuis scientijs, sed longè maiorem
ea vita, quam secundum Christum duxit, vt alterum alteri mistum & compositum opti-
mam faceret compositionem, & ad sui admirationem & stuporem eos traheret, qui cum
ipso agebant, dum viueret in terra Nectarius beatae memoriae. quis igitur dignè nunc lau-
daret eum vita defunctum? & quis eum lacrymis honorabit, sicut decet? ego verò & mu-
tus remaneo praemagnitudine doloris, quasi fulmine quodam tactus. Oculorum enim
meorum concaua abundant indefinitibus lacrymis; hebetantur vocis instrumenta, praem-
doloris vehementia contracta remanent; & fateor vinci dolore, hac victus calamitate &
infortuniae; memoria tantum praeteritorum quasi resolui periclitans in ea, ex quibus consto.
Qui infirmum confirmabat, & quod labeatur suscipiebat: qui ex ignauiā nos excitabat,
& antiquorum Dei operum reuocabat & instaurabat memoriam. vt idem esset, ac si igni
D accederet aliquis, qui iam crystalli instar fuisset congelatus, dum ad lumen epistolarum
eius mentis oculum dirigeret, & inde foueretur, & illustraretur. Quando eius scripta praem-
manibus habeo, vtroque idiomate exarata, Graecè inquam & Latine, tunc cum Spiritu **GRAECI-
SMVS SCHI-
SMATICO-
RVM.**
sancto esse mihi videor, & Spiritus sancti processionem à Patre, quaecumque illa sit, edo-
ceor, & noui modum subsistendi incommutabilem, & personarum Trinitatem non con-
fundo, & aduersariorum partes damno, qui nouam inuestigant & quaerunt viam, obliquam
videlicet, & iuxta illud, obtortam & sinistram. Cum verò & in memoriam reuoco, quae
ipse ab Hebraico vertit idiomate, & recto explicauit sermone: meum IESVM Dominum
animo concipio, in medio doctorum in synagoga sedentem, & eorum ora obstruentem,
cum nullus auderet ipsum amplius interrogare, & iam confusi & muti circumstant
propter eorum malam, & Deo aduersam doctrinam & mentem.

E Ita equidè defuncti Nectarij virtutibus captus sum, & quasi auicula ex pennis detineor **XLI.**
& contineor. Miraberis itaque fortasse, si ex lacrymis in lacrymas iterum soluor, & conso-
lari minus valeo? Tu verò eius alumnus, qui à puero cum illo es commoratus, & eius vir-
tutibus frui potuisti: vtrum cum tempore dolorem commensurabis? & quasi tabula, quae
facile deleri potest, abiicisti doloris colores? vel potius profundo illum seruabis animo &
pectore? quod equidem magis credo. Cuius enim (inquit tragicus Poëta) memoria labi-
tur beneficiorum, non est ille nobilis vir. Adesdum igitur, & simul ploremus commune
nostrum ornamentum & decus. Adesdum, simul suspiremus pro sacro illo Nectarij ca-
pite, quod terra cooperit. Vtatur enim paulisper poëticis verbis, & cohors Pneumato-
machorum, multorum quidem capitum, gaudebit quam maximè, cum non sit amplius
magnificus ille noster Hercules, qui, cum multi essent strenui & praestantes aduersarij in
dispu-

CHRISTI 1180. ALEXANDRI PAP. III. 21. FRIDERICI IMP. 26. MANVELIS IMP. 38.

disputando, eorum tamen omnium genua soluit, & erat etiam soliturus, si in hac super- A esset vita.

XLII. Quoniam verò æterna impleri oportebat tabernacula, & cælestium torcular Nectareo indigebat musto: translatus est à nobis florens illa sermonis suauitas, & vinea cognitionis ferens racemos euellit. Deo itaque & cælestibus choris iucunda hinc erit suauitas; nos verò duram patiemur famem, & sitim tolerabimus ardentem, audiēdi scilicet sermonem viri illius, qui sermone præstabat & sapientia vniuersa. Vnum tamen & maximum in spe nos habere gloriabimur, supplices eius ad Deum pro nobis preces, vt & nos in eadem moriamur pietate, nihil eorum, quæ à patribus nobis tradita sunt, vel remittentes, vel ab eorum integritate minuētes. Hoc enim est vnicuique esse pium, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinare, sed potius in viam regiam dirigi, & ambulare.] haecenus Georgius de suo Nectario descendendo vberiori quidem lacrymarum imbre, ea ex parte, qua putat esse laudandum, quod vt vixerat aduersarius Ecclesiæ Catholicæ, mortuus sit in schismate: B llegendus & ipse, dum eadem se peste ostendit infirmum.

XLIII. Quod autem in funeribus sumus: addamus quòd hoc eodem anno Ludouicus Francorum Rex decimoquarto Kalendas Octobris moritur; Philippus verò eius filius iam antea coronatus liberis solus regni habenas moderari cœpit, cum & Petrus S.R.E. Cardinalis tituli S. Chrysgoni Legatus Apostolicæ Sedis ipsum cum Rege Anglorum strinxit perpetuò pacis fœdere. cuius & litteras Rogerius in Annalibus recitat.

XLIV. Quo pariter anno (addit VVilhelmus de bello sacro) pridie Nonas Octobris Amalricus Patriarcha Ierosolymorum anno vigesimo secundo suæ sedis ex hac vita migravit, cui subrogatus est Heraclius Cæsariensis Archiepiscopus. Ita successio Latinorum Patriarcharum, non autem Græcorum, qui suum schismaticum Patriarcham habebant, quem iidem Græci colebant. erat autem hoc tempore Græcorum Patriarcha Ierosolymorum C Athanasius.

IESV CHRISTI 1181. ALEXANDRI PAP. III. 22. FRIDERICI IMP. 27. ALEXII COMN. IMP. I.

I. SEQUITUR annus Redemptoris millesimus centesimus octuagesimus primus, Indictio- S ne decimaquarta, quo Alexandro Papæ agendum fuit aduersus Gaufrédum secundogenitum Regis Angliæ, eò quòd electus cum fuisset ad Episcopatum Lincolnensem, ipse D tamen mente procul aliena, non quæ essent curæ Episcopalis cogitaret, sed quæ potius ad militarem exercitationem pertinerent, non sine scandalo, atque eius Ecclesiæ grauissimo detrimento. Quamobrem peremptorias ad eum litteras dedit, Ecclesiastica censura graues, quibus moneret eum, vel suscipere sacros ordines, & initiari sacerdotio, & sic in Episcopum ordinari, vel electioni penitus renuntiare, vt alius deligi posset Episcopus. quod & fecit. Ista autem omnia Rogerius in Annalibus ita describit:

II. Eodem anno dominus Papa districtius in mandatis dederat Richardo Cantuariensi Archiepiscopo, vt omni occasione & excusatione postposita, Gaufrédum Lincolnensis Ecclesiæ Electum, domini Regis Angliæ filium, Ecclesiastica censura compelleret electioni suæ renuntiare, vel sine dilatione ordinem sacerdotis, & pontificalis officij dignitatem recipere. Gaufrédus igitur in arcto positus, & imperfectum suum sentiens, consideransque E se tantæ administratiōni minimè posse sufficere: maluit ab Episcopalis abstinere quam onus importabile sibi imponere. Vnde in hac forma scripsit Richardo Cantuariensi Archiepiscopo:

Venerabili patri & domino Richardo Dei gratia Cantuariensi Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, Gaufrédus domini Regis Angliæ filius, & Cancellarius, salutem, & reuerentiam debitam ac deuotam.

III. Placuit maiestati Apostolicæ, vestra iniungere sanctitati, vt me certo tempore vocaretis ad suscipiendum ordinem sacerdotis, & pontificalis officij dignitatem. Ego verò considerans, quam plures Episcopos maturiores ac prouectiores prudentia & arate vix tantæ administratiōni sufficere, nec sine periculo animarum sui officium pontificatus ad perfectum explere: veritus sum onus, importabile senioribus, mihi imponere iuniori, faciens hoc

CHRISTI 1181. ALEXANDRI PAP. III. 22. FRIDERICI IMP. 27. ALEXII COMN. IMP. I.

A hoc non ex aliqua leuitate animi, sed ob reuerentiam sacramenti. Habito itaque tractatu super hoc cum domino Rege patre meo, dominisque fratribus meis Rege, & Pictaviæ, & Britanniorum Comitibus, Episcopis etiam, Henrico Baiocensi, Frogerio Sagiensi, Reginaldo Bathoniensi, Sigefrido Cicestrensi, qui presentes aderant, aliter de vita & statu meo disposui, volens patris mei obsequijs militare ad tempus, & ab Episcopalis abstinere. Omne itaque ius electionis meæ, & Lincolnensem Episcopatum spontaneè, liberè, inregrè in manu vestra (pater sancte) resigno, tam electionis quam Episcopatus absolutiōnem postulans à vobis, tamquam à Metropolitanano meo, & ad hoc ab Apostolica Sede specialiter delegato. Benè vale.] Similiter sub eadem forma idem Electus scripsit Canonici ipsius Ecclesiæ Lincolnensis, postulans ab eis electionis in Episcopum absolutiōnem. Dominus autem Rex, cuius consilio Gaufrédus filius eius, electionem suam in manu B Cantuariensis Archiepiscopi resignauerat, dedit ei Cancellariam suam, & quingentarum marcharum redditus in Angliæ, & totidem in Northmannia.]

Eodem anno, qui in Scotia fungebantur Apostolicæ Sedis legatione, instituti ab Alexandro Papa, tulerunt sententiam excommunicationis in Regem ipsum Scotiæ VVilhelmum, & eius regnum interdicto subiecerunt. Quænam autem causa præcesserit, ita Rogerius significat in Annalibus: Hoc ipso anno Rogerus Eboracensis Archiepiscopus Legatus in Scotia, & Hugo Dunelmensis Episcopus ex auctoritate domini Papæ mandauerunt Priori sancti Andree, & personis Ecclesiasticis per Episcopatum sancti Andree constitutis, vt venient ad Ioannem Episcopum suum, & illi debitæ subiectionis reuerentiæ facerent, sin minus, in contumaces & rebelles sententiam suspensionis inferrent. Cum autem quidam virorum Ecclesiasticorum de Episcopatu sancti Andree metu suspensionis venirent ad præfatum Ioannem Episcopum: VVilhelmus Rex Scotiæ illos à regno suo eiecit cum filijs & cognatis, & etiam illis, qui adhuc pendentes ab vberibus matrum vagiebant in cunis. Quorum miserandam proscritionem & exilium Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, & Hugo Dunelmensis Episcopus videntes, processerunt in mandatum domini Papæ. Rogerus Eboracensis Archiepiscopus excommunicauit VVilhelmum Regem Scotiæ, & ipse & Hugo Dunelmensis Episcopus tulerunt sententiam interdicti in totam terram Regis Scotiæ, mandantes Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & ceteris viris Ecclesiasticis sententiam illam interdicti firmiter & inconcussè obseruare, & ipsum Regem sicut excommunicatum cautiùs euitare.] hæc omnia sub Alexandro Papa. Sub Lucio autè successore legatio Romam ad ipsum missa est anno sequenti, de qua suo loco dicitur. De reliquis autem hoc anno rebus gestis ita pergit idem qui supra Rogerius recensere.

Hoc eodem anno Alexander Papa post Pontificatus sui dignissimam functionem ex hac vita migravit duo decimo Kalendas Octobris, siue vt alij, sexto Kalendas Septembris, cum sedisset annos vigintiduos minus diebus septem. Antequam autem ad successorem transeamus, de eius scriptis agendum. Extabant rotidem libri epistolarum eius, quot numerati sunt anni Pontificatus eius. citatos enim à collectoribus decretorum inuenimus ex ipsis libros vndecimum, decimum tertium, & decimum quartum epistolarum eius, quos omnes perijisse dolemus, licet siue in collectionibus decretorum, siue in alijs voluminibus diuersorum auctorum multa sint reperire eiusdem Pontificis monumenta. Testatur & Henricus de Gandauo libro de Viris illustribus, quòd ipse Alexander collegit seorsum in volumen vnum suas à se datas epistolas decretales, quòd CONSULTA ALEXANDRI voluit nominari: sed nec ipsum inuenitur. Cum enim tot ac tanta eius scriptorum monumenta perierint: nobis maior accessit labor, eius epistolas hinc inde venandi, è quibus ad historiam pertinentibus eius rerum gestarum contexeremus Annales.

E Quod autem extat inter alia in Decretalium collectione Gregorij Noni de Reliquijs & veneratione Sanctorum, eiusdem Alexandri Papæ eiusmodi fragmentum a epistola, penes omnes canonum doctores vulgatissimum: de eius scribendi occasione dicendum. sic enim se habet:

Audiui quòd quidam inter vos diabolica fraude decepti, hominem quemdam in poratione & ebrietate occisum, quasi sanctum (more Infidelium) venerant, cum vix pro talibus in ebrietate peremptis Ecclesiæ permittat orare. Dicit enim Apostolus: b Ebriosi regnū Dei non possidebunt. Illum ergo non præsumatis de cetero colere; cum si per eum miracula fierent, non liceret ipsum pro Sancto, absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ venerari.] hæc Alexander. In quibus quòd sciamus magnopere laborare interpretes; ad ipsorum

ipforum elucidationem aliqua historicè afferemus , quæ magnopere conducant ad ipsius A
verborum germanum sensum. Atque illud in primis, quod dum ait, etiam præiis miracu-
lis non licere aliquem coli pro Sancto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ, vtiq; non
priuatum, sed excludere voluit illum publicum cultum, quem consuevit Ecclesia Sanctis
probaris deferre. Siquidem priuatum exhibitum vidimus eiusdem tempore Alexandri
Papæ sancto Thomæ Archiepiscopo Cantuariensi, quem legimus priuato cultu omnium
accedentium ante canonizationem frequentatum, quippe qui coleretur ab accedentium
frequenti cœtu Fidelium, hoc non prohibente ipso, qui sciret, Romano Pontifice Alexan-
dro, immò gaudente ipso, & gratias Deo vtiq; agente. Cuius postea ministerio solemn-
ritu sancitus est publicus ille Ecclesiæ cultus, qui Sanctis non nisi post canonizationem con-
suevit impendi. Sic igitur nequaquam prohibitum intellexisse potuit priuatum Fide-
lium cultum, quem exhibitum fuisse sancto Thomæ idem Pontifex gauisus est, sed illum,
qui receptis Sanctis tribui ab Ecclesia consuevit.

VII. Quod rursus ad præsentem causam spectat: nec priuatum quidem cultum impendi de-
buisse illi in ebrietate occiso, puto, voluit intellexisse, etiam, (vt ait) si per eum miracula
fierent, hoc est facta dicerentur. Quod autem magnopere conducit ad legitimum verbo-
rum sensum, si ipsa facti species ob oculos presentetur: age modò aperiamus, quisnã fuerit
ille, qui in ebrietate occisus fuisse dicitur. Extat de his epistola data ab Arnulpho Lexou-
iensi Episcopo ad eundem Alexandrum Pontificem, quam hic reddendam duximus,
vt rei gestæ historia plenius cognoscatur. sic enim se habet ipsa iam cusa cum alijs eius-
dem Auctoris epistolis:

VIII. Ad Papam Alexandrum Tertium Arnulphi Episcopi Lexouienfis.
Est in Episcopatu, cui Deo permittente deseruio, monasterium quoddam nomine Gri-
stanum, quod aliquando suauitatis odorem circum quaque diffudit. Sed in diebus Abba-
tis istius merita diu laborauit infamia. sic & præsentis vidisse constat, & remotos audisse. C
Nec enim intra domesticos parietes contineri scandala potuerunt, quæ procedente temer-
ritatis audacia, publicis offerbantur aspectibus, & per ora publica personabant. quoniam
Fratres loci illius ab operibus eiusmodi nec timor Dei, nec hominum reuerentia cohibe-
bat. Quorum quantò maior immanitas extitit, tantò latius celeriusq; fama discurrente,
vulgata sunt, maioremq; apud omnes contraxit offensam, quod palam tanta à sanctua-
rio procedere malitia videretur. Siquidem nulla, vel modica erat intrinsecus regularis
obseruantia disciplinæ, minor extrinsecus exhibitio charitatis: quia nec hospites agnosce-
re consueuerant, neque quidquam pauperibus impartire, sed ipsas etiam communis men-
sæ reliquias ad impendendum priuatis affectibus dissolutionis impudentia referuabat.
Parua sunt hæc, sed ad sanguinem prorupit insania, vt à nulla specie criminis manus eo-
rum seruariantur immunes. Constat eos in claustrò strictis inuicem concurrisse cultellis,
sicut cicatrices vix obductæ, & recentia quoque vulnera protestantur, ac nisi de cultellis
eorum pugionem prouida sustulisset antiquitas, sæpius vsq; ad alternas etiam mortes in-
temperantia desuisset.

IX. In monasterio ipso immersam aquæ frigidiori mulierem vis alioris extinxit. Vt enim
miracula facere crederentur, & quibuslibet commentis secularium personarum frequen-
tes inuitarent accessus, sanitatis remedia promittebant ei, quæ se incantatæ ab eis nefcio
quibus carminibus aquæ septies sustineret immergi. ægra itaque mulier aquæ glaciali fre-
quenter immersa, inter manus comprimementium monachorum congelata decessit, dum
vim alioris ægritudo non sustinet, & profana religio naturam potius irritat ad perniciem
quàm Dei misericordiam ad salutem. Ministrum coquinæ, cum debitum pronus exequere-
retur officium, quidam è monachis interfecit, quia dicebatur aliquando de nimia illius
circa vxorem suam frequentia murmurasse. Ceruicem itaque ipsius adacto totis viribus
pistillo grandiore confregit, & innoxio sanguine pulmenta, quæ tam ipsi quàm ceteris Fra-
tribus parabantur, aspersit. Super quibus cum ego sæpius Abbatem charitate debita com-
monerem (nec enim seuerius cogere permittebar) dissimulandum potius quàm * distin-
ctione monastica censuit occurrendum. Dedit itaque dissimulatio remissa fiduciam: quia
sibi nihil non licere credebant, quos nec ratio propria, nec aliena correptio refrænabat.
Porro nulla Abbati disciplinæ restabat auctoritas: quia etiam à reprobis eorum disciplina
contemnitur, in quibus benè compositæ mentis opera non videntur. Augebat auda-
ciam, quod eis in claustrò necessaria non dabantur, sed ad recompensationem subtraherentur
necessi-

* f. distri-
ctione

A necessitatis liberior eis euagandi licentia laxabatur. Solent enim huiusmodi personæ pa-
tientius inopiam portare quàm regulam, & à Prælati suis peccandi libertatem quamli-
bet egestate mercantur. Ad hæc vt nulla eis effluendi deesset occasio; Abbas sæpius, qua-
si ad disponenda bona monasterij, nauigabat in Angliam, vbi sine consorte degens & iu-
dice, gulæ & lateri (sicut dicebatur) indulgens, parum aliquid præter vagos discursus &
lites superuacuas exercebat.

Vbi nouissimè per continuum ferè biennium demoratus, Episcopalis edicti necessitate
reductus est, statumq; monasterij deteriore satus quàm reliquerat, reuersus inuenit. X.
Cumq; statim cœpisset monachorum contentionebus infestari, festinantem redire pro-
hibui, nisi ordinato monasterio, prius mihi personas idoneas, quæ curam gererent vica-
riæ sollicitudinis, assignasset. Ipse verò Episcopali, qua ei præmineo, auctoritate neglecta,
& debito obedientiæ, de cuius exhibitione vinculo iuratæ professionis tenetur astrictus:
B sine conscientia mea reuersus est, nemine domi relicto, qui sciret vel curam Ordinis gere-
re, vel temporalia dispensare. quod statim miserabiliter ipse rerum declarauit euentus.
Quia is, quem Procuratorem reliquerat, ebrius in refectorio super cœnam duos de Fra-
tribus cultello percussit, atque ab eis incontinenti pertica, quam casus obtulit, interfectus. EBRIUS
PROCURA-
TOR OCCI-
SUS.
Quo facto veterum criminum renouata memoria; ab omnibus omnia quasi sub vnum
reducebantur aspectum. omnesq; publicæ existimationis & famæ iudicio condemnati
sunt, quia nullus erat, quem nocentem non fecisset operatio, vel consensus. Iraque eicien-
dos omnes plerique dixerunt, & personas noui Ordinis penitus inducendas, vt & in istos
vindicaret eictio, & Ordinis Obseruantiam nouorum institutio restauraret. Porro ego
eiectione interfectibus, quia sic tam ratio quàm metus potentia secularis exegit: ad mo-
mentum quæ mihi visa sunt disponenda disposui: nec enim quidquam perpetuum con-
stitui poterat, cum de nullo eorum satis benè vel fama vel conscientia responderet. Feci
tamen quod potui, donec fortiore consilio possit omnis plantatio, quam Pater cælestis
non plantauit, auelli.

Vestris hoc referuatur manibus, vestris erit viribus adimplendum, quia ei, quod radices
altius egit, manus non prævalent imbecilles. Super quo, si ad communia totius ferè re-
gionis vota respicitis, ij, quos ad perpetuam dissolutionem per conuictus, alterniq; con-
sensus gratia cœderat, segregandi sunt, & sigillatim par regularia monasteria disper-
gendi, vt occasione peccandi, quam de prauæ familiaritatis consortio quæserunt, apud
ignotos de diuisione & diuersitate conuersationis amittant. Commune votum est, ipsiq;
etiam Principi complaceret, in regulares Canonicos monasterium transformari, vt ipsa
species Ordinis innouata, plenius omnem possit tollere vetustatem, & cetera exempli se-
ueritate monasteria terreatur. Sunt enim aliqua, quorum in tantam dissolutio prorupit
D audaciam, vt confusionem suam deprehensa etiam non agnoscat iniquitas, sed induratis
frontibus semper obstinato conualefcit. sic autem locus ille in statum dignioris Ordinis
exurgeret, & vbique semper quasi præsens esse Apostolica seueritas crederetur. Prætereà
prouinciam nostram frequentibus monasterijs, ipsisq; nobilibus certum est abundare,
Canonicas regulares paucas habet, ipsasq; pauperrimas, adeò vt ad quærendum Ordi-
nem illum plerumque nostrates oporteat ad regiones extraneas demigrare. Bonum ita-
que plerisque videretur, si paucitas monachorum dissoluta in multitudinem regularium
exresceret clericorum, & collocatis vtiliter eis, qui ab institutione materna desciuiffent
E noscuntur, ceteri materno possent gremio contineri, ne tamquam ablactati, ad ignora-
rum matrum seueriores depellantur amplexus. Siquidem hoc facto, in nocetes vtilis vin-
dicta procedet, quæ sublata corporibus peccandi licentia, totum ad salutem conferet ani-
marum, & ad consecranda nouellæ plantationis auspicia, proniora fauoris publici vota
concurrent.] hætenus ad Alexandrum Arnulphus Episcopus Lexouienfis eruditione
clarus. quidnam autem ad hæc rescripserit Alexander, non inuenitur. Illud tantum satis
exploratum habetur, quod Abbatis ille vicarius Procurator in ebrietate necatus, cum ad-
modum impudenter Martyris titulo coleretur à loci illius habitatoribus, miracula (vt su-
perius vidimus) affectantibus malis artibus: delatis his ad eundem Pontificem, ne id fieret,
litteris Apostolicis omnino prohibuit, ex quibus decretum illud Gregorius Nonus
intexuit suo Decretalium libro.

At verò ipse Arnulphus Lexouienfis Episcopus hoc ipso anno (vt Rogerius sui tempo-
ris res scribens testatur) relinquens Episcopatum suum ob odium Regis Angliæ, quod in-
currerat,
Annal. Eccl. Tom. 12. R r r

EBRIUS
PROCURA-
TOR OCCI-
SUS.

XI.
PER DIS-
FICILIS
REFORMA-
TIO DIS-
SOLVTO-
RVM.

* elocatis

XII.
ARNUL-
PHVS EPI-
SCOP. LE-
XOV. EX-
TORRIS.

currebat, Parisios se contulit, vbi apud sancti Victoris Ecclesiam priuatam vsque ad obitum vitam degit. Ita planè, qui aduersus sanctum Thomam cum aliis ipsi aduersantibus Episcopis conspirauerat, priuatus sui ipsius iudicio Episcopatu, apud externos vixit inglorius; immò & mortuum hoc anno, Robertus affirmat in Appèdice ad Sigebertum. Quòd autem idem Arnulphus anceps adhuc & rerum dubius, an dimitteret Episcopatum, consuluerit Petrum Blesensem, quem virum prudentissimum colerent fermè omnes sæculi huius Antistites: ipse pondere grauem scripsit epistolam, quam dignam Annalibus hinc tibi describendam curauimus. sic enim se habet:*

a Apud Petr. Bles. ep. 44. XIII.

Reuerendo patri ac domino Arnulpho Dei gratia Lexouienſi Episcopo Petrus Blesensis salutem, spiritumque consilij & fortitudinis.

PETRI BLES. AD ARNVL. DE NON DI. MITTENDO EPISCOPO EPIST.

Cum sitis vir alti consilij, & prudentiæ approbatæ, miror quòd à me & ceteris minoribus in re periculosa & ardua consilium postulatis: nisi quia & hoc ipsum prudentia est, in arduis rebus minorum explorare consilium. Frequenter enim minori reuelat Dominus, quæ à maioribus absconduntur. Habetis in desideriis Episcopali administratione cedere, & ad sanctum otium vos transferre, si super hoc amicorum vestrorum habeatis cõsilium & assensum. Temerarium esset mihi, in re tam periculosa & ardua præcipitare, sententiam, nisi prius omnes vestri status circumstantias cognouissem. Scio quia iam declinatis in senectam & senium, corpusque contractum laboribus & ætate, suum prænuntiat imperfectum. Habet equidem sanctorum Patrum institutio, vt Episcopis infirmis & senibus coadiutor addatur. Nam & Valerio Hipponensi Episcopo adiundus est Augustinus. Quòd si Principis indignationem, aut Capituli vestri vexationes, aut alias huius vitæ molestias formidatis, & ideo pacem eligitis & quietem: hominem degeneris & deiectionis animi decet hæc facere, non vos, quem constat præ ceteris cor magnificum & munificum habuisse. Sanè in hac requie non inueniretis requiem, & ecce in pace vestra esset amaritudo amarissima, dum recoleretis cum angustia spiritus gementes, vos ibi defecisse, vbi fortius erat standum; abiectoque spiritu consilij & fortitudinis, videretis vos à pusillanimitate spiritus, & modica tempestate subuersum. Ad resignationem Episcopatus nulla, si mihi creditis, vexatio vos inducet. Nam hæc omnia fortasse operatur Dominus, vt det vobis vexatio intellectum. Trituratur granum, vt reponatur in horreo: quadratur lapis, vt sine sonitu mallei in templi ædificio collocetur: mouetur turbo, vt Elias rapiatur in caelum. Si verò vestri Principis gratiam affectatis, eam potestis obtinere leuissimè: dummodò vos habeatis circa eum humiliter & deuotè. Ipse homo est, qui rebellionem & contumaciam in Episcopis super omnia detestatur. Ipse est, qui sola humilitate vincit & vincitur.

b Post. in Vita Au. g. 8.

c 4. Reg. 2.

Porrò aliunde subesse potest legitima resignationis occasio. Cum enim scriptum sit, quia proni sunt sensus hominis ab adolescentia in malum: dicitur, quòd ab adolescentia cœpistis Ecclesiasticos honores olfacere, & ad hunc honorem, qui nunc onerosus est vobis, obsequijs atque intercessionibus, & aliis ambitionis humanæ suffragijs aspirare. Currite ergo ad conscientiam vestræ testimonium, & si inueneritis vos minus canonicum habuisse ingressum, sitis sollicitus de egressu, nam hic resignatio habet locum. Beato enim Gregorio teste, Qui in ouile ouium, non per ostium, sed aliunde ascendit, ad æternæ salutis brauium in vanum se fatigat, nisi honorem, in quo deliquit, penitus derelinquat. Sancta ergo & salubris est cogitatio facta de Episcopatus cessione, priuatam eligere vitam, si recolitis conscientiam vestram iam dictæ promotionis obtentu fuisse vel in modico vulneratam. Si meæ paruitatis acceptatis consilium, nihil omnino retinebitis penes vos, quod acquisieritis per peccatum. Iam aduersa sperat vobis, & vitæ vestræ inclinari sunt dies: obseruat etiam inimicus calcaneum vestrum, & ad luctam vos expectat extremam. Dissoluite colligationes iniquas, & iugum exactoris abijcite: deponite sarcinas ambitionis suppellectilis, ne vos luctator oculus inueniat oneratum. Nudus athleta fortius dimicat: natator exiit, vt flumen transeat: viator exoneratur à sarcinis, vt expeditius currat. In hac vita torrentem mortis nataturus estis in proximo, pugnaturus cum eo, cum quo semper est anceps congressus, periculosus casus, difficilis reparatio, rara & nunquam secunda victoria. Nihil quæso in vobis reperiat suum: sed qui vos in annis fortioribus, quandoque deuicit, ipse vos victorem inueniat, licet decrepitem & infirmum. Vale.] hæcenus ad Arnulphum Petrus. Hic idem ipsius successorem Radulphum auarissimum fœneratorem, data ad eum epistola, vehementissima inuectiua pertrinxit.

XIV. d Genes. 8. QVI DEBEANT RENUNTIARE EPISCO.

e Greg. lib. 9. epist. 40.

f Isa. 58.

g Petr. Bles. ep. 91. XV.

Antequam ab Alexandro ad eius successorem conuertamus orationem, constantior illa

illa videtur assertio, quòd Ordo religiosorum Carmelitanorum, qui in Palæstina in ipso Carmelo monte fixere sedes, sub eodem Alexandro Romano Pontifice sumpſit originem, quoto autem anno eius Pontificatus, habetur incertum. Horum autem promotor, propagator, & custos fuit ille, quiungebatur in Oriente legatione Apostolicæ sedis Haimericus Patriarcha Antiochenus, qui considerans, complures ex Occidente, qui venerant vitam Eremiticam acturi in Terra sancta, hinc inde dispersos, expositos barbarorum incurſibus; collegit eos in vnum, duxitque in montem Carmelum, Eliæ habitatione egregiè olim nobilitatum. Fuere ista principia, ex quibus, vt ex parua scaturigine flumen, immensus est auctus cœtus religiosorum virorum. Quas autem, & à quo regulas, ipsamque viuendi formam acceperint, dicturi sumus inferius suo loco.

ORDO CARMELITANORVM.

Eodem anno sanctus Laurentius Dublinensis Episcopus (vt in Annalibus Rogerius testatur) ex hac vita migravit ad Dominum decimo octavo Kalendas Decembris, cui venerando funeri interfuit Alexius S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus. Retulit autem eum in Sanctorum numerum Honorius Papa Reate, anno sui Pontificatus decimo. Extant res ab eo præclare gestæ scriptis mandata ab Augiensis collegij monacho. Sed hoc anno excessit ex hac vita aduersarius pessimus ille sancti Thomæ Rogerus Eboracensis, vt ait Neubrigenſis, qui consignatas reliquit eius turpitudines stylo suo, & inter alia, detestabiles puerorum amores, quos solos, reiectis viris grauioribus, in Ecclesiastici honoris titulos allegebat. sed ipsum consule. nunc ad res Romanæ Ecclesiæ redeamus.

XVI. S. LAURENTII EPISC. DUBLIN. OBITVS. a Apud Sur. die 14. Novembris.

Post obitum Alexandri, Lucius Tertius natione Etruscus, Humbaldus nomine antea dictus, Cardinalis Episcopus Ostiensis, vir grandæus admodum (inquit VVilhelmus Tyrus) & modicè literatus, Patria Lucensis, quarto Kalendas Septembris creatus est Romanus Pontifex, idemque postridie coronatus. Ad quem mox accedens Ioannes Episcopus Pictauiensis, electus ad Archiepiscopatum Narbonensem, studio eiusdem Pontificis, vacante sede primaria Lugdunense, à Clero electus, ab eodem Pontifice benedictionem est consecutus, consecratus Lugdunensis Archiepiscopus. hæc Robertus in Auctario ad Sigebertum.

XVII. LVCIVS PAPA III. CREATVS.

Eodem tempore Ecclesia Orientalis, nempe Patriarcha Antiochenus atque Ierosolymitanus, vnà cum Suffraganeis suis ex Latinis laborauerunt aduersus Antiochenum Principem Boamundum iuniorem, censuris eum exagitantem, eò quòd relicta vxore legitima Theodora, nepte Imperatoris Constantinopolitani, aliam in matrimonium sibi iungere præsumpsisset. cum ille spretis Episcoporum correctionibus, diram aduersus eos persecutionem excitauit, de qua pluribus VVilhelmus Tyrus.

XVIII. PERSECVTIO ANTI OCHENANA.

Moritur item hoc anno Ioannes Saresberienſis, Episcopus Carnotensis, clarus inter celebriores sæculi huius Scriptores, illustrior autem ex sancti Thomæ martyris, cui erat à secretis, familiaritate, de quo sæpè superius mentio facta est. Scripsit autem vitam ipsius sancti Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis. Testatur id namque (vt superius dictum est) Petrus Blesensis ad ipsum scribens, cum hæc inter alia: Illud autem noueritis, quòd de mandato domini Archiepiscopi scribere triumphum beati Thomæ martyris attentassem, nisi aliud mihi scriptum fortassis obtulisset euentus, in quo elegantia styli ingenium magistri Ioannis Saresberienſis exprimebat & linguam. Admirans ergo gratiam, quæ diffusa est in labijs vestris, &c.]

c VVilhel. Tyr. lib. 22. cap. 6. § 7.

Hoc eodem anno, qui vltimus est numeratus Alexandri Papæ Tertij Pontificatus, Conradus Archiepiscopus Salisburgensis, Cardinalis Episcopus Sabinensis, Legatus Apostolicæ Sedis in Germania, acerrimus olim vindex Catholicæ vnitatis aduersus schismaticum Imperatorem, de quo summa cum laude sæpè superius mentio facta est, venerandum corpus sancti Virgilij eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopi, & aliorum trium sanctorum Antistitum casu reperit, ex quibus quatuor mox vberissima miraculorum erupere flumina, de quibus singulis illud Davidicum meritò dici potuerit: Fluminis impetus latificat civitatem Dei.] quibus & vniuersa Germania irrigata est, exuberante gratiarum profluuio omnium corda incolarum exhilarante. Res gestæ antiquitus scriptæ, sed recens in lucem eruta labore Canisij, g ex sancto Eberardo sunt editæ. sic enim se habent exordia:

XIX. d Robere de Mite in App. ad Sigober. hoc anno. IOAN. SARESBER. EPISC. COPVS CARN. MORITVS. e Petr. Bles. epist. 114. XX.

Anno verò Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octuagesimo primo, decima quarta Indictione, decimo quarto Kalendas Martij sub Alexandro Papa Tertio, Apostolatus ipsius xxj. & vltimo, regnante serenissimo Principe Friderico Romanorum Imperatore Augusto, anno regni eius trigesimo tertio, & conregnante sibi filio eius Henrico Romano.

g Henr. Canisij tom. 2. Antiq. lict. in Episc. Salisburg. p. 164. XXI. xxij.

Romanorum Rege gloriosissimo, Otto de Mittelinpach inclyto Duce Bauariæ Ducatum tenente, supra memorati fabrica monasterij, quæ schismatis persecutione conflante ante aliquos annos diruta, & diruenda deperierat, sumptibus & iussu pastoris Conradii præclarissimi Saltzburgenfis tunc Archiepiscopi, Apostolicæ Sedis tunc in Alemania Legati, Cardinalis Præsbyteri sancti Marcelli Sabinensis Episcopi, modò autem Moguntinensis Archiepiscopi, dum à fundamentis cœpère ædificari, sancti Spiritus cooperante gratia, & diuinæ maiestatis suffragante clementia, corpus beati Virgilij quidem ob immensum temporis antiquitatem ab omnibus ignorabatur, contigit reuelari. Quadam die factum est, vt lapides è muro elapsi aliquantulum intrò spectandi aditum transeuntibus præbuisent; diligentius aliquibus licet ipsum considerantibus, concauitatis patuerunt indicia, & picturæ vetustioris deaurata illic visa sunt stemmata. Porò Canonici huius rei nouiter perquirentibus, & latius eiusdem muri aperturas patefacientibus, inuenta beati Virgilij octauæ post sanctum Rudbertum, Saltzburgenfis Episcopi tumba, & depicta imago, eiusdemque imaginis huiuscemodi epigramma:

* f. quod

* f. nouitatem

Isai. 35.

xxi. l. Genes. 2.

Extant 10. 6. Antiq. lecti pag. 1049. d. Eodem 10. pag. 1043. u/quo 1105.

Virgilius templum construxit schemate pulchro.] & de anno obitus eius: Tempus etiam, quo dictus pontifex obierat, anno Incarnationis Domini septingentesimo, in eisdem Annalibus inuenimus.] pergit post hæc Auctor recensere multiplicia, & quidem ingentia, quæ sunt inuentionem Sancti consecuta miracula, aded vt de Germania ob schismata in squalentem conuersa desertum, illud Isaia dici potuerit: Quæ erat arida, erit in stagna, & sitiens in fontes aquarum. Vt planè apparuerit, nobilissimæ Ecclesiæ, quæ sola inter Germanos fœdari schismate non consensit, ea diuinitus fuisse concessa in fine vitæ cursus sanctissimi Romani Pontificis, quo significaretur, cælites ipsos piis Fidelibus communionem coniungi, & Catholicis esse præsidio militantibus, qui cum Deo regnant in Ecclesia triumphante.

At non è sancti Virgilij tantum venerandis reliquiis eiusmodi, quæ sunt dicta, miraculorum fluentia manarunt, sed Paradisus velut Saltzburgenfis Ecclesia tunc quatuor est irrigata fluminibus virtutum cælestium in ostensione signorum, nempe à sancti Virgilij corpore in primis, de quo diximus, nec non à tribus aliis eiusdem Ecclesiæ pontificibus, è quorum hoc eodem anno itidem adiuuentis sacris corporibus totidem scaturigines miraculorum è cælo potius quàm è terra diuinitus erupère. consignata sunt ista quadruplicibus Chronicis, in quibus hæc summatim: Anno Domini millesimo centesimo octogesimo primo Alexander Papa obiit, Lucius successit: Vitalis, Virgilius, Hartvvicus, Eberardus Episcopi Saltzburgenfes signis claruerunt.] Porò sicut Virgilij, ita & Vitalis in codice Antiquæ lectionis singula, eadem que multiplicia miracula ex antiquioribus eiusdem Ecclesiæ monumentis iam edita habentur, eiusdem Canisij Nouiomagenfis industria: reliquorum verò desiderantur.

IESV CHRISTI LVCII PAP. III. FRIDERICI IMP. 28. ANNVS ANNVS ANNVS 1182. I. ALEXII COMN. IMP. 2.

LEGATIO REGIS SCOTIÆ AD LVCIVM PAPAM.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus centesimus octuagesimus secundus, Indictione decima quinta, quo contigit, vt VVilhelmus Rex Scotiæ excommunicatus à Rogero Archiepiscopo Eboracensi, eo defuncto, legationem miserit ad Lucium Papam pro absolutione ab excommunicatione. Quæ autem hæc secuta sint, ita narrat Rogerius in Annalibus Anglorum: Eodem anno ad instantiam Nuntiorum Regis Scotiæ, videlicet Iocelini Glascuensis Episcopi, & Arnaldi Abbatis de Melros, & Osberti Abbatis de Kelron, & VValteri Prioris sanctæ Columbæ de Insula, Lucius Papa Tertius absoluit VVilhelmum Regem Scotiæ à sententia excommunicationis, & regnum suum ab interdicto, Romæ in Lateranensi palatio, coram Cardinalibus suis, scilicet Petro de Pavia Episcopo Tusculanensi, & Episcopo Præneste, & Alberto Cancellario, & Hyacintho, & Hugesun, & Petro de Boua, & magistro Viuiano, & Rainerio magno, & Chinchecapel, & Rainerio paruo, & Hardefrun, & Ardevvino, & Matthæo Andegauensi, & postea tradidit litteras absolutionis suæ præfatis Nuntiis Regis Scotiæ in hac forma:

II.

Lucius Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Episcopis, Abbatibus, Clero & populo per Scotiam constituto salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum

A Cum Regibus tamquam præcellentibus Apostolus statuerit deferendum, dignum est & consonum rationi, vt eos tamquam filios charissimos propensius honoremus, & in deuotione beati Petri & sacrosanctæ R.E. annuendo iustis illorum desideriis, attendamus. Accepimus autem, quòd cum charissimus in Christo filius noster VVilhelmus illustris Rex Scotorum electioni & consecrationi venerabilis fratris nostri Ioannis Episcopi inexorabiliter obuiaret obtentu litterarum sanctæ recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, bonæ memoriæ Rogerus Eboracensis Archiepiscopus, & iam Episcopus dictus in eum, & regnum, & quosdam de regno sententiam excommunicationis promulgauerunt. Ceterum venerabilis frater noster Iocelinus Glascuensis Episcopus, & dilecti filij Arnaldus de Melros, & Osbertus Kalkoensis Abbates, & VValterus Prior S. Columbæ de Insula, propter hoc ad Sedem Apostolicam accedentes, sua nobis assertione monstrarunt, quòd Archiepiscopus excommunicationis in Regem, & interdicti in regnum, & Episcopus iam dictus in quosdam de regno excommunicationis sententiam protulerunt, quam ex multiplici ratione retractandam fore, rationabiliter coram nobis & fratribus ostenderunt. Inde utique fuit, quòd præfato Regi tamquam charissimo in Christo filio deferentes, omnem sententiam iam dicti Episcopi pro præfata causa in eum, vel suos, vel regnum prolatam, de communi consilio fratrum auctoritate Apostolica relaxauimus, & statim illum & suos excommunicatione, & regnum interdicto ex præscripta sententia nostra non teneri. Quocirca vniuersitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus ei tamquam Regi Catholico, & habenti communionem Apostolicæ Sedis participare minimè dubitetis, sed in omnibus honorem congruum impendatis. Quantò enim certiores sumus de sinceritate deuotionis illius Ecclesiæ, & personis Ecclesiasticis regni sui, tantò amplius eum volumus in omnibus, in quibus secundum Deum possumus, honorari. Datum Veletræ decimo sexto Kal. Aprilis.] Porò non fuit ista absolutio eiusmodi, vt causæ præiudicaret, ad quam cognoscendam idem Lucius Papa legationem in Scotiam misit, de qua ista Rogerius hoc anno habet:

III. LVCII PAP. EPISTOLA AD EPISC. SCOTIÆ.

* alibi Kal. renfis

Eodem anno Rolandus Electus Dolensis, Romanæ Ecclesiæ subdiaconus venit in Angliam ex parte Papæ Lucij, ad pacem faciendam inter Regem Scotiæ, & Ioannem Episcopum S. Andree, & perrexit ad Regem Scotorum vnà cum Seluano Abbate Rieuallensis collega suo: & diutissime tractauerunt cum illo de pace facienda inter illum & Ioannem Episcopum S. Andree, ad quorum instantiam conuenit in hunc modum inter Regem & prædictum Episcopum, quòd Hugo abiuraret Episcopatum S. Andree, & Ioannes Episcopus eundem Episcopatum quietum clamaret à calumnia ipsius, & loco illius haberet Episcopatum de Dunkelden, & omnes redditus, quos ipse ante electionem suam habebat, & Cancellariam Regis, & quadraginta marcas redditus de Episcopatu S. Andree in vita sua. Hugo tamen, cum requisitus esset à domino suo Rege Scotiæ, quòd abiurasset Episcopatum S. Andree: respondit se malle suscipere iudicium in Romana Curia quàm sic abiurare Episcopatum, ad quem ipse fuerat consecratus. Et statim litteras, quas Ioannes Episcopus contra eum à Romano Pontifice impetrauerat, arguit falsitatis, & appellauit ad Romanum Pontificem, &c.] subiicit idem litteras Legatorum ad Lucium Papam eo argumento datas. sed ad res Orientis.

IV. LEGATIO A LVCIO PAPA IN SCOTIAM MISSA.

Contigit hoc eodem tempore (vt qui aderat VVilhelmus Tyrius docet) Maronitarum hæreticorum ad Catholicam Fidem accessio, de quibus hæc ipse: Interea dum regnum pace à Saladinis bello, vt prædiximus, gauderet temporali, natio quædam Syrorum in Phœnice prouincia circa iuga Libani iuxta urbem Bibliensium habitans, plurimam circa sui statum passæ est mutationem. Nam cum per annos pænè quingentos cuiusdam Maronis hæresiarchæ errorem fuissent secuti, ita vt ab eo dicerentur Maronitæ, & ab Ecclesia Fidelium sequestrati, seorsum sacramenta conficerent sua: diuina inspiratione ad cor redeuntes, languore deposito, ad Patriarcham Antiochenum Haimericum, qui tertius Latinorum nunc eidem præest Ecclesiæ, accesserunt, & abiurato errore, quo diu periculose nimis detenti fuerant, ad vnitatem Ecclesiæ Catholice reuersi sunt, Fidem orthodoxam suscipientes, parati Romanæ Ecclesiæ traditiones cum omni veneratione amplecti & obseruare. Erat autem huius populi turba non modica, sed quadraginta millium dicebatur excedere quantitatem, qui per Bibliensem, Botriensem, & Tripolitanum Episcopatus iuga Libani, & montis deuexa (vt prædiximus) inhabitabant: erantque viri fortes, & in armis strenui, nostris in maioribus negotiis, quæ cum hostibus

V. a VVilhel. Tyr. lib. 22. cap. 8. VI. MARONITARUM AD ECCLESIAM REVERSI.

Annal. Eccl. Tom. 12. Rrr 3 habebant

habebant frequentissima, valde viles. Vnde & de eorum conuersione ad Fidei sinceritatem maxima nostris accessit lætitia. Maronis autem error, & sequacium eius est, & fuit (sicut ex sexta Synodo legitur, quæ contra eos lata esse dignoscitur, & in qua damnationis sententiam pertulerunt) quod in Domino nostro IESU CHRISTO vna tantum sit & fuerit ab initio, & voluntas & operatio. Cui articulo ab Orthodoxorum Ecclesia reprobato multa alia perniciofa nimis, postquam à cœtu Fidelium segregati sunt, adiecerunt. Super quibus omnibus ducti pœnitundine (vt prædiximus) ad Ecclesiam redierunt Catholicam vnâ cum Patriarcha suo, & Episcopis nonnullis, qui eos sicut prius in impietate præcesserant, ita ad veritatem redeuntibus pium ducatum præstiterunt.] hæcenus Tyrrius Archiepiscopus.

VII.
MARONITARVM
STABILITAS
FIDES CATHOLICA.

Porro hi se à vico Syriæ, Maronia, Maronitas, siue à sancto Marone Abbate ante cognitum Maronem Monothelitam contendunt esse denominatos, ex hocque fieri, vt nomen hoc suum, ipsorum detestantes errorem, retinere mordicus perseuerent. Post hæc autem eorum Patriarcha sub Innocentio Papa Tertio venit ad Lateranensem Concilium, vbi plenissimè res spectantes ad Fidem Catholicam, ritusque sacros edoctus, suos eosdem sequi voluit, sicque persistenter immobiles in sancta Fide Catholica, licet semper agitati Infidelium pressuris, vt litteræ illorum ad Leonem Decimum reddita, quæ extant, aperte testantur.

VIII.
LABORANTIS
S. R. E.
CARDIN.
SCRIPTA.

Hoc eodem anno suam elaboratissimam canonum collectionem edidit Laborans (ita enim proprio nomine dictus) S. R. E. Cardinalis Presbyter tituli sanctæ Mariæ trans Tiberim, prius autem Diaconus Cardinalis sanctæ Mariæ in Porticu. nam in fine ista leguntur: Opus explicit Laborantis ad Petrum Præsulem Pampilonæ.] & paulò post: Anus hoc opus dedit integer ab illius inceptioe vigesimus, Christi verò millesimus centesimus octogesima secundus, & vltimus dies Aprilis.] fuit iste (vt apparet ex aliis eius lucubrationibus) litteris philosophicis atque theologicis apprime excultus. Extæ enim eius opus ad Maionem magnum Siciliae Admiratum de iusti iustitiæque rationibus, id ipso ab eo exposcente, opus quadripartitum. Item opus de vera libertate, ad Hugonem Panormitanum Archiepiscopum, idemque tripartitum. Insuper epistola ad Hugonem (puto eundem) contra Sabellianos rursus reuiviscentes. aliam quoque reperitur scriptisse epistolam ad Viuianum S. R. E. Cardinalem Presbyterum tituli sancti Stephani in monte Cælio, de Appellationibus. puto hunc illum esse Viuianum, qui in causa sancti martyris Thomæ functus est legatione ab Alexandro Romano Pontifice. at dispersa illa epistola hand integra legitur, sed intercisâ. Continet has omnes Laborantis lucubrationes codex membranaceus Basilicæ sancti Petri in Vrbe.

LX.
NATIVITAS
S. FRANSISCI.

Hoc item anno nascitur Assisij in Vmbria sanctus Franciscus. testatur id ex antiquioribus Albertus Abbas Stadenfis Auctor histæ temporibus proximus, qui in suo Chronico habet ista: Anno Domini millesimo centesimo octogesimo secundo puer Franciscus natus est in ciuitate Assisij, patre Petro de Bernardone.] hæc ipse. Assurmant id ipsum præter veteres, etiam recentiores. Ita planè Deus Ecclesiam suam in deterius declinantem, ac colabantem iam deprauata morum disciplina, ad erigendam eam, in conflatario diuini Spiritus Apostolicum hunc formauit hominem, qui mundi contemptum ac paupertatem non affectu tantum (quod ad sanctorum Patrum imitationem sufficere potuisset) sed effectu etiam prosecutus est. at de eo inferius sequenti Tomo dicendum.

I.
ECCLESIA
S. MARIÆ
MONTIS
REGALIS
AVCTA IN
METROPOLIM.

ANNVS Redemptoris millesimus centesimus octuagesimus tertius sequitur, Indictione prima, quo contigit vt Lucius Papa Velitus cum esset, die quinta mensis Februarij, exposcete V Vellelmo iuniore Siciliae Rege, nobilissimâ ab eo erectam Ecclesiam, S. Mariæ Montis Regalis, dictam, auxerit in metropolim, subieceritque ei Catanensem Episcopatum, cui & postea additus Episcopatus Syracusanus. Extat adhuc de his eiusdem Lucij Papæ diploma, subscriptione munitum decem & septem Cardinalium, vbi & de impartito pallio ab Apostolica Sede fit mentio, & aliis ad hæc spectantibus, de quibus omnibus est locuples scripta historia, de qua superius in Alexandro Papa mentio facta est.

Hoc

Hoc eodem anno Lucius Papa dissensiones inter Scotiae Episcopos componere laborauit: quibus autem conditionibus, Rogerius in Annalibus ita describit: Eodem anno Ioannes & Hugo Episcopi, de quibus mentionem feceramus, Vellestem venerunt ad audientiam Papæ Lucij, & vterque illorum proposuit coram domino Papa, & vniuersis Cardinalibus suis, quod petebat in Episcopatu sancti Andree. Quo audito, dominus Papa de communi fratrum consilio abiudicauit Episcopatum illum vtrique, & ipsi in manu summi Pontificis resignauerunt præfatum Episcopatum S. Andree liberè & absolute, & sic à Curia recesserunt, expectantes summi Pontificis misericordiam. Et post paucos dies, & per consilium vniuersorum Cardinalium summus Pontifex reddidit Hugoni Episcopo Episcopatum S. Andree, & confirmauit, & concessit Ioanni Episcopo Episcopatum de Dunkelden cum vniuersis supradictis, quæ ei ex parte Regis Scotiae oblata fuerant, & confirmauit. Hugo autem domum rediit, & recepit Episcopatum sancti Andree. Ioannes verò Episcopus recepit Episcopatum de Dunkelden. Sed quia Rex Scotiae noluit ei ablata restituere, ipse iterum mouit quæstionem contra Hugonem Episcopum de Episcopatu sancti Andree, sicut inferius notatum est.

CAUSA
EPISC. SCOTIAE
ITERUM
AVDITA
LVCIO
PAPA.
VELITAS.

Eodem anno ortum est graue dissidium inter Romanos & Papam Lucium, super consuetudinibus quibusdam, quas prædecessores sui facere solebant, quas prædictus Papa iurauit se nunquam facturum. Vnde Romani indignati sunt, & frequenter rapinas & iniurias combustiones fecerunt in terra domini Papæ. Dominus verò Papa de loco in locum fugiens, castella sua & ciuitates munitas adiit. Ad cuius defensionem Christianus Moguntinus Archiepiscopus domini Friderici Romanorum Imperatoris Cancellarius magno congregato exercitu aduenit. Cui Romani resistere non valentes, Romam redierunt. Quos prædictus Cancellarius persequens, omnia ad Romanos pertinentia deuastauit, & eos vsque ad portas ciuitatis Romæ secutus est, omnia suburbana incendio tradens. Romani verò videntes se perditioni traditos, machinabantur, qualiter prædictum Cancellarium dolo interficerent. Et cum alter aditus eis defecisset: statuerunt eum veneno interficere, & ita fecerunt. Nam cum Cancellarius ille & exercitus eius ferè per decem millia ab Vrbe remoti essent, Romani direxerunt in paupere cultu Legatos, qui statum Curiae addiscerent. Qui cum totum esse didicissent: inter cetera compererunt vnum, quod perditioni illius præzelegerunt.

II.
DISCORDIA
INTER
ROMANOS
ET PAPAM.

Erat namque prope locum illum fons nitidissimæ aquæ, quam solitus erat Cancellarius & exercitus eius vino mixtam potare. Fontem itaque aggressi sunt nefandi proditores illi, & ipsum vndique affecerunt veneno, ita vt manans aqua corrupteretur. Vt igitur potauit ex ea Cancellarius, festinè morti succubuit. Occubuerunt & post illum pluresquam mille homines, qui ex prædicto fonte potauerunt. Cum autem obitus Cancellarij divulgaretur, exercitus eius dissipatus est & in fugam conuersus: & Romani acrius infurrexerunt in dominum Papam. Idem verò Papa non valens resistere Romanis, misit Legatos suos ad Reges & Principes terrarum, tam sæculares quàm Ecclesiasticos, pro auxilio habendo ad defensionem B. Petri contra Romanos. Venerunt ergo Nuntij sui ad Henricum Regem Angliæ, postulantes ab eo, & à Clericatu Angliæ auxilium. Consuluit itaque Rex Episcopos suos, & Clerum Angliæ de petitione summi Pontificis. Cui Episcopi & Clerus consuluerunt, vt ipse secundum voluntatem suam & honorem faceret auxilium domino Papæ, tam pro se ipso quàm pro illis: quia tolerabilius esset, & plus placeret eis, quod dominus Rex si vellet, accepisset ab eis recompensationem auxiliij illius, quàm si permisisset Nuntios domini Papæ in Angliam venire ad capiendum de iis auxilium. Quia si aliter fieret, posset veri in consuetudinem ad detrimentum regni. Acqueiuit Rex consilio eorum, & fecit auxilium magnum domino Papæ in auro & argento. Dominus autem Papa per pecuniam illam, & per pecuniam aliorum Principum sibi vndique allatam, pacem fecit cum Romanis, sibi & Ecclesiæ Romanæ necessariam.] hucusque Rogerius.

III.
FONS VENENOSUS
INTERFECTVS.

Contigit hoc eodem anno obitus Regis Angliæ Henrici iunioris, filij Henrici ipsius Secundi, quem pater in contumeliam S. Thomæ per Archiepiscopum Eboracensem coronari fecerat, qui post reconciliationes alias sæpe factas, rursus ad scissuras & discordias leuiter reuocatus, tandem vlciscente Numine, dedit pœnas, sed miserante Deo, veræ pœnitentiæ post immensa peccata memorandum reliquit exemplum. describit ista idem qui supra Rogerius:

IV.

V.
HENRICKI
REGIS AN-
GLOR. FILII
IN OBITU
PORNITEN-
TIA.

Rex filius, deficiente sibi pecunia, perrexit ad sanctam Mariam de Rupe Adamatoris, & decorticauit feretrum sancti Adamatoris, & hetauros Ecclesie asportauit. Paucis post elapsis diebus idem Rex filius, cum vidisset se non posse multum nocere patri suo, ex indignatione & animi rancore in grauem incidit infirmitatem in villa, quae dicitur Martel, non longe à ciuitate Lemouicensi. Primò enim arripuit eum febris, deinde fluxus ventris, & contriuit eum vsque ad mortem. Qui cum sensisset mortem sibi imminere, misit pro domino Rege patre suo, qui ad eum venire noluit: timuit enim insidias illius. Rex igitur filius conuocatis coram se Episcopis & viris religiosis, qui aderant, primum secretò, deinde coram omnibus sua confessus peccata, poenitentiam, & suorum recepit absolutionem peccatorum, & tradidit V. V. V. Marefcallo familiari suo crucem suam Ierosolymam deferendam. Deinde depositis mollioribus indumentis cilicium induit, & ligato fune in collo suo, dixit Episcopis & ceteris viris religiosis circumstantibus: Trado me peccatorem indignum, culpabilem, & obnoxium per funem istum vobis ministris Dei, postulans, vt Dominus noster Iesus Christus, qui latroni confitenti in cruce peccata dimisit, per preces vestras, & per suam ineffabilem misericordiam misereatur infelicissimae animae meae. Et responderunt omnes, Amen. & ipse ait illis: Trahite me à lecto isto per hunc funem, & imponite lecto illi cinereo, quem sibi praeprauerat. Et fecerunt sicut ipse praecepit illis, & apposuerunt capiti & pedibus suis duos lapides magnos quadratos: & omnibus ritè peractis, ipse praecepit corpus suum deferri in Northmanniam vsque Rothomagum, & ibidem sepeliri. Et his dictis, ipse sacrosancti corporis & sanguinis Domini viatico munitus, in timore Domini emisit spiritum. Quod cum domino Regi patri suo nuntiatum esset, lacrymarum corruit in terram, & vehementer planxit filium. Quem lugentem nimirum Petrus Blesensis intimus familiaris his litteris est consolatus.

a Petr. Bles.
epif. 2.

VI.

Henrico Dei gratia illustri Anglorum Regi, Duci Northmanniae & Aquitaniae, Comiti Andegauensi, suus Petrus Blesensis, Bathoniensis Archidiaconus, salutem & spiritum fortitudinis in aduersis.

PETRI
BLES EPI-
STOLA AD
REG. HEN-
RICVM IN
OBITU FI-
LII.

Audiu, & conturbatus est venter meus: à voce contremuerunt labia mea. Nam ex familiarium vestrorum relatione cognoui, quòd illa vestra magnanimitas celebri hactenus opinione conspicua in morte filij vestri mortificata est, & quadam mollitie muliebri degenerans, gemitibus indulget ac lacrymis, atque reuerentia regiae maiestatis abiecta, superuacuis doloribus pueriliter intabescit. Doloris affectum in vobis non arguo, sed dolendi excessum. Scio, quia pium est, flere mortuum: & huiusmodi mœstuosos affectus lex naturae inducit. Nam & Iob, audita filiorum suorum morte, vestimentorum scissione, & aspersione pulueris vim doloris expressit. Abraham mortua Sara, venit vt fleret eam

b Job 1.

c Genes. 13.

d Ibid. 39.

e Ibid. 50.

f 2. Par. 35.

g Eccli. 22.

h Ibid. 38.

i Ioan. 11.

k Jerem. 5.

l Job 6.

VII.

Sed sit quæso hinc dolendi modus, ne vos dolor rapiat vltra modum. Temperantior debet esse apud vos erga defunctum filium dolendi occasio, quia Christianissimè abiit, ne dicam, obiit: & dolendo poenitens dolores aeternos euasit. Nobis super eum flentibus, iam securissimè dicit: Nolite super me flere, sed super vosmetipsos flere. Planxit Dauid filium parricidam: Absalon, fili mi Absalon. Planxit super Saul & Ionatham, finem eorum deplorans, quos dominium mortis inuoluerat sine fine. Verumtamen si circa filium vestrum pium est flere, pium est & gaudere. Si enim Petrus Apostolus, si Magdalena suos defleuerunt excessus, ille licet adolescens, & inter malitiae incentores, & vt ita loquar, tamquam lilium inter spinas, in omnem se deiecit poenitentiae humilitatem, mandia gaudia conuertens in planctum, & delicias in dolorem. Conuersus est planctus eius in gaudium:

m 3. Reg. 19

n 2. Reg. 1.

A gaudium: conuertatur & vester. cedat vobis ad plenitudinem gaudiorum, talem filium de lumbis vestris processisse, in quem naturae dotes vniuersae confluxerant: quem timebant remotissimae nationes: quem vereri & diligere etiam inimicus & inuidus tenebatur. Qui cum prae vniuersis mortalibus obtinisset gloriam, & supereminentiam militiae secularis; tandem in abiectione temporalium, & humilitate poenitentiae factus, & defunctus est Christi miles. Exemplum dedit vobis, vt & vos sequamini vestigia poenitentis. Nemo enim fuit in confessione humilior, in sui accusatione contritior, in emendatione deuotior, in propriae carnis afflictione crudelior, in omni satisfactione feruentior. Consilio siquidem & suggestione proditoriae factionis minus consultè contra vos erexerat arcum suum: sed Dominus aduersus eum terendit arcum suum, & in eo parauit vasa mortis, volens vobis & aliis dare in eo significationem, vt fugiatis à facie arcus, & liberentur dilecti eius. Cum igitur de salute eius spem certissimam habeamus (beati enim, qui in Domino moriuntur) vt voce Apostoli utar: nolite contristari de dormiente, sicut & illi, qui spem non habent. Omne iudicium iam euasit: iudicauit enim se ipsum, ne in posterum iudicetur. Vtinam, amantissime Princeps, dum hoc saeculum manet, immò potius, dum hoc saeculum manet, iudicemus nosmetipsos: fallax enim est hic mundus, vita breuis, finis dubius, exitus horribilis, Iudex terribilis, poena infimibilis. Planctus itaque quos impenditis mortuo, in arma poenitentiae conuertatis, vt sicut turbato fatalitatis ordine filius vos praecessit ad mortem, sic ordinato huius mortalitatis excursu, ceteros praecedatis ad vitam.] hae Petrus. Sanè quidem iudicia Dei cognita sunt iustificata in semetipsa. Nam quem in odium viri sanctissimi & contemptum eius Rex filium coronauit per Eboracensem: tamquam si super caput eius omnia maledictionum vasa irae euacuasset, ex eo infelix pater vberrimum collegit maledictionum prouentum vsque ad eius obitum.

Hoc eodem anno tandem post diutina bella & dissitas saepe concordias Fridericus Imperator vnà cum filio, & aliis Germaniae Principibus celebrato Constantiae conuentu, de firma pace stabilienda in Italiae parte illa, quae dicitur Longobardia, cum suis egit. Sanciuit ibi famosam illam Constitutionem, à loco ita denominatam, De pace Constantiae, quae data habetur hoc anno, hacque Indictione, septimo Kal. Iulij. extat ipsa illustrata glossematibus Baldi Perusini Iuris consultissimi, in appendice ad Authenticorum collationes.

VIII.
FRIDERIC.
IMP. FIR-
MAT PA-
CEM CVM
LONGO-
BARDIS.

Non pratereat, quod Antonius habet hoc anno, ait enim: Anno Domini millesimo centesimo octogesimo tertio, &c. in prouincia Bituricensi septem millia Coterellorum hereticorum & amplius interfecti sunt ab illius terrae incolis, in vnum contra inimicos Dei confederatis. Isti enim terram Regis vastando, praedas ducebant, homines captos secum vilissimè trahebant: & cum vxoribus captorum, etiam (proh nefas!) ipsis videntibus, dormiebant, Ecclesias incendebant. Sacerdotes autem & viros religiosos captos secum ducentes, & in ipsis tormentis irrisorie dicentes: Cantores cantate, cantate, confestim eis alapas dabant, & grossis virgis eos caedebant. ex quibus, quidam sic flagellati beatas animas Deo reddiderunt. Alij longa carceris custodia semimortui, data pro redemptione pecunia, ad propria redierunt. Denique peccatis hominum exigentibus, iidem Cotereilli Ecclesias spoliabant, & corpus Domini de vasis aureis & argenteis, in quibus pro infirmorum necessitate reseruabatur, extrahentes, & (proh dolor!) in terram viliter proiicientes, pedibus conculcabant. De corporalibus vero concubinae eorum pepla capitibus suis componebant. Calices vero secum irreuerenter portabant, & malleis & lapidibus confringentes distrahebant. Hae videntes incolae ipsius prouinciae, domino Regi suo Philippo per litteras intimauerunt, acceptoque ab eo exercitu, vnanimiter insultum in hostes fecerunt, & omnibus interfectis à minimo vsque ad maximum, de praeda illorum ditati sunt.] hae Antoninus.

IX.
b Ann. 10. 2.
c. 17. §. 17.
COTEREL-
LI HAB-
RITICI NE-
FANDISSE-
MI NE-
CANTVR.

Sub hoc eodem anno V. V. V. Neubrigensis ponit legationem Viuiani Presbyteri Cardinalis ad Hibernos, vbi tradit generale Concilium celebraffe, sed infelici exitu ob ingruentia bella ciuilia, quibus impeditus perficere non potuerit, quod intendit, coactus recedere, auro Hibernico (inquit ipse Neubrigensis) quod multum sitierat, minus onustus.] ita planè, nullum vnquam bonum finem potuit sortuisse legatio, quam infamis auri cupiditas infamauit.

X.
c V. V. V.
Nemb. lib. 3.
cap. 9.
LEGATIO
VIVIANI
IN HIBER-
NIA M.

Quod

XI.
ANDRON.
IMPERAT.

a Nic. Chron.
in Andronic.
lib. 2. in fin.
BASILIVS
CAMAT. PA-
TRIARCHA
CONST.
b Basil. tit.
13. de laicis
cap. 2.

XII.
IMPIETAS
ANDRONI-
CI TYRAN-
NI.

XIII.
c VVilhel.
Tyr. lib. 22.
c. 13. in fin.
PERSECV-
TIO GRAE-
CORVM IN
LATINOS.

d Id. ib. c. 12.

HORREN-
DA SACRI-
REGIA
GRAECO-
RV M.

Quod ad res pertinet Orientis, Andronicus tyrannus, qui haecenus visus est pugnasse aduersus Imperij perduelles pro Alexio puero, vbi illis e medio sublati cefferunt ipsi omnia ex sententia, vt solus sibi adscisceret summam totius Imperij, infelicem Imperatorem Alexium crudeliter e medio sustulit, strangulato ipso nocte arcus neruo, absolutione a iuramento, quod viuenti praestiterat Imperatori, ab Episcopis pollicitatione redempta. Describit omnia ista pluribus Nicetas, atque hunc ipsum indulgentem Andronico, fuisse Basilium Camaterum Patriarcham, Theodosio subrogatum. habetur huius Basilij constitutio data anno Redemptoris millesimo centesimo octogesimosexto, cuius meminit Theodorus^b Balsamon. At quae ante ista in Latinos populos Constantinopoli commorantes ab eodem Andronico mota sint proelia, atque publica vi in eos sit facta grassatio, & saeuissima persecutio, Nicetas sic rem paucis attingit:

Andronicus alacrior factus, victoria potitus, Protosebasto capto, missis triremibus, quae magnum Ducem sequebantur, & deletis ex suo exercitu cohortibus, bellum Latinis in vrbe versantibus infert. Cum autem vrba quoque multitudo animos contra eos sumpsisset, & inuicem ad strenue pugnandum cohortati essent: terra marique simul pugnatum est: & Latini a duobus exercitibus circumuenti, quia se defendere non poterant, vt quisque potuit, salutem quaesuerunt, apertis ad diripiendum aedibus, quae plenae diuitiarum omnis generis, eorumque bonorum fuerant, quae mortales appetere solent. Neque enim consistere, neque Romanos inuadere (ita Constantinopolitanos nominat) neque eorum impetum sustinere audebant. Itaque alij, quod sors tulit, in vrbe sunt dispersi: alij in magnatum aedes euaserunt: alij longis nauibus suorum popularium consensu, ferrum vix euaserunt. Qui comprehensi fuere, capitis sunt damnati: omnes rei familiaris iacturam fecerunt. Triremes vero fugitiuis plenae ex portibus vrbs in Hellepontum prouectae, eodie ad insulas Principis & Protam, ceterasque vrbi vicinas non in alto sitas appulerunt. Postridie nonnullis earum monasteriis incensis, velis remisque discesserunt. Nemine autem persequente, vbi placuit, exscensu facto, Romanis quidquid potuere nocuerunt. Hucusque Nicetas, tantam tragaediam inumbrans potius quam describens, cum plurima praeteriit horrenda auditu, amore suorum. nos vero veritatis amore ex eiusdem temporis Auctore rem gestam hic describemus.

Quomodo autem re vera ista se habuerint, dicturi, primum omnium quod ad tempus spectat, locum deprauatum apud VVilhelmum Tyrium corrigere opus est, vbi ista facta esse leguntur anno Redemptoris millesimo centesimo septuagesimonono. Nam errorem illatum in numeri notam ex iis, quae idem superius narrat in obitu Manuelis Imperatoris, patris Alexij satis euidenter apparet. Petenda igitur recta ratio temporis a Niceta Graeco historico, qui res gestas certis signat Indictionibus, ex quibus hoc anno id gestum colligitur. His accedit, quod & eiusdem temporis scriptor Robertus de Monte, in Appendice ad Sigebertum, hoc anno factum affirmat. Contigerunt haec, vbi Alexius Protosebastus Imperatoris Manuelis patruelis, sibi pueri Imperatoris regimen simul & Imperij vendicans, & tyrannide omnia miscens, templa congressu militum profanans, ab Andronico captus & excacatus fuit. quae haec cuncta exacte Nicetas descripsit. His ergo peractis, statim bellum ab Andronico illatum Latinis Constantinopoli commorantibus, idem narrat. Occasio autem vexandi Latinos inde sumpta narratur, quod scilicet fauissent isti Alexio Protosebasto Imperium affectanti. sed audiamus de his Tyrium huius temporis scriptorem fidelissimum, a quo haec accipe: ^d Nostri post prostratum (vt audisti) Protosebastum, plurimum mente consternati, timentes ne ciuium super eos repentina fieret irruptio: praemoniti a quibusdam, qui coniurationis habebant conscientiam, qui validiores erant, alij in galeis quadragintaquatuor, quas in portu repererant, Graecorum effugerunt molimina: alij in nauibus, quarum in portu maxima erat copia, omnem domum imponentes, euaserunt discrimen. Qui autem segniores erant, vel infirmi reperti sunt, & ad fugam minus idonei, ij in domibus suis relictis, impietatis, quam alij effugerant, rabiem perpeffi sunt. Nam parato clam nauigio saepe dictus Andronicus, vniuersas quas secum trahebat in vrbem introduxit copias, quae vix ingressae, vna cum ciuibus in eam vrbs partem, quam nostri incolebant irruentes, residuum populi, qui aliis abeuntibus, aut noluerant, aut non poterant exire, desuientibus gladiis peremerunt: & licet pauci essent, qui ad arma possent sufficere, restiterunt tamen diu, & cruentam de se hostibus reliquerunt victoriam. Immemores igitur caedem & obsequiorum quae

A quae plurima Imperio nostri contulerant: peremptis iis, qui resistere posse videbantur, ignem eorum domiciliis subiiciunt, & vniuersam eorum regionem subito conuertunt in fauillam, inulieribus & paruulis, senibus valetudinariis incendio consumptis.

Nec sufficiebat eorum impietati, in loca desuere profana, verum Ecclesias, & loca quaelibet venerabilia succedentes, qui ad ea salutis causa confugerant, cum ipsis pariter sacris aedibus concremabant. Nec erat differentia plebeiorum & Cleri, nisi quod atrocius in eos desuerebant, qui religionis & honestatis habitum praetendebant. Monachis enim & sacerdotibus primas irrogabant iniurias, & exquisitis perimebant cruciatibus. Inter quos virum venerabilem Ioannem nomine, S. R. E. subdiaconum, quem pro negotiis Ecclesiae dominus Papa illum direxerat, comprehendentes, in contumeliam Ecclesiae decollauerunt, caput eius ad caudam canis in mundae religantes.]

B Robertus autem & ipse huius temporis scriptor, hunc Ioannem Cardinalem fuisse tradit, atque ita contigisse immane facinus narret. Cum autem Latini occiderentur per crudelitatem istius Andronici, quidam Cardinalis Romanae Ecclesiae, Ioannes nomine, quem Romanus Pontifex miserat Constantinopolim ad petitionem Manuelis Imperatoris, qui erat vir religiosus, & volebat per praedicationem illius Cardinalis reuocare Ecclesiam Graecorum ad instituta & subiectionem Romanae Ecclesiae: hic, inquam, Ioannes, cum Latini occiderentur, erat in hospitio suo, veneruntque ad eum quidam religiosi viri suadere ei, vt discederet, ne occideretur. Quod cum audiret, dixit: Absit hoc ne fiat. Ego hic sto pro vnitae Ecclesiae, & praeepto Papae Alexandri domini mei: qui miserat eum illuc. Tunc irruentes in eum Graeci perfidi, occiderunt eum, & ligantes canem cum eo, ita quod cauda canis esset in os eius, traxerunt per vicos ciuitatis, & facta fouea ibi combusserunt eum, & postea viri religiosi de fouea tulerunt corpus eius, & optime sepelierunt illud, vbi sunt crebro miracula.] haec Robertus. Porro huius nominis Cardinalis sub Alexandro Papa reperitur fuisse Ioannes Presbyter Cardinalis tituli sanctae Anastasiae. pergit vero VVilhelmus:

Sed nec mortuis, quibus omnis parcere consuevit impietas, vt inter tam detestabiles & peiores parricidis sacrilegos, tuta erat quies, quos de monumentis extractos per vicos & plateas, quasi illatas sentirent iniurias, distrahebant. Accedentes praeterea ad xenodochium, quod dicebatur sancti Ioannis, quotquot in eo repererunt languidos, gladio peremerunt. Qui autem ex officio pietatis oppressorum merito tenebantur afflictiones releuare, eorum sacerdotes videlicet, & monachi, dato pretio, grassatores & sicarios ad stragem inuitabant, disquirentes secessus & domorum penetralia, ne qui in eis delitescerent, vt mortis discrimen declinare possent, inuentosque & violenter extractos tradebant carnificibus: quibus etiam, ne gratis operam impenderent, pretium sanguinis pro miserorum interfectione porrigebant. Qui autem clementius cum eis videbantur operari, hi eos, qui ad se confugerant, & quibus spem dederant salutis, Turcis, & aliis infidelibus populis in perpetuam vendebant seruitutem: ex quibus promiscui sexus, aetatis & conditionis plus quam quatuor millia barbaris nationibus, pretio interueniente, distracta esse dicuntur. Sic ergo impius Graecorum populus, & genimina viperarum, more serpentis in gremio, & muris in pera, nihil tale meritos, nihilque tale verentes, male remunerauerunt hospites suos; quibus tamen filias suas, neptes quoque & sorores, vxoresque dederant, & ex diutino conuictu sibi reddiderant familiares.

Verum non omnino tantum & a saeculis inauditum facinus impunè commisisse dicuntur. Nam qui (vt praemisimus) in galeis exierant, & qui postmodum eos aliis nauibus sunt secuti, habentes secum multitudinem maximam, & classem non modicam circa vrbe, satis in vicino se collegerant, rei expectantes exitum. Qui postquam plenius cognouerunt, quod ij, qui in ciuitate tumultum excitauerant, eorum succenderant regiones, vxores quoque & liberos, & omnem familiam partim gladio, partim consumpserant incendio: iusta indignatione commoti exarserunt in iram. Et cupientes vehementi seruire vltum iri suorum sanguinem: circumierunt vtrumque Hellepontum, litus ab ostio maris Pontici, quod ab vrbe Constantinopolitana distat triginta miliaribus, vsque ad ostium maris Mediterranei, quod ab eodem distat miliaribus ducentis, vrbes, & quaelibet municipia in vtroque sita litore comprehendentes violenter, & eorum habitatores ferro perimentes vniuersos. Sed & monasteria, quae tam in vtroque eiusdem maris litore quam in insulis modicis, quae per illud mare dispersae sunt, sita erant, peruadentes, pseudo-

XIV.

XV.
S. IOANNIS
LEGATI
MARTY-
RIVM.

XVI.
CRUDELI-
TAS GRAE-
CORVM IN
LATINOS.

XVII.
QVID LA-
TINI AD-
VERSVS
GRAECOS.

pseudomonachos, & sacrilegos eorum sacerdotes in vltionem fratrum sanguinis gladio A
péremunt, ipsa monasteria cum iis, qui ad ea confugerant, succedentes. Ex quibus lo-
cis infinitas auri, argenti, gemmarum & holoseruorum dicuntur extraxisse copias, vnde
damnum rerum amissarum, & dispendia bonorum suorum in duplici fœnore sibi pote-
rant recompenfare. Nam præter monasteriorum diuitias innumeras & thesauros infini-
tos, quæ à multis retrò congefferant temporibus ciues Constantinopolitani, ingentia ibi-
dem deposuerant auri & ceterarum gazatum pondera, quæ omnia secum deferentes, &
maris illius deferentes angustias, inter Seston & Abydon vrbes antiquissimas & mari-
mas, mare ingressi sunt Mediterraneum, litora Thessaliæ, & mari adiacentium prouincia-
rum vrbes & oppida perlustrantes diligentius, & cuncta incendio & rapinæ tradentes,
stragem innumeram operati sunt. Sed & galeas alias à prioribus circa Chrysolim, vr-
bem Macedoniæ dicuntur reperisse decem, aliasque in locis aliis quamplures. Vnde sibi B
classe maximam, & Græcis omnino formidabilem in eorum perniciem dicuntur ordi-
nasse. Alij verò, qui stragem & rapinam abominabantur operari, cum vxoribus & liberis,
& residuo substantiali suo nauem ingressi, quorum illis multus occurrebat numerus, à
prædicto declinantes exercitu, ad nos in Syriam descenderunt. Andronicus interea vr-
bem pro votis obtinens, & nullum habens contradictorem, Imperatorem cum futura
vxore, Regis Francorum filia, in die festo Pentecostes solemniter fecit coronari, omnè ei
exhibens reuerentiam. Sororem quoque, & sororis maritum, simul & matrem Imperato-
ris intra septa palatij adhuc tractans humanius: ipse tamen tam in vrbe quàm extra quæ-
libet Imperij negotia pro suo libero disponens arbitrio. Timetur tamen, ne hanc fraude
palliata personis exhibeat humanitatem; quousque Imperio paulatim occupato, & sub-
iectis omnibus, liberius ostendat, qualem circa eos gerat voluntatem.] hæc de his Tyrius C
Archiepiscopus. Quænam autem, vlciscente Numine, terribilis vltio Andronicum sit fe-
cuta, suo loco dicendum erit.

IESV CHRISTI LVCII PAP. III. FRIDERICI IMP. 30.
ANNVS ANNVS
1184. 3. ANDRON. COMN. IMP. 2.

I. MILLESIMVS centesimus octogefimus quartus annus incipit, Indictione secunda,
quo à Lucio Papa tempore Quadragesimæ facta est promotio cõplurium ad Car-
dinalatus honorem. de qua electione habet ista Robertus in Appendice ad Sigebertum D
hoc anno: Lucius Papa in capite Ieiunij, id est feria quarta Cinerum ordinauit plures
Cardinales, inter quos magistrum Meliorem Presbyterum Cardinalem creauit scilicet,
quem etiam fecit Camerarium suum. Creauit insuper Electum Dolensem Diaconum, &
magistrum Radulphum Nigellum charissimum amicum nostrum, magnæ honestatis, &
litteraturæ, & religionis virum.] hæc Robertus hoc anno. Sequenti vero hæc de creatio-
ne Episcopi Ostiensis: Theobaldus Abbas Cluniacensis factus est Episcopus Cardinalis
Ostiensis, cui successit in Abbatia filius Comitis de Claromonte. Hic Theobaldus videli-
cet prius fuit Abbas cuiusdam Abbatie Ordinis Cisterciensis: inde translatus est ad Ab-
batiam Flauiacensem: inde exortis quibusdam causis, factus est Abbas sancti Luciani
martyris primi Episcopi Bellouacensis ciuitatis. Exinde (vt diximus) factus est Abbas
Cluniacensis.] hæc Robertus (vt dictum est) anno sequenti. Scimus recentiore aucto-
re seriem Cardinalium diuersorum Pontificum texuisse vnâ cum signis familiarum di-
uerfarum, sed haud plausum habet ab emunctas nares habentibus. E

II. Hoc eodem anno Lucius Papa Veronam profectus est, vt congressum haberet cum
Friderico Imperatore indictum in annum sequentem, prout quæ dicenda erunt, manife-
stè declarant. Sed accipe quæ hoc ipso anno Redemptoris habet Rogerius in Annalibus
Angliæ:

III. Eodem anno dominus Rex Angliæ sollicitus de pace facienda inter Ducem Saxonie
& Imperatorem Fridericum, consilio Archiepiscopi Colonienfis misit Nuntios suos, vi-
delicet Hugonem de Nunant Lexouiensem Archidiaconum, & quosdam alios de Cleri-
cis & familiaribus suis ad Lucium summum Pontificem, vt auxilio eius præfatus Impe-
rator recepisset Ducem Saxonie in amorem. Venientes itaque Nuntij Regis ad Curiam
domini

LEGATIO
AD PAPAM
PRO DVCE
SAXONIAE

A domini Papæ, inuenerunt eum in Italia apud Veronam: & dum ibi moram cum eo face-
rent, venit illuc Fridericus Romanorum Imperator ad loquendum cum domino Papa,
ad cuius instantiam prædictus Imperator dedit Duci Saxonie licentiam redeundi in pa-
triam suam, & relaxauit ei omne sacramentum, quod ei fecerat de exilio exequendo, &
dominus Papa absoluit eum de sacramento illo, quod ipse Imperatori fecerat.] ita Roge-
rius, qui & eodem hoc anno hæc admiranda de obitu Cantuariensis Archiepiscopi:

Eodem anno Richardus Cantuariensis Archiepiscopus obiit decimoquarto Kalendas
Martij, cui, antequam inciperet ægrotare, apparuit Dominus in visione, dicens: Tu dissi-
pasti bona Ecclesiæ meæ, & ego extirpabo te à terra. Qua visione plurimum perterritus,
statim incepit ægrotare, & octaua die sequenti obiit.] hæc Rogerius. Extrat Petri a Blesensis
ad hunc epistola, qua dum compellat amicè, ipsum summæ redarguit negligentia. quæ
sic se habet:

B Reuerendo patri & domino Richardo Dei gratia Cantuariensi Archiepiscopo, totius
Angliæ Primati, & Apostolicæ Sedis Legato, Petrus Blesensis Archidiaconus salutem, &
in melius expergisci. V.

Habebam in desiderijs ad vos cum festinatione reuerti, sed auctoritas regia non per-
mittit. Millies postulauit licentiam recessurus, sed nec repulsam passus sum, nec licentiam
adeptus. Quoties caufor moram quam facio, & allego vestræ reuocationis instantiam,
vnica & quotidiana est eius responsio: Cras recedes. In omnibus diebus anni, Cras istud
inuenire non potui. dum quæritur, later: & fortasse, quando non quæretur, occurret. In eo
autem turbata est anima mea valdè, & sicut araneam tabescere me fecistis, quia expo-
brauerunt, qui me tribulant inimici mei, mihi, dum dicunt mihi per singulos dies: Vbi
est dominus tuus? vbi laritar? vsquequo piger dormit? exurgat qui dormit, & exurgat à
mortuis. Et iam hora esset à somno surgere, & vigilare super commissum sibi gregem &
attendere, qualem habuit decessorem. Numquid Dei gratiam accepit in vacuum, vt &
gratiam sibi datam, & gloriam sui decessoris euacuet? Lam euacuauit ex parte, nec vide-
mus, quando restauret, quod amisit, quando redimat, quod commisit. Vobis igitur
imputant, quod ab Allophylis Arca Domini capitur, quod à laicis Ecclesia Dei concul-
catur, quod gladium Petri rubigo consumit, quod Christi sacramenta vilescant, quod
terribile nomen Dei in vanum assumitur, quod sub prætextu perijurij legitima coniu-
gia dissoluuntur. Vobis imputant, quod Malchus in Christum, quod Phassur in Iere-
miam, quod Balthasar in vasa Domini manus extendit sacrilegas. Quoties autem gra-
tiam innocentia & humilitatis extollo in vobis: non sufficit, inquit, tantæ prælatio-
nis homini, non facere malum, nisi adijciat facere bonum. Non solum enim arbor,
quæ fructus malos facit, sed arbor, quæ fructus bonos non facit, excidetur & in ignem
D mitretur.

Reperit, inquit, Archiepiscopus tuus Ecclesiam in optimo statu: ipse verò eam desti-
tuit, & deiecit. Cantuariensis Ecclesiæ dignitates, quas gloriofus Martyr rubricauerat san-
guine suo, & quasi testamentum æternum morte & cerebri effusione firmauerat, pusilla
nimitas eius euacuat, eamque reduxit in antiquæ seruitutis opprobrium, quæ se in gratiam
plenæ libertatis erexerat. Vt quid, inquit, terram occupat? quando morietur, & peri-
bit nomen eius? Cur saltem non expergiscitur? Numquid qui dormit, non adijciat vt re-
surgat? In his omnibus verecundia mea tota die contra me est, & confusio cooperuit
faciem meam à voce exprobrantis & obloquentis. Sunt itaque lacrymæ meæ panes die
ac nocte, & vbi sub vmbra vestri nominis magnificari & extolli speraueram, ibi improp-
erium expectauit cor meum & miseriam. Estis enim fabula in ore hominum, studiumque
E omnium ferè commune est, linguas procaces laxare contra vos in detestandum susur-
rium. Quod si vestram velim prædicare industriam circa ædificiorum meliorationem,
circa prædiorum culturam, & circa huiusmodi exteriorem administrationem, quæ inces-
santè exigit humana necessitas: ipsi vniversa deprauant. Quæ gloria est, inquit, quod
viuaria construit, quod claudit feras indagine, si Clerici imprecantur, si in omnem disso-
lutionem religiosorum claustrorum ostia relaxantur. Quæ utilitas, quod fimo & creta
ager sationarius impinguatur, si in Dominicæ messis cultura nec spina euellit, nec extir-
patur tribulus, nec verbum Domini seminatur? Numquid Deo cura est de bobus &
asinis, vt circa boues & asinos ita sollicitus occupetur? Cur iniunctæ sibi legationis offi-
cium non exercet: ligatus est potius quàm Legatus. Prophetæ b, inquit, cui Dominus b
Annal. Eccl. Tom. 12. Sff legatio-

IV.
RICHARDI
ARCHIEP.
CANTUAR.
OBITVS.
a Petr. Bles.
epist. 5.

PETRVS
BLES. RE-
DARGVIT
RICH. AR-
CHIEPISC.
CANTUAR.

VI.
QUAE AD-
VERSVM
RICH. AR-
CHIEPISC.
DICEREN-
TVR.

Jer. 1.

legationem iniunxerat præcepit, vt euellat & destruat, vt dissipet & perdat, ædificet & plantet. Dominus tuus officij spiritualis intelligentiam conuertit in litteram, aut, vt dicatur verius, in lituram.

VII. Illud mihi ad cumulum doloris accedit, quòd dominus Rex, qui ex toto corde vos diligit, cuius erga vos dilectionem lego assidue in libro experientiarum, qui turbatoribus vestris in Romana Curia murum inexpugnabilem se opponit, ipse frequenter incutiã, & desideria vestram, secreta tamen & modesta correctione redarguit: ipse crebro vos excitat scriptis & nuncijs, grauissimè ferens, quòd terræ suæ maleficos ad excessus enormes per impunitatis licentiam prouocatis. Quàm amabilia nuperrimè vobis scripserit & mandauerit, memoriarum, credo, tenaciter affixistis. Inter quæ ego, qui conficius secretorum fui, verbum illud confidenter in communem deduco notitiam: verbum enim memorabile est: Sciat, inquit, dominus Archiepiscopus, quòd si filius meus electus, aut aliquis Episcopus terræ, B vel Comes, vel aliqua persona illustris suæ voluntati aut dispositioni contraire præsumperit, aut impedierit, quò minus opus sibi commissæ legationis adimpleat: inueniet me sui contemptus persecutorem & vindicem, ac si in coronam meam proditoriè commisisset. Scio quidem, pater, dominum Regem diu habuisse, & adhuc habere in votis, vt consilio, & auxilio vestro fiant increpationes in populis, vt arripiat manus vestra iudicium, & arguat pro mansuetis terræ.

VIII. Dura quidem retuli vobis, amantissimi me pater, & fortè hoc aliquis temeritati adscriberet, quòd non blandior, quòd non palpo, quòd reuerendum populis caput peccatoris oleo non impinguo. Quidquid immundissimæ suæ grunniant: ego in Christi visceribus, & iugi beneficiorum vestrorum memoria vos moneo, & monebo, quatenus cum ea diligentia impleatis pontificium, vt non vituperetur ministerium vestrum. Legistis enim: ^a Male- ^C dictus homo, qui facit opus Domini fraudulenter. A claustrali & spiritali militia elegit vos Deus in sacerdotem sibi: videte ne, cum spiritu cœperitis, carne consummemini; & ^b Gen. 6. ne de vobis intelligatur illud: ^b Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est. Putatis, quòd de commissis vobis animabus vos in distracto examine non oporteat reddere rationem? Propter hoc irritauit impius Deum. ^c dixit enim in corde suo: Non requiret. Sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & ve- ^d reor, ne tempestiuus aut durius, quàm credere aut timere velimus. Vtinam velitis reco- ^d lere comminationes Altissimi, quibus aperissima visione nobis terribilem suæ indigna- ^d tionis sententiam reuelauit. ^d Horrendum est autem incidere te in manus Dei viuentis. Ignis enim succensus est in furore eius, quem quandoque spiritaliter vidistis, ipsum autem nunquã sensibilibus sensistis. Hæc Petrus, dominum suum fidelissimè monens, licet ^e ^e defenderit eum & excusauerit, cum spiritu vehementiori idem Richardus redargueretur ab Alberto S.R.E. Cardinali Legato, qui postea fuit Gregorius Papa Octauus.

IX. Sed cum nec exemplo tanti prædecessoris profecerit, nec reprehensionibus Legati Apostolicæ Sedis se correxerit, neque Petri familiaris & domestici eius admonitiones siue acres siue blandes audierit: Christum iudicem, ad tribunal horrificum eum vocantem, cogentem, spiritum abripiantem & extorquentem est passus infelix. Ipse autem Petrus, qui ab aula regia ad munus Cancellariæ ipsius Richardi, cui ab epistolis fuit atque consilijs, venerat, diuersis post hæc agitatus est fluctibus, vt suis ipse epistolis queritur. lege eam, quam ex ipsius scriptis Iohannes Busæus collegit vitæ ipsius.

X. Eodem anno Roma translatum est in Poloniam corpus S. Floriani martyris, de quo ista Longinus in Chronicis Polonorum: Lucius Papa Tertius, assiduis supplicationibus Casimiri Ducis & Monarchæ Polonorum, apud prædecessorem etiam suum Alexandrum Tertium ad exauditionis gratiam admissis, volens se præstare morigerum, corpus beati Floriani eximij martyris Duci præfato, & Cracouiensi Ecclesiæ donandum decernit, cuius donatio etiam miraculo diuinitus ostenso comprobata est. Summus siquidem Pontifex Lucius (vt veterum etiam vsque in tempora nostra deriuata fert relatio) sacrarium, quod plura Martyrum corpora confouebat, ingressus, quis Sanctorum illic quiescentium Poloniam migrare vellet, inquisiuit. Ad quam vocem, serio ne, an ioco, incertum est, à summo Pontifice prolatam, ex tumba, in qua corpus sacrum beati Floriani conditum erat, manus protensa, summo Pontifici vocitanti, designantis & indicantis se, apparuit, donarique Polonis, & Ecclesiæ Cracouiensi huiusmodi manus protensione corpus suum signauit. Quo quidem miraculo tunc sibi ostenso Lucius Papa commotus, minus cunctanter

REGIS
HENRICI
STVDIVM
ERGA RE-
LIGIONEM.

EXCVSATIO
MONENTIS.

^a Jer. 48.

^b Gen. 6.

^c Psal. 9.

^d Heb. 10.

^e Petr. ep. 38.

X.
TRANSLATIO
CORPORIS
S. FLORIANI.

A Stanter corpus beati Floriani martyris Polonis, & Ecclesiæ Cracouiensi tribuit, & in ampliore tam Sancti quàm Polonorum honorem, ossa corporis sancti per Ægidium Mutinensem Episcopum Duci Polonorum Casimiro & Cracouiensi Ecclesiæ destinavit. Qui Cracouiensem urbem sexto Calendarum Nouembrium cum sacro onere perueniens, à Duce Casimiro, & Gedeone Cracouiensi Episcopo, omnibusque statibus & ordinibus, obuiam illi ad septimum lapidem euntibus, summo honore, summaque iubilatione & gratulatione exceptus est, ouantibus singulis, quòd Polonis nouus suffragator & Patronus diuina propitiatione accessit. Et quia Ecclesiæ Cracouiensis celeberrimi Martyris corpore & deposito fuerit illustrata, decora, funiculosque sui ornamenti longè lateque & tendit & porrexit: in honorem Martyris beati basilica illi pulchro ac sumptuoso opere, extra Cracouienses muros, à Gedeone Cracouiensi Episcopo, in hanc diem diuinitate propitia perseuerans, extracta est. Et Ægidius Episcopus Mutinensis à Duce Casimiro, & Gedeone Episcopo magnificis onustis muneribus, Romam remissus. Ab eoque tempore in sancti Floriani decus & memoriam cœperunt Poloni, tam militares quàm ciuiles & agrestes, filios suos in baptisate huius nominis appellatione insignire.] agit post hæc de fundatione Ecclesiæ eiusdem sancti Floriani idè Auctor. sed hæc ad institutum satis.

IESV CHRISTI LVCII PAP. III. FRIDERICI IMP. 31.
ANNVS ANNVS ANDRON.COMN.IMP. 31.
1185. 4.

MILLE SIMVS centesimus octogessimus quintus annus Salutis agitur, Indictione tertia, quo Veronæ congressus est habitus Papæ & Imperatoris, Christianæ Reipublicæ causa cœuentium. Errant qui putant tunc Episcoporum celebratum esse Concilium. Nam ex Actis, quæ adhuc extant, perspicue patet, nequaquam tum Veronæ habitum esse Concilium, sed mutuum dumtaxat conuentum, habes ea recitata in Sclauorum Chronicis tunc scriptis verbis istis: Sequenti anno, nempe octogesimo quinto post millesimum atque centesimum, Imperator abiit in Italiam pro disponendis negotijs Reipublicæ. Et occurrit ei dominus Papa Lucius apud Veronam, pro quibusdam causis determinandis inter ipsos. Cumque honestissimè susceptus esset à Veronensibus, & à Clericis, qui illuc conuenerant de diuersis partibus terrarum, qui tempore Alexandri Papæ à schismaticis ordines susceperant: cœpit Imperator omni instantia intercedere pro ipsis ad dominum Apostolicum, vt clementer circa ipsos dispensaret. Qui primò huic petitioni se beneuolum exhibuit, & eoque annuerat, vt omnes petitiones suas scriberent, vt secundum casum singulorum dispensaretur circa ipsos.

D Et ecce altera die dominus Papa mutat animum & propositum, dicens: Quoniam generali Concilio, quod Venetiis celebratum est, vbi ipso Imperatore præsentate dispensatum fuerat circa dominum Christianum Moguntinum, & dominum Philippum Coloniensem, & dominum Mantuanum, & alios plures, qui cum ordinatis suis persisterent, hi, scilicet ab eis ordinati, ab ordinibus suis suspensi fuissent: nulla ratione mutandum id affirmabat, nisi denuò in Cardinalium & Episcoporum generali collegio. Promisitque Apostolicus, apud Lugdunum super eodem negotio se Concilium habiturum. De qua mutatione dominus Conradus Moguntinus, & dominus VVormatiensis suspecti habitus sunt. Hi autem, quibus spes de officiis recuperandis data fuerat, contristati sunt valde. Et cum prius in susceptione Imperatoris iucundissimè decantassent: Aduenisti desiderabilis: in luctum conuersi cantabant: Sustinimus pacem, & non venit, domine, quæ suimus bona, & ecce turbas, &c. Quod tamen Cardinalibus valde displicuit, dicentibus: Ecce quanta E est præsumptio Alemannorum, qui gratiam minando quærunt.

Hoc taliter infecto negotio, tractabant inter se dominus Papa & Imperator de patrimonio dominæ Mathildis matronæ nobilissimæ, quod Imperator in possessione habebat, dicens, ab eadem Imperio collarum: & è conuerso dominus Papa Sedi Apostolicæ ab ea datum affirmabat. Cumque in argumentum probandi testamenti, ex vtraque parte priuilegia porrigerentur, nullo sine causa terminata est.

Aliud etiam habebant negotium, quod maximum & præcipuum erat de electione Treurenfis. Siquidem metropolis Treurenfis vacabat, in qua duo electi erant, Volcmarus & Rudolphus. Volcmarus quidem prior à saniore parte electus est. Rudolphus vero à cunctanter

I.
CONVENTVS
VERONÆ.

^a Arnold.
Lubec. lib. 3.
cap. 10.

II.
PAPA REGI-
LIT APRO-
MISSIS.

III.

IV.
DE SCHI-
SMATE
TREVIREN-
SIS.

posterior à parte inferiore. Cumque schisma inter eos esset, Volcmarus quasi de canonica electione presumens, ad Sedem Apostolicam appellauit, Rudolphus vero ad Imperatorem se transtulit. Imperator ergo audiens quod factum fuerat, propter disensionem electionis inuestituram dedit Rudolpho. Apostolicus itaque affirmabat partem Volcmari propter canonicam electionem. Et Imperator pro Rudolpho erat propter electionis disensionem. Sicque ab inuicem discesserunt, ut cuius suam partem diceret esse iustiore. Procedente ergo tempore, cum Volcmarus sequeretur Curiam Romanam, & pro suo negotio molestus esset Apostolico: Apostolicus missa epistola peremptorie citauit Rudolphum, qui tunc cum Imperatore erat. quod Imperator audiens, non parum ægre ferebat. Ipsum tamen, ne contumax videretur, ad audientiam venire hortatus est, mittens secum duos Decretistas, & duos Legistas. Decretistas quidem, ut pro Rudolpho essent iustitia canonum; Legistas vero, ut pro parte sua starent iure legum. Cumque ad iudicium ventum fuisset allegatum, nullo dato sine, Rudolphus ad Imperatorem reuertitur, Volcmaro cum Apostolico remanente. Sic ex vtraque parte perturbatio non modica erat: quia cum pro eadem causa inter Apostolicum & Imperatorem quotidie grauiora meregerent, fideles, qui schismatis visionem experti fuerant, Ecclesiam denuò grauiissime scandalizandam timebant.

V.
DISCORDIA INTER
PAPAM ET
IMPERAT.

Interea Rex iuuenis & superbus zelatus pro Rudolpho, Decanum & Canonicos quosdam Confluentia, qui pro parte Volcmari stare videbantur, calumniatoriè aggressus est, & ablaris stipendiis, domos & possessiones eorum exterminari præcepit. Apostolicus vero exinde magis commotus, Volcmarum ad pontificatus apicem promouere decreuit. Quod audiens Imperator, per suos ei mandat, dicens: Quod si Volcmarum contra suam voluntatem ad summum sacerdotium promouere voluerit: omnem familiaritatem inter eos perpetuò expirasse, certissime sciat. Minas etiam quasdam terribiles addidit, quæ tamen pro discretionem eorum, qui internuntij erant, ad medium non deueniunt. Taliter ab inuicem disturbati Apostolicus & Imperator, quidquid moliebantur, cassum fuit, nec consilium in perturbatione stare potuit: siquidem inter plurima negotia agebat Imperator cum Apostolico de filio suo Rege, ut coronam Imperij super caput eius poneret. Et quia eum placabilem non habebat, consecrationem illius occasionibus differebat, quam tamen non sine ratione refellebat. Dicebat enim Apostolicus, non posse simul duos Imperatores regnare, nec filium Imperialibus insigniri, nisi ea ipse prius deposuisset.] hæc Arnoldus, sed male, anno octogesimo tertio: deprauatus putatur numeri nota, ut bene correxisse cognoscitur Crantius. sed iam ad res Orientales conuertamus orationem.

a Crant in
Metrop. li. 6.
c. 6. in fin.

47.

VI.
DECERNUNT
TYR LEGA
TIONES IN
OCCIDENTEM.
b Villal.
Tyr. lib. 13.
cap. 1.

Inter hæc autem in deterius quotidie prolabantibus rebus Christianorum in Palestina, Saladino aduersus eos prævalente: coeuntibus vna Principibus simul cum Patriarcha Ierosolymitano, & aliis, de mittenda legatione ad Christianos Principes transmontanos, ut opem ferrent periclitantibus Ierosolymis, inter eos decretum est, & firmiter stabilitum. Ita sanè V. Vilelmus Tyri Archiepiscopus in suo De bello sacro scripto historiae libro, qui cum hic finem scribendi fecisse reperiatur, illud in causa fuisse videtur, quod ipse vnus ex Legatis fuit missus ad Regem Francorum, sicque scribendi intermissus visus est institutum, cum præsertim rerum aduersarum dolore perculsus (ut ipse præfatur in exordio libri nouissimi) scribendi officium subiret inuitus: adeò ut, qualibet intercedente aduersa occasione, munus omiserit, quod nec resumpsisse potuit, defunctus, dum eandem legationem obiret. Porrò quàm operosè atque proficuè se gesserit in ea functione adornant primariam legationem ad vniuersalem promotorem eiusmodi expeditionum in Terram sanctam, nempe ad ipsum Romanum Pontificem Lucium Papam, more maiorum pulsantes primùm omnium precibus Apostolicam Sedem, cuius nutu reliqui omnes Occidentales Principes moueri solerent, impartienda ab eadem remissione peccatorum, loco militaris stipendij, qua solerent quique Fideles magna frequentia sacrae militiæ nomen dare.

VII.
LEGATIO
AD PAPAM
IEROSOLY-
MIS 1185A.

Venerunt ergo Legati Romam, vbi acceptis litteris à Lucio Papa ad Anglorum Regem, magna celeritate Angliam versus, ut in mandatis acceperant, dirigunt iter. Quid autem per eos cum Anglorum Rege tractatum fuerit, habet ista Rogerius hoc anno in Anglorum Annalibus: Eodem anno Balduinus leprosus Rex Ierusalem, & Templares & Hospita-

A & Hospitalares miserunt ad Regem Angliæ, filium Mathildis Imperatricis, Heraclium sanctæ Ciuitatis Ierusalem Patriarcham, & summos Hospitalis & Templi magistros, vna cum vexillo regio, & clauibus Sepulchri Domini, & Turris David, & Ciuitatis Ierusalem; postulantes ab eo celerem succursum, sicut ab herede & domino terræ Ierusalem. Est enim sciendum, quod Fulco frater Gaufredi Comitis Andegauia, patris quoque istius Henrici, fuit Rex Ierusalem, ut superius dictum est. Cum autem prædictus Patriarcha & magister Hospitalis venirent in Angliam, Rex Angliæ occurrit eis in villa de Redinges, & eos cum gaudio suscepit. Qui statim ad pedes Regis prouoluti, cum fletu magno & singultu verba salutationis ex parte Regis, & Principum, & vniuersæ plebis terræ Ierosolymitanæ proferebant, & exponentes causam aduentus eorum, tradiderunt ei vexillum regium, & clauem Sepulchri Domini, & clauem turris David, & Ciuitatis Ierusalem ex parte Regis, & Principum terræ Ierosolymitanæ, & litteras ex parte Lucij Papæ in hac forma:

Lucius Episcopus seruus seruorum Dei Henrico illustri Anglorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum cuncti prædecessores tui præ ceteris terræ Principibus armorum gloria, & animi nobilitate longè retrò claruerunt, eosque Fideiū populus habere in sua didicerit aduersitate patronos: merito ad te non tantum regni, sed paternarū virtutum heredem, quadam securitate præsumptam, recurritur, vbi populo Christiano imminere periculum, immò extremum formidatur, ut per brachium regis magnitudinis mēbris eius impendatur præsidium, qui te, ut ad tantæ gloriæ & prælationis apicem peruenires, sua pietate concessit, & te contra sui nominis impugnatores nefarios murum inexpugnabilem ordinavit. Primùm nouerit serenitas tua, iam crebris & molestis super hæc pulsata querelis, qualiter terra Ierosolymitana, specialis hereditas Crucifixi, in qua nostræ saluti sunt prænuntiata mysteria, & ipsius rei exhibitione completa, quam ille, qui cuncta condidit, in suam fortem peculiari priuilegio deputauit, perfidæ & spurcissimæ gentis attrita & conuallata pressuris, nisi ei celeri remedio succurratur, prona sit ad ruinam, & inde (quod ab sit) sustineat irreparabilem Religio Christiana iacturam. Ille enim Saladinus, sancti & tremendi nominis immanissimus persecutor, ita spiritu furoris incanduit, & totius nequitæ suæ vires ad internecionem populi fidelis exercet, ut nisi immanitatis eius vehemens impetus, quasi obiectis obicibus, repriatur: certam spem fiduciamque suscipiat, quod Iordanis in fluat in os eius, & terra a perfusione viuifici sanguinis consecrata spurcissimæ superstitionis ipsius contagio polluat, & quam gloriosi & nobiles prædecessores tui à domino gentis incredulæ multis laboribus & periculis exemerunt, rursus nefando tyranni nequissimi dominio subiugetur.

Ob hanc itaque necessitatis, & imminentis doloris instantiam magnificentiam tuam Apostolicis litteris duximus exorandam, immò dilatatis præcordijs summa acclamatione pulsandam, quatenus ad honorem ipsius respiciens, qui te constituit in sublimi, & iuxta nomen magnorū, qui sunt in terris, nomen tibi contulit gloriosum, ad desolationem præfatæ terræ pietatis studio te conuertas, & ut eius confusio in hac parte tollatur, qui pro te in ipsa terra voluit haberi ludibrio, operam adhibeas efficacem, quatenus prædecessorum tuorum vestigia subsecutus, quam ipsi de principis tenebrarum faucibus eripuerunt, in cultu magni Dei per tuam diligentiam, auxiliante Domino, conseruetur. Eo autem curiosius celsitudinem tuam in tanta oppressionis angustia conuenit laborare, quod terram ipsam Regis intelligis præsidio destitutam, & totam spem defensionis suæ ipsius proceres in tuæ magnitudinis duxerunt patrociniò collocandam. Quod inde clariùs tua serenitas potest agnoscere, quod summos terræ illius & magnificos defensores, venerabilem fratrem nostrum Heraclium Patriarcham, & dilectum filium nostrum magistrum Hospitalis ad tuam excellentiam destinarunt, ut ex ipsorum præsentia considerata dignitate perpenderes, quanta fuerit necessitatis angustia, pro qua eorum sustinent tam diu carere præsidio, ut per ipsos faciliùs ad vota sua tuam deuotionem inclinent. Viros igitur præfatos, tamquam ab ipso Domino tibi destinatos benignè suscipias, & debita charitate tractes, eorumque postulationibus tantò faciliùs acquiescas, quanto grauitatis & honestatis intuitu fauor est eis & gratia exhibenda. Sanè recolat prudentia tua, & sollicitè tecum meditatione reuoluat promissionem illam, qua de impendendo sæpè dictæ terræ præsidio, tuam celsitudinem obligasti: & ita in hac parte te cautum & studiosum exhibeas,

^a Neubrig.
lib. 3. c. 11.
^{*} al. Igmarm

beas, vt te in tremendo Iudicio tua conscientia non accuset, & eius, qui non fallitur, distri- A
cti Iudicis interrogatio non condemnet.] hucusque Lucij epistola, quam & recitat^a Neu-
brigenfis. Missum autem à Lucio Papa legatum ad Regem Angliæ^{*} Hiemarum Tusculanum Episcopum S.R.E. Cardinalem ex monacho Cluniacensi, referunt antiqua eius monasterij monumenta. in scripto enim Chronico de eo ista leguntur:

X. In istis etiam diebus floruit Ymarus Tusculanensis Episcopus. Hic apud sanctum Mar-
tinum de Campis sub domno Matthæo, tunc temporis Priore, postea verò venerabili Al-
banensi Episcopo, in iuuenili constitutus ætate habitum suscepit monachalem, à quo
Cluniacum ducitur, vbi à Pontio Abbate professione, pariterque benedictione comple-
ta, monasterialibus sacramentis arctius implicatur. Inde verò, suffragantibus meritis custos
Ordinis efficitur. Abbas postmodum noui monasterij Pictauiensis ordinatus, vbi que stren-
uus rector & præcipuus Ordinis cultor, suæ religionis & sapientiæ clarissima monimen- B
ta reliquit. Succedente autem tempore à domno Innocentio Papa in Patriarchio Late-
ranensi Cardinalis Pontifex consecratur, & Coepiscopus & coadiutor Romani Pontificis
in partem sollicitudinis aduocatus, Laucanensis & Tusculanensis Ecclesiæ titulo decora-
tur. Sub domno quoque Lucio Papa legatione fungens in Angliam transfretauit, vbi vi-
ces agens Apostolicas, manus suas excutiens à turpi munere, ad subuertendum iudicium
nullis potuit pecunijs expugnari. Tandem, sicut in voto semper habuerat, in sepulchro
videlicet patrum suorum collocari, & ad ipsos apponi desiderans, ad nos veniens, collegit
quidquid habere potuit, & tam in stagno faciendo quam in reliquis beneficijs, quæ
Conuentui gratanter impendit, amplius quam XLCLD. solidos deuotus expendit.]
hæc de Igmarm Legato, à Lucio missio ad Regem Anglorum: qui licet ipso exordio schi-
smatis Octauiano ipsi fauerit, citò tamen resiliit, & partes Alexandri sectatus absterfit ma- C
culam quam contraxerat. pergit autem Rogerius:

XI.
CONVEN-
TUS LOND.
PRO EK-
PED. IN
TERRAM
SANCTAM.

His auditis, dominus Rex respondit rem bene processuram, Deo volente, & statuit eis
terminum suæ responsionis primam Dominicam Quadragesimæ apud Londonias. Ad
quam Dominicam dominus Rex, & Patriarcha, & Episcopi, & Abbates, & Comites, &
Barones regni Angliæ, & VVillelmus Rex Scotiæ, & Dauid frater eius cum Comitibus,
& Baronibus terræ suæ conuenerunt Londonijs, & habito inde cum deliberatione con-
silio, placuit vniuersis, quòd dominus Rex consuleret inde dominum suum Philippum
Regem Franciæ. Et sic soluto consilio, dominus Rex dedit vniuersis hominibus suis,
tam Clericis quam laicis licentiam capiendi crucem. Vnde factum est, quòd Balduinus
Cantuariensis Archiepiscopus (successerat hic Richardo) & Ranulphus Iustitarius
Angliæ, & VValterus Rothomagensis Archiepiscopus, & Hugo Dunelmensis Epi- D
scopus, & alij quamplures Episcopi transmarini & cismarini, & ferè omnes Comites,
& Barones, & milites Angliæ, Northmanniæ, & Aquitaniæ, & Britanniæ, & Ande-
gaviæ, & Cenomaniæ, & Turoniæ, crucem ceperunt.] & inferius post enarrata
prodigia quædam, quæ tunc contigerunt, hæc de responsis datus Legatis Ierofoly-
mitanis:

XII. Deinde Philippus Rex Franciæ, & Henricus Rex Angliæ habito colloquio de subuen-
tione faciendæ terræ Ierofolymitanæ, promiserunt se bonum auxilium illi facturos tam in
hominibus quam in pecunia. sed hæc omnia præfatus Patriarcha parui pendebat. Spera-
bat enim, quòd esset redurturus secum ad defensionem Ierofolymitanæ terræ præfatum
Regem Angliæ, vel aliquem de filijs suis, vel aliquem alium virum magnæ auctoritatis. Sed
quia hoc esse non potuit, repatriaturus, dolens & confusus à Curia recessit.] hæc de his
Rogerius, qui ait Heraclium Ierofolymorum Patriarcham mensè Aprilis nauigasse in E
Angliam, & apud Regem mira celeritate negotium istiusmodi pertractasse, cum interea
Archiepiscopus Tyri munus legationis obiret in Gallijs.

XIII.
LVCII PA-
PAE OBI-
TVS.

Accessit autem ad commune damnum & impedimentum promouendæ expeditio-
nis, quòd promotor eius Lucius Papa, hoc ipso anno, septimo Kalendas Decembris
ægotans ex hac vita migravit, Veronæ dum esset, vbi & honorificè sepultus, hoc epita-
phio inscripto sepulchro: LVCA DEDIT LVCEM TIBI LVCI. PONTIFICA-
TVM OSTIA. PAPATVM ROMA. VERONA MORI.] addita verò recipro-
ca hæc antithesis: IMMO VERONA DEDIT VERVM TIBI VIVERE. RO-
MA EXILIVM. CVRAS OSTIA. LVCA MORI.] recitat ista Pto-
lomæus Lucensis in sua historia, quam antiquitus scriptam habemus in Vaticano.

Extat

A Extat inter alia decreta Lucij huius illud, quod statuit aduersus hæreticos, à Gregorio
Nono in libro^a Decretalium collocatum. incipit: Ad abolendum. Defuncto autem Lu-
cio Papa & tumulato, miro consensu omnium Cardinalium, qui aderant, statim creatus
est eius successor Urbanus Tertius, dictus antea Lambertus, Archiepiscopus Mediola-
nensis: de quo dicturi sumus anno sequenti, modò reliqua anni huius prosequamur.

Hoc namque anno, & Indictione tertia (vt Nicetas testatur) VVillelmus Sici-
liæ Rex ingenti comparata classe, in vltionem Græcorum, qui ante biennium in Latinos Constan-
tinopoli adedò immaniter debacchati fuerant; primò Dyrrachium, inde Thessalonicam
expugnauit, sicque in Græcos omnes Latini milites adedò sauerunt, vt etiam eorum quæ-
que sacra reddere profana, & veluti execranda, polluere, deprauare, atque penitus perdere
laborarint. Scribit singula ac planè nefanda idem ipse^b Nicetas, cuius rei gratia, vt idem b
ipse testatur, adedò inter Græcos atque Latinos est charitas exulcerata, & odium impla-
cabile excitatum, vt omnir spes reconciliationis exciderit. ait enim: Tanto discordiæ val-
lo inuicem dirempti sumus: nec vllò modo animi coniungentur, etsi corporibus coniun-
cti in iisdem ædibus habitemus.] hæc & alia plura id genus ipse. sed quid accidit? Inversa
alea rerum fuit, cum hoc eodem anno inter ista Andronico magna ignominia & seuitia
(vt dicitur) sublato de medio, Imperium inuadente Isaacio Angelo, & aduersus Siculos
confluente vniuerso Græcorum Imperio, victi sunt Siculi, passique duriora ab illis. Hæc
singula leges apud eumdem Nicetam in Isaacio Imperatore. At quasnam pœnas siue ex-
cogitatas, siue futuro populi improuisas dederit Andronicus pro sua ipsius immanitate,
qua in necem insontium ac præcipue Latinorum, quos Constantinopoli publico indicto
bello exagitauit, & (vt superius dictum est) sæuissimè habuit, hic describamus ex Niceta

^a Extr. de hie
vetic. c. ad
abolendum.
VRBANS
PAPA III.
CREATVS.
XIV.
SICVLI IN
GRÆCOS.

^b Nic. Chron.
in Andronic.

GRÆCI IN
SICVLOS.

C Choniata, qui aderat:
Itaque in Anemæ castellum duabus grauibus catenis cum ferreis feris superbo collo
iniectis, & compedibus oneratus, vt captiuos tractari moris est, conijcitur: eoque habitu
ad Isaacium perducto contumeliosis verbis insultatur, alapa impinguntur, nates pulsantur,
barba vellitur, dentes excutiuntur, capilli euelluntur: publicè omnium ludibrijs expo-
situs, etiam à mulieribus pugnis caditur, ijs præfertim, quarum maritos aut occiderat, aut
excæcarat. Deinde præcisâ dextera, in idem castellum reducit, sine cibo, sine potu, sine
vllò cuiusquam officio. Post aliquot dies altero oculo effosso, scabioso camelo impositus,
per forum triumphi specie traducitur, calua glabra instar aridæ quercus, & ouo nudiore,
& breui tunica tectus, spectaculum miserabile, quod riuos lacrymarum elicere queat
ex oculis non inhumanis. Sed stolidissimi & petulantissimi vrbis incolæ, præfertim fa-
tores, coriarij, opifices, & circumforanea fordidaque turba, muscarum instar, verno tem-
pore ad multas & pingua cymbia conuolantium, nulla ratione habita, quòd is nudius-
tertius Imperator, regio diademate ornatus, ab omnibus laudatus, celebratus, adoratus
esset, quodque sanctissimo iure iurando fidem & beneuolentiam suam erga illum testati
essent, effertis animis sine vlla ratione ruentes, nihil mali prætermiserunt, quo Androni-
cum per nefas non afficerent. Alij clauas in caput eius impeerunt, alij stercore nares eius
foedarunt, alij spongas excrementis hominum & pecudum foedatas in faciem eius ex-
presserunt, alij verbis obscenis parentes eius insectati sunt. Erant & qui veribus latera eius
pungerent. Impudentiores quidam lapidibus coniectis rabidum canem eum appella-
bant. Scortum quoddam impudens ollam feruenti aqua plenam, è culina raptam, in fa-
ciem eius effudit. nemo denique erat, quin malè faceret Andronico. Ita ignominiosè in
theatrum ridiculo triumpho perductum, ac misero illo camelo detractum, iuxta duas co-
lumellas, quibus supernè lapis incumbit, prope æneam lupam, & hyænam, quæ inflexis
ceruicibus, quasi altera in alteram impetum factura, concitata àstant, pedibus suspendunt
sue alligatis. Tot mala perpeffus, & alia sexcenta, quæ prætermisimus, tamen generoso
adhuc animo illata mala tolerabat, ac mente integra ad affluentem turbam, & iacentem
conuersus, nihil dicebat aliud nisi, DOMINE MISERERE: &: QVID CALAMVM CON-
TRITVM INFRINGIT IS?

XV.
DIVINA
VLTIO IN
ANDRONI-
CVM.

E Ceterum dementissima populi turba ne tum quidem afflictissimo pepercit Androni-
co, postquam pedibus suspensus fuit: sed direpta tunica, virilia eius vexauit, & quidam
homo nefarius longum ensis per fauces eius vsque ad intestina adegit. Duo verò Latini
generis, enses ambabus annexi manibus in nates eius adegerunt, vt periculù facerent, vter
esset acutior, ictus dexteritate gloriati. Post tot ærumnas & clades ægrè vitam abruptit,
Sff 4 dextera

XVI.
SÆVITVM
DERISSIME
IN ANDRONI-
CVM.

dextera cum dolore ad os admota, vt multi putarent, eum calidum ex ea sanguinem ob recentem plagam adhuc destillantem, exugere. Imperauit annos duos: vnum verò rerum potitus est sine purpura & regio diademate.] & inferius:

XVII.

Post dies aliquot ex alto illo miserabili detractus, & in theatri fornicem quemdam, vt bestia proiectus, iacuit, donec quidam humanitate adducti, nec iræ nimium indulgentes, cadaver eius inde sublatum iuxta Ephori monasterium, quod ad Zeuxippum est, in quodam infimo loco posuerunt, idque compage nondum penitus dissoluta adhuc spectare licet. Nam Isaacius Imperator criminis expers, & iustus, vt putabat, non annuit, vt id sublatum sepeliretur, aut in SS. Quadraginta ædem transferretur, quam Andronicus ea de causa studiosè condiderat & exornarat.] hæc Nicetas. Quibus significatur, haud absque spe indulgentiæ à Deo consequendæ pœnitentem Andronicum esse defunctum, quem in aliquibus commendatione dignum ostendit, vt illud in primis, quod studiosissimus esset sancti Pauli Apostoli, cuius & Epistolas præ manibus habere soleret: Apostolum verò ipsum Andronicum non despexisse, sed intercessionibus adiuisse, cladisque super eum venturæ prænuntium illi fuisse. nam de eius imagine ista subiicit: Imago verò cælestis illius oratoris Pauli, antiquæ manus opus, quam auro exornatam in illa æde reposuit, imminente ei exitio lacrymauit. Quo is audito explorari iubet, an verum sit. Ad id ministerium præter ceteros Hagiochristophorita Stephanus delectus, per gradus ascendit (nam in sublimi pendebat imago) Paulique pupillas purissimo linteolo absterxit: quo factò, lacrymæ magis etiam tamquam ex fonte exuberarunt. Quod vbi cum admiratione retulit, Andronicus graui dolore percussus, & diu agitato capite, cum gemitu dixit, Paulum videri sua causa lacrymasse, ac grauissimam sibi cladem impendere. Se enim ex animo amare Paulum, & eius dicta maximi facere, & à Paulo vtrique redamari.

ANDRONICVS POENITENS DECESSIT.

XVIII.

LAUDANDA DE ANDRONICO.

Adde his etiam dignum Principibus de eo imitatione exemplum, quod tenacissimus erat Catholicæ Fidei custos, vt nec in disputatione adduci modo aliquo pateretur, quod ipsi derogare posse videret. nam audi quid idem Nicetas de his referat: Tantum porro abfuit, vt consuetudinem, & tunc, & nunc receptam de diuinis dogmatibus disputandi probaret, aut de Deo noui aliquid vel dicere, vel audire vellet (idque, cum nostram doctrinam non summis tantum labris attingisset) vt nouarum Parrarum Episcopum Euthymium, virum eruditissimum, & Cinamum Ioannem ad Lopadium de illo Christi dicto, Pater maior est me, in suo tabernaculo disferentes obiurgarit, & in Rhyndacum amnem abiecturum minatus sit, ni desisterent. Fuit autem illud argumento, non planè efferatum fuisse Andronicum, quod eruditionis rationem habuit, & eruditos non procul à purpura, sed prope solium suum collocatos, & muneribus frequentibus fouit, honores eis non minimos habendo, cælestem sapientiam, diuinarumque rerum doctores, disertos, & iuris peritos, magnam rem & summi pretij se æstimare declarauit.] hæc & alia laude digna de Andronico Nicetas narrat. Suscepit autem Imperium Isaacius Angelus in vltionem Siculorum, vt declarauit euentus. Porro, quod ad ipsum auctorem Nicetam pertinet: de ipso eius frater Michaël Episcopus Athenarum testatur in Monodia ipsius, quod vbi Constantinopoli inualuit tyrannis Andronici, inde aufugit, deligens potius exilium voluntarium degere in alieno solo, quam sub alea hominis sæuissimi periclitari.

I. ANNO Redemptoris millesimo centesimo octogesimo sexto, Indictione quarta, pridie Idus Ianuarij, Vrbanus Papa recens creatus, de sui electione has ad vniuersum populum Christianum litteras dedit:

LITTERAE VRBANI PAPAE DE SUA ELECTIONE.

II. Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, & ceteris Ecclesiarum Prælatibus, ad quos litteræ peruenierint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cælestis altitudo consilij firmam retinens in sua dispositione censuram, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, ad cuius regimen sumus, licet insufficientes, assumpti, supra petram Fidei soliditate fundauit: illud ei tribuens in Apostolicæ confessionis fortitudine firmamentum,

A mentum, cui nec procella turbinis, nec præualere possit spiritus tempestatis. Vnde ipsa vniuersalis mater Ecclesia vsque ad consummationem sæculi manentem secum retinens Saluatorem, ita iuxta Canticum Salomonis: Quem dilexit amplectitur, vt pro nulla rerum varietate, vel temporum, ab unitate suæ Fidei, vel pietatis proposito separetur. Licet enim vel crebra decedentium mutatione pastorum in varia discrimina frequenter incidere; vel per mundanæ malignitatis incursum persecutiones innumeras pertulerit & labores: numquam tamen eam gratia diuina deseruit, quo minus robur eius in qualibet tentatione perficeret, & inde obtineret spei suæ gaudium, vnde susceperat Fidei firmamentum. Sic igitur ante paucos hos dies faciente cum ea Domino signum in bonum, quamuis ipsam de transitu pij patris Lucij non modicus dolor tristitiæque turbauit; statum tamen eius in unitate spiritus & vinculo pacis diuina prouidentia conseruauit, vt post vesperinos fletus lætitia matutina succederet, & ipsa velut columba pulcherrima suis lætificata gemitibus, sine ruga prorsus & macula candoris sui pulchritudinem retineret.

B Defuncto siquidem piæ recordationis Patre ac prædecessore nostro domino Papa Lucio, & reuerendissimo eius corpore honorificè tumulato: habitus est à fratribus de successoris electione tractatus, in quo tanta fuit unitas omnium, tantaque ad inuicem concordia singulorum, vt ille intelligatur operatus in eis, cuius manu corda sunt omnium, & per quem adunatur diuersitas animorum. Ceterum cum plures essent in Ecclesia Dei viri venerabiles & prudentes in quos eorum vota concurrere consultius, vt credimus, & dignius potuissent, ad insufficientiam nostram oculos intenderunt: & factum est, sicut Domino placuit, vt nos, quibus ad dignitatis tantæ fastigium nec vires, nec merita suffragantur, in patrem sibi elegerint & pastorem. Nos autem licet nobis conscij propriæ infirmitatis effemus, ita vt crederemus eorum proposito non immeritò resistendum: ne tamen ex dilatione negotij, vel pertinacia reluctandi aliquod in Ecclesia periculum proueniret, consensimus licet inuiti iniuncti oneris subire laborem, ab eo sperantes dirigi gressus nostros, qui B. Petro in fluctibus nauiganti, & fiduciam præstitit, vt in mare descenderet, & potenter occurrit, vt dubitans non periret. Nunc igitur in eo loco & officio constituti, in quo valde indigemus omnium Fidelium suffragiis adiuari ad vos tamquam ad speciales Ecclesiæ Romanæ filios cum fiducia & securitate recurrimus, vosque benedictionis Apostolicæ præuenientes alloquio, litteris familiaribus admonemus, rogamus attentius, & exhortamur in Domino, quatenus transitum supradicti patris & domini nostri Lucij deuotis orationum suffragiis prosequentes, fidem & deuotionem, quæ nobis pro reuerentia beatorum Petri & Pauli Apostolorum, & Apostolicæ Sedis communiter debetur ab omnibus, vos specialiter impendatis, ita quod ex hoc, & à Deo præmium consequi, & maiorem semper gratiam valeatis in oculis nostris & totius Ecclesiæ promereri. Datum Veronæ secundo Idus Ianuarij.] descriptæ leguntur litteræ istæ apud Rogerium in Annalibus Anglicanis.

C Sed quæ mox post creationem Vrbanus intercesserunt cum Imperatore adhuc Veronæ agente contentiones, ex Arnaldo Abbate Lubecensi ita describimus: Inter hæc autem defuncto Papa Lucio, dominus Vrbanus in Sedem Apostolicam sublimatus est. Cumque inter ipsum & dominum Imperatorem colloquia celebrarentur pro negotiis supra memoratis, quæ adhuc minimè determinata fuerant: dominus Papa vt zelator iustitiæ pro defensione S. R. E. constanter agebat, nec terreni Imperij metuens Principatum, quæ sui iuris erant, intrepidus requirebat. Arguebat sanè Imperatorem de patrimonio dominæ Mathildis, de quo supra mentio facta est, quod ab ipso iniuste occupatum dicebat. Affirmabat etiam, quod Episcoporum exuuias iniuste acciperet, quæ dum ipsis mortuis de Ecclesiis rapiantur, Ecclesiæ quasi corrosæ & expoliatæ ab Episcopis subintrantibus inueniuntur, ita vt ex necessitate quadam raptores iniusti inueniantur, dum ablati stipendijs, quæ confiscata fuerant, de nouo refarcire cogantur. Tertium etiam contra eum proponebat articulum, quod Abbatissarum congregationes plurimas in dispersionem dedisset, dum propter enormitatem ipsarum sub emendationis occasione vsurpatis sibi stipendijs, personas quidem remouisset, nec alias ad honorem Dei, vel Ecclesiæ augmentum sub meliore professione restituisset. Hæc autem Imperator, etsi non libenter, patienter tamen audiebat: quia de consecratione filij instanter agebat. Ad quod opus dominus Apostolicus se omnino difficilem reddebat. Dicebat enim, vt à suo prædecessore instructus

Cam. 3.

III.

IV. b Chron. Stan. lib. 1. c. 16. 17. 18. OBORTAR CONTENTIONES INTER PAP. ET IMPERAT.

instructus erat, quod minimè Imperatoris filium Imperialibus insigniret, nisi ea pater pri-
mum deposuisset. A

V.
NOVA AC-
CIDIT
CAUSA
CONTEN-
TIONIS.

Inter hæc autem Volmarus electus Treuirensis, de quo superius dictum est, contra
voluntatem Imperatoris per manus domini Papæ ad summum sacerdotium meruit pro-
moueri. Imperator hoc audiens, iratus est nimis, & ex illa die manifestissimæ inimicitia
inter ipsum & dominum Apostolicum exorta sunt: & facta est in Ecclesia Dei perturba-
tio non modica. Quia dum inter se discordarent cardines orbis, facta est confusio elemē-
torum, Prælatorum videlicet, hincinde placere volentium. Filius verò Imperatoris per-
turbationis huius causa non parua exitit. Nam sub ipso tempore in Longobardia posi-
tus, Episcopum quemdam ad se accersiri iussit, cui etiam dixit: Dic Clerice, à quo inuesti-
turam pontificalem suscepisti? & ille: A domino Papa. Cumque tertio eisdem verbis eum
requisisset, dixit Episcopus: Domine, nihil de regalibus possideo, nec ministeriales, nec cur-
tes regias habeo: idcirco de manibus domini Papæ parochiam, cui præsum, teneo. Tunc
indignatus Rex præcepit servis suis, ut pugnis eum caderent, & eum in luto platearum con-
culcarent. Quod factum omnibus displicuit, quia post Decium nihil tale auditum fuit de
Regibus. Apostolicus tamen insistens, Imperatorem de tribus superioribus capitulis in-
stanter arguebat; id est, de patrimonio dominæ Mathildis, de Episcoporum exuviis, & de
Abbatissarum stipendiis: ita ut manifestè eum citaret, & excommunicationis maledictum
ei intentaret. Cui præcipuè fauebat Philippus Archiepiscopus Coloniensis, plurimum
dolens, quod post mortem Episcoporum omnia mobilia in fiscum redigerentur.

VI.
EPISCOPI
EMINEN-
TIORES
COMMOTI
CONTRA
IMP.

Ad hæc acclamabat Conradus Moguntinus, Volmarus Archiepiscopus Treuirensis,
quibus consentiebant Episcopi duodecim, inter quos præcipuus erat Bertoldus Metensis,
qui etiam Volmarus post consecrationem ab Apostolico venientem non solum in sua
diocesi, verum etiam extra suos terminos ei occurrans, honestissimè suscepit. Vnde gra-
uiter animum Imperatoris exacerbauit, quod recordatus non fuisset, quæ sibi fecisset bo-
na. Denique dum idem Bertoldus ad sedem Bremensem electus, ab Alexandro Papa
fuisset depositus, ut in priori libello inuenitur, venit ad dominum Imperatorem pauper
& exul. Quem Imperator miseratus benignè suscepit, ita ut venienti de sede sua occur-
rans per manum deduceret, & in latere suo collocaret, sicque honestè & large habitum à
conspectu fecit numquam discedere, donec opportuno tempore certa eum & honesta
sede locaret. quod & factum est. Nam dum postea vacaret sedes Metensis, cum summo
honore ipsum in ea sublimauit. Cum igitur videret eum Imperator tantorum beneficio-
rum ingratum, & subito in aduersam partem mutatum: per suos eum de sede sua distur-
bat. Qui fugiens, ad Philippum Coloniensem se contulit, qui ei præbendam Coloniæ ad
sanctos Apostolos deputauit. Sicque sedes illa nec ipso, nec alio præsidente, diebus mul-
tis vacauit. Similiter etiam metropolis Treuirensis errore infinito turbata erat, quia Ru-
dolphus, quem Imperator creauerat, per ipsum temporalibus uti videbatur. Volmarus
verò, quem Apostolicus propter canonicam electionem consecrauerat, nec in spiritualibus,
nec in temporalibus præualebat. D

VII.
FRIDERI-
CVS RV-
TIVM RE-
BELLAT
PONTIFI-
CI.

Igitur reuersus de Longobardia, & considerans obstinatum erga se animum domini
Papæ, clausit omnes vias Alpium, & omnium circumquaque regionum, ut nemo pro
quolibet negotio adire posset Sedem Apostolicam. Deinde conuocans Philippum Colo-
niensem, cœpit secum conferre de importunitate domini Papæ, intelligens etiam ipsum
fungi vice ipsius in causis decidendis: propterea magis ipsius animum explorare cupiebat,
vel qualiter de eo sibi sentiendum esset, scire volebat. Apostolicus enim ipsi legationem
Romanæ Ecclesiæ, siue etiam primatum de suis Suffraganeis dederat, ut quia Imperator
(ut dictum) vias Alpium concludisset, ipse vice Apostolici singulorum causas discerneret,
ne propterea magis ab Ecclesia Dei iustitia deficeret. Exponente ergo Imperatore impor-
tunitatem domini Apostolici, & querente ab Archiepiscopo, quam fiduciam de ipso es-
set habiturus, ipse respondit: Domine, non est necesse, ut aliquid de me dubitationis ha-
beatis: me enim semper pro iustitia stare velle sciatis. Sapius enim probastis cor meum
vobiscum: vnde etiam vobis constat, semper in me fiducialiter agendum. Verum tam-
en, ut omnium Episcoporum ore loquar, si paulò mitius nobiscum agere velletis,
& per libertatem Imperialem leuigare onus nobis impositum, tantò deuotiores, quan-
tò expeditiores in omnibus ad omnia vobis essemus. Nunc autem videtur nobis,
quod quibusdam pensis, etsi non iniuste, indecenter tamen grauati simus. Vnde etiam
videtur

A videtur domino Apostolico, quod iustam contra vos causam proponat, quod mortuis
Episcopis confiscantur Ecclesiæ, ita ut ablatis omnibus mobilibus, & stipendijs præsentis
anni, Episcopus subintrans omnia exinanita & euacuata inueniat. Si ergo iustitiæ obten-
tu, & nostri seruitij intuitu, per Imperialem clementiam super hoc nobis peperceritis, me-
diatores iustitiæ inter vos & dominum Papam humiliter erimus: sin autem, à veritatis via
recedere nequaquam poterimus.

QVAE SVG-
GERAT CO-
LON. AR-
CHIEP. IM-
PERATORI.

Ad hæc Imperator ita respondit: In veritate compertum habemus, quod prædeces-
sores nostri, antiqui Imperatores, hoc iuris habuerunt, ut defunctis Episcopis inuestituram
Pontificalem sine alicuius præiudicio probatis personis liberrimè locauerint. Sed quia hoc
ipsorum voluntate mutatum inuenimus, ratum habemus. Hanc verò minimam scintil-
lam iuris nostri, quam inuenimus, nequaquam mutari permittimus. Sufficiat vobis iustitia
vestra quam inuenistis, quod permittitur vobis electio Episcoporum, quam vos canonicè
fieri dicitis. Sciatis tamen, quia dum pro voluntate Imperatoris ista dispensarentur, plu-
res iusti sunt inuenti sacerdotes quam hoc tempore, dum per electionem inthronizan-
tur. Ipsi enim secundum vitam meritum sacerdotes inuestiebant; nunc autem per electio-
nem non secundum Deum, sed secundum fauorem eliguntur. His dictis Imperator ani-
mum Archiepiscopi cum Apostolico sentire intellexit, cui dixit: Quandoquidem audio
vos mecum non sentire, nolo ut ad Curiam, quæ in Geilenhusen celebranda est, venia-
tis, vbi Episcoporum erit conuentus. Cui Archiepiscopus respondit: Fiat iuxta placitum
vestrum.

VIII.
QVAE IMP.
IN EXCV-
SATIONEM
SVI AFPE-
RAT.

Exinde ergo Curiam generalem edixit in Geilenhusen, vbi conuenit multitudo Episco-
porum & Principum. Et procedens in concionem, sic omnibus locutus est: Rogamus vos
summos sacerdotes, & Episcopos, & Principes, quorum corda iustitia possidet, ut animad-
uertatis, quæ dico. Compertum fortè habetis, quantis aduersitatibus impetar à domino
Papa, in quo autem gratiam ipsius diminuerim, ignoro. Vnum mihi constat, quod num-
quam animum eius exacerbare studui, nec aliquando contra eius præceptum, vel volun-
tatem aliquid feci. Nihil etiam ab ipso contra ius indecenter exegi. In quibus autem ipse
me arguere habuit, non irascendo, vel contradicendo, sed obediendo, & rationem red-
dendo decenter ad omnia respondi. Et quoniam in omnibus his innocentia mea mecum
est, idcirco non conturbor: sed si placuerit domino Papæ, me filium habere dilectum &
subiectum, ego eum pro honore & reuerentia sanctæ Apostolicæ Sedis patrem habeo
dilectum & reuerendum. Si autem ad deiectionem meam, non dico iniuste, sed ineptè
aliqua molitus fuerit, spero, quod diuina fauente clementia, vestro similiter etiam adiutus
consilio & auxilio, intrepidus ei ad omnia respondeam. hæc pro parte mea dixerim. Pro
parte autem vestra quid sit faciendum, diligenter pensandum est.

IX.
CONVEN-
TVS COL-
LECTVS AB
IMP. CON-
TRAPONTI-
CONSTITVTA.

Dicit enim dominus Papa, iniustum esse, aliquam laicam personam decimas possidere,
quas manifestè Dominus his, qui altari deseruiunt, deputauerit, quod sicut de Scripturis
habet auctoritatem, ita eadem auctoritate euacuare contendit. Sciimus autem decimas &
oblationes à Deo sacerdotibus & Leuitis primitus deputatas: sed cum tempore Christia-
nitatis ab aduersarijs infestarentur Ecclesiæ, easdem decimas præpotentes & nobiles viri
ab Ecclesijs in beneficio stabili acceperunt, ut ipsi defensores Ecclesiarum fierent, quæ per
se obtinere non valerent. Affirmat etiam iniustum esse, quod aliquis in prædijs, seu homi-
nibus Ecclesiarum aduocatum sibi vsurperet, aut sicut Ecclesiæ de libera voluntate, siue do-
natione Imperatorum, vel Principum fundatæ sunt, ita res Ecclesiasticæ à Prælati tantum
liberè dispensentur. Et quamuis hæc pro Prælati esse videantur, non tamen credo, quod
ita facile mutari possint, quæ ex longa antiquitate vsus in consuetudinem vertit, immò
ipsa consuetudo à progenie in progeniem descendens quasi iusta traditione roborauit. hæc
de parte vestra dicta sufficiant. Quæro autem à vobis, rectores Ecclesiarum, quid inter ista
de vobis mihi sentiendum sit, quid timendum, quidve vel quantum de vestra fidelitate
præsumendum? Sed quia à Domino iubemur reddere quæ sunt Dei, Deo, & quæ sunt
Cæsaris, Cæsari: sic rogo, domino Papæ in vice Christi debitam persoluatis obedientiam,
ut in parte altera à Deo constitutam non negligatis iustitiam.

X.
IMPUGNAT
IMPERAT-
TVRA PON-
TIFICIA.

Ad hæc verba surgens dominus Moguntinus Conradus, accepta opportunitate, sic lo-
cutus est: Domine, rogamus serenitatem vestram, ut paululum verba nostra attendatis.
Casus iste, in quo laborare videmur, grauis est, nec nostrum inter vos tantas compone-
re lites. Quia sicut paulò superius dixistis, ex vna parte tenemur reddere Deo, quæ
Dei

XI.
CONRADVS
ARCHIEP.
MOGVN.
PERORAT.

CHRISTI
1186.VRBANI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 32.
ISAACII ANG. IMP. I.

Dei sunt, ex altera parte, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Domino enim Papæ, ut patri spiritali A
qui supra omnes est, iustum est ad omnia promptissime obedire: vobis autem, quem
Deus Principem & Imperatorem Romani orbis exaltauit, cui hominum fecimus, à quo
temporalia possidemus: ad assequendas omnes iustitias vestras iure tenemur assistere.
Nunc ergo sine præiudicio melioris consilij si placet, scribatur domino Papæ ex persona
Episcoporum, in quibus commoneatur, ut ea quæ ad pacem sunt, vobiscum sentiat, &
iustitiam vobis in his, quæ iuste ab eo exiguntur, faciat.

XII. Placuit Imperatori & omnibus Episcopis, quod dixerat. Et ad voluntatem Imperatoris
scripta est epistola, signata bullis Episcoporum omnium, & perlata ad dominum Papam.
Qui cum legisset epistolam, obstupuit de imutatione Episcoporum: quia ipse causam
pro eis videbatur sumpsisse, ipsi verò de causa cecidisse. Nec minus tamen in proposito
suo perstitit, & veniens Veronam, Imperatorem legitime citatum pro capitulis supra scri- B
ptis excommunicare decreuit. Ad quem accedentes Veronenses, dixerunt: Pater, serui
& amici domini Imperatoris sumus: rogamus sanctitatem vestram, ut eum in ciuitate no-
stra, nobis presentibus, non excommunicetis, sed hanc sententiam respectu nostri serui-
tij differatis. Qui faciens iuxta petitionem eorum, discessit, & cum in proximo eum ex-
communicare vellet, morte præuentus, sententiam distulit, sicque Imperator maledictio-
nis iaculum euasit. Ista sunt, quæ hoc anno inter Urbanum Papam & Imperatorem
transacta sunt: iam reliqua prosequamur.

XIII. Rursum ad Sedem Apostolicam Regni Scotiæ Episcoporum controuersia ingeruntur, in
quibus prædecessores Romanos Pontifices vidimus laborasse. Et cum Urbanus Papa, con-
querente Ioanne Dunkeldensi Episcopo, audisset querelas de causa, quæ vertebatur inter
ipsum Ioannem, & Hugonem Episcopum S. Andree, in hac forma scripsit Regi Scotiæ: C

XIV. Urbanus Episcopus seruis seruorum Dei VVillelmo illustri Scotorum Regi salutem
& Apostolicam benedictionem.

Cum ex iniuncto nobis à Deo administrationis officio ad vniuersas Ecclesias proximas
nobis, & longè positas aciem nostræ teneamus considerationis extendere, & si qua in eis
vel ministris earum irrationabiliter attentata nouerimus, ad factum congruum reuocare:
non debent ex eo sæculi Principes commoueri, si quando ad correctionem eorum, quæ per-
peram facta fuerint, manus nostras duxerimus extendendas: cum & ipsi secundum sibi
traditam potestatem auxilio nobis in his esse debeant, & cum necesse fuerit, aliquorum
pertinacia exigente, contumacium nequitia fortius obuiare. Regia siquidem excellentia
non ignorat, quàm grauis inter venerabiles fratres nostros Ioannem Dunkeldensem, &
Hugonem S. Andree Episcopos fuerit exorta dissensio. Et licet magnos vtraque labo-
res subierit & expensas, & tempore felicitis memorie Lucij Papæ prædecessoris nostri
apud Sedem Apostolicam diutius litigauerit, negotium tamen non potuit finem habere.
Vnde cum iidem Episcopi nuper ad nostram præsentiam accessissent, & contendissent
super hoc aliquamdiu in Auditorio nostro: de consilio fratrum nostrorum prædicto
Dunkeldensi Episcopo agendi licentiam super Episcopatum S. Andree tribuimus contra
illum, & eidem sancti Andree Episcopo ad propria reuertendi, ad nostram præsentiam
sufficiens instructo, in constituto sibi termino redituro, ita quòd si tunc non venerint
venerabilis frater noster Iocelinus Glasuensis Episcopus, & dilecti filij de Melros, & de
Neubotle, & de Dunfermelin Abbates, eum ex tunc ab officio Episcopali suspendant, &
si postmodum contumax fuerit, vinculo excommunicationis astringant, nec relaxent
sententiam, donec nostro se conspectui repræsentet. Nolumus enim, ut negotio ipso diu-
tius in suspensio manente præscripta S. Andree Ecclesia graue rerum suarum detrimen-
tum incurrat; sed potius cognita veritate, per nos finem congruum auxiliante Domino
fortiatur.

XV. Præcipimus etiam præfatis Glasuensi, & collegis suis, quòd dilectos filios nostros
Aiuulum Decanum de Lodoneio, & Odonem Senescallum, & Rogerum de Fedic, & alios
Clericos, & amicos præfati Dunkeldensis Episcopi à qualibet molestia, nostra freti aucto-
ritate, defendant, & possessiones, vel alia bona eorum, seu redditus ipsius Episcopi non
permittant à quoquam inuadi. Si qui verò contra ipsorum prohibitionem super his vene-
re præsumperint: censura eos canonica, nulla appellatione obstante, compescant. Ut
igitur, quæ mandamus, valeant sine difficultate qualibet adimpleri, monemus regiam
excellentiam, & hortamur in Domino, atque in remissionem peccatorum iniungimus,
quatenus

PAPA PA-
RAT EX
COMMUNI-
CATIONEM
IN IMPE-
RAT.LITTERÆ
VRBANI
PAPAE AD
REGEM SCO-
TIAR.CHRISTI
1186.VRBANI PAP. III.
I.FRIDERICI IMP. 32.
ISAACII ANG. IMP. I.

A quatenus pro amore iustitiae, & reuerentia B. Petri & nostra, in negotio illo iuxta mandati
nostri tenorem procedi permittas, & prædictos Decanum, Senescallum, & Rogerum de
Fedic, atque alios consanguineos & amicos prædicti Dunkeldensis Episcopi, & Episco-
parum, & alios redditus eius regia protectione defendas, & nec tu ipse illos in aliquo ag-
grauas, nec sinas ab aliis aggruari: ita quòd causa ipsa valeat sine impedimento termina-
ri, & regia magnificentia de iustitiæ opere apud Deum præmium indeficiens, & nomen
bonum apud homines consequatur. Noueritis autem, memoratis Episcopis in virtute
obedientiae nos iniunxisse, ut nec ab Ecclesiis, nec à Clericis sibi subditis accipiant aliquid
expensarum intuitu, quas in prosecutione memorati negotij sunt facturi, sed de propriis
solummodò redditibus sibi procurant necessaria providere. Nolumus enim, ut factio
ipsorum Ecclesiarum, vel personarum aliarum regni tui debeant incurrere detrimentum. Regiam
in super excellentiam volumus non latere, quòd suprascriptus Dunkeldensis ita honestè
B suum est negotium prosecutus, & honori regio detulit, quòd nihil omnino proposuit,
quod in derogationem regij nominis valeat redundare, vel quo tua serenitas aduersus
eum debeat commoueri. Vnde si quid ab æmulis eius in contrarium fuerit celsitudini
tuæ suggestum, talium verbis aurem regiam non apponas. Datum Veronæ secundo Ka-
lendas Augusti. I hucusque Pontificis litteræ ad Regem datæ, quas recitat Rogerius in
Annalibus Anglicanis: quibus & alias ab eodem Urbano Pontifice datas subiicit de
iisdem, quas causa breuitatis omittimus, tu consule si vis ipsas. A Scotia autem receda-
mus in Angliam.

Hoc eodem anno circa sui initia Pontificatus Urbanus Papa ad Balduinum Cantua-
riensem Archiepiscopum pallium misit vnà cum legatione (ut Paris testatur) quibus ipse
acceptis, dignas tanto viro qui misit, & Petro Blesensi, qui scripsit, has litteras dedit:

C Sanctissimo Patri Urbano Dei gratia summo Pontifici Balduino Cantuariensis Ec-
clesiæ ministro salutem & debitum deuotionis obsequium.

Domus Dei, quæ in lapide adiutorij, super fundamentum Apostolorum & Propheta-
rum stabilita est, à Petro & successoribus eius formam semper eruditionis & statum inco-
lunitatis accepit. Quod enim stipiti rami, quod capiti membra, quod radij soli, quod
fonti riuiuli: hoc Apostolicæ Sedis eminentiæ debent Ecclesie omnes, quas vbiq; terrarum
religio Christiana fundauit. Inde est, quòd beatæ recordationis Lucio Tertio Papa viam
vniuersæ carnis ingresso (mortis enim tributarij omnes sumus, mortisque responsum ha-
bemus in nobis, & foedus cum ea percussimus) erant, & lugebant filia apud nos sine spò-
so. Cumque manus exequiale defuncto & pios affectus impenderent: electionis vestræ
nuntius superuenit, qui nubilum publici mœroris auferens, corda omnium festiuore lati-
tia serenauit. Communis enim fama est, quòd Dominus, qui iuxta verbum ^b Amos, susci-
tar de filiis Prophetas, & de iuuenibus Nazaros: ipse in specula celsitudinis Apostolica
talem nunc de filiis suis per gratiam suam collocare dignatus est, qui prodesse velit, &
præesse sciat, qui prudentia & moribus præeminens, cathedram Sanctorum meritis im-
plere sufficiat. In commune itaque desiderium cedit, verboque celebri, & votiuâ gratia-
rum actione publice recensetur, qualiter Dei sapientia suauiter vniuersa disponens, vos
de gradu in gradum, de virtute in virtutem, de honore in honorem promouerit. Nec illud
deesse permittit ad plenitudinem gaudiorum, quòd tanta fuit eligentium vos vnanimi-
tas, nullumque sustinuit rete Petri scissionis aut rupturæ dispendium: sed iuxta verbum
Isaiæ, Quod Dominus exercituum decreuerat, quis poterit infirmare? nec variat casualis ^c Isai. 14.

E euentus, quod consilij cælestis altitudo disposuit.
Quia ergo ex hominibus assumpti estis à Domino Pontifex, & pro hominibus consti-
tuti in his quæ sunt ad Deum: ipsi, qui voselegit, cum multa gratiarum actione preces
affectuosas offerimus, quatenus is, qui segregauit, & vocauit vos ad dandam scientiam sa-
lutis plebi eius, ipse in bonis dies vestros continuet, atque in faciem testamenti, vel Christi
sui respiciat, Ecclesiam ab omni errore purgatam sub vestra provisione tranquillet. Ad
hæc non quantas volo, sed quantas valeo vobis gratiarum referens actiones, minorem me
profiteor cunctis miserationibus vestris. nam meorum exigentiam meritorum multipli-
citer vestrorum beneficiorum magnitudine præuenistis. Non sufficio tãtæ gratiæ respon-
dere ad meritum: ille pro me respondere dignetur, qui secundum diuitias bonitatis suæ
suorum insufficienciam supplet. Ego enim vir videns paupertatem meam præ munifi-
centia & magnificentia indultæ mihi gratiæ vestræ, me vobis totum debere profiteor,
Annal. Ecl. Tom. 12.

XVI.

XVII.

AD VRBA-
NUM PAP.
EPIST.
ARCHIEP.
CANTUAR.
a Apud Petr.
Bles. epist. 99

b Amos 2.

c Isai. 14.

XVIII.

GRATIAS
AGIT PRO
MISSO PAL-
LIO.

T t t quid-

quidquid debere seruis domino, magistro discipulus, filius patri potest. Precor igitur, ut A imperfectum meum videant oculi vestri, & in ea plenitudine potestatis, quæ vobis cælitus data est, meam in sufficientiam sustentare velitis. Iuuat me, Pater, orationibus vestris, ut quod possibilitas nostra non obtinet in hac administratione, vestra orationis & eruditionis suffragio suppleatur. Vale.] hæc Balduinus. Paris autem de aliis ab eodem Urbano Papa eidem Balduino concessis addit ista:

XIX. Eodem tempore Papa Urbanus Balduino Archiepiscopo Cantuariensi scripsit in hæc verba: Præsentium tibi auctoritate mandamus, ut liceat tibi Ecclesiam in honorem beatorum martyrum Stephani & Thomæ construere, & de idoneis eam ornare personis, quibus beneficia, quæ ad eorum sustentationem constitueris, canonicè debeas assignare. Item fraternitati tuæ mandamus, ut quarta parte oblationum, quæ ad reliquias beati Thomæ martyris offeruntur, monachorum vsibus concessa, quarta fabricis Ecclesiæ deputata, quarta pauperibus erogata, quartam portionem liceat tibi in alios vsus bonos, pro tua voluntatis arbitrio erogare.] hucusque Urbani litteræ.

XX. De eodem Urbano hæc habet Rogerius in rebus Anglicis: Eodem anno Henricus Rex misit Nuntios suos ad Urbanum Papam, & multa ab eo impetrauit, quibus Papa Lucius fortiter resistebat, quorum vnum hoc fuit, quod ab eo impetrauit: Quod vnus, quem vellet, de filiis suis coronaretur de regno Hiberniæ. Et hoc confirmauit dominus Papa bulla sua: & in argumentum voluntatis & confirmationis suæ misit ei coronam de penna pauonis auro contextam.] hæc Rogerius. At quæ huius anni sunt reliqua prosequamur.

XXI. Hoc eodem anno S. Hugo ex Priore Carthusiano creatus est Episcopus Lincolnienfis in Anglia. ita idem Rogerius in Annalibus. Porro hic ipse sui Episcopatus exordio sterit infractus aduersus Regem, eiusque ministros, labefactantes Ecclesiæ iura. extant eius res gestæ conscriptæ ab Auctore eius æquali, quique aliquandiu cum ipso vixit: qui de ipsius Episcopatus exordio hæc habet^a digna memoria:

Suscepto itaque præfulatu, prima cura & sollicitudo ei fuit, ut viros sapientia & scientia instructos, atque in timore Dei probatissimos suo lateri adhiberet. Horum consilio & auxilio fretus, pastorale munus perquam strenuè executus est. Homines quieti & pudici spiritus impensius amabat, nec alios suo gregi sciens & prudens præficere voluit, quantalibet industriæ aut litteraturæ prærogatiua pollerēt. Videns autem tyrannidem Forestariorum, ait: Rectè quidem Forestarij dicti sunt isti, quia foris stabunt extra regnum Dei. Vsq̄ue adeo certè illorum iniusta erat potestas, ut nemo Rege inferior, eorum posset vim & importunitatem illæsus euadere. contra hos primum ei bellum fuit. Nam cum more solito contra Ecclesiæ libertatem in subditos ipsius debacchari cœpissent, mox summum Regis D Forestarium excommunicauit. Quod ubi Rex comperit, magnam animo concepit indignationem.] Quinam isti fuerint, & cur sic dicti, discas ex epistola^b Petri Blefensis, quam aduersus huiusmodi Forestarios ad eundem Henricum Regem scripsit, quam tu consulas. Redimus ad S. Hugonem, de quo mox ista idem eius vitæ Auctor sic pergit:

XXII. Contigit tunc in Ecclesia Lincolnienfis beneficium (ut vocant) siue præbendam vacare, pro qua studiosè Rex, dissimulata ira, precabatur, ut vni ex seruis eius illam conferret. Fuit hoc exquisitum quorundam aulicorum consilium, qui obsequium in hoc se præstare viro Dei putabant, cui dedissent occasionem, ut eumque mitigandi aduersus ipsum commotam Regis indignationem. Lectis igitur litteris, vir sanctus diuino timori postponens humanum, ita ait: Non aulicis, sed potius Ecclesiasticis personis Ecclesiastica sunt conferenda beneficia. Habet dominus Rex vnde tribuat mercedem seruientibus sibi: nec debet summo Regi famulantes priuare prouentibus suis, ut inde seruis suis prouideri possit à nobis. Hæc dicens, & regio à se Nuntios inanes & vacuos remisit, & Forestarium absoluere noluit. Quibus Rex auditis, grauiter in Episcopum commotus est, eò præcipuè, quod nec per se, nec per alios, aut certè per litteras veniam peteret, vel factum reuocaret.

XXIII. Accersito itaque ad se inter cetera dixit Rex: Domine Episcope, ubi sunt gratiarum actiones, quas rependere debuisti pro tantis beneficiis? Respondit Episcopus: Noui te, ut Episcopus ego efficerer, studiosè laborasse. Ut igitur animam expedirem tuam, ubi illi periculum immineret, si quod mei esset officij, exequi non curarem: necessariò id mihi incubuit, ut oppressorem Ecclesiæ meæ, cui me consulere oportet, per Ecclesiasticam censuram coërcerem, & indebitè Præbendam sibi in ea ambientè nulla ratione exaudirem: Excel-

ALIA CON- CESSA BAL- DVINO AR- CHIEP. CANT. AB VRBANO PAPA.

REGNUM HIBERNIÆ A PAPA CONFIRMATVM FILIO REG. ANG.

S. HUGO LINCOLNIEN. EPISCOPVS.

^a Apud Sur. die 17. No. vemb. tom. 6.

^b Petr. Blef. ep. 95.

IN COLLATIONE BENEFICII S. HUGO NON OBSEQUITVR REGI.

ALTERCATIO REGIS CVM S. EPISCOPO.

A Excellentia autem tuæ præsentiam pro vtrolibet adire negotio, non modò superfluum, sed etiam ineptum sentiebam: cum tuæ prudentiæ pronum sit, quod ritè geritur, sapienter aduertere; & voluntati nihilominus tuæ facile sit, quod rectum esse cognoueris, clementer & benignè approbare. Huiusmodi rationibus Rex, cum, quod contradici posset, non reperiret, omnino placatus est; ore etiam sereno iam eius se orationibus commendans, vltra nec addere nec demere quidquam dictis aut factis eius attentauit. Forestarium denique dolentem valdè & virgis casum, clementer absoluit. Hunc postea omni reliquo vitæ suæ tempore, speciali quadam benevolentia sibi sensit addictum, & suorum negotiorum fidissimum curatorem. Sic in Rege, sic in satellite veridicam esse sententiam experitur, qua dicitur: Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.] hætenus de rebus Hugonis hoc anno.

B Antequam autem à Borealibus partibus recedamus, quæ hoc anno accidit, propagationem Fidei in Liuania describamus. Hoc namque anno contigit fundari in Liuania primam sedem Episcopalem, populo ex gentilitia superstitione ad Christum conuerso, opera sancti Meinardi Sigebergensis Canonici. Quomodo autem ista contigerint, sic accipe ab Auctore eius temporis Arnolde Abbate^a Lubecensi. ait enim:

C Opportunum arbitror, memoriæ Fidelium commendare, nec silentio prætereire deuotionem & laborem multorum religiosorum, quo apud Gentiles, qui Liuones dicuntur, defudatam est, qui ibi Domini semina spargentes, ipsum populum ab idololatria cessare laborauerunt. Vidimus sanè propter eorum instantiam multos cooperatores existere, alios peregrinando, alios sua conferendo, ut seges Christi fructuosa confurgeret, & multa messe diaboli zizania suffocaretur. Fuit autem primus huius institutionis Auctor dominus Meinardus Sigebergensis Canonicus, quem eloquium Domini inflammavit, ut eidem populo infideli pacem Domini nuntiaret, & ipsum paulatim calore Fidei scintillaret. Cumque vir bonus per aliquot annos cum negotiatoribus illuc iret, & suis negotiis deuotus insisteret: sensit manum Domini non inualidam, & auditorum suorum deuotionem plurimam. Accedens igitur ad Bremensem Ecclesiam, quam tunc dominus Hartuicus Archiepiscopus regebat: suam intentionem, suorumque auditorum deuotionem ipsi Archiepiscopo similiter & Capitulo maiori exposuit, ut non sine auctoritate vel consilio cepto labori insisteret. Qui sperantes ipsum plantando & rigando, incrementum Domini percipere, ipsum ad prædicandum gentibus miserunt, simul etiam pontificali honore sublimantes maiore auctoritate roborauerunt. Ipse ergo humilis & deuotus suis laudatoribus verbi D spargens semina, arguendo, increpando, magis tamen obsecrando duritiam Gentilium frangens, ipsorum corda non minus muneribus quàm exhortationibus paulatim ad quod volebat, Deo annuente, perducebat.

E Anno igitur Verbi incarnati millesimo centesimo octogesimo sexto fundata est sedes Episcopalis in Liuania à venerabili viro Meinardo, intitulata patrocinio beatæ Dei Genitricis Mariæ, in loco qui Riga dicitur. Et quia idem locus beneficio terræ multis bonis exuberat, numquam ibi defuerunt Christi cultores, & nouellæ Ecclesiæ plantatores. Est enim eadem terra fertilis agris, abundans pascuis, irrigua fluuiis, satis etiam piscosa, & arboribus nemorosa. Dominus quoque Bertoldus Abbas in Lubeca, relicta prælacione, & ipse verbi semina Gentilibus spargere studens, huic labori non impiger se ingerebat. Vnde gratia Dei cooperante, non parum Gentilibus quibusdam acceptus erat. Considerabant sanè in viro gratiam conuersationis, temperantiam sobrietatis, modestiam patientiæ, virtutemque abstinentiæ, instantiam prædicationis, iucunditatem affabilitatis.] hæc ipse de Liuania Apostolo Meinardo: reliqua suo loco inferius.

Eodem anno Gotifridus Viterbienfis (ut vulgò fertur) siue Vitembergensis, eam quam elaborauit historiam, prosa metroque contextam (quam Pantheon appellauit ob rerum vniuersalitatem) obtulit Urbano Papæ. Cum autem fuerit ipse eiusdem Friderici Imperatoris, necnon & Henrici Regis eius filij Notarius, quod ipse iisdem scriptis sæpè restatur: minimè destitit, quin liberè sæpè professus sit, Imperatores & Reges debere subditos esse Papæ, eiusque auscultare mandatis. Quantæ autem apud eum vertex Pontificalis fuerit æstimationis & pretij: intelliges ex præfatione, quam operi præfixit, nuncupans ipsam Urbano Pontifici, planè dignam hinc describi, quæ hoc ipso anno eidem sanctissimo Papæ est oblata. sic enim se habet:

Annal. Eccl. Tom. 12.

Tit 2 Summo

XXIV. IN LIUONIA PRIMA EPISC. RECTA. a Arnol. Chron. Slav. lib. 7. c. 8. 9. XXV.

XXVI.

XXVII. GOTIFRIDVS HISTORIAM SVAM VRBANO PAPAË OFFERT.

XXVII. Summo & vniuersali Papæ Urbano Tertio, domino & Patri suo reuerendissimo, Gotifridus Viterbiensis sacerdos indignus, se ipsum in omni obsequio & obedientia subiectissimum.

Dum sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ culmen inspicio, & eius eminentiæ confidero maiestatem: illud ante omnia necessarium esse intueor, vt sicut ipsa omnibus noscitur præesse Principibus: ita omnes Reges, & Principes, & vniuersæ orbis Ecclesiæ, doctrina eius & regimine adornentur: & ab ea, tamquam à fonte iustitiæ, totius sapientiæ regulis instruantur: **QVIA NULLVM SCRIPTVRARVM ELOGIVM NOSCITVR ESSE AVTHENTICVM, NISI AB EIVS SAPIENTIA FLVMINIBVS, SITIEN- TIENTIBVS PROPINETVR. QVARE SI QVOD HISTORIARVM OPVS NOVA PER ALIQVEM INSTITVTIONE CONFICITVR, RATIO SVGGERIT, VT ANTEQVAM IN PVBLICVM DEVENIAT, APOSTOLICO EXAMINI PRÆSENTETVR: QVATENVS, SI ACCEPTIONE DIGNVM ESSE PERPENDITVR, EIVS MANDATO ET IVDICIO APPROBETVR; ET AB EO VIRES AVCTORITATEMQ. RECIPAT, CVI TERRENA ET CAELESTIA DIVINITVS SVNT COMMISSA.**

XXIX. Ea propter, reuerendissime Pater, hoc opusculum longo tempore simplicitatis in ætudiis aggregatum, & de veteri & nouo Testamento, atque de omnibus ferè historiis in vnum volumen sub compendio redactum, ad honorem Dei, & emendationem, seu approbationem S. R. E. ante vestrum examen perferre disposui, vestraq; gratiæ præsentare curavi: vt si auctore Deo per vos fuerit approbatum, ad alias Ecclesiis vltèrius deriuetur, & non solum Clerici, sed etiam Reges & Principes habeant hoc opus à vestræ sanctitatis auctoritate. Impossibile enim est perfecti regiminis, & regiæ potestatis excellentiam conuenienter attingere his, qui mundi cursum & originem, aut Scripturarum dogmata ignorant. Imperator verò, aut Rex, qui ceteris Principibus potestate præponitur, si fuerit philosophiæ nescius, errare sæpius, quàm regnare videtur: quia dum in causis Reipublicæ sapientia indiget, cogitur eam ab aliis frequenter emendicare, & ex hoc aliena sæpius quàm sua cernitur virtute regnare. Omnes namque Reges debent rerum statum, & iustitiæ disciplinam cognoscere, quam sola bruta animantia ignorant. Oportet etiam eos Creatori de his omnibus reddere rationem, quia ipsi cum legibus sint absoluti, non in legem, sed in Deum potius videntur peccare. vnde dicitur: ^a *Tibi soli peccaui.* Cum ergo Reges, non in leges, sed in Deum peccent, & Dei solius, vestrosque examini referuentur: antiquorum Regum vitam & gesta atque historias oportet eos cognoscere, vt causâ præcedentium fiat eis in posterum cautio futurorum. Ipsi quoque Principes inter alia beneficia S. R. E. gaudeant se hunc historiarum libellum de fonte sanctitatis vestræ suscipere: cuius instructi adminiculo, poterunt subiectos sibi populos rationabilius gubernare.] reliqua præmittimus, quæ spectant ad susceptum à se scribendæ historiæ institutum.

XXX. Audisti, Lector, quòd ex antiquo Ecclesiæ vsu Gotifridus, quamuis Notarius Imperatoris & Regis, & inter primarios Regios ministros militans in Curia tantorum Principum, eorumdemque (vt sæpè vidisti) aduersantium hostiliter Ecclesiæ iuribus: hac tamen sua præfatione consistetur & profitetur, Romanorum Pontificum, non Regum vel Imperatorum esse scripta quorumuis cognoscere, & approbare, sed approbata à Pontificibus Romanæ Ecclesiæ legere: horum verò muneris esse scripta cognoscere; cognita verò & comprobata ipsis Principibus legenda porrigere. Hæc autem antiquo Ecclesiæ vsu probata, & Catholice Fidei auctoritate recepta (vt suis locis^b superius est demonstratum) idcirco hic vehementius inculcamus, quod dictu nefas, horrendum factu, infelicissimis nostris temporibus probata à Romano Pontifice scripta ministri regij redigere audeant sub censuram, vt ea à librariis vendi non sinant, nisi ab ipsis impetrata licentia, quam etiam interdum pro arbitrio negent, atque prohibeant, ne vendantur, cum videlicet ex illis arguantur iidem ipsi præter ius fasq; aliquid perpetrare. At quidnam hoc est, nisi alteram clauium Petro à Christo collatarum, quæ scientiæ dicitur, è manibus eius successoris extortam (quod nefas est dictu) à manu laica, ac laicis vsurpari Principibus? Quod quidem esse potius arrogantiæ ministrorum quàm Principum Christianorum modestiæ, quis negauerit vquam? Quamuis ad excusandas excusationes in peccatis, falsis coloribus probrosa ista delimitate soleant ipsi ministri Regum, præstari nimirum ista ab ipsis, ne in

QUOD PAPA COGNOSCIT ET PROBAT HOC AVTHENTICVM.

PROBANDA AVCTORITATE ROM. PON. QVÆ EDENDA SVNT SCRIPTA.

^a Psal. 50.

^b In epist. nuncup. to. 6. Amal. ad Clem. Pap. VIII. MINISTRI REGII MALE SIBI ARROGANT LIBRORVM COGNITIONEM.

A ne in regnum irrepant libri hæreticorum falsis titulis inscriptorum, quibus Fides Catholica corrumpatur. At hoc præcipui muneris esse Episcoporum, iam Apostolorum sententiis, Conciliorum canonibus, decretis summorum Pontificum, admonitionibus sanctorum Patrum est cautum, quos ad ista præstanda quàm vigilantissimè interpellent laudabiliter iidem ipsi Regum ministri.

Hoc eodem anno (idem qui supra inquit Gotifridus Viterbiensis) ab Incarnatione Domini millesimo centesimo octogesimo sexto, Indictione sexta, sexto Kalendas Februarij, Rex Henricus Sextus cum Regina Constantia filia Rogerij Regis Siciliae nuptias gloriosas celebravit Mediolani apud sanctum Ambrosium, anno ætatis suæ vigesimo primo, anno autem regni sui decimo septimo.] hæc ipse. Quod autem ex recentioribus, complures, immò ferè omnes asserant, Constantiam hanc, monialem fuisse: scias fabulosum esse atque commentum, fortasse inde excogitatum, quòd asseruata fuerit ipsa in monasterio, vt si defuisset Regibus masculina proles, spes esse potuisset nubendi Regi cum dote regni: Scriptorum siquidem omnium tēporis Friderici nullum planè reperies, qui aliquid narret de monachatu Constantiæ, quod tamen ob tantæ rei nouitatem auditu ipso horrendum, vt nuberet monialis, nullatenus à quoquam ipsorum prætermittendum fuisset. Nam præter Gotifridum, neque Hugo Falcandus scriptor Siculus, qui his aderat, deque ipsius educatione in Apostrophe ad Siciliam agens, quiddam de monachatu, sed hæc tantum: Sic & Constantia primis à cunabulis in deliciarum tuarum affluentia diutius educata; tuisque instituta doctrinis, & moribus informata: tandem opibus suis barbaros ditatura discessit.] & de monachatu nihil, vbi si fuisset, necessaria mentio adhibenda erat. Nec insuper Arnoldus^a Abbas Lubecensis, & ipse eiusdem sæculi Auctor, cum de nuptiis celeberrimis tunc Mediolani celebratis agit, aliquid penitus de Constantiæ monachatu: nec Romualdus Archiepiscopus Salernitanus, nihil Neubrigensis, nec Appendix ad Vrspergensem, vel Rigordus, non Rogerius, eiusdemmet ipse temporis scriptor, qui & de iisdem nuptiis meminit, neque Innocentius Papa Tertius in suis epistolis, in quibus de Constantia frequens est mentio: neque alij eiusdem temporis Auctores, qui eiusdem Constantiæ nuptiarum meminerunt. Accedit præterea, quòd ratio repugnat & contradicit, vt, quod falsò asseritur à recentioribus, Romanus Pontifex eiusmodi matrimonium dispensando probaret, quem constat ipsi aduersatum fuisse, vel fauerit magis ipse Papa Tancredo, vt fieret Siciliae Rex, id namque testatur^b Neubrigensis, quod & dicitur inferius suo loco. Ad eò vt fieri non potuerit, vt qui fauebat Tancredo, dispensauerit cum Constantia, vt iungeretur Henrico Regi. Si enim dispensasset, vt execrata monialis Regi nuberet, quem certò sciret ea ratione eam ducere in vxorem, vt vnà cum ipsa potiretur & regno: planè contra Tancredum, non autem pro ipso, vt Rex esset, sed ne Rex fieret, laborasse conuinci posset. Sic igitur, quod nullius antiquorum penitus testificatione fulcitur; neque ratione aliqua subsistere vllatenus posse videtur. Quòd si nubes testium recentiorum id rumore quodam conclamasse potius quàm auctoritate maiorum, vel certa ratione asseruisse cognoscitur; eadem planè qua effutitur leuitate, reicitur. Id genus planè sunt sicut eiusdem fidei epitaphia recens incisa, vel inscripta in eorumdem Henrici Imperatoris Constantiæque sepulchris, quæ hic tibi describenda suscepimus, ne errore labaris, vt putes tempore eorumdem mortis esse conscripta: sic enim se habent, de Henrico primùm:

*Imperio adiecit Siculos Henricus utrosque
Sextus, Suenorum candida progenies.
Qui monacham sacris vxorem duxit ab aris,
Pontificis scriptis, hic tumulatus inest.*

Imperauit ann. VII. mens. V. Obiit Messanæ, MCLXXXVIII.]
De Constantia eius coniuge in hunc modum:

*Cæsaris Henrici latet hic Constantia coniunx,
Vndeno lustro hac platea rugosa sacerdos
Facta, dedit partu Fridericum Augusta Secundum.
Pro meritis sacrata tenet sic ossa Panormus.*

Vixit ann. LXI. Obiit ann. MCCIV.] Sed sicut recentia, ita sunt & falsa. De his dicturi, primùm omnium quod ad tempus spectat, procul abest, vt antiquitas cum iidem mortui sunt & sepulchris porphyreticis conditi, iidem fuerint in sarcophago exarati versus: quorum explorans ego diligenter antiquitatem, haud pridem (vt

XXXI. HENRICI REGIS GERM. NVP. TIAE CVN. CONSTAN. TIA.

^a Arnold. Chron. lib. 3. c. 14.

^b Neubrig. lib. 3. c. ult.

CONFVTANTVR AD SCITITIA EPITAPHIA

XXXII.

XXXIII.

sexaginta annorum terminum non excedant) eos ibi reperi esse positos à quodam Canonico Rogerio nomine, Paruta cognomine, siue ab alio aliquo Canonicorum, vt aliorum est assertio, licet de tempore recentiori, quo ipsæ sepulchris sunt appositæ inscriptiones, vna eademque sit omnium affirmatio. Quod cum à viuentibus nunc Siculis didicissem, vt crederem, magis magisque Maurolycus persuasit, qui nouissimè res Siculas diligentissimè hoc sæculo pertractauit. Cumque Sicilia Regum, quæ reperit epitaphia, inibi in vnum collecta cudenda curauerit: nullius tamen horum aliquam habuit mentionem; aded vt dicendum necessariò sit, eadem epitaphia post editum ab eo commentarium illum in eorundem Principum posita esse sepulchris. Hæc, quod ad tempus pertinet versusum affixionis, dicta sunt.

XXXIV. REDAR- GVVNTVR ERRORES MANIFESTI.

Modò autem de iis, quæ in eis annotata spectant tempora, sunt eadem epitaphia mendacij arguenda: atque in primis, quod in fine post Henrici Imperatoris epitaphium ipsius Imperij tempus apponitur, imperasse videlicet annos septem, & menses quinque, & mortuum anno Christi millesimo centesimo nonagesimo octauo: planè mendacia patentissima conuincuntur. Siquidem (vt inferius suis locis perspicuè declarabitur, vt non sit quod iure possit opponi) Henricus, qui coronatus est Imperator à Cælestino Papa Tertio anno Christi millesimo centesimo nonagesimo primo, die decima quinta Aprilis, mortuus est anno Salutis millesimo centesimo nonagesimo septimo, vigesima octaua Septembris: sicque non nisi annos sex & menses quinque cum diebus tredecim imperasse, certissimum est: quod & clariùs visurus eris suis locis inferius.

XXXV.

Sed magis portentosa mendacia in epitaphio scripta Constantiæ inueniuntur, atque primum illud, quod de ætate ipsius, quando peperit Fridericum, versibus illis asseritur:

Vndeno lustro hac * platea rugosa sacerdos

Facta, dedit partu Fridericum Augusta Secundum. nempè quod suæ ætatis anno quinquagesimo quinto peperit filium Fridericum. Nam cum natus Fridericus dicatur anno millesimo centesimo nonagesimo tertio, vt inferius anno vltimo Tomi huius patebit: conuincitur Constantia suæ ætatis anno tricesimo nono, quæ tricenaria nupsit, iuxta Gotifridi eius quoque temporis Auctoris assertionem, Fridericum filium peperisse. Pari modo quod post versus sic scribitur: Vixit annos sexaginta & vno, obiit anno millesimo ducentesimo quarto:] duplex conuincitur in iis esse mendacium. Primum namque de ætate Constantiæ, quæ decessisse ponitur anno suæ ætatis sexagesimo primo, cum non nisi annos nata ad sum mum quadragintatres ex hac vita migravit, vt inferius luce clariùs demonstrabitur. Intextitur verò adhuc mendacio mendacium, dum defuncta ponitur anno Salutis millesimo ducentesimo quarto, quam testificatione Innocentij Papæ in suis litteris, datis anno primo sui Pontificatus, certissimum sit, decessisse ex hac vita anno Redemptoris millesimo centesimo nonagesimo octauo, die vigesima septima mensis Nouembris.

XXXVI.

Redarguas ex eo quoque mendacium de facta per Romanum Pontificem dispensatione, de abrogatione monachatus Constantiæ, quòd dicunt dispensatù fuisse per Alexandrum Papam Tertium, vt monialis Deo sacrata nuberet; & quod subiungitur: non semel id ab eodem Pontifice vsurpatum, sed iterum cum Nicolao Iustiniano Veneto tunc monacho, postea patre beati Laurètij Iustiniani, de quo in Vita ipsius Bernardus a Iustinianus eius nepos hæc habet: Imperator ab Alexandro Tertio Pontifice maximo, vt liceat adolescenti monacho soluere vinculum Religionis, ad reparandam sobolem gentis suæ.] & inferius: Quod ne cui fortè mirum videatur: iisdem temporibus idem Alexander Pontifex Constantiam VVillelmi Sicilia Regis filiam & monacham plus quàm quadragenariam Hèrico Imperatori Friderici Barbarossæ filio nuptui cõcessit ad sololè VVillelmi patris, qui Siculis fuerat charissimus, suscitandam.] hæc Bernardus, qui lapsu fortasse memoriæ in his multipliciter errasse conuincitur. Primò videlicet, quòd tribuit Alexandro Tertio vtramque dispensationem, priorem de Constantia, atque posteriorem de Nicolao. Nam cum antè ex hac vita decessisset constet Alexandrum, quàm nuberet Constantia Henrico (quod de anno factum liquet testimonio ipsius, qui interfuit, vt iam dictu est) nihil planè est, vt tribui possit ea dispensatio Alexandro, multò verò minùs, quæ concessa dicitur Nicolao. Errat & in eo adhuc, dum Constantiam filiam fuisse VVillelmi Regis asserit, quam manifestum est, natam fuisse ex VVillelmi patre Rogerio. Sed deformior error est, quòd vult ab Alexandro Tertio concessam esse dispensationem Nicolao, cum idè ipse assermet, eius

a Apud Siv. dieb. Iannar. in vii. ips. c. 1.

ERRORE TRIBVI ALEXAND. PAP. III. DISPENSATIONEM DE CONST. MONACHATV.

A eius filium beatum Laurentium claruisse, insignitum munere Episcopali ab Eugenio Papa Quarto; cum certum sit, ab obitu Alexandri Tertij, qui contigit anno Salutis millesimo centesimo octogesimo primo, vsque ad creationem Eugenij Quarti, quæ accidit anno millesimo quadringentesimo primo, intercedere annos ducentos quinquaginta.

Vt autem, quod ad Constantiam pertinet, tandem cunctas dissoluamus ambages: XXXVII. Gotifridus Viterbiensis, qui his præfens aderat, eam natam posthumam tradit, fuisseque annorum triginta hoc anno, cum nupsit, docet his versibus, dum agit de pace inter Fridericum & Longobardos composita, deque nuptiis eius filij Henrici Regis cum ipsa Constantia:

Fit Regis Siculi filia sponsa sibi, Sponsa fuit speciosa nimis, Constantia dicta, Posthuma post patrem materno ventre relicta, Iamque tricennalis tempore virgo fuit.]

ACTA CONSTANTIAE REGINAE SICILIAE

B Verum cum constet, Rogerium Sicilia eius nominis primum Regem, patrem Constantiæ iam anno Salutis millesimo centesimo quinquagesimo quarto decessisse ex hac vita (vt tradit eius temporis Auctor Robertus, nec non Fazellus affirmat) planè dicendum, hoc anno Constantiam paulò amplius excessisse anno vno tricesimum ætatis suæ. Cumque etiam constet, eandem Constantiam post eius obitum natam posthumam: planè eluditur fabula illa, quam idem Fazellus narrat de eadem ipsa Constantia, quòd percussus pater Rex vaticinio Ioachim Abbatis, quo assererat, si nupsisset, funestam futuram Siciliae facem: fecerit eam retrudi in monasterium, atque religionem profiteri monasticam: nam si viuo patre Rege ipsa non nata: quomodo potuit per eum monacha effici, atque professa? Sic igitur vides, Lector, pudendum detectum errorem de falsa origine Constantiæ monachatus. Ex ipsius ergo Henrici Imperatoris tunc viuentis Notario discere numerare annos Constantiæ, eiusdemque nosce natale tempus post mortem patris, & quando nupsit, vt discas pariter sparsam vulgus exufflare fabulas, atque solidæ inhærescere veritati.

a Rob. in Append. ad Sigeb. eo anno. b Fazell. lib. 6. c. 3. in fin.

C Quod ad res pertinet Orientalis Ecclesiæ, Nicetas tradit, Isaacium Imperatorem sede expulisse Basilium Camaterum Patriarcham Constantinopolitanum, huiusmodi prætexta causa: Principatum adeptus Isaacius, Basilio Camatero, quamquam eius ope maxime adiutus, Patriarchatu deiecto (causa prætextebatur, quòd, quas nobiles matronas Andronicus in monasteria inuitas abstruxisset, iis ipse nigro vestitu deposito, reditu ad pristinum habitum & vitæ rationem concessisset) Nicetam Mundanum pro eo Patriarcham designauit Ecclesiæ maximæ Sacellarium.] Quomodo autem & ipse redactus ab eodem Imperatore in ordinem fuerit, suo loco dicendum. sedit annos sex & menses sex.

XXXVII. c Nicet. in Isaacio Ang. lib. 1.

NICETAS PATRIAR. CONSTANTINOP.

D Quod spectat ad res Ierosolymitanas, de his Rogerius in rebus Anglicis hæc habet: Eodem anno paulò ante festum sancti Petri ad Vincula, cum prædictus Patriarcha Ierosolymorum, qui pro subsidio Terræ sanctæ functus fuerat anno superiori legatione in Occidentem, rediisset, & nihil auxilij ad defensionem terræ secum reportasset: timor magnus cecidit super habitatores terræ Ierosolymitanæ.] subdit de prodicione facta à Templario transfuga ad Soldanum, spondente daturum ei sanctam ciuitatem Ierosolymitanam: cum idem Soldanus progrediens cum exercitu, à paucis qui intus erant, contra ipsum Cruce præuia procedentibus, victus ignominiosissimè fuit. hæc ipse pluribus, reliqua autem anno sequenti.

IEROSOLYMA DEFENSA A PAV. CIS.

E IESV CHRISTI VRBANI PAP. III. FRIDERICI IMP. 33. ANNVS 1187. ANNVS 2. ISAACII ANG. IMP. 2.

SE QVITVR annus Christi millesimus centesimus octogimus septimus, Indictione Quinta, quo Urbanus Papa legationem misit in Angliam, de qua ita Rogerius: Eodem anno post Natale Domini Urbanus Papa misit in Angliam Octavianum S. R. E. * subdiaconum Cardinalem, & cum eo Hugonem de Numant, quibus ipse commisit legationem in Hiberniam ad coronandum ibi Ioannem filium Regis. Sed dominus Rex coronationem illam distulit, & prædictos Legatos duxit secum in Northmanniam ad colloquium inter ipsum & Philippum Regem Franciæ.] hæc de legatione Rogerius hoc anno.

* diaconum LEGATIO OCTAVIANI IN ANGL.

Ad hunc eundem Octavianum legatione fungentem data extat Petri Blesensis epistola querelis plena, non sine stomacho scripta de his, quæ perperam agerentur in Ecclesia Dei. quæ sic se habet:

^a Petr. Bles. ep. 23.

^b Porf. sat. 1.

^c Psalm. 1.

^d Hier. epist. ad Fabiolam c. 34.

^e Isia. Sana ep. 90.

^f Deut. 32.

^g Eccli. 7.

^h 1. Cor. 13.

ⁱ Eccli. 10.

^j 1. Tim. 1.

^k 2. Tim. 5.

^l 1. Reg. 17.

^m Iud. 15.

ⁿ Iud. 3.

^o EPISCOPVM DEBERE ESS E DOCTVM.

^p Luc. 5.

^q Ista. 23.

^r Ierem. 50.

^s Ista. 56.

^t Genes. 39.

III.

^u Ierem. 1.

^v Exod. 4.

^w Pallad. hist. Laus. c. 12.

^x Socr. lib. 4. c. 18.

^y EPISCOPATVS REPV. GIENDVS.

O curas hominum! ^b δ quantum est in rebus inane! δ inanis gloria! δ ambitio cæca! δ terreni honoris inexplabilis fames! δ tinea cordium, animarum subversio, cupiditas dignitatum! Vnde obrepit hæc pestis? Vnde inualuit hæc execranda præsumptio, vt indigni dignitates ambiant: & quantò minùs meruerunt ascendere ad honores, tantò importuniùs honoribus se importent? Hodie per fas & nefas, hodie in animæ corporisque discrimine currunt infelices ad cathedram pastorem, nec attendunt quòd sit eis ^c cathedra pestilentia, dum sibi & aliis sunt causa ruina. In gregibus & armentis, teste Hieronymo ^d, aries & taurus corpore & animositate præstantior alios antecedit: homo verò bestiis omnibus bestialior, tantò indiscretiùs & audaciùs melioribus antecesse præsumit, quantò minùs de virtutum titulis, aut conscientia sinceritate confidit. ^e Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent, nec populi iniquitates suis excessibus aggrearent. Verba sunt Ecclesiastici: Noli ^f quærere ab homine ducatum, neque à Rege cathedram honoris. Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates populi, non te immittas in populum, nec alliges tibi peccata duplicia. Qui nihil didicit, aliorum doctor efficitur, & quasi æs ^g sonans, aut cymbalum tinniens vsurpat prædicantis officium, cum sit truncus inutilis, & idolum mutum. Apud veteres erat conditio sapientum inæstimabiliter venerabilis, hodieque prudentia tamquam vilis & abiecta calcatur: quadam verò abominabili mutatione stultitia ponitur in sublimi. Hoc est, quod Ecclesiastes ^h deplorando conqueritur: Vidi, inquit, malum, quod sub Sole est, stultum positum in dignitate sublimi, & sapientes sedere deorsum. Sacra scripturae prorsus expertes onus importabile dignitatis vsurpant, de aliena potius quam de sua scientia præsumentes. Alia erat Apostoli sententia discipulum instruens: Tibi, ⁱ inquit, commendo, fili Timothee, regere Ecclesiam Dei, secundum quod noui te scientiam habere Sacrarum litterarum. scientia siquidem spiritualis gladius est in manu potentis. Hæc est pera, in qua ^k Dauid tres limpidissimos lapides posuit, quibus Goliath prostrauit. Hæc est asina mandibula, quæ Samsoni mille hostium stragem fecit. Hic est vomer ille aratorius, quo Samgar ^l sexcetos Philisthæos occidit. Episcopus illiteratus, præco est mutus. Prælati est erudire subiectos, reddere populum acceptabilem Deo, aperiendo mysteria Scripturarum. Petro ^m enim & successoribus eius præcipitur ducere in altum rete, id est, profundam sacrae Scripturae intelligentiam in capturam hominum aperire. Verumtamen hodie sicut populus, sic sacerdos: sicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Erubescit ⁿ Sidon, ait mare: erubescat doleatque Prælati præesse populo, nec prodesse: docentis assumpsisse officium, & in doctrina populi mutum esse. Verbum lamentatoris ^o Propheta est: Grex perditus, factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos: ^p canes muti, non valentes latrare. Lupos à gregibus suis arcere debuerant, sed ipsi lupi sunt in suos, nec de sua suorumve salute curantes, se cum gregibus suis in foueam mortis æternæ præcipitant. Hodie in Episcopi dignitatem adolescentuli promouentur, & molles. Sic venditur Ioseph ^q Putiphari eunucho, dum Christi magisterium, dum dispensationem Sacramentorum Dei sibi damnabiliter vsurpare præsumit infructuosus & mollis Episcopus.

Porrò dum ad eruditionem populi mittit Dominus Ieremiam, quem sanctificauerat ex utero matris suæ: Propheta suum considerans imperfectum, tamquam adhuc elementarius & rudis in formatione verborum, respondit, ^r Aaa, Domine Deus, nescio loqui. Moyses ^s etiam dum à Domino destinatur ad liberationem populi Israël de Ægypto: Obsecro, inquit, Domine, mitte quem missurus es. ab heri & nudius tertius, ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditoris linguæ factus sum. Et quis hodie à pontificali onere se excusat? quis hodie allegat insufficientiam suam? quis hodie inuitus trahitur, aut reclamatione? Vbi hodie similis Ammonio ^t inuenitur? quem cum Clerus & populus in Episcopum elegerint, electioni nullatenus consentire volebat: præualentibus illis & inuitum trahentibus, aurem sinistram cunctis videntibus sibi radicitus secuit, dicens: Lex diuina nullum præcisa aures episcopari permittit. Cumque Timotheus Patriarcha censeret hunc Episcopatu dignum, etiam si nare & auribus truncatus esset, dum modò scientia & virtutibus præmereret: illis rursus Ammonium rapientibus, & inuitum trahentibus, Ammonius dixit: Linguam meam, propter quam vobis placeo, nisi me citiùs dimittatis, abscin-

abscindam. Dignitatis equidem appetitus natione cælestis est: in cælo concepit, & peperit iniquitatem. Per hanc affectabat sedere in lateribus Aquilonis, qui nondum laborauerat vt sederet. Sed & isti nondum laborauerunt vt sedeant, vt eminentiam cathedræ pastoralis ascendant. Nondum propositum perfectionis aggressi sunt: nondum cum Petro ^a rete, cum Ioanne ^b sindonem, cum Matthæo ^c celonium, cum ^d Ioseph pallium, cum ^e homine Euangelico ^f sepulturam patris, cum muliere Samaritana ^g hydriam, id est, cupiditatem sæculi reliquerunt. Peccato talium quasi filiorum ^h Heli translata est hodie Arca, siue gloria Domini de Israel in Azotum, ignem scilicet concupiscentiæ. Ignis autem iste non inflammat, sed infumat; non illuminat, sed excæcat, sicut scriptum est: Supercecidit ignis, & non viderunt Solem. De Azoto ⁱ transfertur in templum Dagon, id est, tristitiæ vel desolationis. Nonne idolum tristitiæ & mœroris est Prælati illiteratus & fatuus: qui in ira Dei & populi desolatione eligitur, & quasi idolum ^j erigitur, vt veniat quod legitur in ^k Matthæo: Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, id est, in Ecclesia Dei: tunc vae prægnantibus & nutrientibus: illi enim, qui spiritum salutis conceperant, exemplo talium suffocantur. Qui verò vitæ cælestis alimenta petebant, nullo verbi diuini pabulo sustentantur: Paruuli ^l (inquit Propheta) petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

Tu igitur, amantissime pater, qui à latere summi Pontificis missus es, vt legatione fungaris pro Christo: surge in extirpationem execratissimæ pestis huius. Ecce constituit te Dominus super gentes & regna, vt euellas & destruas, vt disperdas & dissipes, & ædifices & plantes. Accendatur & ignescat zelus tuæ auctoritatis aduersus ambitionis malum; dissipta & euellæ plantationes iniquas. Ædifica ^m & planta in Ecclesia Dei tales, quos humilitas, quos innocentia, quos vita probatior, & litteratura commendat, qui subiectos doceant, qui diuites non palpant, pauperes non grauent, qui minas potentum non timeant, qui crimina corrigant, & marsupia non emungant: quorum sermo sit doctrina, quorum conuersatio sit iustitia, quorum auctoritas sit non in habitu, non in fastu, sed in eruditione & defensione Fidei: quorum vita sit publicè commendabilis: quorum memoria in benedictione. Ad tuum & collegæ tui ingressum quæso lateretur Ecclesia Christi, vt à simoniacis & ambitionis oppressa, sub vestra consolatione respiret. Congaudeant Clerici, & exultent populi, se hodie in vobis suscepisse ciues Apostolorum, & domesticos Dei, portantes pacem, & illuminantes patriam, nobis & aliis vitæ æternæ poscentes præmia, vt de labore & sollicitudine vestrae legationis immarcescibiles iustitiæ manipulos reportetis. Ista ad Legatum Apostolicæ Sedis exarsuans zelo Petrus.

Hoc eodem anno vox ab Oriente auditur lugentium atque lamentantium interfectos populi Dei, & ciuitatem sanctam Ierusalem hostili persuasione vastatam: & vt suo ordine res ipsas infeliciter gestas ex eiusdem temporis auctoribus enarremus, hoc, inquam, anno Kalendis Maij, & postea infra octauam Apostolorum iterum malè pugnatum est à Christianis aduersus Saladinum Babyloniam Regem in Terra sancta. Extant de his litteræ Magni Præceptoris Templariorum, qui tunc illis præerat, & rebus interfuit, quas recitat Rogerius in Annalibus istis verbis:

Frater Terricus pauperrimæ domus Templi dictus magnus Præceptor, omnisque Fratrum pauperrimus & ferè omnino annihilatus conuentus vniuersis Præceptoribus & Fratribus Templi, ad quos litteræ istæ peruenierint, salutem, & in illum suspirare, in quo Sol & Luna mirantur.

Quot quantisque calamitatibus ira Dei, nostris peccatis exigentibus, nos in præsentem flagellari permiserit: nec litteris, nec flebili voce (proh dolor!) explicare valemus. Turci enim immensam suarum gètium multitudinem congregantes, Christianorum nostrorum fines acriter inuadere cœperunt: contra quos nos nostrarum gentium phalanges coadunantes, infra octauas beatorum Apostolorum Petri & Pauli in eos congredi, & versus Tiberiadem (quam violenter, castro solo relicto, ceperant) iter arripere præsumpsimus. Cum nos in scopulis pessimis impulsissent; nos ita acriter impugnaverunt, quòd sancta Cruce & Rege nostro captis, & omni multitudine nostra interfecta, & fratrum nostrorum (vt in veritate credimus) eodem die ducentis & tricenis decollatis (exceptis illis sexagenis, qui prima die Maij interempti sunt) vix dominus Comes Tripolis, & dominus Reginaldus Sidonis, dominusque Ballouius, & nos de illo miserabili campo euadere potuimus. Deinde Pagani Christianorum nostrorum sanguine debacchari versus

ciuitatem **A** **Accon** cum omni sua multitudine venire non distulerunt, quam violenter capientes, totam terram fere inuaserunt, Ierusalem, & Aſcalon, & Tyro, & Berithon, nobis & Christianitati ſolis adhuc relictis. Iſtas etiam ciuitates, omnibus earum ferè ciuibus interfectis, niſi diuinum & ueſtrum præſtò ſit auxilium, nullo modo retinere poterimus. Ciuitatem etiam Tyrum in præſentiarum acriter obſidentes, die noctuque expugnare non ceſſant. & tanta eſt eorum copia, quòd totam terræ faciem à Tyro, vſque ad Ierusalem, & vſque ad Gazam velut formicæ cooperuerunt. Nobis ergo & Christianitati Orientis, ad præſens omnino deperditæ quantocyùs ſuccurrere dignemini, vt per Deum & ueſtræ fraternitatis eminentiam, reſiduas ciuitates ueſtro ſulti adminiculo ſaluare poſſimus. Valete.] Poſt hæc & Patriarcha Antiochiæ Haimericus ad Anglorum Regem Henricum eodem quoque argumèto litteras dedit, petens enixè adiuuari ab eo periclitantem grauiſſimè Terræ ſanctæ. habet omnes has litteras perpetuæ memoriæ commédatas Rogerus in Anglorum Annalibus. datæ autem ab Antiocheno Patriarcha litteræ ſic ſe habent:

VIII.
LITTERÆ
PATRIAR-
CHÆ AN-
TIOCHENI
AD REGEM
ANGLO-
RVM

Haimericus Dei gratia ſanctæ & Apoſtolicæ Sedis Antiochiæ Patriarcha Henrico per eandem gratiam Anglorum illuſtriſſimo Regi, dilecto domino & amico, in illo regnare, per quem Reges regnant.

Condignum & inæſtimabilem dolorem noſtrū pro inſperato & terribili, quod nobis, immò toti Christianitati nuper accidit, infortunio, cum lacrymis & ſingultibus excellentiæ ueſtræ per hæc præſentia denuntiamus. Audiatur vobiscum omne ſæculum dolorem noſtrum, vt ſciat vnde veniat, aut quòd tendat noſter luſtus & noſtra lamentatio. Quarto die menſis Iulij, anno incarnati Verbi milleſimo ceterſimo octogefimo ſeptimo, Saladinus collecta hoſtium peregrina multitudine, præliū commiſit cum his qui erant in Terra Ierusalem Christianis, & ſuſis eorum copiis, de ipſis pro velle ſuo triumphauit, viuifica Cruce **C** ludibrio Turcorum expoſita, capto Rege, & magiſtro Templi, Raymundo quoque Principe propriis manibus nefandi Saladini interfecto: & Episcopis, cum Templariis, & Hoſpitalariis, & cum omni ferè multitudine M C C. & peditum triginta millia in tuitione S. Crucis gladiis iugulatis, excepta multitudine copioſa, quæ poſtea in vrbibus, quas cepit, eſt interempta, vel captiuata. Satiatus denique ſanguine Christianorum, Tiberiadem cepit, & muniuit: deinde ciuitatem nobilem * **Accon**, Cayphas, Cæſaream, Ioppen, Nazareth, Sebaſten, Neapolim, Lidden, Ramatham, Aſſur, Hebron, Bethlehem, & tunc demum ſanctam ciuitatem Ierusalem, & Sepulchrum Domini obſedit: iurans quòd ipſum fruſtatim comminuet, & eius minutias in profundum maris proiciet. Pro reſiduis formidoloſa nos detinet hæſitatio, ignorantes diem & horam, in qua ſubiiciantur ditioni eius, & habitatores earum vel captiuentur, vel occidantur, maximè cum victualibus, & equitaturis, & armis bellicis, & deſenſoribus conſtet eſſe ſpoliatos.

IX.

Pro hac tanta ira & indignatione Dei in nos effuſa deſuper, panem noſtrum cum lacrymis manducamus, & turbamur terrore horribili, ne Sepulchrum Dominicum exteris tradatur nationibus, ne pauci, qui remanſimus in terra Christiana, ſi tardauerit ſuccuſus, vrgentibus inimicis, noſtras ceruices gladiis ferientium ſupponamus. Et quidem prudentia, & opinione, & diuitiis ceteris Regibus Occidentalibus præeminetis; cuius auxilium ſemper expectauimus: precamur, vt Terræ ſanctæ potenti ſelſtinanter ſuccurratis auxilio. Et ſi tardaueritis, Sepulchrum Dominicum cum Antiochia nobili ciuitate, & terra ſibi adiacente in opprobrium ſempiternum exteris ſubiacebit nationibus. Mementote laudis & nominis ueſtri, vt Deus, qui vos * ſubleuauit in regnum, per vos exaltetur. Et ſi huic tam digno operi volueritis manum apponere, vt veniatis, vel optatum nobis mittatis ſuccuſum: totius Terræ ſanctæ liberatio vobis poſt Deum impurabitur, & nos ipſi, in quantum poſſumus, lugentes, & rea peſtora noſtra percutientes ad Deum clamamus, vt ipſe donet vobis & velle & poſſe id ipſum ſic perficiendi ad laudem & gloriam ſui nominis, quatenus in hoc mortis articulo Terræ ſanctæ & nobis clementer ſuccurratis. Alioquin nobis, qui variis ſubiacentes periculis diutino languori ſuccumbimus, iam neceſſe erit expirare, & fuſo ſanguine Christianorum, Dominicum Sepulchrum, & Antiochiam nobilem ciuitatem cum terra ſibi adiacenti in opprobrium ſempiternum exteris nationibus ſubiacere. Rogamus præterea, vt dilectos fratres Cabilonenſem & Valeniſem Episcopos, quos pro hoc ipſo ad vos mandauimus, commendatos habeatis. Valete.]

X.

At ingruente cum copiis Saladino, capta eſt quoque ipſa ſancta ciuitas Ieroſolymitana à Sarracenis, quarto Kalendas Octobris. Cum verò plures huius temporis Scriptores cladem

A cladem tantam ſtylo lugubri fuerint profecuti: nos his omnibus epiſtolarem præferentes hiftoriam, opportunè ſubiicimus eiufdem, qui ſuprà, Terrici magni Præceptoris Templariorum litteras, quibus cuncta, quæ hoc anno ſunt geſta, vſque ad extremam diem præſens quæ vidit, accuratè recenſet, ſic ſcribens ad eum dem Regem Anglorum:

Chariſſimo domino Henrico Dei gratia illuſtri Anglorum Regi, Duci Northmanniæ & Aquitaniæ, & Comiti Andegauiz, Frater Terricus quondam magnus Præceptor domus Templi Ierusalem, ſalutem in eo qui dat ſalutem Regibus.

XI.
TERRICI
AD REGEM
ANGLO-
RVM

Sciatis, quòd Ierusalem cum arce Dauid reddita eſt Saladino. Syrij autem habent cuſtodiam Sepulchri vſque ad quartum diem poſt Feſtum S. Michaëlis: & ipſe Saladinus in domo Hoſpitalis permiſit remanere decem de Fratribus Hoſpitalis ad cuſtodendum infirmos vſque in vnum annum, Fratres verò Hoſpitalis de Belliuerio optimè reſiſtunt **B** Sarracenis adhuc, & duas iam cartuanas Sarracenorū expugnauerunt, in quarum alterius captione, omnia arma, & vtenſilia, & victuaria, quæ erant in caſtro Fabæ, quod Sarraceni deſtruxerant, viriliter lucrati ſunt. Adhuc etiam reſiſtunt Saladino * Græcus Montis regalis, & Mons regalis, & Saphet templi, & Græchus Hoſpitalis, & Margatum, & caſtellum Blancum, & terra Tripolis, & terra Antiochiæ. Capta autem Ieroſolyma, Saladinus Crucem de templo Domini deponi fecit, & eam per duos dies per ciuitatem in oſtentum fuſtigando portari fecit. Deinde fecit Templum Domini aqua roſata intus & exterius, ſurſum & deorſum lauari, & legem ſuam deſuper illud per quatuor partes mirumultu acclamari. A feſto verò ſancti Martini vſque ad Circumciſionem Domini obſedit Tyrum, tredecim petrariis die nocteque lapides in eam inceſſanter iactantibus. In vigilia ſancti Silueſtri dominus Conradus Marchio milites & pedites per murum ciuitatis **C** diſpoſuit, & armatis ſeptemdecim galeis, & decem aliis nauiculis, cum auxilio domus Hoſpitalis & Fratrum Templi aduerſus galeas Saladini dimicauit, eaſque expugnans, vndecim ex eis retinuit, & magnum Alexandriæ Admiralium cum octo aliis Admiraldis cepit, Sarracenorū multitudine interfecta. Reliquæ verò galeæ Saladini Christianorum manus euadentes, ad Saladini exercitum confugerunt, quibus præcepto illius ad terram extractis, ipſe Saladinus igne appoſito in cinerem & fauillam fecit redigi, nimioque dolore commotus, equi ſui auriculas & caudam amputans, equum illum per totum exercitum videntibus omnibus equitauit. Valete.]

* Græcus

His addimus litteras Conradi filij Marchionis de Monteferrato ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, eodem argumento conſcriptas, de que fœdere Saladini cum Conſtantinopolitano Imperatore, his verbis:

XII.

D Cantuarienſi Archiepiſcopo Balduino Conradus filius Marchionis de Monteferrato ſalutem.

Turbantur elementa, & Catholicæ Fidei derogatur, cum ſedes Ieroſolymitana Apoſtolicæ Sedi ſubtrahitur. Perit enim Ieroſolyma, & inertia Christianorum à Sarracenis viliffimè pertractatur. Fœdant namque Dominicum Sepulchrum, deſtruunt Caluariz locum, natiuitatem Chriſti contemunt, & beatæ Virginis eradicant ſepulchrum. Sedes Conſtantinopolitana Romanæ Sedi nullam exhibet reuerentiam; Antiochena quidem laborare dignoſcitur in extremis. Hæc autem omnia Christianorum conſtat deſidia contigiſſe. Lugenda eſt ciuitas Ierusalem atque lugubriter lamentanda, quæ ſuis cultoribus ſpoliata, qui Chriſto per horas diei ac noctis conſtituti, Deo cantando & orando, famulabantur: nunc (proh dolor!) Mahometh excelsa voce laudatur, ritibus polluta Sarracenicis. Veſtræ igitur ceſtudinè preces cum lacrymis porriſco commixtas, quatenus calamitatum Terræ ſanctæ miſereri dignemini, vt confortetis Reges, commoneatis Fideles, vt canibus expulſis à patrimonio Ieſu Chriſti, miſericorditer ſubueniant, vincula ſoluant, profanata mundent, vt terra ſanctis Chriſti pedibus calcata, de poteſtate Infidelium potenter liberetur.

Accedit etiam ad cumulum iniquitatis, ad opprobrium & deſolationem Christianitatis, familiaritas, quæ viget inter Saladinum & Imperatorem Conſtantinopolitanum, cui idem Saladinus tradidit omnes Eccleſias terræ Promiſſionis, vt in eiſdem ſeruiatur ſecundum ritum Græcorum. Insuper etiam & idem Saladinus miſit idolum ſuum Conſtantinopolim Imperatoris aſſenſu, vt ibi publicè coleretur: ſed per gratiam Dei captum eſt in mari à Ianuenſibus, & cum ipſa nauis perductum eſt Tyrum. Nuper etiam exercitus conſtructus eſt copioſus ante urbem Antiochiæ, & dictus Imperator promiſit centum galeas.

XIV.
IMP. CON-
STANTINO-
POLITANVS
AMICVS
SALADINO.

galeas. Saladinus quoque dedit ei totam terram Promissionis, ita scilicet, vt impediatur A viam Christianorum, maximè autem Francorum, ad succursum Terræ sanctæ properantium. Nec est aliquis apud Constantinopolim, qui crucem accipiat, quin statim capiatur & incarceretur. Hoc autem nobis solatium est, quod nuper frater Saladini & filius ante Antiochiam capti sunt, & sub salua custodia deputati.]

XV. ^a Thomas Cantipratensis apud Sur. die 23. Iunij c. 20.

Porro ista quidem aded tristitia, & iudicio humano flebilis Dei sententia læta cessere, atque in lucrum sunt animarum conuersa, vt ostensum est sanctæ Christinæ virgini magni nominis in Germania, de qua ista Cantipratensis: ^a Longè etiam antè prædixit Terram sanctam & Ierosolymam in impiorum Sarracenorum ditionem redactum iri. Quo autem die à Saladino Ægypti Sultano capta fuit Ierusalem cum Sepuchro & Cruce Christi, illa in castro Loenensi tum constituta, spiritu cognouit rem gestam. Cumque multum exultaret, ab iis, qui aderant, rogata vt eius lætitiæ causam exponeret: Iure, inquit, exultatam & Christus Dominus cum Angelis suis exultans, occasionem præbuit, qua magna possit hominum copia salua fieri. Illis rursus sciscitantibus, quænam esset hæc occasio, respondit: Noueritis Terram sanctam hodie venisse in manus hominum impiorum, atque hac re magnam salutis oblatam occasionem. Christus enim pro illata ipsi contumelia dignum censuit, vt terra illa hac ignominia afficiatur, quamuis ipsius passione sanctificata, attamen in fine mundi cum ipso mundo peritura: quando illius recuperandæ causa animæ semper victuræ, eiusque sanguine redemptæ, ab iniquitate ad iustitiæ studium conuertentur, fundentque homines sanguinem suum, & quamdam morti Saluatoris vicem cum multa deuotione rependent. His dictis mirabantur omnes, & quidam annotarunt tempus.] hæc ipse.

XVI.

Hoc eodem anno Basilio Camatero Patriarcha Constantinopolitano in ordinem redacto ab Imperatore, in locum eius subrogatus Nicetas cognomento Mundanus, qui (vt Nicetas Choniata tradit) statim eiectus est, Leontiusque monachus suffectus; quo etiam ante annum absolutum deiecto, propositus est Theodorus Balsamon, sed reiectus; creatus verò est Dositheus Ierosolymitanus Patriarcha. Sed ad res nostras Occidentales conuertamus orationem, deque statu Ecclesiæ Romanæ dicamus:

XVII.

OBITU VRBANI PAPAE III. ET GREGORII VIII. SYBROGATIO.

Eodem anno (inquit Rogerius) Urbanus Papa cum audisset, quod temporibus suis captus esset Rex Ierosolymitanus, & Crux Dominica, & ciuitas sancta Ierusalem: doluit vehementer, & incidit in ægritudinem, & mortuus est decimotertio Kalendarum Nouembris apud Ferrariam.] Neubrigensis autem post Urbani obitum allatum dicit Romanam nuntium de capta Ierolyma, nempe in die sancti Lucæ Euangelistæ, Urbanum autem decessisse decimotertio Kalendarum Nouembris. ait enim: Rerum quippe infra octauas Apostolorum Petri & Pauli infelicitè gestarum nuntij circa festiuitatem beati Lucæ Euangelistæ ad Apostolicam Sedem venerunt, Urbano paulò antè ex hac luce subtrahito, & mature substituto Gregorio. Qui venerabilis Pontifex tristi nuntio perculsus ingemuit, & vi doloris anxiam enormem Christiani nominis iacturam inconsolabiliter deplorauit.] hæc eius temporis scriptor nobilis Neubrigensis. Mortuo namque Urbano, sequenti die successit in Papatum Albertus Cardinalis Cancellarius Presbyter tituli S. Laurentij in Lucina, patria Beneuentanus, dictusque Gregorius VIII. successor doloris, heres calamitatis: qui paucis diebus quibus sedit, nempe mense vno & diebus vigintiseptem, suæ pietatis digna monumenta reliquit, cum in primis pro subsidio Terræ sanctæ ad vniuersos Christi fideles has litteras dedit, quas Rogerius in Anglorum Annalibus descriptas perpetuitati sacrauit.

XVIII.

^b Recitat etiam Neubrig. lib. 3. c. 20. GREGORII PAP. VIII. LITTERAR AD CHRISTI FIDELIUM.

Gregorius ^b Episcopus seruus seruorum Dei vniuersis Christi fidelibus, ad quos litteræ istæ peruenerint, salutem & Apostolicam benedictionem. Audita tremendi seueritate iudicij, quod super terram Ierusalem diuina manus exercuit: tanto sumus nos & fratres nostri horrore confusi, tantisque afflicti doloribus, vt non facile nobis occurreret, quid agere, aut quid facere deberemus, nisi quod Psalmista deplorat & dicit: Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam: coinquinauerunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam: carnes Sanctorum tuorum bestiis terræ, & escas volatilibus cæli, &c. Ex occasione quippe dissensionis, quæ malicia hominum ex suggestione diaboli facta est nuper in terra, accessit Saladinus cum multitudine armatorum ad partes illas, & occurrentibus eis Rege, & Episcopis, & Templariis, & Hospitalariis, Baronibus, ac militibus cum populo terræ & Cruce Dominica (per quam ex memo-

A memoria & fide passionis Christi, qui pendit, & genus humanum redemit, certum solebat esse tutamen, & contra Paganorum incursum desiderata defensio) facta congressione inter eos, & superata parte nostrorum, capta est Crux Dominica, trucidati Episcopi, captus est Rex, & vniuersi ferè aut occisi gladio, aut hostilibus manibus deprehensi, ita vt paucissimi per fugam dicantur elapsi. ipsi quoque Templarij & Hospitalarij in eius oculis decollati. Superato autè exercitu, qualiter subsequenter inuaserint, & rapuerint vniuersa, ita vt non nisi pauca loca remansisse dicantur, quæ in eorum non deuenirent potestatem, non credimus nostris litteris explicandum. Nos autem licet cum ^a Propheta dicere habeamus: Quis det capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo nocte ac die interfectos populi mei? non tamen aded deicere nos debemus, vt in diffidentiam decidamus, & credamus Deum ita populo suo iratum, vt quod communium faciente multitudine peccatorum, fieri permisit iratus, non citò per misericordiam pœnitentia placatus alleuiet, & post lacrymationem & fletum exultationem inducat.

Jerem. 9.

Quisquis sanè in tanta lugendi materia, si non corpore, saltem corde non læget, non tantum Fidei Christianæ (quæ cum omnibus dolentibus docet esse dolendum) sed ipsius & humanitatis nostræ oblitus; cum ex ipsa periculi magnitudine, ac feritate barbarica Christianorum sanguinem sitiente, ac totam suam in hac apponente virtutem, vt profanare sancta, & titulum Dei valeant auferre de terra; quod nos tacemus, discretus quisque valeat æstimare. Sanè cum Prophætæ toto prius studio laborauerunt, postmodum Apostoli & sequaces eorum, vt diuinus cultus esset in terra illa, & ad omnia climata mundi ex ea deflueret, immò quod maximum & ineffabile est, Deus, qui voluit incarnari, per quem facta sunt vniuersa, per ineffabilem sapientiam, & incomprehensibilem misericordiam suam, per infirmitatem carnis, esuriam, sitim, Crucem, & mortem, & resurrectionem salutem nostram ibi voluit operari, iuxta quod dicitur: ^b Qui operatus est salutem in medio terræ; per seipsum ad hoc dignatus est laborare, nec lingua dicere, nec sensus cogitare potest, quantum nobis & vniuerso dolendum sit populo Christiano, quod id nunc perpeffa est terra illa, quod sub veteri populo legitur petulisse. Nos autem credere non debemus, quod ex iniustitia iudicis ferientis, sed ex iniquitate potius populi delinquentis ista prouenerunt, cum legamus, quod quando populus conuertebatur ad Dominum; persequabatur ^c vnus mille, & duo fugabant decem millia; immò ipso populo quiescente, exercitum ^d Sennacherib angelica manu consumptum. Sed & terra illa deuorauit habitatores suos, & nec diu habere quietum statum; nec transgressores legis diuinæ potuit retinere, doctrinam & exemplum tribuens illis, qui ad cælestem Ierusalem intenderent, quod non possunt ad eam nisi per exercitium boni operis, & per tentationes plurimas peruenire. Potuerunt autem ista timeri iam pridem, quando Arroassa, & alia terra in potestatem transiit Paganorum, & fuisset benè prouisum, si populus qui remansit, ad pœnitentiam rediisset, & Deum, quem præuaricatione offenderat, conuersione placasset. Nec enim subito venit ira eius, sed & vltionem differt, & tempus tribuit pœnitenti. Tandem verò, qui in misericordia iudicium non amittit, vindictam suam ad pœnam transgredientium & cautelam saluandorum exercet.

XIX.

Psal. 73.

Deut. 32. 4. Reg. 19

Porro nos, qui in tanta terræ illius contritione, non solum peccatum habitatorum illius, sed & nostrum, & totius populi Christiani debemus attendere ac vereri, ne quod reliquum est illius terræ depereat, & in alias etiam potestas eorum defæuiat regiones: cum ex omnibus partibus inter reges & principes, ciuitates & ciuitates dissensiones audiamus & scandala, & lugere cum Propheta, ^e & dicere valeamus: Non est veritas, non est scientia Dei in terra: mendacium, homicidium, & adulterium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Vnde hoc vniuersis & cogitandum imminet & agendum, vt peccata nostra castigatione voluntaria emendantes, per pœnitentiam & opera pietatis conuertamur ad Dominum Deum nostrum, & in nobis primò quod malè gessimus, emendemus; deinde feritatem & malitiam hostium attendamus, & quod illi contra Deum tentare non timent, nos pro Deo agere nullatenus hæsitemus. Cogitate itaque, filij, qualiter in hunc mundum venistis, & qualiter exituri estis, & qualiter transeant vniuersa, & pariter transeat & vos; & pœnitendi, ac benè agendi tempus, quantum spectat ad vos, cum gratiarum actione recipite, & date vestra, date post vos ipsos, quia non estis ex vobis, nec quidquam à vobis habetis, qui nec culicem vnum potestis facere super terram. Nec dicimus, dimitte, sed præmittite in cæleste horreum quæ habetis, & deponite

XX.

Os. 4.

apud eum, apud quem ærugo ea non demolitur, aut tinea, nec fures effodiunt & furantur, laborantes ad recuperationem terræ illius, in qua pro salute nostra Veritas de terra orta est, & sustinere pro nobis Crucis patibulum non despexit: & nolite ad lucrum vel gloriam temporalem attendere, sed voluntatem Dei, qui pro fratribus animas in se ipso docuit esse ponendas, & ei vestras commendate diuitias, quas siue volentes, siue nolentes nescitis, tandem quibus heredibus sitis relicturi. Non est equidem nouum, quod terra illa iudicio diuino percutitur: sed nec insolitum, vt flagellata & castigata misericordiam consequatur. Poterit Dominus quidem sola eam voluntate seruare: sed non habemus ei dicere, cur ita fecerit? voluit enim forsitan experiri, & in notitiam ducere aliorum, si quis sit intelligens, aut requirens Deum, qui oblatum sibi pœnitentiæ tempus hilariter amplectatur, & animam ponendo pro fratribus, consummetur in breui, & compleat tempora multa. Attendere qualiter Machabæi zelo diuinæ legis accensi pro fratribus liberandis extrema quæque pericula sunt experti, & non solum substantias, sed & personas pro

^a Mach. 3 fratrum docuerint salute ponendas, & hortantes se ipsos, atque dicentes: ^a Accingimini & estote filij potentes, quoniam melius est nobis mori in bello, quam videre mala gentis nostræ & Sanctorum. Et quidem illi sub vna constituti lege fuerunt, vos per incarnationem Domini nostri IESU CHRISTI ad lucem veritatis adducti, & multis exemplis instructi Sanctorum, sine trepidatione aliqua faciatis, & non timeatis dare terrena, & pauca, & breuiter duratura, quibus illa bona promissa sunt & reposita, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, & de quibus dicit ^b Apostolus, quod non sunt condignæ passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

^a Mach. 3

^b Rom. 8.

XXI.
PLENARIAM IN-
DULGENTIAM PAPA
LARGITVR.

*apud Ne-
brigen. ha-
betur, Datū
Ferecūni.

XXII.
LITTERAS
GREGORII
PAP. VIII.
DE IEIUNIO
SERVANDO

ASPERIOR
AFFECTU
INDICTA
CARD.

Eis autem, qui corde contrito & humiliato spiritu itineris huius laborem assumpserint, & in pœnitentiâ peccatorum & fide recta decesserint, plenam suorum criminum indulgentiam, & vitam pollicemur æternam. Siue autem superuixerint, siue mortui fuerint, de omnibus peccatis suis, de quibus rectam confessionem fecerint, impostæ satisfactionis relaxationem de omnipotentis Dei misericordia, & Apostolorum Petri & Pauli auctoritate & nostra se nouerint habituros. Bona quoque ipsorum, ex quo crucem acceperint, cum suis familiis sub S. R. E. necnon & Archiepiscoporum, & Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiæ Dei protectione consistant, & nullam de his, quæ in susceptione crucis quietè possederunt, donec de ipsorum reditu vel obitu certissimè cognoscatur, sustineant quæstionem, sed bona eorum integra interim maneant & quæ ad dandas quoque vsuras, si tenentur alicui, non cogantur. Nec eant in vestibus pretiosis, & cum canibus, siue auibus, aut aliis, quæ ostentationi potius & lasciuia quam necessariis videantur vsibus deseruire: sed in modesto apparatu & habitu, in quo pœnitentiâ potius agere quam inanem affectare gloriam videantur. Datum ^a Ferrariæ 4. Kalendas Nouemb. Indictione sexta,] inchoata videlicet.

His autem eadem die adiecit alias, quibus ad placandum offensum numen induxit Ieiunium quinquennale, certis hebdomadæ diebus, quæ sic se habent:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei vniuersis Christi fidelibus, ad quos litteræ istæ peruenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Numquam melius superni iudicis ira pacatur, quam cum ex mandato ipsius carnalia in nobis desideria extinguuntur. Proinde quia Ierosolymitana terræ discrimen, quod irruentibus Sarracenis nuper euenit, ex peccato maximè habitatorum terræ, & totius populi Christiani accidisse non dubitamus: nos de fratrum nostrorum communi consilio, multis Episcopis approbantibus statuimus, vt omnes vsque ad quinquennium, saltem per omnes sextas ferias, in cibo Quadragesimali ieiuent; & Missa, vbi cantanda fuerit, ad Nonam cantetur, quod ab Aduentu Domini vsque ad Natale Domini statuimus obseruandum: feria verò quarta, & sabbato omnes indifferenter, qui bene valent, à carnibus abstineant. Nos autem & fratres nostri in secunda quoque feria nobis & familiis nostris esum, carnis interdiciamus, nisi fortè aut infirmitas, aut magna solemnitas, vel alia euidens causa visa fuerit impedire: sperantes, quod sic nobis ignoscet Dominus, & relinquet post se benedictionem. Hoc igitur aded statuimus obseruandum, vt quicumque transgressor extiterit, quasi præuaricator Quadragesimalis ieiunij habeatur. Datum Ferrariæ quarto Kalend. Nouemb.] hæc Gregorius. Qui eodem mense adiecit alias, quibus statuta litteris Urbani Papæ prædecessoris, etiam non obstante eius obitu, voluit suam

A suam habere firmitatem, & robur obtinere, quæ ab eodem Rogerio in Annalibus Anglicis descriptæ sic se habent:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei omnibus Prælatibus Ecclesiarum, ad quos litteræ istæ peruenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Quoniam ad Episcoporum maximè spectat officium, afflicti & laborantibus subuenire, vnumque illorum, licet deficientibus meritis nostris, Deus esse nos voluit: prospicere tenemur, & volumus, ne quis ex fortuitis casibus per Romanæ visitationem Ecclesiæ, laboris sui, quem ad eam veniendo sustinuit, debito frustraretur effectu. Inde siquidem fuit, quod nos multorum prospicere volentes expensis, & alleuare labores, de consueta Sedis Apostolicæ misericordia duximus statuendū, vt litteræ prædecessoris nostri domini Urbani, à tribus mensibus ante ipsius obitū destinatæ pro facienda iustitia & litigijs dirimendis, quæ tamen manifestum alicuius præiudicium non contineant, aut calumniam æquitatis, eundem habeant tempore nostræ administrationis effectum, quem habere, si adhuc viueret, debuissent. Cessante igitur exceptione de mandatoris morte, perficite, quod mādauit agendum, vt nemo ad nos pro excusatione huiusmodi accepta per illum iustitiam obtinendi fiducia, cogatur vacuus laborare. Datum Ferrariæ, ^a sexto Kalendas Nouemb.] ^b tertio.

Idem quoque eiusdem temporis Scriptor Rogerius de prompto animo S. R. E. Cardinalium eius temporis, vt succurrerent Terræ sanctæ, hæc habet admiratione digna: Cardinales verò de assensu domini Papæ inter se firmiter promiserunt, quod abiectis omnibus diuitiis & delicijs, prædicarent Crucem Christi non solum verbo, sed opere & exemplo; & euntes mendicando, acciperent crucem primi, & præcederent alios in terram Ierusalem. Statuerunt etiam de assensu domini Papæ firmissimam treguam inter omnes Principes Christianitatis vsque ad septennium; ita quod quicumque guerram contra Christianum medio tempore mouerint, maledictioni Dei & domini Papæ, atque excommunicationi omnium Prælatorum vniuersalis Ecclesiæ subiacebunt. Firmiter etiam inter se promiserunt, quod de cetero nulla munera recipient ab aliquo, qui causam habeat in Curia, sed ea tantum recipere poterunt, quæ fuerint pro eorum necessitate & sustentatione donata vel missa. Et non ascendent in equum, quamdiu terra, in qua pedes Domini steterunt, fuerit sub pedibus inimici.] hæc S. R. E. Cardinales admiratione planè digna. addit ista: Et est sciendum, quod à tempore illo, quo Ierosolyma crepta fuit de manibus Paganorum per prædictos expugnatores, vsque ad tempus illud, quo Rex Guido eam perdidit, inter lapsi fuerunt quater viginti & septem anni.] hæc Rogerius.

At illud inexpectate & importunè fati hoc anno accidit equidem infaustum & Dei Ecclesiæ per molestum, quod ipse Gregorius Papa nondum duobus expletis mensibus in Pontificatu Pisis cum esset, ex hac vita migravit, decimo septimo Kalendas Ianuarij, qui tamquam sapientissimus architectus magnæ molis construendæ iecerat fundamentum. Quod mors licet improba interceperit: illud planè tamquam exarmata & imbecillis, vt pote carens stimulo, quo ipsa peccatum armat, nequiuit efficere, vt cum ipso extingueretur & gloria, ex virtute morti cedere nescia, comparata, qua semper gloriosus viueret in terris, & beatus cum Deo regnaret in cælis.

Sed quod dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam: exemplo Evangelici patris familias, qui profert de thesauro suo noua & vetera, agere nobis liceat. Quid miramur spatium duorum mensium Gregorium non implese? Ecce his diebus, quibus ista cudenda reuoluimus, Leo sanctæ memoriæ Papa Vndecimus nec vni quidem in Pontificatu mensē expleuit. O rerum humanarum inconstantiam! Creatus Pontifex Kalendis Aprilis, esse morte desit vigesima septima eiusdem: sed qui verè egregio ac singulari virtutis exemplo, consummatus licet in breui, expleuit tempora multa. Quippe quod posteris dignum planè reliquerit imitandum exemplum, dum ægrotans suationibus plurimorum adduci non potuit, vt nepotem suum modestissimum adolescentem, quem penes se educauerat, & voce diligebat, crearet S. R. E. Cardinalem, qui que amplissimæ dignitatis iam candidatus, ceterorum Cardinalium impensis officijs iam Cardinalis videri poterat designatus, perindeque ac si eadem etiam esset initiatus, visitabatur, ac tractabatur ab omnibus. Vicit licet infirmus corpore, robore animi id studiosè petentium, importunè exigentium, & extorquentium violenter quorundam Cardinalium, atque etiam regionum Legatorum summam potentiam: superauit, qui adhibitus fuit ad id perficiendum, Confessarium suum, hoc ipsum suadere conatè religionis, qua ex munere sacro funge-

XXIII.
ALIAS GRE-
GOR. PAP.
LITTERAS
EIVSDEM
ARGUMEN-
TI.

XXIV.
QUAE CAR-
DINALES
SIBI INDI-
CERINT
FACIENDA.

XXV.
OBLITVS
GREG. PA-
PÆ VIII.

XXVI.

CHRISTI GREGORII PAP. VIII. FRIDERICI IMP. 33. 1187. I. ISAACII ANG. IMP. 2.

batur, auctoritate. Quem ista ingentem longè longius repulit, expulit, & ad se amplius ac- cedere vetuit, ut quem magis indulgere affectui coniunctorum quam animæ suæ salutis con- sulere cognouisset: delecto posthac ad sacrum munus pœnitentiæ impendendum viro di- gnissimo Petro de Matre Dei à Rocca Hispano Carmelitano restituta obseruantia cus- tode & propagatore, sacrique Palatij à Clemente VIII. delecto Concionatore, quo vix aliquis Romæ sanctior hoc tempore posse reperiri crederetur, sub cuius ministerio ani- mam feliciter Deo reddidit victor & triumphator amplissimus. Expugnauit enim pugnas fortiter, & se ipsum ad pleniorē victoriā (quod durioris certaminis fuit) coercens vinculis timoris Dei propensiorē suam erga nepotem affectum: ut quod plurimum exoptasset, id ipsum constantius denegaret, atque vehementius facere recusaret. Sic igitur in triplici certamine triplici victoria gloriosus, triplici palma triumphans, eluso mundo, confuso satana, sibi dominans, migravit in cælum. Sed hæc aliis fusiùs relinquimus per- tractanda, quæ nos cursim summariùs, & per digressionem (iure ne an per vsurpatam importunè licentiam, quisque quod velit, pro arbitrio iudicet) tantum, cum occasio tem- poris, similitudo casus, & quod maius est, tam egregium virtutis exemplum in Ecclesia iugiter prædicandum summo nos imperio ad hæc modò posteris tradenda, præcoci in- sinuatione traxere. iam verò eò, vnde digressi sumus, redeamus.

XXVII. ODO REGVM CONSANGVINEVS ROMAM VENIT. a Petr. Bles. ep. 126. c. 127.

Cum adhuc Gregorius superesset, contigit venire Romam Odonem consanguineum duorum Regum, nempe Anglorum & Francorum, eumdemque benignissimè ab ipso Gregorio Papa excipi. De eius enim Romam aduentu Petrus^a Blesensis post celebratas à pueritia eius laudes hæc habet:

Cumque iam in eius facie pubescentis adolescentiæ lanugo vernaret, Sedem Apostoli- cam visitauit, eo scilicet tempore, quo Gregorius Octauus successit Urbano. Eram tunc in Curia, & vidi, nec inuidi, quod honor ei à summo Pontifice Patribusque conscriptis exhibitus non multum inferior Episcoporum reuerentia videbatur. Porro eius insignes virtutes idem Petrus ibi fusiùs scripsit, & de eius in Parisiensem Episcopatum electione, in quo resplenduit tamquam lucerna ardens, lucens in Ecclesia Gallicana. Extant^b eiusdem Odonis Parisiensis Episcopi synodale constitutiones de omnibus quæ spectant ad sacerdotes in administratione Sacramentorum, & celebratione Missarum, & Ecclesiasti- cam disciplinam.

b habentur tom. 6. Biblioth. sanctæ.

XXVIII. ISAACIUS IMP. PERSTRINGITVR A TYRANNO.

Quod autem pertinet ad res Orientalis Imperij, hæc accipe. Exagitatus Isaacius bellis ciuilibus, Branæ tyranni opera excitatis, ipse Imperator spiritualibus in primis rem agit auxiliis, translata Dei Genetricis veneranda imagine ex Hodegio monasterio in moenia vrbs, vbi bellum & aggressus hostium timeretur. Insuper & monachos, quos credidit sanctiores, introduxit in Regiam ad preces, nudipedalia, humi cubationem, & alias san- ctas exercitationes frequentandas. Nec fraudatus est spe sua, sed liberatus ab imminente exitio, ope Conradi Longobardi Ducis è Monteferrato occiso Tyranno, rem gestam plu- ribus describit^c Nicetas in Annalibus.

c Nicet in Annal. in Isacio Ang. lib. 1.

IESV CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 34. ANNVS 1188. I. ISAACII ANG. IMP. 3.

I. CLEMENS PAPA III. GREATVR.

ANNVS sequitur Redemptoris millesimus centesimus octogesimus octauus, Indi- ctione sexta, quo cum vacasset Sedes Gregorij Octaui diebus viginti, Paulinus Car- dinalis Episcopus Prænestinus natione Romanus subrogatus est octauo Idus Ianuarij, dictusque Clemens Tertius. Qui statim indictam à prædecessore expeditionem ad Ter- ram sanctam promouere, & ad perfectum ducere laborauit, & Indulgentiam confirma- uit, statuens, quod quicumque ea de causa sacram crucem susceperit, de omnibus pecca- tis, de quibus pœnitens confessus fuerit, auctoritate Dei, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli esset liber & absolutus.] hæc Rogerius Anglus, qui & præscriptam tunc ab eodem Pontifice per dies singulos precum formam recenset, dicens:

II.

Eodem anno à domino Papa & Cardinalibus statutum est, quod ab vniuersali Eccle- sia fieret sine intermissione oratio ad Dominum pro pace & liberatione Terræ Ierusa- lem, & Christianorum captiuorum, qui in vinculis Sarracenorum detinebantur. Fiebat autem

CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 34. 1188. I. ISAACII ANG. IMP. 3.

A autem singulis diebus in Ecclesia B. Pauli in hunc modum: Ad Missam, dicto à sacerdo- te, Pax Domini sit semper vobiscum: & à Choro, Et cum spiritu tuo: antequam Agnus Dei inciperetur, sacerdos, vel præcentor inceptit Antiphonam hanc: Tua est potentia, tuum regnum, Domine tu es super omnes gentes: Da pacem Domine in diebus nostris. In die Dominica cum isto Psalmo: Quare fremuerunt gentes. Et in die Lunæ cum isto Psalmo: Deus in nomine tuo saluum me fac. Et in die Martis cum isto Psalmo: Deus repulisti nos, & destruxisti nos. Et in die Mercurij cum isto Psalmo: Vt quid Deus repu- listi in finem? Et in die Iouis cum isto Psalmo: Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam. Et in die Veneris cum isto Psalmo: Deus, quis similis erit tibi? Et in die Sabbati cum isto Psalmo: Deus vltionum Dominus. Dicitis itaque Psalmo & Antiphona prædicta sequitur: Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos. Osten- de nobis Domine misericordiam tuam. Fiat misericordia tua Domine super nos. Domi- ne non secundum peccata nostra facias nobis. Ne memineris iniquitatum nostrarum an- tiquarum. Adiuua nos Deus salutaris noster. Saluum fac populum tuum Domine. Esto eis Domine turris fortitudinis. Nihil proficiat inimicus in eis. Fiat pax in virtute tua. Domine Deus virtutum conuerte nos. Domine exaudi orationem meam. Dominus vo- biscum. Oremus.

PRECVM FORMA PRO EXPEDITIONE IN TERRAM SANCTAM.

Omnipotens sempiterne Deus, in cuius manu sunt omnium potestates, & omnium iu- ra regnorum, respice ad Christianum benignus exercitum, ut gentes, quæ in sua feritate confidunt, potentia tuæ dexteræ comprimantur.] hæc de ritu precum.

iii.

Porro egit in super idem Pontifex litteris apud Christianos Principes, ad quos & ab Oriente legationes tunc frequentatæ. Cum & qui missus ad hoc opus fuerat VVilhelmus Tyri Archiepiscopus, vtpote qui natione Gallus cum esset, & magnæ vir existimationis, præstans eloquentia, facile permouere posset Principum animos: operosè rem agens, effe- cit, ut conuenirent ad eius præsentiam ambo Reges, Franciæ & Angliæ, ad hæc tractanda, Quid autem inter ipsos gestum sit, Rogerius ita exactissimè narrat:

iv.

Accepto colloquio inter ipsum & Regem Franciæ, inter Gisfortium & Trie, duodeci- mo Kal. Februarij, die sanctæ Agnetis virginis & martyris conuenerant illuc cum Archie- piscopis, & Episcopis, & Comitibus, & Baronibus regnorum suorum. Cui colloquio inter- fuit Archiepiscopus Tyri, qui repletus spiritu sapientiæ & intellectus, miro modo prædi- cavit verbum Domini coram Regibus & Principibus, & conuertit corda eorum ad cru- cem capiendam, & qui prius hostes erant, illo prædicante, & Deo cooperante, facti sunt amici in illa die, & de manu eius crucem receperunt. & in eadem hora apparuit supra eos signum Crucis in cælo. Quo viso, miraculo, plures cateruatim ruebant ad susceptionem crucis. Prædicti verò Reges in susceptione crucis, ad cognoscendam gentem suam, signum euidens sibi & suis prouiderunt: Rex namque Franciæ & gens sua susceperunt cruces ru- beas, & Rex Angliæ cum gente sua suscepit cruces albas, & Philippus Comes Flandriæ cum gente sua suscepit cruces virides: & sic vnusquisque ad prouidendum sibi & itineri suo necessaria reuersus est in regionem suam.

v. CONGRESVS REGVM FRANC. ET ANG. PRO EXPEDITIONE AD TERRAM SANCTAM.

Henricus igitur Rex Angliæ post crucis susceptionem venit Cenomanum, vbi consilio suorum ordinauit, quod vnusquisque decimam reddituum & mobilium suorum in elec- mosynam dabit ad subuersionem terræ Ierosolymitanæ hoc anno, exceptis armis & equis, & vestibus militum, & exceptis equis, & libris, & vestibus, & vestimentis, & omnimoda capella Clericorum, & lapidibus pretiosis tam Clericorum quam laicorum, facta prius ex- communicatione ab Archiepiscopis, Episcopis, Archipresbyteris singulis in singulis pa- rochiis super vnumquemque, qui decimam prætaxatam legitimè non dederit sub præ- sentia & conscientia illorum, qui debent interesse.

vi. DECIMAE INDICTAE PRO EXPEDITIONE AD TERRAM SANCTAM.

Colligatur autem pecunia ista in singulis parochiis, præsentē Presbytero parochiæ, & Archipresbytero, & vno Templario, & vno Hospitalario, & seruite domini Regis & Clerico Regis, & seruite Baroni & Clerico eius, & Clerico Episcopi. Et si aliquis iuxta conscientiam illorum minus dederit quam debuerit, eligentur de parochia quatuor vel sex viri legitimi, qui iurati dicant quantitatem illam, quam ille debuisset dixisse, & tunc oportebit illam superaddere, quod minus dedit. Clerici autem & milites, qui crucem acceperint, nihil de decima ista dabunt, sed de proprio suo dominio, & quidquid ho- mines eorum debuerint ad opus illorum, colligetur per suprascriptos, & eis totum redde- tur. Episcopi autem per litteras suas in singulis parochiis Episcopatum suorum faciant

vii. MODVS EX- ACTIONIS INDICTVS.

nuntiari in die Natalis, & S. Stephani, & S. Ioannis, vt vnusquisque decimam prætaxatam infra Purificationem B. Virginis Mariæ penes se colligat, & sequenti die deinceps illis præsentibus, qui dicti sunt, ad locum, quò vocatus fuerit, vnusquisque legitimè persoluat.] & inferiùs: Burgenfes verò & rustici, qui sine licentia dominorum suorum crucem acceperint, nihilominùs decimas dabunt.

VIII. Dispositum est etiam, quòd nullus enormiter iuret, & quòd nullus ludat ad aleas, vel ad decios. Et quòd nullus post proximum Pascha vtatur vario colore, vel grisio, vel sabellina, vel escarleta. Et quòd omnes contenti sint duobus ferculis ex empto. Et quòd nullus aliquam mulierem secum ducat in peregrinatione, nisi forte aliquam lotricem peditem, de qua nulla habeatur suspicio. Et quòd nullus habeat pannos decifos vel laceratos.

IX. Dispositum est etiam, quòd quicumque Clericus vel laicus redditus suos ante susceptionem crucis inuadiauerit, exitus huius anni integrè habeat, & transito anno creditor redditus rehabeat, ita quòd fructus, quos inde receperit, in solutione debiti computentur, & debitum post susceptionem crucis, quamdiu debitor erit in peregrinatione, non vsuret. Statutum est etiam, quòd omnes Clerici & laici, qui in hac peregrinatione proficiscuntur, possunt licitè inuadiare redditus suos, siue Ecclesiasticos, siue laicos, siue alios, à Pascha, cum iter arripuerint, vsque ad tres annos, ita quòd creditores, quidquid de creditoribus contingat, fructus omnes reddituum, quos in vadio habebunt, à prædicto Pascha vsque ad tres annos integrè percipiant. Dispositum est etiam, quòd quicumque in peregrinatione decesserit: pecuniam suam, quam secum in peregrinatione attulerit, ad sustentationem feruentium suorum, & ad auxilium Terræ Ierosolymitanæ, & ad sustentationem pauperum diuidet iuxta consiliùm discretorum virorum, qui ad hoc constituentur. Hæc omnia supradicta statuta sunt & disposita ab Hærico Rege Angliæ in præsentia Richardi filij eius Comitis Pictauix, & VVillemi Turonensis Archiepiscopi, & Balduini Cantuariæ Archiepiscopi, & VValteri Rothomagensis Archiepiscopi, & in præsentia Ioannis Ebroicensis Episcopi, & Radulphi Andegauensis Episcopi, & R. Cenomanensis Episcopi, & M. Nanmetensis Episcopi, & in præsentia Hugonis de Nunant Cestrensis Electi, & Lisardi Sagienfis Electi, & in præsentia Baronum Andegauia, & Cenomania, & Turonorum apud Cenomanum.

X. His igitur præordinatis, Rex Angliæ constituit feruientes suos Clericos & laicos ad prædictas decimas colligendas per omnes terras suas transmarinas, & postea transfretauit & applicuit in Anglia apud VVinchiflee sabbato, tertio Kalendarum Februarij. Interim Balduinus Cantuariensis Archiepiscopus in Angliam veniens ante Regem, consecrauit Hugonem de Nunant in Episcopum Couentrensem. Dominus verò Rex, statim postquam in Angliam applicuit, magnum congregauit Conciliùm Episcoporum, Abbatum, Comitum, & Baronum, & aliorum multorum tam Clericorum quam laicorum apud Gaintington: vbi in publica audientia recitari fecit omnia supradicta capitula, quæ constituerat de cruce capienda. Quibus recitatis, Balduinus Cantuariensis Archiepiscopus, & Gilbertus Rossensis Episcopus vicariuseius, mirificè prædicauerunt illo die coram Rege & Principibus suis verbum Domini & salutiferæ Crucis mysterium. Ad quorum prædicationem multi tam Clerici quam laici crucem receperunt.

XI. Et tunc dominus Rex misit feruientes suos Clericos & laicos per singulos Comitatus Angliæ ad decimas colligendas secundum prædictam præordinationem, in terris suis transmarinis constitutam, sed de singulis vrbibus totius Angliæ fecit eligi omnes ditiores, videlicet de Londonia CC. & de Eboraco C. & de aliis vrbibus secundum quantitatem & numerum eorum, & fecit omnes sibi præsentari diebus & locis statutis. de quibus cepit decimam mobiliùm suorum secundum æstimationem virorum fidelium, qui nouerant redditus & mobilia eorum. Si quos autem inuenisset rebelles, statim fecit eos incarcerari, & in vinculis teneri, donec vltimum quadrantem persoluerent. Similiter fecit de Iudæis terræ suæ, vnde inæstimabilem sibi acquisiuit pecuniam. Deinde misit Hugonem Dunelmensem Episcopum, & alios Clericos, & laicos ad VVillelmum Regem Scotorum, pro decimis colligendis in terra sua. Quo audito, Rex Scoriæ occurrit eis inter VVerc & Brigham in Loenas; & non permittens eos terram suam pro decimis colligendis intrare, obtulit se daturum domino suo Regi Angliæ quinque millia marcharum argenti pro supradictis decimis, & pro castellis suis rehabendis. sed Rex Angliæ facere noluit.

Philippus

DE REDDITIBVS DISTRAHENDIS CONCESSIO.

CONCANGLI IN QVO DE CRUCECAPIENDA ACTVM.

DECIMARVM EXACTIO PER REGEM FACTA.

A Philippus autem Rex Francorum simili modo colligi fecit decimas reddituum & mobiliùm hominum suorum per omnes terras suas.] reliqua verò suo loco inferiùs. Extat eiusmodi decimarum indictionis decretum à Rege Philippo, assensu & consilio Gallicanorum Episcoporum sancitum, apud Rigordum in vita eiusdem Philippi Regis, easque Saladinus decimas dictas ob bellum aduersus Saladinum indictum restatur: Quòd autem eiusmodi pensitatione decimarum plurimum grauarentur Ecclesiæ, atque pueres angustiantur, Petrus Blesensis scripsit epistola ad Episcopum Aurelianensem, hortans, vt se Regi talia præsumenti obiiceret. Est quidem digna epistola, quam legant illi, qui quouis prætextu fauent Regibus aduersus pauperes & Ecclesiæ. sic se habet, exhortationem præmittens:

Reuerendissimo patri & domino R. Dei gratia Aurelianensi Episcopo M. Petrus Blesensis Bathoniensis Archidiaconus salutem & sinceræ dilectionis affectum.

B Scriptum est: tempus tacendi, tempus loquendi. diu tamen obmutui & silui à bonis, sed iam nequeo Fidei Christianæ iniuriam dissimulare silentio. Iam circa confinia terræ nostræ barbaries efferrata defæuit, & in exterminium Christiani nominis gentium grassatur immanitas. Quid ergo hic statis tota die otiosi? Vibratur in ceruices nostras gladius hostilis, nec est, qui ex aduerso ascendat, qui exprobrantibus nomini agminum Dei Israelzelo Fidei se opponat. Tu ergo, reuerendissime pater, cum inter ceteras Ecclesiæ columnas quodam statu digniore præmineas, redde testimonium fidei tuæ, & in Christi negotio vterius non lentescas: non sit alligatum apud te verbum Domini, sed sicut magnificauit te Dominus in conspectu Regum, ita officium magnificentia pontificalis exerceas. Clamat ad te Dominus per spiritum suum organum Ieremiam: "Sta, inquit, in atrio domus Domini, & loquere ad omnes ciuitates Iuda sermone, quos locutus sum tibi. & sermone illos exprimendo subiungit: Vade, & clama: Reuertere aduersatrix Israel, dicit Dominus, & non auertam faciem meam à te. In eodem spiritu clamat Ezechiel, dicens: Si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, veneritque hostis, & tulerit animam vnam de populo: sanguinem eius de manu speculatoris requiram. Noli ergo otari in talento Domini, sed Euangelicam Domini negotiationem exerceas, vt talentum tibi creditum Dominus cum fœnoris accessione recipiat.

C Insta ergo opportunè, importunè, opus fac Euangelistæ, ministerium tuum imple. Noli æmulari in malignantibus, Episcopis dico, qui Regem tuum blandis adulationibus palpant, canes muti, non valentes latrare. Acceptissima quidem est in Episcopis apud Deum professio veritatis. Animam pro veritate ponere non formides, vt videas dies bonos, quia sanguinem pereuntis Dominus de manu muti sacerdotis exquiret. Arca siquidem Dei capitur, & populus gladio ruit, dum sacerdos in filiorum correctione torpescit. Nec motum aut vultuositatem Regis extimeas, sed in omni libertate eum salutaribus monitis aggredere: quia vbi spiritus Dei, ibi libertas. Maluit Ioannes Baptista periclitari apud Regem, quam dissimulare legem Domini, qui ad Herodem & Herodiadem, sicut Elias ad Achab & Iezabel, Legati officio fungebatur. Vos ergo, qui reminiscimini Deum, ne taceatis, & ne datis silentium ori vestro. Ioannes in Herodem, Phinees in Iudæum & Mardianitidem, Samuel in Agag Regem, Petrus in Ananiam & Sapphiram, Paulus in Elymam magum zeli gladium exercuit, atque correctionis exemplum eorum tibi vita præscribit. Lex Dei, & Fides Christi omni supellectili mundanæ superæstimanda est, honori etiam, & famæ, propriaque saluti. Rex Achab cum Regi Syriæ eum grauiter opprimeret seruos, & ancillas, filios, & filias, & vxorem, omnemque supellectilem obtulisset, postquam ventum est ad violandum legem Dei, licet reprobus esset in aliis, tamen pro lege Dei pugna discrimen inire non timuit. Melius est incidere in manus hominis, quam derelinquere legem Dei.

D Si Regis Francorum faciem reuereris, adhibe tibi de Coëpiscopis tuis, qui spiritu Dei aguntur, vt tanta verborum moderatione vtaris, vt si fortis est sermo, nihilominus sit suauis. Nam & sapientia, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, suauiter vniuersa disponit. Super omnia, quæso, notam adulatoris, & officium palponis euites. Mel enim adulationis à sacrificio Domini relegatur. Frequenter in palatiis conuersantur, qui molli-bus & delicatis auribus Principum etiam in turpibus blando lenocinantur applausu, ponentes ceuicalia sub capite, & puluinaria sub omni cubito manus. Vix inuenitur in Curia, qui non vendat oleum, qui caput peccatoris oleo non impinguet. Laudatur enim

XII. DECIMAR SALADINAE IN FRANCIA INDICTAE.

a Petr. Bles. epist. 112. XIII.

b Eccles. 3. PETR. BLES. AD AUREL. EPISC. HORTATIO.

c Ierem. 26.

d Ezech. 33.

XIV.

3. Reg. 20.

XV.

f Lament. 2.

^a *Ierem.* 38 enim peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur. Sed timeat, quod per ^a Ieremiam dicitur Sedecia: O Sedecia, seduxerunt te viri tui pacifici. Cùm in exercitu Xerxis esset nauium & curruum innumerabilis multitudo, ei que ab aulicis adulatoribus diceretur, quia nec mare tantæ classis sufficeret, nec aer tot populorum tela, nec terra tot currus sua caperet vastitate: an tanto exercitu vnus fuit Demaratus, qui in spiritu libertatis auderet dicere Xerxi: Victus eris à te ipso, & te opprimeret tui exercitus multitudo. Ab exhortatione, quæso, non cesses, licet ille suorum consilio ^a assessorum ad tuam instantiam se ^{b2} *Tim.* 3. obduret. Scio enim, quod adhuc ^b Iannes & Mambres apud Pharaonem Moyfi resistunt, & successores ^c Achitophel iustorum consilia malitiosè peruertunt. Circa meretricantium linguarum malitiam patet campus orationis latissimus, sed ad alia festinantes, hæc omnia sub dissimulatione transimus. quid expediat tuæ famæ, tu videris. Tu verò diligentiam adhibe studiosam, vt consanguineus tuus tamquam primipilarius Ecclesiæ, vexillum Fidei ferat ante Reges & Principes terræ, vt sicut vigilantior fuit in bellicis actibus, modò non sit in Christianæ Fidei defensione retrogradus.

^{XVI.} Si autem proposuit iteratò iter huius peregrinationis arripere, non de spoliis Ecclesiarum, non de sudoribus pauperum viaticum sibi & suis exhibeat, sed de redditibus propriis, aut de præda hostili bella Christi conficiat. Non est enim abbreviata manus Domini, vt qui magna fecit in Israël, etiam in populo acquisitionis brachium suæ magnificentia non exaltet. Certè in exitu Israël de Ægypto ^d Dominus de spoliis Ægyptiorum ditauit Hebræos. Ingressus autem populus terram Chanaan, de prædis hostilibus innumerabiles sibi diuitias aggregauit. immò bellorum lex publica est, vt munificentia principalis suis commilitonibus de castrensi obuentione stipendia largiatur. Quæ ratio est, vt qui pro Ecclesia pugnant, Ecclesiam spolient, quam inimicorum spoliis donis triumphalibus ampliare debuerant? Putantne insipientes & miseri, quod Christus, qui summa iusticia est, velit sibi de iniuriis & sacrilegio exhiberi sacrificium, aut sustineat commissa ex his spolia prosperari? Si enim testimonio Veritatis in ignem æternum mittitur, qui sua pauperibus non dedit: vbi, quæso, mittendus est, qui bona pauperum vel Ecclesiæ rapuit aut fraudauit? Pro his & consimilibus filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, conuersi sunt in die belli. **NVM QVAM PAUPERVM, NVM QVAM ECCLESIAE SPOLIA PROSPERVM HABVERVNT EVENTVS AVSPICIVM.** Idem in vltima peregrinatione effusa est contentio super Principes, & errare fecit eos Dominus in inuio, & non in via. Fuerunt contritio & infelicitas in viis eorum, quia viam pacis non cognouerunt. Patrimonium Christi & Ecclesiæ suæ hodie vertitur in occasionem scandali, & materiam seruitutis. Certè sub ^e Pharaone, cùm ex principali decreto omnes ad solutionem quintæ partis generaliter virgerentur, sacerdotes tamen fuerunt ab obseruantia & onere illius constitutionis immunes. In libro ^f etiam Numeri, ad figuram perpetuæ libertatis præcipit Dominus, Leuiticam Tribum ab omni publica functione liberam esse, summique pontificis dumtaxat arbitrio subiacere.

^{Gen. 47. ^{Num. 1. Quod aliud à pontificibus vel à Clero potest vel debet Princeps exigere, quàm vt incessanter fiat oratio ab Ecclesia ad Deum pro eo: omnis pontifex ab hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro Rege & populo: & si iratus est in eis Dominus, sacerdos medius intercedat, & in tempore iracundiæ fiat reconciliatio. Iratus Dominus populum Israël delere decreuerat: stetitque ^g Moyses in confractioe in conspectu eius, motumque diuinæ indignationis oratione placauit. Flamma diuinæ animaduersionis sæniebat in populum, & ^h Aaron arrepto thuribulo, medius inter viuentes & mortuos se flammæ obiecit, cessauitque quassatio. Item ⁱ *Exod.* 17. contra ⁱ Amalec Israël præualebat, Moysè orante & erigente manus suas ad Dominum: & postea temporibus ^k Iosue sacerdotibus vociferantibus, muri Iericho corruerunt. Scio quod si Rex tuus angariis, perangariis, exactionibus, capitationibus, ceterisque sordidis & extraordinariis muneribus Ecclesiam decreuerit prægrauare: quamplures Episcopos huius rei fautores inueniet. Ipsi enim Euangelicæ libertatis obliti, quæ non solum filios Dei, sed amicos facit, in ignominiam seruitutis perpetuæ sibi permittent aurem ^l subula perforari. Sic olim Rege ^m Antiocho iura templi & sacerdotij peruertente, multi de Israël egressi sunt, qui solius adulationis, aut vani timoris intuitu in consensum illius tyrannidis transtulerunt.}}

^{XVII.} Tu verò, reuerendissime pater, pro domo Israël ex aduerso ascendas, & pro testamento

^{NON NISI PRECES EXIGANT PRINCIPES AB ECCLESIS.}
^{BPsal.} 105.
^{h Num.} 16.
^{i Exod.} 17.
^{k Iosue.} 6.
^{l Exod.} 21.
^{m Mach.} 1.

mento Dei murum inexpugnabilem te opponas. Enorme namque famæ & animæ discrimen incurres, si hanc iniuriam Christi silentio aut neglectu dissimules. Doctrina & exhortatione tua recolat dominus Rex, se non ad oppressionem pauperum, sed ad tuitionem Ecclesiæ potestatem gladij ab Ecclesia suscepisse. Et qui nunc viuens Ecclesiæ suffragia iugiter experitur, etiam post mortem eiusdem beneficiis longè amplius indigebit. Morietur enim, & vtinam incertos mortis euentus attenderet, ac nouissima sua memorans, per præsentis diuitias futuram miseriam compensaret. Ecclesiasticus dicit: ^a Rex hodie est, & cras morietur: cùm autem fuerit mortuus, hereditabit serpentes, bestias, & vermes. Spiritus pertransibit in illo, & non subsistet, & non cognoscat amplius locum suum. Agnoscat itaque locum suum, & officium, in quo posuit eum Dominus, nec de thesauris Ecclesiæ, qui solum debentur pauperibus, sed de fiscali arario bella Domini prælietur, neque confidat in fortitudine aut multitudine armorum, sed in Domino. Quia testimonio ^b Salomonis, nomen Domini plurima fortitudo. Dominus fortitudo plebis suæ est. Quod apertissime liquet in præliis antiquorum. Quomodo enim ^c persequebatur vnus mille, & duo fugabant decem millia? nonne idem, quia Deus vendidit eos, & Dominus conclusit illos? Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua, & brachium tuum Domine, & illuminatio vultus tui, quoniam complacuit in eis. Sibi autem complacebit Dominus in eis, qui fideles fuerint in testamento eius. Sine fide autem impossibile est placere Altissimo. Hæc est enim victoria, quæ vincit mundum, fides nostra.

Et quia ferè vniuersos regni magnates video in via Domini quodam tædio laboris, & pusillanimitate lentescere: vos, quæso, iugi prædicationis instantia manus remissas, & genua debilia roborate. Planè, quia eis in præcedenti peregrinatione non successit ad votum: credunt abbreviatam esse manum Domini, & inexhaustum fontem gratiæ cælestis aruisse. Porrò tunc in superbia, & in abusione profecti sunt, nec ex defectu suæ fidei, sed ab euentu dumtaxat diuinæ dispensationis iudicium metiuntur. Fides quidem eorum semel probata est, & inuenta est minus habens. Adhuc experietur eam Dominus: nam ex eorum fide & humilitate victoriæ calculus pendet, ac de his specialiter expetendus & expectandus præliorum triumphalis euentus. Peccauerat ^d Tribus Benjamin in vxore Leuitæ, & se reliquæ Tribus in vltionem sceleris accinxerunt. Erat causa eorum iustior, & exercitus longè numerosior atque fortior. Et cùm eis duce prælij Dominus assignasset, ipsiusque nutu in prælium descendissent: terribilis in consilijs super filios hominum Deus, iustos ab impijs, plures à paucioribus superari permisit: & ceciderunt ea die viginti duo millia de Israël. Iterum ad, conflictum veniunt ex præcepto Domini, & succumbunt, decemque & octo millia de Israël occisi sunt: nimirum, quia de sua fortitudine & multitudine præsumebant, primò & secundò victi & humiliati sunt, vt per humilitatem denuò vincerent, qui per superbia victi erant. Fides autem eorum ex prima & secunda frustratione non torpuit, sed ex geminato discrimine crescens, denuò ad conflictum, quanto humilius, tantò fortius se accinxit. Tertio autem congressi sunt, & tanta sanguinis effusione purgati, ferè totam Tribum Benjamin deleuerunt. Scias, quod secundum populi fidem secundæ peregrinationis metiemur euentus. Instrue ergo in fide & timore Dei populum, & populi duce, & vt multa paucis includam, reuerendissime & dilectissime pater mi, tuæ discretioni committo religiosorum quietem, pacem simplicium, causam Christi, & Ecclesiæ libertatem.] Sed redeamus ad Anglorum Regem, qui cùm à Patriarchis Antiòcheno & Ierosolymitano anno superiori litteras accepisset: ad eos hoc anno has litteras reddidit:

Venerabilibus in Christo patribus & amicis H. & E. Antiochiæ & Ierusalem Patriarchis & R. Principi Antiochiæ, & vniuerso populo Christiano Orientalis Ecclesiæ, Henricus eadem gratia Rex Angliæ, & Dux Northmanniæ & Aquitaniæ, & Comes Andeganiæ salutem & consolationem in Christo.

Quoniam peccatis nostris exigentibus visitauit Dominus temporibus nostris in virga furoris sui iniquitates nostras, & terram proprio redemptam sanguine, diuino permisit iudicio, manibus pollui perfidorum: idem dignum est, vt nos, & cuncti, qui Christianæ religionis sumus, & eiusdem nominis professores, ad desolationem præfatæ terræ studio pietatis conuertamur, & auxilium ac consilium studeamus totis viribus impetrari. Cùm igitur venisset ad nos A. Dei gratia venerabilis Valenienis Episcopus, & dolores & calamitates, quibus

^a *Eclli.* 10.
^b *Prov.* 15.
^c *Deut.* 32.
^d *Ind.* 10.
^e *XX.*
^f *REGIS ANG. AD PATRIARCHAS ORIENTAL. EPIST.*

quibus Orientalis Ecclesia premitur, profusis lacrymis, & profundis suspiriis indicasset: A
quantò grauiora videmus instare pericula, tantò fortius ac celerius ad maturum sub-
sidium compassio nos accingit. Habentes itaque in eo spem & fiduciam, qui in se sperantes
nullatenus derelinquit, viriliter agite, & confortetur in Domino cor vestrum, quoniam
illud credimus Isaia^a vaticinium iam completum: Ierusalem, leua in circuitu oculos
tuos, & vide: omnes isti congregati venerunt tibi. Tunc videbis & afflues: & mirabitur
& dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gen-
tium venerit tibi. Nunc autem Dominus, qui respicit super filios hominum, vt videat si
est intelligēs, aut requirens Deum, sic Christianorum hactenus sopitos ad seruitium suum
excitauit affectus, vt vnusquisque qui Domini est, gladium iam posuerit super femur
suum: & beatum se quisque reputat & fidelem, qui patrem & matrem, & omnia relinquit,
vt possit Christo & Terræ sanctæ illatas iniurias vindicare. Constantes igitur estote, & in
promptu videbitis auxilium Domini vobis præparatum. Citius enim quàm credatis, tanta
nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quam quidem Dominus
ad terræ vestræ subsidium præparauit. Inter ceteros autem Principes ego & filius meus,
reiecta huius mundi gloria, & spretis voluptatibus vniuersis, omnibusque quæ mundi
sunt postpositis, in propriis personis, totis viribus vos citò, auctore Domino, visitabimus.
Valete.] ista Rex Angliæ. At quænam ista retardarunt, audi.

XXI.

Hoc eodem anno, cum ad disponendam expeditionem in Terram sanctam pax facta
esset inter Regem Francorum & Anglorum, missus est Henricus Cardinalis Episcopus
Legatus à Clemente Papa in Gallias, qui excommunicationis sententia Richardum Co-
mitem perculit, cuius occasione, quæ fuerat sancita inter Reges pax, turbata est.] hæc Ro-
gerius in Annalibus Angliæ anno isto. idemque inferius ista addit:

Eodem anno Fridericus Romanorum Imperator accepta Cruce de manu Henrici Al-
banensis Episcopi Cardinalis, sicut prudentem & circumspæctum decebat, satis prouidè
sibi & itineri suo necessaria prouidebat. In primis enim reconciliauit se Deo, & sanctæ
Ecclesiæ, & Clementi Romano Pontifici, & postea in hac forma scripsit Saladino:

XXII.

FRIDERICI
AD SALA-
DINVM.
EPISTOLA.

Fridericus Romanorum Imperator semper Augustus, & hostium Imperij magnificus
triumphator, Saladino præfidi Sarracenorum quondam illustri, exemplo Pharaonis fu-
gere Israël.

Deuotionis tuæ litteras multis retrò temporibus ad nos destinatas super arduis nego-
tiis, tibi quidem, si fides verbis suffuisset, profuturis (prout maiestatis nostræ decuit ma-
gnificentiam) suscepimus, & epistolarum nostrarum alloquiis magnificentia tuæ consule-
re dignum duximus. Nunc verò quia Terram sanctam profanasti, cui æterni Regis impe-
ramus imperio: in tanti sceleris præsumptuosam & plectibilem ac ausibilem audaciam
debita animaduersione decernere, Imperialis officij sollicitudo nos admonet. Quam-
obrem, nisi occupatam terram Iudææ, Samariæ, & Palæstinorum ante omnia restituas,
adiuncta satisfactione sacris cõstitutionibus pro tam nefariis excessibus taxata, ne minimè
legitimum videamur querere bellum, à capite Kalendarum Nouembrium, anno Incar-
nationis Dominicæ, millesimo centesimo octogesimo octauo, reuoluto anni spatio, ter-
minum tibi præfigimus ad experiendam belli fortunam in campo Taneos in virtute viui-
ficæ Crucis, & in nomine veri Ioseph. Vix enim credere possumus hoc te latere, quòd ex
scriptis veterum, & historiis antiquis nostri temporis factum redolet. Numquid scire dis-
simulas ambas Æthiopias, Mauritaniam, Persiam, Syriam, Parthiam, vbi Marci Crassi
nostri Dictatoris fata sunt præmaturata, Iudæam, Samariam maritimam, Arabiam, Chal-
dæam, ipsam quoque Ægyptum, vbi, proh dolor, ciuis Romanus Antonius vir insigni vir-
tute præditus, citra nitorem temperantiæ, & secus quàm decebat militem, à tanto culmi-
ne rerum emissum, minus sobriis Cleopatæ inseruiebat amoribus? Numquid etiam scire
dissimulas, Armeniam, & innumerabiles alias terras nostræ ditioni subiectas?

XXIII.

Norunt hæc Reges, quorum cruore gladij Romani sunt crebrius inebriati, & tu qui-
dem in ipsa rerum experientia, Deo auctore, intelliges, quid nostræ victricis aquilæ, quid
cohortes diuersarum nationum, quid furor Teutonicus, etiam in pace arma capessens,
quid caput indomitum regni, quid iuuentus, quæ numquam fugam nouit, quid proce-
rus Bauarius, quid Suauus astutus, quid Francia circumspæcta, quid Anglia prouida &
ingeniosa: quid Albania, quid Cimbria, quid in gladio ludens Saxonia, quid Turingia,
quid

quid VVestphalia, quid agilis Brabantia, quid nescia pacis Lotharingia, quid inquieta
A Burgundia, quid Alpini * falices, quid Frisonia in armento præuolans, quid Reemia vl-
trò mori gaudens, quid Boëmia suis feris ferior, quid Austria, quid Frisia, quid Rutonia,
quid partes Illyricæ, quid Lombardia, quid Tuscia, quid * Ammonita Narfia, quid Vene-
tus pirata, quid Pisanus nauclerus: denique quid dextera nostra, quam senio arguis effec-
tam, quàm gladios vibrare didicit dies illa plena reuerentiæ & incunditatis triumpho
Christi præfixate docebit.] hucusque apud Rogerium litteræ Imperatoris ad Saladinum,
mendis quidem obstitit, habet eandem, sed alia versione Mattheus Paris, qui & Saladini
ad Fridericum Imperatorem responsonem ita conscriptam recitat:

Illi Regi sincero amico, magno, excelso Friderico Regis Alemanniæ in nomine Dei
miserentis, per gratiam Dei vnus potentis, exuperantis, victoris perennis, cuius non est
finis.

B Gratias ei agimus perennes, cuius gratia est super omnem mundum, deprecamur eum,
vt infundat orationem suam super prophetas suos, & maximè super instructorem no-
strum, nuntium suum Mahumet prophetam, quem misit pro correctione rectæ legis,
quam faciet apparere super cunctas leges. Notum facimus Regi sincero, potenti, magno,
amico, amabili Regi Alemanniæ, quòd homo quidam Henricus nomine, venit ad nos,
dicens, se esse Nuntium vestrum, & detulit nobis quamdam chartam, quam esse dixit
vestram. Nos legi fecimus chartam, & audiimus eum viua voce loquentem, & verbis,
quæ ore dixit, verbis respondimus, & hoc est responsum Chartæ. Quod computa-
tis qui vobiscum concordant, veniendi super nos, & nominatis, & dicitis: Rex talis ter-
ræ, & Rex alterius terræ, & Comes talis, & talis: & tales Archiepiscopi, & Marchio-
nes, & milites: sed si nos vellemus dinumerare eos, qui sunt in nostro seruitio, & qui sunt
intendentes nostro præcepto, & prompti nostro sermone, & qui dimicarent coram nostris
manibus: non possent in scriptum redigi. Et si Christianorum computatis nomina, Sar-
racenorum sunt plura & abundantiora quàm Christianorum: & si inter vos & eos
quos nominastis Christianos, mare est, inter Sarracenos, qui non possunt æstimari, non
est inter eos & nos mare, vel vllum impedimentum veniendi ad nos. Et nobiscum ha-
bentur Bedeuini, quos si opponeremus inimicis nostris, sufficerent. Habemus & Tur-
kemannos, quos si effunderemus super inimicos nostros, destruerent eos. Habemus rusti-
cos, qui dimicarent strenuè, si iuberemus, contra gentes, quæ venturæ sunt super terram
nostram, & ditarentur de eis, & exterminarent eas. Habemus Soldanos bellicosos, per
quos terram apertam habemus, & acquisitam, & expugnatos inimicos, & ij, & omnes
Reges Paganissimi non tardabunt, cum eos submonuerimus, & vocauerimus. Et vos cum
fueritis congregati, sicut charta vestra dicit, & ducetis multitudinem vestram, vt narrat
Nuntius vester, obuiabimus vobis per potentiam Dei, & obtinebimus terras fortitudine
Dei. nam si veneritis, cum toto posse vestro venietis, & præsentis eritis cum omni gente
vestra. Et scimus, quòd nullus remanebit in terra vestra, qui se defendere possit, vel terram
tueri, & quando Deus victoriam nobis sua fortitudine donauerit, nihil amplius erit, quàm
vt terras vestras liberè capiamus fortitudine sua & voluntate. Adunatio enim legis Chri-
stianorum bis venit super nos in Babylone, vna vice apud Damiatam, & altera apud
Alexandriam; & nostis, qualiter Christiani vtraque vice redierint, & ad qualem exitum
venerint. Et Deus adunauit nobis regiones affluentius, & adunauit eos longè lateque sub
potestate nostra, Babyloniæ cum pertinentiis suis, terram Damasci, & Maritimam, Je-
rusalem, terram Gethsuræ, & castella eius, terram Roasæ cum pertinentiis, regionem
Indiæ cum pertinentiis. Et per gratiam Dei hoc totum est in manibus nostris, & resi-
duum Regum Sarracenorum nostro est imperio subiectum. Nam si mandarem ex-
cellentissimis Regibus Sarracenorum, non retraherent se à nobis. Et si submoneremus
Calypham de Baldac, quem Deus saluet, de sede excelsi imperij sui exurgeret, & veniret
in auxilium excellentiæ nostræ. Et nos per virtutem Dei obtinuimus Ierusalem, & ter-
ras eius; & remanent adhuc in manibus Christianorum tres ciuitates, Tyrus, Tripolis,
& Antiochia: & de his non est aliud, nisi vt capiantur. Attamen si bellum vultis, &
si Deus voluerit, vt sit per voluntatem suam, & quòd totam terram Christianorum ac-
quiramus, obuiabimus, sicut scriptum est in charta vestra. Verùm si nos de bono pacis
requisueritis, mandabitis procuratoribus istorum trium locorum prædictorum, vt ea
nobis sine contradictione resignent, & vobis sanctam Crucem reddemus, & liberabimus
omnes

omnes captiuos Christianos, qui sunt in tota terra nostra, & permittemus vobis ad Sepulchrum vnum, sacerdotem, & reddemus Abbatis, quæ solebant esse in tēpore Paganismi, & bonum eius faciemus, & permittemus venire peregrinos in tota vita nostra, & habebimus vobiscum pacem. Charta hæc scripta fuit anno aduentus prophete nostrī Mahumer quingentesimo octuagesimo quarto, gratia Dei solius.] hæc barbarus tyrannus in pius, virga furoris Domini, nouus Assur, quæ autem hæc secuta sint, dicturi sumus inferiis.

XXV. RES SCOTIÆ COMPOSITAE PER CLEMENTEM PAPAM.

Sed redeamus ad Clementem Papam, functiones obeuntem Apostolicæ Sedis. Fatigatus ipse sui initio Pontificatus in Scotorum Ecclesiæ plurium annorum controuersis agitata: finem iisdem impositurus, litteras scripsit ad Regem Scotorum, alias eiusdem argumenti ad Regem Angliæ, ad Clerum Episcopatus S. Andree alias, alias verò generatim ad Episcopos Scotiæ, seorsum verò alias priuatas ad quosdam Scotorum Episcopos: quæ omnes extant integræ, conseruata à Rogerio, atque descriptæ in Annalibus Anglicanis, quas, vitantes fastidium quod possent afferre Lectori, hic describere præmittimus, qui si cupit, habet quem petat auctorem. Quem autem tandem consecuta sit controuersia finem, sic narrat idem Rogerius:

XXVI. IOANNES SVAM RECEPTIT ECCLESIAM.

His auditis, præfatus Rex Scotorum tandem suorum consilio & prece victus: supradictum Ioannem Episcopum in gratiam suam recepit, & concessit ipsum pacificè possidere Episcopatum Dunkeldensem, & omnes redditus, quos ipse ante consecrationem suam habuit: ea conditione, quod ipse Ioannes quietum clamaret à calumnia sua Episcopatum sancti Andree. Qui licet supradictis litteris domini Papæ esset præmunitus; tamen in omnibus obediuit voluntati Regis, & quietum clamauit Episcopatum S. Andree à calumnia sua in Dei & Regis misericordia: sciens quod melior est buccella panis cum gaudio quàm domus plena victimis cum iurgio. Hugo verò quondam dictus Episcopus S. Andree degradatus & anathematizatus Romam venit, qui data cautione standi iudicio Ecclesiæ, à domino Papa clementer absolutus est, sed paucis superuixit diebus. Nam mense Augusti tanta extitit aëris corruptio Romæ, & in finibus eius, quod multi Cardinales, & ditiores Vrbs cum innumera plebis multitudine interierint, & ipse Hugo cum tota ferè familia sua, & Henricus Dolensis electus cum familia sua ibidem obierint.] hæc Rogerius, quibus vides impleta quæ prædixerat prophetissa. Sed videamus priuilegium ab eodem Clemente Papa concessum Regi Scotorum quæ Ecclesiæ, de quo scripsit ipse eorum Regi VVillemo, quod his verbis idem Rogerius recitat:

XXVII. CLEM. PAPAE PRIVILEGIUM CONCCESSVM ECCLES. SCOTORVM ET REGI.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio VVillemo illustri Scotorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Cum vniuersi Christi iugo subiecti, ad Sedem Apostolicam patrocinium inuenire debeant & fauorem: illos tamen specialius cōuenit munimine protectionis conseruari, quorum fidem ac deuotionem in pluribus est experta, vt ad ipsius electionis fauorem tantò amplius prouocetur, & eius reuerentiæ deuotiori affectione subdantur, quantò beneuolentiæ ipsius & gratiæ pignus se nouerint certius assecutos. Ea propter (charissime in Christo fili) reuerentiam ac deuotionem, quam ad Romanam te habuisse à longis retrò temporibus Ecclesiæ nouimus, attendentes, præsentis scripti pagina duximus statuendum, vt Scotiana Ecclesia Apostolicæ Sedi, cuius filia specialis existit, nullo mediante debeat subiacere. In qua hæc sedes Episcopales esse noscuntur: Ecclesiæ videlicet sancti Andree, Glasuensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinensis, Aberdonensis, Morauiensis, Rosensensis, Katinensis, & nemini liceat nisi Romano Pontifici, vel Legato ab ipsius latere destinato, in regnum Scotiæ interdicti, vel excommunicationis sententiam promulgare, & si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiciamus, vt nulli de cetero, qui de regno Scotiæ non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinauerit, licitum sit in eo legationis officium exercere. Prohibemus autem, vt controuersiæ, quæ fuerint in regno illo de possessionibus eius exortæ, ad examen extra regnum positum iudicium non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appellatum. Si qua verò scripta contra huius libertatis statuta apparuerint impetrata, vel in posterum, istius concessionis mentione non habita, contigerit impetrari: nullum tibi, vel ipsi regno circa huius prærogatiuæ concessionem præiudicium generetur. Præterea libertates & immunitates tibi, vel eidem regno, vel Ecclesiis in eo constitutis, à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus indultas, & hæcenus obseruatas, ratas habemus, & illibatas futuris temporibus statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat paginam nostram consti-

A constitutionis & prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autē hoc attentare præsumperit: indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Laterani tertio Idus Martij, Pontificatus nostri anno primo.] hæcenus priuilegium concessum à Clemente Papa Scotorum Ecclesiæ, ipsi quæ Regi. Quod autem eadem litteras Romæ datas intellexisti: scias pacem initam inter Clementem Papam atque Romanos. Quibus autem conditionibus transegerit cum ipsis, æstantibus odio in Tusculanos: audi eiusdem temporis Auctorem Rogerium ista scribentem:

Electo & consecrato in summum Pontificem Clementem domino Prænestino Episcopo, videlicet, vt moris est, Pisis, vbi bonæ memoriæ Gregorius Octauus migravit ad Dominum ex hac luce, misit idem dominus Clemens sine vlla mora Legatos suos ad ciues Romanos, vt inter se, & illos pax deberet firmissima reformari. Discordia siquidem concepta est occasione Tusculanæ ciuitatis, scilicet propriæ domini Papæ, per decem millia distantis ab Vrbe, quam Romani guerra insatiabili, vt eam sibi subiicerent, impugnabant: & etiam occasione conflictus, qui fuerat inter Romam & Tusculanum, per quem plus quàm quinque millia Romanorum eodem die gladio perierunt, à tempore Alexandri Papæ, vsque tempora prædicti Clementis inter Ecclesiam durauerat & Romanos. Legati autem cum venissent ad Vrbe, induxerunt Romanos, vt tamquam filij benigni ad patrem suum spirituales corda sua conuerterent, ipsum quæ vt pius patrem redeuntem ad eos deuotissimè curarent recipere, ac fierent de cetero vnum sicut cōdecebat. Quibus responderunt in hæc verba Romani: Hoc quia sanctum & dignum est, ardenti desiderio, etiam plusquam dominus & pater noster, sicut veri & humiles filij (omni mora sublata) fieri præoptamus, ita tamē, si damna nobis emendare, & iniuriam simul & verecundiam, quam occasione guerræ Tusculani sustinimus olim cum patribus nostris, & adhuc sustinemus, nobiscum pariter voluerit vindicare, & ad impugnandum Tusculanum si necesse fuerit, milites suos in expensis propriis mittere, si pax ad honorem Vrbs per subiectionem, & tributum annuum in scriptis redactum à Tusculano soluendum Vrbi, non poterit inter nos reformari. Si etiam Tusculanum ad voluntatem nostram faciendam tradere nobis promiserit, si post refutationem ineundæ pacis secundum antedictum tenorem inter nos & Tusculanum, aliquo dierum poterit Tusculanum habere. His itaque & quibusdam aliis libertatibus tandem à supradicto Clemente Papa Romanis concessis, idem Clemens accessit ad Vrbe, de qua extiterat oriundus, &c.] Extat diploma Senatus de concordia, quam tunc cum Clemente Papa inuit, quibusdam conditionibus seruandis appositis: quod hæcenus in Vaticana bibliotheca asseruatur in volumine Cencij Cameralis: sic enim se habet:

XXVIIII. PAX INTER PAPAM ET ROMANOS DAMNO TVSCVLANORVM.

Sanctissimo Patri & domino Clementi Dei gratia summo Pontifici, & vniuersali Papæ Senatus populique Romanus salutem, & fidele cum subiectione seruitium. Dignitas Senatus populique Romani in optimum statum roboratur, & Reipublicæ nimum confert, si pacis concordiam inter sacrosanctam Ecclesiam & inelytam Vrbe firmiter stabilitam, & ad posterorum memoriam solemniter scripturarum exaratione reducimus, ne fortè per negligentiam vel socordiam inestimabiliter pacis veritas temporis lapsu depereat, quæ suæ excellentiæ prærogatiua ab omnibus est tam colenda, quàm perperuis temporibus obseruanda. Per abundantiam namque pacis, auxiliante Deo Patre, crescit defensio, & Romanæ Ecclesiæ atque Vrbs egregiæ dignitas conseruatur illæsa. Hic agrorum fertilitas procreatur, quæ in vsum humanæ vitæ multiplici commoditate porrigitur, per quam equidem nobis, & vobis, ceterisque illam conseruantibus vtilitates & lucra generantur quamplurima, & hostibus nostris vestrisque male merentibus digna præparantur exitia. Proinde piissime in Christo Pater & domine, tenores eiusdem pacis ad perennem rei memoriam per præsentem Senatoriæ dignitatis paginam de certo amplissimi ordinis sacri Senatus, & aliorum quamplurimorum, tam sapientum quàm multorum prudentium virorum consulto duximus roborandam, & vobiscum taliter componendam, videlicet: Ad præsens reddimus vobis Senatū, & Vrbe, & monetam; tamen de moneta habebimus tertiam partem, sicut inferius continetur. Item Ecclesiam beati Petri absolutam reddimus, & Episcopatus, & alias Ecclesias obligatas pro guerra reddimus absolutas, hoc modo, quod de tertia parte monetæ, quam Senatus habebit, singulis annis exonerentur, donèc tota pecunia, pro qua

XXIX. SENATUS ROMANVS CVM CLEM. PAPA CONCORDIAM INIIT.

obligata sunt, soluantur, & sicut fors minuatur, ita minuantur vsuræ pro rata parte.

XXX. Reddimus omnia regalia, tam intra quam extra Urbem, quæ tenemus, præter pontem Lucanum, quem tamen, non refutatis his quæ alij tenent, non faciemus vobis contrarium. De Capitaneis similiter, salvo quod ex eis infra scriptum est, defendemus omnes dignitates & honores vrbs, ad opus & vtilitatem vestram & Romanæ Ecclesiæ, & tam nos Senatores quam alij Senatores, qui erunt per tempora singulis annis, iurabimus, fidelitatem & pacem vobis & successoribus vestris, sicut consuetum est, & faciemus, quod omnes perdentes, susceptis emendationibus, sicut concordatum fuerit, faciant inde refutationem per publicum instrumentum vobis, successoribusque vestris, & Romanæ Ecclesiæ. Et quocumque modo Tusculanum dirui contigerit: nihilominus omnes possessiones & tenimenta eius intus & extrâ cum omnibus bonis & rebus eorum sint in iure & potestate Romanæ Ecclesiæ. Vos autem dabitis Senatoribus, qui erunt per tempora, beneficia, & presbyteria consueta. Item Iudicibus, Aduocatis, & Scriuarijs, & Romano Pontifice ordinatis, & officialibus Senatus presbyteria consueta dabitur. De perdentibus autem res eis ablatas per * masnadam Romani Pontificis, & forifactores, & Tusculanenses per guerram, sicut promissum est à vobis, per concordiam emendabitis, saluis exceptionibus à vobis factis, quibus dependentibus, obseruabitis conuentiones à vobis factas, sicut cum eis conuenistis, & dependentes obseruabunt vobis conuentiones ab ipsis factas sicut vobiscum conuenierunt, & dabitur singulis annis pro restauratione murorum huius excellentissimæ Urbis C. libras bonorum prouenientium de Tusculano. Sic fiet, quocumque modo ad manus nostras deuenit, infra dimidium annum omnes muros & carbonaria ciuitatis, & Roccæ Tusculani, & suburbiorum dabitur nobis ad diruendum, quos & quæ numquam reficietis, nec refici facietis in vita vestra, retentis & saluis tam vobis quam successoribus vestris, & Romanæ Ecclesiæ omnibus possessionibus, tenimentis, & pertinentijs eiusdem Tusculani intus & extrâ, cum hominibus rebusque eorum. Quod si hinc vsque ad Kalendas Ianuarij dictum Tusculanum ad manus nostras non venerit, tunc excommunicabitis Tusculanos, & per fideles vestros de Campania, & de Romania cogitis eos perficere de Tusculano, quod dictum est supra, cum adiutorio nostro.

XXXI. Propter hoc autem nos Senatores pacem & securitatem vobis, & Episcopis, & Cardinalibus, totique Curia vestra, & euntibus ad Curiam, & moram facientibus, & redeuntibus iurabimus, saluis iustitijs Romanorum, quas petent bona fide, sine malitia: & insuper vos eligetis per singulas contradas vniuersarum regionum Urbis decem viros sine malitia, de quibus nos Senatores faciemus vobis iurare vestrisque hanc pacem cum beneficiis, quæ à Romana Curia habere consueuerunt. Et si plures hanc pacem iurare voluerint, nos Senatores permitteremus. Si ad defensionem patrimonij beati Petri Romanos vocaueritis, ipsi ibunt cum expensis, quas prædecesores eorum à Romana Curia habere consueuerunt. De Capitaneis sit saluum Vrbi & Populo Romano, quidquid ab eis conuentum est, & permissum Romæ per scriptum, & iuramenta, ac * plerarias, & * stararias, ac præcones, salua proprietate Romanæ Ecclesiæ, quam de Prænestina ciuitate habet, & saluo hominio Capitaneorum, quod debent vobis & Romanæ Ecclesiæ. Tibur non recipietis ad detrimentum & damnum Urbis, sed si Tiburtinos impugnare voluerimus, non facietis nobis contrarium. Moneram facietis fieri intra Urbem vbi vobis placuerit, de qua tertiam partem dabitur Senatoribus per tempora. Si nos præcepto vestro guerram alicui fecerimus, & propter hoc nobis aliquis contrarium fecerit: iuuabitis nos inde, atque defendetis, cum adiutorio nostro. Omnia supradicta vos, & vniuersi Episcopi, & Cardinales Romanæ Ecclesiæ pro vobis & successoribus vestris promitteris obseruare Senatui populoque Romano in perpetuum. Et nos Senatores, & vniuersus populus Romanus promitteremus pro nobis & successoribus nostris omnia ista obseruare vobis, & toti Curia, successoribusque vestris in perpetuum. Hæc omnia bona fide & sine fraude ab vtraque parte obseruentur.

XXXII. Vt autem compositio ista perpetuis temporibus illibata consistat, eam decreto Senatus confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Auctoritate itaque omnipotentis Dei, & magnificentissimi ordinis Senatus edicto firmiter præcipimus, vt nullus noster conciuis, amicus, vel fidelis, contra hæc, quæ per scripta firmiter stabilita sunt, aliquo modo venire præsumat, si amorem & bonam nostram voluntatem habere desiderat: alioquin iram amplissimi senatorij & metuendi populi Romani grauissimè incurrat

PACTA CONVENTA CONTRA TVSCVLANOS.

A

B

C

D

E

incurrat & odium. Actum XLIII. anno Senatus, Indictione VI. mense Maij, die vltima.] Hæc pacta inita, quæ postea abrogata fuere. Quomodo autem secuta sit desolatio Tusculanæ ciuitatis, dicturi sumus inferius suo loco.

Hoc eodem tempore Gaufridus monachus sancti Bernardi rogatus ab Episcopo Cardinali Albanensi, vt res gestas in Gallia in causa Giliberti Porrerani coram Eugenio Papa scriberet, copiosissimè satisfecit. Scriptam enim ab eo de his epistolam recitauimus superius, vbi contigit de eadem controuersia haberi sermonem. Post hæc idem Gaufridus eundem Cardinalem reddidit certiore de ventulata nuper in Galliis quæstione, afferentibus alijs, in sacrosancto Missæ sacrificio aquam vino mixtam mutari in Christi sanguinem, alijs verò negantibus. Quod enim vtriusque partis in crebrescentibus studiis, periculosum esse posset, ne (vt solet accidere) in his obstinatio pareret hæresim: de his consulendam Apostolicam Sedem more maiorum Gaufridus existimauit, hanc ad eundem Cardinalem scribens epistolam:

Amantissimo domino & patri A. Dei gratia Albanensi Episcopo & domini Papæ Vicario, Frater Gaufridus de Claraualle minimus, id quod est.

Quia semel coepi, loquar ad dominum meum super verbo etiam altero, cum vobis opportunum fuerit, vestrum desiderans obtinere responsum. Ad partes enim Galliarum, sicut nobis, hoc anno cum vestra benedictione reuersus, nouam, & mihi hæcenus inauditam ventulari inter aliquos reperi quæstionem de substantia aquæ, quæ vino mixta in calice similiter offertur, & an & ipsa similiter cum eodem vino in sanguinem Domini conuertatur. Nec mediocris est inter modernos Theologos super eadem quæstione dissensio, negantibus alijs, alijs affirmantibus, totius liquoris mixti, sicut panis, qui ex simila & aqua similiter conficitur, vnam fieri transubstantiationem. Et affirmantium quædam assertio est, nullatenus esse credendum, quod in calice Domini purum fuerit vinum, præsertim cum in regione illa sic habeatur in vsu commixtio aquæ, vt de * Sapientia quoque legatur, quia miscuit vinum: nec nisi mixtum in illis maximè regionibus facile soleat propinari. Aiunt etiam, quod dum substantia aquæ, quæ ad conficiendum panem miscetur similia, post consecrationem aqua non maneat: incongruum fore videtur, vt mixta vino similiter in consecratione non mutetur. Postremò, cum elementa quatuor, ignis, aeris, aquæ, & terræ supernus artifex sic coniunxerit, vt non tam elementa simplicia, quod ex eis elementata sunt quæ videntur, si ab illa mutatione excipere cõperit alius ignem, alius aerem, alius terram, sicut isti aquam excipiunt: non mediocris inde confusio consequetur. Igitur circa hoc & huiusmodi affirmantium conuersionem totius mixti liquoris, qui in calice continetur, in sanguinem Domini, ratiocinatio studiosa versatur. Auctoritates etiam quasdam protulere, quas præsentis scripturæ consummationi duximus referuandas. Nam qui eis super hoc aduersantur, ex nullis antiquorum, siue etiam modernorum scriptis tam euidentia testimonia protulere suæ assertionis: ceterum innituntur potissimum vni verbo, quod principales Sancti in duabus speciebus panis, & vini, consecrationem perfici perhibentes, nullam in verbo illo alicuius diuersæ speciei, nullam aquæ fecerint mentionem. Ad quod responderetur eis, quod non consueuere homines mixturam vini & aquæ, nec si quantitas aquæ præualeat, aquam nuncupare, sed vinum. Præterea calicem Dominus legitur accepisse, non vinum, quamuis continens Euangelista posuerit pro contento. Sacerdos quoque cum Missam celebrat, quid dicere soleat attendendum: Similiter postquam cœnatum est, accipiens & hunc sacrosanctum calicem (in quo videlicet continetur vinum mixtum aqua) benedixit, & dedit Discipulis suis, dicens: Accipite, & bibite ex hoc omnes: hic est sanguis meus, &c.

Dicunt aliqui, qui sub magistro Petro Lombardo, dum adiuueret, studuere, quod nunquam eos docuerit aquæ mutationem: sed quod eam negauerit, neminem audio profitentem. Nam & in libro Sententiarum eius super eodem Sacramento auctoritates plurimæ continentur, quarum aliquas, aiunt illi, pro parte sua: sed nec soluta, nec saltem proposita in eius codice eadem quæstio reperitur. Opponunt iidem auctoritates, in quibus nihil legitur de mutatione aquæ in sanguinem, & huic verbo potissimum innituntur, quoniam per Apostolos, ad significandam plebem vniendam Christo, misceri iussa est aqua vino. Et responderetur eis, quod Auctores, qui non astruunt commutationem, non tamen negant, & proferunt testimonia de Scripturis, in quibus & iidem ipsi, siue alibi reticent, siue etiam alibi vini mixti mutationem euidentius asseuerant. Cyprianus

XXXIII. NOV AB HAERESI OCCURRIT GAUFRIDVS MONACHVS CISTERC.

XXXIV.

CONSULTA APOSTOLICA SEDES DE ORTA CONTROVERSA.

* Prov. 9.

XXXV. PETRVS LOMBARDOVS IAM DEFUNCTVS OSTENDITVR.

^a *Cypri. ep. 63* nus ^a martyr: Calix Domini non est aqua solum, vel vinum solum, nisi vtrumque misceatur; sicut nec corpus Domini potest esse farina sola, vel aqua sola, nisi vtrumque fuerit adunatum, & panis vnus compage solidatum. Idem ^b Cyprianus: Si quis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non hoc seruauit, quod Dominus noster facere exemplo & magisterio docuit: potest simplicitati eius, indulgentia Domini, venia concedi, non potest verò nobis ignosci, qui nunc à Domino instructi sumus, vt calicem Domini cum vino mixtum, secundum quod Dominus obtulit, offeramus. Hieronymus ^c in Marcum: Formatur sanguinem suum in calice, vino & aqua mixtis, vt alio purgemur à vitiiis, & à culpis alio redimamur & pœnis. Ambrosius ^d in libro de Sacramentis: Sermone Christi hoc conficitur Sacramentum, quia sermo Christi creaturam mutat, & sic ex pane fit corpus Christi, & vinum cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione verbi cœlestis. Augustinus ^e de Baptismo: Vnde & aqua mittitur in calicem, & fit sanguis consecratione verbi cœlestis. Paschasius: f Aqua consecratur, non quòd aqua permaneat, sed ^B vertitur in sanguinem. Hildebertus ^g Cenomanensis: Aqua in sanguinem vertitur, vt populus, qui per aquam figuratur, in melius se mutatum intelligat. Algerus: ^h Sed licet in mensa Domini tria constituantur munera, sunt tamen duo: per quam sacrificatur, est aqua mixta prius vino; sed quando sacrat, non nisi sanguis erit, quo anima intus alatur. Ceterum pars aduersa auctoritates priores vtrumque permittit, dicens vinum, quod aqua mixtum est, sed non propterea aqua mutari. Testimonium verò Paschasij quod euidentis est, eadem pars contemnit, licet magnum ipsius beatus Papa Gregorius in libro ⁱ Dialogorum perhibeat testimonium sanctitati, sicut Hildebertum aiunt verficatorem fuisse, non Ecclesiasticorum dogmatum assertorem. de Algero dictum: Nescimus hominem; ipsius tamen nullum adhuc comperi librum, & Sancti, vel cuiuscumque doctoris auctoritatem similiter suffragari. Ac proinde placeat vestræ dignationi, cum dominis nostris ^C fratribus vestris super hoc verbo, cum opportunum tempus affuerit, diligenti collatione tractare, vt auctoritas S. R. E. definiat, quid super hoc credi debeat, vel doceri.] hæc Gauffredus. Quid autem rescripserit ad petitam consultationem Cardinalis Episcopus Albanensis, non inuenimus: sed aliud rescribere non potuisse, certum est, quàm quod credidit, & custodiuit semper S. R. E. nimirum, aquam simul & vinum transubstantiari in sanguinem Christi.

^{XXXVI.} Interea Ierosolymis vita fungitur qui nationis Græcorum illic præerat Patriarcha Athanasius, & arbitrio Græcorum Imperatoris subrogatur Leontius. Reperimus autem Athanasij huius scriptorum monumentum, nempe litteras ad Georgium Corcyræ Episcopum redditas, cum primùm has ad eum ipse Georgius litteras dedisset: quas ambas continet codex Metianus citatus sæpè superius:

^D Georgius Metropolita Corcyræ ad sanctissimum Patriarcham dominum Athanasium Ierosolymorum.

^{XXXVII.} Ierusalem, Ierusalem! numquam ausim equidem tibi dicere, quæ occidis Prophetas, & quæ lapidas eos, qui ad te missi sunt. hoc enim dicere, solius erat Dominicæ ^k illius vocis, & diuina proferentis eloquia. Dicam igitur, quoties volui colligere meipsum, & omnium quæ hîc apud nos sunt oblitus, recurrere ad sanctissimum istum verticem tuum, & celsitudinem tuam, vt viderem & scrutarer ea, quæ in te sunt mirabilia? cum multa certè illa sint & terribilia: & vt conuenirem Patriarcham tuum, virum videlicet virtute inaccessibilem & incomparabilem, & qui immortalis memoriæ iam benè refert præmia. Sæpè id certè facere volui, & magno desiderio flagraui, & quasi ignis quidam divini amoris in corde accensus est meo: repulsus sum tamen ab operis executione. voluntas enim & impetus vehemens desiderij mei ad alia longè conuersus est. Ecce enim vincula quædam immobilitatis (vt ita dicam) pedes meos in cubili quasi clauis quibusdam cõfixerunt, nec valeo aliquo pacto morbi improbitatem & malitiam superare, nisi tuarum precum & benedictionum virtus immensa & insuperabilis mihi opem ferat, ô vir diuinissime, & solutus carnis meæ vinculis, rectum me statuat. Et quemadmodum Princeps Apostolorum claudum illum ad Speciosam portam, ita etiam tu Corcyræ Metropolitanam tuam, capta eius manu, tecum illum venire facias cum confessione laudis & exultationis in sanctam Sion, quæ cælum imitatur, & est eius imago quædam. Hæc singulis diebus vitæ meæ Deum oro, & deprecor, quinimmodò bona etiam teneor spe, me non omnino casurum ab eo, quod animo cupio. Toto autem corde, & toto ore aures audientium impleo gratia-

^{ATHANASIO SYROGATAVRLEONTIVS IN SEDE IEROSOLYM.}

^{Matt. 23}

^{Rom. 16}

^A gratiarum actionibus pro sanctitate tua, quòd nos tuis adorandis litteris honoras, & quæstionibus quibusdam perfectam nobis reddis consolationem. Præcurrit autem mihi veritatem quam dico, suavis ille odor olei nardini, quod à te mihi missum est, licet illud integrum non acceperim, sed paucas quasdam guttas, quæ ab eo, qui illud nobis attulit, seruatae sunt. Litteræ verò tuæ (bone Deus) vt pulchræ, vt iucundæ, vt benedictionibus plenæ? Sanctificant enim me, dum videam illas tantum, dum tangam; & dum applicantur, grauem dolorem secti pedis mei minuunt. Viuat itaque celsitudo diuinæ virtutis tuæ ad multos annos, humilibus quidem te humilians, & dolorem omnem auferens eorum, qui in huius vitæ rerum vanitate affixi sunt, & à vera læticia procul absunt. Vera autem læticia illa est, ambulare scilicet in via diuinarum iustificationum, & viuere iuxta Euangelica præcepta: quorum tu optimus operarius, lucens in mundo instar luminaris, quod mundum vniuersum illuminat ab extremis partibus vsque ad extremas.] hæcenus ad Patriarcham Græcorum Athanasium Georgius. ad quem ille ista rescripsit:

^B Responso domini Athanasij Patriarchæ Ierosolymorum ad Georgium Metropolitanam Corcyræ.

Ierusalem, Ierusalem! vtr etiam ego (diuinissimum mihi caput) eodem proœmio, quo vsus es tu in pulcherrima epistola tua, licet non eodem argumento. Ierusalem igitur, Ierusalem fuit quidem aliquando ædificata vt ciuitas, cuius participatio in id ipsum, nunc verò, iuxta beatum Isaiam, ^a deserta, & euerfa à populis alienigenis, vt ciuitas iam depopulata, vt tabernaculum in vinea, vt pomorum custodia, & in paruis reliquiis habitatorum, in salo sita, & quotidie vndis agitata, & iactata tempestatibus frequentibus, agitationibus, & fluctibus malorum. O innumerabilia peccata mea! ô diuinum & iustum iudicium! A quo constitutus sum ego indignus deplorator huius throni, qui mihi forte datus est, vt initium faciam lamentationum erga te, dilectum mihi caput: nihilominus venerandæ litteræ tuæ, reuerendissime domine mi, in memoriam reuocant miseras quæ nos angunt, tum ab impiis hominibus, tum ab irreligiosis, dum vtrique contendunt hanc infelicissimam Sion sedem occupare, qualiscumque ea sit, non tamen propter ipsam Sion, sed propter lucrum & prouentum. at vtinam pereat huiusmodi auaritia & lucri cupiditas, & primus eius inuentor & auctor. Et hæc quidem dicta nobis sint, quasi memoriale quoddam compassionis & commiserationis, pro ea qua nos prouocas commemoratione tuarum miseriarum, quibus tua affligitur fraternitas. Tu verò, homo Dei, & meæ exiguitatis indefessus laudator, & multarum (vt ita dicam) artis laudandi scilicet, legum transgressor, præ nimia & vehementi erga nos dilectione, certò scias, quòd pro sola bona animi tui propensione retributione magnæ apud diuinam benignitatem tibi sunt repositæ. Confide itaque, venerandum mihi caput, quod tibi, ac si venisses ad hæc nostra sancta loca, & orationes, & preces Domino sudisses in tabernaculis domus Dei in medio Ierusalem, ita computabitur ab eo, qui corda & renes scrutatur summè bonus Iudex. Tantum ferenda fer, & gratias agendo gratias age, & iam audi diuinas voces, quæ tibi pollicentur, quæ dico in fide & charitate. Benedicat ^b tibi Deus, qui fecit cælum & terram. ^c Benedixit ^d mus etiam vobis nos è domo Domini, è sancto scilicet Sepulchro, quod Deum continuit, cuius diuino lumine illuminamur omnes, & mente, & animo, & corde, miserationibus, & gratia deitatis indiuiduæ & inconfusæ, licet in tribus constet luminibus. Salutate, & amplector te, iuxta diuum ^e Paulum, in osculo sancto. Et gratia Domini nostri IESV Christi sit semper tecum. Amen.] hæcenus Athanasij litteræ, postremæ Græcorum eius ^E sedis lamentationes.

IESV CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 35. ANNVS 1189. ANNVS 2. ISAACII ANG. IMP. 4.

^SEQVITVR annus millesimus centesimus octogesimus nonus, Indictione septima, quo Clemens Papa Ioannem Anagninum Cardinalem misit in Gallias, ad pacem conciliandam inter Regem Francorum & Regem Anglorum, vt ad expeditionem in Terram sanctam vtrumque perurgeret. mutuo enim inter se ipsos tanti Reges in dispendium totius Christianæ religionis bella gerebant. Quid autem per eundem Legatum à ^{LEGATIO A CLEM. PAPA AD CONCILIANDOS REGES.} XXX 3 latere

^{ATHANASII PATRIARCH. IEROSOLYM. EPIST. I. I. I.}

^{Psal. 133}

^{Psal. 117}

^{Rom. 16}

latere missum actum sit, Rogerius hæc oculis spectans sic narrat: Venit ergo Ioannes Anagninus Cardinalis ad prædictos Reges ex parte domini Papæ, & illos nunc blandis, nunc asperis ad pacem faciendam exhortatus est. Ad cuius instantiam præfati Reges, diuina inspirante gratia, cautionem dederunt standi iudicio illius, & Rhemensis, & Bituricensis, & Rothomagensis, & Cantuariensis Archiepiscoporum; & statuerunt sibi diem colloquij iuxta Feritatem Bernardi (i.e. locus nominatus) in octauis Pentecostes. Et prædictus Cardinalis, & prædicti quatuor Archiepiscopi statim protulerunt sententiam excommunicationis in omnes tam Clericos quam laicos, per quos stare, quo minus pax fieret inter prædictos Reges, exceptis personis eorumdem Regum tantummodo.

II. COLLOQUIUM INTER REGES.

Adueniente igitur die colloquij, Rex Franciæ, & Rex Angliæ, & Comes Richardus, & Ioannes Anagninus Cardinalis, & præfati quatuor Archiepiscopi electi, & Comites, & Barones vtriusque regni conuenerunt iuxta Feritatem Bernardi ad colloquium. In quo colloquio Rex Franciæ petiit à Rege Angliæ Alesiam sororem suam donari in uxorem Richardo Comiti Pictaviæ, & vt fidelitates terrarum suarum eidem Richardo fierent, & vt Ioannes frater suus accepta cruce Ierosolymam iret. Cui rex Angliæ respondit, hæc se numquam esse facturum: & obtulit Regi Franciæ, quod si ipse consentire vellet, daret Ioanni filio suo præfatum Alesiam cum omnibus supradictis plenius & perfectius quam petebat. Sed Rex Franciæ hoc concedere noluit, & sic finito colloquio, discordes ab inuicem recesserunt.

III. RESILIT REX FRANC. ET LEGATVM MI-NANTEM VRGET.

Ioannes verò Anagninus Cardinalis afferebat, quod nisi Rex Franciæ ad plenum componeret cum Rege Angliæ, totam terram suam sub interdicto poneret. Cui Rex Franciæ respondit, quod sententiam suam non timeret, nec teneret, cum nulla æquitate niteretur. Dicebat enim, quod non pertinet ad Ecclesiam Romanam, in regnum Franciæ per sententiam, vel alio modo animaduertere, si Rex Franciæ in homines suos demeritos, & regno rebelles, causa iniurias suas & coronæ dedecus vliscendi insurgit. Adiecit etiam, quod prænominatus Cardinalis iam sterlingos Regis Angliæ olfecerat. Et sic finito colloquio, Rex Franciæ inde recedens, cepit Feritatem Bernardi, deinde Montem fortem, &c.] Sed tandem armis Regis Francorum perstrictus Anglorum Rex, inuitus licet, conditiones, quas præscripsit illi Rex Francorum, accepit. quænam fuerint illæ, Rogerius enumerat. sed pax illa tenuit, viuentis ipso Henrico Angliæ Rege.

IV. OBITU S HENRICI II. ET SVCCES-SIO RI-CHARDI REG. ANG. 2. Apud Sar. tom. 6. die 17. Nouembris.

Paulò post autem ipse Henricus Anglorum Rex in octauis, (vt idem ait Rogerius) Apostolorum Petri & Pauli ex hac vita decessit pœnitens, Christiano more confessione peccatorum facta, & sacratissima Eucharistia accepta, sepultusque in monasterio Fontis Ebrardi. in cuius locum maior natu filius Richardus successit, consecratus tertio Nonas Septembris, qui aduersus Francorum Regem exercitum mouit. Quæ autem memoria digna tunc intercesserint inter ipsum Richardum Regem, atque S. Hugonem Lincolnensem Episcopum, his eius regni primordiis, narratur in rebus gestis eiusdem Episcopi, descripta ab eiusdem temporis Auctore. sic enim se habent:

V. INSTE-DI-GN EQVE RESTITIT NOVO REGI S. HUGO.

Cum aliquando idem Rex contra Regem Franciæ extra fines regni sui acriter dimicaret, & militi pecuniam multam erogasset, Archiepiscopum in patriam remisit cum mandato, vt Episcopis & Prælatibus in vnum conuocatis indicaret, se pecunia habere opus, cupereque ab illis adiuuari. Sed vir sanctus accuratius rem ipsam examinans, cum reperisset pauperulam plebem hac ratione grauari, respondit: Etiam si omnes Regi consenseritis, at ego tamen nequaquam illi consentiam. Vnus etiam ex Episcopis, auditis rationibus, quas beatus Hugo copiosè contra illam exactionem afferebat, ei adhæsit. Grauius hoc Archiepiscopus accepit, & gradu concito ad Regem abiit, multa ei de sancto Episcopo conquesturus. Audiens Rex, solum Lincolnensem suum retardasse conatum, & alium etiam Episcopum in suam sententiam pertransisse: præ ira insaniens, cuidam amico suo dixit: Sicut tu meam diligis salutem, ita ego tibi præcipio, vt Hugonem cum adhærente ei Episcopo penitus extirpare festines. Eiectus est ergo alter ille, & omnia quæ possidebat, Fisco Regis addicta sunt, ipso per aliquot dies à sede propria & regno exulante. Et certè vix tandem amicorum adiutus auxilio, ad pedes Regis peruenit, clementiam cum lacrymis implorans, promittensque se deinceps Regi numquam contradicturum.

VI. Prox. 28.

Sed iustus tamquam leo confidens absque terrore erit: utpote qui in deserto Carthusiænæ celsitudinis non visus est mollibus vestiri, nec quasi arundo vento mundani terroris aut fauoris agitari. Re vera non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem Excelsi.

Appro-

A Appropinquantes enim milites, vt Lincolnensem Episcopum eadem ratione vexarent: non refugam mercenarium, sed strenuum pastorem repperunt. Nam antequam manum ad prædandum extendissent, iussit omnes in vicinis parochiis, pulsatis campanis, excommunicatos denunciari. Videntes ergo illi, solita magnanimitate virum sanctum stare pro ouibus suis; nutu diuino terri discesserunt inanes. Valdè enim timebant, ne in fatanæ potestatem traderentur, morteque reproba à diabolo præfocati perirent, sicut pluribus iam euenerat, quos sanctus Episcopus percusserat anathemate.

S. HUGONEM TIMENT MILITES REG. ANGL.

Verùm perpendens vir Dei, iniquè delatum se esse apud Regem, metuensque ne ea causa gregi suo peiora acciderent: animam suam posuit in manibus suis, celeriterque adiuu Regem in longinquitum constitutum. Cum autem appropinquasset aulæ, quidam boni viri occurrerunt ei, rogantes, vt quomprimùm sese subduceret, nec vultui Regis se præfentaret, verentes, ne sicut in diebus sancti Thomæ, vltio diuina in totum regnum se effunderet, si tantus vir absque causa trucidaretur. Sed penitus non acquieuit, quinimò vni ex illis viro bono, singularique amico, qui se sequestrum idoneum fore spondit, si vel parum expectare dignaretur, sic fertur respondisse: Itane mihi parcam, vt te heredesque tuos in discrimen coniciam? Et quid tam gratum atque optatum æmulis nostris esse poterit, quàm vt te quoque dissentientem afferant, si pro me locutus fueris? Quo dicto, statim in aulam ingreditur. Cumque comperisset Regem in facello Missam audire, protinus pergit illuc, rectaque ad Regem se conferens, propiusque ad eum accedens, constanter ei dicit: Da mihi osculum. Cui Rex: Non meruisti, inquit. At ille: Immò verò merui, ait: nam via longa veni ad te. Osculum mihi debes, & fortiter trahens eum per chlamydem, debitum extorsit. Sabridens Rex inclinauit se, & osculo eum impartit.

VII.

Cumque omnes Episcopi, ceterisque circumstantes Hugonem de Rege triumphantem cernerent, præ stupore non erat vltra in eis spiritus. Videns denique Rex constantiam viri, & quod spreto loco Episcopis assignato, iuxta altare humiliter se submisisset, vt immortalis Regem liberius adoraret, tum etiam quod minas, vniuersaque pericula, pro nihilo duceret: eum ex animo venerari cœpit. Pacis etiam symbolum sibi oblatum, primum Lincolnensium Episcopo perferri iussit. Propter hunc honorem sancto viro delatum, Dominus ei insignem victoriam paulò post meritis eius creditur contulisse.

S. HUGO EX-TORQUET PACEM AB INVITO REGE.

Finita verò Missa, Hugo retro altare duxit Regem, vt eum maiore libertate reprehenderet. Cumque sederent pariter, his blandimentis eum aggressus est: Dic, quomodo se habeat conscientia tua. Parochiæ nostræ es, & tremendo iudici pro te rationem reddituri sumus. Cui Rex: Satis, ait, benè mihi conscius sum, nisi quod inuidia quotidie torqueor contra hostes regni mei. At Hugo rursus eum obiurgatione: Et quid est, inquit, quod audio? An non quotidie pauperes opprimis, innocentes affligis, exactiones graues imponere non formidas? Insuper & fidem thori te violasse fama clamitat. Num isthæc parua tibi videntur? Ad hanc vocem Episcopi, immò Spiritus Dei, qui loquebatur in eo, territus est Rex in tantum, vt nec semel mutire ausus fuerit contra eum. Cumque de his & aliis multis prolixè obiurgasset eum, de quibusdam humiliter ille se excusauit: de aliis veniam postulans, emendationem promisit. Reddente etiam Episcopo legitimam rationem coram Rege, & omni frequentia, quod cum pastor esset, in grauamen ouium suarum consentire neuitquam debuerit: Rex libenter accepit, simul Deo gratias agens, si ab vltiori reprehensione cessaret. Tandem vir Dei Regi valedixit, & imperterritus ad propria remeare cœpit. Eo autem abeunte, Rex conuertens se ad suos: Si omnes, inquit, Episcopi tales essent, nihil aduersum eos possent siue Reges, siue Principes. Dicitus est propterea vir sanctus, Regum Malleus, quod perpetuò de ipsis triumpharet.

VIII.

E Fuit verò non minus zelosus contra quoslibet alios pauperum oppressores, Ecclesiasticæque libertatis violatores, quos indiscriminatim absque vlla personarum acceptione arguebat, admonebat; & si contumaces persistenter, etiam excommunicationis sententia feriebat.] hæc res sancti Hugonis Episcopi pro debito Episcopalis officij, relinquentis posteris imitandum dignum virtutis exemplum.

S. HUGO COMPELLAT REGEM.

Inter hæc autem ad pecuniam congerendam Richardus ipse (inquit Rogerius) missis Nuntiis suis ad Clementem Papam, obtinuit ab eo litteras patentes, vt quoscumque ipse vellet dimittere ad terras suas custodiendas, essent quieti à captione crucis, & ab itinere Ierosolymitano. vnde ipse sibi inæstimabilem acquisiuit pecuniam.] hæc ipse, qui & profectioem amborum Regum in Orientem, in annum sequentem dilatam affirmat.

IX.

X.

XI. Inter has autem Principum Christianorum prolixas moras, Petrus Blesensis publicam scripsit declamationem de Ierosolymitana peregrinatione acceleranda. Quem non moueret vrgens necessitas Terræ sanctæ, & mille laqueis morarum præpedita diu multumque expeditio diuersorum Principum Christianorum? Petrus igitur, vt qui zelo exæstuetaret religionis offensæ, tuba Leuitica perstrepsens, classicum intonat, & ad maturandam expectatam diu profectionem, scripto libello, eodemque vulgato, excitat omnes. extat adhuc ipse quidem cufus opera Ioannis Busæi. est eius exordium: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo interfectos populi mei? &c.] Inter alia, quæ lugenda proponit, ingerit illud, quod aliis scriptis prehenderat de collectis, indictis Ecclesiis, dicens: Sperabam quod restitueret Crux Christi, & quasi sanguine eius iterum irrigata & viuificata fructum salutis & gratiæ faceret tempestiuum. Nunc autem (quod flens dico) inimici Crucis Christi, qui debuerant esse filij, per auariciam suam prætextu cuiusdam collectæ damnabilis, primam voti sui fidem irritam faciunt, luxuriantes in Cruce Domini, &c.] votis namque obstructi tenebantur, vt ait, Imperator & Rex Francorum peregrinandi Ierosolymam cum exercitu. Aduersus autem eandem collectas idem Petrus sicut antea scripserat ad Episcopum Aurelianensem, rursum eadem refrenans, damnat easdem, de his scribens ad Decanum Rothomagensem, qui apud Regem Anglorum plurimum posset. cum itidem agit de accelerando Ierosolymitano itinere, vrget eum, vt moneat Regem, ne ab Ecclesiis, eorumque ministris eiusdem itineris nomine aliquid exigat. incipit epistola ipsa: Cum in contractu bonæ fidei.] vbi inferius ista de his habet:

XII. In primis viriliter stete pro domo Domini, ne per vestram incuriam humilietur status Ecclesiasticæ dignitatis. Ecclesia quidem à diebus antiquis libera est, & filij eius, quæ libertate Christus nos liberauit, dicens in Euangelio, quia filij liberi sunt. Si autem angariatur exactionibus, & oppressionibus potentium cogitur ancillariciam ipsa est Agar, quæ seruit cum filiis suis. Sed quid dicit Scriptura: Et ecce ancilla & filium eius. Si Principes vestri nouæ peregrinationis obtentu volunt orbem describere, & Ecclesiæ Christi tributariis functionibus characterem seruitutis inurere, qui filius Ecclesiæ est, ex aduerso ascendat, mori potius eligat quàm seruire. Arguuntur à Seneca, Catilina & Lucius Sylla, quia pax eorum fuit bello deterior, subiectumque sibi populum plus exactionibus tyrannicis quàm hostes prælijs afflixerunt. De collectis igitur faciendis, & de ducendo exercitu Princeps vester non suum sequatur arbitrium, sed semper animum eius præcedat, & omnia eius gesta præordinet studiosa deliberatio sapientum. Panætius in libro Tusculanarum afferit, neque Ducem bello, neque Principem domi posse salubriter magnas res agere, si ear post impetum cordis sui, si non omnia eius negotia depingat ante rei aduentum maturioris causa consilij. Vnum rogo & consulo, ne opus Dei, sicut alia vice, frustratorijs dilationibus protrahatur. Scriptum est: Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Cæsar audita rebellione Ponticæ regionis: illuc armatas acies sine dilatione direxit, fuitque tanta festinatio victoriæ, vt in pompa triumphali tria hæc verba diceret: Veni, Vidi, Vici. Assyriorum Regina Semiramis erat circa cultum capitis sui occupata: & nuntiarum ei est Babyloniam rebellare. Ipsa verò adhuc soluta vna parte crinium, ad bella cucurrit; nec prius composuit incultam capitis partem quàm urbem & ciues illius in suam redigeret potestatem. Inducere possemus exempla multorum, sed sufficiat pro exemplo biennalis illa dilatio nouissimæ peregrinationis, quæ toti Christianitati versa est in singultum: illud etiam, quod viam suam ab exactionibus inceperunt, & viaticum sibi de rapinis pauperum & Ecclesiarum spoliis confecerunt. Fuit propterea hæc via illorum scandalum ipsis. Verbum quidem Salomonis est: Initium viæ bonæ facere iusta. inter iustorum autem & impiorum vias sententia diuina distinguit: Quoniam nouit Dominus viam iustorum, & iter impiorum peribit.] hæc Petrus, atque de his omnibus haud falsus vates inuenitur.

XIII. Inter hæc autem Fridericus Imperator, qui anno superiori ab Henrico Cardinali Albanensi Sedis Apostolicæ Legato crucem acceperat, hoc anno profectionem instituit. Cuius exercitus pars altera terrestri via, altera verò benè munita classe nauium quinquagintaquinque è portu Orientem versus soluit. Porro Imperatoris itinerarium conscripsit Arnoldus Abbas, qui & numerum militum habito delectu fuisse centum quinquaginta millium armatorum affirmat. Ceterum propter ingruentes afflictiones, & Gra-

DE EXPEDITIOE DILATA NIMIS.
Jerem. 9.
Petr. Bles. ep. 121.
Gal. 4.
Matt. 17.
Gen. 21.
DE NON EXIGENDO QUIDPIAM AB ECCLESIIIS.
Jerem. 48.
Psalm. 116.
Robur. in Append. ad Sigob.
FRIDERICI IMP. PROFECTIONE IN SVBIDIUM TERRAE SANCTAE.
Arnol. Chron. Slav. lib. 3. c. 29.

A
B
C
D
E

A Græcorum Imperatoris inconstantiam, non nisi anno sequenti in Thraciam peruenit exercitus. quænam passus sit eiusdem Imperatoris Græcorum opera, ab eodem petas Auctore. nobis hæc satis ad institutum. Res etiam singulas, qui aderat, profecutus est stylo Nicetas, tum Præfectus Imperatoris Græcorum in rebus administrandis bellicis: quem tu consulas pro arbitrio.

B Quod ad Danicam pertinet expeditionem in Terram sanctam, quam suis litteris procurauerat Clemens Papa: aduersis casibus est impedita. nam de his hæc habet Ioannes Magnus: Petrus Episcopus Vpsalensis Clementis Papæ Tertij epistolis vrgebatur, vt Canutum Regem, totumque populum eius monarchiæ subiectum hortaretur ad communia arma cum ceteris Christianis Principibus & populis in Sarracenos Christianæ Fidei hostes assumenda, aut sumentibus comiteu au xiliisque prouidendo. Quam piam paternamque summi Pontificis exhortationem optimus Rex maturo consilio perpendens, decreuit omnibus modis tam sancto negotio succurrendum esse, decretumque suæ promissionis liberaliter executus fuisset, nisi præmatura fata ipsum celerius abstulissent.] hæc ipse. Ceterum, teste Rogerio, vnà cum nauibus Teutonicorum quoque Danicæ conueniunt hoc ipso anno in Palæstina ad obsidionem munitionis hostilis.

C Quod autem fuit maximo impedimento in Terram sanctam expeditioni, perspicue demonstrat Nicetas in Isaacio, nimirum quod impostor quidam Dositheus monachus Studij, vatem se esse professus, falsis vaticinijs percussit animum Isaacii Imperatoris, quibus affereret, Fridericum Occidentis Imperatorem rem captiosè agere, fingere nimirum se in Palæstinam aduersus Sarracenos profecturum, cum serid aliud agens, potiri haberet in animo Constantinopolitana ciuitate. Describit ista quidem Nicetas, qui pseudouatem accepisse ait in præmium redditæ reuelationis, Patriarchatum Ierosolymorum post Leontium, sed eo priuatum esse, cum ad Patriarchatum Constantinopolitanum anhelasset. at quando id acciderit, ex eodem eris auditorus Nicetas.

D Hoc eodem anno Clemens Papa retulit in Sanctorum numerum Ottonem Episcopum Bambergensem, Pomeranorum Apostolum nominatum, de quo superius plura sunt dicta: de cuius canonizatione eiusmodi extat epistola in Chronico Bambergensi:

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Merseburgensi & Eisterensi Episcopis, & dilectis filiis S. Emmerami Ratisbonensis, & Svartzensi Abbatibus, Decano & Scholastico VVirtzburgensi, salutem & Apostolicam benedictionem.

E Ad audientiam nostram & quarundam serie litterarum, & relatione multorum peruenit, quod diuina potentia per merita & interuentum beati Ottonis Bambergensis multorum est operata salutem, præcipue in gente Pomeranica, ad quam fuit ab Apostolica Sede transmiffus, & in ea quampluribus miraculis donauit illi Dominus coruscare. Quoniam igitur iuxta diuinæ Scripturæ testimonium, lucerna non sub modio, sed supra candelabrum est ponenda: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de vita ipsius & miraculis diligentius inquiratis, quæ nobis fuerunt per multorum litteras indicata: & si non inueneritis aliquid quod obstat, ipsum canonizatum auctoritate freti Apostolica, solemniter & publice annuntietis, anniuersarium diem sui transitus facientes, & publice annuntiantes, ad honorem Dei, & ipsius beati viri memoriam solemnem haberi. Datum Laterani tertio Kalendas Maij, Pontificatus nostri anno secundo.] ita iuxta simpliciore ritum eius temporis.

F Moritur hoc anno VVilhelmus Rex Siciliæ absque liberis, Constantia nupta Henrico Regi (vt dictum est) regni herede relicta. Sed Tancredus eiusdem VVillelmi consanguineus vendicans sibi regnum, bellum ciuile conflagit. Ad quem pellendum Henricus Rex exercitum in Italiam misit. Cumque plurima damna rebellibus intulisset, re adhuc infecta, reuersus est in Germaniam. hæc Rogerius huius temporis Scriptor in Annalibus suis. Romanum autem Pontificem fuisse Tancredo, cui inuestituram more maiorum dederit, restatur Neubrigensis. In quantas autem calamitates Siciliæ regnum obitu VVillelmi Regis coniectum fuerit, Hugo Falcandus, haud falsus vates, suæ ipsius historiæ exordio narrat. ait enim: Audita morte Regis Siciliæ, intelligens, ac mecum reputans, quantum hæc rerum mutatio calamitatis afferret, quantum illius regni quietissimum statum vel hostilis incurfus procella concuteret, vel grauis seditionum turba subuerteret: repente consternatus animo cœpta deserui: versa in luctum cithara, malui

XIV.
Nicot. in Isaacio Ang. lib. 2.
b Io. Magh. hist. Got. lib. 19. c. 10. in fin.
DANICA EXPEDITIO MORTE REGIS IMPEDITA.
XV.
Nicot. in Isaacio Ang. lib. 6.
DOSITHEVS MONACHVS PSEVDOPROPHETA.
XVI.
DE CANONIZATIONE S. OTTONIS EPISCOPI.
Matt. 5.
XVII.
Roger in Annal. Anglia hoc anno VVILHELMVS REG. SICILIAE OBII TVS.

CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 35.
1189. 2. ISAACII ANG. IMP. 4.

malui flebiles modos, & lamentationum lugubre carmen ordiri.] & lugens queritur de Constantia Regina, quæ nupta Henrico Regi spoliauerat recedens Siciliam diuitiis, & postmodum rediens cum Henrico deprædatura esset eam. Interea verò Tancredus, qui à Romano Pontifice accepit inuestituram, in Sicilia regnare cœpit. ita & Arnoldus Abbas Lubecensis.

IESV CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 36.
ANNVS ANNVS
1190. 3. ISAACII ANG. IMP. 5.

I.
PROFECTIO
REGIS AN-
GLORVM
IEROSOLY-
MAM.

MILLESIMO centesimo nonagesimo Salutis anno, Indictione octaua, Richardus Anglorum Rex profecturus in Orientem, ad regni custodiam relicurus VVillelmum Eliensem Episcopum, eundem firmare legatione Apostolica laborauit: cuius rei gratia Nuntios misit ad Clementem Papam, quam & ab eodem obtinuit. Ita Rex, ne Gaufredus eius frater Episcopus Eboracensis, & Ioannes item frater Regis sibi aliquid, Rege absente, super regnum ipsum vendicarent auctoritatis: quos & iuramento, ne quid innouarent, astrinxit. Hoc igitur anno, septima Augusti mensis die soluit Rex Anglorum Massilia Orientem versus, cuius nauigationem & stationes per dies ferme singulos relegit Rogerius quàm exactissimè in Annalibus, in quibus describendis inter alia hæc habet de querelis eiusdem aduersus Octavianum Cardinalem Ostiensem, qui ei occurrit ad Ostia Tiberina vigesima quarta die Augusti: Rex venit ad portum.] & infra: Et postea intrauit Tiberim. Ad cuius introitum est turris pulchra, sed solitaria, & sunt ibi ruinæ maximæ antiquorum murorum, nempe antiquitus illic constructi portus Traiani. & illuc venit ad eum Octavianus Ostiensis Episcopus Cardinalis. Cui Rex turpia multa dixit, improperando Romanis simoniam, quod septingentas marchas debuerint habere pro consecratione Episcopi Cenomanensis, & mille & quingentas marchas pro legatione Eliensis Episcopi, & pecuniam magnam, ne deponeretur Burdegalensis, qui à Clericis suis accusabatur in crimine.] hæc de his. Quæ si vera sunt: erit profectò, vt laudanda sint tempora nostra, quibus quidquid simoniacum suspitione tantum auditur, procul abiicitur, & aliæ exactiões, aliqua iusta causa prætextæ, sunt modestiores. pergit verò idem Auctor nauigationem ita describere:

II. Deinde venit ipse ad Garilam, *Garilianum videlicet*, & inde ad Castellum, quod dicitur, le Cape del Espurun. hic est diuisio terræ Romanorum, & terræ Regis Siciliæ in illa parte, quæ dicitur, Principatus Capuz.] quibus videas, Lector, quantum decreuerint Ecclesiæ iura, cum hodie fines apud Tarracinam, publicis erectis monumentis, appareant.

III. Addit verò inferius, ipsum cum suis in Siciliam peruenisse die vigesima tertia mensis Septembris, atque appulisse Messanam, cum iam Philippus Rex Francorum illuc antea deuenisset, nempe decimasexta eiusdem mensis Septembris, qui tempestate maris repulsus illic hiemare est coactus inuitus. Detinuerunt autem Richardum sororis suæ Ioannæ vxoris VVillelmi Regis defuncti negotia, vt ea cum Tancredo Rege illic regnante pro VVillelmo componeret. Cum interea inter Messanates & Anglos graues sint ortæ discordiæ, nec non multæ turbæ excitatæ inter Anglos & Francos, sed concordatæ sunt per Episcopos pacis sequestres. Quæ hæc omnia sigillatim ab eodem Auctore prolixius describuntur, simul & leges nauticæ sancitæ, & pacta inter Reges conuenta.

IV. Quibus autem capitulis transactum sit inter Regem Anglorum, atque Tancredum tunc in Sicilia regnantem, ex litteris eiusdem Regis Angliæ tunc ad Romanum Pontificem datis sic accipe:

AD CLEM-
MENTEM
PAP. EPIS-
T. REG. ANGL.

Reuerendissimo domino ac beatissimo Patri Clementi Dei gratia sanctæ Sedis Apostolicæ summo Pontifici, Richardus eadem gratia Rex Angliæ, & Dux Northmanniæ & Aquitaniæ, & Comes Andegauiz, salutem & sinceram in Domino deuotionis affectum.

V. Iustiore exitum facta Principum fortiuntur, cum à Sede Apostolica robur & fauorem accipiunt, & S. R. E. colloquio diriguntur. Proinde dignum duximus, ad notitiam beatitudinis vestræ transmittere, quæ inter nos & dominum Tancredum illustrem Siciliæ Regem publico nuper & admodum necessario sunt celebrata cõtractu. Sanè dilectionem frater-

CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 36.
1190. 3. ISAACII ANG. IMP. 5.

fraternam & pacem perpetuam cum eo firmauimus, quam magnatum nostrorum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & plurimorum virorum illustrium iuramentis ei & suis, & regno suo, & toti terræ dominationis suæ, nos illibata fide promissimus seruatuos. Cum etiam iam pacis & amicitie fœdus arctiori adhuc vinculo adstringentes, inter Arthurum egregium Ducem Britannie charissimum nepotem nostrum & heredem (si nos decedere sine prole contigerit) & illustrem filiam eius matrimonium, volente Domino, conduximus contrahendum: quod Domino largiente debitam consummationem accipiet, cum illustris puella nobiles annos attigerit, aut prædicto domino Tancredo Regi placuerit, vt infra nobiles annos illa in vxorem nepoti nostro desponsanda tradatur. nos ipsum nepotem nostrum hoc facturum concessimus, si sancta Romana Ecclesia decreuerit similiter dispensare. Pecuniam verò, quam pro matrimonio ipso, ad opus nepotis nostri ab eodem domino Rege Tancredo receperimus, scilicet viginti millia vnciarum auri, si fortè (quod absit) morte interueniente alterius, aut culpa nostra, aut nostri nepotis, aut partis ipsius matrimonium non staret: nos, aut heredes nostri ipsi domino Rege Tancredo, aut heredibus eius ex integro restituere, præstitis super hoc sacramentis, ex parte nostra tenemur. Vt igitur tenor pacis initæ, & initiati matrimonij fides cum integritate debita ex parte nostra, & nepotis nostri seruetur: sicut ipsi domino Tancredo, interposita iurisiurandi religione, firmauimus, sanctitatem vestram, & S. R. E. obnixè rogamus, quatenus & firmatæ pacis seruandæ perpetuè, & matrimonij consummandi, vel si ex prædictis causis matrimonium ipsum non fieret, restituendæ pecuniæ sanctæ Sedes Apostolica fideiussionem pro nobis suscipiat erga dominum nostrum Regem Tancredum, & heredes ipsius. Cuius fideiussionis onus vt confidenter vobiscum Romana Ecclesia suscipiat, præsentium litterarum testimonio vobis & S. R. E. liberam concedimus potestatem, nos, & heredes nostros, & terram nostram districtius coercere, si vel contra pacem præfatam venerimus, vel prædictis causis matrimonio non secuto, nos, aut heredes nostri solutionem pecuniæ negaremus. Ad honorem vtriusque nostri vestra nouit beatitudo spectare, si mediante Romana Ecclesia, pacis pariter & matrimonij bonum ad congruum finem deueniat, vnde multiplex in futurum vtilitas consequatur. Testibus nobis ipsis vndecima die Nouembris, apud Messanam.]

At quid summa admiratione dignum post hæc acciderit, cum idem Richardus Rex Angliæ diuino spiritu illustratus, eousque detestatus est facinora sua, vt illic eadem coram Episcopis palam confiteri non erubuerit, ita idem Rogerius enarrati

Eodem anno Richardus Rex Angliæ, diuina inspirante gratia, recordatus fœditatis vitæ suæ, post contritionem cordis, conuocatis in vnum in capella Reginaldi de Moyac vniuersis Archiepiscopis & Episcopis suis, qui cum eo erant apud Messanam, nudus procidens ad pedes eorum, vitæ suæ fœditatem coram illis Deo confiteri non erubuit. Vepres enim libidinum exarserant caput illius, & non erat eradicantis manus: sed Pater misericordiarum Deus, qui non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, respexit eum oculis misericordiæ suæ, & dedit ei cor pœnitens, & ad pœnitentiam vocauit. ipse enim à prædictis Episcopis pœnitentiam recepit, & ab illa hora deinceps factus est vir timens Deum, & recedens à malo, & faciens bonum. O felicem illum, qui sic cadit, vt fortior resurgat! O felicem illum, qui post pœnitentiam non est relapsus in ruinam & culpam!] Post hæc autem subiicit idem Rogerius congressum, quem idem Richardus habuit cum Abbate Ioachim, qui propheta Dei circumferebatur esse in Sicilia monachus Cisterciensis, Abbas de Curacio.

Porro mutuum tunc habitum inter eos colloquium idem Rogerius recitat, ex quo planè tam suis ipsius vanis responsis quàm inanibus prophetiis, inuentus est non Dei propheta, sed pseudopropheta esse. Nam prædixit pleraque ventura, quæ re vera caruerunt euentu. Quod quidem signum Deus dedit populo suo ad cognoscendum prophetam verum à falso. nam ait: Quod sitacita cogitatione responderis: Quomodo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus? Hoc habebis signum: Quod in nomine meo propheta ille prædixerit, & non euenerit: hoc Dominus non est locutus, sed per rumorem animi sui propheta confixit.] At accipe, quæ vana tum coram Rege homo vaniloquus est commentus mendacia, atque primum illud, cum interpretatus Apocalypsim, vnum ex septem capitibus bestie ostensæ in visu Ioanni, significatum fuisse Saladinum, qui nuper ceperat Ierosolymam, quam post septem annos ab eo

DISPENSATIONEM
QUAERIT
REX ANGL.
A ROMAN.
PONT.

VI.

VII.
RICHARDI
REG. PVBLI-
CA CORAM
EPISCOPIB
PŒNITENTIA.

ABBATIS
IOACHIM
CVM RI-
CHARDO
REG. CON-
GRESSVS.

VIII.

Dent. 18.

CHRISTI
1190.CLEMENTIS PAP. III.
3.FRIDERICI IMP. 36.
ISAACII ANG. IMP. 5.

tempore, quo ab ipso capta est, per Christianos fore, eo deuicto, recuperandam, false prædixit. nam longè diuersè rem accidisse declarauit euentus. Secundò verò, cum eidem Regi prædixit ea peregrinatione Deum exaltaturum nomen eius super omnes Reges terræ, sed planè secus accidit: nam in reditu captus ab æmulo Principe Imperatore, ab eo diu est detentus in vinculis, nec solutus, nisi ingenti auri summa redemptus à suis. Tertio insuper in eodem cum Rege sermone dixit, Antichristum iam natum esse in ciuitate Romana, eundemque in Sedem Apostolicam prouehendum. Quæ omnia Episcopi qui aderant, dum ista homo inanis fabularetur, redarguerunt falsitatis. Auctor autem ipse, qui tunc ista scribebat, veritatem ab euentu iure fore noscendam asserens: ex eo planè longè diuerso ab ipsa prædictione conuicit, toto cælo Ioachim pseudopphetam fuisse. Quando autem sententiam condemnationis acceperit ipse & eius scripta, sub Innocentio Tertio, suo loco dicendum erit.

PSYDO-
PROPHETA
CONVICIUS
ABRASIOA-
CHIM.

IX.
FRIDERICI
IMP. OBITIUS
*al. Caleph.

Hoc eodem anno, mense Iunij, die decima eiusdem, Fridericus Imperator post immensos superatos labores in Terræ sanctæ expeditione, post vicium in prælio Soldanum Iconij peragrans partes inferioris Armeniæ, in Saleph flumine, dum lauaret se, siue transiret illum, rapido cursu eius vndarum absorptus interiit. Quoniam modo ista adeò tristitia se habuerint, cum alij dicant ipso fluminis transitu perisse, alij verò, cum se aquis ablueret, natando abreptum vndis esse demersum: nos tutius ab eo qui interfuit, rem petemus, qui licet incertus habeatur Auctor; certum tamen, quòd is fuit vnus ex illis, qui in ea erant expeditione, & casu interfuit, scripsitque breui compendio quæcumque toto illo itinere contigerunt, vnaque cuncta perstrinxit epistola, quæ absque titulo reperta ita se habet:

X.
a Extat in
Append. ad
Raduic.

Credentes sanctitatem vestram esse cupidam circa noticiam rerum ab Imperatore gestarum: ea quæ vidimus, & manibus tractauimus, sine adulterinæ falsitatis admixtione succincta breuitate vobis scribere curauimus.

XI.
ITINERARIVM
FRID.
IMP. IN
ORIENTEM.

Cognoscat itaque vestra sanctitatis discretio, quòd ab amantissimo Rege Hungariæ Bela honorificè recepti, & benignè ab ipso & humaniter tractati, statim cum regnū Græciæ intrauimus in manus furum & latronum incidimus, nulla in Græcis fide reperta. Nam contra communem non violandorum Legatorum legem, Episcopum Monasteriensem, & Comitem Robertum ceperant. Vnde cum magno labore per partes Bulgariæ procedentes, post longam viam nostræ moram (capta prius ciuitate Philipoli, & destructa, & famoso castro Verm. destructo, & tota circumiacente regione gladio deuastata; capta etiam nobili ciuitate Andrinopoli, & circumiacentibus ciuitatibus, captaque inexpugnabili ciuitate Timotico à Duce Sueuiæ, & infinitis de habitatoribus villæ occisis; destructo etiam quodam castro, nomine Maniceta, à militibus nostris & paucis de exercitu, vbi circiter sex millia Græcorum perierunt igne & gladio: captis quoque complurimis castris, & facta magna strage Græcorum, cum etiam fame perirent: acceptis etiam à Constanti-nopolitano Imperatore idoneis obsidibus, redditis etiam nobis Nuntis Soldani, & filiis eius, quos ad nos missos antè ceperant) in festo Paschæ cum omni prosperitate rerum & personarum Brachium sancti Georgij tranſiuimus. sed postmodum, quæ à prædicto Imperatore nobis iugata & promissa sunt, nequaquam sunt obseruata.

XII.

Deinde procedentes per partes Philadelphiæ, vsque Laodiciam peruenimus in manu forti, omni die armata militia exercitus Christi. Inde proficiscentes, feria sexta ante diem Rogationum, propter graminis & aquæ defectū, & propter diætam solito longiorem, inæstimabile damnum in equis passi, venimus, vbi fluuius Mandra oritur. Et cum adhuc essent circa nos Nuntij Soldani, & filij eius, qui magna domino Imperatori munera attulerant, & sub fidei certâ pollicitatione pacem nobis firmissimam promississent: inuenimus tamen ibi in magna copia Turcorum acies contra nos ordinatas, qui ad mortem nostram missi fuerant. Sed Deo Auctore & duce, sub sanctæ Crucis vexillo, diluculo feria secunda, quæ prima erat Rogationum dies, in ore gladij eos vicimus, magna eorū facta strage, transeuntes eadem die fauces & angustissima montium versus Susopolim. In quibus partibus in angusto quodam transitu in vigilia Ascensionis Domini nostri, magnam Turcorum multitudinem occidimus. Et quia iam equorum defectum sensimus, qui vulnerati fuerant & occisi, & propter frigiditatem segetem & herbam non inuenimus, cum iam fame arctari inciperemus, nec à Nuntis Soldani aliquod inueniremus consilium: à via regia, quam Imperator Emmanuel ire solebat, eò quòd esset deserta & longissima versus Iconium, & tota montibus clausa, necessitate coacti ad sinistram declinauimus.

In

CHRISTI
1190.CLEMENTIS PAP. III.
3.FRIDERICI IMP. 36.
ISAACII ANG. IMP. 5.

In die Ascensionis Domini summitates montium, per quos erat nobis transitus, occupantes, per montes asperrimos & viam angustissimam contra spem omnium hominum, cum summa difficultate, & magna rerum & personarum iactura, eadem die in planiciem Finimini descendimus. Turci enim ex omni parte quasi corona totum cinxerant & impugnabant exercitum: & Dux Sueuiæ cum Duce de Mair, & Marchione de Badin, & alijs nobilibus & sagittarijs à tergo remanserant, ad tuendum præcedentes. Qui cum præmissis eorum equis, pedites descendere deberent: tanta fuit Turcorum instantia cum sagittis, & fundis, & lapidibus, quòd nostri ab inuicem diuisi sunt, positi in magno necessitatis articulo, & Dux Sueuiæ vulneratus est, vno superiori dente penitus excusso, & medietate inferioris. Quamplures etiam milites ex nostris vulnerati sunt, vnus solus occisus est. Saumarj multi cum pecunia, vestibus, vasis perditis sunt, sed è Turcis plurimi occisi sunt. Turcorum verò vires supra quàm dici potest quotidie augebantur. Nam statim Ducem Sueuiæ cum suo exercitu, & Ducem de Finimini cum suo exercitu, Ducem de Ferma cum suo exercitu in occursum habuimus, cum infinito aliorum numero. Quibus omnibus coadunatis, à mane vsque ad vesperam, per omnes sequentes dies conflictum habuimus, & Deus semper posuit victoriam in manibus nostris, multis tamen vulneratis ex nostris, & multis equis occisis. Post diem verò Ascensionis, proxima Dominica, Fridericus de Hunlira eos insequendo, de equo cecidit, & fracta ceruice obiit. Sequenti autem die apud Finimum castrametati sumus: vbi cum circa vesperam castra nostra Turci aggredierentur, ita vt de quibusdam hospitij spolia iam raperent armatis: nos in fugam eos conuertimus, & ex eis ceciderunt plus quàm sex millia Turcorum, inter quos recenti septuagintaquatuor de melioribus totius Turciæ occisi sunt, & nullus de nostris interiit. sed & equi multi occisi. Et resonabant montes ex clamore plangentium, & nox diuisit nos ab inuicem.

Incepit autem inter nos fames valida regnare. Vinum autem & farina ex toto defecerat, & ego cum alijs equinas carnes comedi. Defecerant autem equi fame, & nec annonam, nec segetem inuenimus: & Turci die ac nocte cum tanto nos arctabant exercitu, quòd nulli extra castra licebat exire. Item feria quarta ante diem Pentecostes magnam eorum multitudinem occidimus. Post sanctum verò diem Pentecostes inuenimus Melich magni Soldani filium, & acies contra nos dispositas, & Turcorum multitudinem, circa quadringenta millia equitum, qui totam, vt locustæ, repleuerant terram: contra quos vi-trices aquilas in nomine Christi à fronte ereximus, nec famem, nec vulneratorum defectum sentientes. Et cum vix sexcenti equites effemus, sub signo viuificæ Crucis eos vicimus, & conuertimus in fugam. Vbi Melich filius Soldani ab equo deiectus est, & quatuor nominatissimi Principes eius occisi sunt, & alij quamplurimi. Ibi etiam quiddam accidit dignum memoria. Sanctus Georgius eadem die, sicut & prius, quasdam acies nostras à Ludouico de Helfenstein præcedere visus est, impendens auxilium exercitui nostro. Ipse enim Ludouicus sub iureiurando publicè confessus est, & sub religione suæ peregrinationis, coram domino Imperatore & exercitu. Sed & ipsi Turci postmodum nobis retulerunt, se quasdam acies vidisse candidis amictis vestibus, & equis albis.

Eadem die sequentes Melicum, qui fugerat versus Iconium, post tantam victoriæ gloriam vix circa noctem venimus ad hospitium, nullumque reperimus. Fueruntque homines & pecora sine cibo & potu; & quodam modò incidimus in vitæ desperationem. Nam equi, qui prius remanserant, fame, & ob viæ longitudinem ferè omnes mortui sunt. Inde proficiscentes summo diluculo, cum iam effemus prope Iconium ad milliare, accessimus vicinius, & inuenimus aquam, vbi mansimus tota feria quarta. Sequenti verò die recepimus nos iuxta quemdam hortum amœnissimum clausum muris, apud ipsam ciuitatem Iconij: vbi etiam duo nobilissima palatia Soldani destruximus. Et quoniam vltimæ vitæ necessitas imminerebat, eò quòd fames nos maxima inuasisset, & vix haberemus iam circa quingentos milites in equis, nullumque superesset procedendi vel redeundi consilium: ipsa cogente necessitate & docente, militiam nostram in duas diuisimus partes, feria sexta post Pentecosten directa via procedentes ad capiendam ciuitatem: vbi (quod mirabile & incredibile dictu videtur) diuino auxilio Dux Sueuiæ cum sibi adiunctis sex, occupauit ciuitatem, in ore gladij habitatoribus eius occisis. Et dominus Imperator interim manens à tergo, contra alios Turcos in campo pugnavit. Et cum essent circa CC. millia equitum, virtute Altissimi eos expugnans, fugæ reddidit. nec indignum memoria. Ciuitas enim

Annal. Eccl. Tom. 12.

Y y

Iconium

XIII.

XIV.

XV.

S. GEORGIVS
VISVS
PRAEIRE
IN AVXILIVM
CHRISTIANORVM.

CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 36. 1190. 3. ISAACII ANG. IMP. 5.

Iconium in magnitudine æquatur Coloniæ: vbi captis spolijs, mansimus à feria sexta vsque ad feriam quartam, donec Soldanus, qui se & suos in castra receperat, timore mortis arctatus, viginti obsides ad electionem nostram dedit, quos adhuc captiuos tenemus, quia fidem promissam non tenuit.

XVI. Inde mouentes castra proximo sabbato, directa via versus Iarandinum iuimus, vbi Kalendaris Iunij hospitati sumus. Et in tempesta noctis silentio tantus factus est terræ motus, quod putabamus super nos Turcorum acies irruisse: quod credidimus fuisse prælagium mutationis circa dominum Imperatorem. Nam cum inde procederemus, iuimus Saleph, vbi tantam asperitatem & difficultatem viæ in transitu montium inuenimus, quod summa iactura rerum vix peruenimus Saleph in Dominica die, quæ fuit vigilia Barnabæ Apostoli, nempe quarto Idus Iunij. Porro barbaræ voces obscura reddunt loca, in quibus ista sunt perpetrata: nam si constaret quinam fuerit locus dictus Iarandinus, Saleph quoque fluuius sciretur quis fuerit, pergite Auctores:

* Saleph, alij Sapher, Selephium alij.

XVII. DE OBITU MISERANDI FRIDERICI IMP. NARRATIO. saluum se recepit.

a Arnold. in Append. ad Helmod. lib. 3. c. 33. 34.

b Petr. Bles. epist. 169.

c Isa. 40. d Psal. 18. e Sap. 12.

XVIII. QUORVM CRIMINVM LVXIT FRIDERICVS PONTIFEX. f Neubrig. lib. 4. c. 13.

Eodem die cum dominus Imperator per quoddam compendium transfret in conuallibus montium quamdam tepidissimam aquam, saluumque eum recepit in aliam partem. Facto autem ibi prandio, post in finitos & intolerabiles labores, quos per mensem iam erat passus, & velle balneari in eadem aqua, & ita se refrigerare velle natando: Dei iudicio casu lacrymabili & inopinato submersus est. Cuius reliquias debita veneratione nobiscum portamus: & vsque Tursoch famosissimam ciuitatem peruenimus, versus Antiochiam inde procedentes, maximamque rerum nostrarum spoliationem passi sumus, & continue per sex hebdomadas laborauimus victualium penuria, eod quod venalia non inueniretur. Hæc de multis periculis nostris, licet pauca, vobis scribere curauimus: de cetero expectantes solatium à misericordia Dei.] hæc tunc ab itineris comite est scripta epistola. extrat & alia prolixior apud Canisium tomo quinto Antiquæ lectionis. Arnoldus eiusdem temporis Auctor, luctum apponit communem vniuersi Christiani orbis: Nam non Occidentalium tantum, sed & Orientalium, & ipsorum quoque æmulum Græcorum lamentatio fuit. Ergo Nicetas Choniata Græcorum doctissimus eandem historiam profecutus est stylo lugubri valde, laudans eundem Imperatorem. Extrat & Petri Blesensis acerbissima lamentatio de eiusdem Friderici morte. incipit: Rumor terribilis & horribilis, &c.] At sicut dolor de eius obitu pertigit vniuersos: ita admiratio ingens inuasit omnes, cur Deus permiserit in tam calamitoso statu rerum Christianorum morte repentina sic abripi tantum præsidium, cuius vel solo nomine consternati hostes videri possent. Porro ex omnibus ista scrutantibus magis illorum consilium laudè meretur, qui à profunditate & abyssu iudiciorum Dei traxere pedem, quod nefas sit mortalem sedere arbitrum, & de librato Dei iudicio iudicare. Quis nouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Satis superque, scire cuique, quod iudicia Dei recta sint, & iustificata in semetipsa. & secundum illud Sapientia: Quis enim dicet tibi: Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti? Non est enim alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, vt ostendas, quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque Rex, neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis, ipsum quoque qui non debet puniri condemnare, exterum æstimas à tua virtute.]

Qui igitur propter peccata norunt aduersa sæpe contingere: ad illam reuocant culpam interitum Imperatoris, quod diuturno (vt vidimus) bello iniquissimo inceserit Romanam Ecclesiam, & persequutus fuerit implacabili persecutione diu multumque Romanos Pontifices. Nam Neubrigensis eiusdem temporis Auctor haud ignobilis hæc de his habet: O abyssus multa iudiciorum Dei! vir tantus, & qui diuino quodam seruore, relictis delicijs, opibusque Imperij, mille se exposuerat propter Christum periculis, tam subito misero casu absumitur. Peccatum tamen eius tantum & tale elucet, quod forte Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atque idè oportuerit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouisione in hac vita seuerius castigari. Siquidem nefarij schismatis sub venerabili Papa Alexandro principalis fautor extiterat, & pacis Ecclesiasticæ per Imperialem potentiam multo tempore perturbator. Tandem verò perspicue dans palmam veritati, minus tamen in delicijs palatij piaculare malum defleuerat. Porro, ne propter hoc grauius post mortem supplicia lueret, sed potius tam grande malum momentaneæ mortis casus acerbis perfecte dilueret: illa insigni deuotione, qua propter Christum relicto Imperio tantis

CHRISTI CLEMENTIS PAP. III. FRIDERICI IMP. 36. 1190. 3. ISAACII ANG. IMP. 5.

tantis se immerfit periculis, actum credo.] hæc VVilhelmus Neubrigensis, qui tantum ea quæ Alexandri Papæ tempore Fridericus mala commiserit, non quæ antea, non quæ postea vsque ad Vrbanum Tertium animo nimis acerbò patrarit, recensuisse sat iudicauit ad supplicij causam insinuandam. Quod si ita, vt depinxit, diuina sententia iusta sed misericordie factum esse dixerimus, haud absque exemplo diuinæ Scripturæ tale ipsum præsumpsisse iudicium, dici potest. Siquidem David, quantumlibet peccatum suum à Deo remissum audierit per Prophetam Nathan: tamen soluta culpa diuinitus, poenam peccati haud condonatum fuisse, si mul asseri potest; quæ nec ieiunijs, neque humi cubatione valuit expiari, sed morte filij, & aliorum immisione malorum abstergi.

Sublato eo modo, quem diximus, Friderico, filius eius Dux Sueuiæ Conradus successit, & quibus valuit viribus in vnum collectis, in Terræ sanctæ auxilium properauit, & in obsidione Acconitana diem & ipse clausit extremum. De Henrico autem Germaniæ Rege eiusdem Imperatoris filio, quem reliquerat, habet ista Rogerius: Eodem anno millesimo centesimo nonagesimo Henricus Rex Alemannorum, audita morte Friderici Romanorum Imperatoris patris sui, reddidit Henrico Duci Saxonie vniuersa, quæ pater suus ei abstulerat, & in incrementum dedit ei decem castella optima. Similiter fecit ceteris omnibus, à quibuscumque pater suus aliquid abstulerat, reddens vnicuique quod suum erat. Reconciliari itaque sibi omnibus hominibus suis, misit Nuntios suos ad Clementem Papam, & ad Cardinales, & Senatores Vrbs, petens Romanum Imperium, & promittens se in omnibus leges & dignitates Romanas seruaturum illæsas. Clemens verò Papa habito cum Cardinalibus, & Senatoribus, & populo Romano super petitionibus Regis Alemannorum cum deliberatione consilio, concessit Regi Alemannorum quod petebat, saluis dignitatibus & consuetudinibus Romanorum. Et statuerunt ei terminum veniendi Romanam proximum Pascha sequens.] hæc de his Rogerius, atque finis hic præsentis anni.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 1. ANNVS 1191. ANNVS I. ISAACII ANG. IMP. 6.

SECVITVR annus Salutis millesimus centesimus nonagesimus primus, Indictione nona, quo Clemens Papa obiit quarto Idus Aprilis, antequam Henricum filium Friderici coronare potuisset Imperatorem. de quo audi Arnoldum Abbatem Lubecensem huius temporis Auctorem, scribentem ista: His autem ita dispositis, Rex cum manu valida Italiam intravit cum Philippo Coloniensi Archiepiscopo, & Ottone Duce Boemiar, & alijs multis. Cumque appropinquaret Romæ, suscepturus Apostolicam benedictionem: dominus Apostolicus Clemens mortuus est. Pro quo dominus Cælestinus in Sede est sublimatus.] de quo Rogerius: Mense Aprilis, quarto Idus eiusdem mensis, feria quarta, obiit Clemens Papa Tertius, cui successit Hyacinthus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin, & in ipsa vigilia Paschæ ordinatus est in sacerdotem, & in die Paschæ, quæ in xvij. Kalen. Maij euenit, in Romanum Pontificem consecratus est ab Octauiano Ostiensi Episcopo, & vocatus est Cælestinus Papa Tertius.] Erat autem tunc Cælestinus ætatis plannè decrepitæ, nempe octogintaquinque circiter annorum, quippe qui sexagintaquinque annis in functione Diaconatus Cardinalis permansisset. de eo enim ista Petrus Blesensis habet in epistola ad Richardum Episcopum Londoniensem: Vidimus quamplures in Ecclesia Romana in ordine Diaconatus vsque ad decrepitam ætatem & exhalationem extremi spiritus ministrasse. Certè dominus Cælestinus, qui hodie sedet, sicut ex ipsius ore frequenter accepi, in officio Leuitæ sexagintaquinque annos expleuerat, antequam ipsum Dominus in summi Pontificatus apicem sublimasset.] hæc Petrus.

Quod autem spectat ad eiusdem Pontificis consecrationem, Cencius Camerarius, qui aderat & ista videbat, carimonias illas scripsit, quibus tunc temporis creati consueuerint & consecrari Romani Pontifices: quas hic opportunè putauimus describendas. sic se habent:

Mortuo Romano Pontifice & sepulto, omnes Cardinales ad propria reuertuntur secundum antiquam consuetudinem. Secunda verò die conueniunt in Ecclesia, & Missa mor-

CHRISTI
1191.CAELESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. G.

mortuorum cantata, omnes similiter secundum consuetudinem antiquam recedunt. **A** Tertia autem die iterum omnes in Ecclesia congregati, & Missa sancti Spiritus ibidem primitus celebrata, tractant de electione. Et perferuta omnium Cardinalium voluntate ab aliquibus de ipsis: in quem maior & melior pars conuenit Cardinalium, prior Diaconorum ipsum de pluuiali rubeo ammantat, & eidem electo nomen imponit, ipsumque deinde duo de maioribus Cardinalibus addextrant vsque ad altare, vbi prostratus adorat, Primicerio cum schola cantorum & Cardinalium cantantibus, Te Deum laudamus. Quo facto, ab Episcopis Cardinalibus ad sedem ducitur post altare, & in ea, vt dignum est, collocatur. In qua dum sedet electus, recipit omnes Episcopos Cardinales, & quos sibi placuerit, ad pedes, postmodum ad osculum pacis.

IV.
DE VSV SE-
DIS STER-
CORARIAR.

*Psal. 112.

Al. 3.

Surgensque de sede ducitur à Cardinalibus ad sedem lapideam per porticum, quæ sedes dicitur Stercoraria, quæ est ante porticum basilicæ Saluatoris Patriarchatus Lateranensis, & in ea eundem electum ipsi Cardinales honorificè ponunt, vt verè dicatur: * Sufficiens de puluere egenum, & de stercore erigens pauperem, vt sedeat cum Principibus, & folium gloriæ teneat. Post aliquantulam moram stans iuxta eandem sedem, electus accipit de gremio Camerarij tres pugillatas denariorum, & projicit, dicens: ^b Argentum & aurum non est mihi ad delectationem: quod autem habeo, tibi do. Tunc autem accipit ipsum electum Prior basilicæ Saluatoris Patriarchatus Lateranensis cum vno de Cardinalibus, vel vno de fratribus suis. Venientibus autem per eandem porticum iuxta ipsam basilicam Saluatoris, acclamatur: Domnum Cælestinum sanctus Petrus elegit. Sicque ducitur ab illis vsque ad gradus portæ, quæ videlicet porta est in introitu palatij venientibus de Ecclesia ad palatium ipsum, ibique Iudices eundem electum accipientes, ducunt eum per palatium vsque ad basilicam sancti Siluestri.

V.

VIVM CLA-
VIVMAC-
CIPIT.

Vbi verò ventum est ante basilicam ipsam (super cuius arcum, qui sustentatur de duabus columnis porphyreticis, est imago quædam Saluatoris, quæ à quodam Iudæo percussa olim in fronte, sanguinem emisit, sicut hodie cernitur) idem electus sedet ad dexteram in sede porphyretica, vbi Prior basilicæ S. Laurentij de palatio dat ei ferulam, quæ est signum regiminis & correctionis, & clauis ipsius basilicæ & sacri Lateranensis palatij: quia specialiter Petro principi Apostolorum data est potestas claudendi & aperiendi, & ligandi atque soluendi, & per ipsum Apostolum omnibus Romanis Pontificibus. Et cum ipsa ferula & clauibus accedit ad alteram sedem similem & eiusdem lapidis, & tunc reddit eidem Priori tam ferulam quam & ipsas clauis. In qua dum aliquantula mora quieuit, cingitur ab eodem Priore zona rubea de serico, in qua dependet bursa purpurea, in qua sunt duodecim sigilla pretiosorum lapidum, & muscus. Qui quidem electus in illis duabus sedibus sic sedere debeat, ac si videatur inter duos lectulos iacere, id est, vt accumbat inter Petri principis Apostolorum primatum, & Pauli Doctoris Gentium prædicationem. In zona notatur continentia castitatis: In bursa gazophylacium, quo pauperes Christi nutriantur, & viduæ: In duodecim sigillis, duodecim Apostolorum potestas designatur: Muscus includitur ad percipiendum odorem, vt ait ^c Apostolus: Christi bonus odor sumus Deo. In qua secunda sede dum sedet electus, recipit omnes officiales palatij ad pedes, & postea ad osculum; & deinde sedens ibidem recipit de manu Camerarij denarios argenteos valoris decem solidorum, & projicit eos super populum. hoc facit tertio, dicendo: ^d *Psal. 111.* Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæculum sæculi. Istis peractis ducitur per ipsam porticum, sub iconas Apostolorum, quæ per mare Romam venerunt, nullo ductore, & intrat basilicam S. Laurentij, in qua postquam peregerit prolixam ante propriam & speciale altare orationem, pergit ad Papalem cameram, vbi cum pro sua voluntate pauperum fuerit, pergit ad mensam.

VI.
PROCESSIO
AD S. PETRI
BASILICAM.

Post hæc autem in proxima die Dominica electus cum omnibus ordinibus sacri palatij, & nobilibus Romanis vadit ad Ecclesiam B. Petri, & ante altare matris, prout in Ordine continetur, ab Episcopo Ostiensi specialiter, & alijs Episcopis de Curia consecratur, hoc addito, quod si fortè Episcopus Ostiensis præsens non fuerit, Archiepiscopus Portuensis, seu Velitrensis interesse debet consecrationi. Quæ consecratione finita, Prior S. Laurentij sacri palatij ponit pallium super altare, quod ipse Prior propria manu debet parare, & statim Archidiaconus cum secundo Diacono dat in manu Pontificis, & solus Archidiaconus dicit Pontifici: Accipe pallium, plenitudinem scilicet Pontificalis officij, ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis eius Genitricis, & beatorum

CHRISTI
1191.CAELESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. G.

torum Apostolorum Petri & Pauli, & S. R. E. & nihil aliud; statimque ipse Archidiaconus cum Priore basilicario aptat pallium prædictum super Pontificem, intrò missis spinulis aureis tribus antè, & retrò, & sinistro latere, in capite quarum sunt innixi tres hyacinthini lapides, & sic ornatus accedit Pontifex ad altare, & ibi celebrat honorificè Missam. Et notandum, quod laudes ab Archidiacono cum Cardinalibus, subdiaconis, & Scriuarijs dicuntur, Epistola Latina cum Græca, & Euangelium Latinum cum Græco: & omnes aliæ solemnitates tunc fiunt, sicut in secunda feria post Pascha. Missa autem celebrata, reuertitur ad palatium coronatus cum processione & honore arcuum, representatione Legis à Iudæis, & thuribulorum à Clericis Romanis, & iactibus totidem, & tanta quantitate factis, sicut in secunda feria post Pascha. Sciendumque quod Cardinales omnes, Græci, Primicerius cum schola cantorum, Præfectus, Senatores, Iudices, & Aduocati, Scriuarij, Præfecti nauales, schola Crucium, & Capellani tale presbyterium, & taliter datum accipiunt, quale in die Paschæ superius nominatum recipiunt, subdiaconi autem singuli, singulos ^e meloquinos habent, quod tamen non fit in aliqua prædictarum solemnitate: nam non dantur eis, sicut ibidem scriptum plenius inuenitur, etiam si xxx. vel amplius essent, nisi xij. meloquini. Vniuersæ etiam scholæ palatij, Clerici Romani pro thuribulo, Iudæi pro representatione Legis, structura arcus, tale presbyterium recipiunt, & taliter, quale datur in coronationibus alijs domini Papæ. Pincerna insuper, & Marefcalcustam de comestione quàm alijs donarijs remunerantur similiter, excepto quod capita porcorum aptata non habent, neque claretum. familia quoque, & Curiales presbyterium habent iuxta Camerarij voluntatem.

Si verò electio facta est in Ecclesia S. Petri, post nominationem ducitur electus à duobus Cardinalibus, cantando, Te Deum laudamus, ad altare, vbi prostratus postquam adorauerit, ponitur in sede post altare, & ibi Episcopos, & Cardinales, & quos sibi placuerit, recipit ad pedes, & postmodum ad osculum pacis. & proxima die Dominica sequenti consecratur, ibidem cantata Missa, cum solemnitatibus superius nominatis & coronatus reuertitur ad palatium, factis omnibus alijs, sicut est superius per ordinem enarratum. Antequam autem intret in palatium, descendit ad sedem Stercorariam, ibique sedens, prout moris est, & faciens iactum ter replicatum, sicut superius dictum est, accipitur à Cardinalibus, & ducitur per porticum ipsam ad Ecclesiam basilicæ Lateranensis, & ascendens sedem post altare, recipit Canonicos eiusdem Ecclesiæ ad pedes, & deinde ad osculum pacis. Quo facto, pergit per palatium vsque ad sedem sancti Siluestri, ibique sedet, & facit omnia in eodem loco & in antea, sicut dictum est superius ordinatum.

Si autem extra Urbem fuerit electus, & non consecratus, omnia fiunt sicut in Ecclesia Lateranensi, siue fiat descensus & consecratio eiusdem electi in Ecclesia S. Petri, seu in Ecclesia Lateranensi idem electus descendat.

Quod si electus & consecratus fuerit extra Urbem, & à parte Lateranensi venerit ad Urbem, omnes Clerici Romani occurrunt ei extra Urbem induti, cum crucibus & thuribus in processione, & sic intrat Ecclesiam Lateranensem, & fiunt alia omnia sicut superius est narratum, hoc excepto, quod cum descenderit ad sedem Stercorariam, & per porticum vadens, Ecclesiam Lateranensem intrauerit, non statim ascendit ad altare, seu ad sedem, sed veniens inferius in choro maiori ante cruces, finito, Te Deum laudamus, dicit: Adiutorium nostrum in nomine Domini, &c. Sit nomen Domini, &c. hoc facto, ducitur ad altare, & prostratus orat. Qui postquam orauerit, sedem maiorem ascendit, & ibi Canonicos eiusdem Ecclesiæ ad pedes recipit, & ad osculum pacis.

Si verò descenderit ad Ecclesiam S. Petri consecratus, omnia fiunt sicut in Ecclesia Lateranensi, hoc excepto, quod ibi non est sedes Stercoraria; & proxima die sequenti celebrata Missa, non coronatus reuertitur ad palatium: antequam intret Ecclesiam descendat ad sedem Stercorariam, ibique sedens, prout moris est, & faciens iactum (sicut superius est enarratum) accipitur à Priore Lateranensi, & cum vno Cardinali ducitur per porticum ad Ecclesiam, & omnia facit, sicut superius est denotatum.

Sciendum verò, quod presbyterium scholarum non ita datur, sicut si fuisset consecratus in Vrbe. De presbyterio enim eorum tunc medieta refecatur, exceptis Iudæis, & Clericis Urbis, & addextratoribus. Præterea Senatores Urbis dominum Papam debent addextrare, siue venerit consecratus, à porta ciuitatis, vsque ad locum vbi fit descensus, siue descenderit ad Ecclesiam Lateranensem, siue ad Ecclesiam B. Petri. In remuneratione eius

VII.
QUANDO
ELECTIO
FIT IN BEER.
S. PETRI.

VIII.

IX.

X.

XI.

feruitij xl. solidos pro equo debent habere. Verumtamen schola ad dextratorum debet habere xx. solidos.] hæc de ritibus.

XII. Arnold. Chron. Slav. lib. 4. c. 4

Quod verò attinet ad consecrationem Imperatoris, Papa Cælestinus eam distulit. Cur autem, Arnoldus Lubecensis sic narrat: Videns Cælestinus Regem cum multa iactantia venisse, ad protelandam eius consecrationem, suam distulit. Sed Romani exeuntes ad Rogem, sic ei locuti sunt: Fac nobiscum amicitias, & honora nos, & Urbem iure nostro quod exhibuerunt Reges, qui ante te fuerunt. Insuper fac nobis iustitiam de castellis tuis, quæ sunt in Tusculano, quia sine intermissione nos inquietare non cessant: & erimus pro te ad dominum Papam, ut coronam Imperij super caput tuum ponat. Qui in omnibus ad voluntatem Romanorum se promptum exhibuit. præstiterunt Romani quod sunt Imperatori polliciti, & obtinuerunt, quod petierunt à Cælestino.

CORONATIO HENRICI ET CONSTANTIAE CONIVGII. * c. 11.

Quæ autem tunc temporis transacta sunt cum Imperatore, ex Rogerij Annalibus tunc scriptis referre sic pergimus: In crastino autem consecrationis suæ dominus Papa transtulit se à Laterano vsque ad Ecclesiam B. Petri, & venit ibi obviam ei Henricus Alemannorum Rex cum Constantia vxore sua, & cum copiosa plebe armata. Romani verò clausurunt portas Urbis, & custodierunt eas in manu forti & armata, non permittentes eos intrare. Dominus verò Papa ante ostium Ecclesiæ beati Petri supra gradus recepit sacramentum à prædicto Alemannorum Rege, quòd ipse Ecclesiam Dei, & iura Ecclesiastica fideliter seruaret illibata, & quòd rectam iustitiam teneret, & quòd patrimonium beati Petri, si quid inde ablatum esset, in integrum restitueret, & quòd Tusculanum ei redderet. Deinde introduxit eos dominus Papa in Ecclesiam, & vnxit eum in Imperatorem, & vxorem suam in Imperatricem. Sedebat autem dominus Papa in cathedra Pontificali, tenens coronam auream Imperialem inter pedes suos, & Imperator inclinato capite recepit coronam, & Imperatrix similiter de pedibus domini Papæ. Dominus autè Papa statim percussit cum pede suo coronam Imperatoris, & deiecit eum in terram, significans, quòd ipse potestatem ei sciendi eum ab Imperio habet, si ille demeruerit. sed Cardinales statim arripientes coronam, imposuerunt eam capiti Imperatoris.] hæc Rogerius. Porro factum huiusmodi Pontificis auspiciandi Imperij scias ea ratione recens adhibitum, quòd successior & filius illius esset, qui post tantum ab Ecclesia acceptum beneficium in Imperij corona eidem impartita, de ipsa tamen adeò malè meruisset. Ut autem id fixum menti eius hæreret, nempe, dare, custodire, conseruare, & auferre, si causa exigeret, Imperium, esse in voluntate Romani Pontificis: eiusmodi voluit commonuisse ipsum exemplo.

XIII.

DE INSIGNIBUS IMPERII GOTTFRIDVS AGIT.

Affuit consecrationi Gotifridus Viterbiensis Notarius Imperatoris, qui rogatus ab eo tunc carmine scripsit mytheria omnium insignium Imperialium, præfatus ista poemati:

Caesar iussit heri, qua sunt insignia quari,
Quæ caput Imperij dignè perhibentur haberi
Et cur signa gerit, quid rationis erit.
Vt scriptura sonat, Crux, ensis, sceptrum, corona,
Lancea, palla, bona nobis insignia donant.
Restat vt exponam, quid sua signa sonent, &c.]

XIV.

TVSCVLVM PENITVS DE SOLATVM.

Quæ autem post hæc fuerint cum Romanis aduersantibus Imperatori transacta, vt destruerent ciuitatem Tusculanam: ab eodem Rogerio item hoc anno inferius ista narrante sic accipe: Romani, antequam idem Rex accessisset ad Urbem, supplicauerunt domino Cælestino, vt antequam prædictum Regem in Imperatorem vngeret, obtineret ab ipso, vt ciuitatem Tusculanensem sibi redderet, quæ in ipsius posita erat potestate. Ad ipsam enim se conuerterant, & ipsius patrocinium inuocarant, ex quo supranominatus Clemens exposuit (vt dictum est) illos Romanis: eidem domino Cælestino instantissimè proponentes, quòd hæc erat via, qua Tusculanum ad eorum manus rediret, & quòd ad faciendum hoc tenebatur ex conuentione prædicta. quod ita concessum est illis. Euntes autem Nuntij Papæ ad Regem, firmiter proposuerunt eidem, quod de Tusculano antè dicto facta erat conuentio inter summum Pontificem & Romanos, & ideò vt Tusculanum domino Papæ redderetur, necessitas exigeret. Quod cum intellexisset Rex, & aduertisset, quòd aliter coronationi suæ de facili posset impedimentum præstari, petitioni domini Papæ de Tusculano reddendo liberaliter acquieuit. Factum: quæ est ita, quòd coronato Rege in Imperatorem, altera die traditum est Tusculanum ab eodem Imperatore domino Papæ, & à domino Papa sequente die tertia Romanis: atque à Romanis destructum,

A structum, ita quòd lapis super lapidem non remansit.] Sic igitur vlciscente Numine (etsi res atrox nimis videri posset, vt ciuitas antiquissima excideretur) tubis tamen sacerdotibus perstreptibus, cecidit Iericho, aduersatrix Romanæ Ecclesiæ: nam eius Comites Apostolicam Sedem diu summa sæptis signominia affecerant. At vindicta ista plurima fuit admista misericordia, cum non nisi in parietes fuerit vindicatum, liberis iussis exire ciuibus absque alicuius ex ipsi internectione. Qui vt colerent sua rura, in locis proximis fixere sedes, alijs castrum Molaræ incolentibus, alijs Roccam Papæ in Albanis montanis sitam, alijs Roccam periuram, quæ nunc Rocca Prioris honestiori vocabulo nuncupatur, in summo Algido collocatam, alijs habitantibus Castrum S. Cæsarij, haud longè à Crypta Ferrata situm, reliquis verò eiusdem Tusculi Burgum, nempe suburbia ciuitatis, in quæ & sedes Episcopalis est translata, occupantibus, quod vulgò Frascatum dicitur, ex rei euentu ita nominatum, cum ad tegumenta turgiorum arborum cæsi sunt rami, & erectis stipitibus superpositi. hæc maiori ex parte apud sanctum Antoninum. Rogerius autem de eius Pontificatus exordijs hæc habet:

Ant. part. 3 tit. 17. §. 24.

Eodem anno fuit laborandum eidem Cælestino Papæ in dissolutione matrimonij inter Reges Hispaniarum, cum videlicet Sancius Rex Portugallensis dedit Tarsiam filiam suam Adelfonso Regis Gallæciæ nepoti suo in vxorem, de qua genuit tres filios. Et licet post Cælestinum Cælestinus Papa multum laborasset, vt separarentur: tamen tenuit ipse eam contra Deum & prohibitionem domini Papæ per quinque annos, & dominus Papa Cælestinus præfatum Regem de S. Iacobo excommunicauit, & totam terram suam sub interdico posuit, & ita permansit per quinque annos. Interim surrexit in prædictum Regem de S. Iacobo Adelfonsus Rex Castellæ, & coëgit eum relinquere vxorem suam, filiam Regis Portugallensis, & dedit ei propriam filiam suam in vxorem.] hæc Rogerius in Annalibus hoc anno.

XV. NVPTIAR VETITAE CONTRA-CTAE INTER REGES HISPANIAE RVM.

Sed redeamus ad Henricum nuper creatum Imperatorem, de quo ista habet huius temporis Auctor Arnoldus Lubecensis Abbas:

XVI.

Igitur dominus Imperator percepra benedictione, profectus est in Apuliam, accepturus totam terram VVillemi Siculi, quæ eum cum Imperatrice vxore sua contingebat. De qua tamen protectione animi domini Papæ non parum offenderat: quia alius Rex, Tancredus nomine, à Sede Apostolica iam ibi ordinatus fuerat. Qui quidem rebellare parabat, sed imperum Imperatoris ferre non valebat. Siquidem Imperatore adueniente, territi habitatores terræ illius, omnes ciuitates munitas, & castra firmissima in manu eius tradiderunt. Veniens autem ad montè Cassinum, vbi Benedictus requiescit, cum summa benevolentia ibi susceptus est. Vbi cum esset, apud sanctum Germanum in radice montis, filius Ducis Henrici eo non salutato, discedens Romam reuersus est. Vbi à quibusdã Romanis acceptis nauibus, per aquas euasit. Imperator verò dissimulata iniuria abiit via, qua coeperat, & ita prosperè venit Neapolim, & inuenit ibi manum validã, & obstinatos animos eorum qui intus erant. Imperator verò deuasans omnem terrã, succidentisque vinea eorum, & oliueta, obsidione maxima valluit ciuitatem. Quod non multum attendebat, qui intus erant, quia per maritima intrandi & exeundi copiam habebat. Ipse verò de Pisu & alijs ciuitatibus cogitabat contrahere naues plurimas, & arctare ciuitatem terra marique. Inter hæc autem appropinquabant dies caniculares, & morsus continuos in exercitu faciebant. Tunc temporis mortuus est illic Episcopus Colonienfis, cuius corpus Coloniã translatum est, & ibi cum honore condigno tumularum.] hæc Arnoldus Abbas.

Arnol. lib. 4. c. 5. HENRICVS IMP. REGNVM NEAP. IN- VADIT.

c. Idem ibid.

E Antea verò fuisse expugnatam ab eo ciuitatem Salernitanam, Rogerius in Annalibus addit, relictam autem ibi coniugem Constantiam, cum ad obsidionem Neapolis se conferret, per Salernitanos proditione captam, missamque ad Tancredum regnantem in Siciliam. Cum interim lue laborante exercitu, ipse Imperator vix morbo liber, Mediolanum se conferens scripsit ad Cælestinum Papam, vt pro liberatione coniugis ageret. Quæ hæc secuta sint, dicitur anno sequenti. Porro Chronicon Fossæ nouæ habet, relictos ab Imperatore in faucibus regni, nempe in castello Sorano, Sorella dicto, Conradum, & apud Arcem oppidum, Diopoldum, per quos totum infestaretur regnum positum intra Pharam. Post hæc autem idem qui supra narrat duo insignia miracula, alterum de Baptismate, alterum de Eucharistia, de quo nos suo loco, anno sequenti. iam verò ad res Orientales conuertamus orationem.

XVII.

Idem ibid. c. 24

Hoc eodem anno Rex Francorum Philippus, deinde Richardus Rex Anglorum sol-

XYIII.

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.REX FRAN-
CORUM ET
REX AN-
GLIÆ PER-
VENIUNT
IN PALÆ-
STINAM.

uententes Messina perueniunt in Palæstinam. Describit singulorum navigationem Rogerius adeo distinctè, vt planè visus sit ipse interfuisse rerum gestarum inspector, vel accepisse ab aliquo qui præsens inspexit, singulaque scriptis mandauit. tu si cupis ista, ipsum consulas. Hic verò breuiter sic habeto, inter vtrumque Regem tum ob antiquam æmulationem, tum ob recentes diebus ferè singulis emergentes occasiones, fuisse oborta dissidia, & interdum vsque ad sanguinis effusionem. Quamobrem expugnata Accone, olim Ioppe dicta, Rex Francorum relictis nonnullis ex suis, discessit à Palæstina. Cuius navigationem per singulas stationes idem Rogerius describit, eiusque appulsam Hydruntum contigisse ait sexto Idus Octobris. De aduentu autem Romam sic ipse: Cum venisset Romam, mala multa locutus est de Rege Angliæ in cōspectu domini Papæ & omnium Cardinalium, dicens, quòd Rex Angliæ coëgerit eum à terra Ierosolymitana recedere, & appellauit eum de prodicione sua. Sed nec dominus Papa, nec Cardinales fidem habuerunt verbis eius, scientes hoc magis ex inuidia processisse, quàm ex delicto Regis Angliæ. Dominus verò Papa cum omni honore & diligentia recepit eum, & per octo dies ministravit ei necessaria. Et pro amore Domini & suo nouum fecit remedium peregrinis, scilicet quòd eum, & omnes, qui cum eo venerant, vel post eum venerint, absoluit à voto suo, & ab itinere professionis Ierosolymitanæ: & licet vota non soluisent, tamen palmas eis distribuit, & cruces collis eorum suspendit, statuens, quòd essent peregrini. Hæc Rogerius, referens antiquos ritus de his qui votum Ierosolymitanum implessent, quòd scilicet Romam redirent, palmamque acciperent à summo Pontifice, crucemque suspensam ad collum. Quem solemnem ritum impleri rogauit Rex Francorum suis, licet immentis, quòd haud perfectè votum implessent tam citò redeuntes.

XIX.
DEDICATIO
ECCLÆSIÆ
RVM.

Interim verò (inquit idem Rogerius) sextadecima mensis Iulij Alardus Veronenfis Episcopus Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus, & Turonensis, & Pisanus, & Arienfis Archiepiscopi, & Hubertus Saresberienfis, & Ioannes Ebroicensis, & Bernardus Baroniensis, & Tripolitanus, & Philippus Carnotensis, & Bellouacensis Episcopi, & ceteri Ecclesiarum Principes Ecclesiæ ciuitatis Accon dedicauerunt, quas Pagani polluerant, & ædificauerunt altaria Domino, & in eis celebrauerunt Missas.] hæc Legatus Apostolicæ Sedis cum Episcopis.

XX.
REGESTAR
PER RI-
CHARDVM
REG. ANGL.

Quod autem ad Regem Anglorum spectat, cum Messina soluisset feria quarta maioris hebdomadæ, tempestate maris delatus in Cyprum insulâ, aduersante illi Isaacio tyranno, qui agebat Imperatorem, eodemque expugnato, & ducto captiuo, potitus est Insula. Inde verò appulit in Palæstinam, perstititque in expugnatione ciuitatis Acconis, & sæpè pugnauit cum Saladino, atque retulit superiores. quæ cuncta per dies singulos idem qui supra Rogerius est profecutus. quem, si cupis ista, consulas. Satis namque, si hic non deerimus reddere litteras ab eodem Rege ad Abbatem Claraualensem datas, vbi destitutus est Francorum Regis auxilio. sic se habent ab eodem Auctore petita:

XXI.
RICHARDI
REGIS
ANGL. AD
ABBATEM
CLARAVAL-
EPIST.

Richardus Dei gratia Rex Angliæ, Dux Northmanniæ & Aquitanæ, & Comes Andegauæ, viro venerabili, & amico in Christo charissimo Abbati de Claraualle salutem, & continuæ felicitatis successum.

Post lacrymabilem, & in commune plorandam ciuitatis sanctæ Ierusalem destructionem, ciuitatem Dei viuentis, super quam inuocatum est nomen eius, commota est, & contremuit terra, quia Rex cæli perdidit terram suam, terram, vbi steterunt pedes eius. Sed à Sede Apostolica diffusa Dei benedictione per vniuersam terrâ, amici Crucis Christi ad suscipiendum signum salutis in frontibus, & in humeris eorum, & ad viciscendas sanctæ Crucis iniurias, sicut vestram non later sanctitatem, certatim euolabant. Inter quos & nos ad seruiendum Deo viuenti, signo crucis accepto, ad defendenda loca mortis eius, pretioso suo sanguine dedicata, quæ inimici Crucis Christi hæcenus ignominiosè profanabant, tanti & tam sancti laboris onus in nos suscepimus, & intra breue temporis spatium post aduentum domini Regis Francorum ad Accon, ibidem Domino duce prosperè applicuimus. Vbi non multo temporis tractu elapso, reddita est domino Regi Francorum, & nobis ciuitas Accon, salua vita Sarracenorum, qui ad eam defendendam & custodiendam intus missi fuerant. Pactione etiam ex parte Saladini plenius firmata, quòd nobis Crucem sanctam, & mille & quingentos captiuos viuos resignaret, diemque ad hæc omnia persoluenda nobis constituit. Sed eodem termino expirato, & pactione, quam pepigerat, penitus infirmata, de Sarracenis, quos habuimus in custodia, circa duo millia &

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

sexcentos, sicut decuit, fecimus expirare, paucis tamen de nobilioribus retentis, pro quibus sanctam Crucem, & quosdam captiuos Christianos sperabamus recuperaturos. Domino autem Rege Francorum ad propria remeato, & ruinis & scissuris murorum ciuitatis Accon reparatis, ipsaque ciuitate fossatis & muro plenius firmata, ad promouendum Christianitatis negotium, & prosequendum nostri voti propositum, apud Ioppen proposuimus, & nobiscum Dux Burgundiæ cum * Francigenis sibi subditis, Comes Henricus cum suis, & multi alij Comites, & Barones, & populus innumerabilis ire. Cumque inter Accon & Ioppen plurimum esset spatium, & tractus viarum prolixior, apud Cæsaream tandem curâ multo sudore, grauique iactura nostrorum descendimus. Et ipse Saladinus in eodem itinere de suis quamplurimos amisit. Cumque populus Dei ibidem aliquantum respiraret, ad Ioppen propositum iter sumus profecuti. Et nostra anteriori custodia procedente, & castra apud Assurum metante: Saladinus cum vehementi Sarracenorum incurfu super vltimam custodiam nostram impetum faciens, diuinæ miserationis fauente gratia à quatuor solummodò turmis, quæ ei in fronte oppositæ fuerant, compulsus est in fugam: ipsumque fugientem per vnam leucam turmæ Christianorum plenæ sunt profecuta, tantaque fragorem de nobilioribus Sarracenis, quos Saladinus habebat, die illa, sabbato videlicet, vigilia Natiuitatis S. Mariæ Virginis, prope Assur fecerunt, quantam Saladinus quadraginta annis transactis antea, vna die non sustinuit. Nos verò de nostris gratia Dei nullum amisimus die illa, nisi virum optimum, & suis meritis vniuerso exercitui charum, Iacobum de Auennis, qui in exercitu Christiano per plures annos ad seruiendum Deo viuente, quasi columna exercitus in omni sanctitate & sinceritate Fidei promptus extitit & deuotus. Deinde Ioppen, Domino ducente, peruenimus, villamque illam fossatis & muro firmauimus, in proposito habentes, vbique Christianitatis negotium pro posse nostro efficaciter promouere.

Post diem prædictum confusionis Saladini, non est ausus Saladinus cum Christianis congregari, sed ad trucidandos amicos Crucis sicut oues occisionis, insidiatur eminus in abscondito, quasi leo in spelunca sua. Audito itaque, quòd nos apud Ascalon maturo congressu tenderemus, Ascalon euertit, & ad terram profrauit, totamque terram * Suriæ, quasi totus consiliorum & auxiliorum beneficio destitutus iam deserit & contemnit. Vnde bonæ spei sumimus argumentum, quòd in breui, Domino dante, plenius recuperabitur hereditas Domini. Et cum hereditas Domini iam in parte recuperata est, & ad eam recuperandam omne diei pondus sustinuimus & æstus, totamque pecuniam nostram, & non solum pecuniam, sed & vires & corpus iam exhaustimus; fraternitati vestræ notificamus, quòd vltra solemnitate Paschalem in partibus Syriæ nequaquam potuimus commorari. Dux Burgundiæ cum Francigenis sibi subditis, & Comes Henricus cum suis, & ceteri Comites, & Barones, & milites, qui in seruitio Dei sua iam expenderunt pro Deo, ad propria remeabunt, nisi per vestræ prædicationis solertiam eis in populo, vnde terra posset populari & muniri, & in pecunia, quam in seruitio Dei vberius expendant, circumspicere prouideatur.

Vnde vestræ sanctitatis genibus prouoluti, & profusis lacrymis, preces affectuosas porrigimus, rogantes attentius, quatenus sicut officio vestro congruit & honori, Principes & viros nobiles per vniuersum Christianismum constitutos, aliumque populum Dei ad seruiendum Deo viuenti inducere, & ad hoc prouocare satagatis, vt post prædictam solemnitate Paschalem hereditatem Domini, quam nos, Deo propitio, ad idem Pascha plenius obtinebimus, tueantur & defendant. Tantumque faciat in hac parte vestræ sedulitatis diligentia, ne ex vestro neglectu depereat, quod vtilitas totius Christianitatis expectat. Ideò sanctitati vestræ super negotio Christianitatis litteras nostras tam maturè dirigimus, ne fortè torporis arguamur & negligentia, si tantum & tam sanctum virum super instantibus Christianitatis negotijs aliquo modo prætermiserimus præmunire. Vos igitur, sicut nos, & alium populum Dei ad seruiendum Deo, ad restituendam hereditatem suam sibi, ante itineris acceptionem animastis, ita & nunc plurimus instat articulus, vt populum Dei ad hoc idem faciendum fortius excitetis. Teste nobismet ipsis apud Ioppen primo die Octobris.] Eadem quoque die dedit alias breuiore ad alium his verbis, perstringens æmulum Francorum Regem:

Richardus Dei gratia Rex Angliæ, & Dux Northmanniæ & Aquitanæ, & Comes Andegauæ, N. dilecto & fideli suo salutem.

Scias,

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. G.XXVI.
ALIAE EIVS-
DEM REGIS
LITTERAE.

Scias, quod post captionem Accon, & post recessum domini Regis Franciæ à nobis apud Accon, qui ita turpiter peregrinationis suæ propositum & votum cōtra voluntatem Dei dereliquit in opprobrium æternum sui & regni ipsius, iter arripimus vsque Ioppen. Et dum prope Assurum accederemus, Saladinus cum vehementi Sarracenorum incursum obuiam nobis occurrens, insultum fecit contra nos. Sed Deo miserante, nullum amissimus die illo, nisi virum optimum, & suis meritis vniuerso exercitui charissimum Iacobum de Auennis, qui in exercitu Christiano per plures annos ad seruiendum Deo, quasi columna exercitus in omni sanctitate & sinceritate Fidei promptus extitit & deuotus. Deinde Ioppen, Deo volente, peruenimus. Eandem villam fossatis & muro firmauimus, in proposito habentes, vbique Christianitatis negotium pro posse nostro promouere. Ipso autem die secunda vigilia Natiuitatis beatæ Mariæ, ipse Saladinus infinitos de magnatibus viris suis amisit, & in fugam conuersus, quasi consiliorum & auxiliorum beneficio destitutus, totam terram Sulia destruxit. Tertia autem die ante ipsius Saladini confusionem, in sinistro latere cum quodam pilo vulnerati fuimus, sed gratia Dei iam ad sanitatem peruenimus. Scias etiam, quod per Dei gratiam intra viginti dies post Natale Domini speramus recuperare sanctam ciuitatem Ierusalem, & Sepulchrum Domini: & deinde ad partes nostras reuertemur. Teste nobismetipsis apud Ioppen prima die Octobris.]

XXVII.
CONTRA
LEGATVM
APOSTOLI-
CÆ SEDIS
IN ANGLI-
MOTVS.

Inter hæc autem absente Rege perturbatus status Angliæ regni à fratribus Regis, ibi relictis, turbas cientibus, aduersus quos interpellatur Apostolicæ Sedis auctoritas. Sic igitur ista audientem contigit Cælestinum Pontificem laborare aduersus ipsos impetentes regnum Angliæ fratres Regis, Ioannem Comitem Moretonij, atque Gaufridum Eboracensem electum. Hi relictis in Northmannia, contra iusiurandum Richardo Regi præstitum, absente Rege, redierunt in Angliam: quibus cum aduersaretur VVilhelmus Eliensis Episcopus, Regis Cancellarius atque Vicarius, Sedisque Apostolicæ Legatus, dira pati cogitur, atque tandem occultam fugam inire. Extat eius inimici epistola tamquam famosus libellus palam vulgandus Hugonis Couentrentis Episcopi, quam Rogerius hoc anno in Annalibus recitat istis verbis:

XXVIII.

Epistola Hugonis Couentrentis Episcopi de deiectione VVilhelmi Eliensis Episcopi Regis Cancellarij Romam missa. non speciatim (vt opus erat) ad Romanum Pontificem, sed generatim ad omnes, eademque patens affigenda, in triuijs ac plateis, perspicua omnibus exponenda in Legati Sedis Apostolicæ ignominiam. sic enim se habet:

XXIX.

CONTRA E-
LIBNSEM
EPISC. FA-
MOSVS LI-
BELLVS.* extrantibus
* in perpetuum

Quæ litterarum apicibus annotantur, posteritati profectio signantur, vt pagina paucorum testatione roborata, multorum consulat saluti, vel proficiat indemnitati. Quod hic proponitur, sit quasi in exemplum. Multa enim scribuntur ad cautelam, vt fiant, & multa ne fieri debeant, vt Ecclesia Christi in vtroque proficiat, & cum appetenda inquirat, & cum fugienda declinat. Casum itaque Eliensis Episcopi ad notitiam omnium litteris restantibus volumus impetratum consignari: vt in hoc exemplati semper inueniat & humilitas quod prosperet, & superbia quod formidet. Erat enim ille vir magnus inter omnes Occidentales, vtpote qui regni potestatem, & Sedis Apostolicæ auctoritatem quasi ambidexter habebat, & Regis sigillum super omnem terram gestabat, vt pro sua voluntate posset imperare, & de potestate valeret omnia effectui mancipare, vt pariter Rex, & Sacerdos haberetur & esset, nec inueniri posset, qui suæ auderet resistere voluntati. Cum ipse dixit & facta sunt: mandauit & inuenta sunt vniuersa. Huius erant regis gazæ, thesaurus totus, & fiscus generaliter omnis, vt iam non Regis, sed sua diceretur res quælibet, quæ sub climate nostro natarat. Quia nec venatio in terris, nec piscatio in aquis, nec volatus erat in aëre, qui suæ non cogere mensæ seruire: vt partitus videretur fuisse elementa cum Domino, cælum tantum cæli Domino relinquens; cetera tria suis vibus, immò abusus & lusibus profutura referuans. Huic omnes filij nobilium seruibant vultu demisso, nec in cælum aspicere audebant, nisi fortè vocati ab eo; & si aliter attentassent, aculeo pungebantur, quem dominus præ manibus habebat, memor piæ recordationis aui sui, qui seruilis conditionis in pago Bellouacensi, & aratrum ducere, & boues castigare consueuerat, qui tandem ad remedium libertatis ad fines Northmannorum transuolauit. Huius nepotes, & consanguineas, sine quascumque propinquas de paupere tugurio procreatas, Comites, & Barones, regni que magnates sibi summa auiditate in matrimonium copulare ardebant; gloriosum reputantes, quocumque titulo familiaritatis eius gratiam acquisissent. Nec erat rusticus qui agrum, nec ciuis qui fundum, nec miles qui

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. G.

qui prædium, nec Clericus, qui Ecclesiam, nec monachus, qui Abbatiam affectaret, quem in ius & potestatem eius transire non oporteret.

Licet igitur flexo genu tota Anglia ei deferiret, ad Francorum tamen libertatem semper aspirans, apud Oxonium milites, & seruentes, omnemque suam familiam abstraheret, & sprete in omnibus gente Anglorum, stipatus agmine Francorum & Flandrensium, pompaticè incedebat, subannationem in naribus, cachinnum in ore, derisum in oculis, supercilium in fronte gestans pro lamina sacerdotis. hic ad augmentum & famam sui nominis emendicata carmina, & rhythmos adulatorios comparabat, & de regno Francorum cantores & ioculatores muneribus allegerat, vt de illo canerent in plateis: & iam dicebatur vbique, quod non erat talis in orbe. Et re vera, si tempus Cæsaris fuisset, se deum viuum cum Tiberio appellari fecisset. Cum autem Rex ei Comites addidisset, vt communi consilio saltem maiora ordinaret: regni consortem nequaquam habere sustinuit, quod gloriæ suæ plurimum crederet dedecorari, si cuiusquam mortalis indigeret consilio. Solus ergo regnabat, & solus imperabat, & à mari vsque ad mare timebatur vt Deus, & si plus dicerem, non mentirer: quia Deus longanimis est & misericors; ipse autem in impetu malè cuncta ministrans, nec in faciendo iustitiam habere, nec in sustinendo moram potuit expectare. Hinc etiam domini sui litteras omnes & mandata spernebat, ne dominum habere videretur, nec cuiquam subesse crederetur, qui omnes quasi seruos suæ effecerat voluntatis. Cum igitur Anglia sub tam graui onere & iugo importabili diutius laborasset, ingemiscens tandem propter opera clamauit in fortitudine, & ascendit clamor eius ad Dominum, & respexit eam oriens ex alto, qui superbiorum & sublimium colla propria virtute calcat, & humiles exaltat in magnitudine brachij sui. Sol nempe iustitiæ licet bonis & malis luceat, tamen alta sapientum oculos excæcat, & mentes humilium sui luminis illustratione fecundat.

Licet igitur Cancellarius ille fortiter legisset, Summis stare diu negatum, & qui stat, videat ne cadat, & qui se exaltat, humiliabitur, & quod ante ruinam cor exaltabitur: tamen humanæ conditionis, quæ numquam in eodem statu permanet, & oblitus volubilitatis rotæ, quæ infirmum erigit, & eleuatum deprimere consuevit, numquam tamen voluit intelligere, vt benè ageret, sed iniquitatem meditans in cubili suo, vbi cum ministris nequitia, & pueris suis dormiebat in conclau: apposuit iniquitatem super iniquitatem, vt propter superbiam, & abusiones suas digno Dei iudicio se ipsum præcipitare in potentias Domini, vt iam non esset locus misericordiæ, sed soli potestati, nec esset tempus miserandi eius, nec parcendi. Ipse enim dictauit sententiam aduersum se, exasperauit vindictam, qui tantum facinus affectauit, in quo non hominis tantum, sed Dei magis iracundiam prouocauit. Licet enim Dominus omnia possit, innocentem tamen condemnare non potest, nec nocentem saluare, nisi parcat, si fortè nocens fuerit obstinatus. Mentiri enim obstinata & fronti meretricis duricies opponitur veri adamantis, vt conterat. Quia nihil tam forte est, quod fortiori non cedat.

Cum igitur homo tantus superari ab homine non posset: Pater misericordiarum & Deus totius consolationis venit in adiutorium populo Dei supplicanti, & in affectum eius manum misericordiæ supponens, deiecit illum à potestate, & accusatorem, immò destructorem in eum spiritum veriginis induxit, à quo reuerti non posset, vel resurgere. Sed ita indurauit cor, excæcauit mentem, infatuauit consilium illius, quod Archiepiscopum Eboracensem in Ecclesia prius obedit, postmodum cepit, captum violenter extraxit, extractum fortiter vinxit, vinculum turpiter traxit, tractum incarcerationi. Et licet concursus fieret populorum dicentium: Iustus homo, & amicus Dei quid fecit, ducatur vt ad carcerem? innocens sanguis eius sine causa damnatur: tamen non potuit audiri pietas, vbi superbia regnabat; nec auditus est Deus, vbi imperabat tyrannus. Veniebat enim à partibus Northmanniæ Archiepiscopus ille præfatus cum baculo pastorali, cum mitra, & anulo, & superhumerali, quod nouis temporibus pallium nuncupatur. Et cum esset filius Regis Henrici bonæ recordationis, & frater Richardi Regis modò regnantis, frater quoque Comitis Ioannis Moretonij: nihil tamen potuit ei prodesse regius sanguis; cumque esset nouiter consecratus, nihil eum potuit iuuare nouitas sacramenti. Ergo per totam Insulam à laicis publicè proclamatur: Preat, qui perdere cuncta festinat: opprimatur, ne omnes opprimat. Quod si in viridi hoc fecit, in arido quid faceret? Et ecce Spiritu sancto ducente, ab Aquilone, & mari, & ex omni parte totius Insulæ concurrunt & confluunt vniuersi,

XXX.

XXXI.

XXXII.

IN LEGA-
TYM CON-
SPIRANT
ÆMYLI.

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

vnuerſi, vt Archiepiſcopus ille poſſet liberari. Verùm funiculis peccatorum ſuorum ipſum conſtringentibus Cancellarium, & conſcientiã ſua eum vehementius accuſante, fugit loricated à facie hominum, & ſe abſcondit, & incluſit cum ſuis hominibus in turre Londoniarum. Nobis autem introeuntibus ciuitatem in ſero, plures de familia eius armati cum gladijs exertis nos inuaſerunt, & nobilem virum de noſtris militem interfece- runt, & plures vulnerauerunt.

XXXIII. Manè ergo habito conſilio cum omnibus ſerè magnatibus regni, præſente domino Ioanne fratre Regis, & Rothomagenſi & Eboracenſi Archiepiſcopis, Episcopis etiam præſentibus Dunelmienſi, Londonienſi, Vintonienſi, Bathonienſi, Roſſenſi, Noruicenſi, Lincolnienſi, Herefordenſi, Meneuenſi, Couentrenſi. Facto que concilio coram omni populo totius ciuitatis, præſentibusque Iuſtitiarijs domini Regis, & approbantibus, de conſilio vnuerſorum ſtatuiſimus, ne talis de cetero regno Angliæ dominetur, per quem Eccleſia Dei ad ignominiam, & populus ad inopiam erat redactus. Vt enim cetera omit- tam, ipſe & ganeones ſui totum regnum exhauſerant, nec viro baltheus, nec feminæ mo- nile remanſit, nec anulus nobili, nec quodlibet pretioſum etiam alicui Iudæo. Theſaurum quoque Regis exinanierat prorfus, vt in omnibus ſcrinijs, vel ſacellis nihil præter cla- ues, de toto iſto biennio poſſet inueniri. Tertia autem die promiſit firmiter, & per quem- dam de ſuis fidem dedit corporaliter, cunctis videntibus, quod Inſulam non exiret, do- nec caſtella quædam, quæ in manu ſua habebat, & aduenis, & ignotis perſonis, & ob- ſcuris tradiderat, quæ ibi nominata fuerunt, libera penitus reſignaret, & perſonis nomi- natis tradi feciſſet: ſuper quo & fratres ſuos, & Camerarium ſuum obſides dedit. Et Can- tuariam properauit, vt ibi, ſicut decebat, crucem acciperet peregrinationis, & deponeret crucem legationis, quam per annum & dimidium anni, poſt mortem Papæ Clementis, in præiudicium Romanæ Eccleſiæ, & detrimentum Anglicanæ portauerat. Omnes enim Eccleſias Angliæ crux illa redemit, id eſt, ad redemptionem coëgit: nec fuit aliquis immunis, qui crucis illius ſtigmata non ſentiret. Et ſi fortè alicuius Episcopii domum in- trauit, ab eo ſcire poteritis, quod centum, vel ducentarum marcharum pretio ſua conſti- terit procuratio.

XXXIV. Cum autem in caſtello Doroberniæ aliquot diebus commoratus fuiſſet, in memor ſuæ profeſſionis, & fidei obligationis, quam fecerat: oblitus etiam fratrum ſuorum, quos ob- ſides datos morti turpiter exponerat, nauigare propoſuit: & cum hoc apertè non auderet, nouum genus fraudis inuenit, & ſeſe feminam ſimulauit, cuius ſexum ſemper odit: veſtem quoque ſacerdotis in habitum conuertit meretricis. Proh dolor! vir factus eſt fe- mina: Cancellarius Cancellaria, ſacerdos meretrix, Episcopos ſcurra. Ergo de caſtello ſu- periori, licet claudus eſſet, pedibus prælegit properare ad litus, tunica feminea viridi & enormiter longa, pro tunica ſacerdotis hyacinthina indutus, cappam habens eiufdem co- loris deformiter manicatam & pro planeta, peplum in capite pro mitra, pannum lineum in manu ſiniſtra, quaſi ad vendendum, pro manipulo, virgam venditoris in dextra pro ba- culo paſtorali. Talibus ornatus Antifiteſeſ descendit ad mare, & qui loriced militis ſæpius geſtare ſolebat (mira res) quod tam effeminati animi factus, femineum animum præle- git. Cum enim ſederet in litore ſupra petram, piſcator quidam, qui ſtatim reputans ſcor- tum, propius acceſſit, & qui quaſi nudus de mari deſcenderat, caſeſeri forte cupiens, cur- rit ad monſtrum, & manu ſiniſtra collum complectens, dextera partes inferiores rima- tur. Cum que tunicam ſubitò ſubleuaſſet, & nimis inuerecundè ad partes verecundas ma- num extendiſſet audacter, femoralia ſenſit, & virum in femina certis indicijs agnouit, & vehementer admirans, & retrò proſiliens, totus attonitus, voce magna proclamat: Veni- te & videte omnes mirabilia, quod virum in femina inueni. Protinus ſeruietes eius, & noti qui ſtabant à longè, acceſſerunt, & modèſta quadam violentia eum repulerunt, & in- crepauerunt, vt taceret. Tacuit ergo piſcator, & clamor ille quieuit, & ſedebat herma- phroditus expectans. Interim mulier quædam exiens de villa, videns pannum lineum, quem ille, vel illa geſtabat expoſitum venditioni, & procedens cœpit quærere quanti eſſet pretij, & pro quanto vnam daret. Ille verò non reſpondebat, quia linguam Anglicanam prorfus ignorabat, & illa magis inſtabat: & continuo ſuperuenit alia mulier, illud idem in- ſtanter inquirens, & plurimum inſtans, vt pretium venditionis ei aperiret. Cum que ille nihil reſponderet, ſed magis ſubrideret, cœperunt inter ſe fabulari, & quærere quidnam eſſet. Et dolum arbitantes, proiecerunt manus ad peplum, quo facies tegebatur, & ſub- mittentes

XXXIV.
PVDENDA
IN LEGA-
TVM CON-
CINNAN-
TVR.

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

A mittentes à naſo vſque deorſum, viderunt faciem hominis nigram, & nouiter raſam, & ſtupeſcere vltra modum cœperunt. Et corruentes ad terram, voces ad ſidera tollunt, di- centes: Venite, lapideus hoc monſtrum, quod deformauit vtrumque ſexum. Et facta eſt ſtatim multitudo virorum ac mulierum extrahentium de capite peplum, & trahentium eum proſtratam in terram per manicas & per capucium, per arenam ignominioſè & per ſaxa non ſine læſione. Seruietes autem bis aut ter impetum fecerunt in turbam, vt eum liberarent, ſed non potuerunt, quia populus totus eum inſatiabili corde perſequens, & verbis, alapis, & ſputis, pluriſque modis turpiter tractauit per totam villam, & ſic tracta- tum, immò diſtractum in quodam cellario tenebroſo eum quaſi ſub carcerali custodia incluſit. Tractus igitur eſt, qui traxerat, captus, qui ceperat, ligatus, qui ligauerat, incarce- ratus, qui incarcerationat: vt ſecundum quantitatem culpæ, commenſurabilis videretur quantitas pœnæ. Factus eſt enim opprobriũ vicinis ſuis valdè, & timor notis ſuis, & datus eſt in deriſum omni populo. Vtinam ſe ſolum ſacerdotem, & non ipſum ſacerdotium in- quinaret. Prouideat igitur Romana Eccleſia, vt tantus exceſſus taliter puniatur, ne deli- ctum vnus contamineſcit omnes, & ſacerdotalis auctoritas ne vileſcat. Et Rex Angliæ nihi- lominus proſpiciat, vt talem regno ſuo perſonam præficiat, per quem regalis dignitas ho- noris ſeruetur, & iuris ſui detrimenta non ſentiat; ſed de eius regimine Clerus & populus merito debeant gloriari.]

Ita quidem hoſtis, hoſtilique animo exaggerata in Vrbe miſit, & peruulgauit per or- bem. At non deſuerunt eius temporis inter celebriores Scriptores veri amantes, ſuadente iuſtitia, aduerſus inuaſores regni pro Elienſi Episcopo Legato ad deſenſionem parato qui ſcriberent, condolentes eiufmodi fieri aduerſus virum prudentiſſimum ab improbis im- preſſiones. Nam inter alios Petrus Bleſenſis Archidiaconus Bathonienſis, doctrina & pro- bitate omnibus notus, pro eodem Elienſi plura ſcripiſſe reperitur. Et inter alia audi episto- lam conſolatoriam, in his turbis ad eundem Legatum Episcopum ſcriptam, a qui au- diſti aduerſus eum ad eò ignominioſam peruulgatam ſatyram.

Reuerendo patri & domino VVillelmo Dei gratia Elienſi Episcopo, Regis Angliæ Cancellario, & Apoſtolice Sedis Legato, Petrus Bleſenſis Bathonienſis Archidiaconus ſalutem & in aduerſitate conſtantiam.

Super lectum doloris mei in infirmitate verſabar, cum doloribus dolores accumulans, intermeantium crebra relatio nuntiauit, quàm proditoriè & quàm malignè veſtram ſup- plantarit innocentiam factioſa coniuratio inuidorum. Ab ea die ſagittæ Domini in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum. Idcirco ego gemens, & oculus meus de- ducens aquam, nullam inuenit requiem compatiens affectus. Nam vt verbo beati Iob 7. vtar: Si dormiero, dicam, Quando reſurgam? & ruruſus expectabo veſperam, replebor que doloribus vſque ad tenebras. Sanè antequam cum domino Rege Angliam exiuiſſem, præ- ſens eram, vobisque prædixeram, qualiter æmuli veſtri iam contra vos arma iniquitatis in inuidiæ fornace conſtabant. Inuidia eſt, quæ Chriſtum in mortem tradidit: inuidia Cain armavit in fratrem, Saul in Abner & Amaſam. Per inuidiam, dicit Salomon, mors intrauit in orbem terrarum. Hæc eſt beſtia ſaltus, quæ deuorauit exer- citum Abſalon. De illa Sapiens dicit: Ne ambules, & ne comedas cum homine inuido. Comede & bibe, dicit tibi, & mens eius non erit tecum. In oculis tuis, dicit Eccleſiaſticus, lacrymabitur, & quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas. Filius ille perditionis, qui num- quam poſuit Deum adiutorem ſuum, ſed conſiſus eſt in verbis mendacijs, mel & lac ha- bebant in ore, caudã verò ſcorpionis abſcondebat in corde. Ipſe & complices eius, quorum os amaritudine plenum erat, qui os ſuum ſemper docuerunt loqui mendaciũ, linguis ſuis dolosè agebant, Sirenes vſque in exitum dulces, eorumque nequiſſimam ſimilitudinem prudentia veſtra deprehendere potuit, ſed inſer amicam & hoſtem proſperitas non di- ſtinguit. Vidi, vidi, reuerendiſſime Præful, quando illi detractores Deo odibiles, illi vendi- tores olei dicebant tibi, Euge, euge, humiliantes ſe nequiter, & in tuum exitium excuban- tes. Eſt enim qui nequiter ſe humiliat, dicit Eccleſiaſticus, & interiora eius plena ſunt do- lo. Eos quidem domeſticos & vnanimos tibi fecerat lingue meretricantis aſtutia; nunc au- tem eſt gladius in labijs eorum. Et in libro experientie legis, quia inimici hominis dome- ſtici ſunt, ſicut ignis in ſinu, ſerpens in gremio, mus in pera, ſuos remunerant hoſpites. Quã- citò malignandi occaſio ſe obulit, vt verbo g. Iſaiæ vtar, oua aſpidum ruperunt, & quod conſortium eſt in eis erupit in regulum. Si inimicus tuus maledixiſſet tibi, ſuſtinuiſſem uti- que

XXXV.
DEFENSO-
RES PLVRES
ELIENSIS
EPISCOPI
LEGATI.

a Petr. Bleſ.
epiſt. 87.

XXXVI.
PETR. BLES.
AD ELIENS.
EPISCOPI
EPISTOLA.

b Iob 7.

c Sap. 2.
d Prout. 23.

e Eccl. 19.

f Mat. 10.

g Iſa. 59.

CHRISTI
1191.CAELESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

que: nunc autem homo pacis tuæ, qui edebat panes tecum, magnificauit super te supplantationem. Sic homo bonum vinum primum ponit, cum autem inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Quia supplantatores impij per vinum adulatoria lenitatis propinauerunt tibi vinum de suburbanis Gomorrhæ, venenum aspidum insanabile. Et te quidem pater, vsu & conuictu nouisse credideram illud semen Chanaan, genimen viperarum: generatio enim praua est, & exasperans, & quæ numquam direxit cor suum, nec est creditus cum Deo spiritus eius. Si potest ^a Æthiops mutare pellem suam, aut pardus varietates suas, & isti, qui quasi aquam biberunt iniquitatem ab adolescentia sua, poterunt obliuisci malitiæ, quam à parentibus contraxerunt.

^a Ier. 13. xxxvii. Verbum Salomonis ^b est: Si impium contuderis in pila, quasi pti fanas feriente de super pilo, non auferetur ab eo iniquitas eius. Heu, heu, vbi est timor Dei? vbi memoria mortis? vbi geheannæ terror? & horribilis illa expectatio tremendi Iudicij? Quomodo filium illum plorationis æternæ non reuocauit à tanto scelere vinculum fidei, tot beneficiorum memoria, tanta fœderis promissio, & obligatio iuramenti? Sanè iuxta Ieremiæ ^c verbum: Frons meretricis facta est ei, noluit erubescere, obduruit in malitia cor illius, & adhuc manus eius extēta. Domine IESV Christe, qui es amator veritatis, aut potius amor & veritas, quomodo diminutæ sunt veritates à filijs hominū? Corruerunt in plateis, dicit ^d Isaias, veritas & iustitia. & Osee: ^e Non est veritas, non est misericordia in terra: maledictum & mendacium inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. idē maledictus qui cōfidit in homine. Prauū enim est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscerit illud? Sophisticæ dilectionis faciem tibi prætendebat æmulus, & de cœnosissimo lacu cōscientiæ iam scatebant exhalationes inferni, ventus vrens, aër pestilens, & aura corrupens. Porro testimonio ^f Iob, Si ascenderit in cælū iniqui superbia, quasi sterquilinum in sine perdetur: transibit enim sicut visio nocturna, & inuenient eum mala quæ fecit. Verbum Salomonis est, Semper iurgia querit homo peruersus, angelus autem malus contra eum mittetur. Habe igitur pater iustitiam, & in opus fortitudinis te accinge. Si enim in spiritu mansuetudinis hæc sustineres, propter mansuetudinem & iustitiam tuam liberabit & exaltabit te, qui arguit pro mansuetis terræ, & erigit mansuetos in salutem. Qui afflictus & humiliatus est, dicit ^g Iob, erit in gloria. & tu, quæso, frequentiùs psallas: ^h Bonum mihi Domine, quia humiliasti me. Tamquam aurum in fornace probauit te Dominus. Non est enim Iacob, quem Esau non persequitur: nec est Abel, quem Cain malitia non exercet. Iustus septies cadit in die, fortiorque resurgit. Multæ enim sunt tribulationes iustorum. In sex tribulationibus, dicit ⁱ Iob, liberabit te Dominus, & in septima non tanget te malum. Non deseras, quæso, patientiam: patientia enim iustorum non peribit in finem. Non te moueant opprobria exprobrantiū tibi, quia testimonio ^k Scripturæ non contristabit in istū, quiddid acciderit ei. Docent nos exempla maiorū, quia viri magnanimi fortitudo grauioribus iniurijs læcessita grandescit. Nihil arduum, nihil magnum est magno viro: nec timendum est ei quidquam esse difficile, cum soleat difficultas ex solo timore procedere. Si rei familiaris dispēdia, iacturamque & pressurā tuorum ægrè sustines, recole verbum Apostoli ^l ad Hebræos: Spectaculum, inquit, opprobrijs & tribulationibus facti, rapinam bonorum nostrorum recepimus cum gaudio, cognoscentes nos habere meliorem & manentem substantiam.

^m xxxviii. Erit, erit, quando hæc meminisse iuuabit: erit, quando respondebis exprobrantibus tibi verbum. Erit, quando cum gratiarū actione cantabis & dices: ⁿ Ostendisti mihi Domine tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti nos. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tuæ iustificauerunt animam meam. Lampas ^o Iob 12. (Iob ^a ait) contempta ^p cogitationes diuitū, parata est ad tempus statutū. Hæc omnia peccator videbit, & irascetur: te enim oportet crescere, ipsum autem minui. Princeps quidem quæ digna sunt Principe cogitabit, & ex tua restitutione plenior & exuberantior gloria subsequetur. Tunc videbis, & afflues, quia tuis remetieris æmulis in mēsurā, qua mensi sunt tibi. Tuli, ^q dicit Dominus per Isaiam, calicem indignationis meæ de manu tua: non adicies, vt bibas illum vltā: & ponā illum in manu illorum qui te humiliauerunt. Deus enim, dicit ^r Iob, non absjcit potentes, cum ipse sit potens, sed causas intēbitur singulorū.

^s Iob 36. Scio quia faciet Dominus de persequentibus me iudicium: reposita est hæc spes mea in sinu meo. Expecto, vt iugeletur ^t Goliath gladio, quem parauerat in mortem David: & ^u Hester 9. Aman ^r puniatur in cruce, quā parauerat Mardocheo. Tu verò circumspēctio, pater, de cetero fidem diligentius examinet singulorum, quos decreueris admittendos in tuæ familia-

CHRISTI
1191.CAELESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

A miliaritatis sacrarium. Nam sicut in Ecclesiastico ^a legis: Amico fideli nulla est æstimatio, ^b Eccli. 6. & non est ad comparationē illius ponderatio argenti & auri. Causam tuā, dicit ^c Salomon, ^b Prou. 23. tracta cum amico tuo; & consilium tuum extraneo ne reueles. & Ecclesiasticus: ^c Non credas inimico tuo in æternum, quia sicut aramentum semper æruginabit nequitia illius. ^c Eccli. 12. Benè & diu valeas benignissime pater. Et pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat cor & intelligentiam vestram, vt seruiatis in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus tuis. Ego autem ad dominam Reginam me contuli, donec videam vltionem de inimicis tuis, & in statum pristinum cum gloria & honore reuertaris.] hæcenus consolatoria Petri. cuius & aliæ extant litteræ, quibus eiusdem Eliensis Episcopi laudes mirum in modum prædicantur, quas breuitatis causa hic describere prætermittimus, ad ipsum itidem ^d datas. At parum ista visā sibi, nisi acerrima inuēctiua perstringeret ipsum malorum omnium concinnatorem Hugonem Episcopum Couentrensem, cum ad eum hanc scripsit epistolam: ^e

Quondam domino & amico Hugoni Couentrensi, & Cestrensi dicto Episcopo, Petrus Bletensis Bathoniensis Archidiaconus, Dei memoriam cum timore. ^f Apud Rog. in Ann. Ang. XXXIX. EIVSDEM PETRI BLETENSIS AD HUGONEM COVENTRENSEM EPIST.

Liuor quod tendat, inuidia quod feratur, proditoria factionis hodie patefecit immanitas. Dilectus Deo & hominibus Episcopus Eliensis, vir sapiens, amabilis, generosus, benignus, & mitis, & in omnes liberalitates effusus, iuxta diuinæ dispositionem gratiæ, & suorum exigentiā morum & meritorum, Reipublicæ administrationē, & summam rerum fuerat affecurus. Vidisti, & inuidisti: ex tunc ira tua. Ibi inuidia concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Ipse autem ambulans simpliciter, te in suæ familiaritatis sacrarium, atque vnanimittatem, amicitia vinculum & fœderis accersuit. Torus requiescebat super te spiritus eius, & erant aduersus eum omnes cogitationes tuæ in malum. Væ, dicit ^g Ecclesiasticus, ^f Eccli. 2. duplici corde, atque labijs scelestis, & peccatori ingredienti duas vias. Interioris conscientia malum quodā prætextu amicitia facies hypocritæ palliabat, & tu exercebas occultè in hominem innocentem lingua seditionariæ & procacis iniurias, Maledictus, inquit ^h Salomon, ^g Ibid. 28. susurro & bilinguis in populis: turbat enim pacificos. Omnem conscientiam suam effundebat in sinu tuo; te enim quasi se alterum reputabat: tu verò eum in occasionem præcipitij proditorijs adulationibus impingebas. O detestanda proditio! Iudas osculo tradidit, & tu verbo. Exhibebas exterius diligentis officium, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Væ homini illi, per quem scandalum venit.

Hoc equidē facinus interminabilem tibi maculam sinistra opinionis inussit, & si quid ⁱ commendabile de beneficio naturæ perceperas, culpa hæc perenniter aboleuit. Nimirum ^j Iob ^h multa fortiter fecerat, sed proditio in Amasam & Abner omnes in eo virtutum titulos denigravit. O labia detractoria! O lingua maledica & dolosa! Quid apponetur, Domine, ad hanc linguam dolosam? Vtinam apponantur sagittæ, quæ eam transfodiant, & carbones desolatorij hanc incendiant. Vtinam tu (Seraphin) qui cælesti carbone ^k Prophetæ labia emendasti, gehennali flamma totum os & linguam eius emundando destrueres, vt possemus cantare & dicere: ^l Destraxisti eum ab emundatione. Labia Euangelio ^k consecrata numquam desinunt effutire ventum in verba mendacij. Torum vanitati datur, quod erat debitum veritati. Porro vir linguosus non dirigeretur in terra. Ergo qui stat, videat ne cadat; ante ruinam exaltatur cor.

Exultas infelix & iactitas, quod supplantaueris innocentem. sed cerrè positus est in ^l ruinam, resurrectionemque multorum; in suam scilicet & suorum restitutionem; in tuam verò tuorumque ruinam complicitium. Faba hæc recudetur in caput tuum. Omnis enim fraus in se reuersa colliditur. De dolo non colliges, nisi fructum doloris, & orditus es telam, vt diploide vestiaris. Verbum Isaiæ est: ^m Qui ordimini telam, & in vmbra ^l Ægypti confiditis, diem amaritudinis expectate. Publicè gloriaris & iactitas, quod hanc turbam moueris, quod incautam deceperis & induxeris plebem, vt armis inermem, & infidijs appeterent innocentem. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Quid prædicas malitiam tuam, quæ in pluribus prouincijs tua discurrēte infamia iam plebecit: sed de te consimilibusque tuis dici ⁿ potest: Latantur, cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Porro verbum Sapientis ⁿ est: Qui latatur in ruina alterius, punietur. Salomon: ^o Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne videat Deus, & in te iracundiam suam verrat. Sanè semper familiare & propriū tuæ profapia fuit, dissensionum materiam

CHRISTI CAELESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. I.
1191. I. ISAACII ANG. IMP. 6.

feminare, ramusque pestilens malitiam suam de male arboris radice contraxit. O generatio A
praua! O domus exasperans! O genimen viperarum! Quis te docuit fugere à ventura ira?
putas, quòd non videat, & requirat hæc Dominus? Propter hoc irritauit impius Dominus,
dixit enim in corde suo: Non requiret. Sed certè requiret Dominus, requiret etiam ille, de
cuius nunc angustia gloriaris. quandoque, dante Domino respirabit. Sapia enim iustum
venditum non derelinquet, & in tempore erit respectus illius. Decebat tui ordinis graui-
tatè, pacem conciliare in populis, sedare seditiones, maximè in Anglia, quæ te satis paupe-
rem faciens magnificis honoribus ampliavit. Ieremias loquens ad eos qui in transmi-
gratione Babylonica erant, ^a Quærite, inquit, pacem ciuitatis, ad quam migrare fecit vos
Dominus: quia in pace illius erit pax vestra. Vice alia tibi scripti, & vt cessares à talibus,
monitis salutaribus supplicauit. Verum tamen ^b cithara Dauid numquam Saulis vesaniam
sedauit ad plenum, & adhuc manus eius extenta est. Memento igitur homo, si tamen ho- B
mo; memento, inquam, tuæ conditionis; memento huius vitæ breuis; memor esto districti
& horrendi Iudicis; memor esto poenæ terribilis, horribilis, interminabilis, & intolerabi-
lis, quæ tibi in æternum parata est, si à tali maleficio non desistas.] hæc tamen Petrus. At
qualis fuerit Hugo iste, ex sua ipsius audi confessione, cum in extremis laborans, coactus
est, exigente conscientia, dicere veritatem. nam de ipso ista Rogerius:

^a Ter. 29.

^b I. Reg. 18.

XLII.

Eodem anno Hugo de Nunant Couentrensis, siue Cestrensis Episcopus Romam ten-
dens, in Northmannia cœpit grauiter infirmari. Cumque ingrauescente ægritudine, mor-
tem sibi vicinam cognouisset, fecit accessit viros religiosos totius Northmanniæ, quos ha-
bere poterat, Abbates & Priores, & audientibus cunctis voce clamosa confessus est purè,
& maxima cordis contritione, ac lacrymarum iugiter effusione, omnia peccata, scelera, &
enormitates omnes, quæ suæ memoriæ occurrebant. Tanta autem contritus erat & com- C
motus poenitentia, quòd omnes astantes, & se intuentes, ad lacrymas & singultus cōmo-
uit. Denique flens & eiulans, manibusque consertis, Prælatos omnes in virtute Dei adiura-
bat, quatenus sibi poenitenti super tot & tantis flagitiorum excessibus poenam infligerent
& satisfactionem condignam. Audientes autem viri religiosi, qui lecto astant, in Episco-
po vitam adeò flagitiosam, simul & admirabilem cordis contritionem, ad inuicem sese
contuentes, obmutuerunt vniuersi, nescientes quid darent consilij, vel quid tam subito re-
sponderent. Quod cernens Episcopus, dixit eis: Scio, scio, quòd tantis enormitatibus audi-
tis, hæsitatis inter vos, quid mihi pro poenitentia infligatis: sed obscuro vos in nomine Iesu
Christi Domini nostri, quatenus in loco poenitentia & remissionem peccatorum meorum
iniungatis mihi, vt secundum voluntatem Dei, sim in poenis Purgatorij vsque in diem
Iudicij, vt tunc per misericordiam Redemptoris nostri, qui semper misericordiam exaltat D
super iudicium, saluus siam. Placuit hoc consilium vniuersis, salua semper sibi clementia
diuina, quæ omnes seruari desiderat, & neminem vult perire. Tunc Episcopus, audienti-
bus cunctis, cum ingenti more recognouit, qualiter expulsis monachis Couentrensis,
ad cumulum omnium malorum in loco eorum irreligiosos Clericos introduxit. Ad cuius
flagitij satisfactionem aliud genus correctionis non inuenit, nisi vt in eorum habitu vitam
finiret, in quos, diabolico spiritu exagitatus dum potuit, persecutionem excitauit, mendi-
care coëgit, & quantum in se erat, odio mortali affixit. Sicque cum magno eiulatu Abba-
tem Becci, qui inter ceteros aderat, deprecans adiurauit, quatenus intuitu charitatis, ad
diaboli confusionem, habitum sibi concederet monachalem, vt illos haberet patronos in
sæculo futuro, quos persecutus fuerat in hoc mundo. Quod cum impletum fuisset, omnia
quæ possidebat in auro & argento, in gemmis, & vasis pretiosis, domibus religiosis & pau- E
peribus erogauit. Et sic in spe bona omnium assistentium, & iugi lacrymarum effusione,
sine insperato quieuit. Hæc de fine Hugonis post aliquot annos accidere, sed hæc recentia,
Eliensis causa id exigente, vt ex persona detrahentis & calumniantis discas innocen-
tiam patientium ista.

XLIII.

Sed prosequamur ipsam causam. vbi delata sunt hæc ad Cælestinum Papam: mox ad
Archiepiscopos Angliæ ista rescriptit:

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis, &
Episcopis in regno Angliæ constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum dilectus in Christo filius noster Richardus illustris Rex Anglorum, quando se sus-
cepto signo crucis ad vlciscendam iniuriam Redemptoris accinxit, tutelæ regni sui cu-
ras, quòd sicut vir intelligens, & requirens Dominum, duxit obsequio postponendum,
sub

^c Exiat apud
Roger. in An-
nal. Angliæ.
CAELEST.
PAP. AD
EPISCOPOS
ANGL. IN
CAUSA E-
LIENS. EP.

CHRISTI CAELESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. I.
1191. I. ISAACII ANG. IMP. 6.

sub Apostolica protectione dimiserit: statum regni sui ac iura, & honorem ipsius, tantò
maiori studio conseruare volumus & debemus, quòd de nostrâ protectione confisus;
maioribus periculis personam suam & res pro exaltatione sanctæ religionis exposuit, & in
obsequio Creatoris laudabilius, faciente Domino cum eo signum in bonum, atque feruenti-
us, sicut ex suis operibus elucescit, cognoscitur se habere. Cum igitur quædam tam con-
tra regnum ipsum quàm contra venerabilem * patrem vestrum VVilhelmum Eliensem * fratrem
Episcopum Apostolicæ Sedis Legatum, cui regnum tradidit gubernandum, per Ioannem
Comitem Moretonij, & per quosdam alios accepimus attentata, quæ nonnulla in se su-
spicionis continent argumenta, & si vera sunt, non in modicam noscuntur Sedis Aposto-
licæ contumeliam redundare; eidem præsumptioni tantò maturius duximus occurren-
dum, quòd ex mora ipsa iam dicto Regi, & terræ Ierosolymitanæ grauius detrimen-
tum, ac nobis & Ecclesiæ Romanæ maior inde posset ignominia provenire.

Proinde vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, & in virtute obedientiæ XLIV.
præcipimus, quatenus, si (prout nobis insonuit) memoratus Comes, vel alius in iam di-
ctum Episcopum manus violentas iniicere, vel eum capere, vel iuramentum quodlibet ab
eo per violentiam extorquere, seu eum in captione tenere, seu statum regni à seueritate
regia in recessu suo dispositum aliquatenus immutare præsumpserit: omni occasione
vel simulate postposita, conuenientes in vnum, prædictum Comitem; & omnes antedi-
ctæ præsumptionis consiliarios, auctores, complices & fautores accensis candellis, & pul-
satis campanis, omni appellatione & excusatione, nec non & personarum acceptione
postpositis, publicè nuntiatis vinculo excommunicationis astrictos; & tam diu faciatis sic
excommunicatos ab omnibus archiis euitari, nec non & in terris illorum, & in alijs,
quas inuaserint, præter poenitentias, & paruulorum baptismata, diuina penitus sine ap-
pellationis obstaculo prohibeatis celebrari officia: donec iam dicto Legato tam à ca-
ptione quàm à iuramento primitus absoluto, & regno ipso in statum a prædicto
Rege in recessu suo dispositum reformato, cum testimonio litterarum ipsius Legati, &
vestrarum pariter ad Sedem veniant Apostolicam absoluenti. Scituri pro certo, quòd si
in huius nostri executione præcepti negligentes fueritis aut remissi, non minorem in
vos, præstante Deo, duximus irrogationem, quàm si prædicta iniuria personæ nostræ, vel
vni de fratribus nostris esset irrogata. Datum Laterani, quarto Nonas Decembris, Pon-
tificatus nostri anno primo.] hæc Cælestinus. Qui & has contra Eboracensem Archi-
episcopum, fratrem itidem Regis litteras addidit, quas idem qui supra Rogerius recitat
istis verbis:

D Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus Lincolniensi & XLV.
Roffensi Episcopis, & dilecto filio Abbati de Burgo, salutem & Apostolicam bene-
dictionem.

Sicut ea, quæ à venerabilibus fratribus Coëpiscopis nostris circumspeditione prouida,
& ratione præuia statuuntur, debemus illibata seruare: ita quæ minus quoque considera-
te aguntur, prouidentia pleniori corrigere, & in statum debitum nobis imminet reformare.
Cum itaque venerabilis frater noster Gaufridus Eboracensis Archiepiscopus in
venerabilem fratrem nostrum Hugonem Dunelmensem Episcopum, & quosdam alios
excommunicationis sententiam promulgasset, & eorum Nuntijs ad nostram præsen-
tiam venientibus in Consistorio nostro, fuisset hinc inde super ea sententia & quibusdam
alijs articulis plenarie disceptatum: nos cognoscentes tam in ipsum quàm in alios iacula-
tam sententiam inconsultè prolatam, fuisse nullius causæ rationabilis munimine roborata,
eam de consilio fratrum nostrorum denuntiauius publicè non tenere, irritantes
eam, ne quid auctoritatis habeat inhibentes. Vt itaque, quod nos decreuimus, per partes
vestras publicè nuntietur, per Apostolica scripta vobis mandamus, vt eandem senten-
tiam per Ecclesiæ vestras prædicetis auctoritate Sedis Apostolicæ irritatam: vt fidelium
populus tam ipsi Episcopo quàm alijs vnâ cum Episcopo iniuste ligatis, fraternæ commu-
nionis participium securè impendat, & ab illorum nullatenus propter hoc communionem
recedat. Datum Laterani.]

Interea temporis, cum qui missus fuit à Sicilia à Richardo Rege Archiepiscopus Rotho-
magenis, in Angliam peruenerit ad sedandos tumultus, quibus illud regnum exagitabatur:
partes aduersus Legatum Apostolicæ Sedis Eliensis Episcopi Cancellarij tutari cœpit. Ve-
rum quòd ille non Regis tantum, sed Apostolicæ Sedis auctoritate roboratus haud facile
priuari

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

priuari posset, Nuntios suos Romam aduersus eundem Legatum Apostolicum misit. A
Tunc & Eliensis Legatus Nuntios suos legauit ad Cælestinum Pontificem. Quid autem
in ea causa actum sit Romæ, loco suo, anno sequenti dicturi sumus.

XLVII.

Interea temporis Richardus ipse Rex Angliæ, nouis obortis inter Principes Christianos
discordijs in Palæstina, deploratis iam rebus, discessionē cogitans, vt licuit, res componere
laborauit. Atque primū omnium cum Saladino ad triennium fœdus statuit, regnum
Ierosolymorum Henrico nepoti tradidit, Conrado competitore nece sublato, Guidoni
verò loco regni tradita ab eo est Insula Cypri. His verò peractis, octauo Idus Octobris re-
diturus in Angliam, soluit Accone. Cuius progressus singulos per singulos ferè dies de-
scripsit Rogerius in Anglorum Annalibus, & inter alia illud funestum, quod ipsum conti-
gerit in Hadriatico sinu pati naufragium, ex quo vix saluus emergens cum paucis, vbi
compendiosiori via per Germaniam transire in Angliam constituisset, cum Viennæ terri-
torium attingit, quantumlibet incognitus iter faceret, cognitus tandem, per violentiam ex-
torta confessione suorum, à Leopoldo Austriae Duce capitur, & ad Henricum Imperato-
rem captiuus mittitur. Cuius rei causa perturbatus & concussus est orbis. facta hæc sunt in
fine anni huius. Cùm verò ad se missum Regem Anglorum Imperator accepisset, mox
hæc scripsit ad Regem Francorum:

REX ANGL.
REDIENS
CAPTUR A
LEOPOLDO.
AVSTRIÆ
DUCE.XLVIII.
IMP. LIT-
TERÆ AD
REG. FRAN.
DE REGE
ANGL. CA-
PTO.

Henricus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus, dilecto & speciali
amico suo Philippo illustri Francorum Regi salutem, & sinceræ dilectionis affectum.

Quoniam Imperatoria celsitudo non dubitat regalem magnificentiam tuam lætiores
effici de vniuersis, quibus omnipotentia Creatoris nos ipsos & Romanum Imperium ho-
norauerit & exaltauerit: nobilitati tuæ presentium tenore declarare duximus, quod ini-
micus Imperij nostri, & turbator regni tui, Richardus Rex Angliæ, cum esset in transeun-
do mare, ad partes suas reuersurus, accidit, vt ventus, rupta nauis sua, in qua ipse erat, duce-
ret eam versus partes Istriæ, ad locum, qui est inter Aquileiam & Venetias, vbi ipse Rex,
Dei permissione, passus naufragium, cum paucis euasit. Quidam itaque fidelis noster Co-
mes Mainardus de Gortze, & populus regionis illius, audito, quod in terra erat, & consi-
derato diligentius, qualem nominatus Rex in Terra promissionis proditionem, & traditio-
nem, & perditionis suæ cumulum exercuerat, insecuti sunt, intendentes eum captiuare.
Ipso autem Rege in fugam conuerso, ceperunt de suis octo milites. Postmodum processit
Rex ad Burgum in Archiepiscopatu Saltzburgensi, qui vocatur Frisorum, vbi Fridericus
de Botesoyve, Rege cum tribus tantum versus Austriam properante nostro, sex milites de
suis cepit. Dilectus autem consanguineus noster * Limpoldus Dux Austriae, obseruata
strata, impositis vbique custodibus, sepe dictū Regem iuxta V Venam in villa viciniore in
domo despecta captiuauit. Cùm itaque in nostra nunc habeatur potestate, & ipse semper
tuæ molestiæ & turbationibus operam præstiterit, ea, quæ præmisimus, nobilitati tuæ infir-
nuare curauimus, scientes ea dilectioni tuæ beneplacita existere, & animo tuo vberimam
importare lætiam. Datum apud Richiencie, quinto Kalendas Ianuarij.] Quod autem
(vt audisti) excitatos ait milites Ducis ad capiendum eum, ob mala illa quæ fecisset Rex
Anglorum in Palæstina: quænam fuerit ista, quæ præcessit inimicitiarū causa, vt Austriae
Dux aduersus ipsum tanta sit ausus, iam enarremus. recenset ista Mathæus Paris, profe-
cutus sua historia res Anglorum, & quam præsertim hospitij causa tunc ab eo iniuriam
sit passus in Palæstina. ait enim:

XLIX.
CAUSA CA-
PTIVITA-
TIS REGIS
RICHARDI.

a Gen. 18.

Circa idem tempus venit Dux Austriae, vt in Terra sancta vorū suæ peregrinationis per-
ficiendo, in exercitu Christiano Deo fideliter militaret, & Saluatoris vestigia ibidē ado-
raret. Cum quæ præuij eius Marescalli sibi hospitij accepissent, & necessaria præpararent,
superuenit præcipitanter quidā miles de familia Regis Richardi, natione Neuster, & mo-
re suæ gentis ebulliens stultitia cum iactantia, asserbat se maius ius in illo hospitio habe-
re quàm aliquis alius: cum prius illuc adueniens, sibi suisque socijs illud assignasset. Mul-
tiplicatis conuijs vtrouque, clamor ad aures Regis peruenit. Rex autem nimis causæ
Northmanni fauorabilis & credulus, in iram excanduit contra familiā Ducis, & non per-
pendens ciuilitate moderamen Dominicum, scilicet: Descendā & videbo,] præcepit præ-
cipitanter, & secus quàm deceret, vt vexillum Ducis in eodē hospitio pro signo affixum in
cloacam deijceretur. Quod factum, cum Dux hospitio priuatus, & turpiter à Northman-
nis garrulis laceffitus, cognouisset, Regem querulus adijt, sed nihil nisi fannas reportauit.
Vnde Dux à Rege spreus, ad Regem Regum se conuertens, Dominum Deum inuocauit
in

CHRISTI
1191.CÆLESTINI PAP. III.
I.HENRICI V. IMP. I.
ISAACII ANG. IMP. 6.

A in vitionem cum lacrymis, vt quemque superbum frangens, tantam passum iniuriam
consolaretur, qui ait: Mihi vindicta, & ego retribuam.] Dux autem citò post reditum ad
propria confusus & verecundus maturauit. Hoc factò, Rex Richardus postea non medio-
critèr exprobratus erubuit.] hæc Paris.

Qui igitur tanta affectus iniuria ad propria reuersus, silentio deuorabat quo depasceba-
tur ipse, mœrorem: oblatam sibi diuinitus vindictam existimans, haud inuitus arripuit
eam, ad quam exercendā consortem adhibendum putauit Imperatorem, qui ab eodem
Anglorum Rege multipliciter se quereretur offensum. Quænam fuerint illa, vera ne, siue
prætensa, idem Auctor recenset inferius, cum ea idem Imperator in conuentu Episcopo-
rum ac Principum palam exposuit iudicanda in suam excusationem, ne videretur tyran-
nicè agere, si tantum Regem, militem Terræ sanctæ, naufragum, omni ob id commiserati-
one dignum, detineret tamen vincitum arcta custodia, vt publicum inimicum. Ea verò
qualiacumque fuerint, tu ab eodem Auctore sic accipe. ait enim:

Imperator autem iratum animum ac ferocem contra Regem diutius præferens, nulla-
tenus eum in præsentia sua conuocare vel alloqui dignabatur: sed ipsum in pluribus con-
tra eum & suos grauius accusans, calumnias multas eidem Regi præterdit. Tandem hinc
inde mediantibus amicis, & præcipuè H. Cluniacensi Abbate, & VVillelmo Regis
Cancellario, Imperator, conuocatis Episcopis, Ducibus, & Comitibus suis, Regem in
præsentia sua accessit iussit, eumque in pluribus articulis coram omnibus accusauit. In
primis scilicet, quod per eius consilium & auxilium, regnum Siciliae & Apuliæ, quod
sibi iure hereditario debebatur, defuncto Rege VVillelmo, amiserit. Pro quo adipiscendo
exercitum per maximum, data pecunia infinita, conduxerat: cum idem Rex sibi auxi-
lium præstiturum fideliter spondidisset, vt à Tancredo regnum illud obtineret. Deinde
causabatur de Rege Cypri, qui ei affinitate coniunctus fuerat, quod eum iniuste ab im-
perio eiecerit, & carcerali custodia deputauerit, & terram eius cum thesauris violenter
inuasit, & Insulam cuidam alieno vendiderit. Postmodum verò accusauit ipsum de
morte Marchisij de Monte Ferrato, heredis sui: quod videlicet per eius proditionem &
machinationem ab Arsacidis peremptus sit. Quos & miserat ad perimendum Regem
Francorum dominum suum, cui nullam fidelitatem, vt debuerat, seruauit in communi
eorum peregrinatione, sicut iuramenti sacramento inter utrosque fuerat confirmatum.
Deinde conqueritur, quod signum Ducis Austriæ consanguinei sui, ob eius contemptum,
apud Ioppen in cloacam proiectus iussit, & Teutonicos suos in Terra sancta verbis probro-
sis & factis vbique dehonestauerit.

D Super his & huiusmodi calumnijs Rex Anglorum ab Imperatore conuentus, protin-
us in medio stans, contra singulas obiectiones ita luculenter & argumentose respon-
dens perorauit, vt omnibus admirationi & venerationi haberetur, ita vt nulla suspicio
de his, in quibus accusabatur, in cordibus audientium vltius remaneret. Nam dicto-
rum veritatem & ordinem veridicis quibusdam assertionibus & argumentatione proba-
bili ita in lucem propalauit, vt omnes suspiciones falsas, quibus impetebatur, omnimo-
dis allegationibus cassaret, & gestorum veritatem non taceret. Prodicionem quoque
omnimodam, vel alicuius Principis necis machinationem constanter depellebat, asserens
se semper fore paratum ad suam innocentiam purgandam super talibus obiectionibus,
prout Imperatoris Curia rationabiliter iudicaret. Cumque diutius coram Imperatore,
& Principibus eius disertissimè, vt erat facundissimus, allegasset: Imperator admirans
tantam Regis facundiam, surrexit, & accessit ad se Rege, eius in oscula ruit: ac deinceps
blandè leniterque cum eo agebat. Ab illo denique die cœpit Imperator mitius agere, &
Regem familiariter honorare. At hæc (vt diximus) postea, nempe post annum accide-
runt, hic recensita ad causas simultatum obortas insinuandas ipso rerum gestarum exor-
dio. Ceterum de his, quorum Rex Angliæ argueretur, nempe quod fuerit auctor necis
Marchionis de Monte Ferrato, & machinator mortis Regis Francorum: procuratae sunt
litteræ exculatoriæ à Sene de Monte, ipso nempe Principe Assassinorum (hic namque
titulus illi) quibus immunis penitus & innocentissimus idem Richardus Rex Angliæ
redderetur. extant adhuc ipsæ litteræ in nihilo labefactatæ, quas recitat^b Neubrigensis,
quem consule. sed reliqua anno sequenti.

Hoc eodem anno contigit (quod non putamus omittendum) illud memoria dignum
facinus sancti Hugonis Episcopi Lincolnientis, de quo Rogerius in Annalibus ista scribit:

Zzz 4

Eodem

Eodem anno Hugo Lincolnienſis Epifcopus faciens viſitationes ſuas per domos religioſorum in ſua diœceſi, venit ad Abbatiam ſanctimonialium de Godelloſue, quæ eſt inter Oxoniã & Modeſtoc: & cum intraſſet Eccleſiam, vti oraret, vidit tumbam in medio chori ante altare ſericis panniſ velatam, & lampadibus & cereis circumdatam. Et quæſiit, cuius eſſet tumba. Et dictum eſt ei, illam eſſe tumbam Roſamundæ, quæ quondam extiterat amica Henrici Regis Angliæ, filij Mathildis Imperatricis, & quod ipſe pro amore illius multa bona Eccleſiæ illi fecerat. Et reſpondit Epifcopus: Tollite eam hinc, quia ſcortum fuit, & ſepelite eam extra Eccleſiam cum ceteris, ne Chriſtiana religio vileſcat, & vt exemplo illius ceteræ mulieres exterritæ caueant ſibi ab illicitis & adulterinis concubitibus. & factum eſt ita.] hæc in mortuam Regis pellicem egerit, qui nec parceret viuenti Regi, quem pro Eccleſiaſtica vendicanda libertate redarguere minimè prætermiſit? Nam audi quæ de rebus ab eo præclare geſtis omni fide ſcribuntur auditu digna: B

S. HUGO PELLICEM REGIS EX-TUMVLAT AB ECCLIESIA.

Exat apud Sur. tom. 6. die 17. Nov.

LIV. S. HUGO NON IMPERAT. M. S. STIONEM.

A ſingulis enim Romanis Pontificibus, qui eius tempore Eccleſiæ præſuerunt, id humillimè petijt, nempe vt ſolus Epifcopali cura viueret, ſed non obtinuit: immò verò tamquam bene dignus coactus ab illis eſt ſuo munere perſungi. Nuntios etiam & fautores huius rei diutius illi obiurgantes cum minis remiſerunt, veraruntque, ne deinceps huiusmodi litteras ad Apoſtolicam Sedem afferrent. Grauiora quoque totius prouinciæ negotia ei expedienda delegarunt. Singularem namque à Domino gratiam acceperat iuſtum ab inuſto diſcernendi, ita vt peritiſſimi lureconſulti cum admiratione dicerent, numquam ſe talem virum reperiffe in decidendis etiam difficilibus ſubtiliſſimiſque cauſis, quamuis ille huiusmodi praxim nuſquam didicerat. Gaudebant omnes, qui cauſas iuſtas ad eius iudiciũ afferebant, certi nimirum, quod nec ignauia ſeduci, nec muneribus aut minis corrumpi vel frangi poſſet. C

LIV.

EXCOMMUNICATI DIVINITVS PUNIVN-TRV.

Spiritus quoque ſanctus, qui hoc ei contulerat donũ, ſermonem illius atque ſententias confirmabat ſequentibus ſignis. Nam cum rebelles quofdã & contumaces ſatanæ tradidiffet in interitũ carnis, ſubito non comparuerunt. Miles quidã propter quoddam mendacium ab Epifcopo ſancto reprehenuſ, cum admonitionem eius parui penderet, nec ſe emendare veller, mox ab illo excommunicatus eſt. Vſurpabat namque ſibi bona quædã, quæ incitante eum vxore, quod prolem legitimã non haberet, à veris heredibus per ſimulationem alienare conſenſerat. tremenda res. Inuaſit eum diabolus nocte ſequenti, extorqueus ſubito animam mendacem. Alius quidã in eodem ſcelere ei ſuccedens, cum lætus & temulentus lecto exciperetur, ſopori mortem ſocians, etiam niſerè extirctus eſt. Foreſtarius quidã propter facinus plexus anathemate, viri Dei ſententiam non metuens, intra paucos dies horribili morte deceſſit è vita. Quidã diaconus, liuore impellente, militem quemdã nequiter accuſans de crimine regiæ proditiõis, Hugonis ſententia ob ſpem emendationis percuſſus, cum peccatum ſuum non modò non veller agnoſcere, ſed etiam ab Archiepiſcopo abſolutionem impetraret, redienſque ad virum ſanctum, purgationis, vt putabat, ſuæ chirographum ſecum afferret, ruſum non obſtante mandato, ab illo excommunicatus eſt. Vt autem Dominus oftenderet, vtrius ſententiam approbaſſet: Diaconum horrendum in modum percuſſit, nec eum diutius viuere paſſus eſt. Adoleſcentula quædam cum impudenter ſpueret in faciem ſponſi ſui, præſente S. Epifcopo, nec veniam petere veller, à diabolo præfocata expirauit. D

LVI.

Clericus quidã propter tyrannidem quorundam potentium ius ſuum, quod ei erat in quadã Eccleſia, obtinere non potuit. Pecunijs quoque, ac alijs rebus pænè omnibus in Curia Romana conſumptis, iam ſumma egeſtate cœpit virgeri. Audiens verò ſanctũ Hugonem oppreſſorum conſolatoreſ piſſimum eſſe, ad illum tandem venit etiam longè extra fines diœceſis ſuæ, & cum lacrymis eius auxilium implorauit. Motus ergo vir Dei, omnes excommunicauit, licet eius iuriſdictione non tenerentur. Quid plura? Alij in amentiam verſi, alij repentiã morte extincti ſunt: quorundam oculi cum ingenti cruciatu exciderunt, donec legitimo poſſeſſori reſtituta eſt Eccleſia. Alios etiam viros ſeptem quandoque excommunicauit vir ſanctus, quod furem à cœmeterio dolo abſtraxiſſent, & mox ſine dilatione ſuſpendiſſent. Timentes verò illi ne accideret ipſis, quod iam multis eueniſſe conſtabat, ad pedes Epifcopi pariter venerunt. Sex ſatiſfactione dura illa quidè, ſed breui expurgati ſunt: ſeptimus, quia noluit ſatiſfacere, abſolutionis gratiã non impetrauit. Tam verò dura fuit ea ſatiſfactio, vt etiã brũ mali tẽpore pẽnè nudi furem à patibulo de-

A de poſitum, per longum iter humeris portare, atque in eo, quod diximus, cœmeterio, vnde illum extraxerant, tumulare compulſi ſint. res proſus ſtupeſcenda. Iam ſeptem anni tranſierant, & ecce redit miſerabilis ille, cum lacrymis petens abſolutionem: Domine, inquit, poſtquam ſententia tua me perculit, acciderunt mihi mala multa. Gratiã Regis continuoſ perdidit, exulare coactus, ad inopiã redactus ſum: corporis moleſtia contabui, plurimiſque aduerſis caſibus ſubiacui. Sed ne peiora his ſuccedant, dignare, obſecro, vel ſerò pœnitentem releuare. Miſertus ergo vir pius tantæ calamitatis, quod ex fortunato & diuite ærumnoſus & morbidus factus eſſet, clementer eum abſoluit, & ne dolorem dolori adderet, multam ei mitiorem irrogauit.] at de his modò ſatis, ad res Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ demum conuertamus orationem.

Hoc eodem anno Georgius Xiphilinus Conſtantinopolitanus Patriarcha ſedere cœpit, ſeditque (vt Nicetas habet, & ſeries Græca Patriarcharum Conſtantinopolitanorum) annos ſeptem, quibus perueniſſe conſtat vſque ad primam Indictionem, annum ſcilicet Redemptoris milleſimum centeſimum nonageſimum octauũ, ita teſtante eius ſucceſſore Ioanne Camatero in conſtitutione à ſe edita anno ſequenti, quæ extat in collectione legum Orientalium libro quarto. Quibus corrigas eos, qui anno milleſimo centeſimo nonageſimo quarto eum ſedere cœpiſſe ſcripſere.

Huic autem Xiphilino Theodorus Balfamon obtulit commentarium à ſe ſcriptum ſuper Canones, imperatum ipſi opus (vt dictum eſt) ab Imperatore Emmanuele Comneno, & Michaële Anchialo Patriarcha: quod abſolutum hoc epigrammate ad fores inſcripto, eidem Xiphilino nuncupauit eiufmodi titulo:

Theodori Patriarchæ Antiocheni ad ſanctiſſimum Patriarcham Georgium Xiphilinum carmen:

Perquam pijs traditiones canonum,
In vaſto ego mari tremens Atlantico
Peruaſi, vt Aſcræus Charybdin hoſpes traicit,
Vel rubrum vt pelagus Iſræliſites ſenex,
Tuæ manus dextra ſtabilitus gratia,
O Patriarcharum valde piũ decus:
Vnde bacilli myſtici calamo lenans
Illorum inaccessum itiner bifariam,
Ipſe in duobus tradidi ſcripto libris,
Quæ canonica diſciplina ſunt opera.
Te rogo, qui bonis nites actionibus,
Et luce doctrina cunctos illuminas,
Huius libri columna itineris vt ſies,
Ægyptiorum mores quidem exuſulans,
Verum in ſalutis via lucem porrigens.
Hæc tibi ſcribo Theodorus Balfamon,
Qui Patriarcha ſum religione inclyta
Antiochia, atque adẽ Orientis totius.] Sed titulo tenus dicebatur An-

tiochenus Patriarcha, cum illic conſiltere non valeret, ſed Latinus eiufdem Eccleſiæ Patriarcha ſedens rerum dominus, non ſineret Græcum Patriarcham illuc accedere. In reliquis autem locis ſinebantur reſidere Epifcopi Græci ad curandos Græcos, qui illic habitarent. Teſtatur enim hoc idem ipſe Balfamon libro ſecundo, ſtatum Orientalis Eccleſiæ his verbis deſcribens in Canone decimeſexto Synodi Antiochenæ: Non ſinuntur pedem in eam immittere Græci à Latinis, Antiochiani ſcilicet, vel Ieroſolymam, vel Tarſum. Ieroſolymæ enim ab impijs Sarracenis pollutæ ſunt, thronus Antiochenus à Patriarcha Latino detinetur, & Tarſus ab Armenijs. Reliquæ autem Ieroſolymorum, Antiochiæ, & quædam Orientales Conſtantinopolis Eccleſiæ non reputantur vacare, quia Sultanus, Latini, & reliqui Agareni permittunt Anſtitutibus ſuas Eccleſias epifcopaliter adminiſtrare, & Chriſtianorum, qui illic ſunt, curam gerere.] hæc Balfamon, qui Conſtantinopoli conſtitit ad opus elaborandum, munificencia Patriarchæ viuens.

Quod ad opus ab ipſo elaboratum pertinet, plura dicenda ſunt, nec leuis quidem momenti; permagni quippe intereſt, quo animo quiſquam ad ſcribendum ſe conferat: ſecundum illud Euangelicum: Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tenebroſum erit. a Mat. 6.

LVII. GEORGIUS XIPHILINUS PATRIARCHA CON-STANTIN.

LVIII. THEODOR. BALSAMON QUANDO SCRIBERE CœPIT.

DEDICATIO NOMOCANONIS.

GRÆCI EPISCOPI INTER LATINOS QUOMODO ADMISSI.

LIX. QUID DE NOMOCANONE SENTIENDVM. erit. a Mat. 6.

erit. Theodorus vero pessime affectus in Latinos, a quibus sua Ecclesia pelleretur: toto opere illo, summa animi amaritudine a se conscripto, nihil magis elaboravit, quam ut infamaret Latinorum Ecclesiam principalem, Romanam Sedem, cuius auctoritate ab Antiochena Ecclesia se excludi cognosceret. At quam calumniosè, astutè, vastoque consilio id egerit, videndum est: plurimi namque interest ista nosse, & ad propinata venena antidotum offerre paratum.

LX. In primis vero homo vaferimus consueta arte Pelasga apocrypha in sua collectione miscuit cum authenticis atque probatis, nempe canones, Apostolorum dictos, ab Ecclesia Catholica numquam receptos & probatos; itemque reiectos alios, appositosque mentitos canones ad Sextam Synodum, ex quibus tamquam è pharetris sagittas sumit contra calibatam Ecclesiam Occidentalis, ieiuniù sabbati, & alia id genus. Itemque, quod nemo alius Græcorum antea fecerat, ex Actis Siluestri Papæ, sub Eusebij Cæsariensis nomine falsè Græcè scriptis edidit edictum Constantini de donatione, non ut rem gratam faceret Romanæ Ecclesiae, sed ut Constantinopolitanum Patriarcharum ostenderet antiquissimum, quod quidem quam falsum sit, ostendimus in Annalibus suo loco.

LXI. Sed dicamus de his hæc obiter, antequam quæ sunt Theodori, reliqua prosequamur, duplicia reperiri Acta Siluestri: Latina primum, quæ & ad Græcos sunt deriuata, ut quæ habentur in plerisque antiquis Codicibus, & ex Latinis accepta. recitat ipsa Metaphrastes, nec non Zonaras atque Cedrenus. Alia rursus, quæ post hæc, nec ante sæculi præcedens, nempe non ante millesimũ Christi annum cognita ab aliquo fuisse noscuntur, ab aliquo Græcorum commenta, proditaque sub Eusebij nomine ex libro de Martyribus, quibus superadditum est à Græcis Græcè scriptum ipsum recitatum à Theodoro Constantini edictum, idemque Latinitate donatum, atque receptum vnà cum Actis, prout glossemata te-

a Diff. 96. c. 14. Ex parte.

stantur apposita apud Gratianum in dicto Constantini Imperatoris edicto, a in verbo, Vitæ. At (quod alibi diximus) Græci non Latinorum amore, sed odio, suique utilitate fecisse noscuntur, in odium, inquam, Romanæ Ecclesiae, ut quæ ipsa possidet, non diceretur à Christo ea accepisse (quod sæpè sæpius protestatos esse vidimus sanctissimos Romanos Pontifices, Gelasium, Nicolau, & alios aduersus Græcos agentes) sed à Constantino Imperatore. In sui vero utilitatem, eò quod in eodem edicto affirmaretur, iam antiquitus sub Constantino Ecclesiam Constantinopolitanam esse Patriarchatum: quod liquet, neque post plura sæcula illi fuisse concessum, penitus autem negatum à S. Leone Papa, Gelasio, & alijs superiùs suis locis recensitis: ex quibus concessio ista, quæ in edicto habetur, penitus esse commenticia, prorsusque falsa conuincitur. Sic igitur, cum idem Theodorus affectarit, ex priuilegijs Imperatorum Constantinopolitanam Ecclesiam habere priuilegia, quæ habet Romana Ecclesia: in sui lucrum illud prodidit Imperatoris Constantini decretum, ut ex illo ea deriuare posset in sua, quod ostendit ipse Balsamon in Nomocanone Photij, titulo secundo, & in Iustiniani Nouella, capite centesimo vigesimo tertio. Sed & cum agit de canonibus Synodi Antiochenæ, canone duodecimo de Appellationibus, eadè priuilegia à Synodis œcumenicis in ea fluxisse mentitus est, dicens: Secunda vniuersalis Synodus & Quarta dederunt Patriarchæ Constantinopolitano priuilegia Papæ, & statuerunt, ut is quemadmodum & ille in omnibus honoretur: vnde necessariò in eius sententiâ appellatio non cadit. Hæc ipse, sed in his omnibus mendacissimè: sicut & falsissima noscuntur esse, quæ à nobis suis locis sunt superiùs demonstrata. En vides Balsamonis consilium in edendo Constantini decreto, à nullo Græcorum hætenus in lucem prodito, nempe, ut ageret, quod agebat, scilicet ut Patriarchatum Constantinopolitanum priuilegijs parem ostenderet esse Romanæ Ecclesiae, à Christo tantum in Petro fundatæ.

b Theod. Bal. glossemat. super Synod. Antioch.

LXII. CONST. EDICTVM HAVD PROFIGVVM ROM. ECCL.

Quod autè inani studio laborè Nouatores improbare quod fertur edictum seu decretum Constantini donationis, è Græco in Latinum translatum: sciant ipsi, se in his nostram potius causam agere quam contra nos pugnare, qui profitemur cum Irenæo, Cypriano, & alijs sanctis Patribus, iisdemque Romanis Pontificibus, Romanæ Ecclesiae priuilegia non ab hominibus, sed à Christo in Petro esse collata, & à Petro in successores esse transfusa, id ipsum sentientibus cum Latinis etiã Græcis sanctis Patribus, qui ab exordio nascentis Ecclesiae hætenus floruerunt. Neque ob eam causam, quod nolint suffragari nobis ipsum Constantini decretum, mox iure excidit eadem Ecclesia temporalium rerum dominio, quod certum atque indubitatum omnibus est, plurium Imperatorum diplomatibus possidere, quæ suis locis sunt recitata superiùs. Neque enim tot tantosque Pontifices Romanæ Eccle-

A Ecclesiae, qui claruerunt à Constantini temporibus, quos contigit sæpè aduersus Principes de iuribus Romanæ Ecclesiae disputare, legimus ea voluisse defendere eiusdè Constantini edicti auctoritate, sed potius Euangelica, ut sanctus Leo, Felix, Bonifacius, Gelasius, Hormisda, sanctus Gregorius, & reliqui successores omnes innixi Petræ, super quam Christus testatus est se fundare Ecclesiam suam: quorum plures liquet non ignorasse Acta Siluestri, cum ipsorum contigit meminisse, neque tamen eiusdem edicti fecisse aliquam mentionem, utpote quod eo illa caruerint, & post longa tempora arte Græcorum illis accesserit, ex quibus in Occidentalem fuerit delapsum Ecclesiam, acceptum verò bona fide à nonnullis, quousque mala fides Græcorum inexplorata latuerit, & à pluribus pugnatum pro illo in hanc vsque diem, putantibus germanum Constantini priuilegium omni fraude purum, omni studio defendendum, & quidquid Romanæ Ecclesiae iuris est, non finire aliquo modo subuerti. Qui primus eiusdem edicti meminisse inter Romanos Pontifices reperitur, fuit Leo Papa Nonus in epistola ad Michaëlem Constantinopolitanum & Leonem Acrjdanum Episcopos, anno Redemptoris millesimo quinquagesimo quarto, ex quo haud modicum fidei incrementum accepit, vnde posteri absque aliqua Græcorum imposturæ suspitione & indagatione, bona fide sicut ipsum legerint, ita receperint.

B Verum emerit in lucem tempore Benedicti Papæ Duodecimi Ottonis Tertij Imperatoris nomine diploma, quo idem edictum esse falsum argueretur, scriptumque ab impostore Ioanne diacono. Quod quidem licet mendis deprauatum, atque, ut ex ipso apparet, nimia vetustate corruptum, corrosus blattis, tineisque voratum, in lucem vendicandum tamen idem Pontifex cupidus veritatis à consumentis omnia faucibus temporis procurauit, idque publicis monumentis omni fide munitis, quod rursus cum ad custodiam feruaretur, sicut à legentium oculis, ita à memoria labi hominum contigit, sed emerit in lucem. Nam eius duo exemplum naclus sum, alterum Parisijs à Nicolao Fabro, vnà cum alijs Romanorum Pontificum litteris Apostolicis vno volumine comprehensis, alterum verò ex eadem continente codice epistolarum, seu diplomatum itidem Romanorum Pontificum atque Regum, opera & industria Benedicti Romani Pontificis collectarum, misso nobis Cremona ab honestissimo, viro ecclesiasticarum antiquitatum studioso Petro Antonio Tolentino vnà cum alijs summa diligentia per ipsum collectis & conseruatis scriptis, ad Romanam Ecclesiam pertinentibus. Quorum exemplorum habita collatione, quod in altero deesse videbatur, cum licuit, ex altero suppletum est. Prodimus in lucem eò magis, quod oppignoratam exhibuerimus fidem nostram superiùs, tertio Annalium Tomo, anno Redemptoris trecentesimo vigesimo quarto, vbi de Constantini Imperatoris donatione sermonem habuimus, cum per Ioannem diaconum è Græco deriuatum fonte diximus, nec de ipso aliquid, quifnam ipse fuerit, vel quando scripserit, propalauimus, reddituri inferiùs ex litteris Apostolicè Benedicti Duodecimi, vnde accepimus, rationem. Sed quod occasione Theodori Balsamonis de eodem edicto verba facere necessitas impulit: quid pariter de eius auctore in Ottonis diplomate sit expressum, hic describere rerum opportunitas persuasit, ab eius titulo inchoando. Demum verò ipso Ottonis diplomate integrè reddito, quid sit de ipso sentiendum, nostrum qualecumque interponemus iudicium, liberum ceteris relinquentes, in diplomate adeò vetusto atque corrupto, pro arbitrio suum exercere iudicium, & reddere cuncta consona veritati. hæc enim in nuper citato codice descripta leguntur:

E Instrumentum, in quo est bulla Apostolica certæ commissionis, & litteræ Ottonis Imperatoris inuectiua in Pontifices dilapidatores bonorum, & expressiua donationis litterarum assignatarum Romanæ Ecclesiae.

In nomine Domini Amen. Nouerit vniuersi, hoc præfens instrumentum publicum inspecturi, quod nos Ioanes de Amelio Foroiulienfis Archidiaconus, Camera domini Papæ Clericus, delegatus specialis Commissarius ad infra scripta specialiter deputatus, dudum in Romana Curia residentes personaliter recepimus cum debita reuerentia quasdam litteras sanctissimi Patris & domini nostri domini Benedicti diuina prouidentia Papæ XII. eius vera bulla plumbea cum filis cannabis, more Romanæ Curiae bullatas, non viciatas, non cancellatas, non abrotas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspitione carentes, tenoris & continentis infra scriptorum.

Benedictus Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio magistro Ioani de Amelio Archidiacono Foroiulienfi, Clerico Camerae nostræ, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum

LXIII. OTTONIS III. DIPLOMA CONTRA EDICTVM CONSTANT.

LXIV. MONIMENTA PVBLICATA SVB BENEDICTO PAP. XII.

LXV.

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. I.
1191. I. ISAACII ANG. IMP. 6.

LXVI. Cum certis priuilegijs, regiftris, libris & fcripturis Ecclefiam Romanam tangentibus, A
quæ in thefauro eufdem Ecclefie, qui conferuatur in ciuitate Affinatenti, exiftunt, pro
quibusdam incumbentibus ad præfens Ecclefie memoratæ negotijs egeamus: nos de tuæ
circumfpectionis industria plenam in Domino fiduciam obtinentes, te pro eifdem priui-
legijs, regiftris, libris & fcripturis perquirendis, eligendis, ac nobis mittendis, vel deferendis
ad ciuitatem eandem prouidimus deftinandum. Quocirca discretioni tuæ per Apoftolica
fcripta committimus & mandamus, quatenus illuc te perfonaliter conferre procurans,
dilectis filijs magiftro Raimundo de Pocolijs, Archidiacono Perragoricenfi rectore, &
Ioanne Rigaldi Canonico Albienfi, thefaurario Ducatus Spoletani, vel eorum altero, vel
pluribus tabellionibus auctoritate Apoftolica publicis tecum adhibitis, uifis quoque ac re-
cenfifis inuentarijs, alijs de thefauro prædicto confectis, priuilegia, regiftra, libros & fcri-
pturas huiufmodi, de quibus tibi uerbotenus direximus & inuinximus, perquirere ac eli- B
gere folerti & fideli adhibita diligentia non pofponas, illa ex eifdem priuilegijs, litteris, &
fcripturis, de quibus iuxta uoluntatem & intentionem noftram, quam tibi oraculo uiuæ
uocis expreffimus, cognoueris expedire, de uerbo ad uerbum per dictos tabelliones
transcribi, & eorum tranfcripta in formam publicam redigi faciendo, & nihilominus
decernendo auctoritate Apoftolica, eifdem tranfumptis in publicam formam, ut præfer-
tur, redactis, & coram te folemniter publicatis, eife ubique perpetud in iudicio, & extra
iudicium fidem plenariam tamquam originalibus adhibendam. Subfequenter uerò pri-
uilegia, regiftra, libros & fcripturas, quæ, quos, & quas elegeris, & de thefauro prædicto
repperis, fiue ipforum priuilegiorum, litterarum, & fcripturarum tranfumpta publica-
ta (ut fuperius eſt expreffum) nobis mittere ftudeas fideliter, vel deferre, te taliter fuper
his habiturus, quod tuam circumfpectam fidelitatem ac diligentiam in hac parte merito C
commendare poffimus. Datum Auenione fecundo Kalendas Nouembris, Pontificatus
noftri anno quarto.

LXVII. Auctoritate quarum, nos Ioannes delegatus & Commiffarius fupradictus, ad ciuitatem
Affinij, & locum Fratrum Minoru B. Francifci, uidelicet ad cameram iuxta Sacrifciam fu-
periozem, ubi præfatus thefaurus in Archiuis Romanæ Ecclefie conferuatur, uenerabili
uiro domino Ioanne Rigaldi legu Doctore, Canonico Albienfi, Spoletani Ducatus the-
faurario, & magiftris Bartolo Vannis de Spello, Bertrando Glauderia, & Geraldo de Car-
teria Clericis Spoletanis, & Caturcenis diocelis, auctoritate Apoftolica tabellionibus pu-
blicis nobifcū adhibitis, nos perfonaliter cōferentes, uifis & recenfitis inuentarijs, alijs de
dicto thefauro factis, priuilegia, regiftra, & libros, ac fcripturas alias, de quibus præfatus do-
minus nofter Papa nobis uerbotenus dixit fpecialiter & inuinxit, adhibita folerti diligen- D
tia, tenorem commiffionis noftræ feruantes, & fideliter exequentes, perquifitimus, inue-
ftigauimus, inſpeximus, ac nonnulla elegimus, ex eifdem, iuxta uoluntatē & mandatum
eufdem domini noſtri, quod nobis expreffit oraculo uocis uiuæ. Inter alia uerò elegimus,
ac uidimus, & diligenter inſpeximus quoddam priuilegium cum quadam bulla plumbea
parua in pendenti, fiue in fine dicti priuilegij cum pergameno alligata. In qua quidē bulla
ab vna parte in circumferentia eufdem fcriptum erat, Otto Imperator Romanus, ab alia
uerò parte erat quoddam caput hominis cum pilis crispis, & cum ſpatulis, fcriptumque
erat in circumferentia, Aurea Roma, ut prima facie apparebat. Quod quidē priuilegium
nos Ioannes delegatus & Commiffarius memoratus tranſcribi per Geraldum de Carre-
ria, & ſubſcribi, & in formam publici inftrumenti redigi fecimus per fupradictos, inferius
que ſubſcriptos tabelliones, uolentes, & auctoritate Apoftolica nobis in hac parte com-
miſſa ſpecialiter decernentes, ſedentes pro tribunali, quod tranſumpto, ſeu tranſcripto E
huiufmodi deinceps illa fides adhibeatur tam in iudicio quam extra iudiciū, ſicut & ori-
ginali prædicto, ipſumque tranſumptum, ſeu tranſcriptum ubique eandem fidem faciat in
agendis, quod faceret priuilegium memoratum. Quibus omnibus & ſingulis noſtram au-
thoritatem interponimus & decretum. Tenor uerò dicti priuilegij ſequitur in hæc uerba:

LXVIII. In nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis Otto ſeruus Apoftolorum, & ſecundum uo-
luntatem Dei Saluatoris Romanorum Imperator Auguſtus.
Romam caput mundi profitemur, Romanā Eccleſiam matrem omniū eccleſiarum eſſe
teſtamur, ſed incuria & inſcientia Pontificū longè ſuæ claritatis titulos obſcuſaſſe. Nam
non ſolum quæ extra Urbem eſſe uidebantur vendiderunt, & quibusdā colluuijs * à lare
S. Petri alienauerūt, ſed (quod abſq; dolore non dicimus) ſi quid in hac noſtra Vrbe regia habue-

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. I.
1191. I. ISAACII ANG. IMP. 6.

A habuerunt, ut maiori licentia euagarentur, omnibus cum uindicatē pecunia in commune
dederunt, & S. Petrum, & S. Paulum, ipſa quoque altaria ſpoliauerunt, & pro reparatione
ſemper confuſionem duxerunt. Confuſis uerò Papatice legibus, & iam abiecta Eccleſia
Romana, in tantum quidam Pontificum irruerunt, ut maximam partem Imperij noſtri
Apoftolatui ſuo coniungerent, iam non quærentes, quæ & quanta ſuis culpis perdidit, non
curantes quanta ex uoluntaria uanitate effuderunt, ſed ſua propria, utpote ab illis ipſis
dilapidata, dimittentes, quaſi culpam ſuam in Imperium noſtrum retorquentes ad aliena,
id eſt, ad noſtra, & noſtri Imperij maximè migrauerunt. Hæc ſunt enim commēta ab illis
ipſis inuenta, quibus Ioannes diaconus cognomento, Digitorū* mutius, præceptum aureis
litteris ſcripfit, ſub titulo magni Conſtantini longa mendacij tempora finxit. Hæc ſunt
etiam commēta, quibus dicunt, quemdam Carolum S. Petro noſtra publica tribuiſſe. Sed
B ad hæc reſpōdemus, ipſum Carolum nihil dare iure potuiſſe, utpote iam à Carolo meliore
fugatum, iam Imperio priuatum, iam deſtitutum & annullatum. Ergo quod non habuit,
dedit: ſic dedit, ſicut nimirum dare potuit, utpote qui malè acquiſiuit, & diu ſe poſſeſſu-
rum non ſperauit. Spretis ergo commenticijs præceptis, & imaginarijs ſcriptis, ex noſtra
liberalitate ſancto Petro donamus quæ noſtra ſunt, non ſibi quæ ſua ſunt, ueluti noſtra
conferimus. Sicut enim pro amore S. Petri dominum Silueſtrum magiſtrum noſtrum
Papa elegimus, & Deo uolente, ipſum ſereniſſimum ordinauimus & creauimus: ita
pro amore ipſius Domini Silueſtri Papæ ſancto Petro de publico noſtro dona cōferimus,
ut habeat magiſter, quod Principi noſtro Petro à parte ſui diſcipuli offerat. Octo igitur
Comitatus pro amore magiſtri noſtri domini Silueſtri Papæ ſancto Petro offerimus &
donamus, ut ad honorem Dei & ſancti Petri cum ſua & noſtra ſalute habeat & teneat, &
ad incrementa ſui Apoftolatus, noſtri que Imperij ordines. Hos autem ſibi ad ordinan-
dum concedimus, Piſaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Foſſabrunum, Callium,
C Eſium, & Auſimum, ut nullus umquam ei & ſancto Petro audeat aliquam inquietatio-
nem facere, aut eum aliquo ingenio fatigare. Quicumque uerò præſumpſerit: omnia quæ
habuerit, amittat, & ſanctus Petrus, quæ ſunt ſua, recipiat. Ut hoc autem in æternum ab
omnibus conſeruetur: hoc præceptum manu noſtra diu, Domino adiutore, uictura con-
firmauimus, & noſtro ſigillo præcepimus inſigniri, ut ſibi ſuisque ſucceſſoribus ualeat.
* Signum domini Ottonis inuictiſſimi Romanorum Imperatoris Auguſti.

In cuius rei teſtimonium præſens tranſcriptum in formam publicam redactum ſigilli
proprij, quo utimur, iuſſimus appoſitione muniri. Datum & actum Affinij in loco Fratrum
Minorum, in palatio domini Papæ. Anno Natiuitatis Domini MCCCXXXVIII.
Indictione ſeptima, tēpore prædicti domini noſtri Benedicti diuina prouidētia Papæ XII.
Pontificatus ſui anno V. die xx. menſis Martij, præſentibus uenerabilibus uiris dominis
D Ioanne theſaurario prædicto, & ceteris ibi ſcriptis & ſubſcriptis.] hætenus ex ſcripto co-
dice eſt recitatum diploma. Quod ne improba impoſtura in rebus Eccleſiaſticiſis partem
aliquam ſibi uendicet; ſanctiſſimus Pontifex Benedictus curauit fide integra deſcriben-
dum, atque memoria perpetua conſeruandum. Non enim mala fide ſcindi uoluit, tradi-
que igni abolitione perenni, eod quod uideretur aduerſari edito uulgato Conſtantianæ
donationis. Sed nec tamen, quia deſcribi curauit, ne periret, ipſum probaſſe dici poteſt, ſed
diſquirentium doctorum uirorum reliquit diſputationi.

Porrò de illo dicturi, id in primis examinandum, an re uera affirmari poſſit, diploma
ipſum, Ottonis Imperatoris eſſe, uel eius nomine ſcriptū. Felices enim omnes forent im-
poſtores, ſi ex falſo tantum ſuperpoſito titulo, quod euperent, probatum haberent, & non
plura intercederent, quibus luce perſpicua conuincerentur eſſe falſarij. Sunt quidem com-
E plura, quæ in eodem diplomate ſcripta reperiuntur, quæ ueritati aduerſari noſcuntur;
inſuper alia deſiderantur, quorum omiſſio perſpicuè poſſet redarguere falſitatem, & eſſe
commenticium demonſtrare. Sed omittimus leuiora, nempe coniecturas, quibus idem
diploma in ſuſpicionem ſaltem induci poſſit, non eſſe ipſius Ottonis Imperatoris, ueluti
titulum inſuetum apponi ceteris eufdem Imperatoris diplomatibus, & alias formulas
diſformes ab uſu, ea tantum proſecuti, quæ repugnare penitus ueritati noſcuntur, quibus
redargui poſſit diploma ipſum Ottonis Tertij eſſe omnino falſum & commenticium. Ut
illud in primis, quod in eo illa legantur, quibus dicitur: Hæc ſunt etiam commenta,
quibus dicunt, quemdam Carolum S. Petro noſtra publica tribuiſſe. Sed ad hæc reſpon-
demus, ipſum Carolum nihil iure dare potuiſſe, utpote iam à Carolo meliore fugatum,
iam

iam Imperio priuatum, iam destitutum & annullatum. Ergo quod non habuit, dedit: sic A dedit, sicut nimirum dare potuit, utpote qui malè acquisiuit, & diu se possessurum non sperauit.] hæc ibi.

LXXI.

Quæ quidem nulla penitus historica veritate subsistere possunt, vel saltem verisimilia fingi. Siquidem ea Carolo Magno aptari non possunt, qui donauit. Etenim de ipso illud dici nullatenus potest, à Carolo meliore fugatum, atque Imperio priuatum. Successorem quippe habuit Ludouicum Pium, qui eandem donationem comprobauit, & firmiter stabiliiuit. Neque tribui possunt Secundo eius nominis Carolo Imperatori, cognomento Caluo, qui eandem (vt suo loco dictum est superius) suorum prædecessorum factam Romanæ Ecclesiæ confirmauit donationem, sed nullum habuit Carolum successorem, à quo fuerit Imperio priuatus, sed Ludouicum Balbum, eius nominis Tertium, heredem Imperij. Porro Primi tantum Caroli fit mentio in diplomate Ottonis Primi Imperatoris, & ante eum de facta à Pipino donatione de illis omnibus Ecclesiæ Romanæ, quamuis Secundum Carolum eandem donationem certum fit confirmasse. At verò horum neutri Carolo ea, quæ sunt reddita, aptari possunt, multò minùs Carolo Crasso nouissimo Francorum eius tunc nominis Imperatori, qui non Carolum aliquem, sed neminem habuit in Imperio successorem. Ita igitur ad eò incongrua & falsa prorsus inuenta redarguunt ipsum Tertij Ottonis Imperatoris diploma apertissimè falsitatis. Sed si Ottonis Tertij asseritur esse diploma: cur damnatur ab eo Carolus donator, qui citatur, & laudatur ab Ottone auo pietatis nomine in donatione ab eodem Ottone facta eidem Romano Ecclesiæ? Vel si iure putauit idem Otto Tertius Carolum esse damnandum: cur non itidem damnauit Ottonem auum, qui amplissimo diplomate scripto, quod extat superius, recitatum, pariter eadem quæ Carolus, Ecclesiæ Romanæ donauit, & eius filius Otto Secundus, pater verò ipsius Tertij Ottonis, scripto firmauit? ambo planè cum Caro-

MANIFESTAE FALSI-TATIS ARGVITVR DIPLOMA.

Tom. xi. Ann. anno Christi 1014.

lo damnandi fuissent. His accedit, quòd in diplomate donationis Henricus Primus eius nominis Imperator, vbi mentio certa habetur de Imperatoribus singulis, qui amplam illam prouinciarum plurium donationem scripto diplomate Romanæ Ecclesiæ contulerunt vel confirmarunt, Ottones tantum recenset patrem & filium nominatim, non autem Ottonem hunc de quo agimus, ordine Tertium eius nominis, eundemque nepotem prioris Ottonis. Eandemque cum factam dicit Papæ Ioanni, planè significat donationem illam à Primo Ottone Ioanni Papæ Duodecimo collatam, superius suo loco recitatam, eandemque confirmatam ab eius filio Ottone Secundo Imperatore, de cuius filio Ottone Tertio, cuius memoria erat longè recentior, cum nulla ibi sit mentio, ab eo quidquam esse Romanæ donatum Ecclesiæ: arguitur planè ea, quæ hîc eius asseritur donatio, commenticia. Vides igitur, Lector, quomodo duabus his contrariis obiectionibus, tamquam D diffillatæ vento caligines, euanescat diploma illud, quod Ottonis Tertij nomen, vt ex nube solet formata pro arbitrio concipi imago quælibet, præseferret.

LXXII. DE IOANNE DIAC. CITATO AVCTORE.

Modò videndum, num aliquid eidem addere possit auctoritatis, quòd certus in eodem diplomate asseritur auctor, qui de Constantini donatione edictum vulgatum effinxerit Ioannes diaconus, cognomento Digitorum mutius, nempe digitis amputatus: vox enim illa, mutius, non à Latinitate aliqua, sed ex recenti voce Italica, vulgò concepta, qua dicitur, mozzo, quod Latine, præcisum, nominamus, deriuatur, nisi forte pro mutilus, mutius, librarius malè scripserit. Quisnam autem fuerit Ioannes iste diaconus digitis amputatus, & cur, vel à quo ita malè affectus, est peruestigandum, seu potius ex superius enarratis in memoriam reuocandum. Ex Luitprando Ticinensi superius, anno Redemptoris nongentesimo sexagesimo quarto enarratum est, ab Octauiano illo Romæ potentissimo, E Ioanne XII. Papa nominato, ab Ottone Imperatore, expulso, reuerso demum, inter alias cædes, seuitum aduersus Ioannem S. R. E. diaconum Cardinalem, quem abscissis duobus digitis, ac naribus, atq; lingua deformauit, cuius summi Põtificis vri grauioris excessus meminit, & exprobrat Gerbertus Tomo superiori, anno Christi nongentesimo nonagesimo secundo. Erat Ioannes iste iam decretus à Papa Legatus Constantinopolim, sed Capuz interceptus, fuerat reuocatus in Urbè: factusque erga Ottonem Imperatorem propensior, ab eodè Ioanne Papa resiliens, eiusdem Papæ Ioannis in se odium concitauit, vt recitata superius Ioannis Acta testantur. Alium ab isto non inuenimus Ioannem diaconum digitis amputatum, cui tribuatur edicti Constantiniani commentum, quod asseritur in recitato nuper Tertij Ottonis diplomate. Sed cum eius fides in multis (vt vidimus) periclitetur, immò ea penitus

penitus deferatur: nec quod ibi asseritur de Ioanne diacono digitis amputato, quòd auctor fuerit ipsius edicti Constantiniani, constans esse potest assertio. Abhorret verò magis ab omni verisimili coniectura, vt à Romano Pontifice passus ipse sit digitorum abscissionem, qui ea scribendo, visus sit de Romana Ecclesia studuisse contra Imperij iura benè mereri, qui que eo nomine dignus magis præmio quam supplicio existimari potuisset. Siue igitur iste, siue alius Ioannes diaconus auctor edicti donationis asserus fuerit: illud constat, ipsum nusquam ab aliquo Auctore citatum reperiri ante eiusdem Ottonis tempora.

Quamquam enim plerique Romanorum Pontificum, vt S. Gregorius, & Hadrianus, nec non etiam Nicolaus, vel alij meminerint beneficentiæ erga S. Romanam Ecclesiam Constantini, cuius tam Acta Siluestri quàm Damasi Papæ certam amplamque fidem faciunt: nullus tamen ante Leonem IX. vt dictum est, eiusdem donationis edicti aliquo modo mentionem fecisse reperitur, quo etiam tempore fit mentio eiusdem edicti in disputatione, quæ asseritur Petri Damiani cum Aduocato Regio. Postea verò de ipso aliquamdiu altum silentium, cum tamen in iisdem cum Principibus controuersis eius occupati fuerint successores, præsertim verò Gregorius Septimus, atque Alexander Tertius: vt appareat friguissè apud eos eiusdem edicti auctoritatem, à cuius citatione abstinendum putarint, quòd illo non indigerent, cum firmiorem haberent propheticum sermonem, & firmissimum Euangelicum testimonium, & testes omnes sanctissimos Patres de transmissa Christi in Petrum Apostolum auctoritate, & transfusa in eius pariter successores. Sed nec Imperatores eiusdem edicti meminisse, certum est, quantumlibet Ottones pater & filius antecessorum Principum, qui donarunt Ecclesiæ Romanæ, Pipini & Caroli videlicet, mentionem habuisse inueniantur, & Henricus Imperator eorumdem, & prædecessorum Ottonum. Sed nec qui diplomata ab ipsis acceperunt Romani Pontifices, de prætermissa mentione edicti Constantini, questi inueniuntur: cum nec damnum aliquod ex eius omissione sentirent: quandoquidem quidquid Constantinianæ donationis contineretur expressum, iam certiori titulo Romana possideret Ecclesia, existentibus integris ipsis Pipini, & Caroli, ac successorum Imperij diplomatibus in his, quæ spectant ad diuersarum ciuitatum atque prouinciarum donationem. In his autem, quæ continentur in eodem asserito Constantini edicto de Pontificis ornamentis, nec minimum quidem dispendium Romana Ecclesia pati potest, si integritas corrumpatur ipsius edicti: quandoquidem ea cuncta, antequam in eodem scriberentur edicto, iam possidebantur ab eiusdem Romanæ Ecclesiæ Pontificibus, vt de corona, siue lamina aurea, purpura, & aliis insignibus sæpè superius est demonstratum. hæc dixisse & aperuisse voluimus aduersus eos etiam, qui tanti ponderis existimant ipsum donationis Constantini edictum, vt stultè timeant, si labefactetur, vniuersum cum ipso Ecclesiam corrumpere posse, reclamantibus ex aduerso sanctis Patribus, & antiquioribus Romanæ Ecclesiæ Pontificibus, non Regum priuilegiis, sed Christi verbis in Petro perstare suffultam, superque petram firmam ædificatam, quamuis postea certiora ab Imperatoribus acceperit priuilegia.

LXXIII.

ROM. ECCL. PRIVILEGIUM A CHRISTO.

Sed redeamus ad Theodorum Balsamonem, cuius occasione fuit ad Constantini edictum, quod descripsit dolo malo in Nomocanone, diuertendum: quo opere quæ non in Occidentalem Ecclesiam quauis occasione coniecit opprobria? Sed parua visa sibi sunt ea omnia, quæ aduersus Latinos in duobus libris istis euomuit Nomocanonis: longè execrabiliora sunt, quæ habet idem in Meditatis, siue Responsis de Patriarcharum priuilegiis, in codice Iuris Orientalis tomo primo intexta libro septimo, siue quæ habet in Responsione ad Marcum Patriarcham Alexandrinum, quæ eodem codice continentur libro quinto, in quibus omnibus asseritur Romanus Pontifex iure apud Græcos esse penitus execrabilis, nullaque commemoratone eorum in sacris dignus. Scribebat ista (vt testatur eius exordio) anno millesimo ducentesimo secundo, cum post duos annos capta est Constantinopolis à Latinis, & Ecclesiæ illi datus est Patriarcha Latinus, qui coleret, & obediret Romano Pontifici: ita Deo vlciscente immanissimum sacrilegium. Ceterum scias, ipsos suos, Græcos inquam, aduersatos esse Responsioni Theodori Balsamonis ad Marcum Patriarcham de non communicando cum Latinis, quos ipse execrandos affirmat velut hæreticos. Qui ista tradit contra Balsamonem, est Demetrius Chomaterus Archiepiscopus Bulgariæ, in Responsionibus ad Constantinum Cabasilam Archiepiscopum Dyrrachij, vbi recitatis verbis Balsamonis, ista subiicit: Huic autem Responsio Balsamonis præclari multi viri tunc non sunt suffragati, vt quod multum

LXXIV.

LXXV. QUOD A SVIS BALSAMON REDAR- GVITVR ERRORIS. pag. 442. pag. 326.

REPRE- HENSVS BALSAMON A SVIS GRÆCIS

pag. 322. Co. 323.

LXXVI. GRÆCO- RVM CVM LATINIS CONTINVA- TA COM- MVNIO.

Psal. 35.

duritiei & acerbatis haberet, nec conuenientis reprehensionis Latinicarum formarum A & morum, & quodd, inquit, hac synodaliter decreta non sint, neque ipsi, vt hæretici, publicè reiecti fuerint, sed & simul nobiscum cibum sumant & precentur, &c.] Theophylactum etiam Archiepiscopum Bulgariae magni nominis in Oriente Præsulem eiusdem quoque fuisse sententiæ, in fine ponit, cum probat aduersantem Balsamoni sententiam, aduersus quem iudicatam esse causam affirmat. Extat Responsio ista Demetrii in eodem tomo Iuris Orientalis, libro quinto. Quibus planè apparet (quod magnopere notandum est) Latinos à Græcis numquam uti hæreticos fuisse damnatos, publiceque reiectos. Vnde ergo Theodoro Balsamoni tot declamationes in Romanum Pontificem, quodd execrabilis sit & excommunicatus à quatuor Patriarchis Orientalibus? quod affirmat toties & exaggerat in Responsionibus ac Meditatis suis.

Addit præterea idem Demetrius in eadem Responsione, id vsu probatum, quodd scilicet numquam intercepta vetitaque fuerit communicatio his temporibus inter Græcos atque Latinos, vt Græci cessauerint Latinorum adire Ecclesias, & cum Latinis orare, & sacrificiis interesse. ait enim post alia multa: Repletur autem & Italia diuinorum Apostolorum & Martyrum templis, inter quæ summum obtinet locum Romæ inclytum Petri Apostolorum coryphæi templum. In quæ nostrates ingredientes, tam Ecclesiastici ordinis quàm laici vota faciunt ad Deum; & Sanctis, qui in eis coluntur, debitam venerationem & honorem exhibent, nec præiudicium vllum sustinent, quodd videlicet in Latinorum sunt templis.] Sic igitur, cum à suis ipsi erroris redarguatur atque perfidiæ Balsamon: opus non est, vt à nobis amplius corrigatur, omni ipse execratione dignus, utpote quodd de eius Meditatis iure illud b Davidicum dici possit: Meditatus est iniquitatem in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit.]

CANONIZATI- ONS VBAL- DI EPISC. EUGVBINI.

I. MILLESIMVS centesimus nonagesimus secundus sequitur annus, Indictione decima, quo Cælestinus Papa quarto Nonas Martij reulit in Sanctorum numerum sanctum Vbaldum Episcopum Eugubinum. extat de his diploma eiusdem Pontificis his verbis:

II. Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri B. Episcopo, & dilectis filiis B. Priori, Clero & populo Eugubino salutem & Apostolicam benedictionem.

Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui secundum multitudinem miserationum suarum illis, qui natura fuerant filij iræ, spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba pater, indulget, & homines ex lutea materia constitutos in consortium Anglorum & gloriam sua pietate assumit. Sicut factum est temporibus nostris de sanctæ recordationis Vbaldo pontifice vestro, qui cum pius & iustus, dum in carne viueret, haberetur, post transitum à vicinis & longè positis propter miracula, quæ per merita eius operatus est Deus, Sanctus meruit æstimari. Impletum est in ipso, quodd Propheta dixit in Psalmo: Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram: memores erunt nominis tui Domine. Tu autem frater Episcope, apud Sedem Apostolicam constitutus, opportunè & importunè in humilitate qua de- cuit institisti, vt memoriam prædicti pontificis canonizare, & ipsum adscribere Sancto- rum catalogo auctoritate Apostolica deberemus, consideratione habita ad religiosam vi- tam ipsius, & ad multa miracula, quæ per eum, postquam migravit à sæculo, Omnipotens dignatus est operari. Nos verò opus istud intuentes sensum & intelligentias nostras excedere, quia potius est diuini iudicij quàm humani, cum ipse solus plenè nouerit, qui sunt eius: suspendimus desiderium tuum aliquamdiu, vt nobis & fratribus nostris, quid potius agendum esset, Spiritus sancti gratia reuelaret. Tua igitur tandem pia supplicatio- ne inducti, & multorum Episcoporum & aliorum testimoniis inclinati, non de propriis meritis, sed de misericordia Creatoris potissimum confidentes, de communi fratrum con- silio acquieuius votis vestris, & canonizantes prædictum Sanctum auctoritate beatorum Apostolorum Petri & Pauli, qua fungimur, licet immeriti, decreuimus, vt festum transitus ipsius

B

C

D

E

A ipsius sicuti beatissimi Confessoris apud vos perpetuò habeatur. Quapropter vniuersita- tem vestram monemus & exhortamur in Domino, quatenus non in vacuum gratiam istam recipiatis, sed exemplo beati viri renouemini spiritu mentis vestræ, & in reuerentia Dei & prædicti Sancti, & omnium aliorum, feruentiores solito existatis, & festum eius se- ptimodecimo Kalèdas Iunij hilariter annis singulis celebrantes, sollicitè operemini, quodd vestra circa diuinum cultum deuotio profecisse meritò videatur, & alij de facto vestro exemplum profectus assumant, & ipse vestris motus precibus, pro totius Ecclesiæ statu apud omnipotentem Dominum intercedat. Datum Laterani, quarto Nonas Martij, Pontificatus nostri anno primo.] hætenus Cælestini diploma, ex Archiuo Eugubino depromptum. Ex quo Surius corrigatur, qui S. Vbaldum floruisse ait vsque ad annum millesimum ducentesimum decimum.

B Hoc eodem anno ad eundem Cælestinum Papam venit legatio à Rege Scotorum, petente ab eo, quodd etiam ipsi concessum fuerat à prædecessoribus, priuilegium immuni- tatis pro Ecclesiis regni sui, ne subessent Metropoli Anglicanæ, concessit Pontifex. tractat ista Rogerius in Annalibus Anglorum, atque ait: Eodem anno VVilhelmus Rex Scoto- rum misit Nuntios suos ad Cælestinum summum Pontificem pro libertatibus Ecclesia- rum regni sui confirmandis: & inuenit gratiam in oculis domini Papæ, ita quodd domi- nus Papa in hac forma scripsit illi:

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei charissimo in Christo filio VVillelmo illu- stri Scotorum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum vniuersi Christi iugo subiecti apud Sedem Apostolicam patrocinium inuenire debeant & fauorem, illos tamen specialius conuenit promotionis munimine conseruari, quorum fidem & deuotionem in pluribus est experta: vt ad ipsius dilectionis fauorem tantò amplius prouocentur, & eius reuerentiæ deuotiori affectione subdantur, quantò beneuolentiæ ipsius & gratiæ pignus se nouerint certius affectos. Ea propter, charissime in Christo fili, reuerentiam ac deuotionem, quam ad Romanam te habuisse à longis retrò temporibus Ecclesiam nouimus, attendentes, præsentis scripti pagina duximus statuend- um, vt Scotiana Ecclesia Apostolicæ Sedi, cuius filia specialius existit, nullo mediante, debeat subiacere. In qua hæ sedes Episcopales esse noscuntur: Ecclesiæ, videlicet, sancti Andree, Glascuensis, Dunkeldensis, Dublinensis, Brehinnensis, Aberdonensis, Mora- uienensis, Rosarnensis, Cathinensis. Et nemini liceat, nisi Romano Pontifici, vel Legato ab ipsius latere destinato, in regnum Scotiæ interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare, & si promulgata fuerit, decernimus non valere. Adiciamus, vt nulli de cetero, qui de regno Scotiæ non fuerit, nisi quem Apostolica Sedes propter hoc de corpore suo specialiter destinauerit, licitum sit in eo legationis officium exercere. Prohibemus autem, vt controuersia, quæ fuerint in regno illo de possessionibus eius exortæ, ad examen extra regnum positorum iudicum non trahantur, nisi ad Romanam Ecclesiam fuerit appella- tum. Si qua verò scripta contra hoc libertatis statutum apparuerint impetrata, vel in pos- terum illius concessionis mentione non habita, contigerit impetrari: nullum tibi, vel ipsi regno circa huius prærogatiuæ concessionem præiudicium generetur. Præterea libertates & immunitates, tibi, vel ei regno, vel Ecclesiis in eo constitutis, à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus indultas, & hætenus obseruatas ratas habemus, & illibatas futu- ris temporibus statuimus permanere. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & prohibitionis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Pe- tri & Pauli se nouerit incursum. Datum Laterani tertio Idus Martij Pontificatus no- stri anno primo.] nondum absoluto.

Eodem anno cum peruenissent Nuntij missi ab Archiepiscopo Rothomagensi ad Cæ- lestinum Papam aduersus Eliensem Episcopum Legatum Apostolicum in Angliã, item- que Nuntij ipsius pariter aduenissent in Urbem: quid in turbulentissimo negotio fuerit actitatum, ex relatione Nuntiorum Rothomagensis Archiepiscopi ad ipsam missa cog- nosces. sic enim se habet, à Rogerio in texta Annalibus Anglicanis: VValtero Dei gratia Rothomagensi Archiepiscopo, charissimo domino & patri Clerici sui salutem.

Omittimus pericula & labores, quos in via sæpius nos oportuit sustinere, & quodd frequenter infidiis declinatis, tandem incidimus in latrones, bonisque omnibus spoliati, Annal. Eccl. tom. 12. Aaaa 3 præter

III. LEGATIO REGIS SCOTIÆ AD CÆLESTI- NVM PAP.

IV.

PRIVILE- GIA CON- CESSA EG- CLESIÆ SCOTIÆ.

V.

RELATIO DE REBUS GESTIS IN CAUSA ELIENSIS EPISCOPI

LEGATI AD SED. APOST. VI.

CHRISTI
1192.CÆLESTINI PAP. III.
2.HENRICI V. IMP. 2.
ISAACII ANG. IMP. 7.

præter quosdam equos & litteras, sine omni viatico venimus in Urbem sumptuosam, tertio Idus Februarij, apud B. Petri Ecclesiam Curia commorante. Ibi que inuenimus Cancellarij Clericos plurima iactantes, & multa (vt videbatur) prosperitate gaudentes. Nam plenæ legationis officio impetrato, iam sæpè dominus Papa, & Cardinalium quidam Eliensij Episcopo, cum subscriptione Legati; suas epistolas dirigebant, & principalibus legationis bullatis litteris inde nondum traditis, sese recessui imminenti prædicti Nuntij præcingebant. Etenim dominum Papam ex toto pronum inuenimus, vt partes Cancellarij tueretur, & qui domino Papæ familiaris assident & adhærent, ipsius negotia tamquam propria promouebant. Verum per Dei gratiam ad aduentus nostri instantiam litteræ sunt retentæ, quibusdam, qui deuotius negotia nostra respiciunt, sæpè & multum ducentibus, non fuisse hætenus adeo necessariam vestrorum præsentiam Nuntiorum. * Verum quando potuimus, audiendi copia impetrata, coram domino Papa & Cardinalibus vniuersis litteras proposuimus, à vobis, & Episcopis, & Prælati, & Iustitiarijs Angliæ destinatas, cum diligentia digna cetera annectentes, quæ intentioni vestræ credidimus expedire.

* Porro

VII.
CÆLESTI-
NVS PAPA
TAVET
ELIENSIS
EPISCOPO
LEGATO.

Et cum Nuntij Eliensij attentassent obicere tam responsionibus quàm obiectis: dominus Papa in vestri depressione negotij plurima indignanter & cum amaritudine proponebat, multiplicatis inculcans sermonibus, & affirmans: Scimus, quod illustris Rex Anglorum domino Eliensij regni sui totius administrationem reliquit, nec aliquem ei parem, vel maiorem adhibuit. Litteras domini Regis super eo vidimus: reuocatorias, aut contrarias non vidimus, nec videmus, nec earum transcriptum sigillis suppositis & authenticis consignatum. Sed multæ venerabiles personæ scribunt contra dominum Cancellarium, & nos pro domino Cancellario multarum recepimus venerabilium litteras personarum. Sed & litteræ, quas vos portatis, eorum sunt, qui dominum Cancellarium expulerunt; nec miramur admodum, si pro se scribere videantur. Scimus, quia dominus Rex nulli vniquam mortalium tantam dilectionem exhibuit, vel honorem impendit, quantum domino Eliensij. Ipsum fecit non modò Episcopum venerandæ sedis & ditissimæ Eliensij, sed Cancellarium suum; sed & regnum Angliæ vniuersum eius solius custodia commendauit. Sed nec omnibus istis contentus esse potuit dominus Rex; sed & pro legationis officio domino Cancellario committendo, & bonæ recordationis domino Clementi, & nobis etiam supplicauit. Vide quàm tenerè amabat eum: quem vniquam hominum tantum diligit, vel dilexit? Ad preces domini Regis & instantiam multam, præsentem legationem indulsumus domino Eliensij. Ab homine, quem dilexerat, Regem tam subito tantam gratiam reuocasse vix possumus credere, nisi litteras eius, & sigillum regium videremus. Et quod domino Regi dedimus (puta legationem domini Eliensij) sine falsitatis nota nec suspendere possumus, nec auferre. Sed & omnes Anglicani Episcopi pro legationis officio confirmando nobis proprias litteras transmiserunt, & nobis vniuersimode supplicantes, pro ipso Cancellario commendationem plurimam porrexerunt. Et modò quod contrarium postulatur ab iis, suæ potiùs leuitati imputandum videtur. Sed & dominus vester Rothomagensis Archiepiscopus nobis pro domino Eliensij plenam deuotionis litteras destinavit, cum pro ipso scripsisset, dum prosperis vteretur: contra ipsum exilij calamitate oppressum eos graue est exaudiri, cum contra eos scriptum sit:

*Dum fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

VIII. Porro cum pristina felicitate gauderet, & legationis vice apud vos fungeretur, quæ vniquam Ecclesia, quod monasterium, quæ persona, quis vulgaris aut nobilis, super erogationibus domini Eliensij, vel Ecclesiarum grauamine, verbum miserat ad nos, aut querelam? omnes applaudebant felici, omnes murmurant in oppressum. Amici fortunæ fuerunt, cum fortunæ gratia recedentes.

IX. Hæc quidem & multa alia à domino Papa opposita, non esse non poterant magni ponderis & momenti, vt ab eo proposita, qui superiorem non habet, & à Põtificæ summo & iudice, & cuius voluntati nemo est qui resistat. Sed & multum contra nos quibusdam facere videbatur, quod dominus Rex Angliæ in reuersione vestra supplicauit pro vobis, vt in Northmanniæ partibus, & ceteris transmarinis vobis legatio transferretur. Verum prima facie nemini videbatur, quod regiæ esset voluntatis, vos in Angliæ partibus administrationem habere, & legationis officium in Northmannia exercere: cum & Angliæ tutelam

CHRISTI
1192.CÆLESTINI PAP. III.
2.HENRICI V. IMP. 2.
ISAACII ANG. IMP. 7.

A tutelam gerere, & legationis officium in Northmannia exercere, vni & eidem homini nec facile, nec promptum esse videbatur. Sed & forma regiæ voluntatis, quæ pro vobis fuerat à Rege Cancellario destinata, Senescallo Northmanniæ à Rege dicebatur transmissa, vt & ipse in Northmanniæ partibus vestro consilio fungeretur. Ad quæ & similia cum responsiones idoneas haberemus, tamen domini Papæ fauor & adiutorium in partem contrariam nitentur. Verum tandem dubitare coactus, tum ad instantiam nostram, tum Cardinalium aliquorum, quos in nostræ partis gratiam traxeramus: Cardinalibus omnibus congregatis in vnum, singulorum consilia requisivit, nostroque negotio diu suspensis deliberationibus agitato, suam dominus Papa sedens pro tribunali dedit sententiam sub hac forma: * Puta (vt breuiter & summatim procedamus) & Cancellarium à vestra & domini Rothomagensis Decani denuntiatione absoluit, & vice mutata, sententiam Eliensij Episcopi, quam occasione quarundam litterarum probabilium in vos tulerat, & Decanum, & alios quosdam Cancellario odiosos, nullam fuisse publicè iudicauit. Porro dominus Papa in sua procedens sententia, super iniuria Archiepiscopo Eboracensi illata, sine forma præscripta, Cancellario purgationem indixit: legationem autem, nec eius executionem ademit, cum iam ipsam ad precum regiarum instantiam contulisset, & vobis etiam supplicantibus cum pontificibus Angliæ vniuersis: eam tamen legationem protulit exequendam sub hac exceptione adiecta; quod ipse * interdum vel suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferendi in vos, vel in Decanum Rothomagensem, vel Episcopos Angliæ, vel Iustitios, vel magnates nullam habeat potestatem. Cuius interpretationem sententiæ nos habituros confidimus vtiliorem, verborum faciem vobis in proximo, in ipsius Papæ litteris transmissuros.

C Sententiæ verò prænominatæ adiecit, quod Concilio Cardinalium conuocato, nostroque adhibito, & Nuntiorum domini Eliensij, personas venerabiles in vestris partibus providebit, quibus mediantibus inter vos & dominum Cancellarium posset pax & concordia reformari, saltem quantum ad mutuum rancorem animi remittendum. In huius autem deliberationis tractatu, & prædictæ forma sententiæ, eas pro certo credimus ex toto litteras reuocandas; quæ cum essent Episcopis totius Angliæ destinatæ, tamen occasione ipsarum, idem Cancellarius vos cum multis aliis excommunicationis vinculo denuntiavit astrictos. Super quam tamen denuntiationem cum nos domino Papæ ad mandatum domini Rothomagensis Decani proposuimus querelam palam in Consistorio, coram Cardinalibus vniuersis & populo, lectis eisdem litteris & inspectis, quantum protestatus est, voce coram omnibus exaltata, quod numquam prædictæ litteræ à conscientia eius originem habuerunt, ceteri Cardinalium de se idem cum admiratione plurima proclamante? Et cum Nuntij Eliensij Episcopi Papæ instantissimè reclamarent, nemini aurem propriam vel fauorem impendit. Vale.]

Quæ autem post hæc sint secuta, sic pergit narrare Rogerius: In nocte sequenti venerunt Nuntij Eliensij Episcopi ad dominum Papam, & increpantes eum, quod ita in conspectu vniuersorum Cardinalium protestabatur, quod confirmatio sententiæ, quam Cancellarius dederat in Archiepiscopum Rothomagensem, & complices suos, qui in deiectione illius vniuersimode extiterunt, non manasset à conscientia sua; & quæsierunt, vt pro amore Dei, & honore Romanæ Ecclesiæ reduceret ad memoriam seruitia, quæ Cancellarius ei & Romanæ Ecclesiæ deuotè exhibuit: & vt ipse per testimonium veritatis, opprobrium Cancellarij & suorum tolleret, ne inimici illorum de iniusta condemnatione sua gratularentur. His & aliis huiusmodi exhortationibus dominus Papa exhortatus, in crastino sedens pro tribunali, coram Cardinalibus & omni populo confessus est, quod litteræ illæ, quas die præcedenti deuouerat, præcepto illius factæ fuerant, & in Angliam missæ ad confirmandam sententiam excommunicationis, quam Cancellarius dederat in Archiepiscopum Rothomagensem, & complices suos, qui eum à regno deiecerant. & inferius: Quæsiuit Rex, vt dominus Papa cassaret omnes donationes reddituum Ecclesiasticorum, quas Cancellarius post recessum Regis fecerat: sed dominus Papa noluit ita absolute illas donationes cassare, sed communiter cassauit omnes donationes reddituum Ecclesiasticorum ad Regem pertinentium, à quocumque factæ fuerunt, & super hoc constituit dominus Papa Lincolnensem & Londonensem Episcopos iudices. Concessis autem litteris, Clerici domini Rothomagensis Archiepiscopi accesserunt ad dominum Papam, & dixerunt ei de Cancellario: Ecce quomodo amabat eum.] pergit Auctor:

Aaaa 4

Eodem

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 2.
1192. 2. ISAACII ANG. IMP. 7.

XII.
LEGATIO
APOSTOL.
IN NORTH-
MANNIAM:

Eodem anno dominus Papa misit à latere suo duos Cardinales, scilicet, Octavianum Ostiensem Episcopum, & Jordanum de Fossa noua, ad dirimendam litem, quæ erat inter Cancellarium & Rothomagensis Archiepiscopum. Qui cum venissent in Northmanniam vsque ad Gisorsium, clausa est eis ianua, & intrare non potuerunt. Et cum cognouissent hoc factum fuisse per V. Vilelmum filium Radulphi, Senescallum Northmanniæ, illum excommunicauerunt, & omnes complices suos, & fautores, & consiliarios, & auctores prædictæ præsumptionis, & totam Northmanniam sub interdicto posuerunt. Quod cum nuntiatum esset in Anglia, Regina Alienor & Rothomagensis Archiepiscopus miserunt ad eos Hugonem Dunelmensem Episcopum, vt relaxarent sententiam, quam dederant in Senescallum Northmanniæ, & in ipsam Northmanniam. Primum verò inuenit eos Dunelmensis Episcopus apud Parisios, deinde secutus est eos vsque Vizeliacum; sed nullo modo relaxare sententiam suam voluerunt, nisi recepti fuissent in Northmannia. Sed dominus Papa interdictum Northmanniæ relaxauit, & relaxari fecit à Legatis, nec tamen intrauerunt Northmanniam.] hæc Rogerius.

XIII.

At quod magis Cælestini Pontificis animum sauciabat, illud erat de Terra sancta, destituta à duobus Regibus, in tanto discrimine constituta: cuius rei causa in emendationem præteritarum culparum, & correctionem morum, has litteras Apostolicas dedit, vt putamus encyclicas, licet ex inscriptione pateat, ad Ecclesiam Anglicanam missas esse, quæ sic se habent, ab eodem Rogerio in suis Annalibus intextæ:

XIV.

Apud Ro-
ger. in Ann.
Angl. hoc
anno.
CÆLESTI-
NI PAP.
QUERELAS
DE TERRA
SANCTA.

Cælestinus Episcopus a seruis seruorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Angliam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum ad propulsandam iniuriam populi Christiani, & communis notam Fidei abolendam, quam ei Paganorum spurcitia in captione sanctæ Terræ, quæ Domini est hereditas nuncupata, perniciosè ac violenter impressit, & ad emundandam etiam ciuitatem sanctam & Sepulchrum Dominicum ab Sarracenorum, & aliorum in super occupantium immunditiis, ac auferendam illam per auxilium supernæ clementiæ à potestate illorum, Sedes Apostolica suum debitum recognoscens, per diuersas mundi partes Nuntios sapè à suo latere, ac commonitorias litteras destinauerit, & in diuina confisa clementia magnas illuc tendentibus impenderit indulgentias: licet, vt fraternitas vestra potest pendere, ad hæc agenda per exhortationes illius viriliter ac deuotè plurimi se accinxerint, & tot in transmarinis partibus Christi fideles propter hæc sapè fuerint congregati, vt multitudo eorum oppugnantium numerum non modicum videretur excedere, & auxiliis, ac viribus etiam præualere: non multum tamen proficere potuit, vel his qui ex aduerso contendebant obesse, pro eo (sicut ex effectu datur intelligi) quod nifi & actiones eorum, qui fuerant ad partes illas profecti, Domino pro parte magna displicebant. Vnde merito aliorum peccaminum, quia non in Deo, sed viribus propriis confidebant, & non erat ante ipsorum oculos timor Dei, ex præconcepta superbia cor eorum permittum est obscurari, vt alia in super agerent, quæ minimè conuenirent, diuinum contra se suis peruersitatibus iudicium prouocantes. Verum quia multæ sunt misericordiæ Domini, qui etsi ad malorum pernicitiam retundendam, & subdenda ceruicoforum hominum colla, disciplinæ manus quandoque suas medicinaliter aggrauat; & vt eleuet, opprimit & percutit, aut flagellat vt sanet: si ad eum cum debita fuerimus humilitate reuersi, & de peccatis castigati, ac de obseruandis Creatoris de cetero studio feruentiore mandatis, firmum propositum assumpserimus; absque vlla poterimus hæsitacione sperare, quòd affluentius gratiusque nobis assistet, & de inimicis nominis Christi plenam indulgebis de cælo victoriam, ita quòd vniuersa, quæ incurrimus hucusque grauamina, obliuioni tradantur, omnibus conuersis retrorsum, & merita confessione ruentibus, qui oderunt Sion, & gentilibus præsumperunt contaminationibus maculare.

XV.

Attendentibus autem, ac studio diligenti scrutantibus, quales minas populo Israëli, cum ex promissione memoratam supra Terram intraret, diuina potestas tulerit: non erit dubitationis scrupulus, qui huiusmodi inquisitioni opponat, quare nostrum pro Deo inceptum conamen speratos non sit consecutum effectus. Dicitur enim illis, vt ab habitatorum illius terræ contagiis & spurcitiis abstinere, & illorum vitia imitatione digna non ducerent, quæ ipsis possint accidere in ruinam; sed legem Domini firmo proposito, & omni animi & intentionis nisu seruarent. Quibus itaque monitis si deuotè ac humiliter obedirent, vnus eorum mille vinceret, ac decem ex illis decem millia. Quæ certiori

Deut. 32.

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 2.
1192. 2. ISAACII ANG. IMP. 7.

A certiori postmodum experimento nouerunt, cum pauci de ipsis magnam ex illis & infinitam quasi multitudinem trucidarent: & dum deuotè diuinis intenderent mandatis, non fuit ciuitas vel munitio, quæ ipsorum posset euitare congressus, vel ipsorum subtrahi conamine aliquo vel consilio potestati. Quia tamen, cum eorum filij, qui Dominum, vt ibi dicitur, non nouerunt, ab illorum, quæ fuerant sibi legali promulgatione iniuncta, temerè ccepissent obseruatione deficere: inimici eorum aduersus eos cuneos obstruentes, suæ illos potentia sæpius subiugauerunt: quos denud per diuinum sibi auxilium subegerunt, cum de commissis excessibus penitentes, ac reatum suum recognoscentes humiliter pia sunt ad Deum deuotione conuersi. Satis autem indubitanter potest agnoscere, quòd cum ex subortis discordiis prouentus speratæ victoriæ Christianæ militiæ auferretur, causa erat simultatum & odiorum frequentia in exercitu pullulantium, quia carnem posuerant brachium suum, & à Domino recesserant corda eorum.

Si ergo volumus sine magno labore in aduersariorum perniciem gloriosum per omnia obtinere triumphum, propter hucusque perpeffa grauamina non deficiamus animo; sed requirentes cum humilitate ac cordis contritione misericordiam Creatoris, in confusione eorum perpetuam insuperabilem poterimus victoriam ex consueta supernæ dignationis merito benignitate sperare. Hac itaque consideratione inducti, vniuersis orbis Principibus in remissionem iniunximus peccatorum, vt diuini amoris & propriæ salutis intuitu, si quis aduersus aliquem concepit qualibet occasione rancorem, & si despexerit homini, Creatori dimittat, ne vltius dissentendi ad inuicem occasio præbeatur, quæ hæc tamen, & victoriæ nobis (vt nostis) prouentus abstulit, & maximæ multitudinis parti absque vilo commodo periculum mortis induxit: & toto animi studio id inter se consilij reperire procurent, quo & interim valeat illud tantillum terræ Domini portionis, quæ adhuc sub Christianorum potestate tenetur, ne à peruersorum manibus occupetur, inconcussa seruari, & contra impiorum impetus, sine aliquo pauore defendi, & accingatur denud multitudo Fidelium, quæ illuc sub debita & deuota humilitate itura totam possit terram & Sepulchrum Dominicum, deuicto & conculcato penitus occupantium furore, liberare.

Ad hæc etiam, quia ex hoc nobis & vniuerso populo Christiano nimium exuperat causa stertus, & tristari debemus omnibus modis, non lætari, dum videlicet terra, vbi steterunt pedes Domini, & salutis nostræ sunt sacramenta patrata, Gentilium occupationibus detinetur: torneamenta, quæ causa lætitiæ inuenta fuerunt, & tironum exercendæ virtutis, penitus inhihemus, vt qui se voluerit exercere, ad terram illam accedat, vbi & corporis & animæ virtus viriliter poterit ac salubriter demonstrari: taliter etiam vnitati, & pacis concordia ad inuicem procurent & intendere, vt nullus sit, qui aduersus alium guerram intendat, vel armis iniuriam audeat propulsare, sed communiter potiùs studeant, quæ dissidentium animos studio ac labore diligenti reforment.

Si quis verò (quod non credimus) Dei timore postposito, & reuerentia nostra & Fidei Christianæ contempta, contra hoc agere aliqua temeritate præsumperit: nouerit nos vobis, & aliis Archiepiscopis & Episcopis districtius iniunxisse, vt eorum terras, qui contumaciter incepto huiusmodi duxerint insistendum, interdicto Ecclesiastico supponatis, & personas etiam, si opus fuerit, excommunicationis vinculo astringatis, & faciatis vtramque sententiam inuiolabiliter obseruari. Vobis ergo per Apostolica scripta districti præcipiendo mandamus, quatenus ad ea, quæ prædiximus, celeriter adimplenda, omni tarditate & contradictione postpositis, vos accingatis & studeatis per vestras dioceses, dilatione & appellacione cessante, id executioni mandare. Datum Romæ apud S. Petrum tertio idus Ianuarij, Pontificatus nostri anno secundo, nondum absoluto.

Inter hæc autem vbique terrarum innotuit captiuitas Regis Anglorum, quam in fine anni superioris vidimus contigisse. Qui autem primus in Angliam de his litteras misit, fuisse reperitur Archiepiscopus Rothomagensis, cuius de ea re extant adhuc litteræ ad Hugonem Dunelmensem his verbis:

Venerabili in Christo fratri & amico charissimo, Hugoni Dei gratia Dunelmensi Episcopo, V. Valterus eadem gratia Rothomagensis Archiepiscopus salutem in vero salutari.

Super aduentu regio rumoribus variis ventilatis, tandem, quia veritas latere non potuit, nobis omnia sunt aperta. Verum in aduersis & prosperis esse æquanimis nos oportet: Dei

* frequētius
Jerem. 17.

XVI.

XVII.

TORNEA-
MENTA
PROHI-
BENTUR.

XVIII.

XIX.

Apud Ro-
ger. in Ann.
Angl.

DE CAPTI-
VITATE RE-
GIS LITTE-
RÆ AR-
CHIEPISC.
ROTHOM-
MAGENSIS.

XX.

Dei enim non possumus auertere voluntatem; & cum eius iudicia sint occulta, euentus rerum fortuitos eius misericordiae & prouidentiae commendamus. In mœrore animi nostri cogimur profiteri, de domino nostro Rege aliter accidisse, quam eius regno & vniuersis suis fidelibus expediret, & si eius merita plenius intuemur, is casus eius operibus nullatenus deberetur. Qui enim ad Dei gratiam patrimonium vniuersum exhaurit, & bellorum fortunæ suorum, & suum sanguinem indifferenter commisit, in omnibus viis suis protectionem Dei merebatur. Verum aduersitas, quæ bonis votis obicitur, probatio virtutis est, non indicium reprobationis. Et quid plura loqui compellimur, quod nollemus? Imperatoris Alemannorum litterarum transcriptum vobis ducimus transmittendum, quas de domini nostri Regis Angliæ captione ad Regem Francorum destinauit, præsentem pagina nostra inuolutum. Vobis autem non est opus lacrymis, sed virtute: quoniam fortunæ aggressibus non est planctibus occurrendum, sed dissimulato dolore, probitatis experientiae intendendum. Forsitan ad vesperum demorabitur fletus, & nos ad matutinum lætitia visitabit.

XXI. Et quoniam spei nostræ maxima pars post Dei misericordiam in sinu vestro reponitur, lacrymantibus intemis & toto corde deposcimus supplices & deuoti, & quasi charissimi postulantes, quatenus in negotio, quod domino nostro Regi supra opinionem arduum incumbit, vestræ diligentiae partes & industriæ totis conatibus impendatis, & consilium vestrum, quod totis visceribus exoptamus, nullius recordatione angustiae, nullius aduersitatis prospectu, nulla occasione, nulla temporalium aut felicitatis cautela nobis & domino nostro, immò vobis potiùs denegatis. Et quoniam præsentem animus quam absenti plenius intimatur, & in personarum præsentia consilium præsentis articuli copiosius elucescet, & salubriorem dominus inde fortietur effectum: idcirco nos à vobis affectione prætracta lacrymabiliter postulamus, vt omni difficultatis exceptione postposita, die Dominica, ante Lætare Ierusalem, apud Oxenford nobis & aliis domini Regis fidelibus occurratis. Præfens enim negotium instantiam eam desiderat, vt omnis excusatio deliteat, & omnè dilectionem domino Regi debitam, in casu, quem loquimur, probationem credimus habituram. Dominum autem Bathoniensem noueritis de domino nostro Rege quantocyus liberando cum domino Imperatore iam habuisse tractatum. Omnem enim impendit laborem & operam, vt ei præster obsequium, & Regiæ debitum reuerentiae, & honori gratum, & vtile ad præfens, sicut & aliàs plenum exhibeat famulatum, sicut ab eis recepit, qui interfuerunt colloquio, quod de nostro domino liberando cum domino Principe dominus Bathoniensis habebat. Et quoniam vniuersis euentibus diuinum est à Deo auxilium implorandum; rogamus, quatenus in vniuersa vestra diuocati pro ipso preces apud Altissimum faciatis effundi. Plurimum enim valet deprecatio iusti assidua, & importuna mulier in b Euangelio meruit exaudiri, & sicut ibi dicitur, Christus filium suscitauit, quia multæ pro eo lacrymæ fundebantur. Valet.] pergit Auctor:

XXII. Audita itaque Regis captione, VValterus Rothomagensis Archiepiscopus, & ceteri domini Regis Iustitiarum miserunt Abbatem de Boxeleia, & Abbatem de Ponte Roberti in Alemanniam, ad querendum Regem Angliæ. Qui cum totam Alemanniam peragrassent, & Regem non inuenissent, Bauariam ingressi sunt, & obuauerunt Regi in villa, quæ dicitur Oxefer, vbi ducebatur ad Imperatorem, habiturus cum eo colloquium in die Palmarum. Et comperto, quod prædicti Abbates venissent de Anglia, Rex præbuit se illis hilarem & affabilem, querens de statu regni sui, & de fidelitate hominum suorum, & de salute & prosperitate Regis Scotiæ, in cuius fide fiducialius innitebatur. ipsi verò quæ audierant & viderant testificati sunt. Conferentibus itaque illis ad inuicem, conquestus est Rex super prodicione Ioannis fratris sui Comitum Moretonij, cui tot beneficia & honores contulerat immensos, qui se Regi Franciæ contra eum dederat, & rupto fraternitatis foedere, foedus cum morte inierat, & pactum cum inferno. Super hoc itaque Rex valde contristatus, subitò in vocem consolationis erupit, dicens: Ioannes frater meus non est homo, qui sibi vi terram subiiciat, si fuerit, qui vim eius vi terram tenui repellat. In itinere autem per tres dies, vsque dum ad Imperatorem peruenisset, quomodo se habuerit strenuè, eleganter, prudenter, admirati sunt vniuersi, iudicantes illum dignum Imperatoria celsitudine, qui ita nouit animo imperare, & fortunæ bifformes euentus vniiformi constantia superare.

XXIII. Die verò constituto habito colloquio per internuntios cum Imperatore, non potuerunt

a Jac. 5.
b Luc. 7.
DE CONSTANTIA
REGI ANG.
DVM DETI
NERETVR
CAPTIVVS.

A tuerunt illo die confœderari, eò quòd Imperator multa petierat: quibus nec etiã pro mortis periculo Rex consentiendum iudicauit. In crastino autem, omnibus desperantibus, cum successu lato successit læta consolatio. Nam Imperatore Regem impetente in multis, & obijciente quamplurima, tum de prodicione terræ Suliæ, tum de morte Marchionis, tum de quibusdam conventionibus ad inuicem habitis & non obseruatis; Rex liberè & constanter, & ita intrepidè respondit, quòd non solum eum Imperator gratia vel venia dignum, sed etiam laude iudicauit. Nam inclinantem se Regem erexit, & suscepit in osculo pacis, & confœderauit eum sibi, & ampliando honoribus & auxiliis (circumstante populo, & in lacrymas tuente præ gaudio) promisit asserens, quòd confœderaret Regem Angliæ Regi Franciæ. Et tunc, quasi pro mercede Rex Angliæ centum millia marcharum, mediante Duce Austriæ, pro sua liberatione promisit Imperatori. Promisitque Imperator, quòd si per operam eius Rex Angliæ & Rex Franciæ non possent confœderari: ipse Regem Angliæ ad propria remitteret sine pecunia.] hæc ipse. Sed accipe tantum facinus summa cum execratione à Petro Blesensi tunc ita decantatum versibus elegis:^a

Quis aquam tuo capiti,
Quis dabit tibi lacrymas?
Vt laudes Regis inclyti,
Fraudesq; Ducis exprimas,
In regiones vltimas
Planctu discurrat anxio
Proditio, nostriq; Regis captio
Que tot affligit animas.
C Fada rubigo mentium,
Te pestis auaritia
Dux duxit in flagitium
Damnabilis memoria,
Hostis Herodis impie,
Inuasor Christi gloria.
Nam regia non nocet innocentia,
Sed Christo, sed Ecclesiæ.
Flos Regum, Ducum, Procerum
Iter, quod erat liberum,
Sensit inextricabile,
Dum incidit in Cerberum,
Qui facile detexit cor ignobile,
Vas Deo detestabile, vas scelerum,
Dum crucifigit iterum
Christum in Christi pugile.
D Iudas Christum disfracerat,
Dux Regem vendit Angliæ
Sed crimen hoc exaggerat
Idololatra pecunia.

Nam impie pacem cum Rege sinxerat,
Dum ei Rex improperat, quod fugerat
Relicta Crucis acie,
Cedens in partem Syria.
Christi miles in hostiles irruebat cuneos,
Dux cum prauis & ignauis
Fabricabat laqueos
In Regis captionem;
Sic sauit in leonem
Vulpecula versutia:
Bibe nunc auaritia,
Dum puteos argenteos
Larga diffundit Angliæ,
Tuatecum pecunia
Sit in perditionem.
Infidelis & crudelis
Triumphalem titulum
Crucis Christi polluisti,
Vendidisti populum
Terra promissionis,
Fili perditionis.
Rex reuertendi studio
Firmauerat triennio
Discordiam in gratiam,
Sed tuam machinatio
Confirmat in David solio
Tyrannum Babylonis. &c.] Insuper &

scribens epistolam ad b Conradum Archiepiscopum Moguntinum, acerbissima inuectiua eundem Leopoldum est infectatus. At cum Petrus ad eò factum exaggerat, præterit eum fortasse, quæ ad ista perpetranda causa Ducem Leopoldum impulerat, superius recitata. quam si nouisset, stylum puto contuisset, cum in vltionem peccati Deum id voluisse, videri potuisset. Tunc autem ad Cælestinum Romanum Pontificem his verbis c scripsere Episcopi Northmanniæ pro eodem Anglorum Rege:

Reuerendo Patri ac domino Cælestino Dei gratia summo Pontifici VValterus eiusdem permissione Rothomagensis Ecclesiæ humilis minister, ipsiusque Suffraganei, Baiocensis, Ebroicensis, Sagiensis, & Ebrincensis Episcopi salutem, & deuotissimæ seruitutis affectum.

Vulgariter dicitur, quia noua & insolita morborum genera noua indigent medicina. Ab visu siquidem nostrorum temporum prorsus credimus alienum, quòd capiatur, aut ad redemptionem aliquatenus compellatur, vel in eundo, vel in reditu, quicumque

^aPetr. Bles.
epist. 57.
XXIV.

^bIdem
epist. 143.

^cIdem ep. 64.

AD CÆLESTINUM
PAP. LITTERARUM
EPISCOPORVM
DE REGE
CAPTIVO.

Ierofolymitanæ peregrinationis profecutor existit. Recolimus, quodd illius viæ, sancti- que signaculi professores Ecclesia Romana in sua custodia & tuitione suscepit. Nec dubium est, redundare in totius Ecclesiæ caput, quidquid contra eiusdem Ecclesiæ auctoritatem in eius filios attentatur. Christianissimus Princeps, Rex Angliæ, illustrissimus dominus noster, & deuotissimus Ecclesiæ Romanæ filius, quem specialiter in sua protectione susceperat, in sua peregrinatione post sudores & pericula, post angustias & discrimina vitæ, quæ pro amore & honore Dei diu sustinuerat, reuertendo captus est, & iniuste detentus. Plangimus dolores & angustias nostras, quas vti nam nobiscum communicare velletis paterno compassionis affectu, & ostenderetis per experientiam in nostris angustis, quantum vobis teneri debeat affectio filialis. Docet publicus experientia liber vberiore esse charitatis affectum parentibus ad filios, quam filiis ad parentes: ideoque pensata deuotione, quam hæcenus habuerunt Reges Angliæ erga Romanam Ecclesiam, speramus in eo, qui spes nostra est, quod non deficiet in hac angustia nostra illa exuberans & in exhausta gratiæ plenitudo, quæ se impartitur afflictiis, lapsos erigit, læsos reparat, & vt quod multum est, claudatur in modico, se communicat vniuersis. Qui & vniuersorum & singulorum totus est, qui se seruum seruorum publice profitetur: quid faciat pro tanto filio, pro tanto Principe, cuius iniustissimam captionem prouinciæ lamentantur, dolent populi, plorant Ecclesiæ, & omnia iura tam moderna quam vetera detestantur? Exerat beati Petri gladium manus vestra, clementissime Pater, quid & quantum tanto filio debeatis, exhibeatis in opere: vt experientia mediante addiscant minores & inferiores filij, quantum à vobis auxilium in suis necessitatibus debeant expectare. Valet.]

XXVI. ALEONORA REGINA INTERPEL- LAT PON- TIFICEM.

XXVII.

DE CENCIO CAMERARIO.

XXVIII.

DE CENSIVS APOSTOLICÆ SEDIS.

Pulsauit etiam tunc fores importunitis Romanæ Ecclesiæ Aleonora Anglorum Regina, sperans auctoritate Romani Pontificis posse fieri, vt ipse Rex captiuus coniux eius vinculis solueretur. Sed cum adhuc minimè audiretur, amariore ad eum litteras frequentare cogebat doloris acerbitas, quarum cum priores exciderint, tres vltimo loco datæ extant inter Petri Blesensis epistolæ, eiusdem auctoris stylum redolentes, quas reddemus anno sequenti, quo datæ intelliguntur. modò anni huius reliqua prosequamur.

Hic est annus, quo Cencius Camerarius consulturus rebus temporalibus Romanæ Ecclesiæ, aggressus est opus vtile valde, vt census, qui tunc Romanæ Ecclesiæ à diuersis persoluerentur, scriptis mandaret: cui volumini in eius argumentum ista præfatus est:

Incipit liber censuum Romanæ Ecclesiæ, à Cencio Camerario compositus secundum antiquorum Patrum Regesta & memorialia diuersa, anno Incarnationis Domini millesimo centesimo nonagesimo secundo, Pontificatus Cælestini Papæ Tertij anno secundo.

Ecclesiæ Romanæ censuum opus iam retroactò tempore à quibusdam aliis ordinatum, cur reordinare opus fuerit & necesse: ego Cencius, quondam felicitis recordationis Clementis Papæ Tertij, nunc verò domini Cælestini Papæ Tertij Camerarius, S. Mariæ Maioris Canonicus, breuiter & aperte respondeo. Quod cum felicitis memoriæ Eugenius Primus, & Hadrianus Papa successor ipsius, & quidam alij deinde, quadam memorialia semiplena tantum, nec authenticè scripta, seu ordinata, in scriptis de censibus rede-gissent, & posterì, siue successores eorum per memorialia ipsa, quæ Ecclesiæ, vel monasteria, hospitalia, seu domus eleemosynariæ (quod ferè idem esse dignoscitur) quæ etiam ciuitates, castella, villæ, vel domus speciales, seu quæ Reges, aut Principes in ius admissi & proprietatem beati Petri & S. R. E. persistentes, censuales esse, vel quantum deberent persolvere, instrui plenariè non valent, eadem Romana Ecclesia detrimentum incur-rebat non modicum & iacturam. Quod vti que comperiens, & videns me de facili posse remedium huic damno præstare; recognoscens etiam personam meam à S. R. E. primis à cunabulis educatam, promotam in omnibus & creatam: vigilanti atque vehementi meditatione motus, census ipsos, sicut in tomis charticiniis, & voluminibus Regestorum antiquorum Pontificum Romanæ Ecclesiæ, & modernorum, & aliorum librorum quorundam, seu memorialium veracium inueni, etsi non omnes producens in medium, certis regnis, prouinciis, Episcopatibus, atque locis à præmissis tantum Patribus sanctis primitus constitutos, in quantum facultas permisit, vt inferius annotabitur, insigniui. Nouos census, qui meo tempore in Romana fuerunt Ecclesia constituti, vel amodò statuentur, in hoc volumine studiosè depingendos ostendi, ex hoc successoribus meis præstans materiam vniuersis, qualiter de cetero, vsque ad exitum mundi & census illos describant, qui suis de nouo temporibus statuentur.] hæc Cencius Camerarius.

Præter

Præter hæc autem, quid hoc anno Cælestinus Papa operatus fuerit pro redimenda Constantia Augusta è manu Tancredi Sicilia Regis, atque ea restituenda Imperatori, in Chronico Fossæ nouæ ista breuiter:

Hoc anno dominus Cælestinus Papa misit dominum Ægidium Diaconum Cardinalem Aragoniæ Panormum, & retulit Imperatricem Constantiam, quam Salertani dederant Regi Tancredo, & honorificè duxit eam Romam. Et dominus Papa suis eypensis eandem honorificè remisit in Alemanniam ad Imperatorem.] hæc ibi. Cum interea Henricus Imperator tantam illatam sibi à Salernitanis vlturus iniuriam, tam in ipsos quam in Regem Tancredum, & alios Imperij perduelles, ingentem in sequentem annum parat exercitum, classemque maritimam. Quæ autem egerit, suo loco dicitur anno sequenti, quo fieri contigerunt, nempe cum adhuc Richardus Rex Angliæ teneretur ab Imperatore captiuus, vt apparet ex literis Aleonoræ Reginæ ad Cælestinum vltimo loco datis. Inter hæc verò Rogerius Tancredi filius primogenitus coronatus in Regem migrat ex hac vita, & haud diu post Tancredus pater pariter obiit, superstitè matre Regina cum puero atque puellis duabus. Sed quæ admiranda in Slaunorum historia ab Auctore huius sæculi Helmoldo Abbate hoc tempore accidisse narrantur fide dignissima, accipe:

His ferè diebus puella quadam in partibus Thuringiæ prope ciuitatem Erpisdordiam ægrotabat. Quam dum sacerdos ex more visitaret, dans ei Viaticum, ablutionem digitorum fecit in bicario nuando, ipsam aquam ad bibendum ei tradens, sicque discessit. Illa verò benè suæ mentis compos dixit his, qui circa ipsam erant: Diligentissimè ipsam aquam operite; quia de digitis sacerdotis vidi portiuunculam Eucharistiæ in eam decidere. Quo facto cum ipsa aqua ei postea ad bibendum fuisset allata, & tota mutata fuisset in sanguinem, ipsa quoque portiuuncula, licet minimi formam acceperat digituli, versâ in cruentam carnem. His visis terrentur omnes, fit clamor mulierularum accurrentium, clamantium, mirantium, stupentium, & de re tam inaudita sic & sic loquentium. Mittitur, sacerdos vocatur, qui magis stupebat, qui suam in his negligentiam metuebat. Qui etiam timens officij suspensionem, celare rem voluit, hortans tanti Sacramenti exultionem. Sed celari non potuit, quod Deus miraculosè manifestari voluit. Communicatur res pluribus, fit conuentus sacerdotum: qui in perturbatione non habentes consilium, adierunt Archidiaconum. Qui super his timens aliquid dispensare, quæ gesta erant, per epistolam significauit domino Moguntino. Interea ipsum bicarium cum viuifico corpore & sanguine opertum corporali, super altari ponitur, & videntibus cunctis qui aderant, columba venit super labium bicarij, & diu sedit non sine admiratione cunctorum, quod corporis sui pondere ipsum vasculum non euerterit. In partibus enim illis bicaria quasi ductilia in inferioribus sunt angusta, in superioribus verò ampliora. Vnde, qui viderant, non corporalem, sed spiritualem columbam arbitrati sunt.

Cum ergo hæc circa festum B. Vincentij Martyris facta fuissent, in festo Annuntiationis venit dominus Archiepiscopus in partes illas. Ipsam enim diem præfixerat omnibus Prælati suis, cum omni Clero, similiter & vniuerso populo, vt omnibus in vnum positis, quid super eodem negotio ageret, omnium consilio vteretur. Omnibus igitur conueni-entibus ad villam, vbi ipsum Sacramentum repositum erat, ordinata Processione, Prælati portantibus sanguinem Dominicæ supplicatione Litaniarum, & populi deuotissima prece, omnes discalceatis pedibus ad ciuitatem suprascriptam veniunt, & primam in monte B. Cyriaci stationem faciunt. Quibus cum nimia humilitate occurant sandimoniales eiusdem loci, cum genuflexione intima cæcantes deuotissimè: Iesu nostra redemptio, &c. Vbi cum Missarum solemnità pro instanti articulo celebrata fuissent, procedunt ad montem B. Petri, vbi magnus* religiosus ab antiquo institutus monachorum est Conuentus. vbi similiter cum deuotissimè Missarum solemnità celebrata fuissent, ventum est ad Ecclesiam beatæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ. Vbi dominus Archiepiscopus pontificalibus indutus, inter diuina populum ad lacrymas & orationes est adhortatus, vt diuina clemencia, semper humano generi amica, quæ ad euacuandum errorem Infidelium, siue ad corroborandam fidem suorum Fidelium, Sacramentum, quod sub specie panis & vini benedicatur, sanctificatur, sumitur, verè suam carnem & sanguinem euidentissimis indicis demonstrasset ad laudem & gloriam nominis sui, similiter etiam ad iucunditatem & exaltationem Ecclesiæ suæ sanctæ, vt confiteamur nomini suo sancto, & gloriemur in laude sua: rursus in priorem substantiam panis & viui transformare dignetur. Vt sicuti ipse verè

XXXIX. CONSTANTIA OPERATA ET RESTITUTA IMP.

XL.

XLI.

DE EUCCHARISTIA INGENS MIRACULVM

XLII.

PROCESSIONE ORDINATA

* Al. religiosorum

XLIII.

est panis vitæ & vinum, quod spiritualiter lætificat cor hominis, ita verè Sacramentum, quod Ecclesiæ sub specie panis & vini vsurpádum dederat, in formam notam verteretur.

XLIV. Cumque diu oratum fuisset, & sanguis & caro in formam priorem non redisset: pontifex de nouis lapidibus nouum altare construere præcepit, vt in eodem sanguis cum carne Dominica reuerenter conderetur. Verùm cum inter ipsas orationes & exhortationes sæpius misisset, & transformatio facta non fuisset: venit subitò qui diceret, Dominum preces & gemitus filiorum Israël audisse, & priorem illam substantiam plenissimè redisse. His auditis, Dominus Archiepiscopus multis suffusus lacrymis, omnes ad gratiarum actiones hortari cœpit; ipse verò cum sermone exhortationis in laudes Domini nostri IESV Christi prorumpens, sic omnibus locutus est.

XLV. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. O Redemptor, quis vquam mortalium facta pietatis tuæ dignis efferat laudum præconis? qui semper cogitas cogitationes pacis, & nõ afflictionis. Et quia proprium est tibi semper misereri & parcere, cuius natura bonitas, voluntas potentia, opus misericordia, tu facis quod tuum est, nos autem quod nostrum est. Tu, antequam inuocemus, paratus es misereri; nos proni ad malum sumus: à diebus adolescentiæ nostræ. Nos ingrati sumus tantæ pietatis munificentia; tu verò nec ingratis beneficia subtrahis, qui Solem tuum oriri facis super bonos & malos, & pluis super iustos & iniustos. Sed qui de terra est, de terra loquitur: tu quoque, qui de cælis descendisti, super omnes es: quia tu solus scis, vnde venias, aut quò vadas: qui ad firmandam plebis tuæ fidem, Sacramentum hoc vertisti in cruentam carnem, qui verè te panem viuum, qui de cælo descendit, homini, ne deficiat in via huius peregrinationis, comedendum dedisti, quem sine fastidio continè manducat Angelus in cælo. Quem tamen ille manducat deliciosum, iste interim manducat ad remedium. vterque verè, sed

1. Cor. II. non vterque plenè. Apostolus enim dicit: ^a Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat. Aliud quippe est, sumere sacramentum, aliud rem sacramenti. Vnum est visibilis forma, aliud inuisibilis gratia. In his duobus duo comedendi sunt modi, vnus sacramentalis, alius spiritualis. Secundùm vnum comedunt vnuerſi, secundùm alium tantùm boni. Ibi multi vocati, hîc pauci electi. idèd dixi, vterque verè, sed non vterque plenè: quia alius tantùm sumit sacramentum, alius autem & sacramentum & rem sacramenti. Alius enim deuotus & dignus cum sacramento visibili inuisibilem percipit & gratiam: alius autem indignus fumens sacramentum, reus efficitur corporis & sanguinis Domini, quia iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus Domini.

XLVI. Nunc igitur, vt condignas persoluamus gratiarum actiones Domino nostro IESV Christo, qui in hoc facto nos & terreri & consolari voluit, hoc suademus, præcipimus, statuimus omnibus sub nostra iurisdictione consistentibus, vt omnes à minimo vsque ad maximum, à iuvene vsque ad senem, & pueri & puellæ, incuruati adorent, laudent, magnificent Dominum nostrum IESVM Christum, cui omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & inferorum, & honoremus almissua eius sacramenta, vt non solum sacramentum, sed & rem sacramenti fideliter percipiamus per gratiam ipsius, qui secundùm ordinem Melchisedec sacerdos est, & sacrificium, quo nos sibi faciat populum peculiarem, sectatorem bonorum operum. Cumque omnes respondissent, Amen, Dominus Archiepiscopus ipsam aquam transubstantiatam in vasculo pretioso ad posteritatis memoriam in ipsa Ecclesia honorificè reposuit, bicarium verò secum Moguntiam derulit, vbi vsque hodie honore maximo veneratur. Omnes autem, qui in omni diocesi sua constituti erant, ita deuotè ad laudem Christi incuruati sunt, vt etiam infantuli, qui in cunabulis iacebant, incuruati gratias agerent, iuxta illud: ^b Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem.] hæc de transubstantiatione aquæ in sanguinem Christi, per commisionem Christi corporis diuinitus facta, quod semper fieri in vino, cum commistio intercederet, antiquitas existimauit. vnde illud ^c Romani Ordinis: Vinum etiam non consecratum, sed sanguini Domini commixtum, sanctificatur per omnem modum.] sed hæc prolixior rem exigunt disputationem. Confutauit idem miraculum hæresim hoc sæculo obortam, negantium aquam vino mixtam mutari in sanguinem.

^c Ord. Rom. de offic. Miss. in fm. & Microlog. c. 19.

IESV

SEQUITUR annus Redemptoris millesimus centesimus nonagesimustertius, Indictione vndecima, quo Henricus Imperator audita morte Tancredi, eiusque filij in Sicilia regnantium, exercitu classeque parata in Campaniam venit, Salernum expugnat, diramque vindictam sumit de ciuibus, qui captam Constantiam Augustam miserant ad Tancredum, receptisque Appulis atque Calabris in fidem, Messanam se contulit, vbi promissionibus allectis Siculis, eosdem in ditionem accepit, pactisque conuentis Reginam matrem cum puero atque puellis redexit in suam potestatem, quos periurus idem Imperator Henricus vinculis alligauit, puerumque excæcauit, puellas verò duas sorores custodiri mandauit vnà cum matre. hæc omnia ex Chronicis Fossæ nouæ, vbi & asseritur aduentus Henrici Imperatoris in Siciliam contigisse hoc anno, mense Decembris, sicque cladem illam illatam Siculis hoc anno cœptam, in sequentem propagatam fuisse. Addit his Rogerius in Annalibus, eundem Henricum Imperatorem iussisse effodi corpora Tãcredi, & filij eius Rogerij, regisque nudari coronis, quas accepisse illegitimè assererat.

Interea verò hoc eodem anno Regina Anglorum pro liberatione filij sui Richardi Regis denudè & importunius pulsat fores Apostolicæ Sedis, ista scribens ad Romanum Pontificem Cælestinum ^a per Petrum Blesensem, qui Regi patri fuerat à secretis: Reuerendo Patri & domino Cælestino Dei gratia summo Pontifici, Aleonora in ira Dei Regina Anglorum, Ducissa Northmanniæ, Comitissa Andegauensis miseræ matris exhibere se Patrem.

Silere decreueram, ne insolentiæ & præsumptionis argueret, si fortè aduersus Principem sacerdotum verbum aliquod minùs cautum abundantia cordis & vehementia doloris aliceret. Sanè non multum ab insania differt dolor, dum in impetu suæ accensionis est, dominum non agnoscit, socium non veretur, nec desert, nec parcat alicui, sed nec tibi. Nemo ergo miretur, si verborum modestiam vis doloris exasperet, iacturam enim plango publicam: sed & familiaris dolor in spiritus mei præcordiis inconsolabiliter radicauit. Sagittæ enim Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum. Gentes diuisæ, populi lacerati, prouinciæ desolatæ, & generaliter tota Occidentalis Ecclesia confecta lamentis in spiritu contrito & humiliato supplicant vobis, quem constituit Deus super gentes & regna in omni plenitudine potestatis. Afflictorum, quæso, clamor introeat in aures vestras: calamitates enim nostræ multiplicatæ sunt super numerum. Nec ista dissimulare potestis citra criminis & infamiæ notam, cum sitis Vicarius Crucifixi, successor Petri, sacerdos Christi, christus Domini, deus etiam Pharaonis. De vultu tuo, Pater, iudicium prodeat, oculi tui videant æquitatem. De arbitrio vestro, & de clementia vestræ Sedis pendente vota populi, & nisi maturiùs arripiat manus vestra iudicium, tota redundabit in vobis trageedia huius mali: cum sitis pater orphanorum, & iudex viduarum mœrentium, & dolentiù consolator, & omnibus ciuitas refugij. In tanto cumulo miseriarum vnicum & commune omnibus expectatur de vestræ potestatis auctoritate solatium. Filij Israël Moyſen, cuius agitis vices, consultabant in duris, & ad tabernaculum fœderis confugiebant in angustiis suis. Rex noster in arcto est, & vndique angustia premunt eum.

Videte statum, aut potiùs casum regni, malitiam temporis, Tyranni sæuitiam, qui de fornace auaritiæ arma iniquitatis incessanter fabricat contra Regem, quem in sancta peregrinatione, in protectione Dei cæli, & tuitione Romanæ Ecclesiæ captum, & vinculis carceralibus coarctatum tenet, occiditque terredò. Contemnit enim Deum, & terribilia iudicia eius, prædæ incubat, & non est qui de manu eius possit eruere. Si Ecclesia Romana comploſis manibus ad tantas iniurias Christi silet: exurgat Deus, & iudicet causam nostram, respiciat in faciem christi sui. Vbi est zelus Eliæ in Achab? zelus Ioannis in Herodem? zelus Ambrosij in Valentem? zelus Alexandri Tertij, qui sicut audiimus & vidimus, patrem istius Principis Fridericum plena auctoritate Apostolicæ Sedis solemniter & terribiliter à Fidelium communionem præcidit? Porò Tyrannus Apostolicas clauas habet ludibrio, nec nisi verba reputat legem Dei. Sed tantò constantiùs deberetis arripere gladium Spiritus, quod est verbum Dei, scriptum est enim: ^b Qui vos spernit, me spernit. ^c Luc 10. Idèd si vestram non vultis, aut Ecclesiæ Romanæ iniuriam persequi, vobis tamen dissimulare

CRUDELIA
FACTA
HENRICI
IMP.

^a Petr. Bles.
epist. 144.
REGINAE
ANGLIAR
AD CÆ-
LEST. PA-
PAM PRI-
MAR.

III.

IV.

lare non licet Petri opprobrium, & iniuriam Christi. Non sit ergo alligatum in ore vestro A
verbum Domini, nec in vobis timor humanus obruat spiritum libertatis. Tolerabilius est incidere in manus hominum quam derelinquere legem Dei. Confidunt in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur inimici Crucis Christi, quorum finis interitus, & gloria eorum in confusione. Quidquid Ecclesiarum & pauperum necessitati subtrahitur, infatiabilis auaritię deuorat ingluuies. Sed propę est, vt in eos manus Domini tempestiuam exercent ultionem, & eueniet, quod beatus ^a Iob de prædõne impio protestatur: Diuitias, quas deuorauit, euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus. Luctuę fecit omnia, nec tamen consumetur. Quod si ad tempus humanum euadunt iudicium, diuinum terribilius est, quod imminet eis: quorum gaudium præfens instar puncti, interminabilis verò pœna ignis & vermis. Quis enim vniquam persecutor innocentie vlticem illius manum, qui aufert spiritum Principum, potentesque potenter punit, legitur euasisse? Vt de pœna taceam gehennali, sæpę legimus, quomodo digitus Dei pro arbitrio suo regna & Imperia transfert: quas etiam, sicut vult erigit, & sicut vult, deiicit potestates, Non deterreat, quæso, vos sæcularis elatio. Superbus est ^b Moab, & maior est superbia eius quam fortitudo ipsius: è contrario autem nomen Domini plurima fortitudo.

^b Iai. 16.V.
1193.
VEREBAR
REGINAE.

Illud verò publicè contristat Ecclesiam, populisque murmur excitat, nec mediocriter militat in dispendium vestrę opinionis, quod in tanto discrimine, in tot lacrymis, in tot prouinciarum supplicationibus, nec vnum Nuntium ad Principes illos à vestro latere destinastis. Sæpę pro causis mediocribus vestri Cardinales in magna potestate etiã ad partes barbaras legatione funguntur: in causa verò tam ardua, tam lamentabili, tam communi, nec vnum adhuc Subdiaconum, aut Acoluthum destinastis. Legatos enim hodie facit quæstus, non respectus Christi, non honor Ecclesię, non regnorum pax, aut populi salus. C
Quis quæstus vobis aut prouentus gloriosior posset esse, quam in hac liberatione Regis summi Pontificis apicem, siue sacerdotium Aaron & Phinees exaltare? Sanè non multum humiliastes Sedis Apostolicę dignitatem, si in propria persona ad tãti liberationem Principis in Germaniam descendisset. Quem enim tam officiosè colebat in prosperis, tam desidiosè deserere non debuit in aduersis. Quare non appenditis in libra iustitię beneficia, quę bonę memorię Henricus, pater istius Regis vobis, sicut vidimus, in articulo summę necessitatis exhibuit, vt è diuerso tyrannidem Friderici, quam in vos & in Ecclesię Romanę possessiones, & in omnes, qui vobis fideliter adhærebant, exereuit? Cùm enim prænominatus Fridericus fautor schismaticę dissensionis & Auctor contra Alexandrum Tertium, canonicè, sicut scitis, electum, in partem apostatę Octauiani coniuisset, atque sub illa schismatis concussione generaliter vbique terrarum Ecclesia laboraret: Reges Francię & Anglię variis ex vtraque parte legationibus tentabantur. Cumque sententia Regis Francorum consiliorum varietate, cui faueret parti, fluctuans dubia vacillaret, Rex Henricus dolens Christi tunicam diutiùs scindi, primus Alexandro Papę consensit, multaque cautela trahens Regem Francorum pariter ad consensum, Apostolicum suis muniuit consiliis, & firmavit auxiliis; & sic nauem Petri sub certo discrimine naufragantem in secura littoris statione locauit. Hęc apud Castrum Radulphi vidimus, vbi etiam Romanorum votis (sicut ipsi pro miraculo publicè prædicabant) plenioribus xeniis auri & argenti regia munificentia satisfecit.

HENRICI
REG. DIGNA
MERITA.

VI.

Notabiliter igitur dehonestat gloriam Sedis Apostolicę, quod aliqua vniquam ingratitudo tanti beneficij memoriam potuit abolere. Quandoque poterit ex causa consimili (quod Deus auertat) schismatis pullulare fermentum, vestręque præsentis desidię & defectus recordatio poterit tunc aliquibus cedere in singultum. Licet enim liberationem Regis ille veteratus serpens, ille coluber tortuosus machinationibus præstigijs impediat: confidimus tamen in Domino, quod tempestiuè respiciet in faciem christi, & dabit imperium Regi suo. Expectatio siquidem nostra in spe certa & fide firma conualuit. fit enim incessanter oratio ab Ecclesia ad Deum pro eo. Deus autem, qui in tempore accepto exaudit, & adiuuat in die salutis: respiciet in orationes humilium, & non spernet preces eorum. ^c Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Sol ad ^d preces Iosue stetit, & Luna contra vallem Aialon non est mota, quia iusti precibus obtinetur, vt à corde peccatoris Sol iustitię non recedat, & mens hominis, quamuis in defectum prona sit, virtutum tamen stabilitate firmatur. Non enim tantum remittitur oratione peccatum, sed & pœna peccati declinatur beneficio precum. Ideò bonum est Regi prætolari cum silentio salu-

^c Iacobi 5.
^d Iosue 10.

A salutare Domini. Nam si nunc in fornace tribulationis purgatur à Deo, qui circa eum aduersa & prospera saluberrima moderatione disponit, vexatio transibit in gloriam, atque pro confusione duplici & rubore in terra duplicia possidebit. Beatus itaque vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius. Sanè sicut nunc ei publici gemitus & generales impenduntur lacrymę: sic desideratus gentibus tempestiuè communibus excipietur votis in exultatione vniuersę terrę. Domine in virtute tua exaltabitur Rex, & Ecclesia Romana, quę nunc nimis culpabiliter in eius liberatione lentescit, non sine lacrymis erubescet, quod in tantis angustiis tantum filium non agnouit.] hactenus litterę Reginę matris. sed non quieuit, nec expectauit patienter quid decerneret Apostolica Sedes.

Rursum verò materna viscera importuna ipsum exagitant Cælestinum Papam, alius vrgent litteris aduersus filij detentores, iisdemque amarioribus: quod enim magis spe frustrari visus sibi, eò grauiori dolore exulceratus est animus eius. Audi eas, vt non mireris, si B Cælestinus Papa demum rem egerit censuris Ecclesiasticis:

Sanctissimo Patri ac domino Cælestino Dei gratiã summo Pontifici, Alconora eadem gratia Regina Anglię, Ducissa Northmannię, & Comitissa Andegavię, salutem, & misericordiã visceribus abundare.

VII.

Tædet animam meam vitę meę, quidquid enim verebar, accidit, & adhuc expectatio durioris euentus omnem gratiam consolationis abscedit. Quando ego non timui grauiora pericula veris: Laborem itaque & dolorem meum considerans, à pusillanimitate spiritus & tempestate subuerto. Ego verò iam delibor, & doloribus festinata senectus paucitatem dierum meorum nuntiat mihi. Multoties vobis scripsi, atque sacrificium cordis in spiritu contrito & humiliato frequenter obtuli. Quia tamen semel cœpi, loquar adhuc ad dominum meum, cùm sim puluis & cinis. Dimitte me domine, vt plangam paululum dolorem meum. Nescio enim, quo pacto impetus anxietatis, ex ipso planctu & lacrymarum profusione lentescit. Diu expectaui ego perdita, si esset, qui leniret dolorem matris, qui diceret, Ioseph filius tuus viuit, & eductus est de cisterna, nec eum fera pessima deuorauit. O fera pessima tigribus, & lamis, omni que fera crudelior, qui filium meum, militem Christi, Christum Domini, peregrinum Crucifixi, vinculis alligatum Imperatori vendidit & tradidit! Sic ei durior aduersarius constitutus est, atque de ergastulo in labyrinthum, & de Scylla translatus est in Charybdim. A diebus Iudę Ischarioris non est inuentus similis illi, qui sic violaret legem Excelli; qui ita malitiosè traderet iustum. Et hæc in occulto & in tenebris facta sunt: erant enim opera tenebrarum.

Memoriam abundantie suauitatis tuę, Pater misericordię, precor, vt de ore leonis, D & de manu bestię liberet innocentem. Et quę tibi vtilitas in sanguine eius, qui de manu tua exactissimè requiretur? Quia credebamus aliquando, quod disposuisset Dominus per vos filio facere misericordiam, facti sumus latantes: nunc autem res in contrarium versa est. Triumphat enim longè lateque diabolus, sapientiam vincit malicia, & audita in gentibus filij mei captione, personat in triuijs Geth, & in compitis Aiscalonis incircumcisorum solemnis applausus. Heu, heu, percussit nos Dominus plaga graui & castigatione crudeli! A me viscera mea tyrannus auulsit, & Ecclesias spolians, in Terra Sanctorum iniqua gessit, plebes innumeras amaritudine & mœrore confecit. In his omnibus non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta: non parcat monachis, non reclusis, non eremitis, non monialibus, non leprosis: perierunt enim ius & fas, timor Dei, fides, religio & honestas.

IX.

E Exurge, quare obdormis, domine, exurge, & ne repellas in finem. Moueat te, summe Pontifex, etsi non huius peccatricis infelicissimę dolor, saltem clamor pauperum, compeditorum gemitus, interfectorum sanguis, Ecclesiarum spoliatio, & generalis denique pressura Sanctorum. Vide, quanta malignatus est inimicus in sancto, inualuerunt hostes Ecclesię, prolongauerant iniquitatem suam, confortati sunt, addentes præuagationem, iniquitatem apponunt iniquitati, vt sanguis sanguinem tangat, vt superbia eorum ascendat semper, & impietas modernorum mensuram patrum suorum non solum impleat, sed transcendat. Certè horrendo anathemate feriendi erant, aut potius fulminandi. Exurgat igitur orbis Episcopus, & arripiat quasi fulgur iudicium manus tua. Sicut Petrus vno ictu Ananiam & Sapphiram, & vno ictu Simonem Magum potuit delere de medio: sic spiritu laborum tuorum interficias impios. Alioquin videberis declinare in obligationem malitię per consensum. Declinantes autem in obligationem adducet

X.

Dominus cum operantibus iniquitatem. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime: gladio scilicet spiritus, quod est verbum Dei. Arripiat iudicium manus tua, & in potestate colla tibi cælitus tolle virgam peccatorum desuper sortem iusti: scuto bonæ voluntatis tuæ protege filium meum, & filius iniquitatis non apponat nocere vltius innocenti.

XI.

DE POTE-
STATE ROM.
PONT.

Cum innocentia Regis filij mei testimonium habeat ab his qui propè sunt, & ab iis qui longè; non habetis excusationem de peccato. Quæ enim excusatio possit vestram desidiam & iniuriam palliare, cum omnibus liqueat, quòd liberandi filium meum habetis potestatem, & subtrahitis voluntatem? Nonne Petro Apostolo, & in eo vobis à Deo omne regnum omnisque potestas regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus. Non Rex, non Imperator, aut Dux à iugo vestra iurisdictionis eximitur. Vbi est ergo zelus Phinees? vbi est auctoritas Petri? vbi est qui dicat: Zelus domus tuæ comedit me? Appareat, quòd non in vanum dati sunt vobis & Coepiscopis vestris gladij ancipites in manibus vestris. Dicite iniquis, Nolite iniquè agere, & delinquentibus, Nolite exaltare cornu. Non degeneret in herede Petri dignitas Apostolica reuerendo. Vestrum agnoscite principatum; probate zelum, accingimini ad opus fortitudinis, & honorate ministerium vestrum. gloria vestra deriuetur ad posteros, & cognoscat generatio altera, quàm inaniter tyrannus ille præsumpsit, & quàm potenter præsumptionem eius Sedes Romana punierit. Vobis equidem conuertetur in discrimen & crimen, si remissas habeatis manus, & addat impunitas cornua peccatori. Si enim in viridi hæc facta sunt, in arido quid fiet? Recolat, quæso, vestra paternitas, quantus amicus vir meus Rex, pater istius Regis, & quàm fidelis vobis fuerit: attendite, quàm benignus iste succësor paternæ deuotionis extiterit. Nec à corde vestro excidat, quanta ego sollicitudine per ipsum vestrorum negotia Legatorum, in modò vestra promouerim. Si etiam in vestris necessitatibus mea vñquam circa vos affectio torpuit: decidam meritò ab inimicis meis inanis.

XII.

2. Reg. 19

Ego autem nunc experior vestrorum promissa Cardinalium verba esse & folia; arbores autem non à foliis aut floribus, sed à fructibus cognoscuntur. Et nos quidem à fructibus eorum cognouimus eos. Dicere pudet, quod vñquam eos fecisse pudeat, tyrannus eos habuit malitiæ fautores, cuius se debuerant exhibuisse vttores. Dilexi vos, non lingua & verbo, sed opere & veritate. numquid redditur pro bono malum, & odium pro dilectione? Vt salua pace domini mei vñquam loquar: Dico ei, quod quandoque^a Ioab exprobrasse legitur David Regi: Diligis eos, qui te oderunt, & eos odio habes, qui te diligunt. Heu quomodo oportet zelus iustitiæ! quàm miserabiliter claves Ecclesiæ suam perdidit officium! Et vbi gloriosus Petri principatus eminere debuerat, ibi contumeliosius opprimitur, & vilescit Pontificalis auctoritas. Lupus irruit in ouile, leo in Ecclesiam Dei, & singularis ferus depascitur eam, nec est, qui pro domo Domini ex aduerso ascendat: quodque familiarius & intolerabilius doleo, filium meum tyrannus cruciat. dissimulat hoc summus Pontifex: nec est qui redimat, neque qui saluum faciat. Si qua ergo consolatio in vobis, si qua virtus charitatis in Christo, si qua miseratio, si qua compassio viscerum, si quid denique quod affectum patris, & Pontificalem sapiat vnctionem: audiat omnis populus sapientiam esse in vobis ad faciendum iudicium.

XIII.

Job 39.

Sed quid talibus im moror? curro in incertum, & aëra verbero, atque in ventos nostri gemitus euanescent. Obstinatio tyranni durior adamante est, & scio quem Deus negligit, nemo poterit corrigere. Sermo meus in terram cecidit, & reuertitur ad me vacuus, nec in his, ad quæ missus est, prosperatur. Me igitur tribulationum tempestas horrenda demergit, me profundum absorbet abyssi terribilis, & vrget super me puteus desperationis os suum. Populi nostri omnes dant manus suas morti, atque cum inferno percutiunt foedus, tabescentes, & arescentes præ timore & expectatione, quæ superueniunt vniuerso orbi Occidentali. Tu autem Domine Deus Sabaoth, qui iudicas iustè, vide, quia vim patior, iudica causam meam. Et quia in terris iudicem non inuenio ego misera, & nulli miserabilis: terrarum iudicem ad tuum terribile tribunal appello. Infelix ego, quare doloris mei vehementis imperum sequor, & os meum in cælum pono? Sed æquanimitè, quæso Pater, sustineat benignitas vestra, quod ex dolore, non ex deliberatione processit. Peccavi ego, & vt verbo beati^b Job vtar: Quæ dixi, vñquam non dixissem. Ideò non addam vltà, & supponam digitum ori meo. Vale.] Anne satis ista? minimè gentium, sed quietis impa-

A impatiens mater, quousque videat filium liberum, non cessat importunioribus litteris lacessere eumdem Pontificem Cælestinum, & interpellare ipsum querelis, atque lamentis vrgeri in aduersariorum vltionem, ista eodem argumento conscribens:

Reuerendo^a Patri & domino Cælestino Dei gratia summo Pontifici, Aleonora misera, & vñquam miserabilis Anglorum Regina, Ducissa Northmanniæ, Comitissa Andegauis, miserae matri exhibere se misericordiæ Patrem.

XI V.
^a Apud Ferr.
Bles. ep. 146.

Inuidente locorum distantia prohibeo, beatissime Papa, vobis præsentialiter loqui: necesse tamen est, vt plangam paululum dolorem meum. Et quis mihi tribuat, vt scribantur sermone mei? Tota interius & exterius anxior: vnde & verba mea dolore sunt plena. Foris sunt timores, intus pugna, nec ad momentum mihi respirare liberum est à tribulatione malorum & dolore, à tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis. tota dolore contabui, pellicque meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum. Defecerunt anni mei in gemitibus, & vñquam omnino deficiant. Vñquam totus sanguis corporis mei iam emortui, cerebrum capitis, ossiumque medullæ ita dissoluantur in lacrymas, vt in sterus tota pereffluam, Auulsa sunt à me viscera mea: baculum senectutis meæ, & lumen oculorum meorum perdidit. Meisque votis accederet, si Deus infelices oculos meos, ne mala gentis meæ vltius videant, perpetua cæcitate damnaret. Quis det mihi, vt pro te moriar, fili mi? Matrem tantæ miseriæ respice misericordiæ Mater, aut si filius tuus, fons misericordiæ inexhaustus, peccata matris requirit à filio, ab ea quæ sola deliquit, totum exigit, puniat impiam, & de peccatis innocentis non rideat. Qui cœpit, ipse me conterat, tollat manum suam, & succidat me, & hæc sit consolatio mea, vt affligens me dolore, non parcat.

POST RE-
MAR LITTE-
RAE ALEO-
NORAE RE-
GINAE AD
CÆLEST.
PAPAM.

Ego misera, & nulli miserabilis, cur in huius detestandæ senectutis ignominiam veni? duorum regnorum domina, duorumque Regum mater extiteram. auulsa sunt à me viscera mea: generatio mea ablata est, & conuoluta est à me. Rex iunior, & Comes Britanniae in puluere dormiunt, & eorum mater infelicissima viuere cogitur, vt irremediabiliter de mortuorum memoria torqueatur. Duo filij mihi supererant ad solatium, qui hodie mihi miserae & damnatæ supersunt ad supplicium. Rex Richardus tenetur in vinculis, Ioannes frater ipsius regnum captiuum depopulatur ferro, & vastat incendiis. In omnibus versus est mihi Dominus in crudelem, & aduersatur mihi in duritia manus suæ. Verè pugnatrix eius cõtra me. Ideò & filij mei pugnant inter se. Si tamen pugna est, vbi vnus vinculis arctatus affligitur, alius addens dolorem super dolorem ipsius, crudeli tyrannide sibi regnum exulis vsurpare molitur. Bone Iesu, quis mihi tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, donec cessent sagittæ, quæ in me sunt, quarum indignatione spiritus meus totus ebibitur? Mors in voto mihi est, & vita in tædio, & cum sic moriar incessanter, in desideris tamen habeo mori plenius. viuere compellor inuita, vt vita mihi sit pabulum mortis, & materia cruciatus. O felices, qui in experti ludibria vitæ huius, & inopinatos euentus conditionis incertæ beato præuenerunt abortu!

XV.

XVI.

Quid facio? cur subsisto? quare moror misera, & non vado, vt videam, quem diligit anima mea, vinculum in mendicitate & ferro? vt quid enim tanto tempore mater potuit obliuisci filij vteri sui? Tigres erga foetus suos, & lamias etiam fæuiores emollit affectio. fluctuo tamen in dubio. Si enim abiero, deferens filij mei regnum, quod vñdique graui hostilitate vastatur, erit in absentia mea communi consilio & solatio destitutum. Si autem subsistero, desideratissimam mihi faciem filij mei non videbo. Non erit qui liberationem filij mei studiosè procuret, & quod magis vereor, ad impossibile pecuniæ quantitatem delicatissimus adolescens tormentis vrgebitur, tantæque afflictionis impatiens, facile in mortem suppliciiis adigetur. O impie, crudelis, & dire tyranne, qui non es veritus manus sacrilegas intromittere in christum Domini! nec te regalis vnctio, nec sanctæ viæ reuerentia, nec Dei timor à tanta inhumanitate cohibuit!

Porro Princeps Apostolorum adhuc in Apostolica Sede regnat & imperat, & in medio constitutus est iudiciarius rigor: illudque restat, vt exeratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc constituit super gentes & regna. Christi Crux antecellit Cæsaris aquilæ, gladius Petri gladio Constantini, & Apostolica Sedes præiudicat Imperatoriæ potestati. Vestra potestas à Deo est, an ab hominibus? Nonne Deus deorum locutus est vobis in Petro Apostolo, dicens: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum in caelis

XVII.
DE POTE-
STATE ROM.
PONT.

Mat. 16.

& in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis? Quare ergo tanto tempore tam negligenter, immò tam crudeliter filium meum soluere differis, aut potius non audetis? Sed dicetis, hanc potestatem vobis in animabus, non in corporibus fuisse commissam. Esto certè, sufficit nobis, si eorum ligaueritis animas, qui filium meum ligatum in carcere tenent. Filium meum soluere, vobis in expedito est, dummodò humanum timorem Dei timor euacuet. Redde igitur mihi filium meum, vir Dei, si tamen vir Dei es, & non potius vir sanguinum, si in filij mei liberatione torpeas, vt sanguinem eius de manu tua requirat Altissimus. Heu, heu, si summus Pastor in mercenarium peruertatur, si à facie lupi fugiat, si commissam sibi ouiculam, immò arietem, electum ducem Dominici gregis in faucibus cruentæ bestię derelinquat! Bonus pastor alios pastores instruit & informat, non vt fugiant, si viderint lupum venientem, sed animas suas pro ouibus suis ponant. Anima tua tibi, quæso, salua sit, dummodò non dicam ouis tuæ, sed filij tui liberationem crebris legationibus, salutaribus monitis, comminationum tonitruis, generalibus interditiis, sententiis terribilibus studeas procurare. Sanè serò vestram pro eo animam poneretis, qui pro eodem adhuc vnum verbum dicere aut scribere nolulistis. Dei Filius testimonio Prophetæ a de cælo descendit, vt educeret vinctos de lacu, in quo non erat aqua. Numquid quod decuit Deum, dedecet Dei seruum? Filius meus torquetur in vinculis, nec ad eum descendis, nec mittis, nec moueris super contritione Ioseph. Christus hoc videt & filet: sed opus Dei negligenter agentibus abundanter in summa distributione retribuet.

^a Zach. 9.

XVIII.

Legati nobis iam tertio promissi sunt, nec sunt missi, vt verum fatear, ligati potius quàm Legati. Si filius meus in prosperis ageret, ad simplicem eius vocationem festinarius accessissent, quia de magnifica eius munificentia & de publico regni quæstu suæ legationis vberes manipulos expectarent. Et quis quæstus eis gloriosior esse posset quàm Regem liberare captiuum, reddere pacem populis, Religiosis quietem, & gaudium vniuersis? Nunc autem filij Ephrem intendentes & mittentes arcum, in die belli conuersi sunt, & in tempore angustię, dum lupus prædæ incubat, canes muti latrare aut non possunt, aut nolunt. Hæcine promissio illa est, quam nobis apud castrum Radulphi, cum tanta dilectionis & fidei protestatione fecistis? Quid profuit vobis simplicibus dare verba,

^b 3. Reg. 20.

& illudere vota innocentium inani fiducia? Sic olim Rex Achab foedus amicitię contraxisse cum Benadad perhibetur, illorumque mutuam dilectionem euentus habuisse infastos audiuius. Pugnas Iudæ, Ioannis, Simonis, Machabæorum fratrum caelestis dispensatio felicibus prosperabat auspiciis: missa verò legatione sibi firmantes amicitiam Romanorum, Dei perdidit auxilium, nec eis semel, sed sæpius venalis eorum familiaritas versa est in singultum. Solum desperare me cogitis, qui solus post Deum spes mea, populi que nostri fiducia fueratis. Maledictus qui confidit in homine. Vbi est ergo nunc præstolatio mea? tu es Domine Deus meus, ad te Domine, qui laborem consideras, sunt oculi ancillæ tuæ. Tu Rex Regum & Dominus dominantium, respice in faciem christi tui; da imperium puero tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ, nec in eo punias delicta sui patris, aut malitiam matris suæ.

^c Jerem. 17.

XIX.

QVÆ IMP.
IN ROMA-
NAM ECCL.

Ex certa & publica relatione cognouimus, quòd Imperator post Legiensis Episcopi mortem, quem funesto gladio, longa tamen manu dicitur occidisse, Ostunensem Episcopum, & quatuor Episcopos comprouinciales eius, Salernitanum etiam & Tranensem Archiepiscopos coarctat miseria carcerali; & quòd auctoritas Apostolica nullatenus dissimulare debuerat, Siciliam, quam à temporibus Constantini constat esse patrimonium sancti Petri, post legationes, post supplicationes, post comminationes Apostolicæ Sedis, in perpetuum Romanæ Ecclesiæ præiudicium, vsurpatione tyrannica occupauit. In omnibus his non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Grauiam quidem intelit, sed certissimè potestis expectare in proximo grauiora. Hi enim qui debuerant esse columnæ Ecclesiæ, in omnes ventos arundinea leuitate mouentur. Vtinam recolerent, quòd propter negligentiam d Heli sacerdotis ministrantis in Silo, gloria Domini de Israël translata est: nec iam parabola temporis præteriti est, sed præteritis: quia repulit Dominus tabernaculum Silo, tabernaculum suum, vbi habitauit in hominibus, & tradidit in captiuitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. Imputatur eorum pusillanimitati, quòd Ecclesia conculcatur, periclitatur Fides, opprimitur libertas, dolus, patientia, & iniquitas impunitate nutritur.

^d 1. Reg. 4.

DE OCCV-
PATA SICI-
LIA AB IMP.

Vbi

Vbi est, quod Dominus Ecclesiæ suæ quandoque promisit: a Suges lac gentium, & mammilla Regum lactaberis? b Ponam te in superbiam sæculorum, gaudium in generatione & generationem. Ecclesia olim superbiorum & sublimium colla propria virtute calcabat, legesque Imperatorum sacros canones sequebantur. Nunc autem ordine turbato, non dicam canones, sed canonum conditores prauis legibus & consuetudinibus arctantur. Detestanda potentum flagitia tolerantur, nec est, qui mutire audeat; & in pauperum peccata dumtaxat rigor canonicus exercetur. Ideò non immeritò Anacharis Philosophistelis aranearum leges & canones comparabat, quæ animalia debiliora retinent, fortia autem transmittunt. Astiterunt Reges terræ, & Principes conuenerunt in vnum aduersus christum Domini filium meum. Vnus eum torquet in vinculis, alter terras illius crudeli hostilitate deuastat. Et vt verbo vulgari vtar, vnus tondet, alter expilat, vnus pedem tenet, alter excoriat. Hæc videt summus Pontifex, & gladium Petri supprimit in vagina repositum. Sic addit cornua peccatori; ipsa taciturnitas eius præsumitur ad consensum. Videtur enim consentire, qui cum possit & deberet, non corripit; & dissimulat patientia societatis occulte scrupulo non carebit. Imminet, sicut prædixit Apostolus, tempus dissensionis, vt perditionis filius reueletur, instantque tempora periculosa, vt scindatur tunica Christi inconsutilis, vt rumpatur rete Petri, & Catholicæ vnitatis soliditas dissoluatur. initia malorum sunt hæc. Sentimus grauiam, grauiora timemus. Nec prophetissa, nec filia sum Prophetæ; plura tamen de futuris turbationibus dolor dicere suggerebat, sed ipsa verba, quæ suggerit, furripit: spiritum enim singultus intercipit, & ahimæ vires mœror absorbens, vocales meatus anxietate præcludit. Vale.] hætenus postremæ litteræ Regiæ Angliæ, quas datas esse oportuit extremo anni huius tempore, post subiugatam ab Imperatore Siciliam, vel sequentis exordio, ante liberationem Richardi Regis.

XX.
a Isai. 60.
b Ibidem.
c QVOMODO
A PRISTI-
NA GLORIA
ECCLESIA
EXCIDERIT.

1. Theff. 2.

C

His omnibus flexus & excitatus Cælestinus Papa, præuis legitimis denuntiationibus, sententia excommunicationis perculit Leopoldum Austriae Ducem, nec quidem frustra. quæ enim ipsam secuta sint damna, dicitur suo loco anno sequenti. Sed & comminatus est Imperatori & vniuerso Imperio anathema & interdictum, itidemque & Regi regnoque Francorum, de quibus ista Rogerius in Annalibus: Dominus verò Papa Cælestinus similiter pro ipso Rege Anglorum scripsit vniuersis viris Ecclesiasticis regni Angliæ, vt Imperator & totum ipsius regnum subiicerentur anathemati, nisi Rex Angliæ celerius liberaretur à captione illius. Similiter præcepit, vt Rex Franciæ, & regnum eius anathemati subiacerent, nisi ipse desisteret à persecutione Regis Angliæ. Inter hæc autem pacta redemptionis pecunia, quam Imperatori persolvere deberet ipse Rex Angliæ: ab eodem humanius tractari cepit ac coli, permissuque ad suos scribere pro pacta colligenda pecunia, ad illos sub titulo etiam matris suæ has litteras dedit:

XXI.
CÆLESTI-
NVS PAPA
SVBICIT
ANATH.
DVCEM AV-
STRACVM
ET IMP.

D

Richardus Dei gratia Rex Angliæ, Dux Northmanniæ & Aquitaniæ, & Comes Andegaviæ, Alienor eadem gratia Regiæ Angliæ charissimæ matri suæ, & Iustitiariis suis, & omnibus fidelibus suis per Angliam constitutis salutem.

XXII.
d Apud Ro-
ger. in Ann.
Angl. hoc
anno.
RICHAR-
DVVS AD SVOS
SCRIBIT.

Notum sit vniuersitati vestræ, quòd postquam recesserunt à nobis dilecti nostri, Hubertus venerabilis Episcopus Saresberienfis, & V Vilhelmus de sanctæ Mariæ Ecclesia Protonotarius noster, venit ad nos charissimus Cancellarius noster V Vilhelmus Eliensis Episcopus: & eo inter dominum Imperatorem & nos fideliter interloquente, eousque res peruenit, quòd de castello de Triuellis, in quo detinebamur, obuiam venimus Imperatori apud Hagenou, vbi honorificè ab ipso Imperatore, & tota Curia recepti fuimus. Ibi que dominus Imperator & domina Imperatrix nos magnis & variis muneribus honorauerunt, & quòd præcipuum est, mutuum foedus amoris & indissolubile inter dominum Imperatorem contractum est & nos, ita quòd vterque nostrum alterum contra omnes viuentes in iure suo obtinendo & retinendo iuuare debet. Honestè autem circa ipsum Imperatorem moram facimus, donec ipsius & nostra negotia perficiantur: & donec ei septuaginta millia marcharum argenti soluerimus.

Quare vos rogamus, & in fide, qua nobis tenemini adiuramus, quatenus in hac pecunia perquirenda solliciti sitis, & vos Iustitij nostri, qui aliis in regno nostro præstis, exemplum aliis præbeat, vt ita honorificè & magnificè de proprio nobis subueniatis, & etiam de his, quæ de aliis mutuo accipere poteritis, vt aliis fidelibus nostris exemplum detis similia faciendi. Vniuersum autem aurum, & argentum Ecclesiarum diligenti obser-

XXIII.

observatione, & scripti testimonio ab ipsarum Ecclesiarum Prælati accipiant, eisque per sacramentum vestrum & aliorum Baronum nostrorum, quos volueritis, affirmetis, quod eis plenariè restituentur. Vniuersorum etiam Baronum nostrorum obsides recipiant, vt cum fidelissimus Cancellarius noster, quàm citò peractis in Alemannia negotiis nostris, in Angliam venerit, eosdem obsides penes charissimam matrem nostram Reginam reperiat, vt eos, de quibus inter nos & dominum Imperatorem conuenit, expedire possit ad nos transmittere: ne liberatio nostra per absentiam obsidum, & negligentiam vestram moram patiatur, pecunia autem collecta similiter matri meæ, & illis, quibus ipsa voluerit, tradatur. Quem autem in necessitate nostra promptum inueniemus, in suis necessitatibus amicum nos reperiet & remuneratorem, gratiusque nobis erit, si quis in absentia nostra in aliquo nobis subueniat, quàm si in præsentia nostra in duplo quis nobis subueniret. Volumus autem, vt singulorum magnatum nomina & subuentiones, quæ præsentialiter fient, per sigillum matris nostræ nobis significantur, vt sciamus, quantum vniciuique in gratiarum actionibus teneamur. Sciatis pro certo, quod si in Anglia in libera potestate nostra effectus constituti, tantam vel maiorem pecuniam domino Imperatori daremus, quàm modò damus pro pactionibus consequendis, quas per Dei gratiam consecuti sumus: & si etiam pecuniam non præ manibus haberemus, proprium corpus nostrum Imperatori traderemus, donec pecunia solueretur, antequam quod factum est, relinqueretur imperfectum. In bulla autem domini Imperatoris aurea fert vobis Cancellarius noster prædictam testificationem. Testibus nobis ipsis apud Hagenou decimotertio Kalendas Maij.] Accepisti, Lector, ex iis illud etiam, Eliensem Episcopum iam antèa eiectum, restitutum fuisse in pristinum ministerium Regis.

XXIV.

a Apud Roger. in Ann. Ang. hoc anno.
HENRICI IMP. LIT. TERAE AD ANGLORUM CONCORDIA INITIATA CVM BO-RVM REGE.

Eadem quoque die datæ extant ad Anglos litteræ Henrici Imperatoris his verbis conscriptæ:
Henricus Dei gratia Romanorum Imperator & semper Augustus, dilectis sibi Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, nobilibus, & omnibus, ad quos præsens pagina peruenerit, in Anglia constitutis, salutem & bonam voluntatem.

Dignum iudicauimus, & nostræ celsitudini gloriosum, si vniuersitatem vestram sollicitius inducamus ad ea modis omnibus, quibus potestis, agenda, quæ ad honorem charissimi nostri illustris Regis Richardi domini vestri debeantur, ne deuotionis vestræ constantia, & meritum fidei circa ipsius commoda appareat mortuum, sed in suis & in regni sui obsequiis viuere videatur. Sanè omnibus, quorum deuotio prædicto Regi absentis sincera extiterit & pura, vberes referemus gratiarum actiones; ad vniuersitatis vestræ notitiam deuenire volentes, quod Imperatoria sublimitas cum regia ipsius nobilitate in concordia & bona pace consistit. Vnde quæcumque ipsi irrogata fuerint contraria, pariter cum eo nobis parient molestiam & grauamen. Quare ad deuotorum suorum, & fidelium honorem & profectum, & turbatorum suorum damnationem & exterminium operam præstabitur semper efficacem, & quia corde & animo vniti sumus, facta Regis vestri, specialiter nostra & Imperij nostri penitus reputabimus, & grauamina eius nobis & coronæ Imperiali illata censebimus, nec ea (Deo concedente) sine vltione, & eorum quæ ea intulerunt, graui damno & destructione transibimus. Datum apud Hagenou decimotertio Kalendas Maij.] Iunctum his pariter fuit scriptum diploma de conuentione inter eundem Anglorum Regem & Imperatorem hoc titulo:^b

b Idem in Annal. Ang. hoc anno.
XXX.
FORMA CONCORDIAE INTER IMP ET ANGLIAE REGEM.

Forma compositionis inter Henricum Imperatorem & Richardum Regem Angliæ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Hæc est forma compositionis inter dominum Imperatorem semper Augustum, & dominum Richardum illustrem Regem Angliæ. Dominus Imperator mittet Nuntios suos cum Nuntiis domini Regis, qui Londonias ibunt, & ibi recipient centum millia marcharum puri argenti ad pondus Coloniae. Quæ pecunia à Nuntiis Imperatoris accepta, & ponderata sigillabitur in præsentia Nuntiorum ipsius, & in conductu Regis per regni sui terminos ducetur: ita vt si eam in regno suo perdi contigerit, periculo Regis perdatur. Postquam verò ad terminos Imperij venerit dicta pecunia, per Nuntios Regis Nuntiis domini Imperatoris præsentabitur, qui eam illic ibi recipient, & si fortè in partibus Imperij eam perdi contigerit, periculo Imperatoris perdetur, & Rex in ea non tenebitur, nec obsides sui. Alia quoque quinquaginta millia marcharum argenti dabit Rex Imperatori, & Duci Austriæ, & pro illis ponet obsides: scilicet domino Imperatori pro triginta millibus marcharum sexaginta obsides:

Duci

A Duci verò Austriæ septem obsides pro viginti marcharum millibus. Solutis ergo centum millibus marcharum, & datis obsidibus Rex liberè recedet. Si autem dominus Rex soluerit promissionem, quam domino Imperatori de Henrico quondam Duce Saxonie fecerat, Imperator de quinquaginta millibus marcharum Regem liberum dimittens & absolutum, pro ipso Rege soluet Duci Austriæ viginti millia marcharum, & Rex non tenebitur dare Duci Austriæ septem obsides, nec Imperatori sexaginta.

Cum igitur Rex prædictam promissionem de Henrico quondam Duce Saxonie impleuerit, & centum millia marcharum soluerit, liberè recedet. Præterea Rex fecit iurare in animam suam, quod neprem suam filiam Comitissæ Britannicæ tradet nuptui filio Ducis Austriæ infra septem menses, postquam liberatus fuerit, & in terram suam redierit, & eam transmittet vsque ad introitum Imperij, si eam recipere voluerint, & si noluerint, erit absolutus. Item si promissio de Henrico quondam Duce Saxonie cõpleta non fuerit, quinquaginta millia marcharum, quæ residua sunt, soluentur infra septem menses, postquam dominus Rex in terram suam redierit. Cum autem Rex liberatus fuerit, & redire voluerit, Imperator dabit ei conductum per terram suam vsque ad fines Imperij sui, & in portu illo, vbi mare intrabit, quamdiu ibi stabit, donec prospero vento recedat. Præterea ea omnia, quæ tam in his quàm in aliis familiaribus litteris, sigillatis sigillis Imperatoris & Regis, super contractibus, qui inter eos ordinati sunt, vterque pro parte sua rata & firma habebit, & bona fide obseruabit. Hæc de forma conuentionis. Attamen non nisi anno sequenti, pridie Nonas Februarij, contigit liberari Regem: nam anno vno, hebdomadis sex, & diebus tribus detentum fuisse sub custodia, Rogerius in Annalibus anno sequenti testatur.

XXVI.

Eodem anno Philippus Rex Francorum duxit vxorem Botildam filiam Regis Daniæ, eandemque cognitam dimisit ob sanguinis propinquitatem, annuentibus Episcopis. hæc pluribus hoc anno Rogerius. Egit autem pater eius Rex Daniæ apud Cælestinum Pontificem, vt quam dimiserat, in coniugem reciperet. Scripsit de his Papa ad Regem, sed nihil potuit obtinere: vnde eius successor Innocentio fuit in his plurimum laborandum, vt eiusdem litteræ a docent datæ ad Episcopum Parisiensem. Agit de iisdem Neubrigensis, & de commissa tunc causa à Cælestino Episcopis Bellouacensi & Carnotensi.

XXVII.

Quod spectat ad res Orientalis Ecclesiæ, hoc anno Isaacius Angelus Imperator loco amouet Nicetam Mundanum Patriarcham Constantinopolitanum, cum annos sex, atque sex sedisset menses. de quo hæc Nicetas Choniata: Sed hunc quidem hominem natum maximum in sacra sede expirare non passus, inuitum expulit, sensum, & delirium, & leuitatem causatus. Cum autem diligentius de gubernatore Ecclesiæ cogitaret, Leontium monachum quemdam, magnum pastorem designat; in populi frequentia pro tribunali iureiurando testatus, eum virum prius ignotum, sibi à Dei Genitrice noctu esse demonstratum, non forma & virtute eius dumtaxat descripta, sed loco etiam ostenso, in quo habitaret. Verùm eo quoque Dei homine, prius quàm annus elaberetur, repudiato, nihil verecundatus, quod coram tam multis eum vt diuinum hominem laudibus extulisset, mutationem instituit, Ierosolymitanum Dositheum ad œcumenicum Patriarchatum euecturus. Quod cum canones non permittere sciret, Theodorum Balsamonem, magnæ Antiochiæ Episcopum, virum ea ætate iurisperitissimum actu circumuenit, & in priuato colloquio indignationem simulat, quod Ecclesia piis & doctis viris ita destituitur, & monastica virtus ita obsoleuerit atque euauerit, vt nemo sit, qui vniuersalem sedem, non secus ac Solis inrequietus circuitus orbem terrarum, illustret, cœtumque Fidelium quàm optime gubernet. Hæc & id genus alia non sine dolore præfatus, subiunxit, olim fuisse sibi in animo, illum ex Antiochena sede in œcumenicam, vt illustrem legalis puritatis lucernam, transferre, sed ab ea mutatione veterum canonum & Ecclesiasticarum sanctionum interdicto deterreri. Si verò ipse, vt legum & canonum peritissimus, translationem, vt olim, ita nunc quoque habere locum, demonstrare, ac vulgo persuadere possit; se omnino id in lucro deputaturum, eumque (modò liceat) incunctanter designaturum. Hoc modo tractus Theodorus, omnia rata fore affirmavit. Postridie concilio pontificum in æde sacra indicto, & quaestione illa agitata: translatio statim concessa, & litteris Imperatoriis confirmata est: ac Antiochenus, vt antè fuerat, ita mansit Antiochenus.

ATQVE DI-VORTIYM REGIS FRANCIAE.
a Innoc. lib. 1. epist. 4.
b Neubrig. lib. 4. c. 24. Epist. 5. c. 14.
XXVIII.
NICETAS MUNDANVS PATRIARCHA CONSTANTIN. ABROGATAVR.

Dositheus verò à sede Ierosolymitana Constantinopolim est translatus cum tam frequenti & splendido comitatu, vt haud dubie regum triumphum æquaret. At primarij sacerdotes, ceterique facundia insignes, qui se canonibus temerè violatis deceptos

XXIX.

DOSITHEVS TRANSFER-TVR CON-STANTIA-NOP.

A videbant, obstupefacti, cum risum diutius perferre non possent, extraordinaria conciliabula & plebis conuenticula instituunt. Alienæ Ecclesiæ occupator audit Dositheus: secundo honore abrogato, è sede educitur. Imperator verò ignominiam illam non ferens, omnibus modis aduersatur; ac nihil non facit, vt approbata illa translatio valeat. nec multò post, abrogatione sublata, Dositheumque denuò confirmatum, per bipenniferos satellites, & palatinos Proceres in sacram ædem deducit, populi motum veritus. Erat enim Dositheus ob ambitionem, & Imperatoris intempestiuam pertinaciam, & parum laudatum sui studium omnibus inuisus. Ceterum rursus sede eiicitur, eodemque modo, quo canis Æsopicus, & pontificatum, quem tenuerat, amittit (nam alius Ierosolymis electus erat) & maiori sede excidit, magno vasorum custode Xiphilino Georgio Patriarcha designato.] hucusque Nicetas Choniata.

XXX. Idem quoque ^a Auctor sequenti libro narrans de nouo tyranno quodam pseudo-Alexio, Imperium noua arte inuadente, eum citò pœnas dedisse tradit, occisum dormientem à sacerdote quodam: de quo hæc ipse, causas recensens diuinae ultionis in eum: At is quidem, inquit, suorum scelerum has pœnas dedit, tum quòd Persas contra Romanos incitauit, & ex iis ipsis quotquot ad eum confluxerant, popularium suorum sanguine contaminauit: tum quòd homo detestandus Chonis meis celebre templum Michaëlis Archiducis cælestium copiarum violauit, Persis in sanctissimum tabernaculum introductis. Nec spectare dubitauit perniciem humani generis, Christi & Sanctorum imagines calculis varij coloris expressas aboleri, sacros postes securibus & celtibus reuelli, & sacrosanctam mensam profanari & humili abici.] reliqua de Isaacij Imperatoris pauore, ne pelleretur, & crudelitate exhibita aduersus multos, quos posset habere suspectos de assumenda tyrannide, idem Auctor pluribus narrat.

XXX.
^aNicet lib. 6.
in Isancio.
PSEUDO-
ALEXIVS
TYRANNVS
DAT POE-
NAS.

I E S V CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 4.
ANNVS ANNVS ISAACII ANG. IMP. 9.
1194. 4.

I.
LIBERATIO
RICHARDI
REGIS ANG.

MILLESIMVS centesimus nonagesimusquartus annus Salutis, Indictione duodecima ordine sequitur, quo Richardus Rex Angliæ liberatur ea, qua tenebatur captiuitate, traditus iussu Imperatoris Leonoræ matri à duobus Archiepiscopis, Moguntino & Coloniensi, pridie Nonas Februarij. ita Rogerius in Annalibus Angliæ hoc anno, qui (vt dictum superius) idem tempus captiuitatis eius numerat annum vnum, hebdomadas sex, & dies tres, additque ista: Cum Coloniã peruenisset, ab Archiepiscopo Coloniensi dignè exceptus est, qui prægaudio Missam illam de vinculis Petri celebrari iussit, cuius est introitus ille: Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum, & liberauit me de manu Herodis, &c.] Sed audi miranda, quæ auctorem vinculorum Regis & malorum omnium improbum fuisse dæmonem ostendunt, atque VVillelmus ^b Neubrigensis scriptor huius temporis narrat, agens de quadam apparitione, quam peregrinus perterritus, retulit Episcopo Cenomanensi, remque gestam certis significationibus, quibus licuit, testatam reliquit, & ipse scripsit veri amantissimus Auctor his verbis:

II. Aliud quoque ipso tempore in pago Cenomanensi accidisse fertur, quod eundem Regem Richardum non frustra territum, suæ propensius salutis admonuit. Res pluribus nota est, quam nostræ simpliciter narrationi inserimus, prout nobis viri venerabiles & fide digni tradidere, à Cenomanensi Episcopo id ipsum se accepisse protestantes. Vir quidam ex eiusdem Episcopi clientela piæ deuotionis instinctu profectus in Hispanias ad memoriam beati Iacobi Apostoli, cum sospitate ad propria remearat. qui post modicum calore fidei & deuotionis fortius ignescens, longè laboriosiori peregrinatione Sepulchrum inuisere Dominicum voluit. Valedicens ergo suis, iter opportunè atripuit, & cum forte solus graderetur, repente in ista via obstitit ei quidam enormi corpore, & vultu terribili. Pauefactus homo, eleuata manu, Christianam sumpsit armaturam, nempe signum Crucis. Ille verò tamquam non reputans salutare signaculum: Nequaquam, inquit, hoc modo tueri te poteris, quin meus sis. porrò si procidens adoraueris me, faciam te locupletem & inclytum valde. Ad hæc homo pauorem fiducia superans, cum libertate respondit: Liqueat esse partis sinistrae, sint tua tibi: nam mihi sufficit omnipotentis Dei largitio, quem solum adoro. Et ille, Oportet, inquit, te vel inuitum aliquid habere de meo, & proferens

^b Neubrig.
lib. 5. c. 7.

A ferens tamquam pallium subtilis materiæ iactauit super caput hominis, quod mox tactu igneo capillis exustis, cutem quoque capitis denigravit. Profilienisque hostis hominem periculo anxium per brachium apprehendit. Homo verò, cum tanta perurgeret necessitas, sanctum Iacobum ex recentis obsequij conscientia fortiter inlamaruit. Qui beatus Apostolus in specie reuerenda manifestè mox affuit, & potenti verbo inuaforem improbum increpauit. Vt autem homo de manu inimici furentis ereptus, tutò iam auditu perciperet, quorum, vt creditur, audiendorum gratia per voluntatem Dei articulum illum inciderat, Apostolus ad nequam illum, Dic, inquit, quis sis, vel quid negotij habes? Qui constrictus imperio, Dæmon, inquit, sum generi humano infestus, & mille nocendi artibus instructus. Ego enim grande illud scandalum, & Christianæ possessionis iacturam in Oriente patraui, ego inter Reges Christianos in Terra promissionis, vt nil ab eis ageretur, nec prosperaretur opus Dei in manibus eorum, detestabilem discordiam seminavi; Regem Anglorum à Syria digressum per ministrum nequitiae meæ, Ducem scilicet Austriae, captiuum, multimodam exinde malorum occasionem regnis Christianis concinnans: eundem quoque Regem de captiuitate propria reuertentem comitatus, in partibus istis nunc consisto, cubili Regis tamquam familiaris minister frequenter affisto, & circa thesauros eius apud Chinonem repositos peruigili cautela obseruo. his dictis, malignus disparuit. Apostolus etiam confortato homine, in suæ se claritatis secretum recepit. Homo verò ad urbem Cenomanensem mature reuersus, Episcopo, vrbisque prudentibus cuncta per ordinem replicauit, & in argumentum fidei caput depilatum, & brachium manus perfiferæ contactu vitulatum indicauit. Quibus actis, post dies aliquot propositum iter repetiit, nec latuit hoc Regem Richardum. Qui nimirum eius, qui tangit montes, & fumigant, timore compunctus, salubrioris instinctu consilij cubiculum suum, vt accepimus, de cetero castius esse voluit, & de thesauris suis largiores indigentibus eleemosynas erogare.] hæc Neubrigensis.

Sed ad ea, quæ aduersus Leopoldum eo tempore excommunicationis Cælestini Pontificis prouenerunt, conuertamus orationem, de quibus ista Rogerius in Annalibus Angliæ: Eodem anno cum Leopoldus Dux Austriae adhuc permaneret in sententia excommunicationis, quam dominus Papa in eum tulerat propter captionem Richardi Regis Angliæ, nec pœneret: flagellauit Dominus terram suam in hunc modum. In primis quidem incendia sunt omnes ciuitates terræ suæ, nec alicui nota fuit causa incendij. Secundò ex inundatione Danubij fluuij submersa est quædam terra adiacens, in qua decem millia hominum, vel eo amplius perierunt. Tertiò, cum in media ætate soleat & debeat omnis terra virere, tota terra eius tunc temporis contra solitum & debitum cursum exaruit. Quartò, cum semina frugum deberent in herbam processisse, in vermes conuersa sunt. Quintò, nobiliores terræ suæ mortalitate percussi sunt. Et quamuis tot & tantis flagellasset Dominus terram suam plagis: noluit tamen pœnerere, sed induratum est cor eius, adeò quòd ipse iurauit, quòd omnes obsides Regis Angliæ, quos ipse habebat, capitalem subirent sententiam, nisi in proximo perficerentur ei à Rege Angliæ omnes cõuentiones, quas cum illo fecerat. Vnde factum est, quòd Balduinus de Betun, qui vnus erat ex illis, qui dati fuerant Duci Austriae pro redemptione Regis Angliæ obsides, ex communi obsidium consilio missus est ad Regem Angliæ, ad indicandum ei Ducis propositum. Qui cum venisset, misertus illorum Rex, tradidit ei Rex sororem Arthuri Ducis Britanniae, & filiam Imperatoris Cypri, ad ducendum eas vsque ad Ducem Austriae, sororem scilicet Arthuri ad maritandam filio Ducis Austriae, & filiam Imperatoris de Cypro tradendam in manu Ducis Austriae quietam.] sed quæ hæc secuta sint, suo loco dicetur anno sequenti. Tractans hæc etiam ^a Neubrigensis, ait, Ducem derisisse summi Pontificis anathema: quod diuina ultio est consecuta tanta potètia, vt Catholico innotuerit orbi, & in memoriam manauerit posterorum, quanta sit vis Petri gladij ferientis, si iusta causa à potestatem habente vibretur. sed iam reliquas Cælestini Papæ anni huius res gestas prosequamur.

Cum enim ad Sedem Apostolicam multiplices accusationes deferrentur aduersus fratrem Regis Angliæ Gausfredum Archiepiscopum Eboracensem: Cælestinus Papa iustitiæ amantissimus, iudici incorruptissimo causam in Anglia cognoscendam delegauit, sancto scilicet Hugoni probatæ virtutis Lincolnensi Episcopo, de quo plura superius: addidit collegis sanctæ conuersationis viros, de quibus omnibus habet ista Rogerius in Annalibus anno isto his verbis:

Annal. Eccl. Tom. 12.

Cccc Eodem

III.
IN EXCOM-
MUNICA-
TVM DVCEM
DIVINA
VLTIO.

^a Neubrig.
lib. 5. c. 6.

IV.
CÆLEST.
PAP. DELE-
GAT CAU-
SAM EBO-
RAC. AR-
CHIEPISC.

V. Eodem anno mense Ianuarij, die Dominica proxima post octauas Epiphaniæ venerunt A Eboracum Hugo Lincolnienſis Episcopus, & magister VVinerus Archidiaconus de Northampton, & Hugo Prior de Ponte ſacro: quibus dominus Papa Cæſtinius commiſerat inquisitionem faciendam de exceſſibus Gauſredi Eboracenſis Archiepiſcopi, in quibus accuſabatur à Canonicis ſuis Eboracenſibus coram domino Papa & Cardinalibus; & proceſſerunt ſecundum domini Papæ mandatum, quod ipſi ſuſceperunt in hac forma:

VI. Cæſtinius Episcopus ſeruus ſeruatorum Dei venerabili fratri Lincolnienſi Episcopo, & dilectis filiis Archidiaconi de Northampton, & Priori de Ponte ſacro ſalutem.
 LITTERAE APOSTOLICAE IN CAUSA EBO-RAC. ARCHIEPISC. * proprium.
 Mediator Dei & hominum Dominus Iesus Christus, cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, totius Eccleſiæ diſciplinæ caput & magiſterium ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ voluit reſeruari, & omnes alias ipſius ordinationi & correptioni ſubſeſſita quod concessa ei ſpecialiter plenitudine poteſtatis, eius etiam ſit ceterarum exceſſus corrigere, & quod laudabiliter agitur, auctoritate Apoſtolici culminis approbare. Vnde nos (quia ad eius regimen diuina ſumus diſpoſitione aſſumpti) ea volumus fratres & Coepiſcopos noſtros cautela & diſcretionem diligere, ne videamur affectum & familiaritatem eorum vocationis noſtræ officio anteferre, præſertim cum habeat ſuos fines dilectio, qua quiſque tenetur ad hominem, non ad hominis errorem diligendum.

VII. Sanè ad audientiam noſtram ex perſonarum & Capituli Eboracenſis Eccleſiæ inſinuatione peruenit, & id ipſum dilectorum filiorum noſtrorum Roberti Eboracenſis, & Rogeri de Selebi, & aliorum vndecim Abbatum Præmonſtratenſis Ordinis teſtimonia manifeſtè declarare videntur, quod venerabilis frater noſter Gauſfredus Eboracenſis Archiepiſcopus ſacramenta iniuncti ſibi officij vilipendens, venatione, aucupio, & aliis militariſ curis inutiliter occupatus, ordinationi Clericorum, Eccleſiarum dedicationibus, aut Synodis celebrandis, nec manum nec operam poſt ſui promotionem adhibuit, nec Abbatem aliquè benedixit, licet tam contra Clericos quàm Abbates ad maledicendum & excommunicandum linguam conſuevit iuxta motum proprium indiſcretè relaxare: libertates Eccleſiæ ſuæ ac conſuetudines approbatas euacuat & ſubuertit; appellationes, quæ ſolent eſſe ad remedium oppreſſorum, ad Romanæ Sedis iniuriam reduxit in contemptum, plures pro eo, quod ad nos appellationes emiſerant, vinculis fecit carceralibus vehementer aſtringi; perſonas Eccleſiæ ſuæ poſt appellationem ad nos factam, honoribus & beneficiis ſpoliauit; quosdam Canonicorum, appellatione contempta, excommunicationi ſubiicit; priuilegia Romanorum Pontificum in eius præſentia omnino auctoritate fruſtrantur: & qui fortè aliàs tutus eſſet in oſtenſione priuilegij noſtri, oprati coram eo beneficium præſidij demeretur. Cum contingit aliquem ad ſubtractam ſibi Eccleſiam, vt poſſeſſionem, per iudices delegatos auctoritate noſtra reſtitui: eum, per quem debuerat iudicium executioni mandari, ſtatim ſentier inimicum. Plures enim taliter reſtitutos deſtituit, & Eccleſias per miniſtros ſuos violentè aggrediens, fores Eccleſiarum fregiſſe, & eos proponitur per violentiam expulſiſſe. Quamplures etiam reatum periurij fecit pernicioſè incurrere, ipſos ab obedientia, quam Archidiaconi ſuis canonicè ſeruandam iuramento promiſerant, quadam neceſſitatis violentia retrahendo. Prætereà maiorem Eccleſiam cum multitudine armatorum aggrediens, fores Capituli per violentiam confringi & aſportari fecit, & bona Canonicorum & aliorum plurimum, qui res ſuas tam in Eccleſia quàm in theſauraria depoſuerant, fecit per violentiam detineri. pro quibus omnibus Eboracenſe Capitulum ad noſtram audientiam appellauit.

VIII. Comperimus etiam ex teſtimonio prædictorum, quod Eccleſiis quandoq; vacantibus, præſentatas ſibi ab his, ad quos præſentatio pertinet, perſonas idoneas non admittit; ſed eas aut pueris, aut minus honeſtis perſonis aſſignat, vſus pariter præſentantis & inſtituentis officio: aut facit eas ex ſola voluntate vacare, vt earum fructus ipſius vſibus applicentur, & quod ſuſtentioni alicuius Clerici honeſti debebatur, ſibi non metuit retinere. Adiecerunt etiam, quod cum ſpiritualia dona gratis debeant & ſine prauitate diſtribui, frequenter cum donat Eccleſiam, aut eam ſcindit per partes contra ſtatuta Eccleſiæ canonica, aut in ea nouam & indebitam retinet penſionem; & quamplures excommunicatos, vel ſuſpenſos non niſi pecunia interueniente abſoluit. Religioſi verdè viri & honeſti in conſpectu eius deſpecti & contemptibiles ſunt; viles & ſuſpectæ perſonæ de facili familiaritatem eius & gratiam aſſequuntur. Vnde ſi ſic viuunt, & in talibus fuerit conuerſatio ſua, timendum

A dum eſt, ne gregi ſibi commiſſo potius ſit lapis offenſionis, & ſcandali petra, quàm eruditionis exemplum, vel contra ſpirituales nequitias ſolacium aut tutela.

B Quia igitur, quæ præmiſſa ſunt, ſollicitudinem inquisitionis expoſcunt, diſcretionem veſtræ, de qua plenè confiſidimus, inquisitionem horum duximus committendam, per Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes, quatenus ad Eboracenſem Eccleſiam accedatis, & conuocatis Abbatibus, & Prioribus, & alijs Eccleſiaſticiſ perſonis Eboracenſis diocæſis, diligentius inquiratis, vtrum Eboracenſem Eccleſiam & prouinciã tam inutiliter & pernicioſè tractauit; & ſi ſuper præmiſſis legitimi accuſatores apparuerint, audiatis, quæ contra præſatum Archiepiſcopum duxerint proponenda; & eis diligenter audiatis & cognitis, atteſtationes ſub ſigillis veſtris incluſas nobis tranſmittere procuratis, aſſignantes paribus terminum competentem, quo ſufficienter inſtructæ ad Apoſtolicam Sedem accedant, quod canonicum eſt, ibi dante Domino, recepturæ. Si verdè accuſatores deſecerint, & fama publica fuerit contra ipſum: ei purgationem cum tribus Episcopis & totidem Abbatibus auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, indicatis. In qua ſi fortè deſecerit, ipſum ab Archiepiſcopali officio & adminiſtratione ſuſpenſum Apoſtolico conſpectui faciatis præſentari, vt auctore Domino, ibi plenius doceatur, qualiter eum & ſibi conſimiles in domo Dei oporteat miniſtrare. Si verdè idem Archiepiſcopus aliquid contra eos duxerit proponendum; illud nihilominus audiatis, & ad nos ſub ſigillis veſtris tranſmittatis incluſum; vt ſuper his, quod canonicum fuerit, ſtatuatur. Sanè ſi dictus Archiepiſcopus in eluſionem mandati noſtri, antequam citatio veſtra ad eum perueniat, appellationem interpoſuerit, vel iter arripuerit ad Sedem Apoſtolicam veniendi: vos ei terminum trium menſium ſtatuatis, infra quem ſe debeat in propria perſona noſtro conſpectui præſentare. Quod ſi non fecerit, vos eum ex tunc ab omni pontificali officio & Archiepiſcopatus adminiſtratione denuntietis auctoritate noſtra, remota appellatione, ſuſpenſum. Quod ſi omnes his exequendis intereſſe nequiveritis, duo veſtrum nihilominus ea exequantur. Datum Romæ apud S. Petrum, ſexto Idus Iuni, Pontificatus noſtri anno quarto.] cepto anno ſuperiori, quo & datæ ſunt litteræ.

C Poſt hæc autem ad minuendas & inſirmandas vires Eboracenſis Archiepiſcopi, ſuſcitauit & exaltauit contra eum Cæſtinius Papa æmulum eius Archiepiſcopum Cantuarienſem, creans eum Legatum in Anglia, cui & hæc litteras dedit:

Cæſtinius Episcopus ſeruus ſeruatorum Dei venerabili fratri Huberto Cantuarienſi Archiepiſcopo, Apoſtolice Sedis Legato, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

D Sinceritas deuotionis & fidei conſuetæ, quam Anglicana ſemper Eccleſia circa ſacroſanctam Romanam Eccleſiam conſeruauit, in tua (ſicut benè confiſidimus) prouidentia & virtute reſſoruit, & placidi ſeruoris accepit acceptabile incrementum. Talis enim ad Romanam Eccleſiam tuæ fraternitatis emanauit opinio, quæ in tuæ honeſtatis odore nos recreat, & conſtantia, quam habes, vigore confortat: ita vt confidentiam, quam de tua probitate concepimus, in noſtro iam apertiùs opere declaremus. Supplicante itaque chariſſimo in Chriſto filio noſtro Richardo illuſtri Rege Anglorum, & vniuerſis Suffraganeis Cantuarienſis Eccleſiæ, vt Anglicana Eccleſia Legatum Apoſtolice Sedis pro ſuis & regni proſpectibus obtineret: tum pro deuotione, quam ad Cantuarienſem Eccleſiam pro meritis illius glorioſi Martyris habemus; tum pro tuæ probitatis & honeſtatis intuitu, eorum precibus aſſenſum præſtitimus & fauorem, maximè, quia multum credimus Eccleſiæ & regni vtilitatibus expedire, ſi talem in miniſterio ſupradicto regio illa recipiat, qualem prædicti Regis & eorum inſtantia de conuerſationis merito & fidei deuotione commendat. Ideoque nos ad honorem Dei & Cantuarienſis Eccleſiæ ſalutem & pacem, per totum regnum Angliæ (non obſtante exceptione, vel priuilegio, venerabili fratri noſtro E Gauſredo Eboracenſi Archiepiſcopo, aut Eccleſiæ ſuæ, vel alij facto) officium tibi legationis concedimus, per Apoſtolica ſcripta mandantes, quatenus illam cum fraternæ obedientiæ humilitate ſuſcipias, & ſecundum datam tibi cælitus facultatem ad emendandum ea, quæ neceſſe eſt emendari, & ad ſtatuenda quæ fuerint ſtatuenda, debitæ diligentia manu auctoritate ipſius legationis apponas; ita nimirum in omnibus reuerentiam matris tuæ Romanæ Eccleſiæ prompta deuotione cuſtodiens, vt eam de proſpectu miniſterij, quod tibi læta committit, tuis etiam facias operibus lætiorem. Datum Laterani, decimo quinto Kalendas Aprilis, Pontificatus noſtri anno quarto.] pergit Rogerius: Prætereà Cæſtinius Papa prædictus ſcripſit in hac forma Gauſredo Eboracenſi Archiepiſcopo,

IX. DELEGATIO CAUSA EBO-RAC. ARCHIEP.

CAELEST. PAPA CON-STITUIT LEGATVM ARCHIEP. CANTUAR. * sacramentum.

& vniuersis Episcopis, & Abbatibus, & Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælati per regnum Angliæ constitutis:

XI. DE EADEM LEGAT. PAPAE LITTE. RAE AD EPISCOPOS ANG.

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabilibus fratribus in Christo, Eboracensi Archiepiscopo, & vniuersis Episcopis, & dilectis filijs Abbatibus, & Prioribus, & alijs Ecclesiarum Prælati per regnum Angliæ constitutis salutem & Apostolicam benedictionem.

* Psa. 44.

Diuinæ sapientiæ inscrutabilis altitudo sacrosanctam Ecclesiam in huius mundi latitudine stabilivit, & ita regimen & gubernationem in ipsius inimitabili prouisione esse voluit, vt ad eam salubriter gubernandam plures assumerentur in partem sollicitudinis, quamuis pro vnitatis Ecclesiasticæ firmamento Romana Ecclesia acceperit plenitudinem potestatis. Voluit enim, vt secundum quod Ecclesiam alloquitur in Propheta, * pro patribus eius filij nascerentur, qui super omnem terram Principes constitui, virtutum meritis, & verbo doctrinæ rudes ad Fidem prouectos ad iustitiam erudirent. Vnde sacrosancta Romana Ecclesia, cui Dominus super ceteras contulit Ecclesiæ magistratum, pium ad alias materna prouisione respectum prouidit ab initio, & laudabili hæcenus consuetudine custodiuit, vt de diuersis mundi partibus ad earum ministerium implendum viros prudentes assumeret, quorum auctoritas & doctrina sub Romani Pontificis moderamine constituta, quod ipse non poterat, procul distantibus Ecclesijs ministraret. Vnde nos, qui licet insufficientibus meritis in sublimi sumus eiusdem specula constituti, Patrum nostrorum vestigijs inhaerentes, ita intendimus cum Dei adiutorio iniunctum nobis ministerium circa proximas Ecclesias gerere, vt his, à quibus etiam positione distamus, opportuna debeat prouidentia non desisse. Specialiter autem ad præsens Anglicanam Ecclesiam paternæ considerationis acie intuentes, ad salutem ipsius, & specialis in Christo profectus, communi consilio fratrum nostrorum decernimus, vt venerabilis frater noster Hubertus Cantuariensis Archiepiscopus, de cuius meritis & virtute, sapientia pariter & doctrina Ecclesia vniuersalis congaudet, ministerio legationis accepto, vices nostras ad honorem Ecclesiæ, & totius regni salutem & pacem, per totum regnum Angliæ (non obstante exceptione, vel priuilegio tibi, aut Ecclesiæ tuæ, frater Archiepiscope, vel alij facto) liberè exequatur. Præsentium itaque auctoritate vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem tamquam Apostolicæ Sedis Legato reuerentiam exhibeatis debitam, & honorem, atque eius salubria monita & mandata recipiatis humiliter & seruetis, quæ auctoritate legationis, qua fungitur, secundum Dominum duxerit statuenda firmiter obseruantes. Datum Laterani decimoquinto Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri anno quarto.] pergit Rogerius.

XII.

* essent

Harum igitur auctoritate litterarum prædictus Cantuariensis Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus misit Eboracum Petrum Priorem de Bineham in Nortfolc, & magistrum Geruasium cum litteris domini Papæ & suis ad Canonicos Eboraci, & ad officiales Eboracensis Archiepiscopi, mandans eis, se illum ex auctoritate legationis suæ in proximo venturum, ad emendandum ea, quæ sunt emendanda, & ad statuendum ea, quæ secundum Dominum forent statuenda: & præcepit eis, vt ipsi conuocato Clero exhiberent ei tamquam Apostolicæ Sedis Legato reuerentiam debitam & honorem, adiungens, se iam sententiam excommunicationis dedisse in omnes, qui in hac parte mandato Domini Papæ contradicerent. Et super hoc misit litteras suas patentes Simoni Eboracensi Decano, vt si quos ipse inueniret huic domini Papæ mandato rebelles, denuntiaret excommunicatos. Vnde factum est, quod tam Canonici, quam officiales Archiepiscopi Eboracensis responderunt Nuntijs Legati, quod eum reciperent tamquam Apostolicæ Sedis Legatum, sed non tamquam Archiepiscopum Cantuariensem, nec tamquam Primate. Venit igitur Legatus ille Eboracum die Dominica, festo sancti Barnabæ Apostoli, & cum solenni processione susceptus est à Clero, & introductus in Ecclesiam sedis Cathedralis. Sequenti die Lunæ fecit teneri assisas de omnibus placitis coronæ Regis, & de noua dissaisina, & de morte antecessorum per ministros suos: ipse verò, & officiales sui tenuerunt placita Christianitatis. In sequenti die feria tertia perrexit Legatus ille ad Abbatiam sanctæ Mariæ Eboraci, & ibi receptus est ab eiusdem Ecclesiæ monachis cum solenni processione. Deinde intrauit Capitulum monachorum, & conquerentibus monachis, quod Robertus Abbas eorum propter debilitatem, & corporis sui ægritudinem domi suæ prodesse non potuit, deposuit eum à cura pastoralis, & ab administratione domus re-

clamant-

clamantem, & ad summum Pontificem appellantem.] Sed qui per Concilium tunc ab eo collectum constituti sunt canones duodecim, idem Auctor ita recenser:

XIII. CONG. EBO-RACENSIS CANONES

Cum inter cetera Ecclesiæ Sacramenta hostia salutaris præmineat, tantò impensior circa eam debet existere deuotio sacerdotum, vt cum humilitate conficiatur, cum timore fumatur, cum reuerentia dispenseretur, & minister altaris sit certus, quod panis, & vinum, & aqua in sacrificio ponantur, nec sine ministro litterato celebretur. Prouideatur etiam, vt in pyxide munda & honesta hostia referuetur, singulisque Dominicis diebus renouetur. Quoties autem communio exhibenda est infirmis, sacerdos in propria persona hostiam in habitu Clericali tanto Sacramento conuenienti deferat, lumine præcedente, nisi aëris intemperies, vel viarum difficultas, vel alia ratio præpediat.

Quia secretum Missæ frequenter inuenitur aut scriptorum falsitate, aut librorum vetustate corruptum, ita vt legi distinctè non possit: Archidiaconorum sollicitudo prouideat, vt in singulis Ecclesijs ad verum & probatum exemplar canon Missæ cum omni diligentia corrigatur.

XIV.

Prohibemus etiam, ne sacerdos laico ad pœnitentiã venienti obrentu cupiditatis iniungat, vt Missas faciat celebrari. Et illud etiam decreuimus prohibendum, ne sacerdos aliquis pro celebratione Missarum pretio constituto pactum ineat: sed hoc dumtaxat, quod offerretur in Missa, recipiat.

XV.

Statuimus, ne in baptisate plures, quàm tres suscipiant puerum de sacro fonte; masculum duo mares & vna mulier; feminam duæ feminæ & vnus mas. Vbi autem puer, cuius baptisima ignoratur, reperitur expositus, siue cum sale, siue sine sale reperitur, baptizetur, cum nõ intelligatur iteratum, quod nescitur fuisse collatum. Decreuimus etiam, vt non nisi summa & graui vrgere necessitate, Diaconus baptizet, vel corpus Christi cuiquam erogat, vel pœnitentiã consentienti imponat, vt iuxta paternorum tenorem canonum huic ordini sacerdotali propriè conuenire decernit antiquitas. Sub eodem tenore constitutionis adiciimus, vt quoties sacerdos ad puerum baptizandum, vel infirmum communicandum inuitatur, moras innectere non præsumat.

XVI.

Cum in domo orationis, quæ domus Dei nuncupatur, nihil debeat esse indecens, nihil inordinatum: præcipimus, vt personæ, & vicarij Ecclesiarum studeant prouidere secundum competentes eis pensiones, prout ratio dicitur, & consuetudo approbata postulat, quatenus Ecclesiæ, quæ reparatione indigent, reparentur. item cum ornamentis ministerio congruis ministraretur. Item cum calice argenteo, vbi facultas suppetit, sacramentum Eucharistiæ conficiatur. Huic ordinationi terminum præfiximus ab initio nostræ legationis in annum. Quod si hæc medio tempore executioni mandata non fuerint, decreuimus, vt ante elapsum terminum de Ecclesiarum redditibus dispositio nostra plenum sortiat effectum.

XVII.

Statuimus etiam, vt Clerici, qui ab Episcopo coronam susceperunt, tonsuram habeant & coronam: quam si habere contempserint, ad hoc beneficiorum, si quæ habeant, priuatione cogantur, qui verò beneficia non habent, per Archidiaconum, vel Decanos tondeantur inuiti. Præcipimus etiam, vt sacerdotes non in cappis manicatis incedant, sed in vestibus suo ordini congruis: vt sicut ceteris dignitate præminent, sic plenius & formam & exemplum exhibeant honestatis.

XVIII.

Cum Scriptura beatum esse eum testetur, qui manus suas excutit ab omni munere: diligenti studio prouidendum est, vt gratis exhibeatur iustitia, nec pro ea in causis Ecclesiasticis faciendâ, vel adimendâ, siue accelerandâ, vel differendâ, quidquam pretij præsumat accipere, vt ei fructum iustitiæ suæ tempore opportuno retribuatur iustus Iudex.

XIX.

Cum decimæ sint tributa egentium animarum, & ex præcepto Domini dari debeant: non est reddentis eas diminuere. Statuimus itaque, vt de his, quæ renouantur per annum cum omni integritate decimæ debitæ & consuetæ conferantur: ita vt in primis decimæ absque vlla diminutione Ecclesiæ dentur: postmodum de nouem partibus mercedes mesorum, & aliorum seruientium pro arbitrio soluentis tribuantur.

XIX. Ista. 33.

Exigit professio religiosæ sanctitatis, vt monachi, & Canonici regulares, & moniales religiosè & regulariter conferantur. Vt ergo eis adimatur opportunitas euagandi: prohibemus, ne redditus, quos obedientias vocant, ad firmam teneant, nec iter peregrinationis arripiant, nec extra monasteria sine certa & rationabili causa, nec absque societate, cuius certa sit honestas & indubitata, proficiantur. De monialibus autem id specialiter

* soluentis XX.

CHRISTI
1194.CÆLESTINI PAP. III.
4.HENRICI V. IMP. 4.
ISAACII ANG. IMP. 9.

cialiter adicimus, vt absque societate Abbatissæ, vel Priorissæ, ambitum monasterij A non egrediantur.

XXI. Adicimus etiam prohibentes, ne laicus aliquis Ecclesiam, vel decimas ad firmam recipiat, siue solus, siue Clerico sociatus, vt calumniatorum improbitas, & temerè iurantium malitia timore cælestis Iudicij retundatur.

XXII. Præcipimus, vt quilibet sacerdos de cetero ter in anno solemniter accensis candelis, pulsatisque campanis eos excommunicet, qui in recognitionibus, aliisque testimoniis scienter & sponte peierabunt, & eos qui malitiosè alios facient peierare, eosque singulis Dominicis diebus excommunicatos denuntiet, vt crebra maledictionis iteratio eos à sua iniquitate retrahat, quos accusatio propriæ conscientiæ non deterret. Si verò de periurio pœniteant: Archiepiscopum, vel Episcopum, vel generalem diœcesis confessorum, absente Archiepiscopo, vel Episcopo, transmittantur, ab eo pœnitentiam suscepturi: in extremis verò laborantibus insinuanda, non est imponenda pœnitentia; eisque firmiter iniungatur, vt si vixerint, Archiepiscopum, vel Episcopum, vel generalem diœcesis confessorum, absente Archiepiscopo, vel Episcopo, adeant, vt eis pœnitentia competens imponatur.

XXIII. Quia sermo Domini^a est: Sacerdos meus si deliquerit, delinquere faciet populum meum, &: ^b Ruina populi sacerdos nequam est: exigit tanti ordinis excellentiam, vt à publicis potationibus & tabernis sacerdotes abstineant, & qui voto continentiæ sunt astricti, nequaquam ad actus turpitudinis se relaxent. Prohibemus igitur, ne focarias habeant in domibus suis, nec ad eiectas in nostræ constitutionis fraudem accessum in domibus alienis. Si verò in turpitudine sua perstiterint, & hoc Decani dissimulantes ad noticiam Prælatorum suorum non detulerint, ab officio suspendantur. Qui verò zelo Dei accensi Prælati nuntiauerint excessus eorum, diuinæ benedictionis gratiam consequantur. Pœna autem eorum, qui publicè focarias tenent, hæc erit, vt tamquam infames, ab aliorum accusatione, & à testimonio repellantur. Si verò nec huius pœnæ metu respuerint, ab officio & beneficio se nouerint suspendendos. Suspectus de crimine per famam communem, vel verisimilia indicia, per Decanum loci admoneatur familiariter semel, secundò, & terciò, vt se corrigat. quòd si non fecerit, Decanus adiunctis sibi duobus vel tribus, penes quos eius fama laborat, eum corripiat. Si nec sic videatur corrigi, dicatur Ecclesiæ, scilicet, arguatur in Capitulo, vt conuictus vel confessus canonicè puniatur: inficianti, si conuicti non poterit, canonica purgatio indicatur: ita quòd numerum duodenarium non excedat. infra numerum plures paucioresve poterunt recipi secundum statum personæ, & quantitatem siue qualitatem infamiæ, pro arbitrio iudicantis. Et statim primo die, quo paratus est is, qui infamia laborat, se purgare, purgatio admittatur, ne metu vexationis ex dilationibus contingentis, pecunia extorqueatur. Hoc & supradicta statuimus, salua in omnibus sacrosanctæ Romanæ Sedis auctoritate & dignitate.] hæc tenus canones duodecim Eboracensis Concilij.

XXIV. Hoc eodem anno à Cælestino Romano Pontifice relatus est inter Sanctos cultu publico celebrandus in Ecclesia Catholica sanctus Beruuardus Hildensheimensis Episcopus, translatusque corpus est ipsius in Ecclesiam sanctæ Mariæ solemniter. Descripta sunt cuncta, quæ tunc fieri contigerunt, ab auctore eius sæculi, qui & in fine eiusmodi chronographia multiplici ratione deducta, ita reliquit eius tempus optimè consignatum: Facta autem est hæc translatio non sine virtute signorum à domino Bernone Episcopo, anno Præsulatus eius septimo, anno Verbi incarnati MCXCIII. Romæ præsidente domino Papa Cælestino, Pontificatus ipsius anno quarto: Henrico verò imperante, regni eiusdem à morte patris, qui in peregrinatione Ierosolymitana gloriose obierat, anno septimo, Imperij verò quarto: ab anno quoque à depositione Sancti memorati septimo, ab anno Salutis, quo obiit, MCLXXXVII. & laudatur & glorificatur nomen Domini nostri Iesu Christi a populis omnium nationum, qui ita in suis Sanctis nostris in temporibus magnificari voluit. Cuius regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum.] excusæ.

Sed conuertamus ad postremum oculos ad Sicularum clades. Hos enim (vt tunc scriptum habet Chronicon Fossæ nouæ) deceptos promissionibus, Imperatoris Henrici iuramento firmatis, præfidiis & munitionibus spoliatos, bonisque priuatos, diuersis cruciatibus exagitaros, idein Henricus in Alemanniam secum duxit, simulque Regem puerum, Reginam, puellas, Comites, aliosque diuersi generis Principes, & inferioris ordinis homines,

de

d. Apud Sar.
tom. 6. die 20
Nouemb. 29
in vitis. Go.
tant. 10. 3.
die 4. ad. vij.
XXV.
CLADES
SICILIAE
PER HEN-
RIC. IMP.

CHRISTI
1194.CÆLESTINI PAP. III.
4.HENRICI V. IMP. 4.
ISAACII ANG. IMP. 9.

de quibus extat epistola Innocentij Papæ Tertij, cum post mortem Henrici Imperatoris per eundem censuris Ecclesiasticis sunt reuocati, hic (vt quo anno facta esse noscuntur, ista sciatur) recitanda. sic se habet: ^a

Inter cetera, quæ Dominus in nobis mirabiliter & misericorditer operatur, magnæ reputandum est miserationis indicium, cum eis pœnam accelerat temporalem, quibus vltio debebatur æterna: sicut in regno Sicilia diebus nostris intelligimus accidisse. Cum enim Siciliae populus, & ceteri de eodem regno effeminati, otio & pace nimia dissoluti, de suis diuitiis gloriantes sese in voluptatibus corporis lasciuus exercebant: ascendit in altum fœtor eorum, & traditi sunt ob multitudinem peccatorum suorum in manibus persequen- rium. Vsq̄ue adeò autem in eos (quod dolentes dicimus) furor exarsit hostilis, vt quidam eorum turpi mortedammati, in tribulatione cordis & corporis animas exhalarent, quidam membrorum mutilatione deformes, fierent abiectio plebis & ludibrium populorum; maiores verò ipsorum compedibus, & nobiles manicis ferreis alligati, captiui, & exules in Teutonia macerarentur: reliquis hereditates suas in extraneis transferri videntibus, & domos suas subici alienis.

Verùm ne compassionis nostræ solatium, qui patientibus ex susceptæ administrationis debito compati volumus & tenemur, penitus subtrahatur, quibus ipse Dominus iam videretur ex parte placatus: venerabilibus fratribus nostris vniuersis, Archiepiscopis, & dilectis filiis nobilibus viris, Marchionibus, Ducibus, Baronibus, & aliis Alemanniæ Principibus dedimus in mandatis, vt dilectam in Christo filiam nostram nobilem mulierem Sibiliam, filium, ac filias eius, & ceteros de regno Siciliae, qui in Teutonia detinentur, à detentionis suæ vinculis absolutos ad nos liberos, excusatione & dilatione cessante, remittant. Inde est, quòd discretionis vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus, si mandatum nostrum fortè non fuerit adimpletum: vos in detentores eorum excommunicationis sententiam proferatis, & terras eorum, immò totam diœcesim, in qua nobiles ipsi tenentur, vel ad quam fuerint fortè translati, interdicto subdatis, neutram relaxaturi sententiam, donec ipsi libertati fuerint pristinae restituti. Dilectis etiam filiis Capitulo Maguntinensi per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, vt sententiam, quam vos propter hoc contingerit promulgare, ratam habeant, & faciant inuolabiliter obseruari.] Ita quidem de his, qui sub Cælestino ducti captiui in Alemanniam, vsque ad Innocentij eius successoris tempora illic sunt infelici conditione detenti.

Hic in memoriam reuoco, quomodo Hugo Falcandus in sua ad Petrum præfatione olium scripta tempore obitus VVillemi Boni Siciliae Regis, isthæc omnia, quæ per Imperatorem erant inferenda, Siciliae præfagiuic. nam de his multa prælocutus, hæc subiicit: In- tueri mihi iam videor turbulenta barbarorum acies, eo quo feruntur impetu irruentes, ciuitates opulentas, & loca diuturna pace florentia metu concutere, cæde vastare, rapinis atterere, & fœdare luxuria. Ingerit se mihi, & lacrymas à nolente futuræ species calamitatis extorquet. Occurrunt hinc ciues, aut resistendo gladiis intercepti, aut se dedendo misera seruitute depressi, illinc virgines, in ipsius parentum conspectibus conspuratae: matronæ post varia & pretiosa capitis, colli, ac pectoris ornamenta direpta, ludibrio habitæ, & defixis in terram oculis inconsolabiliter deplorantes, venerabile fœdus coniugij fœdissimæ gentis libidine violari. Nec enim aut rationis ordine regi, aut miseratione deflecti, aut religione terreri Teutonica nouit infania: quam & innatus furor exagitat, & rapacitas stimulat, & libido præcipitat.] & inferius, quòd malorum omnium Constantia ipsa Sicula Regina causa præcessit, Siciliam ipsam compellans, hæc ait:

Sic & Constantia primis à cunabulis in deliciarum tuarum affluentia diutiùs educata, tuisque instituta doctrinis, & moribus infirmata, tandem opibus tuis barbaros ditatura discessit: cum scilicet externo nupta Regi, eum est secuta. Et nunc cum ingentibus copiis vicem improbam tibi repensura reuertitur, vt pulcherrimæ nutricis ornatus violenter diripiat, & munditiam tuam, qua regnis omnibus antecellis, barbarica fœditate contaminet, &c.] sic præuidit, ceu Propheta, ventura, vel vt vir sagacissimus, coniectura. Porro alij huius temporis auctores eandem Imperatoris sauitiam scriptorum monumentis posteris testatam reliquere, & inter alia hæc tum scriptum Chronicon Fossæ nouæ:

Hoc anno Imperator Henricus per sacramenta decepit Regem & omnes Comites, & posuit eos in vinculis & in ergastulis, & omne aurum & argentum, quod de regno ad manus habere potuit, congregauit, & per terras & per mare in Alemanniam misit, &

Cccc 4 ips

a. Innoc. lib. 1.
epist. 16.
XXVI.

XXVII.
SOLICIT-
TVDO PON-
TIFICIA
PRO SIGV-
LIT.

XXVIII.

XXIX.

XXX.

CHRISTI CAELESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 4. 1194. 4. ISAACII ANG. IMP. 9.

Innoc. lib. 1. epist. 24. 25.

Idem ibid. epist. 65.

XXXI. Arnold. Chron. Slav. lib. 4. c. 20. DIVITIAE REGVM SICVLORVM TRANSLATAE IN GERMANIAM.

ipfe per terram reuerfus est in Alemanniam, deducens secum ligatos Regem, & Comites, & quamplurimos alios. nec non Episcopos, & Archiepiscopos, vt pater ex epistolis Innocentij Papae. Inter alios enim nobiles captiuos in Germaniam per Imperatorem Henricum translatos fuisse Archiepiscopum Salernitanum constat, quem quantumlibet Caelestinus Papa indefesso studio laborauerit, vt ad suam restitueret Ecclesiam: id impetrare nequaquam potuit, adeo vt ad ipsum Innocentium iidem fuerint refusi labores, vt suo loco, sequenti Tomo dicemus. Porro non defuerunt, qui absentis Archiepiscopi Ecclesiam inuaserint, & laica manu vacantia pro libitu beneficia conferrent: quorum concessionibus nullius esse momenti, idem Innocentius statuit. Audisti translatos viros nobiles Siculos cum Rege puero, atque Regina, & Archiepiscopis in Germaniam: accipe modò translationem factam diuitiarum, quae ab Arnolde Abbate Lubecensi ita describitur: Tancredi defuncti Regis aulam ingressus Henricus Imperator, lectos, & sedilia, mensas ex argento, vasa eorum ex auro inuenit purissimo. Reperit etiam thesauros absconditos, & omnem lapidum pretiosorum & gemmarum gloriam, ita vt oneratis centum quinquaginta Sommaris auro & argento, lapidibus pretiosis & vestibus sericis, gloriosè ad terram suam redierit. Cum autem terras Teutoniarum attigisset, insecutus est eum celeri cursu Imperatoris Nuntius, qui in Apulia remanserat, nuntians inuentos esse omnes thesauros Rogerij Regis. Verula enim quadam apud Imperatricem erat, quae de obsequio Rogerij fuerat; haec gazophylacium Regis de paucissimis nouerat, quod in muro antiquissimo conseruatum, diligentissimè delinito pariete, & superinducta pictura, omnibus indagabile videbatur. Cum igitur per ipsam proditum, Imperatori manifestatum fuisset, Imperatrici mandauit, dicens: De ipsis thesauris quod tibi videtur facito: me autem scias hoc tempore Apuliam non repetere, &c.] subiicit de liberalitate Imperatoris in erogandis pecuniis in milites atque pauperes, atque de his satis.

IESV CHRISTI CAELESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 5. ANNVS 1195. ANNVS 5. ALEXII IMP. I.

I. NUNTII REGIS ANGLORVM INTERPELLANT CAELESTIN. PAP.

REDEMPTORIS annus millesimus centesimus nonagesimus quintus incipit, Indictione decimatertia, quo Caelestinus Papa aduersus Leopoldum Austriae Ducem pro dimittendis obsidibus à Richardo Anglorum Rege interpellatur, his querelis expositis per Nuntios ad hoc missos, quas Mathaeus Paris hoc anno sic recitat: Pater sancte, salutem excellentiam vestram dominus noster Rex Anglorum Richardus, & postulat sibi iustitiam exhiberi de Duce Austriae, qui ipsum de peregrinatione sua tam laboriosa reuertentem cepit, & aliter quam tantum Principem decuit, afflixit, Imperatori, ac si bos esset vel asinus, vendidit: qui postmodum ambo regnum eius intolerabili redemptionis debito contriuerunt. Ipsi insuper à Christianae Fidei legibus non alieni, in tali casu Regi detento grauiora exercuerunt iudicia, quam ipse Saladinus faceret, si in manibus ipsius per simile infortunium incidisset: contra quem ipse Rex à finibus terrae, relicto regno nuper adeptus, relicta patria, parentibus, & amicis dimicaturus ascendit. Sciret forsitan, Regis generositate simul & probitati, siue maiestati nimirum deferre: cui illa gens barbara & ceruicosa deferre nesciuit. Sed fortasse hoc fecerunt, vt sibi tanti Regis captio pro laudabili victoria imputaretur: cum nunquam ipsum bello appetere praesumpissent, si bellicoso suo exercitu vallatus fuisset. Nec sibi Regis deiectionem existiment imputari, sed diuinæ potius dispensationi, ad cuius nutum rota etiam fortunae hunc humiliat, & hunc exaltat; hunc deiicit, & hunc attollit. Mouet praeterea non mediocriter dominum nostrum Regem, quod sub pace & protectione vestra omnibus peregrinis vsque ad triennium concessa, & in poenam excommunicationis inflicta & firmata, ipsum à peregrinatione venientem, & iterum redire disponentem, ceperunt, atque sub custodia carcerali detrudentes, ad grauissimam redemptionis summam coegerunt. Tabeat ergo excellentia vestra, vt obsides domini nostri Regis, qui adhuc pro parte redemptionis, quae soluenda restat, detinentur in vinculis, liberos exire Dux ille permittat, & pecuniam illam,

CHRISTIANI CAELESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 5. 1195. ALEXII ANG. IMP. I.

illam, quam à domino nostro excommunicatus recepit, ex integro restituat, nec non sibi suisque illatam iniuriam digna satisfactione emendet.

Cumque haec & alia multa coram summo Pontifice regij Nuntij allegassent: dominus Papa illico post trigram admonitionem, quam Dux exaudire recusauit, surgens cum suis Cardinalibus ipsum Ducem nominatim excommunicauit, & in genere omnes, qui in Regem & suos manus iniecerant violentas. Terramque Ducis totam Ecclesiastico supplicans interdicto, Veronensi Episcopo dedit in mandatis, quatenus hanc interdicti & excommunicationis sententiam, singulis diebus Dominicis, & festiuis, per totum Austriae Ducatum faceret publicari. Quod si idem Dux mandatis nostris, inquit Caelestinus, parere decreuerit, in virtute Dei eidem praecipias, vt obsides Regis Anglorum vnuerfos absoluat, pactiones omnes relaxet, & ablata sibi pecunia & suis, & quae de ipsius Regis iniqua redemptione percepit, vnuerfa restituens, eosdem obsides faciat cum securitate ad propria remeare: & amodò talia non attentans, nihilominus etiam de iniuria & damnis congrue satisfaciatur irrogatis. His omnibus praefato Duci ab Episcopo Veronensi ritè denuntiatis, dum idem Dux mandati Apostolici aspernator existeret, percussa est terra illius sterilitate inardita, fame nihilominus, &c.] sed haec anno superiori (vt vidimus) quae autem hoc anno contigerint, sic narrare pergit:

Sed cum in his omnibus non sit auersus furor Ducis, immò in deterius aggravatus: ipse diuino iudicio terribiliter percussus est. Die siquidem sancti Stephani cum equitando lusum pergeret, socijs comitantibus, equus, cui Dux insidebat, violenter pedem offensus, tibiam sedentis cum pede insanabiliter corripuit. Nam tibia cum pede prorsus coniuncta nigredine quadam intumescens: nullo medicorum potuit cataplasmate sedari, quin igni, quem infernalem vocant, tumori admixto, intolerabiliter cruciaretur. Quem Dux cruciatum ferre non valens, pedem à crure fecit detruncari, ipso interim dolabrum tenente, ceteris omnibus praenimio horrore hoc facere reuertentibus. Sed non sic doloris cruciatus euasit: nam illico femur cum corpore reliquo igne illo execrabiliter desecabatur.

Tandem verò culpam recognoscens iniquam, quam in Regem & suos malitiosè exercuerat, suadentibus Episcopis, qui aderant, obsides absoluit, & residuum pecuniae de redemptione Regis, & quod receperat, se redditurum spondit, atque Ecclesiasticae censurae se deinceps pariturum promissit. Tunc Episcopi, qui aderant, videntes cum in tanta miseria & calamitate constitutum, à sententia excommunicationis absoluentes, ad communionem Fidelium admiserunt, & sic cum intolerabili cruciatu spiritum exhalauit. Cuius corpus diutius iacuit inhumatum, donec horribilibus scateret vermibus: eò quod filius eius mandatum exequi noller: sed tandem ab amicis compulsus obsides absoluit, & repatriandi licentiam concessit.] describit eadem sigillatim Rogerius hoc ipso anno in Annalibus, singulaeque recenset quàm exactissimè, quae tunc miserrimè eidem Duci infelicissimo contigere. agitque prolixius de restitutione obsidum, & remissione promissae ab Anglorum Rege pecuniae, qua praecedente satisfactione, absolui meruit ante obitum. Constat insuper eundem Ducem Austriae etiam testamento cauisse, vt pecunia restitueretur per suos heredes Richardi Regi Anglorum, quod constat ex epistolis Innocentij Papae Tertij.

At Caelestinus Papa, qui iterum excommunicatione percussit Austriae Ducem, nequam abstinuit ab excommunicatione Henrici Imperatoris, quem instante eodem Rege Anglorum Richardo commouit, vt quod malè exegisset ab eodem Rege Anglorum, eidem restitueret, & quod exigendum remaneret, omnino dimitteret. Sed cum neutrum praestaret, eundem anathematis sententia condemnauit, in qua miser ad obitum vsque permanfit, quid verò tunc actum sit, suo loco dicitur. Fuit laborandum in his, Caelestino defuncto, Innocentio successor, qui eandem persecutus est causam, vt malè acceptam pecuniam redderet successores, vt docent, quae extant de his plures eiusdem Pontificis datae ad diuersos eiusdem argumenti litterae Apostolicae.

Eodem anno, quod semel coeperat, pergit Caelestinus Papa vrgere Francorum Regem, vt dimissam vxorem reciperet, acceptamque praeter ius fasque, dimitteret. Cuius rei causa eodem quoque anno idem Papa Caelestinus Senonensi Archiepiscopo inter cetera scripsit haec verba: Nos itaque, qui ipsum Regem Francorum specialiter in visceribus nostris charitatis diligimus, per dilectum filium nostrum C. subdiaconum Apostolicae Sedis Legatum, ad hoc specialiter missum, rogauimus eundem, vt Reginam suam, quam

I. I. DVX AVSTR. KYRSVM EXCOMMUNICATVR. f. Vicar. heni

si sic legenti, Legatus hic erat.

III. VLTIO DIVINA LEOPOLDVM PVNIT.

IV.

OBITVS MISERANDVS LEOPOLDI.

Innoc. lib. 1. epist. 230. 236. 242.

V. EXCOMMUNICAT HENRICVM IMP. CAELESTIN. PAP.

Idem ibid. VI.

Math. Paris hoc anno in hist. Angl.

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III.
1195.HENRICI V. IMP. S.
ALEXII ANG. IMP. I.

AGIT CAR-
LESTIN. PRO
ELECTA
VXORE LE-
GITIMA
REGIS
FRANC.
Innoc. ep.
168.

quam à se consilio iniquo amouerat, affectu maritali tractaret: nec illis aures accommo-
daret, qui pro lucro reputant, si possunt inter aliquos odium & discordiam seminare. Inde
est, quòd illam diuortij sententiam, contra iuris ordinem prolata, de fratrum nostrorum
consilio penitus irritantes, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus firmiter &
præcipimus, quatenus, si prædictus Rex, ista viuente, aliam superducere voluerit, vos au-
thoritate Apostolica id eidem inhibere curetis.] sed & Innocentius Papa in epistola de
his agens, affirmat, quòd Cælestinus Papa in sacro Consistorio Cardinalium penitus irri-
tauit sententiam Francorum Episcoporum de faciendo huiusmodi diuortio. pergit verò
Matthæus Paris:

VII. Circa dies istos Papa Cælestinus Huberto Cantuariensi Archiepiscopo, eiusque Suffra-
ganeis pro negotio Terræ sanctæ scripsit inter cetera in hunc modum:

CARLESTI-
NVS AGIT
PRO EX-
PED. IN
TERRAM
SANTAM.

Vos autem, fratres Archiepiscopi, & Episcopi, quibus cura animarum & sollicitudo
commissa est, precibus instantes ad Dominum incessanter, subditos vobis populos indu-
catis, vt assumpto crucis signaculo, ad confutandos Fidei Christianæ persecutores accin-
gantur. Speramus siquidem, & vos sperare debetis, quòd Dominus in verbo prædicationis
& orationis vestræ rete laxabit in capturam, & tales ad defensionem Orientalis pro-
uincie propitius excitabit, quorum potius exigentia meritorum, quàm armorum fiducia
exurget Deus, & inimici eius dissipabuntur, & fugient à facie eius, qui oderunt eum. Nos
autem illis, qui pro diuinitatis amore huius peregrinationis laborem assumere, & quantum
in se fuerit, implere studuerint: de indulto nobis à Domino auctoritatis officio illam re-
missionem impostæ pœnitentiæ per sacerdotale ministerium facimus, quam prædeces-
sores nostri suis noscuntur temporibus statuisse: vt videlicet, qui corde contrito & humi-
liato spiritu laborem huius peregrinationis assumpserint, & in pœnitentiâ peccatorum
hoc iter expedierint, si in fide decesserint, plenam suorum criminum indulgentiam & vi-
tam consequentur æternam. Bona quoque ipsorum, ex quo crucem acceperint, cum fami-
lijs suis sub Romanæ Ecclesiæ, nec non & Archiepiscoporum aliorumque Ecclesiæ
Prælatorum protectione consistant, & nullam de his, quæ in susceptione crucis quietè
possederunt, (donec de ipsorum reditu vel obitu certissimè cognoscatur) iacturam, vel
perturbationem sustineant, vel quæstionem: sed bona ipsorum integra remaneant interim
& quæta.

VIII. Illi autem, qui in subsidium Terræ illius de bonis suis illuc transferunt, de peccatis suis
veniam consequentur, iuxta sua moderamina Prælatorum. Hunc tibi, frater Archiepisco-
pe, oneris huius laborem duximus iniungendum, mandantes, vt apud charissimum in
Christo filium nostrum illustrem Anglorum Regem, qui Terram sanctam sub trium sta-
tuit treguis annorum, vt ad defensionem illius Terræ milites & pedites benè instructos
transmittat, assiduis exhortationibus elabores, prouinciam circumiens Anglicanam, op-
portunis & importunis prædicationibus instes, vt pro defensione Christianitatis assumpto
crucis signaculo, terram visitent transmarinam.

IX. Cùm hæc autem ad Regis notitiam peruenissent, ipse prompta deuotione animatus
alios strenuos ad opus crucis, maximè quos multipliciter exaltauerat, alacriter animabat,
persuadens, vt tam pro ipsius Regis salute quàm Ecclesiæ promotione & propriarum ani-
marum salute ad laborem prædictum accingi non pigritarent. Et vt quosdam huic salu-
bri admonitioni rebelles ciuilius reprehenderet, prædicatoris formam induens, hanc fre-
quenter parabolam circumfidentibus replicauit.] hucusque Matthæus Paris.

X. Eodem anno idem Romanus Pontifex Cælestinus rursus laborat aduersus excessus
Eboracensis Archiepiscopi, plus iusto, ed quòd frater Regis Anglorum esset, sibi sumen-
tis, de quibus Rogerius in Annalibus hoc anno quinto Cælestini Pontificatus his verbis
agit, de suspensione ipsius Eboracensis Archiepiscopi, facta per Cælestinum sic pergens:

CARLESTI-
NVS LABO-
RAT AD-
VERSUS
EBORACEN-
SIS ARCHIEP.
ARCHIEP.

Eodem anno Cælestinus Papa ad instantiam Nuntiorum Decani & Canonicorum
Eboraci, in hac forma scripsit prædicto Simoni Eboracensis Ecclesiæ Decano:

XI. Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Simoni Decano Eboracensi salu-
tatem & Apostolicam benedictionem.

XII. Cùm vniuersalis Ecclesiæ regimen nobis, licet insufficientibus, diuina fauente gratia, sic
commissum, & singularum ex eis casibus præcauere teneamur, & vtilitatibus prouidere:
illud nobis est summo opere præcauendum, ne inde Ecclesiæ in temporalibus vel spiri-
tualibus detrimentum incurrant, vnde ipsarum honorem & commodum credimus
procurare:

CHRISTI
1195.CÆLESTINI PAP. III.
S.HENRICI V. IMP. S.
ALEXII ANG. IMP. I.

A procurare. Cùm enim pensatis personarum meritis, & diligenter inspectis, aliquis iuxta
suorum exigentiam meritorum per nos fuerit à suæ dignitatis potestate suspensus, & ab
Ecclesiæ prælacione ad tempus amotus, ne subditis pastoris cura priuatis malignandi
materia tribuatur & occasio litigandi, eis in tali debemus prouidere persona, quæ & liti-
gantium dirimere quæstiones, & subditorum excessus corrigere nouerit, & quantum sui
officij debitum patitur, & diligit & affectet. Inde est, quòd cum Eboracensis Archiepisco-
pus, eius actibus exigentibus, & contumacia faciente, qui abusus patientia nostra, neque
à suis iniquitatibus desistit, nec nostro se conspectui, indulto sibi misericorditer termino,
præsentauit, ab vsu pallij, & Episcopalis officij executione, à ministracione quoque tam
spiritualium quàm temporalium, & beneficiorum perceptione nostra sit auctoritate sus-
pensus: discretionis tuæ auctoritate præsentium duximus indulgendum, vt cum con-
silio Canonicorum in Eboracensi Ecclesia residendum, Clericorum Eboracensis diocesis
excessus corrigere valeas, & querelantium tam Clericorum quàm laicorum Eboracen-
sis diocesis controuersias, quæ iudicio exigunt Ecclesiastico terminari, canonicè definire,
canonica seueritate, appellatione remota, percellens eum; qui super hoc contumaciter
dixerit resistendum, donec eidem Ecclesiæ aliter fuerit sollicitudine nostra prouisum.
Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessions infringere, vel ei
ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem
omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum.
Datum Laterani decimo Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto.] ac rursus
in eadem causa:

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Archi-
diaconis, Decanis, & alijs clericis, Comitibus & Baronibus, & alijs in Eboracensi prouin-
cia constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. XIII.

Quàm misericorditer Romana Ecclesia super facto Eboracensis Archiepiscopi pro-
cesserit, videre licet, si litterarum nostrarum tenorem, quas vtraque partium à Sede Apo-
stolica diuersis temporibus impetrauit, diligenter attendatis. Cùm enim significantibus
dilectis filiis Decano, & Capitulo Eboracensi, & non paucis Abbatibus, Prioribus, & alijs
Ecclesiæ Prælati in regno Angliæ constitutis, ad Apostolatus nostri audientiam perue-
nisset, dictum Archiepiscopum, pastoralis officij debito prætermisso, secularibus negotijs
implicari, & non diuinis obsequijs, non Clericis ordinandis, non Ecclesijs dedicandis, non
Synodis celebrandis, non benedicendis Abbatibus, sed venationibus, & aucupio totius
animi sui studium applicare, & exercere alia, quæ commisso sibi officio pontificali & ho-
nori non modicum derogant: non statim formauimus iudicium contra eum, sed iniqui-
tationem famæ ipsius venerabili fratri nostro Lincolnensi Episcopo, & dilectis filiis
Archidiacono de Northampton, & priori de Ponte * fracto duximus committendum. ^{(sacro}
dam: cupientes ipsum Archiepiscopum per interminationem suspensionis, si de
his, quæ nobis fuerant significata, constaret, vel si ea legitimè comprobari non pos-
sent, per exhibitionem canonicæ purgationis, quam ei cum tribus Episcopis, & toti-
dem Abbatibus feceramus iudici, à suis excessibus deterrere, & ad veritatis trami-
tem reuocare. Verùm quoniam idem Archiepiscopus, antequam citatio eorundem
iudicium peruenisset, ad Sedem appellauit Apostolicam, dicti iudices iuxta litterarum
nostrarum tenorem, spatio ei trium mensium indulto, Kalendas Iunij, quòd appella-
tionem interpositam prosequi non differret, ipsi procurauerunt pro termino assigna-
re. Deinde verò cum Archiepiscopus ipse iter arripisset ad Sedem Apostolicam
veniendi, timens ne propter inclementiam aëris aliquod personæ ipsius periculum eue-
niret: à nobis litteris & Nuntijs postulauit, vt statutum sibi terminum deberemus
misericorditer prorogare. Nos verò precibus ipsius annuentes, & credentes, quòd
eò citius de suis excessibus pœniteret, quòd nos ad audiendas petitiones suas magis
propitios & faciles inueniret: terminum vsque ad octauas beati Martini proximo præ-
teritas prosequendæ appellationis ad ipsum purgandum statuimus, memoratis iudi-
cibus dantes nihilominus in mandatis, vt si tunc inde Archiepiscopus nostro aspectui
neglexerit se præsentare, exinde iuxta priorum litterarum tenorem in causa proced-
derent, & quæ ipsi per eandem litteras mandata fuerant, exequi procurarent. Cete-
rùm memorato termino iam transacto, cùm ad Romanam Ecclesiam nec accesserit,
nec aliquem miserit responsalem, qui absentiam suam quolibet modo excusaret:
ipsum

XIV.

CHRISTI
1195.CÆLESTINI PAP. III.
5.HENRICI V. IMP. 5.
ALEXII ANG. IMP. I.

ipfius inobedientiam & contumaciam attendentes, ipfium ab vfu pallij, & pontificalis officij executione, administratione etiam tam temporalium quàm spiritualium, ac perceptione beneficiorum duximus suspendendum; memoratis iudicibus per Apostolica scripta mandantes, vt eum per totam Eboracensem dicecesim & prouinciam suspensum à nobis publicè statuam nuntiare. Ideoque vniuersitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Archiepiscopo, vel officialibus eius, nec in spiritualibus, nec temporalibus præsumatis aliquatenus respondere. Sed si quas inter aliquos vestrum in Eboracensi dicecesi positorum quæstiones oriri contingat, quæ iudicio Ecclesiastico debeant terminari, ad audientiam dilecti filij nostri Simonis Eboracensis Decani easdem controuersias deferatis, ipsius iudicium recepturi humiliter, & firmiter seruaturi: scientes nos eidem Decano de solita Sedis Apostolicæ misericordia indulgisse, vt cum consilio Canonico-
rum suorum in Eboracensi Ecclesia residentium excessus corrigat Clericorum, & eorum, ac laicorum, qui Ecclesiasticam audientiam exigunt, in Eboracensi dicecesi definiat quæstiones. Datum Laterani, decimo Kalendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto.]
insuper de iisdem ad delegatos Iudices:

xv. Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Lincolnensi Episcopo, & dilectis filiis Archidiacono de Northampton, & Priori de Ponte * fracto salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum sacrosancta Romana Ecclesia super immobile fundamentum, lapidem scilicet angularem & verum, perpetua stabilitate fundata, de se ipsa Veritate dicente: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, per beati Petri merita Ecclesiarum omnium magisterium cepit & primatum, ad Principem Apostolorum Domino protestante: Si diligis me, pasce oues meas, & non solum corporum, sed etiam animarum iudiciariam accepit potestatem, eodem Apostolorum Principe audiente à Domino: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: nos, quos non propria merita, sed sola diuina miseratio ad summi Pontificatus apicem euocauit, si iudicia nostra recta volumus & prouida deliberatione formare, & potestate nobis tradita non abuti, illius debemus, quantum humana permittat fragilitas, exempla sectari, in quo Sedes Apostolica fundata consistit, & à quo ceterarum Ecclesiarum curam suscepit, & ligandi atque soluendi plenitudinem potestatis. Mirabilis enim super omnia Deus, & inscrutabilis diuini consilij altitudo, licet incomprehensibilia sint iudicia eius, & inuestigabiles viæ ipsius: aliquid tamen ex his, quæ in inferioribus operatur, si rectè conspiciamus, nobis & alijs Ecclesiarum Prælatibus in forma iudicij innuit imitandum. Qui cum sterilem arborem de vinea sua, iuxta illud * Evangelij, præceperit succidendam, ne terram fertilem occuparet, præmisit, dicens: Ecce tres anni sunt, ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. succide ergo illam.

xvi. Hoc siquidem nos, licet minimi, & humanæ fragilitatis subiacentes defectibus, intra nos ipsos assidua meditatione pensantes, auditis excessibus Eboracensis Archiepiscopi, & de inhonesta vita, & de inutili conuersatione eius rumoribus in nostra & fratrum nostrorum audientia recitatis, non statim formauimus iudicium contra eum, sed exemplo illius, cuius miserationes super cetera opera eius, vt sterilis arbor pullularet in fructus, & vigorem recipere iam amissum, non modico temporis spatio ad correctionem ipsius multiplicatis litteris & mandatis non destitimus laborare, nunc eum ad viam salutis nostris monitis reuocantes, nunc per interminationem suspensionis officij & beneficij deterrentes ab iniquitatis suæ semitis & erroris, sicut vobis, qui totam rei seriem, & processum negotij, quoad ordinem, agnouistis, credimus manifestum. Sanè ad audientiam nostram ex personarum & Capituli Eboracensis Ecclesiæ insinuatione peruenit, & id ipsum dilectorum nostrorum Roberti de Eboraco, & Rogeri de Selebi, & aliorum Abbatum * Præmonasterij Ordinis testimonia manifestè declarare videntur, quod Gaufridus Eboracensis Archiepiscopus sacramenta iniuncti sibi officij vilipendens, venatione, aucupio, & alijs militaribus curis inutiliter occupatus, ordinationi Clericorum, Ecclesiarum dedicationibus, aut Synodis celebrandis nec manum, nec operam post sui promotionem adhibuit, nec Abbatem aliquem benedixit, licet tam contra Clericos quàm Abbates ad maledicendum & excommunicandum linguam consueuerit iuxta motum proprium indiscretè laxare. Libertates Ecclesiæ suæ, ac consuetudines approbatas euacuat ac subuertit; appellationes, quæ solent esse ad remedium oppressorum, ad Romanæ Sedis iniu-

* Præmonasterij
stracensisCHRISTI
1195.CÆLESTINI PAP. III.
5.HENRICI V. IMP. 5.
ALEXII ANG. IMP. I.

A iniuriam reduxit in contemptum, & plures pro eo, quod ad nos appellationem emisserant, vinculis fecit carceralibus vehementer astringi.

Personas Ecclesiæ suæ post appellationem ad nos factam, honoribus & beneficijs spoliavit, quosdam Canonicorum appellatione contempta excommunicationi subiecit: privilegia Romanorum Pontificum in eius præsentia sua omnino auctoritate frustrantur; & qui fortè aliàs tatus esset, in ostensione priuilegij nostri optati corâ eo præsidij beneficium demeretur. Cum contingit aliquem ad subtractam sibi Ecclesiam, vel possessionem per iudices delegatos auctoritate nostra restitui: eum, per quem iudiciū debuerat executioni mandari, statim sentiet inimicum. Plures enim taliter restitutos destituit, & Ecclesias suas per ministros suos violenter aggrediens, fores earum fregisse, & eos proponuntur per violentiam expulisse: quam plures reatū periurij fecit perniciosè incurrere: ipsos ab obedientia, quam Archidiaconis suis canonicè seruandam iuramento promiserant, quadam necessitatis violentia retrahendo: præterea maiorem Ecclesiam cum multitudine armatorum aggrediens, fores Capituli per violentiam infringi, & asportari fecit: & bona Canonicorum, & Clericorum plurium, qui res suas tam in Ecclesia, quàm in thesauraria ibi deposuerant, fecit per potentiam detineri. pro quibus omnibus Eboracense Capitulum ad nostram præsentiam appellauit. Comperimus etiam ex testimonio prædictorum, quod Ecclesijs quandoque vacantibus, præsentatas sibi ab his, ad quos præsentatio pertinet, personas idoneas non admittit: sed eas aut pueris, & minus honestis personis assignat, vsus pariter & præsentantis & instituentis officio, aut facit eas de sola voluntate vacare, vt earum fructus vsibus ipsius applicentur, & quod sustentationi alicuius honesti Clerici debebatur, sibi non metuit retinere.

C Adiecerunt etiam, quod cum spiritualia dona gratis debeant & sine prauitate distribui, frequenter cum donat Ecclesiam, aut eam scindit per partes contra statuta canonica, vel in ea sibi nouam & indebitam retinet * possessionem, & quam plures excommunicatos, vel suspensos, non nisi pecunia interueniente absoluit. Religiosi verò & honesti viri in conspectu eius despecti & contemptibiles fiunt: viles & suspectæ personæ de facili familiaritatem eius & gratiam assequuntur. Nos verò de rumoribus tam profanis auditis non semel, sed sæpius, & tam prædictorum quàm aliorum Prælatorum in regno Angliæ, & in Eboracensi prouincia positorum litteris, nostris auribus frequentius inculcatis, volentes eum à suis excessibus deterrere, & ad exequendum pastoralis officij debitum reuocare, inquisitionem famæ ipsius vobis duximus committendam, vt conuocatis Abbatibus, & Prioribus, & alijs Ecclesiasticis personis Eboracensis dicecesis, inquireretis de præmissis diligentius veritatem, & si accusatores legitimi procederent contra eum, auditis quæ proponerentur hinc & inde, & depositionibus testium redactis in scriptis, eas sigillorum vestrorum signatas munimine ad Sedem Apostolicam transmittere deberetis: assignato partibus termino competenti, quo ad audiendam sententiam nostro se conspectui præsentarent. Hoc etiam iisdem litteris meminimus fuisse insertum, vt deficientibus accusatoribus, si fama publica faceret contra eum, purgationem ipsius cum tribus Episcopis, & totidem Abbatibus, sublato appellationis obstaculo, indicere curetis. In qua si fortè deficeret, ipfium ab Archiepiscopali officio & administratione suspensum nostro faceretis conspectui præsentari: si verò Archiepiscopus memoratus, antequam citatio vestra perueniret ad ipsum, ad sedem Apostolicam appellaret, induciji ei trium mensium indulgis, si infra eos interpositam appellationem prosequi negligeret, vel differret, ipfium ab omni Pontificali officio, & Archiepiscopatus administratione nostra nuntiaretis auctoritate suspensum. Quia verò idem Archiepiscopus, antequam per vos citaretur ad causam, sicut nobis suis litteris & Nuncijs intimauit, Sedem curauit Apostolicam appellare, & vos ei ad prosequendam appellationem Kalendas Ianuarij pro termino assignastis: ipsius laboribus, & expensis parcere disponentes, ac timentes, si æstiuo tempore ad Urbem accederet, aliquod personæ ipsius ex aëris inclementia periculum proueniret, cum sicut nobis intimatum fuerat, iter arripisset ad Sedem Apostolicam veniendi, & paratus existeret de obiectis sibi criminibus respondere, de solita Sedis Apostolicæ benignitate prosequendæ appellationis ab ipso vsque ad octauas B. Martini proximo præteritas terminum duximus prorogandum, omnia, quæ fuerunt contra eum impetrata, vsque ad eundem terminum suspendentes, & reuocantes in statum pristinum, quidquid contra eum post appellationem ad nos interpositam priorum litterarum obtentu fuisset à nobis, vel alijs

Annal. Eccl. Tom. 12.

D d d d immu-

CHRISTI
1195.CÆLESTINI PAP. III.
5.HENRICI V. IMP. 5.
ALEXII ANG. IMP. I.

immutarum. Vobis etiam per Apostolica scripta distinctè mandauimus, vt nisi in octauis sancti Martini nostro conspectui se præsentaret, iuxta formam primæ commissionis, sublato cuiuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, procedere nullatenus differretis.

XIX. Verum, quoniã memoratus Archiepiscopus abusus patientia nostra, nec ad Romanam Ecclesiam accessit, nec responsalem aliquem destinavit, qui vel eius absentiam excusaret, cum eum non modicum ultra præfixum sibi terminum misericorditer curauerimus expectare, licet eo ipso videatur confessus de crimine, quod nostro se conspectui præsentare neglexit, ipsum ab vsu pallij, & omnis Episcopalis officij executione, à ministracione quoque tam spiritualium quàm temporalium, & beneficiorum perceptione ipsius Eboracensis Ecclesie & prouinciæ duximus suspendendum: vt sic saltem à suæ iniquitatis pertinacia respiciens, canonicæ seueritatis censurâ in se non exigat fortius exerceri. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus atque præcipimus, quatenus eum per omnes Ecclesias Eboracensis diocesis & prouinciæ suspensum à nobis publicè nuntietis: omnibus Clericis & laicis eiusdem prouinciæ ex parte nostra firmius iniungentes, ne ipsi Archiepiscopo, vel officialibus eius in temporalibus vel spiritualibus respondere præsumant, donec de ipso Archiepiscopo aliud duxerimus statuendum. Mandamus autem, & per vos volumus in Eboracensi diocesi nuntiari, vt si forsitan inter aliquos quæstiones moueri contingat, quas Ecclesiastico iudicio conueniat terminari, ad audientiam dilecti filij nostri Simonis Eboracensis Decani, cui cum consilio Canonicorum in eadem Ecclesia residentium, & Clericorum excessus committimus corrigendos, & litigantium, tam Clericorum quàm laicorum controuersias decidendas referant, ipsius iudicium suscepturi humiliter, & firmiter seruaturi.

XX. Ad hæc omnia, quæ auctoritate litterarum nostrarum, antequam ad vos secundarum notitia peruenisset, super negotijs eundem Archiepiscopum contingentibus tam restitutionibus ablatarum, quàm de alijs prouidè & rationabiliter statuistis, rata decreuimus permanere, mandantes, vt auctoritate nostra suffulti, ad Eboracensem Ecclesiam accedentes iuxta priorum litterarum tenorem, tam in inquisitione famæ quàm restitutione ablatorum Canonicis facienda, nihilominus procedatis, non impediendo appellatione, vel absentia Archiepiscopi memorati, nec obstantibus litteris in primarum litterarum præiudicium hæcenus impetratis. Ad hæc præsentium vobis auctoritate iniungimus, quatenus sententiam excommunicationis in quosdam Canonicos, Vicarios, Clericos, & seruientes Canonicorum Eboracensis Ecclesie, ab eodem Archiepiscopo post appellationem ad nos interpositam promulgatam, irritam iudicetis penitus & inanem, ita tamen, vt dictos Canonicos, & alios in eadem sententia nominatos ad maiorem cautelam auctoritate Apostolicæ Sedis absoluatis. Omnes autem illos, qui in Benedictum Clericum suprascripti Decani, VValterum Presbyterum, Richardum de Semare, & quinque de Cauel Clericos, & alios clericos Eboracensis Ecclesie manus temerarias iniecerunt, vel qui eis violentiam præceperunt inferri, tam diu nuntietis, appellatione remota, excommunicationis vinculo detineri, donec passis iniuriam congruè satisfecerint, & cum vestrarum testimonio litterarum ad Sedem veniant Apostolicam absoluendi. Quod si omnes his exequendis nequiveritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani decimo Kal. Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto. Harum igitur auctoritate litterarum, officiales Archiepiscopi Eboracensis depositi sunt: licet Hubertus Cantuariensis Archiepiscopus Apostolicæ Sedis Legatus eis licentiam exercendi officium suum retribuerat, qui eos prius suspenderat, quia noluerunt eum hospitari apud Eboracum tamquam Legatum. Tradita est ergo omnis potestas Simoni Decano Eboraci secundum Apostolici formam mandati, & Regis ministri omnes res & possessiones præfati Archiepiscopi regijs incluserunt marsupijs. Jæ quid demum? Coactus tandem idem Archiepiscopus Romam se contulit, vt apparet ex recitanda inferius inscriptione, benigneque exceptus est à Pontifice, qui non tam iudicare quàm concordare eum cum aduersarijs laborauit. Cum autem inter hæc promoueretur expeditio in Terram sanctam, de qua & Cantuariensis Archiepiscopus consulisset Cælestinum Papam: quod ab eo responsum acceperit, suis significat litteris, quibus intexuit ad se datas à Cælestino litteras Apostolicas, in hac forma scribens officialibus Archiepiscopatus Eboraci:

XXI. Hubertus Dei gratia Cantuariensis Archiepiscopus, totius Angliæ Primas, & Apostolica

CHRISTI
1195.CÆLESTINI PAP. III.
5.HENRICI V. IMP. 5.
ALEXII ANG. IMP. I.

A licæ Sedis Legatus, dilectis in Christo filiis officialibus Archiepiscopatus Eboraci, salutem in Domino, Litteras domini Papæ in hæc verba suscepimus:

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei venerabili fratri Huberto Cantuariensi Archiepiscopo, & Apostolicæ Sedis Legato, salutem & Apostolicam benedictionem. XXII.

Ex parte tua in audientia fuit nostra propositum, quod multi sunt in Anglia, qui, vt Sepulchrum Domini visitarent, & illi Terræ sanctæ, in qua steterunt pedes Domini, subsidium opportunum conferrent, Crucem Dominicæ assumpserunt, & licet votum possint perficere, tamen ab executione eiusdem se subtrahunt in suarum periculum animarum. Sunt etiam quidam; qui licet crucem susceperint, pro paupertate tamen & corporis debilitate, vel alia iusta causa emissum votum non possunt, sicut conuenit, adimplere. Verum quia, quid super his agendum sit circa eos, nos duxit fraternitas tua consulendos: auctoritate tibi præsentium respondemus, per Apostolica scripta mandantes, quatenus omnes illos, qui votum tale emiserunt, sicut dictum est, & ad illud explendum propriæ suppetunt facultates, nisi ex iusta causa omittendum, eos ad exequendum, quod gratis vouisse dicuntur, per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellas. Ceterum de his, qui paupertate, & corporis debilitate, vel alio iusto impedimento, votum quod emisisse noscuntur, non possunt (sicut conuenit) adimplere: volumus, vt cum super his veritas tibi fuerit declarata, pœnitentia congrua eis iniuncta, licentiam eis tribuas remanendi, eidem firmiter iniungentes, vt quàm citò exequendi votum suum libera eis fuerit attributa facultas, id exequi sine dilacione aliqua non postponant. His verò, quos pro infirmitate corporis tibi constiterit nullatenus posse in propria persona votum suum prosequi: vnã personam idoneam, vel plures, secundum quod facultates eorum suppetierint, ultra mare transmittant in suis expensis per annum, vel amplius, iuxta tuum arbitrium, ibidem in IESU Christi obsequio moraturas. Datum Laterani secundo Idus Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto.] hæcenus Cælestinus, pergit verò Cantuariensis Archiepiscopus:

Quoniam igitur vouere, & non reddere, periculosum est, cum ex votis, quæ solemniter emissa fuerint, non impletis, consequens sit, & Dominum offendi, & nihilominus in domo eius scandala suboriri: litterarum, quas transcribimus, auctoritate vobis præcipiendo mandamus, quatenus per singulas parochiales Ecclesias Archiepiscopatus Eboraci, de his, qui pro visitando Sepulchro Domini crucem assumentes, vota sua Domino non soluerint, diligenter & sollicitè inquiratis, sub interminatione anathematis generaliter inhibentes, ne in præiudicium scrutiniij huius, vesana cuiusquam taciturnitate veritas supprimatur. cumque nomina singulorum, vel eorum confessio, vel certa vestrarum inquisitio designabit, ipsa distinctè notata infra Dominicam, qua cantatur, Letare Ierusalem, per fidum Nuntium nobis innotescant. Ad hoc discretioni vestræ mandantes iniungimus, quatenus causam Crucifixi constanti patrocinio prosequentes, vniuersos tales in diocesi Eboracensi charitatiua velitis cohortatione, & conuentione sedula præuenire, sub specie consilij proponentes, vt fideliter impleant, quæ liberaliter promiserunt: vt quod Domino vouerunt in conspectu omnis populi eius, cum Propheta in atrijs domus Domini in medio Ierusalem exequantur. Sicque voluntarijs eorum sacrificijs placetur Altissimus, & factis solutionibus euacuetur importunitas scandalorum. XXIII.

Moneatis etiam prædictos omnes, & singulos, quatenus in veræ deuotionis signum infra diem passionis Dominicæ proximo futuram, crucem depositam reassumant, & eam cum reuerentia & veneratione gestantes, suam obnoxietatem, qua interius astringuntur, exteriore signaculo protestentur, & in quibus fructum habituri sunt plenum & abundantiam, nequaquam ex pusillanimitate spiritus erubescant. Ceterum si vel commonitiones huiusmodi, quasi vanas contemnant, vel ad eas, quasi duras pertinaciter aures suas obturent: ne impunitis licentia iniiciatur, certa generali faciatis assertionem proponi, cunctos, qui citra voti solutionem crucem abiectam infra terminum nominatum non receperint, in sequenti Pascha Domini proculdubio à perceptione corporis Christi, & communione Fidelium excludendos. Sed ne verba commonitionis huius credantur vel cessura in irritum, vel effectu debito caritura: pœnam suprascriptam in omni forma, & ea plenitudine, qua præmittitur, die prædicta contumacibus vniuersis volumus, & auctoritate Apostolica mandamus infligi. Sic enim ex tempestiuo rigoris seminario fructus ille pullulabit in posterum, vt veriore trutina ponderetur cum seueritate canonica Prælatorum auctoritas, XXIV.

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 5. ALEXII ANG. IMP. I.

& qui faciles erant ruituri in contemptum, securam indemnitate minus audacter expectent. Valere.] haec de his Cantuariensis Archiepiscopus.

XXV. Porro causa ista absolui non valuit sub Cælestino, sed dilata est vsque ad tempora Innocentij Papæ Tertij eius successoris, vt ex Rogerio in Annalibus patet. Cuius pariter assertione & illud constat, Rudolphum clericum Archiepiscopi Eboracensis anno sequenti Romæ ad mortem ægrotantem publicè confessum vniuersæ Romanæ Curia, se causam agentem illic Archiepiscopi Eboracensis, multa falsa scripta nomine Romanæ Ecclesiæ in Angliam misisse. Vnde Cælestinus Papa litteras dedit ad Cantuariensem Archiepiscopum, qui diligenter eiusmodi litteras falsas inquireret. Increbuit his quidem temporibus Cælestini vsque ad Innocentij Papæ primordia fallariorum ingens numerus, qui nomine Sedis Apostolicæ, quas vellent litteras, scriberent. est de his grauis querela eiusdem Innocentij a scribentis ad Rhemensem Archiepiscopum S.R.E. Cardinalem tituli sanctæ Sabinae. sed de his suo loco agendum.

Innoc. lib. 1. epist. 2. 15.

XXVI. Porro feruenti studio Cælestinus Papa promouere satagens negotia Terræ sanctæ, non in Angliam tantum, sed & in Germaniam per Legatos litteras misit. vt enim in his insisteret, nouarum rerum motus effecit. Siquidem secuta est mors Saladini, qua audita ante biennium per litteras, quas recitat Rogerius, Ducis Venetiarij, quibus etiã significabatur, inter eius filios & regni heredes magnam conflata esse discordiam: in spem venit Pontifex ex eo tempore, vt noua rursus ex cruce signatis expeditio ornaretur ad Terræ sanctæ liberationem, quæ possidebatur à Sarracenis. Cuius rei causa misit (vt dictum est) idem Pontifex per Christianum orbem Legatos, & inter alios in Germaniæ prouincias Gregorium Cardinalem. Quid per eum actum sit, Arnoldus b eius temporis scriptor & eiusdem pariter regionis hæc habet, dum & ipse sic hortatur ad eandem peregrinationem Fideles:

Arnol. Chron. Slav. lib. 5. c. 1.

XXVII. Nunc ergo quique terrigenæ & filij hominũ, si militer in vnum diues & pauper, placate Dominũ, sumite armaturã Dei, signum videlicet victoriosissimæ Crucis, ad expugnandos ipsius hostes, tam visibiles quàm inuisibiles. Audite Psalmographum c exhortantem: Hodie si vocem Domini audiueritis, nolite obdurare corda vestra. Hanc vocem, vt speramus, audiuit pius Imperator Henricus. Qui licet publicè cruce signatus non fuerit, per viscera misericordiæ spiritualiter tamen fuisse signatum non ambigimus. Nam sicut pater eius priorem, ita ipse secundam deuotiũ ordinauit peregrinationem: Qui apud Argentinam in curiali colloquio acceptis epistolis domini Papæ Cælestini à venerabili Cardinale Gregorio, omni deuotione se huic peregrinationi obsecuturum affirmauit. Ordinauit etiam Legatos honoratos in Apuliam, ad dominum Conradum Cancellarium, qui tunc ibi erat negotijs Imperialibus detentus, mandans omni studio impensas preparari peregrinationi, quæ sequenti anno futura erat, in auro, frumento, vino, & nauibus plurimis. Cuius zelo plurimi accensi, tam magnates quàm militares, signum Dominicæ passionis in remissionem peccatorum suorum tunc temporis susceperunt, Henricus videlicet Palatinus de Rheno, & Otto Marchio de Brandenburg, qui tamen ipsam peregrinationem non peregit, sed per dominum Papam dispensatione accepta eam dimisit; Henricus Dux Brabantia, Hermannus Landgrauis de Turingia, V Valrauen Comes de Limburg, Adolphus Comes de Schauenburg, Dux de Osterreich, Hartuicus quoque Archiepiscopus Bremensis, & Rudolphus Verdenis, & alij quamplures.

XXVIII. Multi etiam acceptis litteris exhortatorijs domini Papæ à Cardinale memorato, in ciuitates & parochias plurimas eas detulerunt. Quibus perspectis, nonnulli calitus inflammati pro defensione Terræ sanctæ, triumphale signum Dominicæ passionis & ipsi susceperunt. Inter quos in ciuitate Lubeca de valentioribus circa quadringentos viros signati sunt. Feruente itaque zelo Christianæ deuotionis, omnes in vnum, diues & pauper, ad peregrinationem futuræ ætatis se præparabant. Ipse quoque Imperator in propria persona eandem peregrinationem ordinaturus in Apuliam properauit, tantò deuotior, quantò aduentantibus peregrinis esset paratior. Sed perplexitate testiculorum d Leuiatan hoc impedire conante, intolerabilis guerra ibidem exorta est. Nam vxore Imperatoris, contra eum exorta est.] hucusque Arnoldus, qui inferius narrat de progressu eiusdem expeditionis facto anno sequenti.

Job 40. c Neubrig. lib. 1. c. 10.

XXIX. Sed quod ad hæc spectat, de Henrico Imperatore habet ista e Neubrigenis: Porro idem Imperator, vt quasi expiaret, quod in Christianum Principem ab Oriente reuertentem

CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 5. ALEXII ANG. IMP. I.

A tam scdæ auaritiæ instinctu commiserat, & pecunias, quibus Angliam nudauerat, pijs vibus applicaret: Orientalis Ecclesiæ miserandis reliquijs subuenire decreuit. Considerabat etiam per se actum, quòd duo illi magni Reges, relictis, quæ Christi sunt, sua tantum quærerent, & feralibus in alterutrum odijs debacchando, vires more tyrannico frangerent Christianas. Cupiens ergo hanc iacturam religiosa opera compensare, anno à partu sacrae Virginis millesimo centesimo nonagesimo quinto, circa solemnitate beati Andree Apostoli, conuocatis apud Vormatiam primis Imperij, Ecclesiasticis pariter, laicisque personis, & deuotione propria cunctis declarata, ad emulandum pro Christo, submi exemplo pronoucauit plurimos.

Denique sedente eo solemniter in Cathedrali Ecclesia continis octo diebus, & confidente, qui ad hoc ipsum venerat Apostolicæ Sedis Legato cum omni frequentia inclytorum, his qui sapientia, dignitate, & facundia præcellerant, per dies singulos in auribus Christianæ multitudinis potenti eloquio declamantibus: tantus fidei & deuotionis in animis audientiũ feruor incanduit, vt fas esset dicere: a Digtus Dei est hoc. Magnis Præfibus, & præclaris Ducibus cum multitudine virorum fortium characterem per dies singulos certatim sumentibus, ipse quoque Imperator paratus fuit eodem signo cum ceteris insigniri. Verum hoc ab omnibus alicori consilio dissuasum est, allegantibus, Christianæ expeditioni conducere, vt in Imperio manes, de victualibus progressu exercitui pro tempore transmittendis propensiori cura satageret, & cum res posceret, laborantibus supplementa militiæ mitteret. Itaque secunda in Syriam Germanicarum, atque Italicarum gentium expeditio totis viribus parabatur, cum Reges nostri nihil sanum aut sobrium meditantes, proprio tantum in multorum discrimen indulgebant furori.] hæc Neubrigenis.

C Quod spectat ad res Orientalis Imperij, fluctuauit hoc anno mirum in modum, supplantato Isaacio Imperatore ab Alexio Angelo, eodemque in ordinem redacto, atque detruso in carcerem, cum imperasset annos nouem, & menses octo, ætatis suæ annos quinquaginta natus. Cuius mores varios, siue laudabiles, siue probrosos recitat pluribus Nicetas Choniata, quem consulas.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 6. ANNVS ALEXII ANG. IMP. 2.

SEQUITUR annus Salutis millesimus centesimus nonagesimus sextus, Indictione decima. In qua, quo Cælestinus Papa litteris Bellouacensis Episcopi, atque eius Ecclesiæ Capituli rogatus, apud Anglorum Regem pro eius liberatione agit.

Etenim cum bellum vigeret inter Anglos & Francos, progredere turque ulterius Angli: idem Episcopus cum suis, præter fas usque Ecclesiasticum armatus hasta, & clypeo, aduersus hostes ingruentes progressus, victoria penes Anglos inclinante, ipse cum alijs pluribus captus est. Agit de his pluribus Rogerius in Annalibus, litterasque Episcopi & Romani Pontificis recitat, atque: Interim Philippus Bellouacensis Episcopus, missis Aurelianensi Episcopo fratre suo Romam, dum adhuc esset in captione Regis Angliæ, in hac forma scripsit Cælestino summo Pontifici:

Venerabili domino & Patri Cælestino summo Pontifici, Philippus Bellouacensis Episcopus salutem, & obedientiæ canonicæ deuotionem. Supernæ dignitatis fauor felicitatem vestram, & multiplices successus euexit in altum, ad memoriam reducens illud legale, In fontes inuit ad culpam, qui fontes præterit impunitos. Vniuersis Ecclesijs iam quasi notorium habetur, quàm irreuerenter, quàmque inhumaniter in dominum suum Regem Francorum Rex Angliæ iam pridem insurrexerit, similibus homini, qui montem magnum fune circumligatum tentat deicere. Afferens igitur secum ignem & gladium, subnixus etiam apostaticis Braibancenorum cohortibus, patriam nostram irruerat circumquaque depulando. Quod cum audisset, illius legalis non inmemor: Vim vi repellere licet, & illius: Pugna pro patria: militum, & ciuium cuneis, & aciei procerum immixtus, hostibus irruentibus obuiam exiit. Sed humanis nouerca fortuna consilij propositum rei sinistro mancipauit effectui. Captus quidem ibi sum, & vinculis grauibus & catenis addictus, nec ordinis dignitas, nec Dei reuerentia

Annal. Eccl. Tom. 1. 2.

Dddd 3 remedijs

CHRISTI 1196.

CÆLESTINI PAP. III. 6.

HENRICI V. IMP. 6. ALEXII ANG. IMP. 2.

remedij aliquid vel mitigationis mihi contulerunt. Taliter ergo Rex Angliæ in Christum Dominum more lupino sauire non formidauit, nec vestris auribus incognitum existimamus.

V. INSTAT MAGIS BELLOVACENSIS

Quid ergo dissimulatis? Quis pater videret filium errare, & taceret? Quis virga filium non percuteret, vt gladium non incurreret? Desperat pater de filio, cum comminatione non corripit, vel flagello. Luce quidem clarius elucescit, quod Rex Angliæ ceterique comices sui, qui violenter manus in nos iniecerunt, dictæ sententiæ canonem inciderunt. Inimicitias nobis & molestias enormiter illatas vestræ paternitati lacrymabiliter insinuans, lacrymis nostris & petitioni clementer condescendatis. Indignum est siquidem, subiectorum petitionem ad vos directam vacuum reuerti & inanem, quæ & humilitatem redolet, & rationis subnixæ est præsidio. Nec immunis est à culpa, qui cum potest corrigere, dissimulat emendare, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Licet igitur verba doloris toties multiplicauerim, Pater sancte, ne miremini. Nescit, immo nequit pectoris claustrum dolor assiduus sepeliri. Valeat paternitas vestra.] ad hæc verò Cælestinus Papa ista dignè rescripsit:

VI. CÆLEST. PAP. RE-DARGVIT BELLOVACENSEM EPISC.

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei dilecto fratri Philippo Bellouacensi Episcopo salutem, & ab exorbitatione reditum maturare.

Sinistrè licet tibi euenerit, nec mirum. Cunctorum enim meretur odium, qui omnium se in commune approbat inimicum. Præfulem namque pacificum exuens, militem bellicosum induisti, clypeum pro infula, gladium pro stola, lorica pro alba, galeam pro mitra, lanceam pro baculo pastorali, ordinem rerum, & seriem peruertens, temerarius baiulasti, non vim (sicut allegas) sed virtutem vi repellere volens, non pro patria, sed contra patriam pugnans. De Gallia namque vestra iam publicè declamare possumus: Væ terræ, cuius Rex puer est. Rex namque vester Regi Anglorum sacramento corporaliter præstito tenebatur astrictus, super indemnitate tam oppidorum, quàm terrarum suarum sibi fideliter obseruanda, saltem vsque ad reditum ab itinere peregrinationis suæ. Sed contra fidem & sacramentum impudenter veniens, oppida prædicti Regis violenter occupauit, terram suam hostili manu crudeliter vastauit. Ab ergastulo tandem rediens, Regi vestro Rex ille viriliter occurrit, non de multitudine, sed in Domino Deo spem ponens. Non enim viro-rum vel virium, sed virtutum copia bella vincuntur. Pro Rege quidem Angliæ contra superbiam humilitas, contra iniuriam ius & æquitas, contra arrogantiam & intemperantiam modus & modestia hucusque dimicauerunt. Numerosis enim virtutibus, non viribus immunes viri victoriam consequuntur. Iniuriam armis irrogatam armorum propulsare remedio leges & iura permittunt.

VII. REX ANGL. PRO IV-DISTITIA DIMITICANS VI-CIT.

Nunc verò tandem, licet serò, Rex Angliæ se suamque manifestauit animositatem, quoniam vix est, vt virtus clausa celari, vt animositas ardor extingui, vt probitatis scintilla comprimi valeat, & concludi. Virtus enim claudi nescit, & ignis oppressus in flammam erumpit. Effrænem siquidem domini tui vesaniæ non solum consiliarium, sed & compli-cem re tam insipientem, quàm insolentem exhibuisti, quæstisti, & inuenisti; pulsatus procubuisti; in foueam, quam fecisti, meritò incidisti; vbi autem inuentus, ibi iudicatus. Sicut igitur ex litterarum tuarum nobis directarum tenore perpendimus, excessus patrios nobis imputans, culpam tuam in nos retorquere laboras, nos tepidos asserens & dissimulatores. Quid ergo, si ouis in pastorem, in patrem filius insurgat? nec pastor, quem non pauisse, nec pater erit, quem non pœniteat educasse. Nocens ergo in homine telum est, simplicitatis imagine malignam astutiam palliare. Regi tamen Anglorum pro te literas dirigimus supplicatorias. Qualitate namque captionis tuæ medullitus inspecta, in tali casu non possumus, nec debemus imperare, sed tantum supplicare. Victor ergo sapienter vincendus est, quia sic legitur: Sapientia vincit malitiam. Nos autem pro te supplicamus non importunè, sed opportunè. Argumentum enim dissidentis est, importuna precum instantia. Debitum quoque facilius exequitur patiens expectatio quàm extorquet importuna petitio. Interim verò vinculis & lamentis mancipatus, vincula tua & lamenta leniter patienterque sustineas, iuxta illud Poëta:

Leniter ex merito quidquid patiare ferendum est: Que venit indignè pœna dolenda venit.

VIII.

Et illud meritò lamentis expiandum est, quod cum pudoris dispendio venter acquirit. Datum, &c.] hucusque Rogerius. At de Episcopi liberatione per Cælestinum sollicitè procu-

CHRISTI 1196.

CÆLESTINI PAP. III. 6.

HENRICI V. IMP. 6. ALEXII ANG. IMP. 2.

A procurata, hæc narrat hoc anno Matthæus Paris: Dominus autem Papa, cui proposita fuit super hæc per Capitulum Bellouacense grauis querimonia: amicabiliter scripsit Regi Richardo pro Episcopi liberatione, quem in epistola sua charissimum vocauit fratrem, & filium suum & Ecclesiæ, vt sic protinus flecteret Regem ad parendum. Præcepit igitur Rex ob reuerentiam Papæ, vt lorica Episcopi exuta ipsi Papæ præsentaretur, & diceretur: a Vi-^a Gen. 37. de an tunica filij tui sit, an non? Cui Papa: Non filius meus est, vel Ecclesiæ. Ad regis autem voluntatem redimatur, quia potius Marris quàm Christi miles iudicatur.] hæc ipse, atque de his hæc tenus.

Hoc eodem anno Henricus Imperator sub velato prætextu expeditionis Terræ sanctæ IX. veniens in Italiam, perditurus Northmannos, diram vindictam exercuit aduersus omnes, quos sciret ex Northmannorum gente descendere, & eos in primis, qui alium in Regem erexissent. De tempore autem eius aduentus, in Chronico Fossæ nouæ asseritur, hoc anno pridie Kalend. Decembris venisse Ferentinum ciuitatem, apud Latium positam prope Hernicos, ibique pacificè permanisse diebus septem: Postea verò, inquit, iuit Capuam, & inuento ibi Comite Richardo de Cerra in ergastulis, fecit eum iudicare, & per pedes ad caudam equi ligare, & per lorum omnium platearum Capuæ fecit deducere, & iussit eum post hæc per pedes appendi, & tam diu in patibulo mortuus mansit appensus, quousque Imperator mortuus est. Post Nariuitatem Domini idem Henricus Imperator egressus Capua, iuit in Siciliam xvij. Kal. Februarij.] Quænam autem ibi per eum aduersus Northmannos gesta fuerint, dicturi sumus anno sequenti, quo fieri contigerunt.

Hoc eodem anno Cælestinus Romæ dedicauit magna solemnitate Ecclesiam S. Laurentij in Lucina iterum restitutam. de his hæc inscriptio ibi:

ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS MXXCVI. PONTIFICATVS HENRICVS IMP. REDIT IN ITALIAM AD LANIENAM. D. CÆLESTINI III. PAP. ANNO EIVS VI. INDICT. XIV. MENSE MARTII, DIE XXVI. DEDICATA FVIT HÆC ECCLESIA PER MANVSVS EIVSDEM CÆLESTINI. CVM QVO INTERFERVNT ARCHIEPISCOPI EBORACENSIS. *ACCRETINVS. SIPONTINVS. EPISCOPI ALBANENSIS. OTTO OSTIENSIS. PETRVS PORTVENSIS. IOANNES BITERBIENSIS. NICOLAVS SINFORONIENSIS. PAVLVS ORTANVS. SABARISCIVS BATHONIENSIS. N. CAPVTAQVENSIS. A. REATINVS. B. NARNIENSIS. IACOBVS AMELIENSIS. ET TOTA CVRIA CARDINALIVM. PRÆSIDENTE HVIC ECCLESIE CYNTHIO CARDINALI. FACTA EST AVTEM HÆC DEDICATIO AD HONOREM DEI ET BEATI LAVRENTII MARTYRIS, CVM DEVOTIONE TOTIVS POPVLI ROMANI ET ADIACENTIVM POPVLO-RVM. CVM TANTA SOLEMNITATE ET GLORIA. QVANTA HACTENVS NEC RECOGNITA NEC VISA FVIT.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. HENRICI V. IMP. 7. ANNVS ANNVS ALEXII ANG. IMP. 3. 1197. 7.

A NNVS Christi millesimus centesimus nonagesimus septimus, Indictione decima-^{1.} quinta, ordine sequitur, quo Henricus Imperator (vt vidimus anno superiori ex^{NOVISSI-MVS AD- VENTVS HENRICI IMP. IN SICILIAM. Arnold. l. 5. cap. 2.} Chronicis Fossæ nouæ tunc scriptis) ex Campania venit in Siciliam ad xvij. Kal. Februarias, vt in Northmannos, qui fauissent Tancredo Regi, carnificinam dirissimam exerceret. Hac namque de causa parasse exercitum, & ex Germania in Italiam descendisse testatur Arnoldus Lubecensis^b his verbis: Imperator sanè ad vltionem inimicorum suorum infinitum contraxerat exercitum de Sueuia, Bauaria, Franconia, & alijs nationibus vsque ad sexaginta millia.] sed quam de illis expetierit vltionem, eum dem audi, dum ait: Contigit autem, vt ipsos aduersarios suos comprehenderet, & dignam de eis vltionem caperet. & illi quidem, quem contra se Regem creauerant, diademate imposito, clavis acutissimis cum ipso diademate caput transiit; filios autem aut suspendio, aut incendio, aut alijs damnauit supplicijs.] hæc ipse. Sed ista non potuerunt facta esse Tancredo, quem iam ante annum superiorem defunctum fuisse liquet: fortasse inuerso textu potius intelligenda de illis, qui Tancredo coronam impofuere. Porro scuitia Henrici aduersus

EDUCATIO
FRIDERICI
INFANTIS.

Euangelistæ, natus est scilicet. Et quindecim Episcopis & Cardinalibus præsentibus, bapti-
zatus, dictus est Fridericus.] hæc Stadenſis Abbas. Sed quænam fuerit causa, vt baptizaretur
Assisij, didicimus ex Actis vitæ ipsius Innocentij Papæ Tertij, quâ antiquitus scriptam
reperam in Archivo Auenionensi, ab Illustrissimo Cardinali Carolo de Comitibus ibi
legatione fungente nuper accepimus, nempe quod ab eodem Henrico Imperatore Con-
radus natione Sueuus educator infantis, iam antea creatus fuerat Dux Spoleti, atque Comes
Assisij, cui vt pote fidissimo sibi subdito, & amico, gentili suo, atque Ducisſæ eius
coniugi, Imperator nutriendam dedit ipsum Fridericum infantem: quem Constantia
mater recepit postea, cum est reuersa in Siciliam. Qui igitur Comes erat Assisij Conradus
Sueuus, ibidem infantem iam quadrimum solemnî baptisinate baptizandum curauit. His
igitur de Friderici primordijs non prætereundis enarratis, redeamus ad patrem eius Hen-
ricum Imperatorem, hoc anno (vt adisti) ex humanis exemptum.

IX.

TESTAMEN-
TI HENRICI
IMPERAT.
FRAGMENTUM.

Qui condidit testamentum, & quidem pium valde, vt quem pœnituisse in primis per-
secutionis, quam Romanæ Ecclesiæ intulisset: & quod aliter non potuit, eo saltem testa-
mento satisfaciendum curauit. Recitatur eius fragmentum in iisdem Actis Innocentij
Papæ Tertij citatis superius his verbis: In hac fuga perdidit Marcovvaldus vniuersam su-
pellestem suam, & inuentum est in quodam serinio testamentum Imperatoris Henrici,
aurea bulla signatum. In quo inter cetera hæc de verbo continebantur ad verbum: Imper-
atrix consors nostra, & filius noster Fridericus domino Papæ & Ecclesiæ Romanæ exhi-
beant omnia iura, quæ à Regibus Siciliæ consueuerunt habere, & domino Papæ securita-
tem faciant, sicuti Reges Siciliæ summo Pontifici & Romanæ Ecclesiæ facere consueue-
runt. Si verò prædicta consors nostra præmoriatur: filius noster secundum ordinationem
nostram remaneat; & si filius noster sine herede decesserit: regnum Siciliæ ad Romanam
Ecclesiam deueniat. Si verò filius noster præmoriatur: dilecta consors nostra regnum in
vita sua retineat; & post mortem suam regnum Siciliæ ad Romanam Ecclesiam deue-
niat. De Imperio ordinamus, quod dominus Papa & Ecclesia Romana illud filio nostro
confirmet. Et pro hac confirmatione Imperij & regni volumus, quod tota terra Comi-
tissæ Mathildis restituatur domino Papæ & Romanæ Ecclesiæ, præter Medisnam & Ar-
gelatam cum eorum pertinentijs. Et insuper ordinamus & volumus, vt tota terra de Pon-
te payle, cum Montefortino liberè dimittatur domino Papæ vsque ad Ceperanum; &
quod Ecclesia Romana habeat Montem Flascionem cum omnibus pertinentijs suis. In-
super præcipimus Marcovvaldo Senescallo nostro, vt Ducatum Rauennatem, terram
* Briçtineri, Marchiam Anconæ recipiat à domino Papa & Romana Ecclesia, & recog-
noscat etiam ab eis Medisnam & Argelatam cum eorum pertinentijs. De quibus omni-
bus bonis securitatem ei iuret, & fidelitatem faciat, sicut domino suo. In morte verò, si si-
ne herede decesserit, Ducatus Rauennæ, & terra Briçtineri, & Marchia Anconæ, Medis-
na, Argelata, cum earum pertinentijs in dominio Ecclesiæ remaneant.] hucusque ibi de
Regis Henrici testamento. Meminit & Innocentius Papa in epistola ad Regem Anglo-
rum eiusdem testamenti Henrici Imperatoris, aitque: * In vltima voluntate pœnitentia
ductus per eumdem filium suum tibi, nempe ipsi Richardo Anglorum Regi restituendum
mandauit, quod scilicet ab eo cum captiuus esset, extorserat, & nisi faceret filium heres, per
Sedem Apostolicam cogereetur. Quod postea per ipsum Innocentium Papam præstan-
dum fuit, vt sequenti Tomo, suo loco dicitur.

* vulgo
Berinore,

* Innoc. lib. I.
epist. 230.

X.
REDDITA
ROMANÆ
ECCLE. QUÆ
ABLATA
FUERANT
AB IMP.
* Gallicè
legit ista Ro-
gatus.

Quænam autem post mortem eius restituta fuerint Romanæ Ecclesiæ, Rogerius sic
pèrgit narrare: Defuncto itaque Henrico Romanorum Imperatore, magna pars Tusciæ,
quam idem Imperator & prædecessores sui abstulerant Romanis Pontificibus, reddita est
domino Cælestino summo Pontifici, videlicet Aquapendente, & S. Chrispina, & * Mons
Faliscorum, & Radicofanum, & S. Quiricus cum omnibus pertinentijs eorū, redditæque
sunt ei Sicilia, Calabria, Apulia, & omnes terræ, quæ fuerunt Regis Siciliæ, sicut proprium
patrimonium S. Petri, de quibus ipse (vt supra dictum est) constituit Fridericum Henrici
Romanorum Imperatoris filium Regem.] Addit ad ista Matthæus Paris: Henricus Im-
perator legauit Capitulo Cisterciensium tria millia marcharum argenti de redemptione
Regis Richardi, ad thuribula per totum Ordinem facienda argentea. Sed Abbates tam
ipsum Imperatorem quam donum eius detestantes, renuerunt de turpi quæstu acquisi-
tum donum eius recipere. Quod cum Rex Richardus audiisset, dictum & factum Ab-
batum, quod solita caruit auaritia, commendauit.] hæc ipse.

Quænam

A Quænam autem inter hæc gesta fuerint per Henrici Imperatoris exercitum in Terra
sancta sub Legato Conrado, singula exactissimè enarrantur per Arnoldum Lubecen-
sem, quem consulas. Finis hic fuit, quod audito aduentu filij Saladinî aduersus eos in Pa-
læstinam, simulque accepto nuntio de obitu Henrici Imperatoris, omnes Duces exerci-
tus arripere fugam, & quidem ignominiosam, cum præsertim milites essent parati ad
prelium. Remansere Archiepiscopus Moguntinus & Verdenſis sancti propositi tenacio-
res. Quorum Moguntinus missus fuit ad coronandum Regem Armeniæ, de quo ista
idem Arnoldus Lubecenſis habet: Ipse enim Rex omnimodis hoc affectans, audita fa-
ma virtutis populi Dei, & quia Dominus ad introitum omnes inimicos eorū terruisset,
& quia gloriosè multa loca munita obtinissent: missis Nuntijs honoratis cum muneribus
non paucis, ipsos Principes deuotè salutauit, & quanto desiderio ipsorum aduentum ex-
pectauerit, per scripta simul & verba amplissima intimauit: paratissimum se dicens Ro-
mano subdi Imperio, si coronam diu desideratam ab * ipso mereretur suscipere Nuntio.
Gloriarur Ecclesia Romana, quæ non solum in spiritualibus; sed etiam fauente Christo,
dilatatur in temporalibus, vt etiam Reges Transmarini hoc titulo affectent insignia. Vide-
riunt tamen illi, qui hac dignitate neglecta, plus diminutionem quam * Romani orbis at-
tendant dilatationem. Moguntinus igitur (vt diximus) gloriosè explere negotio, ipsum
Regem Armeniæ, & Principem Antiochiæ ad pacis concordiam reformauit, quorum
diffensione non modicum Ecclesia Dei in partibus illis turbata fuerat.] quod autem Ar-
noldi labefactatus sit textus, expunctumque in eo nomen Romani Pontificis: à quo præ-
cipuè ea sunt actitata, intelliges, nempe ab epistola Gregorij Armeniæ Patriarchæ, data ad
Cælestini successorem Innocentium Tertium Romanum Pontificem, primo anno eius
Pontificatus, quæ sic se habet, posita in primo libro eiusdem Innocentij:

XI.
Arnol-
Chron. Slav.
lib. 5. c. 2. 3.

Idem lib. 6.
c. 17.

MOGVNT.
ARCHIEP.
CORONAT
REGEM AR-
MENIÆ.

Romani Pbr.
desse videtur,
vt apparet ex
sequenti illatio-
ne. Ex episto-
la Innocentij
Pape III.

Romana Ec-
clesia, in testi-
ficandis, vt re-
spondet præ-
cedentibus, cor-
rupto textu ab
aliquo Noua-
torè.

C Litteræ fideliter interpretatæ de Armenico in Latinum, quas Catholicus Armenio-
rum domino Papæ Innocentio destinauit.
Vobis, qui estis caput post Christum, consecrati ab eo, & caput catholice Ecclesiæ
Romanæ matris omnium Ecclesiarum, aded prudentes & sancti, debetis esse in lo-
co Apostolorum sublimis Papæ, & vobis sanctis Archiepiscopis, Episcopis, Cardinalibus,
Presbyteris, Clericis, & omnibus, qui sunt de vestra sancta Ecclesia, salutem & fraternita-
tem. Pax Dei sit inter vos. Gregorius homo IESV Christi per gratiam Dei Catholicus to-
tius Ecclesiæ Armeniorum, filius vestræ sanctæ Ecclesiæ, quæ est fundamentum legis to-
tius Christianitatis.

XII.

Apud In-
noc. lib. 2.
epist. 206.
AD ROM.
PONT. PA-
TRIAR-
CHÆ AR-
MENIÆ
LITTERÆ.

Sciatis, quod nos Archiepiscopi, Episcopi, Presbyteri, & Clerici oramus IESVM Christū,
qui est caput omnium nostrū, vt seruet vos, & vestros ab omnibus malis: quia cum vos,
qui estis caput, estis incolumes, nos qui sumus corpus, benè valebimus per vestrā benedi-
ctionē. Noueritis domine, quod ad nos venit nobilis, sapiens, & sublimis Archiepiscopus
Maguntinus, qui nobis attulit ex parte Dei, & ex parte sublimitatis Ecclesiæ Romanæ, &
ex parte magni Imperatoris Romanorū sublimem coronā, & coronauit Regem nostrum
Leonem, & nobis reddidit coronam, quam nos perdidimus à longo tempore. Vnde nos
fuius elongati à vobis, & nos recepimus eam libèter, & cum magno gaudio, & inclina-
mus, & regratiatus Deo, & S. R. E. & alto Imperatori Romanorū. Sciatis, domine, quod
ipse nobis monstrauit vestra præcepta; & nos ea multum libenter audiuius, & libenter
volumus legem & fraternitatem sublimis Ecclesiæ Romanæ, quæ est mater omnium Ec-
clesiarū: & nos solebamus eam habere, & nunc eam habemus, & libenter volumus esse ad
vestrum mandatū. Et firmiter sunt ad mandatū vestrum omnes Archiepiscopi, Episcopi,
& omnis Clerus nostræ Ecclesiæ, qui sunt in nostris terris, & sunt multi per Dei gratiam.
Et nos rogamus vos, vt oretis Deū pro nobis: quia nos sumus in ore draconis, & in medio
inimicorū Crucis, & inter eos, qui sunt naturaliter inimici nostri. Et nos vos rogamus per
Deum, quatenus nobis mittatis tale adiutorium & tale cōsiliū, quod nos possimus con-
seruare honorem Dei, & Christianitatis, & vestrum. Quia postquam nos sumus vestri, &
vos estis memores nostri, efficiatis tantum erga nos, quod nos gratias referamus Deo, qui
nos redemit sanguine suo, & quod gratiam agamus sanctæ Cruci Domini nostri, qui fecit
totum mundum. IESVS Christus defendat vos, & omnes vestros ab omni malo, & nobis
det vestrā benedictionem.] extant ibidem aliæ litteræ Regis Armeniæ ad eundem Ponti-
ficem, & aliæ redditæ ab Innocentio tam ad Patriarchā, quam ad Regem litteræ, quas tu
consulas. Porro, quod spectat ad ipsum Moguntinum Archiepiscopum, idem erat S. R. E.
Cardi-

XIII.

Idem ibidem
ep. 207. 208.
209.

CHRISTI
1197.CELESTINI PAP. III.
7.HENRICI V. IMP. 7.
ALEXII ANG. IMP. 3.

^a Apud Innoc. lib. 1. ep. 205. 207. **XIV.** Cardinalis Episcopus Sabinensis, vt patet ex eiusdem Innocentij Papæ litteris ^a hic nota-
tis in margine.

Eodem etiam anno Cælestinus Papa pulsatus Anglicanorum monachorum querelis, cognita causa, sententiam rescidit Papæ Clementis sui prædecessoris surrepticiè extortam. Extant ipsæ de his litteræ Cælestini, quibus & purgatur calumnia successoris Innocentij Papæ Tertij: quæ sic se habent:

Cælestinus Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filijs, Archiepiscopo Cantuariensi, Episcopo Lincolnensi, & Abbati sancti Edmundi, salutem & Apostolicam benedictionem.

XV. Sicut ea, quæ à prædecessoribus nostris prouida fuerint deliberatione statuta, nullatenus irritari volumus, vel infringi, sic quæ per surreptionem ab eis obtenta sunt in honestatis Ecclesiasticæ detrimentum, corrigi volumus, & in statum redigi meliorem. Cùm enim, sicut accepimus, immò sicut benè nouimus, in Couentrensi Ecclesia ferè à prima Fidei Christianæ fundatione in Anglia ordo fuerit monasticus institutus, & in tantum in ea obseruantia seruiert regulari, vt ab Apostolica Sede privilegiari, & ab inelytæ recordationis Regibus Angliæ dotari meruerint & ditari: dolemus plurimùm, quòd venerabilis frater noster Cestrensis Episcopus occasione quarundam litterarum, quas à bonæ memoriæ Papa Clemente prædecessore nostro, ad falsam suggestionem sine conscientia nostra & fratrum nostrorum, sicut dicitur, & (quod vix credere possumus) impetrauit, dilectos filios Priorem, & Conuentum de eodem monasterio violenter eiecit, & Canonicos in eo instituit seculares.

XVI. Cùm igitur id in monasticæ religionis, & totius Ecclesiasticæ disciplinæ redunder opprobrium, nec nostræ intentionis sit, quòd prædictus prædecessor noster tantæ irregularitati, nisi circumuentus, auctoritatem præstiterit, aut fauorem: fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandauimus, & in virtute obedientiæ distriè præcipimus, quatenus (prædictis litteris, vel alij illegijs confirmationis vel indulgentiæ nequaquam obstantibus) amotis ab eodem monasterio secularibus Clericis, qui in eo fuerunt per supradictū Episcopum instituti, sine cuius quæstionis impedimento monasticum ibidem ordinem reformetis, monachos eiectos exinde redeuntis in illud, & tales in eo instituentes personas, quæ beati Benedicti Regulam obseruare debeant & desiderant. Memoratum verò Episcopum, & vniuersos detentores bonorum eiusdem Ecclesiæ ad eorum restitutionem per censuram Ecclesiasticam appellatione ^a proposita, compellatis.

XVII. Volumus etiam nihilominus, & mandamus, vt donationes eiusdem Episcopi, in feudationes, locationes, & alienationes, possessiones eiusdem Ecclesiæ ab eo tempore factas, nostra freti auctoritate cassatis, eos, qui contrauenire præsumpserunt, sublato appellationis obstaculo, censura canonica percellentes; illos, qui manus violentas in prædictos monachos iniecerunt, denuntietis excommunicatos: & cum litterarum vestrarum testimonio veniant ad Sedem Apostolicam absoluendi. Datum, &c.] Impletum est autem mandatum Cælestini Papæ per Archiepiscopum Cantuariensem, vt idem testatur Rogerius, qui ait: Deinde venit idem Archiepiscopus ad Couentre, & per mandatum Cælestini summi Pontificis introduxit monachos in Ecclesiam eiusdem villæ cathedralem, quos Hugo de Nunant eiusdem loci Episcopus ab eadem Ecclesia vi & armata manu expulerat, & loca illorum in ea Canonicos seculares instituerat, & eos de bonis Ecclesiæ, quæ ad sustentationem monachorum ibidem Deo inseruientium collata fuerant, præbendauerat. Sed Canonicis inde expulsis, bona Ecclesiæ redierunt in vsus monachorum.] hæc Rogerius eius temporis scriptor, ex quibus, atque in primis ex Cælestini recitato diplomate mendacij redarguas Mattheum Paris, qui carpenti tantum causa Romanos Pontifices scribendi historiam visus est suscepisse prouinciam, more suo Innocentium Papam Cælestini successorem, suo ipsius Pontificatus exordio perstringens, quòd primò negauerit eiusmodi monachorum restitutionem, deinde metu prænuntiati mortis, coactus tandem indulserit. sed audi tu rabulam:

XVIII. Morabatur ea tempestate in Curia Romana monachus quidam Couentrensis cœnobij, Thomas nomine, qui ab Episcopo præfato cum ceteris Fratribus expulsus (vt superius relatum est) monachos circumquaque dispersos simul cum cœnobio auctoritate summi Pontificis in statum pristinum studuit reformare. Quidam autem Fratrum eius obierant, quidam rēdio & paupertate affecti, à Curia recesserant, ipso solo in negotio per-

CHRISTI
1197.CELESTINI PAP. III.
7.HENRICI V. IMP. 7.
ALEXII ANG. IMP. 3.

A ac paupertate nimia compellente, panem suum multoties mendicante. Sed cùm nuper de morte Episcopi Couentrensis nuntios desideratos accepisset, exaltatū est cor eius in Domino, qui dat in se sperantibus, & perseueranter agentibus bonitatem. Quadam verò die cùm Innocentius Papa nuper creatus cum Cardinalibus suis in Consistorio sederet, monachus memoratus audacter prorupit in medium, & petitionem sui negotij indicatione Papæ porrexit. Quam cùm ille perlegisset, in continenti monacho respondit: Frater, nõne ista petitiõ à prædecessoribus nostris Clemente & Cælestino sæpius repulsa est, me audiente & vidente? Er tu, qui illos non potuisti, me quoque delirum vis circumuenire? Et iratus adiunxit: Recede Frater, recede, certè inaniter hic expectas. Monachus autem hæc audiens, cum lacrymis amarissimis respondens ait: Pater sancte, petitiõ mea iusta est & omnino honesta, & idèõ inaniter non expecto. Expecto enim mortem vestram, sicut feci mortem antecessorum vestrorum. Succedet enim vobis, qui petitionem meam exaudiet cum effectu. Papa verò hæc audiens, & supra quàm dici potest admirans, assidentibus sibi Cardinalibus dixit: Nõne audistis, quid diabolus iste dixit? Expecto, inquit, mortem vestram, sicut feci mortem antecessorum vestrorum. & conuersus ad monachum ait: Frater, per S. Petrum, mortem meam non hic expectabis, exaudita est enim petitiõ tua. Et continuò, antequam cibum sumeret Papa, Huberto Cantuariensi Archiepiscopo dedit in mandatis, vt continuò visis litteris ad Ecclesiam Couentrensem personaliter accederet, & expulsis clericis monachos inuestiret. Sicque Archiepiscopus memoratus, a mortis clericis præfatis, summi Pontificis auctoritate roboratus, decimoquinto Kalend. Februarij, monachos introduxit.] Vidisti, Lector, cùm legisti, Paris ingenium, animique malè compositi malam sententiam, res fingere, verbaque formare indigna Romano Pontifice, vt ab hoc vnò tam patenti mendacio cetera discas, & caueas videasque qua tunc sit homo fide dignus, cùm torus est in carpentijs Romanæ Ecclesiæ Pontificibus.

C Hoc eodem anno legatur in Poloniam à Cælestino Papa Petrus diaconus Cardinalis: de qua legatione hæc apud Ioannem Dughofsch, aliter Longinum dictum, hoc anno: Petrus tituli sanctæ Mariæ in Via lata diaconus Cardinalis, Capuanus vulgariter nuncupatus, à summo Pontifice Cælestino Tertio Legatus de latere ad reformandam Ecclesiam Polonicam destinatus, venit in Poloniã. Qui Cracouiensem ciuitatem ingressurus, à Fulcone Cracouienfi Episcopo, & omnium Ecclesiarum processione, magno honore susceptus est. Primamque congregationem Cracouia, alteram in Lupeza agens; deinde in Gnesnensem, VVratilauiensem, Posnaniensem, Plocensem, VVlad. Slauiensem, Chelmensem, & Lubecensem dioceses se transferens, id præcipuum in Ecclesia reformanda sibi curæ assumperat, quatenus Presbyteri à mulieribus & concubinis abstinendo, continentem & castam, & quæ laicos ædificare posset, ducerent vitam, cum plures ea tempestate sacerdotes vxoribus, velut iure legitimo vterentur. Cuius vsus corruptelam Cardinalis ipse summo studio à Polonica eliminavit abrogauitque Ecclesia, & Presbyteris vxores accipere & tenere sub grauissimis pœnis interdixit: laicis verò quacumque excellentia pollutibus, connubia in facie Ecclesiæ contrahere instituit. Et hæc quidem salubris præfati Petri Cardinalis constitutio facilè à Polonorum Clero, & ab vniuersa Polonica Ecclesia accepta, & accurata diligentia custodita seruatæque est.

D A Boëmis tamen Clero que Boëmico, apud quos Cardinalis ipse etiam legationis officio fugebatur, non solum repudiata, sed parum absuit, quin Cardinalis ipse, constitutionem ipsam, ordines in Sabbato, Sistentes, celebraturus, promulgans, & Presbyteros ad castitatis votum compellens, violaretur. In cuius occisionem Boëmici sacerdotes grassari Pragæ cœperant, nisi illorum improbos conatus Episcopus Pragensis Henricus, Ducalem tunc in Boëmia obtinens potestatem, oppressisset. Non solum autem in his, sed in pluribus alijs Cardinalis prædictus Polonicam Ecclesiam, Pontificibus & Clero beneuolis se præbentibus ad singula, reformauit.] hæc tenus ipse.

E Hoc eodem anno coram Cælestino Pontifice delata & absoluta est controuersia, quæ diutiùs periculose valde agitata fuerat inter Archiepiscopum Rothomagensem, & Regem Angliæ, eò quòd ipse Rex, inuito & contradicente Archiepiscopo munisset locum eius Ecclesiæ aduersus inuasiones Regis Francorum, ipse verò Archiepiscopus censuris percussisset ministros Regis, & prouinciam interdico diutiùs subiiecisset. Vtraque parte vocata Romam, illis auditis, Cælestinus sequestrem potius agens quàm iudicem, eosdem in pristina concordiam reuocauit. quomodo autem, sic accipe à Rogerio ista scribente:

Conue-

XIX.
LEGATIO A
CELESTINO PAPA
IN POLONIAM MISE-XX.
BOEMI
CLERICI
RESTITUTIO
RVNT LEGATO.XXI.
CONTRouerSIA IN-
TER RO-
THOMAG.
ARCHIEP.
ET ANGL.
REG.

CHRISTI
1197.

CÆLESTINI PAP. III.
7.

HENRICI V. IMP. 7.
ALEXII ANG. IMP. 3.

XXII.

Conuenientibus igitur in præsentia domini Papæ Cælestini præfato Rothomagensi Archiepiscopo, & Episcopo Lexouienfi, & Electo Dunelmensi, Archiepiscopus Rothomagensis protestatus est ius suum, quod habebat in Andeli, & iniuriam, quam Richardus Rex Angliæ ei fecerat, firmando castellum in patrimonio Ecclesiæ Rothomagensis iniuste, contra voluntatem & assensum illius. Ad quod supradicti Regis Nuntij responderunt, quod dominus Rex sæpè & multùm obtulerat ei per internuncios suos, videlicet viros venerabiles & discretos, Episcopos & Abbates, Comites & Barones, se in omnibus satisfacturum illi ad æstimationem proborum virorum. Asserebant enim ex parte Regis, quod ipse insulam illam de Andeli, in qua castellum firmauerat, nullo modo dimittere posset, quia Rex Franciæ & sui perinde transitum faciebant in Northmanniam, & sæpius eam deuaftabant: & idcirco Rex Angliæ locum illum munierat ad defensionem terræ suæ contra Regem Franciæ. Et super his prædictus Rothomagensis Archiepiscopus & præfati Regis Nuntij compromiserunt se examini domini Papæ & Romanæ Ecclesiæ. Vnde factum est, quod dominus Papa & Cardinales post diuturnam deliberationem attendentes damna & inopportunitates, quæ acciderent Northmanniæ, nisi locus ille de Andeli firmaretur: consuluerunt præfato Rothomagensi Archiepiscopo, quod cum domino suo Rege amicabiliter poneret, & ab eo sufficienter recompensationem ablaturum reciperet, secundùm proborum & sapientum virorum æstimationem: dicentes bene licere Regi & cuilibet potenti, infirmiora terræ suæ munire, ne perinde damnum sibi & suis contingat.] hætenus ipse. agit de eadem controuersia & Neubrigensis.

^a Neubrig. lib. 5. c. 21. c. 14.

XXIII. S. HOMOBONIS OBITIUS.

^b apud Str. tom. 6. die 13. Nou.

Hoc anno S. Homobonus patria Cremonensis ex hac vita migravit die decimatertia Nouembris, quem ob præclara virtutum merita successor Cælestini Innocentius Tertius solemniter retulit inter Sanctos. eius verò res gestæ descriptæ leguntur.

IESV CHRISTI CÆLESTINI PAP. III. VACAT. IMP. OCCID. 1.
ANNVS 1198. ANNVS 8. ALEXII ANG. IMP. 4.

I. DE OBITU CÆLEST. PAP. III.

MILLESIMVS centesimus nonagesimus octauus Redemptoris cum Indictione prima incipit annus, cuius exordio, nempe sexto Idus Ianuarij, Cælestinus Papa ex hac vita migravit, cum nondum sui Pontificatus annos septem impleisset, sed sedisset annos sex, menses nouem, minus diebus duobus. Quæ autem eius præcesserint obitum, sic accipe ab huius temporis Scriptore Rogerio:

II. CÆLEST. PAP. DE PONT. EVTYRO ELIGENDO.

Deinde dominus Papa Cælestinus ante Natale Domini paulatim cœpit ægrotare, & conuocatis coram se Cardinalibus vniuersis, præcepit, vt tractarent de successore eligendo. Ipse autem nitebatur modis omnibus, vt dominus Ioannes de sancto Paulo Presbyter Cardinalis tituli sanctæ Priscæ virginis ei succederet in Papatu, de cuius sapientia, sanctitate, & iustitia plurimùm confidebat. Adeo enim ipsum præ ceteris diligebat, quod illum loco sui constituerat ad omne officium suum exequendum, nisi in consecratione Episcoporum, quod pertinebat ad officium Episcopi Ostiensis Cardinalis. Praterèa præfatus Papa obtulit, quod ipse seipsum deponeret à Papatu, si Cardinales consentirent in electione præfati Ioannis de sancto Paulo. Sed omnes Cardinales vna voce responderunt, quod illum conditionaliter non eligerent, dicentes, quod inauditum erat, quod summus Pontifex se deponeret. & sic erat schisma inter illos. Dominus enim Ostiensis Episcopus Cardinalis nitebatur, vt ipse met Papa fieret. Similiter dominus Portuensis Episcopus Cardinalis, similiter dominus Iordanus de Fossa noua, similiter dominus Gratianus, & ceteri omnes nitebantur, vnusquisque pro posse suo, vt ipse fieret summus Pontifex.] & inferius: Eodem anno millesimo centesimo nonagesimo octauo, Cælestinus Papa senio & graui morbo laborans, obiit Romæ mense Ianuarij, sexto Idus eiusdem mensis, feria sexta, septimo anno Papatus sui, & Laterani sepultus est.] hæc de obitu Cælestini.

III. OBITU TONICO.

Fuere eiusdem Cælestini digna alia factorum monumenta, quæ certis eius Pontificatus annis non sunt affixa, & inter alia confirmatio religiosæ militiæ Ordinis Teutonicorum: rogatus enim ab Henrico Imperatore, donauit eisdem idem Pontifex veste alba, & cruce nigra, subiecit verò Regulæ S. Augustini. Censiti autem sub eo Ordine non nisi nobiles, ijdemque Germani, qui magnitudine animi digna ipsorum generositate edidère faci-

CHRISTI
1198.

CÆLESTINI PAP. III.
7.

VACAT. IMP. OCCID. I.
ALEXII ANG. IMP. 4.

A facinora, quæ aliorum sunt scriptorum memoriæ perpetuæ commendata. Ita quidem, ne Boreales regiones tanto germine existerent infecundæ, quibus iam aliæ Christiani orbis prouinciæ fertiles essent, æmulatio sancta Teutonicos pertigit. Florebant siquidem his temporibus & Hispaniæ sacris ordinibus militaribus S. Iacobi & Calatrauæ. Porro Teutonici, de quibus agitur, aucti sunt Lioueniensibus, qui illis sese iunxere.

Rome autem idem Cælestinus Papa propensiori studio, quo tenebatur erga cultum venerandæ imaginis Dei genitricis Mariæ, quæ fuerat Gallæ Placidia, collocatâ in antiquo foro Romano in Ecclesia, dicta S. Maria in Porticu, ædificauit iuxta ipsam hospitalem domum infirmorum, quam & redditibus locupletauit. De ipsa autem veneranda imagine verus ista inscriptio hætenus perseuerat. Hæc est illa piæ genitricis imago Mariæ, quæ discumbenti Gallæ patuit metuenti.] Accepit cultor Deiparæ Cælestinus cælestem eius precibus gloriam, quam diutius concupiuit. Nos verò eius obitu claudimus simul presentem duodecimum Tomum, tertium verò decimum incepturi, vbi hic desinit, ab eodem anno, mense Ianuarij, dieque ipsa, qua cessante Cælestino Tertio, Tertius Innocentius legitime electus administrationem Catholicæ Ecclesiæ suscepit, Deo nobis propitio nostra cuncta ad sui nominis gloriam feliciter promouente.

C

ABSOLVTVS est autem præfens Tomus, cum post mensem Põtifex Romanus creatus est Paulus, cui ipse dicandus, pro tanto munere Deo immortali perennis gratiarum contineat actiones, quæ & accessionem accipiant tamquam ex inundante torrente maiorè, quodd in his à Deo ingentia valde sim bene-

maris abyfso, horribili tempestate iactati, cum iam incidissemus in dithalassum, ipsa ad huc naufraga spe: Dei ope ad optatum litus, vnâ cum Paulo, in salutem Vrbs & orbis eucto, salui tandem emerimus. Quamobrem partus hic ipse noster præfatus Annaliu Tomus, qui ob multiplices parientis ærumnas parè interitu perierunt, Benoni, filius doloris mei, fuerat nuncupandus: subita rerum mutatione in contrarium facta, mutato quoque nomine sicut & rebus, erit Benjamin dexteræ filius nominadus, Paulo nostro iam in dextera collocato. Quis loquetur potèrias Domini? auditas faciei omnes laudes eius: Mirabiles vidimus elationes maris, mirabilis & apparuit in altis Dominus. Qualis tunc rerum facies? quam terra, horrida, & formidabilis? Cum & præter im mentos fluctus illos, adhuc ex improviso tam vehemèti est concussa Ecclesia terræ motu, atque terrifico simul tonitru excussu fulmine, perturbata, & intercepta, atque inuersæ sunt mentes hominum ac pariter actiones: Qui tunc æstus mei, cum adeo violentis, licet amicis flatibus abreptus, ferrer in Syrtis, è quibus haud facilis esset emergendi facultas? Laborauit clamans, rauca re ipsa tunc factæ sunt fauces meæ, exclamans ad Omnipotentem Dauidicum illud: Mitte manum tuam de alto, libera me de aquis multis. Quærebam anxius, si quomodo & vt Ionas dedens me fluctibus, honesta iactura mei solius possem ceteris periclitantibus esse salus. Sed iudicio sapientum fratrum qui aderant, damnosum existimatum est huiusmodi consiliu, ed quod non ego, sicut ille, fugerim à facie Domini, sed potius pro Domino starem atque peristerem pro domo Israël (vtcumque debiles vires ferrent) murus oppositus, firmiter iisdem asseuerantibus, loco non cedendum, sed firmissimè ad finem vsque perstandum infractum, immobilem, atque constantem. Sic igitur fratrum sententia interelusus, cunctisque euadendi remedijs destitutus, tædio vitæ grauatus supra modum, vltra vires, in illa ærumnosa cum Ieremia erupi sæpè lamenta: Væ mihi mater mea, quare me genuisti virum rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra? Cum verò his tenerer vallatus angustijs, & à Deo tantum, qui est solus omnipotens, prestolarem auxilium: ecce statim ex insperata catastrophe facta est rerum repentina sicut & admiranda mutatio. Excitatus namque tamquam dormiens Dominus clamore suorum, qui laborantes erant in remigando, festinus exurgens, imperauit vento & mari, & facta est tranquillitas magna; atque dicto citius, miro consensu omnium ecce prouehitur PAVLVVS, tamquam è maris ereptus tempestate saluus, in Cathedram Petri. Cui vnâ cum vniuersa Ecclesia Catholica feliciter acclamamus: PAVLO PAPÆ QUINTO A DEO ELECTO SALVS ET VITA.

D

Qui tunc æstus mei, cum adeo violentis, licet amicis flatibus abreptus, ferrer in Syrtis, è quibus haud facilis esset emergendi facultas? Laborauit clamans, rauca re ipsa tunc factæ sunt fauces meæ, exclamans ad Omnipotentem Dauidicum illud: Mitte manum tuam de alto, libera me de aquis multis. Quærebam anxius, si quomodo & vt Ionas dedens me fluctibus, honesta iactura mei solius possem ceteris periclitantibus esse salus. Sed iudicio sapientum fratrum qui aderant, damnosum existimatum est huiusmodi consiliu, ed quod non ego, sicut ille, fugerim à facie Domini, sed potius pro Domino starem atque peristerem pro domo Israël (vtcumque debiles vires ferrent) murus oppositus, firmiter iisdem asseuerantibus, loco non cedendum, sed firmissimè ad finem vsque perstandum infractum, immobilem, atque constantem. Sic igitur fratrum sententia interelusus, cunctisque euadendi remedijs destitutus, tædio vitæ grauatus supra modum, vltra vires, in illa ærumnosa cum Ieremia erupi sæpè lamenta: Væ mihi mater mea, quare me genuisti virum rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra? Cum verò his tenerer vallatus angustijs, & à Deo tantum, qui est solus omnipotens, prestolarem auxilium: ecce statim ex insperata catastrophe facta est rerum repentina sicut & admiranda mutatio. Excitatus namque tamquam dormiens Dominus clamore suorum, qui laborantes erant in remigando, festinus exurgens, imperauit vento & mari, & facta est tranquillitas magna; atque dicto citius, miro consensu omnium ecce prouehitur PAVLVVS, tamquam è maris ereptus tempestate saluus, in Cathedram Petri. Cui vnâ cum vniuersa Ecclesia Catholica feliciter acclamamus: PAVLO PAPÆ QUINTO A DEO ELECTO SALVS ET VITA.

E

Qui tunc æstus mei, cum adeo violentis, licet amicis flatibus abreptus, ferrer in Syrtis, è quibus haud facilis esset emergendi facultas? Laborauit clamans, rauca re ipsa tunc factæ sunt fauces meæ, exclamans ad Omnipotentem Dauidicum illud: Mitte manum tuam de alto, libera me de aquis multis. Quærebam anxius, si quomodo & vt Ionas dedens me fluctibus, honesta iactura mei solius possem ceteris periclitantibus esse salus. Sed iudicio sapientum fratrum qui aderant, damnosum existimatum est huiusmodi consiliu, ed quod non ego, sicut ille, fugerim à facie Domini, sed potius pro Domino starem atque peristerem pro domo Israël (vtcumque debiles vires ferrent) murus oppositus, firmiter iisdem asseuerantibus, loco non cedendum, sed firmissimè ad finem vsque perstandum infractum, immobilem, atque constantem. Sic igitur fratrum sententia interelusus, cunctisque euadendi remedijs destitutus, tædio vitæ grauatus supra modum, vltra vires, in illa ærumnosa cum Ieremia erupi sæpè lamenta: Væ mihi mater mea, quare me genuisti virum rixæ, virum discordiæ in vniuersa terra? Cum verò his tenerer vallatus angustijs, & à Deo tantum, qui est solus omnipotens, prestolarem auxilium: ecce statim ex insperata catastrophe facta est rerum repentina sicut & admiranda mutatio. Excitatus namque tamquam dormiens Dominus clamore suorum, qui laborantes erant in remigando, festinus exurgens, imperauit vento & mari, & facta est tranquillitas magna; atque dicto citius, miro consensu omnium ecce prouehitur PAVLVVS, tamquam è maris ereptus tempestate saluus, in Cathedram Petri. Cui vnâ cum vniuersa Ecclesia Catholica feliciter acclamamus: PAVLO PAPÆ QUINTO A DEO ELECTO SALVS ET VITA.

PERORATIO
AUCTORIS.
a Job 7.
b Cant. 2.
c Job 7.

d Gen. 15.

e Ibid. 20.

f Luc. 15.

g Galat. 4.

h Gen. 27.

SICUT seruus^a desiderat umbram, cum sub æstuantis Solis radijs labore A fractus, calore dissolvitur: ita & ego portans pondus diei & æstus, exoptavi, ut tandem fasce solutus, sub^b umbra illius requiescerem, quem semper cõcupiuit anima mea. Et sicut^c mercenarius præstolatur finem operis sui: expectavi & ego, ut inclinata ad vespertinam die, mercedem acciperem à Patre familias, denarium diurnum, eius imagine cusum, & pretio auctum illius, qui dixit^d Abrahæ Patri credenti: Ego ero merces tua magna nimis.] Ab hora namque prima conductus, eius auxilio, indefesso studio laboravi, ut pureos^e illos, quos antiquiores Patres nostri fodere, impij verò Palæstini obstruxerunt, implentes humo, exhaurirem, purgaremque ab imensa superiniecta mendaciorum congerie, ipsosque purissimos interceptos latices reuocarem ad usum pristinum ouium atque pastorum. Quod iam verò sit diei hora nouissima, pulsante ostiũ morte, sumpta fiducia immensæ Dei misericordiæ, accuro ad Patrem filius, sed prodigo^f illi similis, misericordiam petens. Tu verò Pater ne occursum neques, amplexũ nec subtrahas, neque B osculo priues im meritum, sed ut pater illi, mihi exhibe stolam primam, porrige anulũ, & cetera illi exhibita vsque ad calceamenta pedũ, amoris signa, honoris insignia; & quod præstat omnibus, ut nomen filij consecutus, tuus heres, Christi verò coheres & effici dignus inueniar. Sed quod spem tantam timor imminuat, dubitatio verò intercipiat, frangat autem magis malè sibi conscia conscientia: exemplo^h Iacob, qui æquè formidans, ne ab offenso patre maledictionem loco benedictionis eliceret, consilio atque ope prouidæ matris, à patre exoptatam primogeniti accepit benedictionem: Ecce supplex interpellor te matrem nostram, Dei genitricem MARIAM, ut per te ipsam à Patre luminum benedictionem illam consequi dignus efficiar, qua sublimis illius regni cælestis, æternæ scilicet particeps efficiar hereditatis, gratia & misericordia ipsius Christi IESU Domini nostri, cui vnà cum Patre & Spiritu sancto honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

IN

INDEX
IN TOMVM DVODECIMVM
ANNALIVM ECCLESIASTICORVM.

A.
BBATES & Archiepiscopi Octa-
uiano Antipapa contra Ale-
xandrum III. inherentes qui
fuerint. 444.e. & seq.
Abbatissa S. Marie Capuana
restitit Callisto II. obstinatissi-
mè, & ab eodem excommunicata.
143.c
Abbo Cardinalis diaconus SS. Sergij & Bacchi præfatus
Henrico IV. Imperatoris iuramentum de inuestituris
nomine Paschalis II. Papæ. 76.e
Abdicatio Conradi Archiepiscopi Moguntini spontanea
ab Archiepiscopo. 700.a
Abiuratio schismatis Oslauiani, Guidonis Cremensis, &
Joannis de Struma Antipaparum per Christianum
Archiepiscopum Moguntinum. 682.e. 697.a
item per alios Imperij Prælatos & Episcopos. ibid.
item per Ioannem ipsam de Struma pseudopapam.
709.a.b
item per Episcopos Germania in Concilio Romano ge-
nerali. 724.a. & seqq.
Ablata reposcit sanctus Thomas Cantuariensis ab Hen-
rico II. Anglorum Rege. 549.b.c. & seq.
reperunt & diuersi alij. 565.a
Abominaciones horrendæ Coterellorum hereticorum in
Gallijs. 753.d.e
Abrogatio omnium eorumque contra sanctum Thomam
Cantuariensem sunt factæ. 495.c.d
Absalon Roschildensis Archiepiscopus collaborat VV al-
demaro Danie Regi in expugnanda Regianorum ido-
latria. 464.c.d
eius egregie laudes. ibid.d.e
solicite incumbit in reformationem disciplina regula-
ris. ibid.e
VVilhelmum quemdam virum pium ad idem præstan-
dum è Gallijs accersit. 465.a
VValdemaro frustra dissuadet multis rationibus pro-
fectionem ad Fridericum Imp. 470.b.c
eum eodem inuitus proficiscitur. ibid.d. & seq.
Fridericum Imperatorem illiberaliter VValdemarum
Regem tractantem perfidia insinuat. 471.d.e
VValdemarum animo consternatum consilijs instruit.
ibid.e
eidem conciliabulo schismaticorum excedere suadet.
472.d
frustrà rogatur ab Octauiano pseudopapa, ut velit
intereffe conciliabulo. ibid.
Roschildensium creatus Archiepiscopus inuitus fuit
donatus pallio Archiepiscopali ab Alexandro III.
Papa. 706.b. & seqq.
Absolutio Philippi Regis Galliarum. 34.b
Henrici IV. Imperatoris, & omnium schismaticorum
Annal. Eccl. Tom 12.

Germania. 149.c. Urbis Roma. 382.c
sancti Thoma Cantuariensis à culpa & iuramento illi-
cito, Henrico Secundo Anglia Regi factis. 487.e. &
seq. 495.d
Henrici II. Regis Anglorum, & quibus conditionibus
cõcedatur. 636.d. & seq. 637.a. & seq. 638.a. & seq.
alia Episcoporum Londoniensis & Saresberienfis, &
S. Thoma Cantuariensis excommunicatorum. 641.c.d
Friderici Imperatoris, & eius Principum. 679.b.
697.a
item omnium schismaticorum. 682.e. 697.a
item VVillemi Scotia Regis. 748.e
item Forstarij Regis Anglia. 771.a
Hugonis Ecclesie sancti Andrea in Scotia inuasi-
foris. 792.c
Absolutio non valet, nisi ablata restituantur. 579.b
Abuitus nobilis Romanus subscribit privilegio dato Ro-
gerio Calabriae Duci ab Anacleto Antipapa de regio-
nomine & titulo. 204.b
Abyssini, siue Ethiopes Proteiano subiecti obtinent Ro-
mæ Ecclesiam S. Stephani protomartyris. 685.a
Accon civitas Palaestina Christianorum capitur à Sarra-
cenis. 778.a.c
recuperatur à Regibus Francorum & Anglorum.
812.a.c
Accusatio contra Rudolphum intrusum Patriarcham
Antiochenum apud Innocentium II. Papam. 249.a.
250.d
alia aduersus Radulphum Comitem Viromandorum
ob factum diuortium. 292.d
alia contra Ludonicum Regem Francorum ob multa
commissa flagitia. 297.e. & seq.
alia contra Gilibertum Porretanum, Pictauiensem
Episcopum, de noua heresi. 331.c. 332.e. & seq.
alia contra Ortonem Comitem Palatinum apud Fride-
ricum Imperatorem per Cardinales Alexandri III.
factores. 427.e
alia contra Reges comprouinciales per Fridericum
Imperatorem, ob susceptum ab ijs Alexandrum III.
Papam. 472.c
alia contra sanctum Thomam Cantuariensem per E-
piscopos Anglia apud Alexandrum. 498.a.b
alia contra eundem ob nimiam seueritatem. 547.b.c
alia contra Henricum II. Anglorum Regem in collo-
quio publico. 565.a
alia per VVilhelmum Papiensem Cardinalem contra
S. Thomam apud Alexandrum Papam. 568.c
alia diuersorum apud Alexandrum contra Henri-
cum II. Anglorum Regem de neco immanissime san-
cto Thoma illata. 630.e
alia Baldvini Cantuariensis Archiepiscopi apud Ri-
chardum Regem contra S. Hugonem Lincolnensem
Episcopum. 798.e
alia

A

I N D E X

alia Richardi Regis Anglia apud Octavianum Cardinalem de simonia Curia Romana. 802.c
alia contra Richardum Regem Anglia apud Celestinum III. Papam & Cardinales per Philippum Francorum Regem, & Terra sancta redemptum. 812.a
alia contra Willhelmum Elisensem Episcopum iniqua & calumnijs referta ob superbiam, per Hugonem Comontrensem Episcopum. 814.c & seqq.
alia contra Richardum Regem Anglorum per Henricum V. Imperatorem. 823.b.c
alia contra Gaufridum Eboracensem Archiepiscopum per Clerum & Suffraganeos Eboracensis Ecclesia. 834.b & seqq. 864.c & seqq.
Acerbus Morena Ottonis Morena Chronographi filius. 381.c
exigit iuramentum fidelitatis a Romanis pro Friderico Imp. 533.d
peste moritur. 534.a
Acta Concilij Pictaviensis. 8.e & seqq.
Romani sub Paschali II. 21.c & seqq.
Londoniensis sub S. Anselmo Archiepiscopo Cantuariensi. 23.e.24.a & seqq.
Trecensis sub Richardo Sedis Apostolica Legato. 34.c.d & seqq.
Northusensis in Germania. 39.b & seqq.
Guaßallensis in Gallia cisalpina. 50.e & seqq.
alterius Trecensis sub Paschali II. 57.c & seqq.
Ierosolymitani. 61.c & seqq.
Beneventani. 63.d.e
Londoniensis in Anglia. 64.a.b & seqq.
Rhemensis. 67.c
Surrina inter Imperium & Romanam Ecclesiam. 71.d & seqq.
Concilij Lateranensis generalis sub Paschali II. Papa. 91.a & seqq.
Viennensis in Gallijs. 93.c & seqq.
Ceperanensis. 100.b & seqq. 101.a & seqq.
Bellouacensis. 103.d.e
Troiani. 106.e
alterius Ierosolymitani. 107.e & seqq.
Lateranensis alterius generalis. 108.b & seqq.
Triburienfis conuentus in Germania. 134.e & seqq.
Concilij Rhemensis generalis. 135.d & seqq.
Samaritani. 144.b
Lateranensis generalis sub Callisto Secundo. 147.d.e & seqq.
Londoniensis alterius sub Honorio II. Papa. 164.e & seqq.
Vimoniensis in Anglia. 178.a & seqq.
Pisani sub Innocentio II. Papa. 224.e & seqq.
Antiocheni sub eodem per Albericum Cardinalem Ostiensem celebrati. 250.b & seqq.
Ierosolymitani alterius per eundem. 251.d
alia de disputatione coram Lothario Imperatore habita falsitatis redurguntur ab Actore. 269.c & seqq.
alia Concilij alterius Londoniensis. 270.e
Romani generalis amplissimi sub Innocentio II. 271.e & seqq.
alterius Londoniensis. 300.d.e
Carnotensis in Gallia. 320.c & seqq.
Parisiensis sub Eugenio III. in causa Giberiti Episcopi heretici Pictaviensis. 332.c & seqq.
Rhemensis sub Eugenio item. 340.b.d & seqq.
conciliabuli Papiensis in causa schismatis inter Alexandrum III. Papam, & Octavianum pseudopapam. 437.e & seqq.
conciliabuli Landensis schismaticorum contra Alexandrum III. Papam. 464.a.b & seqq.
alia Concilij Turonensis. 480.a.b & seqq.

alia conciliabuli Clarendunensis in Anglia contra S. Thomam Cantuariensem. 485.e & seqq.
alia conciliabuli Herbipolensis. 514.e & seqq. 516.d.e & seqq.
alia colloquij inter Reges Francorum & Anglorum habitii. 565.a & seqq.
alia Legatorum Sedis Apostolica inter Henricum II. Anglorum Regem & S. Thomam. 568.b.570.a.b & seqq.
alia Concilij Hibernici. 635.c.d
alia Legatorum Sedis Apostolica cum Henrico Rege. 636.a.b & seqq. 637.a.b & seqq. 638.a.b & seqq.
alia Concilij Northmannici. 639.b & seqq.
item Westmonasteriensis in Anglia. 655.a
alia inter Alexandrum III. Venetijs & Legatos Imperatorios. 677.d & seqq.
alia inter eundem & Imperatorem post absolutionem. 679.b & seqq. 680.b & seqq.
alia Concilij Veneti sub Alexandro III. habitii. 683.a.b.702.d & seqq.
Romani alterius generalis sub eodem. 723.a & seqq.
alia Eboracensis in Anglia. 857.a & seqq.
vide etiam Canones.
Acta S. Siluestri Papa duplicita esse ostedit Auctor. 826.b
quam fraudulenter sint a Grecis deprauata in odium Ecclesie Romanae. ibid.c & seqq.
Adalbertus Virdunensis Præcipuus mittitur ad S. Hildegardem virginem ab Eugenio III. ut de visionibus eius inquirat. 351.b
Adam Eboracensis Abbas ductus a Conrado Germanorum Rege ad Comitiam, hortatur & inducit oratione populum ad sumendam contra Infideles expeditionem. 329.b
Adam de Paruoponte Canonicum Parisiensem accusat Giberitum Porretanum Episcopum Pictaviensem hereseos in plena Synodo. 332.e
Adami Canonici Regularis S. Victoris Parisiensis epitaphium in Gene. 378.d.e
Adelphus Episcopus Salmanticensis interest Concilio Rhemensis sub Callisto II. 137.b.c
moritur Cluniaci. ibid.
eius epitaphium. ibid.
Adelbertus Decanus Ecclesie Bambergensis. 28.c
Adelbertus adolescens Tridentinus Henrici III. Imperatoris partes sequens, Henrici Germania Regis & Imperij Legatos Romanos euntes capit, spoliat, & in carcerem detradit. 45.c.d
cum Ottone Babenbergensi Episcopo mitti agit, & quare. ibid.
a Vespone Noricorum Duce ad dimittendos Legatos, & veniam petendam cogitur. ibid.e
Adelphus Rex Gallacie excommunicatur a Celestino Tertio propter illicitum matrimonium. 811.b
cogitur ab Adelpho Castellæ Rege facere dimoriam. ibid.
repudiata illicita uxore, eius filiam ducit. ibid.c
Adelphus Castellæ Rex cogit armata manu Adelphum Gallacie Regem dimittere uxorem illicitè ductam. 811.b
eidem suam filiam matrimonio iungit. ibid.
Adenolphus Marsicanus legatione iungitur ad Lotharium Imperatorem pro monasterio Cassinensi. 242.b
Adericus Iudex subscribit Chartæ donationis Mathildis Comitisse, ab ipsa renouata. 27.b
Adhorratio salubris Paschali Papa II. ad Henricum I. Anglorum Regem. 30.c.d & seqq.
eiusdem alia ad Henricum V. Germania Regem. 70.c.d
alia Cisterciensium monachorum ad Ludovicum Regem Francorum. 176.d.e
alia

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

alia S. Bernardi ad Mediolanenses, ut custodiant fidelitatem Sedis Apostolica. 228.e & seqq.
alia eiusdem ad Conradum Regem Romanorum de prestanda obedientia Romano Pontifici. 271.e
alia eiusdem ad Rogerium Sicilia Regem, ut Deo gratius existat pro gloria & dignitate accepta. 281.a.b
alia eiusdem sanctissima & saluberrime ad Eugenium Tertium Papam. 307.c.308.a & seqq.
alia eiusdem ad Romanos Arnaldistas, ut ad cor redeant. 311.a.312.a & seqq.
alia eiusdem ad Conradum Regem Romanorum, ut Ecclesie defensionem suscipiat. 312.d & seqq.
alia eiusdem ad R. glandum S. R. E. Cancellarium, ut Eugenio diligentem operam præsteret in cognoscendis causis. 315.a.b
alia eiusdem potentissima ad Eugenium III. ut totis viribus, & constanti animo in liberationem Terræ sanctæ incumbat. 326.d & seqq.
alia eiusdem eadem de re ad Francos Orientales, & Baiarios. 323.d & seqq.
item ad Brixienfis. 324.e & seqq.
alia eiusdem ad Tolosanos, ut hereticos persequantur. 336.d.e.337.a & seqq.
alia Petri Abbatis Cluniacensis ad Rogerium Sicilia Regem, ut vendicet Latmorum iniurias in Manuele Græcorum Imperatore proditore. 366.a.b & seqq.
alia Joannis Saresberienfis ad Hadrianum Quartum, ut humiles, & vana gloria ac pecunie contemptores creet Cardinales. 400.a.b
alia eiusdem viris valde ad S. Thomam Cantuariensem, 507.c.d
alia S. Thomæ ad Henricum II. Anglorum Regem pro restituenda libertate Ecclesiastica. 508.a & seqq.
alia paterna eiusdem ad Henricum II. Anglorum Regem. 524.b & seqq.
alia eiusdem ad Episcopos Cantia prouincia. 537.e & seqq.
alia ad Regem. 549.a & seqq.
alia eiusdem ad Cardinales, ut se Regi opponant, libertatem Ecclesiasticam funditus tollere molienti. 574.e & seqq.
alia Alexandri III. cum minis ad Henricum II. Anglorum Regem. 599.d.e
vide etiam, Exhortatio.
Adilgoz Archiepiscopus Magdeburgensis Conradum Iunauensem Archiepiscopum, ab Imperatore Henrico IV. ad necem questum officiosissime suscepit. 78.c
Aduentus Antichristi orbi terrarum nuntiatur. 50.c
a viris doctissimis & celeberrimis creditur. ibid.d
Aduentus celeberrimus Innocentij II. in Gallias. 207.a.b
S. Bernardi Abbatis ad Mediolanenses. 227.e & seqq.
S. Malachia Arduacha in Hibernia Archiepiscopi Romani. 263.c
Petri Blefensis in Sicilia, & quando contigerit. 558.b.c
Alexandri III. Venetijs. 676.d
item Friderici Imperatoris. 69.a
S. Thomæ in Angliâ, & Ecclesiam suam. 622.e & seqq.
vide etiam, Ingressus.
Adulatio lenissima & Græco digna, Georgij Corcyæ Metropolitani ad Emmanuelem Græcorum Imperatorem. 697.a & seqq. 668.e & seqq.
alia eiusdem ad Fridericum Imperatorem. 712.b & seqq.
alia eiusdem ad Patriarcham Constantinopolitanum. 739.c.e
Adulphus Holfatiorum Princeps excipit VValdemarum Danorum Regem, & beneficijs demeretur. 470.d
Advocati Romani Urbis quale iuramentum soleant præstare. 229.a.b

Egidius Cardinalis Episcopus Tusculanus mittitur cum legatione ab Honorio III. Papa ad Orientales. 179.e & seqq.
cum turba Cardinalium schismaticorum scribit Lothario Regi Romanorum pro Anacleto Antipapa. 189.d
Egidius Episcopus Ebroicensis comitatur Joannam Henrici II. Anglorum Regis filiam ad VVilhelmum Siculorum Regem sponsum in Siciliam. 659.b
Egidius Mutinensis Episcopus deserti iussu & permissu Lucij III. Papa corpus S. Floriani martyris in Poloniam. 759.a
muneribus camulatur a Casimiro Duce. ibid.
Egidius diaconus Cardinalis fungitur legatione iussu Celestini III. apud Tancredum Sicilia Regem, pro liberanda Constantia Imperatrice captiua. 841.a
Agrotus Salerni miraculosè curatur a S. Bernardo. 262.e
Æquitas maxima Paschalis II. Papa. 98.e.99.b
item VValdemari Danorum Regis. 473.a
rapit Germania Principes in admirationem. ibid.
Æris corruptio maxima Romæ multis morte opprimit. 792.c
Æschillus, siue Eschillus Lundensis in Dania Archiepiscopus accipit custodiendum pallium Archiepiscopale a Nicolao Anglico Cardinali Legato, primo Succorum Metropolitano conferendum. 355.b
petit missionem, & obinet ab Archiepiscopo ab Alexandro III. Papa. 706.d
curam Archiepiscopatus transfert in Absalonem Roschildensem Episcopum. ibid.
Ætas Lotharij II. Imperatoris. 259.d
item Celestini III. Papa. 807.d
Affectus parentum ab Hadriano IV. Papa rigidissime cohibitus, & laudabiliter. 419.a
item a Leone undecimo. 783.e & seqq.
Agreni quali sint vsi baptismate, & quare filios suos petant a Christianis baptizari. 358.a
diuina vltione pereunt, dum conantur demoliri crucem. 604.e
alii ad Christum conuertuntur simili poena timore. ibid.
Aggregatio meritorum sodalitates Cluniacensium celebrissima & famosissima. 138.c & seqq.
item Cisterciensium. 176.c
Agmen pauperum comitatur S. Thomam Cantuariensem a iudicio reuertentem. 492.b.493.a
cum eodem epulantur. ibid.
Agnetis Burgundie Principis filia superducitur a Friderico Imperatore legitima uxori. 398.c.d
Agrippina Gallie oppidum. 325.d
S. Albericus monachus immoescit Innocentio II. Papa. 217.e
ab eodem accepta licentia audiendi confessiones peccatorum, multos ad meliorem frugem perducit. ibid.
Aimoinus Chronographus. 54.b
Alanus Abbas Deoche scriptor rerum gestarum & vita S. Thomæ Cantuariensis. 473.b
Alardus Episc. Veronenfis interest dedicationi & expiationi Ecclesiarum Accon, & Sarracenis pollutarum. 812.e
Alba ciuitas Vicenensi Ecclesie subiecta. 139.e
Albanum cimitas recuperatur ab Innocentio II. Papa. 253.e
destruitur funditus a populo Romano. 602.e
Alberatus de Bergamo promittit iuramentum Longobardorum nomine Friderico Imperatori obseruationem pacis facta. 682.d
Albericus Electus Catalannensis commendatur Honorio II. a S. Bernardo. 182.e
Albericus Cardinalis Ostiënsis Legatus mittitur ab Innocentio II. in Orientem, ad comprimendam Rudolphi Patriarchæ Antiocheni intrusi præsumptionem. 248.a.249.e
Concil. Antiochenum iudicium & celebrat. 250.b & seqq.

Serlonem Episcopum Apameensem conuenit, & per-
 dia conuictum omni dignitate sacerdotali priuat. 250.e
 sententiam depositionis contra Rodolphum Patriar-
 cham pronuntiat, & Principi Antiocheno carceratum
 tradi iubet. 251.b
 Ierusalem proficiscitur, & dedicat templum Domi-
 ni. ibid.c
 ibidem Concilium celebrat. ibid.d
 cum Maximo Armeniorum Patriarcha & Principe
 de articulis Fidei tractat. ibid.
 Romam reuertitur. ibid.
 cum legatione in Angliam mittitur. 270.e
 Londani Concilium cogit, & Theobaldum Abbatem Bec-
 censem creat Archiepiscopum Cantuariensem. ibid.
 subscribit diplomati Rogerio Sicilia Regi dato ab Inno-
 centio de inuestitura Sicilia, Apulia, & Principatus
 Capua. 278.a
 de futuri schismatis periculo in Gallijs fit certior à
 S. Bernardo. 296.a. & seqq.
 Legatus creatur, & mittitur ad Tolosanum, ab Henrico
 heretico Petrobrufano infecto. 333.b. 334.a
 dicitur fecum S. Bernardum & Gaufridum Carnoten-
 sem Episcopum. ibid.
 quam fuerit Gilberto Porretano metuendus. 346.e
 Albericus Archiepiscopus Bituricensis moritur. 292.b
 Albericus Episcopus affidet disputationi Catholicorum
 cum Albienfibus hereticis. 664.a
 Albero sive Adalbero Archiepiscopus Treuirensis scribit
 Innocentio II. de vniuersi Ecclesia Germanica &
 Gallica erga ipsum constantia, & eundem consolatur.
 206.b. & seqq.
 eundem tristitia afflictum ob Beneuenti amissionem
 animat. 236.d.e
 Albertus Antipapa. 7.e
 Albertus sive Adalbertus Henrici V. Germania Regis
 Cancellarius, eiusdem nomine inrat Paschali II. Papa.
 70.c. 71.d. 72.e. 77.c
 auctor fuit omnium malorum. 95.a
 preter omnium opinionem contra Imperatorem pro
 Paschali II. Papa insurgit. ibid. & seqq.
 Archiepiscopus Moguntinus creatur. ibid.b
 ex hoste amicus fit Romane Ecclesia. ibid.c
 quanta ab Henrico Imperatore fit passus ob Romana
 Ecclesie amicitiam. ibid.
 Moguntinorum impetu liberatur à carcere. ibid. &
 107.a
 petiit à Legato Sedis Apostolica consecrari. ibid.b
 litteras accipit à Callisto II. de suo Pontificatu. 134.b.c
 ab eodem Legatus creatur contra Henricum Impera-
 torem. 146.a
 commouet contra Imperatorem Saxoniam. ibid.
 quanta pro Sede Apostolica egerit in Germania. ibid.a
 & seqq.
 approbat renuntiationem inuestiturarum Henrici Im-
 peratoris. 149.e
 procurat Lothario Duci Saxonie regnum Germania.
 163.d
 Moguntinos suos eximit à tributo. 234.c
 Albertus Comes de Blandriaco usiuuandum emittit Pa-
 schali II. Papa nomine Henrici IV. Imperatoris. 77.c
 Albertus Cardinalis S. Theodori sancti electionis Inno-
 centij II. contra Anacletum pseudopapam. 185.a
 Albertus Ioannis de Stephano nobilis Romanus cum col-
 legis commendat Anacletum Antipapam Lothario
 Regi Romanorum. 192.a
 Albertus Decanus Colonienfis testis est concordie, inter
 Eugenium III. & Fridericum nouum Regem Romano-
 rum inita. 371.d
 Albertus Episcopus Tridentinus conduens Legatos Se-

dis Apostolica, cum isdem in via capitur & spoliatur.
 407.e
 liberatur ab Herico Banaria & Saxonia Duce. 408.a
 Albertus Cardinalis S. Laurentij in Lucina, Alexan-
 dri III. Papa propugnator. 427.b
 Albertus Frisingensis Episcopus docetur à Friderico
 Imperatore per litteras de rebus in concilio Pa-
 pienti gestis. 445.c.d
 Albertus Marchio Brandeburgensis iuravit Guidoni
 Cremonensi Antipapa obedientiam. 515.d. 517.e
 Albertus de Cazano Praepositus Laudensis. 580.e
 angitur animo ob iussa S. Galdini Archiepiscopi Me-
 diolanensis. 581.a
 Alexandrum III. in Papam suscipit, & Catholicam
 cum suis Episcopum eligit. ibid.b
 Albertus de Merlino schismaticus Laudensis Episcopus.
 ibid.a
 Albertus Praepositus de Ripalta creatur Episcopus Lau-
 densis. ibid.c
 Albertus Cardinalis Cancellarius fungitur legatione ad
 Henricum II. Anglorum Regem iussa Alexan-
 dri III. 635.e
 cum collega Theodimo Cardinali eidem scribit de Actis
 penitentie eius in scriptis redactis. 637.e. & seqq.
 de rebus cum Henrico Rege tractatis facit certiores
 Gilbertum Archiepiscopum Rascenatensem. 638.e.
 & seqq.
 Concilium cum collega cogit apud Abrincas in North-
 mannie, & eius statuta. 639.b. & seqq.
 praesens est absolutioni Willelmi Scororum Regis. 748.e
 creatur Pontifex Romanus, & cognominatur Grego-
 rius Octauus. 780.d
 litteras encyclicas mittit per totum orbem Christianum
 doloris plenas ob auersionem Ierusalem, & exhortato-
 rias pro recuperando sancto Sepulchro. ibid.e. & seqq.
 indulgentiam plenariam concedit ad liberandum
 S. Sepulchrum peregrinantibus. 782.e
 quinquennale ieiunium indicit pro felici expeditionis
 successu. ibid.e
 Cardinalibus & sibi asperius ieiunium imperat. ibid.
 Praelatos Ecclesiarum iubet instituta dicenda operam
 dare, & liturgia dirimere. 783.a.b
 moritur. ibid.d
 Albertus de Gambaria inrat Longobardorum nomine
 pacis inter ipsos & Fridericum Imperatorem obserua-
 tionem. 682.d
 Albertus Episcopus Bethleemita proficiscitur Romam ad
 Concilium generale. 711.d
 Albidia Rogery Sicilia Regis uxor moritur. 365.c
 Albienfes in Gallia heretici deteguntur. 659.c
 eorum errores qui fuerint. ibid.d. & seqq.
 conuincuntur publice, & condemnantur. 660.b. & seqq.
 professionem Catholicae Fidei emittunt. 663.d.e
 eandem recitant iuramento confirmare. ibid.c
 Aldo Placentinus Episcopus praesens est tractatui Henri-
 ci IV. Imperatoris de restitutione iurium Romanae Ec-
 clesiae. 73.e
 Aldo Cardinalis SS. Sergij & Bacchi praesens est ele-
 ctioni Gelasij II. Papa. 221.e
 Alemanni, vide, Germani.
 Eleonora sive Eleonora Richardi Regis Anglorum mater
 multis instat querelis apud Celestinum III. pro libe-
 ratione filij. 843.c. & seqq. 845.b. & seqq. 847.a.
 & seqq. vide, Eleonora.
 Alesia Ludonici Francorum Regis filia desponsatur ope-
 ra Alexandri III. Richardo Henrici II. Anglorum
 Regis filio. 707.a. & seqq.
 Alexander III. Papa. vide Rolandus Canonicus Pisa-
 nus, S. R. E. Cardinalis Cancellarius.

Alexan-

Alexander monachus S. Anselmi ad Urbem contra
 Henricum II. Anglorum Regem legatus. 16.d
 Alexander Episcopus Lincolnienfis uisitat Eugenium III. no-
 num Pontificem, & honestissime excipitur. 314.a
 Alexandria Longobardia ciuitas conditur in honorem
 Alexandri III. Papa. 584.a
 obsidetur à Friderico Imperatore. 651.b
 liberatur ab obsidione. 656.a
 Episcopatu augetur ab Alexandro III. 658.c
 Alexandrini ciues in Longobardia resistunt fortissime
 Friderico Romanorum Imperatori. 651.c. & seqq.
 eundem auxilio S. Petri Apostoli ingenti strage affi-
 ciunt. 656.a
 liberatur ab obsidione. ibid.b
 Alexius Comnenus Imperator Graecorum per fraudem
 impedit exercitum Christianorum contra Infideles
 proficiscentem. 20.d
 Paschali Papa II. & Romanis condolet de iniurijs ab
 Henrico IV. Imperatore acceptis, usque auxilium
 pollicetur. 95.d
 coronam Imperij Occidentalis aucupatur. ibid.
 munera mittit S. Benedicto ad monasterium Cassi-
 nense. ibid.e
 à Rege Catholica & orthodoxa religionis laudatur.
 110.c.d
 moritur. 130.a
 Romanae Ecclesiae communicatur. ibid.b
 quamam munera miserit ad S. Benedictum, & Eccle-
 siam Cassinensem. ibid.c
 Catholicus fuisse probatur multis argumentis. ibid.
 quamam in Imperio digna memoria gesserit. ibid.d
 quamam eius gloriam obscurarint. ibid.e
 quam studiosus fuerit lectionis sacrorum voluminum.
 131.a
 hostis fuit acerrimus hereticorum. ibid.b
 Basilium heresiarcham astute conuictum igni tradidit. ibid.c
 Alexius S. R. E. subdiaconus Cardinalis mittitur ab
 Alexandro III. in Scotia ad componendos discordias
 inter Regem & Canonicos S. Andreae ortas propter ele-
 ctionem noui Metropolitani. 733.d
 Hugonem regium Capellanum uolenter intrusum depo-
 nit, & Ioannem Scotum legitime electum confirmat. ibid.e
 Hugonem intrusum sacrilegum multat sententia ex-
 communicationis. 734.d
 Alexius Comnenus Manuelis Graecorum Imperatoris
 filius succedit patri in Imperio. 739.a
 strangulatur miserissime ab Andronico tyranno Impe-
 rij inuasore. 754.a
 Alexius Protosebastus Alexij Comneni Imperatoris co-
 ronam affectans capitur & excecatur ab Andronico
 tyranno. ibid.d
 Alexius Angelus tyrannus, redacto in ordinem Isaacio Im-
 peratore Graecorum, habenas Imperij cepisset. 890.c
 timore classis Henrici V. Imperatoris percussus, gra-
 uissimum tributum imperatori eidem spondet. 872.c
 Algisus Archiepiscopus Mediolanensis ad Clerum &
 populum Alexandrinum scribit, ut Aquesensem Epi-
 scopum pro suo suscipiant. 732.d.e. & seqq.
 Athenis ab Ecclesia, alienus à regno Dei. 241.e
 Alfana ciuitas crudelissime subuertitur à Rogerio Sici-
 lia Rege. 269.b
 Alodiam terrarum Comitissa Mathildis conceditur Lo-
 thario II. Imperatori ab Innocentio II. Papa. 221.d
 Almaricus Patriarcha Antiochenus grauisissima paritur
 à Rainaldo Principe, & quamam. 381.e
 liberatur à Balduino III. Ierusalymorum Rege. ibid.
 Aloysia Ludonici Inuicis Francorum Regis filia ingre-
 ditur monasterium Fontis Ebraaldi. 118.d
 Annal. Eccl. Tom. 12.

Alphannus Archiepiscopus Salernitanus scriptor. 72.b
 Caietam proficiscitur ad Gelasium II. Papam, & illius
 consecrationi assistit. 124.a
 Alphannus Episcopus Capuae uisitat Rogerium
 Sicilia Comitem in Apulia Ducem. 172.d
 Alphannus Episcopus Capuanus occurrit Ioanna Henrici
 II. Anglorum Regis filia, Willelmo II. Sicilia Regi
 desponsata. 658.b
 Alphonsus Aragonia Rex incestuose ducit Oracam Ca-
 stella Reginam in uxorem. 66.e
 ob pretium Romanum Pontificem, permittente Deo, à
 Sarracenis interficitur. 67.a
 Alphonsus Portugallia Dux facit Ducatum suum Ro-
 mana Ecclesia tributarium. 302.e. 728.d
 Rex renuntiat ab Alexandro III. Papa. 728.d
 Alphonsus Rex Hispaniarum obinet à Ludouico Rege
 Francorum brachium S. Eugenij primi Archiepiscopi
 Toletani. 350.e. & seqq.
 quanta illud ueneratione exceperit. 351.a
 Alsatia mater Paschalis Secundi Papa. 3.a
 Altercatio Henrici II. Anglia Regis cum S. Hugone
 Lincolnienfi Episcopo. 770.e
 Amalricus Ierusalymorum Patriarcha creatur. 437.c
 moritur. 742.b
 Amalricus Rex Ierusalymorum succedit Balduino
 Tertio. 485.b
 uxorem in quarto consanguinitatis gradu sibi coniu-
 nam cogitur repudiare. 485.b
 Ambianenses postulant in Concilio Trecenti, ut S. Gode-
 fredus sibi in Episcopum detur, & obtinent. 34.e
 conuenerunt de amisso Episcopo in Synodo Bellona-
 censi, reprehenduntur acriter inhumanitatis ab Ar-
 chiepiscopo Rhemensis. 103.e
 Ambitio dignitatum Ecclesiasticarum exagitur egregie
 & dissuadet à Petro Blefensi. 776.a. & seqq.
 Americus diaconus Cardinalis S. Mariae Noua creatur
 à Callisto Secundo. 156.c
 Amicitia reformatur inter Henricum II. Anglia Re-
 gem, & S. Thomam. 615.c.d.e. & seqq.
 vide, Concordia.
 Amicus Cardinalis S. Crucis praesens est electioni Gela-
 sij Secundi Papa. 121.b
 Amicus Cardinalis SS. Nerei & Achillei itidem. ibid.
 in schismate contra Innocentium scribit pro Anacleto
 Lothario Regi Romanorum. 189.c
 Ammonius monachus praecidit sibi aurem ne Episcopus
 fiat. 776.e
 nominatur etiam se sibi linguam praecisurum. ibid.
 Amundus Olani Scotorum filius Suuorix Rex primum
 Sueonum Archiepiscopus à Polonis accepit. 355.b
 S. Anastasij monasterium ad Aquas Saluas conditur ab In-
 nocentio II. & Claranallenfibus traditur. 268.e. & seqq.
 Anastasius Quartus Papa. vide, Conradus Cardinalis
 Episcopus Sabinenfis.
 S. Anastasius Confessor Roma Troiam transfertur. 57.b
 Anastasius Cardinalis Albanensis ad Beneuentanos Le-
 gatus. 100.e
 orationem ad eosdem habet. 101.a
 Romam reuertitur. ibid.
 Anastasius Cardinalis S. Clementis adest electioni Gelasij
 Secundi Papa. 121.b
 Anastasius Abbas S. Pauli schismaticus & fautor Ana-
 cleti Antipapa. 189.d
 Anathematizatio Henrici Tertij Imperatoris. 22.a
 Pontij Abbatis schismatici Cluniacensis. 168.b
 Orlamiani Antipapa & eius sequacium per Alexan-
 drum III. 424.e
 Alexandri per Orlamianum. 444.c. 447.d
 Friderici Imp. in Concilio Lateranensi. 580.a. & seqq.
 A 3 nonorum

I N D E X

novorum hereticorum in Gallis passim grassantiu. 723.c
Leopoldi Austria Ducis ob prodium Imperatori Henrico V. Richardum Regem Anglorum. 849.c. 861.a
Henrici V. Imp. 861.e. vide, Excommunicatio.

rogatu Henrici Regis Anglia excedit, & Romam se confert. 29.b
obvicta victoria in patriam redit. 30.a
ab ingressu Anglia prohibetur, nisi morem Regi de necessitate gerat. 31.a
Lugdunum pergit. 31.a
quam gravia patitur ab Henrico Rege. 31.a
cum eodem in gratiam redit. 31.a
litteras ab eodem accipit de victoria contra Robertum Northmannia Comitem obtenta. 31.a
a Paschali Papa commoneatur de diversis negotijs & difficultatibus in Ecclesia Anglicana tollendis & moderandis. 31.a
professionem obedientie accipit a Gerardo Eboracensi. 31.a
Thomam novum Eboracensem Archiepisc. detrectantem sibi obedientiam promittere excommunicat. 31.a
moritur. 31.a
laudatur a sanctitate, & zelo erga Ecclesiam Dei. 31.a
Anselmus S. Anselmi Cantuariensis nepos defert pallium a Paschali Papa ad Radulphum Archiepiscopum Cantuariensem. 31.a
Anselmus Archiepiscopus Mediolanensis coronat Conradum Henrici IV. Imperatoris nepotem Regem Longobardie. 31.a
deponitur Archiepiscopus ab Honorio II. Papa. 31.a
Anselmus S. Laurentij in Lucina Cardinalis Innocentij II. favor contra schismaticum Anacleum. 31.a
Anselmus Cardinalis S. Ceciliae defendit electionem Innocentij II. contra Anacleum schismaticum. 31.a
Anselmus Episcopus Bethlehemita interest Concilio Antiocheno. 31.a
Anselmus Episcopus quid contra Rainaldum Calamitanum Abbatem Cassinensem. 31.a
Anselmus Episcopus Hamelburgensis mittitur ab Eugenio III. ad Conradum Regem Romanorum. 31.a
interest pacis concordia facta inter Eugenium & Fredericum novum Romanorum Regem. 31.a
eisdem se testem subscribit. 31.a
perstringitur gravissime ab Eugenio cum ceteris Germaniae Episcopis de neglectu officij pastoralis. 31.a
Anselmus Camerarius testis pacis inter Fredericum novum Regem Romanorum & Eugenium III. innotuit. 31.a
Anselmus Archiepiscopus Ravensbratenensis fungitur nomine Frederici Regis Romanorum legatione ad Hadrianum IV. Papam. 31.a
Anselmus V. Vellelmi Siciliae Regis Cancellarius obsidet Beneventum. 31.a
Antemianus de Regio iurat observationem pacis Frederico Imperatori nomine Longobardorum. 31.a
S. Anthelmus Bellicensis Episcopus auctor est Carthusianis & Cisterciensibus pro Alexandro III. certandi. 31.a
quantum pro eodem laboraverit. 31.a
odium Frederici Imperatoris incurrit, & persecutionem ab eodem patitur. 31.a
Antichristus venisse nuntiatur. 31.a
a viris doctrina celeberrimis creditur. 31.a
Antiochena Ecclesia inuaditur a Rudolpho Mamistano, post obitum Bernardi Patriarchae. 31.a
per eundem separatur a subiectione Ecclesiae Romanae. 31.a
Antiochenum Concilium. 31.a
Antiochia obsidetur, & capitur a Christianis. 31.a
in periculum adducitur a Sarracenis. 31.a
Antonius Cardinalis S. Marci suscipitur iussu Alexandri Tertij Papae legatione apud Hispanos & Gallos. 31.a
Antwerpiani haeresi insuntur a Tanchelino, negligentia & impura vita sui pastoris. 31.a

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

dementantur ab eodem mirum in modum. 31.a
Antwerpensis Clerus S. Norbertum advocat adversus Tanchelinum hereticum, & Ecclesiam S. Michaelis eidem cedit. 31.a
Anxietas Cardinalium, Alexandri III. Papae partes sectantium, & quare. 31.a
item eiusdem Papae & Cardinalium, & quare. 31.a
item S. Thome Cantuariensis. 31.a
item Alexandri III. Papae. 31.a
item Frederici Imperatoris in Longobardia. 31.a
Guidonis Cremensis Antipapae. 31.a
Alexy Angeli Graecorum Imperatoris propter factum Henrici V. Imperatoris Romanorum. 31.a
item Auctoris in Conclavi post Leonem XI. Papam coacto. 31.a
Apologia Ivonis Episcopi Carnotensis pro se & suo Clero apud Richardum Sedis Apostolica Legatum simonia insimulato. 31.a
alia eiusdem ad Paschalem Papam pro semetipso. 31.a
alia eiusdem univ. salis contr. Clerum Rhemensem pro Senonensi Archiepiscopo & eius collegis qui Ludovicum Regem Francorum inuenerunt. 31.a
alia S. Bernardi pro semet apud Innocentium II. Papam. 31.a
alia eiusdem pro semetipso de suasa Christianorum professione contra Infideles in Terram sanctam. 31.a
alia Auctoris pro Hadriano IV. Papa, a Frederico Imperatore improbe calumniato. 31.a
alia Henrici II. Regis Angliae ad Cardinales de iurata Guidoberti Antipapae fidelitate. 31.a
alia Alexandri III. pro seipso propter absolutum Londoniensem Episcopum. 31.a
alia Petri Blesensis pro Reginaldo Bathoniensi Episcopo, de nece S. Thome procurata accusato. 31.a
alia Richardi Cantuariensis Archiepiscopi ad Alexandrum III. pro Episcopis Anglorum in Curia degentibus. 31.a
Apologus pulcherrimus Hadriani IV. quo tributa Pontificibus & Regibus licitum esse imponere probatur. 31.a
Apostolatus S. Otonis Bambergensis Episcopi ad Pomeranos infideles. 31.a
item S. Malachiae Hiberniae Metropolitani confirmatur ab Innocentio II. Papa. 31.a
Apostolicorum haeresi oritur, eiusque fundamenta & errores. 31.a
exagatur a S. Bernardo. 31.a
eadem fuit cum Manichea. 31.a
Apostrophe S. Bernardi ad Gerardum Episcopum Engolismensem peruersissimum hominem. 31.a
alia eiusdem acutissima ad interfectorem Thoma Prioris S. Victoris Parisiensis. 31.a
eiusdem alia & aculeata ad Radulphum monachum quemdam auctorem interfectionis Hebraeorum per Germaniam & Galliam. 31.a
Apparitus S. Benedicti Abbatis. 31.a
item crucis miraculosa in aere super Christianos cruce signatos pro expeditione in Terram sanctam. 31.a
item S. Georgij pro Christianis contra Turcas dimicantis 805.d. vide, Disfo. 31.a
Appellatio Episcoporum Angliae contra S. Thomam Cantuariensem ad Sedem Apostolicam. 31.a
alia S. Thome ad eandem. 31.a
significatur Pontifici. 31.a
alia Henrici II. Angliae Regis ad Alexandrum III. Papam. 31.a
alia Angliae Episcoporum. 31.a

Approbatio quarumvis scripturarum dependet ab Ecclesia Romana. 31.a
Apuli inuadunt Hadrianum IV. ad suscipiendam illorum contra VVilhelmum Sicilia Regem excommunicationem protectionem. 31.a
subingantur ab Henrico V. Romanorum Imp. 31.a
Apulia dirissime vastatur a Rogerio Siciliae Rege. 31.a
ab eodem subiicitur. 31.a
recuperatur a Lothario Imperatore. 31.a
rursus a Rogerio inuaditur. 31.a
tertio post mortem Rainulphi Ducis ab eodem subiicitur. 31.a
recuperatur a VVilhelmo Sicilia Rege. 31.a
Aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem Christi. 31.a
Aquisensis Ecclesia Viennensi supposita. 31.a
Aquisensis in Longobardia Episc. abiurato in Synodo Veneranda schismate absoluitur ab Alexand. III. Papa. 31.a
Aquisgranum civitas. Germania. 31.a
Aquitani soli ex omnibus Galliarum populis despicunt Innocentium II. Papam, & adhaerent Anacleto Antipapae. 31.a
ob spretum Innocentium incendio vexantur. 31.a
per Gausfredum Episcopum Carnotensem reducuntur ad Innocentij obedientiam. 31.a
ingenti penuria vexantur. 31.a
Aquitania laborat ingenti fame. 31.a
Arca foderis typum Ecclesiae gessit. 31.a
Archiepiscopus Genuensis erigitur ab Innocentio II. Papa. 31.a
sic quatuor alij in Hibernia ab Eugenio III. Papa. 31.a
Archiepiscopi & Episcopi praecipui Germaniae subscripserunt conditionaliter electioni Oskani Antipapae. 31.a
Archiepiscopi Cantuar. aliqui male perierunt ob non susceptum habitum monasticum in Archiepiscopatu. 31.a
Archiepiscopi Germania & Episcopi, Guidonem Cremensem Antipapam suscipientes quoniam fuerunt. 31.a
Archiepiscopi & Episcopi Angliae intercedunt pro Rege apud Legatos Apostolicae Sedis. 31.a
eundem immoderatus contra Legatos excaecentem argunt. 31.a
Archiepiscopus Colonienis & Moguntinus causa dicenda gratia ad Sedem Apostolicam euocati, conuocantur Eugenio III. muneribus corrumpere. 31.a
Archiepiscopus Panormitanus renuens iurare fidelitatem Paschali Papae pro pallio Archiepiscopali, ab eodem obiurgatur, & compellitur. 31.a
Archiepiscopus Lundensis totius Sueciae Metropolitae creatus ab Hadriano IV. Papa. 31.a
Archiepiscopus Eboracensis coronat Henricum III. Angliae Regem inuito Alexandro III. & contra leges. 31.a
turbat pacem S. Thome in Anglia. 31.a
quam scelestus fuerit. 31.a
pedibus conculcatur in Concilio Londoniensi a familiaribus Cantuariensis. 31.a
Arcon Rugianorum civitas fortissima expugnatur a VValdemaro Danorum Rege. 31.a
Archipresbyter Pictaviensis schismatis Anacleiani fautor a diabolo occupatur. 31.a
Ardericus S. Theodori Cardinalis stat pro Alexandro Tertio. 31.a
mittitur ab eodem cum legatione ad Manuelem Imperatorem Graecorum. 31.a
Arditio Cardinalis Episcopus Cumanus subscribit se restem concordiae inter Eugenium III. & Fredericum novum Romanorum Regem factae. 31.a
mittitur Legatus ab Hadriano IV. ad conciliandos Longobardos inter se dissidentes. 31.a

I N D E X

Arditio S. Theodori Cardinalis subscribitur diplomati ab Alex. III. concessio Ecclesia S. Maria in Organo. 678. d. Arduinus S. R. E. subdiaconus Cardinalis creatur primus Episcopus Alexandrinus. 658. c. presens est absolutioni VVillemi Scotorum Regis. 748. e. Arclatenfis commouetur à Gibelino Ierosolymorum Patriarcha de nouo sibi substituendo Archiepiscopo. 62. a. & seqq. item & a Paschali Papa. ibid. d. Arclatenfis Archiepiscopus approbat à schismaticis latam contra Alexandrum III. pro Octauiano Antipapa sententiam. 445. a. Aretinum Etruriae urbs vastatur ab Henrico V. Germaniae Rege. 69. c. Argenteon Britanniae locus. 591. c. Argentina Galliae ciuitas. 325. d. Argumenta praecipuis iracundiae Henrici II. Anglorum Regis quae fuerint. 483. a. b. alia Episcoporum Angliae, quibus S. Thoma Cantuariensis persuadere conatur, ut Regi conuincat & condescendat. 542. b. & seqq. Aribertus S. Anastasiae Cardinalis subscribitur diplomati, ab Eugenio III. Canonice S. Petri concessio. 374. d. Arles facilius per cornua tenetur, quam canda leo. 353. b. Armarc Hiberniae urbs nobilitatur metropoli ab Eugenio III. Papa. 368. a. Armeni consulunt Romanam Ecclesiam de quibusdam dubijs, & eius communi reuocantur. 314. b. uisione diuina ab Eugenio miraculose instituntur. ibid. c. festorem filiorum cuiusdam gentis Armeniae uicina pellunt unde baptismatis. ibid. d. Arnaldus, siue Arnoldus, uel Arnolphus, de Brixia hereticus Petri Abailardi discipulus Romae seditiones commouet. 275. e. & seqq. Brixiam Ecclesiam admodum perturbat. 276. a. b. accusatur in Concilio generali Romano sub Innocentio Secundo. ibid. imposito sibi silentio Italiam deserens Turegum Alemanniae oppidum petit. 277. b. describitur à Gunthero Ligurino Poeta. 276. c. & seqq. infamat se Guidoni Cardinali Sedis Apostolicae Legato. 282. d. exagitur à S. Bernardo. ibid. & seqq. 283. a. b. patriarcha Politicorum hereticorum iure nominandus. 292. a. commouet Romanos contra Pontifices. 303. c. 310. a. item clericos Cardinalium titularium contra ipsos Cardinales. 353. e. rursus Urbem terbat. 382. b. cum suis ab Vrbe expellitur. ibid. c. iussu Friderici Regis Romanorum capitur, & Romam adducitur. 383. b. à Petro Vrbe Roma praefecto ad rogam damnatur. ibid. c. combustus in Tiberim spargitur. ibid. Arnaldus heretici Romae grassantur, & sese opponunt Lucio II. Papa. 303. b. c. de suo conatu scribunt ad Conradum Regem Romanorum, eundemque ad occupandam & inhabitandam Urbem inuicant. ibid. e. 304. a. & seqq. spernuntur à Conrado. ibid. e. audita Eugenij Tertij fuga & consecratione conuertunt se ad demolitionem atque depraedationem domorum Cardinalium. 307. b. eorum crudelitas in clericos & peregrinos. 310. a. & seqq. auxilio Tiburtinorum ab Eugenio ad obedientiam redduntur. 317. b. rursus propter rabiem contra Tiburtinos conceptam.

exagitant Eugenium. 319. e. Gerardum S. Pudentianae Cardinalem ad Papam euntem graniter uulnerant. 381. b. c. Arnaldus & Calo Archidiaconi Pictauienses accusant apud Sedem Apostolicam hereseos Giberum suum Episcopum. 331. c. d. S. Bernardum contra eundem commouent. ibid. Arnaldus Narbo affidet cognitor & index de heresi noua Albienfium. 660. a. Arnaldus de Be index subscribit damnationis sententiae contra Albienfes hereticos lata. 664. c. Arnaldus Abbas de Melros VVillemi Scotiae Regis pro imperanda à Lucio III. Papa absolutione Legatus. 748. e. Arnoldus Archiepiscopus Moguntinus inbetur à Paschali Papa II. inquirere causam Herimanni adulteri pseudopiscopi Augustani, & decidere. 96. c. d. uocatum & non uenientem excommunicat una cum adultera. ibid. Arnoldus Archiepiscopus Colonienfis testis est concordiae inter Eugenium III. & Fridericum nouum Romanorum Regem. 371. d. diploma inde confectum recognoscit & approbat. ibid. e. mittitur cum legatione ad Hadrianum Quartum à Friderico Rege Romanorum, pro imperanda corona Imperiali. 383. d. e. Arnoldus Friderici Regis Romanorum Cancellarius creatur Archiepiscopus Moguntinus. 375. d. perstringitur de prodicione in Henricum Archiepiscopum. ibid. e. subscribitur sententia schismaticorum pro Octauiano Antipapa contra Alexandrum III. Papam lata. 444. e. grauisima quaeque diuinitus patitur à Moguntinis, & tandem miserum caditur. 450. e. & seqq. Arnoldus Archiepiscopus Treuirensis confirmat iuramento pacem inter Fridericum Imperatorem, & VVilhelmum Siciliae Regem inuitam. 702. a. Arnoldus Lubecensis Chronographus. 760. c. corrigitur ab Auctore. ibid. Arnulphus sancti Sepulchri Canonice incensor malorum inter Balduinum Regem Ierosolymorum, & Patriarcham Daubertum. 12. e. 61. e. accusatur apud Romanum Pontificem ab eodem Patriarcha. 37. a. succedit Gibelino in Patriarchatu. 97. c. auctor est Balduino Regi de superinducenda legitima prima uxoria. 99. c. deponitur in Concilio Ierosolymitano à Legato Sedis Apostolicae. 107. e. & seqq. Romam pergit, & circumuento Paschali, restituitur in eandem sedem. 148. a. moritur. 150. a. Arnulphus Calaber Canon. Antiochenus cum Lamberto Archidiacono Romam contendit ad accusandum Rudolphum Mamiſtanum intrusum Patriarcham. 248. b. Rogerio Apuliae Ducem contra eundem concitat. ibid. c. Petrum Archiepiscopus Lugdunensem Sedis Apostolicae Legatum urget, ut Antiochiam descendat. 249. c. d. morituo Legato, rursus ad Urbem contedit, & aliu Legatum in causa Patriarchae à Sede Apostolica obtinet. ibid. e. eundem grauisimè & multipliciter accusat in Concilio Antiocheno. 250. c. d. Arnulphus Gaufridi Consulis filius, ob Ecclesiam à patre profanata, & à se eum presidio reuocata, dat pœnem. 305. d. Arnulphus Lexouienfis Episcopus scribit ad Alexandrum III. Papam de suo pro eo apud Regem Anglorum factio officio. 411. c. & seqq. conficitur Alexandrum uerum & Catholicum esse Pontificem. 432. b. scribitur

I N T O M V M X I I . A N N A L . E C C L E S .

scribit de sua pro Alexandro diligentia ad Cardinales. 433. b. & seqq. succinthe commemorat uitia & prauos mores trium Cardinalium electorum Octauiani Antipape. ibid. d. e. inuehitur in cognationem Octauiani. 434. b. Cardinales Alexandri III. partem tuentes mirifice laudat. ibidem d. e. item Legatos ab eodem in Angliam missos. 435. c. eosdem de quadam commisionia accusatos excusat. ibid. d. e. de suo erga Alexandrum studio scribit ad Ioannem Cardinalem Neapolitanum, & VVilhelmum Papiensem. 436. b. & seqq. docetur per litteras ab Alexandro de omnibus in conciliabulo Papiensi contra illum gestis. 453. b. & seqq. creatur Legatus Apostolicus per Angliam. ibidem d. ad Gallie Episcopos scribit de rebus in conciliabulo Papiensi gestis. 454. d. & seqq. luculenter perorat iussu Alexandri III. in Concilio Turonensi. 474. d. & seqq. prophetice praedicat Friderici Imperatoris conuersionem. 477. e. Episcopos hortatur ad constanter defendendam libertatem Ecclesiasticam. 478. a. & seqq. mittitur ab Henrico II. Anglorum Rege ad sanctum Thomam Cantuariensem pro suspendenda imminenti excommunicatione. 540. c. excusat Henricum Anglorum Regem apud Alexandrum Papam à nece S. Thome Cantuariensis. 631. e. & seqq. pro eodem iungitur legatione apud Ludouicum Regem Francorum. 648. e. consulit Alexandrum III. quid agere debeat cum Abbate & monachis Grislanensibus dycolis & pessimis. 744. c. & seqq. exulat ob odium Henrici II. Regis Anglorum. 645. e. & seqq. merito persecutionem patitur Regis, qui iniuste S. Thomam persecutus est. 746. a. uolens dimittere Episcopatum, dissuadetur à Petro Blesensi. ibid. b. c. d. Arnulphus Episcopus Caputaquensis obit legationem in Angliam pro contrahendo inter VVilhelmum Siciliae Regem, & Joannem Henrici II. Anglorum Regis filium matrimonio. 659. a. Arriana heresis in Gallia apud Tolosam detegitur. ibid. d. quos errores praecipue habuerit. ibid. d. & seqq. conuincitur publice, & damnatur. 660. a. & seqq. renouiscit, & rursus debellatur. 714. c. Arrogantia ingens Danielis Pragensis, & Hermanni Verdensis Episcoporum in alloquendo Alexandro III. Papa. 430. a. item Friderici Imperatoris. 468. a. uide, Superbia. Arsur urbs Palestina subiugatur à Sarracenis. 778. c. Arthurus Britanniae Dux quaritur à Richardo Rege Anglorum cum licentia Clementis III. matrimonio iungi filiae Thome Regis Siciliae. 803. a. Artauicus Archiepiscopus Bremensis mittitur ab Eugenio III. ad Conradum Regem Romanorum. 359. c. ab eodem cum ceteris Germania Episcopis uehementer increpatur ob neglectum officij pastoralis. 377. c. & seqq. subscribitur lata pro Octauiano Antipapa contra Alexandrum III. Papam sententia. 444. e. Arx Circaea redditur Tarracinenfibus à Gelasio II. in prauidicium Romanae Ecclesiae. 122. b. Arx Campaniae oppidum capitur à Rogerio Siciliae Rege. 290. a. incenditur à VVillemo Siciliae Rege. 382. e. Aſcalon Palestinae ciuitas eueritur timore Christianorum à Saladino Sarraceno Principe. 813. c.

Aſcanius Cardinalis S. Clementis firmat iuramento inuestituras Henrico IV. Imperatori nomine Paschalis II. Papa. 77. a. Aſta Longobardia ciuitas deditur Friderico Imperatori. 651. a. b. Aſtaldus Cardinalis S. Priscae roborat manu sua datum ab Eugenio III. Canonice S. Petri diploma. 374. e. Aſtenses Longobardia populus desiscunt contra iuramentum à confederatione Longobardorum ad Fridericum Imperatorem. 651. b. eidem ciuitatem suam Aſtam tradant. ibid. Aſturica ciuitas Bracharenſis Ecclesiae subicitur. 152. c. Aſtutia Friderici Imperatoris, & Octauiani Antipape in circumueniendo VValdemaro Danorum Rege. 469. d. 472. a. alia fraudulenta eiusdem contra Alexandrum III. Papam. 531. c. d. alia Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam. 550. d. e. alia Friderici Imperatoris ad euadendum è manibus Longobardorum. 582. a. & seqq. alia ingens Henrici II. Angliae Regis. 595. c. d. describitur egregie à S. Thoma. 615. b. c. alia Friderici Imperatoris. 629. c. & 655. d. e. uide etiam, Fraudes. Aſylum Romanorum Pontificum in aduersitatibus Galliae. 125. d. Athanasius Graecorum Ierosolymis Patriarcha. 742. c. respondet Georgio Coreyrae Metropolitanano. 797. b. c. d. Atticus Magdeburgensis Archidiaconus accusat S. Norbertum suum Archiepiscopum apud Anaclitum Antipapam. 215. d. e. Atto de monte Burranonis subscribitur priuilegio renouato à Matilde Comitiſſa. 27. b. Atto Episcopus Piſtorienſis donatur priuilegio pro sua Ecclesia ab Innocentio II. Papa. 223. e. & seqq. Atturina ciuitas capitur à Pisanis. 235. b. Auaritia Legatorum Sedis Apostolicae perstringitur à S. Bernardo. 369. e. item à Conrado Chronographo. 376. e. exagitur sed absque causa à Friderico Imperatore. 403. e. 413. a. alia Vrbe Roma sugillatur. 556. c. d. item quorundam Cardinalium. ibid. perstringitur ab Auctore. 557. b. alia infamis Ioannis Cardinalis Neapolitani. ibid. c. & seqq. Auctor pulchre duodecim suos Tomos Annalium duodecim lapidibus è Iordane sublatis comparat. 1. d. e. B. Virginis opem implorat. 2. a. excusat Romanam Ecclesiam ob quorundam cupiditates male audientem. 36. a. quid de Henrici Germania Regis contra patrem schismaticam Imperatorem rebellionem sentiat. 46. e. inuehitur in Anonymum Henrici III. Imperatoris schismatici uita scriptorem. 50. b. uirorum sanctorum uisiones de futuro Antichristo interpretantur. ibidem d. perstringit acriter Conradum Vrſpergenſem de adulatione & leuitate. 80. d. Paschalem defendit Pontificem à culpa hereseos ob concessas Henrico IV. Imperatori inuestituras. 87. a. 94. e. dono accipit à Maximiliano Beneuentano Archiepiscopo Chronicon rerum Beneuentanarum. 98. a. de Blemmide Graeco quid sentiat. 123. d. e. Nouatorum hereticorum praemium rogum esse probat. 131. a. conciliat auctores de Apostolatu S. Ottonis Bambergensis Episcopi ad Pomeranos suscipio diuersè scribentes. 155. d. conuen-

I N D E X

comincit mendacij scriptores Anglicanos de calumnia Ioanni Cremenſi Cardinali Legato afflicta. 164.b.c
 Henricum Huntindoniensem historicum Anglicanum arguit Nicolaitarum amicum. ibid.
 Nonatores appellat. 170.d
 eosdem de malitiosa interpretatione S. Bernardi reprehendit. 186.d
 arguit turpissimi mendacij Petrum diaconum Cassinensem de inuestituris, quas falso redditas Lothario Regi Romanorum scribit. 214.b.c
 item alterius. ibid.
 quid de salute anime Senioresi Abbatis Cassinensis schismatici sentiat. 241.e
 item de tempore & loco mortis VVilhelmi Aquitania Ducis. 146.e. & seq.
 eiusdem de instabilitate rerum humanarum exclamatio. 260.a
 confusionem duarum legationum ad Rogerium Sicilia Regem missarum tollit. ibid.c
 perstringit Petri diaconum Cassinensem. 266.b. 269.c
 VVilhelmum Tyrium corrigit. 294.e. 300.e. 331.a
 deplorat cecitatem hereticorum sui temporis. 335.a
 Giberturnum Porretanum hereticum non esse dicendum demonstrat. 343.e
 corrigit seriem Patriarcharum Constantinopolitanorum. 357.d
 excusat accusatam Sedem Apostolicam à Conrado Chronographo, ob Sedis Apostolica Legatorum improbitatem, & quomodo. 376.e
 Conradum Chronographum apertissimi mendacij accusat. ibid.e. & seq.
 defendit Cardinales à calumnia de accepta pecunia, in causa Fulcheri Ierosolymorum Patriarche. 391.d
 item Papam Hadrianum de acceptis iniuriis à VVilhelmo Sicilia Rege conditionibus. 395.a
 Guntherum cum Scholiaste confutat. 403.c
 apologeticè defendit Hadrianum Papam à calumniis Friderici Imperatoris. 404.c. & seqq.
 nimia erga Imperatorem conuenientia arguit Germania Episcopos. 407.a
 fabulam de morte Hadriani IV. Pape confutat. 418.b. & seq.
 probat inuallidam & schismaticam esse Oskaniani pseudopape electionem. 442.e. & seq.
 Alexandri verò legitimam & validam. 443.a.b
 corrigit errores de tempore in Robertum Chronographum de Monte illapsos. 468.d
 conuincitur se obrius abundantia scriptorum in referendis gestis S. Thome Cantuariensis. 473.d
 VVilhelmum Nembrigensem minus fide dignum ostendit in relatione de Archiepiscopatu S. Thome. 481.e
 eandem arguit erroris. ibid.
 mendacij conuincit Rogerium rerum Anglicanarum historiographum. 487.a
 item Ottonem Morenam Chronographum. 497.c
 Ioannem Saresberiensem minus sincerè de contemptu pecuniarum Alexandri III. Pape uaticinatem perstringit. ibid.e
 fabulam de Gratiano collectore, & Petro Comestore fratribus Petri Lombardi Sententiarum magistri confutat. 505.c.d
 vindicat Alexandrum III. à calumniis. 514.e. & seq.
 inuehitur in Cardinales munera capientes. 557.b
 defendit causam S. Thome contra Henricum II. Anglie Regem. 585.c
 deplorat historiam de pace inter Fridericum Imperatorem & Alexandrum III. Venetijs facta obductam fucis minus perspicuam mundo relictam. 671.c
 eius veritatem se à mendaciorum inuirijs vindicatu-

rum promittit. ibid.
 veram & compendiosam ad eruendam veritatem viam eligit. 674.b
 quâ honorificè sentiat de Venetorum Republica. ibid. d.c
 Alexandrum III. Venetijs incognitum non venisse argumentis probat. ibid.e
 fugam Alexandri sub habitu incognito asserentes mendacij conuincit. ibid.e. & seq.
 fabulam de Indulgentiis tot ab ipso concessis ciuitati Anconitane, quot arenas manu possunt comprehendere, exhibilat. 691.b
 mendacium de superbia Alexandri Pape collum Imperatoris pede prementis, & eidem insultantis strenuè & manifestè refutat. 704.b. & seqq.
 immensa Dei opera in defendenda Ecclesia ostendit & predicat. ibid.e. & seq.
 collectorem canonum erroris reprehendit in titulo Concilij Romani sub Alexandro III. habiti. 722.e
 interpretatur verba Alexandri III. de veneratione & cultu Sanctorum. 744.a
 corrigit Arnoldum Lubecensem Chronographum in ratione temporis. 760.c
 confutat sententiam auctorum, de vita, aetate, natiuitate, obitu, & matrimonio Constantia Rogerij Sicilia Regis filia. 773.a. & seqq.
 epitaphia eiusdem & mariti sepulchris incisa falsitatis arguit. ibid.d.e
 Bernardum Insulinum de lapsu memoria arcessit. 774.c
 immaturam Leonis XI. Pape mortem deplorat, & animum priscorum Pontificum similem in cobibendis affectibus erga consanguineos praconiis extollit. 783.d.e
 inquirat causam interitus lustruosi Friderici Imperatoris. 806.c. & seqq.
 quid de commentario Theodori Balsamonis in Nomononem Photij elaborato sentiat. 825.e. & seq.
 eiusdem in Ecclesiam Romanam odium & maleuolentiam egregie colligit & aperit. 826.a.b
 detegit fallaciam Gracorum in propalando Constantini Magni de privilegijs Romana Ecclesie concessis edicto. ibid.c.d
 Romanam Ecclesiam ostendit à Deo accepisse nō à Constantino rerum temporalium dominium & possessione. ibid.e
 quid de diplomate Ottonis III. sentiat. 829.d.e
 idem falsum esse pluribus rationibus ostendit. ibid.
 quidam opinetur de illius scriptore Ioanne diacono, Digitorum mutio. 830.d.e
 Surium corrigit de tempore S. Valdi Episcopi Eugubini. 833.a
 Mattheum Paris historicum iniqui animi in Romanos Pontifices fuisse, & plura mendacia confinxisse ostendit. 877.b.c
 quando Tomum XII. absoluerit. 879.b
 compendiosè res in Conclauis post Leonem XI. defunctum coactò gestas perstringit. ibid.c
 de suis in eodem angustijs & animi estibus dilucide ratiocinatur. ibid.
 eiusdem post Tomum XII. peroratio. 880.a
 Auctorum diuersa opinio de aduentu Alexandri III. Papa ad urbem Venetorum. 671.e. & seq.
 Auctoritas ingens & potentia Romano Pontifici à Deo data. 212.d.e. 229.a. 290.d
 ad omnes Principes se extendit. 846.a. 847.e
 Auctoritas S. R. Ecclesie requiritur ad cognoscenda & iudicanda edita à Sanctis miracula. 644.a
 supremam habet in terris potestatem, & officium 684.b.c
 sola potest indicare quoduis scripturarum genus. 772.b.c
 eius auctoritas & potestas à Deo est, non ex edicto Constantini Magni. 827.a.b
 Auenionensis pontis miraculosa constructio. 707.c. & seqq.
 Auerſa

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Auerſa Apulia ciuitas capitur à Rogerio Sicilie Rege. 229.e
 ab eodem funditus enertitur. 234.d
 Auerſo S. Thoma Cantuariensis à VVilhelmo Papiensi Legato Cardinali. 561.e. 563.a.b
 Augustani deferunt Herimannum pseudopiscopum suum apud Paschalem Papam in Concilio Guastallensi de simonia. 52.c.d
 Antici Henrici II. Anglie Regis proscindunt S. Thomam Cantuariensem consitijs. 493.d
 Auerſa ciuitas subijcitur Ecclesie Bracharenſi. 152.c
 Auro corrumpit nonnullos Cardinales Henricus II. Anglorum Rex. 556.c.d
 Auxilium diuinum manifestè ostenditur ab Auctore in protegenda Romana Ecclesia. 704.e. & seq.
 Auxitana Ecclesia Viennensi subiecta. 140.a
 B.
 Abucum Campania castram incenditur à VVilhelmo Rege Sicilie. 382.e
 Bailardus Brundisius Episc. Caietam tendit ad Gelasium Papam II. & illius consecrationi assistit. 124.a
 Baiuarij & Franci Orientales inuitantur à S. Bernardo ad suscipiendam pro Terra sancta expeditionem. 323.b. & seqq.
 Balduinum litterarum Hadriani IV. Pape ad Basilium Thessalonicensem Archiepiscopum lator. 392.d
 Balduinus Primus Ierosolymorum Rex creatur. 12.c
 quantum persecutus sit Daibertum Patriarcham, & cuius institutu. ibid. & seq. 13.a
 ob persecutionem Ecclesie illatam malè & infeliciter regnauit. 13.d
 varias à Turcis victorias obtinet virtute Crucis Christi. 20.e
 accusatur de multis apud Paschalem Papam à Daiberto Ierosolymorum Patriarcha. 37.a.b
 Ebermarium Daiberto subditu. ibid.a
 ingentem victoriam obtinet virtute S. Crucis. 42.c
 pro illustranda Ecclesia Ierosolymitana laborat apud Paschalem Papam. 65.d
 petitionum suarum apud Papam compos fit, & quales ille fuerint. ibid.e
 Bethleem in Episcopatum erectam dotat. 71.a
 Berythum & Sidona ciuitates capit. 88.c.d
 monetur à Paschali Papa conseruare pristina iura Ecclesie Antiochene, & inuadere cohibere. 99.a
 suasu Arnulphi nequissimi Patriarche uisente legitima uxore abam dicit. ibid.c
 egritudine corripitur, & aduocatis uiris religiosis reatum confitetur, emendationem spondet. 110.a.b
 Templarios recens ortos fouet. 129.d
 moritur, & sub Caluaria sepelitur. ibid.e
 Balduinus monachus legationem obit nomine S. Anselmi ad Urbem contra Henricum Angl. Regem. 16.d. 59.d
 cum Hereberto Norwicensi Episcopo contendit pro Abbacia S. Edmundi. 16.d.e
 item cum aulicis regis. 17.b
 Balduinus de Burgo Secundus Ierosolymorum Rex creatur à Balduino Primo uisente. 129.e
 infideles uincit virtute sancta Crucis. 144.a
 ab iisdem capitur. 153.a. 157.e
 egrotat, & sumpto habitu religioso moritur. 217.d
 Balduinus Episcopus Berythenſis praesens est Concilio Antiocheno. 250.b
 Balduinus Cardinalis mittitur ab Innocentio II. ad monachum Cassinum, ut monachus schisma Anacleri Antipapa abierare faciat. 256.d
 creatur Archiepiscopus Pisanus. 263.b
 Balduinus Tertius Rex Ierosolymorum puer tredecim annorum Fulconi patri succedit. 294.e

varias habet deliberationes, utrum Legatus Alexandri III. sit in regnum ingredi permittendus. 436.e
 eundem tandem & admittit, & cum illo Alexandrum in Pontificem Romanum suscipit. 437.a
 moritur. 485.b
 Balduinus Episcopus Caesariensis Romam proficiscitur cum Fulchero Ierosolymorum Patriarcha. 390.c
 Balduinus litterarum Hadriani IV. Pape ad Basilium Archiepiscopum Thessalonicensem lator. 392.d
 Balduinus Comes de Gines comitatur Ludouicum Regem Francorum ad sepulchrum S. Thome in Angliam peregrinantem. 728.a
 Balduinus IV. Ierosolymorum Rex cum Principibus mittit ad Lucium III. Papam pro cogendo nouo in Occidente exercitu contra Infideles in Oriente. 760.d
 in prelio contra Sarracenos capitur cum sancta Cruce. 777.e. 778.c
 Balduinus Archiepiscopus Cantuariensis signatur cruce peregrinationis in Terram sanctam. 762.c.d
 pro accepto ab Urbano III. pallio gratias agit, & eidem gratulatur de Pontificatu. 769.c. & seqq.
 alijs gratijs cumulatur ab eodem. 770.a.b
 litteras accipit à Conrado Montisferrati Marchione de capta Ierosolyma, & alijs rebus Terra sancta. 779.d. & seqq.
 consecrat Hugonem Episcopum Conuincensem. 786.c.d
 concionem ad populum habet, & multos ad suscipiendam crucem pro expeditione in Terram sanctam inducit. ibid.d
 accusat S. Hugonem Lincolnensem Episcopum apud Richardum nouum Regem Anglia. 798.e
 Balgensiacum Gallia locum. 33.e
 Bambergensis certiores redduntur ab Ottone eorum Episcopo de negotijs cum Paschali Papa transactis. 28.c.d
 commendatitias pro Ottone Episcopo litteras accipiunt à Pontifice, & monentur in fide Sedis Apostolica perseuerare. ibid.e
 Bambergensis Ecclesia dotatur à S. Ottone suo Episcopo. 153.e. & seq.
 Bambergensis Episcopus Ecclesiam Salzburgensem consolatur de obitu S. Eberardi Archiepiscopi. 505. & seq.
 Bantimum in Apulia monasterium à Paschali II. privilegio donatum. 32.d
 Bantra castellum Cassinensium. 167.b
 Baptismate suo pollunt inuatum factorem filiorum natiuitatis cuiusdam gentis Armeni. 314.d
 item Agareni. 358.a
 & quomodo. ibid.
 Baptizatio Soldani Iconij. 604.c
 Baro Cardinalis subdiaconus creatur à Gelasio II. Papa. 124.b
 S. Bartholomei Apostoli & S. Pauli Nolani Episcopi corpora Roma inueniuntur. 407.b
 Bartholomaeus Laudanensis Episcopus suscipitur ab officio à Sedis Apostolica Legato Suone Cardinali. 292.d
 Bartholomaeus Exoniensis Episcopus qualis consilium det S. Thome Cantuariensis. 491.d.e
 rogat eundem condescendere Regi. 493.a
 ab eodem increpatur. ibid.
 Bartolus Pannis de Spello praesens est Ioanni Amelio Archidiacono Forouitensi, diplomata vetera Romana Ecclesie conquirenti. 828.c
 Barum ciuitas Apulia capitur à Lothario Imperatore. 255.c
 item à Roberto Comite de Bassanilla. 390.d
 Basilius Bongomilorum haereticorum princeps inſu Alexij Comneni Imperatoris ad rogum damnatur. 131.c.e
 eius errores pestiferi quinam fuerint. ibid.c.e
 Basilius Achridenus Thessalonicensis Archiepiscopus conueniuntur

nitur ab Hadriano IV. Papa pro impendenda cura ad componendam inter Latinos & Græcos Fidei discordiam. 391. & seq. eadem respondet. 392. d. & seq. negat se & suos schismaticos esse. ibid. e. Basilus Camaterus Patriarcha Constantinopolitanus consensit Andronico tyranno in cade Alexij Imperatoris, & Imperij inuasionem. 754. a. deicitur Patriarchatu ab Isaacio Angelo Imperatore. 775. c. 780. c. S. Bassiani corpus transfertur ab Octauiano Antipapa. 485. a. Bassi & Ioannes de Romano quidam de electione Alexandri III. referant. 441. e. & seq. Beatrix Comitissæ de R. græste filia nubit Rogerio Sicilia Regi. 365. e. Begode Veireiras subscribit lata contra Albenses hereticos damnationis sententia. 664. d. Bela Rex Hungarie creatur. 217. d. Bellicositas Pisanorum commendatur. 220. e. 229. e. 235. b. c. Bellonacense Concilium in Gallijs. 103. d. e. Bellum Tiburinum cum Romanis. 291. c. aliud civile per totam Italiam. ibid. aliud inter Tuscia civitates. 317. e. aliud Romanorum cum Tusculanis insustum. 530. b. & seq. aliud eorumdem cum Germanis sub vrbe Roma. ibid. e. aliud eorumdem cum Albanis. 602. d. e. aliud inter Henricos patrem & filium Reges Anglorum. 645. c. aliud Christiani Archiepiscopi Moguntini pro Lucio III. Papa contra Romanos. 751. b. c. aliud impium Andronici tyranni & Grecorum contra Latinos Constantinopoli degentes. 754. a. & seqq. 755. a. & seqq. alia Christianorum cum Infidelibus in Terra sancta. vide Expeditionem. Benedictus Cardinalis Legatus in Concilio Gallicano contra Regem Philippum inaledico. 8. c. e. cum socio S. Hilario sibi astantem videt, & ad celebrandum Concilium animantem. 9. a. Regem iubet ablegare pellicem. ibid. Benedictus monasterij sancti Vincentij ad fontes Vulturum Abbas. 63. e. Benedictus S. Laurentij in Lucina Presbyter eruit nouas multorum Sanctorum reliquias, & in suam Ecclesiam transfert. 97. c. d. Benedictus S. Petri ad Vincula Cardinalis interest electioni Gelasij II. Pape. 121. b. S. Benedictus percutit Guarinum Rogerij Sicilia Regis Cancellarium, & interficit. 241. d. apparet Crescentio monacho Cassinensi, & eundem de penis infernalibus Cancellario deputatis instruit. ibid. e. Benedictus puer pastoritius miraculose auctor pontis Anenone super Rhodanum constructi. 707. c. d. e. Benedictus Papa Duodecimis curat colligi antiqua diplomata ad Romanam Ecclesiam spectantia. 828. a. b. c. eorumdem conquirendorum curam committit Ioanni Amelio Archidiacono Forouulienfi. 827. e. Beneficia incompatibilia prohibentur, & qualia huiusmodi sunt. 9. c. Beneficia ecclesiastica personis ecclesiasticis, non aulicis debent conferri. 770. d. e. Beneficiorum in Venetis à Willelmo Sicilia Rege collatorum exprobratio. 694. c. uenit ab Henrico II. Anglie Rege in Ecclesiam Romanam. 844. d. Benignitas commendabilis Ludonici Regis Francorum

erga S. Thomam Cantuariensem. 566. b. & seq. Beneuolentiam Concilium celebratur. 63. d. aliud sub Paschali II. 98. a. Beneuentani à Northmannis infestati pro componenda pace ad Paschalem II. Papam Legatos dirigunt. 100. b. bello civili flagrant, & Comestabulum suum vrbe pelunt. ibid. c. d. in palatium ad audiendum Romano Ecclesie Legatum conueniunt. ibid. e. de Gelasij obitu, & Callisti II. electione docentur à Landulpho Archiepiscopo. 134. d. pro nouo Pontifice Deo gratias rependunt. ibid. grauisissima quoque patiuntur à Rogerio Sicilie Comite, & Raone de Ceppaluni, & Hugone Infante. 173. c. & seq. ob necem Willelmi Prefecti Honorio Pontifici exosi. 182. a. Crescentium Cardinalem sibi ab Anacleto Antipapa presertum, de prodicione committum expellunt. 219. c. execrantur Anacletrum, & Innocentio Secundo inhaerent. ibid. Romam pergunt cum Principe Capuano, & Comite Anellino, conquæstari de tyrannide Rogerij Regis. 222. b. c. colloquuntur cum Gerardo Cardinali. 254. c. incitantur à Roscemano Archiepiscopo ad resistendum Innocentio Papa. ibid. d. cum Teutonico congregantur, & vincuntur. ibid. e. Crescentium pseudocardinalem Innocentio vincuntur iradunt. 255. a. dedunt se Innocentio. ibid. timore furoris Rogerio se tradunt, & abiurato Innocentio Anacletrum Antipapam recipiunt. 260. a. gaudio exultant ob pacem inter Innocentium Papam & Rogerium Regem factam. 279. a. Beneuentum recuperatur à Paschali II. diro terramotu vexatur. 160. b. infestatur à Rogerio Sicilie Comite. 173. a. ab eodem per prodicionem capitur. 229. e. obsidetur ab Innocentio II. & Henrico Duca Germanie. 254. c. capitur. ibid. e. rursum deditur Rogerio. 260. a. obsidetur à Willelmo Sicilia Rege. 382. e. 389. e. 391. a. 394. e. S. Benno Misnensis Episcopus prodigijs terret Henricum IV. Imperatorem, & omnes Germanos schismaticos. 116. a. apparet Ottoni Marchioni Misnensi, & terrefacit. ibid. Berengerus siue Berengarius Comes fomentator & promotor rebellionis Henrici filij contra Henricum III. Imperatorem. 39. a. iurat Paschali Papa nomine eiusdem. 72. c. 77. c. subscribit renuntiationi Henrici IV. Imperatoris de inuastituris Ecclesiarum. 150. a. Bergomenses confæderantur reliquis Longobardorum populis contra Fridericum Imperatorem. 503. c. Bergomensis Episcopus subscribit lata contra Alexandrum III. in conciliabulo schismaticorum Papie pro Octauiano sententia. 445. b. Beriklesi nobilis Romanus pro Gelasio II. Papa bellum mouet Cencio Frangipani, Pontificem in vinculis tenenti. 122. a. Bernardus Archiepiscopus Toletanus, litteras à Paschali Papa accipit, quibus Ecclesia Toletana primatus confirmatur. 20. b. alius à Gelasio Papa de eligendo Episcopo Bracharenfi. 123. c. d.

alios

alias ab eodem confirmantes Ecclesia Toletana primatum. 127. b. d. Bernardus ex Abbate Vallisambrosæ presbyter Cardinalis legatione fungitur apud Matildem Comitissam, & quare. 27. b. c. à Parmensibus rogatur Parmam se conferre, & predicatione uerbi ciuitatem erroribus schismaticorum imbutam purgare. ibid. quanta ab eisdem sit passus. ibid. d. ab eisdem ad Episcopatum petitur. 51. d. à Paschali Papa consecratur. 53. e. interest coronationi Henrici IV. Imperatoris, & consilio de restituendis iuribus Romana Ecclesia. 73. c. suauitercessione obtinet ab Henrico IV. Imperatore priuilegium monasterij Vallumbrosianis. 105. a. S. Bernardus reicit sparsum de aduentu Antichristi rumorem. 50. d. monasterium Cisterciense etatis vigesimo secundo anno cum multis socijs ingreditur. 99. d. e. molestè fert nepotem suum à Cluniacensibus illectum & receptum. 169. c. d. mihi aculos è epistola sua à pluuia defendit. ibid. d. difficulter à monasterio anelli se patitur. 174. d. à Mattheo Cardinali Albanensi ad Concilium Trecentense ducitur. ibid. eidem se per litteras excusat. ibid. e. contra Ludonicum Francorum Regem agit pro Episcopo Parisiensi. 175. d. pro eodem agit apud Honorium Papam. ibid. e. quantum profecerit apud Galicanos Episcopos. 177. b. deplorat clericorum dissolutionem. ibid. d. agit cum ceteris Abbatibus apud Papam pro Archiepiscopo Senonensi persecutionem sustinente à Ludonico Rege Francorum. 178. a. pro eodem scribit ad Haimericum S. R. E. Cancellarium. ibid. e. pro magistro Alberico Catalannensi Electo confirmando scribit ad Honorium Papam. 182. e. immotescit Curia Romana. 183. a. quos libros scripserit vsque ad tempora Honorij Pape recenset. ibid. c. paucis Anacletrum pseudopapam depingit. 184. c. Romana Ecclesia lugubrem statum per eundem procuratum deplorat. 186. c. Anacletrum Antipapam Bestiam Apocalypsis & Antichristum uerè nominat. ibid. d. e. Innocentij electionem grauibus argumentis probat. 187. a. & seq. eiusdem fugam laudat. 189. b. Gerardus Engolismensem Innocentij II. Pape desertorem pluribus perstringit. 199. e. & seq. 200. a. & seq. deridet regium nomen Rogerio Sicilia tyranna collatum ab Anacleto Antipapa. 204. e. Anacletrum Antipapam de Orientalibus sibi communiõne conuictis gloriantem mendacij conuincit. 205. c. in Synodo Stampensi omnium Episcoporum iussu Innocentium uerum Pontificem pronuntiat. 207. d. Henricum Primum Anglorum Regem tergiversantem, & Innocentium ut legitimum Papam suscipere detrectantem confirmat. ibid. e. incessanter apud omnes instat pro Innocentio. 208. b. c. Gerardus Engolismensem Episcopum exagitat, & Episcopos Aquitania schisma Anacleti fontes increpat. ibid. e. 209. c. d. legatione fungitur cum Iosleno Suesionensi Episcopo ad Willelmum Aquitania Ducem. ibid. e. ubique cum Pontifice & Cardinalibus interest publicis consilijs. 212. a. increpat Lotharium Romanorum Regem, inuestituræ

Ecclesiarum ab Innocentio II. repetendam, & compescit. 214. b. curat monachum à diabolo repente inuasiã. 215. a. quid respondeat Brunoni Archiepiscopo Colonienfi de suscipiendo Archiepiscopatu consulenti. 220. a. Pisanis congratulatur de sua erga Innocentium II. Papam constantia. 223. c. eisdem commendat Engelbertum Marchionem. ibid. e. mirum in modum colitur in Concilio Pisano. 224. e. à Clero Mediolanensi inuasiatur, ut illos uelit Romana Ecclesia reconciliare. 227. a. eisdem promittit se venturum. ibid. b. de eadem re ad ciues scribit. ibid. ingenti honore & reuerentia ab eisdem suscipitur. ibid. e. ibidem multos à demone obsessos liberat. 228. a. Mediolanensibus auctor est, ut Conrado Rege reuocato Lotharium suscipiant. ibid. c. eisdem per epistolam in fidelitate Sedis Apostolicæ confirmat. ibid. e. ter in Italiam uenit pro pace Ecclesiastica. 229. c. d. à Gaufrido Carnotensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato ad conuersionem Aquitanorum assumitur. 230. d. 231. b. de remouendo schismate colloquium habet cum Willelmo Aquitania Duce. ibid. d. eundem terrore presentia corporis Christi percellit, & adiuuat. ibid. e. & seq. eundem instar epileptici in terram prolapsum pedetangit, & surgere iubet. 232. a. Episcopo Pictauiensi reconciliari precipit. ibid. eundem rursum clericos persequentem obiurgat. ibid. c. grauisissime inuehitur in Thome sancti Victoris Parisiensis Prioris interfectorem, & ultionem ab Innocentio exposcit. 233. a. & seq. Lotharium Imperatorem hortatur ad suscipiendam contra Rogerium Sicilia Regem expeditionem. 234. e. Pisanos Imperatori reconciliat, & à bellica uirtute laudat. 235. b. fanesfes encomijs extollit, & ad pristinam persecutionem hortatur. ibid. e. & seq. dissuadet eisdem Regis Rogerij amicitiam. 236. b. arguit Innocentium Papam ob rescriptum contra Alberonem Archiepiscopum Treuirensis surreptitiè ipsi extortum. 237. b. obiurgat Canonicos Lugdunenses, quod ausi sint celebrare festum Conceptionis beate Virginis, inconstituta Sede Apostolica. 242. c. & seq. ab Innocentio Papa in Italiam accersitur, & quare. 252. b. Fratres suos monachos discessurus pulcherrimè alloquitur. ibid. c. d. Gerardum fratrem suum Viterbij egrotantem precibus sanat. 253. a. cum Romanis schismaticis colloquitur. ibid. b. c. ab Innocentio ad monasterium Cassinense mittitur, ut examinet Rainaldum Calamentanum Abbatem intrusum. 257. b. pacis arbiter ab Innocentio ad Rogerium mittitur. 260. b. c. deputatur cum duobus alijs ad probandam legitimam Innocentij electionem. 261. c. disputationem de eadem instituit cum Petro Pisano Cardinale schismatico. 262. a. & seq. eundem conuictum renuntiare schismati suadet, & persuadet. ibid. d. miraculose egrotum lauacro aque manuum curat. ibid. e. Clavaualenses monachos per litteras consolatur. ibid. e. & seq.

ad Petrum Abbatem Cluniacensem scribit gaudens de morte Anacleti Antipapa. 265.a.b
 Victoris Antipapa Anacleti successorem ad se nocturnam venientem vestibus Pontificalibus exiit, & ad Innocentium perductam eidem reconciliat. ibid.c
 ingenti honore à Romanis afficitur. ibid.
 de rebus à se in Vrbe gestis scribit ad Godefredum monachum. 266.a
 reliquias Roma secum defert, & quales. ibid.d
 precibus dentem S. Casario enellit, quem ferro eruere nemo potuit. ibid.e
 pro substituendo nouo Lingoniensi Episcopo quantum laborauerit. 267.a. & seq.
 auaritiis conqueritur ea de causa de Abbate Cluniacensi & Archiepiscopo Lugdunensi. ibid.d
 respondet Conrado Regi Romanorum conquerenti, quod olim ipse fuerit in suscipiendo regno aduersarius. 271.e
 eundem monet obedire Ecclesie Romanae. ibid.
 intercedit apud Innocentium pro Petro Pisano Cardinali priuato. 275.b. & seq.
 hortatur Rogerium Sicilia Regem Deo se gratum exhibere ob tot beneficia ab illo accepta. 281.a.b
 eidem petenti collegium monachorum Cisterciensium mittit. ibid.b
 arguit Guidoem Cardinalem in Gallia Legatum de conversatione & amicitia cum Arnaldo de Brixia heretico. 282.d. & seq.
 pericula que inde impendant, ostendit. ibid.e. & 283.a. & seq.
 eundem hereticum exagitat. ibid.b
 de Petro Abailardo nouo heretico scribit, & capita heresis insinuat. ibid.c. 285.b
 ab eodem pronocatur ad publicam de Fide disputationem. 283.e
 cum eodem congregatur. 284.c.
 ad angustias cogit. ibid.
 Innocentium Papam contra eundem instigat. ibid.e
 quantum laborauerit ad diuersos scribendo, ut homini nequitiam quam clarissime omnibus videntiam exponeret. 285.b
 Nicolauum monachum Cisterciensem cum capitibus errorum eius ad Innocentium dirigit. ibid.a
 de sententia in illum, & eius discipulam, & errores lata docetur à Papa. 287.c. & seq.
 varijs litteris exagitat Willelmum tamquam intrusum Archiepiscopum Eboracensem. 290.b.c
 falsa aliorum relatione deceptus est in causa eiusdem Willelmi Archiepiscopi Eboracensis. 291.b
 accusat grauiter Radulphum Comitem Viromandorum ob factum diuortium, & Episcopos sacrorum Canonum transgressores, apud Innocentium Papam. 292.d.e
 conqueritur de Ludouici Regis Francia persecutione contra Ecclesias & Episcopos Gallie. 293.b. & seq.
 à Iosleno Suesionensi Episcopo de spiritu blasphemie inuictus eidem se purgat. ibid.d. & seq.
 Ludouici Regis crimina commemorat. 294.a
 apud Innocentium calumniam passus eidem se potenter excusat. 295.b. & seq.
 ad Cardinales Episcopos scribit de periculo imminentis schismatis Gallicani. 296.a. & seq.
 redarguit strenue Ludouicum Francorum Regem. 297.a. & seq.
 contra eundem scribit ad Stephanum Cardinalem Episcopum Praenestinum. ibid.d. & seq.
 gratulatur Eugenio III. de Pontificatu. 307.d. & seq.
 eundem saluberrimis monitis instruit. ibid.e. & seq.

apud eundem pro Cantuariensi Archiepiscopo contra Eboracensem Archiepiscopum & Wintoniensem agit. 308.c. & seq.
 exoptat Ecclesie reformationem. ibid.c
 Eugenio perpetuam mortis memoriam inculcat. 309.a
 de inopina Eugenio ad summum Pontificatum assumptione scribit ad Cardinales electores. ibid.b.e
 eosdē exhortatur, ut assidue collaborent Eugenio. ibid.e
 grauissime obiurgat Romanos Arnaldistas. 311.a. & seq.
 eosdem respicere hortatur. 312.b
 Conradum Regem Romanorum ad Ecclesie defensionem contra Romanos animat, & incitat. ibid.d. & seq.
 Rolandum S. R. E. Cancellarium hortatur diligentem in cognoscendis causis Eugenio nauare operam. 315.b
 eidem futurum Pontificatum pradicat. ibid.
 consulitur de profectioe Ludouici Regis Francorum in Terram sanctam. ibid.e
 mandatum ab Eugenio accipit pradicandi expeditionem in Orientem. ibid.e
 laudat egregie Petrum Abbatem Cluniacensem. 317.d
 eundem inuitat ad Concilium Carnotense. 320.a
 de rebus in eodem Concilio gestis scribit ad Eugenium Tertium. ibid.d. & seq.
 eundem potentissime hortatur ad suscipiendam curam de liberatione Terrae sanctae. 321.a
 eligitur dux belli sacri. ibid.b
 pradicandi munus pro expeditione sacra accipit ab Eugenio, & sequentibus signis implet. ibid.c.d
 eidem purgat Samsonem Archiepiscopum Rhemensis excommunicatum. 322.b. & seq.
 Ludouicum Regem Francorum, Theodoricum Flandria Comitem, & Henricum Blesensis Comitis filium signat cruce. 323.a.b
 Francos Orientales & Baiarios ad eandem sacram expeditionem per litteras animat. ibid.c. & seq.
 item Brixienfes. 324.c. & seq.
 perstringit grauiter Radulphum quemdam monachum, necis Iudaorum per Germaniam & Galliam auctorem. 326.a
 Conradum Regem Romanorum cum ceteris Germanie Principibus concionibus per suasos ad sacrum bellum, cruce signat. ibid.e
 Radulphum monachum corripit, & intra monasterij Clauallensis claustra secedere suadet, & persuadet. ibidem.
 conqueritur de Nicolao monacho suarum litterarum falsario. 327.d
 eundem à monasterio abeuntem scrutatur, & tribus sigillis instructum inuenit. ibid.e
 concitatur aduersus Giberium Pictauiensem Episcopum hereticum. 331.d
 viros doctos rationibus humanis omnia metuentes quantopere abhorruerit. ibid.
 ad Tolosanos heretica prauitate corruptos ab Henrico Petrobrusiano proficitur. 333.b
 conqueritur acerrime apud Fidephonsem S. Agidij Comitem de Henrici Petrobrusiani heretici peruersitatibus, easque commemorat. 334.b. & seq.
 eundem à vita anteaclia, & moribus, & doctrina peruersa describit. ibid.d
 Tolosanos pradicacione sua ab haeresi ad Fidem Catholicam reducit. 335.d
 benedictis à se panibus curat plurimos infirmos. ibid.e
 paralyticum sanat. 336.b
 Tolosanos congratulatur de constantia in fide Catholica, & hortatur ad persequendum hereticos. ibid.c
 contra nouam haeresim, Apostolicorum distam, insergit. ibid.e. & seq.
 conquere-

conqueritur de neglectu canonum in Concilio Rhemensi statutorum. 342.e
 Giberium Porretanum conuincit haereses, & respere cogit. 343.c.d
 contra eundem cum Episcopis nouum symbolum Fidei concinnat. 344.b. & seq.
 rationem sui facti Eugenio reddit, & Cardinalium indignationem sedat. 345.b
 disputat cum Giberio in publico Concilio. 347.b. & seq.
 ob sinistram Christiani exercitus suo suasu in Terram sanctam profecti, euentum calumnias profcinditur. 360.a. & seq.
 cacum illuminat in testimonium pradicata iussa Dei expeditionis sacre. ibid.e
 per apologiam se purgat. ibid.e. & seq.
 morore languens ob calumnias populi in se sparsas, consolatoris accipit à Joanne Abbate Casimarij. 362.c. & seq.
 ab eodem de breui futura sua morte ostensa docetur. ibid.e
 propheticè Henrici fratris Ludouici VII. Francorum Regis, eiusque comitis Andree conversionem insinuat. 363.b. & seq.
 Iordanis Sedis Apostolicae Legati Cardinalis in Germania nequitias & auaritiis describit. 368.c
 quando libros de Consideratione scripsit, & Eugenio III. dedicauerit. 369.b
 auaritiis Sedis Apostolicae Legatorum perstringit. ibid.c
 grauiter in Romanos Arnaldistas inuehitur. ibid.d
 adest Eugenio pacis concordia cum Friderico nouo Romanorum Rege facienti. 371.b
 intercedit pro Henrico Archiepiscopo Moguntino apud Sedis Apostolicæ Legatos. 375.b
 moritur. 378.a
 centum sexaginta monasteria viuens fundauit. ibid.c
 quanta fecerit pro Sede Apostolica. ibid.
 Bernardus sine Berardi Episcopi Praenestini Epitaphium. 62.c. & seq.
 Bernardus Patriarcha Antiochenus conqueritur apud Paschalem Papam de imminentis sue Ecclesie iuribus. 66.b
 placatur ab eodem per litteras. ibid.c. 98.d
 iubetur ab Honorio Secundo restituere Suffraganeos detentos Tyrensi Ecclesie. 180.a
 moritur. 247.e
 Bernardus Archiepiscopus Toletanus exulat, & quare. 67.a
 Burdinum Gallum persecutorem patitur. ibid.a.b
 subscribit diplomati Indulgentiarum à Petro Casar-Augustano Ecclesie Episcopo pro elemosinis mittendo per orbem Christianum. 118.e
 S. Bernardus Episcopus Apruninus sanctitate vite conspicuus moritur. 151.d
 Bernardus Abbas Bonenallis vita sancti Bernardi scriptor. 183.c. sepius citatur.
 Bernardus Episcopus Sidoniensis interest Concilio Antiocheno. 250.b
 Bernardus de Portis Carthusianus accepit à S. Bernardo commentaria super Cantica. 252.c
 ab eodem commendatur Innocentio Pape. ibid.
 Bernardus Carinthie Comes insignitur cruce pro suscipiendo contra Infideles in Terram sanctam bello. 329.c
 Bernardus sancti David in Anglia Episcopus litem mouet Theobaldo Cantuariensi Archiepiscopo. 352.c
 quam ab Eugenio III. sententiam accepit. ibid.c. & seq.

Bernardus S. Clementis Cardinalis S. Petri Archiepresbyter presens est articulis concordia initis inter Eugenium III. Papam, & Fridericum nouum Regem Romanorum. 371.b
 diploma obtinet de quarta parte oblationum fieri solitarum super altare maius S. Petri, ab Eugenio Tertio Canonicis S. Petri concessarum. 373.e. & seq.
 ab eodem mittitur in Germaniam ad deponendum Henricum Archiepiscopum Moguntinum. 375.a
 eundem deponit. ibid.c.
 quantas illa de causa calumnias sit passus à Conrado Chronographo. 375.e. & seq.
 purgatur ab Auctore. 376.e. & seq.
 legationem obit ad Fridericum Imperatorem. 401.b.
 402.b
 male ab eodem habitus cum collega. 403.b
 conqueritur de iniuriis acceptis. 405.a
 Bernardus SS. Cosme & Damiani Cardinalis confirmat diploma Canonicis S. Petri ab Eugenio Tertio concessum. 475.a
 laudatur à munerum contemptu. 377.b. 399.e
 Bernardus Cardinalis Episcopus Portuensis iucur partes Alexandri III. Pape. 437.b
 Bernardus Othauiani pseudopapa in Daniam Legatus. 470.a
 frustra tentat Danie Episcopos in fauorem Othauiani pellicere. ibid.
 Concilium cogit, & maiori dedecore quam gloria celebrat. ibid.
 Bernardus de Corilo Alexandri Tertij ad Henricum Secundum Anglorum Regem Legatus. 599.a
 quid ab eodem in mandato accipiat. ibid.
 Bernardus Niuernensis Episcopus fungitur legatione nomine Alexandri III. ad Henricum II. Anglorum regem. 606.e
 iubetur ab Alexandro Londoniensem & Saresberiensem Episcopos absolere ab excommunicatione. 641.d
 Bernardus Raimundi hereticus cum sociis accepta securitate presentat se Sedis Apostolicæ Legato. 715.b
 quam callidè Fidem Catholicam profiteatur. ibid.c. & seq.
 mendacij conuincitur à Raimundo Comite Tolosano. ibid.
 condemnatur, & excommunicatur à Legatis Sedis Apostolicæ. 716.c.d
 Bernardus Iustinianus beati Laurentij Iustiniani nepos & uita scriptor male tribuit Alexandro III. Pape, quod Constantiam Sicilia Reginam monachatu soluerit, ut desponsaretur Henrico VI. Germanie Regi. 774.e
 Bernardus Episcopus Raionensis interest expiationi & dedicationi Ecclesiarum ciuitatis Acon. 812.c
 Berichardus Comes de Arlemonie moritur peste sub Vrbe Roma. 532.b
 Berterus Aurelianensis magister fungitur pro Henrico III. Anglorum Rege legatione apud Alexandrum III. & quare. 683.b
 occupatur uolenter & contrarium amentum à Friderico Imperatore. 705.c
 Bertoldus Chronographus. 15.d
 laudatur ab Auctore de pietate & diligentia. ibid.
 quando & quo anno concluderit suam Chronographiam. ibid.
 Bertoldus Electus Bremensis honorificè suscipitur ab Alexandro III. 714.e. & seq.
 deicitur ab eodem spe dignitatis Episcopalis. 725.a.b
 ab Imperatore ad Ecclesiam Metensem promotus, nihilominus contra eum stat à parte Pontificis. 766.b.c
 erji-

excusat se per litteras apud S. R. E. Cardinales de dimissione. *ibid.*
inssu Pontificis legatione fungitur in Gallias, & Synodum celebrat. 38.a
solo aspectu latrones terret, & ad penitentiam convertit. *ibid.*
quando Abbas Cassinensis creatus sit. *ibid.*
scripsit vitam S. Patri Anagnina Episcopi. 42.e
Cassinensis Abbas eligitur. 58.e
cum Paschali Papa ad celebrandum Concilium Beneventanum proficiscitur. 63.d
rogat eundem, ut dediceret Ecclesiam S. Benedicti Capuae. *ibid.*
Paschalem II. Papam urget renocare privilegium Henrico IV. Imperatori factum de investituris. 81.c. & seqq.
purgat se apud eundem de calumnia sibi intentata. *ibid.*
ad eundem scribit de renocando prorsus privilegio per vim sibi ab Imperatore extorto. 82.a. & seqq.
agit de eadem re cum Petro Cardinali Portuensi. *ibid.*
inssu Paschalis renuntiat Abbacia Cassinensi. 83.b
quam diu vixerit, & quando obierit. *ibid.*
refertur in Concilio Laceranensi ob liberorem in Paschalem Papam calumniam. 108.e
Bruno Trevirensis Archiepiscopus legationem obit ad Paschalem II. Papam, & qua de causa. 42.a
in itinere cum collegis captus & spoliatus, intercessionem Ottonis Bambergensis Episcopi & carcere liberatur. 45.d.e
Bruno Spirensis Episcopus nomine Henrici V. Germanie Regis obfess, apud Papam Paschalem Secundum. 70.a
eiusdem nomine iuramentum facit eidem Pontifici. 77.c
Bruno Archiepiscopus Colonienfis succedit Friderico, & consecratur a VVilhelmo Cardinali Episcopo Prebenfitino, Sedis Apostolice Legato. 220.a
quid responsi a S. Bernardo acceperit, dum ipsum consulit, an Archiepiscopatum deberet suscipere. *ibid.*
Brunonis Episcopi, olim Rogerij Sicilia Regis hostis, cadauer ressum, illius inssu rapitur per plateas. 279.e
Buccaporcina nobilis Romanus pro liberatione Gelasij II. Papa a Cencio Frangipane capti arma corripit. 122.a
Bulgarus Doctor Bononiensis evocatur a Friderico Imperatore ad decernenda Imperij iura, & regalia ipsi competentia. 409.d
negat Imperatorem proprie mundi esse dominum. *ibid.*
egregie ludit ob amissum iudicio equum. *ibid.*
laudatur a probitate. 410.d
Bulla aurea Mannelis Gracorum Imperatoris MEDICATRIX dicta, de restituitis religiosorum locorum bonis, a se quondam ablatis. 356.a. & seqq.
vide, Diploma, & Privilegium.
Buothardus, qui & Ruothardus, vel Buothar Archiepiscopus Moguntinus auctor est Henrico Regi Germanie reconciliandi Saxonos Romane Ecclesie. 39.a.b
eiusdem auxilio in sedem Moguntinam restituitur. *ibid.*
Moguntinos Ecclesie Romana reconciliat. *ibid.*
Burchardus Episcopus Monasteriensis prestat iuramentum Paschali II. Papa pro Henrico IV. Imperatore. 77.c
Burchardus Episcopus Eichstadenfis cum ceteris Germanie Episcopis increpatur gravissime ob neglectum officij pastoralis. 372.b. & seqq.
Burdegala Diemensi Ecclesie subiecti. 140.a
excusat

excusat se per litteras apud S. R. E. Cardinales de dimissione. *ibid.*
inssu Pontificis legatione fungitur in Gallias, & Synodum celebrat. 38.a
solo aspectu latrones terret, & ad penitentiam convertit. *ibid.*
quando Abbas Cassinensis creatus sit. *ibid.*
scripsit vitam S. Patri Anagnina Episcopi. 42.e
Cassinensis Abbas eligitur. 58.e
cum Paschali Papa ad celebrandum Concilium Beneventanum proficiscitur. 63.d
rogat eundem, ut dediceret Ecclesiam S. Benedicti Capuae. *ibid.*
Paschalem II. Papam urget renocare privilegium Henrico IV. Imperatori factum de investituris. 81.c. & seqq.
purgat se apud eundem de calumnia sibi intentata. *ibid.*
ad eundem scribit de renocando prorsus privilegio per vim sibi ab Imperatore extorto. 82.a. & seqq.
agit de eadem re cum Petro Cardinali Portuensi. *ibid.*
inssu Paschalis renuntiat Abbacia Cassinensi. 83.b
quam diu vixerit, & quando obierit. *ibid.*
refertur in Concilio Laceranensi ob liberorem in Paschalem Papam calumniam. 108.e
Bruno Trevirensis Archiepiscopus legationem obit ad Paschalem II. Papam, & qua de causa. 42.a
in itinere cum collegis captus & spoliatus, intercessionem Ottonis Bambergensis Episcopi & carcere liberatur. 45.d.e
Bruno Spirensis Episcopus nomine Henrici V. Germanie Regis obfess, apud Papam Paschalem Secundum. 70.a
eiusdem nomine iuramentum facit eidem Pontifici. 77.c
Bruno Archiepiscopus Colonienfis succedit Friderico, & consecratur a VVilhelmo Cardinali Episcopo Prebenfitino, Sedis Apostolice Legato. 220.a
quid responsi a S. Bernardo acceperit, dum ipsum consulit, an Archiepiscopatum deberet suscipere. *ibid.*
Brunonis Episcopi, olim Rogerij Sicilia Regis hostis, cadauer ressum, illius inssu rapitur per plateas. 279.e
Buccaporcina nobilis Romanus pro liberatione Gelasij II. Papa a Cencio Frangipane capti arma corripit. 122.a
Bulgarus Doctor Bononiensis evocatur a Friderico Imperatore ad decernenda Imperij iura, & regalia ipsi competentia. 409.d
negat Imperatorem proprie mundi esse dominum. *ibid.*
egregie ludit ob amissum iudicio equum. *ibid.*
laudatur a probitate. 410.d
Bulla aurea Mannelis Gracorum Imperatoris MEDICATRIX dicta, de restituitis religiosorum locorum bonis, a se quondam ablatis. 356.a. & seqq.
vide, Diploma, & Privilegium.
Buothardus, qui & Ruothardus, vel Buothar Archiepiscopus Moguntinus auctor est Henrico Regi Germanie reconciliandi Saxonos Romane Ecclesie. 39.a.b
eiusdem auxilio in sedem Moguntinam restituitur. *ibid.*
Moguntinos Ecclesie Romana reconciliat. *ibid.*
Burchardus Episcopus Monasteriensis prestat iuramentum Paschali II. Papa pro Henrico IV. Imperatore. 77.c
Burchardus Episcopus Eichstadenfis cum ceteris Germanie Episcopis increpatur gravissime ob neglectum officij pastoralis. 372.b. & seqq.
Burdegala Diemensi Ecclesie subiecti. 140.a
excusat

Burdinus Gallus, qui & Mauritius, a Bernardo Archiepiscopo Toletano in Hispanias ducitur. 67.b
Archidiaconus Toletanus ab eodem creatur, & Episcopus Bracharenfis, & postmodum Combricensis. *ibid.*
Paschalem Papam II. simoniace circumvenire tentat pro Archiepiscopatu Toletano. *ibid.*
ad Henricum V. Germania Regem Pontifici infestum se confert. *ibid.*
eundem absente Paschali, Roma coronat. 115.d
ab eodem Antipapa creatur contra Gelasium II. Papam fuga lapsus. 122.e. 124.c
quos habuerit promotores. 123.b
Gregorius cognominatur. *ibid.*
advenit Callisti II. tertium Sutrinum fugit. 141.b
a Sutrinis capitur, & contumelias pluribus affectus Romam ducitur, & in exilium relegatur. 144.c
Burgundia turbatur a Friderico Imperatore. 582.d
Burifus ducitur a VValdemaro Danorum Rege in comitatu ad Fridericum Imperatorem. 470.e
C *Acciaredus commentarij Hugonis Etheriani adversus Gracos de processione Spiritus sancti ad Alexandrum III. lator.* 686.c
Cadaver Guiberi Antipapa ressum in fluenta proicitur, & quare. 42.a.b
item Henrici III. Imperatoris schismatici exhumatum per quinquennium sepultura caret. 49.e
Gerardi Engolismensis Episcopi apostata a loco sacro erutum alio proicitur. 232.e
Cadaver Anaclei Antipape ubi sepultum sit, nunquam potuerunt scire Catholicis. 265.a
Cadavera Sarracenorum sententia comedunt propter famem Christiani milites. 5.a
Cadavera Reginulphi Ducis, & Brunonis Episcopi curat effodi Rogerius Sicilia Rex, & immaniter per plateas distrabi. 279.e. 280.a
Cacilia naturalis filia Philippi Regis Francorum in matrimonio petitur a Boamundo Antiochie Principe pro Tancredo nepote. 37.c
Cacius Consul Veronensis promittit per iuramentum Friderico Imperatori nomine Longobardorum, pacis initia observationem. 682.d
Cacius recipit visum a S. Petro Tarantase Archiepiscopo. 462.a. 463.c
Cedes horrenda infidelium in templo & porticu Salomonis. 5.c
alia miserabilis monachorum Taborensium per Turcas. 99.c
alia Thoma Prioris S. Victoris Parisensis per sicarium. 233.a. & seqq.
alia Indeorum per Germaniam & Galliam. 325.d.e
alia Arnaldi schismatici Archiepiscopi Moguntini. 450.e. & seqq.
Romanorum maxima sub Tusculo. 530.b.e
item S. Thome Cantuariensis in Anglia. 642.e
& seqq.
Cocrellorum hereticorum. 753.e
item Latinorum Constantinopoli commorantium. 754.b.c
item Gracorum per Latinos. 755.e. & seqq. 763.a
item per exercitum Friderici Imperatoris. 804.d
item Turcarum. 805.d
item Sarracenorum per Christianos. 813.b
Vide etiam, Martyrium, & Interfectio.
Celestinus II. Papa. vide, Guido de Castello Card.
Celestinus III. Papa. vide, Hyacinthus S. R. E. Card.
Cerimonia in coronatione Henrici IV. Imp. adhibita. 78. b. c
alia

INDEX

alia quondam in inaugurando & coronando Romano Pontifice observari solita. 807. & seqq.
 alia & antea inaudita à Celestino III. Papa adhibita in coronatione Henrici V. Imperatoris, & qua de causa. 810.c
 Casar Augusta recuperata per Hildesum Regem à Sarracenis. 127.e
 Casura Palaestina urbs capitur à Sarracenis. 778.c
 Casari non tyranno Christi verba fauent. 495.a
 Caietani honorifice excipiunt ad se fugientem Gelasium Secundum Papam. 122.e
 Calabria subiugatur ab Henrico V. Imperatore Romanorum. 843.a
 Calagora Hispania oppidum natiuitate S. Dominici Ordinis Prædicatorum fundatoris illustre. 631.a
 Calamitates maximas experitur diuinitus Fridericus Imp. 532.a. 533.e. 544.b. & seq.
 Caleph Armenia suus exinguit Fridericum Imperatorem Romanorum. 804.b. 806.b
 Callistus II. Papa. vide, Guido Archiepiscopus Viennensis.
 Calo, & Arnaldus Archidiaconi Pictauienses deserunt Gilbertum suum Episcopum de heresi ad Sedem Apostolicam. 331.c.d
 concitant aduersus eundem S. Bernardum. ibid.
 Calumnia Scriptorum Anglicanorum falsa in Joannem Cremensem Cardinalem, Sedis Apostolicæ Legatū. 164.a
 multis rationibus falsa ostenditur ab Auctore. ibid.b
 alia Anacloti Antipapa in eundem, & Haimericum S. R. E. Cancellarium. 189.a. 196.a.b
 alia in S. Bernardi ob infelicem expeditionis in Terram sanctam ipsius suasio suscepta successum. 36.c.a
 alia manifestissime in Legatos Sedis Apostolicæ, qui Henricum Archiepiscopum Moguntinam deposuerunt. 376.a. & seqq.
 alia in Hadrianum IV. Papam. 391.b
 alia in S. R. E. Cardinales ob causam Fulcheri Ierosolymorum Patriarchæ minus promotam. ibid.c
 alia in Hadrianum Papam ob pacem iniquam cum Willelmo Sicilia Rege initam. 394.e
 alia & quidem plerumque ab hominibus intorquentur iniquè in Pontificem & Ecclesiam Romanam, & quam illa. 399.b. & seqq.
 alia Rogerij historici improba in Alexandrum III. Papam, & confutatur ab Auctore. 487.a
 alia immerite in Alexandrum III. in se dilanantur ab Auctore. 554.e. & seqq.
 alia contra Gausfredum Eliensem & Joannem Norwicensem Episcopos curiales delata purgantur à Richardo Archiepiscopo Canuariensi. 669. & seqq.
 alia & mendacissima Hugonis Coentrensis Episcopi, contra Willelmum Eliensem Episcopum Anglia Prærogerum. 814.d.e. & seqq.
 alia Henrici V. Imperatoris in Richardum Regem Anglorum captiuum. 823.b.c
 Calumnias sustinet Alexander Papa apud Orthodoxos arte Ioannis de Oxenford. 551.a.b
 quamamilla. 552.e. & seqq.
 Caluus mons Gallie. 462.e
 Cameracensis à Roberto Flandria Comite ob defectiorem à Romana Ecclesia exagitati. 25.e
 Campaniam recuperatur ab Innocentio II. Papa. 351.e
 rursus à Rogerio inuaditur. 290.a
 item à Willelmo Sicilia Rege. 382.e
 Canes abhorret panem accipere ab intersectoribus S. Thome Cantuariensis. 641.e
 Canis tabellarij munere fungitur. 124.d
 Canones Concilij Pictauiensis quinam sunt. 9.b. & seqq.
 item Londoniensis. 24.b. & seqq.

item Gualtallensis. 51.d. & seqq.
 alterius Londoniensis. 64.c. & seqq.
 Rhemensis sub Callisto Secundo. 135.d. & seqq.
 Samaritanus sub Patriarcha Ierosolymitano. 144.b
 Lateranensis generalis sub Callisto Secundo. 147.c
 Londoniensis alterius sub Ioanne Cardinali Cremenfi Sedis Apostolicæ Legato. 165.a. & seqq.
 Romani generalis sub Innocentio II. 272.b. & seqq.
 Rhemensis sub Eugenio III. Papa. 341.a. & seqq.
 Turonensis sub Alexandro III. 480.b. & seqq.
 Hibernici. 635.e
 Northmannici. 639.b. & seqq.
 Westmonasteriensis in Anglia. 655.a
 Romani generalis sub Alexandro III. 723.a
 Vide etiam, Alia.
 Canonum nimia lectio minus anime proficua est. 507.c.d
 Canonici Lugdunenses à S. Bernardo increpantur, quod audeant celebrare Conceptionem B. Virginis absque licentia Ecclesie Romana. 242.e
 Canonici Ecclesie Antiochena renouunt cum processione obuiam ire Rudolpho Mamistano intruso Patriarcha. 249.b
 Canonici Regulares introducuntur in Ecclesiam S. Genesie Parisi ab Eugenio III. & quare. 330.a
 ob noui Prioris electionem cum suo Abbate grauissime contendunt. ibid.d
 Canonici sancti Petri Roma obtinent per diploma ab Eugenio III. quartam partem oblationum super maius altare offerri solitarum. 373.e. & seqq.
 scribunt mendacissime ad conciliabulum Papiensē pro Octauiano Antipapa. 439.e. & seqq.
 eundem adoratione & osculo pedum Pontificem prostentur. 440.e
 inuestigant de Alexandri Papa electione & nomina diuinitate. 441.e
 Canonici Ecclesie Cantuariensis eligunt nouum Archiepiscopum absque consensu Episcoporum. 626.e
 reprehenduntur de audacia presumptuosa à Petro Blesensi. 627.e. & seqq.
 inuentur Ecclesiam suam expiare, sanguine sancti Thome pollutam. 639.e
 de canonico eodem certiores fiunt ab Alexandro Tertio. 644.d
 Canonici S. Andrea in Scotia opponunt se Regi in electione noui Metropolitani. 733.d
 precipiuntur ab Alexandro III. constanter resistere regia uoluntate, & Episcopum legitimum in sede collocare. 734.c
 Canonizatio S. Petri Anagnini Episcopi. 42.d.e
 item S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani. 225.b.c
 S. Henrici Primi Romanorum Imperatoris. 370.b. & seqq.
 S. Eduardi Regis Anglorum. 458.a. & seqq.
 S. Helena Visigothe. 504.e
 S. Canuti Danorum Regis. ibid.
 S. Canuti alterius iunioris Regis Danorum. 505.a
 S. Thome Cantuariensis. 642.d. 644.a
 litteris diuersis confirmatur ab Alexandro Papa. ibid.b.c. & seqq.
 S. Laurentij Dublinensis Episcopi. 747.b
 S. Ottonis Bambergensis Episcopi Pomeranorum Apostoli. 801.c
 S. Vbaldi Episcopi Eugubini. 832.e
 Canonizationes Sanctorum quanta olim cum difficultate Romani Pontifices peregerunt. 458.e
 Canutus Danie Rex, inuicta cum Suenone Norwegie Rege pace, totus conuertitur ad expugnandos Sianos Inuides. 327.b
 S. Ca-

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

S. Canutus iunior Rex Danorum referitur in Album Sanctorum ab Alexandro III. 505.a
 Canutus Danie Rex, dum exercitum pro liberanda Terra sancta cogit, dum claudit extremum. 801.b
 Canzalinus Rogerij Sicilia Regis per Apuliam Vicarius Electum Aquinatam deducit. 239.c
 cum Guarino Rogerij Sicilia Regis Cancellario consultat de subijciendo Regi monasterio Cassinensi. ibid.d
 Cassinensibus noni Abbatis electionem prohibet. 242.d
 Capitula inter Henricum V. Germania Regem & Paschalem Papam II. pro accipienda corona Imperiali. 69.d. & seqq.
 quomodo sint dissoluta. 73.d.e
 alia inter Eugenium III. Papam, & Fridericum nouum Romanorum Regem. 371.a. & seqq.
 alia Hadriano IV. oblata à Willelmo Sicilia Rege, ut absolueretur ab excommunicatione. 389.c.d 395.c. & seqq.
 alia Friderico Imperatori prescripta à Legatis Sedis Apostolicæ, & quamam. 416.b. & seqq.
 alia ab Imperatore Legatis proposita. ibid.d
 alia pacis inter Regem Francorum, & Regem Anglia. 564.d.e
 alia à Friderico Imperatore Alexandro III. fraudulenter & impudenter proposita, & quamam illa. 629.e. & seqq.
 alia inter Romanos & Clementem III. 793.e. & seqq.
 Vide, Concordia, & Pax.
 Captiuitas Boamundi Antiochie Principis. 13.d
 Paschalis II. Papa. 73.c. 75.c.d
 Bardini Antipapa. 144.d.e
 Innocentij II. Papa. 277.d
 Ludouici Regis Francorum. 359.d.e
 Rainaldi Principis Antiochæ. 381.e
 Legatorum Sedis Apostolicæ in ualle Tridentina. 407.e
 Crucis Christi, & Balduini Ierosolymorum Regis. 777.e. 778.c
 Constantia Imperatricis, Henrici V. Imperatoris uxoris. 811.e
 Isaacij Angeli Imperatoris Græcorum in Cypro insula per Richardum Regem Anglorum. 812.c
 Richardi Regis per Leopoldum Austria Ducem. 822.b. 838.a. 840.a
 Capua capitur à Rogerio Sicilia Rege. 229.e
 redi cum toto Principatu ad subiectionem Innocentij Papæ, Roberti Principis, & Henrici Ducis. 254.b
 rursus capitur à Rogerio, & radicitus evertitur. 259.e
 Cardinales nomine Paschalis II. Papa indignè iurant Henrico IV. Imperatori. 76.c. 77.a.b
 aliquot ex ijs improbant concessionem ab eodem Henrico IV. Imperatori de inuestituris factam. 81.a
 roborant antecessorum Pontificum decreta. ibid.
 admonentur unitatis seruanda ab eodem Pontifice. ibid.b.c
 eorum nomina, qui ea de causa Concilio interfuerunt Lateranensi. 92.a. & seqq.
 item illorum, qui Gelasium II. Papam creauerunt. 121.a. & seqq.
 quantas crudelitates patiuntur à Cencio Frangipane Romano. ibid.e
 timent nouum Callisto II. Pontificem substituere ob Cencij tyrannidem. 157.a
 in Theobaldum Cardinalem consentiunt, sed tyrannidem Frangipannum tandem Lambertum Ostiensem eligunt. ibid.c.d
 eorum nomina qui Innocentij Secundi partes tenuerunt contra Anaclotum schismaticum. 184.e. & seqq.

excommunicantur & deponuntur ab Antipapa. 188.c
 audita Lotharij Regis Romanorum petitione de reddendis sibi Ecclesiis inuaditur, exasperant. 214.b
 agre ferunt Lotharium se iudicio rerum Ecclesiasticarum immiscere. 257.d
 cum monachis Cassinensibus de electione noui Abbatis contendunt. 258.e
 Bernardus S. Anastasij Abbatem monachum Cisterciensem Lucio II. substituit, & Eugenium III. appellat. 306.e. & seqq.
 de tam inopinata electione disquiruntur pulcherrimè à S. Bernardo, & ad Eugenio collaborandum admonentur. 309.b. & seqq.
 ob symbolum Fidei à S. Bernardo contra errores Gualberti Porretani consecutum contra Eugenium insurgunt. 344.d.e
 audita S. Bernardi excusatione conuiescant. 345.b
 timore uolentia Friderici Imperatoris sese in tutum recipiunt, & Hadrianum IV. Papam in castris solum relinquunt. 384.c
 pacem Willelmo Sicilia Rege & absolutionem dandam disturbant, & quare. 389.d
 calumnijs profunduntur auaritie & corruptionis ob non promotam Fulcheri Ierosolymorum Patriarchæ causam. 391.d
 defenduntur ab Auctore. ibid.
 publico scripto desistantur pacem à Papa cum Willelmo Rege initam, & quamam seruent. 398.a
 discordant inter se, & pars illorum facit Imperatori in præiudicium Ecclesie. 405.a
 timore armorum satellitum Octauiani Antipapæ fugiunt cum Alexandro III. nouiter electo in munitionem S. Petri. 421.c
 in Transiberim securitatis causa perducuntur. ibid.d
 de legitima Alexandri electione scribunt ad Fridericum Imperatorem. 427.b
 eorum nomina. ibid.
 conueniuntur apud Imperatorem de Ottonis Comitis Palatini contra Alexandrum III. & suos persecutione. ibid.e
 euocantur una cum Alexandro ad conciliabulum Papiensē à Friderico Imperatore. 428.c.d
 turbantur animo, & quare. 430.b
 certiores fiunt ab Arnulpho Lexouicensi Episcopo de eius pro Alexandro III. apud Henricum II. Regem Anglorum officio. 532.c. & seqq.
 egregie laudantur, & eorumdem auctoritas maxima commemoratur. 435.a.b
 anguntur Alexandri III. causa ob impulsam in malum mentem à Friderico Imperatore Ludouicum Francorum Regem. 467.d
 ex improposito liberantur à Deo ab imminente periculo, & quomodo. ibid.e
 Alexandrum in Italiam redeuntem comitantes incidunt in piratas. 512.b
 contumeliosis litteris conueniuntur à Friderico Imperatore. 513.b. & seqq.
 tentantur à Friderico Imp. fallaciter, ut Alexandrum Papam deponant. 531.c.d
 quid & quam egregie e idem respondeant. ibid.d
 nonnulli ex ijs corrumpuntur muneribus cum totius Ecclesie præiudicio. 556.c.d
 perstringuntur grauiter ab Auctore. 557.b
 diuersis querelis impediuntur à S. Thoma. 575.a. & seqq.
 commonentur ab eodem resistere Henrico II. Anglorum Regi libertatem Ecclesiasticam opprimeri. ibid.e
 ieiunio solemnè & aspero obligantur à Gregorio VIII. pro recuperando sancto Sepulchro. 782.e
 quamam. B 4

I N D E X

quam & quam laudabilia inter se statuam pro eadem recuperatione. 783.b.c
 caritas etiam preces pro ea dicendas cum Pontifice statuunt. 784.c. & seq.
 Cardinales schismatici scribunt pro Anacleto Antipapa contra Innocentium II. ad Lotharium Regem Romanorum. 189.c. & seq.
 eodem defuncto alium substitunt, & Uictorem appellanti. 765.c
 alij Ostaniano Antipapa inherentes circulares emittunt per orbem litteras de illius electione. 425.e. & seqq.
 eorumdem nomina. ibid.
 Cardinales Legati auaritie infimulantur grauissime à Friderico Imperatore. 413.a
 Cardinales Henrici II. Anglorum Regis studiosi qui fuerint. 634.a.b
 Cardinales pacis mediatores inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatorem quinam. 690.b.c
 Cardinales à Lucio III. creati, eorumque nomina. 756.d
 Carmelitarum Ordo quando originem sumpserit. 747.a
 Carolus Nonus Galliarum Rex concedit Philippo II. Hispaniarum Regi petenti reliquias S. Eugenij primi Archiepiscopi Toletani. 351.a
 Carolus Gluti Aduocatus pauperum confirmat, transumptum historie de composita Venetijs inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatorem pace, authenticum esse. 674.b
 Carthusienses inuasi expellunt S. Godefredum Episcopum Ambianensem. 104.c
 laborant pro Alexandro III. unà cum Cisterciensibus. 459.e. & seq.
 Casimirus Polonie Rex mittit ad Alexandrum III. Papam pro confirmatione statutorum regni sui. 735.d
 eorumdem confirmationem obtinet ab Alexandro. ibid. & seq.
 imperat à Lucio III. corpus S. Floriani martyris. 758.d.e
 Egidium Mutinensem Episcopum sacri corporis portatorem muneribus cumulati. 759.b
 Castell Hibernie ciuitas illustratur ab Eugenio III. Papa dignitate Archiepiscopali. 368.b
 Cassinenses monachi deserunt Sennen Archiepiscopum Capuanum ad Concilium Romanum, & quare. 22.b
 accusantes Ottonem Abbatem suum à Paschali Papa increpantur. 58.e
 contra S. Brunonem suum Abbatem alium sibi substituire uolentem tumultuantur. 83.b
 muneribus honorantur ab Alexio Græcorum Imperatore. 95.e. 130.b.c
 recuperant bona ab Abbatisa S. Maria Capuana inuasa. 143.c
 liberantur à tyrannide Godefredi per Callistum Papam. 151.e
 ingenti fastu se opponunt Sedis Apostolica Legato. 166.c
 mitigantur oratione eiusdem Legati. ibid.d. & seq.
 uariis afflictis malis obediunt tandem Pontifici, & Senioretem in Abbatem eligunt. 167.d.e
 ad Anacleum Antipapam deficiunt contra Innocentium Secundum. 203.b
 grauissima patiuntur à Guarino Rogcrij Sicilia Cancellario. 238.d
 iniquissime ferunt Cancellarij postulationem de tradendo monasterio. 239.d
 merito tantam persecutionem sustinuerunt. 240.b. 241.b.c
 in angustijs constituti diuinum implorant & sancti Benedicti auxilium, & obtinent. ibid.c.d

omnes cellas per circumuestias prouincias arantunt. ibid.c
 gratum accipiunt responsum à Lothario II. Imperatore, & Richiza Imperatrice. 242.b.c
 schismate scinduntur ob noui Abbatis electione. ibid.d
 inuitantur ab Henrico Duce Germanie, ut Innocentio obedientiam præstent. 253.e
 abiurant schisma Anaclei Antipape. 256.d
 quid in mandatis accipiant à Lothario Imperatore. ibidem.e
 eumdem humanissime excipiunt. 257.a
 Rainaldi Abbatis sui electionem illegitimam ostendunt. ibid.b.d.e
 tumultuantur contra Cardinales ob electionem. 258.e. & seq.
 intercessione Imperatoris recipiunt ab Innocentio liberam facultatem eligendi Abbatem. 259.a
 Guibaldum Abbatem monasterij Scabulensis substituant Rainaldo Calamentano. ibid.b
 Castigatio. vide, Pæna.
 Castrum quoddam super monasterium Cluniacensem cum contemptu extructum terramotu debiscit. 365.c
 Casus aut fatum nihil possunt in rebus humanis. 117.e
 Casus miserabilis Philippi, Ludouici Crassi Francorum Regis filij primogeniti. 211.e
 Fulconis Regis Ierosolymorum. 294.e
 Catania Sicilia urbs deletur funditus terramotu. 605.a
 Cathedra Romani Pontificis spinosa, & infinitis molestiarum agminibus circumsepia. 394.a
 Catholica Fidei professio. vide, Fidei Catholice, & Professio Fidei Catholice.
 Catholica Fidei professionem faciunt Albienfes heretici, publice de erroribus suis conuicti. 663.d.e
 item Manichei, sed fraudulenter. 715.d.e. 717.d.e
 Catholici in Germania resodiuunt corpora defunctorum pseudoepiscoporum, & inhumata relinquunt. 42.c
 miraculis S. Bennonis Misnensis Episcopi, in schismaticos vindicantis animantur. 116.a
 alij & multi in longinquis regionibus decepti Anacleum ut legitimum Pontificem consulunt. 205.b
 alij per Angliam & Franciam calumnijs proficiunt immerito & decepti Alexandrum III. 551.a
 Catholicus Armenorum Metropolitanus consulit Eugenio III. Papam de quibusdam circa ritus dubijs, & se cum suo regno Romana Ecclesia subiicit & coniungit. 314.b
 Catholicus Tuamensis Episcopus Hibernia pergit Romam ad Concilium generale. 711.e
 Cane ciuitas Colummensium inuaditur à Paschali II. 8.a
 Causa disensionum inter Pontium Abbatem Cluniacensem & monachos. 151.b. & seqq.
 alia inter Rudolphum intrusum Antiochenum Patriarcham & Canonicos uenilatur & deciditur in Concilio Antiocheno. 250.d. & seqq.
 alia inter Cardinales & Eugenio III. in Concilio Rhemenfi. 344.d.e
 alia inter Hadrianum Papam & Fridericum Imperatorem. 401.b. & seqq.
 alia & prima discordiarum inter Henricum II. Angliam Regem, & S. Thomam Cantuariensem. 484.b. & seqq.
 alia captiuitatis Richardi Regis Anglorum in Austria. 822.c. & seqq.
 Caypha Indæ ciuitas capitur à Saladino Babylonia Rege. 778.e
 Celebratio nonorum festorum indicenda pertinet ad solam Ecclesiam Romanam. 242.a
 Celebritas Venetijs facta in absolutione Friderici Imperatoris. 679.a. & seqq.

item

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

liberantur à præstantissimo uita periculo sub Bostro Arabum metropoli, uirtute sanctæ Crucis. 305.c
 in inuio errantes ab Angelo conducuntur. 306.b
 in Occidente contra Iudeos desinant. 325.d.e. 326.c
 passim Infideles oppugnant. 327.a
 infeliciter configant cum Saladino Sarracenorum Principe. 777.d. 778.c
 classem Sarracenorum sub Tyro superant, & capiunt. 779.c
 Christiani milites superbi & luxuriosi consumuntur. 362.c. & seqq.
 pauperes & humiles plurima uictoria potiuntur. 363.a
 Christianitas uniuersa latetur ob mortem Henrici III. schismatici Imperatoris. 49.d
 Christianus Mellifontis Abbas S. Malachia Hibernorum Archiepiscopi discipulus, & egregia sanctitatis, succedit eidem Archiepiscopatu. 353.d
 Christianus schismaticus inuaditur Archiepiscopus Moguntinus à Friderico Imperatore contra Conradum Catholicum & uerum Archiepiscopum. 451.e. 479.e. 510.e
 relicto demum schismate ad Catholicos redit. 452.a
 mittitur à Friderico Imperatore ad Alexandrum III. pro pace inter Ecclesiam & Imperium componenda. 665.c
 eiusdem nomine iurat Pontifici obseruationem omnium, que inter ipsum & Imperatorem conuenerunt. 682.b
 renuntiat schismati, & absoluitur ab Alexandro Papa. ibid.c. 697.a.b
 Longobardis unum ex tribus Imperatori præstantium proponit, & que illa. 691.d
 suadet Alexandro Papa, ut permittat Imperatorem propius Venetias accedere. 693.c
 petit sibi Archiepiscopatum ab Alexandro confirmari. 699.b
 confirmatur. 700.b
 iurauit VVillemo Sicilia Regi pacem nomine Friderici Imperatoris. 702.a
 combussit publice acceptum à Guidone Cremensi Antipapa pallium Archiepiscopale. 703.b
 contra Romanos Lucium III. Papam persequentes arma mouet, & eosdem grauissimis damnis afficit. 751.c
 potu frigide à Romanis ueneno infecta perit cum suis. ibid.c
 S. Christina uirgo Germanica prædicit prophetice futuram sancti Sepulchri & Terra sanctæ amissionem. 780.a
 in spiritu cognoscit eadem die, qua perditæ sunt, Ierosolyma per Sarracenos expugnationem. ibid. & seqq.
 prædicit futuram pestem. ibid.
 Christus quomodo à S. Petro fuerit negatus. 6.c
 in suis imaginibus traditur Iudeis Rome illudendus à schismaticis. 186.b
 apparet Auenione Benedicto cuidam puero pastoritio, & iubet pontem extruere super Rhodanum. 707.c.d
 item Richardo Archiepiscopo Cantuariensi, & exprobrai eidem dilapidationem bonorum Ecclesie, mortemque minatur. 757.a
 Chronicon rerum Beneuentanarum antiquum. 98.b
 mittitur Auctori dono à Maximiliano Archiepiscopo Beneuentano. ibid.
 aliud Fosse noua. 382.c
 Chryfogonus Cardinalis in Carcere Tulliano interest electioni Gelasij II. Papa. 121.c
 ab eo

liberantur à præstantissimo uita periculo sub Bostro Arabum metropoli, uirtute sanctæ Crucis. 305.c
 in inuio errantes ab Angelo conducuntur. 306.b
 in Occidente contra Iudeos desinant. 325.d.e. 326.c
 passim Infideles oppugnant. 327.a
 infeliciter configant cum Saladino Sarracenorum Principe. 777.d. 778.c
 classem Sarracenorum sub Tyro superant, & capiunt. 779.c
 Christiani milites superbi & luxuriosi consumuntur. 362.c. & seqq.
 pauperes & humiles plurima uictoria potiuntur. 363.a
 Christianitas uniuersa latetur ob mortem Henrici III. schismatici Imperatoris. 49.d
 Christianus Mellifontis Abbas S. Malachia Hibernorum Archiepiscopi discipulus, & egregia sanctitatis, succedit eidem Archiepiscopatu. 353.d
 Christianus schismaticus inuaditur Archiepiscopus Moguntinus à Friderico Imperatore contra Conradum Catholicum & uerum Archiepiscopum. 451.e. 479.e. 510.e
 relicto demum schismate ad Catholicos redit. 452.a
 mittitur à Friderico Imperatore ad Alexandrum III. pro pace inter Ecclesiam & Imperium componenda. 665.c
 eiusdem nomine iurat Pontifici obseruationem omnium, que inter ipsum & Imperatorem conuenerunt. 682.b
 renuntiat schismati, & absoluitur ab Alexandro Papa. ibid.c. 697.a.b
 Longobardis unum ex tribus Imperatori præstantium proponit, & que illa. 691.d
 suadet Alexandro Papa, ut permittat Imperatorem propius Venetias accedere. 693.c
 petit sibi Archiepiscopatum ab Alexandro confirmari. 699.b
 confirmatur. 700.b
 iurauit VVillemo Sicilia Regi pacem nomine Friderici Imperatoris. 702.a
 combussit publice acceptum à Guidone Cremensi Antipapa pallium Archiepiscopale. 703.b
 contra Romanos Lucium III. Papam persequentes arma mouet, & eosdem grauissimis damnis afficit. 751.c
 potu frigide à Romanis ueneno infecta perit cum suis. ibid.c
 S. Christina uirgo Germanica prædicit prophetice futuram sancti Sepulchri & Terra sanctæ amissionem. 780.a
 in spiritu cognoscit eadem die, qua perditæ sunt, Ierosolyma per Sarracenos expugnationem. ibid. & seqq.
 prædicit futuram pestem. ibid.
 Christus quomodo à S. Petro fuerit negatus. 6.c
 in suis imaginibus traditur Iudeis Rome illudendus à schismaticis. 186.b
 apparet Auenione Benedicto cuidam puero pastoritio, & iubet pontem extruere super Rhodanum. 707.c.d
 item Richardo Archiepiscopo Cantuariensi, & exprobrai eidem dilapidationem bonorum Ecclesie, mortemque minatur. 757.a
 Chronicon rerum Beneuentanarum antiquum. 98.b
 mittitur Auctori dono à Maximiliano Archiepiscopo Beneuentano. ibid.
 aliud Fosse noua. 382.c
 Chryfogonus Cardinalis in Carcere Tulliano interest electioni Gelasij II. Papa. 121.c
 ab eo

I N D E X

ab eodem S.R.E. Cancellarius designatur. 124.c
 proficitur cum eodem in Gallias. 127.a
 scribit privilegium Cisterciensibus datum à Callisto II. Papa. 138.a
 Chrysolanus Archiepiscopus Mediolanensis indicatur in Concilio Lateranensi sub Paschali secundo Papa. 108.c
 restituitur in sedem primam. 109.e
 legatione fungitur iussu eiusdem Pontificis ad Alexicum Græcorum Imperatorem. 110.c
 cum Græcis quàm luculenter disputaverit de processione Spiritus sancti. ibid.d. & seqq.
 quosnam Græcorum contradictores habuerit. 113.c
 qualia & quanta de diversis rebus scripserit. 114.a
 Cinamus Ioannes obiurgatur ab Andronico Græcorum tyranno, quòd contentiosè audeat disputare de sacra Scriptura. 764.c
 Circuitus urbis Neapolitane commensuratur à Rogerio Sicilia Rege. 289.c
 Cisterciensibus pro monasterio S. Alborici privilegium obtinent à Paschali II. Papa, & quale. 15.d.e
 aliud consequuntur à Callisto Secundo pro confirmatione Ordinis sui. 137.d
 cum Cluniacensibus disceptant de Regula S. Benedicti. 169.e
 Ladonicum Regem Francorum dehortantur à persecutione Episcopi Parisiensis. 176.d
 liberantur à penititione decimarum, quas Cluniacensibus solvere solebant. 215.b
 offensi prioribus Petri Cluniacensium Abbatis litteris, posterioribus eiusdem placantur. ibid.d
 in Siciliam evocati à Rogerio Rege, mittuntur à S. Bernardo. 281.b
 impediunt novam expeditionem Christianorum in Terram sanctam, & quare. 360.a
 certant pro Alexandro III. contra Othavianum Antipapam. 459.o
 Civitas Castellana recuperatur à Paschali II. 7.e
 Civitates Italia bello domestico flagrant. 291.c
 Civitates Longobardorum queque pro se iurant conservationem pacis Friderico Imperatori. 68.a.c.d
 Clades ingens Christianorum sub Antiochia. 4.e
 alia eorundem gravissima per productionem Alexij Græcorum Imperatoris. 20.d
 alia ingens eorundem in pralio contra Sarracenos. 777.d. 778.c
 alia Græcorum per exercitum Friderici Imperatoris. 804.d
 Cliravaulensium monachorum insignis modestia & mundi contemptus. 214.d
 Clarenduna oppidum Anglia. 485.e
 Classicum canit Fridericus Imperator per totum Imperium contra Romanum Pontificem. 403.c & seqq.
 item Alexander III. per orbem Christianum pro adornanda nova in Terram sanctam expeditione. 736.c & seqq. 737.d. & seqq.
 item Celestinus III. 836.b. & seqq.
 Clivis Lunensium in Oriente Antipatridam capit, & Casaream maritimam. 20.e
 vase smaragdino potitur. ibid.
 alia Norvegorum & Danorum militat Balduino Ierosolymorum Regi. 88.d
 alia Venetorum Palestinam liberat à classe Egyptiorum. 153.a
 eiusdem auxilio capitur Tyrus. ibid. 158.b
 alia iunucium cum Pisana comunita Romam cum Innocentio II. pergit, & eidem Urbem veterem subiugatur. 220.e
 alia Pisinorum Melfiam capit. 229.e. & seqq.

alia Siculorum viciscitur eadem Latinorum ab Andronico & Græcis Constantinopoli factam. 763.a
 Dyrrachium capit. ibid.
 alia Sarracenorum capitur à Conrado Marchione Montisferrati Tyri prefecto. 779.c
 Claustra duo sanantur à S. Petro Tarentasia Archiepiscopo. 462.d. 463.b
 Clemens III. Papa. vide, Paulinus Cardinalis Prænestinus.
 Clemencia Callisti II. erga Berdinum Antipapam. 144.e
 Clerici arma portantes, aut usuram exercentes excommunicati. 9.c
 deplorantur & reprehenduntur à S. Bernardo. 177.d
 delinquentes, ab Episcopis, non à Regibus vel secularibus debent puniri. 59.d
 reprehenduntur ob luxum vestimentorum à Paschali Papa II. 63.e
 prohibentur medicinam, aut causas forenses exercere. 272.e. & seqq.
 concubinarij qua pena inbeantur mulctari. 858.e
 Clerici Romani Cardinalibus inulorum Recltoribus intemperare recusantes vrgentur decretis Eugenij III. Hadriani IV. & Alexandri III. Romanorum Pontificum. 354.a. & seqq.
 falsa proferunt testimonia pro electione Othavianii Antipape. 438.e. & seqq. 440.e. & seqq. 443.d.e
 Clerici Laudenses fluctuant animo propter mandata S. Galdini Archiepiscopi Mediolanensis. 580.e. & seqq.
 recipiunt Alexandrum III. in Papam, & Catholicum eligunt Episcopum Albertum Præpositum de Ripalta. 581.b.c
 Clericus sacramentarius hereticus miraculè post diurnam obstinationem cogitur fateri veritatem, agente S. Malachia Hibernie Metropolitano. 264.c.d
 Clerus Carnotensis apud Legatum Sedis Apostolica Ricardum de Simonia delatus purgatur ab Iuone Episcopo. 35.b.c
 Clerus Gallicanus simoniacas suas actiones palliare conatur exemplo Curialium Romane Ecclesie. ibid.c
 fit certior per litteras ab Arnulpho Lexoniensi Episcopo de omnibus in conciliabulo Papiensi gestis. 454.e. & seqq.
 Clerus Romanus Henricum IV. Imperatorem alloquitur, & improbi animi arguit. 115.e. & seqq.
 toto terrarum orbe indicatus honestissimus. 399.e
 dissensionis ignibus ardet, & pars illius adheret Imperatori contra Pontificem. 405.a
 prestat Othaviano Antipape obedientiam. 440.c & seqq.
 Clerus Constantinopolitanus eijcit Dositheum Patriarcham ab Isaacio Angelo Imperatore intrusum. 832.a
 Cluniacenses monachi cur indignati contra Pontificem suum Abbatem. 151.c.d
 eundem Ierosolymis cum fastu redeuntem, & monasterium infestantem deferunt ad Honorium II. Papam. 160.d.e
 plurimum ab eodem iniurijs afficiuntur. 161.e
 cum Cisterciensibus de observantia Regula S. Benedicti contendunt. 169.e
 nepotem S. Bernardi ad se pelliciunt magna cum indignatione ipsiusmet Sancti. ibid.
 inuaduntur ab Anacleto Antipapa ad sibi obediendum. 195.e. & seqq.
 Innocentio legitimo Pontifici adherent. 196.e
 de prepropero iudicio accusantur à Reimbardo Episcopo Leodiensi. 197.b. & seqq.
 indigne

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

indigne ferunt, Cisterciensibus decimas sibi solui solitas ab Innocentio II. remissas. 215.b
 collocantur Roma in monasterio S. Sabba. 303.d
 vindicantur diuinijs ab iniuria Hugonis Dyscalciati. 365.e
 Cluniacense monasterium ab Innocentio II. dedicatum, & privilegio auctum. 217.e. & seqq.
 Colanabria Ecclesia Bracharensi subijcitur. 152.c
 Collecta indicitur ab Alexandro III. per Ecclesias Galharum pro radiu ad Urbem. 504.d
 alia ab Henrico II. Anglorum, & Philippo Francorum Regibus ad promouendam expeditionem in Terram sanctam. 785.d
 quomodo & à quibus debeat congregari. 786.d.e
 Saladina unucupatur. 787.a
 Colloquium S. Bernardi cum Willelmo Aquitania Duce de abnegando schismate. 231.d.e
 aliud Innocentij II. cum Lothario Imperatore de pellendo Rogerio Sicilia Rege. 252.a
 aliud S. Bernardi cum schismaticis Romæ Anacleto Antipapa adhaerentibus. 253.b.c
 aliud eiusdem cum Petro Cardinali Pisano de legitima Innocentij, & prava Anacleti electione. 262.a. & seqq.
 aliud Legatorum Imperatoris cum Alexandro III. Papa de componenda pace. 666.a. & seqq.
 ultimum Friderici Imperatoris cum Alexandro Venetis, & quibus de rebus. 685.d.e
 aliud Legatorum Sicilia Regis cum Imperatore. 700.d.e. & seqq.
 aliud Lucij III. Papa Verona cum eodem, & qua de causa. 759.c.d
 aliud Henrici II. Anglorum Regis Londonie cum suis pro suscipienda expeditione in Terram sanctam. 762.c
 aliud eiusdem cum Philippo Francorum Rege de eadem re. ibid.d
 aliud inter Regem Gallie, & Regem Anglia pro mittendo exercitu in Terram sanctam. 785.e
 aliud inter eosdem mediante Sedis Apostolica Legato Ioanne Cardinali Magnino, pro componenda pace. 798.a.b.c
 aliud inter Iacobinum Abbatem de Curacio pseudo-prophetam, & Richardum Anglorum Regem. 803.c. & seqq.
 Colonia Agrippina pro Henrico III. schismatico Imperatore contra Henricum filium Germanie Regem stans ab eodem obsidetur. 46.a
 soluitur. 48.e
 Columna civitas Columnensium à Paschali II. occupatur. 8.a
 Cõbustio Basilij Bongomiliorum hereticorum auctoris. 131.c
 item discipulorum Eonis heretici Britanni. 340.a
 item Arnaldi de Brixia. 383.c
 item Ecclesie S. Petri in Vaticano per Fridericum Imperatorem facta. 530.e
 item imaginis B. Virginis cum Ecclesia in suburbio. 533.b
 item Saluatoris. ibid.c
 Comenses bello certant implacabili cum Mediolanensibus. 291.c
 Comes Cenomanensis iubetur excommunicari à Paschali Papa, & quare. 36.e
 Comes S. Mariae in Aquiro Cardinalis interest electioni Gelasij II. Pape. 121.c
 Comes schismaticus Cardinalis S. Saniæ Anacleti Antipape fautor. 189.c
 Rogerium Calabria Ducem Panormi in Regem coronat iussu Anacleti. 204.c

Cometes oritur in Italia. 69.a
 Comitia Imperialia apud Adoguntiam celebrantur, eorumque gesta. 41.b
 item apud Ingelheim. ibid.c
 item Tribuna. 134.c
 item VVircoburgi. 146.b
 item VVormatia pro pace vniuersali componenda. 149.a.b
 item Bambergæ, eorumque Abla. 150.e
 item in Roncalis. 219.a
 alia Adoguntia pro eligendo nono Romanorum Rege. 271.a
 alia apud Verzelacum Gallie oppidum pro suscipienda sacra cruce. 323.a
 alia apud Spiram iussu Conradi Romanorum Regis pro eadem re. 632.d.e
 item in Baiouaria. 639.b
 alia Roncalia in Longobardia à Friderico coguntur, ad cognoscenda Imperij Regalia. 409.c
 alia cogit Henricus II. Anglia Rex pro expeditione in Terram sanctam suscipienda. 762.c
 alia Fridericum Imperatorem in Geilenhusen ad conuellendam & statuta Pontificia. 767.b. & seqq.
 Comitum Tusulanorum maledicta pro sapie deservitur & exagitur ab Arnulpho Lexoniensi Episcopo. 433.e
 Commemoratio diuersarum rerum gestarum. vide, Relatio
 Commentarius de processione Spiritus sancti scriptus aduersus Græcos ab Hugone Etheriano Etrusco traditur Alexandro III. Papa. 686.a
 alius à Theodoro Balsamone in Nomocanonem Photij elaboratus ostenditur ab Auctore, in odium Romane Ecclesie. 825.b. & seqq.
 Communitum est, Alexandrum III. Venetias fugisse sub habitu coquinario & incognito. 674.e. & seqq.
 Communitio. vide, Adina.
 Communio Catholicorum cum schismaticis quomodo prohibita & non prohibita, Paschalis II. Papa docet. 52.a. & seqq.
 Communio corporis & sanguinis Domini quomodo Henrico IV. Imperatori datur à Paschali Papa. 78.b.c
 Communio intincta abusus à Paschali II. Papa interdicitur. 120.c.d
 eius tollendi gratia, communionem sub una specie panis frequentare cepit Ecclesia. ibid.d
 Comparatio S. Thoma Cantuariensis cum S. Thoma Apostolo. 642.e
 Compendium historia de pace inter Alexandrum III. Papam & Fridericum Imperatorem Venetis facta. 671. & seqq. 672.e. & seqq.
 Compostellana Ecclesia metropolis dignitate donatur à Callisto II. Papa. 152.a
 Conatus Romanorum in restauranda prisca Republica. 291.e
 alius Friderici Imperatoris pro deponendo Alexandro, & confirmando Othaviano. 437.d
 item schismaticorum. 435.d
 alij improbi Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam Cantuariensem. 588.b
 calij varij sed inanes Friderici Imperatoris in subiuganda Alexandria Longobardorum civitate. 651.b.c. 655.b
 eiusdem alij in diuellendo Willelmo Sicilia Rege ab auxilio Alexandri III. Pape. 658.e
 alius eiusdem in occupanda Corcyre insula. 667.a
 Conceptio B. Virginis Mariae quando & à quibus primum sit cepta celebrari. 242.e
 Concessio Callisti Secundi Henrico IV. Imperatori facta. 150.b
 alia

alia Innocentij II. Papae Lothario II. Romanorum Imperatoris de alodio terrarum Comitissa Mathildis data. 221. d. e
 Conciliabulum Papiense indicitur à Friderico Imperatore, & quare. 428. d
 celebratur. 437. e. & seq.
 eius Acta. 438. c
 item Landense & eius Acta. 464. a. b
 aliud novum schismatiorum presidente Ostaniano Antipapa. 472. b. & seqq.
 aliud execrabile Henrici II. Anglorum Regis, & Episcoporum contra S. Thomam Cantuariensem in Clarenduna. 485. e. & seq.
 eius Acta. 486. a. & seq.
 aliud apud Norhamtonam contra eundem. 491. b
 eius Acta. ibid. & seqq. 492. d. & seqq.
 aliud VVirtzburgense indicitur à Friderico Imperatore. 514. a
 quid in eo actum. ibid. & seq. 516. d. & seq.
 Concilia nihil passunt contra Romanam Ecclesiam. 22. d. 23. c
 Concilium Pictaviense indicitur contra Philippum Galliarum Regem adulterum. 8. b. c
 canonis diversos, & quales promulgaverit. 9. b. & seq.
 Romanum generale sub Paschali II. & qua de causa. 21. d
 Londoniense sub S. Anselmo Cantuariensi Archiepiscopo. 23. e. & seq.
 Trecentense primum sub Richardo Legato Apostolico. 34. c. & seqq.
 Northense in Germania. 39. b
 Quastallense in Gallia cisalpina. 50. e
 Trecentense secundum sub Paschali Papa. 57. c
 Ierosolymitanum. 61. c
 Beneventanum. 63. d
 Londoniense in Anglia. 64. a
 Rhemense. 67. e
 Ierosolymitanum aliud sub Conone Sedis Apostolica Legato contra Henricum IV. Imperatorem. 87. c
 Lateranense sub Paschali II. de eadem re. 90. a. 91. a
 Viennense eadem de causa. 93. c
 Beneventanum sub Paschali. 98. a
 Ceperanum. 100. a
 Bellouacense per Cononem Sedis Apostolica Legatum. 103. d. e
 Troianum sub Paschali. 106. e
 Ierosolymitanum in causa Arnulphi intrusi Patriarcha. 107. e
 aliud generale Lateranense sub eodem Paschali. 108. b
 aliud Troianum sub eodem. 114. b
 Colonienfè pro renouanda in Henricum Imperatorem excommunicatione. 129. b
 item Frislarisense eadem de causa. ibid.
 Rhemenfè generale sub Callisto Secundo. 135. a
 Samaritanum sub Patriarcha Ierosolymorum. 144. b
 Lateranense generale sub Callisto II. 147. d
 VVircoburgense. 149. a
 Londoniense sub Honorio II. Papa. 164. e. & seq.
 Trecentense in Gallis sub eodem. 174. c
 VVintoniense in Anglia. 179. a
 Stampense in Gallis pro recipiendo legitimo Papa Innocentio II. 207. a. c
 Rhemenfè sub Innocentio II. in Gallis. 211. b. e
 Placentinum sub eodem. 218. e
 Pisanum sub eodem. 224. e
 Gallicanum adversus interfectores Thomae Prioris S. Victoris Parisiensis, & subdiaconi Anselmianensis. 233. d
 Antiochenum in causa Rudolphi Mamistani intrusi Patriarcha. 250. b. & seq.

Ierosolymitanum. 251. d
 aliud Londoniense in Anglia sub Alberico Cardinali Ostiensi Sedis Apostolica Legato. 270. e
 Romanum generale sub Innocentio II. 271. e. & seq.
 Londoniense aliud sub Henrico VVintoniensi Episcopo Sedis Apostolica in Anglia Legato. 300. d
 Carnotense in Gallis pro paranda expeditione contra Infideles. 320. e
 celebratur. ibid.
 Rhemenfè sub Eugenio III. 332. d. 338. b. & seqq.
 Parisense sub eodem. 332. e
 Gallicanum in causa dimortij inter Ludovicum Regem Francorum, & Elionoram Aquitania Ducis filiam. 367. d. e
 Rhemenfè sub Eugenio III. Papa. 340. c. & seqq.
 alia duo in Gallis & Northmannia iussu Regum Angliae & Francia. 461. a
 Londoniense in Anglia, eiusque Acta. 473. b
 Tironense in Gallia sub Alexandro Tertio. 474. b. 479. e. & seqq.
 eius Acta. 480. b. & seqq.
 Lateranense ad anathematizandum Fridericum Imperatorem. 580. b
 Hibernicum pro reformandis Ecclesiae statibus. 635. c
 eius Acta. ibid.
 Northmannicum, eiusque gesta. 639. b. & seqq.
 VVestmonasteriense in Anglia sub Richardo Archiepiscopo Cantuariensi. 654. e. & seq.
 Londoniense in causa matrimonij filia Henrici II. Anglorum Regis cum VVillemo II. Sicilia Rege. 659. b
 aliud ibidem turbatur discordiis inter Cantuariensem & Eboracensem Archiepiscopos obortis. 669. c. d
 Venetum sub Alexandro III. 683. a. 702. d
 aliud generale sub eodem Romae indicitur celebrandum. 710. d. e
 celebratur. 722. d. e
 Constantinopolitanum. 739. a
 Anglicanum pro suscipienda cruce ad expeditionem Terrae sanctae. 786. d
 Concio. vide, Oratio, Sermo.
 Concionator triplici dono debet esse praeclitus. 474. e
 Concordia inter Henricum V. Germaniae Regem, & Paschalem Papam secundum pro accipienda corona Imperiali. 69. d. & seqq.
 quomodo sit violata. 73. d. e
 alia inter Eugenium III. Papam & Fridericum novum Romanorum Regem. 371. a. & seqq.
 alia Hadriano IV. oblata à VVillemo Sicilia Rege, ut absolatur ab excommunicatione. 389. c. d. 395. b. & seqq.
 alia inter Imperatorem & Sedem Apostolicam euanescit. 416. d
 alia restauratur agente Alexandro III. inter Reges Francia & Anglia. 460. e. & seqq.
 alia renouatur inter Reges Angliae & Francia. 564. d. e
 item inter S. Thomam & Henricum Regem. 615. d
 alia inter Senatum populumque Romanum & Clementem III. Papam. 793. a. & seqq.
 alia inter Henricum V. Imperatorem & Richardum Regem Anglorum. 850. d. e
 Concubinam Henrici II. Anglorum Regis nomine Rosamundam defunctam inbet extirpulari, & in loco profano sepeliri. S. Hugo Lincolnensis Episcopus. 824. a
 Concubinatus, & retentio domi mulierum nisi consanguinearum clericis interdicitur. 9. e. 64. c. 179. b. 341. c. 858. c
 dimittitur & horribiliter in sacerdote punitur. 10. a. & seqq.
 Condemnatio solemnis privilegij Paschalis Papa II. ab

ab Henrico IV. Imperatore extorri. 91. c
 item Basilij Bongomilorum haeresurche ad rogum. 131. c. e
 item Petri de Bravis haereticus. 171. c
 Annali de Brixia. 383. c
 Conditiones pacis inter Paschalem II. Papam, & Henricum V. Germaniae Regem pro corona Imperiali. 69. d. & seqq.
 irritantur ab Imperatore. 73. d. e
 alia inter Eugenium III. Papam, & Fridericum novum Romanorum Regem. 371. a. & seqq.
 alia Hadriano IV. à VVillemo Sicilia Rege pro absolute impartienda oblata. 389. c. d
 alia inter Henricum Anglorum, & Ludovicum Francorum Reges. 564. d. e
 alia inter eundem, & Legatos Apostolica Sedis pro poenitentia necis S. Thomae. 636. d. e. 638. a. b
 alia inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatoris Legatos pro deligendis ad colloquiū Venetijs. 677. c. d
 Confessio humilis Ludovici VII. Francorum Regis. 587. a. b
 alia Fidei Catholica Albienfium haereticorum. 663. d. e
 alia deuota peccatorum Henrici III. Anglorum Regis. 752. a. b
 alia Richardi Regis. 803. d
 Confirmatio pacis inter Fridericum Imperatorem & Alexandrum III. Venetijs composita. 683. c. & seqq.
 item statutorum regni Poloniae per Alexandrum. 735. e. & seqq.
 Conflitus acerrimus Romae inter Germanos & Romanos. 74. b. c
 alius inter Romanos Catholicos, & schismaticos propter Gelasium II. Papam. 125. a. b
 alius inter Rainalphum Apulia Ducem, & Rogerium Sicilia Regem. 260. d
 alius inter Romanos, & exercitum Friderici Romanorum Imperatoris. 387. d. e
 alius insaufus Romanorum cum Germanis sub Tursulo. 530. b. c
 alius Germanorum & Romanorum in Vaticano. ibid. e
 alius eorundem insaufus cum Alexandrinis in Longobardis. 655. e. & seqq.
 alius eorundem infelix cum Mediolanensibus. 665. b. c
 alius exercitus Alemanni cum Turcis. 805. a
 Vide, Bellum, & Praelium.
 Confluentia ciuitas Germania. 43. d
 Confederatio populorum Longobardis contra Fridericum Imperatorem. 503. b. c. e
 Confutatio dictorum Giliberti Londoniense pro sanctum Thomam Cantuariensem. 543. d. & seqq.
 item calumiarum in Alexandrum III. sparsarum. 554. d. & seqq.
 item errorum haereticis Albienfium Toloſe. 660. b. & seqq.
 item fabulae per Authorem de fuga Alexandri III. Papa Venetias sub habitu coqui. 674. e. & seqq.
 item alterius de concessis Anconitanis tot Indulgentijs, quot arenas manu caperent. 621. b
 item alterius de superbia Alexandri in Fridericum Imperatorem ad eius genua procidentem. 704. b. c
 item auctorum asserentium Constantiam Rogerij Sicilia Regis filiam, ante matrimonium cum Henrico VI. Germania Rege intum, fuisse monialem. 773. a. & seqq.
 Congratulatio S. Thomae Cantuariensis ad Alexandrum III. de cladibus, quibus attritus fuit Fridericus Imperator. 535. a. & seqq.
 alia Petri Blesensis ad VVilhelmum Cardinalem Pa-

pionsem de reddita pace Ecclesiae Romanae. 709. e. & seqq.
 Congressus Henrici II. Angliae Regis cum S. Thomae Cantuariensi. 585. a. b
 item Ludovici Regis Galliarum cum Legatis Regis Angliae. 587. b. c
 item Henrici Anglorum Regis cum Legatis Apostolica Sedis. 591. d. e
 item S. Thomae Turonis cum Rege. 620. b. c
 item apud Caluum montem. ibid.
 item Lucy III. Papa cum Friderico Imperatore Verona. 759. e
 alius Regum Angliae & Francia pro expeditione in Terram sanctam faciendam. 785. c
 alius eorundem pro inuenda pace. 798. a. b
 alius Joachimi Abbatis pseudoprophetae cum Richardo Anglorum Rege. 803. d. e
 Conuictio Hiberniae ciuitas insignitur sede Archiepiscopali ab Eugenio III. Papa. 368. b
 Conuictio Basilij Camateri Patriarcha Constantinopolitani in mortem Alexij Imperatoris. 754. a
 Cono Berengarij frateris Paschali II. Pontifici nomine Henrici V. Germania Regis. 70. c. 72. e
 Cono, qui & Cuno, Cardinalis Episcopus Praenestinus, Sedis Apostolica in Oriente Legatus, excommunicat Ierosolymis Henricum IV. Imperatorem ob extortas per vim à Paschali II. Papa inuesturas. 87. c
 in Occidentem contendit, & ubique collectis Synodiis excommunicationem denuntiat, & confirmat. ibid.
 Synodum Bellouaci celebrat, & Henricum IV. Imperatorem excommunicat. 103. d
 S. Godefredum Ambianensem Episcopum increpat ob relictum gregem, & redire ad Episcopatum inbet. 104. d. e
 conatur sapius excommunicationem explicare in Henricum Imperatorem, sed impeditur à Papa. 109. b
 petit legationem suam & gesta illius à Pontifice ratificari, & obtinet. ibid. c
 à Gelasio II. ad Germanos mittitur, & eundem Imperatorem rursus in Colonienfè & Frislarisense Concilij excommunicatum denuntiat. 129. b. & seqq.
 Conquestio. vide, Querela.
 Conradus Rex Germanorum moritur Florentiae. 18. b
 Conradus Abbas Urspergensis Chronographus. 20. d
 nimis fuit Romanorum Imperatorum contra Romanos Pontifices fautor in historia. 38. e
 perstringitur ab Authore peruersitatis in scribendo. 80. d
 quomodo sacrilegium Henrici IV. Imperatoris in Paschalem commissum pietatis uelo regat. ibid. e
 sapius citatur.
 Conradus Inuanensium siue Inuanensium Episcopus consecratur à Paschali Papa II. in Concilio Quastallensi. 50. e
 improbat Henrici IV. Imperatoris violentiam in Paschalem II. Pontificem. 78. d
 mortem sibi ideo interminanti ministro regio ingulum praebet. ibid.
 parem cum beato Athanasio persecutionem passus est. ibid. e
 à Magdeburgensi Episcopo suscipitur. ibid.
 post fugam & exilium nouennale à Luitpoldo Styrenfè Marchione sedi suae restituitur. 79. a
 Conradus Herimanni Comitis nepos obses apud Paschalem II. pro Henrico V. Germania Rege. 70. a
 Conradus Augustane Ecclesiae Canonicus mendaciorum Herimanni pseudoepiscopi Augustani ad Sedem Apostolicam consilior & banitus. 96. d. & seqq.
 Conradus S. Pudentiane Cardinalis interest electionis Gelasij

Gelasij II. Papa. 121.b
 Conradus Henrici IV. Imperatoris nepos rebellans Lothario Germania Regi excommunicatur ab Honorio Secundo. 163.c
 Rex creatur, & Italiam petit. ibid.
 de regno Longobardie coronatur. ibid.
 Italiam grassationibus infestat. 225.d.
 suafu sancti Bernardi à Mediolanensibus rejciunt. 228.c
 creatur Rex Romanorum. 271.b
 ungitur à Theodino Cardinali Episcopo Sedis Apostolice Legato. ibid.
 Curiam Confluentia celebrat. ibid.c
 Saxones & Richiziam Imperatricem se dedentes sefcipit. ibid.
 conquestus de S. Bernardo quondam sibi adversario, litteras ab eodem purgatorias recipit. ibid.d.e
 ab eodem monetur Romano Pontifici reverentiam & obedientiam exhibere. ibid.
 favorem sua coniugis despondet. Manuelli Imperatori Gracorum. 301.b
 litteras accipit à Romanis Arnaldistis de rebus in Vrbe gestis, & ab ijdem Romam venire inuitatur. 303.e & seqq.
 eorum Legatos despiciit, & Legatis Apostolice Sedis privilegia antiqua confirmat. 304.e
 à S. Bernardo ad defensionem Ecclesie admonetur. 312.d. & seqq.
 ab eodem persuadetur expeditionem in Terram sanctam suscipere, & in Comitibus Spirensibus cruce signatur. 326.e
 pro eadem causa alia in Banaria Comitibus celebrat. 329.b
 in Terram sanctam proficiscitur. ibid.d
 quam gravia passus sit à Turcis prodicione Manuelli Gracorum Imperatoris. 331.b
 in Palestinam pervenit, & Ierosolymam pergit. 338.a
 Constantinopolim venit, & sedem cum Emmanuele Imp. contra Rogerium Sicilia Regem inuit. 358.e
 redit in Italiam. ibid.
 ab Eugenio litteris consolatorijs animatur ob finitimum expeditionis in Terram sanctam successum. 359.a & seqq.
 moritur cum suspitione veneni per Rogerium Sicilia Regem propinatum. 369.e
 Friderico Sueuorum Duci suo neposi destinat regalia ornamenta, non filio. ibid.
 eius epitaphium. 370.a
 Conradus Cardinalis Episcopus Sabinensis tuetur partes Innocentij Secundi contra Anaclerum schismaticum. 184.e
 fugiente in Gallias Innocentio Vicarius Vrbs ab eodem creatur. 185.c
 subscribit diplomati Canonice S. Petri ab Eugenio Tertio concesso. 374.d
 creatur Papa, & vocatur Anastasius Quartus. 377.e
 mittit Gerardum Cardinalem ad terminandam causam Ecclesie Magdeburgensis. 379.a
 nimia notatur facilitatis fuisse in concedendo pallio iurisi Guicmanno Magdeburgensi Archiepiscopo. ibid.b
 moritur. ibid.c
 quenam memoria digna gesserit in Pontificatu. ibidem, & d.
 Conradus Episcopus Pataviensis una cum ceteris Germania Episcopis increpatur durissime ab Eugenio III. Papa ob neglectum officij pastoralis. 372.b. & seqq.
 Conradus Episcopus rerum Moguntiacarum Chrono-

graphus. 373.d
 Henricam Archiepiscopum Moguntinum inique depositum ostendit, & Arnoldum successorem productionis, & Legatos Apostolicos corruptionis & fraudis insinuat. ibid. & seq.
 fabulose scripsisse ostenditur ab Actore de Henrico, & Legatorum penis divinitus immixtis. 376.c. & seq.
 apertissimi mendacij ab eodem arguitur. ibid.
 Conradus junior Friderici Imperatoris consanguineus creatur Archiepiscopus Moguntinus. 451.e
 Imperatore & Otiliano Antipapa contemptis adhaeret Alexandro III. legitimo Pape. ibid.
 ad eundem Turone commorantem confugit. 479.d.e
 quibus ab Alexandro dignitatum titulis sit coonestatus. ibid.
 gravissimè minatur Nuntio Guidonis Cremonensis Antipape. 511.b
 ceteros Germanie Episcopos pertrahit ad fidelitatem Alexandri III. Pape. ibid.
 subscribit diplomati ab Alexandro III. concesso monasterio S. Mariae in Organo. 678.c
 apud Alexandram conqueritur de ablato sibi Archiepiscopatu Moguntino, & eius restitutionem postulat. 699.b.c.d
 eidem sua in Ecclesiam & ipsum beneficia commemorant. ibid.
 pro Ecclesia pace sponte se abdicat. 700.a
 donatur ab Alexandro Archiepiscopatu Salzburgensi. ibid. & 703.a
 reperit casu corpus S. Virgilij Salzburgensis Archiepiscopi, & aliorum trium sanctorum Archiepiscoporum. 747.e
 suspectus habetur de rigore Lucy III. contra clericos à schismaticis ordinatos. 759.d
 Pontificis partes tuetur contra Imperatorem. 766.b
 videtur cum suis Imperatori adversus Pontificem inhaerere. 767.e. & seq.
 Conradus S. Eberardo in Archiepiscopatu Salzburgensi succedit. 506.b
 eius summa nobilitas & virtus. ibid.c
 Alexandri Pape III. partes tuetur. ibid.b.c.d.e
 Conradus Comes Palatinus promissu obedientiam Guidoni Cremonensi Antipape. 515.d. 517.e
 Conradus Electus VVormatiensis iurat pacis observationem nomine Friderici Imperatoris VVillelmo Sicilia Regi. 702.a
 Conradus Marchio de Monteferrato defendit Tyrum contra insultum Sarracenorum. 779.b.c
 eorumdem classem superat, & capit. ibid.
 eiusdem de capta Ierosolyma & Sarracenorum prosperitate, & Saladini cum Imperatore Gracorum pace epistola ad Balduinum Cantuariensem Archiepiscopum. ibid.d. & seqq.
 trucidat Branam tyrannum, Isaacio Angelo Gracorum Imperatori insidiantem. 784.d
 Conradus Suevicus Dux Friderici Imperatoris filius succedit patri in regno. 807.a
 moritur Ancona. ibid.b
 Conradus Princeps relinquitur Sore cum presidio ab Henrico V. Imperatore ad infestandum regnum Neapolis. 811.e
 Consanguinitatis in quarto gradu dispensationem facit Paschalis II. Papa. 32.a
 Consecratio summi Pontificis specialiter pertinet ad Episcopum Ostiensem. 455.c
 Consecratio ducum, vide nomina Episcoporum, Abbatum, Regum, &c.
 Consilia diversa ducum Anglie Episcoporum data S. Thome

S. Thome Cantuariensis. 491.b. & seqq.
 alia improba Episcoporum Anglicanorum, & sacerdotibus indigna, ad S. Thomam Cantuariensem. 541.e. & seqq.
 consulantur ab eodem acerrime. 543.d. & seqq.
 aliud dolo plenum Friderici Imperatoris contra Alexandrum III. Papam. 466.d
 aliud insigne Abfalonis Roschildensium Episcopi pro eximendo à potestate Friderici Imperatoris VValdemaro Danorum Rege. 471.e. & seqq.
 aliud improbum Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam. 483.c
 aliud primum Gliberti Londoniensis Episcopi datum sancto Thome Cantuariensi, & quale. 491.b.c
 Consiliarios malos male punit Deus. 550.a. & seqq.
 quid rursus moliantur contra S. Thomam. ibid.d
 Conspiratio Maonis Sicilie Admirati, & Mathis Notarii contra dominum suum VVilhelmum Sicilia Regem. 460.e
 alia Ludovici VII. Francorum Regis contra Henricum II. Anglorum Regem. 648.e
 eiusdem cum Henrico Rege contra renuiscentem heresim Arrianorum Tolosa. 714.c
 alia Anglorum quorundam contra VVilhelmum Eliensem, Anglia proregem. 816.a. & seqq.
 Consolatio Alberonis Archiepiscopi Trevirensis ad Innocentium Secundum Papam in Gallijs exulantem. 206.b. & seqq.
 eiusdem ad eundem, propter amissum Beneventum lugentem. 236.d. & seqq.
 alia S. Bernardi ad suos Claravalenses. 262.e. & seqq.
 alia Eugenij III. Pape ad Conradum Regem Romanorum è Terra sancta redeantem. 359.a. & seqq.
 alia Joannis Casemarij Abbatis ad S. Bernardum lugentem ob calumnias. 362.c.d.e
 alia Alexandri III. Pape ad S. Thomam Cantuariensem persecutiones patientem. 483.d.e. 487.d. & seqq.
 alia eiusdem ad eundem. 567.e. & seqq.
 alia S. Thome ad suos coexules. 586.d.e
 alia Petri Blesensis ad Canonicos Ecclesie Cantuariensis de morte sancti Thome Archiepiscopi. 626.e. & seqq.
 alia VVillemi Sicilia Regis ad Henricum II. Anglorum Regem de rebellionem filiorum. 648.c.d.e
 alia eiusdem Legatorum ad Alexandrum Papam ob Friderici Imperatoris Venetias adventum animo consternatum. 694.d
 alia efficax Petri Blesensis ad Henricum II. Anglorum Regem ob mortem Henrici filij amarissime lugentem. 752.c. & seqq.
 alia eiusdem ad VVilhelmum Eliensem Episcopum Anglia proregem gravissima queque ab emulis passum. 817.c. & seqq.
 Constantia Paschalis Papa in tuenda libertate Ecclesiastica. 17.a. 29.e
 Romanorum contra Henricum IV. Imperatorem. 76.a
 Cluniacensium erga Innocentium II. 196.e
 Pisanorum erga eundem. 223.b.c
 alia verè sacerdotalis in Alexandro III. Papa. 430.e. & seqq.
 alia egregia Petri Archiepiscopi Tarentasie in Fide & obedientia Catholica. 452.b.c
 Cardinalium in Concilio Rhemensis pro defensione iurium S. R. E. 344.d.e
 Alexandri III. Pape in adversis. 514.d. 503.b
 stem Cardinalium erga Alexandrum. 531.d
 item S. Thome Cantuariensis in summis miseriis. 586.d.e
 Annal. Eccl. Tom. 12.

item Gratiani S. R. E. Cardinalis Legati in respondendo Henrico Anglorum Regi. 591.c
 S. Thome in defendenda libertate Ecclesiastica commendatur egregie à Petro Blesensi. 613.b. & seqq.
 iniuncta plane fuisse ostenditur. 621.b. 625.c
 Humbaldi Cardinalis Ostiensis in conveniendo Friderico Imperatore. 657.c.d.e
 Joannis S. Anastasie Cardinalis Constantinopolis in suscipiendo martyrio. 755.a.b
 S. Hugonis Lincolnensis Episcopi pro defensione iuris & honoris Ecclesiarum. 770.d. & seqq.
 item pro suis subditis contra milites Richardi Regis. 799.a
 Constantia Philippi Regis Francorum filia petitur in matrimonio à Boamundo Antiochia Principe. 37.c
 Constantia Regis Hispaniarum filia nubit Ludovico VII. Francorum Regi. 367.c
 Constantia Ludovici Francorum Regis soror Comitissa Tolosa subscribendo ratificat sententiam damnationis contra hereticos Albienfes latam. 664.d
 Constantia Rogerij Sicilia Regis filia nubit Henrico VI. Germanie Regi. 773.a
 an monialis fuerit. ibid. & seqq.
 qua etate extiterit, cum Fridericum Secundum peperit. 774.c
 quando nata sit & obierit. ibid.d
 coronatur Imperatrix à Calestino III. Papa. 810.c
 capitur per prodicionem à Salernitanis, & traditur captiva Tancredo Sicilia Rege, liberatur ope Calestini Tertij Pape. 841.a
 Constantinus Magnus quid sentiat de indicandis Episcopis. 86.c
 eius statua antea prodigiosè cadens presagit mortem Alexij Comneni Imperatoris, & multos opprimit. 130.a.b
 eiusdem editum de privilegijs Romana Ecclesie collatis cur à Gracis sit publicatum. 826.e
 ostenditur nihil contulisse in dominio temporali Romana Ecclesia. ibid.e. & seqq.
 Constantinus Caesarianus monachus Cassinensis Gelasij II. ortum ex Comitibus Caetanis deducit. 133.c
 Constantinus Cabasilas Archiepiscopus Dyrrachij. 831.e
 Constitutio Paschalis II. Papa in Concilio Guastallensi de ordinationibus schismaticis tempore factis. 51.a.b
 alia Manuelli Gracorum Imperatoris, MEDICATRIX dicta, de restituitis quondam ablatis à pjs locis bonis immobilibus. 356.a. & seqq.
 alia Friderici Imperatoris de Tiburtinorum in potestatem Pontificis Romani restitutione. 388.c. & seqq.
 alia iniqua Henrici II. Regis Anglia contra libertatem Ecclesiasticam. 599.d. & seqq. 602.b. & seqq.
 alia Manuelli Gracorum Imperatoris de observatione dierum iuridicorum, & festorum. 528.d. & seqq.
 alia Alexandri Tertij Pape contra inuestituras laicorum. 598.c. & seqq.
 Vide, Decretum.
 Constructio miraculosa pontis Avenionensis, eiusque historia. 707.c.d.e
 Consuetudo prisca pro eleemosynis fabricarum Ecclesie colligendis mittendi per orbem Indulgentias. 128.c.d.e
 alia solemnem pompam Pontificis Romani in festivioribus diebus ad Ecclesiam procedentis. 211.c
 alia eiusdem gestandi mitram in capite in audientis. 264.a
 alia Regum Pontifici equitanti stratoris officium impendendi. 384.d.e
 C 2
 alia

INDEX

alia prius Ecclesia de benedicenda aurea rosa in Do-
minica Lavare. 677.b
alia creandi & inaugurandi noviter electos Romanos
Pontifices. 807.c. & seq.
alia distribuendi palmas & cyruces ad collum appen-
dendas redeuntibus à peregrinatione S. Sepulchri.
812.b
Consuetudo cum hæreticis periculossima. 282.e. & seq.
Consuetudines regia in Anglia quantos tumultus exci-
tent inter Henricum II. Regem, & S. Thomam Can-
tuariensem. 482.b. & seqq. 485.c. & seqq. 486.c.
& seq.
confirmantur iuramento à S. Thoma in preiudicium
Ecclesiastica libertatis. ibid.c
porriguntur ab eodem Alexandro Tertio Papa, &
bitem mouent. 499.a.b.c
qualesnam sint, & qua ex illis tolerata, & quam
damnata. ibid.d. & seqq.
alia in Northmannia sancite. 502.b. & seqq.
alia in Anglia damnantur, & irrita pronuntiantur à
S. Thoma Cantuariensi. 538.a. & seqq. 539.c.
& seq.
quibus conditionibus remittantur ab Henrico II. Rege
Anglie. 579.d
Consultatio Arnulphi Episcopi Lexouiensis ad Alexan-
dram Tertium Papam de grauissimis flagitijs mona-
chorum Gristanensium. 744.b. & seqq.
alia Gaufridi monachi Cisterciensis ad Sedem Apo-
stolicam, de noua hæresi in Gallijs orta. 795.b. & seqq.
Contemptus mirabilis mundi in S. Godefrido Ambianensi
Episcopo. 104.d
item monachorum Clarauallensium. 212.d.e
item munerum in Martino Cardinali Legato. 225.a.b
item in Gaufrido Episcopo Carnotensi. 230.d.e
item in Eugenio III. Papa. 366.e. 377.d
item in Bernardo SS. Cosma & Damiani Cardinali.
ibid.b
Contentiones inter Sanctos aliquando oriri minime mirum,
& quales illa soleant esse. 216.a
Contentiones inter Innocentium II. & Ludovicum Re-
gem Francorum ob nouum Archiepiscopum Bituri-
censem. 292.b
alia inter ministros Eugenij Tertij Pape, & Canonicor-
um S. Genouefa. 329.e
alia inter Canonicos Regulares, & Priorem nouum
S. Genouefa, & quales. 330.c
alia inter Cardinales & Eugenium Tertium in Con-
cilio Rbemensis ob symbolam Fidei à S. Bernardo edi-
tum. 344.d.e
Vide, Controversia, & Discordia.
Contestatio pia Henrici Regis, Henrici Tertij Imperato-
ris filij. 39.c.d
alia tremenda S. Thome Cantuariensis ad Henricum
Secundum Anglorum Regem. 526.b.c
Contentia mirabilis Martini Cardinalis Legati Sedis
Apostolica à muneribus. 225.a.b
item Gaufridi Episcopi Carnotensis. 230.d.e
item Eugenij III. Pape. 366.e. 377.d
Bernardi Cardinalis sanctorum Cosma & Damiani.
ibid.b
Continuus Episcopus Cardinalis Sabinensis præstat insin-
randum Henrico IV. Imperatori de inuestituris no-
mine Paschalis II. Pontificis. 77.a
Contritio Ludouici Craffi Regis Francorum ante obitum.
245.c.d
alia animi vero Christiano digni in Henrico Tertio
Anglorum Rege. 751.a.b
item in Richardo Anglorum Rege. 803.d
item in Hugone Comtrensij Episcopo moribundo.

810.c. & seqq. Vide, Penitentia.
Controversie ob inuestituras inter Henricum Primum
Anglie Regem, & S. Anselmum Cantuariensem Ar-
chiepiscopum. 14.d
alia inter Rhemensem & Senonensem Ecclesias de co-
ronatione Regis Francorum. 54.d
alia inter Episcopos Mediolanenses. 108.c
determinatur. 109.e
alia inter Lucenses & Pisanos. 108.c
alia Henrici Regis Anglorum de legatione Sedis Apo-
stolica in illo regno. 116.c
alia inter monasterium Cassinense, & Abbatissam san-
ctæ Mariæ Capuana componitur à Callisto Secundo
Papa. 143.e
alia inter Oderisium & Nicolaum Abbates Cassinen-
ses de prominentia. 167.b
alia inter Cluniacenses & Cistercienses, & qualis.
169.c
alia inter Patriarcham Antiochenam & Canonicos
agitur in Concilio Antiocheno. 250.b. & seqq.
alia de legitima electione Rainaldi Calamentani Ab-
batis Cassinensis ventilatur. 257.b. & seqq.
alia inter Fulcherum Archiepiscopum Tyrensem, &
Vilhelmum Patriarcham Ierosolymorum. 270.a.b
alia inter Theobaldum Archiepiscopum Cantuarien-
sem, & Bernardum sancti Davidis Episcopum. 352.b.c
componitur ab Eugenio III. Papa. ibid.c. & seqq.
alia inter Patriarcham Ierosolymitanam, & Hospita-
larum. 390.b
alia inter Henricum II. Anglorum Regem, & S. Tho-
mam Cantuariensem, earumque origo. 482.b.c
alia inter Germanos & Longobardos. 692.a.b
sedantur, & componuntur ab Alexandro Tertio.
ibid.
alia inter Vilhelmum Regem Scotorum, & Clerum
S. Andrea ob substitutionem noui Episcopi. 733.d
componuntur à Legato Sedis Apostolice. 749.c.d
rursum agitantur sub Lucio III. Papa. 751.a
alia in Ecclesia Scotica componitur à Clemente III.
Papa. 792.a.b
alia de transubstantiatione vini aqua mixti in san-
guinem Christi, & quid de ea sentiendum. 795.a.
& seqq.
Contumelia Sutrinorum in Burdinum Antipapam lepi-
de & varie. 144.d
alia populi Romani in Othavianum Antipapam.
421.d.e
Conuentiones & capitula pacis inter Clementem III.
Papam, & Senatum populumque Romanum. 793.e.
& seqq.
alia inter Henricum V. Imperatorem, & Richardum
Anglorum Regem. 850.e. & seqq.
alia Legatorum Sedis Apostolice cum Henrico II.
Anglorum Rege, pro impartenda illi absolutione.
636.d. & seqq. 638.a.b
alia Alexandri Tertij cum Legatis Imperatoris, pro
colloquij cum eodem habendi loco constituendo.
677.c.d
alia eiusdem cum Romanis pro pace restituenda, &
conseruanda. 708.c
alia Cardinalium inter se de abiciendis diuitijs &
pompis, & exercenda Crucis predicatione pro recon-
quendo sancto Sepulchro. 783.b
alia Romanorum cum Henrico VI. Germania Rege
pro corona Imperiali. 810.a
Vide, Capitula, & Pacta.
Conuentus execrabilis. vide, Conciliabulum.
Conuentus. vide, Comitia.

Conuersio

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Conuersio S. Bernardi Clarauallensis ad Religionem.
99.d.e
Petri Abailardi ad penitentiam. 286.e
Armeniorum miraculosa ad Fidem Catholicam Ro-
manam. 314.c.d
Tolosanorum ab hæresi ad veram Fidem. 335.d
Soldani Iconij ad Fidem. 603.e. & seqq.
item Agarenorum. 604.e
item Petri Morani Manichæi & Sacramentarij.
721.c
item Maronitarum circa Libanum habitantium.
749.e
item Lunonensium. 771.b. & seqq.
Conuictum anticorum Regis Anglia in S. Thomam Can-
tuariensem. 493.d. 586.a
Corbolum Gallie oppidum. 462.d
Corcyra insula tenetur à Fridrico Imperatore. 667.a
sub protectione SS. Petri & Pauli est. 669.b
Coronatio Ludouici Francorum Regis. 54.d
ad Rhemensem Archiepiscopum quare pertinet. ibid.
Henrici V. Germania Regis. 141.c.d
item in Imperatorem. 73.b. 78.b
Gelafij II. Pape. 122.a
Callisti II. 142.b
Lotharij II. Regis Romanorum. 163.d
Conradi Longobardie Regis. ibid.e
Rogerij Sicilia Regis. 204.c
Ludouici iunioris, Ludouici Francorum filij. 211.e.
212.b
Lotharij II. Romanorum Imperatoris. 221.b
Vilhelmi Sicilia Regis, Rogerij Regis filij. 365.c.
& seqq.
Fridericij Enobarbi Romanorum Imperatoris. 382.a
387.c
Alexandri III. Pape. 422.a
Fridericij Imperatoris, & Imperatricis per Guidonem
Antipapam Cremensem. 533.c.d
Henrici III. Anglia Regis per Eboracensem Archi-
episcopum. 608.e. 609.b
quot mala pepererit. ibid.a
Philippi, Ludouici VII. Francorum Regis filij. 728.c
Henrici V. Imperatoris. 810.e
Coronatio Regum Anglia pertinet ad Archiepiscopum
Cantuariensem. 609.a
Corpus S. Prisca eleuatur. 32.a
aliud S. Bassiani transfertur ab Othauiano Antipapa.
485.a
alia SS. Virgilij & trium Archiepiscoporum Salz-
burgensium reperiuntur casu à Conrado Archiepi-
scopo item Salzburgensi. 747.e
figus clarent. 748.c
aliud S. Floriani martyris donatur Polonis transfe-
rendum à Lucio III. Papa. 758.e. & seqq.
Correptio in multis quando sit utilis. 84.e. & seqq.
Correptio Ambianorum. 103.e
Cluniacensium monachorum per Reimbaldum Episco-
pum Leodiensem. 197.c. & seqq.
Gerardi Episcopi Engolismensis apostata, & peruer-
sissimi hominis. 199.e. & seqq.
Petri diaconi Cassinensis Chronographi. 214.b.e
Vilhelmi Aquitania Ducis per S. Bernardum, ob
persecutionem Episcopis illatam, & schismatis fomen-
tationem. 231.e. & seqq. 232.c
Vide etiam, Inrepatio, & Obiurgatio.
Corruptio pestilens aeris Roma magnam populi & proce-
rum partem extinguit. 792.c
Corporum familia rebellis domatur à Paschali II. 8.a
Cosmus Patriarcha Constantinopolitanus exactionum
Alexij Imperatoris pertusus, quibus populum affligit,
Annal. Eccl. Tom 12.

Patriarchatus se abdicat. 130.d
eius ingens in pauperes liberalitas & misericordia.
328.e
moritur. 337.e
Coterelli heretici delentur ad internecionem in prouincia
Bituricensi. 753.d
quam immaniter sauerint in Christianos laicos &
clericos. ibid.d.e
Craconiensis Ecclesia in Polonia donatur à Lucio III. Pa-
pa corpore S. Floriani martyris. 759.e. & seqq.
Craticula S. Laurentij ab altari eruitur, una cum duabus
ampullis sanguinis eiusdem Martyris, à Paschali
Papa II. 97.b
Creatio Paschalis II. Pape. 2.e. 3.c
quanta Urbi & orbi commoda attulerit. ibid.e
item Ludouici Regis Francorum. 54.e
Vilhelmi Apulia & Calabria Ducis. 100.b
Gelafij II. Pape. 120.e. 121.d
Callisti Secundi. 133.e
Honorij II. 157.d.e
Seniores Abbatis Cassinensis. 167.e
Innocentij II. Pape. 184.a
Vilhelmi Mechliniensis Patriarchæ Ierosolymo-
rum. 211.a
Ludouici VII. Francorum Regis. 212.b
Fulconis Ierosolymorum Regis. 217.d
Bela Hungaria Regis. ibid.
Brunonis Archiepiscopi Coloniensis. 220.a
Guibaldi Abbatis Cassinensis. 259.b
Baldini Archiepiscopi Pisani. 263.b
Godefredi Episcopi Lungontensis. 267.d
Theobaldi Archiepiscopi Cantuariensis. 270.e
Celestini II. Pape. 299.c.d
Michaëlis Oxyæ Patriarchæ Constantinopolitani.
301.d.e
Lucij Secundi Pape. 302.a
Eugenij Tertij. 306.e. & seqq.
Cosmi Patriarchæ Constantinopolitani. 328.e
Charitonis Patriarchæ item Constantinopolitani. 337.e
Anastasi Quartij Pape. 377.e
Hadriani Quartij Pape. 379.d
Henrici II. Anglia Regis. 380.b
Alexandri III. Pape. 422.a
Amalrici Ierosolymorum Patriarchæ. 437.c
Vilhelmi Danie Regis. 464.c.d
S. Thome Archiepiscopi Cantuariensis. 473.b
S. Galdini Cardinalis S. Susanne in Archiepiscopum
Mediolanensem. 536.e
Alberti de Ripalta in Episcopum Landensem. 581.b.c
Arduini S. R. E. subdiaconi Cardinalis in Episcopum
primum Alexandrinum. 658.c
Alexij Comneni Græcorum Imperatoris. 739.a
Heractij Casariensis Episcopi in Patriarcham Iero-
solymitanum. 742.b
Lucij Tertij Pape. 747.b.c
Vrbani Tertij Pape. 763.a
S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. 770.b
Nictæ Alundani Patriarchæ Constantinopolitani.
775.c
Leontij, Theodori Balsamonis, & Dosithei item Pa-
triarcharum. 780.c
Gregorij VIII. Pape. ibid.d
Clementis III. Pape. 784.e
Conradi Regis Romanorum. 807.a
Celestini III. Pontificis. ibid.d
Henrici Regis Ierosolymorum. 822.a
Georgij Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani.
825.b.c. 852.a
Cremona cum ceteris Longobardie ciuitatibus conspirat
contra

I N D E X

contra Fridericum Imperatorem. 503.e
 ab eisdem defecit improbe, & contra fidem datam, ad Fridericum. 675.e
 Cremonenses cum Mediolanensibus & Placentinis construxerunt in honorem Alexandri III. Alexandriam Longobardiae civitatem. 584.a
 sollicitantur ab Henrico II. Anglorum Rege pecunijs contra S. Thomam Cantuariensem. 588.c
 deficiunt à societate Longobardorum improbe ad Fridericum Imperatorem. 675.e
 Crescentius pater Paschalis II. Papa. 3.a
 Crescentius diaconus Cardinalis presbyter SS. Petri & Marcellini factus à Callisto II. Papa. 156.c
 adhaeret Anacleto Antipapa. 189.c
 comar Benenentum prodere Rogero Sicilia Regi, & pellitur à civibus. 219.c
 ab eisdem capitur, & traditur Innocentio Papa. 255.a
 Crescentius monachus Cassinensis videt visionem de parvis Guarino Rogero Sicilia Regis Cancellario apud inferos illatis. 241.e
 Crimina varia & grania Gausfredi Archiepiscopi Eboracensis. 854.b. & seqq.
 Cruce signantur Angli plurimi pro suscipienda peregrinatione in Terram sanctam. 762.d
 item Philippus Rex Francorum cum suis, & Rex Anglorum Henricus cum suis. 785.d
 Vide cetera in titulo, Expeditio.
 Crucifer S. Thomae Cantuariensis exprobrat eidem provisionem libertatis Ecclesiasticae. 487.b.c
 S. Crucis virtute Infideles, per responsa de victoria contra Christianos certis, in fugam veruntur, & continentur. 20.e
 Joppe liberatur. ibid.
 Balduinus I. Ierosolymorum Rex ingentem victoriam consequitur. 42.c
 item Balduinus Secundus. 144.a
 liberantur è summo vica de crimine sub Bostro Arabum metropoli Christiani. 305.e. & seqq.
 defenditur Ierusalem à paucis contra Saladinum Saracenorum Principem. 775.d
 Crux ante se deferenda facultatem obtinet ab Alexandro III. Romualdus Archiepiscopus Salernitanus. 700.b.c
 Crux Christi visibiliter statuitur ab Angelo super sepulchrum matris Sordani Jonij. 604.e
 miraculose in aere cernitur, dum Reges Gallorum & Anglorum cum suis cruce signantur pro peregrinatione in Terram sanctam. 785.c.d
 Crux Christi, & Balduinus Ierosolymorum Rex capiuntur à Saracenis in prelio. 777.e. 778.c
 Crux & palma redeuntium à peregrinatione Terrae sanctae olim fuerunt insignia. 812.b
 à Romano solent conferri Pontifice. ibid.
 Crudelitas Henrici IV. Imperatoris in suburbio Romae. 74.a
 Turcorum in monachos Thaborenses. 99.c
 Cencij Frangipanis in Gelasium II. Pontificem. 121.e
 Pontij Abbatis Cluniacensis in suos monachos. 161.e. & seqq.
 Oderisij Abbatis Cassinensis. 167.b
 Nicolai item Abbatis Cassinensis. ibid.c
 Hugonis Infantis in Beneventanos. 173.d.e
 grafsatorum Longobardiae in Episcopos & monachos Gallicanos. 225.d.e. & seqq.
 Rogerij Sicilia Regis in Capuanos. 259.e. & seqq.
 item Alifanos. 269.b
 item in cadauera Rainulphi Ducis, & Brunonis Episcopi. 279.e. & seqq.
 Ludouici Regis Francorum in castrum Vitricum. 296.e

Romanorum Arnaldistarum in homines & palatia. 307.b. 310.a
 Rainaldi Principis Antiocheni in Almaricum Patriarcham. 381.e
 alia horrenda Andronici tyranni & Graecorum in Latinos Constantinopoli degentes. 754.b.e. 755.a.b
 item Constantinopolitanorum in Andronicum captivum. 763.c. & seqq.
 item Henrici Regis Friderici Imperatoris filij in Episcopum quemdam innocentem. 766.b
 item in cadauera Tancredi Sicilia Regis, & filiorum defunctorum. 843.b
 Culpa eadem inuoluit & gratiam Dei volentem praevenerit, & non volentem oblatam acceptare. 432.b
 Cultus Sanctorum duplex. 744.a
 Cupiditas ingens & illaudabilis auri in Joanne Cardinali Neapolitano. 557.b. & seqq.
 Contra Pontificis Romani in quibus maxime debeat versari. 380.e. & seqq.
 Curia Romana Regibus & Imperatoribus imperat. 591.e
 accusatur de simonia à Richardo Rege Anglorum. 802.c
 Curiales Romanae Ecclesiae exemplo suo Galliae Clerum scandalizant, & quomodo. 35.d

D

Demon. Vide, Diabolus.
 Daibertus Archiepiscopus Pisanus & Sedis Apostolicae Legatus cum Principibus Terrae sanctae Encyclicam mittit de rebus Ierosolymitanis ad Paschaem II. & omnes Occidentales. 4.c
 quanta passus sit à Balduino Rege. 12.e. & seqq.
 Boamundum Antiochia Principem ad defensionem Ecclesiae Ierosolymitanae & sui interpellat. ibid.
 laudatur ab fratre Carnotensi. 13.e
 deserit Ecclesiam suam, & Romam veniens de multis accusat Balduinum Ierosolymorum Regem. 37.a.b
 cum litteris Pontificis Ierosolymam reuertitur. 61.c
 in Sicilia diem claudit. ibid.d
 Daibertus Senonensis Archiepiscopus cum ceteris Episcopis coronat Ludovicum Francorum Regem. 54.c
 Dalmatius S. Iacobi Apostoli Episcopus, Monachus Cluniacensis. 218.d
 Damascus civitas obsidetur ab exercitu Christianorum, sed liberatur ob illorum superbiam. 210.e
 Damma maxima sustinet Fridericus Imperator in Italia. 532.b. & seqq.
 Damnatio privilegij à Paschali II. Papa Henrico Quarto coactè concessi. 90.d.e. 108.e
 publice proclamatur in Concilio Lateranensi à Gerardo Engolismensi Episcopo. 91.e. & seqq.
 Basilij Bongomilorum haereseos auctoris. 131.c
 Pontij schismatici Abbatis Cluniacensis. 168.b
 errorum Petri Abalaridi, & Arnaldi de Brixia haereticorum. 287.c.d
 Eonis haeretici nomi & insani. 338.c. 339.e
 item eius discipulorum. 340.a
 item consuetudinum regiarum in Anglia per sanctum Thomam Cantuariensem. 538.a. & seqq. 539.c
 item haereseis Albiensium Tolosa in Gallis. 660.b. & seqq.
 subscribitur à toto Concilio. 664.c.d
 Dani obediens Romana Ecclesia. 23.e
 auxilium dant Balduino Ierosolymorum Regi in capiendis Sidone urbe. 88.d
 arma in Slavos Infideles convertunt. 327.a.b
 pabulatum missi à Rege VII. Alemano, & ab oppidanis repulsi vicum comburunt. 472.e
 Daniel

IN TOMVM XII.

Daniel Episcopus Pragensis una cum alijs Germania Episcopis oburgatur vehementissime ab Eugenio III. Papa propter neglectum officij pastoralis. 372.b. & seqq.
 mittitur à Friderico Imperatore ad euocandum Alexandrum Tertium ad conciliabulum Papiense. 428.b.e
 ingenti fastu Papam & Cardinales alloquitur. 430.a
 quale responsum accipiat. ibid.c. & seqq.
 David VII. Willemi Scotia Regis frater. 762.c
 Decanus Ecclesiae Pictaviensis schismaticus diruit altare in quo S. Bernardus sacrificium obtulerat. 209.e
 grauissime punitur à Deo, & à Diabolo exinguitur. 210.a
 Decime indicuntur ab Henrico II. Anglorum Rege pro expeditione facienda in Terram sanctam. 785.d
 quomodo & per quas debeant exigi. ibid.e. 786.d.e
 Saladina nuncupantur. 787.a
 Decimarum immunitio per Innocentium Secundum facta turbas commouit inter Cluniacenses & Cistercienses. 215.b
 sedantur à Petro Cluniacensi Abbate. ibid.d.e
 Declamatio acerba Henrici Abbatis Clarauallensis contra Manicheos Tolosanos. 719.a. & seqq.
 Vide, Inuictus.
 Decreta regni sui mittit ad Alexandrum III. Casimirus Polonia Rex, ut ab illo confirmentur. 735.d
 confirmantur. ibid.e. & seqq.
 alia & varia in peregrinatione ad Terram sanctam obseruanda praescribuntur. 786.a. & seqq.
 Decretum Paschalis Secundi Papa in Concilio Gualstallensi de ordinationibus tempore schismatis factis. 51.a.b
 alia Concilij Rhemensis generalis sub Callisto Secundo. 135.a.b. & seqq.
 alia Concilij Lateranensis sub eodem. 147.d.e. & seqq.
 alia Joannis Cardinalis Cremensis in Concilio Londoniensi. 165.a. & seqq.
 aliud Eugenij III. contra clericos rebelles Cardinalibus titulorum Recltoribus. 353.e. & seqq.
 aliud Hadriani Quarti contra eodem. 354.b
 aliud Alexandri III. contra eodem. ibid.c. & seqq.
 aliud eiusdem abrogatum omnium que contra S. Thomam Cantuariensem sunt in Anglia statuta. 495.c.d
 alia iniqua Henrici II. Regis Anglorum contra libertatem Ecclesiasticam. 499.d. & seqq. 502.b. & seqq.
 aliud Manuelli Graecorum Imperatoris de obseruatione dierum festorum, & iudiciorum. 528.c. & seqq.
 aliud Alexandri III. contra laicorum inuestituram. 598.c. & seqq.
 aliud Hungariae Regis, de restitutis Romana Ecclesia super illo regno iuribus. 603.a. & seqq.
 alia Concilij Hibernici. 635.c.d
 alia Legatorum Apostolicae Sedis in Concilio Northmannico. 639.b. & seqq.
 alia Alexandri Tertij sancita in Concilio Romano generali. 723.a
 aliud Constantini Magni de privilegijs Ecclesiae Romanae, quanti sit faciendum, & quando emerferit. 826.c. & seqq.
 nihil continet Romana Ecclesia. ibid.e
 à Graecis fuit constitutum, & quare. 827.a
 Dedicatio & expiatio Ecclesiarum in ciuitate Accone. 812.c
 Defensio Alexandri Tertij Papa. 554.d. & seqq.
 item S. Thomae per Auctorem contra Henricum II. Regem Angliae. 585.c
 Degradatio Ioannis de Struma Antipapa & deiclio in

ANNAL. ECCLES.

Concilio Veneto. 703.a
 item omnium Episcoporum & Pralatorum à tribus pseudopontificibus ordinatorum. ibid.
 Demetrius Chomatelus Archiepiscopus Bulgariae reprehendit Theodorum Balsamonem, Latinos ut haereticos proclamantem. 831.e
 Denarius sancti Petri de regno Hiberniae S. R. E. persolvendus instituitur ab Henrico Secundo Anglorum Rege. 418.e
 item alius de regno Anglia prohibetur ab eodem exigi. 502.d
 restituitur instantia Petri Blefensis. 503.a
 iubetur per Angliam colligi ab Alexandro Tertio Papa. 537.b
 Denominatio Maronitarum unde facta. 750.a.b
 Dens S. Casary miraculose ferro resistens, precibus à S. Bernardo euellitur. 266.d.e
 Deploratio amarissima Henrici Clarauallensis Abbatis de cecitate & obstinatione Manicheorum Tolosanos. 719.a. & seqq.
 alia Petri Blefensis de ambitione effrenata dignitatum Ecclesiasticarum. 776.a. & seqq.
 alia infelicis pugna Christianorum cum Saracenis. 777.e. & seqq.
 Vide, Querela.
 Depositio Landulphi Archiepiscopi Beneuentani in Concilio Ceperanensi. 102.d
 Arnulphi Patriarchae Ierosolymitani in Concilio Ierosolymitano. 108.a
 Oderisij Iunioris Abbatis Cassinensis. 159.e
 Anselmi Archiepiscopi Mediolanensis. 163.a
 Pontij Abbatis Cluniacensis schismatici. 168.b
 Patriarcharum Aquileiae & Venetiarum. 181.a
 Henrici Episcopi Virdanensis. 182.d
 Episcopi Halberstadensis. ibid.
 Serlonis Episcopi Apameensis. 251.a
 Rudolphi intrusi Patriarchae Antiocheni. ibid.b
 Rainaldi Calamentani Abbatis schismatici Cassinensis. 258.d
 Henrici Archiepiscopi Moguntini. 375.c
 S. Thomae Cantuariensis spontanea. 501.b
 Tuscanensis & Caietani Episcoporum simoniacorum per Alexandrum Tertium. 602.d
 Bertoldi Bremensis Electi. 725.a. & seqq.
 Hugonis VII. Willemi Scotorum Regis Capellani, vi regia in Episcopatum sancti Andree intrusi. 733.e
 Basilij Camateri Patriarchae Constantinopolitani. 775.c
 Niceta, Leontij, & Theodori Balsamonis successorum. 780.c
 Niceta Mundani Patriarchae Constantinopolitani. 851.c
 Leontij successoris. ibid.d
 Dositheo. 852.a
 Depositionis sententiam pronuntiat in S. Thomam Cantuariensem nomine conciliabuli Hilarius Episcopus Cicestrensis. 493.b
 Depradatio Ecclesiae S. Petri Roma per Anacleum schismaticum Papam. 185.b
 item aliarum Urbis Ecclesiarum. ibid.
 Derisio Hilarij Cicestrensis Episcopi, ineptè contra S. Thomam Cantuariensem in conciliabulo perorantis. 498.c.d
 Descriptio Legis. 55.e
 item persuerantia. 236.a
 item Arnaldi de Brixia haeretici. 276.c. & seqq.
 item Henrici Petrobrusiani haeretici persuersissimi. 334.d.e
 alia Eberardi Archiepiscopi Salzbürgensis. 448.c.d

I N D E X

alia sententia iudicialis. 456.a
item natura Henrici II. Anglorum Regis. 483.a.b
alia graphica natura astuta & perversa eiusdem. 615.b.c
item vita Rogerij Archiepiscopi nequissimi Eboracensis. 624.a.b
item Ioannis Abbatis apostatae Strumensis Antipapa, à schismaticis contra Alexandrum Tertium erecti. 629.a
item Manicheorum Tolosanorum principis & auctoris. 719.e. & seq.
item Riga Lituonia civitatis à fertilitate. 771.d
item boni Episcopi. 777.c
Desiderius Cardinalis S. Praxedis interest electioni Gelasij II. Papae. 121.b
refugit ab Anacleto schismatico, & adhaeret Innocentio Secundo. 185.a
eiusdem nomine cum ceteris scribit Lothario Regi Romanorum. 189.c
Desperatio Ioannis Abbatis Strumensis Antipapa ob compositam inter Alexandrum III. Papam & Fridericum Imperatorem pacem, & ad montem Albanum fuga. 686.c
Devotio insignis Ludovici Regis Francorum erga Sanctos tutelares regni. 163.c
Deus ex hostibus amicos facit Romanae Ecclesiae. 95.c
vltiscitur in Saxones schismaticos, & territas reducit ad Catholicam unitatem. 143.c
Christianos impiè truentes solet plerumque permittere, ut succumbant inimicis infidelibus. 144.a
ingentibus signis confundit & terret schismaticos, Anacleiti Antipapa partes sectantes. 210.a
exercitum Christianorum in obsidione Damasci miseris affligit ob superbiam. ibid.e. & seq.
Noviomenses Aquitania populum incendio subvertit, ob irrum & spretum Innocentium II. Papam. 216.b
profanatores Ecclesiarum in Anglia vltiscitur. 305.d.e
Cluniacenses ab iniurijs vindicat terramotum. 365.c.d
gravissime vltiscitur in schismaticos Alexandri III. aduersarios. 450.e. & seq. 459.a.b
liberat ex improviso Alexandrum & Cardinales ab imminente periculo. 467.e
quid ab hominibus retributionis loco requirat. 476.e. & seq.
eius etymologia. 477.a
severissime solet vltisci in malos consiliarios. 550.a.b
in schismaticos extendit manum. 602.d.e
Agarenos crucem deicere conantes fulminibus & alijs mortis generibus vltiscitur. 604.e
occisores S. Thomae gravissime punit. 642.a.b
in poenam eiusdem necis excitat discordias inter Henricum II. & Henricum III. patrem & filium Reges Anglorum. 645.b. & seq.
miraculose Ecclesiam liberavit sepius ab imminente naufragio. 704.e. & seq.
gravissime vltiscitur in contemnentis excommunicationem sancti Hugonis Lincolnensis Episcopi. 824.c. & seq.
Deus dedit Cardinalis S. Laurentij in Damaso interest electioni Gelasij II. Papae. 121.b
Diacinitas Viennensi metropoli subordinata. 140.a
Diabolus crudelissime sanit in schismaticos Aquitanos. 210.a
monachum Claranallensem innuens, ut devotionem turbet, à S. Bernardo pellitur. 214.e. & seq.
ab eodem Mediolani passim ab obsessis fugatur. 228.a
sub forma accipitris à milite concepti, eidem manum

unguibus stringens, illum in aërem abducit. 339.c.d
suffocat militem à S. Hugone Lincolnensi Episcopo excommunicatum. 824.e
item sponsam in faciem sponsi expuentem. ibid.d
peregrino ad S. Sepulchrum proficiscenti occurrit, & illum adorare recusanti adustis capillis cutem capitis calore denigrat. 852.e. & seq.
à S. Iacobo constrictus demonem se fatetur. 853.a
mala contra Christianos in Oriente à se patrata enumerat. ibid.
Ditum egregium Friderici Imperatoris. 452.e
Didacus Episcopus Compostellanus à Paschali Papa II. iubetur suam Ecclesiam ordinare secundum prescriptum sacrorum canonum. 38.e
ab eodem in mandatis accipit, incestuosum matrimonium Alphonsi Aragoniae Regis, & Fracae Castellae Regina dirimere. 67.a
Dieboldus Marchio fautor & promotor rebellionis Henrici filij contra Henricum III. patrem Imperatorem. 93.a
Diedo Comes filius Marchionis Montisferrati iurat nomine Friderici Imperatoris Alexandro III. observationem omnium, qua inter ipsum & Principes sunt constituta. 678.a
item VVilhelmo Sicilia Regi eiusdem nomine. 702.a
Dierum festorum à Gracis coli salutorum enumerationem. 528.e. & seq.
Dietericus Sedis Apostolicae Legatus. 107.b
Saxones Romanae Ecclesiae reconciliat. ibid.
Digladiatio prohibetur ab Innocentio II. in Concilio Romano generali. 273.e
Dignitas & maiestas Romanae Ecclesiae. 430.d
item Episcopalis, & quanta sit. 476.a
Dignitates onera & miseriae comites habent. 394.a.b
Dignitates Ecclesiasticae summo cum scandalo & animarum damno ambiuntur à multis. 776.a. & seq.
Dilationem expeditionis in Terram sanctam exagitat Petrus Blesensis. 800.d.e
Dionysius monachus Cassinensis S. Lidgani Abbatis vitae scriptor. 132.a
S. Dionysius Arcopagita cum alijs Martyribus terret Henricum IV. Imperatorem, bello Gallorum regnum infestare tentantem. 163.a.b
Diopoldus Princeps relinquitur apud Arcem oppidum ab Henrico Imperatore ad excursionses per regnum Neapolis faciendas. 811.e
Diploma Paschalis II. Pontificis de relato in numerum Sanctorum Petro Episcopo Anagninae. 42.d.e
aliud Gelasij Secundi Papae de Indulgentijs militantibus in Hispania contra Sarraenos concessis. 128.a
aliud Callisti Secundi Cisterciensium Ordinem & possessiones confirmans. 137.d
aliud eiusdem Ecclesiae suae Viennensis concessum. 139.e. & seq.
aliud eiusdem pro confirmatione privilegiorum à Paschali Secundo Ecclesiae Bracharensi concessorum. 152.b
aliud Anacleiti Antipapa datum Ecclesiae S. Laurentij martyris. 202.c
aliud eiusdem de regio titulo & nomine Rogerio Calabriae & Apuliae Ducis collato. 203.c
aliud Innocentij II. Papae de concessio Lothario Secundo Imperatori alodio terrarum Comitissa Mathildis. 221.d
aliud eiusdem Attoni Episcopo Pistoriensi datum. 224.a
aliud eiusdem de investitura regni Sicilia, Ducatus Apuliae, & Principatus Capuani Rogerio concessa. 278.b
aliud

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

aliud Eugenij III. Papae de canonizato S. Henrico I. Romanorum Imperatore. 370.c
aliud eiusdem de quarta parte oblationum Canonice S. Petri concessarum. 373.c
aliud VVillemi Sicilia Regis de pactis inter illum & Hadrianum IV. Papam initis. 395.c
aliud Hadriani, praedictum VVillemi diploma confirmans. 397.a
aliud eiusdem Henrico II. Anglorum Regi regnum Hiberniae confirmans. 418.d
aliud Alexandri III. Papae de canonizato S. Eduardo Anglorum Rege. 458.b
aliud Regis Hungariae de restituta Romana Ecclesia iuribus super illo regno. 603.a
aliud Alexandri III. datum monasterio S. Mariae in Organo Venetijs. 678.b
aliud Friderici Imperatoris de pace inita cum VVilhelmo Siciliae Rege. 701.d
aliud Clementis III. de privilegijs Scotorum Ecclesiae concessis. 792.d
aliud Senatus populiq; Romani de composita cum Clemente III. Papa pace. 793.d
aliud Ottonis III. Imperatoris contra edictum Constantini Magni de possessione rerum temporalium Romanae Ecclesiae. 827.b. 828.e. & seq.
quid de illo sentiendum sit. 829.d.e
aliud Caelestini III. Papae de relato in Album Sanctorum S. Ubaldo Episcopo Eugubino. 832.d
aliud eiusdem datum VVilhelmo Scotiae Rege, de exemptione Ecclesiarum Scotticarum à subiectione Ecclesiae Anglicanae, & subordinatione Romanae. 833.b
Diplomata vetera curat conquiri & colligi Benedictus Papa Duodecimus. 827.e. & seq.
Discessus Petri Blesensis à Sicilia. 559.a
Friderici Imp. Venetijs. 686.a
Alexandri III. & reditus in Apuliam. ibid.
Vide, Iter, & Profectio.
Discordia inter Paschalem II. Papam, & Henricum IV. Imperatorem. 73.d.e
alia inter Papam & nonnullos Cardinales ob concessionem investiturarum Henrico IV. Imperatori factam. 81.a. & seq.
alia inter Henricum IV. Imperatorem, & Principes Saxoniae ob substitutionem noui Episcopi VVirceburgensis. 148.e. & seq.
alia inter Cardinales & Romanos ob electionem Innocentij Secundi, & Anacleiti pseudopapa. 184.b. & seq.
alia inter Ludovicum Regem Francorum & Innocentium Papam ob nouum Archiepiscopum Bituricensem. 292.b
componitur. 300.d
alia Christianorum Principum in Oriente. 338.b
victorias eorumdem impedit. ibid.
alia inter Gothos & Sueones ob locum nouae metropolis erigenda. 355.b
alia inter Hadrianum IV. Papam, & VVilhelmum Siciliae Regem. 389.e. & seq.
alia inter Hadrianum & Fridericum Romanorum Imperatorem, & unde orta. 401.a. & seq.
alia inter Clerum Romanum. 405.a
alia & noua inter Hadrianum Pontificem, & Fridericum Imperatorem. 410.e. & seq.
alia inter Ludovicum Regem Francorum, & Henricum Anglorum. 564.a
alia diuinitus excitata inter Henricum patrem, & Henricum filium Reges ob necem S. Thomae. 645.b. & seq.
alia inter Alexandrum III. & Friderici Imperato-

ris Legatos de loco colloquij constituta. 677.c
alia inter VVilhelmum Regem Scotorum, & Canonicos sancti Andree de nouo substituendo Metropolitano. 733.d
componitur per Sedis Apostolicae Legatum. 749.c.d
alia inter Urbanum III. & Fridericum Imperatorem, & quare. 567.d.e. & seq.
alia inter Henricum II. Angliae, & Philippum Galliae Reges. 797.e
Discordia prima semina inter Fridericum Regem Romanorum, & Eugenium III. Papam. 371.e. & seq.
alia inter eundem, & Hadrianum Quartum. 401.a. & seq.
alia inter S. Thomam, & Henricum II. Anglorum Regem. 482.b.c
Dispensatio super quartum consanguinitatis gradum in matrimonio. 32.e
Dispensatio in Romana Ecclesia non tam voluntate quam necessitate fit, & quomodo. 57.a
Dispositio hierarchica Ecclesiae Dei. 526.e. & seq.
Disputatio luculenta Chrysolani Sedis Apostolicae Legati contra Gracos de professione Spiritus sancti. 110.d. & seq.
alia S. Bernardi cum Petro Cardinali Pefano pro electione Innocentij II. legitima probanda. 162.b.c
alia S. Malachiae Hiberniae Metropolitani cum heretico sacramentario. 264.b.c
alia S. Bernardi cum Petro Abailardo heretico. 284.c.d
alia eiusdem cum Giliberto Porretano Episcopo Pictauiensi heretico. 343.d. 347.c. & seq.
alia inter Guidonem Cardinalem Cremensem schismaticum, & VVilhelmum Cardinalem Papiensem orthodoxum. 614.c.d
alia publica Episcoporum & Abbatum cum Albiensibus hereticis. 659.d. & seq.
item Petri Cardinalis S. Chrysoconi cum Manichaeis. 715.b. & seq. 717.b. & seq.
Dissidia noua inter Alexandrum III. & Henricum II. Anglorum Regem. 607.a
alia inter Henricum patrem, & Henricum filium Reges. 645.b. & seq.
alia inter Lucium III. Papam, & populum Romanum. 751.b
alia inter eundem Pontificem, & Fridericum Imperatorem. 760.a. & seq.
alia inter Urbanum III. & Imperatorem. 765.d.e. 766.a. & seq.
Dissidia inter Regem Philippum Francorum, & Richardum Regem Anglorum in Palestina. 812.a
Vide, Controuersia, & Discordia.
Dissolutio flagitiosissima monachorum & Abbatum monasterij Gristanensis. 744.e. & seq.
Dissuasio Petri Blesensis luculenta ad Arnulphum Episcopum Lexouiensem, ne Episcopatum dimittat. 746.b. & seq.
Dueline Hiberniae vrbs decoratur Archiepiscopali dignitate ab Eugenio III. Papa. 368.b
Diversitas rituum non scindit Ecclesiam. 393.e
Dies quidam Tolosanus Arriana haeresi infectus conuincitur à Petro Cardinali S. Chrysoconi, & damnatur. 714.e. & seq.
ueniam precatur, & poenitentiam promittit. 715.a
alius quidam negans debum ornatum festiuitati B. Virginis diuinitus punitur. 730.e. & seq.
Diuisio prima regni Francorum. 55.b
Diuortium inter Comitem Viromandorum, & uxorem. 292.d
item inter Ludovicum Francorum Regem, & Elionoram

INDEX

normam Ducis Aquitania filiam. 357.c.d.e
item inter Fridericum Suevia Ducem postea Imperatorem, & uxorem. 3. 8.a
item inter Amalricum Regem Ierosolymorum, & uxorem. 485.b
item inter Adolphum Gallie Regem, & uxorem illicitè ductam. 811. b
item inter Botildam Regis Danorum filiam, & Philippum Regem Francorum. 851. b.c
Doctrina erronea Petri Lombardi Episcopi Parisiensis de humanitate Christi prohibetur, & damnatur ab Alexandro Tertio Papa. 727. b.c
Doctrina requiritur in Episcopo. 776.c
Dodechinus historicus narrat mirabiles predicationes cuiusdam viri religiosi de futuro Paschalis II. Pontificatu. 2.e
Dolentes legationem mittunt ad Paschalem II. Papam pro Vulgino Archiepiscopo consecrando. 57.e
quid responsi ab Iuone Carnotensi ea de re accipiant. 58.c
Dolor Saladini Babylonie Regis ob amissam classem. 779.c
Franski Tertij Papa propter Ierosolymam à Sarracenis captam. 780.c
Dolus Rogerij Sicilia Regis. 261. b
alius Friderici Imperatoris in deponendo Alexandro Tertio Papa. 466. d.e
alius eiusdem in subiiciendo sibi Waldemaro Danorum Rege. 469 d.e. 471. e. & seq.
Vide, Fraus.
S. Dominicus Ordinis Predicatorum fundator nascitur Calageo in Hispania. 631. a
Domizus Mathildis Comitissa rerum gestarum & vi. a scriptor. 49. c. Sapius citatur.
Domizus Cardinalis S. Cyriaci facit Henrico IV. Imperatori iramentum iussu Paschalis II. Papa de investituris. 77. b
Domizus Cardinalis S. Martini adest electioni Gelasij Papa II. 121. a
Dona diuersis Ecclesijs missa à diuersis. Vide, Munera.
Dona pretiosa Emmanuelis Græcorum Imperatoris ad Fridericum Imperatorem Romanorum. 730. b
Dositheus Patriarcha Ierosolymitanus creatur Constantinopolitanus. 780. c. 851. e
à Clero eicitur, & ab Imperatore restituitur. 852. a
& rursum deponitur. ibid.
Dositheus Studij monachus pseudopropheta exulcerat animum Isaacij Græcorum Imperatoris contra Fridericum Imperatorem Romanorum, & quomodo. 801. b
S. Dransius pugilum patronus. 540. c
Dubia Armenorum ad Sedem Apostolicam delata, & quam. 314. b
Dubia sunt in meliorem partem interpretanda. 657. a
Dubium de transubstantiatione vini aqua mixti in sanguinem Christi in Gallus ortum, refert ad Ecclesiam Romanam soluendum Garsfredus monachus Cisterciensis. 795. b. & seqq.
Ducatus Austriae grauissimè diuinites affligitur ob Leopoldum Ducem excommunicatum, nolentem penitere. 853. c.d
Dyrrachium ciuitas Græcorum expugnatur à classe Siculorum in vindictam Latinorum à Grecis Constantinopoli scelestissimè peremptorum. 763. a

E

Eberardus Præpositus Bambergensis. 28.c
Eberardus Eichstatis Episcopus legationem obit ad Paschalem II. Papam. 42. a

cum collegis à Tridentinorum pirata Adelberto capitur, & spoliatur. 45. d
liberatur à VVelfone Noricorum Duce. ibid. e
Eberardus Episcopus Bambergensis obit legationem nomine Friderici noui Romanorum Regis, ad Eugenium Tertium Papam. 370. e
graniter cum ceteris Germania Episcopis increpatur ab Eugenio, & quare. 372. b. & seqq.
respondet Henrico SS. Nerei & Achillei Cardinali, de reformanda pace inter Papam & Imperatorem. 414. c. & seqq.
de eadem re scribit ad Hadrianum Quartum Papam, & modum componendæ pacis ostendit. 415. a. & seqq.
laudatur egregiè à doctrina & integritate. ibid. d
totam seriem rerum gestarum inter Legatos Apostolicæ Sedis & Imperatorem significat Eberardo Archiepiscopo Saltzburgenfi. 416. a. & seqq.
scribit ad eundem de negotijs in conciliabulo Papiensi contra Alexandrum Tertium tractatis. 446. d. & seqq.
Eberardus Archiepiscopus Saltzburgenfi cum ceteris Germania Episcopis obiurgatur grauissimè de neglectu officij pastoralis ab Eugenio III. Papa. 372. b. & seqq.
accipit litteras ab Eberardo Episcopo Bambergensi de rebus inter Legatos Pontificios & Imperatorem gestis. 426. a
item ab Imperatore de iisdem. 417. b
litteras accipit ab eodem de rebus in conciliabulo Papiensi gestis. 445. c
item ab Eberardo Episcopo Bambergensi. 446. d
item ab Henrico Præposito de Berthergaden. 447. b
egregiè commendatur à vita, morum, & operum pietate. 448. c. d
de eodem Abbatis Epponis vaticinium. 448. c. & seq.
Papam Alexandrum laudat, indignante Friderico Imperatore, à quo tamen non puniunt, sed suscipiunt ob sanctitatem. 449. b. c
gloriam suam ipse odit, & exilium aut mortem præoptat. ibid. c
moritur, à morte miraculis illustris. 505. d
Ebraldus inuenus nobilis Gallus latrocinij celebris. 118. a
à Roberto de Abruscolis Theologo Parisiensi conuertitur, & sæculo renuntiat. ibid. b
Ebreduum Viennensi Ecclesia subordinatum. 140. a
Ebremerius substituitur à Balduino Rege Ierosolymorum Daiberto legitimo Patriarcha electo. 37. a
deponitur. 61. c
Romam venit de sua innocentia Pontifici rationem daturus. ibid. d
ad Ecclesiam Casariensem transfertur. ibid. e
Ebrus quidam interemptus pro sancto colitur. 743. e
quisnam ille fuerit. 745. b
Ecclesia Arca veteris Testamenti pulchrè comparatur. 1. d. e
quibus uinis non communicat, illis mortuis communicare non potest. 49. e
quomodo paulatim creuerit. 109. b
eius status non armis, sed meritis asistatur. 236. e
rum demum fortissima est, cum maximè deprimiunt. 280. b
non potest consistere sine libertate & unitate. 475. c
quanta passa sit tempore Alexandri III. Papa. ibid. d
eius hierarchica dispositio & ordinatio. 536. e. & seq.
Ecclesia Ierosolymitana quantum possessionibus ditata fuerit à Godefredo Bolonio. 12. e
post eius obitum à Garnerio Comite & alijs persecutionem patitur. 13. a
illustratur & dilatur consensu Romani Pontificis à Bal-

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

à Balduino Rege. 65. e. & seq.
Ecclesia Anglicana turbatur ob inuestituras ab Henrico Primo. 14. d. 17. a
omnium prima constitetur Alexandrum III. uerum Pontificem, & quomodo. 458. e
Ecclesia Romana super Concilia est, & nullis legibus ab illis perstringi potest. 22. d. 23. c
virga est & linea directionis regnorum, pontificatum, & omnium potestatum. 225. c
quantum obseruetur in suis Actibus pranis à Gallicana Ecclesia. 35. d
ab exordio sui passa est simoniam licet inuita. ibid. e
in multis dispensat, non uoluntate sed necessitate, & quomodo. 57. a
inuestituræ quibusdam Romanorum magnatibus, & liberatur à tyrannide, diligenti Paschalis II. Papa. 63. d
numquam heresim passa est. 109. a
omnes hereses conrunt. ibid.
pacem recipit & libertatem diligentia Callisti II. Papæ. 245. c. 149. b. c
quanta sit passa ab Anacleto Antipapa. 186. b. & seqq.
eius ingens super omnes Ecclesias auctoritas. 229. a. b
feudum habet super Anglia regnum. 238. c
sola potest & debet præscribere festos dies, eorumque celebrationem. 242. e
Portugalliam accipit tributariam ab Alphonso Duce. 302. e
locus Petri uerè dicitur. 308. b. c
quanta sit passa à Romanis Arnaldisti. 292. a. 303. b. 307. a. 310. a. & seqq.
quoties fuit tribulata, toties liberata. 313. a
Armenos Catholica Romanae communioni restituit. 314. b. & seqq.
duplicem gladium Petri tenet. 320. d. e
sola potestatem habet de Fide indicandi & decernendi. 344. e
Donus Dei in terris appellatur. 373. b
excusatur ab Austrore ob suorum Legatorum auaritiam & improbitatem. 376. e
quanti calumnijs passim ab hominibus proscindatur. 399. a. & seqq.
sua priuilegia accepit à Christo, non à Constantino Magno. 415. b. c
tradit Henrico II. Anglorum Regi sub tributo annuo Denarij S. Petri Insulam Hibernie. 419. a
potestatem indicandi omnes Ecclesijs accipit, & à nulla potest indicari. 430. d
quanta mala sustinuerit à Friderico Imp. 453. e
sola largitur dignitatem Imperialem. 477. e
primatum tenet super omnes. 527. a. b
diploma restitutionis suorum iurium super Hungaria regno recipit ab Hungarorum Rege. 603. a
segillatè à S. Thoma Cantuariensi de timiditate in peniendo delinquentes. 627. c. d
sola auctoritatem habet indicandi miracula Sanctorum. 644. a. b
Angliam in re proprietatis possidet. 645. e
eius summa in terris auctoritas, & officium conuertendi & docendi errantes. 684. b. c
quam miraculosè à Deo sit è summis periculis erepta. 704. e. & seqq.
inimicos dilgere consuevit. 709. b
regnum Portugallie tributarium accipit ab Alphonso Primo Rege. 718. d
eius est cognoscere & indicare de omni scripturarum genere. 772. a. b
accipit immediatè à Deo, non à Constantino Magno, rerum temporalium possessionem. 826. e. & seqq. 831. a. & seqq.

quam ab Ortone Tertio dicitur accepisse. 829. a
& seqq.
in omnes omnino mortales potestatem accepit à Christo. 846. a. 847. e. & seq.
dissimulando Principum delicta excidit à pristina gloria. 849. a
Ecclesia Rauennatensis ob suorum Archiepiscoporum contra Sedem Apostolicam rebellionem priuatur multis ciuitatibus à Paschali II. Papa. 51. d
à schismate absoluitur, & pristina dignitati restituitur à Gelasio Papa. 126. a. & seqq.
Ecclesia Rhemensis interpellat coronationem Ludonici Regis Francorum, & quo iure. 54. d
quantum fuerit disturbata. 56. c
Ecclesia S. Laurentij in Lucina Romæ nouis Sanctorum reliquijs illustratur. 97. b. c. d
S. Bartholomei in Insula Tiberina restauratur à Paschali II. Papa. 99. d
S. Vincenij ad ripam Uulturni dedicatur à Paschali Papa. 114. b
item S. Agapiti Præneste. 115. e
S. Iacobi Compostellani metropolis dignitate elenatur à Callisto II. Papa. 152. a
S. Agnetis in Agone dedicatur à Callisto II. ibid. c
quibus reliquijs gaudeat. ibid. d
S. Petri Roma spoliatur ab Anacleto schismatico Papa. 185. b
incenditur à Friderico Imperatore. 530. e
alia S. Laurentij Roma dedicatur ab Anacleto Antipapa. 202. e
ab eodem dotatur. ibid. d
alia S. Marie trans Tiberim restituitur à fundamentis per Innocentium II. Papam. 282. c
S. Stephani in Vaticano traditur nationi Abyssinorum, siue Preteianis. 685. c
alia ciuitatis Aconis expiantur, & de nouo dedicantur, eiectione Sarracenis. 812. e
Ecclesia S. Marie supra S. Cyriacam, siue Dominicam, erecta iuxta Panormum in Monte Regali à VVilhelmo iuniora Sicilia Rege. 654. e
priuilegium exemptionis aliasque prerogatinas impetrat ab Alexandro III. Papa. ibid. c. d
augetur in metropolim à Lucio III. Papa. 750. e
Ecclesia Cantuariensis in Anglia recipit pristinam dignitatem legationis nomine Sedis Apostolicæ per Angliam à Paschali II. Papa. 116. e
turbatur post mortem S. Thome propter electionem noui Archiepiscopi. 626. d. e
eiusdem necem polluta, iubetur expiari & reconciliari. 639. e
Ecclesia Viennensis in Gallia priuilegio luculento munitur à Callisto II. Papa, suo Archiepiscopo. 139. e
& seq.
Ecclesia Bracharenfis confirmationem dignitatum à Paschali II. ipsi concessarum obtinet à Callisto Secundo. 152. b. c
quot sub se sedes Episcopales habeat, & ciuitates. ibid. c
Ecclesia Bambergensis dotatur à S. Ortone suo Episcopo. 153. e. & seq.
Ecclesia Hibernica grauissimè à potentibus & multis animis oppressa. 158. b
reflorescit. ibid. c. d
Ecclesia Belgica heresi Tanchelini labefactatur. 158. c
per S. Norbertum ab ea liberatur. ibid. & seq.
Ecclesia Gallicana quam semper fuerit constans in Fide Catholica. 124. c. 207. c
Innocentij II. partes constanter tenet. 206. c
florebat diuersis Religioforum Ordinibus. 217. a
perse-

I N D E X

persecutione vexatur à Ludovico VII. Gallia Rege. 293.b.c
 egregie laudatur. 456.b. & seq.
 eiusdem laus. 565.d
 Ecclesia Germanica constantissime perstat in unitate cum Innocentio II. 206.c
 conturbatur edicto fenerissimo Friderici Imperatoris. 450.b
 quanta mala sustinuerit ab eodem. 453.c
 Ecclesia Pisana nobilitatur ab Innocentio II. Papa. 219.b
 Ecclesia Ianuensis eximitur ab obedientia Ecclesia Mediolanensis per Innocentium Secundum Papam. & alijs Episcopis augetur. ibid.
 Ecclesia Antiochena post mortem Bernardi Patriarcha insaditur à Rudolpho Mamistano Franco. 247.e
 per eundem diluatur à iurisdictione Ecclesie Romanæ. ibid.
 Ecclesia Ramesensis in Anglia prodigiose sanguinem è parietibus exsudat. 305.d
 Ecclesia Orientalis quam lugubri sit in statu. 358.b.c.d
 suscipit Alexandrum Tertium in Papam. 437.b
 Ecclesia Moguntina schismate octodecim annorum laborat, & gravissima patitur. 451.e
 Ecclesia Papiensis schismaticorum santrix privilegio primatur. 658.c
 Ecclesia Scotorum laborat schismate ob noui Metropolitaniani electionem. 733.d
 paci & quieti restituitur à Clemente III. Papa. 792.a.b
 ab eodem insigni illustratur privilegio. ibid. d.e
 eximitur à Celestino III. à subiectione Ecclesie Anglicanæ, & subijciuntur Romana. 833.c. & seq.
 Ecclesia alienari aut transferri non possunt absque licentia sui Episcopi. 9.d
 nec edificari. 24.c
 earum violatores in Anglia diuersis poenis diuinitus interimuntur. 305.c.d.e
 debent esse immunes cum sacerdotibus à contributionibus bellorum. 788.b. & seq. 800.c
 Ecclesia Toletana Maurorum & Moabitum incho crepta per Hadesonum Regem. 20.c
 eiusdem Ecclesie primatus confirmatur à Paschali Papa. 20.b
 item à Gelaso Papa. 127.c.d
 Ecclesia Northmannica miserimus status sub Roberto Duce. 59.e. & seq.
 Ecclesia & monasteria Græcorum recipiunt per auream bullam Manuëlis Imperatoris ablata quondam prædica & possessiones. 356.a. & seq.
 Ecclesias diuersas consecrat & dedicat in Gallijs Gelasius II. Papa. 127.d
 alias ibidem Callistus Secundus. 137.c. 152.c
 Edessa Syria vrbs capitur à Sarracenis. 315.c. 316.b
 Edictum crudele Friderici Imp. de suscipiendis Oëtaniano schismatico pro legitimo Pontifice. 450.b
 aliud Henrici II. Anglorum Regis contra clericos S. Thomæ Cantuariensis. 494.c
 Edictum Constantini Magni etsi verum esset, nihil tamen utilitatis contulit Romana Ecclesia. 826.e. & seq.
 post quot secula primum emerferit in lucem. 827.a. 831.b
 Edimerus vita S. Anselmi Cantuariensis scriptor. 14.a
 partem ossis S. Priscæ obtinet. 32.a
 S. Eduardus Anglorum Rex connumeratur inter Sanctos ab Alexandro III. Papa. 458.a. & seq.
 Eduardus vita S. Thomæ Cantuariensis scriptor. 473.b
 Eduardus Grimfere clericus S. Thomæ Cantuar. brachio trucidatur, dum vult à domini capite iclũ auertere. 625.d

Effectus dirissimi excommunicationis in Austria ob Du- cem Leopoldum anathematizatum pœnitere nolentem. 853.c.d
 Egelbertus Episcopus Bambergensis accipit diploma ab Eugenio III. Papa de canonizato S. Henrico Primo Rgmanorum Imperatore. 370.e
 Eginus Abbas S. Valrici, & Confessor, granissima que- que passus ab Herimanno pseudoepiscopo Augustano. 68.e
 Callisto II. è Gallijs Rgmanam proficiscenti occurrit, & negotia Ecclesie Augustanæ feliciter apud eundem conficit. 141.b
 de eiusdem Pontificis ad Vrbes aduentu epistolam scribit. ibid. c. & seq.
 in reditu tempestate maris quassatus ægrotat, & Pisis moritur. 142.d
 Egitania Bracharensi Ecclesia subiecta. 152.c
 Eularius Vrbs Roma ob cadem Romanorum sub Tusculo. 530.d
 Elatio fastuosa principis Manicheorum. 719.e. & seq.
 Electio diuersorum. Vide, Creatio.
 Electio Episcoporum ad Ecclesias, non ad Reges pertinet. 19.e. & seq.
 Electio Innocentij II. Papa varijs argumentis probatur legitima à S. Bernardo. 187.a. & seq.
 Oëtaniani Antipapa demonstratur ab Auctore inua- lida & schismatica. 442.e. & seq.
 Alexandri vero valida & legitima. 443.a. b. 454.e
 Electionem Romani Pontificis arroganter sibi vendicat Fridericus Imperator. 468.a
 Electorum numerum non inuit segregatio damnatorum. 434.d
 Eleonora Ducis Vindocini filia vitam colit monasticam in monasterio Fontis Ebraldi. 118.d
 Eleonora siue Elionora VVillelmi Aquitanie Ducis filia desponsatur à patre moriente Ludouico VII. Franco- rum Regi. 246.c.d
 subscribit patris testamento. ibid. e
 ob consanguinitatis gradum diuortio separatur. 367.e
 nubit alteri viro. ibid.
 Eleonora Anglorum Regina Henrici II. vxor tuctur par- tes filiorum contra patrem rebellantium. 647.c
 suadet ab Archiepiscopo Rothomagensi cum viro in gratiam redire. ibid. & seq. vide, Eleonora.
 Elenatio corporis S. Priscæ. 32.a
 item craticale S. Laurentij martyris. 97.b
 item reliquiarum multorum Sanctorum. ibid. c. d
 item Sanctorum Ianuarij, Festi, & Desiderij. 182.b
 S. Eleutherius Episcopus martyr Romæ Troiam trans- fertur. 57.b
 Elias Episcopus Troianus electus fungitur nomine VVil- lelmi II. Sicilia Regis legatione in Angliam pro con- trahendis nuptiis. 659.a
 Elisabetha Philippi Valesij Francorum Regis soror nomen dat in monasterio Fontis Ebraldi. 118.d
 Eloyssa Abbatisa quondam Petri Abailardi coniux litte- ras accipit à Petro Cluniacensi de laudabili illius con- uersatione & morte. 288.a
 Elucubrations Laborantis S. R. E. Cardinalis. 750.c
 Embrico Herbiopolensis Episcopus internuntius inter Con- radum Regem Romanorum, & Ioannem Comnenum Græcorum Imperatorem. 301.b
 Emmanuel Comnenus Imperator Græcorum, vide, Ma- nucl.
 Encornia Ludonici Philippi Regis Francorum filij. 54.c
 Boamundi Antiochia Principis. 88.a. & seq.
 Vide, Laus.
 Encornia immensa Nectarij schismatici Abbatis Casulo- rum, Græca & adulatoria tuba à Georgio Corcyra Ni ciro-

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Metropolitano decantantur. 740.e. & seq.
 Energumeni curantur à S. Bernardo Clarauallensi. 215.a. 228.a. b
 Engelbertus Marchio commendatur Pisanis à S. Ber- nardo. 223.e
 Enumeratio malorum ex schismate ab Henrico III. Im- peratore excitato. 47.e. & seq.
 item eorum, que passus est à Romanis schismaticis Ge- lasius Secundus. 121.e
 illorum item, que passum est monasterium Cluniacense à Pontio Abbate. 162.a. b
 item rerum gestarum in Vrbe per Innocentium II. Pa- pam post sublatum schisma. 268.e. & seq.
 item precipuorum capitum hereseos Gilberti Episcopi Pictaniensis. 332.d
 item Henrici Petrobrusiani, & malorum ex eius heresi profectorum. 333.e. & seq.
 item scelerum & flagitiorum Iordanis Cardinalis Le- gati in Germania. 368.c
 item calumniarum à populo passim contra Romanum Pontificem & Ecclesiam tactari solitarum. 399.b. & seq.
 alia flagitiorum à Friderico Imperatore contra Eccle- siam commissorum. 453.e. & seq.
 alia consuetudinum regni Anglia ab Henrico II. con- tra Ecclesiasticam libertatem propositarum. 499.d. & seq. 538.b. c. 539.c. d
 alia diuersa festorum apud Græcos. 528.e. & seq.
 Eon hereticus nouus & insanus Britannus damnatur in Concilio Rhemenfi sub Eugenio Tertio, & perpetuo carceri adijciatur. 338.c
 quam suam fuerint ineptie. ibid. & seq.
 quam stultam suæ fidei professionem faciat. 339.c
 Episcopatus refugiendi, non ambiendi. 776.e
 Episcopi nonnulli Belgis contra interdictum Vrbanum Pa- pa coronant Philippum Galliarum Regem. 8.c
 Episcopi Regis Anglorum nomine frustra apud Paschalem conantur collationem & inuestituram Ecclesiarum Re- gi Henrico impetrare. 117.a
 mendaciter spargunt in Anglia, Paschalem Regi inue- stituram concessisse. ibid.
 excommunicantur à Pontifice. 18.a
 incurunt odium & persecutionem Henrici II. Regis. 482.c. d
 ad fortiter defendendam contra Regem libertatem Ec- clesiasticam animantur ab Alexandro III. Papa. 484.e. & seq.
 appellant S. Thomam ad Sedem Apostolicam, & de- ponunt Archiepiscopatum. 493.b
 multis modis contra eundem peccasse demonstrantur. 495.b. & seq.
 contra eundem per Legatos agunt apud Alexandrum Papam. 498.a. & seq.
 commonentur à S. Thoma Cantuariensi adhaerere Ro- mane Ecclesie. 527.a. b
 increpantur de conuientia. 547.e. & seq.
 eius sententiam elidunt appellatione facta ad Sedem Apostolicam. 541.a
 totis viribus contra eundem pro Rege consurgunt. ibid. c. d
 Regi condescendere suadent. ibid. e. & seq.
 pro Rege contra eundem dant litteras ad Alexan- drum III. Papam. 546.c. & seq.
 Regem de obedientia erga Pontificem laudant. ibid. e
 eundem excusant. ibid. e
 S. Thomam nimie seueritatis accusant. 547.b. c
 Sedem Apostolicam contra eundem appellant. ibid. e
 prohibentur ab Alexandro quidquam absque S. Tho- mæ licentia attentare. 548.b
 quid ad S. Thomam scribant de appellatione facta, Annal. Eccl. Tom. 12.

& quam fraudulenter agant. 577.e. & seq.
 intercedunt pro Rege apud Legatos Apostolicæ Se- dis. 592.b
 eundem inuictus respondentes Legatis corripunt. ibid. d
 prohibentur ab Alexandro Henrico Henrici Regis fi- lio coronam imponere, & quare. 607.b
 reprehenduntur ab eodem de tepiditate in corripiendo Rege. 612.d. e
 aduersantur S. Thome regresso in Angliam. 623.c
 Henricum Regem apud Alexandrum Papam de neco S. Thome accusatum excusant. 631.e. & seq.
 inuentur à Celestino III. excommunicare Joannem Comitem Moretonij. 821.b. c
 Episcopi potestatem iudicandi habere probantur in Reges & Imperatores. 86.c
 ipsi à solo Deo possunt iudicari. ibid.
 eorundem translatio duabus de causis permittitur. 109.e
 quodam eorundem sit officium. 476.a. 787.b. & seq. 800.b. c
 eorundem dignitas maxima. 476. e
 tenentur pro libertate Ecclesiastica & lege diuina cer- tare ad sanguinem. 549.c
 isdem facile est peringere ad martyrium. 640.b
 licite intersunt, immo necessario, consijs Regum & Principum. 670.b. & seq.
 quando possint & debeant renuntiare Episcopatibus. 746.b. & seq.
 docti esse debent. 776.c
 Episcopi Gallicani exemplo monachorum Cisterciensium seruo rem diuinam agunt. 177.b
 ea de causa persecutionem sustinent à Rege & Princi- pibus Francorum. ibid.
 excommunicant Anicij Anacleum Antipapam. 205.e
 Synodum Stampis celebrant, & Innocentium II. ve- rum Pontificem pronuntiant & acceptant. 207.a
 à Concilio Pisano redeuntes infestantur à grassatoribus Longobardia. 223.d
 diuexantur à Ludouico Rege. 293.b. c
 Episcopi Aquitania schisma Anaclei Antipapa fouet instigatione Gerardi Episcopi Engolismensis. 208.b
 increpantur grauissime à S. Bernardo. ibid. e
 Episcopi Germania inuentur ab Hadriano IV. per litte- ras Fridericum Imperatorem renouare ab impijs animi moribus contra Sedem Apostolicam. 405.c. d
 quidam respondeant Pontifici. 406.b. c
 Friderici optimam ergo Sedem Apostolicam mentem significant. ibid.
 nimium conuient Imperatori. 407.a
 cum conditione approbauerunt electionem Oëtaniani Antipape. 447.e. & seq.
 descedunt ad Alexandrum III. 511.b
 abiurato schismate abfoluuntur ab eodem Venetijs. 682.e. 697.a. 724.c
 Episcopi ultramontani & cisalpini inuitantur à Friderico Imp. ad conciliabulum Papiense pro ferenda & decidenda inter Alexandrum & Oëtanianum causa. 429.b. & seq.
 timore Imperatoris pro Alexandro nihil defensionis afferunt. 437.e
 eodem reprobo suscipiunt Oëtanianum. 438.c
 de Oëtaniani confirmatione, & Alexandri deiectione epistolam circulare scribunt, & per orbem diuis- gant. 443.b. & seq.
 hortantur omnes ad suscipiendum Oëtanianum schi- smaticum in Pontificem. 444.d
 subscribunt se una cum Principibus & laicis sententia pro eodem contra Alexandrum late. ibid. e. & seq.
 Episcopi Catholici per Germaniam & Italiam percussis edictis

editio impio Frederici Imperatoris, passim Ecclesias de-
serunt, & in exilium abierunt. 450.b
Episcopi schismatici donantur nouis privilegijs ab Octa-
uiano Antipapa. 472.b
Episcopi Siculi magno cum scandalo etatem degunt in
Curia. 670.e
Episcopi Tuscia euocantur ab Alexandro III. ad Conci-
lium generale Romae habendum. 711.a. & seq.
item Orientales. ibid. c. d
Episcopi maiores Germania commouentur contra Fride-
ricum Imperatorem. 766.b
cum eodem contra Papam uidentur conspirare. 768.a
Episcopi boni descriptio. 777.c
Episcoporum numerus, qui Concilio Romano generali in-
terfuerunt sub Alexandro III. 722.e
Episcopus Firmianus consentit sententia pro Octauiano
contra Alexandrum late. 445.b
item Forentinus. ibid.
item Mantuanus. ibid.
item Bergomensis. ibid.
item Fasinianus. ibid.
Episcopus Aquensis Alexandriae ciuitate Gallie Cisal-
pinae transferretur à Lucio III. Papa. 731.e. & seq.
Episcopus quidam Longobardus pessime multatur ab
Henrico Rege, Frederici Imperatoris filio. 766.b
Epistola encyclica de necessitatibus & negotijs Terra
sancta à Principibus ibidem degentibus ad Pascha-
lem II. & Occidentales missa. 4.c
alia Iuonis ad eundem de disponenda Ecclesia Galli-
cana. 6.b
alia eiusdem ad eundem de mittenda ea de causa in
Gallias legatione. ibid. c
alia eiusdem ad Joannem Cardinalem Legatum de ca-
piendo pro celebratione Concilij loco idoneo. 8.c
alia Paschalis ad Christianos in Asia bellantes. 11.c
alia Daiberti Patriarchae Ierosolymorum ad Boaman-
dum Antiochie Principem. 12.d
alia Iuonis Carnotensis ad Henricum Primum Anglie
Regem doctrinalis simul & pulchra. 15.b
alia Paschalis Papa ad S. Anselmum, contra menda-
cia Legatorum Henrici Regis Anglorum. 17.c
alia Iuonis ad Paschalem de diuersis negotijs. 19.b
alia Ottonis Episcopi Bambergensis de sua electione ad
Paschalem Papam. 25.c
alia Paschalis ad illam responsoria simul & gratula-
toria. ibid. e
alia eiusdem ad Robertum Flandria Comitem horti-
toria contra Leodenses schismaticos. 26.a
alia Ottonis Episcopi Bambergensis narratiua ad suam
Ecclesiam. 28.c
alia Paschalis ad eandem commendatiua. ibid. e
alia eiusdem ad Henricum Anglorum Regem excu-
satoria, cur illi inuestitura non concedat. 30.b
alia Iuonis ad Paschalem de varijs rebus. 31.c
alia eiusdem ad eundem de non absoluto Rege Philippo,
& quare. 33.e
alia eiusdem apologetica ad Richardum Legatum A-
postolicum pro se & suo Clero simonia accusato. 35.b
alia S. Brunonis Episcopi Signiensis excusatoria de di-
misso Episcopatu ad S. R. E. Cardinales. 37.d. e
alia Paschalis ad Didacum Episcopum Compostella-
num de ordinanda sua Ecclesia secundum prescri-
ptam sacrorum canonum. 38.c
alia Henrici III. Imperatoris ad Paschalem de in-
eunda concordia. 40.c
alia eiusdem querula ad Regem Celtarum. 43.b
alia eiusdem ad filium Regem, qua illum perierij ac-
cusat. 49.a
alia eiusdem ad Principes commiseratione plena. 47.b

alia Henrici filij Regis, & Principum eius de iniurijs
Romani Imperij ex schismate miserijs, & Henrici
patris solius fraudibus. ibid. e
alia & ultima Henrici Imperatoris ad Principes Im-
perij querelarum plena. 48.e
alia Paschalis Papa ad Gebhardum Constantiensis,
& Odericum Potanensem Episcopos de communione
cum schismaticis. 52.a
alia eiusdem ad Clerum Augustanum de Herimanno
psendoepiscopo. 53.a
alia Iuonis Carnotensis de disturbance & pacifica-
tione Rhemensis Ecclesie. 56.e
alia eiusdem ad Paschalem Papam pro Fulgino electo
Dolensi Archiepiscopo. 57.e
alia ad Dolenses, & Stephanum Comitem. 58.c
alia Henrici primi Anglorum Regis ad S. Anselmum
de victoria contra Robertum Northmannia Comitem
obtentam. 59.b
alia Iuonis Carnotensis ad Paschalem de infelici statu
Ecclesie Northmannica sub Roberto Duca. ibid. e
alia Gibelini Patriarchae Ierosolymorum ad suos Are-
latenses, de nouo eligendo Archiepiscopo. 62.a
alia Paschalis Papa ad eosdem eadem de causa. ibid. d
alia eiusdem ad S. Anselmum de diuersis negotijs Ec-
clesiasticis. 65.a
alia eiusdem ad Gerardum Eboracensem, ut S. Ansel-
mo tamquam Primati pareat. 63.b
alia eiusdem ad Balduinum Primum Ierosolymorum
Regem de concessis petitionibus eius. 65.d
alia eiusdem de eadem concessione ad Gibelinum Pa-
triarcham. ibid. e
alia eiusdem ad Bernardum Antiochenum Patriar-
cham placatoria & responsoria. 66.c
alia eiusdem ad Didacum Compostella Episcopum
de impediendo incestuoso matrimonio inter Vracam
Reginam, & Alphonsum Aragonia Regem. ibid. e
& seq.
alia Ioannis Episcopi Tusculani ad Richardum
Card. Albanensem de rebus in Vrbe gestis ab Hen-
rico IV. Imperatore. 75.a
alia Paschalis Papa ad Cardinales sibi rebellantes ob
concessionem inuestiturarum Henrico Quarto Imp-
eratori factam. 81.b
alia S. Brunonis Signiensis Episcopi ad Papam de
eadem concessione reuocanda. 82.a
alia eadem de re ad Portuensem Episcopum. ibid. e
alia Iuonis Carnotensis ad Henricum Abbatem An-
geliacensem de concessis à Paschali Papa Henrico IV.
Imperatori inuestituris. 83.d
alia eademque pulcherrima eiusdem eadem de re ad
Archiepiscopum Lugdunensem. 84.d
alia Paschalis Papa ad Archiepiscopum Viennensem
de reuocato à se privilegio Henrico IV. Imperatori
de inuestituris concessis. 90.c
alia Guidonis Archiepiscopi Viennensis ad Paschalem
de rebus in Concilio Viennensi gestis. 93.e
alia responsoria Paschalis ad Augustanos. 96.b
alia eiusdem ad Arnoldum Archiepiscopum Mogun-
tinum de cognoscenda & indicanda Herimanni pferi-
doepiscopi Augustani causa. ibid. c
alia eiusdem ad Decanum & Canonicos Ecclesie Au-
gustane. ibid. e
alia eiusdem satisfactoria ad Bernardum Patriar-
cham Antiochenum. 98.d
alia eiusdem eadem de re ad Balduinum Ierosolymo-
rum Regem. ibid. e
alia Iuonis Carnotensis ad Paschalem pro transmitten-
do Radulpho Cantuariensi Archiepiscopo pallio. 102.c
alia Paschalis Papa ad Regem & Episcopos Anglo-
rum,

rum, de confirmata Cantuariensi Ecclesia dignitate le-
gationis Apostolica per Angliam. 116.d. e
alia eiusdem ad eundem pro Turstano Archiepiscopo
Eboracensi. 117.c
alia eiusdem ad Pontium Abbatem Cluniacensem de
non porrigenda communionem iniuncta. 120.c. d
alia Gelasij II. Papa ad Gallos de sua electione, & Bur-
dini Bracharenfis Episcopi intrusione. 123.a
alia eiusdem ad Bernardum Archiepiscopum Toleta-
num de eligendo Episcopo Bracharenfi. 123.c. d
alia eiusdem ad Clerum & populum Romanum de
Burdino Antipapa. 123.e. & seq.
alia eiusdem ad Gualterium Archiepiscopum Rauen-
natum pro confirmanda eius electione, & Ecclesia Ra-
ennate à schismate absoluenda. 126.a
alia eiusdem cum Indulgentijs ad Christianos in Hi-
spania contra Sarracenos belligerantes. 128.a
alia Petri CesarAugustani Episcopi encyclica per or-
bem Christianum, de Indulgentijs à Gelasio Papa
concessis elemosynas mittentibus pro restauratione
Ecclesie CesarAugustanae. ibid. c
alia Callisti II. Papa ad Adalbertum Moguntinum
de sua ad Pontificatum assumptione. 134.b
alia Petri Cluniacensis Abbatis pro restituendo Clu-
niacensium monasterio Constantinopoli sito, ad Jo-
annem Comnenum Grecorum Imperatorem. 138.b
alia eiusdem pro eodem ad Patriarcham Constantinop-
olitanum. 139.a
alia Eginonis S. Valtrici Abbatis de itinere Calli-
sti II. Papa ex Gallijs ad Vrben. 141.c
alia Callisti de capto Burdino ad Gallorum Ecclesias.
145.b
alia Bolislai Polonie Ducis ad S. Ottonem Episco-
pum Bambergensem pro conuersione Pomeranorum.
154.e. & seq.
alia Honorij II. Papa ad Petrum Abbatem Clunia-
censem de obitu Pontij Abbatis schismatici. 168.c
alia S. Bernardi Clarauallensis excusatoria ad Mar-
tham Cardinalem Albanensem. 174.c
alia eiusdem querelis plena contra Ludouicum Regem
pro Episcopo Parisiensi ad Honorium Papam. 175.e
alia Cisterciensium admonitoria pro eodem ad Ludou-
icum Regem. 176.d
alia Cisterciensis, Pontiniacensis, & Clarauallensis Ab-
batum pro Archiepiscopo Senonensi ad Honorium
Papam. 178.a
alia item eorumdem pro eodem. ibid. c
alia S. Bernardi ad Haimericum S. R. E. Cancellaria-
rium querelis plena. ibid. d. e
alia Honorij Papa II. commendatiua pro VVilhelmo
novo Tyrensi Archiepiscopo ad Ecclesiam Tyren-
sem. 179.d
alia eiusdem de eodem ad Patriarcham Ierosolymo-
rum. ibid. e
alia eiusdem pro eodem ad Archiepiscopum Antio-
chenum. 180.a
alia eiusdem ad Regem Danie. 182.b. c
alia S. Bernardi ad Honorium pro confirmando Al-
berico Catalanensi Electo. ibid. e
alia Petri Episcopi Cardinalis Portuensis schismatico-
rum Cardinalium antesignanij ad quatuor Episcopos
Cardinales pro Anaclero. 187.d
alia Anacleri Antipape ad Lotharium Regem Roma-
norum de sua legitima electione mediocri plena. 188.c
alia Cardinalium schismaticorum de eadem ad eum-
dem. 189.c
alia ipsius Anacleri de eadem re ad eundem. 190.e
alia eiusdem ad Reginam Lothary uxorem. 191.c
alia nobilium Romanorum pro Anaclero suscipiendae
Annal. Ecc. Tom 12.

ad Lotharium Regem. 192.a
alia Anacleri ad Ludouicum Francorum Regem pro
sui ipsius commendatione. ibid. e
alia eiusdem ad alium quemdam Principem eadem
de re. 193.b
alia eiusdem eadem de re ad diuersos. 194.a. e
alia eiusdem ad suos Cluniacenses eadem de re. 195.e
alia eiusdem ad Ecclesiam Aquitanicam. 199.b
alia eiusdem ad Gerardum Episcopum Engolismen-
sem. ibid. c. d
alia eiusdem de sua electione ad Episcopum Drivestini-
um. 201.c
item ad Regem Ierosolymorum. ibid. e
alia eiusdem ad Iustinopolitanos. 205.b
alia Aberonis Archiepiscopi Treuentis ad Innocen-
tium II. Papam de sua & totius Germanie Ecclesiarum
erga ipsum animo propenso & fide constanti. 206.b
alia Anacleri ad quemdam suum amicum conquesto-
ria de Archiepiscopo Rhemensis. 212.e
alia eiusdem ad S. Norbertum pro Archidiacono
Magdeburgensi. 213.e
alia Petri Abbatis Cluniacensis ad Cistercienses ex-
cusatoria. 215.d
alia eiusdem ad Innocentium II. de tentata frustra
Lexouiensium monachorum correctione. 216.e
alia Innocentij II. ad Petrum Abbatem Cluniacem-
sem de dedicatione & privilegijs eius monasterij.
217.e. & seq.
alia S. Bernardi gratulatoria ad Pisanos de eorum
erga Innocentium II. constantia. 223.e
alia Innocentij ad Guigonem Carthusie Priorem de ca-
nonizatione S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani.
225.e
alia Petri Abbatis Cluniacensis, de suis & Episcoporum
Gallicanorum in reditu à grassatoribus Longo-
bardia periculis. ibid. e. & seq.
alia S. Bernardi ad Clerum Mediolanensem encomia-
stica, & de suo aduentu nuntiatoria. 227.a
alia eiusdem de eadem re ad ciues. ibid. b
alia eiusdem ad eosdem pro seruanda erga Sedem
Apostolicam fidelitate. 228.c
alia eiusdem increpatoria ad VVilhelmum Aquitania
Ducem ob nouam in clericos persecutionem. 232.c
alia eiusdem reconciliatoria ad Lotharium Imperato-
rem pro Pisanis, & simul laudatoria. 235.a. b
alia eiusdem ad Ianuenses laudatoria & hortatoria.
ibid. d. & seq.
alia Hugonis Archiepiscopi Rothomagensis ad Inno-
centium II. de morte Henrici Primi Anglia Regis.
237.c
alia increpatoria Hugonis de S. Victore ad Joannem E-
piscopum Hispalensem apostatam & hereticum. 243.d
alia S. Bernardi ad Petrum Abbatem Cluniacensem
de obitu Anacleri Antipape. 265.a. b
alia eiusdem ad Godefredum monachum Priorem Cla-
ruuallis, de rebus à se in Vrbe gestis. 266.e
alia Petri Abbatis Cluniacensis deprecatoria ad Inno-
centium, ne patiatu creati in Episcopum Lingonicem
Abbatem Vizeliacensem. 268.a
alia Innocentij increpatoria ad VVilhelmum Patriar-
cham Ierosolymorum. 270.c
alia S. Bernardi ad conquestoriam Conradi Regis Ro-
manorum responsoria, & ut Romano Pontifici reue-
rentiam exhibeat, exhortatoria. 271.e
alia eiusdem ad Innocentium pro Petro Pisano Cardi-
nalaru priuato. 275.b
alia Petri Cluniacensis Abbatis ad Rogerium Sicilia
Regem gratulatoria de pace cum Innocentio inita, &
regio titulo ab eodem obento. 280.c
D 2
alia

alia S. Bernardi ad eundem exhortatoria ad gratitudinem erga Deum. 281.a
 alia Petri Cluniacensis laudatoria ad eundem. ibid. d. & seqq.
 alia S. Bernardi reprehensoria ad Guidonem Cardinalem legatum, ob nimiam cum Arnaldo de Brixia heretico consuetudinem. 282. d. & seq.
 alia Archiepiscopi Rhemensis & aliorum Episcoporum ad Innocentium Papam de Petro Abailardo heretico. 285. c. d. e
 alia responsoria Innocentij ad Archiep. Rhensem de eodem Abailardo. 286. a
 alia Petri Abbatis Cluniacensis ad Innocentium Papam pro Petro Abailardo, eius erroribus monacho facto. 286. e. & seq.
 alia Innocentij ad Archiepiscopos Rhensem & Stenonensem, & S. Bernardum de lata Roma contra diem hereticum, & eius discipulum sententia. 287. c
 alia Petri Cluniacensis ad Eloyam Abbatissam, quondam Petri Abailardi uxorem, de laudabili illius in monasterio Cluniacensi conversatione, & beata morte. 288. a
 alia S. Bernardi accusatoria apud Innocentium Papam Radulphi Comitis Fiomandorum adulteri, & Episcoporum transgressorum. 292. d. e
 alia eiusdem purgatoria ad Iostenum Episcopum Suesonensem. 293. d. e
 alia Petri Cluniacensis excusatoria pro Ludouico Rege Francorum apud Innocentium Papam. 294. c
 alia S. Bernardi increpatoria ad Ludouicum Regem. 297. a
 alia gratulatoria Petri Abbatis Cluniacensis ad Celestinum II. nouum Pontificem. 299. d
 alia Lucij II. Papa de statu rerum suarum ad Petrum Cluniacensem. 302. c
 alia Romanorum Arnaldistarum hereticorum ad Conradum Regem Romanorum, de rebus Roma gestis. 303. e
 alia S. Bernardi gratulatoria simul & didactica ad Eugenium III. nouum Pontificem. 307. c
 alia eiusdem ad Cardinales Eugenij electores pulcherrima. 309. b
 alia eiusdem ad Romanos Arnaldistas reprehensionibus plena. 311. a
 alia eiusdem adhortatoria ad Conradum Regem Romanorum, ut Ecclesia periclitantopem ferat. 312. d
 alia Eugenij III. ad Ludouicum Regem Francorum & Principes pro suscipienda expeditione in Terram sanctam. 315. e
 alia S. Bernardi ad Eugenium de rebus in Concilio Carnotensi gestis. 320. d
 alia eiusdem ad eundem purgatoria pro Samsone Archiepiscopo Rhemensis excommunicato. 322. b
 alia eiusdem adhortatoria ad Baiarios & Francos Orientales, ut crucem sacram accipiant. 323. c
 alia eiusdem eadem de re ad Brixienfes. 324. e
 alia eiusdem de Henrici heretici Petrobrusiani impietibus ad Hildephonsium Comitem S. Egidij. 334. b
 alia Gausfredi monachi Cisterciensis historica rerum in causa Gileberti Porretani ab Eugenio III. gestarum in Concilio Rhemensis. 346. a
 alia Eugenij III. consolatoria ad Conradum Regem Romanorum, ob sinistrum bello in Terra sancta euentum. 359. a
 alia Joannis Casemarij Abbatis ad S. Bernardum consolatoria ob calumnias iniustas dolentem. 362. c
 alia Henrici monachi Ludouici Regis Francorum fratris conquestoria de sua in Episcopum electione ad Petrum Abbatem Cluniacensem. 364. a

alia Petri Abbatis Cluniacensis ad Rogerium Sicilie Regem consolatoria de obitu filiorum & uxorum, & hortatoria ad sumenda contra Imperatorem Grecorum arma. 366. a
 alia Eugenij III. Papa increpatoria ad Germaniam Episcopos ob neglectam dissimulationem officij pastoralis. 372. b
 alia S. Bernardi intercessoria ad Sedem Apostolicam Legatos pro Henrico Archiepiscopo Moguntino. 375. b
 alia Henrici II. Regis Anglia gratulatoria ad Hadrianum IV. de nouo Pontificatu, & commonefactoria de multis ad summum Pontificem spectantibus negotiis. 380. c
 alia Hadriani IV. ad Basilium Achridenum Archiepiscopum Thessalonicensem pro componenda inter Gracos & Latinos Fidei discordia. 391. e. & seq.
 alia Basilij responsoria. 392. d
 alia Cardinalium Friderico Imperatori fauentium, & pacem ab Hadriano IV. cum VVilhelmo Sicilie Rege factam derestantium. 398. a
 alia circularis Friderici Imperatoris ad comouendum totum Imperium in Pontificis indignationem. 403. c
 alia Hadriani Papa ad Germaniam Episcopos querelis referta, de iniurijs a Friderico Legatis Apostolica Sedis inique illatis. 405. b
 alia Episcoporum ad Hadriani epistolam responsoria. 406. a
 alia Hadriani placatoria ad Fridericum Imperatorem. 408. c
 alia Friderici ad Hadrianum postulatoria pro considerando a se electo nouo Archiepiscopo Rauennate. 411. c
 alia Hadriani responsoria simul & negatina petitionis Imperatoria. ibid. e
 alia eiusdem querelis plena ad Fridericum Imperatorem. 412. d
 alia Friderici acerbitate & contumelijs plena ad Hadrianum Papam. ibid. e
 alia Henrici SS. Nerei & Achillei Cardinalis ad Eberardum Episcopum Bambergensem pro reformanda pace inter Papam & Imperatorem. 413. c
 alia Eberardi ad priorem responsoria. 414. b. c
 alia eiusdem ad Hadrianum IV. de imminente periculo. 415. a
 alia eiusdem ad Eberardum Archiepiscopum Salzburchensem, de rebus inter Legatos Apostolicos & Imperatorem transactis. 416. a
 alia Friderici Imperatoris ad eundem de usdem. 417. b
 alia eiusdem iactantia plena ad Emmanuelem Grecorum Imperatorem de inaudita sua clementia erga inimicos captiuos. 419. c
 alia Alexandri III. Papa historica de sua in summum Pontificem canonica electione, & Octauiani inuisione. 422. c. & seq.
 alia Octauiani Antipape ad Clerum & Principes Germania mendacijs referentissima de sua electione. 425. a
 alia Cardinalium schismaticorum encyclica de eadem. ibid. e. & seqq.
 alia Cardinalium Catholicorum ad Fridericum Imperatorem, pro Alexandri legitima electione, & Octauiani inuisione. 427. b
 alia Friderici ad Alexandrum & eius Cardinales, ut se sistant conciliabulo Papiensi pro definienda lite & schismate Ecclesie Romane. 428. e
 alia eiusdem ad Episcopos Piramontanos, ut pro decidenda inter Alexandrum & Octauianum questione ad dictum conciliabulum conueniant. 429. a
 alia Arnulphi Lexouienfis Episcopi ad Alexandrum de suo pro eo apud Regem Anglorum facto officio. 431. c
 alia

alia eiusdem de eadem re ad Cardinales. 453. b. c
 alia eiusdem de eodem negotio ad Ioannem Neapolitanum, & VVilhelmum Papiensem Cardinales. 456. b
 alia Canonorum S. Petri Rome ad conciliabulum Papiense mendacijs plenissima de Alexandri & Octauiani electione. 438. d
 alia encyclica Episcoporum conciliabuli Papiensis de suscepto Octauiano schismatico in Papam, & reiecto Alexandro legitimo Pontifice. 443. b
 alia Friderici Imp. ad Germania Episcopos absentes, de rebus in conciliabulo Papiensi gestis. 445. c. d
 alia de eadem re, Eberardi Episcopi Babenbergensis ad Eberardum Archiepiscopum Salzburchensem. 446. d
 alia Henrici Praposti de Berthergaden eadem de re ad eundem. 447. b
 alia Alexandri Papa historica ad Arnulphum Episcopum Lexouiensem de negotijs in conciliabulo Papiensi contra se tractatis. 453. b
 alia Arnulphi ad Clerum Gallicanum de usdem. 454. e
 alia Alexandri III. consolatoria ad S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem. 483. d
 alia S. Thomae ad Alexandrum responsoria, & querelarum plena. 484. b
 alia Alexandri ad S. Thomam & Anglie Episcopos adhortatoria ad defensionem libertatis Ecclesiastica. ibid. e
 alia eiusdem ad S. Thomam consolatoria, & a culpa & iuramento illicito absolutoria. 487. d
 alia eiusdem ad eundem de petitionibus Henrici II. Anglie Regis. 488. c
 alia eiusdem ad eundem instructiua. 489. d
 alia eiusdem monitoria ad Henricum II. Anglorum Regem, ne libertatem Ecclesiasticam emertat. ibid. e. & seqq.
 alia S. Thomae ad Alexandrum relativa omnium que contra se sunt gesta, simulque appellatiua. 494. d
 alia Alexandri ad S. Thomam cunctorum contra ipsum gestorum abrogatiua. 495. c
 alia Nuntij eiusdem ad S. Thomam de obitu Octauiani Antipape. 496. e
 alia Archiepiscopi Rothomagensis encyclica per Ecclesias Galliarum, pro conferenda ad reditum Alexandri III. in Vrbem pecunia. 504. d
 alia Episcopi Bambergensis consolatoria ad Ecclesiam Salzburchensem de obitu S. Eberardi Archiepiscopi. 505. e. & seq.
 alia S. Thomae ad Henricum Anglorum Regem admonitoria, ut velit restituere libertatem Ecclesiarum. 507. e. & seq.
 alia eiusdem ad Episcopum Herefordia reprehensoria. 508. e
 alia Ottonis Cardinalis ad S. Thomam de diuersis Italia negotijs. 511. a
 alia Friderici Imperatoris contumeliosa ad Cardinales orthodoxos. 513. b
 alia Henrici II. Anglie Regis ad Archiepiscopum Coloniensem de suo pessimo erga Alexandrum III. animo. 514. b
 alia Friderici Imp. encyclica per totum Imperium de rebus in conciliabulo Herbipolensi gestis. ibid. e
 alia Archiepiscopi Rothomagensis purgatoria pro Henrico II. Anglorum Rege, ad Henricum SS. Nerei & Achillei Cardinales. 516. a
 alia eiusdem amici ad Alexandrum III. de omnibus in conciliabulo Herbipolensi transactis. ibid. d
 alia apologetica Henrici II. Anglorum Regis ad Cardinales de criminibus varijs sibi ab Alexandro III. imputatis. 520. c. d

alia Alexandri III. ad Gilebertum Londoniensem Episcopum, de negotijs suo nomine cum Henrico Rege transigentis. 521. c
 alia Gileberti ad superiorem in responsoria. 522. c
 alia S. Thomae paternis admonitionibus plena ad Henricum II. Anglorum Regem. 524. b
 alia eiusdem ad Anglia Episcopos de Romana Ecclesie primatu. 526. e
 alia eiusdem congratulatoria ad Alexandrum III. de cladibus Friderico Imperatori diuinitus illatis. 534. e. & seq.
 alia Alexandri ad S. Thomam, de collata ipsi dignitate legationis Apostolice. 536. d
 alia Gileberti Londoniensis Episcopi ad Henricum II. Anglie Regem de mandatis Alexandri III. 537. a
 alia S. Thomae Cantuariensis ad suos Coepiscopos, in qua damnat consuetudines regias Anglia, & alios quosdam excommunicatos denuntiat. ibid. e. & seqq.
 alia eiusdem ad Alexandrum III. de rebus contra consuetudines regias, & Ecclesie rebelles gestis. 539. a
 alia Episcoporum Anglia ad S. Thomam, ut Regi conueniat, & morem gerat. 541. e
 alia S. Thomae ad Gilebertum Londoniensem responsoria & reprehensoria. 543. d
 alia Episcoporum Anglia ad Alexandrum III. Henrici Regis commendatoria, & S. Thomae accusatoria. 546. c
 alia Alexandri ad Episcopos Anglie minis plena. 548. b
 alia S. Thomae humanitatis & commotionis paterna plena ad Henricum II. 549. a
 alia Ioannis Saresberiensis ad Nicolaum de Monte, quam grauiter Deus puniat malos Regum & Principum Consiliarios. 550. a. b
 alia S. Thomae ad Ioannem Cantuariensem lamentabilis ob infamiam Papa Alexandro inique iniustam. 551. b
 alia Lombardi S. R. E. diaconi ad Alexandrum de calumnijs contra ipsum per Angliam sparsis a Ioanne de Oxensford. 552. e
 alia Alexandri ad S. Thomam de Legatis in Angliam missis. 559. e
 alia eiusdem ad Henricum II. Anglorum Regem de usdem. 560. c
 alia eiusdem ad Ludouicum Regem Francorum pro S. Thoma. ibid. e. & seq.
 alia VVillelmi Cardinalis Papiensis ad S. Thomam de sua in Angliam legatione pro determinando ipsius negotio cum Rege. 561. c
 alia S. Thomae responsoria ad VVilhelmum acrimonia plena. ibid. e. & seq.
 alia Ioan. Saresberiensis ad S. Thomam, qua improbat epistolam ad VVilhelmum Papiensem datam. 562. e
 alia S. Thomae modestior & humanior ad VVilhelmum Papiensem. ibid. d. & seqq.
 alia Oddonis Cardinalis Legati ad S. Thomam de suo itinere & mandatis. 563. c
 alia S. Thomae ad Oddonem gratulatoria de eius aduentu. ibid. e. & seq.
 alia Alexandri ad suos Legatos, ut pacem current componere inter Regem Anglorum & Gallorum. 564. b
 alia eiusdem ad eosdem reprehensoria, quod sua communitia Ecclesiam Romanam orbi detrahendam exponant. 566. d
 alia S. Thomae in VVilhelmum Papiensem inuictiua. 567. d. e
 alia Alexandri ad S. Thomam consolatoria, & constantiam adhortatoria. ibid. e. & seq.
 alia VVillelmi Papiensis ad Alexandrum Papam de rebus

rebus à se & collega gestis cum Rege Anglorum & S. Thoma. 568.c
 alia S. Thome ad eundem de rebus à Legatis Apostolicis in Anglia gestis. 569.d
 alia Legatorum Sedis Apostolicæ ad S. Thomam ex mandato Papæ inhibitoria. 573.b
 alia S. Thome querelis plena ad Alexandrum Papam, de sublata sibi auctoritate excommunicandi Regem & Episcopos. ibid.d
 alia eiusdem ad Cardinales de eadem re. 574.e
 alia cuiusdam amici ad S. Thomam, de ultimo congressu Legatorum Sedis Apostolicæ cum Henrico Rege. 577.a
 alia VVillemi Papiensis ad Norwicensem & Cisterciensem Episcopos, de absolvendis à S. Thoma excommunicatis. 578.c
 alia exulrum ad Alexandrum querelis plena. ibid.e
 alia Alexandri ad S. Thomam de causa nonorum in Angliam missorum Legatorum. 589.e. & seq.
 alia eiusdem de missis Legatis ad Henricum II. Angliæ Regem. 590.d
 alia Viniani Sedis Apostolicæ Legati ad S. Thomam Cantuariensem, & quid contineat. 594.e
 alia eiusdem ad eundem de certa spe pacis conciliata. 595.a
 alia S. Thome ad Vinianum asperior. ibid.c. & seq.
 alia eiusdem ad Archiepiscopum Senonensem de rebus à Viniano Legato cum Henrico Rege tractatis. ibid.c
 alia Viniani ad Henricum Regem conquestoria, & ad pacem cum sancto Thoma faciendam exhortatoria. 598.a
 alia Alexandri ad eundem comminatoria. 599.d
 alia Legatorum Apostolicæ Sedis ad Alexandrum Papam de rebus cum Henrico II. Anglorum Rege gestis. 600.a
 alia eorumdem ad eundem de eadem re. ibid.c. & seq.
 alia Alexandri excusatoria ad S. Thomam. 602.a
 alia eiusdem catechistica ad Soldanum Iconij ad Fidem conuerri cupientem. 604.b
 alia S. Thome ad Anglorum proceres reprehensoria, ob illicitum & impium iuramentum ab ipsis contra Alexandrum III. & se prolatum. 607.c
 alia Alexandri apologetica pro suis propter absolutum Londinensem Episcopum. 610.b
 alia eiusdem ad S. Thomam. 611.c
 alia eiusdem ad Archiepiscopum Eboracensem, & Episcopum Dunelmensem de Henrici Regis II. rebellionem contra Sedem Apostolicam, & Episcoporum Angliæ tepiditate. ibid.d. & seq.
 alia Petri Blefensis ad Ioannem Saresberiensem, de laudabili constantia S. Thome pro Ecclesiastica libertate. 613.a
 alia Henrici Regis ad Archiepiscopum Rothomagensem, ut pacem inter se & S. Thomam componat. 614.e
 alia S. Thome ad Legatos Apostolicæ Sedis, ut prudenter cum Rege de pace tractent. 615.a
 alia Henrici Regis ad filium, de pace cum S. Thoma composita. 617.b
 alia S. Thome ad Alexandrum de concordia inter se & Henricum Regem inita. ibid.e. & seq.
 alia Alexandri ad S. Thomam de eadem. 619.c
 alia eiusdem de eadem ad Henricum Regem. ibid.d. & seq.
 alia S. Thome ad Henricum ultima, pastoralis constantia plena. 602.e
 alia eiusdem ultima ad Alexandrum Papam narratoria omnium que cum Rege tractauit. 622.a
 alia Petri Blefensis consolatoria de morte & laudibus S. Thome ad Canonicos Cantuarienses. 626.e

alia Londonici Francorum Regis de martyrio eiusdem ad Alexandrum III. nuntiatoria & narratoria. 631.e
 alia Episcoporum Angliæ synodalis ad eundem excusatoria de innocentia Henrici II. Anglorum Regis à nece S. Thome. ibid.e
 alia Legatorum Regis ad Henricum Regem de rebus in Curia Romana tractatis. 633.d
 alia cuiusdam de rebus à Legatis Apostolicæ Sedis cum Henrico in Northmannia gestis. 636.a
 alia Legatorum ad Regem de Actis in scripta redactis. 637.e
 alia eorumdem de iisdem ad Gilebertum Archiepiscopum Rauennanensem. 638.e
 alia eorumdem ad Canonicos Ecclesiæ Cantuariensis, ut Ecclesiam S. Thome pollutam sanguine expient, & diuinis officiis habilem reddant. 639.e
 alia Alexandri III. ad Archiepiscopum Bituricensem, & Episcopum Niuernensem de absolvendis Londinensi & Saresberienfi Episcopis à S. Thoma excommunicatis. 641.b.e
 alia Ioannis Saresberienfi ad VVilhelmum Archiepiscopum Senonensem de miraculis S. Thome Cantuariensis. 643.b
 alia Alexandri III. ad Clerum Cantuariensem de relato inter Sanctos S. Thoma Cantuariensis. 644.e
 alia eiusdem encyclica ad vniuersos Christi fideles de eadem canonizatione. ibid.e
 alia Henrici II. Regis rebellionem filiorum laborantis ad Alexandrum III. pro auxilio. 645.d
 alia Rododi Archiepiscopi Rothomagensis ad Henricum III. Anglorum pacis cum patre componende susciporia. 646.d
 alia eiusdem de eadem re ad Eleonoram Reginam Henrici II. uxorem. 647.e
 alia VVillemi I. Sicilia Regis ad Henricum II. Anglorum Regem consolatoria. 648.e
 alia Petri Blefensis ad quendam amicum de innocentia Reginaldi noui Bathoniensis Episcopi. 649.d
 alia Reginaldi Bathoniensis Electi ad Henricum II. Anglorum Regem de statu rerum suarum in Vrbe. 652.a
 alia Georgij Corcyre Episcopi responsoria ad Fridericum Imperatorem postulante sibi Insulam illam tradidi. 667.a
 alia eiusdem adulationis plena ad Emmanuelem Imperatorem Constantinopolitanam. ibid.e. & seq.
 alia eiusdem ad eundem de donata Corcyra insula sorori Comnenæ. 668.e
 alia apologetica Richardi Cantuariensis Archiepiscopi ad Alexandrum III. pro Episcopis Angliæ curialibus. 669.e
 alia Alexandri narratiua de rebus cum Imperatore Friderico Venetijs gestis ad Petrum Abbatem Cassinensem. 679.d.e
 alia eiusdem de ijs ad Cantuarienses. 680.d
 alia eiusdem de iisdem ad Archiepiscopum Eboracensem, & Episcopum Dunelmensem. 681.a
 alia Friderici Imperatoris ad Alexandrum Papam, quod sit pacem in vitam obseruaturus. 683.e
 alia Principum Imperij ad eundem de eadem re ibid.e
 alia Alexandri ad Regem Ethiopie Preteianum responsoria. 684.b
 alia eiusdem ad Hugonem Etherianum gratiarum actionibus plena promisso commentario de processione Spiritus sancti aduersus Græcos scripto. 686.b.c
 alia Petri Blefensis congratulatoria ad VVilhelmum Cardinalem Papiensem de reddita Romana Ecclesiæ pace. 709.c
 alia Alexandri Papæ ad Episcopos Tusciæ inuitatoria. 713.

ria, ut veniant ad Concilium generale Rome celebrandum. 711.a
 alia Georgij Metropolitæ Corcyre adulationis ad Fridericum Imperatorem. 712.b
 alia eiusdem responsoria ad Simonem Antiochia Patriarcham. ibid.e
 alia eiusdem ad Ioannem Hydruntinum Notarium Imperialem. 713.d
 alia encyclica Petri Cardinalis S. Chrysogoni Sedis Apostolicæ in Gallijs Legati, de rebus cum Manicheis hereticis gestis. 716.e
 alia Henrici Abbatis Claraualensis de obstinatione Manicheorum Toloſanorum, & rebus à Legato Sedis Apostolicæ & alijs Orthodoxis cum iisdem gestis. 719.a
 alia Georgij Corcyre Metropolitani ad Nectarium Abbatem Casulorum post reuerſionem à Synodo generali Romana. 725.e. & seq.
 alia eiusdem ad eundem de suo erga illum amore & veneratione. 726.d.e
 alia Alexandri Papæ ad VVilhelmum Archiepiscopum Senonensem de prohibenda doctrina Petri Lombardi Episcopi Parisiensis circa humanitatem Christi. 727.b
 alia Innocentij III. ad Sancium Portugalliæ Regem de regno Portugalliæ Romana Ecclesiæ tributario. 728.e
 alia eiusdem de re ad Alphonsum Regem. 729.b
 alia Emmanuelis Imp. mendacis reserſa de victo Jonij Soldano ad Fridericum Imperatorem. 730.a
 alia Friderici reciproca ad ipsum. ibid.c.d
 alia Alexandri III. ad Clericos Alexandrinæ Ecclesiæ in Gallia Cisalpina, qua ipsorum in eligendis Episcopis libertatem confirmat. 731.a
 alia eiusdem ad Canonicos eiusdem Alexandrinæ Ecclesiæ, pro confirmandis dignitatibus & beneficijs ab ipsis collatis. 732.b.c
 alia Algij Archiepiscopi Mediolanensis ad Clerum & populum Alexandrinum de Episcopo Aquisi in ipsorum ciuitatem translato. 732.c.d. & seq.
 alia Alexandri III. ad Clerum S. Andreae in Scotia, ut contempta regis violentia, legitimum Episcopum in sede collocent. 734.a
 alia eiusdem ad eosdem de confirmata sententia excommunicationis in sacrelegum pseudoepiscopum Hugonem prolata. ibid.d
 alia eiusdem ad VVilhelmum Scotorum Regem nimis plena, nisi permittat legitimum Episcopum quietè episcopari. 735.a
 alia eiusdem encyclica ad omnes Principes Christianos pro renouanda expeditione in Terram sanctam. 736.c
 alia eiusdem argumenti ad Episcopos & Prelatos. 737.c
 alia Emmanuelis Græcorum Imperatoris ad Alexandrum III. ut regnum Græcorum securum reddat ab inuasionem Francorum. 738.c
 alia Georgij Corcyre Metropolitani nomine Episcoporum ad Patriarcham Constantinopolitanum. 739.b
 alia eiusdem encyclica de virtutibus Nectarij schismatici Abbatis Casulorum. 740.e
 alia Gausfredi Lincolnienſis Episcopi ad Richardum Archiepiscopum Cantuariensem, de renuntiato Episcopatu. 742.e
 alia Arnulphi Lexoniensis Episcopi consultatoria ad Alexandrum III. de peruersitate & flagitijs Abbatis & monachorum Gristanensium. 744.c
 alia Petri Blefensis ad Arnulphum Lexoniensem Episcopum responsoria, & ne Episcopatum dimittat dissuasoria. 746.b

alia Lucij III. Papæ ad Clerum Scotia de absoluto VVillemo Rege. 748.e. & seq.
 alia Petri Blefensis consolatoria ad Henricum II. Anglorum Regem, ob mortem Henrici filij immoderate dolentem. 752.c
 alia eiusdem reprehensoria ad Richardum Archiepiscopum Cantuariensem prodigum bonorum Ecclesiæ dilapidatorem. 757.b
 alia Lucij III. corroboratoria ad Henricum II. Anglorum Regem, ut Terræ sanctæ periclitanti opem quam citissime ferat. 761.b
 alia Vrbanus III. Papæ circularis per orbem Christianum de sua in summum Pontificem promotione. 764.c
 alia eiusdem de controuersia inter Ioannem Scotum electum S. Andreae Episcopum, & Hugonem intrusum, ad VVilhelmum Scotia Regem. 768.c
 alia Baldini Cantuariensis Archiepiscopi ad Vrbanum III. gratiarum actionibus plena pro pallio, & congratulatoria de ipsius Pontificatu. 769.c
 alia dedicatoria sue hystoria Gotifridi Viterbiensis ad eundem. 772.a
 alia Petri Blefensis inuectiua in ambitores dignitatum Ecclesiasticarum. 776.a
 alia Terrici Templariorum Præceptoris de clade Christianorum à Sarracenis accepta. 777.e
 alia Haimerici Antiocheni Patriarchæ ad Henricum II. Anglorum Regem de clade Christianis ab Infidelibus illata, & pro auxilio in Terram sanctam mittendo. 778.b
 alia Terrici narratoria ad eundem de capta ab Infidelibus Ierosolyma, & rebus hinc inde in Terram sanctam gestis. 779.a
 alia Conradii Marchionis de Monferrat ad Baldinum Cantuariensem Archiepiscopum de capta Ierosolyma, Sarracenorum victoria, & Saladini pace cum Imperatore Græcorum. ibid.d
 alia circularis Gregorij VIII. ad omnes Christi fideles maxore plena de amissa Ierosolyma, & recuperando S. Sepulchro. 780.c
 alia eiusdem ad eosdem de celebrando ieiunio quinquenniali pro eadem re. 782.d.e
 alia eiusdem ad Prelatos Ecclesiarum de iure dicendo lidigantibus. 783.a
 alia horatoria Petri Blefensis ad Episcopum Arelatensem, ut Regi decimas à pauperibus exigenti viriliter obſtat. 787.b
 alia Henrici II. Anglorum Regis ad Orientis Principes nuntiatoria de preparato Christianorum exercitu ad expeditionem in Terram sanctam. 789.e
 alia comminatoria Friderici Imperatoris ad Saladinum Babyloniam Regem. 790.e
 alia responsoria Saladini ad Fridericum elatione inflata. 791.b
 alia Gausfredi monachi Cisterciensis consultatoria ad Albanensem Episcopum, de nouo in Gallijs oborto dubio circa mixtionem vini cum aqua, & transubstantiationem in sanguinem Domini. 795.b
 alia Georgij Corcyre Metropolitani ad Athanasium Græcorum Ierosolymis Patriarcham de suo desiderio visitandi sanctam ciuitatem. 796.d
 alia Athanasij ad eundem responsoria. 797.b
 alia Clementis III. Papæ ad quosdam Germaniæ Episcopos de relato inter Sanctos Ottone Episcopo Bambergensi, Pommeranorum Apostolo. 801.c.d
 alia Richardi Anglorum Regis ad Clementem III. de negotijs cum Tancredo Sicilia Rege tractatis. 802.c
 alia cuiusdam Anonymi de itinere Friderici Imperatoris in Terram sanctam, & de rebus ab illo toto expeditionis tempore gestis, de que eius morte narratoria. 804.e

alia Richardi Regis Anglorum ad Abbatem Clara-
nallensem narratio de rebus à se in expeditione ad
Terram sanctam passim gestis. 812.d
alia eiusdem ad quemdam amicis de eadem re.
813.c. & seq.
alia Hugonis Coventrensis Episcopi calumnias & men-
dacijs referentissima contra VVilhelmum Eliensem E-
piscopum Anglie proregem. 814.e. & seqq.
alia Petri Blesensis consolatoria ad eundem ob dirissi-
ma quaque ab emulis contra illum perpetrata. 817.c
alia eiusdem in eadem in Hugonem Coventrensem
omnium malorum contra Eliensem concinnatorem.
819.b
alia Celestini III. ad Episcopos Anglie pro VVilhelmo
Eliensi Episcopo, & contra eius persecutores. 820.e
alia eiusdem ad Lincolnensem & Rossensem Episcopos
de annullata Gausfredi Eboracensis Electi sententia,
in Hugonem Dunelmensem Episcopum prolata. 821.d
alia Henrici V. Imperatoris ad Philippum Regem
Francorum de capto Richardo Rege Anglie. 822.b
alia Benedicti XII. commissoria ad Ioannem Ame-
lium. Archidiaconum Forovincensem, ut conquirat
vetera monumenta ad Romanam Ecclesiam spectantia.
827.e. & seq.
alia Celestini III. ad VVilhelmum Scotie Regem de
exemptis Ecclesijs Scotie à subiectione Ecclesia An-
glicane, & subiectis Romana. 833.b
alia eiusdem encyclica ad Clerum Anglicanum pro
subsidio Terræ sanctæ. 836.b
alia VValteri Archiepiscopi Rothomagensis ad Hugo-
nem Dunelmensem Episcopum de capto ab Henri-
co V. Imperatore Richardo Anglorum Rege. 837.e.
& seq.
alia eiusdem & Coepiscoporum de eadem re ad Cele-
stinum III. 839.e
alia Petri Blesensis, nomine Leonora Anglorum Re-
gina lamentis plena ob captum Richardum Regem,
ad eundem. 843.c
alia eiusdem argumenti ad eandem. 845.b
alia eiusdem argumenti. 847.a
alia Richardi Regis ad Leonoram matrem, & regni
Institutiarios de rebus cum Imperatore transactis, &
de mittendis obsidibus & lytro. 849.d
alia Henrici V. Imperatoris ad Anglie proceres de
pactis cum Richardo Rege initis. 850.c
alia Celestini III. ad Hugonem Lincolnensem &
alios, ut causam Gausfredi Eboracensis Archiepiscopi
cognoscant & iudicent. 854.a
alia eiusdem ad Hubertum Archiepiscopum Cantua-
riensem de decreta ipsi legatione Sedis Apostolica
per Anliam. 855.c
alia eiusdem eadem de re ad Gausfredum Archiepisco-
pum Eboracensem, & ceteros Anglia Episcopos. 856.a
alia Innocentij III. pro Siculis in Germania captivis
detentis. 859.a
Epistola S. Bernardi miraculose à pluvia non tangitur.
169.d
Epiphanius Guiberti Ravennatis Antipapa. 7.b.c
S. Brunonis Carthusianorum institutoris. 21.b
Bernardi sine Berardi Episcopi Prænestrini. 62.e. & seq.
Leonis nobilissimi Romanorum. 72.b.c
Boamundi Principis Antiochie. 88.a
S. Godefredi Ambianensis Episcopi. 131.e
Gelasij Secundi Papa. 133.b
Adonij Episcopi Salmanticensis. 137.b
Petri Episcopi Pictauiensis. 210.d
Petri Abatardi Philosophi. 288.e
Hugonis de S. Victore. 289.a
Richardus de S. Victore. ibid.b

Innocentij Secundi Papa. 299.c
Petri Leonis Consulis Romanorum. 305.a
Conradi Regis Romanorum. 370.a
Adami Canonici Regularis S. Victoris Parisiensis.
378.d
Petri Lombardi Sententiarum magistri. 505.c
Lucij III. Papa. 762.e
alia in sepulchro Henrici V. Imperatoris, & Constania
Sicilia Regina incisa suppositicia arguit Auctor.
773.d
Equi Christianorum ad genua vsque in sanguine Infide-
lium natant in templo Salomonis. 5.c
Ermandus Cardinalis schismaticus diaconus S. Angeli
iuxta templum Iouis, Anacleti Antipape selector. 189.c
S. Erminoldus Abbas Prusenensis moritur. 146.c
quanta cum animi constantia Henricum Imperatorem
sprenerit excommunicatum. ibid. & seq.
Ernoldus monachus petitur in Angliam mitti pro confir-
mando federe inter Henricum II. Regem, & Frideri-
cum schismaticum Imp. 514.c
Errores Ruperti Abbatis Tuitionis de Eucharistia.
89.c
damnantur in Concilio Lateranensi sub Innocentio
Quarto. ibid.
Basilij Bongomilorum auctoris. 131.c
Arnaldi de Brixia heretici. 276.a
Petri Abatardi eiusdem Arnaldi magistri. 283.c.d.
285.b
damnantur ab Innocentio II. 287.c.d
alij Armeniorum circa confessionem Eucharistie, &
celebrationem Nativitatis & Epiphaniae Dominica
proponuntur ab ipsis Eugenio Papa, & solvantur.
314.b.c
Giliberti Pictauiensis heretici Episcopi. 332.d. 350.c.d
Henrici Perobrusiani. 333.e
Apostolicorum. 337.a.b
à Manichæis sunt deducti. ibid.
alij Eonis Britannici novi & insani heretici. 338.c.e.
& seq.
alij principum Albiensium hereticorum Tolosa in Gal-
lia. 659.d.e
damnantur. 660.b
alij Manichæorum. 715.c.d. 718.b
deplorantur amarissime ab Henrico Claranallensi
Abbate. 719.a
alij Maronitarum hereticorum. 750.a
alij multiplices circa natiuitatem, vitæ institutum, eta-
tem, matrimonium, partum, & mortem Constantia
Siculorum Regina deprehenduntur & confutantur
ab Auctore. 773.a. & seqq.
alii & noui quorundam hereticorum in Gallijs de
transubstantiatione vini aqua mixti in sanguinem
Domini. 795.a. & seqq.
Eruditio Episcopis perquam necessaria. 776.c
Esbernis VValdemari Danorum Regis ad Fridericum
Imperatorem comes. 470.c
pericula & insidias imminentes prospicit, & Regem
retroredi suadet. ibid.e. & seq.
à VValdemaro arguitur ignauia. 471.b
Esgerus VValdemari Danorum Regis in itinere ad Fri-
dericum Imperatorem comes. 470.b
Etruria sine Hetruria, ardet bello intestino ob discordias
inter Lucenses & Pisanos. 281.e. 318.a
miserabilis eius status deploratur à Petro Cluniacensi.
281.e. 318.b
Etymologia nominis Dei. 477.a
Eucharistia ingens miraculum in Thuringia. 841.b.
& seqq.
Eudo comes Britonum grauissimas deponit querelas
contra

contra Henricum II. Regem Anglorum. 565.a
Euerjio Albani oppide per populum Romanum. 602.e
item ciuitatis Tusculanae. 810.e. & seq.
item Alcalonis per Saladinum Sarracenorum Prin-
cipem metu Christianorum. 813.e
Eugenius III. ex Bernardo S. Anastasij Abbate, monacho
Cisterciensi, creatur Pontifex Romanus. 306.e.
& seq.
timore Senatorum Arnaldistarum Vrbs fugit. 307.a
Farsa consecratur. ibid.b
à S. Bernardo per litteras salutatur, & saluberrimis
monitis instruitur. ibid.c. & seqq.
ab eodem pro Cantuariensi Archiepiscopo sollicita-
tur. 308.e
commonetur mortis memoria. 309.a
legationibus diuersarum orbis partium frequentatur.
313.d.e. & seq.
humanissime excipit Alexandrum Episcopum Lin-
colnensem ad se venientem. 314.a
Armenorum Legatos ad se venientes pro solutione
quorundam dubiorum instruit, & sacrificio Missa
à se celebrando diligenter intendere iubet. ibid.c.d
Rolandum Canonicum Pisanum, creat S.R.E. Car-
dinalem. 315.a
ob amissam Edessam, & periclitantes Ierosolymam at-
que Antiochiam sollicitus nouam urget expeditio-
nem Occidentalium in Terram sanctam. ibid.c
Ludovicum Regem Francorum ad eandem inuitat. ibid.
de eadem preparanda scribit ad eundem & omnes
Gallie Principes. ibid.e
Indulgentiam ab Urbano II. concessam ad S. Sepul-
chri peregrinantibus confirmat. ibid.c. & seq. 216.d
ijsdem diuersa privilegia concedit. ibid.
Romam venit, & Romanos perduelles subigit, fonda-
nem eorum Patricium excommunicat. 317.a.b
ad conciliandam inter Tuscia ciuitates pacem euocat
Petrum Abbatem Cluniacensem. ibid.c
deserit rursus palatium Lateranense ob tumultum
Romanorum Arnaldistarum, contra Tiburtinos in-
saniemium. 319.e
docetur à S. Bernardo de rebus in Concilio Carnotensi
gestis. 320.d
ab eodem instigatur ad promouendam omni conatu
Terræ sanctæ liberationem. ibid.
conuenit ab eodem pro Samsonem Rhemensis Archi-
episcopo. 322.b
aliam expeditionem Saxonum contra Slaus Infideles
promouet. 326.e
duos à latere Legatos ad Terram sanctam ablegat. 329.a
in Gallias proficiscitur, & à Ludouico Rege honorificè
suscipitur. ibid.e
substituit Canonicis S. Genouefa Canonicos Regulares,
& quare. 330.a
increpat Garinum Abbatem ob iniunctam iniquè
S. VVilhelmo, postea Roschuldensi Archiepiscopo, pu-
blicam panitentiam. ibid.
de heresi Gilberti Episcopi Pictauiensis certior factus
quid constituerit. 331.e. & seq.
Rhemi Concilium celebrat. 332.e. 338.b
Eonem hereticum nouum & insanum damnat, & per-
petuo carceri mancipat. ibid.c. 339.e
quam ridiculum ab ipso responsum accepit. ibid.
Symbolum Fidei statuit contra heresim Gilberti Por-
retani in Concilio Rhemensis. 340.d
Cardinales sibi aduersarios experitur ob non reprehen-
sum S. Bernardum de nouo Fidei symbolo confecto.
344.d.e
eundem de auctoritate sciendi Symboli interrogat,
& satisfactionem accipit. 345.b

limitat primum S. Bernardi capitulum in Symbolo
positum. ibid.c
inquiri de veritate visionum S. Hildegardi monialis
ostensarum. 351.b
visitat monasterium Claranallense. ibid.d.e
de summa humilitate & mundi contemptu laudatur.
ibid.
decerit controuersiam inter Theobaldum Archiepi-
scopum Cantuariensem, & Bernardum S. David
Episcopum. 352.d.e
Stephanum Regem Anglie contra Romanam Eccle-
siam insurgentem anathemate percellit. 353.a
eiusdem filium Eustachium coronari prohibet. ibid.
Italiam repetit. ibid.
decretum edit contra clericos Romæ Cardinalibus titu-
laribus obedire negantes. 354.a
Nicolaum Anglicum Cardinalem Episcopum Alba-
nensem cum legatione in Daniam mittit. 355.a
vexatur à Romanis Arnaldistis. 358.e
consolatur per litteras Conradum Regem Romanorum
Ierosolymam Italiam reuersum, ob infelicem bellum in
Terra sancta euentum moerentem. 359.a
multos Archiepiscopos & Episcopos ordinat. 364.d
Tarracinam recuperat. ibid.
Petrum Abbatem Cluniacensem ad se venientem hu-
manissime excipit, & tractat. ibid.e. & seq.
Colonienfium & Moguntinorum Archiepiscopis diem dicens
ad Sedem Apostolicam euocat. 366.e
abstinetissimus munerum est. ibid. 377.d
Ecclesiam S. Crucis Castris ciuitatis dedicat, & Eccle-
siam monasterij Castemary. 367.c
soluit matrimonium Friderici Suentie Ducis, postea Im-
peratoris, ob illicitum propinquitatis gradum. 368.a
Ioannem Papanem Cardinalem mittit cum quatuor
pallio pro quatuor nouis à se erectis in Hibernia Ar-
chiepiscopatus. ibid.
facta cum Romanis concordia Urbem ingreditur.
369.e
refert in numerum Sanctorum Henricum Primum
Romanorum Imperatorem. 370.c. & seq.
ea de re diploma mittit ad Ecclesiam Bambergensis.
ibid.
quibus pactis cum Friderico Romanorum Rege conue-
nerit, & pacem stabilierit. 371.a. & seq.
molestissime ferens absque causa translatum Guicman-
num Episcopum Cicensis à Friderico Rege in sedem
Magdeburgensem, Episcopos Germania increpat, &
de negligentia accusat. 372.b. & seq.
Canonicis S. Petri donat, & per diploma confirmat
quartam partem oblationum, quæ super Confessionem
S. Petri offeruntur. 373.e. & seq.
eidem subscribit. 374.e
mittit duos Legatos in Germaniam, ad cognoscendam
Henrici Archiepiscopi Moguntini causam. 375.a
moritur. 377.b.c
qua memoria digna gesserit in Pontificatu. ibid. & seq.
S. Eugenius martyr primus Archiepiscopus Toletanus
ubi sepultus sit, & quando à Raimundo Archiepiscopo
Toletano inuentus. 350.e
eius epitaphium. ibid.
Euocatio Alexandri Papa III. cum Cardinalibus ad
conciliabulum Papiense. 428.c. & seqq.
item Episcoporum ultramontanorum ad idem pro fe-
renda inter Alexandrum & Octavianum sententia.
429.a. & seqq.
item Alexandri & suorum Cardinalium ad collo-
quium cum Friderico Imperatore habendum. 467.d
Eustachius Comes Bolonensis Balduini Primi Ierosoly-
morum Regis frater. 129.e
Rex

I N D E X

Rex creatus contra Baldwinum Secundum, amore
Christi cedit regno. *ibid.* & seq.
Eustachius Stephani Anglia Regis filius arceatur a corona
inssu Eugenij III. 359.a
inadens terram S. Eadmundi martyris subitanea
morte plectitur. *ibid.* b.e
Eustratius Archiepiscopus Nicenus Chrysolani Sedis
Apostolica Legati de processione Spiritus sancti anta-
gonista. 113.a
Euthymius Zagabenus auctor Panopliae. 110.c
Euthymius Patrum Episcopus increpatur ab Andronico
Graecorum tyranno, quod contentiose disputet de
sacris dogmatibus. 746.c
Exactionis Decimarum modus qualis prescribatur ab
Henrico II. Anglorum Rege pro facienda expeditione
in Terram sanctam. 785.e
Examboratio Friderici Imperatoris. 580.a
Excandescencia Henrici II. Anglia Regis. 592.c.d.
624.d.e
Exclamatio auctoris de instabilitate rerum humanarum.
260.a
alia Ludouici Francorum Regis contra Abbatem Ci-
sterciensium. 548.e
alia incantata Henrici II. Angliae regis contra S.T. ho-
mam. 264.e
alia & amara Petri Blesensis deeffrenato ambitu di-
gnitatum Ecclesiasticarum. 776.a
Excommunicatio Philippi Regis Francorum. 9.b
Episcoporum trinum Regis Anglia Legatorum. 18.a
Henrici III. Imperatoris. 41.b.c
Thome Archiepiscopi Eboracensis. 63.c
Henrici IV. Imperatoris in Concilio Ierosolymita-
no. 87.c
item in quinque alijs Concilijs in Occidente. *ibid.* b
item in Viennensi. 93.d.e.94.a
Roberti Comitis. 99.b.c
sequacium Landulphi Beneuentani Archiepiscopi.
100.c
Henrici IV. Imperatoris in Concilio Bellouacensi. 104.c
privilegi Henrico Imperatori de inuestituris concessi.
108.e.109.c
eiusdem Imperatoris in Colonensi & Fritislariensi
Concilijs. 129.a
item in Concilio Rhemensis generali per Callistum II.
Papam. 135.c.136.b
Herimanni Augustensis pseudoepiscopi. 141.d
Abbatisse monasterij S. Marie Capuanae. 143.c
Oderij Abbatis Cassinensis refractarij per Honorium
Secundum. 160.c
Pontij Abbatis Cluniacensis. 162.d.168.b
Friderici & Conradi nepotum Henrici IV. Impera-
toris. 163.e
Rogerij Siciliae Comitis. 181.c
Innocentij II. Papae & eius Cardinalium per Anacle-
tum Antipapam. 188.c
Anacleti Antipapa in Synodo Aniciensi per Episco-
pos Gallia. 205.e
item in Rhemensis. 212.a
Rogerij Siciliae Regis & schismaticorum in Concilio
generali Roma. 277.a
Radulphi Comitis Viromandorum. 292.d
Jordanii Romanorum Arnaldistarum Patrij. 317.a
Samsonis Archiepiscopi Rhemensis. 322.a
Vrbis Rome. 382.c
Vilhelmi Primi Siciliae Regis. *ibid.* e
Alexandri Papa in Oclavianum & eius sequaces.
424.e
Oclavianum in Alexandrum eiusque fautores. 444.c.
447.d.464.c

Alexandri in Fridericum Imperatorem, & Oclavianum
eorumque complices. 450.c.454.d.461.d.466.a
Ioannis de Oxenford. 538.c.539.d
Richardus de Iucestre. *ibid.* d
Richardus de Luci. *ibid.* e
Jocelinus de Baliol. *ibid.*
Ranulphi de Broc. *ibid.*
Hugonis de S. Claro. *ibid.*
Thoma filij Bernardi. *ibid.*
Friderici Imperatoris in Concilio Lateranensi. 580.a
Henrici Regis Anglorum, & interfectorem S.T. ho-
me. 633.a
rebellium Henrici Regis. 646.b
pacis perturbatorum in Concilio Veneto. 702.c
Manichaorum hereticorum Tolosanorum. 716.c.d
723.c
Hugonis intrusi & sacrilegi S. Andrea in Scotia Epi-
scopi. 734.e
Vilhelmi Regis Sotorum, & totius eius regni. *ibid.*
743.b
Boamundi Antiochia Principis ob dimissam legiti-
mam uxorem. 747.e
summi Anglia Forestarij. 770.d
Richardus Comes Gallia. 790.b.c
Hugonis Ecclesia metropolitana S. Andrea in Scotia
inuaforis. 792.c
perturbatorum pacis inter Henricum II. Anglorum,
& Philippum Francorum Reges. 798.a
Adelphonis Gallaciae Regis ob contractum illicite ma-
trimonium. 811.b
Ioan. Comitis Moretonij, & complicum ob flagitia con-
tra Vilhelmum Eliensem Episcopum admissa. 821.b
alia aliorum ob diuersa delicta per S. Hugonem Lin-
colniensem Episcopum. 824.c. & seq.
alia Vilhelmi Northmanniae Senescalli. 836.a
Leopoldi Ducis Austriae proditoris Richardi Anglo-
rum Regis. 849.c
Excommunicatio non soluitur, nisi reddatur ablatum.
579.b
Excommunicationis in Leopoldum Austria Ducem pro-
lata grauisima & inauditi effectus. 853.c
Excommunicatio non licet impartire saluationem. 857.c
Excusatio Iuonis Carnotensis apud Richardum Sedis
Apostolica Legatum pro se & suo Clero simoniae ac-
cusato. 35.b
alia S. Brunonis Signiensis Episcopi de dimisso Epi-
scopatu. 37.d.e
alia Iuonis pro se & Episcopis, qui absente Rhemensi
Archiepiscopo Ludouicum Regem Francorum inuun-
xerunt. 54.e
alia eiusdem pro Vulgrino electo a Dolensibus Archi-
episcopo inuito & recusante, apud Paschalem Papam.
57.e. & seq.
alia Paschalis apud partem aduersam Cardinalium
propter concessionem inuestiturarum Henrico IV. Im-
peratoris factam conuenerunt. 81.b.108.d.109.b
alia S. Brunonis Signiensis Episcopi apud Pontificem.
81.d
alia Iuonis Carnotensis de Paschali Papa. 83.d
alia eiusdem de eodem. 84.b.85.d. & seqq.
alia S. Bernardi apud Mattheum Cardinalem Alba-
nensem. 174.e
alia eiusdem pro seipso apud Iosennum Episcopum
Suessionensem. 293.d.e
alia Petri Cluniacensis apud Innocentium Papam pro
Ludouico Rege Francorum. 294.c
alia S. Bernardi pro se apud eundem. 295.b
alia eiusdem pro Samsone Archiepiscopo Rhemensis
apud Eugenium III. 322.b
alia

I N T O M V M XII. ANNAL. ECCLES.

alia Legatorum Sedis Apostolica ob quamdam communi-
entiam erga Henricum II. Anglorum Regem. 436.a
alia Henrici II. Angliae Regis apud Alexandrum III.
Papam. 546.e
alia Alexandri apud S. Thomam de suspensa ipsius
auctoritate. 602.a
alia eiusdem apud Archiepiscopum Senonensem de ab-
soluto Londoniensi pessimo Episcopo. 610.b
alia eiusdem pro seipso apud S. Thomam. 611.c
alia Episcoporum Angliae ad Alexandrum III. pro
Henrico II. Anglorum Rege, de immunitate a culpa
necis S. Thome illata. 631.e.654.a
alia Petri Blesensis apud eundem pro Reginaldo Ba-
thoniensi Episcopo, de causa necis S. Thome infimu-
lato. 649.d
alia Richardi Cantuariensis Archiepiscopi apud eun-
dem pro Episcopis Anglorum curialibus. 669.e
alia Petri Blesensis pro se ipso apud Richardum Ar-
chiepiscopum Cantuariensem, quod eum liberius ar-
guerit. 758.b
alia Friderici Imperatoris sui ipsius. 767.a
Exemplis multis ostenditur vltro diuina in Principes Ec-
clesiastica sibi iudicia vendicantes. 525.b
item Episcopos debere Reges male operantes increpare.
787.c
item Ecclesias & sacerdotes debere immunes esse a con-
tributionibus bellorum. 788.c. & seq.
Exemplo Romanae Ecclesiae suas cupiditates & simoniacas
actiones palliat Gallicanus Clerus. 35.d
Exemplum admirandum in Hadriano IV. Papa, nec obui-
um in suos parentes erogante. 419.a
Exequie S. Thome Cantuariensis. 626.b
Exercitus Christianorum maximus in Oriente contra
Paganos, eiusque numerus. 4.d
Nicaeam capit. *ibid.*
eiusdem clades, & cladis causa in obsidione Antiochie.
ibid. e
capta Antiochia a Sarracenis valde angustatur, & fame
premitur. *ibid.*
innuita sacra lancea animos sumit, & hostem inuadit.
ibid. e. & seq.
Varram, & Varram vrbes Sarracenorum capit. 5.a
pre fame potentia Sarracenorum cadauera comedit.
ibid.
Ierosolymam debellat. *ibid.* b
maximam infidelium cadem facit. *ibid.* c
Regem Babylonis cum quingentis millibus militum
superat. *ibid.* d
ad constantiam commouetur a Paschali Papa. 11.e
quanta sustinuit ab Infidelibus fraude Alexij Grae-
corum Imperatoris. 20.d
alius Henrici IV. Imperatoris contra Ludouicum Re-
gem Francorum. 162.c
alius Christianorum sub Damasco propter suam su-
perbiam affligitur a Deo. 210.c
Panaem ciuitatem capit. 250.a
sub Bostro Arabum metropoli periclitans virtute san-
ctae Crucis liberatur. 305.e
per loca inuia oberrans, ducitur ab Angelo. 306.b
alius Gallorum & Germanorum peruenit in Palaesti-
nam. 338.a
iusto Dei iudicio vincitur ab Infidelibus. 400.c
alius Friderici Imperatoris peste affumitur diuinitus
sub Urbe Roma. 532.a.b.533.e
ad interuentionem deletur ab Alexandrinis. 656.a
alius Christianorum vincitur ingenti praelio a Sarracenis.
777.d. & seq.
alius ingens Friderici Imperatoris proficitur in
Orientem. 800.e

Exhortatio generalis Episcoporum in conciliabulo Pa-
piensi congregatorum, ad suscipiendum pro Papa Oclavianum
schismaticum. 444.d
alia stromna Arnulphi Lexoniensis Episcopi ad Epi-
scopos in Concilio Turonensi congregatos pro inuenda
constanter Ecclesiastica libertate. 478.a
alia de eadem re. Alexandri III. ad Episcopos Angliae.
484.e
alia paterna Alexandri III. ad Henricum II. An-
glorum Regem, ut abstineat ab inuasione iuris Eccle-
siastici. 489.e. & seqq.
alia affectuosissima & paterna S. Thome Cantuarien-
sis ad Henricum II. Anglorum Regem. 524.b
alia eiusdem ad Episcopos Cantuae provinciae. 537.e.
& seq.
alia eiusdem ad Regem. 549.a
alia eiusdem efficacissima ad Cardinales pro inuenda
Ecclesiastica libertate. 574.e. & seqq.
alia efficacissima & grauisima Archiepiscopi Rothomagensis
ad Henricum III. Anglorum Regem, ut cum patre
in gratiam redeat. 646.d
alia eiusdem ad Eleonoram Reginam, ut ad virum re-
deat, & cum eo pacem componat. 647.c
alia acerrima Petri Blesensis ad Richardum Archi-
episcopum Cantuariensem, ut resipiscat, & Ecclesia
curam gerat. 751.c
alia compassione plenissima Lucy III. Papae ad Henri-
cum II. Anglorum Regem, ut Terre sanctae periculi-
tanti suppetias ferat. 761.b
alia Petri Blesensis ad Oclavianum Cardinalem Lega-
tum, ut ambitionem Ecclesiasticarum dignitatum
comprimat. 777.b
alia Gregorij VIII. Papae ad omnes Christi fideles pro
recuperando S. Sepulchro. 781.d. & seq.
alia Petri Blesensis ad Episcopum Aurelianensem, ut
Regi Francorum inique decimas a pauperibus extor-
quenti viriliter obsistat. 787.b
Exilium spontaneum Episcoporum Catholicorum per
Germaniam & Italiam ob Friderici Imp. edictum in-
humanum. 450.b
thesaurus Ecclesiae debet subleuari. 479.b
Exordia controuersiarum inter S. Thomam Cantuarien-
sem, & Henricum II. Anglorum Regem. 482.b.c.d
Expediit secunda Christianorum in Terram sanctam.
20.d
impeditur fraude Alexij Imperatoris Graecorum. *ibid.*
quantas miseras passa sit. *ibid.*
multas & praclaras victorias ab Infidelibus obrinet
virtute Crucis Christi. *ibid.* e
alia Henrici IV. Imperatoris contra Ludouicum Re-
gem Francorum. 162.e
alia Rogerij Siciliae Regis in Apuliam. 180.d
alia eiusdem. 222.c.d
tertia eiusdem. 229.d.c
alij Lotharij II. Imperatoris contra Rogerium. 234.e
alia Christianorum in Orientem concinnatur per Ene-
genium III. Papam. 315.c. & seqq.
concluditur in Concilio Carnotensi. 420.a. & seqq.
Incredibili ardore & numero paratur ex concionibus
S. Bernardi. 321.d
infeliciter cur successerit. *ibid.* e. & seq.
alia Saxonum contra gentes Boreales Infideles. 326.e.
& seq.
alia in Terram sanctam ingenti animorum conspira-
tione preparatur a Germanis. 329.b. & seqq.
alia Friderici Imperatoris in Italiam pro collocando
in S. Petri Cathedra Guidone Antipapa, & pellendo
Alexandro. 518.b. & seqq.
alia eiusdem & quinta in Italiam. 650.e
alia

alia & noia adornatur ab Alexandro III. in Terram
sanctam. 736.b.c. & seq.
alia sub Lucio III. Papa de Anglia. 762.e
alia sub Clemente III. de Anglia & Gallis. 785.c.d.
item de Germanis. 800.e. & seq.
item de Danis, sed turbatur. 801.a
alia Henrici V. Imperatoris contra Salernitanos, &
Siculos. 843.a
Expiatio Ecclesia Cantuariensis sanguine sancti Thome
polluta. 639.e
alia & simul dedicatio Ecclesiarum civitatis Accon.
812.c
Exprobratio libertatis Ecclesiastica prodita ingeritur
S. Thome Cantuariensis à crucifero. 487.b.c
alia beneficiorum à VVilhelmo Sicilia Rege Venetiis
collatorum. 694.e
alia Philippi Gallorum Regis facta Joanni Anagnino
Cardinali de acceptis muneribus à Rege Anglorum.
798.c
alia Richardi Anglorum Regis facta Othiano Card.
de Simonia Curie Romane. 802.c
alia beneficiorum per Aleonorã Anglia Reginam Ec-
clesie Romane collatorum ab Henrico II. Rege. 844.c.d
Expulso S. Thome Cantuariensis à Pontiniaco monaste-
rio. 548.d
Exsibilatio Hilary Cicestrensis Episcopi inepte contra
S. Thomam Cantuariensem in Concilio perorantis.
498.d
Ezechiel Danie Insula amantissima. 464.e
Ezraslaw Craconiensis Ecclesie incubator deponitur à
VVilone Parisiensis Episcopo, Sedis Apostolica Le-
gato. 33.a

F

Fabricius Beatiarius Venetorum Notarius manu sua
robora transumptum historie de pace inter Ale-
xandrum III. & Fredericum Imperatorem Venetiis
composita. 674.a
Fabula Conradi Episcopi Chronographi de penis Lega-
torum Apostolicorum, qui Henricum Archiepisco-
pum Moguntinum deposuerunt. 376.b. & seqq.
alia de interitu Hadriani IV. Papa. 418.b
refellit ab Authore. ibid.c
alia de Alexandri III. Papa fuga Venetias, & eius-
dem ibi latebris detegitur, & conuincitur rationibus
diuersis ab Authore. 675.a. & seq.
item alia de concessis tot Indulgentiis civitati Ancon-
tane, quot arctas manu capere poterant. 691.b
item alia de superbia Alexandri III. Papa, collum
Frederici Imp. pede conculcantis. 704.b.c
Fabule solent sepius historie admisceri, & quare. 764.e
Facinorosa nosse hominum pravorum, conducit plurimum
ad conciliandam prudentiam. 202.a.b
Falsarij litterarum Apostolicarum deteguntur. 868.a
Fames ingens Christianorum sub Antiochia, & in Sy-
ria. 5.a
item Roma sub Innocentio Secundo. 186.b
item in Aquitania, & quare. 466.b
alia in exercitu Frederici Imperatoris. 468.c
Familia Papanorum Roma nobilissima extinguitur in
Francisco Papanone. 368.d
Gusmannorũ in Hispania illustris ortus S. Dominici
Predicatorum Ordinis primi fundatoris. 631.a
Familia S. Thome Cantuariensis in exilio viris magni
nominis illustris. 640.c.d.e
Familiars Henrici IV. Imperatoris dissidiorum aucto-
res inter Romanum Pontificem Paschalem, & Impera-
torem. 73.c.d
Familiaritas plerumque facit declinare indices à veri-
tate. 112.b

Famuli Canonicorum S. Genouefa cum ministris Ponti-
ficijs rixantes, Ludovicum Regem Francorum sese in-
terponentem verberibus excipiunt. 329.e
Farfensis pseudoabbas in Antipapam per VVernerum
Marche Aquini Praefectum exaltatur, & Siluester
indigitatur. 45.c
Fastus ingens monachorum Cassinensium contra Sedis
Apostolica Legatum. 166.c
item Danielis Pragensis, & Hermannii Verdensis Epi-
scoporum in alloquendo Alexandrum III. Papam,
& Cardinales. 430.a
item Frederici Imperatoris in vendicanda sibi electione
Romani Pontificis. 468.a
item ingens Manicheorum principis Tolosa. 719.e
Faum in rebus humanis nullam vim habet, nec casus.
117.c
Faucinus Episcopus approbat sententiam contra Ale-
xandrum III. pro Octiano datam. 445.b
Federicus Merius Thermularum Episcopus conuertit è
Greco in Latinum Chrysolani Sedis Apostolica Lega-
ti disputationem contra Gracos de processione Spiritus
sancti. 110.c
Felicitas Frederici Imp. coepit deficere, quando incepit
Othianum Antipapam propugnare. 435.a
item Henrici II. Anglia Regis. 535.e
Femina prophetissa grauissimum excessum patitur sui-
gulis hebdomadibus. 731.a.b
Romam pergit ad Alexandrum III. & multa eidem
predicit. ibid.c
probat, si verum patitur excessum. ibid.d
Femina Germanica spe melioris genij superstitione contin-
gendos offerunt suos liberos VValdemaro Danorum
Regi Germaniam transeunti. 471.c.d
Ferentinum Italia vrbs. 364.d. 618.c
Ferentinus Episcopus subscribit sententia pro Othiano
contra Alexandrum III. data. 445.b
Festorum apud Gracos celebrari solitorum enumeratio.
528.e. & seq.
Festum Conceptionis B. Mariae Virginis quando captum
sit celebrari, & à quibus primum. 242.e
Fetor filiorum nascentium cuiusdam populi iuxta Arme-
niam pellitur baptisate. 314.d
item Agarenorum. 358.a
Fidei Catholica professio in Concilio Romano sub Pa-
schali II. 21.e
alia ipsiusmet Papa in Concilio Lateranensi. 91.d.e
alia Ludonici Crassi Regis Francorum morientis.
246.a.b
alia conditur in Concilio Rhemensis ab Eugenio III.
contra haereticum Gilsberti Porretani Episcopi Picta-
niensis. 340.d.e
alia à S. Bernardo contra eandem. 344.b.c
multarum fuit causa dissonum. ibid.d. & seq.
alia Albersium haereticorum publice erroris conuul-
torum. 663.d.e
alia Manicheorum, sed dolosa. 715.c.d.e. 717.d
Fidem Alexandro III. datam frangunt Romani. 587.e
Fides publica Ioannis Amelji de sua monumentorum ve-
rerum ad Romanam Ecclesiam pertinentium colle-
ctione. 828.e
Fidelitas insignis & eterna memoria digna Hugonis de
Alatro Cardinalis erga Gelasium II. Papam. 122.e
Fidelium expeditio in Terram sanctam, eorumdemque
res varia. Vide, Christiani, Exercitus, Milites.
Filij sacerdotum, aut spurij quibus conditionibus possint
ad sacros ordines admitti. 9.e
Filij Henrici II. Anglorum Regis deficiunt à patre, &
eidem bella mouent. 645.b.c
Fintz hale Angliae locus, ubi S. Thome Cantuariensis
marty.

martyrium Gederico anachoreta reuelatur. 426.a.b
Firminus Episcopus consentit sententia contra Alexan-
dram III. pro Octiano data. 445.b
Flagella diuersa & grauissima in Siculos diuinitus im-
missa. 604.e. & seq.
Flagella diuina in diuersos. Vide, Vltio diuina.
Flagitia Iordanis Cardinalis Legati in Germania turpis-
sima, & plurima. 368.c
alia Frederici Imperatoris contra Ecclesiam, eorumque
enumeratio. 453.e. & seq.
alia eiusdem & Germanorum in Longobardia. 503.b.c
alia turpissima monachorum, & Abbatis monasterij
Gristani deferuntur ab Arnulpho Lexoniensi Epi-
scopo ad Alexandrum III. 744.c. & seq.
alia Coterdorum abominanda, & quanam. 753.d.e
alia & varia Gansfredi Archiepiscopi Eboracensis
recensentur à Calesimo III. 854.b. & seq. 864.e.
& seq.
Florentini hostili odio suburbia Senarum flammis absta-
mant. 317.e
Pisanus coniuncti Guidonis Guerra Comitis castella
ferro & flammis destrunt, & Luenses infestant.
ibid.
Florentinus Hollandia Comes promittit iuramento pacis
obseruationem nomine Imperatoris VVilhelmo Sicilia
Rege. 702.a
S. Floriani martyr in Polonia translatus. 758.e.
& seq.
Florius de Camerota Sicilia Institutiarius deserit legatio-
nem à VVilhelmo Rege in Angliam pro incundo comu-
bio. 659.a
Folcus Chronographus rerum Bencuentanarum. 98.b
Fons quidam veneno tingitur à Romanis in necem Chri-
stiani Archiepiscopi Moguntini, & Germanorum.
751.c
Fontis Ebraldi monasterij in Gallia origo. 118.a
eiusdem disciplina monastica obseruantia, & celebri-
tas. ibid.b
Forestarij in Anglia Ecclesiarum oppressores cohibentur
à S. Hugone Lincolnienis Episcopo. 770.c.d
Formula inuestiturae de Apulia & Calabria Ducatu da-
ta VVilhelmo Duci à Gelasio II. Papa. 124.b
alia de pace composita & stabilita inter Eugenium
III. Papam, & Fredericum nouum Romanorum Re-
gem. 371.a. & seqq.
alia pacis, ab Henrico II. Anglorum Rege S. Thome
concesso. 593.a
refertur à Legatis Apostolice Sedis. ibid.
alia Regi proponitur ab Archiepiscopo. 594.a
alia expiandi Ecclesiam Cantuariensem cade S. Thome
pollutam, praescripta ab Alexandro III. Papa.
639.e
alia abiurationis schismatis, ab eodem Episcopo Ger-
mania praescripta. 724.c.d
alia precum pro recuperatione S. Sepulchri dicenda-
rum ordinata à Clemente III. Papa. 785.a
alia pacis inter Henricum V. Imperatorem, & Ri-
chardum Anglorum Regem composita. 850.e. & seq.
Fornicatio in sacerdote diuinitus horrendum in modum
penitur. 10.a. & seq.
Fortitudo bellica Longobardorum predicatur. 512.e
item Alexandrinorum contra Fredericum Imperato-
rem. 651.c. 655.b. 656.a
Francia semper humanissima fuit erga exules. 587.c.
589.b
Franci Orientales, & Baiuarij incitantur litteris S. Ber-
nardi ad suscipiendam expeditionem in Terram san-
ctam. 323.c. & seqq.
Franciscus Claret Archidiaconus Arelatensis. 62.a

Franciscus Papanus nobilis Romanus morte sua fami-
liam Papanorum extinguit. 368.d
S. Franciscus Ecclesia Dei clarissimum sidus nascitur
Assisij in Vmbria. 750.d
Franco S. Sophia Abbas Beneuenti consecratur ab Ho-
norio II. Papa. 182.a
Franco Episcopus Hieropolitanus partes Patriarchae An-
tiochem tractur in Concilio Antiocheno contra Cano-
nicos. 250.b.c
Francorum regni prima diuisio qua & qualis, & in quos.
55.b.c
Frangipanum familia Lucio II. Papa fidelis, & Roma-
norum Arnaldistarum factioni contraria. 305.a
Frande Alexij Gracorum Imperatoris Christianorum
exercitus dura patitur in Oriente à Turcis. 20.d
Frandes insignes Henrici III. Imperatoris schismatici.
45.d. 48.b.c. 49.b
alia Hermannii Augustani pseudoepiscopi. 53.b.c
alia Leonis Frangipanis in eligendo Romano Pontifice.
157.b.c
alia Rogerij Sicilia Regis in eludenda victoria Rainul-
phi Apulia Ducis. 261.b
alia Frederici Imperatoris contra Alexandrum III.
Papam. 466.d.e
item contra VValdemaru Danorum Regem. 469.d.e.
471.d.e
alia eiusdem contra Alexandrum III. 531.c.d
alia Henrici II. Anglorum Regis contra excommuni-
cationem S. Thome Cantuariensis. 550.d
alia VVilhelmi Cardinalis Papiensis Legati Aposto-
lice Sedis in Anglia. 659.e
alia Frederici Imperatoris in Longobardia inimicorum
exercitu concluso. 582.a.b
alia eiusdem ad diuellendam Romanam Ecclesiam à sa-
cietate Longobardorum. 629.c
alia eiusdem ad subingendam Alexandriam Longo-
bardorum curatam. 655.d
Fransione comburitur à VVilhelmo Sicilia Rege. 382.e
Fredericus Episcopus Halberstadensis abiecto schismate
redit ad obedientiam Apostolice Sedis. 395.d
Fredericus Dux Henrici V. Germania Regis nepos obis
apud Paschalem II. Papam. 70.a
eidem nomine Regis iurat. 72.d
subscribit renuntiationi inuestiturarum ab Henrico IV.
Imperatore facte. 150.a
rebellans Lothario Regi Germania excommunicatur ab
Honorio II. Papa. 163.e
Fredericus Comes iuramentum facit Paschali II. Papa
nomine Henrici V. Germania Regis. 70.c. 71.d.
77.c
Fredericus Saxo praestat iuramentum nomine Henrici V.
Germania Regis Paschali II. Papa. 70.c. 72.e
Fredericus Comes Palatinus edii iuramentum Paschali
Papa II. pro Henrico IV. Imperatore. 77.c
moritur in schismate. 143.e
Fredericus Archiepiscopus Colonienfis confirmat renun-
tiationem inuestiturarum ab Henrico IV. Imperatore
factam. 149.e
coronat Lotharium II. Regem Romanorum. 165.d
moritur. 220.a
Fredericus Conradi Regis Romanorum nepos, postea Im-
perator Enotharius, accipit crucem, sacri belli resse-
ram, à S. Bernardo. 326.e
mortuo Conrado eligitur in Regem Romanorum. 369.e.
& seq.
pro confirmatione regni Legatos mittit ad Eugenium
III. Papam. 370.e. & seq.
quibus pactis & conditionibus cum eodem pacem stabili-
tuerit. 371.a.b.c
isdem

ijdem subscribit. *ibid. e*
 intrudit novum Archiepiscopum in sedem Magde-
 burgensem. *ibid. & seq.*
 prima iacit fundamenta discordie inter se & Eng-
 nem Papam. 372. a. b
 curat Henricum Archiepiscopum Moguntinum per
 Legatos Sedis Apostolica deponi, & suam Cancellaria-
 rium Arnoldum subrogari. 375. d
 Gerardum Cardinalem pro terminanda Ecclesia
 Magdeburgensis causa missum, & minus sibi ad-
 nutum condescendentem, cum ignominia abire prae-
 cipit. 373. b
 Guicmannum à se intrusum Archiepiscopum pro pal-
 lio Romam mittit. *ibid.*
 contumax esse incipit Romana Ecclesia. *ibid.*
 cum exercitu Italiam petit. 381. b
 avaritia locis sacris ab exercitu illata pecuniis collecti-
 reficit. *ibid. c*
 Terdonam Longobardiae oppidum obsidet, & in dedi-
 tionem accipit. 383. a
 ad Urbem properat. *ibid.*
 Legatos Pontificios honorifice excipit. *ibid.*
 & Arnoldum de Brixia haereticum Cardinalibus tradi
 iubet. *ibid. b*
 Arnoldum Colonensem, & Anselmum Rannennan-
 sem Archiepiscopos pro corona Imperiali mitti ad
 Papam. *ibid. d*
 iurat Hadriano Papa fidelitatem & securitatem.
 384. b
 ob non impletum & exhibitum Pontifici equitanti stra-
 toris officium, à pacis osculo ab eodem arcetur. *ibid. d*
 audita prisca consuetudinis relatione, eidem equitanti
 occurrit, & strepantem tenet. *ibid. e*
 à Romanis Arnaldistis per legationem convenitur, &
 vana oratione mulcet. 385. a. & seqq.
 respondet prudenter simul & acriter illorum vesante.
ibid. d. & seq.
 eorumdem astutiam presentis, & de illa Pontificem
 consultit. 386. e
 de continendo Romanos in officio à Papa instruitur.
 387. a
 coronatur Imperator. *ibid. c*
 Roma discedit cum Hadriano Papa. *ibid. e. 388. d*
 Tiburtinus Pontifici rebelles per constitutionem eidem
 subijcit. *ibid. a. b. c*
 feliciter omnia gerit in reditu. *ibid. d*
 Spoletum vi capit, & funditus diruit. *ibid. d. e*
 inique fert pacem ab Hadriano Papa cum VVilhelmo
 Sicilia Rege factam, & quare. 398. a. c
 repudiata priori uxore, ducit cum magno Ecclesie
 damno Agnetem Principis Burgundie filiam. *ibid. c. d*
 offenditur Pontifici, & quare. 401. a. & seq.
 ab eodem obiurgatur, quod non vindicaverit delictum
 in suo regno contra E. Londonensem Episcopum ad-
 missum. *ibid. d. & seq.*
 ingravitudinis ab eodem insimulatur. 402. a
 excandescit vna cum suis antice in Hadrianum Pa-
 pam. *ibid. e*
 Legatos Apostolica Sedis iubet abire, & ad terras
 Episcoporum Germanie hospitandi causa non destre-
 flere. 403. b
 totum Imperium conatur contra Pontificem commo-
 uere. *ibid. c. & seqq.*
 avaritiam Legatos Apostolicos insimulat. 403. e. 413. a
 negat se Imperium a Papa accepisse. 403. e. & seq.
 orgetur ab Authore. 404. a. & seqq.
 peregrinatione ad Limina Apostolorum prohibet. *ibid. e*
 ab Episcopis Germanie iussu Pontificis communitus
 quid respondeat. 406. c. d. e

parat reditum in Italiam. 407. e
 visitatur nona legatione Sedis Apostolica. *ibid. d*
 per eisdem novas litteras benignitate plenas accipit ab
 Hadriano. 408. e
 ab eodem docetur de significatione verbi Beneficium.
ibid. d
 placatur Pontifici & Clero Romano, & Legatos donie
 cumulat. 409. a. b
 Roncalia in Longobardia celebrat Comitium ad cogno-
 scenda Imperij iura & Regalia. *ibid. c. & seq.*
 euocat precipuos Bononie Iuris peritos ad illa cogno-
 scenda. *ibid. d*
 Martinum Grossum professorem ad nutum sibi in-
 dicantem equo suo donat. *ibid. e*
 Longobardis pacem restituit, & leges praescribit.
 410. b. c
 rursum excandescit contra Hadrianum Papam, &
 quare. *ibid. e. & seq.*
 petit instanter ordinationem Guidonis Comitum Blau-
 dratenfis in Archiepiscopum Rannennansem. 411. e.
 & seqq.
 incipit titulum Pontifici Romano debitum imminuere.
 412. c
 accipit simul & contumeliose scribit Hadriano IV.
 Papa. *ibid. e. & seq.*
 inuebitur grauitur in avaritiam Cardinalium Lega-
 torum. 413. e
 accusat Hadrianum Pontificem superbie. *ibid. b*
 male refert originem privilegiorum S. R. E. ad Con-
 stantinum Magnum, & non ad Christum. *ibid.*
 suscipit novos Legatos à Sede Apostolica. 415. a
 eosdem ad consilium adhibet. *ibid.*
 quanam sibi ab illis capitula obseruanda praescriban-
 tur. 416. b. c
 qua proponat ipse. *ibid. c*
 excipit humaniter Legatos Romanorum pacem peten-
 tes, & benigne dimittit. *ibid. d*
 quidnam Legatis Apostolica Sedis respondeat. *ibid. e*
 & seq.
 de negotijs cum Legatis Apostolicis tractatis scribit
 ad Eberardum Archiepiscopum Salzbürgensem.
 417. b. c. d
 gloriat per litteras apud Emmanuelem Graecorum
 Imperatorem de benevolentia Cardinalibus captiuis,
 & inimicis impensa. 419. c. d. e
 Octauiano pseudopape auctor fuit inuadenda cathe-
 dra Pontificie. 422. c
 perquam improbe & tyrannice agit cum Legatis A-
 lexandri III. Papa. *ibid. e*
 accipit litteras à Cardinalibus Catholicis de Alexan-
 dri canonice electione. 427. b. & seq.
 Octavianum omnibus modis conatur in Sede confir-
 mare. 428. a
 Conciliabulum iubet Papie congregari pro cognoscenda
 utriusque electione. *ibid. a. d*
 Alexandrum & eius Cardinales euocat ad dicendam
 & defendendam electionis causam. *ibid. e. & seq.*
 Episcopos Vltimomianos inuolat ad conciliabulum
 pro ferenda inter Alexandrum & Octavianum sen-
 tentia. 429. a. & seqq.
 Octavianum vt Papam salutando praedicit causa
 Alexandri legitimum Papam. 431. a. b
 frustra in partem Octavianum tentat pertrahere Regem
 Anglorum. *ibid.*
 solum inter omnes Principes Christianos despicit Ale-
 xandrum, & colit Octavianum. 433. a
 felicitatem Imperij perdere cepit, quando Octavianum
 suscepit. 435. a
 auctor fuit diuturni schismatis. 437. d
 alio.

alloquitur cum ingenui modestia, sed astute, Episcopos in
 conciliabulo Papiensi congregatos. 438. a
 Octavianum suscipit & veneratur legitimum Ponti-
 ficem. 444. b. c
 de rebus in conciliabulo Papiensi tractatis scribit ad
 Episcopos Germania absentes. 445. c
 Eberardi Archiepiscopi Salzbürgensis sanctitatem
 reuocatur, vt non puniret Alexandri Papa partes
 iuentem. 449. b. c
 senecissimum promulgat edictum de suscipiendo in le-
 gitimum Papam Octauiano Antipapa, coeque ado-
 rando. 450. a. b
 excommunicatur solemniter cum complicibus ab Ale-
 xandro Papa. *ibid. c. 452. d*
 ciuitatem Moguntinam muris nudat, & mille pericu-
 lis exponit ob eadem Arnoldi à se intrusi Archiepi-
 scopi. 451. c
 alter Pharaon vocandus. 452. a
 cur tardius sit diuina vindicta percussus quam ceteri
 schismatici. *ibid. b*
 S. Petrum Archiepiscopum Tarentase sese sepius in-
 crepantem veneratur tamen, & amat. *ibid. c*
 egregie & prudenter respondet Heroberto Chryso-
 politano, sese contra S. Petrum inflammanti. *ibid. e*
 accusatur de multis flagitijs contra Ecclesiam admissis
 ab Alexandro Papa. 453. e. & seq.
 odio persequitur S. Anthonium Bellicensem Episco-
 pam Alexandri III. partes tuentem. 460. e
 tentat frustra Reges Gallia & Anglia contra Alexan-
 drum in Octavianum fauorem pertrahere. 461. b. c
 pudore suffusus ob prosperitatem Alexandri III. ad
 dolos conuertitur. 466. d. e
 sub specie pacis quarit circumuenire Ludouicum Re-
 gem Francorum. *ibid. e*
 eandem perfidia insimulat, & quare. 467. c
 timore Henrici Regis Anglorum, & annona charitate
 coactus recedit à consilijs Gallie. *ibid. e. & seq.*
 arroganter sibi & suis Episcopis vendicat electionem
 Romani Pontificis. 468. a
 confunditur, & contemnitur à Ludouico Rege Fran-
 corum. *ibid. b*
 cum pudore & moerore redit in Alemanniam. *ibid.*
 Legatum Regis Danorum fide colit & honorat.
 469. d. e. & seq.
 sub praetextu conciliandae Romanae Ecclesiae conatur
 Regem Danorum in suam potestatem redigere. *ibid. e*
 eundem ad se venientem perquam illiberaliter tra-
 ctat. 471. d. e
 astute in seruitutem pertrahit. *ibid. d*
 ob fugam Conradii Archiepiscopi Moguntini ad Ale-
 xandrum Papam irascitur, & Christianum Cancel-
 larium suum eidem substituit. 479. e
 dolet de Octavianum Antipapa interitu, & Guidonem
 Cremonensem successorem schismaticum recipit. 496. b
 immanissime & impurissime debacchatur contra Lon-
 gobardos. 503. b. c
 eosdem sibi rebellantes armata manu conatur inua-
 dere. *ibid. c*
 Veronensem timore fugam arripit. *ibid. d*
 conatur Alexandrum Papam in Italiam reuertentem
 per insidias capere. 512. b
 contumeliose scribit ad Cardinales orthodoxos. 513. b.
 & seqq.
 conuocat conciliabulum VVirtzburgense ad confirman-
 dum Guidonem Cremonensem pseudopapam. 514. a
 Henricum Anglorum Regem seducit à fidelitate
 Alexandri III. *ibid.*
 de rebus in conciliabulo gestis mittit litteras encyclicas
 per totum Imperium Romanum. *ibid. c. & seq.*

iubet Antipapam coli sub pana criminis laesa maiesta-
 tis. 516. c
 pro collocando eodem in Cathedra S. Petri, & pellendo
 Alexandro exercitum ducit in Italiam. 518. b
 Anconam obsidet. *ibid. d. e*
 falsis quorundam vaticinijs in spem capiendi Alexan-
 dri adducitur. 520. a
 Raimoni Tusculi domino postulanti exercitum subsidio
 mittit contra Romanos. 530. c
 Urbem Romam obsidet. *ibid. e*
 ignem iubet immitti in Ecclesiam S. Petri. *ibid.*
 fraude Cardinales circumuenire tentat, vt Alexan-
 drum deponant. 531. c. d
 audita Alexandri fuga contremiscit timore & do-
 lore. 532. a
 grauissimam Dei vindictam experitur, immissa in exer-
 citum peste. *ibid. 533. e*
 ingenti cum pudore & iactura discedit ex Italia. 533. e
 eius obstinatio & impaenitentia. *ibid. d. 535. e*
 quanta instantia à Guidone Cremonensi Antipapa sit in
 Italiam vocatus. 532. e
 ab eodem cum uxore coronatur. 533. d
 Pharaoni comparatur. 535. c
 excommunicatur, & exauctoratur in Concilio Latera-
 nensi. 580. a. b
 ingenti praelio vincitur à Mediolanensibus, & Papiam
 obsidetur. 581. d
 summis angustijs laborat, & fuga sibi turpissima
 sinit. *ibid. & seq.*
 dolose fingit se pacem velle cum Alexandro III. Papa,
 & quare. 582. a. b
 nobilem Brixianensem obsidem calumnijs onerat, & su-
 spendi curat. *ibid. d*
 sub habitu seruili fugam arripit. *ibid. e*
 dolet de extincto Guidone Cremonensi Antipapa, & dolis
 nititur Alexandrum III. circumuenire. 629. b. c
 inter eundem & Longobardos quarit discordias com-
 mouere. *ibid.*
 quintam adornat expeditionem in Italiam, & Longo-
 bardiam ingreditur. 650. e
 Agram Longobardorum ciuitatem accipit in deditio-
 nem. 651. b
 Alexandriam ciuitatem obsidet magno suo cum dam-
 no. *ibid. 655. b*
 Alexandrinos fraudulenter circumuenire conatur.
ibid. d
 maximam ab ijdem cladem accipit. *ibid. e. & seq.*
 obsidionem soluit. 656. b
 fingit se pacem velle cum Longobardis. *ibid. e*
 nem cum Alexandro Papa. *ibid. e*
 eidem suspectus redditur ob animum fraudulentum.
ibid.
 humanissime Legatos Apostolicos excipit. 657. b
 absque salutatione conuenitur ab ijdem, & obstinatio-
 nis arguitur. *ibid. c. d*
 simulat egregie dolorem de turbata inter Ecclesiam &
 Imperium pace. *ibid. e*
 illicita multa cum à Legatis Apostolica Sedis, tum à
 Longobardis peredo pacis tractatu dissoluit. 658. a. b
 interuentu nuptiarum conatur VVilhelmum Siciliae
 Regem diuelli ab auxilio Alexandri III. sed fru-
 stra. *ibid. e*
 agras Mediolanensem vastat. 664. e
 ingenti praelio vincitur ab ijdem. 665. b. c
 tandem malo suo edoctus per Legatos pacem petit ab
 Alexandro. 666. a
 Corcyram insulam conatur occupare, 667. a
 Georgium Corcyra Episcopum ad prodicionem sollici-
 tat. *ibid.*

quale ab eodem responsum accipiat. *ibid.* & seq.
 iuramentum facit Legatis Apostolica Sedis, de securitate praestanda Alexandro III. Papa ad se venienti. 675.d
 Chioziam, sive Chioziam venit ad transgendum propius cum Alexandro Papa. 677.e.693.d
 res cum Papa transactas per suos Principes ratas habet, & confirmare spondet. 677.e
 Dioclonem Comitem suo nomine iurare praecipit observationem omnium qua inter Pontificem & Principes sunt constituta. 678.a
 Venetiam venit. 679.a.697.a
 absoluitur cum suis Principibus ab excommunicatione. *ibid.*
 ad Pontificem accedit, & eius pedes osculatur. 679.b.697.a
 eide n stratoris officium exhibet. *ibid.* d
 rursum visitat Papam. 682.a.697.e
 Henricum Comitem de Dreiffa iubeo suo nomine Pontifici iurare pacem & observationem omnium inter ipsos paclorum. 682.a.696.e.699.a
 idem ceteros Principes praestare iubet. 682.b. & seqq.
 de iisdem ipsemet Pontifici securitatem per litteras facit. 683.c. & seqq.
 Alexandrum discessurus accedit, & cetera ad conservandam pacem necessaria cum eodem transigit. 685.d
 terram Comitissae Mathildis & Bertinorum negat se posse reddere Romana Ecclesia, & quare. *ibid.*
 Venetiam discedit. 686.a
 indignè fert fugam Ioan. de Struma Antipapa. *ibid.* e
 quomodo Pontificem conatus sit incognita petitione circumvenire. 692.e
 à Venetis quibusdam instigatur Venetiam venire absque Papae licentia. 693.d
 nimis impetitur à Principibus Imperij, nisi cum Papa pacem ineat. 696.c.d
 eosdem placat, & omnia eorum se consilio facturum spondet. *ibid.* d
 publica oratione detestatur suum errorem. 698.c & seq.
 convenitur à Legatis VVillemi Sicilia Regis. 700.d
 iisdem respondet. 701.a.b.c
 diplomate Imperiali confirmat initam cum VVillemo Rege pacem. *ibid.* d. & seq.
 eandem curat roborari iuramento Principum. *ibid.* e. & seq.
 posthabito iuramento vi occupat castrum Bertinorum. 705.c.d
 visitatur litteris adulatione plenis à Gregorio Corcyra Metropolitano. 712.b
 acceptis ab Emmanuele Graecorum Imperatore litteris & donis eidem responderet, & munera remittit. 750.b.c
 pacem componit cum Longobardis. 753.c
 ignoscit Duci Saxonie intercessione Lucij III. Papa. 757.a
 pro clericis Veronensibus à schismaticis ordinatis intercedit apud Pontificem. 759.c
 nouis odijs incenditur propter nouum Archiepiscopum Treuirensis contra Papam. 760.a
 frustra p̄secuti à Pontifice, vt Henricum filium Imperatorem renuntiet. *ibid.* c
 reprehenditur de multis ab Urbano III. Papa. 765.d.e
 si frustra conatur ab eodem impetrare filio inaugurationem Imperij. *ibid.* e
 de tribus potissimum convenitur à Papa. 766.b
 iterum opponit se Pontifici, eundemque adire volentibus viam obstruit. *ibid.* d.e
 callide tentat Archiepiscopi Colonienfis animam. *ibid.*
 quidnam ab eodem responsum accipiat. *ibid.* e. & seq.

comitia indicit apud Geilenhusen ad infringenda statuta Pontificia. 767.b
 ex consilio Episcoporum scribit Pape. 768.a
 suscipit crucein peregrinationis in Terram sanctam ab Henrico Cardinali Albanensi. 790.e
 epistolam minis plenam mittit ad Saladinum Babyloniae Regem, nisi Terram sanctam restituat. *ibid.* & seq.
 ingentem exercitum ducit in Orientem. 800.e
 redditur Imperatori Graecorum suis festis opera. Dosithei monachi nequissimi & pseudopropheta. 801.b
 perit in Armenia inferiori in flumine Caleph, & quomodo. 804.b.806.b
 quamam toto expeditionis itinere & tempore gesserit. 804.c. & seqq.
 pœnas dedit diuinitus ob fotum contra Alexandrum III. tot annis schisima. 806.d.e
 Fridericus Aconensis Episcopus comitatur Fulcherum Patriarcham Ierosolymorum Romam. 390.c
 Fridericus & Henricus Comites inuadunt Legatos Apostolice Sedis cum Episcopo Tridentino, & captos spoliant, & in vincula coniungunt. 407.e
 pœnas dant Henrico Saxonie & Bavariae Duci. 408.a
 Fridericus Bavariae Dux moritur p̄ste sub Vrbe Roma. 532.b.534.a
 Fridericus de Botsone insidiatur Richardo Anglorum Regi naufragio in patriam redeunt. 822.c
 Fridericus II. postea Romanorum Imperator, Henrici V. Imperatoris filius, quando natus sit. 873.b. & seq.
 an ex legitimo thoro fuerit procreatus. *ibid.* d.
 quare Assisij sit baptizatus. 874.a
 Fuga Henrici III. Imperatoris. 43.a.45.a
 S. Godefredi Ambianensis Episcopi ad Carthaginiam. 103.e
 Gelasij II. Pape obitum Henrici IV. Imperatoris. 123.a
 item ob impetum Frangipannum & Romanorum schismaticorum. 225.a
 Burdini Antipapa ob aduentum Callisti II. Pape. 141.b
 Henrici IV. Imperatoris timore Ludanici Regis Francorum. 163.b
 Innocentij Secundi in Gallias. 185.c
 laudatur à S. Bernardo. 189.a.b
 Rogerij Siciliae Regis in Apulia. 219.e
 Arnaldi de Braxia haereticus extra Italiam, & quare. 276.b
 Eugenij III. Pape timore Romanorum Arnaldistatorum. 307.a
 Conradi Archiepiscopi Moguntini ad Alexandrum III. Papam. 479.e
 item S. Thome Cantuariensis. 490.e.494.a
 Friderici Imperatoris timore Veronensium. 503.d
 Alexandri III. Papa ab Vrbe. 541.e
 Friderici Imperatoris à Mediolanensibus deuicti. 581.d.582.d
 eiusdem sub Alexandria Longobardia ciuitate. 656.b
 item in praelio cum Mediolanensibus habito. 665.c
 Ioannis de Struma Antipapa timore Alexandri III. Pape. 686.e
 Henrici V. Imperatoris in Sicilia. 872.b
 Fulcherus Archiepiscopus Tyrensis interest Concilio Antiocheno. 250.b
 quomodo & quare in Orientem sit profectus, & quomodo electus Archiepiscopus Tyrensis. 270.a
 controuersus exercet cum VVillemo Patriarcha Ierosolymitano, & quales. *ibid.* b
 cum summo periculo Romam pergit pro pallio obtinendo. *ibid.* d.
 crea-

creatur Patriarcha Ierosolymorum. 328.c
 de decimis cum Hospitalarijs contendit, & Romam ad Papa iudicium expetendum proficiscitur. 390.b
 praecipuos Orientis Episcopos secum ducit. *ibid.* c
 frustra transitum per Campaniam petit ab Anselmino Siciliae Regis Cancellario. 391.a
 commendatarijs à Friderico Imperatore acceptis ad Pontificem contendit. *ibid.* c
 infelice negotio recedit. *ibid.* c
 moritur. 437.c
 Falco Tarontensium Comes Balduini II. Ierosolymorum Regis gener eidem defuncto succedit in regno. 217.d
 pro accepta in deditionem Paneade ciuitate Ierosolymam reueritur gratias Deo acturus. 250.a
 lapsus equo moritur. 294.e
 Fundamenta regni Ierosolymitani male iacta, & quare. 13.d.37.b
 Fundamenta prima Ordinis Carmelitanorum. 747.a
 G
 Aintington locus in Anglia, ubi celebratur Concilium pro suscipienda ad expeditionem in Terram sanctam cruce. 786.d
 Galandus Cardinalis Alexandri III. in Daniam Legatus confert Abbatem Roschildensium electo Archiepiscopo inuito pallium. 706.b
 S. Galdinus Cardinalis S. Susanna creatur Archiepiscopus Mediolanensis. 536.c
 renuntiat Legatus Apostolicus per Italiam. 580.d
 cum Laudensibus strenuè agit pro Alexandro III. Papa. *ibid.* e
 moritur. 707.b
 Galgalis quid Latine significet, & quam pulchre ad duodecim Tomos Annalium comparetur. 1.e. & seq.
 Galli maximo cum amore & honore Paschalem Papam excipiunt. 57.c
 inuitantur à Gelasio Secundo electo ad defensionem S. R. E. contra Henricum IV. Imperatorem. 123.a. & seq.
 obstinatissime iuramenta etià illicita obseruant. 296.d
 incitantur ab Eugenio III. ad suscipiendam contra Infideles in Terram sanctam expeditionem. 316.b.c
 predicatione S. Bernardi adeo commoti, vt panem omnes militiae sacrae se dederint. 321.d
 in Palaestinam perueniunt. 338.a
 Gallia semper fuit asyllum Pontificum Romanorum fugientium. 125.d
 laudatur à constantia in Fide Catholica. 194.c. 207.c
 periclitatur de nouo schismate ob Ludouici Regis in Ecclesias tyrannidem. 296.b
 semper fuit exulum humanissima nutritrix. 587.c. 589.b
 Gallicana Ecclesiae laus. 456.b
 Gallicanus Ramulphi Apuliae Ducis fidelissimus miles cogitur à Rogerio Siciliae Rege refodere domini sui cadaver, & per plateas trahere. 280.a
 Gallicia sive Gallicia prouincia subiicitur Ecclesiae Brauarenfi à Callisto II. Papa. 152.c
 subditur interdito à Celestino III. Papa ob illicitas ab Adelphonso Rege contractas nuptias. 811.b
 Gallo, seu Gauo electus Bellouacensis Episcopus impeditur à Philippo Rege Francorum. 18.e
 commendatur ab Inone Carnotensi Paschali Papa. *ibid.*
 item Archiepiscopo Rhemensi. 19.e
 transferretur à Bellouacensi Episcopatu in Parisiensem, & quare. 20.b
 Romam pergit ad Pontificem. 31.e
 Annal. Eccl. Tom. 12.

interest elevationi corporis S. Prisca, & unum ex eius ossibus impetrat. *ibid.* e. & seq.
 legationem nomine Paschalis obit ad Polonos. 32.e
 quanam ibi egerit. *ibid.* & seq.
 interest coronationi Ludouici Regis Francorum. 54.c
 Garinus, sive Guarinus Canonicorum Regularium Abbas creatur in Ecclesia S. Genouese. 330.b.c
 tumultuosum, & monasterij statuta contemnentem eligit Priorem. *ibid.*
 ob irrogatam S. VVillemo postea Roschildensi Archiepiscopo publicam pœnitentiam accersitur ab Eugenio III. & increpatur. *ibid.* d
 Garnerius Comes perturbans Ecclesiam Ierosolymitanam pacem moritur. 13.a
 Gaudentius Episcopus Casariensis interest Concilio Antiocheno. 250.b
 Gaudium incredibile orbis Christiani ex morte Henrici III. schismatici Imperatoris. 49.d
 aliud ingens ob absolutionem Friderico Imperatori impartitam. 679.c
 item Romanorum ob reditum Alexandri III. in Urbem. 708.d
 Gausfredus de S. Ademaro cum Hugone de Paganis fundamenta prima iacit Ordinis Templariorum. 129.d
 Gausfredus Episcopus Carnotensis honorificè excipit Innocentium II. Papam. 207.e
 assumitur à S. Bernardo ad obeundam ad Mediolanenses legationem. 227.d
 Legatus ad Aquitanos mittitur, & eosdem ad Ecclesiam unitatem reuocat. 230.c
 laudatur à S. Bernardo de continentia à muneribus. *ibid.* d
 S. Bernardum legationis collegam inuitat, & obit. *ibid.* 231.b
 Gerardum Episcopum Engolismensem apostatam, & schismatis antesignanum mortuum è loco sacro inbet erui, & absque sepultura proijci. 232.e
 ducitur cum S. Bernardo ad conuersionem Tolosanorum ab Alberico Sedis Apostolicae Legato. 334.a
 Gausfredus magni nominis Theologus impellitur à S. Bernardo ad laborandum pro Innocentio II. Papa. 208.b.c
 Gausfredus monachus Cluniacensis mittitur à Rogerio Siciliae Rege ad monasterium Cluniacense. 281.a
 Gausfredus Angelus diuinam experitur ultionem ob profanatam, & ad vsus bellicos conuersam à se Ecclesiam Ramensensem. 305.c.d
 Gausfredus monachus Cisterciensis rogatus à Cardinali Albanensi, totam Giberiti Porretiani causam eiusque discussionem ab Eugenio factam in Concilio Rhemensi ordine commemorat. 346.b. & seqq.
 occurrit noua haeresi in Gallis orta de consecratione vini aqua mixti in sanguinem Domini. 795.a
 consulti per Episcopum Albanensem Ecclesiam Romanam. *ibid.* b. & seqq.
 Gausfredus de Oratorio Archiepiscopus Burdigalensis interfuit Concilio Rhemensi in causa Giberiti Porretiani. 347.a
 Gausfredus vir doctissimus inducit Carthusianos & Cistercienses pro Alexandro III. decertare, & ipse decertat. 459.e
 Gausfredus de Liziniaco postulat repetendarum Henricum II. Regem Anglorum. 565.a
 Gausfredus Episcopus Antisiodorensis pergit ad Fridericum Imperatorem. 582.e
 Gausfredus Ridel Archiepiscopus S. Thome, eiusdem acerrimus hostis. 623.a
 occupat Ecclesiam de Osteford. *ibid.*
 crea-

creatur Episcopus Eliensis ab Henrico II. Anglorum Rege. 649.c
 excusatur apud Alexandrum III. à Richardo Archiepiscopo Cantuariensi, quod in Curia commoretur. 669.c. & seq.
 Gausfredus Henrici II. Anglie Regis filius Episcopus Lincolnienfis in Episcopatu dissolutè vivens commoneatur officij sui ab Alexandro III. 742.c. & seq. renuntiat Episcopatu. 743.a
 sub inveiurando adigitur à Richardo Rege Anglorum, ne quid in eius absentia innoet in regno. 802.b
 neglecto iuramento, contra Legatum Apostolica Sedis cum fratre insurgit, & statum regni perturbat. 814.b
 creatus Archiepiscopus Eboracensis pessimè se gerit, & accessatur gravissimè apud Calostinum III. Papam. 854.b. & seqq.
 certior fit cum reliquis Anglie Episcopis à Calostino de commissa Huberto Archiepiscopo Cantuariensi per Angliam legatione Apostolica. 856.a.b.c
 ab eodem ob plura commissa crimina suspenditur ab omni officio & dignitate Episcopali. 862.c. & seq. quanta flagitia commiserit. 864. & seq.
 Gebehardus Episcopus Constantiensis Legatus Apostolicus creatur per Germaniam à Paschali Secundo. 15.d
 laudatur à constantia & fide erga Romanam Ecclesiam. ibid.
 instigat Henricum Regem, Henrici III. Imperatoris filium, ut Saxones Romana Ecclesie reconciliet. 39.a.b
 cum collega legationis Episcopo Albanense excommunicat rursus Moguntia Henricum III. Imperatorem. 41.b
 legatione fungitur ad Paschalem Pontificem. 42.a
 cum maximo periculo ad Urbem pervenit. 45.d
 instruitur à Pontifice, quid debeat observare circa communionem Catholicorum cum schismaticis. 52.a. & seqq.
 Gebehardus Tridentinorum electus Episcopus, ab ipsis reiectus, armata manu VVelfphonis Noricorum Ducis in Episcopatum introducit. 45.e
 à Paschali Papa consecratur in Concilio Guastallensi. 50.c
 iurat eidem nomine Henrici IV. Imperatoris. 77.c
 Gebehardus r.abilis Germanus eligitur contra voluntatem Saxonie Principum Episcopus VVircburgensis ab Henrico IV. Imperatore. 143.e
 Gedeon Episcopus Cracoviensis construit Ecclesiam in honorem S. Floriani martyris. 759.a.b
 Gelasius Secundus, Joannes diaconus Cassinensis dictus, Pontifex Romanus succedit Paschali II. 120.d.e
 121.d
 eius patria, & res ante Pontificatum laudabiliter gesta. 120.d.e
 vocatur Romam ad electionem novi Pontificis, & Pontifex creatur. 121.a
 dirissima quaque patitur à Cencio Frangipane Henrici IV. Imperatoris fautore. ibid.e
 liberatur à populo Romano. 121.a
 coronatus Lateranum cum maxima solemnitate ducitur. ibid.
 Tarracinenfis arcem Circeam cum magno Ecclesie Romanae damno reddit. ibid.b
 fugit à Laterano ob aduentum Henrici IV. Imperatoris. 715.
 humeris Hugonis de Alatro Cardinalis à Portu Romano Ardeam deferitur. ibid.e
 honorificè excurritur à Caietanis. ibid.
 de sui per Henricum Imperatorem expulsionem, &

Burdini Brachavensis Episcopi intrusione Gallos certius reddit, & illorum opem pro Romana Ecclesia implorat. 123.a
 Bernardum Archiepiscopum Toleranum de eligendo alio Episcopo Brachavensi monet. 123.c.d
 Clerum & populum Romanum hortatur, ut à Burdini excommunicati communione abstineant. ibid.e. & seq.
 visitatur à circumvicinis Episcopis, & consecratur. 124.a
 inuestitur VVillelmum Ducem de Apulia & Calabria Ducatu. ibid.b
 qua post consecrationem Caiete egerit. ibid.b.c
 Ducem Apulia & Calabriae, Principem Capuanum, & alios Barones sibi fideles iubet arma capere contra Henricum IV. Imperatorem. ibid.e
 Romam redit, & lateo timore Romanorum schismaticorum. ibid.e
 ab ipsis rursus gravissimè infestatur. 125.a
 ab Urbe fugit secundo. ibid.
 Cardinales alloquitur, & de fuga in Gallias disserit. ibid.c
 negotia urbana & Ecclesiastica disponit, & diversa officia diversis Cardinalibus committit. ibid.e
 Ecclesiam Ravennatium à schismate absoluit, & Gualterium electum ab eis Archiepiscopum confirmat. 126.a. & seq.
 iter Gallicanum ingreditur. 127.a.b
 Ecclesia Tolerana primatum confirmat. 127.c.d
 honorificentissime ubique in Gallia suscipitur. ibid.
 diversus in Gallia Ecclesias dedicat. ibid.d
 à Ludouico Rege Gallorum in egestate primitijs regni subleuatur. ibid.c
 scribit ad exercitum Christianorum in Hispanijs contra Sarracenos preliantem, & eundem Indulgentijs donat. 128.a. & seqq.
 moritur. 132.b
 quomodo Cluniacum contendens sollicitus fuerit de successore. ibid.c.d
 quomodo de substituendo sibi Conone Pranesino Episcopo Cardinalibus consuluerit. ibid.d
 eius laudes & epitaphium. 133.a. & seq.
 ex Comitibus Caietanis originem duxisse probatur. ibid.e
 Genuea VVinnensis metropoli subordinata. 140.a
 Gennadius Scholarius Apologia Concilij Florentini auctor. 113.e
 Genuenses. Vide Januenses.
 Georgius Rogerij Sicilia Regis classis Prefectus eripit à captivitate Gracorum Ludovicum Regem Francorum. 359.e
 suburbana Constantinopoleos flammis vastat, & alia mala perpetrat. ibid.
 Georgius Corcyra Episcopus tantatur à Friderico Imperatore ad ducendam ipsius insulam. 667.a
 quale eidem responsum det. ibid. & seq.
 adulatoriè admodum scribit Emmanuelli Gracorum Imperatori. ibid.e. & seq.
 ab eodem Romam missus ad Concilium generale, & ad Fridericum Imperatorem, in via egrotat & substitit. 712.a
 adulatoriè admodum Friderico scribit. ibid.b. & seq.
 respondet. Simoni Antiocheno Patriarche, & quenam. ibid.e. & seq.
 Joannem Hydruntinum Notarium Imperialem litteris alloquitur, & de reddenda ratione rerum ab ipso apud Fridericum Imperatorem gestarum compellit. 713.d. & seq.
 item Neclarium Casulorum Abbatem post reditum à Concilio generali Romano. 725.e. & seq.
 denuo

denuo ad eundem scribit de suo erga illum animo propensissimo. 726.e. & seq.
 respondet Episcoporum nomine Patriarche Constantinopolitano de acceleratione ad indictam Synodum. 739.b. & seq.
 eidem egregiè adulat. ibid.e
 Neclarium Abbatem schismaticum Casulorum in genibus effert laudibus. 740.c. & seq.
 de suo desiderio visitandi Ierusalem scribit ad Athanasium Patriarcham, & responsum accipit. 796.d. & seqq.
 S. Georgius preceedit visibiliter agmina Christianorum contra imensos exercitus Turcarum. 805.d
 Georgius Aphelinus creatur Patriarcha Constantinopolitans. 825.a. 852.a
 Gerdaldus Abbas Cassinensis Caietam prope rat ad Gelasium II. Papam, & illius consecrationi assistit. 124.a
 Gerardus Abbas deserti crucem ante Legatum Apostolicæ Sedis in Oriente, & Infidelis in fugam vertuntur. 20.e
 Gerardus Episcopus Engolismensis publicè legit sententiam, contra prinilegium Paschali II. Papa ab Henrico IV. Imperatore extortum, latam. 91.e. 92.d
 sagillatur à Reinaldo Leodiensi Episcopo, & quare. 197.e
 ab Anacleto per Aquitaniam Legatus constituitur. 199.c.d
 quam turpiter & qua de causa discesserit ab Innocentio Papa. ibid.e
 perstringitur graviter à S. Bernardo. 200.a. c. 208.d
 Aquitania Episcopus, & Comitem Piclaviensem totis viribus conatur ab obedientia Innocentij diueller. ibid.c.d
 quantos tumultus contra Catholicos excitauerit. 209.e
 inprecatione S. Bernardi morte subitanea percussur. 232.d
 à Gaufrido Episcopo Carnotensi Sedis Apostolica Legato iubetur à loco sacro erui, & alio projci. ibid.e
 Gerardus Cardinalis S. Priscæ interej electioni Gelasij II. Papa. 121.b
 falso deceptus rumore, Pontij Abbatem Cluniacensis sanctitatem predicat in Curia Romana. 161.c
 Gerardus Cardinalis S. Crucis in Ierusalem legatione fungitur ad Germanos. 179.c
 S. Norbertum Pramonstratensium fundatorem promouet in Archiepiscopum Magdeburgensem. ibid.
 tuetur partes Innocentij II. contra Anacleitum schismaticum. 185.a
 prescitur Benevento ab Innocentio, & strenuè inuigilat contra Crescentij pseudocardinalis & Rogerij Sicilia Regis bellicos impetus. 219.c
 cum Roberto Capuano Principe & Rainulpho Comite Auellino Romam prope rat, conquestrata apud Innocentium II. de Rogerij in Beneventanos tyrannide. 222.c
 cum eodem & Richardo Comite legationem obit ad Lotharium Imperatorem pro auxilio contra Rogerium Sicilia Regem impetrando. 234.d
 ab Innocentio ad Beneventanos dirigitur ad cognoscendam ipsorum voluntatem. 254.c
 primarios viros ad colloquium euocat. ibid.d
 à Beneventanis iuramentum fidelitatis exigit. 255.a
 isdem à Pontifice prescitur. ibid.b
 ad examinandum Rainaldum Calamentanum Abbatem Cassinensem ab eodem mittitur. 257.b. 258.c
 in eundem profert sententiam depositionis. ibid.d

monachos Cassinenses pro nouo eligendo Abbate alloquitur. ibid.c
 unus ex deputatis pro confirmanda legitima Innocentij electione. 261.c
 quid Rogerio indigna postulanti respondeat. ibid.e
 docetur à S. Bernardo de periculo futuri in Gallia schismatis. 296.a
 Pontifex creatur, & Lucius II. vocatur. 302.a
 Senatores Innocentio II. rebelles abdicare se cogit. ibid.b
 Petrum Abbatem Cluniacensem commonet de statu rerum suarum. ibid.c
 monachis Cluniacensibus tradit monasterium S. Sabbe Reme. ibid.e
 graviter à Romanis rebellibus diuocatur Conradum Regem Romanorum euocat in auxilium. 303.a. & seqq.
 moritur. 306.c
 qua basilicæ Lateranensi contulerit. ibid.d
 eius ordinationes. ibid.a
 Gerardus Laddicensis Archiepiscopus fouet causam Canonicorum Antiochene Ecclesie contra Patriarcham, in Concilio Antiocheno. 302.b
 Gerardus Episcopus Coritiensis defendit in Concilio Antiocheno causam Patriarche contra Canonicos. ibid.c
 Gerardus S. Bernardi frater Viterbij egrotans, eiusdem precibus sanitatem recuperat. 253.a.b
 Gerardus Prepositus Magdeburgensis à parte Cleri illius Ecclesie Archiepiscopus designatur. 371.e
 Gerardus S. Stephani in Caelio monte Cardinalis confirmat diploma ab Eugenio III. Canonice S. Petri datum. 374.e
 Gerardus S. Mariae in Via lata Cardinalis eidem subscribit. 375.a
 mittitur cum Legatione ad Ecclesiam Magdeburgensem. 379.b
 in offensam Friderici Regis Germania lapsus infecto negotio recedit, & moritur in via. ibid.
 Gerardus Cardinalis S. Pudenciane vulneratur gravissimè à Romanis Arnaldistis. 382.b.c
 legatione fungitur ad Fridericum Regem Romanorum. 383.a
 propter absentiam Legatorum Friderici, cum collegijs nihil agit, & quare. ibid.c
 secundo cum ipsis rediens obinet à Rege fidelitatis iuramentum. 384.b
 Gerardus S. Nicolai in Carcere Cardinalis captum Arnaldum de Brixia hereticum violentia Vicecomitum Campania dimisit. 383.b
 Gerardus Episcopus Bononiensis accipit ab Alexandro III. Papa litteras, de illius in summum Pontificem canonice electione, & Obianiani intrusione. 422.e. & seq.
 Gerardus S. Thome Cantuariensis in exilio comes creatur Episcopus Comuentensis. 640.d
 Gerardus Albiensis Episcopus cognoscit de erroribus Albiensium hereticorum. 660.a
 Gerardus Piscis iurat nomine Longobardorum obseruationem pacis inter ipsos & Fridericum Imperatorem intra. 682.e
 Christiano Archiepiscopo Moguntino respondet nomine eorundem. 691.d. & seq.
 Gerardus de Carverria pro teste adest Joanni Amelio Archidiacono Forouiliensi, vetera monumenta ad Romanam Ecclesiam pertinentia conferenti. 828.e
 Germani iussu Henrici IV. Imperatoris in suburbio Rome sanunt. 74.a
 à Romanis inuaduntur. ibid.b

I N D E X

accerrime pugnant, & vario eventu. *ibid.*
 eorum natura describitur. *ibid.*
 timore Romanorum ab Vrbe in Sabinos fugiunt. 75.d
 Gelasium Papam cum Cardinalibus & familia persequuntur, & dire vexant. 122.d
 Benueuentis superatis ad direptionem ciuitatis accinguntur. 254.e
 suasu Radulphi monachi Iudeos ubique trucidant. 325.d.e
 Græcorum prodicione ceduntur à Turcis, & grauissimis miseris atteruntur. 331.b
 iussu Friderici Imperatoris occupant ciuitatem Leoninam, & Vaticanam. 387.a
 cum Romanis acriter ferro certant. *ibid.*.d.e
 cum factione schismatica Octauiani sunt Alexandro III. terrore. 460.b.c
 eorum immanitas in matronas & virgines Longobardorum. 503.b.c
 afficiunt magna strage populum Romanum sub Tusculano. 530.c
 Ecclesiam S. Petri in Vaticano incendunt iussu Imperatoris. *ibid.*.e
 immissa disinitus peste consumuntur. 532.a.b. 533.e.
 & seq.
 quanto pudore & damno ab Italia sunt eiectioni. 532.c.
 534.b. & seq.
 ingenti pralio delentur à Mediolanensibus. 581.d
 nem aliq ceduntur à Longobardis. 582.e
 grauissima clade afficiuntur ab Alexandrinis in Longobardia. 656.a
 nem à Mediolanensibus. 665.b.c
 eorum natura describitur & inclinatio ab Hugone Falcando historico. 859.d
 signantur cruce pro expeditione in Terram sanctam. 868.d.e
 Germani soli ique nobiles adscribuntur Ordini Teutonico. 878.c
 Gero Halberstadenfis Episcopus recipitur in gratiam ab Alexandro III. Papa. 724.e
 Gernasius Rhemensis Ecclesie inuasor intercessione Inuenis Carnotensis, & Theobaldi Prioris à Ludouico Rege Francorum expellitur. 56.c.d
 Gernasius Callisti II. Papæ Scriuarius conficit diploma S. Ottoni pro Bambergensi Ecclesia concessum. 154.c
 Gernasius Hiberni Archiepiscopi Cantuariensis ad Eboracensem Clerum Legatus. 856.d
 Gestia Alexij Comiti Græcorum Imperatoris. 130.c.
 & seqq.
 alia Callisti Secundi Roma & extrâ. 144.c. & seqq.
 156.d
 alia Adalberti Archiepiscopi Moguntini per Germaniam pro Romana Ecclesia, & Catholica religione. 146.a. & seqq.
 alia S. Galdini Archiepiscopi cum Laudensibus schismaticis. 580.e
 alia Henrici II. Anglorum Regis cum Legatis Apostolica Sedis. 591.d. & seqq.
 alia S. Thome cum Rege post pacem factam. 616.a.
 & seq.
 alia Alexandri III. cum Legatis Imperatoris Venetiis. 677.d. & seqq.
 alia Legati Apostolica Sedis cum hæreticis Tolosanis. 714.d. & seqq. 716.c. & seqq.
 alia & ultima Alexandri III. cum Friderico Imperatore Venetijs. 685.d.e
 item omnia eiusdem cum eodem in compendium redacta. 687.b. & seqq.
 alia Lucij III. Papæ cum eodè Verona. 679.c. & seqq.
 alia Urbani III. cum eodem. 765.d. & seqq.

alia Henrici II. Anglia Regis cum Philippo Rege Francorum. 785.c. & seqq.
 alia Richardi Regis Anglia cum Tancredo Rege Messana. 802.e. & seqq.
 alia exercitus Friderici Imperatoris in expeditione ad Terram sanctam. 804.c. & seqq.
 alia Richardi Regis Anglorum in eadem expeditione. 812.c.d
 alia in Curia Romana in causa Willelmi Eliensis Episcopi. 834.a. & seqq. Vide, Relatio, & Alia.
 Gibelinus Archiepiscopus Arelatenfis mittitur à Paschali Papa II. Ierosolymam. 61.c.d.e
 colligit ibi Concilium, & Ebreorum intrusum Patriarcham deponit. *ibid.*.c
 communi totius Cleri & populi consensu Patriarcha Ierosolymitanus creatur. *ibid.*.e
 Arelatenfes de nouo eligendo Archiepiscopo commone. 62.a.b.c
 que per Regem Baldwinum à Paschali petijt pro dilatanda Ecclesia Ierosolymitana obtinet. 65.d.o
 moritur. 97.d
 Gilebertus Porretanus Piſaniensis Episc. accusatur hæresicos apud Sedem Apostolicam. 331.c.d. 332.e. & seqq.
 describitur à vita instituto. 331.c. 332.a
 eius hæresis præcipua capita. 331.c. 340.c.d
 sistitur Eugenio III. in Concilio Parisiensi. 332.c
 obscurissime, & cum stomacho omnium loquitur de Diuinitate. 333.a
 conuictus à S. Bernardo hæresicos, manus dat, & respicit. 343.d.e
 eius errores damnantur in Concilio Rhemensi. *ibid.*
 cur hæreticus dici non debeat, etsi hæreticè senserit. *ibid.*.e
 suscepta ab Eugenio sententia redit ad Episcopatum. 345.d
 quantum timuerit Albericum Episcopum Ostiensem. 346.e
 Gilebertus Londoniensis Episcopus conatur S. Thomam Cantuariensem reuocare à defensione libertatis Ecclesiasticæ, & ab eodem increpatur. 491.b.c
 responsum S. Thome ad Regem peruenit, & erubescit. 492.a.b
 S. Thomam subsannat. *ibid.*.c
 accusat eundem apud Alexandrum Papam. 498.a.
 & seqq.
 perstringitur ab Alexandro. *ibid.*.b
 diuersa negotia cum Henrico Anglorum Rege transfingenda accipit in mandatis ab Alexandro III. 521.e.
 & seqq.
 eidem respondet, & Regis responsa transmittit. 522.c.
 & seqq.
 Henricum Regem certiore facit de mandatis Alexandri Papæ. 537.a. & seqq.
 increpatur & reprehenditur à S. Thoma, quòd Dei reuerentia posthabita, Henrico Regi inique querat adulari. 543.d.e
 iubetur absolui ab excommunicatione à S. Thoma sibi inflata. 641.e
 Gilebertus Archiepiscopus Rauennensis instruitur per litteras à Legatis Apostolica Sedis de rebus cum Henrico II. Anglorum Rege feliciter peractis. 638.c.
 & seqq.
 Gilebertus S. Thome Cantuariensis in exilio comes donatur Episcopatu Rossensi. 640.d
 concionem ad Anglos habet pro accipienda cruce ad expeditionem Terræ sanctæ. 786.d
 Gilebertus Archiepiscopus Lugdunensis præfert damnationis sententiam contra errores Albienſium hæreticorum. 660.b. & seqq.
 Gilo

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Gilo Cardinalis Episcopus Tusculanus obstinate perseverat in schismate Anacleti Antipapa defuncti. 266.c
 perstringitur à Petro Abbate Cluniacensi. *ibid.*
 Girardus Archiepiscopus Eboracensis legatione fungitur Roma pro Henrico Primo Anglorum Rege contra S. Anselmum. 16.d
 cum socijs in Angliam rediens falso spargit, Paschalem Papam Regi inuestituras concessisse. 17.a
 excommunicatur à Pontifice. 18.a
 iubetur ab eodem S. Anselmo Cantuariensi professionem subiectionis facere. 63.b
 præuenit iussionem Pontificiam, & S. Anselmo obedientiam promittit. *ibid.*.b
 moritur. *ibid.*
 Gisorium Gallia locus. 136.d
 Gladius Petri duplex. 320.d.e
 Gloria ingens Alexandri III. Papæ in Gallias proficiscentis. 465.e. 468.c.d.e. Vide, Pompa.
 Gloriatio superba Henrici II. Regis Anglorum ob deceptum Alexandrum III. & Cardinales. 554.a.
 556.e
 alia eiusdem de eadem re. 565.b
 Gocelinus Ludouicensis Episcopus damnat Albienſes hæreticos erroris, iuramentum Christianis licitum negantes. 664.a. & seqq.
 Gocelinus Tolosanus Episcopus confirmat sententiam damnationis contra Albienſes hæreticos latam. *ibid.*.d
 Godefredus Boltonius Terræ sanctæ Dux cum ceteris Principibus scribit Paschali II. & omnibus Occidentalibus de necessitatibus & negotijs Terræ sanctæ. 4.c
 moritur. 12.c
 laudatur à pietate & bellicositate. *ibid.*
 quanta Ierosolymitana Ecclesie donauerit. *ibid.*.c
 S. Godefredus Episcopus Ambianensis inuitus creatur. 34.d.e
 quantas sustinuerit persecutiones ob functionem Episcopalem. 35.a
 Synodum Rhensem celebrat, & que ibi actauerit. 67.e
 Romam proficiscitur, & limina Apostolorum visitat. 68.a
 quid cum causidicis Roma egerit. *ibid.*. & seqq.
 quid ad Paschalem Papam. *ibid.*.b
 Barim contendit ad tumbam S. Nicolai. *ibid.*
 redeuntis ipsi Pontifex plurima humanitatis officia exhibet. *ibid.*.c
 victoriam obtinet contra Abbatem & monachos S. Valtrici. *ibid.*.d
 presidet in Concilio Viennensi nomine Guidonis Archiepiscopi. 93.c
 relicto Episcopatu in Carthusiam abit. 103.e
 Ambianenses pro nouo Episcopo creando hortatur. 104.a
 synodali decreto iubetur ad gregem redire desolatam. *ibid.*.b.d
 lacrymans ad Episcopatum redit. *ibid.*.c
 eius ingens macilentia. *ibid.*.d
 moritur. 131.e
 eiusdem epitaphium. *ibid.*
 Godefredus Comes iurat Paschali II. Papæ nomine Henrici V. Germanie Regis. 70.c. 71.d. 77.c
 renuntiationi inuestiturarum Ecclesiarum ab eodem factæ subscribit. 150.a
 S. Godefredus Comes Cappenbergenſis consensu uxoris proficitur vitam monasticam sub S. Norberto. 172.a
 moritur. *ibid.*.b
 Godefredus Cardinalis S. Vitalis resistit ab Anacleto schismatico, & sequitur partes Innocentij II. 185.a

Godefredus monachus Prior Claravallensis docetur à S. Bernardo de rebus in Vrbe gestis. 266.a
 creatur Episcopus Lingonensis. 267.d
 Godefricus Comes præstat iuramentum Paschali Papæ nomine Henrici Germanie Regis. 72.e
 Godefricus anachoreta cognoscit per revelationem martyrum S. Thome Cantuariensis. 626.a.b
 Godefridus de monte S. Eligij Abbas Premontstratensis. 346.e
 colligit loca quedam sacra Scriptura contra Gilebertum Porretanum. *ibid.*
 Godestone monasterium in Anglia. 824.a
 Goffridus Aquilanus se suosque Innocentio Papæ, Roberto Principi, & Henrico Duci tradit. 254.b
 Goffridus monachus Claravallensis S. Bernardi vitam scripuit. 284.b
 Gorna Britannia locus. 636.a
 Gotsfridus sine Gotsfridas Viterbiensis historicus. 97.a.b
 testis est concordia inter Eugonium III. & Fridericum nouum Romanorum Regem inite. 371.
 iurat Willelmo Sicilia Regi nomine Friderici Imperatoris obseruationem pacis. 702.a
 dedicat Urbano III. historiam à se scriptam. 771.e
 quam egregie sentiat de auctoritate suprema Romana Ecclesia. *ibid.*. & seqq.
 Gothi cum Sueonibus discordes ob locum nome metropolis constituenda. 355.b
 Gottifredus S. Justina presbyter Cardinalis confirmat manu suapriuelegium Attoni Episcopo Piſtorienſi datum ab Innocentio II. Papa. 224.c
 Gocelinus de Venetia iurat obseruationem pacis Friderico Imperatori nomine Longobardorum. 682.d
 Grades quartus consanguinitatis dispensatur in matrimonio à Paschali II. 32.c
 Greci produnt exercitum Christianorum ad sanctum Sepulchrum proficiscentium. 20.d
 erroris conuincuntur de processione Spiritus sancti, à Chrysolano Sedis Apostolicæ Legato. 110.c. & seqq.
 Germanorum exercitum proditorie in Turcarum insidiis inuadunt, & varijs miseris affligunt. 331.b
 capiunt Ludouicum Regem Francorum à Terra sancta redeuntem. 359.d.e
 sanium crudelissimè in Latinis Constantinopoli habitantes. 754.b.e. & seqq.
 à Latinis reciproca cade & internecone delentur. 756.a.b. 763.a
 irem ab exercitu Friderici Imperatoris. 804.d
 fraudulenter admodum miserunt in lucem Editum Constantinum Magnum, de priuelegijs Romana Ecclesia, & quare. 826.b.e
 Grammaticorum schola instituitur Constantinopoli ab Alexio Imperatore. 130.d
 Grassatio impia Andronici Græcorum tyranni in Latinis Constantinopoli habitantes. 754.b.e. & seqq.
 Grassator quidam S. Petro Tarentasia Archiepiscopo insidiatur. 459.d
 miraculose impeditur, & veniam deprecatur. *ibid.*
 Grassatores Longobardia grauissimè sciunt in Episcopos & Clerum Gallicanum à Concilio Pisano reuerentem. 225.e. & seqq.
 Grassatores hæretici in Gallijs grauissima mala parant. 723.d
 excommunicantur ab Alexandro III. *ibid.*
 Gratia eodem & vis in exigua reliquiarum corporis alienius Sancti parte, qua in toto. 32.b
 Gratianum actio Balduni Archiepiscopi Cantuariensis ad Urbanum III. pro misso sibi pallio. 769.e
 Gratianopolis pertinet ad Ecclesiam Viennensem. 140.a

I N D E X

Gratianus Petri Leonis filius à patre obses datur Henrico V. Germanie Regi. 72.a
 Gratianus canonum & decretorum Pontificiorum collector. 147.e
 quando decreta coaceruauerit. 368.e
 non fuit collector Palearum. ibid.
 unde oriundus sit. ibid. 505.d
 an fuerit frater Petri Lombardi sententiarum magistrus. ibid.c
 Gratianus S.R.E. subdiaconus Cardinalis in Angliam Legatus dirigitur ab Alexandro III. 688.d. 589.d
 Henrico II. Anglorum Regi multa militum constantissime & grauissime respondet. 591.e
 eidem constantiter resistit. 593.a. 595.c
 egregijs encomijs predicatur à S. Thoma Cantuariensi. 597.d.e
 alia fungitur in Northmanniam legatione ad subiciendum Anglia regnum & Regem interdicto, ob eadem S. Thome Cantuariensis. 635.a.b
 scripsit privilegium ab Alexandro III. concessum Ecclesie Barrensi. 641.a.b
 item diploma ab Alexandro concessum monasterio S. Mariae in Organo. 678.d
 nititur ad summum Pontificatum. 878.e
 Gregorius VIII. Papa. vide, Albertus Cardinalis Cancellarius.
 Gregorius Cardinalis SS. Apostolorum facit iuramentum Henrico IV. Imperatori de inuestituris nomine Paschalis II. Papa. 77.a
 confirmat depositionis sententiam in Landulphum Archiepiscopum Beneuentanum. 102.d
 Legatione fungitur in Cassinenses. 166.b
 eosdem cum fastu contra se insurgentes oratione conatur mitigare. ibid.d
 Anacleto Antipapa in schismate adheret. 189.c
 vnus ex deputatis pro stabilenda Anacleti electione. 261.d
 Gregorius Cardinalis S. Chrysoconi iurat Henrico IV. Imperatori de inuestituris in fine Paschalis II. Papa. 77.a
 Gregorius Cardinalis S. Laurentij in Lucina adest electioni Gelasij II. Papa. 121.b
 Gregorius S. Angeli diaconus Cardinalis, qui postea Innocentius Papa Secundus, interest electioni eiusdem. ibid.c
 cum eodem in Gallias proficiscitur. 127.a
 conuenit S. Stephanum Ordinis Grandimontensis auctorem. 171.e
 Pontifex renuntiat. 184.a
 quos & quot Cardinales sue electioni fauentes habuerit. ibid.e. & seq.
 timore Anacleti & Romanorum Urbem deserens Gallias petit. 185.c
 legitime creatus probatur à S. Bernardo varijs argumentis, & grauib. 187.a
 excommunicatur ab Antipapa. 188.c
 ob arreptam fugam laudatur à S. Bernardo. 189.a.b
 ab omnibus ordinibus monachorum & clericorum legitimus Papa suscipitur. 197.a. 262.c.d
 item à Regibus Germanie, Hispanie, Gallie, Anglie, Scotia, & Ierosolymorum. 201.a. 208.c
 qua in itinere ad Gallias arrepto egerit. 205.e
 ab Alberone Treuirensi Archiepiscopo literas accipit de eius & totius Germanie Ecclesiarum animo erga se propensissimo. 206.b
 ab eodem consulatur in aduersis. ibid.c
 recipitur legitimus Pontifex Stampis ab Episcopis Gallie. 207.a.d
 honorifice suscipitur à Ludouico Rege Francorum. ibid.e

item ab Henrico Rege Anglorum. ibid.b.c
 recipitur à Lothario Rege Germanorum. 208.a
 Pascha Parisijs celebrat. 211.b
 Pontificaliter ad Ecclesiam S. Dionysij pergit. ibid.c
 Ludouicum Ludouici Francorum Regis filium Regem consecrat. ibid.e. 212.b
 legitimus Pontifex approbatur in Concilio Rhenensi. ibid.a
 occurrit Lothario Rege Germania Leodij. 214.a
 non concessit eidem inuestituras Ecclesiarum. ibid.c
 Cluniacum visitat & Ecclesiam dedicat. ibid.c.d
 monasterium Clauallense accedit, & miratur monachorum ingentem modestiam. ibid.
 monachos Cistercienses eximit à pensatione decimarum Cluniacensibus fieri solita. 215.b
 summo cum triumpho Parisios ingreditur. 216.b
 dolet ob Lexouienfem monasterium à regulari disciplina alienum, & moribus corruptissimum deformatum. ibid.c
 eius reformationem commendat Petro Cluniacensi Abbati. ibid.
 ab eodem docetur, frustrà se reformationem tentasse. ibid.d
 S. Alberto monacho facultatem audiendi confessiones peccatorum concedit. 217.c
 de sanctitate Leopoldi Austriae Marchionis intelligit, & eundem miris laudibus extulit. ibid.
 in Italiam reuertitur. 218.c
 Cluniacense monasterium dedicat, & privilegio honestat. 217.e. & seq.
 Placentia Concilium celebrat. ibid.
 pacem conciliat inter Ianenses & Pisanos. 219.a
 cum Lothario Rege Romanorum de pace Ecclesie tractat. ibid.
 Ecclesias Ianensem & Pisanorum ob merita in Sedem Apostolicam nouis privilegijs & Episcopis illustrat. ibid.a.b
 proficit Gerardum Cardinalem Beneuentum. ibid.c
 Romam redit cum Lothario Rege. 220.c
 auxilio Ianensem & Pisanorum Urbem veterem obtinet. ibid.e
 Lotharium Imperatorem coronat. ibid.e. 221.b
 ab eodem iuramentum fidelitatis accipit. ibid.e
 eidem per diploma concedit allodium terrarum Comitissæ Mathildis. ibid.d.e
 quereas Roberti Principis Capuani, Rainulphi Comitissæ Auellini, & Beneuentanorum audit de tyrannide Rogerij Siciliae Regis. 222.c.d
 Pisus reuertitur. 223.a
 Pistoriensem Episcopum Attonem, & eius Ecclesiam nouo illustrat privilegio. 224.a
 Pisus Concilium celebrat. ibid.e
 S. Hugonem Episcopum Gratianopolitanum inter Sanctos annumerat. 225.b
 de canonizatione illius scribit ad Guigonem Carthusie Priorem. ibid.c
 eidem mingit, ut illius gesta memoria tradat. ibid.
 docetur à Petro Abbate Cluniacensi de periculis, quæ vnà cum Gallie Episcopis in reditu sustinuit à graffatoribus Italiae. ibid.e. & seq.
 ad vindictam in latrones inferendam ab eodem incitatur. 226.c.d
 mittit S. Bernardum cum duobus Cardinalibus Martino Albanensi, & Guidone Pisano ad Mediolanenses. 227.d
 instigatur à S. Bernardo ad sumendum scruam de interfecione Thome Prioris S. Victoris Parisiensis vitionem. 233.a
 Lotharium Romanorum Imperatorem in Italiam euocat

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

euocat contra Rogerium Sicilia Regem. 234.d
 ob amissam Beneuentum morori indulgens, consolatione erigitur ab Adalberone Archiepiscopo Treuirensi. 236.d.e
 reprehenditur à S. Bernardo, quod sibi rescriptum surreptitè fuerit extorqueri contra eundem Archiepiscopum. 237.b
 audiamur in Ratione Rudolphi Mamistani in Ecclesiam Antiochenam, ad illius insanium comprimendam mittit Albericum Cardinalem Ostiensem. 248.a
 quid cum eodem Romanam veniente transigerit. ibid.e. & seq.
 ad iudicandam illius causam cum altera legatione Antiochiam mittit Petrum Archiepiscopum Lugdunensem. 249.c
 Pisis discedit, & Viterbium contendit ad Lotharium Imperatorem. 252.b
 qua cum eodem consilia inierit contra Rogerium Campaniam & Apuliam inuasorem. ibid.
 S. Bernardum ad se accersit, ut obstinationem schismaticorum concionibus emolliat. ibid.e
 Campaniam totam & Albanum civitatem recuperat. 253.e
 quid Cassinensibus nuntiat. ibid.
 Beneuentum obsidet, & Gerardum Cardinalem ad colloquendum cum Beneuentanis mandat. 254.c
 Beneuentum recipit. ibid. & 280.b
 Beneuentanos alloquitur. 255.b
 de subingata Apulia & Campania scribit ad Petrum Abbatem Cluniacensem. ibid.d
 eius de se & totius canobij orationibus comendat. ibid.c
 Rainulpho Comiti Auellino Ducatum Apuliae donat. 256.a
 Gregorium Archiepiscopum Beneuentanum consecrat. ibid.b.c
 Balduinum Cardinalem Cassinum ablegat ad exigendam à monachis Anacletiani schismatis abinuationem. ibid.d
 indignatur Imperatori, quod se ausus sit immiscere examinationi Abbatis Cassinensis. 258.b
 ab eodem placatur. ibid.
 restituit monachis Cassinensibus liberam Abbatis electionem intercessionem Imperatoris. 259.a
 abnegatur à Beneuentanis. 260.c
 S. Bernardum ad Rogerium pacis arbitrum ablegat. ibid.c
 S. Malachia Hibernia Metropolitanopetenti Apostolatum confirmat, & pallium dat. 264.a
 eidem negat reditum ad monasterium Clauallense. 263.e
 eundem legatione Sedis Apostolica per Hiberniam ornatur. 264.a
 defuncto Anacleto Antipapa, & Victore humiliato, Ecclesie pacem restituit, & schismaticis veniam dat. 265.d
 S. Bernardo electionem Episcopi Lingoniensis committit. 267.b.c
 à Petro Cluniacensi suadet impedire electionem Abbatis Vitiacensis in Lingoniensem Episcopum. 268.a. & seq.
 quam diuersas & magnas res gesserit in Vrbe. ibid.c. & seq.
 construat monasterium S. Anastasij ad Aquas Saluas, & Clauallensibus committit. ibid.
 increpat VVillelmum Patriarcham Ierosolymitanum de sua in Archiepiscopum Tyrosensem improbitate. 270.c.d
 Albericum Cardinalem Ostiensem cum legatione in Angliam mittit. ibid.e
 Theodinum Episcopum Cardinalem in Germaniam

ad electionem noui Regis Romanorum. 271.a
 Concilium vult convocare Episcoporum Roma celebrat, & Rogerium Regem, & schismaticos excommunicat. ibid.e. & seq.
 quos & quot in eo canones sancierit. 272.b. & seq.
 Cardinales ab Anacleto Antipapa creatos dignitate Cardinalitia eximit. 275.b
 commendatitias accipit à S. Bernardo pro Petro Pisano inter ceteros Cardinalatu priuato. ibid.
 audita heresi noua Arnaldi de Brixia, eidem silentium imponit. 276.b
 cum copijs aduersus Rogerium profectus, ab eodem per proditorem capitur. 277.d. 278.a
 cum eodem humiliter petente pacem componit, & accepto iuramento cum de regno Sicilia inuestit. 277.e
 filiorum eius alteri Apuliam, alteri Capua Principatum donat. 278.a
 diploma Rogerio de inuestitura confert. ibid.b
 qua Beneuenti egerit. 279.b. & seq.
 Rostmanum inuictum Beneuentanum Archiepiscopum rursus expellit. ibid.c
 Romam redit. ibid.
 à Romanis cum ingenti gaudio excipitur. ibid.
 ipsdem suadentibus pacem cum Rogerio factam dissolueret resistit. ibid.d
 miraculose Regi victori victus & vincens ipse leges prescripsit. ibid. & 280.b
 restituit basilicam S. Mariae trans Tiberim. 282.c
 Guidonem diaconum Cardinalem Beneuentum renouatum cum legatione in Gallias mittit. ibid.d
 audit de noua heresi Petri Abailardi, Arnaldi de Brixia magistri. 283.c.d
 de disputatione cum eodem habita docetur à S. Bernardo. 284.d
 contra eundem à S. Bernardo instigatur. ibid.e. & seq.
 item ab Archiepiscopo Rhenensi & alijs Episcopis. 285.c.d.e
 laudat Archiepiscopi Rhenensis & aliorum pium in extirpanda Abailardi heresi studium, ipsamque damnat. 286.a. & seq.
 sententiam contra eundem & discipulum Arnaldum de Brixia latam in Gallias mittit. 287.c
 Rogerio pluribus de causis offenditur. 289.e
 Tiberinos obedire detrectantes vi bellica ad deditonem compellit. 291.d
 Romanos in eisdem sauire cupientes coercet. ibid.
 eosdem contra se rebellantes, & noua molientes mitigare conatur. 292.a
 cum Ludouico Rege Francorum contendit de nouo Archiepiscopo Bituricensi. ibid.b
 Iuonem presbyterum Cardinalem cum legatione in Gallias ablegat, & quere. ibid.c
 excusatorius pro Ludouico Francorum Rege accipit à Petro Cluniacensi. 294.c
 S. Bernardo calumnias quorundam successus, ab eodem placatur. 295.b. & seq.
 doloribus & laboribus ob Romanorum rebellionem tabescens moritur. 298.e
 qua in Pontificatu adificia construxerit, & restituerit. ibid.e. & seq.
 quale iuramentum exigere consueuerit ab Advocatis Romanae Urbis. 299.a
 quas ordinationes fecerit. ibid.b
 eius epitaphium. ibid.c
 Gregorius S. Eustachij Cardinalis Romam venit ad electionem Gelasij II. Papa. 121.b
 cum Anacleto Antipapa schisma tenet. 189.c
 legatione fungitur pro eodem ad Cluniacenses. 195.d.e
 ab eodem diuersis epistolas ad diuersos accipit. 199.a
 Gre-

Gregorius cognomento Tarquinus creatur diaconus Cardinalis S. Sergij à Callisto II. 156.c
 Gregorius diaconus Cardinalis S. Theodori fungitur legatione ad Reges Danie, Suevie, & Boemia. 182.b
 Gregorius Cardinalis schismaticus in Aquiro, Anacliti Antipapa seclator. 189.d
 Gregorius S. Balbina Cardinalis itidem. ibid.c
 Gregorius Cardinalis S. Sergij & Bacchi tuetur electionem Innocentij II. contra Anaclitum schismaticum. 185.a
 subscribit diplomati ab Innocentio Attoni Episcopo Pistoriensi concessio. 224.c
 Gregorius Adenulphi filius armata manu Cassinense monasterium contra Innocentium Papam, & Lotharium Imperatorem defendere nititur. 254.a
 Gregorius Archiepiscopus Beneuentanus consecratur ab Innocentio II. Papa. 256.c
 Gregorius Cardinalis schismaticus Anacliti fautor, & post mortem Antipape successor. 265.c
 Victor appellatur. ibid.
 reconciliatur à S. Bernardo Innocentio Papa. ibid.e
 Gregorius Cardinalis S. Marie trans Tiberim presens assistit Eugenio III. pacem cum Friderico nouo Romanorum Rege facienti. 371.b
 Gregorius Cardinalis S. Angeli interest conventionibus concordie inter Eugenum III. & Fridericum nouum Romanorum Regem. ibid.
 legatione fungitur in Germaniam eiusdem iussu ad cognoscendam Henrici Archiepiscopi Moguntini causam. 375.a
 eundem deponit. ibid.c.d
 Gregorius S. Callisti Cardinalis confirmat diploma Canonice S. Petri ab Eugenio III. datum. 374.d
 Gregorius S. Marie in Porticu Cardinalis mittitur Legatus ab Hadriano IV. ad Fridericum Regem Romanorum. 383.a
 cum collegis infecto negotio dimittitur à Friderico. ibid.e
 cum isdem secundo reuertitur, & iuramentum fidelitatis à Rege obtinet. ibid. & seq.
 Gregorius Cardinalis Sabinensis tuetur partes Alexandri III. Papa. 427.b
 Gregorius Cardinalis mittitur ad Germanos à Celestino III. pro expeditione sacra in Terram sanctam. 868. b.c
 Gregorius Armeniorum Patriarcha scribit ad Innocentium III. Papam de sua & suorum deuotione erga Romanam Ecclesiam, & de Leone Armeniorum Rege ab Archiepiscopo Moguntino coronato. 875.c. & seqq.
 Grimoaldus Princeps Barenfis suppetias fert Honorio II. Papa contra Rogerium Sicilia Comitum. 180.d
 Grifianum monasterium omni disciplina regulari destitutum deserit ad Alexandrum III. Arnulphus Lexoniensis Episcopus. 744.c. & seqq.
 Grosolanus Archiepiscopus Mediolanensis. Vide, Chrysolanus.
 Guala Episcopus Rheginus cum S. Brunone Signiensi Episcopo & alijs urget Paschalem II. Papam, ut reuocet priuilegium Henrico IV. Imperatori de inuestituris factum. 81.c
 S. Gualfardi confessoris obitus. 180.a
 reliquie eius translata Augusta Vindelitorum. ibid. b. s
 Gualterius Episcopus Albanensis cum socijs Episcopis consecrat Paschalem Secundum. 3.e
 Gualterius Rauennatum Archiepiscopus electus à Gelasio Papa confirmatur. 126.a. & seqq.
 Gualterius Archiepiscopus Tarentinus constituit nouam Ecclesiam in honorem Sanctorum Iunij, Felicis, & Desiderij. 182.b

Gualterius Agrigentinus, postea Archiepiscopus Panormitanus primus VVilhelmi II. Sicilie Regis pedagagus. 558.c
 Gualterius Cardinalis Episcopus Albanensis subscribit diplomati monasterio S. Marie in Organo concessio ab Alexandro III. 678.c
 Guarimundus Ierosolymorum Patriarcha creatur. 130.a
 de dato VVilhelmo Tyri Archiepiscopo pallio certior fit ab Honorio II. Papa. 179.e
 moritur. 181.c
 Guarinus Rogerij Sicilia Regis Cancellarius uocat grauius Cassinenses monachos. 238.e. & seq.
 varijs modis querit monasterium Regi subicere, & ad consensum Abbatem inducere. ibid.
 excandescit contra Abbatem & monachos. 239.e
 isdem grauissima quaque minatur. 241.b
 exercitum colligit ad capiendum monasterium. ibid.
 percutitur à S. Benedicto & Mauro, & horrendè clamans moritur, & damnatur. ibid. d. e
 Guarnerius legum professor Bononie. 409.d
 Gualtallense Concilium in Gallia cisalpina. 50.e
 eiusque Acta. ibid. & seq.
 Guelpho Buarie Dux signatur cruce pro expeditione contra Infideles in Terra sancta. 329.e
 moritur peste sub Vrbe Roma. 534.a
 Guibaldus Abbas Stabulensis creatur Abbas Cassinensis. 259.b
 inuitatur ab Imperatore ad prandium, & quare. ibid. d
 timore Rogerij Sicilia Regis Cassinense deserit, & ad Stabulense monasterium redit. ibid. a
 Guibertum in Vrbe Roma Gelasium II. Papam persequuntur. 123. b. c
 Guibertus Antipapa moritur. 7.b
 post quinquennium è sepulchro resorsus in flumen abijcitur, & quam ob causam. 42. a. b
 Guibertus Marchio iurat Paschali Papa nomine Henrici V. Germanie Regis. 72.e
 Guicmannus siue VVicmannus Episcopus Cicens auxiliio Friderici Regis Romanorum contra uoluntatem Cleri intrudatur in Archiepiscopatum Magdeburgensem. 371.e. & seq.
 eiusdem intercessione obtinet uolenter pallium ab Anastasio IV. Papa. 379.b
 approbat subscriptione latam pro Octauiano Antipapa contra Alexandrum III. Papam sententiam. 445.a
 Guido quidam predonum prefectus capit Herbertum Noruicensem Episcopum in itinere Romano, & quid cum illo egerit. 16.e
 Guido Notarius scriptor donationis renouate, à Mathilde Comitissa facta Romana Ecclesia. 27.b
 Guido Archiepiscopus Viennensis litteras accipit à Paschali Papa II. de annullato priuilegio Henrico IV. Imp. de inuestituris concessio. 90.c. & seq.
 idem damnat in Concilio Viennensi, & de negotijs in eo pertractatis eundem edocet. 93.e. & seq.
 eadem ab ipso confirmari postulat. 94.b
 dignus iudicatur summo Pontificatu ab Oddone Episcopo Prænestino. 132.s
 uocatus à Papa & Cardinalibus, in itinere dolens Pontificis mortem audit. ibid.
 eius antiqua & excellens nobilitas. 133.b
 Pontifex designatur, & Callistus II. uocatur. ibid. e.
 Pontificatum constantè, sed frustra recusat. ibid.
 uisionem de futuro Pontificatu uidet. 134.a
 Adalbertum Archiepiscopum Moguntinum certiorum reddit de suo Papatu. ibid. b
 conse-

consecratur. ibid. c
 generale Concilium Rhemis celebrat, & Henricum IV. Imp. excommunicat. 135.a. c
 Turfimum Eboracensem Archiepiscopum consecrat. ibid. d
 qua in Concilio Rhemensi statuerit. ibid.
 constantissimè laborat pro defensione libertatis Ecclesiastica. 136.a. & seqq.
 eicit extra Concilium indignè ferentes Imperatoris excommunicationem. ibid. b
 cum Henrico Anglorum Rege congruitur, & quæcum eum egerit. ibid. d
 pro Turfimo Regem frustra rogat. ibid. e
 confirmat S. Norberto petenti munus predicandi Euangelij. 137.a
 diuersas in Gallijs Ecclesias dedicat. ibid. c. d
 priuilegio donat Cistercienses. ibid. e
 discessurus è Gallia Romanam, priuilegio luculento primam munit Ecclesiam suam Viennensem. 139.e. & seq.
 in Italiam proficiscitur. 140.e
 Ecclesiam maiorem Pisis dedicat. 141.a
 suo aduentu Romanos schismaticos terret, Catholicos exhilarat, & Burdunum Antipapam in fugam uerit. ibid. b
 quanta celebrata à populo Romano excipitur. 142.b
 Papa coronatur. ibid.
 in Apuliam proficiscitur, & Beneuentum pergit, & quare. ibid. e
 inuadit de Apulia & Calabria VVilhelmum Ducem. 143.a
 quantum Beneuenti egerit. ibid. c
 Abbatissam monasterij S. Marie Capuana reuoluntariam & obstinatam excommunicat. ibid.
 Burdunum ope Satrinorum captum exitio damnat. 144.d. 145.a
 eius in eundem clementia. 144.e
 de eodem capto ad Gallicanam Ecclesiam scribit. 145.b
 Romanorum rapacitatem, & in peregrinos uolentiam cohibet. ibid. d
 peregrinationem S. Iacobi Anglis duplicat pro peregrinatione ad Limina Apostolorum. ibid.
 studiosissimus fuit S. Iacobi. ibid. 152.a
 tyrannus in Vrbe & extra domat, eorumque munitiones euerit. 145.e
 legationem decernit Adalberto Archiepiscopo Moguntino contra Henricum IV. Imperatorem. 146.a
 legationem Germanorum Catholicorum accipit pro inuadenda inter Ecclesiam & Imperium pace. ibid. b
 pro eadem indicit Concilium generale Lateranense. 147.d
 que in eodem statuerit. ibid. e. & seq.
 Legatos Henrici Imperatoris restitutionem inuestiturarum ab Imp. promittentes latus audit. 148.c. d
 ad eundem ab excommunicatione absolendum Legatos in Germaniam dirigit. ibid. d
 recepta ab eodem per priuilegium inuestiturarum libertate, alijs eundem gratijs coonestat. 150.b
 Cassinum proficiscitur, & Cassinenses monachos liberat à tyrannidis potentium. 151.e
 Compostellanum Episcopum Metropolitanam dignitate decorat. 152.a
 Lucanum Episcopum pallio honorat. ibid.
 Ecclesia Brauarenfis dignitates & possessiones à Paschali II. concessus suo diplomate confirmat. ibid. b
 varias in Vrbe functiones Pontificales exequitur. ibid. c. d. e
 S. Ottonem Bambergensem Episcopum ad predicandum Pomeranis Euangelium mittit. 153.e
 eiusdem donationem monasterij Ecclesie Bambergensis Annal. Eccl. Tom. 12.

factam priuilegio corroborat. 154.a
 aliud eidem concedit pro ipsa Bambergensi Ecclesia. ibid. d
 moritur. 156.b
 quot in Pontificatu diuersis ordinibus initiauerit. ibid. c
 nunquam absque donis Ecclesiam S. Petri ingressus est, aut ibi Missam celebravit. ibid. c. d
 Vrberum Romam aquaductibus ornauit, & diuersas Ecclesias illustrauit. ibid. d
 S. Guido Confessor moritur. 97.e
 Guido Cardinalis S. Balbina interest electioni Gelasij Secundi Papa. 121.b
 cum eodem in Gallias abijt. 127.a
 Guido Lascurrensis Episcopus subscribit epistole encyclicæ Petri Casarangustani Episcopi de indulgentijs concessis elemosynas ad Casarangustanam Ecclesiam mittentibus. 128.e
 Guido de Castello Cardinalis S. Marie in Via lata, postea presbyter tituli S. Marci, adhaeret electioni Innocentij II. contra pseudopapam Anaclitum. 185.a
 subscribit priuilegio Attoni Episcopo Pistoriensi concessio ab Innocentio II. 224.e
 praeficitur Beneuentanis ab eodem. 279.e
 reuocatur ad Vrberum, & mittitur cum legatione in Gallias. 282.d
 à S. Bernardo reprehenditur ob conuersationem & amicitiam cum Arnaldo de Brixia heretico. ibid. d. e
 Pontifex renuntiat, & Celestinus II. appellatur. 299.c. d
 litteras gratulationis plenas accipit à Petro Abbate Cluniacensi. ibid. & seqq.
 moritur. 301.e. & seq.
 quot ordinationes habuerit. 302.a
 Guido Cardinalis Pisanus fungitur legatione inuissu Innocentij II. ad Mediolanenses. 227.d
 item alia legatione nomine Ecclesie Romanae ad Conradum Regem Romanorum. 304.e
 obtinet ab eodem confirmationem priuilegiorum Romanae Ecclesie. ibid.
 Guido Senator Romanorum Arnaldistarum ad Conradum Regem Romanorum Legatus. ibid.
 Guido Guerra Comes cum Florentinis hostiliter bella gerit. 317.e
 interest articulis concordie inter Eugenum III. & Fridericum nouum Romanorum Regem. 371.b
 à Spoletinis in carcere detentus liberatur à Friderico. 388.d. e
 Guido Florentinus Cardinalis S. Chryfogni mittitur cum legatione ab Eugenio III. in Terram sanctam. 329.a
 subscribit diplomati ab Eugenio III. Canonice S. Petri concessio. 374.d
 Guido Cardinalis S. Marie in Porticu adest conuentionibus pacis inter Eugenum III. Papam, & Fridericum nouum Romanorum Regem. 371.b
 subscribit diplomati ab Eugenio III. Canonice S. Petri concessio. 374.e
 Guido Comes Baldratenfis interest concordie pacis inter Eugenum III. Papam, & Fridericum nouum Regem Romanorum. 371.b
 Alexandro Pape minus familiaris timore Friderici Imperatoris. 422.d
 Guido tituli Pastoris Cardinalis subscribendo approbat diploma Canonice S. Petri ab Eugenio III. concessio. 374.d
 Guido Clemens S. Potentiane Cardinalis quidam sentiat de auaritia Romana Ecclesie. 329.d
 Guido, Gudsonis Baldratenfis Comitiss filius, à Friderico Imper-

Imperatore Archiepiscopus Rauennas electus, impeditur ab Hadriano. 411.c. & seq.
 Guido diaconus Cardinalis Cremonensis mittitur cum legatione ad Fridericum Imperatorem. 415.e
 refragatur electioni Alexandri III. 421.a
 eligit Othavianum. ibid. 423.c
 persistat in obstinatione, & adorat eundem. 422.b
 ab Alexandro excommunicatus est. 424.c
 scribit cum socijs epistolam circularem per orbem de legitima Othavianis electione. 425.c. & seq.
 perstringitur ambitionis ab Arnulpho Lexouensi Episcopo. 433.e
 Othaviano mortuo, à fautoribus Caesaris intruduntur potius quam intronizatur. 506.d
 creatur Antipapa, & confirmatur à Friderico Imperatore in conciliabulo VVirtzburge. 515.a.b. 516.c
 quantò instantià Fridericum in Italiam euocauerit. 532.e
 eundem cum uxore coronat. 533.d
 cognoscit secreta Alexandri Tertij per Joannem Cumin Anglum proditorem. 566.e
 electo ex Italia Friderico Imperatore vacillat animo. 583.a.e
 incurabili morbo percutitur in pede. 602.d
 morbo caucris consumptus perit. 628.e. & seq.
 Guido electus Archiepiscopus Rauennensis subscribit sententiam contra Alexandrum Tertium pro Othaviano Antipapa pronuntiat. 445.b
 Guignella Longobardia villa. 656.b
 Guigo, qui & Guido, Abbas Carthusie, scriptor vite S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani. 181.a
 de eodem inter Sanctos relato litteras accipit ab Innocentio Secundo Papa. 225.c
 ab eodem iubetur gesta S. Hugonis memoria prodere. ibid.
 Guillelmus. Vide, VVillelmus.
 Gufmannorum familia in Hispanijs celebris S. Dominici Ordinis Pradicatorum fundatoris proposita. 631.a
 Guntherus Ligurinus poeta describit Arnaldum de Brixia hereticum. 276.c. & seq.
 corrigitur per Ottonem Frisingensem de tempore obitus Conradi Regis Romanorum. 370.b
 perstringitur ab Auctore. 403.c
 cur desisterit Friderici Imperatoris gesta carmine prosequi. 449.d
 Alexandri Tertij electionem legitimam fuisse ostendit. ibid.
 Guntrannus Francorum Rex Aurelianos primus sibi sedem posuit regalem. 75.b
 Guorunnus Protonotarius confirmat iuramento pacem inter Fridericum Imperatorem, & VVilhelmum Sicilia Regem compositam. 702.a
 de eadem conficit diploma. ibid.

H

Habitum monasticum sumit Pontifici S. Thomas Cantuariensis. 502.a
 Hadrianus IV. Papa. Vide, Nicolaus Anglicus S.R.E. Cardinalis.
 Haresarcha nostri temporis Henrico Petrobrufiano perquam similis. 535.a
 Hareses proprie sunt que in Concilijs damnantur. 82.c
 Hareses omnes à Romana Ecclesia contrita. 109.a
 Haresis simoniaca damnatur in Concilio Northusensi. 39.b
 item Nicolaitarum. ibid.
 item in Concilio Rhemensi. 135.d.e. & seq.
 item in VVintoniensi. 179.b

Bongomilori ab Alexio Commeno Imperatore. 131.d.e
 qualis fuerit. ibid.c
 alia Tanchelini noui haresarcha oritur Antuerpia. 170.b
 item alia Petri de Bruis in Gallia. ibid.d
 que precipua illius capita. 171.a.b.c
 Sacramentaria confunditur à S. Malachia Hibernie Metropolitano. 264.c.d
 item à S. Bernardo. 335.e
 alia Arnaldi de Brixia, & qualis. 276.a.b
 Petri Abailardi, Arnaldi magistri. 283.c.d
 eiusque per Innocentium II. damnatio. 287.d.e
 Politicorum Roma oritur. 303.b.c
 Gilberti Pictauensis Episcopi. 331.c
 defertur ad Sedem Apostolicam. ibid.
 qualis sit. 332.c.d
 Henriciana detegitur in prouincia Tolosana. 333.b.c
 eius precipua capita qua fuerint. ibid.e
 alia Apostolicorum oritur, eiusque errores. 336.e. & seq.
 alia ridicula & insana Eonis cuiusdam Britanni, eiusque errores & damnatio. 338.c. 339.e
 alia Albionum detegitur Tolosa in Gallia. 659.c
 eius precipua capita errorum. ibid.d. & seq.
 damnatur publicè. 660.b. & seq.
 reminiscit. 714.c.d
 rursus damnatur. 716.c.d
 deploratur amarissimè ab Henrico Abbate Clarauulensi. 719.a. & seq.
 alia & noua in Gallijs oritur de consecratione vini aqua mixti in sanguinem Christi. 795.a
 impugnatur à Gaufrido monacho Cisterciensi. ibid.
 Haresis quid sit. 85.c
 Haresis est, inuestituram laicalem defendere ut licitam. 12.c. & seq. 87.a
 Hareticus sacramentarius miraculosè à S. Malachia Hibernie Metropolitano confusus agnoscit errorem, & moritur. 264.c.d
 Hareticus non omnis dicendus, qui heretica sentit, si haresim suam cum pertinacia non defendat. 345.e
 Haretici Manichæi reniunscum Tolosa. 714.c.d
 conuincuntur, & condemnantur à Legato Sedis Apostolicæ. ibid.e. & seq.
 fraudulenter professionem Fidei Catholice emittunt. 715.c.e. 717.d.e
 iurare recusant. 716.a.b
 excommunicantur, & à consortio Fidelium prohibentur. ibid.c.d
 anathematizantur ab Alexandro III. in Concilio Romano generali. 723.c
 Haimericus S.R.E. Cancellarius interpellatur à S. Bernardo pro defensione Archiepiscopi Senonensis. 178.e
 tuetur electionem Innocentij II. contra Anacletum schismaticum. 185.a
 ab eodem Antipapa mendacij accusatur apud Lotharium Regem Romanorum. 189.a
 ab eodem sepis vituperijs & calumnijs proscinditur. 109.b. 196.a
 scribit diploma Attomi Episcopo Pistoriensi ab Innocentio datum. 224.d
 mittitur ab eodem ad monasterium Cassinense ad examinandum Rainaldum Calamentanum Abbatem. 257.b. 258.c
 in eundem sententiam pronuntiat depositionis. ibidem d
 vnus ex deputatis pro Innocentij legitima probanda electione. 161.c
 roborat manu sua datum Rogerio Regi de inuestitura regni Sicilia, Ducatum Apulia, & Principatus Capua diploma. 279.a
 Haima-

Haimericus Antiochena Ecclesia Decanus creatur Patriarcha. 300.e
 Apostolica Sedis in Oriente Legatus. 747.a
 primus promotor & propagator Ordinis Carmelitarum. ibid.
 Boamundum Principem Antiochia censuris percellit ob repudiatam legitimam uxorem. ibid.c
 lamentabilem dat epistolam ad Henricum II. Anglorum Regem de cade Christianorum in Terra sancta, & pro succursu mittendo. 778.b. & seq.
 Hanno Abbas Lunenburgensis mittitur à Lothario Imperatore ad Cassinenses, & quare. 256.c
 Hanno Episcopus Basiliensis inquitur capita accusationum monachorum Cassinensium contra Rainaldum Abbatem intrusum. 257.c
 Hardamannus siue Hartmannus Episcopus Brixienfis cum Eberardo Archiepiscopo Alexandrum Papam tuetur aduersus Imp. Fridericum. 449.a.b
 Hardefrunc Cardinalis presens est absolutioni VVilhelmi Scotorum Regis. 748.e
 Hartuicus Archiepiscopus Bremensis accipit crucem peregrinationis in Terram sanctam. 868.d
 Hasta Longobardia oppidum. 218.e
 Hebraei. Vide, Indei.
 Hebron urbs Iudæa expugnatur à Sarracenis. 778.c
 Hector Frangipanis cum populo Romano iubet dimitti Alexandrum Papam cum Cardinalibus. 421.e
 S. Helena VViggotha seu Suenia, vidua mira sanctitatis, de necis generi sui per calumniam accusatur, atque immolationis in Terram sanctam. 505.d
 miraculis à morte illustris ab Alexandro III. Papa canonizatur. 504.e. 505.d
 Helmodus Chronographus. 724.d
 Hemicus de Rancone accusat Henricum II. Regem Anglorum de damnis sibi illatis. 565.a
 SS. Hemeterius & Chelidonius martyres. 218.d
 Henricus III. Imperator dicitur Quartus omnem aditum ad Urbem Romam obsidet. 6.e
 post occasum Guiberti Rauennatis Antipapa tres alios contra Paschalem Pontificem pseudopapas subrogat. 7.e
 ad Concilium Romanè proficisci constituit pro incun-da pace cum Paschali Papa. 21.d
 conatur alium pseudopapam erigere contra legitimum Pontificem Paschalem. ibid.e
 Ottonem Cancellarium suum substituit Ruperio Bambergensi Episcopo defuncto. 25.b
 filium suum Henricum patitur aduersarium iusto Dei iudicio. 38.e
 monetur ab eodem ut respiciat, & emendatis erroribus Romana Ecclesia reconcilietur. 40.b
 secretò, sed fraudulenter Paschalem Papam de incun-da pace conuenit. ibid.c
 excommunicatur rursus à Legatis Apostolica Sedis in Comitijs Moguntiacis. 41.b
 in conuentu Ingelheimensi Imperio renuntiat, & filio insignia Imperialia tradit. ibid.c.e. 44.c
 frustra absolutionem petit à Legato Apostolico. ibid.e
 fuga labitur, & rursus ad Imperium aspirat. 43.a. 45.a
 Regi Celtarum per litteras suam miseriam lugubriter significat, & ad recuperandum Imperium opem poscit. 43.b
 Romani Pontificis in se duritiam & iniquitatem commemorat. ibid.
 Henricum filium de periurio accusat. ibid. & seq.
 quantis artibus Imperij ciuitates commouerit contra filium Regem. 45.d
 Legatos ad eundem Leodio mittit cum litteris, quibus Annal. Eccl. Tom. 12.

illum periurij arcessit. 46.a
 merito patitur à filio, que in patrem suum spirituales admittit. 47.a
 ad Imperij Principes scribit, & suas iniurias deplorat. ibid.c
 Pontifici Romano obedientem se futurum promittit, si Imperio restitatur. ibid.d
 idem alijs vijs recuperare tentat. 48.d
 sub pacis pratextu exercitum secretò colligit. ibid.
 Legatos Henrici filij in vincula conijcit, & demum dimittit. ibid.e
 tertio appellat Romanum Pontificem ad extremam miseriam redactus. 49.b
 quam semper fuerit fraudulentus. ibid.c
 moritur. ibid.
 quantum sua morte gaudium uniuerso Christiano orbi reliquerit. ibid.d
 sepultus resoditur, & toto quinquennio sepultura caret. ibid.e
 quam improbam, & nequijis incredibilibus plenam vitam duxerit. 50.a
 quam fuerit corporis statura & maiestate dignus Imperio. ibid.
 Henricus Primus Anglia Rex creatur. 14.e
 S. Anselmum Cantuariensem Archiepiscopum ab exilio reuocat. ibid.
 eundem de iuramento praestando frustrà conuenit. ibid.d
 monetur efficacissimis rationibus ab Iuone Carnotensi, obedientiam & reuerentiam prestare Dei sacerdotibus. 15.a.b
 Legatos Romam dirigit contra S. Anselmum. 16.d
 petitionis sua à Paschali Papa repulsam patitur. 17.a
 fraudulenter apud populum spargit se voti compotem factum. ibid.
 rogat S. Anselmum ab Anglia discedere, & Romanam ire. 29.b
 per Legatum apud Papam contra S. Anselmum agit de inuestituris. ibid.d.e
 litteras à Paschali accipit excusatorias, cur inuestituræ ei non concedat. 30.b. & seq.
 S. Anselmum varijs iniurijs afficit, & qua de causa. 31.a
 Robertum fratrem suum Northmannie Ducem sibi rebellantem in praelio vincit, & Northmanniam subiicit. 58.c
 merito S. Anselmi victoriam obtinet. 59.a
 de eo S. Anselmum per litteras certiorum facit. ibid.b
 victoriam Deo, non sibi attribuit. ibid.c
 remittit S. Anselmo inuestituras Ecclesiarum. ibid.d. 64.b
 in Tyrannum rursus conuertitur, & sanctum Hildebertum Cenomanensem Episcopum persequitur. 60.d
 Legatos ad Papam mittit de legatione Anglia Cantuariensi Archiepiscopo demandanda, & prisca consuetudine, & quare. 116.f
 obtinet. 117.a
 Turstano siue Turstino Eboracensi Archiepiscopo indignatur ob susceptam sine sua licentia unctionem, & reditum interdicti. 136.c.d
 cum Callisto II. multa transigit. ibid. & seq.
 eidem pro Turstino roganti que respondeat. ibid.
 timore excommunicationis eundem in Angliam reuocat. ibid.e. & seq.
 Henrico IV. Imperatori auctor belli excitandi contra Ludouicam Regem Francorum. 162.c
 persuasus à S. Bernardo Innocentium pro legitimo Pontifice suscipit, & eidem cum ingenti reuerentia occurrit. 207.a. 208.a
 moritur. 237.c
 quam pie diem clausit. ibid.d

I N D E X

causa fuit controuersa inter Theobaldum Archiepiscopum Cantuariensem, & Bernardum Episcopum S. Davidis. 352.b
 Henricus Canisus Nouiomagensis antiquitatum indagator solertissimus. 25.b
 sepius citatur.
 Henricus V. Germania Rex, Henrici III. Imperatoris filius, contra patrem insurgit. 38.e. 39.a
 abiurat paternam heresim, & Saxoniam communioni Romanae Ecclesiae restituit. ibid.a.b
 à modestia, & in negotijs agendis prudentia commendatur. ibid.c
 excusat se cum lacrymis de rebellione in patrem, & si pater ad obedientiam Romanae Ecclesiae redire velit, se regno cessurum profitetur. ibid.d
 consecrari curat Henricum Archiepiscopum Magdeburgensem à patris fidelibus schismaticis multo tempore impeditum. ibid.e
 pro restituendo Buothardo Archiepiscopo Moguntino contra Augustinos arma capit. ibid.
 pulcherrima ad milites oratione pietatem suam erga patrem declarat, & eius salutem in conspectu illis commendat. ibid.e. & seq.
 cum patre coram agit de peccatis emendandis, & rediendo ad Romanae Ecclesiae obedientiam. 40.b
 acceptis à patre insignibus regni, in Regem Germaniae eligitur, & consecratur. 41.c.d
 accusatur grauissimè à patre Imperatore de perurio. 43.d.e
 Coloniam Agrippinam obsidet patris partes defendentem. 46.a
 patris Legatos excipit, & litteras se periurij arguentes. ibid.
 ad patrem Legatos reciprocos ex Principum consilio mittit, & quare. 47.e
 alios ad patrem Nuntios dirigit, & nisi ad comitia ueniat, prolium futurum significat. 48.e
 corpus patris defuncti Spiram deferri in sarcophago permittit. 49.e
 quemnam petat per suos Legatos à Paschali Papa in Concilio Gnaustallensi. 51.e
 alios Legatos ad eundem mittit ad Concilium Trecentense. 57.d
 in Italiam uenit sub specie deuotionis, ut Ecclesiam Romanam persequatur. 69.a.b
 Longobardiam armata manu subijcit. ibid.c
 Norariam destruit & Aretium. ibid.
 pacta inuit cum Paschali Pontifice pro suscipienda corona Imperiali. ibid.d
 quos eodem obsides dederit. ibid.e
 paternè ab eodem commonetur. 70.c
 rogat frustra eundem pro sepultura sacra patri Henrico impartienda. ibid.e
 Romam uenit. 71.b.e
 inuit Paschali fidelitatem, & obsides dat, & accipit. ibid. 72.c.d
 quanta solemnitate ad Urbem ueniat. 73.a.b
 Imperator coronatur. ibid. 78.b
 fraudulenter eum Pontifice agit, ut pacem cum eodem inuicem dissoluat. 73.d
 eundem armata manu circumdat. ibid.e
 in suburbio Romae tyrannidem exercet. 74.a. 109.d
 à Romanis e quo deijcitur, & uulneratur. 74.b
 timore fugiens eorundem Paschalem Pontificem secum captiuum abduci. 75.d
 animo estuat ob Romanorum constantiam, & sua in Romanum Pontificem admissa flagitia. 76.a
 inuis Paschalem terrere conatur, sed frustra. ibid.b
 quibus conditionibus cū Pontifice pacem inuit. ibid.c.d

ab eodem per vim inuestituras Ecclesiarum obtinet. ibid.d.e
 eidem securitatem & fidelitatem, & alia promittit. ibid.e
 ab eodem inuito privilegium bullatum de concessis inuestituris extorquet. 77.e
 sacramentum Eucharistia in signum obseruationis pactorum cum Pontifice inuicem ab eodem accipit. 78.b.c
 ad castra redit. ibid.c
 obienta à Papa licentia patrem Imperatorem magnifica sepultura donat. 80.e
 excommunicatur in Concilio Ierosolymitano propter extortas à Paschali inuestituras. 87.e
 item in quinque diuersis Concilijs per Occidentem. ibid.d
 item in Viennensi. 93.d.e
 Adalbertum Cancellarium suum inuestit de Archiepiscopatu Moguntino. 95.b
 excommunicatur in Concilio Bellouacensi. 103.d
 ubique anathematizatur. 104.a
 privilegium immunitatis concedit monasterijs Vallumbrosiana congregationis. 105.a
 cogitur à Moguntinis dimittere Adalbertum illorum Archiepiscopum. 107.a
 indignatur ob conuenium Episcoporum Coloniae congregatorum. ibid.b
 Romam secundò uenit, & Ptolemao nobilissimo Romanorum filiam matrimonio iungit. 114.b.e
 quare Romam uenit. ibid.d
 fideles beati Petri bello infestat. ibid.
 triumphum in Vrbe ducit. ibid.e
 orationem ad populum Romanum habet. 115.a
 perstringitur à Clero Romano acutissimè. ibid.b. & seq.
 à Mauritio Bracharensi Archiepiscopo se facit coronari, & ab Vrbe recedit. ibid.d
 prodigijs terretur à S. Bennone Misnensi Episcopo. 116.a
 frustra quarit à Pontifice absolutionem. ibid.b
 persequitur Gelasium II. Papam. 122.c.d
 eodem fuga elapso, Mauritium Burdunum Episcopum Bracharensis in Antipapam promouet. ibid.e. 124.c
 eundem Gregorium appellat. ibid.
 nouum excogitat ingenium contra petrarias inimicorum. ibid.d
 audito Willelmi Ducis Apuliae & Calabriae aduentu Campaniam deserit, & in Germaniam abiit. ibid.
 rursus à Conone Sedis Apostolica Legato excommunicatur in Colonensi & Friislarienti Concilijs. 119.b.e
 relictis in Italia copijs in Germaniam properat, & quare. ibid.c
 quam uenerit in Comitij Triburia habitis. 134.e. & seq.
 excommunicatur rursus à Callisto II. in Concilio Rhemensi generali. ibid.e
 & quare. 135.e
 in Comitij Herbipolensibus cogitur paci consentire. 146.b
 prater opinionem spernitur, & à ualuis Ecclesiarum arcetur ob excommunicationem à S. Erminoldo Abbate Pruseningensi. ibid.d. & seq.
 cohibet milites iniuriam suam ulesci cupientes contra monachos S. Erminoldi discipulos. 147.b
 inuestituris Ecclesiarum renuntiat, & absolutionem ab excommunicatione obtinet. 148.d. 149.d
 omnia Romana & alij Ecclesijs ablata restituit. 149.d
 diuersis à Pontifice gratijs & concessionibus cumulatur. 150.b
 Bambergae Comitium celebrat, & Legatos ad Callistum Papam

I N T O M V M X I I . A N N A L . E C C L E S .

Papam cum muneribus ablegat. ibid.d
 Rhemos ciuitatem solo aquare deliberat, & quare. 162.d.e
 audito Ludouici Francorum Regis bellico apparatu fugam cepisset. 163.b
 moritur. ibid.c
 quantis iniurijs affecerit Moguntinorum obsides pro Adalberto Archiepiscopo sibi datos. 134.b
 Henricus Archiepiscopus Magdeburgensis consecratur auxilio Henrici V. Regis. 39.e
 legatione fungitur ad Paschalem Papam. 42.a
 à Tridentinorum praecone Adalberto cum collegis capitur, & spoliatur. 45.d
 à Welfone Noruicorum Duce liberatur. ibid.e
 Henricus Episcopus Paderburnensis schismaticus redit in gratiam cum Romana Ecclesia. 39.d
 Henricus Friderici Comitis frater obses datur Paschali II. Papa ab Henrico V. Germania Rege. 70.a
 Henricus Carinthia Dux iurat Paschali Papa nomine Henrici V. Germania Regis. ibid.c. 72.c
 Henricus cognomento Caput, Henrici IV. Imperatoris minister, mortem Conrado Iuuenensi Archiepiscopo Imperatorem de iniustitia arguenti inuenit. 78.d
 Henricus Abbas Angliacensis certior fit ab Iuone Carnotensi de privilegio Paschalis Papae, & qualiter de illo sentiendum. 83.d
 Henricus S. Quintini Abbas mittitur à Ludouico Francorum Rege ad reducendum à Carthusia ad Episcopatum S. Godefredum Episcopum Ambianensem. 104.b
 Henricus Cardinalis S. Theodori adest electioni Gelasij Secundi Papae. 121.b
 Henricus Comes auxit beneficijs Ecclesiam Bracharensis. 152.b.c
 Henricus Hantindoniensis rerum Anglicanarum scriptor improbe & mendaciter calumniatur Iuannem Crementensem Cardinalem Legatum. 164.a.b
 mendacij arguitur ab Auctore, & fauor Nicolaitarum conuincitur. ibid.b
 Henricus Archiepiscopus Senonensis persecutionem patitur à Ludouico Rege Francorum, & quare. 177.a.b
 sollicitatur à Petro Abailardo, ut S. Bernardum ad publicam disputationem prouocet. 283.e
 inuenit S. Bernardo, ut se preparat ad congressum cum haeretico. 284.a
 ab Innocentio Secundo certior fit de sententia contra Petrum & eius discipulum Arnaldum de Bricia lata. 287.c.d
 Henricus Episcopus Viridanensis deponitur à Mattheo Cardinali Albanensi Legato. 182.d
 Catalunensem Ecclesiam conatur inuadere. ibid.
 Henricus S. Prisca Cardinalis schismaticus Anacleti Antipapa sectator. 189.c
 Henricus de S. Eustachio nobilis Romanus scribit cum collegis Lothario Regi Romanorum pro Anacleto Antipapa. 192.a
 Henricus Episcopus Vintoniensis, Apostolica Sedis in Anglia Legatus procurat fratris suo Stephano regnum Anglia. 237.d
 celebrat Concilium Londoniense, & restituit libertatem Ecclesiasticam. 300.e
 accusatur apud Eugenium III. à S. Bernardo 308.c
 qualemnam consilijs det S. Thome Cantuariensi. 491.c
 Henricus Dux Germania, siue Bauaria, Lotharij II. Imperatoris gener. quid ab Imperatore in mandatis accipiat. 252.a
 Cassinenses ad Innocentij obedientiam inuitat. 253.e
 acceptis à Rainaldo Calamentano Cassinensi Abbate muneribus & obsidibus, cenobium Imperatoris

defensione tutum reddit, ipsum in Abbatem confirmat. 254.a
 cum Papa Beneuentum obsidet. ibid.c
 à Lothario Imperatore moriente heres Saxoniae inuestitur. 269.b
 reddit inuitus in manus Principum Electorum regalia Lotharij Imperatoris. 271.c
 à Conrado nouo Romanorum Rege infecta pace recedit. ibid.
 in exilium proscribitur, & Ducatu Bauariae priuatur. ibid.
 poenas dat superbia. ibid.d
 moritur. ibid.
 Henricus Murdas eligitur Archiepiscopus Eboracensis contra Willelmum intrusum. 290.a
 moritur. ibid.e
 Henricus Theobaldi Blefensis Comitis filius signatur cruce pro expeditione Ierosolymitana à S. Bernardo. 323.b
 Henricus Archiepiscopus Moguntinus. 325.e
 commendatur Legatis Sedis Apostolicae à S. Bernardo. 375.b
 ab ipsodem deponitur. ibid.c.d
 laudatur plurimum, & innocens probatur à Conrado Episcopo Chronographo rerum Moguntiacarum. ibid.e. & seq.
 Legatos Apostolicos ad Dei tribunal citat. 376.b
 ad Cistercienses secedit, & moritur. ibid.c
 Henricus Conradi Romanorum Regis frater accipit crucem pro suscipienda in Terram sanctam peregrinatione. 329.c
 Henricus item Ratiponensis Episcopus eandem accipit. ibid.b
 increpatur durissimè unà cum ceteris Germania Episcopis ab Eugenio III. ob neglectum officij pastoralis. 372.b. & seqq.
 Henricus haereticus Petrobrusianus inficit prouinciam Tolosanam. 333.b
 mutauit haeresim Petri de Brui magistri sui. ibid.e
 eius praecipui errores. ibid.e
 describitur à uita antea, professione & moribus. 334.d.e
 Henricus Ludouici VII. Francorum Regis frater fit monachus Cisterciensis. 363.b
 pro famuli sui conuersione apud S. Bernardum intercedens quale accepit responsum. ibid.c
 eligitur Episcopus Bellouacensis. ibid.e
 per litteras conuenitur apud Petrum Abbatem Cluniacensem, quod suam in Episcopatum electionem promoueret, & non impediret. 364.a. & seq.
 Henricus Rogerij Sicilia Regis filius moritur. 365.e
 S. Henricus Episcopus Vpsalensis consecratur à Nicolao Anglico Cardinali Legato. 355.b
 martyrio coronatur. 368.d.e
 Henricus Primus Romanorum Imperator miraculis clarus adscribitur ab Eugenio III. in album Sanctorum. 370.c. & seq.
 Henricus Notarius testis concordiae inter Eugenium III. & Fridericum nouum Romanorum Regem inuita. 371.d
 Henricus S. S. Nerei & Achillei Cardinalis confirmat manu sua diploma Canonice S. Petri ab Eugenio III. datum. 374.e
 mittitur ab Hadriano IV. ad Willelmum Sicilia Regem, & ab eo non admittitur, & quare. 380.b
 mittitur cum legatione ad Fridericum Romanorum Imp. à Pontifice ad placandum illius animum. 407.d
 in uia cum collega & ductore capitur, spoliatur, & uinculis traditur. ibid.e
 liberatur ab Henrico Duce Bauariae & Saxoniae 408.a
 Pontifi-

Pontifice Imperatori reconciliato domis afficitur. 409.b
 solliciti scribit ad Eberardum Episcopum Bambergensem pro reformanda inter Pontificem & Imperatorem pace. 413.d. & seqq.
 quidnam ab eo responsi accipiat. 414.c. & seqq.
 alia fungitur legatione ad Imperatorem. 415.e
 parrociniatur electioni Alexandri III. 427.b
 fungitur legatione pro Alexandro III. ad Concilia in Gallijs indicta. 461.e
 baptizat filiam Ludovici Regis Francorum. 468.e
 urget S. Thomam suscipere Archiepiscopatum Cantuariensem. 473.c
 Henricus Dux Northmannia, Mathildis Imperatricis filius, creatur Rex Anglorum, Secundus huius nominis. 380.b.c
 congratulatur Hadriano IV. de suscepto summo Pontificatu. ibid.
 obtinet ab eodem diploma de regno Hibernia, sed conditionaliter. 418.d. & seqq.
 suadente Arnulpho Lexoniensi Episcopo, Alexandrum III. in summum Pontificem suscipit. 432.c. 433.a
 a Rege Francorum Ludovico arbiter constituitur. 435.e
 consensum prabet sententia contra Alexandrum pro Otavianiano lata. 445.a
 Otavianum spernit, & Alexandrum veneratur. 456.d
 litteras Otavianiani cum ludibrio & risu proicit post tergum. ibid.
 agente Alexandro III. componit pacem cum Ludovico Francorum Rege. 460.c. & seqq.
 coacto suorum Episcoporum Concilio Alexandrum III. suscipit in Pontificem, & refutat Otavianianum schismaticum. ibid.d
 ingenti honore excipit S. Petrum Tarentasie Archiepiscopum, & cappa illius partes auellit, & pro reliquijs defert. 461.a. & seqq.
 pessimos Frederici Imperatoris conatus dissolvit contra Alexandrum Papam. 467.e
 deuotissime veneratur Alexandrum Papam. 468.c.d.e
 eodem muneribus honorato recedit. ibid.c
 eligit S. Thomam suum Cancellarium in Archiepiscopum Cantuariensem. 473.b
 minis impetitur ab eodem. ibid.c
 Alexandro Papa offert quemcumque regni sui locum pro habitatione. 481.d
 quibus de causis primum coeperit S. Thomam odio habere. 482.b.c
 contra Episcopos Anglia insurgit, & quare. ibid.d.e
 quam fuerit praeceptus in iram. 483.a
 describitur a natura proprietate. ibid.b
 improbum inquit consilium contra S. Thomam. ibid.c
 contra Alexandrum Papam machinatur insidias, & quales. 485.c.d
 sanctum Thomam suavis aliorum in suam sententiam pertrahit. 486.b.c
 inficit contra eundem a regni maleuolus incitatur. ibidem e
 renouat iram contra S. Thomam. 488.b. 490.e
 ab Alexandro Papa petit legationem Anglia concedi Eboracensi, & confirmari consuetudines regum Clarendone subscriptas, & partem petitionum obtinet, partem non. 488.e
 ab eodem paternè monetur, & exemplis impiorum Regum absterretur ab oppressione Ecclesiastica libertatis. 489.c. & seqq.
 citat peremptoriè S. Thomam, & rationem omnium anteaكتورum exigit. 491.a
 edictum contra clericos S. Thoma promulgat. 498.b.6

quas post fugam S. Thoma leges tulerit. ibid.c.d
 quam infames constitutiones ediderit in preiudicium libertatis Ecclesiasticae. 499.d. & seqq.
 alias sancit in Northmannia. 502.b. & seqq.
 in bona & amicos S. Thoma tyrannicè sauit. ibid.d.e
 tributum denarij S. Petri per solui prohibet. 502.d.e. & seqq.
 commonetur a S. Thoma redire in gratiam cum Ecclesijs. 507.c. & seqq.
 eius obstinatio ab eodem desletur. 509.e
 illicita postulans ab Alexandro repulsam patitur. 310.b.c
 deficit ab Alexandro III. Papa ad Guidonem Crementem Antipapam, & quare. 514.b.c
 Legatos mittit ad Alexandrum cum minis & imperio. ibid.
 non iurasse Guidoni Antipape fidelitatem ostenditur ab Archiepiscopo Rothomagensi. 516.a.b
 purgat se de calumnia apud Cardinales, quod iurauerit Antipape, & de alijs. 520.c. & seqq.
 versipellis est. 521.c
 ad respiciendum monetur a S. Thoma. 524.b. & seqq.
 persecutione contra Dei Ecclesiam mota perdidit omnes victorias. 535.c. & seqq.
 timet excommunicationem sibi a S. Thoma infligendam. 540.a.b
 in Consiliarios inuehitur. ibid.a
 iusto Dei iudicio appellat ad Sedem Apostolicam pro auxilio, quam conabatur concalcare. ibid.b
 laudatur a suis Episcopis egregiè apud Alexandrum Papam. 546.c. & seqq.
 ab isdem excusatur. ibid.e
 petit VVilhelmum Cardinalem Papiensem ad se in Angliam mitti. 548.c
 conuenitur perquam humaniter per litteras a S. Thoma. 549.a. & seqq.
 rogatur ablata Ecclesijs restituere. ibid.
 quanto suo periculo non renouet Episcopos eiectos. 550.c
 nouis artibus conatur eludere sententiam excommunicationis a S. Thoma sibi impositam. ibid.d
 vanissime gloriatur de circumuento Pontifice & Cardinalibus. 554.a. 556.e. 565.b.e
 aliquos, non omnes Cardinales auro corruptit. 556.e
 litteras accipit ab Alexandro Papa pro Legatis Apostolicis. 560.c.d
 renouat pacem cum Ludovico Francorum Rege. 564.d.a
 VVilhelmum Papiensem Cardinalem totum pertrahit in suas partes. ibid.e
 grauissime a diuersis accusatur. 565.a
 Legatis offenditur, & absque honore dimittit. 577.b
 fide lacrymas fundit. ibid.d
 minis agit contra Alexandrum. ibid.e
 quibus conditionibus renuntiare consuetudinibus regis se offerat. 579.d
 Legatos mittit ad Alexandrum Papam. 584.c
 excandescit contra S. Thomam, & verbis contumeliosis proscindit. 585.b
 malè prouocat eundem ad exempla antecessorum Archiepiscoporum. ibid.e
 conuenitur acerbe apud Ludovicum Francorum Regem, quod S. Thomam Cantuariensem in eius contemptum alat. 587.b
 quamam contra eundem ab Alexandro Papa petat. 588.a
 promissis & muneribus Italia ciuitates sollicitat contra S. Thomam. ibid.b. & seqq.
 item Alexandrum Papam. ibid.c
 item VVilhelmum Sicilia Regem. ibid.d
 ingentis

ingenti cum honore uisitat Legatos Apostolica Sedis. 591.d
 quid cum isdem egerit. ibid.e
 conuenitur de Alexandri Papa contra suos conatus obstinatione. ibid.
 per oculos Dei iurare solitum. ibid.
 quamam tractet cum Legatis Apostolica Sedis. ibid. & seqq.
 negat se curare excommunicationis sententiam Legatorum. 592.d
 reprehenditur a suis Episcopis. ibid.d
 promittit S. Thoma pacem, & pristinam amicitiam. ibid.e
 quibus formulis verborum conetur pacem stabilire. 593.a
 conatur Alexandrum per Legatos prooccurrere. ibid.e
 Unianum deludit, & in spe concilianda pacis. 595.a.b
 ab eodem querelis impetitur, & ad pacem incitatur. 598.a.b
 commonetur cum minis ab Alexandro ad respiciendum. 599.a.d
 vltima legatione conuenitur ab eodem. 606.d.e
 laudatur egregiè a Petro Blesensi. ibid.a
 indignatione noua contra Papam commotus, cogit suos proceres contra eundem iurare. 607.c
 quam illicita presumpserit contra Sedem Apostolicam. 611.a. & seqq.
 excommunicationis fulmine terretur a Papa, & precipitur reconciliari S. Thoma. 614.d
 de eadem complenda scribit ad Rothomagensis Archiepiscopum. ibid. & seqq.
 eius natura, & versutia multiplex depingitur egregiè a S. Thoma. 615.b.c
 redit cum eodem in gratiam. ibid.d
 quam amicè eundem excipiat & tractet. ibid.e. & seqq.
 quid de eodem sentiat. 616.c
 petitiones S. Thoma ratificat. ibid.e
 de pace cum eodem composita reddit filium Henricum certiorum. 617.b. & seqq.
 conuenitur a S. Thoma, & incipit rursus alienari ab eodem, & negat absenti futuram honorum ablatum restitutionem. 620.b.c
 incautè parat S. Thoma exitium. 624.e
 accusatur apud Alexandrum de eiusdem necè. 631.c.d
 de eadem excusatur ab Episcopis Anglie. ibid.e. & seqq.
 de eadem per iuramenta suorum Legatorum apud Papam aliquatenus purgatur. 633.a
 ab eodem cum toto regno subijcitur interdicto. ibid.
 eius nomen Alexandro Papa abominabile. 634.a
 appellatione ad Sedem Apostolicam interposita eludit Legatorum Apostolicorum auctoritatem. 635.b
 Hiberniam subijci. ibid.
 eius confirmatione obtinet ab Alexandro Papa. ibid.d
 iurat se innocentem esse a necè S. Thoma. 636.c. 637.b
 638.a
 per omnia se Legatis Apostolica Sedis pariturum spondeat. 636.c
 a filio rebelli bello petitur. 645.b. & seqq.
 Alexandrum Papam in auxilium vocat. ibid.d. & seqq.
 a VVilhelmo Sicilia Rege consolatorias accipit. 648.c
 de conspiratione Ludovici Regis Francorum contra se admonetur ab Archiepiscopo Rothomagensi, & Episcopo Lexoniensi. ibid.c. & seqq.
 Episcopus nosos promouet ad sedes vacantes in despectum Henrici filij. 649.e
 docetur per litteras a Reginaldo Electo Bathoniensi

de statu rerum ipsius in Vrbe. 652.a
 publicè penitens uisitat sepulchrum sancti Thoma Cantuariensis. ibid.c. & seqq.
 eiusdem Sancti auxilio potitur ingenti victoria contra hostes. 653.c
 innocens ostenditur fuisse a cade S. Thoma. 654.a.b
 cogitur ab Alexandro Papa sub poena excommunicationis desponere Richardum filium Pictavia Comitem Alefia, Ludovici Francorum Regis filia. 707.a
 cum Ludovico Francorum Rege conuincit contra hereticos Manichaeos nouiter resuscitados. 714.c
 splendide & honorificè excipit Ludovicum Regem Francorum ad iuramentum S. Thoma Cantuariensis peregrinantem. 728.a
 promittit subsidia se missurum in Terram sanctam. 738.a.b
 nouis legibus extollit libertatem Ecclesiasticam, & veterem insaniam delet. ibid.b
 Lucium III. Papam violentia Romanorum eiectum, & attritum pecunijs inuat. 751.e
 lugens immodicè Henrici filij mortem reuocatur a morte per Petrum Blesensem. 752.c. & seqq.
 Lucium III. sollicitat pro restituendo in grauiam Imperatoris Duce Saxonia. 756.e
 religionis augende studio flagrat. 758.a.b
 iure hereditatis Rex Ierosolyma est, & quare. 761.a
 per litteras docetur a Lucio III. de miserijs & periculis Terrae sanctae, & ut periclitanti auxilium ferat, rogatur. ibid.b. & seqq.
 Comitria habet pro expeditione cogenda. 762.c
 de eadem habet colloquium cum Philippo Francorum Rege. ibid.d
 quamam obtineat ab Urbano III. Papa. 770.b
 irascitur S. Hugoni Lincolnensi Episcopo, quod summum regni Forestarium excommunicatione percussit. ibid.d
 mitigatur eius responso. 771.a
 sollicitatur pro mittendo auxilio contra Saracenos in Terram sanctam ab Haimerico Antiochia Patriarcha. 778.b. & seqq.
 de capta Ierosolyma, & rebus in Palestina iam à Christianis quam Saracenis gestis docetur a Terrico Templariorum Magistro. 779.a.b.c
 pro expeditione in Terram sanctam faciendam colloquium habet cum Philippo Rege Francorum. 785.c
 Decimas pro eadem indicit, & modum exigendi praescribit. ibid.d.e
 de ingenti coacto exercitu ad liberationem Terrae sanctae scribit Orientis Principibus Christianis. 789.e. & seqq.
 colloquium aliud habet cum Rege Francia pro componenda pace. 798.a.b
 penitencia praemissa moritur. ibid.c
 ubi sit sepultus. ibid.c.d
 Henricus & Fredericus Comites capiunt in itinere Legatos Apostolicos cum Episcopo Tridentino ductore, & spoliatos mittunt in carcerem. 407.e
 poenas dant improbitatis Henrico Baunaria & Saxonia Duci. 408.a
 Henricus Baunaria & Saxonia Dux liberat Apostolica Sedis Legatos, & Episcopum Tridentinum captos. ibid.
 cobinet Fredericum Imperatorem vim contra Legatos Alexandri III. Papa meditantem. 422.e
 Henricus Praepositus de Berthersgaden scribit ad Eberardum Archiepiscopum Salzburchensem de negotijs in conciliabulo Papiensi tractatis. 447.b. & seqq.
 Henricus Comes Treuenfis adheret Frederico Imperatori, & conatur fraudulenter Regem suum Ludovicum circumuicere. 466.d.e
 Henricus

I N D E X

Henricus Saxonia Praefes excipit humaniter VValdemarem Regem Danorum. 471.d
 Henricus literarum S.Thoma Cantuariensis bairulus & Legatus. 484.b.c
 Henricus Pizim, vel Pichim Henrici II. Anglorum Regis ad Alexandrum III. Legatus. 577.d.632.e
 Henricus Henrici II. Angliae Regis filius. 591.d
 cernum in venatione caprum patri desert, Legatis Sedis Apostolicae praesentandum. ibid.
 coronatur absque consensu Alexandri III. ab Archiepiscopo Eboracensi. 608.e.609.b
 à patre certior fit de pace cum S.Thoma inita. 617.b
 contra patrem bellum mouet. 645.b. & seq.
 multis argumentis suadet ab Archiepiscopo Rothomagensi cum patre pacem componere. 646.d. & seqq.
 consecrationem Episcoporum à patre electorum frustra conatur impedire apud Alexandrum III. 651.e
 desert ante Philippum Francorum Regem coronandum coronam Ducatus Northmannici. 728.c
 morbo graui corripitur, & quare. 752.a
 verè & Christianè penitet, & moritur. ibid.b
 Henricus Comes de Dieffia iubetur à Friderico Imperatore iurare obseruationem pacis & pacis, inter ipsum & Papam inita. 681.a.696.e.699.a
 eiusdem nomine iurat pacis obseruationem VVillemo Siciliae Regi. 702.a
 Henricus VI. Germania Rex, Friderici Imperatoris filius, iubet Episcopum Verdensen suo nomine iurare ratificationem pacis inter patrem suum & Romanam Pontificem, ac Regem Siciliae & Longobardos inita. ibid.c
 Episcopum quemdam indignis modis tractat. 766.b
 Constantiam Rogerij Siciliae Regis filiam ducit uxorem. 773.a
 mortuo VVillemo Siciliae Rege, contra inuadores regni mittit exercitum in Italiam. 801.e
 mortuo patre reddit unicuique à patre ablata, & omnem animos sibi conciliat. 807.b
 petit à Clemente III. Papa coronam Imperij. ibid.
 in Italiam venit pro corona Imperiali. ibid.d
 cum Romanis pacificus pro obtinenda corona. 810.a
 dato sacramento de conseruandis Romana Ecclesia iuribus coronatur cum uxore. ibid.b.c
 regnum Neapolitanum inuadit, & Neapolim obsidet. 811.c.d
 demeritis omnibus, violentia caloris astini obseruationem soluit. ibid.d.e
 agit apud Celestinum III. pro liberatione Constantia uxoris in Sicilia captiuae. ibid.e
 Conradum & Diopoldum Principes ad infestandum regnum Neapolis cum exercitu relinquit apud Soram & Arcem. ibid.e
 significat Philippo Regi Francorum de capto Richardo Rege Anglorum. 822.b.c.d
 Richardum Regem de multis accusat in pleno Concilio. 823.b.c
 eloquentiam eiusdem admiratus, illum ad oscula admittit, & mitius tractat. ibid.e
 cum exercitu Italiam ingreditur, & in Salernitanos Imperatricis proditores ulciscitur. 843.a
 crudelissimè deseruit in Tancredi Siciliae Regis, & filiorum defunctorum cadauera. ibid.b
 anathema ei minatur Celestinus III. ob detentum in carcere Richardum Anglorum Regem. 849.c
 ad Angliam proceres scribit de concordia & pace inter ipsum & Richardum Regem composita. 850.c.d
 Siculos promissionibus deceptos quantis cladibus affecerit. 858.e.859.e

eosdem regis thesauris spoliat. 860.b
 rursus ob captum Richardum Regem excommunicatur à Celestino III. 861.e
 expeditionem in Terram sanctam omni conatu promouet. 868.c.d
 quanta sit passus à Constantia Imperatrice uxore. ibid.e.872.a
 in Italiam redit contra Northmannos sub prae-textu expeditionis in Terram sanctam promouende. 871.a.e
 feraciter deseruit in Richardum Comitem de Cerra. ibid.b
 item in filios regis sanguinis. ibid.e
 conspiratione Siculorum conterritus fuga salutem con-sulit. 872.b
 Alexio Angelo Graecorum Imperatori immensum tributum imponit. ibid.b
 moritur in excommunicatione. ibid.d
 prohibetur sacra sepultura à Celestino III. ibid.e.
 & seq.
 eius testamentum piuum admodum & laudabile. 874.b
 Henricus Abbas Clauanallensis deplorat amarissimè ca-citatem & obstinationem Manicheorum Tolosano-rum. 719.a. & seqq.
 renuntiat Cardinalis Episcopus Albanensis. 727.c.d
 legatione fungitur in Gallias. 790.b
 excommunicando Richardum Comitem perturbat ex-peditionem ad Terram sanctam liberationem coactam. ibid.
 Fridericum Imperatorem cruce signat. ibid.c
 Henricus Dux de Lunain comitatur Ludovicum Regem Gallorum in Angliam peregrinantem ad sepulchrum S.Thome Cantuariensis. 728.a
 Henricus quidam Friderici Imperatoris ad Saladinum Babyloniam Regem Legatus. 791.b
 Henricus Saxonia Dux restituitur in Ducatum ab Hen-rico VI. Germania Rege. 807.b
 Henricus Ricardus Regis Anglorum nepos creatur Rex Ierosolymorum. 822.a
 Henricus Brabantia Dux signatur cruce pro suscipienda in Terram sanctam peregrinatione. 868.d
 Henricus Comes Palatinus iudem. ibid.
 Henricus Episcopus Pragensis cohibet clericos Boëmos contra Petrum S.Mariae in Via lata Cardinalem Le-gatum arma capientes. 877.e
 Heraclius Episcopus Casariensis contendit Romam ad Concilium generale. 711.d
 succedit Amalrico Ierosolymorum Patriarcha in Pa-triarchatu. 742.b
 legatione fungitur nomine Regis Ierusalem in Occi-dentem. 761.a
 marens redit in Orientem, & quare. 762.e
 Herbertus Episcopus Tiberiadensis pergit Romam cum Fulchero Ierosolymorum Patriarcha. 390.c
 Herebertus Noruicensis Episcopus Henrici Anglorum Regis contra S. Anselmum ad Vrhem Legatus. 16.d
 de Abbacia S. Edmundi contra Balduinum Abbatem contendit. ibid.e
 in via ad Vrhem à praeconibus capitur, & quid passus. ibid.e
 cum socijs mendaciter spargit in Anglia, Regem Hen-ricum obtinuisse à Pontifice inuesturas Ecclesiarum. 17.a
 excommunicatur à Papa. 18.a
 ad eundem legatione fungitur nomine Henrici An-glorum Regis. 116.c
 Herebertus Chrysopolitanus schismaticus & intrusus Episcopus grauisima quaque machinatur, sed frustra, contra S. Petrum Archiepiscopum Tarentasiam apud Fridericum Imperatorem. 452.d
 quanta

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

quanta mala contra Episcopos & monachos Catholicos exci-tauerit. ibid.
 egregie confunditur & acriter à Friderico Imperatore. ibid.
 orationibus S. Petri Archiepiscopi Tarentasia interit. 459.b
 quam impetens decesserit. ibid.
 Herebertus vita & gestorum S.Thome Cantuariensis scriptor. 473.b
 Herimannus pseudoepiscopus Augustanus desertur à ci- nibus suis apud Paschalem Papam II. in Concilio Gualtallensi de simonia. 52.c.d
 infigni fraude Paschalem Pontificem, & Augustanos circumuenire laborat. 53.b
 accusatur rursus apud Sedem Apostolicam de stupris & adulterio. 95.e. & seq.
 iussu Papa vocatur ad iudicium ab Archiepiscopo Mo-guntino, & non veniens, unà cum adultera excommu-nicatione percellitur. 96.d
 ad solitas fraudes falsarum litterarum conuertitur. ibid.
 à tribus Pontificibus Romanis, Paschali, Gelasio, & Cal-listo excommunicatur, & perpetuo depositus. 141.d
 Herimannus, sine Havimannus Episcopus Brixinensis accipit litteras encyclicas à Friderico Imperatore pro cogendo concilio Papiensi in causa Alexandri III. & Ottauiani pseudopape. 429.a. & seqq.
 docetur à Friderico Imperatore per litteras de rebus in conueniculo Papiensi gestis. 445.c. & seqq.
 Hermannus, qui & Herimannus, Comes iurat nomine Henrici V. Germania Regis Paschali II. Pontifici. 70.e.71.d.72.d.77.c
 Hermannus subdiaconus Cardinalis praesto est Rainulpho Comiti bona Cassinensis ablata restituenti. 143.c
 Hermannus Comes de Baden praesens est concordiae pacis inter Eugenium III. Papam, & Fridericum nouum Regem Romanorum initis. 371.d
 Hermannus Episcopus Constantiensis iudem. ibid.d
 eisdem se testem subscribit. ibid.
 perstringitur cum ceteris Germania Episcopis severissi-me ab Eugenio, & quare. 379.b. & seqq.
 Hermannus Episcopus Verdensis mittitur à Friderico Imperatore ad Hadrianum IV. Papam. 411.b
 nihil efficit. ibid.
 ablegatur à Friderico Imperatore ad Alexandrum Papam, ut veniat ad conciliabulum Papiense. 428.b.c
 ingenti fastu Papam & Cardinales alloquitur. 430.a
 quale responsum accipiat. ibid.c. & seqq.
 Hermannus Landgrauus Thuringie signatur cruce pro suscipienda peregrinatione in Terram sanctam. 868.d
 Hesso Scholasticus compilator Actorum Concilij Rhemen-sis generalis sub Callisto II. 135.a
 Hetruria. Vide Etruria, & Tuscia.
 H. Rex Hungariae reddit suis Ecclesijs per publicum di-ploma libertatem olim à se ablatam. 603.a. & seqq.
 Hibernia Ecclesiae Romanae propria. 418.d
 traditur Henrico II. Anglorum Regi sub conditione annui denarij S. Petri. ibid.e
 eidem hereditario iure confirmatur ab Alexadro III. 635.d
 confirmatur item ab Vrbanò III. eiusdem filio. 770.b
 Hibernorum Ecclesia quantis temporibus, & quam gra- uiter à potentibus suppressa fuerit. 158.b
 restituitur. ibid.c.d
 quatuor nouis Archiepiscopatibus illustratur ab Eu-genio III. 368.a.b
 Hierarchie Ecclesiasticae ordo. 476.b.526.e. & seqq.
 Hieronymus Blanca rerum Hispanicarum scriptor accur-ratissimus. 127.0

Hierosolyma capitur à Christianis. 5.b
 angustatur à Sarracenis. 315.c
 defenditur ab Infidelibus virtute sanctae Crucis. 745.d
 recuperatur à Saladino Babylonia Rege. 778.e.
 780.c
 quot annis sub dominio Christianorum fuerit. 783.e
 Hierosolymitana Ecclesia. Vide, Ecclesia Ierosolymi-tana.
 Hierosolymitani regni fundamenta male iacta, & quare. 13.d.37.b
 S. Hilarius Legatus Apostolicae Sedis animat per viso-nem ad celebrandum Concilium. 9.a
 Hilarius Ciceftrensis Episcopus incurrit odium Henrici Secundi Anglorum Regis. 482.d
 à S.Thoma Cantuariensi increpatur. 483.d
 quale consilium S.Thoma det. 491.c.d
 depositionis sententiam pronuntiat nomine conciliabuli contra eundem. 493.b
 deridetur ab Alexandro & toto Concilio ob minus congruè prolatam contra S.Thomam accusationem. 498.c.d
 S. Hildebertus Cenomanensis Episcopus ab Henrico I. Anglia Rege persecutionem passus Romam contendit. 60.d
 in itinere multis discrimibus periclitatur. ibid.e
 pro libertate suae Ecclesiae in carcerem conjicitur. 61.b
 dissuadet ab Iuone Carnotensi probare suam innocen-tiam per ignem. ibid.b.c
 Hildebertus Archiepiscopus Turonensis communetur à S. Bernardo, ut Innocentium II. verum Pontificem veneretur. 208.b
 Hildebrandus Cardinalis SS. duodecim Apostolorum roborat manu sua datum ab Alexandro III. monaste-rio S. Mariae in Organo diploma. 678.e
 S. Hildegardis virgo visiomibus claret, & ab Eugenio III. Papa approbatur. 351.b.c
 prae-dicit Arnoldo schismatico Archiepiscopo Mogun-tino interitum. 450.e. & seqq.
 Hilduinus S. Victoris Abbas accersitur à Ludouico Crasso Francorum Rege moriente pro audienda ipsius confessione. 247.d
 Hillinus Electus Treuirenensis fungitur legatione ad Eu-genium III. nomine Friderici noui Regis Romano-rum. 370.e
 ob neglectum pastoralis officij unà cum ceteris Ger-mania Episcopis durissimè oburgatur ab Eugenio. 372.b. & seqq.
 confirmat subscribendo latam pro Ottauiano pseudo-papa contra Alexandrum III. sententiam. 444.e
 Himbaldus Episcopus Antisiodorensis interest coronatio-ni Ludouici Regis Francorum. 54.e
 Hispania florent sacris Ordinibus militaribus, sancti Iacobi, & Calatranae. 879.a
 Historia terribilis de pana presbytero fornicario diuini-tus inflata. 10.a. & seqq.
 alia de diuersitate locorum in quibus Reges Francorum sumi coronati. 55.b
 alia de fuga S. Godefredi Ambianensis Episcopi ad Carthusiam. 103.e. & seqq.
 alia de Henrico Archiepiscopo Moguntino deposito. 375.e. & seqq.
 alia discordiarum inter Hadrianum IV. & VVillemum Siciliae Regem. 389.e. & seqq.
 alia de tota serie electionis Alexandri Papae, & intru-sionis Ottauiani Antipapae. 422.a. & seqq.
 alia de pace inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatorem Venetijs composita duplex, & vera cre-dibilior. 671.e. & seqq. 672.a. & seqq. 675.b. & seqq.
 integrè & veraciter & ordine refertur a Romualdo Arche-

I N D E X

Archiepiscopo Salernitano Chronographo, & present. 687. b. & seqq.
 alia de miraculoſa pontis Auenionensis conſtructione. 707. c. d. e
 alia de rebus cum Manichæis Tolofanis geſtis. 719. d. & ſeqq.
 alia de captâ à Sarracenis Ieroſolyma, & rebus hinc inde in Palaſtina geſtis. 779. a. & ſeqq.
 Vide etiam, Relatio.
 Hiſtoria veritas ex fide ſcribentis, non hiſtoriarum numero metienda. 164. b
 Homerus Ripenſium Episcopus conſecratur. 706. c
 Hominum pravorum facinora noſſe conducit ad acquirendam prudentiam. 202. a. b
 S. Homobonus Cremonenſis diem claudit, & reſertur inter Sanctos ab Innocentio III. 878. b. c
 Honores ingentes S. Bernardo deferunt Romani ob reditam Eccleſia pacem. 265. e
 item Petro Cluniacenſi Abbati Eugenius III. Papa. 364. e. & ſeq.
 alij inſueti deſeruntur S. Thome Cantuarienſi Archiepiscopo ab Alexandro III. 474. c
 ingentes Alexandro III. exhibiti à VVilhelmo Sicilia Rege. 511. c
 item à Romanis. ibid. e. & ſeq.
 alij eidem impenſi à Friderico Imperatore Venetiis. 679. d. 697. b. & ſeqq.
 alij exhibiti eidem à populo Romano in ingreſſu in Vr- bem. 708. d
 Honores onera & miſerias comites habent. 394. b. c
 Honorius Secundus Papa. vide, Lambertus Episcopus Cardinalis Oſtienſis.
 Hoſpitalarij negant Fulchero Ieroſolymorum Patriarcha decimarum ſolutionem. 390. b
 Romam pro ſententia contendunt. ibid.
 Hoſtes Romane Eccleſie in amicos conuertuntur. 95. a
 Hubaldus Episcopus Tranenſis Caietam proficiſcitur ad Gelafium II. Papam, & illius conſecrationi adest. 114. a
 Hubaldus Cardinalis S. Praxedis præſenſeſt concordia inter Eugenium III. Papam, & Fridericum nouum Regem Romanorum inita. 371. b
 ſubſcribit diplomati ab Eugenio III. Canonici S. Petri dato. 374. d
 Salernum mittitur ab Hadriano IV. ad inueſtigandum VVilhelmi Sicilia Regis animum. 589. d
 pro pace cum eodem componenda remittitur. 395. a. b. c
 Hubaldus Cardinalis Oſtienſis adhaeret Alexandro III. Papa. 427. b
 Hubaldus Cardinalis S. Crucis in Ieruſalem approbat ſubſcribendo datum Canonici S. Petri ab Eugenio III. diploma. 734. d
 Hubertus magni nominis in monaſterio Cluniacenſi monachus mittitur à Ludonico Rege Francorum, ut S. Godeſedum Ambianenſem Episcopum à Carthufia ad gregem ſuum reducat. 104. b
 Hubertus Cardinalis S. Clementis Innocentij II. contra Anacletum ſchiſmaticum ſanctor. 184. e
 Hubertus S. Priſca Cardinalis Alexandri III. fautor. 427. b
 Hubertus Archiepiscopus Mediolanenſis cum omni Longobardorum Senatu & Conſulibus iradii Friderico Imperatori regalia iudicata. 410. a
 excommunicatur ab Octauiano pseudopapa. 464. c
 Hubertus Mediolanenſis, S. Thome Cantuarienſis in exilio comes deſignatur Archiepiscopus Mediolanenſis. 640. d
 Pontifex Romanus electus, vocatur Vrbanus III. ibid. d. e
 Vide Vrbanus III.
 Hubertus de Foro Alexandrinus inrat nomine Longobardorum Friderico Imp. pacis obſervationem. 682. d
 Habertus Episcopus Saresberienſis cooperatur expiationi & dedicationi Eccleſiarum Acon. 812. c
 Hubertus Archiepiscopus Cantuarienſis renuntiat à Celeſtino III. Sedis Apoſtolice Legatus per Angliam. 855. c
 Canonicos Eboracenses facit certiores de ſuo aduentu. 856. d
 quam Eboraci geſſerit. ibid. e. & ſeq.
 plures canones ſancit ad reformationem diſciplina Eccleſiaſtica. 857. a. & ſeqq.
 iubetur à Celeſtino III. omni diligencia incumbere in collectionem militum pro ſubſidio Terræ ſanctæ. 862. b
 quid cum illis agere debeat, qui ſuſcepta peregrinationis in Terram ſanctam cruce proficiſci recuſant, inſtruitur ab eodem. 867. a
 inquisitionem inſtituit ſuper recuſantibus ad iter accingi. ibid. c
 reſtituit monachos à Couentrenſi Eccleſia per Hugonem de Nunant Episcopum eiectos, iuſſu Celeſtini III. Papa. 876. d
 Hugozus, qui & Huzezus S. R. E. diaconus Cardinalis S. Michaelis mittitur ab Alexandro III. cum legatione in Angliam. 655. b
 Londonijs Concilium congregat. 669. c
 ob tumultum inter Cantuarienſem & Eboracensem Archiepiscopos ortum relicto Concilio fuga ſe ſubducit. ibid. d
 proficiſcitur ad Henricum Friderici Imp. filium pro confirmanda & roboranda pace, à patre cum Papa, Siculis, & Longobardis inita. 702. b
 adest abſolutioni VVilhelmi Scotorum Regis. 748. c
 Hugo Nivernenſis Episcopus adest conſecrationi Ludonici Regis Francorum. 54. c
 S. Hugo Abbas Cluniacenſis per viſionem cognoscit interitum VVilhelmi II. Angliæ Regis. 14. b
 moritur. 67. d
 S. Hugo Gratianopolitanus Episcopus intereſt Concilio Viennenſi, & ſuadet Henricum IV. Imperatorem excommunicari ob flagitia in Paſchalem II. Papam commiſſa. 93. c
 peti ab Honorio II. Papa miſſionem ab Episcopatu, ſed non obtinet. 181. a. b
 diuinitus creditur non impetraſſe, & quare. ibid. b
 foruſſimè ſtetit pro Innocentio II. contra Anacletum pseudopapam olim ſibi amiſiſſimum. 205. e. & ſeq.
 moritur. 220. b
 in album Sanctorum allegitur ab Innoc. Papa. 225. b. c
 Hugo de Alairo Cardinalis Romam venit electo Gelasio Secundo Papa. 121. b. 122. b
 Papam fugientem, & ob ſeneſcentem debiliorem humeris à Portu Romano Ardeam deſert. ibid. e
 à Pontifice Beneuente cauſis deſignatur. 125. e
 certior fit à Petro Portuenſi de Gelasij obitu, & Calliſti electione. 134. d
 Hugo S. Egidij Abbas honorificè excipit Gelafium II. Papam. 127. b
 Hugo de Paganis cum Gaufrido de S. Ademaro inſtituit Ordinem Templariorum. 129. d
 Hugo inſans adhaeret Rogerio Sicilia Comiti contra Honorium II. Papam. 173. b
 crudeliſſimè ſanctus in Beneuentanos. ibid. c. d
 Hugo Pontiniaci Abbas querelis inſtat apud Honorium Secundum Papam pro Episcopo Pariſienſi. 175. c
 item cum ſocijs Abbatibus pro Archiepiscopo Senonenſi. 178. a
 Hugo Vrbs Praefectus ſequitur partes Anacleti Antipape. 191. a
 Hugo

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Hugo Archiepiscopus Magdeburgensis S. Norberti ſucceſſor & vita ſcriptor. 250. a
 Hugo Archiepiscopus Rothomagenſis ſcribit ad Innocentium II. de obitu Henrici Primi Angliæ Regis. 237. c
 diuortium inter Ludonici Gallorum Regem, & Eleonoram Aquitania Ducis filiam pronuntiat. 367. e
 Hugo de S. Vitolore quanti fecerit S. Bernardum. 243. b
 redarguit grauiter Ioannem Episcopum Hiſpalenſem apoſtatum & hereticum. ibid. c. & ſeqq.
 moritur. 289. a
 eius epitaphium. ibid.
 Hugo Archiepiscopus Gabulensis parocinatur cauſe Canonorum in Concilio Anuocheno contra Rudolphum Patriarcham. 250. b
 Romam proficiſcitur, & varias apud Eugenium III. querimonias deponit, & quam illa. 414. d
 Hugo de Campo Florido Cancellarius regis accuſat in Concilio Pariſienſi Gilibertum Piſtaniensem Episcopum de hereſi. 333. a
 Hugo de Moreuille vnus ex interfectoſibus S. Thome Cantuarienſis. 625. a
 Hugo cognomento Diſcalciatus vixit Cluniacenſis monachos. 365. c
 Hugo Episcopus Cardinalis Oſtienſis confirmat diploma Canonici S. Petri ab Eugenio III. datum. 374. d
 Hugo Archiepiscopus Paormitanus tranſigit VVilhelmi Sicilia Regis nomine cum Hadriano IV. pacem. 395. e
 Hugo Falcandus hiſtoricus. 460. d
 prædicat Sicilia clades à Germanis inferendas. 599. c. d
 Conſtantiam Rogerij Regis filiam omnium miſeriarum cauſam futuram oſtendit. ibid. e
 Hugo de porta Raucnana Bononia Legum profeſſor euocatur à Friderico Imperatore, ut de regalibus Imperatori debitis iudicet. 409. d
 Hugo de S. Claro Eccleſie Cantuarienſis occupator ſubditur anathemati à ſancto Thoma Cantuarienſi. 538. d.
 539. e
 Hugo Episcopus Dunelmensis viſitatur litteris ab Alexandro III. Papa, & quare. 641. d. & ſeq.
 ab eodem docetur de rebus inter ipſum & Imperatorem Venetijs geſtis. 681. a. & ſeq.
 Romam proficiſcitur ad Concilium generale. 712. a
 excommunicat VVilhelmum Regem Scotorum. 735. c.
 743. b
 crucem accipit pro ſuſcipienda peregrinatione in Terram ſanctam. 762. d
 immunitas pronuntiat ab excommunicatione à Celeſtino III. quam Gaufridus Eboracensis in illum intulerat. 821. e
 fit certior à VValtero Rothomagenſi Archiepiscopo de capto Richardo Rege Anglorum. 837. e. & ſeq.
 Hugo Romanus S. Thome Cantuarienſis in exilio ſocius fit Episcopus Couentrenſis. 640. d
 famoſiſſimum ſcribit libellum contra VVilhelmum Elienſem Episcopum, regni Angliæ procuratorem. 814. c. & ſeqq.
 grauiffimè increpatur, & perſtringitur à Petro Bleſenſi. 819. b. & ſeqq.
 moribundus conſtitetur cum lacrymis peccata ſua, & deſertatur. 820. b. & ſeqq.
 quam ſibi pro remiſſione penitentiam iniungi roget. ibid. d
 diem claudit. ibid. e
 Hugo Cardinalis S. Eufachij, Alexandri III. Venetias nauigantis comes. 676. c
 roborat diploma monaſterio S. Marie in Organo ab Alexandro conſeſum. 678. d
 moritur Beneuente. 703. e

Hugo Eberianus natione Etruscus ſcribit commentarium de proceſſione Spiritus ſancti aduerſus Græcos. 686. a
 eundem dedicat, & mittit Alexandro III. Papa. ibid.
 commendatur per litteras ab Alexandro. ibid. b
 Hugo VVilhelmi Scotorum Regis Capellanus intrudatur viſitatur Eccleſiam S. Andree. 733. d
 deponitur à Legato Sedis Apoſtolice. ibid. e
 eiectio legitimo Episcopo, officium Episcopi adminiſtrat. ibid.
 diſcedere coactus ſacrilegè aſportat ſecum Eccleſia ornamenta. 734. d
 excommunicatur à Legato Apoſtolice Sedis. ibid.
 negat ſe renuntiatum Episcopatu niſi in preſentia Romani Pontificis. 749. d
 cum Ioanne legitimo Episcopo litigat apud Papam. 751. a
 obtinet victoriam, & reſtituitur in ſedem S. Andree. ibid. b
 rurſus expellitur & excommunicatur, & abſoluitur. 79. c
 moritur Roma. ibid.
 Hugo de Nunant Archidiaconus Lexoniensis Henrici II. Anglorum Regis ad Lucium III. Papam Legatus. 756. e
 remittitur cum legatione in Angliam ab Vrbanus III. 775. c
 conſecratur Episcopus Couentrenſis. 786. d
 eiectis monachis ab Eccleſia Cathedrali, Canonicos ſubſtituit. 866. d
 S. Hugo Prior Carthufie renuntiat Episcopum Lincolnienſis. 770. b
 quam ſui Episcopatus exordia faciat, & quanta prudentia. ibid. o
 primum ſuſcipit certamen contra Eccleſiarum oppreſſores. ibid.
 negat Regi Henrico II. conſtantiffimè petitionem de conferendo in anticum beneficio Eccleſiaſtico. ibid. d. e
 eundem excauſentem mitigat prudenti reſponſo. ibid.
 Forſtarum penitentem, & cauſam abſoluit. 771. a
 accuſatur grauiter apud Richardum Anglorum Regem ab Archiepiscopo Cantuarienſi. 798. e
 inſtracto animo occurrat militibus Richardi Regis ad prædandum miſſi, & terribus fugat. 799. a
 conſtanter Regem adit, & ab iniuncto pacem & oſculum extorquet. ibid. b
 eundem acriter reprehendit de oppreſſione pauperum, & alijs peccatis. ibid. d
 malleus Regum vocitatur. ibid. e
 Roſamundam Henrici II. Regis Anglorum olim pellicem extumulari iubet, & in loco profano ſepeliri. 824. a
 fraſtra petijt miſſionem ab Episcopo à Celeſtino III. & alijs Pontificibus. ibid. b
 quam ſeuere animaduertit in delinquentes. ibid. c.
 & ſeqq.
 cogitur & index decernitur à Celeſtino Tertio in cauſa Gaufridi Eboracensis Archiepiscopi. 854. a
 ab eodem fit certior de ſuſpenſione Gaufridi ab omni officio & dignitate paſtorali. 864. b. & ſeqq.
 Hugo de Ponte ſacro Prior iubetur à Celeſtino Tertio cognoscere & iudicare cauſam Gaufridi Archiepiscopi Eboracensis. 854. a
 de eodem ab officio ſuſpenſo paſtorali fit certior. 864. b.
 & ſeqq.
 Humanitas inſonis Eugenij III. Papa erga Petrum Abbatem Cluniacenſem. 364. e. & ſeq.
 alia Ludouici Regis Francorum erga S. Thomam. 566. b
 Hum.

Humbaldus S.R.E. Cardinalis munerum fuit abstinentissimus. 556.e
laudatur de liberalitate in pauperes. 557.a
litteras accipit à S. Thoma Cantuariensi querelis plenar. 588.d. & seqq.
legatione fungitur ad Fridericum Imperatorem. 656.e
prudenter simul & constanter eidem salutationem negat ob excommunicationem. 657.e
rursus ad eundem cum legatione mittitur ab Alexandro. 675.d
subscribit diplomati dato Ecclesie S. Mariae in Organo ab Alexandro Papa. 678.c
absolvit Fridericum Imperatorem ab excommunicatione. 679.a.b. 697.a
Pontifex creatur, & Lucius III. cognominatur. 747.b.c
eius patria, doctrina, & etas. ibid.b
Joannem Episcopum Pictaviensem electum Archiepiscopum Lugdunensem consecrat. ibid. c
rogatur per Legatos à VVilhelmo Scotia Rege pro absolutione. 748.d.e
eundem absoluit. ibid.e
de absoluto Rege scribit ad Scotia Clerum. ibid. & seq.
Ecclesiam S. Mariae Montis Regalis erigit in Metropolim. 750.e
Legatos mittit in Scotiam ad componendam discordiam inter Regem & Episcopum legitimum S. Andree. 749.c
cognita utriusque causa, Hugoni Episcopatum S. Andree adiudicat, Joannem transfert in sedem Dunkeldensem. 751.a
infestat à Romanis, & quare. ibid.b.d
Reges & Principes sollicitat contra eosdem. ibid. d
eosdem pecunijs à Rege Anglorum acceptis pacificat. ibid.e
diversos Cardinales creat. 756.d
Veronam proficiscitur ad Fridericum Imperatorem. ibid.e. 759.c
solicitat ab Henrico II. Anglia Rege pro componenda inter Fridericum Imperatorem, & Ducem Saxoniae pace. 756.e
donat Polonis corpus S. Floriani martyris. 759.a
rogatur à Friderico Imperatore pro clericis à schismaticis ordinatis. ibid. c
negat se nisi pleno Concilio quidquam facturum. ibid. d
de patrimonio Comitisse Mathildis cum eodem contendit. ibid. e
item de uovo substituendo Archiepiscopo Treuirensi. ibid. & seq.
negat se filium eius corona Imperialis donaturum illo vivente. 760.c
interpellatur à Principibus Orientis per Legatos pro cogendo uovo in Occidente exercitu Christianorum ad bellum sacrum. ibid. e
eosdem cum litteris mittit ad Henricum II. Anglorum Regem. ibid. & seqq.
item Igarum Tusculanum Episcopum S.R.E. Cardinalem. 762.a
moritur. ibid. e
eius epitaphium. ibid.
Humilitas profunda & panis incredibilis in S. Godofredo Ambianensi Episcopo. 104.a.b
alia, sed ficta, in Analecto Antipapa. 195.b
alia mirabilis in Michaelè Oxyta Patriarcha Constantinopolitano post renuntiatum Patriarchatum. 328.d
item in Eugenio III. Papa. 351.e
item in Henrico Ludovici Francorum Regis fratre. 364.a.b

alia Henrici II. Regis Anglia in colendo Alexandro III. Papa. 468.d
alia egregia Ludovici Regis Francorum. 587.a
Hyacinthus S. Mariae in Cosmedin Cardinalis roborat sua manu diploma Canonici S. Petri datum ab Eugenio III. 374.e
legatione fungitur Hadriani Pape IV. nomine ad Fridericum Imperatorem contra Pontificem exacerbatum. 407.d
in itinere cum collega & ductore capitur, spoliatur, & carceratur. ibid. e
vindicatur in libertatem ab Henrico Bavariae & Saxoniae Duce. 408.a
placat Fridericum, & muneribus cumulat. 409.a.b
invenitur partes Alexandri III. 427.e
alienissimus fuit ab acceptatione munerum. 556.a. & seq.
in pauperes liberalis fuisse pradicatur. 557.a
studiosus est Henrici Regis Anglorum. 634.b
approbat diploma Ecclesie S. Mariae in Organo concessum ab Alexandro III. Papa. 678.d
Fridericum Imperatorem cum suis Principibus absoluit ab excommunicatione. 679.b
ad eundem fungitur legatione. 693.e
interest absoluti VVilhelmi Scotorum Regis. 748.e
Pontifex maximus renuntiat, & Celestinus III. nuncupatur. 807.d
sexagintaquinque annis transegit in diaconatu. ibid. e
coronationem suam differt de industria, ne cogatur coronare Henricum VI. Germania Regem in Imperatorem, & quare. 810.a
accepto ab eodem sacramento de conservandis Romana Ecclesia iuribus, illi coronam imponit. ibid. b
coronam pede percussit, & quare. ibid. c
Adelfonsum Gallacia Regem illicito matrimonio fruentem cum toto regno excommunicat. 811.b
accusationi Philippi Francorum Regis contra Richardum Anglia Regem fidem non adhibet. 812.b
eundem honorifice habitum, & voto peregrinationis absolutum cum palma & cruce in Gallias dimittit. ibid.
pro VVilhelmo Eliensi Episcopo Angliae prorege gravissima ab amalis passo scribit ad Angliae Episcopos. 820.e. & seq.
Joannem Moretonij Comitem omnium malorum concinnatorem iubet excommunicari. 821.b
sententiam excommunicationis à Gausfredo Electo Eboracensi in Hugonem Dunelmensem Episcopum & alios latam irritam ac nullam pronuntiat. ibid. e
adscribit in numerum Sanctorum S. V baldum Episcopum Eugubinum. 832.c. & seqq.
Scoticas Ecclesias eximit à subiectione Ecclesie Anglicanae in gratiam VVilhelmi Scotorum Regis, & Ecclesie Romanae subijcit. 833.b
de eadem exemptione mittit eidem privilegium amplissimum. ibid. & seq.
invehitur in accusatores VVilhelmi Eliensis Episcopi, Sedis Apostolica Legati. 834.b. e
Legatos à latere mittit in Northmanniam ad componendam discordiam inter VVilhelmum Episcopum Elkensem, & VValterum Archiepiscopum Rothomagensem. 836.a
pro succursu Terra sancta scribit ad Episcopos Angliae. ibid. & seqq.
torneamenta prohibet. 837.e
certior fit à VValtero Rothomagensi Archiepiscopo de capto Richardo Anglorum Rege. 839.a. & seq.
Constantiam Imperatricem à Tancredo Sicilia Rege

in captivitate detentam liberat. 841.a
interpellatur ab Aleonora Regina Anglorum pro liberatione Richardi Regis. 843.b. & seqq. 845.b. & seqq. 847.a. & seqq.
Leopoldum Austria Ducem percussit anathemate ob captum Richardum. 849.c
causam Gausfredi Eboracensis Archiepiscopi delegat S. Hugoni Lincolnensi Episcopo, & alijs incorruptis iudicibus cognoscendam. 854.a
ad cohibendum eiusdem improba facinora creat Legatum à latere per Angliam Hubertum Archiepiscopum Cantuariensem. 855.c. & seqq.
de decreta ipsi legatione certiores facit Gausfredum Archiepiscopum Eboracensem, & ceteros Anglia Episcopos. 856.a. & seqq.
quantum pro Siculis fuerit sollicitus. 859.b
interpellatur à Richardo Anglorum Rege pro vindicta à Leopoldo Austria Duce sumenda ob proditionem. 860.d
rursus infligit anathema in Leopoldum Austria Ducem, & omnes, qui Richardum Regem Anglorum ceperunt. 861.a
item in Henricum V. Imperatorem eadem de causa. ibid. e
inbe Philippo Francorum Regi, ut eadem legitimam uxorem reducat, & illicitè ductam dimittat. ibid. & seq.
scribit ad Hubertum Archiepiscopum Cantuariensem, ut omni opera in expeditionem Terra sancta per Angliam colligendam incumbat. 862.b
milites sacra cruce signatos indulgentia peccatorum, & alijs gratijs prosequitur. ibid. c
rursus agit per litteras contra Gausfredum Archiepiscopum Eboracensem dyscolum. ibid. e. & seq.
eiusdem suspendit ab omni officio & dignitate Episcopali. 863.a
de eadem suspensione scribit ad Clerum & populum diocesis Eboracensis. ibid. & seq.
item ad Hugonem Episcopum Lincolnensem. 864.b. & seqq.
Gausfredi scelera speciatim enumerat. ibid. e. & seq.
clericos à Gausfredo excommunicatos absoluit inbe. 866.c. d
quid cum illis, qui crucem acceperunt pro expeditione in Terram sanctam, & proficisci recesant, sit agendum, instruit Hubertum Archiepiscopum Cantuariensem. 867.a. b. c
falsarios litterarum Apostolicarum detegit. 868.a
expeditionem in Terram sanctam urget. ibid. b
ad eandem in Germania promouendam mittit Gregorium Cardinalem. ibid. c
interpellatur à Philippo Bellouacensi Episcopo apud Anglos capto, pro eius liberatione. 869.d. e
eidem respondet, & de temeritate obiurgat. 870.b
quidam Richardo Anglorum Regi lorica Bellouacensis Episcopi ad ipsum mittenti respondeat. 871.a
prohibet Henrico V. Imperatori in excommunicatione defuncto sacra sepulchra impendi. 872.e
quoniam responderit Archiepiscopo Messanenensi tria postulanti. 873.a
ingenti pecunia donatur pro facultate data consecrandi Fridericum II. postea Imperatorem in Regem Siciliae. ibid.
rescindit Clementis III. sententiam ab illo surreptitè extortam contra monachos Ecclesie Coucurenensis. 876.a
eosdem iubet in pristinam possessionem restituere. ibid.
Petrum S. Mariae in Dialata Cardinalem mittit in Poloniam, ad reformandam illam Ecclesiam. 877.c
 Annal. Eccl. Tom. 12.

pacem componit inter VValterum Rothomagensem Archiepiscopum, & Richardum Regem Anglorum. ibid. e. & seq.
agrotat, & agit de successore sibi viventi substituendo. 878.d
Joannem S. Prisca Cardinalem in Pontificem eligi Cardinalibus suadet, sed frustra. ibid.
moritur. ibid. e
confirmavit Ordinem Teutonicorum. ibid.
eosdem veste alba & cruce nigra pro religioso habitu donavit. ibid.
quanti fecerit imaginem B. Virginis, qua Galla Placidia fuerat. 879.a

I

Iacobus Sixti procuratoris filius Romanorum Arnaldistarum ad Conradum Regem Romanorum Legatus. 304.e
Iacobus Arnotus Episcopus Antisiodorensis. 340.e
Iacobus SS. Joannis & Pauli Cardinalis fungitur legatione ad Fridericum Regem Romanorum. 383.a
dimittitur cum collegis infelto negotio à Friderico, & quare. ibid. e
secundo rediens cum socijs iuramentum fidelitatis à Rege obtinet. 384.b
Iacobus Legum doctor Bononia evocatur ab Imperatore Friderico ad disceptandum de regalibus Imperij Romani. 409.d
successor in legendo designatur à Guarnerio moriente. ibid.
landatur defunctus à Petro Blesensi. 410.e
Iacobus de Avennis optimus & strenuissimus contra Infideles miles perit. 813.b. 814.a
S. Iacobus liberat peregrinum ad S. Sepulchrum proficiscentem à violentia cacodemonis, & quomodo. 852.e. & seq.
Iactantia Friderici Imperatoris apud Emmanuelem Imperatorem Graecorum de sua benignitate inimicis exhibit. 419.d
alia superba Henrici II. Anglorum Regis ob deceptum Alexandrum III. & Cardinales. 554.a. 556.e. 565.b. e
alia superba & improba Reginaldi Saresberienensis contra S. Thomam, & Curiam Romanam. 584.d
alia Saladini Babylonie Regis ad Fridericum Imperatorem de sua potentia. 791.c. & seq.
Iadera urbs in litore maris Hadriatici. 676.b
Iaderenses ingenti iubilo & honore excipiunt Alexandrum III. Papam. ibid. c. d
Iannenses classe Orientem petunt, & Antipatridam cum Casarea maritima capiunt. 20.e
vase smaragdino potiuntur. ibid.
cineres S. Joannis Baptista Myra Lycia civitate in patriam transferunt. 21.a
cum Pisani pacem faciunt agente Innocentio II. Papa. 219.a
ob suam erga Sedem Apostolicam fidelitatem ab eodem beneficijs cumulantur. ibid. a. b
eisdem cum auxilio Pisavorum Romam veterem subiungunt. 220.e
per litteras laudantur à sancto Bernardo. 235.e. & seq.
ab eodem perseverantia & constantie admonentur. 236.a. b
dissuadentur amicitiam Rogerij Sicilia Regis admittere. ibid. b. c
Alexandro III. fideles sent. 511.a
eundem excipiunt per honorificè, invito Friderico Imperatore. 465.d
 Iconij

Iconij civitatis magnitudo Coloniam Agrippinam aequat. 806.a
 capitur miraculose à Suevia Duce cum sex militibus. 805.e
 Idololatria Regianorum cuertitur à VValdemaro Danie Rege. 464.c. 505.b
 Imitia feneriffima S. Godefredi Ambianensis Episcopi. 104.d
 alia Christianorum in Oriente pro consequenda à Deo contra Infideles victoria. 158.a
 alio asperrimo obligatur Cardinales à Gregorio VIII. per quinquennium pro recuperatione sancti Sepulchri. 782.e
 Ierosolyma, vide Hierosolyma.
 Igmarius Cardinalis Episcopus Tusculanus commonefit à S. Bernardo de imminente discrimine futuri in Gallia schismatis. 296.a
 approbat subscribendo diploma datum Canonicis S. Petri ab Eugenio III. Papa. 374.d
 apostata fit, & cum ceteris Cardinalibus schismaticis scribit pro Oclaniano encyclicam per orbem epistolam. 425.e
 acriter de ventris ingluvie & amaritia perstringitur ab Arnulpho Lexovienfi Episcopo. 433.e
 Legatus missus in Angliam à Lucio III. Papa. 762.a
 in monasterio Cluniacensi moritur. ibid.b
 Ildesofus Hispaniarum Rex Ecclesiam Toletanam Maurorum & Moabitaram iugo liberat. 20.c
 recuperat Casar Augustam à Sarracenis. 127.e
 Petrum eius Episcopum mittit consecrandum ad Gelasium II. Papam. 128.a
 Ildesofus S. Egidij Comes quando in peregrinatione Ierosolymitana sit mortuus. 333.d
 acriter instigatur à S. Bernardo ad pellendum suo Comitatu Henricum haereticum Petrobrusianum. 334.d.e
 Imago Dei Genitricis victoriam de barbaris tradit Ioanni Calo Imperatori Graecorum. 153.b
 in triumpho solemniter pro gratiarum actione circumuehitur. ibid.d
 alia Christi Saluatoris Indeis Roma venduntur ad illudendum à schismatici Anacleti sectatoribus. 186.b
 alia Dei Genitricis cum Ecclesia à Germanis Roma in Vaticano succenditur. 533.b.c
 item alia Saluatoris. ibid.c
 alia S. Pauli Apostoli lacrymatur futuram Andronici Graecorum tyranni tyrannicam cadem. 764.b
 alia B. Mariae Virginis transfertur Constantinopolim ab Isaacio Angelo Imperatore pro auxilio dimino impetrando. 684.c
 alia B. Virginis, quae olim fuit Galla Placidia, collocata in Ecclesia S. Mariae in Porticu. 879.a
 Immanitas Rogerij Siciliae Regis in cadavera Ducis Rainulphi, & Brunonis Episcopi hostium suorum. 279.e. & seq.
 Rainaldi Principis Antiocheni in Almaricum Patriarcham. 381.e
 Frederici Imperatoris in Longobardorum matronas & virgines. 503.b.c
 Andronici tyranni & Graecorum in Latinis Constantinopoli degentes. 754.b.c. & seq.
 Constantinopolitanorum in Andronicum. 763.c. & seq.
 Henrici V. Imperatoris in Richardum Comitem de Cerra. 871.b
 Imperator Graecorum Emmanuel offert Alexandro III. Papa auxilium contra Fredericum Imperatorem. 519.d

Imperatores, & Reges subiecti sunt iudicio Episcoporum. 65.e
 Imperatores accipiunt Imperium Romanum ex dono Papae. 477.e
 Imperatori non licet absque Pontificis licentia Concilium indicere. 739.b.c
 Impietas horrenda Coterellorum haereticorum. 753.d.e
 Andronici Graecorum tyranni in Latinis Constantinopoli habitantes. 754.b. & seq.
 Constantinopolitanorum in Andronicum. 763.c. & seq.
 Impietatis grauissimas poenas dat Fredericus Imp. 532.a.b. 533.e. 534.b
 Imploratio auxilij S. Thome Cantuariensis apud Alexandrum III. Papam pro subleuandis suis & suorum coeualum miserijs. 573.d. & seq.
 Impoenitentia Hereberti schismatici Episcopi Chrysolitani. 459.b
 item Frederici Imperatoris. 532.d. 535.c
 Imprecatio Auctoris in Cardinales, qui in prauidicium Ecclesiae auro à Regibus se corrumperunt. 557.b.c
 Improbitas & malvolentia Theodori Balsamonis Graeci contra Latinam Ecclesiam ostenditur. 825.e. & seq. 831.d.e
 Improperium Frederici Imp. in Reginaldum Archiepiscopum Colonensem de prodicione. 517.b
 aliud scurræ cuiusdam in Ioannem Cardinalem Neapolitanum propter auri cupiditatem. 517.d
 Inauditus nemo debet condemnari. 36.e. & seq.
 Inaugurationis Romanorum Pontificum ceremonie quondam obseruari solui a qua fuerint. 807.e. & seq.
 Incestus grauissime punitur a Deo in Alphonso Aragoniae Rege, & Fraca Castella Regina. 67.a
 Incestus & scelera Frederici Imperatoris, & Germanorum in Longobardia. 503.b.c
 Incole S. Ambrosij in Longobardia auferunt violenter Frederico Imperatori obsides Longobardorum. 582.d
 Increpatio S. Thome Cantuariensis ad Gilebertum Episcopum Londoniensem, Regi potius quam Deo & virtuti placere laborantem. 543.d. & seq.
 alia eiusdem paterna ad proceres Anglorum ob impiam editum contra Alexandrum Papam & se iuramentum. 607.c. & seq.
 alia Petri Blesensis ad Canonicos Ecclesiae Cantuariensis ob nimiam in eligendo nouo Archiepiscopo praesumptionem. 627.e. & seq.
 Indignatio Germaniae Principum contra Hadrianum IV. ob litteras acriores ad Fredericum Imperatorem datas. 402.e
 Indulgentia conceditur à Paschali II. Papa visitantibus Limina Apostolorum. 109.e. & seq.
 alia à Gelasio II. exercitui Christianorum in Hispanijs contra Sarracenos belligeranti. 128.b
 publicatur per orbem Christianum ad conferendas elemosinas Ecclesiae Casarugustanae. ibid.c. & seq.
 alia ab Honorio II. Papa militibus contra Rogerij Siciliae Comitem perduellæ arma capeffentibus. 174.b.c
 alia ab Eugenio III. contra Infideles in Terram sanctam proficiscentibus. 316.d. & seq. 324.b.c
 alia ab Alexandro III. concessa Anconitanis propter beneficia ab ipsis sibi collata. 673.c.d
 alia Ferrariensibus data in dedicatione maioris altaris. 691.a.b
 alia ab eodem conceditur persecutoribus haereticorum. 723.e
 alia plenaria à Gregorio VIII. Christi fidelibus pro liberando S. Sepulchro Ierosolymam peregrinantibus. 782.c
 confirmatur à Clemente III. Papa. 784.e
 alia

alia conceditur à Celestino III. peregrinantibus in subsidium Terra sanctae. 862.b.c
 Indulgentia olim parcissime concessa à summis Pontificibus. 691.b
 Insania ingens Ioannis Cardinalis Neapolitani in corradendo auro. 557.c.d
 Infelicitas inenarrabilis Romani Pontificis. 394.a.b
 Infelicitas Henrici Anglorum Regis postquam Dei Ecclesias cepit persequi. 535.e
 Infideles grauissima caede conteruntur in porticu & templo Salomonis. 5.d
 Christianorum exercituum miserimè affligunt prodicione Alexij Imperatoris Graecorum. 20.d
 de victoria certi Christianos inuadunt, & caduntur. ibid.e
 virtute S. Crucis à Balduino Ierosolymorum Rege vincuntur. 42.c
 in praelio vincunt & occidunt Rogerium Antiochie Principem. 144.a
 per virtutem S. Crucis vincuntur à Balduino Secundo Ierosolymorum Rege. ibid.a
 item barbari intercessione B. Virginis Dei genitricis. 152.b
 Balduinum Regem capiunt, & de pellendis Christianis deliberant. 157.e
 diuinitus timore percussus à paucis Christianorum magna strage caduntur. 158.a
 Edessam civitatem capiunt. 315.c
 Ierosolymam & Antiochiam urgent. ibid.
 passim per totum orbem Christianum oppugnantur à Fideihibus. 327.b
 Germanorum exercituum atterunt prodicione Manue- lis Graecorum Imperatoris. 331.b
 Infideli deterior est, qui de Dei misericordia desperat. 586.e
 Ingelheim Germania locus. 41.c
 Ingulnues Igmari Cardinalis Tusculani apostata describitur. 433.e
 Ingratitudo Frederici Romanorum Imperatoris erga Sedem Apostolicam exagitur ab Hadriano IV. Papa. 401.e. & seq.
 Ingressus sollemnis Henrici V. Germaniae Regis in Vrberem. 73.a. & seq. 114.e
 item Callisti Secundi Papae. 141.b. & seq.
 Innocentij II. in Gallijs. 207.a.b. & seq.
 eiusdem pontificaliter ad S. Dionysium proficiscentis. 211.e
 alius S. Bernardi Mediolani. 227.e. & seq.
 alius Eugenij III. in Vrberem. 317.c
 alius sollemnis & maiestate dignus Alexandri III. in Montem Pessulanum. 465.e
 item super Ligerim fluium. 468.e
 item Parisios. 474.a
 alius eiusdem in Vrberem Romam. 708.d.e
 Inhibitio Alexandri III. ad Anglia Episcopos, ne Henrici Regis filium Henricum coronent. 607.a.b
 Inimicitiae inter Reges Francorum & Anglorum. 564.a
 Inimicitiarum fundamenta & causa Henrici II. Regis Angliae cum S. Thoma Cantuariensi. 482.b.c
 earum auctor est Rogerus Archiepiscopus Eboracensis. 623.c.d
 Iniuria in Terra sancta acceptam à comitibus Richardi Regis Anglorum vindicat in Germania Leopoldus Dux Austriae. 823.a
 Innocentia Ioannis Cremonensis Cardinalis Legati de fornicatione perpetrata ostenditur firmissimis rationibus ab Auctore. 164.b
 Innocentius II. Papa. vide Gregorius diaconus Cardinalis S. Angeli. 751.c.d

cuius laudos. 431.d.e
 Innocentius III. Papa renocat in memoriam Sancto Regi Portugalliae, quod eius regnum Romanae Ecclesiae sit tributarium. 728.e. & seq.
 de eodem scribit ad Alphonsum Regem Alphonfi Primi nepotem. 729.b. & seq.
 Siculorum miseriae, ab Henrico V. Imperatore acceptas commemorando deplorat, & eosdem vinculis exemptos in Siciliam remitti iubet. 859.a.b.c
 immeritè & falso sustinet calumnias à Mattheo Paris historico, & quare. 876. & seq.
 retulit in album Sanctorum S. Homobonum Cremonensem. 878.b.c
 Insania fastuosa & superba principis Manicheorum Tolosanorum. 719.e. & seq.
 Insidia VVilhelmi Patriarchae Ierosolymitani strueta Falchero Archiepiscopo Tyrensi. 270.b
 alia Maionis Siciliae Ammirati, & Matthaei Notarij contra dominum eorum VVilhelmum Regem. 460.d.e
 alia Frederici Imperatoris ad capiendum Alexandrum III. Papam. 512.b
 alia tenduntur S. Thome Cantuariensi in Angliam reuertenti. 622.c.d
 Insignia Imperij Romani quae sint. 810.d
 Institutio Ord. Templariorum, & instituta. 129.c.d.e
 item Premonstratensium. 143.e
 item Carmelitarum. 747.a
 Instructio Pomeranorum in Fide Christiana per S. Ottonem Episcopum Bambergensem, & qualis illa. 155.d.e. & seq.
 alia Alexandri III. ad S. Thomam Cantuariensem. 489.d
 alia utilis S. Thome ad Henricum II. Anglorum Regem pro regimine. 549.e
 Interfectio. vide, Cades.
 Interfectores S. Thome Cantuariensis ab hominibus simul & brutis animalibus despecti conscientia terrentur. 641.e
 Romam petunt pro impetranda venia. ibid.
 quam ab Alexandro III. Papa poenitentiam accipiunt. 642.a
 eorumdem miserabilis interitum. ibid.a.b
 Interitus prodigiosus sacerdotis fornicarij. 10.a. & seq.
 VVilhelmi II. Angliae Regis. 14.b
 Uraca Castella Regina incestuose. 67.a
 Ottonis Comitis Mediolanensis. 74.b.c
 miserandus Philippi, Ludouici Francorum Regis filij primogeniti. 211.e
 subitaneus Gerardi Cardinalis apostata Episcopi Engolismensis. 232.c
 Guarini, Rogerij Siciliae Regis Cancellarij. 241.d
 Rudolphi Patriarchae intrusi Antiocheni. 251.c
 VVilhelmi intrusi Archiepiscopi Eboracensis. 290.e
 Fulconis Regis Ierosolymorum. 294.e
 Ioannis Comneni Imperatoris Graecorum. 300.e
 item miserabilis Arnaldi schismatici Archiepiscopi Moguntini. 450.e. & seq.
 Rudolphi item Archiepiscopi sacrilegi. 451.e
 item Hereberti Episcopi Chrysolitani schismatici. 459.b
 item exercituum Frederici Imp. ex peste diuinitus immissa sub vrbe Roma. 532.a.b. 533.e
 item Ioanis Cardinalis S. Martini schismatici. 602.d
 item quindecim millium Catanensium in terremotu. 605.a
 item Guidonis Cremonensis Antipapae. 629.a
 item interfectorum S. Thome Cantuariensis. 652.a.b
 item Christiani Archiepiscopi Moguntini dolo Romanorum. 751.c.d

INDEX

Cotrellorum hereticorum. 753.c
Alexij Gracorum Imperatoris. 754.a
Andronici tyranni, Alexij interfectoris. 763.c. & seqq.
Brana tyranni. 784.d
Friderici Imperatoris Romanorum. 804.b. 806.b
item Jacobi de Auennis strenuissimi & laudatissimi militis. 813.b. 814.a
item miserabilis Leopoldi Austriae Ducis, ob prodicionem in Richardum Regem Anglorum commissam a Celestino III. excommunicati. 861.c
Interitus hominum in publicis cladibus diuinae providentia, non casus aut fato adscribendus. 117.e
Interpellatio Richardi Anglorum Regis apud Celestinum III. pro sumenda de Leopoldo Austriae Duce vindicta propter prodicionem. 860.d
Inaures bonorum Episcoporum defunctorum cobibentur publico edicto a Ioanne Comneno Gracorum Imperatore. 159.d
Iniectura Auctoris in anonymum Henrici III. schismatici Imperatoris vita scriptorem. 50.b
alia eiusdem in Conradum Abbatem Urspergensis. 80.d
alia S. Brunonis Episcopi Signiensis in defensores laicae inuestiturae. 81.e. 82.c
alia S. Bernardi in clericos arma bellica tractantes. 177.d
alia eiusdem in Gerardum apostatam Episcopum Engolismensem. 200.a. & seqq.
alia eiusdem in Episcopos Aquitaniae schismae Anacletri fontes. 208.c. & seqq.
alia eiusdem in interfectorem Thomae Prioris S. Victoris Parisiensis. 233.a. b. c
alia eiusdem in Romanos Arnaldi de Brixia heretici sectatores. 311.a. & seqq. 369.d. e
alia eiusdem in Radulphum quemdam monachum interfectionis Indeorum per Germaniam & Galliam auctorem. 325.e. & seqq.
alia Eugenij III. Papa in Germania Episcopos officij pastoralis dissimulatores. 372.c. & seqq.
alia Friderici Imp. in Romanorum Legatos superbissimis sibi locutos. 385.c. & seqq.
alia Arnulphi Lexouianensis Episcopi in cognationem maledictam Comitum Tusculanorum Ostianiani progenitorum. 433.d. & seqq.
alia Henrici II. Angliae Regis in suos Consiliarios. 540.a
alia S. Thome in Gilebertum Londoniensem Episcopum. 543.d. & seqq.
alia Auctoris cum imprecatione in Cardinales auri cupidos in prauidicium Ecclesiasticae existimationis. 557.b. c
alia S. Thome Cantuariensis in VVilhelmum Cardinalem Papiensem Legatum. 567.c. & seqq.
alia Henrici II. Anglorum Regis in S. Thomam. 585.b
alia anticomunium Regis Angliae in eundem. 586.a
alia Petri Blesensis acerbissima in dignitatum Ecclesiasticarum ambitores. 776.a. & seqq.
alia eiusdem feruerrima in Hugonem Episcopum Comenrensem, omnium malorum contra VVilhelmum Episcopum Eliensem, Angliae proregem, auctorem. 819.b. & seqq.
alia Celestini III. in accusatores & persecutores eiusdem. 834.b. c. d
Inuentio sacrae lanceae. 4.e. & seqq. 11.e
item Roma reliquiarum diuersorum Sanctorum. 97.d. 407.b
item corporum S. Virgilij & trium aliorum sanctorum Archiepiscoporum Salaburgensium. 747.d. e

Inuestitura laicalis prohibetur. 9.b. c
quantas turbas excitauerit inter S. Anselmum Cantuariensem & Henricum Anglorum Regem. 16.d. e. & seqq.
quanta mala generet. 17.e
publico decreto prohibetur a Paschali II. Papa in Concilio Guastallensi. 51.e
item in Concilio Beneuentino. 63.d
prohibetur in Concilio Londoniensi ab Henrico Primo Anglorum Rege. 64.b
viobitur ab Henrico IV. Imperatore a Paschali II. Papa. 67.c. d. e
omnino prohibenda, & semper prohibita. 81.e. 82.c. 83.d
interdicitur & anathematizatur a Callisto II. in Concilio Rhemensis generali. 135.e
renunciatur in manu Callisti II. Papa ab Henrico IV. Imperatore. 149.d
prohibetur ab Innocentio II. 274.e
damnatur & prohibetur publico decreto ab Alexandro III. Papa. 598.c. & seqq.
eamdem non esse heresim probat Luculenter Iuo Carnotensis. 85.e. & seqq.
quomodo appellari possit. 86.b
contrarium probatur a Iohanne Archiepiscopo Lugdunensi. ibid. e. & seqq.
item in Concilio Viennensi. 93.b. d. 94.a
Inuestitura Ecclesiarum ad Deum & sacerdotes, non ad Imperatores & Reges pertinet. 30.d
Inuestituram de Apulia & Calabriae Ducatu dat VVilhelmo Duci Gelasio I. Papa. 114.b
item Callistus II. 143.a
Rogerio Siciliae Comiti Honorius II. 180.c
Roanulpho Comiti Auellino de sola Apulia Innocentius II. 156.a
item de regno Siciliae Rogerio Regi. 277.e. 278.a. b
Inuidia quanta pepererit semper mala. 817.d
Inundatio Tiberis Roma. 407.b
Ioachimus Abbas Florentis, Petri Lombardi Sententiarum magistrus calumniator, damnatus fuit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. 505.e
Ioachimus pseudopropheta Abbas de Curacia congregatur cum Richardo Anglorum Rege. 803.d. e
falso propheta, at Regi, & mendacia obruit pro veris. ibid. d. e
pseudopropheta esse conuincitur. ibid. e. & seqq.
Ioanna de Brenna, Roberti Francorum Regis neptis, proficitur in monasterio Fontis Ebraldi. 118.d
Ioanna Henrici II. Anglorum Regis filia desponsatur, interuentu Alexandri III. VVilhelmo II. Siciliae Regi. 659.a
in Siciliam proficiscitur. ibid. b
Ioannes presbyter Cardinalis in Concilio Gallicano contra Regem Philippum indicto Legatus. 8.c. e
ab Iuone Carnotensi de loco celebrandi Concilij moneatur. 8.c. & seqq.
eum collega videt sibi astantem S. Hilarium, & ad agendum Concilium hortantem. 9.a
Regem iubet dimittere pellicem. ibid.
quos cum collega canones sancierit. ibid. b. & seqq.
Ioannes diaconus Cardinalis Paschalis II. Papa Scribarius. 12.e
privilegium Cisterciensibus datum scripsit. 16.e
etiam privilegium Bantimo monasterio in Apulia sito concessum. 32.d
S. Iohannis Baptista praecursoris cineribus Iannenses possuntur. 21.e
Ioannes Aurelianensis Episcopus cooperatur in coronatione Ludonici Regis Francorum. 54.e
Ioan-

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Ioannes a Bosco monachus Celestinus de antiquitate Ordinis S. Benedicti optime meritus. 58.d. e
privilegium Viennensi Ecclesiae datum a Callisto II. Papa in lucem vendicauit. 139.e
Ioannes monachus monasterij S. Vincentij historia Ecclesiastica scriptor. 63.c
Ioannes Cardinalis Tusculanus mentito habita fugit audita captiuitate Paschalis II. Papa. 74.a
Romanos oratione animat contra Germanos foedifragos. ibid. d
Richardum Albanensem per literas edocet de rebus in Vrbe gestis. 75.a. & seqq.
cum aliquot Cardinalibus obiurgat Paschalem de concessionem inuestiturarum Imperatori facta. 81.a
monetur cum sociis a Pontifice de conseruanda unitate. ibid. b. c
descedit ab Alexandro ad Ostianum pseudopapam. 422.c
Ioannes diaconus Cardinalis in schola Graeca confirmat iuramento inuestiturae Henrico IV. Imperatori nomine Paschalis II. Papa. 77.b
creatur Papa, & vocatur Gelasius Secundus. vide, Gelasius Secundus.
Ioannes Card. S. Potentiana firmat iuramento inuestiturae Henrico IV. Imp. iussu Paschalis II. Papa. 77.a
Ioannes Archiepiscopus Lugdunensis congregat Synodum contra inuestituram laicorum a Paschali Papa II. Henrico IV. Imperatori concessas. 84.a. b
refutat Iuonem Carnotensem, & probat Reges & Imperatores subiectos Episcopis, & inuestituram laicales dicendas hereses. 86.c. & seqq.
Ioannes Episcopus Caietanus defendit Paschalem II. Papam contra calumniam S. Brunonis Episcopi Signiensis. 108.e
Ioannes monachus Graecus aduersarius Chrysolami Sedis Apostolicae Legati in disputatione de processione Spiritus sancti. 113.c
Photij schismatici alexminus. ibid. b
Ioannes Trithemius. ibid. e
Ioannes de Cerua S. Chrysogoni presbyter Cardinalis interest electioni Gelasij II. 121.b. c
subscribit diplomati ab Innocentio II. Attoni Episcopi Pistoriensis dato. 224.c
Ioannes Bellus nobilis Romanus proficiscitur cum Gelasio II. Papa in Gallias. 127.a
Ioannes Cardinalis Cremonensis eidem. ibid.
legationem accipit ab Honorio II. ad Anglos. 164.a
grauis sustinet calumnias a Scripatoribus Anglicanis, & ab Auctore innocens ostenditur firmissimis rationibus. ibid. & seqq.
praesidet in Concilio Londoniensi. 165.a
adharet Innocentio II. contra Anacletum schismaticum. 184.e
ab Anacleto Antipapa mendacij arguitur, & calumniis inuitur apud Lotharium Regem Romanorum. 189.a. 196.b
desiciens ab Innocentio ad Anacletum, tandem schisma deponit, & redit ad Innocentium. 233.a
Ioannes Comnenus cognomento Calus succedit Alexio Comneno patri in Imperio. 131.e
per literas rogatur a Petro Abbate Cluniacensi, ut restituat monasterium Cluniacensem Constantinopolis situm. 138.b
aggregatur ab eodem ad merita & sodalitatem monasterij Cluniacensis. ibid. e. & seqq.
auxilio beatissime Dei Genitricis ingentem a barbaris irans Istrum morantibus victoriam reportat. 153.b. e
pro gratiarum actione eius imaginem in triumpho circum-

conducit. ibid. d
inuares bonorum defunctorum Episcoporum edicto cobibet. 159.d
moriitur proprio celo, vltiscente diuino Numine. 301.a
Ioannes S. Eusebij Cardinalis praesens est restitutioni bonorum Ecclesiae Cassinensis ablatorum. 143.e
Ioannes Danserij creatus Cardinalis diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano a Callisto II. 156.c
Ioannes Episcopus Ostiensis Cardinalis trahitur partes Innocentij II. contra Anacletum schismaticum. 184.c
cum ceteris Coepiscopis & diaconis Cardinalibus inmanat Alexandrum III. Papam. 421.a
Ioannes Cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano Anacleto Antipapa in schismate propugnator. 189.c
conferunt diploma Attoni Episcopo Pistoriensis ab Innocentio II. datum. 224.d
Ioannes Abbas SS. Stephani & Laurentij Antipapa in schismate sectator. 189.d
Ioannes Abdiricius nobilis Romanus confirmat manu sua diploma datum Rogerio Calabriae Duci de regio nomine collato ab Anacleto Antipapa. 204.b
Ioannes quidam monachus Cassinensis extra se positus quae videat & referat. 240.b. c
Ioannes Episcopus Hispalensis apostata & hereticus redarguitur acerrime ab Hugone de S. Vitor. 243.e. & seqq.
Ioannes Pisanus Archidiaconus Tyrensis, postea SS. Siluestri & Martini Cardinalis, restitit Radulpho Regis Ierosolymorum Cancellario, ne Archiepiscopus Tyrensis creetur. 328.d
foecet causam Fulcheri Ierosolymorum Patriarchae contra Hospitalarios. 391.d
Ioannes Saresberienensis quanti faciat visiones S. Hildegardi ostensas. 351.d
egregie commendat contemptum munerum in Bernardo Cardinali SS. Cosmae & Damiani. 377.b
item in Eugenio III. Papa. ibid. d
visitat Hadrianum IV. Papam. 394.a
egregiam Hadriani sententiam de infinitis molestis Romani Pontificis refert. ibid.
cum eodem secundo congregatur, & miscet sermonem de plurimis calumniis, quibus inique Romana Ecclesia impetitur. 399. & seqq.
scripsit vitam & res gestas S. Thome. 473.b
sinistre sentit de continentia a muneribus Alexandri III. Papa. 497.e. & seqq.
perstringitur ab Auctore. ibid.
S. Thome Cantuariensis stem componende pacis cum Rege Anglorum ostendit. 507.a. b
cidem dissuadet inmoderatum studium canonum & legum. ibid. c
egregie philosophatur de exigua duratione violentiae tyrannorum contra Ecclesiam. 534.c. d. e
quidnam scribat de malis consiliariis. 550.a. & seqq.
ostenditur minus fuisse aequus in Alexandrum III. Papam. 554.b. c
improbat epistolam S. Thome ad VVilhelmum Papiensem dandam. 652.a. b
querelis fatigat Alexandrum III. ob suorum Legatorum improbitatem. 578.d
totum Friderici Imperatoris successum, & schismaticorum in Italia desperationem, & Catholicorum viltorias refert. 581.d. & seqq.
occurrit Legatis Sedis Apostolicae. 591.b
quanto amicitia vinculo fuerit astrictus Gratiano S. R. E. subdiacono Cardinali. ibid.
recentet succincte pessima flagitia & scelera Rogeri Eboracensis Archiepiscopi. 624.a. & seqq.

I N D E X

creatur Episcopus Carnotensis. 640.c.d
 conquireretur apud VVilhelmum Senonensem Archiepiscopum de lenitudine Alexandri III. in canonizanda S. Thoma Cantuariensi. 643.b. & seq. moritur. 747.d
 scripsit vitam & gesta S. Thome Cantuariensis. ibid.
 Ioannes Olau sine Magnus Danica historia scriptor. 355.a. 801.a
 Ioannes Abbas Casemarij consolatur S. Bernardum per litteras, ob calumnias inique in ipsum effusas de populi Christiani frage in Oriente moerentem. 362.c. & seqq. eidem breui futuram mortem preannuntiat. ibid. e
 SS. Ioannes & Paulus prauunciant mortem S. Bernardi. ibid.
 Ioannes Paparo S. R. E. Cardinalis deserti quatuor noua pallia in Hiberniam ad quatuor Archiepiscopatus nominiter ab Eugenio III. erectos. 368.a
 laudatur a S. Bernardo. ibid. d
 approbat diploma Eugenij III. Canonici S. Petri concessum. 374.e
 Ioannes SS. Ioannis & Pauli Cardinalis confirmat idem. ibid.
 inuenit partes Alexandri III. 427.b
 fingitur legatione pro eodem apud Orientales. 432.c.
 436.d
 post multas tandem consultationes suscipitur. ibid. e.
 & seq.
 cogit Amatricum Ierosolymorum Regem dimittere uxorem quarto gradu sibi coniunctam. 485.b
 creatur Vicarius Vrbs ab Alexandro. 504.a
 Ioannes SS. Sergij & Bacchi Cardinalis roborat sua manu diploma Canonici S. Petri ab Eugenio III. datum. 374.c
 Ioannes Cardinalis S. Martini schismaticus improbat electionem Alexandri III. 420.c
 Othavianum verum & legitimum Pontificem pronuntiat. 421.a. 423.c
 eundem adorat. 422.b
 excommunicatur. 424.e
 obi legationem ad Concilia Gallicana nomine Othavianum Antipapa. 461.c
 desperat de venia post Othavianum mortem ab Alexandro consequenda. 496.a
 ab equo corruens, contracta ceruice in isto Dei iudicio perit. 602.d
 Ioannes Cardinalis S. Anastasiae patrocinatur electioni Alexandri III. 427.b
 eiusdem Venetias nauigantis comes. 676.c
 subscribit diplomati Ecclesie S. Mariae in Organo dato ab Alexandro III. 678.d
 absoluit Fridericum Imperatorem cum suis ab excommunicatione. 679.a. b
 trucidatur inmanissimè Constantinopoli à Gracis schismaticis. 755.a. b
 quanta constantia martyrium exceperit. ibid. b
 claret miraculis. ibid. c
 Ioannes & Basso de Romano qua referant de Alexandro Papa. 441.e. & seq.
 Ioannes Phizutus clericus item. 441.a
 Ioannes de Buccalata laicus item. ibid. a
 Ioannes Cardinalis Neapolitanus conatur VVilhelmum Sicilia Regem regno exturbare, & Maionem Ammiratum substituere. 460.e
 legationem obiit pro Alexandro Papa ad Concilia in Gallijs indicta. 461.c
 pecuniam accipit pro subsidio Alexandri III. à VVilhelmo Sicilia Rege. 519.c
 auri & munerum cupidissimus fuit. 557.c. d. e

à quodam scurra publico in concilio auaritia accessit. ibid. d
 quam turpiter iudicium peruerterit propter aurum. 558. a
 legationem obiit ad Fridericum Imperatorem. 693. e
 Ioannes de Oxensford Legatus Henrici II. Anglorum Regis ad Alexandrum III. Papam. 514. b
 inuaso Decanatu Cantuariensi excommunicatur à S. Thoma Cantuariensi. 538. e
 Romam mittitur ab Henrico Rege ad corrumpendum Cardinales & Papam. 550. d. e
 mendacia plurima per Angliam spargit de Alexandro, eiusque famam suspectam reddidit. 551. b
 quanam per Angliam mendacia sparsit. ibid. c. d. 552. e
 totam Angliam & Galliam suis mendacijs commouet contra Alexandrum Papam. 553. a
 prodit litteras Alexandri III. Guidoni Cremonensi Antipapa. 566. e
 legatione fungitur ad Alexandrum III. nomine Henrici II. Anglorum Regis. 584. e
 item nomine Episcoporum Anglia. 632. d
 Ioannes Abbas Strumensis apostata, & nequissimus mortalium erigitur à schismaticis tertius Antipapa contra Alexandrum III. Papam. 629. a
 describitur à vitæ turpitudine & flagitiorum enormitate. ibid. a. b
 ob prosperitatem Alexandri III. morore contabescit. 675. c
 item desperat, & fugam arripit. 686. e
 degradatur & deicitur in Concilio Veneto. 703. a
 panitens confugit ad Alexandrum, & abiurato schismate cum suis, benignè ad veniam admittitur. 709. a. b
 Ioannes Maledictus Vrbs Praefectus commutat patrimonium Romanae Ecclesie in prauidicium Alexandri III. Papa. 630. c. d
 eundem timet, & fugam arripit. ibid. d
 Ioannes de Grenesford renuntiat Episcopus Cicerstrensis ab Henrico II. Anglorum Rege. 649. e
 Ioannes Episcopus Norwicensis apud Alexandrum III. delatus de curialitate excusatur à Richardo Archiepiscopo Cantuariensi. 669. c
 Romam tendit ad Concilium generale. 712. a
 Ioannes Pauluiss Notarius Anconitanus testatur authenticum esse privilegium Indulgentiae ab Alexandro III. Anconitanis concessae. 673. d. e
 Ioannes Tenterinus Parentina diocesis Coadiutor idem testatur. ibid. e
 Ioannes Lipomanus Episcopus Parentinus & Ursaria Comes attestatur de fide Ioannis Tenterini, eius Curiae Coadiutoris. ibid. e. & seq.
 Ioannes Hydruntinus Notarius Imperialis conueniuntur per litteras à Georgio Corcyra Metropolitano, & quare. 713. d. & seq.
 Ioannes Scotus eligitur à Capitulo S. Andreae in Scotia contra Regis voluntatem Archiepiscopus. 733. d
 confirmatur ab Alexio Sedis Apostolica Cardinali Legato. ibid. a
 expellitur à Rege. 735. e
 Litigat cū aduersario corā Pontifice Lucio III. 751. a
 creatur Episcopus Dunkeldensis. ibid. b
 agente Clemente III. Papa recipit Archiepiscopatum S. Andreae. 792. b
 Ioannes Episcopus Pictaniensis consecratur Archiepiscopus Lugdunensis à Lucio III. Papa. 747. c
 Ioannes Cardinalis Anagninus fungitur legatione in Gallias pro componenda inter Philippum Gallorum, & Henricum

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Henricum II. Anglorum Reges pace. 797. e
 excommunicat pacis perturbatores. 798. a
 Regi Gallie excommunicationem minatur, nisi pacem restituat Regi Anglia. ibid. b
 quid responsi accipiat. ibid. b. c
 Ioannes Comes Moretonij Henrici II. Regis Anglorum filius. ibid. c
 à Richardo Anglorum Rege in Palestinam proficiscente inuamento astringitur, de nouo renouando quidquam in eius absentia in regno. 802. b
 cum fratre Gasfredo Eleto Eboracensi perturbat regnum Anglia. 814. b
 quanta patrarit cum a multis contra VVilhelmum Eliensem Episcopum Angliae proregem. 815. e. & seq.
 iubetur excommunicari à Celestino III. 821. b
 Ioannes Busem vendicauit ab obliuione opera Petri Bleensis Archidiaconi Bathoniensis. 800. a
 Ioannes Episcopus Ebroicensis cooperatur in expiatione & dedicatione Ecclesiarum ciuitatis Acon. 812. c
 Ioannes Amelius Archidiaconus Forouiliensis iubetur à Benedicto XII. colligere vetera diplomata ad Romanam Ecclesiam spectantia. 827. e. & seq.
 de fide sua in colligendo testificatur. 828. c
 Ioannes Rigaldus Canonicus Albiensis adest in collectione diplomatum veterum Ecclesie Romanae. ibid. a
 Ioannes diaconus Digitorum metius, diplomatis Ottonis III. Imperatoris scriptor de patrimonio Romanae Ecclesie, quis fuerit, & quando uixerit. 830. d. e
 Ioannes Diefogch sine Longinus rerum Polonicarum scriptor. 877. c
 Ioelinus de Bailis schismaticus Anglus subiicitur anathemati à S. Thoma Cantuariensi. 538. d
 Ioelinus Glasuensis Episcopus VVillemi Scotiae Regis ad Lucium III. pro impetranda absolutione Legatus. 748. e
 Ionathas Cardinalis diaconus SS. Cosmae & Damiani creatur à Callisto II. 156. c
 Theobaldum S. Anastasiae Cardinalem cappa rubea induitum Papam cum consensu Cardinalium pronuntiat. 157. c
 Ionathas S. Callisti Cardinalis schismaticus Anacleti Antipape fautor. 189. c
 Ionathas Tusculi dominus tradit se Alexandro III. Papa. 587. d
 Ioppe ciuitas liberatur uirtute Crucis Christi ab obsidione Infidelium. 20. e
 capitur à Sarracenis. 778. c
 Iordanus Archiepiscopus Mediolanensis indicatur in Concilio Lateranensi sub Paschali II. Papa. 108. c
 restituitur à Pontifice sedi Mediolanensi. 109. e
 Iordanus sine Iordanus S. R. E. Cardinalis in Germaniam Legatus quam improbè se gesserit. 268. c
 à S. Bernardo grauiter accusatur. ibid.
 subscribit diplomati ab Eugenio III. Canonici S. Petri dato. 374. d
 Iordanus Comes male sibi conscius ueratur ad Concilium Ceperani inde tum proficisci. 101. b
 cum Paschali Papa inductus in Concilio Troiano. 106. e
 Iordanus Petri Leonis filius creatur Patricius Romanorum. 303. b
 excommunicatur ab Eugenio III. Papa. 317. a
 Iordanus Imperij Graecorum Sebasius uenit Romam in auxilium Alexandri III. contra Fridericum Imperatorem. 519. d
 quoniam Imperatoris Manuelis nomine transigat cum Alexandro. ibid. e
 Iordanus Cardinalis de Fossa Noua aspirat ad Papatum. 878. e

Ioelinus iunior Comes Edessanus interest dedicationis Templi Domini Ierosolymis. 251. e
 Iosens Episcopus Suesionensis legationem obiit ad VVilhelmum Aquitania Ducem, & quare. 209. e
 perstringitur à S. Bernardo. 293. b. & seq.
 calumniosè de S. Bernardo scribens quas ab eodem litteras accipiat. ibid. d. e
 exclamat in Glibertum Pictanensem Episcopum haereticum, obscure de Diuinitate discretem. 333. a
 interfuit Concilio Rhemensis pro eiusdem causa congregato. 347. a
 Ira Alexandri III. ob necem S. Thome Cantuariensis. 632. e
 item Richardi Regis Angliae contra S. Hugonem Lincolnensem Episcopum, & quare. 798. e
 Iracundia uehemens & praeceps Henrici II. Anglorum Regis. 482. c
 Isaacius Angelus inuadit Imperium Graecorum. 763. b
 Andronicum tyrannum caput, & mille tormentorum modis laniat. ibid. c. & seq.
 Basilium Camaterum Patriarcham Constantinopolitanum deicit à Patriarchatu, & quare. 775. c
 cum Saladino Babyloniam Rege pacem inicit contra Christianos in Terra sancta militantes. 779. e
 Nisicam Mundanum, Leonium monachum, & Theodorum Balsamonem Patriarchas Constantinopolitanos unum post alterum deponit, & Dositheum monachum substituit. 780. c. 851. c. d
 in summis periculis ex conuuratione impendentibus ad diuinum confugit auxilium, & liberatur. 784. c. d
 falsis persuasionibus Dosithei monachi Studij de Friderici Imp. conatibus conturbatur. 801. b
 vi capitur in Cypro à Richardo Anglorum Rege. 812. c
 Theodorum Balsamonem astute circumuenit, & in sententiam trahit. 851. d
 Dositheum Ierosolymorum Patriarcham Constantinopolim transfert, & à Clero eiectum restituit. ibid. e.
 & seq.
 eicitur ab Imperio ab Alexio Angelo tyranno. 869. c
 Italiae latronibus plena, itinerantibus insista. 225. d.
 & seq.
 passim inficitur heresi Arnaldi de Brixia. 276. a.
 & seq.
 flagrat bellis ciuilibus. 291. c. d
 Ier Gelafij II. in Gallias. 127. a. b
 Callisti Secundi ex Gallijs in Italiam & Romam. 140. e
 eiusdem ex Urbe in Apuliam, & ob quam causam. 142. e. & seq.
 Innocentij II. in Gallias. 206. e. & seq.
 eiusdem ex Gallijs in Italiam. 218. c
 Conradi Regis Romanorum in Terram sanctam. 329. d
 Eugenij III. in Gallias. ibid. e
 Ludouici VII. Regis Francorum in Terram sanctam. 330. e
 Friderici Regis Romanorum in Italiam. 381. b
 Hadriani IV. in Apuliam. 389. a. b
 Fulcheri Ierosolymorum Patriarchae cum Orientis Episcopis Romam. 390. e. & seq.
 Alexandri III. Papa in Gallias. 465. b. & seq.
 VValdemari Danorum Regis ad Fridericum Imperatorem. 470. e. & seq.
 Alexandri III. in Italiam. 511. d. & seq.
 aliud periculosum Oadonis Cardinalis S. Nicolai in Carcere in Angliam. 563. c. d
 aliud felix S. Thome in Angliam. 621. e. & seq.
 aliud Alexandri III. Venetias. 675. b. c. 676. a.
 & seqq. 687. a. & seqq.

INDEX

aliud eiusdem Ferrariam. 677.b.688.c
 Richardi Regis Anglorum cum exercitu contra Insi-
 deles in Terram sanctam. 802.b. & seqq. 812.c.
 & seqq.
 item Friderici Romanorum Imperatoris eodem. 804.c.
 & seqq.
 Iudei uehementer exultant ob Callisti II. Pape in Urbem
 introitum. 142.c
 Innocentio II. Parisijs occurrunt iugenti cura trium-
 pha. 216.b
 item Eugenio III. ad Urbem uenienti. 317.e
 passim per Germaniam & Galliam irruuntur a Chri-
 stianis militibus cruce signatis. 325.d.e
 non inuadendos, sed diuisijs spoliandos, & exercitui
 Christianorum ex ijs succurrendum censet Petrus
 Cluniacensis. 326.b
 apud Norwicum Anglie urbem crucifigunt VVilhel-
 mum puerum Christianum. ibid.e
 occurrunt latitiae causa Alexandro III. 512.a
 Indignum incorruptum Paschalis II. Papa elucescit.
 98.e. & seqq.
 aliud improbum, & turpe Joannis Cardinalis Neapoli-
 tani in causa diuortij propter pecuniam prolatum.
 557.e. & seqq.
 Iudicium temerarium quam periculosum sit, ostendit
 Raimbaldus Episcopus Leodiensis. 197.c. & seqq.
 Iudicium sacerdotum ad Deum, non Principes seculares,
 pertinet. 524.d.e
 Iudicium S. R. Ecclesie requiritur in approbatione mira-
 culorum a Sanctis editorum. 644.a
 Iulius S. Marcelli Cardinalis mittitur ad VVilhelmum
 Sicilia Regem ab Hadriano IV. pro componenda pace.
 395.a.b.c
 Iulius Card. Praenestinus tuetur partem Alexandri
 Pape. 327.b
 pro eodem fungitur legatione ad Hungaros. 432.e.
 relinquunt ab Alexandro III. Vicarius Urbis Roma.
 460.c
 moritur. 504.a
 Iuo Carnotensis Episcopus congratulatur Paschali II.
 nouo Pontifici, & Gallicana Ecclesia dispositionem
 commendat. 6.b
 eundem hortatur, ut legationem ea de causa in Gallias
 mittat. ibid.d
 Lugdunensem Archiepiscopum pro hoc officij genere
 commendat. ibid.e
 ad Ioannem Cardinalem de loco celebrandi Concilij
 scribit. 8.c
 Henricum Primum Anglorum Regem efficaciter mo-
 net ad praestandam reuerentiam & obedientiam Dei
 sacerdotibus. 15.b.c
 monet Paschalem Papam, ne nimis facile Regem Gal-
 lorum Philippum absoluat, & quare. 18.c.d
 conqueritur apud eundem de eodem, quod consensum
 praebere nolit electioni Episcopi Bellouacensis. ibid.e
 rogat eundem, ut quasuis accusationes laicorum contra
 Episcopos non facile admittat. 19.b.c
 item ut impediatur Stephani improbiissimi clerici in Epi-
 scopum Bellouacensem creationem. ibid.d.e
 commendat Gallonem Electum Paschali Pape & Ar-
 chepiscopo Lugdunensi. 18.e. 19.e
 laborat pro eodem, ut Parisiensis Episcopus eligatur.
 20.b
 timore insidiarum ab itinere Romano desistit, & Pa-
 schalem per litteras de multis certiore facit. 31.c.
 & seqq.
 monet Richardum Albanensem Episcopum Sedis A-
 postolicae Legatum, quid in absolutione Regis Fran-
 corum Philippi praestandum. 33.c.d

ad Paschalem Papam scribit, ob quam causam Regis
 absolutio non sit secuta. ibid.e
 eundem rogat, ut transferri iubeat Gallonem Belloua-
 censem Episcopum. 34.a
 Clerum suum apud Richardum Legatum Apostolicum
 simoniae accusatum strenue defendit. 35.b. & seqq.
 Romanae Ecclesie Curiales perstringit. ibid.d
 excusat se per apologiam apud Paschalem Papam de
 crimine sibi a clericis obiecto. 36.b.c.d
 minatur se Episcopatu renuntiatum. ibid.c
 iussus a Papa, ut Comitem Cenomanensem excommu-
 nicet, negat quempiam indicta causa debere excom-
 municari. ibid.e. & seqq.
 suadet Ludouicum Philippi Francorum Regis filium
 mortuo patre quamprimum ad regnum promoueri. 54.c
 eiusdem coronationi praesens est. ibid.
 apologiam contra Clerum Rhemensis Regem co-
 ronatum. ibid.e. & seqq.
 ad Paschalem Papam scribit de collapsa Rhemensis
 Ecclesia & restructura. 65.c
 apud eundem excusat Vulgrinum electum Dolensem
 Archiepiscopum. 57.e. & seqq.
 pro eodem scribit ad Clerum Dolensem, & Stephanum
 Comitem. 58.c
 conqueritur de grauissimis abusus in Ecclesia North-
 mannica vigentibus negligentia Ducis Roberti &
 conuenientia. 59.e. & seqq.
 dissuadet S. Hildeberto Cenomanensi Episcopo, ne
 subeat probationem per ignem. 61.b.c
 quid de inuestituris laicorum sentiat. 83.d
 Paschalem Papam excusat. ibid.
 ad Synodum Gallicanam uocatus ad dammandum
 eiusdem Pontificis de inuestituris laicorum priuile-
 gium, recusat venire. 84.b
 rursus Pontificem excusat. ibid. 85.c.d
 probat dilucide defensionem inuestiturae laicalis non
 posse uocari haeresim, secundum opinionem quorum-
 dam. ibid.e. & seqq.
 refutatur ab Archiepiscopo Lugdunensi. 86.c. & seqq.
 pallium Radulpho Cantuariensi Archiepiscopo absenti
 rogat dari a Paschali Pape. 102.e. & seqq.
 mortuus quando sit. 104.c
 Ino presbyter Cardinalis legationem obit ad Gallos.
 292.c
 Radulphum Viromandorum Comitem ob dimissam le-
 gitimam uxorem subicit excommunicationi. ibid.d
 Laudanensem, Nouiomensem, & Siluaneensem Epi-
 scopos suspendit ob factum diuortium. ibid.
 moritur. 295.a
 Iura Ecclesiastica magna cum periculo & damno regno-
 rum opprimuntur a Regibus. 13.d. 37.b. 358.d.
 398.a. 490.b.c
 Iuramentum Paschalis II. Pape apud S. Anselmum
 Cantuariensem Archiepiscopum. 17.d
 aliud Principum Imperij factum nomine Henrici V.
 Germania Regis Paschali Pape. 70.c. 71.d.e
 aliud Petri Leonis pro Paschali Henrico Regi. 72.b
 aliud Henrici Regis factum Paschali. ibid.c.d
 aliud Cardinalium nomine Pontificis Henrico Impe-
 ratori. 76.c.d
 aliud Henrici Imperatoris Paschali Pape. 70.c
 aliud eiusdem nomine Principum Imperij. 77.c.d
 aliud Lotharij II. Romanorum Imperatoris factum
 Innocentio II. Pape. 221.c
 aliud de immunitate Ecclesiastica Stephani noui Regis
 Angliae. 137.e. & seqq.
 aliud Aduocatorum Romane Urbis. 299.a
 aliud Friderici Regis Romanorum factum Hadria-
 no

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

no IV. pro suscipienda corona Imperiali. 384.b
 aliud eiusdem improbum. 496.b
 aliud impium Regis Anglia & suorum Procerum con-
 tra obedientiam Alexandri III. Pape. 607.c
 aliud Legatorum Henrici II. Angliae Regis pro Rege
 de immunitate a cade S. Thoma. 633.a
 eorundem aliud pro eodem, quod stabit Papa manda-
 to. 634.d
 aliud Henrici II. Anglorum Regis de sua innocencia
 a nece S. Thoma. 636.c. 637.b.d
 aliud Friderici Imperatoris factum Legatis Alexan-
 dri III. de securitate praestanda Pontifici ad se uen-
 ienti. 675.d
 aliud Diedonis Comitis nomine Friderici Imperatoris
 de obseruandis omnibus inter Alexandrum & Im-
 peratoris Principes conuentis. 678.a
 aliud Henrici Comitis de Dieffia iussu Imperatoris de
 isdem. 682.b. 695.e. 699.a
 aliud Principum Imperij de isdem. 682.b
 aliud Legatorum Regis Siciliae. ibid.e
 aliud Lombardorum. ibid.d
 aliud Romanorum factum Alexandro Pape. 708.
 c.d
 Iuramentum quomodo necessarium, & quomodo prohibi-
 tum. 22.d. 23.a.b
 Iuramentum Pontifici Romano necessario exigendum pro
 pallio ab Archiepiscopis. 22.d
 Iuramentum consuetum Henrici II. Angliae Regis ab-
 surdum. 591.e
 Iuramentum non est obseruandum, quo malum incantae
 promittitur. 608.a
 Iuramentum Christianis licitum esse probatur contra er-
 rorem Albiensium hereticorum. 664.a
 item contra Manichaeos. 716.b
 Iustinopolitani Episcopum suum ad Anacletum An-
 tipapam deserentes, quale responsum acceperint.
 205.b.c
 Iustitia diuina commendatur in Henrici III. Imperato-
 ris aduersariis. 477.a

L

Labeis Boemorum Dux accipit sacram crucem pro
 expeditione in Terram sanctam. 329.c
 Laborans Cardinalis diaconus S. Mariae in Porticu.
 678.e
 quando eiderit opus canonum a se collectorum. 750.b
 insigniter doctus fuit, & quam diuersa scripserit.
 ibid.c
 Lacryma S. Thoma Cantuariensis ob Henrici II. Regis
 Anglorum obstinatam mentis peruersionem erga Ec-
 clesiam. 509.c
 Latitia & gaudium & commoda Romanorum ex promo-
 tione Paschalis II. Pape. 3.e. & seqq.
 item orbis Christiani ob mortem Henrici III. schisma-
 tici Imperatoris. 49.d. 8
 item Mediolanensem ob aduentum S. Bernardi Cla-
 rauallensis. 227.e. & seqq.
 aliatingens Petri Blesensis ob restitutam Ecclesia pa-
 cem. 709.e. & seqq.
 Letus Episcopus Verulanus a Paschali II. depositus, a
 Gelasio II. Pape restituitur. 124.b.e
 Laicalis inuestitura prohibita. vide, Inuestitura lai-
 calis.
 Laicnullam in Ecclesiis & bona Ecclesiastica potestatem
 habent. 81.e. 82.c. 274.e
 Laicorum & clericorum schismaticorum Urbis Romae
 testimonia falsa de legitima Octauiani electione. 439.a.
 & seqq.
 Lambertus Schafnaburgensis Chronographus. 49.d

Lamberus Cardinalis Episcopus Ostiensis praesens est cle-
 rioni Gelasio Pape II. 121.a
 eundem cum Coepiscopis Caieta consecrat. 124.a
 inungit Callistum Secundum. 134.c
 ab eodem cum legatione in Germaniam ablegatur ad
 absoluendum Henricum IV. Imperatorem. 148.d
 quanta cum prudentia & celeritate pacem inter Eccle-
 siam Romanam & Imperium componat. 149.c.d
 queritur ad Pontificatum a Leone Frangipane. 157.b
 creatur Pontifex, & Honorius Secundus uocatur.
 ibid.d
 illaudabiliter assumpsit Pontificatum, & quare. ibid.
 renuntiat insignibus Pontificalibus, & a Cardinalibus
 de nouo eadem accipit. ibid.e
 Oderisum Abbatem Cassinensem deponit. 159.e
 terrarum dirissimum Beneuenti orationibus mitiga-
 re studet. 160.b.e
 Abbatem Cassinensem refractarium excommunicatio-
 ne percellit. ibid.g
 Pontium Abbatem Cluniacensem contra suos mona-
 chos saeuientem anathemate ferit. 162.d
 Fridericum & Conradum Henrici IV. Imperatoris
 nepotes Lothario Germania Regi rebellantes excom-
 municat. 163.e
 Anselmum Mediolanensem Archiepiscopum ob co-
 ronationem Conradi in Regem Longobardiae depo-
 nit. ibid.
 legationem destinat in Angliam. 164.a
 VVillemo nouo Archiepiscopo Cantuariensi legatio-
 nem Angliae & Scotiae committit. 166.a
 S. Norberto Pramonstratensium auctori in omnibus
 gratificatur. ibid.
 per Legatum Cassinensibus suadet Seniores eligere
 abbatem. ibid.b. 167.d. 8
 pro eodem negotio ad eundem mittit Mattheum Cardi-
 nalem Albanensem. ibid.d
 anathematizat Pontium schismaticum Abbatem Clu-
 niacensem. 168.b
 de eiusdem Romae interitum scribit ad Petrum Abba-
 tem Cluniacensem. ibid.e
 indignatur Rogerio Sicilia Comiti ob susceptum absque
 sua auctoritate Calabriae & Apuliae Ducatum.
 172.c. & seqq.
 contra eundem arma mouet. 172.e. 8
 negat eidem Ducis nomen de Sicilia. ibid.e
 Capuae Synodum cogit, & Robertum Capuanum Prin-
 cipem inungit. 173.a
 orationem habet querelis plenam de Rogerij insolentijs.
 ibid.b
 militantes contra eundem Indulgentijs amplissimis
 donat. 174.b.c
 Mattheum Cardinalem Albanensem in Gallias diri-
 git ad celebrandum Trevis Concilium. ibid.a
 Querelis S. Bernardi Clarauallensis, & Hugonis Pon-
 timiaci Abbatis interpellatur pro Episcopo Parisiensi.
 175.e. & seqq.
 item a Gaufrido Episcopo Carnotensi. 176.a. & seqq.
 item a predictis Abbatibus pro Archiepiscopo Seno-
 nensi. 178.a. & seqq.
 mittit Gerardum S. Crucis Cardinalem cum legatio-
 ne in Germaniam. 179.c
 VVilhelmum Tyri Archiepiscopum pallio donatum
 Ecclesiae Tyrensi commendat. ibid.d
 de eodem scribit ad Guarimundum Ierosolymorum
 Patriarcham. ibid.e
 pro eodem litteras dat ad Archiepiscopum Antioche-
 num. 180.a
 Aegidium Episcopum Tusulanum cum legatione
 mittit in Orientem. 179.c. & seqq.
 contra

I N D E X

contra Rogerium Sicilia Comitem exercitum colligit. 180.d
 eundem sibi fidelitatem iurantem de Ducatu Calabria & Apulia inuestit. ibid.e
 deponit Patriarchas Venetum & Aquileiensem. 181.a
 Sioniam ciuitatem reducit ad dominium Ecclesie Romanae. ibid.
 S. Hugonem Episcopum Gratianopolitanum missionem ab Episcopatu petentem non exaudit. ibid.
 Rogerium Sicilia Comitem Episcopos suos impediendum ne Romam veniant, excommunicat. ibid.e
 Beneuentum pergit, & Franconem S. Sophia Abbatem consecrat. 182.a
 Gregorium diaconum Cardinalem Legatum dirigit cum litteris ad Reges Danie, Suecie, & Boemia. ibid.b
 moritur. 183.o
 quot ordinationes habuerit. ibid.
 Lambertus Archidiaconus Antiochenus desert ad Sedem Apostolicam Rudolphum intrusum Patriarcham. 284.b
 Petrum Archiepiscopum Lugdunensem Legatum Apostolicum urget Antiochiam proficisci. 249.d
 veniam postulat a Patriarcha, & obtinet. ibid.e
 eundem rursus impetie in Concilio Antiocheno. 250.c
 S. Lambertus Episcopus Viennensis moritur. 381.d
 Lambertus Archiepiscopus Mediolanensis Pontifex maximus renuntiat, & Urbanus III. nuncupatur. 763.a
 de sua in Papam electione mittit litteras encyclicas per orbem Christianum. 764.e & seq.
 cum Fridrico Imperatore contendit pro patrimonio Mathildis Comitisse. 765.d.e
 eundem de varijs transgressionibus arguit. ibid.e. 766.b
 ob Volmarum in Archiepiscopum Treuirensis consecratum, inuito Imperatore, in eiusdem odium incurrit. ibid.a
 mutationem animi Germania Episcoporum miratur, & quare. 768.a
 parat Verona excommunicationem in Imperatorem, sed Veronensium precibus victus supersedit. ibid.b
 de Ioanne Scoto liberè in Archiepiscopatu S. Andrea episcopari permittendo scribit ad V. V. Willelmum Scotorum Regem. ibid.c. & seqq.
 Balduino Archiepiscopo Cantuariensi mittit pallium. 769.b
 ab eodem gratulatorias accipit de sua ad summum Pontificatum promotione, & gratiarum actiones pro misso pallio. ibid.c. & seqq.
 alijs eundem Archiepiscopum gratijs prosequitur. 770.a
 Henrico II. Anglorum Rege petente, confirmat filio regnum Hibernie. ibid.b
 eidem in signum confirmationis coronam de penna pauonis auro contextam dono mittit. ibid.
 historiam a Gotifrido Oterbiensi scriptam, ab eodem dono accipit. 771.e
 Octavianum Cardinalem mittit cum legatione in Angliam, ut Ioanni Henrici II. Anglorum Regis filio coronam regni Hibernie imponat. 775.e
 dolore infelicis belli Christianorum in Terra sancta consumptus moritur. 780.c
 Lamecum Hispania oppidum subiecitur metropoli Bracharensi. 152.c
 Lamentum S. Bernardi de persecutione Romane Ecclesie illata per Anacletum Antipapam. 168.d.e
 alia S. Thome Cantuariensis ad Alexandrum III. Papam de suis & suorum coeulism miserijs. 573.c & seqq.

alia eorumdem ad eundem. 578.e & seq.
 alia Petri Blefensis de flagitijs & tyrannide V. V. Willelmi II. Sicilia Regis contra Ecclesias commissis. 605.c.d.e
 alia Henrici II. Anglorum Regis ad Alexandrum III. de suorum filiorum contra se rebellione. 645.d. & seqq.
 alia & amara Henrici Abbatis Clarauallensis de infelicitate hereticorum. 719.a. & seq.
 alia amarissima Terrici Templariorum magistri de prosperitate Infidelium & miserijs Christianorum in Terra sancta. 777.d.e
 alia de iisdem Haimerici Antiocheni Patriarcha ad Henricum II. Anglorum Regem. 778.b. & seqq.
 alia Terrici de iisdem ad eundem. 779.a. b. c
 alia Conradi filij Marchionis de Monteferrato ad Archiepiscopum Cantuariensem. 779.d. & seq.
 alia Gregorij VIII. Pape de iisdem. 780.e. & seq.
 Lanca, qua Saluatoris latus apertum fuit, Antiochia reperitur a Christianis. 4.e. & seq. 11.e
 Lando dominus de Terricula cum fratribus resistit fortiter Henrico IV. Imperatori. 124.d
 Landolphus de Grecia Comestabulus Beneuenti creatur a Paschali II. contra impetum Northmannorum. 98.b
 eisdem grauitate infestat, & in damnum Beneuentanorum irritat. ibid.
 a Beneuentanis ciuitate pellitur. 100.d
 ad Concilium Ceperanense vocatur a Paschali Papa, & honorifice suscipitur. 101.b
 Landolphus Archiepiscopus Beneuentanus apud Paschalem II. Papam delatus Cassinum fugit. 100.b
 Beneuentanorum nomine ad eundem legatione fungitur. ibid.
 loco pacis cum Northmannis inenda bellum ciuile mouet. ibid.c
 a Paschali Pontifice dignitate & officio priuatur. ibid.e
 ad Concilium Ceperanense contendit. 101.b
 accusatus a Papa publice se purgat. ibid.c. & seqq.
 consilius de malis delictis iudicio Concilij deponitur. 102.d
 in Concilio Romano a Paschali II. Papa restituitur. 110.b. 114.b
 Caietam tendit ad Gelasium II. Papam, & illius consecrationi assistit. 124.a
 intelligit Gelasij obitum, & Callisti II. substitutionem. 134.d
 Landolphus Comes Aquinas euocatur ad custodiam monasterij Cassinensis a Senioreto Abbate. 241.c
 Landolphus Beneuentanorum index colloquitur cum Gerardo Cardinali de tradenda Innocentio ciuitate. 254.d.e
 Lanfredus Archiepiscopus Bardagalensis iudicat diuortium inter Ludonicum Regem Francorum, & Eleonoram Aquitania Ducis filiam. 367.d.e
 Lapidibus in Galgalis eleuatis pulchre comparat Auctor Tomos duodecim suorum Annalium. 1.d.e
 Lapsus S. Thome Cantuariensis. 486.b.c
 Latini grauisima quaque patiuntur Constantinopoli ab Andronico tyranno Imperij inuasore, & quare. 754.a. & seqq.
 fuga vitam liberantes contra Gracos conspirant, & totam Graciam ferro & flammis vastant. 755.e & seq.
 Latrones ignoti. S. Anselmum Archiepiscopum Cantuariensem absentes defendunt, & venerantur. 16.e
 aly solo aspectu S. Brunonis Episcopi Signiensis terrore veniam petunt de malo proposito. 38.b
 alij Italiam infestam reddunt, & quantas iniurias Gallicanis Episcopis & clericis a Concilio Pisano redduntibus intulerint. 215.e. & seqq.
 Landen-

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

Landenses in Longobardia conueniuntur a S. Galdino Archiepiscopo Mediolanensi pro abdicando schismate, & eligendo Catholico Episcopo. 580.d.e
 fluctuant animo, & de periculis ex abiuratione schismatis imminentibus anguntur. 581.a
 recipiunt Alexandrum III. in Papam, & Catholicum Episcopum eligunt. ibid.b.c
 Laurentius S. Gregorij in Clino Scauri schismaticus Abbas Anacleti Antipapa sectator. 189.d
 S. Laurentius Episcopus Dublinensis creatur Apostolice Sedis per Hiberniam Legatus ab Alexandro III. 727.d
 acerrime insectatur clericis concubinarios. ibid.d
 centum & quadraginta presbyteros incontinentia conuictos uno tempore Romam mittit pro absolutione. ibid.e
 moritur. 747.a.b
 quando sit & a quo Pontifice canonizatus. ibid.b
 Laudes Ludouici Regis Francorum Philippi filij adolescentis. 54.c
 Boamundi Principis Antiochia ob bellicositatem. 88.a. & seqq.
 Alexij Comneni Imperatoris Gracorum ob Zelum orthodoxa Fidei. 110.c.d
 Gallie ob fidem erga Pontifices Romanos. 125.d
 Eustachij Comitum Bolonensium pro amore Christi regno Ierusalymorum cadentis. 129.e. & seq.
 Alexij Comneni Imperatoris Gracorum ob pietatem. 130.e. & seq.
 Callisti II. Pape. 156.e. & seq.
 Petri Abbatis Cluniacensis. 160.e. & seq.
 Mathæi Cardinalis Albanensis ex vite religiose pertinacissima in Cardinalatu obseruantia. 168.e. & seq.
 Stephani Patriarcha Ierusalymitani. 181.c.d
 Ecclesie Gallicane. 194.c. 207.c
 monachorum Clarauallensium ab insigni modestia. 214.d.e
 Pisanorum a fidelitate erga Sedem Apostolicam, & Innocentium Secundum Papam. 223.c. & seqq.
 eorumdem a bellicositate. 235.b.c
 Iannensium. ibid.e. & seq.
 Innocentij II. 258.c
 Lotharij II. Romanorū Imperatoris a pietate. 259.b.c
 S. Bernardi ob conciliatam Ecclesie pacem. 265.e
 Rogerij Sicilia Regis ob prudentiam, & infirmitatem, & regni regimen. 281.d.e
 Petri Abailardi post abiectam heresim in monasterio Cluniacensi sancte conuersati & mortui. 288.a.b
 Petri Abbatis Cluniacensis. 317.d
 Eugenij III. Pontificis a mundi contemptu & humilitate. 351.c
 Rogerij Apulia Ducis Rogerij Sicilia Regis primogeniti. 365.e
 Eugenij III. propter contemptum munerum. 366.c. 377.d
 Bernardi SS. Cosme & Damiani Cardinalis a continentia munerum. ibid.b
 Hadriani Quarti Pape a virtutibus. 380.a
 Bulgari & Iacobi de Regione professorum iuris Bononie. 410.d.e
 Eberardi Episcopi Bambergensis a doctrina & vite integritate. 415.d
 alia Innocentij II. Pape. 431.d
 item Cardinalium Alexandri III. Pape partes sectantium. 435.b
 alia Legatorum Apostolice Sedis ab Alexandro III. in Gallias missorum. ibid.c
 Eberardi Archiepiscopi Salzburgenfis. 448.c.d

Ecclesie Gallicane. 456.b.c
 Absalonis Roschildensium in Dania Episcopi. 464.d.e
 alia Iannensium a fidelitate erga Alexandrum III. Papam. 511.a
 alia Longobardorum a constantia & fide erga Alexandrum III. & a fortitudine bellica contra Fridericum Imperatorem. 512.e
 alia egregia Constantini Magni Imperatoris. 545.e. & seq.
 item Henrici II. Anglorum Regis, sed fecta, & ab Episcopis S. Thome Cantuariensis hostibus confecta. 546.c
 alia Ottonis diaconi Cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano. 550.e. & seq.
 alia Ludouici Regis Francorum, & regni Gallie a deuotione & fide erga Sedem Apostolicam. 565.d
 item a liberalitate & humanitate in exules & oppressos. 587.c
 alia Gratiani Cardinalis Legati ab integritate & prudentia agendi cum Henrico II. Anglorum Rege. 597.e
 alia Henrici II. Anglorum Regis. 606.a
 alia Petri Blefensis. ibid.c
 alia Alexandri III. a mansuetudine. 610.c. & seq.
 alia & insignis S. Thome ob defensionem libertatis Ecclesiasticæ. 613.d.e
 alia Henrici II. Anglorum Regis. 654.b
 alia Nectary Abbatis Graci schismatici. 740.e. & seq.
 alia Andronici Gracorum Imperatoris. 764.c
 Leges Christiane vimendi Pomeranis prescribuntur a S. Ottone Pomeranorum Apostolo, & quantum illa. 155.d.e. & seq.
 alia ab Henrico II. Anglie Rege post fugam S. Thome Cantuariensis late. 494.c.d
 Legis transgressor quis debeat dici. 58.d
 talis non fuisse probatur Paschalis Papa II. ob remissas Henrico IV. Imperatori inuestituras. ibid.
 Legati duo in Gallias mittuntur a Paschali II. pro celebrando Concilio contra Philippum Regem adulterum. 8.c
 intercessione Regis a V. V. Willelmo Aquitania Duce impediantur. 9.a
 ab eodem ob visionem S. Hilarij Legatis ostensam facultatem obtinent. ibid.
 quos in Concilio Pictauiensi canones sanxerint. ibid.b. & seqq.
 alij a S. Anselmo, & Henrico Anglorum Rege ad Vrbe mittuntur, & quare, eorumque effectus. 16.d.e & seqq.
 alij Moguntia nomine Principum Catholicorum Imperij ad Paschalem Papam mittuntur. 42.a. 45.b
 a factione Imperatoris Henrici IV. capiuntur. ibid.d
 a V. V. W. Novicorum Duce liberantur. ibid.e
 alij ab Henrico Germania Rege, & Principibus ad Henricum III. Imperatorem mittuntur. 48.c
 grauisima perpeffi sunt a schismaticis. ibid.d
 alij ab Henrico filio ad patrem destinati in vincula conijciuntur, & postmodum dimittuntur. ibid.e
 alij eiusdem ad Paschalem II. Papam directi, eorumque petitiones. 51.c
 alij a Sede Apostolica in Angliam missi male audiunt, & contemuntur ob auaritiam. 116.c
 alij item ad Fridericum Imperatorem directi periclitantur in aula Cesaris, & quare. 403.b
 de auaritia infimulantur ab Imperatore, & contumeliosè a Curia discedere inueniunt. ibid.b.c
 alij qua Fridericus Imperatori capitula prescribant. 416.a. & seqq.

quale

quale ab eodem responsum accipiant. *ibid.* c. & seqq.
 alij Alexandri III. Papa pessime habentur à Friderico Imperatore. 422. e
 alij ab Alexandro III. in Gallias missi commendantur à vita & morum sanctitate. 435. c
ibid. alij excusantur. *ibid.* d
 alius Guidonis Cremonensis pseudopapa pollitur à Conrado Archiepiscopo Moguntino. 511. b
 alij Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam ad Alexandrum III. 514. d
 absque consensu sui Regis præstiterunt iuramentum fidelitatis Guidoni Cremonensi Antipapa in conciliabulo Herbipolensi. 516. a
 alij eiusdem superbe & minaciter instunt apud Alexandrum III. ne S. Thome contra Regem patrocinentur. 523. a
 VVilhelmum Sicilia Regem conantur inducere, ut apud Alexandrum pro Henrico Rege contra S. Thomam agat. *ibid.* b
 alij ab Alexandro in Angliam directi pro stabilienda pace, admonentur à sancto Thoma Cantuariensi de fraudulencia Henrici Regis. 615. a. b. c
 alij Romam mittuntur apud Alexandrum excusantur Henricum II. Anglorum Regem à nece S. Thome. 632. d. e
 quid profecerint. 633. a. & seqq.
 alij VVilhelmi II. Sicilia Regis animant Alexandrum III. ob tumultum Venetorum contremiscen- tem. 694. d
 minis Venetos cohibent, & à seditione reuocant. 695. b. & seqq.
 pacem inter Fridericum Imperatorem, & VVilhelmum Regem compositam petunt scripto confirmari, & obtinent. 701. c. d
 in Sicilia reuertuntur. 708. b
 Legatio à Paschali II. in Gallias contra Regem Philippum adulterum decernitur. 8. c
 alia ab eodem ablegatur in Orientem. 11. d
 alia per Germaniam ab eodem committitur Gebebardo Constantiensi Episcopo. 15. d
 alia ad Alexandrum Papam à S. Anselmo, & Henrico Rege Anglorum. 16. d
 alia in Poloniam à Paschali Papa. 32. e
 alia ab eodem in Gallias mittitur ad absolendum Philippum Francorum Regem. 33. b
 alia item ab eodem ad idem regnum per S. Brunonem Siguiensem Episcopum. 38. a
 alia & nobilissima Henrici V. Germanie Regis & Catholicorum Principum ad Paschalem Papam. 41. e
 alia eorundem ad Henricum III. Imperatorem. 48. c
 alia Henrici Regis ad Paschalem Papam in Treuenti Concilio presidentem. 57. d
 alia Dolensis Ecclesie ad eundem pro Vulgrino sibi dando Archiepiscopo. *ibid.* e
 alia Gibelini Archiepiscopi Arclatenfis ad Ecclesiam Ierosolymitanam. 61. c
 alia Alexij Cõneni ad Romanos, & qua de causa. 95. d
 alia Romanorum ad eundem reciproca. *ibid.* e
 alia Beneuentanorum ad Paschalem Papam. 100. b
 alia à Pontifice reciproca ad Beneuentanos. *ibid.* c
 alia eiusdem ad eosdem. *ibid.* d. e
 alia eiusdem in Orientem ad deponendum Arnulphum intrusum Ierosolymorum Patriarcham. 108. a
 alia eiusdem ad Alexium Græcorum Imperatorem. 110. b. c
 alia Henrici Primi Anglorum Regis ad Paschalem Papam. 116. c
 alia Ludouici Francorum Regis ad Callistum II. Papam. 143. d

alia Adalberto Archiepiscopo Moguntino decernitur contra Imperatorem à Callisto Papa. 147. a
 alia nomine Episcoporum & Principum Germanie ad Callistum Papam, & quare. *ibid.* b
 alia Callisti in Germaniam pro absolendo Imperatore. 148. d
 alia Imperatoris ad Callistum. 150. d
 alia Honorij II. Papa ad Anglos. 164. a
 alia eiusdem ad Cassinenses. 166. b
 alia Gerardi Cardinalis S. Crucis ad Germanos. 179. c
 alia Agidij Tusculani Episcopi ad Orientales. *ibid.* e. & seqq.
 alia Petri Cardinalis S. Anastasie pro deponendis Patriarchis Aquileia & Venetiarum. 181. a
 alia Gregorij diaconi Cardinalis nomine Honorij Papa ad Reges Danie, Suetie, & Boemia. 182. b
 alia Ottonis Episcopi Taderini nomine Anacleti Antipape ad Ludouicum Regem Francorum. 192. d
 alia Gregorij diaconi Cardinalis eiusdem Antipape nomine ad Cluniacenses. 195. d. e
 alia S. Bernardi Abbatis & Ioseni Episcopi Susstionensis nomine Innocentij II. ad VVilhelmum Aquitanie Ducem. 209. d. e
 alia S. Bernardi, Guidonis Pisani, & Matthæi Albanensis ad Mediolanenses. 227. c. d
 alia Gaufridi Episcopi Carnotensis ad Aquitanos. 230. e
 alia Gerardi Cardinalis, Roberti Principis Capuani, & Richardi Comitæ ad Lotharium Imperatorem pro auxilio contra Rogerium Sicilia Regem. 234. d
 alia Alberici Cardinalis Ostiensis ad Antiochenam Ecclesiam disturbatam. 248. a. 249. e
 alia in eadem causa Petri Archiepiscopi Lugdunensis. *ibid.* c. d
 alia traditur S. Malachie Hibernie Metropolitano ab Innocentio Papa. 264. a
 alia Guidonis Cardinalis in Gallias. 282. d
 alia Inonis Cardinalis eodem. 292. c
 alia Romanorum Arnaldistarum ad Conradum Regem Romanorum. 303. e. & seqq.
 alia ex diuersis orbis partibus ad Eugenium III. nouum Pontificem. 313. c. & seqq.
 alia Armenorum pro solutione quorundam dubiorum, & communionem cum Romana Ecclesia. 314. b
 alia Eugenij III. in Daniam. 355. a
 alia Friderici Regis Romanorum ad Eugenium III. pro confirmatione regni. 370. e
 alia Eugenij in Germaniam pro deponendo Henrico Archiepiscopo Moguntino. 375. a
 alia Anastasij IV. pro eodem negotio. 379. a
 alia Hadriani IV. ad VVilhelmum Sicilia Regem. 380. b
 alia eiusdem ad Fridericum Regem Romanorum. 383. a
 alia Friderici ad Papam. *ibid.* d
 alia Romanorum Arnaldistarum ad Fridericum. 385. a
 alia Hadriani IV. ad eundem. 401. a. b
 contumeliosè dimittitur à Friderico, & quare. 403. b
 alia eiusdem cum litteris ad eundem placandum. 407. c
 alia eiusdem ad Longobardos dissidentes. 409. e
 alia eiusdem ad Fridericum Imperatorem. 415. e
 quid contineat. 415. a. & seqq.
 alia Romanorum ad Fridericum Imperatorem pro obtinenda pace. *ibid.* d
 humaniter excipitur, & dimittitur. *ibid.* e
 alia diuersa Alexandri III. ad diuersas provincias. 432. e. & seqq.

item

item conciliabuli Papiensis per orbem Christianam. 448. a
 alia Alexandri III. ad Ludouicum Regem Francorum. 466. b
 alia ad colloquium inter eundem & Fridericum Imperatorem habendum. 467. b
 alia Regis Danorum ad Fridericum Imperatorem. 469. d
 alia Episcoporum Anglie contra S. Thomam Cantuariensem ad Alexandrum III. 498. a
 alia Romanorum ad eundem, ut redeat in Urbem. 504. b
 alia Mathildi Imperatricis ad eundem pro componenda pace inter filium Henricum II. Anglorum, & Ludouicum Francorum Reges. 507. a
 alia Henrici Regis Anglie ad eundem. 510. b
 alia eiusdem contra S. Thomam Cantuariensem ad eundem. 514. d
 alia Manuelis Græcorum Imperatoris ad Alexandrum III. Papam. 519. d
 eius mittenda causa qua fuerit. *ibid.* e
 alia Friderici Imperatoris ad Cardinales, ut Alexandro III. persuadeant renuntiare Papatu. 531. c. d
 alia Henrici II. Anglie Regis ad Alexandrum III. ut eludat S. Thomam in se proferendam Ecclesiasticam censuram. 548. c
 alia eiusdem ad eundem nouis decipiendi artibus instructa pro eadem re. 550. d
 alia Alexandri in Angliam pro componenda inter Henricum Regem & S. Thomam discordia. *ibid.* e. & seqq.
 alia Henrici II. Regis ad Alexandrum. 583. a
 alia Alexandri ad Henricum pro S. Thoma. 589. d
 alia eiusdem ad eundem. 599. a
 alia eiusdem & ultima ad eundem pro eodem. 606. d
 alia Manuelis Græcorum Imperatoris ad Alexandrum III. Papam, & quare. 628. a. d
 alia fallax Friderici Imperatoris ad eundem post mortem Guidonis Cremonensis Antipape. 629. e
 alia Theoriant ad Armenos pro illorum conversione. 631. a
 alia Episcoporum Anglie ad Alexandrum pro excusatione Henrici II. Anglorum Regis à culpamæcis S. Thome. 632. c. & seqq.
 alia Alexandri III. ad Henricum Regem pro absolutione ipsi in partienda ab excommunicatione propter necem S. Thome Cantuariensis. 635. e. & seqq.
 alia Henrici II. Anglorum Regis pro componenda pace cum Ludouico Francorum Rege. 648. e
 alia Alexandri III. ad Fridericum pro eadem. 657. a
 alia eiusdem ad Scotos. 659. c
 alia Friderici Imperatoris ad Alexandrum pro pace. 665. e. & seqq.
 alia Alexandri ad Fridericum. 675. d
 alia eiusdem in Northmanniam, & quare. 706. e. & seqq.
 alia Regum Francia & Anglie contra Arrianos Tolose reuincentes. 714. d
 alia VVilhelmi Scotorum Regis ad Lucium III. Papam pro absolutione ab excommunicatione sibi à Rogero Eboracensi inflicta. 748. d. e
 alia Lucy Tertiij in Scotiam pro componenda discordia inter VVilhelmum Regem & Joannem S. Andree Archiepiscopum. 749. c
 alia Henrici II. Anglorum Regis ad Lucium Tertium Papam, ut reconciliat Ducem Saxonie Friderico Imperatori. 756. e
 alia Principum Terra sancte ad Lucium Tertium promittendo contra Infideles subsidio. 760. e

Annal. Eccl. Tom. 12.

alia Urbani III. in Angliam, ad coronandum Ioannem Henrici I. filium in Regem Hibernia. 775. e
 alia Clementis Tertiij Papa ad conciliandos inter se Philippum Regem Gallorum, & Henricum Secundum Regem Anglorum. 797. e
 alia VVilhelmi Scotorum Regis ad Celestinum Tertium Papam pro obtinendo priuilegio pro sui regni Ecclesijs. 833. b
 alia Celestini Tertij in Angliam ad componendas controversias inter VValturum Archiepiscopum Rothomagensis, & VVilhelmum Eliensem. 836. a
 alia eiusdem in Germaniam pro subsidio contra Infideles in Terram sanctam mittendo. 868. b. c
 alia eiusdem in Poloniam ad reformandam illam Ecclesiam. 877. e
 Leo Frangipanis operam nauat Paschali II. Papa in debellandis hostibus Romana Ecclesia. 63. d
 contra Gelasium II. tumultuatur, & timore populû Romani ab eodem veniam petit. 122. a
 Lambertum Cardinalem Episcopum Ostiensem dolo Papam creare nititur. 157. b
 adhaeret Anacleto Antipapa. 191. a
 pro eodem cum ceteris nobilibus Romanorum scribit ad Lotharium Regem. 192. a
 Leo Ostiensis Episcopus audiit carcere Paschalis Papa fugit mutato habitu. 74. a
 reponit craticulam S. Laurentij unâ cum duabus ampullis sanguinis eiusdem Martyris, à Paschali sub veteri altari erutis. 97. b
 multorum Sanctorum reliquias ibidem recondit. *ibid.* c.
 Leo Cardinalis diaconus S. Uiti præstat Henrico Quarto Imperatori iuramentum in iussu Paschalis II. Papa de inuestituris. 77. b
 Leo Vercellensis Episcopus Cardinalis cum socijs mouetur unitatis seruanda à Paschali II. Papa. 81. b. c
 Leo Stytiota Patriarcha Constantinopolis supremum claudis diem. 301. b
 acerrimus fuit hostis veneficorum, & vaticinatum. *ibid.* d
 Leo XI. Papa moritur. 783. e
 egregiè laudatur ab Austlore, de cohibitis affectibus erga nepotem. *ibid.* e. & seqq.
 Confessurium suadentem, ut nepotem dignitate Cardinalitia euehat, cum indignatione reiecit. 874. a
 Leodienses schismatici. 25. e
 contra Paschalis Pontificis Romani litteras Declamationem inuoluunt. 26. b
 eorum Episcopus, & ipsi cum ceteris Episcopis schismaticis ad communionem Catholicam recipiuntur, ea conditione, ut corpus Henrici III. Imperatoris apud illos in loco sacro sepultum refodiant, & extra projiciant. 49. e
 Leonis nobilissimi Romanorum epitaphium. 72. c
 Leonius monachus creatur Patriarcha Constantinopolitanus ab Isaacio Angelo Imperatore. 780. c
 ab eodem deijcitur. *ibid.* d
 eligitur in Patriarcham Ierosolymitanum. 796. c
 S. Leopoldus Austriae Marchio Innocentio II. innouescit, & plurimum laudatur ab eodem. 217. c
 Leopoldus Austriae Dux capie Richardum Regem Anglorum à Palestina redeuntem, & tradit Henrico V. Imperatori. 822. b
 quare eundem ceperit. *ibid.* e. & seqq.
 excommunicatur à Celestino III. Papa. 849. c
 varijs & grauissimis à Deo damnis afficitur. 853. c. d
 ob non dimissos Richardi Anglorum Regis obsides excommunicatur rursus à Papa. 861. a
 obstinate excommunicationem contemnens diuersis miserijs

H

foris

scrijs affligitur à Deo. *ibid. b. c.*
 tandem culpam agnoscens absoluitur, & cum immenso
 cruciati ex cruce confraçto moritur. *ibid. c.*
 Lex quid sit. *55. e.*
 qualis esse debeat. *56. a.*
 Lexoniense monasterium quantum depletur ab Inno-
 centio Papa II. ob mores corruptos, & monasticæ regu-
 læ contemptum. *216. c.*
 frustra tentatum curari & reformari à Petro Clunia-
 censi Abbate. *ibid. d. 294. d.*
 Libellus famosus & mendacis turpissimis refertus Hu-
 gonis Couentrensis Episcopi contra Willielmum Epi-
 scopum Eliensem, Angliæ proregem. *814. c. & seqq.*
 Liberalitas Ludouici Regis Francorum erga Gelasium II.
 Papam in Gallias uenientem & egentem. *1127. e.*
 Callisti Secundi erga diuersos. *1156. c. d. e.*
 Cosmi Patriarchæ Constantinopolitani erga pauperes.
348. e.
 Ludouici VII. Francorum Regis erga monachos Can-
 tuarienses, tumbam S. Thomæ custodientes. *728. b.*
 Liberatio Alexandri Papæ à munitione S. Petri. *421. d.*
 item è Transiberi. *ibid. e.*
 item Richardi Regis Anglorum è carcere Henrici V.
 Romanorum Imperatoris. *852. c.*
 Libertas Ecclesiastica in Oriente omnino suppressa. *338. b.*
 Libertas & unitas sustentant tamquam columna Dei
 Ecclesiam. *475. c.*
 S. Lidganus Abbas S. Cecilia in agro Setino moritur.
132. a.
 Limina Apostolorum uisitantes Indulgentia donat Pa-
 schalis II. Papa. *109. e. & seq.*
 Lincolnensis Episcopus quale det consilium S. Thomæ
 Cantuariensi. *491. d.*
 Lincopia Davie urbs. *355. a. b.*
 Lirinense monasterium euersum. *61. a.*
 Liris flumens. *241. d.*
 Litteræ diuersorum Tomo XII. relata. *vide. Epistola.*
 Litteras Octauiani Antipapæ tabella impostas proicit
 post tergum, in signum contemptus, Henricus II. Rex
 Anglorum. *456. d.*
 Lymonia decoratur prima sede Episcopali. *771. b.*
 Liziniacum in Aquitania castrum. *10. a.*
 Lombardus Cardinalis diaconus scribit Alexandro III.
 è Gallijs, de calumnijs contra ipsum sparsis, fraude, &
 mendacis Ioannis de Oxeneford, Legati Henrici Se-
 cundi Angliæ Regis. *552. e. & seqq.*
 Lombardus S. Thomæ in exilio comes, creatus postea Car-
 dinalis, & Archiepiscopus Beneuentanus. *640. c.*
 Longobardia grassationibus Conradi Regis infesta reddi-
 tur. *225. d.*
 Longobardi mutuis odijs dissidentes queruntur inter se
 reconciliari ab Hadriano Papa Quarto. *409. c.*
 subscribunt late pro Octauiano contra Alexandrum
 Tertium in conciliabulo Papiensi sententiæ. *445. b.*
 grauissima passi à Friderico Imperatore & eius exer-
 citu ad rebellionem desectunt. *503. b. c. e. 512. e.*
 uiriliter obsistunt Friderico Imperatori in gratiam
 Alexandri Tertij Papæ. *ibid. e.*
 fœdus ineunt pro Alexandro Tertio contra Frideri-
 cum Imperatorem. *519. b.*
 Mediolanum ab eodem dirutum restaurant. *ibid.*
 intrusos passim ab Imperatore Episcopos eiciunt, &
 Catholicos substitunt. *ibid.*
 Fridericum ab Vrbe Roma in Longobardiam ignomi-
 niose redeuntem inuadunt, & Longobardia pellunt.
534. b. 581. d. e.
 Blandratum dirunt in uindictam obsidis à Friderico
 Imperatore iniuste suspensi, & omnes Germanos in-
 gulant. *582. e.*

Alexandriam ciuitatem condunt in honorem Ale-
 xandri Tertij Papæ. *584. a.*
 Friderico rursum in Italiam uenienti intrepide sese
 opponunt. *651. a.*
 conuictis uiribus Alexandrinis succurrunt. *655. c.*
 de pace tractant cum Friderico Imperatore. *656. c. d.*
 presentiant eiusdem fraudes, & eundem armata manu
 expectant. *665. a.*
 prudenter & sacunde respondent ad orationem Ale-
 xandri Tertij, & quam. *689. c. & seqq.*
 item ad petitiones Friderici Imperatoris per Christia-
 num Archiepiscopum Moguntinum propositas.
691. d. e. & seq.
 cum Friderico pacem componunt. *753. c.*
 Lotharius Dux Saxoniae creatur, & coronatur Rex Ro-
 manorum. *163. d.*
 iusto Dei iudicio persequitur Henrici IV. Imperatoris
 progeniem. *ibid.*
 in Italia periclitatur. *ibid. e. & seq.*
 ab Anacleto Antipapæ litteras accipit de sua electione
 legitima, & ad ipsi obediendum inuitatur. *188. c.*
 & seqq.
 item à Cardinalibus schismaticis. *189. c. & seqq.*
 rursum eadē de re commouetur ab ipso Anacleto. *190. e.*
 inuitatur ad obediendum Anacleto à Romanis nobi-
 lioribus, sed frustra. *191. e. & seq.*
 Innocentium uerum Pontificem recipit & ueneratur.
208. a.
 eidem Leodij obuiam procedit, & vice stratoris equum
 manu ducit. *214. a.*
 repetit inuestituræ Ecclesiarum ab eodem. *ibid. b.*
 compescitur à S. Bernardo. *ibid.*
 Comitia in Roncalijs celebrat, & de uniuersalis Ecclesie
 pace cum Innocentio tractat. *219. a.*
 rursum cum eodem in Tuscia colloquitur, & eundem
 ad Urbem Romam ducit. *220. d. e.*
 Anacleto Antipapæ respicere suadet, sed frustra.
221. a. b.
 coronatur Imperator ab Innocentio Papa. *ibid. d.*
 eidem iurat fidelitatem & obedientiam. *ibid. c.*
 ab eodem consequitur priuilegium de fundo terrarum
 Comitissa Matildis. *ibid. d. e.*
 redit in Germaniam. *222. e.*
 opera S. Bernardi & Legatorum Sedis Apostolicæ à
 Mediolanensibus pro Rege suscipitur. *228. c.*
 sollicitatur ab Innocentio contra Rogerium Sicilia
 Regem, & auxilium promittit. *234. d. e.*
 cum maximo exercitu Italiam petit. *ibid. e.*
 ad eandem expeditionē instigatur à S. Bernardo. *ibid.*
 per eundem Pisanos in gratiam recipit. *235. a.*
 quid ad Cassinenses monachos scripserit, inuitatus ad
 monasterij protectionem suscipendam. *242. b. c. d.*
 cum Innocentio Secundo Papa consultat de pellendo
 Apulia & Campania Rogerio Sicilia Rege. *252. a.*
 Apuliam inuadit & totam subycit. *254. c.*
 Barim capit. *255. c.*
 Salernum in deditionem accipit. *ibid.*
 post aliquot dierum contentiones permittit Papæ, ut
 Ducem Apulie creet. *256. a.*
 Beneuentum proficiscitur. *ibid. b.*
 Rainaldum Calamentanum Abbatem Cassinensem
 intrusum custodiæ mancipat, & quare. *ibid. d. e.*
 quid monachis Cassinensibus de suo aduentu denun-
 tiet. *ibid. e.*
 Cassinum uenit, & S. Benedicto diuersa munera con-
 fert. *257. a.*
 causam Rainaldi Calamentani Abbatis Cassinensis
 curat examinari. *ibid. b. & seq.*
 ea de causa labitur in Pontificis offensam, & eidem
 satisfacit.

satisfacit. *258. b. c.*
 commendatur ab insigni pietate. *259. b. c.*
 uersus Germaniam iter dirigit. *ibid. d.*
 prophetice suam mortem predicat. *ibid.*
 quam grandæuus fuerit. *ibid.*
 moritur. *269. b.*
 Lucas SS. Joannis & Pauli presbyter Cardinalis scrib-
 scribit diplomati ab Innocentio II. Attoni Episcopo
 Pistoriensis concessio. *224. c.*
 Lucas Chrysoberges creatur Patriarcha Constantinopo-
 litanus. *357. d.*
 Synodum celebrat. *528. a.*
 Lucenses contendant cum Pisanis in Concilio Latera-
 nensi sub Paschali II. Papa. *108. c.*
 cum ydem odio inueterato certant. *317. e.*
 Senensibus & Guidoni Guerra Comiti opem ferunt
 contra Florentinos. *ibid.*
 Lucius II. Papa. *uide. Gerardus Cardinalis S. Crucis.*
 Lucius III. Papa. *uide. Humbaldus S. R. E. Cardinalis*
Episcopus Ostiensis.
 Luctus & maeritia occupat populum Romanum ob schi-
 sma Oclauiani. *421. e.*
 Lucas Hispania urbs metropoli Bracharense subordina-
 tur. *152. c.*
 Ludi equestres prohibentur à Calestino III. ob amissionem
 Terræ sanctæ. *837. c.*
 Ludouica de Borbonio Ducis Uindocini soror Abbatisa
 in monasterio Fontis Ebraldi. *118. d.*
 Ludouicus cognomento Craffius Philippi Regis Franco-
 rum filius succedit patri in regno. *54. c.*
 quantis in iuuentute uirtutibus excelluerit. *ibid.*
 Iuonis Carnotensis suasis statim creatur. *ibid.*
 quibus conditionibus, & quorum intercessionibus resti-
 tuerit in sedem suam Rudolphum Rhemensis Ar-
 chiepiscopus. *56. d.*
 omnem operam impendit, ut S. Godesfredus Ambianen-
 sis Episcopus relicta Carthusia ad gregem relietum
 redeat. *104. b.*
 Gelasius II. in Gallias uenientem, & inopia laborantem
 priuilegijs regni subleuat. *127. c.*
 arma capit contra Henricum Quartum Imperatu-
 rem. *163. a.*
 eundem ope S. Dionysij & aliorum Martyrum in su-
 gam compellit. *ibid. b.*
 eiusdem erga Sanctos pietas. *ibid. c.*
 persequitur Stephanum Episcopum Parisiensem ini-
 que. *175. d.*
 Honorio Papa litteras surreptitè extorquet contra
 minus Episcoporum Gallie comminantium sibi ex-
 communicationem. *ibid.*
 à Cisterciensibus commouetur, ne Episcopo Parisiensi
 iniurias pergas ingerere. *176. d.*
 furorem contra Archiepiscopum Senonensem conuer-
 tit, & quare. *177. a. b.*
 ea de causa accusatur apud Papam. *178. a. e. & seq.*
 litteris commouetur ab Anacleto Antipapæ de sua ele-
 ctione. *ibid. c.*
 Innocentio II. occurrit, & eundem perquam honorifi-
 cè excipit. *207. b.*
 moritur. *245. b. 247. e.*
 eius ingens pietas, & ante obitum penitentia. *245. b.*
 & seqq.
 eiusdem Fidei confessio. *246. a. b.*
 templum construxit S. Victori. *289. d.*
 Ludouicus VII. Ludouici Craffi Francorum Regis filius
 uiuente patre consecratur Rex ab Innocentio Secun-
 do. *212. b.*
 cum eodem contendit ob nouum Archiepiscopum Bitu-
 ricensem. *292. b.*

Ecclesias & Episcopos Galliarum vexat. *293. b. c.*
 294. a. b.
 excusatur apud Innocentium à Petro Abbate Clunia-
 censi. *ibid. c. d.*
 uenia donandus probatur à S. Bernardo. *296. c. d.*
 persequitur Comitem Theobaldum. *ibid. e.*
 Vitruacum castrum flammis tradit unà cum homini-
 bus. *ibid.*
 increpatur grauius à S. Bernardo. *297. a. & seqq.*
 ab eodem de multis accusatur apud Stephanum Car-
 dinalem Praenestinum. *ibid. d. e. & seq.*
 Roberto fratri committit curam Archiepiscopatus Bi-
 turicensis. *298. a.*
 de professione in Terram sanctam deliberat. *315. c. d.*
 ad eandem suscipiendam cum Principibus animatur
 per litteras ab Eugenio III. Papa. *ibid. e. & seq.*
 eius peccatis infelicem sortita est exitum expeditio in
 Terram sanctam. *322. a. e.*
 crucem accipit à S. Bernardo. *323. a.*
 Eugenium Tertium Papam in Gallias uenientem ho-
 norificè excipit. *329. e.*
 in tumultu inter Pontificis & Canonicorum S. Geno-
 uese ministros pugnis muldatur. *ibid. e.*
 proficiscitur in Terram sanctam. *330. e.*
 quibus insignibus instructus iter ineat. *331. a.*
 concedit Alphonso Hispaniarum Regi petenti bra-
 chium S. Eugeny martyris primi Archiepiscopi To-
 letani. *350. e. & seq.*
 in reditu è Terra sancta capitur à classe Constantino-
 politani Imperatoris, & liberatur à classe Rogorij
 Sicilia Regis. *359. d. e.*
 iusto Episcoporum diuortium facit cum Eleonora Da-
 cis Aquitania filia. *367. d. e.*
 Constantiam Regis Hispaniarum filiam ducit. *ibid. e.*
 ueneratur Alexandrum III. summum & legitimum
 Pontificem. *433. a.*
 in suscipiendo Alexandro se remittit ad Henricum
 Anglorum Regem. *435. e.*
 eodem agente redit in gratiam cum Henrico Anglo-
 rum Rege. *460. e. & seq.*
 conuocato Concilio Episcoporum suscipit Alexan-
 drum Papam, & abnegat Oclauianum pseudopapam.
461. a.
 Legatos ab Alexandro III. ad se missos honorificè sus-
 cipit & tractat. *466. b.*
 Alexandri aduentum sibi gratissimum esse significat.
ibid.
 circumuenitur à Friderico Imp. per Henricum Comi-
 tem Treiensem, & quomodo. *ibid. e. & seq.*
 perfidia insimulatus ab Imperatore sese eidem excusat,
 & morem gerit. *467. c. d.*
 cum minus euocat Alexandrum Papam ad colloquium
 cum Imperatore habendum. *ibid. d.*
 irridet superbum Friderici Imperatoris nuntium de
 electione Romani Pontificis. *468. b.*
 Alexandrum Papam humillimis colit obsequijs. *ibid. e.*
 filia augetur. *ibid.*
 occurrit Alexandro Pape, & stratoris vice fungitur.
474. a.
 eidem dat optionem quemcumque regni locum pro ha-
 bitatione eligendi. *481. d.*
 fert molestissimè S. Thomam monasterio Pontinnaco
 precibus Henrici Secundi Anglorum Regis electum.
548. e.
 cum indignatione exclamat in monachos Cistercienses.
ibid.
 S. Thomam Senonas ciuitatem ad habitandum concedit.
ibid.
 grauissimam concipit indignationem contra Alexan-
 drum

drum III. deceptus mendacis Ioannis de Oxenford, Henrici Secundi Anglorum Regis Legati. 553.a. & seqq.

de praestitis S. Thoma beneficijs gratias accipit ab Alexandro, & de legatione per Gallias illi committenda docetur. 560.e. & seqq.

molestè fert VVilhelmum Cardinalem Papiensem, in suum prauidicium, fanere Henrico II. Anglorum Regi. 564.e. & seq. 565.d

laudatur egregiè à fide & deuotione erga Sedem Apostolicam. 396.e

quam fuerit munificus in S. Thomam. 766.b

ob humanitatem S. Thome exhibitam à Deo filium obtinet.

preuidet uersutias Legatorum Henrici II. Angliae Regis contra S. Thomam, & praeuertit. 583.b

laborat pro componenda inter eundem & Regem Henricum pace. 585.a. & seqq.

à S. Thoma prudens simul & graue accipit responsum. 587.c. & seqq.

ibid. d. e.

eidem subiraescitur, & consuetam beneuolentiam subtrahit. 586.b

penitentia ducitur, & S. Thoma ad se uocato, ueniam cum lacrymis postulat, & quous ad uitam necessaria subministrare promittit. 585.a. b

diuina Rege Christianissimo responsum reddit Henrico II. Anglorum Regi conquerenti, quod S. Thomam foueat in ipsius contumeliam. 587.c. 589.b. c

significat Alexandro Tertio martyrium S. Thome. 631.c

cum Henrico Anglorum Rege rursus conspirat contra Arrianam haeresim Tolosa renuiscens. 714.c

peregrinationem instituit ad sepulchrum S. Thome Cantuariensis pro impetranda sanitate Philippo filio regni successori, & obtinet. 728.a. & seqq.

perquam honorificè excipitur ab Henrico II. Anglorum Rege. 742.b

diuersa dona offert apud Martyris tumbam. 742.b

monachos Cantuariensis Ecclesiae priuilegijs & immunitatibus cumulat. 742.b

Philippum filium curat in Regem consecrari. 742.b

paralyti percussit in parte dextera. 742.b

moritur. 742.b

Ludonicus medicus Beneuentanus euocatur à Gerardo Cardinali ad tractandum de reddenda ciuitate. 754.d

Lues grauissima uexat Urbem Romam. 792.c

Lugdunensis Archiepiscopus subscribit sententia pro Octauiano contra Alexandrum latè. 445.a

Luitfridus schismaticus Cardinalis S. Vitalis Anaclei Antipapa fautor. 189.c

Luitpoldus Styrensis Marchio Conradum Archiepiscopum Inuancensem Ecclesiae suae restituit. 79.a

Luxus uelutimorum in clericis increpatur à Paschali II. Papa. 633.d. e

Luxus Igmari Tusculani Cardinalis apostata. 433.e

M

M*achina Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam Cantuariensem.* 483.c

item contra Alexandrum III. Papam. 485.c

alie eiusdem pessime contra S. Thomam Cantuariensem. 490.e. & seq.

Magdeburgensis Archiepiscopus stens & cum conditione iurat Gindoni Cremenfi Antipapa in conciliabulo Herbipolensi. 517.d

Maginulphus Antipapa. 7.e

Magnumuitas S. Thome Cantuariensis in contemnendis

pro libertate Ecclesiastica periculis. 621.b

item in articulo moris. 625.c

item S. Hugonis Lincolnensis Episcopi in arguendo Richardo Rege Anglorum. 799.b

Magnus Saxoniae Dux. 41.b

Maisfredus Episcopus Brixienfis incitatur cum populo sibi subiecto à S. Bernardo ad dandum nomen militiae sacrae. 324.e. & seq.

Maio magnus Siciliae Ammiratus ex parte VVillemi Regis transigit pacem cum Hadriano IV. Papa. 395.e de eadem diploma confecit. 396.e

frustra conatur pecunijs corrumpere Alexandrum III. & ab amicitia VVillemi Regis auertere. 460.e

Mala infinita Romanum Imperium sustinuit ob schisma ab Henrico III. Imperatore suscitatum. 48.a

alia eadem de causa passus Gelasius II. Papa. 121.b

alia grauissima Cluniacensibus illata à Pontio Abbate. 161.e. & seq.

alia & infinita passus VVilhelmus Siciliae Rex & posterius, ob depressam ab illo libertatem Ecclesiasticam. 397.d. e

S. Malachias Archiepiscopus Commeretensis in Hibernia inuitus creatur. 158.c. d

Ecclesiam Hibernicam à potentibus oppressam in libertatem uendicat. 585.a. b

pro accipiendo & sibi & alteri Metropolitanano in Hibernia pallio Romam uenit. 263.c

Apostolatium suum petit ab Innocentio II. comprobari. 397.d. e

cum haeretico sacramentario disputat, & miraculose ab errore renocat. 264.b. & seqq.

pro pallio ab Eugenio III. petendo Claramuallem peruenit. 353.c

moritur. 353.c

Maisfredus de Grimoaldo Abbas Beneuentanus euocatur à Gerardo Cardinali ad tractandum de reddenda ciuitate. 254.d

Malitia Episcoporum Angliae aduersus S. Thomam Cantuariensem. 541.c. 547.b

Manasses Meldensis Episcopus praesens est coronationi Ludonici Regis Francorum. 54.c

Mandata & mina Alexandri III. ad Angliae Episcopos. 548.b. c

alia eiusdem ad VVilhelmum Papiensem, & Odonem S. Nicolai in Carcere Cardinales Legatos. 566.d. e. & seq.

aliud Legatorum ad S. Thomam, ut abstineat ab instigatione excommunicationis in Regem & regnum Angliae. 573.c

aliud Alexandri III. ad suos Legatos in Anglia, ut Ecclesiam Cantuariensem morte S. Thome pollutam expient. 639.e

Manerius presbyter rector Romanorum attestando asserit electionem Octauiani pseudopapa. 441.a

quanam de Alexandri habitu & uerbis deponat. 442.a

Manfredus Cardinalis S. Saniue roborat manu sua diploma Canonici S. Petri ab Eugenio III. datum. 374.d

Manfredus Cardinalis Praenestinus subscribit diplomati monasterio S. Mariae in Organo ab Alexandro III. concessio. 678.c

vnus fuit ex septem mediatoribus pacis inter Alexandrum Papam, & Fridericum Imperatorem. 690.b

Manichei renuiscunt Tolosa in Gallijs. 714.c

quos praecipue errores tenuerunt. 715.c. d

fraudulenter edunt Fidei professionem. 717.d. e. & seq.

excom-

excommunicantur. 716.c. d. 718.e

conuincuntur apertissime de fraudulenta Fidei confessione. 718.b

Vide, Arriani.

Manfredus Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis. 162.c

item Alexandri III. Papa. 610.e. & seq.

Manus separatur à metropoli Raunenensi per Paschalem II. Papam, & quare. 51.d

Manuanus Episcopus approbat laiam pro Octauiano contra Alexandrum III. sententiam. 445.b

Mannel Comnenus, Ioannis Comneni filius, creatur Graecorum Imperator. 300.e. & seq.

ducit Conradi Romanorum Regis uxoris sororem. 301.b

Germanorum exercitum nequissime affligit, & Turcis prodit. 331.b

timore classis Rogerij Siciliae Regis perplexus, ad reconciliandum se Deo animam conuertit. 355.c

quantum Deum offenderit in ablatione bonorum immobilium ab Ecclesijs, & redigendis in ordinem pijs locis. 355.c

per aeream bullem MEDICATRICEM distam restituit monachis & religiosis praedia & possessiones ablatas. 356.a. & seqq.

conuenit à Friderico Romanorum Imperatore per litteras, & quare. 419.c. & seqq.

desert Alexandro III. Papa auxilium contra Fridericum Imperatorem. 519.d

Imperium Occidentale ab eodem sibi restitui postulat. 519.d

ibid. e. 628.d. & seq.

Constitutionem de ferijs, & diebus iuridicis promulgat. 528.b. & seqq.

Legatos Apostolicae Sedis amplissimis muneribus cumulat Romam remittit. 583.e. & seq.

Legatos mandat ad Alexandrum III. Papam, & eadem suam contra Fridericum Imperatorem auxilium offeri. 628.d

reposit coronam Imperij Occidentalis. 628.d

cur Alexandro III. & Longobardis contra Fridericum Imperatorem tot auxilia contulerit. 666.e. & seq.

egregiè palpatur adulationibus à Georgio Corcyrae Metropolitano. 668.e. & seq.

enimam mittit Romam ad Concilium generale. 712.a

falso gloriatur per litteras apud Fridericum Imperatorem de superato Sultano. 730.a

quale à Friderico responsum accipiat. 730.a

audita Christianorum Occidentalium in Orientem expeditione, Imperio suo timet, & Alexandrum Papam interpellat pro illius securitate. 738.c

moritur. 739.a

laudatur à liberalitate erga pauperes & Ecclesias. 739.a

ibid.

Marcellus S. Georgij Cardinalis praemittitur ab Alexandro III. ad VVilhelmum II. Siciliae Regem. 531.b

Margherita Siciliae Regina suscipit humaniter socios exilij S. Thome Cantuariensis. 502.e

petit à Gallijs paedagogum filio. 558.b. c

Maria de Britannia suscipit habitum monasticum in monasterio Fontis Ebraaldi. 118.d

Martinus Archiepiscopus Neapolitanus Caietam prope rat ad Gelasium II. Papam, & illius consecrationi interest. 124.a

Marodacus Graecorum Princeps occurrit Friderico Imperatori, & quare. 388.e

Maronita montem Libani incolentes conuertuntur ad Fidem Catholicam. 749.e

unde nomen sortiti sint. 750.a. b

Marna urbs Sarracenorum in Syria capitur à Christianis. 5.a

Martinus S. Stephani in Caetio monte presbyter Cardinalis confirmat subscriptione datam ab Innocentio II. Attoni Episcopo Pistoriensis priuilegium. 224.c

Martinus Cardinalis Sedis Apostolicae Legatus supra hominum opinionem strebet munerum. 225.a. b

Martinus Grosius legum apud Bononienses professor uocatur à Friderico Imperatore ad iudicandum de regalibus Imperij ipsi debitis. 409.d

inducit ad nuntium Imperatoris, & equo donatur. 409.d

ibid. e.

quale de se nomen & famam apud posteros reliquerit. 410.d

Maryrium Thome Prioris S. Victoris Parisiensis. 233.a. & seqq.

item subdiaconi Aurelianensis, & quare. 233.a. & seqq.

VVillemi pueri Angli à Iudeis crucifixi. 326.c

S. Henrici Upsalensis Episcopi. 368.a. e

S. Thoma Cantuariensis. 625.d. & seqq.

reuelatur eodem die Gadrice anachoretæ. 626.a. b

Mater Hadriani IV. uixit ad ultimam uita suæ ex elemosyns Ecclesiae Cantuariensis. 419.a

Mater Soldani Iconij moribunda suadet filio & persuadet, ut fiat Christianus. 603.e. & seq. 604.d

crucem super suam sepulturam poni rogat, & obtinet. 603.e. & seq. 604.d

ibid.

Mathildis Comitissa benedictionem Apostolicam per litteras à Paschali II. Papa accipiens, ab eodem communita fuit perseuerare in Fide & constantia erga Ecclesiam Romanam. 4.b

inde renouari deperditam donationis chartam de instituta suorum bonorum herede Romana Ecclesia. 26.c. & seqq.

Parmam cum exercitu uenit, & tumultum contra Bernardum Cardinalem excitatum sedat, eumque carcere liberat. 27.d

interest Concilio Gualtallensi. 51.c

moritur. 107.c. d

Mathildis Comitis Andegauensium filia proficitur in monasterio Fontis Ebraaldi. 118.d

Mathildis Theodorici Flandriae Comitis filia uidem. 118.d

ibid.

Mathildis Imperatrix Henrici II. Anglorum Regis mater orat Alexandrum III. componere pacem inter filium suum, & Ludonicum Regem Francorum. 505.a

Mathurus presbyter Turonensis authenticum asserit exemplar ab autographo desumptum de projectione Alexandri III. Venetias. 673.e

Matrimonium incestuosum inter Alphonsum Aragenis Regem, & Vracam Castellae Reginam solui subet Paschalis II. Papa. 66.e. & seq.

Matrona & Virgines Longobardorum uitiuntur sacrilegè à Friderico Imperatore, & exercitu Germanorum. 503.b. c

Matthaeus diaconus Cardinalis S. Hadriani creatur à Callisto II. 156.c

Matthaeus VVestmonasteriensis historicus falso calumniatus ostenditur Ioannem Cremensem Cardinalem Legatum. 164.b. c

Matthaeus Cardinalis Albanensis mittitur ad Cassinenses pro eligendo nouo Abbate. 167.d

quando Cardinalis sit creatus. 167.d

tenacissime institutum monasticum in Cardinalatu obseruat. 167.d

legationem accipit ad Gallos ab Honorio Papa, & celebrat Concilium Trecentense. 174.e

deponit Pirdunensem & Halberstadensem Episcopos. 182.d

Innocentio Secundo fauet contra Anacletum pseudo-
papam. 184.e
legationem in Gallias obit. 201.a
subscriptioe roborat diploma Attoni Episcopo Pisto-
riensi ab Innocentio datum. 224.c
legationem obit ad Mediolanenses. 227.d
mortuus Pisis. 229.d
Matthaeus Cardinalis in Eudoxia schismaticus Ana-
cleti Antipapa propugnator. 189.c
subscribit diplomati de regio titulo ab eodem Rogerio
Calabria & Apulia Duci collato. 204.b
vnius ex deputatus ad probandam Anacleti legitimam
electionem. 261.c
Matthaeus VVillemi Siciliae Regis Notarius. 396.e
confirmitur contra suum dominum. 460.e
Matthaeus Paris historicus Anglicanus. 604.a.c
mendacii conuincitur & malignitatis in Innocentium
Terrium. 876.e & seq.
Maurienna Primati Viennensi subordinata. 140.a
Mauritius Archiepiscopus Bracharenfis. Vide, Bur-
dinus.
Mauritius Episcopus Potentensis cum Coepiscopis uogit
& consecrat Paschalem II. Papam. 3.e
legatione fungitur apud exercitum Christianorum in
Asia belligerantem. 11.d. 12.b
Maximilianus à Palumbaria Archiepiscopus Beneuen-
tanus mittit antiquum sua Ecclesie Chronicon ad Au-
torem. 98.a
Maximus Armeniorum Princeps & Patriarcha interest
Concilio Ierosolymitano. 251.d
cum Alberico Cardinali Ostiensi Sedis Apostolicae
Legato tractat de suorum erroribus, & eorum corre-
ctionem promittit. ibid.
Mediolanenses subiungant bello decemali Comanos. 163.e
Conradum Henrici IV. Imperatoris nepotem Regem
creatum humaniter excipiunt. ibid.
inuitant S. Bernardum Clarauallensem ad reconci-
liandam eos Ecclesie Romanae. 227.a
eundem ad se uenientem maximis honoribus & ingenti
gaudio excipiunt. ibid. e. & seq.
eiusdem persuasione Conradum Regem reiciunt, &
Lotharium Imperatorem in Regem recipiunt. 228.c
ab eodem in fidelitate Sedi Apostolicae seruanda
confirmantur. ibid. e. & seq.
cum Comensibus bella gerunt inuestina. 291.c
quam in signum fidelitatis promittant Friderico
Imperatori. 410.b.c
conspirant cum ceteris Longobardorum populis contra
Fridericum Imperatorem. 503.e
occurrunt Friderico Imperatori armata manu, & va-
rio euentu confidunt. 663.a & seq.
eundem vincunt & fugant. ibid. c
Mediolanum à Friderico Imperatore euer sum restitui. ur
à Longobardis in contemptum eiusdem. 519.b
S. Meinardus Canonicus Sigebergensis predicat Lioonia
bus Euangelium. 771.b.c
sedem in Lioonia Episcopalem erigit. ibid. d
Melesendis Ierosolymorum Regina filij loco regnum
administrat. 294.e
accusatur apud Eugenium III. ab Hugone Archiepi-
scopo Gabulensi. 314.d
Melfa ciuitas capitur à classe Pisanorum. 229.e & seq.
Melior Cardinalis creatur à Lucio III. Papa. 786.d
Mendacia turpissima Othauiani pseudopapa. 425.c.d
item Cardinalium schismaticorum. 426.e. & seq.
item Canonicorum S. Petri de electione Othauiani pseu-
dopapa. & Alexandri Pape. 439.e. & seq.
qualia & quanta per Angliam sparserit Joannes de
Oxensford, Henrici II. Anglorum Regis Legatus,

apud Sede Apostolica. 351.d. & seqq. 552.e. & seqq.
alia de fastu Alexandri III. Fridericum Imperatorem
pede conculcatis, & dure alloquentis, confutata Ince-
lenter Auctor. 704.b. & seq.
alia & turpissima concinnat contra VVillemi Elie-
sem Episcopum Hugo Conentrensis Episcopus. 814.c.
& seqq.
alia Matthaeus Paris contra Innocentium III. 876.e.
& seq.
Meritorum aggregatio Congregationis Cluniacensis cele-
berrima. 138.e. & seq.
item Cisterciensium. 176.c
Michael Oxytas Patriarcha Constantinopolitanus.
301.d.e
deponit Patriarchatum, & redit in monasteriu. 328.d
eius summa humilitas. ibid.
Michael Anichialis Patriarcha Constantinopolitanus
succedit Lucae Chrysobergi. 528.a
diuinationem per daemones fieri solitam interdicit, &
euerit. ibid. b
Miles quidam à diabolo sub forma accipitris per aërem
abduccitur. 339.d
Miles alius recipit visum alterius oculi à S. Petro Taren-
tasia Archiepiscopo. 463.d.e
Milites Christianorum quot fuerint numero post Ni-
caeam captam in Oriente. 4.d
eorundem sub Antiochia cladis miseranda, & cladis
causa. ibid. e
fame vexantur Antiochia. ibid.
in Syria ob ingentem famem cadavera Sarracenorum
foetentia deuorant. 5.a
Ierosolymam capiunt. ibid. b
ingenti caede Infideles afficiunt. ibid. c
Regem Babylonis cum quingentis millibus militum in
fugam vertunt. ibid. d
admonetur per seueratiam à Paschali Papa. 1.e. & seq.
dira patimur ab Infidelibus prodicione Alexij Gra-
corum Imperatoris. 20.d
Infideles uirtute S. Crucis in fugam adigunt. ibid. e
ob captam Baldwinum Ierosolymorum Regem constar-
nati, seimium Ninisiticum indicunt. 157.e. & seq.
inopinatam à Turcis uictoriam reportant. 158.a
ob superbiam humiliantur à Dco sub Damasco. 210.e.
& seq.
Pancadem urbem subigunt. 250.a
uirtute S. Crucis à uita discrimine eximuntur sub
Bostro Arabum metropoli. 305.e
in inuio errantes Angelo ducente Ierosolymam perue-
niunt. 306.b
alij item Germanorū & Gallorum cum Conrado Rege
Germania, & Ludonico Gallie in Palaestinam. 338.a
Vide, Christiani, & Exercitus.
Milites Richardi Regis Anglorum timore S. Hugonis
Lincolniensis Episcopi fugiunt. 799.e
Milo Episcopus Praenestinus cum Coepiscopis consecrat
Paschalem II. Papam. 3.e
Milo nobilis Romanus confirmat subscriptione diploma
Rogerio Calabriae Duci ab Anacleto Antipapa de re-
gio nomine collato datum. 204.b
Milo Episcopus Morinensis interfuit Concilio Rhemen-
si in causa Gliberti Porrutani. 347.a
Muluus pons super Tiberim restituitur à Romanis Ar-
naldis. 304.b
Mina Henrici IV. Imperatoris contra Paschalem II.
Pontificem captiuum. 76.b
Guarini Rogerij Siciliae Regis Cancellarij aduersus
Cassinenses monachos. 241.b
Alexandri III. in Episcopos Angliae S. Thome hostes.
548.b.e

Legat.

Legatorum Henrici II. apud Alexandrum. 583.a.b
Vniuersi Cardinalis Legati contra Henricum Regem,
nisi pacem S. Thome reddat. 598.b
Alexandri Papa ad eundem. ibid. b.c
alia & graues eiusdem ad eundem. 599.d.e
Legatorum VVillemi II. Siciliae Regis contra Vene-
tos, nisi à seditione cessent. 695.b.c
ijdem ingratiuidinem acceptorum beneficiorum ex-
probrant. 696.a
alia Alexandri III. ad Henricum Anglorum Regem.
707.a
Mindunium ciuitas subijcitur metropoli Bracharen-
si. 152.c
Minianum oppidum in Apulia. 241.d
Ministri Canonicorum Ecclesie S. Genesae in tumultu
cum aulicis Eugenij III. habito Ludouicum Franco-
rum Regem sese turbis immiscens pugnis cadunt.
329.e
Ministri regij inique sibi arrogant censuras librorum.
772.e
Mirrandus Indulgentiarum à Gelasio II. Ecclesie Ce-
sarangustana concessarum publicator. 128.e
Miraculum de certitudine resurrectionis Christi. 88.d.e.
& seq.
alia diuersa S. Bennonis Misnensis Episcopi, quibus
schismatici Germania terrentur, Catholicis animan-
tur. 116.a
aliud de epistola S. Bernardi sub dio distata pluuio so,
& non humectata. 169.d
aliud per eundem Salerni operatum in curando agri-
ro. 262.d.e
aliud de dente S. Casarij. 266.d.e
aliud per uirtutem S. Crucis sub Bostro Arabum me-
tropoli. 305.e. & seq.
aliud Armenis Eugenij III. sacrificio presentibus di-
uinitus exhibitum, & quale. 314.e
alia & plurima sunt à S. Bernardo in predicatione
expeditionis Terra sancte. 321.d
alia per eundem patrantur apud Toloanos, & que-
nam illa. 335.d.e. & seq.
aliud per eundem in furdo. 352.a
aliud per eundem in puero caco. 360.e
alia diuersa patrantur per S. Petrum Archiepiscopum
Tarentasia. 462.b. & seqq.
alia per cruce[m] super sepulchro matris Soldani fconij
postam. 604.d.e
aliud ingens de sacrosancta Eucharistia. 841.b.
& seqq.
Miracula Sanctorum debent ab Ecclesia Romana appro-
bati, ut uera habeantur. 644.a
Miraculo ascribendum quod Innocentius II. captiuus
praescripserit Rogerio Regi uictorileges. 280.b
item quod Rex Anglia & Gallia inter se discordes,
tamen certarint simul Alexandrum Papam officijs
demereri. 469.a.b
Miseria dignissimus est, qui ad Pontificatum Romanum
miseris plenissimum aspirat. 394.b
Miseria infirma Romani Pontificis. ibid. a.b
Miserum esse deterius est, quam non esse. 475.c
Missam solemniter celebrat in Ecclesia S. Marci Venetijs
Alexander III. Papa. 677.a
Modestia insignis, prudentia, & in patrem pietas Henrici
Quinti Germania Regis. 39.d
item monachorum Clarauallensium Innocentium II.
excipientium. 214.d
Modus antiquus consecrandi & coronandi Pontificem.
3.c.d
Modoicum Longobardia regni sedes. 163.e
Mortor S. Thome Cantuariensis propter obstinationem

Henrici II. Anglorum Regis. 509.e
Mogantia uallo & muris nudatur à Friderico Imperato-
re, ob eadem Arnoldi schismatici Archiepiscopi,
451.e
Moguntini metu Henrici V. Germania Regis recipiunt
Buotherum Archiepiscopum suumolim electum. 39.e
reconciliantur Romane Ecclesie. ibid.
contra Henricum IV. Imperatorem insurgunt pro
Adalberto suo Archiepiscopo. 107.a
ab eodem excimuntur à tributo, & de eo privilegio do-
nantur. 233.e. & seq.
quanta propter Archiepiscopum perpeffi sunt. 234.b
conspurgunt in Arnaldum Archiepiscopum nequissi-
mum & schismaticum, & demum in seipso excrucia-
tum enecant. 450.d. & seqq.
Molestie intolerabiles Romani Pontificis. 394.a.b
Monachi Cistercienses. vide, Cistercienses.
Monachi Cassinenses. vide, Cassinenses monachi.
Monachi Taborenses ad unum usque à Turcis truci-
dantur. 99.d
Monachi officium, & uita qualis esse debeat. 326.a.
355.d.e
Monachi Gracorum quantum ab Emmanuele Imperatore
fuerint depressi. ibid.
ab eodem pristinam libertatem recipiunt per auream
bullam MEDICATRIGEM dictam. 356.a. & seqq.
Monachi Cantuarienses, occiso S. Thoma, per annum
clausam tenent Ecclesiam. 626.b
quomodo & quibus carimonijs eundem sepeliuerint.
ibid.
nouum creantes Archiepiscopum absque scitu & con-
sensu Episcoporum, nouas turbas excitant. ibid. d.e
consolatorias accipiunt de S. Thoma morte à Petro
Blesensi. ibid. e. & seq.
iubentur à Legatis Sedis Apostolicae expiare fedatam
sanguine S. Thome Ecclesiam. 640.a
privilegium accipiunt ab Alexandro de canonizato
S. Thoma. 644.c.d
diuersis immunitatibus donantur à Ludouico Franco-
rum Rege. 728.b
Monachi Grifauenses peruersissimi & nequissimi accu-
santur de grauissimis flagitijs apud Alexandrum III.
ab Arnulpho Episcopo Lexouensi. 744.c. & seqq.
Monachi Conentrenses ab Hugone Episcopo indigni ab
Ecclesia expulsi restituntur iussu Celestini III. Pape.
876.a. & seqq.
Monachorum Clarauallensium insignis modestia, & lau-
dabilis paupertas. 214.d.e
Lexouensium contra ingens in morum corruptissimo-
rum per seuerantiam obstinatio. 216.d
Monachorum omnium ordines & clericorum sequuntur
Innocentium Secundum contra Anacletum Antipa-
pam. 197.a. 262.e
Monachus quidam in monasterio Leodiensi miraculose cog-
noscit certitudinē resurrectionis Christi. 88.d.e. & seq.
alius in Claraualle repente à diabolo occupatus curatur
à S. Bernardo. 214.e. & seq.
Monarchia Sicilia auctor Anacletus Antipapa. 204.d
Monasteria centum sexaginta à S. Bernardo uisente
fundata. 378.c
Monasterij Fontis Ebraldi in Gallia fundatio & origo.
118.a
eiusdem instituta & disciplina. ibid. a.b
eiusdem celebritas. ibid. c
Lexouensis peruersitas. 216.d. 294.d
Monasterium Liriuense subuersum.
S. Vincentij dedicatur. 107.a
Monasterium in Glanofolio. 137.c
item ad Aquas Saluias. 268.e

construitur ab Innocentio II. Papa. ibid.
Monasterium Cassinense spoliatum thesauris a duobus
Abbatibus de dignitate digladiantibus. 167.b.c
Monimenta publica Ecclesie Romanae curat colligi Bene-
dictus XII. Papa. 827.e. & seq.
Monita saluberrima S. Bernardi ad Eugenium Tertium
Papam. 307.e. & seq. vide, Exhortatio.
Monomachiam initari solent apud S. Drausium Sueffio-
ne pernoscere. 540.c
Mons S. Angeli Apulia oppidum capitur a Lothario
Imperatore. 254.c
Montis Pessulani ciues excipiunt maximo cum gaudio
& honore Alexandrum Tertium Papam. 465.e.
& seq.
Mors S. Bernardi predicatur a SS. Ioanna & Paulo.
362.e
Mos antiquus mittendi Indulgentias per orbem Christia-
num pro elemosinis ad fabricas Ecclesiarum. 128.c.
& seqq.
item pompa Romanorum Pontificum in festiuioribus
diebus ad Ecclesiam pergentium. 211.c
eorundem, mitras gestandi in audientijs. 264.a
Regum Francorum ad bella proficiscentium. 331.a
alii scribendi antiquitas in praesigendis titulis, cur a
posteris sit immutatus. 412.c
alii creandi & coronandi Romanum Pontificem qua-
lis fuerit. 807.e. & seq.
Mundus duplici regimine gubernatur, auctoritate pontifi-
cia & potestate regia. 525.e
Munera a manu pro donis spiritualibus vetantur. 9.d
Munera ab Alexio Graecorum Imperatore ad monaste-
rium Cassinense missa, & qualia. 95.e. 130.e
alia a Callisto II. Ecclesie S. Petri collata. 156.d.e
alia a Lothario Imperatore S. Benedicto oblata. 257.a
aliud ab Urbano Tertio filio Henrici II. Angliae Regis
missum pro regno Hiberniae, & quale. 770.b
Munus ingens & laudabilis contemptus in Marti-
no Cardinali, Sedis Apostolicae in Dania Legato.
225.a.b
item in Gaufrido Episcopo Carnotensi, Sedis Apostoli-
cae in Aquitania Legato. 230.e
item in Eugenio Tertio Romano Pontifice. 366.e.
377.d
item in Bernardo Cardinali SS. Cosmae & Damiani.
ibid.b
Munus & officium Romani Pontificis quodnam sit. 19.c.
68.a
item Episcoporum. 476.a
Munus Romani Pontificis in Ecclesia, omnium Christia-
norum curam gerere. 711.b
Mura recipit loquelam per S. Petrum Archiepiscopum
Tarentasiam. 463.a.b

N

Narbona Viennenf Ecclesie supposita. 140.a
Narraio totius rei geste in electione Alexandri
III. Papae, & Octaviani intrusione. 423.a. & seqq.
alia rerum in conciliabulo Papiensi gestarum. 453.b.
& seqq.
alia succincta scelerum & flagitiorum turpissimorum
Rogerii Eboracensis Archiepiscopi. 624.a. & seqq.
alia duplex & historica de aduentu & fuga Alexandri
Tertij ad Urbem Venetorum, & ultra verior. 671.e.
& seqq.
alia Alexandri ad Petrum Abbatem Cassinensem de
rebus cum Friderico Imperatore Venetijs gestis.
679.d. & seqq.
alia eiusdem de iisdem ad Richardum Archiepiscopa-

pum Cantuariensem. 680.d.e. & seq.
item ad Eboracensem & Dunelmensem Episcopos.
861.a. & seqq.
alia succinctissima & accuratissima Romualdi Archi-
episcopi Salernitani de itinere Alexandri Tertij ad
urbem Venetorum, & de omnibus ibi cum Friderico
Imperatore gestis. 687.b. & seqq.
alia rerum cum haereticis Arrianis Tolosa in Gallia re-
pulsulantibus gestarum. 714.a. & seqq. 717.a.
& seqq.
alia diuersorum ad diuersos de infelici successu Chri-
stianorum in Terra sancta, & de Infidelium prosperi-
tate. 777.e. & seqq.
alia pulcherrima de constantia & magnanimitate
S. Hugonis Lincolnensis Episcopi agendi pro liberta-
te Ecclesiastica cum Richardo nouo Rege Anglorum.
798.d. & seqq.
alia historica de itinere, rebus in Terra sancta gestis, &
morte Friderici Imp. 804.c. & seqq.
alia curiosa consuetudinis antiquae creandi & coronan-
di Romanum Pontificem. 807.e. & seq.
alia rerum a Richardo Anglorum Rege in Palaestina
gestarum. 812.d. & seqq.
alia eorum, quae in causa VVilhelmi Eliensis Episcopi
sunt gesta. 833.e. & seqq.
alia rerum ab Henrico V. Imp. in Sicilia gestarum.
872.a. & seqq.
alia succincta & scitu digna, de tumultibus ultimi
Conclauis, in quo electus est PAVLVS V. 879.b.c.d.e.
Vide, Relatio.
Natura Germanorum in praelio. 74.c
item tyrannorum in diluendo imperio. 238.e
item Romanorum. 369.d.e
item Henrici II. Regis Anglorum. 483.a.b
Natiuitas S. Dominici Praedicatorum Ordinis fundato-
ris. 631.a
item S. Francisci Franciscanorum institutoris. 750.d
Friderici II. Romanorum Imperatoris. 873.c.d
& quid de ea sentiendum. ibid. & seq.
Nauarrij haeretici, eorumque scelera & profcriptio. 723.d
Naufragium Alexandri Tertij absque iactura suorum.
460.c.d
Richardus Regis Anglorum in reditu a Terra sancta.
822.a
Nauigatio Gelasij Secundi Papa in Gallias. 126.c. & seq.
Alexandri Tertij Papa eodem. 465.b. & seqq.
item Venetias. 676.a
Nauis Ecclesia direptorem vehens miraculose immobilis
haeret in mari. 505.d
Neapolis frustra tentatur a Rogerio Rege Sicilia. 229.d
composita inter eundem & Innocentium pace eadem
sponte fidelitatem iurat. 279.e
ab eodem mensuratur per circuitum. 289.e
obsidetur ab Henrico V. Imperatore. 811.d
Neapolitani post compositam cum Innocentio Secundo
pacem Rogerio Sicilia Regi fidelitatem iurant. 279.e
eundem honorifice excipiunt. 289.e
Nectarius Casulorum Abbas sibiismaticus & obstinatissi-
mus a Concilio Romano reuertens ingenti gaudio a
Graecis sibiismaticis tamquam victor suscipitur. 725.c
diuersis encomijs cohonestatur a Georgio Corcyra Me-
tropolitano Graeca adulatione instructissima. ibid. e.
& seqq.
moritur. 740.d
immensis laudibus loco epitaphij extollitur ab eodem.
ibid.e. & seq.
Negotia Italica compendiose recensentur tempore Schi-
smatis Alexandri III. 511.a. & seqq.
Nemo inauditus debet damnari. 36.e. & seq.
Nemo

Nemo Imperatorem in Ecclesia B. Petri Roma coronare
potest praeter Pontificem. 114.e
Nequitia immensa Henrici III. Imperatoris schismatici.
50.a
alia grauissima Coterellorum haereticorum in Gallijs.
753.d.e. Vide, Flagitia, & Scelera.
Nero Imperator fugiens Romanorum furorem ubi la-
tuerit. 440.a. 443.d
Nehusen Germania locus. 376.a
Nicaea capitur a Christianis. 4.d
Nicaea Mundanus substituitur Basilio Camatero in
Patriarchatu Constantinopolitano ab Isaacio Angelo
Graecorum Imperatore. 775.c. 780.c
ab eodem sede pellitur, & in ordinem redigitur. 780.c.
851.c
Nicolaus damnatur in diuersis Concilijs. 39.b. 136.a.
179.b
Nicolaus monachus Sueffionensis vita & gestorum
S. Godefredi Ambianensis Episcopi scriptor. 34.e
Nicolaus Aragonius vita Paschalis Secundi scriptor.
91.a
Nicolaus Methones Graecus, Chrysolani Sedis Apostolicae
Legati aduersarius in disputatione de processione Spi-
ritus sancti. 113.c
Photij schismatici Patriarcha fuit discipulus. ibid.
Nicolaus Muzalon Patriarcha Constantinopolitanus
moritur. 119.b
eius Acta. ibid.
Nicolaus Primitivus schola Cantorum interese electio-
Gelasij II. Papa. 121.c
praefectus eiusdem scholae designatur a Papa. 125.e
Nicolaus Tusulanus monachus Cassinensis Abbas
creatur a populo, inuita monachis. 160.d
thesaurus monasterij in milites erogatur suos contra Ode-
rimum Abbatem depositum. 167.b
deijcitur dignitate ab Honorio II. Papa. ibid.d
Nicolaus Serarius vendicat in lucem vitam S. Godefredi
Comitis Cappenbergensis. 172.b
Nicolaus monachus Esterciensis later capitulorum haere-
ticos Petri Abailardi ad Innocentium II. Papam.
285.a
Nicolaus Romanorum Araldistarum ad Conradum
Regem Romanorum Legatus. 304.c
Nicolaus Cardinalis sancti Laurentij in Damaso He-
braicarum litterarum peritissimus creatus Bibliotheca-
rius Apostolicus a Lucio II. Papa. 306.e
commentarium scripsit de emendatione sacrae Scriptu-
rae. ibid.
Nicolaus monachus Clarauallensis litterarum S. Bernar-
di falsarius. 227.c. & seq.
eius fraudes deteguntur a S. Bernardo. ibid.d
Arnaldo de Brixia ob peruersitatem ab eodem com-
paratur. ibid.e
quis fuerit. 228.a
quam charus fuerit Petro Cluniacensi. ibid.a.b
Nicolaus Anglicus S. R. E. Cardinalis, postea Hadria-
nus Quartus Papa, mittitur cum legatione in Da-
niam. 355.a
Concilium celebrat, & frustra nonam metropolim con-
natur erigere ob Suecorum & Gothorum discordias.
ibid.a.b
relictus apud Aeshillum Lundunensem Archiepiscopum
pallio, nono Metropolitano dando, & consecrato
S. Henrico Upsalensi Episcopo discedit. ibid.b
renuntiatur Pontifex Maximus, & cognominatur
Hadrianus Quartus. 379.d. 380.a
laudatur a viriuitibus. ibid.
Henricum SS. Nerci & Achillei Cardinalem ablegat
ad VVilhelmum Siciliae Regem Salerni moratorem. ibid.b

eundem dominum Sicilia non Regem vocat. ibid.
gratulatorias accipit de nouo Pontificatus litteras ab
Henrico II. Angliae Rege. ibid.c
ab eodem de pluribus officijs ad summum Pontificem
pertinentibus commonetur. ibid.e. & seq.
ob vulneratum a Romanis Arnaldistis Gerardum
Cardinalem S. Pudenciana Urbem Romanam interdi-
cto subijcit. 382.c
eamdem, eiusdem Arnaldo de Brixia & Arnaldistis,
absoluit. ibid.
VVilhelmum Siciliae Regem terras S. Petri vastantem
excommunicat. ibid.e
Friderico Romanorum Regi Longobardiam ingresso
Legatos suos obuiam mittit, & Arnaldum de Brixia
haereticum sibi iradi rogat, & obtinet. 383.a.b
Friderici aduentum suspectum habet, & in Castella-
nam ciuitatem se recipit. ibid.d.e
audit a Legatis Cardinalibus iuramento fidelitatis a
Friderico factis, eidem coronam Imperialem sponder.
384.b.c
ad Fridericum cum pompa deducitur. ibid.c
eidem pacis osculum negat ob non impensum sibi soli-
tium honorem. ibid.d
eodem sibi impenso, eundem ad osculum admittit.
ibid.e
eundem de Romanorum fraude dubitantem egregio
consilio instruit. 387.a
corona Imperiali exornat. ibid.e
conqueritur de Tiburtinorum rebellionem, eosque agente
Imperatore in suam potestatem redigit. 388.a.b
ab Appulis inuitatur ad suscipiendam illorum prote-
ctionem. 389.a
rogatur a VVilhelmo Siciliae Rege pro absolutione, &
conditiones illi offeruntur. ibid.b.c
ad cognoscendum Regis animum Salernum ablegat
Hugonem Cardinalem Ostiensem. ibid.d
quanta industria & promissis Principes & Comites
contra VVilhelmum concitauerit. ibid.e. & seq.
calumnijs impetitur de malo in Fulcherum Ierosoly-
morum Patriarcham animo. 391.b
scribit ad Basilium Achridenum Archiepiscopum
Thesalonicensem de componenda inter Larinos &
Graecos Fides discordia. ibid.e. & seq.
conqueritur de intolerabili pondere molestiarum Ponti-
ficatus Romani. 394.a
Ecclesiam S. Mariae dedicat Sora. ibid.c
obsidetur Beneuenti a VVilhelmo Rege, & cogitur in-
iquas subire conditiones. ibid.e
defenditur a calumnia VVilhelmi Tyrj ob pacem abs-
que belli socijs cum Rege factam. 395.a
ligium homagium a Rege accipit. ibid.b
coactis confirmat suo diplomate diploma VVilhelmi Si-
ciliae Regis de pace inter se & illum facta. 396.e.
& seq.
redeundo in Urbem que in itinere egerit. 398.d.e
inquirat a Ioanne Saresberiensis, quid de se & Ecclesia
Romana sentiant homines. 399.b
ab eodem de pluribus commonetur. 400.a.b
pulcherrimo apologo probat necessario a Regibus &
Pontificibus imponi tributa. ibid.b. & seqq.
odio haberi incipit ab Imperatore. 401.a. & seqq.
eundem increpat ob dissimulatum crimen in E. Lon-
doniensem Episcopum a quibusdam improbis ad-
missum. ibid.d. & seq.
eundem gratitudinis propter accepta a Sede Apostolica
beneficia maxima commonet. 402.a
de iniurijs ab Imperatore Legatis Apostolicae Sedis ir-
rogatis scribit, & conqueritur apud Germania Epi-
scopos. 405.b. & seqq.

I N D E X

ab isdem quale responsum accipiat. 206.b. & seqq.
 nonis litteris & Legatis conatur placare Imperatorem.
 407.c. 408.c. & seqq.
 interpretatur vocem Beneficium, in priori epistola po-
 sitam. ibid.d
 redit in gratiam cum Imperatore. 409.a.b
 Legationem mittit ad Longobardos inter se dissiden-
 tes. ibid.c
 ipsi culpa adscribitur resuscitata inter se & Imperato-
 rem discordia. 411.a
 negat Friderico Imperatori consecrationem Guidonis
 Comitis Blanderatensis filij in Archiepiscopum Ra-
 uennatensem. ibid.b. 412.a.b
 causas reddit negationis. ibid.
 conqueritur de Friderici Imperatoris insolentia, quod
 consuetum sibi titulum auferat, & Episcopos contra
 iuramentum sibi homagium facere cogat. ibid.d
 epistolam ab eodem accipit contumeliosam referentem. ibid.e.
 & seqq.
 ab eodem superbia accusatur. 413.b
 commonetur ab Eberardo Episcopo Bambergensi de
 imminentibus periculis, & de modo reconciliandi
 Imperatorem docetur. 415.a. & seqq.
 mittit novam ad Imperatorem in castra legationem.
 ibid.e. & seqq.
 recusans alios mittere Cardinales pro pace confirman-
 da, eandem dicitur disturbare. 416.d
 qualem cupiat cum Imperatore pacem inire. 417.c
 moritur. ibid.d
 qua in vita memoria digna gesserit. ibid.e. & seqq.
 quor ordinationes habuerit. 418.a.b
 quo mortis genere fabulose interijisse scribatur. ibid.b
 angina perijt. ibid.c
 quale diploma concesserit Henrico II. Anglorum Regi
 de regno Hibernia. ibid.d. & seqq.
 nihil omnino voluit in suos erogare. 419.a
 matrem commendavit elemosynis Ecclesie Cantua-
 riensis. ibid.
 Nicolaus Henrici II. Anglorum Regis Capellanus mit-
 titur ab eodem ad Concilium in Hibernia celebra-
 tum. 635.c
 Nicolaus Iustinianus monachus, postea beati Laurentij
 Iustiniani pater. 774.d
 Nigellus de Saccauilla Cantuariensis Ecclesie incubator.
 623.a
 Nobilitas Callisti Secundi Papa maxima. 133.e
 Nobilitas Romana stat pro Anacleto Antipapa contra
 Innocentium II. Papam. 191.a
 scribit pro suscipiendo eodem ad Lotharium Regem
 Romanorum. 192.a
 Nomen Henrici II. Anglorum Regis Alexandro III.
 & toti Curie Romana odiosum ob necem S. Thoma
 Cantuariensis. 634.a
 Nomina Cardinalium, Episcoporum, & Abbatum, qui
 Concilio Lateranensi interfuerunt, & damnationi pri-
 vilegiij Paschali Papa ab Henrico IV. Imp. extorti.
 92.a. & seqq.
 aliorum, qui creationi Gelasij Papa interfuerunt.
 121.a.b.c
 Principum Imperij, qui renuntiationem inuestiturarum
 ab Henrico IV. Imperatore factam approbant.
 149.e. & seqq.
 Cardinalium, qui Innocentio II. adhaerunt contra
 Anacletum pseudopontificem. 184.c. & seqq.
 item eorum, qui Anacleto fauerunt. 189.c.d
 aliorum, qui diplomati ab Eugenio III. Canonice
 S. Petri concessio subscribunt. 374.c. & seqq.
 alia Cardinalium schismaticorum Othiano adha-
 rentium. 425.c

item Catholicorum Alexandro fauentium. 427.b.c
 item Episcoporum & Principum, qui sententia pro
 Othiano contra Alexandrum lata subscribunt.
 444.c. & seqq.
 item eorum, qui interfecerunt S. Thomam Cantua-
 riensem. 624.a
 item eorum, qui dignitate illustres S. Thoma comites
 fuerunt in exilio. 640.c.d
 Nomocanonis Photij dedicatio. 825.c.d
 quid de illo sit sentiendum. ibid.e. & seqq.
 Non simulatione, non ingenio regenda est Ecclesia, sed in-
 sistia & veritate. 576.d
 Norbertus vir celeberrimus sui temporis opinatur Anti-
 christi aduentum suo saeculo futurum. 50.d
 S. Norbertus Ordinis Praemonstratensium institutor oc-
 currit Gelasio II. Papa, & munus predicandi ab illo
 obtinet. 127.b
 interest Concilio Colonensi contra Henricum IV. Im-
 peratorem congregato. 129.b
 confirmationem muneris predicandi Evangelij impe-
 trat a Callisto II. in Concilio Rhemensi. 137.a
 instituit Ordinem Praemonstratensem, & Regulam
 S. Augustini proficitur. 143.e
 Romam pergit, ut Honorium II. nouum Pontificem
 saluet. 166.a
 quacumque petit ab eodem obrinet. ibid.
 Antuerpiam vocatur pro reuocando illo ab haeresi po-
 pulo. 158.e. & seqq. 170.a. & seqq.
 Ecclesiam S. Michaelis Canonice Antuerpiensis ei ce-
 dunt. 158.e. & seqq.
 Archiepiscopus Magdeburgensis creatur. 179.e
 interest Concilio Rhemensi sub Innocentio II. 212.a
 obtinet confirmationem privilegiorum suae Ecclesiae.
 ibid.a.b
 accusatus a suo Archidiacono apud Anacletum An-
 tipapam, ab eodem Romam citatur. 213.c.d
 cum Innocentio Secundo Papa, & Lothario Rege Ger-
 mania Romam venit. 221.b
 in patriam reuersus eam suam claudit. 230.a
 Northantona Angliae locus. 491.a
 Northmanni infestans magno cum damno agros Bene-
 uentanos. 98.b. 100.b
 diuina providentia in Italiam vocati pro defensione
 Romanae Ecclesiae. 143.b
 peccatis VVillemi Siciliae Regis regnum perdidit.
 397.e
 Northsum Germania locus. 39.b
 Concilio illustratur. ibid.
 Nouaria Longobardia vrbs conatur resistere Henrico V.
 Germana Regi, & ab eodem excinditur. 96.c
 Nouatores haereticorum rogo digni. 131.e
 conueniunt ab Auctore. 170.d
 ab eodem reprehenduntur malitia de explicatione loci
 S. Bernardi, Abominatio stat in loco sancto. 186.d.e
 Nouempopulitana Ecclesia Viennensi subiecta. 140.a
 Nonionenses in Aquitania incendio excinduntur ob spre-
 tum & irrisum Innocentium Secundum Papam. 316.b
 Nouumercatus Northmanniae locus. 461.a
 Numerus militum Christianorum ingens in Oriente. 4.d
 eorumdem afflictio, & afflictionis causa sub Antio-
 chia. ibid.e
 item Episcoporum, Cardinalium, & Abbatum in Con-
 cilio Lateranensi sub Paschali Secundo Papa. 91.a
 item Cardinalium, qui Gelasium Secundum elegerunt.
 191.a.b.c
 item Patrum, qui Concilio Rhemensi generali sub Cal-
 listo Secundo interfuerunt. 135.d
 item Episcoporum, qui sub eodem praesentes extiterunt
 in Concilio Lateranensi generali. 147.d

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

item aliorum qui interfuerunt Concilio generali Ro-
 mano sub Innocentio Secundo. 272.a
 item Cardinalium, Episcoporum, & Abbatum, qui
 sub Alexandro Tertio Concilio Turonensi interfue-
 runt. 474.c. 480.a
 Numquam pauperum & Ecclesiarum spolia prosperum
 habuerunt euentum. 788.c
 Nuncupatio historiae Gotsfridi Viterbiensis ad Urbanum
 Tertium Papam. 771.e. & seqq.
 item Nomocanonis Photij per Theodorum Balsamo-
 nem ad Georgium Xiphilum Patriarcham Con-
 stantinopolitanum. 825.b.c.d
 Nuptia Henrici VI. Germania Regis cum Constantia
 Rogerij Siciliae Regis filia. 773.a
 alia Philippo Regis Francorum. 851.b
 ibid.c
 alia vetita inter Adelfonsum Gallacia Regem & Tar-
 sianam Sancy Portugalliae Regis filiam contracta dis-
 soluntur a Calistino Tertio Papa. 811.b
 Nympha ciuitatis rebellat Paschali II. Pontifici. 106.d

O

Obedientia a Clero Romano praestatur Othiano
 pseudopapa. 440.e. & seqq.
 Obiectiones Henrici V. Imperatoris varia contra Richar-
 dum Regem Anglorum captiuum. 823.b.c
 Obitus Guberti Antipapa. 7.b
 Godefridi Bolionij. 12.c
 Garnerij Comitum. 13.a
 VVillemi II. Angliae Regis. ibid.e
 Conradi Regis Germanorum. 18.b
 S. Brunonis Carthusianorum fundatoris. 21.b
 Ruperij Episcopi Bambergensis. 25.b
 Raimundi Comitis Tolosani. 42.c
 S. Petri Anagninae Episcopi. ibid.d
 Henrici Terrij Imperatoris. 49.c.d
 Philippi Regis Francorum. 54.b
 Ottonis Cassinensis Abbatis. 58.e
 Daiberti Ierosolymorum Patriarchae. 61.d
 Gerardi Archiepiscopi Eboracensis. 63.b.c
 Alphonji Aragoniae Regis. 67.a
 S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis. 67.c
 S. Hugonis Cluniacensis Abbatis. ibid.d
 Rogerij & Boamundi Ducum Siciliae. 76.a
 Gibelini Patriarchae Ierosolymorum. 97.d
 Tancredi laudatissimi Antiochiae Principis. ibid.e
 S. Guidonis Confessoris. ibid.
 Iuonis doctissimi Episcopi Carnotensis. 104.e
 Petri Vrbs Praefecti. 105.c
 Mathildis Comitissa. 107.c.d
 Ottonis Marchionis Misnensis. 116.a
 Roberti de Abruscillis monasterij Fontis Ebraldi fun-
 datoris. 118.e
 Nicolai Muzalonis Patriarchae Constantinopolitani.
 119.b
 Paschalis II. Papa. ibid.d
 Balduini Primi Ierosolymorum Regis. 129.e
 Arnulphi Patriarchae Ierosolymitani. 130.a
 Alexij Comneni Imperatoris Graecorum. ibid.
 S. Godefridi Episcopi Ambianensis. 131.e
 S. Lidgani Abbatis S. Ceciliae in Agro Setino. 132.a
 ibid.b
 Gelasij II. Papa. 137.b
 Adelfonji Episcopi Salmanticensis. 142.d
 Eginonis S. Odabrigi Abbatis. 143.e
 Friderici Comitum Palatini schismatici. 144.a
 Rogerij Antiochiae Principis. 146.c
 S. Ermoldi Abbatis Prusfingensis. 146.c
 S. Bernardi Episcopi Aprutini. 151.d

Callisti II. Pape. 156.b
 Henrici IV. Imperatoris. 163.c
 Pontij Abbatis schismatici & anathematizati Clu-
 niacensis. 168.c
 S. Stephani Grandimontensis Ordinis fundatoris.
 171.e
 S. Godefridi Comitis Cappenbergensis. 172.a.b
 VVillemi Calabriae & Apuliae Ducis. ibid.c
 S. Gualfardi Confessoris. 180.a
 Guarimundi Patriarchae Ierosolymorum. 181.c
 Honorij Secundi Pape. 183.d.e
 Petri Episcopi Pictauiensis. 210.c
 Stephani Patriarchae Ierosolymorum. 211.a
 Balduini Secundi Ierosolymorum Regis optimi.
 217.d
 Stephani Hungariae Regis. ibid.
 Friderici Archiepiscopi Colonienfis. 220.a
 S. Hugonis Episcopi Gratianopolitani. ibid.b
 Matthaei Cardinalis Episcopi Albanensis. 229.d
 S. Norberti Praemonstratensium fundatoris. 230.a
 subitaneus Gerardi schismatici & apostata Episcopi
 Engolismensis. 232.e
 Henrici I. Angliae Regis. 237.c
 Guarini Cancellarij Rogerij Siciliae Regis. 241.d
 Senoreti Abbatis Cassinensis. ibid.
 Ludonici Crassi Regis Francorum. 245.b. 247.d.e
 VVillemi Ducis Aquitaniae. 246.c
 Bernardi Patriarchae Antiocheni. 247.e
 Petri Archiepiscopi Lugdunensis. 249.d
 Serlonis Archiepiscopi Apameensis. 251.a
 Rudolphi Patriarchae intrusi Antiocheni. 251.c
 Anacleti Antipapa. 264.e
 Lotharij II. Imperatoris. 269.b
 Henrici potentissimi Ducis Bauariae. 271.d
 Rainulphi Apuliae Ducis. 277.c
 Petri Abailardi primidum haeretici, postea monachi
 Cluniacensis laudabilis. 287.e. 288.d
 Hugonis de S. Victore. 289.a
 Henrici Murdac Archiepiscopi Eboracensis. 290.e
 Fulconis Regis Ierosolymorum. 294.e
 Iuonis Cardinalis Legati in Gallijs. 295.a
 Innocentij II. Pape. 298.e
 Radulphi, sine Rudolphi Patriarchae Antiocheni.
 300.e
 Iuonis Comneni Imperatoris Graecorum. ibid.
 Leonis Styppote Patriarchae Constantinopolitani.
 301.b
 Celestini II. Pape. ibid.e. & seqq.
 Lucij II. Pape. 306.c
 VVillemi Patriarchae Ierosolymorum. 324.c
 Odonis primi Prioris Canonice Regularium S. Ge-
 noufa. 330.b
 Ildephonji Comitum S. Egidij. 333.d. 335.b
 Alberici Ostiensis. 336.d
 Cosmi Patriarchae Constantinopolitani. 337.c
 S. Malachiae Hibernorum Metropolitani. 353.c.d
 Charitonis Patriarchae Constantinopolitani. 357.d
 Albidiae uxoris Rogerij Siciliae Regis, & filiorum.
 365.e
 Sibilia alterius eiusdem uxoris. ibid.
 Sugerij Abbatis S. Dionysij historici. 367.e
 Conradi Regis Romanorum. 369.e
 Rogerij Siciliae Regis. 373.a
 Eugenij III. Pape. 377.a
 S. Bernardi Abbatis Clarauallensis. 378.a
 Anastasij IV. Pape. 379.c
 Stephani Angliae Regis. 380.b
 S. VVicelini Episcopi Aldemburgensis. 381.d
 ibid.
 S. Lamberti Venciensis Episcopi. ibid.
 Hadria.

I N D E X

Hadriani Quarti Papa. 417.d. 418.d
quam fabulosus asseratur. ibid.
Otonis Episcopi Frisingensis historici. 437.b
Roberti Abbatis laudatissimi in Anglia. ibid.c
Fulcheri Ierosolymorum Patriarche. ibid.
Herberti inrursi Episcopi Chrysopolitani. 459.b
Theobaldi Archiepiscopi Cantuariensis. 473.b
Balduni III. Regis Ierusalem. 485.b
Ostianiani Antipapa. 495.e
Julij Cardinalis Pranesini Alexandri III. in Urbe Vicarij. 504.a
Petri Lombardi Sententiarum magistri. 505.c
S. Eberardi Archiepiscopi Salzburgensis. 505.d
Hartmanni Brixienfis Episcopi. 506.a
Vilhelmi Mali Primi Siciliae Regis. 519.b.c
Friderici Bavariae Ducis. 532.b
Reginaldi schismatici Archiepiscopi Colonienfis cum alijs multis. ibid.
Guidonis Cremonensis Antipapa. 629.a
S. Galdini Archiepiscopi Mediolanensis. 707.b
Richardi Archiepiscopi S. Andreae in Scotia. 733.d
Manuelis Imperatoris Graecorum. 739.a
Nestarii Abbatis schismatici Casulorum. 740.d
Ludovici VII. Regis Gallorum. 742.b
Amalrici Patriarche Ierosolymorum. ibid.
Alexandri III. Papa. 743.d
S. Laurentij Episcopi Dublinensis. 747.a.b
Joannis Saresburiensis Episcopi Carnotensis. ibid.d
Henrici, Henrici II. Regis Anglia filij. 751.e
Richardi Archiepiscopi Cantuariensis. 757.a
Lucij Tertij Papa. 762.e
Urbani Tertij Papa. 780.c
Gregorij VIII. 783.d
Henrici II. Regis Anglorum. 798.c
Vilhelmi Boni Secundi Regis Siciliae. 801.e
Friderici Anobarbi Romanorum Imperatoris. 804.b
Conradi Regis Romanorum Friderici successoris. 807.a.b
Clementis III. Papa. ibid.c
miserrandus Leopoldi Austriae Ducis. 861.b.c
Henrici V. Imperatoris. 872.e
S. Homoboni Cremonensis. 878.b
Caelestini Tertij Papa. ibid.c
Obiurgatio S. Thome Cantuariensis per Alexandrum Tertium Papam, & quare. 500.e
alia acerba S. Thome Cantuariensis in Gilebertum Londinensem Episcopum, Ecclesiastica libertatis oppugnatore, & regie defensore. 543.d. & seqq.
alia Petri Blesensis in Hugonem Episcopum Conenrensem, Vilhelmum Eliensis Episcopum acerrimum hostem. 819.b. & seqq.
alia vehemens Caelestini Tertij Pape ad Philippum Bellouacensem Episcopum à Rege Anglorum iuste captum. 870.b. & seqq.
Oblatio honorum Mathildis Comitissa facta Romanae Ecclesiae deperdita renouatur. 26.d
Oblatio Friderici Imperatoris in Missa Venetijs ab Alexandro Tertio celebrata. 679.d
Oblationum quartam partem super altare maius offerri solitarum concedit per diploma Canonici S. Petri Eugenius Tertius Papa. 373.e. & seqq.
Obsequia humillima Friderici Imperatoris erga Alexandrum Tertium equitantem. 679.d. 697.e
Obseruantia stricta, & laudabilis pauperum monachorum Clarauallensium. 214.d
Obsequia Brixienfis suspenditur improbe à Friderico Imperatore. 582.e

Obsides dat Paschali II. Pontifici Henricus V. Germania Rex pro accipienda corona Imperiali, & quinamilli. 69.e. & seqq.
Obsessus à demone monachus Cisterciensis liberatur à S. Bernardo. 214.e. & seqq.
alij ab eodem Mediolani curantur. 228.a
Obsidio diuersarum urbium per diuersos.
Nicaea per Christianos. 4.d
item Antiochia. ibid.e
item Ierosolyma. 5.e
Colonie per Henricum Quartum Regem Romanorum. 46.a
Pancadis ciuitatis per Christianos in Oriente. 250.a
Ierosolyma per Sarracenos. 315.c. 778.c
Ancona per Fridericum Imperatorem. 518.d.c
item Urbis Roma. 530.e
item Alexandriae Longobardorum urbis. 651.b
soluitur auxilio S. Petri Apostoli. 656.a
Obstinatio in defendendo schismate Gilonis Cardinalis Episcopi Tusculani. 266.e
mater est haesum. 343.e
Occasio dissidiorum inter Pontium Cluniacensem Abbatem, & monachos. 151.b
item persecutionis Ludouici Regis Francorum contra Episcopos. 177.b
alia & causa captiuitatis Richardi Regis Anglorum per Leopoldum Austriae Ducem. 822.e
Occisores S. Thome Cantuariensis qui fuerint. 625.a
non ab hominibus solum vitantur, sed & à canibus contemnuntur. 641.e
paenitentes S. Thomam in auxilium venia consequenda innocant. ibid.
Romani pro paenitentia impetranda veniunt, & obtinent. ibid.e. & seqq.
pro paenitentia in Terram sanctam amandantur ab Alexandro III. Papa. 642.a
quo mortis genere perierint. ibid.a.b
Occisio crudelissima S. Thome Cantuariensis. 625.d.e
Occursus celeberrimus Gallorum factus Paschali Secundo. 57.c
item Regum Francia & Anglia Innocentio Secundo in Gallias venienti. 207.b
item Lotharij Regis Germania. 214.a
item Mediolanensem S. Bernardo Clarauallensi venienti Mediolanum. 227.e. & seqq. vide etiam, Honores.
Ostianianus de S. Eustachio nobilis Romanus scribit cum collegis pro Anacleto Antipapa ad Lotharium Regem Romanorum. 192.a
Ostianianus S. Cecilia Cardinalis fungitur legatione apud Conradum Regem Romanorum. 370.b
interest conuentioni concordiae inter Eugenium III. & Fridericum novum Romanorum Regem initae. 371.b
subscribit diplomati ab Eugenio Tertio Canonici S. Petri concessio. 374.e
rebellionem parat contra Hadrianum Papam, & pacem inter ipsum & Fridericum Regem conatur perturbare. 384.a
confunditur à Cardinalibus Legatis. ibid.
Friderici exercitum noctu in Vaticanum, & ciuitatem Leoninam perducit ad auertendas Romanorum insidias. 387.a
causam Fulcheri Ierosolymorum Patriarche fouet contra Hospitalarios. 391.d
fungitur legatione ad Fridericum Imperatorem. 415.e
creatur pseudopapa contra Alexandrum III. legitimum Papam. 420.d
Alexandro viuantem abstrahit, & sibi conatur imponere.

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

ponere. 421.a.b. 423.c
eo sublato, induit se manio proprio à Capellano allato, sed ordine praepostero & inuerso, cum omnium risu & cachinnis. ibid.d. 434.a
armata manu sua electionem defendit. ibid.b.c. 455.a.b
Cardinales cum Alexandro Papa obsidet. 423.e
proscinditur insinuatibus & scommatibus à populo Romano. 421.d
adoratur à Cardinalibus schismaticis. 422.b
inauguratur. ibid.c
cum suis sequacibus excommunicatus ab Alexandro. 424.d.e
Victor cognominatur. ibid.e
scribit mendacissime de sua electione ad Clerum & Principes Germania. 425.a. & seqq.
ab Ottone Comite Palatino fomentatur, & adiuuatur contra Alexandrum. 427.e
item à Friderico. 428.a
ab iisdem ut verus Papa honoratur. 431.a
simoniace electus probatur. 434.c
confirmatur in conciliabulo Papiensi. 438.c
à Canonici S. Petri & Clero Romano Pontifex suscipitur & adoratur. 440.e. & seqq.
probatur ab Auctore inualide electus, & schismaticè intrusus. 442.e. & seqq.
adoratur & colitur à Friderico Imperatore. 444.c
excommunicat Alexandrum Papam, & fautores. ibid.c. 447.d
excommunicatur secundo ab Alexandro. 450.c. 454.d
illegitime intrusus, & Pontificatu indignus probatur. ibid.e. & seqq.
contemnuntur ab Henrico II. Anglorum Rege. 456.e
potentia assinium suorum Rome dominatur. 460.b
reijcitur in duobus Concilijs à Regibus Francorum & Anglorum. 461.a
quos pro parte sua Legatos in Gallias ad Concilia miserit. ibid.c
Lauda in Longobardia celebrat conciliabulum. 464.a
in Episcopos sibi contrarios intorquet excommunicacionem. ibid.c
conqueritur apud Imperatorem, & quare. 407.c
adulationibus & manualibus Legatum Regis Danorum pertrahit in suam sententiam. 469.d
in conciliabulo schismaticorum multa prolocutus, Episcopos praesentes nouis gratijs prosequitur. 472.b
Abalonem Roschildensem Episcopum precibus conatur retinere in conciliabulo schismaticorum. ibid.d
Linonem Episcopum Othomensem consecrat. ibid.
transfert corpus S. Bassiani martyris. 485.a
moritur Lucan in Tuscia. 495.e
quo genere morbi interierit. 497.e
desertur ab Alexandro Papa. ibid.
falso asseritur miracula post mortem patrasse. ibid.c
Ostianianus diaconus Cardinalis mittitur ab Urbano III. cum legatione in Angliam ad coronandum Ioannem, Henrici II. Anglorum Regis filium, in Regem Hiberniae. 775.e
epistolam querelis plenam accipit à Petro Blesensi de ambitione intolerabili dignitatum Ecclesiasticarum. 776.a. & seqq.
Ostianianus Cardinalis Episcopus Ostiensis acerbissima inuictina proscinditur à Richardo Rege Anglorum ob simoniam in Romana Ecclesia vigentem. 802.c
legatione fungitur in Northmanniam ad dirimendam litem inter Vilhelmum Eliensem Episcopum, & Vilhelmum Rothomagensis Archiepiscopum. 736.a
Vilhelmum Northmanniae Senescallum, illum & collegam ab ingressu prohibentem, excommunicat, & Northmanniam inter dicto susponit. ibid.

aspirat ad Pontificatum. 878.e
Oddo Episcopus Ostiensis cum Coepiscopis vngit & consecrat Paschalem II. Papam. 30.e
Oddo, sine Odo S. Georgij Cardinalis diaconus subscribit diplomati ab Innocentio II. Papa Attoni Episcopo Pistoriensi concessio. 224.d
item alteri ab Eugenio III. Canonici S. Petri dato. 374.e
defensor electionis Alexandri III. 427.c
Oddo, sine Odo, sine Otto S. Nicolai in Carcere Tulliano Cardinalis approbat diploma Eugenij III. Canonici S. Petri concessum. 375.a
in vinculis detentus liberatur à Friderico Imperatore cum alijs. 419.d
patrocinator electioni Alexandri III. 427.c
fungitur pro eodem legatione in Gallias & Hispanias. 432.e
mittitur cum Vilhelmo Papiensi Cardinali Legatus in Angliam. 550.e. & seqq.
laudatur à sinceritate. ibid.e
proficitur in Angliam. 559.d
de suo aduentu S. Thomam docet. 563.c
praenititur litteris gratulatorijs ab eodem. ibid.e
inbetur ab Alexandro III. simul cum collega incumbere ad conciliandam inter Reges Galliae & Anglia pacem. 564.b
ab eodem diuersa mandata accipit cum collega. 566.d. & seqq.
strenue agit cum Rege Henrico II. pro componenda cum S. Thoma pace. 579.c.d
Oddo S. Nicolai in Carcere Tulliano schismaticus Cardinalis, Ostianiani fauor, falsa deponit de Alexandri Tertij electione. 442.a
Odelricus de Insprach Comes interest pacis concordiae ab Eugenio III. cum Friderico nouo Romanorum Rege factis. 371.b
Odericus Paraniensis Episcopus docetur à Paschali II. Papa per litteras quid debeat obseruare circa communionem Catholicorum cum schismaticis. 53.a. & seqq.
Odericus SS. Joannis & Pauli Cardinalis schismaticus Anaclei Antipapa fauor. 189.c
Odericus Cassinensis Abbas intercedit pro S. Brunone Signinensi Episcopo apud Paschalem Papam, ut in Cassinensi monasterio seruire Deo liceat. 38.a
deponitur ab Honorio II. 159.e
ab eodem ob inobedientiam excommunicatur. 160.e
violenter à monasterio eicitur. ibid.d
monasterij possessiones euerit, & armata manu dignitatem Abbatis repetit. 167.a
abdicas se tandem, & in manus Pontificis Abbatiatus resignat. ibid.c
Odericus Cardinalis Sacristanus, qui postea Abbas Cassinensis, praesens est electioni Gelasij II. Pape. 121.b
Odiorem semina inter Fridericum Imperatorem, & Hadrianum IV. Romanum Pontificem. 401.b. & seqq.
item alia & prima inter S. Thomam, & Henricum II. Anglia Regem. 487.b. & seqq.
Odiorem Henrici IV. Imperatoris contraciuitatem Rheimensem, & quare. 162.e
Ludouici Regis Francorum contra Episcopos. 117.b.c. & seqq.
Christianorum contra Hebraeos. 325.b. & seqq.
Odo primus Canonice Regularium S. Genouesii Prior creatur. 330.a
moritur. ibid.b
Odo Philippi Regis Francorum, & Henrici Anglorum consanguineus, postea Episcopus Parisiensis, visitat Liminum Apostolorum, & magnifice suscipitur à Gregorio VIII. Papa. 784.b
I lauda-

I N D E X

laudatur.	ibid. c	alia Longobardorum responsoria ad Alexandrum III.	689. c. & seqq.
Odoacer Marchio Styriae signatur cruce pro expeditione in Terram sanctam.	329. c	alia Christiani Archiepiscopi Moguntini ad eundem, ut Fridericum Imperatorem permittat prope Venetias accedere.	693. c
Oenus Anglia tyrannus.	484. d	alia Alexandri III. ad populum Venetum post pacem cum Friderico Imperatore factam.	698. a. b. c
Officium Romani Pontificis quod sit.	19. e. 68. a. 380. e. 392. e	alia Friderici Imperatoris ad Archiepiscopos & Episcopos Germaniae.	767. b. & seqq.
item Templariorum.	129. d	alia Conradi Archiepiscopi Moguntini responsoria ad Imperatorem.	ibid. c. & seq.
item monachorum.	326. a	Orationes certas instituit dicendas Clemens III. Papa pro liberatione Terrae sanctae.	785. a
item Episcoporum.	476. a	Orationibus S. Petri Tarentasiae Archiepiscopi moritur impunitus Herebertus schismaticus Episcopus Chryseopolitanus.	459. b
Olivicus Canonicus Lingonensis supplicat Innocentio II. Papa pro libera noni Episcopi electione.	267. a	Orbis Christianus gaudio exultat ob mortem Henrici III. schismatici Imperatoris.	49. d
Opera & lucubrationes diversae Laborantis Cardinalis, & quanam illae.	750. b. c	Ordinati à schismaticis quomodo sint recepti in Concilio Lateranensi ab Alexandro III.	724. c
Opes & thesauri Regum Siciliae transferuntur in Germaniam ab Henrico V. Imperatore.	860. b	Ordinationes schismaticorum ratificat cum conditione per Decretum in Guastallensi Concilio Paschalis II. Papa.	51. b
Opinio asserentium, quod laicalis investitura sit heresis, refutatur potentissime ab Hugone Carnotensi. 85. e. & seq. alia & varia de tempore & loco obitus VVillemi Ducis Aquitaniae.	264. e. & seq.	factas ab Anacleto Antipapa irritas pronuntiat Innocentius II.	275. b
Opizo Marchio spoliat Petrum Abbatem Cluniacensem Romanam pergentem.	318. c	item damnat Eugenius Tertius.	342. d
à Placentinis ad restitutionem compellitur.	ibid.	Ordinationes Paschalis II. Papa.	120. a
Opizo Abbas Organensis consequitur diploma pro immunitate sui monasterij ab Alexandro III. Venerijs.	678. a. b	Callisti II. Papa.	156. c
praesens est dedicationi Ecclesiae S. Mariae Antiquae Verone.	679. a	Honorij II. Papa.	183. e
Oratio pulcherrima, & filialis erga patrem pietate plenissima Henrici V. Germaniae Regis.	39. e. & seq.	Innocentij Secundi.	299. b
alia Joannis Cardinalis Episcopi Tusculani ad Romanos, qua illos contra Germanorum imperium animat.	74. d. e	Celestini Secundi.	302. a
alia Anastasij Cardinalis Albanensis ad Beneventanos pro causa suae legationis.	101. a	Lucij Secundi.	306. d. e
alia Paschalis II. Papa, qua se purgat ob concessum Henrico IV. Romanorum Imperatori privilegium de investitura.	109. a	Eugenij Tertij.	377. c
alia Henrici Imperatoris ad populum Romanum.	115. a. b	Hadriani Quarti.	418. a. b
alia reprehensione plena & acutissima Cleri Romani ad Henricum IV. Imperatorem.	ibid. b. & seq.	Ordines monachorum omnium & clericorum adhaerent Innocentio Secundo contra Anacletum Antipapam.	176. a. 262. c
alia Gelasij II. Papae consultoria ad Cardinales de sua in Gallias fuga.	125. c	Ordines diversae Religiosorum florent in Gallijs.	217. a
alia Gregorij Cardinalis Legati ad monachos Cassinenses tumultuantes.	166. d. e	Ordo Templariorum instituitur.	129. e
alia querelis plena Honorij II. Papae de Rogerio Siciliae Comite.	173. b. & seqq.	confirmatur in Concilio Trecenti.	175. b. e
alia consolatoria S. Bernardi ad suos monachos Romanam ad Pontificem profecturi.	252. c. d	item Praemonstratensium.	143. e
alia Innocentij Papae ad Beneventanos.	255. b	diffundit se per Orientem.	217. b
alia Rogerij Siciliae Regis ad Clerum Salernitanum, adolo plena.	261. d. e	Carmelitanorum quando & quomodo coepit.	747. a
alia S. Bernardi ad Petrum Pisannum Cardinalem de relinquendo schismate.	262. a. b. c	Tentonicorum instituitur à Celestino III. Papa. 878. e	878. e
alia Hadriani IV. Papae ad Fridericum Regem Romanorum.	384. d	Ordo Hierarchicus in Ecclesia.	476. b. & seqq.
alia Romanorum Arnaldistarum vanitate & superbia referta ad eundem.	385. a. & seqq.	Ordo & modus antiquus creandi & consecrandi Romanos Pontifices.	807. e. & seq.
revertuntur acriter à Friderico.	ibid. d. e. & seq.	Orisambe vexillum sacrum Regum Francorum, 331. a accipitur à Ludovico VII. peregrinatio in Terram sanctam.	331. a
alia Friderici Imperatoris ad Episcopos in conciliabulo Papiensi congregatos humilitatis plena, sed astuta.	438. a	Osbernus à Rondel clericus Eboracensis.	492. e
alia Esberni nobilis Dani ad VValdemarum Regem dissuasoria.	471. a. b	Osculum pacis petenti Friderico Romanorum Regi negat Hadrianus Quartus ob non exhibitum sibi equitanti stratoris ministerium.	384. d
alia Arnulphi Lexoniensis Episcopi luculentia in Concilio Turonensi.	474. d. & seqq.	Ossa S. Prisca eleantur.	32. a
alia Humbaldi Ostiensis Episcopi ad Fridericum Imperatorem.	657. c. & seqq.	Guiberti Antipapa refoffa Rauenna in flumen projiciuntur.	42. a. b
alia Alexandri III. ad populum Venetum. 688. d. e. & seq.		& qua de causa.	ibid. b

I N T O M V M X I I . A N N A L . E C C L E S .

Otto Episcopus Nepefimus cum socijs Episcopis consecratur & vngit Paschalem II. Papam.	3. c
Otto Henrici III. Imperatoris Cancellarius creatur Episcopus Bambergensis.	25. b
ex schismatico Catholica unitati coniungitur inopinatio, & Paschali Papa inuestitura regia Episcopatus insignia projicit.	ibid.
de confirmanda sibi inuestitura ad eundem scribit.	ibid. c. d
ad Paschalem se confert, & deponit Imperatoria inuestitura insignia.	28. a
de privata vita agenda deliberat, & in patriam iter repetit.	ibid. b
à via retrahitur iussu Pontificis.	ibid.
Episcopus consecratur.	ibid. c
de rebus in Curia Pontificia gestis Ecclesiam Bambergensensem per litteras certiorum facit.	ibid. c. d
resum pallij duplicatis diebus accipit à Paschali Papa.	29. a
legatione fungitur ad eundem.	42. a
ab Adelberto Tridentino iussu Henrici Imperatoris capitur.	45. c. d
pro Treuirensi Archiepiscopo & VVigberto Comite intercedit, & è carcere liberat.	ibid. e
monasterij Prufenfensis est fundator.	146. c
refellitur à S. Ermoldo Abbate Prufenfensi, & quare.	147. a
subscribit renuntiationi inuestiturarum ab Henrico Quarto factae.	149. c
Pomeranorum Apostolus creatur à Callisto II. Papa.	153. e. 155. c
Ecclesiam Bambergensensem ante obitum dotat amplissime, & Pontificio privilegio dona corroborat.	154. a. & seqq.
inuitatur ad conversionem Pomeranorum à Bolizlao Poloniae Duce.	ibid. e. & seq.
isdem baptizatis leges Christianae religionis observandas praescribit.	155. a. e. & seq.
canonizatur à Clemente III. Papa.	801. c
Otto nobilis quidam Germanus & Henrici III. Imperatoris cognatus impellit Henricum filium ad rebellionem contra patrem Imperatorem.	39. a
Otto Cassinensis Abbas à suis monachis accusatur apud Paschalem II. Papam, sed frustra.	58. e
paulo post moritur.	ibid.
Otto Comes Mediolanensis à Romanis capitur, & in custodia conciditur.	74. b. c
Otto Frisingensis Episcopus Chronographus.	78. d
cruce signatur pro expeditione in Terram sanctam.	329. b. c
plurimum laudat Gilbertum Episcopum Pictaviensem hereticum.	332. a
moriturus palinodiam recantavit.	ibid. b. c
perstringitur severissime cum reliquis Germania Episcopis ab Eugenio III. Papa, & quare.	372. b. & seqq.
moritur.	437. b
Otto Marchio Misnensis viventem S. Benonem Misnensem Episcopum percuciens à defuncto sibi apparente terretur, & moritur.	116. a
Otto Episcopus Cardinalis Sutrinus Anacleto Antipapa in schismate fautor.	189. d
Otto Episcopus Tuderinus legatione fungitur pro Anacleto Antipapa ad Ludovicum Regem Francorum, & diversos Galliae Principes.	192. d
Otto Morena verum à Friderico Anobarbo in Italia gestarum Chronographus.	381. c. 532. e
quantum sit faciendus.	381. d
mendacissime adscribit Othaviano Antipapa miracula.	497. c

casus iuicris Friderici in Italia commemorat.	532. e. & seq.
Otto Comes Palatinus de Baviaria intencat Legato Sedis Apostolicae mortem liberius loquenti pro Romano Pontifice.	403. b
praemittitur ab Imperatore in Italiam.	407. d
apud eundem accusatur de improbitate per Cardinales Alexandri III. fautores.	427. c
timore Imperatoris fraudulenter agit cum Alexandro Papa.	422. d
opponit se Alexandro, & promovet Othavianum.	427. c
ad Othavianum pedes, ut legitimi Pape, procidit.	431. a
Otto Cardinalis Hadriani IV. Papa Legatus pro restituendis mutuae paci Longobardis inter se dissidentibus.	409. c
scribit ad S. Thomam de diversis rebus.	511. a. b. c
Oxfordia Angliae urbs.	485. d

P

Pacta inter Henricum V. Germaniae Regem, & Paschalem II. Papam pro suscipienda corona Imperiali.	69. d. & seqq.
irritantur ab Imperatore.	71. d
alia inter Eugenium III. & Fridericum Romanorum Regem.	371. a. & seqq.
alia Hadriano IV. à VVillemo Siciliae Rege oblata, ut absolatur ab excommunicatione.	389. c. d. 395. e. & seq.
alia Cardinalium S. R. E. pro restituenda in libertatem Terra sancta ab Infidelibus oppressa.	783. b. c
alia Romanorum cum Clemente III. contra Tusulanos.	793. e. & seq.
alia Romanorum Clementi III. proposita pro incenda pace.	ibid. e
alia concordiae inter Henricum V. Imperatorem, & Richardum Regem Anglorum.	850. e. & seq.
Vide, Concordia.	
Pagani, vide Infideles, & Sarraceni.	
Palaologus Graecorum Princeps occurrat Friderico Imperatori, & inuitat contra VVilhelmum Siciliae Regem.	388. e
Palinodia Petri Abailardi heretici.	287. a
Pallium quare datur Archiepiscopis.	22. e
non debet nec solet absentibus dari.	103. d
denotat plenitudinem potestatis.	263. d
Pallium Archiepiscopale datur S. Thoma Cantuariensi ab Alexandro III. Papa.	473. d
item Absaloni Roschildensium Episcopo inuito, ab eodem.	706. b
Palma & crux insignia sunt redeuntium è Terra sancta.	812. b
Pandulphus subdiaconus Gelasij Secundi vitae scriptor.	120. d
ab eodem Lector & Exorcista S. R. E. creatur.	124. b
Pandulphus Vestiarius monachus Cassinensis accusat Rainaldum Calamentanum Abbatem coram Imperatore.	257. e
Panaeus civitas Orientis obsidetur & capitur à Christianis.	250. a
Panegyris Henrico Tertio schismatico Imperatori digna.	50. a. b
Panes à S. Bernardo benedicti quosuis agros sanant.	335. d. e
Panes multiplicantur miraculose à S. Petro Tarentasiae Archiepiscopo.	426. b
Papa Romanus, vide Pontifex, & Romanus Pontifex.	
Papa Archiepiscopus schismaticus S. Mariae Rotunda Anacleto Antipape fautor.	189. d

Paparonum familia Romae nobilissima interijt in Fran-
cisco Paparone. 368.d
Papiense conciliabulum indicitur à Friderico Imperatore
in causa Alexandri III. Pape, & Octavianis schisma-
tici. 428.a. & seqq.
celebratur. 437.d.e
eius Acta. 438.a. & seqq.
Papiensis Ecclesia privilegij priuatur ab Alexandro III.
ob defensum schisma Octavianis. 658.c
Papyrius Massonus. 75.d
Paradimus rerum Lugdunensium scriptor. 707.c
Paralyticus sanatur à S. Bernardo. 336.a.b
Parma separatur à Paschali II. Pontifice à Rauennensi
Ecclesia, & quare. 51.d
Parmensis inuitant Bernardum presbyterum Cardina-
lem, ut Parmam veniat, & concionibus ad eandem Ca-
tholicam reducat. 27.c
impetum in eundem faciunt, & quare. ibid.d
ad Concilium Guastallense veniunt, & à Paschali Pa-
pa Bernardum Cardinalem sibi Episcopum dari po-
stulant. 51.d. 53.d
eundem Paschalem Papam rogant consecrare Ecce-
siam beatissima Dei Genitricis. 51.d
postulata obtinent. 53.c
Paschalis II. creatur. 2.c
quam diu sit in Pontificatu, & qualiter victurus, à quo-
dama Religioso per visionem reuelatur. ibid.e. & seqq.
eius patria, genus, parentes, & totius vite cursus. 3.a.b
inuitus Pontifex renuntiat. ibid.b.c
consecratur & coronatur. ibid.d.e
Urberem & orbem quieti restituit. ibid. & 4.a
Mathildem Comitissam ad conservandam pristinam
erga Ecclesiam Romanam fidem hortatur. 4.b
litteras accipit à Daiberto Archiepiscopo Pisano &
Godofredo Bolonio de Ierosolyma captis, & necessita-
ribus Terra sancta. ibid.c
ab Iuone Carnotensi monetur de disponenda Ecclesia
Gallicana, & in Gallias legatione mittenda. 6.b
& seqq.
instigatur à suis contra Guibertum pseudopapam, &
reliquos schismaticos. 7.a
à Rogerio Sicilia Comite salutatur, & pecunijs inua-
tur. ibid.
recuperat ciuitates ab Ecclesia Romana alienatas.
ibid.c. & seqq.
Petrum de Columna Ecclesia Romana rebellem coër-
cet, & urbibus spoliatur. ibid.e. & seqq.
alios item Ecclesia Romana rebelles domat. 8.a
Concilium in Gallijs celebrari iubet contra Philippum
Galliarum Regem adulterum, & legationem dirigit.
ibid.b
aliam mittit in Orientem. 11.d
ad exercitum Christianorum in Asia militantem scri-
bit. ibid.d.e. & seqq.
Gebehardo Constantiensi Episcopo legationem per Ger-
maniam committit. 15.d
monasterium S. Alberici Ordinis Cisterciensium pri-
uilegio donat. ibid.e. & seqq.
recusat in gratiam Henrici Anglorum Regis infim-
gere statuta sanctorum Patrum. 17.a. 29.e. & seqq.
S. Anselmo per litteras irrat falsa esse, quae Legati
Regis Henrici se Romae obtinuisse sparserant in An-
glia. 17.d
excommunicat ob mendacium Episcopos Legatos. 18.a
monetur ab Iuone Carnotensi, ne facile Philippum
Francorum Regem fraudulentum absoluat. ibid.c
rogatur ab eodem, ne accusationes laicorum de Episco-
pis facile admittat. 19.b.c
nem, ut impediatur electionem ad Episcopatum Bello-

nacensem Stephani clerici improbiissimi. ibid.d
confirmat primatum Ecclesiae Toletanae. 20.b
Concilium generale Romae celebrat, & Henricum III.
Imperatorem anathemate percellit, & multa alia
ordinat. 21.d.e. & seqq.
inrepat Archiepiscopum Panormitanum, nolentem
iurare obedientiam Sedi Apostolicae pro pallio Archi-
episcopali. 22.d
eadem de causa scribit ad Archiepiscopum Polono-
rum. ibid.e. & seqq.
litteras accipit ab Ottone electo Bambergensi de sua in-
uestitura per Imperatorem. 25.c.d
eidem cum gaudio respondet de illius erga Romanam
Ecclesiam constantia. ibid.a
Robertum Flandria Comitem aduersus Leodienses
schismaticos instigat. ibid.e. & seqq.
mittit Bernardum Cardinalem ad Mathildem Comi-
tissam Legatum. 27.c
qua cum Ottone Bambergensi Episcopo electo coram
egerit. ibid.e. & seqq.
commendat eundem Ecclesiam Bambergensium, & eos in
fide Romana Ecclesiae persistere hortatur. 28.e. & seqq.
Otoni duplicatis diebus usum pallij concedit ex singu-
lari gratia. 29.a
Legatum Regis Angliae audit pro inuestituris per-
orantem. ibid.d.e
quid Legato respondeat. ibid.e
Regem Anglorum paternè monet & salubriter de
non concupiscendis inuestituris Ecclesiarum. 30.b
& seqq.
varijs de rebus per litteras instituitur ab Iuone Car-
notensi. 31.c. & seqq.
dispensat super consanguinitatis impedimentum in
quarto gradu inter Regem Poloniae, & filiam Ducis
Russiae. 32.e
Banimum in Apulia monasterium quo anno Pontifi-
catus privilegio donauerit. ibid.d
Gallonem Parisiensem Episcopum ad Polonos cum le-
gatione mittit. ibid.e
Legatum in Gallias ablegat ad absolvendum Regem
Philippum. 33.b
ab Iuone docetur, cur absolutio sit impedita. ibid.e
& seqq.
rogatur ab eodem pro transferendo Gallone Episcopo
Bellouacensi. 34.b
interpellatur per apologiam eiusdem contra clericos li-
centiosè nimis suos Episcopos deferentes. 36.b.c.d
iubet Comitem Cenomanensem excommunicari, &
quare. ibid.e
audita Daiberti Ierosolymorum Patriarcha querela,
Ierosolymam mittit ad cognoscendam eius causam.
37.b
inrepat S. Brunonem Signiensem Episcopum ob di-
missum absque suo consensu Episcopatum, & redire
ad onces iubet. ibid.d
eundem cum legatione in Gallias mittit. 38.a
per litteras monet Didacum Compostellanum Episco-
pum, ut Ecclesiam suam ordinet secundum prescri-
ptum sacrorum canonum. ibid.c
conuenitur secretò per litteras ab Henrico III. Impe-
ratore de inuenda pace, sed fraudulenter. 40.c
in Galliam cisalpinam proficiscitur, & Concilium in-
dicat. 50.c
audit rumore de Antichristi aduentu. ibid.
indictum Concilium Guastalla in Gallia cisalpina ce-
lebrat. ibid.e
quam laudabilia & quam necessaria ibi gesserit. ibid.
& seqq.
decretum edit de ordinationibus tempore schismatis
factis.

factis. 51.b
Archiepiscopatum Rauennatensem ob rebellionem Iuo-
rum Archiepiscoporum contra Ecclesiam Romanam
multis ciuitatibus priuatur. ibid.d
inuestituram laicalem interdicit. ibid.e
de tumultibus in Germania ortis ob communionem cum
schismaticis, quid debeat fieri, per litteras Constani-
ensis & Patuensis Episcopis significat. 52.a. & seqq.
Augustana Ecclesia de Hermanno illius Episcopo
scribit. 53.a
annuit postulatis Parmensium, & Bernardum Cardina-
lem ibi Episcopum consecrat, Ecclesiam Dei Geni-
triciis dedicat. ibid.d.e
in Gallias iter dirigit. 54.a
cur Mogontiam, ut constituerat, non sit profectus, multa
dantur cause. ibid.a.b
de Rudolphi Rhemensis Archiepiscopi restitutione per
litteras ab Iuone Carnotensi sit certior. 56.c. & seqq.
Concilium Trecentense in Gallijs celebrat. 57.c
maximo cum honore à Gallis excipitur. ibid.
ab Henrico Germania Rege legationem accipit. ibid.d
item à Dolensi Clero pro nouo Archiepiscopo. ibid.e
rogatur ab Iuone Carnotensi, non consentire electioni
Dolensium de Vulgrino Carnotensi Cancellario.
ibid.e. & seqq.
de translatione corporis S. Benedicti cum monachis
Floriacensibus agit. 58.d
Romam ex Gallijs reuertitur. ibid.e
monachos Cassinenses contra Otonem suum Abbatem
agentes redarguit. ibid.
S. Brunonem Episcopum Signiensem in Abbatem eligi
consentit. ibid.
litteras accipit querelis plenas ab Iuone Carnotensi de
miserrimo statu Ecclesiae Northmannicae. 59.e. & seqq.
Gibelinum Archiepiscopum Arelatensem Ierosolymas
mittit ad deponendum Ebermarum intrusum Pa-
triarcham. 61.c
electo eodem Gibelino Ierosolymorum Patriarcha ad
Arelatenses scribit de nouo eligendo Archiepiscopo.
62.d
innuiores rerum Ecclesiae Romanae compefcit. 63.c.d
Concilium Beneuenti celebrat, & quae ibi saucerit.
ibid.d.e
luxum clericorum in vestitu arguit, & interdicit.
ibid.e
intercessione S. Brunonis Signiensi Episcopi dedicat
Ecclesiam S. Benedicti Capuae. ibid.
hortatur Ioannem monachum monasterij S. Vincenij
ad continuandam historiam Ecclesiasticam. ibid.
Gerardo Eboracensi Archiepiscopo per litteras praeci-
pit obedire S. Anselmo Cantuariensi ut Primati.
63.a.b
ad S. Anselmum de diuersis negotijs Ecclesiasticis scri-
bit. 65.a. & seqq.
Balduino Primo Ierosolymorum Regi postulata de il-
lustranda & dilatanda Ecclesia S. Sepulchri conce-
dit. 65.d.e
eadem de re scribit ad Gibelinum Patriarcham. ibid.e
& seqq.
Bernardo Antiocheno Patriarcha conuerenti deim-
minutis iuribus & terminis suae Ecclesiae spem dat re-
stitutionis. 66.c.d
ad Didacum Compostella Episcopum scribit de prepa-
dando incestuoso matrimonio inter Uracā Reginam,
& Alphonsum Aragoniae Regem. ibid.e. & seqq.
de S. Godofredo Ambianensi Episcopo sollicitè inqui-
rens, & quis esset intelligens, dolet de sua erga illum
inhumanitate. 68.b.e
reduentem à Bari honorificè suscipit, & veniam prio-

ris inhumanitatis rogat. ibid.c.d
doctrinam eius tentat. ibid.
eidem victoriam litis adiudicat contra Abbatem, &
monachos S. Udalrici. ibid.
audito de Henrico V. Germania Regis Romae aduentu,
sollicitè circumspicit pericula Romana Ecclesiae, &
diuersos Principes ad fidelitatem iuramento adigit.
69.a.b
quibus pactis eidem coronam Imperialem promittat.
ibid.d. & seqq.
quos ab eodem obsides postulet, eorumque nomina, &
quos accipiat. ibid.e. & seqq.
paternè Henricum per litteras alloquitur, & multa ei-
dem promittit. 70.c.d
eidem perenti pro patre Henrico sacram sepulturam
negat fortissimis rationibus. ibid.e
Bethlehem in Terra sancta in Episcopatu erigit. 71.a
audito Henrici Germania Regis ad Urbem aduentu,
sollicitè de auxilio circumspicit. ibid.c
dat & accipit ab eodem obsides. ibid.
quam eidem promittat. ibid.e. & seqq.
quam cum magnificentia eundem ad Urbem venien-
tem suscipiat. 73.a.b
eundem Imperatorem designat. ibid.b
cum eodem contendit. 73.e
ab Imperatore armata manu circumdatur. ibid.e
captiuus ducitur Surrum ab eodem. 75.d
minis tentatur ab eodem, sed frustra. 76.e
condescendit Imperatori amore & precibus populi
Romani. ibid.c.d
eidem coactè inuestituram remittit. ibid.d.e
de eisdem per vim extortis cogitur eidem privilegium
bullatum concedere. 77.d.e
eundem Imperiali corona donat. 78.b
eidem corpus & sanguinem Domini in salutem porri-
git, si pacta conuenia seruet. ibid.b.o
liber ex suburbio in Urbem rediens, à populo Romano
summo cum gaudio recipitur. ibid.c
à quibusdam Cardinalibus reprehenditur ob concessio-
nem de inuestituris Henrico IV. Imperatori factam.
81.a
eosdem per litteras conatur sedare. ibid.b
de eodem concessio privilegio arguitur à S. Brunone
Signiensi Episcopo. ibid.c. & seqq.
eundem ob nimiam in loquendo libertatem Abbatem
iubet renuntiare, & ad Episcopatum redire. 83.a.b
errorem libenter fassus, reprehensores tamen non potuit
ferre, & quare. ibid.c
excusatur ob factum datum privilegium Henrico Im-
peratori ab Iuone Carnotensi. ibid.d. & seqq.
Concilium generale Lateranense indicit ad reuocan-
dum per vim sibi extortum ab Henrico IV. Impera-
tore de inuestituris privilegium. 90.a
reuocat, & de reuocatione orbem Christianum per lit-
teras certum reddit, & ante omnes Archiepiscopum
Viennensem. ibid.c. & seqq.
in Concilio publicè commemorat totam rerum seriem
cum Henrico IV. Imperatore gestarum. 91.b.c.d
professionem Fidei coram omnibus edit. ibid.d.e
reiecta mitra & manto semet abdicat Pontificatu, sed
iubetur à Concilio insignia Pontificia recipere. 92.e
& seqq.
litteras accipit à Guidone Viennensi Archiepiscopo de
negotijs in Viennensi Concilio pertractatis. 93.e. & seqq.
ob non statim sua auctoritate confirmata, quae ibi suc-
runt constituta, seculatur. 94.c.d
Legatos sibi de iniurijs ab Henrico Imperatore acce-
pit condolentes accipit ab Alexio Graecorum Impe-
ratore. 95.d

rursus querelas audit gravissimas de Herimanno in-
 rursu Augustano Episcopo. *ibid. c. & seq.*
 refcribit Ecclesie Augustana. 96. b
 Archiepiscopo Moguntino iudicium de Herimanno
 delegat. *ibid. c.*
 ab eodem rursus decipitur. *ibid. d.*
 craticulam S. Laurentij ab altari eruit cum duabus
 ampullis sanguinis eiusdem Martyris. 97. b
 Beneventi Synodum celebrat. 98. a
 Landolphum de Grecia strenuum militem contra
 Northmannorum infestationes creat Comestabulum
 Beneventanum. *ibid. b.*
 Bernardum Patriarcham Antiochenum rursus con-
 querentem de imminentis sue Ecclesie iuribus per lit-
 teras quietum reddit. *ibid. d.*
 eius in iudicando summa equitas. *ibid. e. & seq.*
 ad Baldwinum Ierosolymorum Regem scribit de non
 auferendis ab Ecclesia Antiochena antiquis possessio-
 nibus. *ibid.*
 excommunicat Comitem Robertum, & obedientem ab-
 soluit. 99. b. c
 Ecclesiam S. Bartholomai in insula Tiberina restau-
 rat. *ibid. d.*
 Ceperani Synodum convocat. 100. a
 Willelmo Apulia & Calabria Ducem renuntiat.
ibid. b. 101. b
 Legatos Beneventum mittit ad sedantes inter ipsos &
 Northmannos inimicitias. 100. b. c
 Landolphum Archiepiscopum Beneventanorum pacis
 publice perturbatorem ab omni officio deponit, & il-
 lius sequaces anathemate ferit. *ibid. e.*
 alios Beneventum Legatos mittit. *ibid. d. e.*
 Landolphum Comestabulum honorifice excipit. 101. b
 Landolphum Archiepiscopum Beneventanum in Con-
 cilio accusat. *ibid. c.*
 eundem se purgantem mitissime audit. *ibid. d. & seq.*
 Radulpho Archiepiscopo Cantuariensi absenti singula-
 ri ex benignitate pallium mittit. 102. e
 de eodem eidem conferendo per litteras ab Ivone Car-
 notensi rogatur. *ibid. & seq.*
 turbatur ab nouem se in scio electum Urbis Praefectum.
 105. c. d
 alium substituit. *ibid. e.*
 multi iniurijs a nouo Praefecto populi afficitur. 106. a. b
 Troia Concilium celebrat. *ibid. e.*
 rebus Beneventanorum constitutis & ordinatis Ro-
 manam redit. 107. a
 monasterium S. Vincentij dedicat. *ibid.*
 Saxones Romana Ecclesia communioni restituit per
 Dietericum Legatum. *ibid. b. c.*
 Legatum mittit in Orientem ad deponendum Arnul-
 phum inuisum Ierosolymorum Patriarcham. *ibid. e.*
 & seq.
 ab eodem circumuentus rursus eundem ad sedem Ie-
 rosolymitanam remittit. 308. a
 Roma aliud generale Concilium in Laterano celebrat.
ibid. b. & seq.
 monetur in Concilio Lateranensi prius negotia Eccle-
 siastica tractare, quam secularia. *ibid. d.*
 penitentiam agit pro concessio illicito privilegio Impe-
 ratori Henrico, illudque excommunicat. *ibid. d. e.*
 defenditur a calumnia Brunonis Signini Episcopi.
ibid. e. & seq.
 semetipsum purgat, & rationem facti reddit. 108. d. e
 de Ecclesie incrementis disserit. 109. b
 rursus privilegium Imperatori datum anathematizat.
ibid. c.
 Legationis Acta Cononis Praenestini Episcopi confirmat.
ibid. c. d.

Chrysolanum Archiepiscopum Mediolanensem in
 primum Episcopatum restituit. *ibid. e.*
 visitantibus Limina Apostolorum Indulgentiam con-
 cedit. *ibid. e. & seq.*
 Troia alterum Concilium celebrat. 114. b
 Ecclesiam S. Vincentij consecrat. *ibid.*
 Landolphum Beneventanorum Archiepiscopum in-
 tercessione monachorum Cassinensium restituit. *ibid.*
 contra Henricum Imperatorem ad Urbem venientem
 Romanos, & alios Principes hortatur. *ibid. c.*
 aliquot Campaniae oppida subiungat. *ibid. d.*
 agrorum & conualescit. *ibid. e.*
 Ecclesiam B. Agapiti Praeneste dedicat. *ibid.*
 negat Imperatori petenti absolutionem, & quare. 116. b
 Henrico I. Anglorum Rege petente, confirmat ex anti-
 qua consuetudine Archiepiscopo Cantuariensi Sedis
 Apostolica legationem in Anglia. *ibid. e. & seq.*
 pro Turstano Eboracensi ad eundem Regem scribit. 117. d. c
 Romam reuertitur. 119. d
 egrotans Cardinales conuocat, & de multis commone-
 facit. *ibid. e.*
 moritur. 120. a
 quot Cardinales & Episcopos creauerit, & Ecclesias
 consecraverit. *ibid.*
 eius Epistola ad Abbatem Cluniacensem de non por-
 rigenda Communione intincta. 120. b. c. d
 Pataninicum Veronensibus certant bello. 291. c
 rebellant cum reliquis Longobardis populis Friderici
 Imperatori. 503. c
 eidem fortiter resistunt. 513. a
 Patria & parentes Paschalis II. Papa. 3. a
 Gelasij II. 120. d. e. 133. d. e
 Callisti II. *ibid. e.*
 Gratiani Decretorum collectoris. 368. e
 Hadriani IV. Papa. 379. d
 Parrimonium S. Petri circa Urbem Romanam a Tentionis
 & schismaticis detinetur. 460. c
 S. Pauli Episcopi Nolani, & S. Bartholomai Apostoli
 corpora reperiuntur Roma. 407. b
 Paulinus Cardinalis Episcopus Praenestinus renuntiat
 Pontifex, & Clemens III. appellatur. 784. e
 expeditionem in Terram sanctam ab Antecessore ten-
 ratam promouet. *ibid.*
 quasdam formulas orationum instituat pro victoria a
 Deo consequenda. *ibid. e. & seq.*
 Scotorum Ecclesiam diuturnis turbis exagitata resti-
 tuit in pristinam quietem. 792. a. b
 Willelmo Regi & Ecclesie Scotorum immunitatem a
 subiectione alterius Ecclesie praeter Romanam donat
 & confirmat privilegio. *ibid. d. & seq.*
 Legatos suos Pisis Romam mittit pro componenda inter-
 se & Romanis pace. 793. a. b
 quibus conditionibus pacem faciat. *ibid. c.*
 diploma de pace composita accipit a Senatu Romano
 amplissimum. *ibid. d. & seq.*
 Joannem Cardinalem Anagninum in Galliam mittit
 ad concordandos Philippum Regem Francorum, &
 Henricum II. Regem Anglorum. 797. e
 S. Ottonem Episcopum Bambergensem inter Sanctos
 annumerat. 801. e
 de eo reddit certiores Germania Episcopos & Abbates.
ibid. & seq.
 Richardo Regi Anglorum petenti, Willelmo Episcopo
 Eliensi legationem Apostolicam pro regni custodia
 per Angliam committi annuit. 802. c
 ab eodem docetur per litteras de pactis inter illum, &
 Tancredum Sicilia Regem initis. *ibid. e. & seq.*
 pro dispensatione inter Arthurum Britanniae Ducem, &
 filium Tancredi Regis ab eodem sollicitatur. 803. a. b
 mori.

moritur. 807. c
 PAVLVS V. creatur omnium ordinum consensu Pontifex
 Maximus. 879. c. e
 a sacro Collegio solita acclamatione salatur. *ibid. e.*
 Pauperes & egroti comitantur honoris causa S. Thomam
 Cantuariensem a iudicio redeuntem. 492. b. 493. e
 cum eodem epulantur. *ibid.*
 Paupertas laudabilis & obseruantia monachorum Clara-
 uallensium. 214. d. e
 Pax Urbis & orbi reddita creato Paschali II. Papa. 3. e.
 & 4. a
 inter Ecclesiam Romanam & Imperium componitur
 VVormatie. 149. b. & seqq.
 restauratur inter Pisanos & Ianuenses. 219. a
 item inter Innocentium II. & schismaticos, mortuo
 Anacleto Anapapa. 265. d
 quanta Urbis bona contulerit. 268. e
 alia componitur inter eundem, & Rogerium Sicilia
 Regem. 277. e
 quam utilis sit toti Italia & Sicilia. 280. c. & seqq.
 281. b. & seqq.
 alia inter Ludouicum Regem Gallie, & Pontificem
 Romanum. 300. d
 item inter Eugenium III. & Romanos. 369. e
 item inter eundem, & Fridericum nouum Regem Ro-
 manorum. 371. a. & seqq.
 inter Hadrianum IV. & Willelmum Sicilia Regem
 disturbatur a Cardinalibus in gratiam Imperatoris.
 389. d
 componitur, sed iniquis conditionibus. 394. e. & seq.
 redintegratur per Alexandrum III. inter Ludouicum
 Gallorum, & Henricum Anglorum Reges. 466. e.
 & seq.
 restituitur secundo, eodem agente inter eosdem.
 564. d. c
 item irradatur inter Fridericum Imperatorem, & Lon-
 gobardos. 656. c. d
 item inter eundem, & Alexandrum III. Papam.
 657. e. & seq. 677. d
 item inter Willelmum Sicilia Regem, & Imperato-
 rem. 700. d. & seqq.
 de eadem conficitur diploma a Friderico Imperatore.
 701. d. & seqq.
 item inter Romanos, & Alexandrum Papam. 708. c. d
 item inter Fridericum Imperatorem, & Longobardos.
 753. c
 item inter Clementem III. Papam, & Romanos. 793. a.
 & seqq.
 Peccatum non dimittitur nisi per penitentiam. 14. c
 Peccatum non dimittitur, nisi ablutum restituatur. 149. d.
 619. e
 Pecuniarum siti semper laborauit Urbis Roma. 557. a
 item Joannes Cardinalis Neapolitanus. *ibid. c. d.*
 Vide, Auaritia.
 Pelagius Archiepiscopus Bracharensis obtinet diploma a
 Callisto II. de confirmatione privilegiorum a Paschali
 II. illi Ecclesie concessorum. 152. b. c
 Pellex Henrici II. Anglorum Regis Rosamunda ex-
 mulatur a S. Hugone Lincolnensi Episcopo, & in-
 betur extra locum sacrum sepeliri. 824. a
 Pepp Episcopus Patavinus interest dedicationi Ecclesie
 S. Mariae Antiquae Verone. 674. a
 Peregrinatio ad S. Iacobum quomodo cum Romana sit a
 Callisto II. commutata. 145. d
 ad Limina Apostolorum interdicitur a Friderico Im-
 peratore. 404. e
 alia Henrici II. Anglorum Regis, cum ingenti deuotione,
 & laudabili penitentia ad sepulchrum S. Thome
 Cantuariensis. 652. c. & seqq.

alia Ludouici VII. Francorum Regis ad idem. 728. a.
 & seq.
 alia Odonis postea Parisiensis Episcopi ad Limina A-
 postolorum. 784. b
 Peregrinus Patriarcha Aquilienensis pronuntiat senten-
 tiam depositionis in Rainaldum Calarentanum Abba-
 tem Cassinensem. 258. d
 Perfidia Friderici Imperatoris contra WValdemarum
 Dania Regem incusat ab Absalone Roschildensium
 Episcopo. 471. e
 Pericula Alexandri III. & Cardinalium in reditu ex
 Gallijs a piratis Pisanorum. 512. d
 Persecutionis initia Henrici II. Anglia Regis contra
 S. Thomam Cantuariensem, & Episcopos Angliae.
 482. b. c
 Persecutio Henrici II. Anglia Regis contra S. Thomam
 Cantuariensem, & eius comites. 502. d. e
 alia Friderici Imp. contra Alexandrum III. magno
 eius damno & ignominia a Deo compressa. 535. a. b
 alia Antiochena, eiusque causa. 747. c
 alia & crudelissima Graecorum contra Latinos Con-
 stantinopoli habitantes. 754. b. & seqq.
 Persecutores haereticorum cumulat Indulgentijs Alexan-
 der III. Papa in Concilio Lateranensi. 723. e
 Perseuerantia descriptio & commendatio. 236. a. b
 Pertinacia haereticum facit. 343. e
 Pertinaciam Aquitaniae oppidum. 231. c
 Peruerfitas Ludouici Francorum Regis reprehenditur &
 commemoratur a S. Bernardo. 297. a. & seqq.
 item Henrici Petrobrusiani haeretici. 334. d. e. & seq.
 Pestis horrenda grassatur diuinitus in exercitu Friderici
 Imperatoris sub Urbe Roma. 532. a. b. 533. e
 alia grauissima vexat Urbem Romanam. 792. c
 Petio Iuonis Carnotensis apud Paschalem Papam pro
 Radulpho Archiepiscopo Cantuariensi. 102. e. & seq.
 alia Friderici Imperatoris pro Guidone a se electo
 Archiepiscopo Raennate. 411. c. d. e
 alia Regis Indorum apud Alexandrum III. Papam
 qualis fuerit. 684. e
 S. Petrus quomodo Christum negauerit. 6. c
 duplicem gladium Pontifici Romano reliquit. 320. d. e
 uisibiliter Alexandrinis apparet, & eorum ciuitatem
 liberat ab obsidione Friderici Imperatoris. 656. a
 Petrus de Columna contra Ecclesiam Romanam arma ma-
 uens, ciuitatibus ac possessiombus suis a Paschali II.
 exiuit. 7. e. & seq.
 rursus contra eundem rebellans, ab eodem compefcitur.
 65. d
 Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis. 10. a
 horrendam poenam presbyteri concubinarij refert. *ibid.*
 & seqq.
 ad Ioannem Comnenum Imperatorem Graecorum scri-
 bit pro restituendo monasterio Cluniacensium Con-
 stantinopoli sito. 138. b
 eundem aggregat meritis congregationis Cluniacensium.
ibid. e.
 pro supradicto monasterio Cluniacensibus reddendo
 scribit etiam ad Patriarcham Constantinopolitanum.
 139. a
 quando Abbas sit creatus, eiusque encomia. 160. e
 recenset compendio iniurias, quas a Pontio Abbate ac-
 cepit monasterium Cluniacense. 161. e. & seq.
 eius mansuetudo. 162. c
 de Pontij obitu docetur ab Honorio Papa. 168. c
 indulget S. Bernardo. 169. e
 quantum laborauerit in exinguenda heresi Petri de
 Bruiis. 170. d. e
 Cluniacensium immobilem erga Innocentium II. con-
 stantiam declarat. 196. e
 pra

I N D E X

pro decimarum pensatione Cluniacensibus à Cisterciensibus solui solita instat apud Innocentium. 215.b.c
 isdem se excusat de prioris epistola ad eos propter decimas ablatas scripta, & Cluniacensium charitatē erga Cisterciensēs perseverare ostendit. *ibid.* d.e. & seq.
 Innocentio II. scribit de obstinatione monachorum Lezionensium. 216.c
 litteras accipit ab Innocentio II. de dedicatione & privilegijs sui monasterij. 217.c. & seq.
 eidem commemorat pericula, qua una cum Gallia Episcopis sustinuit in reditu à grassatoribus Longobardis. 225.e. & seq.
 eundem ad sumendam de illis vindictam hortatur. 226.d.e
 certior fit ab Innocentio Papa de recuperata & subingata Apulia atque Campania. 255.d
 item à S. Bernardo de obitu Anacleti Antipapae. 265.b
 perstringit Gilonem Cardinalem Episcopum Tusculanum schismaticum. 226.d
 Innocentio supplicat, ne permittat Abbatem Virgiliacensem eligi Episcopum Lingonensem. 268.a
 quantum colerit S. Bernardum. *ibid.* c
 gratulatur Rogerio Regi de pace cum Innocentio composita, & regio titulo legitime ab eodem obtento. 280.b & seqq.
 eundem de prudentia, iustitia, & regni regimine mirifice laudat. 281.d. & seqq.
 causam Petri Abailardi apud Innocentium agit, & eidem ad sanioerem mentem revocato vitam monasticam persuadet. 286.e. & seq.
 ad Elyosam Abbatissam, olim Petri Abailardi coniugem, scribit de illius laudabili conversatione & morte. 287.e. & seq.
 item epitaphium eidem statuit. 188.c
 excusat Ludovicum Regem Francorum apud Innocentium Papam. 294.c
 congratulatur Calestino II. de nouo Pontificatu. 299.d
 litteras accipit à Lucio II. de statu rerum suarū. 302.a
 pro reconciliandis Tuscia civitatibus ab Eugenio III. in Italiam euocatus Romam venit. 317.c
 laudatur egregie à S. Bernardo. *ibid.* d
 Tuscia miserabilem statum deplorat. 318.a.b
 in itinere ad Urbem spoliatus omnibus ab Opizone Marchione grassatore, sua recipit ope Placentinorum. *ibid.* c
 eosdem commendat Eugenio III. Papa. *ibid.*
 visionem videt, & à V. V. illelmo Priore impie ingulato auctorem homicidij cognoscit. 318.e. & seq.
 inuitatur à S. Bernardo ad Concilium Carnotense. 320.a
 item à Sugerio Abbate S. Dionysij. *ibid.* c
 quam de Iudais poenam sumendam censet. 326.b
 de ortu Henrici haeretici, & eius erroribus qua scribat. 333.d.e. & seq.
 litteras querelis plenas accipit ab Henrico electo Episcopo Bellonacensi, de approbata ipsius electione. 364.a
 ad Eugenium Papam proficiscitur, & per honorifice tractatur. *ibid.* c. & seq.
 consolatur Rogerium Sicilia Regem in funeribus uxorum & filiorum, & mitigat contra Manuelem Imperatorem Graecorum. 366.a
 Petrus diaconus monachus Cassinensis Chronographus. 37.c
 de translatione S. Benedicti qua narrat, vacillant. 58.d
 mendacij grauisissimi arguitur ab Auctore, de inuestituris Ecclesiarum Lothario Regi ab Innocentio II. redditus. 214.b.c
 item alterius. *ibid.* c
 ad Cassinenses mittitur ab Imp. & qua de causa. 256.c

perstringitur ab Auctore. 266.b. 269.c
 S. Petrus Anagnina Episcopus moritur. 42.d
 à Paschali Papa in album Sanctorum refertur. *ibid.*
 Petrus Leonis nobilis Romanus auxiliatur Paschali Papa ad deprimentos Romanae Ecclesiae hostes. 65.d
 pro eodem cum Legatis Henrici V. Germania Regis irasgit de pactis pro corona Imperiali conferenda. 69.d
 nomine Paschalis Papa irrat Henrico Regi. 72.a.b
 eidem obsides dat. *ibid.* a
 Paschali periclitanti in tumultu Urbano succurrit. 106.e
 à populo Romano infestatur. *ibid.* d
 arma corripit pro liberatione Gelasij II. Papae. 122.a
 subscribit diplomati Rogerio Calabria & Apulia Ducis ab Anacletio Antipapa concesso de collato regio titulo & nomine. 204.b
 eius epitaphium. 305.a.b
 Petrus Cardinalis Episcopus Portuensis irrat Henrico Quarto Imperatori de inuestituris nomine Paschalis Secundi Pontificis. 77.a
 admonetur erroris à S. Brunone Episcopo Signinensi. 82.e
 legationem obit ad Beneuentanos pro pace cum Northmannis componenda. 100.c
 sententiam de passionis pronuntiat inuitus in Landolphum Archiepiscopum Beneuentanum. 102.d
 conuocat Cardinales ad substituendum nouum Pontificem Paschali II. defuncto. 121.a
 Gelasium II. Papam cum Coepiscopis Caieta constituit. 124.a
 Vicarium Urbis creatur à Papa in Gallias abeunte. 125.e
 de eius morte & Callisti II. creatione litteras accipit, & Romanis legit. 134.c.d
 Beneuentanis de obitu Gelasij, & creatione Callisti scribit. *ibid.* d
 Petrum Leonis Cardinalem presbyterum S. Mariae trans Tiberim Papam schismaticē pronuntiat contra Innocentium II. legitime electum. 184.a
 pro eodem scribit ad quatuor Episcopos Cardinales. 187.d. & seq.
 item ad Lotharium Regem Romanorum. 189.d
 Petrus Urbis Praefectus moritur. 105.c
 Petrus diaconus Cardinalis S. R. E. Bibliothecarius. *ibid.*
 Petrus Urbis Praefectus inuito populo creatus contra illorum impetum praesidium militum disponit. *ibid.* e
 ad liberandum Gelasium Papam II. è manibus Cenci Frangipanis arma corripit. 122.a
 Petrus Leonis, qui postea Anacletus Secundus pseudopapa, pessime functus & auare admodum in Anglia legatione. 116.c
 interest electioni Gelasij II. Papae. 121.c
 cum eodem in Gallias proficiscitur. 127.a
 à Callisto II. presbyter Cardinalis ex diacono factus. 156.c
 S. Stephanum Ordinis Grandimontensis fundatorem conuenit. 171.e. & seq.
 contra Innocentium Secundum schismaticē Pontifex eligitur auctore Petro Portuensi Cardinali Episcopo. 184.a.b
 Anacletus Secundus appellatur. *ibid.* c
 vituperatur à S. Bernardo. *ibid.*
 Innocentium contemnit, & potentia sua nixus eundem vi pellere conatur. 185.a
 Ecclesiam S. Petri auro & argento spoliat. *ibid.* b
 item alius Urbis Ecclesias. *ibid.*
 populum Romanum pecunijs corrumpit. *ibid.*
 mendacis conatur apud Principes Christianos suam stabilire schismaticam electionem. 186.c
 bestie

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

bestia Apocalypicos comparatur, & Antichristus vocatur à S. Bernardo. *ibid.* d. e
 defenditur constanter à Petro Cardinali Episcopo Portuensi. 187.d.e. & seq.
 excommunicat Innocentium Papam, & Cardinales ei adhaerentes, eosdemque deponit. 188.c
 scribit ad Lotharium Regem Romanorum de sua legitima electione, sed mendacissime. *ibid.* c. & seq.
 inuehitur in Haimericum Cancellarium, & Ioannem Cremensem Cardinales aduersarios. 189.a. 196.a. b
 rursum scribit ad Lotharium Regem. 190.d. e
 de eadem re scribit ad Reginam Lotharij uxorem. 191.c
 commendatur calidè Lothario à Romanis. 192.a
 Ludouico Regi Francorum per Legatum suum se conatur insinuare. *ibid.* d. & seq.
 scribit item de sua electione ad quemdam Principem. 193.b
 dat alias epistolas de eadem re ad diuersos. *ibid.* d. 194.a. & seqq.
 laudat egregie Gallicanam Ecclesiam à Fidei Catholica constanti semper obseruantia. 192.e
 dextrè sanctorum Pontificum animos in se conatur exprimere. 195.b.c
 Gregorium diaconum Cardinalem ad Cluniacensibus suos in Aquitaniam ablegat. *ibid.* d. e
 ab omnibus monachorum & clericorum ordinibus rejicitur & contemnitur. 197.a
 Gregorio Legato diuersas ad diuersos epistolas tradit. 199.a
 Gerardum Episcopum Engolismensem Legatum per Aquitaniam constituit. *ibid.* b
 Ioannem Comnenum Imperatorem Constantinopolitanum de sua electione mouit. 201.c
 de eadem scribit ad Episcopum Drinesimum. *ibid.*
 scripsit item ad Regem Ierosolymorum. *ibid.* e
 mendacissime dixit sibi communionem conuenctos Patriarchas Orientales. 202.a. 205.c. 213.b
 functiones Pontificales in Urbe exequitur. 202.b.c
 Ecclesiam S. Laurentij dotat. *ibid.* & seq.
 pluribus modis conatur eluere maculam ex depraudatione Ecclesiarum Urbis contractam, sed frustra. *ibid.* e. & seq.
 Rogerium Apulia & Calabria Ducem in suas partes pertrahit oblatione regi nominis. 203.b
 eundem Regem Sicilia creat. *ibid.* c
 regiam illi dignitatē solemnè diplomate confirmat. *ibid.* d
 subscribit. 204.b
 Comitem Cardinalem suum in Siciliam mittit ad eundem coronandum. *ibid.* c
 Siculae monarchie fundamenta iacit. *ibid.* d
 deridetur à S. Bernardo. *ibid.* e
 ad Iustimopolitanos rescribit de accusato ab illis Episcopo. 205.b
 ab Episcopis Gallia Anicij excommunicatur. *ibid.* d.
 item Rhemis. 206.a
 conqueritur de Archiepiscopo Rhemensi, quod se excommunicauerit. 212.e. & seq.
 euocat S. Norbertum ad Sedem Apostolicam ab Archidiacono suo accusatum. 213.c
 suadetur à Lothario Rege Germanorum respicere. 221.a.b
 eodem ab Urbe regresso per Urbem grassatur. 223.b
 ardit Beneuenti per Rogerium captione, illuc contendit. 229.e
 videns suorum defectionem, & Innocentij incrementum, morore tabescit. 253.d
 moritur impenitens. 265.a

ubi à suis sepultus sit, nemo Catholicorum potuit scire. *ibid.* 431.e
 Petrus Pisanus S. Susanna Cardinalis interest electioni Gelasij II. Papae. 121.b
 fauor Anacleti Antipapae in schismate. 189.c
 vnus ex deputatis pro defendenda Anacleti Antipapae electione. 261.d
 à S. Bernardo conuincitur, & redit ad Innocentium. 262.a. & seqq.
 ab eodem dignitate Cardinalatus priuatur. 275.b
 eidem à S. Bernardo commendatur. *ibid.*
 Petrus Rufus renuntiat Cardinalis à Gelasio II. Papa. 124.b
 Petrus Latro Corforum excipit Gelasium II. ad Urbem uenientem hospitio. *ibid.*
 cum eodem in Gallias proficiscitur. 127.a
 Petrus Episcopus Casarangustanus consecratur à Gelasio II. Papa. *ibid.* e
 diploma Indulgentiarum à Pontifice militiantibus contra Saracenos in Hispania concessarum mittit per totum orbem Christianum pro electionis ad Ecclesiam Casarangustanam mittendis. 128.c
 Petrus Pisanensis scriptor epitaphij Gelasij II. Papae. 133.a
 Petrus Decanus Ecclesiae Viennensis amplum obtinet privilegium pro suo Capitulo à Callisto II. Papa. 139.e
 Petrus de Bruius nouus haereticus. 170.d
 ubi primū cooperit haeresim disseminare, & quae praecipua fuerint haereses capita. *ibid.* & seqq.
 inimicissimus Crucis Christi cruce ubique incendit, & ipse ad rogam damnatus incenditur. 171.c. 333.d. e
 Petrus Cardinalis S. Anastasiae deponit Patriarchas Venetum & Aquileiensem iussu Honorij II. Papae. 181.a
 defendit electionem Innocentij II. contra Anacletum schismaticum. 185.a
 Petrus Cardinalis S. Martini in Montibus adhaerens Innocentio Secundo contra Anacletum pseudopapam. 184.e
 Petrus Cardinalis schismaticus S. Marcelli fauor Anacleti Antipapae. 189.c
 Petrus Cardinalis schismaticus S. Eusebij itidem. *ibid.*
 Petrus Archiepresbyter S. Saluatoris schismaticus itidem. *ibid.* d
 Petrus Leonis de Fundis firmat subscriptione diploma datum Rogerio Calabria Duci de regio nomine ab Anacletio Antipapa. 204.b
 Petrus Vguiccionis itidem. *ibid.*
 Petrus Episcopus Pisanensis grauisissima patitur à V. V. illelmo Comite Pisanensi, & Aquitania Duce. 210.b. c
 moritur. *ibid.* c
 eiusdem epitaphium. *ibid.* d
 Petrus Archiepiscopus Lugdunensis legatione fungitur ad Ecclesiam Antiochenam in causa Rudolphi Mamiastani in rursi Patriarcha. 249.c
 Ierosolymam contendit. *ibid.* d
 Accone factis concedit cum suspitione veneni. *ibid.*
 Petrus Abailardus, Arnaldi de Brixia haeretici magister, deferitur ab Episcopis Gallia & S. Bernardo ad Innocentium II. Papam. 283.c
 incipit suos errores disseminare. *ibid.* d
 promocat S. Bernardum ad publicam de Fide disputationem. *ibid.* e. & seq.
 ab eodem confusus variè se torquet. 284.c. d
 appellat Sedem Apostolicam. *ibid.* c
 eius praecipua haeresis capita. 285.b
 aduersus eum scribunt ad Innocentium II. Archiepiscopus Rhemensis, & alij Episcopi. 285.c. d. e
 Cluniaci retinetur à Petro Cluniacensi Abbate, ubi pœni-

penitentiam agat. 286.e
curatis erroribus cum S. Bernardo in gratiam redit. 287.a
monasticam amplectitur disciplinam. ibid. b
sancto sine vitam claudit in monasterio Cluniacensi. ibid. c. 288.d
laudatur egregie à Petro Cluniacensi Abbate. ibid. eius epitaphium. 288.e
quomodo in Concilio Romano damnatus fuerit ab Innocentio II. & eius scripta in publico igni tradita. 350.d
Petrus Archiepiscopus Bituricensis creatus ab Innocentio Papa reijciatur à Ludouico Rege Francorum. 292.b
Petrus Episcopus Siluanectensis suspenditur ab Ivone Cardinali Sedis Apostolice Legato. ibid. d
Petrus Vrbis Prefectus damnatur ad rogum Arnaldum de Braxia hereticum. 583.b.c
Petrus sancti Sepulchri Prior creatur Archiepiscopus Tyrensis. 328.c
cum Fulchero Ierosolymorum Patriarcha proficiscitur Romam. 390.c
Petrus Cardinalis S. Eustachij obit legationem nomine Alexandri III. ad Hungaros. 432.e. & seq.
Petrus Guidonis Capituli S. Petri Camerarius ablegatur nomine Canonicorum ad conciliabulum Papiense, & quare. 440.b.c
Petrus Christianus S. Petri Decanus iridem. ibid. b
attestatur veram esse Octavianiani electionem, & Alexandri falsam. 441.a
S. Petrus Tarentase Archiepiscopus constans in fide erga Alexandrum III. legitimum Pontificem persistit. 452.b
deprecatur Mediolanensium culpam apud Fridericum Imperatorem. ibid.
constantissimè agit contra schismaticos, & multos ad Ecclesie Catholice gremium reducit. ibid. 459.c.d
sepius apud Fridericum Imperatorem accusatur, sed nihilominus ab eodem colitur. 452.c.d
Romam vocatur ab Alexandro Papa. 458.e
Fridericum renouat à persecutione Catholicorum. 452.c. 459.a
Herbertum schismaticum Chrysolitana Ecclesie Episcopum interficere spiritus oris sui. ibid. b
Romam proficiscitur. ibid. c
miraculose liberatur à grassatore. ibid. d
renouat iussu Alexandri III. Reges Gallia & Anglia ad pacem. 460.e
erga pauperes quam fuerit propensus. 461.e
a consilio de spontanea paupertate suscipienda renouat per Henricum Claraualensem Abbatem. 462.a
egrotans egrotos multos curat. ibid. c. d. e
panes miraculose multiplicat. ibid. b
cacum illuminat. ibid. c. 463.c
claudam sanat. 462.d
mutam loquela restituit. 463.a
quantum sit cultus ab Henrico Anglorum Rege. 462.e
altam claudam curat. ibid. b
Petrus Blesensis quantum laborauerit apud Henricum Secundum Anglia Regem pro Denario S. Petri persoluendo. 503.a
quando in Siciliam, & cum quibus, & quare profectus sit. 558.b.c
invidiam aulicorum VVillelmi II. Sicilie Regis patitur. ibid. c
ob conuersiones eorumdem in Stephanum Archiepiscopum Parnormitanum Sicilia pertusus, discedendi consilium capit. ibid. e
Siculos inuidiatores esse dicit. 559.a
discedit. ibid.

causas terramotus in Sicilia refert. 605.a b
peruersitatem & scelera VVillelmi II. Sicilie Regis commemorat & deplorat. ibid. c. & seq.
Henricum II. Anglia Regem laudibus extollit. 606.a
Siculorum Episcopos curiales esse deplorat. ibid. b
Joannem Saresberiensem hortatur, ut S. Thomam pro libertate Ecclesiastica certantem ad constantiam armet. 613.a. & seq.
consolatur Canonicos Ecclesie Cantuariensis de morte S. Thomae lugentes. 626.e. & seq.
vitam eiusdem ab ineunte etate describit. 627.b
sanctum Thomam Cantuariensem equiparat magnitudine miraculorum S. Thomae Apostolo. 642.e. & seq.
purgat Reginaldum Bathonensem Episcopum à calumnia persecutionis ipsius contra S. Thomam. 649.d. e. & seq.
de redacta Ecclesia Romane pace exultat, & congratulatur VVillelmo Cardinali Papiensi. 709.c
quanta passus sit à satellitibus Octavianiani pseudopape. 710.a
Arnulpho Episcopo Lexoniensi de dimittendo Episcopatu deliberanti, dimissionem multis & grauibus argumentis dissuadet. 746.a. & seq.
consolatur Henricum II. Anglorum Regem inmodicè filij mortem lugentem. 752.c. & seq.
acerrimè redarguit Richardum Archiepiscopum Cantuariensem ob negligentiam. 757.c. & seq.
excusat se Richardo Archiepiscopo Cantuariensi, quod illum liberis reprehendit. 758.b.c
Aurelianensi Episcopo suadet, ut se Regi Philippo Gallorum opponat, decimas ab Ecclesijs exigenti pro adornanda expeditione in Terram sanctam. 787.b. & seq.
contra easdem exactiones fortiter agit cum Decano Rothomagensi. 800.b.c
VVillelmum Eliensem Episcopum Anglia protegens grauisimis calumnijs & iniurijs oppressum consolatur. 817.c. & seq.
Hugonem Episcopum Couentrensem omnium ualorum contra Eliensem auctorem acriter reprehendit. 819.b. & seq.
Petrus Comes Torrecensis an fuerit frater Petri Lombardi Sententiarum magistri. 505.c.d
Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus Sententiarum magister moritur. ibid. e
VVillelmum Archiepiscopum Senonensem habuit suorum operum correctorem. ibid.
passus est calumniatorem Ioaquium Abbatem Florentensem. ibid.
eius epitaphium. ibid.
eius scripta de Christi humanitate deferuntur ad Conciliū Lateranense, & hereseos accusantur. 727.b
prohibentur ab Alexandro III. Papa. ibid. c
Petrus S. Marie in Aquiro Cardinalis premititur ab Alexandro III. ad VVillelmum Sicilie Regem. 531.b.c
SS. Petrus & Paulus protectores sunt Corcyre insule. 669.b
Petrus Cardinalis S. Susanne subscribit diplomati Organensi monasterio Venetijs dato ab Alexandro III. 678.d
Petrus de Bona Cardinalis unus ex mediatoribus pacis inter Alexandrum III. & Fridericum Imperatores. 690.c. 693.e
Petrus Cardinalis S. Chryzogni mittitur in Northmanniam ab Alexandro III. ad feriendum Henricum II. Regem Anglorum & regni anathemate, & quare. 707.a
mandatur à Regibus Francorum & Anglorum ad conuersionem hereticorum Tolosanorum. 714.d
quid cum isdem egerit. ibid. e. & seq.
eosdem

eosdem in obstinatione perseverantes excommunicat. 716.c.d
litteras encyclicas mittit per orbem de rebus cum hereticis Tolosatis gestis, deque eorum obstinatione & erroribus. ibid. e. & seq.
ad conuersionem Albiensium hereticorum se conuertit. 721.c. & seq.
Philippum nouum Regem Francorum, & Henricum Secundum Anglorum pacis federe colligat. 742.b
Petrus Adoranus hereticorum Tolosanorum princeps vocat se Joannem Euangelistam. 719.e
quanto fastum & insaniam inter suos debacchatus sit. ibid. & seq.
in iudicium introducitur, & constanter sese hereticum esse negat. 720.d
ad irruentem coactum expallefcit & cõtremscit. ibid. e
sacramentarius esse conuincitur. 721.b
renuntiat heresi, & cum publica penitentia reconciliatur. Ecclesie. ibid. d. & seq.
Petrus Episcopus Vpsalensis urget Canatum Regem Danorum iussu Clementis III. Papa ad ferendum Christianis in Terra sancta militantibus auxilium. 801.a
Pexinaca barbari Romanum Imperium infestantes orationibus & pietate vincuntur à Gracis. 130.d
Philippus Rex Galliarum ab Urbano Papa ob cõestam uxorem & pellicem introductam excommunicatur. 8.b
penitens absoluitur, sed ad vomitum redit. ibid.
eius causa Paschalis Papa duos Cardinales, Concilij habendi erga in Gallias legatos mittit. ibid. c
contra interdictionem Urbani Pape coronam suscipit à quibusdam Belgica Episcopis. ibid. a
de tollendis Apostolice Sedis Legatis agit cum VVillelmo Duce Aquitania. 9.a
excommunicatus fuit à Legatis. ibid. b
Romam mittit pro absolutione. 18.c
de promissa Urbano Pontifici penitentia, sed non praxita, accusatur ab Ivone Carnotensi apud Paschalem Papam. ibid. c. d
item quod impediatur Gallonem Bellouacensem electum Episcopum. ibid. e
inbetur absolui ab excommunicatione, & de illius impedimento. 33.b.e
Parisjs absoluitur. 34.b
moritur. 54.b
Philippus Ludouici Francorum Regis filius primogenitus ab equo excutitur, & miserabiliter interit. 211.c
Philosophi patriarcha sunt, & semper fuerunt, hereticorum. 332.b
Philippus II. Hispaniarum Rex Catholicus obtentus à Carolo IX. Galliarum Rege S. Eugeny, primi Archiepiscopi Toletani, reliquias ingenti honore excepit. 351.a
Philippus electus Archiepiscopus Colonienfis vnus ex Legatis Friderici Imperatoris ad Longobardos pro componenda pace. 656.d
iurat Alexandro III. obseruationem pacis cum Friderico Imperatore facta. 682.b
scripto iuramentum confirmat. 683.d
tentatur a stude ab Imperatore. 766.d
quidam eidem respondeat & suggerat. ibid. e. & seq.
Philippus Comes Flandria comitatur Ludouicum Regem Francorum ad sepulchrum S. Thomae Cantuariensis peregrinantem. 728.a
Philippus Ludouici VII. Regis Francorum filius agrotans curatur à S. Thoma Cantuariensi. ibid. b. c
uivente & iubente patre Rex coronatur. ibid. c
audita infelicitate Christianorum in Terra sancta dolore tangitur, & subsidium promittit. 738.a
Legatis à Terra sancta pro petendo auxilio missis succursum pollicetur. 762.d

cum Henrico II. Anglorum Rege congregatur pro mittendo in Terram sanctam exercitu. 785.c
item pro collocanda sorore sua Alexia in matrimonio Richardo Pictunia Comiti, Henrici II. Anglorum Regis filio. 798.b
cum Henrico contentiosè agens recedit à colloquio & patris. ibid.
Joannem Cardinalem Anagninum minaciter ipsi excommunicationem intendantem spernit, & pecunia corruptum à Rege Anglorum infamat. ibid. b. c
terras Regis Anglorum innadit & occupat. ibid. c
eumdem ad pacem proposita armis cogit. ibid.
in Palastrinam proficiscitur, & peruenit. 811.e. & seq.
expugnata Accone ob discordias cum Richardo Rege Anglorum Palastrinam deserit, & in patriam redit. 812.a
eumdem Rome grauiter accusat apud Celestinum III. Papam & Cardinales, sed in cassum. ibid. a. b
honorificè à Papa susceptus & habitus, cum palma & cruce dimittitur in Franciam. ibid. b
Bobildam Regis Danie filiam ob propinquitatem sanguinis repudiat. 851.b.c
Philippus Episcopus Bellouacensis armatus contra exercitum Anglorum progrediens capitur. 869.d
apud Celestinum III. agit precibus, ut liberetur & carcere, & Richardum Anglorum inhumanitatis grauiter accusat. ibid. e. & seq.
acerrimè reprehenditur à Papa, quod armatus in prelium descenderit. 870.b.c
Picamones Potestas Bononiensis iurat nomine Longobardorum Friderico Imperatori pacem. 682.d
Pictanense Concilium contra Philippum Galliarum Regem, eiusque canones. 9.a. & seq.
Pietas insignis Henrici V. Germania Regis erga patrem. 39.c. d. e. & seq.
Ludouici Francorum Regis erga Sanctos tutelares regni. 163.e
eiusdem morientis erga pauperes & religiosos, & Sanctos. 245.d. e
Lothary II. Romanorum Imperatoris. 259.b.c
Pillum Campanie oppidum capitur à Paschali II. Romano Pontifice. 115.d
Piratica Pisanorum in gratiam Friderici Imperatoris ad capiendum Alexandrum Tertium Romanum reuertentem. 512.c.d
Pisani cum Lucensibus contendunt in Concilio Lateranensi sub Paschali II. Papa. 108.c
agente Innocentio II. Papa cum Ianenensibus in gratiam redempti. 219.a
remunerantur ab eodem Pontifice ob merita in Sedem Apostolicam collata. ibid. a. b
coniuncta cum Ianenensibus classe Romanam pergunt, & eidem Urbem veterem subiugant. 220.a
frustrà tentantur promissis à Rogerio Sicilia Rege, ut Innocentium deserant. 223.o
laudantur à S. Bernardo per litteras de sua erga Innocentium constantia. ibid. c. d. a
missis Neapolim militibus ciuitatem contra Rogerium Sicilia Regem tutantur. 229.o
Melphiam capiunt. ibid. & seq.
ope S. Bernardi redeunt in gratiam cum Lothario Imperatore. 235.b.c
ab eodem mirè laudantur à bellicositate. ibid.
quas ciuitates Rogerie abstulerint. ibid.
cum Lucensibus odia intestina forent. 317.e
piraticam exercent in gratiam Imperatoris ad capiendum Alexandrum Tertium Papam. 512.c
capta uani Cardinalium, & non inuenio Papa, eamdem dimittunt.

dimittunt. ibid. d
Piscaria fluvius. 254.c
Placentia civitas subducitur metropoli Ravennatensi a Paschali II. Papa. & quare. 51.d
Concilio nobilitatur. 718.e
conjurat cum ceteris Longobardorum civitatibus contra Fridericum Imperatorem. 503.e
Placentini cogunt Opizonem Marchionem grassatorem reddere Petro Cluniacensi Abbati ablata. 318.e
commendantur ab eodem Eugenio III. Papa. ibid.
Placoton locus celebris Constantinopoli. 130.b
Pluviarum repentina inundatio pellic Fridericum Imperatorem ab obsidione Alexandria Longobardorum civitatis. 651.b.c
Pana horrenda diuinitus illata presbytero concubinario. 10.a. & seqq.
alia Guiberto Antipapa schismatico defuncto a Catholicis decreta. & quantum. 42.a.b
item Henrico III. Imp. schismatico mortuo. 49.e
alia clericorum concubinariorum. 64.d
alia in Alphonsum Aragonia Regem incestuosum & Dracam Castella Regnam. 67.a
alia in Saxones schismaticos. 143.e
alia in Decanum Pictaviansem schismaticum. 209.e. & seq.
alia in Gerardum Episcopum Engolismensem apostatam, & schismatici Anacletiani propugnatores mortuum. 232.d.e
alia in excommunicatos a S. Hugone Episcopo Lincolnensi. 824.c.d. vide, Vltio diuina.
Pana Basilij Bongomilorum hereticorum auctoris. 131.c.e
item Petri de Bruis heretici. 171.c. 335.d.e
discipulorum Eonis heretici Britanni. 340.a
Panam impietatis dat dines quidam gravissimam obnegatum beatissima Dei Genitricis ornatum, in illius festiuitatibus adhiberi solitum. 731.b
Pauientianum ingenda proprio Episcopo reseruata, aut cui ille facultatem iniungendi dederit. 9.d
Pauientia Paschalis Papa II. in Concilio Lateranensi. 108.d.e
alia Ludouici Crassi Regis Francorum ante obitum. 245.d.e. & seq.
alia Ottonis Episcopi Frisingensis morituri ob laudatam a se Glibertum Episcopum Pictaviansem hereticum. 332.b.c
alia S. Thome Archiepiscopi Cantuariensis de prodita libertate Ecclesiastica. 487.d
alia laudabilis & amara Ludouici VII. Regis Francorum, ob Hyretum S. Thomam Cantuariensem. 487.a.b
alia Henrico II. Anglorum Regi iniuncta a Legatis Sedis Apostolice pro absolutione a culpa necis S. Thome. 636.d. & seqq.
alia percussoribus eiusdem ab Alexandro III. iniungitur, & qualis. 641.e. & seq.
alia exsoluitur ab Henrico II. Anglorum Rege in angustijs constituto apud Sepulchrum S. Thome Cantuariensis. 656.c.d
alia Callisti pseudopape de schismate contra Alexandrum III. Papam foto. 709.a
alia publica Petri Morani Tolosanorum hereticorum principis & ductoris. 721.c.d.e
alia vere Principe Christiano digna Henrici Tertij Regis Anglie morientis. 751.a.b
alia Andronici Gracorum tyranni in tormentis positi. 763.e
alia laudabilis Richards Regis Anglorum. 803.c.d
alia profunda & contritione plena Hugonis Conuentionis Episcopi morientis. 820.b. & seqq.
Politicoorum heresis Roma inualecit tempore Lucy II.

Papa. 303.b.c
Pomerani a Bolizlao Polonia Duce deuicti baptismum petunt. 155.e
vnde nomen sortiti sunt. ibid. b
ab eodem leges vinendi accipiunt. ibid. d.e. & seq.
Pompa Henrici V. Germania Regis Urbem Romam ingrediens. 75.a.b. 114.e
Callisti II. 142.b.e
alia Innocentij Secundi Pape in Gallijs. 207.b
eiusdem pontificaliter ad S. Dionysium proficiscens. 211.c.d
alia S. Bernardi Mediolanum venientis. 227.d.e
eiusdem Roma discedentis. 265.e
alia Eugenij Tertij Urbem ingrediens. 317.e
alia Alexandri Tertij in ingressu in Montem Pessulanum. 465.e. & seq.
item super Ligerim fluvium. 468.e
item in introitu in Parisios. 474.a
Pons Miluius super Tiberim restauratur a Romanis Arnaldistis. 304.e
Pontis Auenionensis miraculosa constructio per Benedictum puerum pastorium. 707.c.d.e
S. Pontianus Papa martyr Roma Troia transfertur. 57.b
Pontifex Romanus quodnam habeat officium. 19.e. 68.a. 380.e. & seq.
a nemine potest nec debet indicari. 83.e. 85.a
eius potentia immensa & auctoritas. 212.d.e. 229.a.b. 290.d
miratus solet petentes admittere ad audientiam. 264.a
solus potest suo suffragio aliorum scripta comprobare aut reprobare. 772.a.b
neminem habet superiorem, & nullus eius voluntati potest resistere. 834.e
Regibus & Imperatoribus potest imperare. 846.a
se viuente non potest alium substituere Pontificem. 878.d.e
Vide etiam, Romanus Pontifex.
Pontificis Romani consecratio pertinet specialiter ad Episcopum Ostiensem. 455.c
eius in Ecclesia Dei officium quodnam sit. 711.b
Pontius Abbas Cluniacensis nequissimus creatur. 68.d
intercedit apud Henricum IV. Imperatorem pro dandis monasterijs Vallis umbrosae privilegio. 105.a
litteras a Paschali Papa accipit de non permittenda communiione intincta. 120.c.d
occurrit Gelasio II. Papa, & necessaria ministrat. 127.b
inuitio Callisto Papa se prefectura abdicat. 151.a
Ierosolymam proficiscitur. ibid. d
in praelio contra Infideles sacra lancea presert. 158.a
Cluniacum reueritur, & sanctus vult haberi. 160.e
quantum simplices homines fista sanctitate deceperit. ibid. e. & seq.
per Gerardum Cardinalem vano eius sanctitatis rumore deceptum Curia Romana fit honorabilis. 161.e
Cluniacenses armata manu inuadit, & plerimis iniurijs afficit. ibid. e. & seq.
sacrilegia committit. 162.b
percellitur anathemate ab Honorio II. ibid. d. 168.b
moritur Roma aere contagio. ibid. s
Pontius roborat subscriptione testamentum VVillemi Aquitania Ducis. 246.c
Populus Romanus tumultuatur contra Senatores Octavianismo schismatico Antipape fauentes. 421.d
contra Octavianum insurgit, & probris proscindit. ibid. e
cogit Senatores dimittere in libertatem Alexandrum Papam cum Cardinalibus. ibid. e. 423.e
Vide, Romani.
Populus Venetus a Friderico Imperatore indictis tumultuatur contra suum Ducem pro Alexandro III. stansens.

stantem. 694.a. vide, Veneti.
Portentum horrendum in milite a diabolo sub accipitris specie per aërem abducto. 339.d
Portugale subijcitur metropoli Bracharenfi a Callisto II. 152.c
Portugalia Romana Ecclesia tributaria fit. 302.e
eius Dux condecoratur titulo regio ab Alexandro III. Papa. 728.e
Portus Romanorum Pontificum fugientium Gallia. 125.d
Potentia inaudita tyrannis in Ecclesia Hibernica. 158.b.c
Potestas ingens Romana Ecclesie. 430.d
Potestas Romani Pontificis ad omnes omnino homines sese extendit. 846.a. 847.e
Potho Prumiensium presbyter Opus de Domo Dei scribit. 373.b
quid per Dommum Dei intellexerit. ibid.
Pradem ingentem capit a Sarracenis exercitus Christianorum. 5.d
Predicatione S. Bernardi Galli panem vniuersi relicta patri accinguntur ad expeditionem in Terram sanctam. 321.d.e
reducuntur ab heresi ad Fidem Tolosani. 335.d
Predicator verbi Dei tria debet habere. 474.e
Predicationes cuiusdam Religiosi de futuro Pontificatu Paschalis II. Papa. 2.e
S. Bernardi de Papatu Rolandi S.R.E. Cancellarij, posita a Alexandro III. 315.b
Sanctorum Ioannis & Pauli de morte breuis futura S. Bernardi. 352.e
alia S. Bernardi de conversione Henrici, Ludouici Francorum Regis germani, & eius socij. 363.b.c
alia Arnulphi Lexoniensis Episcopi, de futura conversione Friderici Imperatoris. 477.e
alia prophetica Alexandri III. de interitu Octavianiani Antipape. 489.d.e
alia Hugonis Falcandi de cladibus Sicilia inferendis per Constantium Rogerij Sicilia Regis filij. 859.c.d.e
Prefectus Urbis Roma quantus Paschalem Papam iniurijs afficiat. 106.b
Prelatura nemini conferenda nisi sacerdotibus. 9.d
Pramonstratensum Ordo fundatur. 143.e
in Oriente dilatur. 217.b
Preparatio S. Thome ad martyrium. 492.c
Prestigia & impia veneficorum Constantinopoli. 301.b.c
uem Eonis heretici in fani Britanni. 339.a. & seqq.
Præueniens gratiam Dei, & oblitum non admittens, eadem pena digni. 432.b
Preces diuersæ & certe ordinantur a Clemente III. Papa pro liberatione Terræ sanctæ. 784.e. & seq.
Preces, non decimas debent exigere ab Ecclesijs & sacerdotibus Principes seculares. 788.d
Presbyter, vide, Sacerdos.
Primordia disensionum inter S. Thomam & Henricum Secundum Anglorum Regem. 482.b.c
Princeps Turcarum Antiochiam obsidere parans percussit dimittit apoplexia, & occumbit. 144.b
Principes opprimendo Ecclesiarum iura, regnorum suorum in exitum & amissionem procurant. 13.d. 37.b. 358.d. 397.e. & seq.
iudicio Episcoporum sunt subiecti. 86.c
nullum habent imperium in sacerdotibus, & res Ecclesiarum. 524.d.c. 525.d.e
ab iisdem nihil nisi preces debent exigere. 788.e
Principes Germanie Catholici diuersa Comitua celebrant contra Henricum III. Imperatorem schismaticum. 32.b. 41.b.e
alia VVormatia cogunt pro pace inter Ecclesiam & Imperium componenda. 149.b. & seq.
subscribunt remunerationi Ecclesiasticarum inuestiturarum ab Imperatore factæ. ibid. c. & seq.

Conradum Henrici IV. sororium Regem Romanorum creant. 271.b
cum eodem cruce belli sacri a S. Bernardo accipiunt. 326.e
subscribunt sententia in conciliabulo Papiensi pro Octauiano contra Alexandrum III. late. 445.c
Principes Henrici V. Germania Regis iurant Paschali II. Papa. 72.d.e
dolosè agunt contra eundem. 73.c.d
ab eodem privilegium etiam inuito extorquent de inuestituris Imperatori concessis. 77.d
Principes Germanie excandescunt ob litteras Hadriani Quarti ad Fridericum Imperatorem datas. 402.e. & seq.
admirantur insignem VValdemari Danorum Regis aequitatem. 473.a
suscipiunt Guidonem Cremensem Antipapam in legatum Pontificem in conciliabulo Herbipolensi. 517.d
quinam fuerint. ibid. & seq.
iurant Alexandro III. Venetis obseruationem pacis cum Friderico Imperatore factæ. 682.a.b.c
iuramentum scripto confirmant. 683.d
protestantur apud Imperatorem cum minis, nisi pacem cum Alexandro III. faciat. 696.c.d
Principes Christiani inuadunt & impelluntur ab Alexandro III. ad ferendum Terræ sanctæ contra Infideles auxilium. 736.b. & seqq.
item a Gregorio VIII. 780.e. & seq.
Principis hereticorum Tolosanorum insania, fastus, & regia potestas. 719.e. & seq.
Prior nouus Canonice Regularium Ecclesie S. Genesee grauissimas inter Fratres concitat turbas, & quare. 330.c.d
impeditur a sonanda campana a S. VVillemo postea Roschildensi Archiepiscopo. ibid. e
Privilegia Romana Ecclesie a Christo, non a Constantino Magno habent principium. 413.b.c
Privilegium Cisterciensibus datur a Papa Paschali II. pro monasterio S. Alberici. 150
aliud concessum Ecclesie Toletane a Paschali II. Papa. 20.b.c
aliud a Mathilde Comitissa Romana Ecclesia concessum de suis possessionibus renouatur. 26.d
aliud a Paschali Papa Bantino monasterio in Apulia concessum. 32.d
aliud coactè datum ab eodem de inuestituris Henrico Quarto Imperatori. 77.d
renouatur in Concilio Lateranensi, & excommunicatur. 90.a.b. 108.e
condamnat publicè Concilij Lateranensis nomine per Gerardum Episcopum Engolismensem. 91.e. & seq.
anathematizatur in Concilio Viennensi. 93.c.d
aliud Henrici IV. Imperatoris concessum monasterijs Vallumbrosiana congregationis. 105.a
aliud Cantuariensi olim Ecclesie concessum de exercenda in Anglia Sedis Apostolice legatione, confirmatur a Paschali Papa. 116.e. & seq.
aliud conceditur Ecclesie Toletane a Gelasio Secundo. 127.b.c.d
aliud Cisterciensibus a Callisto II. 137.d
aliud ab eodem discessuro Ecclesie sue Viennensi. 139.e. & seq.
aliud ab eodem datum Ecclesie Bracharenfi de confirmatione dignitatis a Paschali II. obtentorum. 152.b.c
aliud eiusdem S. Ottomi Bambergensi Episcopo concessum pro confirmanda donatione ab illo monasterijs sua Ecclesie Bambergensi facta. 154.a
aliud

INDEX

aliud eiusdem eidem datum pro ipsa Ecclesia Bambergenfi. *ibid.* c. d. e.
 aliud Innocentij II. Papa concessum monasterio Cluniacensi. 217. e. & seq.
 aliud eiusdem datum Lothario II. Imperatori de alio loco terrarum Comitisse Mathildis. 221. d.
 aliud ab eodem Attoni Episcopo Pistoriensis conceditur. 223. e. & seq.
 aliud Adalberti Archiepiscopi Moguntini suis subditis concessum de immunitate tributorum. 233. e.
 aliud Innocentij II. Rogerio Regi de Sicilia regni, Ducatus Apulie, & Principatus Capuani inuestitura datum. 278. b.
 alia proficiscens contra Infideles in Terram sanctam dantur ab Eugenio III. & quanam. 316. c.
 aliud Emmanuelis Gracorum Imperatoris pro restituendis quondam pijs locis ablatis possessionibus. 336. a. & seq.
 aliud exemptionis concessum Ecclesia S. Mariae Montis Regalis ab Alexandro III. Papa. 654. c.
 aliud de cruce ante se deferenda obtinet ab Alexandro III. Romualdus Archiepiscopus Salernitanus. 700. b. c.
 alia & diversa confert Ludovicus VII. Rex Francorum monachis Cantuariensibus ob amorem S. Thomae martyris. 728. b.
 aliud immunitatis à subiectione Ecclesia Anglicana concedit Willelmo Regi Sotorum & Ecclesia Clementis III. Papa. 792. d. e.
 aliud Celestinus. 833. b. & seq.
 aliud & nouum schismaticis Episcopis datur ab Ottaviano pseudopapa. 472. b.
 Privilegium à Constantino Magno Romana Ecclesia datum qua arte confinxerint Graci. 826. c.
 nihil utilitatis aut auctoritatis contulit Romana Ecclesia. *ibid.* e. & seq.
 quando primum à Romanis Pontificibus sit citatum. 827. b. 831. a.
 falsum arguitur esse ab Ottone III. Imperatore. *ibid.* b.
 Privilegium Ottonis III. Imperatoris ab ipso Romana Ecclesia concessum. 828. e. & seq.
 falsum & supposititium esse conuincitur ab Auctore. 829. d. e. & seq.
 Probatio per ignem à canonicis & Romanorum Pontificum decretis interdicta. 61. c.
 Processio Spiritus sancti à Patre Filioque defenditur contra Gracos à Chrysolano Sedis Apostolica Legato Constantinopoli. 110. d. & seq.
 Procurator ebruius trucidatur à monachis Gristanensibus. 745. b.
 Prodigia terrent Henricum IV. Imperatorem, & quanam. 115. e. & seq.
 aliud in terremotu Mediolani, & quale. 117. d.
 aliud Constantinopoli presagium mortis Alexij Comneni Imperatoris. 130. a. b.
 aliud in Ecclesia Ramesensi in Anglia profanata, & quale. 305. d.
 Proditio Alexij Comneni Imperatoris Gracorum contra Christianos in Orientem aduersus Infideles proficiscens. 20. d.
 alia Emmanuelis Imperatoris contra Germanos. 331. b.
 Prælium crudele inter Romanos & Germanos. 74. b. c.
 aliud ingens inter Romanos & Germanos sub Tusculo. 530. c.
 aliud ingens & infelix Friderici Imperatoris cum Alexandrinis in Longobardia. 651. c.
 aliud inter Longobardos & Fridericum Imperatorem sub Alexandria. 655. e. & seq.

aliud inter eundem & Mediolanenses. 665. b. c.
 vide, Bellum, & Conflitus.
 Professio. vide, Iter.
 Professio Catholica Fidei in Concilio Romano sub Paschali II. 21. e.
 item Paschalis ipsiusmet Papae in Concilio Lateranensi. 91. d. e.
 alia Ludouici Crassi Regis Francorū morietis. 246. a. b.
 alia Eugenij III. Papae in Concilio Rhemensis contra heresim Gihberti Porretani Episcopi Pictauiensis. 340. d.
 alia S. Bernardi contra eandem. 344. b.
 quantas turbas excitauerit. *ibid.* d.
 alia, sed fraudulenta hereticorū Tolosanorum. 663. d.
 715. d. 717. d.
 Progenies Gerardi Episcopi Engolismensis apostata, & schismatis Anacletiani defensoris diuina uisione profuga redditur super faciem terrae. 232. e.
 Promissio Henrici IV. Imperatoris facta Legatis Sedis Apostolicae in Comitibus Vormatiensibus de renuntiatione inuestiturarum Ecclesiasticarum. 149. d.
 Promissis inducit Theodorum Balsamonem Isaacius Angelus Gracorum Imperator, ut canones sacros ad summi libitum explicet. 851. c.
 Promulgatio Friderici Imperatoris ex concilio Papiensi de suscipiendo per totum Imperium in legitimum Papam Guidone Crementsi. 516. c.
 Prophecia. vide, Prædictio, & Uiso.
 Prophecia mirabilis Romam uenit ad Alexandrum Tertium ex Gallijs. 730. d.
 unde propheciae donum hauserit, & quam granem excessum patiat. *ibid.* e. & seq.
 plura prædicit Alexandro Papa. 731. c.
 experimentatur à Papa si uerum excessum patiat. *ibid.* c. d.
 Protectio diuina super Ecclesiam manifestissimis semper argumentis sese prodidit, & quomodo. 704. e. & seq.
 Protectio S. Thomae Cantuariensis aduersus Henricum II. Anglorum Regem. 473. c.
 alia metuenda & terribilis S. Thomae Cantuariensis Archiepiscopi ad Henricum II. Anglorū Regem, nisi cesset ab oppressione libertatis Ecclesiasticae. 526. b. c.
 alia eiusdem ad Angliæ Episcopos. 527. d. e.
 alia Principum Germaniae apud Fridericū Imperatorem, nisi pacem cum Alexandro III. cōponat. 696. c. d.
 Prudentia, modestia, & erga patrem suum Imperatorem Henrici filij Germaniae Regis pietas. 39. c. d.
 Pruseningense monasterium, eiusque fundator quis, & quae contra Imperatorem Henricum excommunicatum egerit. 146. c. & seq.
 Pruliacum in diocesi Senonensi monasterium. 462. b.
 Pseudopropheta ostenditur Abbas Ioachim. 803. e. & seq.
 Ptolemæus Comes Tusculanus contra Paschalem Papam arma mouens, ab eodem compefcitur. 65. c. d.
 rursum contra eundem perfide insurgit. 106. d.
 Ptolemæus, Ptolemæi Romanorum Consulis filius, gener fit Henrici IV. Romanorum Imperatoris. 114. b. c.
 ueretur Paschalem Papam, & fugit. 119. d. e.
 Pudor Friderici Imperatoris ob prosperitatem Alexandri III. Papae. 466. e.
 Pullanum Campaniae oppidum in deditiōnem accipitur à Paschali II. Romano Pontifice. 115. d.
 Punio clericorum ad Episcopos, non seculares spectat. 59. d.
 Purgatio Alexandri III. Papae sui ipsius apud Willelmum Archiepiscopum Senonensem de absoluto à se Episcopo Londoniensi. 610. b. & seq.
 alia eiusdem apud S. Thomam Cantuariensem de coronatione Henrici III. Regis Angliæ. 611. c.
 alia

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

alia Reginaldi Bathoniensis per Petrum Blesensem, à calumnia in ipsum sparsa de persecutione contra S. Thomam. 649. d. & seqq.

Q

Verela Daiberti Ierosolymorum Patriarcha de sua & Ecclesia sua persecutione. 12. d.
 alia Iuonis Episcopi Carnotensis apud Paschalem Papam aduersus Philippum Gallorum Regem, & qualis illa. 18. d. e.
 alia eiusdem de nimia licentia clericorum suos Episcopos ad Sedem Apostolicam deferentium. 36. b.
 alia Daiberti Patriarcha Ierosolymitani apud Paschalem Papam contra Baldwinum Regem. 37. a.
 alia Sigmensum de amisso S. Brunone Episcopo. *ibid.* d.
 alia Henrici III. Imperatoris apud Regem Celtaurum de inhumanitate & inflexibilitate Romani Pontificis. 43. b.
 alia eiusdem de impietate & periurio Henrici filij. *ibid.* c. & seqq. 46. a. & seqq.
 alia eiusdem apud Imperij Principes de suis iniurijs. 47. b. 48. e.
 alia Iuonis Carnotensis ad Paschalem II. de grauissimis Ecclesia Northmannica oppressionibus & abusus. 59. e.
 alia Bernardi Patriarcha Antiocheni apud Paschalem Papam de imminutis sua Ecclesia iuribus & terminis. 66. b.
 alia Ambianensium de amisso S. Godefrido Episcopo. 103. e.
 alia Cluniacensium monachorum apud Honorium II. Papam de uolentia Pontij Abbatis. 160. d.
 alia Honorij Papae de tyrannide Rogerij Sicilia Comitiss. 173. b. & seqq.
 alia S. Bernardi & Hugonis Abbatum ad Honorium pro Episcopo Parisiensi. 175. e.
 alia Gaufridi Carnotensis Episcopi pro eodem ad eundem Papam. 176. a.
 alia S. Bernardi de clericorum Gallicanorum dissolutione. 177. d.
 alia eiusdem & aliorum Abbatum ad Honorium Papam de persecutione Ludouici Regis contra Episcopos. 178. a.
 alia S. Bernardi ad Haimericum S. R. E. Cancellarium eadem de causa. *ibid.* d. e.
 alia eiusdem de persecutione, quam Ecclesia Romana patitur ab Anacleto schismatico Antipapa. 186. c. d.
 alia Anacleti de Archiepiscopo Rhemensis se excommunicante. 212. e. & seq.
 alia Roberti Principis Capuani, & Rainulphi Comitiss Auellini de tyrannide Rogerij Sicilia Regis. 222. c.
 alia S. Bernardi de persecutione Ludouici Regis Francorum contra Episcopos & Ecclesias Galliae. 292. e. & seq. 297. e. & seq.
 alia Lucij II. Papae de Romanorum insolentia. 303. b.
 alia Hugonis Archiepiscopi Gabulensis apud Eugenium III. 314. d. e.
 alia S. Bernardi de Nicolao monacho Claraualensis, suarum litterarum falsario. 327. c. d.
 alia eiusdem de nequitijs & fraudibus Henrici haeretici Petrobrusiani. 334. b. & seq.
 alia eiusdem de transgressione canonum Rhemensis Concilij. 342. e. & seq.
 alia Petri Abbatis Cluniacensis de proditiōne Manuëlis Gracorum Imperatoris contra Latmorum exercitum. 366. b. c.
 alia Hadriani II. Papae de insupportabili pondere molestiarum Romanorum Pontificum. 394. a.
 Annal. Ecc. Tom 12.

alia eiusdem ad Germania Episcopos de iniurijs à Friderico Imperatore Sedis Apostolicae Legatis illatis. 405. c. d.
 alia eiusdem de insolentia Friderici Imperatoris constructum sibi titulum & honorem negantis, & alia multa illicita perpetrantis. 412. d.
 alia Cardinalium Catholicorum de iniurijs Ottonis Comitiss Palatini Alexandro, & eius sequacibus inflictijs. 427. e.
 alia Ostauiani Antipape apud Fridericum Imperatorem. 477. c.
 alia Friderici apud Regem Francorum. *ibid.*
 alia S. Thomae Cantuariensis de suis & Ecclesia Anglicana miserijs. 484. b.
 alia eiusdem de oppressa in Anglia libertate Ecclesiastica. 527. c.
 alia Episcoporum Angliæ apud Alexandrum III. Papam contra S. Thomam. 547. b.
 alia S. Thomae de calumnijs falso in Alexandrum III. tactis. 551. b. & seqq.
 alia eiusdem ad Alexandrum de Willelmo Cardinali Papiensi sibi suspecto. 563. a.
 alia diuersorum & grauissimæ contra Henricum II. Anglorum Regem apud Ludouicum Regem Gallorum. 565. a.
 alia S. Thomae Cantuariensis aduersus Willelmum Cardinalem Papiensem. 567. d. & seq.
 alia S. Thomae ad Alexandrum Papam de sua & suorum miserabili & disturna persecutione. 573. d. & seqq.
 alia eiusdem de ipsidem, & quidem amare, ad S. R. E. Cardinales. 574. e. & seq.
 alia coëxulum S. Thomae ad Alexandrum III. Papam. 578. e. & seq.
 alia S. Thomae de improbis conatibus Henrici Regis. 588. d.
 alia Petri Blesensis de tyrannide & improbitate Willelmi II. Sicilia Regis. 605. c. & seqq.
 alia eiusdem de Episcopis Siculorum totam aratam in Curia degentibus. 606. b.
 à sinceritate laudatur ab Auctore. *ibid.* c.
 alia S. Thomae Cantuariensis apud Albertum Cardinalem grauissima, de absoluto ab excommunicatione omnium malorum archiepo Londoniensi Episcopo. 609. c.
 alia Willelmi Archiepiscopi Senonensis de eadem re apud Alexandrum Papam. *ibid.* e. & seq.
 alia Ioannis Saresberiensis ad Willelmum Archiepiscopum Senonensem, de lenitudine Alexandri III. in canonizando S. Thomae Cantuariensi. 643. b. & seqq.
 alia Henrici II. Anglorū Regis ad Alexandrum III. de filiorum contra se rebellionem. 645. d. & seq.
 alia Legatorum Willelmi II. Sicilia Regis de ingratitudine Vencorum. 696. a.
 alia Conradi Cardinalis Sabiniensis apud Alexandrum Papam uolentem Christiano Cancellario Friderici Imperatoris confirmare Archiepiscopatum Sabiniensem. 699. b. c.
 alia laetiosa Henrici Abbatis Claraualensis de infelicitate hereticorum. 719. a. & seqq.
 alia Alexandri III. Papae de infelici statu Terrae sanctae. 736. c. & seq.
 alia miserabilis Terrici Templariorum magistris de eodem. 777. e. & seq.
 alia Haimerici Patriarcha Antiocheni de eodem. 778. b. & seq.
 alia Gregorij VIII. Papae de eodem. 780. e. & seq.
 alia acerbissima Petri Blesensis de iniquissima captiuitate Richardi Regis Anglorum per Leopoldum Austria

Asiria Ducem. 839.b. & seq.
alia Alconora Anglia Regina de eadem ad Celestinum III. Papam. 843.b. & seqq. 845.b. & seqq.
847.a. & seqq.
alia Astoria de suis in ultimo Conclavi angustijs & laboribus. 879.c.d
Quintilincburg locus in Germania. 39.a

R

Rachibis S. Modesti Abbas Beneventanorum ad Paschalem II. Papam Legatus. 100.b
Radenicus Canonicus Frisingensis historicus. 332.b
plus a quo Imperatori Friderico contra Romanam Ecclesiam suis scriptis fauet. 408.b
culpam omnem ubi potest, in Papam & Cardinales transfundit. 417.c.d
desistit a scribendo, & quare. 449.c
Radulphus Archiepiscopus Cantuariensis pallium absens accipit benignitate Paschalis II. Pape. 102.e
legatione fungitur nomine Henrici Primi Anglorum Regis ad eundem Pontificem. 116.c
cogitur timore excommunicationis a Callisto II. suscipere Turstinum Eboracensem sine iuramento. 136.c. & seq.
Radulphus Viromandorum Comes excommunicatur ob factum cum legitima uxore disortium, & aliam introductam. 292.d
grauiter accusatur a S. Bernardo apud Innocentium II. Papam. ibid.e
Radulphus monachus quidam multa millia Christianorum per Germaniam & Galliam pro expeditione Terrae sanctae cruce signat. 325.d
isdem persuadet omnes Iudaeos interuicini dare. ibid.
perstringitur acerrime a S. Bernardo. ibid.e
Radulphus Cancellarius Regis Ierosolymorum frustra aspirat ad Archiepiscopatum Tyrensem, renitente Iohanne Pisano Archidiacono. 328.d
Radulphus VValdemari Danorum Regis ad Fridericum Imperatorem Legatus. 469.d
a Casare & Oelariano pseudopapa magnis honoribus sibi afficitur. ibid.d
commendat apud VValdemarum Friderici erga illum propensionem, & ad uisitandum Casarem inflammat. 470.a
Radulphus Hospitalarius euocatur ab Henrico II. Anglorum Rege pro conductu praestando eius Legatis. 514.c
mutitur a Friderico Imperatore. ibid.e
Radulphus Archidiaconus de Landaff Henrici II. Anglorum Regis ad Concilium Hibernicum Legatus. 635.e
Radulphus Decanus Rhemensis S. Thoma in exilio socius spontaneus. 640.d
Radulphus Episcopus Sebastenus ex Oriente Romam proficiscitur ad Concilium generale ab Alexandro III. indictum. 711.d
Radulphus Nigellus uir doctrina & pietate conspicuus creatur Cardinalis a Lucio III. Papa. 756.d
Rab. Rabelis filius tradit se & sua Innocentio Pape, & Lothario Imperatori. 254.b
Radulphus Tyrole Comes auxiliatur Honorio II. contra Rogerium Sicilia Comitem. 180.d
Raimo qui & Rayno Tusculi dominus Alexandri III. hostis impetitur bello a Romanis. 530.b
auxilium poscit & obtinet a Friderico Imperatore. ibid.c
Rainaldus Calamentanus monachus Cassinensis, Anaclei Antipape subdiaconus, eligitur Abbas in schismate contra Rainaldum Henricum, item monachus Cassinensem. 242.d

dissuadet Cassinensibus obedientiam praestare Innocentio. 253.e
Gregorium Adenulphi filium cum exercitu euocat, & Cassini munitiones eidem tradit. 254.a
omnia circa monasterium vastat. ibid.
Henrico Duci Germania obsides dat, & ingentem pecuniam, itaque cum illo paciscitur. ibid.
praecepto Innocentij Pape abiurat schisma Anaclei. 256.d
custodie mancipatur in iussu Imperatoris. ibid.d.e
promittit se Abbatis dignitati renuntiaturum. 257.a
uarijs de causis probatur officio Abbatis indignus. ibid.c
deponitur. 258.d
Rainaldus Henricus monachus Cassinensis eligitur in schismate Abbas, contra Rainaldum Calamentanum Anaclei Antipapa subdiaconum. 242.d
Rainaldus Princeps Antiochenus desinit grauissime in Almaricum Antiochenum Patriarcham. 311.c
pomas dat impietatis, & quales. ibid.
Rainaldus Abbas Montis Sion Romam conuocat ad Concilium generale. 711.d
Rainerius, uide, Paschalis II.
Rainerius Cardinalis SS. Marcellini & Petri praesens est electioni Gelasij II. Pape. 121.b
Rainerius Archipresbyter schismaticus S. Mariae Maioris Anaclei Antipape fauor. 189.d
Rainerius Cardinalis diaconus S. Georgij obit legationem ad Fridericum Imperatorem in iussu Alexandri III. pro securitate imperanda. 675.d
humaniter suscipitur cum collega ab Imperatore. ibid.
subscribit diplomati ab Alexandro III. collato Opizoni Abbati S. Mariae in Organo. 674.d
Rainerius magnus Cardinalis praesens est Lucio Tertio Pape VVilhelmum Scotia Regem absoluenti. 748.e
Rainerius paruus Cardinalis iudex. ibid.
Raingarda Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis mater. 119.a
habitu monachalem induit in monasterio Marcianensi. ibid.
Rainulphus Comes inuita Abbatisa S. Mariae Capuanae restituit ablata bona Cassinensibus. 143.c
Honorio Pontifici auxilium pollicetur contra Rogerium Sicilia Comitem. 174.b
uxore, filijs, & ciuitate Anellina per fraudem spoliatur ab eodem Rogerio. 219.d
contra eundem exercitum comparat, & inuito prelio uictoriam obtinet. ibid.e
cum Roberto Capuanorum Principe Romam properat, & Innocentio Pape atque Lothario Imperatori de eiusdem in Beneuentanos tyrannide conqueritur. 222.b.c
cum Rogerio in gratiam redit. 229.e
ab Innocentio Papa Dux Apuliae renuntiat. 256.a
intercessione S. Bernardi uictoriam obtinet contra Rogerium. 268.d.e. & seq.
monacho S. Bernardi socio ad pedes procidit, & gratias agit. 261.a
moriur. 277.c
refoditur a Rogerio, & indignè per plateas distrahitur. 279.e. & seq.
Rainulphus Flammardus Dunelmensis Episcopus impune Ecclesiam Lexoniensem occupatam tenet. 60.a
filios suos in eandem Ecclesiam conuincit Roberti Comitis intrudit, & Indaico more Episcopatum hereditarium facit. ibid.
duos simul Episcopatus administrat contra leges & naturam. ibid.c
Rainulphus de Broc Anglus, bonorum Ecclesie Cantuariensis

riensis inuasor excommunicatur a S. Thoma. 538.d. 539.e
rendit eidem in Angliam redeunti insidias. 622.c
Rao de Ceppalun fauet Rogerio Sicilia Comiti contra Honorium II. Papam. 173.b
Beneuentanos male tractat. ibid. & seq.
Ratio exemplis anteposenda. 55.a
Raymundus Augustensis Canonicus comminister mendaciorum Herimanni pseudoepiscopi, & ad Sedem Apostolicam litterarum gerulus. 96.e
Rauennensis metropolis multis Episcopatibus primatur a Paschali II. Papa ob rebellionem suorum Archiepiscoporum contra Sedem Apostolicam. 51.d
Rauennensis Ecclesia a schismate absoluitur, & pristina suae dignitati restituitur a Gelasio II. Papa. 126.a. & seqq.
Raymundus Comes Tolosanus laudatissimus moritur in Oriente. 42.c
Raymundus Archiepiscopus Toletanus sorte reperit sepulchrum S. Eugenij Archiepiscopi primi Toletani. 350.e
Raymundus Comes Tolosanus iubetur a Regibus Francie & Angliae securitatem & auxilium praestare Petro Cardinali sancti Chrysogoni in debellandis hereticis Tolose nouiter ortis. 714.e
Raymundus de Castro nouo accipit a Rege Francorum & Rege Anglorum in mandatis, Petro Cardinali S. Chrysogoni in exitu panda haeresi Tolosanorum laboranti auxilium ferre. ibid.
Raymundus hereticus Tolosanus inficiens euocatur a Petro Cardinali S. Chrysogoni ad reddendam Fidei confessionem. 715.b
fraudentem Fidei professionem cum socijs emittit. ibid.d
cum isdem excommunicatur. 716.c.d
Rayno Tusculi dominus redit in gratiam cum Alexandro III. & quomodo. 630.e
Rebellio Henrici, postmodum IV. Romanorum Imperatoris, contra Henricum III. Imperatorem patrem, eiusque causa. 38.e. & seq.
Tiburтинorum contra Innocentium II. 291.c
Romanorum contra Pontifices. 303.b
item aduersus Hadrianum IV. 388.a
alia & penè uniuersalis contra VVilhelmum Sicilia Regem, in iussu Hadriani Pape. 390.d.e
alia Venetorum, Patavinorum, Vicentinorum, Veronensium, & ceterorum Longobardie populorum contra Fridericum Imperatorem. 503.b.c.e
alia noua Friderici Imperatoris post factam cum Alexandro III. Venetijs pacem contra Vrbani III. Papam. 766.d
alia clericorum Boemiae contra Petrum Cardinalem Sedis Apostolice Legatum. 877.d.e
Rebellum cinitas capitur a Pisanis. 235.b
Reconciliatio & expiatio Ecclesie Cantuariensis sanguine S. Thoma Archiepiscopi confecta. 639.e
Redditus Ecclesiarum oppignorari permittitur pro expeditione in Terram sanctam. 786.b
Reditus ignominiosus Friderici Imperatoris ex Gallia in Germaniam. 468.c
alius leuina plenus Alexandri III. a Gallijs in Italiam. 511.d.e. & seqq.
eiusdem Beneuento in Urbem, & rerum ab ipso in uia gestarum commemoratio. 618.a. & seqq.
item S. Thoma Cantuariensis in Angliam. 621.e
Alexandri III. Pape Venetijs in Apuliam. 686.a
item Anagninam. ibid.d. 703.e
item ad Urbem Romanam. 708.d
Refugium facit in extremis periculis ad Ecclesiam Romanam Henricus II. Rex Anglorum. 645.c
Refugium exulum & miserorum semper Gallia & Reges Francorum fuerunt. 587.c. 589.b.c
Refutatio Iuonio Carnotensis per Iohannem Archiepiscopum Lugdunensem, de assertionem laicalis inuestiturae. 86.c. & seqq.
alia Friderici Regis Romanorum ad superbam & uanam Romanorum Arnaldistarum orationem. 385.d. & seqq.
Regalia Friderico Imperatori debita indicantur, & assignantur. 409.e. & seq.
Reges non debent electionibus Episcoporum se immiscere. 19.e. & seq. 30.d
impugnatio rerum Ecclesiasticarum, regnorum suorum occasum procurant. 13.d. 37.b. 358.d. 397.e. & seq. 490.b.c
Episcoporum iudicio sunt subiecti. 86.c
Reges quinque diuersorum regnorum adherent Innocentio II. contra Anacleum Antipapam. 202.a
Reges & Principes non possunt, nec debent indicare sacerdotes. 524.d
aliens appetere non debent. 667.c
Reges omnes Christiani, praeter Fridericum Imperatorem, suscipiunt Alexandrum III. in uerum & legitimum Pontificem. 433.a
Regibus Francorum cum corona quasi hereditario iure relicta est ab antiquo liberalitas & humanitas in exules & oppressos. 587.c. 589.b.c
Regis titulum obtinet ab Alexandro III. Alphonso Duce Portugalliae. 728.d
Regum Francorum uetus consuetudo commendandi se S. Dionysio, & illius vexillum accipiendi cum ad bella procedunt. 331.a
Regum consilij licite possunt, & necessario debent interesse Episcopi. 670.c
Regij ministri improbe sibi uendicant censuram librorum. 772.d.e
Regimundus S. Egidij Comes cum ceteris Principibus facit Paschalem II. & omnes Occidentales certiores de negotijs & necessitatibus Terrae sanctae. 4.e
Reginaldus Saresberiensis mittitur cum legatione ad Alexandrum III. ab Henrico II. Anglorum Rege. 577.d
quam nequam & improbum fuerit. 584.d
eius ingens iactantia, & de Curia Romana calumnia. ibid.
Henrico Regi pessima consilia suggerit. ibid.
Bathoniensis creatur Episcopus ab Henrico II. in contemptum Henrici III. filij. 649.c
pro confirmatione Episcopatus Romam pergit. 651.e
de confirmato ab Alexandro III. Richardo Cantuariensi Archiepiscopo reddit certiore Henricum Regem & quae in Curia sint acta. 652.a. & seq.
Reginaldus de VVarenne unus ex conuicatis contra S. Thomam Cantuariensem. 622.d. 625.a
Reginaldus cognomen Lombardus S. Thoma in exilio socius electus Bathoniensis Episcopus. 240.d. 649.c
excusatur & defenditur a Petro Blesensi de calumnia persecutionis contra S. Thomam. ibid.d
Reginaldus Episcopus Bathoniensis pergit ex Anglia Romam ad Concilium generale. 712.a
mittitur a Regibus Anglorum & Francorum ad conuersionem hereticorum Tolose renouescentium. 714.d
Reginbertus Potamensis Episcopus suscipit crucem pro peregrinatione ad Terram sanctam. 329.c
Regium cinitas subtrahitur metropoli Rauennatensi a Paschali II. Papa, & quare. 51.d
Regni Ierosolymitani male iacta fundamenta, & quare. 13.d. 37.b
Regni Francorum prima diuisio. 55.b
eiusdem

645.c
587.c. 589.b.c
86.c. & seqq.
385.d.
409.e. & seq.
19.e. & seq. 30.d
13.d. 37.b. 358.d. 397.e.
86.c
202.a
524.d
667.c
433.a
587.c. 589.b.c
728.d
331.a
670.c
772.d.e
4.e
577.d
584.d
ibid.
ibid.
649.c
651.e
652.a. & seq.
622.d. 625.a
240.d. 649.c
ibid.d
712.a
714.d
329.c
51.d
13.d. 37.b
55.b
eiusdem

eiusdem protectio S. Dionysio & alijs Martyribus cura. 163.a.b
 Regnum terrenum Ecclesia subesse debere pulchre & docte probatur ab Ivone Carnotensi, & quot inde commoda promeriant. 15.b
 Regnum Anglia Romana Ecclesia feudatarium. 238.c. 645.e
 Regnum Sicilia datur per inuentionem Rogerio Regi ab Innocentio II. 277.e
 Regnum Hibernia concedit in potestatem Henrici II. Anglorum Regis. 635.b
 confirmatur eidem ab Alexandro III. ibid.d
 idem confirmat Urbanus Tertius Papa Regibus Anglorum. 770.b
 Reinobaldus Episcopus Leodiensis improbat praeceptorum Cluniacensium iudicium de suscipiendo Innocentio, & reijciendo Anacleto Antipapa. 197.b. & seqq.
 Reimerius Ecclesiarum direptor miraculose poenas dat, & in mari absorbetur. 305.d.e
 Rainaldus, siue Reginaldus electus Archiepiscopus Coloniensis, Friderici Imperatoris Cancellarius interpres litterarum Hadriani IV. ad Imperatorem. 402.e
 praemittitur ab eodem in Italiam. 407.d
 subscribit lata contra Alexandrum III. Papam pro Otthiano schismatico sententia in conueniculo Papiensi. 445.a
 mittitur a Friderico Imperatore cum nuntio superbissimo ad Regem Francorum. 468.a
 exagerrat inobedientiam & praesumptionem Regum prouincialium, & quomodo. 472.c
 quidam Friderico consilij dei contra Alexandrum Tertium Papam. 516.d. & seqq.
 proditiōnis ab Imperatore incusat. 517.b
 flendo facit iuramentum Guidoni Cremenfi Antipapa. ibid.c
 intrinsece fauet Alexandro Papa. 518.a
 peste moritur sub Vrbe Roma. 532.b. 534.a
 Relatio luculenta gestorum Christiani exercitus in Oriente, variorumque euentuum, uictoriarum, cladum, & certaminum. 4.c
 alia Joannis Cardinalis Episcopi Tusculani de rebus gestis inter Paschalem II. Pontificem, & Henricum Quartum Imperatorem. 75.a
 alia Gotfridi Viterbiensis de iisdem. 79.b
 alia Egimonis S. Odabrics Abbatis de itinere Callisti Secundi Papae a Gallijs ad Vrbe. 141.c
 alia Anacleto Antipapa mendacissima ad Lotharium Regem Romanorum. 188.c. & seqq.
 alia Cardinalium schismaticorum pro eiusdem electione ad eundem. 186.b
 alia Gausfredi monachi Cisterciensis ad A. Cardinalem Albanensem de rebus ab Eugenio Tertio in causa Gilberti Porretani gestis. 346.a
 alia de iudicio facto Roncalia de regalibus Friderico Imperatori debitis. 409.c. & seqq.
 alia rerum gestarum inter Legatos Pontificis, & Imperatorem. 416.a
 alia Friderici Imperatoris ad omnes Imperij subditos de rebus in conciliabulo Herbipolensi gestis. 515.c. & seqq.
 alia cuiusdam amici Alexandri III. de iisdem. 516.d
 alia Alexandri III. Papae ad Gerardum Episcopum Bononiensem de sua ad summum Pontificatum canonica assumptione, & Otthiani intrusione. 422.c. & seqq.
 alia Arnulphi Episcopi Lexouiensis de eadem. 433.c. & seqq.
 alia ducis foris schismaticorum ex Clero Romano de eadem. 438.c. & seqq.

alia Friderici Imperatoris ad Germania Episcopos abfentes de rebus in conciliabulo Papiensi tractatis. 445.c
 alia Eberardi Bambergensis Episcopi ad Eberardum Archiepiscopum Salzbürgensem de eadem re. 446.d
 item Henrici Prapofiti de Borberghaden ad eundem. 447.b. & seqq.
 item Alexandri Papae de iisdem ad Arnulphum Lexouiensem Episcopum. 453.b. & seqq.
 alia Arnulphi de iisdem ad Clerum Gallicanum. 454.c
 alia totius rei gesta in conciliabulo Norhantono cum S. Thoma Cantuariensi. 491.a. & seqq.
 alia cuiusdam amici S. Thome de editis ab Henrico Secundo Anglia Rege editis contra S. Thomam & eius sequaces. 494.c
 alia S. Thome ad Alexandrum III. de tota rei serie cum Rege & in iudicio transacta. ibid.d. & seqq.
 alia rerum a Friderico Imperatore crudeliter & impie per Italiam & sub Vrbe Roma gestarum. 532.c. & seqq.
 alia Lombardi Cardinalis ad Alexandrum Tertium de calumnijs contra ipsum per Galliam & Angliam sparsis. 552.c. & seqq.
 alia VVillemi Cardinalis Papiensis ad Alexandrum Papam de rebus inter S. Thomam & Henricum II. Anglorum Regem gestis. 568.c. & seqq.
 alia S. Thome ad eundem de iisdem. 569.d
 alia cuiusdam amici ad S. Thomam de negotijs a Legatis cum Henrico Rege transactis. 577.a
 alia de rebus cum Rege pro S. Thoma gestis ab Oddone Sedis Apostolice Legato. 579.c. & seqq.
 alia & secreta cuiusdam amici ad S. Thomam de omnibus qua contra illum & pro illo in aula regia gerentur. 591.c. & seqq.
 alia Viani Cardinalis Legati ad Alexandrum Tertium de omnibus a se & collega pro S. Thoma cum Henrico Rege transactis. 594.a
 alia S. Thome ad VVilhelmum Archiepiscopum Senonensem de tota serie rerum cum Rege Henrico a Vianiano Legato Cardinali gestarum. 595.e
 alia Simonis Prioris de Monte Dei ad Alexandrum Papam de rebus in sua legatione cum Henrico Rege transactis. 600.a
 alia eiusdem de iisdem ad eundem. ibid.e. & seqq.
 alia S. Thome ad eundem de pace cum Rege facta. 615.d
 alia de rebus a Legatis Episcoporum Angliae Rome gestis pro defensione Henrici Regis a nece S. Thome. 633.b
 alia Legatorum de iisdem. ibid.d
 alia Legatorum Sedis Apostolice ad Gilbertum Archiepiscopum Ranennensem de negotijs in causa necis S. Thome Cantuariensis cum Henrico II. Anglorum Rege pertractatis. 638.c. & seqq.
 alia copiosissima omnium eorum qua ab Alexandro Tertio Venetijs sunt gesta, dum pacem componit cum Friderico Imperatore. 676.d. & seqq.
 alia ipsiusmet Alexandri de iisdem ad Abbatem Casinensem. 679.d. & seqq.
 alia item ad Archiepiscopum & Clerum Cantuariensem. 680.d. & seqq.
 alia item ad Archiepiscopum Eboracensem, & Hugonem Dunelmensem. 681.a. & seqq.
 alia copiosissima simul & ordine temporu distincta Romualdi Archiepiscopi Salernitani de Alexandri Tertij Papae Venetias aduentu, & rebus cum Friderico Imperatore & alijs ibi gestis. 687.b. & seqq.
 alia Petri Cardinalis S. Chryfologi de rebus cum Monachis Tolose agitat. 716.c. & seqq.
 alia itineris Richardi Regis Anglorum in Terram sanctam.

sanctam. 802.b. & seqq.
 alia luculenta & historica de rebus a Friderico Imperatore in Oriente gestis, deque eius interitu, & varijs Christianorum euentibus. 804.c. & seqq.
 alia de rebus a Richardo Anglorum Rege ibidem peractis. 812.d. & seqq.
 alia Nuntioru Archiepiscopi Rothomagensis de causa VVillemi Eliensis Episcopi Angliae proregis a Calestino III. Roma iudicata. 833.e. & seqq.
 alia Auctoris de suis angustijs in Conclau post obitum Leonis XI. coactio. 879.c. & seqq.
 Religiosi ab instantijs Patrum resistentes Ecclesie Dei solent hostes infensissimi euadere. 159.c. & seqq.
 Reliquie S. Prisca eleuantur. 32.a
 alia aliorum plurimorum Sanctorum reconduuntur in Ecclesia S. Laurentij in Lucina. 97.b.c.d
 alia aliorum nouiter reperiuntur. ibid.d
 aliam Ecclesia S. Agnetis in Agone collocata. 152.d
 alia in Ecclesia S. Mariae ad Scholam Graecam. ibid.
 alia contra Infideles in acie preferuntur a Christianis, & que illa. 158.a
 alia S. Bernardo recedenti Roma donantur. 266.d
 Reliquiarum minima pars alicuius Sancti eandem vim habet, qua totum corpus. 32.b
 Renata Joannis Vindocini Comitiss filia fit monialis in monasterio Fontis Ebraldi. 118.d
 Renerus Episcopus Sebastenus proficiscitur Romam cum Fulchero Ierosolymorum Patriarcha. 390.c
 Renuntiatio Episcopatus quibus debeat & non debeat concedi. 746.d
 Reprehensio monachorum Cluniacensium ob nimis propere de suscipiendo Innocentio II. & reijciendo Anacleto Antipapa iudicium. 197.b. & seqq.
 Gerardus Episcopus Engolismensis apostata, & peruersissimi hominis. 199.e. & seqq.
 Petri diaconi Cassinensis. 214.b.c
 VVillemi Aquitaniae Ducis Episcoporum persecutoris, & schismatis fautoris. 231.c. & seqq.
 Innocentij Papa ob datum surreptitij rescriptum contra Alberonem Archiepiscopu Treuirensem. 237.a.b
 Canonorum Lugdunensium per S. Bernardum, ob celebratum festum Conceptionis B. Virginis inconsultata Sede Romana. 242.c. & seqq.
 Joannis Episcopi Hispanensis apostata & heretici. 243.d. & seqq.
 Gudonis Cardinalis ob consuetudinem cum Arnaldo de Brixia. 282.d.e
 Ludouici Regis Francorum per S. Bernardum. 297.a. & seqq.
 Romanorum Arnaldistarum. 311.a. & seqq.
 Episcoporum Germania propter dissimulatione pastoralis officij per Eugenium III. Papam. 372.b. & seqq.
 Friderici Imperatoris per Hadrianum IV. ob non puniuntur crimen in E. Londonensem Episcopum ab improbis commissum. 401.d.e
 alia modesta S. Thome Cantuariensis per Alexandrum III. Papam. 500.e
 Roberti Herefordensis Episcopi ob dissimulatam Ecclesiarum iniuriam. 508.e. & seqq.
 alia grauis & iusta Gilberti Londoniensis Episcopi per S. Thomam Cantuariensem. 543.d.e. & seqq.
 item S. R. E. Cardinalium per eundem, ob dissimulationem iniuriarum Ecclesie Dei in Anglia illatarum. 574.e. & seqq.
 alia acerrima Petri Blonsensis ad Hugonem Conuentrensem Episcopum ob iniurias illatas, & calumnias improbe in VVilhelmum Eliensem Episcopum innocentem confictas. 819.b. & seqq.
 alia Calistini III. Papae ad Philippum Episcopum

Bellouacensem armatum in praelio captum a Richardo Rege Anglorum. 870.b. & seqq.
 Repudium uxoris Amaltrici Ierosolymorum Regis. 485.b
 Repullulatio barefis Manicheorum Tolosa in Gallia. 714.c
 Res gesta Friderici Imperatoris in Italia. 388.c. & seqq.
 alia Hadriani IV. circa amplificationem patrimonij S. Petri. 417.e. videt. Gesta.
 Rescriptum Episcoporum conciliabulo Papiensi de assumpto in Pontificem Otthiano, & deposito Alexandro. 448.b
 aliud Alexandri III. Papae de absolutis ab Anglia Episcopis, qui a S. Thoma fuerant excommunicati. 579.a.b
 aliud eiusdem de ueneratione Sanctorum. 743.e
 Responsum ridiculum Eonis heretici Britanni de qualitate sue persone. 339.e
 aliud humile S. Bernardi de confecto nouo Fidei Symbolo absque Romana Ecclesie licentia. 345.b
 aliud graue & acre Friderici Regis Romanorum ad stultiam & superbiam plenam Romanorum Arnaldistarum orationem. 385.d.e. & seqq.
 aliud eiusdem ad Legatos Sedis Apostolice. 416.c. & seqq.
 aliud Alexandri III. Papae ad Legatos Friderici Imperatoris. 430.c. & seqq.
 aliud egregium & prudens Friderici Imperatoris. 452.e
 aliud Ludouici Regis Francorum ad superbium & arrogans nuntium Friderici Imperatoris. 468.b
 aliud VValdemari Regis Danoru ad Casarem. 473.a
 aliud Henrici Secundi Anglorum Regis ad obiecta sibi ab Alexandro III. Papa. 520.c. & seqq. 522.e. & seqq.
 aliud graue Cardinalium ad Fridericum Imperatorem. 531.d.e
 aliud S. Thome ad Gilbertum improbum Londoniensem Episcopum Ecclesiastica libertatis proditorem. 543.d. & seqq.
 aliud eiusdem prudens & graue ad Ludouicum Regem Francorum. 585.d.e
 aliud laudabile & uere Christiano Rege dignum responsum Ludouici Regis ad Henricum II. Anglia Regem. 587.c
 aliud Gratiani Cardinalis Legati ad Henricum II. Anglorum Regem sacerdotali constantia conspicuum. 591.e
 aliud Alexandri III. ad Emmanuelem Gracoru Imperatorem, auxilium ipsi contra Fridericum Imperatorem offerentem, & coronam Occidentalis Imperij reposcentem. 628.d.e
 aliud eiusdem ad Legatum Friderici Imperatoris. 630.b.c
 aliud Alexandri III. Papae ad Legatos Friderici Imperatoris pacem petentis. 666.b.c
 aliud Longobardorum luculentum ad orationem Alexandri. 689.c. & seqq.
 aliud eorundem ad sermonem Christiani Archiepiscopi Mogumini. 691.d.e. & seqq.
 aliud Sebastiani Ducis Venetiaru ad populum ob Friderici Imperatoris absentiam tumultuantem. 694.b
 aliud eiusdem ad Legatos VVillemi Siciliae Regis Venetis graniter militantes propter tumultum contra Alexandrum III. excitatum. 695.a.b
 aliud Friderici Imperatoris ad sermonem ab Alexandro Papa habitum. 698.c.d.e
 aliud Alexandri ad querelas Conradi Cardinalis Sabiniensis, uolentia Imperatoris a sede Mogumina expulsi. 699.d.e

I N D E X

alind Saladini Babylonia Regis superbum ad Fridericum Romanorum Imperatorem. 791.b. & seq.
 Resurrectio Christi miraculo comprobatur. 88. d. e. & seq.
 Retributio Deo debita qua sit. 476.e. & seq.
 Revelaciones de Pontifice anni Paschalis II. Papa. 2.e. & seq.
 alia de certitudine resurrectionis mortuorum. 88. d. e. & seq.
 alia de martyrio S. Thoma Cantuariensis ostenditur Godrico Anachoreta. 626.a.b
 Renocatio privilegii Paschalis Papa II. Henrico Quarto Imperatori de investituris concessi. 90.a.b
 Rex Babyloni cum quingentis milibus militum à Christianis in fugam vertitur. 5. d
 Rex Hungaria prabet consensum sententia contra Alexandrum Papam pro Octaviano lata. 445.a
 Rex Bohemia itidem. ibid.
 item Rex Danorum. ibid. b
 Rex Hungaria restituit publico diplomate suis Ecclesijs libertatem & iura à se ablata. 603.a. & seqq.
 Rhenensis Ecclesia. vide, Ecclesia Rhenensis.
 Rheni civitas Henrico IV. odiosa, & quare. 162. e
 Richardus Albanensis Episcopus à Paschali cum legatione in Gallias mittitur, ut Philippum Regem communionem Ecclesie restitueret. 33. b
 cur absolutionem suspenderit. ibid. c
 Concilium Trevis indicit. 34. c
 contra Clericum Carnotensem simonia accusatum agens amarulentius perstringitur ab Juone Carnotensi. 35. b. & seqq.
 in Comitibus Moguntinis cum Gebehardo Constantiensis excommunicat rursus Henricum III. Imperatorem. 41. b
 petenti absolutionem negat se posse dare. ibid. d. e
 certior fit à Joanne Tusculano Episcopo de gestis Germanorum in Vrbe. 75. a
 Richardus de Aquila presens adest consecrationi Gelasij II. Papa. 124. a
 Richardus Comes fungitur legatione ad Lotharium II. Imperatorem pro impetrando auxilio contra Rogerium Sicilia Regem. 234. d
 Richardus monachus Cassinensis, Innocentij II. Capellanus, mittitur ad Cassinenses, ut Innocentio pareant. 233. e
 Richardus de S. Victore Theologus clarissimus, & S. Bernardus perquam familiaris quae scripserit. 289. b
 eius epitaphium. ibid.
 Richardus de Humet consilijs profcinditur ab Henrico Secundo Anglorum Rege, & quare. 483. a
 Richardus de Luci, Henrici II. Anglorum Regis contra S. Thomam Legatus. 514. b
 percellitur sententia excommunicationis à S. Thoma Cantuariensi. 538. d 539. e
 Richardus de Ibelis schismaticus Anglus excommunicatur à S. Thoma Cantuariensi. 538. d
 Richardus Brito unus ex quatuor interfectoribus S. Thoma Cantuariensis. 625. a
 Richardus Barre fungitur legatione ad Sedem Apostolicam pro excusando Henrico II. Anglorum Rege à culpa necis S. Thoma. 632. e
 iura nomine regis. 633. a. 634. d
 Richardus Prior de Donure Archiepiscopus Cantuariensis creatur ab Henrico II. Anglorum Rege. 648. e. 649. c
 Romam proficiscitur pro obtinenda ab Alexandro confirmatione Episcopatus. 651. e
 confirmatur, & legatione per Angliam obtinet. 652. b
 Concilium in Anglia celebrat, & multa ad reformationem disciplinae Ecclesiasticae sancit. 654. e. & seq.

excusat apud Alexandrum III. Episcopus Anglicanos in Curia degentes. 669. e. & seq.
 Christum in visione ad se venientem videt, & durissime ab eo ob dissipationem bonorum Ecclesie increpatur. 757. a
 terrore visionis moritur. ibid.
 gravissime fuit perstrictus à Petro Blesensi ob dilapidationem bonorum Ecclesie. ibid. b. & seq.
 Richardus de Incestre Archidiaconus Pictaviensis creatur Episcopus Vintoniensis. 649. e
 Richardus S. Andrea in Scotia Episcopus moritur. 733. d
 Richardus Pictavia Comes, Henrici II. Anglorum Regis filius, succedit patri in regno. 798. d
 gravissime exardescit contra S. Hugonem Lincolnensem Episcopum, & quare. ibid. d. e
 osculum eidem dare renuens, ab eodem cum nimis cogitur. 799. b
 ab eodem graviter de multis accusatur. ibid. d
 humiliter sese excusat, & veniam rogat. ibid.
 in Terram sanctam proficiscitur. 802. b
 Octaviano Cardinali Ostiensis simoniam Romana Ecclesia exprobat. ibid. c
 ad Clementem III. scribit pro dispensatione inter Arthurum Britannia Ducem, & Joannam Tancredi Siciliae Regis filiam. ibid. e. & seq.
 Episcopis confessionem peccatorum facit, & fedelitatem praevertita vita cum lacrymis detegit. 803. d
 cum pseudopropheta Abbate Ioachim colloquium habet, & varijs ab eodem vanis predictionibus illuditur. ibid. e
 multipliciter accusatur apud Calesinum III. Papam à Philippo Rege Francorum. 812. a. b
 Isaacum Graecorum Imperatorem sibi in Cipro armata manu resistentem capit, & Insulam subijcit. ibid. c
 de rebus à se in Terra sancta gestis facit certiore per literas Abbatem Claraevallensem. ibid. d. & seqq.
 siem quemdam suum amicum. 813. e. & seq.
 de reditu in Angliam deliberans, res Terra sancta componit. 822. a
 naufragium facit in mari Hadriatico, & à Leopoldo Austria Duce captus, & Henrico V. Imperatori traditur in vincula. ibid. a. b
 cur à Leopoldo sit captus causa redditur. ibid. e. & seq.
 in publico conventu gravissimi accusatus ab Imperatore de obiectis eloquentissime, & cum Imperatoris admiratione se purgat. 823. d. e
 quam constans animo fuerit in captivitate. 838. e
 de pace & conditionibus pacis cum Imperatore initis scribit ad Leonorā matrem, & Institutores Angliae. 849. d. & seq.
 solutus à carcere ab Imperatore. 852. e
 laudatur egregie à Celestino III. 870. d
 rogatus ab eodem pro liberatione Philippi Episcopi Bellouacensis, Celestino loricā Episcopi mittit. 871. a
 Richardus Comes de Cerra laceratur immanissime iussu Henrici V. Imperatoris. ibid. b
 Richeldus Baro subscribit testamento VVillemi Aquitaniae Ducis. 246. e
 Richus Cardinalis S. Laurentij iurat Henrico IV. Imperatori investituris, iussu Paschalis II. Papa. 77. a
 Riger sine RichiKa Imperatrix Lotharj Imperatoris vxor. 221. d
 humaniter scribit ad monachos Cassinenses. 242. e
 Cassinum venit. 256. e. & seq.
 subdit se Conrado nono Romanorum Regi. 271. e
 Ribuum presbyter legatione fungitur nomine Henrici Regis Germania, & Principum ad Henricum III. Imperatorem.

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

ratorem. 48. c
 multa passus est à schismaticis. ibid. d
 Rimundus diaconus Cardinalis schismaticus, Octaviani affecla. 425. e
 Riso Barisanus Episcopus Caietani venit ad Gelasium II. Papam, & illius consecrationi presens est. 124. a
 Rituum diversitas non scindit Fidem Catholicam. 393. e
 Robertus Cestrensis Episcopus fungitur legatione nomine Henrici Primi Anglorum Regis ad Vrberem, contra S. Anselmum. 16. d
 falso spargit cum socijs in Anglia, Pontificem Regi investituris concessisse. 17. a
 à Papa excommunicatur. 18. a
 Robertus Flandria Comes schismaticorum hostis monetur à Paschali Papa arma contra Leodienses itidem schismaticos convertere. 26. a
 Robertus Henrici Angliae Regis frater prelio cum eodem congressus vincitur, & captus. 58. e. & seq.
 causae insausiti conflictus recensentur. 59. a
 Robertus de Sutenilla in pugna capitur ab Henrico Primo Angliae Rege. ibid. c
 Robertus Cardinalis S. Eusebii iuramento firmat Henrico IV. Imperatori investituris nomine Paschalis II. Papa. 77. a
 Robertus Passensis cum S. Brunone Signij Episcopo & alijs Cardinalibus instigat Paschalem II. Papam, ut renocet privilegium de investituris concessum Henrico IV. Imperatori. 81. c. d
 Robertus Comes ob imobedientiam à Paschali Papa excommunicatur, & obtemperans absoluitur. 99. c
 Robertus Princeps Capuanus ad Concilium Ceperam indictum pergit. 101. b
 praesto est consecrationi Gelasij II. Papa. 124. a
 militem conscribit iussu Papa contra Henricum IV. Imperatorem. ibid. c
 Princeps inangitur ab Honorio II. 173. a
 eidem promptissime auxilium contra Rogerium Siciliae Comitum pollicetur. 174. b
 cum eodem contra Rogerium pergit. 180. d
 cum Rainulpho Comite Auellino eundem praelio victum in fugam vertit. 219. e
 audito Innocentij Papa & Lotharj Imperatoris adventu ad Vrberem, cum socijs eo festinat, & de iniurijs Rogerij conqueritur. 222. b. c
 apud Innocentium instat pro impetrando à Lothario Imperatore contra Rogerium auxilio. 229. e
 timore Rogerij Pisas fugit ad Innocentium Papam. 234. d
 legatione fungitur ad Lotharium Imperatorem pro auxilio contra Rogerium impetrando. ibid.
 per Innocentium Papam & Henricum Ducem Lotharj Imperatoris Praefectum recuperat Principatum. 254. b. c
 interuentus Conradi Regis Romanorum ad Joannem Commenum Graecorum Imperatorem. 301. b
 Robertus de Abruscillis fundator monasterij Fontis Ebraldi in Gallia, & qua occasione. 118. a. b
 quibus id instituti fundaverit. ibid. b
 quando obierit. ibid. c
 Robertus diaconus Cardinalis creatur à Callisto II. Papa presbyter S. Clementis. 156. c
 Robertus Frangipanis cum suis contra voluntatem Cardinalium in Papam promovet Lambertum Ostiensis Episcopum, & Honorium vocat. 157. c. d
 Robertus S. Bernardi Abbatis Claraevallensis nepos à Cluniacensibus pellicitur. 169. c
 Robertus Decanus Lingonienfis instat apud Innocentium Papam pro libera electione Episcopi Lingonienfis. 267. a

Robertus Ludovici VII. Gallorum Regis frater miserè diripit, & vexat Archiepiscopatum Bituricensis. 298. a
 praecipuas Gallorum Ecclesias in solitudinem redigit. ibid.
 Robertus Marmium Anglus dirimitus poenas dat ob profanatum Ecclesiam de Coventre. 305. e
 Robertus Archiepiscopus Nazarenus sacrosancta Crucis oppositione convertit incendia & fumum in Sarracenos. 306. a
 Robertus de Survento Campanie Princeps renocatur ab exilio suasio Hadriani Papa, & mouet arma contra VVilhelmum Sicilia Regem. 390. a
 totam Terram Laboris occupat. ibid. d
 prodicione nantarum captus traditur Regi, & excacatus perpetuo carceri mancipatur. 595. a
 Robertus de Bassanilla Comes rebellat VVillemo Sicilia Regi suasio Hadriani IV. Papa. 390. a
 Tarentum, Barum, & omnem maritimam oram occupat. ibid. d
 veniente Rege cum exercitu fugam arripit ad Fridericum Imperatorem. 394. e
 Robertus Abbas Cisterciensis laudatissimus in Anglia moritur. 437. a
 Robertus de Monte Chronographus corrigitur ab Actore. 468. d. 665. d
 Robertus cognomento Grandis clericus Eboracensis. 492. e
 magna constantia laudat sancti Thoma constantiam. 493. a
 Robertus Comes Leicestrensis euocat S. Thomam ad dicendam coram Rege causam. ibid. c
 pluribus ab eodem conuenitur. ibid.
 Robertus Herefordensis Episcopus frustra postulat deferre crucem ante S. Thomam. 492. d
 reprehenditur à S. Thoma ob tepiditatem in defendenda libertate Ecclesiastica. 508. e. & seq.
 deceptus mendacijs Joannis de Oxensford, supercedit itinere ad S. Thomam Cantuariensem. 553. d
 ex Anglia Romam proficiscitur ad Concilium generale. 712. a
 Robertus de Silli conqueritur de Henrico II. Anglorum Rege apud Ludovicum Regem Francorum. 564. a
 Robertus de novo Burgo Legatus ad Alexandrum III. pro excusando Henrico II. Anglorum Rege à nece S. Thoma. 632. e
 Robertus Anglus S. Thoma Cantuariensis in exilio comes creatus Episcopus Herefordensis. 640. d. 649. c
 Rogerius Sicilia Comes congratulatur Paschali de Pontificatu, & pecunias subministrat. 7. a
 accusatur apud eundem ab Archiepiscopo Casertino. 100. a
 Rogerius Dux moritur. 76. a
 Rogerius Antiochia Princeps Tancredo antecessori dissimillimus succedit. 97. e
 infeliciter cum Sarracenis pugnat, & occumbit. 144. a
 Rogerius historiae Anglicae scriptor calumnie aperte conuincitur de fornicatione Joannis Cremenfis Cardinalis Legati. 164. a. b
 arguitur mendacijs ab Actore. 487. a
 Rogerius Sicilia Comes succedit VVillemo in Calabria & Apulia Ducatu. 172. d. e
 bello petitur ab Honorio II. Papa. ibid. e
 Ducis nomen affectat obtinere ab eodem Papa, & non ebriato Benenentium infestat. 173. a
 Apuliam armata manu ingreditur. 180. d
 Pontifici iuramentum praestat fidelitatis, & de Ducatu Apuliae & Calabriae investitur. ibid. e
 excommunicatur ab eodem propter impeditos Siciliae Episcopos, ne Romam veniant. 181. c
 ad

I N D E X

ad Anaclethum Antipapam deficit spe nominis regij consequendi. 203.b
 Rex creatur. ibid.c
 ab eodem de regia dignitate collata diploma obtinet. ibid.
 coronatur. 204.c
 tyrannus non Rex vocatur à S. Bernardo. ibid.e
 productione Crescentij Cardinalis conatur Beneuentum occupare. 219.c.d
 Rainulphum Comitem Anellinum civitate exiit, & eiusdem uxorem cum liberis in Siciliam amandat. ibid.d
 ab eodem & Roberto Principe Capuano in fugam agitur. ibid.e
 in Apuliam cum exercitu redit, & omnia ferro & flamma vastat. 222.c.d
 Neapolim frustra tentat. 229.d
 Beneuentum productione capit, & Amerfam Capuanamque subiicit. ibid.e
 Amerfam funditus delet. 234.d
 conatur monasterium Cassinense sua ditioni subdere. 238.e. & seq.
 instinctu Arnulphi Calabri tendit insidias Rudolpho intruso Patriarcha Antiocheno, & captam in Siciliam amandat. 248.c.d
 eundem Romam dimittit, & ad se redeuntem in Orientem trementibus remittit. ibid.d. 249.b
 occupatam per Lotharium Imperatorem Apuliam rursus inuadit, & Capuam euerit. 259.e
 Beneuentanos se dedentes recipit. ibid.
 S. Bernardum de pace fecum agentem contemnit. 260.d.e. & seq.
 puelio dimicans cum Rainulpho Apulia Duce ex insperato fugam arripit. ibid. 261.a
 subdole victoriam eludit Rainulphi, & quomodo. ibid.b
 virisque factionis Cardinales ad colloquium euocat pro stabilienda aut innocentijs ant Anaclethi electione. ibid.c
 orationem ea de re habet ad Salernitanum Clerum. ibid.d.e
 obstinatus in perfidia Anaclethiana permanet, & quare. 262.d
 eo defuncto iubet alium Antipapam creati. 265.c
 in schismate perseverat. 269.b
 Alfanam civitatem crudelissime euerit. ibid.
 excommunicatur ab Innocentio II. in Concilio generali Romano. 272.a
 audua Rainulphi Apulia Ducis morte rursus Apuliam inuadit, & subigit. 277.c
 proditorie capit Innocentium Papam. ibid.d
 ab eodem humiliter pacem petit, & obtinet. ibid.e
 de regno Sicilia inuestitur. ibid.
 de eadem inuestitura, & donatione Apulia, ac Principatus Capuani ab eodem diploma consequitur. 278.b
 immaniter sentit in caduera Ducis Rainulphi, & Brunonis Episcopi, suorum olim hostium. 279.e. & seq.
 gratulato. & accipit à Petro Cluniacensi ob pacem cum Innocentio compositam. 280.c
 ad eundem remittit Gasfredum monachum. 281.a
 commouetur à S. Bernardo gratitudinis in Deum. ibid.a. & seq.
 expetit ab eodem sibi mitti monachos Cistercienses, & obtinet. ibid.b
 laudatur egregie à Petro Cluniacensi. ibid.d. & seq.
 prohibet monerum Pontificiam per Siciliam expendi. 289.c
 Campaniam inuadit. 290.a
 ingentem parat classem contra Emmanuelem Graco-

rum Imperatorem. 355.e
 orbatur uxore & liberis. 365.d.e
 Sibiliam Ducis Burgundia sororem ducit, & post illam, Beatricem Comitissae Retice filiam. ibid.e
 VVilhelmum Principem Capuanorum filium suum creat Regem. ibid.e. & seq.
 rogatur à Petro Cluniacensi moderatè ferre dolorem ex morte filiorum & uxorum. 366.a.b
 ab eodem instigatur contra Manuelem Gracorum Imperatorem. ibid.c.d
 moritur. 373.a
 Rogerius nobilis Romanus subscribit diplomati de regio nomine Rogerio Calabria & Apulia Duci collato ab Anacletho Antipapa. 204.b
 Rogerius Apulia Dux, Rogerij Sicilia Regis filius primogenitus, laudatissimus moritur. 365.e
 Rogerius VVigorniensis Episcopus quale tribuat consilium S. Thoma Cantuariensi. 491.e
 Rogerius & Marcellinus Consules Mediolanensium inuadunt observationem pacis nomine Longobardorum inter Fridericum Imperatorem & ipsos inuadunt. 682.c
 Rogerius Comes Andriensis firmat Friderico Imperatori iuramento nomine VVillemi Sicilia Regis obseruationem pacis Venetijs inuadit. ibid.
 Rogerius Archiepiscopus Eboracensis timore necis S. Thome secedit & confilio. 492.e
 coronat Henricum III. Anglie Regem in preiudicium privilegij Ecclesie Cantuariensis. 609.b
 reprehenditur de eo cum suis Coepiscopis ab Alexandro III. 611.d. & seq.
 ab officio pastoralis suspenditur per Alexandrum III. 620.d
 perturbat pacem inter S. Thomam & Regem factam. 622.a.b
 omnium malorum inceptor est & auctor. 623.c. & seq.
 egregie describitur à Joanne Saresberienfi. 624.a
 quantum in vita flagitia commiserit. ibid. & seq.
 cum Richardo Cantuariensi de loco dextro in sedendo apud Legatum Apostolicum contendens, vapulat à familia Archiepiscopi Cantuariensis, & pedibus conculcatur. 669.d
 Rogerius siue Rogerius Abbas Castrensis interest synodo contra hereticos Tolosa nouiter exortos congregata. 660.a
 Rogerius de Beders Princeps Albiensis suum Episcopum in carcere detinet sub custodia Monachorum. 722.a
 aduentu Legati Sedis Apostolicæ & sociorum terribus fugam arripit, & latebras querit. ibid.
 hereticus indicatur, & excommunicatur. ibid.b
 Rolandus Canonicus Pisanus, postea Alexander Papa III. creatur S. R. E. Cardinalis Cancellarius ab Eugenio III. 315.a
 à S. Bernardo commouetur Eugenio diligentem impendere operam in cognitione & iudicio causarum. ibid. & seq.
 predicatur sibi futurus Pontificatus ab eodem. ibid.b
 roborat sua manu datum ab Eugenio III. Canonicis S. Petri diploma. 374.e
 mittitur ad VVilhelmum Sicilia Regem ab Hadriano Quarto ad componendam pacem. 395.b.c
 legatione fungitur ad Fridericum Imperatorem. 401.b. 402.b
 ab eodem cum collega male habitus, & penis dimissus. 403.b
 conqueritur apud Papam de sua & collegæ iniuria. 405.a
 renuntiat Pontifex Maximus, & vocatur Alexander III. 420.c
 eius parentes, patria, & vita ante Pontificatum acta.

I N T O M Y M X I I . A N N A L . E C C L E S .

acta. ibid.d.e
 vestitur habitu pontificali. 421.a
 cum suis Cardinalibus confugit ad munitionem S. Petri. ibid.c
 à Senatoribus cum suis perducitur in Transiberiam. ibid.d
 in situ & tumultu populi liberatur. ibid.e
 consecratur. 422.a
 Tarracinam contendit. ibid.e
 Legatos suos dirigit ad Fridericum Imperatorem. ibid.d
 scribit ad Gerardum Episcopum Bononiensem & Canonicos de sua electione, & Oslauiani schismatici intrusione. ibid.e. & seq.
 Oslauianum cum affectu excommunicat. 424.d.e
 euocatur cum suis Cardinalibus à Friderico ad conciliabulum Papiense. 428.c. & seq.
 ingenti fastu & superbia conuenitur à Daniele Pragensi, & Hermanno Verdensi Episcopis. 429.e. & seq.
 isdem quid respondeat. 430.c. & seq.
 eius vere sacerdotalis constantia. ibid.e. & seq.
 literas accipit ab Arnulpho Episcopo Lexoniensi de officio apud Regem Anglie pro illo factio. 431.c. & seq.
 à Rege Anglie Pontifex colitur. 432.c.d
 consilio Arnulphi Legatos dirigit ad diuersas provincias. ibid.e. & seq.
 ab omnibus Christianitatis Regibus & Cleris legitimus Pontifex admittitur & colitur. 433.a
 suscipitur à Rege ferosolymitano & tota Orientali Ecclesia. 437.b
 prudenter declinat conciliabulum Papiense. ibid.e
 reprobat iudicio Episcoporum. 438.c
 ab Auctore ostenditur legitime electus. 442.e. & seq.
 cum suis excommunicatur ab Oslauiano schismatico Antipapa. 444.c. 447.d
 ab Eberardo Archiepiscopo Saltzburgenfi, & Harmano Episcopo Brixinensi defenditur aduersus Fridericum Imperatorem. 449.a.b.c
 Fridericum Imperatorem sapius admonitum, sed non respicientem cum complicibus solemniter excommunicat. 450.c. 454.d
 de rebus in conciliabulo Papiensi contra se gestis scribit Arnulpho Episcopo Lexoniensi. 453.b. & seq.
 eundem officio Legati Apostolici per Angliam ornatur. ibid.d
 scelera Friderici Imperatoris contra Ecclesiam Catholicam admittit recenset. ibid.e. & seq.
 legitime creatus probatur. 454.e. & seq.
 ab Henrico II. Anglorum Rege pro vero Pontifice suscipitur & colitur. 456.c.d
 à VVillemo Archiepiscopo Senonensi versus Pontifex cognoscitur ac defenditur. 457.a.b
 S. Eduardum Anglorum Regem adscribit numero Sanctorum. 458.a. & seq.
 ab Ecclesia Anglicana primo omnium Pontifex cognoscitur & colitur. ibid.e
 S. Petrum Archiepiscopum Tarentasia Romam euocat. ibid.
 à Carthusianis & Cisterciensibus suscipitur, & versus Pontifex predicatur. 459.e. & seq.
 Romam redit, & Ecclesiam S. Mariae Noua dedicat. 460.b
 de professione in Gallias ob timorem Imperatoris & schismaticorum deliberat. ibid.c
 dispositis Ecclesie & Vrbs negotijs Tarracinam se confert. ibid.
 naufragium facit absque iactura honorum & hominum. ibid.c.d
 conciliat Reges Gallie & Anglie per S. Petrum Tarentasia.

tarentasia Archiepiscopum. ibid.e. & seq.
 quos à larere suo in Gallias ad Concilia miserit. 461.c
 timore Friderici Imperatoris in Gallias contendit. 465.b
 honorifice excipitur à Ianuensibus. ibid.d
 ingenti cum pompa & gloria ingreditur Montem Pessulanum. ibid.e
 Legatum accipit à Rege Mahometanorum. ibid.
 renouat sententiam excommunicationis in Oslauianum pseudopapam, & eius sequaces. 466.a
 Legatos premitit ad Ludouicum Regem Francorum, de suo aduentu significantes. ibid.b
 inuadit ab eodem ad colloquium cum Friderico Imperatore, Legatos mittit ire recusat, & quat. 467.b
 merore affligitur & timore ob ductum ab Imperatore Ludouicum Regem. ibid.d
 liberatur ab imminente periculo ab Henrico Anglorum Rege, & quomodo. ibid.e
 ab eodem humillimè colitur. 468.c
 Turonum petit. ibid.d
 à Rege Gallorum & Anglorum celesterrimè ducitur. ibid.e
 mittit pallium ad S. Thomam nouum Archiepiscopum Cantuariensem. 473.d
 cogit Turonense Concilium. ibid.e. & seq.
 ingenti cum honore suscipitur Parisijs à Ludouico Francorum Rege. 474.a
 magno cum honore excipit S. Thomam Canuariensem, & privilegij cumulatur. ibid.c
 Conradum Archiepiscopum Moguntinum ad se fugientem honorifice habet, & honoribus afficit. 479.c
 Senonensem metropolim pro habitatione deliquit ex oblatione Ludouici Regis Francorum. 481.d
 consulatur S. Thomam in maximis angustijs constitutum. 483.d. & seq.
 responsorias quarels plenas ab eodem recipit. 484.b.c.d
 eidem una cum Anglia Episcopis precipit formere pugnam pro libertate Ecclesiastica. ibid.e. & seq.
 improbe calumniatus à Rogero historico Anglicano defenditur ab Auctore. 487.a
 S. Thomam ob lapsum lugentem consolatur, & à culpa & illicito iuramento absoluit. ibid.d. & seq.
 495.c.d
 conturbatur, & angustijs animi torquetur ob petitiones Regis Anglie. 488.b.c
 de ipsa scribit ad sanctum Thomam. ibid. & seq.
 quoniam Regi negauerit, & que concesserit. ibid.e
 quam sollicitus fuerit pro S. Thoma. 489.c
 propheticè predicti eidem breui meliora tempora futura. ibid.d.e
 eundem instruit & animat. ibid.
 Henricum II. Anglorum Regem paternè monet, & exemplis impiorum Regum absterret ab inuisione iurisdictionis Ecclesiastica. ibid.e. & seq.
 historia totius rei à S. Thoma cum Henrico II. Anglia Rege transacta per litteras cognoscit. 494.d. & seq.
 abrogat acta contra S. Thomam in conciliabulo Northantono. 495.c.d
 fleuit mortem Oslauiani Antipape. 497.a
 calumnijs auaritia iniquè aduritur à Joanne Saresberienfi. 497.c
 admittit ad audientiam Legatos Episcoporum Anglia contra S. Thomam declamantes. 498.a
 S. Thomam stando causam dicere paratum sedere iubet honoris causa. ibid.e
 auaritia consuetudinibus, ab Henrico Anglie Rege S. Thoma propositis, excandescit. 499.b. 500.c
 S. Thomam leniter obiurgat & benedictione prosequitur. ibid.e. & seq.
 ei spon-

ei spontè Archiepiscopatum resignanti, eundem restituit. 501.e
 eundem commendat Abbati Pontiniacensi. ibid.
 Joannem Cardinalem SS. Joannis & Pauli creat Vicarium Urbis. 504.a
 per eundem subijcit magnam partem Urbis Rome. ibid.
 per Legatos Romanorum inuitatur ad reditum in Urbem. ibid.b
 collectam indicit pro reditu per Ecclesias Galliarum. 504.c.d
 adscribit inter Sanctos S. Helenam Visigotham. ibid.e
 item S. Canutum iuniorum Danorum Regem. ibid.
 à Conrado Archiepiscopo Saltzburgenfi defenditur adversus Imperatorem Fridericum. 506.d
 rogatur per Legatos à Mathilde Imperatrice componere pacem inter Henricum Anglorum, & Ludovicum Francorum Reges. 507.a
 Legatos accipit ab Henrico Anglorum Rege. 510.b
 à S. Thoma pramonetur cauere à fraudibus Regis. ibid.b.c
 quid respondeat Henrico Regi illicita petenti. ibid.c
 Romam pergit. 511.c.d
 honorifice excipitur, & dimittitur à VVilhelmo Sicilia Rege. ibid.d.e
 Romam peruenit. ibid.e. 512.e
 quantum insidjs sit peritus ab Imperatore. ibid.c
 Salerni honorifice suscipitur à Romualdo Archiepiscopo Salernitano. 512.b
 increpat Henricum II. Anglorum Regem sibi pessima militantiem, & reddit amicum. 514.d
 refutatur & abiuratur in conciliabulo VVirturburgensi. 515.c
 frustra conatur Romanos à schismaticis pecunia corruptos in officio continere. 519.a
 pecunijs adiunatur à VVilhelmo Sicilia Rege. ibid.c
 ab Emmanuele Græcorum Imperatore Legatum & munera accipit. ibid.d
 ad eundem Legatos suos mittit, & quare. 520.a
 Gileberto Londoniensi Episcopo diuersa negotia cum Henrico Anglorum Rege transigenda committit. 521.e & seq.
 ab eodem responsoria recipit, & transacta cum Rege cognoscit. 522.c & seq.
 timore Friderici Imperatoris deserit Lateranum, & in manitiones Frangipannum se recipit. 531.a
 succurritur pecunijs & trivembus à VVilhelmo II. Sicilia Rege. ibid.a.b
 eisdem in Romanos sibi fideles distribuit. ibid.c
 Beneuentum fugit. ibid.e
 congratulatorias accipit à S. Thoma Cantuariensi de cladibus Friderici Imperatoris. 534.c & seqq.
 eundem creat Legatum ad confusionem inimicorum. 536.d
 iubet Gileberto Londoniensi Episcopo colligere per Angliam denarium S. Petri. 537.b
 certior fit à S. Thoma de rebus ab illo auctoritate Sedis Apostolica gestis contra consuetudines regias, & rebelles Anglos. 539.a & seqq.
 commendatitias pro Rege, & accusatorias contra sanctum Thomam accipit ab Episcopis Anglorum. 546.e & seqq.
 confirmat sententiam à S. Thoma contra Episcopum Iocelinum Saresberiensem latam. 548.a
 Episcopos Anglia cohibet terrore pœna. ibid.b.c
 rogatur ab Henrico Rege, ut mittat VVilhelmum Cardinalem Papiensem in Angliam. ibid.c
 accipitur ingenibus promissis à Joanne de Oxenford Regis Anglia Legato, & calumnijs impetratur. 550.e

& seq. 551.c. & seq.
 docetur de calumnijs contra se sparsis à Lombardo S. R. E. diacono. 552.e & seq.
 patitur Ioannem Saresberiensem obrectatorem. 554.e
 defenditur ab Auctore, & innocens ostenditur ab obiectis ipsi calumnijs. ibid.d. & seqq.
 Legatos mittit in Angliam, & litteras dat de Legatorum qualitate, & negotijs tractandis ad S. Thomam. 559.e & seqq.
 Legatos eosdem à fidelitate commendat. 560.b
 S. Thoma in mandatis dat, ut pro subsidio Ecclesia Romana impendendo inducat Comitum Flandrensem. ibid.
 scribit Henrico Anglorum Regi, & Legatos suos ei commendat. ibid. & seq.
 S. Thomam committit tutela Ludouici Regis Francorum. ibid.e & seq.
 Legatis suis precipit conciliare pacem inter Regem Francorum & Anglorum. 564.b
 decipitur à VVilhelmo Papiensi. 565.c
 audis grauibz querelis de comitentijs Legatorum cum Rege contra S. Thomam, quanam illis scribat. 566.d & seq.
 quid in Ioannem Cumin Anglum suarum litterarum proditorum scribat. 567.b
 consolatur S. Thomam, & hortatur ad constantiam in aduersis. ibid.e & seq.
 de toto negotio in Anglia tractato redditur certior à VVilhelmo Papiensi Legato. 568.c & seqq.
 item à S. Thoma. 569.d & seqq.
 querelis impetratur à S. Thoma, quod semel concessam ipsi auctoritatem abstulerit. 573.d & seqq.
 item ab exulibus S. Thoma socijs, quod Legati Apostolica Sedis absoluerint à S. Thoma excommunicatos. 578.e & seq.
 quid de excommunicatis à S. Thoma, & ab alijs absolutis sentiat. 579.b
 Fridericum Imperatorem anathematizat in Concilio Lateranensi. 580.a.b & seq.
 S. Galdino Archiepiscopo Mediolanensi decernit legationem per Longobardiam ad restituendos Catholicos Episcopos, & reconciliandos schismaticos. ibid.d.e
 suscipitur à Clero Laudensi. 581.b
 fortiter contemnit mimas Legatorum Regis Anglia. 583.b
 feliciter omnia gerit. ibid.e & seq.
 Alexandriam nouam Longobardia ciuitatem in honorem suum extructam à Consulibus sibi oblatam suscipit. 584.b
 Beneuentum recedit, & Tusculum in fidem recipit. 587.c.d
 vanis Romanorum promissionibus illectus permittit muros Tusculana ciuitatis dirui. ibid.e
 turrim Tusculanorum fossis & muro munis. ibid.
 Anagninam pergit. ibid.
 laborat pro restituendo S. Thoma in Ecclesiam Cantuariensem. 588.a
 contra eundem sollicitatur promissionibus pecuniarum ab Henrico Rege. ibid.b.c
 pro eodem nonos Legatos mittit in Angliam. ibid.d. 589.d
 quanam stricte ysdem obseruanda iniungat. ibid.
 de missis à se Legatis ratione dat S. Thoma. ib.e & seq.
 eundem consilij instruit cum Rege agendi. 590.b.c
 de suis Legatis scribit ad Henricum II. Anglia Regem. ibid.c & seq.
 pramonetur à Viniano Sedis Apostolica Legato de rebus cum Henrico Rege transactis. 594.a & seqq.
 minis grauissimis Regem agitat, & ad bonam frugem

renocare conatur. 598.b.c
 constitutionem sancti contra inuestituram Ecclesiasticas laicorum. ibid.c & seqq.
 rursus ad Regem Henricum Legatos mittit cum minis, nisi obediat. 599.a & seqq.
 ob nimiam erga Henricum Regem indulgentiam male audit à diuersis. 601.d.e
 de suspensione auctoritatis S. Thoma se eidem excusat. 602.a & seq.
 Soldanum Iconij baptizari cupientem per litteras conuenit. 604.b
 rursus aliam dirigit ad Henricum Anglorum Regem legationem. 606.d
 quanam Legatis mandata exequenda dederit. ibid.e
 interdicat Episcopis Anglia coronationem Henrici, Regis Anglia filij, & quare. 607.b
 querelis oneratur ob solutum ab excommunicationis vinculo Londoniensem pessimum Episcopum. 609.e
 purgat se de calumnia & culpa absoluti Londoniense Episcopi. 610.b
 laudatur ab insigni mansuetudine. ibid.e & seq.
 purgat se de alia calumnia apud S. Thomam. 611.c
 Henricum Regem metu excommunicationis terret, & iubet redire in gratiam S. Thoma. 614.d
 fit certior à S. Thoma de composita cum Rege pace. 617.e & seq.
 rationem eidem reddit, cur lentius visus sit eius causam egisse. 618.a.b
 ad Rothomagensem & Senonensem Archiepiscopos scribit, ut pacta & conditiones pacis curent perfici. ibid.e
 quantum laborauerit ad complendam pacem S. Thoma. 619.b.c
 de eadem scribit ad S. Thomam. ibid.
 item ad Henricum Regem. ibid.d. & seq.
 à S. Thoma ultimis litteris conuenitur, & de Regis animo mutat cognoscit. 622.a & seqq.
 visitatur legatione ab Emmanuele Græcorum Imperatore, & rogatur, ut velit ei restituere coronam Imperij Occidentalis. 628.c & seq.
 quidnam Legatis respondeat. ibid.d.e
 dolose conuenitur de componenda pace à Friderico Imperatore. 629.b & seq.
 veritas eiusdem presentit & eludit. ibid.d
 quidnam & quam grauius respondeat Legato Friderici Imperatoris. 630.b.c
 à diuersis fit certior de nece S. Thoma Cantuariensis. 631.c & seqq.
 innocenciam Henrici Anglorum Regis à nece S. Thoma cognoscit ab Episcopis Anglia. ibid.e & seq.
 indignissime fert eandem. 632.e
 interfectores & eorum confortes excommunicat. 633.a
 confirmat Regi Hibernia regnum. 635.d
 aliam mittit ad eundem legationem, & quare. ibid.e
 Legatis Apostolica Sedis iniungit, ut Ecclesiam Cantuariensem cade S. Thoma pollutam expient, & reconcilient. 639.e
 cognitis miraculis à S. Thoma editis, de canonizatione eius consilium init. 640.a.b
 prohibetur à Romanis ab ingressu Urbis. ibid.c
 Tusculi commoratur, atque ibidem privilegium Ecclesie Barenfi concedit. 641.a.b
 Archiepiscopo Buiricensi, & Episcopo Nineronsi demandat potestatem absoluedi Episcopos Londoniensem & Saresberiensem, à S. Thoma olim excommunicatos. ibid.b.c.d
 S. Thomam adscribit albo Sanctorum. 642.d. 644.a
 de eiusdem canonizatione scribit ad Clerum Cantuariensem. ibid.e

item ad vniuersam Christianitatem. ibid.e & seq.
 ab Henrico II. Anglorum Rege periculose filiorum rebellionem laborante in auxilium vocatur. 645.c & seqq.
 iubet rebelles excommunicari. 646.b
 consecrat Episcopos ab Henrico II. Anglia Rege electos, inuito Henrico III. filio. 652.a.b
 Ecclesia S. Mariae Montis Regalis privilegium exemptionis, aliaque prerogatiuas confert. 654.c.d
 Hugonem Cardinalem S. Angeli mittit in Angliam ad componendas controuersias, inter Cantuariensem & Eboracensem Archiepiscopos obortas. 655.a.b
 Fridericum pacem petentem suspectum habet. 656.e & seq.
 mittit Legatos à latere ad eundem pro tractanda concordia. 657.a
 Alexandriam ciuitatem auget Episcopatu. 658.c
 Papiensem Episcopum Othavianum fauorem crucis & pally dignitate priuat. ibid.
 impedit comedia filia Friderici Imperatoris cum VVilhelmo Sicilia Rege. ibid.e
 VVilhelmo Regi suadet & persuadet ducere Ioannam Henrici II. Anglorum Regis filiam in uxorem. ibid.
 Friderici Imperatoris Legatos pro componenda pace ad se venientes humaniter excipit, & cum ysdem de concordia tractat. 666.a & seq.
 indignatus Episcopis Anglia Curiam incolentibus, excusationem pro ysdem accipit à Richardo Archiepiscopo Cantuariensi. 669.e & seq.
 quanam gratitudinis ergo Venetis beneficia & privilegia contulerit, ob pacem inter se & Fridericum Imperatorem compositam. 672.d
 Venetias non venisse sub habitu incognito & coquinario probatur ab Auctore. 674.e & seq.
 res in Urbe disponit antequam Venetias pergit. 675.b
 eiusdem Venetias iter quodnam, & quale. ibid.b.c
 687.b & seqq.
 legationem pro impetranda securitate ad Imperatorem pramittit. 687.b. 693.e
 Venetias nauigat. 676.a & seq.
 Iaderam appellit. ibid.c
 à omnibus & Clero maximo cum gaudio & honore suscipitur. ibid.
 Venetias venit. ibid.d
 quid cum Legatis Imperatoris transgat de loco colloquij. ibid.e & seq.
 solemniter Ecclesiam S. Marci intrat, & Ducem Venetiarum aurea rosa donat. 677.a.b
 Ferrariam pergit. ibid.b
 quibus conditionibus Venetias pro colloquio cum Friderico Imperatore habendo eligat. ibid.c.d
 Venetias redit. ibid.d
 quanam ibi cum Legatis Imperatoris de pace vniuersali tractauerit. ibid.e
 iuramentum exigit & accipit de obseruandis omnibus inter se & Principes Imperij constitutis. 678.a.b
 diploma concedit monasterio S. Mariae in Organo. ibid.b
 Duci Venetiarum licentiam dat Imperatorem Venetias introducendi. 579.a
 iubet Imperatorem cum suis Principibus absolutis ab excommunicatione. ibid.a.b. 697.a
 ad se venientem ad oscula pedum admittit, & benedicit. ibid.c
 consuetis ab eodem honoribus colitur. ibid.d
 de rebus cum Friderico Imperatore Venetis gestis reddit certiorum Petrum Cassinensem Abbatem. 679.d & seqq.
 item Archiepiscopum Cantuariensem, & eius suffraganeos. 680.d & seq.

I N D E X

item Archiepiscopum Eboracensem, & Episcopum Dunelmensem. 681.a. & seq.
 rursus visitatur ab Imperatore. 682.a. & 697.e
 ab eodem per iuramentum Principum Imperij fit securus de pace sibi promissa. 682.a. & seqq.
 schismaticos penitentes, & schisma Antipapam abinrantes absoluit. ibid.e
 Synodum Venetijs celebrat. 683.a. 702.c. d
 litteras pacis confirmatorias accipit ab Imperatore. 683.c. d
 item à Principibus Imperij. ibid. d. & seq.
 Preteiano Ethiopie Regi respondet, & Legatum suum, qui ipsum & populum eius instruat, commendat. 684.b. & seqq.
 eiusdem petitiones se effectui daturis promittit. 685.c. d
 tertio & ultimo ante discessum visitatur ab Imperatore, & multa ad Ecclesiam Romanam pertinentia cum eodem transigit. ibid. d. & seq.
 in Apuliam redit. 686.a. 703.e
 commentarium de processione Spiritus sancti adversus Grecos accipit ab Hugone Eiberiano Etrusco. 686.a
 eidem gratias agit. ibid. b. & seq.
 Anagninam redit. ibid. d
 qualem habuerit Venetijs orationem ad Longobardos adversus Fridericum Imperatorem ante pacem. 688.d. & seqq.
 Indulgentiam concedit Ferrariensibus. 691.a. b
 contentiones inter Longobardos & Germanos sedat. 692.b. & seqq.
 quam providè & prudenter se gesserit in componenda cum Friderico Imperatore pace. ibid. e. & seq.
 suadet ad Christiano Archiepiscopo Moguntino concedere Imperatori, ut propius Venetias accedat. 693.c
 Venetos pro introducendo Venetias Imperatore tumultuantes compestit. 694.c
 animo angitur ob Friderici adventum. ibid. d
 animatur à Legatis Sicilia Regis. ibid.
 rogatus veniam temeritatis Venetis postulantis indulget. 695.e
 iram Legatorum Siculorum contra Venetos sedat. ibid. e. & seq.
 concionem Latine habitam iubet Germanicè Imperatori explicari. 697.d. e
 alium habet sermonem latitia plenum ob Imperatoris conversionem. 698.a
 rogatur à Christiano Archiepiscopo Moguntino, ut sibi Archiepiscopatum confirmet. 699.b
 Conrado Cardinali Sabinensi sua in ipsum beneficia commemoranti quàm humaniter respondeat. ibid. d. e
 eundem promouet ad Archiepiscopatum Saltzburghensem. 700.a. b
 Christiano Cancellario confirmat Archiepiscopatum Moguntinum. ibid. b
 Romualdo Archiepiscopo Salernitano crucis ante se deferenda facultatem donat. ibid. b. c
 pacis perturbatores anathemate ferit. 702.e
 Ioannem de Struma Antipapam, & omnes Episcopos & Prelatos à tribus Antipapis ordinatos degradat, & altaria ab ipsis constructa demoliri precipit. 703.a
 defenditur ab Auctore contra calumniatores. 704.c. & seqq.
 frustra conatur Fridericum Imperatorem revocare à perfidia. 705.e
 Absaloni Roschildensem Archiepiscopo inuito pallium confert. 706.a. b
 cogit Henricum II. Anglorum Regem sub pena excommunicationis matrimonio iungere Alefia Ludovici Francorum Regis filia filium suum Richardum P-

etania Comitem. 707.a. b
 revocatur à Romanis in Urbem. 708.a. b
 pacis conditiones eidem proponit, & quasnam. ibid. c
 ingenti cum pompa & honore excipitur à Romanis. ibid. d. e
 Joannem de Struma Antipapam penitentem benigne recipit in gratiam. 709.a. b
 indicit Concilium generale Romæ. 710.d. e
 Tuscia Episcopos ad illud evocat per litteras. 711.a
 item Orientales. ibid. c. d
 idem celebrat. 722.d
 qua in eo decreta sanciverit. 723.a. & seqq.
 anathemate percussit hereticos in Gallijs noviter ortos. ibid. c
 Indulgentiam concedit persecutoribus hereticorum. ibid. e
 curat Germania Episcopos iterum abinrante schisma. 724.c
 eosdem in gratiam recipit. ibid. d
 Bertholdum Bremensem Elcclum honorificè primam suscipit, & postmodum ab Episcopatu deponit, & quare. ibid. e. & seq.
 iubet VVillemo Archiepiscopo Senonensi, ut doctrinam erroneam Petri Lombardi Parisiensis Episcopi de humanitate Christi proscribas, & prohibeat. 727.b. c
 Cardinales creat in Concilio Romano, & quosnam. ibid. c. d
 S. Laurentium Dublinensem Episcopum renuntiat Legatum Sedis Apostolicae per Hiberniam. ibid. d
 Alphonsum Portugallie Ducem regio titulo decorat. 728.e
 prophetissam quamdam multa in excessu mentis videntem probat, & quomodo. 731.c
 dat Episcopum novè civitati Alexandria in Gallia Cisalpina, & de eo ad Clerum Alexandrinum scribit. 731.d. e. & seqq.
 legationem mittit in Scotiam ad tollendum schisma in Scotica Ecclesia ortum. 733.d
 minuitur VVillemo Scotorum Regi, nisi legitime electum episcopari permittat, excommunicatione. 734.c
 sententiam excommunicationis in Hugonem intrusum & sacrilegum prolata à Legato confirmat. ibid. e
 de excommunicatione ei infligenda scribit ad Regem Scotorum, nisi quietè permittat legitimum Episcopum officio Episcopali fungi. 735.a. b
 confirmat missa ad se à Casimiro Polonia Rege illius regni statuta. ibid. e. & seq.
 de nova in Terram sanctam decernenda expeditione sollicitè agit cum Principibus Christianis. 736.b. & seqq.
 item cum Episcopis & Prelatis. 737.d. & seqq.
 rogatur ab Emmanuele Grecorum Imperatore, ut cum Rege Francorum agat, ne in transitu velit molestijs afficere eius Imperium. 738.c. d. e
 Gausfredum Henrici II. Anglia Regis filium creatum Episcopum Lincolnensem iubet perstringi de negligentia pastoralis. 742.c. d
 moritur. 743.d
 eius scripta & lucubraciones. ibid.
 eiusdem Rescriptum de veneratione Sanctorum. ibid. e
 consultatur ab Arnulpho Lexoniensi quid cum Abbate & monachis Grisiensibus dyscolis debeat agi. 744.e. & seqq.
 Rolandus Dinamensis accusat Henricum II. Anglorum Regem apud Ludovicum Regem Francorum. 565.a
 Roma discordijs flagrat ob electionem schismaticam Anacleto II. contra Innocentium II. legitimum Papam. 184.d. & seqq.
 ingenti fame laborat. 186.a. b
 eius

I N T O M V M X I I. A N N A L. E C C L E S.

eius Ingubris status tempore Arnaldi de Brixia heretici. 191.e. 303.c. 307.b. 310.a. 382.b. c
 excommunicatur ab Hadriano IV. Papa, & absoluitur. ibid. c
 ardet tumultibus propter schisma Octavianii pseudo-pape. 421.d. e
 obsidetur ab exercitu Germanorum. 530.e
 quàm semper pecunijs inhianerit. 556.c. d
 ingenti peste laborat. 592.c
 Roma est, ubi Papa est. 196.e. & seq.
 Romana Ecclesia omnes indicat, & à nemine potest indicari. 430.d
 quando & quomodo pristinam gloriam coepit perdere. 849.a
 post mortem Henrici V. Imperatoris recuperat olim ab Imperatoribus ablata. 874.e. vide etiam, Ecclesia Romana.
 Romani Catholici quantum gauisi sint ob electionem Paschalis II. Papa. 3.e. 4. a
 quanta inde commoda perceperint. ibid.
 pessimè tractantur ab Henrico IV. Imperatore. 73.e & seq.
 audita Pontificis captivitate, in Imperatorem & eius milites impetum faciunt. 74.b
 eundem equo deturbant, & vulnerant. ibid.
 Ottonem Comitem Mediolanensem pro Imperatore sese obijcientem in frustra concidunt. ibid. c
 fortissimè cum Teutonibus dimicant. ibid.
 animantur publica oratione à Joanne Episcopo Tusculano ad fortitudinem. ibid. d. e
 constantissimi perseverant in fide Paschalis Papa contra Henricum Imperatorem. 76.a
 legationem accipiunt, & remittunt ad Alexium Grecorum Imperatorem. 95.d. e
 Gelasium II. Papam à Cencio Frangipane cum socijs captum liberant. 122.a
 cum schismaticis pro eodem fortissimè decertant. 125.a
 gaudent de electo Callisto II. Papa. 134.d
 eodem Urbis appropinquante tripudiant. 141.a
 maxima cum celebratio eidem per triduum occurrunt, & in Urbem introducunt. 142.b
 Saxum Anagninum Cardinalem S. Stephani in monte Caelio Papam fieri optant. 157.b
 ingenti laude & honore S. Bernardum prosequuntur ob conciliatam Ecclesia pacem. 265.e
 Innocentio Romam Benevento revertenti cum ingenti gaudio obviam procedunt. 279.c
 eidem suadent pacem cum Rogerio initam frangere, sed frustra. ibid. d
 legationem mittunt ad Fridericum Imperatorem pro pace Urbis. 416.d
 magna cum solemnitate suscipiunt Alexandrum III. Papam. 511.e. & seq.
 maledicta in Fridericum Imperatorem iacientes & schismaticos, eundem ira inflammant. 513.a
 revocant per Legatos Alexandrum III. Papam post octodecim annorum exilium in Urbem. 768.b
 quam cum eodem pacta incant. ibid. c
 ob negatas sibi prietas consuetudinis contra Lucium Tertium Papam insurgunt, & agros Romana Ecclesia vastant. 751.b
 Christianum Archiepiscopum Moguntinum in Papa auxilium venientem veneno fontis immisso extinguunt. ibid. c. d
 pacem cum Clemente III. Papa componunt cum prauidicio Tusculanorum. 793.b. & seqq.
 Celestinum III. rogant, ut Henrico VI. Germanie Regi coronam Imperialem veli imponere. 810.c
 Tusculanam penitus diruunt. ibid. e. & seq.
 Annal. Eccl. Tom. 12.

Romani schismatici tumultuantur contra Paschalem II. Papam, & novum Urbis Praefectum eodem inuito inscio creant. 105.c. d. & seq.
 Petrum Leonis pro Papa laborantem infestant, ibid. e. & seq.
 Henricum Imperatorem IV. triumphantem per Urbem ducunt. 114.c
 ductore Cencio Frangipane Gelasium II. Papam cum Cardinalibus in carcere concludunt. 124.b
 more & timore tabescant ob adventum Callisti II. Papa. 121.e
 Antipapam eligunt Burdinum Archiepiscopum Bracharensem. 123.b
 Gelasium Caieta redeuntem rursus ductu Frangipannum gravissimè infestant. 125.a
 acriter cum Romanis Catholicis ferro & saxis certant. ibid.
 audita Pontificis fuga proelio excedunt. ibid. b
 tumultuantur contra Innocentium II. legitime electum, & adhaerent Anacleto schismatico pseudopape. 184.d
 ab eodem pecunijs corrumpuntur. 185.b
 scribunt acriter ad Lotharium Regem Romanorum ad praestandam Anacleto Antipapa obedientiam. 191.e. & seq.
 animo fluctuans, & quarunt honestum ad Innocentium reditum. 253.b. c
 mortuo Anacleto, & Victore Antipapa substituto & deposito, cum Innocentio in gratiam redeunt. 265.d
 à Tiburtinis ignominiosè fugantur. 291.c
 contra Innocentium insurgunt, & antiquam Rempublicam restaurare conantur. ibid. e
 Lucium II. Papam exagitant. 303.b
 novum Patricium eligunt. ibid.
 Conradum Regem Romanorum de rebus in Urbe gestis certiores faciunt, & inuitant. ibid. e. & seqq.
 ab eodem despicuntur. 304.e
 insidiantur Eugenio III. novo Pontifici. 307.a
 ob illius & Cardinalium fugam ad eorumdem adium depradationem & eversionem se conuertunt. ibid. b
 ab Arnaldo Brixienfi heretico contra Eugenium III. instigantur, & antiquam Rempublicam restituere suadentur. 309.e. & seq.
 eorumdem crudelitas & vesania. 310.e
 redarguuntur, & increpantur gravissimè à S. Bernardo. 311.a. & seqq.
 ab eodem ad mentem redire monentur. 312.b
 subiguntur ab Eugenio III. 317.a. b
 rursus contra eundem tumultuantur propter Tiburtinos. 319.e
 ad vinum à S. Bernardo depinguntur. 369.d. e
 cum Eugenio in concordiam redeunt, & eundem in Urbem admittunt. ibid. e
 instigante Arnaldo de Brixia rursus tumultuantur contra Hadrianum IV. Papam. 382.b. c
 Gerardum S. Pudenciana Cardinalem lethaliter vulnerant. ibid.
 interdicto subijciuntur à Papa, & cieclo Arnaldo cum suis absoluntur. ibid. c
 missa ad Fridericum Regem legatione, eundem vana & superba oratione conantur praecipere. 385.a. & seqq.
 ab eodem acriter obiurgantur. ibid. d. & seq.
 redeunt in Urbem. 386.e
 Germanorum exercitum invadunt, & cum eodem confugunt. 387.e
 magna ex parte redeunt ad obedientiam Alexandri Tertij. 504.a. b
 eundem per Legatos inuitant ad reditum in Urbem. L. 2

I N D E X

ben. *ibid.* b. 510. d. *frustra tentantur promissis, precibus, & muneribus ab Alexandro III. ut debitam ipsi fidelitatem seruent.* 519. a. *contra Raimonem Tusculi dominum arma conuertunt, & agros ac vineas funditus destrunt.* 530. b. *ingenti praelio vincuntur ab exercitu Germanorum.* *ibid.* c. *consent Alexandrum Papam debere Pontificatus renuntiare pro salute populi.* 531. d. *iniquissime ferunt, Alexandrum suscipere in suam protectionem ciuitatem Tusculanam ipsi odiosam.* 587. d. *ea de causa Pontifici bellum mouent.* *ibid.* *falsis eandem promissis inducunt ut diruat mœnia illius, & voti compotes à promissis restituant.* *ibid.* e. *Albanam ciuitatem capiunt, & funditus euertunt.* 602. e. *Alexandrum in Orbem redire cupientem nolant suscipere.* 640. e. *Romani Imperatoris insignia quanam sint.* 810. d. *Romanus Pontifex quodnam habeat propriè officium.* 19. e. 63. a. 380. e. *inuitis potest cogere ad Episcopatum.* 58. d. *à nemine potest nec debet indicari.* 83. e. 85. a. *immensam potentiam & auctoritatem à Deo accepit.* 212. d. 229. a. 290. d. *duplicem Petri gladium tenet.* 320. d. e. *alius proprium est procurare Terra sancta liberationem.* *ibid.* e. *princeps pastorum est.* 391. e. *insupportabili molestiarum & difficultatum pondere opprimitur.* 394. a. *miserimus est omnium mortalium.* *ibid.* *non potest in rebus Pontificis renuntiare.* 397. d. *plurimis calumnijs nullo suo merito proscinditur ab hominibus.* 399. a. & seqq. *eius in Ecclesia Dei officium est euellere, destruere, disperdere, dissipare, edificare, plantare.* 711. b. *eiusdem auctoritate debent probari libri in lucem emittendi.* 772. a. b. *quanta eius sit potestas.* 864. a. 867. e. *vide etiam, Pontifex Romanus.* *Romanus de S. Marcello Cardinalis schismaticus cum socijs promouet Burdinum Bracharensem Archiepiscopum in Antipapam contra Gelasium II.* 123. b. *Romanus Cardinalis S. Hadriani schismaticus Analecti Antipape fautor.* 189. d. *Romanus Cardinalis S. Lucie ad Septem solia tuetur parces Alexandri III.* 427. c. *Romanus Garicensis Episcopus per litteras à Friderico Imperatore datas cognoscit de negotijs in conciliabulo Papiensi pertractatis.* 445. c. *Romanus Episcopus Tripolitanus ex Asia Romam pergit ad Concilium generale.* 711. d. *Romualdus diaconus Cardinalis ad Beneuentanos Legatus pro componenda cum Northmannis pace.* 100. e. *Romualdus Archiepiscopus Salernitanus Chronographus.* 57. b. *componit cum Legatis Hadriani IV. Papa pacem nomine VII. Willemi Sicilie Regis.* 395. e. *excipit honorificentissime Alexandrum III. Salernum uenientem.* 512. d. *inrat Friderico Imperatori nomine VII. Willemi Sicilie Regis conseruationem pacis inuia Venetijs.* 682. c. *copiose & ordine recenset seriem rerum ab Alexandro Tertio Venetijs cum Friderico Imperatore gestarum.* 687. b. & seqq.

primilegium obtinet ab Alexandro de deferenda ante se cruce. 700. b. *egregiam habet ad Imperatorem Fridericum orationem de VII. Willemi Sicilie Regis laudibus.* *ibid.* d. & seq. *cum collega petit ab Imperatore diploma confici de pace inter ipsum & VII. Willemum Regem facta.* 701. c. *rebus Venetijs compositis in Siciliam redit.* 703. b. *Rosa aurea deferitur ab Alexandro III. in Dominica Latere Venetijs.* 677. a. *datur ab eodem Duci Venetiarum.* *ibid.* *Rosamunda Henrici II. Anglie Regis olim pellex è loco sacro à S. Hugone Episcopo Lincolnensi extumulari precipitur, & in loco profano sepeliri.* 824. a. *Roscemanus, qui & Rossimanus, intrusus ab Analecto Antipapa Archiepiscopus Beneuentanus, ciues commouet ad resistendum Innocentio II. Papa.* 254. d. *Sepius expulsus & reuersus rursus pellitur ab Innocentio.* 279. c. *Rosmanus Cardinalis S. Georgij interese electioni Gelasij II. Papa.* 121. b. *cum eodem in Gallias proficiscitur.* 127. a. *Rotrochus suo Rotroco seu Rotrodo Archiepiscopus Rothomagensis fungitur nomine Alexandri III. legatione ad Henricum II. Anglorum Regem.* 606. d. *quanam cum Rege debeat transgere.* *ibid.* e. *litteras accipit à Rege de concludenda inter illum & S. Thomam pace.* 614. e. *presens est Henrico II. Anglorum Regi, in presentia Legatorum Sedis Apostolica se purgantem à nece sancti Thomae Cantuariensis.* 637. d. *Henricum III. Anglorum Regem patri rebellem efficacissimis rationibus conatur à rebellionē renouare, & patri reconciliare.* 646. d. & seqq. *item Aleonoram Reginam cum marito pacificare.* 646. c. & seqq. *preclare eius virtutes à Petro Blesensi indicantur.* 648. a. b. *legatione fungitur ad Ludouicum Regem Francorum pro componenda cum Henrico II. Anglorum Rege pace.* *ibid.* e. *Roucrata Longobardie villa.* 584. a. *sita fuit, ubi hodie Alexandria est.* *ibid.* *Rudolphus qui & Radulphus Archiepiscopus Rhemensis.* 9. b. *in Episcopatum restituitur, & quibus conditionibus.* 56. d. e. *interest Concilio Bellouacensi.* 103. e. *Ambianenses reprehendit, & inhumanitatis in S. Godofredo Episcopo accusat.* *ibid.* *inbet eosdem Episcopum perquirere & reducere.* *ibid.* *Rudolphus sine Radulpho Mamistanus natione Francus occupat Patriarchatum Antiochenum, defuncto Bernardo Patriarcha.* 247. e. *Romanam Ecclesiam despicit, & sua Ecclesia potestatem illi parem asserit.* *ibid.* & seq. *à Lamberto Archidiacono, & Arnulpho Calabro Canonico ad Ecclesie Romanæ iudicium citatur.* 248. b. *eiusdem prodicione capitur à Rogero Sicilie Rege.* *ibid.* b. c. *Romam proficiscitur à Rege dimissus, & qua in Curia Pontificia transegerit.* *ibid.* d. e. *ad Rogerium Regem redit, & acceptis ab eo treremibus in Orientem reuertitur.* 249. a. b. *à Canonicis suis contemnitur, & ingressu Antiochia interdicitur.* *ibid.* b. *accusatoribus veniam petentibus, alteri dat, alteri negat.* *ibid.* e. *ab ipsidem grauiter & de varijs delictis accusatur in Concilio Antiocheno.* 250. d. *ad*

I N T O M V M X I I. ANNAL. ECCLES.

ad Concilium sapienter euocatus venire contemnit. 251. b. *deponitur publice ab omni dignitate sacerdotali per Legatum ad postolicum, & inuitus anulum & crucem resignat.* *ibid.* *captiuus traditur Principi Antiocheno.* *ibid.* *Romam fugit, & ueneno potatus moritur.* *ibid.* c. 300. e. *Rudolphus Archiepiscopus Moguntinus à populo creatur.* 451. e. *ad corradendas pro itinere Romano expensas aurea cruce brachium detruncat, & in via moritur.* *ibid.* *Rudolphus schismaticus Archiepiscopus Treuirensis accipit inuasturam à Friderico Imperatore, inuito Luciano III. Papa.* 760. a. *citatur ad Sedem Apostolicam.* *ibid.* *proficiscitur, & insecta negotio redit.* *ibid.* b. *Ruggerus Canonicus eligitur Episcopus Virceburgensis à Clero & populo, & Principibus Saxonie, contra uoluntatem Henrici IV. Imperatoris.* 148. e. *Rugianorum conuersio per Waldemarum Danie Regem.* 464. c. 505. b. *Rumerus Cardinalis SS. Petri & Marcellini præstat Henrico IV. Imperatori iuramentum de inuestitura, iussu Paschalis Papa.* 77. a. *Rumor spargitur de aduentu Antichristi.* 50. e. *Rupertus Bambergensis Episcopus diem claudit extremam.* 25. b. *Rupertus Abbas Tuiciensis nobilis scriptor.* 88. d. *miraculum de certitudine resurrectionis Christi commemorat.* *ibid.* & seq. *quam grauiter errauerit circa sacrosanctam Eucharistiam.* 89. e. *dammatus ex hac parte in Concilio Lateranensi sub Innocentio IV.* *ibid.* *Rustici Germanici superstitione tradunt Waldemaro Danorum Regi transueni semina terre committenda, ut felicitas crescant.* 471. d. *Ryngtadiam Danie ciuitas.* 505. a.

S

Sabbatum stunius. 254. d. *Sacerdos concubinarius horrendè punitur in corpore & anima.* 10. a. & seqq. *Sacerdotes non debent, nec possunt à Regibus aut Principibus iudicari, sed à solo Deo.* 524. d. e. *patres sunt & magistri Principum.* *ibid.* e. 538. a. b. *æque corpus & sanguinem Domini in altari conficiunt, siue mali, siue boni sint.* 661. c. d. *Sacerdotum filij, aut illegitimi, quibus conditionibus ad sacros Ordines admitantur.* 9. e. *Sacramentaria hæresis oritur.* 170. b. 171. b. *confunditur miraculose à S. Malachia Hibernie Metropolitano.* 264. b. & seq. *item à S. Bernardo apud Tolosanum, & quomodo.* 336. a. *Sacrilegia Pontij Abbatis Clyniacensis.* 162. b. *item Analecti II. pseudopape in Urbe.* 185. b. *alia & incestus Friderici Imperatoris & Germanorum in Longobardia.* 503. a. *alia horrenda Græcorum contra Latinos Constantinopoli degentes.* 754. e. & seq. *alia Latinorum contra Græcos.* 755. e. *Seuitia immanissima Henrici V. Imperatoris in Tauracredi Sicilie Regis uxorem & liberos.* 843. a. b. 872. a. *vide Crudeleitas.* *ibid.* *Saladinus Sarracenorum Rex cogit immensum exercitum contra Ierusalem.* 736. b. *virtute S. Crucis vincitur à paucis sub Ierusalyma.* 775. d. *Christianos magno praelio vincit.* 777. d.

equo suo auriculas & caudam amputat, dolore amissa classis, & per totius exercituum circūuolante. 779. e. *Isaacio Græcorum Imperatori totam Terram promissionis donat, ut Christianorum exercitum ab Occidente uenientem impediatur.* 780. a. *monetur à Friderico Imperatore abstinere à bello contra Christianos, & minus impetit.* 790. d. & seq. *eidem superbissime respondet.* 791. b. & seq. *immensam regnorum potentiam commemorat, & populorum bellicositatem.* *ibid.* *maximam stragem accipit à Richardo Anglorum Rege.* 813. b. *timore Christianorum percussus Ascalonem euertit.* *ibid.* c. *Salernum Apulia ciuitas capitur à Lothario II. Imperatore.* 255. e. *Salutatio Legatorum Sedis Apostolica ad Fridericum Imperatorem.* 401. c. 408. a. b. *Samson Archiepiscopus Rhemensis litteras accipit à Innocentio II. de sententia contra Petrum Abailardum & Arnaldum de Brixia hereticos lata.* 287. c. *excommunicatus ab Eugenio III. ob transgressionem mandatorum Papæ, excusatur, & defenditur à S. Bernardo.* 322. b. & seqq. *Sancita à Romana Ecclesia nemini licet infringere.* 623. d. *Sauktiras Eberardi Archiepiscopi Saltzburgergensis præclarus.* 448. c. d. *Sauktirus Episcopus Calegurnitanus subscribit diplomati de Iudulgentijs elemosynas ad Ecclesiam Cesarangustanam mittentibus concessis.* 128. e. *Sanguis prodigiōse ebullit ex pariete in Ecclesia Ramefensi in Anglia.* 305. d. *Sardinia insula subijcitur Ecclesie Pisane ab Innocentio Secundo Papa.* 219. b. *Sarlatum locus in prouincia Tolosana.* 335. d. *Sarnus Piceni flumens.* 219. e. *Sarraceni claudunt exercitum Christianorum in orbe Antiochia, & ad extremam famem & miseriam adigunt.* 4. e. *Ierusalem ingenti strage afficiuntur.* 5. c. *iuxta Ascalonem cum quingentis milibus militum, & Rege Babylonis in fugam uertantur.* *ibid.* *Christianos magnis damnis afficiunt prodicione Alexij Græcorum Imperatoris.* 20. d. *fugantur & caduntur uirtute Crucis Christi ab exercitu Fidelium.* *ibid.* e. *vincunt Rogerium Antiochia Principem, & in praelio interficiunt.* 144. a. *virtute sacrarissime Crucis superantur à Balduino II. Ierusalymorum Rege.* *ibid.* *eodem capto de interuentione Christianorum deliberant.* 157. e. *dimittis timore percussis Christianis terga dant, & ceduntur.* 158. a. *Edessam Syria urbem capiunt, & Ierusalymam cum Antiochia angustijs uallant.* 315. c. *in Hispanijs oppugnantur à Christianis.* 327. b. *in Iconio crucem super matris Soldani Iconij sepulchro postam demoliri tentantes horrendam diuinitus experientur ultionem.* 604. e. *vincunt Christianos in Terra sancta, & multas ciuitates recuperant.* 777. d. & seq. *corum Principes cum legatione missus uenerat & exosculatur pedes Alexandri III. Papa.* 465. e. *Satisfactio debet præcedere absolutionem ab excommunicatione.* 578. d. *Saxones Ecclesia Romane obediētes.* 23. e. *ab eadem per schisma diuisi, reconciliantur.* 39. b. 107. b. *terrore ultionis diuina in schismaticos redeunt ad unitatem.*

I N D E X

rem Catholicam. 143.e
 Conrado nono Romanorum Regi se tradunt. 271.c
 arma & arcem capiunt contra gentes Boreales In-
 deles. 327.a
 Saxo Cardinalis S. Stephani in Caelo monte adest electioni
 Gelasij Papae II. 121.b
 optatur Pontifex à populo Romano. 157.b
 reatur schisma Anacleii Antipapae. 189.c
 scribit diploma Rogerio Calabriae Ducis concessum ab
 Anacleto Antipapae de collata ipsi regia dignitate &
 nomine. 204.b
 Saxo Grammaticus elegans historicus. 327.a
 legatione fungitur in Gallias, & quare. 465.a
 Sibyllana Regis Russia filia datur cum dispensatione Pa-
 schalis II. Bolsilao Polonia Regi in matrimonium.
 32.c
 filium parit. 33.a
 Scala civitas capitur à Pisanis. 235.b
 Scelera grauisima & incredibilia Henrici III. Impera-
 toris schismatici. 50.a
 item Henrici haeretici Perobrusiani. 334.e. & seq.
 item Jordani Cardinalis in Germania Legati. 368.c
 alia à Friderico Imperatore contra Ecclesiam admissa.
 453.e. & seq.
 alia immensa & abominabilia Rogeri Archiepiscopi
 Eboracensis. 624.b
 Scheda partim pura, partim pilosa his verbis, TERNI
 TER QUATERNI TERNI QUE cuidam Religiosa
 venelatur de tempore & vario enoni Pontificatus
 Paschalis II. 1.c
 Schisma per Henricum III. Imperatorem excitatum
 quantas clades Imperio Romano pepererit. 47.e. & seq.
 aliud periculosum imminet inter Cardinales ob conce-
 sionem Paschalis de inuestituris Henrico IV. Impe-
 ratori factam. 81.a
 aliud contra Gelasium II. Papam excitatur ab Henri-
 co IV. Imperatore. 122.c. & seq.
 aliud contra Innocentium II. à Petro Portuensi Episco-
 po Cardinali. 184.a. & seq.
 quanta mala pepererit Ecclesie Dei. 197.d. & seqq.
 quam graviter semper fuerit puniunt à Deo. 231.d
 aliud inter monasterij Cassinensis monachos, ob novi
 Abbatis electionem. 242.d
 aliud inter Romanam Ecclesiam & Imperium orditur
 Fridericus Imperator, idque funestissimum. 401.a
 & seqq. 403.c. & seqq.
 Anacletianam abinrant monachi Cassinenses. 256.d
 aliud in Romana Ecclesia. 420.d
 fomentatur à Friderico Imperatore, & quare. 437.d
 aliud diuturnum oritur in Ecclesia Sctorum, eiusque
 causa. 733.d
 aliud grave in Ecclesia Trevirensi pertinacia Frideri-
 ci Imperatoris. 759.c. & seq.
 Schisma quanta mala pariat. 296.a. & b
 inter Gracos & Latinos tollere laborat Hadrianus
 Quartus. 391.e. & seq.
 Schismatici, & sectatores Guiberti Rauenatis pseudopa-
 pe vulgus mendacis seducunt, & Guiberto miracula
 & beatitudinem affingunt. 42.b
 mortuo Henrico III. Imperatore eorum capite, ad Ca-
 tholicam unionem redeunt. 49.e
 alij in Germania terrentur prodigijs S. Benonis Epi-
 scopi Misianensis. 115.e. & seq.
 alij Anacleii pseudopape sectatores depradantur Ec-
 clesiam S. Petri. 185.b
 item alias Vrbe Ecclesias. ibid.
 eorundem horrendum sacrilegium. 186.b
 alij grauisimè puniuntur à Deo in Aquitania. 209.e.
 & seq.

excommunicantur omnes in Concilio Romano qui A-
 nacleto adhaeserunt. 272.a
 passim diuinitus poenas dant sua temeritatis & impro-
 bitatis. 450.d. & seqq.
 omni conatu tentant Fridericum Imperatorem concia-
 re contra S. Petrum Tarentasia Archiepiscopum,
 Alexandri Papa propugnatores. 452.c. & d.
 defuncto Oskiano Antipapa, nouum erigunt idolum
 contra Alexandrum, Guidonem Cardinalem Cre-
 mensem. 496.a. & b.
 abinrant schisma Venetijs, & absoluantur ab Alexan-
 dro. 697.a. & 700. & 724.c
 Roma conturbantur ob aduentum Alexandri III.
 Papa. 512.d
 alij plurimi & magni nominis immissa à Deo peste mo-
 riuntur sub Vrbe Roma. 532.b
 alij petita venia ab Alexandro Venetijs absoluantur.
 682.c
 Schismatici non omnes dicendi, qui capiti schismatico ad-
 haerent, & quomodo. 240.e. & seq.
 Schismaticis sepultura in loco sacro non concedenda. 70.e
 Schola Grammaticis erigitur ab Alexio Imperatore
 Constantinopoli. 130.d
 Scommata populi Romani in Oskianum Antipapam.
 421.d
 item scurra cuiusdam in Ioannem Cardinalem Nea-
 politanum auarissimum. 557.d
 Scotia subijcitur interdico iussu Alexandri III. Papa
 à Legato Sedis Apostolicae Rogero Eboracensi Archi-
 episcopo. 743.c
 Scotica Ecclesia, vide, Ecclesia Sctorum.
 Scripta omnia quorumcumque Auctorum ut authentica
 fiant, egent Romani Pontificis suffragio & approba-
 tione. 772.a. & b.
 Scurra quidam lepide improperat Ioanni Cardinali Nea-
 politano auri immensam suam. 557.d
 Sebastianus Zannus Dux Venetiarum. 673.a
 donatur aurea rosa ab Alexandro III. Papa, in Domi-
 nica Laetare consecrata. 677.a. & b.
 absolutus à iuramento ab Alexandro, Fridericum Im-
 peratorem cum eius licentia Venetias introducit.
 679.a
 quas sustinuerit turbas à populo Veneto propter Im-
 peratorem. 694.a
 tumultuantem populum compellat, & sedat. ibid. b
 publico edicto interdicit ipsidem Imperatoris mentio-
 nem. 696.b
 Secutia Longobardia locus. 582.c
 Sedes prima Episcopalis in Linonia erigitur. 771.b
 Sedis Apostolica honori & fama consulendum. 19.e
 Segregatio perditorum non minuit numerum electorum.
 434.d
 Semina nona discordia inter Hadrianum IV. & Fride-
 ricum Imperatorem. 411.a
 Senatores Romanorum Oskiano Antipapa fauentos,
 dolose conducunt Alexandrum III. Papam cum suis
 Cardinalibus in Transiberim. 421.d. 423.e. & seq.
 coguntur à populo Romano eundem dimittere. 421.e.
 424.a
 Senatus Romanorum quando caeperit excusso Pontifice
 iugo Rempublicam reformare. 302.b
 componit pacem cum Clemente III. Papa, & pacta
 scriptis confirmat. 793.d. & seqq.
 Senes à Florentinis infestantur, & Lucensium opera
 implorant. 317.e
 agrorum suorum iustatores per insidias capiunt. ibid. e.
 & seq.
 Seniores Capnani monasterij Prepositus Cassinensis
 monachis ab Honorio Secundo proponitur, ut Abbas
 eligatur.

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

eligatur. 166.b
 eligitur, & à Papa consecratur. 167.c
 à Guarino Cancellario Rogerij Regis Capnam sapius
 euocatus, timore carceris morbum fingit. 239.a
 tentatur varijs modis à Cancellario. ibid. & seq.
 intellecta Cancellarij pessima erga se & monasterium
 voluntate, canobium Landulpho Comitij Aquini ca-
 sodiendum tradit. 241.c. & d.
 moritur, & quid de salute ipsius anima credendum.
 ibid. e
 quam astute conatus sit effugere indignationem Inno-
 centij II. 242.a. & b.
 Senes Archiepiscopus Capuanus à monachis Cassinensi-
 bus accusatur in Concilio Romano, & conuictus satisfac-
 tionem promittit. 22.b
 Caietam venit ad Gelasium Papam, & illius consecra-
 tioni interest. 124.a
 Sententia Auctoris de rebellionem Henrici Regis Germania
 contra Henricum patrum schismaticum Imperatorem.
 46.e. & seq.
 alia Constantini Magni Imperatoris de iudicio Episco-
 porum. 86.c
 alia Reimbaldi Leodiensis Episcopi de prepropero Clu-
 niacensium monachorum iudicio in suscipiendò In-
 nocentio II. & condemnando Anacleto Antipapa.
 197.c. & seq.
 alia Petri Cluniacensis de qualitate poena Hebris in-
 ferenda. 326.b
 Sententia synodalis recitatur à Gerardo Engolismensi
 Episcopo contra priuilegium Paschali Papa ab Hen-
 rico IV. Imperatore extortum. 91.e. & seq.
 alia depositionis pronuntiat in Concilio Ceperanensi
 à Landulpho Archiepiscopo Beneuentanum.
 102.a
 alia in Rainaldum Calamentanum Abbatem intru-
 sum Cassinensem. 258.d
 alia Innocentij II. contra Petrum Abailardum, &
 Arnaldum de Brixia haereticos. 287.e. & d.
 alia Episcoporum in conciliabulo Papiensi pro Oskiano
 contra Alexandrum Papam. 440.d. 444.b
 alia depositionis pronuntiat contra S. Thomam Can-
 tuariensem nomine conciliabuli ab Hilario Episcopo
 Cicestrensi. 493.b
 alia excommunicationis à S. Thoma Cantuariensi in
 Episcopos Angliae libertatis Ecclesiasticae proditores
 prolata confirmatur ab Alexandro III. Papa. 547.e
 alia damnationis profertur in plena synodo contra ha-
 reticos Manicheos Tolosa nouiter extortos. 660.b.
 & seqq.
 alia suspensionis pronuntiat à Celestino III. in Gau-
 sfredum Archiepiscopum Eboracensem. 863.a. 866.a
 Sententia iudicialis quamam dici debeat. 456.a
 Sententia diuersa diuersorum Angliae Episcoporum de
 S. Thoma Cantuariensis constantia. 491.b. & seqq.
 alia de depositione Archiepiscopi à S. Thoma Can-
 tuariensi facta. 501.b
 Sepultura in loco sacro negatur Henrico III. Imperatori
 à Paschali Papa II. 70.e
 Sepultura S. Thoma Cantuariensis. 646.b
 visitatur deuotissimè ab Henrico II. Anglorum Rege.
 652.c. & seqq.
 item à Ludouico VII. Rege Francorum. 727.e. & seq.
 Serlo Episcopus Apameensis tuerit causam Patriarchae
 Antiocheni contra Canonicos in Concilio Antiocheno.
 250.c
 à Legato Apostolico perfidia conuictus deponitur, &
 animi egritudine moritur. ibid. e. & seq.
 Sermo Friderici Imp. modestia plenus, sed astutus, ad
 Episcopos in conciliabulo Papiensi congregatos. 438.a

alium Esberni dissuasorij ad VValdemarum Danorum
 Regem. 471.a. & b.
 Sermo insignis Arnulphi Lexonticis Episcopi in Concilio
 Turonensi habitus. 474.d. & seqq.
 Vide, Oratio.
 Sermones a discipulis à Paschali II. Papa. 160.d
 Sessiones Concilij Antiocheni in causa Rydolphi intrusi
 Patriarchae. 250.d. & seqq.
 Sibilla Rogerij Siciliae Regis uxor moritur. 363.e
 Sibilla Tancredi Siciliae Regis uxor ab Henrico V. Im-
 peratore captiua detenta liberatur inuersione Inno-
 centij III. Papa. 853.e. & seq.
 Sicebold sine Sigilborum de Bavaria iuramentum dicit
 Paschali II. Papa nomine Henrici V. Germania Regis.
 70.c. 72.e
 Sicilia conceditur Rogerio Regi per inuestituram ab Inno-
 centio II. 277.e
 illustratur Ordine monachorum Cisterciensium.
 281.b. & c
 propter Constantiam Imperatricem grauisimè fuit af-
 flicta ab Henrico V. Imperatore. 859.e
 Sicilia Monarchia fundatur Anacleto Antipapa. 204.d
 Siculi insidiatores plerumque. 558.e
 grauisimis & pluribus flagellis diuinitus atteruntur.
 604.e. & seq.
 derisimè seuiunt contra Gracos, ob sacrilegia contra
 Latinos admissa. 763.a. & seqq.
 grauisimè patiuntur ab Henrico V. Imp. 858.a
 Sicilia Longobardia ciuitas comburitur à Friderico Im-
 peratore. 650.e. & seq.
 Sidon vrbs capitur à Balduino Ierosolymorum Rege.
 88.d
 Sigebertus Chronographus. 58.e
 Sigemulphus Abbas de Canis proficitur Caietam ad
 Gelasium II. & illius consecrationi praestitit. 124.a
 Sigrig Cardinalis S. Sixti adest electioni Gelasij II. Pa-
 pa. 121.b
 in schismate tuerit partes Anacleii Antipapae. 189.c
 Signia Campania vrbs. 619.a
 Signenses conquerruntur apud Paschalem Papam de a-
 missio S. Brunone Episcopo. 37.d
 reuocantur per Honorium II. sub dominium S. R. Ec-
 clesiae. 181.a
 Silentium infame VVillelmi Cardinalis Papiensis in con-
 ciliabulo Papiensi. 457.b. & c.
 Siluester Antipapa ex pseudobabate Farsensi erigitur per
 VVernerum Marche Aquini praefectum. 45.c
 Siluius Cardinalis S. Luciae schismaticus Anacleii An-
 ripape defensor. 189.c
 Simon Nouiamensis Episcopus suspenditur ab Inone Car-
 dinali Sedis Apostolicae Legato. 292.d
 Simon Sora Praefectus caditur ab oppidanis. 399.a
 Simon Prior de Monte Dei obitu iussu Alexandri III. le-
 gationem ad Henricum II. Anglorum Regem. 599.a
 rotam seriem rerum cum eodem gestarum perscribit
 ad Papam. 600.a. & seqq.
 Simon Archidiaconus Senonensis S. Thomae Cantuarien-
 sem in Angliam comitatus quaeritur, & sollicitatur ad
 praestandum Regi iuramentum. 622.e
 impeditur à S. Thoma, & quare. ibid. e. & seq.
 Simon Decanus Ecclesiae Eboracensis fit extior a Celesti-
 no III. de pronuntata suspensionis sententia in Gau-
 sfredum Archiepiscopum Eboracensem. 862.e. & seq.
 Simoniaca haeresis damnatur cum Nicolaitica in Concilio
 NOrthusensi. 39.b
 item in Rhemenis sub Callisto II. 135.d. e. & seq.
 item in Concilio generali Roma sub Innocentio II.
 272.b. d. e
 Simisus mons. 650.e
 Sipon-

Sipontum civitas Apulia capitur à Lothario Imperatore. 254.c
Slavi gens idololatra iubetur expugnari à Christianis, agente Eugenio III. Papa. 327.a.b
à Danis inuaduntur. ibid.
Slesuicum Dania urbs. 470.b
Sodomia poena qualis constituta sit in Concilio Londoniensi. 24.e. & seq.
Soldanus Iconij à matre moribunda persuasus fit Christianus, & pro instructione Fidei mittit ad Alexandrum III. Papam. 603.e. & seq.
litteras de mittendis ad se catechistis ab eodem accipit. 604.b.c
clanculum baptizatur. ibid.c
Solicitudo Henrici Cardinalis SS. Nerei & Achiliei pro reformanda pace inter Pontificem & Imperatorem. 413.d.e. & seq.
alia Alexandri Tertij pro libertate Ecclesiastica facta lecta conseruanda. 484.e. & seq.
item pro salute S. Thome Cantuariensis. 489.c
alia laudabilis VVillemi II. Sicilia Regis pro Alexandro III. Papa. 531.a.b
alia Ludouici Regis Francorum pro S. Thoma Cantuariensi. 585.a
alia ingens Alexandri III. Papa pro Terra sancta. 736.b. & seq.
item Lucij III. 761.b. & seq.
item Gregorij VIII. 780.e. & seq.
item Regum Francia & Anglia. 785.c. & seq.
item Celestini III. Papa. 836.b. & seq. 862.b. & seq.
item Innocentij III. pro salute & incolumitate Siculorum. 859.a. & seq.
item Celestini III. pro mittenda expeditione in Terram sanctam. 867.a.b.c
Sora Campania oppidum capitur à Rogerio Sicilia Rege. 290.a
ob necem Simonis Prefecti datur militibus diripienda à VVillemo Sicilia Rege. 398.e. & seq.
Spira Gallia oppidum. 325.d
Spoletum Umbria oppidum capitur vi, & dirigitur à Friderico Imperatore. 388.e
Statua enca Constantini Magni prodigijs cadens, praesagit mortem Alexij Imperatoris, & multos opprimit. 130.a.b
Status Ecclesia non armis sed meritis estimatur. 236.d.e
quam lugubris Rome fuerit tempore Arnaldi de Brixia heretici. 291.c. & seq. 303.c. 307.b. 309.e. & seq.
item Tuscia, tempore Rogerij Sicilia Regis, & deploratur à Petro Abbate Cluniacensi. 281.e. 318.a.b
item Ecclesia Orientalis tempore Lucae Chrysobergis Patriarchae Constantinopolitani. 358.b. & seq.
Stemma regum Callisti II. Papa. 133.d.e
Stephanus quidam clericus improbus aspirat ad Episcopatum Bellouacensem, & quibus artibus, & per quos. 18.e
describitur ab Iuone Carnotensi. 19.d
Stephanus Abbas Cisterciensis suscipit S. Bernardum in Religione monastica. 99.e
ad Concilium Trecentense ducitur à Mattheo Cardinali Albanensi. 174.d
dehortatur Ludouicum Francorum Regem à persecutione Episcopi Parisiensis. 176.d
eum ceteris Abbatibus scribit ad Papam pro Archiepiscopo Sononensi. 178.a
Stephanus Cardinalis S. Lucia in Silice presens est electioni Gelasij II. Papa. 121.c
Stephanus Quadratis item. 122.a
Stephanus Northmannus nobilis Romanus ad arma conuenit pro Gelasio Papa, Secundo capto à Cencio

Frangipane. ibid.
eundem Caieta redeuntem hospitio excipit. 124.e
cum ceteris Romanis Papa fidelibus fortiter pugnat contra schismaticos. 125.a.b
Frangipanes alloquitur, & proelio excedere suadet. ibid.b
protector Urbis creatur. ibid.e
Stephanus de Berizone nobilis Romanus arma corripit pro Gelasio II. Papa à Cencio Frangipane capto. 122.a
Stephanus de Theobaldo item. ibid.
adharet Analecto Antipapa. 191.a
eundem commendat cum ceteris nobilioribus Romanis Lothario Regi Romanorum. 192.a
S. Stephanus Ordinis Grandimontensium fundator moritur. 171.e
Stephanus Abbas S. Ioannis Carnotensis creatur Patriarcha Ierosolymorum. 181.e
eius vita & mores laudabiles. ibid.
Regi se opponit pro libertate Ecclesiastica. ibid.
moritur. 211.a
Stephanus Cardinalis schismaticus S. Laurentij in Damaso tuetur partes Analecti Antipapa. 189.c
Stephanus de Petro nobilis Romanus isidem. 191.a
Stephanus de Benizo nobilis Romanus cum collegis commendat Analectum Antipapam Lothario Regi Romanorum. 192.a
Stephanus Hungaria Rex in signum penitentiae monasticum habitum induit, & moritur. 217.d
Stephanus Anglia Rex succedit Henrico I. 237.d
inuat Archiepiscopo Cantuariensi VVillemo Ecclesia Anglicana libertatem, & Cleri protectionem. ibid.e. & seq.
interest Concilio Londoniensi. 300.d
grauibus persecutionibus vexant Theobaldum Cantuariensem Archiepiscopum ob constantem erga Romanum Pontificem obedientiam. 352.e. & seq.
excommunicatione percussus fuit ab Eugenio III. 353.a moritur. 380.b
Stephanus Episcopus Parisiensis accitur à Ludouico Crasso Francorum Rege moriente pro excipienda confessione. 247.d
Stephanus Tarsensis Archiepiscopus interest Concilio Antiocheno. 250.b
fouet causam Canonorum contra Rudolphum Antiochenum Patriarcham. ibid.
Stephanus Cardinalis Episcopus Pranesinus de futuri in Gallijs schismatis periculo commouetur à S. Bernardo. 296.a. & seq.
qua ab eodem accipiat de nequitijs Ludouici Regis Gallia. 297.d. & seq.
Stephanus Comitis Perticensis filius proficitur ad aulam VVillemi II. Sicilia Regis. 558.c
Stephanus Archiepiscopus Panormitanus granissimas patitur ab auicis VVillemi II. Sicilia Regis persecutiones. ibid.d.e
Strages Germanorum sub Alexandria Longobardiae ciuitate. 655.b. & seq. vide, Clades, Praelium, & Conuictus.
Stratagemata Friderici Imperatoris in Longobardia, ut salus euadat. 582.a.b
Stratoris officium solent ex antiqua consuetudine Romano Pontifici impendere Reges. 384.d
Studium ingens sacrarum Scripturarum in S. Thoma Cantuariensi. 507.c
item canonum & legum. ibid.
aliud pertinax Henrici II. Anglorum Regis, ut sanctum Thomam Cantuariensem ab Archiepiscopo deiciat. 588.d.e
aliud

aliud eiusdem in promouenda religione Christiana. 758.a.b
Subscriptio Principum Imperij & approbatio renuntiationis ab Henrico IV. Imperatore de inuestituris facta. 149.e. & seq.
item alia diuersorum in conciliabulo Papiensi pro Ottoniano Antipapa contra Alexandrum III. 444.e. & seq.
Successio per sanguinem in beneficijs Ecclesiasticis interdicitur. 9.c.d
Suecia in spiritualibus Archiepiscopatu Lundensi subiecta. 419.b
Sueones sine Sueci discordant à Gothijs de eligendo noua metropolis loco. 355.b
Sueno Rex Noruegia componit pacem cum Canuto Daniae Rege, & conuertit arma in Sianos Infideles. 327.b
Suffragium Ecclesie Romanae requiritur in confirmatione miraculorum à Sanctis editorum. 644.a
Sugerius Abbas S. Dionysij obiit à Gelasio II. Papa inusu Ludouici Regis Francorum. 127.a
legatione fungitur eiusdem nomine ad Callistum II. 143.d
suadet Ludouico Crasso Francorum Regi, ut se uiuente Ludouicum filium Regem caret consecrari. 212.b
inuiat Petrum Abbatem Cluniacensem ad Concilium Carnotense. 320.c
interfuit Concilio Rhemensis in causa Giliberti Porretani. 347.a
moritur. 367.e
Suno comitatur VValdemarum Regem Danorum ad Fridericum Imperatorem. 470.c
Superbia ingens & fastus Cassinensium monachorum contra Sedis Apostolicae Legatum. 166.c
item Henrici Ducis Barariae ob potentiam. 271.c
causa fuit eius deiectionis. ibid.
Eonis heretici ridiculi, & eius discipulorum. 339.e. & seq.
item Romanorum Arnaldistarum apud Fridericum Regem Romanorum. 385.a. & seq.
reuidetur à Friderico. ibid.d. & seq.
alia immensa Hermanni Verdensis, & Danielis Praegensis Episcoporum in conueniendo Alexandrum III. Papam & Cardinales. 430.a
alia Friderici Imperatoris in attribuenda sibi electione Pontificis Romani. 468.a
alia ingens Legatorum Henrici II. Angliae Regis, & mne apud Alexandrum III. 583.a.b
Superbia insinuat à Friderico Imperatore Hadrianus IV. Papa. 413.b
Superstitio feminarum & rusticorum Germania in colendo VValdemaro Danorum Rege. 471.d
Supplicium Basilij Bongomilorum hereticorum auctoris. 131.c
Petri de Brui heretici Galli. 171.c. 333.d.e
discipulorum Eonis heretici Britanni. 340.a
Arnaldi de Brixia. 383.c
aliud dirissimum Andronici Imperatoris Graecorum. 763.c. & seq.
Surdus curatur à S. Bernardo. 352.a
Suspensio Laudunensis, Nouiomensis, & Siluaneensis Episcoporum per suonem Cardinalem Sedis Apostolicae Legatum. 292.d
alia Generalis omnium Episcoporum Angliae ab officio pastoralis. 620.c
Surim capiunt Burdinum Antipapam, & contumelijs varijs affectum Romam ducunt. 144.d
Symbolum nouum Fides condit Eugenio III. Papa in Concilio Rhemensis contra errores & heresim Giliberti Porretani Episcopi Pictauiensis. 340.d. & seq.

aliud S. Bernardus contra eosdem. 344.b.c.d
multarum fuit causa turbarum. ibid.d
Synodus, vide, Concilium.

T

T*acha VValdemari Danorum Regis in itinere ad Fridericum Imperatorem socius.* 470.c
Tachelinus hereticus inficit Antuerpianos erroribus. 170.b
eius hereses quales & quam impia fuerint. ibid.
regio habitus & satellitio cinctus incedit. ibid.c
Tancredus Antiochie Princeps pietate & armis praestantissimus moritur. 97.e
Tarentasensis Archiepiscopus subest Metropolitano Viennensi. 140.a.b
Tarentum capitur à Roberto Comite de Bassailla. 390.d
Tarracina capitur. 364.d
Tempestas subita impellit triremes Alexandri Tertij in vada, & confringit. 460.c.d
Templariorum Ordo instituitur, eiusque fundatores qui. 129.c.d
confirmatur in Concilio Trecentensi. 175.b.c
Templum Domini Ierosolymis dedicatur ab Alberico Cardinali Ostiensi Sedis Apostolicae Legato. 251.c
ad Romanum Pontificem spectat illius liberatio. 320.e
Tempus restituti Senatus Romani. 302.b
Tempus martyrij S. Thome Cantuariensis. 626.a.c.d
Tenebrachium locus praelio Henrici Primi Angliae Regis cum Roberto Northmanni Comite celebris. 59.b
Terzona Longobardia oppidum capitur à Friderico Eno-barbo Imperatore. 383.a
T E R N I T E R Q U A T E R N I T E R N I Q U E tempus Pontificatus Paschalis II. cuiusdam religioso viro renouatum. 2.e
Terra sancta periclitatur aduentu Saladinis Babyloniae Regis. 736.c. 777.d
subiugatur ab eodem. ibid.d. & seq.
donatur ab eodem Iffaacio Graecorum Imperatori, ut Christianorum exercitum ab Occidente venientem impediatur. 780.a
deploratur granissimè à Celestino III. Papa. 836.d. & seq.
Terramotus ingens & diuturnus in Lombardia. 117.d
alius Beneuenti. 160.b
alius Cluniaci memorabilis. 365.c
alius horrendus Siciliam concutit. 604.e. & seq.
Catanam ciuitatem funditus euerit, & quindecim millia hominum opprimit. 605.a
Terricus Templariorum generalis magister deplorat Terra sancte oppressionem per Saladinum Babyloniae Regem. 777.d. & seq.
de usdem scribit ad Henricum II. Anglorum Regem, & opem implorat. *779.a.b.c
Tessulanus Patavinorum Potestas iurat Friderico Imp. observationem pacis nomine Longobardorum. 682.d
Testamentum VVillemi Ducis Aquitaniae morientis. 246.c. & seq.
item Henrici V. Imperatoris morientis. 874.b. & seq.
restituit Ecclesia Romana olim ab Imperatoribus ablata. ibid. & seq.
Testimonia clericorum & laicorum Vrbi Romae de electione Alexandri & Ottoniani. 439.a. & seq.
Teuro Cardinalis schismaticus cum socijs Antipapam substituit Gelasio II. absentij Burdinum Archiepiscopum Bracharensem. 123.b
Teutonici, vide, Germani.
Teutonicorum Ordo erigitur à Celestino III. & religioso habitu à ceteris Ordibus distinguitur. 878.e
T habo.

Theobaldus monachus à T. mercis ad unum omnes trucidatur, everso monasterio. 99.c
Theobaldus Rhemis palatium. 341.d
Theobaldus S. Martini Parisiensis Prior una cum juuone Carnotensi obinet à Ludouico Francorum Rege Radolphi Rhemenfis Archiepiscopi restitutionem. 56.c.d
Theobaldus Cardinalis S.S. Joannis & Pauli iurat Henrico IV. Imperatori de inuestituris inssu Paschalis II. Pape. 77.b
Theobaldus Cardinalis S. Anastasia adest electioni Gelasij II. Pape. 121.b
Pontifex creatur. 157.c
Celestinus appellatur. ibid.
recusat dignitatem laudabiliter. ibid.
Theobaldus Marchio confirmat manu sua factam ab Henrico IV. Imperatore renuntiationem de inuestituris Ecclesiarum. 150.a
Theobaldus vita S. VVillemi scriptor. 707.c
Theobaldus Vrbs Roma Prasectus occurrit Innocentio Secundo & Lothario Regi Germania, eosque in Vrberem introducit. 220.c
Theobaldus Episcopus vita VVillemi Comitis & Ducis Aquitanis scriptor. 231.a
Theobaldus Abbas Beccensis creatur Archiepiscopus Cantuariensis. 270.c
commendatur Eugenio III. à S. Bernardo. 308.c.d
contendit cum Bernardo S. Davidis Episcopo de iure metropolitico, & causam obtinet sub Eugenio. 352.b. & seqq.
ob prestam Romane Ecclesie obedientiam que passus sit à Stephano Anglia Rege. ibid.e. & seqq.
Theobaldi Archiepiscopi Cantuariensis obitus. 473.b
Theobaldus Comes auctor simulatum inter Innocentium II. & Ludouicum Regem Francorum. 292.b
eidem suus fuit excommunicationis Radulphi Vromandorij Comitis, & suspensionis Laudunensis ac Nonionensis, atque Siluaneensis Episcoporum. ibid.d
grauissima patitur à Ludouico Rege Francorij. 269.c
Theodinus Episcopus Cardinalis cum potestate Legati mittitur in Germaniam ab Innocentio II. pro eligendo nouo Rege Romanorum. 271.a
tem ab Eugenio III. in Terram sanctam. 329.a
Theodinus Cardinalis S. Vitatis mittitur cum legatione ad Henricum II. Anglorum Regem ab Alexandro III. in Regem absoluit à culpa necis S. Thome, & eidem penitentiam iniungat. 635.c
qualem cum collega eidem iniunxerit. 636.d. & seqq.
eandem ad perpetuam rei memoriam scriptis consignatam Regi porrigit. 637.c. & seqq.
de rebus cum Rege ob necem S. Thome gestis certiore facit Gilbertum Archiepiscopum Rauennensem. 638.c. & seqq.
quenam cum collega sancierit in Concilio apud Atrincas habito. 639.b. & seqq.
in mandatis accipit cum socio ab Alexandro, ut Ecclesiam Cantuariensem nece S. Thome pollutam expiet, & reconciliet. ibid.e
subscriptione confirmat datum ab Alexandro Opijoni S. Marie in Organo Abbati diploma. 678.d
vnus est ex septem Cardinalibus, qui ab Alexandro mittuntur ad componendam cum Friderico Imperatore pacem. 690.c. 693.e
Theodora Emmanuelis Gracorum Imperatoris neptis repudiatur à Boamundo Antiochie Principe. 747.c
Theodoricus Antipapa. 7.e
Theodorica Fl. ndria Comes suscipit crucem à S. Bernardo pro expeditione sacra. 323.a.b
Theodoricus Marchio de Sufix iuravit nomine Friderici Imperatoris pacem VVillemo II. Sicilia Regi. 702.a

Theodorus Chalcedonensis creatur Patriarcha Constantinopolitanus. 119.c
Theodorus Balsamon Græcus schismaticus, & Latinorum hostis implacabilis deditur Georgio Xiphilino Patriarcha Constantinopolitano commentarium in Canones Apostolorum, & alios confectum. 825.b.c
cur commentarium illum scripserit, & quàm astutè. ibid.c. & seqq.
ab ipsis suis Græcis mendacij & improbitatis perstringitur. 831.c
speporiundi Patriarchatus Constantinopolitani torques Canones de translatione Episcoporum. 851.c
egregie illudatur ab Isaacio Græcorum Imperatore. ibid.
Theorianus ad Armenios Legatus. 631.a
Thermula ciuitas Apulia capitur à Lothario Imperatore. 254.c
Theauri monasterij Cassinensis diripiuntur à duobus Abbatibus inter se armis infestis certantibus. 167.b.c
Theauri Ecclesia in exules propter Ecclesiam proscriptos distribuendi. 479.b
Theauri Regum Sicilia transferuntur in Germaniam ab Henrico V. Imperatore. 860.b
Thomas nouus Archiepiscopus Eboracensis deuersus S. Anselmo Cantuariensi professionem obedientie facere, ab eodem excommunicatur. 63.c
Thomas S. Victoris apud Parisenses Prior indignè à scario iugulatur. 233.a
S. Thomas Henrici II. Anglorum Regis Cancellarius creatur Archiepiscopus Cantuariensis. 473.b
renuit oblatam dignitatem, & Regiminatur. ibid.c
mittit pro pallio ad Alexandrum Papam, & obtinet. ibid.d
habitu monasticum induit, & quare. ibid.
proficiscitur ad Concilium Turonense, & ingentibus honoribus excipitur, & priuilegijs donatur ab Alexandro. 474.c
an Archiepiscopatum in manu Alexandri resignauerit. 481.c
quomodo regis consuetudines se obseruaturum promittat. ibid.d
in Angliam reuertitur. 482.a
obiurgat Hilarium Cicestrensem Episcopum, & quare. 483.b.c
ingentibus angustijs vallatus animatur ab Alexandro Papa. ibid.d. & seqq.
eidem de suis & Ecclesie Anglicana persecutionibus rescribit. 484.b. & seqq.
de ipsis scripsit ad diuersos S. R. E. Cardinales. ibid.d
inbetur ab Alexandro fortiter cum Episcopis resistere Regi libertatem Ecclesiasticam infringere conanti. ibid.e. & seqq.
persuadetur pacis causa inter Regem & Ecclesiam Anglicanam mutare propositum. 485.d
labitur à priori constantia, & Regi fidelitatem in prauiudicium Ecclesie promittit. 486.b.c
pericula libertatis Ecclesiastica prospiciens, incipit tergiversari. ibid.d
ob iuratas Regi consuetudines incessit à suo crucifero. 487.b.c
penitentia delicti compunctus ingemiscit, & Archiepiscopatus renuntiare cogitat. ibid.d
absoluitur ab Alexandro à culpa, & iuramento illicitè Henrico Regi factò. ibid.d.e
fit certior ab Alexandro III. de petitionibus Henrici II. Anglia Regis. 488.c. & seqq.
ab eadè instruitur, quomodo cum Rege agendum. 489.d
Regis indignationem pertimescens, fugam meditat. 490.c

ab

ab eodem in ius vocatur, & de reddenda ratione postulat. 491.a
exquiri suorum Episcoporum consilia, & quàm diuersa ab ipsis accipiat. ibid.b. & seqq.
agnine pauperum stipatus incedit, & gaudet. 492.b
eosdem epulo excipit. ibid.
preparat se ad martyrium. ibid.d
crucem baiulans ad iudicium pergit. ibid.
subannatur à Gilberto Londoniensi Episcopo. ibid.e
increpat Bartholomæum Exoniensem Episcopum. 493.a.b
sententiam sua depositionis accipit ab Hilario Cicestrensi Episcopo. ibid.b
appellatur ad Sedem Apostolicam, & accipit conditionem. ibid.
vocatur ad dicendam causam coram Rege. ibid.c
perorat causam suam ad Robertum Comitem Leicestrensem. ibid.c.d
pronocat ad Sedem Apostolicam. ibid.d
a Curialibus proscinditur coniugis. ibid.
agnine infirmorum & pauperum cinctus perducitur in hospitium. ibid.e
eosdem epulo excipit. ibid.
fugit in Belgium ad monasterium sancti Berrini. 494.a
totius sui negotij & cum Rege dissidij causam Alexandro III. commemorat. ibid.d. & seqq.
absoluitur decreto eiusdem ab omnibus que contra ipsum sunt acta. 495.c.d
certior fit de Otilauiani pseudopapa interitu. 496.c
accusatur apud Alexandrum Papam ab Episcopis Anglia. 498.a. & seqq.
causam dicit coram Papa sedendo. ibid.e. & seqq.
consuetudines Regis eidem offert. 499.a.b
ab Alexandro primum leniter obiurgatus, & postea laudatus dimittitur. 500.c. & seqq.
sponte se abdicat Archiepiscopatu. 501.b
eundem recipit per manum Alexandri Pape. ibid.d.e
habitu monasticum sumit Pontiniaci. 502.a
coenales suos alendos transmittit in Siciliam. ibid.e
de spe pacis munda cum Rege fit certior à Ioanne Saresberienfi. 507.b
quam fuerit studiosus sacrarum Scripturarum. ibid.c
a Ioanne Saresberienfi dissuadetur nimiam lectiōem canonum operam nauare, & quare. ibid.
Henrico II. Anglorum Regi scribit paternè, & monet restituere libertatem Ecclesiarum. 508.a. & seqq.
Robertum Herefordie Episcopum iniurias Ecclesiarum dissimulantem reprehendit. ibid.e. & seqq.
deplorat Regis Henrici suauitatem ruinam. 509.c
Alexandris pramonet cauere à fallacijs eiusdè. 510.b.c
certior fit de negotijs Italiae ab Ottone Cardinali. 511.a
comitatur Alexandrum Tertium à Gallijs recedentem. ibid.d
affectuosissimè & paternè commonet Henricum II. Anglorum Regem ad respiciendum, & cessandum à destructione libertatis Ecclesiasticae. 524.a. & seqq.
eundem metuenda contestatione alloquitur. 526.b.c
biocarchiam Ecclesiasticam egregie describit. ibid.c. & seqq.
consequitur apud Anglia Episcopos de oppressa libertate Ecclesiastica. 527.c
sententiam excommunicationis in eos proferri iubet, qui appellationem ad Sedem Apostolicam, aut se impediunt. ibid.d
Episcopos contestatur, ut iuste indicent. ibid.e
eongratulatur Alexandro III. de fracta diuinitus tyrannide Friderici Imperatoris. 535.a. & seqq.
Legatus Apostolica Sedis per Angliam creatur, ad

confessionem inimicorum. 536.d. & seqq.
Episcopos sibi aduersantes conatur blandis exhortationibus ab iniquitate ad iustitiam & pietatem reuocare. 537.e. & seqq.
delinquentes excommunicationi subiicit. 538.c. d. e
de diuersis à se excommunicatis, & consuetudinibus regijs damnatis significat Alexandro Pape. 539.a. & seqq.
cur Henricum II. Anglia Regem non excommunicauerit. 540.b. d. e
Suasionem orationis causa proficiscitur. ibid.c
suos Episcopos suffraganeos, proditores, & rebelles persequitur. 541.c
ab ipsis suadetur Regi conuincere, & laxare nervos Ecclesiasticae censurae. ibid.e. & seqq.
grauiter & iuste increpat Galebertum Londoniensem Episcopum, Ecclesiastica libertatis oppugnatorem, & regia auctoritatis propugnatorem. 543.d. & seqq.
eundem mendacij arguit. 545.a
ab eodem sibi obiecta refutat. ibid.b. & seqq.
accusatur ab Episcopis Anglia apud Alexandrum Pontificem de excitata contra Ecclesiam Anglicanam regia persecutione. 547.b. & seqq.
Pontiniaco monasterio expellitur precibus Henrici II. Anglorum Regis, cum omnium bonorum indignatione. 548.d
Senonas ciuitatem pro habitaculo obtinet à Ludouico Rege Francorum. ibid.e
conatur Henricum Regem blandis verbis & admonitionibus placare. ibid.e. & seqq.
conqueritur fraude Ioannis de Oxensford Legati regij mali audire immerito Alexandrum III. Papam. 551.b. & seqq.
VVilhelmum Cardinalem Papiensem suspectum habet. 552.c
de eo in Angliam directo cum Oddone Cardinali S. Nicolai in Carcere Tulliano certior fit ab Alexandro Papa. 559.c
litteras accipit à VVillemo Papiensi de eius & collega aduentu in Angliam. 561.c
eidem amariùs respondere parat, sed prohibetur à Ioanne Saresberienfi. ibid.e. & seqq.
alias, sed humaniores, resposorias dat ad eundè. 562.d. e
suspectum habet eundem. 563.a. b
audito Oddonis Cardinalis aduentu, de sua & coenaculum suorum lauitia ad eundem scribit. ibid.e. & seqq.
quam honorifice sit & munifice habitus à Ludouico Rege Francorum. 566.b
perstringit iuste & amare VVilhelmum Cardinalem Papiensem de improbitate & prodicione. 567.e. & seqq.
animatur in aduersis ab Alexandro III. Papa. ibid.e. & seqq.
apud eundem omnium esse malorum & turbarum auctor accusatur à VVilhelmo Papiensi. 568.c. & seqq.
de toto negotio inter se & Henricum Regem tractato ab exordio instruit Alexandrum. 569.d. & seqq.
ad eundem appellat. 571.a
prohibetur à Sedis Apostolica Legatis interdictionem inferre in Regem & regnum Anglorum. 573.e
ad Alexandrum Papam scribit de suis & suorum iniuria & diuturna persecutione, & eiusdem opem implorat. ibid.d. & seqq.
item ad S. R. E. Cardinales, eosque liberis de coram officio commonet, & negligentium in vindicanda Ecclesie Dei iniuria redarguit. 574.e. & seqq.
legationem Romam mittit ad Alexandrum Papam pro cautela fallaciarum Henrici Regis, & eius Legatorum. 584.c.d
Reginaldum Saresberiensem mortaliā nequissimum, & sibi

& sibi hostem infensissimum eidem graphice depingit. ibid. d.
cum Henrico Rege colloquitur. 585. b
Regem exacerbat, & ab eodem multis contumelijs pro-

quam ingenti animo vitam suam pro Ecclesia libertate contemnat. 621. b
quando Angliam sit ingressus. ibid. d
ultimam scribit ad Alexandrum epistolam de pace cum Rege facta, & postmodum dissoluta arte male-

à S. Bernardo redemptur ad veram Fidem. 335. c. d
ab eodem laudantur de constantia, & instigantur ad persequendum hereticos. 336. c. d
Manichaeorum erroribus implicati, deteguntur, in-

scopum Angliae proregem fit, absente Ricardo Rege. 814. c. & seqq.
Turba concitantur à Balduino Rege maleuolorum in sin-

I N D E X

niacens. 318.a.b
 Tusculani tradunt se Alexandro III. 587.d.630.e
 recusant suscipere Raynonem suum olim dominum, &
 quare. 630.e
 Tusculum redit ad ius & subiectionem Alexandri III.
 Papa. 587.d.630.e
 Romanorum petitione monibus denudatur. 587.e
 ab ipsidem, permittente Henrico V. Imperatore, radici-
 tus evertitur. 810.e. & seq.
 Tyranni Ecclesia Romana domantur à Paschali Secundo
 Papa. 7.e.63.c.d
 item à Callisto II. 145.e
 Tyranni Henrici IV. Imperatoris in suburbio Roma.
 73.e. & seq. 109.d
 feriatim commemoratur à Paschali II. Papa in Conci-
 lio Lateranensi. 91.b.c
 alia Urbis Praefecti in Paschalem Papam. 106.b
 alia Frangipannum in Gelasium II. Papam. 121.e
 alia eorumdem post mortem Callisti II. i. 57.a. & seqq.
 alia potentum in Ecclesia Hibernica, eaque inaudita.
 158.b
 alia Rogerij Siciliae Regis in Apulia. 222.d
 alia eiusdem abominabilis Capua. 259.e. & seq.
 alia eiusdem in Alifano. 269.b
 item in cadauer à Rainulphi Ducis, & Brunonis Epi-
 scopi. 279.e. & seq.
 Romanorum Arnaldistarum in Cardinalium palatia
 & diuersi generis clericorum & peregrinorum. 307.b
 309.e. & seqq.
 Friderici Imperatoris in Legatos Sedis Apostolicae.
 422.e
 Henrici II. Angliae Regis contra bona & amicos sancti
 Thoma Cantuariensis. 502.d.e
 Friderici Imperatoris in matronas & virgines Longo-
 bardorum. 503.b.c
 eiusdem aduersus Alexandrum III. magno eius dam-
 no & pudore à Deo sopita. 534.e. & seq.
 Tyrannorum consuetudo & natura que sit. 238.e
 Tyrus inespugnabilis ciuitas capitur auxilio classis Ve-
 netæ. 153.b. 158.b

V

V Alentia metropoli Viennensi subiecta. 140.a
 Vallumbrosiani monachi privilegio donantur ab
 Henrico IV. Imperatore excommunicato. 105.a
 Varræ Sarracenorum urbs in Syria capitur à Christia-
 nis. 5.a
 Vatinia quorundam virorum sanctorum de futuro ad-
 ventu Antichristi. 50.c.d
 quomodo aliquando intelligenda. ibid.d
 aliud S. Bernardi de futuro Pontificatu Rolandi
 S. R. E. Cancellarij. 315.b
 aliud, sed falsum, de capiendo Alexandro III. in vul-
 gus spargendum curat Fridericus Imperator. 520.a
 Vbaldus Iudex interest renouationi Chartæ donationis à
 Mathilde Comitissa Romana Ecclesia factæ. 17.b
 S. Vbaldus Episcopus Eugubinus in numerum Sanctorum
 adscribitur à Celestino III. Papa. 832.c
 Valscalcus Chronographus. 96.a
 vitam Egonis S. Vdalrici Abbatis scripsit. 142.d
 Vegini antiquorum monumentorum Vaticanæ Ecclesie
 collector. 156.e
 Vendicatio Alexandri III. Papa à calumniis per Auilo-
 rem. 554.d. & seqq.
 Veneno extinguitur à Romanis Christianus Archiepisco-
 pus Moguntinus. 751.c.d
 Veneti classe in Orientem tendunt, & Aegyptiorum
 classem magnâ victoriâ profugant. 153.e

Tyrum suo auxilio Christianis restitunt. ibid.b.
 158.b
 conspirant cum Longobardis contra Fridericum Imper-
 ratorem. 503.c
 contra Ducem tumultuantur propter Fridericum Im-
 peratorem. 694.a
 sedantur ab eodem, & ab Alexandro III. cohibentur.
 ibid.b.c
 grauius propter rebellionem increpantur, & minis ter-
 rentur à Legatis VVillemi Siciliae Regis. ibid.e.
 & seq.
 venia donantur ab Alexandro Papa, & in gratiam
 Legatorum restituntur. 695.e. & seq.
 Venusia Apulia ciuitas enertitur à Rogerio Siciliae
 Rege. 222.d
 Veritas historia vnde petenda. 164.b
 Veroneses belligerant contra Patanos. 291.e
 coniuuant cum Venetis & ceteris Longobardorum po-
 pulis contra Fridericum Imperatorem. 503.c
 eundem in fugam conuertunt. ibid.d
 contra eundem arma corripunt. 513.a
 intercedunt pro Friderico Imperatore apud Vrbantum
 Tertium Papam, eundem excommunicare parantem.
 768.b
 Verzelacum Gallie urbs. 323.a
 Vestimentorum luxum in clericis reprehendit & prohibet
 Paschalis II. Papa. 63.d.e
 Verralla oppidum in Patrimonio S. Petri. 317.a
 Verulus Parmensium Legatus irrat Friderico Imperato-
 ri nomine Longobardorum pacis initia conseruationem.
 682.d
 Vicentini cum ceteris Longobardorum populis conspirant
 contra Fridericum Imperatorem. 503.c
 Victor Antipapa ex Gregorio Cardinali substituitur à
 Cardinalibus Anacleto defuncto. 265.b.c
 noctu ad S. Bernardum venit, & ab illo pontificalibus
 exutus vestibus Innocentio praesentatur, & reconcili-
 atur. ibid.e
 Victor Tertius pseudopontifex. vide, Octavianus S. Ca-
 cilie Cardinalis.
 Victoria exercitus Christianorum de Nicea. 4.d
 de Antiochia. ibid.
 de Marra & Varræ urbibus Sarracenorum. 5.a
 de Ierolyma. ibid.c
 de Rege Babylonis. ibid.d
 de maximo Infidelium exercitu per virtutem Crucis
 Christi. 20.e
 alia item. 42.c
 alia Henrici Angliae Regis per merita S. Anselmi de
 Roberto fratre Northmannie Duce. 58.e. & seq.
 alia Balduini II. Regis Ierolymorum per virtutem
 sanctæ Crucis de Infidelibus. 144.a
 alia Venetorum de classe Aegyptiorum & Tyro ciui-
 tate. 153.a.b
 alia Ioan. Comneni Græcorum Imp. de barbaris per
 intercessionem beatæ Dei genitricis Mariae. ibid.b.c
 alia Christianorum in Oriente de Infidelibus inspera-
 ta. 158.a
 alia Ludouici Regis Francorum de Henrico IV. Ro-
 manorum Imperatore. 163.b
 alia Rainulphi Comitissæ Auellini de Rogerio Siciliae
 Rege. 219.e
 alia Christianorum in Oriente de ciuitate Paneade.
 250.a
 alia Rainulphi Apuliae Ducis contra Rogerium Siciliae
 Regem intercessione S. Bernardi. 260.d.e
 alia VVillemi Siciliae Regis. 394.d.e
 alia ingens Germanorum de populo Romano sub Ty-
 sculo. 530.c
 alia

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLÆ.

alia Henrici II. Anglorum Regis intercessione S. Tho-
 ma Cantuariensis, conera aduersarios. 653.c.d
 alia Mediolanensis de Friderico Imperatore. 665.b.c
 alia VVillemi II. Siciliae Regis contra Græcos. 763.a
 alia luctuosa Saladini Babylonia Regis contra Chri-
 stianos in Terra sancta. 777.d. & seqq.
 Viennensis in Gallijs Ecclesia munitur nobilissimo privile-
 gio ab Archiepiscopo suo Callisto Secundo Papa. 139.e.
 & seq.
 primatum gerit super septem prouincias. 140.a
 Viennensis Archiepiscopus sententia in conuen-
 ticulo Papiensi pro Octauiano Antipapa contra Ale-
 xandrum Papam lata. 445.a
 Villa quedam in Longobardia terramotu suo loco moue-
 tur. 117.d
 Villa castrum Campania capitur à VVillemo Siciliae Re-
 ge. 382.e
 Vincentius Bellouacensis speculi historialis auctor. 145.e
 Violatores Ecclesiarum diuinius puniuntur, & vario
 mortis genere perunt. 305.c.d.e
 S. Virgilius Salzbürgensis Episcopus post multa secula
 reperitur à Conrado eiusdem Ecclesie Archiepiscopo.
 747.e. & seq.
 Virgines & matrone Longobardorum desolantur sacri-
 legè à Friderico Imp. & Germanis. 503.b.c
 Virorum illustrium nomina qui S. Thomam Cantuarien-
 sem comitati sunt in exilium. 640.c.d
 Vis eadem & gratia in exigua parte reliquiarum corporis
 alicuius Sancti, que in 1010. 32.b
 Visum ciuitas metropoli Bracharensi suffraganea. 152.c
 Visio de futuro Pontificatu Paschalis II. Papa. 2.e
 alia S. Hugoni Cluniacensi Abbati ostensa de obitu
 VVillemi II. Angliae Regis. 14.b
 alia Callisto II. facta de futuro Pontificatu. 134.a
 alia Ioanni monacho reuelata de miseris monasterij
 Cassinensis. 240.b.c
 alia facta Crescentio monacho Cassinensi de tormentis
 Guarini, Rogerij Siciliae Regis Cancellarij, ad inferos
 condemnati. 241.d.e
 alia ostenditur Petro Abbati Cluniacensi de interfectio-
 ne VVillemi Prioris. 311.e. & seq.
 alia S. Hildegardis ostensa probatur ab Engenio Ter-
 tio Papa. 351.b.c
 Vita austera Engenij Tertij Papa. ibid.e
 Vita Hadriani IV. ante Pontificatum. 379.d.e
 Vita Romanorum Pontificum cur breuis. 394.a
 Vita S. Thoma Cantuariensis. 627.b.c
 Vitalis Cardinalis S. Sabinae praestat Henrico IV. Impera-
 tori in iussu Paschalis II. Papa iuramentum de inuestitu-
 ris. 77.a
 Vitalis Cardinalis Episcopus Albanensis interest electioni
 Gelasij Secundi Papa. 121.a
 eundem cum Coepiscopis consecrat Caieta. 124.a
 Vita infinita & grauissima Henrici Tertij schismatici
 Imperatoris. 50.a
 Vitiacum Gallie castrum vnâ cum incolis flammâ abisu-
 mitur à Ludonico Rege Francorum. 296.e
 Viuperia Martini Grosij legi Bononiae professoris. 410.d
 Vinarium ciuitas Ecclesie Viennensi subiecta. 140.a
 Vimanus Cardinalis laudatissimus mittitur cum legatio-
 ne in Angliam ab Alexandro Tertio ad Henricum
 Secundum Anglorum Regem. 589.d
 quenam cum collega à Pontifice in mandatis accipiat.
 ibid.
 Alexandrum Papam de omnibus in causa S. Thome
 gestis reddit certiore, ne fortè à Legatis Henrici
 Regis circumueniatur. 594.a. & seqq.
 cur discedente collega manserit in Anglia. ibid.d
 de eo scribit ad S. Thomam. ibid.e

Annal. Eccl. Tom 12.

eidem vana spe promissorum Regis deceptus congratu-
 latur de pace composita. 595.a.b
 asperius accipit à S. Thoma responsum, & de dolofitate
 incredibili Regis Henrici promouetur. ibid.c
 respuit munera Regis. 597.c
 eundem per litteras increpat, & minis ad pacem cum
 S. Thoma Cantuariensi faciendâ cohortatur. 598.a.b
 cum legatione in Scotiam & Hiberniam mittitur ab
 Alexandro Tertio Papa. 659.c
 fungitur legatione in Hiberniam in iussu Lucij Tertij, sed
 infelici exitu. 753.e
 à VVillemo Neubrigensi auaritia notatur. ibid.
 Vladislauus Boleslai Polonorum Ducis filius nascitur, & è
 sacro fonte leuatur à VValone Parisiensi Episcopo, Se-
 dis Apostolicae Legato. 33.a.b
 Vlricus Florentinorum Marchio destruit & concremas
 suburbia Senensium. 317.e
 Vlricus de Luxemburg Comes interest tractatui concor-
 diae inter Eugenium Tertium Papam, & Fridericum
 nouum Romanorum Regem. 371.a
 Vltio diuina in presbyterum concubinarium. 10.a
 item in Alphonsum Aragonie Regem, & Vracam Ca-
 stelle Reginam incestuosos. 67.a
 item in Saxones schismaticos. 143.e
 item in Principem Turcarum Antiochiam obsidero
 parantem. 144.b
 item in Decanum Piſtanienſem schismaticum. 209.e
 & seq.
 alia in Nouiomenſes Aquitanos Innocentium Secun-
 dum Papam spernentes & irridentes. 216.b
 alia in Gerardum Episcopum Engolismensem peruer-
 sissimum, & Anacletiani schismatici acerrimum de-
 fensorem. 232.d.e
 alia in Notarium & Cancellarium Regis Rogerij.
 241.d
 alia in Ioannem Comnenum Græcorum Imp. 301.a.b
 alia in Ecclesiarum profanatores. 305.c.d.e
 in Eustachium Stephani Angliae Regis filium terram
 S. Edmundi martyris vioccupantem. 353.b.c
 in castrum ad contemptum monachorum Cluniacen-
 sium ab Hugone Disfalcato constructum. 365.c
 in Rainaldum Principem Antiochenum ob grauissimas
 Patriarchæ Almarico iniurias illatas. 381.e
 alia in Arnoldum schismaticum Archiepiscopum
 Moguntinum seuerissima. 450.d. & seqq.
 item in Rudolphum sacrilegum eius successorum. 451.e
 in Herbertum intrusum & schismaticum Episcopum
 Chrysopolitanum. 459.b
 in grassatorem quemdam S. Petro Tarentasa Archi-
 episcopo insidiantem. ibid.d
 alia in sacrilegum exercitum Friderici Imperatoris
 sub Vrbe Roma. 531.a.b
 item in ipsam Fridericum Ecclesia persecutorem.
 534.e. & seq.
 item in Henricum II. Anglorum Regem ob persecu-
 tionem contra S. Thomam Cantuariensem. 535.e
 item in Ioannem S. Martini Cardinalem schismaticum,
 & pessimum Alexandri III. hostem. 602.d
 item in Agarenos crucem è sepulchro matris Soldani
 Iconij deturbare conantes. 604.e
 item in occisores S. Thoma Cantuariensis. 642.a.b
 item in Henricum II. Anglorum Regem ob nocem
 S. Thoma. 645.b.c
 alia in Andronicum Græcorum Imp. 763.c. & seqq.
 item in eos, qui à S. Hugone Lincolniensi Episcopo ana-
 themate percussi pantere noluerunt. 824.c. & seqq.
 alia grauissima in Ducatum Austriae, & Leopoldum
 Ducem excommunicatum ob captum Richardum
 Regem Anglorum. 853.c.d. 861.b.c

M 2. Vnclio

INDEX

Vntio Henrici III. Anglia Regis per Archiepiscopum Eboracensem excommunicatum iusto Dei iudicio multa mala generavit, & quam. 609.a.b
 Vnitas & libertas sunt columna Ecclesia Dei. 475.c
 eius ingentia bona. 477.d
 Volcmarus Treuirensis Archiepiscopus electus in schismate cum Radolpho, impeditur a Friderico Imperatore, & quare. 760.a
 a Lucio III. Papa legitime electus iudicatur. ibid.
 inuito Imperatore consecratur ab Urbano Tertio Papa. 766.a
 Vraça Castelle Regina incestuose nubit Alphonso Aragonie Regi. 66.e
 medium crepat ob peccati contemptum. 67.a
 Urbanus III. Papa, dictus Lambertus Archiepiscopus Mediolanensis, succedit Lucio III. in Pontificatu. 763.a
 do sua electione litteras dat encyclicas per orbem Christianum. 764.c. & seq.
 pro iuribus & libertate Ecclesiastica constantissime agit contra Fridericum Imperatorem. 765.d.e
 Volcmarium electum Treuirensis Archiepiscopum consecrat inuito Imperatore. 766.a
 Episcoporum Germanie leuitatem in conuicendo Friderico Imperatori miratur. 768.a
 de excommunicando Imperatore cogitat, sed Veronensium deprecatione mentem mutat. ibid.b
 VVillemo Scotorum Regi scribit pro Joanne Dunkelendensi Episcopo legitime electo Archiepiscopo S. Andree. ibid.c. & seqq.
 misso ad Baldwinum Cantuariensem Archiepiscopum pallio, litteras gratiarum actionibus plenas ab eodem recipit. 769.b. & seqq.
 alijs eundem gratijs cumulat. 770.a.b
 Henrico Secundo Anglorum Regi confirmat regnum Hibernie, & coronam de penna pauonis contextam dono mittit. ibid.b
 Othavianum Cardinalem in Angliam mittit ad coronandum Joannem Comitem Moretonij, Henrici II. filium, in Regem Hibernie. 775.e
 morore amissa Ierosolyma, & capta cum Rege Crucis Dominica contabescens moritur. 780.c
 Vsurarij damnantur in Concilio Romano generali ab Innocentio II. 273.d
 Vto Hildensheimensis Episcopus schismaticus ad obedientiam redit Romana Ecclesia. 39.d
 VValdemarus Dania Rex creatur. 464.c
 tollit idololatriam Regiarum. ibid.
 Legatum mittit ad Fridericum Imperatorem. 469.d
 visendi Cesaris cupiditate incendiur. 470.a
 dissuadetur ab Absalone Roschildensium Episcopo, sed frustra. ibid.b.c
 ad Cesarem pergit. ibid.c. & seqq.
 de periculis gravissimis sibi imminentibus egregie admonetur ab Esberno inuicem. 471.a.b
 perstat in sententia, & Esbernum ignavia & timoris arguit. ibid.b
 a Germanorum feminis & rusticis superstitione colitur. ibid.c.d
 excipitur liberaliter ab Henrico Preside Saxonie. ibid.d
 a Friderico Imperatore minus humaniter tractatus, incipit penitere stineris temerarie suscepti. ibid.d.e
 de fuga in Gallias incensa instruitur ab Absalone Roschildensium Episcopo. ibid.c. & seqq.
 per fraudem & promissa pertrahitur in seruitutem Imperatoris. 472.a
 suauis Absalonis Roschildensium Episcopi discedit a conciliabulo schismaticorum. ibid.d
 egregie Cesari respondet, sibi copiam facienti rapto potere equorum alimenta. 473.a
 Germanis admirationi est ob singularem animi aequitatem. ibid.
 impetrat ab Alexandro III. licentiam patri Canonicis sacros honores decernendi. 504.e. & seqq.
 eodem die patrem ara, & filium corona illustrat. 505.a
 VValo Parisiensis Episcopus. vide, Gallo electus Bellouacensis.
 VValterus Cardinalis Albanensis Alexandri Tertij partium sectator. 427.b
 VValterus Prior S. Columbe de Insula in Scotia impetrat Roma VVillemo Scotorum Regi absolutionem ab excommunicatione a Lucio III. Papa. 748.e
 VValterus Archiepiscopus Rothomagensis docetur a suis Legatis ad Urbem missis de propensione Celestini III. erga VVilhelmum Episcopum Eliensem. 833.e. & seqq.
 de capto Richar do Anglorum Rege a Leopoldo Austria Duca scribit Hugoni Episcopo Dunelmensi, & de eius liberatione cogitanda monet. 837.e. & seqq.
 cum suis suffraganeis per litteras sollicitat Celestinum III. incumbere in Regis liberationem. 839.e. & seqq.
 cum Richar do Rege de iuribus sue Ecclesie contendit, & controuersiam ad Celestinum Tertium Papam reuocit. 877.e. & seqq.
 VVarnerius Marchio prestat Paschali Secundo Pape iuramentum nomine Henrici IV. Imperatoris. 77.e
 VVelpho Noricorum Dux cum exercitu Tridentinos cogit Gebhardum Episcopum admittere, & Adelbertum predonem debellat, & ad petendam veniam impellit. 45.e
 VVelpho Dux Bauaria renocat Fridericum Imperatorem a crudelitate cogitata contra Legatos Alexandri Papa. 422.e
 VVeremundus Magdeburgensis Archiepiscopus confirmat publico scripto pacem inter Alexandri Tertium Papam, & Fridericum Imp. Venetijs imitam. 683.d
 VVernerus Marchio Aquini Prefectus, Henrici Tertij Imp. partes sectans pseudoabatem Earfensem in Antipapam promouet, & Siluestrum appellat. 45.c
 VVestmonasterium Anglie locus. 669.d
 VVibaldus Abbas Stabulensis iustus est concordia inter Eugenium Tertium, & Fridericum nouum Romanorum Regem composita. 371.d
 VVicelinus Episcopus Aldemburgensis sanctitate illustris moritur. 381.d
 VVido Curienensis Episcopus mandato Paschalis II. iubetur cognoscere de criminibus Herimanni pseudoepiscopi Augustensis. 97.a
 VVigbertus Comes, Germanie Princeps. 44.c
 dierissime Henricum Tertium Imperatorem & minaciter insignia Imperialia poscit. ibid.
 captus cum Legatis Imperij in via ad Urbem intercessione Ottonis Bambergensis Episcopi liberatur. 45.e
 VVilhelmus Aquitania Dux petitione Philippi Regis Francia interdicit Legatis Apostolicis, ne Pictanis Concilium celebrent. 9.a
 timore S. Hilarij percussus isdem celebrandi Concilij facultatem dat. ibid.
 a Gerardo Engolismensi Episcopo seductus fouet schisma Analeti Antipape. 209.e
 conuenitur a sancto Bernardo, & Ioseno Episcopo Suesonensi. ibid.d
 eius ingens potentia, & vitia. 210.b
 impij tractat & crudeliter Petrum Piclanensem Episcopum se excommunicantem. ibid.b.c
 cum S. Bernardo colloquium habet de abnegando schismate. 231.c.d
 ab eodem Christi corpus ad se afferente, territus amens in terram decedit. 232.a
 ad

IN TOMVM XII. ANNAL. ECCLES.

ad se rediens iussu S. Bernardi Episcopum Piclanensem restituit, & schisma abiurat. ibid.b
 relapsus ad pristinum clericorum persecutionem, increpatur ab eodem. ibid.c.d
 moritur in peregrinatione ad S. Jacobum. 246.c
 eiusdem testamentum. ibid.
 VVilhelmus II. Anglia Rex prodigiose moritur. 14.b
 VVilhelmus Malmesburiensis Anglica historia scriptor. ibid.a
 VVilhelmus de VVarlenuast Electus Exoniensis pro Henrico Anglorum Rege legatione fungitur Roma contra S. Anselmum. 29.d. 59.d
 quibus rationibus conetur Pontifici persuadere, ut concedat Regi inuestituram. 29.d.e
 quid a Papa responsi accipiat. ibid.e
 aggreditur rursus eundem Pontificem a sententia deducere. 30.a
 infecto negotio in Angliam redit, & S. Anselmum, nisi Regi condescendat, Anglia interdicit. ibid.
 VVilhelmus Crispinus in prelio captus ab Henrico Primo Anglia Rege. 59.b
 VVilhelmus de Esrerris item. ibid.
 VVilhelmus Abbas S. Theodorici vite sancti Bernardi scriptor. 99.e. & seqq.
 VVilhelmus Apulia & Calabria Dux creatur a Paschali Papa II. 100.b. 101.b
 proficiscitur Ceperanam ad Concilium a Paschali indictum. ibid.a.b
 interest consecrationi Gelasij II. Pape. 124.a
 ab eodem de Apulia & Calabria Ducatu inuestitur. ibid.b
 iussu eiusdem arma capit contra Henricum Imperatorem. ibid.c
 Callistum II. Beneuenti conuenit, & factio fidelitatis iuramento, inuestituram Apulia & Calabriae ab eodem accipit. 143.a
 eiusdem equum vice stratoris ducit. ibid.b
 moritur. 172.e
 VVilhelmus Cardinalis Episcopus Pranesinus presens corroborat priuilegium monasterij Vallumbrosanis ab Henrico IV. Imperatore datum. 105.b
 Innocentio II. adhaeret contra Anaclitum schismaticum. 184.e
 Brunonem Archiepiscopum Colonensem consecrat. 220.a
 subscribit priuilegio Attoni Episcopo Pistoriensis concessio ab Innocentio Papa. 224.c
 VVilhelmus Episcopus Troianus Caietam tendit ad Gelasium Secundum Papam, & illius consecrationi interest. 124.a
 Rogerio Regi Sicilia securum accessum ad se promittens, quale responsum accipiat. 279.e
 VVilhelmus Archiepiscopus Cantuariensis interest Concilio Londoniensi. 165.a
 Romam proficiscitur, & ab Honorio II. Papa legationem Anglie obtinet. ibid.e. & seqq.
 VVintonia Concilium cogit, & qua ibi sancitur. 179.a.b.c
 iuramentum pro libertate Ecclesiastica exigit a Stephano nouo Anglia Rege. 237.e
 VVilhelmus Archiepiscopus Tyri creatur. 179.c.d
 Romam proficiscitur pro accipiendo pallio. ibid.d
 commendatur ab Honorio II. Papa Tyrensi Ecclesia. ibid.
 VVilhelmus Beneuenti rector a Beneuentanis iniquè casus. 182.a
 VVilhelmus Mecliniensis creatur Patriarcha Ierosolymitanus. 211.a
 interest Concilio Antiocheno. 250.b
 Annal. Eccl. Tom. 12.

controuersias exercet cum Fulchero Tyrensi Archiepiscopo. 270.a
 eidem Romam proficiscenti pro pallio insidias tendit. ibid.b
 obiurgatur per litteras ab Innocentio Papa. ibid.c.d.e
 moritur. 328.c
 VVilhelmus Archiepiscopus Eboracensis Thesaurarius. 290.a
 intrusus in Archiepiscopatum eicitur. ibid.
 exagitur a S. Bernardo. ibid.b.c
 Celestino II. restitutionem surripit. ibid.b
 ab Eugenio III. urgente S. Bernardo rursus expulsus, sub Anastasio Quarto, defuncto Henrico Murdac legitimo Archiepiscopo, denuo sedem occupat. ibid.d.e
 in ablatione calicis ebibenda veneno inficitur a clerico, & moritur. ibid.e
 a Neubrigensi atque alijs laudatur, & inter Sanctos Anglie recensetur. 291.b
 in eo culpando S. Bernardus falsa aliorum relatione deceptus. ibid.b
 VVilhelmus Tyrius Archiepiscopus & historicus emendatur ab Auctore de tempore. 294.e. 300.e. & seqq. 331.a.b
 sigillat Hadrianum IV. Papam, & Cardinales de auaritie suspitione in causa Fulcheri Ierosolymorum Patriarcha. 391.b.c.d
 rursus sigillat Pontificem. 394.d. & seqq.
 Romam proficiscitur ad Concilium generale. 711.a
 VVilhelmus Prior defunctus apparet Petro Abbati Cluniacensi, & auctorem sua necis explicat. 318.e. & seqq.
 VVilhelmus puer Christianus crucifigitur a Iudeis apud Norwicum Anglie ciuitatem. 326.c
 extra urbem ab isdem sepultus, luce calitis super cadauer emicanti reperitur a Christianis. ibid.
 S. VVilhelmus postea Roschildensium Archiepiscopus magno zelo defendit statuta sui monasterij. 330.e
 quanta propterea passus sit. ibid.d
 VVilhelmus Neubrigensis historicus. 338.d
 in dubium adducitur ab Auctore. 483.e
 notat Vinianum Cardinalem Legatum in Hibernia auaritie infamia. 753.e
 VVilhelmus cognomento Malus, Capuanorum Princeps, Rogerij Sicilia Regis filius creatur a patre Rex Sicilia. 365.e. & seqq.
 incipit solus regnare. 373.a
 Henricum SS. Nerei & Achillei Cardinalem ad se ab Hadriano IV. missum contemnit, & quare. 380.b
 uisit S. Petri terras ferro & flamma. 382.e
 excommunicatur. ibid.
 ob pertinaciam a suis contemnitur, & deseritur. 388.e. & seqq.
 respicit, & petit absolui ab excommunicatione. 389.b.c
 qua Pontifici offerat. ibid.c.d
 diuexatur totius regni rebellionem. 390.d.e
 Apuliam & Campaniam recuperat. 394.d.o
 Gracorum exercitum delet, & gazis ditatur. ibid.
 Hadrianum Papam Beneuenti obsidet, & iniquas accipere condiciones cogit. ibid.
 Robertum Principem Capuanum proditione nautarum captum excecat, & perpetuo damnat carcere. 395.a
 cum Hadriano pacem componit, & fidelitatem illi iuratur. ibid.b
 conficit diploma de pactis inter se & Hadrianum initis. ibid.c. & seqq.
 quanta sibi & suis mala pepererit, opprimendo libertatem Ecclesiasticam. 397.d.e
 mistis

I N D E X

mittit Alexandro III. irremes pro iunere in Gallias
compendo. 460.c
insidias patitur à Maione Ammirato. ibid.e
ingenti cum honore suscipit Alexandrum III. Papam,
& dimittit. 511.d.e. 512.d
eidem irremes & munera mittit pro reditu ad Or-
bem. ibid.
moriatur. 519.b.c
Alexandrum Papam in extremo vita pecunijs inuat.
ibid.c
VVillelmus Calanus Episcopus componit nomine VVil-
mi Sicilia Regis pacem cum Legatis Hadriani Quartii
Papa. 395.e
VVillelmus Cardinalis Papiensis mittitur cum legatione
ad Fridericum Imperatorem. 415.e
ignominiosè obmuit in conciliabulo Papiensi, & cau-
sam Alexandri III. prodidit. 457.b.c
exagitur à S. Thoma Cantuariensi, & Joanne Sa-
resberienfi. ibid.
legationem suscipit pro Alexandro Papa ad Concilia
in Gallijs indita. 461.c
confutat Guidonem Cremonensem pro Othasiano alle-
gationem. ibid.d
expeditur ab Henrico II. Anglorum Rege cum lega-
tione in Angliam mitti, & quare. 548.c
S. Thoma Cantuariensi de collusione cum Rege suspen-
ditur est. 552.c. 562.c. & seq.
in Angliam proficiscitur. 559.d
de suo & college aduentu reddit certiorum S. Thomam.
561.c. & seq.
responsorias accipit ab eodem. 562.d. & seq.
precipitur cum collega omnem adhibere operam, ut sibi
in vicem reconcilietur Rex Francorum, & Rex An-
glia. 564.b. & seq.
Henrico Regi Anglia fauet cum indignatione Ludoui-
ci Regis Francorum. ibid.e. & seq.
surreptitiè extorquet rescriptum ab Alexandro III.
Papa in fauorem Henrici Regis contra potestatem
S. Thomae. 565.c
qua à Papa in mandatis accipiat cum collega. 566.d.
& seq.
proditiōnis & improbitatis perstringitur à S. Thoma.
567.c.d.e
S. Thomam acriter accusat apud Papam, excusat verò
Regem. 568.c. & seq.
interdicit S. Thomae, ne Regem & regnum Anglia ex-
communicationi supponat. 573.c
quam ante discessum cum Henrico Rege transegerit.
577.a. & seq.
inbet Norwicensi & Cicestrensi Episcopis, ut absoluant
excommunicatos à S. Thoma. 578.c
gratulatoriam accipit à Petro Blesensi epistolam de
reddita Ecclesie pace. 709.c. & seq.
VVillelmus Cardinalis S. Petri ad Vincula stat pro Ale-
xandro III. 427.c
mittitur ab eodem cum legatione in Hispanias & Gal-
lias. 432.e
S. VVillelmus enocatur ab Absalone Roschildensium E-
piscopo è Gallijs ad restituendam in Dania collapsam
disciplinam regularem. 465.a
VVillelmus Cantuariensis gestorum S. Thomae scriptor.
473.b
VVillelmus Montis Pessulani dominus tentatur frustrà
à Friderico Imperatore, ut tradat Alexandrum III.
Papam. 512.b
VVillelmus cognomento Bonus succedit patri in regno
Sicilie. 519.c
quot annorum fuerit, cum Rex crearetur. ibid.
audita Urbis Roma obsidione irremes datus mittit, que

Alexandrum Papam abducant cum Cardinalibus.
531.a.b
eidem pecunias subministrat. ibid.
quanta scelera contra Ecclesias Dei commiserit. 605.
d.e
Henricum II. Anglorum Regem rebellionem filiorum
laborantem consolatur. 648.c
Ecclesiam S. Mariae unà cum monasterio erigit iuxta
Panormum in Monte Regali. 654.c.d
solicatur à Friderico Imperatore sub pretestu nu-
ptiarum diuelli ab Alexandro Tertio Papa. 658.e
suaſu Alexandri Tertii Papa abſtinet ab inuendo cog-
nationem cum Friderico Imperatore, & Joannam
Henrici Secundi Anglorum Regis filiam uxorem
ducit. ibid. & seq.
Alexandro Papa Venetias proficiscenti septem irre-
mes ad comitatum subministrat. 675.b
Romualdum Archiepiscopum Salernitanum, & Roge-
rium Hadrie Comitem eodem Legatos dirigit. ibid.
comparata ingenti classe, vlticiscitur Latinorum inu-
riam à Grecis exceptam. 763.a
Dyrrachium & Thessalonicam expugnat. ibid.
moriatur nullo relicto hered. 801.e
VVillelmus Archiepiscopus Senonensis Alexandri Pa-
pe III. electionem tmetur. 457.a.b
à Petro Blesensi laudatur. ibid.
de Senonensi ad Rhemensem Ecclesiam translatus ab
eodem asseritur. ibid.b
cognoscit per litteras à S. Thoma Cantuariensi totam
seriem rerum à VVinciano Cardinali Legato transacta-
rum cum Henrico Secundo Anglia Rege. 595.c.
& seq.
legationem obit ad Henricum Regem nomine Alexan-
dri Tertii pro S. Thoma. 606.d.e
quam à Pontifice in mandatis acceperit. ibid.e.
& seq.
apud eundem conqueritur de absoluto ab excommuni-
catione Episcopo Londoniensi pessimo. 609.c. & seq.
excusatorias de eo accipit ab Alexandro. 610.b.c.d
à Ioanne Saresberienfi litteras accipit querelis plenas
ob dilatare ab Alexandro III. canonizationem
S. Thomae Cantuariensis. 643.b. & seq.
VVillelmus Scotorum Rex capitur in praelio ab Henrico
Secundo Anglorum Rege. 653.e
schismate Ecclesiam Scoticam perturbat. 733.d
increpatur ab Alexandro Tertio Papa, & sub pena
excommunicationis inbetur Episcopum à Canonicis
electum sinere quiete episcopari. 735.a.b
sedium commutationem frustra conatur impetrare ab
Alexandro. ibid.c
excommunicatur à Rogero Eboracensi Archiepiscopa
Sedis Apostolica Legato. ibid.
absolutionem obtinet à Lucio Tertio Papa. 748.e
litteris Urbani Tertii inbetur Ioanni electo Archiepi-
scopo S. Andree cum suis nullas molestias ingerere.
768.c. & seq.
urgente Clemente III. Papa eundem in sedem recipit
Dunkeldensem. 792.a.b
luculentum ab eodem pro se & Scotorum Ecclesia pri-
uilegium obtinet. ibid.c. & seq.
legationem mittit ad Calesinum III. pro confirmatio-
ne privilegiorum sibi & Ecclesia Scotica ab antecesso-
ribus Pontificibus concessorum. 833.b
obtinere per publicum diploma. ibid.d. & seq.
VVillelmus Cardinalis Episcopus Portuensis subscribit
Venetijs diplomati ab Alexandro Tertio Opizoni
S. Mariae in Organo Abbati concessio. 678.e
vnius est ex septem Cardinalibus, qui pro pace cum
Friderico Imp. componenda mittuntur. 690.b. 693.e
VVillel-

I N T O M V M X I I . A N N A L . E C C L E S .

VVillelmus de Traci vnus ex quatuor interfectorebus
S. Thome Cantuariensis. 625.a
Romam cum ceteris ad Alexandrum III. pro pœnitentia
proficiscitur, & veniam obtinet. 641.e. & seq.
in audio morbi genere oppressus moritur. 642.a.b
VVillelmus Quelliri Nouariensis promittit Friderico
Imperatori nomine Longobardorum observationem
pacis. 682.d
VVillelmus Archiepiscopus Rhemensis creatur Cardi-
nalis S. Sabinae ab Alexandro III. in Concilio gene-
rali Romano. 727.c
coronat Philippum Ludouici VII. Francorum Regis
filium in Regem. 728.c
VVillelmus Comes de Mandenile comitatur Ludouicum
Regem Francorum ad sepulchrum S. Thome Cantua-
riensis peregrinantem. ibid.a
VVillelmus Archiepiscopus Turonensis cooperatur
VVillelmo Archiepiscopo Rhemensis in consecratione
& coronatione Philippi Regis Francorum. ibid.c
VVillelmus Eliensis Episcopus constituitur Anglia pro-
rex à Ricardo Rege in Terram sanctam cum exerci-
tu proficiscente. 802.b
grauissima patitur à Ioanne Comite Moretonij & alijs
concuratis, & turpissimis calumnijs inuitur ab Hu-
gone Coventrensi Episcopo. 814.b. & seq.
litteris consolatorijs in aduersitate animatur à Petro
Blesensi. 817.c. & seq.

à Calesino Tertio defenditur contra inimicorum ma-
lenolentiam. 820.c. & seq. 834.b. & seq.
VVitand Gallia portus Anglia oppositum. 620.d
Vulgrinus Iuonis Episcopi Carnotensis discipulus pei-
tur à Dolensibus in Archiepiscopum. 51.e
recusat, & ab Iuone apud Paschalem Papam excusa-
tur. ibid.e. & seq.
Vulpho Dux interest tractatui concordie inter Euge-
nium III. Papam, & Fridericum nouum Regem Ro-
manorum. 371.d
VVormatia Gallie vrbs. 325.d

Z

Zagarolum Colummensium oppidum capitur à Pa-
schali II. Papa. 8.a
Zelus Alexij Comeni Imperatoris in eradicandis pra-
uis hereticorum opinionibus & doctrinis. 130.c.
& seq.
S. Ermoldi per obseruantia censura Ecclesiastica
contra Henricum Imperatorem. 164.c. & seq.
S. Bernardi pro pace Ecclesiastica in Aquitania apud
VVillelmum Dncem. 231.c. & seq.
item in defendenda Fide Catholica, & oppugnando
contraria sentientes. 331.d.e
Zigabenus auctor Panoplie. 130.e
Zonaras historicus Graecus. ibid.b

F I N I S .

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp
Qqq Rrr Sss Ttt Vvv Xxx Yyy Zzz
Aaaa Bbbb Cccc Dddd
A B C D E F G H I K L M

Ommes sunt Terniones, prater Dddd Quaternionem.

CHRISTOPHORO PLANTINO
ARCHITYPOGRAPHO REGIO, S.

NVM nostrorum Annalium Tomi primi secundam editionem per-
cessariam meditaremur; in te ipsum, mi Plantine, solum, inter tot celebres
sæculi nostri Typographos, coniecimus oculos; quippe qui inter omnes
eniteas facile princeps; utque id præstares, decreuimus omnino. Quam-
obrem quod nostrarum partium fuit; & in prima editione sumus polliciti, nostrum
studium impigrè laborauit, ut primum Annalium Tomum à nobis recognitum,
emendatum, quamplurimis auctum ac locupletatum acciperes. Quod igitur litte-
ris Apostolicis, absque assensu nostro, facere vetitum est alijs, ut tibi vni liceat
licentiam libenter ac liberaliter impartimur. Accipiant itaque abs te nostrorum
Annalium primi Tomi secundam editionem omnes trans montes sitæ prouinciæ,
in quas aut nulla aut pauca primæ editionis volumina penetrarunt, ac denique vni-
uersus Christianus Orbis vbique diffusus. Habeant & te ducem quem sequantur
ceteri qui in posterum, nostro tamen consensu, eundem sunt edituri Typographi.
Sciat & Lector, omne esse adulterinum & spurium, quod huic secundæ abs te cu-
randæ editioni non fuerit consentaneum. In opus, te rogamus, inuigila; te ipsum
in hoc Plantinum exhibe, te imitare, atque te ipsum, Plantine, supera, si licet. Vale.
Datum Romæ, x. Kal. Febr. M. D. LXXXIX.

*Tui studiosissimus Caesar Baronius, Presbyter
Congregationis Oratorij.*

CÆSAR BARONIUS
IOANNI MORETO
TYPOGRAPHO ANTVERP. S. P.

MAGNA quidem iacturâ bonarum litterarum ex hac vita sublatum esse
D. CHRISTOPHORVM PLANTINVM, dignæ memoriæ virum,
eruditorum eadem est sententia, & par omnium lamentatio: sed id accidisse non
leui nostrarum lucubrationum detrimento, nobis amplius dolendum fuit. siqui-
dem Annales nostros, quos cudendos acceperat, ardentiori complexus studio (quod commune
sit senibus, partus senectutis vehementi amore prosequi) propensiori fouere cura, & solici-
tiori curare cœperat industria; cum inopinatè, licet matura senectute, ex hac vita ad præmia
æterna à Deo vocatus excessit. Sed leniuit ex parte dolorem, audisse inter omnes ipsius alumnos
te delectum, probatumque eius calculo dignum Typographiæ Regiæ successorem; nec id pridem,
vel ultimo tantum elogio, sed diu ingenij tui vires, & solertiam in rebus agendis expertum,
ad hoc te aluisse, instituisseque, atque etiam fœdere nuptiarum sibi arcto vinculo deuinxisse:
vnde ob eam quoque causam contigerit ipsi letior ex hac vita discessus, cum videret in te, alte-
rum se relinquere. Sequimur, mi Morete, per libenter soceri tui de te iudicium, tibi que perinde
ac ipsi viuenti editionem Annalium nostrorum concedimus. tuarum modò partium est, id præ-
stare, ne quid desiderari possit in te, quod omnes expectabamus ab illo: cui sicut magna fuit
laudi, ea in re à nemine superari; ita maiori ipse cedit gloriæ, à te vno vinci, quem à se eru-
ditum atque probatum honestissimæ functionis reliquit heredem. Vale.

PRI-

PRIVILEGII CÆSARII SVMMÆ.

MAXIMILIANI II. Romanorum Imperatoris semper Augusti, publico Edi-
cto cautum & sancitum est, ne quis, cuiuscumque status, gradus, ordinis, aut
conditionis fuerit, quacumque sacri Romani Imperij & ditionis eius fines patent,
quæcumque probatorum auctorum opera, quotquot vel hætenus nondum impressa,
vel ab alijs quidem impressa, nouis autem deinceps scholijs, annotationibus, aut
commentarijs aucta & illustrata, Christophorus Plantinus, ciuis & Typographus
Antuerpiensis, primus typis procuderit, intra proximum sexennium à prima cuius-
que operis aut voluminis editione, vllò pacto eiusdem vel diuersi characteris forma
excudat, aut excusa ab alijs, intra eiusdem Maximiliani & Imperij fines vendenda
importet, seu quouis modo distrahat manifestè vel occultè, sub pœna decem Mar-
charum auri puri, quarum dimidia fisco Imperiali fraudis vindici, residua verò pars
prænominato Plantino cedat, præter librorum ad imitationem impressorum amif-
sionem, quos idem Plantinus vbicumque locorum nactus fuerit, per se vel suos, ad-
iumento Magistratus loci, vel citra, propria auctoritate sibi vendicare, inque suam
potestatem redigere poterit. In cuius rei fidem ipsi Edicto manu subscripsit, & sigil-
lum apponi iussit Cæsarea Maiestas. Datum in ciuitate Viennæ Austriæ, die vigesi-
ma prima mensis Februarij, anno Domini M. D. LXV.

Subsign.

Maximilianus.

Ad mandatum sacræ Cæs. M. proprium.

Haller.

SVMMÆ PRIVILEGII REGIS HISPANIARVM.

PHILIPPI II. Hispaniarum Regis, Brabantie Ducis, &c. Privilegio cautum
est, ne quis citra Balthasaris Moreti, Typographi Antuerpiensis, consensum, Tomos An-
nalium Ecclesiasticorum, Auctore Cæsare Baronio Sorano, Congregationis
Oratorij presbytero, integros vel in epitomen redactos, vllò modo imprimat, aut alibi
impressos in suas ditiones venales importet: ut latius patet in litteris, Datis Bruxellæ,
XVII. Ianuarij M. DC. XI.

Signat.

S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantia, Signat.

I. de Buschere.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXIX.

